(169. 1.)

Voorgesteld 24 December 1906.

De Kamer,

van oordeel dat, naast de grootst mogelijke beperking van den nachtarbeid en betere bescherming van kinderen en jeugdige personen, de wettelijke beperking van den arbeidsduur voor alle volwassen arbeiders, en wel tot tien uren per etmaal, gewenscht is,

gaat over tot de orde van den dag.

SCHAPER.

(170 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende bepalingen omtrent de heffing van invoerrecht van naar het buitenland ter bewerking uitgevoerde en daarna weder ingevoerde goederen.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 31 December 1906.

WILHELMINA.

(170. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is bepalingen te maken betreffende de heffing van invoerrecht van goederen, die naar het buitenland ter bewerking zijn uitgevoerd en daarna weder worden ingevoerd;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Van door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen accijnsvrije goederen, die uit het vrije verkeer ter bewerking naar het buitenland zijn gezonden, wordt, indien de door dien Minister te geven voorschriften tot erkenning van de eenzelvigheid en tot vaststelling van de waarde dier goederen tijdens den uitvoer zijn nagekomen, bij den wederinvoer het invoerrecht alleen geheven over het bedrag waarmede hunne waarde door de bewerking is verhoogd.

Artikel 2.

Bij den wederinvoer der bewerkte goederen levert de aangever, ten kantore van den ontvanger der invoerrechten, eene aangifte in volgens art. 120 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38), waarin echter de waarde niet behoeft te worden vermeld.

De meerdere waarde dier goederen wordt, nadat zoo noodig de aangever is gehoord, bepaald door den inspecteur der invoerrechten op de losplaats, waar de in het vorige lid bedoelde aangifte is ingeleverd; is aldaar geen inspecteur gevestigd, dan treedt de ontvanger in zijne plaats op.

Artikel 3.

Neemt de aangever met de waardebepaling volgens het vorige artikel, geen genoegen, dan kan hij, uiterlijk op den achtsten werkdag nà dien, waarop hem de vastgestelde meerdere waarde is medegedeeld, de beslissing inroepen van de Commissie van beoordeeling, bedoeld bij art. 17 der Waardewet 1906 (*Staatsblad* n°. 216), waarvan de leden overeenkomstig art. 18 dier wet worden aangewezen door den directeur der invoerrechten, in wiens directie de aangifte ten invoer is gedaan.

Artikel 4.

De beslissing van de Commissie wordt ingeroepen door indiening van een bezwaarschrift ten kantore van den in art. 2 genoemden ontvanger.

Ten opzichte van de indiening van het bezwaarschrift is art. 16 der voormelde Waardewet van toepassing.

Artikel 5.

Bij de behandeling van en de beslissing omtrent een bezwaarschrift volgens deze wet, wordt door de Commissie en den voorzitter der Commissie in acht genomen, hetgeen ten aanzien van de Commissie en haren voorzitter bepaald is in de artt. 19, 23, eerste, tweede en vijfde lid, 25 en 33 der vorengenoemde Waardewet.

Artikel 6.

In afwachting van de beslissing der Commissie worden de goederen onder bewaring van den ontvanger gesteld; zij kunnen echter, op den voet van art. 10 der meergenoemde Waardewet, aan den aangever worden afgegeven.

Artikel 7.

Zoodra de meerdere waarde onherroepelijk vaststaat en het verschuldigde invoerrecht is voldaan, zijn de goederen ter beschikking van den aangever.

Indien deze niet over de goederen heeft beschikt binnen drie maanden nadat hij daarover kon beschikken, worden zij beschouwd als aan de administratie afgestaan op den voet van art. 117 der voornoemde Algemeene Wet.

Indien de aangever het volgens deze wet verschuldigde invoerrecht niet heeft betaald binnen drie maanden na het tijdstip sedert hetwelk de meerdere waarde onherroepelijk vaststaat, wordt het op de gestelde zekerheid verhaald. Is geen zekerheid gesteld, dan worden de goederen tot verhaal van het verschuldigde door de administratie verkocht en wordt de zuivere opbrengst, op rekening van het verschuldigde, aan het Rijk verantwoord.

Bedraagt de zuivere opbrengst van den verkoop meer dan verschuldigd is, dan vervalt het meerdere aan het Rijk, indien het niet binnen twee jaren na den verkoop door den aangever is opgevorderd.

Artikel 8.

De door Ons vastgestelde of vast te stellen regeling van de vergoedingen aan de leden der Commissiën van beoordeeling toe te kennen, zoowel wegens vacatiegelden, als wegens reis- en verblijfkosten en verdere vergoedingen wegens te maken kosten, geldt ook ten opzichte van de leden der Commissiën, die in zake deze wet te beslissen hebben.

Artikel 9.

De stukken, krachtens deze wet op te maken of uit te vaardigen, zijn vrij van zegel en van de formaliteit van registratie.

Artikel 10.

Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen dag

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

(170. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Sinds ettelijke jaren is door belanghebbenden gewezen op het feit, dat bij wederinvoer van goederen, die naar het buitenland zijn gezonden om daar eene bewerking te ondergaan, invoerrecht wordt geheven over de volle waarde dier goederen. In tal van adressen werd verzocht aan dit bezwaar een einde te maken en voorschriften in het leven te roepen, volgens welke bij wederinvoer van in het buitenland bewerkte goederen alleen recht wordt geheven over het bedrag waarmede de waarde dier goederen door de bewerking verhoogd is.

Daar de wet van 15 Augustus 1862 (*Staatsblad* n°. 170) in art. 6, lett. *i*, wel eene bepaling bevat omtrent vrijstelling van invoerrecht van goederen die in het buitenland worden *hersteld*, doch omtrent de behandeling van in het buitenland *bewerkte* goederen het stilzwijgen bewaart, kon, hoewel de billijkheid van dergelijke verzoeken gevoeld werd, daaraan door de administratie geen gevolg worden gegeven.

In deze leemte in onze tariefwetgeving, die ook na de overeenkomst met Duitschland van 5 Juni 1901 betreffende het fabrieksverkeer aan de Nederlandsch-Duitsche grenzen (*Staatsblad* n°. 36 van 1902) is blijven bestaan, behoort dus bij de wet te worden voorzien en aangezien den ondergeteekende gebleken is, dat zoodanige voorziening, welke ook de in 1900 en 1904 ingediende wetsontwerpen tot herziening der tariefwet inhielden, voor de belangen van sommige takken van nijverheid hier te lande urgent is geworden, heeft hij gemeend een afzonderlijk voorstel daartoe te moeten doen, in afwachting van de totstandkoming der aangekondigde technische herziening van het tarief.

De wettelijke regeling van dit onderwerp, het zoogenaamde veredelingsverkeer, kan, uit den aard der zaak, zeer eenvoudig zijn

Vooreerst dient te worden bepaald, welke goederen voor de betaling van een lager invoerrecht in aanmerking moeten komen. Indien voorts de identiteit vaststaat en er omtrent de meerdere waarde der goederen, na de bewerking, tusschen den belanghebbende en de belastingadministratie overeenstemming is verkregen, dan levert de heffing van het invoerrecht geen moeilijkheid op. Er dient echter eene regeling te worden getroffen voor het geval dat tusschen de belanghebbenden en de administratie geschil bestaat omtrent die waarde.

In het in 1904 ingediende, hierboven genoemde, ontwerp van wet werd, onder aanneming van hetzelfde beginsel, voorgesteld de uitvoering er van volledig te regelen bij algemeenen maatregel van bestuur.

Nadere overweging, ook in verband met de opmerkingen in het Voorloopig Verslag op voormeld wetsvoorstel (Gedrukte Stukken Zitting 1904—1905, **36**, bladz. 40) heeft geleid tot een eenigszins afwijkend voorstel. Eene volledige regeling van het onderwerp in de wet, brengt, wegens de groote verscheidenheid van artikelen, waarvoor gedeeltelijke vrijstelling van invoerrecht kan te pas komen, zooveel bezwaren mede, dat daarvan moest worden afgezien.

Daarom wordt voorgesteld de uitvoering gedeeltelijk op te dragen aan den Minister van Financiën.

Opdat in het belang der industrie spoedig kunne worden beslist op aanvragen tot bekoming van gedeeltelijke vrijstelling van invoerrecht, wordt de aanwijzing van de goederen welke voor die vrijstelling in aanmerking komen, overgelaten aan den Minister, terwijl er, om dezelfde reden, wel geen bezwaar tegen zal bestaan ook de voorschriften omtrent de vaststelling van de identiteit en omtrent de bepaling der waarde der goederen bij uitvoer, door dien Minister te doen uitvaardigen.

Als de colleges die in hooge instantie over de meerdere waarde der bewerkte goederen zullen moeten oordeelen, worden aangewezen de commissiën van beoordeeling, bedoeld bij de Waardewet 1906 (*Staatsblad* n°. 216), wie het, door de bij de uitvoering dier wet verkregen ervaring, niet moeilijk zal vallen, in geval van geschil tusschen de inspecteurs en de aangevers, uitspraak te doen.

De artikelen van het ontwerp die op de samenstelling en de werkwijze der commissiën en op de indiening en de behandeling van bezwaarschriften betrekking hebben, zijn, hetzij onveranderd, hetzij eenigszins gewijzigd, uit de hierboven genoemde Waardewet overgenomen en zullen wel geen verdere toelichting behoeven.

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

(170. 4.)

VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek werd de vraag gesteld, of goederen, die naar het buitenland gaan enkel om daar van een merk voorzien te worden — gelijk geschiedt met hier te lande vervaardigde linnen goederen, die in Engeland het merk „made in England" verkrijgen — bij aanneming van dit wetsontwerp zullen beschouwd worden als goederen, die ter bewerking naar het buitenland zijn gezonden.

Voorts betwijfelden eenige leden, of het in art. 1 voorkomende woord eenzelvigheid de bedoeling wel duidelijk uitdrukt. De Minister schijnt daaraan zelf getwijfeld te hebben; in de Memorie van Toelichting vindt men toch in plaats van dat woord de uitdrukking „identiteit" gebezigd. Men gaf in overweging ook in het artikel laatstgenoemd woord te gebruiken.

In het eerste lid van art. 2 wordt gezegd, dat in de aangifte, die bij den wederinvoer van bewerkte goederen moet gedaan worden, de waarde niet behoeft vermeld te worden. Sommige leden meenden, dat het in het belang der administratie ware wèl opgave der waarde te vorderen en zouden gaarne toegelicht zien, waarom dit niet is voorgesteld.

In verband met het bepaalde in art. 3 werd verder gevraagd, of de aangever mondeling dan wel per geadviseerden dienstbrief met de waardebepaling in kennis gesteld zal worden.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel, dat de openbare beraadslaging door de mededeeling van het bovenstaande voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld 3 Mei 1907.

BLOOKER.
VAN DEN BERCH VAN HEEMSTEDE.
IJZERMAN.
RUYS DE BEERENBROUCK.
TALMA.

(171. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
Den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's Gravenhage, 31 *December* 1906.

Ingevolge machtiging van de Koningin, heb ik de eer bij deze, ter mededeeling aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, aan U Hoogwelgeb. te doen toekomen de navolgende door de Algemeene Rekenkamer opgenomen en gesloten Rekeningen van ontvang en uitgaaf over het dienstjaar 1904, als:

a. de Algemeene Rekening van Staatsontvangsten en uitgaven;
b. de Rekening wegens het *Fonds der Algemeene Landsdrukkerij;*
c. de Rekening wegens de *Raming van uitgaaf van door het Departement van Marine gedane verstrekkingen*, en
d. de Rekening wegens de *Raming van uitgaaf van door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen.*

Deze rekeningen gaan vergezeld van een afschrift van het rapport, waarmede zij aan de Koningin zijn aangeboden, en van de in dat rapport vermelde stukken, bestaande in eene tabellarische opgaaf van de vermoedelijke of bekende oorzaken der verschillen tusschen de raming en de opbrengst van 's Rijks middelen en inkomsten over het dienstjaar 1904 en in afzonderlijke verslagen der gedane uitgaven ten laste van de hoofdstukken II tot en met X der Staatsbegrooting over dat dienstjaar.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

Nota. De verschillende verslagen der uitgaven zijn, ter inzage voor de leden der Kamer, ter griffie nedergelegd.

(171. 2.)

VERSLAG AAN DE KONINGIN.

Afschrift.

Generale Thesaurie.

N°. 91.

Met bijlagen.

's Gravenhage, den 20 *December* 1906.

De ondergeteekende heeft de eer aan Uwe Majesteit over te leggen het van de Algemeene Rekenkamer terugontvangen exemplaar der bij dat college opgenomen en gesloten Algemeene rekening wegens de Staatsontvangsten en -uitgaven over het dienstjaar 1904.

Hij voegt er bij de navolgende, mede door gezegd college opgenomen en gesloten rekeningen van ontvang en uitgaaf wegens bijzondere fondsen, die als onderdeelen of aanhangsels van de Algemeene rekening zijn aan te merken, te weten:

a. de rekening betreffende het *Fonds der Algemeene Landsdrukkerij*, geregeld bij de wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* n°. 348);

b. die wegens de *raming der uitgaven ter zake van door het Departement van Marine gedane verstrekkingen*, vastgesteld bij de wet van 31 December 1904 (*Staatsblad* n°. 302);

c. die wegens de *raming der uitgaven ter zake van door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen*, vastgesteld bij de wet van 11 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 136).

De vermoedelijke of bekende oorzaken der verschillen tusschen de raming en de opbrengst der in de Algemeene rekening voorkomende middelen en inkomsten zijn aangeduid in eene tabellarische opgaaf, welke de ondergeteekende de eer heeft hiernevens te voegen.

Voorts gaat de rekening vergezeld van afzonderlijke verslagen der onderscheidene Departementen van Algemeen Bestuur, tot toelichting der uitgaven, die uit de hoofdstukken II tot en met X der Staatsbegrooting zijn gedaan.

De uitkomsten van het dienstjaar 1904, zooals die uit de nevensgaande stukken blijken, kunnen in het navolgende overzicht worden samengetrokken, te weten:

De ontvangsten bestonden in:

a. Belastingen	f 129 661 144,25^{5}
b. Domeininkomsten	1 651 947,72^{5}
c. Opbrengst van de posterijen, van de Rijkstelegrafen, van de akten voor de jacht en visscherij en van de loodsgelden	f 17 710 497,50^{5}
d. Opbrengst der Staatsloterij	662 509,60
e. Aandeel van het Rijk in de opbrengst van de exploitatie van Staatsspoorwegen	4 278 356,86
f. Verschillende ontvangsten en toevallige baten	9 911 757,69^{5}
g. Aandeel van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië in de uitgaven wegens uitgifte of beleening van bewijzen van vlottende schuld	412 583,27
h. Aandeel van de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië in de uitgaven voor rente, kosten en aflossing van drie ten honderd rentegevende Nationale Schuld	3 862 744,05
i. De in art. 2 der Middelenwet bedoelde bijdragen uit het fonds voortspruitende uit kooprijzen van domeinen	300 000,00
k. Aandeel van den Staat in de winsten der Nederlandsche Bank	1 896 834,89^{5}
l. Leges geheven ingevolge de wet van den 9den Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80), gewijzigd bij die van den 29sten December 1893 (*Staatsblad* n°. 246)	208 393,60^{5}
	f 170 556 769,46

De uitgaven kunnen gesplitst worden als volgt:

a. Rentebetaling der Nationale Schuld	f 30 860 257,06^{5}
b. Amortisatie van Nationale Schuld	3 399 839,30^{5}
c. Kosten van aanleg enz. van Staatsspoorwegen	1 072 169,82
d. Kosten van de verlegging van den Maasmond	716 594,76^{5}
e. Uitkeering aan gemeenten krachtens de artikelen 1 tot en met 10 der wet van den 24sten Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 156)	14 380 357,54
f. Uitgaven voor den Staatsmijndienst	411 86^{5}

Aan de Koningin.

g. Renteloos voorschot aan Nederlandsch-Indië	f 2 188 800,00	
h. Terleenverstrekking aan de kolonie Suriname tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg van Paramaribo naar de Suriname-rivier	2 100 000,00	
i. Andere uitgaven	119 908 243,99[5]	
		f 175 037 770,35[5]

De rekening wijst alzoo een nadeelig slot aan van . . . . f 4 481 000,89[5]

hetwelk nader bij de wet zal behooren te worden gedekt.

Ten slotte veroorlooft de ondergeteekende zich eerbiedig van Uwe Majesteit machtiging te vragen om de hiernevens gevoegde rekeningen met de daarbij behoorende stukken, benevens een afschrift van dit rapport, ter mededeeling aan de Tweede Kamer van de Staten-Generaal, aan den Voorzitter dier Vergadering te doen toekomen.

De Minister van Financiën,

(*get.*) DE MEESTER.

Voor gelijkluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

S. VAN CITTERS.

(172. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
Den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's Gravenhage, 3 Januari 1907.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge hiernevens terug te zenden het bij Uwen brief van 7 April 1906, nº. 130, ontvangen adres van F. H. Rijgersma, met bijlagen, vergezeld van:

a. eene nota van inlichtingen;

b. een schrijven van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* d.d. 26 Juni 1906, nº. 876 6, met bijlagen.

De laatstbedoelde stukken, die tot het archief van mijn Departement behooren, zijn uitsluitend ter kennisneming van de leden der Kamer bestemd (1).

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(1) Deze stukken zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

(172. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

Het in margine vermelde request werd door den ondergeteekende in handen gesteld van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, met verzoek daarop te dienen van bericht, waarop werd ontvangen 's landvoogds brief van 26 Juni j.l., nº. 876 6, die met de daartoe behoorende bijlagen hierbij wordt aangeboden, ter kennisneming van de leden.

Uit die stukken blijkt, naar de ondergeteekende meent, dat er goede grond bestond voor het verleenen van eenvoudig ontslag en dat er geene aanleiding is dit ontslag alsnog in een eervol ontslag te veranderen.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(172. 3.)

VERSLAG DER COMMISSIE.

De Commissie in wier handen de bovengenoemde inlichtingen zijn gesteld, heeft de eer het volgend verslag uit te brengen.

Adressant werd bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 8 September 1901, n°. 3, als verificateur der 2de klasse bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen te Belawan (residentie Sumatra Oostkust) uit 's lands dienst ontslagen uit overweging, dat op zijn behoud voor 's lands dienst wegens onbetrouwbaarheid geen prijs kan worden gesteld.

Ofschoon adressant op den dag van zijn ontslag meer dan 20 voor pensioen geldige dienstjaren had, kon hem geen pensioen worden toegekend op grond, dat het ontslag niet eervol was verleend. (Zie art. 1 *Indisch Staatsblad* 1881, n°. 142, aangevuld bij *Indisch Staatsblad* 1892, n°. 175).

Hoewel aan adressant *officieel* alle inlichting geweigerd is omtrent de redenen, die geleid hebben tot dezen voor hem zoo harden maatregel (op een daartoe door hem ingediend request werd door de Indische regeering afwijzend beschikt), meent adressant toch die redenen te kennen en schrijft hij deze toe aan een artikel in de *Sumatra Post* van 7 Juni 1901 met het opschrift „Belawan's verificateurs" en luidende als volgt:

„Er bereiken ons ernstige klachten over een der verificateurs te Belawan; ze komen van een Chinees, die van Penang komende op den 3den Juni (dat hij eerst nu bij ons kwam vindt zijn oorzaak hierin, dat hij noodzakelijk aanstonds na aankomst naar Bindjey moest), zegt dingen gezien en ondervonden te hebben, die den toets der rechtvaardigheid niet kunnen doorstaan.

„De man is ons bekend en zegt gaarne de volle verantwoordelijkheid op zich te nemen voor hetgeen hij vertelt.

„Hij kwam dan vroeg in den morgen per *Hebe* van Penang aan en ontdekte toen hij van boord wilde gaan, dat een mand met 200 stuks vruchten, die hij had medegebracht, zoo goed als geheel leeg geplunderd was, nog ongeveer 15 vruchten waren er over. Reclameeren gaf niets, zijn eigendom was en bleef weg

„De man ging van boord en toen met den eersten trein uit Medan een verificateur kwam, hielp deze eerst de Europeesche passagiers, die spoedig daarop naar Medan konden vertrekken, terwijl inlanders en Chineezen eerst twee uur later konden gaan, daar hun goed nog niet was nagezien. Dat nazien schijnt al heel zonderling te gaan; een Chinees moest vijf dollar betalen voor een beetje vruchten en gedragen lijfsgoederen, een ander 10 dollar eveneens voor een luttele waarde aan goederen, die hij invoerde enz.

„Daarover wilde onze zegsman, die zelf een dollar inkomende rechten moest betalen voor eenige schildpadeieren en de 15 vruchten, die hij over had, — behalve die vruchten had hij niets bij zich dan gedragen lijfsgoederen — echter nog niet eens spreken, wel echter vond hij het meer dan erg, dat een hadji (HADJI BRAHIM, wonende Kesawan 35) de van hem geëischte vijf dollar in guldens willende betalen, door den verificateur werd toegevoegd: „Saja tida maoe loe poenja roepia, saja maoe ringgit." (1)

„Dat de man, dit wat al te erg vond, kunnen wij begrijpen, wij hebben het ook nog nooit gehoord, dat Nederlandsch-Indische verificateurs geen Nederlandsch-Indisch geld in ontvangst zouden mogen nemen, maar wel Engelsch-Indisch.

„Een paar Chineezen voerden bezems in, van die eenvoudige dingen, in Penang voor enkele centen te koop. De verificateur liet de pakken openmaken, waarin deze waren, wat natuurlijk zijn recht was, en nam er toen, wat niet zijn recht was, eenige bezems uit, wierp ze zijn krani toe met de woorden: Krani, boenkoes itoe sappo sappo (1), schopte de rest op zij en beweerde, dat hij die paar maar zou houden, want dat hij juist van die dingen noodig had.

„Zoo, zei onze berichtgever, gaat het altijd, met dezen eenen verificateur (wiens naam hij ons mededeelde, maar dien wij voorloopig nog zullen verzwijgen); wat van zijne gading is, neemt hij inlanders en Chineezen af, zonder zelfs te vragen of de eigenaars het willen afstaan — tot ikan kring (2) toe, is hem welkom.

„Wij hopen voor Belawan's verificateurs, dat het boven verhaalde niet waar is — een onderzoek zouden wij echter wenschelijk achten.

„Inlanders en Chineezen mogen dan al geen Europeanen zijn, menschen zijn ze toch zoo goed als welke verificateur ook en als zoodanig hebben zij recht op eene behoorlijke behandeling."

Naar aanleiding van bovenvermeld artikel, deelt adressant te zijner verdediging het volgende mede:

„1°. dat adressant op den 3den Juni belast zijnde met het behandelen der passagiersgoederen, aangebracht met het via Penang van Singapore aangekomen stoomschip *Hebe*, o. a. moest taxeeren goederen toebehoorend aan een hem adressant onbekenden Chinees en een hadji BRAHIM genaamd. De eerste had o. a. een mand met circa 300 stuks schildpadeieren en andere eetwaren, welke te zamen op f 10 werden getaxeerd, waardoor aan recht f 1 verschuldigd werd, de andere bracht, behalve lijfskleeren, nog eenige lampen, manufacturen (sarongs etc.) en andere kleinigheden, waarop, naar adressants taxatie, f 10 aan recht verschuldigd was. Beide bedragen werden door adressant in dollars ontvangen, zijnde van de bewering in de *Sumatra Post*, dat adressant guldens zou hebben geweigerd, geen woord waar, hetgeen bevestigd is geworden door de getuigenis van den inlandschen opziener en twee oppassers, dien adressant dien dag hebben geassisteerd;

„2°. tegen het aan adressant gemaakt verwijt, dat hij dollars zou hebben ontvangen en er niet op zou hebben gestaan, dat hij in Nederlandsch Indische munt betaald werd, voert hij aan, dat een absoluut verbod om dollars te ontvangen ter voldoening aan rechten, eerst werd uitgevaardigd op den 25sten Juni 1901, alzoo drie weken na het gebeurde;

„3°. De beschuldiging, dat adressant tot bezems toe van belastingschuldigen heeft weggenomen, is door het gehouden onderzoek in het geheel niet bevestigd;

„4°. Hoe ver de overdrijving in het bewuste artikel gaat, moge blijken uit de volgende zinsnede: „Zoo zei onze berichtgever, gaat het *altijd* met dezen eenen verificateur, wat van zijn gading is, neemt hij inlanders en Chineezen af, zonder er iets voor te betalen enz.", wanneer men in aanmerking neemt, dat adressant op den 20sten Mei 1901 te Belawan aankwam en den 23sten d. o. v. zijne betrekking aanvaardde, zoodat hij op den 3den Juni d. a. v. nog geen 14 dagen dienst deed en slechts tweemaal passagiersgoederen behandelde. Dat dan ook naar waarschijnlijkheid het bewuste artikel in de *Sumatra Post* is geïnspireerd door personen van wie adressant naar hun inzien te veel recht heeft geëischt."

Bij nalezing der door den Minister van Koloniën overgelegde stukken is het der Commissie gebleken, dat inderdaad het aangehaalde artikel in de *Sumatra Post* de onmiddellijke aanleiding is geweest van adressant's ontslag.

In verband met hetgeen in bedoeld dagblad van 7 Juni 1901 met betrekking tot de te Belawan werkzaam gestelde verificateurs voorkwam, werd zoowel door den verificateur der 1ste klasse bij de in- en uitvoerrechten en accijnzen W. C. L. JANSZ, als door den adjunct-inspecteur bij dien dienst VAN DER SPRONG onmiddellijk in loco een onderzoek ingesteld.

Dit onderzoek heeft aan het licht gebracht, dat geen der tegen adressant uitgebrachte beschuldigingen behalve het feit dat hij dollars heeft ontvangen in plaats van guldens voor verschuldigde invoerrechten, op waarheid berust.

Het ontvangen van dollars in plaats van guldens beschouwde de genoemde adjunct-inspecteur als eene *onregelmatigheid*, strijdig met het bepaalde bij § 28 I. B. (Instructie Belawan), vastgesteld bij beschikking van den directeur van financiën dd. 18 December 1889, n°. 18907, en waarvoor naar diens meening aan den schuldigen verificateur de hoogste boete behoorde te worden opgelegd.

(1) Ik wil jou guldens niet, ik wil dollars.

(1) Oppasser, bind die bezems samen.

(2) Gedroogde visch.

Met dit advies kon zich de resident van Sumatra's Oostkust niet vereenigen en de zaak werd in handen gesteld van den assistent-resident van Deli, om in diens qualiteit van hulpofficier van justitie bij den raad van justitie te Batavia nader te worden onderzocht. Uit de overgelegde processen-verbaal van verhoor blijkt wederom niets bezwarends tegen den aangeklaagden verificateur VAN RIJGERSMA, behalve het éene feit, dat deze — wat door hem ten volle wordt erkend — een even groot aantal dollars had aangenomen als guldens verschuldigd waren, terwijl hij slechts guldens inboekte.

Dit feit verliest echter veel van zijn waarde, wanneer men bedenkt, dat de dollar destijds zoo niet de eenige, dan toch de algemeen gangbare munt in Deli was, en dat, met het oog op de lage koersnoteering in die dagen de usance medebracht hem met den gulden gelijk te stellen. In de winkels waren de prijzen in dollars uitgedrukt, bij het aangaan van huurcontracten werden de bedongen loonen zelden in guldens doch meestal in dollars aangegeven, kortom alle particuliere betalingen werden in dollars gevorderd en meestal ook in die munt betaald. Ten gerieve der betalers werd geen onderscheid gemaakt tusschen dollar en gulden, en nam men over het algemeen genoegen met de betaling in guldens, waar die betaling in dollars werd gevorderd en ook omgekeerd.

Trouwens de resident van Sumatra's Oostkust, in zijn aan den directeur van financiën gericht schrijven van 10 Augustus 1901 n°. 72, zegt zelf „dat hem gebleken is, dat het ontvangen van den dollar (tegen de waarde van een gulden) bij het innen der rechten een vrij algemeen verbreid misbruik was, hetgeen oogluikend werd toegelaten, omdat de importeurs dikwijls geen ander geld bij zich hebben en dan liever een kleinigheid meer betalen om spoediger geholpen te kunnen worden".

Een positief verbod om geen dollars in ontvangst te nemen op de landskantoren bestond vóór het gebeurde met VAN RIJGERSMA niet.

Uit de stukken blijkt bovendien, dat door VAN RIJGERSMA in het geheel zou zijn ontvangen aan invoerrechten 14 dollars, terwijl hij evenveel guldens had te ontvangen, zoodat zelfs bij den hoogen koers in die dagen van f 1,10 voor den dollar, VAN RIJGERSMA zich in dat geval verrijkt zou hebben met f 1,40 dat in geenerlei verhouding staat tot het door VAN RIJGERSMA genoten vast traktement van f 300 's maands. Aangezien het op grond der getuigenverklaring vast staat, dat VAN RIJGERSMA geen dollars had *geëischt*, mag *toeleg* tot verrijking ten nadeele der belastingschuldigen bij VAN RIJGERSMA niet verondersteld worden.

De resident van Sumatra's Oostkust achtte het dan ook niet wenschelijk tegen VAN RIJGERSMA eene gerechtelijke vervolging in te stellen en ook naar het oordeel der Commissie dragen de feiten, zooals deze uit het onderzoek zijn gebleken en zulks in verband met de omstandigheden, waaronder die hebben plaats gehad, geenzins het karakter van het in artikel 115 van het Strafwetboek voor Europeanen omschreven misdrijf van knevelarij.

Op grond van deze overwegingen komt het der Commissie volkomen verklaarbaar voor, dat de directeur van financiën bij zijn voorstel aan den Gouverneur-Generaal van N. I. om VAN RIJGERSMA uit 's lands dienst te ontslaan, tevens heeft bekend gesteld „dat er *geen voldoende termen* zijn om dat ontslag *niet eervol* te verleenen".

Aan dat oordeel wenscht ook de Commissie zich te houden, te meer dewijl een eervol ontslag uit 's lands dienst op zich zelf en onder de bestaande omstandigheden reeds als eene bijzonder zware straf mag aangemerkt worden.

De Commissie meent dan ook eenstemmig als haar oordeel te moeten uitspreken, dat er goede gronden aanwezig zijn om aan het verzoek van adressant te voldoen.

Op grond van het vorenstaande heeft de Commissie de eer aan de Kamer voor te stellen:

a. den Minister dank te zeggen voor de gegeven inlichtingen;

b. Zijne Excellentie in overweging te geven het daarheen te willen leiden, dat aan adressant alsnog pensioen zou kunnen worden toegekend;

c. een afschrift van dit Verslag aan den Minister te doen toekomen.

Aldus vastgesteld den 5den Juni 1907.

VAN VLIJMEN.
VAN DE VELDE.
IJZERMAN.
MEES.
BOGAARDT.

(173. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, 4 Januari 1907.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge hiernevens te doen toekomen een Beknopt Verslag betreffende den toestand van de Koninklijke Militaire Academie gedurende het jaar 1906.

De Minister van Oorlog,
H. P. STAAL.

(173. 2.)

VERSLAG.

BEKNOPT VERSLAG betreffende den toestand van de Koninklijke Militaire Academie gedurende het jaar 1906, getrokken uit rapporten welke omtrent die inrichting bij het Departement van Oorlog zijn ingekomen.

A. *Personeel.*

Bij den aanvang van het leerjaar 1906—1907 had het cadettenkorps bij de Koninklijke Militaire Academie eene sterkte van 342 cadetten, over de verschillende wapens en studiejaren verdeeld als volgt:

WAPENS.		Studiejaar.			Totaal.
		I.	II.	III.	
Infanterie	hier te lande	20	25	31	76
	Nederlandsch-Indië . .	38	34	33	105
Cavalerie	hier te lande	7	2	4	13
	Nederlandsch-Indië . .	4	4	1	9
Artillerie	hier te lande	35	22	22	79
	Nederlandsch-Indië . .	8	10	10	28
Genie	hier te lande . . .	5	3	7	15
	Nederlandsch-Indië . .	4	5	8	17
		121	105	116	342

B. *Detacheering der cadetten.*

De cadetten werden bij de korpsen gedetacheerd op den voet van het vorige verslagjaar.

C. *Gedrag der cadetten.*

Het gedrag der cadetten aan de Academie gaf reden tot tevredenheid en kan gedurende de detacheering over het algemeen goed worden genoemd.

Vele vrijwillige vereenigingen strekken ten bewijze van de goede verstandhouding der cadetten onderling.

D. *Gezondheidstoestand.*

De gezondheidstoestand der cadetten kan gunstig genoemd worden.

E. *Voeding.*

De voeding der cadetten had plaats overeenkomstig de dienaangaande geldende bepalingen en kan over het algemeen zeer goed worden genoemd.

F. *Kleeding, wapening en uitrusting.*

De kleeding, de wapenen en het ledergoed verkeeren in goeden staat.

G. *Gebouwen.*

De gebouwen verkeeren over het algemeen in goeden toestand.

H. *Onderwijs.*

Ten aanzien van de opleiding der cadetten in het algemeen en van het onderwijs in het bijzonder werden dezelfde beginselen in toepassing gebracht als in voorgaande jaren.

I. *Bevordering van de geestelijke belangen der cadetten.*

In verband met de desbetreffende van ouders of voogden ingekomen kennisgevingen, waren in het afgeloopen curcusjaar 76 minderjarige cadetten verplicht de kerk te bezoeken en wel 14 eenmaal per maand, 10 eenmaal in de veertien dagen en 41 elke week; 10 moesten de kerk bezoeken, wanneer een bepaalde predikant preekte.

Op verzoek van de betrokken ouders of voogden werden catechetische lessen — in den regel in een der lokalen van de Academie, in de avonduren gegeven — gevolgd door 33 cadetten, behoorende tot het Nederduitsch-Hervormde, door 4, behoorende tot het Waalsche, door 4, behoorende tot het Doopsgezinde en door 2, behoorende tot het Luthersche Kerkgenootschap.

Van deze aantallen werden in het voorjaar 1906 respectievelijk 14, 0, 0 en 1 cadetten aangenomen als lidmaten.

In het afgeloopen jaar werden de cadetten van den Roomsch-Katholieken godsdienst tweemaal aan de Academie toegesproken door den pastoor der parochie, waaronder zij behooren.

Beknopt verslag betreffende den toestand van de Koninklijke Militaire Academie gedurende het jaar 1906.

Met den bijzonderen kerkeraad der Nederduitsch-Hervormde gemeente te Breda werd in overleg getreden, omtrent de meest geschikte wijze om de geestelijke belangen van de cadetten, behoorende tot bedoeld kerkgenootschap, te bevorderen. Als resultaat daarvan werd aan de ouders of voogden van alle nieuw aankomende Nederduitsch-Hervormde cadetten door genoemden kerkeraad een circulaire gezonden, waarin gewezen werd op het groote gewicht van de beantwoording der door den gouverneur van de Koninklijke Militaire Academie toe te zenden vragen omtrent het al of niet verleenen van vrijstelling der verplichting tot kerkgaan.

Aan den kerkeraad der Evangelisch-Luthersche gemeente werd van het vorenstaande mededeeling gedaan en werden de adressen verstrekt van de ouders en voogden der tot bedoeld kerkgenootschap behoorende cadetten, ten einde genoemden kerkeraad in de gelegenheid te stellen op overeenkomstige wijze te handelen.

Voor de Roomsch-Katholieke cadetten was een dergelijke maatregel uit den aard der zaak niet noodig, terwijl andere kerkgenootschappen dit jaar niet in de termen vielen.

K. *Uitslag van de examens.*

a. *Toelatingsexamens.* Het Verslag nopens het in 1906 in Nederlandsch-Indië gehouden toelatingsexamen tot de Koninklijke Militaire Academie is opgenomen in het bijvoegsel n°. 80 van de *Nederlandsche Staatscourant* van 12 September 1906, n°. 212, terwijl het Verslag omtrent het hier te lande gehouden toelatingsexamen tot vermelde inrichting is opgenomen in het bijvoegsel n°. 82 van de *Nederlandsche Staatscourant* van 16 en 17 September 1906, n°. 216.

b. *Overgangsexamens.* Onderstaande tabel geeft den uitslag van de in 1906 gehouden overgangsexamens.

STUDIE-JAAR.	Aantal cadetten die						*Opmerkingen*
	aan het overgangs-examen deelnamen.	al dadelijk voor den overgang naar het volgende studiejaar slaagden.	na de vacantie herexamen moesten afleggen alvorens te kunnen overgaan.	herexamen aflegden en slaagden.	bij den aanvang van het leerjaar 1906—1907 in het volgende studiejaar overgingen.	bij den aanvang van het leerjaar 1906—1907 voor de tweede maal de lessen van hetzelfde studiejaar moesten volgen.	
II	116	90	26	25	115	1	
. . .	107	81	24	24	105	2	

c. *Eindexamens.* Aan het eindexamen werd deelgenomen door:

12 cadetten van het wapen der infanterie hier te lande;
24 " " " " " " in Nederlandsch-Indië;
5 " " " " " cavalerie hier te lande;
2 " " " " " " in Nederlandsch-Indië;
20 " " " " " artillerie hier te lande;
11 " " " " " " in Nederlandsch-Indië;
8 " " " " " genie hier te lande, en
4 " " " " " " in Nederlandsch-Indië.

Met uitzondering van een cadet der genie hier te lande voldeden alle cadetten van het 3de studiejaar aan het eindexamen.

's Gravenhage, 4 Januari 1907.

De Minister van Oorlog,
H. P. STAAL.

(174.)

REKENINGEN van ontvangsten en uitgaven over het dienstjaar 1904, wegens:

a. het fonds voortspruitende uit koopprijzen van domeinen;

b. het pensioenfonds voor weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren;

c. het fonds voor de voltooiing van het vestingstelsel, benevens een verslag tot toelichting der ten laste van de begrooting van laatstgemeld fonds gedane uitgaven.

Niet gedrukt.

(175. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van den aanleg van de tweede mijn, bij Koninklijk besluit van 24 October 1906 (*Staatsblad* n°. 270) ter ontginning van Staatswege aangewezen (Staatsmijn A), en van een mijnspoorweg tot verbinding van deze mijn met den spoorweg *Sittard—Herzogenrath* nabij het station *Nuth.*

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 7 Januari 1907.

WILHELMINA.

(175. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de aanleg van de tweede mijn, bij Koninklijk besluit van 24 October 1906 (*Staatsblad* n°. 270) ter ontginning van Staatswege aangewezen (Staatsmijn A), en van een mijnspoorweg tot verbinding van deze mijn met den spoorweg *Sittard—Herzogenrath* nabij het station *Nuth* in het algemeen belang noodig is;

Gelet op de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Wij verklaren, dat het algemeen nut de onteigening vordert ten name van den Staat van de eigendommen in de gemeenten *Heerlen*, *Hoensbroek*, *Wijnandsrade* en *Nuth*, noodig voor den aanleg van de tweede mijn, bij Koninklijk besluit van 27 October 1906 (*Staatsblad* n°. 270) ter ontginning van Staatswege aangewezen (Staatsmijn A), waarvan de ontginningszetel zal worden gevestigd in de gemeente *Heerlen*, en van een mijnspoorweg, aanvangende bij dien ontginningszetel, loopende in algemeen zuidwestelijke richting door de gemeenten *Hoensbroek*, *Wijnandsrade* en *Nuth* aansluitende nabij het station *Nuth* aan den spoorweg *Sittard—Herzogenrath.*

Artikel 2.

Deze wet vervalt, wanneer de onteigening van de niet in der minne aangekochte eigendommen bij den rechter niet is aangevraagd binnen één jaar na de dagteekening van de *Staatscourant*, waarin Ons besluit, bedoeld in artikel 14 of 16 der bovenaangehaalde wet, is openbaar gemaakt. Die termijn kan door Ons bij een in het *Staatsblad* te plaatsen besluit met ten hoogste zes maanden worden verlengd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

De Minister van Waterstaat,

(175. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ten behoeve van de vestiging van den ontginningszetel der tweede Staatsmijn zal een terrein in de gemeente Heerlen in eigendom moeten worden verkregen, terwijl tevens die ontginningszetel door een mijnspoorweg in verbinding moet worden gebracht met den spoorweg Sittard-Herzogenrath. Voor het uitvoeren van deze werken wordt toepassing van de onteigeningswet noodig geacht. De noodige van toelichting voorziene plans zijn daartoe opgemaakt en in de betrokken gemeenten ter visie nedergelegd.

De bezwaren (1), welke tegen het plan van aanleg zijn kenbaar gemaakt, zijn geresumeerd in den als bijlage bij deze Memorie gevoegden staat.

Omtrent deze bezwaren, zooveel doenlijk in rubrieken gegroepeerd, kan het volgende worden opgemerkt:

Bezwaar n°. 1 van den staat.

Het algemeen nut der onteigening, voor zooveel betreffend de gronden noodig voor den aanleg van de bovengrondsche installatie, wordt betwist.

Het komt aan de ondergeteekenden voor, dat bezwaarlijk kan worden ontkend, dat de onteigening zal geschieden ten algemeenen nutte, nu door de wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°.170) betreffende exploitatie van Staatswege van steenkolenmijnen in Limburg is uitgemaakt, dat exploitatie van mijnen van Staatswege een zaak van publiek belang is. Ten overvloede zij er op gewezen, dat voor het maken van bovengrondsche werken ten behoeve van Staatsmijn Wilhelmina in 1904 reeds onteigening ten algemeenen nutte heeft plaats gehad (Wet van 14 Juli 1904, *Staatsblad* n°. 151).

Bezwaar n°. 1 en 10 van den staat.

Toepassing van de Onteigeningswet van 28 Augustus 1851 ter verkrijging van de gronden noodig voor de bovengrondsche installatie is onnoodig en onrechtmatig, nu de verkrijging van gronden voor dit doel is geregeld in de artikelen 43 en 44 der Mijnwet van 21 April 1810 (Bulletin des Lois n°. 285).

Wanneer vaststaat, dat de onteigening voor Staatsmijnexploitatie strekt ten algemeenen nutte, bestaat er geen bezwaar de Onteigeningswet toe te passen. Dat voor ontginning van mijnen evengenoemde wet niet mag worden toegepast, blijkt uit niets.

Aan de rechten, die de eigenaren van den bovengrond aan de artikelen 43 en 44 der Mijnwet van 1810 ook tegenover den Staat als mijnexploitant ontleenen, wordt niet te kort gedaan. Immers deze artikelen waarborgen aan de eigenaren van den bovengrond dan alleen de daarbij geregelde schadeloosstelling, indien de concessionaris hunne terreinen, zonder voorafgaande onteigening, heeft in bezit genomen.

In dit geval zijn echter voor zoodanige inbezitneming zonder voorafgaande onteigening geen termen gevonden. Zij is eensdeels niet noodig, anderdeels minder gewenscht geoordeeld, dit laatste reeds wegens de mogelijkheid van het bestaan van onbekende servituten op de bedoelde terreinen. Met de toepassing van de gewone regelen voor onteigening ten algemeenen nutte kan hier worden volstaan, waaruit volgt, dat de artt. 43 en 44 der Mijnwet van 1810 buiten toepassing moeten blijven.

---

(1) De bezwaarschriften zijn met de plans ter griffie van de Kamer gedeponeerd, ter inzage van de leden.

Bezwaar n°. 2, 3, 4, 6 en 7 van den staat.

Herstel, wijziging en verbetering van gemeenschap te land.

Voor zoover aan deze bezwaren niet op eenige wijze kan worden tegemoet gekomen, zal eventueel daarvoor te verleenen schadeloosstelling bij de onteigening zijn te regelen.

Bezwaar n°. 2, 4 en 8 van den staat.

Vrees voor schade in bedrijf en andere opmerkingen betrekking hebbend op de hoegrootheid der eventueel te verleenen schadeloosstelling.

Deze bezwaren zullen hunne oplossing moeten vinden bij de onderhandeling over de onteigening en bij de bepaling der eventueel te verleenen schadeloosstelling.

Bezwaar n°. 3 van den staat.

Verzoek om aankoop van een overhoek.

Tegen aankoop zal vermoedelijk geen bezwaar bestaan.

Bezwaar n°. 4 van den staat.

Verzoek de richting van den mijnspoorweg te wijzigen.

De richting van den mijnspoorweg kan om technische redenen niet worden gewijzigd.

Bezwaar n°. 8 van den staat.

Verzoek afsluiting en bediening van drie overwegen.

Bij de verdere uitwerking der plannen zal worden overwogen in hoever aan het bezwaar kan worden tegemoet gekomen.

Bezwaar n°. 9 van den staat.

Verzoek om watervrije ophooging van den toegang tot een te maken overweg, om behoud van den afloop van drainage- en ander water en om eene drinkgelegenheid voor vee.

Aan deze wenschen zal vermoedelijk kunnen worden te gemoet gekomen. Voor zoover dit niet het geval mocht zijn, zal eventueel daarvoor te verleenen schadeloosstelling bij de onteigening zijn te regelen.

Opgemerkt zij inmiddels, dat het nemen van eene eindbeslissing omtrent de bezwaren n°. 2 tot en met 9, eerst mogelijk zal zijn, nadat gevolg is gegeven aan de artt. 10—13 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125).

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
J. D. VEEGENS.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(175. 4.)

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

Bezwaren door belanghebbenden ingediend, naar aanleiding van de ter-visie-legging van de onteigeningsbescheiden, bedoeld bij de artikelen 6—8 der wet van 28 Augustus 1851 (Staatsblad n°. 125).

Gemeente HEERLEN.

Volg-nummers.	Naam van den belanghebbende.	OMSCHRIJVING VAN HET BEZWAAR.
1	Wintgens, te Wittem, dr. E. Wintgens, te 's Gravenhage, en graaf A. d'Ansembourg, te Amstenrade.	Hebben principieel bezwaar tegen de onteigening van hunne gronden (Heerlen Sectie A n°s. 1205—1853 en 1206) ten behoeve van de bovengrondsche werken der mijn, op grond dat de wet van 1810 in de artt. 43 en 44 een anderen weg zou aanwijzen ter verkrijging van de beschikking over deze gronden en dat derhalve: 1°. de onteigening onnoodig zou zijn; 2°. de onteigening bovendien onrechtmatig zou zijn, als zijnde een misbruiken van de Staatsmacht door den Staat als eigenaar-concencionaris, om aan de wettelijke verplichting tot betaling van de dubbele grondwaarde te ontkomen: 3°. de onteigening niet zou strekken ten algemeenen nutte.
		Gemeente HOENSBROEK.
2	C. Schrouff, te Hoensbroek, en cons.	Door onteigening van de beste en meest geschikte perceelen (Sectie A n°s. 1223, 1224, 1227 en 1360) is hun landbouwgrond grootendeels niet meer te gebruiken of te verpachten. Hun akker Sectie A n°. 1234 wordt moeilijker bereikbaar.
3	Henry Pijls, te Schinnen, als gevolmachtigd voor Wilhelm Rudolph, Rijksgraaf von und zu Hoensbroeck.	Afsluiting van den toegang tot de perceelen bosch in de gemeente Hoensbroek, Sectie A, n°s. 597—598—599—601 en 602, waardoor geen afvoer van hout over de aangrenzende perceelen 587 en 588 mogelijk is. Afsnijding der perceelen hooiland n°s. 595 en 600. Kan verholpen worden door een parallelweg over de perceelen 585—586 en 587. Verzoekt aankoop van den driehoekigen overhoek van de perceelen Hoensbroek, Sectie A, n°s. 583 en 584, of, indien hiertoe niet wordt overgegaan, het maken van een toegangsweg naar dit terrein.
4	Jan Bindels, Maria Elisabeth Creusen, Hendrik Diederen, Hubert Ritzen, Renier Willems, Maria Elizabeth Willems, Mathieu Voncken, Joseph Eymael, Gabriel Beckers, allen te Hoensbroek.	Door het onteigenen van gedeelten van weiden en boomgaarden achter de huizen der reclamanten gelegen, lijden de betrokken boerderijen als hoeven schade, te meer, daar in Hoensbroek toch reeds te weinig weiland is en betrekkelijk weinig grond, die zich daarvoor leent; juist de aan te koopen perceelen zijn weiland of daarvoor bijzonder geschikt. Door den aanleg van een spoorweg daar ter plaatse wordt derhalve uitbreiding van huisweiden onmogelijk, terwijl door diepe insnijdingen in de weilanden, van deze weiden nog veel zal verloren gaan. Wenschen daarom verlegging der lijn tot op grooteren afstand van hunne hoeven. De spoorweg snijdt den toegang af tot de achter de huisweiden gelegen bouwlanden. Door het geringe aantal overwegen wordt hierin op onvoldoende wijze voorzien, waarvan waardevermindering het gevolg is. Verlangen meer overwegen.

Volgnummers.	Naam van den belanghebbende.	OMSCHRIJVING VAN HET BEZWAAR.
5	Hubert Drummen en medeerfgenamen.	Vreezen, dat door de omlegging van de Molen- en de Geleenbeek hun perceel wei- en hooiland, genoemd de Laarderbeemden, overlast van water zal krijgen. Verzoeken vrijwaring hiervan door het aanleggen van dammen.
6	Jan Mathijs Voncken.	Behalve groot nadeel aan reclamants eigendommen, wordt de rechtstreeksche communicatie verbroken van zijn huis met het daarachter gelegen land, waardoor hij verplicht wordt een grooten omweg te maken. Hij wenscht doortrekking van den ontworpen parallelweg ten zuiden van de spoorlijn tot aan perceel Hoensbroek Sectie A. n°. 1628.
7	Jan Willem Eymael.	De toegang tot de perceelen Hoensbroek Sectie A n°s. 1351—1352 en 1353, behoorende aan adressant, wordt door den ontworpen spoorweg verbroken; hij verzoekt derhalve, dat in een toegangsweg voorzien worde.
8	Gemeentebestuur van Hoensbroek.	Is van oordeel, dat deze spoorwegaanleg tot groot ongerief en nadeel zal strekken voor vele eigenaars en pachters van perceelen, die doorsneden worden en door onttrekking van terrein aan het landbouwbedrijf. De landbouwstand zal door de kolenindustrie grootendeels verdrongen worden; de thans in goeden staat zijnde gemeenschapswegen zullen door het vele verkeer ten dienste der Staatsmijnen meerdere onderhoudskosten vorderen; de waterlossingen zullen meer verbeteringen vergen; vermeerdering der bevolking zal eene nieuwe school en uitbreiding van het politiepersoneel noodig maken; mitsdien wordt in voorkomende gevallen eene milde tegemoetkoming van Staatswege verwacht. Wenscht, dat de overwegen in den Hermensweg, den Zandbergsweg en in den Schuur-eikerweg behoorlijk afgesloten en bediend zullen worden. Hierop wordt vooral aangedrongen met het oog op de beide ongelukken, die in 1904 en 1905 plaats hadden op den overweg bij Terlinden in den spoorweg Sittard-Herzogenrath.
		Gemeente WIJNANDSRADE.
9	H. Drummen en medeerfgenamen.	*a.* Verlangt, dat de te maken particuliere overweg in het moerassige terrein tusschen de piketten 7 en 8 door het opwerpen van een dam berijdbaar worde gemaakt. *b.* Verlangt dat de drainage van perceel Wijnandsrade A n°. 1708 ook na de omlegging van de Geleenbeek tusschen de piketten 7 en 9 behouden blijve. *c.* Verlangt dat het niet te onteigenen gedeelte van perceel A n°. 1708 voorzien worde van eene drinkgelegenheid voor het vee. *d.* Verlangt, dat door het omleggen van de Geleenbeek tusschen de piketten 9 en 10 de waterafvoer van erf, kelder en tuin van de perceelen n°s. 1627—1463 en 481 niet gestremd worde.
		Gemeente NUTH.
10	J. L. Palmen te Valkenberg.	Heeft bezwaar. dat zijn perceel Nuth Sectie C n°. 1584 onteigend worde volgens de wet van 28 Augustus 1851, *Staatsblad* n°. 125. ;Verlangt dat zijn perceel volgens de Mijnwet van 1810 tegen de dubbele grondwaarde worde aangekocht.

(175. 5.)

NOTA VAN SCHRIJF- EN DRUKFOUTEN.

Ontwerp van wet.

Art. 1, regel 4, staat: „27 October", lees: „24 October".

Art. 1, regel 10, staat: „Nuth aansluitende", lees: „Nuth en aansluitende".

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

Aan het hoofd staat: „de ter-visie-legging", lees: „de ter-visie-ligging".

In den derden kolom van den staat onder bezwaar 1, regel 8, staat: „eigenaar-concencionaris", lees: „eigenaar-concessionaris".

(175. 6.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Door verschillende leden werd te kennen gegeven, dat zij tegen het wetsontwerp bedenking hadden op grond van bezwaren, die huns inziens in beginsel bestaan tegen de onteigening van gronden ten behoeve van bovengrondsche werken ter ontginning van een mijn, bezwaren, die, blijkens de in de bijlage van de Memorie van Toelichting voorkomende omschrijving, ook reeds door sommige belanghebbenden in het midden zijn gebracht. Deze leden betoogden, dat de artt. 43 en 44 der Mijnwet van 1810 kennelijk bedoelen een regeling van de schadevergoeding vast te stellen voor alle gevallen, waarin, ten behoeve van mijnwerken, over bovengrond tegen den wil van den eigenaar moet worden beschikt. De Onteigeningswet behoort op dit gebied buiten toepassing te blijven, zoolang het bijzonder recht, neergelegd in bedoelde wet van 1810, die bij art. 7 der wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 170) uitdrukkelijk van toepassing is verklaard op de ontginning van steenkolenmijnen door den Staat, niet is afgeschaft. Dat voor een wijziging der artt. 43 en 44 der wet van 1810 aanleiding bestaat, gaven overigens de hier aan het woord zijnde leden zelve toe; ook huns inziens moet een schadeloosstelling van het dubbel der waarde bovenmatig worden genoemd.

Zoolang „het algemeen nut de onteigening" niet „vordert", mag deze volgens art. 151 der Grondwet niet plaats hebben, en blijkens de Memorie van Toelichting op de Onteigeningswet (*Bijlagen Handelingen* Tweede Kamer 1850—1851, bladz. 288) is de onteigening ten algemeenen nutte een noodzakelijk doch uiterst hulpmiddel Indien er een ander middel bestaat mag het derhalve niet worden aangewend. Waarom, zoo werd gevraagd, kiest de Regeering den weg van onteigening en niet dien, door de wet van 1810 gewezen?

Met het onderdeel van de voorgenomen onteigening, dat de gronden voor een bovengrondsche installatie betreft, konden voornoemde leden zich op grond van het bovenstaande niet vereenigen. Wat den aanleg van een mijnspoorweg aangaat, stemden zij toe, dat te dien aanzien de zaak anders is gelegen en dat zulk een werk in het algemeen aanleiding kan geven tot toepassing der Onteigeningswet.

Ook de door sommige belanghebbenden aangevoerde bedenking, dat bij deze onteigening het algemeen nut, dat voor onteigening wordt gevorderd, niet aanwezig is, althans niet is aangetoond, vond bij verschillende leden weerklank.

Waar de Staat naast particulieren mijnen exploiteert, moet, zoo beweerden deze leden, beiderlei exploitatie, wat haar *algemeen* nut betreft, gelijk worden gesteld. Ten betooge dat in het onderhavige geval een algemeen belang in het spel is, hetwelk de onteigening rechtvaardigt, moeten dus gronden worden aangevoerd, die, naar hun aard, in een ander geval ook voor eenige particuliere exploitatie zouden kunnen gelden. Een beroep op de wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 170) is niet voldoende. Bij die wet is alleen bepaald, dat de ontginning van bepaalde steenkolenmijnen van Staatswege zal geschieden en daarmede, zoo men wil, het Staatsbelang van die ontginning erkend, maar dat nu van elk mijnbouwwerk, naar aanleiding van die wet door den Staat ondernomen, het algemeen nut, in den zin van art. 151 der Grondwet, vast zoude staan, verklaarden bedoelde leden geenszins te kunnen toegeven. Ware dat wel het geval, zoo merkten zij op, dan zou aan onteigeningswetten, deze ontginningen betreffende, bezwaarlijk meer dan een formeel karakter kunnen worden toegekend.

Tegenover deze beschouwingen werd door andere leden het wetsontwerp verdedigd en instemming betuigd met het door den Minister in de Memorie van Toelichting ingenomen standpunt. Ook huns inziens moet elke Staatsexploitatie, ter uitvoering van de wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n . 170) ondernomen, worden aangemerkt als een exploitatie ten algemeenen nutte en dat te eer, wijl niet winstbejag het voornaamste motief is, dat ten deze den Staat drijft, maar overwegingen van publieke orde. De Staat is door genoemde wet inderdaad in een positie geplaatst, verschillend van die, waarin particuliere mijneigenaars zich bevinden. Hierin kan overigens niets vreemds worden gezien; het is steeds het geval wanneer tot de uitvoering van eenig werk om redenen van Staatsbelang bij de wet is besloten; ten behoeve van zoodanig werk zal steeds onteigening ten volle gerechtvaardigd zijn.

Wat de vraag betreft, of de artt. 43 en 44 der Mijnwet van 1810 zich niet tegen de onteigening verzetten, waren er leden, die zich te dien aanzien geheel aansloten aan de in de Memorie van Toelichting uiteengezette zienswijze van den Minister. Andere leden achtten die uiteenzetting niet in allen deele juist en met name de stelling, dat het recht op schadeloosstelling ingevolge de aangehaalde artikelen alleen dan vervalt wanneer de concessionaris den bovengrond niet in bezit heeft genomen, een petitio principii. Art. 44 geeft, naar zij opmerkten, den eigenaar van den bovengrond het recht van den mijneigenaar te vorderen, dat deze het terrein aankoopt, ook wanneer dit voor cultuur ongeschikt is geworden. Intusschen waren ook deze leden van oordeel, dat in de genoemde artikelen geen beletsel tegen de onteigening is gelegen. Huns inziens moet worden aangenomen, dat, waar onteigening van bovengrond bij de wet noodig wordt verklaard, de Onteigeningswet van 1851 in de plaats der aangehaalde, ten deze uit den aard der zaak vervallen voorschriften der wet van 1810 is getreden.

Idus vastgesteld den 24sten April 1907.

VAN DE VELDE.
DE RIDDER.
LIEFTINCK.
REGOUT.
ZIJLMA.

(175. 7.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 6/14 Mei 1907.)

Naar aanleiding van de door verschillende leden geopperde bedenkingen tegen toepassing van de Onteigeningswet ten behoeve van den aanleg van de bovengrondsche werken van de tweede Staatsmijn, veroorloven de ondergeteekenden zich het volgende op te merken.

Toepassing van de Onteigeningswet kan steeds plaats hebben, wanneer het betreft eenig werk van algemeen nut.

Dat de aanleg van eene mijn, ter uitvoering van de wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 170) ter ontginning van Staatswege aangewezen, niet zou zijn een werk van algemeen nut, kan door hen niet worden toegegeven. In aansluiting aan hetgeen in het Voorloopig Verslag door die leden werd betoogd, die het wetsontwerp verdedigden en met het in de Memorie van Toelichting ingenomen standpunt instemming betuigden, zij er alsnog de aandacht op gevestigd, dat bij het tot stand komen der wet van 1901 het algemeen belang, verbonden aan Staatsexploitatie, zeer op den voorgrond is getreden. De ondergeteekenden kunnen zich dan ook ten volle vereenigen met hetgeen te dien opzichte bij de behandeling van het onteigeningswetsontwerp ten behoeve van den aanleg van Staatsmijn Wilhelmina door den toenmaligen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid in de vergadering van de Eerste Kamer der Staten-Generaal werd betoogd. (Handelingen Eerste Kamer 03/04, bladz. 423 en 424).

Is nu de aanleg van eene Staatsmijn een werk van algemeen nut, dan moet nog de vraag beantwoording vinden of toch voor dit werk van algemeen nut de Onteigeningswet buiten toepassing moet blijven, omdat de artt. 43 en 44 reeds regelen hoe ten behoeve van mijnontginning over den bovengrond kan worden beschikt.

De ondergeteekenden beantwoorden deze vraag ontkennend, omdat uit niets blijkt, dat de Onteigeningswet niet voor ontginning van mijnen mag worden toegepast.

Aangenomen dient dan ook te worden, dat voor ontginning van mijnen onteigening wel degelijk mag plaats hebben, zooals dan ook door gezaghebbende schrijvers (1) wordt betoogd.

Dat door de toepassing van de Onteigeningswet de artikelen 43 en 44 der Mijnwet van 1810 van hun kracht zouden worden beroofd, kan niet worden ingezien. Is onverwijlde inbezitneming van bovengrond voor mijnontginning noodzakelijk, dan zal ook de Staat als mijnexploitant den eigenaar van den bovengrond, met wien niet in der minne kan worden overeengekomen, tegen het dubbel der waarde moeten schadeloosstellen. Geene aanleiding bestond er dan ook om bij artikel 7 der wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 170) de artt. 43 en 44 der Mijnwet 1810 voor de ontginning van mijnen door den Staat in te trekken. Mogelijkheid van onteigening blijft immers daarnaast bestaan, gelijk allicht ten overvloede blijkt uit het antwoord door de Regeering naar aanleiding van eene vraag in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer bij de schriftelijke behandeling der wet van 1901 gegeven (Memorie van Antwoord, par. 3, bladz. 3. Kamerstukken Zitting 1900—1901, n°. 159). Daar immers wordt gezegd, dat, indien het niet mogelijk is binnen een voor ontginning aangewezen mijnveld geschikte terreinen in der minne aan te koopen, langs den weg van onteigening in het benoodigde zal zijn te voorzien.

Gaarne wordt toegegeven, dat de onteigening ten algemeenen nutte is een noodzakelijk doch uiterst hulpmiddel. Dit hulpmiddel moet echter worden aangewend, indien voor een werk van algemeen nut de eigendom van gronden moet worden verkregen en deze terreinen niet in der minne konden worden aangekocht.

Waar ten deze inbezitneming der terreinen niet heeft plaats gehad, dwingt niets om met toepassing der wet van 1810 de dubbele waarde dier terreinen te betalen, terwijl niet mag worden voorbijgezien dat *alleen* langs den weg van onteigening het nuttig gebruik van den grond volkomen gewaarborgd wordt.

Nu bij Koninklijk besluit van 15 Januari 1907 n°. 51 is bepaald, dat de tweede Staatsmijn den naam zal dragen van „Staatsmijn Emma", dienen in den titel, in de considerans en in artikel 1 van het wetsontwerp de woorden „Staatsmijn A" door „Staatsmijn Emma" te worden vervangen.

Een hiertoe strekkende Nota van Wijziging gaat hiernevens.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
J. D. VEEGENS.

De Minister van Waterstaat,
KRAUS.

(1) Zie de Grondwet, Toelichting en kritiek door mr. J. T. Buys, II, bladz. 286 en Stelsel en toepassing der Onteigeningswet door mr. W. Thorbecke, bladz. 77.

175. 8.)

NOTA VAN WIJZIGING.

In den titel, in de considerans en in **artikel 1** van het ontwerp van wet wordt in plaats van (Staatsmijn A) gelezen: (Staatsmijn Emma).

(175. 9.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van den aanleg van de tweede mijn, bij Koninklijk besluit van 24 October 1906 (*Staatsblad* n°. 270) ter ontginning van Staatswege aangewezen (Staatsmijn Emma), en van een mijnspoorweg tot verbinding van deze mijn met den spoorweg *Sittard—Herzogenrath* nabij het station *Nuth*, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 16den Mei 1907.

VAN DE VELDE.
DE RIDDER.
LIEFTINCK.
REGOUT.
ZIJLMA.

(176. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot bekrachtiging van den onderhandschen verkoop van voormaligen vestinggrond te *Bergen op Zoom* aan de R.-K. parochie van den H. Jozef aldaar.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 10 Januari 1907.

WILHELMINA.

(176. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het kerkbestuur van de R.-K. parochie van den Heiligen Jozef te Bergen op Zoom het perceel voormaligen vestinggrond te Bergen op Zoom, sectie H, n°. 166, heeft in koop gevraagd, en dat het belang van den Staat zich tegen den verkoop daarvan niet verzet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De onderhandsche verkoop aan de Roomsch-Katholieke parochie van den Heiligen Jozef te Bergen op Zoom van het perceel voormaligen vestinggrond in die gemeente, kadastraal bekend sectie H, n°. 166, groot 34,43 ares en ingesloten liggende tusschen den straatweg van Bergen op Zoom naar Breda, de Williamstraat en de Arnoldus Asselbergsstraat, welke verkoop is geconstateerd bij de in afschrift aan deze wet gehechte akte van 19 October 1906, wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

AFSCHRIFT.

De ondergeteekenden:

1. Jonkheer ANTONIUS ABRAHAM ADRIAAN STOOP, ontvanger der registratie en domeinen te Bergen op Zoom, in die hoedanigheid handelende namens den Staat der Nederlanden, als daartoe gemachtigd bij brief van den directeur der registratie en domeinen te Middelburg van den 13 October 1906 n°. 3634, gegrond op de missive van Zijne Excellentie den Minister van Financiën van den 11 October 1906, n°. 45, afdeeling Domeinen,

2. JEAN ANTOINE JOOREN, Roomsch-Katholiek priester en pastoor en WILHELMUS HUBERTUS BARTELS, hoofd der school, beiden te Bergen op Zoom, onderscheidenlijk voorzitter en secretaris van het kerkbestuur van en in die hoedanigheid handelende namens de Roomsch-Katholieke parochie van den Heiligen Jozef te Bergen op Zoom, ter uitvoering van het besluit van het kerkbestuur van 27 Augustus 1906, bekrachtigd door Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid Monseigneur PETRUS LEYTEN, bisschop van Breda, bij machtiging van den 29 Augustus 1906, n°. 915,

zijn, de eerstondergeteekende voorbehoudens goedkeuring bij de wet, overeengekomen als volgt:

De Staat verkoopt voor de som van *veertien duizend gulden* aan de Roomsch-Katholieke parochie van den Heiligen Jozef te Bergen op Zoom, die voor die som in koop aanneemt:

Het perceel bouwterrein gelegen te Bergen op Zoom, kadastraal bekend gemeente Bergen op Zoom sectie H, n°. 166, groot 34,43 aren.

Deze verkoop en koop is aangegaan onder de volgende bedingen:

Art. 1. Het verkochte wordt overgedragen zoo en in dier voege als het door den Staat is bezeten met alle lusten en lasten, heerschende en lijdende erfdienstbaarheden, genoemd of ongenoemd, zonder eenig verhaal op den verkooper, wordende alle andere vrijwaring dan die van den eigendom, alsmede alle navordering wegens onder- of overmaat uitgesloten.

Art. 2. De grondbelasting is van 1 Januari 1907 voor rekening van de koopster.

Art. 3. Het verkochte, dat overigens door de koopster kan worden aanvaard bij de betaling van de koopsom, is tot 30 November 1907 in huur bij MACHIEL PETRUS MOERBEEK, stalhouder te Bergen op Zoom. De op 30 November 1906 verschijnende huursom blijft geheel ten voordeele van den Staat.

Art. 4. De koopsom moet gestort worden ten kantore van den betaalmeester te Breda. Het bewijs daarvan moet binnen ééne maand na de afkondiging der wet die deze overeenkomst bekrachtigt worden overgebracht bij den ontvanger der registratie en domeinen te Bergen op Zoom, die tegen intrekking van dat bewijs quitantie geeft voor de betaalde kooppenningen.

Art. 5. Alle kosten en rechten vallende op deze akte, met inbegrip van die van overschrijving in de openbare registers,

komen ten laste van de koopster en moeten door haar op eerste aanzegging worden voldaan ten kantore en tegen quitantie van voornoemden ontvanger.

De overschrijving in de openbare registers zal geschieden door de zorg van voornoemden ontvanger en het voor de koopster bestemde exemplaar dezer akte zal haar door dien ontvanger worden uitgereikt zoodra alle kosten en rechten in dit artikel bedoeld benevens de koopsom zullen zijn voldaan.

Aldus in dubbel opgemaakt en geteekend te Bergen op Zoom, den negentien October 1900 en zes.

(*get.*) STOOP. (*get.*) J. A. JOOREN, *pastoor.*

Ontvanger der registratie en domeinen. (*get.*) W. H. M. BARTELS, *secretaris.*

Voor gelijkluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Financiën,

S. VAN CITTERS.

(176. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het kerkbestuur van de Roomsch-Katholieke parochie van den Heiligen Jozef te Bergen op Zoom vroeg den bij dit ontwerp van wet bedoelden grond in koop, om er een kerkgebouw op te stichten.

Door zijne ligging tusschen drie openbare straten, en door zijn driehoekigen vorm, die doelmatige verkaveling zeer moeilijk maakt, is dit stuk grond vanzelf reeds aangewezen voor de stichting van één enkel groot gebouw, en voor den Staat levert verkoop van dit perceel aan de genoemde parochie dan ook geen bezwaar op.

De bedongen prijs van veertien duizend gulden (f 14 000) berust op schatting van de publieke koopwaarde van het terrein door twee betrouwbare deskundigen.

Ter verdere toelichting wordt bij deze Memorie een uittreksel uit het kadastrale plan overgelegd, hetwelk de ligging van den verkochten grond en zijne omgeving aangeeft (1).

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

(1) Ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

(176. 4.)

VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek werd gevraagd, waarom in de Memorie van Toelichting niet is opgegeven het bedrag van den huurprijs, die thans voor het hier bedoelde perceel wordt betaald. Kennisneming van dit bedrag werd geacht van belang te zijn ter beoordeeling van den in de bij het ontwerp gevoegde overeenkomst genoemden prijs van verkoop.

Voorts zou men gaarne vernemen, of naar die overeenkomst de huur tot den dag van betaling der koopsom aan den tegenwoordigen eigenaar ten goede zal komen. Er staat, dat de op 30 November 1906 verschijnende huursom geheel ten voordeele van den Staat blijft. Wat zal gelden ten aanzien van de na dien datum, doch vóór de betaling van den koopprijs vervallende termijnen? Naar het geldend gebruik behoort ook dit bedrag geheel ten voordeele van den Staat te komen. Maar waarom is dan enkel gesproken van den op 30 November 1906 vervallenden termijn? De uitdrukking „verschijnende huursom" werd overigens onduidelijk en minder correct geacht.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel, dat door de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld 3 Mei 1907.

BLOOKER.
VAN DEN BERCH VAN HEEMSTEDE.
IJZERMAN.
RUYS DE BEERENBROUCK.
TALMA.

Adres D. de Groot, eerder weduwe J. A. van Seelt Koningstein, om in het genot te treden van vroeger genoten pensioen, enz.

(177. 1)

BRIEF VAN DEN MINISTER VAN MARINE.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, 10 Januari 1907.

Ter voldoening aan het verzoek der Kamer om inlichtingen op het mij bij uwen brief van 26 November jl. n°. 100 toegezonden en hierbij teruggaande adres van D. DE GROOT, gescheiden echtgenoote van J. DE BOER, eerder weduwe van den zeeloods J. A. VAN SEELT KONINGSTEIN, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge het hierna volgende mede te deelen.

Aan adressante werd bij Koninklijk besluit van 14 Januari 1883 n°. 28 wegens het vermoedelijk omkomen van haren echtgenoot, den zeeloods voornoemd, in de uitoefening van den loodsdienst, een onderstand toegekend van f 300 's jaars, welke onderstand bij haar hertrouwen met J. DE BOER, op 7 April 1892, overging op hare drie kinderen.

Krachtens het bepaalde bij art. 40, 2de lid, der Loodspensioenwet van 18 Juni 1892, *Staatsblad* n°. 144, werd de onderstand aan de kinderen verhoogd tot f 420 's jaars, en dit bedrag werd uitbetaald tot 27 Februari 1898, toen het jongste kind den leeftijd van 16 jaren had bereikt.

Inmiddels was adressante's tweede huwelijk bij vonnis van 14 Februari 1895 op haar verzoek door echtscheiding ontbonden.

Zij wendde zich in November 1897 tot den Minister van Marine om, aangezien volgens art. 25 der reeds gemelde wet van 18 Juni 1892 alleen *bij overlijden* van den tweeden echtgenoot de weduwe weder in het genot van den vroeger verleenden onderstand kon treden, alsnog het noodige te willen verrichten om haar met ingang van 27 Februari 1898 dat genot opnieuw te verzekeren. Hierop werd haar te kennen gegeven, dat eene wijziging der wet niet kon worden verwacht.

In Januari 1899 diende zij wederom eene aanvrage om pensioen in. Daarop werd volgens de wet het advies van den Militairen Pensioenraad ingewonnen.

Dit College gaf als zijn oordeel te kennen, „dat art. 25 der wet van 18 Juni 1892 (*Staatsblad* n°. 144), uitsluitend betrekking heeft op het geval van het overlijden van den laatsten echtgenoot van eene op pensioen gestelde en daarna hertrouwde loodsweduwe en dat het niet zoude aangaan eene zoo uitdrukkelijke tot deze wijze van ontbinding des huwelijks beperkte bepaling tot eenige andere wijze uit te breiden".

Bij de afwijzende beschikking op de aanvrage werd aan belanghebbende een afschrift van het advies toegezonden.

Een beroep op den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, had ten gevolge, dat bij Koninklijk besluit van 21 September 1899 n°. 25 de bezwaren van reclamante tegen gemelde afwijzende beschikking ongegrond werden verklaard.

In navolging van het bepaalde bij art. 41, 2de lid, der Pensioenwet voor de zeemacht 1902, werd bij art. 29, 2de lid, der Loodspensioenwet 1905 (*Staatsblad* n°. 172) voorziening getroffen voor het geval, dat het nader huwelijk van eene gepensionneerde loodsweduwe door echtscheiding wordt ontbonden.

Na de invoering van laatstgemelde wet — op 1 Augustus 1905 — herhaalde adressante hare aanvrage om weduwepensioen, welke aanvrage wederom aan den Pensioenraad tot onderzoek werd toegezonden.

In een advies van 31 October 1905 sprak de Raad als zijn oordeel uit, „dat vermits het tweede huwelijk is ontbonden onder de werking der wet van 18 Juni 1892 (*Staatsblad* n°. 144), de vraag of de echtscheiding aanspraak geeft op pensioen, aan de bepalingen dier wet moet worden getoetst en ontkennend beantwoord moet worden, terwijl de bepaling van het tweede lid van art. 29 der wet van 6 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 172), niet van terugwerkende kracht is verklaard".

Overeenkomstig dat advies werd ingevolge Koninklijke machtiging de aanvrage afgewezen.

Ook nu werden adressante's bezwaren door den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, overwogen en bij Koninklijk besluit van 22 Februari 1906 n°. 32 werd op dezelfde gronden, welke den Pensioenraad tot zijn afwijzend advies hadden geleid, verklaard, dat die bezwaren ongegrond zijn.

Ik teeken hierbij nog aan:

1°. dat omtrent de bewering van adressante, dat in de vergadering van den Raad van State sprake is geweest van eene leemte in de wet van 1892, welke onder de aandacht van de bevoegde autoriteit zou worden gebracht, mij niets bekend is;

2°. dat bij het ontwerpen van de militaire pensioenwetten van 1902 en van de Loodspensioenwet 1905 de bedoeling heeft voorgezeten om geenerlei nieuwe bepaling, welk dan ook, van terugwerkende kracht te doen zijn, en

3°. dat volgens de bestaande wetsbepalingen adressante weder in het genot van het haar vroeger verleende pensioen zal kunnen hersteld worden wanneer genoemde J. DE BOER vóór haar mocht komen te overlijden.

De Minister van Marine,
STUART.

(177. 2.)

VERSLAG DER COMMISSIE.

De Commissie in wier handen zijn gesteld de inlichtingen van Zijne Excellentie den heer Minister van Marine, omtrent het adres van D. DE GROOT, gescheiden echtgenoote van J. DE BOER, eerder weduwe van den zeeloods J. A. VAN SEELT KONINGSTEIN, heeft de eer daarover het volgende verslag uit te brengen.

Uit de inlichtingen van den Minister blijkt, dat adressante, na de ontbinding van het huwelijk met J. DE BOER op 14 Februari 1895, herhaaldelijk verzocht om opnieuw in het genot van het weduwenpensioen gesteld te worden. Na 27 Februari 1898, toen haar jongste kind den leeftijd van 16 jaar had bereikt, verzocht adressante dat het pensioen weder aan haar zoude worden uitgekeerd. De grond waarop dit en tevens een verzoek van Januari 1899 werd afgewezen berustte op art. 25 van de wet van 18 Juni 1892 (*Staatsblad* n°. 144), waarbij bepaald was, dat alleen *bij overlijden* van den tweeden echtgenoot de weduwe weder in het genot van het vroeger verleende pensioen kon treden.

De Minister deelt verder mede dat bij de afwijzing van het eerste verzoek in November 1897 aan adressante werd te kennen gegeven, dat „eene wijziging der wet niet kan worden verwacht". Ofschoon uit de inlichtingen zoowel als uit het adres niet blijkt, dat adressante heeft aangedrongen op zoodanige wijziging der wet, dat niet alleen na overlijden van den tweeden echtgenoot doch ook na echtscheiding het pensioen kon worden genoten, zoo doet toch de mededeeling van den Minister denken, dat dit bedoeld is met het verzoek in dat adres om „alsnog het noodige te willen verrichten om haar met ingang van 27 Februari 1898 dat genot opnieuw te verzekeren".

De bewering van adressante in haar adres aan de Tweede Kamer, dat in de vergadering van den Raad van State haar werd gezegd, dat dit (nl. de herstelling van het pensioenrecht niet alleen bij overlijden doch ook bij echtscheiding) „eene leemte in de Loodspensioenwet was, die bij eene eventueele herziening van die wet onder de aandacht van de bevoegde autoriteit zou worden gebracht" zoowel als de daarop betrekking hebbende aanteekening sub 2\`. van den Minister, dat daarvan aan Zijne Excellentie niets bekend is, kunnen beide ter zijde gesteld worden tegenover het feit, dat, wat volgens de mededeeling van den Minister eerst „niet verwacht kon worden", toch gekomen is n.l. eene wijziging der wet, waardoor het mogelijk werd dat niet alleen bij overlijden van den tweeden echtgenoot doch ook na echtscheiding het pensioen zal worden uitgekeerd. Immers bij art. 29, 2de lid, van de Loodspensioenwet 1905 (*Staatsblad* 172), werd in navolging van het bepaalde bij art. 41, 2de lid, der Pensioenwet van de Zeemacht 1902 die voorziening getroffen en zoo het pensioenrecht van de gescheidene echtgenoote wettelijk geregeld.

Toch zou, wat adressante toen verwachtte, herstel van het pensioenrecht, niet verwezenlijkt worden. Toen zij, na invoering van de wet op 1 Augustus 1905 hare aanvraag om het weduwenpensioen te mogen ontvangen, herhaalde, werd deze overeenkomstig het advies van den Pensioenraad, waarmede de Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur, instemde, door den Minister afgewezen. Deze weigering was, zooals de Minister mededeelt, gegrond op het feit, dat het huwelijk van adressante door echtscheiding ontbonden was onder de werking van de wet van 18 Juni 1892, waarin in dit geval niet voorzien was, terwijl art. 29, 2de lid, van de wet van 6 Juni 1905 niet van terugwerkende kracht is verklaard. De Minister teekent dan ook sub 2 der Inlichtingen aan, dat bij het ontwerpen van de Loodspensioenwet de bedoeling heeft voorgezeten om geenerlei nieuwe bepaling, welke dan ook, van terugwerkende kracht te doen zijn.

De Commissie merkt hierbij op, dat, hoewel dit misschien de bedoeling zal geweest zijn, toch daaraan niet zoo absoluut als hier verondersteld wordt is vastgehouden. Wel werd bij de openbare behandeling der wet in de Tweede Kamer een amendement met ver strekkende gevolgen van terugwerkende kracht door den Minister afgewezen en na onaannemelijkverklaring ingetrokken, doch over een ander, door de Commissie van Rapporteurs voorgesteld, om de terugwerkende kracht der wet van 12 November 1904, zooals het voorstel was, tot 1 Januari 1902 uit te breiden, liet de Minister destijds de beslissing aan de Kamer over, waarna dit werd aangenomen. Doch ook dit amendement bleef het in art. 29, 2de lid, vastgesteld recht buiten het bereik van adressante houden.

De Commissie is van oordeel dat de laatste beslissing van den Minister is overeenkomstig de wet. Niettemin is bij haar de vraag gerezen, of er geen billijkheidsgronden bestaan om aan het verzoek van adressante, voor zoover dit de vraag naar onderstand betreft tegemoet te komen.

Naar het oordeel der Commissie bestaan die, omdat thans in de wet het beginsel is vastgelegd, dat ook op eigen verzoek gescheiden vrouwen in het genot van het haar vroeger verleend weduwenpensioen kunnen worden hersteld.

Al kan echter thans het pensioenrecht niet gelden, wel zijn er termen aanwezig om adressante een jaarlijksche onderstand toe te kennen.

De Commissie heeft derhalve de eer aan de Kamer voor te stellen:

a. den Minister dank te zeggen voor de gegeven inlichtingen;

b. Zijne Excellentie in overweging te geven aan adressante een jaarlijksche onderstand toe te staan;

c. een afschrift van dit verslag aan den Minister te doen toekomen.

Vastgesteld den 16den Mei 1907.

ROESSINGH.
VAN DER ZWAAG.
ARTS.
VAN VEEN.
VAN FOREEST.

(178. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907, ten behoeve van de oprichting van eene opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 15 Januari 1907.

WILHELMINA.

(178. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907 te wijzigen en te verhoogen ten behoeve van de oprichting van eene opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

I. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907, wordt:

Onderafdeeling 63. Inlandsch onderwijs, verhoogd met f 10 000.

II. In de wet, houdende aanwijzing van de in *Nederlandsch-Indië* te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907 wordt aan onderdeel 52 toegevoegd:

k. schoolgelden van de opleidingsschool [voor inlandsche rechtskundigen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(178. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De door een regent op Java aan de Indische regeering voorgelegde vraag, of inlanders, die aan de gestelde vereischten van bekwaamheid voldoen, bij de rechterlijke macht in Nederlandsch-Indië plaatsing kunnen vinden, en zoo neen, of naturalisatie hun den weg tot die ambten kan openen, gaf aanleiding dat de toelating van inlanders tot rechterlijke ambten in Indië aan een speciaal onderzoek werd onderworpen. Het behaagde der Koningin aan den Landvoogd Hoogstderzelver wensch te doen kenbaar maken, dat geen inlander, die aan de wettelijke vereischten voor het bekleeden van eenig rechterlijk ambt voldoet, van dat ambt zal worden uitgesloten, omdat hij inlander is. Al staan verschillende betrekkingen bij de rechterlijke macht in Indië alleen voor Nederlanders open, er zijn betrekkingen bij die macht (b. v. griffiers en voorzitters van den landraad), waarvoor het Nederlanderschap niet als eisch gesteld is. Bij de mededeeling van deze Koninklijke beslissing aan de Indische regeering, werd haar door den ondergeteekende tevens verzocht van hare meening te doen blijken nopens het denkbeeld om sommige rangen der Europeesche magistratuur, behalve voor doctoren in de rechtswetenschap, ook open te stellen voor inlanders, die aan eene in Indië op te richten rechtsschool, in den geest van de dokter-djawaschool, eene zekere juridische opleiding genoten hebben, aan welke opleiding uit den aard der zaak niet geheel dezelfde eischen zouden moeten worden gesteld als aan de gelijksoortige universitaire opleiding hier te lande, en die verder in de practijk zijn gevormd.

Reeds nu wordt het lidmaatschap der landraden door inlanders zonder eenige juridische opleiding waargenomen; men heeft reeds lang begrepen dat een aanstelling van inlanders bij de rechtspraak over inlanders het niet te onderschatten voordeel biedt, dat dergelijke titularissen beter dan de Nederlanders op de hoogte zijn van de landstaal, de zeden en gewoonten, alsmede van de denkwijzen en opvattingen der inlandsche justitiabelen. Maar het ligt voor de hand dat van inlandsche krachten bij de rechtspraak grooter nut valt te trekken, wanneer men beschikt over inlandsche krachten, die de noodige technische kennis bezitten, dat is met andere woorden, die een zekere juridische opleiding hebben genoten. Dan zal het ook mogelijk worden andere rechterlijke betrekkingen dan het lidmaatschap van de landraden meer binnen het bereik der inlanders te brengen. En het geeft ongetwijfeld een politiek voordeel, wanneer nieuwe eervolle betrekkingen door den landzaat kunnen worden bekleed. Er komt bij dat het zich noodzakelijk uitbreidend aantal rechterlijke betrekkingen op den duur niet zal zijn te vervullen, wanneer naast de Nederlandsche juristen niet tevens over goede inlandsche krachten kan worden beschikt.

Wat de kosten betreft zal de opleiding van inlandsche rechterlijke ambtenaren tot nieuwe uitgaven leiden, maar in de toekomst zal een bezuiniging op de uitgaven voor traktementen, verlofstraktementen en pensioenen daaruit kunnen voortvloeien.

Het genoemde denkbeeld vond instemming bij den Landvoogd. Tot verwezenlijking daarvan strekt de voorgestelde post van f 10 000 voor het dienstjaar 1907, waarvoor slechts op drie maanden te rekenen valt.

In grove trekken zal de rechtsschool aldus zijn ingericht.

De rechtsschool voor inlanders zal bestaan uit eene „voorbereidende" en eene „rechtskundige afdeeling", elk met drie jaarklassen van gemiddeld pl. m. twaalf leerlingen, zoodat de school normaal pl. m. 72 leerlingen zal tellen.

Voor toelating tot de laagste klasse der „voorbereidende

afdeeling" wordt vereischt, dat de adspirant-leerling de geheele Europeesche lagere school met vrucht hebbe doorloopen; wie tot de „rechtskundige afdeeling" wenscht te worden toegelaten moet, hetzij de lessen der „voorbereidende afdeeling" met vrucht hebben gevolgd, hetzij door een examen doen blijken, dat hij elders een gelijkwaardige hoeveelheid kennis en ontwikkeling heeft verworven.

In de „voorbereidende afdeeling" zal het hoofdvak zijn Nederlandsche taal en letterkunde; voorts zal daar onderwijs worden gegeven in de Fransche taal (met het oog op den Franschen oorsprong onzer wetboeken), algemeene geschiedenis, wiskunde en natuurkennis.

Voor de „rechtskundige afdeeling" zal het studieplan omvatten:

Eerste jaar:

algemeene inleiding tot de rechtswetenschap;

globaal overzicht der Nederlandsche staatsinrichting;

staatsrecht van Nederlandsch-Indië;

Nederlandsch-Indisch materieel strafrecht.

Tweede jaar:

het burgerlijk wetboek en enkele gedeelten van het wetboek van koophandel;

het volksrecht, in het bijzonder het inlandsch familie- en erfrecht, de inlandsche rechten op den grond en de inlandsche contracten.

Derde jaar:

voortzetting van volksrecht, als boven omschreven;

het inlandsch reglement en, in verband daarmede, herhaling van het geleerde in zake materieel burgerlijk en strafrecht;

de Maleische taal.

Een aan het einde van het derde studiejaar der „rechtskundige afdeeling" met goed gevolg afgelegd examen zal aanspraak geven op den titel van „inlandsch rechtskundige".

Aan de rechtsschool wordt een „internaat" verbonden, dat zooveel mogelijk dienstbaar zal zijn te maken aan de zedelijke opvoeding der leerlingen en waarin alle leerlingen moeten verblijf houden, die niet bij een beschaafde Europeesche familie hun tehuis hebben.

De school zal staan onder eene commissie van toezicht.

Het personeel zal bestaan uit 3 Europeesche onderwijzers ten behoeve van de „voorbereidende afdeeling", van wie één hoofd dier afdeeling, en uit 3 leeraren, doctoren in de rechtswetenschap, ten behoeve van de „rechtskundige afdeeling", van wie één directeur, één adjunct-directeur der rechtsschool is. Het onderwijs in het volksrecht als boven omschreven en in de Maleische taal kan, tegen genot eener toelage, aan docenten van de afdeeling B van het gymnasium Willem III worden opgedragen.

Den onderwijzers, van wie ook buiten de lesuren bemoeienis met de leerlingen zal gevorderd worden, ware boven de inkomsten, welke zij bij het Europeesch lager onderwijs zouden genieten, eene toelage te geven, bedragende: voor het hoofd der „voorbereidende afdeeling" f 150 en voor de beide anderen f 100 's maands.

Den drie leeraren wordt hetzelfde traktement toegelegd als hetwelk door de leeraren in de rechtswetenschap bij de opleidingsscholen genoten wordt, maar met 4 instede van 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 75, zoodat het na 12 jaar dienst als leeraar bereikt maximum f 1000 's maands zal bedragen. De leeraar-directeur zal bovendien eene toelage van f 100 's maands genieten en het genot eener ambtswoning hebben. Voor het schoolgeld, waarvan in bijzondere gevallen vrijstelling kan worden verleend en waarvoor behalve onderwijs, boeken en andere leermiddelen, ook woning, voeding, geneeskundige behandeling en bewassching zal worden genoten, is een met het inkomen van den verzorger rekening houdende schaal ontworpen, zich bewegende tusschen f 50 en f 25 's maands.

Het schoolgeld voor een leerling, die bij eene beschaafde Europeesche familie inwoont, zal een belangrijke vermindering ondergaan.

Op dezen voet geschoeid, zal de rechtsschool wanneer zij volledig in werking is, den lande jaarlijks op pl. m. f 50 000 te staan komen.

Bovendien zal het oprichten van een schoolgebouw met internaat, directeur- en 3 onderwijzerswoningen een vrij belangrijke, thans nog moeilijk te schatten uitgave in eens vorderen, indien na verloop van eenige jaren zal blijken dat de school voldoet en zich een voldoend aantal leerlingen aanmeldt.

Het is wenschelijk bij de oprichting van de rechtsschool aanstonds bekend te maken welke vooruitzichten de daar opgeleide jongelieden zullen hebben. Van die vooruitzichten toch hangt grootendeels het gehalte van de adspirant-leerlingen af. Worden geen vooruitzichten gegeven, welke in eenigszins juiste verhouding staan tot de intellectueele inspanning en de finantieele offers, welke eene opleiding aan de rechtsschool vergt, dan zal men niet de goede leerlingen trekken. De bedoeling is, dat de inlandsche rechtskundige, wiens degelijkheid en geschiktheid in de lagere betrekkingen van klerk bij de griffie, griffier en bezoldigd lid van eene rechtbank (hetzij de tegenwoordige landraad, of een daarmede ten naasten bij overeenstemmend rechterlijk college) blijkt, tot hoogere rechterlijke betrekkingen dan de evengenoemde met een maximum-traktement van f 500 's maands zal kunnen worden aangesteld.

Het aanwijzen van bepaalde hoogere betrekkingen, waartoe de degelijk en geschikt gebleken inlandsche rechtskundige zal kunnen worden geroepen, is op dit oogenblik niet goed mogelijk. Immers een herziening van het reglement op de rechterlijke organisatie zal in de eerstvolgende jaren niet kunnen uitblijven, en het valt nog niet te zeggen of die herziening zal leiden tot het creëeren van nieuwe rechterlijke betrekkingen. Maar hoe die herziening ook moge uitvallen, de goede vooruitzichten voor de inlandsche rechtskundigen, die degelijk en geschikt blijken, zijn door het bovengezegde voldoende aangegeven.

Indien dit voorstel door de wetgevende macht wordt goedgekeurd, zal met de opening van de „rechtskundige afdeeling" niet gewacht worden totdat de „voorbereidende afdeeling" daaraan leerlingen kan afleveren, maar zal terstond met beide afdeelingen worden aangevangen. Gedurende de drie eerste jaren zal dan de „rechtskundige afdeeling" leerlingen moeten aannemen, afkomstig van hoogere burgerscholen, opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren, enz.

Vermits uit den aard der zaak elke cursus onmiddellijk na de vacantie zal moeten aanvangen, en men zich voorstelt deze vacantie te doen samenvallen met die der opleidingsscholen, zou de rechtsschool kunnen geopend worden op denzelfden dag dat de opleidingsscholen hun cursussen weder aanvangen; dat is op Maandag 18 November 1907. Het onderwijzend personeel zal dan moeten bestaan uit een leeraar-directeur en een onderwijzer, hoofd der „voorbereidende afdeeling", die, teneinde zich op hun taak te kunnen voorbereiden, zouden zijn te benoemen met ingang van 1 October te voren.

In de behoefte aan localiteit, zoo van de school als van het internaat, zal voorloopig door het huren van een of twee woonhuizen dienen te worden voorzien, terwijl den leeraar-directeur en den onderwijzer, hoofd der „voorbereidende afdeeling", voorshands huishuurindemniteit dient te worden gegeven. Voor de onderwijzers is dat bedrag geregeld bij art. 5 van *Indisch-Staatsblad* 1875 n°. 12 j°. *Indisch-Staatsblad* 1895 n°. 297 sub *a*; voor den directeur ware te rekenen op f 150 's maands.

Het meubilair voor de school en het internaat zal geleidelijk kunnen worden aangeschaft, naar mate van het aantal klassen en leerlingen. Daarvoor ware de drie eerste jaren jaarlijks f 2000 uit te trekken.

Op de aangegeven grondslagen zijn de kosten der rechtsschool in 1907 te ramen als volgt:

huishuur, stel f 300 's maands, gedurende 3 maanden . . . . f		900
aanschaffing meubilair		2 000
commissie van toezicht (1)		300
leeraar-directeur:		
traktement, middensom. . . . . f	850	
huishuurindemniteit	150	
toelage	100	
f	1 100	
transporteeren . . f		3 200

(1) Deze Commissie zal zoo spoedig mogelijk benoemd moeten worden. Het voor haar benoodigde bedrag wordt daarom over het volle jaar uitgetrokken.

per transport . . f			3 200
's maands, gedurende 3 maanden			3 300
onderwijzer, hoofd der voorbereidende afdeeling:			
traktement, middensom.	f	400	
huishuurindemniteit		70	
toelage		150	
	f	620	
's maands, gedurende 3 maanden			1 860
leermiddelen, schrijf- en lokaalbehoeften, stel .			300
traktement hoofd der huishouding, internaat (dame), f 100 's maands, gedurende 2 maanden .			200
bediendenloonen, stel f 75 's maands, gedurende 2 maanden	f		150
voeding der leerlingen 25 × f 0,50 × 43 (1) = f 537,50, stel			600
wasch en verlichting, 1½ maand			100
onvoorziene uitgaven			290
Totaal . . . f			10 000

(1) 18 November tot 31 December is 43 dagen.

Voor 1907 zal dus ten behoeve van de rechtsschool zijn te rekenen op een uitgaaf tot bovenstaand bedrag, waartegenover, aangenomen dat in 1907 alleen over December schoolgeld zal gevorderd worden en uitgaande van het minimum-schoolgeld bij een getal van 24 leerlingen, een ontvangst wegens schoolgeld ad f 600 zal kunnen geraamd worden.

In aanmerking nu nemende, dat in November 1908 aan elke afdeeling een tweede klasse en in October (2) 1909 een derde klasse wordt toegevoegd, waarmede de rechtsschool dan in volle werking zal zijn, worden de uitgaven voor die jaren onderscheidenlijk geraamd op f 40 000 en f 57 000, waartegenover over die jaren gerekend wordt op een ontvangst aan schoolgeld onderscheidenlijk van f 8400 en f 15 600.

De eerstgenoemde cijfers gaan uit van de onderstelling, dat in 1908 een gebouw voor de school zal worden opgericht, waarover in 1909 kan worden beschikt. De kosten van dien bouw zijn niet in de genoemde cijfers begrepen.

Van 1910 af zal de school, naar men verwacht, jaarlijks bruto pl. m. f 70 000, netto pl. m. f 50 000 kosten.

Intusschen zullen voor 1908 en volgende jaren de eindcijfers uit de betrekkelijke begrootingen nauwkeuriger blijken.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(2) Ten gevolge van het verspringen der Poewasa (het Mohamedaansche jaar is korter dan het Christelijke) zal het tweede studiejaar omstreeks 8 November, het derde omstreeks 30 October aanvangen.

(178. 4.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek werd van verschillende zijden instemming betuigd met het in de Memorie van Toelichting vooropgestelde beginsel, dat geen inlander, die aan de wettelijke vereischten voor het bekleeden van eenig rechterlijk ambt voldoet, van dat ambt behoort te worden uitgesloten, omdat hij inlander is. Men wees er op, dat de in art. 19 van het bij *Indisch Staatsblad* 1882, n°. 22, vastgestelde Reglement, ten aanzien van voorzitters en griffiers van landraden in de Buitenbezittingen gestelde eisch van Nederlanderschap met dit beginsel strijdt en dus behoort te vervallen. Vrij algemeen verklaarde men het toe te juichen, dat de Regeering er naar streeft aan inlanders de noodige geschiktheid voor het bekleeden van rechterlijke betrekkingen bij te brengen. Ten aanzien van de maatregelen, welke de Minister volgens de Memorie van Toelichting wenscht te nemen, werden echter verschillende bezwaren geopperd.

Sommigen stelden op den voorgrond, dat voor de beoordeeling van het plan der Regeering allereerst noodig is te weten, tot welke rechterlijke betrekkingen de inlanders, die de opleidingsschool met vrucht hebben bezocht, benoembaar zullen zijn. De vraag, hoe men behoort op te leiden, is toch in hooge mate afhankelijk van de vraag, waartoe men wil opleiden. Intusschen had men ten aanzien van dit punt in de Memorie van Toelichting niet het noodige licht gevonden. De Minister verklaart, dat „het aanwijzen van bepaalde hoogere betrekkingen, waartoe de degelijk en geschikt gebleken inlandsche rechtskundige zal kunnen worden geroepen op dit oogenblik niet goed mogelijk is". Indien dit niet goed mogelijk is, dan ontbreekt echter de noodzakelijke grondslag om te beoordeelen, of de door den Minister aangegeven wijze van opleiding al dan niet voldoende kan worden geacht. Van de Staten-Generaal kan niet worden verwacht, dat zij hunne medewerking zullen verleenen tot het toestaan van een krediet voor eene opleiding, waarvan het doel den ontwerper zelven niet helder voor oogen staat. Op de aangehaalde woorden volgen andere, die de zaak nog duisterder maken. De Minister zegt daar, dat eene herziening van het reglement op de rechterlijke organisatie in de eerstvolgende jaren niet zal kunnen uitblijven en dat het nog niet valt te zeggen, of die herziening zal leiden tot het creëeren van nieuwe rechterlijke betrekkingen. Hieruit volgt, dat, zoolang deze herziening niet heeft plaats gehad, het absoluut onzeker is, of zij er toe zal bijdragen aan de leerlingen der rechtsschool eene toekomst te verzekeren. Ook hieruit blijkt dus, dat men nog niet weet wat men wil. „Hoe die herziening ook moge uitvallen", zoo gaat de Memorie van Toelichting voort, „de goede vooruitzichten voor de inlandsche rechtskundigen, die degelijk en geschikt blijken, zijn door het bovengezegde voldoende aangegeven". Men begreep niet, hoe de Minister deze woorden kon neerschrijven aan het slot eener beschouwing, waarvan de aanhef luidt: „Het is wenschelijk bij de oprichting van de rechtsschool aanstonds bekend te maken, welke vooruitzichten de daar opgeleide jongelieden zullen hebben". Dit laatste is volkomen juist, maar uit de aangehaalde verklaringen des Ministers volgt, dat aan deze toezegging onmogelijk zal kunnen worden voldaan. Het eenige wat de Minister duidelijk zegt, is, dat de inlandsche rechtskundigen niet méér zullen verdienen dan f 500 's maands en dat de lagere betrekkingen, waarin zij, bij wijze van voorbereiding tot hoogere, geplaatst zullen worden, zijn die van „klerk bij de griffie, griffier en bezoldigd lid van eene rechtbank (hetzij de tegenwoordige landraad, of een daarmede ten naasten bij overeenstemmend rechterlijk college)". De laatste woorden doen nevens de reeds opgeworpen vragen eene nieuwe rijzen.

Voorts werd opgemerkt, dat het blijkens de Memorie van Toelichting de bedoeling is voor inlandsche rechtskundigen open te stellen „sommige rangen der Europeesche magistratuur". Deze uitdrukking laat aan duidelijkheid te wenschen over. Op dit oogenblik bestaat er tweeërlei magistratuur: een voor Europeanen en een voor inlanders. Men achtte het wenschelijk de rechtspraak over inlanders zooveel mogelijk aan inlanders op te dragen. Wil de Regeering echter verder gaan en inlanders ook doen deelnemen aan de rechtspraak over Europeanen?

Hoe dit zij, men meende uit de dubbelzinnige bewoordingen der Memorie van Toelichting te kunnen opmaken, dat het in elk geval de bedoeling der Regeering is de betrekkingen van voorzitter en ondervoorzitter van de landraden voor inlandsche rechtskundigen open te stellen. Verscheidene leden hadden hiertegen echter overwegend bezwaar en zagen daarin een stap terug op den sedert 1869 ingeslagen weg. Enkelen betoogden, dat, waar men destijds besloot deze betrekkingen niet meer door ambtenaren van het Europeesche bestuur, maar door gegradueerden te doen bekleeden, het zonderling ware daartoe te benoemen inlanders, die op het gebied der rechtswetenschap niet zoo bedreven zullen zijn als ambtenaren van Europeesch bestuur. De juistheid van dit betoog werd echter betwist. Daartegen werd aangevoerd, dat ambtenaren van Europeesch bestuur geen juridische opleiding ontvangen en dat zij in geschiktheid voor de rechtspraak der landraden zeker zullen achterstaan bij inlanders, die aan eene rechtschool eene methodische opleiding hebben genoten, terwijl bovendien vereeniging van de functiën van rechter en van bestuurder in denzelfden persoon geene aanbeveling verdient.

Anderen keurden de openstelling van de betrekkingen van voorzitter en ondervoorzitter van landraden voor aan eene Indische rechtsschool gevormde inlanders af, omdat zij het wenschelijk achtten te blijven vasthouden aan den regel, dat die betrekkingen behooren te worden vervuld door gegradueerden. Zij hadden er geene bedenking tegen daartoe inlanders te roepen, maar dan moesten het inlanders zijn, die aan een gymnasium en eene universiteit in Nederland zijn opgeleid en daardoor de noodige vrijheid van geest hebben verkregen tegenover denkbeelden en gevoelens der inlandsche maatschappij, die zij door hunne opvoeding en Indische omgeving hebben aangenomen. De voorzitter van den landraad dient, ook in de schatting der inlandsche justiciabelen, hoog te staan. Of de integriteit, zelfstandigheid en onpartijdigheid tegenover iedereen, hoog en laag, welke den bekleeder dezer betrekking behooren te kenmerken, verkregen kunnen worden door opleiding aan eene Indische school, meenden sommigen te moeten betwijfelen. Dat aldus opgeleide voorzitters van landraden ook bij de inlandsche bevolking zelve genoeg prestige zullen bezitten, rekenden zij niet waarschijnlijk, ook wegens het geringe vertrouwen, dat de inlanders in de rechtspraak van hunne regenten plegen te stellen. Hetzelfde geldt voor de ondervoorzitters, die bij de uitoefening der rechtspraak even zelfstandig als de voorzitters optreden.

Naar aanleiding van bovenstaande beschouwingen werd van andere zijde aangevoerd, dat het niet wenschelijk is thans reeds te beslissen, welke rechterlijke betrekkingen voor inlanders zullen openstaan. Naar men meende, kan de mate van bruikbaarheid van geschoolde inlanders voor de uitoefening van rechtspraak eerst blijken uit de praktijk en ware het bedenkelijk omtrent hunne plaatsing thans toezeggingen te doen, waarop men wellicht later zou moeten terugkomen. Voorts verklaarden sommigen nooit bespeurd te hebben, dat de inlanders geen vertrouwen stellen in de rechtspraak hunner regenten. Al ware het anders, het zou bovendien ter zake weinig afdoen, omdat aan die regenten, voor wie de rechtspraak in kleine zaken eene vrij onbeteekenende bijbetrekking is, juist de juridische vorming ontbreekt, welke de op te richten school zal verschaffen.

Bij het antwoord, dat de Minister naar aanleiding van de gemaakte opmerkingen zal geven, zou men ook gaarne vernemen, of de bedoeling is, dat in de toekomst ook de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de landraden uit de inlandsche rechtskundigen zullen worden gekozen.

Met betrekking tot de oprichting eener rechtsschool werden de volgende opmerkingen gemaakt.

In de eerste plaats werd de aandacht gevestigd op de hooge uitgaven, daarvoor benoodigd. De bruto-uitgaven worden geschat op ongeveer f 70 000 voor 72 leerlingen, zoodat de kosten voor elken leerling ongeveer f 1000 's jaars en dus in het geheel f 6000 zullen bedragen. Enkele leden vroegen met het oog op het hooge bedrag dezer kosten, of het niet beter ware inlanders, die in Indië eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus hebben doorloopen, naar Nederland te zenden en hen in de gelegenheid te stellen hier te lande eene rechtsgeleerde opleiding te genieten. Door anderen werd opgemerkt, dat het zeer lang zal duren, voordat de besparing, welke de Minister van vorming van

inlandsche rechtskundigen verwacht, werkelijk verkregen zal worden. Voordat de rechtsschool leerlingen begint af te leveren, zal het toch wel noodig zijn het aantal Europeesche ambtenaren te vermeerderen. Er bestaat immers thans een tekort en dat tekort zal, naar men meende, niet anders aangevuld kunnen worden dan door verbetering van de financieele positie dezer ambtenaren. Maar is dit geschied, dan zal aan de diensten van leerlingen der rechtsschool weinig behoefte meer bestaan op het oogenblik, dat die leerlingen den leertijd zullen hebben voltooid en bovendien blijk zullen hebben gegeven van die degelijkheid en geschiktheid in lagere betrekkingen, waarvan in de Memorie van Toelichting sprake is. Bovendien is met betrekking tot de verwachte besparing in aanmerking te nemen, dat benoeming van inlandsche rechtskundigen tot leden van landraden tot verhooging van uitgaven voor de bezoldiging dier leden zal leiden.

Enkele leden betwijfelden, of het denkbeeld om voor toekomstige inlandsche rechters eene afzonderlijke school in te richten wel aanbeveling verdient. Zij vroegen, of het niet de voorkeur zou verdienen de juridische opleiding te doen plaats hebben aan de scholen tot opleiding van inlandsche ambtenaren; het onderwijs in rechtskundige vakken aan die scholen zou dan uitgebreid moeten worden. Hiertegen werd aangevoerd, dat op deze wijze minder waarborg zou bestaan voor het bijbrengen van de noodige rechtskennis aan inlanders dan verkregen zal worden door degelijk en wetenschappelijk onderwijs aan eene speciale vakschool. Door oprichting van zulk eene vakschool zal voor de vorming van inlandsche rechtskundigen op dezelfde wijze gehandeld worden als geschied is voor de vorming van dokters-djawa.

Andere leden hadden bezwaar tegen het verbinden van eene voorbereidende afdeeling aan de rechtsschool. Zij achtten het verkeerd inlanders op jeugdigen leeftijd te doen gaan naar Batavia, waar zij in den regel ver van het ouderlijk huis zullen verwijderd zijn en waar geen inlandsche families wonen, behoorende tot de klassen, waaruit de leerlingen der scholen zullen moeten komen. Deze leden wenschten de voorbereidende opleiding te doen plaats hebben aan de bestaande opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren. Men zou dan ook kunnen zien, of de leerlingen den noodigen aanleg en de geschiktheid voor de rechtsstudie bezitten en den toegang tot de rechtsschool alleen kunnen openstellen voor hen, ten aanzien van wie zulks gebleken is. Op die wijze zal zoo veel mogelijk verkregen worden, dat zij die de rechtsschool bezochten, inderdaad voor eene rechterlijke betrekking in aanmerking kunnen komen. Wie de school verlaat zonder daarvoor geschikt te zijn, zal allicht zijn heil zoeken in het uitoefenen van rechtspraktijk en het behoeft geen betoog, dat het aankweeken van dergelijke beunhazen geene aanbeveling verdient. Decentralisatie der voorbereidende opleiding zal ook bevorderlijk kunnen zijn aan de kennis van land en volk en van de rechtsbegrippen in de verschillende streken bij de aanstaande rechtskundigen.

Dat vele leerlingen der school een tehuis zouden erlangen bij eene beschaafde Europeesche familie, achtte men niet waarschijnlijk, aangezien de meeste ouders wel niet in staat zullen zijn de hooge kosten van zulk eene huisvesting te betalen. Een internaat zal dus noodig zijn en men juichte toe, dat de Minister dit zooveel mogelijk dienstbaar wil maken aan de zedelijke opvoeding der leerlingen. Het zal echter niet gemakkelijk zijn te zorgen, dat het internaat niet, in plaats van een gezellig verblijf te zijn, dat de jongelieden tot hooger zedelijk leven opwekt, eenvoudig een slaaphuis worde. Men wees op de hoogst onbevredigende mededeelingen, welke in de vergadering van het Indisch Genootschap van 26 Maart 1907 door den heer A. J. H. Scherp, hoofd van de voorbereidende afdeeling der school voor inlandsche geneeskundigen, zijn gedaan ten aanzien van het internaat, waar de leerlingen dier school zijn gehuisvest. Gaarne zou men vernemen, op welke wijze de Regeering de noodige waarborgen meent te kunnen vinden om te verkrijgen, dat het internaat dat zij aan de rechtsschool wil verbinden, inderdaad dienstbaar zal worden gemaakt aan de zedelijke opvoeding der leerlingen.

Voorts werd de vraag gesteld, of het wel noodig is te eischen, dat de adspirant-leerling de geheele Europeesche lagere school met vrucht hebbe doorloopen of door een examen doe blijken, dat hij elders eene gelijkwaardige hoeveelheid kennis en ontwikkeling heeft verworven. Ware het doorloopen van eene inlandsche school der eerste klasse, zooals deze is gereorganiseerd, of het afleggen van een daarmede gelijkstaand examen niet voldoende te achten?

Eenige leden zouden bij de voorbereidende afdeeling het onderwijs in algemeene geschiedenis vervangen willen zien door onderwijs in de vaderlandsche en koloniale geschiedenis, terwijl zij de aardrijkskunde onder de leervakken opgenomen wenschten te zien.

Verscheidenen achtten het niet noodig onderwijs in de Fransche taal te geven. Voor inlanders zal het leeren van deze taal groote inspanning vorderen en zij zullen het waarschijnlijk toch niet zoo ver brengen, dat zij Fransche boeken kunnen lezen. Dat, gelijk in de Memorie van Toelichting wordt beweerd, kennis van deze taal noodig zou zijn met het oog op den Franschen oorsprong onzer wetboeken, achtten deze leden niet juist. Ook zonder bekendheid met die taal kan, naar men meende, zoodanige kennis van de Indische wetboeken verkregen worden, als de inlandsche rechtskundigen in de practijk zullen behoeven. Geleerdheid behoort, naar men meende, hier niet op den voorgrond te staan. Meer is te hechten aan kennis van land en volk en aan de studie van Indische rechtsbegrippen, en men achtte het niet gewenscht het onderwijs te zeer op Europeesche leest te schoeien. Wilde men nevens het Nederlandsch nog onderwijs in eene andere taal geven, dan zou het leeren van het Engelsch overigens van meer belang zijn dan het leeren van het Fransch. Andere leden waren daarentegen met den Minister van oordeel, dat het aanbeveling verdient in de voorbereidende afdeeling onderwijs te doen geven in het Fransch.

Met het voor de rechtskundige afdeeling ontworpen leerplan kon men zich over het algemeen vereenigen. Een der leden betwijfelde intusschen, of het wel doelmatig is een „globaal overzicht der Nederlandsche Staatsinrichting" onder de leervakken op te nemen. Naar aanleiding hiervan werd door anderen opgemerkt, dat eenige kennis der Staatsinrichting noodig is om een juist inzicht te verkrijgen aangaande de wijze waarop Nederlandsch-Indië geregeerd wordt. Zoodanige kennis werd te meer gewenscht geacht, omdat bij de organisatie van verschillende Indische instellingen het Nederlandsche voorbeeld is gevolgd. Ook werd gevraagd, of het wel goed is slechts gedurende één jaar onderwijs in het Maleisch te geven. Sommigen vroegen verder, of het niet wenschelijk ware de beginselen der gerechtelijke geneeskunde onder de leervakken op te nemen. Bij de rechtspraak der landraden heeft zich, naar men meende, niet zelden de behoefte aan bekendheid met de gerechtelijke geneeskunde doen gevoelen. Men sprak verder de hoop uit, dat het onderwijs in de rechtswetenschap niet te theoretisch zou worden ingericht en zich zou bepalen tot hetgeen voor eene goede uitoefening van die rechtspraak, welke aan de inlandsche rechtskundigen zal worden opgedragen, noodig is.

Ook werd de wensch geuit, dat de jongelieden op niet te jongen leeftijd tot de rechtsschool zouden worden toegelaten. Gaarne zou men vernemen, welken leeftijd de Regeering voor deze toelating wenscht te bepalen.

Naar aanleiding van de mededeelingen der Memorie van Toelichting omtrent de bezoldiging der leeraren in de rechtswetenschap werd aangevoerd, dat het dikwijls wenschelijk zal zijn leden der rechterlijke macht voor die betrekkingen te kiezen en dat het daarom aanbeveling verdient hunne traktementen, ook voor zooveel de periodieke verhoogingen betreft, gelijk te stellen met die der rechterlijke macht. Anders zal het moeilijk zijn goede krachten aan de school te verbinden en daarvoor te behouden. Bij de opleidingsscholen komt het voor, dat daaraan verbonden rechterlijke ambtenaren hun ontslag nemen en tot de rechterlijke macht terugkeeren ten einde eene hoogere bezoldiging te kunnen erlangen, maar zoodanig ontslag kan, gelijk de ervaring bewijst, voor het onderwijs ernstig nadeel opleveren.

Enkele andere leden achtten het niet noodig aan onderwijzers, die aan de school verbonden worden, boven de inkomsten, welke zij bij het Europeesch lager onderwijs zouden genieten, nog eene toelage te geven en aan den leeraar-directeur behalve een traktement van ten hoogste f 1000 's maands, nog eene toelage van f 100 's maands en eene ambtswoning toe te kennen.

Ten slotte werd van verschillende zijden aangedrongen op overlegging van de omtrent deze zaak in Indië uitgebrachte adviezen.

Aldus vastgesteld den 31sten Mei 1907.

PIERSON.

VAN VUUREN.

THOMSON.

VAN KOL.

VAN DEVENTER.

(179. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907.
(Oprichting van een Departement van Gouvernementsbedrijven.)

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 17 Januari 1907.

WILHELMINA.

(179. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is maatregelen te nemen in het belang van de exploitatie der Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1907, wordt na de VIIde afdeeling (Departement der Burgerlijke Openbare Werken) ingevoegd:

AFDEELING VII*a*.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 110*a*. Oprichting van een Departement van Algemeen Bestuur voor de aangelegenheden van de Gouvernementsbedrijven .... f 60 160

Artikel 2.

De uitgaven, welke, na het in werking treden van het Departement van Gouvernementsbedrijven, ten laste van de begrooting voor het dienstjaar 1907 nog te doen zijn ten behoeve van onderwerpen, welke thans onder andere Departementen ressorteeren en naar genoemd Departement worden overgebracht, zijn te kwijten uit de onderafdeelingen, daarvoor bij de beide hoofdstukken dier begrooting aangewezen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

De Minister van Koloniën,

(179. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Algemeene beschouwingen.

Wanneer de Staat verschillende bedrijven uitoefent — hetzij zulks geschiedt om het verkeer te bevorderen of om andere belangen der bevolking te behartigen, hetzij de wensch om de baten dier bedrijven ten nutte der Staatsgemeenschap aan te wenden daarbij uitsluitend of mede voorzit — de Staat, eenmaal als exploitant optredende, is verplicht om die bedrijven zoodanig te beheeren, dat, met een minimum van kosten, het te verkrijgen nuttig effect zoo groot mogelijk zij.

Naar mate het gebied der Staatsbedrijven zich uitbreidt, treedt deze eisch meer op den voorgrond en vooral wanneer de uitgaven voor en de inkomsten van die bedrijven een zoo belangrijk deel der totale Staatsuitgaven en -inkomsten vormen als zulks voor Nederlandsch-Indië het geval is.

Zich uitsluitend bepalende tot die bedrijven in Indië, wier industrieel-technische zijde van groote beteekenis is en daarbij uitgaande van de bedragen op welke bij de Indische begrooting voor 1907 werd gerekend, komt men in afgeronde sommen tot de navolgende

Uitgaven:

Staatsspoorwegen en stoomwezen	f 12 091 000
Post-, telegraaf- en telephoondienst (en postspaarbank)	3 641 300
Fabriek der opiumregie	664 000
Mijnwezen in het algemeen	509 700
Steenkolen	2 668 800
Tin	7 081 300
Zout	3 762 900
Landsdrukkerij	267 300
Totaal	f 30 686 300

en *Inkomsten:*

Staatsspoorwegen en stoomwezen	f 15 929 000
Post-, telegraaf- en telephoondienst (en postspaarbank)	3 242 900
Steenkolen	2 642 000
Tin	20 504 500
Zout	11 824 000
Landsdrukkerij	347 000
Totaal	f 54 489 400

Deze bedragen en het bijna 24 millioen gulden beloopende saldo (waarbij nog in aanmerking moet genomen worden, dat de netto-opbrengst van de producten van de fabriek der opiumregie ruim 12 millioen gulden bedraagt) zijn, in verhouding tot de totale uitgaven en inkomsten van Nederlandsch-Indië (voor 1907 geraamd op f 167 553 200, resp. f 167 373 800) van zóó groote be-

teekenis, dat het dringend noodig is om het beheer dier bedrijven aan de hoogste eischen te doen beantwoorden.

Dat zulks van de Gouvernements-bedrijven in Indië nog niet kan worden gezegd — de ondergeteekende herinnert aan het te dien aanzien bij de Indische begrootingen voor 1906 en 1907 behandelde — moet, naar zijne meening, ongetwijfeld voor een deel worden toegeschreven aan de tegenwoordige rangschikking dier bedrijven onder verschillende Departementen van Algemeen Bestuur.

Het is toch alleszins rationeel en voor eene goede exploitatie gewenscht, dat takken van dienst, voor welker centrale leiding gelijksoortige kundigheden vereischt worden, onder één Departement worden gerangschikt en in dat opzicht laat de organisatie der Gouvernementsbedrijven inderdaad te wenschen over.

Gaat men de tegenwoordige organisatie na, dan komt men tot de slotsom, dat de Gouvernementsbedrijven op de grilligste wijze zijn ondergebracht bij verschillende Departementen van Algemeen Bestuur, onder welker leiding zij, als 't ware toevallig, zijn geplaatst.

Blijkbaar is die rangschikking veelal louter het gevolg van het geboren worden der bedrijven uit diensttakken, welke nu eenmaal — terecht of ten onrechte — tot den werkkring van een of ander Departement behoorden.

En bij die ontwikkeling van diensttak tot bedrijf schijnt niet voldoende overwogen te zijn of die tak van dienst wel op goede gronden tot het ressort van het betrokken Departement gebracht was en blijven kon.

Zoo is gaandeweg eene verdeeling der bedrijven over de verschillende Departementen ontstaan, waarin men tevergeefs naar een logischen gedachtengang zoekt.

Er kan toch geen enkele rationeele grond worden aangevoerd waarom de exploitatie der kolenvelden op Sumatra en der tingroeven op Banka ressorteeren onder het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, de fabriek der Opiumregie onder dat van Financiën en de Zoutbriketteering weder onder het eerstgenoemde; terwijl de Atjehtram door het Departement van Oorlog wordt beheerd en de groote bedrijven der Staatsspoorwegen en Post en Telegraphie bij het Departement der Burgerlijke Openbare Werken zijn ondergebracht.

Voor de regeling ten aanzien van de Atjehtram konden tot dusverre nog utiliteitsgronden worden aangevoerd, maar dat geldt niet ten opzichte van de grillige indeeling der overige genoemde bedrijven.

Het spreekt van zelf, dat eene dergelijke irrationeele indeeling medebrengt, dat men aan die Departementen niet altijd de beschikking had over personen, die genoegzaam in staat waren om te beoordeelen of het beheer der bedrijven, zoowel uit een economisch als uit een technisch oogpunt, in goede handen was.

Met andere woorden is op deze wijze noch een goed direct beheer der bedrijven, noch eene juiste hoofdleiding daarvan verzekerd.

Ook brengt de bestaande organisatie verschillende vreemde verhoudingen met zich, in welke het dringend noodig is verbetering te brengen.

Was bijvoorbeeld de regeling, waarbij de leiding der tinwinning op Banka in handen gelegd werd van den Resident, noodzakelijk zoolang geen betere organisatie der Gouvernementsbedrijven was ingevoerd, nauwgezette overweging heeft den ondergeteekende tot de overtuiging geleid, dat, zoodra het thans voorgestelde Departement zal zijn in werking getreden, aan de bestaande verhouding een einde moet worden gemaakt.

Niet alleen toch bestaat bij geen der andere bedrijven in Indië eene zoodanige inmenging van het binnenlandsch bestuur in de leiding dier bedrijven, maar het minder gewenschte van eene regeling als op Banka bestaat springt in het oog, wanneer men bedenkt, dat in de eerste plaats door de veelvuldige verplaatsingen van de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur weinig stabiliteit in de leiding van het bedrijf te verkrijgen is, en dat men in de tweede plaats van die ambtenaren niet kàn verwachten, dat zij — die in geheel andere richting hunne opleiding kregen — er ten volle voor berekend zijn een dergelijk bedrijf naar eisch te beheeren.

Een zoo irrationeele opzet der bedrijven kan niet anders dan er toe leiden, dat somtijds het juiste oordeel ontbreekt of de voor leiding en behandeling van zaken aangewezen ambtenaren daarvan wel voldoend verstand en of zij daarvoor wel voldoenden industrieelen of technischen aanleg bezitten.

Meer eenheid, en daardoor van zelf reeds meer zaakkennis, in de hoofdleiding der industrieel-technische Gouvernementsbedrijven, en daarnevens een krachtig, zelfstandig bestuur van elk bedrijf, is dan ook dringend noodig. Niet alleen zal daardoor beter voldaan kunnen worden aan den eisch, dat met een minimum van kosten het te verkrijgen nuttig effect zoo groot mogelijk zij, en dat niet ten aanzien van een bedrijf maatregelen worden genomen, welke wel aan dat bedrijf betere uitkomsten kunnen verzekeren, doch welke aan een of meer der andere bedrijven veel grooter schade kunnen berokkenen, maar ook zal men alleen langs dezen weg kunnen geraken tot eene afdoende inwendige reorganisatie, welke nagenoeg bij alle bedrijven evenzeer noodig is.

Een kort na zijn optreden door den ondergeteekende met de Indische Regeering geopend overleg heeft geleid tot de gemeenschappelijke overtuiging, dat die hoog noodige eenheid kan verkregen worden door de instelling van een nieuw *„Departement van Gouvernementsbedrijven"*, onder welks ressort de industrieel-technische bedrijven worden vereenigd.

Uit het bovenstaande blijkt reeds, dat hierbij niet beoogd wordt eene alle initiatief doodende en alzoo nadeelige centralisatie, een besturen van uit Batavia, maar, naast eene scherpe contrôle op de bedrijven, slechts eene verstandige hoofdleiding in dezelfde, industrieele richting.

Het is juist zeer bepaald noodig, dat de directe leiders der bedrijven eene groote mate van zelfstandigheid verkrijgen en het komt dus niet aan op het uitvaardigen van knellende instructies en reglementen, maar op de aanstelling van bekwame mannen als bedrijfsdirecteuren.

Van de hoofdleiding van uit Batavia moet alleen in den aanvang veel bemoeienis met de directe leiding der bedrijven worden toegelaten, en dat wel slechts gedurende het tijdperk, dat de bedrijven inwendig moeten worden gereorganiseerd; want hoewel bij die reorganisatie aan de adviezen der bedrijfsdirecteuren natuurlijk groote waarde moet worden gehecht, dienen daarbij zooveel mogelijk gelijke beginselen te gelden, dus eenheid en een vaste gedachtengang voor te zitten.

Is eenmaal het tijdperk van reorganisatie der bedrijven voorbij (tot welke reorganisatie ook te rekenen is de invoering van eene op commercieelen grondslag berustende boekhouding en comptabel beheer, welke ook weer voor alle bedrijven naar dezelfde beginselen moeten worden opgezet), dan zal de taak van het Departement te Batavia, naast inspectie en scherpe contrôle, zich in hoofdzaak bepalen tot de zorg, dat de exploitaties haar industrieel karakter handhaven, zoo voordeelig mogelijk worden gedreven, en dat zoo veel noodig samenwerking en onderlinge medewerking der verschillende bedrijven plaats hebbe.

Hiervan moet het gevolg zijn: voor alle bedrijven beter, rationeeler en tevens zuiniger beheer en bovendien voor die bedrijven, welke — in tegenstelling met hetgeen bijvoorbeeld voor het brievenvervoer geldt — geheel of voor een groot deel om hunne financieele uitkomsten door den Staat worden geëxploiteerd, grootere productie en hoogere opbrengst.

Voorts zullen de jaarverslagen, mede als gevolg van de betere boekhouding, ongetwijfeld een juister overzicht van de uitkomsten der bedrijven geven; zij zullen beter doen zien welke waarde de bedrijven vertegenwoordigen, wat kapitaalsuitgaven en wat exploitatie-uitgaven zijn, welke afschrijvingen in rekening zijn gebracht, welke last voor pensioenen en dergelijke op de bedrijven drukt, welke de kostprijzen zijn van producten of diensten, met andere woorden de werkelijke rentabiliteit van de bedrijven zal beter aan den dag komen en de geheele leiding der bedrijven zal beter beoordeeld kunnen worden.

In de samenstelling der verslagen, evenals in de boekhouding der bedrijven, zal — hoezeer daarin natuurlijk ook rekening moet worden gehouden met de bijzonderheden van elk bedrijf — meer eenheid komen en van zelf zal dit zich ook afspiegelen in de begrootingsontwerpen, welke dus eveneens een beter beeld van den intrinsieken toestand der bedrijven zullen opleveren.

Ten slotte mag ook worden ondersteld, dat de reorganisatie eene spoediger verschijning der jaarverslagen zal ten gevolge hebben dan thans het geval is. Of het mogelijk zal zijn de verschijning van alle verslagen te doen plaats hebben nog vóór de schriftelijke behandeling der begrooting, dient te worden afgewacht, maar in elk geval zal er naar gestreefd worden om aan den te dezen opzichte in het Voorloopig Verslag betreffende de begrooting voor 1907 geuiten wensch zooveel mogelijk te voldoen.

De ondergeteekende verwacht derhalve van hetgeen thans voorgesteld wordt in elk opzicht verbetering, want ongetwijfeld zullen de betere waarborgen voor goed beheer en juiste leiding der bedrijven grooten invloed op de uitkomsten uitoefenen. Onder cijfers is de te verwachten invloed natuurlijk niet te brengen, maar zeker is het, dat niets zoo duur is als slechte organisatie en dat daar-

entegen eene goede organisatie van een wel overwogen bedrijf dubbel en dwars hare rente opbrengt.

§ 2. Werkkring van het Departement.

Bij het overleg met den Gouverneur-Generaal heeft de ondergeteekende zich uitsluitend bepaald tot de industrieel-technische bedrijven.

Wilde men ook een zuiver financieel bedrijf als de pandhuisregie, zoomede de gouvernementscultures, onder het ressort van het nieuwe Departement brengen, dan zou men toch niet alleen een complex van zeer heterogene bestanddeelen verkrijgen, maar ook zou de leiding van zoodanig uitgebreid Departement veel te zwaar worden.

Alleen werd eene uitzondering gemaakt voor de postspaarbank, daar het zekerlijk niet juist gezien zou zijn die instelling uit haar tegenwoordig verband te rukken, alleen ter wille van eene zuivere scheiding der bedrijven.

Voorts leidde het overleg met de Indische Regeering er toe om — *althans voorloopig* — de spoor- en tramwegen (en ook het stoomwezen) onder het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te laten.

In de eerste plaats is de bestudeering van eene reorganisatie van den dienst der Staatsspoorwegen, waarvan reeds sinds jaren de behoefte wordt gevoeld, thans zoover gevorderd, dat eene overbrenging reeds nu van dit bedrijf bij het nieuwe Departement, onvermijdelijk eene zeer ongewenschte vertraging van die hoog noodige reorganisatie zou medebrengen.

Maar hoofdzakelijk heeft de ondergeteekende zich in deze laten leiden door de overweging, dat de taak van den nieuwen Departementschef toch reeds zóó omvangrijk is, dat het aan de zaak niet anders dan ten goede kan komen, wanneer zijn werkkring, althans gedurende den eersten tijd, nog eenigermate beperkt wordt.

Ernstige bezwaren tegen een op die wijze meer geleidelijken overgang van alle technisch-industrieele bedrijven naar het nieuwe Departement bestaan niet en wanneer het Departement van Gouvernementsbedrijven tot stand gekomen is, kunnen de spoor- en tramwegen trouwens elk gewild oogenblik onder den werkkring van het nieuwe Departement worden gebracht.

Tevens biedt deze wijze van behandeling der zaak het voordeel, dat dan goed kan worden overwogen of, mèt de spoor- en tramwegen, ook het stoomwezen naar het Departement van Gouvernementsbedrijven behoort over te gaan, dan wel of het stoomwezen een tak van dienst onder afzonderlijk beheer zou moeten worden, die onder het Departement der Burgerlijke Openbare Werken blijft ressorteeren.

Terecht werd in het Voorloopig Verslag over de begrooting voor 1907 aangevoerd, dat het stoomwezen geen bedrijf is en, vooral nu eene betere organisatie van het stoomwezen een onderwerp van studie uitmaakt, dient ook te worden nagegaan of de huidige samenkoppeling van het stoomwezen met den spoorwegdienst behoort te worden bestendigd.

Het bovenstaande neemt niet weg, dat de ondergeteekende de Staatsspoor- en tramwegen zoo spoedig mogelijk bij het nieuwe Departement wenscht te doen overgaan en met voorstellen dienaangaande niet langer zal wachten dan strikt noodig is.

Voorts ligt het in de bedoeling om alleen de *fabriek* der Opiumregie naar het nieuwe Departement over te brengen, doch de regie zelve, zoomede de pacht en wat daarmede samenhangt, onder de leiding van het Departement van Financiën te laten.

Moet eenerzijds de eisch gesteld worden, dat de fabriek onder deskundige directie en hoofdleiding staat en zoo zuinig mogelijk wordt gedreven, en is daarom overbrenging naar het nieuwe Departement gewenscht, aan den anderen kant mag de verkoop van opium niet als een bedrijf in den hierbedoelden zin worden aangemerkt. De regie werd ingevoerd juist met het doel om het opiumverbruik te beperken en bij het beheer daarvan gelden dus geheel andere overwegingen dan bij de Gouvernementsbedrijven. Om nu de mogelijkheid uit te sluiten dat, door het doen ressorteeren van regie en pacht onder het nieuwe Departement, de leiding onwillekeurig toch in den geest van een bedrijf zou geschieden, is het beter deze beide onder het tegenwoordig beheer te laten en alleen de fabriek naar het Departement der bedrijven over te brengen.

Voorloopig zullen dus tot den werkkring van het nieuwe Departement behooren:

a. Post, telegraphie, telephonie en postspaarbank;
b. Fabriek der opiumregie;
c. Mijnwezen in het algemeen;
d. Steenkolen;
e. Zout;
f. Tin, en
g. Landsdrukkerij.

De Departementen der Burgerlijke Openbare Werken, van Financiën en vooral dat van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid worden daardoor van een deel hunner werkzaamheden ontlast.

Dit heeft aanleiding gegeven tot eene nadere overweging van de vraag of niet tot geheele opheffing van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid zou kunnen overgegaan worden, zoodat de instelling van het nieuwe Departement niet zou behoeven gepaard te gaan met eene vermeerdering van het aantal Departementen van Algemeen Bestuur.

De ondergeteekende meent echter na ernstige overweging die vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

Ook wanneer het mijnwezen c. a. en het zoutmonopolie naar het nieuwe Departement zullen zijn overgebracht, blijft inderdaad voor dat van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid eene zeer omvangrijke taak over. De behartiging van de belangen van het onderwijs, waarvan de beteekenis meer en meer toeneemt, van den eeredienst, van kunsten en wetenschappen, van den burgerlijken geneeskundigen dienst, het krankzinnigenwezen, van het armwezen en de instellingen van weldadigheid, van handel en nijverheid, loterijen, aanbestedingen, ijkwezen enz., omvat een zóó groot gebied, dat verdeeling daarvan over andere Departementen niet wel denkbaar is, zonder dat aan die belangen schade zou worden gedaan, door de overlading van die Departementen, welke die werkzaamheden zouden moeten overnemen.

Aan eene opheffing van de Departementen der Burgerlijke Openbare Werken en van Financiën valt al evenmin te denken, maar de uit den voorgestelden maatregel voortvloeiende vermindering van arbeid zal aan de afdoening van zaken van die Departementen ongetwijfeld ten goede komen en is ook daarom zeer gewenscht.

De opmerking zou kunnen gemaakt worden, dat het „Mijnwezen in het algemeen" evenmin een bedrijf is en die diensttak dus ook niet bij het nieuwe Departement zou moeten worden overgebracht.

De nauwe aanraking echter, welke bestaat tusschen het geologisch en mijnbouwkundig onderzoek, zoomede het mijntoezicht eenerzijds en de Gouvernements-mijnbedrijven anderzijds, als ook het feit, dat het technisch personeel voor die bedrijven uit het korps mijningenieurs wordt gerecruteerd en wisselingen in dat personeel ook voortaan mogelijk moeten blijven, maken het noodzakelijk het geheele mijnwezen onder het nieuwe Departement te brengen.

§ 3. Inrichting van het Departement.

Omtrent de inrichting van het Departement, waarvan een voorloopig schema is opgenomen in de bijlage dezer Memorie van Toelichting, wordt het volgende aangeteekend.

Aan het hoofd van het Departement denkt de ondergeteekende zich eene krachtige persoonlijkheid, die, naast industrieelen aanleg, de noodige organiseerende talenten bezit, om aan de zaken de gewenschte eenheid van richting en vastheid van gang te geven.

Dat het voor het op gang brengen van het nieuwe Departement dan ook veel zal aankomen op de keuze van den Directeur, ontveinst de ondergeteekende zich niet. Eene daarover met den Gouverneur-Generaal reeds aangevangen gedachtenwisseling geeft echter recht tot de verwachting, dat bij die keuze de juiste beginselen zullen voorzitten.

Onder den Departementschef zal staan een secretaris, evenals bij de andere Departementen. Wat de verdere organisatie betreft, zal het wenschelijk zijn bij dit nieuwe Departement zooveel mogelijk van den aanvang af rekening te houden met de beginselen, aangegeven op bladz. 71 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Indische begrooting voor 1907, en het dus daarheen te leiden, dat de Directeur worde bijgestaan door afdeelingschefs, aan wie eene groote mate van verantwoordelijkheid kan worden toevertrouwd, zoodat de chef van het Departement de handen vrij heeft voor de behandeling van de gewichtige aangelegenheden.

Aan dit desideratum wordt reeds voor een belangrijk deel voldaan, doordat vooreerst de technische afdeeling Mijnwezen van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid als zoodanig naar het nieuwe Departement overgaat, terwijl ook de afdeeling Post- en telegraafdienst van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, met behoud van hare tegenwoordige positie, naar het Departement van Gouvernementsbedrijven zal worden overgebracht.

Er blijven alsdan over: de opiumfabriek, het zoutmonopolie en de landsdrukkerij, terwijl voorts is te zorgen voor de comptabiliteit, het archief en de expeditie. Op den duur zal het er toe moeten komen de eerstgenoemde drie onderwerpen toe te wijzen aan één (of desnoods twee) afdeelingen onder een chef met zelfstandige positie, zooals boven aangegeven. De gedachtenwisseling over de aan dergelijke afdeelingschefs ook bij andere Departementen toe te kennen positie, waarmede die van den secretaris samenhangt, is intusschen nog niet afgeloopen, en daarom heeft de Indische Regeering voorgesteld voorshands soortgelijk administratief personeel in dienst te stellen als bij de bestaande Departementen van algemeen burgerlijk bestuur in functie is. Welk personeel daarvoor en voor de comptabiliteit, het archief en de expeditie alles te zamen noodig is, blijkt uit de in het schema opgenomen opgaaf, bij de samenstelling waarvan is uitgegaan van de overweging, dat den nieuwen Directeur de beschikking moet worden gegeven over zoodanige personeele middelen, dat hij in staat is om het beheer over de hem toegewezen diensttakken dadelijk, zonder belangrijke stoornissen voort te zetten.

De ondergeteekende meent er echter nadrukkelijk op te moeten wijzen, dat behalve om de reeds genoemde reden, de voorgestelde formatie ook daarom slechts een geheel voorloopig karakter kan dragen, omdat de te benoemen Departementschef daarover niet van advies heeft kunnen dienen en dat ook pas op goede gronden zal kunnen doen na een behoorlijk overzicht van zijn werkkring te hebben verkregen.

§ 4. **Kosten.**

Wat de kosten van den voorgestelden maatregel betreft, het volgende.

De bijlage dezer Memorie behelst de raming voor het nieuwe Departement, waarbij als uitgaven voor de daaronder te brengen diensttakken zijn overgenomen de bedragen, voorkomende op de begrooting voor 1907.

De eigenlijke kosten voor het Departement — behoudens die der bovengenoemde afdeelingen — worden geraamd op f 136 760, doch daarvan is op de begrooting voor 1907 reeds terug te vinden een bedrag van f 25 440. Het verschil ad f 111 320 wijst dus de vermeerdering der uitgaven aan, die de oprichting van het Departement met zich zal brengen. Van dat bedrag moet eene som van f 102 320 worden beschouwd als jaarlijks terugkeerende uitgaven, terwijl f 9000 voor aanschaffing van meubilair en schifting der archieven eene uitgave voor ééns vormen.

Van de onderstelling uitgaande, dat de oprichting van het nieuwe Departement niet vóór 1 Juli 1907 een voldongen feit zal zijn geworden en dus de vaste uitgaven slechts gedurende een half jaar behoeven te worden gedaan, wordt thans op de begrooting eene verhooging aangevraagd van: de helft van f 102 320, of f 51 160, plus f 9000 als uitgave voor ééns, is te zamen f 60 160.

Evenals zulks bij de oprichting van het Departement van Landbouw is geschied, wordt eenvoudigheidshalve voorgesteld alleen eene nieuwe Afdeeling aan het IIde Hoofdstuk der begrooting van uitgaven toe te voegen.

Echter wordt er thans de voorkeur aan gegeven om de uitgaven, die voor de bedrijven zelf, na de oprichting van het Departement, nog ten laste van de begrooting voor 1907 te doen zijn, te blijven kwijten uit de onderafdeelingen, die daarvoor bij die begrooting zijn aangewezen. Niet alleen is deze weg de gemakkelijkste met het oog op de administratie in Nederland en Indië, maar ook is het ondoenlijk om nu zelfs globaal te ramen, welke bedragen van de reeds toegestane credieten na 1 Juli 1907 ten laste van de nieuwe begrootings-afdeeling zouden moeten komen.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(179. 4.)

Bijlage der Memorie van Toelichting.

RAMING der uitgaven ten behoeve van het Departement van Gouvernementsbedrijven en de daartoe behoorende diensttakken.

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Onderdeel.	Onderwerpen van uitgaaf.		Geldelijke bedragen.	TOELICHTINGEN.
			Uitgaven in Nederland.			
			Voor hetgeen op hoofdstuk I der begrooting van Nederlandsch-Indië, dienstjaar 1907, is uitgetrokken voor:			
III.	11		Exploitatie van het opiummiddel in eigen beheer (uitzendingen ten behoeve van de fabriek der opiumregie)		f 258 000	
V.	34		Landsdrukkerij		130 000	
V.	39		Mijnwezen in het algemeen		21 000	
V.	40		Tin		987 622	
V.	41		Steenkolen		183 000	
V.	42		Zout		115 950	
VII.	52		Post-, telegraaf- en telephoondienst (en postspaarbank)		570 250	
			Totaal . . .		f 2 265 822	
			Uitgaven in Nederlandsch-Indië.			
VIIa.	110a		*A.* Het Departement.			
		a.	Traktement van den directeur	f 24 000		
		b.	Traktement van den secretaris, de verdere ambtenaren, klerken en minder personeel, behalve de bestaande afdeelingen mijnwezen en post- en telegraafdienst (1)	90 420		(1) De formatie van het Departement heeft men zich — behoudens de *technische* afdeeling Mijnwezen van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid en de afdeeling Post- en Telegraafdienst van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken (begrepen onder onderafdeelingen 71 en 103 der begrooting voor 1907), welke geheel overgaan — als volgt gedacht (zie omtrent het voorloopig karakter dezer formatie, de Memorie van Toelichting):
		c.	Reis- en verblijfkosten . . .	1 340		
		d.	Bureau- en lokaalbehoeften .	5 000		
		e.	Huur van een gebouw . . .	6 000		

1 secretaris . . . . . . f	9 600
2 referendarissen à f 7200 .	14 400
2 hoofdcommiezen à f 5400.	10 800
5 eerste-commiezen à f 3600	18 000
4 tweede-commiezen à f 2640	10 560
3 derde-commiezen à f 1800	5 400
klerken, minder personeel enz.	21 660
Totaal . . f	90 420

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Onderdeel.	Onderwerpen van uitgaaf.			Geldelijke bedragen.	TOELICHTINGEN.
		f.	Aanschaffing van meubilair en schifting der archieven (2) .	f 9 000			(2) Uitgaven voor ééns.
		g.	Onvoorziene uitgaven. . . .	1 000			
					f 136 760		
			àf: traktementen van ambtenaren, werkzaam voor onder het Departement van Gouvernementsbedrijven te brengen diensstakken, welke thans worden gekweten uit onderafdeeling 61 (Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid)		25 440		
						f 111 320	
			B. Voor hetgeen op hoofdstuk II der begrooting van Nederlandsch-Indië, dienstjaar 1907, is uitgetrokken voor:				
III.	25		Exploitatie van het opiummiddel in eigen beheer (uitgave voor de fabriek der opiumregie) . . .			405 990	
V.	65		Landsdrukkerij			137 316	
V.	71		Mijnwezen in het algemeen			488 664	
V.	72		Tin			6 093 666	
V.	73		Steenkolen			2 485 750	
V.	74		Zout			3 646 911	
VII.	103		Post-, telegraaf- en telephoondienst			3 013 320	
VII.	104		Postspaarbank			57 740	
			Totaal . . .			f 16 440 677	

RECAPITULATIE.

Uitgaven in Nederland	f	2 265 822
„ „ Nederlandsch-Indië		16 440 677
	f	18 706 499

(179. 5.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

§ 1. Het uitgangspunt der Memorie van Toelichting van het wetsontwerp, de gedachte, dat de groote uitbreiding der Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch Indië en de belangrijke rol, welke die bedrijven gaandeweg spelen in de Indische Staatsfinanciën, het noodzakelijk maken de exploitatie tot hoogere volmaaktheid op te voeren, vond bij zeer vele leden levendige instemming. Men was het er over eens, dat in dit opzicht nog belangrijke verbeteringen zijn aan te brengen en juichte het toe dat de Regeering, zoowel blijkens de voorgenomen invoering van een op commercieelen grondslag berustende boekhouding als blijkens dit wetsontwerp haar aandacht op deze aangelegenheid gevestigd houdt.

Verscheidene leden verklaarden echter niet in te zien, dat, om te komen tot een meer intensieve exploitatie van de bedrijven, het noodzakelijk is over te gaan tot de oprichting van een nieuw departement. Zij wenschten niet te treden in beschouwingen over wat ten deze de toekomst misschien eischen zal, maar wezen er op, dat de directe weg om tot voormeld doel te geraken eenvoudig deze is, dat de bedrijven, elk op zich zelf, aan een hervorming worden onderworpen. Inwendige reorganisatie is, volgens bladzijde 3 der Memorie van Toelichting, naar 's Ministers meening voor nagenoeg alle bedrijven noodig. Is het nu niet geraden die reorganisatie onverwijld ter hand te nemen en het vraagstuk niet te compliceeren door ook de quaestie van een nieuw departement daaraan vast te knoopen? De oprichting van dat nieuwe departement is een maatregel, waarvan de beteekenis nog niet ten volle is te overzien. Bij reorganisatie der bedrijven zou, naar de meening der hier aan het woord zijnde leden, de toestand, dat de leiding van de tinwinning op Banka berust bij den resident, een toestand, ten aanzien waarvan men den Minister toestemde, dat hij geheel verkeerd is, gevoeglijk kunnen worden gewijzigd. De Minister doet het voorkomen alsof geen mindere maatregel dan de oprichting van een nieuw departement noodzakelijk is om bedoelde regeling door een betere te vervangen; maar waarop, zoo werd gevraagd, steunt dat oordeel? Het ligt allerminst zóózeer voor de hand, dat het geen nader bewijs behoeft. Integendeel, men meende, dat, met behoud van den tegenwoordigen toestand, wat de hoofdleiding der bedrijven betreft, zoowel de genoemde als andere soortgelijke gebreken gemakkelijk konden worden verholpen.

De leden, die deze meeningen voordroegen, waren van oordeel, dat de oprichting van een nieuw departement de goede exploitatie van elk der bedrijven zelfs eerder zou tegenhouden dan bevorderen. Immers is, zoo betoogden zij, voor een goed beheer, geschoeid op commercieelen leest, een eerste voorwaarde, dat de chef van elk bedrijf een groote mate van zelfstandigheid bezit, een onafhankelijkheid, grooter dan in de gewone bestuursverhoudingen bekend is. De Minister zelf is, blijkens meer dan één plaats in de Memorie van Toelichting, deze zienswijze ook toegedaan, hetgeen met voldoening werd geconstateerd. Men vreesde nu, dat de vervulling van genoemde voorwaarde gevaar zou loopen indien voor de gezamenlijke bedrijven een speciale hoofdleiding te Batavia in het leven werd geroepen. Wel zag men niet voorbij, dat de Minister, dit punt in de Memorie van Toelichting besprekende, blijk geeft zelf geen nadeelige centralisatie te willen, en aan het departement alleen de taak van toezicht en hoofdleiding heeft toegedacht, maar men vroeg zich af, of niet noodzakelijk, op gevaar af, dat anders haar taak en macht in disharmonie zouden zijn met haar positie, aan de hoofdleiding verschillende belangrijke bevoegdheden zouden moeten worden voorbehouden.

Voorts werd de vrees uitgesproken dat, wanneer zoo geheel verschillende bedrijven als in de Memorie van Toelichting worden genoemd, gemaakt worden tot takken van één centralen dienst, men zich, bij de inrichting van elk dier bedrijven, te zeer zal laten verleiden naar gelijke beginselen te werk te gaan, met miskenning van het verschil in aard en karakter, dat zij onderling vertoonen en dat in meer dan één opzicht tegen gelijkvormige organisatie waarschuwt.

Sommige leden spraken ook hun twijfel uit of van de verschillende bedrijven, die de Minister onder het nieuwe departement wenscht saam te voegen, wel kan worden beweerd, dat voor hunne centrale leiding gelijksoortige kundigheden vereischt worden, zooals de Memorie van Toelichting zegt, en of dus die samenvoeging wel op een juiste gedachte is gebaseerd. De zeven onderwerpelijke bedrijven betreffen de meest verschillende takken der industrie. Welk verband bestaat er, zoo vroegen deze leden, tusschen de bekwaamheden, die voor een goede hoofdleiding van de opiumfabricage worden gevorderd en die, waarover de hoofdleider van het post- en telegraafwezen zal moeten beschikken, of tusschen de kundigheden, respectievelijk voor de hoofdleiding der kolen- en tinwinning en der landsdrukkerij gewenscht? Voor de voorgestelde samenvoeging is huns inziens al precies even veel of even weinig te zeggen als voor de tegenwoordige, welke de Minister zoo scherp laakt. Van de laatste kan men beweren dat zij een historisch gewordene is, waaraan het niet gewenscht is zonder noodzaak te raken. Minister IDENBURG bleek laatstgenoemde meening te zijn toegedaan in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over het in 1903 ingediende wetsontwerp, betreffende de oprichting van het Departement van Landbouw; deze Minister schijnt van tegenovergesteld gevoelen te zijn.

Voor vele leden was het een bezwaar, dat de samenvoeging der bedrijven onder één departement, naar het onderwerpelijke voorstel, samengaat met uitbreiding van het getal departementen en daardoor met aanzienlijke kosten, zóó aanzienlijk, dat zij deze leden, waaronder er ook waren, die voor die samenvoeging op zich zelf sympathie gevoelden, weerhielden met de wetsvoordracht mee te gaan. Huns inziens kan bezwaarlijk worden volgehouden, dat die uitbreiding onvermijdelijk is. De aandacht werd er op gevestigd, dat in het Voorloopig Verslag over het reeds aangehaalde wetsontwerp betreffende de oprichting van het Departement van Landbouw een schema voorkomt, volgens hetwelk door het bijeenvoegen van gelijksoortige dienstvakken met een getal van zes departementen zou kunnen worden volstaan. Met het onderwerpelijke komt men echter op een getal van negen. De mogelijkheid van een zoodanige verschikking van bemoeiingen, dat met de instelling van dit nieuwe departement het bestaande van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid zou kunnen worden opgeheven, is, blijkens de Memorie van Toelichting, wel door den Minister overwogen, maar hem gebleken niet te bestaan. Verscheidene leden konden zich, ook na kennisneming van hetgeen de Minister ter adstructie van dat oordeel aanvoert, daarmede toch niet vereenigen. Sommigen meenden, dat de oplossing in deze richting ware te zoeken, dat het onderwijs onder beheer van een hoofdinspecteur werd gebracht, zooals ook met den post en telegraafdienst het geval is, in welk geval de centrale bemoeiing met dezen tak van dienst zeker zeer zou kunnen worden ingekrompen. Zij meenden voorts, dat het Departement van Binnenlandsch bestuur wel met eenige meerdere bemoeiingen kon worden belast, dat eeredienst gevoeglijk onder het Departement van Justitie ware te brengen en dat nijverheid onder het nieuwe departement behoorde.

Andere leden verdedigden daarentegen de samenvoeging van alle bedrijven in één departement van algemeen bestuur en wel in een, dat zich uitsluitend met bedrijfsaangelegenheden zal hebben bezig te houden. Zij sloten zich aan bij de argumenten, ten voordeele daarvan in de Memorie van Toelichting aangevoerd en betoogden in het bijzonder dat, zal niet, bij alle zelfstandigheid der afzonderlijke bedrijven, hunne gezonde ontwikkeling op den duur worden belemmerd door een geest van bureaucratie en een ondraaglijken administratieven omslag, de bemoeiingen van het centraal gezag op dit gebied behooren uit te gaan van een autoriteit, die, zoo al niet met de techniek van de verschillende bedrijven in het bijzonder, althans met de eischen van een goede

bedrijfsvoering in het algemeen ten volle vertrouwd is, bekend ook met nijverheids- en handelskringen en met de daarin heerschende gebruiken, en doordrongen van het besef, dat de onder zijn bestuur ressorteerende ondernemingen vóór alles industrieele ondernemingen zijn. Commercieele opvattingen zullen op alle maatregelen, die van de hoofdleiding uitgaan, en op den geheelen gang van zaken op het centrale bureau hun stempel moeten drukken. Een en ander schijnt onbereikbaar indien die hoofdleiding is bij een departement, dat het voornaamste deel van zijn taak gelegen ziet op geheel ander terrein, nl. in de vervulling van de bestuurstaak van den Staat in engeren zin. Het kan niet anders of de opvattingen, die in de gewone administratie heerschen, zullen zich dan ook doen gelden in de behandeling van bedrijfsaangelegenheden.

Met klem werd door de hier aan het woord zijnde leden in het licht gesteld, dat met de instelling van een afzonderlijk departement voor de bedrijven allerminst gepaard behoeft te gaan een inkrimping van de zelfstandigheid der verschillende bedrijfschefs en dat dus een afkeer van den maatregel, die op dat denkbeeld steunt, geheel ongegrond moet worden geacht. Integendeel, bedoelde leden zelve wenschten niet minder krachtig dan degenen, die juist daarom tegen de voorgestelde hervorming bedenking hadden, dat de bedrijven de grootst mogelijke zelfstandigheid zouden behouden of verkrijgen. Zij dachten zich het hoofd van het nieuwe departement dan ook geenszins als een soort directeur-generaal der bedrijven, bij wien de eigenlijke leiding van zaken berust, maar veeleer als het orgaan van de centrale Regeering, dat de onontbeerlijke hoofdleiding uitoefent, toezicht houdt en samenwerking verzekert. Al moge de aanhef van § 3 der Memorie van Toelichting bij sommigen een oogenblik den indruk vestigen, dat de Minister den departementschef een meer actieve rol in den gang der afzonderlijke bedrijven wenscht toe te vertrouwen; uit andere passages uit dat stuk blijkt ten duidelijkste, gelijk trouwens hierboven reeds werd opgemerkt, dat in dezen tusschen den Minister en laatstbedoelde leden geen verschil bestaat. Men vertrouwde dat de instructiën voor de chefs der bedrijven aan dezen een groote mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid zullen verzekeren. Daarnaast komt het natuurlijk bovenal aan op de keuze der personen. De Regeering zal, naar verscheidene leden opmerkten, de meeste kans hebben in dat opzicht te slagen, indien zij er niet tegen opziet de gedragslijn te volgen, die ook bij particuliere industrieele of commercieele ondernemingen gebruikelijk is, namelijk voor zekeren tijd een contract aan te gaan met een voor bedrijfsleider geschikt geacht persoon.

Dat de voorgenomen reorganisatie leidt tot de noodzakelijkheid het getal departementen uit te breiden, kon, meende men voorts, bezwaarlijk bevreemden. Let men er op, dat gestadig het terrein der Staatsbemoeiingen zich zoowel verbreedt als verdiept en dat bovendien de aanwas der bevolking een natuurlijke toeneming van het op de gouvernementsbureau's te verrichten werk veroorzaakt, dan schijnt het vanzelf sprekend, dat gaandeweg ook meer departementen noodig zijn, waarover de vloed van werkzaamheden wordt verdeeld. In het moederland is om gelijke redenen de instelling van het Departement van Landbouw noodzakelijk gebleken. Uitteraard zijn aan zulk een uitbreiding van de Regeeringsbureau's kosten verbonden, maar juist in het onderwerpelijke geval mag verwacht worden, dat die meerdere kosten spoedig zullen worden teruggevonden in de hoogere baten, welke, ten gevolge van verbeterde Regeeringszorg, de bedrijven beloven af te werpen.

§ 2. Door sommige leden werd, naar aanleiding van het gebleken verschil van inzicht met betrekking tot de oprichting van een nieuw departement, de volgende gedachtengang ontwikkeld.

Zij merkten op, dat, volgens de Memorie van Toelichting zelve, de eerste taak van het nieuwe departement zal zijn een inwendige reorganisatie van elk der bedrijven tot stand te brengen en dat vooral bij de volvoering van die taak het zal aankomen op een uiterst bekwame en krachtige hoofdleiding, die, naar vaste beginselen, maar zonder het verschillend karakter der bedrijven uit het oog te verliezen, voor de inrichting van elk bedrijf de hoofdlijnen trekt. Die reorganisatie vindt vrij algemeene instemming; ook bij die leden, die voorshands niet de noodzakelijkheid kunnen inzien van samenvoeging van alle bedrijven in een afzonderlijk departement. Hun bezwaar geldt geenszins de hervorming op zich zelf, maar zij kunnen er zich niet mede vereenigen, dat reeds nu, met verbreking van historische banden, ten koste van belangrijke sommen en wellicht tot schade van de zelfstandigheid van elk bedrijf, wordt beslist, dat na die reorganisatie alle bedrijven in een afzonderlijk departement zullen zijn geconcentreerd. Anderzijds is ook door verscheidene voorstanders van het nieuwe departement, hoezeer overtuigd, dat een concentratie, gelijk de Regeering voorstelt, in de toekomst hoogst gewenscht, ja noodzakelijk zal zijn, een grondige reorganisatie der afzonderlijke bedrijven het eerste desideratum. Het schijnt niet onmogelijk zoowel aan de bedoeling der Regeering met betrekking tot de reorganisatie, als aan de wenschen van voornoemde groepen van leden te gemoet te komen door de volgende oplossing. Voor de reorganisatie der verschillende bedrijven wordt een commissaris benoemd die, — wat in 's Ministers stelsel de eerste taak zou zijn van den te benoemen chef van het nieuwe departement, — de hervorming van elk der bedrijven zal hebben te bestudeeren en, direct onder den Gouverneur-Generaal, zal hebben te leiden. Bedoelde commissaris zou de bevoegdheid moeten hebben van alle autoriteiten zijn inlichtingen te verzamelen en zich overal door persoonlijk onderzoek op te hoogte te stellen; zijn taak zou een geheel zelfstandig karakter moeten dragen. Tegenover de quaestie: samenvoeging der bedrijven in één departement of handhaving van den bestaanden toestand, — welke vraag trouwens met zijn eigenlijke taak geen onmiddellijk verband zou houden — zou hij onbevooroordeeld moeten staan. Uitteraard zou voor zulk een uiterst belangrijke opdracht de persoon met groote zorg moeten worden gekozen. Hij behoort technisch zoowel als administratief uitstekend bevoegd te zijn. Men meende echter dat zoo iemand wel te vinden ware. Aangezien de opdracht natuurlijk voor een beperkt aantal jaren zou zijn, zou de keus ongetwijfeld ruimer zijn dan waar het geldt die van een persoon, geschikt en geneigd is om aan het hoofd van het nieuwe departement op te treden. Ook zou de zaak niet op de noodzakelijkheid van een hooge belooning behoeven af te stuiten; brengt bedoelde commissaris tot stand wat van hem wordt verwacht, dan zal het economisch profijt, dat zijn arbeid oplevert in den vorm van verhoogde productiviteit van de bedrijven, zeer belangrijk zijn. De oprichting van een nieuw departement zou op deze wijze voorloopig worden opgeschort. Blijft de Minister, nadat de reorganisatie der bedrijven eenmaal zal zijn tot stand gekomen, van meening, dat die oprichting noodzakelijk is, dan zou een voorstel daartoe weer kunnen worden ingediend. Met den dan bestaanden staat van zaken voor oogen, en beschikkende over de voorlichting van den bedoelden commissaris, die dan reeds practische ervaring zal hebben opgedaan, zou men de vraag dier noodzakelijkheid ongetwijfeld beter kunnen beoordeelen dan thans het geval is.

Van verschillende zijden vond het hier geschetste denkbeeld warme instemming.

§ 3. Sommige leden betoogden, dat de eischen van een min of meer commercieel beheer der bedrijven, zooals vrij algemeen wordt gewenscht, het zeer geraden maken, dat het nieuwe departement, waaronder de bedrijven zullen komen te ressorteeren, ten opzichte van het allerhoogste gezag in de kolonie in een andere verhouding komt te staan dan de andere departementen. In het algemeen is de machtsverhouding van den departementschef tot het hoofd der Regeering van dien aard, dat nagenoeg in alle gevallen van eenig aanbelang de eerste zich tot den laatste moet wenden om een beslissing. Ter wille van een vlugge behandeling van zaken, op het gebied der bedrijven meer dan ergens anders gewenscht, verdient het, naar de meening van bedoelde leden, ernstige overweging voor het departement der bedrijven den directeur met meer zelfstandigheid te bekleeden. Men dacht hier in het bijzonder aan aanstelling en ontslag van ambtenaren, het verleenen van verloven, het geven van vergunningen tot het maken van dienstreizen buiten Indië, allemaal zaken, waarin het stelsel, dat zij bemoeienis en beslissing van den Gouverneur-Generaal vorderen, voor het nieuwe departement veilig zou kunnen worden losgelaten. Geschiedt dit niet, dan dreigt het gevaar van ongewenschte vertraging, of wel, dat, door de eischen der practijk, de geldende voorschriften niet worden nageleefd, hetgeen al evenmin aanbeveling verdient.

Voorts werd de wenschelijkheid betoogd, dat aan het hoofd van het nieuwe departement iemand zou komen te staan, die in handel en industrie zijn sporen heeft verdiend. Anders achtten de leden, die hierop aandrongen, het welslagen van den voorgenomen maatregel niet verzekerd. Zij wezen er daarbij op, dat in Duitschland de keuze van bekwame en energieke kooplieden tot hooge Staatsambten dikwijls voorkomt en gunstige resultaten afwerpt.

Andere leden kwamen tegen deze meening op. Zij meenden,

dat daaraan een verwarring van de eischen, aan den departementschef en aan de bedrijfschefs te stellen, ten grondslag lag. Voor de laatsten verdienen ook huns inziens commercieele krachten in aanmerking te komen; voor directeur van het departement moet echter vooral op juridische en politieke kennis worden gelet.

Het werd door sommige leden gewenscht geoordeeld, dat voor elk bedrijf een commissie van bijv. twee leden in Nederland werd benoemd, welke commissiën te zamen zouden zijn vereenigd in een centrale commissie, belast met het uitbrengen van advies en het houden van contrôle over de bedrijven. Bedoelde leden bevalen dien maatregel aan ook afgescheiden van de oprichting van een nieuw departement.

Enkele leden wenschten, dat aan het nieuwe departement vooral ook accountants zouden te werk worden gesteld.

Van meer dan ééne zijde werd er op gewezen, dat de bedrijven, welke de Minister zich voorstelt onder het nieuwe departement te vereenigen, wel alle — het mijnwezen uitgezonderd — een technisch industrieel karakter gemeen hebben, maar geenszins in gelijke mate een commercieel karakter dragen. De tinwinning en de exploitatie van steenkolenmijnen zijn bedrijven, waarbij, zoo goed als bij particuliere ondernemingen van dien aard, het behalen van de grootst mogelijke winst op den voorgrond staat, indien het niet het eenige doel moet worden genoemd. Doch van de andere bedrijven kan hetzelfde niet worden beweerd. Bij deze is evenzeer een publiek belang — zij het een geheel verschillend belang — in het spel als bij de distributie van de van gouvernementswege bereide opium. Voor zoover die distributie betreft, stelt de Minister, met het oog juist op bedoelde publiekrechtelijke beteekenis, voor, haar niet onder het nieuw departement te doen vallen. De post-, telegraaf- en telephoondienst (en postspaarbank) wordt echter in zijn vollen omvang als een bedrijf aangemerkt. Sommige leden waren nu niet zonder vrees, dat de Regeering bij de beoordeeling der vraag, wat nuttig en noodig is voor dezen dienst, — en men stipte in dit verband aan, dat de bediening van de telegraaf in Indië nog wel te wenschen overlaat, — zich te veel zou laten leiden door overwegingen, de rentabiliteit van het bedrijf betreffende. Men waarschuwde daartegen uitdrukkelijk. Andere leden merkten op, dat uit niets blijkt, dat de Minister bedoelden weg wenscht op te gaan. In de Memorie van Toelichting wordt de nadruk gelegd op intensiever bedrijfsvoering, maar wordt in geenen deele gepleit voor een commercialiteit, die, met voorbijzien van hoogere belangen, slechts zoude streven naar winstgevende resultaten voor den Staat. De opneming van het „Mijnwezen in het algemeen" onder het nieuwe departement is daarvan wel het beste bewijs; rechtstreeksche baten brengt die tak van dienst immers in het geheel niet op.

Enkele leden spraken daarentegen, naar aanleiding van deze beschouwingen, als hun meening uit, dat op den duur elk gouvernementsbedrijf zóó moet worden geëxploiteerd, dat het rendeert.

Ter zake van den post-, telegraaf- en telephoondienst werd nog opgemerkt dat voor het huidige deze dienst wel geen batig saldo oplevert, maar dat dit mede zijn oorzaak vindt in de omstandigheid, dat ten laste daarvan uitgaven worden gebracht, bijv. subsidiën aan particuliere hotels, die dit bedrijf niet behoorden te bezwaren.

Wat betreft het bedrijf der opiumfabricage, werd het vrij algemeen toegejuicht dat de verkoop van opium daaronder niet is gebracht. Door deze scheiding tusschen fabricage en distributie is een juist beginsel toegepast; trouwens, die scheiding was hier gemakkelijker door te voeren dan andere van gelijke strekking bij andere bedrijven. De opiumverkoop van Regeeringswege is eenerzijds een aangelegenheid van fiskalen aard, anderzijds te beschouwen als een maatregel, noodzakelijk in het stelsel, dat de Regeering ter bestrijding van het opiummisbruik toepast. De hooge opbrengst van dien verkoop is daarom veeleer te betreuren dan toe te juichen.

Bij verscheidene leden ontmoette het bezwaar, dat het mijnwezen in het algemeen, als ware het een bedrijf, onder het nieuwe departement zal worden gebracht. Het is duidelijk, dat het daaronder naar zijn aard niet behoort; het is een tak van den Staatsdienst, die op de verzorging van een openbaar belang is gericht. De Minister erkent dit trouwens zelf in de Memorie van Toelichting, maar voegt daaraan toe, dat het noodzakelijk is dezen diensttak niet te scheiden van de Gouvernementsmijnbedrijven. De daarvoor aangevoerde argumenten kwamen velen niet overtuigend voor. Wat in het bijzonder het bezwaar betreft, dat het technisch personeel voor de Staatsmijnbedrijven uit het korps mijningenieurs moet worden gerecruteerd en wisselingen in dat personeel ook voortaan mogelijk moeten blijven, merkte men op, dat toch ook bij gesplitsten dienst van het mijnwezen en de mijnbedrijven de mogelijkheid niet uitgesloten behoeft te zijn, dat een ingenieur, werkzaam bij het mijnwezen, die blijken geeft van buitengewone geschiktheid voor het mijnbedrijf, daarnaar overgaat of omgekeerd. Veeleer zou bij gesplitsten dienst het voordeel bestaan, dat zulk een overgang alleen werd toegelaten indien van bijzondere geschiktheid in de eene of de andere richting was gebleken, terwijl bij het bestaan van één korps het gevaar allerminst denkbeeldig is, dat meer op anciënniteitsaanspraken dan op bijzondere geschiktheid zal worden gelet. Voorts pleit ten zeerste tegen de opneming van het mijnwezen onder het nieuwe departement *deze* overweging dat, indien, gelijk men hopen en verwachten moet, aan het nieuwe departement een practische geest voorzit, voor de kostbare zaak der wetenschappelijke mijnbouwkundige onderzoekingen daar niet steeds de gewenschte sympathie zal worden gevoeld. Zoodoende zou dan dit, toch waarlijk uiterst gewichtige belang niet de behartiging ten deel vallen, die het verdient. Eindelijk wezen de hier aan het woord zijnde leden er op, dat van een samenvoeging van de zaken van het mijnwezen en die, betreffende de Gouvernementsmijnbedrijven, in één hand, de particuliere mijnbouw ongunstigen invloed zou kunnen ondervinden. Het ligt immers in den aard der zaak, dat waar de Staat als ondernemer optreedt, de leiders van dat Staatsbedrijf particuliere ondernemers naast hen als concurrenten, ja, tot op zekere hoogte als hun natuurlijke vijanden beschouwen. Met het oog daarop schijnt het allerminst raadzaam aan het departement, waaronder de Gouvernementsbedrijven ressorteeren, ook de behandeling toe te vertrouwen van mijnzaken in algemeenen zin, zoo bijv. van aanvragen om concessie enz.

Daartegen werd opgemerkt, dat het in de geschiedenis wortelend verband tusschen de tin- en kolenwinning eenerzijds en het mijnwezen anderzijds het wenschelijk maakt de hoofdleiding van beide zaken in één hand te houden.

Gevraagd werd of, indien andere delfstoffen dan kolen en tin voor gouvernementsrekening worden gewonnen, het betrekkelijk bedrijf dan zal vallen onder „mijnwezen in het algemeen."

Enkele leden verklaarden niet in te zien dat, naar de beginselen, die in de Memorie van Toelichting zijn uiteengezet, de landsdrukkerij onder het nieuwe departement behoort en zouden dienaangaande gaarne nadere inlichtingen van den Minister ontvangen.

Ten slotte verklaarden sommige leden niet te kunnen goedkeuren, dat de Staatsspoorwegen voorloopig niet onder het nieuwe departement worden gebracht. Hierbij kan toch veel eerder van een eigenlijk bedrijf worden gesproken dan bij het post- en telegraafwezen en de postspaarbank, die beide wel in de nieuwe organisatie worden opgenomen. Hetgeen de Minister ter verdediging van zijn gedragslijn in de Memorie van Toelichting aanvoert, achtten deze leden niet zeer klemmend. Sommigen hunner stelden de vraag, of niet mede de overweging van invloed is geweest dat, werd het bedrijf der spoorwegen overgebracht, van het Departement van Openbare werken te weinig zou overblijven om de instandhouding van dat departement te rechtvaardigen.

Andere leden daarentegen hielden met betrekking tot de spoorwegen, en à fortiori ten aanzien van het stoomwezen, beschouwingen van gelijke strekking als boven voorkomende met betrekking tot den post- en telegraafdienst en het mijnwezen. Ook hier mag, huns inziens, de publiekrechtelijke beteekenis niet uit het oog worden verloren. Steeds meer wordt het spoorwegwezen een tak van Staatsdienst in den engeren zin des woords, gelijk de zorg voor goede verkeerswegen te land en te water in het algemeen reeds lang is. Mutatis mutandis is hetgeen in de Memorie van Toelichting ten opzichte van den opiumverkoop is aangevoerd naar hunne meening ook op het spoorwegwezen toepasselijk.

Sommige leden gaven den wensch te kennen, dat het ijkwezen onder het nieuwe departement zou komen te ressorteeren. Daarentegen werd door anderen de opneming onder het Departement van Openbare werken bepleit.

De voorloopige mededeelingen van den Minister aangaande de formatie van het nieuwe departement gaven enkele leden aanleiding tot de opmerking, dat zij zich kwalijk konden voorstellen waarvoor een staf van 17 personen, de klerken en het minder personeel niet medegeteld, zal noodig zijn. Zij achtten den opzet te weidsch. Voorts werd de vraag gedaan of deze ambtenaren een afzonderlijk korps zullen vormen, dan wel één korps met de ambtenaren der andere departementen.

Men gaf er zijn bevreemding over te kennen, dat bij andere departementen geen grootere bedragen aan salarissen van ambtenaren vrij vallen. Alleen voor het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid zal met een minder bedrag van ruim f 25 000 kunnen worden volstaan.

§ 4. Verschillende leden brachten naar aanleiding van dit wetsontwerp de invoering van een op commercieelen grondslag berustende boekhouding en comptabel beheer der bedrijven ter sprake. Al houdt die maatregel met de oprichting van een nieuw departement geen rechtstreeksch verband, zoo heeft hij daarmede toch in zooverre te maken, dat beide, elk op zich zelf, de strekking hebben verbetering van de exploitatie der bedrijven te bevorderen. Immers de commercieele boekhouding moet ook tot dat doel medewerken, doordat zij het juiste inzicht in den stand en de ontwikkeling van het bedrijf, zoowel wat het geheel als de onderdeelen betreft, bevordert en daardoor de gelegenheid opent tot zaakkundige critiek, eerste voorwaarde om tot een economische exploitatie te komen. Hetgeen te dien aanzien in de Memorie van Toelichting wordt opgemerkt, werd door vele leden ten volle beaamd. De Minister noemt de invoering van een op commercieelen grondslag berustende boekhouding en comptabel beheer een onderdeel van de reorganisatie der bedrijven, die voor de deur staat. Men sprak er zijn voldoening over uit, dat die reorganisatie en de invoering van een commercieele boekhouding ongeveer zullen samenvallen; beide maatregelen zullen elkaar dan in hunne nuttige werking steunen. Ook in dit verband werd er nog eens op gewezen, dat die reorganisatie de zelfstandigheid van elk bedrijf niet mag aantasten, veeleer die moet versterken. Alleen wanneer den leider van het bedrijf ruime bevoegdheden worden toevertrouwd, kan men verwachten dat commercieele boekhouding met commercieel beheer gepaard zal gaan.

De vraag werd gedaan hoever de voorbereiding van de invoering eener commercieele boekhouding is gevorderd. Kan de benoeming van den ambtenaar, waarvoor onder onderafdeeling 38 der begrooting van dit jaar (Uitgaven in Nederlandsch-Indië) een memoriepost is uitgetrokken, spoedig worden te gemoet gezien?

Sommige leden wenschten, met het oog op de overdreven verwachtingen, die, naar zij meenden op te merken, in verschillende kringen van de invoering eener commercieele boekhouding worden gekoesterd, er bij deze gelegenheid uitdrukkelijk op te wijzen, dat die maatregel rechtstreeks de productiviteit van de bedrijven in geen enkel opzicht ten goede zal komen. Ook waarborgt hij geen commercieel beheer; hoogstens kan worden beweerd, dat hij zulk een beheer in de hand werkt. Al haar invloed is, gelijk ook boven werd opgemerkt, van indirecten aard en bedoelde leden achtten het twijfelachtig of zelfs die indirecte invloed zóó belangrijk zal zijn als velen schijnen te meenen. Voorts verklaarden deze leden het gevaar niet denkbeeldig te achten, dat in verband met de invoering eener nieuwe boekhouding en comptabel beheer tal van afzonderlijke rekeningen en fondsen zullen ontstaan en dat zich ten deze de geschiedenis van het amortisatie-syndicaat in zekeren zin zal herhalen.

Enkele leden gaven den wensch te kennen eenige nadere inlichtingen te ontvangen omtrent de beginselen, die bij de commercieele boekhouding zullen worden gevolgd. Zij vroegen of aan de Regeering reeds duidelijk voor den geest staat op welke bedragen voor elk bedrijf de kapitaalrekeningen zullen worden gesteld en op welke wijze jaarlijks de bedragen voor afschrijving zullen worden bepaald. Voorts, welken invloed de invoering van die boekhouding zal hebben op vorm en inhoud der begrooting en eindelijk, of de bedrijfsrekeningen jaarlijks als bijlagen van de begrooting zullen worden overgelegd.

Sommige leden gaven als hun meening te kennen, dat een op commercieelen grondslag berustende boekhouding en comptabel beheer voor de bedrijven het noodig zal maken de bepalingen der Comptabiliteitswet te wijzigen. Met het oog op bedoeld beheer, dat zal verschillen van dat, de andere bestuurstakken betreffende, zullen afzonderlijke voorzieningen in de wet zijn op te nemen. In het bijzonder kwam het hun voor, dat de bepalingen der wet, welke het toezicht der Rekenkamer betreffen, bezwaarlijk onveranderd kunnen gelden voor een in den geest eener commercieele onderneming beheerd bedrijf, zonder telkens tot ongewenschte vertraging te zullen leiden. Bovendien scheen het hun twijfelachtig toe of het toezicht op afdoende wijze zou kunnen worden geregeld. Bij het tot stand komen der Comptabiliteitswet zijn wel bijzondere bepalingen gemaakt voor de gouvernementsproducten (zie de artt. 18, 27 al. 2, en 76), maar is, omdat toen naast de cultures geen groote Gouvernementsondernemingen bestonden, met Gouvernementsbedrijven geen rekening gehouden. Het schijnt daarom alleszins rationeel, dat thans, met het oog op die bedrijven, tot wijziging worde overgegaan, waarbij dan ook rekening zal moeten worden gehouden met de wenschelijkheid, dat voor de bedrijven reservefondsen kunnen worden gevormd. Zonder tot bijzonderheden te willen afdalen, verklaarden de hier aan het woord zijnde leden voorts van meening te zijn, dat elk bedrijf behoort te worden gevoerd op den grondslag van een door den leider in overleg met den departementschef ontworpen en door den Gouverneur-Generaal goedgekeurde begrooting en dat op de naleving dier begrooting het oog zou moeten worden gehouden door de Indische Rekenkamer, aan welke, voor dat doel, speciale deskundigen (accountants) zouden zijn toe te voegen, deskundigen, die als het ware met het aan hun toezicht onderworpen bedrijf zouden moeten medeleven en aan de Rekenkamer geregeld verslag zouden moeten uitbrengen over den stand van zaken, zooals die zich in de boeken, bedrijfsrekeningen en verslagen afspiegelt. De Rekenkamer zoude ten slotte het gevoerde beheer, wat de conformiteit daarvan met de begrooting betreft en de gevoerde boekhouding hebben goed te keuren of, zoo zij daartegen bezwaren mocht hebben, die aan de beslissing der Regeering moeten voorleggen.

Naar de meening dezer leden zou in een zóó gedacht stelsel het beginsel van scheiding tusschen uitgaven in Indië en uitgaven in Nederland, voor de uitgaven, de gouvernementsbedrijven betreffende, niet kunnen worden gehandhaafd en alsdan evenmin de door de Comptabiliteitswet thans gevorderde bemoeienis der Nederlandsche Rekenkamer met in Nederland ter zake van die bedrijven gedane uitgaven. De Minister schijnt voornoemde splitsing te willen behouden. Voornoemde leden achtten het duidelijk, dat een rationeele contrôle over een *bedrijf* met het genoemde gesplitste toezicht niet in overeenstemming is te brengen. Alle in een bedrijf voorkomende ontvangsten en uitgaven, die in Nederland zoo goed als die in Indië, moeten in één boekhouding worden samengevat en het controleerend college zal die boekhouding in haar geheel moeten kunnen overzien.

Voorts werd gevraagd of naast een administratieve contrôle ook een inwendige contrôle, een zoogenaamde bedrijfscontrôle in het leven zal worden geroepen. Al zal dat bezwaren medebrengen, zoo achtte men het toch zeer gewenscht.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 3den Mei 1907.

BOS.
VAN DEVENTER.
BOGAARDT.
DUYMAER VAN TWIST.
DE WAAL MALEFIJT.

(179. 6.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 24 Mei 1907.)

§ 1. Met voldoening ontwaarde de ondergeteekende, dat de meening, dat de groote uitbreiding van de Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië en de belangrijke rol, die zij gaandeweg spelen in de Indische Staatsfinanciën, het noodzakelijk maken de exploitatie tot hoogere volmaaktheid op te voeren, bij zeer vele leden levendige instemming vond.

De ondergeteekende constateert ook gaarne de eenstemmigheid, waarmede erkend werd, dat in dit opzicht nog belangrijke verbeteringen zijn aan te brengen en hij is erkentelijk voor de toejuiching, die het mocht vinden, dat de Regeering haar aandacht op deze aangelegenheid gevestigd houdt.

De ondergeteekende is echter van oordeel, dat ten onrechte door verscheidene leden getwijfeld wordt of het wel noodzakelijk is een nieuw Departement op te richten om tot eene intensiever exploitatie van de bedrijven te geraken.

Te dien aanzien sluit hij zich ten volle aan bij de uitvoerig gemotiveerde meening van andere leden, die met klem de urgentie van een Departement voor de Gouvernementsbedrijven betoogden, maar bovendien meent hij nog het navolgende daaromtrent in het midden te moeten brengen.

Dat eene afdoende, bij alle bedrijven noodige reorganisatie niet mag worden verwacht bij de tegenwoordige, geheel irrationeele indeeling der bedrijven bij verschillende Departementen, wordt door de geschiedenis voldoende bewezen.

Het is toch ook niet bevreemdend, dat Departementschefs, die hunne hoofdwerkzaamheden hebben in geheel andere richting en wier gedachten door een aan elke bedrijfsuitoefening geheel vreemden werkkring worden in beslag genomen, aan de hoofdleiding van eenig, als 't ware bij toeval onder hun Departement ressorteerend bedrijf niet die aandacht kunnen schenken, die gewenscht is. Van die verschillende hoofdambtenaren kan onmogelijk worden verwacht, dat zij aan groote bekwaamheid voor hunne hoofdtaak de voor een goed inzicht in de leiding der exploitatie van een bedrijf noodige kennis en ruimte van opvatting paren.

Daarom is het gewenscht, ja noodzakelijk, dat de bedrijven ressorteeren onder één Departement, dus staan onder de opperleiding van één persoon, die, eenerzijds er voor wakend, dat voor de verschillende bedrijven gelijkvormige organisatie wordt vermeden en er met de karakter-verschillen der onderscheidene bedrijven behoorlijk rekening wordt gehouden, anderzijds ook de voor eene goede exploitatie van *alle* bedrijven geldende hoofdbeginselen tot hun recht doet komen en die, met eene ruime en industrieele opvatting van zaken, zelfbeperking ten aanzien van de bemoeienis met de directe leiding van elk bedrijf in acht neemt. De noodige groote mate van zelfstandigheid van de leiders der verschillende bedrijven is eerder te verwachten wanneer de hoofdleiding is opgedragen aan één man, die in het bijzonder met het oog op de voor die hoofdleiding vereischte eigenschappen wordt gekozen, dan wanneer die hoofdleiding in handen is van drie of vier verschillende Departementschefs, wier voornaamste werkzaamheden niet alleen in geheel andere richting liggen, maar bij wier keuze ook geheel andere overwegingen gelden dan geschiktheid voor de als een toevallig aanhangsel bij hun Departement gebrachte bedrijven. En nu moge er op gewezen worden, dat de onder het nieuwe Departement te brengen bedrijven onderling ook groote verschilpunten vertoonen, het lijdt toch geen twijfel dat er meer overeenstemming bestaat tusschen de kundigheden en den aanleg, die vereischt worden voor de hoofdleiding van de opiumfabricage en van het post- en telegraafwezen, dan voor die van de opiumfabricage en van het Departement van Financiën of voor steenkolenexploitatie en voor onderwijs en eeredienst.

Wat het geopperde bezwaar met betrekking tot de uitbreiding van het aantal Departementen betreft, beaamt de ondergeteekende ten volle wat daaromtrent door andere leden werd in het midden gebracht.

De voortdurende uitbreiding, zoowel in aard als in omvang, van de Staatsbemoeienis — men denke bijv. aan de groote vlucht, die de zorgen voor het onderwijs hebben genomen, aan de grootere bemoeiingen met de buitenbezittingen, het landbouwcrediet, enz. — brengt van zelf mede, dat ook gaandeweg eene vermeerdering der bestuursorganen niet kan uitblijven, al kan zij misschien op den duur door verstandige decentralisatie worden beperkt.

Ook door de Indische Regeering is met nauwgezetheid overwogen of de oprichting van het nieuwe Departement niet gepaard zou kunnen gaan met opheffing van een der andere Departementen en in het bijzonder van dat van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

Zooals de ondergeteekende reeds in de Memorie van Toelichting mededeelde, is zulks *niet* mogelijk gebleken en eene inkrimping van het aantal Departementen zou ongetwijfeld belangrijke schade toebrengen aan verschillende der daaraan toevertrouwde belangen.

Ook het door sommige leden genoemde Departement van Binnenlandsch Bestuur is met werkzaamheden overladen en gedoogt geene uitbreiding van zijnen werkkring.

Dat het niet gewenscht is *zonder noodzaak* te raken aan de bestaande historisch gewordene organisatie van de verschillende Departementen, beaamt de ondergeteekende evenzeer en te dien aanzien staat hij op geheel hetzelfde standpunt als zijn ambtsvoorganger, zooals dit blijkt uit diens in het Voorloopig Verslag aangehaalde mededeeling in de Memorie van Antwoord over het in 1903 ingediende wetsontwerp betreffende de oprichting van het Departement van Landbouw. De ondergeteekende is van hetzelfde, niet van een tegenovergesteld gevoelen. Hij meent echter er op te moeten wijzen, dat de Minister Idenburg waarschuwde tegen een ingrijpen in die organisatie *zonder zeer dringende redenen*, tegen eene hervorming enkel steunende op theoretische of philosophische gronden. Dat de Minister Idenburg echter zeer wel inzag, dat eene wijziging in de organisatie der Departementen op grond van practische overwegingen niet alleen geoorloofd, maar zelfs een gebiedende eisch kan zijn, wordt afdoende bewezen juist door de indiening van het zooeven genoemde wetsontwerp.

En in het onderhavige geval zijn er zeker redenen van bij uitstek practischen aard, die eene betere huisvesting der bedrijven onder een speciaal daarvoor op te richten Departement rechtvaardigen.

Het zal bij handhaving der bestaande organisatie der Departementen onmogelijk zijn van de bedrijven die opbrengst te erlangen, en tevens het beheer zoo zuinig en rationeel te doen zijn, als bij eene deskundige hoofdleiding verwacht mag worden. Dàn alleen zal het noodige onderlinge verband tusschen de verschillende bedrijven ontstaan, zal vermeden worden, dat bij voorstellen ten behoeve van het eene bedrijf hoegenaamd geen rekening wordt gehouden met de belangen van andere bedrijven — zooals thans niet zelden geschiedt — en ten slotte zal alleen op de voorgestelde wijze meer kans bestaan, dat voor de zelfstandige leiders van elk der bedrijven de geschiktste personen worden gekozen, omdat dan de handelingen en in het algemeen de mate van geschiktheid dier leiders met meer kennis van zaken zullen worden beoordeeld.

Het behoeft geen betoog dat, daar de uitkomsten van alle bedrijven zoozeer afhankelijk zijn van de personen die ze leiden, de financieele resultaten daarvan een gunstigen invloed zullen ondervinden.

Ook op dien bij uitstek practischen grond, acht de ondergeteekende, na wat ten aanzien van den tegenwoordigen toestand van verschillende der bedrijven is bekend geworden, het niet verantwoord dien toestand te bestendigen, terwijl er geen enkele afdoende grond is om, nu de juistheid van gedachte van het voorstel in geen enkel opzicht wordt bestreden, met de uitvoering van de daaraan ten grondslag liggende denkbeelden — waarmede de Indische Regeering hare volkomen instemming betuigde — te wachten.

Echter is er ook een andere, zeer geldige grond voor de samenvoeging der bedrijven onder een nieuw Departement, en wel deze, dat zulks een zeer belangrijke stap is in de goede

richting om te geraken tot eene in zoover rationeeler indeeling der Departementen, dat bij elk dier Departementen slechts onderling homogene zaken behandeld worden. Dit juiste beginsel, dat herhaaldelijk in de Kamer werd verdedigd, o. a. ook bij de behandeling van het hooger genoemde wetsontwerp betreffende de oprichting van het Departement van Landbouw, zal toch wel nimmer behoorlijk tot zijn recht kunnen komen, wanneer de onderscheidene bedrijven niet onder één, maar onder verschillende Departementen worden gebracht.

§ 2. In het bovenstaande wordt voor een deel ook reeds het antwoord gevonden op het door sommige leden geuite bezwaar, dat reeds nu tot wijziging in de indeeling der Departementen zou worden overgegaan. Dat zulks zonder verhooging van uitgaven niet mogelijk is, spreekt van zelf; maar in geen geval kan men zeggen, dat de gewenschte reorganisatie zou worden verkregen ten koste van belangrijke sommen. Niet alleen is het bedrag der geraamde kosten zeer laag in verhouding tot de inderdaad zeer belangrijke sommen (ruim 54 millioen in ontvangst en 30 millioen in uitgaven; d. i. ongeveer $^1/_3$, resp. $^1/_5$ van het geheele budget), die met de bedrijven gemoeid zijn en die op zich zelf reeds de oprichting van een afzonderlijk Departement voor de Gouvernementsbedrijven wettigen, maar bovendien, de geringe opoffering, die men zich thans getroost, zal ruimschoots worden vergoed door nog veel grootere baten.

Er behoeft geen vrees te bestaan, dat, zooals sommige leden schenen te meenen, de zelfstandigheid van de leiders der bedrijven gevaar zou loopen; dit werd zoowel in de Memorie van Toelichting als ook hierboven aangetoond. Integendeel zal bij den chef van het nieuwe Departement in veel hoogere mate het juiste besef van de noodzakelijkheid van groote vrijheid van beweging der eigenlijke bedrijfsleiders voorzitten dan dikwijls bij de hoofdambtenaren, chefs van verschillende, in geheel andere richting werkzame Departementen, wordt gevonden, terwijl in elk geval zijne inmenging altijd minder nadeelig zal zijn, dan thans die van departementschefs, die eene geheel andere speciale kennis bezitten.

Het door de bovenbedoelde leden geopperde en van verschillende zijden met instemming begroete denkbeeld om de reorganisatie der verschillende bedrijven te doen voorbereiden door een deskundig commissaris, die dan objectief zou moeten beoordeelen of samenvoeging der bedrijven tot een nieuw Departement al dan niet noodig is, geeft den ondergeteekende aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Het denkbeeld zou ongetwijfeld veel aanlokkelijks hebben, wanneer ter zake inderdaad nog een onderzoek noodig was, de ervaring niet zoo duidelijk had gesproken en niet het naar de meening van den ondergeteekende veel betere voorstel ter tafel lag om de zaak flink ter hand te nemen en nu, ten bate van de Indische geldmiddelen, reeds terstond te doen wat, als onvermijdelijk gevolg van zoodanig onderzoek, over eenige jaren toch zou moeten geschieden.

De ondergeteekende acht het ondenkbaar, dat een uit te zenden commissaris tot eene andere conclusie zou kunnen komen dan dat rationeele samenvoeging en deskundige hoofdleiding van de verschillende bedrijven een zeer gunstigen invloed op de uitkomsten daarvan *moeten* hebben.

Een man met de kundigheden en den aanleg, zooals men in den bedoelden commissaris zou wenschen, denkt de ondergeteekende zich juist als hoofd van het nieuwe Departement. En van de kundigheden en den aanleg van dien man valt het meeste partij te trekken, wanneer hij als Directeur van het Departement aanstonds in de gelegenheid is om te handelen en daardoor practische resultaten te verkrijgen.

Immers van een direct ingrijpen, van eene leiding der noodige reorganisaties door den commissaris, rechtstreeks onder den Gouverneur-Generaal, zou geen sprake kunnen zijn. Dit zou in strijd zijn met art. 64 van het Regeeringsreglement, en ook niet te vereenigen met de bevoegdheden en de verantwoordelijkheid der Departementschefs en tot desorganisatie, althans tot groote moeielijkheden voeren.

Ook zou het voor dien deskundige bij de bestaande verdeelde hoofdleiding niet goed mogelijk zijn zich van den werkelijken toestand der bedrijven en van den invloed van de daarop inwerkende leiding der Departementen op de hoogte te stellen.

Juist de indeeling der bedrijven bij verschillende Departementen zou eene grondige bestudeering van den toestand en van de verhoudingen zóózeer bemoeilijken, dat de aan te wijzen commissaris alleen reeds daarom de hem opgedragen taak niet behoorlijk zou kunnen vervullen.

Een zoodanige opdracht aan een deskundige zou allerlei moeilijkheden veroorzaken om daarmede ten slotte, na verlies van tijd en kosten, toch niet anders te bereiken dan thans in dit wetsontwerp is belichaamd. De ondergeteekende meent derhalve de uitvoering van dit denkbeeld ten sterkste te moeten ontraden.

§ 3. Ten volle beaamt de ondergeteekende, dat niet alleen de bedrijfsleiders eene groote mate van zelfstandigheid moeten hebben tegenover den chef van het nieuwe Departement, maar ook, dat laatstbedoelde ten opzichte van het allerhoogste gezag in de kolonie zooveel vrijheid moet hebben als met de verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal is overeen te brengen.

Wat betreft de van verschillende zijden geuite meeningen omtrent de aan den departementschef te stellen eischen, moge de ondergeteekende in de eerste plaats verwijzen naar hetgeen daaromtrent op bladz. 5 der Memorie van Toelichting voorkomt. Hij schaart zich aan de zijde van die leden, die meenen, dat in de eerste plaats voor de directe leiding der bedrijven industrieele krachten in aanmerking komen, maar kan op grond van de met den Gouverneur-Generaal over dit punt gewisselde correspondentie de verzekering geven, dat ook bij de benoeming van den departementschef er wel degelijk op zal worden gelet in hoeverre bij hem ruime zakelijke opvattingen en industrieele aanleg aanwezig zijn.

Het door sommige leden te berde gebrachte denkbeeld om in Nederland eene commissie te vormen tot het uitbrengen van advies en het houden van contrôle over de bedrijven, zal, zoodra het nieuwe Departement zal zijn tot stand gekomen, door den ondergeteekende gaarne in overweging genomen worden.

Ongetwijfeld zullen aan het nieuwe Departement ook goede boekhouders worden tewerk gesteld; evenwel is hier geen sprake van eene centrale boekhouding van alle bedrijven.

De ondergeteekende stemt geheel in met de van meer dan één zijde gemaakte opmerking, dat de bedrijven niet in gelijke mate een commercieel karakter dragen. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat het den ondergeteekende helder voor oogen staat, hoe eene betere organisatie en leiding der bedrijven bij enkele daarvan tot hoogere opbrengst en geringere zelfkosten en dus tot grootere winst, bij andere daarentegen alleen tot rationeeler en zuiniger beheer zal moeten leiden — ja zelfs is bij enkele onder het nieuwe Departement te brengen dienstakken, als bijv. mijnwezen in het algemeen en opiumfabricage van een streven naar winst geen sprake. Met voldoening werd dan ook door den ondergeteekende opgemerkt, dat door andere leden reeds, op grond van de Memorie van Toelichting, werd aangetoond, dat op dat punt wel degelijk juiste inzichten bij de Regeering bestaan en dat de voorgestelde scheiding van opiumfabricage en opiumverkoop vrij algemeen als een juist beginsel werd beschouwd.

Scheiding van het mijnwezen in het algemeen van de mijnbedrijven en als gevolg daarvan splitsing van het korps mijnbouwkundigen, zou de ondergeteekende een groote schrede achterwaarts vinden.

Al moge men aan de wetenschappelijke waarde van mijnbouwkundig onderzoek nog zoo hooge waarde hechten, niet te loochenen is, dat dat onderzoek juist vooral ook zijne groote beteekenis ontleent aan de resultaten, die daaruit voor de practijk kunnen voortvloeien. Meer en meer wordt de mijnbouw volgens wetenschappelijke beginselen gedreven en houdt het wetenschappelijk mijnbouwkundig onderzoek met eventueele practische resultaten rekening. Het streven moet er op gericht zijn om de aanraking tusschen wetenschap en practijk zoo innig mogelijk te doen zijn. De Staat zou er zeker niet onder geleden hebben als de aanraking nog veelvuldiger ware geweest dan tot dusverre, zelfs nu die scheiding niet bestaat, het geval was.

Maar in elk geval zou eene scheiding als door de leden, die hier aan het woord waren, wenschelijk geoordeeld werd, naar de meening van den ondergeteekende geen verbetering zijn. Zoodanige scheiding zou ook zeker niet geschikt zijn om de onderlinge waardeering van practijk en theorie, die toch moeten samengaan, te verhoogen.

Ook om de ingenieurs, naar mate zij meer aanleg toonen voor wetenschappelijk onderzoek dan wel voor practisch bedrijf, te plaatsen daar waar het meeste nut van hunne werkkracht kan worden getrokken, is het beslist noodig, dat alle mijnbouwkundige ingenieurs onder één hoofdleiding staan.

Is dit niet het geval en zou het mijnwezen in het algemeen aan het nieuwe Departement worden onttrokken, hoe zou dan de Chef van het nieuwe Departement moeten oordeelen over

de geschiktheid voor practische mijnbedrijven van ingenieurs, die onder een ander Departement ressorteeren? En welke tegenstrijdige belangen zouden zich dan niet voordoen bij eventueele overplaatsing en hoe zouden de zoozeer wenschelijke overplaatsingen en mutaties tusschen het in practische en het in wetenschappelijke richting werkzame personeel niet worden bemoeilijkt!

Daarbij moge nog gewezen worden op de eigenaardige bezwaren, met het oog op de sterke schommelingen in de vooruitzichten van het personeel, die zich bij alle kleine korpsen voordoen en die zich natuurlijk in nog sterkere mate dan thans reeds het geval is zouden doen gevoelen als men het kleine korps mijningenieurs nog weer splitste.

Dat de mijnbouwkundigen, die geroepen worden om als leiders der Gouvernementsbedrijven op te treden, particuliere ondernemers tot op zekere hoogte als hunne natuurlijke vijanden zouden beschouwen, is tot dusver nimmer gebleken en ook uit dien hoofde is er dus niet de minste reden om in dat opzicht verandering te brengen in den bestaanden toestand en te scheiden wat inderdaad één geheel moet vormen.

Indien voor gouvernementsrekening andere delfstoffen dan tin en kolen mochten worden gewonnen, dan zal die ontginning van wege het mijnwezen in het algemeen geschieden, zoolang zij het karakter van exploratie draagt. Wanneer echter tot exploitatie wordt besloten, moet de ontginning van zelf als een bedrijf aangemerkt en geleid worden. Daaromtrent zijn vooraf en in het algemeen natuurlijk geen vaste regels te geven.

Naar aanleiding van de vraag van enkele leden, die verklaarden niet in te zien, dat, naar de beginselen in de Memorie van Toelichting uiteen gezet, de Landsdrukkerij onder het nieuwe Departement moet behooren, moge de ondergeteekende het navolgende aanteekenen.

De Landsdrukkerij draagt in alle opzichten de zuivere kenmerken van een bedrijf, waarvan de beteekenis nog steeds sterk toeneemt en daarmede de noodzakelijkheid, dat de wijze van beheer onder deskundig hoofdtoezicht staat. Het technisch karakter van dat bedrijf teekent zich, als gevolg van de toepassing van de nieuwste machinerieën en methoden van krachtsoverbrenging, voortdurend scherper af. Alleen reeds uit dien hoofde is het gewenscht de Landsdrukkerij niet langer onder een zuiver administratief Departement te doen ressorteeren, doch haar bij het nieuwe technisch-industrieele Departement onder te brengen.

Wat de te verwachten toeneming van beteekenis der Landsdrukkerij betreft, zij het navolgende aangeteekend.

De omvang der werkzaamheden, de omzet is in de laatste jaren ontzaglijk toegenomen en zal ook door de grootere aandacht, die aan de exploitatie der gouvernementsbedrijven zal worden geschonken, in de naaste toekomst nog zeer vermeerderen. Niet alleen zal de chef van het nieuwe Departement te zorgen hebben, dat van alle bedrijven behoorlijke jaarverslagen met volledige balans en winst- en verliesrekening zoo spoedig mogelijk na afloop van het dienstjaar worden gepubliceerd, wat tot dusverre nog voor slechts een enkel bedrijf het geval is, maar ook zullen die verslagen voortaan bij de Landsdrukkerij in Indië en niet meer bij particulieren aldaar of hier te lande moeten worden gedrukt, wat ook eene spoediger verschijning in de hand zal werken.

De door het wetsontwerp beoogde eenheid in de hoofdleiding der bedrijven, zal zeker, zooals reeds in de Memorie van Toelichting betoogd werd, aan dat desideratum tegemoet komen.

Het voorloopig niet opnemen van de Staatsspoor- en tramwegen onder het nieuwe Departement, vindt in geenen deele zijn oorzaak in het karakter van dat bedrijf. Wat dat aangaat behooren de spoor- en tramwegen, naar de meening van ondergeteekende, zonder eenigen twijfel daaronder. De redenen van uitstel zijn geen andere dan in de Memorie van Toelichting genoemd. Men zou den nieuwen Departementschef eenvoudig met werk overladen en een goed gebruik van zijne werkkracht onmogelijk maken, wanneer men hem aanstonds aan het hoofd van alle bedrijven plaatste.

Daar nu voor een geleidelijken overgang veel te zeggen is en het — zooals in de Memorie van Toelichting reeds gezegd werd — trouwens zeer korte uitstel het minste bezwaar heeft ten aanzien van de spoor- en tramwegen, biedt de voorgenomen wijze van behandeling der zaak geen nadeelen en alleen voordeelen.

Er is geen sprake van, dat hierbij de overweging zou hebben gegolden, dat de werkkring van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken te zeer zou worden beperkt wanneer daaraan de spoor- en tramwegen werden onttrokken. De zorg voor de landsgebouwen, de wegen en bruggen, de irrigaties (men denke aan de noodzakelijke uitbreiding in de buitenbezittingen), voor waterstaat en havenwerken schept een reeds zóó omvangrijke taak, dat er werkelijk niets meer noodig is om het voortbestaan van dat Departement als zelfstandig geheel onontbeerlijk te doen zijn.

Met den door sommige leden geuiten wensch om ook het ijkwezen onder het nieuwe Departement te brengen, kan de ondergeteekende niet instemmen. Het ijkwezen draagt in geen enkel opzicht het karakter van bedrijf en is niet anders als een controleerende tak van dienst te beschouwen.

De ondergeteekende kan niet toegeven, dat de opzet van het nieuwe Departement te weidsch zou zijn. De formatie is zoo beperkt als mogelijk is, maar met minder personeel dan thans wordt voorgesteld zal zeker niet kunnen worden volstaan. De te verwachten intensiever exploitatie van en het betere toezicht op de bedrijven, het beoogde engere verband tusschen de belangen der verschillende bedrijven en vooral ook de grootere zorg, die aan de boekhouding, de statistieken en de jaarverslagen moet worden besteed, kunnen niet verkregen worden met onvoldoend personeel.

De positie van de aan het nieuwe Departement te verbinden ambtenaren zal geheel gelijk zijn aan die van het bij de andere Departementen werkzame personeel. Van een bepaald korps valt ten opzichte van de ambtenaren der Departementen van Algemeen Bestuur niet te spreken.

Zoowel de grootere behartiging van de belangen der bedrijven, als de op zich zelf reeds bij alle Departementen in de eigenlijke bestuursbemoeienis bestaande voortdurende aanwas van werkzaamheden, verklaren ook waarom de trouwens geringe verhooging van kosten voor het nieuwe Departement niet in sterker mate kan worden opgewogen door vrijvallende salarissen bij de andere Departementen.

Blijkens de uit Indië ontvangen adviezen is dit punt in het bijzonder zeer minutieus onderzocht. Ook zonder de oprichting van een nieuw Departement zou uitbreiding van het personeel niet geheel kunnen uitblijven.

§ 4. Met voldoening ontwaarde de ondergeteekende, dat, gelijk reeds bij andere gelegenheden was gebleken, ook nu weder door verschillende leden instemming werd betuigd met de invoering van eene commercieele boekhouding bij de bedrijven en dat wel inzonderheid nu zij zal geschieden tegelijk met de oprichting van het nieuwe Departement en de daardoor bevorderde reorganisatie der bedrijven.

Het spreekt echter van zelf, dat eene goede bedrijfsboekhouding zonder meer, nog weinig zou beteekenen, indien een goed industrieel beheer zou ontbreken. In dat opzicht schaart hij zich geheel aan de zijde van die leden, die waarschuwden tegen het hechten van eene overdreven beteekenis aan de waarde eener commercieele boekhouding.

Wel kan zij indirecten invloed uitoefenen op de productiviteit van eenig bedrijf; hare groote waarde ligt echter daarin, dat zij een juist en helder beeld geeft van den stand, den gang en den innerlijken toestand van een bedrijf en daardoor voor een goed beheer de factoren tot verbetering oplevert.

De vrees, dat door het scheppen van afzonderlijke rekeningen en fondsen het overzicht over de besteding der gelden moeielijker zou worden, zoodat onzekerheid ten aanzien van den waren toestand — zooals vroeger ten opzichte van het amortisatiesyndicaat is voorgekomen — zou ontstaan, schijnt den ondergeteekende ongegrond. De Kamer zal trouwens volledige macht hebben om dit gevolg te verhinderen, wanneer bij haar voorstellen ten aanzien van het comptabel beheer der bedrijven zouden inkomen.

Ten aanzien van de voorbereiding van de invoering der commercieele boekhouding kan de ondergeteekende den leden, die daarover tot hem vragen hebben gericht, het volgende mededeelen.

Naar zijne meening behoort bij de invoering eener goede bedrijfsboekhouding er zooveel mogelijk voor te worden gewaakt, dat geene contrôlemiddelen, ook wanneer zij op zichzelf niet in alle opzichten afdoende zijn, worden verzwakt zonder dat daarvoor andere, deugdelijkere in de plaats komen.

Het is in dezen gedachtengang, dat door den ondergeteekende bij de loopende begrooting een memoriepost is voorgesteld ten einde de benoeming mogelijk te maken van een ambtenaar, die de nieuwe bedrijfsboekhouding der verschillende takken van dienst, al of niet vallende onder het nieuwe departement, zal hebben te controleeren en waar noodig te verbeteren.

De ondergeteekende is er in geslaagd daartoe de hand te leggen op een bekwaam en practisch ervaren boekhouder, die,

nadat hij zich hier te lande nog verder speciaal voor zijne taak zal hebben voorbereid, in den loop van dit jaar naar Indië zal worden uitgezonden. Van zijne werkzaamheden worden goede verwachtingen gekoesterd, ook ten aanzien van de spoedige vaststelling der bedragen, waarop de kapitaalrekening en de noodige afschrijvingen in de verschillende bedrijven moeten worden bepaald; bedragen die in Indië moeten worden vastgesteld en als grondslag moeten strekken voor de rekeningen der volgende jaren.

Het ligt in de bedoeling — zooals reeds in een ander verband in het kort werd opgemerkt — uitvoerige jaarverslagen van de verschillende bedrijven, met balans en winst- en verliesrekeningen, steeds zoo spoedig mogelijk na het einde van het dienstjaar en dus steeds tijdig vóór de behandeling der volgende begrooting, te publiceeren. Wat de inrichting der begrootingen betreft, uit den aard der zaak kan het mogelijk zijn, dat de begrootingen anders zullen moeten worden ingericht en dat ook wijziging in sommige bepalingen der Indische Comptabiliteitswet wenschelijk zal blijken. Is dat werkelijk het geval, dan zal bij de overweging daarvan gaarne rekening worden gehouden met de belangrijke wenken, die in het Voorloopig Verslag worden gegeven. De ondergeteekende meent zich op dit oogenblik van eene beoordeeling daarvan te kunnen onthouden.

Wat betreft de splitsing van de uitgaven in uitgaven in Nederland en in Indië, het schijnt den ondergeteekende, dat, zoolang de belangen van de bedrijven medebrengen, dat bestellingen en uitgaven hier in Nederland worden gedaan, er geen bezwaar bestaat dat de beide onderdeelen van eene begrooting blijven bestaan als tot dusver.

De vraag of eene eigenlijke bedrijfscontrôle door de Regeering wordt noodig geoordeeld, behoeft na het vorenstaande wel geene nadere beantwoording. Dergelijke contrôle bestaat trouwens reeds bij verschillende bedrijven. Dat ook daarbij, zooveel het mogelijk is, met de vrijheid van uitoefening van het bedrijf moet worden rekening gehouden, ligt voor de hand.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(179. 7.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907 (Oprichting van een Departement van Gouvernementsbedrijven) is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 29sten Mei 1907.

BOS.
VAN DEVENTER.
BOGAARDT.
DUYMAER VAN TWIST.
DE WAAL MALEFIJT.

(180. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan twee ontwerpen van wet:

1°. tot nadere wijziging en aanvulling der Indische Comptabiliteitswet, en

2°. tot nadere wijziging en aanvulling van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië.*

De toelichtende memorie (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezelt, bevat de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 17 Januari 1907.

WILHELMINA.

(180. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de rechtspersoonlijkheid van *Nederlandsch-Indië* wettelijk te erkennen en in verband daarmede eenige bepalingen der Indische Comptabiliteitswet te herzien en die wet aan te vullen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De Indische Comptabiliteitswet (*Nederlandsch Staatsblad* 1895 n°. 145; *Indisch Staatsblad* 1895 n°. 225), zooals die laatstelijk gewijzigd is bij de wet van 20 Juni 1903 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 172; *Indisch Staatsblad* n°. 315), wordt nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

Het opschrift van het Iste hoofdstuk wordt gelezen als volgt:

VAN DE RECHTSPERSOONLIJKHEID VAN NEDERLANDSCH-INDIË EN VAN DE WIJZE VAN BEHEER VAN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE GELDMIDDELEN.

De artikelen 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 29, 30 en 31 worden vervangen door de volgende twaalf artikelen:

Artikel 1. *Nederlandsch-Indië* is een rechtspersoon met eigen vermogen.

Die rechtspersoon wordt vertegenwoordigd: in *Nederland* door Onze Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal.

De geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië* worden beheerd en verantwoord naar de regelen in deze wet gesteld.

Artikel 2. De begrooting van *Nederlandsch-Indië* wordt jaarlijks bij ordonnantie vastgesteld.

Zij bestaat uit vier hoofdstukken: twee tot regeling van de uitgaven en twee tot aanwijzing van de middelen. Van de twee hoofdstukken tot regeling van de uitgaven betreft het eerste de uitgaven in *Nederland* en het tweede die in *Nederlandsch-Indië*; de middelen worden op dezelfde wijze over de twee hoofdstukken, die daarop betrekking hebben, verdeeld.

Elk hoofdstuk wordt bij afzonderlijke ordonnantie vastgesteld, die om te werken goedkeuring bij de wet behoeft.

Artikel 3. Ieder hoofdstuk der uitgaven is gesplitst in afdeelingen.

Elke afdeeling omvat niet meer dan één onderdeel van het algemeen bestuur.

De afdeelingen zijn gesplitst in onderafdeelingen en de onderafdeelingen in artikelen.

Artikel 4. De ordonnantiën, houdende vaststelling van de begrooting van uitgaven, wijzen de artikelen aan, waarop in den loop van het dienstjaar uit de sommen, bij de betrokken afdeelingen voor onvoorziene uitgaven toegestaan, kan worden overgeschreven.

Artikel 5. De wetsontwerpen tot goedkeuring van de ordonnantiën, waarbij de begrooting van *Nederlandsch-Indië* is vastgesteld, worden uiterlijk op het tijdstip voor de indiening der Staatsbegrooting bij artikel 124 der Grondwet bepaald, aan de Staten-Generaal aangeboden.

Die ordonnantiën treden, zoowel wat hare toepassing in *Nederland* als wat die in *Nederlandsch-Indië* betreft, gelijktijdig in werking met de wetten, waarbij zij zijn goedgekeurd.

De Gouverneur-Generaal kondigt die wetten dadelijk na ontvangst van het daartoe strekkend bevel in *Nederlandsch-Indië* af.

De afkondiging wordt gerekend in geheel *Nederlandsch-Indië* bekend te zijn met den 1sten Januari van het dienstjaar, als zij vóór dat tijdstip heeft plaats gehad en anders op den dag der dagteekening van het *Staatsblad van Nederlandsch-Indië*, waarin de wetten zijn opgenomen.

Indien de wetten niet op 1 Januari van het dienstjaar in *Nederlandsch-Indië* zijn afgekondigd, strekt de begrooting van het vorige jaar tot grondslag van het beheer voor het alsdan aangevangen dienstjaar, totdat de afkondiging heeft plaats gehad

Artikel 6. Het tweede en het derde lid van het vorig artikel zijn ook toepasselijk op de ordonnantiën, houdende wijziging en aanvulling der begrooting van *Nederlandsch-Indië* en op de wetten tot goedkeuring van die ordonnantiën.

Artikel 7. Wanneer de begrooting gewijzigd moet worden omdat gebleken is dat de ramingen der uitgaven verbetering behoeven, en de daartoe strekkende ordonnantie eerst na het tijdstip waarop ingevolge artikel 13 de dienst wordt gesloten, tot stand komt of bij de wet wordt goedgekeurd, wordt zoodanige ordonnantie voor de toepassing van artikel 13 geacht op bedoeld tijdstip in werking te zijn getreden.

Deze ordonnantie moet zijn vastgesteld uiterlijk binnen 3 maanden na afsluiting van den dienst.

Artikel 8. Wanneer voor een niet bij de begrooting voorzien onderwerp van dringenden aard een nieuwe uitgaafpost op de begrooting moet worden gebracht en de uitgaaf niet kan wachten totdat de ordonnantie, waarbij de begrooting wordt aangevuld, bij de wet is goedgekeurd, wordt bij die ordonnantie hare onmiddellijke inwerkingtreding bevolen en wordt zij binnen den kortst mogelijken tijd aan goedkeuring bij de wet onderworpen.

Artikel 8*a*. Een hoofdstuk der begrooting wordt bij de wet vastgesteld, indien:

a. het niet bij ordonnantie is vastgesteld op 1 Juli van het jaar voorafgaande aan dat, waarin de begrooting moet werken;

b. bij Ons bezwaar bestaat om een wetsontwerp tot goedkeuring van de ordonnantie, waarbij het hoofdstuk is vastgesteld, aanhangig te maken;

c. eene van de Kamers der Staten-Generaal zoodanig wetsontwerp verwerpt.

Wijziging en aanvulling van een bij de wet vastgesteld hoofdstuk der begrooting geschieden, behoudens in het geval voorzien in het eerste lid van artikel 8*d*, op de wijze, bedoeld in het eerste en het derde lid van artikel 2.

Wanneer een hoofdstuk der begrooting bij de wet is vastgesteld, kondigt de Gouverneur-Generaal die wet terstond na ontvangst van het bevel daartoe in *Nederlandsch-Indië* af en zijn het vierde en het vijfde lid van artikel 5 van toepassing.

Artikel 8*b*. De overschrijving, bedoeld in artikel 4, wordt bevolen, voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Onzen Minister van Koloniën en voor zoover het tweede hoofdstuk aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

Artikel 8*c*. Indien het belang van den dienst vordert, dat uitgaven op het eerste hoofdstuk der begrooting gebracht, in *Indië* worden gedaan, of omgekeerd, dat uitgaven, op het tweede hoofdstuk der begrooting uitgetrokken, in Nederland geschieden, worden door den Gouverneur-Generaal, in overleg met Onzen Minister van Koloniën, de betrokken sommen op het eerste hoofdstuk verminderd en die op het tweede met een gelijk bedrag verhoogd, of omgekeerd.

Zoodanige af- en overschrijving betreft alleen uitgaven ten behoeve van dezelfde soort van onderwerpen.
Van die af- en overschrijving wordt mededeeling gedaan aan de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië.*

Artikel 8*d*. Wijziging in de omschrijving der artikelen van de begrooting van uitgaven, geschiedt voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Ons en voor zoover het tweede hoofdstuk aangaat, door den Gouverneur-Generaal.
Op dezelfde wijze worden de in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, welke niet in de begrooting zijn omschreven, op den post voor onvoorziene uitgaven der betrokken afdeeling aangewezen.
Die uitgaven worden bij de rekeningen, bedoeld bij artikel 77, omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

In Artikel 10, 17 en 18 wordt in plaats van „Staat" gelezen „Lande".

Artikel 14 vervalt.

Tusschen de artikelen 18 en 19 wordt ingelascht een nieuw artikel, luidende:

Artikel 18 *a*. Geldleeningen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië* kunnen worden aangegaan:

1°. door verpanding of beleening van gouvernementsproducten, op den voet van artikel 18, krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal;

2°. door uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen, overeenkomstig regelen bij de wet te stellen;

3°. door uitgifte van andere Nederlandsch-Indische schuldbrieven krachtens ordonnantie, goedgekeurd bij de wet.

De hieronder vermelde artikelen worden gelezen als volgt:

Artikel 21. Geschillen over vorderingen, zoowel roerende als onroerende zaken betreffende, kunnen in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal worden beeindigd bij dading, waarop, indien het onderwerp van het geschil eene hoogere geldswaarde heeft dan f 10 000, goedkeuring bij de wet is vereischt.
Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Koloniën van de getroffen dadingen, welke geen goedkeuring bij de wet behoeven, mededeeling gedaan aan de Staten-Generaal.

Artikel 22. Kwijtschelding van vorderingen, den Lande aankomende, wordt verleend in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal. Geheele of gedeeltelijke kwijtschelding van eene vordering, die meer bedraagt dan f 10 000, behoeft goedkeuring bij de wet.
De Gouverneur-Generaal verleent geene kwijtschelding, dan na het advies ingewonnen te hebben van de Algemeene Rekenkamer en, wanneer de vordering f 500 of meer bedraagt, van den Raad van *Nederlandsch-Indië*.

Artikel 35. De begrootingsposten worden, behoudens de bepalingen van art. 36, middellijk noch onmiddellijk verhoogd door eenige bate, den Lande aankomende.

Artikel 52. De Voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* mogen geene andere betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.
Zij mogen rechtstreeks, noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene met den Lande om winst of voordeel aangegane overeenkomst.
Zij mogen geene schuldvorderingen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië* koopen.

Zij mogen geen handel drijven, noch rechtstreeks of zijdelings betrokken zijn in dien van anderen, of in eenige concessie of onderneming van welken aard ook, op *Nederlandsch-Indië* betrekking hebbende of aldaar gevestigd.

Artikel 53. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* kunnen uit hun ambt worden ontzet:

1°. wanneer zij tot gevangenis- of tot zwaardere straf zijn veroordeeld; uitgezonderd wordt echter de gevangenisstraf, die geldboete vervangt en die wegens overtreding van politie is opgelegd;

2°. wanneer zij verklaard zijn in staat van faillissement of wegens schulden zijn gegijzeld; of

3°. bij gebleken wangedrag of onzedelijkheid.

Artikel 74. Het slot der rekening van *Nederlandsch-Indië* wordt, over elk dienstjaar afzonderlijk, vastgesteld bij ordonnantie, onder goedkeuring bij de wet.
Op dezelfde wijze wordt geregeld de bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste 10 jaren.

In het tweede lid van artikel 78 wordt in plaats van „drie" gelezen „vier".

De artikelen 79 en 80 worden gelezen als volgt:

Artikel 79. Jaarlijks vóór of op 1 April zendt de Algemeene Rekenkamer in *Nederland* aan Ons en die in *Nederlandsch-Indië* aan den Gouverneur-Generaal een volledig verslag van hare werkzaamheden over het afgeloopen jaar, waarin tevens worden vermeld alle ontdekte onregelmatigheden en afwijkingen van bestaande verordeningen en de maatregelen, welke zij in het belang van het beheer der geldmiddelen wenschelijk achten.
Voorzien van de noodige toelichtingen wordt zoo spoedig mogelijk, het eerste verslag door Onzen Minister van Koloniën aan den Gouverneur-Generaal en het tweede door den Gouverneur-Generaal aan voornoemden Minister gezonden.
Beide verslagen worden daarna te zamen zoo spoedig mogelijk door Ons aan de Staten-Generaal en door den Gouverneur-Generaal aan den Raad van *Nederlandsch-Indië* medegedeeld.

Artikel 80. De rekeningen, vermeld in art. 77 en gewaarmerkt als in art. 78 is omschreven, moeten voorzien zijn van de noodige toelichtingen aangaande de verschillen tusschen de ramingen der ontvangsten en uitgaven, en de verkregen uitkomsten.
De in *Nederland* opgemaakte rekening wordt zoo spoedig mogelijk gezonden aan den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië*.
Uit die rekening en de rekening wegens ontvangsten en uitgaven in *Nederlandsch-Indië* wordt door den Gouverneur-Generaal eene algemeene rekening samengesteld.
Zoowel bij het ontwerp der ordonnantie, strekkende tot vaststelling van de rekening, als bij dat der wet tot goedkeuring dier ordonnantie worden overgelegd:

1°. de vorengemelde rekeningen en algemeene rekening, met hare toelichtingen;

2° een staat, aantoonende het gebruik dat is gemaakt van de kredieten, vermeld sub 2° van artikel 26;

3°. een staat, die naar onderscheiding der dienstjaren aantoont welke sommen in het afgesloten dienstjaar, wegens uitgaven op vroegere dienstjaren verevend, eensdeels, hetzij uitgegeven, hetzij door verjaring vrijgevallen, anderdeels verschuldigd gebleven zijn;

4°. de mededeelingen van de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indie*, bedoeld aan het slot van artikel 78.

De vaststelling van het slot der rekening geschiedt zoo spoedig mogelijk en in elk geval zóó tijdig dat de ordonnantie tot vaststelling daarvan aan de Staten-Generaal ter goedkeuring kan

worden aangeboden uiterlijk op den 30sten Juni van het derde jaar, volgende op de afsluiting der begrooting.

Wanneer door onvoorziene en niet te vermijden omstandigheden de aanbieding niet op dat tijdstip kan plaats vinden, wordt daarvan aan de Staten-Generaal mededeeling gedaan.

Artikel 2.

De voorschriften, bij de Indische Comptabiliteitswet, zooals zij bij deze wet gewijzigd en aangevuld is, gegeven ten aanzien van de begrooting en het slot van de rekening van *Nederlandsch-Indië*, worden voor de eerste maal toegepast op de begrooting en de rekening betreffende het dienstjaar 1909.

Ten aanzien van de Indische begrootingen en rekeningen betreffende vroegere dienstjaren blijven de voorschriften, zooals zij vóór de totstandkoming van deze wet luidden, toepassing vinden. Dit geschiedt ook ten aanzien van de regeling der bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen over de dienstjaren 1892 tot en met 1901.

Artikel 3.

De tekst der Indische Comptabiliteitswet wordt, zonder de overgangsbepalingen, vóór 1 Januari 1908 op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst, in eene doorloopend genummerde reeks van artikelen, met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen daarin van artikelen of gedeelten van artikelen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(180. 3.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië* te wijzigen en aan te vullen, hoofdzakelijk ten einde den Raad van Nederlandsch-Indië aan te vullen met niet-ambtelijke leden;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 129; *Indisch Staatsblad* 1855 n°. 2) en gewijzigd en aangevuld bij de wetten van 9 April en 21 Juli 1870 (*Nederlandsch Staatsblad* n°s. 71 en 136; *Indisch Staatsblad* n°s. 55 en 117), 7 Mei 1878 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 40; *Indisch Staatsblad* n°. 183), 4 December 1881 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 182; *Indisch Staatsblad* 1882 n°. 87), 19 Mei 1899 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 121; *Indisch Staatsblad* n°. 202), 29 April 1901 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 92; *Indisch Staatsblad* n°. 318) en 23 Juli 1903 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 219; *Indisch Staatsblad* n°. 329), wordt nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

De eerste twee leden van artikel 3 worden gelezen als volgt:

De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene met den Lande om winst of voordeel aangegane overeenkomst.

Hij mag geene schuldvorderingen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië* koopen.

Artikel 7 wordt gelezen als volgt:

Er is een Raad van *Nederlandsch-Indië*, bestaande uit één vice-president en vier leden, benevens vier buitengewone leden.

De buitengewone leden nemen deel aan de werkzaamheden met betrekking tot:

de begrooting en de rekening van *Nederlandsch-Indië*;

de regeling der bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der Indische rekeningen;

het aangaan van geldleeningen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië*, voor zoover zulks krachtens ordonnantie geschiedt;

zoodanige andere onderwerpen als door den Koning worden aangewezen.

Aan die werkzaamheden deelnemende, hebben de buitengewone leden gelijke bevoegdheid als de leden.

De Raad mag over de in het vorig lid bedoelde onderwerpen niet beraadslagen, noch advies uitbrengen, zoo niet, behalve

den vice-president, ten minste twee leden en twee buitengewone leden tegenwoordig zijn. Wanneer bij dringende werkzaamheden van den Raad aan dat vereischte, voor zoover de buitengewone leden betreft, niet kan worden voldaan tengevolge van ziekte, tijdelijke afwezigheid of andere omstandigheden, voorziet de Gouverneur-Generaal daarin, door, voor zooveel noodig, waarnemende buitengewone leden te benoemen.

Tusschen de artikelen 7 en 8 worden de volgende twee artikelen ingelascht:

Artikel 7 *a*. De Raad wordt bijgestaan door eenen secretaris.
De Gouverneur-Generaal kan het voorzitterschap van den Raad opdragen aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal en kan het zelf bekleeden, zoo dikwijls hij het noodig oordeelt. Zij hebben alleen eene raadgevende stem.
De Gouverneur-Generaal of, ingevolge zijne machtiging, de vice-president kan een of meer der buitengewone leden oproepen tot deelneming aan andere werkzaamheden van den Raad dan in het tweede lid van artikel 7 bedoeld. De buitengewone leden hebben alsdan slechts eene raadgevende stem.
De Gouverneur-Generaal kan ambtenaren, alsmede officieren der zee- of landmacht, gelasten de vergaderingen van den Raad bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

Artikel 7 *b*. De vergaderingen van den Raad tot het vaststellen van zijne adviezen omtrent de aangelegenheden, bedoeld bij het tweede lid van artikel 7, worden in het openbaar gehouden. In die vergaderingen zijn de bij de voorstellen betrokken Directeuren aanwezig tot het geven van mondelinge inlichtingen.
De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de openbare vergaderingen van den Raad hebben gezegd of schriftelijk aan den Raad hebben medegedeeld.
Door den Koning worden twee reglementen van orde voor den Raad vastgesteld: een voor de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid van artikel 7 en een voor de overige werkzaamheden. Beide reglementen behelzen de verplichting tot geheimhouding, voor zoover het algemeen belang dat vordert. Het eerste wordt door plaatsing in het *Staatsblad van Nederlandsch-Indië* openbaar gemaakt.

De artikelen 8 en 9 worden gelezen als volgt:

Artikel 8. De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* moeten Nederlander zijn en den ouderdom van dertig jaren bereikt hebben.
Zij worden door den Koning benoemd en ontslagen.
De buitengewone leden worden buiten 's Lands dienst gekozen. Als zoodanig genieten zij geene bezoldiging en zij kunnen ook geene bezoldigde betrekking in 's Lands dienst bekleeden. De door hen te genieten vergoeding voor reis- en verblijfkosten wordt door den Koning geregeld.
Zij worden benoemd voor vijf jaren doch zijn bevoegd om te allen tijde ontslag te vragen. Zij kunnen door den Koning van hun buitengewoon lidmaatschap worden ontheven:
a. bij gebleken ongeschiktheid door ouderdom of aanhoudende ziels- of lichaamsziekte;
b. wanneer zij onder curateele zijn gesteld;
c. wanneer zij zijn verklaard in staat van faillissement of wegens schulden zijn gegijzeld;
d. wegens wangedrag of onzedelijkheid of bij voortdurende achteloosheid in de waarneming hunner functiën;
e. wanneer zij tot vrijheidsstraf of tot zwaardere straf zijn veroordeeld; uitgezonderd wordt echter de vrijheidsstraf, die geldboete vervangt en die wegens overtreding van politie is opgelegd;
f. wanneer zij *Nederlandsch-Indië* voor langer dan drie maanden verlaten.
Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den Gouverneur-Generaal, den Luitenant-Gouverneur-Generaal, den vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad.
Die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, kan zijne bediening niet behouden zonder vergunning van den Koning.
De zwagerschap houdt op door het overlijden der vrouw, die haar veroorzaakte.

Artikel 9. De vice-president en de leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* mogen geene andere bezoldigde betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.
Artikel 3 is op hen van toepassing.

Aan artikel 10 wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

Wanneer een buitengewoon lid moet worden benoemd, wordt door den Gouverneur-Generaal op gelijke wijze gehandeld als in het eerste lid van dit artikel is omschreven.

De artikelen 11 en 28 worden gelezen als volgt:

Artikel 11. De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* leggen, vóór de aanvaarding hunner bediening, in handen van den Koning of van den Gouverneur-Generaal, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:
„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot vice-president (lid, buitengewoon lid) van den Raad van *Nederlandsch-Indië* benoemd te worden, directelijk of indirectelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal.
„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, directelijk of indirectelijk.
„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan den Koning, eerbied voor en gehoorzaamheid aan den Gouverneur-Generaal, als des Konings vertegenwoordiger.
„Ik zweer (beloof) dat ik, door mijne daden en raadgevingen, naar mijn vermogen zal medewerken tot bevordering van de welvaart van *Nederlandsch-Indië*.
„Ik zweer (beloof) dat ik het Reglement op het beleid der regeering van en alle andere voor *Nederlandsch-Indië* geldende verordeningen getrouwelijk zal nakomen, en dat ik mij in alles zal gedragen, zooals een braaf en eerlijk vice-president (lid, buitengewoon lid) van den Raad van *Nederlandsch-Indië* betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!
(„Dat beloof en verklaar ik.)"

Deze eed (verklaring en belofte) wordt mede door den waarnemenden vice-president en de waarnemende leden en buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* afgelegd.

Artikel 28. De Gouverneur-Generaal vraagt het advies van den Raad van *Nederlandsch-Indië* over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waar hij dit noodig oordeelt.
Tot die raadpleging is hij verplicht ten aanzien van:
a. alle instructiën en reglementen, het algemeen of gewestelijk bestuur betreffende, op zijnen last ontworpen;
b. de toepassing van art. 44 van dit Reglement en in het algemeen van elke regeling der staatkundige betrekkingen met Indische vorsten en volken;
c. de algemeene strekking der maatregelen door het burgerlijk gezag genomen of te nemen in geval van oorlog of opstand;
d. buitengewone maatregelen van gewichtigen aard, en
e. benoemingen tot gewichtige ambten, ter aanwijzing van den Koning.
De Gouverneur-Generaal alleen beslist en geeft van zijn besluit kennis aan den Raad.
Wanneer de Raad van *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal is gehoord, wordt daarvan melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

Aan artikel 30 wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

Ook de op Java en Madoera aanwezige buitengewone leden, en voor zooveel noodig de aldaar vertoevende waarnemende buitengewone leden, worden (voor zoover hunne aanwezigheid aldaar den Raad bekend is) ter deelneming aan deze beraadslaging opgeroepen, in die gevallen, waarin zij, krachtens het tweede lid van artikel 7, aan de werkzaamheden van den Raad hebben deelgenomen.

Tusschen de artikelen 30 en 31 wordt een nieuw artikel ingelascht, luidende:

Artikel 30 *a*. Artikel 30 is niet van toepassing ten aanzien van de ordonnantiën tot vaststelling van de begrooting van *Nederlandsch-Indië*. Wanneer de Gouverneur-Generaal zich niet vereenigt met het advies van den Raad van *Nederlandsch-Indië* over een ontwerp van zoodanige ordonnantie, wordt het hoofdstuk, waarover het ontwerp handelt, bij de wet vastgesteld.

Aan artikel 34 wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

De Raad is bevoegd om landsdienaren uit te noodigen 's Raads vergaderingen bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

Aan artikel 36 wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

Hij bezit gelijke bevoegdheid ten aanzien van de buitengewone leden van den Raad, doch alleen vóor zoover zij bereid zijn om de opdracht te aanvaarden.

In artikel 61 wordt in plaats van „des Rijks", gelezen: „van den Lande".

In artikel 64 vervalt het woord „burgerlijk" en in letter *b* van het eerste lid van artikel 95 vervallen de woorden „of van kennelijk onvermogen".

De artikelen 100 en 101 worden gelezen als volgt:

Artikel 100. De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië*, en zoodanige ambtenaren als andere algemeene verordeningen aanduiden, staan te recht voor het Hooggerechtshof, wegens misdrijven en overtredingen, gedurende den tijd hunner functiën begaan.

Artikel 101. Met uitzondering van het geval van voorloopige aanhouding bij ontdekking op heeterdaad, kan tegen de in het vorig artikel bedoelde personen geen bevel van gevangenneming worden ten uitvoer gelegd, en, in het geval van ambtsmisdrijf, geene vervolging plaats hebben dan nadat daartoe door den Gouverneur-Generaal, op den voet en de wijze bij algemeene verordening omschreven, machtiging is verleend.

Artikel 2.

Het tweede lid van artikel 7 van het in den aanhef van het vorig artikel genoemd Reglement is, voor zoover de begrooting en de rekening van Nederlandsch-Indië betreft, voor het eerst van toepassing ten aanzien van de begrooting en de rekening betreffende het dienstjaar 1909.

Ten aanzien van vroegere dienstjaren blijft artikel 28 sub *c* van dàt Reglement, zoolals het luidde vóór de totstandkoming van deze wet, toepassing vinden.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(180. 4.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Sedert tal van jaren is zoowel in de Staten-Generaal als daarbuiten herhaaldelijk de vraag ter sprake gekomen, of de financiën van Nederlandsch-Indië slechts administratief dan wel ook rechtens van die van Nederland gescheiden zijn. Men bepaalde er zich dan in het algemeen toe te spreken van „financiën", omdat de vraag in verband werd gebracht met een punt van practische financieele politiek, nl. de bijdragequaestie (1), die hare oplossing gevonden heeft in de wet van 29 Juni 1903 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 172). In den grond der zaak betrof de vraag echter alles wat tot de vermogens van Nederlandsch-Indië en Nederland gerekend kan worden.

In dien zin opgevat is zij ook aldus te formuleeren:

Heeft Nederlandsch-Indië rechtspersoonlijkheid? Want een eigen vermogen van Nederlandsch-Indië is slechts denkbaar, indien het een rechtpersoon is; en omgekeerd, indien Nederlandsch-Indië een rechtspersoon is, is het niet mogelijk, dat zijn vermogen rechtens één geheel vormt met dat van Nederland. De aldus gestelde vraag heeft, zooals bekend is, in de laatste jaren practische beteekenis gekregen door het vraagstuk der Indische leeningen, waaronder te verstaan zijn leeningen ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië.

Terwijl de mogelijkheid en de wenschelijkheid daarvan reeds meermalen besproken zijn, wanneer het bleek dat eene geldleening ter voorziening in Indische tekorten noodzakelijk zou zijn (2), is het vraagstuk op den voorgrond getreden sedert de indiening door den Minister Idenburg van zijne bekende nota van 21 Februari 1903 bij de behandeling van het toenmalige wetsontwerp tot nadere wijziging der Indische Comptabiliteitswet (3). Aan het slot van die nota betoogde die Minister de wenschelijkheid om in zekere gevallen te leenen ten laste van Nederlandsch-Indië „in den vorm van Indische leeningen, zooals volgens artikel 14 der Comptabiliteitswet uit kracht van de wet kunnen worden aangegaan". Deze verklaring ontmoette instemming in den boezem der Tweede Kamer (4).

Het vraagstuk kwam daarna ter sprake bij de behandeling van het wetsontwerp, dat geleid heeft tot de wet van 31 December 1904 (*Nederlandsch Staatsblad* n°. 317), houdende wijziging en verhooging van de Indische begrooting voor 1905 ten behoeve van maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië.

Hierbij werd o. m. in beginsel eene beslissing gevraagd over eene hulpverschaffing door Nederland aan Indië in dien vorm, dat Nederland de destijds ten laste van Indië loopende vlottende schuld zou overnemen, waartegenover Indië dan uit eigen middelen de volgens het voorstel noodig geachte economische maatregelen zou bekostigen.

---

(1) Zie het historisch overzicht in de Memorie van Toelichting der wet van 29 Juni 1903 (Gedrukte Stukken 1899—1900, **177**, n°. 3).

(2) Indische begrooting voor 1883, Voorloopig Verslag Tweede Kamer, bladz. 5; Memorie van Antwoord Tweede Kamer bladz. 6.
Gedrukte Stukken 1882—1883, **59**, n°. 1, § 4, n°. 2, § 4.
Indische begrooting voor 1888, Voorl. Verslag, Tweede Kamer, bladz. 2—3.
„ „ „ 1892, „ „ „ „ „ 2—3.
„ „ „ „ Mem. v. Antw. „ „ „ 3.
„ „ „ „ Voorl. Verslag, Eerste „ „ 2—3.

(3) Gedrukte Stukken 1902—1903, **6**, n°. 1.

(4) *Handelingen* Tweede Kamer 1902—1903, bladz. 980, 982, 985.

De Minister IDENBURG wees er in zijne toelichting op dat, bij dat systeem, „om te kunnen spreken van volledige scheiding (tusschen de Nederlandsche en de Indische financiën) slechts nog noodig (was) dat Indië *uit eigen hoofde* leen(de) hetgeen het noodig heeft om te voorzien in zijne buitengewone uitgaven" en betoogde andermaal, dat hij „eene zoogenaamde zuivere Indische leening, indien zij zonder te zware opoffering mogelijk (bleek), in het belang zoowel van Nederland als van Indië (achtte) (1)". Deze uitingen gaven eenigen leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal aanleiding om bij de schriftelijke en de mondelinge gedachtenwisseling (2) over het voorstel breedvoerig hun gevoelen uiteen te zetten betreffende de juridische mogelijkheid van het aangaan van leeningen ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië; daarbij bleek dat sommigen met het oog op de bestaande wetsbepalingen die mogelijkheid betwistten.

Het gevolg daarvan was dat de Minister IDENBURG bij de totstandkoming van de wet van 18 Maart 1905 (*Staatsblad* n°. 97) betreffende het aangaan van eene geldleening ten laste van den Staat verklaarde dat de Regeering meende te moeten rekenen met het gevoelen van hen, die zulke leeningen uit juridisch oogpunt alleen mogelijk achtten na voorafgaande wijziging van sommige wetsbepalingen en dat zij derhalve dergelijke wetswijziging meende te moeten ter hand nemen.

Uit de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende de Indische begrooting voor het jaar 1906 is reeds gebleken dat ook de ondergeteekende de wenschelijkheid beaamt om, door ondubbelzinnige wetsbepalingen, de mogelijkheid om geldleeningen te sluiten ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië, buiten allen twijfel te stellen.

Hieruit is aanstonds af te leiden dat hij zich niet kan vereenigen met het wel eens geleverde betoog dat artikel 1 der Grondwet zoodanige voorziening onmogelijk zou maken. Dat het beroep op dat artikel niet houdbaar is, volgt uit de wording der tegenwoordige redactie (3); bij kennisneming daarvan toch blijkt dat het artikel niet anders bedoelt dan eene omschrijving te geven van het territoir, waaruit het Koninkrijk der Nederlanden, *de Staat* volgens de terminologie van artikel 2 der Grondwet, bestaat.

Voorts zou de ondergeteekende niet kunnen toegeven dat de mate van zelfstandigheid, die bij de West-Indische regeeringsreglementen aan Suriname en Curaçao is toegekend, nl. de autonomie en de mate van zelfbeheer welke in die reglementen zijn neergelegd, onontbeerlijk zou zijn voor het hebben van rechtspersoonlijkheid. Voor eene bevestigende beantwoording van de vraag of eene kolonie rechtspersoonlijkheid heeft, is het onverschillig, of en in welke mate hare ingezetenen aan wetgeving of bestuur medewerken, maar moet vaststaan dat de kolonie eigen vermogen, eigen financiën heeft. Is elke twijfel daaromtrent ten aanzien van Nederlandsch-Indië opgeheven, dan bestaat er ook geen grond meer voor de wel eens geuite bewering, dat Indië slechts een administratieve afdeeling van den Staat zou zijn; dan staat het tevens vast dat Indië een publiekrechtelijk lichaam is, m. a. w. dat de organen, die de regeering over die kolonie uitoefenen, optreden als hare eigen vertegenwoordigers en niet als vertegenwoordigers van het moederland.

Al moge het nu in het Nederlandsch Staatsrecht niet gebruikelijk zijn ten aanzien van deelen van den Staat uitdrukkelijk te constateeren dat zij eigen vermogen hebben, het gebleken verschil van gevoelen maakt het, naar de meening van den ondergeteekende, noodzakelijk, dat de Nederlandsche wetgever gebruik maakt van zijne bevoegdheid om zoodanige verklaring ten aanzien van Nederlandsch-Indië uit te spreken. Die verklaring is daarom neergelegd in artikel 1 van het wetsontwerp tot nadere wijziging der Indische Comptabiliteitswet.

Met de erkenning van de rechtspersoonlijkheid van Nederlansch-Indië houden nog verband de voorgestelde wijzigingen in de artikelen 10, 17, 18 en 52, alinea 1 en 2, dier wet en in de artikelen 3 (alinea 2) 9 en 61 van het Regeeringsreglement voor Nederlandsch-Indië, in wier tegenwoordige redactie de onderscheiding tusschen den *Staat*, het *Rijk* en *Nederlandsch-Indië* en tusschen *Nederlandsch-Indië* en *de Regeering van Nederlandsch-Indië* niet is in acht genomen.

§ 2. Een staatsrechtelijk lichaam, dat een onderdeel vormt van het Koninkrijk der Nederlanden, mist een eigen volkenrechtelijk bestaan en is daardoor reeds beperkt in zijne bevoegdheid om zelfstandig op te treden. Doch dat, ook afgezien daarvan, de handelingsbevoegdheid van zoodanig lichaam niet onbeperkt kan zijn, zal geen betoog behoeven.

Vooropgesteld dat Nederlandsch-Indië eigen financiën heeft, en daarmede zijne rechtspersoonlijkheid vaststaat, moet thans de vraag gesteld worden: Welke handelingsbevoegdheid heeft die kolonie op financieel gebied?

Bij de artikelen 61 en 62 der Grondwet is, onder toekenning van het Opperbestuur der Koloniën aan den Koning, wettelijke regeling van zekere onderwerpen, waaronder het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen, imperatief voorgeschreven en ten aanzien van alle andere onderwerpen afhankelijk gesteld van de gebleken behoefte aan zoodanige regeling.

Hieruit blijkt, dat de Grondwet den wetgever de bevoegdheid heeft gegeven om de macht van den Koning als Opperbestuurder van Nederlandsch-Indië — in wiens naam de Gouverneur-Generaal in Indië de regeering uitoefent — te beperken zooveel hem noodig voorkomt. De handelingsbevoegdheid van Indië op financieel gebied vindt derhalve — daargelaten de wettelijke regelen, waaraan de *uitoefening* van die bevoegdheid gebonden is — zelve haar grenzen daar, waar de wetgever zichzelf zoodanige bevoegdheid heeft voorbehouden.

Daarvan heeft de wetgever een ruim gebruik gemaakt. In de eerste plaats door te bepalen dat de begrooting van Nederlandsch-Indië bij de wet wordt vastgesteld (artikel 2 der Indische Comptabiliteitswet).

In de tweede plaats door te verbieden dat geldleeningen ten laste of onder waarborg van Indië anders worden aangegaan dan uit krachte van de wet (artikel 14 Indische Comptabiliteitswet).

In de derde plaats door te bepalen, dat de verantwoording van de ontvangsten en uitgaven van Indië geschiedt aan de wetgevende macht en de wet het slot van rekening vaststelt, waaraan zich aansluit het voorschrift dat de wet regelt de bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen (artikel 74 derzelfde wet).

En verder nog door bepalingen, die voor zekere financieele maatregelen medewerking van den wetgever vereischen (artikelen 19, 21 en 22 Indische Comptabiliteitswet, artikel 129 van het Regeeringsreglement).

Van die bepalingen is de eerstgenoemde ongetwijfeld de belangrijkste. Terwijl zij bij hare totstandkoming nauw verband hield met de toenmalige omstandigheid dat de bijdragen van Indië de financiën van Nederland in evenwicht hielden (1), ontleent zij thans haar groote beteekenis aan het feit dat de begrooting zich over alle takken van bestuur uitstrekt en de Staten-Generaal, door aan de vaststelling daarvan mede te werken, in staat zijn om contrôle uit te oefenen op regeeringsbeleid en financieele politiek.

Doch de bepaling heeft ook hare keerzijde. Door Koning en Staten-Generaal aan te wijzen als de macht, die rauwelijks moet vaststellen, binnen welke grenzen de uitgaven van Indië zullen moeten geschieden en welke middelen tot dekking dier uitgaven zullen strekken, heeft de wetgever het zwaartepunt van het beheer der Indische financiën in Nederland gelegd en de bevoegdheid der Regeering in Indië ten aanzien van die financiën, naast de beperking welke reeds voortvloeit uit hare verhouding tot het Opperbestuur, aan zeer enge grenzen gebonden.

Wel is waar noodzaakt de macht der omstandigheden den Gouverneur-Generaal telken jare om de door de begrooting gestelde grenzen te overschrijden in andere opzichten dan waartoe het tweede lid van artikel 27 der Indische Comptabiliteitswet hem de bevoegdheid geeft, maar die overschrijding heeft geheel het karakter van een noodgedwongen maatregel, die in het belang van een geregelden gang van zaken niet achterwege kan blijven. Uit de Memorie van Toelichting betreffende de Indische begrooting voor 1906 (bladz. 4) is voorts bekend dat de wijze waarop de ontwerpbegrooting tot voor korten tijd in Indië werd

(1) Gedrukte Stukken 1904—1905, 36, n°. 3.

(2) Bijlagen Eerste Kamer 1904—1905, nos. 16 en 16*a*, *Handelingen* 1904—1905, I, blz. 150—172.

(3) Mr. A. R. ARNTZENIUS, *Handelingen* over de herziening der Grondwet, Deel I, bladz. 12; deel II, bladz. 4; 300; deel III, bladz. 12; deel V, bladz. 261—276; deel IX, bladz. 422, 470.

(1) Gedrukte Stukken 1863—1864, VI, n°. 3. bladz. 1.

voorbereid, de medewerking van den Landvoogd aan de samenstelling daarvan nog meer beperkte en terugbracht tot het leveren van bouwstoffen zonder voldoende financieelen samenhang, waaruit de Minister van Koloniën een geheel ontwierp; doch uit die Memorie blijkt tevens welke verbetering daarin onder de tegenwoordige wettelijke regeling mogelijk was. Sedert is de op initiatief van den Minister IDENBURG ingevoerde nieuwe werkwijze nog eenigszins verbeterd ten einde het doel daarvan, nl. de Indische regeering in staat te stellen om bij de voorbereiding van de ontwerp-begrooting, rekening te houden met den toestand der Indische financiën in zijn geheel, nog meer tot zijn recht te doen komen. (1)

Nu onderschatte men niet de beteekenis van den invloed, dien de Indische Regeering bij de thans gevolgde werkwijze op de samenstelling der ontwerp-begrooting kan uitoefenen. Bij de laatste twee begrootingen is de goede werking daarvan reeds gebleken bij het streven om het financieel evenwicht te herstellen en op den duur kan het niet anders of de samenwerking, welke aan die werkwijze ten grondslag ligt, moet zich doen gevoelen door een juister verband tusschen de uitgaven onderling en tusschen de bij eene begrooting voorgestelde nieuwe maatregelen en de financieele kracht van Indië.

Intusschen, ook thans nog blijft het euvel der tegenwoordige wettelijke regeling bestaan, waarop hooger reeds met een enkel woord gedoeld werd.

Het aandeel van den Gouverneur-Generaal in de samenstelling der begrooting gaat niet verder dan tot het aanbieden van een voorontwerp, dat slechts strekt om den Minister met het gevoelen van den Landvoogd in kennis te stellen, maar niet naar buiten werkt en derhalve geene andere beteekenis heeft dan die van een advies. Al spreekt het van zelf dat de Minister bij de vaststelling van de wetsontwerpen de hem door den Landvoogd toegezonden begrootingsbescheiden hoofdzakelijk ten grondslag neemt, het is ten slotte *zijne* ontwerp-begrooting, die aan de Staten-Generaal voorgelegd wordt, en onder die omstandigheden kan het niet anders of de invloed, dien de Gouverneur-Generaal op het financieel beheer der aan zijne leiding toevertrouwde kolonie behoort te hebben, komt niet voldoende tot zijn recht. Het orgaan, waaraan de regeering in de kolonie zelf is opgedragen, mist de bevoegdheid om, zelfs met inachtneming van de resultaten van het voorafgaand overleg met het Opperbestuur omtrent de belangrijke maatregelen, die in de begrooting onder cijfers zullen gebracht worden, de grenzen vast te stellen, waarbinnen het beheer der Indische financiën zich telkens gedurende een jaar zal moeten bewegen.

De boven in de tweede plaats aangehaalde bepaling der Comptabiliteitswet, die leeningen ten name van Nederlandsch-Indië slechts toelaat krachtens de wet, ligt geheel in de lijn van het bovenstaande. Ook bij het aangaan van Indische leeningen kan de bevoegdheid van den Landvoogd geene andere zijn dan zooeven geschetst werd en zijn het evenzeer Koning en Staten-Generaal, die rauwelijks beslissen.

Dat voorts de rekening en verantwoording aan de wetgevende macht gedaan wordt en het slot van rekening door de wet wordt vastgesteld, is te beschouwen als een gevolg van de vaststelling der begrooting bij de wet, in verband met hetgeen tijdens de totstandkoming der Comptabiliteitswet ten aanzien van de uitgaven en inkomsten van Nederland was voorgeschreven bij het toenmalig art. 122 (thans 126) der Grondwet, zooals het luidde volgens de redactie van 1848.

De regeling van de bestemming der voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen eindelijk werd aan de wet opgedragen omdat zulks logisch uit het voorafgaande voortvloeit.

Het behoeft geen betoog, dat een stelsel, waarin zoo weinig plaats is voor eene zelfstandige beslissing van de Indische regeering, niet anders dan nadeelig kan werken op haar gevoel van verantwoordelijkheid voor een gezond financieel beheer. Het behoeft almede geene verklaring dat eene dergelijke wijze van samenstellen der begrooting er niet toe leidt, dat het Opperbestuur in zijne verhouding tot de Indische Regeering geleidelijk minder ingrijpt en zich meer en meer gaat bepalen tot het aangeven van de beginselen van het Regeeringsbeleid en tot toezicht op de wijze, waarop aan die beginselen uitvoering wordt gegeven.

Moet de wenschelijkheid om de bevoegdheid van de kolniale regeering op financieel gebied te verruimen derhalve als vaststaande worden aangenomen, thans, nu de aan het slot van § 1 bedoelde verklaring in de wet zal worden neergelegd en daarmede zal worden uitgesproken dat het tot het Koninkrijk behoorend gebied in Azië een eigen financieel bestaan voert, is de verruiming van die bevoegdheid der koloniale regeering een dringende eisch geworden.

Het zal geen tegenspraak ontmoeten dat de koloniale staatkunde er op gericht moet zijn om de ontwikkeling van de macht van het orgaan, dat in de kolonie zelve de regeering uitoefent, in zulke banen te leiden dat het op den duur, behoudens de contrôle van het Moederland, zelve tot de behartiging van de belangen der kolonie in staat wordt. Hoever die contrôle zich ten slotte zal moeten blijven uitstrekken, welke vorm van bestuur gekozen zal moeten worden om de koloniale regeering tot die taak in staat te stellen, of en in welke mate de medewerking van eene gekozen vertegenwoordiging zal moeten worden ingeroepen, dat alles zal steeds van omstandigheden afhangen en kan hier in het midden blijven.

Waar het thans op aankomt, is dat vooruitziende politiek eischt het doel niet uit het oog te verliezen en eene ontwikkeling van de koloniale regeering in de richting van zelfstandigheid te bevorderen. Toetst men aan dat desideratum de boven geschetste werking van de tegenwoordige vaststelling der Indische begrooting bij de wet, dan moet de conclusie luiden dat de totstandkoming dier begrooting wijziging moet ondergaan in dien zin, dat de begrooting allereerst in Indië zelf wordt vastgesteld, m. a. w. dat de Indische regeering wordt aangewezen als het orgaan dat telken jare in eerste instantie zal hebben aan te geven, in welke richting het financieel beheer der kolonie zich zal bewegen en door welke cijfers de beteekenis van dat beheer zal worden weergegeven.

Om echter eene in de kolonie vastgestelde begrooting in werking te doen treden, zal vooralsnog de medewerking van den Nederlandschen wetgever niet mogen ontbreken, omdat hetgeen boven werd aangegeven als datgene waaraan die medewerking thans hare groote beteekenis ontleent, vooralsnog niet mag worden prijsgegeven. Bij de beslissing over de vraag, hoe die medewerking zal moeten worden verleend, heeft men de keuze tusschen twee stelsels.

Men kan er zich toe bepalen de begrooting in Indië slechts voorloopig te laten vaststellen in dien zin, dat zoowel de Koning als de Staten-Generaal bevoegd zullen zijn om haar te wijzigen, maar men kan ook terstond verder gaan en aan de door de Indische regeering vastgestelde begrooting het karakter toekennen van eene regeling, die slechts in haar geheel aan de goedkeuring van den Nederlandschen wetgever wordt onderworpen.

Beide stelsels zijn een stap in de goede richting. Bij beide treedt de Gouverneur-Generaal als bestuursorgaan zelfstandig naar voren, terwijl de Koning toch de bevoegdheid behoudt om de ontwerp-begrooting te toetsen aan de eischen, die Hij meent daaraan te moeten stellen en het laatste woord blijft aan den Nederlandschen wetgever.

Ten aanzien van de Volksvertegenwoordiging bestaat tusschen deze beide stelsels slechts een betrekkelijk gering verschil en dan nog alleen voor zooveel aangaat de Tweede Kamer. Niet in de bevoegdheid toch om in de onderdeelen der Indische begrooting wijziging te brengen, ligt de beteekenis van de aan de Tweede Kamer opgedragen medewerking aan de vaststelling dier begrooting, maar, zooals boven reeds is gezegd, in de contrôle, die de Kamer door de behandeling der begrooting uitoefent op het geheele Indisch bestuursbeleid en in den haar gegeven invloed op de beginselen, die dat beleid beheerschen. Wijziging wordt door de Tweede Kamer slechts zelden in de Indische begrooting gebracht en het aantal malen, dat zij van haar recht daartoe gebruik maakt, is, naar de geschiedenis leert, afnemende. In den invloed der Kamer op den gang van zaken in Indië ligt het zwaartepunt en deze invloed zal onverzwakt kunnen blijven bestaan, al wordt de begrooting in haar geheel aan de goedkeuring der Kamer onderworpen, omdat het recht der Kamer onverlet blijft om elk onderdeel der begrooting en elke daarmede samenhangende regeeringshandeling tot een onderwerp van onderzoek en bespreking te maken. Wel is aan te nemen, dat de wijze van behandeling der begrooting in de Tweede Kamer bij de aanvaarding van het tweede stelsel gaandeweg in zoover verandering zal ondergaan, dat de groote beginselen

(1) De wenschelijkheid is gebleken om de door den Gouverneur-Generaal voorgezeten vergadering, in het belang van eene betere voorbereiding voor haar taak, eerst in de tweede helft van Mei te doen bijeenkomen, terwijl eene vereenvoudiging van den begrootingsarbeid, en daardoor besparing van den voor dien arbeid vereischten tijd, zal worden verkregen door het Departement van Financiën, meer dan ten vorigen jare het geval was, tot middelpunt van dien arbeid te maken.

meer op den voorgrond, de detailzaken eenigszins meer op den achtergrond geraken, maar als dit zoo ware, dan zou daarin toch ongetwijfeld geen nadeel zijn te zien.

Voor zooveel aangaat de Indische regeering en het Opperbestuur is het onderscheid tusschen beide stelsels grooter, doch niettemin minder aanzienlijk dan het schijnt, omdat als vaststaande is aan te nemen, dat de in Indië vastgestelde begrooting geen nieuwe maatregelen van eenige beteekenis zal kunnen behelzen, waaromtrent niet te voren overeenstemming is verkregen tusschen de Indische regeering en de Regeering in Nederland, zoodat het Opperbestuur in preventieven zin grooten invloed blijft uitoefenen op de samenstelling der begrooting, en dientengevolge zich zelden geplaatst zal zien tegenover een begrooting, welke op gewichtige punten zoo onoverkomelijke bezwaren oplevert, dat tot repressief optreden zou moeten worden besloten. Uit den aard der zaak kan en zal het voorkomen, dat de Minister in de begrooting die hij uit Indië ontvangt, posten aantreft, die hij gaarne anders zou gewenscht hebben of voorstellen mist, die hij verwacht had. Zijn daarmede evenwel geen beginselquaesties gemoeid, die de geheele begrooting voor hem onaannemelijk maken, dan zal hij niet behoeven te aarzelen de verantwoordelijkheid voor de begrooting op zich te nemen.

Wat in het tweede stelsel vooral ontbreekt is de bevoegdheid om de uit Indië ontvangen begrooting in Nederland naar goedvinden te wijzigen of aan te vullen, te verhoogen of te verlagen, en juist dit zal het — zeker niet anders dan gelukkig te noemen — gevolg hebben, dat het zwaartepunt van de verantwoordelijkheid voor de cijfers der begrooting wordt gelegd, waar het in de eerste plaats behoort te zijn, nl. op de Indische regeering.

Dit voordeel wordt bij het eerste stelsel nauwelijks ten halve bereikt, terwijl in het algemeen de aan Indië toegedachte zelfstandigheid in het tweede stelsel vollediger en volkomener tot haar recht komt. Op deze gronden heeft de ondergeteekende gemeend al aanstonds zijn keus op het tweede stelsel te moeten vestigen.

De begrooting zal dan vastgesteld moeten worden bij vier ordonnantiën overeenkomende, wat de daarbij behandelde onderwerpen betreft, met de vier wetten, waarbij de begrooting thans tot stand komt. Voorts is het wenschelijk dat op elk dier ordonnantiën bij afzonderlijk wetsontwerp goedkeuring worde gevraagd ten einde de Nederlandsche wetgevende macht in staat te stellen om haar oordeel over elk der hoofdstukken, waaruit de begrooting bestaat, afzonderlijk uit te spreken.

§ 3. Om echter met vertrouwen tot vaststelling van de begrooting in Indië onder contrôle van de Nederlandsche wetgevende macht te kunnen overgaan, zullen de waarborgen, die gelegen zijn in openbare behandeling van de begrooting met deelneming van niet-ambtelijke elementen, in Nederlandsch-Indië niet langer mogen ontbreken. Die waarborgen zijn, in zekeren zin, als vereischten daarvoor te beschouwen, omdat dan niet meer met eene zuiver ambtelijke behandeling der begrooting in Indië zal mogen worden volstaan en door die waarborgen aan het particuliere element in Indië invloed op de totstandkoming daarvan zal worden verzekerd.

Hetgeen de Minister van Koloniën van Dedem bij zijn voorstel tot versterking van den Raad van Indië met buitengewone leden aanvoerde ten betooge dat deelneming door niet-ambtelijke elementen aan de behandeling der begrooting wenschelijk is, geldt in nog sterker mate, wanneer zij in Indië vastgesteld wordt. In de toelichting (1) van zijn voorstel wees die Minister er op dat, zoo er ergens behoefte aan bestaat dat de zaken ook nog eens van een ander standpunt dan het ambtelijke en met zooveel veelzijdigheid als mogelijk is worden bezien, dat wel het geval is bij het in oogenschouw nemen van de geheele huishouding, waartoe de jaarlijksche begrooting aanleiding behoort te geven. „Immers" — zoo luidt het verder — „daarbij moet het er om te doen zijn te komen tot eene zoo juist mogelijke waardeering van de licht- en schaduwzijden van het bestaande en daarmede tot eene grondige kennis niet alleen van hetgeen er op ieder gebied nog te doen valt, maar ook (en daar komt het op aan) van datgene, waaraan op een gegeven oogenblik de meeste behoefte bestaat; tot eene juiste schatting van de financieele krachten, van hetgeen er van die krachten wordt gevergd en wellicht onnoodig of te veel gevergd dan wel nog gevergd zou kunnen worden; in één woord tot eene grondige behandeling van de vraag, aan welke eischen het bestuur over Indië behoort te voldoen om de ontwikkeling van land en volk zooveel mogelijk te bevorderen. Hoe veelzijdiger de Indische begrooting uit dat oogpunt in Indië wordt beschouwd, hoe beter de Nederlandsche wetgever, aan wien het laatste woord moet blijven, zijn taak zal kunnen vervullen".

De aangewezen weg, om het niet-ambtelijk element in de instellingen van de Indische centrale regeering in te voeren, ligt ongetwijfeld, zooals ook de Minister van Dedem voorstelde, in eene versterking van den Raad van Indië met buitengewone leden, welke evenzeer als de gewone, althans in de naaste toekomst, door den Koning zullen moeten worden benoemd.

Een getal van vier buitengewone leden komt, met het oog op de tegenwoordige samenstelling uit een vice-president en vier ambtelijke leden wenschelijk voor, terwijl verder wordt voorgesteld de buitengewone leden voor vijf jaar te benoemen, omdat periodieke aftreding noodig is, maar aan den anderen kant hun lidmaatschap niet van te korten duur mag zijn.

De op die wijze uitgebreide Raad van Indië zal intusschen slechts dan geheel aan zijn doel kunnen beantwoorden, wanneer eene gedachtenwisseling met de departementschefs (1) een integreerend deel van de behandeling uitmaakt. Daarom zal aan de mondelinge behandeling eene schriftelijke gedachtenwisseling met den Raad van directeuren moeten voorafgaan en zullen de directeuren bij de mondelinge behandeling tegenwoordig moeten zijn.

Over de voordeelen van openbare, zoowel schriftelijke als mondelinge, behandeling zal de ondergeteekende niet behoeven uit te weiden; zij komt bij vaststelling der begrooting in Indië onmisbaar voor. Zij stelt de openbare meening in staat om zich een oordeel te vormen, zij brengt de met en in den uitgebreiden Raad van Indië gevoerde gedachtenwisseling binnen het bereik van de ingezetenen der kolonie, en zij strekt eindelijk om de Staten-Generaal zoo veelzijdig mogelijk in te lichten omtrent de beteekenis der begrooting, waarop hare goedkeuring wordt gevraagd.

Gaat men er toe over de begrooting op de aangeduide wijze te doen vaststellen, dan behoeft het geen betoog dat de vaststelling van het slot der rekening daarmede in overeenstemming moet gebracht worden. Dat slot zal moeten worden vastgesteld op dezelfde wijze en door dezelfde macht als de begrooting en vervolgens evenzeer aan de goedkeuring van de Nederlandsche wetgevende macht worden onderworpen. Hetzelfde geldt voor de regeling van de bestemming der voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen.

En eindelijk zal ook de bepaling, dat leeningen ten laste van Indië slechts krachtens de wet kunnen worden aangegaan, dan niet langer kunnen worden gehandhaafd en zal ook ten aanzien van het aangaan van leeningen moeten gelden, wat voor de totstandkoming der begrooting en de vaststelling van het slot der rekening wordt voorgeschreven. De vragen, die zich voordoen bij de beslissing over eene leening ten name van Indië en ten laste der Indische geldmiddelen, hangen zoozeer samen met het financieel beheer, dat ten aanzien van die beslissing hetzelfde van toepassing is, wat reeds van de vaststelling van het slot der rekening is gezegd.

Ten slotte moge niet onopgemerkt blijven dat de taak van het niet-ambtelijk element zich op den duur niet zal behoeven te bepalen tot de drie genoemde onderwerpen. Die onderwerpen zijn te beschouwen als de grondslag voor eene medewerking van den met de buitengewone leden aangevulden Raad, welke medewerking geleidelijk uitgebreid zal kunnen worden, naarmate de wenschelijkheid daarvan blijkt.

§ 4. Het is noodzakelijk zoodanige voorschriften te maken dat de tijdige totstandkoming van de begrooting in elk geval verzekerd zij. De behandeling van de begrooting in Indië zal, daar het ongetwijfeld geene aanbeveling verdient den door het eerste lid van het geldende artikel 8 der Indische Comptabiliteitswet voor de indiening bij de Staten-Generaal bepaalden termijn te wijzigen, zóó tijdig moeten afloopen, dat vóór den derden Dinsdag in

---

(1) Gedrukte Stukken 1893—1894, **104**, n°. 3, bladz. 4.

(1) Het ligt in de bedoeling om de aan den Raad van Indië toe te zenden ontwerp begrooting te doen behandelen in eene door den directeur van financiën voorgezeten vergadering van departementschefs, ten einde voor een juisten samenhang tusschen de onderdeelen van het ontwerp te waken en zorg te dragen, dat het financieel evenwicht bij de samenstelling daarvan voldoende in het oog wordt gehouden. Wanneer het ontwerp den Raad van Indië heeft bereikt, wordt het openbaar gemaakt.

September nog voldoende tijd overblijft om den Minister in de gelegenheid te stellen zijne aandacht aan de zaak te wijden en om den Raad van State over een voorstel tot goedkeuring te hooren. Het is daarom noodig dat de begrooting bij ordonnantie, d. i. in overeenstemming met den met niet-ambtelijke leden aangevulden Raad van Indië, niet later wordt vastgesteld dan op een door de wet daartoe aangewezen datum.

De normale loop van zaken nu zal, vooral wanneer daartoe nog eene schriftelijke gedachtenwisseling met dien Raad behoort, reeds den geheelen voor de totstandkoming der begrooting beschikbaren tijd in beslag nemen; men houde toch daarbij in het oog dat de voor de behandeling bij den Raad beschikbare tijd niet ruim kan zijn, omdat de ontwerp-begrooting met het oog op de daarvoor vereischte gegevens niet al te lang vooraf kan worden samengesteld.

De mogelijkheid is echter niet uitgesloten dat de vereischte overeenstemming tusschen Gouverneur-Generaal en Raad niet omtrent alle voorgedragen maatregelen kan worden verkregen. Toepassing van de bepalingen van artikel 30 van het Regeeringsreglement zou in dat geval te veel tijd kosten; het gevolg zou zijn dat de wetsontwerpen tot goedkeuring der begrooting te laat bij de Staten-Generaal zouden worden ingediend. Ten einde dus de begrooting op tijd te doen tot stand komen, moet worden voorgeschreven, dat bij gemis aan overeenstemming tusschen Gouverneur-Generaal en Raad van Indië — en in het algemeen wanneer een hoofdstuk der begrooting niet op den door de wet aangegeven datum bij ordonnantie is vastgesteld — de vaststelling bij de wet zal plaats hebben. Dit zal dan slechts het geval behoeven te zijn met het hoofdstuk, ten aanzien waarvan overeenstemming ontbreekt of, in het algemeen, dat niet tijdig is vastgesteld.

Hetzelfde zal moeten geschieden wanneer de Kroon tegen eene of meer der ordonnantiën, waarbij de begrooting is vastgesteld, zoodanig bezwaar heeft dat Zij er niet toe kan overgaan daarop de goedkeuring van de Staten-Generaal te vragen, terwijl eindelijk nog vaststelling bij de wet noodig is ingeval van verwerping van een wetsontwerp tot goedkeuring van eene begrootingsordonnantie.

Het zal ten slotte wel geen betoog behoeven dat wijziging en aanvulling van een bij de wet vastgesteld hoofdstuk der begrooting, evenals van een bij ordonnantie vastgesteld hoofdstuk, zal moeten geschieden bij ordonnantie onder goedkeuring bij de wet; het is toch wenschelijk den normalen weg zooveel mogelijk te volgen.

§ 5. Nu voor de toepassing van de boven ontwikkelde beginselen eenige artikelen der Indische Comptabiliteitswet gewijzigd moeten worden, is van die gelegenheid gebruik gemaakt om die artikelen in overeenstemming te brengen met de bestaande practijk nopens de uitvoering der begrooting en hun volgorde te verbeteren door de artikelen betreffende de behandeling van eene in werking getreden begrooting te doen volgen op die, welke bepalen hoe de begrooting ingericht, vastgesteld, gewijzigd en afgekondigd wordt.

Een overzicht van den tekst der voorgestelde artikelen van de Comptabiliteitswet en het Regeeringsreglement naast dien van de artikelen, welke zij moeten vervangen of aanvullen, is bij deze Memorie gevoegd.

Wijziging der Indische Comptabiliteitswet.

Artikel 1, *eerste lid.* De erkenning van de rechtspersoonlijkheid van Nederlandsch-Indië is het meest op haar plaats in de Comptabiliteitswet, omdat die erkenning vooral op financieel gebied van beteekenis is.

Tweede lid. Het is wenschelijk te doen uitkomen dat het de rechtspersoon is, die in gegeven gevallen partij is en te bepalen, wie hem vertegenwoordigt.

Arikel 3, *laatste lid.* Thans wordt de begrooting van uitgaven bij de wet gesplitst in onderafdeelingen, terwijl de splitsing van die onderafdeelingen in artikelen geschiedt bij Koninklijk besluit. Bij vaststelling van de begrooting in Indië verdient het uit administratief oogpunt aanbeveling de splitsing in artikelen terstond bij ordonnantie te doen geschieden.

Artikel 4 (*overeenkomende met het bestaande eerste lid van artikel* 5). Bij de voorgestelde redactie is rekening gehouden met de noodzakelijkheid om uit de posten voor onvoorziene uitgaven ook op memorieposten over te schrijven, waarin het bestaande voorschrift niet voorziet.

Artikel 5, *tweede lid.* De bepaling houdt verband met het laatste lid van artikel 31 van het Regeeringsreglement. De woorden „wat hare toepassing in Nederland.... betreft” dienen om boven allen twijfel te stellen dat de ordonnantiën, houdende vaststelling van het eerste hoofdstuk der uitgaven en het eerste hoofdstuk der middelen, in Nederland verbindende kracht zullen hebben.

Derde lid. Strekt tot vervanging van het tweede lid van het geldend artikel 8, dat niet meer met de practijk overeenstemt, nu de opdracht tot afkondiging telegraphisch wordt gegeven.

Artikel 7. Van de af- en overschrijvingen, die het geldend artikel 29 op het oog heeft, kent de practijk slechts af- en overschrijvingen door de Kroon van en op artikelen, binnen de grenzen der onderafdeelingen. Daarentegen komen jaarlijks zoogenaamde regularisatiewetten tot stand, ten einde de door de noodzakelijkheid geëischte overschrijdingen van voor onderafdeelingen toegestane bedragen, zooveel mogelijk in compensatie met voor andere onderafdeelingen toegestane doch ongebruikt gebleven credieten, te sanctionneeren. Het voorgestelde artikel neemt die jarenlange practijk als bestaande aan, terwijl voorts de regularisatie zich voortaan niet meer zal bepalen tot onderafdeelingen, maar de artikelen zal omvatten, daar deze, zooals bij artikel 3 is medegedeeld, terstond bij de begrootingsordonnantiën zullen worden vastgesteld. Door een en ander wordt het bestaande artikel 29 overbodig.

De practijk leert verder dat het thans, nu de regularisatiewetten steeds tot stand moeten komen tijdens het openstaan van den dienst van het jaar, waarop zij betrekking hebben, onmogelijk is bij de ontwerpen dier wetten rekening te houden met *alle* noodzakelijke uitgaven ten laste van dat jaar. Dientengevolge worden jaarlijks boven de bedragen, welke bij de regularisatiewetten worden toegestaan, nog uitgaven gedaan, welke eerst bij de rekening wettelijke sanctie verkrijgen. (1)

Ten einde die onregelmatigheid, welke bij het stelsel van regularisatie bij ordonnantie onder goedkeuring bij de wet niet minder te vreezen zou zijn, in het vervolg te voorkomen, neemt het voorgestelde artikel de mogelijkheid aan, dat de regularisatie-ordonnantie eerst tot stand komt, wanneer *alle* daarbij betrokken uitgaven bekend zijn. Daar het echter wenschelijk is de totstandkoming niet langer te vertragen dan noodig is, stelt de laatste alinea daarvoor een termijn.

Eindelijk voorziet het artikel in het geval dat de regularisatie-ordonnantie wel tijdens het openstaan van den dienst wordt vastgesteld, maar eerst daarna wordt goedgekeurd.

Artikel 8. Aan de bevoegdheid, die den Gouverneur-Generaal in het geldende artikel 31 gegeven wordt, bestaat geene behoefte meer, wanneer de begrooting in Indië wordt vastgesteld en zij derhalve, zoo noodig, steeds in korten tijd gewijzigd kan worden. Er kunnen zich echter urgente gevallen voordoen, waarin aan het vereischte van voorafgaande goedkeuring bij de wet niet kan worden vastgehouden. Het voorgedragen artikel strekt om daarin te voorzien.

Dat overigens dit artikel niet te kort doet aan de buitengewone bevoegdheid, die de Gouverneur-Generaal ontleent aan artikel 43 van het Regeeringsreglement, zal wel geen betoog behoeven.

Artikel 8*a*. In aansluiting aan hetgeen boven is gezegd over goedkeuring der vier begrootingsordonnantiën bij afzonderlijke wetten zij er hier nog op gewezen dat, indien een der gevallen bedoeld bij *a*, *b* of *c* van het eerste lid van dit artikel, zich ten aanzien van één hoofdstuk der begrooting voordoet, zulks niet op de totstandkoming der overige hoofdstukken van invloed behoeft te zijn. Er is geen reden om bijv. ten aanzien van de vaststelling van de middelen van den normalen weg af te wijken, alleen omdat ten aanzien van de uitgaven bezwaar is gerezen, en in het algemeen verdient het geene aanbeveling alle hoofdstukken bij de wet te doen vaststellen wegens een bezwaar tegen één der hoofdstukken.

(1) Zie o. a. het slot van de Memorie van Toelichting betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van het slot der Indische rekening betreffende 1903. (Gedrukte Stukken 1906—1907, 148).

a. Met het oog op den tijd, dien de behandeling der in Indië vastgestelde begrooting hier te lande nog vóór hare indiening bij de Staten-Generaal vordert, is het onmogelijk den hier bedoelden datum later dan op 1 Juli te stellen.

Tweede lid. Dat voor het hier voorgestelde eene wettelijke bepaling noodig is, zal wel geen betoog behoeven.

Artikel 8*b.* Daar de hier bedoelde overschrijving eenvoudig uitvoering is van een artikel eener begrootingsordonnantie, kan de Minister van Koloniën daartoe, voor zooverre het eerste hoofdstuk betreft, zonder bezwaar worden aangewezen.

Artikel 8*c.* (geldend artikel 30.) Wanneer de begrooting bij ordonnantie wordt vastgesteld, is de Gouverneur-Generaal de aangewezen autoriteit om de hier bedoelde af- en overschrijving tot stand te brengen.

Laatste lid. Voor de thans voorgeschreven plaatsing in het *Staatsblad* is geen reden en afzonderlijke mededeeling aan de Staten-Generaal is overbodig, omdat de overschrijving uit den aard der zaak later uit de rekening moet blijken.

Artikel 8*d.* De in het eerste lid bedoelde wijziging, die somtijds met het oog op de behoeften van den dienst noodig is en ook thans voorkomt, kan, daar een artikel een onderdeel is van eene onderafdeeling, niet verder gaan dan de omschrijving der onderafdeelingen toelaat. Hieruit blijkt reeds dat zij, ofschoon formeel eene wijziging van eene begrootingsordonnantie behelzende, inderdaad strekt om aan de begrooting uitvoering te geven. Daarom mag het overbodig geacht worden de wijziging te doen geschieden bij ordonnantie onder goedkeuring bij de wet, doch kan volstaan worden met de voorgedragen regeling, die uit een practisch oogpunt aanbeveling verdient.

Het *tweede* en *derde lid* komen overeen met het bestaande artikel 6.

Artikel 18*a.* Nu in sub 1°. verwezen wordt naar de verpanding en beleening, bedoeld in artikel 18, komt het wenschelijk voor de bepaling over geldleeningen (het bestaande artikel 14) op dat artikel te doen volgen.

De term „ten name en ten laste" strekt om buiten twijfel te stellen dat bedoeld worden leeningen, waarvoor Nederlandsch-Indië tegenover derden aansprakelijk is. Met dezelfde strekking is die term ten aanzien van „schuldvorderingen" opgenomen in het derde lid van artikel 52 der Indische Comptabiliteitswet en in het tweede lid van artikel 3 van het Regeeringsreglement.

Sub 2°. houdt verband met het vierde lid van artikel 16 van het nieuwe octrooi der Javasche Bank (*Indisch Staatsblad* 1906 n°. 107).

Artikel 21. De redactie is gewijzigd om de bedoeling beter weer te geven.

Artikel 22. In overeenstemming met hetgeen bij dading geldt, behoort de wet zich bij kwijtschelding van bedragen boven f 10 000 te bepalen tot de vraag, of daarop goedkeuring kan worden verleend.

Tweede lid. Voor den in 1895 in de wet opgenomen eisch om den Raad van Indië over alle kwijtscheldingen te hooren bestaat geen voldoende grond.

Artikel 35. Gewijzigd in verband met het voorstel om het geldend artikel 31 door eene nieuwe bepaling te vervangen.

Artikel 52. Ten aanzien van het derde lid wordt verwezen naar artikel 18*a*.

De nieuwe lezing van het laatste lid houdt, evenals de wijziging van artikel 53, 2°., verband met de invoering op 1 November j.l. van de nieuwe verordening op het faillissement enz. (zie *Indisch Staatsblad* 1906, n°. 348); bij die lezing is de redactie gevolgd van den laatsten zin der eerste alinea van artikel 9 van het Reglement op de rechterlijke organisatie enz., zooals die alinea luidt ingevolge *Indisch Staatsblad* 1901, n°. 291.

Artikel 74. Vaststelling en goedkeuring van het slot der rekening sluit goedkeuring van de verantwoording der ontvangsten en uitgaven in, zoodat daarvan niet speciaal behoeft te worden gesproken.

Hetgeen het eerste lid van het geldend artikel bevat omtrent overlegging van rekeningen kan in verband met sub 4°. van het vierde lid van het voorgestelde artikel 80 vervallen.

Artikel 78. Door verlenging van den in het tweede lid genoemden termijn van drie tot vier maanden wordt aan practische bezwaren tegemoet gekomen.

Artikel 80, *voorlaatste lid.* Verlenging van den termijn van indiening bij de Staten-Generaal is noodzakelijk wegens den tijd, vereischt voor de voorgestelde wijze van vaststellen van het slot der rekening.

Wijziging van het Regeeringsreglement.

Artikel 3, *tweede lid.* Wordt verwezen naar de toelichting van artikel 18*a* van de Indische Comptabiliteitswet.

Artikel 7, *tweede lid.* De laatste zinsnede geeft gelegenheid om de gevallen, waarin medewerking van de buitengewone leden van den Raad en openbaarheid vereischt zullen zijn voor de totstandkoming eener ordonnantie, uit te breiden.

Artikel 7*a*, *derde lid.* In gegeven gevallen kan de wenschelijkheid zich voordoen om partij te trekken van deskundige voorlichting van niet-ambtelijke leden van den Raad.

Artikel 7*b.* Het beginsel van openbaarheid van behandeling is zonder beperking opgenomen, omdat een inbreuk op dat beginsel wegens den aard der onderwerpen, waarover het advies van den uitgebreiden Raad van Indië gevraagd zal worden, noodig noch wenschelijk is. Daar het intusschen zal kunnen voorkomen dat stukken onder verplichting van geheimhouding aan de leden en buitengewone leden ter kennisneming worden gegeven, mag in het reglement van orde ook voor dien Raad eene bepaling over geheimhouding niet ontbreken.

Artikel 8, *vierde lid.* Bij de redactie van *a* tot *f* is het laatste lid van artikel 7 van *Indisch Staatsblad* 1905 n°. 137 gevolgd; hetgeen daarenboven sub *f* wordt voorgesteld zal wel geene verklaring behoeven.

Artikel 28. In verband met de voorgestelde regeling van de totstandkoming der begrooting moet *sub c* van het bestaande artikel vervallen.

Artikel 30*a.* Uit § 4 blijkt waarom de toepassing van artikel 30 slechts ten aanzien der ordonnantiën tot *vaststelling* en niet ten aanzien van die tot *wijziging* van eene begrooting wordt uitgesloten.

Artikel 34. Het kan voorkomen, dat de uitgebreide Raad van Indië andere hoofdambtenaren wenscht te hooren dan de departementschefs, en daartoe is het wenschelijk ook aan den Raad de bevoegdheid te geven, die de Gouverneur-Generaal reeds ingevolge het vierde lid van het bestaande artikel 7 bezit.

Artikel 64. Daar de aangelegenheden van Oorlog en Marine elk onder een afzonderlijk departement ressorteeren en het wenschelijk is den chefs dier departementen zitting te geven in den in artikel 65 bedoelden Raad van Directeuren, moet het woord „burgerlijk" vervallen.

Artikel 95. De wijziging is noodzakelijk door de invoering van de nieuwe verordening op het faillissement.

Artikel 100 *en* 101. De wijzigingen houden verband met de benoeming van niet-ambtelijke leden in den Raad van Indië.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(180. 5.)

BIJLAGE A DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

REDACTIE van de voorgestelde bepalingen der Indische Comptabiliteitswet naast de tegenwoordige redactie van de bepalingen welke zij moeten vervangen,

Voorgestelde redactie.

Opschrift van het 1ste hoofdstuk.

VAN DE RECHTSPERSOONLIJKHEID VAN NEDERLANDSCH-INDIË EN VAN DE WIJZE VAN BEHEER VAN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE GELDMIDDELEN.

Artikel 1. *Nederlandsch-Indië* is een rechtspersoon met eigen vermogen.

Die rechtspersoon wordt vertegenwoordigd: in *Nederland* door Onzen Minister van Koloniën, in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal.

De geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië* worden beheerd en verantwoord naar de regelen in deze wet gesteld.

Artikel 2. De begrooting van *Nederlandsch-Indië* wordt jaarlijks bij ordonnantie vastgesteld.

Zij bestaat uit vier hoofdstukken: twee tot regeling van de uitgaven en twee tot aanwijzing van de middelen. Van de twee hoofdstukken tot regeling van de uitgaven betreft het eerste de uitgaven in *Nederland* en het tweede die in *Nederlandsch-Indië*; de middelen worden op dezelfde wijze over de twee hoofdstukken, die daarop betrekking hebben, verdeeld.

Elk hoofdstuk wordt bij afzonderlijke ordonnantie vastgesteld, die om te werken goedkeuring bij de wet behoeft.

Artikel 3. Ieder hoofdstuk der uitgaven is gesplitst in afdeelingen.

Elke afdeeling omvat niet meer dan één onderdeel van het algemeen bestuur.

De afdeelingen zijn gesplitst in onderafdeelingen en de onderafdeelingen in artikelen.

Artikel 4. De ordonnantiën, houdende vaststelling van de begrooting van uitgaven, wijzen de artikelen aan, waarop in den loop van het dienstjaar uit de sommen, bij de betrokken afdeelingen voor onvoorziene uitgaven toegestaan, kan worden overgeschreven.

Artikel 5. De wetsontwerpen tot goedkeuring van de ordonnantiën, waarbij de begrooting van *Nederlandsch-Indië* is vastgesteld, worden uiterlijk op het tijdstip voor de indiening der Staatsbegrooting bij artikel 124 der Grondwet bepaald, aan de Staten-Generaal aangeboden.

Die ordonnantiën treden, zoowel wat hare toepassing in *Nederland* als wat die in *Nederlandsch-Indië* betreft, gelijktijdig in werking met de wetten, waarbij zij zijn goedgekeurd.

Tegenwoordige redactie.

Opschrift van het 1ste hoofdstuk.

VAN DE WIJZE VAN BEHEER DER GELDMIDDELEN VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Artikel 1. De geldmiddelen van *Nederlandsch-Indië* worden beheerd en verantwoord naar de regelen in deze wet gesteld.

Artikel 2. De begrooting van *Nederlandsch-Indië* wordt jaarlijks vastgesteld bij afzonderlijke wet of wetten.

Die wet of wetten regelen de uitgaven, en wijzen de middelen ter harer dekking aan.

Artikel 7. De wet of wetten, aanwijzende de middelen tot dekking der uitgaven, worden gesplitst in twee hoofdstukken, waarvan het eerste bevat de middelen in *Nederland*, — en het tweede de middelen in *Nederlandsch-Indië* te ontvangen.

Artikel 3. De begrooting van uitgaven is samengesteld uit twee hoofdstukken. Het eerste bevat de uitgaven in *Nederland*, — het tweede de uitgaven in *Nederlandsch-Indië* te doen.

Ieder hoofdstuk is gesplitst in afdeelingen.

Elke afdeeling omvat niet meer dan één onderdeel van het algemeen bestuur.

Die afdeelingen worden, voor zooveel dit niet reeds bij de wet is geschied, door Ons gesplitst in onderafdeelingen en artikelen.

Artikel 5, eerste lid. Bij de splitsing, in artikel 3 bedoeld, worden de artikelen der begrooting aangewezen, welke in den loop van het dienstjaar door overschrijving uit de sommen, bij de betrokken afdeelingen voor onvoorziene uitgaven toegestaan, verhoogd kunnen worden, wanneer het toegestane bedrag mocht blijken ontoereikend te zijn.

Artikel 8. De begrooting van *Nederlandsch-Indië* wordt uiterlijk op het tijdstip, voor de indiening der Staatsbegrooting bij art. 124 der Grondwet bepaald, aan de Staten-Generaal aangeboden.

De Gouverneur-Generaal kondigt de wetten, houdende de begrooting van *Nederlandsch-Indië*, dadelijk na ontvangst aldaar af.

De afkondiging wordt gerekend in geheel *Nederlandsch-*

De Gouverneur-Generaal kondigt die wetten dadelijk na ontvangst van het daartoe strekkend bevel in *Nederlandsch-Indië* af.

De afkondiging wordt gerekend in geheel *Nederlandsch-Indië* bekend te zijn met den 1sten Januari van het dienstjaar, als zij vóór dat tijdstip heeft plaats gehad en anders op den dag der dagteekening van het *Staatsblad van Nederlandsch-Indië*, waarin de wetten zijn opgenomen.

Indien de wetten niet op 1 Januari van het dienstjaar in *Nederlandsch-Indië* zijn afgekondigd, strekt de begrooting van het vorige jaar tot grondslag van het beheer voor het alsdan aangevangen dienstjaar, totdat de afkondiging heeft plaats gehad.

Artikel 6. Het tweede en het derde lid van het vorig artikel zijn ook toepasselijk op de ordonnantiën, houdende wijziging en aanvulling der begrooting van *Nederlandsch-Indië* en op de wetten tot goedkeuring van die ordonnantiën.

Artikel 7. Wanneer de begrooting gewijzigd moet worden omdat gebleken is dat de ramingen der uitgaven verbetering behoeven, en de daartoe strekkende ordonnantie eerst na het tijdstip waarop ingevolge artikel 13 de dienst wordt gesloten, tot stand komt of bij de wet wordt goedgekeurd, wordt zoodanige ordonnantie voor de toepassing van artikel 13 geacht op bedoeld tijdstip in werking te zijn getreden.

Deze ordonnantie moet zijn vastgesteld uiterlijk binnen 3 maanden na afsluiting van den dienst.

Artikel 8. Wanneer voor een niet bij de begrooting voorzien onderwerp van dringenden aard een nieuwe uitgaafpost op de begrooting moet worden gebracht en de uitgaaf niet kan wachten totdat de ordonnantie, waarbij de begrooting wordt aangevuld, bij de wet is goedgekeurd, wordt bij die ordonnantie hare onmiddellijke inwerkingtreding bevolen en wordt zij binnen den kortst mogelijken tijd aan goedkeuring bij de wet onderworpen.

Artikel 8 *a*. Een hoofdstuk der begrooting wordt bij de wet vastgesteld, indien:

a. het niet bij ordonnantie is vastgesteld op 1 Juli van het jaar voorafgaande aan dat, waarin de begrooting moet werken;

b. bij Ons bezwaar bestaat om een wetsontwerp tot goedkeuring van de ordonnantie, waarbij het hoofdstuk is vastgesteld, aanhangig te maken;

c. eene van de Kamers der Staten-Generaal zoodanig wetsontwerp verwerpt.

Wijziging en aanvulling van een bij de wet vastgesteld hoofdstuk der begrooting geschieden, behoudens in het geval voorzien in het eerste lid van artikel 8 *d*, op de wijze, bedoeld in het eerste en het derde lid van artikel 2.

Wanneer een hoofdstuk der begrooting bij de wet is vastgesteld, kondigt de Gouverneur-Generaal die wet terstond na ontvangst van het bevel daartoe in *Nederlandsch-Indië* af en zijn het vierde en het vijfde lid van artikel 5 van toepassing.

Artikel 8 *b*. De overschrijving, bedoeld in artikel 4, wordt bevolen voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Onzen Minister van Koloniën en voor zoover het tweede hoofdstuk aangaat door den Gouverneur-Generaal.

Artikel 8 *c*. Indien het belang van den dienst vordert, dat uitgaven op het eerste hoofdstuk der begrooting gebracht, in *Indië* worden gedaan, of omgekeerd, dat uitgaven, op het tweede hoofdstuk der begrooting uitgetrokken, in *Nederland* geschieden, worden door den Gouverneur-Generaal, in overleg met Onzen Minister van Koloniën, de betrokken sommen op het eerste hoofdstuk verminderd en die op het tweede met een gelijk bedrag verhoogd, of omgekeerd.

Zoodanige af- en overschrijving betreft alleen uitgaven ten behoeve van dezelfde soort van onderwerpen.

Indië bekend te zijn met den 1sten Januari van het dienstjaar, als zij vóór dat tijdstip heeft plaats gehad en anders op den dag der dagteekening van het *Staatsblad van Nederlandsch-Indië*, waarin de wetten zijn opgenomen.

Wanneer die wet of wetten niet op 1⁰ Januari van het dienstjaar in *Nederlandsch-Indië* is of zijn afgekondigd, strekt, totdat de afkondiging heeft plaats gehad, de begrooting van het vorige jaar tot grondslag van het beheer voor het alsdan aangevangen dienstjaar.

Artikel 29. Behoudens het bepaalde bij art. 5, heeft geene af- en overschrijving van- en op afdeelingen, onderafdeelingen en artikelen der begrooting van uitgaven plaats, dan na verkregen of onder nadere goedkeuring van de macht, die de afdeelingen, onderafdeelingen en artikelen heeft vastgesteld.

Artikel 31. In gevallen waarin eene verhooging der begrooting onvermijdelijk is en de gelegenheid tot tijdige verhooging bij de wet niet bestaat, is de Gouverneur-Generaal bevoegd kredieten boven de begrooting te openen en doet hij daarvan mededeeling aan den Minister van Koloniën en aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië*.

Die kredieten worden binnen den kortst mogelijken tijd aan de bekrachtiging der wet onderworpen.

Ieder krediet wordt aan de begrooting toegevoegd en daarmede gelijktijdig verantwoord.

Artikel 5, *tweede lid*. Die overschrijving wordt bevolen, voor zooveel het eerste hoofdstuk betreft, door Ons en voor zoover het tweede hoofdstuk aangaat door den Gouverneur-Generaal.

Artikel 30. Indien het belang van den dienst vordert, dat uitgaven, op het eerste hoofdstuk der begrooting gebracht, in *Indië* worden gedaan of omgekeerd, dat uitgaven, op het tweede hoofdstuk der begrooting uitgetrokken, hier te lande geschieden, behouden Wij Ons voor de betrokken sommen op hoofdstuk I te verminderen en die op hoofdstuk II met een gelijk bedrag te verhoogen, of omgekeerd.

Zoodanige af- en overschrijving betreft alleen dezelfde soort van uitgaven.

Ons besluit, de overschrijving gelastende, wordt in het

Van die af- en overschrijving wordt mededeeling gedaan aan de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië*.

Artikel 8 *d*. Wijziging in de omschrijving der artikelen van de begrooting van uitgaven geschiedt, voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Ons en voor zoover het tweede hoofdstuk aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

Op dezelfde wijze worden de in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, welke niet in de begrooting zijn omschreven, op den post voor onvoorziene uitgaven der betrokken afdeeling aangewezen.

Die uitgaven worden bij de rekeningen, bedoeld bij artikel 77, omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

Artikel 10. Tot den dienst van een jaar behooren:

a. voor de ontvangsten:
  1°. de opbrengst der producten in het dienstjaar verkocht, voor zoover die opbrengst gedurende het openstaan van den dienst is ontvangen;
  2°. de belastingen en andere middelen van inkomst, gedurende het dienstjaar ontvangen;
  3°. de ontvangsten, gedurende het dienstjaar gedaan, wegens opbrengst van producten over afgesloten dienstjaren;

b. voor de uitgaven:
  de rechten gedurende het dienstjaar verkregen door de schuldeischers van den Lande, behoudens de uitzonderingen, vermeld bij de artt. 11, 12 en 49.

Artikel 17. Andere roerende goederen, eigendom van den Lande, waarvan de verkoop in 's Lands belang wenschelijk is, worden steeds in het openbaar verkocht, tenzij door Ons of door den Gouverneur-Generaal of namens dezen door het Hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur in bijzondere omstandigheden machtiging of last wordt gegeven tot onderhandschen verkoop.

Artikel 18. Goederen, eigendom van den Lande, worden niet verpand of beleend.

Hiervan zijn uitgezonderd de gouvernements-producten, wanneer de verpanding of beleening daarvan, om dringende redenen, in 's Lands belang de voorkeur verdient boven verkoop.

Artikel 18 *a*. Geldleeningen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië* kunnen worden aangegaan:

1°. door verpanding of beleening van gouvernementsproducten, op den voet van artikel 18, krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal;

2°. door uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen, overeenkomstig regelen bij de wet te stellen;

3°. door uitgifte van andere Nederlandsch-Indische schuldbrieven, krachtens ordonnantie, goedgekeurd bij de wet.

Artikel 21. Geschillen over vorderingen, zoowel roerende als onroerende zaken betreffende, kunnen in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal worden beëindigd bij dading, waarop, indien het onderwerp van het geschil eene hoogere geldswaarde heeft dan f 10 000, goedkeuring bij de wet is vereischt.

Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Koloniën van de getroffen dadingen, welke geen goedkeuring bij de wet behoeven, mededeeling gedaan aan de Staten-Generaal.

Artikel 22. Kwijtschelding van vorderingen, den Lande aankomende wordt verleend in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal. Geheele

Staatsblad geplaatst, en voorts aan de Staten-Generaal, aan den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië*, en aan de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië* medegedeeld.

Artikel 6. Op dezelfde wijze, als in de laatste alinea van artikel 5 bepaald, worden de in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, welke niet in de begrooting zijn omschreven, op den post voor onvoorziene uitgaven der betrokken afdeeling aangewezen.

Die uitgaven worden bij de rekeningen, bedoeld bij artikel 77, omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

Artikel 10. Tot den dienst van een jaar behooren:

a. voor de ontvangsten:
  1°. de opbrengst der producten in het dienstjaar verkocht, voor zoover die opbrengst gedurende het openstaan van den dienst is ontvangen;
  2°. de belastingen en andere middelen van inkomst, gedurende het dienstjaar ontvangen;
  3°. de ontvangsten, gedurende het dienstjaar gedaan, wegens opbrengst van producten over afgesloten dienstjaren;

b. voor de uitgaven:
  de rechten gedurende het dienstjaar verkregen door de schuldeischers van den Staat, behoudens de uitzonderingen, vermeld bij de artt. 11, 12 en 49.

Artikel 17. Andere roerende goederen, eigendom van den Staat, waarvan de verkoop in 's Lands belang wenschelijk is, worden steeds in het openbaar verkocht, tenzij door Ons of door den Gouverneur-Generaal of namens dezen door het Hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur in bijzondere omstandigheden machtiging of last wordt gegeven tot onderhandschen verkoop.

Artikel 18. Goederen, eigendom van den Staat, worden niet verpand of beleend.

Hiervan zijn uitgezonderd de gouvernements-producten, wanneer de verpanding of beleening daarvan, om dringende redenen, in 's Lands belang de voorkeur verdient boven verkoop.

Artikel 14. Geldleeningen ten laste of onder waarborg van *Nederlandsch-Indië* worden niet aangegaan, dan uit krachte van de wet.

Artikel 21. Geschillen over vorderingen, zoowel roerende als onroerende zaken betreffende, kunnen in *Nederland* door Ons, en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal bij dading worden beëindigd, wanneer het onderwerp van het geschil geen hoogere geldswaarde heeft dan f 10 000.

Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Koloniën, van de getroffen dadingen, mededeeling gedaan aan de Staten-Generaal.

Dadingen omtrent geschillen over hoogere geldswaarden zijn onderworpen aan de bekrachtiging der wet.

Artikel 22. Kwijtschelding van vorderingen, den Lande aankomende, kan worden verleend in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal, tenzij

of gedeeltelijke kwijtschelding van eene vordering, die meer bedraagt dan f 10 000, behoeft goedkeuring bij de wet.

De Gouverneur-Generaal verleent geene kwijtschelding, dan na het advies ingewonnen te hebben van de Algemeene Rekenkamer en, wanneer de vordering f 500 of meer bedraagt, van den Raad van *Nederlandsch-Indië.*

Artikel 35. De begrootingsposten worden, behoudens de bepalingen van art. 36, middellijk noch onmiddellijk verhoogd door eenige bate, den Lande aankomende.

Artikel 52. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* mogen geene andere betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.

Zij mogen rechtstreeks, noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene met den Lande om winst of voordeel aangegane overeenkomst.

Zij mogen geene schuldvorderingen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië* koopen.

Zij mogen geen handel drijven, noch rechtstreeks of zijdelings betrokken zijn in dien van anderen of in eenige concessie of onderneming van welken aard ook, op *Nederlandsch-Indië* betrekking hebbende of aldaar gevestigd.

Artikel 53. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* kunnen uit hun ambt worden ontzet:

1⁰. wanneer zij tot gevangenis- of tot zwaardere straf zijn veroordeeld; uitgezonderd wordt echter de gevangenisstraf, die geldboete vervangt en die wegens overtreding van politie is opgelegd;

2⁰. wanneer zij verklaard zijn in staat van faillissement of wegens schulden zijn gegijzeld; of

3⁰. bij gebleken wangedrag of onzedelijkheid.

Artikel 74. Het slot der rekening van *Nederlandsch-Indië* wordt, over elk dienstjaar afzonderlijk, vastgesteld bij ordonnantie, onder goedkeuring bij de wet.

Op dezelfde wijze wordt geregeld de bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste 10 jaren.

Artikel 78. De rekeningen, in het vorige artikel bedoeld, worden voor ieder dienstjaar opgemaakt onder dagteekening van de afsluiting der begrooting, en ten spoedigste overgebracht: die, wegens ontvangsten en uitgaven in *Nederland* bij de Algemeene Rekenkamer aldaar; die, wegens de ontvangsten en uitgaven in *Nederlandsch-Indië* bij de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië.*

Die rekeningen worden door die autoriteiten, na vergelijking met de door haar gehouden aanteekeningen, voorzien van eene verklaring harer bevinding, en binnen vier maanden na de ontvangst, zoo noodig ter verbetering, aan de inzenders teruggezonden, onder mededeeling van de bedenkingen en opmerkingen, waartoe het onderzoek van de rekeningen en daarbij behoorende verantwoordingstukken aanleiding heeft gegeven, voor zoover die niet reeds in haar jaarlijksch verslag, bedoeld in artikel 79, zijn opgenomen.

Artikel 79. Jaarlijks vóór of op 1 April zendt de Algemeene Rekenkamer in *Nederland* aan Ons en die in *Nederlandsch-Indië* aan den Gouverneur-Generaal een volledig ver-

de vordering meer bedraagt dan f 10 000, in welk geval geen geheele of gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend dan bij de wet.

De Gouverneur-Generaal verleent geene kwijtscheldingen, dan na het advies te hebben ingewonnen van de Algemeene Rekenkamer en van den Raad van *Nederlandsch-Indië.*

Artikel 35. De begrootingsposten en kredieten, bij art. 31 bedoeld, worden, behoudens de bepalingen van art. 36, middellijk noch onmiddellijk verhoogd door eenige bate, den Lande aankomende.

Artikel 52. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* mogen geene andere staatsambten bekleeden.

Zij mogen rechtstreeks, noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene met de Indische Regeering om winst of voordeel aangegane overeenkomst.

Zij mogen geene schuldvorderingen ten laste van *Nederlandsch-Indië* koopen.

Zij mogen geen bedrijf uitoefenen, ten gevolge waarvan zij zouden kunnen worden verklaard in staat van faillissement.

Artikel 53. De voorzitter en leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* kunnen uit hun ambt worden ontzet:

1⁰. wanneer zij tot gevangenis of tot zwaardere straf zijn veroordeeld; uitgezonderd wordt echter de gevangenisstraf, die geldboete vervangt en die wegens overtreding van politie is opgelegd;

2⁰. wanneer zij verklaard zijn in staat van kennelijk onvermogen of wegens schulden zijn gegijzeld; of

3⁰. bij gebleken wangedrag of onzedelijkheid.

Artikel 74. De verantwoording van de koloniale ontvangsten en uitgaven voor *Nederlandsch-Indië* geschiedt over elk dienstjaar afzonderlijk aan de Wetgevende Macht, onder overlegging van rekeningen, welke door de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië* van eene verklaring harer bevinding zijn voorzien, ieder voor zooveel aangaat het gedeelte der ontvangsten en uitgaven, hetwelk aan hare contrôle was onderworpen.

Door de wet wordt het slot der rekening vastgesteld. Bovendien worden door de wet geregeld de bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen. Voor de eerste maal geschiedt dit over een tijdvak van 25 jaren en vervolgens over tijdvakken van hoogstens 10 jaren.

Artikel 78. De rekeningen, in het vorige artikel bedoeld, worden voor ieder dienstjaar opgemaakt onder dagteekening van de afsluiting der begrooting, en ten spoedigste overgebracht: die, wegens ontvangsten en uitgaven in *Nederland* bij de Algemeene Rekenkamer aldaar; die, wegens de ontvangsten en uitgaven in *Nederlandsch-Indië* bij de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië.*

Die rekeningen worden door die autoriteiten, na vergelijking met de door haar gehouden aanteekeningen, voorzien van eene verklaring harer bevinding, en binnen drie maanden na de ontvangst, zoo noodig ter verbetering, aan de inzenders teruggezonden, onder mededeeling van de bedenkingen en opmerkingen, waartoe het onderzoek van de rekeningen en daarbij behoorende verantwoordingstukken aanleiding heeft gegeven, voor zoover die niet reeds in haar jaarlijksch verslag, bedoeld in artikel 79, zijn opgenomen.

Artikel 79. Jaarlijks vóór of op 1 April zendt de Algemeene Rekenkamer in *Nederland* aan Ons en die in *Nederlandsch-Indië* aan den Gouverneur-Generaal een volledig ver-

slag van hare werkzaamheden over het afgeloopen jaar, waarin tevens worden vermeld alle ondekte onregelmatigheden en afwijkingen van bestaande verordeningen en de maatregelen, welke zij in het belang van het beheer der geldmiddelen wenschelijk achten.

Voorzien van de noodige toelichtingen wordt zoo spoedig mogelijk, het eerste verslag door Onzen Minister van Koloniën aan den Gouverneur-Generaal en het tweede door den Gouverneur-Generaal aan voornoemden Minister gezonden.

Beide verslagen worden daarna te zamen zoo spoedig mogelijk door Ons aan de Staten-Generaal en door den Gouverneur-Generaal aan den Raad van *Nederlandsch-Indië* medegedeeld.

Artikel 80. De rekeningen, vermeld in art. 77 en gewaarmerkt als in art. 78 is omschreven, moeten voorzien zijn van de noodige toelichtingen aangaande de verschillen tusschen de ramingen der ontvangsten en uitgaven, en de verkregen uitkomsten.

De in *Nederland* opgemaakte rekening wordt zoo spoedig mogelijk gezonden aan den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië.*

Uit die rekening en de rekening wegens ontvangsten en uitgaven in *Nederlandsch-Indië* wordt door den Gouverneur-Generaal eene algemeene rekening samengesteld.

Zoowel bij het ontwerp der ordonnantie, strekkende tot vaststelling van de rekening, als bij dat der wet tot goedkeuring dier ordonnantie worden overgelegd:

1°. de vorengemelde rekeningen en algemeene rekening, met hare toelichtingen;

2°. een staat, aantoonende het gebruik dat is gemaakt van de kredieten, vermeld sub 2°. van artikel 26;

3°. een staat, die naar onderscheiding der dienstjaren aantoont welke sommen in het afgesloten dienstjaar, wegens uitgaven op vroegere dienstjaren verevend, eensdeels, hetzij uitgegeven, hetzij door verjaring vrijgevallen, anderdeels verschuldigd gebleven zijn;

4°. de mededeelingen van de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië*, bedoeld aan het slot van artikel 78.

De vaststelling van het slot der rekening geschiedt zoo spoedig mogelijk en in elk geval zóó tijdig dat de ordonnantie tot vaststelling daarvan aan de Staten-Generaal ter goedkeuring kan worden aangeboden uiterlijk op den 30sten Juni van het derde jaar, volgende op de afsluiting der begrooting.

Wanneer door onvoorziene en niet te vermijden omstandigheden de aanbieding niet op dat tijdstip kan plaats vinden, wordt daarvan aan de Staten-Generaal mededeeling gedaan.

---

slag van hare werkzaamheden over het afgeloopen jaar, waarin tevens worden vermeld alle ondekte onregelmatigheden en afwijkingen van bestaande verordeningen en de maatregelen, welke zij in het belang van het beheer der geldmiddelen wenschelijk achten.

Het verslag van de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* wordt door den Gouverneur-Generaal met de noodige toelichtingen zoo spoedig mogelijk aan den Minister van Koloniën gezonden. Daarna worden beide verslagen onverwijld door Ons aan de Staten-Generaal medegedeeld.

Artikel 80. De rekeningen, vermeld in art. 77 en gewaarmerkt als in de artikelen 74 en 78 is omschreven, moeten voorzien zijn van de noodige toelichtingen aangaande de verschillen tusschen de ramingen der ontvangsten en uitgaven, en de verkregen uitkomsten.

De in *Nederlandsch-Indië* opgemaakte rekening wordt zoo spoedig mogelijk gezonden aan den Minister van Koloniën.

Zij wordt, vergezeld van de rekening wegens ontvangsten en uitgaven hier te lande en van eene daaruit door den Minister van Koloniën samengestelde algemeene rekening, ten spoedigste en uiterlijk op den 31sten December van het tweede jaar, volgende op de afsluiting der begrooting, aan de Staten-Generaal aangeboden bij een voorstel van wet tot vaststelling van het slot der ontvangsten en uitgaven van het betrokken dienstjaar.

Bij dat voorstel worden nog overgelegd:

1°. een staat, aantoonende het gebruik dat is gemaakt van de kredieten, vermeld sub 2°. van artikel 26;

2°. een staat, die naar onderscheiding der dienstjaren aantoont welke sommen in het afgesloten dienstjaar, wegens uitgaven op vroegere dienstjaren verevend, eensdeels, hetzij uitgegeven, hetzij door verjaring vrijgevallen, anderdeels verschuldigd gebleven zijn;

3°. de mededeelingen van de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië* bedoeld aan het slot van art. 78.

Wanneer door onvoorziene en niet te vermijden omstandigheden de rekening niet tijdig genoeg bij den Minister van Koloniën is ontvangen om op den 31sten December van het tweede jaar, volgende op de afsluiting der begrooting, aan de Staten-Generaal te worden aangeboden, wordt daarvan aan dezen mededeeling gedaan.

(180 6.)

Bijlage B der Memorie van Toelichting.

REDACTIE van de voorgestelde bepalingen van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië naast de tegenwoordige redactie van de artikelen, welke zij moeten aanvullen of vervangen.

Voorgestelde redactie.

Artikel 3 (*lid* 1 *en* 2). De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene met den Lande om winst of voordeel aangegane overeenkomst.

Hij mag geene schuldvorderingen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië* koopen.

Artikel 7. Er is een Raad van *Nederlandsch-Indië*, bestaande uit één vice-president en vier leden, benevens vier buitengewone leden.

De buitengewone leden nemen deel aan de werkzaamheden met betrekking tot:

de begrooting en de rekening van *Nederlandsch-Indië*;

de regeling der bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der Indische rekeningen;

het aangaan van geldleeningen ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië*, voor zoover zulks krachtens ordonnantie geschiedt;

zoodanige andere onderwerpen als door den Koning worden aangewezen.

Aan die werkzaamheden deelnemende, hebben de buitengewone leden gelijke bevoegdheid als de leden

De Raad mag over de in het vorig lid bedoelde onderwerpen niet beraadslagen, noch advies uitbrengen, zoo niet, behalve den vice-president, ten minste twee leden en twee buitengewone leden tegenwoordig zijn. Wanneer bij dringende werkzaamheden van den Raad aan dat vereischte, voor zoover de buitengewone leden betreft, niet kan worden voldaan tengevolge van ziekte, tijdelijke afwezigheid of andere omstandigheden, voorziet de Gouverneur-Generaal daarin door, voor zooveel noodig, waarnemende buitengewone leden te benoemen.

Artikel 7 *a*. De Raad wordt bijgestaan door eenen secretaris.

De Gouverneur-Generaal kan het voorzitterschap van den Raad opdragen aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal en kan het zelf bekleeden, zoo dikwijls hij het noodig oordeelt. Zij hebben alleen eene raadgevende stem.

De Gouverneur-Generaal of, ingevolge zijne machtiging, de vice-president kan een of meer der buitengewone leden oproepen tot deelneming aan andere werkzaamheden van den Raad dan in het tweede lid van artikel 7 bedoeld. De buitengewone leden hebben alsdan slechts eene raadgevende stem.

De Gouverneur-Generaal kan ambtenaren, alsmede officieren der zee- of landmacht, gelasten de vergaderingen van den Raad bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

Tegenwoordige redactie.

Artikel 3 (*lid* 1 *en* 2). De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene met de Indische Regeering om winst of voordeel aangegane overeenkomst.

Hij mag geene schuldvorderingen ten laste van *Nederlandsch-Indië* koopen.

Artikel 7. Er is een Raad van *Nederlandsch-Indië*, bestaande uit eenen vice-president en vier leden.

Hij wordt bijgestaan door eenen secretaris.

De Gouverneur-Generaal kan het voorzitterschap van den Raad opdragen aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal en kan het zelf bekleeden, zoo dikwijls hij dit noodig oordeelt. Zij hebben alleen eene raadgevende stem.

De Gouverneur-Generaal kan, in bijzondere gevallen, andere ambtenaren, alsmede officieren der zee- of landmacht, gelasten de vergaderingen van den Raad bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

Het reglement van orde voor 's Raads vergaderingen, wordt door den Koning vastgesteld. Het behelst de verplichting tot geheimhouding, in zoover het algemeen belang dit vordert.

Artikel 7 *b*. De vergaderingen van den Raad tot het vaststellen van zijne adviezen omtrent de aangelegenheden, bedoeld bij het tweede lid van artikel 7, worden in het openbaar gehouden. In die vergaderingen zijn de bij de voorstellen betrokken Directeuren, aanwezig tot het geven van mondelinge inlichtingen.

De vice-president, de leden en de buitenwone leden van den Raad zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de openbare vergaderingen van den Raad hebben gezegd of schriftelijk aan den Raad hebben medegedeeld.

Door den Koning worden twee reglementen van orde voor den Raad vastgesteld: een voor de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid van artikel 7 en een voor de overige werkzaamheden. Beide reglementen behelzen de verplichting tot geheimhouding, voor zoover het algemeen belang dat vordert. Het eerste wordt door plaatsing in het *Staatsblad van Nederlandsch-Indië* openbaar gemaakt.

Artikel 8. De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* moeten Nederlander zijn en den ouderdom van 30 jaren bereikt hebben.

Zij worden door den Koning benoemd en ontslagen.

De buitengewone leden worden buiten 's Lands dienst gekozen. Als zoodanig genieten zij geene bezoldiging en zij kunnen ook geene bezoldigde betrekking in 's Lands dienst bekleeden. De door hen te genieten vergoeding voor reis- en verblijfkosten wordt door den Koning geregeld.

Zij worden benoemd voor vijf jaren doch zijn bevoegd om te allen tijde ontslag te vragen. Zij kunnen door den Koning van hun buitengewoon lidmaatschap worden ontheven:

a. bij gebleken ongeschiktheid door ouderdom of aanhoudende ziels- of lichaamsziekte;

b. wanneer zij onder curateele zijn gesteld;

c. wanneer zij zijn verklaard in staat van faillissement of wegens schulden zijn gegijzeld;

d. wegens wangedrag of onzedelijkheid of bij voortdurende achteloosheid in de waarneming hunner functiën;

e. wanneer zij tot vrijheidsstraf of tot zwaardere straf zijn veroordeeld; uitgezonderd wordt echter de vrijheidsstraf, die geldboete vervangt en die wegens overtreding van politie is opgelegd;

f. wanneer zij *Nederlandsch-Indië* voor langer dan drie maanden verlaten.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den Gouverneur-Generaal, den Luitenant-Gouverneur-Generaal, den vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad.

Die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, kan zijne bediening niet behouden zonder vergunning van den Koning.

De zwagerschap houdt op door het overlijden der vrouw, die haar veroorzaakte.

Artikel 9. De vice-president en de leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* mogen geene andere bezoldigde betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.

Artikel 3 is op hen van toepassing.

Aan het bestaande artikel 10 *toe te voegen:*

Wanneer een buitengewoon lid moet worden benoemd, wordt door den Gouverneur-Generaal op gelijke wijze gehandeld als in het eerste lid van dit artikel is omschreven.

Artikel 8. De vice-president en de leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* moeten Nederlanders zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Zij worden door den Koning benoemd en ontslagen.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den Gouverneur-Generaal, den Luitenant-Gouverneur-Generaal en den vice-president of leden van den Raad, noch tusschen den vice-president en de leden onderling.

Die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, kan zijne bediening niet behouden zonder vergunning van den Koning.

De zwagerschap houdt op door het overlijden der vrouw, die haar veroorzaakte.

Artikel 9. De vice-president en de leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* mogen geene andere staatsambten bekleeden.

Het bepaalde bij art. 3 is op hen toepasselijk.

Artikel 10. Tot het vervullen eener opengevallene plaats in den Raad van *Nederlandsch-Indië*, wordt door den Gouverneur-Generaal, na overleg met den Raad, binnen dertig dagen, eene met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen, aan den Minister van Koloniën gezonden.

Indien de belangen van 's Lands dienst dringend vorderen dat de opengevallene plaats inmiddels worde vervuld, draagt de Gouverneur-Generaal aan een der aanbevolenen de waarneming op van het lidmaatschap van den Raad.

Dusdanige tijdelijke waarneming heeft altijd plaats, wanneer bij gebreke daarvan het getal der dienstdoende leden van den Raad, de vice-president daaronder begrepen, minder dan drie zou bedragen.

Artikel 11. De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* leggen, vóór de aanvaarding hunner bediening, in handen van den Koning of van den Gouverneur-Generaal, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot vice-president (lid, buitengewoon lid) van den Raad van *Nederlandsch-Indië* benoemd te worden, directelijk of indirectelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, directelijk of indirectelijk.

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan den Koning, eerbied voor en gehoorzaamheid aan den Gouverneur-Generaal, als des Konings vertegenwoordiger.

„Ik zweer (beloof) dat ik, door mijne daden en raadgevingen, naar mijn vermogen zal medewerken tot bevordering van de welvaart van *Nederlandsch-Indië*.

„Ik zweer (beloof) dat ik het Reglement op het beleid der regeering van en alle andere voor *Nederlandsch-Indië* geldende verordeningen getrouwelijk zal nakomen, en dat ik mij in alles zal gedragen, zooals een braaf en eerlijk vice-president (lid, buitengewoon lid) van den Raad van *Nederlandsch-Indië* betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!
(„Dat beloof en verklaar ik.)"

Deze eed (verklaring en belofte) wordt mede door den waarnemenden vice-president en de waarnemende leden en buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* afgelegd.

Artikel 28. De Gouverneur-Generaal vraagt het advies van den Raad van *Nederlandsch-Indië* over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waar hij dit noodig oordeelt.

Tot die raadpleging is hij verplicht ten aanzien van:

a. alle instructiën en reglementen, het algemeen of gewestelijk bestuur betreffende, op zijnen last ontworpen;
b. de toepassing van art. 44 van dit Reglement en in het algemeen van elke regeling der staatkundige betrekkingen met Indische vorsten en volken;
c. de algemeene strekking der maatregelen door het burgerlijk gezag genomen of te nemen in geval van oorlog of opstand;
d. buitengewone maatregelen van gewichtigen aard, en
e. benoemingen tot gewichtige ambten, ter aanwijzing van den Koning.

De Gouverneur-Generaal alleen beslist en geeft van zijn besluit kennis aan den Raad.

Wanneer de Raad van *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal is gehoord, wordt daarvan melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

Artikel 11. De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* leggen, vóór de aanvaarding hunner bediening, in handen van den Koning of van den Gouverneur-Generaal, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot vice-president (lid, buitengewoon lid) van den Raad van *Nederlandsch-Indië* benoemd te worden, directelijk of indirectelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, directelijk of indirectelijk.

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan den Koning, eerbied voor en gehoorzaamheid aan den Gouverneur-Generaal, als des Konings vertegenwoordiger.

„Ik zweer (beloof) dat ik, door mijne daden en raadgevingen, naar mijn vermogen zal medewerken tot bevordering van de welvaart van *Nederlandsch-Indië*.

„Ik zweer (beloof) dat ik het reglement op het beleid der regeering van en alle andere voor *Nederlandsch-Indië* geldende verordeningen getrouwelijk zal nakomen, en dat ik mij in alles zal gedragen, zooals een braaf en eerlijk vice-president (lid) van den Raad van *Nederlandsch-Indië* betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!
(„Dat beloof en verklaar ik.)"

Deze eed wordt mede door den waarnemenden vice-president en de waarnemende leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* afgelegd.

Artikel 28. De Gouverneur-Generaal vraagt het advies van den Raad van *Nederlandsch-Indië* over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waar hij dit noodig oordeelt.

Tot die raadpleging is hij verplicht ten aanzien van:

a. alle instructiën en reglementen, het algemeen of gewestelijk bestuur betreffende, op zijnen last ontworpen;
b. de toepassing van art. 44 van dit reglement en in het algemeen van elke regeling der staatkundige betrekkingen met Indische vorsten en volken;
c. de algemeene begrooting van ontvangsten en uitgaven;
d. de algemeene strekking der maatregelen door het burgerlijk gezag genomen of te nemen in geval van oorlog of opstand;
e. buitengewone maatregelen van gewichtigen aard; en
f. benoemingen tot gewichtige ambten, ter aanwijzing van den Koning.

De Gouverneur-Generaal alleen beslist en geeft van zijn besluit kennis aan den Raad.

Wanneer de Raad van *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal is gehoord, wordt daarvan melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

Artikel 30. Wanneer de Gouverneur-Generaal, in de gevallen waarin overeenstemming wordt gevorderd, zich niet vereenigt met het advies van den Raad van *Nederlandsch-Indië*, wordt de uitspraak des Konings door hem ingeroepen.

De Gouverneur-Generaal kan, zonder die uitspraak af te wachten, de door hem noodig gekeurde maatregelen op eigen gezag en verantwoordelijkheid nemen, wanneer hij oordeelt, dat langer verwijl de veiligheid of de rust van *Nederlandsch-Indië* of andere gewichtige algemeene belangen zou in gevaar brengen.

Alvorens die maatregelen worden genomen, deelen de Gouverneur-Generaal, de vice-president en de leden van den Raad elkander schriftelijk hunne gevoelens mede. Het onderwerp wordt daarna opnieuw aan eene beraadslaging in den Raad, onder het voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal, onder-

Aan het bestaand artikel 30 *toe te voegen:*

Ook de op Java en Madoera aanwezige buitengewone, en voor zooveel noodig de aldaar vertoevende waarnemende buitengewone leden, worden (voor zoover hunne aanwezigheid aldaar den Raad bekend is) ter deelneming aan deze beraadslaging opgeroepen, in die gevallen, waarin zij, krachtens het tweede lid van artikel 7, aan de werkzaamheden van den Raad hebben deelgenomen.

Artikel 30 *a.* Artikel 30 is niet van toepassing ten aanzien van de ordonnantiën tot vaststelling van de begrooting van *Nederlandsch-Indië*. Wanneer de Gouverneur-Generaal zich niet vereenigt met het advies van den Raad van *Nederlandsch-Indië* over een ontwerp van zoodanige ordonnantie, wordt het hoofdstuk, waarover dat ontwerp handelt, bij de wet vastgesteld.

Aan het bestaand artikel 34 *toe te voegen:*

De Raad is bevoegd om landsdienaren uit te noodigen 's Raads vergaderingen bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

Aan het bestaand artikel 36 *toe te voegen:*

Hij bezit gelijke bevoegdheid ten aanzien van de buitengewone leden van den Raad, doch alleen voor zoover zij bereid zijn om de opdracht te aanvaarden.

Artikel 61. De Gouverneur-Generaal vestigt zijne bijzondere aandacht op de bosschen van djati-hout. Hij zorgt, dat de rechten van eigendom van den Lande op alle dusdanige bosschen, niet bij verkoop of op eenige andere wijze aan bijzondere personen afgestaan, worden gehandhaafd en dat het in stand houden of uitbreiden dier bosschen en de houtkap daarin door doeltreffende maatregelen worden geregeld.

Artikel 64. De verschillende takken van het algemeen bestuur worden, onder de bevelen en het oppertoezicht van den Gouverneur-Generaal, beheerd door directeuren, wier getal, werkkring en bevoegdheid worden bepaald door den Koning.

Artikel 95. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof kunnen door den Koning uit hun ambt worden ontzet:

a. enz.;

b. wanneer zij verklaard zijn in staat van faillissement of wegens schulden zijn gegijzeld;

Artikel 100. De vice-president, de leden en de buitengewone leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië*, en zoodanige ambtenaren als andere algemeene verordeningen aanduiden, staan te recht voor het Hooggerechtshof, wegens misdrijven en overtredingen, gedurende den tijd hunner functiën begaan.

Artikel 101. Met uitzondering van het geval van voorloopige aanhouding bij ontdekking op heeterdaad, kan tegen de in het vorig artikel bedoelde personen geen bevel van gevangenneming worden ten uitvoer gelegd, en, in het geval van ambtsmisdrijf, geene vervolging plaats hebben dan nadat daartoe door den Gouverneur-Generaal, op den voet en de wijze bij algemeene verordening omschreven, machtiging is verleend.

---

worpen. De Gouverneur-Generaal stemt in dit geval mede en heeft, bij staking, eene beslissende stem.

Ter deelneming aan deze beraadslaging worden de leden van den Raad opgeroepen, die ingevolge art. 36 afwezend zijn, en zich op de eilanden *Java* en *Madoera* bevinden. Zij zijn gehouden onverwijld aan die oproeping te voldoen.

Artikel 34. Alle colleges en landsdienaren, geene uitgezonderd, zijn verplicht aan den Raad van *Nederlandsch-Indië*, op zijne aanvrage, inlichtingen te geven omtrent de feiten, wier kennis vereischt wordt voor de adviezen, door den Gouverneur-Generaal van den Raad gevraagd.

Artikel 36. De Gouverneur-Generaal kan aan de leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië* bijzondere commissiën opdragen en hen met zendingen in *Nederlandsch-Indië* belasten, mits behalve de vice-president, twee leden ter hoofdplaats aanwezig blijven.

Artikel 61. De Gouverneur-Generaal vestigt zijne bijzondere aandacht op de bosschen van djati-hout. Hij zorgt, dat de rechten van eigendom des Rijks op alle dusdanige bosschen, niet bij verkoop of op eenige andere wijze aan bijzondere personen afgestaan, worden gehandhaafd; en dat het in stand houden of uitbreiden dier bosschen en de houtkap in dezelven door doeltreffende maatregelen worden geregeld.

Artikel 64. De verschillende takken van het algemeen burgerlijk bestuur worden, onder de bevelen en het oppertoezicht van den Gouverneur-Generaal, beheerd door directeuren, wier getal, werkkring en bevoegdheid worden bepaald door den Koning.

Artikel 95. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof kunnen door den Koning uit hun ambt worden ontzet:

a. enz.;

b. wanneer zij verklaard zijn in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen of wegens schulden zijn gegijzeld;

Artikel 100. De vice-president en de leden van den Raad van *Nederlandsch-Indië*, en zoodanige ambtenaren als algemeene verordeningen aanduiden, staan te recht voor het Hooggerechtshof, wegens misdrijven en overtredingen, gedurende den tijd hunner functiën begaan.

Artikel 101. Met uitzondering van het geval van voorloopige aanhouding bij ontdekking op heeterdaad, kan tegen de ambtenaren in het vorig artikel bedoeld geen bevel van gevangenneming worden ten uitvoer gelegd, en, in het geval van ambtsmisdrijf, geene vervolging plaats hebben dan nadat daartoe door den Gouverneur-Generaal, op den voet en de wijze bij algemeene verordening omschreven, machtiging is verleend.

(181. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan zeven ontwerpen van wet, houdende naturalisatie van:

Hermann Heinrich Friedrich Becker,
Johann Heinrich Wilhelm Schute,
Hermann Arnold Max Marie Lammers,
Friedrich August Theodor August Warnecke,
Leon Kahn,
Hermann Paul Hugo Machemehl, en
Johann Anton Hermann Povel.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 18 Januari 1907.

WILHELMINA.

(181. 2.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. H. F. Becker, te Krommenie.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hermann Heinrich Friedrich Becker* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hermann Heinrich Friedrich Becker*, sigarenfabrikant, geboren te *Quakenbrück (Pruissen)* den 7 Februari 1864, wonende te *Krommenie* (provincie *Noordholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(181. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hermann Heinrich Friedrich Becker*, geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(*) Het verzoekschrift is, met de daarbij gevoegde bescheiden, ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden der Kamer.

(181. 4.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. H. W. Schute, te Vught.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Heinrich Wilhelm Schute* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Heinrich Wilhelm Schute*, koopman, geboren te *Garen (Oldenburg)* den 17 Mei 1864, wonende te *Vught* (provincie *Noordbrabant*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(181. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Heinrich Wilhelm Schute* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Oldenburgsche Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(181. 6.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. A. M. M. Lammers, te Rotterdam.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hermann Arnold Max Marie Lammers* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hermann Arnold Max Marie Lammers*, arts, geboren te *Lage (Lippe)* den 28 September 1874, wonende te *Rotterdam* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(181. 7.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hermann Arnold Max Marie Lammers* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(181. 8.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van F. A. T. A. Warnecke, te Semarang.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Friedrich August Theodor August Warnecke* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n^{0}. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Friedrich August Theodor August Warnecke*, koopman, geboren te *Jennewitz (Mecklenburg-Schwerin)* den 8 Januari 1851, wonende te *Semarang (Ned. O.-Indië).*

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(181. 9.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Friedrich August Theodor August Warnecke* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Staatsburgerschap van Mecklenburg-Schwerin verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(181. 10.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van L. Kahn, te 's Gravenhage.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Leon Kahn* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n^{0}. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Leon Kahn*, koopman, geboren te *Schirrhofen (Elzas-Lotharingen)* den 15 Juni 1878, wonende te *'s Gravenhage* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(181. 11.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Leon Kahn* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Staatsburgerschap van Elzas-Lotharingen verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(181. 12.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. P. H. Machemehl, te Sawah-Loento.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hermann Paul Hugo Machemehl* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n^{0}. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hermann Paul Hugo Machemehl*, waarnemend schout voor de politie te *Sawah-Loento*, gouvernement Sumatra's Westkust *(Ned. O.-Indië)*, geboren te *Cönnern (Pruissen)* den 13 November 1861, wonende te *Sawah-Loento (Ned. O.-Indië).*

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(181. 13.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aan-

zien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hermann Paul Hugo Machemehl* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(181. 14.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. A. H. Povel, te Heemstede.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Anton Hermann Povel* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Anton Hermann Povel*, koopman, geboren te *Nordhorn (Pruissen)* den 3 Maart 1863, wonende te *Heemstede* (provincie *Noordholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(181. 15.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Anton Hermann Povel* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(181. 16.)

VERSLAG.

De wetsontwerpen tot naturalisatie van H. H. F. BECKER en zes anderen, onder dagteekening van den 18den Januari 1907 aan de Kamer aangeboden, hebben bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 16den April 1907.

VAN STYRUM.
VAN VEEN.
LOEFF.
VAN IDSINGA.
VAN WIJNBERGEN.

(182. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van artikel 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 18 Januari 1907.

WILHELMINA.

(182. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat wijziging en aanvulling van artikel 77 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50) tot regeling van het middelbaar onderwijs, zooals die is gewijzigd en aangevuld bij de wetten van 28 Juni 1876 (*Staatsblad* n°. 143), van 25 April 1879 (*Staatsblad* n°. 87), van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 78), van 28 Mei 1901 (*Staatsblad* n°. 123), van 22 Mei 1905 (*Staatsblad* n°. 141) en van 5 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 154) wenschelijk is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Artikel 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

1°. in het eerste lid van het artikel wordt onder „*d*" gelezen „het teekenen";

2°. aan het artikel wordt een vierde lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt de akte, onder *d* genoemd, gesplitst in onderscheidene akten, in de programma's waarvan tevens voor zooveel noodig het boetseeren kan worden opgenomen. Voorts wordt daarbij de bevoegdheid voor het geven van onderwijs bepaald, welke aan het bezit van elke dezer akten verbonden is."

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(182. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij Koninklijke boodschap van 6 Juli 1900 werd een ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van art. 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs ingediend, waarvan de strekking was te geraken tot eene betere regeling van de akten van bekwaamheid voor het geven van middelbaar onderwijs in teekenen (Gedrukte Stukken, Zitting Tweede Kamer 1899—1900, n°. **213**). Betreffende dit wetsontwerp verscheen op 18 October 1900 een Voorloopig Verslag (Gedrukte Stukken, Zitting 1900—1901, n°. **55**). Voor dat eene Memorie van Antwoord was ingezonden, trad in 1901 het toenmalig Kabinet af en op voorstel van het in zijne plaats optredend Kabinet werd het wetsontwerp ingetrokken.

Bij nadere overweging van het onderwerp kwam vervolgens ook de ambtsvoorganger van den ondergeteekende tot de overtuiging, dat eene verder doorgevoerde splitsing van de teekenakte, bedoeld in art. 77, sub *d*, der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs, door de eischen der practijk bepaald geboden werd. In het wetsontwerp tot wijziging en aanvulling der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs, ingediend bij Koninklijke boodschap van 19 September 1903, werd in art. 5 het ingetrokken voorstel weder opgenomen. Om aanstonds het terrein te effenen, weerlegde de Memorie van Toelichting, bladz. 10 en 11, tevens de bezwaren die in de vorige zittingperiode door de Tweede Kamer der Staten-Generaal tegen het voorstel waren aangevoerd in het onbeantwoord gebleven Voorloopig Verslag. Gevolg hiervan was, dat in het onder dagteekening van 19 Mei 1904 verschenen Voorloopig Verslag betreffende het nieuwe wetsontwerp, ten aanzien van dit onderdeel geen enkel bezwaar meer werd geopperd. Slechts werd eene nadere inlichting gevraagd ten opzichte van de plaats welke de akte voor boetseeren ten opzichte van het nieuwe stel teekenakten zoude innemen (Voorloopig Verslag, bladz. 9). Op bladz. 18 en 19 der bij brief van 22/26 September 1904 ingezonden Memorie van Antwoord werd de verlangde inlichting verstrekt. (De oorspronkelijke stukken betreffende dit wetsontwerp werden gedrukt onder n°. **64** der Zitting 1903—1904, de Memorie van Antwoord met de bijlagen daarvan onder n°. **17** der Zitting 1904—1905.)

Het wetsontwerp, waarvan bedoeld voorstel een onderdeel uitmaakte, vermocht echter niet het *Staatsblad* te bereiken. Nadat het gedurende de zitting 1904—1905 niet in openbare behandeling was genomen, werd het bij het optreden van het tegenwoordig Kabinet ingetrokken.

De urgentie van betere regeling van deze materie doet zich intusschen in de practijk immer meer gevoelen. De vraag naar goed onderlegde vakteekenleeraren wordt bij den krachtig toenemenden bloei van het vakonderwijs telken jare grooter en de eischen der examenprogramma's voor de akten middelbaar onderwijs M[1] en M[2], zooals die laatstelijk geregeld zijn bij Koninklijk besluit van 24 April 1885 (*Staatsblad* n°. 112), zijn op de vorming van die catogorie van leeraren niet berekend. Het onderwijs in hand- en rechtlijnig teekenen aan de hoogere burgerscholen is geheel verschillend van wat op het gebied van bouwkundig en werktuigkundig teekenen aan de vakscholen moet onderwezen worden. Mag den leeraar in rechtlijnig teekenen aan eerstbedoelde scholen de kennis van het teekenen op het gebied van hout- en metaalbewerking niet ten eenenmale ontbreken, voor den vakteekenleeraar zijn natuurlijk deze vakken hoofdzaak. Onhoudbaar nu is de toestand, volgens welken deze zóó uiteenloopende groepen van aanstaande docenten naar geheel dezelfde eischen volgens de bestaande programma's ge-

examineerd moeten worden. Geen wonder dat de opeenvolgende commissiën, belast met het afnemen van de examens voor de akten van bekwaamheid tot het geven van middelbaar onderwijs in het handteekenen en de perspectief, in het rechtlijnig teekenen en de perspectief en in het boetseeren, in hare verslagen met steeds meer klem er op aandringen, dat de tegenwoordige eischen voor de akten M[1] en M[2] zoodanig gewijzigd zullen worden, dat meer rekening gehouden zal kunnen worden met het onderwijs in hand- en lijnteekenen aan scholen voor vak- en kunstindustrieel onderwijs.

De thans geldende examenprogramma's zullen derhalve vervangen moeten worden door andere, welke in hare onderling verschillende omschrijving meer bepaald rekening houden met de behoefte der practijk aan onderscheiden soorten van teekenleeraren. Voorlichting omtrent de in die nieuwe programma's te stellen exameneischen zal gezocht worden bij eene commissie van deskundigen, in welke de verschillende richtingen op het gebied van teekenonderwijs vertegenwoordigd zullen zijn. Vooraf moet echter gaan eene wijziging en aanvulling van artikel 77 in den door beide ambtsvoorgangers van ondergeteekende bedoelden zin en volgens het hierbij weder ingediend wetsontwerp. Bij de tegenwoordige redactie toch van art 77, sub *d*, zouden de in te stellen nieuwe teekenakten een wettelijken grondslag niet bezitten.

Houdt dit wetsontwerp met de belangen van het vakonderwijs dus op het nauwst verband, de ondergeteekende meent, dat dit voorstel op eene latere regeling van het vakonderwijs niet mag wachten en in het tot stand brengen van zoodanige regeling ook niet vertraging zal veroorzaken. De thans voorgestelde wijziging toch, waarmede in een hoogst urgent belang aanstonds kan worden voorzien, kan in geen enkel opzicht geacht worden op de te verwachten voorstellen der zoogenaamde ineenschakelingscommissie vooruit te loopen. Wettelijke regeling daarentegen van het vakonderwijs in zijn geheel kan eerst worden aangevat, wanneer de voorstellen dier Staatscommissie zullen kunnen worden overzien, wijl het vakonderwijs aan alle zijden aan andere onderdeelen van het onderwijs grenst.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
P. RINK.

(182. 4.)

VERSLAG.

Verscheidene leden verklaarden zich ingenomen met de indiening van dit wetsontwerp; zij juichten het toe, dat de Regeering deze partieele wijziging niet heeft uitgesteld tot het tijdstip, waarop een algemeene herziening van de wet op het middelbaar onderwijs aan de orde zal komen en oordeelden dat zulk een gedragslijn meer verdiende in practijk te worden gebracht. Met den Minister waren deze leden van meening, dat de ontwikkeling van het vakonderwijs de voorgestelde wetswijziging zeer gewenscht maakt.

Andere leden verklaarden met het wetsontwerp te kunnen meegaan, maar gaven daarbij hunne bevreemding er over te kennen, dat de Minister zich tot deze vrij onbelangrijke wijziging bepaalt. Zij brachten in herinnering, dat het plan van een omvangrijker herziening, zooals het vorig Kabinet bij de Staten-Generaal aanhangig heeft gemaakt, vrij algemeene instemming in den lande heeft gevonden en stelden de vraag of deze Regeering, die het wetsontwerp van haar voorgangster heeft teruggenomen, voornemens is een nieuwe algemeene herziening der wet in te dienen. Zoo ja, dan vroeg men of die indiening spoedig kan worden verwacht.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende dat de Minister de gedane vraag alsnog zal willen beantwoorden, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare behandeling van het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 26sten April 1907.

TROELSTRA.
THOMSON.
KETELAAR.
DUYMAER VAN TWIST.
DE WAAL MALEFIJT.

(182. 5.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 7 Mei 1907).

Het verheugde den ondergeteekende te vernemen, dat het wetsontwerp bij verscheidene leden een gunstig onthaal heeft gevonden en dat zij instemmen met het denkbeeld, de wijziging en aanvulling van artikel 77 der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs bij partieele wetswijziging ter hand te nemen, in afwachting van eene latere meer algemeene herziening der wet.

Ter beantwoording van de door andere leden gestelde vraag, of de Regeering voornemens is een voorstel tot die meer algemeene herziening der wet te doen volgen en — zoo ja — of dit voorstel spoedig mag worden te gemoet gezien, zij het ondergeteekende veroorloofd te verwijzen naar de slotalinea van de Memorie van Toelichting, behoorende bij dit wetsontwerp, zoomede naar hetgeen door hem in de Memorie van Antwoord betreffende hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 (bladz. 62 en 63) schriftelijk, en in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 13 December 1906 (*Handelingen* 1906—1907, bladz. 933—935) mondeling dienaangaande werd medegedeeld. Hij vleit zich, dat eene nadere kennisneming van deze stukken den hierbedoelden leden het antwoord op de door hen gestelde vragen volledig zal verschaffen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
P. RINK.

Adres J. Carri, gewezen hospitaalbediende van het Ned.-Ind. leger te Ambarawa, om verhooging van gagement.

(183 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, 17 Januari 1907.

Ter voldoening aan het verlangen der Kamer, mij medegedeeld bij uwen brief van 23 November jl., n°. 98, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hierbij eene Nota van Inlichtingen aan te bieden, naar aanleiding van het adres van den gewezen hospitaalbediende van het Nederlandsch-Indische leger J. CARRI, houdende bezwaar tegen het bedrag van het hem toegelegde gagement.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(183. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

Blijkens de ten requeste in originali overgelegde ministerieele resolutie van 12 September 1905 is den adressant JOSEPH CARRI, bij Gouvernementsbesluit van 15 Januari 1873, n°. 7, een gagement van *honderd veertig gulden* 's jaars toegekend, en werd hij — daarna weder in dienst getreden en dien dienst twee jaren later opnieuw verlatende — te recht in het genot van dàt gagement hersteld.

Nu legt hij ten requeste mede over een, hem in 1873, te Harderwijk — voordat hij zich aldaar op nieuw voor den kolonialen militairen dienst verbond —, uitgereikt, bewijs van ophouding van betaling, waarin abusievelijk is vermeld, dat hem bij Gouvernementsbesluit „van 15 April 1873 n°. 11 een jaarlijksch gagement van f 165 — is toegestaan".

Blijkbaar heeft men zich bij het werfdepot — waar men destijds onder de eerste overweldigende drukte verkeerde van de werving in het belang van 2de expeditie tegen Atjeh, — vergist bij het opmaken van het bedoelde bewijs van ophouding van betaling, en daarbij JOSEPH CARRI verward met zijn kameraad JOSEPH EVERENS, die met hem met hetzelfde schip uit Oost-Indië was teruggekeerd, en krachtens Gouvernementsbesluit van 15 April 1873 n°. 11 in het genot trad van een gagement van *honderd vijf en zestig gulden* 's jaars.

Als bewijsstuk voor des adressants vermeende aanspraken op een hooger gagement kan dit stuk natuurlijk niet dienen.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(183. 3.)

VERSLAG DER COMMISSIE.

De Commissie in wier handen is gesteld de Nota van Inlichtingen van den heer Minister van Koloniën betreffende een adres van J. Carri, gewezen hospitaalbediende van het Ned.-Indische leger te Ambarawa, houdende verzoek om verhooging van gagement, heeft de eer het navolgende te rapporteeren.

De adressant Joseph Carri heeft zijn verzoek om verhooging van gagement gegrond op een bewijs van ophouding van betaling, waarin *abusievelijk* is vermeld dat hem bij Gouvernementsbesluit van 15 April 1873 n°. 11 een jaarlijksch gagement van f 165 is toegestaan.

Volgens mededeeling van den Minister toch is, bij genoemd Gouvernementsbesluit, niet Joseph Carri maar Joseph Everens, die met Carri op hetzelfde schip uit Oost-Indië was teruggekeerd, in het genot gesteld van een gagement van f 165 's jaars.

Carri heeft dus als eenig bewijs van zijne vermeende aanspraak op een hooger gagement dan f 140 een stuk overgelegd dat bij 't Werfdepot foutief was opgemaakt.

De Commissie heeft dientengevolge de eer aan de Kamer voor te stellen, den Minister, onder overlegging van een exemplaar van dit rapport, dank te zeggen voor de gegeven inlichtingen.

Aldus vastgesteld 22 Mei 1907.

VAN VLIJMEN.
VAN DE VELDE.
IJZERMAN.
MEES.
BOGAARDT.

(184. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot voorziening in het gemis van de dubbelen der registers van den burgerlijken stand, gehouden aan het consulaat te *San Francisco*, welke bij de vernietiging van het consulaatsgebouw door de ramp van 18 April 1906 zijn verloren gegaan.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 21 Januari 1907.

WILHELMINA.

(184. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, maatregelen te treffen ter voorziening in het gemis van de dubbelen der registers van den burgerlijken stand, gehouden aan het consulaat te *San Francisco*, welke bij de vernietiging van het consulaatsgebouw door de ramp van 18 April 1906 zijn verloren gegaan;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Ter vervanging van de in den bij deze wet gevoegden staat vermelde dubbelen van de registers van den burgerlijken stand, gehouden aan het consulaat te *San Francisco*, welke bij de vernietiging van het consulaatsgebouw door de ramp van 18 April 1906 zijn verloren gegaan, wordt van de andere dubbelen een afschrift gemaakt door den griffier bij de arrondissements-rechtbank te *'s Gravenhage*.

Op die afschriften is artikel 15 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing.

Artikel 2.

De akten worden achter elkander zonder witte tusschenvakken in de registers ingeschreven.

Niets vermag bij verkorting of in cijfers worden uitgedrukt, voor zooverre dit niet in het oorspronkelijke register is geschied.

Artikel 3.

Veranderingen en bijvoegingen worden op den kant der akte geschreven, met verwijzing door een kennelijk teeken naar de plaats, waar zij behooren, en aanduiding van het getal der te voegen woorden of letters.

Doorhalingen geschieden op zoodanige wijze, dat het schrift leesbaar blijft; elke doorhaling wordt met opgave van het getal der doorgehaalde woorden of letters en van den regel, waarin zij is geschied, op den kant der akte vermeld.

Artikel 4.

De griffier waarmerkt de op den kant der akten gestelde aanteekeningen en teekent elk register, onmiddellijk achter de laatst daarin voorkomende akte, voor afschrift.

Artikel 5.

Het afschrift wordt door den president der arrondissements-rechtbank te *'s Gravenhage* of door een daartoe door dezen aan te wijzen rechter met het oorspronkelijke register vergeleken.

Hij, die de vergelijking doet, waarmerkt de op den kant der akten gestelde aanteekeningen en stelt aan het slot van elk register, onmiddellijk achter de handteekening van den griffier, eene onderteekende verklaring, dat het afschrift door hem met het oorspronkelijkel is vergeleken en eensluidend bevonden.

Artikel 6.

De afschriften worden overgebracht naar het consulaat te *San Francisco* en treden in de plaats van de verloren gegane dubbelen.

Artikel 7.

Voor het maken van de in artikel 1 dezer wet bedoelde afschriften wordt aan den griffier bij de arrondissements-rechtbank te *'s Gravenhage* de volgende belooning toegekend:

voor het afschrift van eene geboorte-akte *zeven en een halve cent*

voor het afschrift van eene huwlijks-akte *vijftien cents*;

voor het afschrift van eene akte van overlijden *zeven en een halve cent.*

De kosten van drukwerk voor formulieren en van inbinden van de registers kunnen bovendien worden in rekening gebracht.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Justitie,

STAAT van de dubbelen der registers van den burgerlijken stand van den consulairen post te San-Francisco, waarvan een afschrift moet worden gemaakt.

Registers van geboorten over de jaren 1873 tot en met 1883.

Registers van overlijden over de jaren 1873 tot en met 1883.

Registers van huwelijken en echtscheidingen over de jaren 1873 tot en met 1878. (1)

Registers van alle akten te zamen over de jaren 1884 tot en met 1888 en 1890 tot en met 1903. (2)

(1) Van de registers van 1879—1883, die geen enkele akte hebben bevat, is geen dubbel aanwezig.

(2) Van de registers van 1889 en van 1904— April 1906, die geen enkele akte hebben bevat, is geen dubbel aanwezig.

(184. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de aardbeving en den ten gevolge daarvan ontstanen grooten brand, waardoor San-Francisco in April 1906 werd geteisterd, werd het gebouw, waarin zich het Nederlandsche consulaat met zijne archieven bevond, vernietigd.

Op grond van art. 1, sub *a*, der wet van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* n°. 91), houdende regeling van de bevoegdheid der consulaire ambtenaren tot het opmaken van burgerlijke akten en van de consulaire rechtsmacht, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 7 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 203), werd bij art. 3 van het Koninklijk besluit van 19 September 1872 (*Staatsblad* n°. 93) en laatstelijk door het Koninklijk besluit van 29 Augustus 1894 (*Staatsblad* n°. 146) aan het consulaat de bevoegdheid tot het opmaken van akten van den burgerlijken stand toegekend; ook de krachtens art. 14, lid 3, der wet van 1871, in de archieven van het consulaat bewaard wordende dubbelen der registers van den burgerlijken stand, waarvan de andere dubbelen, ingevolge dezelfde wetsbepaling, berusten ter griffie van de arrondissements-rechtbank te 's Gravenhage, gingen met die archieven verloren.

De consulaire registers van den burgerlijken stand worden, behoudens de in de wet van 1871 gemaakte uitzonderingen, krachtens art. 14, lid 2, dier wet, gehouden op de wijze bij het Burgerlijk Wetboek voorgeschreven. Evenmin als de wet van 1871 bepaalt nu het Burgerlijk Wetboek hoe te handelen als één der dubbelen der registers is verloren gegaan. Tot tweemalen toe, ter zake van den brand te Maastricht in 1886, en dien te Alkmaar in 1890, heeft de wetgever zelf voorgeschreven hoe in de plaats van de verloren dubbelen nieuwe moesten worden gemaakt; zulks geschiedde bij de wetten van 4 Juli 1887 (*Staatsblad* n°. 110) en van 15 April 1891 (*Staatsblad* n°. 83).

Ter vervanging der te San-Francisco verloren dubbelen is dus wettelijke voorziening eveneens vereischt; daartoe strekt het onderhavige wetsontwerp, dat zich, behoudens eenige kleine wijzigingen, geheel aansluit bij de zooeven genoemde wetten van 1887 en 1891.

Niet alle verbrande dubbelen zullen kunnen worden vervangen.

Art. 14 der consulaire wet bepaalt, dat de door de consulaire ambtenaren opgemaakte akten van den burgerlijken stand in één of meer registers kunnen worden ingeschreven. Door de consulaire ambtenaren van den burgerlijken stand in de Vereenigde Staten van Amerika werden tot aan het jaar 1884 deze akten ingeschreven in vier registers, n.l. een register van geboorten, een register van huwelijksaangiften en -afkondigingen, een register van huwelijksvoltrekking en een register van overlijden.

Daar er betrekkelijk weinig gebruik werd gemaakt van den consulairen burgerlijken stand en de registers dus zeer weinig akten bevatten, veroorzaakte de verdeeling dier weinige akten over vier registers eenen onnoodigen administratieven omslag. Sedert 1884 is dan ook van de bevoegdheid, gegeven in art. 14 voornoemd, gebruik gemaakt door alle akten in één algemeen register in te schrijven. De loopende geboorte-, huwelijksaangifte- en afkondigings-, huwelijksvoltrekkings- en overlijdensregisters werden toen ingetrokken en algemeene registers aan de betrokken consulaire posten verstrekt. Krachtens meergemeld art. 14, 3de lid, moet een der dubbelen van de registers aan den Minister van Buitenlandsche Zaken worden ingezonden, en krachtens de aan de consulaire ambtenaren dienaangaande verstrekte instructies geschiedt dit aan het einde van een jaar, waarin eene akte in het register is ingeschreven. Is geene akte ingeschreven, dan sluit de consulaire ambtenaar van den burgerlijken stand het register op 31 December en heropent het op 1 Januari; hiervan moet hij kennis geven aan den Minister van Buitenlandsche Zaken. Blijkens de mededeelingen van den consulairen post te San-Francisco nu is aan dien post gedurende de jaren 1879—1883 geen huwelijk gesloten, zoodat de registers van huwelijksaangifte en -afkondiging en die van huwelijksvoltrekking geen akten bevatten.

Toen dus, zooals boven is vermeld, op 1 Januari 1884 alle loopende registers door één algemeen werden vervangen, werden de registers van huwelijksaangifte en -afkondiging, alsmede die van huwelijksvoltrekking, hoewel geen akten bevattende, ingezonden aan het Departement van Buitenlandsche Zaken, daar zij niet meer heropend konden worden naast de nieuw ingevoerde algemeene registers. Deze registers zijn, daar zij geheel waardeloos waren, aan het Departement vernietigd.

Door art. 1 der wet van 16 December 1888 (*Staatsblad* n°. 204), is het tweede lid van art. 14 der wet van 1871 gewijzigd in dier voege, dat de consulaire registers van den burgerlijken stand niet meer door de Nederlandsche gezanten of consulaire ambtenaren daartoe voor ieder consulaat door den Koning aangewezen, maar door eenen door den Minister van Buitenlandsche Zaken daartoe aan te wijzen ambtenaar van dat Departement zouden worden gewaarmerkt en gekantteekend.

Dientengevolge werden de nog op de oude wijze gewaarmerkte en gekantteekende registers voor 1889 den 31sten December van dat jaar definitief afgesloten en een der dubbelen daarvan ingezonden aan het Departement van Buitenlandsche Zaken. De consulaire post te San-Francisco had in het jaar 1889 geene akte ingeschreven, weshalve ook het ingezonden dubbel van dit register, daar het geheel waardeloos was, vernietigd is.

Over de jaren 1904 en 1905 werden te San-Francisco geene akten ingeschreven. De beide dubbelen van dat register waren derhalve 1 Januari 1904 geopend, 31 December van dat jaar gesloten, 1 Januari 1905 heropend, 31 December 1905 wederom gesloten en 1 Januari 1906 nogmaals geopend. Beide dubbelen bevonden zich dus tijdens den brand in het consulaatsgebouw en zijn met dit gebouw vernietigd.

Bij verlies of vernietiging, geheel of gedeeltelijk, van registers maakt de consulaire ambtenaar van den burgerlijken stand volgens de algemeene instructie op den consulairen burgerlijken stand, 1890, § 24, een proces-verbaal daarvan op in dubbel.

Het eene exemplaar legt hij in het consulair archief, het andere zendt hij onverwijld aan den Minister van Buitenlandsche Zaken. Uit het dienovereenkomstig door den consul der Nederlanden te San-Francisco aan den eerstondergeteekende gezonden proces-verbaal blijkt nu, dat in het register voor 1906 geen akten waren ingeschreven op het oogenblik van den brand.

Resumeerende blijkt dus, dat de ingezonden dubbelen der huwelijksvoltrekkings-registers van den consulairen post te San-Francisco over de jaren 1879—1883 en van het algemeene register van den burgerlijken stand over het jaar 1889 aan het Departement van Buitenlandsche Zaken zijn vernietigd, daar zij geene akte bevatten en dus waardeloos waren, en voorts, dat de beide dubbelen van het register over 1904, 1905 en de eerste vier maanden van 1906 door den brand van het consulaatsgebouw te San-Francisco zijn verloren gegaan, doch dat dit register geen akte bevatte. Dubbelen van alle overige registers bevinden zich aan de griffie van de arrondissements-rechtbank te 's Gravenhage en staan vermeld op den bij het wetsontwerp gevoegden staat.

Van de zich mede ter griffie dier rechtbank bevindende huwelijksaangifte- en huwelijksafkondigings-registers, gehouden aan meergemelden consulairen post, zal geen afschrift behoeven te worden gemaakt, daar van deze registers, volgens art. 14 der wet van 1871, in verband met art. 14 Burgerlijk Wetboek, geen dubbelen behoeven te worden gehouden.

Ten einde alle mogelijke misverstand te voorkomen, is in art. 6, lid 1, van het ontwerp bepaald, dat de afschriften zullen worden overgebracht naar het consulaat te San-Francisco.

Het tweede lid van art. 6 der bovenvermelde wetten van 1887 en 1891, luidende: „Zoolang de oorspronkelijke dubbelen aanwezig zijn, worden alleen daaruit uittreksels afgegeven", is niet overgenomen. Het aanvragen van uittreksels te 's Gravenhage zal toch den belanghebbenden, die meestal in Californië zullen wonen, door het noodzakelijk tijdverlies, dikwijls zeer onaangenaam zijn, terwijl de waarborgen, bij deze wet geëischt, van dien aard mogen heeten, dat gerust uit de nieuwe dubbelen aanstonds uittreksels kunnen afgegeven worden.

Artt. 7 en 8 der beide wetten behoeven niet te worden overgenomen, aangezien van overbrengen der behouden registers naar de griffie der rechtbank in het onderhavig geval geen sprake is, daar toch niet de dubbelen ter griffie, maar die uit San-Francisco verloren zijn.

Kwijtschelding van zegelrechten voor de te maken afschriften is verleend bij Koninklijk besluit van 29 October 1906 n°. 31.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(184. 4.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot voorziening in het gemis van de dubbelen der registers van den burgerlijken stand, gehouden aan het consulaat te *San Francisco*, welke bij de vernietiging van het consulaatsgebouw door de ramp van 18 April 1906 zijn verloren gegaan, onder dagteekening van den 21sten Januari 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 3den Mei 1907.

LELY.
VAN KOL.
TAK.
VAN VUUREN.
HUBRECHT.

(185. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor de verbreeding van de Paardensteeg te *Leiden.*

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 22 Januari 1907.

WILHELMINA.

(185. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in het publiek belang der gemeente *Leiden* verbreeding van de Paardensteeg aldaar noodig is;

Gelet op de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Wij verklaren, dat het algemeen nut de onteigening vordert ten name van de gemeente *Leiden* van eigendommen in die gemeente noodig voor de verbreeding van de Paardensteeg aldaar.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(185. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ter voorziening in de behoeften van het allengs aangroeiend verkeer en ter bevordering van de openbare veiligheid in de Paardensteeg te Leiden besloot de raad dier gemeente in zijne vergadering van 21 Juni 1906 gemelde straat, welke een der hoofdverkeerswegen aldaar is, te verbreeden door wegruiming van de huizen in die steeg aan de zijde van het Galgewater.

Die straat is aan het eene eind pl. m. 9,2 meter breed, doch aan het andere eind slechts ongeveer 4,85 meter en vormt den aangewezen verbindingsweg van het centrum der gemeente naar het spoorwegstation en naar de punten van vertrek der stoomtramwegen naar Haarlem, Katwijk en Noordwijk; ook rijdt de paardentram er door. De beoogde verbreeding moet daarom ook naar het oordeel van den ondergeteekende in het algemeen belang noodzakelijk worden geacht.

Amoveering van vorenbedoelde huizen komt het meest doelmatig voor.

De gemeente heeft zich bereids door aankoop in het bezit gesteld van die perceelen op een drietal na. De pogingen om ook die drie perceelen in der minne te verkrijgen zijn afgestuit voor twee daarvan op den buitengewoon hoogen prijs door den eigenaar gevraagd, en voor het andere op den onwil van den eigenaar.

De gemeenteraad van Leiden heeft daarom ten aanzien van bedoelde drie perceelen toepassing van de Onteigeningswet gevraagd.

De bij art. 6 dier wet bedoelde stukken hebben overeenkomstig art. 7 dier zelfde wet ter gemeente-secretarie van Leiden ter inzage voor een ieder gelegen.

Tegen de voorgenomen onteigening heeft de hiervoren in de tweede plaats aangeduide belanghebbende bij het gemeentebestuur een bezwaarschrift ingediend.

De strekking daarvan is, dat hij om persoonlijke redenen aan het huis is gehecht en dat hij vreest door verplaatsing van zijne daarin gevestigde zaak een deel van zijne cliënteele te verliezen. Naar het gemeentebestuur vernam zal hij zijn bedrijf kunnen overbrengen naar een hem mede toebehoorend perceel aan de overzijde van de Paardensteeg gelegen. De ingebrachte bezwaren kunnen dan ook niet als een grond tegen de beoogde onteigening worden aangemerkt.

De ter zake betrekkelijke stukken worden hierbij overgelegd (1).

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(1) Deze stukken zijn ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

(185. 4.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen noodig voor de verbreeding van de Paardensteeg te *Leiden*, onder dagteekening van den 22sten Januari 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 8sten Maart 1907.

VAN DE VELDE.
DE RIDDER.
LIEFTINCK.
REGOUT.
ZIJLMA.

(186. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Mijne Heeren!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot herziening van wettelijke bepalingen vereischt ter invoering van de wijziging van de eerste zes titels van het vierde boek van het Burgerlijk Wetboek en van daarmede verband houdende artikelen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

De toelichtende memorie die het wetsonwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 28 Januari 1907.

WILHELMINA.

(186. 2.)

ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ter invoering van de wijziging van de eerste zes titels van het vierde boek van het Burgerlijk Wetboek en van daarmede verband houdende artikelen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering onderscheidene andere wettelijke bepalingen behooren te worden herzien;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

Het Burgerlijk Wetboek ondergaat de volgende wijzigingen:

Het tweede lid van artikel 319 benevens artikel 320 vervallen.

Het tweede en het derde lid van artikel 323 worden gelezen als volgt:

„Het staat evenwel aan het openbaar ministerie vrij om, wanneer de belanghebbende partijen stilzitten, eene strafvordering uit hoofde van verduistering van staat aan te vangen.
In dat geval zal de voortzetting der strafvordering door geen burgerlijk geding kunnen worden verhinderd."

Aan artikel 1492 worden de volgende twee leden toegevoegd:

„Indien de bekrachtiging bij geschrifte geschiedt, moet het geschrift melding maken van den hoofdinhoud der verbindtenis, alsmede van de reden, waarom de nietigverklaring zoude kunnen gevorderd worden, en van het oogmerk om het gebrek, waarop zoodanige vordering zich zou gronden, te verbeteren.
Vrijwillige tenuitvoerlegging der verbindtenis na het tijdstip waarop zij had kunnen bekrachtigd worden, wordt met bekrachtiging gelijk gesteld."

In artikel 1604 vervallen de woorden „hoe gering de huurprijs ook zij, en", terwijl de woorden „de beslissende eed" worden vervangen door de woorden „een eed".

Artikel 1605 wordt gelezen als volgt:

„Wanneer er geschil ontstaat over den prijs eener verhuring, bij monde aangegaan, waarvan de uitvoering begonnen is, en die prijs door geenerlei bewijsmiddel, behalve den eed, kan worden bewezen, zal de meest gereede partij den huurprijs door deskundigen kunnen doen begrooten."

Tusschen de artikelen 1724 en 1725 worden de volgende twee artikelen ingevoegd:

„*Artikel* 1724 *a*. Een schenker kan door geene akte van bekrachtiging de gebreken verhelpen eener schenking die nietig is in den vorm; zoodanige schenking moet, om geldig te zijn, in wettigen vorm worden gebragt.

Artikel 1724 *b*. De bekrachtiging of vrijwillige nakoming eener schenking, door de erfgenamen of regtverkrijgenden van den schenker, na diens overlijden gedaan, versteekt hen van de bevoegdheid om zich op eenig gebrek in den vorm te beroepen."

De artikelen 1735, 1736, 1737, het eerste lid van artikel 1738, benevens het woord „evenwel" in het tweede lid van dat artikel, de artikelen 1740, 1741 en 1742, alsmede de tweede zinsnede van artikel 1746 vervallen.

Het tweede lid van artikel 1888 wordt gelezen als volgt:

„Deze overeenkomst is slechts van waarde, indien zij schriftelijk is aangegaan."

Artikel II.

Het Wetboek van Koophandel ondergaat de volgende wijzigingen:

Het tweede lid van artikel 1 benevens de artikelen 10, 11, 13 en 68 vervallen.

Artikel 258 wordt gelezen als volgt:

„Indien over het sluiten der overeenkomst of over hare bijzondere bedingen en voorwaarden vóór de uitlevering van de polis geschil ontstaat, kan het bewijs geleverd worden door alle middelen, met dien verstande echter, dat van de vereischten, welker uitdrukkelijke vermelding bij de polis op straffe van nietigheid in sommige verzekeringen door de wet gevorderd wordt, schriftelijk moet blijken."

Het derde lid van artikel 384 vervalt.

Het tweede lid van artikel 395 wordt gelezen als volgt:

„Bij gebreke van monsterrol kunnen dezelve door alle andere middelen worden bewezen."

Artikel 512 wordt gelezen als volgt:

„Het cognoscement, in den voorschreven vorm opgemaakt, levert volledig bewijs op tusschen alle de, bij de inlading belanghebbende, partijen, en tusschen hen, die aandeel in de lading hebben, en de verzekeraars; alleen aan laatstgenoemden wordt tegenbewijs toegelaten."

De laatste zinsnede van artikel 681, 1°., vervalt.

Artikel III.

De Faillissementswet ondergaat de volgende wijzigingen:

Artikel 32 wordt gelezen als volgt:

„In de gedingen, door of tegen den curator ingesteld of voortgezet, of in het geval van artikel 122 tegen een schuldeischer gevoerd, kan de rechter bevelen, dat de eed, bedoeld bij artikel 1955 van het Burgerlijk Wetboek, door den gefailleerde zal worden afgelegd."

In het derde lid van artikel 66 wordt in plaats van „116—119" gelezen „210 en 211".

Artikel IV.

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ondergaat de volgende wijzigingen:

De artikelen 49 en 50 vervallen.

In artikel 125 worden achter het woord „exceptiën" ingevoegd de woorden „de eedsaflegging door partijen".

Artikel 225 wordt gelezen als volgt:

„Iedere partij heeft het recht de deskundigen, van ambtswege benoemd, te wraken, mits daarvoor redenen gevende.
De wraking moet altijd vóór de eedsaflegging worden voorgesteld. De deskundige wordt, zoo hij verschijnt, gehoord; tegen de uitspraak des regters staat geenerlei voorziening open."

Het eerste lid van artikel 244 wordt gelezen als volgt:

„Indien, zonder wettige verhindering, de partij niet verschijnt, of weigert te antwoorden, zal de regter haar, hetzij op het verzoek der wederpartij, hetzij ambtshalve, tot de voldoening aan zijn bevel kunnen noodzaken door de inbeslagneming en den verkoop harer goederen tot zoodanig bedrag als bij het vonnis zal worden bepaald; indien de regter zulks noodig oordeelt, kan ook de lijfsdwang tegen haar worden uitgesproken."

Artikel 246 vervalt.

In het eerste lid van artikel 353 wordt tusschen de woorden „getuigen-verhoor," en „de geregtelijke" ingevoegd: „de eedsaflegging door partijen,".

In artikel 382, 1°., vervallen de woorden „tenzij het geldt den beslissenden eed in artikel 1966, 1°. Burgerlijk Wetboek bedoeld;" en wordt in verband daarmede de komma achter het woord „afgelegd" vervangen door eene kommapunt.

Artikel 585, 3°. vervalt.

Artikel 823 wordt gelezen als volgt:

„Indien een getuigenverhoor bevolen is, zal dit op de teregtzitting, doch met gesloten deuren, plaats hebben."

Artikel 827 vervalt.

Artikel V.

Aan den Zesden Titel van het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt eene DERTIENDE AFDEELING toegevoegd, luidende als volgt:

„Van de vervanging van den eed door eene plechtige bevestiging of belofte.

Art. 886.

Wanneer iemand krachtens eenige bepaling van het Burgerlijk Wetboek, het Wetboek van Koophandel, de Faillissementswet of van dit wetboek eene schriftelijk of mondeling afgelegde mededeeling moet beëedigen, wordt hij, indien hij verklaart bezwaar te maken tegen het uitspreken der gebruikelijke eedsformule, op zijn verzoek toegelaten om de waarheid der gedane mededeeling plechtig te bevestigen.
Degene, te wiens overstaan de eed zou worden afgelegd, wijst hem, alvorens hij de bevestiging aflegt, op het gewicht daarvan en op hare mogelijke strafrechtelijke gevolgen.
De afgelegde bevestiging heeft dezelfde gevolgen als de afgelegde eed zou gehad hebben.

Art. 887.

Wanneer, buiten de gevallen voorzien bij de artikelen 192, 205 en 208, iemand krachtens eenige bepaling als in het voorgaand artikel bedoeld den eed moet afleggen, dat hij zekere verplichting richtig zal vervullen, wordt hij, indien hij verklaart bezwaar te maken tegen het uitspreken der gebruikelijke eedsformule, op zijn verzoek tot het afleggen van eene plechtige belofte in plaats van een eed toegelaten.
Degene, te wiens overstaan de eed zou worden afgelegd, wijst hem, alvorens hij de belofte aflegt, op het gewicht daarvan en op hare mogelijke strafrechtelijke gevolgen.
De afgelegde belofte heeft dezelfde gevolgen als de afgelegde eed zou gehad hebben.

Art. 888.

Wanneer ingevolge het bepaalde bij artikel 218 H of artikel 886 eene plechtige bevestiging in plaats van een eed wordt afgelegd, zal die bevestiging inhouden de woorden: „Dat verklaar ik plechtig".
Wanneer ingevolge het bepaalde bij een der artikelen 192, 205, 208 of 887 eene plechtige belofte in plaats van een eed wordt afgelegd, zal die belofte inhouden de woorden: „Dat beloof ik plechtig".

Slotbepaling.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

(186. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. In zijn antwoord op de vragen en beschouwingen der Commissie van Voorbereiding betreffende het ontwerp van wet, houdende „wijziging van de eerste zes titels van het vierde boek van het Burgerlijk Wetboek en van daarmede verband houdende wettelijke voorschriften voor zooveel dit voor de goede werking dier gewijzigde regeling noodig is" of, gelijk het intitulé thans luidt, houdende „wijziging van de eerste zes titels van het vierde boek van het Burgerlijk Wetboek en van daarmede verband houdende artikelen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering" (Gedrukte Stukken, Zitting 1906—1907. — 34, Verslag. n°. 1, bladz. 5), had de ondergeteekende de eer mede te deelen, dat naar zijne meening de herziening van die wetsvoorschriften, welke strijdig moeten worden geacht met de beginselen, in genoemd ontwerp nedergelegd, geenszins behoefde te worden uitgesteld totdat de wetgever aan de ontworpen regeling van het bewijsrecht zijne goedkeuring zoude hebben geschonken, en werden de gronden uiteengezet, waarop het niet alleen zeer goed mogelijk, doch zelfs bepaald wenschelijk is te achten, dat thans reeds, tegelijk met de regeling van het bewijsrecht zelf, de herziening wordt ondernomen van onderscheidene wettelijke bepalingen, welke niet in overeenstemming zijn met de ontworpen regeling en die derhalve noodwendig wijziging behoeven vóórdat het nieuwe bewijsrecht kan worden ingevoerd.

Daarbij werd tevens verklaard, waarom het indienen van een afzonderlijk wetsontwerp de meest aangewezen wijze schijnt om tot die herziening te geraken.

Dit wetsontwerp nu is de vrucht van deze overwegingen en beschouwingen. Het bevat de wijzigingen, die de herziening van het bewijsrecht in onze overige civielrechtelijke wetgeving noodig maakt, terwijl daarin tevens die bepalingen van het in den aanhef genoemd wetsvoorstel zijn opgenomen, welke, voor de wijziging van het bewijsrecht zelf niet onmiddellijk vereischt, veeleer als invoeringsbepalingen zijn te beschouwen, met name de artt. I, II, IV, VII en VIII van evenbedoeld wetsvoorstel.

§ 2. Bij de samenstelling van het wetsontwerp is de ondergeteekende van de gedachte uitgegaan, dat alleen in die wetsbepalingen wijziging moest worden gebracht, die geheel of gedeeltelijk strijdig zijn met letter of geest van het nieuw voorgestelde bewijsrecht. De omvang dezer wetsvoordracht zoude lichtelijk zijn uit te breiden, en hare beteekenis te verhoogen, door daarin tevens neder te leggen eene nieuwe regeling der bewijsvoering bij onderscheidene soorten van gedingen, in zaken waar althans de vraag gewettigd is, of de gewone regelen der burgerlijke procedure met de bekentenis, den eed, het verstek, wel ongewijzigd mogen gelden; door dit ontwerp dienstbaar te maken aan tal van andere wenschelijke hervormingen, welke met het formeel bewijsrecht verband houden. Doch het is den ondergeteekende voorgekomen, dat alle deze bedoelde hervormingen niet in eene Invoeringswet, als het ware terloops, aan de aandacht des wetgevers mogen worden onderworpen, en dat ieder harer op zichzelve, hetzij afzonderlijk, hetzij bij eene herziening der materie, waarbij zij van nature thuis behoort, verdient behandeld te worden. (1) Bovendien zou, indien aan dit wetsontwerp die omvang en beteekenis werd gegeven, uit het oog worden verloren, dat zijn hoofddoel louter is om de werking van het nieuwe bewijsrecht mogelijk te maken, en dat door aan het ontwerp eene meer uitgebreide beteekenis te geven, de reden waarom het thans reeds aan de overweging der Staten-Generaal wordt aangeboden, grootendeels, zoo niet geheel, zoude worden gemist.

Brengt dit ontwerp mitsdien niet eene diep ingrijpende hervorming, toch is zijn inhoud niet tot louter formeele wijzigingen beperkt. Nevens tal van veranderingen van formeelen aard zijn ook enkele artikelen gewijzigd, of vervallen, op grond dat hunne bepalingen niet strookten met den geest der nieuwe regeling, zij het ook dat hunne letter zich buiten het gedrang wist te houden. Doch ook bij de behandeling van zulke bepalingen is de ondergeteekende niet verder gegaan dan met het karakter dezer eenvoudige wetsvoordracht scheen overeen te komen.

§ 3. Voor zoover zulks hierboven nog niet is geschied, en ook niet bij de toelichting der afzonderlijke artikelen zal kunnen geschieden, wenscht de ondergeteekende zich deze gelegenheid te nutte te maken, om de verschillende vragen te beantwoorden, welke, door de Commissie van Voorbereiding in § 2 van haar Verslag gesteld, betrekking hebben op veranderingen in onze burgerlijke wetgeving, verband houdende met de herziening van het bewijsrecht.

Gelijk de Commissie van Voorbereiding opmerkt, wordt in de Memorie van Toelichting bij het Regeeringsontwerp vermeld, dat de inhoud der artt. 1975 en 1976 Burgerlijk Wetboek naar het Derde Boek van dat wetboek zal behooren te worden overgebracht. Met deze opvatting kan de ondergeteekende zich niet vereenigen; het wil hem voorkomen, dat eene nadere beschouwing dezer artikelen veel meer tot eene vervallenverklaring, dan tot eene verplaatsing, van haren inhoud leiden moet. Immers, zij staan blijkbaar in nauw verband met de leer, dat de eed, door de eene partij aan de andere opgedragen, eene soort van transactie zoude zijn, terwijl toch voorzeker, nu de eed louter bewijsmiddel is, — en welke opvatting men ook ten aanzien van het thans geldend recht moge huldigen, naar het ontwerp is dit zeker zijn karakter en bestemming — niet behouden kunnen blijven artikelen, waarin aan den eed bijzondere rechtsgevolgen worden verbonden, die aan andere bewijsmiddelen vreemd zijn.

Sommige leden verlangden, luidens meergemeld Verslag, dat een voorstel werd gedaan „om art. 1646 Burgerlijk Wetboek te wijzigen ten einde ook ten aanzien van de daarbedoelde veranderingen in bouwbestekken getuigenbewijs toe te laten". Tot zijn leedwezen kan de ondergeteekende geene vrijheid vinden aan dat verlangen gevolg te geven. De bepaling, dat geene vermeerdering van den prijs kan gevorderd worden, indien de veranderingen, waarop de prijsverhooging steunt, niet schriftelijk zijn ingewilligd, spruit niet voort uit wantrouwen tegen het getuigenbewijs, gelijk zoo menige bepaling der wetgeving van 1838, doch is gegrond op de overweging, dat, waar eenmaal de voorwaarden der overeenkomst wederzijds zijn vastgesteld, het niet aan eene der partijen moet kunnen vrijstaan meer van de andere te vorderen, dan deze haar bij de overeenkomst heeft toegezegd, zoo deze partij niet schriftelijk heeft verklaard met de verandering in te stemmen. Het geldt hier derhalve niet zoozeer eene vraag van bewijs, als eene wijze van wilsuiting. De gewenschte verandering valt dus buiten het kader dezer wetsvoordracht en zal eerst de aandacht des wetsgever kunnen vorderen, wanneer de herziening der overeenkomst van aanneming van werk ter hand genomen wordt.

Artikel I.

(Burgerlijk Wetboek).

Artt. 319 en 320. Krachtens het tweede lid van eerstgenoemd artikel kan de afstamming slechts dan door getuigen worden bewezen, wanneer er een begin van bewijs bij geschrifte is of wanneer vermoedens bestaan van voldoende beteekenis om getuigenbewijs toe te laten. Bij art. 320 wordt omschreven, uit welke stukken het begin van bewijs, bij het voorgaande artikel bedoeld, te putten is. Dat nu met het begrip „begin van bewijs bij geschrifte" in het algemeen, ook deze bijzondere species daarvan uit onze wetgeving behoort te verdwijnen, zal wel geen betoog behoeven. Waar de bedoelde geschriften niet worden gevorderd als uitsluitend of volledig bewijs, is de vermelding der akten nutteloos en strijdig met de beginselen, in het nieuwe bewijsrecht nedergelegd.

(1) Verg. Memorie van Toelichting der Staatscommissie 1901, bladz. 163 van haar Verslag; Memorie van Toelichting Regeeringsontwerp, bladz. 55

Ook de tweede omstandigheid, in het tweede lid van art. 319 vermeld, getuigt van het wantrouwen des wetgevers van 1838 in het getuigenbewijs. Is er geen begin van bewijs bij geschrifte, dan moeten er toch vermoedens of aanwijzingen zijn, „voortvloeiende uit daadzaken die reeds onbetwistbaar zijn, (en die) als genoegzaam zwaarwichtig kunnen worden beschouwd om zoodanig middel van bewijs toe te laten." Nu het getuigenbewijs niet meer aan banden wordt gelegd, past eene dergelijke bepaling niet meer in onze wet. Ook bij de actie tot inroeping van staat behoort getuigenbewijs onbeperkt te worden toegelaten in de gevallen, waarin niet ingevolge art. 318, om deugdelijke en voor de hand liggende redenen, alle bewijsvoering afgesneden is.

Art. 323. In verband met de wijziging, in art. 319 aangebracht, en met het vervallen van art. 320 moest ook uit het tweede lid van dit artikel de eisch vervallen, dat er begin van bewijs bij geschrifte zij, en over het aanwezen daarvan zij beslist, alvorens het Openbaar Ministerie bij het stilzitten der partijen kan ageeren.

Art. 1492. Deze bepaling is naar dit wetsontwerp overgebracht uit art. I van het wetsontwerp tot wijziging van de eerste zes titels van het vierde boek van het Burgerlijk Wetboek. Daarbij is rekening gehouden met hetgeen bij het artikel is opgemerkt in het Verslag der Commissie van Voorbereiding.

Art. 1604. De eerste der wijzigingen, in dit artikel aangebracht, is reeds door de Staatscommissie (blz. 140 van haar verslag) aangegeven. De tweede strekt louter om de benaming van den eed, die in het nieuwe bewijsrecht niet meer voorkomt, ook te dezer plaatse achterwege te laten. Verder te gaan en het getuigenbewijs in vollen omvang toe te laten, kwam den ondergeteekende niet oirbaar voor; daardoor zou de duidelijke en alleszins gerechtvaardigde bedoeling des wetgevers om zooveel mogelijk het aangaan van *schriftelijke* huurovereenkomsten te bevorderen, te zeer worden tegengewerkt.

Art. 1605, zooals het thans luidt, is niet in overeenstemming met de in het nieuwe bewijsrecht vervatte beginselen. Zoo de huurder niet den huurprijs door deskundigen doet begrooten, in welk geval deze uitspraak van deskundigen voor den rechter als bindend moet worden aangemerkt, zal den verhuurder op zijn verlangen de eed moeten worden opgelegd.

Daar nu de begrooting door deskundigen in de aangegeven omstandigheden vaak het eenige rationeele middel zal zijn om het geschil uit te maken, komt het wenschelijk voor om, wanneer slechts de eed als bewijsmiddel gebezigd zou kunnen worden, de meest gereede partij bevoegd te verklaren die begrooting te vorderen.

Artt. 1724*a* en 1724*b*. Ook deze artikelen zijn uit het wetsontwerp op het bewijs hierheen overgebracht.

Artt. 1735, 1736, 1737, 1738, 1740, 1741, 1742, 1746. De Staatscommissie vestigt op bladz. 140, noot 3, van haar Verslag, er de aandacht op, dat de bijzondere bewijsregeling van art. 1737 omtrent de vrijwillige bewaargeving, als niet strookende met de nieuwe algemeene regeling van het bewijs, behoort te vervallen, en dat alsdan de vraag ontstaat of voor de onderscheiding tusschen vrijwillige bewaargeving en bewaargeving uit noodzaak wel voldoende grond overblijft. Wanneer men nu let op art. 1741, waarbij ten behoeve van bewaargeving uit noodzaak eene gunstige uitzondering wordt gemaakt op een regel van bewijsrecht, die in de nieuwe regeling niet is opgenomen, dan schijnt het niet twijfelachtig of bovenbedoelde vraag moet in ontkennenden zin worden beantwoord. De wijzigingen, in deze afdeeling voorgesteld, strekken om de onderscheiding tusschen beide soorten van bewaargeving op te heffen. Daarbij is eenigszins anders te werk gegaan dan door de Staatscommissie is geschied. Zoo is in art. 1738 niet alleen het aanvangswoord, doch het gansche eerste lid vervallen, daar deze bepaling slechts als een overbodige aanloop tot het tweede lid en tot art. 1739 is te beschouwen; het schijnt verkieslijk de twee gevallen van art. 1738, tweede lid, en art. 1739 ieder bij een afzonderlijk artikel te regelen. Ook is aan de aandacht der Staatscommissie blijkbaar ontsnapt, dat art. 1746, tweede zin, niet behouden kon blijven.

Art. 1888. De wijziging van dit artikel is mede door de Staatscommissie aangegeven. (Memorie van Toelichting, bladz. 140 van het Verslag, noot 2).

Artikel II.

(Wetboek van Koophandel).

Art. 1. Nu het getuigenbewijs bevrijd zal worden van de beperkende bepalingen, waaraan het naar het geldend recht is onderworpen, heeft in het tweede lid de uitdrukking „in alle gevallen, en zonder aanzien van den aard of het bedrag des onderwerps" hare beteekenis verloren. Doch met die uitdrukking vervalt de gansche beteekenis van het tweede lid, zoodat voorgesteld wordt dit lid te doen vervallen.

Artt. 10, 11 en 13. In § 2 van het Verslag der Commissie van Voorbereiding omtrent het wetsontwerp tot wijziging der eerste zes titels van het IVde Boek van het Burgerlijk Wetboek wordt de vraag gesteld, welke veranderingen in den Tweeden Titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Koophandel noodig worden geacht als gevolg van de nieuwe regeling, waarin van koopmansboeken niet langer melding wordt gemaakt. Als antwoord op deze vraag wordt thans voorgesteld de artikelen 10, 11 en 13 te doen vervallen.

Met de nieuwe regeling van het bewijsrecht strookt het eerstgenoemd artikel voorzeker niet. Dat de rechter gebonden is aan zeker bewijsmiddel; dat van dengene, die het den rechter aanbiedt geene verdere bewijslevering kan worden gevorderd behalve het afleggen van den eed, zoo hij althans niet vóór dien tijd mocht zijn overleden en aldus zijne boeken „door den dood" heeft bevestigd, dat intusschen dit gansche, toch zoo gewichtig, bewijsmateriaal waardeloos wordt, indien de handeling, welke er door moet bewezen worden, geheel ontkend wordt en haar bestaan niet van elders „in het algemeen bewezen" kan worden; dit alles ademt een geest van formalisme, die naast het nieuwe vrijere bewijsrecht van het Burgerlijk Wetboek niet kan worden geduld. Vervalt het artikel en heeft de rechter volle vrijheid erlangd ter beslissing in hoeverre en onder welke omstandigheden hij eenige handeling als bewezen zal aanmerken op grond van hetgeen te haren aanzien in de koopmansboeken voorkomt, dan zal hij zich nog steeds de voorzorgen kunnen verschaffen, welke het artikel hem thans opdringt: hij zal ook dan kunnen weigeren de boeken als bewijsmateriaal aan te nemen, indien zij niet richtig gehouden zijn, indien de handeling geheel ontkend wordt en ook niet van elders „in het algemeen bewezen" kan worden. Doch hij zal dit doen, alleen wanneer hij zich als goed rechter daartoe verplicht acht, niet, gelijk thans, omdat de wet steeds en in ieder geval hem dien weg opdringt. Hij zal voortaan vrij zijn koopmansboeken als bewijsmateriaal te bezigen, ook al wordt de handeling geheel ontkend door een chicaneus gedaagde, tegenover wien de eischer, ongelukkigerwijze, geen ander bewijsmiddel bezit. Hij zal de vrijheid hebben de partij, die zich op de boeken beroept, den eed, bedoeld bij het ontworpen art. 1955 Burgerlijk Wetboek, op te leggen, doch er kunnen zich ook gevallen voordoen, waarin het afleggen van een eed even onnoodig kan worden geacht als de „bevestiging door den dood." Met de duizendvoudige schakeeringen van het handelsverkeer strookt geene regeling van het boekenbewijs zoozeer als de afwezigheid van iedere afzonderlijke regeling.

Dat ook de kopijboeken van brieven door den rechter als middel van bewijs kunnen worden aangenomen, behoeft na het ontworpen art. 1905 Burgerlijk Wetboek niet meer te worden bepaald.

Art. 11 kan na hetgeen in het Nader Gewijzigd Ontwerp van Wet op het bewijs bij de ontworpen artikelen 1926 en 1928 wordt voorgesteld, niet blijven gelden. Met die bepalingen vergeleken bevat het eene beperking van den exhibitieplicht, die in strijd met het algemeen belang is te achten. Waar het belang van het boekengeheim in botsing komt met dat eener deugdelijke berechting van geschillen, moet, behoudens de rechterlijke contrôle, het eerstgenoemde wijken.

Art. 13 behoort te vervallen omdat het „vermoeden in zijn nadeel" in strijd is te achten met de nieuwe regeling van het bewijsrecht.

De ondergeteekende veroorlooft zich te dezen aanzien te verwijzen naar zijne beantwoording van het Verslag der Commissie van Voorbereiding betreffende art. 1927, laatste lid, van het ontwerp op het bewijs.

Is art. 13 vervallen dan zal op hem, die nalaat aan het rechterlijk bevel tot het openleggen zijner boeken te voldoen, het ontworpen art. 882 van het Wetboek van Burgerlijke Rechts-

vordering van toepassing zijn. Eene afzonderlijke regeling schijnt hier evenzeer overbodig, als eene uitdrukkelijke bepaling te dien opzichte.

Art. 68. Hetgeen bij art. 10 omtrent de koopmansboeken als bewijsmateriaal is gezegd, is in hoofdzaak ook op het makelaarsboek van toepassing. Ook hier zal de rechter, is het artikel vervallen, vrij zijn in zijne beslissing, in hoeverre de aanteekeningen als bewijs tusschen partijen zijn aan te merken, ook al mocht de handeling wèl geheel ontkend worden.

Art. 258. De wijziging van dit artikel is ontleend aan het voorstel der Staatscommissie, die op blz. 141, noot 5, van haar Verslag de lezing aanbeveelt, in het ontwerp opgenomen. Behoudens het vervallen van het vereischte „begin van bewijs bij geschrifte" is de geest der bepaling dezelfde gebleven.

Art. 384. Daar de onbekwaamheid om te getuigen en de wraking van getuigen in het ontwerp op het bewijsrecht niet meer voorkomen, heeft het derde lid zijne beteekenis verloren, ook in verband met de bevoegdheid, bij art. 1930 in het ontwerp aan den echtgenoot en aan bloed- en aanverwanten van eene der partijen gegeven, om zich van het afleggen van getuigenis te verschoonen.

Art. 395. Met het oog op het ontworpen art. 1905 Burgerlijk Wetboek schijnt het minder juist van „wettige" bewijsmiddelen te spreken.

Art. 512. In dit artikel zijn de bewoordingen in overeenstemming gebracht met de wijze van uitdrukking van de nieuwe regeling van het bewijs.

Artikel III.

Ook in de Faillissementswet zijn tengevolge van de herziening van het bewijsrecht eenige wijzigingen noodzakelijk geworden. Toelichting schijnt hier overbodig. De artikelen, welke wijziging ondergaan, bevatten eene verwijzing naar artikelen, die zelf gewijzigd of althans vernummerd zijn.

Artikel IV.

(Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering)

In dit artikel zijn vooreerst die kleinere wijzigingen opgenomen, die te voren eene plaats hadden gevonden in het ontwerp van wet, waarin de ontworpen regeling van het bewijsrecht vervat is, zooals b. v. de bepalingen betreffende de artikelen 49 en 50.

Bespreking verdient voorts in de eerste plaats, de wijziging van art. 225. Nu de verwijzing naar de wraking van getuigen niet behouden kan blijven, is, overeenkomstig het voorstel der Staatscommissie, bladz. 140 en 141 van haar Verslag, de wraking van deskundigen geregeld op de wijze waarop in art. 208, nieuw, van dit Wetboek de wraking van den tolk is geregeld. De bepalingen van het bestaande artikel zijn intusschen zooveel mogelijk behouden.

Art. 244, eerste lid, heeft eenige wijziging ondergaan, welke niet een bloot formeel karakter draagt: het is gewijzigd, omdat het daarin vervatte beginsel, dat, indien de te hooren partij zonder wettige verhindering afwezig blijft, de daadzaken, waarover de vragen loopen, voor erkend zullen worden gehouden, niet in harmonie is met de beginselen van het nieuwe bewijsrecht. Evenals bij art. 13 Wetboek van Koophandel veroorlooft de ondergeteekende zich ten deze te verwijzen naar hetgeen hij de eer had op te merken naar aanleiding van de vragen door de Commissie van Voorbereiding gesteld opzichtens het laatste lid van art. 1927 van het ontwerp op het bewijsrecht. Kan het „vermoeden in zijn nadeel" niet meer uit het niet openleggen der boeken worden geput, des te minder gegronde aanleiding bestaat er om uit het wegblijven van de partij de erkentenis der daadzaken af te leiden, over welke de te stellen vragen loopen. Ook vergete men niet, dat hier, anders dan bij het verstek na dagvaarding, zich vaak omstandigheden zullen kunnen voordoen, waarin men verzuimd heeft, of belet is, van eene wettige verhindering bericht te zenden, en men toch allerminst geacht kan worden de daadzaken feitelijk te erkennen.

Kon art. 13 Wetboek van Koophandel vervallen omdat het betreft het niet voldoen aan een rechterlijk bevel in zake dezelfde materie als art. 882, nieuw, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering regelt, hier geldt het eene andere, geheel afzonderlijke aangelegenheid, het bevel tot het verschijnen voor den rechter, ten einde te worden gehoord op de vragen die der partij zullen worden gesteld. Vervallen kan de bepaling dus niet, zonder dat eene nieuwe regeling haar plaats komt innemen, eene regeling, welke zich geheel aansluit bij die van het ontworpen art. 882.

Art. 246 is strijdig met de beginselen van het nieuwe bewijsrecht, zoodat wordt voorgesteld het te doen vervallen.

Art. 382, 1°. De woorden, welke het ontwerp wil doen vervallen, zijn een terugslag op art. 1973 B. W., dat in het nieuw voorgestelde bewijsrecht niet overgenomen is.

Art. 585, 3°. Een rechtsgevolg der onderscheiding tusschen vrijwillige bewaargeving en bewaargeving uit noodzaak, hetwelk in het Burgerlijk Wetboek niet wordt genoemd, is dat alleen wegens laatstgenoemde soort lijfsdwang kan worden toegepast. Daar nu de overige verschilpunten niet van zoodanig belang worden geacht om de onderscheiding te handhaven, kan de lijfsdwang alleen niet krachtig genoeg zijn om het volle gewicht der onderscheiding te torschen. Met het vervallen der onderscheiding kan art. 585, 3°. niet behouden blijven.

Art. 823. De uitdrukking „indien er gronden zijn om bewijs bij getuigen toe te laten" doet te zeer aan het oude wantrouwen in het getuigenbewijs denken, en is dus vervangen door eene uitdrukking, meer in overeenstemming met de nieuwe regeling.

Art. 827. Dit artikel behoort te vervallen ook in verband met den inhoud van het nieuwe lid, bij Nota van Wijziging toegevoegd aan het voorgestelde art. 1930 Burgerlijk Wetboek.

Artikel V.

(Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering).

Art. 886. Wordt art. 218 H Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aangenomen gelijk dit bij het Nader Gewijzigd Ontwerp van Wet op het bewijs (Gedrukte Stukken, Zitting 1906—1907. — **34.** — n°. 4) wordt voorgesteld, dan zal voorzien zijn in alle gevallen, waarin aan eene der partijen in een geding door den rechter hetzij ambtshalve, hetzij ingevolge opdracht der wederpartij, een eed is opgelegd. In onze wetboeken komen intusschen onderscheidene gevallen voor, waarin sprake is van het afleggen van een declaratoiren eed buiten eigenlijk rechtsgeding, zoo bijv. de artt. 127, 444 en 834 Burgerlijk Wetboek en de artt. 369, 384, 446, 450, 611 en 667 Wetboek van Koophandel. Dat, terwijl in het rechtsgeding de gelegenheid geopend wordt om in plaats van den eed eene plechtige bevestiging af te leggen, in de bedoelde gevallen de eedsdwang logisch niet kan worden gehandhaafd, zal gereedelijk worden toegegeven. Ten einde hierin te voorzien zou ieder afzonderlijk artikel met bepalingen in den geest van art. 218 H kunnen worden aangevuld, doch met het oog op het zeer omslachtige eener dergelijke methode en lettende op het gevaar, dat een of meer wetsbepalingen aan de aandacht zouden kunnen ontgaan, heeft de ondergeteekende de voorkeur er aan gegeven éene regeling te ontwerpen, welke alle hier bedoelde gevallen omvat. Dit is de bedoeling van art. 886, het eerste artikel van de nieuwe voorgestelde afdeeling. De regeling zelve strookt geheel met die welke thans in het ontwerp op het bewijs aan den declaratoiren eed in het geding is gewijd.

Art. 887. In het Nader Gewijzigd Ontwerp van Wet op het bewijs is, wat den promissoiren eed aangaat, de eedsdwang afgeschaft ten aanzien van de deskundigen bij het gerechtelijk onderzoek van geschriften (art. 192 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), van de getuigen in het geding (art. 205) en van den tolk (art. 208). Behoeft dit punt thans nadere regeling wat betreft de overige promissoire eeden in civilibus, voor zoover deze tot het bewijsrecht in eenig verband staan (zooals bijv. die bedoeld bij de artt. 448 Burgerlijk Wetboek en 275, 347 en 724 Wetboek

van Koophandel), de methode om hierin te voorzien in ééne algemeene regeling, gelijk bij de toelichting van het voorgaand artikel besproken, biedt hier nog dit toevallig voordeel, dat nu onder de voorgedragen regeling ook vallen zullen die eeden, die met het bewijsrecht geen aanknoopingspunt vertoonen, gelijk bijv. de eed van den voogd en van den toezienden voogd (artt. 419 en 426 Burgerlijk Wetboek).

Art. 888. Dit artikel strekt ter inlossing van de bij het mondeling overleg met de Commissie van Voorbereiding voor het wetsontwerp op het bewijs gedane toezegging om thans bepalingen voor te stellen, waardoor de bewoordingen zullen vaststaan, die wanneer bezwaar wordt gemaakt tegen de gebruikelijke eedsformule, uitgesproken zullen moeten worden.

Slotbepaling.

De bedoeling is, dit ontwerp, wordt het wet, in werking te doen treden op hetzelfde tijdstip als het wet geworden ontwerp op het bewijsrecht zelf. Met het oog op den tijd en de wijze van behandeling van beide ontwerpen schijnt de eenvoudigste en meest doeltreffende manier om dit doel te bereiken, in beide wetsontwerpen eene gelijkluidende bepaling op te nemen, verklarende dat de dag van het in werking treden nader door de Kroon zal worden vastgesteld.

Daar geene verdere maatregelen van wetgevenden of administratieven aard genomen behoeven te worden, zal de invoering zeer spoedig na de totstandkoming der beide wetten kunnen plaats hebben.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(187. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, 29 Januari 1907.

De ondergeteekenden hebben de eer U aan te bieden het nevensgaande voorstel tot wijziging van het Reglement van Orde voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

GOEMAN BORGESIUS.
DRUCKER.
HEEMSKERK.
KOLKMAN.
DE SAVORNIN LOHMAN
TROELSTRA.
TYDEMAN.

(187. 2.)

VOORSTEL EN TOELICHTING.

De ondergeteekenden stellen voor:

1°. In art. 36 van het Reglement van Orde der Kamer de woorden: „vijf leden" te vervangen door de woorden: „vijf of meer leden".

2°. Aan art. 38 van het Reglement een tweede lid toe te voegen, luidende:

„Is in eene afdeeling meer dan één lid der Commissie ingedeeld, dan wijst de afdeeling aan, wie hunner als rapporteur over het wetsvoorstel zal optreden."

Toelichting.

De ondergeteekenden zijn van oordeel, dat het wenschelijk kan zijn de Commissie van Voorbereiding, bedoeld in art. 36 van het Reglement van Orde, uit meer dan vijf leden te doen bestaan. Zij vonden tot de indiening van dit hun voorstel bepaaldelijk aanleiding in de overtuiging, dat het gewenscht is eene commissie van meer dan vijf leden te benoemen voor de behandeling van het wetsontwerp betreffende de verzekering van vaste werklieden tegen geldelijke gevolgen van ziekte en bevalling en van andere reeds ingediende of toegezegde wetsontwerpen van verwanten aard.

De Kamer zal, naar zij meenen, verlangen, dat zoo spoedig mogelijk tot het afdeelingsonderzoek van de reeds ingediende ontwerpen van dezen aard worde overgegaan. In verband hiermede spreken zij de hoop uit, dat de Kamer dit voorstel spoedig moge afdoen.

GOEMAN BORGESIUS.
DRUCKER.
HEEMSKERK.
KOLKMAN.
DE SAVORNIN LOHMAN.
TROELSTRA.
TYDEMAN.

(187. 3.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen.

Van verschillende zijden werd de opmerking gemaakt, dat de voorgestelde wijziging van art. 36 van het Reglement van Orde, op zich zelf beschouwd, van geringe beteekenis is. Aanneming van dit voorstel zal geen ander gevolg hebben dan aan de Kamer de gelegenheid te geven zonder afwijking van het Reglement van Orde te besluiten tot benoeming van commissies van voorbereiding, die uit meer dan 5 leden bestaan. Of daartoe al dan niet wordt overgegaan, zal afhankelijk blijven van eene in elk bijzonder geval door de Kamer te nemen beslissing. Evenwel meenden vele leden, dat bij de behandeling van de voorgestelde wijzigingen gelet dient te worden op de bedoeling, waarmede zij zijn ingediend. Men had hieromtrent in de toelichting der voorstellers niet het noodige licht gevonden. Wèl zeggen zij tot de indiening van hun voorstel bepaaldelijk aanleiding gevonden te hebben in de overtuiging, dat het gewenscht is te achten voor de behandeling van het wetsontwerp betreffende de ziekteverzekering en andere ontwerpen van verwanten aard eene commissie van meer dan vijf leden te benoemen, maar zij deelen niet mede, op welke wijze deze commissie zou moeten worden samengesteld, uit hoevele leden zij zou moeten bestaan en om welke redenen het wenschelijk zou zijn te achten voor wetsontwerpen als de genoemde eene grootere commissie in te stellen. Naar men intusschen vernomen had, is de bedoeling der voorstellers, voor deze wetsontwerpen eene commissie van 12 leden te benoemen, samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende politieke fracties naar verhouding tot hare getalsterkte, en verwachten zij dat dergelijke samenstelling zal leiden tot betere voorbereiding van de openbare behandeling van deze en van andere omvangrijke voorstellen. Gaarne zou men nader vernemen, of de bedoeling der voorstellers hiermede juist is wedergegeven.

In de onderstelling, dat dit inderdaad het geval is, verklaarden vele leden zich met het standpunt der voorstellers niet te kunnen vereenigen.

In de eerste plaats werd aangevoerd, dat, wanneer eene groote, uit mandatarissen der politieke fracties samengestelde commissie wordt ingesteld, zulk eene commissie al te grooten invloed zal verkrijgen. Naar de bestaande werkwijze der Kamer wordt de behandeling allereerst voorbereid in de afdeelingen; vervolgens wordt naar aanleiding van het afdeelingsonderzoek een verslag samengesteld, waarop de Regeering een schriftelijk antwoord indient; hierop volgt de openbare behandeling en deze blijft in dit stelsel hoofdzaak. Bij instelling van eene groote commissie, samengesteld uit leden, die als vertegenwoordigers der politieke fracties optreden, zal echter, naar men meende, het zwaartepunt der behandeling naar die commissie verlegd worden en zal hoofdzaak worden niet eene behandeling in het openbaar, maar eene behandeling in geheime vergaderingen van de fracties en van de commissie.

Het afdeelingsonderzoek zal van weinig belang zijn, als elke fractie hare wenschen door een of meer vertegenwoordigers in de commissie kan brengen en de afdeelingen zullen dus slecht bezocht worden. Nog veel bedenkelijker is, dat de openbare behandeling veel van hare beteekenis zal verliezen, aangezien het in den regel niet mogelijk zal zijn met kans op goeden uitslag tegen de door de commissie genomen beslissingen op te komen. Opgemerkt werd, dat ook bij de behandeling van gemeentelijke aangelegenheden de niet-openbare beraadslagingen van raadscommissies niet zelden hoofdzaak zijn: sommige gemeenteraden doen vaak belangrijke, op die wijze voorbereide, aangelegenheden zonder veel beraadslaging af. De ondervinding heeft echter geleerd, dat het algemeen belang door zulk eene wijze van behandeling schade kan lijden en men vreesde, dat hetzelfde gevolg zich zal vertoonen, indien door het instellen van talrijke, overwegenden invloed uitoefenende, commissies eene grondige beraadslaging in het openbaar achterwege gaat blijven. Ook in sommige buitenlandsche Parlementen, bepaaldelijk in Duitschland, komen groote commissies voor, waarin de politieke fracties vertegenwoordigd zijn, maar wat wenschelijk kan zijn voor Kamers, die honderden leden hebben, past nog niet voor deze Kamer. In Kamers met een zeer groot aantal leden is het onmogelijk, dat alle leden, die iets te zeggen hebben, aan de openbare behandeling deelnemen; in eene Kamer als de onze kan dit echter wel geschieden. Men voegde hieraan toe, dat de grootste commissies uit den Duitschen Rijksdag niet meer dan 28 leden, dat is ongeveer 7 pct. van het geheele aantal leden, tellen, en dat eene commissie van 12 leden uit onze Kamer dus percentsgewijze veel talrijker zou zijn. Bovendien hebben in Duitschland de leden der Kamer het recht de commissievergaderingen bij te wonen, terwijl, wordt daaromtrent in het Reglement van Orde geene nadere bepaling opgenomen, de vergaderingen van commissies van voorbereiding voor de leden der Kamer niet toegankelijk zullen zijn.

In de tweede plaats werd aangevoerd, dat, wordt overeenkomstig de onderstelde bedoeling der voorstellers gehandeld, het lidmaatschap der commissies van voorbereiding voor gewichtige wetsontwerpen denkelijk aan een zeer beperkt aantal leden zal ten deel vallen. De groote meerderheid der leden zal daardoor weinig invloed kunnen uitoefenen op de behandeling der gewichtigste zaken en de noodige opgewektheid om met ijver aan het werk der Kamer deel te nemen verliezen, hetgeen op den duur nadeelig moet werken op de wijze van vervulling van de taak der Kamer. De vraag werd gesteld, of althans niet in het Reglement van Orde eene bepaling kan worden opgenomen, welke het gevolg zal hebben, dat niet telkens dezelfde leden tot leden van commissies van voorbereiding worden benoemd.

In de derde plaats werd bezwaar gezien in de erkenning van het bestaan van politieke fracties, welke in de bestreden wijze van samenstelling van commissies voor belangrijke wetsontwerpen ligt opgesloten. Ook werd gevraagd, of het rekening houden met politieke fracties niet ten gevolge zou kunnen hebben, dat de verbonden fracties, die in de Kamer de meerderheid vormen, in de commissie slechts eene minderheid zullen tellen. Verder werd opgemerkt, dat het rekening houden met politieke fracties oneigenaardig is, omdat het inzicht zich niet altijd regelt naar de fractie, waartoe men behoort. Het komt vaak voor, dat de leden eener fractie over eenig punt van wettelijke regeling niet eenstemmig denken en dat daarentegen tusschen leden van verschillende fracties omtrent zoodanig punt eenstemmigheid bestaat. In verband hiermede achtte men het bepaaldelijk niet wenschelijk het onderzoek van de verzekerings-ontwerpen aan eene uit vertegenwoordigers der politieke fracties samengestelde commissie op te dragen.

Ook werd gewezen op de onzekerheid, die zal bestaan, wanneer een voorstel tot benoeming eener grootere commissie van voorbereiding wordt gedaan. Niet alleen zal dan de vraag moeten worden beantwoord, hoevele leden de commissie zal tellen, maar ook de vraag, hoe vele leden uit elke politieke fractie daarin zitting zullen hebben. Men stelde zich voor, dat de beantwoording dezer vragen in de practijk niet zelden tot groote moeilijkheden aanleiding zal geven. Er kan allicht verzet komen van de zijde van fracties, die niet tevreden zijn met het aantal haar toebedachte vertegenwoordigers en dan zal in de beslissing over de wijze van onderzoek een element gebracht worden, dat daarbuiten behoort te blijven. En het zal, naar men vreesde, voor den Voorzitter der Kamer, wien de benoeming van de leden wel zal ten deel vallen, ook moeilijk zijn om eene commissie van 7, 9 of meer leden te benoemen, wanneer verwacht wordt, dat hij bij die benoeming niet enkel op de geschiktheid der leden voor de behandeling der zaak, maar ook op hun lidmaatschap van eene politieke groep zal letten.

Voorts werd de aandacht gevestigd op de moeilijkheden, welke eene benoeming van groote commissies oplevert in verband met de verdeeling der Kamer in vijf afdeelingen. In de eerste plaats rees de vraag, of de verdeeling van de leden van zulke commissies over de afdeelingen geen bezwaar zal opleveren. Geschiedt de

benoeming der commissie kort vóór het oogenblik, waarop de loting der afdeelingen plaats heeft, dan kan voor hare leden eene afzonderlijke loting plaats hebben. Maar hoe zal het gaan, indien het wetsontwerp, waarvoor de commissie benoemd wordt, onderzocht moet worden in den loop van het tijdvak, waarvoor reeds eene loting heeft plaats gehad? Het kan zijn, dat de leden der benoemde commissie zitting hebben in enkele of zelfs in ééne afdeeling. Men meende, dat de beslissing, op welke wijze de leden over de verschillende afdeelingen zullen worden verdeeld, dan voor den Voorzitter der Kamer niet altijd gemakkelijk zal zijn. Wil de Kamer instelling van grootere commissies mogelijk maken, dan zou het daarom wellicht aanbeveling verdienen in het Reglement te bepalen, dat voor het onderzoek van het ontwerp of de ontwerpen, waarvoor zulk eene commissie benoemd wordt, eene afzonderlijke loting plaats heeft. Een tweede bezwaar vond men in de omstandigheid, dat meer dan één lid der commissie in dezelfde afdeeling zal zitting hebben. Een hunner zal dan als rapporteur optreden, maar staat niet te vreezen, dat tusschen dezen en hét andere lid of de andere leden der commissie, die in dezelfde afdeeling zitting hebben, bij het opmaken van het verslag van het afdeelingsonderzoek in de commissie verschil van meening ontstaat omtrent den zin van hetgeen in de afdeeling werd opgemerkt of omtrent de mate van instemming, die het eene of andere betoog in de afdeeling gevonden heeft? Men achtte het niet onwaarschijnlijk, dat hierover in de commissie wel eens onaangename discussies zouden voorvallen, welke storend kunnen werken op eene goede behandeling van zaken.

Vele andere leden waardeerden, dat de voorstellers eene poging gedaan hebben om in de wijze van werken verbetering te brengen en waren van oordeel, dat behandeling van belangrijke wetsontwerpen door grootere commissies, waarin de verschillende politieke groepen vertegenwoordigd zijn, aanbeveling verdient. Men zag in het opnemen van een of meer leden uit elke fractie een voordeel, omdat daardoor een waarborg tegen eenzijdigheid wordt verkregen en omdat dan gedurende den geheelen loop van de behandeling de in elke fractie bestaande meeningen ter kennis van de commissie zullen komen en door haar zullen worden onderzocht en overwogen. Daardoor zal de openbare behandeling beter worden voorbereid en die betere voorbereiding zal weder ten gevolge hebben, dat de mondelinge beraadslagingen minder uitgebreid zullen zijn en dus minder tijd van de gewoonlijk met werk overladen Kamer zullen vorderen.

Het denkbeeld om aan de leden der Kamer toegang te geven tot de vergaderingen der commissie, vond ook bij voorstanders van het voorstel steun. Enkelen wenschten zelfs aan minderheden eener politieke groep, welke niet in de commissie vertegenwoordigd zijn, de bevoegdheid te geven in die vergaderingen van haar gevoelen te doen blijken. Anderen achtten het daarentegen niet gewenscht aan de leden der Kamer gelegenheid te geven de vergaderingen der commissie bij te wonen.

Eenigen verlangden bepaald te zien, dat in het verslag der commissie een overzicht van de in hare vergaderingen gevoerde debatten zou worden opgenomen. Ook waren er, die bepaling van een maximum voor het aantal leden eener commissie van voorbereiding gewenscht achtten. Enkelen wenschten het aantal leden op hoogstens 9, of liever nog 7, gesteld te zien, welk laatste aantal bleek ook bij hen, die bezwaar hadden tegen het voorstel, minder tegenstand te vinden.

Verscheidene leden verlangden, dat aan de voorgestelde wijziging nog zou worden toegevoegd een voorstel tot beperking van het recht van de leden tot indiening van amendementen. De bestaande regeling gaf naar hunne meening maar al te vaak aanleiding tot indiening van niet genoeg overdachte, rauwlijks in het debat geworpen amendementen, welke, indien zij aangenomen worden, het wetsvoorstel bederven, en, indien zij niet aangenomen worden, tot noodelooze tijdverspilling aanleiding geven. Men gaf in overweging te bepalen, dat in den regel amendementen moeten worden ingediend bij de commissie van voorbereiding en dat de voorstellers dan in de gelegenheid zullen worden gesteld aan de behandeling van hunne amendementen in de vergaderingen der commissie deel te nemen. In verband hiermede zou dan de bevoegdheid tot indiening van amendementen tijdens de openbare behandeling eenigszins beperkt moeten worden, bij voorbeeld door te bepalen, dat zulke amendementen door ten minste tien leden ondersteund moeten worden of dat zulke amendementen alleen in beraadslaging komen, wanneer de Kamer daartoe bij stemming besluit. Andere leden waren echter van meening, dat beperking van het recht tot indiening van amendementen, ook met het oog op politieke groepen, die uit een klein aantal leden bestaan, geene aanbeveling verdient. Enkelen gaven in overweging aan de leden der Kamer, die geene zitting in de commissie hebben, het recht te geven binnen een korten termijn na de verschijning van het verslag, aan haar nota's in te dienen. Blijkt, dat de commissie zich met de in die nota's aangegeven wijzigingen niet kan vereenigen, dan zouden de leden in den regel wel niet tot indiening van amendementen overgaan en de toekenning van deze bevoegdheid zou dus, naar men meende, tot aanmerkelijke bekorting der openbare beraadslaging kunnen leiden. Hiertegen werd weder aangevoerd, dat op die wijze de openbare behandeling nagenoeg alle beteekenis zou verliezen en dat dus, gaven de voorstellers aan dezen wenk gehoor, het toch reeds aan hun voorstel verbonden bezwaar nog meer gewicht zou verkrijgen.

Ten slotte wenschten verscheidene leden de voorgestelde verandering van art. 38 zoo gewijzigd te zien, dat de aanwijzing van het lid der commissie, die als rapporteur zal optreden, opgedragen wordt niet aan de afdeeling, maar aan de commissie.

Aldus vastgesteld 13 Februari 1907.

VAN KARNEBEEK.
NOLENS.
VAN DOORN.
KETELAAR.
LELY.

(187. 4.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden 4 Maart 1907.)

Aanvankelijk waren de voorstellers voornemens aan de Kamer voor te stellen voor de behandeling der verzekerings-ontwerpen eene commissie van voorbereiding van 12 leden te benoemen. Aangezien echter tegen zoodanig voorstel het bezwaar kon worden geopperd, dat het Reglement van Orde slechts commissies van vijf leden kent, kwamen zij nader tot het besluit te beproeven dit bezwaar door wijziging van het Reglement uit den weg te ruimen. Terecht is dan ook in het Voorloopig Verslag opgemerkt, dat de door hen voorgestelde wijziging geen ander gevolg zal hebben dan der Kamer de gelegenheid te geven commissies, die uit meer dan 5 leden bestaan, te benoemen. Wordt die wijziging aangenomen, dan zal de Kamer volkomen vrij blijven de vraag, of voor de verzekerings-ontwerpen eene commissie van 12 leden zal worden ingesteld, te beantwoorden, zooals zij zal goedvinden.

Gaarne maken de voorstellers intusschen van de hun geboden gelegenheid gebruik om hunne bedoeling, welke in het verslag op juiste wijze is weergegeven, nader toe te lichten. In het verslag is betoogd, dat, werd overeenkomstig die bedoeling gehandeld, de commissie van voorbereiding al te grooten invloed zou verkrijgen en dat het verkeerd is bij de samenstelling van zulke commissies met de politieke gezindheid der leden rekening te houden. Herinnerd mag worden, dat ook thans wel eens over den overwegenden invloed van commissies van voorbereiding wordt geklaagd en dat ook thans bij de benoeming van zulke commissies op de politieke gezindheid der leden gelet wordt, hetgeen intusschen slechts in zekere mate kan geschieden, omdat er in de Kamer meer dan 5 georganiseerde politieke groepen bestaan. Instelling van talrijkere commissies zal gelegenheid geven alle politieke groepen in de commissie te doen vertegenwoordigen, hetgeen naar het inzien der voorstellers bij belangrijke wetsontwerpen nuttig kan zijn, omdat daardoor de commissie gelegenheid verkrijgt gedurende den geheelen loop der behandeling van het ontwerp op de hoogte te blijven van de wenschen en de bezwaren, die in den boezem van elke fractie bestaan. Thans houdt het contact tusschen de commissie en de leden op na het afdeelingsonderzoek. De bedoeling der voorstellers is, dat dit in de gevallen, waarin tot het instellen van eene talrijkere commissie wordt overgegaan, anders zal worden en dat er dan, ook na het afdeelingsonderzoek, door het intermediair der fracties voeling tusschen de commissie en de leden der Kamer zal blijven bestaan. Het is echter niet de bedoeling de leden der commissie „mandatarissen" te doen zijn van hunne fracties; hunne individueele vrijheid behoort niet te worden opgeheven of beperkt.

Dat het afdeelingsonderzoek van minder belang zou worden is volstrekt niet zeker, omdat dit onderzoek zelf menig lid, door het vernemen van de opmerkingen die van verschillende zijden gemaakt worden, de gelegenheid biedt tot nadere bestudeering van het ontwerp. Intusschen heeft de splitsing der Kamer in vijf afdeelingen, — dit is één der gebreken van een vooronderzoek in afdeelingen, — ten gevolge, dat menig lid sommige bezwaren eerst verneemt na de verschijning van het verslag. Hieraan kan door de hier voorgestelde wijze van handelen te gemoet gekomen, indien de leden voeling blijven houden met het lid hunner fractie, dat in de commissie zitting heeft.

Zal op die wijze de openbare behandeling veel van hare beteekenis verliezen? De voorstellers zouden begrijpen, dat men hiervoor vreesde, indien zij instelling van uit gelijkgezinde personen bestaande commissies verlangden. Het zou inderdaad kunnen zijn, dat zulke personen door geheim onderling overleg en geheime bespreking met de Regeering een al te grooten invloed op den gang van zaken zouden erlangen. Geheel anders zal het echter zijn, wanneer alles, wat een vertegenwoordiger eener fractie in de commissie zegt, vernomen wordt door vertegenwoordigers van alle andere fracties en wanneer de commissieleden hunne politieke vrienden op de hoogte houden van hetgeen in de commissie voorvalt. Bij een belangrijk wetsontwerp zullen er altijd tal van punten zijn, waaromtrent de aanhangers der verschillende politieke richtingen niet tot eenstemmigheid geraken. Er zal ook tusschen de leden der commissie menig verschil van gevoelen blijven bestaan en het spreekt vanzelf, dat de leden der Kamer, die zich niet kunnen vereenigen met het gevoelen van de commissie of van hare meerderheid, zich niet zullen laten weerhouden hunne opinie ter kennis van het publiek te brengen en in de openbare vergadering te trachten de Regeering van de juistheid van hun standpunt te overtuigen.

Of het dikwijls voorkomt, dat raadscommissies een te grooten invloed uitoefenen op de beslissingen van gemeenteraden, kunnen de voorstellers niet beoordeelen, maar wat daar kan voorkomen, is uitgesloten bij de behandeling van belangrijke onderwerpen door de Kamer, omdat hare leden zich niet verantwoord zouden achten, indien zij het land onkundig lieten van hunne meening omtrent belangrijke punten van wetgevend beleid. Eene commissie kan bovendien slechts haar gevoelen uiten, maar niet beslissen. Om deze redenen zal ook bij instelling van de door de voorstellers beoogde commissies de openbare behandeling hoofdzaak blijven.

Desniettemin zijn de voorstellers van oordeel, dat benoeming van zulke commissies tot bekorting van het openbaar debat kan leiden. Eene commissie, die voortdurend op de hoogte blijft van de in de verschillende fracties geopperde wenschen en bezwaren, zal in staat zijn te beoordeelen, welke concessies de Regeering zal hebben te doen om haar voorstel te zien aannemen. Hare werkzaamheid kan leiden tot een wetsontwerp, dat ten gevolge van door de Regeering aangebrachte wijzigingen of van aanneming van door de commissie voorgestelde amendementen voor goedkeuring door de Kamer vatbaar wordt. Voor zooveel betreft technische punten, zal zij door grondig onderzoek het verkrijgen van overeenstemming tusschen de dissentieerende meeningen kunnen bevorderen. Menig geschilpunt, waarbij quaesties van beginsel niet zijn betrokken, zal uit den weg kunnen worden geruimd. Van dit een en ander zal bekorting van het openbaar debat het gevolg kunnen zijn. En dat bekorting der debatten van de in den regel met werk overladen Kamer hoogst gewenscht is, zullen de voorstellers wel niet nader behoeven te betoogen.

Aangevoerd is, dat benoeming eener talrijkere commissie niet wenschelijk zou zijn, omdat daaromtrent ook tusschen leden van dezelfde fractie verschil van gevoelen bestaat. De voorstellers merken hiertegenover op, dat het de taak der commissieleden zal zijn niet enkel hun eigen gevoelen, maar ook dat van die hunner politieke vrienden, met wie zij het niet eens mochten zijn, in de Commissie kenbaar te maken, terwijl bovendien de grootere politieke fracties door meer dan één lid kunnen vertegenwoordigd worden.

Op welken grond de onderstelling berust, dat het lidmaatschap der grootere commissies van voorbereiding slechts aan een zeer beperkt aantal leden zou ten deel vallen, kunnen de voorstellers niet gissen. Zij kunnen slechts verklaren, dat zulks hun noch waarschijnlijk, noch wenschelijk voorkomt en dat de Kamer dit steeds zelve in hare macht zal hebben. Overigens valt hierbij op te merken, dat, gelijk het Verslag te recht opmerkt, ook in Duitschland zoodanige samenstelling der commissies bestaat, maar dat percentsgewijze die commissies daar kleiner zijn dan hier het geval zal zijn, indien het aantal leden 12 mocht bedragen. Daaruit volgt, dat de directe invloed der leden op de samenstelling der commissie en dus ook op den gang der zaken hier grooter zou worden dan in Duitschland, en grooter ook dan bij de thans bij ons in het Reglement genoemde commissies van voorbereiding van 5 leden.

Hoe men overigens over de wenschelijkheid van het bestaan van fracties moge denken, zij zijn er en het kan naar het oordeel der ondergeteekenden geen bezwaar opleveren te erkennen dat zij er zijn. Zij zien niet in, waarom het ongeoorloofd zou zijn van deze organisaties gebruik te maken ter verkrijging van betere voorbereiding der beraadslagingen. En wat de vraag betreft, of het rekening houden met fracties niet ten gevolge zou kunnen hebben, dat de verbonden fracties die in de Kamer de meerderheid vormen, in de commissie slechts eene minder-

heid zullen tellen, daarop zij geantwoord, dat de fracties die, onderling verbonden, in de Kamer de meerderheid hebben, het ook in hare hand hebben te zorgen, dat geene commissie tot stand komt, waarin de haar toekomende invloed zou worden ter zijde gesteld.

Dat er wel eens verschil van gevoelen zal bestaan over de vraag, uit hoeveel leden eene commissie zal bestaan, en hoevele leden uit elke fractie daarin zitting zullen hebben, zullen de voorstellers niet ontkennen. Zij vleien zich intusschen, dat hieromtrent in den regel door minnelijk overleg tusschen de verschillende fracties overeenstemming verkregen zal kunnen worden. Geschiedt dit niet, dan zal daarin allicht eene reden gevonden worden om van de benoeming eener grootere commissie af te zien. En voor den voorzitter der Kamer zal het niet moeilijker zijn bij de keuze der leden te letten op het lidmaatschap van eene politieke groep, indien alle groepen in de commissie een vertegenwoordiger vinden, dan thans, nu bij de samenstelling der commissie van voorbereiding van 5 leden slechts met eenige dier groepen kan worden gerekend.

De verdeeling van de leden eener grootere commissie over de vijf afdeelingen, zal naar de meening der voorstellers geen groot bezwaar opleveren. Ondervindt de voorzitter der Kamer daarbij eenige moeilijkheid, dan zal hij de benoemde commissie kunnen raadplegen, en het komt den voorstellers niet waarschijnlijk voor, dat men in den boezem der commissie over dit punt niet tot overeenstemming zou komen. Ontwerpen waarvoor eene speciale commissie benoemd wordt, zullen overigens wel niet in de afdeelingen onderzocht worden binnen twee maanden, nadat zij zijn ingediend en men zal dus gewoonlijk voor de leden der commissie eene afzonderlijke loting kunnen houden. Ook kan het gebeuren, dat tusschen den aangewezen rapporteur en de leden der commissie, die in dezelfde afdeeling zitten, verschil van meening ontstaat omtrent den zin van eenige daar gemaakte opmerking of omtrent de mate van instemming, die eenig betoog gevonden heeft. Dat daarover onaangenaamheden zouden ontstaan, is eene onderstelling, die de voorstellers echter minder aannemelijk vinden. Waarschijnlijk zullen de leden, tusschen wie het verschil van gevoelen gerezen is, nadere inlichting inwinnen bij de medeleden der afdeeling en dan zal aan het verschil van meening wel zonder onaangenaamheden een einde zijn te maken.

Het denkbeeld aan de leden der Kamer toegang te geven tot de commissievergaderingen lacht den voorstellers niet toe. Het voorbeeld van Duitschland schijnt hier niet van groote beteekenis, omdat daar de wetsontwerpen niet in de afdeelingen onderzocht worden. Aan hen, die in de afdeelingen opmerkingen te berde brachten, gelegenheid te geven tot bijwoning van de beraadslagingen der Commissie over hetgeen in het naar aanleiding van die opmerkingen samen te stellen verslag zal worden vermeld, zou de vrijheid der commissie meer belemmeren dan den voorstellers wenschelijk schijnt. Te vergen, dat in het verslag een overzicht van alle in de commissie gevoerde debatten wordt opgenomen, zou naar het inzien der voorstellers te ver gaan. Zij herinneren, dat naar de bestaande bepalingen reeds mededeeling moet worden gedaan van den uitslag van met de Regeering gevoerd mondeling overleg.

Indien de voorstellers eenige beperking van het recht der leden tot indiening van amendementen voorstelden, zou de discussie over hun voorstel zonder twijfel grooten omvang verkrijgen. Bovendien zijn zij niet zeker, dat zij omtrent dit punt onderling tot overeenstemming zouden kunnen komen.

Geeft de Kamer er de voorkeur aan in het geval, bedoeld bij de door hen voorgestelde wijziging van art. 38, den rapporteur niet door de afdeeling, maar door de commissie te doen benoemen, dan zullen de voorstellers zich daarbij nederleggen.

Ten slotte hebben de voorstellers nog eene wijziging aan hun voorstel toe te voegen. Zij meenen, dat voorzien behoort te worden in het geval, dat in eene uit een even aantal leden bestaande commissie de stemmen staken en stellen alsnog voor in dat geval eene beslissende stem aan den voorzitter der commissie toe te kennen.

GOEMAN BORGESIUS.
DRUCKER.
HEEMSKERK.
KOLKMAN.
DE SAVORNIN LOHMAN.
TROELSTRA.
TYDEMAN.

(187. 5.)

GEWIJZIGD VOORSTEL.

De ondergeteekenden stellen voor:

1°. In art. 36 van het Reglement van Orde der Kamer de woorden: „vijf leden" te vervangen door de woorden: „vijf of meer leden".

2°. Aan genoemd artikel toe te voegen een nieuw lid, luidende:

„Bestaat de Commissie uit een even aantal leden, dan heeft, indien bij door haar te houden stemmingen de stemmen staken, de voorzitter eene beslissende stem."

3°. Aan art. 38 van het Reglement een tweede lid toe te voegen, luidende:

„Is in eene afdeeling meer dan één lid der Commissie ingedeeld, dan wijst de afdeeling aan, wie hunner als rapporteur over het wetsvoorstel zal optreden."

GOEMAN BORGESIUS.
DRUCKER.
HEEMSKERK.
KOLKMAN.
DE SAVORNIN LOHMAN.
TROELSTRA.
TYDEMAN.

(187. 6.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het voorstel van den heer Goeman Borgesius c. s. tot wijziging van het Reglement van Orde der Kamer is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit voorstel, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 6den Maart 1907.

VAN KARNEBEEK.
NOLENS.
VAN DOORN.
KETELAAR.
LELY.

188. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

N°. 7.

Afdeelingen:

DOMEINEN.

WATERSTAAT.

N°. 171.

ONDERWERP: 's GRAVENHAGE, den 22/29 Januari 1907.

Brief dd. 7 April 1905, n°. 111 betreffende verzoek van de Tweede Kamer om inlichtingen omtrent een adres van visschers te Philippine, ter zake van de mosselvisscherij.

Onder weder overlegging van het adres der visschers uit Philippine, gevoegd geweest bij het i. m. genoemd schrijven van den Minister van Staat, toenmalig voorzitter van de Tweede Kamer, hebben wij de eer U hierbij eene gemeenschappelijke Nota aan de Tweede Kamer te doen toekomen bevattende de door haar, blijkens haar besluit van 5 April 1905, gewenschte inlichtingen.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(188. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

De Tweede Kamer wenscht, blijkens in hare zitting van 5 April 1905 genomen besluit, in verband met het weder bij deze Nota gevoegde adres van P. F. WIJNE en 23 andere visschers te Philippine, van de Regeering nadere inlichtingen te ontvangen ten aanzien van twee in dat adres behandelde punten:

A. de verhooging der retributie voor concessie van mosselbanken in de Westerschelde en den Brakman, bij de op 17 December 1905 gehouden verloting voor de jaren 1906 tot en met 1910;

B. het verjagen van de visschers die mosselzaad wenschen te halen van de zeewerken langs de Nederlandsche kusten.

De ondergeteekenden hebben de eer te dien aanzien het volgende mede te deelen:

Ad A. De klacht van de requestranten is in de eerste plaats gericht tegen het stelsel van verloting zelf. Het ware zeker verkieslijk, dat de mosselbanken in de Westerschelde en aanliggende wateren, publiek konden worden verpacht, evenals dit steeds geschiedt met de kweek- en bewaarplaatsen van schelpdieren in de overige Zeeuwsche Stroomen.

Bij de slotzinsnede van art. 2 van het Reglement ter uitvoering van art. 9 van het tractaat met België van 19 April 1839, betreffende de uitoefening van het recht der visscherij en van den vischhandel (*Staatsblad* 1843, n°. 45) hebben de Regeeringen van Nederland en van België zich echter verbonden de visscherij in de wateren, genoemd in art. 1 van dat reglement (zijnde, wat Nederland betreft, hoofdzakelijk de Westerschelde, het Hellegat, de Brakman en het Zwin) en waarin de ingezetenen der beide landen gelijkelijk tot visschen gerechtigd zijn, *niet* te verpachten. Het is tot nog toe niet gelukt hierin verandering te brengen, d. i. de toestemming van het Belgische Gouvernement te verkrijgen tot openbare aanbieding in pacht, waarbij toch de Belgische onderdanen evengoed zouden kunnen mededingen als de Nederlandsche, zoodat aan het beginsel van gelijke bevoegdheid, nedergelegd in art. 1 van genoemd reglement, door verpachting niet zou worden te kort gedaan. Zoolang het niet gelukt het Belgische Gouvernement op dit punt tot het dezerzijdsche inzicht te brengen, waartoe tegen het einde van het thans loopende concessie-tijdvak (31 December 1910) opnieuw pogingen zouden kunnen worden aangewend, is geen ander stelsel mogelijk dan dat van verloting, hetwelk na het tot stand komen van het tractaat steeds heeft gegolden en trouwens bij art. 8 er van uitdrukkelijk als toegelaten is vermeld.

Het voornaamste nadeel van dit stelsel is echter dat, daar *alle* ingezetenen der beide landen gelijkelijk tot deelneming gerechtigd zijn, een groot aantal personen aan de loting deelnemen, die met de visscherij niets te maken hebben en ook geene mosselvisscherij wenschen te gaan uitoefenen, doch alleen medetrekken, ten einde de kans te hebben de hun toevallende concessie voor een perceel tegen eene premie van de hand te doen.

Om die deelneming aan de loting door niet-visschers tegen te gaan, althans te beperken, is reeds eenige jaren geleden bepaald, dat niemand tot de loting wordt toegelaten, die niet voorzien is van een voor de mosselvisscherij geschikt vaartuig, maar ook deze maatregel, waaraan streng de hand wordt gehouden, heeft de niet-visschers niet van de loting geweerd.

Zij leenen eenvoudig een vaartuig, hetwelk zij bij den verplichten schouw als het hunne aangeven en vertoonen.

Zoowel om deze praktijk indirect zoo mogelijk tegen te gaan als omdat de hooge premies, die voor overneming van de aangelote perceelen door de visschers aan de gelukkige trekkers betaald werden, aantoonden, dat vele der perceelen hoogere gebruikswaarde hadden dan met het gedrag der retributie overeenkwam, is de Regeering bij de voorbereiding der verloting van 1905 te rade geworden die gebruikswaarde, welke natuurlijk naar den aard der perceelen uiteenloopt, zoo nauwkeurig mogelijk te doen schatten, en op grond van die schatting, het bedrag der retributie vast te stellen.

Voor elk der 21 beste perceelen (in het Pottengat, Brakman) werd zij bepaald op f 200, voor mindere in Brakman en Westerschelde op bedragen afwisselende tusschen f 150 en f 20 (van deze laatste waren er niet minder dan 28).

Ook deze nadere regeling der retributies heeft de niet-belanghebbenden niet van deelneming aan de loting weerhouden. Het aantal lotenden bedroeg in 1905, ondanks de aanmerkelijke verhooging der recognities voor sommige perceelen, toch nog 833 tegen 920 bij de vorige verloting (voor de 125 perceelen) en daaronder waren in beide gevallen een groot aantal Nederlanders en Belgen van verschillend beroep of bedrijf, geheel vreemd aan de visscherij, ofschoon wel allen hun visschersvaartuig op den schouwdag hadden vertoond.

(Zoo meldden zich voor de laatste verloting op éene plaats ter schouwing van hunne vaartuigen aan: slachters, schilders, bakkers, landbouwers, veekoopers, kantoorklerken, een molenaar, een handelsreiziger, enz.)

Dat de retributies voor het genot der perceelen niet te hoog gesteld zijn, blijkt voldoende uit het feit, dat ook nu weder hooge bedragen voor overneming zijn besteed. In dit opzicht staan juist de duurste perceelen — die van f 200 — bovenaan. Voor zes daarvan werden door onderteekenaars van het adres premies betaald afwisselende tusschen f 650 en f 300. Voor een ander perceel, waarvan de retributie slechts f 50 was, betaalde een dier onderteekenaars f 450 en voor vele andere perceelen hadden ook anderen dan de adressanten belangrijke premies over. Nu moge het waar zijn, dat de perceelen, zoo doende, aan de eigenlijke belanghebbenden die ze niet zelf trekken, duur te staan komen, maar dat de retributies in het algemeen geenszins te hoog waren mag toch als vaststaande aangenomen worden, daar geen visscher voor een perceel meer zal geven dan bij het waard acht. Dat de belanghebbenden zeer goed op de hoogte zijn van de waarde der verschillende perceelen, blijkt uit het feit, dat een groot aantal er van, waarvoor de retributie wegens hunne minderwaardigheid slechts f 20 beliep, niet aanvaard werden en ook voor nog lager bedrag niet te plaatsen zijn.

Ad B. Omtrent den wensch, „dat de Nederlandsche kusten zullen opengesteld worden tot het afhalen van mosselzaad", zij het volgende medegedeeld.

Men heeft hierbij het oog op de bepaling van art. 9, eerste lid, sub 2°., van het baggerreglement (*Staatsblad* n°. 44 van 1892, n°. 58 van 1894, n°. 228 van 1895), waarbij verboden is zonder vergunning van den Minister van Waterstaat mosselzaad (jonge mosselen) te rapen van de Rijkswerken langs de zeekusten.

Bij de toepassing dezer bepaling is rekening te houden met den aard der werken.

Bij steenbezettingen en steenbestortingen en nog het meest bij werken in beton (betonblokken), is de aanwezigheid van mosselzaad van groot belang. Het zaad hecht zich vast aan de werken; het bedekt de oppervlakte en vult de openingen met eene taaie compacte massa, waardoor de loswoelende en uitspoelende werking der golven op voortreffelijke wijze wordt tegengegaan.

Het beton erlangt bovendien eene zeer heilzame bescherming tegen den nadeeligen invloed van warmte en vorst, terwijl, wanneer het zaad wordt afgestoken, zelfs bij voorzichtige behandeling het moeilijk is te vermijden, dat aan den buitenkant een door den invloed van de lucht verhard laagje van de blokken wordt medegenomen, hetgeen hunne duurzaamheid schaadt.

Heeft men daarentegen te doen met paalwerken, dan is minder schade te vreezen en kan het weghalen lichter worden toegestaan.

Terwijl dus voor steen- en betonwerken het waterstaatsbelang het beste zou worden gediend, wanneer het afhalen nimmer werd toegestaan, wordt niettemin ook voor deze werken zooveel doenlijk met de belangen der visschers rekening gehouden, gelijk hierna blijken zal. Ontzien zij zich niet, zonder de vereischte vergunning, eigenmachtig zich van het mosselzaad meester te maken, en daarbij, gelijk nu en dan voorkomt, door bedekking der nummers hunner vaartuigen zich aan vervolging te onttrekken, dan hebben zij als overtreders het aan zich zelf te wijten, indien zij „als roovers en stroopers worden verjaagd".

Wat nu België aangaat, moet worden betwijfeld, of de regeling zooveel vrijgeviger is dan de Nederlandsche, als men wil doen voorkomen. Volgens Koninklijk besluit van 29 Augustus 1903 is het trekken van mosselzaad volstrekt verboden van 1 April tot 15 September. Gedurende den overigen tijd van het jaar is slechts vergunning mogelijk ten opzichte van zekere „staketsels" in de havens van Nieuwpoort, Ostende en Blankenberghe, tegen betaling van 40 à 60 francs.

Ieder persoon aan boord van een vaartuig moet zich van eene vergunning voorzien, met inachtneming van verschillende, vrij omslachtige, formaliteiten. Het gebruik der vergunningen is aan verschillende beperkingen onderworpen.

Het is duidelijk, dat van het geven van vergunningen aan particulieren slechts daar sprake kan zijn, waar, gelijk in België het geval schijnt te zijn, de gesteldheid en ligging der werken het houden van geregeld en nauwkeurig toezicht toelaat. Dit geschiedt tot op zekere hoogte bij de Rijkswerken aan de Oude Hoeve op Schouwen, waar het weghalen van het mosselzaad is verpacht en, krachtens verleende vergunning, door personeel van de pachters wordt verricht.

Bij andere werken echter heeft het overlaten dezer werkzaamheden aan particulieren geleid tot min gunstige resultaten. Ten einde evenwel de visschers zooveel doenlijk in de gelegenheid te stellen ook van daar het zaad te bekomen, is naar eene andere werkwijze gezocht, en is men er toe overgegaan het zaad in eigen beheer af te halen, opdat de Rijkswaterstaat steeds voldoende toezicht kunne uitoefenen. Aan den Hoek van Holland is daartoe in het onderhoudsbestek eene regeling getroffen, volgens welke de aannemer belast is met het afhalen van het zaad, en dit vervolgens voor de visschers verkrijgbaar stelt; op deze wijze werden in 1904 506 H.L., in 1905 919 H.L. zaad verkocht.

Te IJmuiden, waar de hoofden over het onderste gedeelte uit betonblokken bestaan, en waar alzoo bijzondere voorzichtigheid moet worden betracht, zijn indertijd met het geven van persoonlijke vergunningen in het bijzonder ongunstige ervaringen opgedaan. De regeling is daar thans deze, dat de Rijkswaterstaat zelf door daartoe in dienst genomen deskundig visscherspersoneel, het zaad doet afsteken ten behoeve van hen die bij openbaren verkoop vanwege het domeinbestuur koopers van perceelen zijn geworden. Op deze wijze zijn in het voorjaar van 1906 niet minder dan omstreeks 3000 H.L. zaad afgeleverd. Hierbij kan worden opgemerkt, dat dit alles geschied is zonder noemenswaardige geldelijke bate voor het Rijk.

Voor zooverre op andere werken als bijv. de Pollendam bij Harlingen en de hoofden te Petten en Callantsoog, een voldoende voorraad zaad aanwezig blijkt, zullen dergelijke maatregelen in overweging worden genomen.

Uit een en ander blijkt, naar het voorkomt, genoegzaam, dat de Regeering in gevallen waar het waterstaatsbelang eene weigerende houding rechtvaardigt, dit bezwaar weet te ondervangen, en zich de kans op duurder onderhoud getroost, indien het haar zoodoende mogelijk wordt de belangen der visscherij te behartigen.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(189. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, den 29 Januari 1907.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge hiernevens aan te bieden eene Nota houdende de bij Uwe missive van 3 Juli 1906, n°. 196, gevraagde inlichtingen betreffende het hierbij teruggaande adres van DE WAAL en 10 anderen, gegageerde militairen in tijdelijken dienst bij de exploitatie der Staatsspoorwegen op *Java*.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(189. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

De adressanten, allen gegageerde militairen en in tijdelijken dienst bij de exploitatie van Staatsspoorwegen op Java, beklagen zich er over, dat zij aan het Weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië moeten bijdragen over de aan hunne tijdelijke betrekkingen verbonden bezoldigingen, zonder dat daarvoor voor hunne weduwen en kinderen recht op pensioen of onderstand uit dat fonds verkregen wordt.

Zooals de adressanten te recht aanvoeren, wordt die verplichting van hen afgeleid uit art. 8 van het in *Indisch Staatsblad* 1854, n°. 93, afgekondigde reglement van het fonds, luidende: „Militairen, met de waarneming van burgerlijke ambten belast, zijn gedurende die waarneming verplicht tot bijdragen aan dit fonds, zonder dat daarvoor voor hunne weduwen en kinderen recht op pensioen of onderstand uit hetzelve verkregen wordt."

Ten onrechte meenen de adressanten, dat zij als *gegageerde* militairen niet onder die bepaling vallen.

Bij eene circulaire van den directeur van financiën in Nederlandsch-Indië van 6 Februari 1862, opgenomen in het *Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië* onder n°. 1146, is uitdrukkelijk geconstateerd, dat in het aangehaalde artikel onder militairen ook zijn te verstaan gepensionneerde militairen, en gegageerden zijn niet anders dan gepensionneerden.

Die circulaire was het uitvloeisel van een Koninklijke beslissing, nadat in Indië twijfel omtrent de bedoeling van het artikel was gerezen.

En die Koninklijke beslissing was geheel in overeenstemming met de grondgedachte, die aan de vorming van het kapitaal van het fonds ten grondslag ligt, namelijk dat dat kapitaal moet worden samengebracht uit bijdragen loopende over alle civiele inkomsten, onverschillig of zij worden genoten door deelgerechtigden of anderen.

De consequentie van dat beginsel wordt niet alleen door de adressanten gedragen, maar ook door vele anderen, zooals zij zelf in hun adres opgeven.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(190. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) betreffende toekenning van een voorschot ten behoeve van eene stoomvaartverbinding tusschen *Nederland*, *Brazilië* en *Argentinië*.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 31 Januari 1907.

WILHELMINA.

(190. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, dat door de wet worde bekrachtigd de door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, met het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn onder dagteekening van 15 November 1906 gesloten overeenkomst betreffende het onderhouden van eene stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag tusschen Nederland, Brazilië en Argentinië;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De in afschrift bij deze wet gevoegde overeenkomst, den 15den November 1906 door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, aangegaan met het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn, wordt goedgekeurd.

Artikel 2.

De in duplo opgemaakte overeenkomst, bij art. 1 vermeld, wordt gratis geregistreerd en is, evenals de daaruit voortvloeiende betalingen, vrij van de heffing der bij de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80) bedoelde kanselarijleges.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colléges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

FSCHRIFT.

De *Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel*, handelende namens *den Staat der Nederlanden*, ter eene zijde, en de heeren:

C. J. K. VAN AALST, Voorzitter van Commissarissen,
A. K. P. F. R. VAN HASSELT,
E. HELDRING,
L. P. D. OP TEN NOORT,
C. A. DEN TEX,
} Commissarissen.
B. NIERSTRASZ,
J. WILMINK,
} Directeuren,

der *Nationale Stoomboot Maatschappij*, te Amsterdam gevestigd, te zamen vormende het *Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn* (in dit contract verder «het Comité» genoemd), ter andere zijde, zijn behoudens bekrachtiging door de wet, overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Het Comité verbindt zich om een stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag te onderhouden tusschen Nederland, Brazilië en Argentinië.

Artikel 2.

1. Het Comité verbindt zich om door stoomschepen met tusschenpoozen van ongeveer 15 dagen jaarlijks 24 reizen te doen maken in den navolgenden dienst: van Amsterdam of Rotterdam over Rio de Janeiro, Buenos Aires en Santos of Rio de Janeiro naar Amsterdam of Rotterdam.

2. Van het aandoen van Rio de Janeiro en Santos kan door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vrijstelling worden verleend, al dan niet onder voorwaarde dat eene andere Braziliaansche haven zal worden aangedaan.

3. Gedurende het eerste jaar, waarin de stoomvaartdienst volgens deze overeenkomst wordt onderhouden, zal met 20 reizen, als hierboven omschreven, kunnen worden volstaan.

4. Het Comité heeft volledige vrijheid om meer reizen per jaar te doen maken of meer havens te laten aandoen, dan waartoe zij bij deze overeenkomst verplicht is.

Artikel 3.

1. Het Comité zal voor het uitvoeren van de hierboven omschreven dienst kunnen bezigen de thans bij naamlooze vennootschap Zuid-Amerikalijn in gebruik zijnde stoomschepen.

2. Overigens zullen de stoomschepen, welke voor het onderhouden van den in de artt. 1 en 2 omschreven dienst gebezigd worden, moeten zijn overeenkomstig door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel goedgekeurde afmetingen en plannen, en zijn ingericht voor het vervoer van eerste klasse en tusschendekspassagiers.

3. Wanneer het Comité met de sub 1 en sub 2 bedoelde stoomschepen niet in de geregelde uitoefening van den dienst kan voorzien, zal het, na kennisgeving aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tijdelijk zooveel andere stoomschepen in de vaart brengen, als tot verzekering van den dienst zullen noodig zijn. Echter zal het alsdan zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen achttien maanden na bovenvermelde kennisgeving, in de aanvulling zijner vloot door schepen, als hierboven sub 2 bedoeld, moeten voorzien.

4. De hierboven sub 2 bedoelde schepen moeten alle in Nederland gebouwd zijn.

5. Van deze verplichting kan de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vrijstelling verleenen, indien dit naar zijn oordeel door het belang van den dienst wordt gevorderd.

6. Bedoelde vrijstelling zal voorts worden verleend wanneer het comité aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aantoont, dat de bouw van de benoodigde schepen of de goede en tijdige oplevering daarvan bij opdracht aan Nederlandsche werven niet behoorlijk verzekerd is, óf dat voor die schepen een, in verhouding tot de bouwsom aanmerkelijk hoogere prijs zou moeten worden besteed dan bij opdracht aan gunstig bekende

buitenlandsche werven. De vrijstelling wordt verleend of geweigerd binnen veertien dagen, nadat zij is aangevraagd.

7. Alle schepen, waarmede de in de vorige artikelen omschreven dienst wordt uitgevoerd, moeten ten genoegen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel geclassificeerd zijn bij de Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren, Lloyds of Veritas.

Artikel 4.

1. Tenminste drie weken vóór den aanvang van eene nieuwe reis moet het vaarplan dier reis te Amsterdam en te Rotterdam, en wel in tenminste een der op elk dezer plaatsen verschijnende dagbladen bekend gemaakt worden.

2. Op dit vaarplan moeten o. a. worden aangegeven de vermoedelijke datums van vertrek, èn uit Amsterdam of Rotterdam, èn uit de havens, die op de uitreis zullen worden aangedaan.

3. Tenminste zeven dagen vóór het vertrek uit Amsterdam of Rotterdam moet in dezelfde bladen, waarin het vaarplan werd bekend gemaakt, de definitieve datum van het vertrek uit Amsterdam of Rotterdam worden aangekondigd.

4. De feitelijke datum van vertrek uit Amsterdam of Rotterdam mag ten hoogste acht dagen verschillen met den in het vaarplan der reis opgegeven vermoedelijken datum.

Artikel 5.

De gezagvoerders, stuurlieden en machinisten der voor de uitoefening van den in artt. 1 en 2 genoemden dienst gebezigde stoomschepen moeten Nederlanders zijn.

Artikel 6.

1. Het Comité is verplicht met zijne stoomschepen van en naar de verschillende havens, die worden aangedaan, met de meeste zorg alle brievenmalen en alle voorwerpen van de pakketpost zonder vergoeding te doen vervoeren.

2. Indien poststukken of voorwerpen van de pakketpost beschadigd worden of in het ongereede geraken, tengevolge van onvoldoende zorg aan boord, of van de zijde der bemanning, bij het in- en ontschepen en het vervoer van de post, is het Comité, onverminderd de toepassing van de boete sub *g* van art. 10 dezer overeenkomst bedreigd, verplicht tot betaling van de schadeloosstellingen, welke de postbesturen, wien het aangaat, aan de afzenders of geadresseerden van het beschadigde of in het ongereede geraakte zullen hebben te vergoeden.

3. De brievenmalen en de met aangifte van waarde verzonden voorwerpen der pakketpost worden aan boord der stoomschepen geborgen in een geheel afzonderlijke daartoe bepaaldelijk ingerichte en van een goed verzekerde sluiting voorziene bewaarplaats, waar zij zooveel mogelijk tegen beschadiging door water, brand of dergelijke ongevallen en tegen ontvreemding gevrijwaard zijn.

4. De gewone voorwerpen der pakketpost kunnen, voor zoover in de vorenbedoelde bewaarplaats geene ruimte meer is, op eene veilige plaats bij de vrachtgoederen worden geborgen.

5. Ingeval van schipbreuk of eenig ander ongeval, moet tot redding van de post al het mogelijke aangewend en voor de doorzending zoodra mogelijk gezorgd worden. Het Comité verbindt zich om de gezagvoerders der stoomschepen, voor zooveel noodig in overleg met het bestuur der Nederlandsche posterijen van bepaalde voorschriften te dier zake te voorzien, en hun de zorg voor de redding zeer bijzonder aan te bevelen.

6. Het is het Comité uitdrukkelijk verboden om, zonder toestemming van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, wegens het vervoer der post door middel van hare stoomschepen met vreemde postbesturen overeenkomsten aan te gaan of zich buiten medeweten van het bestuur der Nederlandsche posterijen met zoodanig postvervoer buiten overeenkomst te belasten, tenzij tot zoodanig vervoer verplichting bestaat uithoofde van de wettelijke bepalingen in andere landen.

Artikel 7.

1. De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan, indien zulks door het Comité wordt verzocht, machtiging verleenen om den in de artt. 1 en 2 bedoelden dienst tijdelijk geheel of gedeeltelijk te staken, indien bij het uitbreken van een oorlog de door de stoomschepen te bezoeken havens of vaarwaters onveilig worden geacht, of wel indien zoodanige staking om andere gewichtige redenen wordt wenschelijk geacht.

2. Het in art. 8 bedoelde voorschot wordt in dat geval naar verhouding verminderd.

3. De dienst moet op den vroegeren voet worden hervat, zoodra de omstandigheden, die tot de tijdelijke staking aanleiding gaven, naar het oordeel van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel hebben opgehouden te bestaan.

Artikel 8.

1. Het Comité zal van den Staat een voorschot genieten van:
f 300 000 per jaar, gedurende de eerste vijf jaren;
f 200 000 per jaar, gedurende de tweede vijf jaren;
f 100 000 per jaar, gedurende de derde vijf jaren.

2. Wanneer de ter uitkeering bestemde winst, die voorkomt op eenige door aandeelhouders goedgekeurde winst- en verliesrekening der ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap — onder welke winst wordt begrepen elke som, die, uit gelden in vroegere jaren gereserveerd, ter uitkeering wordt beschikbaar gesteld — meer bedraagt dan 5 pct. (vijf ten honderd) over het gestorte en niet terugbetaalde kapitaal, wordt dat meerdere allereerst bestemd om aan den Staat ter vergoeding van rente een bedrag uit te keeren gelijkstaande met 2 pct. (twee ten honderd) over het tot 31 December van het vorige jaar ontvangen voorschot.

3. De daarna nog aanwezige overwinst blijft voor de eene helft aan de vennootschap en wordt voor de andere helft aan den Staat bij wijze van aflossing uitgekeerd.

4. Is in geval van liquidatie der vennootschap het geheele bedrag, dat aan voorschot genoten is, nog niet ingevolge het bepaalde bij het derde lid van dit artikel terugbetaald, dan zal uit de baten, na vereffening van alle schulden en terugbetaling à pari van het aandeelenkapitaal, worden afbetaald hetgeen de Staat nog niet van het aan voorschot betaalde bedrag terug ontvangen heeft.

Artikel 9.

1. De uitbetaling van het in art. 8 bedoelde voorschot geschiedt in Nederland en wel in gelijke termijnen om de drie maanden, de eerste termijn vervallende 3 maanden na aanvang van de eerste reis.

2. De boeten, ingevolge de bepalingen van artikel 10 verbeurd, worden zooveel mogelijk in mindering van den het eerst daarna vervallenden voorschottermijn gebracht.

Artikel 10.

1. Ter zake van het niet nakomen door het Comité of de ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap van de bepalingen dezer overeenkomst worden, overmacht voorbehouden, de volgende boeten verbeurd:

a. wegens het niet nakomen, bij gemis aan vrijstelling, van hetgeen bij art. 3 ten aanzien van het bouwen van stoomschepen in Nederland is bepaald: eene boete van ten hoogste f 30 000 voor elke overtreding;

b. voor elke reis, welke minder dan het in art. 2 aangegeven aantal reizen 's jaars wordt volbracht, eene boete van:
ten hoogste f 12 500, indien zulks plaats vindt gedurende de eerste vijf jaren; ten hoogste f 8 500, indien zulks plaats vindt gedurende de tweede vijf jaren; ten hoogste f 4 500, indien zulks plaats vindt gedurende de derde vijf jaren;

c. voor het niet aandoen van eene haven, welke naar aanleiding van deze overeenkomst moest worden aangedaan, eene boete van ten hoogste f 5 000;

d. voor elken dag, dat een stoomschip later dan acht dagen na den in de dagbladen overeenkomstig art. 4 aangekondigden vermoedelijken vertrekdag de reis uit Amsterdam of Rotterdam aanvangt, eene boete van ten hoogste f 250;

e. voor elke reis, die ondernomen wordt of afgelegd is met een stoomschip, dat niet ten genoegen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is geclassificeerd (art. 3, zevende lid), eene boete van ten hoogste f 5000;

f. voor elke overtreding van het in art. 5 vervatte voorschrift, eene boete van ten hoogste f 500;

g. voor elke overtreding of voor elk verzuim in de behoorlijke nakoming van de uit deze overeenkomst middellijk of onmiddellijk voortvloeiende verplichtingen, waartegen geene afzonderlijke boete is bedreigd, eene boete van ten hoogste f 100.

2. Het bedrag van elke boete wordt, met inachtneming van het maximum voor ieder geval, door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vastgesteld.

3. De boeten zijn zonder nadere ingebrekestelling verschuldigd.

Artikel 11.

1. Geschillen over de uitlegging en de toepassing van de bepalingen dezer overeenkomst worden in hoogste ressort beslist door drie door partijen te benoemen scheidslieden, die als goede mannen naar billijkheid oordeelen.

2. Is omtrent de benoeming dezer scheidslieden geene overeenstemming tusschen partijen verkregen binnen zes weken, nadat door één der partijen eene beslissing door arbiters schriftelijk is verlangd, dan worden de arbiters op vordering van de meest gereede partij, benoemd door de arrondissements-rechtbank te Amsterdam.

3. De scheidslieden zullen zitting nemen te Amsterdam. Zij zijn gehouden binnen drie maanden na hunne benoeming uitspraak te doen.

Artikel 12.

1. Bij het einde van den in art. 8, eerste lid, bedoelden termijn van 15 jaren houden op te gelden de artt. 2, 4 en 6 van deze overeenkomst, benevens van art. 10, eerste lid, de bepalingen sub *b*, *c*, *d* en *g*, terwijl art. 3 vanaf dat tijdstip wordt gelezen als volgt:

„1. De stoomschepen, welke voor het onderhouden van den „in art. 1 bedoelden dienst gebezigd worden, moeten in Nederland „zijn gebouwd, behalve die schepen, welke tot tijdelijke aan„vulling van de vloot, na kennisgeving aan den Minister van „Landbouw, Nijverheid en Handel, in de vaart zijn gebracht. „Binnen achttien maanden na die kennisgeving moet in de aan„vulling der vloot door in Nederland gebouwde schepen zijn „voorzien.

„2. Van de verplichting tot het bezigen van in Nederland „gebouwde schepen kan de Minister van Landbouw, Nijverheid „en Handel vrijstelling verleenen, wanneer dit naar zijn oordeel „door het belang van den dienst wordt gevorderd.

„3. Bedoelde vrijstelling zal voorts worden verleend, wanneer „de ingevolge deze overeenkomst opgerichte vennootschap aan „den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aantoont, „dat de bouw van de benoodigde schepen of de goede en tijdige „oplevering daarvan bij opdracht aan Nederlandsche werven niet „behoorlijk verzekerd is, of dat voor die schepen een, in ver„houding tot de bouwsom aanmerkelijk hoogere prijs zou moeten „worden besteed dan bij opdracht aan gunstig bekende buiten„landsche werven. De vrijstelling wordt verleend of geweigerd „binnen veertien dagen, nadat zij is aangevraagd.

„4. Alle schepen, waarmede de in art. 1 omschreven dienst „wordt uitgevoerd, moeten ten genoegen van den Minister van „Landbouw, Nijverheid en Handel geclassificeerd zijn bij de „Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren, Lloyds of Veritas."

2. Deze overeenkomst houdt geheel op te gelden, zoodra het door den Staat verleende voorschot ten volle is terugbetaald.

Artikel 13.

Het Comité is verplicht zijne uit deze overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen in hun geheel en zonder eenig voorbehoud en zonder andere vergoeding dan de werkelijk door hetzelve gemaakte kosten over te dragen aan eene naamlooze vennootschap van koophandel, welke moet zijn opgericht binnen drie maanden nadat deze overeenkomst door de wet za zijn bekrachtigd, aan welke het geheele bedrijf der bestaande naamlooze vennootschap Zuid-Amerikalijn moet worden overgedragen, en die voldoen moet aan de navolgende vereischten,

1. Zij moet zijn opgericht ingevolge de Nederlandsche wet: in Nederland gevestigd zijn en aldaar haar bestuur hebben.

2. De bestuurders, als hoedanig wordt aangemerkt ieder die, onder welken naam of titel ook, belast is met of deelneemt aan het bestuur, het beheer en de leiding van de zaken der vennootschap, moeten allen Nederlanders zijn.

3. Benoemingen van bestuurders worden eerst van kracht na goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

4. De Koningin moet het recht hebben bij de vennootschap een Regeerings-Commissaris te benoemen, die alle vergaderingen van aandeelhouders of commissarissen of van degenen, die dergelijke functiën, als gewoonlijk door commissarissen worden vervuld, uitoefenen, mag bijwonen (tot hoedanige vergaderingen hij steeds moet worden uitgenoodigd), toegang moet hebben tot de kantoren en de archieven der vennootschap en van al hare boeken en schrifturen inzage moet kunnen nemen.

5. De statuten moeten de goedkeuring hebben verkregen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en zullen daartoe in ontwerp aan het oordeel van genoemden Minister moeten worden onderworpen.

6. Wijzigingen in de statuten zijn eveneens onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

7. De voorwaarden, waaronder obligatieleeningen zullen worden uitgegeven, vereischen de voorafgaande goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

8. Tot liquidatie der vennootschap zal niet mogen worden overgegaan, zonder toestemming van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, die deze toestemming echter alleen zal mogen onthouden op grond, dat de financieele noodzakelijkheid om te liquideeren niet aanwezig is.

Artikel 14.

1. Wanneer de ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap den in artt. 1 en 2 vermelden dienst zonder geldige reden niet meer onderhoudt, en ter zake van dit verzuim drie malen met tusschenpoozen telkens van twee maanden bij deurwaarders-exploit in gebreke is gesteld, is de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bevoegd om door eene eenvoudige aanzegging bij deurwaarders-exploit aan de vennootschap deze overeenkomst te ontbinden en terug te vorderen hetgeen de vennootschap aan voorschot genoten heeft, voor zooverre dit nog niet uit de overwinsten is terugbetaald.

2. Het Comité verklaart voor de gevallen, in dit artikel voorzien, uitdrukkelijk te renuntieeren aan het bepaalde bij het tweede en derde lid van art. 1302 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 15.

1. Binnen zes maanden nadat deze overeenkomst door de wet zal zijn bekrachtigd moet de stoomvaartdienst overeenkomstig de bepalingen van dit contract een aanvang nemen.

2. Indien aan deze bepaling of aan de verplichting tot oprichting eener naamlooze vennootschap, in art. 13 omschreven, naar het oordeel van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel niet wordt voldaan, zal genoemde Minister door eene eenvoudige aanzegging, bij deurwaarders-exploit, aan het Comité of aan de door hetzelve opgerichte vennootschap, deze overeenkomst zonder voorafgaande ingebrekestelling kunnen ontbinden.

3. Het Comité verklaart voor dit geval uitdrukkelijk te renuntieeren aan het bepaalde bij het tweede en derde lid van art. 1302 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 16.

De kosten, op deze overeenkomst en op hare uitvoering vallende, zijn ten laste van het Comité.

's Gravenhage / Amsterdam, 15 November 1906.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,
(*get.*) J. D. Veegens.

Het Comité tot reorganisatie der
Zuid-Amerika-lijn,
(*get.*) van Aalst.
„ R. van Hasselt.
„ E. Heldring.
„ Op ten Noort.
„ C. A. den Tex.
„ Nierstrasz.
„ Wilmink.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Departement van
Landbouw, Nijverheid en Handel,
Versteeg.

(190. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Onder de middelen ter bevordering van den nationalen handel, die in menig vreemd land toepassing vinden, komt aan het subsidieeren van stoomvaartlijnen een belangrijke plaats toe.

Men gaat daarbij uit van de overweging, dat, even goed als binnenslands van overheidswege de aanleg van gewone wegen, spoorwegen en waterwegen wordt ter hand genomen of bevorderd, of voor verbetering van bestaande verkeersmiddelen gelden worden beschikbaar gesteld, niet slechts ten behoeve van het locaal- of binnenlandsch verkeer, maar evenzeer ten behoeve van het verkeer met het buitenland, zoo ook het ontstaan of het behoud van stoomvaartlijnen, voortzetting van die binnenlandsche handelswegen over zee, door den Staat kan worden gesteund.

De ondergeteekende wenscht de juistheid dezer overweging, in hare algemeenheid, thans in het midden te laten. Intusschen kan men de oogen niet sluiten voor het feit, dat tal van landen door zulke subsidiën hunne nationale scheepvaart krachtig steunen, en evenmin voor dit andere, dat het toenemend wereldverkeer van ondernemingen, die het vervoer langs de groote wereldwegen ter zee bedienen, steeds grooter kapitaalkracht eischt, en de ondernemers uit zelfbehoud geleid heeft tot vorming van krachtige groepen, in staat om met kans op succes aan de mededinging het hoofd te bieden.

De vorming van deze groepen brengt voor de scheepvaart van een klein land als Nederland eigenaardige gevaren mede. De Nederlandsche stoomvaartlijnen zijn elk op haar gebied allicht minder krachtig dan de op dat gebied werkende lijnen van grootere Staten. Voor haar allereerst is samenwerking geboden, indien zij tegen vreemde mededinging willen zijn opgewassen.

Door verschillende Nederlandsche scheepvaartondernemingen wordt dan ook levendig beseft, dat, wil men althans waarlijk Nederlandsche, van het buitenland onafhankelijke stoomvaartlijnen behouden, onderlinge hulp noodzakelijk is, en het een onafwijsbaar vereischte is, wanneer eene Nederlandsche lijn voor vreemde concurrentie de vlag dreigt te strijken, al het mogelijke te doen om dit te voorkomen, daar hetgeen thans voor de eene onderneming dreigt, in de toekomst voor eene andere is te verwachten.

De ondergeteekende meent, dat het op den weg der Regeering ligt aan eene aangewende poging in dezen geest tot instandhouding van eene door vreemde concurrentie in het nauw gebrachte Nederlandsche stoomvaartlijn steun te verleenen. Hij vindt dus vrijheid tot een voorstel, om eene beoogde reconstructie der Zuid-Amerikalijn door een voorschot uit 's Rijks schatkist mogelijk te maken.

§ 2. De naamlooze vennootschap Zuid-Amerikalijn werd opgericht in 1899 met een kapitaal van f 2 000 000, terwijl door eene obligatieleening eveneens f 2 000 000 werd verkregen.

Haar doel was het onderhouden van eene geregelde stoomvaartverbinding onder Nederlandsche vlag tusschen Nederland en Argentinië.

Zij ving haar bedrijf aan met drie schepen en bracht in 1901 een vierde schip in de vaart.

Reeds in den aanvang ondervond de maatschappij eene groote teleurstelling. De invoer van vee in Engeland uit Argentinië werd wegens in laatstgenoemd land heerschend mond- en klauwzeer verboden. In verband met de omstandigheid, dat de stoomschepen der maatschappij, zoowel wat inrichting als wat snelheid betreft, speciaal op veevervoer waren berekend, en men op belangrijke inkomsten uit dat vervoer gerekend had, was dit verbod een groot nadeel.

Toch waren aanvankelijk de uitkomsten der onderneming bevredigend. Het vervoer van stukgoederen was reeds spoedig voldoende om de conclusie te wettigen, dat bij normale vrachten de lijn kon bestaan.

De vrachten ondergingen echter spoedig gevoelige vermindering.

Reeds in 1901 deed de algemeene malaise op de vrachtenmarkt haren invloed gevoelen en daalden de vrachten belangrijk beneden het normale. In 1903 werden de Engelsche havens — doch slechts gedurende drie maanden — voor den invoer van Argentijnsch vee geopend; het daaruit voortvloeiend voordeel was echter gering door het groote aanbod van scheepsruimte, en ook overigens bleven de vrachten laag.

De lage vrachten waren intusschen niet alleen het gevolg van de algemeene malaise op de vrachtenmarkt. De concurrentie der overige, onderling verbonden stoomvaartlijnen op de La Platahavens deed zich geducht gevoelen, en het bleek alras de bedoeling met name der Duitsche lijnen te zijn, de Nederlandsche onderneming onder hare contrôle te krijgen.

In December 1904 werd door die lijnen aangeboden de concurrentie te doen ophouden, mits zij 51 pct. der aandeelen van de Zuid-Amerikalijn konden verkrijgen, en daardoor en door eene te sluiten overeenkomst de feitelijke leiding der onderneming konden erlangen, hoewel deze in naam eene Nederlandsche zou blijven.

Van Nederlandsche zijde ontmoette dit voorstel bezwaar, en de Nederlandsche Handelmaatschappij, de controle der Duitsche lijnen over de Zuid-Amerikalijn ongewenscht achtend, bewerkte door harerzijds aandeelen van houders over te nemen, dat op dit aanbod niet werd ingegaan.

De Zuid-Amerikalijn bleef daarop haar bedrijf als zelfstandige onderneming voortzetten, tot concurrentie met de vreemde lijnen beter in staat gesteld door twee stoomschepen, door tusschenkomst van de Nederlandsche Handelmaatschappij door haar in gebruik verkregen.

Het was evenwel te voorzien, dat ter handhaving van de Zuid-Amerikalijn als Nederlandsche onderneming nog verdere maatregelen noodig zouden zijn.

Wilden de genomen voorloopige maatregelen tot blijvende resultaten leiden, dan moest de onderneming op nieuwen, ruimeren grondslag worden gevestigd.

Ook was het duidelijk, dat het hier niet gold alleen het belang van de bij de Zuid-Amerikalijn betrokkenen, maar dat hier ook meer algemeene belangen van de Nederlandsche scheepvaart in het spel waren.

Het gevaar, dat Nederlandsche stoomvaartlijnen aan vreemde concurrenten zich zouden moeten onderwerpen, was ook anderen belanghebbenden bij de scheepvaart duidelijk geworden, en de overtuiging was gevestigd, dat alleen van samenwerking en onderlingen steun heil was te verwachten.

Uitvloeisel van die overtuiging was de oprichting in 1905 van de naamlooze vennootschap Nationale Stoombootmaatschappij (akte van 21 September 1905, bijvoegsel n°. 610 tot de *Nederlandsche Staatscourant*, jaargang 1905, n°. 237).

Het is het bestuur van deze maatschappij, dat, als Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn, deze reorganisatie ter hand heeft genomen, en met hetwelk de overeenkomst is aangegaan, welker goedkeuring hierbij wordt voorgesteld.

§ 3. Reeds bij eene oppervlakkige kennisneming van de ter goedkeuring aangeboden overeenkomst zal blijken, dat het niet de bedoeling is door het toe te kennen voorschot slechts de voortzetting van het bedrijf der Zuid-Amerikalijn op den bestaanden voet mogelijk te maken, maar dat eene uitbreiding van den werkkring der onderneming en hare vestiging op een ruimeren grondslag wordt beoogd.

Gaf toch de Zuid-Amerikalijn slechts eene verbinding met Argentinië, ingevolge art. 1 van de overeenkomst zal ook eene verbinding met Brazilië worden tot stand gebracht.

Voorts zullen ingevolge art. 2 der overeenkomst 24 reizen per jaar moeten plaats vinden, terwijl de Zuid-Amerikalijn in 1901, 1902, 1903, 1904 en 1905 respectievelijk slechts 9, 12, 13, 14 en 17 reizen deed maken.

Ten derde is het de bedoeling — zooals uit art. 3, tweede lid, van de overeenkomst kan blijken, maar niet dadelijk wellicht in het oog valt — om het bedrijf niet te beperken, gelijk de Zuid-Amerikalijn deed, tot vervoer van goederen en van vee, maar het ook uit te strekken tot het vervoer van passagiers, vooral van landverhuizers.

Waar aldus aan de onderneming een geheel nieuw karakter, nl. dat van een transatlantischen maildienst wordt gegeven, welke vorm naar het oordeel der ondernemers het meest geschikt is, om ook voor de verdere toekomst den bloei van de onderneming te verzekeren, is het duidelijk, dat voor de beoogde nieuwe inrichting der onderneming belangrijke kapitalen noodig zijn. Eveneens is het duidelijk, dat aan de tot dusver ondervonden concurrentie niet op eenmaal met succes het hoofd kan worden geboden, en het nieuw opgezet bedrijf niet op eenmaal tot volle ontwikkeling kan worden gebracht.

Het is daarom begrijpelijk, dat zij, die de zekerheid konden geven dat het voor den bovenomschreven opzet vereischte kapitaal zou worden verschaft, hiertoe alleen wilden overgaan, wanneer er voldoende uitzicht bestond, dat in de eerste moeilijke jaren van strijd en ontwikkeling, het verschafte kapitaal niet geheel renteloos zou blijven, althans verlies zou worden voorkomen, en dat der onderneming daardoor de weg tot verdere uitbreiding gemakkelijker zou worden gemaakt. Naar de overtuiging nu der mannen, die deze zaak hebben ter hand genomen, tevens naar die van den ondergeteekende, die van hunne berekeningen heeft kennis gekregen, bestaat dat uitzicht eerst dan, wanneer van Staatswege gedurende 15 jaren een jaarlijksch, telkens na 5 jaren verminderend voorschot wordt toegekend, en wel ten bedrage van f 300 000 per jaar gedurende de eerste vijf jaren, f 200 000 per jaar gedurende de tweede vijf jaren en f 100 000 gedurende de derde vijf jaren.

Wordt dit voorschot verleend, dan is uitvoering van het plan tot reconstructie op den bovenbedoelden voet verzekerd.

De ondersteuning, die hier wordt beoogd, vertoont analogie met die, bij de wet van 7 Juli 1902 (*Staatsblad* n°. 148) verleend ten behoeve van de Java—China—Japanlijn.

Voor haren vorm zijn de argumenten aan te voeren, die daarbij hebben gegolden. Proefondervindelijk is bereids gebleken, dat de toen ingeslagen weg de juiste is geweest. De toen verleende ondersteuning heeft toch geleid tot eene bloeiende, krachtige onderneming. Ook staat voldoende vast, dat zonder die ondersteuning de Java—China—Japanlijn niet de noodige vlucht had kunnen nemen, gesteld al — hetgeen niet waarschijnlijk is — dat er personen waren geweest, die het benoodigde kapitaal zonder uitzicht op Rijkssteun hadden verschaft.

Over de beteekenis, die de Java—China—Japanlijn voor het verkeer heeft gebleken te bezitten, behoeft hier niet te worden uitgeweid. Er zij alleen op gewezen, dat haar bedrijf — Rijksbijdrage, rente en afschrijving buiten rekening gelaten — in 1904 eene winst liet van f 31 000, terwijl voor rente en afschrijving f 152 000 benoodigd waren, en over 1905 de winst op de exploitatie f 77 000 bedroeg, terwijl rente en afschrijving f 155 000 vorderden.

Zonder de Rijksbijdrage dus zouden niet alleen de aandeelhouders niets genoten hebben, maar zou een belangrijk ongedekt nadeelig saldo aanwezig zijn geweest. De maatschappij zou dus volstrekt geen uitzicht hebben gehad nieuw kapitaal te verkrijgen, wanneer zij dit — zooals het geval is geweest — voor eene noodzakelijke uitbreiding harer vloot behoefde. Zij zou een kwijnend leven geleid hebben en tot spoedigen ondergang bestemd geweest zijn.

Gansch anders is thans de toestand. De positie der maatschappij is krachtig; een beroep, dat zij in het belang van de ontwikkeling van haar bedrijf op de geldmarkt moest doen, had succes en hare aandeelhouders genoten eene uitkeering van 5 pct., eene matige rente, de risico's van elk scheepvaartbedrijf in aanmerking genomen.

Met dit voorbeeld voor oogen, moet worden erkend, dat Staatshulp, als hier werd verleend, haar doel heeft bereikt, en bestaat er grond voor de meening, dat ook in de thans ter sprake gebrachte zaak steun in dezen vorm doeltreffend zal zijn.

Hierboven werd gezegd, dat de hulp, aan de Java—China—Japanlijn met de thans voorgestelde ondersteuning analogie vertoonde.

Gewezen dient echter te worden op twee belangrijke verschilpunten, die even zooveel argumenten ten gunste van het verleenen van het thans beoogde voorschot zijn.

In de eerste plaats is het bedrag van het voorschot hier absoluut en relatief geringer dan bij de Java—China—Japanlijn. Daar was het f 300 000, f 250 000 en f 200 000, hier is het f 300 000, f 200 000 en f 100 000 per jaar, respectievelijk gedurende de eerste, de tweede en de derde vijf jaren. Daar werd de verplichting opgelegd tot het doen van 13 reizen per jaar van ruim 8100 Engelsche zeemijlen elk, hier worden 24 reizen geëischt van ruim 13 100 Engelsche zeemijlen elk. Daar is dus jaarlijks het afleggen van ruim 106 000 Engelsche zeemijlen verplicht, hetgeen de Staatsbijdrage brengt op resp. f 2,81, f 2,34 en f 1,87 per jaar en per mijl, onderscheidenlijk in de eerste, de tweede en de derde vijf jaren. Hier is het totaal aantal Engelsche zeemijlen ruim 315 000, het voorschot per jaar en per mijl resp. f 0,95, f 0,63 en f 0,31.

In de tweede plaats gold het bij de Java—China—Japanlijn eene nieuwe verbinding, die reeds verscheidene malen te vergeefs was beproefd. Hier geldt het in hoofdzaak eene bestaande verbinding, die voldoende heeft bewezen in eene behoefte te voorzien, en die, voorzooveel zij wordt uitgebreid, streken betreft, tusschen welke thans reeds een belangrijk verkeer plaats vindt.

Het handelsverkeer tusschen Nederland en Argentinië is niet onbelangrijk en geeft blijk van eene krachtige ontwikkeling.

Volgens de Nederlandsche statistiek bedroeg de algemeene invoer uit en de algemeene uitvoer naar Rio de la Plata, Buenos-Aires enz. in de jaren:

1896	98 000 000	resp.	214 000	K.G.
1897	34 000 000	„	13 000	„
1898	90 000 000	„	4 000	„
1899	337 000 000	„	233 000	„
1900	383 000 000	„	60 000	„
1901	251 000 000	„	10 000 000	„
1902	195 000 000	„	19 000 000	„
1903	377 000 000	„	15 000 000	„
1904	547 000 000	„	31 000 000	„
1905	648 000 000	„	52 000 000	„

Volgens de Argentijnsche statistiek bedroeg de waarde van den uitvoer naar, resp. den invoer uit Nederland in de jaren:

1896	f 1 392 000	resp.	f 264 000
1897	79 000	„	192 000
1898	794 000	„	261 000
1899	3 554 000	„	343 000
1900	9 274 000	„	415 600
1901	4 207 000	„	1 375 000
1902	6 801 000	„	1 492 000
1903	10 900 000	„	1 896 000
1904	8 400 000	„	2 416 000
1905	9 026 000	„	3 091 000

De absolute waarde dezer cijfers daargelaten, geven zij toch, wanneer men ze onderling vergelijkt, een beeld van de ontwikkeling van het verkeer.

Zeer in het oog valt de groote toeneming van den uitvoer naar Argentinië sinds 1901, het eerste jaar van de Zuid-Amerikalijn.

Het aandeel van deze lijn aan het verkeer blijkt uit de volgende door haar verstrekte opgaven.

Ingescheept resp. ontscheept, naar resp. van Argentinië werden te Amsterdam in de jaren:

1901	11 000 000	resp.	11 0000 00	KG.
1902	24 000 000	„	15 000 000	„
1903	29 000 000	„	36 000 000	„
1904	41 000 000	„	42 000 000	„
1905	61 000 000	„	59 000 000	„
1906	92 000 000	„	53 000 000	„,

de hoeveelheden genomen, waarover vracht werd berekend.

Nederlandsche producten werden naar Zuid-Amerika door bedoelde lijn verscheept ter waarde van:

f 1 199 000 in 1903
„ 1 347 000 „ 1904
„ 1 656 000 „ 1905
„ 1 982 000 „ 1906

Het is geene gewaagde conclusie, dat de nationale lijn tot zich heeft getrokken een deel van het vervoer, hetzij Nederlandsche of vreemde producten, dat anders over vreemde havens zijn weg naar Argentinië zou hebben gevonden. Het trekken van verkeer naar de nationale havens is toch het groote belang van het hebben van nationale lijnen. Daarnevens heeft de Zuid-Amerikalijn ongetwijfeld ook stimuleerend gewerkt op den uitvoer van Nederlandsche voortbrengselen. Zij kon toch uit den aard der zaak het vervoer uit Nederland het gemakkelijkst bedienen.

De uitvoer uit Nederland naar Argentinië bestaat, wat betreft de daarin begrepen Nederlandsche producten, voor het grootste deel uit producten van de textiel-industrie en van de chemische nijverheid, alsmede uit voedings- en genotmiddelen. Vermelding verdienen uit de Argentijnsche statistiek de volgende artikelen, en de hoeveelheid van deze, in 1904 uitgevoerd:

Stok- en klipvisch	35 000	KG.
Kaas	185 000	„
Peper	124 000	„
Gepelde rijst	739 000	„
Ongepelde rijst	113 000	„
Chocolade	10 000	„
Stijfsel	27 000	„
Sigaren	20 000	„
Jenever in flesschen	65 000	dozijn fl.
„ „ demijohns	55 000	Liter.
Wollen stoffen	2 500	KG.
Katoenen garens	283 000	„
„ dekens	43 000	„
Vaatdoeken van katoen	6 700	„
Katoenen stoffen wit en ongebleekt	50 000	„
Ongebleekte katoenen stoffen	1 200	„
Vaatdoeken van linnen	1 200	„
Linnen geweven goederen	1 500	„
Azijnzuur	14 000	„
Stearinekaarsen	113 000	„
Stearine	2 300	„
Aardappelmeel	57 000	„
Lijm	10 000	„
Glucose	5 900	„
Pek	20 000	„
Verf en menie	61 000	„
Bordpapier	746 000	„
Papier	173 000	„

De invoer uit Argentinië in Nederland wordt, zooals trouwens de geheele export van Argentinië, voornamelijk gevormd door landbouwproducten. Deze vinden voor een groot deel hun weg weer over onze grenzen.

Te vermelden zijn de volgende artikelen met de daarvoor vermelde cijfers resp. in de Nederlandsche statistiek over 1904 en 1905 (algemeene invoer), en in de Argentijnsche statistiek over 1904:

Tarwe	227 000 000,	356 000 000,	21 000 000	K.G.
Mais	100 000 000,	118 000 000,	51 000 000	„
Verfhout	22 000 000,	29 000 000,	929 000	„
Ruwe margarine	150 000, (*)	—	—	K.G.
Vet	690 000,	1 420 000,	422 000	„
Zaden (spec. lijnzaad)	188 000 000,	135 000 000,	50 000 000	„

Deze cijfers, welke hunne absolute waarde zijn moge, doen in elk geval zien dat een levendig verkeer, over tal van belangrijke artikelen verdeeld, bestaat, een verkeer, dat zeker voor groote toeneming vatbaar is, gegeven de groote vlucht, die Argentinië in de laatste jaren heeft genomen, en naar alle teekenen in het vervolg nog zal nemen, al zijn natuurlijk tijdelijke reacties niet uitgesloten.

De ontwikkeling van dit uitgestrekte, dun bevolkte land (2 950 000 K.M². met ± 5 500 000 zielen) heeft haar hoogtepunt nog in lang niet bereikt. Klimaat en bodem laten eene groote uitbreiding van het landbouwbedrijf toe. Tot dusver had dit bedrijf — in tegenstelling met de veeteelt — vooral beteekenis in vier provinciën van de veertien, uit welke, naast tien territoriën, Argentinië bestaat. Bedenkt men — om met de woorden van Hr. Ms. Minister-resident te Buenos-Aires te spreken — „dat, zonder de enorme uitgestrektheid van Argentinië in aanmerking te nemen, alleen in bedoelde vier provinciën nog millioenen hectaren, tot dusver voor de veeteelt gebezigde landerijen in cultuur kunnen worden gebracht, dan wordt het duidelijk hoe deze republiek, die zich binnen een kwarteeuw tot een landbouwenden staat van den eersten rang heeft opgewerkt, bestemd is op dit gebied nog van veel grooter belang te worden".

Voor de ontwikkeling van Argentinië zal nog langen tijd een groote toevloed van landverhuizers noodig zijn, en velen zullen zich daar nog een bestaan kunnen verschaffen.

Deze omstandigheid zal aan de op nieuwe grondslagen gevestigde stoomvaartlijn, die, gelijk gezegd werd, ook het landverhuizersvervoer in haar werkkring zal opnemen, ten goede komen.

Belangrijk is dat vervoer reeds nu, en een gunstige bijkomende omstandigheid is, dat het vervoer in beide richtingen kan plaats vinden, aangezien, in meerdere mate dan bij het landverhuizersvervoer naar Noord-Amerika waar de stroom in hoofdzaak westwaarts gaat, hier ook een groot verkeer naar Europa plaats vindt. Dit laatste houdt o. a. daarmede verband, dat in de laatste jaren een groot aantal personen alleen voor den oogst naar Argentinië trekken, die na de oogst met hun opgespaard loon weer huiswaats keeren.

In 1905, toen de geheele immigratie een getal van 177 000 personen bereikte, vertrokken uit Argentinië naar overzeesche landen ruim 42 000 personen De landverhuizing uit Nederland naar Argentinië is voor het oogenblik onbeteekenend; dat zij voor uitbreiding vatbaar is, is waarschijnlijk, doch kan in het midden worden gelaten, daar dit punt hier slechts wordt ter sprake gebracht als een factor voor de rentabiliteit der onderneming, die voor het vervoer van landverhuizers eene Zuid-Europeesche haven zal aandoen, niet als een argument voor eene ondersteuning van Staatswege,

Uit het medegedeelde blijkt duidelijk, dat de omvang van het verkeer van Nederland met Argentinië eene directe stoomvaartverbinding met dat land volkomen wettigt en dat de beteekenis van Argentinië ook wat de toekomst betreft van dien aard is, dat het een nationaal belang mag heeten met dat land verbonden te zijn door eene nationale lijn, die aan ons land is gebonden en niet, gelijk vreemde lijnen, onze havens slechts aandoet, omdat de omstandigheden voor het oogenblik dat aandoen voor de onderneming voordeeliger doet zijn dan het aandoen van andere havens.

Vermelding verdient in dit verband, dat tot dusver geene andere directe geregelde verbinding tusschen Nederland en Argentinië bestaat, dan de Zuid-Amerikalijn, terwijl toch een groot aantal lijnen van vreemde havens uit op Argentinië varen.

Trouwens al kwam naast of in plaats van de Zuid-Amerikalijn eene vreemde lijn een Nederlandsche haven aandoen, dan nog zou naar het gevoelen van den ondergeteekende het Nederlandsch belang daardoor lang niet in gelijke mate als door eene nationale verbinding worden gebaat.

Dit treedt aan den dag bij eene beschouwing van de bestaande verbindingen met Brazilië, welk land bij toekenning van het

(*) Eerste kwartaal 1906 530 000 K.G.

voorgestelde voorschot eveneens door eene Nederlandsche lijn met Nederland zal worden verbonden.

Thans varen op Brazilië vanuit Hamburg, Bremen, Antwerpen, Londen en Liverpool een zevental lijnen, die evenals de lijnen, bij het vervoer op Argentinië betrokken, onderling door eene overeenkomst verbonden zijn, en door het verleenen van vrachtrabat aan verladers, die gedurende zekeren termijn van andere stoomschepen geen gebruik hebben gemaakt, zich een monopolie trachten te verzekeren.

Van deze zeven lijnen doen drie, t. w. de Norddeutsche Lloyd, de Hamburg—Süd-Amerikanische Dampfschiffahrts-Gesellschaft en de Hamburg—Amerika Linie, Rotterdam aan voor het vervoer van koffie uit Santos. Met het oog op den grooten omvang van het vervoer van koffie naar Nederland zien zij daarin voordeel. Daarmede is echter, met name voor het van hier uitgaande verkeer nog geene geregelde verbinding verzekerd, en het komt den ondergeteekende dan ook hoogst nuttig voor, dat de gereconstrueerde Zuid-Amerikalijn deze verbinding komt aanvullen, waardoor het uitgaande verkeer, dat thans gedwongen is over buitenlandsche havens zijn weg te nemen, zeer zal worden bevorderd.

Brazilië is voor ons als afzetgebied niet zonder belang.

Volgens de Braziliaansche statistiek bedroeg de waarde van den invoer uit Nederland in 1902 2 689 000, in 1903 3 106 000, en in 1904 2 182 000 milreis of resp. ongeveer f 1 613 000, f 1 863 000 en f 1 309 000.

Omtrent den aard der ingevoerde goederen geeft eenig licht de volgende opgave van de hoeveelheid en de waarde voor enkele soorten over 1904:

Stearine	45 000	K.G.	37 000	milreis.
Stearinekaarsen	180 000	„	186 000	„
Lood- of zinkwit	29 000	„	15 000	„
Essences, aromatische oliën enz.	43 000	„	22 000	„
Katoenen manufacturen	56 000	„	213 000	„
Wollen stoffen	3 800	„	20 000	„
Aardewerk, glas enz.	395 000	„	269 000	„
Fabrikaten van ijzer en staal.	13 000	„	10 000	„
Machines en gereedschappen	—		3 000	„
(in 1903 696 000, in 1902 303 000 milreis).				
Papier en karton	337 000	„	73 000	„
Rijst	146 000	„	32 000	„
Jenever	202 000	„	147 000	„
Boter	810	„	2 300	„
Kaas	621 000	„	991 000	„
Geconserveerde visch	17 000	„	11 000	„
Specerijen	23 000	„	25 000	„
Cacao	1 300	„	6 500	„
Blikwerk	27 000	„	16 000	„

De Nederlandsche statistiek geeft voor den algemeenen uitvoer naar Brazilië de volgende cijfers:

1896	432 000	K.G.
1897	3 721 000	„
1898	12 000	„
1899	2 465 000	„
1900	80 000	„
1901	24 000	„
1902	410 000	„
1903	31 000	„
1904	108 000	„
1905	4 269 000	„

Voor den algemeenen invoer uit Brazilië geeft deze statistiek op:

1896	30 840 000	K.G.	waarvan koffie	30 530 000	K.G.
1897	36 290 000	„	„ „	35 580 000	„
1898	48 490 000	„	„ „	48 260 000	„
1899	55 820 000	„	„ „	44 060 000 (1)	„
1900	131 510 000	„	„ „	45 920 000 (2)	„
1901	74 260 000	„	„ „	63 540 000 (3)	„
1902	69 040 000	„	„ „	68 640 000	„
1903	54 460 000	„	„ „	45 890 000 (4)	„
1904	26 870 000	„	„ „	22 014 000 (5)	„
1905	42 360 000	„	„ „	38 160 000 (6)	„

Hieruit blijkt dus, dat het voornaamste artikel van uitvoer naar Nederland koffie is.

De officieele Braziliaansche statistiek stelt de totale waarde van den uitvoer naar Nederland voor de jaren 1902, 1903 en 1904 op resp. 36 000 000, 22 700 000 en 14 900 000 milreis, waarvan voor koffie resp 34 900 000, 21 600 000 en 14 300 000 milreis (resp. 1 086 000, 720 000 en 375 000 halen).

Als overige artikelen worden genoemd:

mangaanerts	1902	320	ton	87 000	milreis.
	1903	3 400	„	103 000	„
zemelen	1902	500 000	K.G.	40 000	„
	1903	841 000	„	68 000	„
	1904	193 000	„	14 000	„
tabak	1902	3 400	„	1 600	„
	1903	26 900	„	22 700	„
gomelastiek	1902	977 000	„	940 000	„
zaden	1902	700	„	700	„
gedroogde huiden	1903	480	„	550	„
cacao	1903	888 000	„	845 000	„
	1904	708 000	„	659 000	„
diamanten	1903	—	„	8 000	„
mais	1903	5 000	„	600	„
piassava	1904	1 000	„	500	„

Brazilië heeft echter vele andere belangrijke uitvoerproducten. Volgens de Braziliaansche statistiek bedroeg de waarde van den algemeenen uitvoer over 1904:

Dierlijke producten	52 500 000	milreis.
Minerale „	18 600 000	„
Plantaardige „	705 200 000	„
Te zamen	776 300 000	milreis.

Vermelding verdienen:

Huiden (gezouten)	177 000	K. G.	7 659 000	milreis.
„ (gedroogd)	10 816 000	„	14 869 000	„
Paardenhaar	548 000	„	838 000	„
Vleeschextract	278 000	„	476 000	„

(1) Bovendien tarwe 11 220 000 K.G.
(2) „ „ 81 580 000 K.G. en erts 3 010 000 K.G.
(3) „ „ 5 390 000 K.G., erts 2 950 000 K.G., mais 2 036 000 K.G.
(4) „ erts 6 620 000 K.G., zemelen 1 130 000 K.G.
(5) „ tarwe 3 460 000 K.G., mais 753 000 K.G.
(6) „ erts 3 000 000 K.G., mais 670 000 K.G.

Wol.	989 000	K.G.	1 037 000	milreis.
Geitevellen	2 520 000	„	13 068 000	„
Schapevellen.	472 000	„	1 140 000	„
Hertevellen	118 000	„	316 000	„
Mangaanerts.	208 000	ton	6 057 000	„
Diamanten	5 333	gram	529 000	„
Ruwe katoen	13 262 000	K.G.	16 357 000	„
Suiker (Muscovados). .	7 400 000	„	1 599 000	„
Gomelastiek	31 865 000	„	221 099 000	„
Cacao	23 160 000	„	21 716 000	„
Koffie	10 024 000	balen	391 589 000	„
Katoenpitten	26 600 000	K.G.	2 346 000	„
Kastanjes.	92 000	„	2 153 000	„
Carnaúba-was	1 995 000	„	4 067 000	„
Zemelen	21 151 000	„	1 771 000	„
Tabak	23 065 000	„	15 796 000	„
Hout	—		1 462 000	„

Het is zeer waarschijnlijk, dat er onder deze verscheidene zijn, welker vervoer naar Nederland door de beraamde nieuwe verbinding zal worden bevorderd.

§ 4. Reeds in § 3 werd gewezen op de analogie tusschen den thans voorgestelden steun van Rijkswege en op dien, welken in 1902 ten behoeve van de Java-China-Japanlijn werd verleend.

Bij nadere beschouwing van de ter goedkeuring aangeboden overeenkomst zal blijken, dat deze ook in bijzonderheden groote gelijkenis met de toen aangegane vertoont. (1)

Op twee verschilpunten kan het intusschen nuttig zijn reeds thans, voordat tot toelichting van de artikelen van het wetsontwerp en van de overeenkomst wordt overgegaan, te wijzen.

In de eerste plaats zijn, gelijk wel van zelf spreekt, uit de ter zake van de Java—China—Japanlijn gesloten overeenkomst niet overgenomen de bepalingen, die verband houden met de omstandigheid, dat bedoelde lijn Nederlandsch-Indië tot uitgangspunt heeft — men vergelijke de artt. 7, tweede lid, 9, 15 en 20 van genoemde overeenkomst —, en zijn uit andere bepalingen (bijv. artt. 13, tweede lid, 14, tweede en derde lid, 17 sub 1, 2 en 3) gedeelten, die in gemelde omstandigheid hun grond vonden, weggelaten.

In de tweede plaats — en dit is van meer belang — verdient de aandacht de wijziging, gebracht in de regeling van de verdeeling van de door de onderneming te maken winst.

In de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn wordt bedongen (artt. 11, tweede lid), dat de Staat $^2/_5$ zal ontvangen van hetgeen van de ter uitkeering bestemde winst overblijft, nadat de aandeelhouders 5 pct. over het gestort kapitaal (ook over vorige jaren, derde lid) hebben genoten, en $^3/_4$ van hetgeen ter uitkeering overblijft, nadat de aandeelhouders 9 pct. hebben genoten.

In de thans ter goedkeuring aangeboden overeenkomst wordt een eenigszins ander stelsel gevolgd.

Is behouden het ook in de overeenkomst met de Java-China-Japanlijn neergelegde denkbeeld, dat van geen subsidie à fonds perdu, doch slechts van een voorschot sprake mag zijn, en dat dus de onderneming belast moet worden met de verplichting, om bij gunstige uitkomsten van het bedrijf het genotene terug te betalen, in de thans aangeboden overeenkomst (art. 8, tweede lid) is nog een nieuw element opgenomen, n. l. de verplichting van de onderneming om in gunstige jaren ook eene, zij het dan lage, rente van het genotene te betalen, welke verplichting ontstaat zoodra de ter uitkeering bestemde winst meer dan 5 pct. over het gestorte kapitaal bedraagt. Bovendien is bepaald, dat eerst na volledige betaling van die rente eene hoogere uitkeering aan aandeelhouders dan 5 pct. mag plaats hebben, terwijl van de na die rentebetaling nog aanwezige winst de helft aan den Staat komt.

Eindelijk is weggelaten het beding van art. 11, derde lid, van de overeenkomst betreffende de Java-China-Japanlijn, waardoor aan aandeelhouders een cumulatief dividend van 5 pct. wordt toegestaan, alvorens de terugbetaling aan den Staat een aanvang neemt.

Ook in verband met het in § 3 opgemerkte blijkt dus duidelijk dat de Staat ten aanzien van de thans aan de orde zijnde verbindingen minder geeft en meer verkrijgt, dan hij ten aanzien van de Java-China-Japanlijn deed.

Tot toelichting meer in het bijzonder van de verschillende artikelen van het wetsontwerp en van de ter goedkeuring aangeboden overeenkomst zij het navolgende aangeteekend.

Ontwerp van wet.

Artikel 1.

Wat betreft den vorm waarin de sanctie van de wet op de door de Regeering gewenschte regeling wordt gevraagd, is gevolgd de wet van 8 April 1893 (*Staatsblad* n°. 59), tot goedkeuring van contracten betreffende een maildienst tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië.

Evenals daar is geschied, wordt hier voorgesteld goedkeuring bij de wet van eene overeenkomst, bereids door den betrokken Minister, behoudens bekrachtiging door de wet, met de ondernemers aangegaan.

In zake de Java—China—Japanlijn werd bij de wet niet de overeenkomst goedgekeurd, doch de Regeering tot het sluiten van de overeenkomst gemachtigd. Destijds werd die vorm gekozen, omdat bij het indienen van het wetsontwerp wel omtrent de hoofdpunten der regeling overeenstemming bestond, doch over de uitwerking daarvan tot in onderdeelen nog gedachtenwisseling met den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië noodig was, en het niet wenschelijk werd geacht met het aanhangig maken van het ontwerp van wet te wachten, totdat die gedachtenwisseling was gesloten.

Hier is echter reeds thans algeheele overeenstemming tusschen de Regeering en de ondernemers verkregen, en bestonden derhalve geen termen om af te wijken van de wijze van handelen, bij vroegere overeenkomsten met stoomvaartondernemingen gevolgd.

Artikel 2.

Dit artikel komt in hoofdzaak overeen met art. 3 van de reeds eerder vermelde wet van 7 Juli 1902 (*Staatsblad* n°. 148) betreffende de Java—China—Japanlijn.

Overeenkomst.

Artikel 1.

Dit artikel heeft gelijksoortige strekking als art. 1 van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Artikel 2.

Dit artikel heeft gelijksoortige strekking als art. 2 van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Uit het eerste lid volgt de reeds vermelde verplichting van de ondernemers, om jaarlijks 24 reizen te doen maken, en wel met tusschenpoozen van ongeveer 15 dagen. Het zal intusschen eerst mogelijk zijn den dienst op dezen voet te onderhouden, wanneer aan de vloot der Zuid-Amerikalijn noodig geoordeelde stoomschepen, welker aanschaffing in het plan tot reorganisatie begrepen is, zijn toegevoegd. Daar natuurlijk eenige tijd zal verloopen, alvorens deze schepen in de vaart kunnen worden gebracht, is in het derde lid bepaald, dat voor het eerste jaar met 20 reizen kan worden volstaan.

Gelijk reeds in § 3 is vermeld, en gelijk uit dit artikel en uit art. 1 volgt, is het de bedoeling ook eene verbinding met Brazilië tot stand te brengen. Daar deze verbinding eene nieuwe is, verdient het aanbeveling de overeenkomst op dit punt eenigszins ruim te stellen, door in de eerste plaats voor de terugreis de

(1) Bedoelde overeenkomst is opgenomen in de *Staatscourant* van 2 April 1903, n°. 78.

keus te laten tusschen Rio de Janeiro en Santos, en in de tweede plaats de in het tweede lid vermelde bevoegdheid tot al dan niet voorwaardelijke dispensatie aan den Minister te geven. Het ligt in de bedoeling van den ondergeteekende, van die bevoegdheid reeds dadelijk gebruik te maken voor het eerste jaar, althans zoolang de aan te schaffen nieuwe schepen, waarvan hierboven sprake was, nog niet in de vaart zijn gebracht, en voor dat tijdvak van het aandoen eener Braziliaansche haven vrijstelling te verleenen.

Artikel 3.

In dit artikel zijn met de noodige wijzigingen verwerkt de bepalingen der artt. 3 en 4 van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Wijziging was vooral noodig, omdat de schepen, thans bij de Zuid-Amerikalijn in gebruik, voor den in deze overeenkomst omschreven dienst zullen worden gebezigd.

De aandacht verdient de vermelding aan het slot van het tweede lid van „eerste klasse en tusschendekspassagiers", waar aan het slot van art. 3, eerste lid, der overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn van „dek- en tusschendekspassagiers" wordt gesproken.

Brengt de vermelding van dekpassagiers in laatstbenoemde overeenkomst niet noodzakelijk mede de verplichting tot het vervoer van kajuitspassagiers; in de thans ter goedkeuring aangeboden overeenkomst worden eerste klasse passagiers (die onder het begrip kajuitspassagiers vallen) uitdrukkelijk vermeld, omdat het inderdaad, gelijk reeds werd opgemerkt, de bedoeling is, aan de nieuwe onderneming het karakter van een transatlantischen maildienst te geven.

Artikel 4.

Dit artikel heeft gelijksoortige strekking als art. 5 van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Artikel 5.

Dit artikel is ongeveer gelijkluidend met de eerste helft van art. 7, eerste lid, van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Vermeld zij hier, dat art. 6 dier overeenkomst niet is overgenomen, omdat er geene aanleiding is gevonden omtrent het vervoer van personen en goederen door den hier beoogden dienst andere voorschriften te geven, dan volgens de algemeene wetgeving voor alle Nederlandsche schepen gelden, terwijl ten aanzien van de tarieven naar de meening van den ondergeteekende in het belang van het welslagen der onderneming vrijheid moet worden gelaten.

Artikel 6.

Dit artikel is nagenoeg gelijkluidend met art. 8 van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Artikel 7.

Dit artikel is nagenoeg gelijkluidend met art. 10 van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Aangeteekend zij hier, dat art. 9 dier overeenkomst niet is overgenomen, als zijnde de hier bedoelde dienst niet voor Nederlandsch-Indië van belang.

Artikel 8.

Dit artikel heeft gelijksoortige strekking als art. 11 van de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn, behoudens de belangrijke wijzigingen, welke het gevolg zijn van het verschil ten aanzien van het bedrag van het voorschot en ten aanzien van de wijze van terugbetaling. Het reeds opgemerkte (wat het laatste punt betreft in den aanvang van deze paragraaf) maakt verdere toelichting hier overbodig. De aandacht zij er alleen op gevestigd, dat de bepaling van art. 11, vierde lid, van bedoelde overeenkomst in het tweede lid van dit artikel is verwerkt.

Artikel 9.

Dit artikel is nagenoeg gelijkluidend met art. 12 der overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Artikel 10.

Dit artikel komt nagenoeg overeen met art. 13 der overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Bij de bepaling van de bedragen der sub *b* vermelde boeten is rekening gehouden met het geringere hier toegezegde voorschot en het grootere hier voorgeschreven aantal reizen, dan waarvan in gemelde overeenkomst bij de bepaling der gelijksoortige boeten werd uitgegaan.

Artikel 11.

Dit artikel komt nagenoeg overeen met art. 14 der overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Vermeld zij, dat art. 15 dier overeenkomst hier niet behoefde te worden overgenomen.

Artikel 12.

Dit artikel heeft gelijksoortige strekking als art. 16 der overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Vastgehouden is aan het in bedoelde artikel neergelegde beginsel, dat bij het eindigen van den 15 jarigen termijn, gedurende welken voorschot wordt verleend, eenige, meer details rakende bepalingen der overeenkomst kunnen vervallen, doch de hoofdverplichting, die de overeenkomst oplegt, n.l. tot het onderhouden eener nationale stoomvaartverbinding tusschen de in art. 1 genoemde landen, en daarmede ook het grootste deel der overeenkomst moet blijven bestaan, totdat het voorschot geheel is terugbetaald.

Op enkele punten is de uitwerking van dit beginsel hier echter anders dan in de overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Komen daar de artikelen 3 en 4 te vervallen, hier blijft het daarmede overeenkomstige art. 3 in gewijzigden vorm van kracht, daarentegen vervalt hier art. 6, terwijl daar het overeenkomstige artikel 8 van kracht blijft.

Artikelen 13, 14, 15 en 16.

Deze artikelen zijn nagenoeg gelijkluidend met de artt. 17, 18, 19 en 21 der overeenkomst betreffende de Java—China—Japanlijn.

Art. 20 dier overeenkomst behoefde hier niet te worden overgenomen.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(190. 4.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Ook onder de vele leden, die het wetsontwerp over het algemeen met ingenomenheid hadden ontvangen, waren er sommigen, die van oordeel waren, dat in de Memorie van Toelichting niet genoeg aandacht is gewijd aan de principieele overwegingen, welke zich bij de vraag over het al dan niet wenschelijk zijn van het verstrekken van steun uit 's Rijks schatkist ten behoeve van stoomvaartverbindingen met het buitenland doen gelden. Op eenige leden had het den indruk gemaakt, dat de Regeering, in plaats van eerst een regel te stellen en daaraan het voorhanden geval te toetsen, was begonnen met de wenschelijkheid aan te nemen, in dit geval steun te verleenen, en vervolgens redenen van algemeenen aard had gezocht, waarmede het voorstel tot toekenning van dien steun ware aannemelijk te maken. Kon eene dergelijke wijze van handelen reeds over het algemeen geen onverdeelde instemming vinden, de leden hier aan het woord achtten die voor dit geval in het bijzonder bedenkelijk met het oog op eventueele verzoeken van andere stoomvaartlijnen, die op hare beurt om steun van Rijkswege zouden kunnen aankloppen. Gaat de Regeering eenmaal in de richting van Staatshulp, dan behoort, meenden deze leden, ook vast te staan, welk richtsnoer zij daarbij denkt te volgen, zoowel wat betreft de gevallen, waarin, als wat aangaat den vorm en de voorwaarden, waaronder de steun zal kunnen worden verleend.

Het had in dit verband de aandacht getrokken, dat de Regeering reeds aanstonds de juistheid wenscht in het midden te laten van de overweging, welke in het buitenland tot het subsidieeren van stoomvaartlijnen heeft geleid. Verscheidene leden waren van oordeel, dat het, nu de Regeering het buitenland op dezen weg wenscht te volgen, niet geheel zonder belang is, na te gaan, of en in hoever de keuze van dezen weg op principieele gronden is te verdedigen en als juist kan worden aanvaard. De te nemen maatregelen toch zouden allicht verschillen naar gelang zij uitsluitend genomen worden bij wijze van tegenweer in een enkel geval, dan wel ook op zich zelve aanbevelenswaardig worden geacht.

Zelven het antwoord op de gestelde vraag zoekende, merkten sommige leden in de eerste plaats op, dat de redeneering, als zou steun van Staatswege voor het ontstaan of het behoud van stoomvaartlijnen, voortzetting van de binnenlandsche handelswegen over zee, op ééne lijn zijn te stellen met het ter hand nemen of bevorderen door de overheid van den aanleg of de verbetering van gewone wegen, spoorwegen en waterwegen, niet geheel opgaat. De gewone wegen en de waterwegen konden, meende men, buiten beschouwing blijven, omdat zij voor een ieder toegankelijke verkeerswegen zijn en dus niet wel voor vergelijking met ondernemingen tot het vervoer van personen en goederen langs die wegen in aanmerking kunnen komen. Maar ook met binnenlandsche spoor- en tramwegen kunnen, wat het verleenen van Staatshulp betreft, naar het dezen leden voorkwam, ondernemingen tot het exploiteeren van stoomvaartverbindingen met het buitenland moeilijk worden gelijkgesteld. Het algemeen nationaal belang, dat, waar het geldt middelen van verkeer in het land zelf, min of meer krachtigen steun van overheidswege wettigt of zelfs noodzakelijk maakt, kan bij het tot stand brengen of doen voortbestaan van een bepaalde verbindingslijn over zee alleen dan in eenigszins belangrijke mate betrokken zijn, wanneer, indien die lijn niet bestond, behoorlijke scheepsgelegenheid zou ontbreken of wel de uit de nationale havens met buitenlandsche vaartuigen verscheepte goederen aan een overmatig tarief zouden worden onderworpen. Deze meening ontmoette bij andere leden krachtige tegenspraak; wanneer deze leden niettemin eveneens tegen de in de Memorie van Toelichting gebezigde vergelijking opkwamen, was dit bovenal met het oog op het belangrijke verschil, dat bij geldelijken steun aan spoor- en tramwegondernemingen de naasting door den Staat kan worden voorbehouden en exploitatie van Staatswege niet is uitgesloten, terwijl daarvan bij stoomvaartlijnen in den regel wel geen sprake zal kunnen zijn.

Afgezien van deze minder gelukkig geachte vergelijking, verklaarden verscheidene leden zich met het beginsel van steun ten behoeve van nationale stoomvaartverbindingen wel te kunnen vereenigen, zij het ook, dat in elk bijzonder geval nauwkeurig zal zijn na te gaan, of de van den te verleenen steun te wachten voordeelen voor het algemeen belang tegen de geldelijke opoffering zullen opwegen.

Zij wezen er op, dat, zooals ook in de Memorie van Toelichting is opgemerkt, tal van landen door subsidiën hunne nationale scheepvaart krachtig steunen. Belangrijke sommen zijn in de laatste twintig jaren zoowel in Duitschland en Engeland als in Frankrijk, in Italië en in Spanje, in Hongarije en in Rusland, in Oostenrijk en in Japan voor dit doel uitgegeven; België en Portugal staan gereed dit voorbeeld te volgen. Blijkens een op 9 April 1907 ingediend wetsontwerp wenscht de Belgische Regeering in te schrijven voor een bedrag van 5 millioen frank aan schuldbrieven ten laste van een drietal bestaande stoomvaartmaatschappijen, met de bedoeling de ontwikkeling dier maatschappijen te bevorderen en onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat zij haar maatschappelijk, volgestort kapitaal brengen op 13 millioen frank en de opbrengst van de uitgifte van obligatiën uitsluitend besteden voor de uitbreiding harer vloot (1). En de Portugeesche Regeering diende op 1 Februari te voren een wetsontwerp in, ten einde, voornamelijk met het oog op de landverhuizers naar Brazilië, een jaarlijksch subsidie te verleenen van 444 000 milréis om het transatlantisch verkeer met eigen schepen te doen geschieden. Met instemming haalde men uit de Memorie van Toelichting bij dit laatste wetsontwerp het volgende aan: „Alle ter zee varende natiën, die het vervoer van hare goederen over den Oceaan in eigen handen wenschen te behouden, zijn er toe overgegaan rechtstreeksche of zijdelingsche subsidiën te verleenen. Zij gaan daarbij uit van de overweging, dat de stoomvaartdienst niet alleen een gedeelte opeischt van de waarde der vervoerde goederen, welk gedeelte het raadzaam is voor het betrokken land te behouden, maar ook een noodzakelijk middel is voor uitbreiding van de handelsbetrekkingen in het belang van het land dat die lijn gebruikt. Het land, dat te beschikken heeft over een goed georganiseerden stoomvaartdienst, verkeert in de gunstigste omstandigheid om te concurreeren met andere landen, die zulk een dienst missen."

Verscheidene andere leden waren van oordeel, dat het in beginsel stellig geene aanbeveling verdient, scheepvaartondernemingen door middel van Staatshulp op te richten of in stand te houden. Indien de handelsbetrekkingen het bestaan van een rechtstreeksche stoomvaartlijn wettigen, zal die lijn ook zonder Staatshulp tot stand komen; in het omgekeerde geval daarentegen zal ook de Staatshulp aan de onderneming geen levenskracht kunnen schenken. In het verleden is, meenden zij, eene niet te misduiden waarschuwing gelegen, dat, hoe men ook overigens moge denken over de vraag, of commercieele ondernemingen uitsluitend uit eigen kracht moeten leven, in elk geval voor de ontwikkeling onzer handelsvloot in kunstmatigen steun geen heil moet worden gezocht. Het was niet zonder goede gronden, dat in 1871 de Kamer het door den heer 's Jacob c.s. gevraagde subsidie tot bevordering van een geregelden stoomvaartdienst tusschen Vlissingen en New-York (2) heeft geweigerd; hoe verstandig de Kamer daaraan deed, blijkt, meende men, wel het best hieruit, dat de scheepvaart tusschen Nederland en Noord-Amerika sedert dien tijd in zeer sterke mate is toegenomen.

De voornaamste reden, waarom de Nederlandsche scheepvaart in het algemeen niet meer die beteekenis heeft, welke zij vroeger gehad heeft en ook thans nog zou kunnen hebben, zagen deze leden niet in het niet verstrekken van Rijkssubsidiën, maar in

(1) Chambre des Représentants, Session de 1906—1907, Documents n°. 127

(2) Zitting 1870—1871, Gedrukte Stukken n°. 87.

het gebrek aan geestkracht en ondernemingsgeest. Indien onze reeders wakkerder waren geweest, zouden in vele gevallen onze havens niet tusschen- doch eindhavens hebben kunnen zijn en zou zijn voorkomen, dat zoowel de in- als de uitklaringen in onze havens voor verreweg het grootste gedeelte onder vreemde vlag geschieden. Ook de scheepvaart op onze koloniën liet men voor een groot deel aan eigen hand ontglippen. Aan voldoende vorming van zeelieden werd nog weinig gedaan; voordeelige lijnen werden aan de concurrenten overgelaten door het gunstig oogenblik te laten voorbijgaan. Voorts zouden eene goede nautische wetgeving en het volgen van eene verstandige scheepvaartpolitiek, benevens practische samenwerking der Nederlandsche reeders in de eerste plaats de factoren zijn, noodig om aan de nationale vlag een ruimer aandeel aan het wereldverkeer te verschaffen.

Ook uit het feit, dat zoovele andere landen belangrijken steun aan hunne nationale lijnen verleenen, behoeft, meenden deze leden, nog niet te volgen, dat Nederland hetzelfde zou moeten doen. Integendeel, reeds aanstonds springt in het oog, dat voor een aantal dier landen overwegingen kunnen gelden, welke voor ons land niet bestaan. Bij de groote mogendheden spelen vaak militaire belangen bij het verleenen van subsidiën een rol. Voorts zijn ook, wat den uitvoer van binnenlandsche fabrikaten en den invoer van overzeesche grondstoffen voor de binnenlandsche nijverheid betreft, de belangen van Nederland minder nauw bij de scheepvaart betrokken dan dit bij sommige andere landen, met name bij Duitschland, het geval is. Wat verder het aan de Portugeesche Cortes aangeboden wetsontwerp betreft, behoorde niet uit het oog te worden verloren, dat het daar geldt het tot stand brengen van eene scheepsverbinding met Brazilië, met welk land Portugal niet alleen door velerlei handels- en andere betrekkingen maar ook door stamverwantschap ten nauwste verbonden is; onder zulke omstandigheden valt nog te letten op andere factoren dan die, waarmede van een zuiver zakenstandpunt pleegt te worden gerekend.

Het Belgische wetsontwerp kon zeker niet als een betoog ten gunste van het beginsel van Staatssubsidie worden aangemerkt. Het tegendeel bleek voldoende uit de volgende zinsneden der Memorie van Toelichting:

„Het in het leven roepen van eene koopvaardijvloot is geen Staatszaak.

„Zelfs de tusschenkomst van den Staat bijwege van rechtstreeksche subsidiën of rentegarantie is in beginsel niet te rechtvaardigen; weleer is hier te lande met dit stelsel de proef genomen, en deze proef is uitgeloopen op eene volkomen mislukking.

„De Memorie van de Kamer van koophandel te Antwerpen toont duidelijk aan, dat in de landen, die tegenwoordig eene machtige en bloeiende handelsvloot bezitten, het welslagen — wanneer men de groote postverbindingen buiten beschouwing laat — uitsluitend het werk is van het vrije initiatief."

In verband met een en ander werd van verschillende zijden de wensch uitgesproken, dat de Regeering bij de Memorie van Antwoord een overzicht zou verschaffen van de subsidiën, welke door andere landen aan hunne stoomvaartlijnen worden verleend. Men hoopte in dit overzicht niet alleen de bedragen van die subsidiën en de voorwaarden, daaraan verbonden, te zien vermeld, maar ook de overwegingen te zien opgenomen, welke tot het verleenen daarvan hebben aanleiding gegeven. Verscheidene leden verklaarden, hier aan groote waarde te hechten.

Onder de tegenstanders van het stelsel van Staatssubsidie waren er intusschen verscheidenen, die zich niettemin met de strekking van de onderhavige wetsvoordracht zeer wel konden vereenigen. Zij maakten er der Regeering allerminst eene grief van, dat deze in de Memorie van Toelichting niet is getreden in eene breedvoerige beschouwing omtrent de voor- en nadeelen van dat stelsel. Het feit, dat de Minister verklaart, de juistheid van de overweging, waarop het stelsel rust, te willen in het midden laten, scheen dezen leden eene vrij duidelijke aanwijzing, dat ook de Minister die overweging niet als juist aanvaardt. Geheel iets anders echter dan eene principieele beslissing over Staatshulp tot bevordering van den bloei der scheepvaart is het antwoord op de in de Memorie van Toelichting gestelde zeer concrete vraag, of het op den weg der Regeering ligt aan eene aangewende poging tot instandhouding van eene aan het particulier initiatief te danken en met groote offers onderhouden, thans door vreemde concurrentie in het nauw gebrachte Nederlandsche stoomvaartlijn steun te verleenen. Dat de Regeering deze vraag bevestigend beantwoordt en eene onderneming wil helpen, welke in den strijd om het bestaan met gesubsidieerde buitenlandsche lijnen, die zich bovendien onderling verbonden hebben, dreigt onder te gaan, werd door de leden hier aan het woord volkomen goedgekeurd.

Verscheidene andere leden gaven te kennen, zich eveneens met dit denkbeeld wel te kunnen vereenigen. Zij maakten daarbij evenwel het voorbehoud, dat voor elk bijzonder geval behoort vast te staan, dat het algemeen belang het in stand houden van de bedreigde lijn vordert en dat het voortbestaan daarvan zonder Rijkshulp niet mogelijk is. In het feit alleen, dat eene nationale lijn met verlies werkt, kon moeilijk een genoegzame rechtvaardiging worden gezien voor het verleenen van bescherming door het Rijk. Er moet in elk geval een stelsel van vaste regelen zijn, en hierbij werd herinnerd aan de bezwaren, welke tegen hulp uit 's Rijks kas aan de stoomvaartmaatschappij „Zeeland" hebben gegolden. Hulp aan deze maatschappij scheen met het onderhavige voorstel grooter analogie op te leveren dan de ondersteuning, die bij de wet van 7 Juli 1902 (*Staatsblad* n°. 148) werd verleend ten behoeve van de geheel nieuwe Java—China—Japanlijn, waarop in de Memorie van Toelichting is gewezen. De op bladz. 1 dier Memorie voorkomende redeneering, dat Nederlandsche scheepvaartondernemingen elkaar tegen het buitenland onderling moeten helpen en dat op dien grond een Rijkssubsidie noodig zou zijn, scheen eenigszins zonderling. In elk geval zou men daar willen lezen, dat het Rijkssubsidie eerst gemotiveerd is, als die onderlinge hulp is gebleken te bestaan en onvoldoende te zijn.

Sommigen van de hierbedoelde leden, die in beginsel tegen het verleenen van steun door de overheid aan scheepvaartondernemingen geen bezwaar hadden, meenden evenwel de vraag te moeten stellen, of het niet de voorkeur zou verdienen, het tot stand komen van nieuwe verbindingen te bevorderen. Huns inziens zou een nieuwe stoomvaartlijn, b.v. op Zuid-Afrika, Bombay, Ceylon en dergelijke punten, waarmede nog geen rechtstreeksche verbinding bestaat, van veel meer nut kunnen zijn dan het in stand houden van een lijn, waarvan gebleken is, dat zij tegen de concurrentie niet is opgewassen. Men zou in dit verband gaarne vernemen, of wellicht, als uitvloeisel van een in den aanvang van 1906 tot de Regeering gericht verzoek, binnen niet te langen tijd een voorstel mag worden tegemoet gezien, houdende maatregelen tot bevordering van de oprichting van een rechtstreeksche stoomvaartverbinding tusschen Nederland, Zuid-Afrika en Nederlandsch-Indië.

Het eenigszins protectionistisch karakter, dat naar sommiger oordeel, elken dergelijken steun van Rijkswege zou kenmerken, moest naar de meening van diezelfde leden veeleer als eene aanbeveling dan als een nadeel van den maatregel worden beschouwd. Enkele leden konden niet nalaten, in het voorbijgaan uiting te geven aan hunne verwondering, dat thans door een Minister, deel uitmakende van een Kabinet, dat als tegenstander van protectie verlangt te worden beschouwd, een voorstel tot het verleenen van Staatshulp is uitgelokt op grond van overwegingen, welke in veel sterkere mate zouden moeten gelden voor bescherming van de nationale nijverheid.

Door andere leden werd hiertegenover aangevoerd, dat ook van de zijde der vrijhandelaars nimmer is ontkend, dat protectie in bepaalde gevallen somtijds nuttig kan werken. Hetgeen van dien kant bestreden wordt, is alleen de stelling, dat protectie een middel zou zijn tot bevordering van de algemeene welvaart en dat zij daarom een factor zou mogen zijn bij de regeling van het belastingstelsel. Ontkend werd overigens, dat in een voorstel als het onderhavige van protectie sprake zou zijn. Dat voorstel toch strekt tot bevordering van verkeersbelangen en komt mitsdien aan de geheele gemeenschap ten goede; de voordeelen, welke daaruit voor de rechtstreeks bij de gesteunde onderneming betrokkenen mochten voortvloeien, zijn gering in vergelijking met het nut, dat daarvan wordt verwacht voor de gemeenschap.

§ 2. In aansluiting aan de in § 1 uiteengezette principieele beschouwingen werd de vraag gesteld, of de omstandigheden, welke zich voordoen met betrekking tot de Zuid-Amerika-lijn, inderdaad het geval vormen van eene nationale lijn, die door vreemde concurrentie in het nauw wordt gebracht en bij wier voortbestaan het algemeen belang in die mate is betrokken, dat daarvoor eene zoo belangrijke bijdrage uit 's Rijks kas zou mogen worden verleend als bij het wetsontwerp wordt voorgesteld.

Bij de beantwoording van die vraag was het, zoo werd opgemerkt, in de eerste plaats van belang, na te gaan, of de moeilijkheden, waarin de Zuid-Amerikalijn verkeert, werkelijk het niet te vermijden gevolg zijn van den tegen deze

lijn door de buitenlandsche scheepvaartondernemingen aangebonden strijd.

Verscheidene leden waren van oordeel, dat het antwoord op deze laatste vraag moeilijk anders dan in ontkennenden zin kan luiden.

Reeds van den beginne af aan, zoo zeiden zij, heeft de maatschappij in ongezonden toestand verkeerd. Toen zij in 1899 werd opgericht met een aandeelen-kapitaal van f 2 000 000, werden aanstonds obligatiën uitgegeven tot een gelijk bedrag, wat voor eene soliede scheepvaart-onderneming geen goede verhouding is te achten. Voorts werd aanstonds gedurende een aantal jaren 3 pct. dividend aan de aandeelhouders gegarandeerd, ook al zouden er geen winsten gemaakt zijn; het voor deze uitkeering benoodigde bedrag moest dus aan het kapitaal worden onttrokken. Daarbij komt nog, dat de oprichtingskosten voor een bedrag van niet minder dan ruim f 253 000 op de balans voorkwamen. Een ander minder gelukkig denkbeeld was, dat de schepen voor het vervoer van vee werden ingericht. Het hoofddoel van deze nationale lijn was namelijk de invoer van Argentijnsch vee in Engeland. Toen, nog vcordat de dienst was geopend, die invoer verboden werd, moest de maatschappij onvermijdelijk verliezen lijden. Het dientengevolge verminderde kapitaal bleek te gering om aan de door haar optreden in het leven geroepen concurrentie het hoofd te kunnen bieden en dit te minder waar bij hare oprichting de vaart van vreemde schepen van Brazilië en Argentinië naar onze havens reeds belangrijk kon worden genoemd. De Zuid-Amerika-lijn trachtte nu hare mededingsters tot een compromis te dwingen door haar aan te tasten in haar zwakste punt, de haven van Duinkerken, waardoor vele omvangrijke en dus minder voordeelig te vervoeren goederen aan Antwerpen werden onttrokken. Deze poging mislukte evenwel; de machtige concurrenten lieten zich niet dwingen.

In de Memorie van Toelichting is, b. v. daar waar gezegd wordt, dat het alras de bedoeling der Duitsche lijnen bleek te zijn, de Nederlandsche onderneming onder hare contrôle te krijgen, op de nationaliteit van de verschillende lijnen de nadruk gelegd op eene wijze, welke volgens de leden hier aan het woord kwalijk met den werkelijken toestand in overeenstemming is te achten. Dat de vorming van krachtige groepen, bekend onder den naam van trusts en pools, voor ondernemingen, welke daartoe niet zijn toegetreden, een groot gevaar kan opleveren, stemden zij grif toe, maar de juistheid van de meening, dat die gevaren in het bijzonder de scheepvaart van een klein land als Nederland zouden bedreigen, konden zij niet inzien. De zakenwereld, zoo zeiden zij, kent niet die overwegingen van nationaliteit, welke hier op den voorgrond zijn gesteld. Indien er eene Duitsche lijn was, die niet tot den trust wilde toetreden, zou deze evenzeer door krasse maatregelen tot rede worden gebracht als thans met de Nederlandsche Zuid-Amerika-lijn vroeg of laat zal geschieden.

Hoe weinig het den buitenlandschen concurrenten er om te doen was, deze lijn de Nederlandsche vlag te doen strijken, blijkt, meende men, wel het best hieruit, dat, zooals ook in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, de Zuid-Amerika-lijn in 1904 het aanbod kreeg tot den trust, waartoe behalve Duitsche ook Spaansche, Fransche en Britsche maatschappijen behooren, toe te treden en dat daarbij uitdrukkelijk werd bepaald, dat het bestuur der maatschappij in Nederlandsche handen zou blijven en dus het nationale karakter zou blijven gehandhaafd. De ontworpen overeenkomst was volkomen gelijk aan die tusschen de Holland-Amerika-lijn en de Morgantrust, en zou, voor zooveel onder meer betreft de punten, welke de nationaliteit raken, alleen met toestemming van eene meerderheid, vertegenwoordigende 90 pct. der aandeelen, kunnen worden gewijzigd; de voorwaarde, dat 51 pct. der aandeelen in handen van den trust zouden moeten overgaan, kon dus nimmer ten gevolge hebben, dat op het nationale karakter der maatschappij inbreuk werd gemaakt.

De overeenkomst behelsde voorts, dat de aandeelhouders der Zuid-Amerika-lijn wegens reeds geleden verliezen zouden toestemmen in eene reductie van het maatschappelijk kapitaal tot 60 pct. van het nominaal bedrag, waartegenover de trust zich verbond steun te verleenen door de gelijke tarieven voor het vervoer te handhaven en 5 pct. dividend over het aandeelenkapitaal te waarborgen, na afschrijving van 6 pct. op het materieel. Als bewijs, hoe gunstig deze voorwaarden voor de aandeelhouders werden geacht, scheen het voldoende er aan te herinneren, dat toen het tot stand komen van de overeenkomst verzekerd werd geacht, de prijs der aandeelen ter beurze snel van omstreeks 42 pct. tot 60 pct. steeg. Het bestuur was dan ook voor de zaak gewonnen en de overeenkomst zou ongetwijfeld haar beslag hebben gekregen, indien niet de Nederlandsche Handelmaatschappij op den — zooals hierboven werd aangetoond, onjuisten — grond, dat het nationaal karakter der lijn zou verloren gaan, tusschenbeide ware getreden. De Handelmaatschappij heeft daarop de contrôle over de Zuid-Amerika-lijn in handen genomen en door haar toedoen werd de vloot der maatschappij met twee stoomschepen versterkt.

Konden dus de leden hier aan het woord niet inzien, dat de dreigende ondergang van de Zuid-Amerika-lijn het gevolg zou zijn van den onverbiddelijken en niet te voorkomen strijd, der maatschappij door hare buitenlandsche mededingsters aangedaan, en zagen zij daarin veeleer een gevolg van den verkeerden opzet der maatschappij en van hare laatstelijk door de Nederlandsche Handelmaatschappij beïnvloede onverstandige politiek, evenmin konden zij een bevestigend antwoord geven op de vraag, of het nationaal belang het voortbestaan der lijn zóó sterk zou vorderen, dat daardoor een belangrijk Rijkssubsidie zou zijn gerechtvaardigd.

In het vervoer van landverhuizers uit een Zuid-Europeesche haven zou dit nationaal belang natuurlijk niet gelegen kunnen zijn. De Regeering verklaarde ten overvloede op bladz. 6 der Memorie van Toelichting, dat de landverhuizing uit Nederland naar Argentinië onbeteekenend is en niet als een argument voor ondersteuning van Staatswege kan worden aangevoerd. Het nationaal belang kan dus alleen worden gezocht in het goederenvervoer.

Waar een zeer groot gedeelte van het verkeer tusschen Nederland en Argentinië over Rotterdam plaats heeft, moest het, meenden de leden hier aan het woord, wel zeer ernstig tot nadenken stemmen, dat de Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam, blijkens haar aan de Tweede Kamer gericht adres, van oordeel is, dat de aanzienlijke offers, die ten behoeve van de reconstructie der Zuid-Amerika-lijn van de schatkist worden gevraagd, uit een nationaal oogpunt niet mogen worden gebracht. Het nationaal handelsbelang vordert niet anders dan dat er voor den handel met Zuid-Amerika voldoende scheepsgelegenheid zij. Hierin wordt evenwel door de bestaande buitenlandsche lijnen, die Rotterdam aandoen, volkomen voldoende voorzien. Het Nederlandsche handelsbelang en het vreemde scheepvaartbelang gaan hier sinds jaren hand in hand en hunne samenwerking liet niets te wenschen. Tegenover de meening, uitgesproken op bladz. 6 der Memorie van Toelichting, dat de vreemde lijnen onze havens slechts aandoen, omdat de omstandigheden voor het oogenblik dat aandoen voor de onderneming voordeeliger doen zijn dan het aandoen van andere havens, stelde men dezerzijds, dat toch niet wel is aan te nemen, dat de vreemde lijnen onze havens zullen voorbij varen zoolang zij daar op eene genoegzame hoeveelheid te vervoeren goederen kunnen rekenen; valt daarop niet meer te rekenen, dan zou ook eene Nederlandsche lijn geen reden van bestaan meer hebben.

Het nationaal belang van de lijn treedt, zoo werd verder opgemerkt, in een eigenaardig daglicht, wanneer men bedenkt, dat van de uitgaande lading een zeer groot gedeelte — naar enkele leden meenden te weten, bijna de helft — in Duinkerken wordt ingeladen. Het Nederlandsche handelsbelang zou dus, indien het al bij het voortbestaan dezer lijn betrokken was, daarbij nauwelijks voor de helft geïnteresseerd zijn; het grootste belang berust bij de Duinkerksche cargadoors en de Spaansche landverhuizers.

Op grond van alle deze overwegingen kwamen de leden hier aan het woord tot de slotsom, dat het algemeen belang bij het in standhouden van de Zuid-Amerika-lijn niet of althans slechts in zeer geringe mate betrokken is. Door het verdwijnen van deze lijn zou de Nederlandsche handel niet worden geschaad en evenmin zou onze uitvoerende nijverheid daarvan eenige belemmering ondervinden.

Moest reeds hierom het verleenen van Staatssubsidie worden ontraden, in nog sterker mate was dit het geval met het oog op tweeërlei omstandigheid.

Vooreerst meende men te mogen aannemen, dat de lijn, ook al krijgt zij dat subsidie niet, nog wel eenigen tijd in het leven zal worden gehouden. Waar het aan den invloed van de Nederlandsche Handelmaatschappij is te wijten, dat de lijn in zoo benarden toestand is gekomen, scheen het voor de hand te liggen, dat ditzelfde krachtige lichaam, dat geldelijk in niet geringe mate bij het voortbestaan der lijn belang heeft, niets zal verzuimen om dat voortbestaan te verzekeren. Had de Handelmaatschappij, toen zij in 1904 verhinderde, dat de Zuid-Amerikalijn tot den trust toetrad, gerekend op Rijkssubsidie voor deze lijn, dan zou zij verstandig hebben gedaan door zich vooraf van de gezindheid van Regeering en Staten-Generaal te

dien opzichte te vergewissen. Het Rijkssubsidie zou thans hoofdzakelijk strekken om de Handelmaatschappij af te helpen van een slechten debiteur, dien zij zich zelve door haar onberaden politiek op den hals heeft gehaald.

En in de tweede plaats scheen het niet moeilijk te voorzien, dat ook het thans voorgestelde Rijkssubsidie op den duur niet in staat zou zijn de lijn voor ondergang te bewaren. Zoolang zij niet tot den trust toetreedt, zal deze haar ongetwijfeld krachtig blijven bestrijden en het is nauwelijks twijfelachtig, wie in dezen strijd de machtigste zal blijken. De Regeering zou dan voor de keuze staan, of de maatschappij te laten te gronde gaan of haar opnieuw bij te springen en wellicht opnieuw nutteloos eenige millioenen op te offeren. Van een eventueel later toetreden tot den trust, kon, meende men, kwalijk sprake zijn; mocht evenwel de maatschappij, in strijd met de goede trouw tegenover de Regeering, op lijfsbehoud bedacht, tot zulk een stap overgaan, dan zou wel niet voor tegenspraak vatbaar zijn, dat het subsidie weggeworpen geld was geweest.

Verscheidene andere leden kwamen met nadruk tegen deze beschouwingen op.

Voorop stelden zij, dat de aanmerkingen, gemaakt met betrekking tot den financieelen opzet der Zuid-Amerika-lijn, den toets eener billijke kritiek niet kunnen weerstaan. Indien het uitgeven van eene obligatieleening tot gelijk bedrag als dat van het gestorte aandeelenkapitaal een bewijs moet heeten van gebrek aan soliditeit, zouden heel wat scheepvaartondernemingen, aan wier soliditeit tot dusver niet werd getwijfeld, onder de minder soliede moeten worden gerangschikt. Onjuist werd voorts genoemd hetgeen wordt medegedeeld omtrent de garantie van dividend gedurende een aantal jaren, waardoor geld aan het kapitaal zou zijn onttrokken. Eene uitkeering van 3 pct. over het aandeelenkapitaal was tot 31 December 1900 gewaarborgd door de Financieele Maatschappij voor Nijverheidsondernemingen, die in ruil voor deze garantie winstaandeelen ontving, welker naam reeds aanduidt, dat de Zuid-Amerika-lijn ter zake van deze uitkeering over het eerste anderhalf jaar van haar bestaan nimmer haar kapitaal behoefde aan te spreken. De leden hier aan het woord meenden met deze weerlegging op dit overigens tot de zaak weinig afdoende punt te kunnen volstaan.

Tot de zaak zelve overgaande, verklaarden zij het zeer verblijdend te achten, dat door het ingrijpen van de Handelmaatschappij verhoed is, dat de leiding van de Zuid-Amerikalijn van Nederlandsche in Duitsche handen overging. Het moge waar zijn, dat de onderneming in naam eene Nederlandsche zou zijn gebleven, dat Nederlanders het bestuur zouden zijn blijven vormen en de Nederlandsche vlag zou hebben mogen blijven wapperen, daarmede valt toch niet weg te cijferen, dat, evenals zulks met de Holland-Amerika-lijn het geval is, de politiek der onderneming geheel in het buitenland zou zijn bepaald; elke poging tot verzet van directie of commissarissen zou machteloos zijn geweest tegenover de leiders van den trust, die de grootste helft der aandeelen in handen zouden hebben gehad. Bovendien was eene der voorwaarden van de ontworpen overeenkomst, dat de maatschappij zich verbond gedurende een bepaald aantal jaren den dienst op den bestaanden voet te onderhouden; daardoor zou dus hare vrijheid van handelen geheel zijn aan banden gelegd.

Zooals de toestand thans is, nu sedert enkele maanden een viertal Duitsche stoomvaartlijnen gezamenlijk tusschen Rotterdam en Argentinië een halfmaandelijkschen dienst onderhouden, zou misschien met eenigen grond kunnen worden beweerd, dat de handel van het al of niet voortbestaan van de Zuid-Amerika-lijn geen ongerief zou ondervinden; maar men behoorde toch niet te vergeten, dat niet de minste zekerheid bestaat, dat die toestand van blijvenden aard zal zijn. Integendeel, er is alle reden om aan te nemen, dat metterdaad de voornaamste reden, waarom die buitenlandsche schepen tegenwoordig Nederland aandoen, gelegen is in het streven om der Zuid-Amerika-lijn afbreuk te doen en van eene reconstructie dier vennootschap te doen afzien. Reeds uit de geschiedenis blijkt dit, want de groote belangstelling van de buitenlandsche maatschappijen voor ons land is eerst gebleken, nadat de Zuid-Amerika-lijn was opgericht, en ook daarna nog is deze lijn gedurende een tweetal jaren onze eenige geregelde rechtstreeksche verbinding met La Plata geweest. Is het beoogde doel eenmaal bereikt en de Nederlandsche lijn door de samenwerking van hare buitenlandsche mededingsters ten onder gebracht, dan zal het van allerlei andere, van onze nationale belangen geheel onafhankelijke omstandigheden afhangen, of de vreemde schepen hier nog zullen aanloopen. Evenals thans de nationale lijn een deel van het vervoer tot zich heeft getrokken, dat anders over vreemde havens zijn weg naar Argentinië zou hebben gevonden, zullen dan de vreemde lijnen bepalen, over welke havens het vervoer zal worden geleid; spoorwegtarieven zullen daarbij een zeer belangrijke rol spelen. De Rotterdamsche cargadoors, die thans het nut van de nationale lijn niet schijnen in te zien, zullen dan te laat gewaar worden, dat de ondergang daarvan voor hen niet minder nadeelig was dan voor de rechtstreeks bij die lijn belanghebbenden. Trouwens, al bestond zekerheid, dat de Nederlandsche havens niet zouden worden voorbijgevaren, dan zou toch altijd nog een eigen lijn, die haar vertrekhaven in ons land heeft, de voorkeur verdienen, aangezien, indien onze haven slechts wordt aangeloopen, niet onder alle omstandigheden zekerheid en beschikbare ruimte voor verscheping zal bestaan. Ook werd nog opgemerkt, dat bij het bestaan van een eigen lijn naast het aanloopen van vreemde schepen de kans groot is op concurreerende tarieven en bij mogelijk overleg eer waarborgen zullen verkregen worden, dat met de belangen der Nederlandsche verschepers zal worden rekening gehouden.

Maar bovendien, zoo werd van deze zijde opgemerkt, getuigt het van een weinig breeden blik en van eene miskenning van de meest eenvoudige verschijnselen, wanneer men het belang van een eigen lijn alleen zou willen afmeten naar de vraag, of er ook zonder die lijn voldoende scheepsgelegendheid bestaat om den handel te bedienen. Met de in de Memorie van Toelichting verstrekte cijfers voor oogen kon toch bezwaarlijk worden ontkend, dat de Zuid-Amerika-lijn, behalve dat zij een deel van het vervoer tot zich trok, dat anders over buitenlandsche havens zou hebben geloopen, ook stimuleerend heeft gewerkt op den uitvoer van Nederlandsche voortbrengselen. Hoe zou het anders te verklaren zijn, dat volgens de in deze toch zeker niet verdachte Argentijnsche statistiek de waarde van den uitvoer uit Nederland naar Argentinië reeds in het eerste jaar van de Zuid-Amerika-lijn het driedubbele bedroeg van het daaraan voorafgaande jaar en sedert steeds stijgende bleef, zoodat zij in 1905 meer dan het dubbele bedroeg van 1901? Het is voor de handelsontwikkeling allerminst zonder belang, of zij door eene eigen stoomvaartlijn, uit en op onze havens varende, wordt bediend dan wel of zij voor het verkeer met overzeesche landen van vreemde lijnen, die onze havens aanloopen, moet gebruik maken. Ook voor de belangen van de Nederlandsche nijverheid zal een eigen lijn veel krachtiger werkzaam kunnen zijn dan een vreemde. De veelvuldige aanraking van de Nederlandsche agenten en van de officieren en de bemanning der Nederlandsche stoomschepen met de bevolking in de Zuid-Amerikaansche havensteden zal allicht aan den uitvoer van Nederlandsche artikelen bevorderlijk kunnen zijn. Men mocht voorts ook wel eens bedenken, dat bij verzending langs vreemde lijnen vele gegevens ter beschikking van de agenten dier lijnen in Zuid-Amerika komen, die, bij de bestaande gezindheid der buitenlandsche maatschappijen tot bevordering van de belangen hunner nationaliteit, daardoor inlichtingen zullen kunnen verschaffen, waardoor aan betrekkingen door onze nijveren en kooplieden aangeknoopt, belangrijke schade kan worden toegebracht. Ook kunnen langs dezen weg gegevens worden verkregen, welke van belang zijn voor de spoorwegpolitiek van het land, waar de vreemde maatschappij gevestigd is, en waardoor Nederlandsche belangen kunnen worden geschaad.

Afgezien van alle deze overwegingen biedt eene nationale lijn nog het niet gering te schatten voordeel, dat zeer waarschijnlijk de bouw, in elk geval de uitrusting der schepen hier te lande plaats heeft, dat ook het havenbedrijf daardoor gebaat wordt en dat het personeel uit Nederlanders bestaat, hetgeen ten gevolge heeft, dat de lust om ter zee te varen wordt aangewakkerd en ervaren zeelieden worden gekweekt, eene zaak welke voor een natie als de Nederlandsche zeker niet zonder belang is. Van meer dan eene zijde betuigde men ingenomenheid met de in de aan de Kamer voorgelegde overeenkomst opgenomen verplichting, dat de schepen op Nederlandsche werven zullen moeten zijn gebouwd. Ten slotte werd nog gewezen op de groote belangen, welke wij in Argentinië hebben door de vestiging van Nederlandsche aannemers; gevraagd werd, of de Regeering over voldoende gegevens bezit om de beteekenis van deze vestiging aan te geven.

Ook de voorstelling, als zou het Regeeringsvoorstel slechts de strekking hebben, eene verlies opleverende lijn, waarin de handel nauwelijks belang stelt, kunstmatig nog eenigen tijd in het leven te houden, werd dezerzijds volkomen onjuist genoemd.

De beoogde reconstructie der Zuid-Amerika-lijn zal feitelijk eene nieuwe onderneming in het leven roepen, welke het karakter

van een transatlantischen maildienst zal dragen en in elk opzicht veel beter zal zijn dan de oude. Hoewel het verschil tusschen beide in de Memorie van Toelichting duidelijk genoeg is medegedeeld, meende men er nog eens op te moeten wijzen, dat thans eene verbinding niet alleen met Argentinië maar ook met Brazilië zal worden tot stand gebracht, dat het aantal reizen per jaar belangrijk zal worden uitgebreid en dat het vervoer niet tot goederen en vee zal beperkt blijven, maar ook tot dat van passagiers zal worden uitgestrekt. Dat dit laatste vervoer, althans aanvankelijk, hoofdzakelijk landverhuizers van het Iberische schiereiland zal omvatten en dat een deel van de goederenlading — zij het ook geenszins een zoo groot deel als de tegenstanders van het ontwerp wilden doen gelooven — tot dusver uit Duinkerken afkomstig was, werd toegegeven, maar de leden hier aan het woord verklaarden niet te kunnen inzien, hoe aan deze omstandigheden een argument kon worden ontleend tegen de nationale lijn. Of zou misschien ook het goed recht van bestaan van de Duitsche lijnen moeten worden in twijfel getrokken, omdat zij een deel van de lading te Rotterdam innemen? Behalve de uitbreiding van de vloot en de opneming van Brazilië in het vaarplan zal de nieuwe toestand nog dit voordeel aanbieden, dat de regelmaat in de afvaarten zal worden verzekerd en dat het aanloopen van havens onder contrôle van de Regeering wordt gebracht. Bij het nagaan van de kansen der nieuwe onderneming behoorde voorts niet te worden uit het oog verloren, dat Argentinië en Brazilië landen zijn, welker oeconomische ontwikkeling nog slechts in de eerste periode verkeert, doch een zeer hooge vlucht belooft te zullen nemen. Hoe hooger de eischen zijn, waaraan een stoomvaartverbinding met zulke landen voldoet, des te grooter zal ook het aandeel zijn, dat die lijn zich in het handelsverkeer zal kunnen veroveren.

Tegenover de meening, dat het particulier initiatief te dezen van geen belangstelling blijk gaf, herinnerden deze leden er aan, dat men hier staat voor eene poging, door particulieren zonder eenigen steun beproefd, tot vestiging van eene eigen lijn, bij welke poging een bedrag van ten minste f 800 000 van het gestorte kapitaal is verloren gegaan, een verlies, dat blijvend zal zijn en het offer is dat door particulieren ondernemingsgeest is en blijft gebracht.

Maar daarenboven mocht niet worden vergeten, dat met medewerking der belanghebbenden, die de eerste poging deden, een aanzienlijk nieuw kapitaal zal worden bijeengebracht om de reconstructie mogelijk te maken. Waar tegenover het feit, dat meer dan 3 millioen gulden nieuw kapitaal op die wijze wordt bijeengebracht en dat de Handelmaatschappij daarvan een belangrijk aandeel zal verschaffen, door de tegenstanders van het wetsontwerp op zeer weinig waardeerende wijze, met name over de houding der Handelmaatschappij, in deze zaak was gesproken, scheen het niet te onpas, hier een woord van hulde te brengen aan hen, die zoo onbekrompen eene nationale onderneming hadden gesteund en bereid blijken belangrijk nieuw kapitaal wederom beschikbaar te stellen.

De leden hier aan het woord merkten voorts op, dat met betrekking tot den steun, welken de Regeering voorstelt te verleenen, ten onrechte van het woord subsidie werd gebruik gemaakt. De Staat verleent steun door gelden voor te schieten, ontvangt, wanneer de aandeelhouders 5 pct. genieten, over dit voorschot in zijn geheel rente en blijft de vordering tot teruggaaf behouden ook nadat, na 15 jaren, de betrekking tusschen den Staat en de vennootschap zal zijn gewijzigd. Waar het voorschot tot het volle bedrag eene vordering van den Staat blijft, zal de grootste krachtsinspanning gevorderd worden om de onderneming te doen slagen; van behoorlijke dividenden toch zal geen sprake kunnen zijn, zoolang de voorschotten niet zullen zijn terugbetaald. Het nieuwe kapitaal staat bloot aan de kans grootendeels verloren te gaan, terwijl de kans op een voor een wisselvallig bedrijf bevredigend dividend gering is.

Waar zulk eene krachtige uiting van particulieren ondernemingsgeest werd aangetroffen in eene zaak, waarbij, zooals hierboven is aangetoond, zoo velerlei Nederlandsche belangen betrokken zijn, scheen de hulp van den Staat in den gevraagden vorm, welke tot krachtsinspanning prikkelt, alleszins gerechtvaardigd.

Men kon overigens niet toegeven, dat de thans te verleenen steun aan de op te richten vennootschap de zedelijke verplichting zou opleggen, zich niet met buitenlandsche maatschappijen in een trust te vereenigen. Het eenige waarop het aankomt zijn de voorwaarden, waaronder zij zich met hare concurrenten zou verstaan; zijn die voorwaarden, zooals alleen bij een krachtige maatschappij mogelijk is, van dien aard, dat de maatschappij de leiding niet uit handen geeft, dan zou daartegen geen bezwaar behoeven te rijzen. Wel drong men er op aan, dat de noodige waarborgen worden verkregen, dat de vennootschap onder alle omstandigheden eene Nederlandsche zal blijven; of die waarborgen in de overgelegde overeenkomst zijn te vinden, werd door sommigen betwijfeld.

De leden, die het eerst gesproken hadden, konden zich voor het tegen hun betoog aangevoerde niet gewonnen geven. De nadere verdediging van het voorstel had hen nog steeds niet overtuigd, dat hier inderdaad een nationaal belang op het spel zou staan, waarvoor de Staat zich belangrijke offers zou mogen getroosten.

Wat betreffende het nationaal karakter van de Zuid-Amerika-lijn was in het midden gebracht, had hen eenigermate verbaasd. Enkelen hunner toch meenden te weten, dat deze maatschappij tot dusver van haar nationaliteitsgevoel weinig blijk had gegeven. Tot staving daarvan vermeldden zij, als aanvulling van hetgeen reeds vroeger werd medegedeeld, nog de volgende feiten. Vooreerst zou de Zuid-Amerika-lijn een aanbod van de Duitsche lijnen hebben afgeslagen, waarbij deze zich zouden verbinden Rotterdam niet meer aan te doen, indien de Zuid-Amerika-lijn zich wilde verplichten zulks wel te doen. In de tweede plaats zou het meermalen zijn voorgekomen, dat deze Nederlandsche lijn in Argentinië voor Rotterdam ten vervoer aangeboden goederen weigerde, doch terzelfdertijd wel goederen wilde inladen voor Duinkerken, hoewel die steeds een minder voordeelige lading opleveren. Zou bij de Zuid-Amerika-lijn, behalve het natuurlijke streven om zooveel mogelijk winst te behalen, nog eenig ander denkbeeld zich doen gelden, dan was het stellig niet dat van nationaliteit, maar wel dat van particularisme, in dezen zin, dat zij blijk gaf van eene in elk opzicht onverstandige zucht om aan Amsterdam's mededingster, Rotterdam, afbreuk te doen.

De Duitsche maatschappijen daarentegen gaven, naar door eenige leden werd opgemerkt, blijk van een meer gezond streven om, zonder op nationaliteit of kleingeestigen naijver te letten, den bloei harer lijnen te bevorderen. Dat bij den veertiendaagschen rechtstreekschen dienst door haar tusschen Rotterdam en Argentinië ingericht, het denkbeeld van concurrentie met de Zuid-Amerika-lijn niet op den voorgrond staat, blijkt, meende men, wel het best hieruit, dat de tarieven bij verzending uit Rotterdam geheel gelijk zijn aan die welke gelden voor verzending uit Antwerpen. De vrees, dat de Duitsche booten, wanneer eenmaal de Zuid-Amerika-lijn niet meer zou bestaan, Rotterdam op hunne reizen naar Argentinië niet meer zouden aandoen, scheen geheel ongegrond, waar deze koopstad reeds sedert jaren in het vaarplan van sommige der bedoelde lijnen is opgenomen en het verkeer in sterke mate toenemende is.

Ook aan de nationale verbinding met Brazilië konden deze leden geen hooge waarde hechten. Vooreerst merkten zij op, dat het volgens de ontworpen overeenkomst volstrekt nog niet zeker is, dat die verbinding metterdaad zal tot stand komen. Maar in de tweede plaats werd er aan herinnerd, dat reeds sedert 1892 door middel van Duitsche booten eene rechtstreeksche verbinding tusschen Rotterdam en Brazilië bestaat en dat de belangrijke ontwikkeling van de handelsbetrekkingen tusschen beiden voor een deel mag worden toegeschreven aan de medewerking dierzelfde Duitsche maatschappijen, die thans worden afgeschilderd als het groote gevaar, dat met Staatshulp moet worden bedwongen. Zou het niet veeleer te vreezen zijn, dat de scherpe concurrentie, welke te wachten staat, wanneer deze maatschappijen, die zelve voor de Zuid-Amerikaansche vaart geen subsidie genieten, eene nieuwe door den Nederlandschen Staat financieel gesteunde lijn naast zich zouden zien, storend zou werken op de gezonde ontwikkeling dier handelsbetrekkingen?

Nog een ander gevaar scheen van het te verleenen subsidie te duchten. Bij de concurrentie tusschen Nederlandsche en andere havens is dezerzijds, wanneer werd gevraagd, waarom niet ook hier te lande aan vreemde schepen soortgelijke faciliteiten zouden kunnen worden verleend als in het buitenland, waar door restitutie van loods- en havengelden enz. vermomde subsidiën worden gegeven, geantwoord, dat Nederland tot beginsel had aangenomen, behalve voor zoover de koloniën betreft, geen subsidiën, in welken vorm ook, aan de scheepvaart te verleenen. Gaat het nu aan, zoo werd gevraagd ter wille van ééne maatschappij, van ondergeschikt belang, eensklaps van politiek te veranderen? Staan wij zoo sterk tegenover het buitenland, ook met het oog op de spoorwegtarieven, dat wij ons dit kunnen veroorloven? Is het niet te vreezen, dat de vreemde lijnen, welker schepen thans onze havens aanloopen, voor het vervolg aan b. v. Antwerpen de voorkeur

zullen geven? En zal hiervan niet het gevolg zijn, dat, aangezien onze eigen handelsvloot niet groot genoeg is, een goed deel van ons goederenvervoer naar buitenlandsche havens zal worden geleid? Men stelde deze vragen met eenigen nadruk en hoopte, dat de Regeering het antwoord daarop niet schuldig zou blijven.

Dat ter verdediging van het Regeeringsvoorstel behalve het nationaliteitsbeginsel ook het protectionistische argument, dat de schepen op Nederlandsche werven zullen moeten worden gebouwd, in het vuur was gebracht — en dit ook van eene zijde die zich in den regel meer op bestrijding van protectionisme toelegt — kon, meenden deze leden, moeilijk iets anders bewijzen dan de verlegenheid om meer deugdelijke gronden aan te voeren.

Formeel moge het voorts juist zijn, dat de financieele steun van den Staat geen subsidie is, in de praktijk zullen de voorschotten toch vrijwel geheel het karakter van subsidie dragen, aangezien van rentebetaling en aflossing eerst dan sprake zal zijn, wanneer over het aandeelenkapitaal meer dan 5 pct. wordt uitgekeerd; bij liquidatie heeft de Staat niet eenmaal eene bevoorrechte positie, maar zal hij eerst iets ontvangen als de aandeelhouders het volle bedrag van het gestorte kapitaal zullen hebben terugontvangen. Het is duidelijk, dat bij eene dergelijke regeling de Staat alleen deelt in de kwade kansen der maatschappij; hij moet rekenen op de mogelijkheid nimmer iets van de voorschotten te zullen terugzien, en in het gunstigste geval zal hij die met eene rente van niet meer dan 2 pct. 's jaars terugontvangen.

De leden, die met het voorstel der Regeering instemming hadden betuigd, bleven ondanks de te berde gebrachte bezwaren overtuigd, dat aanneming van het voorstel in het algemeen belang is te achten. Dat de Nederlandsche Regeering zich tegenover het buitenland min of meer zou hebben verbonden, behalve voor zoover onze koloniën betreft, geen subsidiën aan de scheepvaart te zullen verleenen, kwam hun weinig waarschijnlijk voor. Maar zelfs al mocht ooit eenige verklaring van dien aard zijn gegeven, dan zou de onderhavige overeenkomst daarmede niet in strijd zijn, aangezien daarin toch inderdaad niet anders dan een voorschot wordt toegezegd. Verder werd opgemerkt, dat de bewering, als zouden de Duitsche maatschappijen voor de Zuid-Amerikaansche vaart geen subsidie genieten, formeel juist is, maar toch met den werkelijken toestand niet strookt; ook al zijn de subsidiën voor bepaalde, andere lijnen verleend, zoo komen zij toch in de algemeene kas der betrokken maatschappij, die daarover naar welgevallen beschikt.

De leden hier aan het woord wenschten nog aan te teekenen, dat het beweren omtrent het afslaan van een aanbod van de Duitsche lijnen Rotterdam niet meer als loophaven aan te doen, indien de Zuid-Amerikalijn zich wilde verbinden zulks wel te doen, huns inziens op geheel onjuiste inlichtingen moest berusten. Ook waren zij van oordeel, dat van een zucht om Rotterdam afbreuk te doen niets was gebleken.

Hetgeen ten aanzien van de zekerheid der afvaarten van stoomschepen van Rotterdam in regelmatigen dienst naar Argentinië was betoogd, scheen dezen leden niet ter zake afdoende. Immers, Rotterdam moge gedurende jaren in het vaarplan van enkele der thans vereenigde lijnen zijn opgenomen, daaruit volgt geenszins, dat de verbonden lijnen steeds op de bestaande wijze en voortdurend tot het voortzetten van den onlangs ingestelden dienst bereid zijn.

Een derde groep van leden had principieel tegen het voorstel geen bezwaar, maar betwijfelde, of de te verkrijgen voordeelen zouden opwegen tegen de te brengen offers. Ons handelsverkeer met Zuid-Amerika moge niet onbelangrijk zijn toegenomen, van groote beteekenis is het toch nog niet. Deze leden zouden daarom alsnog gaarne zien, dat de Memorie van Antwoord nadere gegevens verschafte over het aantal personen, zoowel reeders als bemanning, scheepsbouwers als assuradeurs, kooplieden, landbouwers en industrieelen, benevens havenarbeiders, die van het te verstrekken voorschot voordeel zullen hebben. Om duidelijk te maken, in hoever metterdaad het nationaal belang door het in stand houden van deze stoomvaartlijn zal worden gediend, zou het natuurlijk voldoende zijn, indien globale cijfers werden gegeven, verkregen door de percentsgewijze beteekenis van het verkeer in aanmerking te nemen.

Enkele leden opperden ten slotte tegen het wetsontwerp bezwaren, welke alleen verband hielden met het zeer belangrijke offer, dat van de schatkist zal worden geëischt. Deels golden deze bezwaren het feit, dat dergelijke uitgaven behooren achterwege te blijven in een tijd, waarin naar nieuwe bronnen van inkomsten wordt gezocht; deels werd de uitgaaf niet gerechtvaardigd geacht met het oog op de herhaalde weigering van voor het volk onbetwistbaar nuttige uitgaven wegens financieele bezwaren.

§ 3. De wijze, waarop de Regeering de in het nauw gebrachte lijn wenscht te steunen, werd door sommige leden, die overigens het voorstel welgezind waren, minder gelukkig geacht.

Eenigen hunner herinnerden aan het hierboven weergegeven betoog, dat de Staat feitelijk alleen zal deelen in de kwade kansen der op te richten vennootschap. Zij meenden, dat hiervoor geen reden bestaat en gaven daarom in overweging, de onderneming liever te steunen door eene deelneming in het aandeelenkapitaal der nieuwe vennootschap, waardoor de Staat zich ook een evenredig deel in de eventueel te behalen winsten zou verzekeren.

Enkele andere leden gaven de voorkeur aan de regeling, vervat in het meergenoemde Belgische wetsontwerp, waarbij de Staat schuldbrieven neemt, rentende 3 pct. en waarvan de aflossing verdeeld wordt over een tijdvak van 20 jaren, onmiddellijk voorafgaande aan het einde van den duur der betrokken maatschappijen, terwijl aan de aandeelhouders, zoolang niet met de aflossing is aangevangen, niet meer dan 4 pct. dividend mag worden uitgekeerd. Het verbod aan de maatschappijen om hare schepen te verhypothekeeren geeft aan de schuldbrieven feitelijk het karakter van hypothecaire obligatiën.

Tegen dit denkbeeld werd echter aangevoerd, dat de gevallen niet gelijkstaan; de Belgische stoomvaartmaatschappijen, in wier behoefte aan meerder kapitaal op de aangegeven wijze zal worden voorzien, verkeeren in andere omstandigheden dan onze Zuid-Amerikalijn. Bovendien scheen de vraag gewettigd, of, gesteld dat het Belgische voorbeeld gevolgd werd, de obligatiën voor den Staat eenige meerdere zekerheid zouden aanbieden dan thans voor het terugbetalen der voorschotten zal bestaan.

Ook het denkbeeld, dat de Staat aandeelen in de nieuwe vennootschap zou nemen, werd door verscheidene leden minder gelukkig en moeilijk uitvoerbaar genoemd. Huns inziens was het juist een groot voordeel van de voorgestelde regeling, dat de onderneming eene zuiver particuliere zou blijven en dat de Staat zich zou beperken tot het geven van een ruggesteun om de eerste, moeilijke jaren door te komen door het verstrekken van voorschotten tot een bepaald, regelmatig afnemend bedrag. Eene zoo belangrijke uitbreiding van het aandeelenkapitaal zou overigens alleen ten gevolge kunnen hebben, dat de kansen op een bevredigend dividend belangrijk zouden verminderen, hetgeen zeker de ondernemers niet tot krachtsinspanning zou prikkelen.

Eenige leden betreurden, dat uit de overeenkomst niet blijkt, dat de Minister gedacht heeft aan de belangen van het personeel, bij de maatschappij in dienst. Wanneer de Staat een belangrijken geldelijken steun verleent, behooren, meenden deze leden, de noodige waarborgen te worden geëischt, dat het personeel behoorlijk worde behandeld.

Ook misten zij noode eene bepaling, waarbij het lossen en laden op Zondag, althans wanneer dit niet onvermijdelijk is, wordt verboden.

Blijkens art. 1 van het wetsontwerp is de overeenkomst aangegaan met het „Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn". Men vroeg, of dit Comité rechtspersoonlijkheid bezit dan wel of zijne leden persoonlijk zijn verbonden.

Ook werd gevraagd, of het goed gezien is, de hoedanigheden der leden van het Comité in de overeenkomst te vermelden. Deze vraag scheen niet zonder belang, omdat zich het geval zou kunnen voordoen, dat een of meer der genoemde personen, voordat de nieuwe vennootschap de zaken zal hebben overgenomen, kwam te overlijden of ophield deel van het Comité uit te maken.

Artikelen der overeenkomst.

Art. 2.

1. Sommige leden waren van oordeel, dat het niet aan het comité behoort te worden overgelaten, of Amsterdam dan wel Rotterdam de haven van de lijn zal zijn. De overeenkomst moet, huns inziens, uitdrukkelijk aanwijzen, welke van deze beide havens het aanvangs- en eindpunt van de lijn zal vormen; ook zou het misschien aanbeveling kunnen verdienen voor te schrijven, dat beide, elk op hare beurt, zullen moeten worden aangedaan.

2. De opmerking werd gemaakt, dat het met de uitdrukkelijke bedoeling van de overeenkomst, ook eene verbinding met Brazilië

tot stand te brengen, niet wel te rijmen is, dat de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel de bevoegdheid zal hebben aan de onderneming te vergunnen geen enkele Braziliaansche haven aan te doen. Waar ook in de beweegreden van het wetsontwerp van het onderhouden van een stoomvaartdienst tusschen Nederland en Brazilië wordt melding gemaakt, meende men, dat eene dergelijke vrijstelling alleen bij de wet moest kunnen worden verleend.

4. Door eenige leden werd in overweging gegeven, de havens, welke het comité zal mogen laten aandoen boven en behalve de reeds in de overeenkomst vermelde, uitdrukkelijk te noemen.

Art. 3.

2. Betwijfeld werd, of het wel wenschelijk is, voor te schrijven, dat de stoomschepen zullen moeten zijn ingericht voor het vervoer van eerste-klasse passagiers. Dit voorschrift zou, in verband met de hooge eischen, welke tegenwoordig voor het verblijf aan boord van eerste klasse passagiers worden, tot zeer belangrijke uitgaven dwingen, terwijl de leden hier aan het woord niet wel konden inzien, dat daarbij een overwegend handelsbelang betrokken was.

5. Onder verwijzing overigens naar hetgeen bij de algemeene beschouwingen met betrekking tot den verplichten bouw van de stoomschepen op Nederlandsche werven werd opgemerkt, betoogden sommige leden, dat het geval, waarin de Minister van deze verplichting vrijstelling kan verleenen, door de uitdrukking „indien dit naar zijn oordeel door het belang van den dienst wordt gevorderd" wel zeer ruim gesteld is. Zij drongen aan op eene minder vage omschrijving.

6. Verscheidene leden spraken den wensch uit, dat bij toepassing van deze bepaling het begrip „tijdige oplevering" niet te eng zou worden opgevat. De Nederlandsche bouwmeester, zeiden zij, zal in den regel meer tijd noodig hebben dan de buitenlandsche en zou dus, indien een zeer korte opleveringstermijn werd gesteld, allicht van de mogelijkheid tot mededinging zijn uitgesloten. Van verschillende zijden werd deze wensch krachtig gesteund.

Art. 6.

1. Gevraagd werd, of de bate, voor de schatkist voortvloeiende uit het kosteloos vervoeren van de brieven- en pakketpost, te ramen is.

2. In overweging werd gegeven, aan het slot van deze bepalingen vóór de woorden „zullen hebben te vergoeden" in te lasschen: „overeenkomstig de daarvoor geldende regelen".

Art. 8.

2. Van meer dan ééne zijde werd, in aansluiting aan de bij de algemeene beschouwingen gehouden gedachtenwisseling over den vorm waarin de Staat zijn steun verleent, de opmerking gemaakt, dat de geregelde terugbetaling van het inderdaad zeer belangrijke voorschot niet is gewaarborgd. Daargelaten voorts, dat, naar men meende, den Staat medezeggenschap toekwam in het vaststellen der winst-en-verliesrekening, waren sommige leden van oordeel, dat de verplichting tot rentebetaling aan den Staat niet eerst behoorde te worden opgelegd, wanneer de aandeelhouders 5 pct. dividend ontvangen; reeds bij eene uitkeering van 4 pct. behoorde huns inziens het meerdere tot rentebetaling en eventueel voor een deel tot aflossing te worden besteed.

Een krachtige prikkel om te voorkomen, dat de Staat al te zeer alleen de kwade kansen loopt, zou naar het oordeel van eenige leden hierin gelegen zijn, dat bepaald werd, dat de leden van het bestuur der op te richten naamlooze vennootschap geen tantièmes mogen genieten zoolang niet de Staat de hem toekomende 2 pct. rente heeft ontvangen. In elk geval scheen het hun raadzaam, dat bepaald werd, welk bedrag als maximum voor tantièmes enz. mag worden afgetrokken voordat van ter uitkeering van voor de aandeelhouders bestemde winst sprake kan zijn.

Enkelen vroegen in dit verband mede, hoeveel de door het comité in rekening te brengen oprichtingskosten zullen bedragen, en zouden gaarne zoo mogelijk de statuten van het comité zien overgelegd.

Gevraagd werd, of met „het gestorte en niet terugbetaalde kapitaal" bedoeld wordt het werkelijk in contanten of in juist getaxeerden inbreng gestorte kapitaal, en of de Regeering in deze woorden genoegzamen waarborg vindt tegen de mogelijkheid, dat het dividend later wordt berekend over een verwaterd kapitaal.

Tusschen de laatste twee woorden der bepaling, „ontvangen" en „voorschot", behoorde, meende men, te worden ingelascht „en nog niet afgelost".

3. Door sommige leden werd de wenschelijkheid betoogd van eene veel snellere aflossing.

Art. 10.

1, *b.* Men verzocht te worden ingelicht aangaande de reden, waarom de boete in elk nieuw vijfjarig tijdperk zooveel lager is dan in het vorige. Mocht de Regeering in antwoord hierop willen wijzen op het feit, dat ook het jaarlijksch voorschot telkens na verloop van vijf jaren belangrijk wordt verminderd, dan veroorloofde men zich de opmerking, dat van verband tusschen het bedrag der boete en dat van het voorschot weinig blijkt. Gedurende het eerste jaar toch zullen 20 reizen moeten worden gedaan, waarvoor een voorschot zal worden genoten van f 300 000, neerkomende op f 15 000 per reis. De boete wegens het doen vervallen van eene reis zal f 12 500 bedragen, zoodat de onderneming op elke reis, welke zij zal doen vervallen een voordeel geniet van f 2500; wordt in het geheel niet gevaren dan zal de onderneming eene zuivere winst hebben van f 50 000. Sommige leden onderstelden, dat het ontwerp hier eene drukfout bevat; zij meenden, dat de boete gevoegelijk zou kunnen worden gesteld op het dubbele van het bedrag der als voorschot uit te keeren premie.

Art. 12.

1. Sommige leden betoogden de wenschelijkheid, dat de overeenkomst in haren vollen omvang zou blijven gelden totdat het door den Staat verleende voorschot ten volle zou zijn terugbetaald. Van art. 12 zou dan alleen het tweede lid behoeven te blijven behouden.

Anderen konden zich hiermede niet vereenigen. Zij wezen er op, dat de omstandigheden waaronder het bedrijf na vijftien jaren zal moeten worden uitgeoefend, belangrijk van de tegenwoordige kunnen verschillen, en dat het daarom aanbeveling verdient de maatschappij, die geen verder voorschot erlangt en misschien nog een belangrijk deel van het genoten voorschot zal hebben terug te betalen, niet reeds thans te zeer te binden.

Art. 13.

Men wenschte de voorwaarden, waarop door het comité de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen aan de op te richten naamlooze vennootschap zullen worden overgedragen, aan de goedkeuring van de Regeering te zien onderworpen.

Sommige leden drongen er op aan, dat den Regeeringscommissaris de bevoegdheid zou worden gegeven, zich bij het onderzoek van de boeken en schrifturen der vennootschap door een accountant te doen bijstaan. Ook wenschten zij in de statuten der vennootschap de verplichting te zien opgenomen tot het doen nagaan van de balans en de winst-en-verliesrekening door een accountant.

Ook werd de wensch uitgesproken, dat de bezoldiging van den Regeeringscommissaris zou worden gebracht ten laste van de vennootschap.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 23sten Mei 1907.

LELY.
VAN KOL.
TAK.
VAN VUUREN.
HUBRECHT.

(190. 5.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 19 Juni 1907.)

§ 1. Het was den ondergeteekende aangenaam te vernemen, dat dit wetsontwerp door vele leden over het algemeen met ingenomenheid is ontvangen. Intusschen bleek hem, dat de gedachtengang, die bij het samenstellen daarvan heeft voorgezeten, niet aan alle leden volkomen duidelijk is geworden. Het zij hem daarom vergund, dien gedachtengang nog eens zeer in het kort uiteen te zetten.

In het belang van den nationalen handel is men in menig vreemd land overgegaan tot subsidieering van overzeesche stoomvaartlijnen, die als eene voortzetting der binnenlandsche handelswegen worden aangemerkt. Of dit in het algemeen juist gezien is, kan thans in het midden worden gelaten, vermits dit wetsontwerp op andere overwegingen berust. Het vraagt geene principieele beslissing ten gunste van Staatshulp ten behoeve eener stoomvaartlijn. Maar in aanmerking genomen, dat tal van landen zoodanige Staatshulp ten bate van hunne nationale scheepvaart verleenen, en dat buitenlandsche ondernemingen, die het overzeesch vervoer bedienen, vereenigd zijn tot krachtige groepen, waartegen de Nederlandsche stoomvaartlijnen, hoewel zij ook harerzijds onderling samenwerken, nauwelijks zijn opgewassen, vraagt dit wetsontwerp de feitelijke beslissing, dat de Staat een voorschot behoort te verleenen ten behoeve eener nationale stoomvaartlijn, die na jaren van strijd dreigt te gronde te gaan op de concurrentie van gesubsidieerde en verbonden buitenlandsche mededingers.

Of er termen zijn tot het nemen dier feitelijke beslissing in den zin waarin zij door den ondergeteekende gevraagd wordt, zullen de Staten-Generaal hebben te beslissen. Maar de ondergeteekende meent er zijnerzijds aanspraak op te mogen maken, dat de gedachtenwisseling daarover gevoerd worde op den grondslag, niet van eene abstracte stelling, die bij het wetsontwerp ter zijde gelaten is, maar van de concrete stelling, waarop het wetsontwerp steunt. Over de principieele overwegingen, die zich bij de vraag betreffende het verstrekken van steun uit 's Rijks schatkist ten behoeve van stoomvaartondernemingen met het buitenland doen gelden, alsmede over de regelen, voor het verleenen van zoodanigen steun te stellen, zou de tijd voor een vruchtbaar debat zijn aangebroken, wanneer een van die overwegingen uitgaand wetsontwerp de Staten-Generaal mocht hebben bereikt. Thans, nu dit niet het geval is, ware daarover slechts een zuiver academisch debat te voeren. Andere stoomvaartlijnen, die op hare beurt om steun van Rijkswege mochten willen aankloppen, zouden zich op de bij dit wetsontwerp te nemen beslissing zeker niet met vrucht kunnen beroepen, tenzij zij toevallig in dezelfde omstandigheden mochten verkeeren als thans de Zuid-Amerika-lijn.

Dat de Regeering tot het besluit gekomen is, dat er termen zijn om deze onderneming door middel van een voorschot in stand te houden en te versterken, vindt zijn grond in hetgeen haar bekend geworden is bij het onderzoek van de tot haar gerichte aanvrage om dien steun, ook ten opzichte van de verhouding der Nederlandsche stoomvaartlijnen tot hare vreemde concurrenten. De ondergeteekende kan zich niet vereenigen met de blijkens het Voorloopig Verslag door sommige leden uitgesproken stelling, als zoude het algemeen nationaal belang bij het tot stand brengen of doen voortbestaan van eene bepaalde verbindingslijn over zee alleen dan in eenigszins belangrijke mate betrokken zijn, wanneer, indien die lijn niet bestond, behoorlijke scheepsgelegenheid zou ontbreken of wel de uit de nationale havens met buitenlandsche vaartuigen verscheepte goederen aan een overmatig tarief zouden worden onderworpen.

Bij die stelling wordt alleen met het heden, niet ook met de toekomst rekening gehouden, en wordt de beteekenis, voor het nationaal verkeer toe te kennen aan het bezit van geregelde, aan de nationale havens gebonden stoomvaartlijnen, in niet geringe mate onderschat. Bij de voortschrijdende organisatie van het verkeer ter zee wordt het belang van geregelde lijnen steeds grooter; de steeds verder gaande samenwerking der onderscheidene stoomvaartlijnen doet organismen ontstaan, die een monopoliseerend karakter bezitten, en, terwijl zij de vrije concurrentie onmogelijk trachten te maken, niet den geringsten waarborg bieden dat zij eene haven, welke zij thans aandoen, blijvend zullen begunstigen. Immers hunne besluiten worden beheerscht door hun belang als geheel, niet door het belang van het verkeer over eene bepaalde haven, tenzij zij dienaangaande mochten gebonden zijn. Zekerheid, dat het verkeer over de nationale havens niet zal worden bemoeilijkt of afgeleid, is uitsluitend te verkrijgen door eene stoomvaartlijn, welke aan die havens verbonden is.

Naar het oordeel van verscheidene leden is het verleenen van Staatshulp tot het oprichten of in stand houden van scheepvaartondernemingen in elk geval nutteloos. „Indien de handelsbetrekkingen" — zoo drukken die leden zich uit — „het bestaan van eene rechtstreeksche stoomvaartlijn wettigen, zal die lijn ook zonder Staatshulp tot stand komen; in het omgekeerde geval daarentegen zal ook de Staatshulp aan de onderneming geen levenskracht kunnen schenken." De ondergeteekende kan deze abstracte redeneering in geenen deele beamen. Er zijn gevallen denkbaar, waarvan het tegenwoordige er één is, waarin de factoren voor een geregelden dienst wel degelijk aanwezig zijn, maar de kans op een dadelijk winstgevend bedrijf ontbreekt. In dergelijke gevallen kan Staatshulp bij uitstek nuttig werken om eene stoomvaartlijn door de eerste moeilijke jaren heen te helpen. Die jaren zullen ongetwijfeld gebruikt worden tot het bevestigen en uitbreiden van in wording zijnde handelsbetrekkingen. Blijft echter eene rechtstreeksche stoomvaartlijn achterwege of gaat zij te gronde, dan zullen andere bestaande lijnen zeker een zoodanigen toestand weten te scheppen en het verkeer op zoodanige wijze weten te leiden, dat voor de vestiging eener rechtstreeksche lijn nimmer gunstige voorwaarden ontstaan.

Het beroep, dat in het Voorloopig Verslag gedaan wordt op de verwerping in 1871 van het voorstel tot subsidieering eener stoomvaartverbinding Vlissingen—New-York, doet naar de meening van den ondergeteekende weinig af. Dat de scheepvaart tusschen Nederland en Noord-Amerika sedert belangrijk is toegenomen, is het gevolg van omstandigheden, die destijds niet te voorzien waren. Die omstandigheden hebben de van Rotterdam uit ondernomen lijn op Noord-Amerika in de negentiger jaren nog juist bijtijds voor ondergang behoed. De resultaten, door die lijn gedurende het meerendeel der eerste 24 jaren van haar bestaan behaald — over 17 van die 24 jaren keerde zij geen dividend uit — zullen er overigens wel niet veel toe bijgedragen hebben, den Nederlandschen ondernemingsgeest op scheepvaartgebied te prikkelen.

Erkend moet worden, dat over den ondernemingsgeest onzer reeders in het verleden niet in alle opzichten valt te roemen en dat in vroegere jaren aan eene goede scheepvaartwetgeving en aan de vorming van zeelieden meer zorg had kunnen zijn besteed. Maar daarin kan zeker geen reden gelegen zijn om, nu onze reeders, gelijk in het Voorloopig Verslag gewenscht wordt, practisch samenwerken, en nu men hun niet kan verwijten het gunstig oogenblik te laten voorbijgaan, hun den tijdelijken steun te onthouden dien zij voor de uitvoering hunner plannen noodig achten. Daarnevens blijft het streven van den ondergeteekende gericht op eene goede nautische wetgeving en op het volgen van eene verstandige scheepvaartpolitiek.

Een beroep op den steun, door andere landen aan nationale stoomvaartlijnen verleend, wordt blijkens het Voorloopig Verslag door de hier aan het woord zijnde leden gewraakt. De ondergeteekende veroorlooft zich de opmerking, dat een zoodanig beroep door hem niet gedaan is. Hij heeft slechts willen wijzen op de gevolgen van de concurrentie, door de Nederlandsche lijnen ondervonden van vreemde, gesubsidieerde en gecoaliseerde lijnen. Met handhaving van zijn standpunt, dat alleen redenen aan de zaak zelve ontleend hier den doorslag mogen geven, meent hij intusschen dat de overwegingen, in andere landen geldend, in het Voorloopig Verslag al te zeer ter zijde geschoven worden. Dit geldt bepaaldelijk de uitspraak, dat wat den uitvoer van binnenlandsche fabrikaten en den invoer van overzeesche

grondstoffen voor de binnenlandsche nijverheid betreft, de belangen van Nederland minder nauw bij de scheepvaart betrokken zouden zijn dan die van sommige andere landen, met name van Duitschland. Juist het tegendeel is waar. De scheepvaart heeft in deze, naar verhouding, voor Nederland nog grooter belang dan voor Duitschland. Immers door het kleine Nederlandsche gebied en door de hooge tarieven der continentale Europeesche Staten heeft de Nederlandsche industrie zich vooral ook op den uitvoer naar overzeesche landen toe te leggen en is de aanvoer van grondstoffen van overzee eveneens aanzienlijk. Zoo is dan ook indertijd door de Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam in een adres aan de Tweede Kamer te recht aangetoond, dat het groote transitverkeer over Rotterdam ook goede vruchten oplevert in dien zin, dat het scheepsgelegenheid verschaft voor en daardoor aanmerkelijke uitbreiding heeft gegeven aan industrieën, die voor overzeesche markten werken of uit overzeesche landen hare grondstoffen betrekken. Ook in dit opzicht brachten de aanzienlijke uitgaven, voor het transitverkeer gedaan, behoorlijke renten op.

Wat nu aangaat den in het buitenland verleenden steun aan stoomvaartlijnen, waarvan een overzicht wordt gevraagd, kan de ondergeteekende het volgende mededeelen.

Duitschland.

In de eerste plaats ontvangt ondersteuning de „Norddeutsche Lloyd” te Bremen en wel ten bedrage van 5 590 000 Mark per jaar, ingevolge een in 1898 voor den tijd van 15 jaren gesloten contract, de gewijzigde voortzetting van eene in 1885 aangegane overeenkomst.

Daarvoor is de maatschappij verplicht te onderhouden diensten:

a. van Bremerhaven naar Yokohama (26 reizen per jaar heen en terug);

b. van Bremerhaven naar Sydney (13 reizen per jaar heen en terug);

c. van Singapore naar Sydney (om de zes weken).

De geëischte snelheid is voor de laatste lijn 9, voor de overige 12 à 14 mijl.

Eene tweede ondersteunde onderneming is de „Deutsche Ost-Afrika linie” te Hamburg.

Deze ontvangt 1 350 000 Mark per jaar ingevolge een in 1900 voor 15 jaren gesloten contract, de gewijzigde voortzetting van eene in 1890 gesloten overeenkomst.

Zij is daarvoor verplicht te onderhouden een dienst van Hamburg naar Kaapstad (13 reizen per jaar, heengaande langs de Oostkust en teruggaande langs de Westkust van Afrika, en 13 reizen per jaar in omgekeerde richting), en bovendien een dienst van Hamburg naar Beira (13 reizen per jaar heen en terug).

De geëischte snelheid is voor de laatste lijn 10 mijl, voor de andere $10^1/_2$ à 12 mijl.

Tegenover deze ondersteuning staan verschillende verplichtingen van de maatschappijen, o. a. de verplichting tot kosteloos vervoer van de post.

Geenszins wordt hierdoor echter aan de ondersteuning het karakter van eene eenvoudige vergoeding voor postvervoer gegeven. Dit blijkt duidelijk èn uit het bedrag der ondersteuning op zich zelf èn uit de toelichting tot en de geschiedenis van de contracten. De ondersteuning is bovenal van handelspolitischen aard.

Dat zij voor de betrokken ondernemingen van groot belang is, staat vast. Men bedenke bijv., dat het kapitaal van de Norddeutsche Lloyd 125 millioen mark bedraagt en de jaarlijksche ondersteuning dus ongeveer $4^1/_2$ pct. daarvan uitmaakt, terwijl de maatschappij nog vele andere verbindingen (o. a. met Zuid-Amerika) onderhoudt, zoodat, kon in percenten worden uitgedrukt de verhouding tusschen de ondersteuning en het bij de ondersteunde lijnen betrokken kapitaal, een veel hooger cijfer dan $4^1/_2$ pct. zou worden verkregen.

De overige Duitsche stoomvaartlijnen — om een paar kleine subsidies van meer koloniaal karakter buiten rekening te laten — ontvangen geen directe subsidies. Wel zijn met verscheidene (speciaal voor de vaart op Noord-Amerika) postcontracten afgesloten, doch deze contracten regelen de betalingen naar den omvang van het vervoer en in die contracten ligt niet — althans voor zoover thans kan worden nagegaan — eene bepaalde subsidieering.

Indirect worden de Duitsche stoomvaartlijnen echter wel van Regeeringswege gesteund, in de eerste plaats door faciliteiten op het gebied van de douane, ten behoeve van den scheepsbouw, in de tweede plaats — en dit is wel het belangrijkste — door de tarieven der Staatsspoorwegen. In het algemeen bevorderen die tarieven het verkeer met de nationale havens; met name ten behoeve van de reeds genoemde „Ost-Afrika linie” en ten behoeve van de „Deutsche Levante-linie”, bestaan er verder gecombineerde tarieven van vervoer te land en ter zee, die soms het vervoer naar overzeesche landen goedkooper doen zijn, dan dat naar de havens, en dus voor andere lijnen concurrentie uitsluiten.

Groot-Britannië en Ierland.

In de eerste plaats worden gegeven zoogenaamde „payments for carriage of mails”. Hiervoor bedragen de uitgaven ongeveer £ 750 000 per jaar, daaronder begrepen een bedrag van £ 135 000 voor de „Union Castle” lijn naar Zuid-Afrika in vereeniging met de Koloniale Regeeringen.

Verder worden zoogenaamde „admiralty payments” verstrekt. Deze hebben ten doel om voor tijden van oorlog de beschikking te verkrijgen over bepaalde schepen, waarvoor reeds in tijd van vrede eene jaarlijksche bijdrage wordt betaald. Men mag de betalingen te dezer zake stellen op ruim £ 100 000 per jaar.

Merkwaardig in dit verband is, dat bij schepen, voor welke betaling wegens postvervoer plaats heeft, de „admiralty payment” 25 pct. lager is gesteld dan bij andere. Dit bewijst voor zooveel nog noodig, dat de vergoeding voor postvervoer ruimer is, dan wel door de werkelijke onkosten van het postvervoer wordt geëischt.

Als een bepaald handelssubsidie (de bovengenoemde zijn, niettegenstaande hun uitgesproken doel, feitelijk factoren ten gunste van den handel en tot steun van de nationale scheepvaart en hebben dus een gemengd karakter) is te beschouwen eene bijdrage van £ 40 000 per jaar aan de Elder-Dempster lijn voor eene verbinding tusschen Engeland en Jamaïca.

Verder vertoont een zeer bijzonder karakter de bekende transactie met de Cunard-lijn. Deze heeft een voorschot ontvangen van £ 2 600 000 tegen eene rente van $2^3/_4$ pct., terwijl bovendien aan hare postvergoeding van £ 68 000 een jaarlijksch subsidie van £ 150 000 is toegevoegd. Dit contract is in 1902 voor 20 jaren gesloten.

Italië.

Naast subsidies aan geregelde lijnen tegen verplichting om de post te vervoeren kent Italië ook ondersteuning van de scheepvaart in het algemeen.

Ten behoeve van de geregelde lijnen wordt jaarlijks ruim 11 millioen lire beschikbaar gesteld. De geëischte snelheden bewegen zich in hoofdzaak tusschen 9 en 11 mijl. De ondersteunde lijnen hebben voor hoofddoel goederenvervoer. Voor de beteekenis der ondersteuning is het niet zonder belang te vermelden, dat de voornaamste maatschappij, namelijk de „Societa di Navigazione Generale”, die o. m. diensten op Egypte, op Britsch-Indië en Oost-Azië onderhoudt, ongeveer 10 millioen lire ontvangt en aflegt ongeveer 500 000 mijlen in gesubsidieerden en ongeveer evenveel in niet gesubsidieerden dienst, zoodat het subsidie bedraagt voor de eerste categorie ongeveer 20 lire per mijl en voor beide te zamen 10 lire per mijl, bedragen bij welke de hier beoogde ondersteuning in het niet verdwijnt.

Bovendien komen aan de gesubsidieerde lijnen nog ten goede de algemeene bijdragen ten behoeve van de scheepvaart, die in het geheel ongeveer $3^1/_2$ millioen lire 's jaars bedragen, ongerekend de premiën ten behoeve van den scheepsbouw, die ongeveer 3 millioen lire vorderen.

Frankrijk.

Evenals Italië kent Frankrijk ondersteuning van geregelde lijnen en daarnaast bijdragen ten behoeve van de scheepvaart in het algemeen en ten behoeve van den scheepsbouw.

Voor het eerste doel wordt jaarlijks ruim 25 millioen francs beschikbaar gesteld en wel o. m. voor verbindingen met Oost-Azië, Noord- en Midden-Amerika en Afrika.

De geëischte snelheid is met enkele uitzonderingen 10 à 13 mijlen.

Drie maatschappijen, die verbindingen met Zuid-Amerika onderhouden, ontvangen uit anderen hoofde een belangrijk gedeelte van bovenvermeld bedrag.

De bijdragen ten behoeve van de scheepvaart in het algemeen vorderden tot dusver 13 millioen francs per jaar en de bijdragen ten behoeve van den scheepsbouw 6 millioen francs. Ten aanzien van beide is in 1906 eene gewijzigde regeling getroffen, waarvan de resultaten nog niet zijn te overzien.

Oostenrijk-Hongarije.

In beide landen wordt de scheepvaart van Staatswege ondersteund en wel op eene wijze, overeenstemming vertoonend met den toestand in Italië en Frankrijk, door bijdragen aan geregelde lijnen en door eene ondersteuning van de scheepvaart in het algemeen.

Het bedrag der ondersteuning is in het geheel te stellen op ongeveer 12 millioen kronen per jaar voor Oostenrijk en 2 millioen voor Hongarije.

Van het voor Oostenrijk vermelde bedrag ontvangt de Oostenrijksche Lloyd het leeuwenaandeel, zijnde ongeveer 9 millioen kronen (terugbetaling van Suezkanaal-gelden en andere voordeelen inbegrepen). Zij onderhoudt daarvoor eene reeks van diensten, met name in den Levant en met Britsch-Indië, Oost-Azië en Zuid-Amerika.

De geëischte snelheid wisselt af tusschen 9 en $11^1/_2$ mijl.

De voornaamste Hongaarsche onderneming is de „Adria", die ruim 1,1 millioen kronen per jaar ontvangt en o. m. een dienst op Zuid-Amerika onderhoudt.

Japan.

De Japansche wetgeving op de scheepvaart kent naast een stelsel van ondersteuning van de scheepvaart in het algemeen en van den scheepsbouw ook ondersteuning van bepaalde lijnen.

De uitgaven voor die lijnen mogen worden gesteld op ongeveer 7 millioen yen per jaar, de bijdragen voor de scheepvaart in het algemeen en voor den scheepsbouw op ongeveer 1 millioen yen per jaar.

Vermelding verdient, dat alle schepen, te welker behoeve eene bijdrage betaald wordt, voor kosteloos vervoer van de post beschikbaar gesteld moeten worden, en dat voor eene geregelde lijn, die ondersteuning ontvangt, geene bijdragen volgens de algemeene wetgeving worden gegeven. Gelijk reeds opgemerkt, geldt op dit stuk in Frankrijk en in Italië eene andere regeling.

Onder de gesubsidieerde lijnen verdienen vermelding de verbindingen met Europa, Australië, Britsch-Indië en Noord-Amerika. Bestaande plannen tot het inrichten van eene lijn naar Brazilië mogen hier niet onopgemerkt worden voorbij gegaan.

De geëischte snelheid bedraagt over het algemeen 10 mijlen.

Behalve de bovenvermelde landen worden van Staatswege bijdragen ten behoeve van stoomvaartlijnen gegeven in verschillende andere Staten: bijv. Rusland (ongeveer 3,5 millioen roebel voor zoover bekend is); Zweden, Noorwegen (deze beide onderscheiden postsubsidies en handelsubsidies en verleenen in het geheel ongeveer een bedrag van f 600 000 per jaar, waarvan de helft handelssubsidies; eene belangrijke ondersteuning ten behoeve van eene lijn op Oost-Azië is in Zweden in voorbereiding); Denemarken (ongeveer f 350 000 per jaar); Spanje, Portugal en eindelijk de Vereenigde Staten van Amerika. Op het oogenblik wordt daar te lande alleen vergoeding voor postvervoer gegeven tot een bedrag van ongeveer $2^1/_2$ millioen dollar per jaar.

Aan de leden die zich wel konden vereenigen met het verleenen van Staatshulp aan eene onderneming welke in den strijd om het bestaan met gesubsidieerde buitenlandsche lijnen, die zich bovendien onderling verbonden hebben, dreigt onder te gaan, wordt gaarne toegegeven, dat voor elk bijzonder geval behoort vast te staan, dat het algemeen belang het in stand houden van de bedreigde lijn vordert en dat het voortbestaan daarvan zonder Rijkshulp niet mogelijk is. De ondergeteekende heeft zich van den aanvang af op dit standpunt geplaatst en hoopt in het vervolg dezer Memorie nog nader aan te toonen, dat het gestelde geval hier inderdaad aanwezig is. Het feit, dat eene nationale lijn met verlies werkt, kan op zich zelf het verleenen van Staatshulp zeker niet rechtvaardigen. Evenmin ware een Rijkssubsidie behoorlijk gemotiveerd op den enkelen grond, dat Nederlandsche scheepvaartondernemingen elkander tegen het buitenland moeten helpen; eene dergelijke, zonderling redeneering wordt op bladz. 1 der Memorie van Toelichting niet gevoerd, gelijk ten onrechte in het Voorloopig Verslag beweerd wordt.

Over het bevorderen van het tot stand komen van nieuwe stoomvaartverbindingen kan de ondergeteekende bij deze gelegenheid geene inlichtingen geven. Elk geval, dat zich ten deze voordoet, dient op zich zelf te worden onderzocht en beoordeeld. Ten opzichte van eene eventueele stoomvaartverbinding tusschen Nederland, Zuid-Afrika en Nederlandsch-Indië — welker zwaartepunt vooreerst in de lijn Zuid-Afrika—Nederlandsch-Indië zou moeten gelegen zijn — luiden de uit Indië ontvangen adviezen niet onverdeeld gunstig.

Van hetgeen men protectie pleegt te noemen, met de daaraan verbonden nadeelen voor het algemeen belang, is bij dit wetsontwerp geen sprake. Door het verleenen van Staatshulp op den voorgestelden voet wordt geen enkel product — tevens grondstof voor een anderen tak van nijverheid — duurder gemaakt; wordt niet de uitvoer van in Nederland gewonnen producten van landbouw en nijverheid, ten gevolge van beperking van den invoer, benadeeld; wordt niet de prijs van levensbehoeften of artikelen van dagelijksch gebruik verhoogd, zoodat de ingezetenen feitelijk, ten gevolge van de heffing van het invoerrecht, veel meer betalen dan deze belasting opbrengt. Tijdelijke hulp van Staatswege ter bevordering van de vestiging eener nieuwe industrie wordt door wetenschappelijke verdedigers van het stelsel van den vrijen handel veelal niet bestreden. Zeker zouden zij voor die bestrijding evenmin termen vinden waar het instandhouding geldt van eene nationale stoomvaartverbinding, tegenover eene vreemde concurrentie, als waarmede de Zuid-Amerika-lijn te kampen heeft.

Toepassing van het *laissez faire* tegenover eene gesubsidieerde en gecoaliseerde buitenlandsche mededinging, die gericht is op het ten onder brengen van eene nationale rechtstreeksche stoomvaartverbinding, welke voor de uitbreiding onzer handelsbetrekkingen goed heeft gewerkt en nog verder werken kan, ware niet anders dan eene caricatuur van het stelsel van den vrijen handel, welke de ondergeteekende niet voor zijne rekening wenscht te nemen.

§ 2. Over de vraag, of het hier inderdaad eene nationale lijn geldt, die door vreemde concurrentie in het nauw wordt gebracht en welker voortbestaan van voldoend belang is om eene bijdrage uit 's Rijks schatkist te wettigen, liepen blijkens het Voorloopig Verslag de gevoelens uiteen.

Waar de meening van hen die deze beide vragen ontkennend beantwoordden, in het Voorloopig Verslag reeds met tal van argumenten op klemmende wijze is bestreden, vreest de ondergeteekende in herhaling te vervallen en dan de aandacht der Kamer noodeloos te vermoeien, door alle ter sprake gebrachte punten hier wederom te behandelen.

Hij bepaalt zich daarom tot de verklaring, dat hij zich in het algemeen gaarne aansluit bij hetgeen door de voorstanders van het wetsontwerp tegenover de hier gevoerde bestrijding is in het midden gebracht, en zal verder alleen eenige aanvullende opmerkingen in het midden brengen.

In de eerste plaats meent de ondergeteekende niet onweersproken te mogen laten de voorstelling, in het Voorloopig Verslag gegeven, als zou in de Memorie van Toelichting aan de nationaliteit van stoomvaartlijnen eene te groote, met de opvattingen van de zakenwereld niet te rijmen beteekenis zijn toegekend, en als zou in verband daarmede over het plan van 1904, om de Zuid-Amerika-lijn tot de groep der vreemde lijnen te doen toetreden, een verkeerd oordeel zijn geveld.

Hier ligt naar de meening van den ondergeteekende de kern der quaestie. Immers, ware die toetreding met het Nederlandsch belang vereenigbaar geweest, dan zouden inderdaad degenen die deze toetreding hebben verhinderd, den blaam verdienen, in het Voorloopig Verslag door de bestrijders der voordracht op hen gelegd. Is die toetreding daarentegen voor het Nederlandsch belang te recht schadelijk geacht, dan is groote lof verschuldigd aan hen die toen hebben ingegrepen en die thans op den eersten stap den tweeden noodzakelijken doen volgen, de beschikbaarstelling van de kapitalen, benoodigd voor eene inrichting van den dienst op ruimeren, voor welslagen gevorderden voet.

Zooals aan vele woorden, kan aan het woord „nationaliteit" verschillende beteekenis worden gegeven. Men kan daarbij vooral aan het uiterlijk denken, wat stoomvaartlijnen betreft aan de vlag die van den mast wappert. Men kan ook meer tot de kern van de zaak doordringen en alleen nationaal noemen die stoomvaartlijnen, welke met een nationaal uiterlijk vereenigen de

vereischte economische zelfstandigheid, om eene politiek te drijven, bevorderlijk in de eerste plaats aan de belangen van het territoir, waar zij gevestigd zijn.

Die zelfstandigheid nu zou de Zuid-Amerika-lijn zeker niet hebben behouden, indien het bekende voorstel ware aangenomen.

Aan haar zou volgens dat voorstel een zoodanig gedeelte van het vervoer worden toegewezen, dat eene verdienste van 5 pct. over haar tot 60 pct. verminderd kapitaal mogelijk was; die toewijzing zou elke drie maanden kunnen worden herzien.

Eene grootere verdienste en dus eene verdere ontwikkeling zou daarmede wel zijn uitgesloten. Van eene garantie van 5 pct. dividend, zooals in het Voorloopig Verslag vermeld, was wel sprake, doch met eene zeer belangrijke reserve: zij werd nl. alleen gegeven voor het geval dat geen der 4 Duitsche lijnen minder dan 5 pct. uitkeerde.

Deze reserve daargelaten, was dus voor de bij de Zuid-Amerika-lijn financieel belanghebbenden, het voorstel niet zonder voordeel. Voor hen die alleen op onmiddellijk gewin bedacht zijn, kon het dus aantrekkelijkheid hebben. Niet echter voor hen die verder zagen, de mogelijkheid eener verdere ontwikkeling van de Nederlandsche onderneming wilden open houden en ook niet blind waren voor de gevolgen, welke de capitulatie der Zuid-Amerika-lijn (want die bracht het voorstel feitelijk mede) voor de zelfstandigheid van deze verdere scheepvaartondernemingen kon hebben.

Geplaatst voor de keus tusschen hun onmiddellijk financieel belang en de meer in de toekomst liggende en meer algemeene belangen, hebben zij die in 1904 hebben ingegrepen, niet geaarzeld aan de laatste de voorkeur te geven.

Onberaden mag die keuze stellig niet worden genoemd. Destijds was van eene ondersteuning van Rijkswege geen sprake; reeds om den spoed waarmede gehandeld moest worden, was zulks uitgesloten.

Bovendien was het toen ook geenszins uitgemaakt, welke weg moest worden ingeslagen om de Zuid-Amerika-lijn blijvend tot bloei te brengen. Onderzoekingen in deze waren noodig, en eerst na deze is men tot het besluit gekomen, dat de vervorming van de lijn tot een trans-atlantischen maildienst met uitbreiding van den dienst tot Brazilië de meeste kansen op welslagen bood en werd het uitzicht geopend op de bijeenbrenging van de daarvoor noodige kapitalen, mits van Rijkswege ook steun werd verleend.

Wat zal geschieden indien de voorgestelde ondersteuning niet wordt verleend, kan de ondergeteekende niet zeggen. Zeker is het intusschen, dat dan niet tot stand komt een meer uitgebreide dienst, als thans is ontworpen. Voor het algemeen belang zal dit zeker een nadeel zijn. Geenszins is echter uitgemaakt, dat daardoor aan de bij de zaak betrokkenen een onmiddellijk financieel nadeel zal worden berokkend. Bij het doorgaan der beoogde reorganisatie zullen toch nieuwe kapitalen zijn te verstrekken, en welke bij niet doorgaan der reorganisatie de financieele uitkomsten zullen zijn, is niet met zekerheid te zeggen.

Dat, zelfs bij eindelijke liquidatie, de activa niet voldoende zouden zijn om de schulden te betalen, acht de ondergeteekende weinig waarschijnlijk.

Het gaat dus niet aan te zeggen, dat de voorgestelde ondersteuning hoofdzakelijk zou strekken om de Handelmaatschappij (zij is echter niet de eenige belanghebbende) van een slechten debiteur af te helpen.

Als complement van het betoog, dat de voorgestelde ondersteuning niet bepaald noodig was om de Zuid-Amerika-lijn in het leven te houden, werd aangevoerd, dat die ondersteuning toch niet afdoende zou zijn.

De ondergeteekende kan in deze pessimistische beschouwing niet deelen.

Een afdoende grond daartegen is gelegen in het feit, dat van zijden, waar voldoende zakenkennis aanwezig mag worden geacht (niet alleen vanwege de Handelmaatschappij, die blijkbaar door de bestrijders der voordracht voor bevooroordeeld wordt gehouden). uitzicht is gegeven op de verstrekking der bij de reorganisatie benoodigde belangrijke sommen. Men zou dit toch wel niet doen, wanneer men geen vertrouwen had in de toekomst.

In dit verband is ter sprake gebracht de vraag, of de nieuwe Maatschappij, zonder de goede trouw tegenover de Regeering te schenden, eventueel zich met hare concurrenten zou mogen verstaan (van toetreding tot een trust, die hier niet bestaat — er is slechts eene conference — kan natuurlijk geen sprake zijn).

De ondergeteekende kan in zoodanig eventueel zich verstaan geen bezwaar zien, mits de economische zelfstandigheid der onderneming gehandhaafd blijft. Dat die economische zelfstandigheid steeds in voor het Nederlandsch belang voldoende mate zal blijven bestaan, mag veilig worden aangenomen èn met het oog op de bepalingen van het contract — men lette in dit verband op de thans nog aan art. 2, 4de lid, toegevoegde bepaling — èn met het oog op de macht, aan de Regeering toegekend ten aanzien van de statuten.

In de tweede plaats wenscht de ondergeteekende op te komen tegen de in het Voorloopig Verslag geuite meening, als zou bij de Zuid-Amerika-lijn het nationaal belang niet zoo sterk betrokken zijn, dat voldoende gronden voor de beoogde ondersteuning zouden bestaan.

Men moet bij dit punt letten niet alleen op de tegenwoordige beteekenis der lijn, maar ook op het karakter, dat men daaraan in de toekomst wil geven.

Gelijk reeds in de Memorie van Toelichting werd medegedeeld, valt voor de toekomst te letten op de te verkrijgen verbinding met Brazilië, eene verbinding die voor het uitgaand verkeer thans niet bestaat.

De bestrijding van de waarde dier verbinding op bladzijde 10 van het Voorloopig Verslag komt den ondergeteekende zeer onjuist voor.

Gelijk nader bij § 3 zal blijken, is het wel degelijk zeker, dat die verbinding tot stand zal komen.

De rechtstreeksche verbinding, die volgens het Voorloopig Verslag door Duitsche lijnen in het leven zou zijn geroepen, is, hetgeen het Verslag *niet* vermeldt, slechts eene verbinding in ééne richting, d. w. z. van Brazilië naar Rotterdam; bovendien is die verbinding slechts tot stand gebracht na toezeggingen van importeurs omtrent aan te voeren hoeveelheden.

Wat eindelijk betreft de te kennen gegeven vrees, dat de verwachte concurrentie nadeelig zou werken op de gezonde ontwikkeling der handelsbetrekkingen, de beteekenis van dit argument ontgaat den ondergeteekende geheel. Hij had steeds gemeend, dat concurrentie tusschen vervoerders, en dus verlaging der vrachtprijzen en vergrooting der faciliteiten, de belangen der verladers en alzoo ook de ontwikkeling der handelsbetrekkingen, bevorderde.

Ook van het onmiddellijk hierna in het Voorloopig Verslag ter sprake gebrachte „andere gevaar" kan de ondergeteekende de beteekenis niet inzien.

Hem is niets bekend van eene toezegging der Nederlandsche Regeering tegenover eenige buitenlandsche Mogendheid, om, behalve wat de koloniën betreft, de Nederlandsche scheepvaart onder geenerlei vorm te steunen. Hem zou eene dergelijke toezegging vooral tegenover landen die zelve wel steun verleenen, zeer zonderling voorkomen. Evenals andere landen behoort Nederland zijne belangen te bevorderen op de wijze die het meest doeltreffend wordt geacht. In stede van eene actieve zelfstandige politiek te durven volgen, als het ware te leven van den afval, zou niet alleen met de waardigheid des lands niet overeenstemmen, maar zeker ook op den duur niet aan onze belangen bevorderlijk zijn. Bepaaldelijk wat de spoorwegtarieven betreft zou de ondergeteekende de vraag willen stellen, of thans de tarieven der vreemde landen niet aan de eigen, maar aan de Nederlandsche belangen dienstbaar zijn gemaakt.

De vrees, dat vreemde lijnen ten gevolge van de beoogde ondersteuning tot schade van onzen handel onze havens niet meer zullen aandoen, acht de ondergeteekende niet gewettigd. Die lijnen zullen naar zijne meening onze havens blijven aandoen, voor zoover hare belangen zullen medebrengen, niet bij wijze van gunst, uit willekeur verleend. Mocht dit laatste wel het geval zijn en mocht het inderdaad, gelijk uit het Voorloopig Verslag zou zijn af te leiden, bij den onvoldoenden omvang onzer eigen handelsvloot van de willekeur van vreemde ondernemingen afhangen onzen handel met lamheid te slaan, dan zou daardoor de juistheid van het streven der Regeering, om onze scheepvaart voor afbrokkeling te behoeden, in nog helderder licht zijn gesteld.

Voor de beoordeeling van het toekomstig karakter der onderneming is ook van belang het reeds in de Memorie van Toelichting vermelde voornemen, om daarvan een trans-atlantischen maildienst te maken.

Eenigszins smalend wordt in het Voorloopig Verslag gesproken van het landverhuizersvervoer. Zeker zal het vervoer van landverhuizers uit Spanje voor het Nederlandsche handelsbelang geen direct voordeel opleveren, maar het zal de rentabiliteit der lijn verhoogen en het zal ook indirecte voordeelen voor Nederland afwerpen door vergrooting der behoeften van de lijn zoo aan materieel als aan personeel, waarin wel hoofdzakelijk uit Nederland zal worden voorzien. Bovendien mag de beteekenis van het bezit van een eigen maildienst niet worden onderschat. Zulk

een dienst is eene nationale reclame, doet in het vreemde land den naam van het land dat den dienst onderhoudt bij de aankomst van elke mail op veler lippen komen, is een bewijs dat dit land, ook al is het klein, nog levenskracht genoeg bezit voor expansie op het voor allen toegankelijk gebied der zee en er niet tegen opziet om, wanneer het eigen verbindingen onderhoudt, dit te doen in den meest completen vorm.

Het vervoer van eerste-klasse passagiers is een noodzakelijk gevolg van de inrichting van een maildienst. Naar de meening van het comité legt dat vervoer op de onderneming geene lasten onevenredig aan de voordeelen.

De ondergeteekende heeft daarom geene reden dit vervoer niet verplicht te stellen, waar het de beteekenis der lijn zeker verhoogt. Zooals nader bij § 3 zal blijken, is intusschen voor reizen boven het verplichte aantal de mogelijkheid van vrijstelling van passagiersvervoer geopend.

Wat de tegenwoordige beteekenis der lijn betreft, zijn in het Voorloopig Verslag eenige opmerkingen gemaakt, die niet onbeantwoord mogen blijven.

Gewezen is op het aandoen van Duinkerken en de meening uitgesproken, dat aldaar bijna de helft der lading wordt ingenomen.

Deze meening is onjuist. In 1906 werden te Amsterdam ingescheept 92 000 ton, te Duinkerken 22 000 ton.

Voorts werden eenige feiten aangevoerd, die van het nationaliteitsgevoel van de Zuid-Amerika-lijn een zonderling denkbeeld zouden geven.

De Zuid-Amerika-lijn zou een aanbod van de Duitsche lijnen hebben afgeslagen, zich te verbinden Rotterdam niet meer aan te doen, indien de Zuid-Amerika-lijn zich wilde verplichten die haven wel aan te doen.

Wel verre dat deze mededeeling juist is, heeft de Zuid-Amerika-lijn bij de onderhandelingen met de vreemde lijnen nimmer geweigerd uitgaande Rotterdam aan te doen. Integendeel is haar in 1901 de voorwaarde gesteld Rotterdam niet aan te doen.

Verder zou de Zuid-Amerika-lijn geweigerd hebben goederen uit Buenos-Aires naar Rotterdam te vervoeren, terwijl zij wel goederen voor Duinkerken aannam.

Het is niet wel mogelijk de juistheid van deze mededeeling thans, zonder nadere aanduiding, te onderzoeken. Echter kan de ondergeteekende mededeelen, dat indien het vermelde feit zich mocht hebben voorgedaan, te Buenos-Aires is gehandeld tegen de uitdrukkelijke instructies van het bestuur der Zuid-Amerika-lijn te Amsterdam. Van een zeker te laken particularisme mag dat bestuur dus niet worden beschuldigd.

Overigens onderschrijft de ondergeteekende gaarne het in het Voorloopig Verslag gevoerde betoog omtrent de waarde van eene rechtstreeksche verbinding met Argentinië, en omtrent de beteekenis welke aan dat land voor de toekomst mag worden gehecht.

Omtrent de belangen welke wij in Argentinië hebben door de vestiging aldaar van Nederlandsche aannemers, kan de ondergeteekende niet meer mededeelen dan voorkomt in de voortreffelijke verslagen van den consul-generaal van Riet te Buenos-Aires. Diens jaarverslag over 1906 is ter perse, dat over 1905 is te vinden in de consulaire verslagen en berichten jaargang 1906, bladz. 899.

Hiermede gekomen aan het slot van zijne opmerkingen naar aanleiding van het belangrijk debat tusschen twee groepen van leden, wenscht de ondergeteekende te voldoen aan het verlangen van eene derde groep, om nadere gegevens te ontvangen omtrent de beteekenis van eene lijn als wordt beoogd, voor onderscheiden categorieën der Nederlandsche bevolking.

Hij waardeert het juist inzicht dier leden, die slechts benaderende cijfers verlangen; andere zouden ook moeilijk zijn te verstrekken.

Als grondslag voor zijne mededeelingen neemt de ondergeteekende den omvang welken den dienst binnen enkele jaren kan verkrijgen, wanneer hij aan de gestelde verwachtingen voldoet.

Alsdan mag worden aangenomen, dat eene vloot van 12 stoomschepen van gemiddeld 6000 ton bruto en 4000 ton netto aanwezig zal zijn, te zamen 72 000 ton bruto en 48 000 ton netto.

Op 31 December 1905 bedroeg de totale inhoud der Nederlandsche stoomschepen 1 009 000 M³ of ongeveer 356 000 ton netto, die der geheele Nederlandsche koopvaardijvloot 1 164 000 M³ of ongeveer 411 000 ton netto.

De bemanning kan worden gesteld op gemiddeld 75 man per schip, waarvan de état-major (dokter inbegrepen), totaal dus 900 man. Op 31 December 1905 bedroeg de geheele bemanning der Nederlandsche stoomschepen 7698 man, die der Nederlandsche zeilschepen 1750 man. Volgens overeenkomst moeten de gezagvoerders, stuurlieden en machinisten Nederlanders zijn; naar de bedoeling van het comité zal ook de overige bemanning, behalve enkele bedienden, uit Nederlanders worden samengesteld. De te betalen salarissen, waarvoor f 600 000 per jaar mag worden aangenomen, zullen dus in hoofdzaak aan Nederlanders ten goede komen.

Voor uitrustingskosten, behalve kolen, mag f 4000 per reis worden gerekend, voor voeding der bemanning f 5000 per reis, voor voeding der passagiers f 15 000 per reis, voor verbruiksartikelen ten behoeve der passagiers (bedden bijv.) f 3000 per reis. Aannemende, dat alle schepen 5 reizen per jaar doen (eene matige schatting), en de helft der schepen passagiers vervoert (men heeft dan 30 reizen met passagiersvervoer), komt men tot eene totale jaarlijksche uitgave voor bovengenoemde posten van f 1 080 000, een bedrag dat voor het grootste gedeelte aan allerlei takken van handel en bedrijf hier te lande ten goede zal komen.

Voor onderhoud en herstelling der schepen en der machines mag f 300 000 per jaar worden gerekend, terwijl aanbouw van schepen voor memorie wordt genoteerd.

Men mag aannemen, dat de hier bedoelde vloot in Nederlandsche havens zal laden en lossen 480 000 tonnen van 1000 K.G. per jaar. De kosten van dat laden en lossen stellende op 75 ct. per ton, zal zijn te betalen f 360 000 per jaar, grootendeels arbeidsloonen.

Aan verder vervoer hier te lande (spoorwegen en binnenschipperij) zal naar eene matige schatting allicht een half millioen gulden worden betaald.

Terwijl de indirecte baten van de lijn voor industrieën en takken van handel, die van haar gebruik maken, moeilijk onder cijfers zijn te brengen, blijkt het dus duidelijk, dat de goede ontwikkeling van de lijn, als thans wordt beoogd, in verschillende opzichten en voor verschillende categorieën der bevolking gunstige gevolgen zal hebben.

Voor uitgaven van dezen aard mag zeker het van de schatkist gevraagde offer worden gebracht. Deze opmerking strekke ten antwoord aan de leden wier meening in het Voorloopig Verslag aan het slot van § 2 wordt weergegeven.

§ 3. Gelijk reeds in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt, is de Regeering bij het kiezen van den vorm voor de hier te verleenen ondersteuning te rade gegaan met de ondervinding, verkregen in een soortgelijk geval, bij de Java—China—Japan-lijn.

Waar die vorm van ondersteuning bewezen heeft te leiden tot het beoogde doel, namelijk het scheppen van eene krachtige onderneming, bestond er geene aanleiding thans van geheel andere beginselen uit te gaan, waardoor in den opzet der onderneming eene ingrijpende verandering zou zijn gebracht en onzekerheid omtrent de beschikbaarstelling der vereischte kapitalen, in elk geval eene noodlottige vertraging in den voortgang der reconstructie zou zijn ontstaan.

In een geval als dit is het niet raadzaam op buitenlandsche voorbeelden af te gaan; men heeft rekening te houden met de hier bestaande omstandigheden, die allicht geheel andere zijn dan de factoren die de in den veeemde gevolgde gedragslijn bepaalden; daarom mag het Belgische weteontwerp zonder meer niet als bewijs gelden, dat de daar beoogde regeling ook hier mogelijk zou zijn geweest.

Wat het denkbeeld betreft, dat de Staat aandeelen in de nieuwe onderneming zou nemen, kan de ondergeteekende zich geheel vereenigen met de tegen dat denkbeeld in het Voorloopig Verslag aangevoerde argumenten.

Het ondersteunen eener onderneming van Staatswege door eene deelname in het aandeelenkapitaal is trouwens hier te lande niet gebruikelijk. Te recht heeft men steeds gemeend, dat daardoor de onderneming een halfslachtig karakter zou verkrijgen, en waar wel door den Staat aandeelen zijn genomen, namelijk bij de Noordooster-Locaalspoorwegmaatschappij, golden overwegingen van bijzonderen aard in verband met den door anderen toegezegden steun, zoodat met die onderneming dit geval zich volstrekt niet laat vergelijken.

De belangen van het personeel, bij de onderneming in dienst, zijn door een ondergeteekende volstrekt niet over het hoofd ge-

zien. Hij heeft echter gemeend, dat, waar de onderneming eene Nederlandsche zal zijn, voor haar niet andere bepalingen behooren te gelden dan voor andere dergelijke ondernemingen. Naar zijn oordeel behoort de algemeene wetgeving bij *alle* Nederlandsche scheepvaartondernemingen eene behoorlijke behandeling van het personeel te verzekeren. Die behoorlijke behandeling af te dwingen in één geval, waar de Staat door het verleenen van financieele hulp daartoe gelegenheid heeft, zou niet getuigen van eene juiste waardeering van de belangen van het personeel, die — indien zij een beteren waarborg eischen — wel eene algemeene en niet eene incidenteele regeling verdienen.

Ten aanzien van de vraag, of het comité rechtspersoonlijkheid bezit, kan worden medegedeeld, dat dit comité, gelijk reeds uit de qualiteiten achter de namen der leden kan worden afgeleid, optreedt als vormende het bestuur van, en dus namens de Nationale Stoombootmaatschappij, welk lichaam eene naamlooze vennootschap is, waarvan de statuten, gelijk in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, als bijvoegsel n°. 610 zijn gevoegd bij de *Nederlandsche Staatscourant* van 1905, n°. 237.

Artikelen der overeenkomst.

Art. 2.

1. Naar het gevoelen van den ondergeteekende is het niet wenschelijk omtrent de vraag, of Amsterdam dan wel Rotterdam in Nederland de haven der lijn zal zijn, in de overeenkomst eene bindende bepaling op te nemen. Het bestuur moet naar zijn oordeel vrij zijn in deze naar omstandigheden te handelen. Een voorschrift, dat beide havens, elk op hare beurt, moeten worden aangedaan, zou ongetwijfeld een minder wenschelijke beperking van de vrijheid van het bestuur opleveren.
Intusschen kan de ondergeteekende mededeelen, dat het in de bedoeling van het comité ligt, gelegenheid te geven in beide steden (Amsterdam en Rotterdam) Nederlandsche goederen ter verzending aan te bieden en daarvoor gelijke tarieven toe te passen, onverschillig of de goederen te Amsterdam of te Rotterdam aan boord worden genomen.

2. Het is zeer zeker de toeleg eene geregelde verbinding met Brazilië in het leven te roepen. De mogelijkheid, om van het aandoen van eene Braziliaansche haven ontheffing te verleenen, is dan ook in de overeenkomst slechts opgenomen voor den eersten tijd, wanneer de vloot der Maatschappij nog niet compleet mocht zijn, en voor het geval van het heerschen eener besmettelijke ziekte in Brazilië.
De desbetreffende bepaling is thans zoodanig gewijzigd, dat deze bedoeling, waaromtrent reeds tusschen den ondergeteekende en het comité overeenstemming bestond, duidelijk aan den dag treedt.

4. Het zou de gewenschte vrijheid der onderneming, vooral bij den strijd dien zij tegen hare concurrenten zal hebben te voeren, te zeer aan banden leggen, wanneer in de overeenkomst de havens, welke zij boven de reeds genoemde zal mogen aandoen, werden vastgelegd.
Waar het echter op aankomt is niet, of eenige vreemde haven buiten de reeds genoemde wordt aangedaan, maar wel, dat niet het vervoer naar, respectievelijk van Nederlandsche havens, in verband met het aandoen van andere havens, willekeurig wordt verwaarloosd.
Ten einde dit buiten twijfel te stellen is aan de hier besproken bepaling (art. 2, 4) toegevoegd: „mits in het laatste geval de verscheping van goederen uit, respectievelijk naar Nederland daardoor niet willekeurig verwaarloosd wordt. Meent de Minister van Landbouw Nijverheid en Handel, dat zulks geschiedt, zal door hem de beslissing van scheidslieden overeenkomstig art. 11 kunnen worden ingeroepen, die bevoegd zijn, voor elke reis, waarbij zij meenen dat eene verwaarloozing als boven bedoeld heeft plaats gegrepen, eene boete op te leggen van ten hoogste een bedrag als omschreven in art. 10, eerste lid, sub *b*, welk artikel hier overigens, behalve het tweede lid, van toepassing is."

Art. 3.

2. Na hetgeen hierboven omtrent de beteekenis van de inrichting der lijn tot transatlantischen maildienst is opgemerkt, kunnen nadere beschouwingen omtrent het vervoer van eersteklasse passagiers achterwege blijven.

Alleen verdient vermelding, dat artikel 3, tweede lid, der overeenkomst is aangevuld met eene bepaling, waardoor het mogelijk wordt voor reizen boven het verplichte aantal van het vervoer van passagiers vrijstelling te verleenen.

5. Ten einde aan de gemaakte opmerkingen te gemoet te komen, wordt voor „indien dit naar zijn oordeel door het belang van den dienst wordt gevorderd" gelezen: „indien naar zijn oordeel het belang van den dienst onmiddellijke overname van elders gebouwde of in aanbouw zijnde schepen gebiedend eischt."

6. De besproken uitdrukking „tijdige oplevering" komt ook voor in de overeenkomst, gesloten met de Stoomvaartmaatschappij „Nederland" en met de Stoomvaartmaatschappij „Rotterdamsche Lloyd", en heeft daar, voor zoover bekend, niet tot bezwaren van den Nederlandschen scheepsbouw geleid. In dit geval verwacht de ondergeteekende evenmin bezwaar.

Art. 6.

1. Het is niet wel mogelijk eene raming te geven van de bate, voor de schatkist voortvloeiende uit het kosteloos vervoeren van de brieven- en pakketpost. Immers zal de lijn nu eerst tot een maildienst worden ingericht, en is het moeilijk te bepalen, welken omvang de met haar te verzenden mails zullen verkrijgen.
Stellig mag intusschen verwacht worden, dat de lijn eene aanmerkelijke uitbreiding van het verkeer met Zuid-Amerika, ook wat betreft de brieven- en pakketpost zal teweegbrengen en dat de bate voor de schatkist eene niet onbelangrijke zal zijn.

2. Het komt den ondergeteekende niet noodzakelijk voor de aanbevolen aanvulling aan te brengen. De uitdrukking „zullen hebben te vergoeden" geeft reeds voldoende duidelijk aan, dat met de regelen, voor de hierbedoelde vergoedingen geldende, rekening zal zijn te houden.

Art. 8.

2. Voor eene verlaging van het dividend, dat aandeelhouders ontvangen, alvorens de rentebetaling en de terugbetaling aan den Staat een aanvang nemen, acht de ondergeteekende geen voldoende gronden aanwezig.
Met het oog op de risico's, aan elk scheepvaartbedrijf verbonden, en den tegenwoordigen stand der geldmarkt is een dividend van 5 pct. zeker niet overmatig te achten.
Dat de terugbetaling van het voorschot niet voldoende zou zijn gewaarborgd, kan de ondergeteekende niet inzien.
Zonder die terugbetaling zal een dividend boven 5 pct. niet mogelijk zijn, en er behoeft geene vrees te bestaan, dat, bij voldoende bevredigende uitkomsten van het bedrijf, drang tot uitkeering van een hooger dividend zal ontbreken.
Het is voorts de bedoeling de statuten zoodanig in te richten, dat van uitkeering van tantièmes aan bestuurders en commissarissen eerst sprake zal kunnen zijn, wanneer een hooger dividend dan 5 pct. wordt uitgekeerd. Hierdoor zal dus geheel aan den wensch, door eenige leden te dezer zake uitgesproken, worden te gemoet gekomen. Vaststelling van een bedrag dat voor tantièmes mag worden afgetrokken, als door die leden gewenscht, is niet noodig, omdat in het geheel geen tantièmes aan bestuurders en commissarissen worden toegelaten, zoolang niet de terugbetaling aan den Staat een aanvang heeft genomen.
Aan den Regeeringscommissaris zullen in de statuten geen mindere bevoegdheden dan aan andere commissarissen, dus ook stemrecht, worden toegekend. Hiermede wordt voor den Staat eene zekere mate van medezeggenschap ten opzichte van de vaststelling van de winst-en-verliesrekening verkregen.
Verder te gaan, en de goedkeuring van de balans en de winst-en-verliesrekening door de Regeering te eischen, acht de ondergeteekende niet raadzaam. Hierdoor zou eene al te groote inmenging der Regeering in het bedrijf der Maatschappij ontstaan, die noch voor de onderneming noch voor de Regeering tot bevredigende resultaten zou leiden.
Oprichtingskosten, door het comité in rekening te brengen, zullen zich beperken tot de gedane uitschotten, voor kosten van het contract, en der akte van oprichting der te vormen naamlooze vennootschap en dergelijke. Zij zullen dus van geringe beteekenis zijn. Bij art. 13 wordt over dit punt nader gehandeld.
In verband met het hierboven medegedeelde naar aanleiding van de vraag betreffende de rechtspersoonlijkheid van het comité, behoeft nauwelijks te worden vermeld, dat, als de statuten van

het comité die van de Nationale Stoombootmaatschappij zijn te beschouwen.

Vrees voor berekening van het dividend over een verwaterd kapitaal bestaat bij de Regeering niet. In de aan de goedkeuring van den ondergeteekende te onderwerpen statuten zullen op dit stuk de noodige voorzieningen worden opgenomen.

Tot de aanbevolen invoeging van de woorden „en nog niet afgelost" is overgaan.

3. Eene snellere aflossing van het voorschot, d.w.z. het bedingen van een nog grooter aandeel in de overwinst dan de helft, acht de ondergeteekende niet wel mogelijk. Gelijk reeds in de Memorie van Toelichting werd opgemerkt, is het thans bedongene toch reeds voor den Staat voordeeliger dan de regeling bij de Java-China-Japan-lijn aanvaard.

Art. 10.

1 *b*. De opmerking, dat voor het eerste jaar de boete van f 12 500 te laag is, is juist, al acht de ondergeteekende het weinig waarschijnlijk, dat juist in den aanvang van de onderneming, als het er op aan komt eene positie te veroveren, de Maatschappij minder reizen dan 20 zal doen.

Het bedrag van f 12 500 is bij het normale getal van 24 reizen (voor het eerste jaar geldt eene in den loop der onderhandelingen ingevoegde uitzonderingsbepaling) echter geenszins te laag, evenmin de boeten van f 8500 en f 4500, gelijk eenvoudige berekeningen kunnen aantoonen.

Ten einde aan de gemaakte opmerking te gemoet te komen, is voor het eerste jaar de boete op f 15 000 gebracht.

Art. 12.

Tot wijziging van dit artikel, als door sommige leden werd aangegeven, kan de ondergeteekende niet overgaan. Hij vereenigt zich geheel met hetgeen tegen die wijziging door andere leden werd aangevoerd.

Art. 13.

Uit den aanhef van dit artikel blijkt, dat van voorwaarden als hier bedoeld geen sprake kan zijn, immers heeft het comité zijne rechten en verplichtingen uit deze overeenkomst *zonder eenig voorbehoud en in hun geheel* over te dragen. Er is dus geene aanleiding eenige goedkeuring van voorwaarden te dier zake te bedingen.

Gelijk reeds werd opgemerkt bij art. 8, heeft het comité alleen recht op vergoeding van gedane uitschotten, doch een bedrag van beteekenis zal hiermede niet zijn gemoeid.

Ter voorkoming van misverstand zij hierbij nog aangeteekend, dat naast de overdracht door het comité aan de nieuwe Maatschappij van zijne rechten en verplichtingen uit deze overeenkomst, staat de overdracht aan deze Maatschappij van het bedrijf der bestaande naamlooze vennootschap Zuid-Amerika-lijn. Deze overdracht heeft plaats op de door publicatie in de dagbladen wel algemeen bekende voorwaarden, n.l. tegen overname van alle activa en passiva en betaling van 60 % van de nominale waarde der aandeelen.

Voor zooveel noodig, zal in de statuten de bevoegdheid van den Regeeringscommissaris, om zich bij zijn onderzoek van boeken enz. door deskundigen te doen bijstaan, worden gewaarborgd.

Daarnaast nog eene verplichting tot het nagaan van de balans en de winst-en-verliesrekening door een accountant, in de statuten op te nemen, acht de ondergeteekende niet bepaald noodig, doch waar het comité daartegen geen bezwaar heeft, zal die bepaling in de statuten eene plaats vinden.

Tot het brengen van de bezoldiging van den Regeeringscommissaris ten laste der vennootschap vindt de ondergeteekende geene vrijheid.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(190. 6.)

NOTA VAN WIJZIGING.

Art. 1 van het ontwerp van wet.

In plaats van „wordt goedgekeurd", wordt gelezen: „, alsmede de nadere overeenkomst dd. 18 Juni 1907 tusschen dezelfde partijen, worden goedgekeurd."

Art. 2 van het ontwerp van wet.

In plaats van „De in duplo opgemaakte overeenkomst, bij art. 1 vermeld, wordt gratis geregistreerd en is" wordt gelezen: „De in duplo opgemaakte overeenkomsten, bij art. 1 vermeld, worden gratis geregistreerd en zijn".

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(190. 7.)

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, dat door de wet worde bekrachtigd de door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, met het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn onder dagteekening van 15 November 1906 gesloten overeenkomst betreffende het onderhouden van eene stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag tusschen Nederland, Brazilië en Argentinië;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De in afschrift bij deze wet gevoegde overeenkomst, den 15den November 1906 door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, aangegaan met het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn, alsmede de nadere overeenkomst dd. 18 Juni 1907 tusschen dezelfde partijen, worden goedgekeurd.

Artikel 2.

De in duplo opgemaakte overeenkomsten, bij art. 1 vermeld, worden gratis geregistreerd en zijn, evenals de daaruit voortvloeiende betalingen, vrij van de heffing der bij de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80) bedoelde kanselarijleges.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

AFSCHRIFT.

De *Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel*, handelende namens *den Staat der Nederlanden*, ter eene zijde, en de heeren:

C. J. K. VAN AALST, Voorzitter van Commissarissen,
A. K. P. F. R. VAN HASSELT, }
E. HELDRING, } Commissarissen.
L. P. D. OP TEN NOORT, }
C. A. DEN TEX, }
B. NIERSTRASZ, } Directeuren,
J. WILMINK, }

der *Nationale Stoomboot Maatschappij*, te Amsterdam gevestigd, te zamen vormende het *Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn* (in dit contract verder «het Comité» genoemd), ter andere zijde, zijn behoudens bekrachtiging door de wet, overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Het Comité verbindt zich om een stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag te onderhouden tusschen Nederland, Brazilië en Argentinië.

Artikel 2.

1. Het Comité verbindt zich om door stoomschepen met tusschenpoozen van ongeveer 15 dagen jaarlijks 24 reizen te doen maken in den navolgenden dienst: van Amsterdam of Rotterdam over Rio de Janeiro, Buenos Aires en Santos of Rio de Janeiro naar Amsterdam of Rotterdam.

2. Van het aandoen van Rio de Janeiro en Santos kan door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vrijstelling worden verleend, al dan niet onder voorwaarde dat eene andere Braziliaansche haven zal worden aangedaan.

3. Gedurende het eerste jaar, waarin de stoomvaartdienst volgens deze overeenkomst wordt onderhouden, zal met 20 reizen, als hierboven omschreven, kunnen worden volstaan.

4. Het Comité heeft volledige vrijheid om meer reizen per jaar te doen maken of meer havens te laten aandoen, dan waartoe zij bij deze overeenkomst verplicht is.

Artikel 3.

1. Het Comité zal voor het uitvoeren van de hierboven omschreven dienst kunnen bezigen de thans bij naamlooze vennootschap Zuid-Amerikalijn in gebruik zijnde stoomschepen.

2. Overigens zullen de stoomschepen, welke voor het onderhouden van den in de artt. 1 en 2 omschreven dienst gebezigd worden, moeten zijn overeenkomstig door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel goedgekeurde afmetingen en plannen, en zijn ingericht voor het vervoer van eerste klasse en tusschendekspassagiers.

3. Wanneer het Comité met de sub 1 en sub 2 bedoelde stoomschepen niet in de geregelde uitoefening van den dienst kan voorzien, zal het, na kennisgeving aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tijdelijk zooveel andere stoomschepen in de vaart brengen, als tot verzekering van den dienst zullen noodig zijn. Echter zal het alsdan zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen achttien maanden na bovenvermelde kennisgeving, in de aanvulling zijner vloot door schepen, als hierboven sub 2 bedoeld, moeten voorzien.

4. De hierboven sub 2 bedoelde schepen moeten alle in Nederland gebouwd zijn.

5. Van deze verplichting kan de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vrijstelling verleenen, indien dit naar zijn oordeel door het belang van den dienst wordt gevorderd.

6. Bedoelde vrijstelling zal voorts worden verleend wanneer het comité aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aantoont, dat de bouw van de benoodigde schepen of de goede en tijdige oplevering daarvan bij opdracht aan Nederlandsche werven niet behoorlijk verzekerd is, of dat voor die schepen een in verhouding tot de bouwsom aanmerkelijk hoogere prijs zou moeten worden besteed dan bij opdracht aan gunstig bekende buitenlandsche werven. De vrijstelling wordt verleend of geweigerd binnen veertien dagen, nadat zij is aangevraagd.

7. Alle schepen, waarmede de in de vorige artikelen omschreven dienst wordt uitgevoerd, moeten ten genoegen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel geclassificeerd zijn bij de Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren, Lloyds of Veritas.

Artikel 4.

1. Tenminste drie weken vóór den aanvang van eene nieuwe reis moet het vaarplan dier reis te Amsterdam en te Rotterdam, en wel in tenminste een der op elk dezer plaatsen verschijnende dagbladen bekend gemaakt worden.

2. Op dit vaarplan moeten o. a. worden aangegeven de vermoedelijke datums van vertrek, èn uit Amsterdam of Rotterdam, èn uit de havens, die op de uitreis zullen worden aangedaan.

3. Tenminste zeven dagen vóór het vertrek uit Amsterdam of Rotterdam moet in dezelfde bladen, waarin het vaarplan werd bekend gemaakt, de definitieve datum van het vertrek uit Amsterdam of Rotterdam worden aangekondigd.

4. De feitelijke datum van vertrek uit Amsterdam of Rotterdam mag ten hoogste acht dagen verschillen met den in het vaarplan der reis opgegeven vermoedelijken datum.

Artikel 5.

De gezagvoerders, stuurlieden en machinisten der voor de uitoefening van den in artt. 1 en 2 genoemden dienst gebezigde stoomschepen moeten Nederlanders zijn.

Artikel 6.

1. Het Comité is verplicht met zijne stoomschepen van en naar de verschillende havens, die worden aangedaan, met de meeste zorg alle brievenmalen en alle voorwerpen van de pakketpost zonder vergoeding te doen vervoeren.

2. Indien poststukken of voorwerpen van de pakketpost beschadigd worden of in het ongereede geraken, tengevolge van onvoldoende zorg aan boord, of van de zijde der bemanning, bij het in- en ontschepen en het vervoer van de post, is het Comité, onverminderd de toepassing van de boete sub *g* van art. 10 dezer overeenkomst bedreigd, verplicht tot betaling van de schadeloosstellingen, welke de postbesturen, wien het aangaat, aan de afzenders of geadresseerden van het beschadigde of in het ongereede geraakte zullen hebben te vergoeden.

3. De brievenmalen en de met aangifte van waarde verzonden voorwerpen der pakketpost worden aan boord der stoomschepen geborgen in eén geheel afzonderlijke daartoe bepaaldelijk ingerichte en van een goed verzekerde sluiting voorziene bewaarplaats, waar zij zooveel mogelijk tegen beschadiging door water, brand of dergelijke ongevallen en tegen ontvreemding gevrijwaard zijn.

4. De gewone voorwerpen der pakketpost kunnen, voor zoover in de vorenbedoelde bewaarplaats geene ruimte meer is, op eene veilige plaats bij de vrachtgoederen worden geborgen.

5. Ingeval van schipbreuk of eenig ander ongeval, moet tot redding van de post al het mogelijke aangewend en voor de doorzending zoodra mogelijk gezorgd worden. Het Comité verbindt zich om de gezagvoerders der stoomschepen, voor zooveel noodig in overleg met het bestuur der Nederlandsche posterijen van bepaalde voorschriften te dier zake te voorzien, en hun de zorg voor de redding zeer bijzonder aan te bevelen.

6. Het is het Comité uitdrukkelijk verboden om, zonder toestemming van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, wegens het vervoer der post door middel van hare stoomschepen met vreemde postbesturen overeenkomsten aan te gaan of zich buiten medeweten van het bestuur der Nederlandsche posterijen met zoodanig postvervoer buiten overeenkomst te belasten, tenzij tot zoodanig vervoer verplichting bestaat uithoofde van de wettelijke bepalingen in andere landen.

Artikel 7.

1. De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan, indien zulks door het Comité wordt verzocht, machtiging verleenen om den in de artt. 1 en 2 bedoelden dienst tijdelijk geheel of gedeeltelijk te staken, indien bij het uitbreken van een oorlog de door de stoomschepen te bezoeken havens of vaarwaters onveilig worden geacht, of wel indien zoodanige staking om andere gewichtige redenen wordt wenschelijk geacht.

2. Het in art. 8 bedoelde voorschot wordt in dat geval naar verhouding verminderd.

3. De dienst moet op den vroegeren voet worden hervat, zoodra de omstandigheden, die tot de tijdelijke staking aanleiding gaven, naar het oordeel van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel hebben opgehouden te bestaan.

Artikel 8.

1. Het Comité zal van den Staat een voorschot genieten van:
f 300 000 per jaar, gedurende de eerste vijf jaren;
f 200 000 per jaar, gedurende de tweede vijf jaren;
f 100 000 per jaar, gedurende de derde vijf jaren.
2. Wanneer de ter uitkeering bestemde winst, die voorkomt op eenige door aandeelhouders goedgekeurde winst- en verliesrekening der ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap — onder welke winst wordt begrepen elke som, die, uit gelden in vroegere jaren gereserveerd, ter uitkeering wordt beschikbaar gesteld — meer bedraagt dan 5 pct. (vijf ten honderd) over het gestorte en niet terugbetaalde kapitaal, wordt dat meerdere allereerst bestemd om aan den Staat ter vergoeding van rente een bedrag uit te keeren gelijkstaande met 2 pct. (twee ten honderd) over het tot 31 December van het vorige jaar ontvangen voorschot.
3. De daarna nog aanwezige overwinst blijft voor de eene helft aan de vennootschap en wordt voor de andere helft aan den Staat bij wijze van aflossing uitgekeerd.
4. Is in geval van liquidatie der vennootschap het geheele bedrag, dat aan voorschot genoten is, nog niet ingevolge het bepaalde bij het derde lid van dit artikel terugbetaald, dan zal uit de baten, na vereffening van alle schulden en terugbetaling à pari van het aandeelenkapitaal, worden afbetaald hetgeen de Staat nog niet van het aan voorschot betaalde bedrag terug ontvangen heeft.

Artikel 9.

1. De uitbetaling van het in art. 8 bedoelde voorschot geschiedt in Nederland en wel in gelijke termijnen om de drie maanden, de eerste termijn vervallende 3 maanden na aanvang van de eerste reis.
2. De boeten, ingevolge de bepalingen van artikel 10 verbeurd, worden zooveel mogelijk in mindering van den het eerst daarna vervallenden voorschottermijn gebracht.

Artikel 10.

1. Ter zake van het niet nakomen door het Comité of de ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap van de bepalingen dezer overeenkomst worden, overmacht voorbehouden, de volgende boeten verbeurd:
a. wegens het niet nakomen, bij gemis aan vrijstelling, van hetgeen bij art. 3 ten aanzien van het bouwen van stoomschepen in Nederland is bepaald: eene boete van ten hoogste f 30 000 voor elke overtreding;
b. voor elke reis, welke minder dan het in art. 2 aangegeven aantal reizen 's jaars wordt volbracht, eene boete van:
ten hoogste f 12 500, indien zulks plaats vindt gedurende de eerste vijf jaren; ten hoogste f 8 500, indien zulks plaats vindt gedurende de tweede vijf jaren; ten hoogste f 4 500, indien zulks plaats vindt gedurende de derde vijf jaren;
c. voor het niet aandoen van eene haven, welke naar aanleiding van deze overeenkomst moest worden aangedaan, eene boete van ten hoogste f 5 000;
d. voor elken dag, dat een stoomschip later dan acht dagen na den in de dagbladen overeenkomstig art. 4 aangekondigden vermoedelijken vertrekdag de reis uit Amsterdam of Rotterdam aanvangt, eene boete van ten hoogste f 250;
e. voor elke reis, die ondernomen wordt of afgelegd is met een stoomschip, dat niet ten genoegen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is geclassificeerd (art. 3, zevende lid), eene boete van ten hoogste f 5000;
f. voor elke overtreding van het in art. 5 vervatte voorschrift, eene boete van ten hoogste f 500;
g. voor elke overtreding of voor elk verzuim in de behoorlijke nakoming van de uit deze overeenkomst middellijk of onmiddellijk voortvloeiende verplichtingen, waartegen geene afzonderlijke boete is bedreigd, eene boete van ten hoogste f 100.
2. Het bedrag van elke boete wordt, met inachtneming van het maximum voor ieder geval, door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vastgesteld.
3. De boeten zijn zonder nadere ingebrekestelling verschuldigd.

Artikel 11.

1. Geschillen over de uitlegging en de toepassing van de bepalingen dezer overeenkomst worden in hoogste ressort beslist door drie door partijen te benoemen scheidslieden, die als goede mannen naar billijkheid oordeelen.
2. Is omtrent de benoeming dezer scheidslieden geene overeenstemming tusschen partijen verkregen binnen zes weken, nadat door één der partijen eene beslissing door arbiters schriftelijk is verlangd, dan worden de arbiters op vordering van de meest gereede partij, benoemd door de arrondissements-rechtbank te Amsterdam.
3. De scheidslieden zullen zitting nemen te Amsterdam. Zij zijn gehouden binnen drie maanden na hunne benoeming uitspraak te doen.

Artikel 12.

1. Bij het einde van den in art. 8, eerste lid, bedoelden termijn van 15 jaren houden op te gelden de artt. 2, 4 en 6 van deze overeenkomst, benevens van art. 10, eerste lid, de bepalingen sub *b*, *e*, *d* en *g*, terwijl art. 3 vanaf dat tijdstip wordt gelezen als volgt:

„1. De stoomschepen, welke voor het onderhouden van den „in art. 1 bedoelden dienst gebezigd worden, moeten in Nederland „zijn gebouwd, behalve die schepen, welke tot tijdelijke aan„vulling van de vloot, na kennisgeving aan den Minister van „Landbouw, Nijverheid en Handel, in de vaart zijn gebracht. „Binnen achttien maanden na die kennisgeving moet in de aan„vulling der vloot door in Nederland gebouwde schepen zijn „voorzien.
„2. Van de verplichting tot het bezigen van in Nederland „gebouwde schepen kan de Minister van Landbouw, Nijverheid „en Handel vrijstelling verleenen, wanneer dit naar zijn oordeel „door het belang van den dienst wordt gevorderd.
„3. Bedoelde vrijstelling zal voorts worden verleend, wanneer „de ingevolge deze overeenkomst opgerichte vennootschap aan „den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aantoont, „dat de bouw van de benoodigde schepen of de goede en tijdige „oplevering daarvan bij opdracht aan Nederlandsche werven niet „behoorlijk verzekerd is, of dat voor die schepen een, in ver„houding tot de bouwsom aanmerkelijk hoogere prijs zou moeten „worden besteed dan bij opdracht aan gunstig bekende buiten„landsche werven. De vrijstelling wordt verleend of geweigerd „binnen veertien dagen, nadat zij is aangevraagd.
„4. Alle schepen, waarmede de in art. 1 omschreven dienst „wordt uitgevoerd, moeten ten genoegen van den Minister van „Landbouw, Nijverheid en Handel geclassificeerd zijn bij de „Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren, Lloyds of Veritas."

2. Deze overeenkomst houdt geheel op te gelden, zoodra het door den Staat verleende voorschot ten volle is terugbetaald.

Artikel 13.

Het Comité is verplicht zijne uit deze overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen in hun geheel en zonder eenig voorbehoud en zonder andere vergoeding dan de werkelijk door hetzelve gemaakte kosten over te dragen aan eene naamlooze vennootschap van koophandel, welke moet zijn opgericht binnen drie maanden nadat deze overeenkomst door de wet zal zijn bekrachtigd, aan welke het geheele bedrijf der bestaande naamlooze vennootschap Zuid-Amerikalijn moet worden overgedragen, en die voldoen moet aan de navolgende vereischten:
1. Zij moet zijn opgericht ingevolge de Nederlandsche wet, in Nederland gevestigd zijn en aldaar haar bestuur hebben.
2. De bestuurders, als hoedanig wordt aangemerkt ieder die, onder welken naam of titel ook, belast is met of deelneemt aan het bestuur, het beheer en de leiding van de zaken der vennootschap, moeten allen Nederlanders zijn.
3. Benoemingen van bestuurders worden eerst van kracht na goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.
4. De Koningin moet het recht hebben bij de vennootschap een Regeerings-Commissaris te benoemen, die alle vergaderingen van aandeelhouders of commissarissen of van degenen, die dergelijke functiën, als gewoonlijk door commissarissen worden vervuld, uitoefenen, mag bijwonen (tot hoedanige vergaderingen hij steeds moet worden uitgenoodigd), toegang moet hebben tot de kantoren en de archieven der vennootschap en van al hare boeken en schrifturen inzage moet kunnen nemen.

5. De statuten moeten de goedkeuring hebben verkregen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en zullen daartoe in ontwerp aan het oordeel van genoemden Minister moeten worden onderworpen.

6. Wijzigingen in de statuten zijn eveneens onderworpen aan de vooratgaande goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

7. De voorwaarden, waaronder obligatieleeningen zullen worden uitgegeven, vereischen de voorafgaande goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

8. Tot liquidatie der vennootschap zal niet mogen worden overgegaan, zonder toestemming van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, die deze toestemming echter alleen zal mogen onthouden op grond, dat de financieele noodzakelijkheid om te liquideeren niet aanwezig is.

Artikel 14.

1. Wanneer de ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap den in artt. 1 en 2 vermelden dienst zonder geldige reden niet meer onderhoudt, en ter zake van dit verzuim drie malen met tusschenpoozen telkens van twee maanden bij deurwaarders-exploit in gebreke is gesteld, is de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bevoegd om door eene eenvoudige aanzegging bij deurwaarders-exploit aan de vennootschap deze overeenkomst te ontbinden en terug te vorderen hetgeen de vennootschap aan voorschot genoten heeft, voor zooverre dit nog niet uit de overwinsten is terugbetaald.

2. Het Comité verklaart voor de gevallen, in dit artikel voorzien, uitdrukkelijk te renuntieeren aan het bepaalde bij het tweede en derde lid van art. 1302 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 15.

1. Binnen zes maanden nadat deze overeenkomst door de wet zal zijn bekrachtigd moet de stoomvaartdienst overeenkomstig de bepalingen van dit contract een aanvang nemen.

2. Indien aan deze bepaling of aan de verplichting tot oprichting eener naamlooze vennootschap, in art. 13 omschreven, naar het oordeel van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel niet wordt voldaan, zal genoemde Minister door eene eenvoudige aanzegging, bij deurwaarders-exploit, aan het Comité of aan de door hetzelve opgerichte vennootschap, deze overeenkomst zonder voorafgaande ingebrekestelling kunnen ontbinden.

3. Het Comité verklaart voor dit geval uitdrukkelijk te renuntieeren aan het bepaalde bij het tweede en derde lid van art. 1302 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 16.

De kosten, op deze overeenkomst en op hare uitvoering vallende, zijn ten laste van het Comité.

's Gravenhage / Amsterdam, 15 November 1906.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
(*get.*) J. D. Veegens.

Het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerika-lijn,
(*get.*) van Aalst.
„ R. van Hasselt.
„ E. Heldring.
„ Op ten Noort.
„ C. A. den Tex.
„ Nierstrasz.
„ Wilmink.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel,
Versteeg.

Afschrift.

De *Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel*, handelende namens *den Staat der Nederlanden*, ter eene zijde, en de heeren:

C. J. K van Aalst, Voorzitter van Commissarissen,
A. K. P. F. R. van Hasselt, E. Heldring, L. P. D. Op ten Noort, C. A. den Tex, Commissarissen,
B. Nierstrasz, J. Wilmink, Directeuren,

der *Nationale Stoomboot Maatschappij*, te Amsterdam gevestigd, te zamen vormende het *Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn* (in dit contract verder «het Comité» genoemd), ter andere zijde, zijn overeengekomen de navolgende wijzigingen te brengen — behoudens bekrachtiging door de wet — in de overeenkomst door hen aangegaan onder dagteekening van 15 November 1906.

I. Het tweede lid van art. 2 wordt gelezen:
„Van het aandoen van de Rio de Janeiro en Santos kan door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vrijstelling worden verleend, doch, behalve gedurende het eerste jaar, waarin de stoomvaartdienst volgens deze overeenkomst wordt onderhouden, en verder in gevallen, dat eene besmettelijke ziekte in Brazilië heerscht, alleen onder voorwaarde, dat eene andere Braziliaansche haven zal worden aangedaan."

II. Aan het vierde lid van art. 2 wordt toegevoegd: „mits in het laatste geval de verscheping van goederen uit, respectievelijk naar Nederland daardoor niet willekeurig verwaarloosd wordt. Meent de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, dat zulks geschiedt, dan zal door hem de beslissing van scheidslieden overeenkomstig art. 11 kunnen worden ingeroepen, die bevoegd zijn voor elke reis, waarbij zij meenen, dat een verwaarloozing als bovenbedoeld heeft plaats gegrepen, eene boete op te leggen van ten hoogste een bedrag, als omschreven in art. 10 eerste lid sub *b*, welk artikel hier overigens behalve het tweede lid van toepassing is."

III. Aan het tweede lid van art. 3 wordt toegevoegd: „, zullende het Comité vrijheid bezitten om voor reizen boven het verplichte aantal, met goedvinden van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, schepen te gebruiken, niet ingericht voor het vervoer van passagiers."

IV Het vijfde lid van art. 3 wordt gelezen:
„Van deze verplichting kan de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vrijstelling verleenen, indien naar zijn oordeel het belang van den dienst onmiddelijke overname van elders gebouwde of in aanbouw zijnde schepen gebiedend eischt."

V. In het tweede lid van art. 8 wordt aan het slot in plaats van „ontvangen voorschot" gelezen „ontvangen en nog niet afgeloste voorschot."

VI. In het eerste lid van art. 10 wordt sub *b* in plaats van: „ten hoogste f 12 500, indien zulks plaats vindt gedurende de eerste vijf jaren", gelezen: „ten hoogste f 15000 indien zulks plaats vindt gedurende het eerste jaar; ten hoogste f 12 500 indien zulks plaats vindt gedurende de volgende vier jaren;"

's Gravenhage. / Amsterdam. 18 Juni 1907.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel

(*get.*) J. D. Veegens.

Het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerika-lijn.

(*get.*) van Aalst.
„ R. van Hasselt.
„ E. Heldring.
„ Op ten Noord.
„ C. A. den Tex.
„ Nierstatz.
„ Wilmink.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel,

Versteeg.

190. 8.)

Tekst van de overeenkomst van 15 November 1906, zooals die luidt met inachtneming van de wijzigingen, aangebracht bij nadere overeenkomst van 18 Juni 1907.

De *Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel*, handelende namens *den Staat der Nederlanden*, ter eene zijde, en de heeren:

C. J. K. van Aalst, Voorzitter van Commissarissen,
A. K. P. F. R. van Hasselt,
E. Heldring,
L. P. D. Op ten Noort,
C. A. den Tex, } Commissarissen,
B. Nierstrasz,
J. Wilmink, } Directeuren,

der *Nationale Stoomboot Maatschappij*, te Amsterdam gevestigd, te zamen vormende het *Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn* (in dit contract verder «het Comité» genoemd), ter andere zijde, zijn behoudens bekrachtiging door de wet, overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

Het Comité verbindt zich om een stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag te onderhouden tusschen Nederland, Brazilië en Argentinië.

Artikel 2.

1. Het Comité verbindt zich om door stoomschepen met tusschenpoozen van ongeveer 15 dagen jaarlijks 24 reizen te doen maken in den navolgenden dienst: van Amsterdam of Rotterdam over Rio de Janeiro, Buenos Aires en Santos of Rio de Janeiro naar Amsterdam of Rotterdam.

2. Van het aandoen van Rio de Janeiro en Santos kan door den Minister van Landbouw, Mijverheid en Handel vrijstelling worden verleend, doch, behalve gedurende het eerste jaar, waarin de stoomvaartdienst volgens deze overeenkomst wordt onderhouden, en verder in gevallen, dat eene besmettelijke ziekte in Brazilië heerscht, alleen onder voorwaarde dat eene andere Braziliaansche haven zal worden aangedaan.

3. Gedurende het eerste jaar, waarin de stoomvaartdienst volgens deze overeenkomst wordt onderhouden, zal met 20 reizen, als hierboven omschreven, kunnen worden volstaan.

4. Het Comité heeft volledige vrijheid om meer reizen per jaar te doen maken of meer havens te laten aandoen, dan waartoe zij bij deze overeenkomst verplicht is, mits in het laatste geval de verscheping van goederen uit, respectievelijk naar Nederland daardoor niet willekeurig verwaarloosd wordt. Meent de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, dat zulks geschiedt, dan zal door hem de beslissing van scheidslieden overeenkomstig art. 11 kunnen worden ingeroepen, die bevoegd zijn, voor elke reis, waarbij zij meenen, dat eene verwaarloozing als boven bedoeld heeft plaats gegrepen, eene boete op te leggen van ten hoogste een bedrag als omschreven in art. 10 eerste lid sub *b*, welk artikel hier overigens, behalve het tweede lid, van toepassing is.

Artikel 3.

1. Het Comité zal voor het uitvoeren van de hierboven omschreven dienst kunnen bezigen de thans bij naamlooze vennootschap Zuid-Amerikalijn in gebruik zijnde stoomschepen.
2. Overigens zullen de stoomschepen, welke voor het onderhouden van den in de artt. 1 en 2 omschreven dienst gebezigd worden, moeten zijn overeenkomstig door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel goedgekeurde afmetingen en plannen, en zijn ingericht voor het vervoer van eerste klasse en tusschendekspassagiers, zullende het Comité vrijheid bezitten, om voor reizen boven het verplichte aantal met goedvinden van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel schepen te gebruiken, niet ingericht voor het vervoer van passagiers.
3. Wanneer het Comité met de sub 1 en sub 2 bedoelde stoomschepen niet in de geregelde uitoefening van den dienst kan voorzien, zal het, na kennisgeving aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tijdelijk zooveel andere stoomschepen in de vaart brengen, als tot verzekering van den dienst zullen noodig zijn. Echter zal het alsdan zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen achttien maanden na bovenvermelde kennisgeving, in de aanvulling zijner vloot door schepen, als hierboven sub 2 bedoeld, moeten voorzien.
4. De hierboven sub 2 bedoelde schepen moeten alle in Nederland gebouwd zijn.
5. Van deze verplichting kan de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vrijstelling verleenen, indien naar zijn oordeel het belang van den dienst onmiddellijke overname van elders gebouwde of in aanbouw zijnde schepen gebiedend eischt.
6. Bedoelde vrijstelling zal voorts worden verleend wanneer het comité aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aantoont, dat de bouw van de benoodigde schepen of de goede en tijdige oplevering daarvan bij opdracht aan Nederlandsche werven niet behoorlijk verzekerd is, of dat voor die schepen een, in verhouding tot de bouwsom aanmerkelijk hoogere prijs zou moeten worden besteed dan bij opdracht aan gunstig bekende buitenlandsche werven. De vrijstelling wordt verleend of geweigerd binnen veertien dagen, nadat zij is aangevraagd.
7. Alle schepen, waarmede de in de vorige artikelen omschreven dienst wordt uitgevoerd, moeten ten genoegen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel geclassificeerd zijn bij de Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren, Lloyds of Veritas.

Artikel 4.

1. Tenminste drie weken vóór den aanvang van eene nieuwe reis moet het vaarplan dier reis te Amsterdam en te Rotterdam, en wel in tenminste een der op elk dezer plaatsen verschijnende dagbladen bekend gemaakt worden.
2. Op dit vaarplan moeten o. a. worden aangegeven de vermoedelijke datums van vertrek, èn uit Amsterdam of Rotterdam, èn uit de havens, die op de uitreis zullen worden aangedaan.
3. Tenminste zeven dagen vóór het vertrek uit Amsterdam of Rotterdam moet in dezelfde bladen, waarin het vaarplan werd bekend gemaakt, de definitieve datum van het vertrek uit Amsterdam of Rotterdam worden aangekondigd.
4. De feitelijke datum van vertrek uit Amsterdam of Rotterdam mag ten hoogste acht dagen verschillen met den in het vaarplan der reis opgegeven vermoedelijken datum.

Artikel 5.

De gezagvoerders, stuurlieden en machinisten der voor de uitoefening van den in artt. 1 en 2 genoemden dienst gebezigde stoomschepen moeten Nederlanders zijn.

Artikel 6.

1. Het Comité is verplicht met zijne stoomschepen van en naar de verschillende havens, die worden aangedaan, met de meeste zorg alle brievenmalen en alle voorwerpen van de pakketpost zonder vergoeding te doen vervoeren.
2. Indien poststukken of voorwerpen van de pakketpost beschadigd worden of in het ongereede geraken, tengevolge van onvoldoende zorg aan boord, of van de zijde der bemanning, bij het in- en ontschepen en het vervoer van de post, is het Comité, onverminderd de toepassing van de boete sub *g* van art. 10 dezer overeenkomst bedreigd, verplicht tot betaling van de schadeloosstellingen, welke de postbesturen, wien het aangaat, aan de afzenders of geadresseerden van het beschadigde of in het ongereede geraakte zullen hebben te vergoeden.
3. De brievenmalen en de met aangifte van waarde verzonden voorwerpen der pakketpost worden aan boord der stoomschepen geborgen in een geheel afzonderlijke daartoe bepaaldelijk ingerichte en van een goed verzekerde sluiting voorziene bewaarplaats, waar zij zooveel mogelijk tegen beschadiging door water, brand of dergelijke ongevallen en tegen ontvreemding gevrijwaard zijn.
4. De gewone voorwerpen der pakketpost kunnen, voor zoover in de vorenbedoelde bewaarplaats geene ruimte meer is, op eene veilige plaats bij de vrachtgoederen worden geborgen.
5. Ingeval van schipbreuk of eenig ander ongeval, moet tot redding van de post al het mogelijke aangewend en voor de doorzending zoodra mogelijk gezorgd worden. Het Comité verbindt zich om de gezagvoerder der stoomschepen, voor zooveel noodig in overleg met het bestuur der Nederlandsche posterijen van bepaalde voorschriften te dier zake te voorzien, en hun de zorg voor de redding zeer bijzonder aan te bevelen.
6. Het is het Comité uitdrukkelijk verboden om, zonder toestemming van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, wegens het vervoer der post door middel van hare stoomschepen met vreemde postbesturen overeenkomsten aan te gaan of zich buiten medeweten van het bestuur der Nederlandsche posterijen met zoodanig postvervoer buiten overeenkomst te belasten, tenzij tot zoodanig vervoer verplichting bestaat uithoofde van de wettelijke bepalingen in andere landen.

Artikel 7.

1. De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan, indien zulks door het Comité wordt verzocht, machtiging verleenen om den in de artt. 1 en 2 bedoelden dienst tijdelijk geheel of gedeeltelijk te staken, indien bij het uitbreken van een oorlog de door de stoomschepen te bezoeken havens of vaarwaters onveilig worden geacht, of wel indien zoodanige staking om andere gewichtige redenen wordt wenschelijk geacht.
2. Het in art. 8 bedoelde voorschot wordt in dat geval naar verhouding verminderd.
3. De dienst moet op den vroegeren voet worden hervat, zoodra de omstandigheden, die tot de tijdelijke staking aanleiding gaven, naar het oordeel van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel hebben opgehouden te bestaan.

Artikel 8.

1. Het Comité zal van den Staat een voorschot genieten van
f 300 000 per jaar, gedurende de eerste vijf jaren;
f 200 000 per jaar, gedurende de tweede vijf jaren;
f 100 000 per jaar, gedurende de derde vijf jaren.
2. Wanneer de ter uitkeering bestemde winst, die voorkomt op eenige door aandeelhouders goedgekeurde winst- en verliesrekening der ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap — onder welke winst wordt begrepen elke som, die, uit gelden in vroegere jaren gereserveerd, ter uitkeering wordt beschikbaar gesteld — meer bedraagt dan 5 pct. (vijf ten honderd) over het gestorte en niet terugbetaalde kapitaal, wordt dat meerdere allereerst bestemd om aan den Staat ter vergoeding van rente een bedrag uit te keeren gelijkstaande met 2 pct. (twee ten honderd) over het tot 31 December van het vorige jaar ontvangen en nog niet afgeloste voorschot.
3. De daarna nog aanwezige overwinst blijft voor de eene helft aan de vennootschap en wordt voor de andere helft aan den Staat bij wijze van aflossing uitgekeerd.
4. Is in geval van liquidatie der vennootschap het geheele bedrag, dat aan voorschot genoten is, nog niet ingevolge het bepaalde bij het derde lid van dit artikel terugbetaald, dan zal uit de baten, na de vereffening van alle schulden en terugbetaling à pari van het aandeelenkapitaal, worden afbetaald hetgeen de Staat nog niet van het aan voorschot betaalde bedrag terug ontvangen heeft.

Artikel 9.

1. De uitbetaling van het in art. 8 bedoelde voorschot geschiedt in Nederland en wel in gelijke termijnen om de drie maanden de eerste termijn vervallende 3 maanden na aanvang van de eerste reis.
2. De boeten, ingevolge de bepalingen van art. 10 verbeurd, worden zooveel mogelijk in mindering van den het eerst daarna vervallende voorschottermijn gebracht.

Artikel 10.

1. Ter zake van het niet nakomen door het Comité of de ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap van de bepalingen dezer overeenkomst worden, overmacht voorbehouden, de volgende boeten verbeurd:

a. wegens het niet nakomen, bij gemis aan vrijstelling, van hetgeen bij art. 3 ten aanzien van het bouwen van stoomschepen in Nederland is bepaald: eene boete van ten hoogste f 30 000 voor elke overtreding;

b. voor elke reis, welke minder dan het in art. 2 aangegeven aantal reizen 's jaars wordt volbracht, eene boete van:

ten hoogste f 15 000, indien zulks plaats vindt gedurende het eerste jaar; ten hoogste f 12 500, indien zulks plaats vindt gedurende de volgende vier jaren; ten hoogste f 8500, indien zulks plaats vindt gedurende de tweede vijf jaren; ten hoogste f 4500, indien zulks plaats vindt gedurende de derde vijf jaren;

c. voor het niet aandoen van eene haven, welke naar aanleiding van deze overeenkomst moest worden aangedaan, eene boete van ten hoogste f 5000;

d. voor elken dag, dat een stoomschip later dan acht dagen na den in de dagbladen overeenkomstig art. 4 aangekondigden vermoedelijken vertrekdag de reis uit Amsterdam of Rotterdam aanvangt, eene boete van ten hoogste f 250;

e. voor elke reis, die ondernomen wordt of afgelegd is met een stoomschip, dat niet ten genoegen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is geclassificeerd (art. 3, zevende lid), eene boete van ten hoogste f 5000;

f. voor elke overtreding van het in art. 5 vervatte voorschrift, eene boete van ten hoogste f 500;

g. voor elke overtreding of voor elk verzuim in de behoorlijke nakoming van de uit deze overeenkomst middelijk of onmiddelijk voortvloeiende verplichtingen, waartegen geene afzonderlijke boete is bedreigd, eene boete van ten hoogste f 100.

2. Het bedrag van elke boete wordt, met inachtneming van het maximum voor ieder geval, door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vastgesteld.

3. De boeten zijn zonder nadere ingebrekestelling verschuldigd.

Artikel 11.

1. Geschillen over de uitlegging en de toepassing van de bepalingen dezer overeenkomst worden in hoogste ressort beslist door drie door partijen te benoemen scheidslieden, die als goede mannen naar billijkheid oordeelen.

2. Is omtrent de benoeming dezer scheidslieden geene overeenstemming tusschen partijen verkregen binnen zes weken, adat door één der partijen eene beslissing door arbiters schriftelijk is verlangd, dan worden de arbiters op vordering van de meest gereede partij, benoemd door de arrondissements-rechtbank te Amsterdam.

3. De scheidslieden zullen zitting nemen te Amsterdam. Zij zijn gehouden binnen drie maanden na hunne benoeming uitspraak te doen.

Artikel 12.

1. Bij het einde van den in art. 8, eerste lid, bedoelden termijn van 15 jaren houden op te gelden de artt. 2, 4 en 6 van deze overeenkomst, benevens van art. 10, eerste lid, de bepalingen sub *b*, *c d* en *g*, terwijl art. 3 vanaf dat tijdstip wordt gelezen als volgt:

„1. De stoomschepen, welke voor het onderhouden van den „in art. 1 bedoelden dienst gebezigd worden, moeten in Nederland „zijn gebouwd, behalve die schepen, welke tot tijdelijke aan„vulling van de vloot, na kennisgeving aan den Minister van „Londbouw, Nijverheid en Handel, in de vaart zijn gebracht. „Binnen achttien maanden na die kennisgeving moet in de aan„vulling der vloot door in Nederland gebouwde schepen zijn „voorzien.

„2. Van de verplichting tot het bezigen van in Nederland „gebouwde schepen kan de Minister van Landbouw, Nijverheid „en Handel vrijstelling verleenen, wanneer dit naar zijn oordeel „door het belang van den dienst wordt gevorderd

„3. Bedoelde vrijstelling zal voorts worden verleend, wanneer „de ingevolge deze overeenkomst opgerichte vennootschap aan „den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aantoont, „dat de bouw van de benoodigde schepen of de goede en tijdige „oplevering daarvan bij opdracht aan Nederlandsche werven niet „behoorlijk verzekerd is, of dat voor die schepen een, in ver„houding tot de bouwsom aanmerkelijk hoogere prijs zou moeten „worden besteed dan bij opdracht aan gunstig bekende buiten„landsche werven. De vrijstelling wordt verleend of geweigerd „binnen veertien dagen, nadat zij is aangevraagd.

„4. Alle schepen, waarmede de in art. 1 omschreven dienst „wordt uitgevoerd, moeten ten genoegen van den Minister van „Landbouw, Nijverheid en Handel geclassificeerd zijn bij de „Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren, Lloyds of Veritas."

2. Deze overeenkomst houdt geheel op te gelden, zoodra het door den Staat verleende voorschot ten volle is terugbetaald.

Artikel 13.

Het Comité is verplicht zijne uit deze overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen in hun geheel en zonder eenig voorbehoud en zonder andere vergoeding dan de werkelijk door hetzelve gemaakte kosten over te dragen aan eene naamlooze vennootschap van koophandel, welke moet zijn opgericht binnen drie maanden nadat deze overeenkomst door de wet zal zijn bekrachtigd, aan welke het geheele bedrijf der bestaande naamlooze vennootschap Zuid-Amerikalijn moet worden overgedragen, en die voldoen moet aan de navolgende vereischten:

1. Zij moet zijn opgericht ingevolge de Nederlandsche wet, in Nederland gevestigd zijn en aldaar haar bestuur hebben.

2. De bestuurders, als hoedanig wordt aangemerkt ieder die, onder welken naam of titel ook, belast is met of deelneemt aan het bestuur, het beheer en de leiding van de zaken der vennootschap, moeten allen Nederlanders zijn.

3. Benoemingen van bestuurders worden eerst van kracht na goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

4. De Koningin moet het recht hebben bij de vennootschap een Regeerings-Commissaris te benoemen, die alle vergaderingen van aandeelhouders of commissarissen of van degenen, die dergelijke functiën, als gewoonlijk door commissarissen worden vervuld, uitoefenen, mag bijwonen (tot hoedanige vergaderingen hij steeds moet worden uitgenoodigd), toegang moet hebben tot de kantoren en de archieven der vennootschap en van al hare boeken en schrifturen inzage moet kunnen nemen.

5. De statuten moeten de goedkeuring hebben verkregen van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en zullen daartoe in ontwerp aan het oordeel van genoemden Minster moeten worden onderworpen.

6. Wijzigingen in de statuten zijn eveneens onderworpen aan de voorafgaande goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

7. De voorwaarden, waaronder obligatieleeningen zullen worden uitgegeven, vereischen de voorafgaande goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

8. Tot liquidatie der vennootschap zal niet mogen worden overgegaan, zonder toestemming van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, die deze toestemming echter alleen zal mogen onthouden op grond, dat de financieele noodzakelijkheid om te liquideeren niet aanwezig is.

Artikel 14.

1. Wanneer de ingevolge deze overeenkomst op te richten vennootschap den in art. 1 en 2 vermelden dienst zonder geldige reden niet meer onderhoudt, en ter zake van dit verzuim driemalen met tusschenpoozen telkens van twee maanden bij deurwaarders-exploit in gebreke is gesteld, is de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bevoegd om door eene eenvoudige aanzegging bij deurwaarders-exploit aan de vennootschap deze overeenkomst te ontbinden en terug te vorderen hetgeen de vennootschap aan voorschot genoten heeft, voor zooverre dit nog niet uit de overwinsten is terugbetaald.

2. Het Comité verklaart voor de gevallen, in dit artikel voorzien, uitdrukkelijk te renuntieeren aan het bepaalde bij het tweede en derde lid van art. 1302 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 15.

1. Binnen zes maanden nadat deze overeenkomst door de wet zal zijn bekrachtigd moet de stoomvaartdienst overeenkomstig de bepalingen van dit contract een aanvang nemen.

2. Indien aan deze bepaling of aan de verplichting tot oprichting eener naamlooze vennootschap, in art. 13 omschreven, naar het oordeel van den Minister van Landbouw, Nijverheid

en Handel niet wordt voldaan, zal genoemde Minister door eene eenvoudige aanzegging, bij deurwaarders-exploit, aan het Comité of aan de door hetzelve opgerichte vennootschap, deze overeenkomst zonder voorafgaande ingebrekestelling kunnen ontbinden.

3. Het Comité verklaart voor dit geval uitdrukkelijk te renuntieeren aan het bepaalde bij het tweede en derde lid van art. 1302 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 16.

De kosten, op deze overeenkomst en op hare uitvoering vallende, zijn ten laste van het Comité.

's Gravenhage, / Amsterdam, 15 November 1906—18 Juni 1907.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel

(*get.*) J. D. Veegens,

Het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerika-lijn,

(*get.*) van Aalst.
„ R. van Hasselt.
„ E. Heldring.
„ Op ten Noort.
„ C. A. den Tex.
„ Nierstrasz.
„ Wilmink.

(190. 9.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot toekenning van een voorschot ten behoeve van eene stoomvaartverbinding tusschen *Nederland*, *Brazilië* en *Argentinië*, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 22sten Juni 1907.

LELY.
VAN KOL.
TAK.
VAN VUUREN.
HUBRECHT.

(191. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Mijne Heeren!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot aanvulling en verhooging van het Iste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 4 Februari 1907.

WILHELMINA.

(191. 2.)

ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene aanvulling en verhooging van het Iste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* n°. 381);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Aan het eenig artikel van het Iste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, betreffende het Huis der Koningin, wordt, achter *artikel* 3, toegevoegd een nieuw

Artikel 4. Stichting van nieuwe gebouwen dienende tot stallen, koetshuis, woningen voor den onderstalmeester en het intern stalpersoneel, c. a., op het Koninklijk zomerverblijf het Loo f 233 750.

Artikel 2.

Ten gevolge van de in artikel 1 dezer wet bedoelde toevoeging wordt het totaal van het Iste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 gebracht op *een millioen drie en dertig duizend zevenhonderd vijftig gulden* (f 1 033 750).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

(191. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Zooals de ondergeteekende in de Memorie van Toelichting tot het ontwerp van wet tot vaststelling van hoofdstuk I der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 mededeelde, verkeeren de stalinrichtingen op het Koninklijk zomerverblijf Het Loo ten eenenmale in onvoldoenden toestand. Van de hoogst gebrekkige, ja onhoudbare, inrichting is hij nog sterker overtuigd geworden nadat hij zich persoonlijk tot in bijzonderheden van de inrichting op de hoogte heeft gesteld. Geheel nieuwe bouw van de stallen met daarbij behoorende koetshuizen en bergplaatsen, zoomede van woningen voor het interne personeel — waarbij het wenschelijk is gebleken het gehuwde personeel niet boven de stallen te doen huizen, maar in eenvoudige afzonderlijke woningen onder te brengen — is dan ook als een onafwijsbare eisch te beschouwen.

Dat in het noodige ten laste der Staatsbegrooting moet worden voorzien, schijnt den ondergeteekenden aan redelijken twijfel niet onderhevig. Zoowel naar de letter als naar den geest der Grondwet rust de zorg voor het in gereedheid brengen van zomer- en winterverblijven des Konings op het Rijk, en daar nu van zoodanige verblijven behoorlijke stalinrichtingen een onmisbaar deel uitmaken, behooren ook de kosten van inrichting van dit onderdeel ten laste van het Rijk te komen.

Wel is waar beperkt de Grondwet de kosten *van onderhoud* der zomer- en winterverblijven tot een maximum van f 50 000 's jaars, doch het in gereedheid brengen van noodzakelijk gebleken geheel nieuwe inrichtingen kan niet als „onderhoud" worden beschouwd. Het was den ondergeteekende dan ook aangenaam uit het Voorloopig Verslag, uitgebracht op bovenvermeld wetsontwerp, te zien dat zijn standpunt ten deze vrij algemeen als juist werd erkend.

Ten einde zoo volledig mogelijk te worden ingelicht nopens de eischen, waaraan, met inachtneming van de noodige zuinigheid, de nieuwe inrichting zou hebben te voldoen, is eene commissie in het leven geroepen, bestaande, behalve uit den Rijksbouwmeester in het 1ste district, den heer Peters, uit de heeren dr. P. J. H. Cuypers te Amsterdam en den hoogleeraar H. Evers te Delft.

Met gebruikmaking van de beschikbare gegevens en van de kennis, door persoonlijke opneming verkregen, heeft de ondergeteekende der commissie aangegeven, dat zij hare taak in dien zin had op te vatten, dat, wat den omvang van den nieuwen bouw betreft, het thans voor den staldienst op het Loo aanwezige zooveel mogelijk maatstaf moest zijn voor de nieuwe inrichting en dat met name niet moest worden gerekend met behoeften voor stalinrichting, welke thans nog niet worden gevoeld, doch mogelijk in de toekomst gewenscht zouden kunnen worden. Uit dien hoofde werd dan ook besloten de inrichting eener manege buiten het ontwerp te laten. Waar verder de inrichting zal verrijzen op het buitenverblijf het Loo en de gebouwen dus niet aan een grooten stedelijken verkeersweg komen te liggen, kan van monumentalen bouw worden afgezien en werd de commissie dan ook wèl op het hart gedrukt bij het ontwerpen en uitwerken van de plannen voor de verblijven van personen, de stallen van paarden en de bewaarplaatsen van materieel, er naar te streven aan eischen van hygiëne en doelmatigheid te voldoen en den meesten eenvoud te betrachten.

De commissie heeft zich door opneming in loco in alle onderdeelen rekenschap gegeven van den bestaanden toestand en heeft hare bevindingen deswege medegedeeld in haar rapport, hetwelk bij deze Memorie in afschrift wordt overgelegd met de daarbij

behoorende teekeningen en raming van kosten. (1) Uit dat rapport blijkt, dat de commissie het niet wenschelijk acht tot gedeeltelijke amotie met verbouwing van den stal-paleisvleugel over te gaan. De daarvoor aangegeven gronden komen overtuigend en afdoende voor; ook verdient — gelijk reeds hierboven is aangeteekend — toejuiching het denkbeeld om de woningen voor het gehuwd stalpersoneel in een afzonderlijk en vrijstaand blok te brengen.

De ondergeteekende kan met het plan der commissie in zijn geheel medegaan, wijl het, naar zijne stellige overtuiging, voldoet aan de door hem gestelde billijke eischen voor eene, ongetwijfeld noodzakelijke vernieuwing van de in bijna alle opzichten zeer ondeugdelijke inrichtingen op het Loo, die thans tot verblijf. stalling en berging dienst doen, en wijl bovendien dit plan in zijn eindcijfer, ad f 425 000, bij vergelijking met het vroegere, door hem bij zijn optreden gevonden en overgenomen project, eene besparing geeft van f 200 000.

De uitvoering van dit plan zal zijn te verdeelen over drie jaren, desdat 11/20 der kosten komen ten laste van het loopende jaar, 6/20 ten laste van den dienst 1908 en 3/20 ten laste van den dienst 1909.

Ten slotte meent de ondergeteekende er de aandacht op te moeten vestigen, dat, wanneer na voltooiing van den nieuwen stalbouw, de paleisvleugel, waarin de stalinrichting thans ten deele is ondergebracht, zal zijn ontruimd, eene beslissing zal zijn te nemen omtrent de bestemming, aan dien vleugel te geven.

Aangezien echter een drietal jaren zullen verloopen vóór die vleugel vrijkomt, acht hij het oogenblik nu niet gekomen om te dien aanzien eene beslissing uit te lokken. Te zijner tijd zal dit punt, afgescheiden van den nieuwen stalbouw, onder de oogen moeten worden gezien.

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

---

(1) Het rapport met bijlagen is ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

(191. 4.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het wetsontwerp strekt tot het beschikbaar stellen van gelden voor de stichting van nieuwe gebouwen, dienende tot stallen, koetshuis, woningen voor den onder-stalmeester en het intern stalpersoneel c. a. op het Loo. De kosten dezer werken zijn blijkens de Memorie van Toelichting thans geraamd op f 425 000, dat is meer dan f 200 000 minder dan begroot was bij de indiening van een voorstel van gelijke strekking, vervat in het wetsontwerp tot vaststelling van het Iste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1906.

In het Voorloopig Verslag betreffende evengenoemd wetsontwerp is vermeld, hoe eenige leden daartegen bezwaren van grondwettelijken aard inbrachten. Hetzelfde geschiedde bij het afdeelingsonderzoek van het thans aanhangige voorstel. Er waren leden, die van oordeel bleken te zijn, dat de kosten van dezen bouw volgens de Grondwet niet ten laste van den Staat behooren te komen. Zij betoogden, dat op het voorschrift der Grondwet, dat den Koning tot Deszelfs gebruik zomer- en winterverblijven in gereedheid worden gebracht, geen beroep kan worden gedaan, omdat aan dit voorschrift reeds lang is voldaan en daaraan geene beteekenis meer is te hechten. Zij wezen hierbij op hetgeen voorviel bij de behandeling van de in 1840 in het artikel aangebrachte wijziging, welke strekte om het maximum der ten laste van den lande komende kosten van onderhoud van f 100 000 tot f 50 000 's jaars te verlagen. Bij het onderzoek van dit voorstel werd in de eerste afdeeling der Kamer het volgende opgemerkt: „De afdeeling keurt de vermindering, in art. 32 gebragt, zeer goed, edoch zag zich gaarne bevestigd in hare meening, dat het begin des artikels: „Den Koning worden tot deszelfs gebruik zomer- en winterverblijven in gereedheid gebragt" als reeds volvoerd is te beschouwen en die *in gereedheid brenging* afgeloopen"; in de vijfde afdeeling werd opgemerkt: „Het komt minder naauwkeurig voor, de hier gebruikte uitdrukking te bezigen, dat zomer- en winterverblijven in gereedheid gebragt zullen worden; dezelve zijn alle reeds gebouwd en betrokken". De Regeering antwoordde hierop: „Wat nog de vraag aanbelangt, of de zomer- en winterverblijven, bij art. 2 van het ontwerp vermeld, niet reeds in gereedheid zijn gebragt, zoo kan voorzeker de toestemmende beantwoording dier vraag wel niet twijfelachtig zijn; maar dit geeft of neemt niets ten aanzien van de noodzakelijkheid van het behoud der bewoordingen, waarin het artikel is vervat. Naar de meening van de Regeering moeten alle artikelen der Grondwet, al is het ook dat zij *in het toekomende spreken* of tot gebeurtenissen betrekkelijk zijn, welke reeds geheel vervuld of zelfs vervallen zijn, onaangeroerd blijven, als zijnde de bestanddeelen der blijvende Grondwet, welke niet geheel herzien, maar slechts gewijzigd wordt in bijzonderheden, door de ervaring aangeraden; en ook daarom kan geen gevolg gegeven worden aan het uitgedrukte verlangen tot verandering van redactie of weglating van andere gelijksoortige artikelen der Grondwet". (Zie *Handelingen* 1839—1840, B, bladz. 475, 486 en 489.) Naar men meende blijkt uit deze gedachtenwisseling duidelijk, dat het grondwettelijk voorschrift destijds ook door de Regeering geacht werd zijne beteekenis verloren te hebben, nadat zomer- en winterverblijven voor den Koning in gereedheid waren gebracht. Kon men zich dus niet vereenigen met de meening der Regeering, dat de uitgaven waarvan in het wetsontwerp sprake is, volgens de Grondwet ten laste van het Rijk zouden moeten komen, veeleer meende men, dat naar de bedoeling der Grondwet de som van f 50 000 per jaar het maximum is, dat ter zake van die verblijven ten laste van den Staat kan worden gebracht en dat kosten van aanbouw in den zin van het Grondwetsartikel als kosten van onderhoud zijn te beschouwen. Gesteld echter, dat juist ware de meening, dat de Staat ook nu nog verplicht zou zijn voor het in gereedheid brengen der paleizen te zorgen, dan bleef toch de vraag over, of de thans voorgestelde voorzieningen niet noodig zijn geworden ten gevolge van gebrekkig onderhoud en of van het jaarlijks voor onderhoud uitgekeerde bedrag van f 50 000, waarvan immers wel rekening en verantwoording zal zijn gedaan, niet zooveel is overgeschoten, dat uit het overschot de thans voor den aanbouw van nieuwe stallen op het Loo noodige gelden kunnen worden gekweten. Men meende, dat de jaarlijksche uitkeering van f 50 000 kon beschouwd worden als eene bijdrage tot een fonds, waaruit zoowel de kosten van onderhoud als die van vernieuwing betaald behooren te worden. Verzocht werd, dat de Regeering omtrent de wijze van onderhoud en de besteding der daarvoor toegestane gelden alsnog inlichtingen zou verstrekken.

Zeer vele leden waren daarentegen met de Regeering van oordeel, dat de kosten der voorgenomen werken naar letter en geest der Grondwet ten laste van het Rijk behooren te komen. Hetgeen bij de grondwetsherziening van 1840 in een paar afdeelingen der Kamer en door de Regeering omtrent de beteekenis van het niet toen, maar in 1815 in de Grondwet opgenomen voorschrift gezegd werd, kan, naar men meende, niet beslissend zijn voor de uitlegging van het artikel, terwijl uit de vermelde gedachtenwisseling ook duidelijk blijkt, dat men daarbij geenszins de vraag voor den geest had, of kosten als die, waarvan thans sprake is, al dan niet ten laste van den Staat moeten komen. Daarenboven is blijkens het bij dit wetsontwerp overgelegde rapport aan het voorschrift der Grondwet, voor zoover betreft het zomerverblijf op het Loo, nimmer behoorlijk voldaan; stallen kunnen bij zoodanig verblijf niet gemist worden en het rapport toont aan, dat de vleugel van het paleis, waarin de bestaande stallen ten deele zijn gevestigd en de verdere stalinrichting voor het doel ten eenenmale ongeschikt zijn. Dat de bouw van nieuwe stallen noodzakelijk is, werd op de in het rapport vermelde gronden onbetwistbaar geacht en, waar dit zoo is, gaat het naar de meening dezer leden niet aan zich te onttrekken aan de grondwettelijke verplichting om daarvoor op kosten van den lande te zorgen op grond van de met de vaststaande beteekenis der woorden strijdende bewering, dat kosten van aanbouw als kosten van onderhoud zouden zijn aan te merken. Verder begreep men te minder, op welken grond de bewering werd geuit, dat de onvoldoende toestand der stallen het gevolg van gebrekkig onderhoud zou kunnen zijn, waar uit het rapport van deskundigen blijkt, dat men hier met gevolgen van verkeerden aanleg te doen heeft. Overigens meende men te weten, dat, al moge een enkel jaar de kosten van onderhoud der zomer- en winterverblijven wellicht minder dan f 50 000 hebben bedragen, die kosten, gemiddeld genomen, veel meer dan dat bedrag beloopen.

Eenige leden bleven verder het voorstel bedenkelijk achten uit een financieel oogpunt, al is dan de in 1905 gemaakte raming der kosten thans met meer dan 2 ton gouds verminderd. De opbrengst der middelen moge in 1906 zijn medegevallen, er is geene zekerheid, dat die gunstige uitkomst niet door tegenslag zal worden gevolgd. Bovendien zal wegens de reeds ingediende en aangekondigde voorstellen van socialen aard eene aanmerkelijke verhooging van belastingen noodig zijn. In deze omstandigheden achtten deze leden het niet gerechtvaardigd eene som van f 425 000 te besteden voor eene uitgave, die als eene weeldeuitgave is te beschouwen. Zij meenden, dat het beter ware die som te gebruiken tot verbetering van de woningtoestanden des volks of tot bestrijding van volksziekten dan tot voorzieningen voor een Koninklijk paleis. Zij verwonderden zich, dat een voorstel als het ingediende is gedaan door een Kabinet, dat de liberale richting is toegedaan, en waren van oordeel, dat het voorstel in den lande een ongunstigen indruk zal maken.

Hiertegenover werd opgemerkt, dat de bewering, alsof het hier eene weelde-uitgave zou betreffen, moeilijk is vol te houden, wanneer men let op den treurigen toestand, waarin de stallen op het Loo zich thans blijkens meergemeld rapport bevinden. Die toestand voldoet zelfs niet aan de eischen, welke naar de beginselen der Woningwet ten aanzien van het logies voor het stalpersoneel gesteld mogen worden. Er dient verbetering te komen en door uitvoering van het thans ontworpen plan zal,

naar men meende, op behoorlijke wijze in de behoefte aan verbetering voorzien en overbodige weelde vermeden worden. Welk verband er kan bestaan tusschen de politieke richting van het tegenwoordige Kabinet en dit voorstel en waarom het in den lande een ongunstigen indruk zou maken, dat de Regeering gelden wenscht beschikbaar gesteld te zien voor de vervulling van eene naar haar inzien op den Staat rustende verplichting, begrepen deze leden niet. Men verklaarde, dat daarentegen uit niet-indiening van dit voorstel in verband met de uitlegging, die de Regeering aan de Grondwet geeft, zou zijn af te leiden, dat naar hare meening het volk of althans de Volksvertegenwoordiging niet bereid zou zijn goed te keuren, dat voldaan wordt aan de verplichtingen, welke de Staat tegenover de Koningin heeft te vervullen.

Van verschillende zijden werd ingenomenheid betuigd met de vermindering van de geraamde kosten. Men herinnerde, dat die vermindering het gevolg is geweest van de bedenkingen, door de Kamer tegen het vorige plan ingebracht.

Sommigen zouden gaarne nader vernemen, hoe het komt, dat het thans overgelegde plan zooveel minder duur is dan het vroeger opgemaakte. Het niet bouwen eener manege kan toch slechts een verschil maken van f 40 000 à f 50 000, terwijl de gewijzigde inrichting van voorziening in de huisvesting van het personeel niet veel meer kan kosten. Men onderstelde in verband met een en ander, dat de kosten van het eerste plan zooveel hooger waren, omdat destijds behoorlijke voorbereiding ontbroken heeft. Overigens meenden enkelen, dat er geen voldoende reden was om voor het nader onderzoek dezer zaak eene commissie van drie personen te benoemen en dat wellicht een nog belangrijker verlaging van kosten verkregen ware, indien dat onderzoek niet ware opgedragen aan drie deskundigen, maar aan één. Hoe dit zij, gaarne zou men omtrent de oorzaken van het groote verschil tusschen beide ramingen nadere inlichtingen ontvangen.

Naar aanleiding van deze opmerkingen werd door anderen aangevoerd, dat die oorzaak wel gelegen zal zijn in het feit, dat het tweede plan veel eenvoudiger is dan het vroegere. In de Memorie van Toelichting is gezegd, dat van een monumentalen bouw in dit geval moest worden afgezien en dat der commissie van deskundigen dan ook wèl op het hart gedrukt is bij het ontwerpen en uitwerken van de plannen er naar te streven den meesten eenvoud te betrachten.

Uit het rapport der deskundigen blijkt, dat het bouwen van eene manege is weggelaten ingevolge het verlangen van den Minister van Waterstaat. Verscheidene leden meenden intusschen, dat voor het bouwen van zulk eene inrichting inderdaad klemmende redenen bestaan. De stallen op het Loo worden gedurende het grootste gedeelte van het jaar gebruikt voor een groot aantal paarden. In ons klimaat heeft men met vele, dikwijls achtereenvolgende, regendagen te rekenen. Ontbreekt in zulke dagen eene overdekte manege, dan ontbreekt ook de toch onmisbare gelegenheid om jonge paarden behoorlijk af te richten en om paarden, die van eene ziekte herstellen, weer op dreef te brengen. Overal waar, bij particulieren of bij het Rijk, eene uitgebreide stalinrichting bestaat, wordt dan ook eene manege aangetroffen en hier schijnt zij in zekeren zin zoowel voor de veiligheid als voor het gerief van het Koninklijk gezin bij het gebruik der paarden noodig. Waarom de Minister anders oordeelde, blijkt niet. Men zou hieromtrent gaarne inlichting ontvangen. Is de manege wegens zuinigheid uit het plan weggelaten, dan merkte men op, dat dit streven naar zuinigheid waarschijnlijk verkeerd zou uitkomen, aangezien de manege op den duur toch niet gemist zal kunnen worden en de bouw daarvan minder zal kosten, wanneer zij in het ontworpen plan wordt opgenomen, dan wanneer daartoe later afzonderlijk wordt overgegaan. Gevraagd werd, met welk bedrag de geraamde kosten zouden vermeerderen, indien thans tot den bouw van eene eenvoudige manege werd besloten.

Enkele leden achtten het wenschelijk, dat, voordat tot aanbouw van de nieuwe stallen werd overgegaan, alsnog het advies van eene commissie, bestaande uit paardenkenners en één bouwkundige, zou worden ingewonnen. Ook werd de meening uitgesproken, dat voor dezen bouw onderhandsche aanbesteding wellicht een financieel gunstiger resultaat zou geven dan openbare.

Aan het slot der Memorie van Toelichting wordt gezegd, dat, na voltooiing van den nieuwen stalbouw, eene beslissing zal zijn te nemen omtrent de bestemming, te geven aan den paleisvleugel, waarin de stalinrichting thans ten deele is ondergebracht. De vraag werd gedaan, of de Minister niet reeds nu eenige inlichting zou kunnen verstrekken omtrent de bestemming, welke dan aan dien vleugel zal worden gegeven. Eenige leden verklaarden zich hun oordeel voor te behouden over de vraag, of de kosten van verbouwing van dien vleugel ten laste van den Staat zouden moeten komen.

Aldus vastgesteld den 6den Mei 1907.

KOLKMAN.
ROESSINGH.
VAN WASSENAER VAN CATWIJCK.
VAN IDSINGA.
VAN KARNEBEEK.

(191. 5.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 21 Mei 1907.)

Blijkens het Voorloopig Verslag werd opnieuw door eenige leden de meening uitgesproken, dat de stichtingskosten voor stallen cum annexis op het Loo naar de Grondwet niet ten laste van den Staat zouden behooren te worden gebracht. Wat ten gunste van deze stelling is aangevoerd, heeft echter den ondergeteekende geenszins van hare juistheid kunnen overtuigen.

Zooals, z. i. te recht, door zeer vele andere leden werd opgemerkt, kan hetgeen bij de grondwetsherziening van 1840 in een paar afdeelingen der Kamer en door de Regeering werd gezegd omtrent de beteekenis van het grondwettelijk voorschrift, dat den Koning tot Deszelfs gebruik zomer- en winterverblijven worden in gereedheid gebracht, niet beslissend zijn voor de uitlegging van dat voorschrift, terwijl uit de vermelde gedachtenwisseling van 1840 ook duidelijk blijkt, dat men daarbij geenszins de vraag voor den geest had of kosten als die waarvan thans sprake is, al dan niet ten laste van den Staat moesten komen.

De opvatting, dat de bedoelde verblijven eens voor altijd in gereedheid gebracht *zijn*, zou trouwens leiden tot de toch werkelijk onaannemelijke gevolgtrekking, dat, bijaldien een der Koninklijke paleizen door een ramp — b. v. een hevigen brand — mocht worden vernield, de Staat niet gehouden zou zijn een nieuw paleis, in de plaats van het vernielde, te doen bouwen. Tenzij men van oordeel mocht zijn, dat bij een Koninklijk woonverblijf eene behoorlijke inrichting voor stal, koetshuis, enz. zou kunnen worden gemist, — eene stelling, welke den ondergeteekende ten eenenmale onhoudbaar voorkomt — valt trouwens niet te ontkennen, dat ten opzichte van het Koninklijk zomerverblijf op het Loo aan het voorschrift van art. 25 der Grondwet tot dusverre niet naar den eisch is voldaan.

Wie, zooals de ondergeteekende, persoonlijk den toestand op het Loo heeft in oogenschouw genomen en zich er van heeft overtuigd hoe hoogst gebrekkig, met het oog op brand gevaarlijk en uit een hygiënisch oogpunt voor het interne stalpersoneel volstrekt onhoudbaar die toestand is, zal volmondig moeten toegeven, dat, voor zooveel het staldepartement betreft, het zomerverblijf der Koningin aan redelijke eischen op verre na niet meer voldoet; de verblijven van evenbedoeld personeel voldoen zelfs niet aan de bepalingen der Woningwet.

Van eene weelde-uitgaaf is dan ook inderdaad hier geen sprake.

De vermindering van f 100 000 tot f 50 000, welke bij de grondwetswijziging van 1840 het voor onderhoud jaarlijks te bestemmen bedrag onderging, laat zich gereedelijk verklaren uit de afscheiding van België, welke in 1839 voldongen was.

Maar het is ten eenenmale onaannemelijk, dat men ooit de bedoeling zou hebben gehad eene som van slechts f 50 000 's jaars aan te wijzen als het maximum, dat ter zake van de Koninklijke verblijven ten laste van den Staat kan worden gebracht, en dat in den zin van het grondwetsartikel kosten van aanbouw als kosten van onderhoud zouden zijn te beschouwen.

Reeds voor het gewone onderhoud der zomer- en winterverblijven toch is f 50 000 's jaars beslist onvoldoende; dat onderhoud vordert van de Kroon per jaar belangrijk meer; volgens van de Koninklijke intendance ontvangen inlichtingen heeft zich geen enkel jaar het geval voorgedaan, dat de onderhoudskosten beneden genoemde som zijn gebleven.

De bijdrage van f 50 000 is dan ook niet anders dan eene afkoopsom of een abonnement per jaar voor de uit den aard der zaak hooge kosten van onderhoud der betrokken Staatsgoederen.

Hoe dit bedrag telken jare voor het onderhoud der zomer- en winterverblijven moet worden gedistribueerd, is ter beoordeeling van de instelling, welke met de uitvoering der werken is belast, in casu dus van de betrokken intendance, en staat buiten de bemoeiing der Regeering.

Dat, gelijk eenige leden verder deden opmerken, door de onderwerpelijke aanvraag een ongunstige indruk in den lande zoude worden gevestigd, is den ondergeteekende uit niets gebleken, en die indruk zou, zoo hij bestond, een volstrekt onjuiste zijn, aangezien hetgeen wordt voorgesteld niet anders is dan wat de Regeering opvat als het uitvloeisel van eene grondwettelijke verplichting van den Staat, terwijl de wijze waarop de Staat zich, bij aanneming van het wetsontwerp, van die verplichting zal kwijten, wel is gepast en degelijk, maar zeker niet is weelderig.

De politieke richting der tegenwoordige Regeering staat geheel buiten deze zaak.

De ondergeteekende waardeert de van verschillende zijden betoonde ingenomenheid met de vermindering der aanvankelijk geraamde kosten, welke verlaging in het algemeen is verkregen door strenge toepassing van het beginsel van niet-uitbreiding van het thans op het Loo aanwezige en van beperking tot het eenvoudige en strikt noodzakelijke, met vermijding van het monumentale, alsmede door terugbrenging van de afmetingen van alle gebouwen tot de in casu zoo klein mogelijke.

De juistheid der opmerking van enkele leden, dat eene opdracht aan één persoon, in stede van aan eene commissie van drie, tot nog grootere besparing van kosten had kunnen leiden, acht de ondergeteekende niet bewezen en ook voor bewijs moeilijk vatbaar. Overigens is het overleg van drie deskundigen in eene zaak als deze door de Regeering een veiliger en betrouwbaarder leidraad geoordeeld dan de zienswijze van een enkele.

Nu drie bekwame mannen, mede voor wat betreft detailvereischten en doelmatige en practische inrichting door Harer Majesteits staldirectie voorgelicht, na nauwgezet onderzoek en rijpe overweging het plan hebben opgemaakt, is er voor een nader onderzoek door eene commissie bestaande uit paardenkenners en een bouwkundige, waarlijk geene reden.

Wat voorts het weglaten van eene manege aangaat, ook hierbij is er van uitgegaan, dat zoodanige inrichting op het Loo thans niet aanwezig is en het opnemen er van eene, mede naar het oordeel van een deskundige, niet onmisbare uitbreiding zoude zijn van het tot nu toe aldaar bestaande, en is verder overwogen, dat de Koninklijke stal op het Loo is de buitenstal, in tegenstelling met den grooteren stadsstal te 's Gravenhage, die voor den vollen dienst moet berekend zijn en waarbij eene flinke manege aanwezig is, welke voor africhting van paarden ruime gelegenheid aanbiedt.

Overigens is de ondergeteekende van oordeel, dat er geen afdoende reden is op te geven ten bewijze dat het geldelijk voordeeliger zoude zijn het plan voor den stallenbouw onderhands te doen uitvoeren in stede bij openbare aanbesteding. Het denkbeeld van onderhandsche opdracht zou intusschen in overweging zijn te nemen, zoo blijken mocht dat bij publieke aanbieding tot geen voor den Staat billijk financieel resultaat ware te geraken.

Het komt den ondergeteekende voorbarig voor, nu reeds in gedachtenwisseling te treden omtrent de bestemming, later te geven aan den paleisvleugel, waarin thans de stalinrichting ten deele is ondergebracht. Het behoeft wel niet gezegd, dat de Kamer, wordt haar dienaangaande een voorstel gedaan, in hare beslissing daaromtrent, ook na aanneming van dit wetsontwerp, volkomen vrij zal zijn.

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

(191. 6.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot aanvulling en verhooging van het 1ste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 24sten Mei 1907.

KOLKMAN.

ROESSINGH.

VAN WASSENAER VAN CATWIJCK.

VAN IDSINGA.

VAN KARNEBEEK.

(192. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, 31 *Januari* 1907.

Ter voldoening aan artikel 52, 4de lid, der Woningwet, heb ik de eer aan de Staten-Generaal hierbij aan te bieden het algemeen verslag van hetgeen met betrekking tot verbetering der volkshuisvesting in de gemeenten verricht is in het jaar 1904.

Nog gaan hierbij 103 afdrukken van dat verslag voor de leden, den griffier en de Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden der Kamer.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
P. RINK.

(193 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot bekrachtiging van den onderhandschen verkoop van een deel van het zoogenaamde „*Eiland*” te *Vlissingen* aan de Koninklijke Maatschappij „De Schelde”, aldaar.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 6 Februari 1907.

WILHELMINA.

(193. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de *Koninklijke Maatschappij „De Schelde”*, te *Vlissingen* heeft in koop gevraagd een deel van het zoogenaamde *Eiland* aldaar, en dat het belang van den Staat zich niet tegen den verkoop daarvan aan die Maatschappij verzet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De bij de in afschrift aan deze wet gehechte acte van 15 Augustus / 29 September 1906 geconstateerde onderhandsche verkoop aan de *Koninklijke Maatschappij „De Schelde”* te *Vlissingen* van het perceel Staatsgrond kadastraal bekend gemeente *Vlissingen*, Sectie C, n°. 1388, groot 4.7565 hectares, deel uitmakende van het zoogenaamde „Eiland” aldaar, zijnde het terrein tusschen het kanaal door *Walcheren* en de *Westerschelde*, wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

Afschrift.

De ondergeteekenden:

1. JOHAN MARIE GOESTER, ontvanger der registratie voor de gerechtelijke akten en der domeinen te Middelburg, in die kwaliteit handelende namens den Staat der Nederlanden als daartoe gemachtigd bij brief van den directeur der registratie en domeinen en Middelburg dd. 23 Juli 1906 n°. 2734, gegrond op de missive van den Minister van Financiën dd. 20 Juli 1906 n°. 76, Afdeeling Domeinen;

2. JOSEPH VAN RAALTE, Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, Directeur der Naamlooze Vennootschap „De Koninklijke Maatschappij De Schelde” Scheepsbouw- en Werktuigenfabriek te Vlissingen, wonende te Vlissingen, handelende namens die Vennootschap, blijkens goedkeuring van commissarissen vervat in een uittreksel der notulen hunner vergadering gehouden den 21sten April 1906, welk uittreksel door de ondergeteekenden, voor echt erkend en gewaarmerkt, is vastgehecht aan het voor den Staat bestemde exemplaar dezer acte;

Zijn overeengekomen als volgt:

De Staat der Nederlanden verkoopt, onder voorbehoud van bekrachtiging door de wet, voor de som van *zes en zeventig duizend vijfhonderd gulden* (f 76 500) aan de Koninklijke Maatschappij „De Schelde” Scheepsbouw- en Werktuigenfabriek te Vlissingen, die voor deze som in koop aanneemt het perceel domeingrond, groot vier hectaren vijf en zeventig aren, vijf en zestig centiaren (4.75.65 H.A.) bij het kadaster dier gemeente bekend als Sectie C nummer 1388 en deel uitmakende van het zoogenaamde „Eiland” te Vlissingen, tusschen het Kanaal door Walcheren en de Wester-Schelde.

Deze verkoop en koop is geschied onder de volgende bedingen:

Art. 1.

De koopster aanvaardt het perceel in den toestand waarin het zich bevindt, zonder dat de Staat wegens eenigen misslag in de opgegeven maat aansprakelijk is, en zonder dat deswege iets op de koopsom kan worden gekort.

Zij wordt geacht met het goed en met alles was zij als eigenares behoort te weten, volkomen bekend te zijn.

Art. 2.

Het perceel wordt verkocht zoo en in dier voege als het door den Staat is bezeten, met al de daarbij behoorende en daarin gevestigde heerschende en lijdende erfdienstbaarheden, onverhuurd en met geen verband, tiend, grondrente of jachtrecht bezwaard.

Art. 3.

De koopster treedt in het genot van het gekochte met den eersten dag van de maand, volgende op die waarin de koopsom met onkosten, in art. 5 hierna bedoeld, benevens hetgeen volgens art. 6 hierna verschuldigd mocht blijken, ten volle zal zijn betaald.

De grondbelasting en waterschapslasten over het dienstjaar 1907 worden voor de helft door den Staat gedragen.

Art. 4.

De koopster moet boven en behalve de kooppenningen, zonder eenige nadere verrekening, vijf ten honderd van het bedrag hiervan betalen voor de op dezen verkoop vallende onkosten, de zegel-, registratie- en overschrijvingsrechten, alsmede het salaris van overschrijving, hieronder begrepen.

Art. 5.

De koopsom moet worden gestort ten kantore van den betaalmeester te Middelburg. Het bewijs hiervan moet vóór of op 1 Juli 1907 worden overgebracht bij den ontvanger der registratie voor de gerechtelijke akten en der domeinen te Middelburg, die tegen intrekking van dat bewijs, den definitieven kwitus voor de betaling van de kooppenningen afgeeft.

De bij het vorig artikel bedongen 5 % voor onkosten moeten bij de overbrenging van bovenbedoeld bewijs aan handen van dien ontvanger worden voldaan.

Art. 6.

Mocht de koopster in gebreke blijven binnen den bij artikel 5 bepaalden termijn de koopsom en de 5 % voor onkosten te voldoen, dan verbeurt zij door het enkel verloop van den termijn, zonder dat eenige inverzuimstelling noodig is, eene boete bestaande in een interest van 5 ten honderd 's jaars over de koopsom en de

onkosten, welke interest berekend wordt van den verschijndag af tot en met den dag der betaling. Bovendien is in dat geval de koopster aansprakelijk voor mogelijk op deze acte verschuldigd geworden dubbel recht van registratie en verhooging van het recht van overschrijving.

Art. 7.

De koopster en haar na te noemen borg kiezen, voor de uitvoering van het bij deze acte overeengekomene woonplaats ten raadhuize van de gemeente Vlissingen.

Art. 8.

De op het verkochte perceel aanwezige Rijks intercommunale telephoonlijn zal, van den eersten paal beoosten het buitensluishoofd der Marinesluis tot de zuidzijde van het verbreed kanaal bij de vijfde Dwarsstraat van rijkswege worden verlegd.

In geval deze verlegging plaats vindt na de aanvaarding van het gekochte door de koopster, is deze verplicht de uitvoering der voor deze verlegging vereischte werkzaamheden te dulden, zonder eenige aanspraak op schadevergoeding.

Art. 9.

Ten behoeve van het verkochte perceel (vroeger een gedeelte uitmakende van den grond, toen kadastraal bekend gemeente Vlissingen, Sectie C n°. 954) is bij akte dd. 10 Augustus 1892, overgeschreven ten hypotheekkantore te Middelburg 9 Januari 1893 deel 552, nommer 6, gevestigd de erfdienstbaarheid van weg ten laste van het bij die akte verkochte perceel, nu kadastraal bekend als gemeente Vlissingen, Sectie C n°. 1330 (de 5de Dwarsstraat).

Gelijke erfdienstbaarheid van uitweg naar en van den openbaren weg wordt ten behoeve van den thans verkochten grond bij deze nog gevestigd ten laste van het aan den Staat toebehoorende perceel kanaalgrond, kadastraal bekend als gemeente Vlissingen, Sectie C n°. 1010. Deze erfdienstbaarheid mag worden uitgeoefend aan de Noord- en Noordoostzijde van het verkochte perceel.

Zij geeft niet het recht om van het Rijksklinker-pad Sectie C n°. 957 voor het berijden met voertuigen gebruik te maken en evenmin aanspraken op verharding van den door de koopster te maken uitweg op kosten van den Staat.

Art. 10.

Binnen den afstand van 15 Meter van het riool, dienende tot lediging van het bergingsdok voor sluisdeuren, zooals zulks door of van wege den Hoofdingenieur-Directeur van den Rijkswaterstaat in de 11e directie zal worden aangegeven, mag niet gebouwd worden.

Zoolang dit riool niet buiten het verkochte perceel is verlegd, blijft dit perceel ten behoeve van het aan den Staat (Waterstaat) toebehoorende dok voor sluisdeuren kadastraal bekend gemeente Vlissingen, Sectie C n°. 480, belast met de erfdienstbaarheid van waterloop uit te oefenen door het riool met bevoegdheid tot kostelooze uitvoering van alle werken van opgraving, herstelling en verlegging, als voor het onderhoud en behoud van het riool van Staatswege worden noodig geacht.

Art. 11.

De Staat is, voor zoover het verkochte perceel grenst aan hem toebehoorenden grond, niet verplicht bij te dragen in de kosten van afsluiting van dat perceel. De koopster doet derhalve afstand van hare bevoegdheid, omschreven in artikel 690 van het Burgerlijk Wetboek, zoolang de aan het gekochte perceel grenzende grond Staatseigendom is.

Art. 12.

Zoowel de registratie dezer acte als de overschrijving er van in de daarvoor bestemde openbare registers, welke formaliteiten niet mogen worden verricht vóór en aleer de betaling bedoeld bij artikel 3 hiervoor heeft plaats gehad, zal geschieden door de zorg van meergenoemden ontvanger, die, na terugontvangst dezer acte van den betrokken bewaarder der hypotheken, het voor de koopster bestemde exemplaar aan haar zal uitreiken.

De mede-ondergeteekende Arie Smit, President-Commissaris van „De Koninklijke Maatschappij De Schelde, Scheepsbouw- en Werktuigenfabriek" te Vlissingen, wonende te 's Gravenhage, stelt zich persoonlijk borg ten behoeve van den Staat der Nederlanden, tot zekerheid der nakoming van al de verplichtingen door de koopster bij deze akte op zich genomen, zulks onder afstanddoening van het voorrecht van uitwinning.

Aldus in dubbel opgemaakt en geteekend:

te Middelburg, den vijftienden Augustus 1900 zes.
(*get.*) J. M. Goester.
Ontv. der regie. en domeinen.

te Vlissingen en 's Gravenhage, den negen en twintigsten September 1900 en zes.
(*get.*) Jos. van Raalte.
(*get.*) A. Smit.

Uittreksel uit de notulen van de Vergadering van Commissarissen der Koninklijke Maatschappij „De Schelde" Scheepsbouw- & Werktuigenfabriek te Vlissingen, gehouden op 21 April 1906 in het Concertgebouw aan de Rommelkade te Vlissingen des namiddags te 3 uren.

Aanwezig de commissarissen: Arie Smit, Jan Smit V, C. R. C. Wibaut, B. E. Ruys, Mr. F. J. Sprenger, de Directeur Jos. van Raalte en de Secretaris Mr. Jan Smit Azn.

Afwezig met kennisgeving Mr. F. S. van Nierop. (Het college van commissarissen bestaat uit zes personen).

De Voorzitter opent de vergadering. De notulen van de vorige vergadering worden gelezen en gearresteerd.

Aan de orde is: enz. enz.

Verder:

„De Directeur deelt mede, dat hij op 14 Maart jl. na mondeling „overleg met commissarissen afzonderlijk een voorstel heeft aan„genomen van Z. E. den Minister van Financiën vervat in het „Kabinet schrijven van 13 Maart jl. n°. 22 en wel in de volgende „bewoordingen :

„Wij hebben de eer U mede te deelen, dat wij genoegen nemen „met Uw voorstel om het terrein op het zoogenaamde Eiland, als „omschreven in Kavel I, behoudens wettelijke goedkeuring, on„dershands en op den voet van de openbare aanbesteding van „7 Maart jl. van het Rijk aan te koopen voor een bedrag van „f 76 500. Zegge: *zes en zeventig duizend vijfhonderd gulden.*

„Met algemeene stemmen wordt de Directeur gemachtigd hier„voor een contract met den Staat aan te gaan.

Voor eensluidend afschrift:

Namens Commissarissen,
(*get.*) A. Smit,
Voorzitter.
(*get.*) Jan Smit Az.,
Secretaris.

Vlissingen, 4 Augustus 1906.

Voor echt erkend en gewaarmerkt, onder verklaring dat dit uittreksel behoort bij de akte van koop en verkoop tusschen den Staat der Nederlanden en de Koninklijke Maatschappij „De Schelde" te Vlissingen, van het perceel domeingrond aldaar Sectie C n°. 1388.

(*get.*) J. M. Goester,
Ontvanger der Regie. en Domeinen.

(*get.*) Jos. van Raalte,
Directeur der Kon. Maatschij. „De Schelde".

Voor gelijkluidend afschrift.

De Secretaris-Generaal
van het Ministerie van Financiën,
S. van Citters.

(193. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De omstandigheid dat steeds langere schepen worden in de vaart gebracht, heeft de fabriek van scheepsbouw en werktuigen de Koninklijke Maatschappij „de Schelde" er op doen bedacht zijn zich de gelegenheid te verschaffen om eventueele opdrachten tot den bouw van schepen van grootere lengte, dan waarvoor hare tegenwoordige werf is berekend, te kunnen aannemen en uitvoeren.

Zoodanige gelegenheid zal zij krijgen, zoo zij de beschikking heeft over het in bijgaand ontwerp van wet bedoelde deel van het zoogenaamde „Eiland" aan de Wester-Schelde te Vlissingen, hetwelk, naar het oordeel van deskundigen, ook voor andere doeleinden dan scheepsbouw gunstig is gelegen.

Wijl echter na onderzoek der betrokken koopaanvrage, na schatting van den grond door deskundigen en na langdurige onderhandelingen, geene overeenstemming omtrent de koopsom kon verkregen worden, is de ambtsvoorganger van den ondergeteekende te rade geworden aan de Koninklijke Maatschappij de gelegenheid te geven den grond en bloc in openbare veiling meester te worden.

Eene hernieuwde schatting van den grond deed hem besluiten hiertoe te doen overgaan, onder voorbehoud van de toewijzing.

Toen de uitslag van deze openbare aanbieding, die op 7 Maart 1906 bij inschrijving plaats had, het bewijs leverde, dat de grond eene waarde zeer aanzienlijk ook boven de hoogste schatting vertegenwoordigt, heeft de Koninklijke Maatschappij zich onmiddellijk tot den ondergeteekende gewend met het verzoek haar alsnog tot den onderhandschen aankoop voor ten minste de in het openbaar uitgeloofde som (nl. f 76 104 met 5 pct. voor kosten) toe te laten.

Uit overweging dat bij het bedrijf der Koninklijke Maatschappij het nationaal belang van den scheepsbouw ten nauwste is betrokken en dat dit bedrijf een terrein voor het op stapel zetten en doen afloopen van steeds langere schepen op den duur niet zal kunnen missen, heeft de ondergeteekende vrijheid gevonden het verzoek der Maatschappij dadelijk in gunstige overweging te nemen, terwijl de daarop gevolgde vertoogen van het gemeentebestuur van Vlissingen, om in het belang dezer gemeente het verzoek in te willigen, hem hebben doen besluiten, onder voorbehoud van de vereischte hoogere goedkeuring, dienovereenkomstig te handelen.

Met de Koninklijke Maatschappij is daarop de overeenkomst gesloten, waarvan de akte in afschrift hierbij wordt aangetroffen, en waarbij haar het bewuste terrein voor f 76 500 met 5 pct. voor de kosten wordt overgedragen.

Eene situatie-teekening van het verkochte terrein, kadastraal bekend gemeente Vlissingen, sectie C, n°. 1388, is ter verdere toelichting bij deze Memorie gevoegd. (1)

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

(1) Deze teekening is ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

(193. 4.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek werd door sommige leden geklaagd over de soberheid van de toelichting van het wetsontwerp. De „ter verdere toelichting" overgelegde zoogenaamde situatieteekening van het verkochte terrein, waarop niet eenmaal de uitgangswegen zijn aangegeven, werd door hen voor dit doel geheel onvoldoende geacht. Bij deze laatste opmerking sloten zich verscheidene andere leden aan en vrij algemeen werd de wensch geuit, dat de Regeering alsnog een situatieteekening mocht overleggen, waaruit duidelijk zou blijken, hoe het verkochte terrein gelegen is ten opzichte van de overige bij de Koninklijke Maatschappij „De Schelde" in gebruik zijnde terreinen, van de spoorbaan en van de buitenhaven.

Voor eene juiste beoordeeling van de thans ter bekrachtiging aangeboden overeenkomst was het, naar het oordeel van een groot aantal leden, noodzakelijk, die overeenkomst te beschouwen in verband met de tusschen het Rijk en de vennootschap bestaande verhouding, met name in verband met het erfpachtscontract, oorspronkelijk goedgekeurd bij de wet van 8 September 1875 (*Staatsblad* n°. 151).

Deze leden herinnerden er aan, dat de maatschappij ingevolge het bepaalde bij art. 3 van dit contract, zooals het nader is gewijzigd in 1886 en goedgekeurd bij de wet van 29 Augustus 1886 (*Staatsblad* n°. 141), de bevoegdheid heeft, telkens na twee jaren de erfpacht te doen eindigen; de Staat is alsdan, krachtens art. 10, verplicht alle op het erfpachtsterrein gestelde gebouwen, getimmerten en vaste inrichtingen over te nemen tegen een prijs, welke door schatting zal worden bepaald.

Deze bepaling, zoo zeiden zij, zou van den Staat belangrijke financieele offers kunnen vergen. Vooral moet zij bezwarend worden geacht, omdat verzuimd is in het contract te vermelden, op welken grondslag de schatting zal plaats vinden; het behoefde toch wel geen betoog, dat het een zeer groot verschil maakt, of de schatting geschiedt naar den grondslag van de waarde, welke die getimmerten enz. hebben voor het bedrijf, dan wel naar den grondslag van de waarde, welke zij voor afbraak hebben. Zonder te willen treden in de overwegingen, welke bij het stellen der bepaling mogen hebben gegolden, meende men toch als vaststaande te mogen aannemen, dat voor het bestendigen daarvan geen aanleiding bestaat. Het zou daarom, meenden deze leden, voor de hand hebben gelegen, dat thans van de gelegenheid, dat de maatschappij een nieuw terrein van den Staat trachtte te verkrijgen, werd gebruik gemaakt om te komen tot eene herziening van het voor den Staat zoo bezwarende contract. Het had bevreemding gewekt, dat de Memorie van Toelichting van eenige poging in die richting geenerlei melding maakt en zelfs het geheele contract met stilzwijgen voorbijgaat. Eenige leden zouden gaarne zien, dat bij de Memorie van Antwoord een afschrift werd overgelegd van het contract, zooals het luidt na de daarin sedert 1875 aangebrachte wijzigingen.

De Regeering heeft evenwel, zoo werd verder gezegd, niet alleen niet weten te verkrijgen, dat het bestaande contract door een voor den Staat minder bezwarend werd vervangen, zij heeft zelfs door de nieuwe overeenkomst den Staat ten opzichte van de maatschappij in nog vrij wat ongunstiger toestand gebracht dan waarin hij reeds verkeerde. Zoolang toch het bedrijf van de maatschappij tot het erfpachtsterrein beperkt bleef, zou na het eindigen van de erfpacht en den overgang van de op het terrein aanwezige gebouwen enz. aan het Rijk, voortzetting van het bedrijf door het Rijk of door anderen mogelijk blijven. Hierin wordt echter wijziging gebracht, wanneer de maatschappij in de nabijheid van het erfpachtsterrein een voor de uitoefening van haar bedrijf geschikt terrein in eigendom verkrijgt, waarheen zij dat bedrijf geleidelijk kan overbrengen. De mogelijkheid ontstaat dan, dat de op het erfpachtsterrein aanwezige gebouwen enz. voor de uitoefening van het bedrijf langzamerhand waardeloos worden, zonder dat de zekerheid bestaat, dat bij de bovenbedoelde schatting met deze omstandigheid voldoende rekening zou worden gehouden.

Op grond van een en ander bestond bij verscheidene leden bezwaar tegen goedkeuring van den plaats gehad hebbenden onderhandschen verkoop, waarbij naar hunne meening het belang van den Staat niet voldoende in het oog is gehouden. Enkelen hadden onder alle omstandigheden bezwaar tegen den verkoop van zoo gunstig gelegen Rijksgrond en meenden, dat, met het oog op de waardevermeerdering in de toekomst, hier een contract van erfpacht geboden was. Anderen zouden gaarne nader zien uiteengezet, waarom niet hetzij het door de maatschappij begeerde gedeelte van het „Eiland", evenals geschied is met de overige terreinen, en bij voorkeur met deze in eenzelfde contract, aan haar in erfpacht zou kunnen worden gegeven, hetzij de verkoop van dat gedeelte gepaard zou kunnen gaan met zoodanige wijziging in het bestaande contract, dat de boven aangegeven bezwarende bepaling kwam te vervallen, hetzij eindelijk eene geheel nieuwe regeling zou kunnen worden tot stand gebracht, waarbij ook het thans bij de maatschappij krachtens erfpacht in gebruik zijnde terrein aan haar in vollen eigendom overging.

In verband met hetgeen in de Memorie van Toelichting is medegedeeld omtrent de aan den onderhandschen verkoop voorafgegane openbare veiling, werd nog gevraagd, of het thans boven en behalve de koopsom wegens kosten bedongen bedrag van 5 pct. dier som gelijkstaat met de kosten, welke zouden zijn veroorzaakt, indien na de veiling toewijzing aan den meestbiedende ware gevolgd. Verscheidene leden verklaarden overigens, weinig bewondering te kunnen gevoelen voor de gevolgde handelwijze, waarbij de openbare veiling feitelijk alleen gediend heeft om den bij onderhandschen verkoop te bedingen prijs te bepalen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 23sten Mei 1907.

LELY.
VAN KOL.
TAK.
VAN VUUREN.
HUBRECHT.

(194 1.)

BRIEF VAN DEN VOORZITTER.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Door de aanneming van art. 9*bis* van het wetsontwerp tot vaststelling van het IIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 mag de Kamer geacht worden in beginsel besloten te hebben tot de uitgave van een kort verslag harer handelingen. Nu bedoeld ontwerp tot wet is verheven, zal aan het besluit der Kamer uitvoering zijn te geven, en het komt den ondergeteekende met het oog op het slot van art. 8 van het Reglement van Orde voor, dat het op den weg van den Voorzitter ligt daartoe een voorstel te doen.

In 1886 stelde de Commissie uit de Kamer, aan wie was opgedragen voorstellen te doen aangaande de wenschelijkheid en uitvoerbaarheid van een kort verslag van de handelingen der Kamer, voor „een kort verslag van hare zittingen te doen vervaardigen; eene commissie te doen benoemen van vijf leden, die de ambtenaren, met het verslag belast, zal benoemen en voor de uitgave van dat verslag de noodige maatregelen zal treffen, de Huishoudelijke Commissie uit te noodigen om zich met deze Commissie te willen beraden omtrent de veranderingen, die de inrichting van de zaal der Kamer zal moeten ondergaan en de Regeering uit te noodigen de voor deze zaak benoodigde gelden op de begrooting te willen brengen." Dit voorstel kwam door de ontbinding van 1887 te vervallen. Het werd in 1888 door eenige leden der Kamer weder ingediend, maar met 46 tegen 39 stemmen verworpen.

De ondergeteekende heeft overwogen, of hij thans een gelijkluidend voorstel aan de Kamer zou doen. Het komt hem evenwel voor, dat in verschillende opzichten wijziging gewenscht is. In de eerste plaats kunnen na de aanneming van art. 9 *bis* de aanhef en het slot van het voorstel vervallen. In de tweede plaats onderstelt de ondergeteekende, dat de Kamer bezwaar zal hebben de organisatie van het analytisch verslag in haar geheel aan eene commissie over te laten, gelijk afgeleid zou kunnen worden uit de opdracht om ter zake „de noodige maatregelen te treffen". In de derde plaats meent de ondergeteekende, dat, ofschoon het wenschelijk kan zijn ten deze den regel, welke geldt voor de benoeming van de stenografen, te volgen en de benoeming der redacteurs van het kort verslag niet door de Kamer, maar door de commissie, welke met het toezicht op de uitgave van dat verslag zal zijn belast, te doen geschieden, de benoeming zelve in elk geval eerst kan geschieden, wanneer omtrent de organisatie beslist zal zijn, zoodat het beter schijnt daarvan thans nog geen melding te maken. In de vierde plaats meent de ondergeteekende, dat overleg tusschen de te benoemen commissie en de Huishoudelijke Commissie, niet enkel noodig is ten aanzien van de plaatsing van de ambtenaren, met het opmaken van het verslag belast, *in* de vergaderzaal, maar ook ten aanzien van de localiteit welke *buiten* de vergaderzaal in het gebouw der Kamer te hunner beschikking zal zijn te stellen.

In verband met een en ander stelt de ondergeteekende aan de Kamer voor te besluiten, dat eene commissie van vijf leden zal worden benoemd, met opdracht de noodige voorstellen te doen voor de uitgave van een kort verslag van de handelingen der Kamer, en voorts de Commissie voor de Huishoudelijke Aangelegenheden uit te noodigen zich met die commissie te beraden omtrent de plaatsen, waar de ambtenaren, met het opmaken van het verslag belast, in het gebouw der Kamer hunne werkzaamheden zullen vervullen.

De Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal,
J. RÖELL.

(195 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet betreffende het opsporen van delfstoffen van Staatswege.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 8 Februari 1907.

WILHELMINA.

(195. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is nadere bepalingen vast te stellen betreffende het opsporen van delfstoffen van Staatswege;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Het opsporen van delfstoffen in geheel Nederland geschiedt van Staatswege.

Artikel 2.

Het is aan anderen dan den Staat niet geoorloofd delfstoffen op te sporen, tenzij daartoe vergunning van onzen Minister met de uitvoering van deze wet belast, is verkregen, welke vergunning evenwel niet zal mogen worden verleend voor het opsporen van steenkool en zouten.

Artikel 3.

Het verbod in het vorig artikel vervat is niet van toepassing op nadere opsporingen van zoodanige delfstoffen en in zoodanige terreinen, waarvoor krachtens de wet van 21 April 1810 (*Bulletin des Lois* n°. 285) vóór 1 December 1906 concessie is verleend of aangevraagd.

Artikel 4.

De wet van 24 Juli 1903 (*Staatsblad* n°. 230) is ingetrokken.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

(195. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De wet van 24 Juli 1903 (*Staatsblad* n°. 230) betreffende het opsporen van delfstoffen van Staatswege heeft er zich toe bepaald een zeker gedeelte van Nederland voor een tijdperk van zes jaren voor exploratie vanwege den Staat te reserveeren.

Het komt den ondergeteekende voor, dat het beginsel, hetwelk aan die wet ten grondslag ligt, nl. het van Staatswege onderzoeken, of de Nederlandsche bodem delfstoffen bevat, door bovengenoemde beperkingen niet ten volle tot zijn recht is gekomen.

Het trekken van grenzen, waarbinnen delfstoffen kunnen worden aangetroffen, heeft altijd iets willekeurigs. De kans blijft steeds bestaan, dat juist buiten die grenzen de delfstoffen worden gevonden, waarvan exploratie, uitsluitend door den Staat, gewenscht werd geacht.

Mocht dit geschieden, dan zou het bewijs geleverd zijn, dat de door de wet getrokken grenzen niet juist zijn geweest en zou het doel, met het exploratie-verbod beoogd, niet bereikt worden.

Het exploratie-verbod dient mitsdien te worden uitgebreid tot geheel Nederland.

Hieruit mag niet de gevolgtrekking worden gemaakt, dat de mogelijkheid wordt aangenomen overal in Nederland delfstoffen aan te treffen. Er zullen wel verscheidene streken zijn, die geenszins voor mijnbouwkundig onderzoek in aanmerking komen. Door het verbod van exploratie ook over zulke streken uit te strekken wordt echter niemand geschaad.

Zuid-Limburg wordt evenmin aan de werking van dit wetsontwerp onttrokken.

Het moge waar zijn, dat het bekken van Zuid-Limburg grootendeels, hetzij voor exploitatie van Staatswege is gereserveerd, hetzij aan particulieren in concessie is gegeven of door particulieren in concessie is gevraagd, toch zijn er ook thans nog in dat gedeelte van ons land niet geëxploreerde streken. Op deze streken behoort dit wetsontwerp evenzeer van toepassing te zijn.

In een wetsontwerp als het onderhavige behoort evenmin, gelijk hierboven werd aangestipt, een termijn van sluiting voor exploratie door particulieren te worden gesteld.

Zulk een termijn zou alleen dan reden van bestaan kunnen hebben, indien als vaststaand mocht worden aangenomen, dat binnen een bepaalden tijd en voor een bepaald bedrag het onderzoek kan worden voltooid.

Het voortzetten van het onderzoek zal echter worden beheerscht door de te verkrijgen resultaten; daarom is het stellen van eenigen termijn af te keuren.

Dit wetsontwerp heeft dus geen verdere strekking, dan het opsporen van steenkool en zouten uitsluitend voor den Staat te reserveeren.

Ten aanzien van het in dit ontwerp belichaamde beginsel van mijnpolitiek, dient een beslissing te worden genomen, afgescheiden van de vraag, welk bedrag voor de opsporing van Staatswege moet worden besteed.

Dat het voor den Rijksopsporingsdienst bij de behandeling der begrooting van Hoofdstuk IX voor 1904 in beginsel gevoteerde crediet van f 400 000, waarvan de laatste termijn ad f 100 000 op het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 voorkomt, resultaten heeft opgeleverd, is bekend.

Uitteraard zullen geene nieuwe gelden worden aangevraagd zonder dat tevens wordt uiteengezet, welke kansen op goede resultaten aanwezig geacht worden en over welke streken het onderzoek zich met de meeste kans op succes zal uitstrekken

Wat den inhoud van het wetsontwerp betreft, zij het volgende aangeteekend.

Gelijk uit artikel 4 blijkt is het noodig voorgekomen, om,

alhoewel het ontwerp slechts is te beschouwen als eene uitbreiding der Opsporingswet van 1903, nochtans die wet in te trekken. De reden is, dat het niet wel mogelijk bleek in de oude wet de noodige wijzigingen aan te brengen.

Ter aansluiting aan het boven betoogde zij nopens de artikelen van het ontwerp het volgende opgemerkt.

Art. 2. Evenals in artikel 2 der Rijksopsporingswet geschiedde, dient ook thans het exploreeren door particulieren niet meer te worden beperkt dan bepaald noodig is. Mitsdien blijft aan particulieren, na verkregen vergunning, de mogelijkheid geopend om delfstoffen — mits niet eenige, uitdrukkelijk in artikel 2 vermeld — op te sporen.

De van particuliere exploratie uitgesloten delfstoffen zijn *steenkool* en *zouten* (dus zoowel steen- en kalizouten als alle andere zouten).

Door de wet van 1903 is eveneens een absoluut verbod uitgesproken over het exploreeren door particulieren van bruinkool.

Dit verbod wordt thans niet gehandhaafd, omdat er geen bezwaar bestaat het opsporen van bruinkool, waarvoor geene boringen van eenigszins belangrijke diepte vereischt worden, door particulieren mogelijk te doen blijven.

Art. 3. Nu, gelijk boven is betoogd, ook Zuid-Limburg in het wetsontwerp wordt opgenomen, dient aan de houders van mijnconcessiën en aanvragers van concessie de gelegenheid te worden gelaten, nadere opsporingen te doen van zoodanige delfstoffen en in zoodanige terreinen, waarover de concessie of de concessie-aanvrage zich uitstrekt.

Opneming van eene regeling als vervat in art. 3 der wet van 24 Juli 1903 (*Staatsblad* n°. 230) is niet noodig, aangezien vóórdat de voornemens der Regeering ten aanzien van de uitbreiding der Rijksopsporingswet zijn bekend geworden, geene opsporingen naar steenkool en zouten zijn aangevangen.

Evenmin wordt de noodzakelijkheid gevoeld om art. 4 der wet van 1903 te handhaven.

Immers het is niet denkbaar, dat iemand gaat boren naar delfstoffen, waar de mogelijkheid is uitgesloten, dat hij van dien arbeid vruchten kan plukken.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(195. 4.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen.

Algemeene beschouwingen.

Verscheidene leden konden zich met het wetsontwerp niet vereenigen. Uitgaande van de meening, dat het voorgesteld verbod van exploratie door particulieren geen zin heeft, tenzij het moet strekken om de exploitatie van delfstoffen, althans van steenkool en zouten, uitsluitend door den Staat te doen geschieden, betoogden zij, dat eene zoo groote uitbreiding van de Staatsexploitatie van mijnen niet gewenscht is. Men wees op het aleatoir karakter van de mijnindustrie en op de omstandigheid, dat exploitatie van Staatswege duurder pleegt te zijn dan die, door particulieren ondernomen, terwijl voor den aanleg van talrijke mijnen honderden millioenen noodig zullen zijn. Men beriep zich ook op de ongunstige ervaring, welke in Duitschland bij de Staatsexploitatie van mijnen zou zijn opgedaan en op het feit, dat voor Belgisch Limburg aan het stelsel van exploitatie door particulieren de voorkeur wordt gegeven. Bovendien voerde men aan, dat, indien alle exploitatie van steenkool en zouten van den Staat moet uitgaan, die exploitatie niet spoedig zal plaats hebben. Op het Staatsmijnveld in Limburg is na zes jaren de eerste Staatsmijn nog niet in volle werking; voor de tweede mijn is nog geen spade in den grond gestoken. Op dat veld zullen, naar men meende, minstens 12 mijnen gebouwd moeten worden en het zou zeker nog wel zestig jaren duren, voordat die mijnen in werking zijn. Wil men de exploitatie van alle steenkoolmijnen, welke kunnen gevonden worden, voor den Staat reserveeren, dan zal het zonder twijfel nog eeuwen duren, voordat de vruchten van de gevonden rijkdommen geplukt kunnen worden. Spoedige exploitatie van steenkolenmijnen achtte men intusschen wenschelijk, omdat deze industrie gepaard pleegt te gaan met de oprichting van andere industrieele ondernemingen en met den aanleg van spoorwegen, zoodat de exploitatie van zulke mijnen werk zal kunnen verschaffen aan de duizenden arbeiders, die zich thans naar het buitenland moeten begeven om hun brood te verdienen. Voorts werd aangevoerd, dat de Staat, bij aanneming van het wetsontwerp, de exploratie in het geheele land met kracht zou moeten aanvatten, wil hem niet het verwijt treffen, dat hij de belangen der nijverheid schromelijk verwaarloost, maar men merkte op, dat tot dusverre de exploratie van Staatswege niet op zoo krachtige wijze is geschied, als mogelijk ware geweest. Ook kwamen sommigen op tegen de verregaande beperking van eigendomsrecht, welke in het voorgestelde verbod van exploratie ten aanzien van eigenaars van den grond gelegen is. Deze beperking werd ook hierom bedenkelijk geacht, omdat exploratie door den Staat allicht duurder zal zijn dan exploratie door particulieren. Hierbij komt, dat de Staat alleen dan zal exploreeren, wanneer goede kansen op het vinden van delfstoffen bestaan. Van particulieren kan echter verwacht worden, dat zij ook wel eens gewaagde opsporingen zullen ondernemen en op die wijze kunnen groote rijkdommen ontdekt worden, die anders niet zullen worden gevonden. Er was dus, meende men, eer reden om exploratie door particulieren, desnoods door het verleenen van premiën, aan te moedigen dan om die te verbieden. Eindelijk meende men, dat, al wil de Staat de exploitatie in eigen hand houden, er geene reden is om aan particulieren te verbieden naar delfstoffen te zoeken.

Vele andere leden konden deze bezwaren niet deelen. In de eerste plaats merkte men op, dat door dit wetsontwerp geene beslissing genomen wordt over de vraag, in hoeverre delfstoffen door den Staat zullen worden geëxploiteerd. De Staat zal ook na aanneming van dit voorstel bevoegd zijn voor de ontginning van door hem gevonden delfstoffen concessie te verleenen en hij kan dan bij het verleenen van zoodanige concessie vergoeding bedingen voor de gemaakte kosten van exploratie.

In de tweede plaats werd aangevoerd, dat de exploratie naar delfstoffen in éene hand behoort te zijn, wil zij op methodische wijze en met vermijding van onnoodige uitgaven geschieden. Voorts kan de Staatsexploratie ook dienstbaar gemaakt worden aan een goed geologisch onderzoek en aan een onderzoek naar de gesteldheid en de beweging van het grondwater, hetgeen voor den landbouw en de watervoorziening resultaten van groote waarde kan opleveren. Bovendien zal de Staat beter kunnen beoordeelen, of Staatsexploitatie van gronden en delfstoffen wenschelijk is, wanneer de exploratie van zijnentwege is geschied dan wanneer deze door een ander is verricht. Ook is in aanmerking te nemen, dat exploitatie van mijnen door particulieren kan leiden tot het brengen van deze industrie in handen van buitenlandsche kapitalisten en ondernemers en dat, wanneer de Staat de exploitatie in handen heeft, het gemakkelijker zal zijn toevloed van arbeiders, die uit hun land zijn uitgeweken en die de mijnstreken onveilig maken, te weren, terwijl ook te verwachten is dat de Staat beter dan particulieren zal zorgen voor behoorlijke regeling der arbeidsvoorwaarden en voor behoorlijke behandeling der arbeiders.

Dat in het verbod van exploratie door particulieren eene ongerechtvaardigde aantasting van het recht van de eigenaars van den grond zou zijn gelegen, werd dezerzijds ontkend. Men merkte op, dat in de practijk de werking van het eigendomsrecht zich vrijwel bepaald heeft tot het trekken van vruchten uit de oppervlakte en dat de grondeigenaars tot dusver van hunne bevoegdheid om naar delfstoffen te zoeken al zeer weinig gebruik hebben gemaakt. Men zag ook niet in, waarom de grondeigenaar voordeel zal moeten trekken uit het vinden van waardevolle stoffen onder zijne gronden en achtte het billijker dat de gemeenschap de vruchten plukke van rijkdommen, waarmede met het koopen van den grond geene rekening is gehouden.

Eindelijk voerde men aan, dat, aangezien de in de wet van 1903 opgenomen strafbepaling in dit ontwerp niet is overgenomen, ieder particulier na aanneming van het ontwerp zal kunnen exploreeren zonder voor bestraffing te behoeven te vreezen. Ook geeft het ontwerp geen voldoende macht aan de Overheid tot het nemen van dwangmaatregelen tegen hem, die in strijd met het wettelijke verbod exploreert. De eigenlijke bedoeling van het ontwerp schijnt dan ook niet zoozeer te zijn exploratie door particulieren te verbieden, maar te beslissen, dat particulieren aan zoodanige exploratie niet meer kunnen ontleenen de rechten, die art. 16 der wet van 1810 aan vinders van delfstoffen toekent. Intusschen achtten verscheidene leden het wenschelijk die bedoeling duidelijker uit te drukken. Zij gaven den Minister ernstig in overweging het wetsontwerp te wijzigen en daarin enkel te bepalen, dat het vinden van delfstoffen, voor zoover het niet het gevolg is van het verleenen van eene vergunning tot opsporing, voortaan geen aanspraak op concessie of vergoeding zal verschaffen, waardoor tevens voor twijfel omtrent de vraag, of op grond van het verbod dwangmaatregelen genomen kunnen worden, geen grond meer zou bestaan. Bij de behandeling der wet van 1903 heeft de Regeering verklaard dergelijke destijds ook door den Mijnraad aanbevolen bepaling onvoldoende te achten, op grond van de mogelijkheid, dat personen, die over kennis en kapitaal hebben te beschikken, zich daarvoor niet zouden laten afschrikken van het ondernemen van boringen, omdat zij zich bewust zijn aan het Staatsgezag, indien dit tot het geven van concessiën mocht besluiten, de meeste waarborgen voor eene krachtige uitvoering daarvan te kunnen aanbieden. Men achtte deze redeneering gezocht en meende, dat, mocht in het gestelde geval de Staat tot het verleenen van concessie overgaan, er geen bezwaar zou bestaan tegen het geven van voorkeur aan hen die exploreerden. Uit de Memorie van Toelichting van het thans ingediende wetsontwerp blijkt ook, dat de tegenwoordige Minister ten aanzien van dit punt het gevoelen zijns ambtsvoorgangers niet deelt. Het vervallen der strafbepaling wordt daar toch gemotiveerd met het argument, dat het niet denkbaar is, dat iemand gaat boren naar delfstoffen, waar de mogelijkheid is uitgesloten, dat hij van dien arbeid vruchten kan plukken.

Sommige leden konden zich met de hoofdstrekking van het wetsontwerp vereenigen, maar hadden bezwaar tegen het vergen van eene vergunning voor opsporingen van andere delfstoffen dan steenkool en zouten. Met tal van voorbeelden werd aangetoond, dat dikwijls opsporingen worden gedaan in het belang

van de bebouwing van den bovengrond. Men wees bepaaldelijk op het graven naar ijzeroer, derrie, klei voor tichelwerken, keien. de bevoegdheid van den grondeigenaar tot het doen van dergelijke opsporingen behoort, naar de meening van deze leden, niet van eene vergunning afhankelijk gesteld te worden en het ware huns inziens voldoende voor diepboringen naar steenkolen en zouten het verkrijgen van eene vergunning te eischen. Gaat men verder, dan zal het noodig zijn zeer moeilijke onderscheidingen te maken tusschen geoorloofde en niet-geoorloofde opsporingen, wil men niet aanleiding geven tot ernstige belemmering van meer dan één bedrijf.

Naar aanleiding hiervan werd door anderen opgemerkt, dat aan dit bezwaar kan worden te gemoet gekomen door opneming eener omschrijving van hetgeen naar deze wet onder delfstoffen zal zijn te verstaan.

Gevraagd werd, of er gegronde verwachting bestaat voor het vinden van andere delfstoffen dan steenkool, bruinkool en zouten.

Artikel 2.

Eenige leden konden zich niet vereenigen met het voorstel om het geven van vergunningen voor opsporingen naar bruinkool vrij te laten. In de omstandigheid, dat bruinkool gemakkelijk gevonden kan worden, zagen zij geen voldoenden grond voor deze vrijlating. Voorts voerden zij aan, dat de grens tusschen bruinkool en steenkool vaak moeilijk is te trekken en dat de kans op het opsporen van bruinkool langs de oostelijke grenzen des lands niet gering is, terwijl het vinden van deze delfstof blijkens de in Duitschland en Oostenrijk opgedane ervaring groote winsten kan afwerpen.

Andere leden juichten daarentegen bedoeld voorstel toe.

Het is duidelijk, dat na de inwerkingtreding van de voorgestelde bepalingen niemand rechten kan ontleenen aan opsporingen, waarvoor hij geene vergunning verkreeg, maar naar het oordeel van verscheidene leden voorziet het wetsontwerp niet in het geval dat iemand, bij opsporingen, waarvoor hem vergunning is verleend, andere dan in de vergunning genoemde delfstoffen vindt. Men zag niet in, hoe op grond van art. 2 aan dergelijken vinder de aanspraken ontzegd zouden kunnen worden, die art. 16 der Mijnwet van 1810 aan den vinder toekent, en meende, dat wijziging van het artikel noodig is ten einde hierin te voorzien.

Artikel 3.

Dit artikel zegt, dat het verbod van art. 2 niet van toepassing is op nadere opsporingen van zoodanige delfstoffen en in zoodanige terreinen, waarvoor vóór 1 December 1906 concessie is verleend of aangevraagd. Men leidde hieruit af, dat het de bedoeling der Regeering is het verbod van art. 2 toepasselijk te doen zijn op opsporingen, welke geschied zijn zonder aanvrage om concessie of na 1 December 1906. Indien dit zoo is, dan meende men echter, dat dit doel niet zal worden bereikt. Eene wet verbindt toch, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel bepaald wordt, alleen voor het toekomende, en de bepaling, in art. 3 opgenomen, zal dus niet beletten, dat zij, die vóór de inwerkingtreding dezer wet op eene wijze, welke niet met de bestaande wettelijke regeling strijdt, delfstoffen vinden, aanspraak zullen kunnen maken op de rechten, welke art. 16 der Mijnwet van 1810 aan vinders verzekert. Bovendien achtten sommige leden het niet billijk aan personen, die vóór de inwerkingtreding der nieuwe bepalingen op wettige wijze opsporingen hebben begonnen, de voordeelen te ontzeggen, welke de bestaande wet hun toekent. Dat de Regeering dit wetsontwerp heeft ingediend, kan geen voldoenden grond opleveren om ontzegging dier voordeelen te rechtvaardigen, terwijl bovendien de ingezetenen wel geacht worden de wetten te kennen, maar niet verplicht zijn kennis te nemen van de voorstellen, welke de Regeering indient. Men vestigde op dit punt de bijzondere aandacht des Ministers, aangezien men vernomen had, dat er personen zijn, die in den laatsten tijd boringen hebben verricht in de verwachting de voordeelen te zullen genieten, welke hun naar de bestaande wet toekomen.

Aldus vastgesteld den 30sten Mei 1907.

REGOUT.
VAN KOL.
NOLENS.
RUYS DE BEERENBROUCK.
BOS.

(195. 5.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 11 Juni 1907.)

Naar aanleiding van de door verscheidene leden in de algemeene beschouwingen van het Voorloopig Verslag tegen het wetsontwerp ingebrachte bezwaren heeft de ondergeteekende de eer het volgende op te merken.

Uitgangspunt der bestrijding was de meening, dat verbod van exploratie door particulieren geen zin heeft, tenzij het moet strekken om de exploitatie van delfstoffen, althans van steenkool en zouten, uitsluitend door den Staat te doen geschieden; en die meening juist achtend werd dan verder betoogd, dat eene zoo groote uitbreiding van de Staatsexploitatie van mijnen niet gewenscht is.

Deze meening nu is beslist onjuist. Omtrent de exploitatie van de door den Rijksopsporingsdienst ontdekte of eventueel nog te ontdekken velden wordt, gelijk door vele andere leden te recht werd betoogd, door dit wetsontwerp geene beslissing genomen.

Te zijner tijd zal zijn te beslissen op welke wijze de exploitatie zal zijn ter hand te nemen. Dit wetsontwerp bindt te dien aanzien tot niets en spreekt in geenen deele voorkeur uit voor een bepaald systeem van exploitatie.

Al mocht het in de bedoeling liggen te zijner tijd de exploitatie, ook van steenkolen en zouten, uitsluitend door particulieren te doen geschieden, ook dan zou, naar het oordeel van den ondergeteekende, de totstandkoming van dit wetsontwerp uitermate wenschelijk zijn.

Immers de exploratie dient — het werd in de Memorie van Toelichting op de Opsporingswet van 1903 in den breede betoogd — methodisch en naar een vast wetenschappelijk plan te geschieden. Bovendien behoort de exploratie in één hand te zijn, opdat van de daaraan bestede gelden het grootst mogelijk nuttig effect wordt getrokken. Staat dit vast, dan dient de vrijheid van exploreeren te vervallen. Het stelsel van de Mijnwet van 1810, hetwelk eenerzijds vrijheid geeft om te exploreeren, maar aan den anderen kant den geslaagden explorateur geen zekerheid geeft de vruchten van zijn arbeid te plukken, acht de ondergeteekende verkeerd.

Daarom is het zaak dit stelsel, waarvan bij de wet van 1903 voor een bepaalden tijd voor een gedeelte van Nederland werd afgeweken, voor geheel Nederland buiten werking te stellen. Is dit eenmaal geschied, dan ligt het in de bedoeling door eene nieuwe Mijnwet te regelen, op welke wijze de geëxploreerde delfstoffen het best in het algemeen belang ontgonnen worden.

Alleen dan zou eene wet, waarbij aan den Staat het uitsluitend recht van exploratie wordt voorbehouden, geen zin hebben, zonder voorbehoud tevens van het uitsluitend recht tot exploitatie, indien men van oordeel is, dat de Staat met exploratie geen ander doel heeft dan de particuliere explorateur. Deze laatste, die alleen exploreert in de verwachting eene concessie deelachtig te worden, hecht aan het exploreeren op zich zelf geen waarde.

Het beste bewijs hiervoor is wel dat onder vigeur van de wet van 1810 voor de exploratie van ons land, Zuid-Limburg uitgesloten, door particulieren bijkans niets is verricht.

Aan bovenstaande bestreden zienswijze nopens de strekking van het ontwerp worden eenige beschouwingen vastgeknoopt in zake Staatsexploitatie van mijnen in het algemeen.

Alhoewel eene algemeene bespreking van het voor en tegen van Staatsexploitatie hier minder op hare plaats zou zijn, meent de ondergeteekende toch de opmerking niet achterwege te mogen houden, dat hem niets bekend is van ongunstige ervaring, welke in Duitschland met Staatsmijnexploitatie zou zijn opgedaan. In Pruissen althans wordt het Staatsmijnbedrijf, hetwelk niet onbelangrijke baten voor de schatkist afwerpt, bij voortduring uitgebreid. Dat in het sinds de laatste jaren in Noord-België ontdekte kolengebied aan hen, die de boringen verricht hebben, concessie is verleend moge waar zijn, ook in België schijnt inmiddels in de bestrijding van Staatsmijnexploitatie eene kentering te zijn gekomen. Althans in het thans bij den Senaat in België aanhangige ontwerp tot wijziging der Mijnwet worden verschillende in de Kempen gelegen terreinen voor Staatsmijnexploitatie gereserveerd.

Dat de Staatsmijnontginning in Limburg niet spoedig gaat, kan alleen dan worden toegegeven, indien men van oordeel is dat het geheele voor den Staat gereserveerde veld onverwijld in exploitatie had moeten worden gebracht. Dit is echter stellig niet de bedoeling van den wetgever in 1901 geweest. Bij de behandeling der wet van 1901 werd op een achtereenvolgens en geleidelijk in ontginning brengen de nadruk gelegd. Men bedenke voorts, dat de aanleg van eene moderne kolenmijn een moeilijk, veel omvattend werk is en dat aan het beginnen met den aanleg uitgebreide voorbereidende werkzaamheden dienen vooraf te gaan. Na de totstandkoming van de wet van 1901 zijn op de Staatsbegrooting van 1902 de eerste gelden voor den Staatsmijndienst beschikbaar gesteld; met 1 Mei 1902 werd de directeur-generaal benoemd en in den aanvang van 1903 de eerste spade voor de Staatsmijn Wilhelmina in den grond gestoken. In Maart van dit jaar werd met den afzet van steenkolen begonnen.

De voortgang van de eerste Staatsmijn mag mitsdien alleszins bevredigend heeten. Met den aanleg van Staatsmijn Emma kan uitteraard niet worden begonnen, voordat de noodige terreinen zijn verkregen. (Het betreffend onteigenings-wetsontwerp Kamerstukken 1906/1907 n°. **175** is bij de Kamer aanhangig.)

Dat de Staat de exploratie met kracht aanvat moge blijken uit de daarvoor voor 1907 bij suppletoire begrooting aangevraagde gelden (wetsontwerp n°. **220** Zitting 1906—1907).

In den aanvang van den Rijksopsporingsdienst zijn wel is waar teleurstellingen ondervonden, maar voor teleurstellingen is noch Staat noch particuliere exploratie gevrijwaard. Thans heeft men, gelijk bekend, in de Peel vasten voet gekregen en kan met kracht worden voortgegaan.

De bewering van sommige leden, dat verregaande beperking van het eigendomsrecht in het exploratieverbod is gelegen, vond bij vele andere leden afdoende bestrijding.

In het bijzonder zij er nog de aandacht op gevestigd, dat exploratie op kolen en zout bijkans uitsluitend geschiedt door het groot-kapitaal en niet door den grondeigenaar qua talis.

Het verband, dat gelegd wordt tusschen het bedenkelijke van eigendomsbeperking en vermeende duurdere exploratie door den Staat dan door particulieren, kan niet worden ingezien. Dat intusschen exploratie door den Staat duurder zou zijn dan door particulieren bestrijdt de ondergeteekende. Gelijk boven bereids betoogd, zal juist indien de exploratie in één hand is, het verrichten van onnoodige boringen het beste vermeden wordt.

Van den Staat mag in de eerste plaats worden verwacht, dat hij boringen, die voor de kennis van den delfstoffelijken rijkdom van ons land van belang zijn, niet achterwege laat, ook al is de kans op het vinden van delfstoffen minder groot.

Verder zal de Staat veel eerder eene boring, die de gezochte delfstof heeft aangetroffen, voortzetten, dan de explorateur, die slechts een concessie wenscht te bekomen, en juist dit voortzetten van de boring is voor de kennis van den delfstoffenrijkdom van uitermate gewicht. Bij systematisch onderzoek dient mogelijkheid van concurrentie te zijn uitgesloten.

De practijk in den vreemde bewijst dit, zooals moge blijken uit den toestand in Pruissen, waar, toen de vrijheid van exploreeren aldaar nog bestond, de particuliere boormaatschappijen in onderling overleg opsporingsgebieden afbakenden.

De vroeger in Zuid-Limburg verrichte zoogenaamde „Concurrenzbohringen" zijn een voorbeeld van de wijze waarop niet dient geboord te worden.

Zonder twijfel zou men thans veel beter den rijkdom aan delfstoffen van dit gedeelte van ons land kennen, indien dieper en zorgvuldiger geboord was.

Het feit, dat de in de wet van 1903 opgenomen strafbepaling in dit ontwerp niet is overgenomen, gaf verscheidenen leden aanleiding voor te stellen het wetsontwerp in dier voege te wijzigen, dat daarin uitsluitend wordt bepaald, dat het vinden van delfstoffen, voor zoover het niet het gevolg is van het verleenen van eene vergunning tot opsporing, voortaan geen aanspraak op concessie of vergoeding zal verschaffen.

Alhoewel de ondergeteekende toegeeft, dat ook bij wijziging van het ontwerp in den boven aangegeven zin het doel, met het ontwerp beoogd, tot zijn recht zou komen, blijft hij aan de redactie van het ontwerp de voorkeur geven en dit wel op de volgende gronden.

Zoowel de redactie van het ontwerp als de in het Voorloopig Verslag voorgestelde hebben ten doel aan den Staat voor het boren naar zout en kolen een monopolie te geven, het boren naar andere delfstoffen van eene vergunning van overheidswege afhankelijk te stellen.

Om dit uit te drukken wil het beter voorkomen het opsporen of wel het opsporen zonder vergunning reeds terstond als iets ongeoorloofds te bestempelen, dan zich hierover niet uit te spreken en zich te bepalen tot de vermelding, dat aan den boorarbeid de vruchten ontnomen worden.

Gaat het bovendien wel aan, veroorlooft ondergeteekende zich te vragen, bij de in het Voorloopig Verslag aanbevolen wijziging aan den opsporende, die succes heeft, de werkelijk door hem gemaakte onkosten te onthouden, hetgeen toch blijkbaar de bedoeling der voorgestelde bepaling is?

Wil men een exploratieverbod, dan bestaat er ook geen enkel bezwaar dit in de wet op te nemen. Met de redenen in 1903 door den Minister DE MAREZ OYENS voor de toen gekozen redactie aangevoerd kan de ondergeteekende zich alleszins vereenigen. Ook hij wenscht eene bepaling, welke het opsporen belet. Niet noodzakelijk echter wordt het geacht aan het niet geoorloofd zijn van het opsporen eene strafrechtelijke sanctie te verbinden. Voldoende immers is het, indien het opsporen tot eene ongeoorloofde daad wordt verklaard.

Zulk eene onrechtmatige handeling kan uitteraard nimmer aanleiding zijn om daaraan eenig recht te ontleenen; niet noodzakelijk is het echter aan zulk eene handeling ook nog de mogelijkheid van bestraffing te verbinden.

Het verschil van meening tusschen den toenmaligen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid en den ondergeteekende bestaat alleen hierin, dat evengenoemde Minister eene strafbepaling bovendien noodig achtte, terwijl de ondergeteekende van oordeel is, dat zulk eene bepaling zonder eenig bezwaar achterwege kan blijven.

Voor het ongerief, hetwelk er voor den grondeigenaar, naar het oordeel van sommige leden, in zal zijn gelegen, indien hij voor het graven naar ijzeroer en dergelijke delfstoffen eene vergunning noodig heeft, behoeft niet gevreesd te worden.

Alleen dan zal eene vergunning noodig zijn, indien hij, die naar delfstoffen zoekt, het voornemen heeft bij gunstig resultaat daaraan eene mijnontginning te verbinden. Dan echter is het zaak, dat de Staat, aan wien het onderzoek van den Nederlandschen bodem is opgedragen, in staat is van de met de opsporing verkregen resultaten kennis te nemen.

Wat onder delfstoffen is te verstaan, vindt in de artt. 1 tot en met 4 der wet van 1810 voldoende aanduiding.

Naar aanleiding van de vraag of er gegronde verwachting bestaat voor het vinden van andere delfstoffen dan steenkool, bruinkool en zouten zij medegedeeld, dat de tot dusver door den Rijksopsporingsdienst verrichte onderzoekingen hieromtrent nog geen uitsluitsel geven.

Art. 2. Dat door dit wetsontwerp de mogelijkheid blijft bestaan, dat door particulieren bruinkool wordt opgespoord, blijft ondergeteekende, ook na de door eenige leden geopperde bedenkingen, juist achten.

Het ontbreken van een absoluut verbod voor particulieren houdt verband met de omstandigheid, dat bruinkool hier te lande in ontginbare hoeveelheid uitsluitend dicht onder de oppervlakte wordt aangetroffen en voor het opsporen derhalve geen diepboringen behoeven plaats te hebben.

De redenen, welke er toe leidden het opsporen van steenkool en zouten, hetwelk steeds door middel van diepboringen dient plaats te hebben, in de hand van den Staat te houden, gelden dus niet voor de bruinkoolexploratie.

Aangezien na de totstandkoming van dit wetsontwerp het opsporen van andere delfstoffen toch nooit mag geschieden dan na verkregen vergunning van Staatswege, kunnen aan die vergunning al zulke voorwaarden worden verbonden, welke met het oog op de Staatsexploratie noodig worden geacht. Een der voorwaarden zal zeer zeker zijn, dat indien zouten of steenkool mochten worden aangeboord, alle gegevens daaromtrent ter beschikking van den Staat komen.

Art. 3. Gelijk uit de redactie van art. 3 duidelijk blijkt, is het de bedoeling aan hen, die vóórdat de voornemens ten aanzien van de uitbreiding der Rijksopsporingswet zijn bekend geworden, hetzij houders, hetzij aanvragers van mijnconcessie waren, de vrijheid te laten nadere opsporingen te doen in de geconcedeerde of aangevraagde terreinen.

De termijn van 1 December 1906 werd gekozen, omdat daarna geen aanvragen om concessie voor steenkool of zouten zijn ingekomen.

In de Memorie van Toelichting werd tevens medegedeeld waarom het niet noodig was in dit wetsontwerp eene regeling op te nemen als vervat in art. 3 der Opsporingswet van 1903. Dit artikel 3 had ten doel, gelijk in de Memorie van Toelichting op de wet van 1903 werd medegedeeld, hen, die, voordat de voornemens der Regeering bekend waren geworden, met mijnbouwkundige onderzoekingen waren aangevangen, in staat te stellen die onderzoekingen niet te onderbreken. Terwijl het ontwerp van 1903 bij Koninklijke boodschap van 13 Januari 1903 werd ingediend, was in dat ontwerp 1 Januari 1903 als eindtermijn genoemd.

In dit ontwerp behoefde zulk eene regeling niet te worden overgenomen, omdat vóórdat de voornemens der Regeering zijn bekend geworden geen opsporingen naar steenkool of zouten zijn geschied.

De regeling van art. 3 van dit ontwerp bevat dus alleen eene regeling, door de billijkheid gevorderd tegenover hen, die op een bepaald mijnveld reeds vóór de indiening van het ontwerp rechten of aanspraken hadden.

Wat betreft degenen, die, nadat de voornemens der Regeering bekend zijn geworden, desniettemin zijn gaan boren, te hunnen opzichte staat de zaak als volgt. Zoodanige personen kunnen met hunne onderzoekingen voortgaan ook nadat dit ontwerp in werking is getreden. Zooals in het Voorloopig Verslag te recht wordt opgemerkt belet de bepaling in art. 3 in geenen deele dat zij, die vóór de inwerkingtreding van dit ontwerp delfstoffen vinden, aanspraak kunnen maken op de rechten, welke art. 16 van de Mijnwet van 1810 aan vinders verzekert.

Dat de wet alleen voor het toekomende verbindt, worde in geenen deele uit het oog verloren. Niet ondienstig schijnt het nochtans er de aandacht op te vestigen, dat de thans geldende Mijnwet van 1810 alleen dan de mogelijkheid opent om voor het „droit d'invention" vergoeding te krijgen, indien concessie wordt verleend, maar de Regeering volledig vrij laat in het al of niet verleenen der concessie.

Zekerheid dat men uit het vinden van delfstoffen voordeelen zal genieten bestaat dus onder de bestaande wet niet en hij, die, zonder zich van de voornemens der Regeering vooraf vergewist te hebben tot opsporen overging, stelde zich steeds aan groot risico bloot.

Van practisch belang zijn bovenstaande beschouwingen in verband met het ook aan de Kamer bekende feit, dat, nog nadat de voornemens der Regeering bekend zijn geworden, in Zuid-Limburg met eenige boringen is aangevangen.

Uit het bovenstaande blijkt voldoende, dat dit ontwerp hen, die de boringen doen verrichten, niet belet daarmede voort te gaan en daarvan voordeelen te genieten.

Van den ondergeteekende is echter niet een voorstel te wachten toe te staan het boren voort te zetten, ook nadat dit wetsontwerp wet is geworden.

Immers naar zijne overtuiging zou dan eene onbillijkheid in het leven worden geroepen tegenover hen, die door het bekend worden van de voornemens der Regeering zijn weerhouden opsporingen te verrichten.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(195 6.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp betreffende het opsporen van delfstoffen van Staatswege, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 18den Juni 1907.

REGOUT.
VAN KOL.
NOLENS.
RUYS DE BEERENBROUCK.
BOS.

(196. 1.)

BRIEF VAN DEN MINISTER VAN MARINE.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's Gravenhage, 7 Februari 1907.

Ter voldoening aan het verzoek der Kamer om inlichtingen op het hem bij uwen brief van 21 December a. p. nº. 144 toegezonden en hierbij teruggaande adres met bijlagen van den gepensionneerden officier van administratie der 2de klasse J. H. DIJKMAN, heeft de ondergeteekende de eer U hoogedelgestrenge het hierna volgende mede te deelen.

Waar in verband met de critiek van den arts E. VAN DIEREN, te Amsterdam, op het rapport der militair-geneeskundige commissie van 9 April 1903 de reclame van genoemden gepensionneerden officier van een nieuw gezichtspunt wordt bezien, heeft ondergeteekende zich beijverd dit adres in handen te stellen van den waarnemenden inspecteur van den geneeskundigen dienst der zeemacht, die hem ter zake rapporteer le als volgt: „Het betoog van den arts VAN DIEREN van 15 September 1906 heeft vele zwakke zijden. Beri-beri wordt daarin eene ziekte van het centrale en periphere zenuwstelsel genoemd. De algemeen gehuldigde meening oordeelt beri-beri te zijn eene periphere neuritis: zoowel de pathologisch-anatomische afwijkingen als de symptomen zijn, voor zoover het centrale zenuwstelsel aangaat, negatief, of treden geheel op den achtergrond.

De ziekteverschijnselen, in het commissoriaal geneeskundig rapport van 9 April 1903 toegeschreven aan neurasthenie, zijn volgens den heer VAN DIEREN beri-berisymptomen.

Om te doen uitkomen hoe weinig op zich zelve is op te maken uit vrij algemeene symptomen, als genoemd in bewust betoog onder 2, *a* tot *e*, zij opgemerkt, dat deze evenzoo de klachten zouden kunnen zijn van een lijder aan eene maagziekte of van een bleekzuchtig meisje.

Hoe zien wij beri-beri bij de zeemacht verloopen?

De meer ernstige gevallen, die tot onvermogen om dienst te doen, evacuatie en repatrieeren leiden, genezen nagenoeg zonder uitzondering, zoodra de patiënten de plaats waar de ziekte ontstond, verlaten. Tot geheele genezing is dikwijls een geruime tijd noodig; wellicht blijven enkele stoornissen in de hartswerking en de motiliteit gedurende het geheele leven bestaan. Hiernaast komen, of kwamen, vele rudimentaire vormen voor, die niet tot bovengenoemde dienstonderbreking voerden en welke, nagenoeg zonder uitzondering, op de terugreis of in Holland verdwijnen. Dit is eene ondervinding, niet alleen in de Nederlandsche marine, maar ook elders opgedaan over vele duizenden gevallen.

Hiermede stemt het beloop der ziekte van den gepensionneerden officier van administratie J. H. DIJKMAN niet overeen. Wel waarschijnlijk heeft de heer DIJKMAN tusschen 1891 en 1895, als honderden met hem, geleden aan rudimentaire beri-beri. Waar zijne ziekteverschijnselen na terugkomst in Holland niet verbeterden maar verergerden, komt de vraag op, of niet reeds van de ziekte in het voorjaar van 1895 een gedeelte der verschijnselen aan neurasthenie moeten worden toegeschreven.

Hetzelfde geldt voor het beri-berirecidief in 1902. Het is zeer goed mogelijk, dat de heer DIJKMAN gedurende het volgend verblijf in Oost-Indië weer aan eenige lichte beri-beriverschijnselen heeft geleden, echter weer in zoo geringe mate, dat hij er niet voor behandeld werd; als symptomen zijner ongesteldheid gedurende 1898—1901 meldt de heer DIJKMAN in zijn request van Maart 1904: overspanning, prikkelbaarheid, herhaaldelijk uitbraken van het eten en hoofdpijn; symptomen, die veel eerder wijzen op, voornamelijk cerebrale, neurasthenie dan op beri-beri.

Ook hier weer zien wij niet het ergste ziek zijn tijdens het inwerken der geïmputeerde schadelijke invloeden, en spoedige beterschap daarna, zooals bij beri-beri regel is, doch het ergste ziek zijn eenigen tijd nadat de invloeden hadden ingewerkt, zooals vaak bij functioneele neurosen wordt waargenomen.

Ja, maar, kan gezegd worden, al kan de ziekte in April 1903 niet als beri-beri opgevat worden, zoo zou de neurasthenische toestand toch een direct gevolg van doorgestane beri-beri kunnen zijn.

Wat leert daaromtrent de ervaring?

Beide ziekten komen veelvuldig bij de marine voor, doch verloopen naast en vrij wel onafhankelijk van elkaar. Onder 93 chronische beri-berilijders en reconvalescenten vonden ZWAARDEMAKER en KRAFT éénmaal psychische stoornissen bij een syphiliticus (Over de reconvalescentie van beri-beri. *Nederlandsch Tijdschrift voor geneeskunde*, 14 October 1893).

Onder 70 gevallen van chronische beri-beri en beri-beri-reconvalescentie vond ZEEHUIZEN geen enkele maal psychische afwijkingen (Klinische opmerkingen over chronische beri-beri. *Nederlandsch Tijdschrift voor geneeskunde*, 5 Juni 1897).

In het voorlaatste commissoriaal geneeskundig rapport van 6 Maart 1903 staat: „Van het lijden aan beri-beri zijn hoegenaamd geen verschijnselen meer aanwezig". De commissie gaf in overweging patiënt eenigen tijd in het hospitaal te Willemsoord te observeeren. Dit geschiedde, en 9 April 1903 werd wederom commissoriaal geneeskundig rapport uitgebracht. Ten einde zaken, die in het voordeel van patiënt zouden kunnen zijn, ook in diens voordeel te doen gelden, zijn de symptomen die van beri-beri afhankelijk zouden *kunnen zijn*, als gevolgtoestand van die ziekte beschouwd. Niet alzoo het grootste gedeelte der klachten, die van neurasthenie afhankelijk geacht werden. Als naziekte, direct gevolg van beri-beri, kon die ziekte niet beschouwd worden. De commissie verklaarde, dat de voorafgegane beri-beri patiënt voor het ontstaan van een neurasthenischen toestand meer ontvankelijk had gemaakt, evenals malaria, syphilis, ileotyphus en vele andere ziekten dit ook gedaan zouden hebben.

De vraag: „is hij niet buiten staat, dan wel tijdelijk of voor altijd buiten staat om in zijn levensonderhoud te voorzien?" moet in ieder geneeskundig rapport waarbij iemand ongeschikt wordt verklaard voor de verdere waarneming van den militairen dienst, ingevuld worden en praejudicieert dus niet omtrent de oorzaak dier ongeschiktheid."

Met vorenstaande beschouwingen van den waarnemenden inspecteur kan ondergeteekende zich vereenigen.

Inderdaad wil het hem toeschijnen, dat in de door reclamant overgelegde stukken niet onomstootelijk is aangetoond, dat de lichaamsgebreken, welke hem voor de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt maakten, het gevolg zijn van bijzondere omstandigheden of toestanden, die zich bij de uitoefening van dezen dienst hebben voorgedaan, en naar het oordeel van ondergeteekende kan hij derhalve noch aan artikel 2, sub 2º., der Pensioenwet voor de zeemacht 1902, noch aan artikel 33, sub 1º., la. *b*, der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* nº. 126), op hooger pensioen aanspraak ontleenen.

De Minister van Marine,

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal,

DITTLOF TJASSENS.

(197. 1.)

BRIEF VAN DEN MINISTER VAN OORLOG.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, 11 Februari 1907.

Ter voldoening aan het verzoek der Kamer, mij kenbaar gemaakt bij Uw schrijven van 23 November 1906, n°. 97, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge het navolgende te doen kennen:

Ten gevolge van de opheffing — in den loop van het jaar 1906 — van de militaire hospitalen te *Dordrecht*, *Haarlem*, *Leeuwarden* en *Maastricht*, ontstond er in verschillende rangen bij het hospitaal-personeel een overcompleet, dat slechts *voor een gedeelte* kon worden geplaatst in vacaturen, welke door pensionneering, pasporteering of overlijden waren ontstaan en welke vacaturen voor dat overcompleet zooveel mogelijk waren opengehouden. Inkrimping van dat personeel kon dus niet uitblijven, en het lag voor de hand, dat die in de eerste plaats moest worden verkregen door hen die voor pensioen in aanmerking kwamen, den dienst te doen verlaten. Onder hen die daarvoor door mij met ingang van den 27 Juni 1906 bestemd werden, behoorde ook de administrateur van het militair hospitaal te *Gouda* D. J. VAN NAHUYS, wiens aan de Kamer gericht adres bij Uw bovenaangehaald schrijven met verzoek om inlichtingen in mijne handen werd gesteld.

De adressant is van meening, dat, zoolang de termijn niet verstreken was, waarvoor hij zich laatstelijk bij den hospitaaldienst verbonden had, hij voor pensioen niet had behooren te zijn in aanmerking gebracht. Ware deze meening juist, dan zou voor de Regeering de noodzakelijkheid bestaan, tal van militairen in den dienst te handhaven wier verbintenis, die meermalen voor tal van jaren wordt aangegaan, niet geëindigd is, en dan zou zeker reeds sedert lang in de betrekkelijke engagementsakte eene bepaling zijn opgenomen, waardoor die moeilijkheid zou voorkomen worden. De 2de zinsnede van art. 10 der „Pensioenwet voor de landmacht 1902" voorziet echter in gevallen, als het onderwerpelijke, zooals aan den adressant, blijkens mijne, bij zijn adres overgelegde, beschikking van 4 Augustus 1906, IIIde afdeeling, n°. 384, werd te kennen gegeven.

Bedoeld adres, met de bijlagen, gelieve U Hoogedelgestrenge hierbij weder aan te treffen.

De Minister van Oorlog,
H. P. STAAL.

(198. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan zeven ontwerpen van wet, houdende naturalisatie van:

Johann Heinrich Sack,
Carl Joseph Meyer,
Carl Ludwig Johannes Schaum,
Maria Franz Servaz Robert Quéck,
Hermann Gödde,
Izaäk Schaap, en
Andreas Hubertus Pepers.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 16 Februari 1907.

WILHELMINA.

(198. 2.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. H. Sack, te Rotterdam.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Heinrich Sack* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Heinrich Sack,* scheepsbevrachter, geboren te *Xanten (Pruissen)* den 23 April 1845, wonende te *Rotterdam* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(198. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Heinrich Sack,* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(*) Het verzoekschrift is, met de daarbij gevoegde bescheiden, ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden der Kamer.

(198. 4.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van C. J. Meyer, te Nijmegen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Carl Joseph Meyer* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsbald* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Carl Joseph Meyer,* koopman, geboren te *Ibbenbüren (Pruissen)* den 10 Maart 1855, wonende te *Nijmegen* (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(198. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Carl Joseph Meyer* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(198. 6.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van C. L. J. Schaum, te Boskoop.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Carl Ludwig Johannes Schaum* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Carl Ludwig Johannes Schaum,* boomkweeker, geboren te *Langenzersdorf (Oostenrijk)* den 21 Januari 1868, wonende te *Boskoop* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(198. 7.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Carl Ludwig Johannes Schaum* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(198. 8.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van M. F. S. R. Queck, te Kampen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Maria Franz Servaz Robert Queck* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* nº. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Maria Franz Servaz Robert Queck*, tweede-luitenant-kwartiermeester bij het personeel der militaire administratie van het leger in Nederlandsch-Indië, geboren te *Aken (Pruissen)* den 12 Mei 1881, wonende te *Kampen* (provincie *Overijssel*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(198. 9.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Maria Franz Servaz Robert Queck* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(198. 10.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. Gödde, te Amsterdam.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hermann Gödde* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* nº. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hermann Gödde*, kleermaker, geboren te *Fürstenberg (Pruissen)* den 22 October 1865, wonende te *Amsterdam* (provincie *Noordholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(198. 11.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hermann Gödde* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de ingewonnen ambtsberichten heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(198. 12.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van I. Schaap, te Lathen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Izaäk Schaap* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* nº. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Izaäk Schaap*, veekoopman, geboren te *Emmen* (provincie *Drenthe*) den 17 December 1853, wonende te *Lathen* (*Pruissen*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(198. 13.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Izaäk Schaap* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker heeft het Nederlandsche Staatsburgerschap verloren ingevolge art. 7, 5°., der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(198. 14.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van A. H. Pepers, te Hergiswijl.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Andreas Hubertus Pepers* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Andreas Hubertus Pepers,* zonder beroep, geboren te *Maastricht* (provincie *Limburg*) den 14 April 1829, wonende te *Hergiswijl* (*Zwitserland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(198. 15.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Andreas Hubertus Pepers* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Mocht de verzoeker het Nederlandsche Staatsburgerschap niet reeds vóór het in werking treden der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap verloren hebben, dan is het voor hem teloorgegaan ingevolge art. 7, 5°., dier wet.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(198. 16.)

VERSLAG.

De wetsontwerpen tot naturalisatie van J. H. Sack en zes anderen, onder dagteekening van den 16den Februari 1907 aan de Kamer aangeboden, hebben bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 26sten April 1907.

TROELSTRA.
THOMSON.
KETELAAR.
DUYMAER VAN TWIST.
DE WAAL MALEFIJT.

(199. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's Gravenhage, den 16 Februari 1907.

Vergezeld van eene Nota van Inlichtingen, heb ik de eer U hiernevens, met de bijlagen, terug te zenden het bij Uwen brief van 12 December 1905, n°. 72, ontvangen adres van mr. J. J. van Troostenburg de Bruyn, houdende namens den Chinees The Yong Hoo het verzoek om betaling van verjaarde rekeningen voor geleverde diensten aan het Nederlandsch-Indische Gouvernement.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(199. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

Gelijk de adressant mededeelt, heeft de Chinees The Yong Hoo, die gedurende de jaren 1899—1901 aannemer was voor het verstrekken van bespanningen aan Gouvernementsreizigers op eenige wegen in de residentie Kediri, een gedeelte zijner rekeningen over het jaar 1900 eerst ingediend in de maand September 1902, dus meer dan een jaar nadat die vorderingen ingevolge art. 68 der Indische Comptabiliteitswet verjaard waren, zoodat zij niet meer betaald mochten worden.

The Yong Hoo had als aannemer bekend moeten zijn met de ter zake van de indiening van vorderingen geldende voorschriften. Doch ook zonder de kennis daarvan, zou hij nooit eenige schade hebben geleden, indien hij, in opvolging van het met hem gesloten contract, geregeld maandelijks zijne rekeningen had ingediend. Op die gronden werd afwijzend beschikt op zijne in het adres genoemde verzoekschriften aan de Koningin. De bewering van den adressant, dat de ten deze aangenomen houding in strijd zou zijn met de goede trouw en zou neerkomen op eene ongegronde verrijking van den Staat, ten nadeele van den leverancier, is daarom ten eenenmale onjuist.

De mededeeling in het adres, dat The Yong Hoo de dupe zou zijn geworden van eene onjuiste inlichting door een ambtenaar gegeven, is nieuw. Een ter zake ingesteld onderzoek heeft geen volledig licht kunnen verschaffen. Wel heeft de bedoelde ambtenaar zijn door den adressant overgelegde verklaring zoodanig nader toegelicht, dat zij veel van hare beteekenis heeft verloren, maar de mogelijkheid blijft bestaan, dat The Yong Hoo inderdaad door de inlichting van dien ambtenaar op een dwaalspoor is gebracht.

In verband hiermede bestaat er thans, naar de ondergeteekende meent, aanleiding om te overwegen, of aan den genoemden Chinees alsnog eene vergoeding zal worden gegeven tot het bedrag zijner door verjaring getroffen vorderingen over het jaar 1900.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(200.)

Verslag van den staat der hooge-, middelbare en lagere scholen over 1905—1906.

Opgenomen onder Bijlage **D**.

(201. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot voorloopige vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 2 Maart 1907.

WILHELMINA.

(201. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens de artikelen 123 en 124 der Grondwet, de algemeene begrooting jaarlijks moet worden vastgesteld en dat ten aanzien van de uitgaven betreffende het dienstjaar 1907, voor zooveel het Departement van Oorlog aangaat, eene voorloopige voorziening wenschelijk is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Het VIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1907, betreffende het *Departement van Oorlog*, wordt, behoudens het bepaalde bij **artikel 4** dezer wet, vastgesteld als volgt:

Iste AFDEELING.

Kosten van het Departement.

Artikel 1. Traktement van den Minister	f 12 000,00	
Artikel 2. Traktementen van den secretaris-generaal en van de verdere ambtenaren en bedienden, voor zoover deze jaarwedden niet uit het volgend artikel moeten bestreden worden	158 300,00	
Artikel 2*bis*. Periodieke traktementsverhoogingen, in vorige jaren toegekend en in den loop van het begrotingsjaar nog toe te kennen aan de in *artikel* 2 bedoelde ambtenaren beneden den rang van adjunct-commies en aan de bedienden	9 600,00	
Artikel 3. Toelagen van officieren, gepensionneerde officieren, onderofficieren en mindere militairen, ter zake hunner plaatsing of detacheering bij het Departement, daggelden voor tijdelijke schrijvers en voor stokers	19 550,00	
Artikel 4. Toelagen voor het verlies van het genot der leges, alsmede aan den ambtenaar bij het Departement, belast met de invordering dier leges, als vergoeding wegens den hem opgelegden last tot zekerheidstelling voor zijn beheer	4 343,00	
Artikel 5. Bureel- en lokaalbehoeften, drukwerk en kleine uitgaven bij het Departement	f 28 000,00	
Artikel 6. Reis- en verblijfkosten van den Minister, van den secretaris-generaal en van het verder personeel bij het Departement geplaatst of gedetacheerd	500,00	
		f 232 293,00

IIde AFDEELING.

Bezoldiging van het personeel der staven van het leger.

Artikel 7. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van den grooten staf	f 48 100,00	
Artikel 8. Als voren van den generalen staf	87 600,00	
Artikel 9. Als voren van den provincialen staf	30 200,00	
Artikel 10. Als voren van den plaatselijken staf	40 250,00	
Artikel 11. Traktementen van opzichters-bureelambtenaren op de bureelen van linie- en stellingcommandanten	2 920,00	
		209 070,00

IIIde AFDEELING.

Bezoldiging van het personeel der militaire administratie.

Artikel 12. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de intendanten en toelagen van officieren, bij de intendance gedetacheerd	f 61 550,00	
Artikel 13. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de kwartiermeesters	203 750,00	
Artikel 14. Als voren van de magazijnmeesters, hoofden van de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en van de luitenants-kwartiermeesters, assistent-magazijnmeesters bij die inrichtingen	13 350,00	
		278 650,00

IVde AFDEELING.

Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens en der landweer.

Artikel 15. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van het wapen der infanterie en van de officieren van de compagnieën hospitaalsoldaten	f 1 790 740,00	
Artikel 16. Als voren van het wapen der cavalerie	279 100,00	
Artikel 17. Als voren van het wapen der artillerie	929 370,00	
Artikel 18. Als voren van het wapen der genie, en toelagen van officieren van andere wapens, bij het regiment genietroepen gedetacheerd	235 825,00	
Artikel 19. Traktementen, toelagen en tegemoetkomingen van officieren van de landweer en van reserve-officieren, dienstdoende bij de landweer	183 946,00	

Artikel 20. Traktementen en vergoedingen van conducteurs der artillerie . . . . f 84 625,00

Artikel 21. Traktementen en vergoedingen van opzichters van fortificatiën en van buitengewone opzichters van fortificatiën, traktementen van opzichters-bureelambtenaren der genie, vergoedingen van opzichters van den vestingtelegraafdienst en van reserve-vestingtelegrafisten, daggelden en toelagen van militaire wachters en traktementen en loonen van personeel tot bediening van de drinkwatervoorziening voor de Stelling van Amsterdam 134 690,00

Artikel 22. Soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der infanterie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de compagnieën hospitaalsoldaten en van de landweer . . . 1 579 002,00

Artikel 23. Als voren van het wapen der cavalerie of daarbij gedetacheerd van andere wapens 338 074,00

Artikel 24. Jaarwedden, soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der artillerie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer . . . 868 881,00

Artikel 25. Soldijen, daggelden, loonen, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten en van verder personeel van het regiment genietroepen of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer 111 326,00

f 6 535 579,00

Vde Afdeeling.

Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten.

Artikel 26. Aanschaffing van graan, meel, brandstoffen en hetgeen verder noodig is voor het bereiden van brood;

aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood . . . . f 336 728,00

Artikel 27. Aanschaffing van brood en vergoeding wegens gemis van brood;

aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood 121 446,00

Artikel 28. Aanschaffing en onderhoud van vee;

aanschaffing van levensmiddelen, waaronder verduurzaamde levensmiddelen en beschuit;

koffie en melk ten dienste van de wachten;

aanschaffing en onderhoud van gereedschappen voor het inkoopen, bereiden en uitdeelen van levensmiddelen en van verdere benoodigdheden in de soldatenkeukens, en personeele hulp voor de bereiding van levensmiddelen;

na aftrek van de opbrengst van den afval van geslacht vee, dat niet door een aannemer is geleverd. . . . . f 1 795 023,00

Artikel 29. Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten en verdere kleine benoodigdheden voor de soldatenmenages en schadeloosstelling wegens gemis van voeding . . . 741 607,00

Artikel 30. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten, vallende op de keuring van levensmiddelen en vee . 2 200,00

f 2 997 004,00

VIde Afdeeling.

Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten, van ledergoed en paardetuig en van onderhoud van wapenen.

Artikel 31. Traktementen en loonen van het personeel der kleermakerijen bij de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en bij het instructie-bataljon en arbeidsloonen voor den aanmaak van kleeding . . . . f 198 800,00

Artikel 32. Aanschaffing van kleeding en uitrusting en van grondstoffen en andere benoodigdheden tot aanmaak daarvan, van onderscheidingsteekenen van onderofficieren en soldaten en van modellen van kleeding en uitrusting;

kosten, vallende op de keuring van een en ander;

wijziging van kleeding en uitrusting 1 430 436,00

Artikel 33. Maat nemen, van pas maken en onderhouden van kleeding en uitrusting;

uitgaven voor verschillende voorwerpen, waarvan de militairen boven en behalve het stel kleeding en uitrusting, wapenen en ledergoed, moeten worden voorzien;

benoodigdheden voor het in goeden staat houden van kleeding en uitrusting in deponeerkamers;

benoodigdheden voor het merken en nummeren;

aanzuivering van schuld van militairen, die worden overgenomen van het Departement van Marine en van het Departement van Koloniën;

uit te betalen tegoed op de rekeningen van onderofficieren en soldaten, daaronder begrepen het tegoed waarop het recht in vorige jaren is ontstaan; verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van die militairen worden belast;

na aftrek van de sommen, welke worden ingehouden op de soldij van onderofficieren en soldaten, die eene uitrusting- en reserverekening hebben, en van de sommen, welke ten bate van die rekeningen vrijwillig worden gestort. 560 200,00

Artikel 34. Reinigen en herstellen van onderkleeding, handdoeken, zakdoeken, werk- en stalbroeken en werk- en stalkielen van soldaten . . 142 500,00

Artikel 35. Toelagen voor eerste uitrusting van vaandrigs en kornetten;

vergoeding aan reserve-adjudant-onderofficieren voor eerste aanschaffing en voor onderhoud van wapenen, kleeding en uitrusting . . . . . . f 10 000,00

Artikel 36. Aanschaffing en wijziging van ledergoed, van paardetuig voor de cavalerie — de adjudanten-onderofficier van dat wapen inbegrepen — en voor officieren, die niet tot het houden van dienstpaarden gerechtigd zijn, doch diensten te paard moeten verrichten; van trommen, hoorns en trompetten met toebehooren, van stokken voor sergeanten- en korporaals-tamboer en van pionier-gereedschappen, waaronder benoodigdheden tot het onbruikbaar maken van spoorwegen en telegraaflijnen;

kosten, vallende op de keuring van een en ander 192 350,00

Artikel 37. Herstelling en onderhoud van de in het vorige artikel genoemde voorwerpen 53 850,00

Artikel 38. Herstelling en onderhoud van wapenen;

daggelden en loonen van oppassers op de wapenkamers en van personeel, belast met werkzaamheden in voor de landweer beschikbaar gestelde magazijnsruimten;

benoodigdheden voor het onderhouden van wapenen in de wapenkamers bij de korpsen 42 000,00

f 2 630 136,00

VIIde Afdeeling.

Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging.

Artikel 39. Huisvesting van officieren en huisvesting en voeding van onderofficieren en soldaten, zoomede stalling van paarden, een en ander krachtens de wet houdende bepalingen betrekkelijk de inkwartieringen, en kantonnementskosten, niet begrepen in *art.* 57 *a* . . . . f 49 000,00

Artikel 40. Huisvesting en voeding bij de ingezetenen, zoomede daggelden en tegemoetkomingen van in te lijven manschappen en opgeroepen verlofgangers der nationale militie, van naar het buitenland vertrekkende miliciens, die binnen vier maanden na hunne inlijving wegens lichaamsgebreken worden ontslagen en van personeel van het reservekader en van de landweer 10 000,00

Artikel 41. Huur van gebouwen of gedeelten daarvan tot huisvesting van gehuwde militairen beneden den rang van officier en van hunne gezinnen en vergoeding wegens gemis van vrije woning aan genoemde militairen . . 200 000,00

Artikel 42. Verlichting en verwarming van wachtlokalen;

verlichting van soldatenkamers, van kazernepleinen, aanhoorigheden van kazernen, stallen, en niet tot oefening dienende kamp- en andere terreinen;

brandstoffen tot verwarming van de door ongehuwde soldaten bewoonde lokalen in de kazernen;

aanschaffing, huur en onderhoud van de kachels met toebehooren, bestemd voor onderofficiers- en soldatenkamers;

aanschaffing van kleine geriefelijkheden voor soldatenkamers;

aanschaffing en onderhoud van benoodigdheden in arrestkamers;

aanschaffing en onderhoud van contrôle-klokjes;

kosten, vallende op het in gereedheid brengen van niet tot oefening dienende, kampterreinen, bivaks en dergelijke;

drinkwater in de garnizoenen, waaronder begrepen kosten voor het bedienen van motoren en pompen ten dienste van waterleidingen. . . f 199 000,00

Artikel 43. Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen en andere benoodigdheden tot het schoonhouden van militaire gebouwen, in gebruik bij de korpsen van het leger . . . 21 500,00

Artikel 44. Daggelden en loonen van personeel voor het reinigen van kazernepleinen, van aanhoorigheden van kazernen en van wachtlokalen . 63 400,00

Artikel 45. Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren;

aanschaffing en snijden van ligstroo;

kosten, vallende op de keuring van een en ander;

vergoeding wegens gemis van slaapfournituren 166 365,00

Artikel 46. Uitgaven voor het reinigen van het lichaam en voor scheren en haarsnijden van ongehuwde soldaten 30 200,00

f 739 465,00

VIIIste Afdeeling.

Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden.

Artikel 47. Aanschaffing van paarden f 286 605,00

Artikel 48. Reis- en verblijfkosten en verdere uitgaven, vallende op de aanschaffing van paarden . . . 25 995,00

Artikel 49. Daggelden, loonen en toelagen van geëmployeerden bij fourage-magazijnen 500,00

Artikel 50. Aanschaffing van fourage en vergoeding van officieren, die voor hunne dienstpaarden geen fourage in natura genieten;

aanschaffing van strooisel en huur van weiden;

reis- en verblijfkosten en verdere kosten, vallende op de aanschaffing van fourage en het huren van weiden. 1 280 366,00

Artikel 51. Hoefbeslag en hoevensmeer;

stal- en manegebehoeften;

benoodigdheden voor het merken,

meten, voederen, drenken en voor de verdere verzorging van paarden;

materieel voor fourage-magazijnen;

aanschaffing en onderhoud van voertuigen voor den dienst bij het remontedepot;

kosten van het onderricht aan de rij- en hoefsmidschool . . . . . . f 80 000,00

f 1 673 466,00

IXde Afdeeling.

Studiën, onderwijs en oefeningen.

Artikel 52. Kosten, vallende op het bijwonen door officieren van enkele lessen aan Universiteiten en aan de Technische Hoogeschool . . . . . f 1 000,00

Artikel 53. Kosten van nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis en van openbaarmaking van de uitkomsten daarvan:

a. toelage van den directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief en van andere bij dat archief werkzaam gestelde personen . . . . . . f 1 400,00

b. reis- en verblijfkosten en verdere kosten. 1 375,00

2 775,00

Artikel 54. Kosten van het onderwijs aan de cursussen bij het wapen der infanterie en van het schoolonderwijs bij de korpsen, van het onderwijs in exercitie- en dienstreglementen, schermen, gymnastiek, voltige, zwemmen, schaatsenrijden, dansen, muziek en andere voor militairen noodige en nuttige vakken;

belooningen aan onderwijzers en prijzen aan leerlingen;

aanschaffing van exercitie- en dienstreglementen, kosteloos te verstrekken aan onderofficieren en soldaten;

onderhoud der korpsboekerijen . . 60 600,00

Artikel 55. Kosten van practische en theoretische oefeningen van officieren, van oefeningen in het paardrijden van onbereden officieren in garnizoensplaatsen waar geen bereden troepen zijn gevestigd, van oefeningen in het schieten en van het deelnemen aan wedstrijden in het schieten, de gymnastiek, het schermen en van andere militaire oefeningen;

prijzen en belooningen aan onderofficieren en soldaten bij de oefeningen in het schieten en andere militaire oefeningen;

vaandels, standaards, richtvlaggen, exercitie-lijnen en dergelijke benoodigdheden 57 400,00

Artikel 56. Kosten, vallende op de aanschaffing, het onderhoud en de huur van rijwielen voor den dienst bij de korpsen;

reis- en verblijfkosten en verdere kosten, vallende op de keuring daarvan. 19 476,00

Artikel 57. Kampeeren en manoeuvres:

a. kosten van oefeningen van officieren en troepen buiten hunne standplaatsen, daaronder begrepen de kosten van drinkwater, ligstroo, lichtstoffen, hout voor bivakvuren, kantonnementskosten, bruggemateriaal, benoodigdheden voor pionierarbeid en verdere op de oefeningen vallende kosten, alsmede vergoeding van schade, welke is toegebracht aan eigendommen van bijzondere personen, voor zoover die vergoeding te voren is bedongen of daarna door een daartoe benoemde commissie is geschat. . f 30 000,00

b. toelagen van het personeel, dat aan de oefeningen deelneemt, daaronder begrepen officieren der schutterijen en personeel van de koloniale reserve 86 500,00

c. reis- en verblijfkosten, kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden 130 000,00

f 246 500,00

Artikel 58. Kosten, vallende op den postduivendienst:

a. traktementen, toelagen, premiën en belooningen van personeel belast met toezicht en verzorging. . . . . . f 1 435,00

b. reis- en verblijfkosten en verdere kosten 4 565,00

6 000,00

Artikel 59. Kosten van schietonderricht buiten het leger 19 600,00

Artikel 60. Kosten van het voorbereidend militair onderricht en van oefeningen met het reservekader buiten het leger:

a. vergoedingen en belooningen van personeel met het onderwijs en toezicht belast . . . . . f 19 250,00

b. reis- en verblijfkosten, huur, verwarming en verlichting van oefeningslokalen, schoonhouden van geweren en verdere uitgaven . . 46 410,00

65 660,00

Artikel 61. Subsidiën aan vereenigingen voor volksoefeningen in de gymnastiek en het schermen en ter beoefening van openluchtspelen . . 5 500,00

Artikel 62. Subsidie aan het hoofdbestuur der Vereeniging Volksweerbaarheid 3 500,00

Artikel 63. Subsidie aan de Militaire Sportvereeniging te 's Gravenhage 600,00

Artikel 64. Subsidiën aan den Koninklijken officiers- en aan den Koninklijken onderofficiers-schermbond . . 1 000,00

f 489 611,00

Xde Afdeeling.

Administratiekosten.

Artikel 65. Belooningen voor bedienden bij de bureau's van den chef van den generalen staf en van den hoofdintendant . . . . f 1 575,00

Artikel 66. Bureel- en administratiekosten voor de staven van het leger, voor intendanten en kwartiermeesters, voor de wapenkorpsen en voor de landweer 113 312,00

Artikel 67. Druk- en bindwerk ten dienste van het leger 23 000,00

Artikel 68. Toelagen, schrijfloonen, drukwerk en verdere uitgaven, verbonden aan de werkzaamheden van bij Koninklijk besluit of door den Minister van Oorlog benoemde commissiën, voor zoover die uitgaven niet moeten worden bestreden uit andere artikelen der begrooting 300,00

Artikel 69. Schrijf- en teekenbehoeften voor aangewezen commandanten van stellingen, van forten en van groepen van versterkte plaatsen, alsmede voor officieren, belast met het opmaken van memoriën betreffende de approviandeering van forten en versterkte plaatsen 300,00

f 138 487,00

XIde Afdeeling.

Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen.

Artikel 70. Gratificatiën en kosten van vervoer van officieren, die bij het leger in Nederlandsch-Indië worden gedetacheerd . . . . *Memorie.*

Artikel 71. Voorschotten aan officieren, die een dienstpaard verliezen, of opnieuw tot het houden van een dienstpaard verplicht worden, doch daarvoor van Rijkswege geene vergoeding genieten . . . . f 4 000,00

Artikel 72. Kosten van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, van medailles voor diensten van onderscheiden aard, van de daaraan verbonden gratificatiën en van eereteekenen, ingesteld bij Koninklijk besluit van den 10den Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 32) en bij Koninklijk besluit van den 8sten September 1877 (*Staatsblad* n°. 179), alsmede van gratificatiën aan mindere geëmployeerden en werklieden, die korten tijd vóór zij op een eereteeken aanspraak verkrijgen den dienst moeten verlaten 8 000,00

Artikel 73. Toelagen voor de muziekkorpsen bij de infanterie 79 644,00

Artikel 74. Gratificatiën voor eens aan onderofficieren en soldaten, die wegens lichaamsgebreken, zonder verdere aanspraak op verzorging, uit den dienst worden ontslagen en vergoedingen aan gezinnen van overleden gehuwde onderofficieren en soldaten 11 000,00

Artikel 75. Vergoedingen ingevolge art. 113*bis* der Militiewet 1901 en art. 15*bis* der Landweerwet 500 000,00

Artikel 76. Werfkosten, daaronder begrepen premiën van miliciens van het regiment genietroepen, die, ter opleiding in den rang van milicien-sergeant, vier maanden vrijwillig onder de wapenen blijven . . . . f 93 000,00

Artikel 77. Kosten tot verzekering en uitoefening van den eeredienst bij de militairen in de garnizoensplaatsen, daaronder begrepen tegemoetkomingen aan predikanten, geestelijken en onderwijzers 10 900,00

Artikel 78. Begrafeniskosten van militairen 1 000,00

f 707 544,00

XIIde Afdeeling.

Geneeskundige dienst.

Artikel 79. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van gezondheid . . f 288 151,00

Artikel 80. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de militaire paardenartsen . . . 64 425,00

Artikel 81. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de militaire apothekers en apothekersbedienden 84 112,00

Artikel 82. Premiën aan artsen, die tot officier van gezondheid benoemd worden en aan studenten voor den militairen geneeskundigen dienst, die aan de Universiteiten hier te lande opgeleid worden 24 000,00

Artikel 83. Traktementen en loonen van de ambtenaren en geëmployeerden bij het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst 7 750,00

Artikel 84. Traktementen en loonen van de ambtenaren en geëmployeerden bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen 21 100,00

Artikel 85. Toelage voor het verlies van het genot der leges 132,00

Artikel 86. Traktementen, toelagen, vergoedingen, tegemoetkomingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs, daggelden en vergoedingen van de geëmployeerden en loonen voor de kleermakers en naaisters bij de militaire hospitalen 130 829,00

Artikel 87. Kosten van voeding en verpleging van zieken en van geëmployeerden in de militaire ziekeninrichtingen, met uitzondering van de kosten van levensmiddelen, die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt;

kosten van aanschaffing en onderhoud van meubilair, van voorwerpen van ligging en kleeding voor de zieken en van kleeding en uitrusting voor de geëmployeerden en van verdere inventarisgoederen;

kosten van verwarming, verlichting en schoonhouden;

hospitaalsoldijen;

kosten, vallende op het onderricht van geëmployeerden in de kookkunst;

vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van ter verpleging opgenomen militairen;

begrafeniskosten van geëmployeerden;

kosten van onderhoud van wandelplaatsen en alle verdere huishoudelijke uitgaven, de militaire ziekeninrichtingen betreffende. . . . . f 211 215,00

Artikel 88. Kosten, vallende op de verpleging van zieken, buiten de in art. 87 bedoelde inrichtingen, met inbegrip van de hospitaalsoldijen van verpleegde militairen, en op de genees- en heelkundige verzorging door anderen dan de officieren van gezondheid bij de landmacht en de militaire apothekers, benevens vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van verpleegd wordende militairen . 54 355,00

Artikel 89. Kosten, vallende op het aanschaffen van geneesmiddelen, brancards, chirurgicale, orthopaedische, pharmaceutische en andere benoodigdheden voor militairen en andere personen, die aanspraak hebben op geneeskundige verzorging voor rekening van het Departement van Oorlog;

uitgaven voor 's Rijks magazijn van geneesmiddelen en voor de militaire apotheken, zoomede kosten, voortvloeiende uit de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst buiten de militaire ziekeninrichtingen . 20 400,00

Artikel 90. Kosten van geneeskundige behandeling van paarden door burgerlijke veeartsen;

kosten, vallende op het nemen van maatregelen tot voorkoming of wering van besmettelijke ziekten onder de paarden, met inbegrip van vergoeding voor onteigende paarden van officieren en voor verbrande of vernietigde goederen van officieren, onderofficieren en soldaten, en voor het weghalen en begraven van gestorven en afgemaakte paarden 4 050,00

Artikel 91. Bureel- en administratiekosten en advertentiekosten . . . 6 300,00

Artikel 92. Reis- en verblijfkosten, wegens keuring van instrumenten en andere benoodigdheden 200,00

Artikel 93. Gratificatiën van geëmployeerden bij ontslag uit den dienst en vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel 500,00

Artikel 94. Huur van gebouwen of gedeelten daarvan tot huisvesting van gehuwde apothekers-bedienden en geemployeerden en van hunne gezinnen en vergoeding wegens gemis van vrije woning van genoemde personen . . 24 100,00

f 941 619,00

XIIIde Afdeeling.

Inrichtingen van onderwijs.

A. *Kosten van de Hoogere Krijgsschool.*

Artikel 95. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren-leeraren; bijslag op traktement, toelagen en gratificatiën van leerlingen;

traktementen van vaste burgerlijke leeraren en verdere ambtenaren; belooningen van leeraren, niet behoorende tot het vaste personeel;

idem van leeraren der Rijks-hoogere land-, tuin- en boschbouwschool en van den directeur en leeraren der Nederlandsche School voor Nijverheid en Handel te Enschedé voor het geven van onderwijs, alsmede vergoedingen van geëmployeerden bij die inrichtingen;

soldijen, daggelden en belooningen van het overige personeel;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . . . f 35 408,00

Artikel 96. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle andere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 6 099,00

B. *Kosten van de Koninklijke Militaire Academie.*

Artikel 97. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den gouverneur en de officieren; traktementen van burgerlijke leeraren en van verdere ambtenaren;

jaarwedden, soldijen, daggelden, loonen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geemployeerden;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 105 816,00

Artikel 98. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, zakgeld van cadetten, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, ledergoed, paardetuig en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 109 124,00

C. *Kosten van de Cadettenschool.*

Artikel 99. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren; traktementen van burgerlijke leeraren en van verdere ambtenaren;

jaarwedden, soldijen, daggelden, loonen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 35 732,00

Artikel 100. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, zakgeld van cadetten, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt en van kleeding en uitrusting, ledergoed en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 34 787,00

D. *Kosten van den Hoofdcursus.*

Artikel 101. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren; traktementen van vaste burgerlijke leeraren;

belooningen en vergoedingen van leeraren en bedienden, niet behoorende tot het vaste personeel;

soldijen, daggelden, loonen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 41 666,00

Artikel 102. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt en van kleeding en uitrusting en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 20 377,00

E. *Kosten van de Normaal-schietschool.*

Artikel 103. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren; bijslag op traktement en toelagen van officieren, bij de inrichting gedetacheerd;

jaarwedden, soldijen, daggelden, toelagen en vergoedingen van het overige personeel;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 26 061,00

Artikel 104. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen en werken; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, schietmaterieel, belooningen bij het schijfschieten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 10 994,00

f 426 064,

XIVde Afdeeling.

Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen en velduitrusting.

A. *Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting.*

Artikel 105. Toelagen van officieren wegens diensten bij de keurings-commissie, traktementen van burgerlijke ambtenaren en loonen van geëmployeerden en werklieden bij de centrale magazijnen te Amsterdam, Delft en Woerden. . . . . f 137 090,00

Artikel 106. Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten;

aanschaffing en onderhoud van werktuigen, instrumenten en ander materieel en magazijnskosten . . . 13 200,00

B. *Kampements-goederen en velduitrusting.*

Artikel 107. Aanschaffing, herstelling en onderhoud van kampementsgoederen en van voorwerpen van velduitrusting, waaronder veldkijkers, veldlantaarns en officiers-cantines; kosten, vallende op de keuring van een en ander 83 600,00

C. *Verplegingsinrichtingen.*

Artikel 108. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van administrateurs, tijdelijke administrateurs en opzichters, en loonen en toelagen van het verdere personeel bij de militaire bakkerijen . f 72 960,00

Artikel 109. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs en loonen en toelagen van het verdere personeel van de militaire magazijnen van levensmiddelen en de militaire slachterijen, zoomede vergoedingen voor het slachten van niet door een aannemer geleverd vee 22 898,00

Artikel 110. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs en loonen en toelagen van het verdere personeel van de garnizoensmagazijnen van kleeding en van nachtleger en van de magazijnen van kleeding en van nachtleger bij het instructie-bataljon 79 799,00

Artikel 111. Vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel 400,00

Artikel 112. Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten;

aanschaffing en onderhoud van werktuigen en ander materieel en magazijnskosten 46 614,00

f 456 561,00

XVde Afdeeling.

Artillerie-inrichtingen, magazijnen der artillerie, artillerie-materieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger en practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie.

A. *Artillerie-inrichtingen.*

Artikel 113. Jaarwedden en tegemoetkomingen van burgerlijke ambtenaren; toelagen en tegemoetkomingen van officieren, van conducteurs der artillerie en van onderofficieren, wegens diensten bij de artillerie-inrichtingen;

toelage van den officier, krachtens artikel 24 der Hinderwet, belast met het toezicht op bewaarplaatsen voor ontplofbare stoffen . . . . f 124 900,00

Artikel 114. Daggelden, loonen, soldijen, premiën en tegemoetkomingen van burgerlijke en militaire werklieden;

loonen voor het doen verrichten van werk door particulieren. . . . 620 000,00

Artikel 115. Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken, samenstellen, wijzigen, opleggen, onderhouden, beproeven, herstellen en verzenden van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren 156 000,00

Artikel 116. Als voren van draagbare wapenen, met toebehooren, met uitzondering van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M. . . . . . . f 3 500,00

Artikel 117. Als voren van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, paardetuig, materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen ten dienste der artillerie, een en ander met toebehooren 11 000,00

Artikel 118. Als voren van patronen tot draagbare vuurwapenen, met toebehooren 237 500,00

Artikel 119. Aanschaffing van werktuigen, gereedschappen, maten, brandstoffen, verlichtingsmiddelen, water en andere benoodigdheden voor het aanmaken, samenstellen, wijzigen, beproeven, herstellen, opleggen, onderhouden en verzenden van artillerie-materieel, in de voorgaande artikelen dezer afdeeling genoemd; zoomede van brandbluschmaterieel en van benoodigdheden voor het scheikundig laboratorium;

kosten, vallende op het onderhoud van artillerie-materieel, werktuigen en gereedschappen 153 110,00

Artikel 120. Aanschaffing van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren, zoomede kosten, vallende op het doen wijzigen daarvan door particulieren 59 600,00

Artikel 121. Aanschaffing van draagbare wapenen, met toebehooren . . 40 000,00

Artikel 122. Aanschaffing van patronen voor draagbare vuurwapenen, met toebehooren 1 000,00

Artikel 123. Aanschaffing van buskruit;

kosten, vallende op het aanmaken, het vermalen en omwerken daarvan, met geheele of gedeeltelijke levering van de daartoe noodige bestanddeelen, alsmede op het bewaren en het in staat van verzending brengen van buskruit 308 400,00

Artikel 124. Aanschaffing van grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen en bestanddeelen van artilleriematerieel en brandstoffen, een en ander tot het vormen van een reserve-voorraad . . 50 000,00

Artikel 125. Reis- en verblijfkosten;

kosten, vallende op de keuringen;

bureel- en administratiekosten;

kosten van vervoer van ambtenaren, conducteurs, onderofficieren, werklieden die schrijvers- of teekenaarsdienst verrichten en werklieden, werkzaam bij de artillerie-inrichtingen aan de Hembrug, doch wonende te Amsterdam en in andere plaatsen, naar en van de Hembrug 28 700,00

Artikel 126. Kosten van vervoer van goederen van en naar de artillerie-inrichtingen, voor zoover daartoe niet van openbare middelen wordt gebruik gemaakt 900,00

B. *Magazijnen der artillerie, niet tot de artillerie-inrichtingen behoorende.*

Artikel 127. Bezoldiging van magazijnsknechts en wapenpoetsers; daggelden van conducteurs en hulpconducteurs bij verzendingen;

daggelden en toelagen van waarnemende conducteurs en van waarnemende magazijnsknechts;

loonen voor burgerlijke werklieden; toelagen voor buitengewone dienstverrichtingen;

vergoeding voor onderhoud van rijwielen van magazijnspersoneel . . f 93 000,00

Artikel 128. Aanschaffing van benoodigdheden en verdere kosten voor onderhoud van het in de magazijnen in verantwoording zijnde artilleriematerieel, met inbegrip van de wapenen, opgelegd in het wapendepot te Dordrecht 8 000,00

Artikel 129. Brandstoffen voor de pantserforten en den torpedodienst . 5 900,00

Artikel 130. Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten . . . 6 500,00

C. *Artillerie-materieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger.*

Artikel 131. Herstelling, wijziging en onderhoud van het artilleriematerieel, daaronder begrepen het paardetuig der artillerie 52 000,00

Artikel 132. Aanschaffing van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, paardetuig, materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen ten dienste der artillerie, een en ander met toebehooren . . . 16 500,00

D. *Practische oefeningen.*

Artikel 133. Aanschaffing en onderhoud van materieel, druk- en bindwerk en andere benoodigdheden;

belooningen voor personeele hulp;

schadeloosstelling voor het gebruik van terreinen, vaartuigen en gebouwen;

het doen uitvoeren van werk door particulieren;

een en ander ten dienste van de practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie; zoomede vindingsloonen voor ingeleverde projectielen 35 000,00

f 2 011 510,00

XVIde Afdeeling.

Militaire verkenningen en Topographische Inrichting.

A. *Militaire verkenningen.*

Artikel 134, *a.* Belooning van een bediende bij het bureau van den directeur . . . . . . f 800,00

b. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van de militaire verkenningen 9 520,00

f 10 320,00

B. *Topographische Inrichting.*

Artikel 135, *a.* Traktementen van ambtenaren en bedienden, toelagen van officieren wegens diensten bij de Topographische Inrichting, daggelden en belooningen van geëmployeerden, zoomede loon voor verrichte werkzaamheden buiten den gewonen werktijd;

een en ander na aftrek van het bedrag, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 55 078,00

b. verdere kosten van de Topographische Inrichting, na aftrek als boven 9 140,00

c. toelagen voor het verlies van het genot der leges voor ambtenaren bij de Topographische Inrichting 2 046,00

f 66 264,00

f 76 584,00

XVIIde Afdeeling.

Dienst der Genie.

A. *Materieel der genie en kazerneering, met uitzondering van al wat de inrichtingen van onderwijs, de artillerie-inrichtingen, de artillerie-schietschool en het wapen der marechaussee betreft.*

Artikel 136. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, oefeningsterreinen, schietbanen, kazerne- en andere gebouwen, loodsen, exercitievelden, zweminrichtingen, dijken, kaden, wegen, grachten, bruggen, beplantingen, met hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren;

kleine herstellingen en leveringen;

werkzaamheden betreffende het bouwen en planten binnen verboden kringen van vestingwerken;

werkgelden voor militairen, gebezigd tot den arbeid aan fortificatiën en tot anderen arbeid voor de genie;

grensbepalingen;

aanbestedingskosten;

kosten, vallende op keuringen;

kosten en ongelden betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten;

afkoop van rechten;

bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken;

koopen van perceelen;

grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen;

aanschaffing, onderhoud en schoonhouden van geniegoederen in vestingen en forten;

herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen in de gebouwen tot huisvesting van troepen bestemd, alsmede van gereedschappen voor algemeen gebruik in werkplaatsen in die gebouwen;

daggelden en toelagen van tijdelijke opzichters en teekenaars bij geniewerken . . . . f 597 620,00

Artikel 137. Aanschaffen, herstellen en verbeteren van kaarten, plans en memoriën;

aanschaffen en inbinden van boekwerken, tijdschriften en reglementen;

meet- en waterpas- en andere instrumenten en teekenbehoeften . . f 2 800,00

Artikel 138. Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen, voertuigen en materieel voor de genietroepen . 20 860,00

Artikel 139. Aanschaffing en onderhoud van en voorzieningen aan permanente telegraphische en telephonische verbindingen en van het daartoe behoorende materieel 7 155,00

Artikel 140. Aanschaffing en onderhoud van materieel voor vernielingen in oorlogstijd en voor het nemen van proeven ten behoeve van de voorbereiding van die vernielingen 275,00

Artikel 141. Aanschaffing en onderhoud van materieel voor de practische oefeningen van het regiment genietroepen, van de opzichters van fortificatiën en die van den vesting-telegraafdienst, alsmede van andere wapens, voor zooveel die geschieden onder leiding van genietroepen 12 000,00

Artikel 142. Onderhoud, vernieuwing en aanschaffing van vaartuigen, onder het beheer van het Departement van Oorlog, dienende tot het onderhouden van gemeenschap met verdedigingswerken, en van de daarvoor benoodigde wachthuisjes, een en ander met de daarbij behoorende inventarissen; zoomede steenkolen, kosten van verwarming en verlichting, haven- en sluisgeld 5 000,00

B. *Artillerie-inrichtingen en Artillerie-schietschool.*

Artikel 143. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van werken, terreinen en gebouwen en hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren;

kleine herstellingen en leveringen;

grensbepalingen;

aanbestedingskosten;

kosten, vallende op keuringen;

kosten en ongelden betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten;

afkoop van rechten;

bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken;

koopen van perceelen;

grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen;

herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen;

aanschaffing van gereedschappen en andere benoodigdheden voor het schoonhouden van de gebouwen der Artillerie-schietschool;

daggelden en toelagen voor tijdelijke opzichters en teekenaars bij de uitvoering van werken in dit artikel bedoeld . . . . f 32 500,00

C. *Huur van gebouwen, huur, erfpacht en erfdienstbaarheden van oefeningsterreinen en loodsen; herstellen van schade, ontstaan door storm, water en brand; reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften; met uitzondering van al wat de inrichtingen van onderwijs en het wapen der marechaussee betreft.*

Artikel 144. Huur van gebouwen, voor zoover die uitgaven niet zijn omschreven in de artikelen 41, 60*b*, 94, 96, 98, 100, 102 en 104;

huur, erfpacht en erfdienstbaarheden van oefeningsterreinen en loodsen 69 125,00

Artikel 145. Herstellen van schade, ontstaan door storm, water en brand. 10 000,00

Artikel 146. Reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften 25 000,00

f 782 335,00

XVIIIde Afdeeling.

Kosten van verplaatsing van personen en goederen.

Artikel 147. Reis- en verblijfkosten, teerkosten en vacatiën, voor zoover die kosten niet zijn begrepen in een der artikelen 6, 30, 48, 50, 52*b*, 53*b*, 56, 57*c*, 58*b*, 60*b*, 92, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 112, 125, 130, 134*b*, 146, 149*b*, 177, 183 en 187 . . . . f 39 650,00

Artikel 148. Kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden voor zoover die kosten niet zijn begrepen in een der artikelen 48, 57*c*, 70, 87, 88, 125, 126 en 179 . . . . . . 221 750,00

Permanente Militaire Spoorwegcommissie.

Artikel 149, *a.* Belooningen voor spoorwegambtenaren en gepensionneerde officieren en van een bediende bij het bureau van de commissie f 1 700,00

b. reis- en verblijfkosten, vacatiën en verdere kosten van de commissie;

aanschaffing en wijziging van petten van etappecommandanten . 4 025,00

5 725,00

267 125,00

XIXde Afdeeling.

Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard.

Artikel 150. Subsidie aan het hoofdcomité van de Vereeniging „Het Nederlandsche Roode Kruis” en toelage aan den secretaris van het hoofdcomité . f 1 000,00

Artikel 151. Subsidie aan de Koninklijke Vereeniging van gepensionneerde officieren van het Nederlandsche leger. 1 000,00

Artikel 152. Subsidie aan het Fonds ten behoeve van onderofficieren, die onder toekenning van gagement of van gratificatie uit den militairen dienst worden ontslagen . . . . f 15 000,00

Artikel 153. Subsidie aan het Fonds tot ondersteuning der weduwen en weezen van vrijwillig dienende militairen beneden den rang van officier . 10 000,00

Artikel 154. Subsidie aan de Koninklijke Vereeniging van gepensionneerde onderofficieren en minderen van het Nederlandsche leger. 15 000,00

Artikel 155. Subsidie aan de Vereeniging „Trouw aan Koning en Vaderland" te Utrecht. 2 000,00

Artikel 156. Subsidie aan het Invalidenhuis te Leiden 5 000,00

Artikel 157. Subsidie aan de Maatschappij van Weldadigheid . . . 600,00

Artikel 158. Gratificatiën . . . 25 000,00

Artikel 159. Kleine tegemoetkomingen en reisgelden aan gewezen militairen en aan weduwen en kinderen van militairen 900,00

Artikel 160. Kosten wegens het onderhouden van veteranen en militaire huisgezinnen, in de aan het Rijk toebehoorende gestichten te Veenhuizen verblijf houdende, of tot de sterkte van die gestichten behoorende. 942,00

Artikel 161. Kosten, vallende op telegraphische en telephonische correspondentie. 7 500,00

Artikel 162. Kosten van exploten en processen; schadevergoedingen, waartoe de Staat naar het gevoelen van den landsadvocaat, hetzij op grond van artikel 625 of van artikel 1401 of volgende van het Burgerlijk Wetboek verplicht, hetzij op grond van billijkheid gehouden is 1 000,00

Artikel 163. Kosten van raden van onderzoek en van appèl, zoomede kosten van herziening, bedoeld bij artikel 69 der Bevorderingswet voor de landmacht 1902 500,00

Artikel 164. Kosten, voor het Departement van Oorlog voortvloeiende uit de Ongevallenwet 1901. . . . . . 11 500,00

Artikel 165. Schadeloosstelling voor schutterlijke diensten in en buiten de garnizoensplaatsen . . . . *Memorie.*

f 96 942,00

XXste Afdeeling.

Nonactiviteits-traktementen, pensioenen, onderstanden, lijfrenten, toelagen en wachtgelden.

Artikel 166. Nonactiviteits-traktementen . . . . f 80 000,00

Artikel 167. Pensioenen en onderstanden, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden, gegageerden of onderstand genietenden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting . . . 3 050 000,00

Artikel 168. Tijdelijke en voorloopige pensioenen en tijdelijke onderstanden, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden of onderstand genietenden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting. . . . . f 40 000,00

Artikel 169. Pensioenen aan mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks landmacht, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting 95 000,00

Artikel 170. Aandeel van het Departement van Oorlog in de toelagen en presentiegelden van den voorzitter en van de leden van den Militairen Pensioenraad 1 300,00

Artikel 171. Kosten, voortvloeiende uit het geneeskundig onderzoek naar de geschiktheid van burgerlijke ambtenaren 200,00

Artikel 172. Teruggave van bijdragen voor pensioen 200,00

Artikel 173. Lijfrente, toegekend aan den Pruisischen generaal graaf Bülow von Dennewitz en diens mannelijke afstammelingen in de rechte linie (besluit van den Souvereinen Vorst van den 6den Februari 1814 n°. 3, en Koninklijk besluit van den 8sten Juli 1815 n°. 4) 5 250,00

Artikel 174. Wachtgelden. . . . 1 125,00

f 3 273 075,00

XXIste Afdeeling.

Wapen der marechaussee.

Artikel 175. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren . . . . f 50 750,00

Artikel 176. Jaarwedden, soldijen, daggelden en verdere vergoedingen van onderofficieren en marechaussees 496 358,00

Artikel 177. Reis- en verblijfkosten, bureel- en andere administratiekosten 15 300,00

Artikel 178. Subsidie voor het onderling ziekenfonds bij het wapen . 4 000,00

Artikel 179. Kosten van huisvesting, nachtligging en stalling, van kleeding en uitrusting, paarden, fourage en van verzorging van paarden, kosten van vervoer, van oefening en onderwijs en verdere kosten van het wapen, na aftrek van de sommen welke worden ingehouden op de soldij van onderofficieren en marechaussees en van die, welke vrijwillig ten bate hunner rekeningen wegens kleeding en uitrusting worden gestort en van andere baten, waarmede die rekeningen worden te goed geschreven 299 183,00

865 591,00

XXIIste Afdeeling.

Buitengewone uitgaven.

A. *Vervaardiging van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M.*

Artikel 180. Daggelden, loonen en soldijen van burgerlijke en militaire

werklieden voor de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren . . . . f 121 000,00

Artikel 181. Aanschaffing van grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen en bestanddeelen tot de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren 55 000,00

Artikel 182. Aanschaffing van werktuigen en van daartoe behoorende onderdeelen, zoomede van gereedschappen en maten tot de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren. 4 000,00

Artikel 183. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van keuring. . . 1 500,00

B. *Dienst der genie.*

Artikel 184. Toelagen voor officieren der genie en opzichters van fortificatiën; toelagen en daggelden van tijdelijke opzichters en teekenaars; een en ander ook voor die nog in uitvoering zijnde werken, waarvoor bij vorige begrootingen van het Departement van Oorlog, bij „*Buitengewone uitgaven, dienst der genie*", geld is toegestaan 15 000,00

Artikel 185. Verbetering van Rijksgebouwen en werken en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen en op de legerplaatsen bevinden, bestemd tot kazernen, stallen, loodsen, magazijnen, hospitalen en bakkerijen;

opbouw van daartoe bestemde nieuwe gebouwen;

aankoop van perceelen;

afkoop van rechten;

bijdragen voor het maken en aankoopen van die gebouwen en daartoe noodige gronden;

kosten en ongelden bij het sluiten van koop- en andere overeenkomsten;

aanbestedingskosten;

kosten van keuring,

een en ander voor de navermelde werken:

a. bouwen van een kazernement voor bereden wapens te *Ede* (2de termijn) . . . . f 400 000,00

b. bouwen van een kazernement voor twee bataljons infanterie te *Ede* (laatste termijn) . 35 000,00

c. bouwen van eene rijloods te *Haarlem* . . 27 000,00

462 000,00

Artikel 186. Subsidie aan de gemeente *Barneveld*, wegens de verharding van wegen in die gemeente . . 16 450,00

Artikel 187. Reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften 1 000,00

C. *Approviandeering van stellingen en liniën.*

Artikel 188. Kosten wegens aankoop, gebruik en onderhoud van werktuigen tot het vervaardigen van geperste turf in de *Stelling van Amsterdam*, alsmede kosten wegens het in die stelling en in de overige stellingen en liniën in voorraad opleggen van brand- en lichtstoffen . . . . . . f 12 800,00

Artikel 189. Kosten, vallende op proefnemingen, in verband met de voorbereiding van eene eventueele approviandeering der *Stelling van Amsterdam*. 500,00

D. *Installatie voor electrische verlichting.*

Artikel 190. Kosten, vallende op het wijzigen der electrische lichtinstallatie in gebouwen, behoorende onder het Departement van Oorlog, in verband met het overnemen van de stroomlevering door de gemeente *'s Gravenhage* 4 600,00

f 693 850,00

XXIIIste Afdeeling.

Onvoorziene uitgaven.

Artikel 191. Onvoorziene uitgaven 50 000,00

XXIVste Afdeeling.

Voltooiing van het vestingstelsel.

Artikel 192. Dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1907 . . . . 50 400,00

f 26 622 961,00

zes en twintig millioen zeshonderd twee en twintig duizend negenhonderd een en zestig gulden.

Artikel 2.

Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij een der *artikelen* 2*bis*, 3, 5, 6, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53*b*, 54, 55, 56, 57*a*, 57*b*, 57*c*, 58*b*, 59, 60*a*, 60*b*, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 107, 111, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134*b*, 135*b*, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149*b*, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 174, 185*a*, 185*b*, 185*c* en 190 van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk ontoereikend wordt bevonden, kan het, met inachtneming van het voorschrift van het tweede lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), door overschrijving uit *artikel* 191 van dat hoofdstuk worden aangevuld.

Uit dit *artikel* kan mede worden overgeschreven op de *artikelen* 70 en 165.

Voorts kan nog worden overgeschreven tusschen de *artikelen* 6, 30, 57*c*, 92 en 147; tusschen de *artikelen* 57*c*, 126 en 148; tusschen de *artikelen* 26 en 27; tusschen de *artikelen* 28 en 29; tusschen de *artikelen* 47 en 48 en tusschen de *artikelen* 87 en 88.

Artikel 3.

Op *artikel* 191 van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk worden aangewezen de tot het dienstjaar 1907 behoorende uit-

gaven, welke het Departement van Oorlog betreffen, hare omschrijving niet vinden in een der andere *artikelen* van dat hoofdstuk en moeten dienen ter voorziening in behoeften, die in den loop van dat dienstjaar onverwacht opkomen.

Die uitgaven worden voor elke soort afzonderlijk in de rekening gebracht en omschreven.

Artikel 4.

De uitgaven, krachtens deze wet voor het dienstjaar 1907 te doen, zullen niet te boven gaan *de helft* der sommen in **artikel 1** dezer wet uitgetrokken.

Hiervan zijn uitgezonderd de sommen, uitgetrokken in de *artikelen* 47, 48, 61, 62, 63, 64, 114, 132, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 178, 186, 188, 190, 191 en 192, welke voor het geheele bedrag worden toegestaan.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Oorlog,

(201. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Uit de omstandigheid, dat de Eerste Kamer der Staten-Generaal aan de Koningin heeft verzocht, het ontwerp van wet tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 in nadere overweging te nemen, vloeit de noodzakelijkheid voort, om in de uitgaven voor het Departement van Oorlog voor het loopende jaar voorloopig door middel van eene kredietwet te voorzien.

Het hierbij aangeboden ontwerp van wet strekt dan ook om, behoudens de na te noemen uitzonderingen, voor den tijd van zes maanden de beschikking te verkrijgen over de gelden, die voor den dienst van gemeld Departement noodig worden geacht.

Bij de samenstelling van dat ontwerp kwam het, om practische redenen, niet geraden voor, de bij de wet vastgestelde en sedert gewijzigde begrooting voor 1906 tot grondslag te nemen. De ontwerp-begrooting voor 1907 toch week op tal van punten — zij het dan ook meerendeels van ondergeschikten aard — van de begrooting voor 1906 af. Indien dus voor de nummering en omschrijving der posten van uitgaaf in de hierbijgaande ontwerp-kredietwet laatstbedoelde begrooting gevolgd ware, dan zouden te zijner tijd, na het tot stand komen van de definitieve begrooting voor 1907, een groot aantal uitgaven die ten laste van den dienst van dat jaar werden gedaan, op andere artikelen moeten worden overgebracht. Dat deze niet geringe administratieve omslag behoort te worden vermeden, zal wel gereedelijk worden toegegeven.

Er was in het onderwerpelijke geval te meer aanleiding om de ontwerp-begrooting voor 1907 tot basis voor de kredietwet te doen strekken, waar de Tweede Kamer der Staten-Generaal zich bereids met die ontwerp-begrooting had vereenigd en de bezwaren die in de Eerste Kamer tot verwerping van het wetsvoorstel hebben geleid, niet tegen de inrichting der begrooting of tegen afzonderlijke posten daarvan waren gericht, maar in hoofdzaak buiten de begrooting lagen.

Intusschen is, gelijk vanzelf spreekt, bij het samenstellen van het hierbij aangeboden wetsontwerp met vorenbedoelde bezwaren rekening gehouden.

Diensvolgens is:

1o. *Artikel* 44, waarop bij de Nota van Wijzigingen betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 f 10 000 meer werd aangevraagd, in het wetsontwerp weder uitgetrokken tot het aanvankelijk geraamde bedrag van f 63 400 en de omschrijving van dat artikel weder met de oorspronkelijke lezing in overeenstemming gebracht;

2o. de som die bij de ontwerp-begrooting voor 1907 werd aangevraagd op elk van de artikelen, vermeld op den staat, die als bijlage A bij deze Memorie wordt overgelegd, verhoogd met het in de laatste kolom van dien staat aangegeven bedrag. Dat bedrag wijst het verschil aan tusschen hetgeen in verband met den voorgenomen maatregel betreffende het blijvend gedeelte bij de ontwerp-begrooting minder werd uitgetrokken en hetgeen, ten gevolge van dien maatregel, vermoedelijk reeds bespaard zal zijn;

3o. *Artikel* 32 verhoogd met f 25 000, op welk bedrag de meerdere behoefte voor kleeding en uitrusting, wegens het handhaven van het blijvend gedeelte, voor 1907 wordt geraamd.

Voorts zijn in dit wetsontwerp niet gebracht de buitengewone uitgaven ter zake van de tot den dienst der genie behoorende werken, vermeld bij de onderdeelen *a*—*d*, *f*—*h* en *k*—*o* van *artikel* 185 der ontwerp-begrooting. De sommen, uitgetrokken bij de onderdeelen *i* en *j* van dat artikel, voor het bouwen van kazernement te Ede, zijn daarentegen (onder de letters *a* en *b*) in de kredietwet opgenomen, omdat het hier geldt opvolgende termijnen van werken, waarvoor het volle bedrag in beginsel reeds door de Staten-Generaal werd toegestaan.

Hetzelfde heeft plaats gehad (onder de letter *c*) met de som, uitgetrokken bij het onderdeel *e* van meergenoemd artikel voor het bouwen van een rijloods te Haarlem, vermits deze noodzakelijk is voor den verderen geleidelijken voortgang van de reorganisatie der bereden wapens, waarmede ook overigens — voor wat aangaat personeel, paarden en materieel — in de kredietwet rekening is gehouden.

Kan, in het algemeen, worden aangenomen, dat voorloopig op regelmatige wijze in de behoeften van den dienst zal kunnen worden voorzien, indien de beschikking is verkregen over *de helft* van de uitgetrokken sommen, ten aanzien van de navolgende, in artikel 4 van het wetsontwerp genoemde artikelen dient, om de daarbij vermelde redenen, van dezen regel te worden afgeweken.

Artt. 47 *en* 48. De aankoop van paarden ten behoeve van de remonte geschiedt grootendeels in de eerste helft des jaars, zoodat over de daarvoor benoodigde fondsen reeds binnen enkele maanden moet kunnen worden beschikt.

Artt. 61—64, 150—157, 178 *en* 186. Subsidiën worden steeds in den aanvang des jaars, zoodra de begrootingswet is tot stand gekomen, tot het volle bedrag toegekend en uitgekeerd. Het zou voor de belanghebbenden wellicht groot ongerief en voor de administratie noodeloozen omslag veroorzaken, indien toekenning en betaling ditmaal in twee gedeelten, telkens voor de helft, moesten geschieden.

Art. 114. Op dit artikel zal in de eerste zes maanden meer dan de helft van de uitgetrokken som moeten worden uitgegeven, daar over het bedrag van f 64 000, waarop voor het doen verrichten van werk door particulieren aan artillerie-materieel is gerekend, direct moet kunnen worden beschikt.

Art. 132. Een bedrag van ± f 14 000 zal reeds in het eerste halfjaar noodig zijn, hoofdzakelijk voor de aanschaffing van torpedo-materieel.

Art. 188. De geperste turf voor de Stelling van Amsterdam, waarvoor contract is aangegaan, wordt jaarlijks in eene enkele partij opgeleverd; over het bedrag moet dus in eens beschikt kunnen worden.

Art. 190. De wijziging van de electrische lichtinstallatie moet tot stand zijn gebracht op het tijdstip waarop de exploitatie van het electrisch bedrijf door de gemeente 's Gravenhage een aanvang neemt.

Art. 192. De bij dit artikel uitgetrokken som dient voor het geheele bedrag te worden toegestaan, omdat zij verband houdt met de begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, welke begrooting reeds bij de wet van 11 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 46) is vastgesteld.

Eindelijk komt het gewenscht voor, dat ook de beschikking worde verkregen over het geheele bedrag, dat bij *artikel* 191 voor onvoorziene uitgaven is uitgetrokken, omdat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat op sommige artikelen gedurende het eerste halfjaar meer dan de helft van het aangevraagde bedrag moet worden uitgegeven, in welk geval de post — zij het dan ook tijdelijk — uit dien voor onvoorziene uitgaven dient te worden aangevuld.

Door vorenstaande mededeelingen is het hierbij aangeboden ontwerp-kredietwet, waarvan eene spoedige totstandkoming in hooge mate wenschelijk is, naar het voorkomt genoegzaam toegelicht.

De Minister van Oorlog,

H. P. STAAL.

Bijlage A der Memorie van Toelichting.

TOELICHTENDE STAAT van de sommen, die op de onderstaande artikelen meer zijn uitgetrokken dan in het ontwerp van wet tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907.

Artikel.	KORTE OMSCHRIJVING.	Aanvankelijk geraamde vermindering wegens voorgenomen afschaffing en inkrimping van het blijvend gedeelte.	Vermoedelijke besparing, reeds verkregen ten gevolge van vorenbedoelden maatregel.	Verschil.
22	Soldijen enz. van het wapen der infanterie . . .	f 105 150,32	f 17 550,32	f 87 600,00
23	Als voren „ „ „ „ cavalerie . . .	19 352,43	3 252,43	16 100,00
24	Als voren „ „ „ „ artillerie . . .	34 183,49	5 683,49	28 500,00
25	Als voren „ „ regiment genietroepen. . .	722,73	122,73	600,00
26	Aanschaffing van graan enz.	45 462,36	7 562,36	37 900,00
27	„ „ brood enz.	11 859,66	1 959,66	9 900,00
28	„ „ vee enz.	240 231,81	40 031,81	200 200,00
29	Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten enz.	27 963,45	4 663,45	23 300,00
33	Onderhoud van kleeding en uitrusting enz. . . .	29 000,00	4 800,00	24 200,00
34	Reinigen van onderkleeding enz.	15 000.00	2 500,00	12 500,00
37	Herstelling en onderhoud van ledergoed enz. . .	1 000,00	150,00	850,00
42	Verlichting en verwarming van wachtlokalen enz.	15 000,00	2 500,00	12 500,00
43	Aanschaffing van gereedschappen voor het schoonhouden van gebouwen	3 000,00	500,00	2 500,00
45	Aanschaffing enz. van slaapfournituren.	2 000,00	500,00	1 500,00
46	Uitgaven voor het reinigen van het lichaam enz.	4 000,00	600,00	3 400,00
54	Kosten van het onderwijs aan de cursussen bij de infanterie	4 250,00	650,00	3 600,00
55	Kosten van oefeningen van officieren enz. . . .	1 350,00	250,00	1 100,00
75	Vergoedingen ingevolge de Militie- en Landweerwetten	85 000,00	10 000,00	75 000,00
87	Kosten van voeding en verpleging van zieken enz.	5 235,00	835,00	4 400,00
88	Kosten van verpleging van zieken buiten de militaire inrichtingen	1 408,00	208,00	1 200,00

(201. 4.)

VERSLAG.

Verschillende leden gaven te kennen, dat zij bij de beoordeeling van het ingediende wetsontwerp zich geheel wenschten te laten leiden door de gedachte, dat de aangeboden begrooting het karakter heeft van eene kredietwet, er alzoo toe strekt om, nu door den loop der zaken der Regeering geene gelden ter beschikking staan om de noodzakelijke kosten van den dienst van het Departement van Oorlog te bestrijden, in die leemte zoo spoedig mogelijk te voorzien, zij het slechts voor het eerste halfjaar van 1907. Bij de behandeling van zulk eene kredietwet kan bezwaarlijk in bijzonderheden worden afgedaald. Maar deze omstandigheid brengt, naar de meening van bedoelde leden, dan ook mede, dat de beslissing over de kredietwet in geenen deele praejudicieert op de beslissing, welke later, bij gelegenheid van de behandeling der definitieve begrooting, over de verschillende onderdeelen zal worden genomen. Men achtte het niet zonder belang dit, ofschoon overigens vanzelf sprekend, nadrukkelijk in het licht te stellen, opdat de Regeering harerzijds daarop bedacht zij; men wees er op, dat hier bovenal is te denken aan posten, die op de begrooting voor 1907 voor het eerst voorkomen.

Ook in verband hiermede werd het door sommige leden zeer betreurd, dat niet, in stede van de ontwerp-begrooting voor 1907, de begrooting voor 1906 tot grondslag voor het onderwerpelijke wetsontwerp is genomen. Dan ware het bezwaar, dat bij deze kredietwet over verschillende nieuwe uitgaven moet worden beslist, vermeden geworden. De Minister voert dienaangaande wel in de Memorie van Toelichting aan, dat daarvan straks, als de definitieve begrooting voor 1907 zal zijn vastgesteld, administratieve omslag het gevolg zoude zijn geweest, maar dit bezwaar schijnt alleen op eene andere nummering der artikelen te doelen. Waarom, voor zooveel de omschrijving der artikelen en de uitgetrokken sommen betreft, de begrooting voor 1906 niet als grondslag had kunnen worden gebruikt, zagen de hier aan het woord zijnde leden niet in. Andere leden verklaarden intusschen te dezen opzichte geheel aan 's Ministers zijde te staan en op de door hem ontwikkelde gronden van oordeel te zijn, dat het ontwerp der begrooting voor 1907 de aangewezen grondslag voor deze voorloopige begrooting was. Sommigen spraken er vooral hunne voldoening over uit, dat, door de gevolgde wijze van handelen, de voorzieningen in het belang van het mindere personeel, welke de bedoelde ontwerp-begrooting inhield, niet door de verwerping door de Eerste Kamer op den achtergrond zijn geraakt.

Van sommige zijden werd er de aandacht op gevestigd, dat, terwijl verwerping eener begrooting gewoonlijk de uitdrukking is van ongeneigdheid van den betrokken tak der Volksvertegenwoordiging om eenig aangevraagd krediet toe te staan, in het onderwerpelijke geval de tak der Volksvertegenwoordiging, die zich met het aangeboden ontwerp niet kon vereenigen, bezwaar had, niet omdat zij de op sommige artikelen uitgetrokken bedragen te hoog oordeelde, integendeel, wijl zij die te laag achtte. Deze omstandigheid geeft, naar zij opmerkten, aan deze kredietwet een geheel eigenaardig karakter. Eene voorloopige begrooting, strekkende ter voorziening in een toestand, die uit eene verwerping van de eerste soort is geboren, bepaalt zich tot de behoeften, waaromtrent geen verschil van meening is gebleken en laat het zakelijke geschilpunt, dat aan de verwerping ten grondslag lag, geheel ter beslissing over bij de latere vaststelling van de definitieve begrooting. Maar de aangeboden kredietwet houdt in zekeren zin ook reeds eene beslissing in omtrent het verschil van inzicht, dat de verwerping der ontwerp-begrooting beheerschte, doordat zij vaststelt dat althans voor 1907 wèl gelden voor het blijvend gedeelte zullen worden uitgetrokken. Met andere woorden, zij reikt verder dan een kredietwet in den gewonen zin. Zij, die met den Minister van oordeel waren, dat 's lands belang het toestaan van gelden voor het onder de wapenen houden van het blijvend gedeelte niet eischt, zien zich nu voor de moeilijkheid geplaatst om òf den geregelden gang der comptabiliteit te verstoren òf hun stem te geven aan uitgaven, die zij overbodig en verkeerd achten. De leden, die hierop wezen, verklaarden in verband hiermede zich hunne stem over het wetsontwerp voor te behouden.

Dit standpunt werd door anderen beslist onjuist geoordeeld. De kredietwet beoogt uitsluitend, zoo werd gezegd, den vroegeren toestand ten aanzien van het blijvend gedeelte te bestendigen en aan constitutioneele eischen betreffende het geldelijk beheer te voldoen.

Verscheidene leden verklaarden onaangenaam te zijn getroffen door de woorden, voorkomende in de Memorie van Toelichting, dat „de bezwaren, die in de Eerste Kamer tot verwerping van het „wetsvoorstel hebben geleid, niet tegen de inrichting der be„grooting of tegen afzonderlijke posten daarvan waren gericht, „maar in hoofdzaak buiten de begrooting lagen". Sommigen aarzelden niet deze opmerking misplaatst, zelfs verbazingwekkend te noemen. Zij houdt eene beoordeeling in van de motieven, die de Eerste Kamer bij hare beslissing hebben geleid, welke op dit oogenblik en bij dit wetsontwerp niet past. Ook andere leden, die in dit opzicht minder ver gingen, konden de zinsnede niet goedkeuren. De behandeling eener kredietwet is, naar zij opmerkten, allerminst geschikt om politieke gedachtenwisselingen te houden en het valt niet te ontkennen, dat de aangehaalde woorden daartoe gemakkelijk kunnen verleiden. Hunnerzijds wenschten deze leden bij deze gelegenheid niet op 's Ministers voorstelling in te gaan.

Tegen deze opmerkingen werd door andere leden aangevoerd, dat zij in 's Ministers woorden geenerlei politieke beteekenis konden ontdekken. Eene beoordeeling van het votum der Eerste Kamer ligt daarin geenszins; er wordt eenvoudig een feit geconstateerd, hetwelk kracht bijzet aan 's Ministers betoog, dat het wenschelijk is de ontwerp-begrooting voor 1907 als grondslag der kredietwet te gebruiken. Eene opmerking van politieke strekking zouden deze leden in de Memorie van Toelichting evenzeer misplaatst hebben gevonden als hun bovenbedoelde medeleden. Zij ontbreekt daarin echter ten eenenmale.

Sommige leden gaven voorts hunne afkeuring te kennen over de overlegging van den staat, die als bijlage A de Memorie van Toelichting vergezelt. Zij konden zich niet onttrekken aan den indruk, dat met deze wijze van toelichten wordt beoogd nog eens duidelijk in het licht te stellen welke besparing door de voorgenomen vermindering van het blijvend gedeelte reeds is en nog zou worden verkregen.

Wat de cijfers van den staat betreft, spraken enkele leden hun twijfel uit over de juistheid van de raming daarvan. Zij achtten het evenwel niet gewenscht op dat punt te dezer plaatse nader in te gaan, noch ook in beschouwingen te treden waartoe, indien de questie van het blijvend gedeelte uitvoerig werd behandeld, 's Ministers cijfers hun gereede aanleiding zouden geven.

Van andere zijde werd de overlegging van een staat zeer doelmatig geoordeeld. Hij geeft een duidelijk beeld van de wijze, waarop men is gekomen tot de in deze kredietwet voorgestelde bedragen en het was den leden die deze opmerking maakten, niet duidelijk, hoe, zonder zulk een overzicht, bedoelde bedragen zouden kunnen worden toegelicht.

Voorts wees men er op, dat niet ook het bedrag van art. 42 der ontwerp-begrooting voor 1907 is gewijzigd, welk artikel toch ook uitgaven bevat, die met de vermindering van het blijvend gedeelte verband houden.

Ten slotte werd de opmerking gemaakt, dat men mag aannemen, dat de verminderingen, welke de op den staat vermelde artikelen 22 enz. der ontwerp-begrooting voor 1907 ondergaan, kleiner zijn dan zij zullen blijken te kunnen zijn. Immers de verschillen in de laatste kolom van den overgelegden staat, welke die verminderingen aangeven, zijn verkregen door van de aanvankelijk geraamde vermindering wegens de voorgenomen inkrimping van het blijvend gedeelte af te trekken de vermoedelijke besparing, reeds ten gevolge van dien maatregel verkregen. Bedoelde besparing ziet waarschijnlijk op een der dagen, voorafgaande aan 2 Maart, datum, waarop het onderwerpelijke wetsontwerp is ingediend. Die besparing groeit echter aan zoo lang op den maatregel niet geheel is teruggekomen en daarmede wordt het verschil tusschen de geraamde vermindering wegens de inkrimping en de reeds verkregen besparing kleiner. Er mag dus worden vertrouwd, dat, bij toestaan van bedragen als in deze kredietwet voorgesteld, de bedoelde artikelen overschotten zullen opleveren.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over het wetsontwerp voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld 7 Maart 1907.

SCHOKKING.
DUYMAER VAN TWIST.
ELAND.
VAN VLIJMEN.
PATIJN.

(202. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot aanvulling en verhooging van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 7 Maart 1907.

WILHELMINA.

(202. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener aanvulling en verhooging van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van den 1sten Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 23);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Aan de IIIde afdeeling van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt toegevoegd een nieuw artikel 29*bis*, luidende:
„Kosten van ontvangst van de afgevaardigden tot de te 's Gravenhage te houden tweede Vredesconferentie en van alle verdere met die conferentie in verband staande uitgaven, zooals die, volgens beslissing van den Minister van Buitenlandsche Zaken, uit dit begrootingsartikel zijn te kwijten" *Eenhonderd duizend gulden* (f 100 000).

Artikel 2.

Ten gevolge van artikel 1 dezer wet wordt het totaal van de IIIde afdeeling van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 met *eenhonderd duizend gulden* (f 100 000) en het eindcijfer van het geheele hoofdstuk met gelijk bedrag verhoogd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(202. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Hoewel omtrent het tijdstip harer bijeenkomst nog niets bepaald is, bestaat er toch veel kans, dat de Tweede Vredesconferentie dezen zomer te 's Gravenhage zal plaats vinden.
Kon de ondergeteekende in de Memorie van Toelichting op het sedert ingetrokken wetsontwerp tot beschikbaarstelling van gelden voor eene Tweede Vredesconferentie in 1906 (Kamerstukken 1905—1906, n°. 197) weinig zekerheid geven nopens de vermoedelijke kosten dier Conferentie, thans is hij in staat mede te deelen, dat voor eene ontvangst, overeenkomstig de waardigheid van Nederland, met een krediet van f 100 000 kan worden volstaan. Dat thans f 25 000 meer gevraagd wordt dan in 1899 bij de wet van 19 Mei (*Staatsblad* n°. 123) toegestaan werd, vindt zijne verklaring in de eerste plaats hierin, dat ditmaal veel meer Staten dan voor 8 jaren zullen vertegenwoordigd zijn, maar vooral in de omstandigheid dat, terwijl in 1899 kon beschikt worden over het Huis ten Bosch, dat door Hare Majesteit de Koningin goedgunstiglijk voor dat doel was afgestaan en voor de zooveel kleinere Eerste Conferentie voldoende ruimte aanbood, thans gebruik zal moeten gemaakt worden van de meer plaats biedende Grafelijke Zalen. Ten einde die Zalen in eenen zoodanigen toestand te brengen, dat de Conferentie en hare talrijke commissiën er in zullen kunnen werken, zal eene belangrijke som meer benoodigd zijn dan in 1899. De voorzieningen zullen worden uitgevoerd door het Departement van Waterstaat, waarmede het vereischte overleg reeds door den ondergeteekende is gepleegd.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

(202. 4.)

VERSLAG.

Sommige leden, die indertijd hun stem hadden uitgebracht tegen het krediet voor de eerste Vredesconferentie, verklaarden voornemens te zijn ook aan dit wetsontwerp hun stem te onthouden, tenzij de Regeering er nog in mocht slagen hen er van te overtuigen, dat ditmaal van de bijeenkomst inderdaad nuttige gevolgen te verwachten zijn. Hun standpunt ten opzichte van Vredesconferentiën in het algemeen is uiteengezet in den aanhef van het den 13 Juni 1906 uitgebrachte Voorloopig Verslag over een wetsontwerp tot aanvulling en verhooging van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, evenzeer de tweede Vredesconferentie betreffende.

Verscheidene andere leden verklaarden bedoeld standpunt niet te deelen en bereid te zijn de voor de conferentie benoodigde gelden toe te staan, maar voegden daaraan toe, dat ook hunne verwachtingen van de resultaten dier conferentie, ter bevordering van den voortdurenden vrede, niet hoog gespannen waren. Zij merkten op, dat volgens het programma der conferentie zoo goed als niets zal worden behandeld, dat de zaak van den vrede inderdaad verder zal brengen. In zekeren zin kan men, volgens deze leden, zeggen dat de conferentie niet verschilt van die vele andere, welke over verschillende internationale belangen plegen te worden gehouden, maar die met minder weidschen naam zijn getooid en dienovereenkomstig geen bijzondere kosten vorderen. De vraag werd door deze leden gesteld of de Nederlandsche Regeering, ter wezenlijke bevordering van den permanenten vrede, niet het initiatief had kunnen nemen om bijv. ten aanzien van de verplichte arbitrage, tot een stap vooruit te komen. Thans zonderen de groote natiën van de vragen, die voor arbitrale beslissing in aanmerking komen, steeds diegene uit, welke levensbelangen van het land raken, ten gevolge waarvan de beteekenis der arbitrageverdragen voor den wereldvrede slechts gering is.

Van andere zijde werd tegen deze verschillende beschouwingen opgemerkt, dat toch inderdaad niet valt te ontkennen, dat de vorige Vredesconferentie nuttigen arbeid heeft verricht. Men behoeft slechts te wijzen op het permanente Hof van Arbitrage, een instelling, die voor de toepassing van het beginsel van arbitrale beslissing van geschillen ongetwijfeld van groote beteekenis is. Verder heeft het Engelsch-Russische conflict ter zake van het beschieten der Engelsche visschersvloot door Russische oorlogschepen, door toepassing van de bepalingen van het Haagsche Verdrag een vreedzame oplossing gevonden. Van de te houden tweede conferentie mag worden verwacht, dat door haar het beginsel van vredelievende beslechting van geschillen zal worden versterkt en dat zij, door het tot stand brengen van regelingen aangaande verschillende punten van volkenrecht, er toe zal bijdragen, dat verwikkelingen tusschen verschillende natiën minder gemakkelijk zullen voorkomen; als één punt uit meerdere noemde men de erkenning der onschendbaarheid van privaat eigendom op zee. Met bijzonderen nadruk werd er op gewezen dat dit punt speciaal voor ons land van groot belang is en drong men er op aan dat de Nederlandsche afgevaardigden krachtig voor de totstandkoming eener regeling zullen ijveren. Voorts werd er van deze zijde op gewezen, dat de trage voortgang, dien het beginsel van arbitrage maakt, alleen hen kan verwonderen, die zich daarvan een overdreven voorstelling hadden gemaakt en zich van de groote moeilijkheden, welke op dat terrein allerwege liggen, niet juist rekenschap hadden gegeven. Langzaam maar gestadig zal dat beginsel veld winnen in de overtuigingen der volkeren en in de daden der regeeringen, en met dien voortgang zal de beteekenis van het Hof van Arbitrage toenemen. Met het oog daarop betuigden de hier aan het woord zijnde leden er hunne ingenomenheid over, dat bedoeld hof binnen onze landsgrenzen is gevestigd en wenschten zij niets na te laten wat den band tusschen het hof en ons land kan versterken.

Verschillende leden hadden in zooverre bedenking tegen deze tweede Vredesconferentie, dat zij het huidige tijdstip daarvoor niet zeer geschikt gekozen achtten en, bovenal, de voorbereiding dier conferentie onvoldoende oordeelden. Bedenkt men, dat in de zitting der eerste conferentie van 29 Juli 1899 baron de Staal als hoofddoel teekende: te komen tot vermindering van militaire lasten, en dat, toen op die conferentie de oplossing van de quaestie van zulk een vermindering op technische bezwaren afstuitte, de behandeling dier zaak naar een volgende conferentie werd verwezen, dan zoude men mogen verwachten, dat die aangelegenheid van het programma dezer conferentie een der allervoornaamste punten zou uitmaken. En dat te eer, daar sinds de eerste conferentie bedoelde lasten niet weinig zijn verzwaard. Van 1901 tot 1906 zijn de legeruitgaven der Europeesche landen alleen met niet minder dan 1250 millioen francs gestegen, welk bedrag, indien men ook de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en Japan medeerekent, zelfs klimt tot 1500 millioen francs. Nochtans schijnt een gezette behandeling van genoemde quaestie verre van zeker, terwijl het nog meer twijfelachtig is of het, wat dit punt betreft, tot een oplossing, zelfs maar tot een bescheiden eersten stap op den weg naar een oplossing komen zal. Bedoelde leden weten dit aan onvoldoende voorbereiding, daarbij opmerkende, dat het minder bezwaar zou hebben gehad de conferentie nog wat uit te stellen om inmiddels, door diplomatiek overleg, de kans op overeenstemming te vergrooten, dan samen te komen zonder rechtmatige hoop dat een wezenlijk resultaat zal worden bereikt. Ook de behandeling van andere volkenrechtelijke quaesties, in het bijzonder die, de rechten en plichten van neutrale mogendheden betreffende, achtte men niet behoorlijk voorbereid.

Van andere zijde werd met betrekking tot het vraagstuk der vermindering van krijgslasten opgemerkt, dat ontwapening een utopie moet worden genoemd. Geen mogendheid zal, in afzienbaren tijd, tot zulk een maatregel willen overgaan, noch zich, wat de sterkte van haar vloot en leger betreft, onder de contrôle van een oppergerechtshof willen stellen. Van de behandeling dier quaestie behoorde de conferentie, naar de hier aan het woord zijnde leden, zich dan ook te onthouden; het is beter een zaak, die tot twist aanleiding zou kunnen geven, buiten bespreking te laten dan haar te behandelen zonder uitzicht op een bevredigende oplossing. Maar wèl zagen sommige van deze leden een practisch resultaat tegemoet van een eventueele overeenkomst der mogendheden om wederzijds den status quo van hun grondbezit te erkennen en te garandeeren. Zulk een wederzijdsche erkenning, waarin geenerlei vernedering zou kunnen worden gezien, noch ook maar de geringste afstand van souvereine rechten, zou huns inziens eenigermate een waarborg voor den vrede zijn, althans voor vredelievende bedoelingen; de natie, die daarin niet zou willen toestemmen, zou reeds door het feit dier weigering zich doen kennen als met kwade bedoelingen tegen anderen bezield. Neutraliteit van een enkele natie zal, naar men opmerkte, in gevallen, waarin een andere Staat daarin een groote hindernis ziet voor de bereiking zijner doeleinden, wel niet worden geëerbiedigd; garandeeren echter alle Staten de handhaving van den status quo, dan staat zulk een inbreuk veel minder te vreezen. De volksvertegenwoordigingen in de verschillende landen zouden er dan veel eerder dan thans toe kunnen komen de Regeeringen tot beperking der krijgstoerustingen te dwingen.

Van weer andere zijde werd de wenschelijkheid betoogd dat alle legers ook door hun samenstelling en organisatie zooveel mogelijk waarborgen boden, dat zij slechts voor defensieve oogmerken gebruikt kunnen worden.

Enkele leden brachten bij deze gelegenheid de wenschelijkheid ter sprake voor Nederland een neutraliteitsverklaring van de groote mogendheden te verkrijgen. Zij achtten daarvoor alle aanleiding aanwezig nu, door de aanwezigheid van het Hof van Arbitrage binnen onze grenzen, ons land uit een internationaal oogpunt in zekeren zin een bijzondere positie heeft bekomen. Andere leden verklaarden echter met deze opmerkingen geenszins mede te gaan. Zij zouden het ten zeerste afkeuren indien van onze zijde stappen in die richting werden gedaan. Trouwens, uit hetgeen de tegenwoordige Minister met betrekking tot deze zaak heeft verklaard in de vergadering der Tweede Kamer van

5 December 1906 (*Handelingen* bladz. 656 en 657), leidden zij af, dat zulke stappen van dezen bewindsman niet zijn te vreezen. Zij achtten het daarom overbodig hier over dit punt uit te weiden.

Naar aanleiding van de mededeeling in de Memorie van Toelichting, dat de Grafelijke zalen door de conferentie in gebruik zullen worden genomen en dat een deel van het aangevraagd krediet noodig is om die zalen in zoodanigen toestand te brengen dat de conferentie daarin zal kunnen werken, meenden enkele leden er voor te moeten waarschuwen dat de Regeering hier geen maatregelen goedkeurt, door deskundigen voorgesteld, die later zouden blijken te moeten worden gevolgd door kostbare verbouwings- of voltooiingswerken. De ondervinding raadt in deze, naar men opmerkte, tot behoedzaamheid.

Sommige leden gaven hun wensch te kennen, dat de herinnering aan de aanstaande tweede Vredesconferentie zou worden bestendigd door een of ander kunstwerk, hetzij een afbeelding der zitting, hetzij een allegorische voorstelling, aan welk kunstwerk dan later een plaats zou kunnen worden gegeven in het Paleis van het Hof van Arbitrage.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare behandeling van het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 2den Mei 1907.

HUBRECHT.

DE BEAUFORT.

VAN BYLANDT.

BOS.

VAN DEN BERCH VAN HEEMSTEDE.

(203 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan twee ontwerpen van wet:

1°. houdende bepalingen in verband met de herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen;

2°. tot verhooging van het VIIde hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 14 Maart 1907.

WILHELMINA.

(203. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is bepalingen vast te stellen in verband met de herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Te beginnen met het jaar 1908 wordt de grondbelasting op de gebouwde eigendommen geheven naar 4,86 ten honderd van de belastbare opbrengst.

Artikel 2.

Eene schatting als voorgeschreven bij art. 37, tweede lid, der wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124), heeft evenzeer plaats voor gebouwde eigendommen, niet vallende onder art. 25 der wet van 26 Mei 1870 (*Staatsblad* n°. 82), die vóór de bij art. 35, tweede lid, der eerstgenoemde wet bedoelde aanteekening zijn ontstaan of belastbaar geworden en niet begrepen zijn in de herziening.

Artikel 3.

Art. 7, lett. A, der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 223) wordt gewijzigd en aangevuld als volgt:

In de eerste alinea wordt „Voor gebouwde en" vervangen door: „Voor gebouwde eigendommen op het vijftienvoud, voor"; in de tweede alinea wordt „twintigvoud" vervangen door: „vijftien- of twintigvoud"; onmiddellijk vóór de laatste alinea wordt ingelascht een nieuwe, luidende:

„Indien eene uitkeering gebouwde en ongebouwde eigendommen gezamenlijk betreft, wordt het bedrag der vermindering voor elke soort in verhouding van de belastbare opbrengst der eigendommen berekend."

Art. 51 dier wet vervalt.

Artikel 4.

Door Ons kan, ten laste van het dienstjaar 1907, eene bijzondere belooning worden toegekend voor buitengewone werkzaamheden in verband staande met de herziening.

Artikel 5.

Alle quitantiën wegens betaalde grondbelasting zijn, te beginnen met de belasting over het jaar 1908, vrijgesteld van zegel.

Artikel 6.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

(203. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De hoofdcommissie voor de herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen, ingesteld bij artikel 12 der wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124) heeft op den 21sten December 1906 het verslag van hare werkzaamheden en van den loop en de uitkomsten van die herziening uitgebracht. De herziening is daarmede afgeloopen.

Ingevolge het bepaalde bij artikel 35, 2de lid, der genoemde wet zullen in het jaar 1907 de uitkomsten der herziening in de kadastrale leggers moeten worden aangeteekend, terwijl de wetgevende macht, ter voldoening aan het bepaalde bij artikel 36, het bedrag der belasting in het jaar 1908, het jaar volgende op de bedoelde aanteekening van de gebouwde eigendommen te heffen, tijdig zal dienen vast te stellen.

De ondergeteekende meent, alvorens over te gaan tot de toelichting der daartoe strekkende wetsvoordracht, de aandacht te moeten vestigen op eenige bijzonderheden in het verloop van deze herziening.

In het jaar 1898 aangevangen, kreeg aanvankelijk de herziening haar beslag in het najaar van 1902. De hoofdcommissie diende den 15den October van dit jaar haar verslag van den

loop en de uitkomsten van het werk in. Zij behandelde tevens de vraag, haar door den ambtsvoorganger van den ondergeteekende naar aanleiding van de vele klachten dienaangaande gesteld, of de uitkomsten der schatting van de gebouwde eigendommen tot hoeven behoorende — art. 2 der wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124) — ongewijzigd konden strekken tot grondslag voor de verdere heffing.

De hoofdcommissie beantwoordde die vraag ontkennend, daarbij de gegrondheid der klachten aantoonende. De zeer bijzondere methode waarnaar de schatting van de bedoelde eigendommen was geschied, had niet aan de aanvankelijke verwachting beantwoord. Eensdeels was ongelijkheid in de toepassing ontstaan, waar het betrof de vraag of dagloonerswoningen ten platten lande waarin tevens land- of tuinbouw op kleine schaal werd uitgeoefend, in die schatting dan wel in die naar art. 4 der wet waren te begrijpen; anderdeels ondervond de bepaling der belastbare opbrengst zelf moeilijkheden door het min of meer fictieve dat daaraan in de bepalingen van het artikel ten grondslag was gelegd.

Om aan de bezwaren tegemoet te komen, werd bij de wet van 11 Januari 1904 (*Staatsblad* n°. 5), artikel 2 der wet van 1897 vervangen door bepalingen volgens welke de gebouwen voor landbouw, veeteelt, tuinbouw, boom-, bloem- of bloembollenkweekerij zouden worden herschat. De eerst toegepaste methode werd losgelaten en vervangen door die van artikel 4 der wet van 1897. Daarmede werd teruggekeerd tot schatting te rade gaande met meer tastbare gegevens, n. l. met de huurprijzen of wel met de huurwaarden van andere gelijksoortige perceelen in dezelfde of eene nabijgelegene gelijksoortige gemeente. De belastbare opbrengst van het gedeelte voor het bedrijf bestemd zou, afzonderlijk geschat, gesteld worden op de helft der naar die methode verkregen huurwaarde. Voor het geval dat vergelijking als hiervoren omschreven niet mogelijk was, zou de belastbare opbrengst worden bepaald naar de stichtingskosten ten tijde der schatting, voor het woninggedeelte op drie ten honderd, voor het overige op een en een half ten honderd daarvan. Eene uitzonderingsbepaling opende verder de gelegenheid voor lagere schatting van gebouwen in bijzonder ongunstige conditie verkeerende.

De omschrijving van de soort van perceelen aan deze nieuwe schatting te onderwerpen werd zóó ruim genomen, dat daaronder mede zouden te begrijpen zijn de hiervoren genoemde dagloonerswoningen met land- of tuinbouwbedrijf op kleine schaal.

De herschatting liep in het jaar 1906 ten einde.

De staten die het verslag der hoofdcommissie vergezellen, vermelden de belastbare opbrengst, verkregen door de schatting naar de wet van 1897 en die verkregen door de schatting naar de wet van 1904, met splitsing voor perceelen met land- of tuinbouwbedrijf, voor fabrieken enz. en voor andere gebouwde eigendommen (woonhuizen enz.).

Vergelijking van de uitkomsten der schatting met den ouden toestand doet zien dat:

1°. de perceelen voor landbouw enz. thans in de belastbare opbrengst van f 134 693 310 deelende voor f 15 135 655 of ongeveer . . . . 11,24 %,

naar de wet van 1897 in de belastbare opbrengst — in totaal f 140 237 986 — zouden zijn gaan deelen voor f 8 293 695 minder of voor ongeveer . . . . 4,88 %;

2°. de fabrieken enz. thans in de belastbare opbrengst deelende voor f 10 282 570 of ongeveer . . . . 7,63 %,

daarin zouden zijn gaan deelen voor f 592 916 meer of voor ongeveer . . . . 7,75 %;

3°. de woonhuizen enz. thans in de belastbare opbrengst deelende voor f 109 275 085 of ongeveer . . . . . 81,13 %,

daarin zouden zijn gaan deelen voor f 13 245 455 meer, of voor ongeveer. . . . . 87,37 %;

en verder dat het aandeel van iedere soort door de toepassing der wet van 1904 wordt gewijzigd in dier voege dat in de nieuwe belastbare opbrengst ad f 145 615 950 zullen gaan deelen:

1°. de perceelen voor landbouw enz. voor f 14 121 597, of ongeveer . . . . 9,70 %;

2°. de fabrieken enz. voor f 10 754 995, of ongeveer 7,38 %;

3°. de woonhuizen enz. voor f 120 739 358, of ongeveer . . . . 82,92 %.

De uitkomsten der herziening leiden dus tot de conclusie, dat de land- en tuinbouwperceelen, hoezeer ten slotte minder dan naar de schatting ingevolge de wet van 1897, niet onbelangrijk zullen worden ontlast.

De hoofdcommissie geeft als verkregen totaal der belastbare opbrengst een bedrag van f 145 615 950, doch maakt daarbij de juiste opmerking, dat bij die som moet worden gevoegd de vermeerdering in belastbare opbrengst voortgevloeid uit de schattingen welke door verandering na de opneming door de schattingscommissiën, ingevolge artikel 37, 2de lid, der wet hebben plaats gevonden. Met inbegrip van de tijdens de herziening gestichte perceelen, die reeds voorloopig geschat zijn, beloopt die vermeerdering tot 1 Januari 1907 eene som van . f 25 612 446,

zoodat de totale belastbare opbrengst op dien datum krachtens de herziening bedraagt. . . . . f 171 228 396.

Het totaal bedrag van de kohieren der belasting op de gebouwde eigendommen voor het jaar 1907, berekend naar de oude belastbare opbrengst tot 1 Januari 1907, beloopt f 8 306 892,68.

De beide laatstgenoemde bedragen kunnen, naar het den ondergeteekende voorkomt, den grondslag vormen voor de berekening van het percentage van heffing voor het jaar 1908 en volgende jaren. Het is 4,8513 of 0,3526 minder dan het naar de uitkomsten der herziening in 1873/1875 vastgestelde percentage van 5,2039.

Ter wille van den eenvoud bij de berekeningen, verdient het aanbeveling een percentage vast te stellen met niet meer dan twee decimalen; de opbrengst zal daardoor niet noemenswaard worden gewijzigd.

Bij deze gelegenheid wordt tevens voorgedragen de afschaffing van het zegelrecht op quitantiën van betaalde grondbelasting, het eenige zegelrecht dat bij die belasting nog bestaat; zulks in strijd met het reeds lang aangenomen beginsel, dat geen belasting op belasting moet worden geheven. Bij de onzekerheid of een meer geschikte aanleiding tot die afschaffing zich spoedig zal voordoen schijnt het wenschelijk, deze gelegenheid daartoe aan te grijpen.

De opbrengst beliep voor het jaar 1906 f 44 550,72[5] in hoofdsom en opcenten.

Het verslag der hoofdcommissie, benevens een staat vermeldende de uitkomsten der herziening per provincie en in totaal, bijlage 56 van dat verslag, is in afdruk als bijlage A aan deze Memorie toegevoegd; verder vindt men als bijlage B hierbij een staat gevende een overzicht van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen per provincie van het jaar 1876 af — het jaar waarin het eerst het resultaat der vorige herziening in toepassing is gebracht — tot het jaar 1907. In kolom 10 is vermeld de belastbare opbrengst waarnaar het percentage thans is berekend. Staat C geeft eene vergelijking per gemeente van de oude met de nieuwe belastbare opbrengst.

Ten slotte veroorlooft zich de ondergeteekende onder de aandacht te brengen dat de afdoening dezer wetsvoordracht zeer spoedeischend is. De voorbereiding van de heffing in 1908 naar het vast te stellen percentage eischt nog veel tijd en daarmede kan voor een gedeelte niet worden aangevangen voordat de wet tot stand is gekomen.

Eenige toelichting der artikelen moge hier volgen.

Artikel 1. Het percentage is overeenkomstig de vorenstaande berekening in het artikel opgenomen.

Artikel 2. De bepaling in dit artikel eischt eenige nadere toelichting.

Artikel 37 der wet van 1897 bevat in het tweede lid eene bepaling volgens welke de gebouwde eigendommen die, na de opneming voor de herziening, doch vóór de aanteekening van de nieuwe belastbare opbrengst in den kadastralen legger, een verandering mochten ondergaan als bedoeld bij art. 7 der wet van 26 Mei 1870 (*Staatsblad* n°. 82), opnieuw zouden worden geschat. De bepaling is logisch, doch niet volledig. Er is geen rekening gehouden met de eigendommen die, na den aanvang der herziening en vóór de algemeene aanteekening harer uitkomsten in de kadastrale leggers, zouden worden gesticht en, om practische redenen, niet in de herziening zouden kunnen

worden begrepen. Zooals de wet thans luidt, zouden die eigendommen, niettegenstaande de herziening, blijven staan op de belastbare opbrengst welke bij de schatting tot instandhouding van het kadaster daaraan is toegekend, na vergelijking met de oude belastbare opbrengst van andere eigendommen. Tot wegneming van die leemte dient artikel 2 van het ontwerp, waarbij tevens wordt voorzien in het altijd mogelijke geval, dat een eigendom hetwelk bij de herziening, als onbelastbaar, niet is opgenomen, sedert belastbaar is geworden.

De gestichte en buiten de herziening gebleven eigendommen zijn tot den aanvang van dit jaar reeds voorloopig geschat. Het onderhavige wetsvoorstel zal echter tot wet moeten zijn verheven alvorens die schattingen officieel kunnen worden vastgesteld en aan de belastingplichtigen de gelegenheid kan worden gegeven, eventueele bezwaren daartegen in te brengen.

Artikel 3. Het vermenigvuldigingscijfer voor de vermogensbelasting bedoeld in art. 7 A en art. 51 der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 223) werd, gelijk bekend, in afwachting van de uitvoering der aanhangige plannen tot nieuwe regeling der grondbelasting, bepaald op vijftien, omdat men voorloopig te doen zou hebben met eene belastbare opbrengst gelijk aan de onzuivere huurwaarde der gebouwen, waardoor een vermenigvuldigingscijfer van twintig als dat voor de naar de zuivere huurwaarde bepaalde belastbare opbrengst der ongebouwde eigendommen, de waarde te hoog zou doen berekenen. Die plannen zijn evenwel niet tot verwezenlijking gekomen. Het in het jaar 1893 (Gedrukte Stukken 1892—93, **193**) ingediende wetsontwerp op de grondbelasting is ingetrokken en bij de daarop gevolgde wet tot herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen van 1897 werd, om redenen in hare toelichting vermeld, de onzuivere huurwaarde als maatstaf voor de belastbare opbrengst behouden. Het behoeft naar de meening van den ondergeteekende geen betoog, dat thans ook het vermenigvuldigingscijfer vijftien behouden moet worden en dit wel om dezelfde reden als waarom het bij artikel 51 der wet op de vermogensbelasting voorloopig werd ingevoerd.

Artikel 4. De herziening heeft een lang verloop gehad waartoe zeker niet weinig heeft bijgedragen de maatregel bij de wet van 1904 genomen ter tegemoetkoming aan de bezwaren tegen de schattingen der gebouwde eigendommen tot hoeven behoorende.

Het heeft eenig overleg gekost te voorkomen, dat tengevolge van dien langen duur stagnatie zou ontstaan in de toepassing van de uitkomsten der herziening, welke in verband met de bepaling van artikel 36 der wet van 1897 in een kort tijdsbestek moet plaats vinden. O. a. is het aantal schattingen van veranderde en gestichte gebouwen (zie de toelichting bij art. 2) zeer groot geworden; aan den eisch om die te juister tijd althans voor te bereiden, was niet dan met buitengewone inspanning te voldoen. Tengevolge van een en ander is niet alleen van de betrokken ambtenaren veel gevergd, maar zijn buitendien in vele gevallen hun niet onbelangrijke kosten bezorgd. Bijzondere belooning daarvoor kan moeilijk achterwege blijven, evenmin voor de werkzaamheden tot richtige overname van de gegevens der herziening in de boekhouding.

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

(203. 4.)

BIJLAGE A DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

Herziening
van de
belastbare opbrengst
der
gebouwde eigendommen.

HOOFDCOMMISSIE.

N°. 1240/6442.

Onderwerp: Verslag.

's Gravenhage, 21 December 1906.

Nu ook de herziening der belastbare opbrengst van de gebouwde eigendommen naar de wet van 11 Januari 1904 (*Staatsblad* n°. 5) is voltooid, voldoet de Hoofdcommissie gaarne aan de op haar rustende plicht Uwe Excellentie verslag uit te brengen van den loop en van de uitkomsten van dit zeer omvangrijk werk.

De wet van 11 Januari 1904 werd tot stand gebracht om te gemoet te komen aan de vele en ernstige bezwaren die gemaakt werden tegen de wijze, waarop gebouwde eigendommen, tot hoeven behoorende, volgens de wet van 2 Mei 1897 waren geschat, en waarbij de belastbare opbrengst moest worden geregeld naar de stichtingskosten der gebouwen, die, volgens de gebruiken der streek en in verband met den omvang van het bedrijf werden noodig geoordeeld.

Art. 1 der wet van 11 Januari 1904 bepaalde een geheel nieuwe schatting van alle gebouwen of gedeelten van gebouwen, die kennelijk dienen om te worden gebruikt te zamen met gronden waarop landbouw, veeteelt, tuinbouw, boom-, bloem-, of bloembollenkweekerij wordt gedreven, en eischte de schatting van circa 200 000 gebouwen of gedeelten daarvan, (189 843 aanslagen, zie bijlage 57) die voor zooveel zij tot woning bestemd zijn, voor de belastbare opbrengst werden gesteld op de huurwaarde of, indien deze niet op de bij art. 1 alinea 2 der wet bepaalde wijze kon worden vastgesteld, op 3 ten honderd voor het tot woning bestemde deel en voor het niet tot woning bestemde gedeelte op $1^1/_2$ ten honderd, berekend over de waarde.

Die waardeberekening moest worden afgeleid uit het bedrag dat de stichting van nieuwe gebouwen, in grootte, inrichting en constructie aan de bestaande gelijk, gerekend werd te kosten ten tijde der schatting.

Het werk der schatting werd wederom onder leiding der reeds vroeger gefungeerd hebbende Hoofdcommissie, aan dezelfde Commissiën opgedragen, die voor de uitvoering der wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124) waren werkzaam geweest, en waarin slechts weinig wijziging ten gevolge van overlijden of ontslag was ontstaan.

In het personeel der Hoofdcommissie kwam verandering:

1°. door het overlijden van den heer Jhr. J. C. STRICK VAN LINSCHOTEN, die als lid der Hoofdcommissie werd opgevolgd door zijn plaatsvervanger, den heer Mr. W. H. J. ROYAARDS, terwijl als plaatsvervangend lid werd benoemd de heer S. I. CAMBIER VAN NOOTEN,

2°. door de benoeming van den heer M. DE JONGE Jz. tot lid van Gedeputeerde Staten van Zeeland, en die als lid der Hoofdcommissie werd opgevolgd door den heer J. M. KAKEBEEKE,

3°. door het aftreden van den heer Mr. G. A. MURRAY BAKKER, wegens voortdurende ongesteldheid, en die als lid werd opgevolgd door zijn plaatsvervanger den heer Mr. W. B. BUMA, terwijl tot diens plaatsvervanger werd benoemd de heer A. J. LOOXMA VAN WELDEREN Baron RENGERS, en

4°. ten gevolge van het overlijden van den heer Jhr. A. A. E. J. R. BRANTSEN, die als lid werd opgevolgd door den heer W. F. E. Baron VAN DER BORCH VAN VORDEN.

Terwijl in den aanvang omtrent de uitvoering van het herzieningswerk herhaaldelijk besprekingen plaats hadden tusschen verschillende leden der Hoofdcommissie en Districtscommissiën, hadden later om eenstemmigheid in de wijze van schatting te erlangen, in verschillende schattingsdistricten opnemingen in loco plaats door leden van de Hoofdcommissie in tegenwoordigheid van de Districtscommissiën. De Voorzitter, de leden der Permanente Commissie en de Secretaris namen steeds aan die besprekingen en opnemingen deel.

Ook nu weder werden door de Voorzitters der Commissiën een tal van vragen betreffende wetstoepassing gedaan, welke naar de omstandigheden werden beantwoord, terwijl voor zoo ver dit noodig bleek algemeen geldende voorschriften, de uitvoering van het werk betreffende, werden gegeven.

De Voorzitters of hunne plaatsvervangers waren ook thans weder belast met de zorg voor de invulling der in duplo gehouden schattingboekjes en met de invulling der staten n°. 1*a*, bevattende de uitkomsten der herziening, waarop door of van wege de Hoofdcommissie steeds het noodige toezicht is gehouden.

Met genoegen kan ook nu weder worden geconstateerd dat de Commissiën in de onderscheidene districten zich over het geheel hebben beijverd om het schattingswerk naar de wettelijke voorschriften uit te voeren en dat ook de Rijksambtenaren steeds bereid gevonden werden hunne medewerking, wanneer die gevraagd werd, te verleenen.

De uitkomsten der herziening naar de wet van 2 Mei 1897 (*Stbl.* n°. 124) gewijzigd door die van 11 Januari 1904 (*Stbl.* n°. 5) zijn opgenomen in de hierbij gevoegde 56 staten, en daarin per district, per kadastrale gemeente en per provincie vermeld.

Het eindresultaat geeft als totaal der belastbare opbrengst een bedrag van f 145 615 950 zijnde f 5 377 964 meer dan de uitkomsten naar de wet van 1897, en f 10 922 640 meer dan de belastbare opbrengst zooals die, bij den aanvang der herziening, uit de kadastrale leggers, in de staten n°. 1 was opgenomen.

De Hoofdcommissie meent er op te moeten wijzen, dat in de krachtens de wet van 1904 verrichte schattingen, zijn begrepen geworden een *groot aantal* gebouwen en gedeelten van gebouwen die vroeger geschat waren naar artt. 3 en 4 der wet van 1897

Aan
Zijne Excellentie den Minister van Financiën.

als gevolg waarvan *niet* met juistheid valt te bepalen in welke verhouding de nu verkregen belastbare opbrengst der onder alinea 2 van art. 1 der wet van 1904 vallende gebouwen of gedeelten van gebouwen, staat tot *die*, welke het resultaat was van de schatting naar art. 2 der wet van 1897.

Daarop dient ook te worden gelet bij de raadpleging van den staat als bijlage n°. 56 hierbij gevoegd en van de daarop voorkomende recapitulatie, waarin naast het totaal der belastbare opbrengst van de ingevolge de wet van 1897 geschatte eigendommen tot hoeven behoorende, ten bedrage van f 6 841 960 (kolom 2) is vermeld het cijfer van f 14 121 597 (kolom 3), als de belastbare opbrengst van *alle* aan de nieuwe schatting onderworpen gebouwen of gedeelten daarvan.

Het verschil in *meer* ad f 7 279 637 (kolom 8), is om bovenvermelde reden niet alleen verkregen door de *hoogere* schatting als gevolg der wetswijziging, doch heeft voor een belangrijk deel zijn ontstaan te danken aan het *in de schatting begrijpen* van gebouwen en gedeelten van gebouwen, vroeger naar andere wetsbepalingen geschat, waarvan blijkt uit de verschillen in *minder* (kolommen 11 en 13) bedragende voor de gebouwen vallende onder art. 3. . . . . f 120 491,—

en voor die vallende onder art. 4 . . . . 1 781 182,—

Samen . . . f 1 901 673,—

Wordt dit cijfer afgetrokken van het bedrag opgenomen in kolom 3, ad f 14 121 597, dan blijft over f 12 219 924 en blijkt dat het bedrag van f 15 135 655 als de oude belastbare opbrengst van de perceelen geschat naar art. 2 der wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124), opgenomen in kolom 2 van den recapitulatiestaat, gevoegd bij het verslag d.d. 15 October 1902, met circa 20 pct. is verminderd.

Het hiervoor genoemde totaal bedrag der belastbare opbrengst ad f 145 615 950 kan echter niet als het thans geldende worden aangemerkt, omdat ter voldoening aan de bepaling van art. 37 der wet van 1897, tijdens en na de voltooiing der schatting naar de wet van 1904 door de Controleurs van het kadaster, met de Colleges van zetters, diverse schattingen hebben plaats gehad, waardoor de belastbare opbrengst steeds gewijzigd en doorgaans verhoogd is.

De Hoofdcommissie meent met voldoening er op te mogen wijzen, dat de schatting verricht ter uitvoering van de wet van 11 Januari 1904, waarbij de wet van 2 Mei 1897 werd gewijzigd in overeenstemming met het advies, vervat in haar verslag van 15 October 1902, meer in den geest van de belastingplichtigen is gevallen dan die, naar de bepalingen aanvankelijk in laatstbedoelde wet opgenomen, wat kan worden afgeleid uit het gering aantal bezwaarschriften, als bedoeld bij art. 27 der wet, zijnde slechts 4 99, en uit het feit, dat slechts 27 verzoekschriften om herschatting door de Hoofdcommissie, bij haar inkwamen.

Bij de behandeling van eenige dier verzoekschriften bleek, dat de naar de regelen der wet vastgestelde belastbare opbrengst van de gebouwen, tegen welker schatting bezwaar was ingebracht, te zamen met die, voor de daarbij in gebruik zijnde ongebouwde eigendommen in de kadastrale leggers opgenomen, overtrof het bedrag, dat onder normale omstandigheden als huur genoten wordt.

Dit euvel, dat meermalen voorkomt, zou, zooals in het verslag van 15 October 1902 reeds is opgemerkt, alléén zijn weg te nemen door gelijktijdige schatting van gebouwde en ongebouwde eigendommen, op de wijze als is opgenomen in het indertijd door den Minister PIERSON ingediende wetsontwerp.

Ten slotte moge hier worden vermeld, dat de afzonderlijke schatting van het tot woning dienende gedeelte van gebouwen naar de huurwaarde, en van het voor het bedrijf gebezigde gedeelte daarvan naar de stichtingskosten, overeenkomstig het vermoeden, in voorbedoeld verslag geuit, niet tot moeielijkheden van eenige beteekenis heeft aanleiding gegeven.

De Hoofdcommissie
voor de herziening der belastbare opbrengst
van de gebouwde eigendommen,

F. H. UMBGROVE,
Voorzitter.

LAST,
Secretaris.

Uitkomsten der herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen.

(Wet van den 2den Mei 1897, *Staatsblad* n°. 124, gewijzigd door die van 11 Januari 1904, *Staatsblad* n°. 5.)

PROVINCIE.	BELASTBARE OPBRENGST. (Wet van 2 Mei 1897.)						Verschil tusschen de belastbare opbrengst verkregen naar de wet van 1897, gewijzigd door die van 1904, en de belastbare opbrengst verkregen naar de wet van 1897.						TOTAAL der belastbare opbrengst.		VERSCHIL tusschen de bedragen van de kolommen 14 en 15.	
	Art. 2.		Art. 3.		Art. 4.		Art. 2.		Art. 3.		Art. 4.					
	volgens de uitkomsten der wet van 1897.	volgens de uitkomsten der wet van 1904.	volgens de uitkomsten der wet van 1897.	na de daarin door de wet van 1904 gebrachte wijzigingen.	volgens de uitkomsten der wet van 1897.	na de daarin door de wet van 1904 gebrachte wijzigingen.	Meer.	Minder.	Meer.	Minder.	Meer.	Minder.	Volgens de wet van 1897.	Volgens de wet van 1897, gewijzigd door die van 1904.	Meer.	Minder.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
Noordbrabant.	771 365	1 405 374	855 060	845 560	6 906 448	6 749 407	634 009	„	„	9 500	„	157 041	8 532 873	9 000 341	467 468	„
Gelderland . .	1 079 145	2 198 418	643 440	634 810	9 819 211	9 691 367	1 119 273	„	„	8 630	„	127 844	11 541 796	12 524 595	982 799	„
Zuidholland . .	1 083 925	2 196 223	3 716 592	3 689 303	40 675 563	40 400 042	1 112 298	„	„	27 289	„	275 521	45 476 080	46 285 568	809 488	„
Noordholland .	798 275	1 795 543	3 169 642	3 147 674	35 457 662	35 271 495	997 268	„	„	21 968	„	186 167	39 425 579	40 214 712	789 133	„
Zeeland	405 610	748 962	211 379	185 776	3 256 101	3 197 676	343 352	„	„	25 603	„	58 425	3 873 090	4 132 414	259 324	„
Utrecht	386 400	652 953	477 409	470 863	7 416 501	7 378 053	266 553	„	„	6 546	„	38 448	8 280 310	8 501 869	221 559	„
Friesland . . .	791 235	1 259 184	290 330	287 291	4 411 886	4 302 009	467 949	„	„	3 039	„	109 877	5 493 451	5 848 484	355 033	„
Overijssel . . .	499 900	1 058 004	697 410	693 351	4 628 119	4 496 778	558 104	„	„	4 059	„	131 341	5 825 429	6 248 133	422 704	„
Groningen. . .	520 730	1 074 028	414 566	413 353	5 419 433	5 390 541	553 298	„	„	1 213	„	28 892	6 354 729	6 877 922	523 193	„
Drenthe	232 820	594 525	75 887	75 341	1 094 113	1 026 872	361 705	„	„	546	„	67 241	1 402 820	1 696 738	293 918	„
Limburg. . . .	272 555	1 138 383	323 771	311 673	3 435 503	2 835 118	865 828	„	„	12 098	„	600 385	4 031 829	4 285 174	253 345	„
	6 841 960	14 121 597	10 875 486	10 754 995	122 520 540	120 739 358	7 279 637	„	„	120 491	„	1 781 182	140 237 986	145 615 950	5 377 961	„

(203. 5.)

BIJLAGE B DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

STAAT houdende overzicht van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen per provincie van het jaar 1876 af tot het jaar 1907.

PROVINCIEN.	Belastbare opbrengst.				Belastbare opbrengst opgenomen in de verslagen der hoofdcommissie.			Belastbare opbrenst op 1 Januari 1907.	
	1876.	1890.	1895.	1900.	Oud.	Nieuw in 1902.	Nieuw in 1906.	Oude schatting.	Schatting volgens de wetten van 1897 en 1904 en art. 2 v. h. wetsontwerp.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Noordbrabant . . .	5 578 710	7 287 885	7 948 940	8 669 575	8 706 645	8 532 873	9 000 341	9 984 525	10 195 437
Gelderland	7 023 526	9 525 450	10 469 145	11 495 805	11 651 250	11 541 796	12 524 595	13 623 710	14 389 051
Zuidholland . . .	21 430 710	31 892 116	36 897 490	42 349 565	42 859 325	45 476 080	46 285 568	51 171 625	55 115 482
Noordholland . . .	18 757 181	28 285 240	33 752 140	37 996 785	38 700 760	39 425 579	40 214 712	46 496 015	48 304 251
Zeeland	2 767 221	3 329 545	3 537 770	3 753 975	3 756 605	3 873 090	4 132 414	4 156 810	4 501 765
Utrecht	4 340 888	6 082 905	6 744 475	7 600 755	7 613 405	8 280 310	8 501 869	9 576 555	10 409 968
Friesland	4 338 665	5 358 380	5 546 000	5 753 220	5 786 010	5 493 451	5 848 484	6 449 790	6 514 128
Overijssel	3 201 673	4 001 220	4 438 270	4 899 900	4 965 450	5 825 429	6 248 133	5 758 480	7 165 292
Groningen	3 687 584	4 856 800	5 280 910	5 751 100	5 769 990	6 354 729	6 877 922	6 584 875	7 775 963
Drenthe	913 832	1 151 200	1 257 075	1 387 745	1 405 015	1 402 820	1 696 738	1 658 180	1 935 238
Limburg.	2 461 538	2 985 025	3 227 960	3 483 400	3 478 855	4 031 829	4 285 174	4 167 650	4 921 821
	74 501 528	104 755 766	119 100 175	133 141 825	134 693 310	140 237 986	145 615 950	159 628 215	171 228 396

De belasting voor het jaar 1907 is in hoofdsom: f 8 306 892,68 of 4,8513 % van de belastbare opbrengst vermeld in kolom 10.

(203. 6.)

BIJLAGE C DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERGELIJKING voor elke gemeente van het Rijk van de tegenwoordige belastbare opbrengst met die naar de uitkomsten der herziening.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Provincie Noordbrabant.				
Alem	f 11 705	f 10 441	—	f 1 264
Almkerk	45 650	45 484	—	166
Andel	13 125	12 120	—	1 005
Baardwijk	19 570	21 287	f 1 717	—
Beers	9 510	7 666	—	1 844
Berghem	16 535	14 432	—	2 103
Berkel	25 835	20 648	—	5 187
Berlicum	31 320	33 517	2 197	—
Besoyen	22 665	24 981	2 316	—
Beugel	16 415	13 979	—	2 436
Boekel	24 245	19 918	—	4 327
Bokhoven	1 365	1 608	243	—
Boxmeer	38 480	40 969	2 489	—
Boxtel	119 100	120 534	1 434	—
Capelle	31 035	33 989	2 954	—
Cromvoirt	6 235	6 117	—	118
Cuyk	34 740	34 879	139	—
Deursen	5 830	5 096	—	734
Dieden	5 845	4 482	—	1 363
Dinther	14 545	13 509	—	1 036
Dongen	87 040	89 270	2 230	—
Drongelen	14 960	17 583	2 623	—
Drunen	29 335	29 255	—	80
den Dungen	15 275	15 350	75	—
Dussen	36 275	37 721	1 446	—
Empel	5 230	5 154	—	76
Engelen	5 325	4 795	—	530
Erp	26 900	24 076	—	2 824
Esch	7 245	6 192	—	1 053
Escharen	12 355	8 843	—	3 512
Gassel	7 145	5 461	—	1 684
Geffen	12 980	11 296	—	1 684
Giessen	5 355	5 387	32	—
Goirle	31 275	34 876	3 601	—
Grave	34 280	34 776	496	—
Haaren	18 925	16 058	—	2 867
Haps	10 685	8 468	—	2 217
Hedikhuizen	11 595	10 824	—	771
Heesch	18 865	16 165	—	2 700
Heeswijk	11 315	10 803	—	512
Helvoirt	21 615	18 412	—	3 203
Herpen	13 490	10 856	—	2 634
Herpt	7 545	8 249	704	—
's Hertogenbosch	1 182 505	1 299 180	116 675	—
Heusden	46 750	49 183	2 433	—
Huisseling	9 345	7 261	—	2 084
Liempde	16 790	14 165	—	2 625
Linden	f 7 280	f 5 450	—	f 1 830
Lith	17 470	16 168	—	1 302
Lithoyen	6 205	5 114	—	1 091
Loon op Zand	79 115	81 636	f 2 521	—
Maashees	11 550	9 945	—	1 605
Meeuwen	10 940	11 506	566	—
Megen	22 075	18 192	—	3 883
St. Michiels Gestel	35 855	30 508	—	5 347
Mill	26 130	22 050	—	4 080
Nieuwkuyk	16 995	15 798	—	1 197
Nistelrode	16 855	14 430	—	2 425
Nuland	9 645	8 128	—	1 517
St. Oedenrode	54 130	47 738	—	6 392
Oeffelt	13 790	12 143	—	1 647
Oisterwijk	56 145	54 362	—	1 783
Oploo	17 395	13 544	—	3 851
Oss	109 090	118 848	9 758	—
Oudheusden	11 315	10 920	—	395
Oijen	8 095	7 057	—	1 038
Ravenstein	18 025	21 670	3 645	—
Reek	9 385	8 145	—	1 240
Rosmalen	41 530	43 832	2 302	—
Rijswijk	6 040	6 224	184	—
Sambeek	14 020	12 031	—	1 989
Schayk	13 755	11 943	—	1 812
Schijndel	54 725	48 220	—	6 505
Sprang	19 305	20 417	1 112	—
Tilburg	1 076 990	1 159 243	82 253	—
Uden	69 975	65 083	—	4 892
Udenhout	43 465	38 522	—	4 943
Veen	8 520	8 744	224	—
Veghel	85 145	79 878	—	5 267
Velp	8 740	7 293	—	1 447
Vierlingsbeek	18 655	16 153	—	2 502
Vlijmen	42 420	42 741	321	—
Vrijhoeve Capelle	8 450	9 355	905	—
Vught	100 570	115 465	14 895	—
Waalwijk	94 690	120 957	26 267	—
Wanroy	11 870	9 373	—	2 497
Waspik	35 640	37 548	1 908	—
de Werken	32 620	34 062	1 442	—
Werkendam	46 295	53 924	7 629	—
Woudrichem	25 090	28 329	3 239	—
Wijk	18 935	21 934	2 999	—
Zeeland	19 355	16 679	—	2 676
Breda	888 975	988 042	99 067	—
Princenhage	178 120	173 257	—	4 863
Terheyden	54 340	42 046	—	12 294
Teteringen	183 160	193 651	10 491	—
Ginneken	179 675	178 184	—	1 491

1°. Herziening belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen; 2°. Verhooging van hoofdstuk VII *B*, dienstjaar 1907.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Chaam	f 16 840	f 13 054	—	f 3 786
Rijsbergen . . .	17 540	13 449	—	4 091
Zundert	54 115	44 661	—	9 454
Oosterhout . . .	183 570	178 380	—	5 190
Zwaluwe. . . .	66 790	57 838	—	8 952
Made c. a. . . .	43 720	38 784	—	4 936
Geertruidenberg .	42 740	43 147	f 407	—
Raamsdonk. . .	81 990	72 156	—	9 834
's Gravenmoer . .	12 110	11 698	—	412
Zevenbergen . .	163 250	144 849	—	18 401
Oudenbosch . .	95 175	102 117	6 942	—
Rucphen. . . .	40 460	32 656	—	7 804
Hoeven	27 710	24 430	—	3 280
Etten en Leur .	97 645	89 175	—	8 470
Klundert. . . .	69 760	66 419	—	3 341
Willemstad. . .	40 375	33 907	—	6 468
Fijnaart	71 105	59 486	—	11 619
Dinteloord . . .	63 340	58 872	—	4 468
Standdaarbuiten .	30 480	26 055	—	4 425
O. en W. Gastel.	76 225	71 617	—	4 608
Bergen op Zoom.	330 190	365 998	35 808	—
Roosendaal . . .	294 860	321 615	26 755	—
Steenbergen . .	142 470	133 193	—	9 277
Nieuw Vossemeer.	18 985	16 545	—	2 440
Halsteren . . .	56 415	51 000	—	5 415
Woensdrecht . .	36 755	32 612	—	4 143
Ossendrecht . .	32 455	29 710	—	2 745
Putte	9 530	8 667	—	863
Huybergen . . .	10 215	9 862	—	353
Wouw	67 385	58 573	—	8 812
Alphen en Riel .	22 060	18 861	—	3 199
Baarle-Nassau. .	32 940	30 752	—	2 188
Gilze en Reijen .	53 315	46 412	—	6 903
Aalst	5 840	5 380	—	460
Bergeyk	16 190	14 408	—	1 782
Borkel	4 070	3 025	—	1 045
Duizel	4 410	3 267	—	1 143
Dommelen . . .	3 465	2 977	—	488
Eersel	9 650	8 196	—	1 454
Eindhoven . . .	198 355	252 916	54 561	—
Gestel.	39 310	43 434	4 124	—
Luyksgestel. . .	7 295	4 801	—	2 494
Oerle	4 890	3 536	—	1 354
Riethoven . . .	4 530	3 274	—	1 256
Son	15 480	11 093	—	4 387
Stratum	79 530	91 176	11 646	—
Strijp	34 440	34 458	18	—
Valkenswaard . .	25 255	29 899	4 644	—
Veldhoven . . .	14 025	13 867	—	158
Waalre	9 420	9 069	—	351
Westerhoven . .	4 825	3 213	—	1 612
Woensel. . . .	94 120	95 023	903	—
Zeelst.	11 005	8 969	—	2 036
Asten.	33 145	29 293	—	3 852
Bakel.	13 750	9 568	—	4 182
Budel.	34 030	39 053	5 023	—
Deurne	50 355	45 418	—	4 937
Heeze.	19 685	17 885	—	1 800
Leende	9 410	8 178	—	1 232
Maarheeze . . .	4 090	3 492	—	598
Lierop	9 415	6 252	—	3 163
Soerendonk. . .	5 670	5 015	—	655
Someren. . . .	23 990	17 198	—	6 792
Vlierden. . . .	5 660	3 611	—	2 049
Aarle-Rixtel . .	22 465	19 751	—	2 714
Beek en Donk .	25 090	24 098	—	992
Geldrop	38 820	41 360	2 540	—
Gemert	52 060	47 624	—	4 436
Helmond. . . .	242 765	300 369	57 604	—
Lieshout. . . .	12 045	9 170	—	2 875
Mierlo.	23 215	19 279	—	3 936
Nunen	27 245	20 831	—	6 414

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Stiphout. . . .	f 5 475	f 4 149	—	f 1 326
Tongelre. . . .	15 600	14 110	—	1 490
Zesgehuchten . .	8 360	6 639	—	1 721
Best	23 825	22 495	—	1 330
Bladel.	13 500	11 173	—	2 327
Diessen	7 660	5 769	—	1 891
Hilvarenbeek . .	28 290	26 347	—	1 943
H. en L. Mierde	8 730	6 706	—	2 024
Hoogeloon . . .	12 515	9 374	—	3 141
Moergestel . . .	14 685	12 602	—	2 083
Oirschot. . . .	44 845	38 342	—	6 503
O. W. en M. Beers	9 500	6 327	—	3 173
Reusel	7 845	6 760	—	1 085
Vessem	9 465	6 871	—	2 594
Totaal . . .	f9 984 525	f10 195 437	f 626 507	f 415 595

Provincie Gelderland.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Arnhem	f3 219 450	f3 287 344	f 67 894	—
Rheden	617 515	682 279	64 764	—
Rozendaal . . .	21 335	21 323	—	f 12
Zevenaar. . . .	83 650	65 323	—	18 327
Duiven	45 660	32 248	—	13 412
Herwen	66 800	55 688	—	11 112
Pannerden . . .	15 685	11 468	—	4 217
Westervoort . .	28 435	22 598	—	5 837
Wageningen . .	244 510	287 810	43 300	—
Doorwerth . . .	19 285	17 481	—	1 804
Ede	238 955	281 662	42 707	—
Renkum	257 470	310 828	53 358	—
Scherpenzeel . .	22 650	23 488	838	—
Nijkerk	125 610	125 530	—	80
Barneveld . . .	120 075	116 812	—	3 263
Hoevelaken. . .	11 770	11 696	—	74
Elburg	37 655	41 875	4 220	—
Doornspijk . . .	34 145	32 801	—	1 344
Hattem	39 670	44 593	4 923	—
Heerde	73 400	76 222	2 822	—
Oldebroek . . .	59 500	57 736	—	1 764
Apeldoorn . . .	649 855	835 850	185 995	—
Brummen . . .	142 310	140 669	—	1 641
Epe en Oene . .	105 135	105 929	794	—
Voorst	174 500	180 647	6 147	—
Harderwijk . . .	99 980	113 512	13 532	—
Ermelo	112 250	134 120	21 870	—
Putten	66 885	64 759	—	2 126
Nijmegen . . .	1 932 220	2 388 378	456 158	—
Groesbeek . . .	68 570	71 424	2 854	—
Millingen . . .	29 745	25 968	—	3 777
Ubbergen . . .	103 850	105 449	1 599	—
Wijchen	56 000	50 393	—	5 607
Heumen	22 455	17 117	—	5 338
Overasselt . . .	24 810	18 546	—	6 264
Balgoy	7 555	5 659	—	1 896
Beuningen . . .	35 265	29 244	—	6 021
Bergharen . . .	21 020	18 293	—	2 727
Elst	114 940	112 195	—	2 745
Valburg	83 330	75 546	—	7 784
Heteren	48 760	43 631	—	5 129
Huissen	56 325	47 827	—	8 498
Gent	32 915	25 484	—	7 431
Hemmen. . . .	6 100	5 907	—	193
Bemmel	82 030	63 372	—	18 658
Dreumel	27 190	21 290	—	5 900
Horssen	11 240	10 480	—	760
Druten	77 120	73 062	—	4 058
Appeltern . . .	41 580	30 976	—	10 604
Batenburg . . .	6 085	6 361	276	—

1°. Herziening belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen; 2°. Verhooging van hoofdstuk VII *B*, dienstjaar 1907.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Wamel	f 71 640	f 62 409	—	f 9 231
Ewijk	35 550	28 727	—	6 823
Zutphen	630 535	679 678	f 49 143	—
Gorssel	84 305	88 968	4 663	—
Warnsveld . . .	54 660	53 397	—	1 263
Lochem	124 370	129 643	5 303	—
Borculo	56 425	63 013	6 588	—
Ruurlo	32 765	36 347	3 582	—
Vorden	52 180	46 705	—	5 475
Laren	65 805	56 106	—	9 699
Groenlo	42 735	48 364	5 629	—
Eibergen. . . .	68 880	66 811	—	2 069
Lichtenvoorde . .	50 475	47 964	—	2 511
Neede.	43 410	443 99	989	—
Aalten.	87 965	83 195	—	4 770
Dinxperlo . . .	33 585	35 606	2 021	—
Winterswijk . .	185 765	206 108	20 343	—
Stad Doetinchem.	107 230	113 813	6 583	—
Ambt Doetinchem	56 340	54 813	—	1 527
Hengelo	43 475	37 936	—	5 539
Wehl	25 175	22 122	—	3 053
Zelhem	37 240	32 506	—	4 734
Doesburg . . .	109 325	104 808	—	4 517
Angerlo	37 985	28 299	—	9 686
Didam	53 655	39 137	—	14 518
Hummelo . . .	63 980	49 585	—	14 395
Steenderen	53 440	40 404	—	13 036
Wisch.	107 835	107 012	—	823
Gendringen. . .	101 900	101 947	47	—
Bergh.	87 145	80 501	—	6 644
Tiel	295 125	339 339	44 214	—
Dodewaard . . .	26 075	23 348	—	2 727
Echteld	28 825	26 578	—	2 247
Kesteren. . . .	46 850	41 347	—	5 503
Lienden	63 795	51 965	—	11 830
IJzendoorn . . .	8 505	7 446	—	1 059
Maurik	60 040	51 354	—	8 686
Wadenoyen. . .	25 715	22 469	—	3 246
Zoelen.	38 700	34 249	—	4 451
Geldermalsen . .	57 005	52 142	—	4 863
Deil	33 220	27 901	—	5 319
Est en Opijnen .	12 865	11 058	—	1 807
Haaften	26 395	23 160	—	3 235
Herwijnen . . .	19 975	17 686	—	2 289
Ophemert . . .	19 960	16 185	—	3 775
Varik en Heesselt.	14 030	11 991	—	2 039
Vuren en Dalem.	17 605	15 957	—	1 648
Waardenburg . .	18 340	15 872	—	2 468
Culenborg . . .	143 580	168 574	24 994	—
Beest	37 150	34 758	—	2 392
Beusichem . . .	25 040	21 541	—	3 499
Buren.	33 120	31 412	—	1 708
Buurmalsen. . .	30 025	29 682	—	343
Zalt-Bommel . .	107 055	112 149	5 094	—
Ammerzoden . .	28 175	24 968	—	3 207
Brakel	15 010	13 395	—	1 615
Driel	38 770	35 596	—	3 174
Gameren. . . .	19 135	17 400	—	1 735
Hedel.	21 545	18 696	—	2 849
Heerewaarden . .	13 750	11 442	—	2 308
Hurwenen . . .	7 820	6 434	—	1 386
Kerkwijk. . . .	12 465	10 384	—	2 081
Nederhemert . .	12 495	10 932	—	1 563
Poederoijen . . .	10 445	8 722	—	1 723
Rossum	18 125	16 698	—	1 427
Zuilichem . . .	7 960	7 005	—	955
Totaal. .	f13623710	f14389051	f1 153 214	f 387 873

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Provincie Zuidholland.				
's Gravenhage . .	f15 818 665	f17 189 613	f 1 370 948	—
Wassenaar . . .	136 705	129 513	—	f 7 192
Delft	1 145 270	1 182 738	37 468	—
Hof van Delft. .	175 855	184 944	9 089	—
Pijnacker . . .	44 475	37 885	—	6 590
Schipluiden. . .	35 100	32 109	—	2 991
Vrijenban . . .	99 230	93 694	—	5 536
Voorburg . . .	224 460	255 502	31 042	—
Nootdorp . . .	16 035	14 374	—	1 661
Rijswijk	243 550	250 046	6 496	—
Stompwijk . . .	75 765	76 032	267	—
Veur	34 080	36 042	1 962	—
Zegwaard . . .	36 650	36 451	—	199
Zoetermeer . . .	30 770	28 960	—	1 810
Naaldwijk . . .	137 180	138 874	1 694	—
's Gravenzande .	155 565	161 818	6 253	—
de Lier	30 010	23 545	—	6 465
Loosduinen. . .	171 635	166 327	—	5 308
Monster	107 905	121 336	13 431	—
Wateringen . .	49 560	48 246	—	1 314
Leiden	1 978 085	2 172 190	194 105	—
Leiderdorp . . .	66 990	65 405	—	1 585
Voorschoten . .	82 160	81 926	—	234
Zoeterwoude . .	115 565	107 239	—	8 326
Noordwijk . . .	155 310	159 515	4 205	—
Hillegom . . .	176 440	171 678	—	4 762
Katwijk	160 195	168 233	8 038	—
Lisse	118 660	110 541	—	8 119
Noordwijkerhout.	51 625	43 473	—	8 152
Oegstgeest . . .	114 905	113 838	—	1 067
Rijnsburg . . .	47 250	45 450	—	1 800
Sassenheim . . .	68 680	62 755	—	5 925
Valkenburg. . .	11 200	11 222	22	—
Voorhout . . .	35 250	27 662	—	7 588
Warmond . . .	46 395	45 566	—	829
Woubrugge. . .	47 710	46 300	—	1 410
Alkemade . . .	87 190	92 826	5 636	—
Koudekerk . . .	37 940	40 124	2 184	—
Leimuiden . . .	37 715	38 295	580	—
Nieuwveen . . .	27 445	27 941	496	—
Rijnsaterswoude .	14 255	13 790	—	465
Ter Aar	45 065	45 826	761	—
Zevenhoven. . .	23 580	19 874	—	3 706
Alphen	166 375	169 050	2 675	—
Aarlanderveen. .	96 870	96 362	—	508
Benthuizen . . .	15 710	12 915	—	2 795
Boskoop	131 150	144 989	13 839	—
Hazerswoude . .	83 500	87 387	3 887	—
Oudshoorn . . .	82 910	84 518	1 608	—
Zwammerdam . .	54 545	53 266	—	1 279
Woerden. . . .	140 535	168 572	28 037	—
Barwoutswaarder.	17 845	16 942	—	903
Bodegraven. . .	149 175	150 331	1 156	—
Hekendorp . . .	16 610	14 827	—	1 783
Lange Ruige Weide. . . .	18 465	14 679	—	3 786
Nieuwkoop . . .	50 550	46 671	—	3 879
Papekop	10 665	8 229	—	2 436
Rietveld	19 865	16 393	—	3 472
Waarder. . . .	23 720	19 950	—	3 770
Rotterdam . . .	17 956 475	20 360 734	2 404 259	—
Vlaardingen . .	591 980	640 045	48 065	—
Maasland . . .	75 775	70 655	—	5 120
Maassluis . . .	192 285	257 313	65 028	—
Rozenburg . . .	36 660	35 702	—	958
Vlaardinger Ambacht	42 360	40 654	—	1 706
Schiedam . . .	1 163 280	899 741	—	263 539
Kethel en Spaland	42 555	35 887	—	6 668

1⁰. Herziening belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen; 2⁰. Verhooging van hoofdstuk VII *B*, dienstjaar 1907.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Overschie . . .	f 114 290	f 114 358	f 68	—
Hillegersberg . .	84 970	96 761	11 791	—
Bergschenhoek .	29 390	26 580	—	f 2 810
Berkel en Rodenrijs	49 505	45 012	—	4 493
Bleiswijk. . . .	31 235	30 851	—	384
Capelle a/d IJssel	86 260	100 257	13 997	—
Moerkapelle . .	10 345	8 845	—	1 500
Nieuwerkerk a/d IJssel , . . .	56 500	43 434	—	13 066
Schiebroek . . .	14 700	13 513	—	1 187
Zevenhuizen . .	43 330	36 814	—	6 516
Gouda.	682 775	780 843	98 068	—
Gouderak . . .	38 530	34 819	—	3 711
Moordrecht. . .	45 475	40 393	—	5 082
Reeuwijk . . .	61 160	44 566	—	16 594
Waddinxveen . .	102 500	94 895	—	7 605
Schoonhoven . .	113 265	138 695	25 430	—
Ammerstol . . .	14 525	15 800	1 275	—
Bergambacht . .	64 775	56 319	—	8 456
Berkenwoude . .	15 670	10 807	—	4 863
Haastrecht . . .	46 100	44 194	—	1 906
Krimpen a/d Lek	51 430	61 417	9 987	—
Krimpen a/d IJssel	47 595	57 136	9 541	—
Lekkerkerk. . .	69 775	65 038	—	4 737
Ouderkerk a/d IJssel	61 775	60 884	—	891
Oudewater . . .	56 400	68 969	12 569	—
Stolwijk	54 035	40 117	—	13 918
Vlist	14 565	8 596	—	5 969
Brielle	84 530	93 464	8 934	—
Abbenbroek . .	13 680	11 774	—	1 906
Geervliet. . . .	23 325	22 686	—	639
Heenvliet . . .	25 895	23 032	—	2 863
Hekelingen . . .	17 290	15 848	—	1 442
Hellevoetsluis . .	101 560	98 219	—	3 341
Nieuwenhoorn. .	33 020	31 663	—	1 357
Nieuw Helvoet .	44 085	64 171	20 086	—
Oostvoorne . . .	34 370	30 980	—	3 390
Oudenhoorn . .	14 685	13 073	—	1 612
Rockanje. . . .	25 205	22 046	—	3 159
Spijkenisse . . .	33 640	32 630	—	1 010
Vierpolders. . .	12 660	11 066	—	1 594
Zuidland. . . .	32 050	30 135	—	1 915
Zwartewaal. . .	12 655	11 709	—	946
Sommelsdijk . .	60 980	58 091	—	2 889
den Bommel . .	24 145	22 704	—	1 441
Dirksland . . .	44 415	44 156	—	259
Goedereede . . .	20 955	17 789	—	3 166
Herkingen . . .	10 535	10 026	—	509
Melissant . . .	26 225	24 415	—	1 810
Middelharnis . .	78 575	80 340	1 765	—
Nieuwe-Tonge. .	24 600	23 178	—	1 422
Ooltgensplaat . .	41 250	40 647	—	603
Ouddorp. . . .	30 085	26 968	—	3 117
Oude-Tonge . .	45 210	43 276	—	1 934
Stad aan 't Haringvliet	15 865	14 693	—	1 172
Stellendam . . .	21 195	22 929	1 734	—
Alblasserdam . .	105 670	112 278	6 608	—
Ameide	23 280	24 010	730	—
Arkel.	15 930	13 394	—	2 536
Asperen	27 845	26 449	—	1 396
Barendrecht . .	56 980	50 268	—	6 712
Bleskensgraaf . .	23 850	18 838	—	5 012
Brandwijk . . .	21 455	15 820	—	5 635
Dordrecht . . .	1 630 620	1 768 271	137 651	—
Dubbeldam. . .	66 660	54 421	—	12 239
Everdingen. . .	21 670	16 869	—	4 801
Giessendam. . .	66 295	57 768	—	8 527
Giessen Nieuwkerk	16 945	14 113	—	2 832
Gorinchem . . .	420 615	475 087	54 472	—

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Goudriaan . . .	f 14 070	f 9 928	—	f 4 142
Goudswaard . .	21 140	18 264	—	2 876
's Gravendeel . .	60 990	57 262	—	3 728
Groot Ammers .	34 200	26 467	—	7 733
Groote Lindt . .	15 980	14 025	—	1 955
Hagestein . . .	18 060	14 660	—	3 400
Hardinxveld . .	69 370	69 840	f 470	—
Heerjansdam . .	21 830	17 257	—	4 573
Hei- en Boeicop.	15 370	11 349	—	4 021
Heinenoord. . .	27 050	24 185	—	2 865
Hendrik Ido Ambacht	55 735	49 533	—	6 202
Heukelum . . .	24 510	21 618	—	2 892
Hoog Blokland .	14 230	10 532	—	3 698
Hoogvliet . . .	16 930	14 369	—	2 561
Hoornaar . . .	12 930	8 507	—	4 423
Kedichem . . .	18 590	14 727	—	3 863
Klaaswaal . . .	30 270	28 078	—	2 192
Langerak . . .	16 965	12 992	—	3 973
Leerbroek . . .	17 720	13 719	—	4 001
Leerdam. . . .	105 245	123 131	17 886	—
Lexmond . . .	33 370	25 930	—	7 440
Maasdam . . .	25 400	20 672	—	4 728
Meerkerk . . .	31 650	29 101	—	2 549
Molenaarsgraaf .	13 660	10 855	—	2 805
Mijnsheerenland .	26 565	22 231	—	4 334
Nieuw Beijerland	29 295	27 926	—	1 369
Nieuwland . . .	12 950	9 426	—	3 524
Nieuw Lekkerland	63 965	66 601	2 636	—
Nieuwpoort . .	10 495	10 659	164	—
Noordeloos . . .	28 830	20 003	—	8 827
Numansdorp . .	63 970	56 466	—	7 504
Ottoland. . . .	14 165	10 243	—	3 922
Oud Alblas . .	26 610	21 862	—	4 748
Oud Beijerland .	117 795	112 295	—	5 500
Papendrecht . .	63 925	60 556	—	3 369
Pernis	47 615	50 152	2 537	—
Peursum . . .	11 330	8 330	—	3 000
Piershil	13 155	12 004	—	1 151
Poortugaal . . .	19 650	17 515	—	2 135
Puttershoek . .	30 010	25 521	—	4 489
Rhoon	33 005	29 265	—	3 740
Ridderkerk. . .	155 610	167 136	11 526	—
Schelluinen. . .	5 770	4 523	—	1 247
Schoonrewoerd. .	20 255	16 312	—	3 943
Sliedrecht . . .	189 255	183 483	—	5 772
Streefkerk . . .	38 240	29 417	—	8 823
Strijen	72 725	63 158	—	9 567
Tienhoven . . .	7 665	5 886	—	1 779
Vianen	62 600	51 549	—	11 051
Westmaas . . .	15 340	12 862	—	2 478
Wijngaarden . .	7 445	6 639	—	806
IJsselmonde . .	89 040	96 623	7 583	—
Zuid-Beijerland .	35 920	28 116	—	7 804
Zwijndrecht. . .	133 855	146 985	13 130	—
Totaal .	f51 171 625	f55 115 482	f 4 733 869	f 790 012

[Provincie Noordholland.

Amsterdam. . .	f30 480 600	f30 805 508	f 324 908	—
Sloten.	223 430	231 804	8 374	—
Watergraafsmeer.	273 915	358 039	84 124	—
Aalsmeer . . .	81 910	94 873	12 963	—
Nieuwer Amstel .	121 510	132 812	11 302	—
Ouder Amstel. .	87 005	91 428	4 423	—
Uithoorn. . . .	56 355	56 963	608	—
Ankeveen . . .	9 005	10 264	1 259	—
Diemen	43 210	50 438	7 228	—

1°. Herziening belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen; 2°. Verhooging van hoofdstuk VII *B*, dienstjaar 1907.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Muiden	f 63 645	f 73 177	f 9 532	—
Nederhorst den Berg	25 025	27 390	2 365	—
Weesp	209 900	267 731	57 831	—
Weesperkarspel .	70 265	70 942	677	—
Blaricum. . . .	34 245	35 408	1 163	—
Bussum	557 335	664 353	107 018	—
Naarden	111 940	139 880	27 940	—
's Graveland . .	57 070	57 993	923	—
Kortenhoef. . .	17 170	18 060	890	—
Hilversum . . .	1 110 345	1 461 767	351 422	—
Huizen	69 485	96 840	27 355	—
Laren.	86 945	99 893	12 948	—
Berkhout . . .	65 400	47 970	—	f 17 430
Avenhorn . . .	29 640	22 907	—	6 733
Beets	13 190	11 584	—	1 606
Oudendijk . . .	12 525	10 775	—	1 750
Hoorn.	349 050	364 141	15 091	—
Blokker	42 545	35 335	—	7 210
Schellinkhout . .	16 500	11 512	—	4 988
Ursum	27 975	20 534	—	7 441
Wijdenes . . .	20 165	15 129	—	5 036
Westwoud . . .	29 345	23 502	—	5 843
Wognum . . .	41 790	33 679	—	8 111
Zwaag	25 245	21 352	—	3 893
Andijk	51 225	44 188	—	7 037
Bovenkarspel . .	39 900	36 737	—	3 163
Enkhuizen . . .	155 215	184 440	29 235	—
Grootebroek . .	49 610	45 792	—	3 818
Hoogkarspel . .	36 975	29 345	—	7 630
Venhuizen . . .	45 985	39 521	—	6 464
Urk	22 665	22 821	156	—
Wervershoof . .	41 950	35 239	—	6 711
Abbekerk . . .	20 405	15 719	—	4 686
Hensbroek . . .	18 925	15 029	—	3 896
Hoogwoud . . .	52 905	41 131	—	11 774
Medemblik . . .	48 635	46 244	—	2 391
Midwoud. . . .	29 865	23 037	—	6 828
Nibbixwoud . .	27 740	21 350	—	6 390
Obdam	25 090	19 256	—	5 834
Opmeer	12 515	7 917	—	2 798
Spanbroek . . .	34 515	27 087	—	7 428
Opperdoes . . .	17 865	15 712	—	2 153
Sijbekarspel. . .	34 730	26 410	—	8 320
Twisk.	27 495	19 303	—	8 192
Vlieland	8 680	10 639	1 959	—
Terschelling . .	42 220	47 904	5 684	—
Beemster. . . .	154 955	127 123	—	27 832
Rijp	38 740	28 522	—	10 218
Graft	25 830	19 912	—	5 918
Jisp	16 045	13 133	—	2 912
Kwadijk	10 010	9 331	—	679
Ilpendam . . .	46 750	37 928	—	8 822
Landsmeer . . .	42 260	41 957	—	303
Purmerend . . .	201 530	209 987	8 457	—
Warder	11 810	12 735	925	—
Wijde Wormer .	22 530	17 427	—	5 103
Wormer	92 210	88 445	—	3 765
Broek in Waterland	34 650	28 615	—	6 035
Buiksloot . . .	35 720	40 160	4 440	—
Katwoude . . .	6 385	4 176	—	2 209
Edam	135 320	111 821	—	23 499
Middelie	13 555	13 241	—	314
Nieuwendam . .	49 575	49 194	—	381
Monnikendam . .	56 950	46 933	—	10 017
Marken	12 310	13 269	959	—
Oosthuizen . . .	30 440	28 677	—	1 763
Ransdorp . . .	31 845	29 493	—	2 352
Bennebroek. . .	44 555	46 157	1 602	—
Bloemendaal . .	516 325	567 129	50 804	—
Heemstede . . .	306 050	342 501	36 451	—
Haarlem	3 268 125	3 837 848	569 723	—

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Haarlemmerliede c. a..	f 117 020	f 105 704	—	f 11 316
Schoten	219 030	238 388	f 19 358	—
Spaarndam . . .	19 190	17 713	—	1 477
Zandvoort . . .	241 510	268 871	27 361	—
Haarlemmermeer.	377 525	351 155	—	26 375
Assendelft . . .	73 810	69 468	—	4 342
Beverwijk . . .	176 575	196 929	20 354	—
Castricum . . .	45 905	37 630	—	8 275
Krommenie. . .	89 075	106 681	17 606	—
Uitgeest	71 660	68 649	—	3 011
Heemskerk . . .	40 735	39 306	—	1 429
Wijk aan Zee en Duin	72 180	73 980	1 800	—
Velsen	480 930	588 584	107 654	—
Koog aan de Zaan	96 765	105 517	8 752	—
Oostzaan. . . .	51 185	50 993	—	192
Westzaan . . .	46 975	43 219	—	3 756
Wormerveer . .	203 665	235 981	32 316	—
Zaandijk	58 945	60 248	1 303	—
Zaandam. . . .	644 260	756 661	112 401	—
Alkmaar. . . .	775 505	903 841	128 336	—
Bergen	56 370	48 359	—	8 011
Akersloot . . .	40 745	31 142	—	9 603
Egmond aan Zee .	46 270	50 804	4 534	—
Egmond binnen .	36 910	30 999	—	5 911
Broek op Langendijk	40 075	42 126	2 051	—
Heerhugowaard .	74 445	57 624	—	16 821
Heilo	55 350	51 938	—	3 412
Koedijk	37 005	27 975	—	9 030
Limmen	28 690	23 665	—	5 025
Oudorp	18 145	15 248	—	2 897
Noord-Scharwoude	40 170	40 381	211	—
Oterleek	25 280	20 893	—	4 387
Sint Pancras . .	19 150	18 090	—	1 060
Oudkarspel . . .	42 775	42 355	—	420
Schermerhorn . .	26 695	21 654	—	5 041
Schoorl	28 715	23 125	—	5 590
Zuid- en Noord Schermer. . .	27 475	22 977	—	4 498
Zuid-Scharwoude.	35 090	36 540	1 450	—
Barsingerhorn. .	49 855	46 973	—	2 882
Harenkarspel . .	54 015	44 726	—	9 289
Callantsoog . . .	13 440	11 766	—	1 674
Oude Niedorp. .	26 375	23 861	—	2 514
Petten	3 945	3 768	—	177
Nieuwe Niedorp .	38 615	34 806	—	3 809
Schagen	105 710	98 232	—	7 478
St. Maarten. . .	22 125	20 314	—	1 811
Warmenhuizen .	41 415	33 025	—	8 390
Wieringerwaard .	37 015	29 308	—	7 707
Winkel	46 140	43 393	—	2 747
Zijpe	93 800	82 923	—	10 877
Anna Paulowna .	70 420	59 648	—	10 772
Helder	629 895	676 873	46 978	—
Texel	116 795	109 325	—	7 470
Wieringen . . .	51 390	53 579	2 189	—
Totaal .	f46 496 015	f48 304 251	f2 315 383	f 507 147

Provincie Zeeland.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Middelburg. . .	f 578 070	f 748 304	f 170 234	—
Veere	15 775	14 237	—	f 1 538
Arnemuiden . .	26 220	28 220	2 000	—
Nieuw- en St. Joosland	21 115	20 242	—	873
Vrouwenpolder .	17 920	15 429	—	2 491

1°. Herziening belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen; 2°. Verhooging van hoofdstuk VII *B*, dienstjaar 1907.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Serooskerke	f 26 910	f 27 382	f 472	—
Grijpskerke	16 655	16 002	—	f 653
St. Laurens	12 130	12 356	226	—
Oostkapelle	27 605	29 835	2 230	—
Aagtekerke	12 385	11 918	—	467
Domburg	38 705	43 063	4 358	—
Vlissingen	416 090	690 517	274 427	—
Ritthem	11 695	10 412	—	1 283
Oost- en West-Souburg	44 360	57 134	12 774	—
Koudekerke	58 525	66 106	7 581	—
Meliskerke	11 580	11 248	—	332
Biggekerke	17 075	15 702	—	1 373
Zoutelande	13 555	11 175	—	2 380
Westkapelle	23 895	20 079	—	3 816
Sluis	43 425	45 960	2 535	—
Aardenburg	40 925	42 223	1 298	—
St. Kruis	12 820	9 241	—	3 579
Eede	15 355	11 627	—	3 728
Retranchement	11 355	9 749	—	1 606
Zuidzande	23 485	19 116	—	4 369
Cadzand	19 530	16 181	—	3 349
Nieuwvliet	10 285	8 953	—	1 332
Oostburg	40 900	44 262	3 362	—
Groede	40 090	37 550	—	2 540
Breskens	25 265	26 720	1 455	—
IJzendijke	58 055	53 047	—	5 008
Biervliet	38 800	29 231	—	9 569
Hoofdplaat	19 880	16 440	—	3 440
Schoondijke	33 825	30 712	—	3 113
Waterlandkerkje	10 600	7 939	—	2 661
Goes	200 805	218 433	17 628	—
Kloetinge	26 785	24 469	—	2 316
Kattendijke	18 780	16 907	—	1 873
Wemeldinge	26 990	27 436	446	—
Yerseke	59 490	61 323	1 833	—
Krabbendijke	26 620	27 604	984	—
Rilland-Bath	29 860	28 331	—	1 529
Waarde	11 485	10 022	—	1 463
Kruiningen	51 840	51 621	—	219
Schore	11 385	10 990	—	395
Kapelle	34 220	32 136	—	2 084
Wolphaartsdijk	37 200	33 569	—	3 631
Heinkenszand	29 255	26 110	—	3 145
's Heer Arendskerke	47 215	44 609	—	2 606
's Heer Abtskerke	6 000	4 829	—	1 171
's Heerenhoek	15 755	14 456	—	1 299
Borsselen	19 620	16 939	—	2 681
Driewegen	8 870	8 347	—	523
Ellewoutsdijk	11 550	9 874	—	1 676
Baarland	11 990	10 567	—	1 423
Hoedekenskerke	17 280	16 225	—	1 055
's Gravenpolder	17 035	16 005	—	1 030
Nisse	11 875	9 486	—	2 389
Oudelande	10 055	8 644	—	1 411
Ovezande	16 160	13 505	—	2 655
Kortgene	19 010	18 276	—	734
Colijnsplaat	30 485	29 418	—	1 067
Kats	9 330	7 866	—	1 464
Wissekerke	51 990	45 355	—	6 635
Axel	68 150	65 056	—	3 094
Ter Neuzen	146 930	169 318	22 388	—
Sas van Gent	58 885	64 868	5 983	—
Hoek	30 345	28 842	—	1 503
Koewacht	26 265	23 827	—	2 438
Overslag	6 170	5 018	—	1 152
Philippine	10 400	10 982	582	—
Westdorpe	25 645	24 598	—	1 047
Zaamslag	45 480	43 269	—	2 211
Zuiddorpe	14 970	13 386	—	1 584
Hulst	56 425	56 096	—	329

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Boschkapelle	f 11 995	f 11 128	—	f 867
Clinge	35 270	32 808	—	2 462
Graauw	24 900	22 424	—	2 476
Hengstdijk	7 005	6 289	—	716
Hontenisse	61 910	57 883	—	4 027
Ossenisse	10 935	9 677	—	1 258
St. Janssteen	31 595	29 536	—	2 059
Stoppeldijk	19 600	17 338	—	2 262
Zierikzee	191 395	193 593	f 2 198	—
Nieuwerkerk	27 100	25 900	—	1 200
Ouwerkerk	13 210	13 416	206	—
Oosterland	24 160	21 679	—	2 481
Bruinisse	43 585	49 183	5 598	—
Brouwershaven	30 280	18 170	—	12 110
Zonnemaire	17 975	15 859	—	2 116
Dreischor	23 610	21 396	—	2 214
Noordgouwe	17 600	16 759	—	841
Kerkwerve	12 415	9 545	—	2 870
Serooskerke (Sch.)	4 690	3 654	—	1 036
Duivendijke	9 685	7 198	—	2 487
Elkerzee	9 125	7 400	—	1 725
Ellemeet	9 765	7 451	—	2 314
Renesse	12 500	11 042	—	1 458
Haamstede	20 120	17 026	—	3 094
Burgh	9 600	8 364	—	1 236
Noordwelle	9 610	7 788	—	1 822
Tholen	63 080	59 916	—	3 164
Oudvossemeer	36 615	29 993	—	6 622
Poortvliet	25 245	21 849	—	3 396
Scherpenisse	21 125	18 875	—	2 250
St. Annaland	32 840	30 118	—	2 722
St. Maartensdijk	42 565	42 373	—	192
Stavenisse	23 045	22 799	—	246
St. Philipsland	29 200	26 412	—	2 788
Totaal	f 4 156 810	f 4 501 765	f 540 798	f 195 843

Provincie Utrecht.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Abcoude-Proostdij	f 33 980	f 37 134	f 3 154	—
Abcoude-Baambrugge	50 670	53 277	2 607	—
Achttienhoven	13 425	12 094	—	f 1 331
Amerongen	37 255	44 560	7 305	—
Amersfoort	579 755	752 800	173 045	—
Baarn	503 110	576 191	73 081	—
Benschop	41 610	38 527	—	3 083
de Bildt	122 435	149 422	26 987	—
Breukelen Nijenrode	63 245	68 571	5 326	—
Breukelen St. Pieters	20 420	20 899	479	—
Bunnik	32 145	28 303	—	3 842
Bunschoten	37 460	37 382	—	78
Cothen	18 715	14 074	—	4 641
Doorn	112 295	106 254	—	6 051
Driebergen	138 515	134 522	—	3 993
Eemnes	25 790	20 351	—	5 439
Haarzuilens	27 330	23 263	—	4 067
Harmelen	48 140	46 846	—	1 294
Hoenkoop	12 765	12 208	—	557
Hoogland	46 390	35 564	—	10 826
Houten	49 005	39 040	—	9 965
Jaarsveld	18 370	19 583	1 213	—
Jutphaas	72 835	74 884	2 049	—
Kamerik	40 820	40 897	77	—
Kockengen	17 100	17 554	454	—
Laagnieuwkoop	9 750	9 091	—	659
Langbroek	27 135	21 584	—	5 551

1°. Herziening belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen; 2°. Verhooging van hoofdstuk VII *B*, dienstjaar 1907.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Leersum	f 23 005	f 25 406	f 2 401	—
Leusden	44 740	39 253	—	f 5 487
Linschoten	40 580	37 109	—	3 471
Loenen	47 305	52 510	5 205	—
Loenersloot	9 780	9 668	–	112
Loosdrecht	48 655	52 364	3 709	—
Lopik	35 805	33 408	—	2 397
Maarn	19 585	16 447	—	3 138
Maarssen	71 485	77 593	6 108	—
Maarsseveen	32 555	36 776	4 221	—
Maartensdijk	50 525	59 623	9 098	—
Montfoort	30 615	34 328	3 713	—
Mijdrecht	56 380	60 260	3 880	—
Nigtevecht	20 605	19 084	—	1 521
Odijk	9 010	6 402	—	2 608
Oudenrijn	29 545	26 909	—	2 636
Polsbroek	22 040	19 060	—	2 980
Renswoude	16 835	16 447	—	388
Rhenen	77 610	98 678	21 068	—
Ruwiel	13 565	11 981	—	1 584
Rijsenburg	40 200	40 368	168	—
Schalkwijk	29 135	22 130	—	7 005
Snelrewaard	16 005	13 619	—	2 386
Soest	105 460	111 256	5 796	—
Stoutenburg	14 375	12 042	—	2 333
Tienhoven	6 730	6 691	—	39
Tull en 't Waal.	8 645	7 279	—	1 366
Veenendaal	85 755	106 456	20 701	—
Veldhuizen	12 985	11 574	—	1 411
Utrecht	5 353 630	5 867 043	513 413	—
Vinkeveen	52 395	48 610	—	3 785
Vleuten	35 820	36 579	759	—
Vreeland	22 080	26 971	4 891	—
Vreeswijk	38 190	42 887	4 697	—
Werkhoven	23 905	17 719	—	6 186
Westbroek	15 730	16 004	274	—
Willeskop	21 195	19 100	—	2 095
Willige Langerak.	22 640	19 612	—	3 028
Wilnis	31 240	29 340	—	1 900
Woudenberg	42 555	41 358	—	1 197
Wijk bij Duurstede	65 780	65 505	—	275
IJsselstein	77 510	83 881	6 371	—
Zegveld	22 070	22 326	256	—
Zeist	506 545	547 713	41 168	—
Zuilen	25 290	25 724	434	—
Totaal.	f 9 576 555	f 10 409 968	f 954 108	f 120 695

Provincie Friesland.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Leeuwarden	f 1 179 340	f 1 500 211	f 320 871	—
Leeuwarderadeel	264 860	265 489	629	—
Menaldumadeel	206 340	194 771	—	f 11 569
't Bildt	158 715	139 248	—	19 467
Westdongeradeel	140 540	107 347	—	33 193
Ameland	17 805	16 663	—	1 142
Ferwerderadeel	157 050	126 094	—	30 956
Dokkum	104 055	92 527	—	11 528
Dantumadeel	143 930	124 424	—	19 506
Oostdongeradeel	149 735	120 692	—	29 043
Kollumerland en Nieuw-Kruisland	133 110	114 864	—	18 246
Schiermonnikoog	10 365	9 646	—	719
Tietjerksteradeel	183 930	168 121	—	15 809
Achtkarspelen	115 005	111 601	—	3 404
Rauwerderhem	62 770	58 690	—	4 080
Harlingen	246 860	255 039	8 179	—
Baarderadeel	119 100	112 634	—	6 466
Idaarderadeel	119 010	111 554	—	7 456
Franeker	f 153 170	f 161 001	f 7 831	—
Barradeel	129 140	125 741	—	f 3 399
Franekeradeel	99 875	94 294	—	5 581
Sneek	367 120	403 361	36 241	—
Wijmbritseradeel	219 585	208 167	—	11 418
IJlst	27 500	25 469	—	2 031
Bolsward	158 600	165 642	7 042	—
Hennaarderadeel	98 095	94 471	—	3 624
Wonseradeel	231 730	219 384	—	12 346
Lemsterland	95 345	97 054	1 709	—
Gaasterland	78 195	77 155	—	1 040
Doniawerstal	78 830	74 311	—	4 519
Hindeloopen	10 550	10 029	—	521
Hemelumer, Oldephaert en Noordwolde	75 290	71 004	—	4 286
Stavoren	11 390	11 992	602	—
Workum	70 525	68 180	—	2 345
Schoterland	200 315	186 021	—	14 294
Aengwirden	51 405	49 879	—	1 526
Sloten	11 460	10 568	—	892
Utingeradeel	102 680	95 857	—	6 823
Haskerland	140 650	142 059	1 409	—
Opsterland	161 200	154 909	—	6 291
Smallingerland	121 130	120 561	—	569
Ooststellingwerf	79 690	71 615	—	8 075
Weststellingwerf	163 800	145 789	—	18 011
Totaal.	f 6 449 790	f 6 514 128	f 384 513	f 320 175

Provincie Overijssel.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Zwolle	f 939 420	f 1 252 360	f 312 940	—
Avereest	87 525	90 138	2 613	—
Dalfsen	69 935	60 122	—	f 9 813
Hasselt	28 095	32 454	4 359	—
Nieuwleusen	25 400	22 139	—	3 261
Staphorst	63 390	59 315	—	4 075
Zwollerkerspel	125 810	115 647	—	10 163
Kampen	427 170	567 429	140 259	—
Genemuiden	33 440	36 860	3 420	—
Grafhorst	6 105	5 671	—	434
Kamperveen	10 210	8 599	—	1 611
Wilsum	7 285	7 031	—	254
IJsselmuiden	32 850	39 198	6 348	—
Zalk en Veecaten	13 045	13 018	—	27
Stad-Vollenhove	15 620	16 033	413	—
Ambt-Vollenhove	27 715	24 774	—	2 941
Blankenham	9 370	7 494	—	1 876
Blokzijl	18 700	17 321	—	1 379
Kuinre	11 120	10 260	—	860
Wanneperveen	12 875	11 918	—	957
Zwartsluis	46 565	46 124	—	441
Steenwijk	117 315	127 476	10 161	—
Giethoorn	17 220	15 497	—	1 723
Oldemarkt	33 655	25 231	—	8 424
Steenwijkerwold	57 760	48 050	—	9 710
Deventer	710 600	852 112	141 512	—
Bathmen	18 930	17 042	—	1 888
Diepenveen	67 885	63 254	—	4 631
Olst	69 605	66 140	—	3 465
Stad-Ommen	18 370	18 092	—	278
Ambt-Ommen	45 895	39 246	—	6 649
Gramsbergen	32 195	29 176	—	3 019
Stad-Hardenberg	17 185	17 206	21	—
Ambt-Hardenberg	66 170	60 189	—	5 981
den Ham	34 245	33 248	—	997
Heino	27 040	23 295	—	3 745

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Wijhe	f 68 190	f 65 566	—	f 2 624
Ambt-Almelo	90 225	125 725	f 35 500	—
Ambt-Delden	36 355	36 647	292	—
Borne	64 285	100 206	35 921	—
Denekamp	46 300	44 531	—	1 769
Diepenheim	21 660	19 486	—	2 174
Enschede	644 610	916 706	272 096	—
Goor	48 900	59 037	10 137	—
Haaksbergen	52 555	66 380	13 825	—
Hellendoorn	71 720	100 979	29 259	—
Hengelo	249 550	453 672	204 122	—
Holten	26 530	22 522	—	4 008
Lonneker	155 045	222 253	67 208	—
Losser	64 580	92 582	28 002	—
Markelo	45 945	42 893	—	3 052
Oldenzaal	102 865	155 386	52 521	—
Ootmarsum	16 420	18 920	2 500	—
Raalte	57 030	64 301	7 271	—
Rijssen	54 910	65 847	10 937	—
Stad-Almelo	254 680	365 514	110 834	—
Stad-Delden	31 520	42 491	10 971	—
Tubbergen	60 295	54 278	—	6 017
Vriezenveen	45 845	47 531	1 686	—
Weerselo	44 015	38 087	—	5 928
Wierden	58 735	64 593	5 858	—
Totaal.	f5 758 480	f7 165 292	f1 520 986	f 114 174

Provincie Groningen.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Groningen	f2 762 110	f3 579 475	f 817 365	—
Haren	117 965	144 403	26 438	—
Noorddijk	27 695	26 423	—	f 1 272
Hoogezand	158 460	209 174	50 714	—
Sappemeer	97 675	144 134	46 459	—
Slochteren	175 515	178 631	3 116	—
Aduard	42 180	32 061	—	10 119
Ezinge	35 025	27 608	—	7 417
Grijpskerk	65 885	56 934	—	8 951
Hoogkerk	61 865	69 351	7 486	—
Oldehove	44 520	37 481	—	7 039
Grootegast	53 970	53 756	—	214
Leek	60 165	60 087	—	78
Marum	38 570	41 644	3 074	—
Winschoten	222 240	312 258	90 018	—
Oude Pekela	81 560	101 047	19 487	—
Nieuwe Pekela	64 875	71 353	6 478	—
Wedde	48 070	47 773	—	297
Onstwedde	102 540	130 054	27 514	—
Vlagtwedde	69 450	71 731	2 281	—
Bellingwolde	64 660	63 927	—	733
Nieuwe Schans	29 760	37 244	7 484	—
Beerta	82 725	78 045	—	4 680
Finsterwolde	48 505	46 156	—	2 349
Zuidbroek	50 585	55 199	4 614	—
Muntendam	41 885	43 879	1 994	—
Veendam	194 260	270 326	76 066	—
Wildervank	134 850	160 551	25 701	—
Meeden	28 290	26 947	—	1 343
Scheemda	89 040	85 242	—	3 798
Midwolda	70 130	66 455	—	3 675
Termunten	47 265	41 423	—	5 842
Nieuwolda	41 345	40 163	—	1 182
Noordbroek	40 980	38 425	—	2 555
Appingedam	104 850	121 166	16 316	—
Delfzijl	125 555	147 680	22 125	—
Bierum	59 400	56 660	—	2 740
ten Boer	83 750	78 668	—	5 082
Loppersum	54 685	56 689	2 004	—
Stedum	f 36 125	f 33 858	—	f 2 267
't Zandt	58 390	55 576	—	2 814
Bedum	108 790	97 472	—	11 318
Kantens	34 505	34 585	f 80	—
Middelstum	40 720	37 986	—	2 734
Uithuizen	64 010	74 426	10 416	—
Usquert	35 775	36 850	1 075	—
Uithuizermeeden	61 590	66 474	4 884	—
Warffum	41 600	43 789	2 189	—
Adorp	23 125	20 436	—	2 689
Baflo	43 010	45 172	2 162	—
Eenrum	44 085	43 915	—	170
Kloosterburen	31 515	31 958	443	—
Leens	68 090	73 966	5 876	—
Ulrum	48 260	55 316	7 056	—
Winsum	47 110	47 694	584	—
Zuidhorn	55 375	48 604	—	6 771
Oldekerk	19 945	17 663	—	2 282
Totaal.	f6 584 875	f7 775 963	f1 291 499	f 100 411

Provincie Drenthe.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Anlo	f 42 095	f 51 268	f 9 173	—
Assen	273 025	356 545	83 520	—
Beilen	37 135	41 212	4 077	—
Borger	66 175	87 104	20 929	—
Coevorden	52 110	67 465	15 355	—
Dalen	25 955	29 218	3 263	—
Diever	20 840	19 714	—	f 1 126
Dwingelo	24 265	24 725	460	—
Eelde	30 265	35 664	5 399	—
Emmen	125 155	148 915	23 760	—
Gasselte	25 755	30 838	5 083	—
Gieten	26 375	32 103	5 728	—
Havelte	29 170	30 162	992	—
Hoogeveen	129 300	138 218	8 918	—
Meppel	234 995	298 852	63 857	—
Norg	15 715	15 832	117	—
Nijeveen	15 945	17 253	1 308	—
Odoorn	56 280	67 881	11 601	—
Oosterhesselen	11 895	12 559	664	—
Peize	15 360	15 549	189	—
Roden	31 365	33 591	2 226	—
Rolde	17 080	18 962	1 882	—
Ruinen	28 540	25 300	—	3 240
Ruinerwold	44 800	41 864	—	2 936
Schoonebeek	14 805	15 362	557	—
Sleen	25 635	27 423	1 788	—
Smilde	42 620	49 691	7 071	—
Vledder	19 535	19 447	—	88
Vries	32 030	35 308	3 278	—
Westerbork	18 480	18 323	—	157
de Wijk	36 845	36 906	61	—
Zuidlaren	48 650	52 632	3 982	—
Zuidwolde	29 325	27 375	—	1 950
Zweelo	10 660	11 977	1 317	—
Totaal	f1 658 180	f1 935 238	f 286 555	f 9 497

Provincie Limburg.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Ambij	f 18 265	f 22 294	f 4 029	—
Amstenrade	6 115	6 791	676	—
Beek	30 095	33 253	3 158	—
Bemelen	2 700	2 663	—	f 37
Berg en Terblijt	14 055	17 161	3 106	—

1°. Herziening belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen; 2°. Verhooging van hoofdstuk VII *B*, dienstjaar 1907.

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Bingelrade . . .	f 2 965	f 3 776	f 811	—
Bocholtz	13 195	13 918	723	—
Borgharen . . .	5 980	7 366	1 386	—
Born	14 815	15 254	439	—
Broeksittard . .	3 540	5 129	1 589	—
Brunssum . . .	6 620	8 253	1 633	—
Bunde.	10 545	12 231	1 686	—
Cadier en Keer .	9 270	10 134	864	—
Elsloo.	7 660	8 702	1 042	—
Eijgelshoven . .	14 185	19 969	5 784	—
Eijsden	40 135	43 895	3 760	—
Geleen	22 440	25 783	3 343	—
Geulle.	6 795	7 296	501	—
Grevenbicht . .	7 945	9 418	1 473	—
Gronsveld . . .	19 415	21 554	2 139	—
Gulpen	37 670	40 489	2 819	—
Heer	41 075	54 437	13 362	—
Heerlen	108 995	158 017	49 022	—
Hoensbroek. . .	11 610	11 926	316	—
Houthem . . .	24 775	27 991	3 216	—
Hulsberg . . .	25 545	31 341	5 796	—
Itteren	4 210	4 537	327	—
Jabeek	2 735	3 622	887	—
Kerkrade . . .	110 195	164 920	54 725	—
Klimmen . . .	11 380	12 156	776	—
Limbricht . . .	13 670	13 615	—	f 55
Maastricht . . .	1 063 300	1 221 444	158 144	—
Margraten . . .	7 990	8 858	868	—
Meerssen. . . .	135 640	150 311	14 671	—
Merkelbeek. . .	3 880	5 226	1 346	—
Mesch.	3 215	3 126	—	89
Mheer.	8 635	9 847	1 212	—
Munstergeleen. .	4 970	7 517	2 547	—
Nieuwenhagen .	11 085	14 731	3 646	—
Nieuwstadt. . .	7 820	8 084	264	—
Noorbeek . . .	8 410	8 428	18	—
Nuth en Vaesrade	11 730	12 994	1 264	—
Obbicht en Papenhoven	6 820	7 431	611	—
Oirsbeek. . . .	7 575	9 409	1 834	—
Oud-Valkenburg.	14 395	16 514	2 119	—
Oud-Vroenhoven.	51 190	57 839	6 649	—
Rimburg. . . .	2 630	3 830	1 200	—
Rijckholt. . . .	3 210	3 395	185	—
Schaesberg . . .	15 445	20 854	5 409	—
Schimmert . . .	13 555	14 676	1 121	—
Schinnen. . . .	17 525	19 699	2 174	—
Schin op Geulle .	10 225	11 678	1 453	—
Schinveld . . .	7 055	9 473	2 418	—
Simpelveld . . .	24 880	28 610	3 730	—
St. Geertruid . .	7 580	8 202	622	—
St. Pieter . .	34 480	41 256	6 776	—
Sittard	122 005	143 234	21 229	—
Slenaken. . . .	6 445	6 235	—	210
Spanbeek . . .	6 380	6 817	437	—
Stein	12 350	13 644	1 294	—
Susteren. . . .	18 400	19 747	1 347	—
Ubach over Worms	10 900	14 339	3 439	—
Ulestraten . . .	8 910	8 604	—	306
Urmond	9 450	9 813	363	—
Vaals	79 125	114 626	35 501	—
Valkenburg (L.) .	48 605	63 349	14 744	—

GEMEENTE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Jan. 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Voerendaal. . .	f 17 815	f 18 517	f 702	—
Wittem	38 525	39 136	611	—
Wijlré.	17 710	19 999	2 289	—
Wijnandsrade . .	5 145	5 767	622	—
Arcen en Velden.	16 745	19 268	2 553	—
Baexem	6 270	5 471	—	f 799
Beegden	5 675	5 926	251	—
Beesel	20 340	22 316	1 976	—
Belfeld	8 490	11 773	3 283	—
Bergen	35 130	34 255	—	875
Broekhuizen . .	7 975	8 460	485	—
Buggenum . . .	6 020	5 959	—	61
Echt	45 205	60 612	15 407	—
Gennep	34 170	39 941	5 771	—
Grathem. . . .	8 955	8 535	—	420
Grubbenvorst . .	14 585	16 747	2 162	—
Haelen	6 630	6 576	—	54
Heel en Panheel.	8 125	8 534	409	—
Helden	30 130	32 624	2 494	—
Herten	9 430	10 115	685	—
Heythuizen. . .	18 220	18 196	—	24
Horn	9 455	10 271	816	—
Horst	42 945	49 842	6 897	—
Hunsel	6 830	6 476	—	354
Ittervoort . . .	1 825	1 652	—	173
Kessel.	12 470	11 957	—	513
Linne	8 880	9 540	660	—
Maasbracht. . .	12 570	12 605	35	—
Maasbree . . .	70 430	98 262	27 832	—
Maasniel. . . .	23 985	28 253	4 268	—
Meerlo	14 595	14 846	251	—
Melick- en Herkenbosch	15 955	18 244	2 289	—
Meyel.	10 400	10 334	—	66
Montfort. . . .	5 140	5 708	568	—
Mook en Middelaar	15 915	14 628	—	1 287
Nederweert. . .	37 700	37 010	—	690
Neer	12 065	11 928	—	137
Neeritter. . . .	4 380	4 090	—	290
Nunhem.	2 735	2 376	—	359
Ohe en Laak . .	5 310	5 380	70	—
Ottersum . . .	20 630	16 581	—	4 049
Posterholt . . .	9 220	10 738	1 518	—
Roermond . . .	337 385	414 460	70 075	—
Roggel	10 275	9 671	—	604
Roosteren . . .	9 690	10 324	634	—
Sevenum. . . .	14 535	16 620	2 085	—
St. Odiliënberg .	7 265	8 108	843	—
Stevensweert . .	9 090	9 181	91	—
Stramproy . . .	9 120	8 518	—	602
Swalmen. . . .	24 280	27 835	3 555	—
Tegelen	75 810	98 909	23 099	—
Thorn.	12 935	13 737	802	—
Venlo.	334 220	420 100	85 880	—
Venray	57 515	68 351	10 836	—
Vlodrop	8 260	9 421	1 161	—
Wanssum . . .	6 935	7 660	725	—
Weert.	82 735	89 680	6 945	—
Wessem	8 470	8 067	—	403
Totaal . . .	f4 167 650	f4 921 821	f 766 628	f 12 457

RECAPITULATIE.

PROVINCIE.	Belastbare opbrengst volgens de wet van 1873 op 1 Januari 1907.	Belastbare opbrengst volgens de uitkomsten der herziening op 1 Januari 1907.	Vermeerdering.	Vermindering.
Noordbrabant	f 9 984 525	f 10 195 437	f 626 507	f 415 595
Gelderland	13 623 710	14 389 051	1 153 214	387 873
Zuidholland	51 171 625	55 115 482	4 733 869	790 012
Noordholland	46 496 015	48 304 251	2 315 383	507 147
Zeeland	4 156 810	4 501 765	540 798	195 843
Utrecht	9 576 555	10 409 968	954 108	120 695
Friesland	6 449 790	6 514 128	384 513	320 175
Overijssel	5 758 480	7 165 292	1 520 986	114 174
Groningen	6 584 875	7 775 963	1 291 499	100 411
Drenthe	1 658 180	1 935 238	286 555	9 497
Limburg	4 167 650	4 921 821	766 628	12 457
	f 159 628 215	f 171 228 396	f 14 574 060	f 2 973 879
		159 628 215	2 973 879	
		f 11 600 181	f 11 600 181	

(203. 7.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid gebleken is van eene verhooging van het VIIde hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van den Februari 1907 (*Staatsblad* n°.);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Artikel 39 (Uitgaven ten gevolge van de wettelijke bepalingen betreffende de herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen) van het VIIde hoofdstuk *B* der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1907 wordt *verhoogd* met *veertig duizend gulden* (f 40 000) en daardoor gebracht op *vijftig duizend gulden* (f 50 000).

Artikel 2.

Ten gevolge van artikel 1 dezer wet worden het totaal van de Vde afdeeling en het eindcijfer van het hoofdstuk *verhoogd* met *veertig duizend gulden* (f 40 000).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

(203. 8.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Op de Staatsbegrooting voor het jaar 1907, hoofdstuk VII *B*, werd f 10 000 aangevraagd mede voor belooning wegens aanteekening van de belastbare opbrengst in de kadastrale leggers. Die som is ontoereikend om daaruit ook te bestrijden de kosten der nieuwe schatting van perceelen die na de opneming voor de herziening veranderd of tijdens de herziening gesticht zijn (verg. de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet houdende bepalingen in verband met de herziening van de belastbare opbrengst der gebouwde eigendommen).

Voorts zijn kosten te maken voor het aanleggen van nieuwe zakboeken inhoudende de uitkomsten van vroegere en latere schattingen ten behoeve van en ten gebruike bij den gewonen dienst.

Voor deze en andere kosten welke nog noodig zouden kunnen blijken wordt eene som van f 40 000 noodig geacht.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(203. 9.)

VERSLAG.

Het eerste wetsontwerp gaf aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Aan sommige leden waren klachten ter oore gekomen over gemis eener goede evenredigheid tusschen de schattingen, in de verschillende schattingsdistricten verricht. Met name meenden zij te weten, dat de belastbare opbrengst van eenvoudige arbeiderswoningen, f 1 per week huur doende, voor verschillende plaatsen zeer uiteenloopend is gesteld. In Utrecht zou die opbrengst zijn geschat op f 50, in 's Hertogenbosch op f 40 en in Tilburg op f 25 à f 30. Bedoelde leden wenschten van den Minister te vernemen in hoeverre deze beweringen juist zijn en vroegen de overlegging van een staat, gebouwde eigendommen uit verschillende gemeenten betreffende, die hierover eenig licht zou kunnen verspreiden. Zij voegden daaraan toe, dat, indien het bovenvermelde inderdaad juist mocht zijn, het huns inziens gewenscht zoude zijn de heffing naar de uitkomsten der nieuwe schatting nog eenigen tijd uit te stellen, opdat inmiddels een herschatting zou kunnen plaats vinden. Vooral nu te dezer zake reeds in 1904 een wetswijziging is tot stand gebracht om een onbillijke wijze van schatting te ontgaan, zoude het kwalijk te rechtvaardigen zijn zich neer te leggen bij uitkomsten, die door ongelijke en daardoor onrechtmatige schatting zijn verkregen.

Vele andere leden voerden hier tegen aan, dat, bij de groote zelfstandigheid van elke schattingscommissie, elke ongelijkheid in de schattingen onmogelijk kon worden vermeden, al was ook het streven van elke commissie op eenheid in de toepassing der wet gericht. Zij waren van oordeel, dat de gebreken, die de nieuwe uitkomsten mogelijk aankleven, in geen geval zoo ernstig zijn, dat zij eenig uitstel zouden rechtvaardigen.

Sommige leden wezen voorts op den invloed, dien de tot stand gebrachte herziening op de financiën van vele gemeenten zal hebben. Naar de nieuwe belastbare opbrengst berekend, zal toch de opbrengst der grondbelasting voor sommige gemeenten hooger, voor andere lager zijn dan thans het geval is en in overeenstemming daarmede zal de heffing van een bepaald aantal opcenten, ten bate van de gemeente, een hooger of lager bedrag dan tot nu toe in de gemeentelijke schatkist doen vloeien. Voor gemeenten, die veel opcenten op de hoofdsom der grondbelasting heffen, zal het hier bedoelde verschil soms aanzienlijk zijn. De leden, die dit punt ter sprake brachten, spraken hun twijfel uit, of de Minister op dit gevolg der herziening wel genoegzaam bedacht is geweest en stelden de vraag, of, gelet op deze zijde der quaestie, niet op den arbeid van de ingestelde Staatscommissie voor de gemeentefinanciën wordt vooruitgeloopen.

Wat het tweede wetsontwerp betreft, werd de vraag gedaan, of uit de f 40 000, waarmede art. 39 van hoofdstuk VII*B* wordt verhoogd, ook de bijzondere belooningen zullen worden betaald, bedoeld in art. 4 van het eerste wetsontwerp. Zoo neen, dan wenschte men te vernemen uit welk artikel die uitgaven wel zullen worden gekweten.

Ook waren er enkele leden, die hun bevreemding uitspraken, over het belangrijk tekort, dat op voornoemd artikel zal ontstaan, waartegen echter door anderen werd opgemerkt, dat, gelijk in de Memorie van Toelichting wordt gezegd, de benoodigde f 40 000 voor andere uitgaven zullen dienen dan die, waarvoor de geraamde f 10 000 is bestemd.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende, dat de Minister bereid zal zijn op vorenstaande opmerkingen en vragen alsnog schriftelijk van antwoord te dienen, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 24sten Mei 1907.

TROELSTRA.
THOMSON.
KETELAAR.
DUYMAER VAN TWIST.
DE WAAL MALEFIJT.

(203. 10.)

NOTA TER BEANTWOORDING VAN HET VERSLAG

(Ingezonden bij brief van 29 Mei 1907.)

De aan sommige leden ter oore gekomen klachten over gemis eener goede evenredigheid tusschen de schattingen in de verschillende schattingsdistricten zijn den ondergeteekende niet bekend geworden. Dit behoeft geene verwondering te baren, vermits het schattingswerk is verricht onder de leiding van eene hoofdcommissie, aan wie, bij art. 12 der wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124), was opgedragen „het bevorderen van eene juiste en eene gelijkmatige schatting over het geheele Rijk". Angstvallig heeft de Regeering zich steeds van inmenging in deze bij de wet omschreven taak der hoofdcommissie onthouden, om zelfs den schijn van pressie op de uitkomsten der herziening te vermijden. Naar aanleiding van de mededeeling in het Verslag is een onderzoek ingesteld, waarvan het resultaat waarschijnlijk nog bij de openbare behandeling zal kunnen worden medegedeeld.

Reeds thans echter wenscht de ondergeteekende te verklaren, dat hij zich aansluit bij het gevoelen van vele andere leden, dat de mogelijke gebreken der nieuwe uitkomsten in geen geval zóó ernstig zijn, dat zij eenig uitstel zouden rechtvaardigen.

De invloed dien de tot stand gebrachte herziening op de financiën van vele, waarschijnlijk alle, gemeenten zal hebben, is geen reden voor bezorgdheid. Brengen de opcenten méér op dan tegenwoordig, dan is vermindering van hun aantal voldoende om dat gebrek — wanneer het zoo mag heeten — te verhelpen. Brengen zij minder op, dan zal in den regel niet tot verhooging van hun aantal kunnen worden overgegaan, omdat bijna alle gemeenten reeds het maximum van 40 heffen. Maar tal van berekeningen die proefsgewijze zijn gemaakt geven grond om te verwachten, dat noemenswaardige bezwaren zich niet zullen voordoen. Het vermoedelijk verlies aan opcenten bleek steeds gering en in ieder geval van weinig beteekenis, vergeleken met het bedrag van het budget der gemeente.

Niet zonder bevreemding is kennis genomen van de in dit verband gestelde vraag, of de ondergeteekende op den invloed dien de herziening op de plaatselijke opcenten zal hebben, wel genoegzaam bedacht is geweest en of, gelet op deze zijde der quaestie, niet op den arbeid der Staatscommissie voor de gemeente-financiën wordt vooruitgeloopen. Blijkbaar is voorbijgezien, dat de voordracht strekt ter uitvoering van het dwingend voorschrift, vervat in art. 36 der wet van 2 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 124). Op de *mogelijkheid*, dat de herziening voor haren arbeid van belang was, moest de genoemde Staatscommissie bedacht zijn en is zij, naar de ondergeteekende meent, ook bedacht geweest.

Uit de f 40 000 waarmede art. 39 van hoofdstuk VII *B* wordt verhoogd, zullen inderdaad de bijzondere belooningen worden betaald bedoeld in art. 4 van het eerste wetsontwerp; zij dienen dus voor andere uitgaven dan die waarvoor de geraamde f 10 000 bestemd zijn.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(204. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan twee ontwerpen van wet:

1°. tot verhooging van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907;

2°. tot verhooging van het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie, die de wetsontwerpen vergezelt, bevat de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 14 Maart 1907.

WILHELMINA.

(204. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot verhooging van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 29 December 1906 (*Staatsblad* n°. 334) en verhoogd bij de wetten van 29 December 1906 (*Staatsblad* n°s. 338, 339 en 340);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

In het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907 wordt:

Onderafdeeling 52. Post-, telegraaf- en telefoondienst, verhoogd met f 521 000 en mitsdien gebracht op f 1 091 250.

Onderafdeeling 53. Spoorwegen, nader verhoogd met f 625 000 en mitsdien gebracht op f 2 126 900.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(204. 3.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot verhooging van het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 29 December 1906 (*Staatsblad* n°. 335) en verhoogd bij de wet van 29 December 1906 (*Staatsblad* n°. 340);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907 wordt:

Onderafdeeling 77. Waarnemingen en onderzoekingen op plantkundig gebied en hare toepassingen, verhoogd met f 8500 en mitsdien gebracht op f 90 811.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(204. 4.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting van de in de twee nevensgaande wetsontwerpen voorgestelde verhooging van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1907, strekt het volgende.

Iste HOOFDSTUK.

Onderafdeeling 52. Van het bij de wet van 9 Juli 1906 (*Staatsblad* n°. 184) afzonderlijk toegestaan krediet van f 619 000, voor eene gouvernements-telefoonlijn tusschen Batavia, Semarang en Soerabaja, bleef in 1906 ongeveer f 350 000 ongebruikt, voornamelijk omdat de aanschaffing van het benoodigde bronsdraad voor de hoofdgeleidingen eerst thans kan geschieden.

De wensch, namelijk, om deze totaal ongeveer 1000 K.M. lange stamlijn zóó in te richten, dat de telephonische verbinding aan alle redelijke eischen van duidelijkheid en betrouwbaarheid onder alle omstandigheden, ook bij een te verwachten zeer toenemend verkeer, zal voldoen, heeft langdurig overleg en persoonlijk onderzoek naar de nieuwste installaties op dit gebied noodig gemaakt.

Dat onderzoek heeft geleid tot het aannemen van het ook in Duitschland en Oostenrijk toegepaste PUPIN-systeem, dat niet alleen bij geringere draaddikte eene even goede, zoo niet betere, gemeenschap waarborgt, maar door de bij toepassing van dat systeem voor bescherming tegen lucht, electriciteit en andere invloeden, gewenschte bijspanning van een ijzerdraadlijn — die dan ook als avisolijn dienst doet — tevens gelegenheid geeft om het aantal gesprekken belangrijk te verhoogen.

De dikte van het bronsdraad van eene gewone lijn was in de Indische stukken, die ten grondslag hebben gestrekt voor het in den aanhef van deze toelichting vermelde krediet van f 619 000, gesteld op 4 m.M., doch deze dikte zou, zooals uit een langdurig onderzoek is gebleken, voor aanleg, zonder toepassing van het PUPIN-systeem te gering zijn geweest en ten minste $4^1/_2$ m.M. hebben moeten bedragen, terwijl bij toepassing van het PUPIN-systeem met eene dikte van $3^1/_2$ m.M. kan worden volstaan.

De kosten voor de inrichtingen, die bij de toepassing van het PUPIN-systeem noodig zijn (als inductiespoelen, meetinstrumenten, ijzerdraad, topstangen, instrumenten voor den avisodienst, enz.) worden geraamd op f 70 000. Daartegenover zou staan eene aanmerkelijke bezuiniging op de kosten van het bronsdraad, ware het niet, dat inmiddels de koperprijzen sterk zijn gerezen en nog steeds neiging tot stijgen vertoonen. Die stijging veroorzaakt eene uitgaaf van ongeveer f 60 000, boven de som van f 340 000, waarop aanvankelijk voor aanschaffing en uitzending van al het bronsdraad gerekend was. Maar laatstbedoelde raming was — zooals hierboven gezegd is — toch ook te laag in verband met de te geringe dikte van het draad.

Indien al dadelijk op de juiste dikte gerekend ware, dan zouden èn de uitgaven voor de spoelen, de ijzerdraadlijn, enz. èn de inmiddels opgetreden stijging van den prijs ruimschoots worden opgewogen door de besparing, voortvloeiende uit de geringere dikte, die in verband met de toepassing van het PUPIN-systeem mogelijk is gebleken.

Voorts wordt geraamd, dat bovendien ongeveer f 51 000 zal moeten worden uitgegeven voor artikelen tot voltooiing van de lijnen en om te voorzien in behoeften, waarop bij het eerste ontwerp niet was te rekenen (isolatoren, gereedschappen enz).

Uit de bovenstaande uiteenzetting blijkt:

1°. dat van het thans aangevraagde krediet van f 521 000 een bedrag van f 350.000 slechts als verplaatsing van uitgaven van het eene dienstjaar op het andere is te beschouwen;

2°. dat de hoogere kosten, door toepassing van het Pupin-systeem veroorzaakt, f 70 000 bedragen, maar dat, in plaats van eene vermeerdering van uitgaven, eene vermindering zou zijn verkregen, wanneer niet oorspronkelijk voor de gewone lijn eene te geringe dikte was aangenomen en niet de kopermarkt zóó aanzienlijk was gestegen.

Onderafdeeling 53. Eene verhooging van het toegestane krediet met f 625 000 wordt noodig geacht om ten laste van het loopende begrootingsjaar komende uitgaven te kunnen bestrijden.

Voor een groot deel wordt zulks veroorzaakt door te late ontvangst in 1906 van aanvragen van belangrijke partijen rollend materieel, als locomotieven, wagenonderstellen met bijbehoorende assen met wielen, draagpotten, veeren, trek- en stootinrichtingen, en voorts spoorstaven, werktuigmachines, enz. (alles ten dienste der Staatsspoorwegen), die onmogelijk meer ten laste van het dienstjaar 1906 konden worden aangeschaft, en overigens doordien eene partij rijtuigonderstellen, die ingevolge contract in 1906 had behooren geleverd te worden, door bijzondere omstandigheden eerst in April 1907 zal geleverd worden en dus evenmin ten laste van het dienstjaar 1906 kan komen.

Blijkens de voor een en ander gesloten contracten, zal, met inbegrip der vrachtkosten naar Indië, daarvoor gerekend moeten worden op f 511 000, een bedrag dat hooger is dan het over 1906 te verwachten overschot (thans geraamd op plm. f 340 000), omdat de voortdurende stijging van de prijzen der grondstoffen grooten invloed heeft uitgeoefend op de uitgaven èn voor deze leveringen èn voor de in het vorige jaar afgeloopen leveringen.

Overigens moet nog gerekend worden op verschillende, in dit dienstjaar te verwachten spoedeischende aanvragen, waarmede bij de samenstelling van de begrooting voor 1907 geen rekening kon worden gehouden, en ook op de noodzakelijk gebleken verhooging van de ramingen van verschillende eischen.

Voor een en ander wordt een bedrag van nog f 114 000 geraamd.

IIde HOOFDSTUK.

Onderafdeeling 77. Hoewel de bevolking van Zuid Nieuw-Guinea een onmiskenbaren aanleg voor land- en tuinbouw toont te bezitten, staat de inlandsche landbouw er nog op een zeer lagen trap van ontwikkeling. Een doeltreffend middel om hierin verbetering te brengen zal, naast verbetering in den bestaanden landbouw, zijn het invoeren van nieuwe gewassen en het vertrouwd maken van de inboorlingen met de cultuur daarvan, waartoe de oprichting noodig is, zij het vooreerst op tijdelijken voet, van een eenvoudigen cultuurtuin in het genoemde gewest.

De met de leiding van dien tuin te belasten Europeeschen opziener, die vooraf te Buitenzorg geheel voor zijn taak zal worden voorbereid, zal mede tot taak hebben proeven te nemen met de cultuur van verschillende gewassen, die voor den uitvoerhandel van beteekenis zouden kunnen worden.

De kosten aan deze zaak verbonden, worden begroot op f 6000 voor de oprichting van twee loodsen voor werklieden, een kweekhuis met bergplaats van gereedschappen, een eenvoudige woning met bijgebouwen voor den opziener en een klein laboratorium met bergplaats, zoomede op f 5 000 voor jaarlijksche uitgaven t. w. f 3000 voor den Europeeschen opziener en f 2000 voor de bezoldiging van het Inlandsch personeel en de andere noodzakelijke uitgaven.

Aangezien de werkzaamheden echter niet voor 1 Juli a. s. een aanvang kunnen nemen, is voor dit jaar slechts uitgetrokken f 6000 + f 2500 = f 8500.

Ten slotte meent de ondergeteekende bij deze gelegenheid te moeten mededeelen, dat hij, in verband met eene eerlang bij de commissie van keuring bij het Departement van Koloniën te Amsterdam te verwachten vacature, in dien zin eene wijziging wenscht te brengen in de wijze van aanstelling van de leden dier commissie, dat zij aanspraak op pensioen kunnen erlangen voor de door hen als zoodanig te bewijzen diensten.

Tot dusverre namelijk werden uitsluitend tot leden der commissie benoemd reeds in het genot van pensioen zijnde oud-officieren van het Indische leger of van de Koninklijke Nederlandsche Marine. Die benoeming droeg steeds het karakter van eene tijdelijke aanstelling en de commissieleden ontvangen dan ook geen bezoldiging, doch alleen eene toelage boven hun pensioen. Zij hebben dan ook geen aanspraak op pensioen wegens hunne diensten als lid van de keuringscommissie.

Gaarne de zeer goede diensten erkennende, die de vroegere en tegenwoordige leden van de commissie van keuring bewezen hebben en nog bewijzen, meent de ondergeteekende echter, dat niet alleen in het belang van een deskundig en zorgvuldig onderzoek van de goederen voor den Indischen dienst, maar ook in het belang van eene goede voorbereiding van de aanschaffingen de gelegenheid moet bestaan om aan de keuringscommissie ook tot dusverre buiten 's lands dienst staande personen te verbinden, die op grond van hunne opleiding of hunne antecedenten geacht kunnen worden in eene of andere richting van industrieele-technologie — men denke slechts aan de voor den Indischen dienst van zoo groot belang zijnde voortbrengselen der textielnijverheid — reeds eene groote mate van wetenschap en ervaring hebben opgedaan.

Zoodanige personen zullen echter hoogst bezwaarlijk te verkrijgen, en vooral te behouden zijn, indien zij niet in vasten gouvernementsdienst komen, waardoor hun, behalve eene behoorlijke bezoldiging, ook aanspraak op pensioen wordt gegeven.

Dit laatste zal kunnen geschieden door in het Koninklijk besluit, waarbij nader de organisatie van de commissie van keuring zal worden vastgesteld, nadrukkelijk te doen uitkomen, dat zij aan het Departement van Koloniën is verbonden, in welk geval hare leden, voor zoover zij van eene vaste aanstelling worden voorzien — de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat een of meer van de thans in functie zijnde leden aan het behoud van den tegenwoordigen toestand, wat hun persoon betreft, de voorkeur zullen geven — ingevolge art. 1 van het Koninklijk besluit van 9 Januari 1895 (*Staatsblad* n°. 3), zooals het gelezen wordt ingevolge het Koninklijk besluit van 18 Maart 1899 (*Staatsblad* n°. 79), na bekomen eervol ontslag c. q. aanspraak op pensioen zullen hebben volgens de bepalingen der Burgerlijke Pensioenwet.

In verband met artikel 19 der Indische Comptabiliteitswet, wordt, ten aanzien van de in Indië te ontvangen middelen, het volgende medegedeeld.

Openbare verkoopingen. In het belang van de ontwikkeling van de visscherij in Nederlandsch-Indië, komt het wenschelijk voor de openbare verkoopingen van versche visch en andere zee- en zoetwaterdieren van de toepassing van het vendureglement uit te sluiten. Vermits tot heden geen als openbaar aangemerkte verkoopingen van visch werden gehouden, zal de maatregel de opbrengst van het middel niet doen dalen.

Zegelrecht. Het voornemen bestaat om aan de bestaande vrijstelling van inschrijvingsbiljetten bij openbare verkoopingen, verhuringen of aanbestedingen (n°. 13 van de lijst in *Indisch Staatsblad* 1885 n°. 131, juncto 1905 n°. 497) eene kleine uitbreiding te geven, zoodanig, dat daaronder ook begrepen zijn de inschrijvingsbiljetten bij de openbare aanbieding van grond in erfpacht.

Wijders komt het billijk voor: 1°. op den regel, dat geschriften welke door landsdienaren in hun eigen belang worden ingediend niet van zegelrecht zijn vrijgesteld, eene uitzondering te maken met betrekking tot verzoekschriften, strekkende ter verkrijging van inzage van tot 's Landsarchief behoorende bescheiden, benoodigd voor het opmaken eener verdediging tegen eene opgelegde vergoeding van aan den Lande toegebrachte schade, en 2°. van zegelrecht vrij te stellen de geschriften van hoofden en bestuurders van fabrieken en werkplaatsen, strekkende tot het aanteekenen van hooger beroep tegen een door een Inspecteur gegeven voorschrift krachtens art. 3, alinea 4 van het Veiligheidsreglement (*Indisch Staatsblad* 1905 n°. 521, juncto 1906 n°. 480).

Een en ander is van zeer geringen invloed op de opbrengst van de belasting.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(204. 5.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Bij de bespreking van de voorgestelde verhooging van onderafdeeling 52 van het eerste hoofdstuk der begrooting in de afdeelingen werd van verschillende zijden geklaagd over de wijze, waarop deze aangelegenheid door de Regeering is behandeld. Bij de oorspronkelijke kredietaanvrage voor den aanleg van de telephoonlijnen tusschen Batavia, Semarang en Soerabaja werden de kosten aanvankelijk globaal berekend op 4 ton, daarna gesteld op f 656 000. Het schijnt, dat men eerst na het toestaan van dit krediet is overgegaan tot „langdurig overleg en persoonlijk onderzoek naar de nieuwste installaties op dit gebied," met het gevolg, dat men tot de ontdekking kwam, dat de dikte van het bronsdraad op 4 m.M. in geen geval deugde en ten minste 4½ m.M. zou moeten bedragen, tenzij werd aangenomen het ook in Duitschland en Oostenrijk toegepaste PUPIN-systeem, waardoor met eene dikte van 3½ m.M. kan worden volstaan. Inmiddels zijn echter de koperprijzen dermate gestegen, dat thans, ondanks de mindere dikte van de draden, f 60 000 meer voor de aanschaffing daarvan zal moeten worden uitgegeven. Bovendien wordt thans nog f 51 000 aangevraagd voor artikelen tot voltooing van de lijnen en om te voorzien in behoeften, waarop, zooals de Memorie van Toelichting zegt, bij het eerste ontwerp niet was te rekenen (isolatoren, gereedschappen enz.) Uit een en ander blijkt, naar men meende, duidelijk, dat deze zaak niet voldoende was voorbereid, toen daarvoor ten vorigen jare een krediet werd aangevraagd en dat daarvoor veel minder uitgegeven zou behoeven te worden, indien men destijds voor behoorlijk onderzoek had gezorgd, in welk geval men de bronsdraden had kunnen koopen naar den toen bestaanden prijs van het koper. Ook werd de juistheid der bewering, dat men ten vorigen jare niet had kunnen rekenen op de uitgaven, benoodigd voor de aanschaffing van isolatoren en gereedschappen, betwijfeld.

De vraag werd gesteld, of de steunpalen dezer lijnen wel voldoende afmetingen zullen hebben in verband met hunne bestemming. Gaarne zou men omtrent dit punt eene geruststellende verklaring ontvangen.

Voorts werd de opmerking gemaakt, dat bij gebruik van dunneren draad de onderlinge afstand der steunpunten geringer en het aantal daarvan dus grooter zal moeten zijn. Gevraagd werd, of hierop bij de raming der uitgaven gerekend is.

In de Memorie van Toelichting wordt gezegd, dat de reden, waarom eene verhooging van onderafdeeling 53 van het eerste hoofdstuk der begrooting wordt gevraagd, voornamelijk gelegen is in te late ontvangst van aanvragen van belangrijke partijen rollend materieel voor de Staatsspoorwegen. Ook hier zal dus verzuim van de noodige zorg leiden tot uitgaven, welke vermeden hadden kunnen worden. Men wenschte, dat de Minister het zijne zou doen ten einde te zorgen, dat dergelijke aanvragen voortaan niet later worden gedaan dan mogelijk is.

In de Memorie van Toelichting worden eenige mededeelingen gedaan aangaande de wenschelijkheid van vaste aanstelling van de commissie van keuring bij het Departement van Koloniën. Sommige leden kwamen op tegen het doen van deze mededeelingen bij deze gelegenheid, omdat zij met de wetsontwerpen waarvan hier sprake is, niets te maken hebben. Het zal later zeer moeilijk zijn mededeelingen, gedaan op eene plaats, waar zij niet tehuis behooren, terug te vinden.

Verscheidene leden konden zich met de door den Minister beoogde verandering in de wijze van aanstelling van de leden der commissie niet vereenigen. Zij zagen niet in, waarom de Staat de uit die verandering voortvloeiende verhooging van uitgaven ten zijnen laste zou nemen, waar de Minister zelf verklaart, dat de commissie bij de tegenwoordige wijze van aanstelling zeer goede diensten bewees en blijft bewijzen, met welke verklaring sommige leden intusschen niet konden instemmen. Het kan wenschelijk zijn voor zekere keuringen personen te raadplegen, die eene speciale kennis bezitten, welke bij de leden der commissie niet wordt aangetroffen, maar dit zal ook het geval zijn, indien de leden eene vaste aanstelling verkrijgen. De vorderingen der technische wetenschappen zijn in dezen tijd zoo groot, dat wie heden op de hoogte is, het morgen niet meer zal zijn. Het werd daarom beter geacht, dat men in gevallen, waarin de commissie niet in staat is tot het vellen van een goed oordeel, telkens zijn licht zoeke waar dit het best te vinden is, en in de wijze van aanstelling der vaste leden geene verandering te brengen.

Het denkbeeld om in bijzondere gevallen speciale deskundigen te raadplegen vond bij anderen geene instemming. In de eerste plaats vreesde men, dat men dan zou moeten komen tot het raadplegen van particuliere bureaux en men achtte het niet wenschelijk op die wijze aan zulke bureaux van Regeeringswege een soort van brevet van bekwaamheid te geven. In de tweede plaats achtte men het raadplegen van speciale deskundigen niet noodig, omdat de commissie niet oordeelt over de bestellingen, maar alleen heeft na te gaan, of deze behoorlijk zijn uitgevoerd, zoodat hare taak vrij eenvoudig is.

Aldus vastgesteld den 31sten Mei 1907.

PIERSON.
VAN VUUREN.
THOMSON.
VAN KOL.
VAN DEVENTER.

(204. 6.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 5 Juni 1907.)

Met betrekking tot de van verschillende zijden geuite klacht over de wijze waarop de aangelegenheid, voor welke bij de wet van 9 Juli 1906 (*Staatsblad* n°. 184) gelden werden toegestaan, door de Regeering is behandeld, moge het volgende in het midden worden gebracht.

Onmiddellijk nadat het benoodigde krediet was toegestaan, werd de voorbereiding der verschillende aanschaffingen ter hand genomen en daarbij natuurlijk begonnen met de aanschaffing van de benoodigde steunpunten met toebehooren.

Voor onverwijlde bestelling van het benoodigde koperdraad, dat pas in het laatste stadium van den aanleg noodig is, bestond niet de minste aanleiding en hoewel nu de aanschaffingskosten daarvan, als gevolg van de abnormale zeer sterke stijging der kopermarkt, belangrijk hooger zijn geworden, mag uit deze *toevallige* omstandigheid in geen geval een verwijt worden gemaakt tegen de toegepaste rationeele volgorde der aanschaffingen.

De beweging in de kopermarkt had evengoed in omgekeerde richting kunnen zijn.

In elk geval heeft het besluit tot de toepassing van het Pupin-systeem eene aanzienlijke besparing gegeven, want had men eene draaddikte van $4^1/_2$ m.M. aangenomen, dan zou de verhooging van de kopermarkt eene vermeerdering van uitgaven, boven de raming ad f 340 000, met f 280 000 (in plaats van zooals nu f 60 000) noodig gemaakt hebben.

De aanvraag van de artikelen, die nog voor voltooiing der lijn verlangd worden (en die begrepen zijn onder het bedrag van f 51 000), werd pas vijf maanden geleden bij het Departement van Koloniën ontvangen. Daarmede kon dus bij de oorspronkelijke krediet-aanvrage geen rekening worden gehouden.

Omtrent de sterkte der gebezigde Mannesmannpalen en de uitzending van een voldoend aantal daarvan kan de ondergeteekende de meest geruststellende verklaring afleggen. De opmerking dat, bij geringere draaddikte, de afstand der palen kleiner en dus het aantal grooter zou moeten zijn, is trouwens niet juist.

De late ontvangst van de eischen voor belangrijke partijen rollend materieel voor de Staatsspoorwegen, die eene aanvrage tot verhooging van onderafdeeling 53 noodig maakt, leidt niet tot uitgaven die anders hadden vermeden kunnen worden. Die uitgaven moesten in elk geval toch geschieden. Alleen zou bij tijdige indiening der eischen op die uitgaven bij de begrooting zelf hebben kunnen gerekend worden en ook de uitvoering tijdens dat begrootingsjaar hebben kunnen plaats hebben.

De meer voorkomende te late indiening van eischen — en dat geldt niet alleen voor de Staatsspoorwegen — heeft reeds herhaaldelijk tot overleg met de Indische regeering aanleiding gegeven, zonder dat het tot dusver is gelukt aan dat euvel voor goed een einde te maken en de indiening van zoodanige eischen te beperken tot die gevallen waar in de behoefte inderdaad niet was te voorzien.

Ook te dezen opzichte hoopt de ondergeteekende dat de oprichting van het departement van gouvernementsbedrijven gaandeweg een gunstigen invloed zal uitoefenen.

Naar aanleiding van de opmerking, dat het minder eigenaardig is te achten dat bij de indiening van dit wetsontwerp tevens mededeeling wordt gedaan van eene voorgenomen verandering in de wijze van aanstellen van de leden der commissie van keuring voor het Departement van Koloniën, meent de ondergeteekende te mogen doen opmerken dat hij het wenschelijk achtte bij de eerste gelegenheid de beste van dit voornemen te doen blijken, omdat eene in die commissie ontstane vacature zoo spoedig mogelijk definitieve voorziening behoeft, terwijl daarmede uit den aard der zaak de voorwaarden waarop die aanstelling geschiedt, ten nauwste samenhangen.

De hoogere uitgaven, die uit de gewijzigde voorwaarden van aanstelling zullen voortvloeien, acht de ondergeteekende, hoewel hij de wijze waarop de commissie van keuring — gegeven hare samenstelling — zich tot dusver van hare taak heeft gekweten, ten volle waardeert, toch volkomen gerechtvaardigd, omdat juist de vorderingen der techniek, waarop in het Voorloopig Verslag zoo te recht wordt gewezen, het dringend noodzakelijk maken in die commissie meer dan tot dusver het geval kon zijn, leden op te nemen die zoowel theoretisch als practisch met de moderne techniek in hare verschillende hoofdafdeelingen volkomen bekend zijn. Wil men zich goede krachten niet zien ontgaan of zien ontvallen, dan moet de gelegenheid bestaan om aan de tot zoo belangrijke taak te roepen deskundigen niet alleen een vast en behoorlijk bezoldigd bestaan, maar ook uitzicht op pensioen te verzekeren.

De ondergeteekende veroorlooft zich voorts te doen opmerken, dat de commissie van keuring niet alleen geroepen is om over de behoorlijke uitvoering der leveringen te oordeelen, maar wel degelijk ook de voorwaarden der levering — alleen niet de administratieve — ontwerpt en omtrent de aanschaffingen adviseert. Dit maakt een integreerend deel van hare taak uit en juist de commissie is daartoe bij uitstek bevoegd, omdat zij door de dagelijksche aanraking met de voorwerpen een schat van kennis en ervaring opdoet die op geen andere wijze te bereiken is. Het behoeft zeker geen uitvoerig betoog van hoe groot belang het is dat zoowel het vaststellen der leveringsvoorwaarden als het beoordeelen der leveringen, die jaarlijks vele tonnen gouds vertegenwoordigen, aan volkomen bekwame en bevoegde handen worde toevertrouwd. Het streven moet dan ook zijn de commissie zoodanig samen te stellen dat het raadplegen van speciale deskundigen, zooals sommige leden zouden wenschen, tot de hooge uitzonderingen behoort.

Behalve om de door andere leden reeds aangevoerde redenen is het ook daarom nog gewenscht zich zoo min mogelijk tot deskundigen buiten de commissie van keuring te wenden, omdat die deskundigen natuurlijk niet op elk gewild oogenblik klaar staan voor het hun op te dragen onderzoek en aldus eene zeer ongewenschte stagnatie in de uitvoering der leveringen zou kunnen ontstaan.

Ten slotte maakt de ondergeteekende van deze gelegenheid gebruik om mede te deelen, dat eene wijziging van het met het Comité tot voorziening in de godsdienstige behoeften van de op de Sangi- en Talauer-eilanden gevestigde inlandsche Christengemeenten gesloten contract (zie begrooting 1904, Memorie van Toelichting bladz. 9, Voorloopig Verslag bladz. 22, Memorie van Antwoord bladz. 33) noodig is gebleken.

Hoewel het Comité de uitvoering er van met toewijding en voortvarendheid ter hand heeft genomen en dan ook reeds goed op weg is om gewenschte toestanden op de Sangi- en Talauereilanden te verkrijgen, heeft het niettemin zoo groote moeilijkheden te overwinnen gehad, dat het vereischte aantal Dienaren des Woords op 1 Juli van dit jaar niet aanwezig zal kunnen zijn. Daardoor zal, ingevolge het bestaande contract, het subsidie van f 31 500 's jaars na dien datum vermindering moeten ondergaan. Aangezien zoodanige vermindering in de gegeven omstandigheden het geheele werk van het Comité in gevaar zou brengen, wordt voorgesteld den termijn, gedurende welken het volle subsidie uitbetaald wordt, met twee jaren, dus tot 1 Juli 1909, te verlengen. Voorts dient eene regeling getroffen te worden volgens welke aan de Dienaren des Woords wanneer noodig, verlof kan worden verleend zonder dat het subsidie daardoor vermindert.

Een en ander heeft geen verhooging van uitgaven ten gevolge; ook in de komende jaren kunnen de voorgestelde maatregelen niet leiden tot eene hoogere uitgaaf dan sinds 1904 voor deze voorziening wordt uitgetrokken.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(204. 7.)

NOTA VAN WIJZIGING.

Aan het **eenig artikel** van het wetsontwerp tot verhooging van het IIde hoofdstuk van uitgaven (stuk n°. 3) wordt toegevoegd:

Onderafdeeling 103. Post-, telegraaf- en telephoondienst, verhoogd met f 5400 en mitsdien gebracht op f 3 018 720.

Toelichting.

Spoedige versterking van het technisch personeel bij den post- en telegraafdienst met drie adspirant-ingenieurs is dringend noodig.

Aangezien deze ambtenaren niet vóór de tweede helft van dit jaar in dienst zullen kunnen treden, wordt slechts de helft van hunne aanvangsbezoldiging ad f 10 800 's jaars (3 × f 3600) aangevraagd.

(204. 8.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor de wetsontwerpen tot verhooging van het Iste en IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens deze wetsontwerpen, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over de voorstellen genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 12den Juni 1907.

PIERSON.
VAN VUUREN.
THOMSON.
VAN KOL.
VAN DEVENTER.

(205. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, den 14 Maart 1907.

Ingevolge machtiging der Koningin, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hierbij, ter voldoening aan het voorschrift van artikel 79 der Indische Comptabiliteitswet, de verslagen aan te bieden van de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië*, betreffende hare werkzaamheden over het jaar 1905.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(205. 2.)

VERSLAG DER ALGEMEENE REKENKAMER IN NEDERLAND.

EERSTE GEDEELTE.

Uitgaven.

De Algemeene Rekenkamer heeft de bij haar gerezen bedenkingen tegen de verevende uitgaven binnen den bij de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 122) vastgestelden termijn aan den Minister van Koloniën medegedeeld.

Ten gevolge daarvan zijn de meeste bedenkingen opgeheven, deels door verstrekte inlichtingen of overlegging van ontbrekende bescheiden, deels door aanvragen om overdracht van bezwaar, wanneer het onjuiste aanwijzing der uitgaven op de begrooting betrof en door aanvragen om vermindering van bezwaar, gegrond op quitantiën wegens in 's Rijks kas gedane stortingen, wanneer er te veel was verevend en betaald.

I. *Onjuiste toepassing van artikel 44 der Indische Comptabiliteitswet.*

Blijkens punt XIII van het Verslag over 1904 bestond tusschen den Minister van Koloniën en de Kamer verschil van gevoelen over de vraag, of artikel 44 der Indische Comptabiliteitswet toelaat betalingen op rekening te doen in gevallen dat nog geen eigenlijke diensten zijn gepresteerd.

Nadat de Kamer andermaal hare bezwaren had medegedeeld tegen de toepassing van artikel 44 in dergelijke gevallen, en daarbij, in overeenstemming met hetgeen in het hierboven bedoelde Verslag was aangeteekend, in wederlegging was getreden van de door den Minister aangevoerde argumenten, ontving zij ten antwoord, dat met hare opmerkingen werd ingestemd en dat in den vervolge gedeeltelijke betalingen, als hiervóór vermeld, zullen worden aangemerkt als voorschotten in den zin van art. 49 der Comptabiliteitswet.

II. *Persoonlijke rangschikking in het reistarief. Toepassing van het Koninklijk besluit van 31 Januari 1884 (*Staatsblad *n°. 25), zooals het is gewijzigd bij dat van 24 Maart 1904 (*Staatsblad *n°. 66).*

Bij Koninklijk besluit van 20 Juni 1902 n°. 81 was een ingenieur, in verband met zijne tijdelijke indienststelling bij het Technisch Bureau van het Departement van Koloniën, gerangschikt in de IIde klasse van het tarief, vastgesteld bij de Koninklijke besluiten van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4) en 31 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 25).

Toen nu bij Koninklijk besluit van 24 Maart 1904 (*Staatsblad* n°. 66) o. a. de tijdelijk bij gemeld Bureau te werk gestelde personen met ingang van 1 April 1904 gerangschikt werden in de 3de klasse van bedoeld tarief, meende de Kamer, dat gemelde ingenieur ten aanzien van de na 31 Maart 1904 gedane reizen naar die klasse behoorde te declareeren. Zij deelde daarom aan den Minister mede, dat voor eene op 29 April 1904 gedane reis ten onrechte verblijfkosten naar de 2de klasse waren in rekening gebracht.

Bij de beantwoording der bedenking werd door den Minister opgemerkt, dat de betrokken ingenieur bij Koninklijk besluit van 20 Juni 1902 n°. 81 *persoonlijk* was gerangschikt in de 2de klasse, en dat dit behoorde tot de voorwaarden, onder welke hij zijne diensten tijdelijk beschikbaar had gesteld. Het hiervoor aangehaalde Koninklijk besluit van 1904 werd daarom niet op hem van toepassing geacht.

De Kamer bleef echter hare meening juist achten. De rangschikking in de 3de klasse van tijdelijk te werk gestelden bij het Technisch Bureau heeft plaats gehad bij Koninklijk besluit van 24 Maart 1904 (*Staatsblad* n°. 66), met wijziging in zoover van den algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld bij Koninklijk

besluit van 31 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 25). Door die wijziging moet *persoonlijke rangschikking* in eene der klassen van het reistarief geacht worden vervallen te zijn, voor zoover de betrokken personen eene betrekking bekleeden die bij het Koninklijk besluit van 1904 is gerangschikt.

III. *Berekening van het wachtgeld van den vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië.*

In het afgeloopen jaar deed zich een geval voor, soortgelijk aan dat, behandeld in het Verslag der Kamer over 1895 onder n°. VII. Het wachtgeld, verleend aan den vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië, was namelijk, evenals vroeger, berekend naar den maatstaf van artikel 5 van het Reglement op het verleenen van verloven naar Europa aan Europeesche ambtenaren in Nederlandsch-Indië (*Indisch Staatsblad* 1892, n°. 235).

De Kamer achtte, op grond van artikel 3 van het Koninklijk besluit van 4 Februari 1859 n°. 78, krachtens hetwelk het wachtgeld werd verleend, van toepassing het tarief, behoorende bij het besluit van den Commissaris-Generaal van Nederlandsch-Indië van 5 Januari 1834 (*Indisch Staatsblad* n°. 1), naar welk tarief in eerstgemeld besluit wordt verwezen, en niet het latere, algemeene Reglement van 1892.

De Minister bepaalde zich, in antwoord op de door de Kamer medegedeelde bedenking, tot eene verwijzing naar den brief van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, in 1895 geschreven, en waarvan in het Verslag van het College over dat jaar melding is gemaakt.

De Kamer meent onder deze omstandigheden te kunnen volstaan met de mededeeling, dat hare meening sedert 1895 nog onveranderd is gebleven.

IV. *Niet-toepassing van boetebepalingen. Overmacht.*

In eenige gevallen kon de Kamer zich niet vereenigen met de motieven, die den Minister van Koloniën er toe hadden geleid te bepalen, dat de ingevolge contractsbepalingen verbeurde boeten niet zouden worden ingehouden, of wel, voor zoover reeds inhouding had plaats gehad, zouden worden teruggegeven.

Een dier beweegredenen, die ook in 1904 tot eene gedachtenwisseling met den Minister had geleid, was, dat derden de bij hen bestelde materialen, die noodig waren voor de vervaardiging der te leveren goederen, niet tijdig genoeg aan de aannemers hadden afgeleverd.

Ook nu deelde de Kamer hare bezwaren hiertegen aan den Minister mede, en zulks in overeenstemming met het aangeteekende bij punt X van het Verslag over 1904.

Deze bleef echter het door hem te dien aanzien ingenomen standpunt juist achten.

De andere redenen die den Minister genoopt hadden geheele of gedeeltelijke vrijstelling te verleenen van ingevolge contractsbepalingen verbeurde boeten, waren de navolgende:

a. oponthoud in de uitvoering der levering ten gevolge van de wel voorziene, doch vaak niet vooraf op den juisten invloed te schatten groote moeilijkheden welke verbonden waren aan de vervaardiging van de nieuwe motoren van saamgestelde constructie, welke fabricage door den aannemer voor het eerst in Nederland is aangevat;

b. het door den aannemer gebouwde politie- en communicatievaartuig is het eerste van dat type, dat in Nederland vervaardigd werd. Dit heeft geleid tot vooraf niet in haren geheelen omvang te voorziene moeilijkheden bij den bouw;

c. oponthoud ten gevolge van niet te voorziene, noch te voorkomen moeilijkheden bij de vervaardiging van eene van de gebruikelijke constructie afwijkende model schroefdraadsnijmachine;

d. de contractant is eerst sedert korten tijd als fabrikant van vuurvaste steenen opgetreden en heeft dientengevolge bij de vervaardiging van geheel aan de gestelde eischen voldoende steenen onvoorziene moeilijkheden ondervonden.

Het kwam der Kamer voor, dat de sub *a*, *b* en *d* aangeduide omstandigheden door den Minister ten onrechte waren beschouwd als onafhankelijk van den wil der aannemers en buiten hun toedoen ontstaan, en dus ten onrechte geene boete was ingehouden. Alleen toch wanneer die omstandigheden zich voordeden, kon volgens de betrokken contracten of toepasselijke Algemeene Voorschriften vrijstelling van boete worden verleend.

Omtrent de sub *a* en *b* vermelde redenen deed de Kamer opmerken, dat de aannemers blijkbaar te voren hadden geweten, of althans hadden kunnen weten, dat zich moeilijkheden zouden voordoen. Zij hadden zich dus niet moeten verbinden, wanneer zij niet verzekerd waren hunne verplichtingen, behoudens het geval van force-majeure, te kunnen nakomen.

Tegen de sub *d* genoemde reden voerde de Kamer aan, dat een aannemer, die eerst sedert korten tijd als fabrikant van een bepaald artikel optreedt, rekening dient te houden met de omstan-

Nopens de toepassing van de boetebepalingen in de contracten voor de levering van goederen voor den Indischen dienst zijn uitvoerige toelichtingen gegeven in de nota van 5 Mei 1906 (Gedrukte Stukken 1905—1906 — **17** — n°. 2), waarmede de Commissie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zich heeft vereenigd (Gedrukte Stukken 1905—1906 — **116** — n°. 4). De conclusie van die Commissie is voorts in de zitting van 11 Mei 1906 (*Handelingen*, bladz. 1730) aangenomen.

Minister van Koloniën.

digheid, dat zich zeer waarschijnlijk moeilijkheden zullen voordoen.

Wat eindelijk de onder *c* aangeduide reden betreft, hieromtrent schreef de Kamer, dat zij zonder nadere toelichting omtrent den aard der ondervonden moeilijkheden niet kon beoordeelen, of de tekortkoming van den aannemer te wijten was aan omstandigheden, geheel onafhankelijk van zijnen wil en buiten zijn toedoen onstaan en of dus te recht gedeeltelijke vrijstelling van boete was verleend. Mochten de ondervonden moeilijkheden het gevolg zijn van de omstandigheid, dat eene machine moest worden geleverd, van een model afwijkende van de gebruikelijke constructie, dan kon er, naar de meening van het College, geen sprake van zijn, dat die moeilijkheden het karakter van overmacht droegen. Ook hier toch had de aannemer, alvorens te contracteeren, er zich rekenschap van moeten geven, of hij, behoudens het geval van force-majeure, zou kunnen voldoen aan de voorwaarden der overeenkomst.

Bij de vaststelling van dit Verslag waren de sub *b* tot en met *d* vermelde bedenkingen nog niet beantwoord.

Aangaande die sub *a* werd door den Minister in het midden gebracht, dat zoowel bij het Departement als door den fabrikant werd vermoed, dat bij de levering van de gecompliceerde en voor het eerst in Nederland vervaardigde motoren moeilijkheden zouden ontstaan, doch men meende daarmede voldoende rekening te hebben gehouden bij den aanvankelijk reeds ruim gestelden leveringstermijn.

Niettemin bleken de moeilijkheden zóó groot — en dat was niet te voorzien — dat de contractueele termijn, ook nadat hij was verlengd, onvoldoende bleek voor de voltooiing der machines.

Nauwgezette overweging van deze omstandigheid, alsmede het groote belang van de Nederlandsche industrie, gaf den Minister aanleiding tot gedeeltelijke kwijtschelding der verschuldigde boete.

Dit antwoord bracht geene verandering in de meening der Kamer, dat zich in casu geen overmacht had voorgedaan. De door haar aangevoerde argumenten achtte zij niet wederlegd.

V. *Onjuiste aanwijzing op de begrooting van kosten van toezicht op de Turksche, Egyptische en Arabische pers te Caïro.*

Bij Koninklijk besluit van 8 September 1904 nº. 44 werden op den post voor onvoorziene uitgaven van de IIIde afdeeling (departement van financiën) van het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1904 aangewezen de uitgaven, voortvloeiende uit het in 1904 door mr. J. VAN OORDT te Caïro uitgeoefend of nog uit te oefenen toezicht op de Turksche, Egyptische en Arabische pers, zoomede hetgeen daarmede in verband stond.

Daar blijkens het aangeteekende in de Memorie van Toelichting, op artikel 9A van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1905 voor gelijk toezicht gelden waren toegestaan, verzocht de Kamer den Minister van Koloniën haar mede te deelen, waarom bedoelde kosten over 1904 ten laste van het Iste hoofdstuk der Indische begrooting waren gebracht. Zij deed daarbij nog opmerken, dat de in de declaratie van mr. VAN OORDT aangehaalde missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken, ingevolge welke het toezicht was opgedragen, noch in afschrift, noch in originali was overgelegd.

Het antwoord des Ministers luidde, dat het voor de handhaving van ons gezag in Nederlandsch-Indië zeer wenschelijk was gebleken, het hiervoor bedoelde toezicht te doen uitoefenen, en dat dit was opgedragen aan mr. VAN OORDT, tegen eene belooning van £ 20 's maands, alsmede vergoeding van abonnementskosten van dagbladen, enz. waarvan de kennisneming noodzakelijk werd geacht voor eene behoorlijke uitoefening van zijne taak.

Wat de door de Kamer gevraagde missive betreft, deze was bij het Departement van Koloniën niet bekend. De Minister veronderstelde, dat na de verstrekte toelichting kennisneming van dat stuk wel door de Kamer kon worden ontbeerd.

Het ontvangen antwoord bevestigde de Kamer in hare meening, dat de besproken kosten op het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1904 thuis behoorden.

Bij gelegenheid eener volgende betaling van kosten van denzelfden aard deelde zij dan ook aan den Minister mede, dat naar hare meening uit de omstandigheid, dat de bezoldiging van mr. VAN OORDT voor het verrichten van dezelfde werkzaamheden, wat dienst 1905 betreft, is uitgetrokken op het IIIde hoofdstuk (artikel 9A), volgt, dat de Indische begrooting niet met de onderwerpelijke uitgaaf mocht worden belast. (Aan mr. VAN OORDT was inmiddels bij Koninklijk besluit de tijdelijke waarneming van de betrekking van raadgevend advocaat bij het consulaat der Nederlanden te Caïro opgedragen, op eene bezoldiging naar reden van f 3000 's jaars.)

Ten aanzien van de niet overgelegde missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken deed de Kamer opmerken, dat zij, bij

De affectatie van dezen post op de Indische begrooting had plaats, omdat de heer VAN OORDT toen nog niet was toegevoegd aan het personeel van het Consulaat-Generaal, hetgeen eerst in het volgend jaar geschiedde.

De aangehaalde missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken is, onder dagteekening van 22 Mei 1906, aan de Algemeene Rekenkamer aangeboden.

Minister van Koloniën.

onbekendheid met den inhoud van dat stuk, niet kon beoordeelen of kennisneming daarvan niet noodig was in het belang harer contrôle.

Bij de vaststelling van dit Verslag waren de bedenkingen der Kamer nog niet beantwoord.

VI. *Betaling van aannemingspenningen vóór daarop recht is verkregen.*

Gemis van gegevens om de juistheid van de uitbetaalde bedragen te beoordeelen.

In den loop van dit verslagjaar bleek, dat aan sommige contractsbepalingen die betrekking hadden op de betaling van aannemingspenningen, door den Minister van Koloniën eene andere uitlegging werd gegeven dan door de Kamer.

In een bestek betreffende de levering van den metalen bovenbouw met toebehooren voor bruggen kwam de bepaling voor, dat de betaling van de aannemingssom zou geschieden nadat de ijzerwerken met toebehooren, de levering uitmakende, behoorlijk zouden zijn afgeleverd.

Volgens een ander bestek betreffende de levering van ijzerwerken met toebehooren voor de Staatsspoorwegen op Java, waarbij § 68 der Voorschriften betreffende de aanbesteding en de levering van ijzerwerken met toebehooren (Tweede uitgave) (1) verbindend was, kreeg de aannemer eerst aanspraak op betaling der rekeningen, nadat hij geheel aan zijne verplichtingen zou hebben voldaan. Niettemin had in strijd met deze bepalingen in beide gevallen reeds betaling plaats gehad, toen de levering slechts ten deele was volbracht.

Soortgelijke bedenkingen rezen in meerdere analoge gevallen.

Nadat de Kamer deze bedenkingen ter kennis van den Minister van Koloniën had gebracht, en daarbij had medegedeeld, dat, bij gebreke van de vermelding van eenheidsprijzen in de bestekken, ook niet kon worden beoordeeld, of de uitbetaalde bedragen juist waren, ontving zij het volgende antwoord:

„De bepaling, dat een aannemer recht op betaling krijgt, nadat hij geheel aan zijne verplichtingen voldaan heeft, geldt natuurlijk niet alleen de gezamenlijke levering van toevallig te gelijker tijd aangevraagde, doch overigens op zich zelf staande constructies, maar geldt natuurlijk ook bij afzonderlijke levering van elke zoodanige constructie.

Wanneer in een bestek 15 verschillende bruggen of pijlers worden vermeld, die uit een constructief oogpunt feitelijk niets met elkander te maken hebben, zou het in hooge mate onbillijk zijn om bij aflevering in partijen van in zich zelf geheel complete constructies, de waarde daarvan berekend naar de aannemingssom, niet uit te betalen, doch met die uitbetaling te wachten, totdat de geheele levering is afgeloopen. Dat zou zeker zijn in strijd met de billijkheid en met de bedoeling der Voorschriften.

De juistheid van het voor elke partieele levering uit te betalen bedrag kan met volkomen zekerheid uit de bestekken worden afgeleid.

Intusschen zal in het vervolg aan het bezwaar van de Algemeene Rekenkamer worden te gemoet gekomen door, wanneer de levering onderling verschillende objecten geldt, in het contract den eenheidsprijs te stipuleeren."

Naar aanleiding van dit antwoord werd, toen zich weer een analoog geval voordeed, door de Kamer aan den Minister medegedeeld, dat zij besloten had voortaan in soortgelijke gevallen geene bedenking meer te maken. Indien dus verschillende voorwerpen moeten worden geleverd en in het algemeen is bedongen, dat betaling zal geschieden na de levering, zou de Kamer het geoorloofd achten, dat de betaling geschiedde ook vóór dat de geheele levering was volbracht.

Zij deed evenwel opmerken, dat eene uitzondering moest worden gemaakt voor het geval dat de gegevens in het contract niet voldoende zijn om te berekenen hoeveel na gedeeltelijke levering moest worden voldaan, bij voorbeeld indien de te betalen som slechts in één bedrag is uitgetrokken. Het kwam haar toch voor, dat juist door eene zoodanige inrichting van het contract duidelijk blijkt van de bedoeling van partijen, om eerst na volledige aflevering te betalen.

Zij teekent hierbij aan, dat beide in den aanhef dezer aanteekening genoemde gevallen behooren tot die, waarvoor deze uitzondering moest worden gemaakt.

Ofschoon het tegendeel door den Minister werd beweerd, was

(1) § 68, 1ste alinea, van bedoelde voorschriften, zooals deze zijn gewijzigd bij resolutie van den Minister van Koloniën van 21 Juni 1902 n°. 26, luidt:

„De betaling der rekeningen — voor zooveel noodig verminderd met hetgeen de aannemer wegens boete of uit anderen hoofde aan het Departement van Koloniën schuldig is — geschiedt, nadat de aannemer geheel aan zijne verplichtingen voldaan heeft en zulks ten genoegen van evengenoemd Departement bewezen is, als volgt: *a.* aan binnenlandsche aannemers zooveel mogelijk binnen vier weken na aflevering ter plaatse, waar zulks behoort."

het haar in die gevallen onmogelijk om de juistheid van het voor elke partieele levering betaalde bedrag uit de bestekken af te leiden.

Bij de beantwoording van de nadere opmerking der Kamer bepaalde de Minister zich tot eene verwijzing naar zijn antwoord op de oorspronkelijk gemaakte bedenking.

VII. *Ten onrechte genoten verblijfkosten door officieren van het Nederlandsch-Indisch leger met verlof, tijdens het volgen van een schietcursus bij de Normaal-Schietschool.*

Op grond van het Koninklijk besluit van 7 Mei 1901 nº. 64 genieten de officieren van het Nederlandsch-Indisch leger, gedurende den tijd, dat zij bij de Normaal-Schietschool zijn gedetacheerd tot het volgen van een cursus in het schieten of in het schermen en de gymnastiek, zoolang de cursus duurt, verblijfkosten ten bedrage van f 1 daags, mits zij tijdens hunne aanwijzing tot het volgen van den cursus sedert *meer dan zes weken waren ingeschreven in het bevolkingsregister eener andere gemeente dan 's Gravenhage* en dit ten genoegen van den Minister van Koloniën bewijzen.

Het geval deed zich voor, dat ontbrak de verklaring eener bevoegde autoriteit, dat de betrokken officier tijdens zijne aanwijzing tot het volgen van een schietcursus aan de hiervóór genoemde voorwaarde had voldaan. De Kamer kon dus niet beoordeelen of aan hem te recht de vergoeding voor verblijf te 's Gravenhage ad f 1 per dag was uitbetaald.

Na kennisneming van de daarop gegronde bedenking, deelde de Minister mede, dat de officier in gebreke was gebleven aan te toonen, dat hij in een bevolkinsregister was ingeschreven.

In verband daarmede was de ten onrechte genoten vergoeding voor verblijf, ten bedrage van f 76, van zijn verloftraktement ingehouden.

Eene soortgelijke bedenking, in het vorige verslagjaar aan den Minister van Koloniën medegedeeld, had eveneens ten gevolge gehad, dat de genoten verblijfkosten, toen f 83, van het verloftraktement werden ingehouden.

VIII. *Aanwijzing op de begrooting van soldijen, ten aanzien waarvan door den Koning afstand is gedaan van verjaring.*

Bij Koninklijk besluit van 19 October 1904 nº. 80 werd afstand gedaan van de verjaring van soldijen van Oost-Indische militairen, vóór zoover die soldijen langer dan vijf jaren onbetaald waren gebleven.

In het midden latende, of bij Koninklijk besluit afstand kon worden gedaan van verjaring, was de Kamer van oordeel, dat op die wijze aan eene *onverplichte* uitgaaf niet het karakter van eene *verplichte* kon worden gegeven. Voor zoover de soldijen verjaard waren, bestond geene verplichting meer tot betaling. Had die betaling niettemin plaats, dan kon zulks alleen geschieden ten laste van het voor *onverplichte* uitgaven bestemde artikel 24, dienst 1904, en niet ten laste van eene begrootingspost voor onvoorziene — en dus *verplichte* — uitgaven bestemd, op welke post de soldijen waren aangewezen.

Een en ander werd ter kennis van den Minister van Koloniën gebracht.

Deze bleek echter van meening te zijn, dat door den gedanen afstand van verjaring de verplichting tot betaling van de vroeger te weinig uitgekeerde soldijen was herleefd. De uitgaven konden dus niet ten laste van bedoeld artikel 24 worden gebracht, als zijnde dit artikel bestemd voor onverplichte uitgaven.

Dit antwoord bracht geene verandering in de opvatting der Kamer. Zij is van meening, dat, zoo al door het Koninklijk besluit van 19 October 1904 nº. 80 de vroegere toestand is herleefd, dit toch een gevolg is van eene geheel *onverplichte* daad, waardoor aan de betrokken militairen de gelegenheid werd gegeven hun recht op soldij over vroegere jaren alsnog te doen gelden. Derhalve moeten de uitgaven, die voortvloeien uit het herleven van bedoelden toestand, ook als *onverplichte* worden aangemerkt en kunnen ze niet worden bestreden uit eene voor verplichte betalingen bestemd begrootingsartikel.

IX. *Betaling van eene toelage aan een gepensionneerd hoofdofficier van het Nederlandsch-Indisch leger, als lid der commissie tot voorbereiding van de aanschaffing van snelvuurgeschut voor dat leger, niettegenstaande die commissie van karakter was veranderd.*

Bij beschikking van den Minister van Koloniën van 23 November 1900 nº. 24, waren tot *voorbereiding* van de aanschaffing van snelvuurgeschut voor het Nederlandsch-Indisch leger in commissie gesteld een met den rang van kolonel gepensionneerd luitenant-kolonel, alsmede twee met verlof zijnde officieren van dat leger. Op grond van het Koninklijk besluit van 15 November 1900 nº. 29, genoot de kolonel, zoolang hij zitting had in gemelde commissie, eene toelage naar reden van f 1700 's jaars.

Het trok de aandacht van de Kamer, dat deze kolonel sedert 16 Februari 1904, toen de overige leden van hunne betrekking ontheven en naar Indië vertrokken waren, het eenige lid der commissie was.

Mede in verband met de omstandigheid, dat reeds op het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1901, alsook

Wat den werkkring betreft, die aan een — sedert overleden — gepensionneerden generaal-majoor-titulair van het Indische leger is toevertrouwd geweest, bestaat misverstand.

Benoemd bij beschikking van den Minister van Koloniën van 23 November 1900 tot voorzitter van eene commissie, die de aanschaffing van (*mobiel*) snelvuurgeschut moest „voorbereiden", kon

de bedoelde opperofficier van dit voorzitterschap niet ontheven worden, zoolang geene beslissing was genomen omtrent die aanschaffing. En die beslissing laat zich nog altijd wachten, omdat een samenloop van omstandigheden oorzaak is, dat het reeds sedert jaren aanhangige vraagstuk der reorganisatie van de Indische artillerie, met welks oplossing de keuze van de geschutsoort nauw verband houdt, nog niet rijp is voor beslissing.

Daar het zich, toen een der commissieleden overleed en het derde lid naar Indië terug moest keeren, niet liet aanzien, dat die beslissing spoedig te wachten was, bestond er vooreerst geene aanleiding om de commissie aan te vullen; maar stilzwijgend, — immers, de voorzitter der commissie bleef werkzaam met de „bezorging" — dat wil zeggen met de voorbereiding van de aanschaffing van inmiddels nieuw vereischt (*positie-*) geschut en met de aanschaffing van munitie voor de uitgezonden proef-kanonnen — van artilleriebehoeften, — werden hem twee oud-officieren toegevoegd, die, op andere wijze bezoldigd, niet officieel in de commissie werden opgenomen. En er bestond reden te meer om den bewusten opperofficier, op den aanvankelijk vastgestelden voet, te blijven handhaven, omdat inmiddels de ervaring leerde, dat de groote vooruitgang van de technische artillerie-wetenschap bepaaldelijk vordert, dat de uit Indië geregeld ontvangen eischen tot aanvulling van den artillerie-munitie-voorraad hier te lande door een deskundige, d. i. door een geschoold en ervaren *artillerie-officier*, dien men bij het Departement van Koloniën mist, worden behandeld.

Voortdurend was voor artillerie-bijzonderheden, die zich aanvankelijk voordeden met betrekking tot de aanvulling van den munitievoorraad van het uitgezonden snelvuurgeschut — men heeft hier speciaal het oog op het *positie*-geschut, — de voorlichting van dien deskundige noodig. Onder die omstandigheden was er geen reden, om hem van een opdracht te ontheffen waaraan eerst geheel voldaan zal zijn, nadat omtrent de aanschaffing van het nieuwe *mobiele* snelvuurgeschut zal zijn beslist, en zelfs dàn, wanneer die ontheffing vormelijk tot stand ware gekomen, zou zij onmiddellijk gevolgd hebben moeten worden door herstel van den titularis in eene positie waarin hij op denzelfden financieelen voet aan den dienst ware verbonden geworden.

Dat dit inderdaad onvermijdelijk ware geweest, blijkt wel het best uit de logica der feiten, want na het overlijden van den bedoelden opperofficier is een ander artillerie-officier — thans een officier-verlofganger — beschikbaar gesteld, op denzelfden financieelen voet als de overledene, om de geregelde aanvulling van den artillerie-munitie-voorraad in Indië hier te lande te bezorgen.

Minister van Koloniën.

op die begrooting over latere jaren, gelden waren toegestaan voor de *aanschaffing* van snelvuurgeschut, verzocht de Kamer den Minister haar toe te lichten, waarom de bedoelde kolonel nog steeds als lid van de commissie tot voorbereiding dier aanschaffing fungeerde en hem de uit dien hoofde toegekende toelage werd uitbetaald. Uit het feit, dat reeds in 1901 gelden waren toegestaan voor de *aanschaffing* van het geschut, meende zij te mogen afleiden, dat de voorbereiding daartoe reeds geruimen tijd geleden was afgeloopen.

De Kamer deed daarbij nog opmerken, dat, indien de kolonel na afloop der voorbereiding van de aanschaffing van het geschut met de keuring daarvan is belast geworden, wat uit een aan de Kamer overgelegd Koninklijk besluit scheen te moeten worden afgeleid, hem daarvoor overeenkomstig het bepaalde bij Koninklijk besluit van 23 November 1880 nº. 24 (1) een daggeld van f 6 toekwam.

In zijn antwoord deelde de Minister mede, dat de betrokken kolonel (sedert bevorderd tot generaal-majoor-titulair) in zijne positie van voorzitter van meergemelde commissie was gehandhaafd, omdat de commissie, die *aanvankelijk* slechts bestemd was om de aanschaffing van mobiel snelvuurgeschut (voor de veld- en bergbatterijen) „voor te bereiden", sedert ongemerkt van karakter was veranderd en belast werd met de bezorging van al het snelvuur-*vesting*-geschut — ook kustgeschut — dat sedert werd aangeschaft, tot welk einde zij was aangevuld met twee leden, die reeds op eene andere wijze aan den Staatsdienst verbonden waren en te dezer zake geen bijzondere remuneratie genoten.

Verder werd door den Minister opgemerkt, dat aan den betrokken generaal-majoor-titulair eene toelage was verzekerd gelijk aan het halve activiteitstraktement van een luitenant-kolonel der artillerie, en hij daardoor feitelijk behoorde tot de categorie dergenen wier opdracht valt binnen de termen van het Koninklijk besluit van 25 November 1866 nº. 14 (2). Derhalve kwam hem het daggeld waarvan het hiervóór genoemde Koninklijk besluit van 1880 gewaagt, in geen geval toe.

Nu uit de toelichting des Ministers bleek, dat de voorbereiding was afgeloopen en de commissie sedert was belast met de *bezorging* — dus met de aanschaffing en wat daarmede verband hield — van al het snelvuur-vestinggeschut dat sedert werd aangeschaft, was de Kamer van oordeel, dat meergemelde generaal-majoor-titulair alleen dan eene toelage daarvoor kon genieten, wanneer hem die uitdrukkelijk was toegekend. Bij gebreke van eene speciale regeling had, na afloop van de *voorbereiding*, het bovengemelde Koninklijk besluit van 23 November 1880 nº. 24 behooren te worden toegepast.

De bedoeling der Kamer was niet, zooals de Minister blijkens het slot van zijn antwoord scheen te meenen, dat het daggeld zou worden genoten *boven* de jaarlijksche toelage.

Het vorenstaande, dat onder de aandacht des Ministers werd gebracht, was bij de vaststelling van dit Verslag nog niet beantwoord.

X. *Onderstand, toegekend in strijd met het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 nº. 1* (Indisch Staatsblad *nº. 92*).

Evenals in vorige jaren werd ook in dit verslagjaar aan den Minister van Koloniën medegedeeld, dat bij de Kamer bezwaar bestond tegen de toekenning van een onderstand, ad f 400, op grond van het Koninklijk besluit van 20 Januari 1875 nº. 1 (*Indisch Staatsblad* nº. 92), aan de hertrouwde weduwe van een luitenant der infanterie van het Oost-Indisch leger. (3)

Bij zijn antwoord meende de Minister van Koloniën zich te moeten refereeren aan hetgeen door hem was opgemerkt naar aanleiding van de in 1904 gemaakte bedenking.

XI. *Inhouding van te weinig boete ten gevolge van het afgeven eener onjuiste verklaring van oplevering.*

Eene verklaring onder eene declaratie van een aannemer hield in, dat de daarin genoemde goederen, die een gedeelte uitmaakten van eene volgens contract te leveren partij, twaalf dagen te laat waren geleverd, doch dat de daarvoor verschuldigde boete, à f 12 50 per werkdag, zou worden ingehouden van eene volgende rekening.

(1) Bij dit Koninklijk besluit is o. a. bepaald, dat gepensionneerden, die worden belast met werkzaamheden, in verband met de aanschaffing, keuring en uitzending van benoodigdheden voor den Indischen dienst, een daggeld van f 6 zullen genieten benevens reis- en verblijfkosten.

(2) Op grond van dit Koninklijk besluit genieten o. a. officieren van het leger in Nederlandsch-Indië, die gedurende hun verlof in Europa, hier te lande worden gedetacheerd of in betrekking gesteld, behalve verloftraktement, eene personeele toelage ten beloope van de helft van het activiteitstraktement, dat genoten wordt door in rang en wapen met hen gelijkstaande officieren van het Nederlandsche leger.

(3) Confer. Verslag over 1901 punt VIII, 1902 punt 5, 1903 punt VII, 1904 punt VI.

Toen laatstbedoeld stuk bij de Kamer in behandeling kwam, bleek slechts f 112,50, in plaats van f 150 (12 × f 12,50) te zijn ingehouden.

De Kamer deed daarop den Minister van Koloniën opmerken, dat f 37,50 te weinig was afgetrokken.

In zijn antwoord deelde deze mede, dat een gedeelte der levering niet op 10 Augustus 1904 was geschied, zooals op de declaratie was verklaard, doch op 30 Augustus daaraanvolgende, zoodat de boete was verschuldigd over 26 werkdagen. In verband daarmede was door den aannemer nog een bedrag van f 212,50 in 's Rijks kas gestort.

Blijkens de dagteekening der door den betaalmeester afgegeven quitantie had de storting plaats gehad nadat de hiervóór genoemde bedenking aan den Minister was medegedeeld.

XII. *Verevening ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië van uitgaven die op hoofdstuk II dier begrooting behooren.*

In den loop van dit verslagjaar werd door den Minister van Koloniën de bedenking beantwoord betreffende de verevening van in Indië verdiend traktement ten laste van het Iste hoofdstuk der Indische begrooting, vermeld bij punt V van het Verslag over 1904.

Daarbij werd aan de Kamer medegedeeld, dat de betaalbaarstelling van bedoeld traktement eerst had plaats gehad na ontvangst van een bericht van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, dat de belanghebbende nog in leven was.

Uit dit antwoord meende de Kamer te mogen afleiden, dat de betaling van het traktement niet tevens in Indië was geschied.

Verder werd het ten laste van dienst 1904 verevende traktement door middel van eene aanvraag om overdracht van bezwaar van het Iste hoofdstuk der Indische begrooting afgevoerd en gebracht ten laste van de rekening met het Indisch bestuur.

Zoodanige overbrenging kon echter niet meer plaats vinden ten aanzien van het op dienst 1903 verevend bedrag ad f 212,90, vermits die dienst in Indië was afgesloten, zoodat in dat opzicht de bedenking niet geheel was opgeheven.

XIII. *Verklaringen van dienstpraestatie bij verzending van goederen naar Nederlandsch-Indië.*

Bij een bevelschrift was aan een firma f 351,88[5] voldaan wegens vrachtkosten van naar Nederlandsch-Indië verzonden goederen.

Later ontving de Kamer een ander bevelschrift ten name van dezelfde firma, dat, blijkens de daarbij overgelegde declaratie, betrekking had op de verzending van dezelfde goederen.

In die declaratie waren thans geheel andere en grootere hoeveelheden genoemd, zoodat het totaal bedrag van dat stuk f 1597,91 beliep. Hiervan was afgetrokken het oorspronkelijk in rekening gebrachte en betaalde bedrag ad f 351,88[5], en in verband daarmede het bevelschrift opgemaakt en betaald tot een bedrag van f 1246,02[5].

De Kamer moest alzoo aannemen, dat de eerste declaratie onjuiste hoeveelheden had vermeld en de daarop gestelde verklaring omtrent de verzending onjuist was geweest. Dit deed haar vermoeden, dat de verklaring, welke steeds voorkomt op declaratiën wegens vrachtkosten, geen voldoenden waarborg geeft, dat de in rekening gebrachte en uitbetaalde vrachtkosten juist zijn. In het belang eener behoorlijke contrôle achtte zij daarom noodig overlegging van het cognossement, of althans van de verklaring eener bevoegde autoriteit, dat de in rekening gebrachte aantallen kubieke meters en kilogrammen juist waren.

Een en ander werd door de Kamer aan den Minister van Koloniën medegedeeld, die bij zijn antwoord het volgende in het midden bracht.

De betrokken stoomvaartmaatschappij had zich bij de indiening van hare eerste vrachtrekening vergist in de berekening van de specificatie der maten en gewichten. Na ontdekking der vergissing was haar toegestaan eene suppletoire declaratie in te dienen. In dit bijzonder geval was thans op de declaratie eene verklaring gesteld betreffende de juistheid der maten en gewichten.

De Minister was echter van oordeel, dat de omstandigheid, dat eene enkele maal eene vergissing wordt begaan, geen grond oplevert voor de meening, dat de op de vrachtdeclaratiën gestelde verklaring „dat de in deze rekening vermelde verzending heeft plaats gehad", geen voldoenden waarborg zou geven, dat de in rekening gebrachte vracht en uitbetaalde vrachtkosten juist zijn. De declaratiën toch worden bij het Departement van Koloniën nauwkeurig geverifieerd. Evenwel, waar menschen werken, worden fouten gemaakt en vergissingen kunnen eene enkele maal voorkomen. Het gebeurde strekte juist ten bewijze, dat zulke vergissingen, als ze eens voorkomen, spoedig herstel vinden.

Het antwoord van den Minister bracht geene verandering in de meening der Kamer, dat de tot dusver gebruikelijke verklaringen geen voldoenden waarborg opleveren, dat de gedeclareerde en uitbetaalde vrachtprijzen juist zijn.

Het voorkomen van eene vergissing, als waarvan hier sprake is, bewijst dit.

Het blijft trouwens de vraag, of slechts „eene enkele maal” eene vergissing wordt begaan, zooals de Minister deed opmerken. Immers niet altijd zal de fout ontdekt worden. Reeds vroeger (1), eveneens naar aanleiding van eene foutieve berekening in eene declaratie wegens vracht, is door het College gewezen op het onvoldoende van bedoelde verklaringen.

XIV. *Storting in 's Rijks kas van te veel genoten gelden.*

Bij punt XVI van het Verslag over 1903 vermeldde de Kamer, naar aanleiding van eene door den Minister van Koloniën beantwoordde bedenking, dat voor 6193.5 meter katoen de prijs was betaald die voor de levering van 6650 meter zou zijn verschuldigd geweest.

Deze fout is later hersteld. Blijkens eene aan de Kamer overgelegde quitantie heeft de betrokken firma het te veel genotene, ad f 52,86^5, op 4 Augustus 1905 in 's Rijks kas gestort.

XV. *Hooge verblijfkosten van de ambtenaren van het Technisch Bureau bij het Departement van Koloniën.*

Op grond van artikel 12 van het Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 4) tot regeling van de vergoeding voor reis- en verblijfkosten, genieten o. a. de in de 2de en 3de klasse gerangschikte personen bij een verblijf *buitenslands* f 2 per etmaal meer wegens verblijfkosten dan bij verblijf *binnenslands*. Dientengevolge ontvangen de in het buitenland geplaatste ambtenaren van het Technisch Bureau bij het Departement van Koloniën, die voortdurend zeer vele reizen doen in verband met de keuring en uitzending van voor Nederlandsch-Indië bestemde goederen, aanzienlijke bedragen als vergoeding wegens verblijfkosten. Zoo is daarvoor over 1904 aan eenige dier ambtenaren f 2000, f 1500, f 1250, f 1200, f 1150 en f 950 uitgekeerd.

De Kamer heeft hierin aanleiding gevonden, de vraag te overwegen, of aan de reizen van Rijksambtenaren, die in het buitenland eene *vaste* standplaats hebben, wel meerdere uitgaven voor verblijfkosten verbonden zijn, dan aan die van hunne in Nederland geplaatste ambtgenooten.

Voor zoover zij kan beoordeelen, schijnt dit niet het geval te zijn, vooral niet, wat het verblijf in België en Duitschland betreft, waar de bedoelde ambtenaren hunne standplaats hebben.

Vandaar dat het College het wenschelijk achtte, dat, met toepassing van artikel 15 van gemeld Koninklijk besluit van 1884, de vergoeding voor verblijfkosten van de in het buitenland geplaatste ambtenaren van het Technisch Bureau op een lager bedrag werd vastgesteld, bijvoorbeeld op dat, hetwelk voor reizen binnenslands werd genoten. Ook de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid had indertijd een soortgelijken maatregel genomen ten aanzien van in het buitenland geplaatste ambtenaren die onder zijn Departement ressorteerden (2). Bij toepassing van een dergelijken maatregel zou een niet onaanzienlijk bedrag op de verblijfkosten van de ambtenaren van bedoeld Bureau worden bespaard.

De Kamer stelde den Minister met hare meening in kennis en deed daarbij nog opmerken, dat, zooals uit het aangeteekende bij onderafdeeling 20 van het Voorloopig Verslag betreffende de Indische begrooting voor 1906 blijkt, ook de Tweede Kamer der Staten-Generaal het voor reis- en verblijfkosten van de ambtenaren van het Technisch Bureau uitgetrokken bedrag ad f 20 000 zeer hoog achtte.

Bij de vaststelling van dit Verslag had de Minister nog niet doen blijken van zijn gevoelen omtrent het door de Kamer ter sprake gebrachte onderwerp.

De hooge bedragen der in 1904 aan de in het buitenland geplaatste ambtenaren van het Technisch Bureau betaalde vergoedingen voor verblijfkosten houden uit den aard der zaak verband met de talrijke keuringen, die in dat jaar verricht moesten worden.

Wat de vergoeding voor verblijfkosten betreft, zij aangeteekend, dat de rangschikking in de klassen van het tarief reeds bij Koninklijk besluit van 24 Maart 1904 n°. 39 werd gewijzigd en dat die regeling voor verschillende ambtenaren eene belangrijke vermindering van vergoeding wegens verblijfkosten medebracht.

Voorts is bij Koninklijk besluit van 17 April 1906 eene nieuwe regeling getroffen, waarbij is bepaald, dat van 1 Mei 1906 af de ingenieurs 1ste, 2de en 3de klasse, de technische ambtenaren 1ste klasse, de adjunct-ingenieurs en de technische ambtenaren 2de klasse, bij het doen van reizen in Duitschland niet méér in rekening mogen brengen dan eene plaatskaart 2de klasse.

Minister van Koloniën.

XVI. *Levering van schoenen ten behoeve van militairen van het Nederlandsch-Indisch leger (suppletietroepen) door den meester-schoenmaker bij het Koloniaal Werfdepot, tegen vooraf vastgestelde standprijzen.*

Door den in 1904 in functie zijnden meester-schoenmaker, alsmede door zijn voorganger, waren ten behoeve van het Oost-Indisch leger (suppletietroepen) belangrijke hoeveelheden schoenen geleverd tegen den prijs van f 4,55 per paar. Uit de overgelegde bewijsstukken bleek, dat die prijs overeenkwam met dien, vermeld op de staten waarbij door den Minister van Oorlog voor elk jaar zijn vastgesteld de prijzen, waartegen verschillende voorwerpen van kleeding en uitrusting worden uitgegeven.

De Kamer vond hierin aanleiding den Minister van Koloniën te vragen, waarom de levering der schoenen voortdurend geschiedde tegen vooraf vastgestelde standprijzen, en waarom zij niet werd opgedragen aan een der leveranciers met wie ter zake van de levering van schoenen voor den Oost- en West-Indischen dienst en voor de Koloniale Reserve contracten waren gesloten. Deze toch leverden de schoenen voor f 3,90 à f 4 per paar.

Deze aangelegenheid is nog bij het Departement van Koloniën in behandeling, ook in verband met de voorgenomen reorganisatie van het Koloniaal Werfdepot.

Minister van Koloniën.

(1) Confer. Verslag 1898, punt XIV.

(2) Confer. het gedrukt Verslag over 1885, opgemaakt ingevolge artikel 14 van de Instructie der Kamer, bladz. 29, onderaan.

Aan het verzoek der Kamer werd slechts ten deele voldaan. De Minister antwoordde, dat over bedoelde quaestie reeds in 1896 was gecorrespondeerd met het Departement van Oorlog en het Koloniaal Werfdepot en thans opnieuw overleg met genoemd Departement plaats had.

De vraag, waarom de levering der schoenen geschiedde tegen de vooraf vastgestelde standprijzen bleef onbeantwoord. Ook bleek aan de Kamer tot dusver niet, welk resultaat het opnieuw gepleegd overleg heeft gehad.

XVII. *Toelage voor het houden van een dienstpaard aan den commandant en den kapitein-adjudant van de Koloniale Reserve.*

De uitkeering eener toelage wegens het houden van een dienstpaard aan den majoor-commandant der Koloniale Reserve ontmoette bij de Kamer bedenking. Zij achtte het Koninklijk besluit van 16 Maart 1904 nº. 7 (*Recueil militair*, bladz. 309), waarbij de traktementen en toelagen van de officieren van het leger *hier te lande* zijn geregeld en op grond waarvan de toelage was uitbetaald, niet toepasselijk op officieren van de *Koloniale Reserve*. Deze toch genieten de traktementen en toelagen, voor hun korps vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 Augustus 1890 nº. 18 (*Recueil militair*, 3de beknopte uitgave, bladz. 717), welke voor een majoor respectievelijk f 3000 en f 1000 per jaar bedragen.

Aanvankelijk bleek de Minister van Koloniën, wien de bedenking werd medegedeeld, met de Kamer van gevoelen te verschillen. Nadat zij echter nogmaals, bij gelegenheid eener volgende betaling, hare opvatting had verdedigd en daarbij in wederlegging was getreden van de door den Minister aangevoerde argumenten, werd bij Koninklijk besluit van 28 September 1905 nº. 76 bepaald, dat aan den commandeerenden officier en aan den kapitein-adjudant van de Koloniale Reserve bij gemeenschappelijke beschikking van de Ministers van Koloniën en van Oorlog de verplichting kan worden opgelegd een dienstpaard te houden, onder genot van vergoeding, toelage en fouragegeld als is vastgesteld of nader vast te stellen voor de officieren van het leger hier te lande, gerechtigd tot het houden van een dienstpaard. Het recht op de toelage voor den commandeerenden officier werd geacht te zijn ingegaan met het 2de kwartaal 1904.

Hoewel door dit Koninklijk besluit het formeel bezwaar tegen de uitkeering der toelage was vervallen, meende de Kamer eene nadere opmerking niet achterwege te mogen laten.

Zij vestigde er de aandacht van den Minister op, dat het Koninklijk besluit van 16 Maart 1904 nº. 7 is tot stand gekomen, nadat was gebleken van de noodzakelijkheid om over te gaan tot eene herziening van de traktementen van de officieren van het leger *hier te lande* (§ 5 der Memorie van Toelichting op het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting, dienst 1904).

Het tot stand komen van dit Koninklijk besluit heeft o. a. ten gevolge gehad, dat de inkomsten van een majoor of luitenant-kolonel der infanterie zijn geklommen van respectievelijk f 3000 en f 3400 tot f 3200 en f 3600 (zie bladz. 10/11 van voormelde Memorie van Toelichting).

Voor zoover de Kamer echter kon nagaan, was nergens gebleken van de noodzakelijkheid, om de inkomsten van den majoor of luitenant-kolonel-commandeerenden officier van de Koloniale Reserve (de commandant was inmiddels bevorderd tot luitenant-kolonel), die aan traktement en toelage f 4000 of f 4400 's jaars geniet, met f 200 te verhoogen. In den uitgewerkten en toelichtenden staat betreffende het Iste hoofdstuk der begrooting voor Nederlandsch-Indië voor 1905 (bladz. 19) wordt dan ook alleen vermeld, dat de toelage is uitgetrokken op grond van artikel 2 van het — ook thans door den Minister niet van toepassing geachte — Koninklijk besluit van 16 Maart 1904 nº. 7 voor het houden van een dienstpaard.

Hetzelfde bewaar gold, naar de meening der Kamer, het eventueel genot van de toelage door den kapitein-adjudant van voormeld korps, die aan traktement en toelage f 3000 's jaars geniet.

Bij de beantwoording van deze nadere bedenking gaf de Minister te kennen, dat de Kamer ten onrechte had aangenomen, dat artikel 2 van het Koninklijk besluit van 16 Maart 1904 nº. 7 door hem niet van toepassing werd geacht voor de Koloniale Reserve.

Voor het overige meende hij er op te moeten wijzen, dat de inkomsten van de officieren van gemeld korps om verschillende redenen hooger dienen te zijn dan die van hunne ranggenooten bij het leger hier te lande en dan de traktementen van de met verlof in Nederland vertoevende Indische officieren, waaruit de vacatures bij de Koloniale Reserve in den regel worden aangevuld.

Ook na dit antwoord bleef de Kamer hare opmerking juist achten. Deze toch was niet gericht tegen de hoogere inkomsten van de officieren bij de Koloniale Reserve in het algemeen, doch betrof alleen het ongemotiveerd verhoogen van de inkomsten van den commandant en den kapitein-adjudant van dat korps.

XVIII. *Onsplitsbare onkosten, vallende op de door de* *ederlandsche Handelmaatschappij aangevoerde gouvernements-* *oducten.*

Indertijd is er door de Kamer in berust, na eene uitvoerige correspondentie met den Minister van Koloniën, dat de onsplitsbare onkosten, vallende op de door de Nederlandsche Handelmaatschappij aangevoerde gouvernements-producten, niet door bewijsstukken worden gestaafd, omdat het volgens de verklaring dier Maatschappij ondoenlijk was de bewuste stukken te produceeren. (1)

De mededeeling bij onderafdeeling 38 in de Memorie van Antwoord betreffende het Iste hoofdstuk der Indische begrooting voor 1906, dat ten aanzien van bedoelde onsplitsbare onkosten de werkelijk gedane uitgaven, met overlegging van de bewijzen, aan de Algemeene Rekenkamer worden verantwoord, was dus niet juist.

Mede in verband met het gesprokene door den heer PLATE in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 30 November 1905, ten aanzien van de uitkeering van subsidiën aan de Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren te Amsterdam en de Stoombootreederij voor het sleepen van schepen te IJmuiden en te Nieuwediep, vestigde de Kamer bij brief van 4 December 1905, er de aandacht van den Minister van Koloniën op, dat bovenaangehaalde mededeeling in de Memorie van Antwoord op eene vergissing moest berusten.

Tevens wees zij er op, dat indertijd in een „Historisch overzicht" aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal uitvoerige mededeelingen waren gedaan omtrent het subsidie aan de Nederlandsche Vereeniging van Assuradeuren. (2)

Toen bij de behandeling van de Indische begrooting in de vergadering van de Eerste Kamer van 29 December 1905 bedoelde subsidiën ter sprake kwamen, werd ook door den Minister van Koloniën de aandacht gevestigd op het hiervóór genoemde „Historisch overzicht".

In een ander schrijven richtte de Kamer het verzoek tot den Minister, haar een afschrift te doen toekomen van diverse bescheiden, aan de beide Kamers der Staten-Generaal overgelegd ter toelichting van de berekening van meergenoemde onsplitsbare onkosten, welke bescheiden niet openbaar waren gemaakt (3); in het belang harer contrôle achtte zij het toch gewenscht kennis te nemen van den inhoud dier stukken.

Te eerder vond zij vrijheid tot het doen van het verzoek, nu de uitgaven wegens de onsplitsbare onkosten ten gevolge van het niet overleggen van bewijsstukken, door haar slechts zeer gebrekkig konden worden gecontroleerd.

Nog een ander punt werd door de Kamer in hetzelfde schrijven ter sprake gebracht.

In het jaar 1893 is de Nederlandsche Handelmaatschappij gemachtigd voor koffie, tin en kinabast een vast bedrag per picol in rekening te brengen als onkosten van afscheep in Indië, zonder dat nadere verrekening daarvan zal plaats hebben. (4) Nog steeds is die machtiging van kracht, hetgeen ook blijkt uit de per picol uitgetrokken bedragen in den uitgewerkten en toelichtenden staat betreffende het Iste hoofdstuk der Indische begrooting voor 1906 (onderafdeelingen 38, 45 en 46).

De Kamer achtte de mogelijkheid niet uitgesloten, dat zich omstandigheden hadden voorgedaan, die de bedoelde kosten van afscheep zouden hebben doen verminderen, in verband waarmede bij haar de vraag rees, of er nog steeds termen bestonden, het ongeveer dertien jaren geleden vastgestelde bedrag uit te keeren.

Zij verzocht daarom den Minister van Koloniën dienaangaande een onderzoek te willen instellen en haar met den uitslag daarvan in kennis te stellen.

Kort vóór de vaststelling van dit Verslag ontving de Kamer afschrift van de hiervóór bedoelde stukken, waarvan zij met belangstelling kennis nam.

De vraag betreffende de kosten van afscheep in Indië werd beantwoord met de mededeeling, dat nog niet lang geleden dienaangaande een speciaal onderzoek was ingesteld. Toen was gebleken, dat de vergoeding voor de kosten van afscheep van koffie en kinabast, respectievelijk 20 cent per picol voor koffie en 10 cent per

---

(1) Confer. Verslag der Kamer betreffende de rekening van het Iste hoofdstuk der Indische begrootıng voor 1875. Gedrukte Stukken Staten-Generaal, Zitting 1884—1885 — **86**, n°. 11.

(2) Confer. Gedrukte Stukken Staten-Generaal, 1881—188? , **133**, 3.

(3) Confer. Voorloopig Verslag, hoofdstuk I Nederlandsch-Indië, dienst 1906, onderafdeeling 38.
Handelingen Tweede Kamer, Zitting 1905—1906 bladz. 276—277.
Idem Eerste Kamer, bladz. 38—39 en 76—78.

(4) Confer. gedrukt verslag over 1893, bladz. 3.
Gedrukte stukken, Zitting 1896—1897, **115**, n°. 11.

100 K.G. bruto voor kinabast bedragende, niet te hoog waren te achten.

Wat het tin betreft waren het Departement van Koloniën en de Nederlandsche Handelmaatschappij het niet eens kunnen worden over de vergoeding à 10 cent per picol. Vandaar, dat aan twee deskundigen — door den Minister minder eigenaardig „scheidsmannen” genoemd — waarvan één werd aangewezen door het Departement van Koloniën en de andere door de Handelmaatschappij, de vraag was onderworpen, of dit tarief al dan niet te hoog moest worden geacht.

Blijkens het door hen onder dagteekening van 30 Juni 1903 uitgebracht rapport, dat in afschrift aan de Kamer werd overgelegd, waren zij van oordeel, dat 10 cent per picol eene billijke vergoeding was voor de door meergenoemde Maatschappij te bestrijden kosten van afscheep van tin.

Aan die uitspraak had de Minister zich gehouden.

TWEEDE GEDEELTE.

Ontvangsten en rekeningen.

De ontvangsten, behoorende tot de middelen en inkomsten van Nederlandsche-Indië, Iste hoofdstuk, welke bij de Algemeene Rekenkamer in 1905 zijn bekend geworden uit de door den Minister van Koloniën door tusschenkomst van het Departement van Financiën ingezonden bewijsstukken en uit rekeningen van bijzondere comptabelen zijn, in afwachting van eene vergelijking met de desbetreffende rekeningen, bedoeld bij artikel 77 der Indische Comptabiliteitswet, in de boeken der Kamer opgenomen.

Enkele dier ontvangsten wenscht de Kamer hier te vermelden:

1o. *Op de middelen van 1904.*

Koffie.

Bij veiling verkocht en verantwoord bij staat van vergoedingen	f 4 853 661,06	
Afgestaan aan het Departement van Marine in Nederlandsch-Indië	21 038,15	
		f 4 874 699,21

Kinabast.

Bij veiling verkocht		277 409,22[5]

Bankatin.

Bij veiling verkocht en verantwoord bij staat van vergoedingen	f 17 250 296,03	
Afgestaan aan het Departement van Justitie in Nederland	7 351,68[5]	
		17 257 647,71[5]
Storting door den controleur-generaal bij 's Rijks Munt van de opbrengst van zilver, vervat in valsche muntstukken, afkomstig uit Nederlandsch-Indië		1 003,70

2o. *Op de middelen van 1905.*

Aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij over het boekjaar 1904/1905	f 2 278 259,28
Aandeel in de winst van den spoorweg van Samarang over Soerakarta naar Djokjokarta, over het boekjaar 1904	161 730,88
Uitkeering uit de opbrengst der Nederlandsche bedrijfsbelasting over het belastingjaar 1904/05, ingevolge de wet van 9 April 1897 (*Staatsblad* no. 84)	415 507,16[5]
Uitkeering door de Koninklijke Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië van een deel der winst over 1904 (10de of laatste termijn der eereschuld (1) groot f 116 113,34)	11 611,33

(1) Confer. het gedrukt verslag [Nederlandsch-Indië over 1896, bladz. 4.

Ontvangen van onbekenden respectievelijk ten bate van de middelen en inkomsten van Nederlandsch-Indië en van de Indische kas, f 100 en f 400	f	500,00
Winst op de aanmunting van f 1 000 000 aan 1/4 en 1/10 guldenstukken Nederlandsch-Indië, ingevolge het Koninklijk besluit van 1 Mei 1905 nº. 42		15 428,59
Overboeking van hetgeen de geldswaarde van uit den voorraad van de bevloeiings- en afwateringswerken in de Solovallei aan dien der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië gedane verstrekkingen meer bedraagt dan van de uitgaven hier te lande ten dienste van eerstgenoemden tak van dienst kan worden afgetrokken...		127 282,54[5]
Als voren van uit denzelfden voorraad aan dien van het departement der burgerlijke openbare werken (algemeene dienst) gedane verstrekkingen		15 767,59[5]
Als voren van uit denzelfden voorraad aan dien van het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid (zoutverpakking) gedane verstrekkingen		12 274,31

Met betrekking tot de hiervoren genoemde ontvangsten op de middelen van 1905, wegens aandeel in de winst van de Billiton-maatschappij en van den spoorweg Samarang—Vorstenlanden, zij het volgende aangeteekend:

Billiton-maatschappij.

Ingevolge artikel 3 der overeenkomst met de Billiton-maatschappij, betreffende eene nieuwe concessie tot het winnen van tin op het eiland Billiton, goedgekeurd bij de wet van 18 Juni 1892 (*Staatsblad* nº. 139) betaalt de maatschappij jaarlijks aan de Regeering vijf achtste gedeelten van het voordeelig saldo, waarmede de winst-en-verliesrekening der maatschappij wordt afgesloten.

Volgens de door den Minister van Koloniën den 29sten September 1905 goedgekeurde winst-en-verliesrekening, bedraagt de winst over het boekjaar 1904/1905 f 3 645 214,85, waarvan vijf achtste gedeelten bedragen f 2 278 259,28.

Als aandeel in de winst werd verantwoord onder de middelen en inkomsten van Nederlandsch-Indië:

van boekjaar	1892/1893	op dienst	1893	f	163 944,32[5]
„	1893/1894	„	1894		507 631,02
„	1894/1895	„	1895		381 520,52[5]
„	1895/1896	„	1896		333 910,77
„	1896/1897	„	1897		366 332,76
„	1897/1898	„	1898		642 847,35
„	1898/1899	„	1899		1 751 640,72[5]
„	1899/1900	„	1900		4 333 615,52
„	1900/1901	„	1901		3 165 955,79
„	1901/1902	„	1902		2 692 570,64[5]
„	1902/1903	„	1903		2 699 277,05
„	1903/1904	„	1904		2 358 068,62[5]
„	1904/1905	„	1905		2 278 259,28

Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij.

Bij artikel 90 der concessie tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg van Samarang over Soerakarta naar Djokjokarta, bekrachtigd bij de wet van 6 Juli 1863 (*Staatsblad* nº. 110), is bepaald, dat, zoodra de schuld aan den Staat geheel is afgedragen, — hetgeen op 31 December 1894 heeft plaats gevonden — de Staat optreedt voor 25 percent der winsten, die jaarlijks boven het cijfer van 5 percent worden verkregen.

Blijkens de winst-en-verliesrekening, door den Minister van Koloniën den 10den Juni 1905 goedgekeurd, bedraagt het saldo der winst over het boekjaar 1904 .... f 1 019 423,52[5]

Hiervan komt aan de vennootschap 5 percent over het aandeelenkapitaal, groot f 7 450 000, zijnde		372 500,00
Waarna te verdeelen blijft	f	646 923,52[5]
Waarvan het aandeel van den Staat ad 25 percent bedraagt		161 730,88

Als aandeel in de winst werd verantwoord onder de middelen en inkomsten van Nederlandsch-Indië, 1ste hoofdstuk:

van boekjaar 1894 op dienst 1895	f	163 631,63⁵
„ „ 1895 „ „ 1896		124 620,35
„ „ 1896 „ „ 1897		120 192,91
„ „ 1897 „ „ 1898		161 608,09
„ „ 1898 „ „ 1899		170 255,92⁵
„ „ 1899 „ „ 1900		220 343,87
„ „ 1900 „ „ 1901		248 820,96
„ „ 1901 „ „ 1902		232 741,70
„ „ 1902 „ „ 1903		140 075,46
„ „ 1903 „ „ 1904		133 707,25
„ „ 1904 „ „ 1905		161 730,88

Voorziening in het kas-tekort van den Indischen dienst.

Ter voorziening in het kas-tekort van den Indischen dienst in 1905 is de Minister van Financiën bij de wet van 31 December 1904 (*Staatsbald* n°. 286) bevoegd verklaard om, bij het openen van kredieten aan den Minister van Koloniën, gedurende het jaar 1905, het bedrag der volgens artikel 33 der Indische Comptabiliteitswet in 's Rijks schatkist gestorte gelden te boven te gaan met eene som van acht en vijftig millioen gulden, door de uitgifte of beleening van bewijzen van vlottende schuld.

Krachtens die wet werd de Minister van Financiën bij Uwer Majesteits besluiten van 31 December 1904 (*Staatsblad* n°. 287) en 15 Maart 1905 (*Staatsblad* n°. 95) gemachtigd tot de uitgifte van schatkistpromessen, tot bedragen respectievelijk van 30 en 28 millioen gulden.

Van voormelde machtigingen is door genoemden Minister gebruik gemaakt door op verschillende tijdstippen schatkistpromessen uit te geven tot een gezamenlijk bedrag van vier en veertig millioen vijfhonderd duizend gulden, met een looptijd afwisselend van 1 tot 3 maanden.

Hiervan zijn geplaatst 15 millioen bij de Rijkspostspaarbank, ½ millioen bij het Pensioenfonds voor weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren en 29 millioen ondershands bij bankiers, onder verplichting de promessen op de gewone voorwaarden bij de Nederlandsche Bank te disconteeren.

Voor de plaatsing dier promessen is ten laste van de Staatsbegrooting een gezamenlijk bedrag aan rente en provisie betaald van f 283 859,77.

Geldleening ten behoeve van Nederlandsch-Indië.

De stortingen op de geldleening nominaal groot f 42 365 600, aangegaan krachtens de wet van 18 Maart 1905 (*Staatsblad* n°. 97), hebben plaats gehad tot een bedrag in hoofdsom van f 39 992 476,73, waarvoor de geldmiddelen van Nederlandsch-Indië zijn goedgeschreven.

Tot toelichting van laatstgenoemd bedrag zij verwezen naar artikel 39 van het Verslag over 1905, bedoeld bij artikel 14 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* n°. 40).

Rekeningen van comptabelen.

Verkoop van gouvernementsproducten.

De rekeningen wegens den verkoop van gouvernementsproducten door de Nederlandsche Handelmaatschappij over 1904, bedoeld bij artikel 75 der Indische Comptabiliteitswet, zijn op 4 Januari 1906 door de Algemeene Rekenkamer opgenomen en gesloten, na vergelijking met de staten en bescheiden, welke, ingevolge litt. *a* en *b* van genoemd wetsartikel, geregeld door den Minister van Koloniën aan haar zijn toegezonden.

De vertraging in de afdoening was een gevolg van de omstandigheid, dat artikel 50 van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting, dienst 1904, ontoereikend was om daarop te kunnen boeken een bedrag van f 6838,23, wegens levering van Bankatin ten behoeve der gevangenissen, welk bedrag in de rekening in ontvang was verantwoord. Nadat gemeld artikel was verhoogd bij de wet van 12 December 1905 (*Staatsblad* n°. 318) en de boeking was tot stand gebracht, zijn de rekeningen gesloten.

Blijkens de geldelijke rekening hebben de producten opgebracht:

1°. *Koffie.* (150 028,44 picols) bij veiling	f	5 399 225,31
bij staat van vergoedingen wegens vermissingen, enz.		3 966,21
Te zamen	f	5 403 191,52

4

te verminderen met:			
vracht en andere onkosten	f 514 641,17^{5}		
kosten bij staat van vergoedingen	11 478,41		
te weinig berekende onsplitsbare onkosten	23 410,87^{5}	f	549 530,46
Netto opbrengst		f	4 853 661,06

2°. *Kinabast* (479 950,50 kilogrammen) bij veiling	f	314 124,30^{5}
te verminderen met vracht en andere onkosten		40 526,08
Blijft	f	273 598,22^{5}
waarbij komt, als vergoeding voor te veel berekende onsplitsbare onkosten		3 811,00
Netto opbrengst	f	277 409,22^{5}

3°. *Bankatin* (190 058,20 picols en 5347 kilogrammen van het koloniale etablissement, bij veiling		f	17 998 697,66^{5}
bij staat van vergoedingen wegens vermissingen, enz.			4 572,65
Te zamen		f	18 003 270,31^{5}
te verminderen met:			
vracht en andere onkosten......	f 760 273,88		
kosten bij staat van vergoedingen	12 256,09		772 529,97
Blijft		f	17 230 740,34^{5}
waarbij komt als vergoeding voor te veel berekende onsplitsbare onkosten			26 907,37
Netto opbrengst		f	17 257 647,71^{5}

Volgens de materieele rekening bleef op 31 December 1904 nog door de maatschappij te verantwoorden:

113 389,14 picols koffie;
30 985,65 „ Bankatin;
436 887,50 kilogrammen kinabast,

terwijl bovendien in Indië naar Nederland geconsigneerd, doch op gemeld tijdstip hier te lande nog niet aangekomen waren:

10 015,49 picols koffie;
33 422,75 „ Bankatin;
77 541,50 kilogrammen kinabast.

Rekeningen van bijzondere comptabelen.

Boven en behalve de vorengenoemde heeft de Kamer in 1905 nog opgenomen en gesloten de volgende afzonderlijke rekeningen:

a. van den muntmeester bij 's Rijks munt te Utrecht:

1°. Eene rekening wegens de aanmunting van f 500 000 in halve guldens, ingevolge het Koninklijk besluit van 28 October 1904 n°. 56.

Voor dit doel is door den muntmeester gebezigd het saldo van den muntslag van guldens, ingevolge het Koninklijk besluit van 28 October 1904 n°. 57 (1) ad	f	520 619,17^{5}
waarvan voor een bedrag van...........................		18 359,13^{5}
niet noodig was en bij den muntmeester in bewaring bleef, zoodat voor deze aanmunting is gebruikt een nominaal bedrag van	f	502 260,04

(1) Confer. het Verslag over 1905 ingevolge artikel 14, wet 1841 (*Staatsblad* n°. 40) sub artikel 39.

Ingevolge het Koninklijk besluit zijn aangemaakt 1 000 000 stuks halve guldens, ter nominale waarde van 500 000,00

zoodat de rekening een verlies aanwijst van...... f 2 260,04 boven en behalve het muntloon ad f 7250 en de kosten van verpakking en transport in Nederland, welke f 2030,20 hebben bedragen.

2°. Eene rekening wegens de aanmunting van f 1 000 000 in halve guldens, ingevolge het Koninklijk besluit van 15 Februari 1905 n°. 3.

Voor dit doel ontving de muntmeester van den controleur-generaal bij 's Rijks Munt aan uit Nederlandsch-Indië ontvangen ingetrokken grove zilveren munt .... f 151 500,00

en van het Agentschap van het Ministerie van Financiën te Amsterdam aan gangbare grove zilveren munt.. 860 000,00

terwijl mede voor deze aanmunting is gebezigd het saldo van den muntslag van halve guldens, ingevolge het Koninklijk besluit van 28 October 1904 n°. 56 (zie boven sub 1°.) ad.................. 18 359,13^{5}

Te zamen .... f 1 029 859,13^{5}

waarvan voor een bedrag van 22 220,73

niet noodig was en bij den muntmeester in bewaring bleef, zoodat voor deze aanmunting is gebruikt een nominaal bedrag van .... f 1 007,638,40^{5}

Ingevolge het Koninklijk besluit zijn aangemaakt 2 000 000 stuks halve guldens, ter nominale waarde van 1 000 000,00

zoodat de rekening een verlies aanwijst van... f 7 638,40^{5} boven en behalve het muntloon ad f 14 500 en de kosten van verpakking en transport in Nederland, welke f 4060,40 hebben bedragen.

3°. Eene rekening wegens de aanmunting van zilveren $^1/_4$ en $^1/_{10}$ guldenstukken voor Nederlandsch-Indië, ingevolge het Koninklijk besluit van 1 Mei 1905 n°. 42.

Voor dit doel ontving de muntmeester van den controleur-generaal bij 's Rijks Munt aan ingetrokken zilveren pasmunt van Nederlandsch-Indië .... f 118 400,00

en van het Agentschap van het Ministerie van Financiën te Amsterdam aan grove zilveren munt 1 000 000,00

terwijl voorts voor de aanmunting werd gebezigd het saldo van den muntslag van guldens, ingevolge het Koninklijk besluit van 4 Maart 1905 n°. 8 (1), bestaande in grove zilveren munt ter nominale waarde van .... 19 109,82^{5}

te zamen .... f 1 137 509,82^{5}

waarvan voor een bedrag van .... 155 434,57^{5}

niet noodig was en bij den muntmeester in bewaring bleef, zoodat voor deze aanmunting is gebruikt een nominaal bedrag van .... f 982 075,25

benevens het aangekocht koper tot bijzet, ten bedrage van 2 496,16

te zamen .... f 984 571,41

Ingevolge het Koninklijk besluit zijn aangemaakt:

2 000 000 $^1/_4$ guldens Nederl.-Indië ... f 500 000

5 000 000 $^1/_{10}$ „ „ ... 500 000

te zamen ter nominale waarde van ——— 1 000 000,00

zoodat deze rekening eene winst aanwijst van f 15 428,59

(1) Confer. het Verslag over 1905 ingevolge artikel 14 wet 1841 (*Staatsblad* n°. 40) sub artikel 39.

behoudens het muntloon ad f 39 332 en de kosten van verpakking en transport in Nederland, welke f 4090,40 hebben bedragen.

Verder zijn van den muntmeester bij 's Rijks munt opgenomen en gesloten de navolgende rekeningen, naar aanleiding van artikel 23 van het Koninklijk besluit van 3 December 1901 (*Staatsblad* nº. 234), in zake ontvangen en uitgegeven muntmateriaal.

4º. Eene rekening loopende over het tijdvak 21 December 1902 tot 24 December 1903, betreffende het *zilver*.

In die rekening is in ontvang verantwoord het saldo der vorige rekening (1) ad		$2.550.674^{8}$	K.G. fijn
in den vorm van grove zilveren munt en van zilveren pasmunt Nederlandsch-Indië...		$8.322.946^{8}$	„ „
en in dien van winst door verschil tusschen normaal en bevonden gewicht en gehalte der hieronder vermelde $^{1}/_{4}$ guldens Nederlandsch-Indië		2.181^{1}	„ „
te zamen		$10.875.802^{7}$	K.G. fijn
Daarentegen is uitgegeven in den vorm van $^{1}/_{4}$ guldens N.-I.	4.579.200 K.G. fijn		
en in dien van $^{1}/_{10}$ guldens N.-I.	4.500.000 „ „		
terwijl het verlies door verschil tusschen normaal en bevonden gewicht en gehalte der $^{1}/_{10}$ guldens Nederlandsch-Indië heeft bedragen	2.734^{9} „ „		
		$9.081.934^{9}$	„ „

zoodat op 24 December 1903 aanwezig was $1.793.867^{8}$ K.G. fijn, boven en behalve 264.950^{4} K.G. fijn van het Departement van Financiën, — waaromtrent zij verwezen naar het Verslag der Kamer over 1905, naar aanleiding van artikel 14 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* nº. 40) — een en ander in den vorm van plaat, baar, bol, electrolytisch en medaille-zilver, gereduceerd chloorzilver, schroot, vijlsel, tinnen en zilveren muntstukken van Nederland en Nederlandsch-Indië.

5º. Eene rekening, loopende over het tijdvak 24 December 1902 tot 28 December 1903 betreffende het *koper*.

In die rekening is in ontvang verantwoord het saldo der vorige rekening (2) ad	381.303	K.G.
in den vorm van bladen en schroot	2.765.493	„
en als aanwezig in zilveren munt- en medaille-materiaal	705.520^{20}	„
te zamen	$3.852.316^{20}$	K.G.
Daarentegen is uitgegeven in den vorm van zilveren munt- en medaille-materiaal	3.530.800	„

zoodat op 28 December 1903 aanwezig was... 321.516^{20} K.G. boven en behalve $3.639.423^{90}$ K.G. van het Departement van Financiën, — waaromtrent zij verwezen naar het hierboven onder 4º. bedoeld Verslag der Kamer over 1905 — een en ander in den vorm van baar, platen, blokken, schroot en als aanwezig in goud en zilver.

6º. Eene rekening, loopende over het tijdvak 28 December 1903 tot 31 December 1904, betreffende het *koper*.

In die rekening is in ontvang verantwoord: het hierboven sub 5º. genoemde saldo van	321.516^{20}	K.G.
in den vorm van schroot	2.782.800	„
en als aanwezig in zilveren munt- en medaille-materiaal	$1.154.550^{40}$	„
te zamen	$4.258.866^{60}$	K.G.
Daarentegen is uitgegeven in den vorm van zilveren munt- en medaille-materiaal	$3.813.416^{80}$	„

zoodat op 31 December 1904 aanwezig was... 445.449^{80} K.G.

(1) Confer. het Verslag Nederlandsch-Indië over 1903, bladz. 18.
(2) Confer. het Verslag Nederlandsch-Indië over 1903, bladz. 19.

boven en behalve 1.414.355[55] K.G. van het Departement van Financiën, — waaromtrent zij verwezen naar het hierboven bedoeld Verslag der Kamer over 1905 — een en ander in den vorm van platen, bladen, schroot, medailles, gespen en als aanwezig in goud en zilver.

In verband met het vermelde sub artikel 55 van het Verslag over 1905 naar aanleiding van artikel 14 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), is onafgedaan gebleven de door den muntmeester bij 's Rijks Munt, naar aanleiding van artikel 23 van het Koninklijk besluit van 3 December 1901 (*Staatsblad* n°. 234) ingezonden rekening betreffende het zilver, over het tijdvak 28 December 1903 tot 31 December 1904.

b. Eenige rekeningen van bijzondere comptabelen, als van de administratiën van het militair hospitaal en het Koloniaal Werfdepot te Harderwijk, de Koloniale Reserve te Nijmegen en te Zutphen, het Koninklijk Militair Invalidenhuis op Bronbeek, van den directeur en commandant der marine te Amsterdam en den eerstaanwezend ambtenaar van het Koloniaal Etablissement aldaar, betreffende den verkoop van onbruikbare goederen, en verder eenige rekeningen wegens verkochte boekwerken en kaarten.

c. De rekeningen en verantwoordingen van de administrateurs van de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting van het Koloniaal Werfdepot te Harderwijk, vaste kader en suppletietroepen, wegens het beheer dier magazijnen over 1903 en van de Koloniale Reserve te Nijmegen en Zutphen, wegens het beheer over 1904.

De waarde van de op 1 Januari 1904 in die magazijnen aanwezige voorraden bedroeg, uitgedrukt in de magazijnsprijzen, vastgesteld voor dat jaar:

Harderwijk, vaste kader	f	867,22
,, suppletietroepen		150 822,41
Nijmegen		18 203,98
Zutphen		12 403,84

Terugbetaling van opleidingskosten, enz.

Zooals op bladz 11 van het Verslag over 1904 is vermeld, werd, aangaande den stand der daarbedoelde terugvordering van opleidingskosten van studenten voor den militairen geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië en van andere personen, kort vóór de vaststelling van dat Verslag, door den Minister van Koloniën toegezegd, dat te dezer zake eerlang nader bericht zou worden gegeven.

Toen in November 1905 aan die toezegging nog geen gevolg was gegeven, heeft de Algemeene Rekenkamer de bijzondere aandacht van dien Minister op deze zaak gevestigd, met verzoek, te willen bevorderen, dat de beantwoording van der Kamer schrijven van November 1903 thans, zoo mogelijk, met bekwamen spoed zou geschieden.

Zeer spoedig daarop ontving de Kamer een uitvoerig schrijven van den Minister, strekkende om bij haar de overtuiging te vestigen, dat alleen een samenloop van verschillende, storend werkende omstandigheden oorzaak was van de vertraging. Tevens werden de vereischte inlichtingen verstrekt, waaruit bleek in welken stand de hierbedoelde schuldinvorderingen verkeerden. Van sommige debiteuren was de verblijfplaats onbekend; anderen verkeerden bij voortduring in ongunstige financieele omstandigheden; omtrent enkelen werd eene gerechtelijke vervolging voorbereid; een der schuldenaren was naar Indië vertrokken, terwijl een der schulden, ten bedrage van f 5031,23, oninvorderbaar bleek. Gemeld bedrag is, in verband met laatstgemelde omstandigheid, in de boeken der Kamer als oninvorderbaar afgeschreven.

Gedeeltelijke teruggaaf van aan 's lands kas in Nederlandsch-Indië ontvreemde gelden.

Met betrekking tot de in het Verslag over 1904 op bladz. 11/12 vermelde ontvreemding van f 50 000 door den klerk op het bureau van den eerstaanwezenden ingenieur der burgerlijke openbare werken in de residentie Batavia, H. W. Johannes, vroeg de Kamer aan den Minister van Koloniën of er, ter afdoening van de schuld, meerdere gelden waren ontvangen dan de in dat Verslag genoemde f 5934,56 en f 3913,04 en of er uitzicht bestond dat zij in Nederland alsnog zullen worden ontvangen.

De Minister deelde daarop mede, dat, behalve deze bedragen, door Johannes alsnog aan den consul te San Francisco waren teruggegeven vijftien Javaansche bankbiljetten, elk groot f 1000, welke aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië waren gezonden. De rest van het ontvreemde geld was niet meer in het bezit van den schuldenaar. Daar geen uitleveringstractaat be-

stond tusschen Amerika en de Nederlandsche koloniën, had hij, na de vrijwillige teruggave van de voormelde bedragen, uit San Francisco kunnen vertrekken, en het was niet na te gaan waarheen hij zich had begeven.

Excavateurs, aanvankelijk bestemd voor werken in de Solovallei.

Bij Koninklijk besluit van 14 Januari 1901 nº. 42 is de Minister van Koloniën gemachtigd tot onderhandschen verkoop van *zes*, aanvankelijk voor de uitvoering van werken in de Solovallei bestemde excavateurs. Hiervan zijn verkocht in 1901 *twee* stuks, elk voor f 20 000 en in 1903 *drie* stuks, elk voor f 18 000.

Toen in het laatst van November 1905 nog geen bericht was ingekomen omtrent den *zesden* excavateur, verzocht de Algemeene Rekenkamer gemelden Minister, haar te willen inlichten of deze reeds was verkocht; zoo ja, wanneer en waar de opbrengst was gestort; zoo neen, bij wien dat werktuig in bewaring was, en of dien bewaarder wellicht opdracht was gegeven tot verkoop, waardoor deze, in verband met artikel 85, alinea 1, der Indische Comptabiliteitswet, als comptabele zou moeten worden aangemerkt.

De bedoelde excavateur — antwoordde de Minister — is niet verkocht, doch wordt bewaard in de fabriek van de firma A. F. SMULDERS, te Utrecht. Aan deze firma is geen opdracht gegeven tot *ver*koopen, maar wel is haar — evenals voor de vorige excavateurs is geschied — het recht gegeven om dezen laatsten excavateur *aan* te koopen, en wel voor f 18 000, van welk recht zij gebruik zal maken, zoodra zich eene gelegenheid voordoet om de machine aan een derde over te doen.

Verantwoording van de opbrengst van verkochte Rijks roerende goederen.

Ingevolge briefwisseling tusschen de Algemeene Rekenkamer en den Minister van Staat, Minister van Oorlog, zijn door dezen de voorschriften omtrent de verantwoording van de opbrengst van verkochte Rijks roerende goederen in 1904 gewijzigd in dien zin, dat de opbrengst van *onderhandsche* verkoopingen van voorwerpen van *geringe* waarde — die niet te gelijk met andere goederen zijn verkocht geworden, en ten aanzien waarvan geene kosten zijn gemaakt die van de opbrengst mogen worden afgetrokken, en waarvan door de koopers geenerlei bewijsstuk omtrent het door hen betaald bedrag is afgegeven —, in plaats van bij rekening, kan worden verantwoord door middel van aan het Departement van Oorlog in te zenden quitantiën van storting in 's Rijks schatkist, belegd met door den verkooper bekrachtigde verklaringen model nº. 190 (zooals dat bij bedoelde resolutie is vastgesteld) op ongezegeld papier, welke verklaringen, voor zooveel mogelijk, door eene hoogere autoriteit moeten worden goedgekeurd.

Daar ook door militaire administratiën ressorteerende onder het Departement van Koloniën verkoopingen worden gehouden als hiervoren bedoeld, heeft de Algemeene Rekenkamer, onder mededeeling van het vorenstaande, den Minister van Koloniën in overweging gegeven voorbedoelde administratiën gelijksoortige voorschriften te geven, en te willen bevorderen, dat de deswege bij het Departement inkomende quitantiën van storting met verklaringen, door tusschenkomst van het Departement van Financiën aan de Kamer worden ingezonden.

Aan dit verzoek is door den Minister van Koloniën gevolg gegeven.

Cognossementen wegens vervoer van specie, voorzien van gestempelde handteekening.

Van een viertal bij de Kamer overgebrachte cognossementen wegens verzending van nieuw aangemunte halve guldens naar Nederlandsch-Indië, waren er drie niet onderteekend, doch slechts voorzien van een stempelafdruk der handteekening van den gemachtigde van den kapitein.

Ter voorkoming van moeilijkheden die uit het niet onderteekenen van dergelijke stukken, ook met het oog op artikel 507, 8º., van het Wetboek van Koophandel zouden kunnen voortkomen, vestigde de Kamer de aandacht van den Minister van Koloniën op deze omstandigheid.

In antwoord hierop deelde de Minister mede, dat de betrokken stoomvaartmaatschappijen („Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd") door hem waren uitgenoodigd om de cognossementen voortaan te voorzien van eene handteekening. De firma Ruys & Cº. had terstond gevolg gegeven aan dit verzoek. De Maatschappij „Nederland" maakte bezwaar; zij gaf echter de verzekering, dat de cognossementen, voorzien van den stempel van den heer BOISSEVAIN, chef van het vrachtbureau, op dezelfde wijze door haar zullen worden gehonoreerd, alsof die stukken van zijne handteekening waren voorzien.

De Kamer heeft daarop in de niet-onderteekening berust.

Achterlijkheid in het inzenden der rekening van een comptabele.

In den loop van het jaar 1904 ontving de Algemeene Rekenkamer van den Minister van Koloniën de mededeeling, dat eene boekhandelaarsfirma te Amsterdam was ontheven van het haar

opgedragen debiet van door het Topographisch Bureau te Batavia uitgegeven wordende kaarten, en dat dit debiet nader was opgedragen aan eene firma te 's Gravenhage.

Naar aanleiding hiervan werd de firma te Amsterdam door de Kamer aangeschreven, om, uiterlijk binnen twee maanden nadat de overgaaf der overblijvende kaarten aan de firma te 's Gravenhage zou hebben plaats gehad, aan het College te doen toekomen eene rekening in drievoud wegens het debiet gedurende het tijdvak van 1 Januari 1904 tot het tijdstip der bovenbedoelde overgaaf, belegd o. a. met een exemplaar van het proces-verbaal van overneming en overgaaf.

Nadat uit een schrijven van den Minister van Koloniën van 13 Februari 1905 was gebleken, dat deze overgaaf had plaats gehad, en twee maanden later de bedoelde rekening nog niet bij de Kamer was ingekomen, stelde zij den Minister hiervan in kennis, met verzoek, in verband met artikel 92 der Indische Comptabiliteitswet, aan de comptabele een nieuwen termijn te willen stellen tot het inzenden van de betrokken rekening.

Toen daarop ook de door den Minister van Koloniën gestelde termijn was verstreken, zonder dat de rekening bij de Kamer inkwam, wendde het College zich tot den Minister, met verzoek om mededeeling, of de stukken wellicht bij zijn Departement waren ingekomen. Voor het geval zulks niet mocht zijn geschied, gaf de Kamer in overweging de rekening, overeenkomstig artikel 92, alinea 2, der voornoemde wet, ex officio te doen opmaken, ten koste van de nalatige rendante, door een ambtenaar, door den Minister aan te wijzen.

Tot dien maatregel is niet behoeven te worden overgegaan, daar de rekening spoedig daarna bij de Kamer inkwam.

Rekeningen van het Departement van Koloniën met het Indisch bestuur, jaargang 1904.

Uit de bij de Kamer ingekomen bewijsstukken heeft zij de boekingen tot stand gebracht van de gedurende de jaren 1904 en 1905 gedane ontvangsten en betalingen, welke betrekking hebben op de rekening van het Departement van Koloniën met het Indisch bestuur, overeenkomstig artikel 20 van het Koninklijk besluit van 30 Maart 1867 (*Staatsblad* nº. 19), gewijzigd bij dat van 25 November 1884 (*Staatsblad* nº. 225).

De rekening over 1904 levert den volgenden stand op:

Debet.

Gelden afgegeven door de Nederlandsche Bank aan het kantoor der Javasche Bank, te Amsterdam, ter overmaking langs telegraphischen weg aan de Regeering van Nederlandsch-Indië		f 7 500 000,00
Betalingen door de betaalmeesters:		
in 1904	f 5 390 236,10	
„ 1905	690 133,57⁵	
		6 080 369,67⁵
Wissels getrokken door de Regeering van Nederlandsch-Indië, betaald in 1904		3 425,69
Bevelschriften ten name van de Generale Thesaurie		807 758,47
Overdracht van bezwaar		7 522,26
Te zamen		f 14 399 076,09⁵

Credit.

Bijdragen aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië en renten van de ingeschreven kapitalen van dat fonds	f 361 484,42⁵
Als voren voor militairen	307 019,20⁵
Ontvangsten voor de weeskamers in Nederlandsch-Indië......	140 651,60⁵
Wissels wegens zeetraktementen, soldijen, enz. voor de zeemacht in Nederlandsch-Indië ...	907 662,88⁵
Terugbetaling van in Nederlandsch-Indië uitbetaalde gelden en voldoening van sommen,	

welke aldaar moeten worden uitgekeerd	f 127 899,65	
Uitkeering van gelden die door de Regeering van Nederlandsch-Indië aldaar zijn gestort ten behoeve van den Indischen dienst hier te lande ...	1 000 000,00	
		f 2 844 717,77

Debet-saldo op 1 Januari 1905 .... f 11 554 358,32⁵

De stand der rekening voor het jaar 1905 kan nog niet worden medegedeeld, aangezien nog niet alle bewijsstukken tot boeking bij de Kamer zijn ingekomen.

's Gravenhage, den 12/26 Maart 1906.

De Algemeene Rekenkamer,
S. M. S. de Savornin Lohman.

Ter ordonnantie van de Kamer,
van Asbeck.

(N°. 205. 3.)

VERSLAG van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1905, uitgebracht in voldoening aan het voorgeschrevene bij art. 79 der Comptabiliteitswet (Staatsblad 1895 n°. 225). (1)

Samenstelling van het College.

§ 1. Bij den aanvang van het jaar 1905 was de Algemeene Rekenkamer samengesteld als volgt:

L. A. MARTENS, *Voorzitter.*

J. P. C. HARTEVELT,
H. M. LA CHAPELLE,
jhr. W. H. W. DE KOCK,
W. A. P. F. L. STORM VAN 's GRAVESANDE,
T. RINSES,
F. A. LECLERQ DE COURCELLES,
Leden.

Bij het Koninklijk besluit van 3 April 1905 nº. 18, waarvan aanteekening werd gehouden bij het besluit van den 6den dier maand nº. 15, werd aan het lid der Kamer, den heer jhr. W. H. W. DE KOCK, op zijn verzoek, met ingang van 5 April 1905, eervol ontslag uit 's lands dienst verleend, terwijl blijkens het besluit van 7 Juni 1905 nº. 4 (Koninklijk besluit van 31 Mei te voren nº. 35) in diens plaats tot lid werd benoemd de heer A. SUERMONDT, ambtenaar op wachtgeld, laatstelijk tijdelijk belast met de functiën van secretaris van den Raad van Nederlandsch-Indië, te voren tijdelijk lid der Algemeene Rekenkamer, die, na op 8 Juni 1905 te zijn beëedigd, dienzelfden dag zijne betrekking aanvaardde.

Aan het lid T. RINSES werd, bij het besluit van 3 Mei 1905 nº. 21, wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa verleend, met bepaling, dat hij den 3den Juni d.a.v. zou ophouden dienst te doen.

Als een gevolg van het vertrek van den heer RINSES werd bij het besluit van 4 Juli 1905 nº. 43 tot tijdelijk lid der Algemeene Rekenkamer benoemd de sedert tot luitenant-kolonel bevorderde majoor-intendant bij de militaire administratie C. F. JULIUS. Na op 17 Augustus 1905 te zijn beëedigd, aanvaardde de heer JULIUS dienzelfden dag zijne nieuwe functie. Deze benoeming werd bekrachtigd bij het Koninklijk besluit van 10 Augustus 1905 nº. 23.

Dit Koninklijk besluit werd in afschrift overgelegd bij de ministerieele dépêche van 14 Augustus 1905, afd. D, nº. 30/2401.

§ 2. In het laatstelijk bij het besluit van 16 Maart 1903 nº. 30 (*Staatsblad* nº. 168) ten behoeve van de Algemeene Rekenkamer toegestaan bedrag voor bezoldiging van personeel beneden den rang van secretaris en voor schrijfloonen kwam geene verandering.

Met het oog op de gestadige toeneming der werkzaamheden bij hare bureau's, welke, naar het zich laat aanzien, eerlang ook eene uitbreiding van het Europeesch personeel onvermijdelijk zal maken, zag de Kamer zich echter genoopt, bij missive van 27 April 1905, nº. 5362, op eene dadelijke versterking van het inlandsch personeel bij hare archieven aan te dringen, en werd dienovereenkomstig het College, bij het besluit van 12 Mei d.av.

(1) Voor zoover niet uitdrukkelijk anders wordt vermeld is het *Staatsblad*, waarnaar in dit verslag wordt verwezen, dat van Nederlandsch-Indië.

nº. 16, bij wijze van tijdelijken maatregel, gemachtigd, om, ter voorziening in de behoefte aan meer inlandsch personeel voor zijne archieven, te beschikken over een bedrag van f 60 's maands.

Werkzaamheden.

§ 3. In het jaar 1905 bracht de Kamer over 603 zaken advies aan de Regeering uit; 366 adviezen waren het gevolg van daartoe ontvangen uitnoodiging, terwijl de overige 237 betrekking hadden op aangelegenheden, welke door tusschenkomst van de Kamer door verschillende autoriteiten aan de overweging der Regeering werden onderworpen.

§ 4. In het verslagjaar werden door de Kamer behandeld:

a. 25 323 vorderingen aan het voorafgaand onderzoek onderworpen, waarvan 12 704 betroffen den dienst van 1904 en 12 619 den dienst van 1905. Hiervan werden respectievelijk 973 en 699, of 6,60 %, met bemerkingen teruggezonden;

b. 12 902 dadelijke betalingen wegens leveringen en verrichtingen — 5255 voor dienst 1904 en 7647 voor dienst 1905 —, waarvan 59 stuks, of 0,457 %, tot bemerkingen aanleiding gaven.

Het aandeel van elk der departementen in bovenstaande cijfers is als volgt:

a. *van de vorderingen der 1ste categorie:*

	Geëxamineerd.	Teruggezonden.	
departement van justitie .	1617	122	of 7,54 pct.
„ „ financiën	1363	129	„ 9,46 „
„ „ binnenlandsch bestuur. . . .	8819	481	„ 5,45 „
departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid.	5779	391	„ 6,76 „
departement van landbouw.	729	110	„ 15,09 „
„ der burgerlijke openbare werken . . .	2657	141	„ 5,30 „
departement van oorlog. .	3897	279	„ 7,16 „
„ „ marine .	462	19	„ 4,11 „

b. *van de vorderingen der 2de categorie:*

	Geëxamineerd.	Teruggezonden.	
departement van justitie .	3360	19	of 0,565 pct.
„ „ financiën	151	4	„ 2,649 „
„ „ binnenlandsch bestuur. . . .	509	1	„ 0,196 „
departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid.	1561	21	„ 1,345 „
departement van landbouw.	15	1	„ 6,666 „
„ der burgerlijke openbare werken . . .	3753	9	„ 0,240 „
departement van oorlog. .	1777	4	„ 0,225 „
„ „ marine .	1776	—	—

De aantallen in deze § bedoelde vorderingen bedroegen in de 5 aan het verslagjaar voorafgaande jaren:

van categorie *a* respectievelijk 20 855, 23 972, 29 855, 27 074 en 29 541;

en van categorie *b* respectievelijk 8816, 5612, 14 036, 9810 en 12 740.

§ 5. Aan 136 afgetreden comptabelen werden afgegeven bewijzen van acquit en décharge, als bedoeld in artikel 96 der Comptabiliteitswet.

§ 6. Aan het einde van het jaar 1905 waren van de verantwoordingen van de ontvangsten over 1904 nog 141 rekeningen in behandeling en 6 nog niet bij de Kamer ontvangen.

Volgens nader ontvangen bericht van de Kamer, zijn van de hierbedoelde 6 rekeningen sedert 3 bij het College ontvangen.

Het aantal dier verantwoordingen over 1904 bedroeg 2127, of 178 stuks minder dan over 1903, een gevolg hoofdzakelijk van de bepaling in *Staatsblad* 1904, nº. 261.

Bij de afsluiting van dit verslag bleven echter slechts 65 onafgedaan.

De hierbedoelde 6 verantwoordingen over 1904 zijn volgens nader van de Kamer ontvangen bericht, met uitzondering van éene enkele, sedert ingediend.

Volgens nader bericht van de Kamer is de hierbedoelde verantwoording thans bij het College ontvangen.

Referte aan de bij den Indischen brief van 19 December 1904, nº. 2852/4 overgelegde bescheiden.

Die verklaringen werden doorgezonden bij den Indischen brief van 30 Januari 1905, nº. 252/29.

Het sedert ontvangen antwoord van den directeur van financiën is thans bij de Kamer in behandeling.

Wat het materieel beheer betreft, waren 321 stukken over 1904 nog niet onderzocht, terwijl 6 verantwoordingen over gedeelten van dat jaar nog niet bij de Kamer waren ontvangen.

Het aantal materieele verantwoordingen over 1904 bedroeg 3145, of 416 stuks meer dan over 1903.

De bewijzen van uitgaaf der algemeene ontvangers werden onderzocht tot en met die over de maand Augustus 1905.

Van de duplicaat-ordonnantiën en mandaten, betrekking hebbende op de ten laste der begrooting van het jaar 1904 gedane uitgaven, liep het onderzoek in de maand Juni 1905 af.

Gedurende het overige gedeelte van het jaar werden nog, op een klein deel na, onderzocht de duplicaat-ordonnantiën van de departementen van algemeen burgerlijk bestuur en de duplicaat-mandaten van Java en Madoera en van de Buitenbezittingen betreffende de Iste tot en met de VIde begrootingsafdeeling over het 1ste en 2de kwartaal 1905, alsook de duplicaat-ordonnantiën en mandaten van Java en Madoera en van de Buitenbezittingen betreffende de VIIIste begrootingsafdeeling over het 1ste en een klein deel over het 2de kwartaal 1905.

Wat het departement van oorlog aangaat, was op ultimo December 1905 de examinatie afgeloopen van de ordonnantiën van het departement tot en met November van dat jaar, van de mandaten van de militaire afdeelingen en van de gewesten tot en met Juni 1905 en voorts van de geldelijke afrekeningen van de kwartiermeesters en administrateurs van garnizoenen, korpsen, enz. in de militaire afdeelingen en de gewesten Sumatra's Westkust, Palembang, Banka en Atjeh en Onderhoorigheden tot en met het 1ste kwartaal 1905, en die van de overige gewesten tot en met het 2de kwartaal 1905.

De examinatie der rekeningen van de weduwen- en weezenfondsen en van de schutterijen over het jaar 1904 was op het einde van 1905 afgeloopen, terwijl ook de verantwoordingen van de wees- en boedelkamers, met uitzondering van die der wees- en boedelkamer te Batavia, waren geëxamineerd.

Van de overige rekeningen met derden liep het onderzoek, voor zooveel betreft het jaar 1903, in de maand Mei 1905 af.

Het onderzoek der vendu-verantwoordingen tot en met 1904 was voor de oude administratie beëindigd in Mei 1905, terwijl dat voor de nieuwe op ultimo Augustus 1905 was afgeloopen.

De op eerstgenoemde administratie betrekking hebbende verantwoordingen zijn in 1905 tot en met het 2de kwartaal van dat jaar geëxamineerd. Die administratie was bij enkele vendukantoren nog niet afgeloopen.

Betreffende de nieuwe administratie waren onder ultimo December 1905 de verantwoordingen over het 1ste en 2de kwartaal van dat jaar geëxamineerd, met uitzondering van 1, welke op ultimo December 1905 nog niet bij de Kamer was ontvangen.

Ook was op het einde van 1905 afgeloopen de examinatie van de in October van dat jaar bij de Kamer overgebrachte rekening van het departement van koloniën over het 2de kwartaal 1903.

Met betrekking tot deze rekeningen wordt het volgende aangeteekend.

Naar aanleiding van de door de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal in haar Voorloopig Verslag betreffende de begrootingsrekening van Nederlandsch-Indië over 1900 gemaakte opmerking omtrent de late ontvangst van de desbetreffende verklaringen, werd bij het tot de Regeering gericht dezerzijdsch schrijven van 16 December 1904, nº. 17 669, aangetoond, dat de late afdoening der rekeningen niet aan de Kamer kon worden geweten.

Bij de aanbieding op 14 Januari 1905 (brief nº. 618) harer verklaringen, betreffende de rekening over het 3de kwartaal 1902, deelde de Rekenkamer der Regeering mede, dat die rekening haar gedeeltelijk toegelicht werd gezonden bij den brief van het departement van financiën van 16 November 1904, nº. 22 226, nadat zij aldaar in behandeling was geweest van 3 December 1903, dus gedurende bijna een jaar.

De omstandigheid, dat in Juni 1905 de rekening over het 1ste kwartaal 1903 haar nog niet had bereikt, gaf der Kamer aanleiding den directeur van financiën het een en ander mede te deelen en zijne aandacht er op te vestigen, dat de toestand sedert niet verbeterd, doch integendeel verergerd was, waarom zij dan ook dien departementschef in overweging gaf zoodanige maatregelen te treffen, dat voortaan de hierbedoelde rekeningen haar spoediger bereiken.

Daarna werden de rekeningen over het 1ste en 2de kwartaal respectievelijk ontvangen in Augustus en October 1905. Aangezien daaruit nog niet bleek, dat de gewenschte maatregelen waren getroffen, stelde het College de Regeering met dezen toestand in kennis bij brief van 27 Januari 1906, nº. 1225.

In de daarop volgende maand werd de rekening over het 3de kwartaal 1903 bij de Kamer overgebracht.

§ 7. Evenals in vorige jaren — zie § 7 van het Verslag over 1904 — werden ook in dit verslagjaar van de departementen van algemeen burgerlijk bestuur niet al de verantwoordingen betreffende de in 1904 ter goede rekening verstrekte sommen tijdig bij de Algemeene Rekenkamer ontvangen.

Bijlage Letter A. (1)

§ 8. De in het verslagjaar bewerkstelligde herzieningen op den voet van artikel 88 der Comptabiliteitswet zijn vermeld in bijgaande opgave.

Deze rekening is bij den Indischen brief van 16 Mei 1906, n°. 652/10, aan den Minister van Koloniën gezonden, met uitzondering van de lijst, bedoeld in artikel 8 van het Koninklijk besluit in *Staatsblad* 1904 n°. 241, welke bij den Indischen brief van 10 Augustus d.a.v., n°. 1140/22, is aangeboden.

§ 9. De bij artikel 77 der Comptabiliteitswet bedoelde rekening betreffende het dienstjaar 1903 werd door de Algemeene Rekenkamer, na onderzoek, bij missive van 30 December 1905, n°. 16 787, aan de Regeering toegezonden.

Referte aan den Indischen brief van 8 April 1906, n°. 465/18.

§ 10. De staten van restant-ontvangsten en onaangezuiverde vorderingen onder ultimo December 1903 werden door het College op 5 Januari 1906 aan de Regeering doorgezonden.

Contrôle op de landsgebouwen.

§ 11. I. In verband met den uitslag van het onderzoek van den legger der gebouwen, behoorende tot den dienst van het boschwezen, vestigde de Algemeene Rekenkamer, bij brief harer Eerste Tafel van 4 December 1905, n°. 15 606/3, er de aandacht van den directeur van landbouw op, dat eenige tegen betaling van vergoeding aan ambtenaren en beambten ter bewoning aangewezen gebouwen gedurende verschillende maanden van het jaar 1904 niet bewoond waren geweest en dat, blijkens de toelichtingen op de jaarrekeningen van de algemeene ontvangers van 's lands kassen te Semarang en Toeban, over 1904 door een viertal boschambtenaren voor de bewoning van opzienerswoningen te weinig huishuur was betaald.

Bij schrijven van genoemden departementschef van 21 Februari 1906, n°. 1098/B, werden ter zake aan de Kamer de noodige inlichtingen verstrekt.

II. Bij het onderzoek van de opgaven van landsgebouwen, aan welke gedurende de jaren 1901, 1902 en 1903 geene bestemming kon worden gegeven en die alzoo voor verhuring in aanmerking kwamen, bleek der Algemeene Rekenkamer, dat het voormalig post- en telegraafkantoor te Laboean-Deli in die jaren onverhuurd was gebleven.

In antwoord op hare vraag, of het wenschelijk was dat gebouw in stand te houden, dan wel of verkoop daarvan met het oog op de waardevermindering en kosten van onderhoud niet in's lands belang moest worden geacht, werd haar medegedeeld, dat dat gebouw bewoond werd door een lichtopzichter en dat een voorstel zou worden gedaan, om voor die bewoning huur te vorderen.

Bij brief van 14 December 1905, n°. 18 394/F, werd van den directeur der burgerlijke openbare werken nader het bericht ontvangen, dat de machtiging der Regeering was aangevraagd om dat gebouw, gerekend van af 1 Juni 1905, te verhuren voor f 10 's maands.

Nevenbedoelde machtiging werd verleend bij het besluit van 20 December 1905 n°. 43.

Overdracht van bemoeienissen van den Gouverneur-Generaal op de departementschefs.

§ 12. I. Naar aanleiding van de bij brief van den 1ste-gouvernements-secretaris van 29 October 1904, n°. 4326, aan haar oordeel onderworpen vraag, of bemoeienis der Regeering met materieele verstrekkingen van het eene departement aan het andere, niet achterwege zou kunnen blijven, bracht de Algemeene Rekenkamer, in hare missive van 8 Maart 1905, n°. 3241, onder de aandacht der Regeering, dat bedoelde verstrekkingen, ingevolge artikel 36 der Comptabiliteitswet en de artikelen 9 en volgende der Regelen voor het materieel beheer, in *Staatsblad* 1866, n°. 151, tegen regularisatie der geldswaarde behooren plaats te vinden, en bemoeienis der Regeering met verstrekkingen dan ook alleen vereischt wordt indien het uit de regularisatie voortvloeiend begrootingsbezwaar niet op eene Regeeringsbeschikking gegrond kan worden, dan wel ten laste van een post voor onvoorziene uitgaven moet geschieden (artikelen 32 en 6 der Comptabiliteitswet) en voor zoover de verstrekking niet zou kunnen worden vervangen door een afstand in bruikleen. Van bruikleen kan echter geen sprake zijn wanneer de afstand voor goed geschiedt. Werd dan toch in bruikleen gegeven, dan zou dat neerkomen op eene ontduiking van artikel 36 der Comptabiliteitswet.

Verstrekkingen zonder regularisatie van het geldswaardig bedrag is, zooals reeds meermalen door de Algemeene Rekenkamer

(1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

werd betoogd, als in strijd met de hoogeraangehaalde bepalingen, niet geoorloofd.

In verband met het een en ander zou — naar het inzien der Kamer — bemoeienis der Regeering met materieele verstrekkingen, als hiervoren bedoeld, alleen voorkomen kunnen worden door eene ruime redactie van de besluiten, welke zoodanige verstrekkingen ten gevolge kunnen hebben.

Overigens kan, merkte de Kamer nog op, als het er om te doen is dat niet voor elk geval afzonderlijk de Regeering wordt lastig gevallen, er geen bezwaar tegen bestaan dat de departementschefs deze zaken bij staat, bijv. eens in het jaar, voorbrengen.

Vergelijk het kopielijk hiernevensgaand bij het aangehaald advies der Kamer behoorend afzonderlijk advies van haren toenmaligen voorzitter, den heer L. A. MARTENS, en haar lid, den heer W. A. P. F. L. STORM VAN 'S GRAVESANDE. (1)

De Regeering besliste daarop, bij artikel 2 van het besluit van 6 Mei 1905 n°. 10, door de hoofden der departementen van algemeen bestuur te machtigen om, ieder voor zooveel hem aangaat, de tot zijn departement behoorende afgekeurde en overtollige voorwerpen die ten behoeve van tot een ander departement behoorende inrichtingen of diensten nog kunnen worden benut, aan dat andere departement in *bruikleen* af te staan, voor een door hem te bepalen tijd, dan wel voor zoolang als die voorwerpen tot gebruik moeten dienen, terwijl met betrekking tot verstrekkingen, welke tegen regularisatie der geldswaarde behooren plaats te hebben, aan de departementschefs bij circulaire van den 1ste-gouvernements-secretaris van dezelfde dagteekening, n°. 1845*b*, is medegedeeld, dat zij binnen de bij artikel 1 der Regelen, in *Staatsblad* 1875, n°. 25, gestelde grenzen, bevoegd zijn om zelf eene beslissing te nemen waaruit eene *uitgaaf* voortvloeit voor het overnemen van goederen van een ander departement, en alleen wanneer die handeling niet berust op of een uitvloeisel is van eene Regeeringsmachtiging (*Bijblad* n°. 3040), de goedkeuring der Regeering vereischt wordt, welke bij maandstaat kan worden gevraagd.

Artikel 2 van nevengenoemd besluit is opgenomen in n°. 6251 van het *Bijblad op het Staatsblad*.

2. In artikel 3 van de bij het besluit van 18 September 1879 n°. 32 (*Bijblad* n°. 3442) vastgestelde „Voorschriften op de invordering der door comptabelen verschuldigde gelden" is o. m. bepaald, dat, ingeval de schuld door korting op de inkomsten van den schuldenaar niet in twee jaren kan worden aangezuiverd, zij gerechtelijk wordt ingevorderd, tenzij door den Gouverneur-Generaal, op verzoek van den schuldenaar of op voorstel van den betrokken departementschef, eene andere wijze van afdoening der schuld wordt toegestaan.

De Algemeene Rekenkamer vestigde, in een op 10 Mei 1905, onder n°. 5983, uitgebracht advies, er de aandacht op, dat de Gouverneur-Generaal wel zou kunnen worden ontheven van eene bemoeienis, als zooeven bedoeld.

Als gevolg daarvan werd — nadat de directeur van financiën was gehoord — bij gouvernementsbesluit van 22 Juli 1905 n°. 19 bepaald, dat alinea 2 van artikel 3 der bovenaangehaalde „Voorschriften" wordt gelezen als volgt: „Kan de schuld door korting op de inkomsten van den schuldenaar niet in twee jaren zijn aangezuiverd, dan wordt zij gerechtelijk ingevorderd, tenzij door den betrokken departementschef, al dan niet op verzoek van den schuldenaar, eene andere wijze van afdoening der schuld worde toegestaan."

Dit besluit is opgenomen in n°. 6303 van het *Bijblad*.

3. Bij missive van 30 Juni 1905, n°. 8341, van advies dienend omtrent een door den directeur van financiën gedaan voorstel, om machtiging te verleenen tot uitbetaling van de bedragen van eenige declaratiën van daggelden en transportkosten, o. a. van Chineezen en inlanders voor verrichte werkzaamheden in het belang van den aanslag der bedrijfsbelasting, opperde de Algemeene Rekenkamer, met verwijzing naar artikel 3 van het gouvernementsbesluit van 11 November 1878 n°. 33, de vraag, of het niet wenschelijk zou zijn om ook voor de Chineesche en inlandsche leden van de commissiën voor dien aanslag eene regeling in het leven te roepen als voor de Europeesche leden dier commissiën, geene ambtenaren in actieven dienst zijnde, bij *Staatsblad* 1882 n°. 90 is getroffen, en zulks opdat de Regeering met voorstellen als het onderwerpelijke niet verder worde bemoeilijkt.

Dit besluit is kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van gelijken datum, n°. 1990/33.

Naar aanleiding hiervan werd den directeur van financiën bij brief van den 1ste-gouvernements-secretaris van 10 October 1905, n°. 3531, opgedragen, nopens bedoelde vraag door tusschenkomst van zijn ambtgenoot van binnenlandsch bestuur van zijn gevoelen te doen blijken en casu quo de noodige voorstellen ter zake in te dienen.

Overeenkomstig het in voldoening hieraan door eerstgenoemden departementschef gedaan voorstel werd daarop bij het besluit van 13 December 1905 n°. 10 bepaald, dat — in de gevallen waarin daartoe naar het oordeel van den directeur van financiën termen bestaan, — aan de niet-Europeesche leden van de hoogerbedoelde

Dit besluit is opgenomen in n°. 6398 van het *Bijblad*.

(1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

commissiën de door hen als zoodanig gemaakte transportkosten kunnen worden vergoed en, over den tijd dat hunne commissiën hebben geduurd, daggelden kunnen worden tegoed gedaan, zullende de noodzakelijkheid tot het toekennen van daggeld telkens moeten blijken uit eene met redenen omkleede verklaring van het betrokken hoofd van gewestelijk bestuur.

Waarneming der betrekking van hoofd van een departement van algemeen burgerlijk bestuur bij ziekte of andere wettige verhindering, zoomede bij ontstentenis van den titularis.

Dit besluit is kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van 3 Juni 1905, nº. 1280/2.

§ 13. Bij het besluit van 1 Juni 1905 nº. 10 werd den algemeenen secretaris, den heer D. F. W. van Rees, te gelijk met de uitoefening zijner eigen functiën, tijdelijk de waarneming opgedragen der betrekking van directeur van binnenlandsch bestuur, terwijl hem, in verband met die beschikking, twee hoofdambtenaren, met den titel van adjunct-directeur van binnenlandsch bestuur, werden toegevoegd, waarvan één was de secretaris van genoemd departement, wiens betrekking onvervuld zou worden gelaten en ook bleef.

Aangezien bij het besluit van 30 September 1871 nº. 7 (*Staatsblad* nº. 137) is bepaald, dat bij ziekte of andere wettige verhindering van den chef van een departement van algemeen burgerlijk bestuur, de secretaris van dat departement met de tijdelijke waarneming van het ambt bekleed zal zijn, kwam het den Gouverneur-Generaal, wegens het ontbreken van een secretaris van het departement van binnenlandsch bestuur, noodig voor, dat eene bijzondere voorziening werd getroffen ten aanzien van de waarneming van de functie van directeur van binnenlandsch bestuur, in geval van ziekte of wettige verhindering van den heer van Rees.

Onder aanbieding van een ontwerp-besluit waarin zulk eene voorziening was geformuleerd, werd aan de Algemeene Rekenkamer, bij schrijven van den 1ste-gouvernements-secretaris dd. 16 Juni 1905, nº. 2264, verzocht, nopens de daarin aangegeven regeling te willen dienen van consideratiën en advies.

In haar advies van 12 Augustus 1905, nº. 10 383, deelde de Kamer hare bezwaren tegen dat ontwerp-besluit mede, en wees zij tevens op eene leemte in het bovenaangehaalde *Staatsblad* van 1871 nº. 137, hierin bestaande, dat de daarin opgenomen bepaling alleen voorziet in het geval van *ziekte* of andere *wettige verhindering*, doch niet in het geval van *ontstentenis* van een hoofd van een departement van algemeen burgerlijk bestuur.

Waar nu bij *ontstentenis* van een directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid sedert 4 Maart 1905, en van een directeur van binnenlandsch bestuur van 8 Mei tot 4 Juni 1905, de secretarissen dier departementen als waarnemend directeuren waren opgetreden, kon die waarneming niet als wettig worden beschouwd.

Ook om in bedoelde leemte te voorzien, op eene wijze waardoor evengemelde waarnemingen tevens zouden worden gewettigd, stelde de Kamer daarom voor, eene algemeene regeling vast te stellen zooals door haar werd geformuleerd. Die regeling werd door de Regeering, bij besluit van 27 Augustus 1905 nº. 6, goedgekeurd, en is opgenomen in het *Staatsblad* van dat jaar, nº. 456.

Besluiten namens den waarnemenden directeur genomen door de adjunct-directeuren van binnenlandsch bestuur.

§ 14. Na de optreding van den algemeenen secretaris, den heer D. F. W. van Rees, als waarnemend directeur van binnenlandsch bestuur (zie § 13 van dit Verslag), werd herhaaldelijk in verschillende besluiten van dat departement de autoriteit die de besluiten genomen heeft, aangeduid als:

„De waarnemend directeur van binnenlandsch bestuur".

Namens dezen,

„De adjunct-directeur van binnenlandsch bestuur".

De Algemeene Rekenkamer, van oordeel zijnde dat, waar de bepalingen den departementschef bevoegdheden toekennen, die autoriteit zelve bij de uitoefening dier bevoegdheden de zaak te beoordeelen en de beslissing te nemen heeft; dat derhalve een besluit, genomen door een adjunct-directeur namens den directeur, zonder dat aan dezen de macht van substitutie of delegatie is verleend, niet rechtsgeldig is, daar het is uitgegaan van eene tot het nemen der beslissing niet bevoegde autoriteit, vestigde, bij missive van 2 November 1905, nº. 14 067, hierop de aandacht van bedoelden waarnemenden directeur, met verzoek haar te willen mededeelen wat tot wettiging van de bewuste besluiten is of zal worden verricht.

Zij teekende hierbij nog aan, dat, voor zoover uitgaven daaruit mochten zijn voortgevloeid, die uitgaven niet aan dergelijke beschikkingen zouden kunnen worden getoetst en de Kamer dientengevolge genoodzaakt zou zijn de uitgaven te verwerpen (artikel 26 harer Instructie), en merkte verder op, dat op de regeling, opgenomen in het aan het slot van § 13 aangehaald *Staatsblad* van 1905 nº. 456, geen beroep kon worden gedaan, omdat in het daarbij

bedoeld geval van „ziekte" of „wettige verhindering" de waarnemer zelfstandig optreedt en niet *namens* den directeur besluiten neemt.

Naar aanleiding van eene herinnering aan haar onderwerpelijk schrijven, ontving de Kamer, bij brief van het departement van binnenlandsch bestuur van 1 Februari 1906 n°. 388, het bericht, dat voor de regeling der hierbedoelde aangelegenheid de terugkomst moest worden afgewacht van den met verlof in Nederland vertoevenden waarnemenden directeur van Rees.

Het sedert van den directeur van binnenlandsch bestuur ontvangen advies ter zake is thans bij de Kamer in overweging.

Bevoegdheid van Europeesche burgerlijke landsdienaren om zich gedurende een binnenlandsch verlof wegens andere gewichtige redenen dan ziekte te begeven buiten Nederlandsch-Indië.

§ 15. Bij het besluit van 26 Januari 1905 n°. 46 (*Staatsblad* n°. 97), aangevuld bij dat van 24 September d.a.v. n°. 11 (*Staatsblad* n°. 488), is bepaald, dat landsdienaren aan wie een binnenlandsch verlof wordt verleend overeenkomstig het bepaalde sub III van het reglement in *Staatsblad* 1881 n°. 174, juncto *Staatsblad* 1897 n°. 151, dat is wegens andere gewichtige redenen dan ziekte, zich gedurende dat verlof desgewenscht buiten Nederlandsch-Indië zullen kunnen begeven.

Van deze bevoegdheid is sedert gebruik gemaakt door enkele ambtenaren, die naar Europa zijn gegaan.

Naar het inzien der Algemeene Rekenkamer bevatten echter de hierbedoelde nieuwe bepalingen afwijkingen van eenige met medewerking van het opperbestuur tot stand gekomen reglementen, met name van die in *Staatsblad* 1881 n°. 174, 1897 n°. 123 en 1902 n°. 332, en viel er voorts op te wijzen, dat de voet waarop en de voorwaarden waaronder de Europeesche ambtenaren krachtens een verlof naar Europa kunnen gaan, volledig geregeld zijn bij Koninklijke besluiten (*Staatsblad* 1892 n°. 235 en 1904 n°. 168), waardoor dit terrein voor regelingen van de Indische Regeering is afgesloten.

Op grond van een en ander bracht de Kamer, bij brief van 15 November 1905, n°. 14 693, onder de aandacht der Regeering, dat de onderwerpelijk bedoelde nieuwe bepalingen, om rechtsgeldig te kunnen zijn, door een Koninklijk besluit dienen te worden gesanctionneerd, daarbij verder aanteekenende, dat van de gelegenheid zou kunnen worden gebruik gemaakt om meerbedoelde bepalingen op één punt eene, naar het voorkwam, noodzakelijke en op een ander punt eene wenschelijke aanvulling te doen ondergaan.

Het eerste punt betreft de uitvaardiging van een dergelijk voorschrift als vervat in artikel 5 van *Staatsblad* 1897 n°. 123 en artikel IV van *Staatsblad* 1902 n°. 332, en zulks ten einde moeilijkheden te voorkomen bij de medetelling van den buiten Nederlandsch-Indië doorgebrachten diensttijd voor de traktementsverhoogingen en pensioenen van sommige landsdienaren.

Het tweede punt betreft de vraag of het wel rationeel is om voor hen aan wie binnenlandsch verlof wordt verleend, met de bedoeling dat zij daarvan gebruik maken om zich buiten Nederlandsch-Indië te begeven, het onderscheid in den maximum duur van het verlof en in den duur van het genot van volle inkomsten tijdens het verlof, volgens de artikelen 7 en 8 van het reglement in *Staatsblad* 1881 n°. 174 bestaande voor ambtenaren die op Java en Madoera en die in de Buitenbezittingen zijn geplaatst, ongewijzigd te laten voortbestaan. Daardoor toch zou bij voorbeeld voor een in Oost-Java geplaatsten ambtenaar, die naar Europa wil gaan, een verlof van drie maanden met éene maand vol en twee maanden half traktement voldoende worden geacht, terwijl aan een ambtenaar te Koeta Radja, die van Sabang vertrekken en aldaar terugkomen kan, en daardoor over de heen- en terugreis ten minste eene halve maand korter kan doen, eene maand langer verlof met volle bezoldiging zou mogen worden gegeven, welke vrijgevigheid voor hen, die zich bevinden op of dicht bij plaatsen, waar zij zich voor de buitenlandsche reis inschepen zonder bezwaar zou kunnen vervallen.

Welk gevolg aan bovenstaande opmerkingen is gegeven, is der Kamer niet bekend.

Over deze aangelegenheid werd ook reeds tusschen het Departement van Koloniën en de Indische regeering eene gedachtenwisseling geopend.

Ook in verband daarmede is de beantwoording van het schrijven der Algemeene Rekenkamer uitgesteld.

Minister van Koloniën.

Toelage aan den consul der Nederlanden te Calcutta, verband houdende met het contract voor de levering van Bengaalsch opium aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement.

§ 16. Bij missive van 12 Januari 1905, n°. 522, vestigde de Algemeene Rekenkamer er de aandacht van den directeur van financiën op, dat aan den consul der Nederlanden te Calcutta nog steeds werd uitgekeerd de vaste toelage van f 100 's maands, hem bij gouvernementsbesluit van 6 September 1892 n°. 5 toegekend voor zijne bemoeiingen, voortvloeiende uit de met de firma Pierre Charriol et Cie., te Calcutta, gesloten overeenkomst voor de levering van Bengaalsch opium, niettegenstaande die overeenkomst op ultimo December 1901 was geëindigd en, ingevolge gouvernementbesluit van 20 Mei d.a.v. n°. 33, ter zake eene nieuwe overeenkomst was aangegaan met de te Amsterdam gevestigde handelsvereeniging „Holland-Bombay".

Het besluit van 20 Mei 1901 n°. 33 werd kopielijk overgelegd onder n°. 359 van het mailrapport van 1901.

Toen zij later omtrent een over deze aangelegenheid handelend

voorstel van genoemden directeur door de Regeering werd gehoord, teekende de Kamer, in haar advies van 6 Juli 1905, nº. 8559, aan, dat de uitkeering van de onderwerpelijke toelage, welke sedert 1 Januari 1902, — het tijdstip waarop het tegenwoordig contract is ingegaan, — op geen enkele Regeeringsbeschikking berustte, alsnog behoorde te worden gewettigd en dat, indien de Regeering termen aanwezig mocht achten tot bestendiging der toelage, de duur daarvan alsdan voorshands ware te beperken tot ultimo December 1905, om intusschen eene vermindering dier toelage voor de toekomst in overweging te nemen.

Daarop volgde het besluit van 20 Augustus 1905 nº. 10, waarbij aan den consul voornoemd, gerekend van 1 Januari 1902, ter zake van de verplichtingen welke op hem rusten ingevolge de met bovengenoemde handelsvereeniging aangegane overeenkomst, eene toelage werd toegekend van f 100 's maands, terwijl bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van dezelfde dagteekening, nº. 2932*a*, de directeur van financiën werd uitgenoodigd spoedig van zijn gevoelen te doen blijken nopens de vraag, of het niet mogelijk zou zijn den consul van de hierbedoelde bemoeienissen te ontlasten, met wijziging der voorwaarden van de met de handelsvereeniging „Holland-Bombay" gesloten overeenkomst, in welk geval uiteraard de toelage zou kunnen vervallen, met ingang van den datum van het te sluiten nieuw contract.

Omtrent het ter zake ontvangen advies van den directeur van financiën werd, bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 20 Juni 1906, nº. 1744, waarvan aan de Kamer afschrift werd verleend, nader met dien departementschef in briefwisseling getreden.

Het is der Kamer niet bekend, of eene, en, zoo ja, welke, beslissing hieromtrent sedert genomen is.

Levering van geneesmiddelen, enz. ten behoeve van de burgerlijke ziekeninrichtingen, instellingen van liefdadigheid en personen die aanspraak hebben op vrije geneeskundige behandeling te Batavia.

§ 17. Op uitnoodiging der Regeering advies uitbrengende omtrent een door den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid gedaan voorstel om de bestaande levering van geneesmiddelen ten behoeve van de burgerlijke gouvernementsziekeninrichtingen, enz., door de stadsapotheek te Batavia, in het vervolg openbaar aan te besteden, meende de Algemeene Rekenkamer, afgescheiden van hetgeen door haar ten aanzien van bedoeld aanbestedingsvoorstel in het midden was gebracht, de vraag te mogen stellen, of het geene aanbeveling zou verdienen, om te Batavia de geneesmiddelen voor de burgerlijke ziekeninrichtingen en voor de rechthebbenden op vrije geneeskundige behandeling niet meer te doen leveren door particuliere apothekers, maar, evenals elders in Indië, uit de gouvernementsvoorraden te betrekken, en gaf zij daarbij der Regeering in overweging, te doen onderzoeken, in hoeverre eene verwezenlijking van dat denkbeeld zonder nadeelige gevolgen voor den lande en voor de betrokken lijders mogelijk zou zijn (missive van 10 Februari 1905, nº. 1868).

Genoemde departementschef, ter zake gehoord, vond hierin, ook in verband met de mogelijkheid eener verplaatsing van het stadsverband naar Weltevreden, aanleiding tot het doen van een gewijzigd voorstel, ten doel hebbende de levering van geneesmiddelen, enz. voor de burgerlijke ziekeninrichtingen en voor de rechthebbenden op vrije geneeskundige behandeling, niet aan te besteden, maar gedeeltelijk in eigen beheer te nemen, welk voorstel, om daarop van advies te dienen, bij schrijven van den 1ste-gouvernements-secretaris van 18 September 1905 nº. 3249 der Kamer werd aangeboden.

Nadat, naar aanleiding van de door het College, bij missive van 11 October d.a.v., nº. 130 12, gemaakte opmerkingen omtrent dit voorstel, daarin nog enkele wijzigingen waren aangebracht, kreeg de zaak haar beslag bij het besluit van 7 November 1905 nº. 24.

Daarbij werd bepaald, dat de levering van geneesmiddelen, enz. ten behoeve van de burgerlijke gouvernementsziekeninrichtingen en andere instellingen van liefdadigheid te Batavia, waar van landswege geneeskundige hulp wordt verleend, en die gelegen zijn *ten zuiden* van een in dat besluit aangegeven grenslijn, in stede van aan de stadsapotheek te Batavia, voortaan zou worden opgedragen aan de militaire apotheek te Weltevreden, evenals het gereedmaken van recepten voor *ten zuiden* van die grenslijn wonende lijders, die aanspraak hebben op vrije geneeskundige behandeling, hetgeen vroeger geschiedde door de verschillende particuliere apothekers te Weltevreden.

De particuliere stadsapotheek te Batavia zal dus alleen belast blijven met het leveren van geneesmiddelen aan bedoelde inrichtingen en instellingen en met het gereed maken van recepten voor gouvernementslijders, voor zoover die inrichtingen, enz. of lijders gelegen zijn of wonen *ten noorden* van bedoelde grenslijn.

Uitreiking van aangeteekende stukken en uitbetaling van postwissels aan geadresseerden die hunne handteekening niet kunnen stellen.

§ 18. Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 22 Februari 1905 nº. 43 (*Staatsblad* nº. 150), werden, met wijziging van de „Algemeene bepalingen ter uitvoering van het Reglement voor

den postdienst in Nederlandsch-Indië", nieuwe regelen vastgesteld, in acht te nemen bij de uitreiking van aangeteekende stukken en bij de uitbetaling van postwissels.

Hiertoe gaf aanleiding eene door de Algemeene Rekenkamer gemaakte opmerking, dat volgens de vroeger bestaande regeling bij de uitbetaling van postwissels aan geadresseerden, die niet schrijven kunnen, als voldaan-teekening kon worden volstaan met een door die geadresseerden te stellen handmerk, dat door de bevoegde autoriteit gelegaliseerd dan wel door twee bij het kantoor bekende personen gewaarmerkt moet zijn, welke regeling de Kamer niet in overeenstemming achtte met de wet, die geene legalisatie of waarmerking van handmerken kent.

Geldelijke tegemoetkoming aan de Nederlandsch-Indische vereeniging „Oost en West", ten behoeve der sedert door haar te Batavia geopende permanente tentoonstelling van inlandsche nijverheid en kunst.

§ 19. Ten vervolge van § 37 van het verslag over 1903 wordt aangeteekend, dat door den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, bij zijn in de kantteekening aangehaald schrijven van 27 October 1904, nº. 18 226, der Regeering het voorstel werd gedaan om af te zien van het doen stellen door de Vereeniging „Oost en West" van bepaalde waarborgen voor de terugbetaling van de haar verleende tegemoetkoming van f 10 000.

Blijkens de misive van den gouvernements-secretaris dd. 7 Mei 1905, nº. 1846 (1), meende de Gouverneur-Generaal aan dit voorstel geen gevolg te moeten geven.

De samenstelling van het bestuur van „Oost en West" gaf wel is waar reden tot de verwachting, dat geene misbruiken te vreezen waren, doch omtrent die samenstelling in de toekomst viel vooruit niets te zeggen.

Niettemin behoefde, naar het gevoelen van Zijne Excellentie, met het vorderen van de hierbedoelde waarborgen geen haast te worden gemaakt, en kon deze aangelegenheid, haars inziens, in beraad worden gehouden tot tijd en wijle de vereeniging zoodanig in bloei zou zijn toegenomen, dat de noodige waarborgen zonder bezwaar zouden kunnen worden geëischt.

Wenschelijkheid van wederverkoop van een door het gouvernement aangekochte trambaan met daartoe behoorend materieel.

§ 20. Met een contractant voor de zuivering van een djatiboschperceel op Java werd, ten einde hem in staat te stellen de door hem aan het gouvernement verschuldigde retributiën en boeten te voldoen, eene overeenkomst aangegaan, krachtens welke door dien contractant aan de Regeering werd verkocht, met recht van wederinkoop, eene aan hem toebehoorende trambaan met bijbehoorend materieel, voor de som van f 12 297,56, welke koopsom in vergelijking werd gebracht met de hiervoren bedoelde retributie en boeten, te zamen een gelijk bedrag uitmakende.

Bij die overeenkomst werd verder de trambaan, en al wat daartoe behoorde, kosteloos in bruikleening gegeven aan den contractant en wel tot aan het tijdstip waarop het contract voor de zuivering van het boschperceel zou zijn afgeloopen dan wel ontbonden, terwijl het gouvernement van de in bruikleening gegeven goederen (met uitzondering van het rollend materieel) het kosteloos medegebruik zou hebben.

Naar aanleiding van een aan den Gouverneur-Genearal gedaan verzoek, om, ten einde de juistheid van de bij besluit van 12 Maart 1904 nº. 17 aangegeven affectatie van de koopsom, op artikel 214 (onvoorziene uitgaven) der begrooting van 1903 te kunnen beoordeelen, met de bestemming voor 's lands dienst van de aangekochte trambaan te worden ingelicht, werd het College ter kennisneming toegezonden het rapport van den directeur van binnenlandsch bestuur van 20 Augustus 1904, nº. 719/B, volgens hetwelk het gebruik van de trambaan voor 's lands dienst zou bestaan in het *eventueel* vervoeren van hout, verkregen door aankap:

a. ter voorziening in de behoefte aan hout voor den dienst van het boschwezen;

b. voor landswerken;

c. voor werken door de inlandsche bevolking in gemeentedienst uit te voeren, dan wel in het vervoeren van voor 's lands werken benoodigde steenen en bamboe, terwijl voorts die tram later zou kunnen dienen voor den houtafvoer uit de *eventueel* in de nabijheid daarvan uit te geven boschperceelen.

Een paar maanden later werd echter, bij besluit van 19 October 1904 nº. 15, machtiging verleend om het noodige te verrichten tot ontbinding van het contract voor de zuivering van het hierbedoeld boschperceel. Aangezien het gouvernement door die ontbinding de vrije beschikking over de tramlijn zou verkrijgen, om

Met het in nevengemelde kantteekening bedoelde nieuwe Verslag werd genoegen genomen.

(1) Zie de eerste kantteekening bij § 20 van het verslag over 1904

derwierp de Algemeene Rekenkamer, bij brief van 27 Januari 1905, n°. 1215, aan het oordeel der Regeering de vraag, of, in verband met de motieven welke tot den aankoop van de lijn hadden geleid, het behoud daarvan voor 's lands dienst wel noodzakelijk was te achten en of het, met het oog op de onvermijdelijke kosten van onderhoud, van personeel voor de bediening, enz., geene overweging verdiende om te trachten die trambaan op redelijke voorwaarden weder van de hand te doen.

De vraag vereischte echter geene behandeling, in verband met de omstandigheid, dat het niet tot eene ontbinding van het contract gekomen was, daar, blijkens het besluit van 18 Mei d.a.v. n°. 28, de Regeering had toegestemd in de overdracht op een ander persoon, van alle rechten en verplichtingen, voortvloeiende uit de met bovenbedoelden contractant gesloten overeenkomsten, zoowel voor de zuivering van het boschperceel als ten aanzien van de in dat perceel aanwezige railbaan, onder voorwaarde, dat binnen ééne maand na de dagteekening van dat besluit moest zijn betaald o. a. het verschil tusschen de in de overeenkomst betreffende de railbaan bedoelde som van f 12 297,56 en hetgeen door den contractant reeds in mindering van de wederinkoopsom was gestort.

Bij schrijven van den directeur van landbouw dd. 5 Augustus 1905, n°. 3290/B, hetwelk ter kennisneming in handen van het College werd gesteld, deelde die departementschef der Regeering mede, dat aan de bij voormeld besluit van 18 Mei 1905 n°. 28 gestelde voorwaarden was voldaan.

Toezicht op de inschrijving van het erfpachtsrecht op met dat recht toegezegde perceelen woesten grond.

§ 21. Naar aanleiding van een aantal brieven, waarbij, onder kennisgeving, dat van de inschrijving van het erfpachtsrecht op verschillende met dat recht toegezegde perceelen woeste grond, haar geene mededeeling had bereikt, den directeur van binnenlandsch bestuur ter zake inlichtingen werden gevraagd, ontving de Algemeene Rekenkamer het schrijven van genoemden departementschef van 20 November 1904, n°. 8032, waarin werd gezegd, dat de directeur er niet in geslaagd was, voor der Kamer bedoelde brieven eene verklaring te vinden, en dat het hem niet duidelijk was welke inlichtingen door het College werden verlangd.

Nadat bij missive van 2 Februari 1905, n°. 1513, was medegedeeld, dat en waarom de inlichtingen door de Algemeene Rekenkamer waren gevraagd, gewerd haar de brief van den directeur van 24 Februari d.a.v. n°. 633, houdende mededeeling, dat de kennisgeving van hare evenaangehaalde missive dien departementschef niet een helderder inzicht had kunnen verschaffen in de ratio van hare herhaalde verzoeken.

Van alle nevenbeschouwingen ontdaan, komt de zaak eenvoudig op het volgende neer.

Voor hare contrôle op de ontvangst, moet de Algemeene Rekenkamer mededeeling ontvangen van alle vorderingen van den lande en van alles wat op het bedrag of de invordering van invloed is of kan zijn (artikel 3, § § 2 en 5 van de bepalingen in *Staatsblad* 1901, n°. 325).

Indien nu de Kamer na verloop van den bij besluiten betreffende den afstand van gronden in erfpacht, voor de inschrijving gestelden termijn (6 maanden voor Java en Madoera, 12 maanden voor de Buitenbezittingen) te vergeefs gewacht heeft op mededeeling of, en, zoo ja, welke bedragen (pachtschat en casu quo retributie voor het op de gronden voorkomend houtgewas), naar aanleiding van die besluiten vorderbaar zijn geworden, dan kan zij niet voortdurend blijven wachten, maar vraagt zij, ingevolge artikel 11 harer Instructie, ter zake inlichting aan den betrokken departementschef, en zal zij die vraag zoo dikwijls moeten herhalen tot haar gebleken is, òf dat de voor de inschrijving gestelde termijn verlengd is, òf dat het betrekkelijk besluit vervallen is verklaard.

Aangezien de Algemeene Rekenkamer van verdere briefwisseling met den directeur van binnenlandsch bestuur over deze aangelegenheid geen heil verwachtte, wendde zij zich, bij brief van 27 April 1905, n°. 5360, tot den Gouverneur-Generaal, met het voorstel, dien departementschef in vorenstaanden zin in te lichten.

Bij de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris dd. 21 Juni 1905, n°. 2317, ontving zij naar aanleiding hiervan een afschrift van het aan de Regeering gericht schrijven van den directeur van binnenlandsch bestuur dd. 23 Mei t. v., n°. 1588, waaruit blijkt, dat tegen verzuimen van hoofden van gewestelijk bestuur om van plaats gehad hebbende inschrijvingen van het erfpachtsrecht kennis te geven, maatregelen zijn genomen, hierin bestaande, dat voortaan eenmaal 's jaars nopens elke definitieve erfpachtstoezegging, ouder dan 6 (voor de Buitenbezittingen 12) maanden, waaromtrent sedert niets is vernomen, door den directeur aan het betrokken bestuurshoofd inlichting zal worden gevraagd, ter-

wijl voorts tot de gewestelijke bestuurshoofden eene aanschrijving is gericht, om in de maand Januari van elk jaar een voorstel in te dienen tot intrekking van alle, zoowel voorloopige als definitieve toezeggingen van voormelden aard, welke langer dan twee (voor de Buitenbezittingen drie) jaren buiten gevolg zijn gelaten.

Onbeheerde nalatenschappen.

§ 22. In aansluiting aan het voorkomende in § 73 van het Verslag over 1904 wordt medegedeeld, dat door de bepalingen, opgenomen in de *Staatsbladen* van 1905 n°s. 346 en 347, sedert 1 Januari 1906 eene gelijke regeling bestaat ten aanzien van de rente-vergoeding over de kapitalen in onbeheerde nalatenschappen zoowel van Europeanen als van vreemde oosterlingen.

De getroffen regeling gaf der Kamer echter aanleiding om, bij schrijven dd. 21 November 1905, n°. 15 019, onder de aandacht van den Gouverneur-Generaal te brengen, dat daarin ten aanzien van de nalatenschappen, afkomstig van niet-Europeesche militairen, eene leemte bestaat, en zij gaf daarom in overweging, den directeur van justitie uit te noodigen, een voorstel in te dienen om in die leemte te voorzien.

Bij missive van den gouvernements-secretaris van 14 Februari 1906, n°. 425, werd der Kamer echter medegedeeld, dat de Regeering, in aansluiting aan het ter zake ingewonnen advies van genoemden departementschef, geen voldoende aanleiding vond tot wijziging van de getroffen regeling.

Vischverkoopingen te Batavia.

§ 23. In de zoogenaamde Benedenstad te Batavia hebben dagelijks vischverkoopingen plaats, welke, ofschoon geheel het karakter dragende van openbare verkoopingen, niet worden gehouden ten overstaan van een vendumeester, onder heffing van vendusalaris, enz., als voorgeschreven bij het Reglement in *Staatsblad* 1889, n°. 190.

Aangezien bij de Kamer geene bepaling bekend was, krachtens welke hier zou mogen worden afgeweken van het zooeven aangehaald reglement, werd den directeur van financiën ter zake om inlichting gevraagd.

Met een beroep op hetgeen dienaangaande reeds in 1890 was overwogen door een zijner ambtsvoorgangers, toen door den toenmaligen resident van Batavia dezelfde zaak aanhangig werd gemaakt, antwoordde genoemde departementschef, dat zijns inziens onderwerpelijk niet wordt gehandeld in strijd met het Vendureglement.

Aangezien de voor 's directeurs gevoelen aangevoerde gronden der Kamer niet afdoende voorkwamen, bracht zij de zaak, bij brief van 26 Augustus 1905, n°. 10 909, onder de aandacht der Regeering, daarbij als hare meening te kennen gevende, dat bij eene regeling, die tot heffing van een vendusalaris zou leiden, eene bepaling als die, geldende voor de afdeeling Meester-Cornelis (artikel 47 van het Vendureglement), wellicht de voorkeur zou verdienen, doch dat bij de te treffen voorziening te rade zal moeten worden gegaan met de gevolgen welke de heffing van vendusalaris hier vermoedelijk zou hebben ten opzichte van de vischverbruikende inlandsche bevolking, en met de maatregelen tot opbeuring van het inlandsch visschersbedrijf, welke, blijkens het in 1904 ingediend wetsontwerp tot verhooging der Indische begrooting van 1905, ten behoeve van de oeconomische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië in overweging zijn.

Ter zake werd het advies ingewonnen van den resident van Batavia en de directeuren van financiën en van landbouw, welke adviezen sedert ontvangen zijn. Deze aangelegenheid is thans bij de Regeering in overweging.

Heffing der contributie aan de burgerlijke pensioenen over in militairen dienst genoten inkomsten.

§ 24. Europeesche burgerlijke ambtenaren die voor de berekening van het burgerlijk pensioen diensttijd bij de landmacht in aanmerking kunnen brengen zijn krachtens artikel 20 van het pensioensreglement in *Staatsblad* 1881 n°. 142, zooals het gewijzigd is bij § X van *Staatsblad* 1892 n°. 175, verplicht om over de gedurende dien tijd genoten inkomsten de contributie aan de burgerlijke pensioenen te voldoen.

Die contributie moest onder de werking van het vroegere pensioensreglement (*Staatsblad* 1837 n°. 50) worden geheven volgens een bij artikel 3 van het besluit van 19 April 1838 n°. 15 (*Staatsblad* n°. 16) voorgeschreven maatregel, welke voor de inkomsten bij den Indischen militairen dienst was vastgesteld bij het besluit van 18 Juli 1838 n°. 22 en voor die bij den militairen dienst in Nederland was aangegeven bij eene missive van het Departement van Oorlog van 12 Februari 1850 n°. 13.

Sedert de inwerkingtreding van het bovengenoemd bij Koninklijk besluit vastgestelde pensioensreglement van 1881 was deze wijze van heffing niet juist, aangezien, volgens artikel 20 van dat reglement, zoowel naar de oorspronkelijke redactie in *Staatsblad* 1881 n°. 142 als naar de later van kracht zijnde volgens § X van *Staatsblad* 1892 n°. 175, de contributie verschuldigd is over de *werkelijk genoten* inkomsten.

Reeds in 1894 was hierop de aandacht van de Algemeene Rekenkamer gevallen, en had zij, naar aanleiding daarvan, met den commandant van het leger eene correspondentie geopend, de strekking hebbende om tot eene juiste toepassing van artikel 20 van het pensioensreglement te geraken, doch dit overleg heeft destijds niet tot eene oplossing geleid.

Toen de zaak later weder aan de orde kwam, wees de Algemeene Rekenkamer, bij missive van 15 Januari 1901, nº. 326, de Regeering er op, dat, om te kunnen voldoen aan den eisch, dat de contributie worde betaald over de werkelijk genoten bedragen, het noodig zou zijn, dat in elk geval vaststond welke inkomsten door burgerlijke ambtenaren gedurende hun vroegeren militairen dienst in verschillende rangen of graden waren genoten. Ten einde daaromtrent juiste gegevens te verkrijgen, zouden, voor zooveel den Indischen militairen dienst betreft, in elk speciaal geval — ook als gevolg van het feit, dat in denzelfden rang vaak diverse inkomsten worden genoten, al naarmate van de bekleed wordende functiën — alle den betrokken persoon betreffende betalingstukken moeten worden geraadpleegd, welk werk bij de Algemeene Rekenkamer zou moeten geschieden. Zooals de Kamer breedvoerig uiteenzette, zou dit onderzoek echter met zeer vele moeilijkheden gepaard gaan en bovendien tot eene zoodanige vermeerdering van arbeid leiden, dat daarvoor eene versterking van personeel onmisbaar zou blijken, wat eene uitgaaf zou vorderen, door het nut van het werk niet gerechtvaardigd. Voorts zouden voor den bij het leger in Nederland doorgebrachten diensttijd, medetellende voor burgerlijk pensioen, opgaven van de werkelijk genoten inkomsten uit Nederland moeten worden verstrekt, hetgeen dikwerf veel tijd en arbeid zou kosten en vermoedelijk met dezelfde moeilijkheden gepaard zou gaan als aan het verkrijgen van gegevens voor den Indischen militairen dienst verbonden.

Nevengenoemde missive werd met de bijlagen, w. o. het hoogeraangehaald schrijven van het departement van oorlog van 12 Februari 1850, kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van 12 Januari 1902, nº. 85/27.

Onder deze omstandigheden achtte de Kamer het wenschelijk, tot de vroegere regeling, die in de practijk steeds voldaan had, terug te keeren, door voor de hierbedoelde inkomsten weder een vasten maatstaf aan te nemen, en gaf zij der Regeering in overweging, voor eene aanvulling van het pensioensreglement in bedoelden zin het noodige aan het opperbestuur voor te stellen.

De bedoelde aanvulling is sedert, met nog enkele andere wijzigingen van het pensioensreglement, tot stand gekomen bij het in *Staatsblad* 1905 nº. 136 afgekondigd Koninklijk besluit van 14 December 1904 nº. 38, welks artikel 2 bepaalt, dat de berekening van de inkomsten, in militairen dienst bij de landmacht in Nederlandsch-Indië of elders genoten, voor de toepassing van het voorschrift betreffende de betaling van contributie geschiedt volgens een door den Gouverneur-Generaal vast te stellen maatstaf.

Omtrent de vaststelling van dezen maatstaf werd sedert geadviseerd door den directeur van financiën, welk advies thans bij de Kamer in behandeling is; aan de afdoening werd herinnerd bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 14 Juli 1906, nº. 2000.

Wijze van indienststelling en ontslag van hulpmantries voor de maanden van den koffie-inkoop.

§ 25. Het trok de aandacht van de Algemeene Rekenkamer, dat van de aan de hoofden der koffie produceerende gewesten op Java verleende machtiging tot tijdelijke indienststelling, gedurende de maanden van den koffie-inkoop, van hulpmantries, op den voet van artikel 4, § *a*, van het besluit van 1 Juli 1896 nº. 24 (*Bijblad* nº. 5316), niet op gelijke wijze werd gebruik gemaakt.

In sommige gewesten werden in den aanvang van elk jaar de voor de maanden waarin koffie-inkoop plaats had, noodige hulpmantries bij eene beschikking van den resident aangesteld, zonder dat op die aanstelling later een ontslag uit of eene ontheffing van hunne betrekking volgde.

In andere gewesten daarentegen werden die beambten bij afzonderlijke beschikkingen zoowel benoemd als ontslagen; in enkele dier gewesten steeds met bepaling van den datum van ingang.

Laatstgemelde wijze van handelen achtte de Algemeene Rekenkamer de meest regelmatige, ook omdat zij daardoor tot de contrôle op de richtige uitbetaling van het traktement dier tijdelijke beambten in staat werd gesteld.

Naar aanleiding van haar betrekkelijk schrijven van 3 Januari 1905 nº. 71, werd bij missive van den 28sten dier maand, nº. 289/K, van den directeur van landbouw, den betrokken hoofden van gewestelijk bestuur verzocht met den wensch van het College rekening te houden, dat voor den vervolge èn bij de aanstelling èn bij het ontslag van bedoelde hulpmantries, steeds de voor zijne contrôle noodige beschikkingen worden genomen.

Geldelijke gevolgen eener schorsing.

§ 26. Bij beschikking van een hoofd van gewestelijk bestuur van 24 Augustus 1903, goedgekeurd bij artikel 1 van het gouvernementsbesluit van 6 Maart 1905 nº. 55, werd een tijdelijk waarnemend schout, onder nadere goedkeuring der Regeering, in de

uitoefening zijner bediening geschorst, zoodat hij, ingevolge *Staatsblad* 1834 n°. 11, slechts aanspraak had op traktement tot den dag waarop het besluit zijner schorsing hem werd medegedeeld, en aangezien zulks had plaats gehad op 2 September 1903, was voor de invordering van een bedrag van f 145, uitmakende het door dien gewezen schout genoten traktement van en met den 2den tot en met den laatsten van genoemde maand, dan ook het noodige verricht.

Bij artikel 2 van het aangehaald gouvernementsbesluit werd evenwel bepaald, dat de geschorste, gerekend van den dag waarop hij zijne functiën heeft nedergelegd, geacht wordt eervol te zijn ontheven van de waarneming der betrekking van schout, en, daar een eervol ontslag uit eene betrekking, en dus ook eene eervolle ontheffing van de waarneming eener betrekking, met ingang van een vroegeren datum, ingevolge *Staatsblad* 1889 n°. 220, aanspraak geeft op traktement over de volle maand waarin het ontslag (de ontheffing) is ingegaan, vond de Algemeene Rekenkamer hierin aanleiding der Regeering, bij schrijven van 11 April 1905, n°. 4723, te verzoeken, haar omtrent de strekking van artikel 2 van meergemeld besluit voor zoover dat artikel niet in overeenstemming scheen met artikel 1 er van, wel te willen doen inlichten.

Luidens de in antwoord daarop ontvangen missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 3 Mei 1905, n°. 1790, had artikel 2 van het besluit van 6 Maart t. v. n°. 55 de bedoeling den geschorsten ambtenaar in zijne verdere carrière niet te schaden, daar hij, naar het oordeel van den Gouverneur-Generaal, door de schorsing en de daaraan verbonden geldelijke verliezen voor zijne tekortkomingen voldoende was gestraft, en had de bedoelde bepaling derhalve niet de strekking om de uit de schorsing voortvloeiende gevolgen te niet te doen.

Opheffing van het depot van waterstaatsmaterialen te Muntok.

§ 27. Uit de over het jaar 1904 ingediende verantwoordingen van waterstaatsmaterialen te Muntok (Banka) was der Algemeene Rekenkamer gebleken, dat aldaar onder ultimo van genoemd jaar, slechts enkele artikelen in verantwoording waren en dat deze sedert ultimo 1900 tot dezelfde hoeveelheden, dan wel met geringe mutatiën, te boek liepen.

In verband hiermede, en gelet op de omstandigheid, dat te Muntok sedert laatstgemeld tijdstip geene aanvulling van den voorraad had plaats gehad, gaf het College, bij missive van 26 April 1905, n°. 5314, aan den directeur der burgerlijke openbare werken de vraag in overweging, of de onderwerpelijke administratie niet zou kunnen worden opgeheven.

Blijkens het naar aanleiding hiervan ontvangen schrijven van genoemden departementschef van 27 Mei d.a.v., n°. 8000/F, bestond zijnerzijds tegen eene opheffing van de pakhuisadministratie te Muntok geen bezwaar, doch werd het wenschelijk geacht daarmede te wachten, totdat eenige door den betrokken resident met name aangeduide artikelen, welke in den loop der jaren 1905 en 1906 voor onderhoud of herstelling van waterstaatswerken op Banka zouden kunnen worden aangewend, tot dat doel verstrekt zouden zijn. Inmiddels zou het mogelijke worden gedaan om het resteerend materiaal waaraan in het gewest zelf geene bestemming kon worden gegeven, elders te benutten.

Opheffing van de pakhuisadministratie te Cheribon.

§ 28. Daar, als een gevolg van de bij *Staatsblad* 1904 n°. 42 bevolen intrekking van de verplichte koffielevering in de residentie Cheribon, de administratie van het algemeen pakhuis ter hoofdplaats van dat gewest, voortaan hoofdzakelijk slechts zou omvatten het beheer over het materieel van het departement van justitie en dat der burgerlijke openbare werken, verzocht de Algemeene Rekenkamer, bij missive van 28 October 1905, n°. 13 851, den directeur van binnenlandsch bestuur, te willen overwegen, of het in 's lands geldelijk belang niet mogelijk en wenschelijk zou zijn om gemeld algemeen pakhuis op te heffen, kunnende toch, naar haar inzien, met het beheer over het materieel van het burgerlijk bouwdepartement wel worden belast de eerstaanwezend waterstaatsambtenaar te Cheribon en met dat over de voorraden van de overige civiele departementen de algemeene pakhuismeester te Tegal.

Nadat daarop van genoemden departementschef de mededeeling was ontvangen, dat, overeenkomstig het door het College aangegeven denkbeeld, aan de Regeering het voorstel was gedaan tot opheffing van de algemeene pakhuizen te Cheribon, werd tot die opheffing met gelijktijdige intrekking van het voor die pakhuizen toegestaan personeel op ultimo Maart 1906, bij gouvernementsbesluit van 7 Februari 1906 n°. 37 (*Staatsblad* n°. 91) besloten.

Opheffing der bemoeienissen van de factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij met het beheer der gouvernementskoffiezakken.

§ 29. Ten vervolge van § 52 van het Verslag over 1904, en in verband met de daarbij gestelde kantteekening, wordt medegedeeld, dat de intrekking van het besluit van 10 September 1845 n°. 14, zoomede van het Koninklijk besluit in *Staatsblad* 1872 n°. 189, sedert heeft plaats gehad, en wel respectievelijk bij het besluit van 11 December 1905 n°. 17 en bij het Koninklijk besluit in *Staatsblad* 1905 n°. 600.

Zie *Bijblad* n°. 6397.

Herstellingen aan een in slechten toestand verkeerend zoutpakhuis.

§ 30. Bij schrijven harer 1ste Tafel van 18 Augustus 1905, n°. 10 630/2, vestigde de Algemeene Rekenkamer de aandacht van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid op het aangeteekende aan het slot van de processen-verbaal van overgave op 19 tot en met 25 April en 28 Mei 1904 van de zout-administratie te Amoentai (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo), ten aanzien van de zeer vele herstellingen welke het zoutpakhuis aldaar vereischte.

Als een gevolg hiervan werd door den civielen en militairen resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, bij diens besluit van 11 November 1905, n°. 581, onder nadere goedkeuring der Regeering, machtiging verleend tot het doen van de noodige herstellingen aan bedoeld pakhuis, en om al dadelijk met de uitvoering daarvan een begin te maken.

Toepassing van artikel 13 van der Kamer instructie.

§ 31. In den loop van 1905 vond artikel 13 van der Kamers instructie, voorschrijvende, dat, zoo haar mocht blijken van vervalsching, knevelarij of ander misdrijf, door een comptabele als zoodanig gepleegd, zij de stukken stelt in handen van het openbaar ministerie, acht malen toepassing.

Ondervonden moeilijkheden in het verkrijgen van inlichtingen en van door de Algemeene Rekenkamer opgevraagde stukken.

§ 32. In den loop van het verslagjaar zag de Algemeene Rekenkamer zich tien malen genoodzaakt de tusschenkomst van den Gouverneur-Generaal in te roepen, ter bekoming van aan departementschefs gevraagde inlichtingen en bescheiden.

Vijf dezer gevallen betroffen het departement van financiën (missives van 31 Maart, 17 April, 2 Mei, 10 Mei en 10 Mei 1905, n°s. 4327, 5037, 5597, 5981 en 5982), terwijl de vijf andere gevallen betrekking hadden op de departementen der burgerlijke openbare werken (missive van 29 Juli 1905, n°. 9753), van onderwijs, eeredienst en nijverheid (missive van 23 Augustus 1905, n°. 10 795), van justitie (missives van 27 September en 20 November 1905, n°s. 12 371 en 14 957) en van binnenlandsch bestuur (missive van 24 October 1905, n°. 13 606).

Sedert werden de gevraagde stukken ontvangen en de verlangde inlichtingen verstrekt, met uitzondering van die bedoeld bij den brief van 10 Mei 1905, n°. 5982.

Ook deze inlichtingen werden der Kamer sedert verstrekt door den directeur van financiën.

In de meeste gevallen was de late inzending niet te wijten aan de departementschefs.

Modellen, tijdvakken en tijdstippen van inzending der verantwoordingen van ter goede rekening verstrekte sommen.

§ 33. Ten vervolge op § 22 van het Verslag over 1903 kan worden medegedeeld, dat de daarbij bedoelde nadere regelingen met betrekking tot de modellen, tijdvakken en tijdstippen van inzending der verantwoordingen van ter goede rekening verstrekte sommen sedert zijn tot stand gekomen (zie o. m. n°s. 6281, 6294 en 6322 van het *Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië*), ook die betreffende gelden ter goede rekening verstrekt ten laste van de VIde begrootingsafdeeling, zijnde van het in bovenbedoelde paragraaf aangehaald schrijven van 28 November 1903, n°. 15 559, bij brief der Algemeene Rekenkamer van 16 Januari 1905, n°. 692, een afschrift gezonden aan den directeur van het op den 1sten Januari van dat jaar opgericht departement van landbouw.

De door den directeur van binnenlandsch bestuur getroffen regelingen zijn, nadat eene daartoe vereischte wijziging van artikel 83 van het reglement, vastgesteld bij artikel II, § 1, van het besluit van 4 April 1891 n°. 12 (*Bijblad* n°. 4755), bij besluit van 2 Februari 1906 n°. 3 was tot stand gekomen, door genoemden departementschef mede toepasselijk verklaard op de na ultimo Maart 1906 aan de instructeurs van de korpsen Barisans op Madoera verstrekte gelden ter goede rekening voor het doen van betalingen ten behoeve van die korpsen.

Dit besluit is opgenomen in n°. 6426 van het *Bijblad*.

Op de gelden ter goede rekening, verstrekt aan den commandant der lijfwachtdragonders te Soerakarta, zijn die regelingen echter nog niet van toepassing, wijl daartoe vooraf wijziging noodig is van artikel 55 van het reglement, vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 9 September 1882 n°. 38 (*Bijblad* n°. 3833).

Inmiddels is bij den Indischen brief van 10 Juni 1906, n°. 783/1, o. a. de Koninklijke machtiging gevraagd tot opheffing der hierbedoelde lijfwachten dragonders.

Voorloopig zullen deze gelden nog verantwoord worden op dezelfde wijze als tot dusver geschiedde.

Herziening der compensatie-bepalingen in Staatsblad 1874, *n°. 245.*

§ 34. Bij missive van 21 Januari 1901, n°. 484, bracht de Algemeene Rekenkamer advies uit nopens een door den kommandant van het leger, bij schrijven van 15 Juli 1899, Vde afdeeling, n°. 119/A, gedaan voorstel, om de machtiging van het opperbestuur te vragen tot herziening der bepalingen in *Staatsblad* 1874 n°. 245, omtrent compensatie van meerderheden en minderheden, bevonden bij de overgave of opname van materieele administratiën.

Het voorstel van den legercommandant is tweeledig: het beoogde n.l. eene wijziging van de aanduiding der gevallen waarin verrekening mag plaats hebben, en eene toevoeging aan de bepalingen van eene clausule, houdende, dat de beslissing omtrent de toelating van compensatie voor de gevallen waarin de boekwaarde der af te schrijven minderheden niet hooger is dan f 5000, is opgedragen aan het hoofd van het betrokken departement van algemeen bestuur, en voor de overige gevallen blijft aan den Gouverneur-Generaal.

Het tweede gedeelte dier voorstellen, als van de verste strekking, het eerst in behandeling nemende, trad de Kamer, bij haar aangehaald advies, aan de hand der geschiedenis, in uitvoerige beschouwingen omtrent het karakter van de handeling, welke hier „compensatie" genoemd wordt.

Zij kwam daarbij tot de conclusie, dat, aangezien bij de regeling in *Staatsblad* 1874, n°. 245, geen eenvoudige compensatie van waarde tegen waarde is bevolen, maar voor de verrekening van over- met tekortbevindingen voorwaarden zijn gesteld, naar welker vervulling in elk bijzonder geval een onderzoek moet worden ingesteld, de toepassing van deze regelen niet zijn kan eene verrichting welke een onderdeel uitmaakt van de rechtspraak van de Kamer over de comptabelen.

Daar nu de bewoordingen van het besluit in *Staatsblad* 1874, n°. 245, geene aanleiding geven om daaruit af te leiden, dat de Kamer nopens de daarbij bedoelde verrekeningen te beslissen heeft, en er dus voor haar geen nadere beschikking, als door den legercommandant voorgesteld, noodig was, om te handelen overeenkomstig hetgeen zij na ampele overweging thans als de juiste opvatting van dat besluit meende te moeten aanmerken, deelde het College mede, dat het zich verplicht achtte van stonde af aan zich te onthouden van het nemen van beslissingen als hierbedoeld, en dat het bij voorkomende gelegenheden zich er toe zou bepalen, om, zoo noodig, de aandacht van den betrokken departementschef te vestigen op overbevindingen, welke, naar der Kamer inzien, wellicht termen opleveren om in verrekening te worden gebracht met gelijktijdig bevonden tekorten, terwijl zij, ingeval geene machtiging tot afschrijving van zulke tekorten mocht worden verleend, den comptabele voortaan met de volle geldswaarde daarvan zou belasten.

Wat het eerste gedeelte der voorstellen van den legercommandant betreft, handelende over de vraag, of in de regelen, zooals zij bij *Staatsblad* 1874, n°. 245, zijn gesteld, verandering behoort te worden gebracht, te dien aanzien merkte de Kamer op, dat, aangezien het hier bepalingen geldt welke de belangen van alle beheerders van landsgoederen raken, die voorstellen alléén n. h. v. niet de basis van eene herziening zouden kunnen vormen, maar vooraf in handen waren te stellen van den vlootvoogd en den raad van directeuren, ten einde ze te toetsen aan hetgeen ook voor de marine-administratie en de civiele magazijnen ten deze noodig mocht worden gevonden. In verband daarmede meende de Kamer zich voorshands te moeten onthouden van het uitspreken van een oordeel in détails en bepaalde zij zich tot het maken van enkele opmerkingen.

Eene dier opmerkingen was, dat het mogelijk en wenschelijk zou zijn iets te bepalen aangaande de wijze van verrekening van voorwerpen, indien zij voldoen aan de daarvoor gestelde voorwaarden, maar onderling in vorm of afmetingen of prijzen nog zooveel verschillen, dat het niet dadelijk voor de hand ligt, welke over- en tekort bevonden artikelen als tegen elkander opwegende zijn te beschouwen, terwijl voorts de aandacht werd gevestigd op de omstandigheid, dat het kan voorkomen, dat de onderwerpelijke voorschriften toegepast moeten worden ingeval de geboekte prijzen der betrekkelijke artikelen niet zijn uitgedrukt in dezelfde eenheden, bijv. per stuk en per kilogram, waaraan nog de mededeeling werd toegevoegd, dat aangaande een en ander zich bij de Kamer eene vaste practijk had gevormd, die, naar hare meening, aan de bedoeling van de regeling in *Staatsblad* 1874, n°. 245, het meest voldeed.

Met het oog op deze mededeeling werd aan het College, bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 16 September 1904, n°. 3627, medegedeeld, dat, alvorens in eene beoordeeling te treden van de verschillende voorgestelde wijzigingen van *Staatsblad* 1874, n°. 245, het, naar de meening van den landvoogd, aan-

beveling verdiende, dat door de Kamer ontwerp-regelen werden samengesteld, waarin die bestaande practijk zou zijn belichaamd, met verzoek, zoodanige ontwerp-regelen mitsdien aan de Regeering te willen indienen.

In haar antwoord van 6 Februari 1905, n°. 1695, wees de Kamer op het uit de bewoordingen en strekking van deze uitnoodiging in tweeërlei opzicht blijkend misverstand. Zij teekende daartoe aan, dat sedert de afzending van der Kamer advies van 21 Januari 1901, n° 484, de bepalingen in *Staatsblad* 1874, n°. 245, *niet meer* door het College zijn toegepast, doch door de hoofden der departementen van algemeen bestuur, en dat de zinsnede in der Kamer brief, waarin van eene vaste practijk gesproken werd, *uitsluitend* sloeg op de onmiddellijk daaraan voorafgaande alinea, dat derhalve niet omtrent de toepassing van meergenoemd *Staatsblad in het algemeen* zich bij het College eene vaste practijk gevormd had, maar op de enkele punten, welke in evenbedoelde alinea werden aangeroerd.

Ontwerp-regelen, waarin de bij de Algemeene Rekenkamer bestaan hebbende practijk zijn belichaamd, zouden, gelijk de Kamer verder opmerkte, waar die practijk zich uit den aard der zaak aan de bepalingen van *Staatsblad* 1874, n°. 245, moest aansluiten, niet veel meer kunnen bevatten dan de evenbedoelde bepalingen, aangevuld met den regel, dat aan de voorwaarde, „dat de eenheidsprijs de artikelen geen noemenswaardig verschil oplevert", niet werd vastgehouden, ingeval de eenheidsprijs van een overbevonden artikel *hooger* was dan die van het tekort bevondene, en met de regelen omtrent de hoogerbedoelde punten.

Hoewel de Kamer, ten einde zooveel mogelijk aan de namens den Gouverneur-Generaal gedane uitnoodiging te voldoen, een schema van die regelen aanbood, wilde zij daarmede geenszins gezegd hebben, dat die regelen naar haar oordeel bij eene eventueele herziening van *Staatsblad* 1874, n°. 245, ook aldus en niet anders in de nieuwe bepalingen zouden moeten worden opgenomen, wijl inhoud en vorm toch afhankelijk zijn van de beginselen, waarvan bij de nieuwe bepalingen zal worden uitgegaan en van de bewoordingen waarin die zullen worden vervat.

Zooals der Kamer gebleken is uit het haar toegezonden afschrift der missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 3 Maart 1905, n°. 914, is de onderwerpelijke aangelegenheid, in verband met haar laatstgenoemd advies, thans opnieuw bij den raad van directeuren aanhangig gemaakt.

Het advies van den raad van directeuren is sedert ontvangen en in behandeling.

*Wijziging van artikel 23 der Regelen voor het materieel beheer (*Staatsblad *1866, n°. 151).*

§ 35. Ten vervolge op § 19 van het Verslag over 1902 kan worden medegedeeld, dat aan de uitnoodiging van de Regeering, om te dienen van considaratiën en advies nopens de vraag, hoe artikel 23 der Regelen voor het materieel beheer (*Staatsblad* 1866, n°. 151) zou zijn te wijzigen, ten einde buiten twijfel te stellen, dat, bij bevinding van bederf of beschadiging van materieel in comptabel beheer, de Algemeene Rekenkamer eene vergoeding heeft op te leggen, door den raad van directeuren werd voldaan bij schrijven van 4 December 1903, letter P, welk schrijven, vergezeld van de desbetreffende adviezen van de commandanten van land- en zeemacht, der Kamer, bij missive van 31 October 1904, n°. 13 099, ter verdere behandeling werd aangeboden.

Onder mededeeling van de opmerkingen, waartoe de door den raad van directeuren aangegeven nieuwe redactie van bovengemeld artikel 23, ook in verband met de beschouwingen dienaangaande van de commandanten van land- en zeemacht, haar aanleiding gaf, zond de Algemeene Rekenkamer de ontvangen bescheiden, bij brief van 3 April 1905, n°. 4409, aan de Regeering door.

Blijkens de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 2 Mei d.a.v., n°. 1786, zijn die bescheiden en der Kamer evengenoemd schrijven in handen gesteld van den raad van directeuren, met verzoek het onderwerpelijk voorstel in nadere behandeling te willen nemen en deze aangelegenheid, door tusschenkomst van den legercommandant en den commandant der zeemacht, opnieuw bij de Regeering voor te brengen.

Ter zake werden nog geene adviezen ontvangen. Aan de afdoening is thans herinnerd.

Vraag, of bezuiniging op de productiekosten van Ombilinkolen mogelijk is.

§ 36. Voor de berekening van de jaarlijks vast te stellen prijzen, waarvoor gouvernements-Ombilinsteenkolen ten laste van den ontvangenden dienst en ten bate van de kolenontginning geregulariseerd worden, wordt uitgegaan van zekere basis, zijnde de prijs van die kolen bij levering in de ruimen der transportschepen aan de Emmahaven, welke grondslag daarna voor de verschillende verder dan Emmahaven gelegen plaatsen wordt verhoogd met de aan de Koninklijke Paketvaartmaatschappij uit te betalen vrachtprijzen voor het vervoer der kolen.

Nadat bedoelde basis, ten einde meer in overeenstemming te komen met de handelswaarde der kolen, in 1903 reeds met f 2,30

en in 1904 nader met f 1 per ton was verlaagd, en zoodoende op f 10 per ton was gebracht, gaf de hoofdingenieur van den Sumatra-Staatsspoorweg en de Ombilinmijnen voor het jaar 1905 opnieuw eene verlaging met f 1, en dus de aanneming van die basis op f 9, per ton in overweging, niettegenstaande dit bedrag, gelijk hij opmerkte, lager was dan de gemiddelde zelfkosten der kolen over 1903, die nog f 9,84 per ton hadden bedragen. Hij werd hiertoe geleid door de omstandigheid, dat bij de Staatsspoorwegen op Java genomen proeven met djatibrandhout het bewijs hadden geleverd, dat daarmede voor sommige lijnen eene belangrijke besparing op de kosten voor brandstof was te verkrijgen, in verband waarmede de directeur der burgerlijke openbare werken, onder mededeeling dat, als tot het stoken van brandhout werd overgegaan, de verstrekking van Ombilinkolen aan zijn departement met ± 20 000 ton 's jaars zou verminderen, hem de vraag had gesteld, welke compensatie aan den dienst der Staatsspoorwegen op Java zou kunnen worden gegeven, indien voorloopig van het stoken van hout werd afgezien.

De Algemeene Rekenkamer, nopens de vaststelling der regularisatieprijzen voor het jaar 1905 gehoord, vond hierin aanleiding om in haar advies van 10 Januari 1905, nº. 434, de vraag te stellen, of door den directeur der burgerlijke openbare werken niet vooraf eenige inlichtingen behoorden te worden gegeven omtrent de plannen om bij de Staatsspoorwegen ook hout als brandstof te gebruiken, en verder of bezuiniging op de productiekosten van de Ombilinkolen niet mogelijk is, welke laatste vraag bij eene andere gelegenheid reeds aan het oordeel der Regeering was onderworpen.

Blijkens de in antwoord daarop ontvangen missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 18 Februari 1905, nº. 738*a*, werd omtrent de eerste vraag door den hoofdingenieur voornoemd medegedeeld, dat, om te gemoet te komen aan het bezwaar van vermindering in den afzet van Ombilinkolen, ingeval op den duur het gebruik van hout door de Staatsspoorwegen op Java voor enkele lijnen voordeeliger mocht blijken dan van Ombilinkolen, reeds het noodige werd voorgesteld bij zijn rapport *) van 18 Januari 1905, nº. 70/00 (welk rapport bij de Kamer niet bekend is), terwijl de tweede vraag **) bij de Regeering een punt van overweging uitmaakte.

Periodieke indiening bij staat van voorstellen tot afschrijving van verduisterde belastinggelden.

§ 37. Op uitnoodiging der Regeering van advies dienend omtrent een door den directeur van binnenlandsch bestuur gedaan voorstel tot afschrijving uit de rekening van een ondercollecteur van een zestal vorderingen, ter zake van betaalde, doch door de betrokken belastinginners niet verantwoorde landrentegelden over 1903, onderwierp de Algemeene Rekenkamer, in haar schrijven van 11 December 1905, nº. 15 950, tevens de vraag aan de overweging der Regeering, of het, ter besparing van arbeid, geene overweging verdienen zou, om voorstellen als het hierbedoelde voortaan periodiek en bij staat te doen voorbrengen, evenals thans reeds door den directeur van financiën werd gedaan ten opzichte van verduisterde gelden van de belasting op het bedrijf.

Eerstgenoemde departementschef, ter zake door de Regeering gehoord, deelde daarop bij schrijven van 10 Januari 1906, nº. 108, mede, dat dergelijke voorstellen in den vervolge halfjaarlijks, en wel in de maanden Juni en December van elk jaar, bij staat zulen worden voorgebracht.

Toepassing van art. 85 der Comptabiliteitswet.

§ 38. I. Bij de Algemeene Rekenkamer rees de vraag, of met de tot dusver gevolgde wijze van verhandeling der paarden van het remonte-depot te Padalarang, n.l. door vermelding van het aantal dier paarden en van de daaronder voorkomende mutatiën in de betrekkelijke, bij de geldelijke afrekening van het rechterhalf 15de bataljon infanterie te Tjimahi behoorende „afrekening van gelden, vivres en fourages", wel aan de eischen der Comptabiliteitswet werd voldaan

De overweging dier vraag leidde der Kamer tot de slotsom, dat die paarden niet konden worden gerangschikt onder die, waarvan sprake is in artikel 9 der bij besluit van 11 Juni 1882 nº. 6 gearresteerde „Regelen voor het beheer van het materieel bij het departement van oorlog" — volgens welk artikel tot het in genoemde regelen bedoeld landmaterieel niet worden gerekend o. a. paarden, welke „bij het leger worden aangehouden", m. a. w. in gebruik zijn bij de cavalerie en artillerie, — maar wel onder het bij artikel 62 der Comptabiliteitswet bedoeld materieel in eene bewaarplaats, waaronder ook moesten worden geacht te behooren de in het remonte-depot aanwezige runderen.

Dit besluit werd kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van gelijken datum, nº. 1016/6.

De Kamer achtte het in verband hiermede noodig, dat voor die paarden en runderen materieele verantwoordingen worden ingediend, en gaf, bij schrijven dd. 27 Mei 1904, nº. 7263, den com-

*) Dat rapport was destijds nog niet door de Regeering ontvangen; het werd sedert verhandeld bij het besluit van 3 Maart 1905 nº. 45, waaruit der Kamer extract werd verleend, en met dit besluit kopielijk overgelegd onder nº. 213 van het mailrapport van 1905.

Referte ook aan de dépêche van den Minister van Koloniën van 8 Januari 1906, afd. A[3] (Tweede Bureau), nº. 40/62, en de naar aanleiding daarvan tot den directeur der burgerlijke openbare werken gerichte missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 27 Juni 1906, nº. 1821, in afschrift overgelegd onder nº. 1033 van het mailrapport van dat jaar.

**) Verhooging der [illegible]entabiliteit van het bedrijf der Ombilinmijnen wordt thans gez[illegible]t in het scheppen van betere en voordeeliger afvoerwegen, het[illegible]n samenhangt met de spoorwegpolitiek op Sumatra. (Referte aa[illegible]n Indischen brief van 30 Mei 1906, nº. 726/16.) Ook omtrent [illegible]ijze van vervoer der Ombilinkolen zijn maatregelen in overw[illegible]g. (Referte aan het besluit van 27 December 1905 nº. 4.)

mandant van het leger in overweging, ter zake het noodige te verrichten.

De legercommandant had, blijkens zijn brief van 16 Juli 1904, Vde afdeeling, nº. 2334/C, tegen eene verantwoording als landsmaterieel van de bij het remonte-depot aanwezige runderen geen bezwaar, doch kon zich niet vereenigen met de zienswijze der Kamer, dat ook van de paarden eene materieele verantwoording behoefde te worden ingediend. Volgens dien opperofficier zouden onder het bepaalde bij het bovenaangehaald artikel 9 der Regelen voor het materieel beheer, niet alleen vallen paarden bij het leger in *gebruik*, doch ook onafgerichte dieren bij de eskadrons en batterijen, en zou in het wezen der zaak geen verschil bestaan tusschen deze paarden en die bij het remonte-depot, welke beide categorieën bij het leger werden aangehouden om eerst na opvoeding en africhting in gebruik te worden genomen, zoodat, waar de bij de cavalerie en artillerie aangehouden onafgerichte paarden niet als landsmaterieel werden verantwoord, dit uit een wettelijk oogpunt ook niet voor de depot-paarden noodig zou zijn.

Deze beschouwingen gaven der Kamer aanleiding, den legercommandant er, bij schrijven van 23 Januari 1905, nº. 978, bepaaldelijk op te wijzen, dat de paarden in het remonte-depot paarden waren in eene landsbewaarplaats voorhanden, en mitsdien vallen onder artikel 62 der Comptabiliteitswet, zoodat de beheerder van dat depot ingevolge artikel 85 dier wet comptabele en als zoodanig verplicht is rekening af te leggen.

Toen de chef van het departement van oorlog hiertegen bezwaar bleef maken, gaf het College, bij missive van 25 Mei 1905, nº. 6710, der Regeering in overweging, om genoemden departementschef van zoodanige bevelen te voorzien, dat ten aanzien van het comptabel beheer over de paarden de verplichting tot het indienen van verantwoording aan de Rekenkamer door den betrokken rekenplichtige zou worden voldaan.

De Kamer teekende daarbij aan, dat de bepaling in artikel 9 der Regelen voor het materieel beheer bij het departement van oorlog, voor zoover zij in strijd zou zijn te achten met de Comptabiliteitswet, alsnog daarmede in overeensteming zou dienen te worden gebracht.

De Regeering vereenigde zich met het bij het aangehaald advies der Kamer behoorend afzonderlijk advies van hare leden, de heeren W. A. P. F. L. Storm van 's Gravesande en T. Rinses, hetwelk met het daarin aangehaald advies der toenmalige Rekenkamer van 17 Juni 1885, nº. 5474, kopielijk hiernevens gaat. (1)

Blijkens de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 17 Juni 1905, nº. 2272, was de Gouverneur-Generaal echter van oordeel, dat van de in het remonte-depot aanwezige paarden geen materieele verantwoording behoefde te worden ingediend.

Volgens de zienswijze van den landvoogd zou ook zonder bedoelde verantwoording in deze eene alleszins voldoende contrôle van de zijde der Kamer kunnen worden uitgeoefend door middel van de betrekkelijke opgaven in de afrekeningen van gelden, vivres en fourages, het remonte-depot aankomende, waarmede uit een oogpunt van practijk zeer zeker zou kunnen worden volstaan, aangezien bij eventueel daadwerkelijk materieel toezicht van de Algemeene Rekenkamer in deze aangelegenheid het voornaamste, namelijk de beoordeeling óf met het paarden-materiaal wel oordeelkundig werd gehandeld, uit den aard der zaak achterwege zou moeten blijven, immers de contrôle in hoofdzaak alleen zou kunnen geschieden door de deskundigen bij het betrokken departement.

Naar aanleiding hiervan meende de Kamer er, bij schrijven van 8 Augustus 1905, nº. 10 169, op te moeten wijzen, dat het hare bedoeling niet was geweest of was, om in het bijzonder te beoordeelen of met het paarden-materiaal al dan niet oordeelkundig werd gehandeld, doch dat de quaestie liep over het *comptabel* beheer, hetwelk de verplichting medebrengt, om het ontvangen aantal paarden behoorlijk te verantwoorden.

Art. 85 der Comptabiliteitswet nu eischt voor dat comptabel beheer de indiening eener rekening aan de Algemeene Rekenkamer, volgens een op wettige wijze vastgesteld model, zoodat onderwerpelijk niet kon worden volstaan met de door den beheerder van het remonte-depot te Padalarang opgemaakte „afrekening van gelden, vivres en fourages", welke niet anders dan bewijsstukken zijn, behoorende tot de verantwoording van den kwartiermeester bij wien het remonte-depot in administratie is, en wiens rekenplichtigheid zich bepaalt tot de fourages en zich niet uitstrekt tot de paarden.

Bij eventueele tekorten zou de Kamer tegen den betrokken comptabelen beheerder van het remonte-depot, als deze geen materieele rekening indiende, niet kunnen ageeren.

De Kamer teekende ten slotte aan, dat de omstandigheid, dat de indiening van bedoelde materieele rekening tot dusverre was nagelaten, geen reden mocht zijn om dien met de wet onvereenigbaren toestand te bestendigen.

Deze beslissing was gegrond op het kopielijk hiernevensgaand afzonderlijk advies van het lid der Kamer, den heer W. A. P. F. L. Storm van 's Gravesande, van 8 Augustus 1905. (1)

De Gouverneur-Generaal vond, zooals der Kamer werd medegedeeld bij schrijven van den 1ste-gouvernements-secretaris van 2 September 1905, nº. 3071, niettemin geene aanleiding om van

(1) Deze stukken zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

de in het schrijven van dien hoofdambtenaar van 17 Juni t. v., n°. 2272, vervatte beslissing terug te komen.

De Kamer acht zich hierdoor intusschen belemmerd in de uitoefening der taak, haar opgedragen bij de wet, die den beheerder over materieel, in 's lands bewaarplaatsen (depots) voorhanden, aan het toezicht en de rechtspraak der Kamer onderwerpt.

II. Naar aanleiding van ter zake door de Kamer aan de betrokken departementschefs gegeven wenken, kwam het vijf malen voor, dat regelingen werden ontworpen betreffende modellen of tijdstippen van inzending van rekeningen van comptabelen, omtrent welker vaststelling, zooals is voorgeschreven bij besluit van 3 Juni 1896 n°. 3, in overleg met het College werd getreden.

Die regelingen hadden betrekking op de verantwoording van:

a. den havenmeester te Palembang, als beheerder van de aldaar opgeslagen steenkolen ten behoeve van een der in Palembang gestationneerde politie- en communicatie-vaartuigen.

Deze regeling kwam tot stand bij beschikking van den directeur van binnenlandsch bestuur van 29 Januari 1905, n°. 48;

b. de beheerders van houtvesterijen en van in eigen beheer geëxploiteerde landsbosschen, ten aanzien van de door hen aangehouden voorraden hout.

De vraag, of door die beheerders voorraden hout werden aangehouden, ten einde daaruit verstrekkingen te doen, was bij de Algemeene Rekenkamer gerezen, in verband met de omstandigheid, dat, volgens bij haar berustende verantwoordingen van gelden, uitgegeven voor de exploitatie, enz. in eigen beheer van 's lands bosschen, maandelijks betalingen plaats hebben aan traktementen van mandoers en wakers en uitgaven voor den aanleg en het onderhoud van stapelplaatsen. Die vraag werd, naar aanleiding van een ter zake gedaan verzoek om inlichting, door den directeur van landbouw bevestigend beantwoord;

c. de beheerders van de bij ordonnantiën in *Staatsblad* 1900 n°. 261 en 1905 n°s. 145 en 146 bedoelde registers van biljetten van doorlating door 's lands sluizen, zoomede van de ontvangers van sluisgelden;

d. den ingenieur-directeur der Ombilinkolenmijnen te Sawah-Loento, ten aanzien van ontgonnen en afgeleverde Ombilinkolen, en den magazijnmeester bij den Sumatra-Staatsspoorweg te Emmahaven, ten aanzien van:

1°. uit de ontginning te Sawah-Loento naar de Emmahaven verzonden kolen;

2°. de voor de ontginning benoodigde magazijnsgoederen.

Ter zake werden tot dusver verantwoordingen ingediend, waarvan het model en het tijdstip van inzending òf slechts voorloopig, òf in het geheel niet waren bepaald;

e. den directeur der gouvernementskinaonderneming in de residentie Preanger Regentschappen, ten aanzien van de door de Bandoengsche kininefabriek bereide gouvernementskinine, die onder zijn beheer is gekomen door de nieuwe overeenkomst met die fabriek ingevolge het besluit van 20 Juni 1904 n°. 9, aangegaan.

Deze regeling kwam tot stand bij beschikking van den directeur van landbouw van 9 Februari 1906, n°. 800.

III. Met betrekking tot een op 1 Januari 1905 te Oelee Lheue op te richten Algemeen Atjeh-trammagazijn, ontving de Kamer van den commandant van het leger de mededeeling, dat voor het beheer daarvan voorshands zouden gelden de voorschriften omtrent een algemeen geniemagazijn.

Dit gaf der Kamer aanleiding genoemden departementschef in overweging te geven, om, voor het geval het in de bedoeling lag voor de door den beheerder in te dienen materieele verantwoording te doen volgen het voor de verantwoording van beheerders van geniemagazijnen voorgeschreven model, waartegen het College geen bezwaar had, dit model daarop bij afzonderlijk besluit van toepassing te verklaren, terwijl gelijktijdig ook de tijdstippen van indiening der rekeningen zouden kunnen worden vastgesteld.

Hieraan werd bij beschikking van den legerbevelhebber van 22 April 1905, IVde afdeeling, n°. 1444/241, voldaan.

Toepassing van het tweede lid van artikel 92 der Comptabiliteitswet.

§ 39. Bij besluit van de Eerste Tafel der Algemeene Rekenkamer van 12 April 1905, n°. 4805/2, werd aan een comptabele, die in de indiening eener rekening nalatig was gebleven, ook nadat hem daarvoor een nieuwe termijn was gesteld, eene boete opgelegd van f 16.

In opvolging van het bepaalde bij § *f* van artikel 41 harer

instructie gaf de Kamer hiervan kennis aan den Gouverneur-Generaal, bij missive van 16 Mei 1905, n°. 6288.

Twee andere gevallen van nalatigheid van comptabelen in de inzending eener verantwoording bracht de Kamer, bij brieven van 9 Juni en 28 October 1905, n°s. 7429 en 13 849, ter kennis van den Gouverneur-Generaal, onder mededeeling, dat zij in beide gevallen geene termen had gevonden tot het opleggen van eene boete.

Onvoldoende contrôle op het beheer van hulppostcommiezen.

§ 40. Zooals is medegedeeld bij § 31 van het Verslag over 1904, werd door de Algemeene Rekenkamer naar aanleiding van het haar gebleken gebrek aan contrôle op het beheer van den hulppostcommies te Bawean, der Regeering in overweging gegeven den directeur der burgerlijke openbare werken op te dragen, om voor den vervolge maatregelen in het leven te roepen ter verscherping van het toezicht op het geldelijk beheer van hulppostcommiezen, als gevolg waarvan door genoemden directeur eenige voorzieningen werden getroffen, echter alleen betreffende de contrôle op het beheer van den hulppostcommies te Bawean.

Bij de behandeling van een om consideratie en advies in handen van het College gesteld voorstel van bovenbedoelden departementschef tot afschrijving uit de rekening van den chef van het post- en telegraafkantoor te Menado over het jaar 1903 van eene som van f 264,75, uitmakende het totaal bedrag van den door den gewezen hulppostcommies te Tondano verduisterde gelden, bleek het der Kamer, dat ook op dezen gewezen hulppostcommies eene gebrekkige contrôle was uitgeoefend, hetgeen haar aanleiding gaf bij het uitbrengen van het gevraagd advies, bij schrijven van 29 Augustus 1905, n° 11 076, den Gouverneur-Generaal tevens in overweging te geven, den directeur der burgerlijke openbare werken uit te noodigen, om overal, *waar noodig*, maatregelen van de bovenbedoelde strekking te treffen.

Aan dit voorstel werd gevolg gegeven bij schrijven van den 1ste-gouvernements-secretaris van 2 October 1905, n°. 3415.

In antwoord op dit schrijven werd ontvangen de kopielijk hiernevens gaande missive van den directeur der burgerlijke openbare werken van 18 October 1905, n°. 1013 P. T. (1), welke tot geenerlei opmerking aanleiding gaf.

Benoeming in commissie voor den afscheep van zout van onbetrouwbare personen.

§ 41. Uit de betrekkelijke haar ter behandeling aangeboden reisdeclaratie was der Algemeene Rekenkamer gebleken, dat, bij besluit van den resident van Madoera van 1 April 1905 n°. 3, voor den afscheep van zout een gewezen ontvanger der in- en uitvoerrechten en accijnzen in commissie was benoemd, tegen wien, blijkens de praemissen van het gouvernementsbesluit van 22 October 1904 n°. 25, ernstige vermoedens waren gerezen van ontrouw in het beheer van een tolkantoor, in verband waarmede hij bij gemelde beschikking uit zijne betrekking was ontslagen, met bepaling, dat nader zou worden beslist, of dit ontslag geacht moest worden al dan niet eervol te zijn verleend.

De Algemeene Rekenkamer vestigde hierop, met het oog op het voorkomende in *Bijblad* n°. 2832, bij schrijven van 4 September 1905, n°. 11 292, de bijzondere aandacht van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, en stelde daarbij tevens de vraag, of het met 's lands belang is overeen te brengen, genoemden gewezen ontvanger voortaan nog met commissiën als de onderwerpelijke te belasten.

Blijkens de naar aanleiding hiervan door genoemden departementschef aan de Kamer ter kennisneming toegezonden missive van den resident van Madoera van 28 September 1905, n°. 5545/14*c*, was bedoelde gewezen ontvanger slechts tweemaal in eene zoutcommisie benoemd, en zulks wijl de resident toen nog maar korten tijd als zoodanig was opgetreden en daardoor nog niet voldoende op de hoogte was om precies te weten wie de personen waren die daarvoor in aanmerking werden gebracht. Zoodra hij dit wel wist, gelastte de resident den bewusten persoon te schrappen als candidaat voor de eene of andere zoutcommissie, en werd deze dan ook na dien niet meer voor eene dergelijke commissie aangewezen.

Noodelooze uitzending van goederen uit Nederland, ten behoeve van de fabriek voor de opiumregie.

§ 42. Naar aanleiding van een aan den directeur van financiën gedaan verzoek om inlichting, waaraan het moest worden toegeschreven, dat bij de fabriek voor de opiumregie, behalve een afgekeurde grobak (vrachtkar), in 1902 op publieke vendutie verkocht, in al de jaren voorafgaande aan dat jaar geen andere onbruikbare inventaris-goederen voor verkoop in aanmerking waren gekomen, ontving de Algemeene Rekenkamer van genoemden departementschef een afschrift van den brief van den waarnemenden directeur dier fabriek van 8 April 1905, n°. 1635, houdende o. a. mededeeling, dat in die inrichting nog inventarisgoederen aanwezig waren welke als overtollig konden worden beschouwd, en die, in verband daarmede, ondershands, hetzij tegen factuur-

(1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

prijs, hetzij tegen een door de commissie te schatten bedrag zouden worden verkocht.

Ter zake nader om inlichting gevraagd, gewerd der Kamer, bij schrijven van den directeur van financiën van 17 Juni 1905, nº. 10 952, een extract uit den brief van den hoofdinspecteur der opiumregie van 2 Juni t. v., nº. 1886/5, waarbij werd medegedeeld, dat sommige dier goederen noodeloos waren geworden en dat de Regeering, bij schrijven van den 1ste-gouvernements-secretaris van 19 Januari 1905, nº. 256, ter zelfder zake reeds om inlichtingen had gevraagd.

Referte aan de bij den Indischen brief van 29 Augustus 1905, nº. 1968/29, kopielijk overgelegde bescheiden.

Intusschen bleek het der Kamer, dat in de verantwoording van den magazijnmeester bij de hierbedoelde fabriek een groot aantal artikelen als *voorraad* te boek liep, waarvan gedurende de jaren 1901 tot en met 1904 geen gebruik had plaats gehad. Van verscheidene dier artikelen werd niettemin de voorraad door nadere uitzendingen nog aangevuld.

De Algemeene Rekenkamer vestigde hierop, bij schrijven van 2 November 1905, nº. 14 066, de aandacht van den Gouverneur-Generaal, waarop haar ter kennisneming werd toegezonden de missive van den directeur van financiën van 30 Januari 1906, nº. 2476, waarbij ter zake opheldering werd verschaft. In hoever daardoor de bezwaren der Kamer zijn opgeheven, maakt bij het College nog een punt van onderzoek uit.

Dit schrijven werd, met vorengenoemde missive der Kamer, kopielijk overgelegd onder nº. 273 van het mailrapport van 1906.

Toezicht op de aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen ter bewaring afgestane landsgoederen.

§ 43. Op den voet van het besluit van 11 December 1858 nº. 77 (*Bijblad* nº. 3121) zijn en worden nog herhaaldelijk van Regeeringswege voorwerpen ter bewaring afgestaan aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Daar die voorwerpen, waaronder bijv. verschillende welke van den bij de expeditie naar het eiland Lombok gemaakten buit afkomstig zijn, eene groote waarde vertegenwoordigen en landsgoederen zijn, rees bij de Algemeene Rekenkamer de vraag, of geene maatregelen noodig zijn ter verzekering van 's lands belangen ten deze, ook met het oog op artikel 72, sub *c*, der Comptabiliteitswet.

Bij schrijven van 12 December 1905, nº. 16 014, bracht de Kamer dit onder de aandacht van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, en gaf zij dien departementschef in overweging om, indien de aanwezigheid bij genoemd Genootschap van de in bewaring gegeven gouvernementsgoederen niet reeds op andere wijze *periodiek* mocht worden geconstateerd, het daarheen te leiden, dat van al die goederen, evenals is voorgeschreven ten aanzien van de voorwerpen, bedoeld aan het slot der circulaire in *Bijblad* nº. 5350, nauwkeurige opgaven aan hem worden verstrekt, waarna door eene commissie eens in het jaar kan worden nagegaan of alle voorwerpen, in de opgaven vermeld, ook aanwezig zijn.

Tevens verzocht het College om inlichting omtrent de vraag, of voor het in bewaring nemen door het Genootschap rechtsgeldige bewijzen worden afgegeven, ter verzekering van de eigendomsrechten van den lande op de in bewaring genomen gouvernementsgoederen.

Blijkens nader van de Kamer ontvangen bericht, is de directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid ter zake met de directie van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in overleg getreden, en heeft voormelde directie reeds verklaard, bewijzen, als door het College bedoeld, te willen afgeven, voor zoover de aan het Genootschap ter bewaring afgestane voorwerpen werkelijk aanwezig zijn bevonden.

Tekorten in leermiddelen, waarvoor geen verhaal op eenig comptabele is kunnen worden ingesteld.

§ 44. I. De herziening van het besluit der 1ste Tafel van de Algemeene Rekenkamer van 23 Februari 1905, nº. 2659/2, waarbij het hoofd eener openbare lagere school was belast met de vergoeding der geldswaarde van in 1902 te min verantwoorde leermiddelen, bracht aan het licht, dat bij de ontvangst van de leermiddelen, waarvan een deel niet was verantwoord, niet gehandeld was overeenkomstig artikel 33 der Europeesche schoolinstructie, voorschrijvende, dat de duplicaat-aanvraag der leermiddelen bij akkoordbevinding door het hoofd der school voor ontvangst moet worden geteekend.

In dit geval was die aanvraag ingericht en behandeld overeenkomstig de betrekkelijke bepalingen der schoolinstructie, zooals zij luiden vóórdat de hoofden der scholen ter zake van het beheer over de leermiddelen rekenplichtig waren aan de Algemeene Rekenkamer, en had het hoofd van plaatselijk bestuur, bij ontstentenis van de schoolcommissie, daarop voor de ontvangst geteekend.

De Algemeene Rekenkamer verzocht daarom den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, bij schrijven van 6 Juni 1905, nº 7269, te willen doen onderzoeken, of niet uit eenig bewijsstuk bleek, dat de bovenbedoelde leermiddelen waren afgegeven aan en ontvangen door den comptabele, die op 23 Januari 1902, toen de op de aanvraag voorkomende boekwerken ontvangen werken, hoofd was van bedoelde school.

Hierop werd een ontkennend antwoord ontvangen, zoodat wegens het ontbreken van een wettig bewijs geen verhaal op eenig comptabele kon worden ingesteld voor het te min verantwoorden van de boekwerken.

Bij beschikking van de Kamer van 14 September 1905, nº. 11 774, werd daarop het vergoedingsbesluit harer 1ste Tafel ingetrokken.

II. Bij het onderzoek eener verantwoording van leermiddelen over het tijdvak van 1 Januari tot en met 5 April 1903 bleek, dat daarin een twintigtal leien, welke volgens de betrekkelijke aanvraag van leermiddelen ontvangen zouden zijn, niet waren opgenomen.

Aangezien ook deze aanvraag niet door het hoofd der school voor ontvangst was geteekend, doch door den secretaris der betrokken Europeesche schoolcommissie, en van het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid, in antwoord op de desbetreffende nota van bedenking van de Algemeene Rekenkamer van 4 September 1905, nº. 11 297, de mededeeling was ontvangen, dat op de in het archief van die schoolcommissie aanwezige aanvraag van leien geenerlei aanteekening omtrent de ontvangst voorkwam, kon de betrokken comptabele door het College ook in dit geval voor het tekort niet aansprakelijk gesteld worden.

Wijziging van artikel 33 der Europeesche schoolinstructie.

§ 45. In artikel 33 der instructie omtrent de verplichtingen van de schoolcommissiën, van de inspecteurs en van het onderwijzend personeel, werkzaam bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, zooals het luidde krachtens de beschikking van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid van 3 Augustus 1901, nº. 9636 (*Bijblad* nº. 5819), was voorgeschreven dat op ontvangst der toegezonden schoolartikelen met de duplicaat-aanvraag, de pakketten worden geopend, en dat die aanvraag, *bij akkoordbevinding*, door het schoolhoofd voor ontvangst wordt geteekend.

Wat het hoofd der school doen moest als de aanvraag *niet* akkoord werd bevonden, bleek niet uit het voorschrift, en al was nu de meest voor de hand liggende opvatting voor zoodanig geval, naar het der Algemeene Rekenkamer voorkwam, dat het schoolhoofd teekent voor de ontvangst der artikelen welke hij inderdaad ontvangen heeft, en op de aanvraag vermeldt wat niet in zijn bezit is gekomen, zoo bestond er, waar dit niet uitdrukkelijk was voorgeschreven, ook ruimte voor de opvatting, dat bij niet-akkoordbevinding de duplicaat-aanvraag in het geheel niet behoefde te worden geteekend.

Aangezien zulk eene opvatting er reeds toe geleid had, dat het betrokken schoolhoofd voor eenige te min verantwoorde boekwerkjes niet als comptabele door de Algemeene Rekenkamer kon worden aangesproken, bracht de Kamer, bij schrijven harer Eerste Tafel van 1 September 1905, nº. 11 156/2, het vorenstaande onder de aandacht van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, onder opmerking, dat onderwerpelijk eene nadere voorziening moest worden getroffen, ook met betrekking tot de aanwijzing der verantwoording, waarbij de geteekende bewijzen moeten worden overgelegd.

Als een gevolg hiervan werden, bij besluit van den waarnemenden directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid van 19 October 1905, nº. 17 433, in de 2de alinea van het bovenaangehaalde artikel 33 der schoolinstructie de noodige wijzigingen aangebracht.

Referte nº. 6381 van het *Bijblad*.

Periodieke opnemingen van de als borgtocht door landscomptabelen gedeponeerde geldswaardige papieren.

§ 46. Zooals is medegedeeld bij § 27 van het verslag over 1896, zouden minstens eenmaal 's jaars opnemingen plaats hebben van als borgtocht door landscomptabelen in een der lokalen van de algemeene kas te Batavia bewaard wordende geldswaardige papieren.

Nadat bij schrijven van den directeur van financiën van 29 December 1902, nº. 22 412, bericht was ontvangen, omtrent eene opneming in dat jaar, werd door de Algemeene Rekenkamer te dezer zake niets meer vernomen, tot de in den brief van genoemden departementschef van 23 Maart 1905, nº. 5554, mededeeling van eene dergelijke opneming in het daaraanvoorafgaande jaar.

Dit gaf der Kamer aanleiding bij missive dd. 13 April 1905, nº. 4855, den directeur van financiën in overweging te geven, haar voortaan elk jaar geregeld van de bedoelde opnemingen mededeeling te doen, waaraan zij voorts het verzoek toevoegde daarbij tevens een exemplaar van den betrekkelijken inventaris te mogen ontvangen.

Een en ander werd der Kamer toegezegd bij schrijven van genoemden directeur van 27 Juni d.a.v., nº. 12 153; de eerstvolgende maal zou haar een volledige inventaris van de hierbedoelde papieren worden aangeboden, terwijl daarna de specificatie zich zou bepalen tot de papieren, welke sedert de voorafgaande opname zijn teruggegeven en bijgekomen.

Herziening van de bepalingen omtrent de toekenning van tegemoetkoming voor reiskosten bij reizen met binnenlandsch verlof wegens ziekte dan wel om zich onder geneeskundige behandeling te stellen.

§ 47. Bij artikel 1 van het sedert onder n°. 6173 van het *Bijblad* opgenomen besluit van 8 Februari 1905 n°. 6, zijn nieuwe bepalingen in het leven geroepen met betrekking tot de toekenning van tegemoetkoming voor reiskosten aan Europeesche burgerlijke landsdienaren bij reizen met binnenlandsch verlof wegens ziekte dan wel om zich onder geneeskundige behandeling te stellen, in hoofdzaak hierop neerkomende, dat aan ambtenaren op eene bezoldiging van f 250 's maand en hooger, slechts reiskosten worden tegoed gedaan voor die reizen of gedeelten van reizen, welke moeten worden gedaan over zee en, in de bezittingen buiten Java en Madoera, over land, doch niet per spoor of tram, wordende hun geene tegemoetkoming verleend voor reizen over land op Java en Madoera en per spoor of tram in de bezittingen daarbuiten.

Naar aanleiding hiervan onderwierp de Algemeene Rekenkamer, bij schrijven van 5 April 1905, n°. 4479, aan het oordeel der Regeering de vraag, of maatregelen van gelijke strekking ook niet zouden zijn te treffen ten aanzien van officieren der land- en zeemacht, waardoor mede besparing van uitgaven zou worden verkregen en waarvoor uit een oogpunt van consequentie veel te zeggen zou zijn.

In antwoord hierop ontving de Kamer de mededeeling, dat de legercommandant, reeds bij missive van den 1ste-gouvernementssecretaris van 15 Maart t. v., n°. 1085, was uitgenoodigd om de voorschriften betreffende de toekenning van tegemoetkoming voor reiskosten aan militairen op den voet van de bij bovengenoemd besluit vastgestelde bepalingen te herzien en dat het in de bedoeling lag om na ontvangst der betrekkelijke voorstellen ook den commandant der zeemacht te raadplegen, voor zooveel de officieren der zeemacht betreft.

De bedoelde herziening kwam na ingewonnen advies der Kamer tot stand door eene aanvulling van het militair tarief n°. 4 bij gouvernementsbesluit van 7 Juli 1905 n°. 24 (*Staatsblad* n°. 375), terwijl bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van dezelfde dagteekening, n°. 2457, aan den commandant der zeemacht de vraag werd gedaan, of ten aanzien van de officieren der zeemacht thans nog eenige regeling ter zake dient te worden getroffen.

Dit besluit werd kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van gelijken datum, n°. 1607/24.

De commandant der zeemacht is aan de afdoening dezer aangelegenheid herinnerd.

Kosten van vervoer te water van alle ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur op dienstreizen binnen hun ressort.

§ 48. Bij het besluit van 13 Juli 1904 n°. 1 (*Staatsblad* n°. 307) werd krachtens machtiging der Koningin, met wijziging in zoover van artikel 2 van het besluit van 9 Augustus 1880 n°. 4 (*Staatsblad* n°. 153), bepaald, dat de kosten van vervoer te water van alle ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur op dienstreizen binnen hun ressort ten laste van den lande komen.

Een gevolg van dien maatregel was, dat, voor zoover bedoelde reizen betreft, niet alleen de kosten van vervoer met schepen der Koninklijke Nederlandsche en der gouvernementsmarine, met andere landsvaartuigen, alsmede met particuliere stoomschepen, voor rekening van het land kwamen, maar ook die van ingehuurde prauwen voor reizen op rivieren, zoogenaamde binnenwateren, en over zee, waaronder het reede-vervoer.

Daarvan was weder het gevolg eene vermeerdering van uitgaven en in verband met de bewoordingen van den Indischen brief van 18 Januari 1904, n°. 148/8 (besluit n°. 8), meende de Algemeene Rekenkamer te moeten betwijfelen of dit gevolg van den maatregel wel was te voorzien.

In verband met de tweede alinea van artikel 41 harer instructie vestigde de Kamer, bij schrijven van 9 September 1905, n°. 11 589, op het bovenstaande de aandacht der Regeering, onder aanteekening dat het naar hare meening aanbeveling zou verdienen, het besluit van 13 Juli 1904 n°. 1 (*Staatsblad* n°. 307) in dier voege te wijzigen, dat de daarbij bedoelde kosten van vervoer te water alleen dan voor rekening van het land komen, wanneer dat vervoer met *stoomschepen* plaats heeft. Daardoor zou toch ook meer overeenstemming worden verkregen met de kennelijke bedoeling van het ministerieel rapport aan de Kroon van 20 April 1904, litt. A[3], n°. 2, uit de derde alinea waarvan n. h. v. voldoende duidelijk bleek, dat de Minister niet het oog had gehad op een vervoer met prauwen of dergelijke tot de zoogenaamde kleine transportmiddelen behoorende vaartuigen.

Overeenkomstig dit advies der Kamer is bij artikel 1 van het besluit van 24 October 1905 n°. 11 (opgenomen onder n°. 532 van het *Staatsblad* van dat jaar), met wijziging in zoover van het besluit van 13 Juli 1904 n°. 1 (*Staatsblad* n°. 307), bepaald, dat de kosten van vervoer te water van alle ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur, op dienstreizen binnen hun ressort, ten laste van den lande komen, voor zoover dat vervoer met *stoomschepen* plaats heeft.

Dit besluit werd, met het advies der Kamer, kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van 24 October 1905, n°. 2284/11.

Verlaging van de indemniteit voor reiskosten van ingenieurs bij irrigatiewerken.

§ 49. In October 1903 werd door den directeur der burgerlijke openbare werken het voorstel gedaan, om te bepalen: dat aan

den ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken,

a. belast met het beheer der Keboejoetan-, Babakan- en Pemali-bevloeiingsgebieden,

b. belast met de irrigatiewerken te Soengapan,

beiden gelegen in de residentie Pekalongan, behalve de genoten wordende schadeloosstelling voor reis- en verblijfkosten van f 100 's maands, voor zijne reizen naar plaatsen:

a. welke buiten een rayon van 10 paal van zijne standplaats gelegen zijn;

b. welke beoosten de Tjomal-rivier gelegen zijn;

a. en *b.* langs wegen, waar aannemers- of gouvernementspostpaarden verstrekt kunnen worden, nog het vrije gebruik daarvan wordt toegestaan.

Uitgenoodigd ter zake te dienen van consideratiën en advies, merkte de Algemeene Rekenkamer, in haar schrijven van 13 Februari 1904, nº. 2158, op, dat de *noodzakelijkheid* van den voorgestelden maatregel, welke 's lands kas met meerdere uitgaven van blijvenden aard zou bezwaren, in de stukken niet was aangetoond.

Wel werd in een daaronder aanwezigen brief van den chef der 2de waterstaatsafdeeling vermeld, dat de ingenieur voor de eerstgenoemde bevloeiingsgebieden de geheele streek tusschen de Tandjong en de Gangsa in beheer zou krijgen, dat die streek meet 15 paal van uit Sanggom, de standplaats van genoemden ingenieur, en dat het *wenschelijk* was dien ingenieur vrij gebruik van postpaarden te geven, doch daarbij werd niet toegelicht waarom eene indemniteit van f 100 's maands niet voldoende zou zijn om over afstanden van 15 paal te reizen, terwijl door het betoog van de *wenschelijkheid* der te treffen voorziening hare *noodzakelijkheid* nog niet was bewezen.

Zonder ter zake in beschouwingen te treden, deed de directeur der burgerlijke openbare werken eenvoudig het voorstel om vrij gebruik van postpaarden te geven voor reizen naar plaatsen welke buiten een rayon van 10 paal van de standplaats gelegen zijn. Zoodoende zou echter de indemniteit van f 100 's maands alleen dienen voor reizen binnen een rayon van 10 paal en voor verder gelegen trajecten, voor zoover deze niet anders dan met zoogenaamd klein transport konden worden afgelegd, terwijl voor de andere reizen het gouvernement postpaarden zou moeten verstrekken of aannemerspaarden zou moeten betalen, zoodat die andere reizen slechts voor eene kleinigheid (de fooien en slijtage van het rijtuig) uit de indemniteit bekostigd zouden worden. Maar dan scheen de vraag gewettigd, of die indemniteit door de beperking harer bestemming niet voor vermindering vatbaar was, en kwam het, ook in verband hiermede, wenschelijk voor, dat door voornoemden departementschef de geldelijke gevolgen (meerdere uitgaven voor den lande) van zijn voorstel werden in het licht gesteld, met bijvoeging eener opgave van het aantal en de afstanden der reizen gedurende een zeker tijdvak (bijv. het laatste halfjaar) gemaakt.

Ten opzichte van den te Soengapan geplaatsten ingenieur werd door bovengenoemden afdeelingschef gezegd, dat de reizen met vrij gebruik van postpaarden beoosten de rivier Tjomal *frequent* zouden worden, wanneer die ingenieur ook de Sragi-werken zou moeten bezoeken, doch dat ook bij niet-uitvoering dier werken voor de *zeldzame* reizen, het vrij gebruik van postpaarden een einde zou maken aan een vicieusen toestand.

Welke toestand vicieus was, werd niet vermeld, terwijl als de reizen naar plaatsen beoosten de Tjomal-rivier gelegen *frequent* zouden zijn, en dus voor de meeste reizen gouvernements- of aannemerspaarden zouden worden gebruikt, op de indemniteit dan eene niet onbeduidende besparing zou kunnen worden verkregen, zoodat ook hier de vraag rees, of het bedrag dier indemniteit niet verminderd zou kunnen worden. Waren de reizen *zeldzaam*, dan was de indemniteit, naar de meening van het College, voor de bestrijding der kosten aangewezen.

Ook omtrent dit een en ander gaf het rapport van den directeur der burgerlijke openbare werken geen licht, blijkende daaruit zelfs niets omtrent de al of niet uitvoering der Sragi-werken, terwijl het geene gegevens hoegenaamd bevatte, die eenige voorstelling zouden kunnen geven van de afstanden welke tot dusverre *zonder*, doch dan *met* vrij gebruik van postpaarden zouden moeten worden bereisd.

Aan vorenstaande opmerkingen voegde de Kamer ten slotte de vraag toe, of het geene overweging verdiende, te doen onderzoeken, of het nog wel noodig was, het bij verschillende met name genoemde besluiten aan ingenieurs en andere waterstaatsambtenaren,

behalve de hun toegekende indemniteit voor reis- en verblijfkosten toegestaan vrij gebruik van gouvernements- of aannemerspostpaarden te bestendigen en, in het bevestigend geval, of het jaren geleden vastgesteld bedrag dier indemniteiten niet verminderd zou kunnen worden.

Toen de directeur der burgerlijke openbare werken, op der Kamer schrijven gehoord, zijn voorstel handhaafde, vond het College, ter zake opnieuw om advies gevraagd, daarin aanleiding alsnog de volgende beschouwingen onder de aandacht der Regeering te brengen.

In de eerste plaats had de Kamer gemeend te moeten nagaan, welke de vermoedelijke financieele gevolgen zouden zijn van eene opvolging van meerbedoeld voorstel.

Zij kwam daarbij tot de slotsom, dat het toekennen aan den ingenieur belast met het beheer van de Kaboejoetan-, Babakan- en Pemali-bevloeiingsgebieden, van het recht op vrij gebruik van postpaarden voor reizen buiten den kring van 10 palen van de standplaats, het land in doorsnede eene vermoedelijk meerdere uitgaaf zou berokkenen van f 1759,80 per jaar, en dat die uitgaaf met betrekking tot den ingenieur belast met de irrigatiewerken te Soengapan, zou beloopen f 396 's jaars.

In de tweede plaats meende de Kamer uit de verstrekte gegevens de vraag te moeten beantwoorden, of de reisindemniteiten, indien ze alleen dienen moesten ter bestrijding van reiskosten binnen een rayon van 10 palen en bewesten de Tjomal-rivier, niet te hoog waren te achten.

Eene berekening hieromtrent voerde haar tot de conclusie, dat het gemiddeld bedrag der transportkosten, welke de ingenieur belast met het beheer van de Kaboejoetan-, Babakan- en Pemali-bevloeiingswerken in rekening zou kunnen brengen voor reizen binnen den kring van 10 palen van zijne standplaats, begroot zou kunnen worden op f 84 's maands (welke som zou dalen tot f 58,74 's maands indien een ingenieur der 3de klasse met het toezicht op die waterwerken werd belast), en dat dit bedrag voor de reizen van den ingenieur te Soengapan, bewesten de Tjomal-rivier, ware te begrooten op f 57 's maands.

Indien voor de reizen binnen den kring van 10 palen en bewesten de Tjomal-rivier gedeclareerd mocht worden, zouden de transportkosten daarvan dus blijven beneden de bedragen der reisindemniteiten, en als deze indemniteiten alleen voor die reizen werden genoten, wat vrijwel het geval zou zijn, bijaldien overeenkomstig het voorstel werd beschikt, dan moest de vraag, of die indemniteit te hoog zou zijn, bevestigend worden beantwoord. Op de vraag echter, of uit die indemniteiten niet alle reizen zouden kunnen worden bekostigd, moest het antwoord, lettende op de verschillen tusschen de bedragen dier vaste vergoedingen en die der geraamde transportkosten voor tournées binnen een rayon van 10 palen en bewesten de Tjomal-rivier en op de afstanden waarop de reizen buiten dat rayon en beoosten genoemde rivier waren geschat, beslist ontkennend zijn.

Om voornoemde ingenieurs in de kosten hunner reizen te gemoet te komen, stonden twee wegen open:

De eene was: het vrij gebruik van postpaarden toe te staan op de wijze door den directeur der burgerlijke openbare werken voorgesteld, doch dan met gelijktijdige vermindering hunner reisindemniteit, die gesteld zouden kunnen worden respectievelijk op f 84 (of in verband met het bovenaangeteekende op f 58,74) en f 57, of afgerond op f 80 (of f 60) en f 60.

De andere was: in stede van hun het voorgestelde recht op vrij gebruik van postpaarden toe te kennen, de indemniteit te verhoogen.

Naar de meening der Kamer verdiende het in de eerste plaats aangegeven middel de voorkeur, want is de indemniteit voor reiskosten van f 100 's maand eenmaal verhoogd tot bijv. f 150 of f 175 's maands, dan wordt daarop als eene bijkomende inkomst gerekend, en gaat het moeilijk daarin later weder vermindering te brengen. Men zou allerlei argumenten weten te vinden om het hooge bedrag te behouden, al zou ook door vermindering der reizen met een kleiner bedrag kunnen worden volstaan. De Kamer wees daarbij op de bovenbedoelde, aan het slot van haar advies van 13 Februari 1904, n°. 2158, gemaakte opmerking omtrent in 1889, 1893 en 1894, dus 16, 12 en 11 jaren geleden, vastgestelde reisindemniteiten, welke nog tot dezelfde bedragen doorliepen, zonder dat in al dien tijd er aan gedacht was een onderzoek in te stellen ter beantwoording der vraag, of die bedragen — in verband met den gevorderden stand der uitgevoerd wordende werken als anderszins — nog wel ten volle noodig waren.

Het gebruik van postpaarden daarentegen, hierboven in de eerste plaats aangegeven, zou na verloop van tijd, naarmate het

werk vordert en de ingenieurs, architecten en opzichters hunne standplaats steeds meer naar het centrum hunner werkzaamheden kunnen overbrengen, gaandeweg afnemen, waarmede de uitgaven dan vanzelf zouden verminderen. Dit middel zou dan ook op den duur het goedkoopste blijken.

Eindelijk wees het College nog op de omstandigheid, dat een rechthebbende op indemniteit, wanneer hij voor eenige maanden met buitenlandsch verlof gaat, op uitbetaling daarvan aanspraak blijft maken, waarvan ten aanzien van het recht op vrij gebruik van postpaarden natuurlijk geen sprake kan zijn.

Op grond van het vorenstaande had de Kamer geene bedenking tegen eene beschikking overeenkomstig het door den directeur der burgerlijke openbare werken overgelegd concept-besluit, mits de thans door de daarbij bedoelde ingenieurs genoten wordende indemniteiten voor reis- en verblijfkosten tot de hierboven vermelde bedragen werden verminderd.

In overeenstemming hiermede werd, bij besluit van 27 Maart 1905 nº. 1, aan de beide hierbedoelde ingenieurs het vrije gebruik van aannemers- of gouvernementspostpaarden op de door den directeur der burgerlijke openbare werken voorgestelde wijze toegestaan, doch met gelijktijdige vermindering hunner reisindemniteiten tot f 60 's maands.

Verhooging van reisdeclaratiën met bedragen, die door de declaranten zelven niet in rekening zijn gebracht.

§ 50. Bij missive van 8 Maart 1905, nº. 3240, bracht de Algemeene Rekenkamer ter kennis van de Regeering het bij de departementen van algemeen bestuur bestaand gebruik, om bij de examinatie van declaratiën van landsreizigers, de bedragen daarvan te verhoogen met reis-, verblijf- en transportkosten, waarop wel is waar volgens de bepalingen aanspraak bestaat, doch die door de declaranten zelven niet in rekening zijn gebracht.

Daar deze handelwijze niet strookte met het beginsel, dat ten grondslag ligt aan artikel 3 der regeling, vastgesteld bij het besluit in *Staatsblad* 1902, nº. 230, en de kans bestond, dat zoodoende tegen de bedoeling van declaranten zelven werd gehandeld, als waarvan zich kort te voren een geval had voorgedaan, opperde het College de vraag, of het niet raadzaam moest worden geacht, dat de departementen van algemeen bestuur bij de beoordeeling van declaratiën zich houden aan de daarin opgebrachte kosten, voor zoover declaranten daarop volgens de bestaande bepalingen aanspraak kunnen maken, zonder daaraan iets toe te voegen wat door declaranten buiten rekening is gelaten.

Naar aanleiding hiervan deed de Regeering den chefs der departementen van algemeen bestuur, bij circulaire van den 1ste-gouvernements-secretaris van 28 April 1905, nº. 1728, mededeelen, dat hoogerbedoeld gebruik naar haar oordeel diende te worden afgeschaft, aangezien eene verhooging van de vorderingen wegens gedane reizen tot de maxima bedragen, waarop de bepalingen aanspraak geven, ook al zijn die niet gedeclareerd, in verreweg de meeste gevallen gelijk zou staan met eene door niets gemotiveerde bevoordeeling der declaranten.

Toekenning van hooge daggelden aan inlandsche ambtenaren, die volgens de bepalingen geene aanspraak hebben op tegemoetkoming voor reis- en verblijfkosten.

Referte aan nº. 6314 van het *Bijblad*.

§ 51. Als een vervolg op het voorkomende in § 51 van het Verslag over 1903 zijn aangeteekend, dat, blijkens circulaire van den 1ste-gouvernements-secretaris van 28 Juli 1905, nº. 2680, de Regeering, overeenkomstig de inzichten der Algemeene Rekenkamer, ten aanzien van inlandsche landsdienaren en andere inlanders en met dezen gelijkgestelden, die bij dienstreizen te land en te water, zich verder uitstrekkende dan tot een afstand van 6 palen buiten hun verblijf- of standplaats, niet reeds krachtens het reglement in *Staatsblad* 1882, nº. 187, zooals het sedert werd aangevuld, aanspraak hebben op daggeld, als regel wenschte aangenomen te zien:

a. dat, voor zoover zij niet of met minder dan f 200 's maands bezoldigd zijn, hun hetzelfde daggeld wordt toegekend als in artikel 4 van dat reglement bedoeld, tenzij aangetoond wordt, dat toekenning van een hooger bedrag noodig is, in welk laatste geval echter niet meer dan f 2,50 wordt tegoed gedaan;

b. dat, voor zoover zij eene bezoldiging genieten van meer dan f 200 's maands, hun een daggeld wordt toegekend van f 2, f 3 of f 10, al naar gelang hunne maandelijksche bezoldiging bedraagt f 200 tot f 299, f 300 tot f 999, of f 1000 en meer.

Misbruiken ten aanzien van de bepalingen op de toekenning van overtocht voor gouvernementsrekening van Nederland naar Nederlandsch-Indië en omgekeerd.

Dit schrijven werd kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van 21 December 1903, nº. 2667/15.

§ 52. Luidens § 27 van haar Verslag over 1902, gaf de Algemeene Rekenkamer den Gouverneur-Generaal, bij schrijven van 29 April 1902, nº. 5356, in overweging, de aandacht van den Minister van Koloniën te vestigen op het feit, dat landsdienaren den Staat somwijlen onnoodig op kosten jagen, door hunne in Nederland achtergelaten kinderen voor landsrekening naar Indië te doen overkomen op een tijdstip, dat zij zelven reeds het voor-

nemen hadden om binnenkort te repatrieeren, en dan die kinderen voor landsrekening weer mede te nemen, met voorstel om daartegen maatregelen te treffen, door bijvoorbeeld te bepalen, dat landsdienaren, aan wie vergunning is verleend om leden van hun gezin in Nederland te doen achterblijven om hen later naar Indië te volgen, wanneer die leden van de gelegenheid om voor landsrekening naar Indië te reizen gebruik maken, bij een terugkeer naar Europa hetzij met verlof, hetzij na ontslag, voor dergelijke leden van het gezin geene passage voor landsrekening bekomen, wanneer sedert de aankomst in Indië van die leden niet een zekere tijd, bijvoorbeeld zes maanden, is verloopen.

Blijkens de dépêche van den Minister van Koloniën van 12 Maart 1904, litt. D, nº. 8/749, welke der Kamer bij schrijven van den 1ste-gouvernements-secretaris van 18 Maart 1905, nº. 1126, naar aanleiding van haar verzoek, om mededeeling welk gevolg aan hare hoogervermelde missive was gegeven, ter kennisneming werd toegezonden, meende de Minister aan 's Kamers voorstel geen gevolg te moeten geven, omdat een indertijd reeds aan het Departement van Koloniën ingesteld zeer minitieus onderzoek naar den omvang van het beweerde misbruik, had uitgewezen, dat het niet dan bij hooge uitzondering is voorgekomen, en dat de voorziening die men er tegen zou kunnen treffen, allicht erger zou zijn dan de kwaal.

Waarborgen tegen misbruiken bij het toestaan van afwijkingen van de voorschriften betreffende het gebruik van spoor- en tramwegen door gouvernementsreizigers.

§ 53. Aan het slot van § 50 van haar Verslag over het jaar 1903 maakte de Algemeene Rekenkamer de opmerking, dat niet waren ingevoerd de door haar noodig geachte waarborgen tegen misbruik van de vergunning aan landsdienaren verleend, om in het belang van den dienst af te wijken van de hun opgelegde verplichting, om bij dienstreizen van spoor- en tramwegen gebruik te maken, wanneer en voor zoover deze zijn gelegen in de richting van het oord van bestemming dier reizigers.

Naar aanleiding hiervan werd de Kamer, in verband met de omstandigheid, dat in artikel 1 van het besluit van 23 December 1903 nº. 6 (*Staatsblad* nº. 428) en in het besluit van 22 Juni 1904 nº. 17 (*Staatsblad* nº. 297) de voorwaarde is gesteld, dat van bedoelde verplichting alleen kan worden afgeweken in de gevallen waarin dit door den onmiddellijken chef van den reiziger, luidens op de declaratie te stellen of daarbij over te leggen verklaring, in het belang van den dienst noodzakelijk wordt geacht, bij de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 12 December 1904, nº. 5035, uitgenoodigd, te willen mededeelen, of nog andere waarborgen door haar werden noodig geacht, en om c. q. aan te geven in welken zin de vorenaangehaalde besluiten naar haar oordeel dienden te worden aangevuld.

Het hierbedoeld besluit, het nummer 5 dragende, werd kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van gelijken datum, nº. 2688/5.

In voldoening hieraan deelde het College der Regeering, bij brief van 6 Maart 1905, nº. 3098, mede, dat zijn bezwaar tegen het bepaalde bij de hoogergenoemde besluiten daarin gelegen was, dat de noodzakelijkheid van afwijkingen van de meerbedoelde verplichting om gebruik te maken van spoor- en stoomtramwegen, zonder eenige beperking aan de beoordeeling van den onmiddellijken chef van dien reiziger is overgelaten, waardoor toch het verkrijgen van vergunning tot bedoelde afwijkingen niet alleen zeer vergemakkelijkt, maar ook alle contrôle ter zake uitgesloten is, en dat aan dit bezwaar zou kunnen worden te gemoet gekomen door een voorschrift, dat den onmiddellijken chefs van de reizigers de verplichting oplegt, om bij hunne ingevolge de aangehaalde besluiten af te geven verklaringen de redenen te vermelden, waarom de afwijkingen door hen in het belang van den dienst noodzakelijk worden geacht.

Van de gelegenheid maakte de Kamer tevens gebruik om er de de aandacht op te vestigen, dat de in meerbedoelde besluiten gebezigde uitdrukking „luidens op de *declaratie* te stellen of daarbij over te leggen verklaring" allicht aanleiding zou kunnen geven tot de meening, dat op andere stukken dan declaratiën, waaruit van gemaakte reizen blijkt (men denke aan de bewijzen van verstrekte voorspannen, die transportaannemers bij hunne rekeningen overleggen) de verklaring betreffende het niet gebruik maken van spoor of stoomtram niet behoeft te worden gesteld, en dat derhalve eene aanvulling van die beschikking tot opheffing van elken twijfel omtrent de verplichting om bedoelde verklaringen ook op zoodanige stukken te stellen, mede wenschelijk was.

Blijkens de in antwoord op der Kamers schrijven ontvangen missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 4 Augustus 1905, nº. 2744, meende de Gouverneur-Generaal echter aan de voorstellen van het College tot aanvulling van de besluiten in *Staatsblad* 1903 nº. 428 en 1904, nº. 297, geen gevolg te moeten geven.

Eene aanvulling, waarbij aan de onmiddellijke chefs van de in die beschikkingen bedoelde reizigers zou worden opgedragen, om

bij de door hen af te geven verklaringen te vermelden de aan het dienstbelang ontleende redenen, welke afwijking van de verplichting tot gebruik maken van spoor- of stoomtramweg noodzakelijk hebben gemaakt, achtte Zijne Excellentie onnoodig, omdat, indien daartoe aanleiding bestond, het beoogde doel haars inziens mede zou kunnen worden bereikt door eene Regeeringsaanschrijving aan de met de toepassing der onderwerpelijke bepalingen belaste ambtenaren. Doch tot zulk eene aanschrijving meende de landvoogd niet te moeten overgaan, omdat de door de Kamer gewenschte verplichting voor de chefs der reizigers eene niet onbelangrijke vermeerdering van schrijfwerk zou beteekenen, daar het in de meeste gevallen wel niet mogelijk zou zijn, de afwijking met een paar woorden toe te lichten, zoodat die toelichting vrij uitvoerig zou moeten zijn om aan de bedoeling te beantwoorden. En in weerwil van die uitvoerige toelichting zou het, naar de meening der Regeering, te voorzien zijn, dat, ook als een gevolg van wisseling van inzichten bij de Kamer, omtrent de vraag, wat „in het belang van den dienst noodzakelijk" is te achten, herhaaldelijk nadere inlichtingen zouden worden gevraagd en te dier zake allerlei quaesties zouden rijzen.

Afgescheiden van deze practische bezwaren behoorde, waar de noodzakelijkheid tot afwijking van de voorgeschreven reisroute wordt bepaald door de eischen van den dienst, de beoordeeling van die noodzakelijkheid overgelaten te worden aan den betrokken dienstchef, die voor den goeden gang van zaken in zijn ressort aansprakelijk is.

Ook de in de tweede plaats bedoelde aanvulling kwam Zijne Excellentie onnoodig voor, aangezien onder „declaratiën" taalkundig niet alleen zijn te verstaan *reis*declaratiën, doch ook rekeningen, nota's, enz., en, voor zoover haar bekend, tot dusver door het gebruik van het woord „declaratiën" in de practijk geene moeilijkheden waren ondervonden.

Huishuurindemniteit van gegageerde onderofficieren, die optreden als instructeur bij de korpsen gewapende politiedienaren.

§ 54. Ingevolge *Staatsblad* 1897, nº. 65 (artikel 4, § IX), *Staatsblad* 1898, nº. 190 (artikel 2, sub *b*) en *Staatsblad* 1898, nº. 298, worden gegageerde onderofficieren, optredende als instructeur bij de korpsen gewapende politiedienaren, voor zoover geen bepaald bedrag voor huishuurindemniteit voor hen is vastgesteld, bij gemis van huisvesting van landswege in het genot gesteld van indemniteit van huishuur tot de bedragen, bij het militair tarief nº. 36, toegekend bij gemis van gouvernementswoningen der 6de klasse.

Bij dit tarief zijn echter de garnizoensplaatsen verdeeld in drie categorieën en de bedragen der huishuurindemniteit bij gemis eener woning van de 6de klasse vastgesteld op f 30, f 25 en f 20 's maands, al naar gelang de garnizoensplaats waar de rechthebbende zich bevindt, behoort tot de 1ste, 2de of 3de categorie.

Had men dus te maken met een korps gewapende politiedienaren, niet gevestigd op eene garnizoensplaats, dan lieten de bepalingen geheel in het midden voor welke categorie van garnizoenen aan den instructeur huishuurindemniteit moest worden toegekend.

Bij schrijven van 26 Juli 1905, nº. 9538, gaf de Algemeene Rekenkamer den directeur van binnenlandsch bestuur in overweging der Regeering een voorstel te doen tot regeling van deze aangelegenheid.

Naar aanleiding van het daarop gevolgd rapport van dien departementschef dd. 25 November 1905, nº. 7, werden, bij het besluit van 4 December d.a.v. nº. 12 (*Staatsblad* nº. 589), de betrekkelijke bepalingen aangevuld in dien zin, dat in een geval als hoogerbedoeld door het hoofd van gewestelijk bestuur kan worden bepaald, met welke categorie van garnizoenen de standplaats van den instructeur moet worden gelijkgesteld.

Affectatie van uitgaven.

§ 55. I. Bij besluit van 7 Februari 1905 nº. 24 werd goedgekeurd, dat de resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, bij zijne beschikking van 12 December 1904, nº. 556, onder nadere goedkeuring der Regeering, een bedrag van f 2500 had beschikbaar gesteld ter bestrijding van buitengewone uitgaven, in verband met de verwikkelingen in de afdeeling Doesoenlanden van zijn gewest, met bepaling, dat deze uitgaaf zou worden gebracht ten laste van art. 201 (onvoorziene uitgaven) der begrooting van 1904.

Ten einde de juistheid dier affectatie te kunnen beoordeelen, werden door de Algemeene Rekenkamer nopens den aard der bovenbedoelde uitgaven inlichtingen verzocht. Uit de daarop ontvangen stukken bleek, dat een gedeelte der som van f 2500 had gestrekt tot uitbetaling van traktementen der Oost-Doesoensche hulptroepen van 1 tot en met 10 Januari 1905, en bijgevolg ten laste van het dienstjaar 1905 moest komen.

In verband hiermede werd, op voorstel van het College, bij het besluit van 16 Augustus 1905 nº. 26, het besluit van 7 Februari

t. v. n°. 24 in zoover gewijzigd, dat van de daarbij bedoelde som van f 2500 een bedrag van f 580,80 werd gebracht ten laste van artikel 173 (onvoorziene uitgaven) der begrooting van 1905.

II. Bij het besluit van 19 Maart 1905 n°. 28 werd o. m. aan een gewezen inlandschen onderwijzer en aan den Djaksa bij den landraad te Kwala Kapoeas ieder eene som van f 75 toegekend als belooning voor hunne medewerking bij het verdrijven van den vijand uit de Boven-Kapoeas, met bepaling, dat deze uitgaven zouden komen ten laste van de artikelen 299 en 52 (onvoorziene uitgaven) der begrooting van 1905.

Naar de meening der Algemeene Rekenkamer behoorden bedoelde uitgaven te worden bestreden uit artikel 173 (onvoorziene uitgaven) van de IVde afdeeling der genoemde begrooting, omdat toch bij de kwijting van belooningen rekening moet worden gehouden met den aard van het werk, afgescheiden van den persoon door wien het verricht wordt.

Dienovereenkomstig werd op een door de Kamer gedaan voorstel, bij besluit van 25 Juni 1905 n°. 11, de affectatie der onderwerpelijke uitgaven gewijzigd.

III. Bij de besluiten van 24 Maart en 2 Juni 1905 n°s. 41 en 16 werd machtiging verleend, om aan een tweetal zendelingleeraren uit te betalen onderscheidenlijk de sommen van f 520 en f 800, als belooning voor de waarneming van het dienstwerk in de ressorten van twee overleden collega's gedurende respectievelijk 13 maanden en het tijdvak van 13 Augustus 1900 tot 1 Juli 1904, onder aanteekening, dat deze uitgaven zouden worden bestreden uit de in 's lands kas verbleven toelagen van bedoelde overleden zendelingleeraren over het eerste halfjaar van 1904.

Naar de meening der Algemeene Rekenkamer was deze „aanteekening" niet overeen te brengen met artikel 10, letter *b*, der Indische Comptabiliteitswet.

De vorderingen der beide eerstbedoelde zendelingleeraren tot ontvangst der hun toegekende belooningen waren toch — naar de tegenwoordig te dezer zake geldende opvatting (1) — eerst ontstaan door de genomen Regeeringsbesluiten en behoorden dus, ingevolge het aangehaald wetsvoorschrift, tot den dienst van het jaar waarin die beschikkingen waren genomen, d. i. van 1905.

Daar echter op de begrooting van dat jaar geen post voorkwam, waarvan de omschrijving de affectatie dezer belooning toeliet — of waarvan de omschrijving op den voet van *Bijblad* n°. 5622 zou kunnen worden aangevuld, zoodat zij de affectatie zou toelaten — behoorden de uitgaven te worden gebracht ten laste van den post voor onvoorziene uitgaven der betrokken afdeeling.

Naar aanleiding van een door de Kamer gedaan voorstel werd dienovereenkomstig bij het besluit van 20 December 1905 n°. 41, de affectatie der hierbedoelde uitgaven nader geregeld.

Aankoop van een perceel voor de oprichting van een gouvernementspandhuis met administrateurswoning.

§ 56. Bij besluit van 17 Maart 1905 n°. 5 werd de directeur van financiën gemachtigd, om een bedrag van f 21 000 ter beschikking te stellen van den resident van Batavia, voor den aankoop van *een gedeelte* van een in de afdeeling Stad en Voorsteden gelegen perceel, benoodigd voor een te Pasar Senen op te richten gouvernementspandhuis met administrateurswoning.

Aangezien het *geheele* hierbedoelde perceel in de maand Januari te voren publiek verkocht was geworden en niet meer dan f 16 100 had opgebracht, rees bij de Algemeene Rekenkamer de vraag, wat belet zou hebben om dat perceel twee maanden vroeger, toen vermoedelijk wel reeds was beslist dat te Pasar Senen een gouvernementspandhuis zou komen, op de gehouden veiling voor het land aan te koopen, welke aankoop zonder twijfel voordeeliger zou zijn uitgekomen.

Bij missive van 27 November 1905, n°. 15 326, werd den directeur van financiën verzocht het College ter zake in te lichten.

In het daarop ontvangen uittreksel uit den aan dien departementschef gerichten brief van den inspecteur van den pandhuisdienst van 18 December 1905 n°. 2724 werd betoogd, dat wel is waar in Januari van dat jaar reeds beslist was, dat op 1 April 1906 een gouvernementspandhuis te Pasar Senen zou worden geopend, doch dat omtrent de keuze van het te occupeeren gebouw toen nog geene zekerheid bestond, dat wel reeds vóór dien tijd over den aankoop van het bovenbedoelde perceel onderhandelingen waren aangeknoopt, doch dat die ten slotte wegens den veel te hoogen eisch (f 55 000) waren afgesprongen en op een tweetal

(1) Met de vroegere opvattingen ten deze — waarvoor verwezen zij naar de in *Bijblad* n°. 4338 opgenomen „Nota" — is blijkens *Bijblad* n°. 5622 sedert gebroken.

andere terreinen het oog was gevallen; dat voorts den toenmaals waarnemenden hoofdinspecteur van den pandhuisdienst de openbare verkoop van het onderwerpelijke perceel in de maand Januari 1905 ten eenenmale onbekend was, daar hij anders zeker niet zou hebben verzuimd op de veiling een bod te doen, doch dat het ook in dat geval zeer te betwijfelen ware geweest, of het gouvernement, dat indertijd al f 30 000 had geboden, het perceel voor het lage bedrag van f 16 100 in eigendom had kunnen krijgen, zoodat hier niet aan eene den lande berokkende schade kon worden gedacht.

Hoewel de Kamer dit laatste in strikten zin moest toegeven, vestigden de verkregen inlichtingen bij haar toch den indruk, dat de pandhuisdienst in deze actiever had kunnen en moeten optreden. Die dienst zou dan zeker niet onbekend zijn gebleven met den executorialen verkoop van het perceel, en eene poging hebben kunnen doen om het bij die gelegenheid voor een billijken prijs te koopen.

Het College bracht de zaak bij schrijven *) van 10 Februari 1906, n°. 1850, onder de aandacht der Regeering.

Wijziging der omschrijving van begrootingsartikelen.

Referte aan den Indischen brief van nevenvermelden datum, n°. 2517/16.

§ 57. Naar aanleiding van eene door de Algemeene Rekenkamer gemaakte opmerking werd bij het besluit van 12 December 1905 n°. 16 de omschrijving van de artikelen 159 en 151 der begrootingen respectievelijk van 1904 en 1905, onder nadere goedkeuring der Koningin, aangevuld, ten einde daaruit te kunnen bestrijden de in die jaren gedane uitgaven aan bezoldiging en indemniteit voor reis- en verblijfkosten van de twee inlandsche landmeters, die bij het besluit van 28 December 1901 n°. 48, bij wijze van tijdelijken maatregel, waren in dienst gesteld, om onder de bevelen van den controleur voor de regeling der landelijke inkomsten en der agrarische aangelegenheden in de afdeeling Lombok der residentie Bali en Lombok werkzaam te zijn.

Afvoering van fondsen van de begrooting.

§ 58. Ten vervolge van de §§ 22*a* en 30 van de Verslagen over 1901 en 1902 wordt medegedeeld, dat het besluit van 15 Juli 1857 n°. 7, waarbij fondsen zijn toegestaan ten behoeve van het leprozengesticht te Castella (Ternate en onderhoorigheden) bij besluit van 22 Februari 1905 n°. 46 is ingetrokken, en dat het bedrag van f 240, bij de begrooting tot dusver uitgetrokken voor de bezoldiging van een opziener bij bedoeld gesticht, daarvan thans, blijkens de gedrukte stukken betreffende de ontwerp-begrooting voor 1906, is afgevoerd.

*Toeneming van uitgaven ten gevolge van eene in 1901 tot stand gekomen aanvulling van het militair tarief n°. 46*a.

§ 59. Sedert de aanvulling van § 3 (afdeeling E) van het militair tarief n°. 46*a*, waarover handelt § 68 van het Verslag over 1901, is tot stand gekomen, is door de Algemeene Rekenkamer van de daaruit voortgevloeide hoogere uitgaven, d. w. z. van plaats gehad hebbende uitbetalingen van toelagen, welke zonder bovenbedoelde aanvulling in 's lands kas zouden zijn verbleven, aanteekening gehouden. Die hoogere uitgaven zijn steeds stijgende, en bedroegen gedurende de jaren 1901, 1902 en 1903 respectievelijk f 200, f 445 en f 820.

Aangezien door den legercommandant was beweerd, dat de bovenbedoelde aanvulling tot geene vermeerdering van uitgaven zou leiden, achtte de Kamer het niet ondienstig de nadeelige geldelijke gevolgen voor den lande van den genomen maatregel onder de aandacht van de Regeering te brengen, naar aanleiding waarvan ter kennisneming in hare handen werd gesteld de missive van genoemden legercommandant van 9 Augustus 1905, Vde afdeeling, 5de bureau, n°. 90/A, waarbij werd betoogd, dat de geconstateerde verhooging van uitgaven, bijna uitsluitend betrekking hebbende op gevallen van tijdelijke afwezigheid (van minder dan eene maand) van postcommandanten, wegens deelneming aan excursiën, haar oorzaak vindt in eene verhoogde actie in bepaalde streken waarin posten gelegerd zijn, een oorzaak welke als eene tijdelijke omstandigheid moet worden beschouwd en waarvan voor den vervolge niets valt te voorspellen.

Ook releveerde de legercommandant nog, dat de onderwerpelijke tijdelijke vermeerdering van uitgaven reeds was voorzien in de bij den Indischen brief van 31 Maart 1901, n°. 640/4, kopielijk overgelegde missive van het legerbestuur van 6 December 1900, Vde afdeeling, 5de bureau, n°. 255/A, hetwelk o. m. tot den hier besproken maatregel leidde.

*Wijziging van militair tarief n°. 46*b.

Kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van 17 December 1904, n°. 2850/40.

§ 60. Bij schrijven van 10 Mei 1904, n°. 6546, bracht de Algemeene Rekenkamer onder de aandacht der Regeering, dat de bij § 17 van het militair tarief n°. 46*b* (*Staatsblad* 1882, n°. 99, juncto *Staatsblad* 1896, n°. 225, en 1899, n°. 135) bedoelde daggelden, behoudens het geval van ziekte of verpleging in eene ziekeninrichting, als wanneer slechts één-derde van het daggeld wordt genoten, in de practijk worden toegekend, zonder dat er rekening mede wordt gehouden, of al dan niet aan de terreinopnemnig is gearbeid, waaraan het College de opmerking vastknoopte, dat, aangezien de letter der aangehaalde bepaling zich tegen eene zoodanige toepassing verzette, het aanbeveling verdiende, om, voor het geval geene termen mochten worden gevonden tot beperking

*) In antwoord op dat schrijven werd der Kamer, bij de missive van den gouvernements-secretaris van 5 April 1906, n°. 997, medegedeeld, dat deze aangelegenheid reeds vóór de ontvangst van haar schrijven bij de Regeering in onderzoek was en dat, zoodra deze zaak volledig zou zijn beëindigd, het College met het resultaat daarvan nader in kennis zou worden gesteld. Dit geschiedde sedert bij de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 29 Juli 1906, n°. 2219, welke met de vorige stukken v. z. n. en de aan den directeur van financiën gerichte missive van eerstgenoemden hoofdambtenaar van denzelfden datum, n°. 2218, in afschrift hiernevens gaat. (1)

(1) Deze stukken zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

van het genot dier daggelden, de bewoordingen van voormelde paragraaf meer in overeenstemming te brengen met de toepassing dier bepaling.

Dat de Regeering het hiermede eens is, blijkt uit artikel 1 van het gouvernementsbesluit van 6 Januari 1905 n°. 4 (*Staatsblad* n°. 18), vervangen door artikel 1 van dat van 15 Maart d.a.v. n°. 7 (*Staatsblad* n°. 196), waarbij aan de paragrafen 16 en 17 van genoemd militair tarief eene zinsnede is toegevoegd, bepalende, dat door de *officieren* voor de dagen waarop geen buitenwerk wordt verricht, slechts de helft van het vastgestelde daggeld wordt genoten.

Deze besluiten werden respectievelijk bij de Indische brieven van gelijke data, n°s. 48/4 en 617/7, kopielijk overgelegd.

Uitbetaling van huishuurindemniteit aan officieren voor enkele dagen, bij gemis van eene gouvernementswoning.

§ 61. Een luitenant der infanterie te Malang, in het bezit van eene gouvernementswoning, vertrok, ten einde deel te nemen aan het examen voor den topographischen dienst, den 23sten Februari 1903 naar Batavia, alwaar hij den 26sten d.a.v. aankwam. Omdat hem daar geene gouvernementswoning werd aangewezen, verkreeg hij voor slechts twee dagen (27 en 28 Februari) aanspraak op eene volle maand huishuurindemniteit, ad f 70. (1)

Het antwoord van het departement van oorlog op de ter zake door de Algemeene Rekenkamer (2de Tafel) gemaakte bedenking gaf aanleiding tot een brief der 2de Tafel aan den legercommandant, welke de uitvaardiging ten gevolge had van de algemeene order n°. 132, volgens welke de tot het afleggen van bovenbedoeld examen opgeroepen candidaten op zoodanig tijdstip naar Batavia moeten worden gedirigeerd, dat zij vóór of uiterlijk op den 10den Maart aldaar aankomen.

Overplaatsing van officieren en mindere militairen bij evacuatie uit de Buitenbezittingen.

§ 62. Volgens een door het legerbestuur getroffen maatregel, moeten officieren en militairen beneden dien rang, de laatsten voor zoover zij rechthebbenden zijn op eene gouvernementswoning, bij evacuatie uit de Buitenbezittingen ter nadere indeeling worden *overgeplaatst*, al naar gelang van de plaats waar zij zich bevinden, naar een der subsistentenkaders te Padang, Batavia of Soerabaja.

De Algemeene Rekenkamer vond hierin aanleiding tot de vraag, of die maatregel wel buiten bemoeienis van de Regeering had mogen zijn genomen.

Evacuatie toch is een ander begrip dan overplaatsing, en bij de militaire tarieven n°s. 4 en 36 worden aan officieren en mindere militairen bij evacuatie dan ook andere rechten toegekend dan bij overplaatsing, zoodat door bedoelden maatregel de in die tarieven voorkomende, op geëvacueerde officieren, enz. betrekking hebbende voorschriften voor een deel illusoir worden gemaakt.

In antwoord op een door het College, bij schrijven van 4 Januari 1905, n°. 148, gedaan verzoek om inlichting, deelde de legercommandant, bij brief van den 28sten d.a.v., Vde afdeeling, n°. 305/C, mede, dat de bemoeienis van de Regeering niet werd vereischt, in verband met *Staatsblad* 1870, n°. 66, juncto *Staatsblad* 1897, n°. 237, waarbij aan het legerbestuur de bevoegdheid is verleend tot het plaatsen en overplaatsen van officieren.

De Algemeene Rekenkamer, hiermede niet kunnende instemmen, en van meening zijnde, dat op grond van de aangehaalde *Staatsbladen* geene beschikkingen mogen worden genomen waardoor de in de militaire tarieven voorkomende bepalingen als het ware buiten werking worden gesteld, riep omtrent deze aangelegenheid de beslissing in van de Regeering (brief dd. 7 April 1905, n°. 4547).

Blijkens de missive van den gouvernements-secretaris van 27 Mei 1905, n°. 2084, waarbij de Kamer een afschrift mocht ontvangen van het nader ter zake handelend schrijven van het departement van oorlog van den 5den dier maand, Iste afdeeling, n°. 2, kon de Gouverneur-Generaal zich vereenigen met de daarin vervatte beschouwingen, volgens welke de legercommandant zijne bevoegdheid niet zou hebben overschreden, omdat noch in de tarieven, noch in eenig ander reglement of voorschrift, bepalingen zijn opgenomen waaruit blijkt wanneer evacuatie moet plaats hebben.

Alleen zijn, zooals de vorige legercommandant nog opmerkte, in de genoemde tarieven ten opzichte van reis- en verblijfkosten en huisvesting voorzieningen getroffen, voor het geval door de militaire autoriteiten *evacuatie noodig wordt geacht.*

Kwijtschelding verleend aan een comptabele van eene hem door de Algemeene Rekenkamer opgelegde vergoeding.

§ 63. Door den commandant van het leger werd, bij rapport van 15 Februari 1905, n°. 1/V, het voorstel gedaan, om aan een 1ste-luitenant-kwartiermeester kwijtschelding te verleenen van de hem door de Algemeene Rekenkamer, bij haar besluit van 21 Juli 1904, n°. 10 268/6, opgelegde vergoeding tot een bedrag van f 5877,11, ter zake van door hem als kwartiermeester van het 12de bataljon infanterie over het 1ste kwartaal 1900 te min verantwoorde levensmiddelen, ter motiveering waarvan een beroep werd gedaan op de moeilijke omstandigheden waaronder het beheer

(1) Krachtens het bij *Staatsblad* 1904, n°. 482, vastgesteld nieuw tarief n°. 36 (zie § 69 [1] van het verslag over 1904) zou slechts recht zijn verkregen op de indemniteit over de halve maand Februari ad f 35.

over de levensmiddelen had plaats gevonden en op het feit, dat desniettegenstaande de verpleging der troepen niets te wenschen had overgelaten.

De Kamer, ter zake gehoord, kon zich met dit voorstel niet vereenigen. Het College, dat de verantwoordingsstukken van bedoelden officier betreffende het 6de en 12de bataljon infanterie over de jaren 1898, 1899 en 1900 aan een nauwkeurig onderzoek had onderworpen, was daarbij tot de slotsom gekomen, dat de ingediende verantwoordingen getuigenis gaven van schromelijk wanbeheer, zoodanig, dat de tekortkomingen van dien officier op administratief gebied geene verontschuldiging konden vinden in het feit, dat hij eene goede verzorging van den troep niet uit het oog had verloren. Bovendien zou de Kamer, zooals zij in haar desbetreffend advies van 11 April 1905, nº. 4719, opmerkte, het verleenen van kwijtschelding ongemotiveerd achten, aangezien de comptabele omtrent de oorzaken van het niet verantwoorden van de vivres tot een bedrag van f 5877,11 zelfs geen enkele aanwijzing had kunnen doen, terwijl zij er eindelijk nog op wees, dat de Regeering bij eene andere gelegenheid, toen eveneens een luitenant-kwartiermeester om kwijtschelding verzocht van eene hem door de Kamer opgelegde vergoeding, bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 14 December 1903, nº. 4198, had te kennen gegeven, dat zij het niet geraden achtte met het verleenen van kwijtschelding al te vrijgevig te zijn, omdat dan het denkbeeld zou kunnen postvatten, dat de Regeering in gevallen waarin zonder twijfel de belaste officier van schuld niet is vrij te pleiten, toch ten slotte eindigt met de begane fout niet zwaar aan te rekenen.

Bij het gouvernementsbesluit van 19 Mei 1905, nº. 12, werd nochtans overeenkomstig het voorstel van den legercommandant beschikt en zulks, blijkens de missive van den gouvernements-secretaris van dien datum, nº. 1989, op de gronden door dien opperofficier daarvoor aangevoerd en uit overweging, dat het naar de handelingen van meerbedoelden luitenant-kwartiermeester ingesteld onderzoek niets aan het licht had gebracht dat op onbetrouwbaarheid zijnerzijds wees, of op verwaarloozing van zijne dienstplichten, waardoor het land zou zijn benadeeld (vergelijk § 74, sub *z*, van het Verslag over 1904).

Op dezelfde gronden werd, in afwijking van het ter zake door de Kamer uitgebracht advies, bij besluit van 6 Maart 1906, nº. 24, aan denzelfden luitenant-kwartiermeester ook nog kwijtschelding verleend van de hem bij der Kamer besluit van 23 October 1900, nº. 10 590/6 opgelegde vergoeding, groot f 7534,54, ter zake van door hem als kwartiermeester van het 6de bataljon infanterie over het 1ste kwartaal 1899 te min verantwoorde levensmiddelen.

§ 64. Een kapitein der infanterie, die met verlof buiten bezwaar van den lande naar Europa was vertrokken, maakte in Februari 1905 de terugreis als commandant van een detachement suppletieroepen, zoodat, evenals in het geval, bedoeld bij § 82 *ee* van het Verslag over 1901, de door de betrokken stoomvaartmaatschappij ingediende rekening van passagekosten door de Algemeene Rekenkamer is moeten worden goedgekeurd.

Zij vestigde echter, bij missive van 30 Mei 1905, nº. 6982, nogmaals de aandacht der Regeering er op, dat ter voldoening aan artikel 3 van het Koninklijk besluit in *Staatsblad* 1897, nº. 163 (zooals dit sedert is gewijzigd bij het Koninklijk besluit afgekondigd bij *Staatsblad* 1904, nº. 234), eene met redenen omkleede Koninklijke beschikking tot wettiging van den verleenden overtocht voor 's lands rekening, noodig was.

De Gouverneur-Generaal bracht dit, bij brief van 21 Juni 1905, nº. 1439/9, ter kennis van den Minister van Koloniën, onder aanteekening, dat over deze aangelegenheid handelde dat gedeelte van 's Ministers nota, hetwelk betrekking heeft op § 60 van der Kamer Verslag over 1902, waaromtrent in het rapport der Commissie van Rapporteurs der Tweede Kamer van de Staten-Generaal eene vraag was gesteld.

Het is der Algemeene Rekenkamer niet bekend, welk gevolg aan de bovenvermelde opnieuw gemaakte opmerking gegeven is; *) doch zij meent er op te moeten wijzen, dat in het aangehaald gedeelte van bedoelde nota wel is ter sprake gebracht de vraag, of het noodzakelijk was den bij § 82 *ee* van het Verslag over 1901 bedoelden officier tot medegeleider van een detachement suppletietroepen aan te wijzen, maar niet de wettiging van den voor 's lands rekening verleenden overtocht door eene Koninklijke beschikking.

Overtocht naar Indië ten laste van de Indische begrooting van een officier, die met verlof naar Europa was gegaan, buiten bezwaar van den lande.

De meening van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië is juist, dat de door haar bedoelde kapitein, die met verlof in Europa vertoefde buiten bezwaar van den lande, *als particulier persoon* geen recht op overtocht kon ontleenen aan het Overtochtsreglement (*Indisch Staatsblad* 1897, nº. 163).

Noodgedrongen — er was geen ander officier beschikbaar — *moest* de Minister van Koloniën van zijne diensten gebruik maken, om een detachement suppletietroepen te begeleiden, en daardoor ontleende hij recht op overtocht van gouvernementswege aan artikel 1, punt *a*, van gezegd reglement, wat te minder twijfelachtig is, naardien de aanhef van artikel 8 van hetzelfde reglement in de 1ste alinea uitdrukkelijk bepaalt: „Voor gouvernementspassagiers der 3de en 4de klasse" — onder de eerstbedoelden zijn o. a. de suppletietroepen te rekenen — „en voor de ter begeleiding van de voormelde passagiers aangewezen militairen (en hunne gezinnen) wordt van Regeeringswege scheepsgelegenheid besproken."

De opmerking mag daarbij niet teruggehouden worden, dat men — door in zulke gevallen rekening te houden met de vraag, of de aldus bij uitzending bij een detachement suppletietroepen in te deelen officier al dan niet *persoonlijk* recht op overtocht voor gouvernementsrekening zou kunnen doen gelden — zich de gelegenheid zou zien benomen om eerst *op het uiterste moment* zoodanig officier als troepengeleider aan te wijzen, wat toch natuurlijk een bepaald vereischte is, zal men de aanwijzing van een met verlof buiten bezwaar van den lande in Europa vertoevend officier asl geleider van een detachement suppletietroepen, niet dan als *uiterste* maatregel toepassen.

Minister van Koloniën.

*) Ter zake werd geen ministerieele dépêche ontvangen.

Onregelmatigheden. Afwijkingen van de Comptabiliteitswet en andere algemeene verordeningen. Leemten in de comptabiliteitsverordeningen.

Verzuim in de tijdige toepassing van artikel 90 der Comptabiliteitswet.

§ 65. *a.* Gedurende dit verslagjaar kwam het vijf malen voor, dat ter zake van bij proces-verbaal geconstateerde tekorten in materieele administratiën, waarvoor den betrokken comptabelen al dadelijk voorloopig vergoeding had kunnen zijn opgelegd, de daartoe bevoegde autoriteiten eerst tot toepassing van artikel 90 der Comptabiliteitswet waren overgegaan, nadat de betrokken departementschefs er door de Algemeene Rekenkamer op waren opmerkzaam gemaakt, dat naar aanleiding van de bevonden tekorten geene maatregelen ter verzekering van 's lands belangen genomen waren.

Die gevallen betroffen de verantwoordingen over 1903 van twee koffie-inkooppakhuismeesters in de residentie Preanger Regentschappen en van het magazijn bij den dienst der Staatsspoorwegen 14 April 1904 van het zoutverkooppakhuis ter hoofdplaats Soerabaja en die over het jaar 1904 van het zoutverkooppakhuis te Tjiandjoer (Preanger Regentschappen).

Onregelmatige overstortingen in 's lands kas van door een comptabele geïnde gelden.

b. Bij het onderzoek van de jaarrekening over 1904 van den opziener-administrateur van het stadsverband te Soerabaja trok het de aandacht, dat de overstortingen in 's lands kas van de door dien comptabele ontvangen verpleegkosten hadden plaats gehad met groote tusschenpoozen (2 à 3 maanden) en niet tot de volle bedragen, welke tot aan de data van overstorting waren geïnd.

Aangezien het niet wenschelijk voorkwam om landsgelden langer dan noodig is onder berusting te laten van comptabelen die tot overstorting daarvan in 's lands kas verplicht zijn, gaf de Algemeene Rekenkamer, bij schrijven van hare Eerste Tafel van 11 September 1905, nº. 11 594/1, den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid in overweging, het daarheen te leiden, dat voortaan de door voornoemden opziener ontvangen verpleegkosten steeds zoo spoedig mogelijk, en tot de volle bedragen, in 's lands kas worden overgebracht.

Eene uitnoodiging in dezen zin werd daarop door genoemden departementschef tot den resident van Soerabaja gericht.

Niet-vermelding van tekorten in de verantwoordingen van ter goede rekening verstrekte gelden.

c. Bij de behandeling van een om consideratiën en advies in hare handen gesteld voorstel van den directeur der burgerlijke openbare werken, tot afschrijving van de rekening van den betrokken comptabele over het jaar 1904 van eene som van 755,25, deel uitmakende van aan den chef van een post- en telegraafkantoor ter goede rekening verstrekte gelden, welke som, bij de verzending voor de uitbetaling van traktementen en daggelden aan lijnpersoneel, was verloren gegaan, bleek het der Algemeene Rekenkamer, dat zich hier wederom een geval had voorgedaan, dat van een tekort in de betrekkelijke verantwoording geene melding was gemaakt.

Dit gaf haar aanleiding genoemden departementschef, bij brief van 12 December 1905, nº. 16 028, in overweging te geven, eene aanschrijving, als vervat in het rondschrijven, bedoeld aan het slot van § 88 *i* van het Verslag over 1902, mede te richten aan den hoofdinspecteur, chef van den post- en telegraafdienst.

Referte aan de bij zijne kopielijk hiernevens gaande missive van 10 Juli 1906, nº. 10 531/B (1), door den directeur der burgerlijke openbare werken verstrekte toelichting.

Achterlijkheid in de inzending van duplicaat-mandaten.

d. Met de departementen van algemeen bestuur zijn door de Algemeene Rekenkamer termijnen overeengekomen, binnen welke de duplicaat-mandaten van hulp-ordonnateurs aan haar moeten worden ingediend.

De omstandigheid, dat, met betrekking tot de indiening van bedoelde stukken, voor zooveel betreft de VIde (thans VIIde) begrootingsafdeeling, de toestand steeds ongunstiger werd (van de meeste hulp-ordonnateurs werden in 1904 de duplicaat-mandaten eerst in de tweede, van sommigen zelfs in de derde maand na het verstrijken van de hoogerbedoelde termijnen ontvangen) gaf der Kamer aanleiding den directeur der burgerlijke openbare werken met aandrang te verzoeken het daarheen te willen leiden, dat eene tijdige indiening aan haar worde gewaarborgd.

Toen, niettegenstaande de toezegging van genoemden departementschef, dat zooveel mogelijk voor eene vroegtijdige indiening zou worden zorg gedragen, eenige maanden later van de staten comptabiliteit nº. 8 en de daarbij behoorende duplicaat-mandaten, welke reeds bij haar hadden moeten zijn ingediend, slechts een klein deel was ontvangen, achtte de Kamer zich genoodzaakt, aangezien deze achterlijkheid storend werkte op den geregelden voortgang der examinatie bij hare bureau's, zich, bij schrijven van 13 April 1905, nº. 4854, tot de Regeering te wenden, dan landvoogd daarbij in overweging gevende den directeur der burgerlijke openbare

(1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

werken uit te noodigen de door de Kamer benoodigde bescheiden zoo spoedig mogelijk aan haar in te dienen.

Hieraan werd bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 20 Juni d.a.v., n°. 2304, gevolg gegeven.

Vermits genoemd departement ook daarna zeer achterlijk bleef in de inzending van de hierbedoelde stukken, meende de Kamer, bij brief dd. 18 Augustus 1905, n°. 10 634, andermaal de tusschenkomt van den Gouverneur-Generaal ter zake te moeten inroepen, waarop bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris dd. 15 September d.a.v., n°. 3209, een hernieuwd verzoek volgde van de Regeering aan den directeur, om spoedige inzending der stukken aan de Kamer.

Niettemin valt ook thans in den ongunstigen toestand nog geene verbetering waar te nemen.

Tot bijwerking van den bestaanden achterstand, o. a. bij de afdeeling comptabiliteit van het departement der burgerlijke openbare werken, ontstaan door gebrek aan personeel, werd, bij het besluit van 1 Juli 1906, n°. 16, gedurende de maanden Juli tot en met December van dit jaar eene som van f 300 's maands toegestaan voor klerken en minder personeel, alsmede schrijfloonen voor dat departement.

Late aanzuivering van de hoofdelijke belasting in de afdeeling Sintang der residentie Westerafdeeling van Borneo.

e. In verband met artikel 41, letter *g*, harer instructie, bood de Algemeene Rekenkamer, bij missive van 31 October 1905, n°. 13 951, der Regeering ter kennisneming afschriften aan van den aan den directeur van financiën gerichten brief harer Eerste Tafel van 18 Mei 1905, n°. 6341/1, handelende over het toenemend misbruik in de afdeeling Sintang der residentie Westerafdeeling van Borneo, om van den aanslag in de hoofdelijke belasting over eenig jaar in hetzelfde jaar slechts een klein deel aan te zuiveren, en van het in antwoord daarop ontvangen schrijven van genoemden directeur van 7 Augustus d.a.v., n°. 15 073, en bijlagen, waaruit bleek, dat bedoeld misbruik moest worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de controleurs der onderafdeelingen Smitau en Boven Kapoeas de kohieren dier belasting steeds zeer laat indienden, zoodat de resident ze eerst tegen het einde van het jaar kon arresteeren.

In de stukken werd tevens medegedeeld, dat de resident, die nog bij schrijven van 31 Mei 1905 o. m. ook genoemde controleurs aan de tijdige indiening der kohieren herinnerd had, den bestuursambtenaren in zijn gewest bij circulaire zou doen weten, dat het zijn ernstig verlangen was, dat zij voor den vervolge zich behoorlijk zouden houden aan het bepaalde in artikel 4 van *Staatsblad* 1895, n°. 295, en de kohieren uiterlijk ultimo Juli van elk jaar bij hem moesten indienen, zoomede dat voor eene vluggere invordering der hoofdelijke belasting zorg moest worden gedragen.

In verband met een en ander werd genoemden resident, bij brief van den 1ste-gouvernements-secretaris van 25 November 1905, n°. 3972, opgedragen, tegen het einde van het jaar te rapporteeren, in hoever meergenoemde controleurs zich in 1905 van hunne taak hadden gekweten.

Volgens het ter zake van den resident der Westerafdeeling van Borneo ontvangen antwoord, heeft zijne door de Kamer bedoelde circulaire de gewenschte uitwerking gehad. Voor zoover een der kohieren van de onderafdeeling Boven Kapoeas betreft, was de vertraging der indiening te wijten aan een aan den controleur overkomen ongeval, waardoor deze geruimen tijd te Sintang onder geneeskundige behandeling is moeten blijven.

Voor de kohieren van 1906 verwacht de resident dan ook tijdige indiening.

Onjuiste toepassing van de bepalingen omtrent de afschrijving van goederen in materieel beheer.

f. Door een gewezen tijdelijk waarnemend zoutverkooppakhuismeester werd bezwaar gemaakt tegen de aansprakelijkheid voor het geldswaardig bedrag van eenige bij het ledigvallen der vakken van het pakhuis onder zijn beheer, boven de toegestane spillage, bevonden zouttekorten, omdat voor die tekorten door den betrokken resident machtiging tot afschrijving was verleend en een verhaal van het afgeschrevene op hem dus niet meer mogelijk zou zijn.

Hoewel dit verweer niet opging, omdat voor de afschrijving van te min bevonden hoeveelheden zout, voor zoover deze de toegestane spillage *niet* te boven gingen, ingevolge het reglement in *Bijblad* n°. 1678 de machtiging van den resident niet vereischt werd, en tot het verleenen van machtiging tot afschrijving van *boven* die spillage bevonden tekorten krachtens *Staatsblad* 1896, n°. 21, in verband met het in *Bijblad* n°. 5429 opgenomen gouvernementsbesluit van 12 September 1899. n°. 34, slechts de betrokken departementschef bevoegd is, vond de Algemeene Rekenkamer in het gebeurde, en in de omstandigheid, dat ook door enkele andere bestuurshoofden dergelijke machtigingen verleend waren, aanleiding om den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, bij schrijven harer 1ste Tafel van 11 Februari 1905, n°. 1922/2, te verzoeken, ter voorkoming van misverstand van de zijde der comptabelen, het noodige te verrichten, opdat meergenoemde machtigingen in den vervolge achterwege zouden blijven.

Genoemde departementschef gaf hieraan gevolg bij zijne aan een viertal hoofden van gewestelijk bestuur gerichte missive van 7 Maart 1905, n°. 4076, waarbij hun werd verzocht de gewraakte machtigingen voortaan achterwege te laten, en teekende bij de aanbieding van een afschrift dier missive aan de Algemeene Rekenkamer aan, dat bij voorkomende gevallen ook andere bestuurshoofden in gelijken zin zouden worden aangeschreven.

Overtreding van de zegelordonnantie (Staatsblad 1885, nº. 131).

g. Nadat door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met de zienswijze der Algemeene Rekenkamer was beslist, dat de voor de Regeering bestemde exemplaren van eenige akten van verlenging van huur en verhuur van schepen ten behoeve van het departement van oorlog ten onrechte waren geschreven op een zegel van f 1,50, daar zij aan het evenredig zegelrecht waren onderworpen, ontving de Kamer, bij brief van den legercommandant van 5 Januari 1905, Vde afdeeling, nº. 35/C, de mededeeling, dat de betrokken zegeldebitant weigerde de te min betaalde zegelkosten in ontvangst te nemen, zonder dat ook de volgens de zegelordonnantie (*Staatsblad* 1885, nº. 131) verschuldigde boeten werden betaald. En aangezien de verhuurders der schepen niet genegen waren de boeten te voldoen vóór dat, overeenkomstig het voorgeschrevene bij artikel 34 van bedoelde ordonnantie, de overtreding bij proces-verbaal door den ambtenaar belast met het nazien der akten was geconstateerd, werd der Kamer verzocht, het vereischte proces-verbaal te willen opmaken, hetgeen, naar het inzien van den legercommandant, niet door hem kon geschieden, omdat de akten mede waren onderteekend „namens den legercomandant", en die autoriteit dus, op grond van punt *b* van artikel 15 der ordonnantie, mede boete verschuldigd was.

Aangezien de Kamer zich niet bevoegd achtte tot de opmaking van bedoeld proces-verbaal, deelde zij dit, bij schrijven van 20 Februari 1905, nº. 2415, den commandant van het leger mede, die echter, het bezwaar der Kamer niet deelende, bij missive van 4 Maart d.a.v., Vde afdeeling, nº. 684/C, terugkwam op zijn verzoek, een zoodanig stuk van het College te mogen ontvangen.

Daar de Kamer van meening bleef, dat zij niet de aangewezen autoriteit was tot het opmaken van het proces-verbaal, gaf zij het legerbestuur in overweging, ten einde de zaak te beëindigen, de bewuste akten van huur en verhuur in handen te stellen van den betrokken ambtenaar van het openbaar ministerie.

Als gevolg hiervan had opmaking plaats van het vereischte proces-verbaal door den betrokken ambtenaar van het openbaar ministerie en werden de boeten daarna betaald.

Het brengen van een schadepost van de postspaarbank ten laste van den lande en onjuiste affectatie van de daaruit voortvloeiende uitgaaf.

h. Bij het besluit van 26 Juni 1904 nº. 1 werd machtiging verleend tot uitbetaling eener som van f 100, uitmakende het bedrag eener inlage bij de postspaarbank, welke aan den inlegger door tusschenkomst van het postkantoor terugbetaald, doch niet in zijn bezit gekomen was, met bepaling, dat deze uitgaaf zou worden gebracht ten laste van artikel 423 (onvoorziene uitgaven) der begrooting van 1904.

Naar aanleiding van een aan den directeur der burgerlijke openbare werken gedaan verzoek om inlichting, waarom deze schadepost voor rekening van den lande moest worden genomen, terwijl uit geen enkele bepaling betreffende den dienst der postspaarbank bleek, dat de door die bank geleden verliezen niet op hare winst-en-verliesrekening behoorden te worden verhandeld, ontving de Kamer afschriften van een tweetal stukken, waaronder eene nota van den directeur der postspaarbank dd. 19 Mei t. v., waaruit in substantie bleek, dat door het postkantoor te Koeta Radja eene op de aanvraag tot terugbetaling der inlage voorkomende handteekening van den inlegger was uitgeknipt en geplakt op eene quitantie volgens formulier, waarna de som van f 100, waarvoor die quitantie met opgeplakte handteekening dienen moest, werd gezonden naar het postkantoor te Oleh-leh, hetwelk het geld, onder aangeteekend couvert, doorzond naar Telok Semawé, aan het adres van den inlegger, die het evenwel niet ontvangen heeft.

De directeur nu van de postspaarbank was van meening, dat, aangezien het geld was zoek geraakt nadat de uitbetaling daarvan had plaats gehad, er geen sprake was van eene handeling waardoor de postspaarbank benadeeld was, zoodat niet die instelling, maar het land de schade had te dragen.

Hiermede kon de Kamer zich niet vereenigen.

Waar met de bovenvermelde wijze van uitbetaling, meergenoemde som niet in het bezit was gekomen van den schuldeischer, was, naar haar oordeel, de schuld van de postspaarbank nog niet gekweten en deze dus verplicht die schuld alsnog te voldoen. Ook ieder ander die tot betaling van schuld, geld onder aangeteekend couvert verzendt, wordt — wanneer het aangeteekend stuk niet door den geadresseerde ontvangen wordt — van zijne schuld tegenover den schuldeischer niet bevrijd.

Het verlies van de f 100, vóór dat dit bedrag in handen was gekomen van den schuldeischer, was dus een schadepost voor den schuldenaar, in casu de postspaarbank, en niet voor den lande.

De aan het slot van bovenbedoelde nota van den directeur der postspaarbank voorkomende aanteekening, dat het voor de Regeering op hetzelfde neerkwam, of de uitkeering van het bedrag der schadeloosstelling rechtstreeks uit 's lands kas geschiedde, dan wel

dit bedrag vergoed werd door de postspaarbank, omdat het in laatstbedoeld geval gevonden zou moeten worden uit de overwinsten, welke t. z. t. bestemd zijn tot vorming van een reservefonds, dat het eigendom wordt van den lande, getuigde, naar het inzien der Kamer, niet van eene juiste opvatting der eischen van eene goede boekhouding. Op die manier toch zouden alle schadeposten, gezwegen nog van de kosten der postspaarbank (traktementen van het personeel, enz.) ten laste van 's lands kas kunnen worden betaald en gelaten.

De overwinst van die bank zou dan wel een zoo voordeelig mogelijk aanzien krijgen, doch daarentegen zou van de uitkomsten van het postspaarbankbedrijf een onzuiver beeld worden gegeven.

In het belang eener zuivere boekhouding gaf de Kamer, bij schrijven dd. 24 Februari 1905, n°. 2660, der Regeering in overweging, den directeur der postspaarbank het verkeerde zijner opvatting te doen opmerken, het besluit van 26 Juni 1904 n°. 1 in te trekken en den directeur der burgerlijke openbare werken op te dragen voor de verrekening van de sedert uitgekeerde som van f 100 het noodige te verrichten.

Naar aanleiding hiervan ontving de Kamer, bij missive van den gouvernements-secretaris van 3 April 1905, n°. 1383, de mededeeling, dat de Gouverneur-Generaal geene termen had gevonden om gemeld bedrag alsnog ten laste van de postspaarbank te brengen.

De Regeering vereenigde zich in deze met de kopielijk hiernevens gaande afzonderlijke adviezen van de leden der Kamer, de heeren J. P. C. Hartevelt en H. M. la Chapelle. (1)

De Regeering volhardde bij deze beslissing, ook toen de Kamer, bij schrijven van 25 Mei 1905, n°. 6706, op de zaak terugkwam en hare principieele bezwaren tegen het brengen van schadeposten van de postspaarbank ten laste van den lande nader uiteenzette, en daarbij tevens opmerkte, dat de terugbetaalde spaarbank-inlage van f 100 bij het besluit van 26 Juni 1904, n°. 1, is gebracht ten laste van den post voor *onvoorziene uitgaven*, uitgetrokken onder artikel 423 der begrooting van 1904, niettegenstaande de omschrijving van artikel 399 dier begrooting (uitgaven ten behoeve van de postspaarbank) affectatie op dit artikel toeliet en dat met deze laatste affectatie, voor welker aanwijzing de bemoeienis van de Regeering niet vereischt werd, de verdere verhandeling der som van f 100 ten name van de postspaarbank haar regelmatigen loop zou hebben gehad.

De Algemeene Rekenkamer blijft de door de Regeering genomen beslissing verkeerd achten en teekent ten aanzien van de affectatie nog slechts dit aan, dat de Regeering bij artikel 10 van het Koninklijk besluit in *Staatsblad* 1897, n°. 296, aan de inleggers van de postspaarbank *zonder eenig voorbehoud* de teruggave waarborgt hunner inlagen, waaruit, naar haar inzien, volgt, dat eene teruggaaf als hier bedoeld moet worden beschouwd als eene „uitgaaf ten behoeve van de postspaarbank", dus eene uitgaaf, vallende in de omschrijving van artikel 399 der begrooting van 1904.

En al beschouwt men de onderwerpelijke uitgaaf van f 100 als eene *schadeloosstelling*, dan is dit nog geen reden voor eene affectatie op „onvoorziene uitgaven".

Niet alle schadeloosstellingen toch worden uit dien post bestreden; het hangt er slechts van af, van welken aard die schadeloosstellingen zijn en of bij de begrooting al dan niet artikelen zijn aan te wijzen, waaruit ze kunnen worden gekweten.

Dit beginsel werd destijds ook door de Regeering aanvaard, toen bij het in § 59, VI, van het Verslag over 1904 aangehaald besluit van 17 December 1904 n°. 1 eene andere regeling werd getroffen ten aanzien der affectatie o. a. van de uitgaaf van f 10, bedoeld bij besluit van 31 Januari t. v. n°. 32, hetwelk een maatregel tot schadeloosstelling behelsde.

Bestemming van de daggelden, toegekend aan den als waarnemend gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden opgetreden generaal-majoor.

Dit besluit werd kopielijk overgelegd bij den Indischen brief van gelijken datum, n°. 1083/12.

i. Blijkens bij de Algemeene Rekenkamer ontvangen rekeningen van de Koninklijke Paketvaart-Maatschappij en de firma de Lange & C°. waren ten behoeve van den generaal-majoor der infanterie, die bij artikel 2 van het besluit van 13 Mei 1904 n°. 12 belast was met de functiën van civiel en militair gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden, op verschillende tijdstippen transportmiddelen verstrekt voor zijne dienstreizen in genoemd gewest.

In verband met de omstandigheid, dat bij het besluit van 7 Juni 1904 n°. 10 aan genoemden generaal-officier gedurende de waarneming van vorenbedoeld ambt, boven en behalve de aan zijn rang verbonden inkomsten, was toegekend een daggeld van f 40, met dien verstande, dat voor eventueele dienstreizen in meergenoemd gewest door hem niet nader zou worden gedeclareerd, rees bij de Kamer de vraag, of het wellicht niet in de bedoeling had gelegen, dat uit gemeld daggeld ook zouden worden bestreden de kosten van overvoer met aan het gouvernement, dan wel aan particuliere personen of maatschappijen toebehoorende vaartuigen.

Toen de Kamer zich met verzoek om inlichting ter zake, bij schrijven van 7 Februari 1905, n°. 1746, tot de Regeering wendde,

(1) Deze stukken zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

werd haar, bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 3 Maart d.a.v., n°. 913, medegedeeld, dat de civiele en militaire gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden, krachtens *Staatsblad* 1899, n°. 259, in gewone omstandigheden te land reizende f 30 en te water reizende f 10 daggeld geniet, zijnde bij het besluit van 7 Juni 1904 n°. 10 aan bedoelden generaal-majoor gedurende de waarneming van gemeld ambt een doorloopend daggeld van f 40 toegekend, met de bedoeling, dat ZHEdG. de gewone daggelden van f 30 en f 10 niet zou declareeren, maar natuurlijk wel vrij vervoer over zee zou hebben, terwijl de toekenning van dat doorloopende daggeld geschiedde, omdat de waarnemend gouverneur bleef in het genot van zijne bezoldiging van generaal-majoor en hem niet het hoogere gouverneurstraktement en de daggelden bij reizen te land of te water waren toegelegd.

Langdurig genot van daggelden door een generaal, wegens verblijf buiten de standplaats.

j. Door een generaal-officier, in garnizoen te Semarang, werden, als gevolg van eene hem gedane opdracht om tijdelijk op te treden als chef van het wapen der infanterie, tevens chef van de IIde afdeeling van het departement van oorlog, daggelden voor het verblijf te Batavia gedeclareerd van af 7 Augustus tot en met 31 December 1904.

Aangezien onderwerpelijk was afgeweken van het aan § 21 van het militair tarief n°. 4 ten grondslag liggend beginsel, om daggelden voor het verblijf buiten het garnizoen niet over langdurige tijdvakken toe te kennen, terwijl, naar het der Kamer voorkwam, de billijkheid genoegzaam zou zijn betracht geworden, indien, overeenkomstig eene bestaande circulaire van het departement van oorlog, ware bepaald geworden, dat bedoelde opperofficier van af den 31sten dag na aankomst op de plaats waarheen hij in commissie was gezonden, moest worden beschouwd als daarheen te zijn gedetacheerd (waardoor voor het verblijf te Batavia niet meer daggelden dan voor 30 dagen zouden zijn gedeclareerd), verzocht de Algemeene Rekenkamer, bij brief van hare 2de Tafel, dd. 5 Juni 1905, n°. 7161/6, den commandant van het leger ter zake om inlichting.

Buitengewone omtandigheden, meende de Kamer, welke termen zouden hebben kunnen opleveren om daggelden toe te kennen voor langer dan 30 dagen en aldus af te wijken van den bovenbedoelden regel, waren hier niet aanwezig geweest. Het gezin toch was in de maand September op eigen gelegenheid dien opperofficier naar Batavia gevolgd, terwijl declarant, naar de Kamer meende te weten, — ofschoon zulks niet bleek uit het betrekkelijk „Overzicht van het gebruik der gouvernementsgebouwen" — te Batavia eene generaalswoning had betrokken, in verband waarmede geen sprake kon zijn van dubbel huishouden of van buitengewone uitgaven met opzicht tot de huisvesting.

In antwoord hierop deelde de legercommandant bij missive van 26 Juli 1905, Vde afdeeling, n°. 2447/C, mede, dat de toekenning van daggeld voor den geheelen duur van de commissiereis was geschied door zijn ambtsvoorganger, en zulks waarschijnlijk, omdat aanvankelijk bovenbedoelde „buitengewone omstandigheden" wel aanwezig waren geweest en dat deze maatregel, na de overkomst van het gezin, bestendigd was geworden met medeweten en blijkbaar met instemming der Regeering.

Dit gaf der Kamer aanleiding zich ter zake te wenden tot den Gouverneur-Generaal, bij brief van 20 September 1905, n°. 12 055, waarop haar, bij missive van den gouvernements-secretaris van 29 December 1905, n°. 4265, o. m. een afschrift gewerd van het schrijven van den commandant van het leger van 2 December te voren, Kabinet, letter V, houdende, in antwoord op de door de Regeering gedane vraag, of bij het departement van oorlog omtrent deze aangelegenheid niet meer bekend was dan hetgeen voorkwam in het aan de Kamer gericht schrijven van 26 Juli 1905, Vde afdeeling, n°. 2447/C, de mededeeling, dat eene herhaling van het in deze reeds ingesteld onderzoek niet had geleid tot het verkrijgen van meerdere gegevens.

In genoemde missive van den gouvernements-secretaris werd nog aangeteekend, dat, voor het geval de hierbedoelde opperofficier te Batavia ware gedetacheerd geweest, deze, in stede van op het daggeld ad f 10 aanspraak zou hebben verkregen op huishuurindemniteit ad f 250 's maands, aangezien niet vóór 1 November eene generaalswoning beschikbaar was gekomen, terwijl overigens bezwaarlijk van hem zou kunnen zijn *gevorderd* om zich voor korten tijd in zulk eene woning te installeeren.

Aangezien het echter een feit is, dat de in commissie gezonden en gebleven generaal, de bovenbedoelde generaalswoning te Batavia reeds vóór 1 November had betrokken, en op 23 en 24 Januari 1905 dáár de vendutie van zijn inboedel werd gehouden, moet de Kamer ook thans hare zienswijze handhaven, dat in deze met overdreven vrijgevigheid is te werk gegaan.

Opneming der restanten in bewaarplaatsen.

k. I. Volgens mededeeling van het departement van oorlog heeft er, in strijd met het bepaalde bij artikel 100 der Regelen voor het beheer van het materieel bij dat departement (*Staatsblad* 1882, n°. 161), bij den overgang van het beheer over het garnizoenswapenmagazijn te Bandjermasin in November 1904, geene opneming der restanten plaats gehad.

Het bepaalde bij evengenoemd artikel werd mede niet nageleefd bij het ledigvallen van het sedert opgeheven garnizoenskleedingmagazijn te Amahei, op 30 April 1904, en van het garnizoenswapenmagazijn te Singkawang, op 9 Maart 1905.

Van dit ledigvallen werd namelijk, blijkens bericht van het departement van oorlog, door eene verkeerde opvatting, respectievelijk van den waarnemend gewestelijken intendant te Amboina en van den directeur van het materieel der artillerie te Batavia, geen proces-verbaal opgemaakt.

II. Op haar verzoek om toezending van de processen-verbaal van opneming der restanten op het einde van het jaar 1904 van de wapening bij korpsen gewapende politiedienaren en politieoppassers, ontving de Algemeene Rekenkamer van den directeur van binnenlandsch bestuur ten antwoord, dat, niettegenstaande reeds op een vroeger verzoek van het College, de aandacht van de betrokken bestuurshoofden was gevestigd op de noodzakelijkheid der indiening van dergelijke processen-verbaal, tot dusver daaraan blijkbaar niet de hand gehouden was, zoodat het geen twijfel leed dat, werden die processen-verbaal alsnog opgevraagd, daarop òf het antwoord zou worden ontvangen dat zij niet konden worden ingediend, òf fictieve bescheiden zouden worden toegezonden, waaraan elke waarde moest worden ontzegd.

Om die reden moest, wat het dienstjaar 1904 betrof, de indiening der bovenbedoelde processen-verbaal achterwege blijven. Intusschen zijn, bij circulaire van den directeur van binnenlandsch bestuur van 15 December 1905, n°. 3949, de betrokken hoofden van gewestelijk bestuur andermaal aangeschreven, om er zorg voor te dragen, dat, te beginnen met het einde van het jaar 1905, in den vervolge aan het bepaalde bij artikel 22 van de Regelen voor het materieel beheer in *Staatsblad* 1866, n°. 151, wordt voldaan.

III. Een door de Algemeene Rekenkamer tot den commandant der zeemacht gericht verzoek, om toezending van het procesverbaal van opneming bij de opheffing in 1905 van het onderdepot van zeekaarten en gidsen te Belawan-Deli, bracht aan het licht, dat zoodanige opneming, in afwijking van het voorschrift in de tweede alinea van artikel 22 der Regelen in *Staatsblad* 1866, n°. 151, niet had plaats gehad.

Gebrekkig toezicht op het beheer van een zoutverkooppakhuis.

1. Op uitnoodiging der Regeering advies uitbrengende omtrent een door den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid gedaan voorstel tot kwijtschelding van de door de 1ste Tafel van de Algemeene Rekenkamer, bij besluit van 1 Augustus 1904, n°. 10 790/2, aan een gewezen tijdelijk waarnemend zoutverkooppakhuismeester opgelegde vergoeding van f 1091,79, wegens een in zijne administratie bevonden zouttekort, boven de toegestane spillage, vestigde de Kamer, in haar desbetreffend schrijven van 14 September 1905, n°. 11 773, er de aandacht van de Regeering op, dat, blijkens de overgelegde stukken, die zoutverkooppakhuismeester, door onjuiste voorlichting van de zijde der betrokken commissie, bij de overgave van het beheer van het zoutverkooppakhuis, op 27 Januari 1902, er toe gebracht was het aangebroken zoutvak n°. III volgens de boeken over te nemen, ten gevolge waarvan de Kamer hem aansprakelijk had moeten stellen voor het bij het ledigvallen van dat vak bevonden tekort, hoewel dit blijkbaar veroorzaakt was door zijn sedert overleden voorganger, tegen wien het College echter, door de wijze waarop de overneming had plaats gehad, niet had kunnen ageeren.

Verder deelde de Kamer daarbij mede, dat van bedoelde commissie deel had uitgemaakt de destijds ter plaatse aanwezige controleur, een bestuursambtenaar alzoo, die geacht moest worden bekend te zijn met de ter zake bestaande administratieve voorschriften, en voorts, dat de omstandigheid, dat een zoo belangrijk tekort in genoemd pakhuis van 1897 tot 1902 onopgemerkt was kunnen blijven doorloopen, van een gebrekkig toezicht door de betrokken bestuursambtenaren getuigde.

Bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 7 October 1905, n°. 3515, bracht de Regeering bovenstaande opmerkingen ter kennis van den waarnemenden directeur van binnenlandsch bestuur, en werd dien departementschef opgedragen om, zoo daartoe termen mochten worden gevonden, naar aanleiding van het gebeurde ten aanzien van de betrokken bestuursambtenaren het noodige te verrichten of voor te stellen.

Uit het ter zake ontvangen advies van den directeur van binnenlandsch bestuur bleek, dat er geene termen waren tot het nemen van eenigen maatregel, weshalve de stukken werden gedeponeerd.

De Kamer mocht tot dusver niet vernemen, welk gevolg deze opdracht heeft gehad.

Afkeuring van uit Nederland aangebrachte goederen.

Referte aan den Indischen brief van 7 Juli 1905, nº. 1605/9.

De in antwoord op den aangehaalden Indischen brief ontvangen dépêche van den Minister van Koloniën van 28 Februari 1906, afd. F, nº. 13/574, werd ter kennisneming, om het noodige te verrichten en ter beantwoording gezonden aan den legercommandant.

m. Bij missive harer 1ste Tafel van 23 Juni 1905, nº. 8005/2, verzocht de Algemeene Rekenkamer den commandant van het leger om mededeeling, of ten aanzien van de afkeuring van twee in December 1904 en April 1905 ten behoeve van de geweermakersschool te Meester-Cornelis uit Nederland aangebrachte partijen bankschroeven, het bepaalde bij artikel 75 (1) der Regelen voor het materieel beheer bij het departement van oorlog was toegepast.

Uit het daarop ontvangen antwoord bleek, dat het bij dat artikel voorgeschreven nader onderzoek door zooveel mogelijk deskundige personen had plaats gehad, en tevens, dat, bij rapport van den legercommandant van 4 Juli 1905, nº. 1/III, aan de Regeering van de afkeuring van bovenbedoelde bankschroeven en de dientengevolge door het land bij den publieken verkoop daarvan geleden schade kennis was gegeven, met voorstel, den Minister van Koloniën om uitzending van nieuwe bankschroeven te verzoeken.

Op het mede door de Kamer gedaan verzoek, om voortaan van de toepassing van gemeld artikel 75 op de betrekkelijke processen-verbaal van onderzoek melding te maken, werd door het legerbestuur geantwoord, dat hieraan in den vervolge zooveel mogelijk gevolg zou worden gegeven, en dat, indien opvolging van meergenoemd artikel door omstandigheden niet mogelijk was geweest, hiervan aan het College melding zou worden gedaan.

Vermelding verdient hier voorts, dat door de Regeering, bij brief van 10 October 1905, nº. 2194/13, waarvan der Kamer door den legercommandant een afschrift werd toegezonden, de aandacht van den Minister van Koloniën er op gevestigd werd, dat in den loop van 1905, ten behoeve van het departement van oorlog herhaaldelijk artikelen van minderwaardige hoedanigheid of afwijkende van de voorgeschreven afmetingen, dan wel ondoelmatig verpakt, werden uitgezonden, en bovendien meermalen tekorten werden geconstateerd, welke niet aan minder goeden toestand der verpakkingsmiddelen konden worden toegeschreven en daarom een gevolg moesten zijn van in Nederland bij de inpakking der goederen begane onnauwkeurigheden.

Den Minister van Koloniën werd daarbij in overweging gegeven, bij de betrokken keuringscommissiën in Nederland op meerdere nauwgezetheid bij het vervullen harer taak te willen aandringen.

Talrijke afkeuringen van uit Nederland ten behoeve van het marine-departement in Indië ontvangen erwten.

Referte aan de Indische brieven van 17 Maart en 7 April 1904, nºs. 622/14 en 769/29, de dépêche van den Minister van Koloniën van 4 Juni d.a.v., litt. F, nº. 30/1575, en de onder nº. 1083 van het mailrapport van dat jaar overgelegde bescheiden.

n. Blijkens de processen-verbaal van onderzoek, dd. 27 Februari en 5 Maart 1903, 14 Januari, 11, 18, 20 April en 7 Mei 1904 en 16 en 26 Januari1905, waren ten behoeve van de marine uit Nederland ontvangen groene erwten min of meer door kevers aangetast, zooals bleek uit de in de erwten voorkomende gaatjes.

Van de partijen aangebracht per ss. *Koning Willem I*, werd door de commissie, in haar proces-verbaal van onderzoek dd. 22 Mei 1903, o. m. het volgende aangeteekend:

„De inhoud van twee vaten à 50 liters moest in zijn geheel worden afgekeurd, daar hij vochtig geworden, geheel beschimmeld was en totaal onbruikbaar voor de consumtie.

Mede komt voor deze afkeuring in aanmerking eene partij, groot 100 liters, welke eveneens na het uitzoeken der erwten geheel beschimmeld en totaal onbruikbaar bleek te zijn."

Aangezien van verscheidene dier partijen groene erwten in 1903 en 1904 belangrijke afkeuringen hadden plaats gehad, onderwierp de Algemeene Rekenkamer, bij schrijven van 28 October 1905, nº. 13 850, aan het oordeel van den commandant der zeemacht de vraag, of het niet wenschelijk ware — voor het geval zulks nog niet mocht zijn gedaan — der Regeering te verzoeken, de aandacht van den Minister van Koloniën op het vorenstaande te vestigen, opdat in den vervolge door de betrokken commissie van keuring in Nederland daarmede rekening zoude kunnen worden gehouden.

Naar aanleiding hiervan ontving de Kamer, bij missive van den tijdelijken commandant der zeemacht van 4 November 1905, nº. 12 754, mededeeling van de ter zake gevoerde briefwisseling, waaruit bleek, dat bedoelde afkeuringen reeds ter kennis van de Regeering waren gebracht.

In zijn schrijven van 27 October 1904, nº. 12 066, waarmede

(1) Voor den inhoud van dit artikel wordt verwezen naar de noot bij § 82 van het verslag over 1903.

die briefwisseling besloten werd, wees de vice-admiraal TADEMA de Regeering nog op den minder goeden toestand, waarin de per stoomschepen *Bogor* en *Willem I* aangebrachte partijen erwten zich bij ontvangst in Indië bevonden, en op de groote hoeveelheden welke daarvan werden afgekeurd, terwijl in de met de stoomschepen *Ardjoeno* en *Goentoer* uitgezonden partijen bij ontvangst in Indië werd bevonden, dat de erwten sporadisch waren aangevreten door kevertjes; zijnde in gemeld schrijven van den vice-admiraal tevens aangetoond, dat de conservatie der voorraden bij het marine-departement in Indië steeds met de vereischte zorg, onder toezicht van op dat punt ervaren personeel geschiedt.

Welk gevolg aan dat schrijven is gegeven, is der Kamer niet bekend.

Het werd kopielijk overgelegd, onder nº. 1083 van het mailrapport van 1904.

Opberging bij de marine-magazijnen te Soerabaja van kleedingstukken van den Nederlandschen en van den Indischen voorraad in éénzelfde lokaal.

Referte aan nº. 995 van het mailrapport van 1904.

o. Uit het voorstel van den commandant der zeemacht en chef van het departement der marine in Nederlandsch-Indië van 13 Juli 1904, nº. 8494, tot splitsing van het comptabel beheer bij de marine-magazijnen te Soerabaja, waarvan melding is gemaakt in § 25 van het Verslag over 1904, bleek het der Algemeene Rekenkamer, dat bij die magazijnen de kleedingstukken, behoorende tot den Indischen voorraad, in éénzelfde lokaal worden opgeborgen te zamen met de kleedingstukken, behoorende tot den voorraad van het Departement van Marine in Nederland.

Aangezien onder beide voorraden artikelen voorkomen van gelijken naam en ongeveer gelijk maaksel en uiterlijk, achtte de Kamer bestendiging van dien toestand niet wenschelijk en verzocht zij den commandant der zeemacht, bij missive van 25 Mei 1905, nº. 6686, van zijn gevoelen te willen doen blijken met betrekking tot de bij het College gerezen vraag, of bedoelde voorraden voor den vervolge niet voor eene behoorlijke afscheiding in afzonderlijke lokalen zouden kunnen worden opgeborgen, en of in afwachting daarvan niet zou kunnen worden bepaald, dat bij elke opneming van den Indischen ook de Nederlandsche voorraad gelijktijdig moet worden opgenomen.

In zijn antwoord hierop deelde de vice-admiraal mede, dat, hoewel in het algemeen moest worden toegestemd, dat het gewenscht zou zijn om bedoelde voorraden in afzonderlijke lokalen te bewaren, daarvan niet veel heil was te verwachten, omdat ook dan nog door de scherpste contrôle van den magazijnmeester geene verwisseling of bijvoeging te kwader trouw van de beide soorten van kleedingstukken zou kunnen worden verhinderd.

Afzonderlijke opberging van de hierbesproken artikelen zou volgens den vlootvoogd ook het oprichten of bijbouwen van eene nieuwe bewaarplaats daarvoor — in de bestaande magazijnen was voor die afzonderlijke bewaring geen behoorlijke gelegenheid — noodzakelijk maken, waarmede niet onbelangrijke geldelijke lasten voor den lande gepaard zouden gaan, zonder dat zekerheid bestond dat het beoogde doel zou worden bereikt.

Tegen het denkbeeld van gelijktijdige opneming van beide voorraden kleedingstukken werd aangevoerd, dat deze — afgescheiden daarvan dat zij niet mogelijk werd geacht met de zeer beperkte ruimte in die magazijnen — niet tot het gewenschte doel zou leiden, omdat overbrenging van den eenen bij den anderen voorraad in het magazijn, met zijne vele kasten, gangen en hoeken, toch wel altijd mogelijk zou blijven, terwijl eindelijk door den admiraal werd medegedeeld, dat de inspecteur van administratie, bij gelegenheid van zijne jaarlijksche inspectie over de magazijnen van kleeding en levensmiddelen te Soerabaja, behalve den Nederlandschen ook den Indischen voorraad aan een onderzoek onderwerpt en dan speciaal zijn aandacht pleegt te vestigen op de artikelen waarvan onderwerpelijk sprake is.

Gebreken aan den ketel van een in Nederland gebouwd stoomschip van de gouvernementsmarine.

p. Blijkens de door de Indische regeering met den Minister van Koloniën gevoerde correspondentie over de aan den ketel van het in Nederland voor den dienst der gouvernementsmarine aangebouwde stoomschip *Valk* geconstateerde gebreken — Indische brief van 18 Juli 1904, nº. 1596/5 en de in antwoord daarop strekkende ministerieele dépêche van 22 September d.a.v., litt. F, nº. 19/2696 — was de ondervonden teleurstelling in hoofdzaak te wijten aan het door den toenmaligen marine-deskundige voor dien ketel verstrekte ontwerp en kon de schade derhalve niet op den bouwmeester worden verhaald.

Deze dépêche werd verhandeld bij den Indischen brief van 8 December 1904, nº. 2785/2.

De Algemeene Rekenkamer vond hierin aanleiding om, bij schrijven van 11 April 1905, nº. 4720, aan de overweging der Regeering de vraag te onderwerpen, of geene maatregelen zouden kunnen worden genomen, om herhaling van het maken van zulke tot teleurstelling en schade voor den lande aanleiding gevende ontwerpen voor gewone stoomers der gouvernementsmarine te voorkomen.

Welk gevolg hieraan is gegeven, is der Kamer niet bekend.

Deze zaak is nog bij den commandant der zeemacht in behandeling.

Opneming van den tot het departement der marine behoorenden voorraad in het algemeen pakhuis te Batavia.

Door den vlootvoogd werd daarop bij zijn besluit van 10 April 1905, n°. 4230, de vereischte regeling getroffen.

Samenstelling der commissiën tot opneming van 's lands voorraden.

Volgens nader van de Kamer ontvangen bericht had dit schrijven de bedoeling den commandant der zeemacht in herinnering te brengen den brief van der Kamer 1ste Tafel van 9 November 1904, n°. 15 629/2, en het daarop gevolgd antwoord, vermeld in § 74, *w*, van der Kamer Verslag over 1904.

Onregelmatigheid in de boekhouding der marine-magazijnen te Soerabaja.

q. Terwijl bij besluit van den resident van Batavia van 30 December 1903, n°. 15 372/28, was bepaald, dat de opneming der restanten van den algemeenen voorraad (met uitzondering van de koffie) in 's lands algemeene pakhuizen te Batavia op ultimo 1903 aanwezig, zou plaats hebben door een tweetal in dat besluit genoemde gepensionneerde landsdienaren, werden de restanten van den voorraad in die pakhuizen, behoorende tot het departement der marine, opgenomen door twee aan den betrokken pakhuismeester ondergeschikte ambtenaren.

Aangezien aan opnemingen door of ten overstaan van aldus samengestelde commissiën slecht eene betrekkelijke waarde is te hechten, vestigde de Algemeene Rekenkamer, bij missive harer Eerste Tafel van 6 April 1904, n°. 4759/2, op deze afwijking van 's resident besluit de aandacht van den commandant der zeemacht, die in antwoord daarop mededeelde, dat de aanwijzing van personen ondergeschikt aan den pakhuismeester, in bedoelde commissie, te wijten was aan eene onjuiste opvatting van dien pakhuismeester, die, ofschoon gerechtigd de personen te benoemen, zich nochtans te houden had aan de beschikking van een vorigen vlootvoogd, volgens welke voor deze commissiën eene keuze behoorde te worden gedaan uit gepensionneerde dan wel op wachtgeld zijnde officieren of ambtenaren. Doch tevens bleek uit des admiraals schrijven, dat deze van meening was, dat voor den vervolge met opneming van de restanten *om de drie jaren*, in stede van *jaarlijks*, zooals tot nu toe, kon worden volstaan.

De Kamer bleef het, in verband met de beschouwingen in *Bijblad* n°. 2149 en het bepaalde bij I van *Staatsblad* 1875, n°. 313, regelmatiger achten, dat ook de gecommitteerden voor de opneming van de marine-voorraden in het bovengenoemd pakhuis door den resident van Batavia, in plaats van door den algemeenen pakhuismeester werden aangewezen; voorts kon zij zich niet vereenigen met des admiraals meening nopens eene driejaarlijksche opneming der marine-voorraden, en zulks met het oog op de omstandigheid, dat met eene opneming dier voorraden, blijkens de betrekkelijke processen-verbaal, hoogstens twee dagen waren gemoeid, waaruit mocht worden afgeleid, dat zij niet aan groot bezwaar onderhevig kon zijn.

Dit deelde zij den commandant der zeemacht, bij brief harer Eerste Tafel van 23 September 1904, n°. 13 302/2, mede, doch deze departementschef meende bij zijne opvatting te moeten blijven, hebbende de vlootvoogd er alleen geen bezwaar tegen, om voor den vervolge de personen voor de meerbedoelde commissie zelf te benoemen.

Van oordeel, dat eene driejaarlijksche opneming der restanten van de marine-voorraden in het algemeen pakhuis te Batavia niet zou zijn overeen te brengen met het voorschrift in het voorlaatste lid van artikel 22 der regelen voor het materieel beheer, zooals dat is aangevuld bij *Staatsblad* 1872, n°. 64, wendde de Kamer zich, bij schrijven van 11 Februari 1905, n°. 1917, tot de Regeering, met verzoek ten deze te willen beslissen.

Naar aanleiding daarvan werd, bij missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 20 Maart 1905, n°. 1154, den commandant der zeemacht als de zienswijze van den landvoogd medegedeeld, dat op de meergenoemde marine-voorraden niet geacht kan worden van toepassing te zijn de uitzonderingsbepaling, bedoeld in de voorlaatste alinea van artikel 22 der regelen voor het materieel beheer, zoodat die voorraden jaarlijks behooren te worden opgenomen.

Bovendien achtte de Gouverneur-Generaal jaarlijksche opneming wenschelijk, omdat deze — gelijk door de Algemeene Rekenkamer was opgemerkt — de basis vormt van het toezicht op alle materieel beheer hier te lande, terwijl de landvoogd verder vertrouwde, dat die opneming in dienst zoude kunnen geschieden door eenige bij het departement der marine gedetacheerde zee-officieren, die daartoe voor elke speciale gelegenheid door den vlootvoogd tot eene commissie waren te vereenigen.

r. Aangezien ook voor de opnemingen der voorraden in de onder-depots van zeekaarten te Semarang, Padang, Muntok en Oeleë-Lheuë op ultimo 1904, blijkens de betrekkelijke processen-verbaal, onder anderen aan de betrokken beheerders ondergeschikte personen in commissie waren aangewezen, verzocht de Algemeene Rekenkamer, bij schrijven harer Eerste Tafel van 16 December 1905, n°. 16 223/2, den commandant der zeemacht het noodige te willen doen verrichten ter betere verzekering in den vervolge van 's lands belang in deze.

s. Bij beschikking van den commandant der zeemacht van 8 November 1904, n°. 13 426, werd de directeur van het marine-etablissement te Soerabaja gemachtigd, eene hoeveelheid van 500

Engelsche ponden vlokgraphiet voor uitwendig gebruik A XXIII 242 in de boeken der marine-magazijnen af te schrijven, tegen wederinname als 226.8 K.G. vormpoeder A XXVII 220, en zulks, gelijk der Algemeene Rekenkamer, in antwoord op hare ter zake gevraagde inlichtingen, werd medegedeeld, omdat, waar de voorraad vormpoeder momenteel uitgeput was, anders op de onkostenrekeningen der herstellingen aan schepen van het auxiliair eskader vlokgraphiet zoude voorkomen als verbruikt voor een doel, waarvoor het zooveel goedkoopere vormpoeder bestemd is, waarop het Departement van Marine in Nederland dan terecht aanmerking zou kunnen maken.

Als een gevolg van de door de Kamer naar aanleiding hiervan aan den vlootvoogd gedane mededeeling, dat zij met de plaats gehad hebbende verhandeling der 500 ponden vlokgraphiet geen genoegen kon nemen, en dat bij de ontvangst der betrekkelijke onkosten-rekeningen wegens gedane verstrekkingen aan schepen, behoorende tot het auxiliair eskader, tegen de aangegeven wijze van berekening bezwaar zou worden gemaakt, ontving het College, bij schrijven van 22 Februari 1905, nº. 2213, het bericht, dat de vice-admiraal den directeur van het marine-etablissement had uitgenoodigd, het eventueel nog niet verbruikte restant van de als 226.8 K.G. vormpoeder overgeschreven vlokgraphiet weder als zoodanig te doen innemen, tegen afschrijving van eene gelijke hoeveelheid vormpoeder, en vervolgens, bij missive van 24 Maart 1905 nº. 3493, dat dit geschied was tot eene hoeveelheid van 113.4 K.G. Het overige was reeds verbruikt ten behoeve van H. M. *Noordbrabant*, *Gelderland*, *Holland* en *Koningin Regentes*, alsmede voor het gieten ten behoeve van de schepen der Indische militaire en gouvernementsmarine, voor de kustverlichting, enz.

Schade voortvloeiende uit eene aanvankelijke betaling ten laste van voor rekening van derden in 's lands kas aanwezige gelden, welke later voor rekening van den lande moest worden genomen.

t. Een gewezen klerk op een assistent-residentiekantoor op Java, alwaar hij belast was met verschillende werkzaamheden ten behoeve van de vendu-administratie, werd, bij vonnis van den raad van justitie te Batavia van 26 Mei 1904, bekrachtigd bij arrest van het hooggerechtshof van den 13den Juli d.a.v., schuldig verklaard aan het opzettelijk verhoogen van de totaal-cijfers der processen-verbaal van een tweetal in December 1897 gehouden verkoopingen met f 798 en f 200, te zamen f 998, waardoor bij de betrekkelijke vendu-acceptatiën hoogere sommen dan de zuivere opbrengsten zijn betaalbaar gesteld, met het gevolg, dat uit 's lands kas ten onrechte f 978,04 (f 998, verminderd met 2 % vendusalaris of f 19,96) is betaald geworden.

Nadat de Algemeene Rekenkamer, bij brief van den directeur van financiën van 31 December 1904, nº. 25 290, met bedoelde schuldigverklaring was in kennis gesteld, gaf zij genoemden departementschef in overweging, tot effenstelling van de rekening van derden „Vendufonds", ten laste waarvan de vendu-accepten in December 1897 en Januari 1898 waren voldaan, het noodige te verrichten, en wel door ten laste der begrooting van 1904 een bedrag van f 978,04 in uitgaaf te stellen, tegen wederinneming onder „Vendufonds", terwijl zij tegelijkertijd, bij brief van 6 Mei 1905, nº. 5781, de zaak, op den voet van artikel 41, voorlaatste alinea, harer instructie, bij de Regeering voorbracht.

De vraag, of — in verband met de omstandigheid, dat, ingevolge artikel 9 van *Staatsblad* 1904, nº. 241, de aansprakelijkheid der betrokken landsdienaren voor schade, betrekking hebbende o. a. op den dienst der jaren 1897 en 1898, vervallen was — ter zake van de in die jaren te veel uitbetaalde sommen tot het bovengenoemd bedrag van f 978,04, nog wel eene vervolging kon worden ingesteld, meende de Kamer toch toestemmend te kunnen beantwoorden.

Wel was het antwoord niet rechtstreeks te geven uit de bewoordingen van het artikel 9, waar het niet vaststond op welk (begrootings-) dienstjaar betrekking had de schade, voortgevloeid uit eene aanvankelijke betaling ten laste van voor rekening van derden in 's lands kas aanwezige gelden, welke later voor rekening van den lande moest worden genomen, doch te rade gaande met de bedoeling van de verjaringsvoorschriften moest men, naar haar oordeel, als volgt redeneeren.

Kan aan den eenen kant bezwaarlijk worden aangenomen, dat het betrekkelijk dienstjaar, in een geval als het onderwerpelijke, zou worden bepaald door het tijdstip van overboeking der gedane uitgaaf op het daarvoor bestemde begrootingsartikel, — immers dan zou de administratie het in hare macht hebben om, afgescheiden van de ontwikkeling der feiten, zelf den verjaringstermijn te regelen en zouden de vendu-ambtenaren en andere ten deze in gelijke omstandigheden verkeerende landsdienaren in slechter conditie zijn dan de overigen, — aan den anderen kant behoeft niet zóóver te worden gegaan, om als aanvang van dien termijn aan te merken het tijdstip waarop het bedrag 's lands kas verliet.

Op dat oogenblik bestond nog geenerlei verplichting om eenige som ten laste van den lande te brengen. Die verplichting ontstond eerst ten gevolge van de ontdekking der gepleegde fraude (hier in 1901), nauwkeurig genomen eerst nadat de fraude door den rechter in hoogste instantie als bewezen is aangenomen, hetgeen onderwerpelijk plaats had in 1904.

Eerst toen ontstond ook de *mogelijkheid* om de begrooting met het schadebedrag te bezwaren en daardoor het verband tusschen dat bedrag en een dienstjaar, volgens artikel 9 het criterium voor den aanvang van den verjaringstermijn.

Met de strekking van dat artikel meende de Algemeene Rekenkamer het meest in overeenstemming te blijven, door aan te nemen, dat onderwerpelijk die termijn was aangevangen in 1904.

Blijkens de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 25 Juli 1905, nº. 2625, vereenigde de Gouverneur-Generaal zich echter met de beschouwingen van den directeur van financiën, vervat in diens omtrent deze aangelegenheid handelend schrijven van 30 Juni te voren, nº. 12 394.

Volgens die beschouwingen zouden de betrokken landsdienaren, in verband met artikel 9 van het Koninklijk besluit in *Staatsblad* 1904, nº. 241, niet meer aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de onderwerpelijke aan den lande toegebrachte schade, omdat deze zou moeten geacht worden te zijn geleden *dadelijk* toen de bedragen der valsche accepten — welke niet waren gedekt door gelden, ontvangen van of verschuldigd door koopers op de betrekkelijke veilingen — 's lands kas hadden verlaten, terwijl de verplichting om de onrechtmatig uitbetaalde sommen door de betrokkenen te doen vergoeden, of c. q. ten laste van den lande te brengen, zou zijn ontstaan door het enkele feit, dat den lande schade was toegebracht, en dus reeds zou hebben bestaan in dezelfde jaren waarin de schade geleden werd, al werd dat bestaan eerst eenige jaren later door den rechter vastgesteld.

Afwijkingen van het reglement op de keuring van adspirant burgerlijke landsdienaren.

u. In den loop van 1905 zag de Algemeene Rekenkamer zich verplicht 14 malen de aandacht der betrokken departementschefs te vestigen op door verschillende autoriteiten bij de opneming in 's lands burgerlijken dienst van tot de Europeesche en de daarmede gelijkgestelde bevolking behoorende personen begane afwijkingen van het reglement op de keuring van adspirant burgerlijke landsdienaren (*Staatsblad* 1904, nº. 206).

In 12 gevallen betrof het eene afwijking van het voorschrift in artikel 1, alinea 4, van genoemd reglement, volgens hetwelk uit het benoemingsbesluit moet blijken, dat de benoemde uiterlijk een jaar vóór de dagteekening van dat besluit bij geneeskundig onderzoek lichamelijk geschikt is bevonden, terwijl in 4 daarvan ook niet geheel aan de bepalingen in *Staatsblad* 1889, nº. 223, en tweemaal bovendien niet aan den bij *Staatsblad* 1903, nº. 206 gestelden eisch was voldaan.

De 2 overige gevallen haden betrekking op afwijkingen van artikel 2 van het keuringsreglement.

Werd ten aanzien van deze 2 gevallen sedert bij gouvernementsbesluit in de afwijkingen berust (besluiten van 14 Mei en 11 Juli 1905, nºs. 14 en 7), in de 12 eerstbedoelde gevallen werd tot redres van de begane onregelmatigheid het noodige verricht.

Bij brieven van 20 Februari en 8 April 1905, nºs. 2429 en 4588, bracht de Kamer voorts onder de aandacht van den Gouverneur-Generaal, dat ook in een tweetal gouvernementsbesluiten, houdende benoeming respectievelijk van een opziener der 1ste klasse bij de Ombilinmijnen en van een landraadvoorzitter, was afgeweken van het bepaalde bij artikel 1, alinea 4, van het keuringsreglement.

Hoewel het College zich omtrent een dier gevallen ondershands bij het betrokken departement zekerheid had verschaft, gaf het der Regeering, bij eerstgenoemd schrijven, in overweging, voor eene regelmatige opvolging van de aangehaalde 4de alinea de noodige bevelen te willen geven.

Hiertegen had de Regeering aanvankelijk bezwaar, doch toen de Kamer op de zaak met eene uitvoeriger toelichting terugkwam, ontving zij daarop, bij de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 29 Juli 1905, nº. 2696, de mededeeling, dat in den vervolge ook in besluiten der Regeering, als bedoeld in artikel 1, alinea 4 van het keuringsreglement uitdrukkelijk zou worden vermeld, of de benoemde uiterlijk een jaar te voren bij geneeskundig onderzoek lichamelijk geschikt is bevonden voor de door hem te vervullen betrekking, dan wel of van de bepalingen van dat reglement is afgeweken.

Bij circulaire van den 1ste-gouvernements-secretaris van dezelfde dagteekening, nº. 2697, werden tevens de chefs der departementen van algemeen bestuur ter zake van instructiën voorzien, met uitnoodiging om in voorkomende gevallen ook met het bepaalde bij *Staatsblad* 1889, nº. 223, juncto *Staatsblad* 1893, nº. 206, rekening te houden.

Verzuim in de tijdige invordering van den lande verschuldigde gelden.

v. Aangezien een bedrag van f 93,60, zijnde de waarde der door den marine-magazijnmeester te Soerabaja bij factuur van 17 Mei 1902, ten behoeve van de bemanning der adviesboot n⁰. 93, naar Menado verzonden kledingstukken, niet bleek te zijn betaald, hoewel dit bedrag reeds in 1902 in 's lands kas had behooren te zijn gestort, vroeg de Algemeene Rekenkamer, bij missive harer 1ste Tafel van 22 Maart 1905, n⁰. 3872/2, ter zake inlichtingen aan den commandant der zeemacht en chef van het departement der marine in Nederlandsch-Indië.

Als een gevolg daarvan werd het bericht ontvangen, dat de evengenoemde som op den 6den December 1905 in 's lands kas te Menado is gestort.

Afwijking van artikel 36 der Comptabiliteitswet.

w. I. Van een ten laste der begrooting van 1903 geregulariseerd bedrag van f 54,88, uitmakende de waarde van eene uit den voorraad van het departement van binnenlandsch bestuur ten behoeve van dat der burgerlijke openbare werken verstrekte hoeveelheid djatihout, bleek bij onderzoek, dat die verevening niet juist geweest was, omdat de verstrekking van het hout reeds in 1902 had plaats gehad en alzoo regularisatie ten laste van de begrooting van dat dienstjaar had moeten geschieden.

Dit bedrag moest alzoo van de grooting van 1903 worden afgevoerd.

Wegens het verstrijken van den bij de tweede alinea van artikel 13 der Comptabiliteitswet aangegeven termijn, kon ter zake van die verstrekking evenwel geene regularisatie plaats vinden op de begrooting van het dienstjaar 1902.

II. Bij het onderzoek der verantwoording van levensmiddelen aan boord van het gouvernementsstoomschip *Reiger*, over het tijdvak van 14 April tot en met 31 December 1903, bleek, dat evenmin het voorschrift in artikel 36 der Comptabiliteitswet was nageleefd, ten aanzien van eene verstrekking van 70 rantsoenen aan schipbreukelingen, waarvan het geldswaardig bedrag van f 37,45 had behooren te zijn verrekend met het departement van binnenlandsch bestuur.

Ook in dit geval kon de plaats gehad hebbende onregelmatigheid niet meer worden hersteld, wegens het verstrijken van den bij de tweede alinea van artikel 13 der Comptabiliteitswet aangegeven termijn.

III. Aangezien in de verantwoording over het tijdvak van 14 April tot en met 31 December 1904 van het depotpakhuis voor verpakt zout te Bibis (Soerabaja) als van Soerabaja (departement van justitie) ontvangen, waren ingenomen onderscheidenlijk 199 en 277 kati zout, vroeg de Algemeene Rekenkamer den chef van genoemd departement, bij schrijven harer 1ste Tafel van 5 December 1905, n⁰. 15 700/2, om inlichting nopens de herkomst van dat zilt, en vestigde zij, voor zooveel noodig, zijne aandacht op het voorschrift in artikel 36 der Comptabiliteitswet.

Hierop werd, onder dagteekening van 9 Januari 1906, de mededeeling ontvangen, dat bedoeld zout afkomstig was van 's lands gevangenis te Soerabaja. De geldswaarde daarvan had dus met het departement van onderwijs, eeredienst en nijverheid behooren te zijn geregulariseerd, doch aangezien de dienst van 1904, in welk jaar de verstrekking van het zout had plaats gehad, inmiddels afgesloten was, kon die regularisatie niet meer plaats hebben.

IV. Niettegenstaande bij schrijven van der Kamer 1ste Tafel van 8 December 1905, n⁰. 15 834/2, er de aandacht van den directeur van justitie op was gevestigd, dat ten aanzien van de in het jaar 1904 in het pakhuis voor doorvoer en verkoop van verpakt zout te Lamongan (Soerabaja) ingeleverde hoeveelheden zout, afkomstig van 's lands gevangenis aldaar, niet was voldaan aan het voorschrift in artikel 36 der Comptabiliteitswet, werd de betrekkelijke aanvraag tot bezwaar- en tegoedschrijving der begrooting op zoodanig tijdstip bij de Kamer ontvangen, dat zij niet meer kon worden afgedaan binnen den bij de tweede alinea van artikel 13 dier wet aangegeven termijn, weshalve de stukken onbehandeld moesten worden teruggezonden.

V. Regularisatie bleef mede achterwege ten aanzien van door het gouvernementsstoomschip *Reiger*, in de maand Mei 1904, van het bebakeningsvaartuig *Sperwer* overgenomen diverse artikelen, welke niet verbruikt waren bij den bouw van de kustlichtetablissementen Noesa-Niva en Sawangsi (Amboina), hoewel ook in dit geval er door de Algemeene Rekenkamer de aandacht van den commandant der zeemacht op was gevestigd, dat nog geene verrekening van de geldswaarde dier artikelen had plaats gehad.

Afwijking van artikel 38 der Comptabiliteitswet.

x. Gedurende het verslagjaar kwam het drie malen voor, dat de Regeering machtiging verleende tot aankoop of levering van goederen buiten openbare aanbesteding, zonder dat in de betrekkelijke besluiten melding was gemaakt van de beweegredenen welke er toe geleid hadden om af te wijken van den bij artikel 38 der Comptabiliteitswet gestelden regel: dat het doen van leverantiën ten behoeve van den lande geschiedt op contracten van openbare aanbesteding.

Nadat de Algemeene Rekenkamer daarop de aandacht der Regeering gevestigd had, werden de bovenbedoelde besluiten, ter voldoening aan het laatste lid van genoemd wetsartikel, alsnog aangevuld.

*Afwijking van artikel 12, derde alinea, van de regelen voor het administratief beheer (*Staatsblad *1875, n°. 25).*

y. Gedurende het verslagjaar kwam het vier malen voor, dat bij aan de Kamer toegezonden verantwoordingen van comptabelen duplicaatbewijsstukken werden overgelegd, omdat de origineele expeditiën hiervan in het ongereede waren geraakt.

De Algemeene Rekenkamer had tegen goedkeuring van bovenbedoelde rekeningen geen bezwaar, in verband met de omstandigheid, dat het onderzoek overigens tot geene bedenkingen aanleiding had gegeven.

Het geval heeft zich voorts voorgedaan, dat van door den dienst der exploitatie van Staatsspoorwegen op Sumatra, ten behoeve van een der departementen van algemeen burgerlijk bestuur, gedurende eene zekere maand verrichte diensten, de origineele aantooningen en daarbij behoorende bewijsstukken bij de toezending aan bovenbedoeld departement, buiten schuld van den betrokken chef der exploitatie, waren zoekgeraakt.

Ook hier had de Kamer geen bezwaar tegen afdoening op een afschrift dier aantooning.

Onregelmatigheden met betrekking tot het verleenen van vooruitbetalingen op vorderingen.

z. In strijd met het voorkomende in *Bijblad* n°. 2994, werden door een resident aan een schuldenaar vooruitbetalingen verleend op drie verschillende vorderingen.

De Algemeene Rekenkamer gaf den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid in overweging, dien resident op de begane onregelmatigheid te wijzen.

Te dezer zake was, volgens nader van de Kamer ontvangen bericht, door den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid aan den betrokken resident reeds het noodige opgemerkt.

Een ander hoofd van gewestelijk bestuur verleende, in strijd met het voorschrift in *Bijblad* n°. 2960, vooruitbetalingen op vorderingen, waarvan de voldoening afhankelijk was van eene bijzondere machtiging der Regeering. Hierop vestigde de Kamer, advies uitbrengende omtrent een voorstel van den directeur voornoemd, tot het verleenen van de vereischte machtiging, de aandacht van den Gouverneur-Generaal, waarna, bij schrijven van den gouvernements-secretaris dd. 14 November 1905, n°. 3846, genoemden departementschef werd verzocht, den betrokken resident op bovenbedoelde onregelmatigheid opmerkzaam te maken.

Zulks is geschied, waarna het bedrag der ten onrechte genoten vooruitbetalingen deels in 's lands kas werd gestort, deels verrekend met aan de betrokkenen toen nog toekomende gelden. Hiervan werd door meergenoemden departementschef, bij schrijven van 24 Januari 1906, n°. 1280, aan de Kamer mededeeling gedaan.

*Onjuiste toepassing door een hoofd van gewestelijk bestuur van het reglement voor het verleenen van binnenlandsche verloven (*Staatsblad *1881, n°. 174).*

aa. I. De omstandigheid, dat een hoofd van gewestelijk bestuur het aan een algemeenen ontvanger, tevens vendumeester, in zijn gewest verleend binnenlandsch verlof wegens ziekte, strekkende tot verlenging van een hem aanvankelijk verleend verlof wegens *gewichtige redenen*, had doen ingaan op een dag, anterieur aan den datum van het desbetreffend geneeskundig certificaat, gaf der Algemeene Rekenkamer aanleiding, bij missive van 7 December 1904, n°. 17 119, den directeur van financiën als hare zienswijze mede te deelen, dat eene zoodanige handelwijze met den geest der bepalingen in het reglement op de binnenlandsche verloven (*Staatsblad* 1881, n°. 174) niet wel is overeen te brengen.

Daar genoemde departementschef zich, blijkens zijn daarop ontvangen antwoord van 19 December 1904, n°. 24 086, met die opvatting niet kon vereenigen, zich er ten onrechte op beroepende, dat eene verlenging van een *wegens ziekte* verleend verlof herhaaldelijk wordt verleend met ingang van een datum, voorafgaande aan dien van het daarvoor afgegeven geneeskundig certificaat, onderwierp het College de quaestie, bij schrijven van 16 Maart 1905, n°. 3615, aan de beslissing der Regeering, haar daarbij tevens in overweging gevende, den directeur wegens den toon van zijn aangehaalden brief den wenk in herinnering te brengen, gegeven in de laatste alinea van de missive van den 1ste-gouvernements-secretaris van 21 Maart 1904, n°. 135, geheim (vergelijk § 12 van het Verslag der Kamer over 1904).

Blijkens den naar aanleiding hiervan aan meergemelden departementschef gerichten brief van laatstgenoemden hoofdambtenaar van 20 April 1905, n°. 195, geheim, vereenigde de Regeering zich

in het algemeen met de zienswijze der Kamer, dat wegens ziekte aangevraagde binnenlandsche verloven, verlengingen van zulke verloven daaronder niet begrepen, niet mogen worden verleend met ingang van een vroegeren datum dan dien van afgifte van het geneeskundig certificaat waarin de noodzakelijkheid van het verlof is geconstateerd, en werd tevens aan het hierboven omschreven voorstel van het College gevolg gegeven.

II. Bij de beschikking van den resident van Cheribon van 4 Augustus 1904, n°. 6447/20, werd, met wijziging van § I van zijn besluit van 29 Juli te voren, n°. 6269/20, bepaald, dat het daarbij aan den secretaris van zijn gewest, met ingang van laatstgemelden datum, toegestaan binnenlandsch verlof *wegens gewichtige redenen* voor den tijd van 14 dagen, wordt beschouwd als te zijn verleend *wegens ziekte.*

Tot het nemen van eerstgemelde beschikking, welke gegrond was op het onder dagteekening van 28 Juli 1904 te Cheribon afgegeven geneeskundig certificaat, dat eerst nadat de betrokkene zijne standplaats had verlaten van het ingevolge artikel 1, alinea 2, van de regeling in *Staatsblad* 1900, n°. 237, vereischte visum van den gewestelijk eerstaanwezend officier van gezondheid te Batavia kon zijn voorzien, was de resident van Cheribon, in verband met het bepaalde bij artikel 5, juncto artikel 10, van het reglement in *Staatsblad* 1881, n°. 174, niet bevoegd.

Een en ander bij schrijven van 13 October 1904, n°. 14 360, onder de aandacht brengende van den directeur van binnenlandsch bestuur, gaf de Algemeene Rekenkamer dien departementschef daarbij tevens in overweging, tot redres het noodige te willen doen verrichten.

Als een uitvloeisel hiervan werd, bij het gouvernementsbesluit van 18 April 1905, n°. 42, de hierboven omschreven handeling van den resident van Cheribon goedgekeurd, uit overweging, dat uit het afgegeven geneeskundig certificaat bleek, dat, toen de betrokken ambtenaar krachtens het hem bij 's residents besluit van 29 Juli 1904 verleend verlof Cheribon verliet, voor hem een verlof wegens ziekte voor den tijd van veertien dagen noodzakelijk was.

Definitieve benoeming door een hoofd van gewestelijk bestuur van een Europeaan tot eene voor inlanders bestemde betrekking.

bb. Bij besluit van den resident van Amboina van 30 Juli 1904, n°. 3902, werd bij de in- en uitvoerrechten te Dobo (Aroe-eilanden) tot oppasser, op eene bezoldiging van f 12 's maands, benoemd F. B. A. DE VEER.

Daar het der Algemeene Rekenkamer niet onwaarschijnlijk voorkwam, dat DE VEER, voornoemd, tot de Europeesche of met deze gelijkgestelde bevolking behoort, in welk geval hij, in verband met het voorkomende in n°. 4147 van het *Bijblad op het Staatsblad,* niet definitief tot gemelde betrekking had mogen zijn benoemd, wendde zij zich, bij schrijven van 30 November 1904, n°. 16 757, ter zake om inlichting tot den directeur van financiën.

Het gevolg hiervan was, dat, bij het besluit van den resident van Amboina van 27 December 1904, n°. 6654, met wijziging in zoover van zijne hoogeraangehaalde beschikking, bepaald werd, dat de daarbij bedoelde benoeming van F. B. A. DE VEER tot oppasser bij de in- en uitvoerrechten te Dobo beschouwd wordt als tijdelijk.

Spillages en onregelmatigheden bij zoutverkooppakhuizen.

cc. II. Ten vervolge van § 74, *s*, III, van het Verslag over 1904, wordt medegedeeld, dat op het verzoek der Algemeene Rekenkamer, om een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van de hooge spillages bij het ledigvallen van vakken in een zoutverkooppakhuis op Java het bericht werd ontvangen, dat bij eene onverwachte opname van een der vakken van dat pakhuis een tekort boven de toegestane spillage werd bevonden, met de vergoeding waarvan de pakhuismeester voorloopig werd belast, doch dat het den betrokken assistent-resident niet was opgevallen, dat in de pakhuisboeken telkens terugkeerende verschillen voorkwamen, en dit waarschijnlijk daaraan moest worden toegeschreven, dat de beheerder dagelijks over de toegestane spillage beschikte.

Dit laatste gaf der Kamer aanleiding den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid te verzoeken, haar te willen inlichten, op welke wijze dit geschiedde, aangezien van een „beschikken over de toegestane spillage" nooit sprake kon of mocht zijn.

Het daarop ingesteld onderzoek bracht grove onregelmatigheden in het beheer van dien pakhuismeester aan het licht, ten gevolge waarvan hij uit zijne betrekking werd ontslagen, terwijl, in opvolging van artikel 13 van der Kamer instructie, het College, bij schrijven van 20 Januari 1906, n°. 856, die frauduleuze handelingen ter kennis bracht van den procureur-generaal bij het hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

II. Gedurende de jaren 1902 en 1903 kwamen bij het ledig-

vallen der vakken in een zoutverkooppakhuis op de buitenbezittin gen, blijkens de betrekkelijke processen-verbaal van opneming, de gespilleerde hoeveelheden, op enkele uitzonderingen na, steeds geheel overeen met de toegestane spillage van 4 %.

De Algemeene Rekenkamer stelde, bij schrijven van 21 Maart 1905, n°. 3818, den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid hiermede in kennis, met voorstel om, ook in verband met de omstandigheid, dat alle opnemingen der vakken eerst plaats vonden wanneer deze ledig waren, en voor die opnemingen in het jaar 1903 doorloopend dezelfde personen in commissie waren geweest, ter zake een onderzoek te bevelen.

Volgens daarop ontvangen bericht bracht het ingestelde onderzoek geene feiten aan het licht welke aanleiding konden geven om den betrokken pakhuismeester van het plegen van frauduleuze handelingen te verdenken, doch wordt thans op diens administratie van bestuurswege nauwkeurig toegezien.

III. Uit de verantwoordingen van een zoutverkooppakhuis op Java over 1903 en 1904 bleek niet alleen, dat gedurende die jaren het meeste zout werd verkocht tegen het ledigvallen der vakken, maar ook, dat van elke in een vak opgeschuurde hoeveelheid zout de halfmaandelijksche afschrijvingen van het verkochte, op een paar uitzonderingen na, doorloopend toenamen.

Door den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid werd nochtans aan het betrokken hoofd van gewestelijk bestuur medegedeeld, dat op het pakhuisbeheer van dien pakhuismeester toch voortdurend streng toezicht diende te worden uitgeoefend, met verzoek aan de betrokken bestuursambtenaren, daartoe last te geven.

Hierop, en op de omstandigheid, dat de gespilleerde hoeveelheden in die jaren, op gemiddeld 3/32 pikol na, steeds overeenkwamen met het maximum der toegestane spillage, de aandacht van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid gevestigd hebbende, verkreeg de Kamer de toezegging, dat ter zake een onderzoek zou worden ingesteld.

Den 26sten Februari 1906 werd daarop door het betrokken hoofd van gewestelijk bestuur een voorloopig rapport ingediend van den ter plaatse gevestigden controleur bij het binnenlandsch bestuur, die bij eenige onverwacht gedane opname in het hierbedoelde pakhuis geen andere onregelmatigheid constateerde, dan dat de pakhuismeester de laatste koopers niet aanstonds in het dagelijkch verkoopregister had ingeboekt, doch op een afzonderlijk papier (klad) opgebracht. Wat de spillage betreft, hoewel deze bij eene der opnamen, toen de controleur bij het ledigvallen van een vak den verkoop bijwoonde, belangrijk beneden de 4 % bleef, en genoemde ambtenaar dan ook de overtuiging had, dat de pakhuismeester de toegestane spillage voor een deel ten eigen bate aanwendde, meende hij, dat nochtans met eene ernstige waarschuwing aan het adres van den pakhuismeester kon worden volstaan, ook omdat deze in dit opzicht niet meer schuldig zou zijn dan velen zijner ambtgenooten. Na drie maanden zou ter zake door den resident nader worden gerapporteerd.

Volgens nader van de Kamer ontvangen bericht is dit nader rapport sedert bij het College ontvangen. Uit dit rapport is niet gebleken, dat de hierbedoelde pakhuismeester zich aan frauduleuze handelingen heeft schuldig gemaakt.

IV. De toezegging dat ter zake een onderzoek zou worden ingesteld, mocht de Algemeene Rekenkamer mede ontvangen met betrekking tot de gespilleerde hoeveelheden zilt in een ander zoutverkooppakhuis op Java, welke gedurende de jaren 1903 en 1904 steeds zonder uitzondering overeenkwamen met de toegestane spillage van 4 %. Het College wees er den betrokken departementschef op bij schrijven van 24 October 1905, n°. 13 605.

Volgens nader van de Kamer ontvangen bericht heeft het onderzoek naar het beheer van het hierbedoeld zoutverkooppakhuis aanleiding gegeven tot het niet eervol ontslag uit 's lands dienst van den betrokken beheerder.

Onregelmatigheden begaan bij de opheffing eener op een aannemer rustende verplichting.

dd. Bij missive van 19 Mei 1905, n°. 6462 bracht de Algemeene Rekenkamer bedenkingen in tegen het gouvernementsbesluit van 16 December 1904, n°. 18, waarbij de directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid werd gemachtigd om bij te min uitlevering door den aannemer van het zoogenaamde Banka-transport, gedurende de jaren 1900 tot en met 1909, van hem ten vervoer afgegeven tinafval, de bevonden tekorten af te schrijven tot een maximum van 2 percent, met bepaling, dat die machtiging eveneens zou gelden voor de reeds door dien aannemer bewerkstelligde verschepingen van tinafval, welke beschikking ten doel had doorloopend af te wijken van de met genoemden aannemer gesloten overeenkomst, die wel voor het vervoer van rijst en zout, doch niet voor het vervoer van tinafval spillage toeliet.

De Kamer was van oordeel, dat, zoolang de overeenkomst, welke partijen tot wet strekt (artikel 1338 B. W.), in evenbedoeld opzicht onveranderd blijft, telkens wanneer de aannemer tinafval uitlevert tot een minder gewicht dan door hem ter verscheping ontvangen, eene *vordering* op dien aannemer ontstaat, welke, indien daartoe termen bestaan, wèl zou kunnen worden kwijtgescholden op den voet van artikel 22 der Comptabiliteitswet en ook zou kunnen worden afgeschreven op den voet van de bepalingen in *Staatsblad* 1876, n°. 169, juncto *Staatsblad* 1903, n°. 189, doch niet kan worden te niet gedaan door de bij bovengenoemd besluit verleende, niet op vorderingen betrekking hebbende machtiging tot afschrijving.

Meende het College de genomen beschikking derhalve als eene onregelmatigheid te moeten beschouwen, ook betwijfelde het, of de Regeering door zulk eene eenzijdige beschikking de eene partij (den aannemer) van de nakoming eener contractueele verplichting tot vergoeding van de te min uitgeleverde tinafval zonder eenigen aftrek voor spillage, kan ontheffen ten nadeele van de andere partij (den lande).

Aangezien nu meerbedoeld besluit, waarvan den aannemer geene mededeeling was gedaan, naar de zienswijze der Kamer, geen beletsel opleverde tegen de aanvulling van de overeenkomst met eene spillage-bepaling voor tinafval, en van deze gelegenheid wellicht gebruik zou kunnen worden gemaakt om, tegenover het voordeel voor den aannemer, uit de toe te stane spillage voortvloeiende, ook eenig voordeel voor den lande te bedingen, en zulks in verband met de eenige maanden te voren voorgenomen, doch op den onwil van den aannemer afgestuite wijziging van de hierbedoelde overeenkomst, gaf het College der Regeering in overweging, den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid op te dragen in den aangegeven zin het noodige te verrichten of voor te stellen en om met betrekking tot de vorderingen op den aannemer wegens vergoeding voor te min uitgeleverd tinafval, voor zoover die bij het sluiten der overeenkomst reeds verschenen zouden zijn, de aandacht van dien departementschef v. z. n. te vestigen op artikel 22 C. W.

De Regeering vereenigde zich met het kopielijk hiernevens gaand afzonderlijk advies van de leden der Kamer, de heeren J. P. C. Hartevelt, H. M. la Chapelle en T. Rinses, en het ter zake door den toenmaligen functionneerenden directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid uitgebracht advies. (1)

Blijkens het naar aanleiding hiervan ontvangen schrijven van den 1ste-gouvernements-secretaris van 11 Augustus 1905, n°. 2823, kon de Regeering zich met de zienswijze der Algemeene Rekenkamer niet vereenigen, daar de aangevochten beschikking berustte op artikel 2 der bepalingen in het Koninklijk besluit van 1 Juni 1901, n°. 54 (*Staatsblad* n°. 325), juncto *Staatsblad* 1903, n°. 189, waarbij de Gouverneur-Generaal bevoegd is verklaard tot regeling van de afschrijvingen wegens spillage.

Daar onderwerpelijk van deze bevoegdheid gebruik was gemaakt, en de afschrijving van te min afgeleverde tinafval tot een maximum van 2 % derhalve op een wettigen grondslag berust, — zoo werd in genoemde Regeeringsmissive medegedeeld, — kan te dier zake op den aannemer geene *vordering* bestaan.

Ook bij de opvatting der Kamer, dat van den aannemer, in ruil voor de ontheffing der vergoeding van tekorten op tinafval, eenig voordeel voor het gouvernement had kunnen zijn bedongen, kon de landvoogd zich niet aansluiten, daar de machtiging tot afschrijving van bedoelde tekorten was verleend niet om den aannemer voordeelen te bezorgen, maar om hem te vrijwaren voor schade, buiten zijn toedoen ontstaan.

Alleen kwam het Zijner Excellentie voor, dat hare meerbedoelde beschikking redres behoefde, in zoover daarbij bepaald was, dat de machtiging tot afschrijving eveneens geldt voor de reeds door den aannemer bewerkstelligde verschepingen van tinafval. Deze bepaling toch had geen andere bedoeling dan om de reeds bestaan hebbende vorderingen op te heffen, welk doel slechts bereikt kon worden door eene kwijtschelding op den voet van artikel 22 C. W., in verband waarmede de directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid was uitgenoodigd de reeds vóór 16 December 1904 op den Banka-transportaannemer bestaan hebbende vorderingen, met inachtneming van dat artikel, in nadere behandeling te nemen en verder bij de Regeering voor te brengen.

Bij het besluit van 12 Mei 1906 n°. 12 werd de noodige wijziging in het aangehaald besluit aangebracht, en verder de bewuste kwijtschelding aan den aannemer verleend.

Naar aanleiding van deze beschouwingen der Regeering moge hier nog slechts worden opgemerkt, dat artikel 2 der bepalingen in *Staatsblad* 1901, n°. 325, waarvan de Regeering zegt in dit geval gebruik te hebben gemaakt, alleen betrekking heeft op afschrijvingen wegens spillage uit de rekening van comptabelen, terwijl het hier geldt eene bij aannemingscontract toegestane spillage, waarmede de comptabele rekeningen niets te maken hebben.

Batavia, 15 Maart 1906.

De Algemeene Rekenkamer,
L. A. Martens.
Ter ordonnantie van dezelve,
De Secretaris,
van Hasselt.

(1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

(206. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, 21 *Maart* 1907.

Door Hare Majesteit de Koningin gemachtigd bij Kabinetsschrijven van 16 Maart 1907 n°. 16, heb ik de eer ter voldoening aan art. 10 der wet van 26 Mei 1870 (*Staatsblad* n°. 78) U H.E. G. hierbij toe te zenden afschrift van het verslag van den toestand der Rijks-academie van Beeldende Kunsten over 1906.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
A. F. VAN LYNDEN.

(206. 2.)

VERSLAG.

AFSCHRIFT

Verslag van de Commissie van Toezicht op de Rijks-academie van Beeldende Kunsten aan H. M. DE KONINGIN over 1906.

Aan Hare Majesteit de Koningin.

De Commissie van Toezicht op de Rijks-academie van Beeldende Kunsten heeft de eer ter voldoening aan art. 10 der wet van 26 Mei 1870 (*Staatsblad* n°. 78), Uwer Majesteit het volgende mede te deelen.

In de samenstelling van onze Commissie kwam in het verslagjaar geene verandering.

Toch zag de heer J. H. VAN EEGHEN, wegens herhaalde afwezigheid buitenslands zich tot ons leedwezen tegen het eind van het jaar genoopt zijn eervol ontslag uit onze Commissie aan te vragen, hetwelk hem in den aanvang van het thans loopende jaar door Uwe Majesteit bij Koninklijk besluit van 8 Januari n°. 23 werd verleend, met dankbetuiging voor de door hem bewezen diensten.

Ook het personeel van het college van hoogleeraren bleef ongewijzigd. Wel verzocht de hoogleeraar-directeur ALLEBÉ om gezondheidsredenen tegen 1 October eervol ontslag, en werd hem dit door Uwe Majesteit bij Koninklijk besluit van 18 Juni n°. 132 verleend, onder dankbetuiging voor de door hem aan de Academie bewezen diensten, doch aangezien op 1 October nog niet definitief kon worden voorzien in de aldus ontstaande vacature, werd professor ALLEBÉ bereid gevonden — en daardoor verplichtte hij de Academie opnieuw aan zich — om zijne functiën tot ultimo December te blijven waarnemen. Daarop werd hij bij Koninklijk besluit van 1 October n°. 95 door Uwe Majesteit tot waarnemend hoogleeraar-directeur benoemd.

Inmiddels had het Uwer Majesteit op onze aanbeveling behaagd, bij Koninklijk besluit van 9 November 1906 n°. 62, den heer A. J. DERKINDEREN te Laren tot opvolger van den heer ALLEBÉ te benoemen, met ingang op 1 Januari 1907, doch toen in den loop van December eene zeer ernstige ongesteldheid deed voorzien, dat de nieuwbenoemde op gemelden datum zijn ambt niet zou kunnen aanvaarden, werd de hoogleeraar N. VAN DER WAAY tot onze groote voldoening bereid gevonden om het directeurschap der Academie gedurende drie maanden, te rekenen van 1 Januari 1907, waar te nemen.

Alle hoogleeraren hebben zich overigens met volle toewijding aan de vervulling hunner schoone taak gelegen laten liggen, onder de bij voortduring gunstige werking van het nieuwe reglement op de Academie, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 247).

Op 31 December 1906 bedroeg het aantal leerlingen (voor alle of voor enkele lessen ingeschreven) 68, waarvan 30 vrouwelijke. Hiervan waren ingeschreven:

a. voor het volle onderwijs 49, waarvan 24 vrouwelijke;

b. uitsluitend voor de teekenlessen van vijfmaal twee uren 's weeks (hetzij naar beeldhouwwerk of naar levend model) 17, waarvan 5 vrouwelijke;

c. uitsluitend voor theoretische lessen 2, waarvan 1 vrouwelijke.

De klassen waren in het laatste kwartaal van 1906 aldus verdeeld:

Eerste teekenklasse of dagteekenklasse naar beeldhouwwerk.

Tabel I en II.

Prof. DAKE: 5 vrouwelijke leerlingen.

Tweede teekenklasse of dagteekenklasse naar beeldhouwwerk.

Tabel III.

Prof. DAKE: 5, waarvan 1 vrouwelijke leerling.

De beginselen der plastische ontleedkunde van den mensch.

Tabel I (1ste helft) en II.

Prof. DAKE: 13, waarvan 6 vrouwelijke leerlingen.

De gronden der proportieleer van den mensch.
(Systeem WIJNVELD.)

Tabel I (1ste helft) en II.

Prof. ALLEBÉ: 7 mannelijke leerlingen.

Prof. DAKE: 6 vrouwelijke leerlingen.

totaal 13 leerlingen.

Aanteekening. Leerlingen in het bezit van de akte M[1]. wonen de lessen in de beginselen der plastische ontleedkunde van den mensch en die in de gronden der proportieleer niet bij, zoo ook leerlingen die onderwijs in genoemde vakken reeds genieten aan de Rijksschool voor kunstnijverheid of aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers.

De doorzichtkunde.

1ste afd. *De beginselen der projectieleer en der doorzichtkunde.*

Tabel II.

Prof. DAKE: 8, waarvan 6 vrouwelijke leerlingen.

Aanteekening. 1 dezer mannelijke leerlingen is uitsluitend ingeschreven tot theoretische lessen. Geen der met October ll. aangekomen leerlingen bleek bekwaam te zijn tot 2de afd. (schaduwbeschrijving met theorie der spiegeling).

Eerste teekenklasse of gezamenlijke avondteekenklasse naar beeldhouwwerk.

Tabel I en II.

October.	November.	December 1906.
Proff. VAN HOVE.	DUPONT.	ALLEBÉ.

Deze belangrijke avondklasse telde 15, waarvan 7 vrouwelijke leerlingen t. w.:

als ingeschr. tot het volle onderw. 6, waarvan 5 vrouwel. leerl.
„ „ uitsluitend tot avondkl. 9, „ 2 „ „

totaal 15, waarvan 7 vrouwel. leerl.

Tweede teekenklasse of gezamenlijke avondteekenklasse naar levend model, naakt of gekleed.

Tabel I (2de helft) voorts III—IX.

October.	November.	December 1906.
Proff. ALLEBÉ.	DAKE.	VAN DER WAAY.

Deze belangrijke avondklasse telde 50, waarvan 22 vrouwelijke leerlingen t. w.

als ingeschr. tot het volle onderw. 34, waarvan 19 vrouwel. leerl.

„ „ uitsluitend tot avondkl. 16, „ 3 „ „

totaal 50, waarvan 22 vrouwel. leerl.

Aanteekening. De mannelijke en de vrouwelijke leerlingen der klassen naar levend model werken steeds in afzonderlijke lokalen, hetgeen hier ook reeds door de getalsterkte der bedoelde leerlingen eene noodzakelijkheid is. Even sterk als in den vorigen wintercursus deed zich in de kamer voor vrouwelijke leerlingen het gebrek aan ruimte gevoelen.

De plastische ontleedkunde met aanwending van levend model.

Tabel I (2de helft) voorts III—IX.

Prof. VAN DER WAAY: 50, waarvan 22 vrouwelijke leerlingen.

Aanteekening. Dit onderwijs werd volgens lesrooster wederom afzonderlijk gegeven aan mannelijke en vrouwelijke leerlingen op de 2de en 3de Maandagen der maand in hetzelfde lokaal, doch op verschillende uren.

Schilderklassen.

Tabel IV en V.

Prof. VAN DER WAAY.

Kleine schilderklasse 11, waarvan 7 vrouwelijke leerlingen

Groote „ 14, „ 9 „ „

totaal 25, „ 16 „ „

Aanteekening. De mannelijke en vrouwelijke leerlingen der kleine en groote schilderklassen werkten gedurende het laatste kwartaal van 1906 wederom gezamenlijk in het ruimste der tot schilderklassen bestemde lokalen; de vrouwelijke leerlingen der overeenkomstige klassen in twee minder ruime lokalen mede tot schilderklassen bestemd; meer ruimte blijft voor elk dezer klassen gewenscht.

Kennis der schilderverven.

Tabel IV en V.

College van prof. VAN DER WAAY: 25, waarvan 16 vrouwelijke leerlingen.

Compositie.

Tabel IV, V—IX.

Volgens lesrooster afwisselend bij de maand onder leiding van, en met opgaaf van onderwerp door de hoogleeraren SIX, DAKE, VAN DER WAAY, DUPONT en ALLEBÉ: 27, waarvan 17 vrouwelijke leerlingen.

Schilderstudie op loge.

(Van October tot ultimo December 1906)

Prof. VAN DER WAAY: 1 mannelijke leerling.

„ DAKE 1 „ „

„ ALLEBÉ 2, waarvan 1 vrouwelijke leerling.

totaal 4, „ 1 „ „

Kleine beeldhouwklasse.

Tabel VII.

Prof. VAN HOVE: geene leerlingen.

Groote beeldhouwklasse.

Tabel VIII.

Prof. VAN HOVE: geene leerlingen.

Beeldhouwstudie op loge.

Prof. VAN HOVE: geene leerlingen.

Boetseeren naar ornamenten van verschillende stijlen (Stijl- en ornamentleer practisch).

Tabel VI³.

Prof. VAN HOVE: geene leerlingen.

Het ontwerpen van ornamenten in verschillende stijlen (Stijl- en ornamentleer practisch.)

Tabel VII³.

Prof. VAN HOVE: geene leerlingen.

Het boetseeren van ornamenten en fragmenten van het menschelijk lichaam naar reliefmodellen.

Tabel VI².

Prof. VAN HOVE: 12, waarvan 6 vrouwelijke leerlingen.

Aanteekening. Deze klasse bestond uit de met October nieuw aangekomen leerlingen voor het volle onderwijs, terwijl enkele vrouwelijke leerlingen de boetseerlessen (op geneeskundig advies) niet volgden; 1 mannelijke leerling, in het bezit van de akte M¹ en deel uitmakende van de schilderklasse, verzocht deze lessen tot zijne verdere bekwaming nog te blijven volgen.

Beginselen der vergelijkende en plastische anatomie der hoogere dieren.

Tabel IV en V.

Prof. VAN HOVE: 25, waarvan 16 vrouwelijke leerlingen.

Aanteekening. Slechts door enkele (vrouwelijke) leerlingen werd dit college niet gevolgd. Verklaard voor en na geteekend door de hier laatstaangekomen leerlingen werd het paard in skelet en spieren; voor de anderen werd de leeuw gelijkerwijze in skelet en spieren tegen het einde van het jaar afgehandeld.

De vergelijkende proportieleer van den mensch.

Tabel VI tot VIII.

Prof. VAN HOVE: 11, waarvan 7 vrouwelijke leerlingen.

Aanteekening. Bij dit college was de opkomst niet geheel voldoende; tot bijwoning waren toch enkel verplicht de mannelijke en vrouwelijke leerlingen der kleine schilderklassen, daar die van den vorigen cursus er van ontheven waren.

Voortgezette vergelijkende proportieleer van den mensch. (Leeftijd en rassen.)

Tabel IV tot VIII.

Prof. VAN HOVE.

Aanteekening. „Leeftijd en rassen" in een afzonderlijk college te behandelen, werd door den waarn. directeur en den betrokken hoogleeraar voor het laatste kwartaal van 1906 meer tijdroovend dan noodig geoordeeld, daar van October tot 24 December steeds een typisch exemplaar van het Ethiopisch ras op eene der klassen poseerde, terwijl kinderen en oude lieden, als telken jare op elke klasse voorkwamen.

Stijl- en ornamentleer (Kunsthistorisch en theoretisch).

Tabel VI.

Prof. Six: geene leerlingen.

Voortzetting van stijl- en ornamentleer (Kunsthistorisch en theoretisch).

Tabel VII.

Prof. Six: geene leerlingen.

Kunstvak graveeren en etsen (Afdeeling I).

Tabel VIII.

Prof. Dupont: 2, waarvan 1 vrouwelijke leerling.

Aanteekening. De twee leerlingen, waarvan 1 vrouwelijke, ingeschreven als leerlingen in de graveerkunst, waren tegen het einde van den cursus 1905/06 zoover gevorderd, dat zij als loge-leerlingen hunne oefeningen met het graveerijzer mochten voortzetten; ieder op de hem of haar toegewezen en tot graveerwerk ingerichte loge, gedurende 5 dagen der week. Des Donderdags vervaardigden zij in het Rijksmuseum teekeningen geschikt om naar te werken tot interpretatie van schilderwerk met het graveerijzer, en wel resp. naar Hugo van der Goes en naar Frans Hals. Voorts volgden zij de oefeningen in het etsen, als ook het teekenen ter avondklasse naar levend model.

Kunstvak graveeren en etsen (Afdeeling II).

Tabel IX.

Oefeningen in het etsen, lessen toegankelijk voor leerlingen bedoeld in art. 29 *van het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van* 31 *Juli* 1905 (Staatsblad n°. 247).

(Des Zaterdags van 9—12 en 1—4 uur.)

Prof. Dupont: 15, waarvan 5 vrouwelijke leerlingen.

De aesthetica.

Tabel II—IX.

Prof. Six: 9, waarvan 6 vrouwelijke leerlingen.

De kunstgeschiedenis (3de jaar).

Tabel II—IX.

Prof. Six: 62, waarvan 28 vrouwelijke leerlingen.

Beknopt overzicht der algemeene kunstgeschiedenis voor de leerlingen van het eerste studiejaar.

Tabel II.

Prof. Six: 9, waarvan 6 vrouwelijke leerlingen.

Aanteekening. Onder dit cijfer is begrepen de mannelijke leerling uitsluitend ingeschreven tot de theoretische lessen.

Toegang tot de bibliotheek.

Tabel I—IX.

Prof. Six: 68, waarvan 30 vrouwelijke leerlingen.

Maandelijksch bezoek aan een museum of kunstverzameling.

October. Prof. Six: *Rijksmuseum.* De vroegste Nederlandsche meesters.

November. Prof. Dupont: *Graveer- en etswerken door oude en moderne meesters* (uit het Legaat Hinlopen en uit de schenking Paul Leroy.) (Léon Gaucher). Bibliotheek der Academie.

December. Verhindering wegens ongesteldheid van den waarn. directeur.

Ter voldoening aan art. 44 van het reglement op de Academie, werd in den zomer van 1906 een wedstrijd in de schoone bouwkunst uitgeschreven.

Voor het daaraan voorafgaand toelatingsexamen meldden zich vier candidaten aan, die allen tot den proefkamp werden toegelaten, slechts drie van hen evenwel meldden zich voor dien proefkamp aan, wier werken voldoende bleken voor de toelating tot den eindkamp.

De door onze Commissie benoemde jury ingevolge de bepalingen van het reglement in drie onderafdeelingen verdeeld, bestond:

de jury a[1] uit de heeren: dr. P. J. H. Cuypers, voorzitter, H. P. Berlage Nzn., secretaris, prof. Aug. Allebé, Ed. Cuypers, C. B. Posthumus Meyjes, F. W. M. Poggenbeek en J. Versluys;

de jury a[2] en b uit dezelfde heeren, behalve den heer Versluys, die vervangen is door den heer A. Salm GBzn.

De opgegeven onderwerpen zijn de volgende geweest. Voor den proefkamp: Het ontwerp van een woonhuis (in een deftig stadskwartier in het uitbreidingsplan eener groote stad).

Voor den eindkamp: Het ontwerp van een prinselijk zomerverblijf op het duin bij een Nederlandsche zeebadplaats.

Bij de uitspraak op 16 October werd door de jury voor den eindkamp de gouden eerepenning met algemeene stemmen toegekend aan den vervaardiger van het ontwerp genummerd n°. 18 (naar de loge waar de mededinger had gewerkt), die bij opening van het naambriefje bleek te zijn de heer Johan Melchior van der Mey, geboren te Delfshaven.

Voor toewijzing van het accessit of den zilveren eerepenning aan een der andere mededingers, vond de jury geene aanleiding.

Op grond van deze gemotiveerde uitspraak van de jury, bracht onze Commissie het advies uit, bedoeld bij art. 15 der wet op de Rijksacademie, waarop Uwe Majesteit in overeenstemming met dat advies, aan den bekroonde voor de eerste maal het jaargeld van f 1200 tot voortzetting zijner studie in de schoone bouwkunst, goedgunstig verleende bij Koninklijk besluit van 2 November 1906 n°. 38.

Van de in vorige jaren met het jaargeld begunstigden zonden twee, de heeren J. B. C. Sluyters en C. A. Smout op de bij hunne instructiën bepaalde tijdstippen, de proeven en studiën in, die van hunne vorderingen moesten getuigen. Voorgelicht door twee commissiën van deskundigen, eene voor de schilderwerken, en eene voor de beeldhouwwerken, vonden wij in hare adviezen aanleiding om den heer Smout voor een tweede jaargeld tot voortzetting zijner studiën in de beeldhouwkunst aan te bevelen, aan welke aanbeveling Uwe Majesteit bij Koninklijk besluit van 13 December n°. 42 goedgunstig gevolg gaf.

De tentoonstelling van de door de heeren Sluyters en Smout ingezonden proefwerken had in de laatste dagen van het jaar plaats, en werd bezocht door 1233 personen.

Ook dit jaar ondervond de Academie de medewerking van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap „Natura Artis Magistra" door het in bruikleen ontvangen van dierskeletten voor het onderwijs in de vergelijkende anatomie, en door de gelegenheid die aan meergevorderde leerlingen der Academie werd gegeven om in de diergaarde studiën te maken naar levende dieren.

In achterstaande bijlagen A, B en C gelieve Uwe Majesteit de opgave aan te treffen van de voornaamste aanwinsten der boek- en prentverzameling in 1906.

Het gebouw en de lokalen der Academie verkeeren in goeden staat van onderhoud.

Uitbreiding van de localiteiten had niet plaats, zoodat wij ons aan vorige verslagen moeten gedragen ten aanzien der onvoldoende ruimte, speciaal voor de dames-schilderklasse en de zalen der verzameling van gipsafgietsels.

Aan het slot van haar jaarverslag gekomen, kan onze Com-

missie niet nalaten Uwe Majesteit te wijzen op de zeer groote verdiensten van den afgetreden hoogleeraar-directeur tegenover de instelling, waaraan hij zoovele jaren verbonden is geweest. Met zijn heengaan eindigt een tijdperk, dat van groote beteekenis zal blijken in de geschiedenis der kunst hier te lande. Fijn, bekwaam, tactvol, zedelijk hoogstaand kunstenaar van zeer veelzijdige beschaving, heeft ALLEBÉ een groot aantal van onze thans meest gewaardeerde kunstenaars onder zijne leerlingen geteld, die allen dankbaar erkennen, dat zijne leiding altoos bevorderlijk is geweest voor ieders zelfstandige ontwikkeling, en dat daardoor de nadeelen, die wel eens van academisch onderwijs worden gevreesd, onder ALLEBÉ als hoogleeraar-directeur nimmer werden ondervonden.

Van harte vertrouwt onze Commissie, dat zij in volgende jaren in gelijken zin zal kunnen getuigen van ALLEBÉ's opvolger.

Met den meesten eerbied beveelt onze Commissie de aan hare zorg toevertrouwde instelling opnieuw aan in Uwer Majesteits hooge bescherming.

Amsterdam, 1 Maart 1907.

De Commissie van Toezicht op de Rijks-academie van Beeldende Kunsten,

(get.) H. P. G. QUACK, *Voorzitter.*

(get.) J. A. SILLEM, *waarnd. Secretaris.*

Overeenkomstig het oorspronkelijke,

De Secretaris-Generaal van Binnenlandsche Zaken,

A. F. VAN LYNDEN.

AFSCHRIFT.
BIJLAGE A.

LIJST van *geschenken* aan de boek- en prentverzameling der Rijks-academie van Beeldende Kunsten in 1906.

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst, XXVI. 1904. 's Gravenhage, 1906.
Geschenk vanwege het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Publications de la Société Historique et Archéologique dans le Duché de Limbourg. Tome XLI. Nouvelle série. Tome XXI. 1905. Maestricht, Leiter, Nijpels, 1905.
Geschenk vanwege het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Exposition Universelle de Liège, 1905, IIIe Congres International de l'Art Public. Préface. Patronage. Comités. Adhésions. Conférence préparatoire. Programme. Discours d'ouverture. Travaux. Resolutions. Rapport Général. Institut international de l'art public.
Geschenk vanwege het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Danske Malede Portraeter. En beskrivende Katalog udgivet of Cand. Juris E. F. S. LUND, inspector og sekretaer ved det national historiske museum, paa Frederiksborgslot. V Bind, 1te—4de hefte. Kjöbenhavn. Graebes borgtrykkeri, 1906.
Geschenk van het Ministerie van Openbaar Onderwijs en Eerediensten in Denemarken.

Levensschetsen van en mededeelingen over beeldende kunstenaars die te Alkmaar geboren zijn, aldaar gewoond of voor die stad gewerkt hebben, door C. W. BRUINVIS, archivaris der gemeente. Niet in den handel. 1905.
Geschenk van den schrijver.

Portret van DIRK TULP, naar de schilderij van PAULUS POTTER, gegraveerd door P. DUPONT. Niet in den handel.
Geschenk van prof. jhr. dr. J. SIX.

Voorts jaarverslagen van:

de Königliche Academie der Künste zu Berlin;

de Koninklijke Academie der Schoone Kunsten van Antwerpen;

de Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen te Rotterdam;

de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten te Kopenhagen;

de Cincinnati Museum Association;

de Teekenschool voor kunstambachten te Amsterdam;

de Nederlandsche Vereeniging voor Teekenonderwijs;

het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;

de Vereeniging „Rembrandt" tot behoud in Nederland van Kunstschatten;

de Vereeniging tot het vormen van eene openbare verzameling van hedendaagsche kunst;

de Maatschappij „Arti et Amicitiae";

het Schilderkundig Genootschap „Pulchri Studio";

de Vereeniging „St. Lucas";

de Nederlandsche Kunstkring te Batavia.

AFSCHRIFT.
Bijlage B.

LIJST van *aankoopen* voor de Universiteit van Amsterdam en de Rijks-academie van Beeldende Kunsten gezamenlijk, in 1906.

Altmann. Römische Grabaltare aus der Kaiserzeit.

Furtwängler. Aegina. 2 Bände, geb.

Wiegand. Milet. Heft I.

Winter. Kunstgeschichte in Bildern I.

Flinders Petrie. Researches in Sinaï (with 186 illustrations and 4 maps).

Svorones. Athener National museum. Heft 2—8.

Conze. Attische Grabreliefs. Lieferung 15.

Hermann Bruckmann. Denkmäler der Malerei des Altertums. Lieferung I.

Revue Archéologique. 1906.

Jahrbuch des Kaiserl. Deutschen Archeologischen Instituts. Band 21.

Jahrbuch für Preuss. Kunstsammlungen. Band 27.

Idem. Beilageheft.

Journal of the Hellenic Studies. Volume XXVI $^1/_2$.

Mitteilungen Kaiserl. Deutschen Archeologischen Instituts. Band 31 $^1/_2$.

Roscher. Lexikon der Mythologie. Lieferung 53.

Thera. Untersuchungen. Band I und II.

AFSCHRIFT.

BIJLAGE C

LIJST van *aankoopen* voor de Rijks-academie van Beeldende Kunsten in 1906.

Denkmäler Aegyptischer Sculpture, herausgegeben und mit erläuternden Texten versehen von F. W. FREIHERRN VON BISSING. Tafeln in photomechanischer Gravure.
Vollständig in 12 Lieferungen.
München, Verlagsanstalt F. BRUCKMANN. 1906.

De Friesche terpen, door mr. P. C. J. A. BOELES, conservator van het Friesch Museum te Leeuwarden. De opgravingen in de terp te Hoogebeintum met afbeeldingen.
Leeuwarden, MEIJER EN SCHAAFSMA. 1906.

Dictionnaire raisonné de l'architecture Française du XIe au XVIe siècle, par E. VIOLLET LE DUC, architecte du gouvernement, inspecteur général des édifices diocesains.
Tome neuvième (IXe et dernier) volume ill. de 332 gravures sur bois.
Id. Tome dixième Table analytique des mots contenus dans les neuf volumes.
Paris, Anc. MAISON MOREL. 1906.

Die Baukunst, herausgegeben von R. BORRMANN und R. GRAUL, 1stes Heft, IIIte Serie. Timgad und Römische Provincial architectur in Nord-Afrika von prof. dr. PHIL. HEINRICH HOLTZINGER, mit Tafeln und Textabbildungen.
Verslag von W. SPEMAN in Berlin und Stuttgart.

De architectuur in hare hoofdtijdperken, door HENRI EVERS. Tweede deel. Met afbeeldingen. Afl. 2. Romaansche en Gothische architectuur.
J. B. WOLTERS te Groningen.

Petits édifices historiques, recueillis par A. RAQUENET, arch., avec notices descriptives facilitant l'étude des styles, 12me année, 1905/06.
Paris, Anc. MAISON MOREL. 1905.

De Katholieke Kerken in Nederland, dat is de tegenwoordige staat dier kerken, met hunne meubeling en versiering beschreven en afgebeeld, uitgegeven onder leiding van dr. P. J. H. CUYPERS, tekst door JAN KALF. Eerste aflevering. Compl. in 20 afleveringen.
Uitgegeven bij VAN HOLKEMA EN WARENDORF, afd. Heerengracht te Amsterdam in het jaar MCMVI.

Les Arts Anciens de Flandre, publication périodique sous la direction de CAMILLE TULPINCK (Association pour la publication de l'art flamand, fondée en souvenir de l'exposition des primitifs flamands et d'art ancien de 1902 à Bruges. (Voortgezet.)

Technical Art series of Indian architectural decorative work. Reproduced in photogravure from exemples in the industrial section. Indian Museum. 1905. (Voortgezet.)
Calcutta. 1905.

De Kunstnijverheid, hand- en studieboekje, tevens vademecum voor bezoekers van musea en tentoonstellingen, naar dr. BRUNO BUCHER's „Kunst in Handwerk", door J. R. DE KRUYFF.
Derde herziene druk, geheel gewijzigd, uitgebreid en van talrijke illustraties voorzien, door J. H. W. BERDEN, directeur der Rijksschool voor Kunstnijverheid.
Haarlem, H. D. TJEENK WILLINK EN ZOON. 1905.

Het Museum WILLET-HOLTHUYSEN. Kleine studies in verband met de verzameling W. H. over glas, ceramiek, zilver enz. door FRANS COENEN, conservator van het Museum WILLET-HOLTHUYSEN. XXXII afbeeldingen.
Amsterdam, L. J. VEEN. Uitg. MCMVI.

Phidias et la sculpture grecque au Vme siècle, par HENRI LECHAT, prof. à l'Université de Lyon, nomb. illustrations (serie „Les Maîtres de l'Art"), collection publiée sous le haut patronage du Ministère de l'instruction publ. et des beaux arts.
Paris, Librairie de l'art ancien et moderne. 1906.

La sculpture au Louvre, par GUSTAVE GEFFROY, avec nombreuses phototypies (série „les Musées de l'Europe").
Librairie NILSONN, LAMM. successeur, Paris. 1906.

Les médailles et plaquettes modernes sous la rédaction du dr. H. J. DE DOMPIERRE DE CHAUFEPIÉ, Directeur du Cabinet Royal des Médailles à la Haye (vervolg).
H. KLEINMANN EN Co., Impr. Haarlem. 1906.

Over kunst en ambachtsonderwijs. Het ambacht III. Lezing van A. J. DERKINDEREN.
Verkrijgbaar bij den boekhandelaar MARTINUS NIJHOFF in de Nobelstraat 18 te 's Gravenhage. 1906.

Handzeichnungen alter Meister aus der Albertina und andern Sammlungen, herausgegeben von dr. JOSEPH MEDER. Band XI. 1906.
Wien, FERD. SCHENK. Verl. für Kunst und Kunstgewerbe.

Oude teekeningen van de Hollandsche en Vlaamsche school in het Rijksprentenkabinet te Amsterdam, uitgekozen door E. W. MOES, directeur. In de oorspronkelijke kleuren gereproduceerd door EMRIK EN BINGER te Haarlem. (Vervolg.)
MARTINUS NIJHOFF, 's Gravenhage. 1906.

REMBRANDT-Bijbel, bevattende verhalen des Ouden en Nieuwen Verbonds, welke door REMBRANDT met penseel, etsnaald en teekenstift zijn in beeld gebracht. Afln. 1—3, 2de deel. Uitgezocht en toegelicht door C. HOFSTEDE DE GROOT.
Uitgegeven in opdracht der Algemeene Commissie voor de herdenking van REMBRANDT op zijn 300sten geboortedag, door SCHELTEMA EN HOLKEMA's boekhandel. Amsterdam. 1906.

REMBRANDT's leven en kunst, geschreven in opdracht van de Algemeene Commissie voor de herdenking van REMBRANDT's 300-jarigen geboortedag, door JAN VETH, 50 illustratiën in den tekst en 50 afzonderlijke photogravuren.
SCHELTEMA EN HOLKEMA's boekhandel, Amsterdam. 1906.

Ter herdenking van den 300sten geboortedag van REMBRANDT, 1606—1906. Achttien afbeeldingen in photogravure naar meesterwerken van den schilder, aangewezen en van beschrijvenden tekst voorzien door A. BREDIUS.
Amsterdam, Uitgevers-maatschappij „Elsevier". 1906.

REMBRANDT, Des Meisters Gemälde in 565 Abbildungen. Mit einer biographischen Einleitung von ADOLF ROSENBERG. 2te Aufl.
Stuttgart und Leipzig, Deutsche Verlagsanstalt. 1906.

REMBRANDT, Des Meisters Radierungen in 402 Abbildungen, herausgegeben von HANS WOLFGANG SINGER.
Stuttgart und Leipzig, Deutsche Verlagsanstalt. 1906.

REMBRANDT's Radierungen von RICHARD HAMANN. Mit 137 Abbildungen und 2 Lichtdrucktafeln. Verslag von BRUNO CASSIRER. Berlin, MDCCCCVI.

Die Handzeichnungen REMBRANDT's. Versuch eines beschreibenden und kritischen Katalogs von C. HOFSTEDE DE GROOT. Uitgegeven door TEYLERS Tweede Genootschap.
Haarlem, DE ERVEN F. BOHN. 1906.

Rembrandt und seine Zeitgenossen. Charakter-bilder der grossen Meister der Holländischen und Vlämischen Malerschule im siebzehnten Jahrhundert, von Wilhelm Bode.
Verlag von E. A. Seeman, Leipzig. 1906.

Quellenstudien zur Holländischen Kunstgeschichte, herausgegeben unter Leitung von dr. C. Hofstede de Groot. III.
Die Urkunden über Rembrandt (1575—1721), neu herausgegeben und commentirt von dr. C. Hofstede de Groot.
Haag, M. Nijhoff. 1906.
Idem, Erstes supplement von M. C. Visser.
Haag, Martinus Nijhoff. 1906.

Rembrandt, Een beschrijving van zijn leven en zijn werk, met 32 afbeeldingen, door F. Schmidt Degener. Uitgegeven voor de Maatschappij voor goede en goedkoope lectuur, door G. Schreuders.
Amsterdam. 1900.

Rembrandt, door Jozef Israëls (overgedrukt uit „De Gids").
Amsterdam, P. N. van Kampen en Zoon. 1906.

Jaarboekje voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en Rijnland, tevens orgaan der Vereeniging „Oud Leiden". Derde jaargang. Leiden, A. W. Sijthoff. 1906.

Uit de serie: Knackfusz Künstlermonographien u. s. w. Rembrandt met 195 Abbildungen (9te vermehrte Auflage.)
Verlag von Velhagen und Klasing. Bielefeld und Leipzig. 1906.

Le Bréviaire Grimani à la Bibliothèque Marciana à Venise avec texte et 110, reproductions des miniatures en phototypie et en couleurs. Ferd. Organia. Editeur. Anno MCMVI.

Storia dell'arte Italiana. V. La pittura dell trecento e le sue origini, con 818 incisioni in fototipigrafia A. Venturi.
Ulrico Hoepli. Editore libraio della Real Casa. Milano. 1907.

Jacob Jordaens, eene studie door P. Buschmann Jr. naar aanaanleiding van de tentoonstelling zijner werken ingericht te Antwerpen in MCMV. Met 45 afbeeldingen buiten tekst.
Amsterdam. L. J. Veen, uitgever. MCMV.

Jan Vermeer van Delft en Karel Fabritius. Photogravures naar al hunne bekende schilderijen met biographischen en beschrijvenden tekst door dr. C. Hofstede de Groot in 4 afleveringen.
Scheltema en Holkema's boekhandel. Amsterdam.

L'Ecole Belge de Peinture 1830—1905 par Camille Lemonnier, mombr. illustrations en phototype, 1906.
Bruxelles, Librairie Nationale d'art et d'histoire G. van Oest en Cie.

Adolf von Menzel von Franz Hermann Meissner, Illustrativer Teil. 18 Vollbilder und 30 Textbilder.
Franz Hanfstaengel, München. 1906.

Drawings of John M. Swan R. A. 50 plates.
London. George Newnes limited. 1906.

Etchings of Charles Méryon, bij Hugt Stokes, with XLVIII reproductions and biographical notice. 1906.
London, George Newnes limited.
New York Ch. Scribner's Sons.

Sneeuwitje, opnieuw vertaald door G. van der Hoeven, geïllustreerd door Mej. W. C. Drupsteen.
Uitgevers D. Coene & Co. Amsterdam. 1906.

Gazette des Beaux Arts, Courrier européen de l'Art et de la Curiosité, 3me période. Tome XXXIII.
Paris. 1906.

La Chronique des Arts et de la Curiosité. Supplément à la Gazette des Beaux Arts. 1906.
Paris. Bureaux de la Gazette des Beaux Arts.
L'art pour tous, encyclopédie de l'art industriel et décoratif, fondé par Em. Reiber. 45me année.
Anc. Maison Morel, Paris. 1906.

Les Arts, Revue mensuelle des musées, collections, expositions etc. Année 1906.
Publié par Manzi. Goupil et Cie. Paris.

Zeitschrift für Bildende Kunst. Neue Folge, 42ter Jahrg. Ausgabe mit Kunstgewerbe, Blatt 1906.
Idem. Der Kunstmarkt. Wochenschrift für Kenner ünd Sammler, 1906.
Leipzig. Verlag von E. A. Seeman. 1906.

Die Kunst für Alle. XXIIter Jahrg. 1906.
Verlagsanstalt F. Bruckmann. München.

Formenschatz. (Georg Hirth's.) Eine Quelle der Belehrung und Anregung für Künstler und Gewerbetreibende, u. s. w., 39ter Jahrg. 1906.
München und Leipzig, G. Hirth's Kunstverlag.

The Studio. An illustrated magazine of fine and applied ar. Volume 31. 1906/07.
Special numbers of the Studio:
The Royal Institute of painters in watercolours. XL plates. Edited by Charles Holme.
The Studio, Year-Book of decorative art, a guide to the artistic decorations and furnishing of the house.
The art revival in Austria. Edited by Charles Holme.
Old English Country cottages.
Offices of „the Studio". Londen, Paris, New York. MCMVI.

Onze Kunst, 5de jaargang. 1906.
Antwerpen Amsterdam. Uitgegeven door J. E. Buschmann en L. J. Veen.

Oud Holland. Nieuwe bijdragen voor de geschiedenis der Nederlandsche Kunst, Letterkunde, Nijverheid enz., onder redactie van dr. A. Bredius, directeur van het Koninklijk Kabinet van schilderijen te 's Gravenhage, en E. W. Moes, directeur van 's Rijks Prentenkabinet te Amsterdam, 24ste Jaarg. 1906.
Gedrukt en uitgegeven door Gebr. Binger te Amsterdam.

Bulletin, uitgegeven door den Nederlandschen Oudheidkundigen bond. 7de jaargang. 1906.
Amsterdam. Johannes Muller.

Maandblad gewijd aan de belangen van het teekenonderwijs en de kunstnijverheid in Nederland. 23ste jaargang. 1906.

Moderne Kunstwerken. Vierde jaargang, onder redactie van H. P. Bremmer.
Uitgave van W. Versluys te Amsterdam. 1906.

Catalogue illustré du salon de 1906. XXVIIIme année. (Société des artistes français.)
Librairie d'art Ludovic. Baschet, Ed. Paris. 1906.

Catalogue illustré du salon de 1906, XVIme exposition. (Société nationale des Beaux Arts.
Librairie d'art Ludovic Baschet. Ed. Paris. 1906.

Royal Academy pictures 1906, in five parts.
Cassel & Co. lim. Londen, Paris, New-York and Melbourne.

Serie: Künstlermonographien in Verbindung mit Andern, herausgegeben von H. Knackfusz:
Fra Angelico da Fresole, mit 109 Abbildungen.
Veit Stosz, „ 100 „
Peter von Cornelius, „ 130 „
Wilhelm von Kaulbach, „ 143 „
Corot und Troyon, „ 89 „
Siemering, „ 110 „
Verlag von Velhagen und Klasing, Bielefeld und Leipzig. 1906.

Nouvelle anatomie artistique du corps humain. Cours pratique et élémentaire par le dr. Paul Richer, membre de l'Institut et de l'Académie de Médecine, Prof. à l'Ecole Nationale des Beaux Arts. Figures dans le texte.
Paris, Librairie Plon. 1906.

Een inleiding tot het zien van beeldende kunst, door H. P. Bremmer.
Amsterdam, W. Versluys. 1906.

(207. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan zes ontwerpen van wet, houdende naturalisatie van:

Peter Kohlmann,
Hindrik Velsink,
Heinrich Wilhelm Kohlmann,
dr. *Goswijn Willem Sanne Lingbeek,*
Willem Hubert Kerckhoffs, en
Hermann Heinrich Bröring.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 22 Maart 1907.

WILHELMINA.

(207. 2.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van P. Kohlmann, te Arnhem.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Peter Kohlmann* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Peter Kohlmann*, groothandelaar in galanterieën, geboren te *Bijfang (Pruissen)* den 29 Juni 1873, wonende te *Arnhem* (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(207. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Peter Kohlmann* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(*) Het verzoekschrift is, met de daarbij gevoegde bescheiden, ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden der Kamer.

(207. 4.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. Velsink, te Dedemsvaart.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hindrik Velsink* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hindrik Velsink*, koperslager, geboren te *Uelsen (Pruissen)* den 5 September 1853, wonende te *Dedemsvaart* (gemeente *Avereest*) (provincie *Overijssel*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(207. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hindrik Velsink* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(207. 6.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. W. Kohlmann, te Arnhem.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Heinrich Wilhelm Kohlmann* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Heinrich Wilhelm Kohlmann*, groothandelaar in galanterieën, geboren te *Bijfang (Pruissen)* den 17 Januari 1863, wonende te *Arnhem* (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(207. 7.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Heinrich Wilhelm Kohlmann* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(207. 8.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van dr. G. W. S. Lingbeek, te Laag-Soeren.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat dr. *Goswijn Willem Sanne Lingbeek* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan dr. *Goswijn Willem Sanne Lingbeek*, geneesheer-directeur van de Geneeskundige Badinrichting te *Laag-Soeren*, geboren te *Veendam* (provincie *Groningen*) den 5 Augustus 1860, wonende te *Laag-Soeren* (gemeente *Rheden*) (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(207. 9.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van dr. *Goswijn Willem Sanne Lingbeek* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker heeft het Nederlandsche Staatsburgerschap verloren door naturalisatie in de vroegere Zuid-Afrikaansche Republiek.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(207. 10.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van W. H. Kerckhoffs, te Zug.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Willem Hubert Kerckhoffs* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Willem Hubert Kerckhoffs*, zonder beroep, geboren te *Beek* (provincie *Limburg*) den 19 April 1840, wonende te *Zug* (kanton *Zug*) (*Zwitserland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(207. 11.)

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Willem Hubert Kerckhoffs* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker heeft het Nederlandsche Staatsburgerschap verloren ingevolge art. 7, 5°., der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(207. 12.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. H. Bröring, te Westendorp.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hermann Heinrich Bröring* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hermann Heinrich Bröring*, landbouwer, geboren te *Werth (Pruissen)* den 22 Juni 1861, wonende te *Westendorp* (gemeente *Wisch*, provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(207. 13.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hermann Heinrich Bröring* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(207. 14.)

VERSLAG.

Enkele leden stelden de vraag of de verzoeker dr. Goswijn Willem Sanne Lingbeek, die, ingevolge naturalisatie, onderdaan was der vroegere Zuid-Afrikaansche Republiek, door de inlijving dier Republiek door Engeland de hoedanigheid van Britsch onderdaan is komen te bezitten. Zoo neen, dan vroegen zij welke nationaliteit, naar 's Ministers meening, aan bedoelde persoon wel moet worden toegekend.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende dat de Minister bereid zal zijn de gestelde vraag alsnog te beantwoorden, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare behandeling van het wetsontwerp voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 26sten April 1907.

TROELSTRA.
THOMSON.
KETELAAR.
DUYMAER VAN TWIST.
DE WAAL MALEFIJT.

(207. 15.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 2 Mei 1907).

Naar aanleiding van de vraag, gedaan in het Verslag nopens de tegenwoordige nationaliteit van dr. GOSWIJN WILLEM SANNE LINGBEEK, heeft de ondergeteekende de eer mede te deelen, dat, aangezien bij de inlijving der Zuid-Afrikaansche Republiek door Groot-Britannië geen bijzondere bepalingen zijn gemaakt ten aanzien van de nationaliteit der burgers van genoemde Republiek, naar algemeenen regel van internationaal recht wel zal moeten worden aangenomen, dat de burgers dier Republiek, onder welke de betrokken persoon, door de inlijving Britsche onderdanen zijn geworden.

Dr. LINGBEEK bezit derhalve thans het Britsche Staatsburgerschap, welke nationaliteit hij ten gevolge van de voorgestelde naturalisatie zal verliezen.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(208. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, 27 *Maart* 1907.

In aansluiting met de bij de dezerzijdsche missive dd. 14 Maart 1906, n°. 73 gedane toezending, heb ik de eer U H.W.G. hierbij te doen toekomen de navolgende opgaven over het afgeloopen jaar, te weten:

a. eene opgave van de waarde der actieve bestanddeelen en van het passief van de nalatenschappen, waarvan het recht van successie in 1906 betaald is, daaronder begrepen de nalatenschappen welke gedeeltelijk van recht van successie zijn vrijgesteld;

b. eene opgave van het getal en het bedrag (zuiver saldo) der geheel van recht van successie vrijgestelde nalatenschappen, waarvan in het jaar 1906 recht van overgang is betaald, met aanwijzing van de waarde der in die nalatenschappen aangegeven en aan het recht van overgang onderworpen zaken;

c. eene opgave van de waarde waarover, naar gelang van de in art. 41 der wet op het recht van successie en van overgang bij overlijden gemaakte onderscheidingen, in 1906 recht van successie is betaald;

d. eene opgave van het getal der nalatenschappen, waarvan in 1906 recht van successie is betaald, gerangschikt naar de hoegrootheid van het zuiver saldo;

e. eene opgave van het getal van — en het vrijgestelde bedrag in — de nalatenschappen, waarvan in 1906 recht van successie is betaald, en waarop de vrijstelling van art. 56, nos. 2, 3 en 4, der wet op het recht van successie en van overgang bij overlijden toegepast zijn.

De Minister van Financiën,

Namens den Minister,

De Secretaris-Generaal,

ANT. VAN GIJN, *l. S.-G.*

(208. 2.)

A. Opgave van de waarde der actieve bestanddeelen en van het passief van de nalatenschappen waarvan het recht van successie in 1906 betaald is, daaronder begrepen de nalatenschappen, welke gedeeltelijk van recht van successie zijn vrijgesteld.

	ONROERENDE ZAKEN.	ROERENDE		
		Rentegevende schuldvorderingen.	BINNENLANDSCHE	
			Obligaties ten laste van den Staat (inclusief koloniën).	Obligaties ten laste van provinciën, gemeenten of waterschappen.
	1.	2.	3.	4.
GEËRFD OF VERKREGEN:				
In de rechte nederdalende linie, en tusschen echtgenooten, kind of kinderen uit hun huwelijk verwekt of afstammelingen daarvan nalatende .	f 70 723 333	f 33 664 110	f 4 883 630	f 2 796 855
In de rechte opgaande linie	631 964	266 393	72 138	44 383
In alle andere gevallen	28 218 174	17 504 036	4 841 235	2 960 650
Totaal . . .	f 99 573 471	f 51 434 539	f 9 797 003	f 5 801 888

AKEN.					
ONDSEN.	BUITENLANDSCHE FONDSEN.		Andere roerende zaken.	TOTAAL VAN HET ACTIEF.	TOTAAL VAN HET PASSIEF.
Alle andere effecten.	Obligaties ten laste van den Staat (inclusief koloniën) provinciën gemeenten en overige publiekrechtelijke lichamen.	Alle andere effecten.			
5.	6.	7.	8.	9.	10.
f 24 560 731	f 17 091 498	f 20 503 232	f 25 179 209	f 199 402 598	f 26 881 276
152 273	155 041	177 365	354 673	1 854 230	345 961
14 619 970	15 015 587	14 149 098	11 222 002	108 530 752	9 448 434
f 39 332 974	f 32 262 126	f 34 829 695	f 36 755 884	f 309 787 580	f 36 675 671

(208. 3.)

B. Opgave van het getal en het bedrag (zuiver saldo) der geheel van recht van successie vrijgestelde nalatenschappen, waarvan in het jaar 1906 recht van overgang is betaald, met aanwijzing van de waarde der in die nalatenschappen aangegeven en aan het recht van overgang onderworpen zaken.

	Aantal nalatenschappen, die *geheel* vrijgesteld waren van recht van successie, voor zoover daarin aan recht van overgang onderworpen zaken aanwezig waren.	Bedrag der aan recht van overgang bedoeld in art. 1, n°. 1,		
			BINNENLANDSCHE	
		Rentegevende schuldvorderingen.	Obligaties ten laste van den Staat (inclusief koloniën).	Obligaties ten laste van provinciën, gemeenten of waterschappen.
	1.	2.	3.	4.
GEËRFD OF VERKREGEN:				
In de rechte nederdalende linie, en tusschen echtgenooten, kind of. kinderen uit hun huwelijk verwekt of afstammelingen daarvan nalatende	1 859	f 1 256 242	f 48 989	f 41 715
In de rechte opgaande linie	64	3 858	1 483	62
In alle andere gevallen	186	25 377	2 199	1 603
Totaal . . .	2 109	f 1 285 477	f 52 671	f 43 380

der wet onderworpen zaken, aangegeven in de nalatenschappen, bedoeld in kolom 1.				TOTAAL BEDRAG van het zuiver saldo der in kolom 1 bedoelde nalatenschappen.
FONDSEN.	BUITENLANDSCHE FONDSEN.		TOTAAL van de in deze opgave opgenomen zaken, die aan recht van overgang onderworpen zijn.	
Alle andere effecten.	Obligaties ten laste van den Staat (inclusief koloniën), provinciën, gemeenten en overige publiekrechtelijke lichamen.	Alle andere effecten.		
5.	6.	7.	8.	9.
f 224 764	281 724	f 142 588	f 1 996 022	f 3 755 224
246	923	1 570	8 142	7 628
1 489	6 538	6 671	43 877	39 831
f 226 499	f 289 185	f 150 829	f 2 048 041	f 3 802 683

(208. 4.)

C. Opgave van de waarde waarover, naar gelang van de in art. 41 der wet op het recht van successie en van overgang bij overlijden gemaakte onderscheidingen, in 1906 recht van successie is betaald.

Som waarover is betaald het recht van:						
Een ten honderd, wegens hetgeen is geërfd of verkregen door:		Drie ten honderd.	Vier ten honderd, wegens hetgeen is geërfd of verkregen door:		Zes ten honderd.	Tien ten honderd.
de rechte nederdalende linie.	echtgenooten.		echtgenooten.	broeders en zusters.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
f 152 865 723	f 14 598 698	f 1 398 544	f 12 618 201	f 22 264 536	f 24 538 838	f 40 341 911

(208. 5.)

D. Opgave van het getal der nalatenschappen, waarvan in 1906 recht van successie is betaald, gerangschikt naar de hoegrootheid van het zuivere saldo.

Statistieke opgaven betreffende de successiebelasting over het jaar 1906.

	boven f 300 tot beneden f 500.	f 500 tot beneden f 1000.	f 1000 tot beneden f 1500.	f 1500 tot beneden f 2000.	f 2000 tot beneden f 3000.	f 3000 tot beneden f 5000.	f 5000 tot beneden f 7500.	f 7500 tot beneden f 10 000.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
GEËRFD:								
Uitsluitend, hetzij in de rechte nederdalende linie, hetzij in die linie tusschen echtgenooten, kind of kinderen uit hun huwelijk verwekt o afstammelingen daarvan nalatende.	13	21	141	109	290	679	708	496
In alle andere gevallen	495	906	532	376	504	634	397	262
Totaal. . . .	508	927	673	485	794	1313	1105	758

Statistieke opgaven betreffende de successiebelasting over het jaar 1906.

f 10 000 tot beneden f 15 000.	f 15 000 tot beneden f 20 000.	f 20 000 tot beneden f 30 000.	f 30 000 tot beneden f 40 000.	f 40 000 tot beneden f 50 000.	f 50 000 tot beneden f 75 000.	f 75 000 tot beneden f 100 000.	f 100 000 tot beneden f 150 000.	f 150 000 tot beneden f 200 000.	f 200 000 tot beneden f 300 000.	f 300 000 tot beneden f 500 000.	f 500 000 en daar boven.	TOTAAL der vorige kolommen.	*Aanmerkingen.*
9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	
552	366	399	222	149	237	115	105	46	46	47	44	4 785	
337	199	221	130	89	106	73	57	33	30	21	23	5 425	
889	565	620	352	238	343	188	162	79	76	68	67	10 210	

(208. 6.)

E. Opgave van het getal van — en het vrijgestelde bedrag in — de nalatenschappen, waarvan in 1906 recht van successie is betaald, en waarop de vrijstellingen van art. 56, n°s. 2, 3 en 4 der wet op het recht van successie en van overgang bij overlijden toegepast zijn.

HOEGROOTHEID VAN HET ZUIVER SALDO DER NALATENSCHAPPEN.	NALATENSCHAPPEN, art. 56 n°. 2 der wet ten behoeve der rechte nederdalende linie.	
	Getal.	Bedrag in deze vrijstelling deelende.
1. Boven f 300 tot beneden f 500	19	f 6 036
2. Van 500 „ „ 1 000	19	12 632
3. „ 1 000 „ „ 1 500	16	14 584
4. „ 1 500 „ „ 2 000	15	13 477
5. „ 2 000 „ „ 3 000	73	103 589
6. „ 3 000 „ „ 5 000	157	354 207
7. „ 5 000 „ „ 7 500	158	529 730
8. „ 7 500 „ „ 10 000	79	274 936
9. „ 10 000 „ „ 15 000	58	211 467
10. „ 15 000 „ „ 20 000	25	63 638
11. „ 20 000 „ „ 30 000	21	81 351
12. „ 30 000 „ „ 40 000	17	74 684
13. „ 40 000 „ „ 50 000	9	25 003
14. „ 50 000 „ „ 75 000	8	23 677
15. „ 75 000 „ „ 100 000	4	13 201
16. „ 100 000 „ „ 150 000	5	7 571
17. „ 150 000 „ „ 200 000	„	„
18. „ 200 000 „ „ 300 000	1	200
19. „ 300 000 „ „ 500 000	2	1 446
20. „ 500 000 en daarboven	5	16 675
Totalen . . .	691	f 1 828 104

Statistieke opgaven betreffende de successiebelasting over het jaar 1906.

WAAROP TOEGEPAST IS DE VRIJSTELLING, BEPAALD IN:						
art. 56 n°. 3 der wet ten behoeve van echtgenooten.		art. 56 n°. 4 der wet ten behoeve der rechte nederdalende linie.		art. 56 n°. 4 der wet ten behoeve van echtgenooten.		*Aanmerkingen.*
Getal.	Bedrag in deze vrijstelling deelende.	Getal.	Bedrag in deze vrijstelling deelende.	Getal.	Bedrag in deze vrijstelling deelende.	
1	f 75	"	"	"	"	
3	1 065	"	"	"	"	
5	1 079	119	f 60 000	2	f 1 000	
4	2 709	9	5 000	3	1 500	
10	3 585	151	126 500	36	18 000	
20	9 851	237	333 000	83	41 500	
21	13 180	214	451 000	69	34 500	
11	7 741	106	257 500	9	4 500	
7	5 232	66	211 000	4	2 000	
"	"	22	57 500	4	2 000	
4	2 947	13	30 500	"	"	
2	1 439	5	8 000	"	"	
"	"	2	3 000	1	500	
"	"	6	18 000	"	"	
"	"	1	6 000	"	"	
1	320	1	3 000	"	"	
"	"	"	"	"	"	
"	"	"	"	"	"	
"	"	1	500	"	"	
"	"	1	1 500	"	"	
89	f 49 223	954	f 1 572 000	211	f 105 500	

(209.)

VIJF OPGAVEN over 1906 betreffende onder het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel ressorteerende domeinen, als: onderhandsche verkoopingen, afkoop van domaniale tienden, grondrenten en eeuwigdurende erfpachten en ruilingen.

Niet gedrukt.

(210.)

ZES OPGAVEN over 1906 betreffende den verkoop en de ruilingen van domeinen, de dadingen, den afkoop van domaniale tienden, grondrenten en eeuwigdurende erfpachten.

Niet gedrukt.

(211. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's Gravenhage, 28 Maart 1907.

Ter voldoening aan het tweede lid van artikel 14 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43) heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hierbij te doen toekomen een afschrift van het door den Administrateur van het Kroondomein ingezonden verslag omtrent den toestand van dat domein in 1906 en van de bij dat verslag behoorende staten.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(211. 2.)

JAARLIJKSCH VERSLAG betreffende den toestand van het Kroondomein, gedurende het jaar 1906, opgemaakt ingevolge het bepaalde bij artikel 10 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43).

Toestand der bezittingen. De graanschuren der in het rentambt Rozendaal gelegen hoeven Mauritsoord en Mariahoeve ondergingen belangrijke herstellingen.

De volgende bouwwerken kwamen in het rentambt Werkendam tot stand:

Een groote graanberg werd op de Koningin-Anna-Paulownahoeve gemaakt en de benedenruimte tot stalling van jong vee ingericht. In de bouwschuur werd een flinke koornzolder gemaakt.

De gebouwen op de Koningin-Sophiahoeve werden met een flinke, dubbele volkskeet vermeerderd.

De oude keet op Koning-Willem-III-hoeve werd afgebroken en vervangen door eene ruime arbeiderswoning.

Op ééne hoeve na, zijn alle gebouwen in het rentambt Grave, voor zoo verre noodig, door nieuwe vervangen.

Ook in het afgeloopen jaar werden aanzienlijke sommen voor dit doel besteed.

In den Wilhelmuspolder (rentambt Hulst) bevinden zich twee hoeven, waarvan de gebouwen zijn „in liggende waarde", dus eigendom der pachters. Door de doorbraak op 12 Maart 1906 van den Scheldedijk, die dezen polder verdedigde, zijn deze gebouwen door het instroomende water in zóódanigen toestand gekomen, dat herstel door de pachters niet te eischen was.

Van de bepaling, vervat in artikel 1 der wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261), waarbij aan den administrateur van het Kroondomein de bevoegdheid verleend is gebouwen in liggende waarde over te nemen en de kosten te bestrijden door verkoop en afschrijving van kapitaal ingeschreven op het Grootboek der $2^1/_2$ percents Nationale Werkelijke Schuld, is gebruik gemaakt. De gebouwen zijn na taxatie overgenomen.

De gebouwen behoorende tot eene der beide hoeven, gelegen in de onmiddellijke nabijheid van de plaats waar de dijk doorbrak, bleken, nadat de polder was drooggelegd, zóó geleden te hebben, dat althans van het grootste gebouw herstelling niet mogelijk was. Evenals de andere gebouwen dezer hoeve werd het afgebroken.

Het woonhuis der andere hoeve, op grooter afstand van de doorbraak gelegen, dreigde in te storten. Het werd door een geheel nieuw vervangen, terwijl de schuur hersteld werd.

De gebouwen in vollen eigendom tot het Kroondomein behoorende leden geen noemenswaardige schade.

Behalve de beide bovenbedoelde hoeven „in liggende waarde", zijn er nog 63, die gedurende langer of korter tijd overstroomd waren en beschadigd werden. Deze zijn of worden hersteld.

In het vorig jaarverslag is aangeteekend, dat met het bouwen eener nieuwe schuur op Rozenberghof (gemeente Hontenisse) is begonnen. Dit werk is thans voltooid.

De schuur en bergschuur van de Oranjezon (rentambt Middelburg) zijn geheel verbouwd, Een nieuw varkenshok is opgericht.

Wegen, dijken en waterleidingen. De afwatering van de in het rentambt Werkendam gelegen polders Vogelzang en Klein Stukje, benevens van de Jantjesplaat, werd aanzienlijk verbeterd door het maken van nieuwe of het verplaatsen van bestaande duikers.

De pas verhoogde kaden van den polder Klein Stukje, en de waterkeeringen om den Hardenhoek en Pannekoek werden door den stormvloed van 12 Maart 1906 gedeeltelijk vernield en zijn weder hersteld.

Door de gevolgen van dienzelfden vloed werden talrijke wegen in het rentambt Hulst beschadigd en de herstelling daarvan vorderde aanzienlijke uitgaven.

Eene groote verbetering kwam tot stand door het bekeien van den Zoutlandschen dijk, den Polderdijk, een deel van de Hengstdijksche straat en van de straat in den Burgpolder.

Dit werk, uitgevoerd deels op kosten van het Kroondomein, deels van de polders Hengstdijk en Burg is van groot belang, doordien nu een verharde weg de verbinding vormt tusschen de talrijke perceelen van dit domein met het dorp Groenendijk en den stoomtramweg Hulst—Walsoorden.

De waterleidingen in het rentambt Hulst, voor zooverre door de overstrooming dichtgespoeld en ingezakt, zijn hersteld en sommige verbeterd.

Bij de groote massa water, die na 12 Maart naar zee teruggevoerd moest worden, bleek de capaciteit der leidingen en der sluizen in het calamiteuse waterschap Walsoorden geheel voldoende.

Dank zij den goeden toestand van verschillende sluizen bleven de Perk- en Molenpolders droog.

Uitgevoerde verbeteringen. In aansluiting met hetgeen hieromtrent in het verslag over het jaar 1905 werd aangeteekend, zij hier vermeld, dat ook dit jaar eene groote oppervlakte grasland en wel 12 hectaren in het rentambt Culemborg door het uitvoeren van graafwerk en het opbrengen van kunstmest werd verbeterd.

Op verschillende wijzen wordt er naar gestreefd de landbouwtoestanden in het rentambt Grave te verbeteren. In Mill en Escharen, twee gemeenten waarin de meeste Kroondomeinperceelen worden aangetroffen, werden daartoe groote proefvelden aangelegd. Na bemesting, deels met stal-, deels met kunstmest, werden deze velden met Pethuser-rogge bezaaid, eene soort in die streek tot nu toe onbekend.

Vanwege de pachters werd veel medewerking ondervonden en de uitslag wordt met belangstelling afgewacht.

Voorts werd eene (uit de pacht gehouden) oppervlakte van ongeveer 3 hectaren met de ploeg en de ondergrondsploeg behandeld, met kunstmest en kalk bemest en met rogge en sorrodella bezaaid.

De zuidelijke kade van den polder de Tongplaat (rentambt Dordrecht) werd gedeeltelijk verhoogd en verzwaard.

Omvangrijke werken zijn in het rentambt Hulst uitgevoerd om de gevolgen van de overstrooming zooveel mogelijk te herstellen. Aan het eind van dit verslag worden onder het hoofd „Bijzondere Rampen" eenige mededeelingen omtrent het gebeurde en omtrent de genomen maatregelen aangetroffen.

Het natte voorjaar van 1906 was van nadeeligen invloed op den groei der gewassen geteeld op de ontgonnen vroongronden onder Vrouwenpolder (rentambt Middelburg). De vroege aardappelen mislukten en ook van de rogge kwam weinig te recht. De Oost-Indische kers stond gunstiger dan in het vorige jaar.

Met gunstig gevolg werd de nabij gelegen hoeve Oostduin in eigen exploitatie genomen. Van groot belang voor de ontginning is, dat nu over de gebouwen tot die hoeve behoorende, kan beschikt worden.

Het groote bezwaar waarmede men tot nu toe te kampen

had, namelijk den te overvloedigen toevoer van water afkomstig van de aangrenzende hooge duinen, is, naar met grond verwacht mag worden, thans overwonnen door den aanleg eener flinke waterleiding.

Eene overeenkomst, gesloten met den Staat der Nederlanden, zal, naar mij voorkomt, vooral in de toekomst den toestand in het algemeen van een belangrijk deel van het Kroondomein — den Biesbosch — verbeteren.

Bij die overeenkomst werd eene aanmerkelijke oppervlakte riet- en griendland *binnen* den Bandijk gelegen en behoorende tot de Staatsdomeinen aan het Kroondomein in beheer, genot en onderhoud overgedragen. Deze overgedragen gronden waren omsloten door goederen tot het Kroondomein behoorende.

Doordien behalve deze gronden ook de daartusschen gelegen killen en gaten zijn overgedragen, vormen de tot het Kroondomein behoorende gronden en wateren thans één aaneengesloten afgerond geheel.

De gronden *buiten* den Bandijk in de gemeente Werkendam, het Kroondomein toegewezen, zijn daarentegen aan den Staat, eveneens in beheer, genot en onderhoud overgedragen. Zoodoende zijn alle buitengronden langs een groot gedeelte van den linker oever der Nieuwe Merwede thans uitsluitend in beheer bij het Staatsdomein.

Landbouw en veeteelt. De oogst in 1906 is, over het algemeen genomen, onder de zeer gunstige te rangschikken. Slechts in enkele gedeelten gaf het verbouwen van wintergranen geen voordeelige uitkomsten. De groote vocht in het najaar van 1905 is als de vermoedelijke oorzaak hiervan aan te wijzen.

De prachtige zomer was van heilzamen invloed op den groei der gewassen.

De oogst kon onder de gunstigste omstandigheden binnengehaald worden.

Het overvloedige door de weilanden geleverde gras was van groot voordeel voor hen die zich op de veeteelt toelegden.

Omtrent de verschillende verbouwde vruchten zij het volgende opgemerkt:

Tarwe. Zoowel wat de zaad- als de stroo-opbrengst betreft, slaagde dit gewas in het algemeen zeer goed. Alleen in een gedeelte van Zeeland is de oogst een middelmatige te noemen.

De *rogge* gaf een redelijk goede opbrengst.

Een rijken oogst leverde de *haver*. Het stroo was echter kort.

Erwten waren er ruim. Alleen de rentmeester in het rentambt Tiel merkte op, dat door onbekende oorzaken het dikwerf voorkwam, dat op een deel de erwten goed, op een ander deel van hetzelfde perceel deze planten slecht groeiden.

Bijna zonder uitzondering leverden de *paardeboonen* een goed beschot.

De *aardappelen* waren van betere hoedanigheid dan in het vorige jaar. De hoeveelheid liet in het rentambt Culemborg te wenschen over. De prijzen aanvankelijk hoog, daalden.

Ten gevolge der langdurige droogte gaven de *beetwortelen* slechts eene middelmatige opbrengst. Daar de prijs veel lager was dan in het vorige jaar, werden er minder uitgezaaid.

Zooals reeds boven is opgemerkt, was er overvloedig gras. Hetzelfde is van het hooi te vermelden.

Door de groote vraag zoowel van het binnen- als van het buitenland, waren de prijzen van het *vee*, ook van de *paarden*, bijzonder hoog.

Bosschen. De verschillende werkzaamheden tot onderhoud der bosschen en wegen werden geregeld voortgezet.

Geregeld wordt met het exploiteeren van heidevelden voortgegaan. Dit jaar werden ruim 16 hectaren van het Asseltsche veld beplant en eene even groote oppervlakte heide met den stoomploeg der Nederlandsche Heidemaatschappij bewerkt.

Aanzienlijke schade werd door insecten of zwammen niet aangericht. Toch werden in zóódanigen getale sommige schadelijke insecten aangetroffen, dat in enkele boomvakken maatregelen moesten genomen worden.

Bijzondere rampen. In jaren is voor het Kroondomein niet een ramp van grooter omvang voorgekomen, dan de overstrooming die op 12 Maart 1906 voornamelijk het oostelijk gedeelte van Staats-Vlaanderen teisterde.

Het zeewater bereikte op 12 Maart bij springvloed en Noordenwind een buitengewoon hoogen stand. Aan de Rijkspeilschaal voor den Perkpolder te Walsoorden, werd een waterstand van 4,60 M. + A.P., dat is 2,76 M. boven gewoon hoogwater afgelezen. Een waterstand die 0,36 *M. hooger was dan de hoogst bekende.*

De dijken op zulk hoog water niet berekend, liepen over, waardoor op onderscheidene plaatsen afschuivingen van het binnentalud ontstonden.

Deze afschuivingen hadden daar waar zij groote afmetingen verkregen, inundatie en doorbraak van den dijk ten gevolge.

In Zeeuwsch-Vlaanderen braken op 12 Maart de dijken voor de polders Clara-, Loon-, Noorddijk-, Wilhelmus-, Kruis-, Kleine Molen- en van Alsteinpolder door. De doorbraken in de Loon-, Noorddijk- en Kruispolder waren van geringe afmetingen en konden vóór het tweede tij gestopt worden. De gaten in de dijken der andere polders waren van zulken omvang, dat aan onmiddellijk dichten niet te denken viel. Die polders vloeiden dus geheel in.

Wat het calamiteuse waterschap Walsoorden betreft (voor het grootste gedeelte Kroondomein) waren de gevolgen van den vloed de volgende:

a. in den Molenpolder 6 afschuivingen, respectievelijk lang 32, 15, 26, 50, 7 en 10 M.;

b. in den Kiewitspolder 2 afschuivingen van 9 en 15 M. lengte;

c. in den Noorddijkpolder 2 afschuivingen, lang 15 en 20 M., doch van zeer ernstigen aard;

d. in den Wilhelmuspolder 15 afschuivingen over eene gezamenlijke lengte van 415 M., waarvan sommige tot bermshoogte en voorts een gat in den zeedijk lang 55 M. Hier was de geheele zeedijk tot de hoogte van dén berm en een gedeelte van het strand weggeslagen.

Dank zij de buitengewone inspanning van de bevolking, die evenals bij brand, door klokgelui werd gewaarschuwd, gelukte, het, onder de leiding van den ingenieur van den provincialen waterstaat Sibmacher Zijnen en van den waterbouwkundige Visser vóór het invallen van het volgende tij de gaten in den zeedijk van den Noorddijkpolder, door het aanwenden van zandzakken, hout en flinke scheepzeilen, zooveel mogelijk te herstellen. Ten einde te voorkomen, dat eene calamiteit aan één polder, ook de aangrenzenden zou schaden, werden de duikers en sluizen tusschen de verschillende polders zooveel mogelijk versterkt.

Men smaakte de voldoening den Noorddijkpolder bij den vloed van 13 Maart, die minder hoog opliep als op den vorigen dag, te behouden.

De talrijke en groote gaten in den dijk van den Wilhelmuspolder konden, zooals reeds boven aangeteekend, niet zoo spoedig hersteld worden. De polder vloeide vol. De binnendijk tusschen den Wilhelmus- en Zandepolder, niet bestand tegen den hevigen druk, bezweek nabij de hoeve in pacht bij L. Stallaert.

Het gevolg hiervan was, dat niet alleen de Zande-, maar ook de Maria- en Noordhofpolder ondervloeiden en de gemeenschap tusschen de verschillende deelen der gemeente Hontenisse afgebroken werd.

Zoo spoedig mogelijk werden door den rentmeester, na overleg ter plaatse met den ondergeteekende, alle voorloopige maatregelen genomen.

Daar, zooals reeds boven is aangestipt, de verbinding tusschen de verschillende deelen der gemeente Hontenisse verbroken was en bovendien werkvolk ten gevolge der uitgestrektheid van de ramp van elders moeilijk kon aangevoerd worden, riep de burgemeester van Hontenisse de hulp van genietroepen in. Reeds den 15en en 16en kwam, onder aanvoering van den kapitein R. van Panthaleon baron van Eck en der eerste luitenants W. N. Becking en F. A. Vaillant, een detachement genietroepen, sterk 160 man, ter plaatse.

Onmiddellijk werd met de versterking der dijken van den Noorddijk en Kiewitspolder begonnen en dank het harde en doelmatige werk bleven de beide polders en het dorp Walsoorden voor eene tweede inundatie gespaard.

De werkzaamheden der genietroepen bleven niet beperkt tot de versterking der boven aangeduide buitendijken.

Van het grootste belang was het dicht maken van het gat gevallen in den binnendijk tusschen de Wilhelmus- en Zandepolder. Hoe eerder toch het bij elken vloed instroomen van buitenwater werd voorkomen, des te eerder kon met goeden uitslag het reeds binnengestroomde water uit de Zande-, Maria-, en Noordhofpolder afgevoerd worden.

Het spoedig afvoeren van het zoute water was voor de ondergeloopen landerijen van het hoogste belang.

De landbouwers uit de aangrenzende gemeenten voerden, met het oog op die dichting, op verzoek van den rentmeester groote hoeveelheden takkebossen, sparren en puin aan. Alle voorbereidende maatregelen getroffen zijnde, werd het gat met behulp

van palen en zandzakken, rustende op een paar gezonken zinkstukken, op 21 Maart, en dus vóór het volgende springtij gedicht.

De hulp door het detachement genietroepen gebracht is niet genoeg te waardeeren. Het mag aanspraak maken op de erkentelijkheid van allen wier goederen overstroomd werden, in het bijzonder op die van het Kroondomein.

Nadat verschillende binnendijken nog versterkt waren, kon met het uitlaten van het inundatie-water begonnen worden. Nog vóór het einde der maand Maart waren de binnenpolders droog.

Nu kwam de herstelling van de doorbraak van den zeedijk in den Wilhelmuspolder aan de orde. Op 21 Juli was dit omvangrijk werk gereed.

Vóór het einde van het jaar werd de geheele buitendijk evenals die van den Noorddijkpolder van een kistdam voorzien.

De herstelling der binnendijken en van verschillende daarmede samenhangende werken, vorderde zeer hooge uitgaven. Eene aanmerkelijke verhooging der polderlasten, zal wel niet uitblijven.

Het bedrag van ruim f 142 000 besteed voor de herstelling van den buitendijk zal, voor zoover het gewone dijkgeschot daarin niet kan voorzien, ingevolge de wet door het Rijk en de provincie gedragen worden.

Ongeveer 800 hectaren, tot de gronden van het Kroondomein behoorende, en gelegen in de Wilhelmus-, Zande-, Maria- en Noordhofpolders, vloeiden onder.

De dorpen Kloosterzande met Groenendijk, Walsoorden en Noordstraat benevens 65 hoeven en hoefjes van het Kroondomein stonden, sommige gedurende 3 weken, in het water.

De toestand was op 12 en 13 Maart hoogst treurig. Velen namen de vlucht. Eenige verademing werd verkregen toen door het dichten van het gat in den binnendijk het telkens bij vloed binnenstroomen van zeewater werd voorkomen.

Bij het bezoek door Hare Majesteit de Koningin met Zijne Koninklijke Hoogheid den Prins der Nederlanden op 23 Maart aan het Oostelijk gedeelte van Staats-Vlaanderen en daarna aan de onderwerpelijke gronden gebracht, werd eene deputatie uit de Kroondomeinpachters in de gelegenheid gesteld te wijzen op de groote ellende die de overstrooming veroorzaakte.

Op uiterst milde wijze werd niet alleen de pacht over één en een half jaar kwijtgescholden, maar bovendien schadeloosstelling verleend voor verlies in vee, landbouwgereedschappen, veldvruchten en meststoffen. Ook zaaigraan en veevoeder werden hun ter hand gesteld, die daaraan de meeste behoefte hadden.

Hoe de nadeelige gevolgen van de ramp met het oog op den landbouw zooveel mogelijk te beperken, was een vraag van het hoogste belang.

De ondergevloeid geweest zijnde landen bleken in treurigen toestand te zijn. Het weinige wintergraan was òf geheel dood òf kwijnend, terwijl — wat erger was — de grond geheel dichtgeslempt en bedekt was met een dun laagje slib.

De Regeering gaf reeds dadelijk blijk van belangstelling in deze vraag, door aan den heer directeur-generaal van landbouw met den inspecteur van landbouw en den Rijkslandbouwleeraar een plaatselijk onderzoek op te dragen en den adspirant-Rijkslandbouwleeraar Huizinga aan te wijzen om den landbouwers met goeden raad te dienen.

In het belang der pachters werd bepaald, dat niets mocht verbouwd worden dan zomergerst, haver en eenig veevoeder en voorts aangeraden gras en klaver te zaaien.

Ook werd aanbevolen de gronden zoo weinig mogelijk te bewerken en niet diep of dikwijls te ploegen.

Over het algemeen viel de groei der bovenaangeduide gewassen op de overstroomde perceelen zeer mede. Niet alleen kwam de overvloedige regen onmiddellijk na het droog worden ten goede, maar voornamelijk de omstandigheid, dat het zoutgehalte van den grond in vergelijking van bij vroegere overstrooming gering was.

In het bijzonder bleek dit bij vergelijking van het zoutgehalte der perceelen door de Oost- en door de Westerschelde geïnundeerd.

De bovenste laag der gronden in het rentambt Hulst bleek een zoutgehalte van pl.m. 0,500 pct. te bevatten, terwijl het scheikundig onderzoek der door de Oosterschelde onder Oud-Vossemeer geïnundeerde terreinen op pl.m. 1,200 pct., of ruim het dubbele wees

Terwijl in Oud-Vossemeer nagenoeg niets groeide, werd in het rentambt Hulst op gronden die slechts kort onderstonden, of wat hooger gelegen zijn dan de overige, nog een tamelijke oogst ingehaald.

Zomergerst en haver gaven een redelijk beschot, evenals voederbieten, klaver en lucerne.

Andere en in het najaar gezaaide gewassen, zooals koolzaad, tarwe en wintergerst kwamen aanvankelijk goed uit en groeiden flink. Zoodra het echter begon te regenen, veranderde alles

Het bleek toen dat de meeste landen ondoorlaatbaar en slijmerig geworden waren.

Hoewel natuurlijk daaromtrent vooraf niets met zekerheid te zeggen is, vreest men, dat de veranderde physische toestand van den bodem in het vervolg de grootste schade zal blijken te zijn die de overstrooming veroorzaakte.

De geheele Wilhelmuspolder en een gedeelte van den aangrenzenden Zandepolder zijn ter gezamenlijke grootte van 85,5 hectaren, ten gevolge der doorbraak zoodanig met zand overspoeld en daarin ontstonden zóódanige wielen en kreeken, dat de gronden voor verpachting ongeschikt, in eigen beheer moesten genomen worden.

Het zoutgehalte van den bodem der perceelen in den Wilhelmuspolder bleek 1,53 pct., dus veel grooter te zijn dan in de ondergeloopen binnenpolders.

De oorzaak hiervan is in de omstandigheid te zoeken, dat de doorbraak in den Wilhelmuspolder niet dan 4 weken later dan die in den dijk tusschen den Wilhelmus- en Zandepolder gedicht kon worden, en dus de bodem zooveel langer aan den nadeeligen invloed van het zeewater was blootgesteld.

Zoodra de doorbraak in den zeedijk gedicht was, werden de slooten open gemaakt en de drainage vernieuwd of in orde gebracht.

De perceelen (ongeveer 45 hectaren) die niet of weinig onder het zand bedolven waren, werden in de maand Augustus met koolzaad bezaaid.

De zandlaag die de overige perceelen bedekte, kon gedeeltelijk kosteloos opgeruimd worden, aangezien de aannemer, die de doorbraak te dichten had, voordeeliger handelde het binnengestroomde zand te verwerken, dan het van elders aan te voeren. Op deze wijze werden ongeveer 20 000 M³. zand opgeruimd. Veel zand kon aangewend worden ter aanvulling van de beide wielen of gaten welke bij de doorbraak in den dijk van den Wilhelmuspolder en bij die in den binnendijk ontstaan waren. Met gerustheid kan verklaard worden, dat het koolzaad goed groeide en dat de toestand der overige in eigen beheer genomen gronden zóó goed was als, met het oog op de omstandigheden, mogelijk is.

De schade door den ramp in het rentambt Tholen ondervonden, was van geen belang.

Ernstige schade daarentegen bracht de hooge vloed toe aan sommige dijken en kaden in den Biesbosch (rentambt Werkendam) en wel in het bijzonder aan de bekading van den Hardenhoek en de Pannekoek.

Behalve de polders Kroon en Zalm en Kiewitswaard stroomden alle onder.

Tiendweigeringen. Zoowel voor de grove als voor de krijtende tiend was het aantal weigeraars in het rentambt Culemborg dit jaar belangrijk geringer dan in het voorgaande.

Bij vonnis der rechtbank te Zutphen werd eene tiendquaestie betreffende den Bunder of Bullertiend onder de gemeente Brummen (rentambt Arnhem) in het voordeel van het Kroondomein beslist.

Ook op het rentambt Hattem is het bovenstaande van toepassing.

In het verslag over het jaar 1905 werd opgemerkt, dat voorbereidende maatregelen genomen waren om enkele weigeraars in het rentambt Utrecht in rechten te vervolgen.

Eene dergelijke vervolging is ingesteld tegen drie personen, die den krijtenden tiend onder Benschop weigerden. Op dagvaarding betaalden twee hunner, terwijl tegen den derde zal worden geprocedeerd.

36 weigerachtigen hebben het over drie jaren verschuldigde voldaan.

Twee personen betaalden op dagvaarding de aardappeltiend onder Lopik. Als gunstig gevolg hiervan kan worden aangeteekend, dat verscheidene personen het door hen verschuldigde voldeden.

Na dagvaarding is bij vonnis een persoon te Houten veroordeeld tot betaling van den door hem verschuldigden tiend.

Tiendafkoopen. Het totaal dezer afkoopen bedroeg dit jaar ongeveer het dubbele van het voorgaande.

Afgekocht werden:

a. rentambt Culemborg: De grove tiend drukkende op enkele perceelen in drie tiendblokken zijn, voor den aanleg van den stoomtramweg Tiel—Buren—Culemborg, ingevolge de wet van 14 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 150) en in verband met het Ko-

ninklijk besluit van 16 Juni 1905 n°. 52, afgekocht en wel voor een bedrag van f 133;

b. rentambt Tiel: Krachtens dezelfde wettelijke bepalingen werden eenige perceelen van den groven en van den aardappeltiend vrijgemaakt voor f 600;

c. rentambt Amersfoort: Twee blokken groven tiend voor f 2069,40;

d. rentambt Grave: Een gedeelte van smallen of krijtenden tiend onder de gemeente Wijchen voor f 8,29;

e. rentambt Middelburg: Het tot het Kroondomein behoorende gedeelte van een groven tiend ten bedrage van f 1784,95;

f. rentambt Goes: Vier blokken groven tiend voor een gezamenlijk bedrag van f 6154,60;

g. rentambt Utrecht: Twee koorntienden waarvoor werd voldaan de som van f 4522,70.

Voor een bedrag van f 599,57[5] werd een gedeelte der Wiesselsche Markgronden (rentambt 't Loo) vervreemd.

Ten behoeve van den aanleg van den stoomtramweg, boven sub *a* en *b* bedoeld, zijn eenige gronden tot het Kroondomein behoorende onteigend en wel in het rentambt Culemborg voor een bedrag van f 3644 en in het rentambt Tiel van f 2436,75[5].

Overeenkomstig de bepaling der wet werd het door tiendafkoop verkregen bedrag, zijnde f 15 272,94, vermeerderd:

a. met eene som van f 599,57[5] wegens de vervreemding van een gedeelte der Markgronden; en

b. met het kapitaal beschikbaar geworden door de onteigening van onroerend goed ad f 6080,75[5];

ingeschreven op het Grootboek der 2½ % Nationale Schuld.

Zooals reeds in het begin van dit verslag is vermeld, werden ingevolge de wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261) de aan twee Kroondomeinpachters behoorende gebouwen in het rentambt Hulst overgenomen.

De getaxeerde en aan hen uitbetaalde som bedraagt f 8406.

Deze som is verkregen door verkoop van een kapitaal ingeschreven op het Grootboek der 2½ % Nationale Schuld, nominaal groot f 10 900.

Kapitaal ingeschreven op het Grootboek. Het kapitaal ingeschreven op het Grootboek der 2½ % Nationale Schuld bedroeg op 31 December 1906 f 6 669 700.

's Gravenhage, 19 Maart 1907.

De Administrateur van het Kroondomein,
(*get.*) Repelaer van Driel.

Voor gelijkluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Financiën,
Ant. van Gijn. *l.-S.-G.*

(211. 3.)

BIJLAGE VAN HET VERSLAG.

STAAT

der plaats gehad hebbende vervreemdingen, ruilingen, dadingen, afkoopen en beleggingen bij het Kroondomein, gedurende het jaar 1906.

TIE[NDE...]

Nummers der bewijzen.	Dagteekening van afgifte.	Dagteekening van registratie.	Rentambten.	Nummers op den legger. Oud.	Nummers op den legger. Nieuw.	Namen der tiendblokken.
896	10 Maart	28 Maart	Middelburg	55	266	2/3 in het Zuidleen 2de hoek of boehoek
897	17 „	28 „	Goes	11	1015	Oud Noord-Beveland 11de blok
898	22 „	3 April	Amersfoort	16	1981	Tweede blok van het erf Bakelaar
899	„	„	„	21	1986	Zevende blok het erf Groot Vinkeler
900	2 April	10 April	Utrecht	116	2542	De Koorntiend genaamd het derde blok de Birk
901	„	„	„	117	2543	De Koorntiend, zijnde het vierde blok genaamd de Haar
902	„	„	„	18	2779	De Grove of Koorntiend genaamd het 1ste deel van de kleine schutterstiend
903	7 April	20 April	Goes	187	874	De groote neushoek
904	„	„	„	134	821	De tweede kepijhoek
905	„	„	„	128	815	De tweede leenhoek
906	29 Augustus	22 September	Culemborg	11	1386l¹	De tiend van Hond, Ham en Geeren
				11	1386l/	
				11	1386¹	
				67	1442	
„	„	„	„	11	1386	3 l/ de tiend van Redichem
				11	1386	
				67	1442	
				68	1443	
907	„	„	Tiel	178	1555	De grove tiend de Haar en Asschemeent en
„	„	„	„	183	1730	De aardappeltiend onder Asch en achter den Haag

DEN

Koopers.		Nominaal kapitaal $2^1/_2$ percents inschrijvingen.	AANMERKINGEN.
Namen.	Woonplaatsen.		
mr. Jan Loeff.	Koudekerke	f 2 300	
P. van der Weele	Colijnsplaat	100	
E. Staal c. s.	Nijkerk	2 600	
H. A. van Beuningen	Utrecht	2 000	
H. A. van Beuningen	Utrecht	2 700	
mr. W. C. baron van Boetzelaer	Maartensdijk	1 000	
H. Zweemen Jzn.	Kruiningen	5 000	
A. Wabeke Fzn.	Wemeldinge	1 500	
N. J. Krom	Berlicum	1 100	
De naamlooze vennootschap „Stoomtram Tiel—Buren—Culemborg"	gevestigd te Buren	200	De vrijmaking betreft de perceelen en perceelsgedeelten, kadastraal bekend gemeente: Culenborg. (zie hieronder)
"	"	"	De vrijmaking is geschied wegens de onteigening in het algemeen belang krachtens de wet van 14 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 150) voor den aanleg van een stoomtram van Tiel—Buren—Culenborg, in verband met het Koninklijk besluit van 16 Juni 1905 n°. 52 (*Nederlandsche Staatscourant* van 30 Juni 1905, n°. 151).
"	"	800	De vrijmaking betreft de perceelen en perceelsgedeelten, kadastraal bekend gemeente: Buren.

De vrijmaking betreft de perceelen en perceelsgedeelten, kadastraal bekend gemeente:

Culenborg.

	H.	A.	C.
Sectie B, n°. 435*a*, water	—	—	50
" " " 430, bouwland	—	03	50
" " " 429, "	—	06	40
" " " 428, "	—	03	20
" " " 542, "	—	01	—
" " " 660, huis, erf, bouwland	—	01	80
" " " 425, bouwland	—	05	50
" " " 424, "	—	08	—
" " " 423, "	—	06	40
" " " 422, "	—	10	10
" " " 661, "	—	06	—
" " " 258, bosch	—	02	20
" " " 264, bouwland	—	27	—
" " " 269, tuin	—	01	73
" " " 733, water	—	01	20
" " " 275, iepenlaan	—	—	50
" " " 276, "	—	52	—
" " " 690, weg	—	12	75
Totaal	1	49	78

De vrijmaking is geschied wegens de onteigening in het algemeen belang krachtens de wet van 14 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 150) voor den aanleg van een stoomtram van Tiel—Buren—Culenborg, in verband met het Koninklijk besluit van 16 Juni 1905 n°. 52 (*Nederlandsche Staatscourant* van 30 Juni 1905, n°. 151).

De vrijmaking betreft de perceelen en perceelsgedeelten, kadastraal bekend gemeente:

Buren.

	H.	A.	C.
Sectie A, n°. 76, weiland	—	01	60
" " " 466, huis en erf	—	01	—
" " " 465, bouwland	—	—	58
" " " 522, huis en erf	—	01	04
" " " 523, "	—	—	50

Nummers der bewijzen.	Dagteekening van afgifte.	Dagteekening van registratie.	Rentambten.	Nummers op den legger. Oud.	Nummers op den legger. Nieuw.	Namen der tiendblokken.
907	29 Augustus	22 September	Tiel	„	„	Als voren
„	„	„	„	25*b*	1577*b*	De grove tiend de Woerd, Schoor en Pecht en
				182	1729	De aardappeltiend onder Buren en Erichem
„	„	„	„	183	1730	De aardappeltiend onder Asch en achter den Haag
„	„	„	„	182	1729	De aardappeltiend onder Buren en Erichem

Koopers. Namen.	Koopers. Woonplaatsen.	Nominaal kapitaal $2^1/_2$ percents inschrijvingen.	AANMERKINGEN.	H.	A.	C.
De naamlooze vennootschap „Stoomtram Tiel—Buren—Culemborg”	gevestigd te Buren	f 800	Sectie A, n°. 549, huis en erf	—	01	20
			„ „ „ 550, bouwland	—	—	60
			„ „ „ 441, „	—	—	80
			„ „ ongen. weg	—	22	80
			„ „ „ 521, huis en erf	—	02	—
			„ „ „ 558, bouwland	—	02	—
			„ „ „ 519, huis en erf	—	01	50
			„ „ „ 393, bouwland	—	—	60
			„ „ „ 401, huis en erf	—	—	60
			„ „ „ 501, „	—	—	50
			„ „ „ 502, bouwland	—	—	80
			„ „ „ 402, huis en erf	—	—	80
			„ „ „ 403, bouwland	—	—	80
			„ „ „ 431, „	—	12	50
			„ „ „ 118, „	—	15	60
			„ „ „ 119, „	—	01	40
			„ „ „ 17*a*, water	—	—	25
			„ „ „ 321/480, boomgaard	—	—	97
			Onder Erichem.			
„	„	„	Sectie E, n°. 113, bouwland	—	—	42
			„ „ „ 137, „	—	17	70
			„ „ „ 139, „	—	08	20
			Onder Asch en Achter den Haag.			
„	„	„	Sectie A, n°. 425, bouwland	—	03	50
			„ „ „ 492, boomgaard	—	03	50
			„ „ „ 426, bouwland	—	02	80
			Onder Buren en Erichem.			
„	„	„	Sectie F, ongen. weg	—	13	—
			„ „ n°. 46, bouwland	—	19	—
			„ „ ongen. weg	—	24	—
			„ „ „ 47, bouwland	—	05	25
			„ „ „ 60, „	—	02	40
			„ „ „ 59, „	—	05	60
			„ „ „ 508, „	—	—	80
			„ „ „ 147, pasch	—	—	75
			„ „ ongen. weg	—	88	—
			„ „ „ 443, bouwland	—	02	75
			„ „ „ 596, huis en erf	—	—	15
			„ „ „ 469, „	—	01	60
			„ „ „ 178, bouwland	—	02	40
			„ „ „ 179, „	—	02	10
			„ „ „ 182, „	—	01	78
			„ „ „ 188, water	—	03	60
			„ „ „ 187, bouwland	—	—	40
			„ „ „ 189, „	—	02	—
			„ „ „ 197, water	—	01	50
			„ „ „ 281, „	—	09	80
			„ „ „ 282, „	—	05	50
			„ „ „ 283, „	—	01	12
			„ „ „ 292, weg	—	11	—
			„ „ „ 291, water	—	02	—
			„ „ „ 603, huis en erf	—	—	50
			„ „ „ 358, water	—	01	—
			„ „ ongen. weg	—	36	—
			„ „ „ 346, bouwland	—	01	50
			„ „ „ 398, „	—	—	50
			„ „ „ 357, water	—	—	50
			„ „ ongen. weg	—	01	—
			„ E, „ 128, bouwland	—	34	—
			„ „ ongen. weg	—	16	80
			„ „ „ „	—	24	—
			„ „ „ 134, weiland	—	12	—

Nummers der bewijzen.	Dagteekening van afgifte.	Dagteekening van registratie.	Rentambten.	Nummers op den legger. Oud.	Nummers op den legger. Nieuw.	Namen der tiendblokken.
907	29 Augustus	22 September	Tiel	182	1729	De aardappeltiend onder Buren en Erichem
„	„	„	„	30	1582	De grove tiend „tusschen de twee stegen" en
				35	1587	De aardappeltiend onder Beusichem
„	„	„	„	28	1580	De grove tiend de Middelkoop en
				35	1587	De aardappeltiend onder Beusichem

Koopers. Namen.	Koopers. Woonplaatsen.	Nominaal kapitaal $2^1/_2$ percents inschrijvingen.	AANMERKINGEN.	H.	A.	C.
De naamlooze vennootschap „Stoomtram Tiel—Buren—Culemborg"	gevestigd te Buren	f 800	Sectie F, n°. 230, boomgaard	—	01	60
			„ „ „ 136, weiland	—	05	60
			„ „ „ 230, boomgaard	—	01	40
			„ „ ongen. weg	—	27	60
			„ „ „ „	—	—	70
			„ C, „ 388, huis en erf	—	—	43
			„ „ ongen. weg	—	01	60
			„ „ „ 99, boomgaard	—	04	50
			„ „ ongen. weg	—	08	40
			„ „ „ 447, weg	—	52	40
			„ „ „ 58, „	—	02	40
			„ „ „ 200*a*, water	—	—	25
			„ „ „ 219*a*, „	—	—	25
			„ „ ongen. weg	—	49	—
			Beusichem.			
„	„	„	Sectie D, n°. 52, bouwland	—	05	50
			„ „ ongen. weg	—	44	50
			„ „ „ 53, bouwland	—	06	50
			„ „ „ 56, „	—	01	—
			„ „ „ 297, „	—	02	40
			„ „ „ 296, „	—	—	75
			„ „ „ 60, „	—	—	75
			„ „ „ 61, „	—	01	75
			„ „ „ 65, „	—	07	30
			„ „ „ 67, „	—	01	30
			„ „ „ 68, „	—	01	38
			„ „ „ 73, „	—	01	—
			„ „ „ 74, „	—	01	—
			„ „ „ 78, „	—	—	23
			„ „ „ 79, „	—	—	50
			„ „ „ 81, „	—	—	92
			„ „ „ 87, „	—	—	62
			„ „ „ 88, „	—	—	58
			„ „ „ 103, „	—	03	20
			„ „ „ 104, „	—	01	60
			„ „ „ 107, „	—	01	60
			„ „ „ 111, „	—	—	53
			„ „ „ 112, „	—	—	60
			„ „ „ 424/425, „	—	—	47
			„ „ „ 116, „	—	—	75
			„ „ „ 121, „	—	—	95
			„ „ „ 122, „	—	02	35
			„ „ „ 124, „	—	—	60
			„ „ „ 129, „	—	01	40
			„ „ „ 130, „	—	—	60
			„ „ „ 132, „	—	—	80
			„ „ „ 137, „	—	01	25
			„ „ „ 138, „	—	01	40
			„ „ „ 140, „	—	—	60
			„ „ „ 452, „	—	01	20
			„ „ „ 148, „	—	03	20
			„ „ „ 151, „	—	06	40
			„ „ „ 594, „	—	02	60
			„ „ „ 597, „	—	01	50
			„ „ „ 610, „	—	04	45
„	„	„	„ D, ongen. weg	—	45	—
			„ C, „ 335, weiland	—	01	35
			„ „ „ 337, „	—	01	60
			„ „ „ 459, huis en erf	—	02	80
			„ „ „ 458, weiland	—	02	50
			„ „ „ 363, bouwland	—	—	80
			„ „ „ 364, „	—	05	—
			„ „ „ 409, „	—	05	20
			„ „ „ 462, boomgaard	—	05	50
			„ „ „ 461, „	—	06	60
			„ „ ongen. weg	—	—	25
			„ „ „ „	—	01	30

Nummers der bewijzen.	Dagteekening van afgifte.	Dagteekening van registratie.	Rentambten.	Nummers op den legger. Oud.	Nummers op den legger. Nieuw.	Namen der tiendblokken.
907	29 Augustus	22 September	Tiel	29	1581	De grove tiend het Hoogveld en
				35	1587	De aardappeltiend onder Beusichem
"	"	"	"	35	1587	De aardappeltiend onder Beusichem
908	29 November	5 Januari 1907	Grave	205	2283	Een smalle of krijtende tiend onder de gemeente Wijchen

Koopers. Namen.	Koopers. Woonplaatsen.	Nominaal kapitaal $2^1/_2$ percents inschrijvingen.	AANMERKINGEN.	H.	A.	C.
De naamlooze vennootschap „Stoomtram Tiel—Buren—Culemborg"	gevestigd te Buren	f 800	Sectie D, n°. ongen. weg	—	37	25
			,, ,, ,, 152, bouwland	—	17	50
			,, ,, ,, 154, weiland	—	39	95
„	„	„	,, B, ongen. weg	—	45	60
			,, E, ,, 228,			
			bouwland	—	20	—
			,, ,, ,, 227,			
			,, ,, ,, 230, ,,	—	—	25
			,, ,, ongen. weg	—	27	60
			,, ,, ,, 212, boomgaard	—	02	25
			,, ,, ,, 862, huis en erf	—	01	60
			,, ,, ,, 861, weiland	—	—	80
			,, ,, ,, 200, bouwland	—	01	50
			,, ,, ,, 396, ,,	—	02	—
			,, ,, ,, 392, ,,	—	04	80
			,, ,, ,, 393, ,,	—	05	—
			,, ,, ,, 556, ,,	—	04	—
			,, ,, ,, 555, ,,	—	02	40
			,, ,, ,, 412, ,,	—	01	51
			,, ,, ,, 411, ,,	—	02	20
			,, ,, ,, 383, ,,	—	02	20
			,, ,, ,, 382, ,,	—	01	40
			,, ,, ,, 381, ,,	—	01	80
			,, ,, ,, 380, ,,	—	02	—
			,, ,, ongen. weg	—	30	—
			,, D, ,, 1, bouwland	—	02	20
			,, ,, ,, 4, ,,	—	04	75
			,, ,, ,, 5, ,,	—	02	10
			,, ,, ,, 6, ,,	—	03	20
			,, ,, ,, 7, ,,	—	05	80
			,, ,, ,, 9, ,,	—	02	—
			,, ,, ,, 10, ,,	—	02	50
			,, ,, ,, 11, ,,	—	05	50
			,, ,, ,, 12, ,,	—	01	50
			,, ,, ,, 15, ,,	—	02	60
			,, ,, ,, 20, ,,	—	02	90
			,, ,, ,, 21, ,,	—	01	60
			,, ,, ,, 22, ,,	—	01	60
			,, ,, ,, 468, ,,	—	02	—
			,, ,, ,, 467, ,,	—	02	75
			,, ,, ,, 29, boomgaard	—	03	75
			,, ,, ,, 448, bouwland	—	01	60
			,, ,, ,, 28, ,,	—	01	60
			,, ,, ,, 45, ,,	—	06	—
			,, ,, ,, 47, ,,	—	04	25
			Totaal	11	04	73
			De vrijmaking is geschied wegens de onteigening in het algemeen belang krachtens de wet van 14 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 105) voor den aanleg van een stoomtram van Tiel—Buren—Culenborg, in verband met het Koninklijk besluit van 16 Juni 1905 n°. 52 (*Nederlandsche Staatscourant* van 30 Juni 1905, n°. 151).			
J. Jacobs	Wijchen	100	De vrijmaking loopt over het aan den afkooper toebehoorende perceel gemeente Wijchen, sectie D, n°. 251.			

LANDE

Nummers der bewijsstukken.	Dagteekening		Rentambten.	Nummers op den legger.		Kadastrale indeeling.						Benaming.
	van afgifte.	van registratie.		Oud.	Nieuw.	Gemeente.	Sectie.	N°.	H.	A.	c.A.	
71	29 Mei	23 Juli	Culemborg	257	1046	Culemborg	B	739	—	23	—	De Voolkamper.
				„	„	„	„	737	—	29	17	Idem.
				274	1055 *a*	„	H	1346	—	12	55	De Geer 1ste perc.
				274	1055*b c*	„	„	1576	—	01	33	„ „ 2de „
				„	„	„	„	1577	—	—	19	Idem.
72	„	„	Tiel	109	930	Buren	E	263	—	02	05	De Hengstenkamp.
				112	933	„	„	261	—	12	40	De Twee morgen in den Polder.
				105	926	„	„	259	—	10	60	Bij Scheelheuvel,
73	22 September	5 Januari 1907	't Loo	144	964 *a*	„	C	59	—	57	10	Tusschen den Zand en Kleiweg.
				„	19	Apeldoorn	D	20	121	73	54	Een Vierel in de Wiesselsche Markgronden.
							„	21				
							„	22				
							„	32				
							„	2167				
							„	2178				
							„	2186 à 2192				
							„	4071				
							„	4075				
							„	4078				
							„	4084 à 4087				
							„	ongen. weg.	1	50	—	
							„	182	84	78	89	
							„	2194 à 2202				
							„	2236				
							„	3172				
							„	3173				
							„	3174				
							„	3175				
							„	3176				
							„	3177				
							„	3178				
							„	4058				
							„	4067				
							„	4068				
							„	4070				
							„	185 ged.				
							„	187 ged.				
							„	2235 ged.				
								ongen. weg.				
							„	26	34	18	95	
							„	33				
							„	2172				
							„	4059				
							„	4062				
							„	4064				
							„	4077				
							„	184 ged.				
								ongen. weg.				

RIJEN

Koopers. Namen.	Koopers. Woonplaatsen.	Nominaal kapitaal $2^1/_2$ percents inschrijvingen.	AANMERKINGEN.
De Naamlooze vennootschap „Stoomtram Tiel-Buren-Culemborg".	Buren	f 4 700	Onteigend ingevolge de wet 14 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 150), in verband met het Koninklijk besluit van den 16 Juni 1905 n°. 52 (*Staatscourant* n°. 151).
Idem.	Idem.	3 100	Idem.
Hare Majesteit Wilhelmina Helena Paulina Maria, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, Hertogin van Mecklenburg, enz. enz. enz.	's Gravenhage	800	
	Te zamen . . .	f 28 000	

's Gravenhage, 19 Maart 1907.

De Administrateur,

(*get.*) Repelaer van Driel.

Voor gelijkluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Financiën.

Ant van Gijn, *l. S.-G.*

(208. 4.)

BIJLAGE VAN HET VERSLAG.

STAAT

van overnemingen van gebouwen, enz. en afschrijvingen op het Grootboek bij het Kroon-Domein, gedurende het jaar 1906.

STAAT

AFSCHRIJVINGEN krachtens de wet van

Bewijzen van afschrijving.		AANDUIDING VAN ELKEN KOOP VAN OPSTALLEN.							
Volgnummer.	Dagteekening.	Dagteekening.	Rentambt.	Aard van het gekochte, met opgaaf der hoeve, waartoe het behoort.	Legger artikel.		Kadastrale indeeling van den ondergrond.		
					Oud.	Nieuw.	Gemeente.	Sectie.	N°.
5	4 September	8 September	Hulst	Huis, bakkeet, schuur, wagenhuis met veestal, stal varkenshok en kippenhok, genaamd Wilhelmus-hoeve, gelegen in den Wilhelmus-polder.	75	388	Hontenisse	C	1306
"	"	"	"	Huis, schuur, wagenhuis, varkenshok met veestal, genaamd Kruisdorpshof, gelegen in den Wilhelmus-polder.	76	389	"	"	1140

STAAT

Afschrijvingen, andere dan die, voortvloeiende uit de

Nihil.

A.

31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261).

AANDUIDING DER VERKOOPERS.		Koopprijzen.	Bedrag van elke afschrijving.	AANMERKINGEN.
Namen.	Woonplaatsen.			
J. J. van Arenthals	Hontenisse	f 3 975,00	f 10 900,00	
L. Stallaert	„	4 431,00	„	
	Totaal . .	f 8 406,00	f 10 900,00	

B.

wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261).

's Gravenhage, 19 Maart 1907.

De Administrateur,
(*get.*) REPELAER VAN DRIEL.
Voor gelijkluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Financiën,
ANT. VAN GIJN, *l. S.-G.*

(212 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan twee ontwerpen van wet:

tot wijziging der Gemeentewet;

en tot regeling van de wijze van zekerheidstelling door gemeente-ambtenaren.

De toelichtende memoriën, die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 5 April 1907.

WILHELMINA.

(212. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is eenige bepalingen der Gemeentewet betreffende het geldelijk beheer te wijzigen in nadere voorschriften te geven omtrent de zekerheidstelling door rekenplichtige gemeente-ambtenaren;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De artikelen 109, 110, 111 en 112 der Gemeentewet worden vervangen door de navolgende bepalingen:

Artikel 109.

De Ontvanger stelt zekerheid ten behoeve van de gemeente.
Voor de benoeming van den Ontvanger wordt het bedrag, waarvoor hij zekerheid moet stellen, door den Raad bepaald.
De Ontvanger aanvaardt zijn ambt niet, alvorens de zekerheid te hebben gesteld.
De zekerheid wordt opgeheven na vaststelling van de rekening over het laatste dienstjaar, waarin de betrokkene ontvanger is geweest, en na verhaal van hetgeen hij ter zake van zijn beheer aan de gemeente schuldig mocht zijn gebleken.

Artikel 110.

De zekerheid bedraagt ten minste een tiende van den ontvang.
Onder ontvang wordt verstaan het bedrag van de gemiddelde jaarlijksche inkomsten der gemeente volgens de vastgestelde gemeenterekeningen over de laatste vijf jaren, na aftrek van de voordeelige saldo's van vorige dienstjaren en van het genotene uit: 1°. geldleeningen; 2°. teruggave van voorschotten; 3°. verkoop van onroerende goederen, inschrijvingen op een van de Grootboeken van de Nationale Schuld, effecten of andere schuldbrieven; en 4°. aflossing van hypothecaire of andere schuldvorderingen.
De zekerheid kan, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, op minder dan een tiende van den ontvang worden gesteld in die gemeenten, waar aan den Ontvanger de verplichting is opgelegd om zijne kas, voorzoover zij het bedrag der zekerheid overtreft, telkens te storten in eene bewaarplaats of instelling, waaruit hij, zonder medewerking van een of meer door den Raad aangewezen leden van het gemeentebestuur, geene gelden kan lichten.
De zekerheid kan in geen geval minder dan f 100 bedragen

Artikel 111.

Het bedrag door den Ontvanger gestelde zekerheid wordt, met inachtneming van het bepaalde bij het voorgaande artikel, door den Raad verhoogd:

1°. wanneer de jaarlijksche inkomsten der gemeente zoodanig zijn gestegen, dat de zekerheid niet meer bedraagt dan een vijftiende van den ontvang;

2°. wanneer, nà de benoeming van den Ontvanger, eene regeling omtrent de bewaring van gelden, als in het derde lid van het voorgaande artikel bedoeld, wordt opgeheven.
De Ontvanger, die binnen den door den Raad bepaalden tijd de meerdere zekerheid niet heeft gesteld, wordt beschouwd zijn ontslag te hebben gevraagd.

Artikel 112.

Het bedrag der door den Ontvanger gestelde zekerheid kan, met inachtneming van het bepaalde bij artikel 110, door den Raad worden verlaagd:

1°. bij aanmerkelijke vermindering van de jaarlijksche inkomsten der gemeente;

2°. wanneer, nà de benoeming van den Ontvanger, eene regeling omtrent de bewaring van gelden, als in het derde lid van voormeld artikel bedoeld, wordt ingevoerd.

Artikel 2.

Artikel 113 wordt gelezen als volgt:

Behoudens het bepaalde bij de drie volgende artikelen is de Ontvanger belast met de invordering van al de inkomsten der gemeente en zorgt hij, dat deze behoorlijk geschiede.

Artikel 3.

Achter artikel 115 worden ingevoegd drie nieuwe artikelen, luidende als volgt:

Artikel 115 *bis.*

De geldmiddelen van elk gemeentebedrijf, ten aanzien waarvan de in artikel 216 *ter* bedoelde vrijstelling niet is verleend, worden afzonderlijk beheerd.
De kas van het bedrijf wordt, afgescheiden van de gemeentekas, gehouden door een rekenplichtig ambtenaar, die door den Raad wordt benoemd, geschorst en ontslagen.
Op dien ambtenaar is van toepassing hetgeen bij de tweede en laatste zinsnede van artikel 24 ten aanzien van de leden van den Raad, bij de artikelen 109, 116, 118 en 119, eerste lid, ten aanzien van den Ontvanger, alsmede, voor zooveel niet door Gedeputeerde Staten daarvan afwijking wordt toegestaan, hetgeen bij artikel 96 ten aanzien van den Secretaris is bepaald.
Hij mag den Burgemeester en den Ontvanger niet in den eersten of tweeden graad van bloedverwantschap bestaan.
De zwagerschap houdt op door het overlijden der vrouw, die haar veroorzaakte.
Zijne betrekking is, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, vereenigbaar met die van Ontvanger.
Zijne instructie wordt door den Raad vastgesteld en aan Gedeputeerde Staten medegedeeld.
Van de ter zake van het bedrijf gedane ontvangsten en uitgaven doet hij jaarlijks rekening aan Burgemeester en Wethouders.

Artikel 115 *ter.*

De Raad kan voor de invordering van bepaalde inkomsten, alsook voor het geldelijk beheer van een bepaalden tak van gemeentedienst, die niet een gemeentebedrijf is, een rekenplichtig ambtenaar aanstellen.
Op zoodanig ambtenaar is van toepassing het bepaalde bij het derde, vierde, vijfde en zesde lid van het voorgaande artikel,

benevens hetgeen in de artikelen 258, 259 en 260 omtrent den Ontvanger is bepaald.

Volgens bij zijne instructie te geven voorschriften stort hij het door hem ingevorderde bij den Ontvanger, ontvangt hij, zoo noodig, uit de gemeentekas gelden ter goede rekening, en doet hij een- of meermalen per jaar rekening aan Burgemeester en Wethouders.

De goedkeuring van deze rekening door Burgemeester en Wethouders strekt hem tot ontlasting van het door hem gevoerde beheer, behoudens later in rechten gebleken valschheid in bewijsstukken.

Artikel 115*quater*.

De Raad kan de invordering van bepaalde inkomsten aan hem, die tot een met name aangewezen gemeenteambt wordt aangesteld, als rekenplichtig ambtenaar opdragen.

Zoodanig ambtenaar stelt zekerheid ten behoeve der gemeente.

Zijne instructie als zoodanig wordt door den Raad vastgesteld en aan Gedeputeerde Staten medegedeeld.

Volgens bij die instructie te geven voorschriften stort hij op geregelde tijdstippen de door hem geïnde gelden bij den Ontvanger en doet hij een- of meermalen per jaar rekening aan Burgemeester en Wethouders of den door dezen aangewezen ambtenaar.

Het laatste lid van het voorgaande artikel is op hem van toepassing.

Artikel 4.

In artikel 136] worden] de woorden: „de door die ambtenaren te stellen borgtochten" vervangen door de woorden: „het bedrag der door die ambtenaren te stellen zekerheid".

Artikel 5.

In artikel 204 worden achter het woord „vermeldt" ingevoegd de woorden: „behoudens het bepaalde bij artikel 216*bis*".

Artikel 6.

De aanhef van artikel 205 wordt gelezen als volgt:

Op de begrooting der uitgaven, die, behoudens het bepaalde bij artikel 216*bis*, alle uitgaven der gemeente, van welken aard ook, vermeldt, worden gebracht:

Artikel 7.

Achter artikel 216 worden ingevoegd twee nieuwe artikelen, luidende als volgt:

Artikel 216*bis*.

Voor elk gemeentebedrijf wordt door Burgemeester en Wethouders eene afzonderlijke begrooting van de exploitatie in het volgende dienstjaar opgemaakt en den Raad bij de begrooting der plaatselijke uitkomsten en uitgaven aangeboden.

In laatstgemelde wordt alleen opgenomen hetgeen de gemeente hetzij als vermoedelijke winst of als vaste uitkeering, teruggave en anderszins uit het bedrijf zal genieten, hetzij als vermoedelijk verlies of voor uitbreiding van kapitaal daaraan zal moeten bijdragen.

De bepalingen der artikelen 203, tweede en derde lid, 207, 208, 209, 210, eerste zinsnede en 211 zijn op de begrooting van het bedrijf van toepassing.

Tot overschrijding van bepaalde posten van uitgaaf kan bij die begrooting aan Burgemeester en Wethouders machtiging worden verleend.

Artikel 216*ter*.

Gedeputeerde Staten kunnen ten aanzien van een bepaald gemeentebedrijf vrijstelling verleenen van het opmaken van eene afzonderlijke begrooting en toestaan, dat de ontvangsten en uitgaven ter zake van het bedrijf of het geraamde voor- of nadeelig saldo in de begrooting der plaatselijke uitkomsten en uitgaven worden opgenomen.

Artikel 8.

Aan artikel 218 worden toegevoegd de navolgende woorden: „voor zoover deze betreffen posten, voorkomende op de begrooting der plaatselijke inkomsten en uitgaven".

Artikel 9.

Aan het eerste lid van artikel 222 worden toegevoegd de woorden: „behoudens later in rechten gebleken valschheid in bewijsstukken".

Artikel 10.

Achter artikel 223 worden ingevoegd twee nieuwe artikelen, luidende als volgt:

Artikel 223*bis*.

Voor zoover van de exploitatie van een gemeentebedrijf eene afzonderlijke begrooting is opgemaakt, doen Burgemeester en Wethouders telken jare, binnen den bij verordening te bepalen termijn, aan den Raad verantwoording van de ontvangsten en uitgaven ter zake van de exploitatie van dat bedrijf in het afgeloopen dienstjaar.

Zij leggen daarbij over de hun door den betrokken rekenplichtigen ambtenaar, ingevolge het laatste lid van artikel 115 *bis*, aangeboden rekening, met de daarbij behoorende bescheiden, benevens balans, winst- en verliesrekening en volledigen inventaris of inventarissen der bij de sluiting van het boekjaar aanwezige goederen, en vermelden daarbij hetgeen zij te hunner verantwoording dienstig achten.

De Raad onderzoekt voormelde stukken en stelt, vóór de voorloopige vaststelling van de inkomsten en uitgaven der gemeente, het bedrag der baten en lasten van het bedrijf voorloopig vast bij een besluit, waarvan hem het ontwerp tegelijk met de rekening wordt aangeboden.

De artikelen 219, tweede en derde lid, en 220, tweede lid, zijn hierbij van toepassing.

Artikel 223*ter*.

Het besluit van den Raad wordt met de rekening en de daarbij behoorende bescheiden, aan Gedeputeerde Staten opgezonden, die het bedrag der baten en lasten vaststellen, vóór de vaststelling van de rekening der plaatselijke inkomsten en uitgaven.

Het besluit van Gedeputeerde Staten strekt aan Burgemeester en Wethouders en aan den rekenplichtigen ambtenaar, in het voorgaande artikel bedoeld, tot ontlasting, behoudens later in rechten gebleken valschheid in bewijsstukken.

Gedeputeerde Staten kunnen Burgemeester en Wethouders en dien ambtenaar afzonderlijk ontlasten, zoo zij beider beheer niet voor gelijktijdige goedkeuring vatbaar oordeelen.

Op het besluit van Gedeputeerde Staten is artikel 202 van toepassing.

Door den Raad, door Burgemeester en Wethouders en door den in het voorgaand artikel bedoelden ambtenaar kan tegen het besluit van Gedeputeerde Staten bij Ons voorziening worden gevraagd.

Daarbij gelden de artikelen 200 en 201.

Artikel 11.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons]te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(212. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Zooals de ondergeteekende reeds gelegenheid had te kennen te geven (*Handelingen Tweede Kamer* 1905—1906 bladz. 634), kon hij zich met een der hoofdbeginselen van de door de vorige Regeering voorgestelde regeling der gemeentebedrijven, namelijk het aan banden leggen van de vrijheid der gemeenten om bedrijven uit te oefenen, niet vereenigen en heeft hij daarom gemeend de intrekking van het desbetreffend voorstel te moeten bevorderen. De regeling van de zekerheidstelling door gemeente-ambtenaren bij afzonderlijke wet, waartegen hij geene bedenking had, kon zonder de daarmede samenhangende herziening van de artt. 109—112 der Gemeentewet niet worden ingevoerd, en moest derhalve mede worden ingetrokken.

Nadere overweging van deze aangelegenheid heeft er toe geleid een tweetal wijzigingen wederom ter hand te nemen, waarvan de praktijk reeds lang de wenschelijkheid heeft aangetoond, namelijk:

1°. eene aanvulling van de wet, strekkende om aan den Raad de bevoegdheid te verleenen, nevens den Ontvanger, andere ambtenaren, rechtstreeks aan het gemeentebestuur rekenplichtig, aan te stellen; en

2°. eene wijziging van de regelen betreffende de gemeentebegrooting en- rekening, waardoor voor de gemeentebedrijven een afzonderlijk geldelijk beheer kan worden ingevoerd.

Deze wijzigingen kunnen van eenvoudigen aard zijn, mits men zich streng bepale tot deze beide punten. Andere redactiewijzigingen dan die het onvermijdelijk gevolg zijn van de voorgestelde nieuwe bepalingen, zijn mitsdien met voordacht ter zijde gelaten.

Het schijnt overigens niet noodig hier in uitvoerige principieele beschouwingen te treden omtrent de drie onderwerpen, welke hierin worden behandeld.

De ervaring toch heeft reeds lang bewezen, dat de regelen der Gemeentewet ten aanzien van de sub 1°. en 2°. genoemde punten verouderd mogen heeten. Formeel blijft de Ontvanger verantwoordelijk, maar feitelijk kan hij dit, bij de zeer omvangrijke en ingewikkelde administratie, met name van de gemeentebedrijven, niet zijn. De afzonderlijke begrooting voor de gemeentebedrijven bestaat reeds nu op verschillende plaatsen. Soms tracht men den vorm te redden door nevens de commercieele boekhouding, balans en winst- en verliesrekening, nog eene z. g. administratieve aan te houden, een omslag zonder practisch nut. Het mag daarem gewenscht worden geacht een wettelijken grondslag te verleenen aan wat in de practijk reeds proef houdend is gebleken.

Wat in de derde plaats de regeling van de zekerheidstelling betreft, deze zaak, waartoe de Nederlandsche Vereeniging voor Gemeentebelangen den eersten stoot gaf, vond zoowel onder de kringen van de belanghebbenden als daar buiten algemeene instemming. Zij schijnt ook uit een oogpunt van algemeen belang aanbeveling te verdienen, waar de thans mogelijk gemaakte collectieve zekerheid, die elk ambtenaar belang geeft bij goed beheer van zijne ambtgenooten, aan de naauwkeurige controle op het beheer der gemeentegelden ongetwijfeld ten goede zal komen.

Artikelen.

Art. 1. Art. 109 der Gemeentewet (*nieuw*).

Voor toelichting op het eerste lid zij verwezen naar het afzonderlijk wetsontwerp.

Het tweede en derde lid zijn nagenoeg gelijkluidend met het bestaande art. 110, behoudens, dat de bepaling van den aard der „borgtogt" vervalt, en dat deze laatste uitdrukking wordt vervangen door de thans meer gebruikelijke van „zekerheid".

Het vierde lid bevat eene tijdsbepaling omtrent het opheffen der zekerheid, die evenmin schijnt te mogen ontbreken als die omtrent het stellen daarvan.

Art. 110, (*nieuw*), eerste en vierde lid, zijn gelijkluidend met de thans bestaande bepalingen omtrent het relatieve bedrag en het minimum der zekerheid.

In het tweede lid is de omschrijving van wat de wet onder *ontvang* verstaat verduidelijkt door de verwijzing naar de cijfers der gemeente-rekeningen en het mede vermelden van de voordeelige saldo's. Ook is de uitdrukking: „gemeente-eigendommen" veranderd in „onroerende goederen", daar onder eerstgemelde ook roerende zaken vallen, waarvan de opbrengst inderdaad geene *buitengewone* ontvangst kan heeten. Daarentegen zijn thans onder de niet mede te tellen ontvangsten aflossingen van schulden uitdrukkelijk genoemd.

De uitdrukking „storten" in het derde lid van het bestaande artikel 109 heeft aanleiding tot twijfel gegeven, en is zelfs in éene gemeente bij verordening uitgelegd en toegepast in dien zin, dat de gestorte gelden onder uitsluitend beheer kwamen van Burgemeester en Wethouders, die den Ontvanger een bewijs gaven van ontheffing van zijne verantwoordelijkheid en die gelden zelven rentegevend mochten beleggen.

Zoodanige regeling, die beheer en toezicht op beheer in eene hand brengt, is zeker ongewenscht. De thans gekozen omschrijving schijnt de bedoeling der wet duidelijker weer te geven en doet daarbij uitkomen, dat aldus afgezonderde gelden formeel deel van de gemeentekas blijven uitmaken, waaruit alleen de Ontvanger voor betalingen mag putten.

Art. 111 (*nieuw*). De bestaande bepaling omtrent verhooging der zekerheid maakt den Ontvanger eenerzijds afhankelijk van de subjectieve meening van den raad en laat dezen anderzijds vrij eene gewenschte verhooging onbepaald te verschuiven.

Het schijnt dan ook de voorkeur te verdienen een verhoudingscijfer vast te stellen, beneden hetwelk de zekerheid niet mag dalen, maar de verhooging ook niet eerder voor te schrijven dan wanneer dat cijfer is bereikt.

Indien —dit zij in het voorbijgaan opgemerkt — eene regeling is gemaakt omtrent het „storten", behoeft verhooging van de zekerheid nooit plaats te hebben. Wordt echter zoodanige regeling opgeheven, dan ontstaat vanzelf de noodzakelijkheid om het bedrag der zekerheid nader te herzien.

Art. 112 (*nieuw*). „Aanmerkelijke" vermindering van de gewone inkomsten der gemeente zal zich in de praktijk wel niet anders voordoen dan bij grenswijziging; een vast verhoudingscijfer was hier niet wel aan te geven.

De bepaling van art. 112 (oud) betreft eene materie, waarvoor de regeling thans in de afzonderlijke wet thuis behoort.

Art. 2. De uitdrukkingen „inkomsten" en „ontvangsten" hebben hier blijkens vergelijking van art. 109 en art. 115 dezelfde beteekenis. Bij de noodzakelijke redactiewijziging scheen het daarom gewenscht de overbodige woorden te schrappen en alleen van „inkomsten" te spreken.

Art. 3, 7 en **10.** De strekking van het voorgedragen nieuwe artikel 115 *bis* der Gemeentewet — in verband met de nieuwe artikelen 216 *bis* en *ter*, 223 *bis* en *ter* — is om voor elk gemeentebedrijf, behoudens vrijstelling, een van de overige geldmiddelen der gemeente afgezonderd geldelijk beheer imperatief voor te schrijven.

De vraag is overwogen of hierin den gemeentebesturen niet algeheele vrijheid ware te laten. De ondergeteekende meent evenwel die vraag ontkennend te moeten beantwoorden. De drang toch, om de gemeentebedrijven op commercieelen voet in te richten, en als noodzakelijk gevolg daarvan, de geldmiddelen van het bedrijf buiten de gewone gemeentebegrooting te houden, berust zeker niet voor een gering deel op de overweging, dat de gewone kasboekhouding en -rekening, die de wet voor het bestuur der gemeente voorschrijft, het juiste overzicht van de uitkomsten van het bedrijf en het juiste inzicht in zijne

beteekenis voor de financiën der gemeente belemmert. De voorgestelde afzonderlijke begrooting, balans en winst- en verliesrekening beoogen die beteekenis klaar en helder in het licht te stellen, doch dan moet het niet vrijstaan door behoud van een verouderd stelsel dit voordeel weder prijs te geven.

Er kunnen uit den aard der zaak bijzondere omstandigheden zijn, die voor eenig bedrijf afwijking van den regel gewenscht maken, en voor die gevallen wordt aan Gedeputeerde Staten de bevoegdheid gegeven, vrijstelling te verleenen. Men mag vertrouwen, dat Gedeputeerde Staten, die op het richtig beheer der gemeentegelden moeten toezien, die vrijstelling niet zullen verleenen, ingeval dat beheer daardoor zoude gevaar loopen.

Voor den rekenplichtigen ambtenaar, die de kas van het bedrijf houdt, behooren uit den aard der zaak in het algemeen dezelfde regelen te gelden, die ook op den Ontvanger van toepassing zijn. Hij mag met name geen tegenstrijdig geldelijk belang met de gemeente hebben, zijne boeken en kas moeten, evenals die van den Ontvanger, ten allen tijde voor Burgemeester en Wethouders of Gedeputeerde Staten openstaan, hij moet zekerheid stellen ten behoeve der gemeente en op gelijke wijze als den Ontvanger ter zake van zijn beheer worden gedéchargeerd.

Wat benoembaarheid betreft, is het echter gewenscht, den Raad meerdere vrijheid te geven, en met name vereeniging van zijne betrekking met andere, hetzij in gemeentedienst of elders, vrij te laten en zelfs toe te staan, dat met goedvinden van Gedeputeerde Staten worde afgeweken van den gestelden leeftijdsgrens en de andere algemeene vereischten in art. 96 der Gemeentewet genoemd.

Het verbod van nauwe familiebetrekking moet, behalve ten aanzien van den Burgemeester, ook ten aanzien van den Ontvanger gelden.

Eene combinatie met laatstgemelde betrekking kan evenwel niet onvoorwaardelijk worden uitgesloten.

Voor zelfstandige rekenplichtige ambtenaren, als in het nieuw voorgestelde artikel 115*ter* bedoeld, schijnen in het algemeen gelijksoortige bepalingen als voor de hierboven besproken ambtenaren gewenscht.

Het kan echter bij inning van enkele belastingen in het belang der zaak zijn dat een rekenplichtig ambtenaar, als hier bedoeld, meer dan eenmaal in het jaar bij den Ontvanger stort en dat zijne boekhouding en kas daarbij worden afgesloten. Het schijnt daarom gewenscht de mogelijkheid open te laten dat hij meer dan eenmaal per jaar rekening doe. Aangezien bovendien zijn geldelijk beheer betreft gelden, die in de gemeenterekening moeten worden verantwoord, kan de décharge aan Burgemeester en Wethouders worden overgelaten.

De vermelding (in het tweede lid) van de artikelen 258, 259 en 260, derde lid, beoogt, ingeval een sub-ontvanger wordt aangesteld voor eenige belasting, waarvan kohieren in den zin der wet worden opgemaakt, hem dezelfde dwangmaatregelen ten dienste te stellen, die de Ontvanger kan toepassen.

Het geldelijk beheer van ambtenaren, als in het nieuw voorgestelde artikel 115*quater* bedoeld, betreft in den regel zeer kleine bedragen en is voor hen alleen eene nevenbediening.

Vereischten omtrent benoembaarheid enz. schijnen daarom hier te mogen ontbreken, en het verdient aanbeveling de mogelijkheid vrij te laten, dat Burgemeester en Wethouders het afsluiten der boeken en kas van zoodanige ambtenaren aan den Ontvanger zelven of een nader ambtenaar opdragen, die dan bij accoordbevinding de rekening aan hen ter goedkeuring voordraagt.

Art. 4. De hier voorgestelde redactiewijziging houdt verband met de regeling der zekerheidstelling.

Art. 8. Deze redactiewijziging is het noodzakelijk gevolg van het instellen van afzonderlijke begrootingen voor een deel van de inkomsten en uitgaven der gemeente.

Ingeval de Raad de invordering van bepaalde inkomsten of het geldelijk beheer van een tak van gemeentedienst, die niet een bedrijf is, aan een zelfstandig rekenplichtig ambtenaar opdraagt, moet hetgeen deze int en uitgeeft, als betreffende de gemeente-begrooting, ook op de gemeente-rekening voorkomen en derhalve in de rekening van den Ontvanger worden opge nomen. De door Burgemeester en Wethouders goedgekeurde rekeningen van bedoelde ambtenaren behooren tot de door den Ontvanger over te leggen bescheiden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(212. 4.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is bij de wet de wijze te regelen, waarop door de daartoe verplichte gemeente-ambtenaren ten behoeve van de gemeente zekerheid moet worden gesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

De tot zekerheidstelling verplichte gemeente-ambtenaren voldoen aan die verplichting overeenkomstig de bepalingen in de volgende artikelen vervat.

Artikel 2.

De zekerheid is òf eene zakelijke òf eene persoonlijke, ter keuze van den ambtenaar.

Als zakelijke zekerheid wordt alleen aangenomen die, waarover in de tweede afdeeling dezer wet wordt gehandeld.

Als persoonlijke zekerheid wordt alleen aangenomen borgstelling van vennootschappen of van vereenigingen, overeenkomstig de derde of vierde afdeeling dezer wet.

Voor ambtenaren, als in art. 115 *quater* der Gemeentewet bedoeld, kan, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, met andere borgstelling genoegen worden genomen.

Artikel 3.

Elke zekerheid moet voor haar geheele bedrag gesteld worden, òf op de wijze in de tweede, òf op de wijze in de derde, òf op de wijze in de vierde afdeeling dezer wet bedoeld, òf, in het geval bij het vierde lid van het voorgaande artikel voorzien, door borgstelling, als daar bedoeld.

Nochtans is het aan een ambtenaar, wanneer het bedrag waarvoor hij zekerheid moet stellen aanvulling behoeft, geoorloofd deze aanvulling te doen plaats hebben op eene andere wijze, dan waarop de reeds door hem gestelde zekerheid werd gegeven.

Ook mag een ambtenaar, ten wiens behoeve eene vennootschap, als bedoeld in de derde, of eene vereeniging, als bedoeld in de vierde afdeeling dezer wet, slechts bereid is borgstelling te verleenen voor een gedeelte der van hem verlangde zekerheid, voor het overige gedeelte op andere wijze aan zijne verplichting tot zekerheidstelling voldoen.

Zekerheid, strekkende ter vervanging of aanvulling van reeds gestelde zekerheid, geldt zoowel voor het gevoerde als voor het nog te voeren beheer in dezelfde gemeente.

Wanneer een ambtenaar op verschillende wijzen of bij verschillende lichamen zekerheid stelt, zorgt het gemeentebestuur, dat allen, die krachtens overeenkomst van zekerheidstelling tot aanzuivering van tekorten ten laste van dien ambtenaar kunnen worden verplicht, van het bedrag van elke zekerheid kennis bekomen.

Artikel 4.

Onverminderd de bevoegdheid van het gemeentebestuur tot verhaal op het vermogen van den ambtenaar, wordt — behoudens restitutie zoo dikwijls hiertoe termen bestaan — een tekort ten laste van dien ambtenaar verhaald op de zekerheid, welke door hem is gesteld.

Heeft de ambtenaar op verschillende wijzen of bij verschillende lichamen zekerheid gesteld, dan geschiedt, met afwijking van artikel 1873 van het Burgerlijk Wetboek, het verhaal pondspondsgewijze naar verhouding van het bedrag van elke zekerheid. Blijkt daartoe eenige zekerheid ontoereikend, dan wordt het ontbrekende, met inachtneming, zoo mogelijk, van denzelfden regel, verhaald op de andere zekerheid, voor zooveel deze toereikend is.

Artikel 5.

Kennisgevingen en aanmaningen, in deze wet voorgeschreven, geschieden per aangeteekenden, of voor zooveel dienstbrieven betreft, per geadviseerden brief.

TWEEDE AFDEELING.

Zakelijke zekerheid.

Artikel 6.

Zakelijke zekerheid wordt gesteld door, ten behoeve der gemeente, hetzij een kapitaal te verpanden, ingeschreven op een van de Grootboeken der Nationale Schuld, dat waarborg geeft voor het bedrag der te stellen zekerheid, hetzij voor dat bedrag eerste hypotheek te verleenen op hier te lande gelegen onroerende goederen.

Bij de vaststelling van het bedrag der zekerheid bepaalt de Raad het nominaal bedrag der te verpanden inschrijving en de overwaarde der te verbinden onroerende goederen, en stelt hij de regelen vast, volgens welke, bij daling van den koers der inschrijvingen of van de waarde der verbonden goederen, aanvulling van het onderpand kan worden gevorderd.

Artikel 7.

De Raad kan den ambtenaar toestaan, in stede van eene inschrijving op het Grootboek of van eene eerste hypotheek, certificaten van inschrijving of andere aangewezen effecten in onderpand te geven.

Hij regelt daarbij de wijze van bewaring en de bevoegdheid tot ruiling der effecten, bepaalt het bedrag, waarmede hunne beurswaarde het bedrag der zekerheid te boven moet gaan en stelt de regelen vast, volgens welke bij daling van die waarde aanvulling van het onderpand kan worden gevorderd.

De besluiten van den Raad, in dit artikel bedoeld, worden aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten onderworpen.

Artikel 8.

Alle kosten op het stellen van zakelijke zekerheid vallende, komen ten laste van den ambtenaar, die de zekerheid stelt.

Ingeval hypotheek is verleend, kan bij de akte van zekerheidstelling worden bepaald, dat de kosten van het van gemeentewege te houden jaarlijksch toezicht op het verpande goed ten laste van den ambtenaar zullen worden gebracht; de kosten van eene hertaxatie komen alleen dan ten laste van den ambtenaar, indien daarbij blijkt, dat de waarde van het onderpand niet meer voldoende is om tot zekerheid te dienen.

Ingeval inschrijving op het Grootboek of effecten zijn verpand, worden jaarlijks de werkelijk gemaakte onkosten, tot ten hoogste ½ per mille van het bedrag waarvoor zekerheid is gesteld, aan den ambtenaar in rekening gebracht.

DERDE AFDEELING.

Borgstelling van naamlooze vennootschappen.

Artikel 9.

Behoudens het bepaalde in artikel 2, vierde lid, kan als borg voor het beheer van een ambtenaar, behalve eene vereeniging, als in de vierde afdeeling dezer wet bedoeld, alleen worden aangenomen eene naamlooze vennootschap, die van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken de schriftelijke verklaring heeft gekregen, dat zij tot het aangaan dier borgtochten wordt toegelaten.

Die verklaring wordt door opneming in de *Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht, en blijft van kracht, zoolang de statuten geene wijziging ondergaan, of totdat zij, ingevolge artikel 15, wordt ingetrokken.

Artikel 10.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken geeft de bedoelde verklaring eerst af, nadat de vennootschap, ter verzekering van de nakoming harer verplichtingen als borg, aan den Staat ten behoeve van de gemeenten, voor wier ambtenaren zij zich borg stelt, een kapitaal heeft verpand, ingeschreven op een der Grootboeken der Nationale Schuld, dat waarborg geeft voor ten minste één vijfde gedeelte der totale som, waarvoor de vennootschap zich borg wenscht te stellen, en van ten minste *vijftig duizend* gulden.

De verhouding tusschen het nominale bedrag van zoodanige inschrijving en het bedrag, waarvoor zij geacht wordt waarborg te geven, wordt door Onzen voornoemden Minister vastgesteld, en zoo dikwijls als noodig is gewijzigd.

Artikel 11.

Aan de verplichting om een kapitaal aan den Staat te verbinden, kan de vennootschap voor een gedeelte, ten beloope van ten hoogste drie vijfden van dat kapitaal, ook voldoen door inpandgeving van effecten, ten genoegen van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De wijze van bewaring dier effecten wordt bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

Onze voornoemde Minister stelt vast het bedrag, waarmede de beurswaarde dier effecten de som moet overtreffen, waarvoor zij geacht worden waarborg te geven, en regelt mede de bevoegdheid tot ruiling der verpande effecten.

In geval van daling van de beurswaarde der verpande effecten beneden evengenoemd bedrag, is de vennootschap verplicht, op aanmaning van Onzen voornoemden Minister, het onderpand aan te vullen. Is op den derden dag na dien der aanmaning de vereischte waarde nog niet aanwezig, dan is de Minister bevoegd de in pand gegeven effecten onverwijld te verkoopen. De opbrengst wordt zoo spoedig mogelijk besteed tot aankoop van inschrijvingen op het Grootboek der 2½ ten honderd rentegevende Nationale Schuld, welke worden gesteld ten name der vennootschap en, uit krachte van dit artikel, aan den Staat ten behoeve van de gemeenten worden verbonden,

Ter vergoeding van onkosten wordt door den Staat jaarlijks ½ per mille in rekening gebracht van het bedrag van het waarborgkapitaal, waarvoor effecten zijn in pand gegeven.

Artikel 12.

De overeenkomsten van borgtocht worden gesloten tusschen het bestuur der betrokken gemeente, daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken gemachtigd, en het bestuur der vennootschap.

De vorm dier overeenkomst wordt door Onzen voornoemden Minister vastgesteld.

Het gemeentebestuur zendt, binnen drie dagen, afschrift van de gesloten overeenkomst aan Gedeputeerde Staten en aan Onzen voornoemden Minister.

Op grond van die overeenkomsten zal door de vennootschap geen beroep kunnen worden gedaan op het bepaalde in de artikelen 1438, sub 3°., 1466, 1868, 1875 en 1885 van het Burgerlijk Wetboek.

Wanneer de overeenkomst tengevolge van het opheffen der zekerheid is vervallen, zendt het gemeentebestuur hiervan binnen drie dagen bericht aan Gedeputeerde Staten en aan Onzen voornoemden Minister.

Artikel 13.

Zoodra hem een tekort is gebleken ten laste van een ambtenaar, voor wien de vennootschap zich borg heeft gesteld, geeft Onze Minister van Binnenlandsche Zaken daarvan kennis aan het bestuur der vennootschap, met opgave van het bedrag, dat zij, met inachtneming van het bepaalde bij het tweede lid van artikel 4, aan de gemeente verschuldigd is.

Die kennisgeving wordt tegelijkertijd aan het gemeentebestuur en aan Gedeputeerde Staten medegedeeld.

De vennootschap is verplicht, binnen een en twintig dagen na de verzending dier kennisgeving, het door haar als borg verschuldigde bedrag aan de gemeente te betalen.

Binnen drie dagen na de ontvangst der gelden of, ingeval de in het vorige lid genoemde termijn zonder betaling is verstreken, binnen drie dagen na afloop van dien termijn, zendt het gemeentebestuur daarvan bericht aan Onzen voornoemden Minister en aan Gedeputeerde Staten.

Artikel 14.

Bij gebreke van de betaling, in het vorig artikel bedoeld, is Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, zonder dat daartoe eene sommatie tot voldoening vereischt wordt, bevoegd het door de vennootschap verschuldigde te verhalen op het door haar overeenkomstig de artikelen 10 en 11 verpande kapitaal.

Binnen een en twintig dagen nadat de in het voorgaande lid bedoelde verkoop ter kennis van het bestuur der vennootschap is gebracht, is de vennootschap verplicht het door haar verpande kapitaal te herstellen op het volgens artikel 10 vereischte bedrag.

Artikel 15.

Indien de vennootschap in gebreke blijft aan de in het vorig artikel omschreven verplichting te voldoen trekt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de in artikel 9 bedoelde schriftelijke verklaring in. Hij geeft daarvan bericht aan de besturen der gemeenten, met wie de vennootschap overeenkomsten van borgtocht heeft aangegaan, en aan Gedeputeerde Stoten, en brengt de intrekking door mededeeling in de *Staatscourant* ter algemeene kennis.

De ambtenaren, voor wie de vennootschap borg is, zijn verplicht, binnen drie maanden nadat hun van die intrekking kennis is gegeven, andere zekerheid te stellen.

De in gebreke gebleven vennootschap zal niet meer als borg kunnen worden aangenomen.

Artikel 16.

De ingevolge de artikelen 10 en 11 verbonden kapitalen blijven in hun geheel aan den Staat verpand, totdat de vennootschap aan al hare geldelijke verplichtingen jegens de gemeenten zal hebben voldaan en de door haar aangegane borgtochten zijn vervallen.

Artikel 17.

Indien de vennootschap in staat van faillissement is verklaard, of door haar surséance van betaling is aangevraagd, zoo mede in geval van ontbinding der vennootschap, is iedere ambtenaar, voor wien zij zich als borg heeft gesteld, verplicht, binnen drie maanden nadat hem daarvan is kennis gegeven, andere zekerheid te stellen.

Artikel 18.

Waar het de in deze afdeeling omschreven verplichtingen geldt, zal geen beroep kunnen worden gedaan op het bepaalde bij de artikelen 1351 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek.

VIERDE AFDEELING.

Borgstelling van vereenigingen van tot zekerheidstelling verplichte gemeente-ambtenaren.

Artikel 19.

Elke overeenkomstig de volgende bepalingen ingerichte, als rechtspersoon erkende vereeniging van tot zekerheidstelling verplichte gemeente-ambtenaren kan zich voor hare leden als borg stellen, na van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken de schriftelijke verklaring te hebben verkregen, dat zij tot het aangaan van borgtochten wordt toegelaten.

Die verklaring wordt door opneming in de *Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht, en blijft van kracht, zoolang de statuten geene wijziging ondergaan.

Artikel 20.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken geeft de in het vorig artikel bedoelde schriftelijke verklaring eerst af, nadat de vereeniging, ter verzekering van de nakoming harer verplichtingen als borg, aan den Staat ten behoeve van de gemeenten, voor wier ambtenaren zij zich borg stelt, heeft verpand een kapitaal, ingeschreven op een van de Grootboeken der Nationale Schuld, dat waarborg geeft voor ten minste één twintigste gedeelte der totale som, waarvoor de vereeniging zich borg wenscht te stellen, en voor ten minste *veertig duizend* gulden.

Het in het eerste lid van dit artikel bedoelde kapitaal behoeft de som van *honderd vijftig duizend* gulden niet te boven te gaan.

Het tweede lid van artikel 10 is hierbij van toepassing.

Artikel 21.

Aan de verplichting om een kapitaal aan den Staat te verbinden kan de vereeniging voor het geheel of voor een gedeelte ook voldoen door inpandgeving van effecten, ten genoegen van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

Het bepaalde bij het tweede, derde, vierde en vijfde lid van artikel 11 geldt ook voor de vereeniging en de door haar verpande effecten.

Artikel 22.

Lid van eene vereeniging, als in deze afdeeling bedoeld, kunnen alleen zijn gemeente-ambtenaren, tot zekerheidstelling ten behoeve der gemeente verplicht.

Artikel 23.

Het lidmaatschap der vereeniging eindigt:

a. door den dood;

b. door verlies van het ambt, waaraan de verplichting tot zekerheidstelling verbonden was, zonder tegelijkertijd een ander dergelijk ambt te aanvaarden;

c. door opzegging tijdens het bekleeden van zoodanig ambt, welke opzegging alleen mag plaats hebben nadat op andere wijze zekerheid zal zijn gesteld;

d. op den eersten dag der vierde maand volgende op die, waarin een lid, met toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van zijn lidmaatschap is vervallen verklaard, of zooveel vroeger als door een van zijn lidmaatschap vervallen verklaarde andere zekerheid mocht zijn gesteld.

Artikel 24.

Van alle hoofdelijke omslagen en jaarlijksche bijdragen, door de leden der vereeniging verschuldigd, wordt voor elk lid het bedrag bepaald in verhouding tot dat van den voor hem door de vereeniging aangeganen borgtocht, Voorzoover van gewezen leden der vereeniging hoofdelijke omslagen of jaarlijksche bijdragen worden geheven, wordt het bedrag daarvan bepaald in verhouding tot dat van den laatstelijk door de vereeniging voor elk aangeganen borgtocht.

Op den regel, in het eerste lid gesteld, kan in de statuten der vereeniging eene uitzondering worden gemaakt ten bate van die ambtenaren, die zekerheid stelden tot een hooger bedrag dan dat, waarvoor de vereeniging voor hen borg is.

Artikel 25.

De overeenkomsten van borgtocht worden gesloten tusschen het bestuur der betrokken gemeente, daardoor door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken gemachtigd, en het bestuur der vereeniging.

De vorm dier overeenkomst wordt door Onzen voornoemden Minister vastgesteld.

Het gemeentebstuur zendt binnen drie dagen afschrift van de gesloten overeenkomst aan Gedeputeerden Staten en aan Onzen voornoemden Minister.

Op grond van die overeenkomsten zal door de vereeniging geen beroep kunnen worden gedaan op het bepaalde in de artikelen 1438, sub 3°., 1466, 1868, 1875 en 1885 van het Burgerlijk Wetboek.

Wanneer de overeenkomst tengevolge van het opheffen der zekerheid is vervallen, zendt het gemeentebestuur hiervan binnen drie dagen bericht aan Gedeputeerde Staten en aan Onzen voornoemden Minister.

Artikel 26.

Zoodra hem een tekort is gebleken ten laste van een ambtenaar, voor wien de vereeniging zich borg heeft gesteld, geeft Onze Minister van Binnenlandsche Zaken daarvan kennis aan het bestuur der vereeniging, met opgave van het bedrag. dat zij, met inachtneming van het bepaalde bij het tweede lid van artikel 4, aan de gemeente verschuldigd is.

Die kennisgeving wordt tegelijkertijd aan het gemeentebestuur en aan Gedeputeerde Staten medegedeeld.

De vereeniging is verplicht binnen een en twintig dagen na de verzending dier kennisgeving het door haar als borg verschuldigde bedrag aan de gemeente te betalen.

Binnen drie dagen na de ontvangst der gelden, of, ingeval de in het vorige lid genoemde termijn zonder betaling is verstreken, binnen drie dagen na afloop van dien termijn, zendt het gemeentebestuur daarvan bericht aan Onzen voornoemden Minister en aan Gedeputeerde Staten.

Artikel 27.

Bij gebreke van de betaling, in het vorige artikel bedoeld, is Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, zonder dat daartoe eene sommatie tot voldoening vereischt wordt, bevoegd het door de vereeniging verschuldigde te verhalen op het door haar overeenkomstig de artikelen 20 en 21 verpande kapitaal.

Binnen een en twintig dagen, nadat de in het voorgaande lid bedoelde verkoop ter kennis van het bestuur der vereeniging is gebracht, is de vereeniging verplicht het door haar verpande kapitaal te herstellen op het volgens artikel 20 vereischte bedrag.

Artikel 28.

Indien de vereeniging in gebreke blijft aan de in het tweede lid van het voorgaande artikel omschreven verplichting te voldoen, is Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bevoegd het verpande kapitaal, op kosten der vereeniging, op het vereischte bedrag te brengen door aankoop, zoo spoedig mogelijk, ter beurze van inschrijvingen op het Grootboek der $2^1/_2$ ten honderd rentegevende Nationale Schuld, die ten name der vereeniging worden gesteld en, uit kracht van dit artikel, aan den Staat ten behoeve van de gemeenten, worden verbonden.

Van dien aankoop wordt aan het bestuur der vereeniging onverwijld kennis gegeven, met opgave van de kosten en aanwijzing van de plaats, waar de betaling van het verschuldigde moet geschieden.

Artikel 29.

Binnen een en twintig dagen na de verzending dier kennisgeving is de vereeniging verplicht het door haar naar luid der in het vorig artikel bedoelde opgave verschuldigde te voldoen.

Bij gebreke daarvan wordt het door de vereeniging verschuldigde door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, op de wijze, in de volgende artikelen geregeld, ingevorderd van de

leden der vereeniging. en van hen, die lid der vereeniging waren op het tijdstip, waarop de in artikel 26, eerste lid, bedoelde kennisgeving is afgezonden nopens het tekort of de tekorten, ter zake waarvan het verhaal is geschied.

Artikel 30.

Het bedrag door elk lid en gewezen lid, in voege voormeld, verschuldigd, wordt door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken bepaald met inachtneming van den regel, in artikel 24, eerste lid, gesteld, en van de bepalingen, welke de statuten der vereeniging, naar aanleiding van artikel 24, tweede lid, mochten bevatten.

De gemeentebesturen zijn verplicht, op aanzegging van Onzen voornoemden Minister, het door elk hunner ambtenaren of gewezen ambtenaren ingevolge het vorig lid verschuldigde op diens traktement, wachtgeld of pensioen, in te houden.

Tenzij ter aanzuivering van het door de vereeniging verschuldigde met eene geringere korting kan worden volstaan, bedraagt de inhouding een vierde van elken betaalbaar gestelden termijn van ieders traktement, wachtgeld of pensioen, indien dit f 1600 of minder bedraagt, en een derde van zoodanigen termijn, indien het traktement, wachtgeld of pensioen meer dan f 1600 bedraagt.

Kortingen, ten behoeve van schuldeischers toegestaan op het traktement, wachtgeld of pensioen van een lid of gewezen lid der vereeniging, worden geschorst, totdat de voormelde inhoudingen zijn geschied, indien en voorzoover die kortingen, gevoegd bij de inhouding naar de in het vorige lid gemaakte onderscheiding, het een vierde of een derde gedeelte van elken betaalbaar gestelden termijn van het traktement, wachtgeld of pensioen zouden overtreffen.

Op gelijke wijze worden inhoudingen wegens verschuldigde gemeetebelasting geschorst.

Artikel 31.

Indien bij overlijden van een lid of gewezen lid der vereeniging het door dezen, ingevolge het voorafgaande artikel, verschuldigde niet ten volle is verhaald, wordt de aan zijne erfgenamen toekomende traktements-, wachtgelds- of pensioenstermijn slechts uitbetaald, indien en voorzoover deze termijn het ontbrekende mocht overtreffen.

Is, ook na toepassing van deze bepaling, het door bedoelde lid of gewezen lid verschuldigde nog niet ten volle aangezuiverd, dan wordt het ontbrekende, met inachtneming van de regelen in het voorgaand artikel gesteld, verhaald op de andere uit denzelfden hoofde aan korting onderworpen leden en gewezen leden der vereeniging.

Hetzelfde geldt, ingeval op eenig lid of gewezen lid der vereeniging het in het voorgaande artikel bedoelde verhaal niet of niet verder kan plaats hebben, tengevolge van zijn ontslag uit den dienst zonder aanspraak op wachtgeld of pensioen.

Artikel 32.

De gemeentebesturen storten het door hen ingevolge de voorgaande artikelen in te houden bedrag binnen een door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te stellen termijn in 's Rijks schatkist en doen hiervan aan hem verantwoording op de door hem te bepalen wijze.

Bij gebreke van die storting doet Onze Minister van Binnenlandsche Zaken daarvan mededeeling aan Onzen Minister van Financiën, door wien het bedrag, door de gemeente te storten, wordt gekort op den eerstvolgenden of de eerstvolgende termijnen der ingevolge de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 156) aan de gemeente verschuldigde uitkeeringen.

Artikel 33.

De vereeniging blijft voor tekorten ten laste van een gewezen lid jegens de gemeente aansprakelijk, totdat hij wegens het door hem gevoerde beheer is ontlast. en de raad toestemming tot het opheffen der zekerheid heeft verleend.

Artikel 34.

Waar het de in deze afdeeling omschreven verplichtingen geldt, zal geen beroep kunnen worden gedaan op het bepaalde bij de artikelen 1351 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 35.

De vereenigingen, in deze afdeeling bedoeld, stellen zich uitsluitend ten doel het aangaan van borgtochten voor hare leden ten behoeve van den gemeenten.

Artikel 36.

Die vereenigingen worden aangegaan voor onbepaalden tijd; hare erkenning als rechtspersoon geschiedt door Ons.

Overgangs- en slotbepalingen.

Artikel 37.

De op het tijdstip van inwerkingtreding dezer wet in functie zijnde gemeente ontvangers zijn bevoegd den door hen, ingevolge artikel 109 der wet van 29 Juni 1851 (*Staatsblad* n°. 85) gestelden borgtocht te vervangen door zekerheid, overeenkomstig de bepalingen dezer wet.

Voorzoover de zekerheid was gesteld door het verpanden van een kapitaal, ingeschreven op een van de Grootboeken der Nationale Schuld, geschiedt de vervanging eerst nadat door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken toestemming daarvoor is verleend.

Zij, die ingevolge het laatste lid van voormeld artikel 109 persoonlijken borgtocht hebben gesteld, zijn voor dat bedrag vrijgesteld van de verplichting om zekerheid te stellen overeenkomstig de bepalingen dezer wet, zoolang zij hetzelfde ambt blijven bekleeden.

Voorzoover door een ontvanger effecten in onderpand zijn gegeven, neemt de Raad, binnen een jaar na evengenoemd tijdstip, een besluit, als in artikel 7 bedoeld, en onderwerpt het aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Wordt de goedkeuring geweigerd dan stelt de ontvanger, binnen drie maanden, nadat hem het besluit van Gedeputeerde Staten is medegedeeld, andere zekerheid, overeenkomstig de bepalingen dezer wet.

Artikel 38.

De akten van zekerheidstelling, overeenkomstig deze wet op te maken, worden gratis geregistreerd.

Artikel 39.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van: *Gemeente-borgtochtenwet.*

Artikel 40.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(212. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De artikelen 109, 110 en 112 der Gemeentewet bevatten voorschriften omtrent den aard der door den Ontvanger te stellen zekerheid en de daaraan verbonden kosten.

Deze bepalingen zijn bij het gelijktijdig met dit ontwerp aangeboden wetsvoorstel tot wijziging der Gemeentewet uit de organieke wet weggelaten met het doel om voor de gemeenteambtenaren de mogelijkheid te openen tot collectieve zekerheidsstelling in den geest als de Borgtochtenwet (*Staatsblad* n°. 180 van 1898) voor de Rijkscomptabe ambtenaren in het leven riep.

Hierbij is gevolgd de door de vorige Regeering ontworpen regeling. Deze was niet alleen geheel overeenkomstig die, welke is vervat in de Borgtochtenwet (Wet van 14 Juli 1898, *Staatsblad* n°. 180), maar ook de redactie der onderscheidene bepalingen week in het algemeen slechts op ondergeschikte punten daarvan af.

Het schijnt daarom gewenscht hier te herinneren aan de navolgende uiteenzetting van het bij dat ontwerp aangenomen stelsel, voor zoover het verschil met de Borgtochtwet betreft.

Meergenoemde wet betreft ambtenaren die allen in dienst zijn van één lichaam, den Staat, en hare uitvoering en toepassing in elk bijzonder geval berust dan ook uit den aard der zaak geheel in ééne hand.

Het onderwerpelijk voorstel daarentegen geldt ambtenaren, in dienst bij een groot aantal onderscheidene lichamen, de gemeenten, en de vraag moest dus opzettelijk worden overwogen, op welke wijze de zelfstandigheid der gemeente behoorlijk geëerbiedigd kon worden, zonder de bereiking van het beoogde doel, de collectieve zekerheidstelling, die in meenig opzicht éénheid van uitvoering vordert, in de waagschaal te stellen.

Ten aanzien van het daaromtrent aangenomen stelsel zij nu het navolgende opgemerkt.

Wanneer niet anders dan zakelijke zekerheid is gesteld, bestaat er alleen eene rechtsverhouding tusschen den enkelen ambtenaar en de gemeente; geen derde persoon is daarbij betrokken, dan ingeval een aan een ander toebehoorend onroerend goed of eene ten name van een ander gestelde inschrijving op het Grootboek wordt verpand, doch deze derde persoon weet dan vooraf den geheelen omvang zijner verplichting.

Aan het gemeentebestuur kan dan onverkort de geheele regeling der zaak, het toezicht op het onderpand, *casu quo* het bewaren daarvan (overeenkomstig de bij art. 7 gegeven voorschriften) en het eventueel verhaal daarop overgelaten blijven. Dat bestuur bezit dan ten deze gelijke bevoegdheid als in de tweede afdeeling der Borgtochtenwet aan den Minister van Financiën, als vertegenwoordigende den Staat, is verleend.

Bij het stellen van persoonlijke zekerheid, overeenkomstig de bepalingen van de derde en vierde afdeeling van het ontwerp, wordt daarentegen niet alleen een band gevormd tusschen den enkelen ambtenaar en de gemeente, in wier dienst hij is, maar zijn alle gemeenten, wier ambtenaren op gelijke wijze zekerheid stelden, en, bij de vereenigingen der vierde afdeeling, ook al hare leden daarbij betrokken.

De gezamenlijke gemeenten, jegens wie de vennootschap of vereeniging zich borgstelt, missen een gemeenschappelijk orgaan, dat behoorlijk toezicht op hare verrichtingen uitoefenen, en voor het beheer en de instandhouding van het waarborgkapitaal waken kan; zij vormen evenmin samen een rechtspersoon, aan wien dat kapitaal kan worden verpand.

Ook kan niet aan ééne gemeente de macht worden gelaten om dat waarborgkapitaal, dat de materiëele zekerheid vormt voor de nakoming van de verplichtingen der vennootschap of vereeniging jegens alle gemeenten, met wie zij overeenkomsten van borgtocht mocht willen sluiten, op eigen gezag aan te spreken, veelmin om van de individueele leden eener vereeniging bijdragen in te vorderen; bij gelijktijdige bemoeiingen van meer dan ééne gemeente zou dit tot onoplosbare moeilijkheden kunnen leiden.

Betrof de regeling slechts ééne provincie, dan zou in het stelsel onzer wetgeving het college van Gedeputeerde Staten kunnen zijn aangewezen, om in deze voor de afzonderlijke gemeenten op te treden. Nu zij bestemd is om voor het geheele Rijk te werken, kan geen ander gezag dan het Rijksgezag voor de gemeente in de plaats treden.

Onverlet blijft intusschen ook hierbij de bevoegdheid der gemeente om, overeenkomstig de bepalingen der Gemeentewet, het bedrag der zekerheid te bepalen, en aan haar verblijft het sluiten der overeenkomst van borgtocht, waarvoor slechts ter bevordering van gewenschte eenvormigheid door den Minister een model wordt vastgesteld, en het ontheffen daarvan.

Voor het overige worden de bevoegdheden, in de derde en vierde afdeeling der Borgtochtenwet aan den Minister van Financiën verleend, hier overgebracht op het hoofd van het met de uitvoering der wet belaste Departement van Algemeen Bestuur.

Met name geldt dit:

1°. de toelating van de vennootschap of vereeniging, om overeenkomsten van borgtocht aan te gaan, en de intrekking dier toelating;

2°. het optreden als pandnemer ter verzekering van de verplichtingen, die de vennootschap of vereeniging jegens de gemeente op zich neemt;

3°. de zorg voor de instandhouding van het verpande waarborgkapitaal;

4°. de uitoefening van het verhaal daarop, ingeval de vennootschap of vereeniging hare verplichtingen niet nakomt; en

5°. (bij vereenigingen) de invordering — door tusschenkomst der gemeentebesturen — van de door de leden eventueel verschuldigde bijdragen, door middel van korting op het door hen te vorderen gemeentelijk traktement, pensioen of wachtgeld.

Aangezien deze regeling, voor zoover betreft het sub 2°. bedoelde, eene afwijking van het gemeene recht vertoont, en wel bepaaldelijk van de bepalingen der artikelen 1351 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek, is om bij voorbaat eene aan evengemelde artikelen te ontleenen exceptie af te snijden, deze afwijking in de artikelen 18 en 34 uitdrukkelijk erkend.

Wat de afzonderlijke artikelen aangaat worde overigens nog het navolgende aangeteekend.

Art. 2. Krachtens art. 110 (oud) der Gemeentewet bepaalt het gemeentebestuur niet alleen het bedrag, maar ook den aard van den borgtocht.

Wil men nu echter het tot stand komen der voorgestelde regeling niet geheel doen afhangen van het goedvinden van enkele besturen, dan kan men niet anders dan aan den ambtenaar de vrije keuze tusschen zakelijke en persoonlijke zekerheid laten.

Hiertegen kan te minder bezwaar bestaan, nu de persoonlijke zekerheid, zooals zij thans wordt geregeld, in het waarborgkapitaal eene materieele zekerheid aanbiedt, die haar gelijkwaardig met de zakelijke zekerheid maakt. In beide gevallen bestaat een zakelijk onderpand, waarop de gemeente. hetzij zij zelve, hetzij voor haar de Minister van Binnenlandsche Zaken optreedt, ter zake van eene eventueele vordering voorrang boven andere crediteuren uitoefent.

De persoonlijke borgtocht, als in art. 109 (oud) der Gemeentewet bij uitzondering toegelaten, waarbij een dergelijk onderpand ontbreekt en dus alles aankomt op het persoonlijk crediet van den borg, behoort echter ook in verband daarmede, noch voor den Ontvanger te worden bestendigd, noch in het algemeen voor de rekenplichtige ambtenaren te worden toegelaten.

Dat daaraan geene groote behoefte bestaat, kan worden afgeleid uit de indertijd vermelde gegevens; in Februari 1901 was door Ontvangers niet meer dan ruim 80 000 van de nagenoeg 4 millioen gulden over het geheele Rijk op deze wijze gesteld, d. w. z. ruim 2 percent. De overgangsbepaling van art. 37, derde lid, heft bovendien het bezwaar op, dat in deze wijziging voor de bestaande titularissen zou kunnen liggen, en de voorgestelde regeling schenkt den ambtenaar voldoende gelegenheid om, ook

bij gebrek aan eigen vermogen, zich van de goedwilligheid van anderen geheel onafhankelijk te maken.

Eene uitzondering kan intusschen worden toegelaten voor de ambtenaren, bedoeld in het nieuw voorgestelde art. 115 *quater* der Gemeentewet, Voor hen zoude het allicht te bezwarend zijn zekerheid te stellen op een wijze, die hun kosten veroorzaakt; persoonlijke borgstelling wordt in den regel gemakkelijk gevonden, en mag tevens veelal voldoende worden geacht. De goedkeuring van Gedeputeerde Staten is overigens waarborg, dat de belangen der gemeente niet aan die van den persoon worden opgeofferd.

Art. 6. In afwijking van het bepaalde bij art. 7 der Borgtochtenwet wordt voorgesteld den ambtenaar de vrije keuze te laten tusschen het verbinden van onroerend goed en van eene inschrijving op het Grootboek.

Hiervoor bestaat te eerder aanleiding, nu, blijkens bovenbedoelde gegevens, een belangrijk grooter gedeelte der door de gemeente-ontvangers gestelde borgtochten uit hypotheek dan uit inschrijvingen Grootboek bestaat (nagenoeg $^5/_8$ tegenover ruim $^1/_4$ van het geheel).

Gevaar voor de gemeente is dan ook hierin niet gelegen, daar de Raad de overwaarde bepaalt, en dus niet met een onvoldoend onderpand genoegen behoeft te nemen. Schade evenmin, daar, ingevolge art. 8, de noodzakelijke kosten ten laste van den ambtenaar komen.

Art. 7. Het stellen van zekerheid door verpanding van effecten brengt voor de gemeente gevaar mede, tenzij behoorlijk is gezorgd, dat de zekerheidstellende ambtenaar ze niet onder zijne macht kan brengen, en dat bij tijdelijke verwijdering (bijv. tot het verkrijgen van nieuwe couponbladen, bij conversie en dergelijke) de waarborg voor de gemeente niet teloorga.

Gelegenheid tot veilige bewaring, in den zin als hier aangegeven, is niet in elke gemeente aanwezig, en kan evenmin overal worden voorgeschreven; ontbreekt eene eigen gemeentelijke bewaarplaats, dan kan soms van de diensten eener particuliere instelling gebruik worden gemaakt.

Waar dus een vaste regel niet is voor te schrijven, is het gewenscht aan Gedeputeerde Staten over te laten te waken, dat de belangen der gemeente in deze behoorlijk worden behartigd.

In de Borgtochtenwet wordt, wat de keuze betreft van effecten voor inpandgeving, hetzij door den ambtenaar zelven, hetzij door eene vennootschap of vereeniging, telkens verwezen naar eene door den Minister van Financiën vast te stellen lijst.

Eene dergelijke lijst is uit haren aard niet vatbaar om gepubliceerd te worden. Nu bij de uitvoering van deze wet een groot aantal besturen zijn betrokken schijnt het daarom meer aanbeveling te verdienen de beslissing over de soliditeit van eenig effect in elk voorkomend geval te laten, waar het de toepassing van art. 7 geldt aan Gedeputeerde Staten, waar het die der artikelen 11 en 21 geldt aan den Minister, die met de uitvoering der wet is belast. Beiden zullen de noodige deskundige voorlichting niet ontberen.

Art. 8. Het gaat moeilijk aan ten laste van gemeente-ambtenaren, evenals in art. 7, vierde lid, der Borgtochtenwet voor Rijksambtenaren is geschied, een vast bedrag te brengen voor kosten, uit het stellen van zakelijke zekerheid voortvloeiende.

Eenerzijds zou dit den ambtenaar onnoodig kunnen drukken; bij hypotheek toch kan, indien het onroerend goed in of nabij de gemeente is gelegen, de Raad zich zonder eenige kosten ten allen tijde voldoende op de hoogte houden van den toestand en de vermoedelijke waarde. Indien effecten zijn verpand en er is gelegenheid ze in een afgezonderd gedeelte der gemeentelijke bergplaats van gelden en geldswaarden te bewaren, behoeven geene bijzondere kosten te worden gemaakt.

Anderzijds echter zou, indien een meer afgelegen onroerend goed als onderpand is gesteld, één enkel plaatselijk onderzoek soms veel meer kunnen kosten dan het zeer kleine percentage, dat bij de wet als norm zou kunnen worden gesteld.

Bij de voorgedragen redactie is er naar gestreefd met de belangen van beide partijen naar billijkheid rekening te houden.

Artikel 12, *eerste lid.* De hier voorgeschreven machtiging strekt om te voorkomen, dat een borgtocht worde aangegaan boven het bedrag waarvoor, overeenkomstig de in artikel 10, eerste lid, bepaalde verhouding, een kapitaal is verpand. Zou

het bedrag door het sluiten der overeenkomst worden overschreden, dan wordt de machtiging niet eerder verleend, dan wanneer het kapitaal is vergroot.

vijfde lid. De kennisgeving hier bedoeld is noodig ten einde de Minister van Binnenlandsche Zaken steeds op de hoogte kunne blijven van den omvang der verplichtingen, die op de vennootschap, als borg voor gemeente-ambtnaren, rusten.

Artt. 29—32. De feitelijke inhouding op de traktementen, wachtgelden en pensioenen, die bij de Rijksambtenaren rechtstreeks door den Minister van Financiën geschiedt, moet uit den aard der zaak bij de gemeente-ambtenaren aan de gemeentebesturen worden overgelaten.

Intusschen kunnen dezen niet metterdaad tot die inhouding worden genoodzaakt doch, daar de onwil of het verzuim van één gemeentebestuur aan de andere betrokken gemeenten en aan de leden der vereeniging geen nadeel mag berokkenen, moet het door elk gemeentebestuur in te houden bedrag, bij nalatigheid zijnerzijds, rechtstreeks op de gemeente zelve worden verhaald. Dit geschiedt op de eenvoudigste wijze door dat bedrag op de aan de gemeente van Rijkswege toekomende gelden te korten.

Art. 37, *tweede lid.* Deze bepaling strekt, evenals art. 30 der Borgtochtenwet, om te voorkomen, dat te groote hoeveelheden inschrijvingen op het Grootboek op eenmaal op de geldmarkt worden gebracht.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(213. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan twee ontwerpen van wet:

1°. betreffende verwijding der Oosterdoksluizen te *Amsterdam*, en

2°. tot verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 11 April 1907.

WILHELMINA.

(213. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de verwijding der Oosterdoksluizen te *Amsterdam* te bevorderen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Uit 's Rijks schatkist wordt aan de gemeente *Amsterdam* eene subsidie verleend in de kosten van de verwijding der Oosterdoksluizen aldaar, ten bedrage van *tweehonderd twee en tachtigduizend gulden* (f 282 000).

Artikel 2.

Voor rekening van den Staat worden, in aansluiting met het in artikel 1 vermelde werk, de remmingwerken van de spoorwegbrug over den toegang naar het afgesloten IJ gewijzigd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Marine,

De Minister van Waterstaat,

(213. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Sedert een aantal jaren zijn zoowel door de particuliere nijverheid als door het Rijk bezwaren ondervonden ten gevolge van de beperkte afmetingen van de Oosterdoksluizen te Amsterdam.

De inrichtingen van scheepsbouw, binnen die sluizen gelegen, zijn ten gevolge daarvan niet in staat schepen af te leveren die geheel voldoen aan de eischen welke tegenwoordig daaraan gesteld behooren te worden.

Het is ook meermalen voorgekomen, dat schepen der Koninklijke marine, welke op 's Rijks werf te Amsterdam waren gebouwd en na langdurigen dienst aldaar moesten terugkeeren tot het ondergaan van herstellingen, niet door de Oosterdoksluis konden gaan, vóór dat op 's Rijks werf te Willemsoord boven water uitstekende deelen en kimkielen — wat de laatste betreft in een droogdok — waren weggenomen.

Ondergeteekenden achten daarom het tijdstip gekomen de verbinding tusschen het IJ en het Oosterdok zooveel te verruimen, dat ook meer moderne schepen, gebouwd op de achter die sluizen gelegen werven, hunne bestemming kunnen bereiken.

Omrent den tegenwoordigen toestand der Oosterdoksluizen, en de wijze waarop de vereischte verbetering is te verkrijgen, zij het volgende vermeld.

De Oosterdoksluizen, vormende de verbinding tusschen het Afgesloten IJ en het Noordzeekanaal eenerzijds, het Oosterdok en Amsterdam's grachten anderzijds, bestaan uit twee schutsluizen onmiddellijk naast elkaar, waarvan de oostelijke eene wijdte heeft van 15,42 M., bij eene slagdrempeldiepte van 6,25 M. — N.A.P., de westelijke eene wijdte van 9,07 M., bij eene slagdrempeldiepte van 5,03 M. — N.A.P. De beschikbare diepte van de groote sluis, 5,75 M. bij een waterstand van 0,50 M. — N.A.P., wordt voor schepen met een vlakken bodem nog beperkt door den vorm van den sluisvloer, die buiten de deurkassen als een omgekeerd gewelf is aangelegd. De doorvaartwijdte van de kleine sluis wordt beperkt door de beveiligingswerken van de draaibrug voor gewoon verkeer over de beide sluizen, in verband waarmede bedoelde sluis alleen voor kleine schepen bruikbaar is.

Elk van de schutsluizen is voorzien van 3 stel vloed- en één paar ebdeuren. De vloeddeuren worden gesloten bij hooge waterstanden in het Afgesloten IJ en het Noordzeekanaal; de ebdeuren bij hooge waterstanden in het Oosterdok, tijdens de waterverversching van Amsterdam's grachten.

Voorts verdient vermelding, dat over den toegang naar het Afgesloten IJ, onmiddellijk buiten de Oosterdoksluizen, ten behoeve van den Oosterspoorweg eene gelijkarmige draaibrug ligt, welke tusschen de remmingwerken in de opening, die met de groote schutsluis overeenstemt, eene doorvaartwijdte van ongeveer 16 M. heeft.

Wijze waarop verbetering is te verkrijgen.

Een grondig onderzoek, ten aanzien van de vraag op welke wijze in den tegenwoordigen toestand verbetering ware te

brengen, heeft tot bevredigende resultaten geleid. Het is gebleken, dat door de uitvoering van betrekkelijk weinig kostbare werken de kleine sluis kan worden veranderd in eene open doorvaart van 25 M. breedte, eene afmeting die overeenstemt met de doorvaarwijdte van de groote schutsluis te IJmuiden.

Door dit werk alleen wordt echter nog geen doorgaande vaarbreedte van 25 M. verkregen, vermits de spoorwegdraaibrug even buiten de sluizen over den toegang naar het Afgesloten IJ hoogstens eene wijdte van 18 M. kan aanbieden, nadat aan de remmingwerken van die brug nog eenige wijziging zal zijn aangebracht. Behalve de verbouwing van de kleine sluis zou, ter bereiking van die groote doorvaartwijdte, nog vereischt worden de vervanging van de spoorwegbrug door eene van 25 M. wijdte, een werk, dat, hoewel technisch zonder bezwaar, zeer hooge kosten vordert.

Dit in aanmerking genomen, en verder overwegende, dat de noodzakelijkheid om dadelijk tot vervanging der spoorwegbrug over te gaan niet aanwezig is, daar, met het oog op de achtergelegen werven, in de naaste toekomst met eene doorvaartwijdte van 18 M. kan worden volstaan, verdient het geene aanbeveling thans reeds tot de uitvoering van dit werk te besluiten. Te meer bestaat er reden voor uitstel, omdat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat de vervanging der spoorwegbrug later achterwege zal kunnen blijven, — deze namelijk zonder meer zal kunnen worden opgeruimd — en wel indien uitvoering mocht worden gegeven aan de bekende plannen der Staatscommissie voor de verbetering der spoorwegverbindingen om Amsterdam.

Het schijnt dus raadzaam de uit te voeren werken voorloopig te bepalen tot de verbouwing der kleine sluis, in voege als bovenbedoeld, en overigens alleen de remmingwerken der spoorwegbrug zoodanig te wijzigen, dat aldaar eene doorvaartwijdte van 18 M. worde verkregen, hetgeen zonder belangrijke kosten geschieden kan. Aan de alzoo te vormen open doorvaart zal eene diepte worden gegeven van 6,50 M. — N.A.P., overeenstemmende met die van het Oosterdok. Die diepte, thans voldoende, is voor vergrooting vatbaar indien dit later wenschelijk mocht blijken.

Als onmiddellijk gevolg van de voorgestelde werken is het noodzakelijk de draaibrug voor gewoon verkeer over de beide sluizen door eene van grootere lengte te vervangen, en daar, uit den aard der zaak, met het veranderen van de kleine sluis in eene open doorvaart de waterkeering wordt opgeheven, welke thans door de Oosterdoksluizen en de daarbij aansluitende dijken wordt gevormd, zullen bovendien eenige werken worden gevorderd tot voorziening in de bij die waterkeering betrokken belangen.

Werken noodzakelijk als gevolg van de opheffing der Oosterdoksluizen als waterkeering.

Bij opheffing van de Oosterdoksluizen als waterkeering zal eene andere daarvoor in de plaats moeten treden, beantwoordende aan de dubbele bestemming, welke thans de Oosterdoksluizen hebben. Eerstens hebben de Oosterdoksluizen ten doel het water in het Afgesloten IJ te keeren, indien dit een hooger peil bereikt dan in de stadsgrachten kan worden toegelaten, in welk geval de vloeddeuren worden gesloten. Ten andere moeten de sluizen bij inlating van water te Zeeburg ten behoeve van de dagelijksche waterverversching der grachten, afstrooming naar het Afgesloten IJ beletten, waartoe de ebdeuren dienst doen.

Tot vervanging der tegenwoordige waterkeering nu leent zich de bestaande tweede waterkeering, Prins Hendrikkade-Kadijk met de daarin gelegen sluizen, de Rapenbrugsluis en de Entrepotdoksluis. Deze sluizen zullen dus voortaan gesloten worden in die gevallen waarin thans de Oosterdoksluizen gesloten zijn. Daartoe zullen zij enkel nog van één stel vloeddeuren en twee stel ebdeuren voorzien moeten worden.

Hiermede worden echter de behoeften der waterverversching nog niet ten volle bevredigd. Die verversching geschiedt tegenwoordig door Zuiderzeewater, bij Zeeburg ingelaten, door het loozingskanaal naar de Nieuwe Vaart te leiden en van hier uit door de Rapenburgersluis en de Entrepotdoksluis naar de stadsgrachten.

Dit zal bij opheffing der Oosterdoksluizen niet meer op dezelfde wijze kunnen plaats hebben, vermits dan de Nieuwe Vaart en het Oosterdok in open gemeenschap komen te staan met het Afgesloten IJ, en bijgevolg het in de Nieuwe Vaart toegelaten water onmiddellijk naar het Afgesloten IJ zou afstroomen. Het is derhalve noodzakelijk zoodanige voorzieningen te treffen, dat het water van het loozingskanaal niet naar de Nieuwe Vaart, doch door de Mauritssingelgracht naar den Amstel wordt gevoerd, om zich van daar uit door de stad te verspreiden. Daartoe wordt gevorderd eenige verruiming van het doorstroomingsprofiel der Mauritssingelgracht en bovendien de bouw van eene schutsluis in den Amstel, boven de kruising met die gracht. De bouw van deze sluis is noodzakelijk, om te voorkomen, dat het ingelaten water in plaats van in de richting der stad, Amstellands boezem binnenstroomt.

De hier vermelde werken zijn over het algemeen van betrekkelijk weinig kostbaren aard, doch de bouw der Amstelschutsluis maakt daarop eene uitzondering. Nu doet zich evenwel de gunstige omstandigheid voor, dat de bouw van deze sluis tevens deel uitmaakt van het uitbreidingsplan der gemeente Amsterdam, zoodat, al is die bouw noodzakelijk wegens de opheffing der Oosterdoksluizen, met medewerking van Amsterdam de kosten er van niet ten laste van dit werk behoeven te komen. Alleen zal de bouw van de Amstelschutsluis, daar die voor de uitbreiding der gemeente in de eerste jaren nog niet wordt gevorderd, enkele jaren moeten worden vervroegd.

Tijd noodig voor de uitvoering der werken. Maatregel tot bespoediging.

Wat betreft den tijd noodig voor de uitvoering van de boven beschreven werken, kan het volgende worden medegedeeld.

De werken aan de Oosterdoksluizen zelve, namelijk het veranderen van de kleine sluis in eene open doorvaart, zoomede het vervangen van de draaibrug voor gewoon verkeer door eene van grootere lengte, kunnen binnen 18 maanden, nadat tot de uitvoering besloten is, voltooid zijn.

Binnen ditzelfde tijdperk kunnen ook de remmingwerken van de spoorwegdraaibrug de noodige wijziging hebben ondergaan, terwijl dan ook de Rapenburgersluis en de Entrepotdoksluis van de ontbrekende deuren kunnen zijn voorzien. Evenmin behoeft de verruiming der Mauritssingelgracht veel tijd te kosten.

Anders is het echter gesteld met de Amstelschutsluis, waarvan de voorbereiding en de bouw verscheidene jaren zal vorderen. Daar, met het oog op de belangen der waterverversching, de Oosterdoksluizen niet kunnen worden opgeheven alvorens de Amstelschutsluis is voltooid, zou dus de totstandkoming van de open doorvaart, in verband met den tijd gevorderd voor den bouw der Amstelsluis, verscheidene jaren worden vertraagd. In aanmerking genomen de urgentie, die bij de verwijding der Oosterdoksluizen voorzit, zou bovenbedoelde omstandigheid dus een ernstig bezwaar opleveren. Gelukkig is het mogelijk gebleken dit bezwaar op te heffen door, in afwachting van de voltooiing der Amstelschutsluis, voorzieningen van tijdelijken aard te treffen ten behoeve van de waterverversching. Namelijk kan eene tijdelijke waterkeering, bestaande uit een dam met houten keersluis, gelegd worden in de Nieuwe Vaart, even ten westen van de Entrepotdoksluis, zoomede een tweetal dergelijke waterkeeringen van geringere afmetingen, respectievelijk in de Wittenburger- en Oostenburgervaarten. Door dit drietal sluizen tijdens de waterverversching gesloten te houden, wordt het ingelaten water belet uit de Nieuwe Vaart in het Oosterdok te stroomen, en kan het, gaande door de open Entrepotdoksluis, naar het Entrepotdok, verder den tegenwoordigen weg blijven volgen. De belangen der waterverversching blijven op die wijze verzekerd, totdat de Amstelschutsluis gereed zal zijn en de tijdelijke voorzieningen worden opgeruimd.

De hier besproken tijdelijke waterkeeringen kunnen worden voltooid binnen den termijn noodig voor de uitvoering der werken aan de Oosterdoksluizen. Door dien maatregel te nemen kan alzoo binnen een termijn van 18 maanden het genot van eene ruime open verbinding tusschen het Oosterdok en het Afgesloten IJ verkregen zijn.

Kosten van uitvoering.

De kosten van het veranderen der kleine sluis in eene open doorvaart en van de dientengevolge noodige voorzieningen, blijken uit de volgende raming:

1°. Het veranderen van de kleine sluis in eene open doorvaart met den bouw van eene nieuwe draaibrug voor gewoon verkeer	f	235 000
2°. Het aanschaffen en inhangen van sluisdeuren, ten behoeve van de Rapenburgersluis en Entrepotdoksluis		47 000
3°. Het verruimen van het doorstroomingsprofiel van de Mauritssingelgracht		150 000
4°. Het maken van een tijdelijken dam met houten keersluis in de Nieuwe Vaart		57 000
5°. Idem in de Wittenburger- en Oostenburgervaarten		16 000
Te zamen	f	505 000

Onder de bovenvermelde bedragen zijn niet begrepen:

a. de kosten ad f 25 000 van het wijzigen der remmingwerken van de spoorwegbrug, waarop nader zal worden teruggekomen;

b. het renteverlies wegens den vervroegden bouw van de Amstelschutsluis, van welk werk de kosten op f 700 000 zijn begroot. Aannemende, dat de bouw dier sluis nu 10 jaar vroeger zal moeten plaats hebben, is dat renteverlies op ongeveer f 300 000 te stellen.

Onderhandelingen met het gemeentebestuur en andere belanghebbenden over de uitvoering der werken gevoerd, hebben tot een bevredigend resultaat geleid. Het gemeentebestuur toch werd bereid bevonden de verruiming van de Oosterdoksluizen, alsook de uitvoering van de overige, daarmede samenhangende definitieve en tijdelijke werken, op zich te nemen, indien door het Rijk eene vaste som van f 282 000 in de kosten wordt bijgedragen en de gemeente tevens de beschikking verkrijgt over een reeds door de Nederlandsche Scheepsbouwmaatschappij gezamenlijk met de mede geïnteresseerde Nederlandsche Fabriek van werktuigen en spoorwegmaterieel toegezegd subsidie ten bedrage van f 100 000.

Bij deze toezegging werden genoemde fabrieken geleid door het voordeel eener ruimere doorvaart, waardoor de gelegenheid zal worden opengesteld schepen aan te bouwen van het groote kaliber dat tegenwoordig verlangd wordt.

Dit voordeel geldt evenzeer voor de Marinewerf, maar bovendien zal het algemeene scheepvaartbelang door de opheffing van de Oosterdoksluizen worden gebaat. In het bijzonder wordt hier gedacht aan de stremming die de scheepvaart tegenwoordig gedurende den nacht ondervindt van het gesloten zijn der sluizen ten behoeve van de waterververschíng, eene stremming die juist daarom zoo lastig is, omdat overdag de spoorwegbrug al reeds zoo veelvuldig gesloten moet zijn.

Het komt den ondergeteekenden daarom voor, dat, om de verlangde verbetering te verkrijgen, eene Rijksbijdrage als bovengenoemd, en die de kosten omvat van de werken sub 1°. en 2°. bedoeld, alleszins gewettigd is en de Staat zich bovendien kan belasten met de kosten aan het wijzigen van de remmingwerken der spoorwegbrug verbonden. Het wordt wenschelijk geacht dit laatste werk door de betrokken spoorwegmaatschappij, de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, te doen uitvoeren, die daartoe in beginsel is bereid bevonden.

Terwijl omtrent de beschikbaarstelling van het subsidie ad f 282 000 voorstellen van den eerstondergeteekende de Staten-Generaal zullen bereiken, stelt de tweede ondergeteekende zich voor op het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1908 een bedrag van f 25 000 uit te trekken voor de wijziging van de remmingwerken der spoorwegbrug.

De overblijvende kosten, die volgens bovengestelde raming f 123 000 beloopen, zullen door de gemeente worden gedragen, waarbij tot eene juiste beoordeeling van hare medewerking nog is te voegen het renteverlies, ten ruwe geraamd op f 300 000, wegens den vervroegden bouw van de Amstelschutsluis.

Tot nadere toelichting wordt als bijlage hierbij gevoegd een afdruk van de ter zake met de gemeente gesloten overeenkomst, terwijl bijzonderheden van den plaatselijken toestand kunnen blijken uit eene ter griffie gedeponeerde chromotopographische kaart, schaal 1 à 25 000 (bladen 347 en 348), waarop ter verduidelijking de plaats van de te bouwen Amstelsluis en die van de tijdelijke keersluizen kennelijk zijn aangegeven.

De Minister van Marine,
STUART.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(213. 4.)

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

Tusschen de Ministers van Marine en van Waterstaat, handelende voor den Staat der Nederlanden,

en

burgemeester en wethouders van Amsterdam, handelende voor die gemeente, krachtens het besluit van den raad dier gemeente van 2 Januari 1907, n°. 1096, goedgekeurd door de Gedeputeerde Staten van Noordholland bij hun besluit van 23 Januari 1907, n°. 20, is, behoudens aanwijzing bij de wet van de voor de uitvoering noodige fondsen, overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

De gemeente Amsterdam zal binnen achttien maanden nadat de in art. 4 genoemde Rijksbijdrage door de Wetgevende Macht zal zijn toegestaan, uitvoeren de werken, noodig om de Oosterdoksluizen te Amsterdam met hare wederzijdsche toegangen te veranderen in open doorvaarten, waarvan de westelijke eene doorvaartwijdte zal aanbieden van 18 M. en eene diepte van 6,50 M. onder N.A.P.

De over de sluizen liggende draaibrug voor gewoon verkeer zal daarbij worden vervangen door eene nieuwe draaibrug, die zoodanig zal zijn ingericht, dat de genoemde westelijke doorvaart later in verband met eene wijziging van de over de invaart naar de Oosterdoksluizen gelegen spoorwegbrug, eene doorvaartwijdte van 25 M. en eene diepte van 8 M. onder N.A.P. zal kunnen verkrijgen.

Artikel 2.

De gemeente Amsterdam zal voorts uitvoeren of doen uitvoeren de navolgende tijdelijke en definitieve werken, die in en langs de Nieuwe Vaart en aan de Rapenburger- en Entrepôtdoksluizen moeten worden gemaakt om de uitvoering der in artikel 1 genoemde werken binnen den daar bepaalden tijd, in verband met de belangen van de waterverversching dier gemeente en van de scheepvaart te verzekeren, als:

a. het inrichten van de Rapenburger- en Entrepôtdoksluizen tot schutsluizen met dubbele vloed- en ebdeuren;

b. het maken van een tijdelijken dam met houten keersluis in de Nieuwe Vaart;

c. het maken van een tijdelijken dam met houten keersluis in de Wittenburgervaart;

d. het maken van een tijdelijken dam met houten duiker in de Oostenburgervaart.

Artikel 3.

De Staat der Nederlanden zal binnen den in artikel 1 genoemden tijd voor zijne rekening doen uitvoeren de in verband met de in dat artikel genoemde werken noodige wijziging der remmingwerken van de spoorwegbrug over de invaart naar de Oosterdoksluizen, onder welke wijziging wordt verstaan het voor zooveel noodig verplaatsen en vernieuwen van de remmingwerken en steunjukken gelegen buiten het buitenfront der Oosterdoksluizen.

Artikel 4.

De Staat der Nederlanden zal aan de gemeente Amsterdam als bijdrage in de kosten van uitvoering van de in artikel 1 en artikel 2, onder *a*, genoemde werken, uitkeeren een bedrag van tweehonderd twee en tachtig duizend gulden (f 282 000), welk bedrag zal worden betaald in twee termijnen, elk groot honderd een en veertig duizend gulden (f 141 000), telkens wanneer de in dit artikel bedoelde werken voor de helft en geheel voltooïd zullen zijn.

De betaling van elk dezer termijnen geschiedt op eene declaratie door de gemeente Amsterdam, in te zenden in tweevoud, waarvan één op zegel, volgens te verstrekken model, door mandaten betaalbaar door den Rijksbetaalmeester te Amsterdam, welke mandaten worden afgegeven door den Minister van Marine, binnen 4 weken nadat de noodige bescheiden in behoorlijke orde bij zijn Departement zullen zijn ingekomen.

Artikel 5.

De op deze overeenkomst vallende kosten zijn voor rekening der gemeente Amsterdam.

Aldus in tweevoud opgemaakt en onderteekend te 's Gravenhage den 7 Februari 1907, en te Amsterdam den 14 Februari 1907.

Burgemeester en wethouders van Amsterdam,
(*get.*) v. Hall.
De Secretaris,
(*get.*) J. A. Baëza.

De Ministers van Marine en van Waterstaat,
(*get.*) Stuart.
„ J. Kraus.

In duplo n°. 85. Geregistreerd te Amsterdam den zestienden Februari 1900 zeven, deel 137, folio 194 verso, vak 1; twee bladen, geen renvooi. Ontvangen voor recht een gulden twintig cent (f 1,20). De ontvanger G. A. a/i (*get.*) v. d. Schroeff.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Marine,

Dittlof Tjassens.

(213. 5.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid gebleken is eener wijziging en verhooging van het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor 1907 (Departement van Marine), vastgesteld bij de wet van 8 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 44);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In de IIde onderafdeeling der 1ste afdeeling van het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor 1907 (Departement van Marine) wordt ingevoegd een artikel 25*a* luidende: „Subsidie aan de gemeente Amsterdam in de kosten van de verwijding der Oosterdoksluizen aldaar" en dit artikel uitgetrokken tot een bedrag van *honderd een en veertig duizend gulden* (f 141 000).

Artikel 2.

Ten gevolge van voorschreven invoeging worden het totaal der IIde onderafdeeling der 1ste afdeeling van genoemde begrooting, het totaal der 1ste afdeeling en het eindcijfer van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 *verhoogd* met *honderd een en veertig duizend gulden* (f 141 000).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Marine,

(213. 6.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ten einde de beschikking te erlangen over de gelden welke bij totstandkoming der wet voor het verleenen van subsidie aan de gemeente Amsterdam, ten behoeve van de verwijding der Oosterdoksluizen aldaar, uit het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting zullen moeten gekweten worden, is het noodig, genoemd hoofdstuk te verhoogen met zoodanig bedrag als nog in het dienstjaar 1907 als subsidie zal kunnen worden toegekend.

Waar bedoelde subsidiewet niet zoo tijdig zal kunnen worden vastgesteld, dat het geheele subsidie vóór ultimo October 1908, vervalt, wordt thans de helft daarvan, tot een bedrag van f 141 000, aangevraagd ten laste van het dienstjaar 1907, terwijl bij aanneming van die wet bij de samenstelling der Marinebegrooting voor 1908 zal worden gerekend op het aanvragen van het benoodigde bedrag tot kwijting van de tweede helft van het subsidie.

De Minister van Marine,

STUART.

(213. 7.)

NOTA TER VERBETERING VAN EENE DRUKFOUT,

In de Bijlage van de Memorie van Toelichting tot het wetsontwerp betreffende de verwijding der Oosterdoksluizen te Amsterdam, staat in de 2de kolom onder de woorden *Burgemeester en Wethouders van Amsterdam:* „(get.) v. HALL" moet zijn: „(get.) VAN LEEUWEN".

(213. 8.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek van de wetsontwerpen heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

§ 1. Vrij algemeen verklaarde men ingenomen te zijn met het streven, de belemmering, welke sedert een aantal jaren werd ondervonden van de beperkte afmetingen van de Oosterdoksluizen, zoo spoedig mogelijk op te heffen. Men begroette de voorgestelde belangrijke verbetering van de gemeenschap tusschen het Oosterdok en het Noordzeekanaal, als een maatregel, welke voor 's Rijks hoofdstad van niet geringe beteekenis is. Herinnerd werd aan de woorden van den burgemeester van Amsterdam in de vergadering van den gemeenteraad van 2 Januari 1907, „dat Amsterdam's belang medebrengt, dat het voorstel wordt aangenomen en dat de raad dat doe welbewust, in de overtuiging, dat het voor de Amsterdamsche industrie een gewichtig belang is, dat de bestaande belemmering wordt weggenomen" (1); met welke woorden de raad zijne instemming betuigde door de voordracht zonder hoofdelijke stemming goed te keuren. Maar niet alleen voor de hoofdstad, ook voor nijverheid en scheepvaart in het algemeen achtte men de verwijding der Oosterdoksluizen eene zaak van belang.

Met het oog op de verschillende belangen, door den maatregel gediend, kon men zich ook zeer wel vereenigen met het denkbeeld, dat het werk door de gemeente Amsterdam zal worden uitgevoerd en dat de kosten daarvan voor een deel door het Rijk, voor een deel door de gemeente en voor een derde deel door particuliere ondernemingen zullen worden gedragen.

Dat bij deze kostenverdeeling de juiste verhouding zou zijn in acht genomen, werd intusschen door sommige leden betwijfeld. Zij meenden, dat het groote belang van Amsterdam en van de particuliere nijverheid eene ruimere bijdrage van die zijden alleszins zou hebben gebillijkt, en konden het niet goedkeuren, dat het Rijk, dat voor de verbetering van kleine havens weinig of niets beschikbaar stelt, zich ook thans weder belangrijke uitgaven zal getroosten, nu het een maatregel ten behoeve van de hoofdstad geldt.

Daartegenover werd opgemerkt, dat, daargelaten of niet andere gemeenten, waar het geldt het uitvoeren van openbare werken, somtijds meer dan Amsterdam reden hebben zich over de belangstelling van Rijkswege te verheugen, in elk geval het algemeen belang in ongelijk veel ruimere mate betrokken is bij een maatregel als de onderhavige, dan bij het tot stand brengen van werken ten behoeve van een klein havenplaatsje. Bovendien behoorde niet te worden vergeten, dat, terwijl volgens het voorstel het Rijk f 282 000 in de kosten zal bijdragen en de particuliere nijverheid zich een offer van f 100 000 zal getroosten, de gemeente Amsterdam niet alleen al het overige, aanvankelijk geraamd op f 123 000, zal hebben te betalen, maar ook nog het op f 300 000 geraamde renteverlies zal lijden wegens den vervroegden bouw van de Amstelschutsluis. De kostenverdeeling heeft ook een rationeelen grondslag, aangezien, blijkens het verslag van bovenbedoelde vergadering van den gemeenteraad van Amsterdam (bladz. 30), het Rijk feitelijk de kosten draagt van de verbreeding van de Oosterdoksluizen, de particuliere nijverheid die van de tijdelijke werken en de gemeente die van verruiming van de Mauritssingelgracht.

Verscheidene leden wezen er in dit verband op, dat, zooals ook uit de Memorie van Toelichting duidelijk blijkt, in het onderhavig geval het Rijk een zeer bijzonder rechtstreeksch belang heeft bij het werk, omdat daardoor op 's Rijks werf te Amsterdam voor de Koninklijke Marine schepen zullen kunnen worden gebouwd van grootere afmetingen dan thans mogelijk is. Het was dan ook niet zonder beteekenis, dat is voorgesteld het subsidie te brengen ten laste van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting. Een lid achtte zelfs het belang der zeemacht hier zoo overwegend, dat zijns inziens niet van een subsidie uit 's Rijks schatkist aan de gemeente Amsterdam, maar omgekeerd van een subsidie van Amsterdam ten behoeve van 's Rijks werf behoorde te worden gesproken.

Vele anderen verklaarden, zich met de opvattingen van deze laatste leden niet te kunnen vereenigen.

Door sommigen werd opgemerkt, dat 's Rijks belang, uit dit oogpunt bezien, veeleer eene verplaatsing zou eischen van 's Rijks werf van aanbouw, aangezien de bestaande werf, ook na de thans voorgestelde verbetering, geenszins eene onbeperkte vrijheid toelaat in zake de grootte van de daar te bouwen schepen.

Geheel anders was het standpunt van de overige leden, die zich met het op den voorgrond schuiven van het belang van 's Rijks werf niet konden vereenigen. Deze leden merkten op, dat, indien dit belang zoo op den voorgrond wordt gebracht, daarmede stilzwijgend wordt aangenomen, niet alleen dat zal worden voortgegaan met den aanbouw van groote schepen voor de Koninklijke marine, maar ook dat die aanbouw zal geschieden op deze Rijkswerf. Onder herinnering aan de gedachtenwisseling over het stelsel der zeemacht, gehouden bij de behandeling van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het loopende jaar, verklaarden zij beducht te zijn, dat door het leggen van een zoo eng verband tusschen de verbreeding van de doorvaart en het marinebelang zou worden gepraejudicieerd op latere beslissingen omtrent de keuze van het aan te bouwen materieel, alsmede op de vraag, of de aanbouw daarvan aan 's Rijks werf dan wel aan de particuliere nijverheid zal zijn op te dragen. Men zou, zoo was te voorzien, later bij het voorstellen van den bouw van groote schepen zich op deze beslissing beroepen. Juist omdat de leden hier aan het woord het voortbestaan van 's Rijks werf en het bouwen van groote oorlogsschepen niet in 's lands belang achtten, konden zij niet goedkeuren, dat het tegenwoordig voorstel vaart onder de vlag der Koninklijke marine.

Tegenover deze opvatting werd betoogd, dat uit de geschiedenis van de zaak genoegzaam blijkt, dat het marinebelang hier toch inderdaad geen overwegende rol speelt. De Commissie, benoemd bij beschikking van de Ministers van Marine en van Waterstaat, Handel en Nijverheid, dd. 21 Juni 1904, Bureau D, n°. 71, had in opdracht een advies uit te brengen omtrent de volgende punten:

1°. hoe op de doelmatigste wijze voor de scheepsbouw-industrie — waaronder begrepen de Rijkswerf — ook in de naaste toekomst verbetering zal zijn aan te brengen in de verbinding tusschen het afgesloten IJ en het stadswater van Amsterdam, waarbij zullen moeten worden in het oog gehouden de belangen van een goeden spoorwegdienst, ook in de toekomst;

2°. welk gedeelte van de aan de uitvoering van de noodig geoordeelde plannen verbonden kosten door de verschillende belanghebbenden zal zijn te betalen.

Al zijn nu in de tegenwoordige voordracht de voorstellen van deze Commissie niet in alle opzichten gevolgd en al is zelfs in de Memorie van Toelichting van de Commissie in het geheel geen melding gemaakt, zoo is het toch haar verslag, dat de oplossing heeft voorbereid. In hare opdracht werd het belang van de scheepsbouw-industrie in haar geheel op den voorgrond

(1) *Gemeenteblad*, afd. 2, bladz. 31.

gesteld. Achter de doorvaart liggen daarvoor geschikte terreinen, en wanneer ooit voorgoed mocht worden gebroken met het denkbeeld van aanbouw van groote schepen voor onze zeemacht, en, al dan niet in verband daarmede, 's Rijks werf te Amsterdam werd opgeruimd of aanmerkelijk ingekrompen, dan zou het Rijk in de waardevermeerdering zijner gunstig gelegen terreinen zeker de thans uit te geven gelden terugvinden.

Sommigen van de leden hier aan het woord, die ook hunnerzijds scherp gekant waren tegen den aanbouw van groote schepen voor de zeemacht, meenden nochtans, dat voor eenig praejudice niet behoefde te worden gevreesd. Dat praejudice toch zou ten bate moeten komen van eenig vast plan of stelsel. En de geschiedenis van eene lange reeks van jaren had hun geleerd, dat wellicht op de vaststelling, doch allerminst op de uitvoering van zulk een plan mag worden gerekend. De wijze, waarop door den tegenwoordigen Minister in December 1906 eene hem door de Kamer aangeboden verrassing werd aanvaard, gaf, meenden deze leden, opnieuw blijk van de toevalligheden, waardoor de uitbreiding der zeemacht wordt beheerscht. Bij zulk een gang van zaken ligt, naar het hun voorkwam, in praejudice geen gevaar, heeft precedent geen waarde.

Terwijl ook van deze zijde elke samenkoppeling van de verbreeding der doorvaart met den bouw van groote oorlogsschepen beslist werd afgewezen, meende men dat een scherp gesteld voorbehoud voldoende zou zijn om het praejudice te breken. En terwijl dan het bezwaar bleef bestaan, dat het grootste deel der Rijksbijdrage ten laste van het Departement van Marine komt, wees men op het groote bezwaar, dat door verwerping van de voordracht een aanmerkelijk uitstel zou worden veroorzaakt, ook voor eenige duizenden van werklieden van de particuliere ondernemingen, die bij den bouw van grootere schepen, welke nu onmogelijk is, werkgelegenheid kunnen vinden.

Wenschelijk achtten sommige leden, dat de voordracht in dier voege werd gewijzigd, dat de Minister van Marine zich terugtrok en dat, uit hoofde van de hier te bevorderen algemeene belangen van scheepvaart en nijverheid, het gansche subsidie werd gebracht ten laste van hoofdstuk IX. Eenige anderen waren van oordeel, dat althans het grootste gedeelte van de Rijksbijdrage op dit hoofdstuk diende te komen.

Mocht evenwel de Regeering hiertoe niet bereid worden gevonden, dan werd er op gewezen, dat hetzij de uitdrukkelijke erkenning der Regeering zelve, dat in dit ontwerp geen principieele beslissing ten aanzien van den bouw van groote oorlogsschepen wordt gevraagd, hetzij, bij gebreke van zoodanige erkenning, een krachtig voorbehoud van de Kamer van dezelfde strekking, aan de geopperde bezwaren voldoende zou tegemoetkomen.

Verscheidene leden meenden, dat, indien slechts zeer uitdrukkelijk de zaak van de verwijding der Oosterdoksluizen werd losgemaakt van de zaak der Rijkswerf, de vraag, ten laste van welk hoofdstuk der Staatsbegrooting de Rijksbijdrage in de kosten der uit te voeren werken werd gebracht, van uiterst weinig belang is. Zooals uit de bij de jongste begrooting op hoofdstuk VI toegepaste splitsing duidelijk blijkt, komen op dit hoofdstuk tal van uitgaven voor, welke niet ten behoeve van de Koninklijke Marine, maar in het belang van handel en scheepvaart in het algemeen geschieden.

En terwijl door de eerstbedoelde leden nader het noodzakelijk verband werd in het licht gesteld tusschen de breedte der doorvaart en de grootte der te bouwen oorlogsschepen, werd daartegen aangevoerd, dat naast een duidelijke uitspraak omtrent dit speciale punt toch de groote algemeene belangen, welke bij den voorgestelden maatregel zijn betrokken, den doorslag moeten geven.

§ 2. Wat de uit te voeren werken betreft, verklaarden verscheidene leden zich bijzonder ingenomen met het feit, dat het tegenwoordige voorstel zich in technisch en financieel opzicht gunstig onderscheidt van de ontwerpen, welke door de hierboven bedoelde, in 1904 ingestelde Commissie werden ingediend. Niet alleen toch was in die ontwerpen de wijdte der doorvaart tot 18 M. beperkt, terwijl die nu, evenals bij de groote schutsluis te IJmuiden, 25 M. zal bedragen, maar ook was daarin tusschen het Oosterdok en de IJgracht een schutsluis opgenomen, welke stellig groote bezwaren met zich zou hebben gebracht. Waren in het plan dezer Commissie de kosten geraamd op anderhalf millioen, het nieuwe ontwerp vordert niet meer dan f 530 000 en geeft derhalve eene besparing van nagenoeg een millioen gulden. Een woord van hulde aan hem, van wien dit nieuwe plan afkomstig is, mocht, meende men, niet achterwege blijven. De opmerking werd daarbij gemaakt, dat de Memorie van Toelichting te dezer zake wel eenig licht had mogen verschaffen, opdat men de juiste redenen zou kennen, waarom de Regeering gemeend heeft op meer dan één punt van de voorstellen der Commissie te moeten afwijken, en opdat men zou weten, wie te dezen haar adviseur is geweest.

Gevraagd werd, of, nadat de voorgenomen werken zullen zijn uitgevoerd, de bouw van het oorlogsschip, waarvoor bij de jongste begrooting de gelden werden toegestaan, geenerlei technische bezwaren meer zou ontmoeten.

Sommige leden verklaarden het te betreuren, dat ten gevolge van het in stand blijven van de spoorweg-draaibrug over den toegang naar het Afgesloten IJ, de verbreeding tot 25 M. van den onmiddellijken toegang tot het Oosterdok nog van weinig nut zal zijn, aangezien toch nog slechts eene vaarbreedte van ten hoogste 18 M. zal worden verkregen. Zij vroegen zich af, of het niet verkieslijk ware de zaak aan te houden totdat eene definitieve opheffing van alle bestaande belemmeringen zou kunnen worden verkregen.

Hiertegen werd aangevoerd, dat 18 M. door de scheepsbouwmeesters voor het oogenblik voldoende werd geacht en dat de latere verbreeding tot 25 M. gevoegelijk zal kunnen geschieden bij de verbouwing van de spoorbrug, welke toch na korteren of langeren tijd zal moeten plaats hebben.Het kwam volkomen rationeel voor, dit werk, dat 2 millioen gulden zal kosten, niet uit te voeren zoolang daaraan geen dringende behoefte bestaat. Welke beslissing ook later ten aanzien van den spoorweg moge worden genomen, de thans voorgestelde werken zullen in elk geval thans kunnen worden uitgevoerd, daar zij in elk plan tot afdoende verbetering eene plaats zouden vinden.

Met eenige bevreemding hadden enkele leden gezien, dat in de stukken alleen sprake is van de kleine sluis en niet van de grootste of oostelijke. Zij zouden gaarne door de Regeering de vraag beantwoord zien, wat met deze laatste sluis zal geschieden en of de daaraan te verrichten werken voor het Rijk geen kosten zullen veroorzaken.

Ook nog in een ander opzicht werd eenige aanvulling van de mededeelingen in de toelichting wenschelijk geacht. Op bladz. 1 der Memorie n°. 3 wordt medegedeeld, dat het meermalen is voorgekomen, dat schepen der Koninklijke Marine, welke op 's Rijks werf te Amsterdam waren gebouwd en na langdurigen dienst aldaar moesten terugkeeren tot het ondergaan van herstellingen, niet door de Oosterdoksluis konden gaan voordat op 's Rijks werf te Willemsoord boven water uitstekende deelen en kimkielen waren weggenomen. Gevraagd werd, met welke van Harer Majesteits schepen zulks is geschied en hoeveel de daaraan verbonden kosten hebben bedragen.

Van meer dan eene zijde werd de wensch uitgesproken, dat de Regeering, zoo mogelijk, bij de Memorie van Antwoord, ten behoeve van ieder der leden een afdruk zou voegen van eene schetsteekening van de voorgenomen werken. Wel was eene kaart op de griffie nedergelegd, maar eene meer uitvoerige, met teekeningen toegelichte beschrijving welke de leden ter raadpleging bij hunne stukken zouden kunnen houden, werd wenschelijk geacht.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 29sten Mei 1907.

FRUYTIER.
DE WAAL MALEFIJT.
LIMBURG.
JANSEN.
TAK.

(213. 9.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 7 Juni 1907.)

Naar aanleiding van de opmerkingen en beschouwingen, tot welke het afdeelingsonderzoek van de wetsontwerpen heeft aanleiding gegeven, hebben ondergeteekenden de eer het volgende in het midden te brengen.

§ 1. Het was ondergeteekenden aangenaam te ontwaren, dat men vrij algemeen verklaarde ingenomen te zijn met het streven, de belemmering, welke sedert een aantal jaren werd ondervonden van de beperkte afmetingen der Oosterdoksluizen, zoo spoedig mogelijk op te heffen; zoomede, dat men zich ook zeer wel kon vereenigen met het denkbeeld, dat het werk door de gemeente Amsterdam zal worden uitgevoerd en dat de kosten daarvan voor een deel door het Rijk, voor een deel door de gemeente en voor een derde deel door particuliere ondernemingen zullen worden gedragen.

Tegenover den door sommige leden uitgedrukten twijfel, of bij de kostenverdeeling de juiste verhouding was in acht genomen, sluiten ondergeteekenden zich aan bij hetgeen ter zake door andere leden werd opgemerkt.

Ondergeteekenden kunnen de meening niet deelen van die leden, die het subsidie hetzij geheel, hetzij voor het grootste gedeelte ten laste van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting wenschten te zien gebracht. Daar het Departement van Marine in de eerste plaats bij de zaak betrokken is en, zooals door verscheidene leden werd opgemerkt, op hoofdstuk VI tal van uitgaven voorkomen, welke niet uitsluitend ten behoeve van de Koninklijke Marine, maar ook in het belang van handel en scheepvaart in het algemeen geschieden, achten zij eene kostenverdeeling, waarbij het in art. 1 van het wetsontwerp genoemde subsidie in haar geheel op hoofdstuk VI, daarentegen de kosten van de in art. 2 bedoelde wijziging van de remmingwerken aan de spoorwegbrug op hoofdstuk IX wordt gebracht, het meest aanneemlijk.

Gaarne erkennen ondergeteekenden intusschen uitdrukkelijk, dat in dit ontwerp geene principieele beslissing ten aanzien van den bouw van groote oorlogsschepen wordt gevraagd.

Evenmin hebben ondergeteekenden bezwaar tegen de opvatting, dat de verwijding der Oosterdoksluizen geenszins praejudicieert op latere beslissingen omtrent het behoud van 's Rijks werf van aanbouw te Amsterdam en zeer juist achten zij de opmerking, dat wanneer ooit tot opruiming of aanmerkelijke inkrimping van die werf mocht worden overgegaan, het Rijk in de waardevermeerdering dezer voor de scheepsbouwindustrie gunstig gelegen terreinen, zeker de thans uit te geven gelden zou terugvinden.

§ 2. Aangenaam ook was het ondergeteekenden te vernemen, dat het tegenwoordig voorstel door verscheidene leden met ingenomenheid is begroet. Te recht wordt de omstandigheid, dat in het nieuwe plan de schutsluis in de IJgracht uit het plan van de commissie van 1904 is kunnen vervallen, een voordeel geacht van groote beteekenis, vooral wegens de besparing van kosten, die daaruit is voortgevloeid.

Ofschoon de arbeid dier commissie daarom niet minder waardeering verdient — immers door haar grondig onderzoek van den toestand en door de duidelijke uiteenzetting daarvan in haar verslag is als het ware de weg geopend, die tot de tegenwoordige oplossing heeft geleid — valt niet te ontkennen, dat met het nieuwe plan de zaak in een andere phase is getreden, waardoor zij binnen korten tijd voor oplossing rijp is geworden.

Van wien dit nieuwe plan afkomstig is, was aan ondergeteekenden tot nu toe niet met zekerheid bekend. Bij een onderhoud, hetwelk de tweede ondergeteekende in Juli van het vorig jaar met het gemeentebestuur van Amsterdam ter plaatse mocht hebben, werd de tegenwoordige oplossing hem door dat bestuur voorgelegd, terwijl hem reeds eerder in een gesprek met den heer dr. C. Lely c. i. op de mogelijkheid van die oplossing was gewezen. Ten einde aan het verlangen van de Kamer te kunnen voldoen zijn alsnog nadere inlichtingen ingewonnen, op grond waarvan het ondergeteekenden een voorrecht is te mogen mededeelen, dat het nieuwe denkbeeld te danken is aan den genoemden afgevaardigde voor Amsterdam II.

Dat in de Memorie van Toelichting de voorstellen der commissie niet ter sprake zijn gebracht, vindt zijn grond in de meening, dat de mededeeling dier niet gevolgde voorstellen weinig direct nut zoude hebben en veeleer tot onnoodige complicatie leiden kon.

In antwoord op de daaromtrent gestelde vraag kan worden medegedeeld, dat wanneer de voorgenomen werken zullen zijn uitgevoerd, de bouw van het oorlogsschip, waarvoor bij de jongste begrooting gelden werden toegestaan, geenerlei technische bezwaren als gevolg van de afmetingen der nieuwe doorvaart zal ontmoeten.

Door sommige leden is betreurd, dat als gevolg van de aanwezigheid van de spoorwegbrug over den toegang naar het Afgesloten IJ, de nuttige breedte van de doorvaart nog tot 18 M. beperkt moet blijven, in verband waarmede zij zich afvragen of de zaak niet beter ware aan te houden totdat ook die belemmering zou kunnen worden opgeheven.

De beantwoording van die vraag wordt ondergeteekenden vergemakkelijkt door de alleszins juiste inlichtingen, die in dit opzicht van andere zijde in de Kamer zijn gegeven. Op den voorgrond moet worden gesteld, dat met de verruiming van den tegenwoordigen toegang van het Oosterdok naar het Afgesloten IJ niet langer mag worden gewacht. Voorloopig kan deze evenwel zonder bezwaar beperkt blijven tot eene breedte van 18 M., welke door de voorgenomen, betrekkelijk weinig kostbare werken zal worden bereikt. Zoodra in de toekomst eene grootere doorvaartbreedte wordt vereischt, zal deze, in aansluiting aan de thans voorgestelde werken, altijd kunnen worden verkregen, enkel door vervanging van de spoorwegbrug door eene van grootere wijdte. In aanmerking genomen, dat de bouw van een nieuwe spoorwegbrug van groote lengte hooge kosten vordert, ligt het voor de hand, dat daartoe niet eerder dan noodig is worde overgegaan. Te meer bestaat reden voor dit uitstel met het oog op de nog aanhangige plannen voor de verbetering der spoorwegverbindingen om Amsterdam. Welke beslissing ook later te dezen aanzien moge worden genomen, de thans voorgestelde werken passen, zooals te recht wordt opgemerkt, in elk plan tot afdoende verbetering.

In antwoord op de vraag wat met de groote sluis geschieden zal en of de daaraan te verrichten werken voor het Rijk geen kosten zullen veroorzaken, kan worden medegedeeld, dat aan die sluis geen werken zullen worden uitgevoerd, behoudens werkzaamheden van geringen omvang in verband met den bouw van de nieuwe draaibrug voor gewoon verkeer. Voor het Rijk zullen die werkzaamheden in elk geval geene kosten medebrengen, daar zij behooren tot die, welke door de gemeente Amsterdam zouden zijn uit te voeren. Uit de omstandigheid, dat de groote sluis geen verandering zal ondergaan — behoudens dat zij als waterkeering zal ophouden te bestaan — laat het zich verklaren, waarom in de stukken alleen sprake is van de werken, die aan de kleine sluis zullen worden uitgevoerd.

Ter aanvulling van de in de Memorie van Toelichting n°. 3 op bladz. 1 gedane mededeeling zij vermeld, dat alle pantserdeken pantserschepen, welke na het jaar 1896 op 's Rijks werf te Amsterdam op stapel zijn gezet, gedurende den bouw van kimkielen werden voorzien, welke echter vóór de te waterlating werden afgenomen om ze eerst te Willemsoord, na aankomst van het geheel voor den dienst gereed gemaakte schip, weder aan te brengen, gedurende eene dokking van het schip.

Buitendien moesten van de pantserdekschepen *Koningin Wilhelmina der Nederlanden*, *Utrecht* en *Holland*, die naar 's Rijks werf te Amsterdam moesten terugkeeren tot het ondergaan van herstellingen, de kimkielen en van eerstgenoemd schip ook enkele boven water uitstekende deelen worden weggenomen.

De kosten voor het wegnemen en later weder aanbrengen van een en ander, bedragen per schip gemiddeld f 2000, ongerekend de kosten voor het in het droge dok plaatsen en het bezwaar van het daaraan verbonden oponthoud.

Aan den wensch, ten slotte uitgesproken, dat ter beschikking van ieder der leden een afdruk worde gesteld van eene schetsteekening der voorgenomen werken, met toelichtende beschrijving, meenen ondergeteekenden te voldoen door toevoeging aan deze Memorie van eene teekening, voorstellende de werken, die aan de Oosterdoksluizen zullen worden uitgevoerd. 1) Zij vertrouwen, dat met die teekening van de voornaamste der voorgenomen werken, aan het verlangen van de Kamer zal worden te gemoet gekomen.

De Minister van Marine,
STUART.
De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

1) Deze teekening is nog in bewerking en zal binnen enkele dagen kunnen volgen.

(213. 10.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor de wetsontwerpen betreffende verwijding der Oosterdoksluizen te *Amsterdam*, en tot verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens deze wetsontwerpen, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over de voorstellen genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 13den Juni 1907.

FRUYTIER.
DE WAAL MALEFIJT.
LIMBURG.
JANSEN.
TAK.

(214 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, 13 *April* 1907.

Ter voldoening aan artikel 52, 4de lid, der Woningwet, heb ik de eer aan de Staten-Generaal hierbij aan te bieden het algemeen verslag van hetgeen met betrekking tot verbetering der volkshuisvesting in de gemeenten is verricht in het jaar 1905.

Nog gaan hierbij 103 afdrukken van dat verslag voor de leden, den griffier en de Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden der Kamer.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
P. RINK.

(215. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet, houdende nadere voorzieningen met betrekking tot de tiendrechten, behoorende tot het Kroondomein en de tiendplichtigheden rustende op goederen tot dat Domein behoorende.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 15den April 1907.

WILHELMINA.

(215. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in verband met de wet tot afschaffing der tienden, nadere voorzieningen wenschelijk zijn met betrekking tot de tiendrechten, behoorende tot het Kroondomein en de tiendplichtigheden rustende op goederen tot dat Domein behoorende;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De betaling der tiendrente, bedoeld in hoofdstuk III der wet tot afschaffing der tienden, wegens het vervallen van tiendplichtigheden rustende op goederen tot het Kroondomein behoorende, valt onder de op de Kroondomeinen drukkende lasten, bedoeld in art. 2 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 43).

Overeenkomsten tot afkoop van tiendplichtigheid, als bedoeld in het tweede lid van artikel 72 der wet tot afschaffing der tienden, kunnen met betrekking tot de tiendrechten, behoorende tot het Kroondomein en de tiendplichtigheden rustende op goederen, welke tot dat Domein behooren, door den administrateur van het Kroondomein worden gesloten, behoudens goedkeuring van den Minister van Financiën.

De aangiften, bedoeld in artikel 27 der wet tot afschaffing der tienden, geschieden ten aanzien van de tot het Kroondomein behoorende tiendrechten door den administrateur van dat Domein.

Artikel 2.

De schadeloosstelling, welke aan den Staat, ingevolge art. 3 der wet tot afschaffing der tienden, toekomt ter zake van voormalige tiendrechten, welke deel uitmaakten van het Kroondomein, alsmede de afkoopsommen en premiën, uitbetaald wegens afkoop, als bedoeld bij artikel 72 dier wet, van zoodanige tiendrechten, een en ander na aftrek van de sommen betaald wegens vrijwilligen afkoop, als bij dat artikel bedoeld, van tiendplichtigheden, rustende op goederen tot het Kroondomein behoorende, maken, op denzelfden voet als de goederen en rechten, bedoeld in artikel 1 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 43), deel uit van het Kroondomein en worden belegd op eene of meer der volgende wijzen:

a. in inschrijving in een der grootboeken der Nationale Schuld;

b. in schuldbrieven ten laste van Nederlandsche provinciën, gemeenten of waterschappen;

c. in schuldbrieven door Nederlandsche provinciën, gemeenten of waterschappen rechtstreeks en onvoorwaardelijk voor rente en aflossing gewaarborgd;

d. in schuldbrieven van overeenkomstig de Nederlandsche wet opgerichte, uitsluitend in Nederland werkende hypotheekbanken of maatschappijen voor grond-, gemeente- of poldercrediet;

e. in schuldbrieven van volgens de Nederlandsche wet opgerichte maatschappijen, die spoorwegen in Nederland of in de Nederlandsche koloniën in eigendom hebben of exploiteeren;

f. in schuldbrieven, welke door maatschappijen als sub *e* bedoeld rechtstreeks en onvoorwaardelijk voor rente en aflossing zijn gewaarborgd;

g. in gebouwen, als bedoeld in artikel 1, eerste lid, der wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* nº. 261).

De lijst der fondsen, die voor belegging in aanmerking komen, wordt in de maand Januari van ieder jaar door den administrateur van het Kroondomein opgemaakt en aan Onzen Minister van Financiën ter vaststelling aangeboden. De vastgestelde lijst kan zoo noodig door Onzen Minister van Financiën, den administrateur gehoord, worden herzien.

Alle beleggingen geschieden door den administrateur van het Kroondomein na goedkeuring van Onzen Minister van Financiën.

Artikel 3.

De schuldbrieven in het vorig artikel sub *b*—*f* bedoeld kunnen na goedkeuring van Onzen Minister van Financiën worden te gelde gemaakt. Op dezen verkoop is artikel 3 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 43) niet van toepassing.

De gelden verkregen door tegeldemaking of door aflossing van de in het vorig artikel sub *b*—*f* bedoelde schuldbrieven worden wederom belegd op de wijze in dat artikel omschreven.

Artikel 4.

In de instructie bedoeld in artikel 12 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 43) worden voorschriften opgenomen regelende de wijze waarop de schuldbrieven, welke deel mochten uitmaken van het Kroondomein, zullen worden bewaard.

Artikel 5.

Deze wet treedt op denzelfden dag in werking als artikel 72 van de wet tot afschaffing der Tienden.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

De Minister van Financiën,

(215. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In de Memorie van Toelichting van het wetsontwerp tot afschaffing der tienden werd medegedeeld, dat de vraag in overweging was, of en in hoeverre de wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43) omtrent het beheer van het Kroondomein, met het oog op de afschaffing van de tienden, aanvulling of wijziging behoefde.

Tot overweging dier vraag bestond in de eerste plaats aanleiding, omdat het twijfelachtig scheen, of onder de verschillende categorieën van rechthebbenden op tienden en op tiendplichtige gronden, wier rechten en verplichtingen in het ontwerp worden geregeld, ook begrepen is de Kroon in hare hoedanigheid van rechthebbende op de inkomsten uit de Kroondomeinen.

Al mocht er toch veel pleiten voor de meening, dat hetgeen de Tiendwet bepaalt omtrent de gevolgen van die afschaffing voor het vruchtgebruik van tienden en van tiendplichtige gronden, ook van toepassing zou zijn op het genot van de inkomsten van het Kroondomein ingevolge artikel 2 van de wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43), zekerheid, dat de autoriteiten en colleges met de uitvoering der Tiendwet belast die meening zouden zijn toegedaan, bestaat niet.

Immers al heeft het recht van de Kroon, bedoeld in art. 2 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43) in zeer vele opzichten overeenkomst met ons zakelijk recht „vruchtgebruik", zoodat dan ook in vele gevallen de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent de rechten en verplichtingen van vruchtgebruikers op bedoeld recht bij analogie worden toegepast, het wijkt toch ook in verschillende opzichten van vruchtgebruik af. Zoo bepaalt bijv. artikel 805 Burgerlijk Wetboek, dat in geval van genot bij opvolging het vruchtgebruik alleen zal genoten worden door de personen welke in leven zijn op het oogenblik, dat het recht van den eersten vruchtgebruiker een aanvang neemt, eene bepaling waarvan uit den aard der zaak geen sprake kan zijn bij het in artikel 1 der wet van 1 Mei 1863 bedoelde genot van de Kroon.

Evenmin kan het bepaalde bij artikel 807 van het Burgerlijk Wetboek op het genot van de inkomsten uit Kroondomeinen van toepassing zijn.

Hierbij kwam nu nog de vraag, of niet eene uitdrukkelijke regeling wenschelijk ware van de belegging der gelden, die als schadeloosstelling wegens het vervallen van tienden van het Kroondomein krachtens art. 3 der Tiendwet uitgekeerd zouden worden.

Wel is waar bepaalt artikel 8 der wet van 1 Mei 1863, dat gelden door *afkoop* van tienden beschikbaar gekomen, moeten worden belegd door plaatsing daarvan op het Grootboek der $2\frac{1}{2}$ % Nationale Schuld, doch vooreerst vallen de bovenbedoelde schadeloosstellingen, strikt genomen, niet onder de genoemde bepaling en verder rees twijfel, of het wel aanbeveling verdient, nu op eens zoo groote bedragen beschikbaar zullen komen, de belegging daarvan uitsluitend tot plaatsing op het genoemde Grootboek te beperken.

Maakte intusschen de wenschelijkheid om ten aanzien dier beide punten eene afzonderlijke wettelijke voorziening te treffen bij de indiening van het eerste ontwerp-Tiendwet nog een onderwerp van overweging uit, aan de noodzakelijkheid van eene uitdrukkelijke regeling van de gevolgen der totstandkoming van de Tiendwet viel niet meer te twijfelen, nadat in het gewijzigde ontwerp de bepaling van art. 72 omtrent het bevorderen van vrijwilligen afkoop was opgenomen. Het mag toch voorzeker wenschelijk heeten, dat ook van de tiendrechten, deel uitmakende van het Kroondomein en van de tiendplichtigheden rustende op tot dat domein behoorende gronden, een zoo groot mogelijk aantal door vrijwilligen afkoop kome te vervallen, alvorens artikel 1 der wet in werking treedt.

Intusschen is de administrateur van het Kroondomein, zonder uitdrukkelijke machtiging van den wetgever, niet bevoegd om tot het Kroondomein behoorende goederen of rechten te vervreemden (zie artikel 3 der wet van 1 Mei 1863, *Staatsblad* n°. 43) noch om kapitalen tot dat domein behoorende te besteden tot afkoop van lasten welke rusten op de daartoe behoorende bezittingen. Zoodanige machtiging moet dus bij de wet worden verleend.

Toen nu eenmaal, op dezen grond de indiening van een wetsontwerp betreffende de tienden van het Kroondomein noodzakelijk was geworden, lag het voor de hand te gelijker tijd eene voorziening in de beide eerstgenoemde aangelegenheden voor te stellen

De regeling der rechten en verplichtingen van de Kroon, als rechthebbende op de inkomsten van de Kroondomeinen, bij de uitvoering van de Tiendwet behoort zich, naar de meening van den ondergeteekende, aan te sluiten aan de bepalingen van de wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43). De tiendrente, bedoeld in art. 10 van het ontwerp-Tiendwet, welke in art. 14 van dat ontwerp ten laste wordt gebracht van dengene die het genot van de inkomsten van de van tiendplichtigheid bevrijde goederen heeft, moet ook bij het Kroondomein worden beschouwd als een last welke samengaat met het genot van de inkomsten der goederen; bepaald is daarom, dat die tiendrente gerekend zal worden tot de lasten, bedoeld in de tweede zinsnede van art. 2 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43).

Anderzijds spreekt het vanzelf, dat de schadeloosstelling die verleend wordt wegens het opheffen van rechten, behoorende tot een vermogenscomplex waarvan de Kroon de inkomsten geniet, moet worden toegevoegd aan dat vermogenscomplex en daarvan op denzelfden voet deel moet gaan uitmaken als de andere daartoe behoorende goederen.

Waar voorts het beheer van de Kroondomeinen bij de wet is opgedragen aan eenen administrateur, ligt het voor de hand, het doen van de aangifte van vervallen tiendrechten aan dien administrateur op te dragen, met voorbijgang van den vertegenwoordiger van den Staat als eigenaar van de goederen van het Kroondomein. Uit den aard der zaak zal de administrateur bij de uitvoering van deze opdracht gebonden zijn aan de bepalingen van zijne, bij Koninklijk besluit van 17 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 61) vastgestelde instructie.

Met betrekking tot de belegging der als schadeloosstelling door den Staat uitgekeerde kapitalen is de ondergeteekende van oordeel, dat het wenschelijk is, nu een aanzienlijk bedrag (wellicht ongeveer f 3 millioen) te gelijker tijd vruchtdragend zal te maken zijn, het beleggingsveld voor ditmaal ruimer te maken dan het behoefde te zijn voor de betrekkelijk geringe bedragen die jaarlijks beschikbaar komen ten gevolge van afkoop van tienden, onteigeningen en dadingen. Geraden schijnt het, de mogelijkheid te openen om van de thans ter beschikking komende bedragen gebruik te maken tot overneming van zoogenaamde „liggende waarden", d. w. z. van aan pachters toebehoorende gebouwen op hoeven van het Kroondomein, waarop de Staat bij het in werking treden der wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 40) geene gebouwen had. Bij de wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261) werd de Administratie van het Kroondomein reeds tot die overneming en den tot verkrijging der benoodigde gelden vereischten verkoop van inschrijving op het $2\frac{1}{2}$ % Grootboek der Nationale Schuld gemachtigd. Tot dusverre zijn krachtens die wet in 14 gevallen zoodanige gebouwen overgenomen, waartoe f 47 300 nominaal van het genoemde Grootboek moest worden afgeschreven.

Voor de verdere verruiming van het veld van belegging der

thans op eenmaal beschikbaar komende gelden, welke belegging uit den aard der zaak aan hooge eischen van soliditeit zal moeten voldoen, lag het voor de hand de lijst van geoorloofde beleggingen over te nemen uit eene der wetten welke in de laatste jaren voor groote financieele Staatsinstellingen de wijze van rentegevend maken harer kapitalen hebben geregeld. De lijst in dit wetsontwerp voorkomende, is overgenomen uit de wet van 20 Juli 1895 (*Staatsblad* n°. 135) tot wijziging der wet tot instelling van eene Rijkspostspaarbank, met weglating evenwel van de plaatsing van gelden op prolongatie, waarvoor bij de kapitalen tot het Kroondomein behoorende nimmer reden kan zijn.

Tot toelichting van de verschillende bepalingen van het wetsontwerp in het bijzonder zij nog het volgende aangeteekend:

Ad *art.* 3. Op den regel van artikel 3 der wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43), dat geen tot het Kroondomein behoorende goederen mogen worden vervreemd dan krachtens de wet, is eene uitzondering noodig ten aanzien van de in artikel 2, sub *b*—*f*, bedoelde fondsen. Spoedige verkoop van die fondsen kan toch, ook al zullen niet anders dan eersteklasse-fondsen voor belegging in aanmerking komen, door de omstandigheden geboden zijn. Het schijnt rationeel, dat, eenmaal een ruimer beleggingsveld voor de kapitalen die door de afschaffing der tienden vrijvallen, aangenomen zijnde, voor die kapitalen, wanneer zij ten gevolge van verkoop of aflossing van aanvankelijk aangekochte fondsen wederom vrijkomen, dezelfde beleggingsvoorschriften blijven gelden.

Art. 4. Deze bepaling waarborgt, dat de wijze waarop de tot het Kroondomein behoorende roerende goederen zullen worden bewaard, niet aan den administrateur van het Kroondomein zal worden overgelaten, doch in zijne bij Koninklijk besluit vastgestelde instructie zal worden geregeld.

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

(215. 4.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Algemeen was de indiening van dit wetsontwerp met voldoening gezien. In het bijzonder verklaarde men zich ingenomen met de verklaring in de Memorie van Toelichting, dat „het toch voor„zeker wenschelijk (mag) heeten, dat ook van de tiendrechten, „deel uitmakende van het Kroondomein en van de tiendplichtig„heid, rustende op tot dat domein behoorende gronden, een zoo „groot mogelijk aantal door vrijwilligen afkoop kome te vervallen, „alvorens art. 1 der Tiendwet in werking treedt". Waar de Minister zoo spreekt, meende men te mogen vertrouwen, dat ook de administratie van het Kroondomein harerzijds er naar zal streven zooveel mogelijk tot vrijwillige opheffing te komen en dat zij, bij onderhandelingen over afkoop, van inschikkelijkheid en zucht tot medewerking blijk zal geven.

Sommige leden wezen er hierbij op, dat de premie van 4 pct. van den afkoopprijs, die art. 83 van het ontwerp-Tiendwet den tiendheffer in geval van vrijwillige opheffing der tiendplichtigheid toekent, bestemd is om het treffen van schikkingen te vergemakkelijken. Zij zal het den tiendheffer soms mogelijk maken den plichtige, die aarzelt in een schikking, op den grondslag van de geschatte waarde van het tiendrecht, te treden, daartoe te bewegen door hem een deel dier premie af te staan. Men wenschte, dat ook aan de administratie van het Kroondomein zulk een gebruik der bedoelde premie vrij zoude staan en dat daartoe art. 2 van dit wetsontwerp, waar ook die premiën worden genoemd, zou worden gewijzigd. Bovendien is het dan noodig, dat de instructie, welke den administrateur voor de uitvoering der bij art. 1, 2e alinea, van dit wetsontwerp toegedachte taak ongetwijfeld zal worden verstrekt, hem de noodige vrijheid geeft om bij het aangaan van overeenkomsten in voorschreven zin te handelen.

Voorts werd er nog de aandacht op gevestigd, dat bij een zóó omvangrijk tiendrechtbezit als dat van het Kroondomein, vrijwillige opheffing van tiendrecht voor het domein van belang is met het oog op het verlies van rente, dat met het inslaan van den in de artt. 3 e. v. der Tiendwet gewezen weg gemoeid is. Wel is in de van Rijkswege te verleenen schadeloosstelling begrepen een rente over de gekapitaliseerde tiendopbrengst, over den tijd, die tusschen het in werking treden der Tiendwet en den dag, waarop de schadeloosstelling opeischbaar wordt, verloopt, maar rente over deze rente ontvangt de heffer niet.

De verruiming van het beleggingsveld der middelen van het Kroondomein, voor zooveel die ingevolge art. 3 der Tiendwet of ten gevolge van opheffing, als in art. 83 der Tiendwet bedoeld, beschikbaar komen, vond bij verscheidene leden bedenking. Zij verklaarden geen genoegzame redenen te zien om af te wijken, van het in de wet van 1 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 43) aangenomen beginsel, dat alle middelen van het Kroondomein in inschrijvingen op het Grootboek worden belegd. Ongetwijfeld is dat de veiligste belegging en hier geldt, dat het soliedste nauwelijks solied genoeg is. Is ook belegging in effecten toegestaan, dan is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat deze verloren gaan, waarbij nog niet eens aan verduistering behoeft te worden gedacht. Diefstal, brand etc. kan voorkomen en de Staat zal het verlies dan wel hebben te vergoeden. Sommige leden wezen er in het bijzonder op, dat pandbrieven van hypotheekbanken, welke ook in art. 2 van het ontwerp worden genoemd, aan de mogelijkheid van belangrijke waardevermindering bloot staan; daarbij wijzende op hetgeen in het hypotheekbankbedrijf ten onzent in de laatste jaren is voorgevallen. Van andere zijde bleef echter hierop de tegenspraak niet uit, dat juist onder bedoelde gebeurtenissen de waarde der pandbrieven betrekkelijk weinig heeft geleden en dat dus bezwaarlijk op grond daarvan de waarde van zoodanige obligatiën als beleggingsfondsen kan worden bestreden.

Andere leden konden zich met de voorgestelde verruiming vereenigen, omdat zij voorzagen, dat bij belegging van de aanzienlijke beschikbaar komende bedragen in inschrijvingen op het Grootboek alleen, de koers dier inschrijvingen zal stijgen en dus met een zeer lage rente zal moeten worden genoegen genomen.

Hiertegen werd echter weer opgemerkt, dat het te beleggen bedrag te klein is om dit gevolg te hebben, maar groot genoeg om mede te werken tot de zoo gewenschte stabiliteit van den koers der Nederlandsche Werkelijke Schuld.

Sommige leden wenschten, dat de belegging van de onderwerpelijke middelen ook in vaste goederen zou mogen plaats hebben en verzochten dus den Minister art. 2 in dien geest aan te vullen. Huns inziens verdient deze beleggingswijze ten zeerste in aanmerking te komen. Zij wezen er daarbij op, dat, indien grond wordt aangekocht, liggende naast terrein, dat reeds domeingrond is, die aankoop soms de bruikbaarheid en dus de waarde van laatstgenoemden grond zeer ten goede kan komen, alzoo een bijzonder voordeel medebrengt.

Wat betreft de sub *g* van art. 2 genoemde wijze van belegging: in gebouwen, als bedoeld in art. 1, eerste lid, der wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261), werd van meer dan één zijde de wensch uitgesproken, dat vooral ook deze wijze ruime aanwending zou vinden. Tot nu toe schijnt, ook blijkens de in de Memorie van Toelichting voorkomende mededeelingen, van overneming van zoogenaamde „liggende waarden" weinig te zijn gekomen. Men betreurde dat, omdat de toestand, dat een pachter op een hoeve van het Kroondomein gebouwen bezit, uit een oogpunt van rechtszekerheid zeer bedenkelijk werd geacht. De administratie van het Kroondomein moge, — zoo werd door verscheidene leden gewenscht, — de gelden, welke haar ingevolge de Tiendwet zullen toevloeien, in ruime mate besteden om aan dien ongewenschten toestand zoo veel mogelijk een einde te maken.

Andere leden, verwijzende naar de mededeelingen, die betreffende deze liggende waarden voorkomen in het Verslag omtrent den toestand van het Kroondomein over 1885, meenden, dat voor sommige pachters zulk een afkoop geenszins voordeelig zou zijn.

Enkele leden gaven nog te kennen, dat zij gaarne met eenige cijfers zouden zien toegelicht in welken omvang bedoelde „liggende waarden" bestaan en wenschten, dat de Minister een staat der hierbedoelde gebouwen, met schattingen hunner geldswaarde, aan de Kamer zou overleggen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 5den Juni 1907.

VAN DER BORCH VAN VERWOLDE.
IJZERMAN.
KOOLEN.
VAN ASCH VAN WIJCK.
DE BOER.

(215. 5.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 13 Juni 1907.)

Hoogst aangenaam was het den ondergeteekende te vernemen, dat de indiening van het wetsontwerp algemeen met voldoening was gezien.

Op zijne medewerking bij de uitvoering van het tweede lid van artikel 1 van het ontwerp, dat den administrateur van het Kroondomein bevoegd verklaart, behoudens goedkeuring van den Minister van Financiën, overeenkomsten tot afkoop van tiendplichtigheid te sluiten, kan ten volle gerekend worden. Dat ook het Kroondomein bij veelvuldig gebruik van die bevoegdheid belang heeft, omdat daardoor over de belangrijke bedragen, waarvoor het bij de afschaffing der tienden betrokken is, het verlies van rente op rente wordt ontgaan, wordt te recht in het Voorloopig Verslag opgemerkt.

Het lijdt ook voor den ondergeteekende geen twijfel, dat er voor hen die tiendplichtig zijn tegenover het Kroondomein, een prikkel tot vrijwilligen afkoop in zal gelegen zijn, wanneer hun een deel ten goede komt van de premie, welke het Kroondomein als heffer zal verkrijgen. Niettemin kan de ondergeteekende niet toegeven, dat daartoe eene wijziging zoude noodig zijn van art. 2 van het ontwerp, in dien zin, dat niet de geheele premie zoude behoeven te worden gevoegd bij het bedrag dat moet worden belegd. De vorm toch, waarin de plichtige zijn aandeel in de premie ontvangt, behoeft geenszins te zijn — en zal ook veelal niet zijn —, dat hem na betaling van de afkoopsom wederkeerig een deel van de premie wordt uitgekeerd, doch wel, dat de heffer, wetende dat hij bij vrijwilligen afkoop 4 pct. premie ontvangt, op de afkoopsom; waarvoor hij anders zijn recht zou prijs geven, iets laat vallen. (1)

Ook de administrateur van het Kroondomein zal in dien vorm de aan dat Domein tiendplichtigen kunnen doen deelen in de premie; de ondergeteekende zal daartegen zijnerzijds zeker geen bezwaar maken. Intusschen mag daarbij niet voorbijgezien worden, dat de tiendplichtige bij vrijwilligen afkoop reeds van zelf 2,07 pct. voordeel heeft, omdat de tiendrente door hem over de door den Staat voldane afkoopsom te betalen ongeveer $^1/_{50}$ minder bedraagt dan de tiendrente verschuldigd ingevolge art. 10 der Tiendwet, wegens het vervallen van de tiendplichtigheid ingevolge art. 1 dier wet.

Hetgeen door verscheidene leden blijkens het Voorloopig Verslag is aangevoerd tegen de verruiming van het beleggingsveld der middelen van het Kroondomein, voor zoover die voortspruiten uit de afschaffing der tienden, heeft den ondergeteekende niet kunnen overtuigen, dat het ter zake voorgestelde minder wenschelijk is.

Bij de tegenwoordig bestaande volkomen veilige gelegenheden om geldswaardige papieren te doen bewaren (als voorbeeld zij genoemd bewaargeving bij de Nederlandsche Bank), kan het gevaar, dat de Staat te eeniger tijd zich genoopt zoude zien het verlies van door brand of diefstal verloren geldswaarden te vergoeden, naar de ondergeteekende meent, niet als een ernstig bezwaar tegen de belegging van gelden in dusdanige waarden gelden.

En waar nu het Kroondomein zich door de afschaffing van de tienden voor een niet onaanzienlijk bedrag een wijze van belegging ziet ontgaan, die, wegens de bezwaren daaraan verbonden, blijkens de regeling voorkomende in artikel 3, 2de lid, der Tiendwet geacht wordt eene rente van 5 pct. te hebben opgebracht, zoude van handhaving ook met betrekking tot het thans vrijkomende bedrag, van de bepaling, dat het Kroondomein alle vrijvallende gelden in inschrijving op het Grootboek der $2^1/_2$ pcts. Nationale Schuld moet beleggen, eene niet onbelangrijke derving van inkomsten voor de Kroon het gevolg zijn, te grooter, omdat de aankoop in korten tijd van een zoo belangrijk bedrag aan inschrijving Grootboek den koers zoude doen stijgen en daarmede de inkomsten zoude doen dalen.

Belegging in Grootboekinschrijving verdient ongetwijfeld alleszins aanbeveling als bij uitstek solide, doch waar wel geen particulier, die zelf het beheer van zijne bezittingen heeft, zijn gansche vermogen op die wijze zal beleggen, schijnt het ook niet billijk het Kroondomein, waartoe reeds eene inschrijving van f 6 678 000 nominaal op het Grootboek der $2^1/_2$ pcts. Nationale Schuld behoort, te noodzaken het volle bedrag der vrijwillige afkoopsommen en der schadeloosstellingen op een der Grootboeken te plaatsen.

Met betrekking tot het bezwaar door sommige leden geopperd tegen opneming van de pandbrieven van uitsluitend in Nederland werkende hypotheekbanken zij opgemerkt, dat uit den aard der zaak evenals door de Rijkspostspaarbank en het Weduwenfonds groote omzichtigheid zal worden gebruikt bij de keuze der pandbrieven. Ongetwijfeld zijn er in de afgeloopen jaren in het hypotheekbankbedrijf betreurenswaardige toestanden aan het licht gekomen, die tot voorzichtigheid bij den aankoop van pandbrieven moeten stemmen, maar gelukkig zijn er toch nog verscheidene dergelijke inrichtingen, aan welke het vertrouwen niet behoeft te worden ontzegd. Ook zoude de Regeering, naar de meening van den ondergeteekende, allerminst het algemeen belang dienen, indien zij door schrapping van pandbrieven *in het algemeen* van de lijst van zeer solide fondsen, bijdroeg tot het wantrouwen, dat gerezen is tegen een zoo nuttig bedrijf als dat van de hypotheekbanken, hetwelk aan bouwnijverheid en landbouw vele kapitalen heeft toegevoerd, die anders wellicht niet ter beschikking daarvan gesteld, doch in buitenlandsche fondsen belegd zouden zijn.

De opmerkingen in het Voorloopig Verslag betreffende de wenschelijkheid, dat de beschikbaar komende gelden ook zullen kunnen worden belegd in vaste goederen, hebben den ondergeteekende aanleiding gegeven deze zaak nader te overwegen; zulks heeft hem tot de slotsom geleid, dat, al is het in het algemeen niet wenschelijk de onroerende goederen van het Kroondomein uit te breiden zonder dat elke aankoop op zich zelf door den wetgever kan worden beoordeeld, toch in sommige gevallen de bevoegdheid om zonder medewerking van den wetgever gronden aan te koopen nuttig kan zijn, met name wanneer aan het Kroondomein grenzende terreinen te koop komen, welker bezit de waarde en bruikbaarheid van hetgeen reeds tot dat Domein behoort, zoude verhoogen; snel te kunnen handelen zal dan niet zelden van belang zijn. En er bestaat te minder bezwaar tegen het verleenen van die bevoegdheid, nu zulke aankoopen niet meer gepaard zullen behoeven te gaan met verkoop van Grootboek-inschrijving.

Aan de opsomming van de geoorloofde wijzen van belegging in het ontwerp is mitsdien een achtste lid toegevoegd, betrekking hebbende op den aankoop van onroerend goed.

In den wensch, dat de in art. 2 sub *g* genoemde wijze van belegging eene ruime toepassing zal vinden, deelt de ondergeteekende en hij verklaart zich gaarne bereid te bevorderen, dat bij deze gelegenheid nauwkeurig worde onderzocht, van welke zoogenaamde liggende waarden de overneming kan plaats hebben, zonder dat daarbij eenerzijds de belangen van het Kroondomein geschaad en anderzijds de betrokken pachters benadeeld worden.

Een staat van het aantal in elke gemeente gelegen hoeven, waarop gebouwen als hier bedoeld, staan en van de gezamenlijke geschatte liggende waarde van die gebouwen in elke gemeente, wordt hierbij overgelegd,

Ten slotte zij opgemerkt, dat met het oog op de onzekerheid, wanneer het onderhavige ontwerp tot wet zal kunnen verheven worden, de slotbepaling (art. 5) in dien zin is gewijzigd, dat de wet in plaats van op den zelfden dag als art. 72 (thans 83) der Tiendwet, op den dag harer afkondiging in werking zal treden.

Het spreekt wel vanzelf, dat met de afkondiging in elk geval zal worden gewacht totdat de artt. 1, 2de lid, 83, 84, 85 en 87 der Tiendwet in werking zullen getreden zijn.

Eene Nota van Wijzigingen is bij deze Memorie gevoegd.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(1) Dat de Regeering zich de zaak van den aanvang af aldus heeft voorgesteld, blijkt uit hetgeen zij schreef in de 7de alinea van bladz. 11 der Memorie van Antwoord in zake het ontwerp-Tiendwet.

(215. 6.)

BIJLAGE DER MEMORIE VAN ANTWOORD.

STAAT van het aantal hoeven, waarop gebouwen voorkomen als bedoeld in artikel 1 van de wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261), alsmede van de geschatte liggende waarde dier gebouwen.

Gemeenten.	Aantal hoeven waarop gebouwen als bedoeld in artikel 1 der wet van 31 December 1884 (*Staatsblad* n°. 261) staan.	Geschatte liggende waarde dier gebouwen (in totaal).
Rentambt Hulst.		
Hontenisse	90 (waarvan éene hoeve ook op grondgebied van Ossenisse ligt)	f 104 022,50
Ossenisse	8	11 825,00
Grauw	7	4 501,50
Rentambt Tholen.		
St. Maartensdijk.	3	13 530,00
Rentambt Amersfoort.		
Putten	1	1 500,00
Totaal . . .	109	f 135 379,00

(215. 7.)

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In artikel 1, tweede lid, worden de woorden: „in het tweede lid van art. 72", vervangen door de woorden: „in artikel 83".

In het derde lid van artikel 1 wordt „artikel 27" vervangen door „artikel 29".

In artikel 2, eerste lid, wordt „artikel 72" vervangen door „artikel 83",
en wordt voorts aan de opsomming van de wijzen waar in kan worden belegd toegevoegd:

„*h.* in onroerende goederen, grenzende aan of gelegen in de onmiddellijke nabijheid van reeds tot het Kroondomein behoorende goederen".

Artikel 5 wordt gelezen als volgt:

„Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging."

(215. 8.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp houdende nadere voorzieningen met betrekking tot de tiendrechten, behoorende tot het Kroondomein en de tiendplichtigheden rustende op goederen tot dat Domein behoorende, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 19den Juni 1907.

VAN DER BORCH VAN VERWOLDE.
IJZERMAN.
KOOLEN.
VAN ASCH VAN WIJCK.
DE BOER.

(216 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot goedkeuring van den onderhandschen verkoop van domeingrond onder *Prinsenhage* aan L. DAS, hotelhouder aldaar.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 15 April 1907.

WILHELMINA.

(216. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat L. DAS, hotelhouder te *Prinsenhage*, wenscht te koopen eene aan zijn eigendom grenzende strook domeingrond, gelegen onder *Prinsenhage*, en dat het belang van den Staat zich niet tegen dien verkoop verzet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De overeenkomst, gesloten bij de in afschrift aan deze wet gehechte akte van 10 December 1906, waarbij aan L. DAS, hotelhouder te *Prinsenhage*, wordt verkocht het perceel *Prinsenhage*, sectie K, n°. 687, wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

AFSCHRIFT.

De ondergeteekenden:

1°. WILLEM HENDRIK VAN BERKUM, opperboschwachter in de houtvesterij „Breda", wonende te Prinsenhage, in die qualiteit handelende namens den Staat der Nederlanden, daartoe gemachtigd door den inspecteur der Staatsbosschen en ontginningen te Utrecht, bij brief van den 30sten November 1906, n°. 2306, gegrond op de missive van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van den 27sten November 1906, n°. 834, Directie van den Landbouw, afdeeling Domeinen;

2°. LEENDERT DAS, hotelhouder, wonende te Prinsenhage;

zijn overeengekomen als volgt:

De Staat der Nederlanden verkoopt, onder voorbehoud van bekrachtiging door de wet, aan den sub 2°. genoemden contractant, die in koop aanneemt: een met dennen bezet perceeltje grond, benevens de zuid- en zuidoostwaarts daarlangs loopende halve sloot, gelegen onder de gemeente Prinsenhage, en aldaar kadastraal bekend in sectie K, n°. 687, groot 0,1330 hectare;

zulks voor den prijs van *twee duizend vijftig gulden* (f 2050) en onder de navolgende voorwaarden:

Artikel 1.

De kooper aanvaardt het gekochte dadelijk na de betaling van den koopprijs in den toestand, waarin het zich bevindt, met alle daaraan verbonden lusten en lasten, heerschende en lijdende erfdienstbaarheden. Alle navordering wegens over- of ondermaat is uitgesloten.

Artikel 2.

De koopprijs moet worden betaald ten kantore en in handen van den rentmeester der domeinen te Breda, binnen eene maand na den dag der afkondiging van de wet, die deze overeenkomst bekrachtigt.

Bij gebreke van betaling binnen dezen termijn wordt de koopprijs, zonder dat eenige inverzuimstelling noodig is, verhoogd met één ten honderd voor iedere ingegane maand verzuim.

Artikel 3.

De grondbelasting van het gekochte komt van 1 Januari 1907 af voor rekening van den kooper.

Artikel 4.

De kooper moet het gekochte langs de grens met het kadastrale perceel n°. 686, met palen, hoog ten minste 1,25 M. en verbonden door ijzerdraad, afrasteren en deze afrastering onderhouden, een en ander ten genoegen van den verkooper.

De sloot loopende langs den berm van den steenweg van Ginneken naar Prinsenhage mag door den kooper, over de lengte van het door hem gekochte, geheel worden gedempt ter hoogte van dien berm. De alsdan verkregen grond blijft Staatseigendom tot aan de grenslijn thans aangevende het midden der sloot.

De Staat vestigt van den dag af, dat die sloot zal zijn gedempt, ten laste van den door de demping verkregen, aan hem toebehoorenden grond, alsmede van den berm van voorschreven weg, bij het kadaster bekend als ongenummerd, het recht van voetpad van en naar den openbaren weg, ten nutte van het bij deze verkochte kadastrale perceel n°. 687.

Dit recht mag worden uitgeoefend over eene breedte van 16 meter langs de zuid-oostgrens van het verkochte en over eene breedte van twee meter langs de zuidgrens, gemeten van de grensscheiding tusschen de perceelen nos. 686 en 687.

Artikel 5.

Alle rechten en kosten op deze akte en op hare overschrijving in de openbare registers vallende, komen ten laste van den kooper en moeten door hem op de eerste vordering worden betaald.

De overschrijving mag ten verzoeke van den kooper niet geschieden dan op vertoon aan den betrokken bewaarder van de hypotheken en het kadaster van eene quitantie, waaruit de betaling van den koopprijs blijkt.

Artikel 6.

De kooper kiest voor de uitvoering dezer, woonplaats ten raadhuize van de gemeente Prinsenhage.

Aldus in dubbel opgemaakt en geteekend te Prinsenhage, den 10den December 1906.

(*get.*) W. H. van Berkum.
(„) L. Das.

Voor gelijkluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel,
Versteeg.

(216. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

L. Das, hotelhouder te Prinsenhage, vroeg in koop eene aan zijn eigendom grenzende strook domeingrond, met dennen bezet, benevens de zuid- en zuidoostwaarts daarlangs loopende halve sloot, kadastraal bekend als Prinsenhage, sectie K, n°. 687, groot 13,30 aren, ten einde het bij zijn hotel gelegen erf eenigszins uit te breiden.

Bij het behoud van dezen grond, welke, zoowel omdat hij een smal toeloopenden uithoek vormt van het Staatseigendom als door zijne ligging in de onmiddellijke nabijheid van het door Das gebouwde hotel, voor bouwterrein minder geschikt is, heeft de Staat geen belang.

De koopprijs is gelijk aan de door twee deskundigen geschatte waarde van het perceel met den opstand.

Ter verdere toelichting wordt eene teekening overgelegd ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
J. D. Veegens.

(216. 4.)

VERSLAG.

Tegen den voorgestelden onderhandschen verkoop werden geen bedenkingen geopperd.

Echter vestigden sommige leden de aandacht op de minder juiste redactie van enkele artikelen der met den heer Das gesloten overeenkomst.

Vooreerst wordt het gekochte aangeduid als te omvatten *de daarlangs* (d. i. langs een te voren genoemd terrein) *loopende halve sloot.* Afgezien van de taalkundige onjuistheid dezer terminologie, schijnt zij ook de bedoeling van de contractanten niet juist weer te geven. Die bedoeling zal toch wel zijn, dat de sloot, tot dusver, als liggende tusschen twee perceelen van den Staat, Staatseigendom, voortaan *een gemeene sloot* zal zijn, als waarvan gesproken wordt in artt. 706 e. v. Burgerlijk Wetboek. De aangehaalde redactie drukt dat echter niet uit. Volgens haar kan de mede-contractant van den Staat met de aan perceel n°. 687 grenzende helft der sloot doen wat hij wenscht, alzoo die helft dempen of niet dempen.

Voorts wordt in de tweede alinea van art. 2 van het contract ten onrechte gezegd, dat de koopprijs wordt verhoogd met één ten honderd voor iedere ingegane *maand* verzuim. Bedoeld is waarschijnlijk: met één ten honderd per maand, gedeelten van een maand voor een geheele gerekend.

In art. 4, 2de alinea, is sprake van „ter hoogte van dien berm", waar de hier aan het woord zijnde leden liever zouden hebben gelezen: „tot de hoogte van dien berm". Ook vonden zij de in die zinsnede voorkomende uitdrukking „blijft Staatseigendom", minder juist. Blijkbaar is bedoeld dat, wanneer de sloot geheel gedempt is, de gemeenschappelijke eigendom wordt opgeheven en de helft van het door de demping verkregen terrein aan den Staat komt. Ten onrechte wordt dus gesproken van „*blijft* Staatseigendom".

Tegenover deze opmerkingen verklaarden echter andere leden, dat zij niet konden inzien, dat de bedoeling van het domeinbestuur in de overeenkomst niet juist is weergegeven.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende dat de Minister bereid zal zijn de vorenstaande opmerkingen alsnog schriftelijk te beantwoorden, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging van het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 5den Juni 1907.

VAN DER BORCH VAN VERWOLDE.
IJZERMAN.
KOOLEN.
VAN ASCH VAN WIJCK.
DE BOER.

(216. 5.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 13 Juni 1907.)

De ondergeteekende veroorlooft zich, naar aanleiding van de in het Verslag opgenomen opmerkingen, er op te wijzen, dat de uitdrukkingen, gebezigd in de met L. Das opgemaakte akte, bijna woordelijk zijn overgenomen uit eene akte van verkoop van domeingrond, gelegen in de nabijheid van het thans verkochte perceel, welke akte, zonder dat daartegen in de Kamer eenige bedenking is geopperd, is goedgekeurd bij de wet van 21 Juli 1899 (*Staatsblad* n⁰. 167).

Bij grensbepalingen is „halve sloot" eene door de practijk geijkte uitdrukking, waardoor wordt aangeduid, dat de grens tusschen de wederzijdsche eigendommen wordt gevormd door het midden der sloot. Het lag geenszins in de bedoeling, gelijk trouwens uit het verband tusschen het hoofd der akte en de bepaling van art. 4 blijkt, de sloot tot eene gemeene sloot te maken.

Hierdoor wordt tevens opgehelderd waarom in art. 4, 2de alinea, staat: „blijft Staatseigendom".

De uitdrukking „ter hoogte van dien berm" schijnt de voorkeur te verdienen boven „tot de hoogte van dien berm", omdat krachtens deze laatste de kooper zou worden vrijgelaten, ook tot eene lagere hoogte te dempen, hetgeen geenszins aanbeveling zou verdienen.

Door de bepaling dat, bij gebreke van betaling binnen den gestelden termijn, de koopprijs wordt verhoogd met een ten honderd voor iedere ingegane maand verzuim, staat het, naar het oordeel van den ondergeteekende, vast dat, overeenkomstig de bedoeling, eene boete ten bedrage van 1 pct. der koopsom verschuldigd is op den eersten dag, waarop de kooper in verzuim is en verder bij den ingang van iedere maand, tot betaling is gevolgd.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,
J. D. VEEGENS.

(217. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging en vermindering van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 16 April 1907.

WILHELMINA.

(217. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener wijziging en vermindering van het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1907 (*Departement van Marine*).

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1907 (*Departement van Marine*) wordt gewijzigd als volgt:

Artikel 1.

Artikel 4. Bezoldigingen van eervol afgevoerde officieren en van ingenieurs, traktementen en toelagen of activiteitstraktementen van officieren, activiteitssoldijen en toelagen van onderofficieren enz., wordt *verhoogd* met *één duizend zeshonderd dertig gulden* (f 1630).

Artikel 5. Bureau- en lokaalbehoeften, druk- en bindwerk en kleine uitgaven, alsmede belooning van tijdelijk te werk gesteld personeel ten behoeve van den huishoudelijken dienst bij het departement, wordt *verhoogd* met *honderd gulden* (f 100).

Artikel 7. Activiteitstraktementen en toelagen van directeuren en commandanten en van officieren, benevens activiteitssoldijen en toelagen van onderofficieren, gedetacheerd bij 's Rijks werven, wordt *verhoogd* met *tweehonderd gulden*. (f 200).

Artikel. 11. Bureau- en lokaalbehoeften, druk- en bindwerk en kleine uitgaven, kosten van inwisseling van betalingsstukken, wordt *verhoogd* met *negenhonderd vijftig gulden* (f 950).

Tusschen de *artikelen* 11 en 12 wordt ingevoegd een nieuw

Artikel 11*a*. Onkosten verbonden aan het wasschen, herstellen, enz. van nachtlegervoorwerpen, zoomede aan het wasschen van lijfgoederen van aan den wal verblijvende mariniers; tot een bedrag van *twee duizend vijfhonderd vijftig gulden* (f 2 500).

Artikel 14. Reis- en verblijfkosten van het personeel, vermeld in de 1ste onderafdeeling; reis-, verblijf- en vacatiekosten aan personen niet uit hoofdstuk VI der Staatsbegrooting bezoldigd, voor zoover niet elders vermeld; kosten vallende op de inspectiën van forten, wordt *verhoogd* met *tweehonderd gulden* (f 200).

Artikel 15. Aanschaffing van alle materialen, uitgezonderd steenkolen; aanschaffing, aanbrenging en herstelling van alle inrichtingen, werktuigen en voorwerpen, benoodigd tot den aanbouw, de aftimmering, de toetuiging, de uitrusting, het onderhoud en de herstelling van 's Rijks schepen en vaartuigen; kosten van herstelling van 's Rijks schepen en vaartuigen bij particulieren; kosten van materieel der werfscholen en der werfdivisie; kosten van dokhuur, vervoer, bereiding en keuring, mitsgaders vergoeding van kosten voor schaden, veroorzaakt bij aanvaringen door 's Rijks schepen en vaartuigen, niet elders genoemd, wordt *verhoogd* met *één duizend éénhonderd vijf en tachtig gulden* (f 1 185).

Artikel 17. Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van geschut, affutage, draagbare vuur- en blanke wapenen en ledergoed, alles met toebehooren; projectielen, buskruit, vuurwerken, gereedschappen en alle zaken die daarop betrekking hebben; kosten van vervoer, beproeving, begeleiding, bewaring en keuring, wordt *verhoogd* met *zeven duizend zeshonderd vijftig gulden* (f 7 650).

Artikel 20. Aanschaffing van steenkolen; kosten van vervoer, laden en lossen, wordt *verhoogd* met *vijfhonderd gulden* (f 500).

Artikel 22. Bezoldigingen, daggelden en toelagen van mindere geëmployeerden en werklieden bij 's Rijks werven; activiteitstraktementen van machinisten der actieve zeemacht, gedetacheerd bij 's Rijks werven voor de conservatie der schepen; activiteitssoldij van de stokers voor binnenlandschen dienst; kosten van onderwijs voor de leerlingen op 's Rijks werven, loonen voor buiten of op de werven door particulieren verrichte werkzaamheden, en kosten van kleeding, wordt *verhoogd* met *vier duizend vijfhonderd gulden* (f 4500).

Artikel 26. Onderhoud, herstelling en wijziging van dokken en van alle gebouwen en marinewerken, in *artikel* 25 bedoeld; aanschaffing van de daarvoor benoodigde materialen; kosten van vervoer, toezicht en beproeving, wordt *verhoogd* met *vier duizend zeshonderd vijftig gulden* (f 4650).

Artikel 27. Aanschaffing en herstelling van werktuigen en ketels, machinekamerbehoeften, enz., ten dienste der werven en maritieme inrichtingen; kosten van vervoer, toezicht bij de vervaardiging en beproeving; kosten van de verstrekking van licht, electriciteit en water aan 's Rijks werven en maritieme inrichtingen; kosten in verband met de militaire kustwacht, wordt *verhoogd* met *een duizend zevenhonderd vijftig gulden* (f 1750).

Tusschen de *artikelen* 28 en 29 wordt ingevoegd een nieuw

Artikel 28*a*. Vaste traktementen van de officieren der mariniers; tot een bedrag van *twintig duizend zevenhonderd vijftig gulden* (f 20 750).

Artikel 32. Vaste traktementen van onderofficieren in het vaste korps, met uitzondering van die van het stokers-personeel, wordt *verhoogd* met *vier duizend vijfhonderd negentig gulden* (f 4590).

Artikel 33. Kosten van het personeel der actieve zeemacht, bestaande in: activiteitstraktementen, activiteitssoldijen en toelagen; traktementen van de geëmbarqueerde officieren der mariniers; traktementen, toelagen, soldijen, vergoedingen en tegemoetkomingen van de marinereserve, de militaire kustwachters en de militaire loodsen; activiteitstraktementen en soldijen, benevens toelagen aan personeel der zeemacht, dat op grond eener geneeskundige verklaring verpleegd wordt in eigen woning of in het buitenland; toelagen voor eens ter tegemoetkoming in de kosten van uniform-wijziging, toe te kennen aan de tot adjudant-onderofficier te bevorderen sergeant-majoors; premiën bij wedstrijden, ernstexercitiën en andere practische oefeningen en kosten voor aankoop van medailles bij die wedstrijden toe te kennen; voorschotten ter voorziening in de behoefte aan kleedingstukken, kooigoederen, de betaling der reparatie-loonen en alle overige daarmee verband houdende kosten; gratis verstrekking van wollen kleeding aan schepelingen, dienende bij den torpedodienst en aan boord der schepen voor toezicht op de zeevisscherij; toelagen aan geneeskundig en phar-

maceutisch personeel der landmacht, voor diensten ten behoeve der zeemacht, wordt *verhoogd* met *honderd één en twintig duizend gulden* (f 121 000).

Artikel 34. Kosten verband houdende met aanneming en reëngagement van schepelingen voor de zeemacht en de marine-reserve, wordt *verhoogd* met *twintig duizend gulden* (f 20 000).

Artikel 35. Kosten van het korps mariniers, bestaande in: traktementen, soldijen, toelagen, reis-, verblijf- en verhuiskosten van officieren, onderofficieren, korporaals en manschappen: uitgaven voor aanschaffing, aanmaak en onderhoud van kleeding en uitrusting voor onderofficieren, korporaals en manschappen op hunne rekening te verstrekken, en die wegens uit te betalen saldo's tegoed en verdere betaling uit die rekening; kosten van brood en kaas; kosten van onderwijs en van bibliotheken; kosten van kazernen en daarbij behoorende wachten, van kazerneering en huishuur; aanschaffing van bureaubehoeften; aanschaffing, herstelling en onderhoud van artillerie-, schiet- en pioniermaterieel, wapenen en grootequipement, zoomede alle verdere uitgaven voor het korps mariniers. Kosten van werving, wordt *verminderd* met *tweehonderd vijf en zestig duizend gulden* (f 265 000).

Artikel 40. Kosten voor onderwijs, belooning en ontspanning ten behoeve der opleiding van personeel der actieve zeemacht, niet elders met name genoemd:

a. bezoldigingen, toelagen en verdere uitgaven voor het geven van onderwijs;

b. kosten van hulpmiddelen voor het onderricht, dagelijksch onderhoud van lokalen aan den wal en voor aanmoediging, belooning, ontspanning, enz.;

wordt *verhoogd* op onderdeel *a* met *tweehonderd twintig gulden* (f 220);

op onderdeel *b* met *driehonderd veertig gulden* (f 340);

en op het geheele artikel met *vijfhonderd zestig gulden* (f 560).

Artikel 44. Kosten van schafting en aanschaffing van zeep, van Rijks wege verstrekt wordende, benevens alle daarop vallende kosten, waaronder ook begrepen activiteitstraktementen van officieren, belast met het toezicht op de bereiding, gelden voor extra uitgaven op feestdagen en bij andere gelegenheden, zoomede kosten van de voeding bij tijdelijk verblijf aan den wal, wordt *verhoogd* met *twee en vijftig duizend vijfhonderd gulden* (f 52 500).

Artikel 48. Kosten van verpleging van zieken in hospitalen, burgergestichten ook in het buitenland en bij particulieren; transport van zieken; kosten vallende op het begraven van lijken van militairen der zeemacht beneden den rang van officier, in werkelijken dienst of met verlof; aanschaffing van geneesmiddelen en verdere behoeften voor de hospitalen en de schepen, zoomede ziekenkost voor die hospitalen; belooning van officieren van gezondheid van de landmacht voor genees- en heelkundige diensten, bewezen aan personeel der zeemacht; kosten van reinigingsbaden; kosten van voorziening in de geneeskundige hulp en verstrekking van geneesmiddelen aan het daarop rechthebbend militair en burgerpersoneel ook in het buitenland, vervoerkosten voor ouders, voogden en echtgenooten van zeemiliciens, die in de hospitalen zijn opgenomen, alsmede reis- en verblijfkosten voor gepensionneerden der zeemacht voor herkeuring opgeroepen, wordt *verhoogd* met *vierhonderd gulden* (f 400).

Artikel 50. Reis-, verblijf-, vacatie- en transportkosten voor reizen ten behoeve van de zeemacht, voor zoover niet elders vermeld; kosten vallende op het vervoer van militaire gevangenen, van ontslagen militaire gevangenen bij terugkeer naar hun schip, hun korps of hunne woonplaats en van personen, behoorende tot de zeemacht, die ten dienste of in het belang der justitie worden vervoerd; premiën wegens het op signalement aanhouden en aan de militaire autoriteit overleveren van militair personeel der zeemacht; kosten vallende op den overtocht naar het geboorteland van in Oost- of West-Indië geboren en aangenomen doch in Nederland ontslagen personeel van 's Rijks zeemacht beneden den rang van officier; op het vervoer van minder personeel der zeemacht, dat met ontslag naar huis wordt gezonden; op het vervoer van ouders en voogden van schepelingen in opleiding tot matroos, naar de plaats van opleiding en terug; zoomede op het transport van zeemiliciens, wordt *verhoogd* met *vier duizend driehonderd gulden* (f 4300).

Artikel 52. Druk- en bindwerk en aankoop van reglementen, ten dienste der actieve zeemacht, wordt *verhoogd* met *vierhonderd vijftig gulden* (f 450).

Artikel 2.

Ten gevolge van voorschreven verhoogingen, tusschenvoegingen en vermindering wordt het totaal der Iste onderafdeeling van de Iste afdeeling verhoogd met *vijf duizend vijfhonderd tachtig gulden* (f 5580), dat der IIde onderafdeeling met *twintig duizend tweehonderd vijf en dertig gulden* (f 20 235), dat der IIIde onderafdeeling verminderd met *veertig duizend vierhonderd vijftig gulden* (f 40 450), en dat der Iste afdeeling, zoomede het eindcijfer van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting verminderd met *veertien duizend zeshonderd vijf en dertig gulden* (f 14 635).

Artikel 3.

Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij de bij deze wet vastgestelde nieuwe artikelen 11*a* en 28*a* ontoereikend wordt bevonden, kan het, met in achtneming van het voorschrift van het tweede lid van art. 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40) door overschrijving uit artikel 106 van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting worden aangevuld.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Marine,

(217. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Overeenkomstig de toezegging, door hem gedaan bij de bespreking in de Vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van het door den afgevaardigde voor 's-Gravenhage den heer J. C. Jansen, in vereeniging met andere leden, voorgestelde amendement tot verhooging van art. 35 (nieuw) der marinebegrooting met f 70 000 ter verbetering der financieele positie van het korps Mariniers, heeft de ondergeteekende niet nagelaten, zoo spoedig doenlijk een wetsontwerp samen te stellen tot wijziging van de marine-begrooting voor het dienstjaar 1907, ten doel hebbende, in gemeen overleg met de Staten-Generaal, te geraken tot eene nieuwe regeling omtrent het genoemde korps.

Bij de aanbieding van dit wetsontwerp, waarbij van de gedachte is uitgegaan dat de nieuwe regeling met 1 Juli a. s. zal kunnen ingaan, wenscht de ondergeteekende het volgende onder de aandacht te brengen.

Waar een wetsontwerp van soortgelijke strekking als het onderwerpelijke, na ampele voorbereiding en na gehouden openbare beraadslaging op den 23sten October jl. in de Tweede Kamer der Staten-Generaal, geene meerderheid kon vinden, maar met 33 tegen 27 stemmen verworpen werd, daar heeft ondergeteekende, toen hij zich zette aan de samenstelling van een nieuw ontwerp, in de eerste plaats getracht zich duidelijk rekenschap te geven van de tegen het eerstbedoeld ontwerp gerezen bezwaren, met het doel die bezwaren, voor zoover zulks in verband met zijne overtuiging mogelijk zou blijken, op te heffen of althans te verminderen. Daarbij stuitte hij evenwel al dadelijk op deze moeilijkheid, dat de meerderheid, welke zich tegen de destijds voorgestelde regeling verklaarde, samengesteld is uit leden, die door van elkander geheel afwijkende overwegingen tot hun afkeurend votum werden geleid. Toch zijn daarin twee hoofdstroomingen duidelijk te onderkennen; bij een deel der hierbedoelde leden lag het groote bezwaar tegen de aanneming van het wetsontwerp hierin, dat het de opheffing van het korps mariniers zou ten gevolge hebben, dat die opheffing niet aan tijdstippen zou kunnen gebonden worden maar zich zelf zou regelen en dat uit hoofde van die omstandigheid de Minister, die tot heden het korps mariniers een integreerend deel van het vlootpersoneel acht, het behoud van het korps uit handen zou geven. Bij de bestaande onzekerheid, dat door aanwerving van matrozen-personeel voorzien zal kunnen worden in het incompleet dat bij verloop van het korps mariniers zal ontstaan, geven deze leden er de voorkeur aan, ook omdat de opleiding van den matroos zooveel duurder is dan die van den marinier, het korps te behouden, met zijne eigene officieren, zoodat men het, als dit noodig mocht zijn, nog zou kunnen uitbreiden.

Een ander deel der leden, dat zijne medewerking aan het wetsontwerp onthield, stelde zich op een geheel ander standpunt; bij deze leden was het bezwaar, dat, waar door den Minister was toegegeven, dat er voor het korps mariniers, als zoodanig, eigenlijk geen speciale werkkring meer kon worden aangewezen, in verband daarmede door hem geene maatregelen waren voorgesteld om aan het bestaan van het korps zoo spoedig mogelijk een einde te maken; de overweging van den Minister, dat het tot het korps behoorende personeel vooralsnog niet uit de sterkte kon worden gemist en daarom, voorloopig althans, moest gehandhaafd blijven, werd door hen niet aanvaard, omdat zóó handelende een korps zou worden in stand gehouden, dat geen eigenlijke reden van bestaan meer heeft; waarvan het heerschen in dat korps van een allerellendigsten geest, van een gevoel van onbevrediging, van halfheid de gevolgen zouden zijn. Juist de opheffing van het korps, zoo spoedig mogelijk door onverwijlde sluiting der werving, zou, zoo meenden deze leden, aanbeveling verdienen, omdat het eene besparing zou geven van ruim een millioen gulden, waarvan dus een deel zou kunnen dienen om het nijpende vraagstuk omtrent de recruteering van het personeel der zeemacht behoorlijk tot eene oplossing te brengen.

Blijkt uit het vorenstaande dat er voor den ondergeteekende in het op 23 October j.l. in de Kamer gevallen votum allerminst een draad te vinden is, leidende tot eene voor alle partijen bevredigende oplossing, zulks neemt niet weg, dat de gevoerde beraadslagingen op het vraagstuk een scherper licht hebben doen vallen, waarvan door hem gaarne gebruik is gemaakt bij de samenstelling van het ontwerp, dat thans de aandacht der Kamer vraagt.

Het komt den ondergeteekende niet overbodig voor, ook al moet zoo doende worden vervallen in herhaling van hetgeen reeds in de voorafgaande schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling met de Kamer werd in het licht gesteld, hier in hoofdtrekken de beweegredenen aan te geven, waarop de wensch tot eene wijziging in de organisatie der zeemacht, wat betreft het daarin voorkomen van een afzonderlijk korps Mariniers, steunt.

De bestemming van het korps, zooals die is omschreven in art. 4 (1) der bestaande regeling, heeft ten gevolge, dat de begrooting van Marine belast wordt met uitgaven, die niet rechtstreeks de vervulling der taak, waartoe de zeemacht geroepen is, ten goede komen.

Immers als zoodanig moeten gelden de uitgaven voor:

a. het sub 2°. van dat artikel genoemde deelnemen aan expeditiën en militaire verrichtingen in en buiten Europa en in 's Rijks overzeesche bezittingen.

Het is duidelijk dat wanneer een deel van het korps mariniers als afzonderlijk expeditie-korps optreedt, door de zeemacht verricht wordt, wat meer eigenaardig tot de taak van het leger behoort. Te minder aanleiding echter is er om bij de zeemacht voor dit doel een afzonderlijk korps in stand te houden, wijl in de ruim 25 jaren, verloopen sedert het hier besproken reglement in werking trad, nimmer een beroep op het korps mariniers, om een deel voor de hier bedoelde militaire verrichtingen af te zonderen, is gedaan, niettegenstaande in dat tijdvak tal van expeditiën in Oost-Indië werden ondernomen en in een enkel geval (Lombok 1894) voor een tijdelijke versterking van het Indisch leger oogenschijnlijk alle aanleiding bestond.

Klaarblijkelijk is hier niet sprake van dat deelnemen aan militaire verrichtingen aan wal, dat door de landingsdivisiën, getrokken uit de bemanning der oorlogsschepen, menigmaal geschiedt. Aan deze verrichtingen, waarvan de noodzakelijkheid zich steeds kan blijven voordoen, hebben de mariniers uit den aard der zaak, altijd in de eerste plaats deelgenomen;

b. het sub 3°. van art. 4 genoemde bewaken van 's Rijks werven en maritieme inrichtingen en eigendommen in Nederland. Klaarblijkelijk moet het mogelijk zijn in deze bewaking op minder kostbare wijze te voorzien dan door haar op te dragen aan een goed uitgerust en geoefend infanterie-korps;

c. het onder 4°. van meergenoemd artikel vermelde verrichten van garnizoensdiensten in Nederland.

Ook hier betreedt de werkzaamheid van het korps mariniers het arbeidsveld der krijgsmacht te lande.

Volgt uit het bovenstaande, dat met eene veel kleinere dan de tot dusver geldende organieke sterkte van het korps mariniers zou kunnen worden volstaan, wanneer alleen met het sub 1°.

---

(1) Dit artikel luidt:

Art. 4.

Bestemming. Het korps is bestemd:

1°. tot den dienst aan boord van 's Rijksschepen en vaartuigen van Oorlog, zoowel binnen als buiten de zeegaten van het Rijk in Europa;

2°. tot het deelnemen aan expeditiën en militaire verrichtingen in en buiten Europa en in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën;

3°. tot het bewaken van 's Rijks werven en maritieme inrichtingen en eigendommen in Nederland;

4°. tot het verrichten van garnizoensdiensten in Nederland, het betrekken van garnizoenswachten en het verleenen van bijstand tot handhaving van het openbaar gezag, een en ander behoudens de beperkingen, vermeld in het reglement voor het korps mariniers.

van art. 4 genoemde deel der bestemming van het korps, namelijk het dienst doen aan boord der oorlogsschepen, wordt rekening gehouden, door die vermindering zal worden voldaan aan den eisch van een zuinig beheer, terwijl de daarmede gepaard gaande wijziging van de bestemming van het korps het mogelijk zal maken de daarbij nog bestaande ernstige misstanden op te heffen.

Immers ten gevolge van de thans nog aan het korps opgedragen diensten verkeert dit in een tweeslachtigen toestand. Het garnizoensdienst verrichtende gedeelte van het korps, waarvan ook de verpleging — hieronder te verstaan de bezoldiging zoowel als de voeding — geheel geschoeid werd op de leest der destijds voor de vrijwilligers van de landmacht bestaande voorschriften, ressorteert onder den bevelhebber in de militaire afdeeling, waartoe de garnizoensplaats behoort, dient volgens de reglementen der landmacht, en is onderworpen aan het crimineel Wetboek en de rechtspleging voor het krijgsvolk te lande. De marinier is dus gedurende zijn diensttijd afwisselend, naar gelang hij is ingescheept of niet, aan verschillende militaire rechtsplegingen onderworpen, terwijl in de wijze van bezoldiging en verpleging, en daarmede in den geheelen inwendigen dienst groot verschil bestaat tusschen de afdeelingen aan den wal en de op de vloot ingescheepte detachementen.

Eenheid te brengen in de plaats van al deze verschilpunten, is klaarblijkelijk in het belang der Marine en effent den weg voor de gewenschte herziening van bezoldiging en verpleging van het personeel der mariniers, waardoor deze gelijk kunnen worden gemaakt aan die der overeenkomstige categorieën van het matrozenpersoneel.

Eene vraag, die men, waar tot herziening der regeling van het korps mariniers wordt overgegaan, niet kan nalaten onder de oogen te zien, is deze, of het afzonderlijk korps officieren behoort te blijven bestaan. Het behoeft hier zeker niet opnieuw te worden betoogd, dat de dienst bij het korps mariniers, ook toen het korps voltallig was, niet kon beantwoorden aan de illusiën, die goed opgeleide en ambitieuse officieren daarvan mochten koesteren. De werkkring bevredigde hen niet, en het marine-bestuur kon niet voldaan zijn over het voordeel, dat het algemeen belang der zeemacht van deze uitstekende krachten trok. Sedert geruimen tijd was dan ook tot aanvulling van het officierskorps van onderen op, niet overgegaan, doch door detacheering van zeeofficieren bij de afdeelingen mariniers aan wal, in het ontstane tekort voorzien geworden. Aangestipt zij voorts, dat hoe men ook over de reden van bestaan van dit officierskorps moge oordeelen, het zeker is, dat wanneer de bestemming van het korps mariniers als expeditie-korps vervalt, en het aan wal verblijvend gedeelte in vergelijking tot het geheel aanmerkelijk wordt ingekrompen, de moeilijkheid om voor de officieren, vooral de ouderen, een werkkring overeenkomstig hunne capaciteiten te vinden, overwegend moet worden.

Het wetsontwerp tot wijziging der begrooting voor het dienstjaar 1906, dat der Kamer bij Koninklijke Boodschap van 27 April 1906 werd aangeboden, strekte tot opheffing der hierboven aangegeven misstanden. Het korps zoude, wat bezoldiging en verpleging betreft, worden geplaatst op denzelfden voet als het overige personeel der zeemacht. Ook het gedeelte, dat aan den wal moest verblijven, zoude aan zijne betrekking tot de autoriteiten der landmacht onttrokken en in het verband der zeemacht worden opgenomen. De behoefte aan bemanning voor de vloot zou de eenige grondslag zijn van de organieke sterkte; het officierskorps zoude niet worden aangevuld, zeeofficieren zouden, naarmate het korps uitstierf, de officieren der mariniers vervangen.

Het korps mariniers, op bovenomschreven voet geregeld, zoude behouden blijven; niet omdat het noodig werd geacht de diensten, door dit personeel te bewijzen, afgescheiden te houden van die van het overige personeel der zeemacht, maar uitsluitend om de wijze van recruteering te kunnen behouden, waarbij voor de mariniers de aanneming tot hoogere leeftijden dan voor het matrozenpersoneel is opengesteld.

Gewezen werd bij de toelichting tot het ontwerp op de mogelijkheid, door het gedachte stelsel geopend, dat, waar ten aanzien van bezoldiging, verpleging en dienstverrichting, de verschillen tusschen mariniers en matrozen zouden wegvallen, door eenvoudige wijziging der voorwaarden van aanneming, op elk gewenscht tijdstip het korps mariniers in het overige personeel der zeemacht zou kunnen worden opgelost.

Nu door het op 23 October gevallen votum, de boven geschetste reorganisatie niet kon tot stand komen, is de ondergeteekende er op bedacht geweest eene regeling te ontwerpen, die eensdeels, evenzeer als de vroeger voorgestelde, de bestaande misstanden zoude uit den weg ruimen, maar anderdeels aan de tegen laatstbedoelde regeling gerezen bedenkingen zoude tegemoet komen, en hij meent die te hebben gevonden in eene herziening der regeling ten aanzien van het thans in dienst zijnde personeel van het korps mariniers, die in hunne positie en dienstprestatie dezelfde wijzigingen brengt als in het tevoren aangeboden voorstel belichaamd, doch gepaard met het reeds dadelijk inslaan van den weg, die tot insmelten van het korps mariniers in het overig personeel der zeemacht voert.

Wordt zoo doende klaarblijkelijk afgezien van het oorspronkelijk door ondergeteekende aanbevolen en nog in de Memorie van Toelichting tot de begrooting voor het dienstjaar 1907 in uitzicht gesteld behoud der recruteering van mariniers, hij werd daartoe geleid door de volgende overwegingen.

In de eerste plaats meent ondergeteekende er de aandacht op te moeten vestigen dat, nu de vaardigheid in de behandeling van het zeiltuig niet meer van de matrozen behoeft te worden gevorderd, minder dan voorheen aanleiding bestaat, jongens voor opleiding tot matroos bij voorkeur op zeer jeugdigen leeftijd aan te nemen.

Deze wijze van recruteering van marine-personeel, waarvan de gebreken vooral in de jongst verloopen jaren zoozeer op den voorgrond traden, behoort zoo mogelijk tot bescheidener afmetingen te worden teruggebracht en het middel daartoe levert de opleiding van matrozen, die tot aan den leeftijd van 19 jaren worden aangenomen en waarmede reeds goede resultaten zijn verkregen.

Het ligt in zijne bedoeling deze opleiding zooveel mogelijk uit te breiden en in verband met de daarbij te verkrijgen resultaten de aanneming van jongens tot zekere grens te beperken.

Voorts is uit eene over 3 jaren opgemaakte statistiek gebleken, dat van het aantal personen, die zich voor dienstneming bij het korps mariniers aanmeldden, verreweg de grootste helft den leeftijd had bereikt, waarop aanneming als lichtmatroos mogelijk is; hierbij komt, dat de leeftijd voor aanneming zonder bezwaar nog eenigermate kan worden verhoogd, wat dan ook in de bedoeling ligt en in verband waarmede voor onbevaren personeel indiensttreding als matroos zal worden opengesteld.

De ondergeteekende grondt op een en ander de verwachting dat een groot aantal dergenen, die zich bij voortbestaan van het korps mariniers tot dienstneming bij dat korps zouden hebben aangemeld, als matroos zullen teekenen, wanneer tot dienstneming bij de mariniers geene gelegenheid meer zal bestaan.

Blijkens het vorenstaande is geleidelijke opheffing van het korps mariniers de grondslag van het onderhavig voorstel, onder dien verstande evenwel dat, omdat de werving gesloten zal worden en slechts reëngagementen zullen worden toegestaan, de thans voorgestelde opheffing aan tijdstippen gebonden is, kunnende met voldoende nauwkeurigheid de duur van het tijdperk van overgang van den bestaanden in den nieuwen toestand worden bepaald. Waar er gedurende dit tijdperk voor de onderofficieren een nuttige werkkring is aan te wijzen, stelt ondergeteekende zich voor zoowel de oudere als de jongere leden van het personeel, waaruit het korps mariniers is samengesteld, voor 's lands dienst te behouden, door hen bij overgang in andere korpsen der zeemacht goede vooruitzichten te openen en voorts door verbetering der aannemingsvoorwaarden van jeugdige matrozen de indiensttreding bij de marine zooveel mogelijk te bevorderen.

Waar, zooals gezegd, de opheffing van het korps mariniers aan een bepaald tijdstip gebonden is, zal de Minister daarbij niets aan het toeval behoeven over te laten, maar het in de hand houden, om wanneer zulks onverhoopt nog noodig mocht zijn, die maatregelen te nemen of voor te stellen, welke voor het voltallig houden van het personeel der zeemacht noodig worden geacht.

Wordt door het thans voorgestelde voldaan aan den wensch van die leden, die bezwaar hadden tegen eene te langzame of facultatief gestelde opheffing van het korps mariniers en te gemoet gekomen aan het daarbij door hen uitgesproken verlangen om het vraagstuk omtrent de recruteering nader onder de oogen te zien, ondergeteekende vleit zich, dat ook de leden, die het korps wenschten te behouden, omdat zij vreesden dat die opheffing een groot niet dan met aanzienlijke kosten te herstellen incompleet bij het personeel der zeemacht zoude veroorzaken, in de voorgestelde maatregelen het middel zullen erkennen om dergelijke eventualiteit te voorkomen.

Thans overgaande tot meer gedetailleerde uiteenzetting van zijne voorstellen, ook wat betreft de geregelde aanvulling van het personeel der zeemacht, en het voor zooover noodig behouden van het in dienst zijnde personeel, wenscht ondergeteekende het navolgende mede te deelen.

De *officieren.* Uit een oogpunt van billijkheid komt het ondergeteekende noodig voor om de vooruitzichten, den officieren bij hunne indiensttreding geopend en die bij opheffing van het korps mariniers wat rang en positie betreffen niet kunnen worden verwezenlijkt althans in financieelen zin niet te verminderen.

Met dit standpunt is zooveel mogelijk rekening gehouden bij de samenstelling der regeling van de traktementen der officieren van de verschillende rangen, welke als bijlage I bij deze Memorie is gevoegd. Zooals daaruit moge blijken is bij de voorgestelde regeling het activiteitstraktement van den kapitein der mariniers van f 1700 en f 1900, zooals oorspronkelijk was voorgesteld, gebracht op f 2000 en f 2200.

Wat den toekomstigen werkkring der officieren betreft, is het zijne bedoeling om gedurende het tijdperk van overgang den kolonel-commandant van het korps te belasten met de afwikkeling van den bestaanden toestand en na afloop daarvan die betrekking, met den daaraan verbonden rang van kolonel, te doen vervallen.

Zoolang de sterkte van het korps mariniers nog toelaat, daarvan afdeelingen ter sterkte van meer dan eene compagnie aan wal gekazerneerd te doen verblijven, zal het bevel over elke zoodanige afdeeling aan een luitenant-kolonel der mariniers opgedragen kunnen blijven. Daalt de sterkte daar beneden dan zullen door ander marine-personeel aan die afdeelingen toe te voegen, deze ten deele als depôt van personeel, thans op de wachtschepen gehuisvest, benut kunnen worden.

De officieren beneden den rang van hoofdofficier zullen dienst kunnen doen bij de afdeelingen aan wal, op de schepen als commandanten der landingsdivisiën, terwijl verder aan hen betrekkingen op te dragen waren, waarvoor geen speciale kennis van navigatie of torpedo's wordt vereischt.

Ook de thans tot de intendance van het korps mariniers behoorende officieren passen niet in het kader der nieuwe organisatie.

Zoolang de tegenwoordige officieren van dien tak van dienst nog aanwezig zijn, zou hun een werkkring kunnen worden opgedragen bij de afdeelingen aan wal en bij de overige takken van dienst der zeemacht, waarvoor zij geschikt zijn.

Bevordering tot den rang van luitenant-kolonel, intendant, zal niet meer plaats hebben.

Ten slotte wenscht ondergeteekende hier nog te constateeren, dat zooals reeds door hem werd te kennen gegeven in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende het eerst door hem ingediende ontwerp tot reorganisatie van het korps mariniers, bij hem het voornemen bestaat een wetsontwerp aanhangig te maken, waardoor aan de officieren der mariniers de gelegenheid wordt geopend om na korteren diensttijd dan nu daarvoor wordt vereischt, hun recht op pensioen te doen gelden.

De *onderofficieren en minderen.* Waar de geheele opheffing van het korps mariniers als zoodanig in de bedoeling ligt, volgt daaruit van zelve dat voor de minderen van het nog bestaande korps een eventueele bevordering tot onderofficier der mariniers niet meer in uitzicht kan worden gesteld. Daarentegen zullen aan die minderen voldoende uitzichten worden geopend om in andere takken van dienst der zeemacht vooruit te komen door hun de gelegenheid te geven naar verschillende onderofficiersbetrekkingen mede te dingen, waarvoor zij evengoed geschikt mogen worden geacht als de matrozen.

Wat betreft de thans nog in dienst zijnde onderofficieren der mariniers merkt ondergeteekende op, dat zij nog gedurende geruimen tijd een zeer gewaardeerd element zullen uitmaken bij de oefening en opleiding op infanteriegebied.

Zij zijn dus, na invoering der voorgestelde reorganisatie bestemd om dienst te doen zoowel aan boord der schepen als aan den wal, in overeenstemming met de door hen genoten opleiding, op gelijken voet als hunne overige kameraden bij de zeemacht van gelijken rang. De voorschriften in de regeling van het personeel onderofficieren en mindere schepelingen bij de Koninklijke marine zullen dan ook op hen van toepassing zijn. Het blijven openstellen van de gelegenheid tot opklimming in rang van de in dienst zijnde onderofficieren acht ondergeteekende noodzakelijk.

De minderen zullen, voor zoover mogelijk, gevormd moeten worden tot matrozen; waar zij in bezoldiging, in voeding en in vooruitzichten geheel gelijk zullen staan met het matrozenpersoneel, zullen hun ook dezelfde eischen gesteld mogen worden en zal dan ook de verdere vorming en oefening van de jongeren onder hen in die richting worden geleid.

De beperkende bepalingen, die tot nu toe bestonden voor het sluiten van huwelijken van mariniers, komen uit den aard der zaak te vervallen door hunne geheele gelijkstelling met het overige personeel der zeemacht.

Voor de nieuwe regeling der soldijen wordt verwezen naar bijlage I *a*.

Daaruit moge blijken dat ook omtrent het behoud der persoonlijke toelage eene gewijzigde regeling wordt voorgesteld, in dien zin, dat zoo de persoonlijke toelage van een onderofficier, die na de invoering dezer regeling ontscheept, minder is dan het bedrag, waarop deze toelage zou zijn vastgesteld indien de betrokkene op het tijdstip der invoering aan den wal had gediend, hem met ingang van den dag der ontscheping de toelage tot het hoogere bedrag wordt toegekend.

De ondergeteekende is overtuigd, dat de belangrijke verbeteringen, die door de aanneming van dit wetsvoorstel in de positie der thans nog in dienst zijnde mariniers zullen worden gebracht, zich al dadelijk zullen doen gevoelen in een aanmerkelijke vermindering van het verloop bij dit korps. Eveneens vleit hij zich, dat de gunstiger voorwaarden voor aanneming en reëngagement, die hij zich voorstelt aan de goedkeuring van H. M. de Koningin te onderwerpen, zoodra dit ontwerp tot wet zal zijn verheven, krachtig zullen bijdragen tot een vermeerderden toeloop voor dienstneming als lichtmatroos en matroos 3de klasse, waardoor ook de aanneming op jeugdiger leeftijd geleidelijk zal kunnen worden ingekrompen.

Als bijlage II is bij deze Memorie gevoegd een staat, aangevende de sterkte van het personeel der zeemacht — uitgezonderd officieren, machinekamer- en torpedomakerspersoneel — waarop, zoowel voor vredes- als oorlogstoestand, moet gerekend worden bij het bestaande en thans in aanbouw zijnde materieel.

Uit dien staat blijkt, dat daarvoor eene sterkte noodig is van 1601 onderofficieren (alle rangen samengenomen) en 3453 minderen. De sterkte van het thans in dienst zijnde korps mariniers niet medegerekend, zijn van dat benoodigde aantal aanwezig 1265 onderofficieren en 2532 minderen, zoodat door het bestaande korps mariniers nog zou moeten worden geleverd een totaal van 1257 koppen. Waar de sterkte van het korps bij de indiening van dit wetsontwerp nog nagenoeg 1800 koppen bedraagt, behoeft het dus wel geen betoog dat, zelfs bij een grooter verloop dan ondergeteekende met grond meent te mogen verwachten, dit geen zorg behoeft te baren.

Naar gelang de sterkte van het korps inkrimpt, zal het aantal afdeelingen mariniers moeten worden verminderd. Het ligt in het voornemen van ondergeteekende om wanneer de voorgestelde reorganisatie tot stand komt, reeds dadelijk de afdeeling te Amsterdam op te heffen. In verband daarmede zal eene uitbreiding van het aantal werfportiers noodig zijn, vermits de bewaking van 's Rijks werf alsdan uitsluitend door het politiepersoneel zal moeten geschieden. Dit zal mede het geval zijn bij 's Rijkswerf te Willemsoord, waar door de geringere sterkte der afdeeling mariniers, niet meer in de bewaking zal kunnen voorzien worden. Op uitbreiding van het politiepersoneel is dan ook bij dit wetsontwerp gerekend.

De vraag welke der beide overige afdeelingen het langst behouden zal moeten blijven wenscht ondergeteekende op dit oogenblik nog onbeantwoord te laten. Ten einde te zijner tijd de onderofficieren der mariniers in de hun tot dusver opgedragen functie als instructeurs in infanterieoefeningen te kunnen vervangen, ligt het in het voornemen, voor de bevoegdheid tot het geven van het bedoelde onderricht een brevet verkrijgbaar te stellen voor uit het matrozenpersoneel voortgekomen onderofficieren, die tot dat doel een cursus hebben doorloopen. De daarvoor in het leven te roepen opleiding kan tevens worden benut, om schepelingen, die van zoodanige oefening, door minder gunstige gelegenheid tijdens verblijf aan boord der schepen, verstoken zijn gebleven, een herhalingscursus in de schietoefeningen met draagbare wapenen te doen doorloopen.

Om de voeding van het niet-ingescheepte deel der mariniers in overeenstemming te brengen met die van het ingescheepte personeel der zeemacht zal art 44 der begrooting moeten worden verhoogd. Hoewel de verandering van de rechtspleging geen financieele gevolgen na zich sleept, zij hier toch aangeteekend, dat de tweeslachtige wijze van rechtspraak na invoering van

dit wetsontwerp zal behooren te vervallen en alle mariniers uitsluitend moeten komen onder de wetten van het krijgsvolk te water.

De voorgestelde maatregelen en de daaruit voortvloeiende wijzigingen van dit hoofdstuk der Staatsbegrooting hebben eene vermindering van het eindcijfer ten gevolge van f 14635 waarbij wordt aangeteekend, dat bij opheffing der afzonderlijke administratie van het korps mariniers de afwikkeling der voor- en nadeelige saldo's op de rekening der manschappen sluit met een geraamd bedrag ten voordeele van 's Rijks schatkist, groot f 55 000, welk bedrag ten goede is geschreven van art. 35 (Kosten van het korps mariniers).

De Minister van Marine,

STUART.

(217. 4.)

BIJLAGE I VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

STAAT van de traktementen van de officieren van het korps mariniers.

RANGEN.		Vast traktement 's jaars.	Activiteitstraktement 's jaars. Buiten de keerkringen.	Activiteitstraktement 's jaars. Binnen de keerkringen.	Bijzondere bepalingen.
Kolonel		f 2700	f 2100		Bij plaatsing aan wal met vrije woning wordt het bedrag van het activiteitstraktement, van een kolonel en luitenant-kolonel met f 500, van een kapitein met f 300 en van een eerste-luitenant met f 200 verminderd. De tafeltoelagen en de traktementen, toegekend bij het opvolgen eener bestemming per particuliere gelegenheid, zijn gelijk aan die der zeeofficieren van overeenkomstigen rang, terwijl de bepalingen omtrent de uitbetaling bij overlijden, de verschillende wijzen van in activiteit stellen en het verstrekken van voorschotten, ook van toepassing zijn op de officieren der mariniers. Zij die bij het in werking treden van de nieuwe regeling in eene betrekking geplaatst zijn of een ouderdom van rang hebben, waaraan hoogere inkomsten waren verbonden, blijven tot zij in die betrekking worden vervangen of in eene andere categorie overgaan, in het genot van die hoogere inkomsten, tenzij eenige mutatie te hunnen aanzien hen reeds tot hoogere inkomsten brengt.
Wanneer de ranggenoot komt te behooren tot het eerste 10-tal kapiteins ter zee		2900	2300		
Luitenant-kolonel		1900	1900		
Wanneer de ranggenoot komt te behooren tot het eerste 15-tal kapitein-luitenants ter zee		2100	2100		
Wanneer de ranggenoot wordt bevorderd tot kapitein ter zee		2100	2100		
Wanneer de vroegere ranggenoot komt te behooren tot het eerste 10-tal kapiteins ter zee		2100	2200		
Kapitein:					
Wanneer de ranggenoot behoort tot	het eerste 40-tal *a.*	1400			
	het tweede 40-tal *b.*	1300			
	de overigen *c.*	1100			
Aan wal zonder vrije woning	*a.*	„	1500		
	b.	„	1200		
	c.	„	1200		
Aan boord	*a.*	„	1500	f 4200	
	b.	„	1100	3500	
	c.	„	1000	3400	
Wanneer de ranggenoot [1]) bevorderd wordt tot kapitein-luitenant ter zee	aan wal zonder vrije woning	1400	2000		[1]) Als ranggenoot van een kapitein der mariniers wordt beschouwd de zeeofficier, die te gelijk met of laatstelijk vóór den kapitein is bevorderd tot den rang van luitenant ter zee der 2de-klasse; met dien verstande, dat wanneer meerdere zeeofficieren op denzelfden datum bevorderd zijn, de betrokken officier der mariniers wordt geacht gelijk te staan met den jongste in rang dezer zeeofficieren.
	aan boord		2000	4800	
Wanneer de vroegere ranggenoot [1]) komt te behooren tot het eerste 15-tal kapitein-luitenants ter zee	aan wal zonder vrije woning		2200		
	aan boord		2200	4900	
Eerste luitenant:					
Wanneer de ranggenoot behoort tot	het eerste 75-tal *a*	1000			
	het tweede 75-tal *b*	800			
	de overigen *c*	700			
Aan wal zonder vrije woning	*a*	„			
	b	„	900		
	c.	„			
Aan boord	*a*	800	2600		
	b	600	2400		
	c.	400	2200		

Wijziging en vermindering van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

RANGEN.	Vast traktement 's jaars.	Activiteitstraktement 's jaars. Buiten de keerkringen.	Binnen de keerkringen.	Bijzondere bepalingen.
Luitenant-kolonel intendant	„	f 4000		
Kapitein-kwartiermeester	„	2400		De kapiteins-kwartiermeester en luitenants-kwartiermeester belast met het zelfstandig beheer der administratie eener kazerne hebben respectievelijk eene toelage van f 400 en f 300 's jaars.
Na 24 jaar diensttijd als officier	„	2700		
„ 28 „ „ „ „	„	3100		
„ 32 „ „ „ „	„	3600		
1ste Luitenant-kwartiermeester	„	1500		
Na 15 jaar diensttijd als officier	„	1700		
„ 20 „ „ „ „	„	1800		

(217. 5.)

BIJLAGE 1a VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

STAAT van de traktementen en soldijen van de onderofficieren en minderen van het korps mariniers.

RANG OF STAND EN KLASSE.	Jaarlijksch traktement		Activiteitssoldij 's maands		BIJZONDERE BEPALINGEN.
	nonactief.	actief.	buiten de keer-kringen.	binnen de keer-kringen.	
Adjudant-onderofficier. . . .	f 350	f 175	f 54	f 92	De bepalingen omtrent de tafel- en andere toelagen voorkomende in de Regeling van het personeel onderofficieren en mindere schepelingen bij de Koninklijke Marine zijn ook van toepassing op de onderofficieren en minderen van het korps mariniers van overeenkomstigen rang en stand.
Na 2 jaren dienst in den rang	400	200	id.	id.	De toelage bij bevordering tot den sergeantsrang als tegemoetkoming in de onkosten verbonden aan de aanschaffing der nieuwe uniform wordt in de kwaliteit van pijper en tamboer genoten bij bevordering tot den korporaalsrang.
„ 4 „ „ „ „ „	id.	id.	f 56	f 94	De onderofficieren en minderen, die door de invoering dezer regeling in inkomsten zouden achteruitgaan, genieten eene persoonlijke toelage ten bedrage van het verschil tusschen hunne inkomsten op het oogenblik van inwerkingtreding der nieuwe regeling en de inkomsten ingevolge deze regeling.
Sergeant-majoor	f 300	f 150	48	80	Is de persoonlijke toelage van een onderofficier, die na de invoering dezer regeling ontscheept, minder dan het bedrag waarop deze toelage zou zijn vastgesteld indien de betrokkene op het tijdstip der invoering aan den wal gediend had, dan wordt met ingang van den dag der ontscheping, de toelage tot het hoogere bedrag toegekend.
Na 4 jaren dienst in den rang	id.	id.	50	82	Worden de inkomsten door bevordering of door overgang in eene andere categorie van traktement of soldij verhoogd met een bedrag, minder dan het bedrag van de persoonlijke toelage, dan wordt deze laatste met het bedrag der verhooging verminderd.
„ 8 „ „ „ „ „	id.	id.	52	84	Is bedoelde verhooging gelijk aan of meer dan het bedrag van de persoonlijke toelage, dan houdt de laatste op.
Sergeant . . . . / Sergeant-tamboer	—	—	40	64	
Na 4 jaren dienst in den rang	—	—	42	66	
In het vaste korps	f 200	f 100	42	66	
Na 8 jaren dienst in het vaste korps	id.	id.	46	70	
Korporaal . . . . / Korporaal-tamboer . . . . . / Korporaal-pijper	—	—	28	38	
Na 3 jaren dienst in den rang	—	—	30	40	
Na 6 jaren dienst in den rang en in het bezit van het certificaat van goed gedrag . .	—	—	32	42	
Marinier der 1ste klasse . . . / Tamboer „ 1ste „ . . . / Pijper „ 1ste „ . . .	—	—	22	29	
Na 3 jaren dienst in deze klasse	—	—	(1) 25	(1) 32	(1) Deze soldijen worden niet genoten vóór de intrede van het 25ste levensjaar.
„ 6 „ „ „ „ „ en in het bezit van het certificaat van goed gedrag . .	—	—	(2) 28	(2) 35	(2) Deze soldijen worden niet genoten vóór de intrede van het 28ste levensjaar.
Marinier der 2de klasse . . . / Tamboer „ 2de „ . . . / Pijper „ 2de „ . . .	—	—	18	24	(3) Deze soldijen worden niet genoten vóór de intrede van het 22ste levensjaar.
Na 3 jaren dienst in deze klasse en in het bezit van het certificaat van goed gedrag . .	—	—	(3) 20	(3) 26	
Marinier der 3de klasse . . / Tamboer „ 3de „ . . . / Pijper „ 3de „ . . .	—	—	14	18	

(217. 6.)

BIJLAGE II VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

EUROPEESCH PERSONEEL, benoodigd om zoowel in oorlogstijd als vredestijd in alle diensten te voorzien (met uitzondering van *a.* officieren, *b.* machinekamerpersoneel, *c.* torpedomakers en monteurs, *d.* zeemilitie).

INDEELING.	Onderofficieren.	Minderen.	AANMERKINGEN.
Nederlandsch-Indië:			
4 type *Koningin-Regentes*	152	728	
1 type 6 500 ton.	43	200	
8 torpedobooten	8	32	
4 flottieljevaartuigen	64	104	
4 opnemers	40	8	
Torpedodienst, wachtschip Soerabaya, staf Batavia	44	86	
Gezantschapswacht Peking	4	37	
10 pct. reserve	35	120	
	390	1315	A.
West-Indië en buitengaats:			
1 *Koningin-Regentes*, 2 *Holland*.	110	512	
5 pct. reserve.	6	26	
	116	538	B.
Nederland	1043	1524 *	* waaronder 100 recruten mariniers
5 pct. reserve.	52	76	
	1095	1600	C.
A. + B. + C.	1601	3453	
Aanwezig van dit personeel op 1 Juli zonder Mariniers	1265	2532	
	336 +	921	= 1257 hoofden. Indien dus het korps Mariniers deze sterkte heeft is aan de behoefte van personeel der zeemacht voldaan, uitgezonderd wat men in de toekomst noodig acht aan mariniers ten behoeve van instructie en oefening op infanterie gebied.

(217. 7.)

BIJLAGE III VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

OVERZICHT van de verhoogingen, tusschenvoegingen en vermindering van artikelen de begrooting van het Departement van Marine voor het dienstjaar 1907.

Artikel.	OMSCHRIJVING.	Bedrag der verhooging of tusschenvoeging.	Bedrag der vermindering
4	Bezoldigingen van de officieren, ingenieurs enz. bij het Departement.	f 1 630,00	
5	Bureau- en lokaalbehoeften (Departement)	100,00	
7	Activiteitstraktementen enz. van het militair personeel bij 's Rijks werven . . .	200,00	
11	Bureau- en lokaalbehoeften (Werven)	950,00	
11*a*	Waschloonen, enz. van nachtlegervoorwerpen, enz.	2 500,00	
14	Reis-, verblijf- en vacatiekosten.	200,00	
15	Aanschaffing van materialen.	1 185,00	
17	Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van geschut, projectielen, enz.	7 650,00	
20	Aanschaffing van steenkolen.	500,00	
22	Bezoldigingen, enz., mindere geëmployeerden enz. bij 's Rijks werven	4 500,00	
26	Onderhoud en herstelling van gebouwen, enz.	4 650,00	
27	Aanschaffing en herstelling van werktuigen op de werven; militaire kustwacht.	1 750,00	
28*a*	Vaste traktementen van de officieren der mariniers	20 750,00	
32	Vaste traktementen (onderofficieren in het vaste korps)	4 590,00	
33	Activiteitstraktementen en soldijen	121 000,00	
34	Kosten verband houdende met aanneming en reëngagement	20 000,00	
35	Korps mariniers	—	f 265 000,0
40*a*	Voortgezette opleiding voor het personeel { Kosten van het personeel	220,00	
40*b*	Voortgezette opleiding voor het personeel { Kosten voor materieel	340,00	
44	Schafting	52 500,00	
48	Kosten van verpleging	400,00	
50	Reis- en verblijfkosten; transport van zeemiliciens	4 300,00	
52	Druk- en bindwerk, enz.	450,00	
		f 250 365,00	f 265 000,0
	Minder	f 14 635,00	

(217. 8.)

NOTA VAN DRUKFOUTEN.

In Bijlage I van de Memorie van Toelichting behooren in de eerste bladzijde de laatste drie bedragen, voorkomende in kolom „Vast traktement 's jaars", geplaatst te worden in de kolom „Buiten de keerkringen". De daar reeds staande bedragen moeten worden geplaatst in de kolom „Binnen de keerkringen".

(217. 9.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

§ 1. Onder de leden, die verklaarden met ingenomenheid van de voordracht te hebben kennis genomen, waren er sommigen, die een woord van hulde brachten aan den Minister, die, overtuigd dat de mariniers als afzonderlijk korps geen recht van bestaan meer hebben, niet geschroomd heeft de afschaffing van dat korps voor te stellen.

Verscheidene andere leden konden met deze hulde niet instemmen. Wel waren er ook onder hen, die voor het handhaven van het korps mariniers geen grond aanwezig achtten en uit dien hoofde de opheffing op zich zelve wenschelijk noemden, maar zoowel dezen als anderen leden had het niet weinig bevreemd, dat het voorstel tot die opheffing uitgaat van een Minister, die nauwelijks zes maanden geleden, bij de behandeling van zijn destijds door de Kamer verworpen voorstel tot reorganisatie van het korps (1), eene geheel andere meening scheen te zijn toegedaan.

In dat voorstel toch bleef het korps behouden en werden de mariniers alleen zoo vereenzelvigd met het overige deel van het personeel der zeemacht, dat samensmelting daarmede in de toekomst mogelijk zou zijn. Die samensmelting bleef een open quaestie, waaromtrent eerst op een later, niet nader aangeduid tijdstip zou worden beslist. In het nieuwe ontwerp evenwel is die beslissing inbegrepen en worden maatregelen voorgesteld om de insmelting zoo spoedig mogelijk te verwezenlijken. En terwijl de Minister op 5 December 1906, de grondslagen mededeelende waarop het nieuwe ontwerp zou rusten, nog schreef, dat de aanneming van mariniers afhankelijk zou worden gesteld van het aantal matrozen, dat wordt aangenomen (2), blijkt het ontwerp thans de aanneming van mariniers reeds aanstonds geheel op te heffen.

Tot staving van de meening, dat de Minister geheel van zienswijze is veranderd, scheen het voldoende een paar zinsneden in herinnering te brengen uit de Memorie van Antwoord betreffende het reorganisatievoorstel van 1906. Op bladz. 2 dier Memorie verklaarde de Minister de aanneming en opleiding van mariniers voorshands niet te willen prijsgeven; en blijkens hetgeen voorkomt op de volgende bladzijde was de Minister van oordeel, dat alleen de praktijk — en dan nog over niet te korten tijd — uitspraak zou kunnen doen over de vraag, of het geraden is de aanneming van mariniers te staken en ter compensatie meer matrozen aan te nemen. Toen werd gerekend op eene geleidelijke ontwikkeling der toestanden, en niets deed voorzien, dat de Minister enkele maanden later van oordeel zou zijn, dat de aanneming van mariniers moest worden gestaakt. Van de lessen, die de praktijk in deze maanden zou hebben kunnen geven, blijkt in de toelichting tot het onderhavig ontwerp niets.

Ook 's Ministers denkbeelden omtrent de aanwerving van jonge matrozen zijn in enkele maanden omgeslagen in het tegendeel van vroeger, naar het scheen met overtuiging, verkondigde meeningen. Op bladz. 2 van de zooeven bedoelde Memorie van Antwoord heette het: „matrozen vorderen voor hunne opleiding langen tijd en moeten daarom op jeugdigen leeftijd worden aangenomen; met mariniers is dit in mindere mate het geval", en ook: „overgang naar het matrozenpersoneel zoude alleen voor de zeer jonge mariniers, met behulp eener speciale opleiding, mogelijk zijn". Thans meent de Minister er op bladz. 4 der Memorie van Toelichting „de aandacht op te moeten vestigen, dat, nu de vaardigheid in de behandeling van het zeiltuig niet meer van de matrozen behoeft te worden gevorderd" — een eisch, die toch zeker niet eerst in den afgeloopen winter is komen te vervallen —, „minder dan voorheen aanleiding bestaat, jongens voor opleiding tot matroos bij voorkeur op zeer jeugdigen leeftijd aan te nemen".

Te moeilijker te verklaren scheen de frontverandering des Ministers, omdat Zijne Excellentie ook bij de behandeling van het reorganisatievoorstel van 1906 reeds uitdrukkelijk verklaarde, in beginsel voorstander van de opheffing van het korps te zijn. Ware dat niet het geval geweest, dan zou men nog kunnen aannemen, dat destijds de prealabele vraag, of het korps nog wel reden van bestaan had, geen onderwerp van bijzondere overweging had uitgemaakt en dat de Minister thans, zich voor die vraag gesteld ziende, tot de overtuiging was gekomen, dat zij ontkennend moest worden beantwoord. Nu daarentegen die overtuiging reeds ten vorigen jare bestond, moest toch worden aangenomen, dat niet zonder wel overwogen redenen de Minister tot de slotsom was gekomen, dat men, hoezeer tot spoedige opheffing geneigd, een tijdperk van overgang zou moeten doormaken en dat voor dien overgang alleen het stelsel zou kunnen worden gevolgd van het toenmalig ontwerp. In de vergadering der Kamer van 23 October 1906 zeide de Minister, dat hij, indien hij gevolg gaf aan den wensch van sommigen, onmiddellijk de werving van mariniers te sluiten, zou vervallen in de fout, zich van het een te ontdoen zonder daarvoor iets anders in de plaats te stellen (1). Thans is de Minister blijkbaar te rade geworden, dat in zoodanige handelwijze geen fout gelegen is.

Het eenige, wat in de Memorie van Toelichting ter verklaring van de gewijzigde inzichten is medegedeeld, is het scherper licht dat de in October 1906 in de Kamer gevoerde beraadslagingen op het vraagstuk hebben doen vallen. Ook dit wekte bevreemding. Aan die beraadslagingen toch was, volgens 's Ministers eigen verklaring in de Memorie van Antwoord betreffende het toenmalig voorstel, eene „nauwgezette bestudeering" zijnerzijds voorafgegaan; ook thans wordt in de Memorie van Toelichting nog eens melding gemaakt van de „ampele voorbereiding" van bedoeld voorstel. Bij de openbare beraadslagingen werd bovendien op het vraagstuk geen nieuw licht geworpen; de verschillende denkbeelden waren reeds uitvoerig in het Voorloopig Verslag uiteengezet en, waar dat Verslag de dagteekening van 20 Juni draagt en de Memorie van Antwoord eerst op 8 September d. a. v. werd ingezonden, had het den Minister wel niet aan de gelegenheid ontbroken van het ontstoken licht partij te trekken. Sommige leden konden dan ook de gedachte niet terugdringen, dat het „scherper licht", waarvan thans sprake is, niet zoozeer uitging van de beraadslagingen als van het aan het slot daarvan gevallen votum. Het scheen wel, dat de Minister, bij gebreke van een welgevestigde eigen meening en geen draad kunnende vinden, leidende tot „eene voor alle partijen bevredigende oplossing", de proef heeft willen nemen met een voorstel, dat beantwoordt aan den wensch van een gedeelte van hen, die het vorige ontwerp verwierpen.

De leden hier aan het woord, waaronder zich zoowel voor- als tegenstanders van het vorige ontwerp bevonden, konden niet verhelen, dat het over stag gaan van den Minister bij hen een gevoel van onzekerheid had teweeggebracht, dat eene hernieuwde gedachtenwisseling over dit belangrijk onderwerp met dezen bewindsman weinig aanlokkelijk maakte.

Enkelen gingen nog verder. Huns inziens is de eerste voorwaarde voor vertrouwen in een Minister, dat deze blijk geeft vertrouwen in eigen denkbeelden te hebben. Deze voorwaarde zagen zij tot dusver in den tegenwoordigen bewindsman niet vervuld; zij konden dan ook niet anders doen dan er hun leedwezen over uitspreken, dat de leiding van het Departement van Marine is toevertrouwd aan iemand, van wien het meer en meer twijfelachtig is gebleken, of hij wel een eigen koers heeft.

§ 2. Overgaande tot de bespreking van de thans voorgedragen maatregelen op zich zelve, verklaarde men nagenoeg algemeen, gaarne bereid te zijn de noodige gelden toe te staan voor de reeds zoo lang gewenschte lotsverbetering van het personeel bij het korps mariniers. Vele leden voegden daaraan toe, dat zij het betreurden, dat de Minister opnieuw die algemeen noodig ge-

(1) Zitting 1905—1906, Gedrukte Stukken n°. 194.

(2) Memorie van Antwoord betreffende het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, bladz. 12.

(1) Zitting 1906—1907, *Handelingen*, bladz. 198.

oordeelde lotsverbetering heeft vastgekoppeld aan een voorstel tot reorganisatie, ditmaal zelfs tot opheffing van het korps. Dat, zooals de Minister in de vergadering der Kamer van 17 December 1906 heeft beweerd (1), die samenkoppeling onvermijdelijk zou zijn, werd door verscheidenen met nadruk ontkend en het ontbrak niet aan leden, die er op aandrongen, dat alsnog de beide aangelegenheden onafhankelijk van elkander zouden worden geregeld, en dat thans allereerst tot lotsverbetering zou worden overgegaan.

Tot de verwezenlijking van het denkbeeld van opheffing van het korps verklaarden vele leden niet te kunnen medewerken, tenzij de Regeering hun mocht kunnen duidelijk maken, dat de bezwaren, welke vroeger daartegen werden aangevoerd en o. a. in de rede des Ministers van 23 October 1906 uitvoerig werden uiteengezet, als ongegrond zijn te beschouwen. Het zou, zooals in die vergadering door een deskundig lid der Kamer werd verklaard, een ernstige misgreep zijn, een korps op te heffen zonder te voorzien in de behoefte, waaraan dat korps voldeed. Met name wenschte men te zien aangetoond, dat de opheffing van de recruteering van mariniers geen nadeeligen invloed zal oefenen op de feitelijke sterkte van het gezamenlijke personeel der zeemacht.

Aan hetgeen te dezer zake in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, konden deze leden bezwaarlijk veel waarde hechten. Voor de op te heffen recruteering van mariniers toch komt niets anders in de plaats dan „de verwachting” dat een groot aantal dergenen, die zich bij voortbestaan van het korps mariniers tot dienstneming bij dat korps zouden hebben aangemeld, als matroos zullen teekenen, wanneer tot dienstneming bij de mariniers geene gelegenheid meer zal bestaan.

De eenige feitelijke grondslag, waarop deze verwachting steunt, is de omstandigheid, dat uit eene over — de laatste? — drie jaren opgemaakte statistiek is gebleken, dat van het aantal personen, die zich voor dienstneming bij het korps mariniers aanmeldden, verreweg de grootste helft den leeftijd had bereikt, waarop aanneming als lichtmatroos mogelijk is. Naar aanleiding hiervan merkte men vooreerst op, dat dan toch altijd de kleinere helft boven dien leeftijd was en dus, indien deze wijze van recruteering niet bestond, niet tot het personeel der zeemacht zou behooren. Maar in de tweede plaats werd er de aandacht op gevestigd, dat uit het feit, dat iemand, die zich voor dienstneming bij het korps mariniers aanmeldt, op een leeftijd is, waarop aanneming als lichtmatroos mogelijk is, nog allerminst volgt, dat die persoon even gaarne bereid zou zijn als lichtmatroos dienst te nemen. Er scheen te dien aanzien voor het minst alle ruimte voor twijfel en in de Memorie van Toelichting is zelfs niet getracht dien twijfel weg te nemen. Hoe prijselijk dan ook 's Ministers voornemen mocht zijn, den leeftijd voor aanneming nog eenigermate te verhoogen en voor onbevaren personeel indiensttreding als matroos open te stellen, men kon niet inzien, dat deze maatregel tot noodzakelijk gevolg zou hebben, dat het personeel der zeemacht op de vereischte sterkte zou worden gehouden. En toch moest hier, wilde men niet overijld handelen en de zeemacht aan verzwakking blootstellen, niet slechts de mogelijkheid, maar de zekerheid bestaan, dat aan personeel geen gebrek zal zijn.

Beter scheen het, de voorwaarden der werving voor lichtmatroos te verbeteren en dan, naar gelang het dienstnemen als lichtmatroos toenam, de werving voor de mariniers geleidelijk te verminderen. Alvorens bewezen is, dat de werving van matrozen voldoende resultaten oplevert om alle ledige plaatsen te kunnen aanvullen, mag, meenden de leden hier aan het woord, de aanneming van mariniers niet worden gesloten. Indien toch de gevaarlijke proef, welke de Minister wenscht te nemen, mocht mislukken, zou het noodwendig gevolg zijn, dat de zeemilitie zou moeten worden uitgebreid of langer in dienst zou moeten worden gehouden, waarbij dan nog is in het oog te houden, dat de zeemilitie niet zooals de mariniers voor den dienst in de koloniën kan worden gebruikt. Dat de Minister met dit gevolg thans reeds rekening houdt, was niet gebleken.

Er werd nog een ander denkbeeld geopperd, dat bij verscheidenen van de leden hier aan het woord bijval vond. Dit denkbeeld, dat reeds bij de behandeling van het vorige reorganisatievoorstel in de Kamer werd in overweging gegeven (2), ook toen al niet geheel nieuw meer was en door den Minister alleen werd ter zijde geschoven, omdat hij daarover niet dan in gemeen overleg met den Minister van Oorlog kon beslissen, bestond hierin, dat het korps mariniers zou worden gereorganiseerd tot eene permanente bezetting van de kustversterkingen. Het is wel niet te ontkennen, dat het vraagstuk van onze kustversterkingen van zeer dringenden aard is; waarom, zoo werd gevraagd, zou dan nu bij de oplossing daarvan niet worden gebruik gemaakt van een korps met een zoo eervol verleden als de mariniers? Men drong er op aan, dat de Regeering deze zaak alsnog ernstig in overweging zou nemen en dat de Minister bij de Memorie van Antwoord de uitkomst van die overweging zou mededeelen.

Vele andere leden betuigden hunne volle instemming met de voorgenomen opheffing van een korps, dat, welke goede diensten het ook eertijds moge hebben bewezen, thans uit den tijd is en geen reden van bestaan meer heeft. Aan de tegen die opheffing geopperde bezwaren konden zij weinig gewicht toekennen. Zij herinnerden er aan, dat de Minister, blijkens de uitdrukkelijke verklaring op bladz. 4 der Memorie van Toelichting, bij de opheffing van het korps niets aan het toeval zal behoeven over te laten en het in de hand zal houden, wanneer zulks onverhoopt nog noodig mocht zijn, die maatregelen te nemen of voor te stellen, welke voor het voltallig houden van het personeel der zeemacht noodig worden geacht.

Hoe weinig vrees er overigens behoefde te bestaan voor moeilijkheden in dit opzicht, scheen wel te volgen uit het feit, dat de Minister de lichting der zeemilitie, welke in 1904 nog 522 man sterk was, voor 1907 heeft kunnen bepalen op slechts 400 man. Onder zulke omstandigheden meenden de leden hier aan het woord zonder bezwaar tot den voorgestelden maatregel te kunnen medewerken, zij het dan ook, dat verscheidenen hunner den Minister de volle verantwoordelijkheid verklaarden te laten met betrekking tot het voltallig houden van dat personeel.

Het voornemen van den Minister, de aanneming van jongens voor opleiding tot matroos zooveel mogelijk te beperken, werd van verschillende zijden met ingenomenheid begroet.

Toch bestond ook op dit punt verschil van meening.

Sommige leden meenden, dat, nu blijkens de Memorie van Toelichting met de opleiding van matrozen, die tot aan den leeftijd van 19 jaren worden aangenomen, goede resultaten zijn verkregen, en gebleken is, dat de noodzakelijkheid der kinderwerving, waarop altijd in zoo sterke mate de nadruk is gelegd, niet meer bestaat, alleszins grond aanwezig is om de kinderwerving niet tot zekere grens te beperken, maar eenvoudig te staken. De jongens, zeiden zij, die op een leeftijd zijn, waarop zij nog niet zelven kunnen bevatten en voorzien wat hunne toekomst zal zijn, zwichten veelal voor den aandrang der ouders, die, weinig raad met de knapen wetende, hen gaarne zien vertrekken naar de opleidingsinrichtingen. Zij gaan alsdan een verbintenis aan op een leeftijd, waarop zij tot oordeelen niet in staat zijn, en op deze wijze is over menig menschenleven groote ellende gekomen. Enkelen gaven daarom in overweging, reeds aanstonds den leeftijd voor de aanneming te bepalen op 18 tot 21 jaar en de opleidingsinrichtingen te Hellevoetsluis en te Leiden eenvoudig op te heffen. Vele oorzaken van ontevredenheid en gisting onder het personeel zouden door aanwerving op lateren leeftijd als regel te stellen, komen te vervallen.

Andere leden merkten hiertegenover op, dat de meening als zouden de jongens voortkomen uit gezinnen, waar de ouders de kinderen het liefst wegzenden, niet geheel juist is. De jongens, die voor de werving in aanmerking zouden komen, zijn op een leeftijd, waarop zij iets gaan verdienen, en in plaats van hen van huis weg te zenden, behouden de ouders hen bij voorkeur om bij te dragen in de kosten van het gezin. Hun, die deze meening voorstonden, kwam het daarom twijfelachtig voor, of het goed gezien zou zijn de kinderwerving geheel af te schaffen. Wel achtten zij het wenschelijk den jongens vrijheid te geven, den dienst te verlaten; maar eene gelegenheid om voor zeeman te worden opgeleid, moest huns inziens blijven bestaan.

Weer andere leden verklaarden zich in niet mindere mate dan zij, die het eerst aan het woord waren, tegenstanders van de kinderwerving, maar achtten het toch zeer gelukkig, dat de Minister deze wijze van recruteering slechts wenscht te beperken naar gelang van de resultaten, welke zullen worden verkregen bij de zooveel mogelijk uitgebreide opleiding van matrozen, die tot aan den leeftijd van 19 jaren en nog iets ouder worden aangenomen. Zij zouden overigens gaarne iets meer vernemen

(1) Zitting 1906—1907, *Handelingen*, bladz. 1075.

(2) Zitting 1906—1907, *Handelingen*, bladz. 193.

aangaande de goede resultaten, welke blijkens de Memorie van Toelichting thans reeds met die opleiding zijn verkregen.

De voorstanders van de onmiddellijke afschaffing van de kinderwerving meenden, dat al wat daartegen werd aangevoerd geen voldoende gewicht oplevert om de schaal naar een ook slechts tijdelijk instandhouden te doen overslaan. Wanneer men de belangen van den dienst stelt tegenover het welzijn van een geheel menschenleven, dan scheen het toch wel aan geen twijfel onderhevig wat het zwaarst moet wegen.

§ 3. In alle afdeelingen werd geklaagd over de onduidelijkheid en onvolledigheid van de Memorie van Toelichting. De posten der begrooting, waarvan wijziging wordt voorgesteld, zijn niet afzonderlijk toegelicht. Ook ontbreekt eene ontwerp-Regeling van het korps voor het overgangstijdperk, zooals bij het vorige ontwerp ter griffie was nedergelegd ter kennisneming voor de leden. Teneinde zich omtrent een en ander een duidelijk beeld te kunnen vormen, werden de volgende vragen gesteld.

In verband met de mededeeling omtrent de bestemming van het korps, voorkomende op bladz. 2 der Memorie van Toelichting, werd opgemerkt, dat volgens het daar genoemde punt *a* door het korps diensten worden bewezen aan het leger in Nederlandsch-Indië, volgens *c* aan het leger in Nederland. Gevraagd werd, of niet in evenredigheid van die diensten de begrooting van Marine zou behooren te worden ontlast, en de begrootingen van Oorlog en van de koloniën zouden moeten worden bezwaard.

Wat *a* betreft, werd door andere leden opgemerkt, dat de mariniers reeds sedert vele jaren niet meer gebruikt zijn bij expedities in Indië. Wat *c* betreft, werd de juistheid der opmerking erkend, omdat deze garnizoensdiensten in zekere mate een hulp bij onlusten werkelijk plaats hebben.

In het voorlaatste lid van bladz. 4 der Memorie van Toelichting wordt gezegd, dat de opheffing van het korps mariniers aan een bepaald tijdstip is gebonden. De beteekenis van deze uitdrukking werd niet duidelijk geacht. Zal men, als de overgang naar het gewone personeel der zeemacht te snel gaat, dien overgang beperken of doen ophouden? En zullen, mocht het te langzaam gaan in verband met dat „bepaalde tijdstip", de nog aanwezige mariniers met spoed in matrozen worden gemetamorphoseerd? Waar blijkens de Memorie van Toelichting de duur van het tijdperk van overgang van den bestaanden in den nieuwen toestand met voldoende nauwkeurigheid kan worden bepaald, stelde men er prijs op, te vernemen hoeveel tijd daarmede gemoeid zal zijn.

Ook omtrent de „onverhoopt" nog noodige maatregelen, waarop in dezelfde alinea wordt gedoeld, werd eenige inlichting, die tot klaarheid van voorstelling zou kunnen leiden, zeer wenschelijk geoordeeld.

Herinnerd werd verder aan de verklaring van den Minister in de vergadering der Kamer van 23 October 1906, dat, wanneer het korps mariniers geheel opgeheven zou zijn, men zou moeten hebben een opleiding van matrozen met het brevet van fuselier of scherpschutter, waarbij tevens instructeurs in de infanterie-exercitiën met den rang van korporaal en van sergeant zouden moeten worden opgeleid, zoo ook tamboers, pijpers en hoornblazers. De Minister liet daarop volgen: „Het voortbestaan van het korps mariniers in den door de Regeering gewenschten vorm treedt in de plaats van het scheppen van een dergelijke opleiding" (1). Verscheidene leden hadden tot hunne bevreemding in de Memorie van Toelichting thans niets omtrent dit punt gevonden. Tenzij uit dit stilzwijgen zou moeten worden afgeleid, dat ook hier 's Ministers zienswijze veranderd is en de bedoelde opleiding thans niet meer noodig wordt geoordeeld, zouden zij gaarne vernemen, hoe de Minister daarin denkt te voorzien en welke de kosten van die voorziening zullen zijn.

Waar in de toekomst noch het bewaken van 's Rijks werven en maritieme inrichtingen, noch het verrichten van garnizoensdiensten in Nederland meer aan de mariniers zal worden opgedragen, scheen het voor de hand te liggen, de bestaande afdeelingen aan den wal te Willemsoord en te Rotterdam op te heffen en de daartoe behoorende mariniers aan boord van verschillende schepen te doen overgaan. Te meer aanleiding scheen hiertoe te bestaan, nu volgens 's Ministers vroegere verklaringen de kazerne te Rotterdam zooveel te wenschen laat, dat de bouw van een nieuwe dringend noodig werd geoordeeld, een bouw waarvoor nu toch stellig wel geen gelden meer zouden worden aangevraagd.

Nu desondanks Rotterdam en Willemsoord als garnizoensplaatsen voor de mariniers behouden zullen blijven, werd de vraag gesteld, of wellicht deze afdeelingen aan wal noodig zijn om de officieren bezig te houden? Men wees er op, dat thans te Willemsoord nagenoeg 90 man zijn, die verzorgd worden door een overste, twee kapiteins, een luitenant der mariniers, een luitenant ter zee 2de klasse en een luitenant-kwartiermeester. Dit aantal van zes officieren voor 90 man scheen hoog te zijn en de onderstelling te rechtvaardigen, dat het niet gemakkelijk is, werk voor de officieren te vinden.

Goed financieel beleid scheen ook hier eene spoedige opheffing van het korps te vorderen. In geen geval mocht, meende men, aan persoonlijke consideratiën eenige invloed op de beslissing worden toegekend.

Wat den overgangstoestand betreft, werd nog gevraagd, hoe het gaan zal als het korps zoo klein wordt, dat geen compagnieën meer kunnen worden gevormd. In welk verband zullen dan de overgeblevenen staan? Wat zal de verhouding wezen van officieren en onderofficieren; welke diensten zullen door de overgeblevenen worden verricht? Hoe zal de eindelijke opheffing van het korps worden voorbereid? De vragen werden gesteld, omdat men van oordeel was, dat de officieren, onderofficieren en manschappen van het korps reeds thans moeten weten, wat hunne toekomst zal zijn.

Wat zijn de voornemens met de uniform? Zal zij bij het in werking treden der wet vervallen en opgaan in de gelijkstelling of zal zij worden gedragen totdat de laatste man verdwenen is? En hoe zal het zijn met den naam? Zullen de tegenwoordige mariniers als mariniers blijven aangeduid?

Omtrent de officieren werd gevraagd, of zij nog promotie zullen kunnen maken. Zal de luitenant-kolonel nog kolonel-commandant kunnen worden, de kapitein nog luitenant-kolonel? Zal aan den luitenant-kolonel, commandant eener afdeeling, nog de rang van kolonel kunnen worden verleend? Zullen de eerste-luitenants, ook die der administratie, bevorderd worden tegelijkertijd met hunne ranggenooten onder de zeeofficieren? Vooral dit laatste scheen door de billijkheid geboden.

Voorts vroeg men, of het ook bij de thans ontworpen regeling in de bedoeling ligt, den commandant van het korps, zij het dan ook niet met den titel van inspecteur, aan het Departement van Marine te plaatsen. Zal dien hoofdofficier een adjudant worden toegevoegd? En, zoo ja, wat zal de werkkring van deze beide officieren zijn?

Naar aanleiding van de mededeeling op bladz. 5 der Memorie van Toelichting, dat, zoolang de sterkte van het korps nog toelaat, daarvan afdeelingen ter sterkte van meer dan eene compagnie aan wal gekazerneerd te doen verblijven, het bevel over elke zoodanige afdeeling aan een luitenant-kolonel der mariniers opgedragen zal kunnen blijven, werd de vraag gesteld, of het wel wenschelijk is een hoofdofficier van den rang van luitenant-kolonel te belasten met het commando over anderhalve compagnie of twee compagnieën.

De als Bijlage I der Memorie van Toelichting opgenomen staat van de traktementen van de officieren van het korps mariniers vermeldt in de laatste kolom, als noot 1, dat als ranggenoot van een kapitein der mariniers wordt beschouwd de zeeofficier, die tegelijk met of laatstelijk vóór den kapitein is bevorderd tot den rang van luitenant ter zee der 2de klasse. Gevraagd werd, of hier niet moet worden gelezen: luitenant ter zee der 1ste klasse.

Gaarne zou men nevens den hier bedoelden staat, welke den toestand aangeeft zooals die na aanneming van het wetsontwerp zal worden, ter vergelijking eene opgaaf zien overgelegd van de nu geldende traktementen en emolumenten.

In verband met de op bladz. 5 der Memorie van Toelichting voorkomende, vernieuwde toezegging van een wetsontwerp, waardoor aan de officieren der mariniers de gelegenheid wordt geopend, na korteren diensttijd dan nu daarvoor wordt vereischt, hun recht op pensioen te doen gelden, werd aangedrongen op eene spoedige indiening van dat ontwerp. Nu dit reeds verleden jaar is toegezegd, had men verwacht, dat de indiening tegelijkertijd met die van het onderhavige wetsvoorstel had kunnen geschieden. Van andere zijde werd mededeeling gevraagd van de grondslagen van dat pensioen. Nu de hierbedoelde officieren door de voorgestelde opheffing van hun korps in hunne vooruitzichten ernstig worden benadeeld, scheen het niet meer dan billijk hun dit nadeel zooveel mogelijk te vergoeden of althans dragelijk te maken.

(1) Zitting 1906—1907, *Handelingen*, bladz. 197.

Met betrekking tot hetgeen in de Memorie van Toelichting is medegedeeld omtrent de onderofficieren en minderen, zou men er vooreerst prijs op stellen, de voorwaarden te kennen, welke de Minister voornemens is aan de goedkeuring van Hare Majesteit de Koningin te onderwerpen voor de aanneming voor lichtmatroos en voor reëngagement. Vooral in verband met de laatste twee zinsneden van bladz. 4 der Memorie van Toelichting, welke niet tot de duidelijkheid van dat stuk bijdragen, werd eene heldere voorstelling van de middelen en vooruitzichten zeer wenschelijk geoordeeld.

Aan het hoofd van bladz. 6 heet het verder, dat de minderen onder de mariniers, voor zoover mogelijk, zullen moeten worden gevormd tot matrozen. Met het oog op de verklaring, voorkomende in de Memorie van Antwoord betreffende het voorstel van 1906, dat de overgang tot het matrozenpersoneel alleen voor de zeer jonge mariniers, met behulp eener speciale opleiding, mogelijk was, zou men gaarne vernemen, waarop 's Ministers tegenwoordige meening, dat deze mogelijkheid ook voor niet zeer jonge mariniers bestaat, steunt. Voorts vroeg men, welke, zoo de ouderen niet voor den overgang geschikt zijn, ten opzichte van deze manschappen de voornemens van den Minister zijn.

De minderen zullen niet meer bevorderd worden, maar hoe, zoo werd gevraagd, staat het met hen, die een examen reeds hebben afgelegd? Volgens het ontwerp zullen zij kunnen mededingen naar verschillende onderofficiersbetrekkingen bij de zeemacht, echter met verminderde kans. Het vorige ontwerp waarborgde de bevordering in zekere verhoudingscijfers. Thans gaan de kansen der mariniers zeer sterk achteruit. De vraag scheen daarom gewettigd, of niet de Minister meer waarborgen in dit opzicht noodig acht om rechtmatige aanspraken te handhaven.

Blijkens de laatste regels van bladz. 5 der Memorie van Toelichting acht de Minister het blijven openstellen van de gelegenheid tot opklimming in rang van de in dienst zijnde onderofficieren noodzakelijk. Men zou er prijs op stellen, te vernemen hoe deze opklimming, ook voor zooveel de korporaals betreft, zal worden geregeld.

Een ernstig bezwaar tegen de ontworpen regeling was, dat de gehuwde onderofficieren daardoor nadeel zullen lijden.

Een gehuwd sergeant der mariniers met 12 jaren dienst en geplaatst aan den wal, heeft thans:

		per dag.	per jaar.
standsoldij	f	1,10	
met verhooging voor 12 jaren dienst		0,10	
	f	1,20	f 438,00
vergoeding huishuur			104,00
kleeding en uitrusting, 17 cent daags			62,05
toelage „brood en kaas"			25,55
Totaal voor gehuwden			f 629,60
Voor ongehuwden gaat er af:			
huishuur	f	104,00	
per dag in menage storten 28 cent		102,20	
			f 206,20
Totaal voor ongehuwden			f 423,40

Na de reorganisatie zullen de gehuwden gelijkstaan met het constabelspersoneel en genieten:

standsoldij	f 480,00
verhooging voor dienstjaren	24,00
Totaal	f 504,00

Dit is voor gehuwden en ongehuwden gelijk. De ongehuwden gaan dus vooruit. De gehuwden erlangen vrije voeding, maar verbeuren f 125,60 in geld als compensatie voor die voeding. Dit is, als men de kosten van de voeding van de gezinnen in aanmerking neemt, zeker een te hooge som. Er scheen dus alle reden om voor deze categorie eene schadeloosstelling te beramen en dit te meer, omdat juist de beste krachten van het kader bij het gehuwde personeel te vinden zijn.

In verband met het feit, dat de beperkende bepalingen omtrent het sluiten van een huwelijk, die thans voor de mariniers gelden, door de gelijkstelling met het overige personeel der zeemacht zullen komen te vervallen, werd gevraagd, of het in het voornemen ligt, tevens de toelage voor huishuur op te heffen.

Van de opgaaf, vervat in Bijlage II der Memorie van Toelichting, wilde men de waarde niet betwisten, voor zoover die opgaaf is te beschouwen als eene rekensom; op de cijfers toch, zooals zij daar staan, is geen aanmerking te maken.

Men zag echter, wat het personeel in het algemeen betreft, geen rekening gehouden met ziekte, met telkens noodige overplaatsingen voor hen die uitvallen uit de vervulling van bepaalde functies, in het algemeen dat bij beperkt personeel er geen stabiliteit van het personeel aan boord mogelijk is, wil men de verschillende functies behoorlijk bezetten.

Tot aanvulling rekent de Minister op 1257 man uit het korps mariniers. Gevreesd werd, nu de Minister in zijne berekening de genoemde factoren verwaarloost, dat deze berekening licht kan falen.

Aan het slot der Memorie van Toelichting komt de Minister tot de vermindering van het eindcijfer met f 14 635 door een voordeel voor 's Rijks schatkist te onderstellen van f 55 000 ten gevolge der opheffing van de afzonderlijke administratie van het korps mariniers. Men zou gaarne omtrent de financieele gevolgen van den maatregel uitvoeriger inlichtingen ontvangen. Met name wenschte men ook te worden ingelicht aangaande de financieele gevolgen voor het eindcijfer van het VIde hoofdstuk in de toekomst. Het scheen toch niet zonder belang te vernemen, hoe het mogelijk zal zijn hetzelfde aantal manschappen als thans in dienst te houden, hunne positie te verbeteren en daarvoor minder geld uit te geven dan thans vereischt wordt.

De opmerking werd hieraan toegevoegd, dat van enkele posten, voorkomende in het als Bijlage III aan de Memorie van Toelichting toegevoegde overzicht, de strekking en het verband met den in de Memorie verdedigden maatregel niet op het eerste gezicht duidelijk zijn, zoodat nadere toelichting niet overbodig zou zijn. In het bijzonder vroeg men die ten aanzien van de voorgestelde verhoogingen der artt. 4 en 22.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 5den Juni 1907.

FRUYTIER.
DE WAAL MALEFIJT.
LIMBURG.
JANSEN.
TAK.

(217. 10.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 14 Juni 1907.)

Naar aanleiding van de opmerkingen en beschouwingen waartoe blijkens het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs over dit wetsontwerp het afdeelingsonderzoek aanleiding heeft gegeven, heeft ondergeteekende de eer nog voor het volgende de aandacht te vragen.

§§ 1 en 2. Terwijl hij erkentelijk is voor het woord van hulde, hem gebracht door sommige leden die verklaarden met ingenomenheid van de voordracht te hebben kennis genomen, doet het hem leed te ontwaren, dat verscheidene andere leden, hoewel voor het handhaven van het korps mariniers geen grond meer aanwezig achtende, met deze hulde niet konden instemmen, omdat zij het voorstel tot opheffing van het korps niet hadden verwacht van een Minister, die nauwelijks zes maanden geleden bij de behandeling van zijn destijds door de Kamer verworpen voorstel tot reorganisatie van het korps, eene geheel andere meening scheen te zijn toegedaan.

Hoewel tot toelichting van deze meening een belangrijk deel van het Voorloopig Verslag gewijd is aan beschouwingen omtrent de vraag, in hoeverre ondergeteekende door de indiening van het onderhavig wetsontwerp blijk heeft gegeven van zienswijze te zijn veranderd, meent ondergeteekende toch weinig te kunnen toevoegen aan de uiteenzetting, naar hij meent zoo omstandig als het onderwerp vereischt, door hem in de Memorie van Toelichting bij het ontwerp gegeven, van de wijze, waarop hij, na de verwerping van zijn oorspronkelijk voorstel, is gekomen tot het thans ingediende.

Blijkt uit die uiteenzetting, dat de handelwijze, thans ten aanzien van het korps mariniers voorgesteld, de beginselen in het oorspronkelijk voorstel belichaamd, niet aantast, het kan, naar het ondergeteekende voorkomt, geene verwondering wekken, dat hij voor de keuze gesteld, van een door hem dringend noodig geachte hervorming af te zien, dan wel te zoeken naar een weg, waarlangs althans bij een deel der Kamer de bezwaren, tegen het oorspronkelijk voorstel gerezen, konden worden ontgaan, tot het laatste heeft besloten, zij het ook, dat daarmede eenige wijziging van de eerst gedachte wijze van handelen, voornamelijk betreffende het tempo, waarin zoude worden te werk gegaan, moest worden aanvaard.

Liever dan over dit punt thans in uitvoerige beschouwingen te treden, wil ondergeteekende trachten de bedenkingen weg te nemen, die tegen de strekking van het ontwerp in het Voorloopig Verslag werden ingebracht.

In de eerste plaats ontmoet dan ondergeteekende de verklaring van vele leden, dat zij tot de verwezenlijking van het denkbeeld van opheffing van het korps mariniers niet konden medewerken, tenzij werd aangetoond, dat de opheffing van de recruteering van mariniers geen nadeeligen invloed zal oefenen op de feitelijke sterkte van het gezamenlijke personeel der zeemacht. Niet slechts de mogelijkheid, maar de zekerheid moest bestaan, dat aan personeel geen gebrek zal zijn, wilde men niet overijld handelen en de zeemacht aan verzwakking blootstellen.

Ten aanzien van dit punt zij opgemerkt, dat de proef of werkelijk de aanneming van matrozen in voldoende mate kan treden in de plaats der aanneming van mariniers, niet afdoende kan heeten, zoolang tot laatstgenoemde dienstneming nog gelegenheid bestaat; maar bovendien wenscht ondergeteekende de vraag te stellen, wanneer men ooit bij recruteering van vrijwilligers zekerheid zal hebben omtrent hetgeen de aanneming in de toekomst zal opleveren.

Zekerheid bestaat wel hieromtrent, dat het korps mariniers in zijne bestaande organisatie, niet voltallig was te houden, trots de hooge handgelden en in weerwil van het voordeel van het, in vergelijking met de matrozen, minder veelvuldig dienen in het buitenland en de koloniën; zekerheid ook, dat laatstgenoemd voordeel, thans door het verloop van het korps aanmerkelijk in beteekenis verminderd, niet te herstellen is zonder handhaving eener organisatie, die, zooals ondergeteekende thans wel als bewezen meent te mogen aannemen, de Marinebegrooting bezwaart met onnoodige uitgaven en die ook in andere opzichten misstanden in het leven roept.

Komt zooals thans wordt voorgesteld het bestaande korps mariniers geheel voor den eigenlijken zeedienst beschikbaar, dan toont de bijlage II van de Memorie van Toelichting aan dat de vrees voor een incompleet aan mindere schepelingen althans voorloopig niet behoeft te bestaan.

Mocht de toekomst leeren dat bij de bestaande aannemingsvoorwaarden voor matrozen de sterkte van het geheel niet is te behouden, dan kunnen bij de bestaande reserve van in de garnizoenen dienstdoende mariniers, nog bijtijds maatregelen beraamd worden om een incompleet te voorkomen.

Voorts werd het denkbeeld geopperd, het korps mariniers te reorganiseeren tot eene permanente bezetting van de kustversterkingen.

Ten aanzien van dit vraagstuk, waarvan het belang door ondergeteekende allerminst wordt ontkend, zij opgemerkt dat de bezetting dezer versterkingen uit artillerie en infanterie bestaat.

Dat het korps mariniers voor het leveren van de artilleriebezetting der kustversterkingen zoude aangewezen worden, kan naar de meening van ondergeteekende niet de bedoeling der leden, hier aan het woord, zijn geweest. Hoewel onder de mariniers een zeker aantal de opleiding tot kanonnier bij de marine heeft gevolgd en allen, voor zoover de gelegenheid daartoe aanwezig is, in de bediening van het geschut zijn geoefend geworden, schijnt het allerminst doelmatig een infanteriekorps te handhaven als onderdeel der zeemacht, met het doel, de manschappen van dat korps aan boord der schepen tot artillerist te vormen en hen daarna als zoodanig in de kustbatterijen te benutten. Wordt de doelmatigheid ingezien van eene bezetting der kustversterkingen, voor zoover de artillerie betreft, door personeel der zeemacht, dan is het klaarblijkelijk geraden, de sterkte van dit personeel, wat zee-officieren, konstabelpersoneel en matrozen betreft, zoodanig op te voeren, dat, zij het ook gedeeltelijk, eene permanente artillerie-bezetting voor de kustversterkingen daaruit kan worden samengesteld.

Wordt bedoeld het korps mariniers te benutten voor de infanteriebezetting der kustversterkingen, dan moge het volgende dienen ter beoordeeling der uitvoerbaarheid van den maatregel.

Voor deze bezetting zijn aangewezen 6 bataljons infanterie, benevens 4 bataljons der landweer. Voor de encadreering dezer troepenmacht wordt ingevolge de organisatie van het leger noodig geacht, buiten het personeel der landweer-infanterie:

5 hoofdofficieren,
21 kapiteins,
53 luitenants,
5 „ -kwartiermeester,
5 adjudant-onderofficieren,
46 sergeant-majoors,
183 sergeants,
168 korporaals,
allen behoorende tot het actieve leger;

voorts uit het reserve-personeel der landmacht:

4 hoofdofficieren,
16 kapiteins,
20 luitenants,
4 „ kwartiermeester,
4 adjudant-onderofficieren,
32 sergeant-majoors,
64 sergeants,

64 korporaals,

eindelijk uit de militie te trekken:

15 luitenants of vaandrigs,

64 sergeants,

72 korporaals.

Ter beoordeeling der vraag, in hoeverre het denkbeeld, het korps mariniers te benutten voor de infanterie-bezetting der kustversterkingen, voor uitvoering vatbaar is, zij in de eerste plaats herinnerd, dat het korps mariniers, behalve het personeel, benoodigd voor de bemanning der vloot, beschikbaar heeft:

4 hoofdofficieren,

8 kapiteins,

15 luitenants,

3 luitenants-kwartiermeester,

3 adjudant-onderofficieren,

14 sergeant-majoors,

78 sergeants,

74 korporaals.

Voor het oogenblik aannemende, dat het noodzakelijk werd geacht, eene infanterie-macht als de eerstvermelde onder het beheer van het Departement van Marine te nemen, zoo zoude klaarblijkelijk door eene belangrijke uitbreiding, ook en vooral aan officieren, het korps mariniers kunnen worden geschikt gemaakt, om, aangevuld door militie, in de infanteriebezetting der kustversterkingen te voorzien, en tegelijk, evenals tot dusver, deel uit te maken van de bemanning der vloot.

Van het infanteriekorps hier bedoeld zoude, wat de officieren betreft, een veel kleiner deel dan tot dusver van het korps mariniers, op de vloot dienst doen; de aantrekkelijkheid, die dit dienst doen op de vloot, met het daaraan verbonden meer afwisselend leven, aan het korps officieren der mariniers verleende, zal dus aan den dienst als officier bij het besproken korps in veel mindere mate eigen zijn; wat de minderen betreft, deze zouden, aangezien de formatie van een uit militie en landweer getrokken infanteriemacht nagenoeg geene ongegradueerden omvat, vrij wel hun geheelen diensttijd als soldaat ingescheept moeten zijn; de vloot zoude de kaderschool voor deze geheele bezettingsinfanterie vormen.

Wordt nu in het oog gehouden, dat tegen het korps mariniers als aanhangsel van de marine, met het oog op de belangen der zeemacht zelve, bij velen voortdurend ernstige bedenking bestond, dan moet met nadruk de vraag worden gesteld, welke aanleiding er zoude bestaan om het bovenomschreven korps bezettingsinfanterie der kustversterkingen met de marine te verbinden door soortgelijken band, als tusschen de zeemacht en het korps mariniers bestond.

Ondergeteekende meent uit het bovenstaande te mogen besluiten, dat niet langs den weg van uitbreiding van het korps mariniers, in zijne tegenwoordige organisatie, tot de eventueele vorming van een korps als bovenbedoeld zoude moeten worden gekomen; en dus ook de mogelijkheid, dat eenmaal tot het nemen van zoodanig korps onder beheer van het departement van Marine zoude worden overgegaan, van geen invloed behoort te zijn op de thans aan de orde zijnde vraag, of het korps mariniers in zijne tegenwoordige organisatie kan worden behouden.

Ten aanzien der beschouwingen in het Voorloopig Verslag gewijd aan de aanneming van jong volk bij de verschillende opleidingen, meent ondergeteekende te kunnen volstaan met de mededeeling, dat thans de aanneming is opengesteld voor onbevaren jongelingen van 19 en 20 jaar als matroos 3de klasse met een dienstverband van 6 jaren, terwijl, evenals tot dusver, jongelieden van 16, 17 en 18 jaar met een dienstverband van 8 jaar als lichtmatroos kunnen in dienst treden. Naar gelang der resultaten, welke deze maatregelen opleveren, ligt het in het voornemen van ondergeteekende tot beperking der aanneming van jongens over te gaan. Overigens meent hij er opnieuw op te mogen wijzen, dat de gelegenheid bestaat om tijdens de opleiding den dienst te verlaten, met geene andere beperking dan voor zoover die noodig is gebleken om het toegeven aan ondoordachte en overijlde verzoeken te ontgaan, zoodat uitgesloten is de kans, dat, zooals door sommige leden scheen te worden gevreesd, het welzijn van een geheel menschenleven aan de belangen van den dienst zoude kunnen worden ten offer gebracht.

§ 3. Ter beantwoording der onder deze paragraaf gestelde vragen moge het volgende dienen.

Aangezien de voorgestelde wijze van handelen met het korps mariniers niet medebrengt, dat de garnizoensdiensten, door de mariniers, en later door het personeel, dat hen vervangt, alsnog te verrichten, op de sterkte en samenstelling der zeemacht van invloed zullen zijn, komt het ondergeteekende voor, dat van het brengen van een deel der kosten van het korps mariniers op de begrooting van Oorlog thans geen sprake meer kan zijn.

De bedoeling met de uitdrukking, dat de opheffing van het korps mariniers, als in het wetsontwerp voorgesteld, aan een bepaald tijdstip gebonden is, is deze, dat waar de werving gesloten zal worden, het loopende dienstverband van alle thans bij het korps in dienst zijnde personen het minimum aangeeft van den tijd, gedurende welken nog op hunne diensten gerekend mag worden, terwijl uit de te sluiten reëngagementen in verband met pensionneering en met ontslag om andere redenen dan langdurigen dienst, zal blijken, hoelang het verloop van het korps verder nog zal duren.

Uit het bovenstaande volgt reeds, dat niemand zal worden gedwongen naar het overig personeel over te gaan; niet om spoedig tot insmelting van het korps te geraken, doch om den mariniers betere vooruitzichten bij de opheffing van hun korps te openen werd de overgang in uitzicht gesteld; tegen meer spoed bij deze metamorphose, dan met het oog op de belangen van den dienst wenschelijk is, moet uit den aard der zaak worden gewaakt.

Omtrent de maatregelen, die te nemen of voor te stellen zouden zijn, wanneer onverhoopt bij de geleidelijke opheffing van het korps mariniers, het voltallig houden van het personeel der zeemacht in gevaar zoude kunnen komen, meent ondergeteekende thans nog geen bepaalde toezegging behoeven te doen. Waar hij eene proef neemt met aanneming van matrozen op hoogeren leeftijd dan tot dusver plaats had, en inmiddels de dienstneming als jongen handhaaft, mag hij verwachten dat de toekomst voldoende ervaring zal opleveren om den weg ter verbetering, waar die noodig mocht zijn, te leeren kennen; recruteering van het personeel der vloot uit de militie, waarbij de bevoegdheid die weermacht ook buitenslands aan te wenden, bij de wet zoude moeten worden verleend, beschouwt ondergeteekende als een uitersten maatregel, welke, naar hij vertrouwt, zal kunnen worden ontgaan.

Bij de opmerking, door verscheidene leden met bevreemding gemaakt, dat de Memorie van Toelichting zwijgt over de vroeger door ondergeteekende als noodzakelijk in uitzicht gestelde opleiding van matrozen met een brevet van fuselier of scherpschutter, tevens tot vorming van instructeurs in de infanterie-exercitiën, meent ondergeteekende te mogen verwijzen naar de, op twee na, laatste alinea der Memorie van Toelichting, waar medegedeeld is hetgeen, bij nadere overweging, ter voorziening in de even bedoelde behoefte wordt noodig geoordeeld.

Ten aanzien van de beschouwingen, aan de bestaande afdeelingen mariniers te Rotterdam en te Willemsoord gewijd, zij het volgende opgemerkt.

Aangezien de voorgestelde organisatie de verschillen tusschen mariniers en het overig personeel der zeemacht in zake dienstverrichting, verpleging en rechtsbedeeling opheft, zal het bestaan van afdeelingen aan den wal en de sterkte dier afdeelingen niet meer uitsluitend afhangen van de sterkte van het korps mariniers, maar van die van het geheele marine-personeel. Deze afdeelingen zullen zijn te beschouwen als depôts voor marine-personeel, op denzelfden voet als de wachtschepen.

Over de vraag in hoeverre twee zulke afdeelingen zullen moeten behouden blijven, zal de ondervinding uitspraak moeten doen. Tegen het voorloopig in gebruik houden der kazerne te Rotterdam, mits tegen te sterke bevolking wordt gewaakt, in afwachting dat omtrent de aanwijzing van eenig garnizoen voor deze gemeente in de toekomst eene beslissing zal worden genomen, bestaat geen bezwaar.

Uit het bovenstaande blijkt, dat het de bedoeling is, zooals ook in de Memorie van Toelichting, bladz. 5, in de 4de alinea onder „officieren" werd aangegeven, naarmate de insmelting van het korps mariniers voortgaat, bij de afdeelingen aan wal ook matrozen in te deelen. In de verhouding van officieren en onderofficieren en in de te verrichten diensten behoeft dit geene verandering te brengen.

De naam „marinier" kan gehandhaafd blijven, zoolang er manschappen van het korps, niet overgegaan bij eenige andere categorie van marine-personeel, bestaan. De uniform blijft voorloopig voor de niet overgegane mariniers gehandhaafd; voor afschaffing daarvan en aanneming der uniform van het overige personeel, kan een geschikt oogenblik, met het oog op nog aanwezigen voorraad, worden afgewacht.

Wat de officieren betreft, zoo ligt het in het voornemen de eerste-luitenants en die der administratie, te gelijker tijd met hunne ranggenooten, respectievelijk onder de zeeofficieren en de officieren van administratie der marine, te bevorderen.

Ook bij de thans ontworpen regeling zal de kolonel, commandant van het korps, aan het Departement van Marine moeten worden geplaatst, om met de afwikkeling van den bestaanden toestand gedurende het tijdperk van overgang te worden belast; de luitenant-kolonel, intendant zal hem bij dezen arbeid dienen ter zijde te staan.

Overigens meent ondergeteekende voor de beantwoording der over de officieren gedane vragen naar de Memorie van Toelichting te mogen verwijzen.

Voor het onder noot 1 in de laatste kolom van bijlage I der Memorie van Toelichting moet duidelijkheidshalve het volgende worden gelezen:

„Als ranggenoot van een kapitein der mariniers wordt beschouwd de luitenant ter zee 1ste klasse, die tot luitenant ter zee 2de klasse werd bevorderd te gelijk met of laatstelijk vóór het tijdstip, waarop de betrokken kapitein tot 1ste luitenant werd bevorderd."

Voor de thans geldende traktementen en emolumenten, als in het Voorloopig Verslag gevraagd, ter vergelijking met den toestand, zooals die na aanneming van het wetsontwerp zoude worden, wordt beleefdelijk verwezen naar Deel I hoofdstuk V der Verordeningen voor de Koninklijke Nederlandsche Zeemacht „Regeling van het korps mariniers", waarvan ten overvloede een exemplaar bij deze memorie is gevoegd (1) en waarbij in het bijzonder de aandacht wordt gevestigd op aanvullingsblad 5.

Spoedige indiening van het wetsontwerp, waardoor aan de officieren der mariniers de gelegenheid zal worden geopend na korteren diensttijd dan nu daarvoor wordt vereischt hun recht op pensioen te doen gelden, wordt door ondergeteekende gaarne toegezegd.

Hoewel omtrent de grondslagen van dat pensioen thans nog geene mededeeling kan worden gedaan, komt het ook ondergeteekende niet meer dan billijk voor, den officieren het nadeel in hunne vooruitzichten door de voorgestelde opheffing van hun korps geleden, zooveel mogelijk te vergoeden of althans dragelijk te maken.

Gehoor gevende aan het verlangen, in het verslag uitgedrukt, om ten aanzien van de maatregelen, die ter bevordering der aanneming van jeugdige matrozen in de Memorie van Toelichting werden aangekondigd, nadere inlichtingen te ontvangen, zij door ondergeteekende het navolgende medegedeeld.

Bij Koninklijk besluit van 4 Juni 1907 n°. 48 is voor jongelieden, die den leeftijd van 19 jaar hebben bereikt en hun 22ste levensjaar nog niet zijn ingetreden, de gelegenheid opengesteld om als matroos der 3de klasse in dienst te treden, met een eerste dienstverband van 6 jaren. Bevarenheid is voor hen geen vereischte. Zij ontvangen bij aanneming eene premie van f 15 per jaar.

Voorts is bepaald dat jongens, die bij aanneming voor de kweekschool voor zeevaart te Leiden den leeftijd van $15^1/_2$ jaar hebben overschreden, met eene voorloopige verbintenis van 6 maanden worden aangenomen om zoodra zij hun 16de levensjaar hebben voleindigd, als lichtmatroos definitief te worden aangenomen en geplaatst bij de opleiding te Willemsoord.

Zij ontvangen alsdan de premie voor aanneming als lichtmatroos vastgesteld.

Ook is bepaald dat jongens wier lichaamslengte in geringe mate van de vastgestelde afwijkt niet mogen worden afgewezen dan met machtiging van den Minister.

Ten slotte is ten einde het indiensttreden van jongelieden, die in een Rijksopvoedingsgesticht of tuchtschool zijn geplaatst geweest, te vergemakkelijken, de bepaling in de voorschriften opgenomen dat de Minister tot hunne aanneming machtiging kan verleenen.

Hoewel de opleiding van lichtmatrozen aanmerkelijk korter duurt dan die van jongens te Hellevoetsluis, zijn — voor een groot deel ten gevolge van ouderen leeftijd en daardoor meer physieke ontwikkeling — toch de resultaten gunstig en voldoen de op deze wijze opgeleide schepelingen zeer goed.

Overzicht van de aangenomen lichtmatrozen, sedert 1 Januari 1904:

1904	36
1905	92
1906	81
1 Januari—1 Juni 1907	42

Hierbij wordt opgemerkt, dat sedert Mei 1905 de opleiding van lichtmatrozen te Willemsoord op de nu bestaande wijze is ingevoerd.

Dat ondergeteekende zich thans voorstelt, ook de oudere leden van het personeel, waaruit het korps mariniers is samengesteld, voor 's lands dienst te behouden, door hen bij overgang in andere korpsen der zeemacht goede vooruitzichten te openen, terwijl vroeger door hem alleen voor de zeer jonge mariniers, met behulp eener speciale opleiding, overgang tot het matrozenpersoneel mogelijk werd geacht, vindt hierin zijne oorzaak, dat, sedert de laatstaangehaalde verklaring werd neergeschreven, het denkbeeld van bezetting der kustversterkingen door de marine opnieuw het onderwerp van overleg tusschen de Ministers van Oorlog en van Marine is gaan uitmaken.

Kwam het eenmaal tot die bezetting, zij het ook alleen voor zoover de bediening van het kustgeschut betreft, dan zoude, naar ondergeteekende vertrouwt, voornamelijk bij het onderhoud en de bewaking van het dan onder marine komend artilleriematerieel, gelegenheid bestaan tot tewerkstelling van personeel, waaraan geene hooge eischen van bekwaamheid in het matrozenvak behoeven te worden gesteld.

Ten aanzien der gestelde vragen of niet meerdere waarborgen worden noodig geacht, om de rechtmatige aanspraken der mariniers te handhaven, zoomede naar de regelen, voor de opklimming der onderofficieren te stellen, zij opgemerkt, dat het onderhavig wetsontwerp, bedoelende de geleidelijke opheffing van het korps mariniers, geene bevordering in zekere verhoudingscijfers kan waarborgen, zooals bij het vorige ontwerp kon geschieden, omdat daarbij eene zekere organieke sterkte gehandhaafd bleef.

Ondergeteekende moet er zich dan ook toe bepalen, de verzekering te geven, dat al het mogelijke zal worden gedaan, om ten aanzien van de vooruitzichten van het personeel, thans tot het korps mariniers behoorende, de belangen van den dienst met die van dit personeel in overeenstemming te brengen.

Dat het bestuur der Marine in dit opzicht ooit in ijver zoude verflauwen, behoeft naar het ondergeteekende voorkomt, niet te worden gevreesd; immers, al zoude ook de toeloop van jongelingen tot dienstneming bij de zeemacht de beste verwachtingen omtrent het voltallig houden van het personeel bevestigen, dan zal het toch altijd in het welbegrepen belang van 's lands dienst zijn, van de diensten van geoefend personeel zoo lang mogelijk partij te trekken.

Bij de opmerking omtrent de werking der ontworpen regeling van de inkomsten der gehuwde onderofficieren vestigt ondergeteekende de aandacht op het feit, dat de gehuwde onderofficieren, die tijdens de invoering der regeling in dienst zijn, tegen nadeel zijn gewaarborgd door het bepaalde in de 3de alinea der laatste kolom van bijlage 1 *a* der Memorie van Toelichting. Bovendien schijnt over het hoofd gezien, dat een zeker aantal der sergeants in het vaste korps zal zijn, waardoor, blijkens dezelfde bijlage, de inkomsten vermeerderd worden. Overigens is de in het Voorloopig Verslag gevoerde beschouwing juist en volgt daaruit ook de bevestigende beantwoording der in de volgende alinea gestelde vraag, of de toelage voor huishuur zal worden opgeheven.

Het personeel der mariniers zal daardoor in dezelfde omstandigheden verkeeren als het overig personeel der zeemacht, waarbij de bezoldiging geene rekening houdt met den al of niet gehuwden staat, maar dan ook geene beperking bestaat in de toestemming tot het sluiten van een huwelijk.

Ondergeteekende meent, dat er in deze tot het geven eener schadeloosstelling geene aanleiding bestaat.

Ten aanzien der opmerking, gemaakt aangaande Bijlage II der Memorie van Toelichting, als zoude door ondergeteekende daarbij geen rekening zijn gehouden met ziekte en verschillende factoren die de stabiliteit van het personeel aan boord beheerschen, veroorlooft hij zich er op te wijzen, dat:

(1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

1°. door middel van de in de bijlage aangegeven reserven, namelijk voor Nederlandsch-Indië 10 pct., West-Indië, buitengaats en Nederland 5 pct., wel degelijk rekening wordt gehouden met het gemiddeld verlies aan zieken;

2°. dat met de sterkte volgens de bemanningslijsten, waarnaar de bijlage is berekend in de vervulling van allen aan boord bestaande functiën wordt voorzien en daarin reeds een zekere reserve voor de vervulling van alle in oorlogstijd te bezetten posten, is begrepen.

Ten slotte blijkt dat van het personeel gemiddeld aanwezig zijn in de tropen ± 1923 man tegen ± 3131 man buiten de tropen en in Nederland, zoodat de geregelde aflossing met voldoend lang verblijf buiten de tropen meer dan verzekerd is.

Wat ten slotte de opmerkingen betreft omtrent de financieele gevolgen van den maatregel, waaromtrent men ook met het oog op het eindcijfer van het VIde hoofdstuk in de toekomst, uitvoeriger inlichtingen wenscht te ontvangen, omtrent een en ander, kan nog het volgende worden medegedeeld.

Uit het overzicht van de verhoogingen en de vermindering van artikelen der Marinebegrooting voor het dienstjaar 1907. Bijlage III van de memorie van toelichting tot dit ontwerp van wet, blijkt, dat gerekend over een tijdvak van zes maanden, van art. 35 „Korps mariniers" eene vermindering wordt voorgesteld met f 265 000 of f 55 000 *meer* dan de helft van f 420 000, het bedrag dat als totale kosten van het korps mariniers aan den wal, op dit artikel werd toegestaan.

Deze vermindering zou tot slechts de helft van f 420 000 of f 210 000 beperkt hebben kunnen blijven, indien de rekeningen der manschappen van het korps geen nadeelig saldo hadden aangewezen of met andere woorden, indien niet van de voor de betaling van de soldijen enz. op de begrooting aangewezen middelen een gedeelte had moeten gebruikt worden als *voorschot*. Waar intusschen, ongerekend de voorschotten, voor den dienst van het korps Mariniers aan den wal, gedurende de eerste helft van het jaar ook de helft noodig is van het op art. 35 uitgetrokken bedrag, daar moest van het artikel f 210 000 + f 55 000 worden afgetrokken. Maar die f 55 000 komen aan de Marinebegrooting ten goede, omdat de marineadministratie, waaronder de mariniers bij opheffing der afzonderlijke administratie van het korps komen te ressorteeren, voor de geleidelijke inhouding der nadeelige saldo's op de voorgeschreven wijze zorg draagt.

Bij de samenstelling van het onderwerpelijk wetsontwerp is dan ook met die geleidelijke inhouding in haar geheel rekening gehouden, waarom in stede van eene vermeerdering aan te toonen met f 40 365, de halfjaarlijksche kosten van de voorgestelde lotsverbetering van het korps mariniers, het eindcijfer eene vermindering aanwijst van f 55 000 — f 40 365 = f 14 635; wat tot toelichting moge dienen op de vraag, hoe het mogelijk zal zijn hetzelfde aantal manschappen als thans in dienst te houden, hunne positie te verbeteren en daarvoor minder uit te geven dan thans vereischt wordt.

Uit het vorenstaande volgt, dat indien het korps mariniers op dezelfde sterkte gehandhaafd en verdeeld bleef, het eindcijfer van hoofdstuk VI der Staatsbegrooting in de toekomst ten gevolge van de voorgestelde lotsverbetering jaarlijks met 2 × f 40 635 = f 81 270 zou stijgen. Maar zooals in de Memorie van Toelichting is medegedeeld en ook blijkt uit den als bijlage II daarbij gevoegden staat, is het, om tot de sterkte te geraken waarop, bij het bestaande en thans in aanbouw zijnde materieel, zoowel voor vredes- als oorlogstoestand moet gerekend worden, slechts noodig dat van de 1800 aanwezige mariniers, 1257 behouden blijven, zoodat, ook in verband met de opheffing van dit korps en daarmede gepaard gaande vereenvoudigingen, van den maatregel eerder bezuiniging te verwachten is.

Ter tegemoetkoming eindelijk aan de opmerking, dat van enkele posten, voorkomende in het als Bijlage III aan de Memorie van Toelichting toegevoegde overzicht, de strekking en het verband met den in de Memorie verdedigden maatregel niet op het eerste gezicht duidelijk zijn, wordt hierbij eene gewijzigde Bijlage III aangeboden, waarin de verhoogingen elk afzonderlijk nader zijn toegelicht.

De Minister van Marine,
STUART.

(217. 11.)

GEWIJZIGDE BIJLAGE III DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

OVERZICHT van de verhoogingen, tusschenvoegingen en vermindering van artikelen der begrooting van het Departement van Marine voor het dienstjaar 1907, verband houdende met de voorgenomen reorganisatie van het korps mariniers met 1 Juli 1907.

Artikel.	OMSCHRIJVING.	Bedrag der verhooging of tusschenvoeging.	Bedrag der vermindering.	TOELICHTINGEN.
4	Bezoldigingen van de officieren, ingenieurs, enz. bij het Departement	f 1630	„	Activiteitstraktement kolonel der mariniers f 2300 per jaar Activiteitssoldij adj. onderofficier, schrijver, toegevoegd aan den kolonel . . . . . 960 „ „ f 3260 per jaar voor een $^1/_2$ jaar dus . . . „ 1630
5	Bureau- en lokaalbehoeften (Departement)	100	„	De raming onderdeel *a* van den Uitgewerkten en Toelichtenden Staat voor een vol jaar is f 200; deze kosten werden vroeger gekweten uit het artikel „Kosten van het korps mariniers".
7	Activiteitstraktementen, enz. van het militair personeel bij 's Rijks werven	200	„	Activiteitstraktement 1e-luitenant der mariniers, belast met den specialen dienst der draagbare wapenen bij 's Rijks werf te Amsterdam . . . . f 900 per jaar Deze officier genoot tot nu toe uit dit artikel een toelage van . . . . 500 „ „ Dus meer . . . f 400 per jaar
11	Bureau- en lokaalbehoeften (Werven) . .	950	„	Op de onderdeelen *a*, *b* en *c* van genoemden staat is voor een vol jaar geraamd resp. f 800, f 600 en f 500, voor een $^1/_2$ jaar dus f 950; deze kosten werden tot nu toe gebracht ten laste van vorengenoemd artikel van de mariniers.
11*a*	Waschloonen, enz. van nachtlegervoorwerpen, enz.	2500	„	Nieuw tusschengevoegd artikel, berekend voor een $^1/_2$ jaar.
14	Reis- verblijf- en vacatiekosten.	200	„	Voor een geheel jaar geraamd op f 400, tot nu toe werden bedoelde kosten gekweten uit meerbedoeld artikel van de mariniers.
15	Aanschaffing van materialen.	1185	„	Op de onderdeelen II b^2, IV b^2 en VI b^2 van genoemden staat is voor elk dier deelen f 790 per jaar geraamd ter bestrijding van kosten, tot nu toe komende ten laste van meerbedoeld artikel „mariniers". Voor een $^1/_2$ jaar is de raming dus f 1185.
17	Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van geschut, projectielen, enz. .	7650	„	In onderdeel *d* van genoemden staat is, berekend voor een geheel jaar, f 15 300, begrepen voor kosten, die tot nu toe kwamen ten laste van meerbedoeld artikel „mariniers".
20	Aanschaffing van steenkolen.	500	„	Voor een vol jaar wordt op onderdeel *b* van genoemden staat geraamd f 1000; voor een $^1/_2$ jaar dus f 500 wegens kosten te voren betaald uit meerbedoeld artikel „mariniers".

Wijziging en vermindering van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

Artikel.	OMSCHRIJVING.	Bedrag der verhooging of tusschenvoeging.	Bedrag der vermindering.	TOELICHTINGEN.
22	Bezoldiging, enz. mindere geëmployeerden, enz. bij 's Rijks werven	f 4 500	„	In verband met het voornemen de bewaking van 's Rijks werven voortaan in plaats van aan mariniers aan portiers dier werven op te dragen, wordt er gerekend van deze laatste categorie personen méér noodig te zijn voor de werf te Amsterdam 5 en voor die te Willemsoord 7 man, totaal 12 man, elk berekend tegen een loon van f 1,70 daags, maakt f 7446 per jaar of ± f 3750 per half jaar. Hierbij komt nog voor kleeding f 750, wat eene vermeerdering geeft van f 4500.
26	Onderhoud en herstelling van gebouwen, enz.	4 650	„	Op de onderdeelen I tot en met III van genoemden staat wordt gerekend voor een vol jaar noodig te zijn voor kosten, die te voren werden gekweten uit het artikel: „mariniers", resp. f 4600, f 4600 en f 100; d. i. voor een ½ jaar f 4650.
27	Aanschaffing en herstelling van werktuigen op de werven, enz.	1 750	„	Als boven op de onderdeelen I*b*, II*b* en III*b*, resp. f 1200, f 1600 en f 700, d. i. per half jaar f 1750.
28*a*	Vaste traktementen van de officieren der mariniers	20 750	„	Nieuw tusschengevoegd artikel, berekend naar de behoeften voor ½ jaar.
32	Idem (onderofficieren in het vaste korps) .	4 590	„	Dit artikel te verhoogen met de som, die geraamd wordt noodig te zijn voor de vaste traktementen van de onderofficieren der mariniers gedurende ½ jaar.
33	Activiteitstraktementen en soldijen . . .	121 000	„	Dit artikel te verhoogen met het bedrag aan activiteitstraktementen en soldijen van het korps mariniers, berekend voor ½ jaar.
34	Kosten, verband houdende met aanneming en reëngagement	20 000	„	Te verhoogen met de kosten, die tot nu toe werden gekweten uit meerbedoeld artikel: „mariniers".
35	Korps mariniers	„	f 265 000	Omtrent dit bedrag wordt verwezen naar het slot van de Memorie van Antwoord.
40	Voortgezette opleiding voor het personeel:			
	a. kosten voor het personeel.	220	„	Thans komt ten laste van dit artikel op onderdeel *a* I (Uitgew. en toelichtende staat) voor het hoofd van het onderwijs aan de gymnastiekschool diens *geheele* traktement ad f 2200 + eene toelage ad f 500 = f 2700 Na de reorganisatie van het korps komt op dit artikel diens *activiteits*traktement ad f 1200 + toelage ad f 400 = ... 1600 Dus *minder* . . . f 1100 Op art. 40 *a* II van genoemden staat wordt met het oog op de reorganisatie gerekend noodig te zijn voor een geheel jaar f 1530, na aftrek van vorenbedoelde *vermindering* van f 1100, is de *vermeerdering* per jaar f 430, d. i. voor een ½ jaar f 215, of in ronde cijfers f 220.
	b. kosten voor materieel	340	-	Op art. 40 *b* I en II van genoemden staat wordt gerekend voor een geheel jaar noodig te zijn voor kosten, tot nu toe gekweten uit het artikel voor de mariniers, resp. f 165 en f 500, d. i. voor een ½ jaar f 332,50 of in ronde cijfers f 340.
44	Schafting	52 500	„	Te verhoogen met de kosten, berekend over een ½ jaar.
48	Kosten van verpleging	400	„	Op onderdeel IV van genoemden staat wordt noodig geacht voor een geheel jaar f 800, d. i. voor een ½ jaar f 400, wegens kosten tot nu toe betaald uit het artikel „mariniers", (abonnement zwem- en badinrichting welke éénmaal aan het einde des jaars betaald wordt.
50	Reis- en verblijfkosten; transport van zeemiliciens	4 300	„	Op onderdeel *a* en *c* van genoemden staat ten behoeve van de mariniers voor een geheel jaar noodig resp. f 8000 en f 600, voor een ½ jaar dus f 4300.
52	Druk- en bindwerk	450	„	Als boven voor 1 jaar f 900, dus voor een ½ jaar f 450.

(217. 12.)

VERSLAG.

Het heeft de aandacht van de Commissie van Rapporteurs getrokken, dat in de Memorie van Antwoord geen aandacht is geschonken aan de in den aanvang van § 2 van het Voorloopig Verslag weergegeven meening van hen, die het betreurden, dat de Minister de algemeen noodig geoordeelde lotsverbetering van het personeel bij het korps mariniers heeft vastgekoppeld aan een voorstel tot opheffing van het korps, en die er op aandrongen, dat alsnog de beide aangelegenheden onafhankelijk van elkander zouden worden geregeld en dat thans allereerst tot lotsverbetering zou worden overgegaan.

In het vertrouwen, dat de Minister bereid zal worden gevonden zijne meening omtrent dit punt vóór den aanvang der openbare beraadslaging over het wetsontwerp, en dus schriftelijk, aan de Kamer te doen kennen, is de Commissie van oordeel, dat door de gewisselde stukken en de mededeeling van het bovenstaande die openbare beraadslaging genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 20sten Juni 1907.

FRUYTIER.
DE WAAL MALEFIJT.
LIMBURG.
JANSEN.
TAK.

(217. 13.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 24 Juni 1907.)

Gaarne gevolg gevende aan het verlangen van de Commissie van Rapporteurs om alsnog schriftelijk aan de Kamer zijn gevoelen te doen kennen omtrent de in den aanvang van § 2 van het Voorloopig Verslag weergegeven meening van de leden, die het betreurden dat de Minister de algemeen noodig geoordeelde lotsverbetering van het personeel bij het korps mariniers heeft vastgekoppeld aan een voorstel tot opheffing van het korps en die er op aandrongen, dat alsnog de beide aangelegenheden onafhankelijk van elkander zouden worden geregeld en dat thans allereerst tot lotsverbetering zou worden overgegaan, heeft ondergeteekende de eer het volgende mede te deelen.

De lotsverbetering van het personeel behoorende tot het korps mariniers is naar de meening van ondergeteekende een eisch van billijkheid, waaraan ook hij wenscht dat zoo spoedig mogelijk worde te gemoet gekomen en waarvan hij dan ook elk uitstel, hoe kort ook, zoude betreuren; maar aan den anderen kant is het voortbestaan van het korps mariniers onder de bestaande omstandigheden zijns inziens niet langer gewettigd.

Wordt nu tot lotsverbetering overgegaan, zonder meer, dan staat te voorzien, dat de toeloop tot het korps belangrijk zal toenemen, en dit spoedig weder tot de organieke sterkte zal zijn opgevoerd, waardoor op de beslissing omtrent het voortbestaan van het korps in eenen zin, waarmede ondergeteekende geen vrede kan hebben, zou worden geprejudicieerd.

Uit het bovenstaande volgt, dat, mocht voor voldoend breedvoerig debat over de opheffing van het korps mariniers de tijd ontbreken, bij ondergeteekende tegen een uitstel van de behandeling dezer aangelegenheid over een beperkt tijdsverloop en onverwijlde behandeling der lotsverbetering afzonderlijk, geen overwegend bezwaar zoude bestaan, met dien verstande, dat met het tot stand komen der lotsverbetering zoude moeten gepaard gaan sluiting der werving.

Nog zij hierbij opgemerkt, dat in dit geval tevens zoude moeten worden overgegaan tot de opheffing der afzonderlijke administratie van het korps; immers het personeel van het korps mariniers komt door de ten aanzien van bezoldiging en verpleging voorgestelde regeling ten opzichte van het administratief beheer in volkomen dezelfde verhouding te staan als het overige personeel der zeemacht, waarbij nog zij in aanmerking genomen, dat ten gevolge van het incompleet bij het korps, verreweg het grootste gedeelte van het korps reeds tot de geëmbarkeerden behoort.

De Minister van Marine,
STUART.

(217. 14.)

VOORGESTELDE MOTIE VAN ORDE.

Voorgesteld 25 Juni 1907.

De Kamer,

van oordeel dat tot lotsverbetering der mariniers in den zin als door den Minister in de Nota ter beantwoording van het Verslag is bedoeld, behoort te worden overgegaan, met handhaving der werving voor zoover die noodig is om te voorkomen dat het korps zou dalen beneden de tegenwoordige sterkte, en dat de voorgenomen reorganisatie inmiddels behoort te worden uitgesteld, totdat gebleken zal zijn, dat op andere wijze in de behoefte aan personeel voor de marine zal zijn te voorzien,

gaat over tot de orde van den dag.

DE WAAL MALEFIJT.
VAN WASSENAER VAN CATWIJCK.
DUYMAER VAN TWIST.
VAN VLIJMEN.
VERHEY.

(217. 15.)

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

Voorgesteld 26 Juni 1907.

Artikel 1.

De voorgestelde verhoogingen betrekkelijk de *artikelen* 4, 5, 14 en 22 vervallen.

Het bedrag waarmede *artikel* 33 wordt verhoogd, wordt gebracht van *honderd een en twintig duizend gulden* (f 121 000) op *honderd twee en twintig duizend vierhonderd zes en tachtig gulden* (f 122 486).

Artikel 2.

Het artikel wordt gelezen:

Ten gevolge van voorschreven verhoogingen, tusschenvoegingen en vermindering wordt het totaal der Iste onderafdeeling van de Iste afdeeling verhoogd met *drie duizend zeshonderd vijftig gulden* (f 3650), dat der IIde onderafdeeling met *vijftien duizend zevenhonderd vijf en dertig gulden* (f 15 735), dat der IIIde onderafdeeling verminderd met *acht en dertig duizend negenhonderd vier en zestig gulden* (f 38 964), en dat der Iste afdeeling, zoomede het eindcijfer van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting, verminderd met *negentien duizend vijfhonderd negen en zeventig gulden* (f 19 579).

Toelichting.

Het wetsontwerp is gewijzigd in dier voege, dat daaruit het voorstel tot geleidelijke opheffing van het korps mariniers komt te vervallen en daarvan dus slechts behouden blijft de lotsverbetering van het personeel van dit korps, benevens de opheffing van de afzonderlijke administratie.

De bedragen op de artikelen 4, 5 en 14 kunnen vervallen, omdat bij de aangebrachte wijziging niet behoeft gerekend te worden op de plaatsing van den kolonel-commandant van het korps mariniers en van een onderofficier-schrijver bij het Departement van Marine; op artikel 22 kan vervallen het bedrag uitgetrokken voor de bewaking van de Rijksmarinewerven door burger-personeel, blijvende de mariniers voor die bewaking aangewezen; terwijl eindelijk de verhooging van artikel 33 noodzakelijk is, omdat de bezoldiging van den kolonel-commandant van het korps en van den onderofficier-schrijver uit dat artikel moet worden gekweten.

(218. 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Curaçao* over het jaar 1902.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 20 April 1907.

WILHELMINA.

(218. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens artikel 106 van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Curaçao* (*Staatsblad* 1902, n°. 38)), het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten in het daarbij gemelde, zich voor 1902 voordoende geval, behoort te worden vastgesteld bij de wet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Curaçao* over het dienstjaar 1902 wordt vastgesteld als volgt:

De uitgaaf bedraagt:

zevenhonderd drie en dertig duizend achthonderd zes gulden een en dertig cent (f 733 806,31).

De ontvangst bedraagt:

vijfhonderd vier en veertig duizend vijfhonderd zeven en tachtig gulden vier en een halven cent (f 544 587,04⁵).

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo:

eenhonderd negen en tachtig duizend tweehonderd negentien gulden zes en twintig en een halven cent (f 189 219,26⁵).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(218. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ter voldoening aan artikel 106 van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie Curaçao (*Staatsblad* 1902, n°. 38), wordt hiernevens een ontwerp van wet aangeboden tot vaststelling van het slot der rekening van de uitgaven en ontvangsten dier kolonie over het dienstjaar 1902.

De bij dat ontwerp overgelegde, door den administrateur van financiën opgemaakte rekening is voorzien van eene verklaring van den Gouverneur, dd. 12 Juli 1905, dat de koloniale verantwoordingsstukken over het dienstjaar 1902, onder zijn oog, door eene commissie onderzocht, met de aanwezige bewijsstukken vergeleken en in orde bevonden zijn.

De rekening gaat vergezeld van de verslagen der koloniale uitgaven en ontvangsten, die daarin voor zooveel noodig zijn toegelicht (1).

De Curaçaosche begrooting voor 1902 werd definitief vastgesteld bij de wet van 6 Februari 1902 (*Staatsblad* n°. 27), en gewijzigd bij de wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* n°. 358).

Bij de eerstgenoemde wet werden de uitgaven geraamd op f 711 977,20 en de ontvangsten op f 613 195,05; bij de laatstgenoemde wet zijn de uitgaven verhoogd met f 23 050,56 en is het eindcijfer daarvan bepaald op f 735 027,76.

De werkelijke *uitgaven* hebben echter bedragen f 733 806.31 of f 1221,45 minder dan de gewijzigde raming. De *ontvangsten* bedroegen f 544 587,04⁵ of f 68 608,00⁵ minder dan het geraamde bedrag. De oorzaken van de hoogere of lagere opbrengst van elk der middelen zijn in het verslag der koloniale ontvangsten vermeld.

Valt er van sommige middelen eene ontvangst boven de raming te constateeren, van andere bleef de opbrengst vrij aanzienlijk beneden de raming, zooals b. v.:

1°. de inkomsten van de posterijen op Curaçao, die, op f 70 000 geraamd, slechts f 27 893 opbrachten. Zooals in de toelichting is vermeld, was onder de raming begrepen eene som van ongeveer f 40 000 als terugbetaling van hetgeen de Venezolaansche postadministratie aan die van Curaçao schuldig is wegens transitrechten voor het vervoer van brievenmalen.

Te dezer zake zij, ten vervolge op de Nota naar aanleiding van het Verslag betreffende het ontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van Curaçao over 1900 (Gedrukte Stukken 1905—1906, 87, n°. 6), medegedeeld, dat de vorderingen van de Mogendheden die in de eerste plaats voor de voldoening hunner reclamaties op Venezuela in aanmerking kwamen, thans geheel zijn gedelgd, zoodat de uitbetaling aan de in de tweede plaats gerechtigde Mogendheden (waaronder Nederland) een aanvang kan nemen; die invordering zou geschieden door de bemiddeling van den Amerikaanschen gezant te Caracas;

2°. de vergunning om goud te delven op Aruba, die, bij eene raming van f 15 000, slechts f 3750 opbracht, omdat de verwachting, dat de betrokken maatschappij reeds in 1902 de exploitatie zou kunnen ter hand nemen, niet is verwezenlijkt en de uitkeering aan het Gouvernement daardoor tot de vaste retributie van f 3750 beperkt bleef;

3°. de vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk op Aruba, die, bij eene raming van f 25 000, slechts f 3670,69 opbracht, ten gevolge van de lage marktprijzen van dat artikel.

De bijdrage van Nederland aan de koloniale geldmiddelen, bij de wet van 6 Februari 1902 geraamd op f 98 782,15, is bij de wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* n°. 359) verhoogd met f 96 574,35⁵ en daardoor gebracht op f 195 356,50⁵.

Het nadeelig saldo der rekening bedraagt echter f 189 219,26⁵, zoodat eene som van f 6137,24 te veel aan subsidie is genoten, welk bedrag na vaststelling van het slot der rekening bij de wet in 's Rijks schatkist zal worden teruggestort.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(1) De verslagen der koloniale uitgaven en ontvangsten zijn ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

(218. 4.)

BIJLAGE VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

KOLONIE CURAÇAO.

REKENING VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

VOLGENS HET

KOLONIALE HUISHOUDELIJKE BEGROOTING

VOOR HET DIENSTJAAR

1902.

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
	A. Belastingen Curaçao.		
a.	Belasting op grondeigendommen en hypotheken	f 84 000,00	f 86 686,13
b.	Zegelrecht	9 000,00	8 992,65
c.	Haven- en veiligheidsrecht	5 000,00	5 723,10
d.	Licht- en bakengeld	3 000,00	2 834,25
e.	Belasting op den invoer	85 000,00	81 089,17[5]
f.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	70 000,00	68 102,74
g.	Patent op de uitoefening van het bedrijf van slijter of tapper en het aanhouden van koffiehuizen, logementen en sociëteiten	13 200,00	15 438,00
h.	Belasting op veer- en vrachtponten	900,00	893,00
i.	Belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken	2 500,00	2 828,87[5]
k.	Belasting voor de weerbaarheid	7 500,00	9 258,75
l.	Recht van successie en van overgang	4 000,00	1 616,26
m.	Belasting op de opdracht van onroerende zaken	7 500,00	5 979,17
n.	Uitvoerrecht op metaalertsen en alle soort van phosphorzure kalk, gewonnen op de eilanden Curaçao en Klein-Curaçao	*Memorie.*	„
o.	Loodsgelden	25 000,00	26 766,03[5]
p.	Belasting op het houden van rijtuigen en op de uitoefening van het bedrijf van stalhouder	2 500,00	3 130,00
q.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„
r.	Slachtgeld van vee in het eerste district	8 000,00	6 217,15
	BONAIRE.		
a.	Invoerrechten	10 000,00	9 920,49
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	6 500,00	8 378,46[5]
c.	Ankergeld	1 200,00	1 072,50
d.	Zegelrecht	700,00	953,20
e.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	„
f.	Licht- en bakengeld	400,00	325,35
g.	Patent op de uitoefening van het bedrijf van slijter of tapper en het aanhouden van koffiehuizen, logementen en sociëteiten	*Memorie.*	654,00
h.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	7 000,00	6 416,48
i.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	„
k.	Contributie tot instandhouding der schutterij	*Memorie.*	60,00
l.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	150,00	106,43
m.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	„
n.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„
	ARUBA.		
a.	Grondbelasting	2 500,00	3 331,72
b.	Invoerrecht	3 500,00	4 455,40
c.	Uitvoerrecht op stapelproducten (met inbegrip van phosphorzure kalk)	5 500,00	3 882,93[5]
d.	Anker- en tonnegeld	3 500,00	3 013,84
e.	Zegelrecht	900,00	1 009,10
f.	Belasting op publieke verkoopingen	50,00	„
g.	Licht- en bakengeld	600,00	502,54

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	AFDEELING I.		
	Gewestelijk bestuur.		
	CURAÇAO.		
1	Traktementen of verloftraktementen van den gouvernements-secretaris en den drukker benevens toelagen, dag- en bruggegeld	f 9 683,50	f 9 683,50
2	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de commiezen, klerken en geëmployeerden op de verschillende landskantoren werkzaam gesteld.	30 897,23	30 897,23
3	Lokaalbehoeften, drukwerk, briefporten, kosten van telegrammen, benevens translaatkosten	7 459,71	7 517,93[5]
4	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen. kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting.	13 313,33[5]	13 263,33[5]
5	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing.	55,00	55,00
6	Toelage aan den ijker, benevens loon van een bediende	400,00	400,00
	BONAIRE.		
7	Traktement of verloftraktement, toelagen en fouragegelden van den gezaghebber en een districtmeester, tevens hulpambtenaar van den burgerlijken stand.	4 840,00	4 840,00
8	Bindloon en verdere benoodigdheden	25,00	25,00
9	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting.	»	»
10	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing.	31,70	31,70
11	Toelage aan den adjunct-ijker	125,00	125,00
	ARUBA.		
12	Traktement of verloftraktement, toelagen en fouragegelden van den gezaghebber en verdere ambtenaren	3 520,00	3 520,00
13	Bindloon en verdere benoodigdheden	25,00	25,00
14	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting.	500,00	627,50
15	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing.	25,00	25,00
16	Toelage aan den adjunct-ijker	125,00	125,00
	ST. MARTIN. (Ned. Ged.)		
17	Traktement of verloftraktement, toelage en fouragegeld van den gezaghebber	4 606,67	4 606,67
18	Bindloon en verdere benoodigdheden	25,00	25,00
19	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting.	340,40	340,40
20	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing.	50,00	123,75
21	Toelage aan den adjunct-ijker	125,00	125,00
	ST. EUSTATIUS.		
22	Traktement of verloftraktement en toelage van den gezaghebber	3 200,00	3 200,00
23	Bindloon en verdere benoodigdheden	25,00	25,00

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
h.	Patent op de uitoefening van het bedrijf van slijter of tapper en het aanhouden van koffiehuizen, logementen en sociëteiten	f 100,00	f 661,00
i.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	2 000,00	2 802,19
k.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	"
l.	Contributie tot instandhouding der schutterij	*Memorie.*	226,00
m.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	80,00	22,66
n.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	"
o.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	"
	St. Martin (Ned.-Ged.)		
a.	Invoerrechten	9 000,00	8 577,45
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	2 000,00	2 411,51[5]
c.	Havengeld	600,00	480,69
d.	Zegelrecht	600,00	1 044,60
e.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	"
f.	Licht- en bakengeld	150,00	194,83
g.	Patent op de uitoefening van het bedrijf van slijter of tapper en het aanhouden van koffiehuizen, logementen en sociëteiten	850,00	706,00
h.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 200,00	1 231,71
i.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	"
k.	Contributie tot instandhouding der schutterij	*Memorie.*	"
l.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	200,00	436,48[5]
m.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	"
	St. Eustatius.		
a.	Invoerrechten	2 000,00	2 314,17[5]
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	550,00	605,29[5]
c.	Zegelrecht	300,00	478,75
d.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	9,25
e.	Patent op de uitoefening van het bedrijf van slijter of tapper en het aanhouden van koffiehuizen, logementen en sociëteiten	100,00	196,00
f.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 000,00	1 129,30
g.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	"
h.	Contributie tot instandhouding der schutterij	*Memorie.*	"
i.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	25,00	90,40
k.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen	*Memorie.*	0,60
l.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	"
	Saba.		
a.	Invoerrechten	3 000,00	2 581,46
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	150,00	178,63
c.	Ankergeld	250,00	266,50
d.	Zegelrecht	200,00	316,50
e.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	"

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
24	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	f 2 823,80	f 2 823,80
25	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	50,00	310,00
26	Toelage aan den adjunct-ijker	68,75	68,75
	SABA.		
27	Traktement of verloftraktement en toelage van den gezaghebber, benevens huur van eene woning voor dien ambtenaar en van eene raadkamer	3 130,00	3 130,00
28	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	300,00	950,00
29	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	45,00	45,00
30	Toelage aan den adjunct-ijker	125,00	125,00
	AFDEELING II.		
	Justitie en politie.		
	CURAÇAO.		
31	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van de rechterlijke ambtenaren	29 505,57	29 572,23
32	Translaatkosten en aanschaffing van boekwerken ten dienste van de rechterlijke colleges en van het parket van den procureur-generaal	486,60	486,60
33	Verschillende justitiekosten	18 132,69	18 132,69
34	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie	36 053,00	36 053,00
35	Kleeding van marechaussees en veldwachters	3 370,98⁵	3 370,98⁵
36	Huur en verlichting van wachthuizen voor de politie	813,00	992,40
37	Traktement of verloftraktement van den marktmeester	1 000,00	1 000,00
	BONAIRE.		
38	Kosten van het kantongerecht	2 165,00	2 165,00
39	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	3 649,00	3 649,00
40	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	200,00	200,05
41	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	999,35	999,35
	ARUBA.		
42	Kosten van het kantongerecht	2 052,49	2 052,49
43	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	4 020,00	4 020,00
44	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	225,00	238,58
45	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	800,00	1 067,10
	St. Martin (Ned.-Ged.)		
46	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de ambtenaren van den raad van justitie en het kantongerecht	4 116,68	4 116,68
47	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den commissaris van politie, de marechaussees en veldwachters	5 806,00	5 806,00

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
f.	Patent op de uitoefening van het bedrijf van slijter of tapper en het aanhouden van koffiehuizen, logementen en sociëteiten	f 400,00	f 665,00
g.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 300,00	1 399,80
h.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	"
i.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	60,00	13,75
k.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	"
l.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	"
	B. Inkomsten van onderscheiden aard.		
	CURAÇAO.		
a.	Leges	700,00	1 461,00
b.	Verkoop van havenreglementen	35,00	37,80
c.	Boeten	750,00	314,50
d.	Inkomsten van de posterij	70 000,00	27 892,66
e.	Korting op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	22 000,00	19 851,03^{5}
f.	Inkomsten van den vleeschhal	2 000,00	2 088,00
g.	Agio op verkochte wissels	2 500,00	866,40
h.	Inkomsten van de bakkerij	1 600,00	1 523,72^{5}
i.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	150,00	119,37
k.	Rente van het kapitaal, vroeger op het Grootboek der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het West-Indisch Pensioenfonds	4 950,00	8 124,66
l.	Inkomsten van de gouvernementsbank	13 000,00	5 063,64^{5}
m.	Opbrengst van de arbeidsloonen van gevangenen	*Memorie.*	182,36
n.	Emolumenten ter griffie van het hof van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	500,00	479,62^{5}
o.	Salaris van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	750,00	576,05
p.	Rente en pachtgelden van domaniale gronden in de buitendistricten	1 200,00	1 159,07
q.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	100,00	816,84
r.	Terugbetaling van voorschotten	*Memorie.*	"
s.	Betaling door de concessionarissen der bruggen over de haven en het Waaigat	700,00	336,48^{5}
t.	Schoolgelden	14 000,00	14 818,50
u.	Inhouding op de jaarwedde van den postdirecteur wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	300,00	300,00
v.	Uitkeering door de Curaçaosche hyptheekbank van $^{1}/_{15}$ van het bedrag van f 187 746,76^{5} krachtens art. 1 van de Verordening van 24 September 1879 (***Publicatieblad*** 1880 n°. 5).	12 035,05	11 765,46
w.	Emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen op den in-, uit- en doorvoer	5 000,00	8 310,50
x.	Realiseering van een bedrag van f 5000 van de op de Grootboeken van de Nederlandsche Werkelijke Schuld uitgezette kapitalen, afkomstig van het opgeheven West-Indische Pensioenfonds voor uitgaven in het belang van cultures in de kolonie	5 000,00	6 608,32
y.	Alle andere ontvangsten	3 000,00	4 534,31
	BONAIRE.		
a.	Leges	10,00	5,55
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	2 000,00	2 020,11
c.	Opbrengst wegens den verkoop van domaniale gronden	150,00	41,00
d.	Boeten	20,00	56,00
e.	Inkomsten van de posterij	800,00	731,03

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
48	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	f 300,00	f 312,00
49	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 326,38[5]	1 326,38[5]
	St. Eustatius.		
50	Traktement of verloftraktement en toelagen van de ambtenaren van den raad van justitie en het kantongerecht	2 317,49	2 317,49
51	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	2 700,00	2 700,00
52	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	150,00	161,79[5]
53	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 384,13[5]	1 384,13[5]
	Saba.		
54	Toelagen van de ambtenaren van het kantongerecht	665,00	665,00
55	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	2 010,00	2 010,00
56	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	100,00	106,16
57	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	162,95	162,95
	AFDEELING III.		
	Geldelijk beheer.		
	Curaçoa.		
58	Traktement of verloftraktement van den administrateur van financiën	3 955,26	3 955,26
59	Toezicht op de invordering van de belastingen op den in-, uit- en doorvoer en het accijnsrecht	11 711,60	11 711,60
60	Bewaring der hypotheken	730,00	730,00
61	Traktement of verloftraktement van den kolonialen ontvanger	3 000,00	3 000,00
62	Gerechtelijke vervolgingskosten in zake invordering van belasting	*Memorie.*	252,59[5]
63	Traktement of verloftraktement en bureelbehoeften van den postdirecteur, benevens toelagen aan de brievenbestellers	8 135,00	8 135,00
64	Benoodigdheden voor het postkantoor en andere kleine uitgaven	2 338,72	2 338,72
65	Overbrengen van correspondentiën naar de Bovenwindsche eilanden	1 500,00	1 500,00
66	Vervoer van personen en goederen ten behoeve van Klein-Curaçao	1 170,98	1 170,98
67	Vervoer van personen, gouvernementsgoederen en brievenmalen naar Bonaire en Aruba	1 170,97	1 170,97
68	Betalingen wegens transitrechten, vervoer van brievenmalen en andere kosten, en betalingen aan het Internationaal bureel der Algemeene Postvereeniging te Bern	3 300,00	2 612,62
69	Garantie eener inkomst van hoogstens f 45 000 voor de telegraphische gemeenschap van Curaçao met andere landen	*Memorie.*	»
70	Drukwerk en andere uitgaven	2 297,43	2 297,43
71	Kosten van uitzending van specie uit Nederland en ter voldoening van remises naar Nederland voor aldaar en in vreemde landen uitbetaalde postwissels	*Memorie.*	647,29
	Bonaire.		
72	Toelage aan een bediende in het magazijn, tevens belast met het rondbrengen der belastingrekeningen	100,00	100,00
73	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	2 460,00	2 460,00
74	Vervoer van personen, gouvernementsgoederen en brievenmalen naar Curaçao	878,22	878,22
75	Kosten van den binnenlandschen postdienst	813,91[5]	813,91[5]
	Aruba.		
76	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	1 183,66	1 183,66

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
f.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	f 10,00	f 47,15
g.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	"
h.	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	400,00	400,00
i.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	*Memorie.*	"
k.	Huur van gouvernementsgronden	550,00	995,00[5]
l.	Bundergelden van gouvernementsgronden in concessie afgestaan	600,00	810,00
m.	Alle andere ontvangsten	200,00	476,43
	ARUBA.		
a.	Leges	300,00	437,84
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	2 100,00	2 477,57
c.	Opbrengst wegens den verkoop van domaniale gronden	50,00	78,34
d.	Vergunning om goud te delven	15 000,00	3 750,00
e.	Boeten	50,00	144,50
f.	Inkomsten van de posterij	500,00	847,64[5]
g.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas .	40,00	27,95
h.	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	400,00	400,00
i.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	50,00	"
k.	Vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk	25 000,00	3 670,69
l.	Huur van gouvernementsgronden	1 500,00	2 116,40
m.	Alle andere ontvangsten	50,00	1 442,90[5]
	ST. MARTIN. (Ned.-Ged.)		
a.	Leges	15,00	5,00
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	2 100,00	2 115,21
c.	Boeten	25,00	12,00
d.	Inkomsten van de posterij	1 000,00	811,64
e.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00	103,30
f.	Steigergelden	400,00	326,25
g.	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber, wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	*Memorie.*	"
h.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	"
i.	Alle andere ontvangsten	150,00	270,00
	ST. EUSTATIUS.		
a.	Leges	*Memorie.*	"
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	1 200,00	1 360,92[5]
c.	Boeten	50,00	"
d.	Inkomsten van de posterij	400,00	454,95
e.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00	21,05
f.	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber voor het gebruik van een landsgebouw als woning	300,00	185,00

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
77	Buitengewoon toezicht op de invordering van het in- en uitvoer en accijnsrecht	f 4 397,30	f 4 397,30
78	Verschillende uitgaven	97,50	97,50
79	Vervoer van personen, gouvernementsgoederen en brievenmalen naar Curaçao	878,21	878,21
80	Daggeld van twee personen à f 0,75 ieder, wegens het houden van toezicht op de gouvernementseigendommen, gronden en bosschen	547,50	547,50
81	Kosten van den binnenlandschen postdienst	860,00	868,00
	St. Martin (Ned.-Ged.)		
82	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	1 583,34	1 583,34
83	Buitengewoon toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	455,00	465,00
84	Meetloon van zout en andere kosten	445,92	445,92
85	Posterijen	3 331,39	3 331,39
	St. Eustatius.		
86	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	800,00	800,00
87	Premie van specie voor remises van subsidien, vracht en andere kosten	83,66[5]	83,66[5]
88	Posterijen	2 050,00	2 172,50
	Saba.		
89	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	991,66	991,66
90	Premie van specie voor remises van subsidiën, vracht en andere kosten	50,00	84,00
91	Posterijen	1 965,00	2 120,53
	AFDEELING IV.		
	Eeredienst en onderwijs.		
	Curaçao.		
92	Traktementen of verloftraktementen van de predikanten der Hervormde Gemeente	6 013,85	6 013,85
93	Traktementen of verloftraktementen en toelage aan de Roomsch-Katholieke geestelijken	15 964,00	15 964,00
94	Dienstreizen van den Roomsch-Katholieken geestelijke van den 1sten rang naar de andere eilanden	592,50	592,50
95	Subsidie aan de Roomsch-Katholieke Gemeente voor den wederopbouw van de kerk op Santo-Rosa	1 000,00	1 000,00
96	Traktement of verloftraktement van den predikant der Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeente	3 322,17	3 322,17
97	Subsidie aan de Nederlandsch-Hervormde-Israëlietsche Gemeente, ter voorziening in de geestelijke behoeften	3 000,00	3 000,00
98	Traktementen of verloftraktementen van de leeraars, leeraressen, onderwijzers en onderwijzeressen aan de openbare scholen voor uitgebreid en elementair onderwijs	35 183,89	35 183,89
99	Toelagen aan het verder onderwijzend personeel aan de openbare scholen	2 000,00	2 000,00
100	Subsidie aan twee Roomsch-Katholieke armenscholen voor jongens, in het stadsdistrict	2 000,00	2 000,00
101	Subsidie aan de vijf scholen der Zusters van liefdadigheid in de buitendistricten en de twee scholen dier zusters in het stadsdistrict	7 000,00	7 000,00
102	Verschillende kosten van het onderwijs	2 346,72[5]	2 346,72[5]
	Bonaire.		
103	Traktement of verloftraktement van een leeraar bij de Hervormde Gemeente	1 600,00	1 600,00

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
g.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	"
h.	Grondrenten (huur van gouvernementserven)	f 50,00	"
i.	Alle andere ontvangsten	25,00	f 218,97
	SABA.		
a.	Leges	15,00	6,15
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	800,00	1 010,37[5]
c.	Boeten	50,00	27,00
d.	Inkomsten van de posterij	500,00	521,51[5]
e.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	*Memorie.*	"
f.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	"
g.	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber wegens aan hem vanwege het bestuur verstrekte woning	240,00	200,00
h.	Alle andere ontvangsten	10,00	53,00
	C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist.		
	Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale middelen	98 782,15	189 219,26[5]

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
104	Traktementen of verloftraktementen van de Roomsch-Katholieke geestelijken	f 2 400,00	f 2 400,00
105	Traktement of verloftraktement van 1 onderwijzer 3de klasse	1 512,49	1 512,49
106	Toelagen aan de kweekelingen en andere kosten van het onderwijs	2 620,00	2 620,00
	ARUBA.		
107	Traktement of verloftraktement van een leeraar bij de Hervormde Gemeente	2 200,00	2 200,00
108	Traktementen of verloftraktementen van de Roomsch-Katholieken geestelijken	3 600,00	3 600,00
109	Traktementen of verloftraktementen van 2 onderwijzers 3de klasse	2 100,78	2 100,78
110	Toelage aan een kweekeling en andere kosten van het onderwijs	2 880,00	3 039,85
	ST. MARTIN (Ned.-Ged.).		
111	Toelage aan den leeraar van den Methodisten-genootschap	1 200,00	1 200,00
112	Subsidie aan de Methodisten-Gemeente tot herstelling van hare kerkgebouwen te Philipsburg en Colebay en van het missiehuis in eerstgenoemde plaats	600,00	600,00
113	Traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	1 200,00	1 200,00
114	Traktement of verloftraktement en toelagen aan het onderwijzend personeel	5 600,00	5 600,00
115	Schoolbehoeften, huur van schoollokalen en andere kosten van het onderwijs	2 400,00	2 586,73
	ST. EUSTATIUS.		
116	Toelage aan den leeraar van het Methodisten-genootschap	1 200,00	1 200,00
117	Traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	1 194,00	1 194,00
118	Traktement of verloftraktement van 1 onderwijzer 3de klasse	1 462,50	1 462,50
119	Toelage aan een kweekeling en andere kosten van het onderwijs	1 340,00	1 707,95[5]
	SABA.		
120	Toelage aan den Anglikaanschen geestelijke	1 200,00	1 200,00
121	Traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	1 200,00	1 200,00
122	Toelagen en andere kosten van het onderwijs	2 000,00	2 075,95
	AFDEELING V.		
	Plaatselijke kosten.		
	CURAÇAO.		
123	Vergoeding aan officieren en geëmployeerden bij de dienstdoende stedelijke en landelijke schutterij en bureelbehoeften	2 011,45	2 011,45
124	Verschillende uitgaven voor de schutterij	702,25	702,25
125	Traktementen of verloftraktementen van den havenmeester en loods, tevens scheepsmeter, en van den assistent-loods, alsmede aan eerstgenoemde abonnement voor roeiers, vaartuigen, kantoorhuur en schrijfbehoeften	7 968,00	7 968,00
126	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den stadsgeneesheer, de armendokters in het stadsdistrict en den bode bij den geneeskundigen raad	4 500,00	4 500,00
127	Verschillende uitgaven voor den plaatselijken genees- en heelkundigen dienst	12 115,67	12 115,67
128	Vergoeding bij onteigening in geval van besmettelijke ziekten	*Memorie.*	62,00
129	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den directeur van de krankzinnigen- en leprozengestichten en de geneesheeren van die gestichten, alsmede toelage aan een wachter bij het krankzinnigengesticht	2 840,00	2 840,00
130	Verschillende uitgaven voor liefdadige instellingen	28 189,55[5]	28 189,55[5]
131	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	2 077,25	2 077,25

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
132	Traktementen of verloftraktementen van den quarantaine-geneesheer, tevens directeur der quarantaine-inrichting, en den quarantaine-loods, tevens opzichter bij de quarantaine-plaats	f 2 100,00	f 2 100,00
133	Verschillende uitgaven voor den quarantaine-dienst	860,00	1 098,48
134	Verschillende uitgaven	1 378,41	1 378,41
135	Uitgaven in het belang van cultures in de kolonie	6 607,20	6 607,20
	BONAIRE.		
136	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	2 200,00	2 200,00
137	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	200,00	369,81^{5}
138	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	368,50	368,50
139	Quarantaine-dienst	300,00	300,00
140	Verschillende uitgaven	110,50	110,50
	ARUBA.		
141	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	2 400,00	2 400,00
142	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	200,00	440,68
143	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	198,00	198,00
144	Quarantaine-dienst	300,00	300,00
145	Verschillende uitgaven	125,00	330,77^{5}
	ST. MARTIN. (Ned.-Ged.)		
146	Voor het houden van toezicht aan de Simpsonsbaai	150,00	150,00
147	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige, benevens huishuur en fouragegelden	3 000,00	3 000,00
148	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	200,00	519,27^{5}
149	Toelage aan den opzichter van het leprozengesticht	360,00	360,00
150	Voeding en kleeding der verpleegden in het leprozengesticht	805,51	808,51
151	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	500,00	732,98
152	Quarantaine-dienst	150,00	150,00
153	Verschillende uitgaven	150,00	195,27
	ST. EUSTATIUS.		
154	Schutterij	84,05	84,05
155	Traktement of verloftraktement van den havenmeester en loods voor het toezicht op de booten en als vergoeding voor het gemis van emolumenten	300,00	300,00
156	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	2 083,34	2 083,34
157	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	200,00	212,83
158	Toelage aan den opzichter bij het leprozengesticht	360,00	360,00
159	Voeding en kleeding der verpleegden in het leprozengesticht	1 548,68	1 548,68
160	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	800,00	925,84
191	Quarantaine-dienst	200,00	200,00
162	Verschillende uitgaven	100,00	158,50

BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	Saba.		
163	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	f 2 200,00	f 2 200,00
164	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	200,00	265,42[5]
165	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	456,00	456,00
166	Quarantaine-dienst	120,00	120,00
167	Verschillende uitgaven	100,00	117,00
	AFDEELING VI.		
	Openbare werken.		
	Curaçao.		
168	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en fouragegelden van den directeur van en den opzichter bij het departement van openbare werken	5 880,00	5 880,00
169	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij de kustverlichting en het seinwezen	5 448,75	5 408,75
170	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop van meubelen em andere benoodigdheden voor de landsgebouwen	11 647,92	11 647,92
171	Nieuwe werken	579,86[5]	579,86[5]
172	Onderhoud en herstelling der straten en kaden in het eerste district	9 374,66[5]	9 374,66[5]
173	Baggerwerken	5 213,56[5]	5 213,56[5]
174	Verlichting van straten, pleinen en landingsplaatsen	6 000,00	6 000,00
175	Kustverlichting	376,87	376,87
176	Licht, water en verschillende benoodigdheden voor de seinposten	691,39	691,39
177	Schoonhouden der kantoorlokalen en aanbrengen van water	1 400,00	1 587,30
178	Onderhoud en herstelling der wegen in de buitendistricten	4 263,74[5]	4 263,74[5]
	Bonaire.		
179	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	1 000,00	1 226,67[5]
180	Gewoon onderhoud der wegen	800,00	1 000,00
181	Traktementen of verloftraktementen van den opzichter en den assistent-opzichter bij den Willemstoren	800,00	800,00
182	Verlichting en onderhoud van den Willemstoren en van de ankerplaatsen bij het dorp Kralendijk	375,00	376,87[5]
	Aruba.		
183	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	1 783,08	1 783,08
184	Gewoon onderhoud der straten en wegen in de stads- en buitendistricten en van den gouvernementssteiger	947,12	947,12
185	Verlichting	400,00	648,28
	St. Martin. (Ned.Ged.)		
186	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	1 150,00	1 250,08[5]
187	Onderhoud der wegen, straten, bruggen en andere wegen	1 200,00	1 468,07
188	Straatverlichting	400,00	556,35
189	Kosten van het havenlicht	120,00	222,00
190	Toelage aan den seinwachter op het fort Amsterdam	355,00	355,00

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1902.

BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
	f 711 977,20	f 723 806,31

De Gouverneur van Curaçao verklaart, dat de koloniale verantwoordingsstukken van het jaar 1902 door de bij gouvernementsbeschikking dd. 11 Mei ll. n°. 355 benoemde commissie, onder zijn oog onderzocht, met de aanwezige bewijsstukken vergeleken en in orde bevonden zijn.

Willemstad, den 12den Juli 1905.

J. O. de Jong van Beek en Donk.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	St. Eustatius.		
191	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	f 1 809,46	f 1 819,46
192	Onderhoud der straten en wegen	500,00	661,58[5]
	Saba.		
193	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	250,00	256,32
194	Onderhoud der wegen	498,70	498,70
	AFDEELING VII.		
	Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en andere uitgaven van algemeenen aard.		
	Curaçao.		
195	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	65 540,81	65 435,81
196	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	42 113,90[5]	42 013,90[5]
197	Wachtgelden	1 240,00	1 240,00
198	Onderstanden	*Memorie.*	"
199	Hetgeen op voorschotten aan burgerlijke landsdienaren en aan gepensionneerden niet binnen dit dienstjaar wordt terugbetaald	*Memorie.*	"
	Bonaire.		
200	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	8 395,83	8 549,99
201	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	5 115,49	5 157,16
	Aruba.		
202	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	5 444,66	5 444,66
203	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	4 048,06	4 048,06
	St. Martin. (Ned.-Ged.)		
204	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	18 144,99	18 144,99
205	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	5 835,33[5]	5 835,33[5]
	St. Eustatius.		
206	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	5 254,16	5 254,16
207	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	2 290,25	2 290,25
	Saba.		
208	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	1 528,21	1 884,00
209	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	3 325,00	3 325,00
	AFDEELING VIII.		
	Onvoorziene uitgaven.		
210	Onvoorziene uitgaven	20 000,00	11 997,28
		f 735 027,76	f 733 806,31

Willemstad, Curaçao, den 8sten Mei 1905.

De Administrateur van financiën,
C. Muller.

(218. 5.)

VERSLAG.

In de Memorie van Toelichting komt de mededeeling voor, dat de vorderingen der Mogendheden, die in de eerste plaats voor de voldoening hunner reclamaties op Venezuela in aanmerking kwamen, thans geheel zijn gedelgd, zoodat de uitbetaling aan de in de tweede plaats gerechtigde Mogendheden (waaronder Nederland) een aanvang kan nemen.

Sommige leden stelden naar aanleiding dier woorden de vraag of de Regeering iets meer aangaande bedoelde uitbetaling kan mededeelen, bijv. over het tijdstip, waarop zij kan worden verwacht.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende, dat de Minister bereid zal zijn voorschreven vraag alsnog schriftelijk te beantwoorden, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare behandeling van het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 21sten Juni 1907.

VAN CITTERS.
PLATE.
VERHEY.
VAN DE VELDE.
VAN FOREEST.

(218. 6.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 24 Juni 1907.)

Op de door sommige leden gestelde vraag moet de ondergeteekende antwoorden, dat de Regeering op dit oogenblik niets naders aangaande de bedoelde uitbetaling door *Venezuela* kan mededeelen en dat het tijdstip, waarop de eerste uitbetaling zal aanvangen, nog niet vaststaat.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(219. 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot bekrachtiging van eene tweede nadere overeenkomst met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, betreffende personeel, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 20 April 1907.

WILHELMINA.

(219. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is mogelijk te maken, dat voor het personeel, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, voor zooveel dit alsnog op de voorwaarden, vermeld in artikel 6 der bij de wet van 22 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 134) bekrachtigde overeenkomst tusschen den Staat en de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, in dienst is bij de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, opnieuw de gelegenheid worde opengesteld om, met behoud van de aan dat personeel verzekerde pensioensrechten, over te gaan tot het gewone personeel van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen; dat daartoe samenwerking van den Staat en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen noodzakelijk is en dat de dienaangaande door Onzen Minister van Waterstaat met laatstgenoemde Maatschappij gesloten tweede nadere overeenkomst bij de wet behoort te worden bekrachtigd;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Wordt bekrachtigd de in afschrift bij deze wet gevoegde tweede nadere overeenkomst, betreffende personeel, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, door Onzen Minister van Waterstaat, als daartoe door Ons gemachtigd, onder dagteekening van $\frac{\text{17 April 1907}}{\text{1 September 1906}}$ aangegaan met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

A f s c h r i f t.

Tweede nadere overeenkomst betreffende personeel, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij.

Tusschen

den Staat der Nederlanden, ten deze vertegenwoordigd door den Minister van Waterstaat, daartoe gemachtigd door Hare Majesteit de Koningin, ter eenre, en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, vertegenwoordigd door haren Directeur-Generaal, ter andere zijde, is,

naar aanleiding van artikel 6 der overeenkomst tusschen den Staat en de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij gesloten, en van artikel 79 van de overeenkomst tusschen den Staat en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, beide gedateerd 21 Januari 1890, en bekrachtigd bij de wet van 22 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 134), en gelet op de bepalingen der overeenkomst tusschen den Staat en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen betreffende personeel, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, gedateerd 31/30 October 1896 en bekrachtigd bij de wet van 7 December 1896 (*Staatsblad* n°. 197) en op die der nadere overeenkomst betreffende voornoemd personeel, gedateerd 20 November/18 October 1901 en bekrachtigd bij de wet van 13 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 101), behoudens bekrachtiging bij de wet, het volgende overeengekomen:

Artikel 1.

In artikel 1 der in het hoofd dezer vermelde nadere overeenkomst van 20 November/18 October 1901 worden opgenomen een tweede, derde en vierde lid, luidende als volgt:

De contractante ter andere zijde verbindt zich voorts de gelegenheid, bedoeld in het vorige lid, daarna opnieuw open te stellen met ingang van een door den Minister van Waterstaat te bepalen dag, en vervolgens zoo dikwijls dit aan voornoemden Minister wenschelijk voorkomt met het oog op wijziging in de dienstvoorwaarden voor haar gewone personeel, aangebracht sedert laatstelijk die gelegenheid werd opengesteld, — zulks met ingang van den dag alsdan telkenmale door voornoemden Minister te bepalen.

De in het vorige lid bedoelde gelegenheid zal telkens worden opengesteld voor de in het eerste lid bedoelde ambtenaren, beambten en werklieden, voor zoover zij:

a. vóór den door voornoemden Minister te bepalen dag nog niet tot het gewone personeel van contractante ter andere zijde zijn overgegaan;

b. op den onder *a* bedoelden dag den leeftijd van 35 jaren hebben overschreden,

mits zij zich aangaande het doen van afstand van rechten ten minste eene maand te voren verklaren.

De in het tweede lid bedoelde dag wordt in elk voorkomend geval, ten minste vier maanden vóór het verschijnen daarvan, door voornoemden Minister aan contractante ter andere zijde schriftelijk medegedeeld.

Artikel 2.

In artikel 2 der nadere overeenkomst van 20 November/18 October 1901 wordt onder *a* gelezen: op *of na* 1 Januari 1903 overgaan", enz.

Artikel 3.

Alle kosten en rechten op deze overeenkomst vallende, zijn ten laste van contractante ter andere.

Aldus in tweevoud overeengekomen te 's Gravenhage/Utrecht den 17 April 1907/1 September 1906.

De Minister van Waterstaat,
(*get.*) J. KRAUS.

De Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen,
(*get.*) BEIJEN, *Secretaris.* (*get.*) SPRENGER VAN EYK, *Directeur-Generaal.*

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat,
SALVERDA DE GRAVE.

(219. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Bij de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor 1906 kon de ondergeteekende mededeelen, dat de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen zich bereid had verklaard om ten behoeve van het zoogenaamde voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegpersoneel, dat nog geen afstand heeft gedaan van de rechten, bedoeld in art. 6 der overeenkomst tusschen den Staat en de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij van 21 Januari 1890, de gelegenheid om, onder afstand van die rechten, over te gaan tot haar gewone personeel, opnieuw open te stellen. Aan die openstelling behoort intusschen vooraf te gaan eene nadere regeling ter zake van het aan de bedoelde personen en aan hunne nagelaten betrekkingen verzekerde Rijkspensioen. Immers bij art. 2 der overeenkomst van 20 November/18 October 1901, bekrachtigd bij de wet van 13 Juni 1902 (*Staatsblad* nº. 101), is een pensioen ten laste van het Rijk verzekerd aan de tot het voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegpersoneel behoorende personen (en aan hunne nagelaten betrekkingen), voor zooveel die personen:

a. op 1 Januari 1903 tot het gewone personeel van de Exploitatie-maatschappij zouden overgaan; of

b. zouden blijken ten tijde van hun ontslag of overlijden, niet tot dat gewone personeel te zijn overgegaan.

Volgens deze bepaling zouden derhalve zij die van eene hernieuwde gelegenheid tot overgang zouden gebruik maken, daardoor het recht op Rijkspensioen verliezen, hetgeen uit den aard der zaak niet met de bedoeling van den maatregel in overeenstemming zou zijn. In verband daarmede is bij de thans gesloten „tweede nadere overeenkomst" bepaald, dat in de boven aangehaalde bepaling van art. 2 der overeenkomst van 20 November/18 October 1901, sub *a*, zal worden gelezen „*op of na* 1 Januari 1903 tot het gewone personeel van contractante ter andere zijde (de Exploitatie-maatschappij) overgaan".

Met deze wijziging van art. 2, sub *a*, der aangehaalde overeenkomst, waardoor het vermelde ongewenschte gevolg van den te nemen maatregel wordt voorkomen, scheen echter niet te kunnen worden volstaan.

Vooreerst kwam het regelmatig voor, dat in art. 1 dier overeenkomst thans ook melding zou worden gemaakt van de verplichting, die de Exploitatie-maatschappij op zich zou nemen, om op een nader door den ondergeteekende te bepalen dag de gelegenheid tot overgang opnieuw open te stellen. Maar bovendien kwam het wenschelijk voor om van die Maatschappij tevens de verbintenis te vragen, dat zij in het vervolg telkenmale bereid zal worden bevonden die openstelling der gelegenheid tot overgang te herhalen, wanneer dit den Minister van Waterstaat noodig voorkomt, met het oog op de wijzigingen, welke later eventueel in de dienstvoorwaarden van het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij zullen worden gebracht.

Waar toch die dienstvoorwaarden, ingevolge het bepaalde bij art. 113*bis* van het Algemeen Reglement op den Dienst, voortaan periodiek zullen moeten worden herzien, ligt het voor de hand, dat na zulk eene herziening, met name indien deze de loonregeling betreft, zich opnieuw de wenschelijkheid kan voordoen om de gelegenheid tot overgang te openen, en het zou omslachtig zijn, indien dan telkens daaromtrent eene nieuwe, bij de wet te bekrachtigen regeling zou moeten worden getroffen. Dit zal, na de aan art. 1 der overeenkomst aangebrachte aanvulling (1) niet noodig zijn.

(1) Duidelijkheidshalve is bij deze Memorie gevoegd de tekst der nadere overeenkomst van 20 November/18 October 1901, zooals die door deze tweede nadere overeenkomst is gewijzigd en aangevuld.

§ 2. Het gevolg van deze nieuwe regeling zal zijn, dat de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegbeambten, die tot dusverre nog geen afstand van rechten deden, opnieuw zullen kunnen overwegen wat voor hen het meest wenschelijk is: hetzij te blijven dienen onder de tegenwoordig voor hen geldende bepalingen (zie art. 124 van het bij de beschikking van den ambtsvoorganger van den ondergeteekende van 13 Mei 1905, lit. U., Afdeeling Spoorwegen, goedgekeurde „Reglement Dienstvoorwaarden (S. S.) 1905"), hetzij, door van de gelegenheid tot overgang gebruik te maken, voor het vervolg geheel onder de gewone voor het overige Staatsspoorwegpersoneel geldende dienstvoorwaarden, bij genoemd reglement vastgesteld, te vallen.

Voor enkelen zal uit den overgang onmiddellijk eene niet onbelangrijke loonsverhooging voortvloeien, waarvan tevens uitzicht op eene verhooging van het later te genieten pensioensbedrag een gevolg is; immers worden de pensioenen, die bij art. 2 van de bij de wet van 13 Juni 1902 (*Staatsblad* nº. 101) bekrachtigde overeenkomst aan het voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegpersoneel zijn verzekerd, berekend op den grondslag van het in de laatste jaren genoten loon.

Overigens wordt door de thans getroffen regeling in de wijze van berekening van die pensioenen geene verandering gebracht. Wel heeft de ondergeteekende, na zijn optreden, getroffen door de tot hem gerichte klachten van gepensionneerde Nederlandsche Rhijnspoorwegbeambten, betreffende het lage bedrag der hun toegekende pensioenen, onderzocht, of niet eene verhooging dier pensioensbedragen mogelijk zou zijn. Dat onderzoek heeft hem echter tot de overtuiging gebracht, dat zulk eene verhooging niet in overeenstemming zou zijn met de eischen van billijkheid tegenover hen die vóór of in 1897 tot het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij zijn overgegaan en zich daarbij in het pensioenfonds dier Maatschappij hebben ingekocht. Waar toch laatstbedoelde personen zich veelal belangrijke geldelijke opofferingen hebben getroost en zich wegens hunne deelneming in het bedoelde pensioenfonds, nog voortdurend kortingen op hun loon moeten getroosten, ten einde te zijner tijd in het genot van het pensioensbedrag te komen, hetwelk volgens het reglement van dat fonds aan de leden is verzekerd, daar kan, zonder onbillijk te worden, het bedrag van het aan het overige Nederlandsche Rhijnspoorwegpersoneel verzekerde pensioen, waarvoor geenerlei geldelijke opoffering van dat personeel is of wordt gevraagd, niet hooger worden gesteld dan op de helft van het bedrag, dat volgens het reglement van het pensioenfonds der Exploitatie-maatschappij door hen zou zijn genoten, indien zij tot dat fonds waren toegetreden.

§ 3. In verband met de indiening van deze wetsvoordracht, meent de ondergeteekende nog het navolgende te moeten mededeelen.

Ten gevolge van de in 1903 plaats gehad hebbende werkstaking onder het spoorwegpersoneel, werden ook eenige tot het voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegpersoneel behoorende beambten uit den dienst der Exploitatie-maatschappij ontslagen. Drie van dezen, waaronder twee die op 1 Januari 1903 tot het gewone personeel van de Maatschappij waren overgegaan en één die nog geen afstand van rechten had gedaan, zijn spoedig na hun ontslag door de Exploitatie-maatschappij weder in hulpdienst aangenomen en in Augustus 1904 weder in vasten dienst gesteld. Echter moeten deze personen, wegens het hun in 1903 niet eervol verleende ontslag, geacht worden hun recht op pensioen ten laste van het Rijk, volgens de bepalingen der bij de wet van 13 Juni 1902 (*Staatsblad* nº. 101) bekrachtigde overeenkomst, te hebben verloren. Waar echter de Exploitatie-maatschappij deze personen weder in vasten dienst heeft genomen, zonder van hen deelneming in haar pensioenfonds (met de daaraan verbonden storting en kortingen) te vorderen, komt het voor, dat er alleszins aanleiding bestaat, om aan deze personen te zijner tijd alsnog het Rijkspensioen toe te kennen dat zij zouden hebben genoten indien zij voortdurend in dienst waren gebleven. Het ligt dan ook in de bedoeling van den ondergeteekende, om ten aanzien van deze personen, en van hunne nagelaten betrekkingen, te zijner tijd te handelen alsof het bepaalde bij art. 2 der nadere overeenkomst van 20 November/18 October 1901 op hen van toepassing ware, zoowel wat de toekenning van een pensioen ten laste van het Rijk, als wat de berekening van den diensttijd, waarnaar het pensioensbedrag wordt bepaald, betreft.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

(219. 4.)

BIJLAGE VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Gewijzigde tekst der Nadere overeenkomst betreffende personeel, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, bekrachtigd bij de wetten van 13 Juni 1902 (*Staatsblad* nº. 101) en van (*Staatsblad* nº.).

Artikel 1.

De contractante ter andere verbindt zich haren ambtenaren, beambten en werklieden, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, voor zoover zij:

a. vóór 1 Januari 1903 nog niet tot haar gewone personeel zijn overgegaan, en

b. op den 1sten Januari 1903 den leeftijd van 35 jaar hebben overschreden,

mits zij zich dienaangaande vóór 1 December 1902 verklaren,

de gelegenheid te geven om, met ingang van 1 Januari 1903, onder afstand van alle rechten en aanspraken, ontleend aan art. 6 der overeenkomst, tusschen den Staat en de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij op 21 Januari 1890 gesloten, tot haar gewone personeel over te gaan, zonder tot deelneming in het pensioenfonds van dat personeel verplicht te zijn, en zonder aanspraak uit dien hoofde op periodieke of andere uitkeering bij ontslag of overlijden.

De contractante ter andere zijde verbindt zich voorts de gelegenheid, bedoeld in het vorige lid, opnieuw open te stellen met ingang van een door den Minister van Waterstaat te bepalen dag, en vervolgens zoo dikwijls dit aan voornoemden Minister wenschelijk voorkomt met het oog op wijziging in de dienstvoorwaarden voor haar gewone personeel aangebracht sedert laatstelijk die gelegenheid werd opengesteld, zulks met ingang van den dag, alsdan telkenmale door voornoemden Minister te bepalen.

De in het vorige lid bedoelde gelegenheid zal telkens worden opengesteld voor de in het eerste lid bedoelde ambtenaren, beambten en werklieden, voor zoover zij:

a. vóór den door voornoemden Minister te bepalen dag nog niet tot het gewone personeel van contractante ter andere zijde zijn overgegaan;

b. op den onder *a* bedoelden dag den leeftijd van 35 jaren hebben overschreden;

mits zij zich aangaande het doen van afstand van rechten ten minste eene maand te voren verklaren.

De in het tweede lid bedoelde dag wordt in elk voorkomend geval ten minste vier maanden vóór het verschijnen daarvan door voornoemden Minister aan contractante ter andere zijde schriftelijk medegedeeld.

Artikel 2.

De Staat verbindt zich om te zijner tijd aan de ambtenaren, beambten en werklieden, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, welke:

a. op of na 1 Januari 1903 overgaan tot het gewone personeel van contractante ter andere, zonder deel te nemen in het pensioenfonds van dat personeel; of

b. ten tijde van hun ontslag of overlijden zullen blijken niet te zijn overgegaan tot het gewone personeel van contractante ter andere;

en aan hunne nagelaten betrekkingen,

de helft uit te keeren van het pensioen, dat hun volgens het thans geldende reglement van het pensioenfonds van het personeel van contractante ter andere zoude verschuldigd zijn, indien de bedoelde ambtenaren, beambten en werklieden sedert het vervullen van den 35-jarigen leeftijd, of, zoo zij op 1 Januari 1903 den leeftijd van 35 jaar nog niet hadden bereikt, sedert genoemden datum, onafgebroken leden van dat pensioenfonds waren geweest en bijdragen hadden betaald naar de werkelijk door hen genoten bezoldiging in den zin van evenbedoeld reglement.

Artikel 3.

De Staat verbindt zich om, met ingang van 1 Januari 1903, aan de hierna te noemen personen uit te keeren *de helft* van het pensioen dat, volgens het thans geldende reglement van het pensioenfonds van het personeel van contractante ter andere, aan hen verschuldigd zijn zoude, indien de hierna onder *a*, *b* en *c* te noemen ambtenaren, beambten en werklieden sedert het vervullen van den 35-jarigen leeftijd tot het tijdstip van hun ontslag of overlijden onafgebroken leden van dat pensioenfonds waren geweest en bijdragen hadden betaald naar de werkelijk door hen genoten bezoldiging in den zin van evenbedoeld reglement.

De personen, ten behoeve van wie de Staat de in het eerste lid van dit artikel omschreven verbintenis op zich heeft genomen, zijn:

a. de in het tijdvak van 1 April 1897 tot en met 31 December 1902 wegens het bereiken van den 65-jarigen leeftijd, wegens invaliditeit of op hoogeren leeftijd dan 60 jaar na een ten minste 25-jarigen diensttijd eervol ontslagen ambtenaren, beambten en werklieden van contractante ter andere, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij die niet tot het gewone personeel van contractante ter andere waren overgegaan, — en hunne nagelaten betrekkingen;

b. de nagelaten betrekkingen van de in het tijdvak van 1 April 1897 tot en met 31 December 1902 in den dienst overleden ambtenaren, beambten en werklieden, als sub *a* bedoeld; en

c. de vóór 1 April 1897 wegens het bereiken van den 65-jarigen leeftijd wegens invaliditeit of op hoogeren leeftijd dan 60 jaar, na een ten minste 25-jarigen diensttijd, eervol ontslagen ambtenaren, beambten en werklieden van contractante ter andere, weleer in dienst bij de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij, of hunne nagelaten betrekkingen; — en de nagelaten betrekkingen van vóór 1 April 1897 in den dienst overleden ambtenaren, beambten en werklieden als boven bedoeld, — die op het tijdstip van hun ontslag of overlijden niet tot het gewone personeel van contractante ter andere waren overgegaan; — voor zoover deze personen niet, krachtens artikel 8 van de bij de wet van 7 December 1896 (*Staatsblad* nº. 197) bekrachtigde overeenkomst tusschen den Staat en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, reeds in het genot van een pensioen ten laste van het Rijk zijn gesteld.

Artikel 4.

De contractante ter andere verbindt zich hare medewerking te verleenen voor de uitvoering van de bepalingen dezer overeenkomst, voor zooveel dit door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid wenschelijk wordt geacht.

Artikel 5.

Alle kosten en rechten op deze overeenkomst vallende zijn ten laste van contractante ter andere.

(219. 5.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek verklaarden enkele leden zich met dit wetsontwerp niet te kunnen vereenigen. Zij hadden den indruk, dat het persooneel van de voormalige Rhijnspoorweg-maatschappij, dat blijft weigeren afstand te doen van de in art. 6 der overeenkomst van 1890 bedoelde rechten, meent te mogen vragen, dat zij nevens de voordeelen, uit dat artikel voortvloeiende, zouden genieten de voordeelen, welke zij deelachtig zouden worden, indien zij in den gewonen dienst van de Exploitatie-maatschappij overgingen. Indien de maatschappij hieraan gehoor gaf, zou zij onbillijk handelen tegenover haar eigen personeel, en men kan haar in elk geval niet euvel duiden, dat zij zich bepaalt tot stipte vervulling van de verplichtingen, die zij ingevolge de door haar met den Staat gesloten overeenkomst tegenover het Rhijnspoorwegpersoneel heeft na te komen. Reeds twee malen zijn wettelijke maatregelen getroffen ten einde aan de wenschen van dit personeel te gemoet te komen. Deze leden zagen geene reden om thans opnieuw stappen in dezelfde richting te doen, waarmede voor den Staat geldelijke opofferingen gepaard gaan.

Hiertegen werd door anderen aangevoerd, dat, al mogen de grieven van het Rhijnspoorwegpersoneel, dat blijft weigeren in den gewonen dienst der Exploitatie-maatschappij over te gaan, het gevolg zijn van verkeerde opvatting van de rechten, welke hun ingevolge de overeenkomst van 1890 toekomen, het begrijpelijk is, dat zij opkomen voor hunne belangen. Bovendien valt het, naar men meende, moeilijk te ontkennen, dat dit personeel ten aanzien van hunne bevordering en van de regeling hunner emolumenten door de maatschappij wordt achtergesteld bij het eigen personeel en dat de houding der maatschappij tegenover deze lieden getuigt van eene hardheid, waartegen het niet misplaatst is een woord van protest te richten. Men wees hierbij bij wijze van voorbeeld op de hoofdconducteurs 1ste klasse, die, al hebben zij een diensttijd van 40 jaren, toch nog minder bezoldiging genieten dan een remmer van het gewone personeel. Men hoopte, dat de maatschappij alsnog zou besluiten tot eene behandeling, welke meer met de billijkheid overeenkomt en dat, voor zoover zulks niet geschiedt, de Regeering aan oudgedienden uit het Rhijnspoorwegpersoneel eene Rijksbetrekking zal bezorgen, zooals reeds geschied is door de plaatsing van enkelen bij het Rijksmuseum te Amsterdam.

Vele leden verklaarden zich geneigd met het wetsontwerp mede te gaan in het vertrouwen, dat de Wetgevende Macht voortaan niet meer in deze zaak gemoeid zal worden en in de hoop, dat deze nieuwe tegemoetkoming aan het Rhijnspoorwegpersoneel bevorderlijk zal zijn aan het brengen van verandering in de onaangename verhouding tusschen de maatschappij en dat personeel.

Gevraagd werd eene opgave van het aantal, den leeftijd en het aantal dienstjaren van de personen, die bleven weigeren afstand van de meergenoemde rechten te doen. Ook zou men gaarne vernemen, welke uitgaven voor den Staat uit de bekrachtiging der nieuwe overeenkomst met de Exploitatie-maatschappij kunnen voortvloeien.

In § 3 van de Memorie van Toelichting worden eenige mededeelingen gedaan aangaande het toekennen van pensioen aan tot het Rhijnspoorwegpersoneel behoorende personen, die deelgenomen hebben aan de werkstaking van 1903. Eenige leden waren van oordeel, dat deze mededeelingen hier misplaatst zijn, omdat zij niet in verband staan met het onderwerp van deze wetsvoordracht. Het gevolg zal zijn, dat die mededeelingen licht uit het oog worden verloren en niet gemakkelijk zullen zijn terug te vinden, terwijl de Regeering zich toch later op het feit der mededeeling aan de Kamer zal kunnen beroepen. Anderen konden zich met den inhoud van hetgeen in deze paragraaf gezegd wordt niet geheel vereenigen. Zij hadden er geen bezwaar tegen, dat men de hier bedoelde beambten behandele, alsof zij aan de staking geen deel hadden genomen, maar zagen niet, hoe dit kan geschieden, bepaaldelijk voor zooveel betreft de berekening van den diensttijd, aangezien zij dan toch gedurende den tijd, loopende van het oogenblik van hun ontslag in 1903 tot 1 Augustus 1904, niet in dienst der maatschappij zijn geweest en gedurende den tijd daarvoor ook niet hebben gestort. Gaarne zou men hieromtrent nadere inlichting ontvangen. Voorts betwijfelde men, of de Minister het recht heeft om zonder medewerking der Wetgevende Macht het pensioen der hier bedoelde personen op andere wijze te regelen dan naar de daarvoor geldende bepalingen geschieden moet.

Aldus vastgesteld 30 Mei 1907.

REGOUT.
VAN KOL.
NOLENS.
RUYS DE BEERENBROUCK.
BOS.

(220 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907. (Rijksopsporing van delfstoffen.)

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 20 April 1907.

WILHELMINA.

(220. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot verhooging van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 12 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 49);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Artikel 89 van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 luidende: „Grondboringen, reis-, verblijf- en bureelkosten, vergoeding voor het gebruik van rijwielen ten behoeve van 's Rijks dienst en verdere uitgaven", wordt verhoogd met *tweehonderd zeven en zestig duizend gulden* (f 267 000) en mitsdien gebracht op *driehonderd acht en vijftig duizend vijfhonderd gulden* (f 358 500).

Artikel 2.

Ten gevolge van deze verhooging wordt het totaal der IVde afdeeling en het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *tweehonderd zeven en zestig duizend gulden* (f 267 000).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,

(220 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Op de begrooting van het Xde hoofdstuk voor 1907 (artt. 88 en 89) is de laatste termijn ad f 100 000 beschikbaar gesteld van het krediet van f 400 000, hetwelk na het tot stand komen van de wet van 24 Juli 1903 (*Staatsblad* n°. 230) betreffende het opsporen van delfstoffen van Staatswege bereids bij de behandeling der begrooting van hoofdstuk IX voor 1904 in beginsel werd toegestaan.

Wanneer de thans in gang zijnde boringen om Helenaveen zullen zijn voltooid en tevens eenige proefboringen van geringe diepte, die deel uitmaken van een voorloopig onderzoek in den Achterhoek, zullen zijn beëindigd, zal dit krediet zijn verbruikt.

Van de f 400 000 zal dan eene som van ongeveer f 330 000 ten behoeve van diepboringen zijn besteed, ± f 20 000 zal zijn aangewend voor evengenoemde voorloopige exploratie in den Achterhoek, terwijl met inbegrip van de voor het loopende dienstjaar alsnog vereischte gelden ongeveer f 50 000 noodig zal zijn geweest voor de jaarwedden en de reis-, verblijf- en bureelkosten van de ambtenaren van den Rijksopsporingsdienst, zoomede voor loonen van veldarbeiders in eigen dienst.

Aangezien de thans in uitvoering zijnde boringen in de Peel stellig in het midden van dit jaar zullen zijn voltooid en het bedrag van f 20 000, bestemd voor de onderzoekingen in den Achterhoek, dan eveneens zal zijn verwerkt, dienen thans ten behoeve van de Rijksopsporing nieuwe gelden te worden beschikbaar gesteld, zal de exploratie gedurende dit jaar met kracht kunnen worden voortgezet.

De reden, dat niet bereids op de ontwerp-begrooting voor 1907, of althans later bij de behandeling dier begrooting meer is aangevraagd dan de laatste termijn van het krediet van f 400 000, is daarin gelegen, dat toen nog niet kon worden bepaald, welk bedrag voor 1907 noodig zou zijn. Immers eerst *na* de met de eerste boring in de Peel in Augustus 1906 verkregen resultaten en *na* de in oostelijk Nederland in het najaar van 1906 verrichte geologische opnamen, kon worden nagegaan of, en zoo ja, welk bedrag boven den laatsten termijn van het krediet van f 400 000 voor 1907 noodig zou zijn.

Het thans aangevraagde bedrag van f 267 000 is gedeeltelijk te bestemmen voor de voortzetting van de exploratie in de Peel, gedeeltelijk voor verder onderzoek in oostelijk Nederland, en wel voor de Peel eene som van f 160 000 en voor oostelijk Nederland f 107 000.

Tot toelichting zij het volgende opgemerkt.

De in Nederland voor exploratie in aanmerking komende terreinen moeten in twee geheel afzonderlijk te houden gebieden worden gescheiden: *een zuidelijk veld*, waarvan voorloopig de Peelstreek het meest in aanmerking komt, en *een noordelijk gebied*, waarvan de *Achterhoek* en *Twenthe* op dit oogenblik het beste bekend zijn.

Deze gebieden worden gescheiden door eene strook, waarbinnen stellig zoo sterke verzakkingen van den ondergrond hebben plaats gevonden, dat de steenkolenformatie daar geheel onbereikbaar is. Deze strook wordt aangegeven door den loop van Rijn en Waal, en kan dus gevoeglijk genoemd worden *de streek der groote rivieren*.

Tot voor korten tijd wist men van den ondergrond van Nederland vrijwel niets. Het eenige gebied dat eenigermate bekend was, was het kolenbekken van Zuid-Limburg, thans voor het grootste gedeelte door het Staatsmijnveld ingenomen. Het kolenveld van Zuid-Limburg, dat slechts als eene oostelijke voortzetting van het

bekken der Kempen te beschouwen is, wordt in het zuiden begrensd door oudere gesteenten, n.l. siluur, devoon en het onderste kolenlooze gedeelte van de steenkolenformatie, welke ook reeds in enkele zuidelijkste boringen der Kempen werden aangetroffen, bij Maastricht naar het noorden voortdringen en verder naar Aken verloopen. Het kolenveld wordt echter ook in het noorden begrensd door eene lijn, die in westnoordwestelijke richting over Sittard naar Rothem (in België) verloopt, waarlangs de diepte, waarop het carboon werd bereikt, plotseling zeer sterk toeneemt, zoodat de kolenlagen weldra onbereikbaar zijn. Niet alleen toch wordt de diepte spoedig aanmerkelijk grooter dan 1100 tot 1200 M., doch de boven het kolenhoudende gesteente liggende grondlagen krijgen een voor schachtbouw zeer ongunstigen aard, daar enorme dikten drijfzand en sterke artesische bronnen worden aangetroffen, die zoowel in Limburg als in België werden waargenomen en verscheidene boringen deden mislukken.

De diepte zet zich in zuidoostelijke richting in Duitschland voort en is daar door tal van boringen bekend geworden. Verder naar het noordoosten echter werd weder overal steenkool aangetroffen. Deze voor een deel zeer gunstig geslaagde boringen liggen alle op eene vrij smalle terreinstrook, die zich kort bij onze grens langs Hückelhoven, Mijhl, Elmpt en Brüggen uitstrekt en in rechte lijn van Z.O. naar N.W. verloopt. Het kolengebergte vormt daar een duidelijken ondergrondschen rug, die zich in noordwestelijke richting uitstrekt. Nog verder naar het noordoosten helt de ondergrond weder in de diepte, doch naar het zuidwesten valt het kolengebergte op eenmaal langs een zeer groote breuk af, die duidelijk als een steilkant in het landschap zichtbaar is; de hooge carboonrug ligt juist onder den heuvelrug, die zich hier in Duitschland achter Roermond vertoont en achter Vlodrop ook op Nederlandsch gebied voorkomt.

De beide boringen der Rijksopsporing van delfstoffen, in 1905 bij Vlodrop en Asenray verricht, lagen bewesten die breuk en dus nog binnen het in de diepte verzonken gebied, zoodat geen resultaat werd bereikt. Op het oogenblik is verder oostelijk op de heuvels achter Vlodrop eene boring in gang, waarvan men op goede gronden eene gunstige uitkomst mag verwachten, daar de tot nu toe doorboorde grondlagen het bewijs geleverd hebben, dat men binnen de hoogere terreinstrook staat, zoodat de steenkolenformatie tusschen 400—500 M. mag verwacht worden. Meer naar het noorden treft men naar alle waarschijnlijkheid geene steenkolenformatie meer aan, doch het oudere onderste gedeelte van het carboon, dat geene kolenlagen meer bevat. Hier hebben bovendien wederom groote verzinkingen plaats gevonden.

Nog verder naar het noorden echter is langs onze grenzen om Kevelaar tot bij Goch de steenkolenformatie wederom bereikt, waarbij de diepte waarop de kolenlagen werden aangetroffen, geleidelijk naar het noorden toeneemt, terwijl bovendien juist onder de grens eene dieper gezonken strook schijnt te liggen.

Uit dit alles blijkt, dat in zuidelijk Nederland vooreerst een deel van Zuid-Limburg ingenomen wordt door den oostrand van het nieuw ontdekte kolenbekken der Kempen: het Zuid-Limburgsche kolenveld; daarop volgt eene groote diepte, beginnende bij Sittard en waarvan de overkant achter Vlodrop is gevonden. Daar liggen langs onze oostgrens weder overal Duitsche boringen, die steenkolen aanboorden; verder naar het noorden volgen achter Venlo oudere gesteenten en groote verzinkingen en eindelijk weder steenkolenformatie langs de grens van Broekhuizen tot Afferden.

Tot het begin van het jaar 1906 had de meening gegolden, dat de kolenformatie zich vrijwel in een boog om Venlo en Roermond zou uitstrekken en van daar uit geleidelijk naar west en noordwest inzinkend, vrij spoedig in te groote diepten zou verdwijnen, in ieder geval nauwelijks de Peel zou bereiken.

De overeenstemming met den noordrand van het kolenveld der Kempen en voornamelijk het feit, dat de bij Wassenberg-Vlodrop bekend geworden breuken nog steeds dezelfde richting (N. W.—Z.O.) hadden als die van Zuid-Limburg, deden echter de zienswijze postvatten, dat op een punt, verder westelijk van Venlo gelegen, doch *in het onmiddellijke verlengde van den rug Hückelhoven-Brüggen*, moest geboord worden. Dit punt was het dorp Helenaveen. Tot deze opvatting droeg ook bij het feit, dat de Peel ook aan de oppervlakte een zeer merkwaardigen, hoogen rug vormt, die zich tot nabij de Maas bij Oss uitstrekt en die weder juist in de richting en het verlengde ligt van den genoemden ondergrondschen rug, die ook, gelijk reeds gezegd is, aan de oppervlakte door een duidelijken heuvelrug wordt gekenmerkt.

Ten slotte gold als motief voor de keuze van dit boorpunt, dat daardoor in eens zoude kunnen worden uitgemaakt of in Noord-Limburg een betrekkelijk uitgestrekt kolenveld zou te wachten zijn, dan wel of men zich tevreden zou moeten stellen met twee kleine veldjes vlak aan de grenzen; één op de heuvels achter Vlodrop en een ander bij Broekhuizenvorst te verwachten.

Het verloop der boring Helenaveen wettigde dra de juistheid van het vermoeden, dat de ondergrondsche rug zich tot hier zoude voortzetten; op ± 600 M. diepte stond men in krijt (1), bij 800 M. kwam trias, weldra door dyas gevolgd; op 914 M. diepte werd ten slotte de kolenformatie bereikt; de eerste ontginbare steenkolenlaag werd den 14den Augustus 1906 op 987,56 M. diepte aangeboord. Hieronder volgden zes andere lagen, waaronder een van 1,74 M. dikte. Bij 1230 M. diepte werd de boring gestaakt. De kolen zijn gaskolen.

De grondlagen boven het vaste gesteente waren voor schachtbouw niet ongunstig; sterk watervoerende gronden, voornamelijk drijfzand, werden niet aangetroffen.

Deze vondst was een feit van groot gewicht, aangezien daardoor bewezen werd, dat zóó ver naar het westen in Nederland nog steenkolen kunnen worden aangetroffen op eene diepte, die niet bovenmatig te achten is.

De vondst gaf dan ook, gelijk bereids in de Memorie van Antwoord (bladz. 26) op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over het Xde hoofdstuk voor 1907 werd medegedeeld, aanleiding om in dat gebied twee nieuwe boringen aan te zetten.

Nopens de verwachtingen, welke in zake het in exploratie zijnde Peelgebied mogen worden gekoesterd, zij het volgende aangeteekend.

Het bereikbare kolengebergte zal zich vermoedelijk in N.W.—Z.O. richting van Helenaveen uitstrekken, waarbij naar het N.W. de diepte allicht zal toenemen, naar het Z.O. waarschijnlijk wel iets zal verminderen.

Om vooreerst de algemeene ligging nader te onderzoeken zijn op betrekkelijk grooten afstand van de eerste vondst, respectievelijk te Griendsveen en te Helden, twee nieuwe boringen in gang.

In N.W. richting bestaat eenige kans, dat bij het te verwachten dikker worden der boven de steenkolenformatie gelegen dyas, daarin, evenals in den omtrek van Wesel, waardevolle zouten zullen worden aangetroffen.

Oostelijk van de Peel zal het kolenterrein zeer waarschijnlijk nog over eenigen afstand kunnen vervolgd worden, doch in de nabijheid van Venlo zijn zeer groote diepten en ongunstige grondlagen te duchten, wellicht zelfs ouder gesteente, doch zonder steenkolenlagen. Het gebied ten westen der Peel is ten eenen male onbekend en zal eerst door enkele boringen nader onderzocht moeten worden.

Wat de steenkolen betreft, zijn te Helenaveen onder de nu doorboorde gaskolenlagen nog de volledige vet- en magerkolenserieën te verwachten, die in Westfalen te zamen nog ± 30 M. steenkool bevatten.

Hierbij dient echter in het oog te worden gehouden, dat eerst door boringen kan blijken, welke kolenrijkdom ten onzent aanwezig is.

Benoorden en bewesten Helenaveen bestaat kans op kolenlagen van hooger gasgehalte; daar zou dus, al neemt de diepte vermoedelijk toe, de absolute kolenrijkdom nog grooter kunnen zijn. Daartegenover staat, dat de diepere zônes der kolenformatie daar bijna zeker niet meer zullen kunnen bereikt worden.

Naar het noordoosten, oosten en zuidoosten zijn kolen van lager gasgehalte te verwachten, voor zoover aldaar de plaatsgevonden inzinkingen de kolenlagen niet te veel in de diepte zullen hebben doen zinken.

Het ligt thans in de bedoeling, aan de drie in de Peel verrichte boringen in 1907 nog twee toe te voegen.

Er wordt op gerekend, dat deze boringen — het te doorboren gedeelte der steenkolenformatie inbegrepen — tot eene diepte van ± 1200 M. moeten gaan. Hiervoor zal, in aanmerking genomen hetgeen de eerste voltooide boring in de Peel gekost heeft en de twee thans aldaar in gang zijnde boringen zullen kosten, eene som van f 160 000 ter beschikking dienen te staan.

In verband met het *onderzoek in oostelijk Nederland* (Achterhoek en Twenthe) zij nog het volgende medegedeeld.

Het kolengebied van Westfalen ligt langs den zuidrand van het zoogenaamde bekken van Münster; de met krijtlagen opgevulde komvormige inzinking tusschen het Teutoburger Wald in het noorden en de oude devonische en silurische gesteenten van het Sauerland in het zuiden. In het zuidwestelijk gedeelte van dit bekken

(1) In de eerste boring der Rijksopsporing bij Vlodrop was op ± 800 M. diepte nog geen spoor van de krijtformatie, noch van de deze voorafgaande oud-tertiaire lagen aangetroffen.

vertoont zich de steenkolenformatie, n.l. het kolendistrict van de Roer; dit zet zich onder het krijt naar het noorden voort en is tot bij Münster met boringen bereikt (diepte 1400 à 1500 M.)

De kolenformatie komt in het Teutoburger Wald bij Ibbenbühren en Osnabrück weder aan den dag. Verder naar het oosten, onder Kreutzkamp en Lippspringe, worden onder het krijt wederom slechts oudere gesteenten aangetroffen, die op de steenkolenformatie volgen, zoodat deze laatste ontbreekt.

Gelijk hierboven uiteengezet werd, komen deze zelfde oudere gesteenten ook aan de linkerzijde van den Rijn in het uiterste zuidwesten van het bekken naar boven onder Crefeld en achter Venlo. Verder noordelijk en westelijk van dezen ouderen ondergrondschen rug ligt weder kolenterrein, aangeboord bij Wesel, Kevelaar, Helenaveen, Elmpt, Wassenberg en Erkelenz.

In het algemeen neemt benoorden en benoordwesten Wesel de diepte der kolenlagen zeer aanmerkelijk toe, zoodat zij weldra onbereikbaar worden; daar begint de eveneens reeds genoemde verzonken streek der groote rivieren.

Ook in het Roerkolenbekken beoosten Wesel neemt de diepte naar het noorden steeds toe, ten minste voor zoover men het gebied door boringen heeft geëxploreerd (tot Münster).

Benoorden Wesel liggen op de kolenformatie niet slechts gesteenten die tot de krijtformatie behooren, doch tusschen deze laatste en de kolenlagen schuiven zich nog andere formaties in: lias, bontzandsteen en zechstein.

In deze formaties komen om Wesel en Xanten plaatselijk steenzout en kalizouten voor. Verder naar het noorden echter, in den Achterhoek en het onmiddellijk daaraan grenzende Duitsche gebied, en zelfs ook nog in Twenthe, vindt men dezen boven de steenkolenformatie liggenden bontzandsteen, die bij Wesel eerst op groote diepte bereikt wordt (ook te Helenaveen bij 800 M. aangetroffen), zeer nabij de oppervlakte, weinig beoosten Winterswijk zelfs op nog geen meter diepte.

Dit wijst er op, dat de grondlagen hier, althans plaatselijk, zeer sterk naar boven komen, zoodat er een niet geringe kans is, dat de steenkolenformatie hier weder in alleszins bereikbare diepte voorhanden is, zoomede dat, alvorens de kolen te bereiken, onder den bontzandsteen nog (evenals bij Wesel) „Zechstein" met waardevolle zouten zal kunnen worden aangetroffen. Welken rijkdom aan steenkolenlagen de kolenformatie in dit zoover van eenig bekend kolenveld gelegen gebied zal bevatten, is echter geheel onbekend en moet door boringen worden onderzocht.

Dat dit gebied, dat veel gunstiger kansen biedt dan eenig sinds jaren in Duitschland of België nog beschikbaar terrein, niet reeds sinds lang door boringen is ontsloten, is enkel te verklaren door het feit, dat men den hier optredenden bontzandsteen en andere lagen der triasformatie niet als zoodanig heeft erkend, doch voor eene veel jongere formatie heeft gehouden, waaronder zoo dit juist ware, de steenkolen geheel onbereikbaar zouden zijn.

Op grond van het bovenstaande bestaat er alleszins reden om dit gebied, hetwelk, gelijk hierboven werd aangestipt, sinds een half jaar door den Rijksopsporingsdienst aan de oppervlakte wordt onderzocht en in kaart gebracht, nauwkeuriger te exploreeren.

Het thans aangevraagde bedrag van f 107 000 dient om die bereids aangevangen onderzoekingen, waarvoor van het krediet van f 400 000 nog f 20 000 kon bestemd worden, met kracht voort te zetten.

Tot kostbare diepboringen zal thans nog niet worden overgegaan, maar men zal zich bepalen tot ondiepe boringen in eigen beheer tot ± 30 meter, peilingen in den ondergrond tot nader onderzoek der gesteenten tot eene maximale diepte van 150 meter en 350 meter en geologische kaarteering der oppervlakte.

Het aangevraagde bedrag van f 107 000 kan worden gespecificeerd als volgt:

a. ondiepe boringen in eigen beheer tot ± 30 meter, geologische kaarteering en belooning van personeel in lossen dienst f 10 000;

b. peilingen van den ondergrond tot nader onderzoek der gesteenten, tot eene maximum diepte van 150 M., f 49 000;

c. peilingen, waar de vaste ondergrond dieper ligt, tot eene maximum diepte van ± 350 M., f 48 000.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(220. 4.)

VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek bleek, dat men zich algemeen met dit wetsontwerp kon vereenigen. Sommigen verklaarden van de mededeelingen, in de Memorie van Toelichting vervat, met groote belangstelling kennis te hebben genomen. Zij zouden echter gaarne zien, dat die mededeelingen alsnog werden toegelicht door overlegging van een kaartje van de in het stuk vermelde terreinen. Eenige leden spraken de vrees uit, dat het aangevraagde bedrag niet voldoende zou zijn voor het bereiken van de in de Memorie van Toelichting vermelde doeleinden.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel, dat de openbare behandeling van het wetsontwerp door de mededeeling van het bovenstaande voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld 30 Mei 1907.

REGOUT.
VAN KOL.
NOLENS.
RUYS DE BEERENBROUCK.
BOS.

(220. 5.)

BRIEF VAN DEN MINISTER VAN LANDBOUW, NIJVERHEID EN HANDEL.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, 4 JUNI 1907.

Ter voldoening aan den in het Verslag betreffende het wetsontwerp tot verhooging van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 (Rijksopsporing van delfstoffen) geuiten wensch heb ik de eer U Hoogwelgeboren hierbij over te leggen, ter inzage voor de leden, eene kaart, houdende aanduiding van de te exploreeren terreinen in *de Peel* en in den *Achterhoek.* [1]

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(1) De kaart is, ter inzage van de leden ter griffie nedergelegd.

(221 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot bekrachtiging van een krediet door den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* geopend boven de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1905.

De toelichtende memorie, die het wetsonwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 22 April 1907.

WILHELMINA.

(221. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* boven het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1905, vastgesteld bij de wet van 31 December 1904 (*Staatsblad* n°. 312) en gewijzigd bij de wetten van 31 December 1904 (*Staatsblad* nos. 315, 316 en 317), 6 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 184), 31 December 1906 (*Staatsblad* n°. 355) en Ons besluit van 13 October 1905 (*Staatsblad* n°. 288), een krediet heeft geopend, hetwelk volgens artikel 31 der Indische Comptabiliteitswet aan de bekrachtiging van de wet moet worden onderworpen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Het krediet van *vier en zestig duizend gulden* (f 64 000) door den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* bij besluit van 31 December 1906, n°. 43, boven het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1905 geopend tot aanvulling van onderafdeeling 80 (koffie), wordt bekrachtigd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(221. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* n°. 355) werden verscheidene onderafdeelingen van hoofdstuk II der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1905 verhoogd en daartegenover verscheidene andere onderafdeelingen van dat hoofdstuk verminderd.

Onder de laatstbedoelde behoorde onderafdeeling 80 (koffie), dat verminderd werd met f 1 212 400.

Toen het wetsontwerp reeds door de Tweede Kamer der Staten-Generaal was aangenomen, bleek, dat die vermindering te ruim genomen was en er f 64 000 op onderafdeeling 80 te kort kwam.

Daar de tijd ontbrak om nog vóór het sluiten van den dienst 1905 de begrooting nader te verhoogen, heeft de Gouverneur-Generaal, met toepassing van art. 31 der Indische Comptabiliteitswet, bij besluit van 31 December 1906, n°. 43, tot aanvulling van onderafdeeling 80, een krediet van f 64 000 boven de begrooting geopend.

De Gouverneur-Generaal is echter tot de kredietopening overgegaan, omdat het wenschelijk scheen den begrootingswetgever te betrekken in de overschrijding van een post, die opzettelijk bij de wet werd verlaagd, om de verhooging van andere posten te compenseeren.

In gewone omstandigheden zou eene kredietopening wegens een tekort op deze onderafdeeling op grond van alinea 2 van art. 27 der Indische Comptabiliteitswet niet noodig zijn, omdat volgens die alinea uitgaven voor aankoop en vervoer van producten boven de begrooting mogen plaats hebben.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(221. 4.)

NOTA VAN VERBETERING.

In de Memorie van Toelichting moet de voorlaatste alinea volgen op hetgeen thans als laatste alinea daarin voorkomt.

(221. 5.)

VERSLAG.

Instemmende met de in de voorlaatste alinea der Memorie van Toelichting voorkomende opmerking, dat, op grond van art. 27, al. 2, der Indische Comptabiliteitswet, in het onderwerpelijke geval geen kredietopening noodig was, konden sommige leden zich niet vereenigen met het standpunt van den Gouverneur-Generaal om des ondanks toch den begrootingswetgever in de overschrijding van onderafdeeling 80 van hoofdstuk II der begrooting te betrekken. Gelijk de bevoegdheden, in de Grondwet aan den Koning toegekend, Koninklijke plichten zijn, beteekent, naar de meening dezer leden, op het gansche gebied van het publieke recht een attributie van macht de verplichting van die macht gebruik te maken. Voor toepassing van art. 31 der Indische Comptabiliteitswet is daarom in casu geen plaats.

Andere leden merkten daartegen op, dat, gelijk de Memorie van Toelichting zelve doet uitkomen, de verklaring van de door den Gouverneur-Generaal aangenomen houding moet worden gezocht in de omstandigheid, dat de begrootingspost, dien het hier geldt, eerst bij de wet is verlaagd. De Gouverneur-Generaal wordt blijkbaar gedreven door de zucht een onjuisten indruk, die door de eigenmachtige overschrijding van onderafdeeling 80 in verband met de daaraan voorafgegane verlaging zou kunnen ontstaan, te vermijden. Men kon dat volkomen billijken en zag niet in, dat door de bepaling van art. 27 voornoemd de toepassing van art. 31 in een geval als dit is uitgesloten.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende, dat de Minister bereid zal zijn de gemaakte opmerking alsnog te beantwoorden, is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over het wetsontwerp voldoende is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 31sten Mei 1907.

VAN DER BORCH VAN VERWOLDE.
IJZERMAN.
KOOLEN.
VAN ASCH VAN WIJCK.
DE BOER.

(221. 6.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 3 Juni 1907.)

Zooals de ondergeteekende reeds in de Memorie van Toelichting mededeelde, is ook hij van gevoelen, dat de kredietopening strikt genomen formeel niet noodig was, doch dat de toepassing van artikel 31 der Indische Comptabiliteitswet in de gegeven omstandigheden te billijken is.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(222. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging der wet tot regeling van het lager onderwijs.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Amsterdam, den 25 April 1907.

WILHELMINA.

(222. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, de jaarwedden der onderwijzers van bijstand, gelijk deze zijn vastgesteld bij artikel 26, eerste lid, sub 2o., der wet tot regeling van het lager onderwijs, te verhoogen en, in verband hiermede, artikel 26, derde lid, dier wet te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

Artikel 26, eerste lid, sub 2o., der wet tot regeling van het lager onderwijs, waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt in *Staatsblad* no. 219 van het jaar 1905, wordt gelezen als volgt:

„voor elk der onderwijzers, die het hoofd der school bijstaan:

a. met minder dan vijf dienstjaren, vijfhonderd gulden;

b. met vijf en meer, doch minder dan tien dienstjaren, zeshonderd gulden;

c. met tien en meer, doch minder dan vijftien dienstjaren, zeshonderd vijf en zeventig gulden;

d. met vijftien en meer, doch minder dan twintig dienstjaren, zevenhonderd vijftig gulden;

e. met twintig en meer dienstjaren, achthonderd vijf en twintig gulden;".

Artikel II.

Artikel 26, derde lid, der in **artikel I** genoemde wet wordt gelezen als volgt:

„Als diensttijd komt in aanmerking de tijd voor en na de invoering dezer wet doorgebracht in dienst zoowel aan openbare als aan bijzondere lagere scholen, als hoofd en als onderwijzer tot bijstand van het hoofd der school."

Artikel III.

Deze wet treedt in werking op 1 Januari 1908.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(222. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De lager-onderwijs-novelle van 3 Juni 1905 (*Staatsblad* no. 151) bracht verbetering in de minimum wedden, welke art. 26, eerste lid, sub 1o., den hoofden van lagere scholen verzekert. De bezoldigingen der onderwijzers van bijstand bleven onveranderd. Geenszins, omdat, naar de zienswijze der vorige Regeering, deze tot een behoorlijk peil zouden zijn opgevoerd. Integendeel, de scherpe klacht in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over al te karige belooning van een groot aantal dezer onderwijzers bleef onweersproken. Maar met een beroep op de strekking van het wetsontwerp, dat, volgens de uiteenzetting van de Memorie van Antwoord (pag. 15 en 16), louter eene meer systematische regeling der subsidiën beoogde, werd de herziening dier belooningen verdaagd.

De overtuigingskracht van de destijds gevoerde argumentatie blijve in het midden. Een onloochenbaar feit is het, dat juist de voorrang welke aan de wedden der hoofden is gegund, het ongenoegzame der bezoldigingen van de bijstandonderwijzers nog schriller in het licht stelde. De ondergeteekende heeft het dan ook van zijn plicht geacht, om, in afwachting van eene meer ingrijpende wetsherziening, waartoe allicht het rapport der reorganisatie-commissie zal leiden, eene verbetering van laatstbedoelde wedden onder de oogen te zien.

De quaestie is ongetwijfeld delicaat. Immers, ten gevolge van het onverbrekelijk verband dat in de artt. 48 en 59 is gelegd tusschen het subsidie en de minima jaarwedden der verplichte en met hen gelijkgestelde onderwijzers, doet iedere verhooging dier wedden ook de Rijksbijdrage, zoowel voor het openbaar als het bijzonder onderwijs, automatisch stijgen. Heeft dit eensdeels ten gevolge, dat zelfs eene zeer luttele verbetering in de schaal, welke art. 26, eerste lid, sub 2o., bevat, aanstonds zware lasten op het Staatsbudget legt, anderzijds bestaat er geene zekerheid, dat ook aan de talrijke klasse-onderwijzers, die reeds eene hoogere bezoldiging dan het wettelijk minimum genieten, het ruimere subsidie ten goede zal komen.

De eerste bedenking woog het zwaarst en moest dan ook aanvankelijk de Regeering terughouden van voorstellen in de gewenschte richting. Zoolang 's lands schatkist aan de hooge eischen welke zelfs eene weinig ingrijpende wetswijziging stelt, niet kan voldoen, zwijgen alle andere overwegingen.

De gunstige uitkomsten van den dienst 1906 maakten echter, dat de dringend noodige verbetering niet langer beslist onmogelijk kon heeten, zoodat zij van dat oogenblik af geen verder uitstel gedoogde en de ondergeteekende dan ook vrijheid vond in de vergadering der Eerste Kamer van 6 Februari j.l. een daartoe strekkend voorstel in uitzicht te stellen.

Dat voorts in menig geval niet de onderwijzer, maar de gemeente of het schoolbestuur van het ruimere subsidie de vruchten zal plukken, is een rechtstreeksch gevolg van elk stelsel, waarin niet de werkelijk uitbetaalde wedde, maar een wettelijk fixum wordt vergoed. Hierin mag dus geene aanleiding worden gevonden om een overigens prijzenswaardigen maatregel van de baan te schui-

III. **Nombre des citoyens allemands demeurant dans les Pays-Bas, répartis selon le sexe, l'état civil et l'âge.**

Par groupes d'âge quinquennaux												
au-dessous de 10 ans.		au-dessous de 15 ans.		au-dessous de 20 ans.								Etc.
Hommes.	Femmes.	Hommes.	Femmes.	Hommes.				Femmes.				
				Non mariés.	Mariés.	Veufs.	Divorcés.	Non mariées.	Mariées.	Veuves.	Divorcées.	

IV. **Nombre des citoyens allemands demeurant dans les Pas-Bas, répartis selon le sexe, l'état civil, l'âge et la profession avec indication de la position.**

[par ex. A: Patrons, chefs d'établissements, pour leur propre compte.
B: Patrons, chefs d'établissements, pour compte d'autrui.
C: Personnes employées, dirigeant l'autre personnel ou appartenant au personnel du bureau.
D: Autres employés (ouvriers).]

Professions.	Positions.	Par groupes d'age quinquennaux											
		au-dessous de 10 ans.		au-dessous de 15 ans.		au-dessous de 20 ans.						Etc.
		Hommes.	Femmes.	Hommes.	Femmes.	Hommes.			Femmes.			
						Non mariés.	Mariés.	Veufs. *)	Non mariées.	Mariées.	Veuves. *)	
	A											
	B											
	C											
	D											

*) Divorcés(ées) inclusivement.

Ces donneés seront remises au Gouvernement allemand par l'entremise de la Légation des Pays-Bas à Berlin. Par la même voie seront, en outre, mis à la disposition du Gouvernement allemand les bulletins individuels de chaque recensement général.

Le Gouvernement néerlandais se réserve le droit de dénoncer, moyennant avis préalable donné un an à l'avance, le présent accord, qui entrera en vigueur aussitôt que l'échange des notes ayant pour objet de le consacrer aura été opéré.

Le soussigné profite de cette occasion pour renouveler à Son Excellence monsieur le Ministre des Affaires Etrangères de Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, les assurances de sa haute considération.

Berlin, le 26 mars 1907.

GEVERS.

VERTALING.

—

De ondergeteekende, buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden te Berlijn, daartoe behoorlijk gemachtigd, heeft de eer ter kennis te brengen van Zijne Excellentie den heer Minister van Buitenlandsche Zaken van Zijne Majesteit den Duitschen Keizer, Koning van Pruissen, dat de Nederlandsche Regeering zich verbindt, na iedere algemeene telling van de bevolking der Nederlanden, aan de Duitsche Regeering kosteloos mededeeling te doen der bij die gelegenheid verkregen gegevens nopens de Duitsche onderdanen die in Nederland verblijf houden.

De te verstrekken gegevens zijn de volgende en zullen groepsgewijze, zooals hieronder is aangegeven, gerangschikt zijn, te weten:

Aantal der in Nederland verblijf houdende Duitsche onderdanen.

I. Aantal der in Nederland verblijf houdende Duitsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht en de verblijfplaats.

Provincie en gemeente waar de verblijfplaats is.	Mannen.	Vrouwen.	Totaal.

II. Aantal der in Nederland verblijf houdende Duitsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht en de geboorteplaats.

Land, provincie en gemeente van geboorte.	Mannen.	Vrouwen.	Totaal.

III. Aantal der in Nederland verblijf houdende Duitsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht, den burgerlijken staat en den leeftijd.

Leeftijdsgroepen van vijf jaren												
beneden 10 jaren.		beneden 15 jaren.		beneden 20 jaren.								Enz.
Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.				Vrouwen.				
				Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwnaars.	Uit den echt gescheiden.	Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwen.	Uit den echt gescheiden.	

IV. **Aantal der in Nederland verblijf houdende Duitsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht, den burgerlijken staat, den leeftijd en het beroep, met opgave der betrekking.**

[b.v. A: Patroons, hoofden van inrichtingen, uit eigen hoofde.
B: Patroons, hoofden van inrichtingen, voor rekening van anderen.
C: Geëmployeerden, aan het hoofd staande van het overige personeel of behoorende tot het bureau-personeel.
D: Andere geëmployeerden (werklieden).]

Beroep.	Betrekking.	Leeftijdsgroepen van vijf jaren										
		beneden 10 jaren.		beneden 15 jaren.		beneden 20 jaren.						Enz.
		Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.			Vrouwen.			
						Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwnaars. *)	Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwen. *)	
	A											
	B											
	C											
	D											

*) Uit den echt gescheidenen ingesloten.

Bedoelde gegevens zullen aan de Duitsche Regeering verstrekt worden door tusschenkomst van het gezantschap der Nederlanden te Berlijn. Op dezelfde wijze zullen bovendien ter beschikking van de Duitsche Regeering gesteld worden de van iedere algemeene volkstelling afkomstige telkaarten.

De Nederlandsche Regeering behoudt zich voor het recht van opzegging, door middel van kennisgeving een jaar van te voren gedaan, der tegenwoordige overeenkomst, die in werking zal treden zoodra de uitwisseling der nota's, waardoor zij tot stand wordt gebracht, zal hebben plaats gehad.

De ondergeteekende maakt van deze gelegenheid gebruik om aan Zijne Excellentie den heer Minister van Buitenlandsche Zaken van Zijne Majesteit den Duitschen Keizer, Koning van Pruissen, de hernieuwde verzekering van zijne hoogachting aan te bieden.

Berlijn, den 26sten Maart 1907.

GEVERS.

Auswärtiges Amt.
Nr. III*b* 3329/18352. Berlin, le 16 mars 1907.

Monsieur le Ministre,

Le soussigné, Secrétaire d'Etat au Département des Affaires Etrangères de l'Empire, dûment autorisé à cet effet, a l'honneur de porter à la connaissance de Monsieur l'Envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de Sa Majesté la Reine des Pays-Bas à Berlin, que le Gouvernement de Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, s'engage à communiquer, gratuitement, tous les dix ans, au Gouvernement Néerlandais, après le recensement général de la population de l'Allemagne, les données recueillies à cette occasion au sujet des citoyens néerlandais résidant sur le territoire de l'Empire.

Les données à fournir seront les suivantes et devront être groupées de la manière indiquée ci-dessous, savoir:

Nombre des citoyens néerlandais demeurant en Allemagne.

I. Nombre des citoyens néerlandais demeurant en Allemagne, répartis selon le sexe et le lieu de demeure.

Province et commune de demeure.	Hommes	Femmes	Total des deux sexes.

II. Nombre des citoyens néerlandais demeurant en Allemagne, répartis selon le sexe et le lieu de naissance.

Pays, province et commune de naissance.	Hommes.	Femmes.	Total des deux sexes.

III Nombre des citoyens néerlandais demeurant en Allemagne, répartis selon le sexe, l'état civil et l'âge.

<table>
<tr><th colspan="13">Par groupes d'âge quinquennaux</th></tr>
<tr><th colspan="2">au-dessous de 10 ans.</th><th colspan="2">au-dessous de 15 ans.</th><th colspan="8">au-dessous de 20 ans.</th><th rowspan="3">Etc.</th></tr>
<tr><th rowspan="2">Hommes.</th><th rowspan="2">Femmes.</th><th rowspan="2">Hommes.</th><th rowspan="2">Femmes.</th><th colspan="4">Hommes.</th><th colspan="4">Femmes.</th></tr>
<tr><th>Non mariés.</th><th>Mariés.</th><th>Veufs.</th><th>Divorcés.</th><th>Non mariées.</th><th>Mariées.</th><th>Veuves.</th><th>Divorcées.</th></tr>
</table>

IV. **Nombre des citoyens néerlandais demeurant en Allemagne, répartis selon le sexe, l'état civil, l'âge et la profession avec indication de la position.**

[par ex. A: Patrons, chefs d'établissements, pour leur propre compte.

B: Patrons, chefs d'établissements, pour compte d'autrui.

C: Personnes employées, dirigeant l'autre personnel ou appartenant au personnel du bureau.

D: Autres employés (ouvriers).]

Professions.	Positions.	Par groupes d'âge quinquennaux										
		au-dessous de 10 ans.		au-dessous de 15 ans.		au-dessous de 20 ans.						
		Hommes.	Femmes.	Hommes.	Femmes.	Hommes.			Femmes.			
						Non mariés.	Mariés	Veufs. *)	Non mariées.	Mariées.	Veuves. *)	
	A											
	B											
	C											
	D											

*) Divorcés(ées) inclusivement.

Ces données seront remises au Gouvernement Néerlandais par l'entremise de la Légation Impériale à La Haye.

Le Gouvernement Impérial se réserve le droit de dénoncer, moyennant avis donné, une année à l'avance, le présent arrangement, qui entrera en vigueur aussitôt que l'échange des notes ayant pour objet de le consacrer aura été opéré.

Le soussigné profite de cette occasion pour renouveler à Monsieur l'Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Sa Majesté la Reine des Pays-Bas l'assurance de sa haute considération.

VON TSCHIRSCHKY.

A Monsieur le Baron GEVERS,
Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Sa Majesté la Reine des Pays-Bas.

VERTALING.

—

MINISTERIE VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN.

—

N°. III*b* 3329/18352

Berlijn, 16 Maart 1907.

Mijnheer de Gezant,

De ondergeteekende, Staatssecretaris van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken des Duitschen Rijks, daartoe behoorlijk gemachtigd, heeft de eer ter kennis te brengen van den heer buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden te Berlijn, dat de Regeering van Zijne Majesteit den Duitschen Keizer, Koning van Pruissen, zich verbindt om de tien jaren, na de algemeene telling van de bevolking van Duitschland, aan de Nederlandsche Regeering kosteloos mededeeling te doen van de bij die gelegenheid verkregen gegevens nopens de Nederlandsche onderdanen die in het Duitsche Rijk verblijf houden.

De te verstrekken gegevens zijn de volgende en zullen groepsgewijze, zooals hieronder is aangegeven, gerangschikt zijn, te weten:

Aantal der in Duitschland verblijf houdende Nederlandsche onderdanen.

I. Aantal der in Duitschland verblijf houdende Nederlandsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht en de verblijfplaats.

Provincie en gemeente waar de verblijfplaats is.	Mannen.	Vrouwen.	Totaal.

II. Aantal der in Duitschland verblijf houdende Nederlandsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht en de geboorteplaats.

Land, provincie en gemeente van geboorte.	Mannen.	Vrouwen.	Totaal.

III. Aantal der in Duitschland verblijf houdende Nederlandsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht, den burgerlijken staat en den leeftijd.

Leeftijdsgroepen van vijf jaren												
beneden 10 jaren.		beneden 15 jaren.		beneden 20 jaren.								
Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.				Vrouwen.				
				Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwnaars.	Uit den echt gescheiden.	Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwen.	Uit den echt gescheiden.	

IV. **Aantal der in Duitschland verblijf houdende Nederlandsche onderdanen, verdeeld naar het geslacht, den burgerlijken staat, den leeftijd en het beroep, met opgave der betrekking.**

[b.v. A: Patroons, hoofden van inrichtingen, uit eigen hoofde.
B: Patroons, hoofden van inrichtingen, voor rekening van anderen.
C: Geëmployeerden, aan het hoofd staande van het overige personeel of behoorende tot het bureau-personeel.
D: Andere geëmployeerden (werklieden).]

Beroep.	Betrekking.	Leeftijdsgroepen van vijf jaren										
		beneden 10 jaren.		beneden 15 jaren.		beneden 20 jaren.						
		Mannen.	Vrouwen.	Mannen.	Vrouwen.	Mannen.			Vrouwen.			
						Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwnaars. *)	Ongehuwd.	Gehuwd.	Weduwen. *)	
	A											
	B											
	C											
	D											

*) Uit den echt gescheidenen ingesloten.

Die gegevens zullen aan de Nederlandsche Regeering verstrekt worden door tusschenkomst van het Keizerlijk gezantschap te 's Gravenhage.

De Keizerlijke Regeering behoudt zich voor het recht van opzegging, door middel van kennisgeving een jaar van te voren gedaan, der tegenwoordige regeling, die in werking zal treden zoodra de uitwisseling der nota's, waardoor zij tot stand wordt gebracht, zal hebben plaats gehad.

De ondergeteekende maakt van deze gelegenheid gebruik om aan den heer buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden de hernieuwde verzekering van zijne hoogachting aan te bieden.

VON TSCHIRSCHKY.

Den Heere Baron GEVERS,
buitengewoon gezant en gevolmachtigd minister van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden.

Bovenstaande nota's strekken ter vervanging van die dd. 9 Juli 1890 uitgewisseld door Nederland en Duitschland en opgenomen in de *Staatscourant* van 1890, n°. 167.

's Gravenhage, 1 April 1907.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

(224. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot het overbrengen van een gedeelte van den Rijksweg van *Delft* naar de *Doenkade* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Delft*.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 30 April 1907.

WILHELMINA.

(224. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is een gedeelte van den Rijksweg van *Delft* naar de *Doenkade* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Delft* over te brengen;

Gelet op artikel 1, eerste lid der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* n°. 176);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Bij de gemeente *Delft* wordt in beheer en onderhoud overgebracht het binnen die gemeente gelegen gedeelte van den Rijksweg van *Delft* naar de *Doenkade*, ter lengte van 502,70 M. zich uitstrekkende van de *Hertog Govertkade* tot de grens der gemeenten *Delft* en *Vrijenban*.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(224. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Voor zoover de Rijksweg van Delft naar de Doenkade gelegen is binnen de gemeente Delft, heeft deze weg door toenemende bebouwing meer en meer het karakter van eene stadsstraat verkregen. Deze wijziging van toestand gaat gepaard met eischen omtrent onderhoud en rioleering, waaraan het Rijk niet geroepen is te voldoen, daar zijne zorg zich bepaalt tot het doorgaand verkeer. De gemeente, tot wier taak deze meerdere zorg eigenaardig behoort, heeft dan ook den wensch te kennen gegeven het beheer en onderhoud van den weg binnen hare grens zonder vergoeding over te nemen. Evenmin als in andere dergelijke gevallen bestaat bij den ondergeteekende eenig bezwaar aan dezen wensch gevolg te geven.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(240. 4.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot het overbrengen van een gedeelte van den Rijksweg van *Delft* naar de *Doenkade* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Delft*, onder dagteekening van den 30sten April 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 30sten Mei 1907.

VAN DER BORCH VAN VERWOLDE.
IJZERMAN.
KOOLEN.
VAN ASCH VAN WIJCK.
DE BOER.

(225. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging der Wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering ter bespoediging van de afdoening en ter vereenvoudiging van de berechting van strafzaken, die tot de kennisneming van den kantonrechter behooren.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 2 Mei 1907.

WILHELMINA.

(225. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ. ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, ter bespoediging van de afdoening en ter vereenvoudiging van de berechting van strafzaken, die tot de kennisneming van den kantonrechter behooren, wijziging te brengen in de Wetboeken van Strafrecht en van Strafvordering;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

In artikel 23 Wetboek van Strafrecht wordt tusschen het tweede en het derde lid een nieuw lid ingevoegd, luidende:

„Bij veroordeeling echter tot geldboete ter zake van overtredingen, waarvan de kantonrechter kennis neemt, bepaalt de rechter den termijn binnen welken de betaling van de boete moet plaats hebben. Deze termijn is niet langer dan eene maand. Bij gebreke van betaling binnen den gestelden termijn wordt de boete vervangen, in voege als bij het voorgaande lid is voorzien."

In artikel 74 Wetboek van Strafrecht worden tusschen het tweede en het derde lid de volgende bepalingen ingevoegd:

„Het recht tot strafvordering wegens overtredingen waarvan de kantonrechter kennis neemt, waarop geldboete, hetzij als eenige hoofdstraf, hetzij nevens hechtenis is gesteld, vervalt mede door tijdige voldoening aan de voorwaarde, welke door den bevoegden ambtenaar van het openbaar ministerie, ter voorkoming van de strafvervolging, is gesteld.

Deze voorwaarde houdt in: de betaling, binnen eenen door dien ambtenaar te stellen termijn, van eene bepaalde geldsom, met of zonder uitlevering van de aan verbeurdverklaring onderworpen voorwerpen of voldoening der geschatte waarde of afstand van reeds in beslag genomen voorwerpen. Bedoelde termijn kan vóór den afloop daarvan éénaal worden verlengd.

De te betalen geldsom bedraagt ten minste vijftig cents en ten hoogste het maximum der boete, op het feit gesteld.

De ambtenaar van het openbaar ministerie gaat tot het stellen van de voorwaarde niet over, wanneer de kantonrechter zich tegen eene afdoening op de voorgestelde wijze verklaart. In dit geval, zoomede wanneer de verdachte niet tijdig aan de voorwaarde voldoet, is de ambtenaar van het openbaar ministerie verplicht de zaak op de gewone wijze ter terechtzitting aan te brengen."

In het voorlaatste lid van artikel 74 Wetboek van Strafrecht worden na de woorden „tweede lid" de volgende woorden ingevoegd: „of volgens het derde lid",

In het laatste lid van artikel 74 Wetboek van Strafrecht vervallen de woorden: „vóór het begaan van het feit".

Artikel II.

In artikel 8 Wetboek van Strafvordering vervallen de woorden: „5°. De kantonregters;".

N°. 6 van dat artikel wordt gelezen als volgt: „5°. De ambtenaren van het openbaar ministerie;".

N°. 7 van dat artikel wordt n°. 6°.

In artikel 22, derde lid, Wetboek van Strafvordering vervallen de woorden: „de kantonregters uitgezonderd" en wordt, in plaats van „en 7°", gelezen: „en 6°".

Na artikel 22 Wetboek van Strafvordering worden de volgende artikelen ingevoegd:

„*Artikel* 22 *bis.* Indien de ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongeregt met betrekking tot de zaken, bedoeld bij het eerste lid van artikel 44 der wet op de Regterlijke Organisatie, voorloopige informatiën wil inwinnen, kan hij daartoe den verdachte doen oproepen en de getuigen doen dagvaarden, welke binnen zijn ambtsgebied wonen of verblijf houden. De getuigen zijn gehouden te verschijnen en buiten eede getuigenis af te leggen, behoudens de bepalingen van het tweede en het derde lid van artikel 66, die ten deze van toepassing zijn."

„*Artikel* 22 *ter.* Hij zal daarbij de voorlichting kunnen vragen van deskundigen, die buiten eede door hem zullen worden gehoord. Op deze deskundigen is de bepaling van het eerste lid van artikel 52 van toepassing."

„*Artikel* 22 *quater.* Hij zal van de verklaringen der verdachten, getuigen en deskundigen doen blijken door een proces-verbaal, hetwelk door hem en na voorlezing door de gehoorde personen wordt onderteekend. Weigeren deze die medeonderteekening of zijn zij daartoe niet in staat, zoo wordt hiervan in het procesverbaal melding gemaakt."

„*Artikel* 22 *quinquies.* Wanneer een getuige of deskundige schadeloosstelling vraagt, zal dezelve door den genoemden ambtenaar op vertoon der akte van dagvaarding worden begroot."

„*Artikel* 22 *sexies.* Indien de te hooren verdachten, getuigen of deskundigen buiten het ambtsgebied van den betrokken ambtenaar wonen of verblijf houden, zullen, op verzoek van dezen de hierboven omschreven informatiën worden ingewonnen door zijn ambtgenoot, tot wiens ambtsgebied die woon- of verblijfplaats behoort."

Artikel 34 Wetboek van Strafvordering wordt gelezen:

„Hulpofficieren zijn de in artikel 8, n°s. 2—4, genoemde ambtenaren, zoomede de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongeregten."

Artikel 72 Wetboek van Strafvordering vervalt.

Het tweede lid van artikel 112 Wetboek van Strafvordering vervalt.

Artikel III.

In artikel 253, 3°., Wetboek van Strafvordering wordt in plaats van de woorden „de regten en verpligtingen van den raadsman niet toepasselijk zijn" gelezen: „de bijzondere regten en verpligtingen van den raadsman van den minderjarigen beklaagde, die op den dag van de eerste teregtzitting den leeftijd van achttien jaren nog niet bereikt heeft, niet toepasselijk zijn".

Aan het slot van artikel 253 Wetboek van Strafvordering worden de volgende nommers toegevoegd:

„7°. dat van het behandelde ter teregtzitting geen procesverbaal behoeft te worden opgemaakt, doch uit het vonnis zal moeten blijken van de inachtneming der formaliteiten, welke op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven;

dat, indien in het vonnis omtrent de nakoming van de op straffe van nietigheid voorgeschreven formaliteiten geene melding is gemaakt, alsnog bij een proces-verbaal zal kunnen worden geconstateerd, dat die formaliteiten in werkelijkheid zijn vervuld;"

„8°. dat in de vonnissen, de feitelijke inhoud der dagvaarding, der vordering van het openbaar ministerie en der schriftelijke bescheiden niet behoeft te worden overgenomen, doch de kantonregter, met aanhechting dezer stukken, daarnaar in zijn vonnis kan verwijzen."

In artikel 254 Wetboek van Strafvordering worden in het eerste en in het tweede lid telkens vóór de woorden „art. 74" de volgende woorden ingevoegd: „het eerste en het tweede lid van".

Aan artikel 254 Wetboek van Strafvordering worden een derde en een vierde lid toegevoegd, luidende:

„Indien de ambtenaar van het openbaar ministerie het derde lid van artikel 74 Wetboek van Strafrecht wil toepassen, legt hij de stukken, alsmede eene opgave van de door hem te stellen voorwaarde, aan den kantonregter over, die met terugzending daarvan onverwijld zijne beschikking geeft. Tegen eene beschikking, waarbij de kantonregter zich tegen de buitengeregtelijke afdoening verklaart, staat geene hoogere voorziening open.

Indien de kantonregter zich niet tegen de buitengeregtelijke afdoening heeft verklaard, deelt de ambtenaar van het openbaar ministerie den verdachte schriftelijk mede aan welke overeenkomstig het derde lid van art. 74 Wetboek van Strafrecht gestelde voorwaarde deze ten kantore van den met de invordering der boete belasten ambtenaar heeft te voldoen om eene vervolging te voorkomen.

Aan artikel 255 Wetboek van Strafvordering wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

„Het hooger beroep moet worden ingesteld binnen zeven dagen na de uitspraak van het vonnis."

In artikel 256, eerste lid, Wetboek van Strafvordering worden na het woord „toepassing" de volgende woorden ingevoegd: „behoudens het bepaalde in het laatste lid van het vorige artikel en".

Aan artikel 257 Wetboek van Strafvordering wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

„Vóór het wijzen van het vonnis kan de officier van justitie, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek der regtbank, nog aan dit college een afschrift van het bij artikel 253, 7°. bedoeld procesverbaal overleggen."

Artikel IV.

In den achtsten titel van het Wetboek van Strafvordering worden, na artikel 268, de volgende artikelen ingevoegd:

„*Artikel* 268*bis*. De bepalingen der artikelen 264—268 zijn niet van toepassing op de behandeling van strafzaken voor de kantongeregten. In de plaats van die artikelen gelden de negen volgende."

„*Artikel* 268*ter*. Verschijnt de beklaagde op de dagvaarding nòch in persoon, nòch bij gemagtigde ter teregtzitting, zoo zal de kantonregter, indien de voorgeschreven termijnen en formaliteiten zijn in acht genomen, op verzoek van den ambtenaar van het openbaar ministerie verstek tegen den beklaagde verleenen. Oordeelt de kantonregter een of meer der voorgeschreven termijnen en formaliteiten niet te zijn in acht genomen, zoo weigert hij dit verstek en verklaart bij een dadelijk te wijzen vonnis de dagvaarding nietig."

„*Artikel* 268*quater*. Wordt verstek tegen den beklaagde verleend, zoo legt de ambtenaar van het openbaar ministerie de dagvaarding, de schriftelijke bescheiden en zijne vordering in geschrifte over, zonder dat voorlezing dezer stukken behoeft te geschieden. Wenscht de genoemde ambtenaar het bewijs door getuigen — met of zonder voorlichting van deskundigen — te leveren, zoo worden deze op zijn verzoek gehoord, hetgeen dan geschiedt overeenkomstig de voorschriften van den Vierden Titel."

„*Artikel* 268*quinquies*. Indien uit het onderzoek omstandigheden zijn bekend geworden, die, niet in de dagvaarding vermeld, volgens de wet tot verzwaring van straf grond geven, kan de ambtenaar van het openbaar ministerie deze nog vóór het sluiten van het onderzoek aanvoeren."

„*Artikel* 268*sexies*. Na het sluiten van het onderzoek deelt de kantonregter mede, wanneer de uitspraak zal plaats vinden. Het vonnis wordt gewezen op de wijze als in den Vierden Titel is omschreven."

„*Artikel* 268*septies*. Binnen eene week, nadat het vonnis bij verstek gewezen is, wordt daarvan aan den veroordeelde, wiens woon- of verblijfplaats bekend is, door den griffier bij het kantongeregt bij te adviseeren dienstbrief mededeeling gedaan. Na verloop van deze week kan tenuitvoerlegging plaats hebben van dat vonnis, waarbij eene vrijheidsstraf wordt opgelegd, terwijl ten aanzien van een dergelijk vonnis, waarbij tot geldboete is veroordeeld, alsdan de termijn van artikel 23, derde lid, Wetboek van Strafrecht begint te loopen. Het feit, dat geen dienstbrief werd toegezonden, is niet van invloed op het bovenomschreven regt tot tenuitvoerlegging."

„*Artikel* 268*octies*. De veroordoelde heeft tot het oogenblik zijner aanhouding ter tenuitvoerlegging van de opgelegde of vervangende vrijheidsstraf, de bevoegdheid bij een aan den ambtenaar van het openbaar ministerie te beteekenen deurwaardersexploit tegen het gewezen vonnis in verzet te komen.

Heeft de veroordeelde niet van deze bevoegdheid gebruik gemaakt, dan deelt de met zijne aanhouding belaste beambte, alvorens tot die aanhouding over te gaan, hem mede ter zake van welk feit en tot welke straf de veroordeeling plaats had. Onmiddellijk na deze mededeeling kan de veroordeelde alsnog in verzet komen tegen het gewezen vonnis bij den met de aanhouding belasten beambte, die verpligt is van zoodanig verzet een ambtseedig proces-verbaal op te maken en dit onverwijld toe te zenden aan den betrokken ambtenaar van het openbaar ministerie. Het aldus gedaan verzet heft den last tot aanhouding op."

„*Artikel* 268 *novies*. Het vonnis bij verstek gewezen wordt onherroepelijk, indien het regt van verzet niet binnen den gestelden tijd is uitgeoefend of de veroordeelde de boete voldaan heeft, waartoe hij is veroordeeld."

„*Artikel* 268 *decies*. Het aan den ambtenaar van het openbaar ministerie ter kennis gebragt verzet schorst de tenuitvoerlegging van het vonnis bij verstek gewezen. De genoemde ambtenaar roept zoo spoedig mogelijk den veroordeelde ter teregtzitting op. Verschijnt deze niet, zoo wordt diens verzet vervallen verklaard en het bij verstek gewezen vonnis dadelijk uitvoerbaar, zonder dat tegen het vonnis, waarbij die vervallenverklaring wordt uitgesproken, hooger beroep of voorziening in cassatie openstaat.

Verschijnt de veroordeelde wel, zoo wordt diens zaak behandeld op de wijze in den Vierden Titel omschreven. De kantonregter bekrachtigt dan de bij verstek gewezen uitspraak of doet, met geheele of gedeeltelijke vernietiging daarvan, opnieuw regt."

„*Artikel* 268*undecies*. Is in het bij verstek gewezen vonnis boete opgelegd en wordt bij vonnis op het gedaan verzet gewezen, dat eerste vonnis bekrachtigd of de daarin opgelegde boete verminderd, zoo loopt voor den veroordeelde niet op nieuw de termijn van artikel 23, derde lid, Wetboek van Strafrecht, doch wordt het vonnis, na verloop van den termijn van hooger beroep of cassatie, dadelijk ten uitvoer gelegd."

Artikel V.

Na artikel 368 Wetboek van Strafvordering wordt het volgende artikel ingevoegd:

„*Artikel* 368*bis*. Bij de behandeling van een beroep in cassatie tegen een vonnis, door den kantonregter gewezen, kan de procureur-generaal vóór het wijzen van het arrest, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van den Hoogen Raad, nog aan dit college een afschrift van het bij art. 253, 7°. bedoeld procesverbaal overleggen."

Artikel VI.

De bepalingen van de artikelen III, IV en V dezer wet zijn niet van toepassing in zaken, waarin op het tijdstip van haar in werking treden reeds de bij art. 252 voorgeschreven dagvaarding is uitgebracht.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

(225. 4.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. *Noodzakelijkheid eener wijziging van de kantongerechts-procedure in strafzaken.*

De regeling der strafprocedure bij de kantongerechten is sedert lang veroordeeld. Daartegen worden door wetenschap en praktijk tal van rechtmatige grieven aangevoerd (1). Waar juist bij kleine overtredingen eene snelle rechtspraak een eerste vereischte is en het mogelijk behoort te zijn, dat zonder onnoodige formaliteiten de straf spoedig na de bekeuring kan volgen, daar voldoet het tegenwoordig stelsel allerminst aan deze voorwaarde. Eene gelegenheid om zonder eigenlijke procedure spoedig voor kleine vergrijpen te doen boeten, bestaat niet buiten het geval, dat op het strafbaar feit alleen eene geldboete is gesteld en het maximum dezer boete betaald wordt. Voldoet de overtreder niet aan dezen, in vele gevallen te bezwarenden, eisch, zoo moet een procesorde gevolgd, welke reeds voor eene contradictoire behandeling ondoelmatige en tijdroovende voorschriften geeft, doch vooral bij verstekzaken tot een belemmerend formalisme leidt.

Dat het bij drukke kantongerechten dan ook niet wel mogelijk is de strafzaken op de voorgeschreven wijze te behandelen en men daar de gewoonte heeft ingevoerd tal van voorschriften als niet geschreven te beschouwen, is een publiek geheim. Maar juist die gewoonte brengt hare verkeerde gevolgen mede. Wil de kantonrechter toch zijn vonnis niet bij appèl of cassatie aan vernietiging zien blootgesteld, zoo zal in het proces-verbaal der terechtzitting de vervulling van meerdere formaliteiten moeten vermeld worden, en het schijnt voor te komen, dat die vermelding daarin wordt opgenomen zonder dat in werkelijkheid de formeele voorschriften zijn in acht genomen. Bij de beraadslagingen over het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1906 werd zelfs in de Tweede Kamer der Staten-Generaal de meening uitgesproken: dat de tegenwoordige bepalingen van strafvordering bij de rechtspraak der kantongerechten somtijds aanleiding geven tot valschheden in authentieke akten.

Moge deze schildering van overdrijving niet zijn vrij te pleiten, te ontkennen is het niet, dat de praktijk — zij het noodgedrongen — tot min gewenschte uitwegen de toevlucht neemt. Daarin kan en mag niet worden berust; de wet behoort te worden nageleefd en — indien haar inhoud zulks praktisch onmogelijk maakt — gewijzigd te worden. Bovendien, wanneer het vonnis eenmaal gewezen is, moet de executie daarvan in elk geval volgens de strenge letter der wet plaats hebben, en dat met de toepassing van de daaromtrent geldende bepalingen vlugheid gepaard kan gaan, zal wel niemand durven beweren. Bij contradictoire zaken geldt eerst — in zonderlinge tegenstelling met den korten cassatietermijn — een appèltermijn van 14 dagen en daarna een tijdperk van twee volle maanden, voordat de vervangende hechtenis kan worden tenuitvoer gelegd.

Bij verstekzaken moet eerst de kostbare en onpraktische beteekening bij exploit van een deurwaarder of dienaar van de openbare macht plaats gevonden hebben en langs dien omslachtigen weg aan den veroordeelde, die doorgaans slechts in de *hoegrootheid* der opgelegde straf belang stelt, het vonnis met al de overwegingen zijn medegedeeld, voordat de bovenbedoelde termijn van twee maanden kan beginnen te loopen. Is dan eindelijk het oogenblik daar, waarop het openbaar ministerie tot toepassing der subsidiaire hechtenis meent te kunnen overgaan, zoo behoeft de veroordeelde slechts f 0,60 aan een deurwaarder ter hand te stellen om op de voorgeschreven wijze zijn verzet kenbaar te maken en daarmede al het tot dusverre verrichte werk ongedaan gemaakt te zien. Opnieuw moet nu de zaak in optima forma behandeld worden. Na het vonnis, op het gedaan verzet gewezen, loopt eerst de appèl- of cassatietermijn en daarna — het is wel zonderling — weêr opnieuw de termijn van twee volle maanden. Tot welk een misbruik eene dergelijke regeling aanleiding geven kan en gegeven heeft, is aan de mannen der praktijk maar al te zeer bekend; onder de grieven tegen de tegenwoordige regeling klinkt de klacht over die misbruiken dan ook niet het minst luide.

Sedert in 1884 de vergadering der Nederlandsche Juristenvereeniging over de wenschelijkheid eener vereenvoudiging der kantongerechts-procedure beraadslaagde, is dit onderwerp aan de orde gebleven en heeft de noodzakelijkheid van herziening en vereenvoudiging zich met klimmenden aandrang doen gelden. Wel is later de veroordeeling in de proceskosten vervallen en daardoor de executie eenigszins vereenvoudigd, doch uit den aard der zaak heeft die maatregel op de bespoediging der afdoening van kleine strafzaken geen — althans niet een noemenswaardigen — invloed gehad.

En intusschen is het aantal kleine strafzaken in sommige kantons aanmerkelijk geklommen, zooals uit de volgende opgaven der statistiek kan blijken.

KANTON.	Behandelde strafzaken	
	in 1885.	in 1904.
den Haag	2959	10162
Amsterdam I	1735	6541
" II	2359	6016
" III	2216	7401
" IV	2527	4800
Rotterdam I	1914	4601
" II	2241	7637
" III	"	2649
Utrecht	1637	4648
Haarlem	1131	3818
Maastricht	747	2266
Enschede	451	2162
Arnhem	1787	2178
's Bosch	1900	2776
Breda	879	1928
Nijmegen	1440	2128
Goes	770	2082

Deze toeneming is zeker voor een niet gering deel te wijten aan den ondoelmatigen gang der procedure, waarvan een onmatig lang tijdsverloop tusschen bekeuring en straf — in drukke kantons in den regel niet minder dan van 6, soms van 8 maanden en meer — het gevolg is, en die dus zelve den eerbied voor de wet ondermijnt.

Volkomen begrijpelijk was het derhalve, dat herhaaldelijk en laatstelijk nog bij de voormelde begrootingsdiscussiën in den boezem der Volksvertegenwoordiging van verschillende zijden met klem van redenen de eisch eener wetswijziging werd in het licht gesteld. De ondergeteekende, de gegrondheid der klachten ten volle erkennende, verklaarde toen nog nadere inlichtingen te zullen inwinnen, waartoe hij reeds in Januari 1906 overging door het instellen van een uitgebreid ambtelijk onderzoek naar den feitelijken toestand in elk kanton en naar de oorzaken van vertraging in de afdoening van overtredingen. De resultaten daarvan versterken de overtuiging van hen, die meenen, dat een krachtig en spoedig ingrijpen van den wetgever hier geboden is. Langs administratieven weg is geen verbetering meer te brengen in den allengs onhoudbaar geworden toestand, waar de rechterlijke ambtenaren, met name zij in wier kantons zich de bezwaren in de grootste mate doen gevoelen, met loffelijken ijver zich inspannen om verslimmering te voorkomen. Van hen kan in het algemeen waarlijk niet meer worden gevergd.

Inderdaad is, ook volgens het eenparig gevoelen van de ter zake gehoorde hoogere en lagere rechterlijke ambtenaren, alleen van wijziging in de strafrechtspleging met betrekking tot de kantongerechten verbetering te voorzien. Bij het ontwerpen van

(1) Zie o.a. mr. A. A. Baron VAN DER FELTZ, „De Kantonnale Strafrechtspleging" in: *Tijdschrift voor Strafrecht*, IX, bladz. 415 e.v.

het daartoe strekkend wetsvoorstel is gebruik gemaakt van menige wenk, bij de zooeven bedoelde ambtelijke rapporten gegeven.

§ 2. *Vorm en inhoud van het wetsontwerp.*

Bij het aangeboden wetsontwerp is uitgegaan van het standpunt, dat eene vereenvoudiging der strafprocedure bij de kantongerechten zich zeer goed voor eene partieele regeling eigent en dat deze binnen korten tijd kan worden tot stand gebracht, mits hare urgentie niet enkel wordt erkend, maar ook in het oog gehouden en haar kader tot het thans in de eerste plaats noodzakelijke wordt beperkt. Binnen die aangewezen grenzen worden in hoofdzaak een viertal maatregelen tot keering van het euvel voorgesteld: 1°. de afdoening van zaken buiten terechtstelling; 2°. de vereenvoudiging in de formeele behandeling; 3°. de breideling van het misbruik der verzetprocedure; 4°. de afsnijding van noodeloozen omslag bij de executie. De ondergeteekende heeft tevens gemeend te moeten voorstellen bij deze gelegenheid den kantonrechter te ontlasten van enkele werkzaamheden, die gedeeltelijk vreemd aan zijn ambt zijn en met het karakter daarvan strijden, gedeeltelijk niet aan het gestelde doel beantwoorden. Een misstand, die, naar het oordeel van den ondergeteekende, reeds eerder had behooren te worden opgeheven, daar de hierbedoelde functiën van hulpofficier en van waarnemend rechter-commissaris, zonder noodzaak aan den kantonrechter opgedragen, storend op den vluggen gang van diens gewone ambtsverrichtingen kunnen werken.

Indien de afdoening van overtredingen buiten terechtstelling, welke wijze van afdoening een der hoeksteenen van het onderwerpelijk voorstel is, beantwoordt aan de verwachtingen, die daarvan mogen worden gekoesterd, dan zal reeds hierdoor de arbeid der kantonrechters in ruime mate worden verlicht; ook de overige voorgestelde wijzigingen zullen tot vermindering daarvan bijdragen.

Van die vrijkomende arbeidskracht zal allicht te eeniger tijd gebruik kunnen worden gemaakt om de rechtsmacht van den kantonrechter in strafzaken — om van burgerlijke zaken thans niet te spreken — uit te breiden. Vele toch der thans door de rechtbanken behandelde kleine strafgedingen eigenen zich uitstekend voor eene berechting door den alleensprekenden rechter. En de ondergeteekende is van meening, dat vele misstanden, welke zich thans bij de collegiale rechtspraak voordoen, door uitbreiding der bevoegdheid van den unicus judex zullen kunnen worden weggenomen. In die meening staat hij niet alleen; integendeel, bedriegt hij zich niet, dan is eene sterke strooming waar te nemen, die op uitbreiding der alleen-rechtspraak aandringt.

Zonder te willen wijzen op tal van schrijvers, die zoodanige uitbreiding voor het gansche gebied der rechtspraak bepleiten, veroorlooft hij zich een beroep op de recente en zeer lezenswaardige studie van dr. Franz Adickes (1), die reeds vroeger in het Pruisische Heerenhuis over dit onderwerp zijne gezaghebbende stem deed hooren. Voor het gevaar, waarop de tegenstanders der uitbreiding van alleenrechtspraak wijzen, is de ondergeteekende allerminst blind. Daarom dient op bekwaamheid bij benoemingen van kantonrechters ten zeerste gelet. Met betrekking tot den tegenwoordigen toestand is er geene reden om aan te nemen, dat deze alleensprekende rechters over het algemeen mindere waarborgen bieden voor goede rechtspraak dan de leden der tegenwoordige rechtbanken.

Intusschen dient de werking van hetgeen thans wordt voorgesteld, indien het de goedkeuring van de wetgevende macht zal mogen verwerven, te worden afgewacht, alvorens nieuwe grenzen van competentie ten aanzien van de berechting van strafzaken te trekken.

§ 3. *Waarom het stelsel der „Strafbefehle" of het Engelsche stelsel niet kan ingevoerd worden.*

Toen de ondergeteekende tot het indienen van dit wetsontwerp besloot, heeft hij in de eerste plaats ernstig overwogen, of het Duitsche stelsel der Strafbefehle niet zou zijn in te voeren.

Het is hem toch bekend, dat dit instituut in Duitschland tot uitstekende resultaten heeft geleid.

Sedert de Oberstaatsanwalt Hamm te Keulen aangaande de goede werking van dit stelsel aan prof. van Hamel getuigde (2), is de waardeering van bevoegde zijde niet verminderd. In het zittingsverslag der commissie voor herziening van het Duitsche strafproces dd. 23 Januari 1904 luidt het dienaangaande ondubbelzinnig: „Es herrschte in der Kommission Übereinstimmung darüber, dasz sich die Einrichtung des Strafbefehls bewährt habe, da sie geeignet sei, bei der groszen Menge geringfügiger Strafsachen die erwünschte Vereinfachung und Beschleunigung des Verfahrens herbeizuführen. Sie erspare der Staatskasse Kosten und den Behörden Arbeit und Schreibwerk, die mit der geringen Bedeutung der Sache in keinem Verhältnisse stehen würden. Sie erleichtere die den Zeugen aus der Zeugnispflicht erwachsende Last, vermindere die Zahl der Eidesleistungen und gereiche dem Beschuldigten selbst zum Vorteil, indem sie ihm Kosten, Zeitversäumnisse, Verlust von Arbeitsverdienst und vor allem den Zwang, in öffentlicher Verhandlung auf der Anklagebank erscheinen zu müssen, mit allen für sein Ansehen, seinen Erwerb und sein Fortkommen damit verbundenen Nachteilen erspare. Sie erhöhe die Wirkung der Strafverfolgung, indem sie ermögliche, dasz der Tat die Strafe fast auf dem Fusze folge". (1)

Intusschen is de ondergeteekende na nauwgezette overweging tot de overtuiging gekomen, dat bij eene juiste interpretatie van art. 161 der Grondwet, waarbij niet alleen de letter doch ook de geest van dit voorschrift tot zijn recht komt, de invoering van een stelsel, gelijk aan dat der „Strafbefehle", voor ons recht niet mogelijk is. Immers, terwijl bij deze beslissingen juist de niet-motiveering en de uitsluiting van elke openbare behandeling de kenmerkende eigenschappen zijn, verbiedt het verband tusschen de verschillende alinea's van genoemd Grondwetsartikel als regel anders dan bij gemotiveerd vonnis, na voorafgegane openbare behandeling, in strafzaken recht te spreken. Gaat men de geschiedenis van art. 156 der Grondwet van 1848 (thans evengemeld art. 161) na, en leest men hoe die verplichting tot motiveering oorspronkelijk niet bestond, doch de Negenmannen haar door eene redactiewijziging uitdrukkelijk hebben voorgesteld, zoo blijkt dit ondubbelzinnig (2). Mr. M. S. Pols merkt dan ook op (3): „Zij (die bepaling) kan niet anders worden opgevat dan als een absoluut verbod van rechtspraak in strafzaken anders dan bij gemotiveerd rechterlijk vonnis". En post alia (4): „Wanneer de wet de openbaarheid der terechtzittingen beveelt, spreekt zij daarbij een hoofdbeginsel van procedure uit. Het is het groote beginsel van de openbaarheid van het strafrechtelijk onderzoek. Het woord „terechtzitting" heeft dan ook geene andere beteekenis dan die van eene zitting tot het doen van recht, dat is tot het onderzoeken en beslissen van rechtszaken. Dat onderzoeken en beslissen maakt iets tot terechtzitting, onverschillig waar de rechter zich bevindt" (5).

Men heeft het goed recht dezer interpretatie bestreden en aan genoemd grondwetsartikel eene uitlegging gegeven, welke zich tegen de invoering van „Strafbefehle" niet zou verzetten. In tegenstelling toch met mr. van Hamel, die in 1896 op de vergadering der juristenvereeniging zijne aldus in 1884 uitgesproken meening herriep, verdedigde toen mr. van Geuns (6) de stelling: dat artikel 161 der Grondwet den gewonen wetgever onbeperkt bevoegd maakt om ten aanzien der kantongerechtsprocedure de openbaarheid der behandeling uit te sluiten (7). Doch genoemde praeadviseur erkende toen zelf, dat omtrent de juistheid zijner opvatting twijfel zou kunnen oprijzen, wanneer men de schriftelijke gedachtenwisseling las, over de nieuwe bepaling in de

(1) Grundlinien durchgreifender Justizreform von dr. Franz Adickes, Oberbürgermeister in Frankfurt am Main, Mitglied des Herrenhauses. Berlin 1906. J. Guttentag, Verlagsbuchhandlung.

(2) Mr. G. A. van Hamel, Praeadvies, Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging 1884, I, bladz. 293.

(1) Protokolle der Kommission für die Reform des Strafprozesses, I, bladz. 314.

(2) Cf. Buys. De Grondwet II, bladz. 421 en v.

(3) De vereenvoudiging onzer strafrechtspleging en art. 156 (thans 161) der Grondwet, *Themis* 1884, bladz. 404.

(4) Bladz. 414.

(5) In gelijken zin Buys, de Grondwet II, bladz. 428 en v. Deze schrijver ziet evenwel, na de Grondwetsherziening van 1887, in de redactie van het nieuwe derde lid van art. 161 de mogelijkheid voor uitzonderingen op den regel van openbaarheid der terechtzittingen op veel grooter schaal dan tot nogtoe voorkwamen, en is van oordeel, dat het best kan gebeuren, dat vroeger of later die weg werd ingeslagen, bijv. als men in ons procesrecht het Duitsche stelsel van de zoogenaamde strafbevelen mocht willen invoeren. (De Grondwet III, bladz. 309).

(6) Mr. S. J. M. van Geuns, Praeadvies, Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging 1896; I, bladz. 6 en v.

(7) In gelijken zin J. J. Metzlar in zijn academisch proefschrift, De vereenvoudiging van de strafprocedure voor den kantonrechter, 1884, Leiden: „De Grondwet eischt niet, dat eene openbare terechtzitting aan het vonnis voorafgaat, integendeel, zij laat de regeling van de wijze, waarop de rechter zal onderzoeken, geheel aan den gewonen wetgever over".

Eerste Kamer gevoerd. En zoowel prof. POLS (1) als mr. A. A. DE PINTO (2) hadden reeds vroeger in het licht gesteld, hoezeer eene dergelijke interpretatie in strijd zou zijn met den geest van het voorschrift zelf.

„De Grondwetgever", aldus merkte laatstgenoemde op, „heeft door zijne voorschriften willen waken tegen wederinvoering van de schriftelijke en geheime procedure. Hij heeft daarvoor niet dit wonderlijk voorschrift willen geven „als gij eene terechtzitting houdt, moet zij in den regel openbaar zijn," maar eenvoudig: niemand wordt veroordeeld, behoudens de uitzonderingen door de wet in het belang van de openbare orde en zedelijkheid te stellen, dan na voorafgaand onderzoek van de zaak ter openbare terechtzitting."

Heeft de ondergeteekende derhalve op bovenstaande gronden van de invoering der „Strafbefehle" moeten afzien, hij heeft evenmin vrijheid kunnen vinden eene regeling overeenkomstig het Engelsche stelsel voor te dragen. Bij dit stelsel, dat als bekend mag worden verondersteld, gelden als hoofdbeginselen de dagelijksche zittingen der politierechters en de bevoegdheid der politie om personen aan te houden en voor den rechter te geleiden. Aan beide voorwaarden zijn onoverkomelijke bezwaren verbonden. Hierbij wordt niet in de eerste plaats gedacht aan den eisch, dat er elken dag gelegenheid zij strafzaken te doen berechten, ofschoon reeds deze verplichting aan de ook met civiele en extrajudicieele werkzaamheden belaste kantonrechters onmogelijk zou kunnen worden opgelegd zonder aanzienlijke uitbreiding van hun aantal of toevoeging aan ieder hunner van een aantal geschikte plaatsvervangers. Maar vooral wordt ontkend, dat eene regeling, welke der politie de bevoegdheid zou geven ook in zake van overtredingen verdachten aan te houden — hetgeen noodzakelijk eene opsluiting, althans eene vrijheidsberooving op het politiebureau, zou moeten medebrengen — in ons land uitvoerbaar zou zijn. Een dergelijk stelsel zou indruischen tegen het rechtsgevoel van het volk, dat in het plegen van menige overtreding eene zeer onschuldige daad ziet en in de aanhouding en het gevankelijk voor den rechter brengen eene veel zwaardere straf zou gelegen achten dan in de door den rechter op te leggen boete of hechtenis. Bovendien zou die aanhouding en vrijheidsberooving dan ook op personen moeten worden toegepast, voor wie zulk een maatregel in bijzondere mate hinderlijk zou zijn. Want men vergete niet, dat — in tegenstelling met het meerendeel der beklaagden voor de rechtbanken — onder hen, die voor de kantongerechten terecht staan, vele rustige burgers uit alle kringen der samenleving plegen voor te komen, wier werkzaamheid niet eene plotselinge onderbreking toelaat.

Maar bovendien zou ook hier het grondwettelijk voorschrift zich verzetten. Het Engelsche stelsel brengt toch mede, dat de rechter onmiddellijk vonnis wijst, mitsdien zijn vonnis niet motiveert.

§ 4. *Karakter van het stelsel van voorwaardelijke afdoening buiten terechtstelling.*

Het bovengenoemde thans voorgedragen stelsel schept de gelegenheid om, door te voldoen aan eene gestelde voorwaarde, eene strafvervolging te voorkomen. Het is eene uitbreiding van de bepaling van artikel 74 Wetboek van Strafrecht, en wel in dien zin, dat de vervolging niet meer alleen door betaling der hoogste boete, doch ook door betaling van een minder bedrag kan worden voorkomen (3). Zoodanige uitbreiding van art. 74 Wetboek van Strafrecht werd in 1892 door de Nederlandsche Juristen-vereeniging met bijna algemeene stemmen wenschelijk verklaard. Door het Openbaar Ministerie wordt aan den verdachte de gelegenheid geboden de zaak buiten terechtstelling af te doen; de rechter werkt op geene andere wijze tot de afdoening buiten rechte mede dan dat hem het recht wordt toegekend daartegen zijn veto uit te brengen, indien hij eene dergelijke afdoening niet geschikt acht of zich tegen de gestelde voorwaarde meent te moeten verklaren. Dit stelsel heeft reeds dadelijk dit boven de Strafbefehle voor, dat het niet gebaseerd is op een geheim onderzoek, waarbij de verdachte elke gelegenheid mist zich te verdedigen.

(1) Cf. POLS, t. a. p.: „Over de ware beteekenis bestond, voor zoover mij bekend, nooit ernstige twijfel".

(2) Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging 1884, II, bladz. 195.

(3) Een in hoofdzaak hiermede overeenstemmend stelsel werd verdedigd door mr. J. Spoor, in zijn academisch proefschrift „Transactie in strafzaken", Leiden 1892.

Integendeel, de verdachte, die bij het Strafbefehl heeft af te wachten welke straf hem zonder zijn verhoor zal worden opgelegd, zal bij het voorgedragen stelsel al zijne verdedigingsgronden aan het openbaar ministerie kunnen doen kennen en alleen, wanneer hij die gronden naar juistheid beoordeeld ziet, zijne voor de toepassing van het stelsel onmisbare medewerking kunnen verleenen.

Het voorgedragen systeem heeft bovendien een ander voordeel, dat het stelsel der Strafbefehle niet kent. Terwijl toch aan de executie dezer strafmandaten dezelfde omslag verbonden is als aan die der gewone strafvonnissen, executeert bij het hierbesproken stelsel de verdachte als het ware zich zelf zonder eenigen omhaal.

Daarentegen zijn de voordeelen, welke doorgaans als kenmerkende eigenschappen der Strafbefehle worden opgesomd (het vermijden eener openbare terechtzitting, snelle behandeling, besparing van kosten) evenzeer aan de toepassing van het onderwerpelijk stelsel verbonden.

Heeft de ondergeteekende wegens het urgente der voorgedragen wijziging gemeend dat daarmede niet mag gewacht worden, totdat omtrent de voorgenomen Grondwetsherziening zal zijn beslist, zoo belet het ook daarom gekozen stelsel geenszins daarnaast later nog strafbevelen in te voeren, indien wijziging van het Grondwetsartikel daartoe aanleiding mocht geven; dat stelsel behoeft immers deze strafmandaten niet uit te sluiten. Intusschen zal dan gedurende den tijd, welke eene eventueele herziening van artikel 161 der Grondwet vooraf zal gaan, het voorgestelde systeem tot bespoediging der strafprocedure hebben kunnen medewerken.

Van meerdere zijden is betoogd, dat ook het onderwerpelijk stelsel door het meergenoemde Grondwetsartikel verboden wordt; eene meening, waaraan de opvatting ten grondslag ligt, dat bij dat stelsel de werkzaamheid van den kantonrechter aan het wijzen van een vonnis gelijk is. Reeds dadelijk valt op te merken, dat het begrip vonnis de beteekenis inhoudt eener beschikking, welke een dwingend karakter draagt en den veroordeelde ook tegen diens wil eene bepaalde straf oplegt. Bij het voorgedragen stelsel nu is van eene veroordeeling door den rechter, eene door den verdachte niet gewilde toemeting van straf, geene sprake. De rechter verhindert slechts niet, dat de verdachte door de stilzwijgende erkenning zijner schuld, welke implicite uit de betaling der bepaalde geldsom volgt, eene vervolging voorkomt. Die stilzwijgende erkenning van schuld mag niet worden voorbijgezien, hierin ligt juist het wezen der voorgestane regeling. Het is nu niet de rechter, die straf oplegt, doch het is de verdachte, aan wien door het Openbaar Ministerie toegestaan wordt vrijwillig eene bepaalde straf te ondergaan, wanneer hij zich schuldig mocht erkennen. Het stelsel draagt in zijn gevolg zoo weinig het karakter van een vonnis, van een dwingend voorschrift, dat het slechts dan kan werken, indien de verdachte eene bepaalde daad verricht, die van zijn vrijen wil afhangt. Bij het „Strafbefehl" heeft men eene veroordeeling onder de ontbindende voorwaarde van het komen in verzet; bij het onderwerpelijk stelsel eene vrijwillige daad, die veroordeeling *voorkomt*.

Waar het gevolg der voorgestane regeling juist in het voorkomen van een vonnis gelegen is, daar is het niet duidelijk hoe aan de werkzaamheid daarbij van den rechter, enkel bestaande in het niet beletten aan eene andere autoriteit om tot afdoening buiten terechtstelling een verdachte in staat te stellen, de waardeering van een vonnis kan gegeven worden.

Intusschen schrijft POLS: (1)

„Ook bij deze soort van transactie, evenals bij het strafbevel en bij het gewone geding ter openbare terechtzitting, wordt de zaak aan het oordeel van den rechter onderworpen, heeft de rechter de zaak te onderzoeken, zich te overtuigen van de schuld des beklaagden en ingeval van schuld eene beslissing te geven omtrent de verdiende straf. Men heeft dus ook hier in werkelijkheid eene rechterlijke beslissing na voorafgaand strafrechtelijk onderzoek, die nu echter niet in den vorm van een bevel, maar van eene machtiging tot vrijwillige betaling van de boete, d. i. tot eigen executie, aan den beklaagde wordt toegezonden, op straffe van, als hij niet vrijwillig zichzelven executeert, door eene gewone strafvervolging en dwangexecutie tot betaling gedwongen te worden."

(1) *Themis* 1884, bladz. 416. In gelijken zin VAN HAMEL, Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging 1884, II, bladz. 230. Prof. VAN HAMEL is evenwel niet een beslist tegenstander van een transactiestelsel; in de Juristenvereeniging van 1892 erkende hij, dat men ten slotte daartoe zou moeten komen, *Handelingen*, II, bladz. 146. Zie ook Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging van 1896, II, bladz. 193.

Bovenstaande kritiek betrof het stelsel door jhr. mr. P. J. VAN SWINDEREN voorgestaan. (1) In dat stelsel werd den kantonrechter de bevoegdheid gegeven om op requisitoir van het openbaar ministerie het door den verdachte te betalen bedrag vast te stellen. Kunnen op bovenstaande gronden die bedenkingen tegen VAN SWINDEREN's-stelsel reeds moeilijk juist schijnen, zij deren in elk geval niet het stelsel, dat de ondergeteekende koos. Immers, hierin werkt de rechter tot de bepaling van het te betalen bedrag niet mede. Het is het openbaar ministerie, dat geheel zelfstandig dit bedrag vaststelt, zoodat van eigenlijk gezegde transactie geene sprake is, en zich daarbij uitsluitend heeft te laten leiden door den aard der overtreding, de omstandigheden, waaronder zij gepleegd is, en den persoon van den verdachte. De rechter heeft slechts de bevoegdheid om de zaak voor afdoening op de voorgestelde wijze niet geschikt te verklaren.

De bedenkingen, in 1884 tegen VAN SWINDEREN's stelsel geopperd (2) dat het den rechter zou binden en besprekingen tusschen dezen en beklaagde noodzakelijk maken, kunnen — wat overigens daarvan moge zijn (3) — dan ook niet tegen het bij dit ontwerp voorgedragen stelsel worden aangevoerd. Trouwens, die bedenkingen werden ook niet herhaald, toen de juristenvereeniging in 1892 met bijna algemeene stemmen de wenschelijkheid uitsprak: dat, met uitbreiding van art. 74 Wetboek van Strafrecht, de gelegenheid zoude worden gegeven om door vrijwillige betaling van een zeker bedrag der boete — ook beneden het maximum — de vervolging te voorkomen. (4)

In tegenstelling met een door sommigen voorgestaan systeem, wenscht de ondergeteekende uitdrukkelijk de bovenomschreven bevoegdheid van den kantonrechter. Zoowel de omstandigheid, dat de functie van ambtenaar van het openbaar ministerie doorgaans eene der eerste betrekkingen is, welke bij de rechterlijke macht worden bekleed, zoodat het niet zeker is, dat altijd de noodige ervaring en kennis van zaken bij de dragers van dit ambt reeds dadelijk zullen aanwezig zijn, als ook de waarschijnlijkheid, dat voor sommige zaken afdoening buiten terechtstelling niet wenschelijk zal blijken, maakt het noodig, dat den kantonrechter eene contrôle toekomt en hem de bevoegdheid gegeven wordt door zijn veto aan de zaak eene behandeling ter terechtzitting te verzekeren.

Tot toelichting van de afzonderlijke artikelen van het wetsontwerp moge het volgende strekken.

Artikel I.

Art. 23, *tweede lid en nieuw derde lid, Wetboek van Strafrecht.* De termijn, die moet verloopen alvorens de vervangende hechtenis tegen den wil van den veroordeelde mag worden toegepast, is voor overtredingen veel te lang. Was het een fatale termijn, binnen welken de boete betaald *moet* zijn, zoo zou misschien voor het behoud daarvan kunnen worden aangevoerd, dat menige veroordeelde dien tijd zal behoeven om het geld voor de opgelegde boete op te sparen of te verdienen. Maar die termijn geeft slechts aan, dat het openbaar ministerie twee maanden zal moeten wachten, voordat het met de executie een aanvang kan maken. Voor verreweg de meeste gevallen is een termijn van twee maanden geheel overbodig, omdat toch het voornemen om de boete te betalen bij den veroordeelde ontbreekt. Dat uitstel heeft veelal geen ander gevolg, dan eene onnoodige en schadelijke verlenging van den tijd, die verloopt tusschen het plegen van de overtreding en de tenuitvoerlegging van de opgelegde straf. Daarom is verkorting van bedoelden termijn, indien het overtredingen geldt, hoogst gewenscht, althans indien daarnevens het stelsel van voorwaardelijke afdoening wordt ingevoerd, dat een correctief bevat ten behoeve van hen, die zich wel deze geldelijke bestraffing willen getroosten om de vervangende hechtenis te ontgaan, doch niet bij machte zijn terstond een bepaald bedrag te voldoen. Wel is het denkbaar, dat voor een enkele overtreding, waarop een zeer hooge geldboete is gesteld, niet deze wijze van afdoening zal worden toegestaan (bijv. die van artikel 456 Wetboek van Strafrecht), doch hij die zich daaraan schuldig maakte zal, indien hij tot geldboete wordt veroordeeld, wel in staat zijn haar op korten termijn te betalen.

Volgens de voorgestelde regeling bepaalt de rechter den termijn, binnen welken de betaling zal geschieden in elk bijzonder geval met inachtneming van de door de wet gestelde grenzen. Die termijn zal hoogstens eene maand mogen zijn. Volgens het Engelsche stelsel betaalt de veroordeelde onmiddellijk bij de uitspraak; wil men de gunstige resultaten hieraan verbonden zooveel mogelijk naderen, zoo schijnt een langer termijn niet gewenscht.

Het misdrijf van strooperij, waarvan de kantonrechter onder zekere voorwaarden kennis neemt, is opzettelijk buiten deze regeling gehouden, omdat in het in bewerking zijnd wetsontwerp tot herziening van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht een bijzonder stelsel zal worden voorgedragen ten aanzien van den betalingstermijn der voor misdrijven opgelegde boeten.

Art. 74, *Wetboek van Strafrecht.* De toepassing van het voorgedragen stelsel van voorwaardelijke afdoening wordt beperkt tot de gevallen, waarin de kantonrechter ter zake van overtreding, onverschillig of tevens hechtenis is bedreigd, boete kan opleggen, terwijl de wijze, waarop de verdachte de vervolging voorkomen kan, in hoofdzaak bestaat in de tijdige betaling van eene bepaalde geldsom. Door deze beperkingen zal het stelsel niet gelden voor overtredingen, waarvan de rechtbank kennis neemt, dus niet in belastingzaken en niet voor bedelaars en landloopers, wat in den aard der dingen ligt, terwijl van de kantongerechtszaken nog zullen zijn uitgezonderd overtredingen van art. 442, 426, tweede lid, en 453, voorlaatste en laatste lid, van het Wetboek van Strafrecht en enkele andere wetten.

De Duitsche rechter kan bij een „Strafbefehl" den verdachte ook principale hechtenis of gevangenisstraf opleggen. Het zou in sommige gevallen misschien wenschelijk zijn, dat ook bij het stelsel van voorwaardelijke afdoening den verdachte de gelegenheid kon gegeven worden om vervolging te voorkomen door het ondergaan van eene bepaalde vrijheidsstraf. Intusschen zou men dan met de beginselen van het stelsel in strijd kunnen geraken. Immers, de voorwaarde, dat de verdachte geheel vrijwillig aan eene bepaalde straf voldoet, is een grondbeginsel van dat stelsel; de vervulling dezer voorwaarde nu zal bij vrijheidsstraffen niet altijd volkomen tot haar recht kunnen komen. Zeker, de daad van het zich vrijwillig in arrest stellen zal altijd als eene uiting van vrijen wil herkenbaar zijn, doch de vraag: of de eenmaal van zijne vrijheid beroofde ook vrijwillig dat arrest blijft ondergaan, zal niet altijd even gemakkelijk te beantwoorden zijn. Gaf men aan het genoemde stelsel in bovenbedoelden zin uitbreiding, zoo zou het recht van den verdachte moeten gewaarborgd zijn om steeds door zijne daartoe betrekkelijke wilsverklaring de opsluiting te doen eindigen. Men zou dan bij het toekennen dezer bevoegdheid in strijd komen met allerlei administratieve voorschriften omtrent het gevangeniswezen en daarbij voor de moeilijke vraag komen te staan: welken invloed de reeds ondergane opsluiting zal hebben op de straf, den verdachte na behandeling ter terechtzitting op te leggen.

Tegen eene bepaling, welke het openbaar ministerie de bevoegdheid geeft om als bijkomstigen eisch te stellen: dat de verdachte binnen den gestelden termijn zekere voorwerpen inlevere, welke de rechter bij vonnis verbeurd zou kunnen verklaren, bestaat principieel geen enkel bezwaar.

De den ambtenaar van het openbaar ministerie toegekende bevoegdheid om den verdachte de gelegenheid te geven in de plaats dezer uitlevering binnen dienzelfden termijn de getaxeerde waarde der aan uitlevering onderworpen voorwerpen te betalen, sluit zich aan bij het beginsel, in artikel 34 Wetboek van Strafrecht neergelegd en in tal van strafbepalingen uitgewerkt.

Naast de voorgedragen regeling moet het beginsel gehandhaafd blijven, in artikel 74 Wetboek van Strafrecht omschreven. Mocht de ambtenaar van het openbaar ministerie geene aanleiding vinden om eene afdoening buiten terechtstelling toe te staan, of spreekt de rechter daartegen zijn veto uit, zoo kan de verdachte er belang bij hebben om in de daarvoor mogelijke gevallen door voldoening aan de hoogste straf, die hem kan worden opgelegd, de strafvervolging te voorkomen.

(1) Praeadvies, Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging, 1884, I, bladz. 365 e. v.

(2) Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging 1884, II, bladz. 197, 190, 181.

(3) Het eerste bezwaar geldt een toestand, die reeds onder de thans geldende wet bij de verstekprocedure bestaat, zonder dat hij ooit tot klachten aanleiding gaf. Immers, ook nu zal de rechter, die het verstekvonnis wees, op het gedaan verzet de zaak opnieuw moeten beoordeelen. En dat de bepaling van het door den bekeurde te betalen bedrag noodwendig besprekingen tusschen dezen en den rechter zou met zich brengen, kan evenmin worden toegegeven.

(4) Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging 1892, II, bladz. 184.

In Duitschland wordt de bevoegdheid strafbevelen uit te vaardigen niet afhankelijk gesteld van de wijze, waarop het bewijs in rechte zal te leveren zijn. In Oostenrijk (1) echter wordt — evenals in Hongarije (2) — het bestaan van een ambtseedig proces-verbaal van waarneming als voorwaarde gesteld. Het wil voorkomen, dat aan het openbaar ministerie, behoudens het rechterlijk verbod, veilig de bevoegdheid kan worden verleend om den verdachte tot voorwaardelijke afdoening in de gelegenheid te stellen, ook wanneer geen ambtseedig procesverbaal aanwezig is, doch het eventueel bewijs door getuigen zou moeten geleverd worden. Juist de omstandigheid, dat in de betaling der boete door den verdachte eene stilzwijgende erkenning van schuld moet gelezen worden, doet hier de waarde van het voorhanden bewijsmateriaal op den achtergrond treden. Evenmin schijnt het noodig van de zaken, waarin afdoening buiten terechtstelling kan worden toegepast, de overtredingen der arbeidswetten uit te sluiten. Bij de beraadslagingen der Staatscommissie over de hervorming van het Duitsche strafproces gingen stemmen op, die deze beperking van de strafbevelen wenschelijk achtten: „Nicht minder bedenklich sei es" — aldus werd betoogd — „den Strafbefehl auf weitere Vergehen gegen die zum Schutze der Arbeiter erlassenen Vorschriften der Gewerbeordnung zu erstrecken. Diese Vorschriften seien sozialpolitisch von groszer Bedeutung, und schon nach dem geltenden Rechte habe es sich als ein Miszstand herausgestelt, dasz Zuwiderhandlungen der Arbeitgeber gegen jene Vorschriften häufig mit allzu geringer Strafe geahndet würden". (3)

Uit den aard der zaak kunnen deze bedenkingen niet gelden bij een stelsel, waarbij door eenen van de Regeering afhankelijken ambtenaar de te betalen geldsom wordt vastgesteld, en de Regeering het dus volkomen in hare macht zou hebben om, wanneer daartoe aanleiding mocht blijken te bestaan, door algemeene voorschriften of bijzondere bevelen te voorkomen, dat in strijd met den geest der bedoelde wetten de verdachte zich te gemakkelijk aan strafvervolging zal kunnen onttrekken.

Bij het stelsel van voorwaardelijke afdoening zal de benadeelde zich niet als civiele partij kunnen voegen.

In hoeverre dit bij strafbevelen mogelijk zou zijn, overwoog de meergenoemde Duitsche Staatscommissie. Zij kwam echter tot de slotsom: „Ohne mündliche Verhandlung sei aber der Richter nicht in der Lage, festzustellen, welche Busze angemessen sei. Das Verfahren werde sich auch, wenn man dem Antrage stattgebe, umständlicher gestalten. Denn einmal werde der Beschuldigte in der Regel wegen der Höhe der Busze Einspruch einlegen und ferner könne der Verletzte, wenn öffentliche Klage erhoben werde, nur als Nebenkläger eine Busze fordern. Zu diesem Zwecke müszte ihm der Strafbefehl zugestellt und das Recht zum Einspruche beigelegt werden. Die Zuerkenung einer Busze passe daher nicht in den Rahmen des Strafbefehlsverfahrens." (4)

Voor de uitsluiting dezer civielrechtelijke schadevergoeding gelden bij het onderwerpelijk stelsel bijzondere gronden. Het openbaar ministerie zal doorgaans niet kunnen weten of de benadeelde partij eene schadevergoeding eischt, zoodat hij verplicht zou worden dienaangaande met den betrokken persoon in correspondentie te treden, hetwelk zijne eigenaardige bezwaren zou medebrengen. Is het openbaar ministerie daarentegen wel met de wenschen van den benadeelde aangaande schadevergoeding in kennis gesteld, zoo zal het de hoegrootheid van het door den benadeelde geëischt bedrag moeten overnemen en zal het niet de bevoegdheid kunnen hebben eenzijdig die vordering te verminderen. In strafzaken is het openbaar ministerie partij, en derhalve zal aan het den verdachte gedane voorstel om eene bepaalde geldsom, ten hoogste het op het feit gestelde maximum bedragende, te betalen, nooit het karakter van rechtspraak kunnen gegeven worden. Het openbaar ministerie beschikt als het ware over zijne eigen rechten. Bij de civielrechtelijke vordering echter is de benadeelde eischer; kent men nu aan het openbaar ministerie de bevoegdheid toe om diens eisch te verminderen en den verdachte, qualitate qua gedaagde, in staat te stellen zich aan zijne civielrechtelijke aansprakelijkheid te onttrekken door betaling der verminderde schadevergoeding, zoo oefent het openbaar ministerie met betrekking tot het vorderingsrecht van den benadeelde feitelijk rechtspraak uit. Neemt daarentegen de ambtenaar van het openbaar ministerie de civiele vordering over en beschouwt men de door hem bepaalde geldsom met de geeischte schadevergoeding als ééne ondeelbare voorwaarde, zoo kan de te hooge civiele vordering verhinderen, dat de verdachte de geldsom betaalt hoewel deze hem voorkomt door het openbaar ministerie juist begroot te zijn.

Kiest men echter een systeem, waarin de beide eischen geheel gescheiden worden, zoodat aan ieder afzonderlijk al dan niet kan worden voldaan, zoo komt men in strijd met den aard der bijkomende vordering. De mogelijkheid is dan niet uitgesloten, dat aan de accessoire vordering voldaan is geworden, terwijl de voorwaardelijke afdoening nog niet tot stand is gekomen. Op deze gronden schijnt het beter om bij het voorgedragen stelsel niet de mogelijkheid te openen civielrechtelijke aanspraken te doen gelden.

Er is geen reden om, met betrekking tot eventueele verhooging van de straf in geval van herhaling, de afdoening buiten terechtstelling niet op ééne lijn te plaatsen met betaling van het maximum; vandaar de aanvulling van het voorlaatste lid van art. 74.

Het schijnt wenschelijk de in art. 74 omschreven wijze van afdoening niet toe te passen bij de berechting van personen, die den leeftijd van 18 jaren nog niet hebben bereikt. Eene bijzondere wijze van procedeeren tegen dergelijke jeugdige beklaagden is eerst onlangs in werking getreden, waarbij zij, door de toevoeging van het laatste lid van art. 74, ook zijn uitgesloten van de bevoegdheid om door vrijwillige betaling van het maximum der boete de strafvervolging te voorkomen. Nu reeds daarin verandering te brengen en te reageeren tegen de beginselen, welke bij die regeling hebben gegolden, schijnt niet wel verdedigbaar. De Staatscommissie voor de hervorming van het Duitsche strafproces vond evenmin vrijheid om als hare meening uit te spreken, dat overtredingen door dergelijke jeugdige personen begaan door een „Strafbefehl" zouden mogen berecht worden. In hare zitting van 8 Maart 1904 (1) motiveerde zij deze meening met de volgende overwegingen:

„Ein Strafbefehl dürfe nur dann erlassen werden, wenn der Tatbestand in objektiver und subjektiver Hinsicht zu keinen Zweifeln Anlasz gebe. Bei Personen zwischen dem zwölften und achtzehnten Lebensjahre sei aber der subjektive Tatbestand aus den Akten niemals zweifellos feststellbar.

Die Entscheidung, ob ein Beschuldigter bei Begehung der Tat die zur Erkenntnis ihrer Strafbarkeit erforderliche Einsicht besessen habe, könne nicht, wie das Reichsgericht annehme, auf Grund aller im Strafverfahren überhaupt zulässigen Beweismittel getroffen werden, sondern hierzu sei eine persönliche Gegenüberstellung des Richters und des Beschuldigten, eine mündliche Verhandlung in allen Fällen erforderlich."

Intusschen eischt het laatste lid van art. 74 een kleine wijziging. Bij de behandeling der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 63) wenschte men als beginsel door te voeren, dat bij elke phase van het proces de vorm van behandeling zou worden bepaald door den leeftijd, welken de jeugdige persoon op dat oogenblik had. Met dit principe is thans de laatste alinea van art. 74 in strijd. De hierin voorgestelde wijziging beoogt die inconsequentie weg te nemen. Het is toch wenschelijk, dat een minderjarige verdachte, die den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt voordat hij ter zake van het door hem begane feit is gedagvaard, vervolging langs den weg van voorwaardelijke afdoening zal kunnen voorkomen, ook al heeft hij het feit vóór den achttienjarigen leeftijd gepleegd.

(1) Art. 460 Österreichische Strafprozeszordnung: Wenn von einer öffentlichen Behörde oder einer der im § 68 des Strafgesetzes erwähnten Personen gegen einen auf freiem Fusse befindlichen Beschuldigten auf Grund ihrer eigenen dienstlichen Wahrnehmung eine Gesetzesübertretung angezeigt wird, welche im Gesetze nur mit Arrest von höchstens einem Monate oder nur mit einer Geldstrafe bedroht ist, so kann der Richter, insoferne er Arrest von höchstens drei Tagen oder eine Geldstrafe von höchstens fünfzehn Gulden zu verhängen findet, auf Antrag des mit den staatsanwaltschaftlichen Verrichtungen betrauten Beamten die verwirkte Strafe ohne vorausgehendes Verfahren durch eine Strafverfügung festsetzen.

(2) § 532 der Strafprozessordnung für das Königreich Ungarn eischt als voorwaarde een proces-verbaal van waarneming van „ein öffentlicher Beamter, ein Polizeiorgan, ein Militärwachposten oder eine Militärwache, ein beeideter Forstwart, Feldhüter oder Weinberghüter".

(3) Protokolle der Kommission für die Reform des Strafprozesses, I, bladz. 316.

(4) Protokolle der Kommission für die Reform des Strafprozesses, I, bladz. 324.

(1) Protokolle der Kommission für die Reform des Strafprozesses, I, bladz. 323.

Artikel II.

Artt. 8, 5°. (oud) en 5°. (nieuw) *en* 34, *Wetboek van Strafvordering.* Het schijnt haast onnoodig de bezwaren te bespreken tegen het systeem, dat den kantonrechter tot hulpofficier maakt. Bijna door alle schrijvers over dit onderwerp toch wordt eene dergelijke combinatie gewraakt.

Reeds bij het ontwerp Wetboek van Strafvordering van den Minister GODEFROI, merkte de Regeering in de Memorie van Toelichting op: „dat de wenschelijkheid, dat de kantonrechters worden ontheven van de verplichtingen, hun bij art. 11 n°. 5 en art. 32 Strafvordering opgelegd, reeds bij de gedachtenwisseling over het ontwerp van wet op de rechterlijke inrichting erkend was, en geen nader betoog behoefde".

Sedert dien tijd is herhaaldelijk in geschriften op wijziging van bedoeld systeem aangedrongen, en ook bleek meermalen, dat vele leden der Kamer verandering op dit punt verlangden.

Hoe is het dan ook te verdedigen, dat een onafzetbaar ambtenaar met eene functie is bekleed, die juist in de afzetbaarheid haar correctief tegen verkeerde uitoefening moet vinden? Hoe is het te rijmen met de hierarchie van het openbaar ministerie, dat een ambtenaar de aan dat officie toekomende rechten heeft, zonder dat de Regeering de macht bezit de uitoefening daarvan aan dien ambtenaar te ontnemen? Want het hulpofficierschap is onafscheidelijk verbonden aan de functie van kantonrechter, en als de Hooge Raad geene termen vindt tot ontzetting uit het rechtersambt, staat de Regeering tamelijk wel machteloos tegenover hem, die hare bevelen heeft uit te voeren. Doch dit daargelaten, tot welke andere tegenstrijdigheden geeft de tegenwoordige regeling geene aanleiding. Als hulpofficier kan de kantonrechter gedwongen worden tot vervolgingen mede te werken, waardoor hij bij het publiek zijn naam als onpartijdig rechter in gevaar brengt en het vertrouwen ondermijnt, waarmede vooral in extrajudicieele zaken personen hem moeten kunnen naderen.

De kantonrechter moet niet belast kunnen worden met werkzaamheden, welke, aan zijn eigenlijken werkkring vreemd, een drukkend beslag op zijne arbeidskracht kunnen leggen. Vroeger, toen het verkeerswezen nog weinig ontwikkeld was, moge het wenschelijk zijn voorgekomen in den kantonrechter steeds een magistraat te vinden tot het opsporen van strafbare feiten bevoegd, de tijden zijn sedert veranderd. Bovendien is door de uitbreiding van het korps marechaussee het aantal hulpofficieren zeer vermeerderd, zoodat op vele kleine plaatsen aan het justitieel optreden van den kantonrechter geene behoefte meer wordt gevoeld.

Intusschen bestaat geen bezwaar om in plaats der kantonrechters de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten hulpofficieren van justitie te doen zijn. De vroeger daartegen geuite bedenking, aan den jeugdigen leeftijd dezer ambtenaren ontleend, heeft thans zeker geen reden van bestaan meer, niet alleen omdat die ambtenaren doorgaans niet meer op zeer jeugdigen leeftijd benoemd worden, maar ook, omdat de wetgever zich niet heeft laten weerhouden de dikwijls jeugdige uit den aard der zaak met geringere rechtskennis bedeelde brigadiers der marechaussee tot hulpofficieren te verklaren.

De ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten zullen in de bedoelde functie zeker den officier van justitie dikwijls goede diensten kunnen bewijzen en daarbij zelf eene welkome gelegenheid vinden om zich, onder leiding van dien in hunne standplaats wonenden ambtenaar, voor hun toekomstigen werkkring te bekwamen.

De hier toegelichte wijzigingen van art. 8 maken een paar veranderingen in art. 22, derde lid, Wetboek van Strafvordering noodig.

Art. 22 *bis*—22 *sexies*, *Wetboek van Strafvordering.* Dat naast vele eenvoudige zaken meermalen zeer moeielijke en ingewikkelde strafzaken bij de kantongerechten worden aangebracht, behoeft geen betoog; vele cassatie-procedure's zijn er om het te bewijzen. Meerdere wetten — vooral die behoorende tot de zoogenaamde sociale wetgeving — leggen aan overtredingen een ingewikkeld stelsel van voorschriften ten grondslag. Dikwijls doet zich dan ook de behoefte aan eene instructie gevoelen en meermalen komt het openbaar ministerie eerst op de zitting tot het inzicht, dat het de aanklacht anders had moeten inrichten. Zeker, ook nu kan de ambtenaar van het openbaar ministerie een voorafgaand onderzoek instellen, maar hij mist de bevoegdheid om personen te dwingen getuigenis af te leggen. Bij de bekende vervolging ter zake eener boterwetovertreding, welke voor het kantongerecht te Venlo behandeld werd, deed zich die leemte zeer sprekend gevoelen. De heer REGOUT vestigde er in de Tweede Kamer de aandacht der Regeering op en betoogde, gelijk de officier van justitie te Roermond bij de behandeling der bedoelde zaak in hooger beroep deed, dat in jure constituendo eene instructie van kantongerechtszaken behoort mogelijk gemaakt te worden. (1)

Waar nu de ondergeteekende nog ten overvloede in tal van door hem ingewonnen ambtelijke rapporten de wenschelijkheid eener dergelijke regeling zag betoogd, daar heeft hij gemeend door invoeging in het Wetboek van Strafvordering van de artt. 22 *bis*—22 *sexies* in de bestaande leemte te kunnen voorzien. De bepalingen zijn in hoofdzaak ontleend aan verschillende artikelen van den Tweeden Titel van hetzelfde Wetboek.

Artt. 72 *en* 112, *tweede lid*, *Wetboek van Strafvordering.* Het is niet wenschelijk, dat de kantonrechters op ontijdige oogenblikken aan hun werkkring kunnen onttrokken worden door opdrachten, welke aan hun eigenlijk ambt vreemd zijn. Artikel 72 schijnt niet bezwarend, en uit de statistiek blijkt, dat niet veelvuldig van de bij dat artikel gegeven bevoegdheid wordt gebruik gemaakt. Maar het gevaar ligt in het misbruik, waartoe de onbepaalde woorden van genoemd artikel aanleiding kunnen geven. De rechter-commissaris beslist in hoogste instantie over de al dan niet noodzakelijkheid der opdracht en over den omvang daaraan te geven. Geheele instructie's kunnen op die wijze aan kantonrechters opgedragen worden, en de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat niet de verre afstand van de woonplaats der getuigen, doch andere redenen daartoe de aanleiding zullen zijn.

De regeling van artikel 72 Wetboek van Strafvordering kan bovendien tot allerlei moeilijkheden leiden. Het is reeds dadelijk de vraag, of de beschikking van den rechter-commissaris, welke de wet met het woord „machtiging" omschrijft, voor den kantonrechter de verplichting medebrengt er aan te voldoen. Het hierboven geciteerde woord wijst wel op het toekennen eener bevoegdheid, doch niet op het opleggen eener verplichting.

Art. 72 moge eene gezonde beteekenis gehad hebben, toen het verkeerswezen weinig ontwikkeld was en sommige plaatsen zeer geïsoleerd waren, thans mist die bepaling elken gezonden zin.

De rechter-commissaris heeft de bevoegdheid om met den griffier in elke plaats van het arrondissement onderzoekingen te leiden. Dat het gebruik maken dezer bevoegdheid meestal veel minder omslag voor hem zal medebrengen dan het machtigen van den kantonrechter, met al den aankleve van dien, en vooral veel meer bevordelijk zal zijn aan een vlug onderzoek, derhalve aan snel recht, ligt voor de hand.

Ongeveer hetzelfde geldt van art. 112, tweede lid, behalve dat deze bepaling nog veel meer beslag kan doen leggen op den kantonrechter, waar eenvoudig geëischt wordt, dat de rechtercommissaris „belet" zij.

Tot behoud van de mogelijkheid van vervanging van den officier van justitie door den burgemeester bestaat evenmin noodzakelijkheid, zoodat het geheele tweede lid kan vervallen.

Artikel III.

Indien de beklaagde verschijnt, zullen tot waarborg zijner rechten in hoofdzaak alle formaliteiten in acht moeten genomen worden, welke de wet thans voorschrijft. Het schijnt niet wel mogelijk eenige der daartoe betrekkelijke voorschriften af te schaffen, zonder den toestand van den beklaagde zonder reden te verzwaren. Trouwens, indien de beklaagde verschijnt en eene verdediging voert, hebben, behoudens na te noemen uitzonderingen, alle voorgeschreven formaliteiten een gezonden zin en kan aan de voorgeschreven behandeling moeielijk een onnoodig formalisme worden toegeschreven. Alleen komt het den ondergeteekende voor, dat de sub artt. 253, 7°., en 253, 8°., voorgestelde bepalingen eene vereenvoudiging inhouden, welke de praktijk der kantongerechtsprocedure dringend eischt.

Art. 253, 3°., *Wetboek van Strafvordering.* Bij de behandeling van het wetsontwerp, dat is geworden de wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* 63), werd ad art. 253, 3°., Wetboek van Strafvordering op voorstel van den heer VEEGENS een amendement aangenomen, dat aan genoemd artikel de tegenwoordige redactie gaf. In het Verslag der Commissie van Rapporteurs der Eerste Kamer werd de aandacht er op gevestigd, dat door aanneming van dit

(1) Zie ook praeadvies van mr. S. J. M. VAN GEUNS, Handelingen der Nederlandsche Juristenvereeniging 1896, I, bladz. 14, noot 1.

amendement feitelijk bij alle strafzaken van het kantongerecht de raadsman uitgesloten wordt. „Wel is zulks" — aldus luidt het in gemeld Verslag — „waarschijnlijk door den voorsteller niet bedoeld, maar de algemeene bewoordingen van art. 253 in alinea 3, zooals het thans luidt, laten kwalijk eene andere uitlegging toe". De heer KIST kwam bij de beraadslagingen in de Eerste Kamer uitvoerig op deze zaak terug, waarop de Minister antwoordde, dat, indien art. 253, 3°., in letterlijken zin mocht worden uitgelegd, hij zich verplicht zou rekenen eene wetswijziging in te dienen, welke aan die interpretatie een eind zou maken. Het wil den ondergeteekende voorkomen, dat zich thans eene ongezochte gelegenheid voordoet om eene redactie te verbeteren, welke tot de bedoelde interpretatie zou kunnen leiden. (1)

Art. 253, 7°., *Wetboek van Strafvordering.* Bij de beraadslagingen over hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1906 werd — zooals hierboven reeds is aangestipt — de opmerking gemaakt, dat de tegenwoordige bepalingen van het wetboek van strafvordering bij de rechtspraak der kantongerechten tot minder gewenschte praktijken aanleiding geven.

Deze opmerking ging van de veronderstelling uit, dat vele voorgeschreven formaliteiten niet worden nagekomen, doch evenwel in het procesverbaal der terechtzitting als werkelijk vervuld worden geboekstaafd. Bij vele drukke kantongerechten echter wordt een zoodanig procesverbaal in het geheel niet gehouden en dan alleen eene dergelijke akte opgemaakt, wanneer de behandeling in appèl of cassatie het produceeren daarvan noodzakelijk doet zijn.

Houdt men zich streng aan de letter der wet, zoo zal alles, wat tot den feitelijken inhoud van het vonnis te brengen is, nog eens in het procesverbaal der terechtzitting moeten voorkomen.

Welk een omvangrijk werk dit voorschrift bij strafrollen van 1000—5000 zaken medebrengt, behoeft niet in het licht te worden gesteld. Waar nu zoowel het procesverbaal der terechtzitting als het strafvonnis door den kantonrechter met den griffier geteekend wordt, daar is het niet duidelijk, waarom het vonnis niet tevens de schriftuur zou kunnen zijn, waaruit van de inachtneming van alle op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen blijkt. De verklaringen: dat de getuige den eed heeft afgelegd *op de wijze zijner Godsdienstige gezindheid*; dat het ambtseedig procesverbaal is *voorgelezen*; dat de beklaagde *het laatst* het woord heeft gehad; dat de behandeling met *open deuren* heeft plaats gevonden en het vonnis op eene *openbare terechtzitting* is uitgesproken, — zij kunnen even goed in het vonnis worden geconstateerd. Vergelijking van de bijlagen dezer Memorie kan strekken om dit duidelijk voor oogen te stellen. (2) Trouwens, de meeste vonnissen zijn zoodanig geredigeerd, dat de inachtneming van sommige dezer formaliteiten nu reeds daaruit blijkt; zoo wordt bijv. het feit, dat het vonnis op eene openbare terechtzitting is uitgesproken bijna altijd aan het slot daarvan vermeld.

Bij de collegiale rechtspraak is het misschien noodig, dat de rechters uit een door den president met den griffier vastgesteld verslag der terechtzitting de herinnering kunnen levendig houden aan hetgeen op die zitting heeft plaats gehad. De kantonrechter daarentegen, die als alleensprekend rechter persoonlijk de leiding van alles heeft en in voortdurend contact met zijn griffier staat, kan uit de aanteekeningen door dezen gemaakt alle noodige inlichtingen putten. Trouwens, het zijn dezelfde aanteekeningen, welke den inhoud leveren van de processenverbaal der terechtzitting, door de wet geëischt. Welke meerdere waarborgen geeft nu het verwerken dezer aanteekeningen in een door den kantonrechter met den griffier geteekend proces-verbaal dan in een door dezelfde ambtenaren geteekend vonnis?

Ontbreekt in het proces-verbaal der terechtzitting de vermelding, dat eene bepaalde formaliteit is nagekomen, zoo wordt bij de appèl- en cassatie-procedure zonder nader onderzoek hare niet vervulling als bewezen aangenomen. Veilig mag worden gezegd, dat het wel bijna nooit zal voorkomen, dat eene zitting niet met *open deuren* wordt gehouden, een getuige niet *op de wijze zijner Godsdienstige gezindheid* den eed aflegt en den beklaagde niet *het laatst* het woord gegeven wordt, en toch worden herhaaldelijk die vervulde formaliteiten ten onrechte als niet vervuld aangenomen en op dien feitelijk onjuisten grond tal van vonnissen vernietigd en verwezen. Welk een onnoodig en tijdroovend werk, in zulke gevallen vooral, die verwijzingen medebrengen, zal voor hen, die met de praktijk der rechtspraak bekend zijn, wel niet in het licht behoeven te worden gesteld. Bovendien mag worden betoogd, dat bij het leekenpubliek de eerbied voor de rechtspraak niet wordt bevorderd door een stelsel van verwijzingen, op een dergelijk formalisme gegrond.

De ondergeteekende heeft daarom gemeend eene bepaling te moeten voorstellen, waardoor het mogelijk zal worden dat de formeele voorschriften, door de kantonrechters op te volgen, geene aanleiding kunnen geven tot onnoodige werkzaamheden der colleges, wanneer niet bepaaldelijk vaststaat dat tegen die voorschriften gezondigd is.

Art. 253, 8°., *Wetboek van Strafvordering.* Deze bepaling beoogt vereenvoudiging te brengen in de vonnissen door de kantonrechters te wijzen; die vereenvoudiging is uitsluitend gezocht in het doen vervallen van onnoodige feitelijke overwegingen. (1) Er bestaat geene enkele reden, waarom de rechter zich in zijn vonnis niet zou kunnen refereeren aan den feitelijken inhoud der aan zijn vonnis te hechten stukken, doch hij die bescheiden, welke in originali aanwezig zijn, nog eens in het vonnis zou moeten overschrijven. De wet verbiedt niet het vonnis op de voorgestelde wijze in te richten en het is dan ook de vraag, of de bovenbedoelde bepaling eigenlijk wel noodig is.

Intusschen schijnt het gewenscht de bevoegdheid om het vonnis op die eenvoudige wijze in te richten uitdrukkelijk in de wet toe te kennen. In de eerste plaats om te voorkomen, dat zal kunnen worden beslist, dat een dergelijk vonnis niet voldoende met redenen omkleed is — onder welken vernietigingsgrond feitelijk elk verschil van smaak omtrent vorm of redactie te brengen is —; in de tweede plaats om den kantonrechter door dit voorschrift op het denkbeeld te brengen, dat hij desverkiezende zijn vonnis aldus zal kunnen inrichten. Er zullen natuurlijk gevallen kunnen zijn, die het wenschelijk zullen maken, dat de rechter een anderen vorm voor zijn vonnis kiest en het minder kort en bondig doet luiden; daarom is het voorschrift facultatief gesteld en alleen den rechter de *bevoegdheid* gegeven om op de aangegeven wijze zijn vonnis in te richten.

Art. 254, *nieuw derde en vierde lid*, *Wetboek van Strafvordering.* Deze bepalingen, welke voorschriften geven voor de toepassing van het in art. 74, derde tot zesde lid (nieuw), Wetboek van Strafrecht omschreven stelsel, vinden bij dat artikel en in § 4 der algemeene toelichting tot dit wetsontwerp hare motiveering.

Als plaats, waar aan de overeenkomstig art. 74, derde lid, Wetboek van Strafrecht te stellen voorwaarde moet worden voldaan, d. i. waar de bij afdoening buiten terechtstelling bepaalde geldsom enz. moet worden betaald, noemt de voorgestelde nieuwe bepaling van art. 254, vierde lid, Wetboek van Strafvordering, in navolging van het eerste lid daarvan, het kantoor van den met de invordering van boeten belasten ambtenaar. Langs administratieven weg zullen wellicht maatregelen kunnen worden voorgeschreven ter vereenvoudiging van deze wijze van voorkoming van strafvervolging. Zoo zou misschien c. q. de mededeeling van den ambtenaar van het openbaar ministerie aan den bekeurde kunnen geschieden in den vorm of onder bijvoeging van een postwissel, geadresseerd aan den bevoegden ontvanger.

De invoeging van het nieuwe derde lid in art. 74 Wetboek van Strafrecht maakt het, ter voorkoming van misvatting, noodzakelijk in het eerste en het tweede lid van art. 254 Wetboek van Strafvordering de verwijzing naar genoemd art. 74 te beperken tot het eerste en tweede lid daarvan.

Art. 255, *nieuw tweede lid*, *Wetboek van Strafvordering.* Terwijl de wet voor het aanteekenen van cassatie slechts een termijn van 3 dagen toestaat, geeft zij voor het komen in hooger beroep een bedenktijd van 14 dagen. Dit verschil is moeilijk verklaarbaar, wanneer men in het oog houdt, dat de beantwoording der vraag: of men al dan niet met goed gevolg cassatie zal kunnen aanteekenen, doorgaans moeilijker zal zijn en meer tijd zal kosten dan het vormen van een besluit: of men op den eenen of anderen feitelijken grond al dan niet het appèl zal wagen.

De buitenlandsche wetgevingen bieden eene groote verscheidenheid van termijnen.

In Frankrijk wordt den veroordeelde een bedenktijd van 10 dagen gegeven (art. 174 Code d'instr. crim.). De Duitsche wet bepaalt in art. 355: „Die Berufung musz bei dem Gerichte erster

(1) Zie *Weekblad van het Recht* nos. 8504 en 8508.
(2) Cf. Bijlagen A en B.

(1) Cf. Bijlagen A en B.

Instanz binnen einer Woche nach Verkündung des Urtheils zu Protokoll des Gerichtsschreibers oder schriftlich eingelegt werden". Op dit voorschrift volgt echter als tweede alinea de bezwarende bepaling: „Hat die Verkündung des Urtheils nicht in Anwesenheit des Angeklagten stattgefunden, so beginnt für diesen die Frist mit der Zustellung". (1)

Het Oostenrijksche wetboek geeft als termijn voor appèl slechts 3 dagen, doch daar geldt ook de restrictie: „War der Angeklagte bei der Verkündung des Urtheiles nicht anwesend, so ist die Berufung binnen drei Tagen, nachdem er von demselben verständigt wurde, anzumelden" (2) Ongeveer eene gelijke bepaling geldt in Italie: „Le délai pour interjeter appel sera de trois jours, outre un jour par chaque trois myriamètres. Ce délai courra, pour le ministère public, de la prononciation de la sentence en audience publique, et pour l'inculpé et la partie civile, du même jour s'ils ont été présents aux débats, ou de la signification de la sentence s'ils étaient absents, suivant la prescription du 2e paragraphe de l'art. 322". (3)

Elke termijn is natuurlijk min of meer willekeurig. Waar echter de aanteekening van cassatie doorgaans plaats heeft, als een raadsman in de zaak is opgetreden, en diens voorlichting minder dikwijls aan het komen in appèl van een vonnis des kantonrechters pleegt vooraf te gaan, zoodat de veroordeelde omtrent dat hooger beroep veelal alleen zal moeten beslissen, schijnt een appèltermijn van ééne week gewenscht doch tevens voldoende, ook in verband met den termijn van veertien dagen, gegeven voor het gaan in hooger beroep van vonnissen der recht banken, waarbij het in den regel zwaardere straffen geldt.

Deze bijvoeging tot art. 255 maakt een voorbehoud noodzakelijk in art. 256, eerste lid.

Artt. 257, *tweede lid*, *en* 368 *bis*, *Wetboek van Strafvordering* (Zie artikel V van het wetsontwerp). Deze artikelen geven voorschriften, waardoor de rechters in hooger beroep en in cassatie zich kunnen overtuigen van de inachtneming van op straffe van nietigheid voorgeschreven formaliteiten, indien daarvan niet reeds uit het vonnis of arrest in vorige instantie blijkt.

Artikel IV.

Artt. 268 *bis*—268 *sexies*, *Wetboek van Strafvordering.* Voor eene meer praktische regeling der verstekprocedure zijn geene voorbeelden aan vreemde wetgevingen te ontleenen, en dit ligt grootendeels voor de hand.

Het Engelsche systeem gaat van het hoofdbeginsel uit, dat een strafzaak niet kan berecht worden, zonder dat de beklaagde persoonlijk verschenen en gehoord is (4). En bij de Duitsche en Oostenrijksche wetgeving brengt de regeling van het „Strafbefehl" mede, dat de beklaagden, die daartegen in verzet komen en langs dezen weg eene behandeling ter terechtzitting uitlokken, op die zitting niet zullen wegblijven, doch aldaar eene verdediging zullen voeren om te voorkomen, dat overeenkomstig den inhoud van het strafbevel gevonnisd worde. In de Duitsche wetgeving is dan ook verplichte verschijning van den beklaagde regel. Verschijnt deze niet, zoo geeft de wet eene verschillende regeling, naarmate beklaagde's woonplaats bekend is of hij onder de afwezenden kan gerangschikt worden.

Dezelfde regeling bestaat in hoofdzaak in Oostenrijk (5). Hier geldt de bijzondere beperking, dat de verstekprocedure dan alleen toelaatbaar is, wanneer „der Angeklagte bereits in der Voruntersuchung vernommen und ihm die Vorladung zur Hauptverhandlung noch persönlich zugestellt wurde."

Dat de Fransche regeling geene nieuwe denkbeelden aan de hand geeft, spreekt vanzelf; onze verstekprocedure is toch bijna woordelijk aan de Code d'instruction criminelle ontleend. Evenmin bevatten de Italiaansche voorschriften dienaangaande eenig nieuw denkbeeld.

De Hongaarsche (1), Noorweegsche (2) of Bulgaarsche (3) wetgeving behelzen evenmin bepalingen, die de verstekprocedure vereenvoudigen, terwijl in het nieuwe Belgische wetsontwerp (4) evenzeer navolgenswaardige bepalingen ontbreken.

Dit ontwerp kent een verzettermijn van 10 dagen, welke òf begint te loopen op den dag nadien waarop het vonnis den veroordeelde persoonlijk is beteekend, òf een aanvang neemt op den dag, waarop deze van het vonnis kennis heeft gekregen. Tot welke moeilijkheden die laatste bepaling aanleiding zal kunnen geven volgt duidelijk uit de uiteenzetting, welke het rapport der centrale sectie er aan wijdt:

„De quelle connaissance s'agit-il?" — heet het daar — (5) „L'article n'en dit rien. Il appartiendra au ministère public d'établir, d'une manière *positive* et *pertinente*, le fait de cette connaissance. La présomption que le condamné connait le jugement sera absolue quand la signification aura été fait à personne. Elle admettra la preuve contraire dans tous les autres cas. Il va donc de soi qu'il ne suffira en aucun cas au Parquet de rapporter ou de produire une simple notification de jugement faite à domicile, bien que cette signification soit regulière aux termes des lois de la procédure."

De ondervinding, welke de praktijk der kantongerechtsprocedure biedt, zal derhalve de eenige voorlichting kunnen zijn bij eene nieuwe regeling betreffende het verleenen van verstek. Op den voorgrond wordt gesteld, dat vereenvoudiging daarvan dringend noodig is. Immers, juist door de verplichting bij de verstekzaken tal van formaliteiten in acht te nemen wordt de werkzaamheid der kantonrechters in strafzaken onnoodig verzwaard en eene praktische, snelle rechtspraak verhinderd, zonder dat er eenig recht van den beklaagde door beschermd wordt.

Volgens de thans bestaande bepalingen zal ook bij afwezigheid van den beklaagde de zaak mondeling door het openbaar ministerie moeten worden voorgedragen, alle den beklaagde bezwarende stukken moeten worden voorgelezen en daarna het uitspreken van het requisitoir dienen plaats te vinden. De vraag ligt voor de hand, te wiens behoeve al die omslag geschiedt. Men zal toch niet in ernst kunnen beweren, dat het publiek der terechtzittingen in de vervulling dezer formaliteiten het middel heeft om toezicht uit te oefenen op de rechtspraak. De voorlezing der dagvaardingen, processen-verbaal en requisitoiren geschiedt in den regel — door de vele werkzaamheden noodgedwongen — op een wijze, die het ondoenlijk maakt den draad te volgen, vooral voor de niet deskundige toehoorders. Die voorlezing verwekt dan ook eerder verbazing dan waardeering bij het publiek en draagt zeker niet bij om den eerbied voor de rechtspraak te verhoogen. De inachtneming van al die formaliteiten kan veilig worden ter zijde gesteld, zonder dat daardoor eenig werkelijk recht van den beklaagde aangetast wordt.

De hierboven voorgestelde regeling der verstekprocedure komt in geen enkel opzicht in strijd met art. 161 der Grondwet. Dit artikel eischt wel, dat aan het gemotiveerde vonnis eene behandeling ter openbare terechtzitting voorafgaat, doch de regeling dezer wijze van behandeling laat het aan den gewonen wetgever over.

De officieele uitspraak van den rechter, dat er verstek verleend wordt, zal als dictum ter rolle moeten blijven bestaan; implicite wordt daarmede toch beslist, dat aan de voorgeschreven vormen en termijnen betreffende het exploiteeren der dagvaarding voldaan is. Heeft de rechter met die uitspraak beslist, dat de beklaagde ten onrechte is afwezig gebleven en zijne zaak derhalve overeenkomstig de voorschriften der verstekprocedure zal kunnen afgedaan worden, zoo schijnt verder elke mondelinge behandeling onnoodig. De procedure kan dan bestaan in het overleggen der noodige stukken door het openbaar ministerie en de bepaling van den rechter, wanneer hij vonnis zal wijzen. Wenscht het

(1) Strafprozeszordnung, art. 355.

(2) Strafprozeszordnung, art. 466.

(3) Procédure pénale Italienne, art. 355 (traduction par Henri Marcy, 2e partie, bladz. 178).

(4) Is echter tegen het feit *alleen geldboete* bedreigd, dan mag de rechter ook bij verstek procedeeren (summary jurisdiction Act van 1848) wat veelal gebruikelijk is „whenever the charge is one not involving moral guilt", mits bovendien bepaald bewezen zij, dat de gedaagde de dagvaarding ontving. (Mr. G. A. van Hamel, de Engelsche police-courts, praeadvies Juristenvereeniging 1884, bladz. 314).

(5) § 422—428 Österreichische Strafprocessordnung, mit erlaüterungen aus der Rechtsprechung und einer Einleitung von dr. Leo Geller, bladz. 331—334.

(1) Strafprocessordnung für das Königreich Ungarn. Beilageheft von Band XIX, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft.

(2) Das Norwegische Gesetz über das gerichtliche Verfahren in Strafsachen vom 1 Juli 1887, Beilage zu Band IX, Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft.

(3) Die Bulgarische Strafprozeszordnung vom 3 April 1897, übersetzt von dr. A. Teichmann.

(4) Projet de loi portant modification des articles 151, 187 et 413 du code d'instruction criminelle; proposition de loi, n°. 65 (session de 1896—1897).

(5) Rapport fait, au nom de la section centrale, bladz 7.

openbaar ministerie het bewijs door getuigen te leveren, zoo zullen deze natuurlijk gehoord moeten worden. Dat de gronden, die voor de afschaffing van het proces-verbaal der terechtzitting en de vereenvoudiging van het vonnis bij contradictoire zaken zijn aangevoerd, evenzeer gelden bij verstekzaken, behoeft geen betoog.

Art. 268 *quinquies* bedoelt eene opvatting, welke in de praktijk als noodig erkend en daarom veelal reeds toegepast wordt, uitdrukkelijk te sanctionneeren.

Artt. 268 *septies*—268 *undecies*, *Wetboek van Strafvordering*. De omslachtigheid der tegenwoordige executie in strafzaken heeft meermalen een punt van beschouwingen uitgemaakt. Na de klachten ook dienaangaande in 1884 in de vergadering der Juristenvereeniging geuit, werd herhaaldelijk daarop teruggekomen.

In de Volksvertegenwoordiging werd bijna elk jaar op het euvel gewezen, dat het ondergaan der straf eerst langen tijd na de veroordeeling plaats heeft; die opmerkingen vonden in meerdere bijdragen in het *Weekblad van het Recht* een weerklank en bij de behandeling der Staatsbegrooting betreffende het IVde hoofdstuk voor 1906 werden de bestaande bepalingen opnieuw aan eene scherpe kritiek onderworpen. „De eenige manier om daaraan een eind te maken" — aldus werd toen opgemerkt — „is te zorgen, dat de straf onmiddellijk wordt toegepast en al die onzin, om in zulke zaken verstek, hooger beroep en cassatie toe te laten, wordt afgesneden" (1).

Eene dergelijke radicale verandering zal wel steeds een pium votum blijven; een voorstel om die rechtsmiddelen geheel af te schaffen zou in ons land niet eenige kans van aanneming hebben. Trouwens, het zou ook niet wel mogelijk zijn daarvoor afdoende gronden aan te voeren. Maar het is ontegenzeggelijk waar, dat in den tegenwoordigen toestand veel te verbeteren valt en in de regeling der executie veel onnoodige omslag en langdradigheid kunnen worden weggenomen. Reeds dadelijk is het thans bestaande stelsel van beteekening der verstekvonnissen niet wel verdedigbaar. Het vonnis wordt gecopieerd, die copie door den deurwaarder of den Rijksveldwachter nog eens afgeschreven om het aldus op nieuw gecopiëerde, dikwijls na aflegging van een grooten afstand, den veroordeelde ter hand te kunnen stellen. Daar de beteekening in sommige kantons meestal door Rijksveldwachters geschiedt, zal de afschaffing daarvan mede in niet geringe mate aan het politietoezicht ten goede komen; immers, hier en daar in bevolkingscentra zijn er Rijksveldwachters, wier tijd maar al te zeer door die beteekeningen wordt in beslag genomen. Welke zijn dan nog de resultaten van dien omslag? Meermalen geven veroordeelden aan den deurwaarder verbazing te kennen, dat hun wegblijven al dat geschrijf noodzakelijk heeft gemaakt en verzoeken zij den genoemden ambtenaar, dat papier maar te houden en hun eenvoudig de straf mede te deelen. En doorgaans moeten 6 à 7 weken na de uitspraak van het vonnis verloopen, alvorens dat, zoo weinig gewaardeerde afschrift kan worden geëxploiteerd.

Bij de voorgestelde regeling zal de bij verstek veroordeelde zonder beteekening van het vonnis evenwel met zijne veroordeeling worden in kennis gesteld. Is zijne woonplaats bekend, zoo verneemt hij haar door den griffiersbrief, terwijl hem — indien hij het tot aanhouding laat komen — daarvan bovendien mededeeling wordt gedaan door den met de aanhouding belasten beambte. Is hij zwervende, zoo voorkomt de laatstbedoelde bepaling, dat tot aanhouding worde overgegaan, alvorens hij aangaande de gevallen uitspraak is ingelicht.

Die mededeeling even vóór de aanhouding stelt den veroordeelde, volgens het laatste lid van art. 268 *octies*, alsnog in de gelegenheid in verzet te komen bij den met de aanhouding belasten beambte; de aan dezen verstrekte last tot aanhouding wordt door dat verzet opgeheven.

De thans geldende regeling geeft aan veroordeelden, wier woonplaats niet bekend is, geene meerdere rechten; art. 144 Wetboek van Strafvordering eischt slechts formaliteiten zonder nut. Welke resultaten kan toch de beteekening hebben aan eene woonplaats, welke verlaten is, en hoe kan de aanplakking aan een rechtsgebouw den zwervenden veroordeelde de noodige inlichtingen geven?

Bij het ontwerpen der hierbedoelde bepalingen heeft de ondergeteekende zich laten leiden door hetgeen de praktijk sedert jaren als noodig heeft erkend. Voorschriften, als de artt. 268 *decies* en *undecies* met betrekking tot de uitsluiting van het recht van hooger beroep en cassatie en het verloopen van den bij art. 23 Wetboek van Strafrecht omschreven termijn inhouden, zijn daarvan het uitvloeisel.

Aan vreemde wetgevingen konden geene navolgbare voorschriften worden ontleend.

Het Fransche stelsel, in hoofdzaak aan onze tegenwoordige regeling gelijk, bevat de bepaling „néanmoins le condamné ne pourra être, pour cet objet, détenu plus de quinze jours, *s'il justifie de son insolvabilité*". Een beginsel, dat in zijne uitwerking zeker tot velerlei moeilijkheden moet leiden.

Volgens het Duitsche Wetboek van Strafvordering heeft de tenuitvoerlegging van vonnissen, inhoudende veroordeeling tot geldboete, plaats „nach den Vorschriften über die Vollstreckung der Urtheile der Civilgerichte". (1) En hiermede is elke mogelijkheid van vergelijking uitgesloten.

In Oostenrijk executeert niet het openbaar ministerie doch het gerecht, dat de straf oplegde.

Omtrent de invordering der boeten bepaalt art. 409 der Strafprozesordnung slechts: „Die Einbringung der Kosten des Strafverfahrens und der Geldstrafen erfolgt nach den dafür bestehenden Vorschriften".

Die voorschriften zijn gegeven bij een „Verordnung des Justizministeriums", dd. 11 Februari 1855. (2)

Eene soortgelijke, ofschoon minder omslachtige regeling, is in Italië het uitvloeisel van het voorschrift, in art. 593 vervat: „Si le condamné à la multe ou à l'amende est en état de la payer, il ne sera pas admis à la compenser avec la peine corporelle équivalente". (3)

Artikel VI.

Eene overgangsbepaling kan niet worden gemist, vóor zoover betreft de toepasselijkheid van de bepalingen, vervat in de artikelen III, IV en V. Het komt rationeel voor, en tevens het eenvoudigst, die bepalingen buiten toepassing te laten voor zaken, waarin op het tijdstip van het in werking treden dezer wet reeds is gedagvaard.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(1) Algemeene beschouwingen over de Justitiebegrooting voor 1906.

(1) Art. 495 Strafprozeszordnung.

(2) Te vinden bij dr. LEO GELLER: „Österreichische Strafprozeszordnung mit erlaüterungen aus der Rechtsprechung und einer Einleitung, bladz. 322 en 323

(3) Procédure pénale Italienne (traduction par HENRY MARCY, 2e partie, bladz. 254).

(225. 4.)

BIJLAGE A DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

STUKKEN eener zeer eenvoudige strafzaak volgens de thans geldende voorschriften berecht.

I. PROCESVERBAAL. (1)

Op Donderdag den vierden October negentien honderd en zes, des namiddags circa $4^1/_2$ uur, bevond ik mij, D., rijksveldwachter, wonende te Y., op den openbaren weg aldaar, in de onmiddellijke nabijheid der woning van N. N., geboren te Z., den 5den April 1843, landbouwer, wonende te Y.

Ik zag N. N. bovengenoemd en een vrouwspersoon (naar ik meen zijne echtgenoote) voor hun woning staan en hoorde ik dat die vrouw aan eenige schoolkinderen, die achter mij aankwamen, vroeg „wie is dat"? waarop een van die kinderen haar antwoordde „het is D."

Toen ik achter die woning was, zag ik bovengenoemden N. N. in de achterdeur staan en hoorde ik dat hij zijn tamelijk grooten hond op mij aanhitste, ten gevolge waarvan ik door bedoelden hond zoodanig werd aangevallen, dat ik niet dan met veel moeite hem met mijn stok van 't lijf hield.

N. N. meergenoemd riep eindelijk zijn hond terug, nadat ik hem dit herhaalde malen had verzocht.

Ik heb hem met zijne overtreding in kennis gesteld en deswege procesverbaal aangezegd.

Waarvan door mij is opgemaakt dit procesverbaal op den eed bij den aanvang mijner bediening afgelegd.

Gedaan te Y. den 4den October 1906.

De rijksveldwachter voornoemd,

D.

(1) Dit stuk is uit den aard der zaak geheel geschreven en daarom hier cursief gedrukt.

II. BEVEL VAN DAGVAARDING MET EXPLOIT VAN BETEEKENING. (2)

PRO JUSTITIA.

W. L. 1906, n°. X.

DAGVAARDING VAN BEKLAAGDEN.

IN NAAM DER KONINGIN.

Wij Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te X. bevelen te dagvaarden *N. N.*, oud *63* jaar, *landbouwer* te *Y.*,

Om te verschijnen op *Woensdag den 7 November* eerstkomende des voormiddags te 10 uur, ter gewone terechtzitting van het Kantongerecht te X., gehouden wordende in het Kantongerechtsgebouw aldaar, ten einde te worden terechtgesteld wegens de bezwaren, welke tegen hem bestaan, als zoude hij *den 4 October 1906 des namiddags omstreeks $4^1/_2$ uur te Y. bij zijne woning een hond hebben aangehitst op den rijksveldwachter D., althans dien hond, welke onder zijne hoede stond, toen dat dier dien veldwachter aanviel niet hebben teruggehouden;* en voorts daartegen te procedeeren als volgens de wet, met verwittiging dat de getuigen tot ontlasting of verdediging moeten worden medegebracht op de terechtzitting.

Gedaan te X. den *19 October 1906.*

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie voornoemd:

C.

In het jaar negentienhonderdzes, den 24sten October, heb ik ondergeteekende, rijksveldwachter, wonende te Y., ingevolge last van den Heer Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te X., gedagvaard: N. N., oud 63 jaren, landbouwer, wonende te Y.

Om te verschijnen Woensdag den Zevenden November eerstkomende, des voormiddags te tien uur, ter terechtzitting van het Kantongerecht te X., gehouden wordende in het Kantongerechtsgebouw aldaar, ter zake der bezwaren omschreven in vorenstaand bevel, waarvan evenals van dit exploit copie is gelaten te zijnen woonhuize sprekende aldaar met hem in persoon.

E.

(2) Het in gewone letter gedrukte vormt een imprimé, waarin het cursief gedrukte wordt bijgeschreven.

III. VORDERING. (3)

W. L. 1906, no. X.

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te X. in zake tegen: *N. N.*

Gezien de akte van dagvaarding en gelet op de behandeling der zaak ter terechtzitting;

Overwegende, dat het wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde schuldig is aan het bij de dagvaarding te laste gelegde feit;

Gezien art. *425, sub 1o. en art. 18* van het Wetboek van Strafrecht, alsmede artt. 211, 214, 222, *252 en 253* van het Wetboek van Strafvordering;

Vordert dat bij vonnis van dit Kantongerecht de beklaagde worde schuldig verklaard aan het feit bij dagvaarding te laste gelegd, opleverende de overtreding van:

het een dier op een mensch aanhitsen;

het een onder zijne hoede staand dier, wanneer het een mensch aanvalt, niet terughouden;

en mitsdien worde veroordeeld tot hechtenis van *6 dagen.*

Genomen den *7 November 1906.*

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie voornoemd:
C.

(3) Zie noot (2) hiervoren.

IV. Procesverbaal der Strafzitting van het kantongerecht te X. dd. *7 November 1906.* (4)

Tegenwoordig mr. *A.*, kantonrechter, mr. *B.*, griffier, en mr. *C.*, ambtenaar van het Openbaar Ministerie. — De deuren zijn geopend. —
De deurwaarder roept de zaak uit van het Openbaar Ministerie contra *N.N.* De beklaagde is verschenen en zegt desgevraagd, dat hij is *N.N.*, oud *63* jaren, *landbouwer* te *Y.*, geboren te *Z.*
De kantonrechter vermaant den beklaagde oplettend te zijn op hetgeen hij zal hooren. De ambtenaar van het Openbaar Ministerie draagt hierop de zaak voor en requireert: 1o. dat door den griffier voorlezing zal worden gedaan van het in deze zaak opgemaakt ambtseedig procesverbaal; 2o. dat de getuige verbalisant zal worden gehoord. Op verzoek van den kantonrechter leest de griffier het ambtseedig procesverbaal van *den rijksveldwachter D.* voor. Hierna wordt deze *rijksveldwachter* als getuige gehoord en zegt desgevraagd te zijn *D.*, oud *35* jaren, *rijksveldwachter* te *Y.*, den beklaagde niet in den bloede of door aanhuwelijking te bestaan en niet in dienstbetrekking tot hem te staan en dien beklaagde te hebben gekend vóór het plegen van het feit in de akte van dagvaarding vermeld. De getuige legt hierop op de wijze zijner Godsdienstige gezindheid in handen van den kantonrechter den eed af van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen en verklaart vervolgens: *dat hij volhardt bij het door hem in deze zaak opgemaakt procesverbaal en hij aangaande deze zaak nog verklaren kan: dat hij duidelijk heeft waargenomen, dat N.N., de beklaagde, en niet een van diens huisgenooten den hond op hem aanhitste.*
De ambtenaar van het Openbaar Ministerie verklaart desgevraagd aan dezen getuige *geene vragen te willen stellen*, terwijl de beklaagde te kennen geeft *geen* gebruik te willen maken van de hem geboden gelegenheid om door den kantonrechter bepaalde, door hem op te geven vragen, te doen stellen. — De getuige blijft in de gehoorzaal. —
De beklaagde wordt hierop ondervraagd en *bekent de hem bij dagvaarding in de eerste plaats alternatief te laste gelegde feiten.*
Het Openbaar Ministerie neemt hierop zijne vordering en legt deze vervolgens in geschrifte over.
De beklaagde hierop het woord bekomende, draagt als zijne verdediging voor: *dat hij zich niet weer aan een dergelijk feit zal schuldig maken en eene geringe straf verzoekt.*
De kantonrechter bepaalt ten slotte den *21sten November 1906* in deze zaak vonnis te zullen wijzen.
Waarvan is opgemaakt dit procesverbaal, hetwelk door den kantonrechter met den griffier is geteekend.

(4) Zie noot (2) hiervoren.

V. STRAFVONNIS. (5)

PRO JUSTITIA. W. L. Nummer.

Rolnummer.

De Kantonrechter te X. heeft gewezen het volgende vonnis:

Tusschen het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht aldaar en *N. N.*, geboren te *Z.*, wonende te *Y.*, oud *63* jaren, van beroep *landbouwer*, ter terechtzitting in persoon verschenen.

Gezien de akte van dagvaarding, den *24sten October 1906* ter vordering van het Openbaar Ministerie aan den beklaagde beteekend, ter zake dat *hij den 4den October 1906, des namiddags omstreeks 4 1/2 uur, te Y. bij zijne woning een hond heeft aangehitst op den rijksveldwachter D., althans dien hond, welke onder zijne hoede stond, toen dat dier dien veldwachter aanviel, niet heeft teruggehouden;*

Gehoord het Openbaar Ministerie in de voordracht der zaak;

Gezien een ter terechtzitting voorgelezen procesverbaal opgemaakt door den rijksveldwachter *D.* te *Y.*, op den eed bij de aanvaarding zijner bediening afgelegd;

Gehoord den getuige door het Openbaar Ministerie voorgebracht;

Gehoord den beklaagde in zijne bekentenis;

Gelet op de vordering door het Openbaar Ministerie overgelegd, strekkende dat de beklaagde op grond van artikel *425* van het

(5) Zie noot (2) hiervoren.

Wetboek van Strafrecht zal worden schuldig verklaard aan de hem te laste gelegde feiten en deswege veroordeeld tot hechtenis van *zes dagen*;

Gehoord den beklaagde in zijne verdediging;

Overwegende, dat uit het in deze zaak op den ambtseed opgemaakt procesverbaal, nader bevestigd door de onder eede afgelegde verklaringen van den getuige verbalisant, blijkt dat hij getuige verbalisant *op den 4den October 1906, des namiddags ten ± 4½ ure, zich bevond te Y. en toen, beklaagdes woning passeerende, zag en waarnam, dat de beklaagde en eene vrouw daarvoor stonden;*

dat hij hoorde hoe die vrouw aan eenige voorbijgaande schoolkinderen vroeg: „wie is dat"? waarop die kinderen ten antwoord gaven: „dat is D.";

dat toen hij, getuige verbalisant, hierop achter die woning kwam, hij den beklaagde in de achterdeur zag staan en hoorde, hoe deze diens tamelijk grooten hond op hem aanhitste, waarop hij zoodanig door dit dier werd aangevallen, dat hij het niet dan met groote moeite van het lijf kon houden;

dat beklaagde eerst zijn hond terugriep, nadat hij, getuige verbalisant, hem dit herhaalde malen had verzocht;

Overwegende, dat de getuige verbalisant nog nader onder eede heeft verklaard:

dat hij duidelijk heeft waargenomen, dat N. N., de beklaagde, en niet een van diens huisgenooten, den hond op hem aanhitste;

Overwegende, dat de beklaagde ter terechtzitting de hem in de eerste plaats alternatief te laste gelegde feiten heeft bekend;

Overwegende, dat door *den inhoud van het ambtseedig procesverbaal, nader bevestigd door de onder eede afgelegde verklaringen van den getuige verbalisant, en door beklaagde's gerechtelijke bekentenis* wettig en overtuigend zijn bewezen de den beklaagde *in de eerste plaats alternatief* te laste gelegde feiten, zoomede diens schuld aan het plegen dier feiten, welke feiten moeten worden gequalificeerd: *het een dier op een mensch aanhitsen;*

Overwegende, dat bij eene alternatieve telastelegging het onderzoek naar het bewezene van het subsidiaire feit onnoodig wordt, zoodra het principale feit bewezen is verklaard;

Gezien de artikelen 211, 214, 221, 222, *400, 401, 403*, in verband met artikel 253 van het Wetboek van Strafvordering, *425* van het Wetboek van Strafrecht;

De Kantonrechter te X. rechtdoende „in naam der Koningin":

Verklaart den beklaagde schuldig aan de hierboven omschreven en gequalificeerde feiten en krachtens genoemd artikel van meer aangehaald Wetboek van Strafrecht;

Veroordeelt den alzoo schuldig verklaarde tot eene hechtenis van *zes dagen*.

Aldus gewezen en met open deuren uitgesproken door mr. *A.*, Kantonrechter te X., in tegenwoordigheid van mr. *B.*, Griffier, ter terechtzitting van den *21sten November 1906*.

VI. Procesverbaal der strafzitting van het kantongerecht te X. dd. *21 November 1906*. (6)

Tegenwoordig mr. *A.*, kantonrechter en mr. *B.*, griffier. — De deuren zijn geopend. — De deurwaarder roept de zaak uit van het Openbaar Ministerie contra *N. N.* De kantonrechter spreekt hierop met open deuren het strafvonnis onder rolnummer *X* tegen dien beklaagde uit.

Waarvan is opgemaakt dit procesverbaal, hetwelk door den kantonrechter met den griffier is geteekend.

(6) Zie noot (2) hiervoren.

(225. 5.)

Bijlage **B** der Memorie van Toelichting.

STUKKEN eener zelfde strafzaak als in Bijlage A bedoeld, volgens de voorgestelde voorschriften berecht.

I. STRAFVONNIS. (1)

Pro Justitia.

De kantonrechter te X. heeft contradictoir, in tegenwoordigheid van den griffier, met open deuren gewezen het volgende vonnis in de met open deuren behandelde zaak van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht aldaar contra *N. N.*, geboren te *Z.*, wonende te *Y.*, oud *63* jaren, van beroep *landbouwer*.

Wij kantonrechter te X.;

Gezien de aan dit vonnis gehechte stukken, (2) zijnde de dd. *24 October 1906* tegen den beklaagde uitgebrachte dagvaarding, de tegen hem ter terechtzitting van *7 November 1906* genomen vordering en het tegen hem op den ambtseed opgemaakt procesverbaal van den rijksveldwachter *D.* te *Y.* dd. *4 October 1906*, zijnde dit ambtseedig procesverbaal ter terechtzitting voorgelezen;

Gehoord den beklaagde, die de hem te laste gelegde feiten bekent en, na het O. M. het laatst het woord bekomende, als zijne verdediging heeft aangevoerd: *dat hij zich niet weer aan een dergelijk feit zal schuldig maken en eene geringe straf verzoekt;*

Overwegende, dat de verbalisant, die ter terechtzitting verklaarde te zijn *D.*, oud *35* jaren, van beroep *rijksveldwachter*, wonende te *Y.*, den beklaagde niet in den bloede of door aan-

(1) Zie noot (2) in Bijlage A.

(2) Deze stukken zijn gelijk aan die, onder II, III en I in Bijlage A voorkomende. De stukken, onder IV en VI in Bijlage A voorkomende, vervallen.

huwelijking te bestaan, niet in dienstbetrekking tot hem te staan en hem wel te hebben gekend vóór het plegen van het feit in de akte van dagvaarding vermeld, na op de wijze zijner Godsdienstige gezindheid in handen van Ons, Kantonrechter, den eed te hebben afgelegd van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, heeft verklaard: dat hij bij zijn ambtseedig procesverbaal volhardt en aangaande de daarin omschreven zaak nog verklaren kan: *dat hij duidelijk heeft waargenomen, dat N. N., de beklaagde, en niet een van diens huisgenooten, den hond op hem aanhitste;*

Overwegende, dat de beklaagde de hem te laste gelegde feiten ter terechtzitting heeft bekend;

Overwegende, dat door den inhoud van het aan dit vonnis gehechte ambtseedig procesverbaal [waarvan, als niet op eigen wetenschap gegrond, wordt uitgezonderd de zinsnede: *„naar ik meen zijne echtgenoote"*], nader bevestigd door de bovenomschreven onder eede afgelegde verklaringen van den getuige verbalisant, en door beklaagde's gerechtelijke bekentenis, wettig en overtuigend zijn bewezen de den beklaagde in de eerste plaats alternatief te laste gelegde feiten, zoomede diens schuld aan het plegen dier feiten, welke feiten moeten worden gequalificeerd: *het een dier op een mensch aanhitsen;*

Overwegende, dat bij eene alternatieve telastelegging het onderzoek naar het bewezene van het subsidiaire feit onnoodig wordt, zoodra het principale feit bewezen is verklaard;

Gezien de artt. 211, 214, 221, 222, *400*, *401*, *403* in verband met artikel 253 van het Wetboek van Strafvordering, *425* van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in naam der Koningin:

Verklaren den beklaagde schuldig aan de bij dagvaarding in de eerste plaats alternatief te laste gelegde en hierboven gequalificeerde feiten en krachtens genoemde artikelen,

Veroordeelen den alzoo schuldig verklaarde tot eene hechtenis van *zes dagen.*

Gewezen den *21sten November 1906.*

II. BEVEL VAN DAGVAARDING MET EXPLOIT VAN BETEEKENING. (3)

PRO JUSTITIA.

W. L. 1906, n°. X.

DAGVAARDING VAN BEKLAAGDEN.

IN NAAM DER KONINGIN.

Wij Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te X. bevelen te dagvaarden *N. N.*, oud *63* jaar, *landbouwer* te *Y.*,

Om te verschijnen op *Woensdag den 7 November* eerstkomende des voormiddags te 10 uur, ter gewone terechtzitting van het Kantongerecht te X., gehouden wordende in het Kantongerechtsgebouw aldaar, ten einde te worden terechtgesteld wegens de bezwaren, welke tegen hem bestaan, als zoude hij *den 4 October 1906 des namiddags omstreeks $4^1/_2$ uur te Y. bij zijne woning een hond hebben aangehitst op den rijksveldwachter D., althans dien hond, welke onder zijne hoede stond, toen dat dier dien veldwachter aanviel niet hebben teruggehouden;* en voorts daartegen te procedeeren als volgens de wet, met verwittiging dat de getuigen tot ontlasting of verdediging moeten worden medegebracht op de terechtzitting.

Gedaan te X. den *19 October 1906.*

De Ambtenaar van het O. M. voornoemd:

C.

In het jaar negentienhonderdzes, den 24sten October, heb ik ondergeteekende, rijksveldwachter, wonende te Y., ingevolge last van den Heer Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te X., gedagvaard: N. N., oud 63 jaren, landbouwer, wonende te Y.

Om te verschijnen Woensdag den Zevenden November eerstkomende, des voormiddags te tien uur, ter terechtzitting van het Kantongerecht te X., gehouden wordende in het Kantongerechtsgebouw aldaar, ter zake der bezwaren omschreven in vorenstaand bevel, waarvan evenals van dit exploit copie is gelaten te zijnen woonhuize sprekende aldaar met hem in persoon.

E.

III. VORDERING. (4)

W. L. 1906, n°. X.

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij het Kantongerecht te X. in zake tegen: *N. N.*

Gezien de akte van dagvaarding en gelet op de behandeling der zaak ter terechtzitting;

Overwegende, dat het wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde schuldig is aan het bij de dagvaarding te laste gelegde feit;

Gezien art. *425, sub 1°. en art. 18* van het Wetboek van Strafrecht, alsmede artt. 211, 214, 222, *252 en 253* van het Wetboek van Strafvordering;

Vordert dat bij vonnis van dit Kantongerecht de beklaagde worde schuldig verklaard aan het feit bij dagvaarding te laste gelegd, opleverende de overtreding van:

het een dier op een mensch aanhitsen;

het een onder zijne hoede staand dier, wanneer het een mensch aanvalt, niet terughouden;

en mitsdien worde veroordeeld tot hechtenis van *6 dagen.*

Genomen den *7 November 1906.*

De Ambtenaar van het Openbaar Ministerie voornoemd:

C.

---

(3) Zie noot (2) in Bijlage A.

(4) Zie noot (2) in Bijlage A.

IV. PROCESVERBAAL

Op Donderdag den vierden October negentien honderd en zes, des namiddags circa $4^1/_2$ uur, bevond ik mij, D., rijksveldwachter, wonende te Y., op den openbaren weg aldaar, in de onmiddellijke nabijheid der woning van N. N., geboren te Z., den 5den April 1843, landbouwer, wonende te Y.

Ik zag N. N. bovengenoemd en een vrouwspersoon (naar ik meen zijne echtgenoote) voor hun woning staan en hoorde ik dat die vrouw aan eenige schoolkinderen, die achter mij aankwamen, vroeg „wie is dat"? waarop een van die kinderen haar antwoordde „het is D."

Toen ik achter die woning was, zag ik bovengenoemden N. N. in de achterdeur staan en hoorde ik dat hij zijn tamelijk grooten hond op mij aanhitste, ten gevolge waarvan ik door bedoelden hond zoodanig werd aangevallen, dat ik niet dan met veel moeite hem met mijn stok van 't lijf hield.

N. N. meergenoemd riep eindelijk zijn hond terug, nadat ik hem dit herhaalde malen had verzocht.

Ik heb hem met zijne overtreding in kennis gesteld en deswege procesverbaal aangezegd.

Waarvan door mij is opgemaakt dit procesverbaal op den eed bij den aanvang mijner bediening afgelegd.

Gedaan te Y. den 4den October 1906.

De rijksveldwachter voornoemd,

D.

---

(5) Zie noot (1) in Bijlage A.

(226 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot goedkeuring van eene overeenkomst tot ruiling van gebouwen en erven tusschen den Staat der *Nederlanden* en de gemeente *Schiedam*.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 7 Mei 1907.

WILHELMINA.

(226. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het belang van den Staat medebrengt met de gemeente *Schiedam* een ruiling van gebouwen en erven, in die gemeente gelegen, aan te gaan;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De overeenkomst, gesloten bij akte onderteekend te *'s Gravenhage* den 6 December 1906 en te *Schiedam* den 15 December 1906 zooals die in afschrift aan deze wet is gehecht, waarbij de Staat der Nederlanden aan de gemeente *Schiedam* afstaat het kantongerechtsgebouw aldaar met bijbehoorende gebouwen en erf, kadastraal bekend als gemeente *Schiedam*, sectie M n°. 997, in ruil van het heerenhuis en erve te *Schiedam*, bij het kadaster bekend als gemeente *Schiedam*, sectie C n°s. 847 en 848, wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

De Minister van Financiën,

De ondergeteekenden:

mr. EDUARD ELLIS VAN RAALTE, Minister van Justitie wonende te *'s Gravenhage*, ten deze optredende en handelende voor den Staat der Nederlanden,

ter eenre

en dr. MAURITS ANTONI BRANTS, burgemeester van *Schiedam*, wonende aldaar en mr. ALIDIUS FREDERICUS VICTOR SICKENGA, secretaris dier gemeente mede wonende aldaar, als te zamen vertegenwoordigende het college van burgemeester en wethouders der gemeente *Schiedam* dat namens die gemeente handelt, ter uitvoering van het besluit, van den gemeenteraad van 28 September 1906, goedgekeurd bij besluit van Gedeputeerde Staten der provincie *Zuidholland* van den 9 October 1906,

ter andere zijde

Verklaren, de eerstgenoemde, behoudens nadere goedkeuring bij de wet, te zijn overeengekomen als volgt:

A. de Staat der Nederlanden draagt in vollen en vrijen eigendom over aan de gemeente *Schiedam*, die deze overdracht aanneemt: het kantongerechtsgebouw te *Schiedam*, gelegen aan de Schoolstraat aldaar, plaatselijk gemerkt n°. 12 met bijbehoorende gebouwen en erf, groot 4 aren en 86 centiaren, bij het kadaster bekend als gemeente *Schiedam*, sectie M n°. 997, nader aangegeven op de aan deze akte gehechte teekening, in roode kleur, door de lijnen A^1, B^1, C^1, D^1, A^1, en waarvan de eigendom is verkregen deels door stichting, ingevolge de bepalingen van de wet van 30 Juni 1855 (*Staatsblad* n°. 48) in verband met de Koninklijke besluiten van 14 Augustus 1855 (*Staatsblad* n°. 212) en 12 Juli 1856 (*Staatsblad* n°. 68) en overigens bij onderhandsche akte, onderteekend te *Schiedam*, *Kethel en Spaland*, *Rotterdam*, *Overschie* en *'s Gravenhage*, respectievelijk den 8, 11, 16 Mei, 2 en 5 Juni 1903, en overgeschreven ten kantore der hypoteeken te *Rotterdam* den 17 Juni 1903 deel 1254 n°. 35.

B. de gemeente *Schiedam* staat omgekeerd in vollen en vrijen eigendom af aan den Staat der Nederlanden, die bij dezen in ruil aanneemt:

het heerenhuis en erve, gelegen aan de Lange Haven te *Schiedam*, plaatselijk genummerd 65, groot 3 aren en 35 centiaren, bij het kadaster bekend als gemeente *Schiedam*, sectie C n°. 847 en 848, nader aangegeven op de aan deze akte gehechte teekening in roode kleuren door de lijnen A, B, C, D, E, A, van welk onroerend goed de eigendom is verkregen bij aankoop uit de hand van M. J. WOUTERLOODS, blijkens akte den 21 Februari 1901 verleden voor den te *Schiedam* gevestigden notaris H. B. E. BLAISSE en overgeschreven ten kantore der hypotheeken te *Rotterdam* den 1 Maart 1901, deel 1187, n°. 87.

Deze overeenkomst van ruiling is aangegaan met gesloten beurzen, behoudens de bepaling van artikel 5 en voorts onder de navolgende voorwaarden:

Artikel 1.

De overdracht van de gronden en gebouwen geschiedt in den staat, waarin zij zich op den dag der overdracht bevinden, met alle bestaande, heerschende en lijdende erfdienstbaarheden.

Artikel 2.

Het perceel door de gemeente Schiedam afgestaan wordt geleverd vrij van huur en lasten.

Artikel 3.

Alle navordering wegens over- of ondermaat wordt uitgesloten.

Artikel 4.

De aanvaarding van het sub *B* vermelde onroerend goed geschiedt op den dag van de overschrijving dezer akte in de openbare registers en de aanvaarding van het sub *A* omschreven onroerend goed onmiddellijk nadat het kantongerecht in het sub *B* genoemde gebouw zal zijn gehuisvest en de thans in gebruik zijnde lokalen zullen zijn ontruimd.

De belastingen der geruilde goederen over het dienstjaar tijdens den dag der aanvaarding loopende, zijn nog ten laste van de tegenwoordige eigenaren.

Artikel 5.

De kosten dezer ruiling, waaronder begrepen die der taxatie en die der levering, worden gedragen door den Staat.

Aldus in tweevoud opgemaakt en geteekend te 's Gravenhage, den 6 December 1906.

De Minister van Justitie,
(*get.*) E. E. VAN RAALTE.

Schiedam, den 15 December 1906.

Burgemeester en Wethouders,
(*get.*) M. A. BRANTS, *burgemeester.*
(*get.*) V. SICKENGA, *secretaris.*

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Justitie,
A. D. W. DE VRIES.

(226 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de wet van 2 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 24) tot vaststelling van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 zijn onder artikel 77*c* gelden toegestaan voor de verbouwing van een heerenhuis te Schiedam, ten einde te worden bestemd tot huisvesting van het kantongerecht aldaar. Tot die verbouwing kan echter niet worden overgegaan voor en aleer de wettelijke goedkeuring zal zijn verkregen op de overeenkomst, waarbij het te verbouwen perceel aan den Staat der Nederlanden in ruil wordt afgestaan.

Ten aanzien van den voorgestelden maatregel veroorlooft de eerstondergeteekende zich te verwijzen naar het ter zake medegedeelde in de Memorie van Toelichting tot de bovenaangehaalde wet, waarbij omstandig de gebreken zijn opgegeven, welke aan de tegenwoordige huisvesting van het kantongerecht kleven, terwijl hij tevens mag wijzen op de instemming met de plannen der Regeering, waarvan zoowel uit het door de Commissie van Rapporteurs der Tweede Kamer uitgebrachte Voorloopig Verslag, als uit het votum van de beide Kamers der Staten-Generaal omtrent hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1907 is gebleken.

De te ruilen panden zijn door twee beëedigde schatters opgenomen, die de waarde van het door den Staat over te dragen perceel hebben geschat op f 10 500, dat is f 500 hooger dan die van het huis door de gemeente Schiedam af te staan. Dit waardeverschil kwam intusschen den ondergeteekenden niet belangrijk genoeg voor, om daarop de ruiling, waarbij de Staat een zoo groot belang zou hebben, te doen afspringen.

Afdrukken der bij het contract bedoelde teekeningen worden hierbij ter inzage overgelegd. (1)

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(1) De teekeningen zijn ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

(226. 4.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp gaf verscheidenen leden aanleiding tot het uitspreken van den wensch, dat bij de herstelling en inrichting van het merkwaardige en fraaie gebouw, hetwelk de Staat ingevolge de ter goedkeuring aangeboden overeenkomst zal verkrijgen, rekening zal worden gehouden met de adviezen van deskundigen en dat men zich bepalen zal tot het strikt noodzakelijke, opdat het karakter van het gebouw geenerlei schade lijde.

Van andere zijde werd er echter op gewezen, dat, hoezeer het ook wenschelijk is de artistieke waarde van het gebouw onaangetast te laten, er toch in de eerste plaats op moet worden gelet, dat het gebouw bruikbaar worde voor het doel, waarvoor het is bestemd.

Enkele leden spraken er nog hunne bevreemding over uit, dat, terwijl de overeenkomst reeds den 15den December 1906 is tot stand gekomen, het wetsontwerp eerst bij Koninklijke boodschap van 7 Mei 1907 is ingediend.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel, dat met de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 21sten Juni 1907.

VAN CITTERS.
PLATE.
VERHEY.
VAN DE VELDE.
VAN FOREEST.

(227. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot aanvulling en verhooging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 10 Mei 1907.

WILHELMINA.

(227. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wenschelijkheid is gebleken tot aanvulling en verhooging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 8 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 41);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Tusschen de artikelen 129*a* en 130 van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 worden drie nieuwe artikelen ingelascht, luidende:

Artikel 129*b*. Inrichting van het voormalig Rijksarchiefgebouw op het Plein te *'s Gravenhage*, ten behoeve van het Departement van Buitenlandsche Zaken f 30 000.

Artikel 129*c*. Aankoop en inrichting van het huis Lange Houtstraat n°. 16 te *'s Gravenhage*, ten behoeve van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel f 96 500.

Artikel 129*d*. Stichting van een gebouw in den Zuidoosthoek van het Binnenhof ter uitbreiding van het Departement van Koloniën f 25 000.

Artikel 2.

Artikel 121*a* van genoemd hoofdstuk. Voorbereiding van de betere huisvesting van Departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur te *'s Gravenhage*, wordt verhoogd met *vijf duizend gulden* (f 5000) en alzoo gebracht op *negen duizend gulden* (f 9000).

Artikel 3.

Ten gevolge van deze aanvullingen en verhooging wordt het totaal der IIde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *eenhonderd zes en vijftig duizend vijfhonderd gulden* (f 156 500).

Artikel 4.

In artikel 2 der wet tot vaststelling van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, worden tusschen 129*a* en 130 ingelascht 129*b*, 129*c*, 129*d*.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

Verbetering der huisvesting van departementen en andere instellingen van algemeen bestuur.

(227. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tal van jaren doet zich reeds de behoefte gevoelen aan betere huisvesting van verschillende departementen en andere instellingen van algemeen bestuur. Dat daarin nog niet kon worden voorzien, is te wijten aan de eigenaardige moeilijkheden, die de uitvoering van een werkplan, waarmede voor geruimen tijd eene afdoende oplossing zal kunnen worden verkregen, in den weg hebben gestaan.

In de eerste plaats was het gebrek aan de noodige geschikte terreinen, ten behoeve der stichting van nieuwe gebouwen, een groot bezwaar voor de uitvoering van zoodanig plan, daar het toch in het belang van den dienst wenschelijk is, dat de departementen en andere instellingen van algemeen bestuur zooveel doenlijk bij elkander, dus niet te ver van het Binnenhof gevestigd zijn. Daarom zoude het aan het Rijk behoorende terrein aan het Bezuidenhout ten deze bezwaarlijk kunnen worden benut. Doch bovendien leent zich dit terrein minder goed voor de stichting van een nieuw departementsgebouw, omdat het is ingebouwd tusschen particuliere perceelen. Wel zou dit bezwaar zijn op te heffen door aankoop en opruiming dier perceelen, maar daarvoor wordt een vrij groote uitgaaf gevorderd, zoodat het, zooals nader zal blijken, verkieselijk is voorgekomen het eene andere bestemming te geven. In de enkele gevallen, waarin tot nog toe de mogelijkheid bestond om de beschikking over doelmatige perceelen of terreinen, in het centrum der stad gelegen, te verkrijgen, bleken de daaraan verbonden kosten zóó hoog, dat men telkens gemeend heeft te moeten afzien van het voornemen om zoodanig perceel of terrein ten behoeve van de stichting van een nieuw departementsgebouw aan te koopen.

In de tweede plaats zijn aan het tijdelijk huisvesten van personeel en archieven gedurende de verbouwing van thans in gebruik zijnde perceelen geen geringe bezwaren verbonden. Daarin is dan ook voornamelijk de reden te zoeken, dat nog geen gevolg is kunnen worden gegeven met name aan de plannen om in de reeds lang erkende behoefte der vernieuwing van het gebouw van het Departement van Binnenlandsche Zaken te voorzien, niettegenstaande reeds bij de wet van 22 Juni 1891 (*Staatsblad* n°. 118) een bedrag van f 50 000 op het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1891 werd toegestaan, als eerste termijn der kosten van die vernieuwing.

Eene poging van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken om, door aankoop van een huis in het Korte Voorhout, in de tijdelijke huisvesting der bedoelde bureelen te voorzien, leed schipbreuk door de verwerping door de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van zijn daartoe strekkend voorstel. (*Handelingen* Tweede Kamer 1891, bladz. 1463—1475).

Toen nu in 1903, tengevolge van den bouw van nieuwe lokalen ten behoeve van het Rijksarchief aan het Bleijenburg, de beschikking werd verkregen over het gebouw aan het Plein, waarin dat archief vroeger was gehuisvest, werd deze gelegenheid door den ambtsvoorganger van den ondergeteekende aangegrepen tot het doen van een voorstel om laatstbedoeld gebouw voor de tijdelijke huisvesting van de op het Binnenhof gevestigde bureelen van het Departement van Binnenlandsche Zaken te benutten. Voor de inrichting van dat gebouw ten behoeve van deze tijdelijke huisvesting werd een bedrag van f 15 000 op hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor dat jaar uitgetrokken, terwijl voorts een som van f 52 000, als eerste termijn voor de verbouwing van het Departement van Binnenlandsche Zaken, werd aangevraagd.

In het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende die begrooting werden verschillende bezwaren tegen deze voorstellen geopperd. Deze vonden in hoofdzaak hunnen grond in het verlangen om, vóórdat tot eenige verbouwing zou worden overgegaan, eerst een algemeen plan te zien vastgesteld voor de betere huisvesting van de verschillende departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur, die daaraan behoefte hebben.

Dadelijk na zijn optreden heeft de ondergeteekende zijn aandacht aan deze zaak gewijd en, dank zij verschillende gunstige omstandigheden, is het hem mogen gelukken een algemeen plan van voorziening in de bedoelde huisvesting te ontwerpen. Behalve toch dat het vroegere Rijksarchiefgebouw op het Plein nog altijd beschikbaar is, zal ook, ten gevolge van de opheffing van de Geschutgieterij, met medewerking van het Departement van Oorlog, over een gedeelte van het daardoor vrijkomende terrein kunnen worden beschikt, terwijl het zich eindelijk laat aanzien dat met de gemeente 's-Gravenhage eene overeenkomst zal kunnen worden getroffen, waardoor het Rijk, op aannemelijke voorwaarden, de beschikking verkrijgt over een niet ver van het Binnenhof gelegen terrein, dat zich voortreffelijk leent voor den bouw van een der departementen.

Alvorens over te gaan tot eene uiteenzetting van de voor het verkrijgen der noodige terreinen te treffen schikkingen en van de daaruit voor den Staat voortvloeiende verplichtingen en kosten, moge eene opsomming worden gegeven van de departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur, die aan betere huisvesting behoefte hebben, met vermelding van de wijze, waarop daarin zal kunnen worden voorzien.

Deze departementen en andere bestuursinrichtingen zijn:

a. het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;

b. het Departement van Buitenlandsche Zaken;

c. het Departement van Binnenlandsche Zaken;

d. het Departement van Financiën;

e. het Departement van Oorlog;

f. het Departement van Koloniën;

g. de Raad van State;

h. de Tweede Kamer der Staten-Generaal;

i. het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie;

j. de Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten;

k. het Centraal Bureau voor de Statistiek en de bureelen van den Rijkswaterstaat en de Rijksbouwmeesters.

De meeste dezer instellingen hebben, wegens gebrek aan ruimte in de Landsgebouwen, meerdere in de stad verspreide, gehuurde perceelen in gebruik. Deze wijze van tijdelijke voorziening in de behoefte aan huisvesting heeft een zoodanigen omvang genomen, dat bijv. het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in 9 onderscheidene perceelen is gehuisvest, waarvan er 7 zijn gehuurd; het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie in 10 perceelen is ondergebracht, waarvan 6 zijn gehuurd, en de Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten in 4 gehuurde perceelen verspreid is. In het vorig jaar is het aantal huurperceelen met nog 9 vermeerderd moeten worden, zoodat er tegenwoordig 32 perceelen van particulieren in huur zijn. En nog altijd doet zich de behoefte aan meerdere ruimte op dringende wijze gevoelen. Zoo zullen voor het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel nog een of meer groote perceelen in gebruik moeten worden genomen, in verband ook met het instellen van een afzonderlijke afdeeling Handel met daaraan verbonden Bureau voor Handelsgegevens, terwijl bij de voortdurend toenemende uitbreiding der administratie, ook bij andere departementen, weldra nog meer ruimte zal noodig zijn en de verschillende diensten zich over een nog grooter aantal perceelen zullen moeten verspreiden, met toenemend ongerief en tijdverlies voor de ambtenaren en met steeds aangroeiende uitgaven voor boden en concierges.

Het laat zich aanzien dat de huur, die in 1907 aan particulieren moet worden betaald, meer dan f 45 000 zal beloopen, een jaarlijks terugkeerend bedrag, dat globaal de rente vertegenwoordigt van f 1 500 000.

Op de volgende wijze zal voor geruimen tijd in alle bestaande behoeften van huisvesting van de hiervoor vermelde departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur kunnen worden voorzien:

a. het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel blijft gedeeltelijk gevestigd in het aan het Rijk toebehoorende perceel aan het Tournooiveld. Een ander deel wordt gehuisvest in het daarnaast gelegen, aan te koopen perceel, terwijl de verder nog noodige lokaliteit wordt gevonden in een, op een vrijkomend terrein ter plaatse van de voormalige Geschutgieterij te stichten gebouw.

b. het Departement van Buitenlandsche Zaken wordt overgebracht naar het voormalig Rijksarchiefgebouw.

c. het gebouw van het Departement van Binnenlandsche Zaken wordt te zelfder plaatse op het Binnenhof vernieuwd, en uitgebreid met lokaliteiten, welke thans in gebruik zijn bij het Departement van Waterstaat. Gedurende die vernieuwing is eerstgenoemd Departement gedeeltelijk definitief te vestigen in een deel der door het Departement van Waterstaat te ontruimen lokaliteiten en voor een ander deel tijdelijk daartegenover in het nieuwe gebouw, sub *f.* bedoeld. In verband hiermede zal voor het Departement van den ondergeteekende een nieuw gebouw worden opgericht, waarin tegelijkertijd het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie zal zijn onder te brengen.

d. het Departement van Financiën wordt gedeeltelijk verbouwd en, voor zooveel noodig, vergroot met lokaliteiten, thans bij het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie in gebruik.

e. het Departement van Oorlog wordt vergroot door stichting van een nieuw gebouw aan de Kalvermarkt, naast het Intendance-gebouw.

f. het Departement van Koloniën wordt vergroot door stichting van een nieuw gebouw in den Zuidoosthoek van het Binnenhof, nadat, zooals hierboven sub *c* werd aangegeven, ditzelfde gebouw heeft dienst gedaan voor de tijdelijke huisvesting van het Departement van Binnenlandsche Zaken. Ten aanzien van dit gebouw moge worden opgemerkt, dat het in de bedoeling ligt het zelfstandig op te trekken, zich aanpassende aan de overige gebouwen van het Binnenhof en blijvende binnen de door de Commissie voor de Grafelijke Zalen aanbevolen rooilijn, zoodat het karakter van het Binnenhof als gesloten hof niet zal verloren gaan. Het zal dus niet een uitbouw zijn van het Departement van Koloniën, maar enkel met een deur uitkomen op het achterterrein van dat Departement.

g. voor den Raad van State wordt een nieuw gebouw gesticht ongeveer ter plaatse, waar zich thans het Departement van Buitenlandsche Zaken bevindt.

h. aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt meerdere ruimte verschaft door het bijtrekken van de thans door den Raad van State ingenomen lokalen, in verband waarmede tevens de vergaderzaal wordt vergroot.

i. het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie wordt ondergebracht in het voor het Departement van Waterstaat te stichten nieuw gebouw, sub *c* bedoeld.

j. de Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten kan worden gehuisvest in het gebouw van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie in de Parkstraat, voor zooveel dit niet door het Departement van Financiën wordt ingenomen.

k. het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt gehuisvest in dat deel der door Waterstaat te ontruimen lokaliteiten, dat niet door het Departement van Binnenlandsche Zaken behoeft te worden ingenomen; de bureelen van den Rijkswaterstaat en van de Rijksbouwmeesters worden gehuisvest in eenige vrijkomende perceelen, die Rijkseigendom zijn.

Uit het vorenstaande blijkt dat, bij uitvoering van het voorgenomen werkplan, zal moeten worden beschikt:

1°. ten behoeve van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, over een deel van het onder beheer van het Departement van Oorlog staande terrein, waarop thans het gebouw van de voormalige Geschutgieterij staat, terwijl daarvoor ook zal zijn aan te koopen een naast het gebouw van de Directie van den Landbouw gelegen huis.

2°. ten behoeve der stichting van een nieuw Departement

van Waterstaat, waarin ook de bureelen van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie zullen worden gehuisvest, over een vrij bouwterrein, waarvoor het eerst in aanmerking komt een terrein, gelegen aan de Kortenaerkade en eigendom der gemeente 's-Gravenhage.

3°. ten behoeve van het nieuwe gebouw, te stichten voor den Raad van State, zoomede voor de uitbreiding van het Departement van Oorlog, over eenige aan te koopen perceelen.

Ten opzichte van deze punten kan het volgende worden medegedeeld.

Ad 1°. In het gebouw der voormalige Geschutgieterij, en wel in het voorgedeelte, is thans de Hoogere Krijgsschool gevestigd. De Minister van Oorlog stelt er prijs op deze inrichting daar te behouden, in verband waarmede, ten behoeve van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, slechts over het achtergedeelte van het door het bestaande gebouw ingenomen terrein zal kunnen worden beschikt. Dit gedeelte is ruimschoots voldoende voor de huisvesting der bureelen van den Minister, van den Secretaris-Generaal, van de afdeelingen Algemeene Secretarie, Nijverheid, Arbeid en Comptabiliteit, terwijl tusschen het oude voorgedeelte en het nieuw te stichten gebouw eenig terrein vrij kan blijven.

Enkel zal dus ten aanzien van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel nog voorzien moeten worden in de huisvesting der afdeeling Handel, waarvoor met het oog op te verwachten uitbreiding, een vrij groot gebouw wordt gevorderd. Aan dezen eisch voldoet het perceel Lange Houtstraat n°. 16, hetwelk eene oppervlakte van 460 M². beslaat en het groote voordeel heeft van gelegen te zijn naast dat, waarin de Directie van den Landbouw is gevestigd. Bedoeld perceel kan worden aangekocht voor f 85 000, blijkens de in afschrift als bijlage I bij deze Memorie gevoegde overeenkomst. Dit bedrag steunt op eene waardeering van Rijkswege gedaan.

De koopovereenkomst vervalt, indien de voor de koopsom met rente benoodigde gelden op uiterlijk 31 December 1907 nog niet bij de wet mochten zijn toegestaan. In dat geval wordt het perceel geacht ten behoeve van de afdeeling Handel voor den tijd van drie jaar te zijn gehuurd, te rekenen van af 1 November 1906, tegen een huurprijs van f 5000 per jaar.

Voor rente van de overeengekomen koopsom, te rekenen van af dienzelfden datum, en voor de kosten van inrichting van het huis met bibliotheekkasten en dergelijke, is te stellen f 11 500, zoodat het totaal benoodigde bedrag op f 96 500 kan worden geraamd.

Ter zake van de huisvesting van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel moge nog worden opgemerkt, dat het aanvankelijk in het voornemen heeft gelegen dit in zijn geheel te vestigen in één gebouw, ter plaatse van de voormalige Geschutgieterij. In dat geval zou echter een nieuw gebouw voor de Hoogere Krijgsschool gesticht moeten worden, dat dan op te richten ware naast de op het Rijksterrein aan het Bezuidenhout te stichten Normaalschietschool. Voornamelijk financieele overwegingen hebben hiervan doen afzien. Mocht later de wenschelijkheid blijken ook de andere helft van de voormalige Geschutgieterij voor mogelijke uitbreiding van het Landbouwdepartement in beslag te nemen en zulks met de belangen van het Departement van Oorlog in overeenstemming te brengen zijn, dan zou daartoe altijd nog kunnen worden overgegaan. Ten slotte zij er op gewezen, dat tot het afbreken van het achtergedeelte van de voormalige Geschutgieterij eerst zal kunnen worden overgegaan als voor het militair gymnastiek-onderwijs aan de Normaalschietschool eene andere lokaliteit zal zijn aangewezen. Het ligt in het voornemen om voor deze schietschool een nieuw gebouw te stichten, waartoe in aanmerking komt het Rijksterrein aan het Bezuidenhout waarvan reeds boven sprake was. Te zijner tijd zullen voorstellen daartoe uitgaan van de in dezen betrokken Departementen.

Ad 2°. De terreinen aan de Kortenaerkade, groot 2041 M²., welke thans deels reeds eigendom zijn der gemeente 's-Gravenhage, deels bij eene aanhangige onteigeningswet te harer behoeve zijn betrokken, bieden eene geschikte gelegenheid tot stichting van een gebouw voor het Departement van Waterstaat, het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie daaronder begrepen. Zij zijn niet al te ver van de overige departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur verwijderd en op grond van met Burgemeester en Wethouders van 's-Gravenhage gevoerde voorloopige onderhandelingen laat het zich aanzien, dat omtrent de overdracht aan het Rijk met den Gemeenteraad overeenstemming zal kunnen worden verkregen onder voor beide partijen aannemelijke voorwaarden. Bedoelde onderhandelingen houden tevens verband met de uitvoering van het reeds geruimen tijd bij de Gemeente aanhangige plan in zake een nieuwen verkeersweg van het Spui naar het Buitenhof, voor de verwezenlijking waarvan het noodig is dat het Rijk afstand doe van een gedeelte van zijne aan het Buitenhof en den Hofsingel gelegen eigendommen.

Eerst als de voorbereiding van de met de Gemeente te sluiten transactie zal zijn afgeloopen en de Gemeente dan tevens den vollen eigendom over de terreinen aan de Kortenaerkade zal hebben erlangd, kan die transactie aan de goedkeuring van den Gemeenteraad worden onderworpen. Is die verkregen, dan eerst zal een wetsontwerp kunnen worden ingediend tot bekrachtiging der met de Gemeente te treffen schikking..

Wegens den bovenbedoelden afstand aan de Gemeente van de bedoelde Rijkseigendommen aan het Buitenhof en den Hofsingel, zal het nieuwe gebouw, hetwelk ten behoeve van den Raad van State daar ter plaatse, op den hoek van den nieuwen verkeersweg zal worden gesticht, smaller moeten worden dan het tegenwoordige Departement van Buitenlandsche Zaken, zoodat ter verkrijging van de noodige ruimte, behalve een gedeelte van den Hofsingel, ook eenige aan particulieren behoorende perceelen, gelegen aan de zuidzijde van dien weg, moeten worden ingenomen. Deze zullen daarvoor zijn aan te koopen of te onteigenen. De vermoedelijke financieele gevolgen voor het Rijk wegens het verkrijgen der beschikking over de noodige terreinen voor het Departement van Waterstaat en voor den Raad van State zullen het bedrag van f 103 500 niet van beteekenis kunnen overschrijden.

Ad 3°. Voor zooveel betreft de huisvesting der overige departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur, zal nog ten behoeve van het Departement van Oorlog een perceel aan de Kalvermarkt moeten worden aangekocht. De kosten hiervan zijn geraamd op f 10 000. De perceelen, die verder voor de stichting van bedoeld gebouw daar ter plaatse moeten worden ingenomen, zijn reeds vroeger aangekocht.

De als bijlage II bij deze Memorie gevoegde staat geeft een overzicht van de kosten, die de verwezenlijking van elk der onderdeelen van het boven ontwikkelde werkplan zal vorderen, gesplitst naar de bedragen, noodig voor bouwterrein en voor het eigenlijke bouwen. Deze laatste zijn geschat op f 2 821 500; die van de benoodigde terreinen op f 253 500, waaronder echter begrepen is een bedrag van f 50 000, dat niet behoeft te worden uitgegeven, maar enkel ten bate van een ander hoofdstuk der Staatsbegrooting komt. De totale kosten, met inbegrip van die voor het uitwerken der plannen en dagelijksch toezicht, zullen f 3 148 000 bedragen, waarmede voor geruimen tijd in de huisvesting van onderscheidene inrichtingen van algemeen bestuur zal worden voorzien.

In den staat is tevens aangegeven, hoedanig de kosten op rationeele wijze over een tijdvak van zeven jaren waren te verdeelen.

Het daarop voor 1907 uitgetrokken bedrag zou eerst dan in zijn geheel kunnen worden besteed, indien de beschikking over het gemeenteterrein aan de Kortenaerkade werkelijk en alsnog tijdig mocht worden verkregen en tevens het noordelijk gedeelte der voormalige Geschutgieterij reeds dadelijk kon worden gesloopt.

De onderhandelingen met de Gemeente, in verband ook met die over den nieuwen verkeersweg tusschen Spui en Buitenhof, hebben echter, zooals reeds is medegedeeld, den gewenschten voortgang nog niet gehad, terwijl het sloopen van een deel der Geschutgieterij, zooals mede reeds is opgemerkt, moet wachten op het aanwijzen van andere lokaliteit ten behoeve van het militair gymnastiek-onderwijs.

Het laat zich voorzien, dat het nog geruimen tijd kan duren, voordat de transactie met de Gemeente haar volledig beslag heeft verkregen; zelfs is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat men niet tot overeenstemming komt, in welk geval naar een ander passend terrein moet worden omgezien, zonder dat daardoor het boven ontwikkelde werkplan eene essentiëele wijziging behoeft te ondergaan.

De ondergeteekende heeft gemeend dat het oponthoud, hetwelk uit een en ander kan voortvloeien, er niet van mag terughouden reeds nu de hand aan de ploeg te slaan.

Als vaststaand toch kan worden aangenomen, dat het voormalig Rijksarchiefgebouw op het Plein tot Departement van Buitenandsche Zaken moet worden ingericht. Door aan dit fraaie Rijksgebouw, nadat het jaren lang ledig heeft gestaan, eindelijk deze bestemming te geven, zal worden voorzien in de reeds zoo lang gevoelde behoefte om de tegenwoordige schamele inrichting van het Ministerie, waar buitenlandsche Gezanten worden ontvangen, door eene meer waardige te vervangen. Wordt daartoe overgegaan, dan zal het gebouw aan het Buitenhof dadelijk voor tijdelijke huisvesting van eenige verspreide bureelen kunnen worden benuttigd.

Voor de inrichting van het Rijksarchiefgebouw voor zijne nieuwe bestemming wordt gevorderd:

1°. het verplaatsen van den hoofdingang naar de oorspronkelijke plaats, met de daaruit voortvloeiende wijziging van de voor-vestibule:

2°. het maken nabij den ingang van een afgescheiden trap voor de conciergewoning op de bovenverdieping, met toegang van uit het sousterrein;

3°. het doen doorloopen van de gang met daaruit voortvloeiende wijzigingen van de groote kamer aan den achtergevel;

4°. opoffering van een der diensttrappen, maken van nieuwe en verbeteren van bestaande privaten en toiletten;

5°. inrichten van het onderhuis om eventueel te kunnen dienen voor keuken, bedienden-vertrekken, enz. bij het houden van recepties door den Minister van Buitenlandsche Zaken;

6°. aanbrengen van een centrale verwarmingsinrichting;

7°. aanbrengen van liften;

8°. algemeene restauratie van het gebouw, waarvan betimmeringen, parketvloeren, zijden behangsels, ornamenten, stucadoorwerk enz. zeer geleden hebben tijdens het gebruik als archiefbergplaats.

De kosten dezer werken zijn op f 55 000 geraamd, waarvan bij het met deze Memorie aangeboden ontwerp van wet, sub art. 129*b*, voor 1907 wordt aangevraagd f 30 000.

In de tweede plaats is het van belang te achten, dat de termijn van 31 December 1907, waaraan de koop van het voor de afdeeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel bestemde perceel is gebonden, niet kome te vervallen, alvorens de Wetgevende Macht gelegenheid hebbe gehad zich over de wenschelijkheid van dien koop uit te spreken.

Ten einde voor dezen koop en de inrichting van het huis over het noodige crediet te kunnen beschikken, wordt bij art. 129*c* een bedrag van f 96 500 aangevraagd.

In de derde plaats eindelijk kan reeds dadelijk worden overgegaan tot het stichten van het hiervoor op bladz. 3 sub *f* bedoelde gebouw in den Zuidoosthoek van het Binnenhof, bij vaststelling van het ontwerp waarvan de nog bestaande Commissie voor de Grafelijke Zalen haar bijstand zal kunnen verleenen. Dit gebouw zal onmiddellijk nuttige diensten kunnen bewijzen. Zooals ter aangehaalde plaats sub *c* en *f* reeds werd opgemerkt, ligt het in de bedoeling, het tijdelijk te doen betrekken door een deel van het Departement van Binnenlandsche Zaken gedurende de vernieuwing van zijn bestaand gebouw. Mocht nu, onverhoopt, eene definitieve oplossing ter verkrijging van bouwterrein voor een nieuw Departement van Waterstaat c. a. nog zeer lang op zich laten wachten, dan zal, wel is waar, voor een ander deel van Binnenlandsche Zaken eene andere huisvesting moeten worden gezocht dan op bladz. 3, sub *c*, daaraan is toegedacht, maar dan behoeft toch de vernieuwing van het bestaande gebouw daarop niet te wachten. Immers, men kan de mogelijkheid overwegen om dat gebouw bij gedeelten af te breken en te vernieuwen, terwijl ook het geval zich kan voordoen, dat de aanleg van den nieuwen verkeersweg van de Gemeente eene zoodanige vertraging ondervindt, dat het door Buitenlandsche Zaken te verlaten gebouw nog niet zoo spoedig behoeft te worden afgebroken, en dit gebouw dan tot tijdelijke huisvesting van Binnenlandsche Zaken kan dienst doen.

De kosten van het gebouw in den Zuidoosthoek van het Binnenhof zijn geraamd op f 90 000. De eerste termijn voor deze bouwsom ad f 25 000 wordt uitgetrokken bij art. 129*d*.

Eindelijk is het wenschelijk voorgekomen alsnog een post van f 4000 uit te trekken ter verhooging van art. 121*a* der begrooting, ter bestrijding van de kosten van verdere voorbereiding en van eventueel toezicht op de werken.

Ten slotte moge worden verwezen naar den staat bijlage III, bevattende o. a. opgave van de ruimte, die de verschillende bij deze regeling betrokken departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur thans in gebruik hebben, en de ruimte waarover zij nà de uitvoering der bouwwerken zullen kunnen beschikken. Uit dien staat moge blijken, dat de voorziening, die bij uitvoering van het voorgestelde werkplan zal worden getroffen, voorloopig als afdoende mag worden beschouwd.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

(227. 4.)

Bijlage I der Memorie van Toelichting.

Afschrift.

—

De ondergeteekenden, D. E. C. Knuttel, Rijksbouwmeester in het 2de district te 's-Gravenhage, handelende namens den Staat der Nederlanden, daartoe gemachtigd bij schrijven van den Minister van Waterstaat van 9 Januari 1907, La. C., Afdeeling Waterstaat, contractant ter eene, en mr. T. M. C. Asser, Minister van Staat, te 's-Gravenhage, contractant ter andere zijde, in aanmerking nemende dat het wenschelijk is, hetgeen in October 1906 tusschen partijen is overeengekomen omtrent den aankoop en de voorwaardelijke huur van het perceel Lange Houtstraat nº. 16 schriftelijk te bevestigen, verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1.

De contractant ter eene koopt van den contractant ter andere zijde, welke aan dien ter eene verkoopt, het perceel, nader omschreven in het aan dit contract gehecht kadastraal uittreksel met situatieteekening, vrij van alle hypothecaire inschrijvingen, blijkens daarvan vooraf over te leggen bewijs en onder de voorwaarden, zooals deze in de volgende artikelen vervat zijn.

Artikel 2.

De verkoop heeft plaats onder vrijwaring als rechtens en het verkochte wordt geleverd vrij van alle hypothecaire inschrijvingen, rechten en lasten, ook die van huur, met uitzondering van die erfdienstbaarheden, welke naar goedvinden van den kooper er op gevestigd zullen kunnen zijn of blijven.

Artikel 3.

De contractant ter eene erlangt de bevoegdheid door overschrijving in de openbare registers, den eigendom van het gekochte op den Staat te doen overgaan. Mocht te eeniger tijd blijken, dat op het gekochte goed nog andere lasten rusten dan die, volgens artikel 2 daarop gevestigd mogen zijn, alsmede twee aan de gemeente 's-Gravenhage te betalen retributiën, welke te zamen thans bedragen f 7, dan is de contractant ter andere zijde gehouden tot vergoeding van alle schade, daardoor en door het op en aan het verkochte verrichte, door den contractant ter eene te lijden en verbindt zich om met laatstgenoemde, deze zulks verkiezende, tot ontbinding van den koop mede te werken.

Artikel 4.

Deze koop en verkoop is aangegaan onder voorbehoud, dat de gelden benoodigd voor de betaling der koopsom, door de Wetgevende Macht zullen zijn toegestaan vóór of op 31 December 1907.

Worden die gelden door de Wetgevende Macht toegestaan, dan zal uiterlijk drie maanden na de dagteekening der wet, de overdracht en de betaling plaats vinden.

De koopprijs, bedragende vijf en tachtig duizend gulden (f 85 000) zal worden verhoogd met eene rente ad 5 pct. 's jaars over die som van af 1 November 1906 tot den dag der betaling van de koopsom, en met een bedrag van honderd gulden (f 100) voor aankoop van een koperen haard in een der benedenvertrekken van het perceel aanwezig.

Artikel 5.

Voor rekening van den contractant ter eene zijn alle lasten van het perceel, te rekenen van 1 November 1906.

Mocht de Wetgevende Macht de gelden benoodigd voor de betaling der koopsom niet goedkeuren, dan komen de hiervoren genoemde lasten weder van af 1 Januari 1908 ten laste van den contractant ter andere zijde.

Artikel 6.

De betaling der koopsom zal geschieden op een declaratie, door den contractant ter andere aan dien ter eene in te leveren in duplo, waarvan één exemplaar op zegel en ingericht volgens te verstrekken model, door een mandaat, betaalbaar door een van 's Rijks betaalmeesters, welk mandaat wordt afgegeven door den Minister van Waterstaat, binnen vier weken, nadat de noodige bescheiden in behoorlijke orde bij zijn Departement ingekomen zullen zijn.

Artikel 7.

De in de voorgaande artikelen genoemde koop en verkoop blijft buiten werking en te zijn beschouwd als niet gedaan, indien niet vóór of op 31 December 1907, de gelden benoodigd voor de betaling der genoemde koopsom door de Wetgevende Macht zullen zijn toegestaan.

Artikel 8.

Worden de in het voorgaande artikel bedoelde gelden niet door de Wetgevende Macht toegestaan, dan zal voor de huur van het perceel, van af 1 November 1906 tot en met 31 October 1909 voor de som van vijf duizend gulden per jaar (f 5000) een nader contract tusschen partijen worden opgemaakt.

Ten aanzien van die huur zullen dan gelden de bepalingen die tusschen partijen zullen worden vastgesteld.

De betaling van den huurprijs zal dan echter in elk geval als volgt geschieden:

de eerste termijn groot f 6250 (over den tijd verstreken sinds 1 November 1906) zonder bijbetaling van rente, op 1 Februari 1908 en vervolgens op 1 Mei, 1 Augustus, 1 November en 1 Februari van elk huurjaar f 1250.

Artikel 9.

De kosten op deze overeenkomst vallende, met uitzondering van het zegel, zijn ten laste van den contractant ter eene.

Aldus in tweevoud opgemaakt en overeengekomen te 's-Gravenhage, 16 Januari 1907.

De contractant ter andere zijde,
(*get.*) T. M. C. Asser.

De contractant ter eene,
(*get.*) D. E. C. Knuttel.

Goedgekeurd,

's Gravenhage, 18 Januari 1907.

De Minister van Waterstaat,
(*get.*) J. KRAUS.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,
Salverda de Grave.

(227. 5.)

BIJLAGE II DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

N°.	OMSCHRIJVING.	Bouwsom.	Bedrag aankoop perceelen.	Jaar van aanvang en duur van het werk.
1	Aankoop en inrichting perceel Lange Houtstraat ten behoeve van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel	f 6 500	f 90 000	—
2	Gebouw voor het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, ter plaatse van een gedeelte van de voormalige Geschutgieterij, met inbegrip van de uitvoering der werken noodig voor de afscheiding van het gedeelte, waarin de Hoogere Krijgsschool gevestigd is . .	400 000	50 000 (²)	1907—1910
3	Inrichting voormalig Rijksarchiefgebouw voor Departement van Buitenlandsche Zaken	55 000	—	1907—1908
4	Gebouw voor het Departement van Binnenlandsche Zaken, ter plaatse van het tegenwoordige, met bijtrekking van een gedeelte van het gebouw van het Departement van Waterstaat, benevens de inrichting van het overblijvende deel van laatstbedoeld gebouw, tot huisvesting van het Centraal Bureau voor de Statistiek	550 000	—	1910—1912
5	Gebouw voor het Departement van Waterstaat, met Hoofdbestuur Posterijen en Telegraphie aan de Kortenaerkade.	900 000	13 500 (⁴)	1907—1910
6	Verbouwing en vernieuwing van een gedeelte van het Departement van Financiën met tijdelijke verplaatsing van de bureelen in het tegenwoordige gebouw van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie.	260 000	—	1910—1912
7	Gebouw aan de Kalvermarkt, voor uitbreiding van het Departement van Oorlog	80 000	10 000	1908—1909
8	Gebouw op het Binnenhof achter het gebouw van den Hoogen Raad en dat van Koloniën, voor uitbreiding van laatstgenoemd Departement, nadat het heeft gediend tot tijdelijke huisvesting van een deel van het Departement van Binnenlandsche Zaken. . , . . .	90 000	—	1907—1908
9	Gebouw voor den Raad van State aan den nieuwen verkeersweg Spui—Buitenhof	230 000	90 000	1909—1911
10	Bijtrekken van de lokalen, thans in gebruik bij den Raad van State, aan de lokalen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en verruiming der vergaderzaal	100 000	—	1911—1912
11	Inrichting van vrijkomende gebouwen	150 000	—	—
12	Kosten van voorbereiding, uitwerken der plannen en dagelijksch toezicht	—	—	—
	Totaal	f 2 821 500	f 253 500	—

RECAPITULATIE.

Bouwsom	f 2 821 500
Bedrag aankoop perceelen	253 500 (⁷)
Kosten van toezicht	73 000
	f 3 148 000

(⁷) Waaronder f 50 000 waarde van Rijksterrein, komende ten laste van het IXde hoofdstuk.

Uitgaven voor de dienstjaren:						
1907.	**1908.**	**1909.**	**1910.**	**1911.**	**1912.**	**1913.**
f 96 500 (1)						
100 000 (2)	f 100 000	f 200 000	f 50 000			
30 000	25 000					
—	—	—	250 000	f 200 000	f 100 000	
63 500 (5)	300 000	300 000	250 000			
—	—	—	70 000	165 000	25 000	
—	46 000 (6)	44 000				
25 000	65 000					
—	—	200 000 (7)	100 000	20 000		
—	—	—	—	75 000	25 000	
—	—	10 000	40 000	50 000	25 000	f 25 000
5 000	17 000	21 000	15 000	8 000	5 000	2 000
f 320 000	f 553 000	f 775 000	f 775 000	f 518 000	f 180 000	f 27 000

Bemerkingen.

(1) f 90 000 voor aankoop met rente.
„ 6 500 voor inrichting.

(2) Waarde van het Rijksterrein.

(3) f 50 000 voor waarde Rijksterrein.
„ 50 000 voor bouw.

(4) Vermoedelijk bedrag door het Rijk aan de gemeente uit te keeren wegens wederzijdschen overdracht van terreinen, gelegen aan de Kortenaerkade en aan het Buitenhof. (Zie Memorie van Toelichting, bladz. 4 en 5.)

(5) f 13 500 voor aankoop terrein,
„ 50 000 voor bouw.

(6) f 10 000 voor aankoop terrein.
„ 36 000 voor bouw.

(7) f 90 000 voor aankoop perceelen.
„ 110 000 voor bouw.

(227. 6.)

Bijlage III der Memorie van Toelichting.

Volgnummer.	Benaming Departement van Algemeen Bestuur of andere inrichtingen.	Oppervlakte bureelen in gebruik in Rijks-gebouwen.	Oppervlakte bureelen in gehuurde perceelen.	Totaal oppervlakte op dit oogenblik voor bureelen in gebruik.	Oppervlakte bureelen in te stichten, uit te breiden of te vernieuwen gebouwen.
1	Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.	—	925 M².	925 M².	1800 M².
2	Idem, Directie van den Landbouw.	530 M².	647 „	1177 „	1280 M². in bestaand Rijksgebouw Tournooiveld en in perceel Lange Houtstraat n°. 16.
3	Departement van Buitenlandsche Zaken.	985 „	—	985 „	1340 M².
4	Departement van Binnenlandsche Zaken.	1380 „	260 „	1640 „	1941 „
	Centraal Bureau voor de Statistiek.	244 „	565 „	809 „	994 „
5	Departement van Waterstaat met Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie.	3220 „	900 „	4120 „	4750 „
6	Departement van Financiën.	3430 „	—	3430 „	4130 „

Wijze, waarop latere, eventueele uitbreiding van nieuwe gebouwen mogelijk is.	Te verlaten perceelen na de totstandkoming der nieuwe gebouwen en daardoor uit te winnen huur per jaar.		Bestemming van vrijkomende perceelen die Rijkseigendom zijn, tot huisvesting van verspreide bureelen.
Door opbouw of door latere bijtrekking Krijgsschool.	Perceel Parkstraat 71	f 2700	
	" " 81	450	
	" Nieuwe Uitleg 13	1500	
	" " " 3	850	
	" " " 14	650	
	Totaal	f 6150	
Door aankoop of onteigening van aanliggende perceelen.	Perceel Lange Voorhout 88	f 900	
	" Hooge Nieuwstraat 26	500	
	" Lange Houtstraat 16	5000	
	Totaal	f 6400	
Niet mogelijk, doch zal wel niet noodig zijn.			
Niet mogelijk, doch indien noodig, door verhuizing van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Door eventueele ingebruikneming van lokaliteit die Binnenlandsche Zaken niet mocht behoeven.	Perceel Lange Voorhout 29	f 2900	
	" Rijnstraat 28	1800	
	" François Valentijnstraat 128 .	600	
	" Anna van Saxenstraat 17/19 . .	900	
	Totaal	f 6200	
Door opbouw of door aankoop of onteigening van aanliggende perceelen.	Perceel Parkstraat 6	f 2400	Met uitzondering van enkele kamers van het gebouw van het Hoofdbestuur, die aan het Departement van Financiën worden toegevoegd, dit gebouw te bestemmen voor den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten. De perceelen aan de Kazernestraat en de bovenverdiepingen van het bijkantoor van Post- en Telegraaf aan de Park- en Kazernestraten te bestemmen voor bureelen van den Rijkswaterstaat en voor die van de Rijksbouwmeesters in het 1ste en 2de district. (Zie volgnummer 11).
	" " (Bovenhuis) 31 . .	900	
	" " (Stal) 31	1200	
	" Noordeinde 154	2700	
	Totaal	f 7200	
	(Deze huursommen zijn ten laste van de VIde afdeeling van het IXde hoofdstuk,)		
Eventueele bebouwing van een gedeelte tuin.			

Aanvulling en verhooging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

Volgnummer.	Benaming Departement van Algemeen Bestuur of andere inrichtingen.	Oppervlakte bureelen in gebruik in Rijks-gebouwen.	Oppervlakte bureelen in gehuurde perceelen.	Totaal oppervlakte op dit oogenblik voor bureelen in gebruik.	Oppervlakte bureelen in te stichten, uit te breiden of te vernieuwen gebouwen.
7	Departement van Oorlog.	1980 M².	360 M².	2340 M².	In het te stichten gebouw 660 M²., dus totaal 2640 M².
8	Departement van Koloniën.	2530 „	555 „	3085 „	615 M². in het te stichten gebouw, dus totaal 3145 M².
9	Raad van State.	660 „	—	660 „	930 M².
10	Tweede Kamer van de Staten-Generaal.	Door de ontruiming van de lokalen, waarin thans eene totale oppervlakte van 660 M².			
11	Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten.	—	1160M.	1230 M².	1500 M².
	Bureelen van den Rijkswaterstaat.	—	690 „	690 „	700 „
	Bureel van de Rijksbouwmeesters in het 1ste en 2de district.	220 M².	300 „	520 „	620 „

Nota. Bij de opgaven der benoodigde ruimten zijn alleen opgegeven de oppervlakten van bureelkamers en zalen; conciergewoningen, bergplaatsen, archiefberging enz., zijn niet in de opgaven begrepen, doch is daarop wel gerekend, bij de te stichten gebouwen.

Wijze, waarop latere, eventueele uitbreiding van nieuwe gebouwen mogelijk is.	Te verlaten perceelen na de totstandkoming der nieuwe gebouwen en daardoor uit te winnen huur per jaar.		Bestemming van vrijkomende perceelen die Rijkseigendom zijn, tot huisvesting van verspreide bureelen.
Door opbouw of door aankoop van aanliggende perceelen.	Perceel Hofspui 75.	f 2500	
Door opbouw van het te stichten gebouw; hoewel niet gewenscht met het oog op de omgeving van het Binnenhof.	Perceel Bleijenburg 3	f 750	
	„ Cornelis Speelmanstraat 1 . . .	1000	
	„ Hofspui 26*a*	850	
	Totaal	f 2600	
Uitbreiding door opbouw; zal wel niet noodig zijn.			

de Raad van State is gevestigd, zal de Tweede Kamer der Staten-Generaal met over de verschillende verdiepingen verdeeld, kunnen worden uitgebreid.

Door verbouwing van de perceelen aan de Kazernestraat.	Perceelen Koninginnegracht nos. 15 en 16, Prinses Mariestraat n°. 38 en koetshuis met zolders, gelegen in een slop, uitkomende op het Bleijenburg (ongenummerd)	f 7875	Gebouw Hoofdbestuur Posterijen en Telegraphie Parkstraat, de bovenlokalen van het bijpost- en telegraafkantoor aan de Parkstraat en de perceelen aan de Kazernestraat, te zamen 2200 M².
	Perceelen van Speykstraat, nos. 18, 20, 22, 50 en 52	4100	
	Perceelen Nassau Odijkstraat, nos. 55, 57 en 59	f 1675	
	Totaal	f 13 650	

(227. 7.)

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

(Ingezonden bij brief van 4 September 1907.)

Artikel 1 van het wetsontwerp wordt vervangen door het navolgende:

„Tusschen de *artikelen* 129 *a* en 130 van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt één nieuw artikel ingelascht, luidende:

„*Artikel* 129 *b*. Aankoop en inrichting van het huis Lange Houtstraat n°. 36 te 's Gravenhage, ten behoeve van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel f 96 500."

Artikel 3 van het wetsontwerp wordt gelezen als volgt:

„Ten gevolge van deze aanvulling en verhooging wordt het totaal der IIde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *eenhonderd een duizend vijfhonderd gulden* (f 101 500)."

In **Artikel 4** van het wetsontwerp worden de woorden „worden tusschen 129 *a* en 130 ingelascht 129 *b*, 129 *c*, 129 *d*" vervangen door: „wordt tusschen 129 *a* en 130 ingelascht 129 *b*."

Toelichting.

Blijkens hetgeen is medegedeeld op bladz. 4 der Memorie van Toelichting van het wetsontwerp, vervalt de overeenkomst betreffende den koop van het perceel Lange Houtstraat n°. 16 (thans n°. 36), indien de voor de koopsom met renten benoodigde gelden op uiterlijk 31 December 1907 nog niet bij de wet mochten zijn toegestaan. Het wetsontwerp is in de vorige Zitting niet in behandeling kunnen komen en het laat zich aanzien dat, zelfs indien dadelijk na de opening der nieuwe Zitting de gelegenheid zou bestaan om de schriftelijke voorbereiding daarvan voort te zetten, deze bezwaarlijk zoodanig zou kunnen worden bespoedigd, dat de wet nog vóór genoemden datum in het *Staatsblad* zou verschijnen.

In verband hiermede is het den ondergeteekende raadzaam voorgekomen, den koop van gemeld perceel van de andere in de wetsvoordracht begrepen zaken af te scheiden. Mitsdien wordt voorgesteld het ontwerp in dier voege te wijzigen, dat de koopsom voor meerbedoeld perceel, vermeerderd met het voor renten gevorderde bedrag, ten laste van de begrooting voor 1907 zal komen, alsook de post wegens de voorbereiding in zake de betere huisvesting voor de Departementen en andere inrichtingen van algemeen bestuur, die vóór 31 December a. s. zal zijn besteed.

Het ligt in de bedoeling van den ondergeteekende om een nader wetsvoorstel in te zenden, waarbij de posten, die onder de artt. 129 *b* en 129 *d* van de aanhangige verhoogingswet zijn uitgetrokken en die door deze Nota van Wijzigingen komen te vervallen, op den dienst van 1908 worden overgebracht. Wellicht zal het dan tevens mogelijk zijn nog andere voorzieningen voor te dragen.

De ondergeteekende vertrouwt dat door de voorgestelde wijziging de voor den aankoop van het meergenoemde perceel benoodigde gelden tijdig beschikbaar zullen kunnen worden gesteld.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(228. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot aanvulling en verhooging van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 10 Mei 1907.

WILHELMINA.

(228. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener aanvulling en verhooging van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, zooals dit is vastgesteld bij de wet van den 6 Februari 1906 (*Staatsblad* n°. 20);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In de IIde afdeeling van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 volgt achter artikel 15 een nieuw artikel 15*a*, luidende:

„Toelagen aan griffiers van rechtscolleges of kantongerechten, bedoeld bij artikel 3 der wet van 9 Juli 1906 (*Staatsblad* n°. 197) f 25 000."

In de XIde afdeeling van hetzelfde hoofdstuk volgt achter artikel 90 een nieuw artikel 90*a* luidende:

„Schadeloosstellingen aan griffiers van arrondissements-rechtbanken wegens het doen vervaardigen der éénjarige alphabetische tafels op de akten van den burgerlijken stand f 600."

Artikel 2.

Ten gevolge van artikel 1 dezer wet worden de totaal bedragen der IIde en XIde afdeeling van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 nader vastgesteld respectievelijk op *een millioen achthonderd vier en veertig duizend eenhonderd zeventig gulden* (f 1 844 170) en op *dertig duizend eenhonderd gulden* (f 30 100) en wordt het eindcijfer van dat hoofdstuk nader gebracht op *zeven millioen tweehonderd zeven en vijftig duizend negenhonderd zeven en zestig gulden* (f 7 257 967).

Artikel 3.

De woorden „84 tot en met 90", voorkomende in artikel 2 van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, worden gelezen: „84 tot en met 90*a*".

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

(228. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De invoeging van de hierbedoelde artikelen is noodzakelijk, voor zooveel betreft art. 15*a*, ten einde overeenkomstig art. 3 der wet van 9 Juli 1906 (*Staatsblad* n°. 197) aan de griffiers, die daarvoor in aanmerking komen, eene toelage over het jaar 1906 te kunnen verleenen, en wat aangaat art. 90*a*, om de griffiers der arrondissements-rechtbanken te kunnen schadeloos stellen voor het doen vervaardigen der éénjarige alphabetische tafels op de akten van den burgerlijken stand.

De wet toch waarbij het recht op de schadeloosstellingen bedoeld bij onderart. 15*a* van dit ontwerp, is toegekend, is, blijkens vorenaangehaalden datum, eerst tot stand gekomen na de vaststelling van hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, terwijl mede na de vaststelling van dat hoofdstuk de wenschelijkheid is gebleken, om, wegens redenen van comptabelen aard, de schadeloosstellingen bedoeld bij art. 90*a*, voor het vervolg bij een afzonderlijk artikel in raming te brengen.

Op gelijke wijze werd reeds gehandeld ten opzichte van het dienstjaar 1905, waartoe de ondergeteekende de eer heeft, voor zooveel noodig, te verwijzen naar de Memorie van Toelichting behoorende bij de sedert tot wet verheven ontwerpen tot verhooging en aanvulling van het IVde hoofdstuk van dat dienstjaar (wetten van 8 December 1906, *Staatsblad* n°. 315, en 9 Juli 1906, *Staatsblad* n°. 198).

Voor het dienstjaar 1907 zijn de hierbedoelde kosten uitgetrokken onder de artt. 16 en 87 der wet tot vaststelling van het IVde hoofdstuk (wet van 2 Februari 1907, *Staatsblad* n°. 24).

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(228. 4.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot aanvulling en verhooging van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, onder dagteekening van den 10den Mei 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 21sten Juni 1907.

VAN CITTERS.
PLATE.
VERHEY.
VAN DE VELDE.
VAN FOREEST.

(229. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging, aanvulling en verhooging van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 10 Mei 1907.

WILHELMINA.

(229. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener wijziging, aanvulling en verhooging van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, zooals dit is vastgesteld en verhoogd bij de wetten van 2 Februari 1907 (*Staatsbladen* nos. 24 en 25);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De navolgende artikelen van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 worden gewijzigd en verhoogd als volgt:

Artikel 35, luidende: „Kosten vallende op de uitleiding en uitzetting van vreemdelingen en op de uitvoering van de met vreemde Rijken uitgewisselde verklaringen tot het tegengaan van den zoogenaamden handel in vrouwen en meisjes f 3000,00.", wordt gelezen: „Kosten vallende op de uitleiding en uitzetting van vreemdelingen en op de uitvoering van de met vreemde Rijken gesloten verdragen tot het tegengaan van den zoogenaamden handel in vrouwen en meisjes, zoomede subsidie aan het Nationaal Comité tot bestrijding van den handel in vrouwen ten behoeve van het door dat Comité opgerichte Bureau van Informatie f 5000,00."

Artikel 72, luidende: „Reis- en verblijfkosten, bureelbehoeften en verdere uitgaven van het algemeen college van toezicht, bijstand en advies voor het Rijkstucht- en opvoedingswezen f 2400,00." wordt gelezen: „Belooning van den secretaris van het algemeen college van toezicht, bijstand en advies voor het Rijkstucht- en opvoedingswezen, benevens reis- en verblijfkosten, bureelbehoeften en verdere uitgaven van dat college f 3100,00."

Artikel 2.

Artikel 77*h* van hetzelfde hoofdstuk, luidende: „Kosten voor den bouw van de vijfde tuchtschool (tweede gedeelte)" wordt verhoogd met *veertien duizend gulden* (f 14 000) en alzoo gebracht op *vier en zestig duizend gulden* (f 64 000).

Artikel 3.

In de IXde afdeeling van hetzelfde hoofdstuk worden achter *artikel* 77*h* ingevoegd de navolgende artikelen, te weten:

Artikel 77*i*. Kosten van aankoop van terrein en van den bouw van een kantongerecht te *'s Gravenhage* en daarmede in verband staande werken (eerste gedeelte) f 62 000,00.

Artikel 77*j*. Kosten van aankoop van terrein en van stichting van een kantongerecht te *Heerlen* en daarmede in verband staande werken (eerste gedeelte) f 6000,00.

Artikel 4.

Ten gevolge van de artikelen 1, 2 en 3 dezer wet worden de totalen van de VIde, VIIIste en IXde afdeeling van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 nader vastgesteld respectievelijk op *zevenhonderd twee en negentig duizend zeshonderd vijf en vijftig gulden* (f 792 655), *vijfhonderd dertig duizend vijftig gulden* (f 530 050), *vijfhonderd zeventien duizend zestig gulden* (f 517 060) en het eindcijfer van dat hoofdstuk op *zeven millioen driehonderd zeven en twintig duizend eenhonderd vier en vijftig gulden vijftien cents* (f 7 327 154,15).

Artikel 5.

De woorden „61 tot en met 77*h*" voorkomende in artikel 2 van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, worden gelezen: „61 tot en met 77*j*".

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

(229. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ten aanzien van de hierbedoelde wijzigingen, aanvullingen en verhoogingen, heeft de ondergeteekende de eer de aandacht op het volgende te vestigen:

Artikel 35. De hier voorgestelde verhooging dient tot bestrijding van de onkosten die de uitvoering met zich zal brengen van de bij de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* nº. 369) goedgekeurde internationale regeling, strekkende tot bestrijding van den zoogenaamden handel in vrouwen en meisjes.

Ter uitvoering van artikel 1 dezer regeling zal een Rijksbureau worden ingesteld onder leiding van den hoofdcommissaris van politie te Amsterdam, en zullen bij dat bureau in dienst worden gesteld een ambtenaar, onmiddellijk onder den hoofdcommissaris werkzaam, zoomede een klerk. Met het oog op de eischen, waaraan de bedoelde ambtenaar zal moeten voldoen om de hem op te dragen taak naar behooren te kunnen vervullen, komt het den ondergeteekende billijk voor, het aanvangstraktement aan deze betrekking te verbinden, te bepalen op duizend gulden 's jaars, doch daarbij in uitzicht te stellen 5 tweejaarlijksche verhoogingen ad f 150, terwijl voor den klerk, voor wien, met het oog op den aard zijner werkzaamheden, eenige kennis van de vreemde talen een onmisbaar vereischte is, het aanvangstraktement zou zijn te bepalen op f 500, met 5 tweejaarlijksche verhoogingen ad f 100.

Voor bureelbehoeften en verdere uitgaven voor dat bureau zal jaarlijks een bedrag van f 500 noodig zijn.

Tevens komt het ondergeteekende wenschelijk voor, ten einde het „Nationaal Comité tot bestrijding van den handel in vrouwen", van Rijkswege te steunen in de uitoefening van zijn taak, ten behoeve van het door dat comité opgerichte Bureau van Informatie een subsidie te verleenen van f 2000 's jaars.

Voor het jaar 1907 kan, rekening houdende met het tijdstip van uitvoering der regeling, met de kosten voor een half jaar worden volstaan.

In verband daarmede is dan ook de verhooging voorgesteld op f 2000, en is de omschrijving van het artikel tevens met deze nieuwe uitgaven in overeenstemming gebracht.

Artikel 72. Aan den secretaris van het algemeen college van toezicht, bijstand en advies voor het Rijkstucht- en opvoedingswezen werd tot dusver geene belooning toegekend, omdat die functie werd opgedragen aan eenen ambtenaar van het Departement van Justitie, om gelijktijdig met zijne gewone werkzaamheden te worden vervuld. De vele bemoeienissen, aan het secretariaat verbonden, die ten gevolge van de inwerkingtreding der Kinderwetten in groote mate zijn toegenomen, hebben de noodzakelijkheid doen geboren worden, in de waarneming dezer functiën op andere wijze te voorzien. Een en ander is geschied door benoeming van een secretaris buiten de ambtenaren van het Departement, welke titularis billijkheidshalve eenige tegemoetkoming voor de vervulling zijner functiën behoort te ontvangen. Het artikel zou voor dit doel met een bedrag van f 700 zijn te verhoogen, terwijl bovendien de omschrijving van het artikel dientengevolge wijziging behoeft.

Artikel 77*h*. De ervaring met de bestaande tuchtscholen heeft geleerd, dat de capaciteit dier gestichten vaak niet ten volle kon worden benut door het te gering aantal (8) der voor de eerste klasse bestemde afzonderingsvertrekken; daarbij kwam het voor, dat de executie van vervangende tuchtschoolstraf, welke in den regel ook in bedoelde vertrekken wordt ondergaan, door plaatsgebrek langer moest worden uitgesteld dan wenschelijk was.

Ten einde bij de te bouwen tuchtschool te Velsen, die aanvankelijk met gelijk aantal afzonderingsvertrekken was ontworpen, aan deze en andere bezwaren te gemoet te komen, bestaat het voornemen het aantal dier vertrekken te verdubbelen, waartoe alsnog de gelegenheid kan worden gevonden zonder verder de plannen voor den bouw te wijzigen of het tijdstip van totale oplevering te doen uitstellen.

Tot bestrijding der kosten van deze uitbreiding strekt de voorgestelde verhooging. Hoewel de hooger geraamde kosten vermoedelijk in dit dienstjaar niet geheel zullen behoeven besteed te worden, waar de eindtermijn van den bouw eerst op de begrooting voor een volgend dienstjaar zal voorkomen, kwam het gewenscht voor, na de vroeger aan de Staten-Generaal gedane mededeeling omtrent de raming van kosten voor den bouw van deze school (1) te bevorderen, dat de uitbreiding der bouwplannen bij de wet bekrachtiging vinde.

Artikel 77*i*. De huisvesting van het kantongerecht te 's Gravenhage is in vele opzichten onvoldoende te noemen; vooral de zittingzaal is gebrekkig, evenals de beschikbare ruimte voor het publiek. Daarbij komt, dat in het bestaande gebouw voor een tweeden kantonrechter geene plaats zou zijn aan te wijzen, wanneer bij den sterken aanwas der bevolking van dit kanton daartoe vermoedelijk binnen niet al te langen tijd zal moeten worden overgegaan.

Uitbreiding op het terrein van het tegenwoordig gebouw is niet mogelijk en zou zeker niet kunnen geschieden zonder tijdelijke hoogst bezwarende verplaatsing van het kantongerecht. Daarbij lijdt het geen twijfel, dat bij ontruiming van het gebouw door het kantongerecht op zeer doeltreffende wijze daarvan ten behoeve van een der op het Binnenhof gevestigde Hooge Colleges van Staat of Departementen zou zijn te beschikken.

Er moest dus naar een ander terrein van stichting worden omgezien, waarbij de aandacht is gevallen op het terrein van het voormalig huis van bewaring met cipierswoning aan de Prinsegracht, hetwelk daartoe zeer geschikt is voorgekomen. Het terrein is groot genoeg om, behalve voor de huisvesting van voorloopig één kantongerecht, in verband met die aanvankelijk beperkte bestemming, tijdelijk mede te dienen ter huisvesting van de bureau's van den hoofdingenieur voor de gevangenissen en rechtsgebouwen en diens personeel en tevens op den duur ter huisvesting van den dienst van het ijkwezen.

Voor zooveel de bureau's van den hoofdingenieur betreft, wordt medegedeeld, dat, waar het gebouw van het Departement van Justitie aan het Plein op den duur voor den dienst te klein is gebleken en vergrooting daarvan niet mogelijk is, het best in de behoefte aan ruimte zal zijn te voorzien, wanneer de bureau's van den hoofdingenieur en diens personeel naar elders worden verplaatst. Die bureau's zullen dan grootendeels gevestigd kunnen worden op de tweede verdieping van het kantongerechtsgebouw en door eene deur in den corridor van het kantongerechtsgedeelte af te scheiden zijn. Mocht nu binnen korter of langer tijd behoefte aan ruimte voor een tweede kantongerecht ontstaan, dan kon, na ontruiming der daarvoor aanvankelijk bestemde localiteiten door de bureau's van den hoofdingenieur, zonder verbouwing in die behoefte worden voorzien.

Het terrein liet voorts nog ruimte over, om daarop, in overleg met des ondergeteekenden ambtgenoot van Landbouw, Nijverheid en Handel, een ijkkantoor te vestigen, met bureau's voor den inspecteur van het ijkwezen, waarvoor dit terrein mede zeer gunstig, immers zooveel mogelijk centraal gelegen is.

De totale kosten van den bouw, met inbegrip van terrein, zijn gerekend op f 245 000, waarvan ten laste van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel moet worden gebracht f 50.000. Onder dit totaal bedrag is opgenomen eene som van f 65 000 als waarde van het terrein, hetwelk door het bestuur der Domeinen aan het Departement van Justitie wordt overgedragen, ten einde op verzoek van des ondergeteekenden ambtgenoot van Financiën die waarde onder de Rijksmiddelen te kunnen verantwoorden.

De ondergeteekende meent vrijheid te kunnen vinden de bedoelde kosten bij een suppletoir wetsontwerp in raming te brengen, waar zoowel bij zijn Departement als bij dat van zijnen ambtgenoot van Landbouw, Nijverheid en Handel de plannen voor den bouw reeds voldoende zijn voorbereid, en daardoor tevens spoedig eene gewenschte verbetering zal worden verkregen van eenen toestand, op de gebreken waarvan nog laatstelijk werd gewezen in het door de Commissie van Rapporteurs uitgebrachte Voorloopig Verslag nopens het sedert tot wet verheven ontwerp tot vaststelling van het IVde hoofdstuk voor het dienstjaar 1907.

Artikel 77 *j*. Het kantongerecht te Heerlen is tot nu toe gevestigd in het raadhuis der gemeente. Door de toeneming der gemeentelijke administratie, welke toeneming in hoofdzaak een gevolg is van de uitbreiding van het zielental in dit centrum van het Staatsmijnwezen, is voor de gemeente groote behoefte ontstaan aan meerdere localiteit en ziet zij zich daardoor verplicht, zoo spoedig mogelijk, over de bij het kantongerecht in gebruik zijnde lokalen te beschikken.

De gemeente had in verband daarmede reeds het voornemen te kennen gegeven, de huur op zeer korten termijn te zullen opzeggen, van welk voornemen slechts ernstige pogingen van Rijkswege ingesteld, om spoedig in eene andere huisvesting van het kantongerecht te voorzien, haar zoude kunnen doen afzien. In dezen stand der zaak komt het ondergeteekende raadzaam voor, waar overigens localiteit geschikt om te huren ter plaatse ontbreekt, ter huisvesting van het kantongerecht over te gaan tot stichting van een gebouw voor rekening van den Staat.

Na opneming van verschillende terreinen, is voor het beoogde doel bijzonder in aanmerking gekomen een perceel bouwterrein, gelegen aan den Hoofdweg van het station naar het centrum der gemeente, waarvan de koopsom globaal is bepaald op f 2670. De kosten van den bouw zullen beloopen f 21 000 à f 22 000.

Voor aankoop van terrein en gedeeltelijke kosten van den bouw wordt voor het dienstjaar 1907 een bedrag van f 6000 voldoende geacht.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

---

(1) Vergl. bladz. 27, ad art. 76*e*, van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het IVde hoofdstuk der ontwerp-Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906.

(230. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 11 Mei 1907.

WILHELMINA.

(230. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene wijziging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, vastgesteld bij de wet van 7 Februari 1906 (*Staatsblad* nº. 21);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De volgende artikelen van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 worden verhoogd, te weten:

Artikel 42. Bijdrage in de kosten van verpleging van behoeftige krankzinnigen, met twintig duizend gulden (f 20 000) en daardoor te brengen op tweehonderd vijf en negentig duizend gulden (f 295 000).

Artikel 43. Onderstand, kosten van vervoer, daaronder begrepen afhaling en begeleiding uit buitenlandsche of Nederlandsche gemeenten, verpleging en begrafenis van armen, bedoeld in artikel 3 der wet van 16 December 1858 (*Staatsblad* nº. 84) van kracht gebleven volgens artikel 16 der wet van 1 Juni 1870 (*Staatsblad* nº. 85), en van buitenslands verblijvende of van daar in Nederland komende en gekomen arme Nederlanders en van toezicht op de verpleging van de uit het buitenland overgenomen hulpelooze minderjarigen; kosten voortvloeiende uit het overbrengen naar en de verpleging in gestichten voor krankzinnigen van arme krankzinnigen, wier woonplaats in het Rijk niet is te vinden, en van kinderen die van hunne tot zoodanige krankzinnigen behoorende moeders niet kunnen worden gescheiden, alsmede kleine toelagen voor zulke arme verpleegden bij ontslag uit die gestichten, en kosten van vervoer van zoodanige ontslagen verpleegden, zoo naar Nederlandsche gemeenten als naar buitenslands, benevens kosten van begrafenis van zulke arme krankzinnigen, met achttien duizend gulden (f 18 000) en daardoor te brengen op acht en vijftig duizend tweehonderd gulden (f 58 200).

Artikel 54. Schadeloosstellingen, subsidiën en verdere uitgaven tot wering van epidemische en besmettelijke ziekten, daaronder begrepen de gevolgen van den beet van dolle honden bij menschen, kosten van begraving van in 's Rijks ziekenbarakken aan besmettelijke ziekten overleden personen, die metterwoon in eene andere gemeente gevestigd waren; kosten voortvloeiende uit de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 35), alsmede bevordering der koepokinenting, met zestig duizend gulden (f 60 000) en daardoor te brengen op eenhonderd een en tachtig duizend gulden (f 181 000).

Artikel 135. Reis- en verblijfkosten en vacatiegelden der leden van de commissiën tot het examineeren van hen die wenschen te ontvangen eene akte van bekwaamheid voor het middelbaar onderwijs, eene der akten van bekwaamheid vermeld in artikel 65, of eene akte van bekwaamheid voor het handteekenen, vermeld in artikel 65*bis* der wet tot regeling van het lager onderwijs (artikelen 86 en 87 volgens den bij Koninklijk besluit van 26 Juni 1905, *Staatsblad* nº. 219, bekend gemaakten tekst) benevens verdere kosten van die examens, met vier duizend gulden (f 4000) en daardoor te brengen op negen en zestig duizend gulden (f 69 000).

Artikel 139. Reis-, verblijf- en bureelkosten van de districtsschoolopzieners, met een duizend vijfhonderd gulden (f 1500) en daardoor te brengen op vier en twintig duizend zeshonderd gulden (f 24 600).

Artikel 207. Wachtgelden ten gevolge van artikel 41 der wet tot regeling van het lager onderwijs, waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 26 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 219), met twee duizend gulden (f 2000) en daardoor te brengen op twaalf duizend gulden (f 12 000).

Artikel 2.

De volgende artikelen van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 worden verminderd, te weten:

Artikel 147. Bijdrage aan normaallessen en aan hoofden van scholen, voor door hen opgeleide personen die de akte, bedoeld in artikel 56 onder *a* der wet op het lager onderwijs (artikel 77 onder *a* volgens den bij Koninklijk besluit van 26 Juni 1905, *Staatsblad* nº. 219, bekend gemaakten tekst) hebben verkregen, met veertig duizend gulden (f 40 000) en daardoor terug te brengen tot eenhonderd vijftig duizend gulden (f 150 000).

Artikel 156. Bijdragen van het Rijk aan bijzondere scholen, ten gevolge van artikel 54*bis* der wet tot regeling van het lager onderwijs (*artikel* 59 volgens den bij Koninklijk besluit van 26 Juni 1905, *Staatsblad* nº. 219, bekend gemaakten tekst), met vijf en zestig duizend vijfhonderd gulden (f 65 500) en daardoor terug te brengen tot twee millioen driehonderd negen duizend vijfhonderd gulden (f 2 309 500).

Artikel 3.

Ten gevolge van voorschreven verhoogingen en verminderingen wordt verhoogd het totaal der IIde afdeeling met acht en negentig duizend gulden (f 98 000) en dat der VIde afdeeling met twee duizend gulden (f 2000) en verminderd dat der IVde afdeeling met eenhonderd duizend gulden (f 100 000).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(230. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Artikel 1.

Art. 42. Ten gevolge van toeneming van het aantal behoeftige krankzinnigen moet de bijdrage in de kosten hunner verpleging met f 20 000 worden verhoogd.

Art. 43. Het voor 1906 geraamd bedrag zal niet toereikend zijn tot dekking der uitgaven: een gevolg van het steeds toenemend aantal arme krankzinnigen wier kosten van verpleging ten laste van het Rijk komen. Verhooging met f 18 000 is noodig.

Art. 54. Het door de gemeentebesturen onteigenen van besmette goederen, op ruimer schaal dan verwacht werd, is oorzaak, dat een tekort op het artikel zal ontstaan. Tot dekking der uitgaven zal nog eene som van f 60 000 noodig zijn.

Art. 135. Het groot aantal adspiranten voor de examens en ten gevolge daarvan verhooging van de kosten dier examens, maakt het noodig dit artikel met f 4000 te verhoogen.

Art. 139. Het instellen van een plaatselijk onderzoek, bedoeld bij alinea 2 van artikel 6 van het Koninklijk besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 303) heeft meer reiskosten geëischt dan waarop gerekend was. Verhooging van het artikel met f 1500 is noodig.

Art. 207. Toekenning van een grooter aantal wachtgelden dan waarop gerekend was, maakt verhooging van het artikel met f 2000 noodig.

Artikel 2.

De uitgaven ten laste van de artikelen 147 en 156 laten de voorgestelde vermindering toe, zoodat het hoofdstuk geene verhooging behoeft te ondergaan.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
P. RINK.

(230. 4.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot wijziging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, onder dagteekening van den 11den Mei 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 27sten Juni 1907.

VAN DEN BERCH VAN HEEMSTEDE.
ROODHUYZEN.
KETELAAR.
VAN ASCH VAN WIJCK.
BOS.

Wijziging en verhooging van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

(231 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 11 Mei 1907.

WILHELMINA.

(231. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener wijziging en verhooging van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van den 1en Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 23);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Het voor *Memorie* uitgetrokken artikel 17 van hoofdstuk III der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1907, „kosten van wederopbouw van het Gezantschapsgebouw te Peking, benevens verdere daarmede verband houdende uitgaven", wordt gebracht op *eenhonderd veertig duizend gulden* (f 140 000).

Artikel 2.

Ten gevolge van artikel 1 dezer wet wordt het totaal van de IIde afdeeling van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 met *eenhonderd veertig duizend gulden* (f 140 000) en het eindcijfer van het geheele hoofdstuk met gelijk bedrag verhoogd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(231 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Zooals door den ondergeteekende werd medegedeeld in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer over de begrooting van zijn Departement voor het loopend jaar, wachtte hij de raming der kosten van het plan-CUYPERS af, alvorens den memoriepost voor het bouwen der gezantschapswoning te Peking door een cijfer te vervangen. Die raming is echter zoozeer tegengevallen, dat aan bouwen overeenkomstig bedoeld plan niet kon worden gedacht.

Intusschen wordt het tijd dat het gezantschapsgebouw verrijze, weshalve aan een door den Minister van Waterstaat aangewezen ingenieur-architect is opgedragen een goedkooper plan te maken, dat door den ondergeteekende is goedgekeurd, en waarmede bedoelde architect ter uitvoering naar China is vertrokken. Met inbegrip van den aanleg voor electrische verlichting en centrale verwarming zal er een bedrag van f 120 000 mede gemoeid zijn, terwijl de overige met den bouw verband houdende uitgaven, zooals kosten van uitzending en bezoldiging van den architect, die van toezicht enz., geraamd worden op eene som van f 20 000.

Vandaar het aangevraagde bedrag van f 140 000, hetwelk, evenals de overige voor den bouw van het complex reeds uitgegeven gelden, gekweten zal kunnen worden uit het voor dat doel in de van China bedongen schadeloosstelling begrepen bedrag ad f 250 000, vermeerderd met de te dier zake door die Mogendheid bereids betaalde rente ad 4 pct. 's jaars.

De ondergeteekende meent de verzekering te kunnen geven, dat bij uitvoering van den bouw volgens de hiervoren bedoelde plannen, het Nederlandsche gezantschap te Peking op waardige wijze zal zijn gehuisvest.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

(231. 4.)

VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek gaven sommige leden uiting aan hunne verwondering, dat het wetsontwerp eerst bij Koninklijke boodschap van 11 Mei ll. aan de Kamer ter overweging werd aangeboden, terwijl toch de hoegrootheid der benoodigde som reeds geruimen tijd te voren bekend moet zijn geweest. Op het vernemen van de reden van deze late indiening stelde men te meer prijs, omdat blijkens de Memorie van Toelichting de in dat stuk bedoelde ingenieur-architect bij het opmaken van de voordracht reeds naar China vertrokken was, zoodat over een gedeelte van de aangevraagde gelden reeds was beschikt voordat de aanvrage de Kamer had bereikt.

Wat het voorstel zelf betreft, werd in de eerste plaats gevraagd, hoe het mogelijk was, dat de raming der kosten van het plan-Cuypers zoozeer afweek van het voor den bouw beschikbaar gestelde bedrag.

Met het streven naar beperking der uitgaven scheen moeilijk overeen te brengen, dat voor de uitvoering van het werk de ingenieur-architect, die het plan had ontworpen, naar China werd gezonden. Had het niet meer voor de hand gelegen, zoo werd gevraagd, die uitvoering, evenals het toezicht daarop, op te dragen aan een daar te lande gevestigd deskundige? Men vroeg overigens, of het de bedoeling is, dat deze ingenieur-architect in China zal blijven totdat de bouw zal zijn voltooid, alsmede of onder de in de Memorie van Toelichting genoemde som van f 20 000 ook de verblijfkosten van bedoelden architect zijn begrepen.

Gaarne zou men vernemen, waarop de meening steunt, dat voor de uitvoering van het plan, met inbegrip van den aanleg voor electrische verlichting en centrale verwarming, een bedrag van f 120 000 voldoende zal zijn. Tevens vroeg men, hoe groot het bedrag is van de voor den bouw van het complex reeds uitgegeven gelden en welk gedeelte van het complex thans gereed is.

Naar aanleiding van dit wetsontwerp werd ten slotte nog gevraagd, hoever de Minister reeds is gevorderd met zijn voornemen, door bij evacuatie wegens ziekte of bij aflossing de opengevallen plaatsen niet aan te vullen, de gezantschapswacht gaandeweg op hare oude sterkte van 30 man terug te brengen. Uit hoeveel man bestaat die wacht op dit oogenblik?

In het vertrouwen, dat de Regeering bereid zal worden gevonden de gestelde vragen vóór den aanvang der openbare beraadslaging over het wetsontwerp, en dus schriftelijk, te beantwoorden, is de Commissie van Rapporteurs van oordeel, dat door de mededeeling van het bovenstaande die beraadslaging genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 21sten Juni 1907.

HUBRECHT.
DE BEAUFORT.
VAN BYLANDT.
BOS.
VAN DEN BERCH VAN HEEMSTEDE.

(231. 5.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 24 Juni 1907.)

Gaarne beantwoordt de ondergeteekende alsnog schriftelijk de gestelde vragen.

Hoewel de voor den bouw beschikbare som bekend was, zoo was dit toch eerst veel later het geval met de raming van het ontwerp-Cuypers, die, zooals in de Memorie van Toelichting werd gezegd en zooals bij bouwwerken meer gebeurt, belangrijk tegenviel. Zoodra omtrent de kosten van dit ontwerp zekerheid bestond, is de zaak met den meesten spoed verder behandeld en is zelfs geen bezwaar gemaakt inmiddels reeds den ingenieur-architect te laten vertrekken. De bouw toch der gezantschapswoning, door verschillende omstandigheden reeds zoo dikwijls uitgesteld, *moest* eindelijk haar beslag krijgen.

Hoe het mogelijk was dat de raming van het plan-Cuypers zoozeer afweek van het beschikbaar bedrag is niet met zekerheid aan te geven. Wellicht heeft daartoe bijgedragen, dat, waar de plannen aan onzen eersten bouwmeester werden onderworpen, de geldquaestie niet aanstonds te veel op den voorgrond moge zijn gesteld.

Wat de uitzending van een architect uit Nederland betreft, zoo schijnt die niet slechts in overeenstemming te zijn met een rechtmatig streven tot beperking van uitgaven, maar zelfs dringend door zoodanig streven geboden. Immers is bij den bouw van wat reeds gereed is, gebleken, dat de medewerking van ter plaatse gevestigde opzichters om meer dan ééne reden veel te duur uitkomt. De uitgezonden deskundige zal in China blijven totdat het gebouw gereed is.

Onder de bedoelde f 20 000 zijn al de aan de zending verbonden kosten begrepen.

De meening, dat een bedrag van f 120 000 voor de uitvoering van het plan, met inbegrip van den aanleg van electrische verlichting en verwarming, voldoende zal zijn, steunt op het feit, dat de uitgezonden architect thans uitdrukkelijk tot dat bedrag gelimiteerd is.

Tot nog toe werd ruim f 157 000 voor den bouw van het complex uitgegeven. Gereed zijn de muur om het legatieterrein, een artesische put, de dienstbodenwoningen, het waschhuis, de stalling, het koetshuis, de kazerne en eene dubbele woning, bestemd voor den secretaris-tolk en voor den officier-commandant der gezantschapswacht.

Deze wacht is reeds tot de oude sterkte van 30 man verminderd.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

(232. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Mijne Heeren!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging der Gemeentewet.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 14 Mei 1907.

WILHELMINA.

(232. 2.)

ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, artikel 149 der Gemeentewet te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De bepaling sub 2o. in het zesde lid van artikel 149 der Gemeentewet wordt gelezen als volgt:
met de betrekking van secretaris in gemeenten van meer dan 20 000 zielen en met die van ontvanger in gemeenten van meer dan 5000 zielen;

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(232. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De redactie van artikel 149, zesde lid, sub 2o., der Gemeentewet, zooals dit artikel bij de wet van 1 Februari 1904 (*Staatsblad* no. 25) is vastgesteld, brengt mede, dat de daar bedoelde gemeente-ambtenaren, die in het algemeen te gelijker tijd ambtenaar van den burgerlijken stand kunnen zijn, van laatstgemelde betrekking worden uitgesloten, zoodra zij nevens hun eigenlijke functie eenige bijbetrekking in gemeentedienst of bij eene aan het gemeentebestuur ondergeschikte administratie bekleeden.

De vrees, reeds bij de behandeling van bovengemelde wet uitgesproken, dat dit in de practijk tot moeilijkheden zou leiden (zie *Handelingen* Iste Kamer 1903/1904, bladz. 283 volgg.), heeft zich, blijkens onderscheidene aan het oordeel der Regeering onderworpen vragen, bewaarheid, en in adressen van gemeentebesturen en vereenigingen van gemeente-ambtenaren werd dan ook sedert de inwerkingtreding der wet op wijziging aangedrongen.

Het komt den ondergeteekende geraden voor, aan dien wensch, die ook in de Vertegenwoordiging weerklank vond, gevolg te geven door eene eenvoudige wijziging, welke de bedoeling van den wetgever in deze tevens beter tot haar recht zal doen komen.

Volgens de thans voorgestelde redactie zal het ambtenaarschap van den burgerlijken stand onvereenigbaar blijven met het secretariaat in groote gemeenten (d. i. die boven 20 000 zielen) en met het ontvangerschap, behalve in die categorie van gemeenten, waarin dit met het secretarisschap vereenigbaar is.

Voor het overige echter wordt aan de gemeentebesturen vrijheid gelaten, om te beoordeelen of eenige betrekking in gemeentedienst, hetzij wegens haren aard of wegens den omvang der daaraan verbonden werkzaamheden, de behoorlijke waarneming van het ambtenaarschap van den burgerlijken stand zou verhinderen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(233.)

VERSLAG over de verrichtingen aangaande het Armbestuur over 1905.

(234. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan zes ontwerpen van wet, houdende naturalisatie van:

Johann Colenbrander,
Augustinus Franciscus Arbroscheer,
Johann Heinrich Wessels,
Heinrich Hermann Everhard,
Anton Lange,
Friedrich August Maria Knagge, en
Leonie Netscher.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 17 Mei 1907.

WILHELMINA.

(234. 2.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. Colenbrander, te Sinderen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Colenbrander* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Colenbrander*, molenaar, geboren te *Beeck (Pruissen)* den 1 November 1877, wonende te *Sinderen* (gemeente *Wisch*) (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(234. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Colenbrander* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(*) Het verzoekschrift is, met de daarbij gevoegde bescheiden, ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden der Kamer.

(234. 4.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van A. F. Arbroscheer, te Philippine.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Augustinus Franciscus Arbroscheer* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Augustinus Franciscus Arbroscheer*, mosselhandelaar, geboren te *Boekhoute (België)* den 10 April 1863, wonende te *Philippine* (provincie *Zeeland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(234. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Augustinus Franciscus Arbroscheer* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Des verzoekers vader werd den 3 Januari 1810 te Emden uit aldaar gevestigde ouders geboren en verkreeg dus bij zijne geboorte, welke op een tijdstip plaats greep, waarop Oost-Friesland deel uitmaakte van het Koninkrijk Holland, ingevolge art. 5, 1°., van het Wetboek van Napoleon, ingericht voor het Koninkrijk Holland, de Nederlandsche nationaliteit. Heeft de vader van belanghebbende die nationaliteit behouden nadat Oost-Friesland bij het vredes-tractaat van 30 Mei 1814 aan Hannover werd afgestaan? Naar regelen van volkenrecht is aan te nemen, dat gebiedsverandering tengevolge heeft, dat de op het betrokken gebied woonachtige en daartoe behoorende inwoners hunne nationaliteit verliezen en de nationaliteit van den Staat verwerven, welke het gebied verkrijgt. Intusschen hebben ingevolge art. 17 van het tractaat van 30 Mei 1814, de inwoners gedurende zes jaren na de ratificatie van het tractaat gelegenheid gehad om zich te vestigen in het land, waartoe zij behoorden.

Waar nu uit de verstrekte gegevens geenszins is gebleken, dat de vader van den verzoeker van deze gelegenheid heeft gebruik gemaakt en evenmin is gebleken, dat hij vóór de teruggave van Oost-Friesland aan Hannover uit Emden is vertrokken en zich metterwoon in Nederland heeft gevestigd, moet naar den genoemden regel van volkenrecht worden aangenomen, dat het Nederlanderschap van den vader van den

verzoeker ten gevolge van de inlijving van Oost-Friesland bij Hannover verloren is gegaan, zoodat die vader ten tijde van de geboorte zijns zoons niet geacht kan worden Nederlander te zijn geweest. Derhalve moet aangenomen worden dat adressant bij zijne geboorte buitenslands, volgens de destijds geldende wetgeving (het Burgerlijk Wetboek en de wet van 28 Juli 1850 (*Staatsblad* nº. 44) de Nederlandsche nationaliteit niet heeft verkregen.

Uit de ambtsberichten blijkt, dat hij de Pruissische nationaliteit niet bezit; of hij het Belgische Staatsburgerschap verworven heeft is niet met zekerheid uitgemaakt.

Intusschen, indien hij al de Belgische nationaliteit mocht hebben verkregen, zoo zal hij deze door zijne naturalisatie hier te lande verliezen.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(234. 6.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. H. Wessels, te Zürich.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Heinrich Wessels* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* nº. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Heinrich Wessels*, koetsier, geboren te *Arnhem* (provincie *Gelderland*) den 20 Januari 1868, wonende te *Zürich (Zwitserland)*.

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(234. 7.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Heinrich Wessels*, geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker, die op 20 Januari 1868 te Arnhem werd geboren uit ouders aldaar niet gevestigd, heeft na zijne meerderjarigheid te Rheden woonplaats gehad, echter voor een korteren tijd dan dien van drie jaren.

Hij heeft derhalve ingevolge art. 5, 3º., Burgerlijk Wetboek het Nederlanderschap verkregen, indien het „vestigen", in dat artikel genoemd, wordt verklaard naar artt. 74 vlg. van het Burgerlijk Wetboek en niet naar art. 3 der wet van 28 Juli 1850 (*Staatsblad* nº. 44).

Vermits de ondergeteekende van meening is, dat de eerste opvatting, welke ook steeds door de verschillende Departementen van algemeen bestuur is gehuldigd, de juiste is, bezat de verzoeker naar het oordeel van den ondergeteekende bij het in werking treden der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* nº. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap de Nederlandsche nationaliteit, welke hij ingevolge art. 7, 5º., dier wet heeft verloren.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(234. 8.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. H. E. A. Lange, te 's Gravenhage.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Heinrich Hermann Everhard Anton Lange* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* nº. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Heinrich Hermann Everhard Anton Lange*, student, geboren te *Papenburg (Pruissen)* den 29 Mei 1885, wonende te *'s Gravenhage* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(234. 9.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Heinrich Hermann Everhard Anton Lange* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(234. 10.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van F. A. M. Knagge, te Grosshesselohe.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Friedrich August Maria Knagge* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* nº. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met

gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Friedrich August Maria Knagge*, zonder beroep, geboren te *Wiesbaden (Pruissen)* den 15 Maart 1864, wonende te *Grosshesselohe (Beijeren).*

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(234. 11.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Friedrich August Maria Knagge*, geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker, die bij zijne geboorte in het buitenland uit Nederlandsche ouders, het Nederlandsche Staatsburgerschap verwierf, heeft het Nederlanderschap verloren ingevolge art. 7, 5°., der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(234. 12.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van L. Netscher, te Berlijn.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Leonie Netscher* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Leonie Netscher*, directrice aan het Sanatorium Woltersdörfer Schleuse—Erkner—Berlin, geboren te *Soerabaja (Ned.-Indië)* den 29 November 1858, wonende te *Berlijn (Pruissen).*

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(234. 13.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Leonie Netscher* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoekster, die bij hare geboorte het Nederlandsche Staatsburgerschap verkreeg, verloor die nationaliteit ingevolge art. 11, al. 1, B. W. ten gevolge van haar op den 24 December 1885 te Batavia gesloten huwelijk met AXEL HOLST, die de Deensche nationaliteit bezat. Na de bij vonnis der arrondissements-rechtbank te Amsterdam op den 9 Maart 1893 uitgesproken echtscheiding, verkreeg zij, ingevolge art. 11, al. 2, B. W. haar Nederlanderschap terug. Thans heeft zij, ingevolge art. 7, 5°., der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap, het Nederlandsche Staatsburgerschap weder verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(234. 14.)

VERSLAG.

De wetsontwerpen tot naturalisatie van J. COLENBRANDER en vijf anderen, onder dagteekening van den 17den Mei 1907 aan de Kamer aangeboden, hebben bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 21sten Juni 1907.

VAN CITTERS.
PLATE.
VERHEY.
VAN DE VELDE.
VAN FOREEST.

(235. 1.)

VOORGESTELDE MOTIE VAN ORDE.

Voorgesteld 23 Mei 1907.

De Kamer,

constateerende dat de Minister van Marine, weigerende een request van den Algemeenen Mariniersbond in behandeling te nemen, daarmede gehandeld heeft in strijd met de uitdrukkelijke verklaring der Regeering op 26 September 1905;

gaat over tot de orde van den dag.

HUGENHOLTZ.

(235. 2.)

VOORGESTELDE MOTIE VAN ORDE.

Voorgesteld 23 Mei 1907.

De Kamer,

van oordeel, dat de Regeering de organisatie onder militairen behoort te erkennen,

betreurt de weigering van den Minister van Marine om het verzoek van den Mariniersbond in overweging te nemen,

en gaat over tot de orde van den dag.

MARCHANT.

(236. 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten *Laren* en *Markelo*, noodig voor de verbetering van de *Bolksbeek*.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 25 Mei 1907.

WILHELMINA.

(236. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat verbetering van de *Bolksbeek* in het algemeen belang noodig is;

Gelet op de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Wij verklaren, dat het algemeen nut de onteigening vordert ten name van het waterschap *„de Schipbeek"*, van eigendommen in de gemeenten *Laren* en *Markelo*, noodig voor de verbetering van de *Bolksbeek*, welke verbetering zal bestaan in het afsnijden van bochten, het verruimen van het rivierbed, het wijzigen der kaden en het uitvoeren van met een en ander samenhangende werken.

Artikel 2.

Deze wet vervalt, wanneer de onteigening van de niet in der minne aangekochte eigendommen bij den rechter niet is aangevraagd binnen één jaar na de dagteekening van de *Staatscourant*, waarin Ons besluit, bedoeld in artikel 14 of artikel 16 der bovenaangehaalde wet, is openbaar gemaakt. Die termijn kan door Ons bij een in het *Staatsblad* te plaatsen besluit met ten hoogste zes maanden worden verlengd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(236. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de wet van 11 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 138) werden bijdragen uit 's Rijks schatkist toegekend o. a. aan het waterschap „de Schipbeek" voor de verbetering van de Bolksbeek.

Deze beek vormt de verbinding tusschen de Schipbeek en de Berkel en is van deze laatste rivier door een sluis, genaamd Avinksluis, gescheiden.

De verbetering zal bestaan in het afsnijden van bochten, het verruimen van de bedding, het wijzigen der kaden en het uitvoeren van met een en ander samenhangende werken.

Voor de verbetering van het benedenste deel der beek, begrepen tusschen de Drostbrug en hare uitmonding in de Schipbeek en aangegeven op het hierbij gaande overzichtskaartje, behoeft het waterschapsbestuur de beschikking over particuliere eigendommen, ter verkrijging waarvan het toepassing verzoekt van de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125).

Hiertegen bestaat naar de meening van den ondergeteekende geen bezwaar.

De stukken hebben overeenkomstig artikel 7 van laatstgenoemde wet, gedurende den voorgeschreven tijd ter visie gelegen op de secretarieën der gemeenten Laren en Markelo.

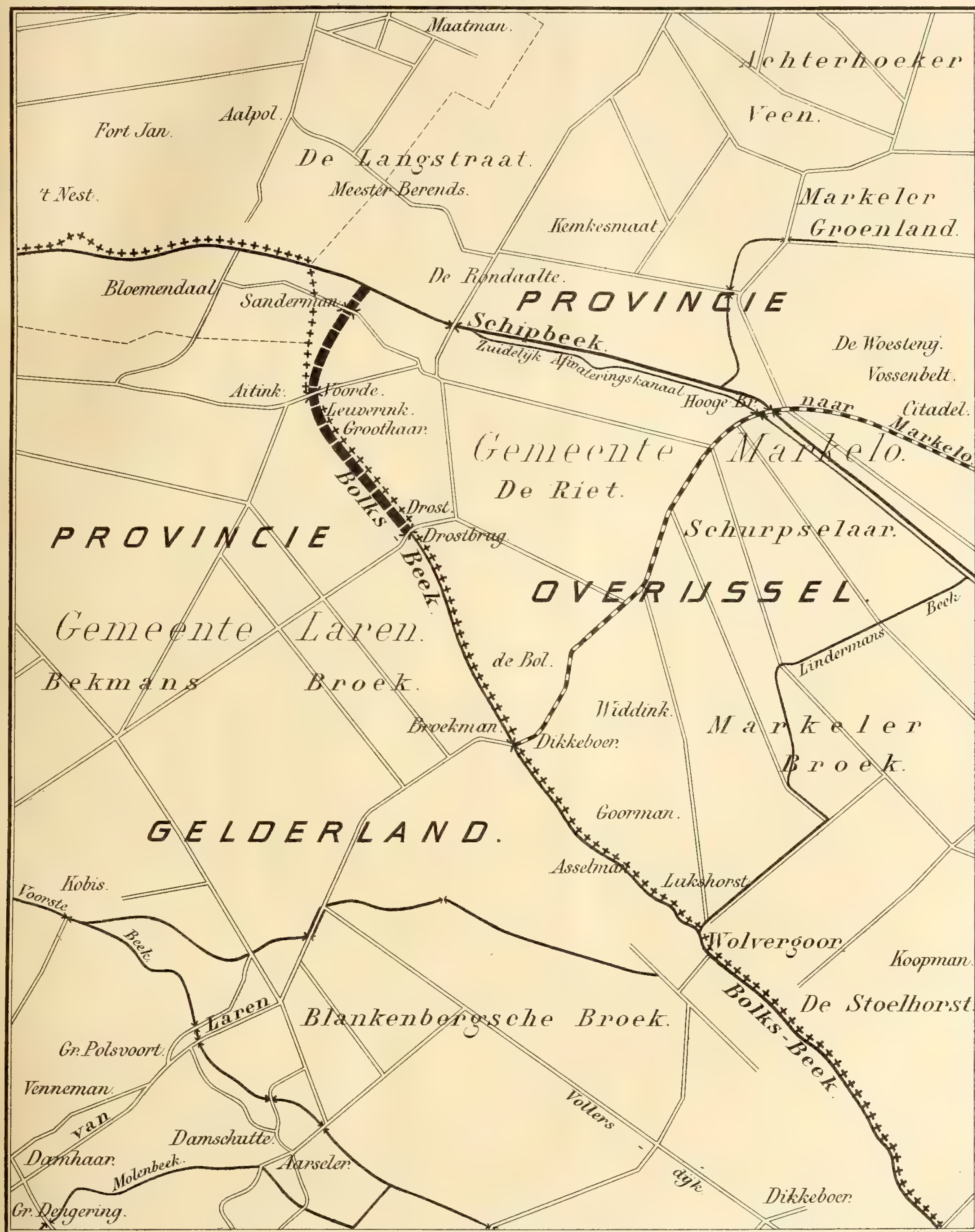
Blijkens de deswege afgelegde verklaringen (*) van burgemeester en wethouders dier gemeenten, zijn tegen het plan geen bezwaren ingebracht.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(*) Deze verklaringen zijn met de plans en verdere bescheiden op de griffie der Kamer nedergelegd, ter inzage van de leden.

Verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten Laren en Markelo, noodig voor de verbetering van de Bolksbeek.

(Bijlage der Memorie van Toelichting.)

Schaal van 1 à 25000.

Verklaring:

- Te onteigenen Bolksbeek-verbetering.
- Beken.
- Kunstwegen.
- Zandwegen.
- Provinciale scheiding.
- Gemeente scheiding.

(236. 4.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten *Laren* en *Markelo*, noodig voor de verbetering van de *Bolksbeek*, onder dagteekening van den 25sten Mei 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 21sten Juni 1907.

VAN CITTERS.
PLATE.
VERHEY.
VAN DE VELDE.
VAN FOREEST.

(239. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede
Kamer der Staten-Generaal.

's Gravenhage, 25 Mei 1907.

Ter voldoening aan het verzoek der Tweede Kamer, mij kenbaar gemaakt bij missive van 15 Maart 1906, n . 111, en onder terugzending van de bij die missive gevoegde twee adressen van voormalige Nederlandsche Rhijnspoorweg-beambten, heb ik de eer U. H. E. G. hiernevens te doen toekomen eene Nota van Inlichtingen ter zake van den inhond van die adressen.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

(237. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

In de beide adressen van voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegbeambten, welke bij missive van 15 Maart 1906, n°. 111, aan den ondergeteekende werden toegezonden met verzoek om inlichtingen, wordt in de eerste plaats de klacht geuit, dat voor bedoelde beambten, — voor zooveel deze geen afstand hebben gedaan van de rechten, bedoeld in art. 6 der overeenkomst tusschen den Staat en de Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij op 31 Januari 1890 gesloten en bekrachtigd bij de wet van 22 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 134) —, door de invoering van het, bij beschikking van den ambtsvoorganger van den ondergeteekende dd. 13 Mei 1905, La. U, afdeeling Spoorwegen, goedgekeurde „Reglement Dienstvoorwaarden (S.S.) 1905", geene lotsverbetering is verkregen.

Met betrekking tot dit punt kan de ondergeteekende het volgende mededeelen:

Inderdaad is bij art. 124 van voornoemd Reglement bepaald, dat voor de bedoelde beambten zal gelden het bepaalde bij art. 79 der overeenkomst van 21 Januari 1890 tusschen den Staat en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen — (bij welk artikel laatstgenoemde Maatschappij zich verbond tot naleving van de bepalingen van het bovenbedoelde art. 6 der Nederlandsche Rhijnspoorwegovereenkomst van denzelfden datum, ten aanzien van het personeel dat in haren dienst overging) —, in plaats van de bepalingen van het nieuwe reglement ter zake van bezoldiging, emolumenten, bevordering, ondersteuning, ontslag tegen den wil van den betrokkene, en verlof; behoudens dat, wat betreft de ondersteuning bij ziekte enz. en de berekening der premiën, de reglementsbepalingen worden toegepast indien daardoor de betrokken personen meer gebaat worden dan door toepassing van de overeenkomstige bepalingen van de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegmaatschappij.

Ware dit art. 124 niet in het Reglement opgenomen, dan zouden voor de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegbeambten, die geen afstand van rechten hadden gedaan, zoowel de bijzondere bepalingen van meergenoemd art. 6, als alle voor het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij geldende bepalingen, van kracht zijn geweest, d. w. z. dat in elk bijzonder geval de gunstigste bepaling uit de twee regelingen op bedoelde personen zou moeten worden toegepast. Door den ambtsvoorganger van den ondergeteekende werd de gegrondheid erkend van de hiertegen door de Exploitatie-maatschappij ingebrachte bezwaren; vooral omdat op die wijze de voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegbeambten, die geen afstand van rechten hadden gedaan, in gunstiger conditie zouden komen dan hunne collega's die door wel afstand van rechten te doen onder het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij waren opgenomen.

Bij de goedkeuring van genoemde uitzonderingsbepaling was echter reeds van de Exploitatie-maatschappij toezegging verkregen van medewerking tot eene regeling, waardoor ook de personen, voor wie deze uitzonderingsbepaling zou gelden, in de gelegenheid zouden komen om zich onder de gewone reglementsbepalingen te rangschikken. Daartoe zou voor die personen de gelegenheid om onder afstand van de rechten, in art. 6 bedoeld, over te gaan tot het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij, opnieuw worden opengesteld. Met het oog op de bewoordingen van de overeenkomst van 20 November/18 October 1901, bekrachtigd bij de wet van 13 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 101), waarbij aan alle Nederlandsche Rhijnspoorwegbeambten, die in 1901 nog geen afstand van rechten hadden gedaan, een pensioen ten laste van het Rijk werd verzekerd, was daartoe eene nadere wettelijk te bekrachtigen regeling noodzakelijk, welke thans bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig is (Gedrukte stukken 1906—1907, **219**).

De overige in de adressen voorkomende klachten betreffen de bezoldiging en emolumenten, zoomede de aanspraken op ondersteuning, vrij vervoer enz. der onderteekenaars. Ten aanzien van deze onderwerpen gelden — het werd boven reeds in herinnering gebracht — voor het voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegpersoneel, dat geen afstand van rechten deed, nog de bepalingen van art. 6 der Nederlandsche Rhijnspoorwegovereenkomst van 21 Januari 1890. Genoemd artikel bepaalde dat het personeel zou overgaan in dienst der Exploitatie-maatschappij „op dezelfde voorwaarden, waarop zij thans dienen, en mitsdien met behoud zoowel van hunne tegenwoordige bezoldiging en emolumenten, als van de aanspraken op bevordering en op ondersteuning, die zij wegens hun dienst bij de (Nederlandsche Rhijnspoorweg)-maatschappij tegenover de laatste kunnen doen gelden". Ten aanzien van de vraag of de Exploitatie-maatschappij deze bepalingen getrouw naleefde, is in 1892 van Regeeringswege een onderzoek ingesteld, door eene commissie, wier rapport als bijlage werd gevoegd bij de Memorie van Toelichting tot de eerste wettelijke regeling betreffende het voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegpersoneel. (Zie Gedrukte Stukken Tweede Kamer 1895—96, n°. **120**). De inhoud van dit rapport en de resultaten van het onderzoek van na dien tijd ingekomen klachten, hebben den ondergeteekende evenals zijn ambtsvoorgangers overtuigd, dat voor twijfel aan den wensch van de Exploitatie-maatschappij om hare verplichtingen in dit opzicht zoo getrouw mogelijk na te komen, geene aanleiding bestaat. Het aangehaalde art. 6 waarborgde echter slechts behoud van de genoten bezoldiging en handhaving van *aanspraken* op bevordering enz. (welke aanspraken slechts bij groote uitzondering bleken te bestaan), — doch geenszins gelijke lotsverbetering als door het overige personeel der Exploitatie-maatschappij zou worden genoten. En deze Maatschappij stelde zich steeds op het standpunt, dat zij, die vasthielden aan de bijzondere bepalingen van art. 6, niet tevens in alle voorrechten van haar overige personeel konden deelen.

Voor hen, die dit wilden, heeft de gelegenheid om tot het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij over te gaan, niet ontbroken. Ingevolge de bij de wet van 13 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 101) bekrachtigde overeenkomst hebben alle toen nog als zoodanig in dienst zijnde voormalige Nederlandsche Rhijnspoorwegbeambten gelegenheid gehad om, zonder eenige geldelijke

opoffering hunnerzijds, op 1 Januari 1903 tot het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij over te gaan, waardoor zij in alle opzichten met het overige personeel zouden zijn gelijk gesteld. De onderteekenaars van de adressen, waarop deze inlichtingen betrekking hebben, hebben daarvan geen gebruik gemaakt.

Gelijk door den ondergeteekende hierboven reeds werd medegedeeld, zal de gelegenheid tot overgang opnieuw worden opengesteld, nadat de nader met de Exploitatie-maatschappij aangegane overeenkomst wettelijke bekrachtiging zal hebben erlangd. Nu in deze adressen op gelijkstelling met het gewone personeel der Exploitatie-maatschappij wordt aangedrongen, vertrouwt de ondergeteekende dat daarin eene aanwijzing mag worden gezien dat de onderteekenaars, voor zooveel zij daartoe nog in de gelegenheid zullen zijn — twee van hen, de hoofdconducteurs J. Limburg en J. Schouten, zijn, sedert de indiening van deze adressen, wegens het bereiken van den 65-jarigen leeftijd eervol ontslagen — van de opnieuw open te stellen gelegenheid tot overgang inderdaad gebruik zullen maken.

Het is den ondergeteekende aangenaam hieraan nog te kunnen toevoegen, dat de Exploitatie-maatschappij bereid bevonden is om voor hen, die van de eerstvolgende gelegenheid tot overgang gebruik zullen maken, eene gunstige bepaling toe te passen ten aanzien van de vaststelling van het bij den overgang toe te kennen loon. Het bedrag daarvan zou voor diegenen, die het meeste belang bij den overgang hebben, dat zijn zij, die thans minder loon ontvangen dan de in gelijken rang werkzame gewone Staatsspoorbeambten, in het algemeen moeten gesteld worden op het minimum der bezoldiging, bij het Reglement Dienstvoorwaarden (S. S.) 1905, voor den door hen bekleeden rang vastgesteld. De Exploitatie-maatschappij heeft zich nu bereid verklaard om bij de bepaling van het bij overgang toe te kennen loon rekening te houden met de omstandigheid dat, indien de gelegenheid tot overgang in 1905 ware opengesteld geweest, zij die daarvan gebruik zouden gemaakt hebben volgens de bepalingen van genoemd reglement ten deele reeds aanspraak op loonsverhooging zouden hebben verkregen. De Maatschappij zal die aanspraken ook voor de overgaande Nederlandsche Rhijnspoorbeambten doen gelden, in dien zin dat aan hen, die, waren zij in 1905 overgegaan, reeds loonsverhooging zouden hebben genoten, bij den overgang het verhoogde loon in plaats van het minimum zal worden toegekend, terwijl aan hen, die na drie jaar loonsverhooging zouden genieten, en dus, waren zij in 1905 overgegaan, in 1908 daarop aanspraak zouden hebben verkregen, die loonsverhooging in dat jaar zal worden toegekend, indien zij thans overgaan.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

(238. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging van hoofdstuk X der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 27 Mei 1907.

WILHELMINA.

(238. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot verhooging van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, vastgesteld bij de wet van 9 Februari 1906 (*Staatsblad* nº. 33) en verhoogd bij de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* nº. 372);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De navolgende artikelen van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 worden *verhoogd* met en mitsdien gebracht op de daarbij vermelde bedragen:

	wordt verhoogd met:	en mitsdien gebracht op:
IIde AFDEELING.		
Landbouw.		
C. Dienst van de Rijkslanden tuinbouwleeraren, landbouwkrediet en maatregelen in het belang van de fokkerij.		
Artikel 22. Reis-, bureel- en verplaatsingskosten; vergoeding voor het gebruik van rijwielen bij reizen ten behoeve van 's Rijks dienst; kosten van werktuigen, platen, boeken en bindwerk	f 5 000	f 35 000
Artikel 26. Subsidiën en andere uitgaven ten behoeve van de paardenfokkerij	15 000	150 280
D. Veeartsenijkundige dienst.		
Artikel 30. Reis-, bureel- en verplaatsingskosten; reiskosten en vacatiegelden van plaatsvervangende districtsveeartsen; reiskosten en belooningen van gouvernementskeurmeesters en geëxamineerde veeartsen; vergoeding voor het gebruik van rijwielen bij reizen ten behoeve van 's Rijks dienst	25 000	141 100
Artikel 34. Jaarwedden, toelagen en belooningen van het personeel van de Rijks-seruminrichting, mitsgaders schrijfloonen	f 500	f 19 150
Artikel 35. Gebouwen, meubelen, benoodigdheden voor de te verrichten werkzaamheden, lokaalbehoeften, reiskosten, aankoop en onderhoud van dieren en verdere uitgaven ten behoeve van de Rijks-seruminrichting	15 000	43 250
Artikel 37. Benoodigdheden voor de te verrichten werkzaamheden, reiskosten en verdere uitgaven ten behoeve van de keuring van voor uitvoer bestemd vleesch; schadeloosstellingen ter zake van in het buitenland afgekeurd vleesch; uitgaven ten behoeve van cursussen in vee- en vleeschkeuring	7 000	14 000
E. Rentambten, Staatsboschbeheer, agrarische aangelegenheden.		
Artikel 45. Kosten van onderhoud en verbetering, uitkeeringen aan arbeiders wegens invaliditeit of tijdelijke verhindering om te werken, en alle andere uitgaven, niet vallende onder de artikelen 40 tot en met 44	12 000	156 650
IVde AFDEELING.		
Arbeid.		
A. Toezicht, bedoeld bij de Veiligheidswet en bij de Arbeidswet.		
Artikel 120. Bureel-, reis-, verblijf-, verplaatsings- en examenkosten; schrijfloonen; vergoeding voor het gebruik van rijwielen ten behoeve van 's Rijks dienst; werktuigen, gereedschappen en verdere uitgaven ten dienste van het toezicht	15 000	53 000
Vde AFDEELING.		
Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën en toelagen.		
Artikel 145. Uitgaven wegens ongevallen in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf...	7 000	7 750

Artikel 2.

Ten gevolge van het vorenstaande wordt verhoogd:

het totaal der IIde Afdeeling met *negen en zeventig duizend vijfhonderd gulden* (f 79 500);

dat der IVde Afdeeling met *vijftien duizend gulden* (f 15 000);

en dat der Vde Afdeeling met *zeven duizend gulden* (f 7000),

terwijl het eindcijfer van genoemd hoofdstuk verhoogd wordt met *honderd een duizend vijfhonderd gulden* (f 101 500).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,

(238. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting der voorgestelde verhoogingen heeft de ondergeteekende de eer het volgende mede te deelen:

Artikel 22.

De noodzakelijkheid om het bij dit artikel toegestane bedrag te overschrijden, vloeit voort uit de uitbreiding welke de werkzaamheden der Rijksland- en tuinbouwleeraren geleidelijk ondergaan. Zulks is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat de landbouwers meer en meer doordrongen raken van het gewicht der door deze ambtenaren uitgebrachte adviezen en dientengevolge in steeds klimmende mate hunne voorlichting inroepen, hetgeen de bezoeken ter plaatse vermeerdert en de aanvragen tot het houden van voordrachten doet toenemen. Bovendien leidt de uitbreiding van het aantal wintercursussen tot vermeerdering van het aantal dienstreizen, noodig voor het houden van het vereischte toezicht.

Artikel 26.

Het tekort op dit artikel vindt voornamelijk zijn grond in de omstandigheid, dat de voor Rijksrekening komende kosten, verbonden zoowel aan de keuring van hengsten als aan die voor de toekenning van premiën en bijdragen uit de Rijkssubsidiën, meer dan de raming hebben bedragen. De ondergeteekende stelt zich voor, bij het ontwerpen eener volgende begrooting hiermede rekening te houden door het artikel tot een hooger bedrag uit te trekken.

Artikel 30.

Toen met betrekking tot dit artikel de verhooging werd voorgesteld welke bij de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* n°. 372) is toegestaan, waren nog niet alle vorderingen bekend die ten laste van dezen post zouden moeten worden gebracht. Nu dit laatste wel het geval is, blijkt, dat de aanvankelijk voorgestelde verhooging niet voldoende is geweest. In verband daarmede wordt andermaal vermeerdering van dezen post aangevraagd, waaraan de mededeeling kan worden toegevoegd, dat daardoor op dit artikel de noodige gelden zullen zijn gebracht ter bestrijding van alle daaruit te kwijten uitgaven.

Artikel 34.

Het tekort op dit artikel is ontstaan, wijl het ten gevolge van den voortdurend toenemenden omvang der werkzaamheden, waarover de toelichting bij artikel 35 nadere bijzonderheden behelst, noodig geweest is twee tijdelijke beambten meer in dienst te nemen dan waarop aanvankelijk was gerekend, inzonderheid voor het verstrekken van hulp bij de bereiding en de verzending van entstoffen tegen de vlekziekte der varkens en het miltvuur.

Artikel 35.

De verhooging van dit artikel houdt ten deele verband met het feit, dat de door de Rijksseruminrichting vervaardigde entstoffen — inzonderheid die tegen de vlekziekte der varkens, het boutvuur der runderen, de varkenspest, de borstziekte, de kalverziekte, het miltvuur en de nierziekten — in steeds toenemende mate aftrek vinden, hetgeen eenerzijds voor de bereiding meer dieren dan waarop gerekend was, vordert en bovendien uitbreiding van materiaal vereischt.

Verder leidde de omstandigheid, dat de Rijksseruminrichting in voortdurend klimmende mate zoowel door veehouders en veeartsen als door hoender- en konijnenfokkers uit alle deelen des lands geraadpleegd wordt, tot uitbreiding van het aantal onderzoekingen en tot vermeerdering van uitgaven.

Artikel 37.

Ter zake van de bij Koninklijk besluit van 25 April 1905 n°. 110 geregelde cursussen in vee- en vleeschkeuring worden meerdere gelden vereischt dan aanvankelijk waren uitgetrokken, ten gevolge zoowel van den zeer grooten aandrang tot bijwoning der lessen als van de wenschelijkheid spoedig een behoorlijk aantal gediplomeerde hulpkeurmeesters ter beschikking te hebben.

Verder is het noodig gebleken, voor de schadeloosstellingen waarvan in dit artikel sprake is, een hooger bedrag uit te keeren dan oorspronkelijk was geraamd.

Artikel 45.

Ingevolge de bepalingen van het op 12 Februari 1898 met den pachter van den Scheurpolder gesloten pachtcontract, moet met dezen worden verrekend de meerdere of mindere waarde, welke aan gebouwen op dien polder bij het einde der pacht door deskundigen wordt toegekend. De schatting en de verrekening zouden in 1907 geschieden. In verband met het ingaan der nieuwe pacht kwam het echter wenschelijk voor, haar in het najaar van 1906 te doen plaats hebben. Ter voldoening van hetgeen de pachter blijkens het proces-verbaal van schatting heeft te vorderen, wordt thans de verhooging aangevraagd.

Artikel 120.

De bij Koninklijk besluit van 14 April 1906 (*Staatsblad* n°. 64) gewijzigde verdeeling van het Rijk in arbeidsinspectiën bracht overplaatsing van personeel met zich mede. De kosten dier overplaatsing, die voor een groot deel gepaard ging met overbrenging van archieven en materieel, bedroegen pl. m. f 5500.

Het Koninklijk besluit, regelende de aan de inspecteurs van den arbeid toegelegde abonnementen, werd in den loop van het vorig jaar herzien. De uit die herziening voortvloeiende overname door het Rijk van meubelen, welke door bedoelde inspecteurs ten behoeve van hunne inspectie-bureau's waren aangeschaft, alsmede de aankoop van nieuwe meubelen ten dienste dier bureau's, vorderden eene uitgave van *ruim* f 4500.

De meerdere in het totaal der verhooging begrepen uitgaven werden voorts grootendeels veroorzaakt door het steeds toenemend aantal reizen van de bij artikel 12 der Arbeidswet en artikel 9 der Veiligheidswet bedoelde inspecteurs en verdere ambtenaren.

Artikel 145.

Op dit artikel worden meerdere gelden vereischt ter bestrijding van de kosten verbonden aan de betaling van contante waarde van renten, toegekend aan de nagelaten betrekkingen van een werkman, die aan de gevolgen van een hem overkomen ongeval in schacht II der Staatsmijn *Wilhelmina* is overleden.

Berekend overeenkomstig het bepaalde in artikel 54 sub 3 der Ongevallenwet 1901 is ter voldoening van deze uitgaaf een bedrag van f 6891,98[5] noodig.

Het zij den ondergeteekende vergund er op te wijzen, dat de noodzakelijkheid om in soortgelijke uitgaven te voorzien, zich voor het vervolg niet meer zal voordoen, aangezien sedert 1 Januari j.l. het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel niet meer het risico der ongevallenverzekering zelf draagt, doch zich ter zake bij de Rijksverzekeringsbank heeft aangesloten.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(238. 4.)

NOTA VAN DRUKFOUTEN.

Memorie van Toelichting.

Bladz. 2, kolom 2, regel 3 v. b. staat: „nierziekten", lees: „uierziekten".

(238. 5.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot verhooging van hoofdstuk X der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, onder dagteekening van den 27sten Mei 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 21sten Juni 1907.

VAN CITTERS.
PLATE.
VERHEY.
VAN DE VELDE.
VAN FOREEST.

(239. 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 27 Mei 1907.

WILHELMINA.

(239. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens de bepalingen, voorkomende in de artikelen 8 en 9 der wet van 9 September 1853 (*Staatsblad* nº. 100), tot duurzame regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen, over de voorhanden sommen niet dan bij de wet wordt beschikt;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, ten bedrage van *tweehonderd drie en veertig duizend achthonderd vijf en negentig gulden vier en dertig en een halven cent* (f 243 895,34[5]), in 's Rijks schatkist voorhanden, worden, ten behoeve van dat Departement, tot het doen van betalingen voor den dienst van 1907, beschikbaar gesteld.

Artikel 2.

De voormelde beschikbaar gestelde som wordt verdeeld over de navolgende *artikelen*:

Artikel 1. Traktementen en loonen van het personeel der kleermakerijen bij de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en bij het instructie-bataljon en arbeidsloonen voor den aanmaak van kleeding . . . . f 170,33

Artikel 2. Aanschaffing van kleeding en uitrusting en van grondstoffen en andere benoodigdheden tot aanmaak daarvan, van onderscheidingsteekenen van onderofficieren en soldaten en van modellen van kleeding en uitrusting;

kosten vallende op de keuring van een en ander;

wijziging van kleeding en uitrusting . . . . . f 17 278,23[5]

Artikel 3. Aanschaffing en wijziging van ledergoed, van paardetuig voor de cavalerie — de adjudanten-onderofficier van dat wapen inbegrepen — en voor officieren die niet tot het houden van dienstpaarden gerechtigd zijn, doch diensten te paard moeten verrichten; van trommen, hoorns en trompetten met toebehooren, van stokken voor sergeanten- en korporaals-tamboer en van pioniergereedschappen, waaronder benoodigdheden tot het onbruikbaar maken van spoorwegen en telegraaflijnen;

kosten vallende op de keuring van een en ander 114,36[5]

Artikel 4. Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren;

aanschaffing en snijden van ligstroo;

kosten vallende op de keuring van een en ander;

vergoeding wegens gemis van slaapfournituren . 1 350,19

Artikel 5. Aanschaffing van paarden. 18 404,00

Artikel 6. Reis- en verblijfkosten en verdere uitgaven, vallende op de aanschaffing van paarden 2 376,00

Artikel 7. Hoefbeslag en hoevensmeer;

stal- en manegebehoeften;

benoodigdheden voor het merken, meten, voederen, drenken en voor de verdere verzorging van paarden;

materieel voor fourage-magazijnen;

aanschaffing en onderhoud van voertuigen voor den dienst bij het remontedepot;

kosten van het onderricht aan de rij- en hoefsmidschool . . . . 855,33[5]

Geneeskundige dienst.

(*Artikelen* 8 *en* 9.)

Artikel 8. Kosten van voeding en verpleging van zieken en van geëmployeerden in de militaire ziekeninrichtingen, met uitzondering van de kosten van levensmiddelen die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt;

kosten van aanschaffing en onderhoud van meubilair, van voorwerpen van ligging en kleeding voor de zieken en van kleeding en uitrusting voor de geëmployeerden en van verdere inventarisgoederen;

kosten van verwarming, verlichting en schoonhouden;

hospitaalsoldijen;

kosten vallende op het onderricht van geëmployeerden in de kookkunst;

vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van ter verpleging opgenomen militairen;

begrafeniskosten van geëmployeerden;

kosten van onderhoud van wandelplaatsen en alle verdere huishoudelijke uitgaven, de militaire ziekeninrichtingen betreffende . . . . 3 442,85[5]

Artikel 9. Kosten vallende op het aanschaffen van geneesmiddelen, brancards, chirurgicale, orthopaedische, pharmaceutische en andere benoodigdheden voor militairen en andere personen, die aan-

spraak hebben op geneeskundige verzorging voor rekening van het Departement van Oorlog;

uitgaven voor 's Rijks magazijn van geneesmiddelen en voor de militaire apotheken, zoomede kosten voortvloeiende uit de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst buiten de militaire ziekeninrichtingen . . . . f 101 086,35[5]

Artillerie-inrichtingen.

(*Artikelen* 10 *t/m* 19.)

Artikel 10. Daggelden, loonen, soldijen, premiën en tegemoetkomingen van burgerlijke en militaire werklieden;

loonen voor het doen verrichten van werk door particulieren . . . . 11 641,37[5]

Artikel 11. Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken, samenstellen, wijzigen, opleggen, onderhouden, beproeven, herstellen en verzenden van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren . . . . 30 632,20[5]

Artikel 12. Als voren van draagbare wapenen, met toebehooren, met uitzondering van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M. 67,37

Artikel 13. Als voren van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, paardetuig, materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen ten dienste der artillerie, een en ander met toebehooren 180.22

Artikel 14. Als voren van patronen tot draagbare vuurwapenen, met toebehooren . . . . 11 764,99[5]

Artikel 15. Aanschaffing van werktuigen, gereedschappen, maten, brandstoffen, verlichtingsmiddelen, water en andere benoodigdheden voor het aanmaken, samenstellen, wijzigen, beproeven, herstellen, opleggen, onderhouden en verzenden van artillerie-materieel, in de voorgaande artikelen genoemd; zoomede van brandbluschmaterieel en van benoodigdheden voor het scheikundig laboratorium;

kosten vallende op het onderhoud van artillerie-materieel, werktuigen en gereedschappen. . . . 12 502,35[5]

Artikel 16. Aanschaffing van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren, zoomede kosten vallende op het doen wijzigen daarvan door particulieren 399,90

Artikel 17. Aanschaffing van draagbare wapenen, met toebehooren 290,51

Artikel 18. Aanschaffing van patronen voor draagbare vuurwapenen, met toebehooren. . . . 7 254,81

Artikel 19. Reis- en verblijfkosten;

kosten vallende op de keuringen;

bureel- en administratiekosten;

kosten van vervoer van ambtenaren, conducteurs, onderofficieren, werklieden die schrijvers- of teekenaarsdienst verrichten en werklieden, werkzaam bij de artillerie-inrichtingen aan de *Hembrug*, doch wonende te *Amsterdam* en in andere plaatsen, naar en van de *Hembrug* . . . . f 4 089,12[5]

Artikel 20, *a*. Traktementen van ambtenaren en bedienden, toelagen van officieren wegens diensten bij de Topographische Inrichting, daggelden en belooningen van geëmployeerden, zoomede loon voor verrichte werkzaamheden buiten den gewonen werktijd . . . . f 2 871,39

b. verdere kosten van de Topographische Inrichting 3 235,23

6 106,62

Artikel 21. Aanschaffing en onderhoud van materieel voor de practische oefeningen van het regiment genietroepen, van de opzichters van fortificatiën en die van den vesting-telegraafdienst, alsmede van andere wapens, voor zooveel die geschieden onder leiding van genietroepen . . . . 204,21[5]

Artikel 22. Daggelden, loonen en soldijen van burgerlijke en militaire werklieden voor de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren . . . . 2 491,60[5]

Artikel 23. Aanschaffing van grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen en bestanddeelen tot de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren . . . . 10 168,93[5]

Artikel 24. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van keuring, vallende op de vervaardiging van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., . . . 1 023,34

f 243 895,34[5]

tweehonderd drie en veertig duizend achthonderd vijf en negentig gulden vier en dertig en een halve cent.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Oorlog,

(239. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Gedurende het jaar 1906 zijn door het Departement van Oorlog, overeenkomstig de bepalingen der wet van 9 September 1853 (*Staatsblad* n°. 100), aan 's Rijks koloniën, aan gemeente- en andere besturen en aan bijzondere personen of bijzondere inrichtingen, verstrekkingen gedaan tot een gezamenlijk bedrag van f 243 895,34[5], terwijl de daarvoor ontvangen sommen in 's Rijks schatkist zijn gestort.

Eene specificatie van bedoelde ontvangsten wordt, ter voldoening aan het bepaalde bij art. 7 van voormelde wet, als bijlage van deze Memorie van Toelichting hiernevens gevoegd.

Ter voorziening in de behoeften voor den dienst van 1907 is het wenschelijk, dat de beschikking over het bovengenoemde bedrag worde verkregen.

Daartoe strekt het hierbij overgelegde ontwerp van wet.

De prijzen van de in 1906 aan officieren afgestane paarden zijn vastgesteld volgens den maatstaf, vermeld in art. 2 der wet van 6 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 179).

In verband hiermede is bij elk van deze paarden de leeftijd vermeld.

Voor zooveel de overige, in het wetsontwerp voorkomende posten betreft, heeft de ondergeteekende de eer, te verwijzen naar de vorengemelde specificatie.

Ten slotte wenscht de ondergeteekende het navolgende te doen opmerken.

In de laatste alinea van het Eindverslag der Commissie van Rapporteurs uit de Eerste Kamer der Staten-Generaal over het ontwerp van wet tot beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen voor den dienst van 1906 (Gedrukte Stukken Eerste Kamer, Zitting 1905—1906 n°. 88), werd de verwachting uitgesproken, dat uit de volgende begrooting zou blijken, dat gebroken wordt met de „ten deze gevolgde practijk", welke practijk in strijd zou zijn met het systeem om te streven naar zooveel mogelijk zuivere raming van de verschillende artikelen.

Blijkens de daaraan voorafgaande alinea geldt het hier een bezwaar tegen de wijze van ramen, die ten gevolge heeft „dat voor een belangrijk gedeelte de toegezegde som voor andere zaken kan worden besteed".

Waar deze opmerkingen ten vorigen jare onbeantwoord zijn gebleven en het thans aangeboden wetsontwerp op dezelfde wijze is ingericht als gelijksoortige wetsontwerpen voor vroegere dienstjaren, zij er in de eerste plaats op gewezen, dat het hier geene raming in den gewonen zin betreft, maar eene aanvrage om, overeenkomstig de wet van 9 September 1853 (*Staatsblad* n°. 100), de beschikking te verkrijgen over gelden, die, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, ten behoeve van dat Departement in 's Rijks schatkist zijn gestort. De aangevraagde sommen stemmen overeen met het bedrag der bewijsstukken, die, ingevolge art. 5 dier wet, tot staving van de ontvangen gelden aan de Algemeene Rekenkamer zijn overgelegd.

Een andere wijze van handelen is dus niet wel mogelijk.

De opnieuw toegestane som kan wel is waar worden aangewend tot aanschaffing van artikelen, niet *geheel* overeenkomende met de indertijd verstrekte, maar de vrijheid om ze voor den aankoop van andere, meer dringende behoeften te besteden, wordt beperkt door de omschrijving van den begrootingspost, waarop de gelden weder beschikbaar komen. En uit de bewoordingen van de artt. 2 en 3 der aangehaalde wet, blijkens welke de aanvulling van den voorraad steeds voorwerpen of behoeften betreft van denzelfden of gelijken aard, als verstrekt zijn, mag worden afgeleid, dat de wetgever deze vrijheid, in 's Lands belang, gewild heeft.

Dat, en om welke redenen, moest worden afgezien van het voornemen, om het tot dusver berekende percentage op de waarde van de verstrekte geneesmiddelen lager te stellen, is reeds medegedeeld ad art. 89, op bladz. 53 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de oorspronkelijke Oorlogsbegrooting voor 1907.

De Minister van Oorlog,

VAN RAPPARD.

(239. 4.)

BIJLAGE VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

SPECIFICATIE der ontvangsten over het jaar 1906, wegens verstrekkingen, opgemaakt ingevolge artikel 7 der wet van 9 September 1853 (*Staatsblad* n°. 100).

In 's Rijks schatkist is beschikbaar, wegens verstrekkingen, volgens de hierna volgende specificatie der ontvangsten, over het jaar 1906, als

wegens verstrekte kleeding, enz. . . . . f	17 448,66[5]
„ verstrekt ledergoed, trom- en hoornbehoeften en nachtleger	1 464,55[5]
„ verstrekte paarden	20 780,00
„ „ schroefkalkoenen, enz.	855,33[5]
„ „ geneeskundige behoeften, enz.	104 529,21
„ verstrekt artillerie-materieel	78 822,86[5]
„ verstrekte kaarten	6 106,62
„ verstrekt genie-materieel	204,21[5]
„ aanmaak van nieuwe draagbare vuurwapenen	13 683,88
Totaal . . . f	243 895,34[5]

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
	KLEEDING EN UITRUSTING.			
	A. *Arbeidsloonen voor den aanmaak van kleeding.*			
	(Artikel 31 van het voorloopig vastgestelde VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.)			
Minister van Koloniën.	Voor het Koloniaal Werfdepot . . . . . f	125,01		
Idem.	Voor de Koloniale Reserve	2,85		
Idem.	Voor het militair hospitaal te Harderwijk . .	42,47		
			f 170,33	
	B. *Aanschaffing van kleeding en uitrusting en grondstoffen tot aanmaak daarvan.*			
	(Artikel 32, als voren.)			
Magazijnmeester, hoofd van het Centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting te Amsterdam.	Verstrekte stoffen tot het vervaardigen van kepi's en schouderbedekkingen . . . . f	14 308,65[5]		

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Magazijnmeester, hoofd van het Centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting te Delft.	Verstrekte stoffen tot het vervaardigen van kepi's en schouderbedekkingen . . . . f	103,75		
Idem te Woerden.	Idem	96,94		
Hoofdadministratie van het Koloniaal Werfdepot.	Verstrekte kleeding en uitrusting en stoffen uit het Centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting te Amsterdam aan het Koloniaal Werfdepot.	743,79		
Minister van Koloniën.	Verstrekte kleeding aan het Koloniaal Werfdepot	213,14		
Idem.	Als voren aan geëmployeerden bij het militair hospitaal te Harderwijk	326,19		
Idem.	Als voren aan de Koloniale Reserve . . .	1 485,87		
			f 17 278,33^{5}	
			f 17 448,66^{5}	
	CENTRALE MAGAZIJNEN VAN MILITAIRE KLEEDING EN UITRUSTING.			
	Ledergoed.			
	(Artikel 36, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Bajonetscheeden voor het Koloniaal Werfdepot . . . . f	11,00		
Idem.	Trom- en hoornbehoeften voor de Koloniale Reserve	95,26^{5}		
Het bestuur der Koninklijke Vereeniging van Nederlandsche Scherpschutters te Hoorn.	Bajonetscheeden, enz..	8,10	f 114,36^{5}	
	Nachtleger.			
	(Artikel 45, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Aan het Koloniaal Werfdepot . . . . . . f	590,59		
Idem.	Aan de Koloniale Reserve	759,60		
			1 350,19	
			f 1 464,55^{5}	
	REMONTE.			
	(Artikelen 47 en 48, als voren.)			
	Officierspaarden.			
Jhr. J. K. van Naerssen, eerste-luitenant bij het 3de regiment huzaren.	Een rijkspaard (10 jaar). . . . . f	464,00		
Th. M. Roest van Limburg, kapitein-adjudant van den inspecteur der artillerie.	Idem (11 jaar)	414,00		
G. P. A. G. H. Römer, luitenant-kolonel bij het 4de regiment huzaren.	Idem (12 jaar)	364,00		
F. G. A. van Ermel Scherer, luitenant-generaal, inspecteur der artillerie.	Idem (10 jaar)	464,00		

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.	Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
W. F. Pop, majoor bij den generalen staf.	Een rijkspaard (5 jaar)	564,00	
H. B. Moll, majoor bij het 2de regiment vesting-artillerie.	Idem (10 jaar)	464,00	
P. Huizer, kapitein bij den generalen staf.	Idem (9 jaar)	514,00	
G. J. Blokhuis, eerste-luitenant bij het 2de regiment huzaren.	Idem (10 jaar)	464,00	
H. H. E. Deelken, eerste-luitenant bij het 4de regiment veld-artillerie.	Idem (10 jaar)	464,00	
H. D. R. Verspyck, eerste-luitenant bij het 2de regiment veld-artillerie.	Idem (7 jaar)	564,00	
A. D. Petter, generaal-majoor, commandant der 4de divisie infanterie.	Idem (11 jaar)	414,00	
A. J. Vetter, generaal-majoor, commandant der 3de divisie infanterie.	Idem (7 jaar)	564,00	
G. J. IJssel de Schepper, eerste-luitenant bij het 3de regiment huzaren.	Idem (9 jaar)	514,00	
R. H. J. Gallandat Huet, paarden-arts der 2de klasse.	Idem (13 jaar)	314,00	
J. Th. Mingels, majoor bij het 2de regiment huzaren.	Idem (6 jaar)	564,00	
A. P. Wirix, eerste-luitenant bij het 3de regiment huzaren.	Idem (11 jaar)	414,00	
K. W. Rauh, ritmeester der cavalerie bij het Nederlandsch-Indische leger.	Idem (9 jaar)	514,00	
A. J. Ph. A. de Vries, majoor bij het 11de regiment infanterie.	Idem (11 jaar)	414,00	
A. van Mens, eerste-luitenant bij het 3de regiment huzaren.	Idem (6 jaar)	564,00	
J. U. H. Feikema, eerste-luitenant bij het 3e regiment veld-artillerie.	Idem (7 jaar)	564,00	
J. C. J. Kempees, eerst-luitenant bij het 1ste regiment veld-artillerie.	Idem (8 jaar)	564,00	
J. H. Makkink, luitenant-kolonel bij het 6de regiment infanterie.	Idem (9 jaar)	514,00	
W. du Vijn, eerste-luitenant bij het 2de regiment veld-artillerie.	Idem (6 jaar)	564,00	
J. F. Oberholzer, luitenant-kolonel bij het 2de regiment infanterie.	Idem (10 jaar)	464,00	
J. R. de Joncheere, eerste-luitenant bij het 1ste depot huzaren.	Idem (6 jaar)	564,00	
W. D. A. Ophorst, kapitein-adjudant bij het 4e regiment infanterie.	Idem (10 jaar)	464,00	

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
jhr. L. A. P. Six, luitenant-kolonel bij het 1ste regiment-veld-artillerie.	Een rijkspaard (10 jaar) . . . . f	464,00		
H. Croockewit, kapitein bij den generalen staf.	Idem (9 jaar)	514,00		
G. J. Blokhuis, eerste-luitenant bij het 2de regiment huzaren.	Idem (6 jaar)	564,00		
H. T. M. baron van Voorst tot Voorst, tweede-luitenant bij het 3de regiment huzaren.	Idem (6 jaar)	564,00		
Ch. E. Baud, kapitein bij het korps rijdende artillerie.	Idem (7 jaar)	564,00		
H. A. C. Fabius, eerste-luitenant bij het 1ste regiment huzaren.	Idem (6 jaar)	564,00		
J. H. P. de Lille Hogerwaard, luitenant-kolonel, directeur der Cadettenschool.	Idem (9 jaar)	514,00		
jhr. H. van Beresteyn, kapitein bij het 1ste regiment veld-artillerie.	Idem (6 jaar)	564,00		
C. van Tuinen, kapitein bij den generalen staf.	Idem (6 jaar)	564,00		
C. Sandt van Nooten, ritmeester-adjudant bij het 3de regiment huzaren.	Idem (9 jaar)	514,00		
H. Oolgaardt, luitenant-kolonel toegevoegd aan den inspecteur der artillerie.	Idem (6 jaar)	564,00		
J. M. de Kruyff, tweede-luitenant bij het 4de regiment veld-artillerie.	Idem (7 jaar)	564,00		
M. ridder van Rappard, eerste-luitenant bij het 2de regiment veld-artillerie.	Idem (5 jaar)	564,00		
F. G. J. Bosschart, luitenant-kolonel bij het 6de regiment infanterie.	Idem (6 jaar)	564,00	f 20 360,00	
	Paarden aan marechaussee.			
Raad van administratie van de 1ste divisie Koninklijke marechaussee.	Een paard aan den brigadier Uyterschout . f	80,00		
Idem.	Idem aan den wachtmeester-titulair van de Graaf	50,00		
Idem.	Idem aan den wachtmeester-titulair Meulbroek	45,00		
Idem.	Idem aan den brigadier Lampier	45,00		
Idem 2de idem.	Idem aan den wachtmeester Bil	200,00		
			420,00	
	(Artikel 47, als voren . . . f 18 404,00) „ 48, „ „ . . . 2 376,00) f 20 780,00		f 20 780,00	
	VOEDING EN VERZORGING VAN PAARDEN. (Artikel 51, als voren.)			
Hoofdadministratie van het regiment grenadiers en jagers.	Schroefkalkoenen enz. . . . . f	1,43[5]		

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Hoofdadministratie van het 1ste regiment infanterie.	Getah-Pertja	f 5,15		
idem 4de idem.	Schroefkalkoenen enz.	6,52		
Idem 6de idem.	Idem	8,69		
Idem 8ste idem.	Getah-Pertja	0,73[5]		
Idem 9de idem.	Schroefkalkoenen	2,10[5]		
Idem 10de idem.	Idem enz.	8,69		
Idem 1ste regiment huzaren.	Hoefbeslag van officierspaarden enz. . . .	494,38		
Idem 2de idem.	Schroefkalkoenen enz.	6,95		
Idem 3de idem.	Getah-Pertja	10,32[5]		
Idem 4de idem.	Idem enz.	18,56		
Idem, 1ste regiment veld-artillerie.	Idem	10,09		
Idem 2de idem.	Idem	27,25[5]		
Idem 3de idem.	Idem	23,69[5]		
Idem 3de regiment vesting-artillerie.	Idem	2,17		
Raad van administratie van de 1ste divisie Koninklijke marechaussee.	Idem enz.	31,15[5]		
Idem 2de idem.	Idem	143,83		
Idem 3de idem.	Idem enz.	53,60		
			f 855,33[5]	
	GENEESKUNDIGE DIENST.			
	A. *Verpleging van zieken en kleeding en uitrusting voor geëmployeerden.*			
	(Artikel 87, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Verpleging van militairen van de Koloniale Reserve	f 2 212,59		
Idem.	Als voren van koloniale militairen	294,78		
Idem.	Als voren van gegageerde militairen . . .	523,60		
Idem.	Hospitaalgoederen aan de reconvalescenten-afdeeling van de Koloniale Reserve. . .	160,00		
Idem.	Idem aan het militair hospitaal te Harderwijk	251,88[5]		
			f 3 442,85[5]	
	B. *Geneeskundige behoeften.*			
	(Artikel 89, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Voor het leger in Nederlandsch-Indië . .	f 87 244,21		
Idem.	Voor het Koninklijk Koloniaal Militair Invalidenhuis op Bronbeek.	725,48		
Idem.	Voor het garnizoen te Harderwijk	654,52[5]		
Idem.	Aan de Koloniale Reserve	1 899,09		
Idem.	Voor het onderwijs aan kweekelingen voor den pharmaceutischen dienst in Nederlandsch-Indië	16,16		

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Minister van Koloniën.	Orthopaedische behoeften aan gegageerde koloniale militairen.	f 21,89		
Idem.	Medicijnen en geneeskundige hulp aan de in Nederland verblijf houdende officieren en militaire ambtenaren van het leger in Nederlandsch-Indië en aan de in Nederland achtergebleven gezinnen van in Nederlandsch-Indië dienende officieren. . . .	10 525,00		
			f 101 086,35⁵	
			f 104 529,21	
	Artillerie-inrichtingen.			
	A. *Daggelden, loonen, soldijen, premiën en tegemoetkomingen van burgerlijke en militaire werklieden.*			
	(Artikel 114, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Kosten gevallen op het in staat van verzending stellen en den aanmaak van verschillende benoodigdheden voor den dienst in Oost-Indië.	f 10 788,02⁵		
Firma L. Possehl & Co., te Lübeck-Stockholm.	Het richten van 30 000 stuks veerharde staven	300,00		
J. Bueno de Mesquita, te Amsterdam.	Het uitgloeien van stalen bussen tot granaatkartetsen van 6 c.M.	296,00		
Firma T. H. Thomassen, te Nijmegen.	Hulp bij het sorteeren van houten kogels tot losse patronen nᵒ. 2.	36,44		
W. H. Martin, te Vlissingen.	Het herstellen van 10 voetstukken tot afstandmeters Barr and Stroud	40,19		
J. F. J. Bar, te Delft.	Het herstellen van 50 kasten tot revolvers O. I.	12,00		
Firma Gebr. H. E. en J. van der Heide, te Delft.	Het in den vereischten vorm rollen van 150 riemen tot drilbogen	5,25		
Firma Gebrs. Abrahams te 's Gravenhage.	Het uitgloeien van 150 K.G. messingdraad.	2,75		
Firma H. en J. van den Wall Bake, te Amsterdam.	Hulp bij het binnenbrengen in de magazijnen der artillerie-inrichtingen aan de Hembrug, van 30 kisten, welke door eene boot op den steiger waren gelost. . .	2,00		
W. H. Cool, eerste-luitenant-ingenieur te fort b/d. Kwakel.	Het beproeven in de werkplaatsen voor draagbare wapenen van 2 staven staal. . . .	5,00		
De gezamenlijke buskruidmakers van Noordholland, Utrecht en Zeeland, te Amsterdam.	Kosten gevallen op den aanmaak en de herstelling van projectielen, enz.	121,16⁵		
Majoor-commandant van het 1ste bataljon rustende schutterij in Zuidholland te Loosduinen.	Het herstellen van geweren	18,63		
Nederlandsche Weerbaarheidsvereeniging „Afdeeling Leiden", te Leiden.	Idem	1,51		
Het Nijmeegsch „Vrijwilligerkorps", te Nijmegen.	Idem.	8,29⁵		
Het „Tielsch Vrijwilligerkorps", te Tiel.	Idem	0,38		
W. K. Hering te Middelburg.	Idem	2,16⁵		
B. Both, te Wilnis.	Idem	1,57⁵		
			f 11 641,37⁵	

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen
	B. *Grondstoffen, enz.*			
	(Artikel 115, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken van geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken met toebehooren, zoomede tot herstelling van geschutmunitiën ten behoeve van den dienst in Oost-Indië	f 30 419,87		
De gezamenlijke buskruidmakers van Noordholland, Utrecht en Zeeland, te Amsterdam.	Benoodigdheden voor den aanmaak en de herstelling van projectielen, enz.	212,33[5]	f 30 632,20[5]	
	(Artikel 116, als voren.)			
De Minister van Koloniën.	Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken van draagbare wapenen met toebehooren, met uitzondering van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., ten behoeve van den dienst in Oost-Indië, zoomede ten dienste van het Koloniaal Werfdepot te Harderwijk	58,99		
Majoor-commandant van het 1ste bataljon rustende schutterij in Zuidholland, te Loosduinen.	Benoodigdheden tot herstelling van geweren	2,12		
De gezamenlijke buskruidmakers van Noordholland, Utrecht en Zeeland, te Amsterdam.	Idem	3,60		
Het „Tielsch Vrijwilligerkorps", te Tiel.	Idem	0,05		
Het Nijmeegsch „Vrijwilligerkorps", te Nijmegen	Idem	2,12		
W. K. Hering, te Middelburg.	Idem	0,05		
B. Both, te Wilnis.	Idem	0,44	67,37	
	(Artikel 117, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Benoodigdheden tot het aanmaken van brandbluschmaterieel ten behoeve van den dienst in Oost-Indië		180,22	
	(Artikel 118, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken van patronen tot draagbare vuurwapenen, met toebehooren, ten behoeve van den dienst in Oost-Indië. . .	f 11 762,00[5]		
De gezamenlijke buskruidmakers van Noordholland, Utrecht en Zeeland, te Amsterdam.	Bestanddeelen tot den aanmaak van 100 kogels tot scherpe patronen n°. 1	2,99	11 764,99[5]	
	C. *Artillerie-materieel.*			
	(Artikel 119, als voren).			
Minister van Koloniën.	Gereedschappen, maten en andere benoodigdheden, ten behoeve van den dienst in Oost-Indië en van de Koloniale Reserve, zoomede ten dienste van de gewapende politie in de kolonie Suriname	f 12 427,87[5]		

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
G. A. Buhlman, kolonel, commandant van het 3de regiment infanterie.	Een officierskoffertje	13,20		
A. Dudok van Heel, eerste-luitenant bij het regiment grenadiers en jagers.	Idem	13,20		
E. J. Willemse, mr. zadelmaker bij het 3de regiment huzaren.	Benoodigdheden tot herstelling van cavaleriezadels	$8,93^{5}$		
Hoofdadministratie van het regiment grenadiers en jagers.	Geweermakersgereedschappen, ten behoeve van mr. geweermakers	0,26		
Idem 2de regiment infanterie.	Idem	11,32		
Idem 5de idem,	Idem	0,63		
Idem 6de idem.	Idem	1,30		
Idem 7de idem.	Idem	9,33		
Idem 8ste idem.	Idem	$5,50^{5}$		
Idem 9de idem.	Idem	3,83		
Idem 11de idem.	Idem	0,22		
Idem 1ste regiment veldartillerie.	Idem, ten behoeve van een mr. zwaardveger	1,30		
Idem korps torpedisten.	Idem, ten behoeve van een mr. geweermaker	1,17		
W. H. Martin, te Vlissingen	Benoodigdheden tot het herstellen van 10 voetstukken tot afstandmeters Barr and Stroud	4,28		
			f $12\,502,35^{5}$	
	(Artikel 120, als voren.)			
Het bestuur der Noord- en Zuidhollandsche Reddingmaatschappij te Amsterdam.	Reddingsvuurpijlen met latten . . . . . f	384,00		
De Zuidhollandsche maatschappij tot redding van schipbreukelingen te Rotterdam.	60 buisjes voor den gladden mortier van 15 c.M.	15,90		
			399,90	
	(Artikel 121, als voren.)			
Koninklijke Vereeniging van Nederlandsche Scherpschutters, te Hoorn.	Geweren tot kamerschietoefeningen met toebehooren ten dienste van verschillende weerbaarheidsvereenigingen. . . . . . f	222,41		
J. de Kuyser, ingenieur bij de artillerie-inrichtingen.	verschillende draagbare wapenen met toebehooren.	7,00		
H. S. van der Stempel, officier van gezondheid der 2de klasse.	Idem	12,50		
Gemeente Ambt-Almelo.	3 karabijnen M. 70/87	30,00		
Het „Tielsch Vrijwilligerkorps", te Tiel.	6 schermgeweren	18,60		
			290,51	
	(Artikel 122, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Patronen voor draagbare vuurwapenen, met toebehooren, ten behoeve van den dienst in Oost-Indië, zoomede voor de Koloniale Reserve . . . . f	$6\,030,23^{5}$		
Koninklijke Vereeniging van Nederlandsche Scherpschutters, te Hoorn.	Patronen voor draagbare vuurwapenen, ten dienste van verschillende weerbaarheidsvereenigingen	$1\,178,74^{5}$		
Commandant der dienstdoende schutterij te Rotterdam.	1500 scherpe patronen n°. 5	44,75		

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Gemeente Ambt-Almelo.	30 scherpe patronen n°. 11 . . . . f	1,08		
			f 7 254,81	
	(Artikel 125, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Kosten gevallen op de keuring van grondstoffen en verdere benoodigdheden voor den dienst in Oost-Indië. . . . . f	4 087,27^5		
Firma J. W. Schoonman Stoel, te Breda.	Het keuren van sabels	1,20		
Julius Huf, te Amsterdam.	Idem, van een revolver	0,65		
			4 089,12^5	
			f 78 822,86^5	
	TOPOGRAPHISCHE INRICHTING.			
	(Artt. 135*a* en 135*b*, als voren.)			
Hoofdadministratie van het regiment grenadiers en jagers.	Van de topographische en militaire kaart des Rijks op de schaal van 1 : 50 000 (goedkoope uitgave):			
	830 bladen, onopgeplakt à f 0,10 f 83,00			
	44 „ „ „ 0,20 8,80			
	127 „ „ „ 0,40 50,80			
	51 „ opgeplakt „ 0,80 40,80			
	f	183,40		
Idem.	Van de Chromo-topographische kaart des Rijks op de schaal van 1 : 50 000:			
	23 bladen, onopgeplakt à f 0,20 f 4,60			
	24 „ „ „ 0,35 8,40			
	409 „ „ „ 0,70 286,30			
	586 „ opgeplakt „ 0,30 175,80			
	174 „ „ „ 0,55 95,70			
	2293 „ „ „ 1,10 2 522,30			
		3 093,10		
Idem.	Van de Chromo-topographische kaart des Rijks op de schaal van 1 : 25 000:			
	940 bladen, onopgeplakt à f 0,20 f 188,00			
	3 „ „ „ 0,35 1,05			
	3299 „ opgeplakt „ 0,30 989,70			
	9 „ „ „ 0,55 4,95			
	4328 exemplaren, schets (onderdruk) . . . . „ 0,07 302,96			
		1 486,66		
Idem.	Van den topographischen atlas van het Koninkrijk der Nederlanden op de schaal van 1 : 200 000:			
	2 bladen, à f 2,00 . . . . f 4,00			
	42 „ , à 0,10 4,20			
		8,20		
Idem.	Van de chromo-topographische garnizoenskaarten op de schaal van 1 : 50 000:			
	12 bladen à f 1,65 . . . . . f 19,80			

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Hoofdadministratie van het regiment grenadiers en jagers.	110 bladen à 1,10 . . . . . f 121,00			
	21 „ „ 0,70 14,70			
	123 „ „ 0,55 67,65			
	2 „ „ 0,35 0,70			
	2 „ „ 0,27^{5} 0,55			
		f 224,40		
Idem.	142 constructie-teekeningen van den artillerie-atlas à f 0,07^{5} . . . . f 10,65			
	224 idem à f 0,05 11,20			
		21,85		
Idem.	420 exemplaren van den sleutel op de schilderij van den slag bij Nieuwpoort à f 0,02. .	8,40		
Idem.	28 exemplaren van de Historisch-Statistische Schetskaart van het Koninkrijk der Nederlanden à f 0,25	7,00		
Minister van Koloniën.	111 exemplaren der reproductie van de schilderij „Bestorming van Batée Ilie" (Samalanga, Atjeh) 3 Februari 1901, à f 0,25	27,75		
Idem.	2288 exemplaren van idem.	572,00		
Idem.	Kisten tot verzending van reproducties . .	24,86		
Gemeente Utrecht.	100 exemplaren van de kaart van Utrecht en omgeving, à f 0,15 f 15,00			
	20 exemplaren van idem à f 0,20 4,00			
		19,00		
Het Historisch Genootschap, te Utrecht.	500 exemplaren van 4 bladen der Historisch-Statistische Schetskaart van het Koninkrijk der Nederlanden, à f 0,20 . . f 400,00			
	150 exemplaren van 2 bladen van idem, à f 0,10. 30,00			
		430,00		
			f 6 106,62	
	(Artikel 135*a*, als voren . . f 2 871,39)			
	(„ 135*b*, „ . . 3 235,23)			
	f 6 106,62			
	MATERIEEL VOOR DE GENIETROEPEN.			
	(Artikel 141, als voren).			
Minister van Koloniën.	Genie-materieel . . . . f	46,71		
E. ter Marsch, te Hengelo (O.)	Spring- en ontstekingsmiddelen tot opruiming van metselwerk der oude gasfabriek te Hengelo (O.)	157,50^{5}		
			f 204,21^{5}	
	VERVAARDIGING VAN DRAAGBARE VUURWAPENEN VAN 6,5 m.M.			
	(Artikel 180, als voren).			
Minister van Koloniën.	Kosten gevallen op het in staat van verzending stellen en den aanmaak van verwisselstukken en van toebehooren tot draagbare vuurwapenen van 6,5 m. M., ten behoeve van den dienst in Oost-Indië. . f	2 459,77^{5}		

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.			Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Gemeente Ambt-Almelo.	30 scherpe patronen n°. 11		f 1,08		
				f 7 254,81	
	(Artikel 125, als voren.)				
Minister van Koloniën.	Kosten gevallen op de keuring van grondstoffen en verdere benoodigdheden voor den dienst in Oost-Indië.		f 4 087,27^5		
Firma J. W. Schoonman Stoel, te Breda.	Het keuren van sabels		1,20		
Julius Huf, te Amsterdam.	Idem, van een revolver		0,65		
				4 089,12^5	
				f 78 822,86^5	
	TOPOGRAPHISCHE INRICHTING.				
	(Artt. 135*a* en 135*b*, als voren.)				
Hoofdadministratie van het regiment grenadiers en jagers.	Van de topographische en militaire kaart des Rijks op de schaal van 1 : 50 000 (goedkoope uitgave):				
	830 bladen, onopgeplakt à f 0,10	f 83,00			
	44 „ „ „ 0,20	8,80			
	127 „ „ „ 0,40	50,80			
	51 „ opgeplakt „ 0,80	40,80			
			f 183,40		
Idem.	Van de Chromo-topographische kaart des Rijks op de schaal van 1 : 50 000:				
	23 bladen, onopgeplakt à f 0,20	f 4,60			
	24 „ „ „ 0,35	8,40			
	409 „ „ „ 0,70	286,30			
	586 „ opgeplakt „ 0,30	175,80			
	174 „ „ „ 0,55	95,70			
	2293 „ „ „ 1,10	2 522,30			
			3 093,10		
Idem.	Van de Chromo-topographische kaart des Rijks op de schaal van 1 : 25 000:				
	940 bladen, onopgeplakt à f 0,20	f 188,00			
	3 „ „ „ 0,35	1,05			
	3299 „ opgeplakt „ 0,30	989,70			
	9 „ „ „ 0,55	4,95			
	4328 exemplaren, schets (onderdruk) . . . . „ 0,07	302,96			
			1 486,66		
Idem.	Van den topographischen atlas van het Koninkrijk der Nederlanden op de schaal van 1 : 200 000:				
	2 bladen, à f 2,00	f 4,00			
	42 „ , à 0,10	4,20			
			8,20		
Idem.	Van de chromo-topographische garnizoenskaarten op de schaal van 1 : 50 000:				
	12 bladen à f 1,65	f 19,80			

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Hoofdadministratie van het regiment grenadiers en jagers.	110 bladen à 1,10 . . . . . f 121,00 21 „ „ 0,70 . . . . . 14,70 123 „ „ 0,55 . . . . . 67,65 2 „ „ 0,35 . . . . . 0,70 2 „ „ 0,27⁵ 0,55	f 224,40		
Idem.	142 constructie-teekeningen van den artillerie-atlas à f 0,07⁵ . . . . f 10,65 224 idem à f 0,05 11,20	21,85		
Idem.	420 exemplaren van den sleutel op de schilderij van den slag bij Nieuwpoort à f 0,02. .	8,40		
Idem.	28 exemplaren van de Historisch-Statistische Schetskaart van het Koninkrijk der Nederlanden à f 0,25	7,00		
Minister van Koloniën.	111 exemplaren der reproductie van de schilderij „Bestorming van Batée Ilie" (Samalanga, Atjeh) 3 Februari 1901, à f 0,25	27,75		
Idem.	2288 exemplaren van idem.	572,00		
Idem.	Kisten tot verzending van reproducties . .	24,86		
Gemeente Utrecht.	100 exemplaren van de kaart van Utrecht en omgeving, à f 0,15 f 15,00 20 exemplaren van idem à f 0,20 4,00	19,00		
Het Historisch Genootschap, te Utrecht.	500 exemplaren van 4 bladen der Historisch-Statistische Schetskaart van het Koninkrijk der Nederlanden, à f 0,20 . . f 400,00 150 exemplaren van 2 bladen van idem, à f 0,10. 30,00	430,00		
			f 6 106,62	
	(Artikel 135*a*, als voren . . f 2 871,39) („ 135*b*, „ . . 3 235,23) f 6 106,62			
	MATERIEEL VOOR DE GENIETROEPEN. (Artikel 141, als voren).			
Minister van Koloniën.	Genie-materieel	f 46,71		
E. ter Marsch, te Hengelo (O.)	Spring- en ontstekingsmiddelen tot opruiming van metselwerk der oude gasfabriek te Hengelo (O.)	157,50⁵		
			f 204,21⁵	
	VERVAARDIGING VAN DRAAGBARE VUURWAPENEN VAN 6,5 m.M. (Artikel 180, als voren).			
Minister van Koloniën.	Kosten gevallen op het in staat van verzending stellen en den aanmaak van verwisselstukken en van toebehooren tot draagbare vuurwapenen van 6,5 m. M., ten behoeve van den dienst in Oost-Indië. . f	2 459,77⁵		

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen
Scherpschuttersvereeniging „Rotterdam", te Rotterdam.	Het herstellen van geweren van 6,5 m. M. f	6,80[5]		
Schietvereeniging „Willem Tell", te Brummen.	Idem	0,33[5]		
Schietvereeniging „Oranje-Nassau", te 's Gravenhage.	Idem	2,26[5]		
Scherpschuttersvereeniging „Piet Hein", te Helmond.	Idem	2,26[5]		
Korps „Koninklijke Scherpschutters, te Rotterdam.	Idem	0,85		
Schietvereeniging „Pro Patria", te Leiden.	Idem	1,70		
Schietvereeniging „Sint Sebastiaan", te Hoorn.	Idem	1,70		
Schietvereeniging „Willem III", te Kortgene.	Idem	0,85		
A. Koolhoven, te Bloemendaal.	Idem	0,75[5]		
M. L. Bijning, te Amsterdam.	Idem	0,75[5]		
S. J. van den Bergh, te 's Gravenhage.	Idem	0,80		
M. Loeb, te 's Gravenhage.	Idem	0,80		
A. Funcke, te Amsterdam.	Idem	0,84		
W. W. van der Vet, te 's Gravenhage.	Idem	0,85		
J. Oostdijk, te Rotterdam.	Idem	0,85		
H. C. Waldeck, te Loosduinen.	Idem	0,85		
J. P. van den Bergh, te 's Gravenhage.	Idem	0,85		
A. Bouwens, te 's Hertogenbosch.	Idem	1,82[5]		
H. Roeraade, te Amsterdam.	Idem	0,84		
J. A. Mol, te Amsterdam.	Idem	0,85		
R. Huygen de Raat, te 's Gravenhage.	Idem	0,93		
J. F. Reys, te Scheveningen.	Idem	0,93		
Th. A. van Pelt, te Bergen.	Idem	0,93		
De gezamenlijke buskruidmakers van Noordholland, Utrecht en Zeeland, te Amsterdam.	Idem	1,40[5]	f 2 491,60[5]	
	(Artikel 181, als voren.)			
Minister van Koloniën.	Verwisselstukken en toebehooren tot draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., ten behoeve van den dienst in Oost-Indië, zoomede voor de Koloniale Reserve en voor de gewapende politie in de kolonie Suriname f	8 381,17[5]		
Koninklijke Vereeniging van Nederlandsche scherpschutters, te Hoorn.	Geweren en karabijnen van 6,5 m.M., met toebehooren, ten dienste van verschillende weerbaarheidsvereenigingen	1 460,92		
Scherpschuttersvereeniging „Rotterdam", te Rotterdam.	Verwisselstukken ten dienste der herstelling van geweren van 6,5 m.M.	66,52		

Beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907.

Namen of betrekkingen dergenen van wie de gelden zijn ontvangen.	BENAMING VAN HET VERSTREKTE.		Bedrag der ontvangen gelden.	Toelichtingen.
Schietvereeniging „Willem Tell", te Brummen.	Verwisselstukken ten dienste der herstelling van geweren van 6,5 m.M.	4,66		
Scherpschuttersvereeniging „Oranje Nassau", te 's Gravenhage.	Idem	21,45		
Scherpschuttersvereeniging „Piet Hein", te Helmond.	Idem	21,45		
Korps Koninklijke Scherpschutters, te Rotterdam.	Idem	7,15		
Schietvereeniging „Pro Patria", te Leiden.	Idem	14,30		
Schietvereeniging „Sint Sebastiaan", te Hoorn.	Idem	14,30		
Schietvereeniging Willem III, te Kortgene.	Idem	7,15		
A. Koolhoven, te Bloemendaal.	Idem	7,15		
M. L. Bijning, te Amsterdam.	Idem	7,15		
S. J. van den Bergh, te 's Grahage.	Idem	7,15		
M. Loeb, te 's Gravenhage.	Idem	7,15		
A. Funcke, te Amsterdam.	Idem	7,15		
W. W. van der Vet, 's Gravenhage.	Idem	7,15		
J. Oostdijk, te Rotterdam.	Idem	7,15		
H. C. Waldeck, te Loosduinen.	Idem	7,15		
J. P. van den Bergh, te 's Grahage.	Idem	7,15		
A. Bouwens, te 's Hertogenbosch.	Idem	15,45		
H. Roeraade, te Amsterdam.	Idem	10,88[5]		
J. A. Mol, te Amsterdam.	Idem	7,15		
R. Huygen de Raat, te 's Gravenhage.	Idem	7,15		
J. F. Reys, te Scheveningen.	Idem	7,15		
Th. A. van Pelt, te Bergen.	Idem	7,15		
De gezamenlijke buskruidmakers van Noordholland, Utrecht en Zeeland, te Amsterdam.	Idem	8,97[5]		
H. E. Munniks de Jongh, te Amsterdam.	1 karabijn van 6,5 m. M., met toebehooren.	41,60		
			f 10 168,93[5]	
	(Artikel 183, als voren).			
Minister van Koloniën.	Kosten van keuring van door particulieren geleverde draagbare vuurwapenen van 6,5 m. M., met toebehooren, zoomede van daartoe behoorende verwisselstukken, ten behoeve van den dienst in Oost-Indië		1 023,34	
			f 13 683,88	

(239. 5.)

VERSLAG.

Het wetsontwerp tot beschikbaarstelling van gelden, wegens door het Departement van Oorlog gedane verstrekkingen, voor den dienst van 1907, onder dagteekening van den 27sten Mei 1907 aan de Kamer aangeboden, heeft bij het onderzoek in hare afdeelingen tot geene bedenkingen aanleiding gegeven.

Ook de Commissie van Rapporteurs heeft geene aanleiding gevonden tot het maken van eenige opmerking.

Vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 18den Juni 1907.

SCHOKKING.
DUYMAER VAN TWIST.
ELAND.
VAN VLIJMEN.
VERHEY.

(240. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot nadere vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, den 30 Mei 1907.

WILHELMINA.

(240. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, door de wet van den 15den Maart 1907 (*Staatsblad* n°. 72) slechts voorloopig is voorzien in de uitgaven betreffende het Departement van Oorlog voor het dienstjaar 1907, en dat de begrooting dier uitgaven alsnu nader behoort te worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1907, betreffende het *Departement van Oorlog*, wordt vastgesteld als volgt:

Iste AFDEELING.

Kosten van het Departement.

Artikel 1. Traktement van den Minister	f 12 000,00	
Artikel 2. Traktementen van den secretaris-generaal en van de verdere ambtenaren en bedienden, voor zoover deze jaarwedden niet uit het volgend artikel moeten bestreden worden	158 300,00	
Artikel 2*bis*. Periodieke traktementsverhoogingen, in vorige jaren toegekend en in den loop van het begrootingsjaar nog toe te kennen aan de in *artikel* 2 bedoelde ambtenaren beneden den rang van adjunct-commies en aan de bedienden	9 600,00	
Artikel 3. Toelage van officieren, gepensionneerde officieren, onderofficieren en mindere militairen, ter zake hunner plaatsing of detacheering bij het Departement, daggelden voor tijdelijke schrijvers en voor stokers	19 550,00	
Artikel 4. Toelagen voor het verlies van het genot der leges, alsmede aan den ambtenaar bij het Departement, belast met de invordering dier leges, als vergoeding wegens den hem opgelegden last tot zekerheidstelling voor zijn beheer	4 343,00	
Artikel 5. Bureel- en lokaalbehoeften, drukwerk en kleine uitgaven bij het Departement	28 000,00	
Artikel 6. Reis- en verblijfkosten van den Minister, van den secretaris-generaal en van het verder personeel bij het Departement geplaatst of gedetacheerd	f 500,00	
		f 232 293,00

IIde AFDEELING.

Bezoldiging van het personeel der staven van het leger.

Artikel 7. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van den grooten staf	f 48 200,00	
Artikel 8. Als voren van den generalen staf	87 725,00	
Artikel 9. Als voren van den provincialen staf	30 275,00	
Artikel 10. Als voren van den plaatselijken staf	40 400,00	
Artikel 11. Traktementen van opzichters-bureelambtenaren op de bureelen van linie- en stellingcommandanten	2 920,00	
		209 520,00

IIIde AFDEELING.

Bezoldiging van het personeel der Militaire administratie.

Artikel 12. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de intendanten en toelagen van officieren, bij de intendance gedetacheerd	f 61 800,00	
Artikel 13. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de kwartiermeesters	204 450,00	
Artikel 14. Als voren van de magazijnmeesters, hoofden van de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en van de luitenants-kwartiermeesters, assistent-magazijnmeesters bij die inrichtingen	13 400,00	
		279 650,00

IVde AFDEELING.

Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens en der landweer.

Artikel 15. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van het wapen der infanterie en van de officieren van de compagnieën hospitaalsoldaten	f 1 797 740,00	
Artikel 16. Als voren van het wapen der cavalerie	280 450,00	
Artikel 17. Als voren van het wapen der artillerie	934 670,00	
Artikel 18. Als voren van het wapen der genie, en toelagen van officieren van andere wapens, bij het regiment genietroepen gedetacheerd	236 475,00	
Artikel 19. Traktementen, toelagen en tegemoetkomingen van officieren van de landweer en van reserve-officieren, dienstdoende bij de landweer	183 946,00	
Artikel 20. Traktementen en vergoedingen van conducteurs der artillerie	62 845,00	

Artikel 21. Traktementen en vergoedingen van opzichters van fortificatiën en van buitengewone opzichters van fortificatiën, traktementen van opzichters-bureelambtenaren der genie, vergoedingen van opzichters van den vestingtelegraafdienst en van reserve-vestingtelegrafisten, daggelden en toelagen van militaire wachters en traktementen en loonen van personeel tot bediening van de drinkwatervoorziening voor de Stelling van Amsterdam . . . . f 134 823,00

Artikel 22. Soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der infanterie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de compagnieën hospitaalsoldaten en van de landweer . . . 1 509 003,00

Artikel 23. Als voren van het wapen der cavalerie of daarbij gedetacheerd van andere wapens 336 828,00

Artikel 24. Jaarwedden, soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der artillerie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer . . . 880 315,00

Artikel 25. Soldijen, daggelden, loonen, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten en van verder personeel van het regiment genietroepen of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer 111 206,00

f 6 490 081,00

Vde Afdeeling.

Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten.

Artikel 26. Aanschaffing van graan, meel, brandstoffen en hetgeen verder noodig is voor het bereiden van brood;

aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood . . . . f 311 914,00

Artikel 27. Aanschaffing van brood en vergoeding wegens gemis van brood;

aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood 116 121,00

Artikel 28. Aanschaffing en onderhoud van vee;

aanschaffing van levensmiddelen, waaronder verduurzaamde levensmiddelen en beschuit;

koffie en melk ten dienste van de wachten;

aanschaffing en onderhoud van gereedschappen voor het inkoopen, bereiden en uitdeelen van levensmiddelen en van verdere benoodigdheden in de soldatenkeukens, en personeele hulp voor de bereiding van levensmiddelen;

na aftrek van de opbrengst van den afval van geslacht vee, dat niet door een aannemer is geleverd. 1 066 085,00

Artikel 29. Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten en verdere kleine benoodigdheden voor de soldatenmenages en schadeloosstelling wegens gemis van voeding . . . f 725 926,00

Artikel 30. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten, vallende op de keuring van levensmiddelen en vee . 2 200,00

f 2 822 246,00

VIde Afdeeling.

Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten, van ledergoed en paardetuig en van onderhoud van wapenen.

Artikel 31. Traktementen, loonen en tegemoetkomingen van het personeel der kleermakerijen bij de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en bij het instructie-bataljon en arbeidsloonen voor den aanmaak van kleeding . . . . f 198 800,00

Artikel 32. Aanschaffing van kleeding en uitrusting en van grondstoffen en andere benoodigdheden tot aanmaak daarvan, van onderscheidingsteekenen van onderofficieren en soldaten en van modellen van kleeding en uitrusting;

kosten, vallende op de keuring van een en ander;

wijziging van kleeding en uitrusting 1 435 436,00

Artikel 33. Maat nemen, van pas maken en onderhouden van kleeding en uitrusting;

uitgaven voor verschillende voorwerpen, waarvan de militairen boven en behalve het stel kleeding en uitrusting, wapenen en ledergoed, moeten worden voorzien;

benoodigdheden voor het in goeden staat houden van kleeding en uitrusting in deponeerkamers;

benoodigdheden voor het merken en nummeren;

aanzuivering van schuld van militairen, die worden overgenomen van het Departement van Marine en van het Departement van Koloniën;

uit te betalen tegoed op de rekeningen van onderofficieren en soldaten, daaronder begrepen het tegoed waarop het recht in vorige jaren is ontstaan; verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van die militairen worden belast;

na aftrek van de sommen, welke worden ingehouden op de soldij van onderofficieren en soldaten, die eene uitrusting- en reserverekening hebben, en van de sommen, welke ten bate van die rekeningen vrijwillig worden gestort. 551 000,00

Artikel 34. Reinigen en herstellen van onderkleeding, handdoeken, zakdoeken, werk- en stalbroeken en werk en stalkielen van soldaten . . 137 500,00

Artikel 35. Toelagen voor eerste uitrusting van vaandrigs en kornetten;

vergoeding aan reserve-adjudant-onderofficieren voor eerste aanschaffing en voor onderhoud van wapenen, kleeding en uitrusting . . . . . . f 10 000,00

Artikel 36. Aanschaffing en wijziging van ledergoed, van paardetuig voor de cavalerie — de adjudanten-onderofficier van dat wapen inbegrepen — en voor officieren, die niet tot het houden van dienstpaarden gerechtigd zijn, doch diensten te paard moeten verrichten; van trommen, hoorns en trompetten met toebehooren, van stokken voor sergeanten- en korporaals-tamboer en van pioniergereedschappen, waaronder benoodigdheden tot het onbruikbaar maken van spoorwegen en telegraaflijnen;

kosten, vallende op de keuring van een en ander 192 350,00

Artikel 37. Herstelling en onderhoud van de in het vorige artikel genoemde voorwerpen 53 500,00

Artikel 38. Herstelling en onderhoud van wapenen;

daggelden en loonen van oppassers op de wapenkamers en van personeel, belast met werkzaamheden in voor de landweer beschikbaar gestelde magazijnsruimten;

benoodigdheden voor het onderhouden van wapenen in de wapenkamers bij de korpsen en in de vorenvermelde magazijnsruimten. 42 000,00

f 2 620 586,00

VIIde Afdeeling.

Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging.

Artikel 39. Huisvesting van officieren en huisvesting en voeding van onderofficieren en soldaten, zoomede stalling van paarden, een en ander krachtens de wet houdende bepalingen betrekkelijk de inkwartieringen, en kantonnementskosten, niet begrepen in *art.* 57 *a* . . . . f 49 000,00

Artikel 40. Huisvesting en voeding bij de ingezetenen, zoomede daggelden en tegemoetkomingen van in te lijven manschappen en opgeroepen verlofgangers der nationale militie, van naar het buitenland vertrekkende miliciens, die binnen vier maanden na hunne inlijving wegens lichaamsgebreken worden ontslagen en van personeel van het reservekader en van de landweer 10 000,00

Artikel 41. Huur van gebouwen of gedeelten daarvan tot huisvesting van gehuwde militairen beneden den rang van officier en van hunne gezinnen en vergoeding wegens gemis van vrije woning aan genoemde militairen . . 200 000,00

Artikel 42. Verlichting en verwarming van wachtlokalen;

verlichting van soldatenkamers, van kazernepleinen, aanhoorigheden van kazernen, stallen, en niet tot oefening dienende kamp- en andere terreinen;

brandstoffen tot verwarming van de door ongehuwde soldaten bewoonde lokalen in de kazernen;

aanschaffing, huur en onderhoud van de kachels met toebehooren, bestemd voor onderofficiers- en soldatenkamers;

aanschaffing van kleine geriefelijkheden voor soldatenkamers;

aanschaffing en onderhoud van benoodigdheden in arrestkamers;

aanschaffing en onderhoud van contrôle-klokjes;

kosten, vallende op het in gereedheid brengen van niet tot oefening dienende kampterreinen, bivaks en dergelijke;

drinkwater in de garnizoenen, waaronder begrepen kosten voor het bedienen van motoren en pompen ten dienste van waterleidingen. . . f 196 500,00

Artikel 43. Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen en andere benoodigdheden tot het schoonhouden van militaire gebouwen, in gebruik bij de korpsen van het leger . . . 20 500,00

Artikel 44. Daggelden en loonen van personeel voor het reinigen van kazernepleinen, van aanhoorigheden van kazernen en van wachtlokalen . 63 400,00

Artikel 45. Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren;

aanschaffing en snijden van ligstroo;

kosten, vallende op de keuring van een en ander;

vergoeding wegens gemis van slaapfournituren 165 865,00

Artikel 46. Uitgaven voor het reinigen van het lichaam en voor scheren en haarsnijden van ongehuwde soldaten 28 800,00

f 734 065,00

VIIIste Afdeeling.

Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden.

Artikel 47. Aanschaffing van paarden f 286 605,00

Artikel 48. Reis- en verblijfkosten en verdere uitgaven, vallende op de aanschaffing van paarden . . . 25 995,00

Artikel 49. Daggelden, loonen en toelagen van geëmployeerden bij fourage-magazijnen 500,00

Artikel 50. Aanschaffing van fourage en vergoeding van officieren, die voor hunne dienstpaarden geen fourage in natura genieten;

aanschaffing van strooisel en huur van weiden;

reis- en verblijfkosten en verdere kosten, vallende op de aanschaffing van fourage en het huren van weiden. 1 280 366,00

Artikel 51. Hoefbeslag en hoevensmeer;

stal- en manegebehoeften;

benoodigdheden voor het merken,

meten, voederen, drenken en voor de verdere verzorging van paarden;

materieel voor fourage-magazijnen;

aanschaffing en onderhoud van voertuigen voor den dienst bij het remontedepot;

kosten van het onderricht aan de rij- en hoefsmidschool . . . . . . f 80 000,00

f 1 673 466,00

IXde Afdeeling.

Studiën, onderwijs en oefeningen.

Artikel 52. Kosten, vallende op het bijwonen door officieren van enkele lessen aan Universiteiten en aan de Technische Hoogeschool . . . . . f 1 000,00

Artikel 53. Kosten van nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis en van openbaarmaking van de uitkomsten daarvan:

a. toelage van den directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief en van andere bij dat archief werkzaam gestelde personen . . . . . . f 1 400,00

b. reis- en verblijfkosten en verdere kosten. 1 675,00

3 075,00

Artikel 54. Kosten van het onderwijs aan de cursussen bij het wapen der infanterie, van de kaderscholen en van het schoolonderwijs bij de korpsen, van het onderwijs in exercitie- en dienstreglementen, schermen, gymnastiek, voltige, zwemmen, schaatsenrijden, dansen, muziek en andere voor militairen noodige en nuttige vakken;

belooningen aan onderwijzers en prijzen aan leerlingen;

aanschaffing van exercitie- en dienstreglementen, kosteloos te verstrekken aan onderofficieren en soldaten;

onderhoud der korpsboekerijen . 60 600,00

Artikel 55. Kosten van practische en theoretische oefeningen van officieren, van oefeningen in het paardrijden van onbereden officieren in garnizoensplaatsen waar geen bereden troepen zijn gevestigd, van oefeningen in het schieten en van het deelnemen aan wedstrijden in het schieten, de gymnastiek, het schermen en van andere militaire oefeningen;

prijzen en belooningen aan onderofficieren en soldaten bij de oefeningen in het schieten en andere militaire oefeningen;

vaandels, standaards, richtvlaggen, exercitie-lijnen en dergelijke benoodigdheden 56 925,00

Artikel 56. Kosten, vallende op de aanschaffing, het onderhoud en de huur van rijwielen voor den dienst bij de korpsen;

reis- en verblijfkosten en verdere kosten, vallende op de keuring daarvan. 19 476,00

Artikel 57. Kampeeren en manoeuvres:

a. kosten van oefeningen van officieren en troepen buiten hunne standplaatsen, daaronder begrepen de kosten van drinkwater, ligstroo, lichtstoffen, hout voor bivakvuren, kantonnementskosten, bruggemateriaal, benoodigdheden voor pionierarbeid en verdere op de oefeningen vallende kosten, alsmede vergoeding van schade, welke is toegebracht aan eigendommen van bijzondere personen, voor zoover die vergoeding te voren is bedongen of daarna door een daartoe benoemde commissie is geschat . . f 43 500,00

b. toelagen van het personeel, dat aan de oefeningen deelneemt, daaronder begrepen officieren der schutterijen en personeel van de koloniale reserve 93 000,00

c. reis- en verblijfkosten, kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden 143 500,00

f 280 000,00

Artikel 58. Kosten, vallende op den postduivendienst:

a. traktementen, toelagen, premiën en belooningen van personeel belast met toezicht en verzorging. . . . . . f 1 435,00

b. reis- en verblijfkosten en verdere kosten 4 565,00

6 000,00

Artikel 59. Kosten van schietonderricht buiten het leger 19 600,00

Artikel 60. Kosten van het voorbereidend militair onderricht en van oefeningen met het reservekader buiten het leger:

a. vergoedingen en belooningen van personeel met het onderwijs en toezicht belast . . . . . f 19 250,00

b. reis- en verblijfkosten, huur, verwarming en verlichting van oefeningslokalen, schoonhouden van geweren en verdere uitgaven . . 46 410,00

65 660,00

Artikel 61. Subsidiën aan vereenigingen voor volksoefeningen in de gymnastiek en het schermen en ter beoefening van openluchtspelen . . 5 500,00

Artikel 62. Subsidie aan het hoofdbestuur der Vereeniging Volksweerbaarheid 3 500,00

Artikel 63. Subsidie aan de Militaire Sportvereeniging te 's Gravenhage 600,00

Artikel 64. Subsidiën aan den Koninklijken officiers- en aan den Koninklijken onderofficiers-schermbond . . 1 000,00

f 522 936,00

Xde Afdeeling.

Administratiekosten.

Artikel 65. Belooningen voor bedienden bij de bureau's van den chef van den generalen staf en van den hoofdintendant . . . . f 1 575,00

Artikel 66. Bureel- en administratiekosten voor de staven van het leger, voor intendanten en kwartiermeesters, voor de wapenkorpsen en voor de landweer 117 612,00

Artikel 67. Druk- en bindwerk ten dienste van het leger 23 000,00

Artikel 68. Toelagen, schrijfloonen, drukwerk en verdere uitgaven, verbonden aan de werkzaamheden van bij Koninklijk besluit of door den Minister van Oorlog benoemde commissiën, voor zoover die uitgaven niet moeten worden bestreden uit andere artikelen der begrooting 1 000,00

Artikel 69. Schrijf- en teekenbehoeften voor aangewezen commandanten van stellingen, van forten en van groepen van versterkte plaatsen, alsmede voor officieren, belast met het opmaken van memoriën betreffende de approviandeering van forten en versterkte plaatsen 300,00

f 143 487,00

XIde Afdeeling.

Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen.

Artikel 70. Gratificatiën en kosten van vervoer van officieren, die bij het leger in Nederlandsch-Indië worden gedetacheerd . . . . *Memorie.*

Artikel 71. Voorschotten aan officieren, die een dienstpaard verliezen, of opnieuw tot het houden van een dienstpaard verplicht worden, doch daarvoor van Rijkswege geene vergoeding genieten . . . . f 4 000,00

Artikel 72 Kosten van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, van medailles voor diensten van onderscheiden aard, van de daaraan verbonden gratificatiën en van eereteekenen, ingesteld bij Koninklijk besluit van den 10den Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 32) en bij Koninklijk besluit van den 8sten September 1877 (*Staatsblad* n°. 179), alsmede van gratificatiën aan mindere geëmployeerden en werklieden, die korten tijd vóór zij op een eereteeken aanspraak verkrijgen den dienst moeten verlaten 8 000,00

Artikel 73. Toelagen voor de muziekkorpsen bij de infanterie . . . 79 644,00

Artikel 74. Gratificatiën voor eens aan onderofficieren en soldaten, die wegens lichaamsgebreken, zonder verdere aanspraak op verzorging, uit den dienst worden ontslagen en vergoedingen aan gezinnen van overleden gehuwde onderofficieren en soldaten 11 000,00

Artikel 75. Vergoedingen ingevolge art. 113*bis* der Militiewet 1901 en art. 15*bis* der Landweerwet 500 000,00

Artikel 76. Werfkosten, daaronder begrepen premiën van miliciens van het regiment genietroepen, die, ter opleiding in den rang van miliciensergeant, vier maanden vrijwillig onder de wapenen blijven . . . . f 93 000,00

Artikel 77. Kosten tot verzekering en uitoefening van den eeredienst bij de militairen in de garnizoensplaatsen, daaronder begrepen tegemoetkomingen aan predikanten, geestelijken en onderwijzers 10 900,00

Artikel 78. Begrafeniskosten van militairen. 1 000,00

f 707 544,00

XIIde Afdeeling.

Geneeskundige dienst.

Artikel 79. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van gezondheid . . f 288 551,00

Artikel 80. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de militaire paardenartsen . . . 64 625,00

Artikel 81. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de militaire apothekers en apothekersbedienden 84 212,00

Artikel 82. Premiën aan artsen, die tot officier van gezondheid benoemd worden en aan studenten voor den militairen geneeskundigen dienst, die aan de Universiteiten hier te lande opgeleid worden 24 000,00

Artikel 83. Traktementen en loonen van de ambtenaren en geëmployeerden bij het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst 7 750,00

Artikel 84. Traktementen, loonen en tegemoetkomingen van de ambtenaren en geëmployeerden bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen . . . 21 100,00

Artikel 85. Toelage voor het verlies van het genot der leges 132,00

Artikel 86. Traktementen, toelagen, vergoedingen, tegemoetkomingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs, daggelden en vergoedingen van de geëmployeerden en loonen en tegemoetkomingen voor de kleermakers en naaisters bij de militaire hospitalen . 130 929,00

Artikel 87. Kosten van voeding en verpleging van zieken en van geëmployeerden in de militaire ziekeninrichtingen, met uitzondering van de kosten van levensmiddelen, die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt;

kosten van aanschaffing en onderhoud van meubilair, van voorwerpen van ligging en kleeding voor de zieken en van kleeding en uitrusting voor de geëmployeerden en van verdere inventarisgoederen;

kosten van verwarming, verlichting en schoonhouden:

hospitaalsoldijen;

kosten, vallende op het onderricht van geëmployeerden en hospitaalsoldaten;

vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van ter verpleging opgenomen militairen;

begrafeniskosten van administrateurs beneden den rang van officier en van geëmployeerden;

kosten van onderhoud van wandelplaatsen en alle verdere huishoudelijke uitgaven, de militaire ziekeninrichtingen betreffende . . . . f 208 540,00

Artikel 88. Kosten, vallende op de verpleging van zieken, buiten de in art. 87 bedoelde inrichtingen, met inbegrip van de hospitaalsoldijen van verpleegde militairen, en op de genees- en heelkundige verzorging door anderen dan de officieren van gezondheid bij de landmacht en de militaire apothekers, benevens vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van verpleegd wordende militairen . 53 657,00

Artikel 89. Kosten, vallende op het aanschaffen van geneesmiddelen, brancards, chirurgicale, orthopaedische, pharmaceutische en andere benoodigdheden voor militairen en andere personen, die aanspraak hebben op geneeskundige verzorging voor rekening van het Departement van Oorlog;

uitgaven voor 's Rijks magazijn van geneesmiddelen en voor de militaire apotheken, zoomede kosten, voortvloeiende uit de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst buiten de militaire ziekeninrichtingen . 20 400,00

Artikel 90. Kosten van geneeskundige behandeling van paarden door burgerlijke veeartsen;

kosten, vallende op het nemen van maatregelen tot voorkoming of wering van besmettelijke ziekten onder de paarden, met inbegrip van vergoeding voor onteigende paarden van officieren en voor verbrande of vernietigde goederen van officieren, onderofficieren en soldaten, en voor het weghalen en begraven van gestorven en afgemaakte paarden 4 050,00

Artikel 91. Bureel- en administratiekosten en advertentiekosten . . . 6 300,00

Artikel 92. Reis- en verblijfkosten, wegens keuring van instrumenten en andere benoodigdheden 200,00

Artikel 93. Gratificatiën van geëmployeerden bij ontslag uit den dienst en vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel 500,00

Artikel 94. Huur van gebouwen of gedeelten daarvan tot huisvesting van gehuwde apothekers-bedienden en geemployeerden en van hunne gezinnen en vergoeding wegens gemis van vrije woning van genoemde personen . . 24 100,00

f 939 046,00

XIIIde Afdeeling.

Inrichtingen van onderwijs.

A. *Kosten van de Hoogere Krijgsschool.*

Artikel 95. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren-leeraren; bijslag op traktement, toelagen en gratificatiën van leerlingen;

traktementen van vaste burgerlijke leeraren en verdere ambtenaren; belooningen van leeraren, niet behoorende tot het vaste personeel;

idem van leeraren der Rijks-hoogere land-, tuin- en boschbouwschool en van den directeur en leeraren der Nederlandsche School voor Nijverheid en Handel te Enschedé voor het geven van onderwijs, alsmede vergoedingen van geëmployeerden bij die inrichtingen;

soldijen, daggelden en belooningen van het overige personeel;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 36 048,00

Artikel 96. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle andere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 9 000,00

B. *Kosten van de Koninklijke Militaire Academie.*

Artikel 97. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den gouverneur en de officieren; traktementen van burgerlijke leeraren en van verdere ambtenaren;

jaarwedden, soldijen, daggelden, loonen, tegemoetkomingen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 106 030,00

Artikel 98. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, zakgeld van cadetten, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de

kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, ledergoed, paardetuig en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 109 124,00

C. *Kosten van de Cadettenschool.*

Artikel 99. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren; traktementen van burgerlijke leeraren en van verdere ambtenaren;

jaarwedden, soldijen, daggelden, loonen, tegemoetkomingen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 35 732,00

Artikel 100. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, zakgeld van cadetten, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt en van kleeding en uitrusting, ledergoed en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 34 787,00

D. *Kosten van den Hoofdcursus.*

Artikel 101. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren; traktementen van vaste burgerlijke leeraren;

belooningen en vergoedingen van leeraren en bedienden, niet behoorende tot het vaste personeel;

soldijen, daggelden, loonen, tegemoetkomingen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 41 666,00

Artikel 102. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt en van kleeding en uitrusting en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 20 377,00

E. *Kosten van de Normaal-schietschool.*

Artikel 103. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren; bijslag op traktement en toelagen van officieren, bij de inrichting gedetacheerd;

jaarwedden, soldijen, daggelden, toelagen en vergoedingen van het overige personeel;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 26 199,00

Artikel 104. Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen en werken; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, schietmaterieel, belooningen bij het schijfschieten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;

een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald 10 994,00

f 429 957,00

XIVde Afdeeling.

Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen en velduitrusting.

A. *Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting.*

Artikel 105. Toelagen van officieren en gepensionneerde officieren wegens diensten bij de keurings-commissie, traktementen van burgerlijke ambtenaren en loonen en tegemoetkomingen van geëmployeerden en werklieden bij de centrale magazijnen te Amsterdam, Delft en Woerden . . . . . f 137 090,00

Artikel 106. Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten;

aanschaffing en onderhoud van

werktuigen, instrumenten en ander materieel en magazijnskosten . . . f 13 200,00

B. *Kampements-goederen en velduitrusting.*

Artikel 107. Aanschaffing, herstelling en onderhoud van kampementsgoederen en van voorwerpen van velduitrusting, waaronder veldkijkers, veldlantaarns en officiers-cantines; kosten, vallende op de keuring van een en ander 83 600,00

C. *Verplegingsinrichtingen.*

Artikel 108. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van administrateurs, tijdelijke administrateurs en opzichters, en loonen, toelagen en tegemoetkomingen van het verdere personeel bij de militaire bakkerijen 72 560,00

Artikel 109. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs en loonen, toelagen en tegemoetkomingen van het verdere personeel van de militaire magazijnen van levensmiddelen en de militaire slachterijen, zoomede loon voor het overbrengen en vergoedingen voor het slachten van niet door een aannemer geleverd vee. 23 298,00

Artikel 110. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs en loonen, toelagen en tegemoetkomingen van het verdere personeel van de garnizoensmagazijnen van kleeding en van nachtleger en van de magazijnen van kleeding en van nachtleger bij het instructiebataljon 80 049,00

Artikel 111. Begrafeniskosten van militair personeel beneden den rang van officier en vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel 400,00

Artikel 112. Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten;

aanschaffing en onderhoud van werktuigen en ander materieel en magazijnskosten 46 614,00

f 456 811,00

XVde Afdeeling.

Artillerie-inrichtingen, magazijnen der artillerie, artillerie-materieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger en practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie.

A. *Artillerie-inrichtingen.*

Artikel 113. Jaarwedden en tegemoetkomingen van burgerlijke ambtenaren; toelagen en tegemoetkomingen van officieren, van conducteurs der artillerie en van onderofficieren, wegens diensten bij de artillerie-inrichtingen;

toelage van den officier, krachtens artikel 24 der Hinderwet, belast met het toezicht op bewaarplaatsen voor ontplofbare stoffen . . . . f 124 900,00

Artikel 114. Daggelden, loonen, soldijen, premiën en tegemoetkomingen van burgerlijke en militaire werklieden;

loonen voor het doen verrichten van werk door particulieren. . . . 620 000,00

Artikel 115. Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken, samenstellen, wijzigen, opleggen, onderhouden, beproeven, herstellen en verzenden van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren 156 000,00

Artikel 116. Als voren van draagbare wapenen, met toebehooren, met uitzondering van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M 3 500,00

Artikel 117. Als voren van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, paardetuig, materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen ten dienste der artillerie, een en ander met toebehooren . . . 11 000,00

Artikel 118. Als voren van patronen tot draagbare vuurwapenen, met toebehooren. 237 500,00

Artikel 119. Aanschaffing van werktuigen, gereedschappen, maten, brandstoffen, verlichtingsmiddelen, water en andere benoodigdheden voor het aanmaken, samenstellen, wijzigen, beproeven, herstellen, opleggen, onderhouden en verzenden van artillerie-materieel, in de voorgaande artikelen dezer afdeeling genoemd; zoomede van brandbluschmaterieel en van benoodigdheden voor het scheikundig laboratorium;

kosten, vallende op het onderhoud van artillerie-materieel, werktuigen en gereedschappen 153 110,00

Artikel 120. Aanschaffing van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren, zoomede kosten, vallende op het doen wijzigen daarvan door particulieren 59 600,00

Artikel 121. Aanschaffing van draagbare wapenen, met toebehooren . . 40 000,00

Artikel 122. Aanschaffing van patronen voor draagbare vuurwapenen, met toebehooren 1 000,00

Artikel 123. Aanschaffing van buskruit;

kosten, vallende op het aanmaken, het vermalen en omwerken daarvan, met geheele of gedeeltelijke levering van de daartoe noodige bestanddeelen, alsmede op het bewaren en het in staat van verzending brengen van buskruit 308 400,00

Artikel 124. Aanschaffing van grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen en

bestanddeelen van artilleriematerieel en brandstoffen, een en ander tot het vormen van een reserve-voorraad . . f 50 000,00

Artikel 125. Reis- en verblijfkosten;

kosten, vallende op de keuringen;

bureel- en administratiekosten;

kosten van vervoer van ambtenaren, conducteurs, onderofficieren, werklieden die schrijvers- of teekenaarsdienst verrichten en werklieden, werkzaam bij de artillerie-inrichtingen aan de Hembrug, doch wonende te Amsterdam en in andere plaatsen, naar en van de Hembrug 28 700,00

Artikel 126. Kosten van vervoer van goederen van en naar de artillerie-inrichtingen, voor zoover daartoe niet van openbare middelen wordt gebruik gemaakt 900,00

B. *Magazijnen der artillerie, niet tot de artillerie-inrichtingen behoorende.*

Artikel 127. Bezoldiging van magazijnsknechts en wapenpoetsers; daggelden van conducteurs en hulpconducteurs bij verzendingen;

daggelden en toelagen van waarnemende conducteurs en van waarnemende magazijnsknechts;

loonen voor burgerlijke werklieden; toelagen voor buitengewone dienstverrichtingen;

vergoeding voor onderhoud van rijwielen van magazijnspersoneel . . 93 000,00

Artikel 128. Aanschaffing van benoodigdheden en verdere kosten voor onderhoud van het in de magazijnen in verantwoording zijnde artilleriematerieel, met inbegrip van de wapenen, opgelegd in het wapendepot te Dordrecht 8 000,00

Artikel 129. Brandstoffen voor de pantserforten en den torpedodienst . 5 900,00

Artikel 130. Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten . . . 6 500,00

C. *Artillerie-materieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger.*

Artikel 131. Herstelling, wijziging en onderhoud van het artilleriematerieel, daaronder begrepen het paardetuig der artillerie 52 000,00

Artikel 132. Aanschaffing van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, paardetuig, materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen ten dienste der artillerie, een en ander met toebehooren . . . 16 500,00

D. *Practische oefeningen.*

Artikel 133. Aanschaffing en onderhoud van materieel, druk- en bindwerk en andere benoodigdheden;

belooningen voor personeele hulp;

schadeloosstelling voor het gebruik van terreinen, vaartuigen en gebouwen;

het doen uitvoeren van werk door particulieren;

een en ander ten dienste van de practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie; zoomede vindingsloonen voor ingeleverde projectielen . . . . f 35 000,00

f 2 011 510,00

XVIde Afdeeling.

Militaire verkenningen en Topographische Inrichting.

A. *Militaire verkenningen.*

Artikel 134, *a*. Belooning van een bediende bij het bureau van den directeur en vergoeding voor het verrichten van tijdelijken arbeid bij de samenstelling van eene nieuwe afstandskaart . . . . . f 1 035,00

b. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van de militaire verkenningen. 9 520,00

f 10 555,00

B. *Topographische Inrichting.*

Artikel 135, *a*. Traktementen van ambtenaren en bedienden, toelagen van officieren wegens diensten bij de Topographische Inrichting, daggelden en belooningen van geëmployeerden, zoomede loon voor verrichte werkzaamheden buiten den gewonen werktijd;

een en ander na aftrek van het bedrag, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald . . . . f 55 078,00

b. verdere kosten van de Topographische Inrichting, na aftrek als boven 9 140,00

c. toelagen voor het verlies van het genot der leges voor ambtenaren bij de Topographische Inrichting 2 046,00

66 264,00

76 819,00

XVIIde Afdeeling.

Dienst der Genie.

A. *Materieel der genie en kazerneering, met uitzondering van al wat de inrichtingen van onderwijs, de artillerie-inrichtingen, de artillerie-schietschool en het wapen der marechaussee betreft.*

Artikel 136. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, oefeningsterreinen, schietbanen, kazerne- en andere gebouwen, loodsen, exercitievelden, zweminrichtingen, dijken, kaden, wegen, grachten, bruggen, beplantingen, met hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren;

kleine herstellingen en leveringen;

werkzaamheden betreffende het bouwen en planten binnen verboden kringen van vestingwerken;

werkgelden voor militairen, gebezigd tot den arbeid aan fortificatiën en tot anderen arbeid voor de genie;

grensbepalingen;

aanbestedingskosten;

kosten, vallende op keuringen;

kosten en ongelden betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten;

afkoop van rechten;

bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken;

koopen van perceelen;

grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen;

aanschaffing, onderhoud en schoonhouden van geniegoederen in vestingen en forten;

herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen in de gebouwen tot huisvesting van troepen bestemd, alsmede van gereedschappen voor algemeen gebruik in werkplaatsen in die gebouwen;

daggelden en toelagen van tijdelijke opzichters en teekenaars bij geniewerken . . . . f 592 420,00

Artikel 137. Aanschaffen, herstellen en verbeteren van kaarten, plans en memoriën;

aanschaffen en inbinden van boekwerken, tijdschriften en reglementen;

meet- en waterpas- en andere instrumenten en teekenbehoeften . . 2 800,00

Artikel 138. Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen, voertuigen en materieel voor de genietroepen . 20 860,00

Artikel 139. Aanschaffing en onderhoud van en voorzieningen aan permanente telegraphische en telephonische verbindingen en van het daartoe behoorende materieel 7 155,00

Artikel 140. Aanschaffing en onderhoud van materieel voor vernielingen in oorlogstijd en voor het nemen van proeven ten behoeve van de voorbereiding van die vernielingen 275,00

Artikel 141. Aanschaffing en onderhoud van materieel voor de practische oefeningen van het regiment genietroepen, van de opzichters van fortificatiën en die van den vesting-telegraafdienst, alsmede van andere wapens, voor zooveel die geschieden onder leiding van genietroepen 12 000,00

Artikel 142. Onderhoud, vernieuwing en aanschaffing van vaartuigen, onder het beheer van het Departement van Oorlog, dienende tot het onderhouden van gemeenschap met verdedigingswerken, en van de daarvoor benoodigde wachthuisjes, een en ander met de daarbij behoorende inventarissen; zoomede steenkolen, kosten van verwarming en verlichting, haven- en sluisgeld 5 000,00

B. *Artillerie-inrichtingen en Artillerie-schietschool.*

Artikel 143. Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van werken, terreinen en gebouwen en hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren;

kleine herstellingen en leveringen;

grensbepalingen;

aanbestedingskosten;

kosten, vallende op keuringen;

kosten en ongelden betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten;

afkoop van rechten;

bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken;

koopen van perceelen;

grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen;

herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen;

aanschaffing van gereedschappen en andere benoodigdheden voor het schoonhouden van de gebouwen der Artillerie-schietschool;

daggelden en toelagen voor tijdelijke opzichters en teekenaars bij de uitvoering van werken in dit artikel bedoeld . . . . f 32 500,00

C. *Huur van gebouwen, huur, erfpacht en erfdienstbaarheden van oefeningsterreinen en loodsen; herstellen van schade, ontstaan door storm, water en brand; reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften; met uitzondering van al wat de inrichtingen van onderwijs en het wapen der marechaussee betreft.*

Artikel 144. Huur van gebouwen, voor zoover die uitgaven niet zijn omschreven in de artikelen 41, 60*b*, 94, 96, 98, 100, 102 en 104;

huur, erfpacht en erfdienstbaarheden van oefeningsterreinen en loodsen 67 870,00

Artikel 145. Herstellen van schade, ontstaan door storm, water en brand. 10 000,00

Artikel 146. Reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften 25 000,00

f 775 880,00

XVIIIde Afdeeling.

Kosten van verplaatsing van personen en goederen.

Artikel 147. Reis- en verblijf kosten, teerkosten en vacatiën, voor zoover die kosten niet zijn begrepen in een der artikelen 6, 30, 48, 50, 53*b*, 56, 57*c*, 58*b*, 60*b*, 92, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 112, 125, 130, 134*b*, 146, 149*b*, 177, 183 en 187 . . . . f 39 650,00

Artikel 148. Kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden voor zoover die kosten niet zijn begrepen in een der artikelen 48, 57*c*, 70, 87, 88, 125, 126 en 179 . . . . . . 226 750,00

Permanente Militaire Spoorwegcommissie.

Artikel 149, *a.* Belooningen voor spoorwegambtenaren en gepensionneerde officieren en van een bediende bij het bureau van de commissie f 1 700,00

b. reis- en verblijfkosten, vacatiën en verdere kosten van de commissie;

aanschaffing en wijziging van petten van etappecommandanten . 4 025,00

f 5 725,00

f 272 125,00

XIXde Afdeeling.

Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard.

Artikel 150. Subsidie aan het hoofdcomité van de Vereeniging „Het Nederlandsche Roode Kruis" en toelage aan den secretaris van het hoofdcomité . f 1 000,00

Artikel 151. Subsidie aan de Koninklijke Vereeniging van gepensionneerde officieren van het Nederlandsche leger. 1 000,00

Artikel 152. Subsidie aan het Fonds ten behoeve van onderofficieren, die onder toekenning van gagement of van gratificatie uit den militairen dienst worden ontslagen 15 000,00

Artikel 153. Subsidie aan het Fonds tot ondersteuning der weduwen en weezen van vrijwillig dienende militairen beneden den rang van officier . 10 000,00

Artikel 154. Subsidie aan de Koninklijke Vereeniging van gepensionneerde onderofficieren en minderen van het Nederlandsche leger. 15 000,00

Artikel 155. Subsidie aan de Vereeniging „Trouw aan Koning en Vaderland" te Utrecht. 2 000,00

Artikel 156. Subsidie aan het Invalidenhuis te Leiden 5 000,00

Artikel 157. Subsidie aan de Maatschappij van Weldadigheid 600,00

Artikel 158. Gratificatiën 25 000,00

Artikel 159. Kleine tegemoetkomingen en reisgelden aan gewezen militairen en aan weduwen en kinderen van militairen 900,00

Artikel 160. Kosten wegens het onderhouden van veteranen en militaire huisgezinnen, in de aan het Rijk toebehoorende gestichten te Veenhuizen verblijf houdende, of tot de sterkte van die gestichten behoorende. 942,00

Artikel 161. Kosten, vallende op telegraphische en telephonische correspondentie. 7 500,00

Artikel 162. Kosten van exploten en processen; schadevergoedingen, waartoe de Staat naar het gevoelen van den landsadvocaat, hetzij op grond van artikel 625 of van artikel 1401 of volgende van het Burgerlijk Wetboek verplicht, hetzij op grond van billijkheid gehouden is 1 000,00

Artikel 163. Kosten van raden van onderzoek en van appèl, zoomede kosten van herziening, bedoeld bij artikel 69 der Bevorderingswet voor de landmacht 1902 . . . . f 500,00

Artikel 164. Kosten, voor het Departement van Oorlog voortvloeiende uit de Ongevallenwet 1901. . . . . . . 11 500,00

Artikel 165. Schadeloosstelling voor schutterlijke diensten in en buiten de garnizoensplaatsen . . . . *Memorie.*

f 96 942,00

XXste Afdeeling.

Nonactiviteits-traktementen, pensioenen, onderstanden, lijfrenten, toelagen en wachtgelden.

Artikel 166. Nonactiviteits-traktementen . . . . f 93 000,00

Artikel 167. Pensioenen en onderstanden, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden, gegageerden of onderstand genietenden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting . . . 3 050 000,00

Artikel 168. Tijdelijke en voorloopige pensioenen en tijdelijke onderstanden, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden of onderstand genietenden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting 40 000,00

Artikel 169. Pensioenen aan mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks landmacht, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting 95 000,00

Artikel 170. Aandeel van het Departement van Oorlog in de toelagen en presentiegelden van den voorzitter en van de leden van den Militairen Pensioenraad 1 300,00

Artikel 171. Kosten, voortvloeiende uit het geneeskundig onderzoek naar de geschiktheid van burgerlijke ambtenaren 200,00

Artikel 172. Teruggave van bijdragen voor pensioen 200,00

Artikel 173. Lijfrente, toegekend aan den Pruissischen generaal graaf Bülow von Dennewitz en diens mannelijke afstammelingen in de rechte linie (besluit van den Souvereinen Vorst van den 6den Februari 1814 n°. 3, en Koninklijk besluit van den 8sten Juli 1815 n°. 4) 5 250,00

Artikel 174. Wachtgelden. . . . 1 125,00

3 286 075,00

XXIste Afdeeling.

Wapen der marechaussee.

Artikel 175. Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren . . . . f 50 950,00

Artikel 176. Jaarwedden, soldijen, daggelden en verdere vergoedingen van onderofficieren en marechaussees 496 358,00

Artikel 177. Reis- en verblijfkosten, bureel- en andere administratiekosten . . . . f 15 300,00

Artikel 178. Subsidie voor het onderling ziekenfonds bij het wapen . 4 000,00

Artikel 179. Kosten van huisvesting, nachtligging en stalling, van kleeding en uitrusting, paarden, fourage en van verzorging van paarden, kosten van vervoer, van oefening en onderwijs en verdere kosten van het wapen, na aftrek van de sommen, welke worden ingehouden op de soldij van onderofficieren en marechaussees en van die, welke vrijwillig ten bate hunner rekeningen wegens kleeding en uitrusting worden gestort en van andere baten, waarmede die rekeningen worden te goed geschreven 299 183,00

f 865 791,00

XXIIste Afdeeling.

Buitengewone uitgaven.

A. *Vervaardiging van draagbare vuurwapenen van* 6,5 *m.M.*

Artikel 180. Daggelden, loonen en soldijen van burgerlijke en militaire werklieden voor de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren . . . . f 121 000,00

Artikel 181. Aanschaffing van grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen en bestanddeelen tot de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren 55 000,00

Artikel 182. Aanschaffing van werktuigen en van daartoe behoorende onderdeelen, zoomede van gereedschappen en maten tot de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren. 4 000,00

Artikel 183. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van keuring. . . 1 500,00

B. *Dienst der genie.*

Artikel 184. Toelagen voor officieren der genie en opzichters van fortificatiën; toelagen en daggelden van tijdelijke opzichters en teekenaars; een en ander ook voor die nog in uitvoering zijnde werken, waarvoor bij vorige begrootingen van het Departement van Oorlog, bij „*Buitengewone uitgaven, dienst der genie*", geld is toegestaan 15 000,00

Artikel 185. Verbetering van Rijksgebouwen en werken en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen en op de legerplaatsen bevinden, bestemd tot kazernen, stallen, loodsen, magazijnen, hospitalen en bakkerijen;

opbouw van daartoe bestemde nieuwe gebouwen;

aankoop van perceelen;

afkoop van rechten;

bijdragen voor het maken en aankoopen van die gebouwen en daartoe noodige gronden;

kosten en ongelden bij het sluiten van koop- en andere overeenkomsten;

aanbestedingskosten;

kosten van keuring;

een en ander voor de navermelde werken:

a. bouwen van een kazernement voor bereden wapens te *Ede* (2de termijn)	f 400 000,00
b. bouwen van een kazernement voor twee bataljons infanterie te *Ede* (laatste termijn) .	35 000,00
c. bouwen van eene rijloods te *Haarlem* . .	27 000,00
d. inrichten van eene woning voor den ziekenopzichter, eene wachtkamer en eene kamer voor het behandelen van loopende zieken, bij het militair hospitaal te *Gorinchem*	3 725,00
e. wijzigen van twee woningen voor gehuwde onderofficieren in het voormalig Proveniershuis te *Woerden* . . .	2 000,00
f. uitbreiden van de magazijnsruimte te idem	3 500,00
g. inrichten van zolder n°. 64 *a—b* van de gebouwen aan de Paardenmarkt te *Delft*, tot magazijn van kleeding .	4 200,00
h. bouwen van eene badinrichting te *den Helder*	10 000,00
i. doen van voorzieningen aan het schietterrein op de *Kemperheide* bij *Arnhem*	1 400,00
j. uitbreiden van de militaire bakkerij te *Arnhem*	17 500,00
k. doen van voorzieningen aan schietbanen op de *Groote-Heide* bij *Venlo*	2 000,00
l. aanschaffen van twee verplaatsbare barakken .	8 000,00
m. aankoop van oefeningsterreinen	10 000,00
n. verbeteren van de schietbanen te *Delft*. .	4 100,00
o. inrichten van een schiet- en exercitieterrein voor het garnizoen te *Amsterdam* (1ste termijn)	90 000,00
p. inrichten van een terrein te *Amersfoort* tot parkeerterrein c. a. . .	44 750,00

f 663 175,00

Artikel 186. Subsidie aan de gemeente *Barneveld*, wegens de verharding van wegen in die gemeente . . f	16 450,00	
Artikel 187. Reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften	1 000,00	
C. *Approviandeering van stellingen en liniën.*		
Artikel 188. Kosten wegens aankoop, gebruik en onderhoud van werktuigen tot het vervaardigen van geperste turf in de *Stelling van Amsterdam*, alsmede kosten wegens het in die stelling en in de overige stellingen en liniën in voorraad opleggen van brand- en lichtstoffen	12 800,00	
Artikel 189. Kosten, vallende op proefnemingen, in verband met de voorbereiding van eene eventueele approviandeering der *Stelling van Amsterdam*.	500,00	
D. *Installatie voor electrische verlichting.*		
Artikel 190. Kosten, vallende op het wijzigen, vernieuwen, uitbreiden en afwerken van de installatie voor electrisch licht in gebouwen, behoorende onder het Departement van Oorlog, in verband met het overnemen van de stroomlevering door de gemeente *'s Gravenhage*	5 600,00	
		f 896 025,00

XXIIIste Afdeeling.

Onvoorziene uitgaven.

Artikel 191. Onvoorziene uitgaven	50 000,00

XXIVste Afdeeling.

Voltooiing van het vestingstelsel.

Artikel 192. Dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1907	50 400,00
	f 26 643 255,00

zes en twintig millioen zeshonderd drie en veertig duizend tweehonderd vijf en vijftig gulden.

Artikel 2.

Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij een der *artikelen* 2*bis*, 3, 5, 6, 7, 8, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53*b*, 54, 55, 56, 57*a*, 57*b*, 57*c*, 58*b*, 59, 60*a*, 60*b*, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 107, 111, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134*b*, 135*b*, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149*b*, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 174, 185*a*, tot en met *p* en 190 van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk ontoereikend wordt bevonden, kan het, met inachtneming van het voorschrift van het tweede lid van artikel 24 der wet van den 5den October 1841 (*Staatsblad* n°. 40), door overschrijving uit *artikel* 191 van dat hoofdstuk worden aangevuld.

Uit dit *artikel* kan mede worden overgeschreven op de *artikelen* 70 en 165.

Voorts kan nog worden overgeschreven tusschen de *artikelen* 6, 30, 57*c*, 92 en 147; tusschen de *artikelen* 57*c*, 126 en 148; tusschen de *artikelen* 26 en 27; tusschen de *artikelen* 28 en 29; tusschen de *artikelen* 47 en 48 en tusschen de *artikelen* 87 en 88.

Artikel 3.

Op *artikel* 191 van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk worden aangewezen de tot het dienstjaar 1907 behoorende uitgaven, welke het Departement van Oorlog betreffen, hare omschrijving niet vinden in een der andere *artikelen* van dat hoofdstuk en moeten dienen ter voorziening in behoeften, die in den loop van dat dienstjaar onverwacht opkomen.

Die uitgaven worden voor elke soort afzonderlijk in de rekening gebracht en omschreven.

Artikel 4.

De wet van 15 Maart 1907 (*Staatsblad* n°. 72) wordt bij deze buiten werking gesteld.

De uitgaven, verevend ten laste van de bij die wet voorloopig vastgestelde begrooting, worden geacht verevend te zijn ten laste van die artikelen van het bij *artikel* 1 der tegenwoordige wet vastgestelde hoofdstuk, waarin zij hare omschrijving vinden.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Oorlog,

(240. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het hierbij aangeboden wetsontwerp stemt, behoudens het hierna vermelde, overeen met het oorspronkelijk ingediende ontwerp van wet tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, zooals dit, na door de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zijn aangenomen, bij de Eerste Kamer werd overgebracht.

Voor zooveel laatstbedoeld ontwerp, hetzij wat de omschrijving der artikelen, hetzij wat de daarbij uitgetrokken sommen betreft, afweek van de begrooting van het Departement van Oorlog voor 1906, zijn die afwijkingen reeds toegelicht in de gedrukte stukken die dat ontwerp vergezelden of in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs. De ondergeteekende vermeent dan ook, ten aanzien van die afwijkingen, voor zooveel noodig, naar bedoelde bescheiden te mogen verwijzen.

Bij het wetsontwerp is ook nu weder een uitgewerkte en toelichtende staat gevoegd.

Dit kwam noodig voor, niet alleen om het onderzoek van de thans aangeboden begrooting te vergemakkelijken, maar ook met het oog op de latere vergelijking van de onderscheidene artikelen met de correspondeerende posten der begrooting voor 1908. In voormelden staat wordt, in verband met hetgeen hiervoren reeds werd opgemerkt, niet naar de vroeger ingediende, maar uitsluitend naar de onderwerpelijke Memorie van Toelichting verwezen.

Alvorens over te gaan tot het toelichten, voor zooveel noodig, van de verschillen tusschen de oorspronkelijke ontwerp-Oorlogsbegrooting voor 1907 en de onderwerpelijke ontwerp-begrooting, wenscht de ondergeteekende het navolgende mede te deelen.

In hoofdzaak onderscheidt deze begrooting zich van die, welke oorspronkelijk voor het jaar 1907 werd ingediend, door de verhooging van het bedrag, uitgetrokken ten behoeve van het blijvend gedeelte.

Deze verhooging heeft twee oorzaken.

De eerste is, dat, in afwijking van het aanvankelijk voornemen, de lichting van 1905 bij de bereden artillerie in haar geheel en bij de cavalerie voor het 2/3 deel van 1 April tot 1 October 1907 gerekend wordt voor het blijvend gedeelte onder de wapenen te zullen worden gehouden. De tweede is, dat er thans op is gerekend, om na 30 November 1907 bij de onbereden korpsen voor den dienst bij het blijvend gedeelte een ongeveer even groot aantal manschappen onder de wapenen te kunnen houden als het getal van hen waarvoor bij de begrooting voor 1906 gelden werden toegestaan.

Voor eerste-oefening wordt thans een eenigszins lager bedrag geraamd. Dit vindt zijne verklaring hierin, dat het contingent voor de bereden korpsen met 144 man werd verhoogd en dat voor de onbereden korpsen met evenveel man werd verminderd, zoodat, daar de eerste-oefening bij eerstbedoelde korpsen eerst op 1 October aanvangt, voor 1907 met eene lagere som kon worden volstaan. Hiertegenover staat, dat de maatregel eene verhooging zal teweegbrengen op de begrooting voor 1908 en volgende begrootingen.

Hoewel op deze begrooting de traktementen voor de inspecteurs der wapens en dienstvakken en van de aan hen toegevoegde officieren op de gebruikelijke wijze worden uitgetrokken, ligt het in de bedoeling van den ondergeteekende, zoo eenigszins mogelijk nog onder de werking van deze begrooting, eene wijziging te brengen in de hoogere bevelvoering van het leger en, in overeenstemming daarmede, verandering te brengen in de organisatie van het Departement van Oorlog.

Het voornemen is daarbij de troepen van het veldleger te stellen onder de rechtstreeksche bevelen van een commandant van het veldleger en de in vredestijd geformeerde bezettingstroepen te plaatsen onder de bevelen der linie- of stellingcommandanten.

Onder den commandant van het veldleger zullen dan de commandant der bereden artillerie en de commandant (inspecteur) der cavalerie werkzaam zijn, terwijl de commandant der vestingartillerie en de commandant (inspecteur) der genie tot het Departement van Oorlog zullen behooren.

In verband met het voorgaande en met den werkkring welke voor de commandanten der Nieuwe Hollandsche Waterlinie en der Stelling van Amsterdam is weggelegd, ligt het in de bedoeling, om voor deze opperofficieren ook het bereiken van den rang van luitenant-generaal mogelijk te maken. Het geheele aantal opperofficieren, dat organiek dien rang kan bekleeden, zal niettemin vermindering ondergaan, vermits het niet in de bedoeling ligt, de functiën van inspecteur der infanterie en van inspecteur der artillerie te handhaven, noch de thans geldende regeling te bestendigen, volgens welke de inspecteurs der cavalerie en der genie den rang van luitenant-generaal kunnen bereiken.

Naar het zich laat aanzien, zullen de door den ondergeteekende beoogde maatregelen mede tot eenige vermindering van kosten leiden.

In verband met het bovenstaande zijn onder de bij **Artikel 2** van het wetsontwerp vermelde artikelen der begrooting, welke door overschrijving uit een post voor onvoorziene uitgaven kunnen worden aangevuld, *bij wijze van uitzondering voor den dienst van het loopende jaar*, ook opgenomen de artikelen 7 en 8.

Wegens den tragen gang der promotie van de eerste-luitenants, in het bijzonder van die bij de wapens der cavalerie en artillerie en bij het dienstvak der militaire administratie, heeft de ondergeteekende gemeend, een voorstel te moeten doen, om in dien toestand verbetering aan te brengen.

De nu voorgestelde wijziging berust op het toekennen van periodieke verhoogingen na kortere tusschenpoozen dan die welke thans gelden, zoodat de verhoogingen die nu worden toegekend eerst na 16 en 20 jaren dienst als officier, voor zooveel de luitenants betreft, reeds na respectievelijk 15 en 18 jaren zullen worden toegekend.

In verband daarmede worden op de ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1907 de betrekkelijke artikelen verhoogd met een totaal bedrag van f 7000.

Volledigheidshalve wordt hierbij aangeteekend, dat het voor het vorenomschreven doel te ramen bedrag op de ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1908 zal bedragen rond f 12 000.

Ten einde eenigszins te gemoet te komen aan den tragen gang der promotie bij het wapen der genie, is, bij Koninklijk besluit van 22 Januari 1907 n°. 45, bepaald, dat de kapiteins der genie die 30 jaren dienst als officier tellen, tot majoor kunnen worden benoemd.

In verband daarmede zal tegen 1 Juli a. s. aan een vijftal kapiteins van genoemd wapen de hoofdofficiersrang kunnen worden toegekend, maar, aangezien de meerdere uitgaven, aan dezen maatregel verbonden, slechts een gering bedrag uitmaken, kwam het niet noodig voor, daartoe artikel 18 van de ontwerp-begrooting te verhoogen.

Tevens wordt eenige verhooging van de geheel onvoldoende verhuiskosten voorgesteld.

Wijders is door den ondergeteekende bij de directie der Weduwen- en weezenkas voor de officieren der landmacht de vraag aanhangig gemaakt, of niet de pensioenen der weduwen van officieren — voor zoover zulks de rangen van kapitein en luitenant betreft — zouden zijn te regelen naar het aantal dienstjaren van den overledene als officier, terwijl het aan de tegenwoordige deelhebbers vrij zou staan, al of niet toe te treden tot de nieuwe bepaling, welke uit den aard der zaak voor de officieren, wier promotie traag verloopt, tot hoogere contributie dan thans door hen betaald wordt, leiden zou.

Mede wordt onderzocht, of het mogelijk zou zijn, bij de wapens en dienstvakken met minder luitenants te volstaan.

Ten einde te geraken tot eene algeheele herziening van de thans bestaande regeling der dagelijksche soldijen voor de verschillende categorieën van militairen, heeft de ondergeteekende het noodig geacht eene commissie van opperofficieren te benoemen, die zich met het ontwerpen van een deugdelijk plan in deze moeilijke zaak zal hebben bezig te houden, en waarbij dus vanzelf ook het vraagstuk eener eventueel te veranderen soldijregeling voor de sergeanten-majoor-instructeur aan de orde zal komen.

In afwachting echter dat deze commissie met haren arbeid gereed komt, waarmede uiteraard eenige tijd zal verloopen, heeft de ondergeteekende gemeend al dadelijk te moeten overgaan tot verhooging der soldijen voor eene bepaalde categorie van onderofficieren, wier positie in de eerste plaats eenige verbetering behoeft.

Hij heeft hierbij op het oog de gehuwde onderofficieren beneden den rang van sergeant-majoor (opperwachtmeester), die als zoodanig negen jaren of langer gediend hebben, en dus niet alleen sedert 3 jaren de hoogste soldij genieten welke in hun rang te bereiken is, maar bovendien een drietal jaren gehuwd kunnen zijn en dus voor een gezin hebben te zorgen.

Hij zou de hierbedoelde onderofficieren in het genot wenschen te stellen van eene soldijverhooging van 15 cent per dag, of wel van zooveel minder, als noodig is om te voorkomen, dat hunne soldij de minimum soldij voor de sergeanten-majoor-instructeur zou overschrijden. In het geheel zou, volgens den thans aanwezigen toestand, de beoogde maatregel aan een 412-tal onderofficieren ten goede komen en zou daarmede gepaard gaan eene vermeerdering van uitgaven, berekend voor de tweede helft van het loopende jaar, van ongeveer f 11 000, aannemende, dat de verhoogde soldij zou worden genoten met ingang van 1 Juli a.s.

De ondergeteekende heeft vrijheid gevonden, de daarvoor noodige gelden op de betrekkelijke begrootingsartikelen uit te trekken.

Echter wenscht hij er al dadelijk de aandacht op te vestigen, dat hij met dezen maatregel in geenen deele wenscht vooruit te loopen op de meer algemeene herziening der soldijen, welke van den uitslag van het door bovenbedoelde commissie in te stellen onderzoek het gevolg zal zijn.

Daarom zij hierbij aangeteekend, dat hij aan de thans voorgestelde gedeeltelijke verhooging niet een blijvend karakter wenscht toe te kennen, maar dat hij die zou wenschen beschouwd te zien als een overgangsmaatregel te nemen alleen voor het jaar 1907, of hoogstens totdat omtrent de uitkomsten van het vorenbedoelde onderzoek zal zijn beslist.

Bij **artikel** 4 van het wetsontwerp wordt de kredietwet van 15 Maart 1907 (*Staatsblad* n°. 72) buiten werking gesteld.

Aangezien de uitgaven, verevend ten laste van de bij die wet voorloopig vastgestelde begrooting, zonder eenige uitzondering hare omschrijving vinden in gelijknamige artikelen van de thans aangeboden definitieve begrooting, is de bepaling van het tweede lid van dit artikel voldoende om ze op laatstbedoelde begrooting over te brengen.

Ten slotte kan de ondergeteekende mededeelen, dat het ontwerp van wet tot wijziging der Oorlogsbegrooting voor 1907 — bedoeld aan het slot van de mededeeling, door den Minister van Financiën gedaan in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 16 April j.l. — reeds het Departement van Oorlog heeft verlaten.

Ter verdere toelichting van de verschillen tusschen de oorspronkelijke ontwerp-Oorlogsbegrooting voor 1907 en de thans ingediende ontwerp-begrooting diene het navolgende.

IIde Afdeeling.

Bezoldiging van het personeel der staven van het leger.

Art. 7. *Groote staf.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	48 100
Thans wordt geraamd		48 200
Meer	f	100

De sommen als vergoeding voor verhuiskosten, toegekend aan gehuwde officieren die in het belang van den dienst worden verplaatst, zijn geheel onvoldoende tot het dekken van de uitgaven, uit de verhuizing voortvloeiende.

Verbetering in deze wordt door den ondergeteekende dringend noodig geacht. Het is mitsdien zijn voornemen, de hiervoor aan de gehuwde officieren toegekende bedragen met de helft te verhoogen en hun bovendien toe te kennen eene vergoeding voor de kosten uit de verhuizing voortvloeiende, tot een bedrag, gelijkstaande met de helft van het traktement, hetwelk de officier tijdens de verplaatsing per maand geniet.

In verband hiermede is het artikel met de helft van het aanvankelijk uitgetrokken bedrag verhoogd, waarbij is aangenomen, dat de maatregel op 1 Juli 1907 zal kunnen in werking treden.

Die totale verhooging bedraagt ruim f 10 000.

Art. 8. *Generale Staf.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	87 600
Thans wordt geraamd		87 725
Meer	f	125

Het bedrag is bestemd tot verhooging van de tegemoetkoming in verhuiskosten. Zie voorts de toelichting op artikel 7.

Art. 9. *Provinciale Staf.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	30 200
Thans wordt geraamd		30 275
Meer	f	75

Het bedrag is bestemd tot verhooging van de tegemoetkoming in verhuiskosten. Zie voorts de toelichting op artikel 7.

Art. 10. *Plaatselijke Staf.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	40 250
Thans wordt geraamd		40 400
Meer	f	150

Het bedrag is bestemd tot verhooging van de tegemoetkoming in verhuiskosten. Zie voorts de toelichting op artikel 7.

IIIde Afdeeling.

Bezoldiging van het personeel der militaire administratie.

Art. 12. *Intendance.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	61 550
Thans wordt geraamd		61 800
Meer	f	250

Het bedrag is bestemd tot verhooging van de tegemoetkoming in verhuiskosten. Zie voorts de toelichting op artikel 7.

Art. 13. *Kwartiermeesters.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	203 750
Thans wordt geraamd		204 450
Meer	f	700

Meer:

Wegens de gewijzigde traktementsregeling	f	200
Voor schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing		500
	f	700

Ten aanzien van bovenvermelde verhoogingen wordt verwezen naar het gestelde in den aanhef van deze Memorie van Toelichting en naar de toelichting, verstrekt op artikel 7.

Art. 14. *Magazijnmeesters.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	13 350
Thans wordt geraamd		13 400
Meer	f	50

Het bedrag is bestemd tot verhooging van de tegemoetkoming in verhuiskosten. Zie voorts de toelichting op artikel 7.

IVde Afdeeling.

Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens en der landweer.

Art. 15. *Infanterie.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	1 790 740
Thans wordt geraamd		1 797 740
Meer	f	7 000

Meer:

Wegens de voorgestelde wijziging in traktementsregeling	f	3 000
Voor schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing		4 000
	f	7 000

Ten aanzien van bovenvermelde verhoogingen wordt verwezen naar het gestelde in de Memorie van Toelichting omtrent de gewijzigde traktementsregeling en naar de toelichting, verstrekt op artikel 7.

Art. 16. *Cavalerie.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	279 100
Thans wordt geraamd		280 450
Meer	f	1350

Meer:

Wegens de gewijzigde traktementsregeling	f	800
Voor schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing		550
	f	1 350

Ten aanzien van bovenvermelde verhoogingen wordt verwezen naar het gestelde in de Memorie van Toelichting omtrent de gewijzigde traktementsregeling en naar de toelichting, verstrekt op artikel 7.

Art. 17. *Artillerie.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	929 370
Thans wordt geraamd		934 670
Meer	f	5 300

Meer:

Wegens de gewijzigde traktementsregeling	f	2800
Voor schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing		2 500
	f	5 300

Ten aanzien van bovenvermelde verhoogingen wordt verwezen naar het gestelde in de Memorie van Toelichting omtrent de gewijzigde traktementsregeling en naar de toelichting, verstrekt op artikel 7.

Art. 18. *Genie.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	235 825
Thans wordt geraamd		236 475
Meer	f	650

Het bedrag is bestemd tot verhooging van de tegemoetkoming in verhuiskosten. Zie voorts de toelichting op artikel 7.

Art. 21. *Traktementen en vergoedingen van opzichters van fortificatiën, enz.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	134 690,00
Thans wordt geraamd		134 823,00
Meer	f	133,00

Meer:

Voor loonsverhooging van een machinist en een stoker	f	132,60
Voor verschil door afronding van sommen		0,40
Meer als boven	f	133,00

Voor bovenbedoelde loonsverhooging zijn, op grond van de bepalingen van het Bijzonder Voorschrift voor de werklieden bij de militaire inrichting tot drinkwatervoorziening in de Stelling van Amsterdam, met ingang van 1 April 1907, in aanmerking gekomen een machinist en een stoker van het personeel van die drinkwatervoorziening, die op genoemden datum 3 jaren als zoodanig in dienst waren.

Deze verhooging bedraagt voor den machinist f 2 per week en voor den stoker f 1,40 per week.

Artt. 22—25. *Soldijen, enz.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	2 764 483,00
Thans wordt geraamd		2 837 352,00
Meer	f	72 869,00

Meer:

Voor miliciens tot samenstelling van het blijvend gedeelte	f 63 702,51		
Voor verhooging van soldij wegens dienstjaren aan gehuwde onderofficieren	10 635,20		
Voor verschillen door afronding van sommen	1,95		
		f	74 339,66
Minder:			
Voor miliciens tot eerste-oefening			1 470,66
Meer		f	72 869,00

Ten aanzien van vorenvermelde vermeerderingen en vermindering wordt verwezen naar de toelichting, gegeven in den aanhef der Memorie van Toelichting.

Vde AFDEELING.

Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten.

Art. 26. Aanschaffing van graan, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd (na Nota van Wijziging)...	f	298 828,00
Thans geraamd voor 1907		311 914,00
Meer	f	13 086.00

Meer:

Voor te verstrekken brood aan korpsen en inrichtingen	f 12 686,92[5]		
Wegens lageren aftrek voor bezoldiging van personeel (art. 108)...	400,00		
		f	13 086,92[5]

Minder:

Verschil ronde som		0,92[5]
Meer als boven	f	13 086,00

Het meer aangevraagde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 27. Aanschaffing van brood en vergoeding wegens gemis van brood, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd (na Nota van Wijziging) ...	f	111 546
Thans geraamd voor 1907		116 121
Meer	f	4 575

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 26.

Art. 28. Aanschaffing van levensmiddelen, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	1 594 823
Thans geraamd voor 1907		1 666 085
Meer	f	71 262

Meer:

Voor te verstrekken levensmiddelen ten behoeve van de korpsen	f 71 262,17		

Minder:

Verschil ronde som	0,17		
Meer als boven		f	71 262

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 26.

Art. 29. Bijslag op de soldij, tot aankoop van groenten, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	718 307,00
Thans geraamd voor 1907		725 926,00
Meer	f	7 619,00

Meer:

Voor bijslag tot aankoop van groenten ,enz	f 7 271,65		
Voor schadeloosstelling wegens gemis van voeding	347,25		
Verschil ronde som	0,10		
Meer als boven		f	7 619,00

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 26.

VIde AFDEELING.

Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten, enz.

Art. 31. Traktementen, enz. van het personeel der kleermakerijen, enz. en arbeidsloonen voor den aanmaak van kleeding.

In den aanhef van het artikel is, in plaats van de woorden „Traktementen en loonen", gesteld „Traktementen, loonen en tegemoetkomingen." De aanvulling is noodig, ten einde casu quo aan het daarbij bedoelde personeel te kunnen betalen die tegemoetkomingen wegens gemis van loon, welke, krachtens Koninklijk besluit van 5 Februari 1907 nº. 24, door den Minister van Oorlog kunnen worden toegekend aan mindere geëmployeerden, werklieden of bedienden bij eene der inrichtingen van de landmacht, die als getuige in strafzaken zijn opgetreden.

Art. 32. Aanschaffing van kleeding en uitrusting, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	1 405 436
Thans geraamd voor 1907		1 435 436
Meer	f	30 000

Onder het meer aangevraagde bedrag is begrepen eene som van f 20 000, noodig in verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.
Bovendien wordt een bedrag van f 10 000 meer noodig geacht wegens de aanzienlijke stijging van de lederprijzen, terwijl de toch al niet ruime voorraad van het schoeisel niet toelaat de aanschaffing te verminderen.

Art. 33. Onderhoud van kleeding en uitrusting, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	536 000
Thans wordt geraamd		551 000
Meer	f	15 000

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 34. Reinigen en herstellen van lijfgoederen.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	130 000
Thans wordt geraamd		137 500
Meer	f	7 500

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 37. Herstelling en onderhoud van ledergoed, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	53 000
Thans wordt geraamd		53 500
Meer	f	500

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

VIIde Afdeeling.

Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging.

Art. 42. Verlichting en verwarming van soldatenkamers, enz. en drinkwater.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	186 500
Thans wordt geraamd		196 500
Meer	f	10 000

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 43. Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen, enz. tot het schoonhouden van militaire gebouwen.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	19 000
Thans wordt geraamd		20 500
Meer	f	1 500

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 44. Daggelden en loonen van personeel voor het reinigen van kazernepleinen, van aanhoorigheden van kazernen en van wachtlokalen.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was, met inbegrip van de nader bij Nota van Wijzigingen aangebrachte verhooging, geraamd	f	73 400
Thans wordt geraamd		63 400
Minder	f	10 000

Het minder geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 45. Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	164 865
Thans geraamd voor 1907		165 865
Meer	f	1 000

Het meer aangevraagde bedrag — noodig voor onderhoud en reiniging van nachtleger — houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 46. Uitgaven voor het reinigen van het lichaam, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	26 800
Thans wordt geraamd		28 800
Meer	f	2 000

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

IXde Afdeeling.

Studiën, onderwijs en oefeningen.

Art. 53. Kosten van nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis, enz.

	a.	b.	Totaal.
In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd . . .	f 1400	f 1375	f 2775
Thans geraamd voor 1907	1400	1675	3075
Meer . . .		f 300	f 300

Enkele lokalen van het bijgebouw van het Departement van Oorlog aan de Kalvermarkt te 's Gravenhage zijn sinds 1 Januari 1907 betrokken door den directeur van het krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf. In verband hiermede is bepaald, dat, te rekenen van gemelden datum, door die autoriteit aan den adjudant-onderofficier, belast met de waarneming der functiën van concierge in dat gebouw, voor het schoonhouden dier lokalen een bedrag van f 7,50 per maand, dus f 90 per jaar, zal worden betaald.

Naar reden van de verhouding van het aantal van meergemelde lokalen tot het geheele aantal lokalen in bedoeld gebouw zal de meergemelde autoriteit wegens verlichting, verwarming en watervoorziening in die lokalen moeten betalen een vijfde gedeelte van het geheele bedrag dat gemiddeld per jaar voor gemelde doeleinden voor gemeld gebouw wordt uitgegeven.

Vermits dat geheele bedrag wordt geraamd op f 820 per jaar, bedraagt $^1/_5$ daarvan f 164 per jaar.

Voor onvoorziene uitgaven is gerekend f 46 per jaar. De bovengemelde bedragen te zamen maken eene som van f 300.

Art. 54. Kosten van het onderwijs aan de cursussen bij het wapen der infanterie, van de kaderscholen en van het schoolonderwijs bij de korpsen, enz.

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	57 000
Thans wordt geraamd		60 600
Meer	f	3 600

De omschrijving van het artikel is aangevuld met de woorden „van de kaderscholen", aangezien bij den ondergeteekende in overweging is, om bij de infanterie, de cavalerie en de artillerie de opleiding tot kader — t. w. voor het vrijwillig kader de opleiding tot korporaal en sergeant, bij de militie die tot milicien-korporaal en milicien-sergeant — reeds in den winter 1907/8 zooveel mogelijk

te centraliseeren. Voor dit doel zijn intusschen nog geene gelden op de begrooting gebracht, daar de onderwerpelijke aangelegenheid nog in voorbereiding is bij de inspecteurs der betrokken wapens. Voor zooveel noodig zullen deze nader bij suppletoire begrooting worden aangevuld.

Het meer geraamde bedrag van f 3600 houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie over een deel van het jaar.

Art. 55. *Kosten van practische oefeningen, enz.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	56 300
Thans wordt geraamd		56 925
Meer	f	625

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Art. 57. *Kampeeren en manoeuvres.*

	a.	*b.*	*c.*	Totaal.
Uitgetrokken in de voorloopige begrooting voor 1907	f 30 000	f 86 500	f 130 000	f 246 500
Thans geraamd voor 1907	43 500	93 000	143 500	280 000
Meer	f 13 500	f 6 500	f 13 500	f 33 500

Tot toelichting van de hierboven vermelde bedragen moge het navolgende dienen:

In verband met de in het begin dezes jaars ontvangen voorstellen tot het houden van oefeningen in 1907, welke voorstellen rekening hielden met de voorloopig uitgetrokken bedragen, bleek het noodig te zijn, het ten laste van artikel 57 uit te geven bedrag op andere wijze te verdeelen.

Zonder wijziging te brengen in bedoeld bedrag, werden de navolgende sommen noodig geacht:

Artikel 57	*a.* f 38 000		
	b. 81 500		f 246 500
	c. 127 000		

De ondergeteekende heeft echter gemeend, de onder *a*, *b* en *c* genoemde bedragen te moeten verhoogen met respectievelijk f 5500, f 11 500 en f 16 500, waardoor de totale som wordt gebracht op f 280 000. Terwijl namelijk het actieve leger met eene divisie is uitgebreid, en de sterkte der onderdeelen onder de werking der Militiewet 1901 is toegenomen, is het bedrag, uitgetrokken op dit artikel, in de laatste jaren onveranderd gebleven.

Als natuurlijk gevolg daarvan is het onmogelijk geworden, om met dat bedrag verschillende hoogst nuttige oefeningen te bekostigen, zoodat deze dan ook niet kunnen worden gehouden, of telkenmale moeten worden uitgesteld.

Zoo is het met de som die op art. 57 van de voorloopige Oorlogsbegrooting voor het jaar 1907 is toegestaan, niet doenlijk om door meer dan ééne divisie groote manoeuvres te doen houden. Daar het voorts in de bedoeling ligt, om in de jaren waarin landweeroefeningen plaats grijpen, bij het actieve leger de groote manoeuvres te doen achterwege blijven, ten einde te vermijden, dat in die jaren de kosten te hoog zouden moeten worden, zou dus, als normaal, in twee jaren slechts ééne divisie kunnen manoeuvreeren. Dientengevolge zou iedere divisie, met de tot haar behoorende korpsen, slechts *eens in de acht jaar* aan de beurt komen voor de hierbedoelde oefeningen, m. a. w. het overgroote meerendeel der divisiecommandanten en der commandanten van de regimenten infanterie, cavalerie en veld-artillerie zou *nimmer* in de gelegenheid worden gesteld, zich op het terrein te oefenen in de bevelvoering over zijne o.h. divisie, resp. over het korps onder zijne bevelen, in hooger verband met de verschillende wapens.

Waar nu de jongste oorlogen wijzen op de noodlottige gevolgen welke gebrekkige hoogere aanvoering en onvoldoende samenwerking der verschillende wapensoorten met zich sleepen, en aangezien de groote manoeuvres het eenige middel aan de hand geven, om de hoogere aanvoerders, de staven en de intendance practisch in bevelvoering en samenwerking te oefenen, acht de ondergeteekende het noodzakelijk, verbetering te brengen in den in dit opzicht bestaanden toestand.

Daarom bestaat het voornemen, wel den gedragsregel te blijven volgen, om in de jaren dat landweeroefeningen plaats vinden, de uitgaven op genoemd artikel voor het actieve leger zoodanig te beperken, dat het *niet* houden van groote manoeuvres in die jaren als normaal zal zijn te beschouwen, doch in de overige jaren door twee divisiën aan dergelijke veldoefeningen te doen deelnemen. Zoodoende zal iedere divisie eenmaal in de vier jaren haar beurt krijgen, en, al is daarmede ook niet een bepaald gunstige toestand bereikt, zoo zal dientengevolge toch eene belangrijke verandering ten goede zijn verkregen.

Daarom is op art. 57 van deze ontwerp-begrooting het noodige geld aangevraagd, om het mogelijk te maken, dat in dit jaar door twee divisiën kan worden gemanoeuvreerd, en wel — naar de volgorde waarvoor zij daartoe in aanmerking komen — door de 4de en door de 1ste divisie.

Het ligt in de bedoeling laatstgenoemde divisie, die geheel in de provinciën Noordholland en Zuidholland is gedisloqueerd, oefeningen in de kustverdediging te laten houden. Dientengevolge zal gedurende deze manoeuvres door de troepen ten deele van het bestaande kazernement gebruik kunnen worden gemaakt, wat inkwartierings- en kampementskosten uitspaart, terwijl daardoor ook de transportkosten zeer beperkt zullen worden. In verband met een en ander zal het mogelijk zijn, deze kustmanoeuvres te doen plaats hebben door middel van de thans aangevraagde verhooging van art. 57. Werd eene gewone veldoefening buiten de garnizoenen ontworpen, dan zou dit artikel tot ongeveer f 300 000 moeten worden verhoogd.

Xde Afdeeling.

Administratiekosten.

Art. 66. *Bureel- en administratiekosten van de staven van het leger, voor intendanten en kwartiermeesters, voor de wapenkorpsen en voor de landweer.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	113 312
Thans geraamd voor 1907		117 612
Meer	f	4 300

Het meer geraamde bedrag is noodig voor aanschaffing van ontbrekende geld- en administratiekisten.

Van die voorwerpen zijn alsnog noodig:

voor de landweer 96 geldkisten en 185 administratiekisten;

voor de korpsen, staven en afdeelingen van het veldleger 32 geldkisten en 28 administratiekisten;

te zamen 341 kisten.

De prijs dezer voorwerpen wordt geraamd op f 12,50 per stuk.

Art. 68. *Toelagen, schrijfloonen, enz., verbonden aan de werkzaamheden van bij Koninklijk besluit of door den Minister van Oorlog benoemde commissiën.*

Het aanvankelijk op het voetspoor van vorige jaren, uitgetrokken bedrag van f 300 is onvoldoende gebleken. De thans geraamde som van f 1000 wordt noodig geacht, omdat ten laste van dezen post nu reeds meer dan f 700 is moeten worden uitgegeven, hoofdzakelijk in verband met het doen drukken van het verslag van eene der commissiën voor onderzoek, vermeld bij § 6 der Memorie van Toelichting betreffende de oorspronkelijk ingediende Oorlogsbegrooting voor 1907.

XIde Afdeeling.

Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen.

Art. 75. *Vergoedingen ingevolge art.* 113 bis *der Militiewet 1901 en art.* 15 bis *der Landweerwet.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting was geraamd voor 1907	f	425 000
Thans geraamd voor 1907		500 000
Meer	f	75 000

De uitgaven ten behoeve van het vergoedingsinstituut, waarvoor bij de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 een bedrag van f 425 000 was uitgetrokken, zijn thans f 75 000 hooger geraamd, in verband o. a. met de sterkte van het blijvend gedeelte.

XIIde Afdeeling.

Geneeskundige dienst.

Art. 79. *Traktementen, enz. van de officieren van gezondheid.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd (na Nota van Wijziging) ...	f	288 151
Thans geraamd voor 1907		288 551
Meer	f	400

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 7.

Art. 80. *Traktementen, enz. van de militaire paardenartsen.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	64 425
Thans geraamd voor 1907		64 625
Meer	f	200

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 7.

Art. 81. *Traktementen, enz. van de militaire apothekers.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	84 112
Thans geraamd voor 1907		84 212
Meer	f	100

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 7.

Art. 84. *Traktementen, enz. van ambtenaren en geëmployeerden bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen.*

Ten aanzien van dit artikel geldt het opgemerkte ad art. 31.

Art. 86. *Traktementen, enz. van de administrateurs bij de militaire hospitalen.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	130 829
Thans geraamd voor 1907		130 929
Meer	f	100

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 7.

Ook in de omschrijving van dit artikel is, om de ad art. 31 vermelde redenen, ten behoeve van de kleermakers en naaisters bij de militaire hospitalen, het woord „tegemoetkomingen" ingelascht.

Art. 87. *Verpleging van zieken in de militaire ziekeninrichtingen.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	206 815
Thans geraamd voor 1907		208 540
Meer	f	1 725

Het meer geraamde bedrag houdt verband met het in stand houden van het blijvend gedeelte der militie voor een deel van het jaar.

Met betrekking tot de omschrijving van het artikel wordt het volgende opgemerkt.

Vijfde alinea. Bij het oefenen van hospitaalsoldaten in het transporteeren van zieken zijn somtijds kleine uitgaven te doen, bijv. voor het huren van boerenwagens en dergelijke.
De alinea is zoodanig gewijzigd, dat deze uitgaven daaruit bestreden kunnen worden.

Zevende alinea. Door aanvulling van deze alinea is voorzien in het geval, dat de begrafeniskosten van administrateurs van militaire hospitalen beneden den rang van officier, ten laste van het Rijk moeten worden gebracht. Dit geval kan zich voordoen, nu, ten gevolge van de wet van 9 Juli 1906 (*Staatsblad* nº. 180), de vroeger geldende regel is vervallen, om bedoelde kosten voor zooveel mogelijk te dekken uit de gelden die den overledene, ter zake van den dienst, nog van Rijkswege aankwamen.

Art. 88. *Verpleging van zieken buiten de militaire ziekeninrichtingen.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	53 155
Thans geraamd voor 1907		53 657
Meer	f	502

Zie voor de vermeerdering de toelichting op artikel 87.

XIIIde Afdeeling.

Inrichtingen van onderwijs.

A. Kosten van de Hoogere Krijgsschool.

Art. 95. *Traktementen van officieren, enz. en soldijen van het overige personeel.*

	Oorlog.	Koloniën.	Totaal.
In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f 35 408	f 36 792	f 72 200
Thans wordt geraamd	36 048	36 792	72 840
Meer	f 640	„	f 640

Het bedrag is bestemd tot verhooging van de tegemoetkoming in verhuiskosten. Zie voorts de toelichting op artikel 7.

Art. 96. *Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz.*

	Oorlog.	Koloniën.	Totaal.
In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd . .	f 6 099	f 5 425	f 11 524
Thans wordt geraamd. . .	9 000	8 325	17 325
Meer . . .	f 2 901	f 2 900	f 5 801

Reeds sedert geruimen tijd werden door de bovenbewoners van het huis in de Atjehstraat alhier, alwaar in het benedenhuis gevestigd is het laboratorium voor de Hoogere Krijgsschool, klachten ingediend met betrekking tot brandgevaar en kwaliek riekende dampen, veroorzaakt door het laboreeren in vorenbedoeld laboratorium.

Dergelijke klachten werden kort geleden wederom ter kennis gebracht van het Departement van Oorlog, onder bijvoeging van de mededeeling, dat de huur van bedoeld benedenhuis op korten termijn — waartoe het betreffende huurcontract de bevoegdheid geeft — zou worden opgezegd, wanneer nogmaals overlast in vorenaangegeven zin zou worden veroorzaakt.

Hoewel door de ter zake betrokken personen al wat mogelijk is wordt gedaan, om aan bovengenoemde bezwaren te gemoet te komen, zijn deze — gelet op de hoogst eenvoudige inrichting van het laboratorium — onmogelijk geheel afdoende op te heffen.

Wanneer de huur van de benedenwoning waar thans het laboratorium gevestigd is, werd opgezegd, zou belangrijke schade worden veroorzaakt aan het onderwijs der a.s. intendanten van het leger hier te lande en van het leger in Nederlandsch-Indië, hetgeen zoo mogelijk zal zijn te voorkomen.

Waar nu voor f 5800, alles inbegrepen, een laboratorium voor de Hoogere Krijgsschool in de voormalige Geschutgieterij zal kunnen worden ingericht, en de jaarlijks terugkeerende huur der benedenwoning, ad f 325, alsdan zal kunnen vervallen, komt het alleszins wenschelijk voor, mede uit een oogpunt van welbegrepen bezuiniging, thans over te gaan tot zoodanige inrichting.

Gelet op het spoedeischende karakter dezer aangelegenheid, heeft de ondergeteekende gemeend, de daarvoor noodige gelden te moeten uittrekken op de onderwerpelijke begrooting.

Vermits er in den regel ongeveer de helft van het aantal leerlingen die den intendance-cursus volgen, tot het Nederlandsch-Indische leger behooren, komt het billijk voor, ook de helft van deze in het belang van dien cursus noodige uitgaven ten laste van de Indische begrooting te brengen, die echter te dezer zake niet behoeft te worden verhoogd, omdat er bij den Minister van Koloniën geen bezwaar tegen bestaat, het aldus gevorderde bedrag — nadat de vereischte wettelijke sanctie zal zijn verkregen om de wederhelft ten laste van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting te brengen — te verevenen ten laste van het daarvoor aangewezen artikel van het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1907, te weten artikel 105 „Uitgave voor de vorming van officieren in algemeen krijgskundige richting en voor den intendancedienst", welk artikel daartoe dan, zoo noodig, kan worden aangevuld uit artikel 120 „Onvoorziene uitgaven", der VIIIste afdeeling van dat hoofdstuk.

B. Kosten van de Koninklijke Militaire Academie.

Art. 97. *Traktementen van officieren, enz. en soldijen van het overige personeel.*

	Oorlog.	Koloniën.	Totaal.
In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd . .	f 105 816	f 91 364	f 197 180
Thans wordt geraamd. . .	106 030	91 550	197 580
Meer . . .	f 214	f 186	f 400

De leeraar in de Maleische taal en in de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië valt, sedert de indiening van de vorige ontwerp-begrooting van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, onder dezelfde traktementsregeling als alle overige burgerleeraren der Koninklijke Militaire Academie (Koninklijk besluit van 6 Mei 1895 nº. 41).

E. Kosten van de Normaal-schietschool.

Art. 103. *Traktementen van officieren, enz. en soldijen van het overige personeel.*

	Oorlog.	Koloniën.	Totaal.
In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd . .	f 26 061	f 14 135	f 40 196
Thans wordt geraamd. . .	26 199	14 135	40 334
Meer . . .	f 138	„	f 138

Het meer geraamde bedrag houdt verband met de voorgenomen verhooging van de soldij van gehuwde sergeanten, na negenjarigen dienst als onderofficier, als bedoeld in den aanhef dezer Memorie van Toelichting.

XIVde Afdeeling.

Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen en velduitrusting.

Art. 105. *Toelagen van officieren, traktementen van burgerlijke ambtenaren en loonen, enz. van geëmployeerden en werklieden.*

In dit artikel is, om de ad art. 31 vermelde redenen, het woord „loonen" vervangen door „loonen en tegemoetkomingen".

Art. 108. *Traktementen, enz. van de administrateurs en loonen van het verdere personeel bij de militaire bakkerijen.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	72 960
Thans geraamd voor 1907		72 560
Minder	f	400

Te rekenen van 1 April 1907 is een werkman, behoorende tot het personeel van de militaire bakkerijen, die daarbij kon worden gemist, werkzaam gesteld bij een der militaire magazijnen van levensmiddelen, alwaar uitbreiding van personeel dringend noodig was.

Om deze reden wordt een bedrag van f 400 minder noodig geacht, met welke som art. 109 is verhoogd.

Ook in de omschrijving van dit artikel is om redenen ad art. 31 vermeld, het woord „tegemoetkomingen" ingelascht.

Art. 109. *Traktementen, enz. van de administrateurs en loonen van het verder personeel bij de militaire magazijnen van levensmiddelen en de militaire slachterijen.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	22 898
Thans geraamd voor 1907		23 298
Meer	f	400

Zie voor de vermeerdering en voor de omschrijving de toelichting op art. 108.

De omschrijving van dit artikel is bovendien aangevuld in dier voege, dat daaruit kunnen worden bestreden de kosten, vallende op de overbrenging van benaderd vee naar de militaire slachterijen.

Art. 110. *Traktementen, enz. van de administrateurs en loonen van het verder personeel bij de garnizoensmagazijnen van kleeding en van nachtleger.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	79 799
Thans geraamd voor 1907		80 049
Meer	f	250

In verband met de uitbreiding van het garnizoen met veldartilllerie van uit eene andere garnizoensplaats, alwaar het beheerend personeel der verplegingsinrichtingen voor de achterblijvende troepen niet kan worden verminderd, en gelet op de omstandigheid, dat reeds thans het beheer voor één administrateur te Ede te omvangrijk is, is het noodzakelijk om het garnizoenskleeding- en nachtlegermagazijn aldaar — tot dusver met het magazijn van levensmiddelen onder beheer van één administrateur — onder een afzonderlijken administrateur te stellen.

In verband hiermede wordt een bedrag van f 250 meer aangevraagd, waardoor het mogelijk zal zijn bedoelden maatregel met ingang van 1 Juli 1907 in toepassing te brengen.

Ook in de omschrijving van dit artikel is, om de ad art. 31 genoemde reden, het woord „tegemoetkomingen" ingelascht.

Art. 111. *Begrafeniskosten van militair personeel en vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel.*

De omschrijving is aangevuld, ten einde c. q. uit dezen post te kunnen bestrijden de begrafeniskosten van overleden militair personeel bij de verplegingsinrichtingen. (Verg. de toelichting ad art. 87, zevende alinea.)

XVIde Afdeeling.

Militaire verkenningen.

Artikel 134.

	a.	*b.*	Totaal.
In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd . .	f 800	f 9 520	f 10 320
Thans geraamd voor 1907 .	1 035	9 520	10 555
Meer . . .	f 235	„	f 235

Tot toelichting van de hooger geraamde bedragen moge het navolgende dienen.

Het bedrag ad f 235 wordt geraamd dit jaar noodig te zijn tot het toekennen van vergoeding voor te verrichten tijdelijken arbeid bij de samenstelling van eene nieuwe afstandskaart.

De afstandswijzer (kaart), vastgesteld bij Koninklijk besluit van 4 Maart 1862 (*Staatsblad* n°. 27) is namelijk geheel verouderd ten gevolge van de vele wijzigingen, welke het wegennet van ons land sedert dien heeft ondergaan. Een geheel bijgewerkte afstandswijzer (kaart) is dan ook eene dringende behoefte geworden.

In verband daarmede is de omschrijving van art. 134*a* gewijzigd, en luidt deze als volgt:

„Belooning van een bediende bij het bureau van den directeur en vergoeding voor het verrichten van tijdelijken arbeid bij de samenstelling van eene nieuwe afstandskaart."

XVIIde Afdeeling.

Dienst der genie.

A. Materieel der genie en kazerneering.

Art. 136. *Onderhouden, herstellen, enz. van vestingwerken, oefeningsterreinen, enz.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	597 620
Thans geraamd voor 1907		592 420
Minder	f	5 200

Van het aanvankelijk bestaande voornemen, om de toegangsbrug tot het terrein „Damlust", te Utrecht, te vernieuwen, is afgezien, terwijl men zich zal bepalen tot het doen van de noodzakelijkste voorzieningen aan die brug; in verband hiermede is het artikel met f 5200 verminderd.

C. Huur van gebouwen, enz.

Art. 144. *Huur van gebouwen.*

In de ontwerp-begrooting voor 1907 was uitgetrokken, na verhooging bij Nota van Wijziging	f	69 125
Thans wordt gevraagd voor 1907		67 870
Minder	f	1 255

De voorgenomen oplegging van munitie voor de landweer-infanterie maakt alsnog een punt van nadere overweging uit. In verband hiermede kunnen de benoodigde fondsen thans nog niet worden aangevraagd.

XVIIIde Afdeeling.

Kosten van verplaatsing van personen en goederen.

Art. 148. *Kosten van vervoer, enz.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	221 750
Thans geraamd		226 750
Meer	f	5 000

Het meerdere bedrag wordt aangevraagd ten einde uit Amsterdam de infanterie, in het tijdperk van 1 Mei tot 31 October a. s., éénmaal per week, met behulp van de Electrische Spoorwegmaatschappij, te vervoeren naar het schietterrein te Overveen, nabij Haarlem, en de vesting-artillerie en de cavalerie in dat zelfde tijdperk, per Gooische stoomtram, een zeker aantal malen naar het schietterrein bij Laren.

Van af eerstgenoemden datum kan n.l. door het garnizoen te Amsterdam niet meer worden beschikt over de schietbanen aan „het Vosje", aldaar, terwijl het schietterrein op de heide bij Laren geen voldoende gelegenheid aanbiedt voor alle schietoefeningen van vermeld garnizoen èn van het garnizoen Naarden.

XXste Afdeeling.

Non-activiteitstraktementen, pensioenen, enz.

Art. 166. In verband met het aantal hoofd- en verdere officieren dat na 1 Juli 1906 in het genot is gesteld van non-activiteitstraktement, laat het zich aanzien, dat het aanvankelijk geraamd bedrag ad f 80 000 niet voldoende zal zijn en wordt het betrekkelijk artikel uit dien hoofde met f 13 000 verhoogd, en alzoo gebracht op f 93 000.

XXIste Afdeeling.

Wapen der marechaussee.

Art. 175. *Traktementen, enz. van de officieren.*

In de oorspronkelijk ingediende ontwerp-begrooting voor 1907 was geraamd	f	50 750
Thans wordt geraamd		50 950
Meer	f	200

Het meerdere bedrag is noodig ten gevolge van de gewijzigde traktementsregeling. Zie het daaromtrent gestelde in den aanvang van de Memorie van Toelichting.

XXIIste Afdeeling.

B. Dienst der genie.

Art. 185. *Verbetering van Rijksgebouwen, enz.*

o. Zooals uit deze Memorie, bij de Toelichting van artikel 148, reeds is gebleken, is het garnizoen te Amsterdam thans geheel verstoken van een in de onmiddellijke nabijheid van het garnizoen gelegen schietterrein. Deze toestand, die aanleiding geeft tot hooge kosten van vervoer, alsmede verplicht tot tijdelijk gebruik van schietbanen waarover enkel door welwillendheid van het gemeentebestuur van Haarlem kan worden beschikt, werkt zeer belemmeren op de oefeningen, terwijl bovendien aan meer gelegenheid tot het houden van exercitiën dringend behoefte bestaat, mag slechts zoo kort mogelijk bestendigd blijven.

Het ligt in het voornemen, nabij Zeeburg een schiet- en exercitieterrein in te richten, dat aan billijke eischen voldoet; de totale kosten daarvan zullen f 114 000 bedragen. Ten einde het werk zoo krachtig mogelijk te kunnen aanvatten, wordt thans een eerste termijn van f 90 000 aangevraagd.

Het hierbedoelde bedrag zou, bijaldien de oorspronkelijk ingediende Oorlogsbegrooting voor het dienstjaar 1907 aangenomen ware, bij suppletoire begrooting aangevraagd geworden zijn.

p. De onderwerpelijke post heeft betrekking op het terrein, dat, ingevolge de wet van 29 December 1906 (*Staatsblad* n°. 333), eigendom van den Staat werd. Zooals reeds werd medegedeeld in de Memorie van Toelichting, behoorende bij het ontwerp van genoemde wet (Gedrukte Stukken, Zitting 1905—1906, n°. 231) wordt eene som van f 16 400 vereischt voor het bouwen van munitiemagazijnen, het maken van wegen en het stellen van afsluitingen op het in eigendom verkregen terrein.

Bovendien zal het noodig zijn, te Amersfoort bergplaatsen voor snelvuurveldmaterieel en voor voertuigen te stichten.

Aangezien het onderwerpelijke terrein de aangewezen plaats is voor de opstelling van die gebouwen, is daarmede gewacht tot de Staat de beschikking over dat terrein zou hebben verkregen. De stichting van bedoelde gebouwen gedoogt thans geen verder uitstel. In verband hiermede is het vervangen van de bestaande voetbrug over de Flierbeek noodig. Bovendien ligt het in het voornemen, op het terrein eene hindernisbaan aan te leggen. De kosten van een en ander bedragen f 28 350.

De hierbedoelde bedragen zouden bijaldien de oorspronkelijk ingediende Oorlogsbegrooting voor het dienstjaar 1907 aangenomen ware, bij suppletoire begrooting aangevraagd geworden zijn.

In overeenstemming met het hierboven nopens artikel 144 opgemerkte, worden thans geene fondsen aangevraagd voor het inrichten van bergplaatsen voor munitie voor de landweer-infanterie.

Ten gevolge van gehouden overleg tusschen den Minister van Koloniën en den ambtsvoorganger van den ondergeteekende, is in beginsel besloten, dat een deel der Koloniale Reserve, hetwelk thans te Nijmegen op onvoldoende wijze gekazerneerd is, zal worden ondergebracht in de infanteriekazerne te Utrecht.

Ten einde dit denkbeeld te verwezenlijken, zal het noodig zijn, het bataljon infanterie dat thans in genoemde kazerne is ondergebracht, elders te huisvesten.

Onderhandelingen welke thans ter zake nog worden gevoerd zijn oorzaak, dat dit denkbeeld nu nog niet kan worden belichaamd in een voorstel tot beschikbaarstelling van de vereischte fondsen.

De ondergeteekende stelt er echter prijs op, reeds thans mede te deelen, dat het in zijn voornemen ligt, zoo spoedig mogelijk de evenbedoelde fondsen aan te vragen.

D. Installatie voor electrische verlichting.

Art. 190. *Kosten, vallende op het wijzigen, enz. van de installatie voor electrisch licht in gebouwen, behoorende onder het Departement van Oorlog.*

Bij de aanvankelijke raming van dit artikel is uitsluitend gerekend op de noodzakelijke wijzigingen welke de reeds bestaande lichtinstallatie in de verschillende gebouwen moet ondergaan, ten gevolge van het in exploitatie nemen van het electrisch bedrijf door de gemeente 's Gravenhage. Sedert is echter de wenschelijkheid gebleken, om in het gebouw van de Topographische Inrichting de bestaande installatie geheel te vernieuwen, hetgeen thans met betrekkelijk geringe kosten geschieden kan, en ze bovendien eenigszins uit te breiden. Voorts moet in het gebouw aan de Kalvermarkt, dat nog niet aan het kabelnet was aangesloten, de reeds aanwezige lichtinstallatie verder worden gemonteerd, alvorens in gebruik te kunnen worden gesteld. Hierbij kan worden aangeteekend, dat uit hetgeen reeds gebleken is ten aanzien van de kosten van verbruik van electrischen stroom in de aan het Plein gelegen gebouwen van het Departement, mag worden afgeleid, dat de aansluiting aan het gemeentelijk kabelnet eene belangrijke besparing in het verbruik ten gevolge zal hebben.

Het komt regelmatig voor, de kosten van de hierbedoelde werkzaamheden en leveringen, die samenvallen met de aansluiting aan het gemeentelijk kabelnet, mede ten laste van dezen post te brengen. De oorspronkelijk aangevraagde som moest dientengevolge f 1000 hooger worden uitgetrokken. In verband daarmede is tevens de omschrijving van het artikel eenigszins gewijzigd.

De Minister van Oorlog,

VAN RAPPARD.

BIJLAGE DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERGELIJKING van hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1907 met dat voor 1906, voor zooverre de sommen, bij de verschillende artikelen dezer begrooting vermeld, *niet* met elkander overeenstemmen.

1907.		1906.		1907.		ONDERWERPEN VAN UITGAAF.
Artikel.	Bedrag.	Artikel.	Bedrag.	Meer.	Minder.	
						Iste AFDEELING.
2	f 158 300,00	2*a* en *b*	f 154 600,00	f 3 700,00	„	Traktementen van den secretaris-generaal en van de verdere ambtenaren en bedienden.
2*bis*	9 600,00	3	2 000,00	7 600,00	„	Periodieke traktementsverhoogingen.
3	19 550,00	2*c*	16 700,00	2 850,00	„	Toelagen van officieren, gepensionneerde officieren, enz.
4	4 343,00	4	4 607,00	„	f 264,00	Toelagen voor het verlies van het genot der leges, enz.
5	28 000,00	5	33 000,00	„	5 000,00	Bureel- en lokaalbehoeften, enz. bij het Departement.
						IIde AFDEELING.
7	48 200,00	7	47 400,00	800,00	„	Traktementen, enz. van de officieren van den grooten staf.
8	87 725,00	8	88 800,00	„	1 075,00	„ „ „ „ „ „ „ generalen staf.
9	30 275,00	9	30 500,00	„	225,00	„ „ „ „ „ „ „ provincialen staf.
10	40 400,00	10	47 850,00	„	7 450,00	„ „ „ „ „ „ „ plaatselijken staf.
11	2 920,00	11	4 380,00	„	1 460,00	„ van opzichters-bureelambtenaren.
						IIIde AFDEELING.
12	61 800,00	12	61 850,00	„	50,00	Traktementen, enz. van de intendanten.
13	204 450,00	13	204 425,00	25,00	„	„ „ „ „ kwartiermeesters.
14	13 400,00	14	13 350,00	50,00	„	„ „ „ „ magazijnmeesters, enz.
						IVde AFDEELING.
15	1 797 740,00	15	1 740 837,00	56 903,00	„	Traktementen, enz. van de officieren van het wapen der infanterie.
16	280 450,00	16	287 253,00	„	6 803,00	„ „ „ „ „ „ „ „ „ cavalerie.
17	934 670,00	17	906 878,00	27 792,00	„	„ „ „ „ „ „ „ „ „ artillerie.
18	236 475,00	18	228 950,00	7 525,00	„	„ „ „ „ „ „ „ „ „ genie.
19	183 946,00	19	132 600,00	51 346,00	„	„ „ „ „ „ der landweer.
20	84 625,00	20	84 150,00	475,00	„	„ „ „ „ conducteurs der artillerie.
21	134 823,00	21	134 233,00	590,00	„	„ „ „ „ opzichters van fortificatiën, enz.
22	1 509 003,00	22	1 634 210,00	„	125 207,00	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der infanterie, enz.
23	336 828,00	23	345 855,00	„	9 027,00	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der cavalerie, enz.
24	880 315,00	24	872 635,00	7 680,00	„	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der artillerie, enz.
25	111 206,00	25	110 298,00	908,00	„	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der genie, enz.
						Vde AFDEELING.
26	311 914,00	26	366 087,00	„	54 173,00	Aanschaffing van graan, meel, enz.
27	116 121,00	27	119 100,00	„	2 979,00	„ „ brood, enz.
28	1 666 085,00	28	1 882 444,00	„	216 359,00	„ en onderhoud van vee.
29	725 926,00	29	770 403,00	„	44 477,00	Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten, enz.
						VIde AFDEELING.
31	198 800,00	31	221 358,00	„	22 558,00	Traktementen, enz. van het personeel der kleermakerijen, enz.
32	1 435 436,00	32	1 560 037,00	„	124 601,00	Aanschaffing van kleeding en uitrusting, enz.

1907.		1906.		1907.		ONDERWERPEN VAN UITGAAF.
Artikel.	Bedrag.	Artikel.	Bedrag.	Meer.	Minder.	
33	f 551 000,00	33	f 561 000 00	„	f 10 000,00	Maatnemen, van pas maken van kleeding en uitrusting, enz.
34	137 500,00	34	145 000,00	„	7 500,00	Reinigen en herstelling van onderkleeding, enz.
35	10 000,00	35	13 400,00	„	3 400,00	Toelagen voor eerste uitrusting van vaandrigs en kornetten, enz.
36	192 350,00	36	198 850,00	„	6 500,00	Aanschaffing en wijziging van ledergoed, enz.
37	53 500,00	37	54 000,00	„	500,00	Herstelling en onderhoud van ledergoed, enz.
38	42 000,00	38	35 900,00	f 6 100,00	„	„ „ „ „ wapenen, enz.
						VIIde Afdeeling.
39	49 000,00	39	50 000,00	„	1 000,00	Huisvesting van officieren, enz.
40	10 000,00	40	14 000,00	„	4 000,00	„ en voeding bij de ingezetenen.
41	200 000,00	41	207 000,00	„	7 000,00	Huur van gebouwen.
42	196 500,00	42	200 000,00	„	3 500,00	Verlichting en verwarming van wachtlokalen, enz.
43	20 500,00	43	22 000,00	„	1 500,00	Aanschaffing en onderhoud van schoonmaakgereedschappen, enz.
44	63 400,00	44	62 800,00	600,00	„	Daggelden, enz. van personeel voor het reinigen van kazerne-pleinen, enz.
45	165 865,00	45	176 865,00	„	11 000,00	Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren, enz.
46	28 800,00	46	30 800,00	„	2 000,00	Uitgaven voor het reinigen van het lichaam, enz.
						VIIIste Afdeeling.
50	1 280 366,00	50	1 249 731,00	30 635,00	„	Aanschaffing van fourage, enz.
51	80 000,00	51	91 000,00	„	11 000,00	Hoefbeslag en hoevensmeer, enz.
						IXde Afdeeling.
53*a*	1 400,00	53*a*	1 500,00	„	100,00	Toelage van den directeur van het krijgsgeschiedkundig archief.
53*b*	1 675,00	53*b*	2 000,00	„	325,00	Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van nasporingen op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis, enz.
54	60 600,00	54	61 050,00	„	450,00	Kosten van het onderwijs aan de cursussen, enz.
55	56 925,00	55	54 380,00	2 545,00	„	Kosten van practische en theoretische oefeningen van officieren, enz.
56	19 476,00	56	19 610,00	„	134,00	Kosten vallende op de aanschaffing van rijwielen.
57*a*	43 500,00	57*a*	39 000,00	4 500,00	„	Kosten van oefeningen van officieren en troepen buiten hunne standplaatsen.
57*b*	93 000,00	57*b*	102 500,00	„	9 500,00	Toelagen van het personeel dat aan de oefeningen deelneemt.
57*c*	143 500,00	57*c*	155 000,00	„	11 500,00	Reis- en verblijfkosten, enz.
60*a*	19 250,00	60*a*	19 735,00	„	485,00	Vergoedingen, enz. van personeel voor het voorbereidend militair onderricht.
60*b*	46 410,00	60*b*	48 070,00	„	1 660,00	Reis- en verblijfkosten, enz.
						Xde Afdeeling.
65	1 575,00	65	1 540,00	35,00	„	Belooningen voor bedienden bij de bureau's van den chef van den generalen staf en den hoofdintendant.
66	117 612,00	66	107 288,00	10 324,00	„	Bureel- en administratiekosten voor de staven, enz
68	1 000,00	68	300,00	700,00	„	Toelagen, enz. verbonden aan de werkzaamheden van commissiën.
						XIde Afdeeling.
72	8 000,00	72	4 000,00	4 000,00	„	Kosten van onderscheidingsteekenen, enz.
75	500 000,00	75	425 000,00	75 000,00	„	Vergoedingen, ingevolge de laatste zinsnede van art. 113 en ingevolge art. 113*bis* der Militiewet 1901.
76	93 000,00	76	105 000,00	„	12 000,00	Werfkosten, enz.
						XIIde Afdeeling.
79	288 551,00	79	284 875,00	3 676,00	„	Traktementen, enz. van de officieren van gezondheid.
80	64 625,00	80	64 425,00	200,00	„	„ „ „ „ militaire paardenartsen.
81	84 212,00	81	86 812,00	„	2 600,00	„ „ „ „ militaire apothekers.
83	7 750,00	83	7 500,00	250,00	„	„ „ „ „ ambtenaren en geëmployeerden bij het bureau van den inspecteur.
84	21 100,00	84	20 000,00	1 100,00	„	Als voren bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen.
86	130 929,00	86	139 850 00	„	8 921,00	Traktementen, enz. van de administrateurs, enz.
87	208 540,00	87	214 275,00	„	5 735,00	Kosten van verpleging van zieken, enz.
88	53 657,00	88	53 363,00	294,00	„	„ „ „ „ „ buiten de militaire zieken-inrichtingen, enz.
89	20 400,00	89	43 562,00	„	23 162,00	Kosten van aanschaffing van geneesmiddelen, enz.

BIJLAGE DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERGELIJKING van hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1907 met dat voor 1906, voor zooverre de sommen, bij de verschillende artikelen dezer begrooting vermeld. *niet* met elkander overeenstemmen.

1907.		1906.		1907.		
Artikel.	Bedrag.	Artikel.	Bedrag.	Meer.	Minder.	ONDERWERPEN VAN UITGAAF.
						Iste AFDEELING.
2	f 158 300,00	2a en b	f 154 600,00	f 3 700,00	„	Traktementen van den secretaris-generaal en van de verdere ambtenaren en bedienden.
2bis	9 600,00	3	2 000,00	7 600,00	„	Periodieke traktementsverhoogingen.
3	19 550,00	2c	16 700,00	2 850,00	„	Toelagen van officieren, gepensionneerde officieren, enz.
4	4 343,00	4	4 607,00	„	f 264,00	Toelagen voor het verlies van het genot der leges, enz.
5	28 000,00	5	33 000,00	„	5 000,00	Bureel- en lokaalbehoeften, enz. bij het Departement.
						IIde AFDEELING.
7	48 200,00	7	47 400,00	800,00	„	Traktementen, enz. van de officieren van den grooten staf.
8	87 725,00	8	88 800,00	„	1 075,00	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, generalen staf.
9	30 275,00	9	30 500,00	„	225,00	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, provincialen staf.
10	40 400,00	10	47 850,00	„	7 450,00	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, plaatselijken staf.
11	2 920,00	11	4 380,00	„	1 460,00	,, van opzichters-bureelambtenaren.
						IIIde AFDEELING.
12	61 800,00	12	61 850,00	„	50,00	Traktementen, enz. van de intendanten.
13	204 450,00	13	204 425,00	25,00	„	,, ,, ,, ,, kwartiermeesters.
14	13 400,00	14	13 350,00	50,00	„	,, ,, ,, ,, magazijnmeesters, enz.
						IVde AFDEELING.
15	1 797 740,00	15	1 740 837,00	56 903,00	„	Traktementen, enz. van de officieren van het wapen der infanterie.
16	280 450,00	16	287 253,00	„	6 803,00	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, cavalerie.
17	934 670,00	17	906 878,00	27 792,00	„	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, artillerie.
18	236 475,00	18	228 950,00	7 525,00	„	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, genie.
19	183 946,00	19	132 600,00	51 346,00	„	,, ,, ,, ,, ,, der landweer.
20	84 625,00	20	84 150,00	475,00	„	,, ,, ,, ,, conducteurs der artillerie.
21	134 823,00	21	134 233,00	590,00	„	,, ,, ,, ,, opzichters van fortificatiën, enz.
22	1 509 003,00	22	1 634 210,00	„	125 207,00	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der infanterie, enz.
23	336 828,00	23	345 855,00	„	9 027,00	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der cavalerie, enz.
24	880 315,00	24	872 635,00	7 680,00	„	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der artillerie, enz.
25	111 206,00	25	110 298,00	908,00	„	Soldijen, enz. van de onderofficieren en soldaten van het wapen der genie, enz.
						Vde AFDEELING.
26	311 914,00	26	366 087,00	„	54 173,00	Aanschaffing van graan, meel, enz.
27	116 121,00	27	119 100,00	„	2 979,00	,, ,, brood, enz.
28	1 666 085,00	28	1 882 444,00	„	216 359,00	,, en onderhoud van vee.
29	725 926,00	29	770 403,00	„	44 477,00	Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten, enz.
						VIde AFDEELING.
31	198 800,00	31	221 358,00	„	22 558,00	Traktementen, enz. van het personeel der kleermakerijen, enz.
32	1 435 436,00	32	1 560 037,00	„	124 601,00	Aanschaffing van kleeding en uitrusting, enz.

1907.		1906.		1907.		
Artikel.	Bedrag.	Artikel.	Bedrag.	Meer.	Minder.	ONDERWERPEN VAN UITGAAF.
33	f 551 000,00	33	f 561 000 00	„	f 10 000,00	Maatnemen, van pas maken van kleeding en uitrusting, enz.
34	137 500,00	34	145 000,00	„	7 500,00	Reinigen en herstelling van onderkleeding, enz.
35	10 000,00	35	13 400,00	„	3 400,00	Toelagen voor eerste uitrusting van vaandrigs en kornetten, enz.
36	192 350,00	36	198 850,00	„	6 500,00	Aanschaffing en wijziging van ledergoed, enz.
37	53 500,00	37	54 000,00	„	500,00	Herstelling en onderhoud van ledergoed, enz.
38	42 000,00	38	35 900,00	f 6 100,00	„	„ „ „ „ wapenen, enz.
						VIIde Afdeeling.
39	49 000,00	39	50 000,00	„	1 000,00	Huisvesting van officieren, enz.
40	10 000,00	40	14 000,00	„	4 000,00	„ en voeding bij de ingezetenen.
41	200 000,00	41	207 000,00	„	7 000,00	Huur van gebouwen.
42	196 500,00	42	200 000,00	„	3 500,00	Verlichting en verwarming van wachtlokalen, enz.
43	20 500,00	43	22 000,00	„	1 500,00	Aanschaffing en onderhoud van schoonmaakgereedschappen, enz.
44	63 400,00	44	62 800,00	600,00	„	Daggelden, enz. van personeel voor het reinigen van kazerne-pleinen, enz.
45	165 865,00	45	176 865,00	„	11 000,00	Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren, enz.
46	28 800,00	46	30 800,00	„	2 000,00	Uitgaven voor het reinigen van het lichaam, enz.
						VIIIste Afdeeling.
50	1 280 366,00	50	1 249 731,00	30 635,00	„	Aanschaffing van fourage, enz.
51	80 000,00	51	91 000,00	„	11 000,00	Hoefbeslag en hoevensmeer, enz.
						IXde Afdeeling.
53*a*	1 400,00	53*a*	1 500,00	„	100,00	Toelage van den directeur van het krijgsgeschiedkundig archief.
53*b*	1 675,00	53*b*	2 000,00	„	325,00	Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van nasporingen op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis, enz.
54	60 600,00	54	61 050,00	„	450,00	Kosten van het onderwijs aan de cursussen, enz.
55	56 925,00	55	54 380,00	2 545,00	„	Kosten van practische en theoretische oefeningen van officieren, enz.
56	19 476,00	56	19 610,00	„	134,00	Kosten vallende op de aanschaffing van rijwielen.
57*a*	43 500,00	57*a*	39 000,00	4 500,00	„	Kosten van oefeningen van officieren en troepen buiten hunne standplaatsen.
57*b*	93 000,00	57*b*	102 500,00	„	9 500,00	Toelagen van het personeel dat aan de oefeningen deelneemt.
57*c*	143 500,00	57*c*	155 000,00	„	11 500,00	Reis- en verblijfkosten, enz.
60*a*	19 250,00	60*a*	19 735,00	„	485,00	Vergoedingen, enz. van personeel voor het voorbereidend militair onderricht.
60*b*	46 410,00	60*b*	48 070,00	„	1 660,00	Reis- en verblijfkosten, enz.
						Xde Afdeeling.
65	1 575,00	65	1 540,00	35,00	„	Belooningen voor bedienden bij de bureau's van den chef van den generalen staf en den hoofdintendant.
66	117 612,00	66	107 288,00	10 324,00	„	Bureel- en administratiekosten voor de staven, enz
68	1 000,00	68	300,00	700,00	„	Toelagen, enz. verbonden aan de werkzaamheden van commissiën.
						XIde Afdeeling.
72	8 000,00	72	4 000,00	4 000,00	„	Kosten van onderscheidingsteekenen, enz.
75	500 000,00	75	425 000,00	75 000,00	„	Vergoedingen, ingevolge de laatste zinsnede van art. 113 en ingevolge art. 113*bis* der Militiewet 1901.
76	93 000,00	76	105 000,00	„	12 000,00	Werfkosten, enz.
						XIIde Afdeeling.
79	288 551,00	79	284 875,00	3 676,00	„	Traktementen, enz. van de officieren van gezondheid.
80	64 625,00	80	64 425,00	200,00	„	„ „ „ „ militaire paardenartsen.
81	84 212,00	81	86 812,00	„	2 600,00	„ „ „ „ militaire apothekers.
83	7 750,00	83	7 500,00	250,00	„	„ „ „ „ ambtenaren en geëmployeerden bij het bureau van den inspecteur.
84	21 100,00	84	20 000,00	1 100,00	„	Als voren bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen.
86	130 929,00	86	139 850 00	„	8 921,00	Traktementen, enz. van de administrateurs, enz.
87	208 540,00	87	214 275,00	„	5 735,00	Kosten van verpleging van zieken, enz.
88	53 657,00	88	53 363,00	294,00	„	„ „ „ „ „ buiten de militaire zieken-inrichtingen, enz.
89	20 400,00	89	43 562,00	„	23 162,00	Kosten van aanschaffing van geneesmiddelen, enz.

1907.		1906.		1907.		ONDERWERPEN VAN UITGAAF.
Artikel.	Bedrag.	Artikel.	Bedrag.	Meer.	Minder.	
91	f 6 300,00	91	f 6 700,00	„	f 400,00	Bureel- en administratiekosten.
94	24 100,00	94	25 350,00	„	1 250,00	Huur van gebouwen.
						XIIIde Afdeeling.
95	36 048,00	95	29 343,00	f 6 705,00	„	Traktementen, enz. van den directeur en de officieren-leeraren van de Hoogere Krijgsschool.
96	9 000,00	96	7 380,00	1 620,00	„	Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz. van de Hoogere Krijgsschool.
97	106 030,00	97	105 963,00	67,00	„	Traktementen, enz. van den gouverneur en de officieren van de Koninklijke Militaire Academie.
98	109 124,00	98	123 305,00	„	14 181,00	Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz. van de Koninklijke Militaire Academie.
99	35 732,00	99	36 037,00	„	305,00	Traktementen, enz. van den directeur en de officieren van de Cadettenschool.
100	34 787,00	100	38 818,00	„	4 031,00	Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz. van de Cadettenschool.
101	41 666,00	101	48 096,00	„	6 430,00	Traktementen, enz. van den directeur en de officieren, enz. van den Hoofdcursus.
102	20 377,00	102	24 585,00	„	4 208,00	Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz. van den Hoofdcursus.
103	26 199,00	103	26 901,00	„	702,00	Traktementen, enz. van den directeur en de officieren, enz. van de Normaal Schietschool.
104	10 994,00	104	11 155,00	„	161,00	Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, enz. van de Normaal Schietschool.
						XIVde Afdeeling.
105	137 090,00	105	124 690,00	12 400,00	„	Toelagen van officieren, enz. bij de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting.
106	13 200,00	106	12 126,00	1 074,00	„	Reis- en verblijfkosten, enz.
107	83 600,00	107	75 275,00	8 325,00	„	Aanschaffing, enz. van kampementsgoederen, enz.
108	72 560,00	108	68 760,00	3 800,00	„	Traktementen, enz. van administrateurs, enz. bij de militaire bakkerijen.
109	23 298,00	109	21 596,00	1 702,00	„	Als voren bij de militaire magazijnen van levensmiddelen en de militaire slachterijen.
110	80 049,00	110	71 400,00	8 649,00	„	Als voren bij de magazijnen van kleeding en nachtleger.
						XVde Afdeeling.
113	124 900,00	113	129 095,00	„	4 195,00	Jaarwedden van burgerlijke ambtenaren, enz. bij de artillerie-inrichtingen.
114	620 000,00	114	412 930,00	207 070,00	„	Daggelden van werklieden, enz.
115	156 000,00	115	138 500,00	17 500,00	„	Grondstoffen, enz. voor geschut, enz.
116	3 500,00	116	4 100,00	„	600,00	Als voren voor draagbare wapenen.
117	11 000,00	117	8 500,00	2 500,00	„	„ „ „ ponton-materieel, enz.
118	237 500,00	118	276 000,00	„	38 500,00	„ „ „ patronen tot draagbare vuurwapenen.
119	153 110,00	119	147 380,00	5 730,00	„	Aanschaffing van werktuigen, enz.
120	59 600,00	120	22 500,00	37 100,00	„	„ „ geschut, enz.
121	40 000,00	121	*Memorie.*	40 000,00	„	„ „ draagbare wapenen.
122	1 000,00	123	5 000,00	„	4 000,00	„ „ patronen voor draagbare vuurwapenen.
123	308 400,00	124	319 100,00	„	10 700,00	„ „ buskruit.
125	28 700,00	126	26 200,00	2 500,00	„	Reis- en verblijfkosten, enz.
126	900,00	127	2 200,00	„	1 300,00	Kosten van vervoer.
127	93 000,00	128	90 314,00	2 686,00	„	Bezoldiging van magazijnknechts, enz.
128	8 000,00	129	7 650,00	350,00	„	Onderhoud van het artillerie-materieel in de magazijnen.
129	5 900,00	130	4 000,00	1 900,00	„	Brandstoffen voor de pantserforten, enz.
130	6 500,00	131	7 500,00	„	1 000,00	Reis- en verblijfkosten, enz.
131	52 000,00	132	45 000,00	7 000,00	„	Herstelling en onderhoud van het artillerie-materieel.
132	16 500,00	122	12 950,00	3 550,00	„	Aanschaffing van ponton- en torpedo-materieel, enz.
						XVIde Afdeeling.
134*a*	1 035,00	134*a*	800,00	235,00	„	Belooning van een bediende bij het bureau van den directeur der militaire verkenningen.
134*b*	9 520,00	134*b*	9 630,00	„	110,00	Reis- en verblijfkosten, enz. van de militaire verkenningen.
135*a*	55 078,00	135*a*	53 678,00	1 400,00	„	Traktementen, enz. van ambtenaren, enz. bij de Topographische Inrichting.
135*b*	9 140,00	135*b*	12 890,00	„	3 750,00	Verdere kosten van de Topographische Inrichting.
135*c*	2 046,00	135*c*	2 079,00	„	33,00	Toelagen voor het verlies van het genot der leges.

Nadere vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

1907. Artikel.	1907. Bedrag.	1906. Artikel.	1906. Bedrag.	1907. Meer.	1907. Minder.	ONDERWERPEN VAN UITGAAF.
						XVIIde AFDEELING.
136	f 592 420,00	136	f 607 530,00	„	15 110,00	Onderhouden van vestingwerken, enz.
138	20 860,00	138	34 700,00	„	13 840,00	Aanschaffing van gereedschappen.
139	7 155,00	139	9 000,00	„	1 845,00	Permanente telegraphische en telephonische verbindingen.
140	275,00	140	925,00	„	650,00	Materieel voor vernielingen in oorlogstijd.
141	12 000,00	141	14 750,00	„	2 750,00	„ „ de practische oefeningen der genietroepen.
144	67 870,00	144	67 170,00	f 700,00	„	Huur van gebouwen, enz.
146	25 000,00	146	28 300,00	„	3 300,00	Reis- en verblijfkosten.
						XVIIIde AFDEELING.
147	39 650,00	147	42 350,00	„	2 700,00	Reis- en verblijfkosten, enz.
148	226 750,00	148	221 750,00	5 000,00	„	Kosten van vervoer, enz.
149b	4 025,00	149b	4 250,00	„	225,00	Reis- en verblijfkosten van de Permanente Militaire Spoorweg-commissie.
						XIXde AFDEELING.
153	10 000,00	153	2 000,00	8 000,00	„	Subsidie aan het Fonds tot ondersteuning der weduwen en weezen van vrijwillig dienende militairen.
155	2 000,00	155	3 000,00	„	1 000,00	Subsidie aan de Vereeniging „Trouw aan Koning en Vaderland", te Utrecht.
160	942,00	160	992,00	„	50,00	Onderhoud van veteranen en militaire huisgezinnen.
161	7 500,00	161	6 000,00	1 500,00	„	Telegraphische en telephonische correspondentie.
163	500,00	163	1 000,00	„	500,00	Raden van onderzoek en van appèl.
						XXste AFDEELING.
166	93 000,00	166	80 000,00	13 000,00	„	Non-activiteitstraktementen.
167	3 050 000,00	167	3 000 000,00	50 000,00	„	Pensioenen en onderstanden.
169	95 000,00	169	85 000,00	10 000,00	„	Pensioenen aan mindere geëmployeerden, enz.
						XXIste AFDEELING.
175	50 950,00	175	49 950,00	1 000,00	„	Traktementen, enz. van de officieren van het wapen der marechaussee.
176	496 358,00	176	495 848,00	510,00	„	Jaarwedden, enz. van onderoficieren en marechaussees.
179	299 183,00	179	294 183,00	5 000,00	„	Kosten van huisvesting, enz.
						XXIIste AFDEELING.
180	121 000,00	180	115 000,00	6 000,00	„	Daggelden, enz. voor de vervaardiging van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M.
181	55 000,00	181	60 000,00	„	5 000,00	Aanschaffing van grondstoffen, enz.
182	4 000,00	182	6 000,00	„	2 000,00	„ „ werktuigen, enz.
183	1 500,00	183	2 000,00	„	500,00	Reis- en verblijfkosten, enz.
184	15 000,00	184	16 000,00	„	1 000,00	Toelagen voor officieren der genie, enz.
185	663 175,00	185	441 700,00	221 475,00	„	Verbetering van Rijksgebouwen en werken.
186	16 450,00	„	„	16 450,00	„	Subsidie aan de gemeente Barneveld.
190	5 600,00	„	„	5 600,00	„	Kosten van het wijzigen van electrische lichtinstallaties.
						XXIVste AFDEELING.
192	50 400,00	190	520 100,00	„	469 700,00	Dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel.
	f 25 727 840,00		f 26 084 745,00	f 1 026 301,00	f 1 383 206,00	
				Minder f 356 905,00		

(240. 4.)

UITGEWERKTE EN TOELICHTENDE STAAT.

UITGEWERKTE EN TOELICHTENDE STAAT

BEHOORENDE BIJ DE

RAMING VAN KOSTEN

VOOR HET

DEPARTEMENT VAN OORLOG

VOOR HET DIENSTJAAR

1907.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	

Iste AFDEELING.

Kosten van het Departement.

1 Traktement van den Minister . . . . f 12 000,00

2 Traktementen van den secretaris-generaal en van de verdere ambtenaren en bedienden, voor zoover deze jaarwedden niet uit het volgend artikel moeten bestreden worden:

	Aantal.	Jaarlijksche traktementen:		
secretaris-generaal	1	f 5 000	f 5 000,00	
raad-adviseurs	3	f 3 900 — f 4 800	12 700,00	
referendarissen	2	3 200 — 3 400	6 600,00	
hoofdcommiezen	5	2 400 — 2 900	13 000,00	
commiezen	14	1 800 — 2 300	29 000,00	
adjunct-commiezen	36	1 200 — 1 700	50 600,00	
eerste-klerken	20	500 — 800	14 200,00	
tweede-klerken.	24	f 400	9 600,00	
kamerbewaarder	1	1 050	1 050,00	
boden.	15	650 — 850	11 150,00	
vaste-knechts	9	f 600	5 400,00	(1) f 158 300,00

2*bis* Periodieke traktementsverhoogingen in vorige jaren toegekend en in den loop van het begrootingsjaar nog toe te kennen aan de in artikel 2 bedoelde ambtenaren beneden den rang van adjunct-commies en aan de bedienden . . . . f 9 600,00

3 Toelagen van officieren, gepensionneerde officieren, onderofficieren en mindere militairen, ter zake hunner plaatsing of detacheering bij het Departement, daggelden voor tijdelijke schrijvers en voor stokers:

Officieren:	Traktementen.	Verhooging wegens dienstjaren.	Schadeloosstelling.	Toelage voor paarden.	Toelage bij het Departement.
1 kapitein der infanterie, adjudant van den Minister	f 2 000	f 400	„	„	f 200
IIde AFDEELING. *Generale Staf.*					
1 majoor van den generalen staf. . .	3 200	„	„	f 400	300
1 kapitein idem	2 300	400	„	400	200
2 kapiteins der infanterie	4 000	400	„	„	400
1 eerste-luitenant der veld-artillerie .	1 300	400	„	200	100
1 eerste-luitenant der infanterie . . .	1 200	400	„	„	100
IIIde AFDEELING. *Personeel.*					
1 kapitein der infanterie.	2 000	200	„	„	200
1 idem	2 000	„	„	„	200
1 eerste-luitenant der infanterie . .	1 200	400	„	„	100

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 12 000,00		f 12 000,00			
f 5 000,00						
12 000,00						
6 200,00						
12 700,00						
23 500,00						
50 400,00						
15 800,00						
11 600,00						
1 200,00						
11 350,00						
4 850,00						
	f 154 600,00		f 147 059,72	f 11 240,28		(1) Het bij de oorspronkelijk ingediende begrooting aangevraagd bedrag van f 156 600 is bij Nota van Wijziging verhoogd tot f 158 300.
	f 2 000,00		f 1 287,50	f 8 312,50		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Traktementen.	Verhooging wegens dienstjaren.	Schadeloosstelling.	Toelage voor paarden.	Toelage bij het Departement.	GERAAMD voor 1907.	
3		IVde AFDEELING. *Artillerie.*							
		1 luitenant-kolonel der artillerie. . .	f 3 400	"	"	f 200	f 300		
		1 kapitein der artillerie	2 200	f 400	"	"	200		
		1 idem	2 200	200	"	"	200		
		1 eerste-luitenant-magazijnmeester der artillerie	1 200	400	"	"	100		
		Vde AFDEELING. *Genie.*							
		1 luitenant-kolonel der genie	3 900	"	f 300	"	300		
		1 kapitein der genie	2 500	500	"	"	200		
		1 idem	2 500	"	"	"	200		
		VIde AFDEELING. *Intendance.*							
		1 luitenant-kolonel-intendant (1). . .	3 000	"	300	"	300		
		1 eerste-luitenant-kwartiermeester . .	1 200	400	"	"	100		
		1 idem . .	1 200	200	"	"	100		
		VIIde AFDEELING. *Militie en Schutterij.*							
		2 kapiteins der infanterie	4 000	400	"	"	400		
		1 eerste-luitenant der infanterie . . .	1 200	400	"	"	100		
		VIIIste AFDEELING. *Militaire Administratie.*							
		1 luitenant-kolonel-kwartiermeester. .	3 400	"	"	"	300		
		1 kapitein-kwartiermeester	2 000	400	"	"	200		
		1 eerste-luitenant-kwartiermeester . .	1 200	400	"	"	100		
		1 idem . .	1 200	200	"	"	100		
		1 idem . .	1 200	200	"	"	100		
			f56 700	f 6 700	f 600	f 1 200			
		Bedragen der traktementen, enz. welke worden uitgetrokken bij de staven en korpsen van het leger, waartoe de officieren behooren	f 65 200						
		Bedrag der toelagen welke tot de kosten van het Departement behooren. . .						f 5 100,00	
		Toelagen aan gepensionneerde officieren, onderofficieren en mindere militairen, tijdelijk bij het Departement werkzaam						2 400,00	
		Daggelden voor tijdelijke schrijvers en voor stokers						12 050 00	(2) f 19 550 00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						(1) Geniet nog traktement als majoor.
f 5 100,00		f 5 358,36				
1 500,00		1 995,00				
10 100,00		9 377,75				
	f 16 700,00		f 16 731,11	f 2 818,89		(2) Het bij de oorspronkelijk ingediende begrooting aangevraagde bedrag van f 19 000, is bij Nota van Wijziging verhoogd tot f 19 550.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
4		Toelagen voor het verlies van het genot der leges, alsmede aan den ambtenaar bij het Departement belast met de invordering dier leges, als vergoeding wegens den hem opgelegden last tot zekerheidstelling voor zijn beheer.		
		Er wordt geraamd noodig te zijn:		
		a. als toelage voor het verlies van het genot der leges voor:		
		3 in de tweede klasse ad f 220. . . . . f 660,00		
		1 „ „ derde „ „ 176. 176,00		
		12 „ „ vierde „ „ 132. . . . . 1 584,00		
		16 „ „ vijfde „ „ 99. . . . . 1 584,00		
		1 „ „ zesde „ „ 66. 66,00		
		6 „ „ zevende „ „ 33. 198,00		
			f 4 268,00	
		b. toelage aan den ambtenaar belast met de invordering der leges bij het Departement	75,00	
				f 4 343,00
5		Bureel- en lokaalbehoeften, drukwerk en kleine uitgaven bij het Departement:		
		a. papier- en schrijfbehoeften	f 3 000,00	
		b. licht en verlichtingsmiddelen	4 300,00	
		c. brandstoffen	3 000,00	
		d. water	550,00	
		e. briefporten	250,00	
		f. onderhoud en schoonhouden van lokalen	5 000,00	
		g. aankoop en onderhoud van meubelen	4 000,00	
		h. druk- en bindwerk	7 000,00	
		i. kleine uitgaven	900,00	
				f 28 000,00
6		Reis- en verblijfkosten van den Minister, van den secretaris-generaal en van het verder personeel, bij het Departement geplaatst of gedetacheerd		f 500,00
		VERZAMELING OP DE ISTE AFDEELING.		
1		Traktement van den Minister		f 12 000,00
2		Traktementen van den secretaris-generaal en van de verdere ambtenaren en bedienden voor zoover deze jaarwedden niet uit het volgend artikel moeten bestreden worden . .		158 300,00
2*bis*		Periodieke traktementsverhoogingen in vorige jaren toegekend en in den loop van het begrootingsjaar nog toe te kennen aan de in art. 2 bedoelde ambtenaren beneden den rang van adjunct-commies en aan de bedienden		9 600,00
3		Toelagen van officieren enz. en daggelden van tijdelijke schrijvers en van stokers . . .		19 550,00
4		Toelagen voor het verlies van het genot der leges, enz.		4 343,00
5		Bureel- en lokaalbehoeften, drukwerk enz.		28 000,00
6		Reis- en verblijfkosten, enz.		500,00
				f 232 293,00
		IIde AFDEELING.		
		Bezoldiging van het personeel der staven van het leger.		
7		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van den grooten staf:		
		Traktementen:		
		adjudanten van Hare Majesteit de Koningin:		
		1 luitenant-kolonel . . . . f 3 400,00		

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 532,00		f 4 449,50				
75,00		75,00				
	f 4 607,00		f 4 524,50		f 181,50	
f 3 000,00						
4 500,00						
5 200,00						
500,00						
100,00						
5 000,00						
8 000,00						
6 100,00						
600,00						
	f 33 000,00		f 26 494,63^5	f 1 505,36^5		
	f 500,00		f 415,72	f 84,28		
	f 12 000,00		f 12 000,00			
	154 600,00		147 059,72	f 11 240,28		
	2 000,00		1 287,50	8 312,50		
	16 700,00		16 731,11	2 818,89		
	4 607,00		4 524,50		f 181,50	
	33 000 00		26 494,63^5	1 505,36^5		
	500,00		415,72	84,28		
	f 223 407,00		f 208 513,18^5	f 23 961,31^5	f 181,50	
				f 23 779,81^5		
f 3 400,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1907.
7		1 majoor	f 3 000,00		
		2 kapiteins, ad f 2000	4 000,00		
		ordonnance-officieren van Hare Majesteit de Koningin:			
		4 eerste-luitenants, ad f 1200	4 800,00		
		adjudant van Z. K H. den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg:			
		1 kapitein	2 000,00		
		commandanten van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, van de Stelling van Amsterdam en van de Stelling van het Hollandsch diep en het Volkerak:			
		3 generaal-majoors, ad f 5500	16 500,00		
		inspectie van het militair onderwijs:			
		1 generaal-majoor, inspecteur	5 500,00		
				f 39 200,00	
		Verhooging van traktement, na een zeker aantal dienstjaren als officier:			
		1 kapitein, 28 jaren	f 600,00		
		2 kapiteins, 20 „ , ad f 200	400,00		
		4 eerste-luitenants, 8 jaren, ad f 200, voor $^1/_2$ jaar	400,00		
		4 „ „ 12 „ , „ f 400, „ „ „	800,00		
				2 200,00	
		Schadeloosstelling aan officieren, die bij invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan			
					f 41 400,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			*Memorie.*
		toelagen:			
		4 officieren, dienstdoende adjudanten bij Hare Majesteit de Koningin, ad f 400.		f 1 600,00	
		1 officier, dienstdoend adjudant bij Z. K. H. den Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg		400,00	
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		1 generaal-majoor, commandant der stelling		300,00	
					2 300,00
		voor het houden van dienstpaarden:			
		5 adjudanten, ad f 400		f 2 000,00	
		4 ordonnansofficieren, ad f 400		1 600,00	
					3 600,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage			*Memorie.*
		idem „ het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			600,00
		idem „ verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 300,00
		Totaal voor den grooten staf.			f 48 200,00
8		Als voren van den generalen staf:			
		Traktementen:			
		1 luitenant-generaal, chef van den staf	f 6 500,00		
		1 generaal-majoor	5 500,00		
		1 kolonel	„		
		8 { 4 luitenant-kolonels, ad f 3600	14 400,00		
		8 { 4 majoors „ 3200	12 800,00		
		14 kapiteins „ 2300	32 200,00		
				f 71 400,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
f 6 000,00						
4 800,00						
2 000,00						
16 500,00						
5 500,00						
2 200,00						
300,00						
	f 40 700,00		f 40 272,34	f 1 127,66		
	Memorie.		28,50		f 28,50	
f 1 600 00						
400,00						
300,00						
	2 300,00		2 291,67	8,33		
	3 600,00		3 433,34	166,66		
	Memorie.		100,00		100,00	
	600,00			600,00		
	200,00		550,00		250,00	(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 47 400,00		f 46 675,85	f 1 902,65	f 378,50	
				f 1 524,15		
f 6 5[illegible]0,00						
5 5[illegible]0,00						
4 5[illegible]0,00						
14 400,00						
9 6[illegible]0,00						
32 [illegible]0,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1907.
8		Verhooging van traktement, na een zeker aantal dienstjaren als officier:			
		6 kapiteins, 24 jaren, ad f 400	f 2 400,00		
		7 „ 20 „ „ 200	1 400,00		
				f 3 800,00	
		Schadeloosstelling aan officieren, die bij de invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan:			
		2 opper- en hoofdofficieren, ad f 300	f 600,00		
		1 subaltern officier	200,00		
				800,00	
					f 76 000,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			150,00
		Toelagen:			
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		1 hoofdofficier, chef van den staf in de stelling		f 300,00	
		1 kapitein, toegevoegd aan den stelling-commandant		200,00	
					500,00
		wegens het houden van dienstpaarden:			
		7 hoofdofficieren, à f 400		f 2 800,00	
		14 kapiteins, à f 400		5 600,00	
					8 400,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage			1 100,00
		Idem „ het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			1 200,00
		Idem „ verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 375,00
		Totaal voor den generalen staf			f 87 725,00
9		Als voren van den provincialen staf:			
		Traktementen:			
		5 luitenant-kolonels, ad f 3200		f 16 000,00	
		5 majoors, ad f 2800		14 000,00	
		Schadeloosstelling aan officieren, die bij de invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan			
					f 30 000,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			50,00
		Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 225,00
		Totaal voor den provincialen staf			f 30 275,00
10		Als voren van den plaatselijken staf:			
		Traktementen:			
		Plaatselijke commandanten:			
		1 kolonel	f 4 000,00		
		2 luitenant-kolonels, ad f 3200	6 400,00		
		Plaatselijke adjudanten:			
		6 kapiteins, ad f 1800	10 800,00		
		8 eerste-luitenants, ad f 1200	9 600,00		
		3 tweede-luitenants, „ 1000	3 000.00		
				f 33 800,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 3 400,00						
1 100,00						
	f 77 200,00		f 72 104,10	f 3 895,90		
	150,00		444,00		f 294,00	
f 300,00						
200,00						
	500,00		500,00			
	8 400,00		7 803,34	596,66		
	1 100,00		1 350,00		250,00	
	1 200,00		1 200,00			
	250,00		620,00		245,00	(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 88 800,00		f 84 021,44	f 4 492,56	f 789,00	
				f 3 703,56		
f 16 000,00						
14 000,00						
300,00						
	f 30 300,00		f 29 951,12	f 48,88		
	50,00		7,50	42,50		
	150,00		150,00	75,00		
	f 30,500,00		f 30 108,62	f 166,38		
f 8 000,00						
9 600,00						
12 600,00						
9 600,00						
2 000,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
10		Verhooging van traktement, na een zeker aantal dienstjaren als officier:		
		3 kapiteins, 28 jaren, ad f 600 . . . . . f 1 800,00		
		2 „ 24 „ „ 400 800,00		
		1 „ 20 „ „ 200 200,00		
		4 eerste-luitenants 12 „ „ 400 . . . . . 1 600,00		
		4 idem 8 „ „ 200 800,00		
			f 5 200,00	f 39 000,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats:		50,00
		Toelagen:		
		wegens verblijf te Amsterdam:		
		1 hoofdofficier	f 300,00	
		2 subalterne officieren, ad f 200	400,00	
		wegens verblijf te Rotterdam:		
		1 subalterne officier	200,00	
				900,00
		Tegemoetkoming bij aanstelling voor eerste aanschaffing van uniform		*Memorie.*
		Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing		(1) 450,00
		Totaal voor den plaatselijken staf . . .		f 40 400,00
11		Traktementen van opzichters-bureelambtenaren op de bureelen van linie- en stelling-commandanten:		
		2 opzichters-bureelambtenaren, ad f 1460		f 2 920,00
		VERZAMELING OP DE IIDE AFDEELING.		
7		Groote staf		f 48 200,00
8		Generale staf		87 725,00
9		Provinciale staf		30 275,00
10		Plaatselijke staf		40 400,00
11		Opzichters-bureelambtenaren		2 920,00
				f 209 520,00

IIIde AFDEELING.

Bezoldiging van het personeel der militaire administratie.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
12		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de intendanten en toelagen van officieren bij de intendance gedetacheerd.		
		Traktementen:		
		1 hoofdintendant (generaal-majoor) . . . . . f 5 500,00		
		1 kolonel 4 500,00		
		4 luitenant-kolonels, ad f 3400 . . . . . 13 600,00		
		4 majoors, ad f 3000 . . . . . 12 000,00		
		10 kapiteins, ad f 2200 . . . . . 22 000,00		
			f 57 600,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 800,00						
	f 46 600,00		f 44 618,60		f 5 618,60	
	50,00		31,50	f 18,50		
f 700,00						
200,00						
	900,00		900,00			
	Memorie.		200,00		200,00	
	300,00		290,00	160,00		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 47 850,00		f 46 040,10	f 178,50	f 5 818,60	
					f 5 640,10	
	f 4 380,00		f 2 920,00			
	f 47 400,00		f 46 675,85	f 1 524,15		
	88 800,00		84 021,44	3 703,56		
	30 500,00		30 108,62	166,38		
	47 850,00		46 040,10		f 5 640,10	
	4 380,00		2 920,00			
	f 218 930,00		f 209 766,01	f 5 394,09	f 5 640,10	
					f 246,01	
f 5 500,00						
4 500,00						
13 600,00						
12 000,00						
22 000,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
12		Verhooging van traktement, na een zeker aantal dienstjaren als officier:			
		1 kapitein, 20 jaren		f 200,00	
		Schadeloosstelling aan officieren, die bij de invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan:			
		2 (1 opper- en 1 hoofdofficier), ad f 300		600,00	
					f 58 400,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			500,00
		Toelagen:			
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		2 hoofdofficieren, ad f 300	f 600,00		
		3 kapiteins, „ 200	600,00		
				f 1 200,00	
		wegens detacheering bij de intendance:			
		3 eerste-luitenants, ad f 400		1 200,00	
					2 400,00
		Schadeloosstelling wegens uniformverandering en voor verlies van bagage			*Memorie.*
		Idem voor het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			*Memorie.*
		Idem voor verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 500,00
		Totaal voor de intendance			f 61 800,00
13		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de kwartiermeesters:			
		Traktementen:			
		3 luitenant-kolonels, ad f 3400	f 10 200,00		
		4 majoors, „ 3000	12 000,00		
		31 kapiteins, „ 2000	62 000,00		
		63 eerste-luitenants, „ 1200	75 600,00		
		15 tweede-luitenants, „ 1000	15 000,00		
		24 adjudanten-onderofficier-kwartiermeester (zie bij art. 22 der soldijen)	„		
				f 174 800,00	
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:			
		6 kapiteins, 28 jaren, ad f 600	f 3 600,00		
		10 „ 24 „ „ 400	4 000,00		
		14 „ 20 „ „ 200	2 800,00		
		4 eerste-luitenants, 16 „ „ 600	2 400,00		
		1 eerste-luitenant, 15 „ „ 600	600,00		
		15 eerste-luitenants, 12 „ „ 400	6 000,00		
		26 „ „ 8 „ „ 200	5 200,00		
				(1) 24 600,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 200,00						
900,00						
	f 58 700,00		f 52 127,77	f 6 272,23		
	500,00		21,00	479,00		
f 1 200,00						
1 200,00						
	2 400,00		1 264,43	1 135,57		
	Memorie.					
	Memorie.					
	250,00		400,00	100,00		
	f 61 850,00		f 53 813,20	f 7 986,80		(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 6 800,00						
15 000,00						
62 000,00						
76 800,00						
15 000,00						
25 400,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
13		Schadeloosstelling aan officieren, die bij de invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan:			
		1 hoofdofficier		f 100,00	
					f 199 500,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			600,00
		Toelagen:			
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		6 subalterne officieren, ad f 200			1 200,00
		Tegemoetkoming bij aanstelling voor eerste aanschaffing van uniform:			
		8 tweede-luitenants, ad f 200			1 600,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage			*Memorie.*
		Idem voor verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 1 500,00
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen			50,00
		Totaal voor de kwartiermeesters.			f 204 450,00
14		Als voren van de magazijnmeesters, hoofden van de Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en van de luitenants-kwartiermeesters, assistent-magazijnmeesters bij die inrichtingen:			
		Traktementen:			
		1 majoor } hoofden der magazijnen	f 3 000,00		
		2 kapiteins, ad f 2000 } hoofden der magazijnen	4 000,00		
		3 luitenants-kwartiermeesters, assistent-magazijnmeesters, ad f 1200 . . .	3 600,00		
				f 10 600,00	
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:			
		2 kapiteins, 20 jaren, ad f 200.	f 400,00		
		1 eerste-luitenant, 12 „	600,00		
		2 eerste-luitenants, 8 „ ad f 200.	400,00		
				1 400,00	
		Schadeloosstelling aan den magazijnmeester te Delft wegens gemis van vrije woning. .		200,00	
					f 12 200,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage bij tijdelijk verblijf in eene plaats			50,00
		Toelagen:			
		Voor de luitenants-kwartiermeesters, assistent-magazijnmeesters bij de magazijnen te Amsterdam, Delft en Woerden, ad f 200			600,00
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		2 subalterne officieren, ad f 200			400,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 200,00						
	f 201 200,00		f 185 853,77	f 13 646,23		
	600,00		924,00		f 324,00	
	1 200,00		1 157,23	42,77		
	800,00		1 000,00	600,00		
	Memorie.					
	600,00		2 242,50		742,50	(1) Zie Memorie van Toelichting.
	25,00		37,50	12,50		
	f 204 425,00		f 191 215,00	f 14 301,50	f 1 066,50	
				f 13 235,00		
f 7 000,00						
3 600,00						
1 400,00						
200,00						
	f 12 200,00		f 12 066,67	f 133,33		
	50,00		6,00	44,00		
	600,00		516,69	83,31		
	400,00		483,30		f 83,30	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
14		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage		*Memorie.*
		Idem voor verhuiskosten bij verplaatsing		f 150,00
		Totaal voor de magazijnmeesters.		(1) f 13 400,00
		VERZAMELING OP DE IIIDE AFDEELING.		
12		Traktementen enz. van de intendanten		f 61 800,00
13		Idem „ „ kwartiermeesters		204 450,00
14		Idem „ „ magazijnmeesters		13 400,00
		Totaal der IIIde afdeeling		f 279 650,00
		IVde AFDEELING.		
		Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens en der landweer.		
15		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van het wapen der infanterie en van de officieren van de compagnieën hospitaalsoldaten.		
		Traktementen:		
		1 generaal-majoor, inspecteur . . . . f 5 500,00		
		4 generaal-majoors, divisie-commandanten, ad f 5 500 . . . . 22 000,00		
		12 kolonels, „ 4 500 . . . . 54 000,00		
		32 luitenant-kolonels, „ 3 400 . . . . 108 800,00		
		31 majoors, „ 3 000 . . . . 93 000,00		
		4 kapiteins, adjudanten van den Minister van Oorlog, de commandanten der Nieuw Hollandsche Waterlinie, van de Stelling van Amsterdam en van den inspecteur van het militair onderwijs, „ 2 000 . . . . 8 000,00		
		13 kapiteins-adjudanten. „ 2 000 . . . . 26 000,00		
		268 kapiteins, „ 2 000 . . . . 536 000,00		
		388 eerste-luitenants, „ 1 200 . . . . 465 600,00		
		5 „ commandanten van de compagnieën hospitaalsoldaten en administratietroepen, „ 1 200 . . . . 6 000,00		
		193 tweede-luitenants, „ 1 000 . . . . 193 000,00		
		6 reserve-kapiteins, waarvoor worden gebracht 3 ad f 250 750,00		
		78 „ eerste-luitenants, „ „ „ 40 „ 150 . . . . 6 000,00		
		114 „ tweede-luitenants, „ „ „ 60 „ 125 . . . . 7 500,00		
		150 militie-tweede-luitenants, „ „ „ 75 „ 167 . . . . 12 525,00		
			f 1 544 675,00	
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:		
		24 kapiteins, 28 jaren, ad f 600 . . . . f 14 400,00		
		45 „ 24 „ „ 400 . . . . 18 000,00		
		80 „ 20 „ „ 200 . . . . 16 000,00		
		15 eerste-luitenants, 15 „ „ 600 . . . . 9 000,00		
		135 „ 12 „ „ 400 . . . . 54 000,00		
		113 „ 8 „ „ 200 . . . . 22 600,00		
			(1) 134 000,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
	Memorie.					
	f 100,00		f 68,75	f 81,25		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 13 350,00		f 13 141,41	f 341,89	f 83,30	
				f 258,59		
	f 61 850,00		f 53 813,20	f 7 986,80		
	204 425,00		191 215,00	13 235,00		
	13 350,00		13 141,41	258,59		
	f 279 625,00		f 258 169,61	f 21 480,39		
f 6 500,00						
22 000,00						
54 000,00						
108 800,00						
96 000,00						
8 000,00						
26 000,00						
538 000,00						
445 200,00						
6 000,00						
160 000,00						
750,00						
3 750,00						
17 100,00						
132 000,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
15		Schadeloosstelling aan officieren, die bij de invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan:			
		1 subaltern officier		f 200,00	
					f1 678 875,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelagen wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			10 000,00
		Toelagen:			
		voor het houden van dienstpaarden:			
		78 hoofd- en subalterne officieren, ad f 200		f 15 600,00	
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		5 hoofdofficieren, ad f 300	f 1 500,00		
		55 subalterne officieren, „ 200	11 000,00		
				12 500,00	
		bij het instructie-bataljon:			
		voor den commandant	f 200,00		
		„ 4 kapiteins, ad f 150	600,00		
		„ 21 luitenants, „ 100	2 100,00		
				2 900,00	
		bij het algemeen depot van discipline:			
		voor den commandant	f 400,00		
		„ 4 luitenants, ad f 150	600,00		
		„ 1 luitenant, wegens vrije voeding ad f 1 per dag	365,00		
				1 365,00	
		voor reserve-officieren:			
		1 kapitein, ad f 400	f 400,00		
		76 eerste-luitenants, „ 300	22 800,00		
		114 tweede-luitenants, „ 250	28 500,00		
				51 700,00	
					84 065,00
		Tegemoetkoming bij aanstelling voor eerste afschaffing van uniform:			
		70 tweede-luitenants, ad f 200		f 14 000,00	
		70 reserve- en militie-tweede-luitenants „ 150		10 500,00	
					24 500,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage			7 000,00
		„ „ het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			7 000,00
		„ „ verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 16 000,00
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen			300,00
					f1 827 740,00
		Hierop wordt verminderd voor officieren, aan het compleet ontbrekende, met verlof als anderszins			30 000,00
		Totaal voor het wapen der infanterie			f1 797 740,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 200,00						
	f1 626 300,00		f1 561 096,72	f 117 778,28		
	20 000,00		6 451,56	3 548,44		
f 15 800,00						
1 500,00						
11 000,00						
200,00						
600,00						
2 100,00						
400,00						
600,00						
365,00						
400,00						
14 612,00						
36 660,00						
	84 237,00		71 123,06	12 941,94		
	20 500,00		18 945,00	5 555,00		
	6 000,00		5 586,50	1 413,50		
	7 000,00		5 708,33	1 291,67		
	6 500,00		10 789,50	5 210,50		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	300,00		423,96		f 123,96	
	f1 770 837,00		f1 680 124,63	f 147 739,33	f 123,96	
	30 000,00				30 000,00	
	f1 740 837,00		f1 680 124,63	f 147 739,33	f 34 123,96	
				f 117 615,37		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1907.
16		Als voren van het wapen der cavalerie:			
		Traktementen:			
		1 generaal-majoor, inspecteur . . . . f	5 500,00		
		3 kolonels, ad f 4 500	13 500,00		
		5 luitenant-kolonels, „ 3 400	17 000,00		
		4 majoors, „ 3 000	12 000,00		
		27 ritmeesters, „ 2 000	54 000,00		
		62 eerste-luitenants, „ 1 200	74 400,00		
		19 tweede-luitenants „ 1 000	19 000,00		
		2 reserve-ritmeesters, waarvoor worden gebracht 1 ad f 200	200,00		
		9 „ eerste-luitenants, waarvoor worden gebracht 4 ad f 150	600,00		
		18 „ tweede-luitenants, „ „ „ 9 „ 125	1 125,00		
				f 197 325,00	
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:			
		9 ritmeesters, 24 jaren, ad f 400 . . . . f	3 600,00		
		6 „ 20 „ „ 200	1 200,00		
		8 eerste-luitenants, 16 „ „ 600	4 800,00		
		4 „ 15 „ „ 600	2 400,00		
		22 „ 12 „ „ 400	8 800,00		
		10 „ 8 „ „ 200	2 000,00		
				(1)22 800,00	
		Schadeloosstelling aan officieren die bij invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan.			
					f 220 125,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelagen wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			1 500,00
		Toelagen:			
		voor het houden van dienstpaarden:			
		117 hoofd- en subalterne officieren, ad f 400		f 46 800,00	
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		5 subalterne officieren, ad f 200.		1 000,00	
		bij de rij- en hoefsmidschool:			
		3 officieren-instructeurs, ad f 200		600 00	
		voor reserve-officieren:			
		9 eerste-luitenants, ad f 300 . . . . f	2 700,00		
		18 tweede-luitenants, ad f 250	4 500,00		
				7 200,00	
					55 600,00
		Tegemoetkoming bij aanstelling voor eerste aanschaffing voor uniform:			
		5 tweede-luitenants, ad f 200		f 1 000,00	
		5 reserve-tweede-luitenants, „ 150		750,00	
					1 750,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 5 500,00						
13 500,00						
17 000,00						
15 000,00						
56 000,00						
79 200,00						
18 000,00						
200,00						
150,00						
1 125,00						
21 600,00						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
800,00						
	f 228 075,00		f 215 125,29	f 4 999,71		
	1 500,00		1 317,50	182,50		
f 48 800,00						
1 000,00						
600,00						
4 802,56						
	55 202,56		52 451,79	3 148,21		
	1 550,00		1 400,00	350,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.				GERAAMD voor 1907.
16		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage.				f 200,00
		idem „ het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden				4 500,00
		idem „ verhuiskosten bij verplaatsing				(1) 1 650,00
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen.				125,00
		Verschil ronde som . . .				
						f 285 450,00
		Het uitgetrokken bedrag wordt verminderd om reden als bij art. 15 omschreven met .				5 000,00
		Totaal voor het wapen der cavalerie . . .				f 280 450,00
17		Als voren van het wapen der artillerie:				
		Traktementen:				
		1 luitenant-generaal-inspecteur		f 6 500,00		
		2 generaals-majoor, commandanten der vesting- en der bereden-artillerie,	ad f 5 500 . . .	11 000,00		
		8 kolonels,	„ 4 500 . . .	36 000,00		
		1 kolonel, voor 1/3 jaar	„ 4 500 . . .	1 500,00		
		15 luitenant-kolonels,	„ 3 400 . . .	51 000,00		
		14 majoors,	„ 3 000 . . .	42 000,00		
		1 majoor voor 1/3 jaar,	„ 3 000 . . .	1 000,00		
		115 kapiteins,	„ 2 200 . . .	253 000,00		
		6 „ voor 1/3 jaar.	„ 2 200 . . .	4 400,00		
		187 eerste-luitenants,	„ 1 300 . . .	243 100,00		
		67 tweede-luitenants,	„ 1 100 . . .	73 700,00		
		1 reserve-kapitein,	„ 240 . . .	240,00		
		4 „ eerste-luitenants, waarvoor worden gebracht 2	„ 160 . . .	320,00		
		10 „ tweede- „ „ „ „ 5	„ 135 . . .	675,00		
		24 militie- „ „ „ „ „ 12	„ 270 . . .	3 240,00		
		4 majoors-magazijnmeesters,	„ 2 800 . . .	11 200,00		
		9 kapiteins- „	„ 2 000 . . .	18 000,00		
		4 eerste-luitenants- „	„ 1 200 . . .	4 800,00		
		2 tweede-luitenants- „	„ 1 000 . . .	2 000,00		
					f 763 675,00	
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:				
		2 kapiteins, 28 jaren,	ad f 600 . . .	f 1 200,00		
		38 „ 24 „	„ 400 . . .	15 200,00		
		47 „ 20 „	„ 200 . . .	9 400,00		
		9 eerste-luitenants, 18 „	„ 800 . . .	7 200,00		
		43 „ 15 „	„ 600 . . .	25 800,00		
		41 „ 12 „	„ 400 . . .	16 400,00		
		50 „ 8 „	„ 200 . . .	10 000,00		
					(1) 85 200,00	
		Schadeloosstelling aan officieren die bij invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan:				
		2 opper- en hoofdofficieren, ad f 300.		f 600,00		
		2 subalterne officieren, „ 200.		400,00		
					1 000,00	
						f 849 875,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN voor 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
	f 200,00		f 250,00		f 50,00	
	4 500,00		2 400,00	f 2 100,00		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	1 100,00		2 158,25		508,25	
	125,00		71,59	53,41		
	0,44					
	f 292 253,00		f 275 174,42	f 10 833,83	f 558,25	
	5 000,00				5 000,00	
	f 287 253,00		f 275 174,42	f 10 833,83	f 5 558,25	
				f 5 275,58		
f 6 500,00						
11 000,00						
36 000,00						
51 000,00						
46 000,00						
262 533,33						
254 800,00						
36 300,00						
240,00						
160,00						
2 025,00						
16 800,00						
14 000,00						
4 800,00						
1 000,00						
83 000,00						
1 700,00						
	f 827 858,33		f 810 507,12	f 39 367,88		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
17		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelagen wegens tijdelijk verblijf in eene plaats.			f 12 000,00
		Toelagen:			
		wegens het houden van dienstpaarden:			
		22 hoofd- en subalterne officieren, ad f 400	f 8 800,00		
		146 „ „ „ „ „ 200	29 200,00		
				f 38 000,00	
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		4 hoofdofficieren, ad f 300	f 1 200,00		
		46 subalterne officieren, „ 200	9 200,00		
				10 400,00	
		Artillerie-schietschool:			
		1 directeur	f 600,00		
		2 kapiteins, ad f 400	800,00		
		4 luitenants, „ 300	1 200,00		
				2 600,00	
		bij het remonte-depot:			
		1 directeur		1 100,00	
		bij de instructie-batterij:			
		1 kapitein	f 150,00		
		4 luitenants (waarvan 3 bij de batterij gedetacheerd), ad f 100	400,00		
				550,00	
		bij de instructie-compagnie:			
		1 kapitein	f 150,00		
		5 luitenants, ad f 100	500,00		
				650,00	
		bij het korps pantserfort-artillerie:			
		4 kapiteins, ad f 150	f 600,00		
		13 luitenants, „ 100	1 300,00		
				1 900,00	
		bij het korps torpedisten:			
		1 hoofdofficier	f 200,00		
		2 kapiteins, ad f 150	300,00		
		6 luitenants, „ 100	600,00		
				1 100,00	
		bij de rij- en hoefsmidschool:			
		2 officieren-instructeurs, ad f 200		400,00	
		voor reserve-officieren:			
		3 eerste-luitenants, ad f 300	f 900,00		
		10 tweede-luitenants, „ 250	2 500,00		
				3 400,00	
					60 100,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 12 000,00		f 9 149,01	f 2 850,99		
f 8 000,00						
28 000,00						
1 200,00						
9 200,00						
600,00						
800,00						
1 200,00						
1 100,00						
150,00						
400,00						
150,00						
500,00						
600,00						
1 300,00						
200,00						
300,00						
600,00						
400,00						
2 700,00						
	57 400,00		53 762,23	6 337,77		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
17		Tegemoetkoming bij aanstelling voor eerste aanschaffing van uniform:			
		23 tweede-luitenants, ad f 200		f 4 600,00	
		12 reserve- en militie-tweede-luitenants, „ 150		1 800,00	
					f 6 400,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage			1 400,00
		idem „ het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			6 000,00
		idem „ verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 7 500,00
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen voor officieren van het materieel en voor den waarnemingsdienst			1 395,00
		Verschil ronde som			
					f 944 670,00
		Het uitgetrokken bedrag wordt verminderd om reden als bij art. 15 omschreven met			10 000,00
		Totaal voor het wapen der artillerie			f 934 670,00
18		Als voren van het wapen der genie, en toelagen van officieren van andere wapens, bij het regiment genietroepen gedetacheerd:			
		Traktementen:			
		1 generaal-majoor, inspecteur	f 5 500,00		
		2 kolonels, ad f 5 000	10 000,00		
		7 luitenant-kolonels, „ 3 900	27 300,00		
		5 majoors, „ 3 500	17 500,00		
		35 kapiteins, „ 2 500	87 500,00		
		30 eerste-luitenants, „ 1 500	45 000,00		
		20 tweede-luitenants, „ 1 200	24 000,00		
		4 reserve-kapiteins, waarvoor worden gebracht 2 „ 200	400,00		
		2 reserve-eerste-luitenants, waarvoor wordt gebracht 1 „	175,00		
		2 „ tweede- „ „ „ „ 1 „	150,00		
				f 217 525,00	
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:			
		7 kapiteins, 28 jaren, ad f 700	f 4 900,00		
		7 „ 24 „ „ 500	3 500,00		
		7 „ 20 „ „ 300	2 100,00		
		7 eerste-luitenants 8 „ „ 300	2 100,00		
				12 600,00	
					f 230 125,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelagen wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			1 000,00
		Toelagen:			
		wegens het houden van dienstpaarden:			
		12 hoofd- en subalterne officieren, ad f 200		f 2 400,00	
		wegens verblijf te Amsterdam:			
		2 hoofdofficieren, ad f 300	f 600,00		
		10 subalterne officieren, „ 200	2 000,00		
				2 600,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 5 800,00		f 3 030,00	f 3 370,00		
	1 400,00		1 270,00	130,00		
	6 000,00		1 800,00	4 200,00		
	5 000,00		4 738,50	2 761,50		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	1 420,00		922,44	472,56		
	— 0,33					
	f 916 878,00		f 885 179,30	f 59 490,70		
	10 000,00				f 10 000,00	
	f 906 878,00		f 885 179,30	f 59 490,70	f 10 000,00	
				f 49 490,70		
f 5 500,00						
10 000,00						
27 300,00						
17 500,00						
87 500,00						
42 000,00						
16 800,00						
600,00						
1 500,00						
1 200,00						
13 200,00						
	f 223 100,00		f 210 656,81	f 19 468,19		
	1 000,00		497,75	502,25		
f 2 400,00						
600,00						
2 000,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
18		voor reserve-officieren:			
		2 kapiteins, ad f 400	f 800,00		
		1 eerste-luitenant, „ 300	300,00		
		2 tweede-luitenants, „ 250	500,00		
				f 1 600,00	
					f 6 600,00
		Tegemoetkoming bij aanstelling voor eerste aanschaffing van uniform:			
		6 tweede-luitenants, ad f 200		f 1 200,00	
		4 reserve- en militie-tweede-luitenants, „ 150		600,00	
					1 800,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage			*Memorie.*
		„ „ het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			300,00
		„ „ verhuiskosten bij verplaatsing			(1) 1 350,00
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen voor officieren			300,00
					f 241 475,00
		Het uitgetrokken bedrag wordt verminderd om reden bij art. 15 omschreven met			5 000,00
		Totaal voor het wapen der genie			f 236 475,00
19		Traktementen, toelagen en tegemoetkomingen van officieren van de landweer en van reserve-officieren, dienstdoende bij de landweer			
		Toelagen aan de officieren van de landweer:			
		18 districts-commandanten, ad f 750	f 13 500,00		
		24 „ voor 1/2 jaar, „ 750	9 000,00		
		6 provinciale-adjudanten, tevens idem, „ 200	1 200,00		
		24 eerste-luitenant-kwartiermeesters, voor 1/2 jaar, „ 300	3 600,00		
		24 tweede- „ „ „ „ „ „ 250	3 000,00		
		24 luitenants-adjudanten, „ 100	2 400,00		
		24 „ voor 1/2 jaar, „ 100	1 200,00		
		242 kapiteins { 108 compagnies-commandanten, „ 400	43 200,00		
		122 „ „ voor 1/2 jaar, „ 400	24 400,00		
		12 „ „ „ 300	3 600,00		
		489 { 83 eerste-luitenants, „ 300	24 900,00		
		161 „ voor 1/2 jaar, „ 300	24 150,00		
		83 tweede-luitenants, „ 250	20 750,00		
		162 „ voor 1/2 jaar „ 250	20 250,00		
				f 195 150,00	
		Tegemoetkoming voor eerste aanschaffing van uniform:			
		200 officieren, ad f 150		30 000,00	
					f 225 150,00
		Traktementen (2)			
		18 districts-commandanten		f 1 177,00	
		6 eerste-luitenants-kwartiermeesters		140,00	
		6 tweede „ „		115,00	
		98 kapiteins van de infanterie		3 469,00	
		70 eerste-luitenants idem		1 415,00	
		70 tweede-luitenants idem		1 046,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 350,00						
	f 6 350,00		f 4 233,93	f 2 366,07		
	2 200,00		1 800,00			
	Memorie.					
	300,00		300,00			
	700,00		544,50	805,50		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	300,00		206,25	93,75		
	f 233 950,00		f 218 239,24	f 23 235,76		
	5 000,00				f 5 000,00	
	f 228 950,00		f 218 239,24	f 23 235,76	f 5 000,00	
				f 18 235,76		
	f 128 150,00		f 71 624,43	f 153 525,57		(2) De hier uitgetrokken bedragen betreffen de traktementen, welke door het vermelde personeel zullen worden genoten gedurende de opkomst onder de wapenen, op grond van artikel 5 der wet van 6 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 177), met dien verstande, dat voor ieder persoon gerekend is op een verblijf onder de wapenen gedurende ééne week.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
19		17 kapiteins van de artillerie		f 706,00	
		11 eerste-luitenants idem		275,00	
		11 tweede-luitenants idem		230,00	
		1 kapitein van de pontonniers		43,00	
		1 eerste-luitenant idem		25,00	
		2 kapiteins van de genie		96,00	
		2 eerste-luitenants idem		59,00	
					f 8 796,00
					f 233 946,00
		Hierop wordt verminderd voor officieren aan het compleet ontbrekende enz.			50 000,00
					f 183 946,00
20		Traktementen en vergoedingen van conducteurs der artillerie:			
		56 conducteurs der artillerie 1ste klasse ad f 800	f 44 800,00		
		6 „ „ „ 1ste „ „ 775	4 650,00		
		1 conducteur „ „ 1ste „ „	725,00		
		49 conducteurs „ „ 2de „ „ 700	34 300,00		
				f 84 475,00	
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen		150,00	
					f 84 625,00
21		Traktementen en vergoedingen van opzichters van fortificatiën en van buitengewone opzichters van fortificatiën, traktementen van opzichters-bureelambtenaren der genie, vergoedingen van opzichters van den vestingtelegraafdienst en van reserve-vesting-telegrafisten, daggelden en toelagen van militaire wachters en traktementen en loonen van personeel tot bediening van de drinkwatervoorziening voor de Stelling van Amsterdam:			
		Traktementen:			
		opzichters van fortificatiën:			
		8 hoofdopzichters, ad f 1500		f 12 000,00	
		12 opzichters der 1ste klasse, „ 1300		15 600,00	
		14 „ „ 2de „ „ 1200		16 800,00	
		15 „ „ 3de „ „ 1000		15 000,00	
		Vergoedingen aan buitengewone opzichters van fortificatiën		3 000,00	
					f 62 400,00
		26 opzichters-bureelambtenaren			35 720,00
		Vergoedingen aan opzichters bij den vesting-telegraafdienst			2 500,00
		Idem reserve-vesting-telegrafisten			2 500,00
		Daggelden en toelagen voor militaire wachters			27 000,00
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen voor opzichters van fortificatiën			1 850,00
		Traktementen van personeel tot bediening van de drinkwatervoorziening voor de Stelling van Amsterdam:			
		1 hoofdmachinist		f 1 300,00	
		1 machinist		878,80	
		1 stoker		673,40	
					(1) 2 852,20
		Verschil ronde som			0,80
		Totaal			f 134 823,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 4 450,00			f 8 796,00		
					f 50 000,00	
	f 132 600,00		f 71 624,43	f 162 321,57	f 50 000,00	
				f 112 321,57		
f 84 000,00						
150,00						
	f 84 150,00		f 81 218,73^{5}	f 3 406,26^{5}		
f 12 000,00						
15 600,00						
16 800,00						
15 000,00						
3 000,00						
	f 62 400,00		f 59 874,85	f 2 525,15		
	35 263,33		34 650,00	1 070,00		
	2 500,00		2 150,00	350,00		
	2 500,00		1 450,50	1 049,50		
	27 000,00		26 065,17	934,83		
	1 850,00		1 700,52	149,48		
	2 719,60		1 987,44	864,76		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	0,07			0,80		
	f 134 233,00		f 127 878,48	f 6 944,52		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
22		Soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der infanterie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de compagnieën hospitaalsoldaten en van de landweer.	

	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	
Infanterie:					
a. Regiment grenadiers en jagers.					
Soldijen en daggelden:					
7 adjudant-onderofficieren	„	2 555	2 555	f 2,04	f 5 212,20
1 adjudant-onderofficier-vaandeldrager	„	365	365	2,04	744,60
2 adjudanten-onderofficier-kwartiermeesters	„	730	730	2,04	1 489,20
1 sergeant-tamboer	„	365	365	0,65	237,25
1 sergeant-hoornblazer	„	365	365	0,65	237,25
4 sergeant-scherpschutters	„	1 460	1 460	0,65	949,00
4 sergeant-onderwijzers	„	1 460	1 460	0,65	949,00
1 korporaal-tamboer	„	365	365	0,47	171,55
1 korporaal-hoornblazer	„	365	365	0,47	171,55
12 schrijvers { 2 gepensionneerden	„	730	730	0,62	452,60
12 schrijvers { 1 sergeant	„	365	365	0,97	354,05
12 schrijvers { 8 sergeant-majoors	„	2 920	2 920	1,22	3 562,40
12 schrijvers { 1 adjudant-onderofficier	„	365	365	1,47	536,55
6 meester-geweermakers	„	2 190	2 190	0,62	1 357,80
4 schoenmakers	„	1 460	1 460	0,13	189,80
4 kleermakers	„	1 460	1 460	0,13	189,80
16 sergeant-majoors-administrateur	„	5 840	5 840	1,50	8 760,00
16 idem instructeur	„	5 840	5 840	1,25	7 300,00
116 sergeanten	„	42 340	42 340	0,60	25 404 00
16 sergeant-fouriers	„	5 840	5 840	0,70	4 088,40
16 korporaal-fouriers	4 640	1 200	5 840	0,37	2 160,80
112 korporaals { 32 sergeanten-titulair	„	11 680	11 680	0,22	2 569,60
112 korporaals { 80 korporaals	23 200	6 000	29 200	0,22	6 424,00
16 tamboers, { 6 korporaals	1 540	650	2 190	0,22	481,80
16 tamboers, { 5 1ste klasse	1 225	600	1 825	0,16	292,00
16 tamboers, { 5 2de klasse	1 225	600	1 825	0,13	237,25
32 hoornblazers, { 11 korporaals	3 100	915	4 015	0,22	883,30
32 hoornblazers, { 11 1ste klasse	3 100	915	4 015	0,16	642,40
32 hoornblazers, { 10 2de klasse	2 850	800	3 650	0,13	474,50
102 vrijwilligers, { 10 korporaals-kok	„	3 650	3 650	0,22	803,00
102 vrijwilligers, { 92 soldaten	31 000	2 580	33 580	0,13	4 365,40
19 muzikanten	„	6 935	6 935		
	71 880	113 905	185 785		f 81 690,65

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 7 217,87						
237,25						
237,25						
949,00						
949,00						
171,55						
171,55						
4 814,35						
1 357,80						
189,80						
189,80						
8 395,00						
7 300,00						
25 404,00						
3 942,00						
2 160,80						
8 993,60						
1 011,05						
2 000,20						
5 168,40						
f 80 860,27						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.							GERAAMD voor 1907.
22		Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)			Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	
		Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.					
				Lichting 1906.					
				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 Jan.—31 Maart	90	20 onderofficieren . . .	„	1 800	1 800	f 0,60	f 1 080,00
				35 korporaals.	2 700	450	3 150	0,22	693,00
				145 soldaten	11 000	2 050	13 050	0,13	1 696,50
		1 April—31 Juli	122	20 onderofficieren . . .	„	2 440	2 440	0,60	1 464,00
				35 korporaals	3 700	570	4 270	0,22	939,40
				75 soldaten	7 650	1 500	9 150	0,13	1 189,50
				Lichting 1907.					
				Tot eerste oefening:					
		16 Maart—31 Mei	77	720 soldaten	47 440	8 000	55 440	0,10	5 544,00
		1 Juni—31 Aug.	92	1040 soldaten	82 680	13 000	95 680	0,10	9 568,00
		1 Sept.—30 Sept.	30	96 korporaals.	2 000	880	2 880	0,22	633,60
				930 soldaten	25 000	2 900	27 900	0,10	2 790,00
		1 Oct.—30 Nov.	61	64 korporaals	3 000	904	3 904	0,22	858,88
				620 soldaten	33 120	4 700	37 820	0,10	3 782,00
				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 Dec.—23 Dec.	23	55 korporaals.	1 200	65	1 265	0,22	278,30
				365 soldaten	8 079	316	8 395	0,13	1 091,35
		24 Dec.—31 Dec.	8	20 onderofficieren . . .	„	160	160	0,60	96,00
				35 korporaals.	255	25	280	0,22	61,60
				365 soldaten	2 770	150	2 920	0,13	379,60
				Lichting 1900.					
				Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (derde maal):					
		bij Kon. besluit te bepalen:	21	15 korporaals.	290	25	315	0,22	69,30
				160 soldaten	3 100	260	3 360	0,10	336,00
			13	14 onderofficieren . . .	„	182	182	0,60	109,20
				30 korporaals.	360	30	390	0,22	85,80
				320 soldaten	3 900	260	4 160	0,10	416,00
				Lichting 1902.					
				Tot idem (tweede maal):					
			28	15 korporaals.	390	30	420	0,22	92,40
				155 soldaten	4 050	290	4 340	0,10	434,00
			20	20 onderofficieren . . .	„	400	400	0,60	240,00
				30 korporaals.	525	75	600	0,22	132,00
				300 soldaten	5 380	620	6 000	0,10	600,00
				Lichting 1904.					
				Tot idem (eerste maal):					
			35	15 korporaals.	470	55	525	0,22	115,50
				290 soldaten	9 050	1 100	10 150	0,10	1 015,00
			20	24 onderofficieren . . .	„	480	480	0,60	288,00
				30 korporaals.	520	80	600	0,22	132,00
				560 soldaten	10 080	1 120	11 200	0,10	1 120,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 14 235,80						
23 176,48						
1 906,85						
7 931,70						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.	
22				Diverse lichtingen.						
				Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:						
		het geheele jaar (gemiddeld).	365	5 onderofficieren . . .	„	1 825	1 825	f 0,60	f 1 095,00	
				5 korporaals.	1 600	225	1 825	0,22	401,50	
				10 soldaten	3 300	350	3 650	0,13	474,50	
					273 609	47 317	320 926		f 39 301,93	
					345 489	161 222	506 711		f 120 992,58	

Hierop wordt verminderd voor onderofficieren en manschappen die zonder soldij met verlof gaan, in hospitalen voor Rijksrekening verpleegd worden, of door bevordering, overlijden of om andere redenen aan het compleet kunnen ontbreken, gerekend op 12 ten honderd 14 519,11

f 106 473,47

Verhoogde soldij voor sergeanten-titulair:

32 sergeanten-titulair, 11 680 dagen, ad f 0,10 . . . . . 1 168,00

Verhoogde soldij voor scherpschutters (korporaals en soldaten):

160 man voor 90 dagen = 14 400 dagen, ad f 0,05. 720,00

Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:

2	schrijvers,	na 3-jarigen dienst,	730 dagen,	ad f 0,10	f 73,00	
7	idem,	„ 6- „ „	2 555 „	„ 0,20	511,00	
10	sergeant-majoors,	„ 3- „ „	3 650 „	„ 0,15	547,50	
1	idem,	„ 6- „ „	365 „	„ 0,30	109,50	
24	onderofficieren,	„ 3- „ „	8 760 „	„ 0,10	876,00	
58	idem,	„ 6- „ „	21 170 „	„ 0,40	8 468,00	
40	korp. en soldaten,	„ 6- „ „	14 600 „	„ 0,02⁵. . . .	365,00	
20	idem,	„ 12- „ „	7 300 „	„ 0,05	365,00	
						11 315,00

Als voren voor gehuwde onderofficieren na 9-jarigen dienst als onderofficier:

16 sergeanten en fouriers, gedurende 184 dagen, 2944 dagen, ad f 0,15 . . . . . (1) 441,60

Toelagen aan schrijvers die bij de in 1904 ingevoerde en in 1906 gehandhaafde soldijregeling in inkomsten zijn achteruitgegaan 310,25

Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:

5 gehuwden, 1825 dagen, ad f 0,50 912,50

Verschil ronde som . . . 0,18

f 121 341,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 971,00						
f 49 221,83						
f 130 082,10						
15 609,85						
f 114 472,25						
1 168,00						
2 920,00						
12 948,37^5						(1) Zie Memorie van Toelichting.
584,00						
912,50						
— 0,12^5						
	f 133 005,00		f 147 580,73		f 26 239,73	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
22							
		b. Regimenten infanterie:					
		Soldijen en daggelden:					
		77 adjudant-onderofficieren	„	28 105	28 105	f 2,02	f 56 772,10
		11 adjudant-onderofficieren-vaandeldragers	„	4 015	4 015	2,02	8 110,30
		22 adjudant-onderofficieren-kwartiermeesters	„	8 030	8 020	2,02	16 220,60
		11 sergeant-tamboers	„	4 015	4 015	0,62	2 489,30
		33 koporaal-tamboers	2 250	9 795	12 045	0,45	5 420,25
		44 sergeant-scherpschutters	„	16 060	16 060	0,62	9 957,20
		44 sergeant-onderwijzers	„	16 060	16 060	0,62	9 957,20
		88 schrijvers . 22 gepensionneerden	„	8 030	8 030	0,62	4 978,60
		19 sergeanten	„	6 935	6 935	0,97	6 726,95
		36 sergeant-majoors	„	13 140	13 140	1,22	16 030,80
		11 adjudant-onderofficieren	„	4 015	4 015	1,47	5 902,05
		60 mr. geweermakers	„	21 900	21 900	0,62	13 578,00
		44 kleermakers	„	16 060	16 060	0,13	2 087,80
		44 schoenmakers	„	16 060	16 060	0,13	2 087,80
		176 sergeant-majoors-administrateur	„	64 240	64 240	1,47	94 432,80
		176 idem -instructeur	„	64 240	64 240	1,22	78 372,80
		1056 sergeanten	„	385 440	385 440	0,57	219 700,80
		176 serganten-fouriers	„	64 240	64 240	0,67	43 040,80
		176 korporaal-fouriers	54 740	9 500	64 240	0,35	22 484,00
		1232 korporaals . . 352 sergeanten-titulair	„	128 480	128 480	0,20	25 696,00
		880 korporaals	301 000	20 200	321 200	0,20	64 240,00
		352 tamboers . . 116 korporaals	41 140	1 200	42 340	0,20	8 468,00
		118 1ste klasse	41 870	1 200	43 070	0,16	6 891,20
		118 2de klasse	41 870	1 200	43 070	0,13	5 599,10
		176 hoornblazers . 60 korporaals	21 300	600	21 900	0,20	4 380,00
		58 1ste klasse	20 570	600	21 170	0,16	3 387,20
		58 2de klasse	20 570	600	21 170	0,13	2 752,10
		1100 vrijwilligers . 73 korporaals-kok	„	26 645	26 645	0,20	5 329,00
		1027 soldaten	354 620	20 235	374 855	0,13	48 731,15
		198 muzikanten	„	72 270	72 270		
			899 930	1 033 110	1 933 040		f 793 823,90

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 78 593,62						
2 489,30						
5 420,25						
9 957,20						
9 957,20						
32 652,90						
13 578,00						
2 087,80						
2 087,80						
90 417,80						
78 372,80						
219 700,80						
41 434,80						
22 484,00						
89 936,00						
20 958,30						
10 519,30						
54 060,25						
f 784 708,02						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			Dagen				GERAAMD voor 1907.
		Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)			met voeding van Rijkswege.	met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	
		Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.					
22				Lichting 1906.					
				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 Jan.—31 Maart.	90	200 onderofficieren . .	"	18 000	18 000	f 0,57	f 10 260,00
				400 korporaals . . .	30 500	5 500	36 000	0,20	7 200,00
				672 soldaten	54 000	6 480	60 480	0,13	7 862,40
		1 April—31 Juli.	122	200 onderofficieren . .	"	24 400	24 400	0,57	13 908,00
				400 korporaals . . .	41 000	7 800	48 800	0,20	9 760,00
				441 soldaten	46 000	7 802	53 802	0,13	6 994,26
				Lichting 1907.					
				Tot eerste oefening:					
		16 Maart—30 April	46	8 024 soldaten	349 300	19 804	369 104	0,10	36 910,40
		1 Mei—31 Mei.	31	7 820 " . . .	228 020	14 400	242 420	0,10	24 242,00
		1 Juni—31 Aug.	92	10 900 "	969 000	33 800	1002800	0,10	100 280,00
		1 Sept.—30 Sept.	30	1 032 korporaals . . .	28 600	2 360	30 960	0,20	6 192,00
				9 800 soldaten	285 000	9 000	294 000	0,10	29 400,00
		1 Oct.—30 Nov.	61	700 korporaals . . .	41 304	1 396	42 700	0,20	8 540,00
				6 450 soldaten	382 000	11 450	393 450	0,10	39 345,00
				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 Dec.—23 Dec.	23	600 korporaals . . .	11 040	2 760	13 800	0,20	2 760,00
				3 995 soldaten	84 398	7 487	91 885	0,13	11 945,05
		24 Dec.—31 Dec.	8	200 onderofficieren . .	"	1 600	1 600	0,57	912,00
				400 korporaals . . .	2 480	720	3 200	0,20	640,00
				3 995 soldaten	29 760	2 200	31 960	0,13	4 154,80
				Lichting 1900.					
				Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (derde maal):					
			21	140 korporaals . . .	2 440	500	2 940	0,20	588,00
				1 770 soldaten	33 000	4 170	37 170	0,10	3 717,00
			13	100 onderofficieren . .	"	1 300	1 300	0,57	741,00
				280 korporaals . . .	3 240	400	3 640	0,20	728,00
				3 540 soldaten	39 600	6 420	46 020	0,10	4 602,00
				Lichting 1902.					
				Tot idem (tweede maal):					
		Bij Koninklijk besluit te bepalen.	28	160 korporaals . . .	3 900	580	4 480	0,20	896,00
				1 680 soldaten	41 540	5 500	47 040	0,10	4 704,00
			20	190 onderofficieren . .	"	3 800	3 800	0,57	2 166,00
				320 korporaals . . .	5 660	740	6 400	0,20	1 280,00
				3 360 soldaten	60 400	6 800	67 200	0,10	6 720,00
				Lichting 1904.					
				Tot iedem (eerste maal):					
			35	190 korporaals . . .	5 900	750	6 650	0,20	1 330 00
				3 050 soldaten	94 050	12 700	106 750	0,10	10 675,00
			20	235 onderofficieren . .	"	4 700	4 700	0,57	2 679,00
				380 korporaals . . .	6 700	900	7 600	0,20	1 520,00
				6 100 soldaten	107 800	14 200	122 000	0,10	12 200,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f151 368,00						
248 876,60						
20 411,85						
74 756,15						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
22			

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.		
		Diverse lichtingen.						
		Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:						
Het geheele jaar (gemiddeld).	365	60 onderofficieren . .	„	21 900	21 900		f 12 483,00	
		10 korporaals. . . .	3 090	560	3 650		730,00	
		80 soldaten	24 000	5 200	29 200		3 796,00	
			3013 722	268 079	3281 801		f 392 860,91	
			3913 652	1301 189	5214 841		f 1 186 684,81	

Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd . . . 142 402,18

f 1 044 282,63

Verhoogde soldij voor sergeanten-titulair:

352 sergeanten-titulair, 128 480 dagen, ad f 0,10 . . . . 12 848,00

Verhoogde soldij voor scherpschutters (korporaals en soldaten):

1740 man, voor 90 dagen = 156 600 dagen, ad f 0,05. 7 830,00

Verhoogde soldij, na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:

26 schrijvers,	na 3-jarigen dienst	9 490 dagen,	ad f 0,10 . .	f 949,00	
15 idem,	„ 6 „ „	5 475 „	„ 0,20 . .	1 095,00	
86 sergeant-majoors,	„ 3 „ „	31 390 „	„ 0,15 . .	4 708,50	
42 idem,	„ 6 „ „	15 330 „	„ 0,30 . .	4 599,00	
210 onderofficieren,	„ 3 „ „	76 650 „	„ 0,10 . .	7 665,00	
564 idem,	„ 6 „ „	205 860 „	„ 0,40 . .	82 344,00	
116 korporaals en soldaten,	„ 6 „ „	42 340 „	„ 0,02[5]. .	1 058,50	
215 idem,	„ 12 „ „	78 475 „	„ 0,05 . .	3 923,75	
					106 342,75

Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst, als onderofficier:

157 sergeanten en fouriers, gedurende 184 dagen, 28 888 dagen, ad f 0,15 . f 4 333,20

6 sergeanten-schrijvers „ 184 „ , 1 104 „ , „ f 0,15 . 165,60

(1) 4 498,80

Toelage aan schrijvers die bij de in 1904 ingevoerde en in 1906 gehandhaafde soldijregeling in inkomsten zijn achteruitgegaan 1 390,65

Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen;

80 gehuwden, 29 200 dagen, ad f 0,50. . . . . 14 600,00

Verschil ronde som. . . . 0,17

f 1 191 793,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 17 009,00						
f 512 421.60						
f 1 297 129,62						
155 655,55						
f 1 141 474,07						
12 848,00						
31 755,00						
122 658,25						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
2 273,95						
14 600,00						
— 0,27						
	f 1 325 609,00		f 1 233 687,54		f 41 894,54	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.	
22		*c.* Instructie-bataljon						
		Soldijen en daggelden:						
		2 adjudant-onderofficieren	„	730	730	f 2,02	f 1 474,60	
		1 sergeant-hoornblazer	„	365	365	0,62	226,30	
		1 korporaal-tamboer	365	„	365	0,45	164,25	
		2 schrijvers, 1 gepensionneerde	„	365	365	0,62	226,30	
		2 schrijvers, 1 sergeant-majoor	„	365	365	1,22	445,30	
		1 mr. geweermaker	„	365	365	1,62	226,30	
		8 sergeant-majoors	„	2 920	2 920	0,47	4 292,40	
		40 sergeanten	„	14 600	14 600	0,57	8 322,00	
		4 sergeant-fouriers	„	1 460	1 460	0,67	978,20	
		48 korporaals	12 695	4 825	17 520	0,20	3 504,00	
		8 tamboers, 4 1ste klasse	1 460	„	1 460	0,16	233,60	
		8 tamboers, 4 2de „	1 460	„	1 460	0,13	189,80	
		8 hoornblazers, 4 1ste klasse	1 460	„	1 460	0,16	233,60	
		8 hoornblazers, 4 2de „	1 460	„	1 460	0,13	189,80	
		530 vrijwilligers, 2 korporaals-kok	„	730	730	0,20	146,00	
		530 vrijwilligers, 528 soldaten	177 000	15 720	192 720	0,13	25 053,60	
			195 900	42 445				
		1 mr. kleermaker	„	„	365	0,30	109,50	
		1 „ schoenmaker	„	„	365	0,30	109,50	
					239 075		f 46 125,05	
		Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd					5 535,00[5]	
							f 40 590,04[5]	
		Verhoogde soldij voor scherpschutters (korporaals en soldaten):						
		20 man voor 90 dagen = 1800 dagen, ad f 0,05					90,00	
		Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:						
		53 onderofficieren, 19 345 dagen, ad f 0,05					967,25	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:						
		1 schrijver, na 3-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,10				f 36,50		
		4 sergeant-majoors, „ 3 „ „ 1460 „ „ 0,15				219,00		
		2 „ „ 6 „ „ 730 „ „ 0,30				219,00		
		8 onderofficieren, „ 3 „ „ 2920 „ „ 0,10				292,00		
		24 „ „ 6 „ „ 8760 „ „ 0,40				3 504,00		
		3 soldaten, „ 6 „ „ 1095 „ „ 0,02[5]				27,37[5]		
		8 „ „ 12 „ „ 2920 „ „ 0,05				146,00		
							4 443,87[5]	
		Als voren voor gehuwde onderofficieren na 9 jarigen dienst als onderofficier:						
		6 sergeanten en fouriers, gedurende 184 dagen, 1104 dagen ad f 0,15					(1) 165,60	
		Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:						
		1 gehuwde, 365 dagen, ad f 0,50					182,50	
		Verschil ronde som					— 0,27	
								f 46 439,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 428,97^5					
226,30					
164,25					
671,60					
226,30					
4 109,90					
8 322,00					
941,70					
3 504,00					
233,60					
189,80					
233,60					
189,80					
25 199,60					
109,50					
109,50					
f 45 860,42^5					
5 503,25					
f 40 357,17^5					
365,00					
967,25					
3 859,87^5					
					(1) Zie Memorie van Toelichting.
730,00					
— 0,30					
	f 46 279,00	f 51 313,15		f 4 874,15	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.	
22		*d.* Algemeen depot van discipline:						
		Soldijen en daggelden:						
		1 adjudant-onderofficier	"	365	365	f 2,02	f 737,30	
		1 sergeant-majoor	"	365	365	1,47	536,55	
		8 sergeanten	"	2 920	2 920	0,57	1 664,40	
		1 sergeant (1)	"	365	365	0,67	244,55	
		1 idem (2)	"	365	365	0,72	262,80	
		1 sergeant-fourier	"	365	365	0,67	244,55	
		9 korporaals	2 195	1 090	3 285	0,20	657,00	
		1 idem (1)	365	"	365	0,30	109,50	
		2 tamboers der 1ste klasse	730	"	730	0,16	116,80	
			3 290	5 835	9 125		f 4 573,45	
		soldaten (worden bij de korpsen waarvan zij afkomstig zijn, als gedetacheerd gevoerd).						
		Verhoogde soldij voor scherpschutters (korporaals en soldaten):						
		10 man, voor 90 dagen = 900 dagen, ad f 0,05					45,00	
		Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:						
		13 onderofficieren, 4745 dagen, ad f 0,20				f 949,00		
		10 korporaals, 3650 " " 0,15				547,50		
		16 soldaten voor speciale diensten, 5840 " " 0,04				233,60		
							1 730,10	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12jarigen dienst:						
		1 sergeant-majoor, na 6jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,30				f 109,50		
		2 onderofficieren, " 3 " " 730 " " 0,10				73,00		
		4 idem, " 6 " " 1460 " " 0,40				584,00		
		7 korporaals en soldaten, " 6 " " 2555 " " 0,02[5]				63,87[5]		
							830,37[5]	
		Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9jarigen dienst als onderofficier:						
		1 sergeant, gedurende 184 dagen, ad f 0,15					(1) 27,60	
		Verschil ronde som					— 0,52[5]	
								f 7 206,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN voor 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 704,49						
503,74						
1 664 40						
244,55						(1) Behoort tot de vesting-artillerie.
262,80						(2) Id „ „ genietroepen.
235,42[5]						
657,00						
109,50						
116,80						
f 4 498,70[5]						
182,50						
1 730,10						
939,87[5]						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
24,82						
	f 7 376,00		f 7 874,81		f 968,81	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
22		*e.* Compagnieën hospitaalsoldaten: Soldijen en daggelden:							
		4 sergeant-majoors			„	1 460	1 460	f 1,47	f 2 146,20
		48 sergeanten			17 520	„	17 520	0,57	9 986,40
		4 sergeant-fouriers			„	1 460	1 460	0,67	978,20
		48 korporaals			17 520	„	17 520	0,32	5 606,40
		40 vrijwilligers			11 550	3 050	14 600	0,27	3 942,00
					46 590	5 970	52 560		f 22 659,20
		Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)							
		Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.					
				Lichting 1906. Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 Jan.—31 Juli.	212	15 korporaals	3 180	„	3 180	0,32	f 1 017,60
				60 soldaten	12 720	„	12 720	0,20	2 544,00
				Lichting 1907. Tot eerste oefening:					
		1 Mei—30 Sept.	153	156 soldaten	23 668	200	23 868	0,15	3 580,20
		1 Oct.—30 Nov.	61	30 korporaals	1 830	„	1 830	0,32	585,60
				126 soldaten	7 686	„	7 686	0,15	1 152,90
				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 Dec.—31 Dec.	31	15 korporaals	465	„	465	0,32	148,80
				60 soldaten	1 860	„	1 860	0,20	372,00
				Lichting 1900. Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (derde maal):					
		Bij Kon. besluit te bepalen.	21	40 soldaten	840	„	840	0,15	126,00
			13	80 „	1 040	„	1 040	0,15	156,00
				Lichting 1902. Tot idem (tweede maal):					
			28	35 soldaten	980	„	980	0,15	147,00
			20	70 „	1 400	„	1 400	0,15	210,00
				Lichting 1904. Tot idem (eerste maal):					
			35	5 korporaals	175	„	175	0,32	56,00
				35 soldaten	1 225	„	1 225	0,15	183,75
			20	2 onderofficieren	40	„	40	0,57	22,80
				10 korporaals	200	„	200	0,32	64,00
				70 soldaten	1 400	„	1 400	0,15	210,00
				Diverse lichtingen. Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
		Het geheele jaar (gemiddeld).	365	10 soldaten	3 650	„	3 650	0,20	730,00
					62 359	200	62 559		f 11 306,65
					108 949	6 170	115 119		f 33 965,85
		Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd							4 075,90
									f 29 889,95

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 054,95						
9 986,40						
941,70						
5 606,40						
3 942,00						
f 22 531,45						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 3 137,60						
5 318,70						
458,80						
•						
1 581,65						
730,00						
f 11 226,75						
f 33 758,20						
4 050,98						
f 29 707,22						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
22				

Verhoogde soldij, na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:

1 sergeant-majoor,	na 3-jarigen dienst,	365 dagen,	ad f 0,15. . .	f 54,75	
1 idem,	„ 6 „ „	365 „	„ 0,30. . .	109,50	
5 onderofficieren,	„ 3 „ „	1825 „	„ 0,10. . .	182,50	
26 idem,	„ 6 „ „	9490 „	„ 0,40. . .	3 796,00	
4 korporaals en soldaten,	„ 6 „ „	1460 „	„ 0,02[5] . .	36,50	
2 idem,	„ 12 „ „	730 „	„ 0,05. . .	36,50	
					f 4 215,75

Als voren voor gehuwde onderofficieren na 9-jarigen dienst als onderofficier:

13 sergeanten en fouriers, gedurende 184 dagen, 2392 dagen ad f 0,15 . . . . (1) 558,80

Verschil ronde som . . . 0,50

f 34 465,0(

f. Compagnie administratietroepen:

Soldijen en daggelden:

	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.	
1 sergeant-majoor	„	365	365	f 1,47	f 536,55
4 sergeanten.	„	1460	1460	0,57	832,20
8 korporaals.	1950	970	2920	0,20	584,00
Voor miliciens wordt uitgetrokken:	1950	2795	4745		f 1 952,75

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.					
		Lichting 1907. Tot eerste oefening:					
10 Juli—30 Sept.	83	80 soldaten	6640	„	6640	0,10	664,00
			8590	2795	11 385		f 2 616,75

Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd 314,01

f 2 302,74

Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:

1 sergeant-majoor, na 6-jarigen dienst, 365 dagen ad f 0,30 . . . . f 109,50

1 onderoffficier „ „ „ 365 „ „ 0,40 146,00

255,50

Verschil ronde som . . . . . — 0,24

2 558,0(

Vrijwilligers voor het reservekader:

Soldijen:	Dagen.	Per dag.	Totaal.	
27 vaandrigs	1 134	f 2,02	f 2 290,68	
2 reserve-adjudant-onderofficieren	42	2,02	84,84	
6 „ sergeant-majoors,, administrateurs . . .	126	1,77	223,02	
4 „ „ , instructeur	84	1,52	127,68	
1 „ -fourier (2de categorie)	21	1,07	22,47	
18 „ sergeanten (2de „)	378	0,97	366,66	
12 „ „ (1ste „)	252	0,97	244,44	
252 „ „ (1ste „)	15 120	0,57	8 618,40	
4 „ korporaals (2de „)	84	0,22[5]	18,90	
11 „ „ (1ste „)	990	0,20	198,00	
20 „ „ (1ste „)	1 500	0,20	300,00	
55 „ „ (1ste „)	2 475	0,20	495,00	
39 adspiranten-vaandrigs	2 925	0,13	380,25	
15 „	675	0,13	87,75	
				f 13 458,09
	25 806			

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 042,37^{5}					
0,40^{5}	f 33 750,00	f 9 040,38^{5}	f 25 424,61^{5}		(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 513,74					
832,20					
584,00					
f 1 929,94					
664,00					
f 2 593,94					
311,27					
f 2 282,67					
0,33	2 283,00	698,72	1 859,28		
f 24 785,20					

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen.	Per dag.	Totaal.	GERAAMD voor 1907.	
22		Daggelden:					
		950 vrijwilligers	950	f 0,25	f 237,50		
		350 „	350	0,50	175,00		
						f 412,50	

Toelagen:			
26 vaandrigs, ad f 100 voor één jaar	f 2 600,00		
5 „ „ 100 „ $^1/_2$ „	500,00		
1 reserve-fourier (2de categorie) ad f 50 voor één jaar	50,00		
49 „ sergeanten (2de „) „ 50 „ „ „	2 450,00		
6 „ korporaals (2de „) „ 30 „ „ „	180,00		
		5 780,00	
Verschil ronde som . . .		— 0,59	
			f 19 650,00
Daggelden van instructeurs, belast met het voorbereidend militair onderricht en met de oefeningen van het reservekader			f 11 695,00

Landweer: Vrijwilligers.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.		
Soldijen en daggelden:						
24 adjudant-onderofficieren	„	504	504	f 2,02	f 1 018,08	
98 sergeant-majoors, administrateur.	„	2 058	2 058	1,77	3 642,66	
96 idem , instructeur	„	2 016	2 016	1,52	3 064,32	
300 sergeanten.	„	6 300	6 300	0,97	6 111,00	
98 fouriers	„	2 058	2 058	1,07	2 202,06	
	„	12 936	12 936		f 16 038,12	
Aangenomen wordt, dat de helft van bovenvermeld personeel onder de wapenen zal komen, waardoor dit bedrag kan worden verminderd met					8 019,06	
					f 8 019,06	

Toelagen:			
24 adjudant-onderofficieren, ad f 550	f 13 200,00		
24 idem, „ 550 voor $^1/_2$ jaar	6 600,00		
98 sergeant-majoors, administrateur, „ 150	14 700,00		
99 idem, „ 150 voor $^1/_2$ jaar	7 425,00		
98 fouriers, „ 75	7 350,00		
99 idem, „ 75 voor $^1/_2$ jaar	3 712,50		
396 onderofficieren, „ 50	19 800,00		
402 idem, „ 50 voor $^1/_2$ jaar	10 050,00		
	f 82 837,50		
Hierop wordt verminderd voor personeel, aan het compleet ontbrekende .	17 000,00		
		65 837,50	
			f 73 856,56

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 412,50						
10 740,00						
0,30						
	f 35 938,00		f 18 008,39	f 1 641,61		
	f 11 695,00		f 12 124,12^5		f 429,12^5	
	f 24 918,51					

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
22		Soldijen en daggelden wegens opkomst onder de wapenen voor oefeningen		
		Verschil ronde som.		f — 0,56
				f 73 856,00

Recapitulatie der Infanterie.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen met brood.	
Regiment grenadiers en jagers.	345 489	161 222	506 711	f 121 341,00
Regimenten infanterie	3 913 652	1 301 189	5 214 841	1 191 793,00
Instructie-bataljon	195 900	42 445	239 075	46 439,00
Algemeen depot van discipline.	3 290	5 835	9 125	7 206,00
Compagnieën hospitaalsoldaten.	108 949	6 170	115 119	34 465,00
Compagnie administratietroepen	8 590	2 795	11 385	2 558,00
Vrijwilligers voor het reservekader	1 606	24 200	25 806	19 650,00
Daggelden voor instructeurs, belast met het voorbereidend militair onderricht en met de oefeningen van het reservekader	„	„	„	11 695,00
Landweer.	„	12 936	12 936	73 856,00
	4 577 476	1 556 792	6 134 998	f 1 509 003,00

23 Als voren van het wapen der cavalerie of daarbij gedetacheerd van andere wapens.

Soldijen en daggelden:	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	
5 adjudant-onderofficieren	„	1 825	1 825	f 2,12	f 3 869,00
4 idem standaarddragers	„	1 460	1 460	2,12	3 095,20
3 idem pikeurs.	„	1 095	1.095	2,12	2 321,40
4 staftrompetters	„	1 460	1 460	0,77	1 124,20
12 schrijvers { 2 gepensionneerden	„	730	730	0,62	452,60
12 schrijvers { 2 sergeanten	„	730	730	0,97	708,10
12 schrijvers { 7 sergeant-majoors	„	2 555	2 555	1,22	3 117,10
12 schrijvers { 1 adjudant-onderofficier	„	365	365	1,47	536,55
19 zadelmakers.	1 095	5 840	6 935	0,25	1 733,75

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 13 356,50					
	— 0,01					
	f 38 275,00		f 8 644,94^5	f 65 191,05^5		
	f 133 005,00		f 147 580,73		f 26 239,73	
	1 325 609,00		1 233 687,54		41 894,54	
	46 279,00		51 313,15		4 874,15	
	7 376,00		7 884,81		668,81	
	33 750,00		9 040,38^5	f 25 424,61^5		
	2 283,00		698,72	1 859,28		
	35 938,00		18 008,39	1 641,61		
	11 695,00		12 124,12^5		429,12^5	
	38 275,00		8 664,94^5	65 191,05^5		
	f 1 634 210,00		f 1 488 992,79^5	f 94 116,56	f 74 106,35^5	
				f 20 010,20^5		
f 9 010,60						
1 124,20						
4 193,85						
1 733,75						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
23		4 zwaardvegers	"	1 460	1 460	f 0,62	f 905,20
		4 laarzenmakers	"	1 460	1 460	0,25	365,00
		4 kleedermakers	"	1 460	1 460	0,25	365,00
		17 opperwachtmeesters-administrateur	"	6 205	6 205	1,62	10 052,10
		20 idem instructeur	"	7 300	7 300	1,37	10 001,00
		139 wachtmeesters	"	50 735	50 735	0,77	39 065,95
		1 wachtmeester-schermmeester	"	365	365	1,02	372,30
		21 fouriers	"	7 665	7 665	0,87	6 668,55
		291 korporaals { 19 wachtmeesters-titulair	"	6 935	6 935	0,34	2 357,90
		291 korporaals { 272 korporaals	80 700	18 580	99 280	0,34	33 755,20
		73 trompetters	4 015	22 630	26 645	0,52	13 855,40
		1 wachtmeester-hoefsmid	"	365	365	1,37	500,05
		39 hoefsmeden	2 420	11 815	14 235	0,25	3 558,75
		1751 { 19 korporaals-kok	"	6 935	6 935	0.34	2 357,90
		1751 { 1732 huzaren	510 430	121 750	632 180	0,22	139 079,60
		1 hospitaalsoldaat	365	"	365	0,27	98,55
			599 025	281 720	880 745		f 280 316,35

Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)

Tijdvak.	dagen.	Aantal miliciens.	met	met toelage	Totaal.	Per dag.	Geraamd.
		Lichting 1905.					
		Tot eerste oefening:					
1 Jan.—31 Maart	90	5 onderofficieren	"	450	450	f 0,77	f 346,50
		25 korporaals	1 700	550	2 250	0,34	765,00
		350 soldaten	25 500	6 000	31 500	0,15	4 725,00
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte					
1 April—30 Sept.	183	5 onderofficieren	"	915	915	0,77	704,55
		25 korporaals	3 575	1 000	4 575	0,34	1 555,50
		350 soldaten	62 050	2 000	64 050	0,20	12 810,00
		Lichting 1906.					
		Tot eerste oefening:					
1 Jan.—31 Juli.	212	596 soldaten	102 050	24 302	126 352	0,15	18 952,80
1 Aug.—30 Nov.	122	65 korporaals	5 230	2 700	7 930	0,34	2 696,20
		530 soldaten	20 060	44 600	44 660	0,15	9 699,00
1 Dec.—31 Dec.	31	15 onderofficieren	"	465	465	0,77	358,05
		50 korporaals	1 050	500	1 550	0,34	527,00
		530 soldaten	10 400	6 030	16 430	0,15	2 464,50

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 905,20				
365,00				
365,00				
9 662,85				
10 001,00				
39 065,95				
372,30				
6 477,05				
36 113,10				
13 855,40				
500,05				
3 558,75				
141 437,50				
98,55				
f 278 840,10				
				(1) Zie Memorie van Toelichting.
6 511,50				
16 817,95				
33 822,55				

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
23			

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen. met voeding van Rijkswege.	Dagen. met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen. Totaal.	Per dag.	
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		Lichting 1907.					
		Tot eerste oefening:					
1 Oct.—31 Dec.	92	640 soldaten	47 880	11 000	58 880	f 0,15	f 8 832,00
		Lichting 1904.					
		Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (eerste maal):					
Bij Koninklijk besluit te bepalen.	20	3 onderofficieren	„	60	60	0,77	46,20
		8 korporaals	150	10	160	0,34	54,40
		50 soldaten	950	50	1 000	0,15	150,00
		Diverse inlichtingen.					
		Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
Het geheele jaar (gemiddeld)	365	25 soldaten	6 825	2 300	9 125	0,20	1 825,00
			287 420	102 932	390 352		f 66 511,70
			886 445	384 652	1 271 097		f 346 828,05

Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd		41 619,36
		f 305 208,69
Verhoogde soldij voor wachtmeesters-titulair:		
19 wachtmeesters-titulair, 6935 dagen, f 0,10		693,50
Verhoogde soldij voor scherpschutters (korporaals en soldaten):		
128 man, voor 90 dagen = 11 520 dagen, ad f 0,05		576,00
Verhoogde soldij bij het remonte-depot:		
1 adjudant-onderofficier, 365 dagen, ad f 0,50	f 182,50	
1 opperwachtmeester, 365 „ „ 0,40	146,00	
6 wachtmeesters, 2 190 „ „ 0,30	657,00	
1 fourier, 365 „ „ 0,30	109,50	
10 korporaals, 3 650 „ „ 0,15	547,50	
1 hoefsmid, 365 „ „ 0,30	109,50	
84 huzaren en stukrijders, 30 660 „ „ 0,10	3 066,00	
1 hospitaalsoldaat 365 „ „ 0,15	54,75	
		4 872,75
Verhoogde soldij, na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:		
2 schrijvers, na 6-jarigen dienst, 730 dagen, ad f 0,20 . . .	f 146,00	
5 idem, „ 3- „ „ 1 825 „ „ 0,10 . . .	182,50	
6 opperwachtmeesters, „ 3- „ „ 2 190 „ „ 0,15 . . .	328,50	
9 idem, „ 6- „ „ 3 285 „ „ 0,30 . . .	985,50	

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 5 173,45				
8 224,80				
2 583,00				
1 825,00				
f 74 958,25				
f 353 798,35				
42 455,80				
f 311 342,55				
693,50				
2 336,00				
4 872,75				

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1907.
23		35 onderofficieren, na 3-jarigen dienst, 12 775 dagen, ad f 0,10 . . .	f 1 277,50		
		93 idem, „ 6- „ „ 33 945 „ „ 0,40 . . .	13 578,00		
		129 korporaals en soldaten, „ 6- „ „ 47 085 „ „ 0,02^{5}. . .	1 177,12^{5}		
		94 idem, „ 12- „ „ 34 310 „ „ 0,05 . . .	1 715,50		
				f 19 390,62^{5}	
		Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:			
		37 wachtmeesters, gedurende 184 dagen, 6808 dagen, ad f 0,15	f 1 021,20		
		2 fourriers, „ 184 „ 368 „ „ 0,10	36,80		
				(1) 1 058,00	
		Toelagen voor schrijvers, die bij de in 1904 ingevoerde en in 1906 gehandhaafde soldijregeling in inkomsten zijn achteruitgegaan		383,25	
		Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen, wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:			
		4 gehuwden, 1460 dagen, ad f 0,50.		730,00	
		Verschil ronde som . . .		0,18^{5}	
					f 332 913,0

Vrijwilligers voor het reservekader:	Dagen.	Per dag.	Totaal.		GERAAMD voor 1907.
Soldijen:					
12 kornetten	274	f 2,12	f 580,88		
1 reserve-adjudant-onderofficier	42	2,12	89,04		
1 reserve-opperwachtmeester	30	1,62	48,60		
1 idem	42	1,42	59,64		
11 reserve-wachtmeesters (2de categorie)	354	1,17	414,18		
6 idem (2de „)	252	0,77	194,04		
13 idem (1ste „)	728	0,77	560,56		
12 reserve-korporaals (1ste „)	540	0,34	183,60		
12 adspirant-kornetten	1 000	0,22	220,00		
	3 262			f 2 350,54	
Daggelden:					
24 vrijwilligers	24	0,25	f 6,00		
16 idem	16	0,50	8,00		
				14,00	
Toelagen:					
12 kornetten, ad f 100. voor één jaar			f 1 200,00		
7 idem, „ 50 „ 3 maanden			350,00		
				1 550,00	
Verschil ronde som. . . .				0,46	
					f 3 915,0

RECAPITULATIE DER CAVALERIE.

	Dagen met	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen met brood.	GERAAMD voor 1907.
Regimenten huzaren, eskadron ordonnansen, rij- en hoefsmidschool en remontedepot.	886 445	384 652	1 271 097	f 332 913,0
Vrijwilligers voor het reservekader	„	3 262	3 262	3 915,0
	886 445	387 914	1 274 359	f 336 828,0

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 20 376,12^{5}						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
419,75						
1 460,00						
— 0,67^{5}						
	f 341 500,00		f 340 963,37^{5}		f 8 050,37^{5}	
f 2 736,13						
10,50						
1 608,33						
0,04						
	f 4 355,00		f 1 552,74^{5}	f 2 362,25^{5}		
	f 341 500,00		f 340 963,37^{5}		f 8 050,37^{5}	
	4 355,00		1 552,74^{5}	f 2 362,25^{5}		
	f 345 855,00		f 342 516,12	f 2 362,25^{5}	f 8 050,37^{5}	
					f 5 688,12	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
24		Jaarwedden, soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der artillerie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer.	

a. Regimenten veld-artillerie:

	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.	
Soldijen en daggelden:					
8 adjudant-onderofficieren	„	2 920	2 920	f 2,12	f 6 190,40
4 idem pikeurs	„	1 460	1 460	2,12	3 095,20
4 staftrompetters	„	1 460	1 460	0,77	1 124,20
8 schrijvers { 4 gepensionneerden	„	1 460	1 460	0,62	905,20
1 sergeant	„	365	365	0,97	354,05
2 sergeant-majoors	„	730	730	1,22	890,60
1 adjudant-onderofficier	„	365	365	1,47	536,55
4 mr. zwaardvegers	„	1 460	1 460	0,62	905,20
32 hoefsmeden	1 680	10 000	11 680	0,25	2 920,00
28 zadelmakers	„	10 220	10 220	0,25	2 555,00
4 laarzenmakers	„	1 460	1 460	0,25	365,00
4 kleermakers	„	1 460	1 460	0,25	365,00
56 opperwachtmeesters	„	20 440	20 440	1,62	33 112,80
220 wachtmeesters	„	80 300	80 300	0,77	61 831,00
36 fouriers	„	13 140	13 140	0,87	11 431,80
252 korporaals { 32 wachtmeesters-titulair	„	11 680	11 680	0,42	4 905,60
220 korporaals	75 750	4 550	80 300	0,42	33 726,00
68 trompetters	17 920	6 900	24 820	0,52	12 906,40
12 houtwerkers	1 830	2 550	4 380	0,25	1 095,00
12 smid-bankwerkers	1 850	2 530	4 380	1,37	6 000,60
450 vrijwilligers { 18 korporaals-kok	„	6 570	6 570	0,30	1 971,00
200 1ste klasse	65 550	7 450	73 000	0,27	19 710,00
232 2de „	76 030	8 650	84 680	0,22	18 629,60
	240 610	198 120	438 730		f 225 526,20

Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.					
		Lichting 1905.					
		Tot eerste oefening:					
1 Jan.—28 Febr.	59	60 korporaals	3 190	350	3 540	0,42	f 1 486,80
		890 soldaten	50 010	2 500	52 510	0,15	7 876,50
1 Mrt.—31 Mrt.	31	18 onderofficieren	„	558	558	0,77	429,66
		42 korporaals	1 260	42	1 302	0,42	546,84
		890 soldaten	25 990	1 600	27 590	0,15	4 138,50

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 9 011,60						
1 124,20						
1 810,40						
905,20						
2 920,00						
2 555,00						
365,00						
365,00						
31 834,80						
61 831,00						
11 102,80						
38 631,60						
12 906,40						
1 095,00						
1 095,00						
40 310,60						
f 217 863,60						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f14 703,30						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
24			

Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	Geraamd voor 1907
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 April—30 Sept.	183	18 onderofficieren . . .	"	3 294	3 294	f 0,77	f 2 536,38
		42 korporaals	7 186	500	7 686	0,42	3 228,12
		800 soldaten	141 300	5 100	146 400	0,20	29 280,00
		Lichting 1906.					
		Tot eerste oefening:					
1 Jan.—30 Juni.	181	980 soldaten	174 480	2 900	177 380	0,15	26 607,00
1 Juli—31 Dec.	184	80 korporaals	13 920	800	14 720	0,42	6 182,40
		900 soldaten	162 800	2 800	165 600	0,15	24 840,00
		Lichting 1907.					
		Tot eerste oefening:					
1 Oct.—31 Dec.	92	1080 soldaten	96 660	2 700	99 360	0,15	14 904,00
		Lichting 1902.					
		(Zonder treinafdeelingen.) Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (tweede maal):					
Bij Koninklijk besluit te bepalen.	20	17 onderofficieren . . .	"	340	340	0,77	261,80
		40 korporaals	760	40	800	0,42	336,00
		560 soldaten	10 600	600	11 200	0,15	1 680,00
		Lichting 1903.					
		(De van de cavalerie overgeplaatste treinsoldaten.) Tot idem (tweede maal):					
	20	350 soldaten	6 600	400	7 000	0,15	1 050,00
		Lichting 1903 (2).					
		Tot idem (eerste maal):					
	20	8 onderofficieren . . .	"	160	160	0,77	123,20
		30 korporaals	560	40	600	0,42	252,00
		300 soldaten	5 600	400	6 000	0,15	900,00
		Lichting 1904.					
		Tot idem (eerste maal):					
	20	35 onderofficieren . . .	"	700	700	0,77	539,00
		50 korporaals	950	50	1 000	0,42	420,00
		550 soldaten	10 200	800	11 000	0,15	1 650,00
		Diverse lichtingen.					
		Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
Het geheele jaar (gemiddeld).	365	5 onderofficieren . . .	"	1 825	1 825	0,77	1 405,25
		10 korporaals	3 350	300	3 650	0,42	1 533,00
		50 soldaten	16 650	1 600	18 250	0,20	3 650,00
			732 066	30 399	762 465		f 135 856,45
			972 676	228 519	1201195		f 361 382,65

Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd. 43 365,92

f 318 016,73

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 30 652,50						
f 54 993,30						
13 606,80						
6 640,27						
						(2) Bij de batterijen van het 1ste en het 4de regiment veld-artillerie en de Iste afdeeling van het 3de regiment veld-artillerie.
6 588,25						
f 127 184,42						
f 345 048,02						
41 405,76						
f 303 642,26						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
24		Verhoogde soldij voor wachtmeester-titulair:		
		32 wachtmeesters-titulair, 11 680 dagen, ad f 0,10	f 1 168,00	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:		

2 schrijvers,	na 6-jarigen dienst,	730 dagen,	ad f 0,20.	. . f	146,00	
2 „	„ 3 „ „	730 „	„ 0,10.	. .	73,00	
8 opperwachtmeesters,	„ 3 „ „	2 920 „	„ 0,15.	. .	438,00	
10 „	„ 6 „ „	3 650 „	„ 0,30.	. .	1 095,00	
40 onderofficieren,	„ 3 „ „	14 600 „	„ 0,10.	. .	1 460,00	
97 „	„ 6 „ „	35 405 „	„ 0,40.	. .	14 162,00	
85 korporaals en soldaten,	„ 6 „ „	31 025 „	„ 0,02[5]	. .	775,62[5]	
83 „ „ „	„ 12 „ „	30 295 „	„ 0,05.	. .	1 514,75	
						19 664,37[5]

Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:

36 wachtmeesters,	gedurende 184 dagen,	6 624 dagen,	ad f 0,15 . . . . f	993,60	
12 fouriers,	„ 184 „	2 208 „	„ 0,10	220,80	
1 sergeant-schrijver	„ 184 „	184 „	„ 0,15	27,60	
					(1) 1 242,00

Afloopende betalingen:

Toelagen aan schrijvers die ten gevolge der nieuwe soldijregeling in inkomsten zijn achteruitgegaan	375,95	
Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen: 4 gehuwden, 1460 dagen, ad f 0,50	730,00	
Soldijen welke vermindering zouden ondergaan, doch in het genot waarvan belanghebbenden gehandhaafd blijven.		
Verschil ronde som. . .	— 0,05[5]	
		f 341 197,00

b. Korps rijdende artillerie:

Soldijen en daggelden:

	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.	
1 adjudant-onderofficier.	„	365	365	f 2,12	f 773,80
1 wachtmeester pikeur	„	365	365	0,82	229,30
1 staftrompetter	„	365	365	0,77	281,05
1 schrijver (sergeant).	„	365	365	0,97	354,05
1 mr. zwaardveger	„	365	365	0,62	226,30
1 laarzenmaker.	„	365	365	0,25	91,25
1 kleermaker	„	365	365	0,25	91,25
6 opperwachtmeesters	„	2 190	2 190	1,62	3 547,80
16 wachtmeesters	„	5 840	5 840	0,77	4 496,80
3 fouriers	„	1 095	1 095	0,87	952,65
18 korporaals { 3 wachtmeesters-titulair	„	1 095	1 095	0,42	459,90
18 korporaals { 15 korporaals.	4 400	1 075	5 475	0,42	2 299,50
6 trompetters	1 000	1 190	2 190	0,52	1 138,80
1 houtwerker	„	365	365	0,25	91,25
1 smid-bankwerker	„	365	365	1,37	500,05
5 hoefsmeden	365	1 460	1 825	0,30	547,50
2 zadelmakers	„	730	730	0,30	219,00
200 vrijwilligers { 3 korporaals-kok	„	1 095	1 095	0,30	328,50
200 vrijwilligers { 98 1ste klasse.	34 700	1 070	35 770	0,27	9 657,90
200 vrijwilligers { 99 2de „	35 060	1 075	36 135	0,22	7 949,70
	75 525	21 200	96 725		f 34 306,35

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 168.00						
22 967,62⁵						
613,20						(1) Zie Memorie van Toelichting.
730,00						
54,75						
— 0,83⁵						
	f 329 175,00		f 252 197,84	f 88 999,16		
f 750,55						
299,30						
281,05						
226,30						
226,30						
91,25						
91,25						
3 410,30						
496,80						
925,15						
2 759,40						
1 138,80						
91,25						
91,25						
547,50						
219,00						
17 936,10						
f 33 581,55						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.							GERAAMD voor 1907.
24		Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)			Dagen				
		Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens	met voeding van Rijkswege.	met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	
				Lichting 1905.					
				Tot eerste oefening:					
		1 Jan.—28 Febr.	59	5 korporaals , ...	295	„	295	f 0,42	f 123,90
				75 soldaten	4 275	150	4 425	0,15	663,75
		1 Maart—31 Maart	31	2 onderofficieren . . .	„	62	62	0,77	47,74
				3 korporaals	93	„	93	0,42	39,06
				75 soldaten	2 225	100	2 325	0,15	348,75
				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 April—30 Sept.	183	2 onderofficieren . . .	„	366	366	0,77	281,82
				3 korporaals	499	50	549	0,42	230,58
				75 soldaten	12 825	900	13 725	0,30	2 745,00
				Lichting 1906:					
				Tot eerste oefening:					
		1 Jan.—30 Juni	181	86 soldaten	13 966	1 600	15 566	0,15	2 334,90
		1 Juli—31 Dec.	184	5 korporaals	840	80	920	0,42	386,40
				81 soldaten	13 404	1 500	14 904	0,15	2 235,60
				Lichting 1907.					
				Tot eerste oefening:					
		1 Oct.—31 Dec.	92	86 soldaten	7 212	700	7 912	0,15	1 186,80
				Lichting 1904:					
				Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (eerste maal):					
		Bij Koninklijk besluit te bepalen.	20	1 onderofficier	„	20	20	0,77	15,40
				3 korporaals	50	10	60	0,42	25,20
				64 soldaten	1 210	70	1 280	0,15	192,00
				Diverse lichtingen.					
				Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
		Het geheele jaar (gemiddeld).	365	5 soldaten	1 725	100	1 825	0,20	365,00
					58 619	5 708	64 327		f 11 221,90
					134 144	26 908	161 052		f 45 528,25
		Hiierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd							5 463,39
									f 40 064,86

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 1 560,70						
3 257,40						
4 628,40						
1 104,00						
386,12						
365,00						
f 11 301,62						
f 44 883,17						
5 385,98						
f 39 497,19						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
24		Verhoogde soldij voor den dienst bij de instructie-batterij:		
		5 onderofficieren, 1825 dagen, ad 0,05	f 91,25	
		Verhoogde soldij voor wachtmeesters-titulair:		
		3 wachtmeesters-titulair, 1095 dagen, ad f 0,10.	109,50	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12jarigen dienst:		

2 opperwachtmeesters,	na 6-jarigen dienst,	730 dagen,	ad	f 0,30	f 219,00	
1 onderofficier,	„ 3- „ „	365 „	„	0,10	36,50	
12 idem,	„ 6- „ „	4380 „	„	0,40	1 752,00	
18 korporaals en manschappen,	„ 6- „ „	6570 „	„	0,02[5]	164,52	
12 idem,	„ 12- „ „	4380 „	„	0,05	219,00	
						2 390,75

Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:

2 wachtmeesters, gedurende	184 dagen,	368 dagen,	ad	f 0,15.	f 55,20	
1 fourier, „	184 „	184 „	„	0,10.	18,40	(1) 73,60
				Verschil ronde som. . .		0,04
						f 42 730,00

c. Korps pontonniers:

Soldijen en daggelden:

	Dagen met (voeding van Rijkswege)	Dagen met toelage wegens gemis van (voeding van Rijkswege)	Totaal.	Per dag.	
1 adjudant-onderofficier.	„	365	365	f 2,07	f 755,55
2 schrijvers (sergeant-majoors)	„	730	730	1,22	890,60
1 kleermaker	„	365	365	0,15	54,75
2 sergeant-majoors-administrateurs.	„	730	730	1,52	1 109,60
3 idem instructeurs.	„	1 095	1 095	1,27	1 390,65
16 sergeanten.	„	5 840	5 840	0,77	4 496,80
2 fouriers	„	730	730	0,87	635,10
16 korporaals { 2 sergeanten-titulair	„	730	730	0,35	255,50
16 korporaals { 14 korporaals.	3 800	1 310	5 110	0,35	1 788,50
4 hoornblazers { 2 der 1ste klasse	365	365	730	0,23	167,90
4 hoornblazers { 2 „ 2de „	730	„	730	0,18	131,40
3 timmerlieden	730	365	1 095	1,17	1 281,15
2 smeden	„	730	730	1,17	854,10
18 vrijwilligers { 2 korporaals-kok	„	730	730	0,30	219,00
18 vrijwilligers { 8 der 1ste klasse	2 020	900	2 920	0,21	613,20
18 vrijwilligers { 8 „ 2de „	2 020	900	2 920	0,16	467,20
	9 665	15 885	25 550		f 15 111,00

Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met	Dagen met toelage	Totaal.	Per dag.	
		Lichting 1906.					
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Jan.—28 Febr.	59	2 onderofficieren	„	118	118	0,77	f 90,86
1 Jan.—28 Febr.	59	4 korporaals	210	26	236	0,35	82,60
1 Jan.—28 Febr.	59	10 soldaten	530	60	590	0,13	76,70
1 Maart—15 Juni.	107	2 onderofficieren	„	214	214	0,77	164,78
1 Maart—15 Juni.	107	4 korporaals	380	48	428	0,35	149,80
1 Maart—15 Juni.	107	24 soldaten	2 268	300	2 568	0,13	333,84

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 91,25						
109,50						
2 263,00						
0,06	f 41 961,00		f 43 884,06		f 1 154,06	(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 732,30						
890,60						
54,75						
1 063,10						
1 390,65						
4 496,80						
616,60						
2 044,00						
167,90						
131,40						
1 281,15						
854,10						
1 299,40						
f 15 022,75						
f 1 221,76						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF. Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
24				**Lichting 1907.**					
				Tot eerste oefening:					
		16 Maart—30 Sept.	199	95 soldaten.	17 005	19 400	18 905	f 0,10	f 1 890,50
		1 Oct.—30 Nov.	61	6 korporaals	366	„	366	0,35	128,10
				89 soldaten.	4 704	725	5 429	0,10	542,90
				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
		1 Dec.—31 Dec.	31	6 korporaals	176	10	186	0,35	65,10
				39 soldaten.	1 169	40	1 209	0,13	157,17
				Lichting 1900.					
				Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (derde maal):					
		Bij Koninklijk besluit te bepalen.	21	2 korporaals	42	„	42	0,35	14,70
				25 soldaten.	475	50	525	0,10	52,50
			13	2 onderofficieren	„	26	26	0,77	20,02
				4 korporaals	42	10	52	0,35	18,20
				50 soldaten.	600	50	650	0,10	65,00
				Lichting 1902.					
				Tot idem (2de maal):					
			28	2 korporaals	46	10	56	0,35	19,60
				25 soldaten.	625	75	700	0,10	70,00
			20	2 onderofficieren	„	40	40	0,77	30,80
				4 korporaals	65	15	80	0,35	28,00
				50 soldaten.	900	100	1 000	0,10	100,00
				Lichting 1904.					
				Tot idem (eerste maal):					
			35	2 korporaals	50	20	70	0,35	24,50
				25 soldaten.	800	75	875	0,10	87,50
			20	2 onderofficieren	„	40	40	0,77	30,80
				4 korporaals	65	15	80	0,35	28,00
				55 soldaten.	950	150	1 100	0,10	110,00
				Diverse lichtingen.					
				Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
		Het geheele jaar (gemiddeld).	365	5 onderofficieren	„	1 825	1 825	0,77	1 405,25
				5 soldaten.	1 725	100	1 825	0,13	237,25
					33 193	6 042	39 235		f 6 024,47
					42 858	21 927	64 785		f 21 135,47
		Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd							2 536,25[5]
									f 18 599,21[5]

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN voor 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
f 2 561,50						
202,12						
1 099,14						
1 642,50						
f 6 727,02						
f 21 749,77						
2 609,97						
f 19 139,80						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
24		Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:			
		5 scheepstimmerlieden		f 949,00	
		Verhoogde soldij voor sergeanten-titulair:			
		2 sergeanten-titulair, 730 dagen, ad f 0,10		73,00	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:			
		1 schrijver, na 3-jarigen dienst, 365 dagen; ad f 0,10 . . .	f 36,50		
		1 sergeant-majoor, „ 3- „ „ 365 „ „ 0,15 . . .	54,75		
		5 onderofficieren, „ 3- „ „ 1825 „ „ 0,10 . . .	182,50		
		7 idem, „ 6- „ „ 2555 „ „ 0,40 . . .	1 022,00		
		2 korporaals en soldaten, „ 6- „ „ 730 „ „ $0,02^5$ . . .	18,25		
		2 idem, „ 12- „ „ 730 „ „ 0,05 . . .	36,50		
				1 350,50	
		Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:			
		2 sergeanten, gedurende 184 dagen, 368 dagen, ad f 0,10		(1) 36,80	
		Verschil ronde som		$0,48^5$	
					f 21 009,00

Benaming	Dagen met	Dagen met toelage wegens gemis van	Totaal.	Per dag.	Geraamd
	voeding van Rijkswege.				
d. Regimenten vesting-artillerie:					
Soldijen en daggelden:					
13 adjudant-onderofficieren	„	4 745	4 745	f 2,07	f 9 822,15
5 sergeant-majoor-afstandmeters	„	1 825	1 825	1.52	2 774,00
4 stafhoornblazers.	„	1 460	1 460	0,72	1 051,20
24 schrijvers: 8 gepensionneerden	„	2 920	2 920	0,62	1 810,40
2 sergeanten.	„	730	730	0,97	708,10
11 sergeant-majoors	„	4 015	4 015	1,22	4 898,30
3 adjudant-onderofficieren.	„	1 095	1 095	1,47	1 609,65
5 mr. geweermakers	„	1 825	1 825	0,62	1 131,50
4 schoenmakers.	„	1 460	1 460	0,15	219,00
4 kleermakers	„	1 460	1 460	0,15	219,00
48 sergeant-majoors-administrateur	„	17 520	17 520	1,52	26 630,40
40 idem instructeur	„	14 600	14 600	1,27	18 542,00
320 sergeanten	„	116 800	116 800	0,67	78 256,00
48 fouriers	„	17 520	17 520	0,77	13 490,40
40 sergeanten-vuurwerkers	„	14 600	14 600	0,72	10 512,00
360 korporaals: 40 sergeanten-titulair	„	14 600	14 600	0,30	4 380,00
320 korporaals	105 600	11 200	116 800	0,30	35 040,00
80 hoornblazers: 40 1ste klasse	12 640	1 960	14 600	0,23	3 358,00
40 2de id.	13 000	1 600	14 600	0,18	2 628,00
240 vrijwilligers: 17 korporaals-kok.	„	6 205	6 205	0,30	1 861,50
88 1ste klasse	27 000	5 120	32 120	0,18	5 781,60
135 2de id. , ...	44 000	5 275	49 275	0,13	6 405,75
	202 240	248 535	450 775		f 231 128,95

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 949,00						
73,00						
1 852,37[5]						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
— 0,17[5]						
	f 22 014,00		f 19 998,23[5]	f 1 010,76[5]		
f 9 524,90						
2 317,75						
1 051,20						
8 843,95						
1 131,50						
219,00						
219,00						
25 877,40						
18 542,00						
78 256,00						
13 052,40						
10 512,00						
39 420,00						
3 358,00						
2 628,00						
14 048,85						
f 229 001,95						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
24		Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)	

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	Geraamd voor 1907.
		Lichting 1906. Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Jan.—15 Maart.	74	40 onderofficieren . . .	„	2 960	2 960	f 0,67	f 1 983,20
		80 korporaals	5 500	420	5 920	0,30	1 776,00
		277 soldaten.	19 498	1 000	20 498	0,13	2 664,74
16 Maart—30 Juni.	107	40 onderofficieren . . .	„	4 280	4 280	0,67	2 867,60
		80 korporaals	8 000	560	8 560	0,30	2 568,00
		490 soldaten.	50 000	2 430	52 430	0,13	6 815,90
		Lichting 1907. Tot eerste oefening:					
16 Maart—31 Mei.	77	1 320 soldaten.	96 140	5 500	101 640	0,10	10 164,00
1 Juni—14 Aug.	75	2 060 „	145 500	9 000	154 500	0,10	15 450,00
		208 korporaals	9 526	250	9 776	0,30	2 932,80
15 Aug.—30 Sept.	47	1 840 soldaten.	85 080	1 400	86 480	0,10	8 648,00
1 Oct.—30 Nov.	61	150 korporaals	9 010	140	9 150	0,30	2 745,00
		1 100 soldaten.	64 100	3 000	67 100	0,10	6 710,00
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Dec.—31 Dec.	31	120 korporaals	3 350	370	3 720	0,30	1 116,00
		550 soldaten, ...	15 870	1 180	17 050	0,13	2 216,50
		Lichting 1900. Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen. (derde maal):					
	21	25 korporaals	500	25	525	0,30	157,50
		390 soldaten.	8 000	190	8 190	0,10	819,00
	13	12 onderofficieren . . .	„	156	156	0,67	104,52
		50 korporaals	600	50	650	0,30	195,00
		780 soldaten.	9 840	300	10 140	0,10	1 014,00
		Lichting 1902. Tot idem (tweede maal):					
	28	25 korporaals	650	50	700	0,30	210,00
		385 soldaten.	10 380	400	10 780	0,10	1 078,00
Bij Koninklijk besluit te bepalen.	20	25 onderofficieren . . .	„	500	500	0,67	335,00
		50 korporaals	900	100	1 000	0,30	300,00
		770 soldaten.	14 000	1 400	15 400	0,10	1 540,00
		Lichting 1904. Tot idem (eerste maal):					
	35	40 korporaals	1 200	200	1 400	0,30	420,00
		620 soldaten.	20 000	1 700	21 700	0,10	2 170,00
	20	70 onderofficieren . . .	„	1 400	1 400	0,67	938,00
		80 korporaals	1 500	100	1 600	0,30	480,00
		1 240 soldaten.	23 600	1 200	24 800	0,10	2 480,00
		Diverse lichtingen. Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
Het geheele jaar (gemiddeld).	365	10 onderofficieren . . .	„	3 650	3 650	0,67	2 445,50
		15 soldaten.	5 075	400	5 475	0,13	711,75
			607 819	44 311	652 130		f 84 056,01
			810 059	292 846	1 102 905		f 315 184,96
Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd.							37 822,19^{5}
							f 277 362,76^{5}

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 22 136,30						
48 729,80						
3 332,50						
16 936,50						
3 157,25						
f 94 292,35						
f 323 294,30						
38 795,32						
f 284 498,98						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
24		Verhoogde soldij voor sergeanten-titulair;		
		40 sergeanten-titulair, 14 600 dagen, ad f 0,10	f 1 460,00	
		Verhoogde soldij voor kanonniers-stukscommandanten:		
		240 kanonniers, 300 dagen, 72 000 dagen, ad f 0,03	2 160,00	
		Als boven voor het vaste personeel der Artillerie-schietschool:		
		20 onderofficieren, 7 300 dagen, ad f 0,15	1 095,00	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:		
		8 schrijvers, na 3-jarigen dienst, 2 920 dagen. ad f 0,10 . . . f 292,00		
		4 idem, „ 6- „ „ 1 460 „ „ 0,20 . . . 292,00		
		15 sergeant-majoors, „ 3- „ „ 5 475 „ „ 0,15 . . . 821,25		
		18 idem „ 6- „ „ 6 570 „ „ 0,30 . . . 1 971,00		
		60 onderofficieren, „ 3- „ „ 21 900 „ „ 0,10 . . . 2 190,00		
		211 idem, „ 6- „ „ 77 015 „ „ 0,40 . . . 30 806,00		
		29 korporaals en soldaten, „ 6- „ „ 10 585 „ „ 0,02[5] . . 264,62[5]		
		31 idem, „ 12- „ „ 11 315 „ „ 0,05 . . . 565,75		
			37 202,62[5]	
		Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:		
		52 sergeanten, gedurende 184 dagen, 9 568 dagen, ad f 0,15 . . . . f 1 435,20		
		21 fouriers, „ 184 „ 3 864 „ „ 0,10 386,40		
			(1) 1 821,60	
		Toelagen voor schrijvers die, ten gevolge van de nieuwe soldijregeling, in inkomsten zijn achteruitgegaan	529,25	
		Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie de werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:		
		20 gehuwden, 7 300 dagen, ad f 0,50	3 650,00	
		Afloopende betalingen:		
		Soldijen welke vermindering zouden ondergaan, doch in het genot waarvan belanghebbenden gehandhaafd blijven:		
		9 soldaten, 3285 dagen, ad f 0,02	65,70	
		Verschil ronde som. .	0,06	
				f 325 347,00

e. Korps pantserfort-artillerie:

Soldijen, daggelden en jaarwedden:

	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.	
Staf en personeel voor vier pantserfort-compagnieën:					
2 sergeant-majoor schrijvers	„	730	730	f 1,22	f 890,60
8 machinisten: 1 1ste klasse	„	„	„	„	1 200,00
8 machinisten: 3 1ste „ ad f 1 100 's jaars . .	„	„	„	„	3 300,00
8 machinisten: 4 2de „ „ 950 „	„	„	„	„	3 800,00
4 sergeant-majoors-administrateur	„	1 460	1 460	1,72	2 511,20
4 idem instructeur	„	1 460	1 460	1,47	2 146,20
36 sergeanten	„	13 140	13 140	0,97	12 745,80
4 fouriers	„	1 460	1 460	1,07	1 562,20
4 sergeanten-vuurwerkers	„	1 460	1 460	0,97	1 416,20
40 korporaals: 4 sergeanten-titulair	„	1 460	1 460	0,57	832,20
40 korporaals: 36 korporaals	9 100	4 040	13 140	0,57	7 489,80

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 460,00						
2 160,00						
1 095,00						
42 166,62⁵						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
532,90						
3 650,00						
80,30						
— 0,80⁵						
	f 335 643,00		f 308 822,90	f 16 524,10		
f 890,60						
1 200,00						
3 300,00						
3 800,00						
2 419,20						
2 146,20						
12 745,80						
1 525,20						
1 416,20						
8 322,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
24		8 hoornblazers: 4 1ste klasse	1 055	405	1 460	f 0,34	f 496,40
		8 hoornblazers: 4 2de „	1 000	460	1 460	0,29	423,40
		1 sergeant-schipper	„	365	365	0,97	354,05
		3 korporaals-schipper	1 095	„	1 095	0,82	897,90
		4 smid-vuurwerkers	„	1 460	1 460	1,37	2 000,20
		4 smid-bankwerkers	„	1 460	1 460	1,37	2 000,20
		5 kanonniers-stoker	1 460	365	1 825	0,44	803,00
		80 vrijwilligers: 4 korporaals-kok	„	1 460	1 460	0,30	438,00
		80 vrijwilligers: 38 1ste klasse	9 500	4 370	13 870	0,29	4 022,30
		80 vrijwilligers: 38 2de „	9 500	4 370	13 870	0,24	3 328,80
			32 710	39 925	72 635		f 52 658,45

Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
		Lichting 1906.					
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Jan.—30 Juni.	181	5 onderofficieren	„	905	905	f 0,97	f 877,85
1 Jan.—30 Juni.	181	10 korporaals	1 630	180	1 810	0,57	1 031,70
1 Jan.—30 Juni.	181	51 soldaten	8 031	1 200	9 231	0,13	1 200,03
		Lichting 1907.					
		Tot eerste oefening.					
16 Maart—31 Aug.	169	150 soldaten	23 000	2 350	25 350	0,10	2 535,00
1 Sept.—30 Nov.	91	20 korporaals	1 690	130	1 820	0,57	1 037,40
1 Sept.—30 Nov.	91	130 soldaten	10 400	1 430	11 830	0,10	1 183,00
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Dec.—31 Dec.	31	15 korporaals	375	90	465	0,57	265,05
1 Dec.—31 Dec.	31	55 soldaten	1 545	160	1 705	0,13	221,65
		Lichting 1900.					
		Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (derde maal):					
Bij Kon. besluit te bepalen.	21	2 korporaals	42	„	42	0,57	23,94
Bij Kon. besluit te bepalen.	21	40 soldaten	800	40	840	0,10	84,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
f 496,40						
423,40						
354,05						
788,40						
2 000,20						
2 000,20						
803,00						
7 789,10						
f 52 419,95						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 3 203,70						
4 755,40						
486,70						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.

Nummers der artikelen.	Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
24		13	3 onderofficieren	"	39	39	f 0,97	f 37,83
			5 korporaals	60	5	65	0,57	37,05
			80 soldaten.	960	80	1 040	0,10	104,00
			Lichting 1902.					
			Tot idem (tweede maal):					
		28	2 korperaals	50	6	56	0,57	31,92
			40 soldaten.	1 000	120	1 120	0,10	112,00
	Bij Kon. besluit te bepalen.	20	2 onderofficieren	"	40	40	0,97	38,80
			5 korporaals	90	10	100	0,57	57,00
			80 soldaten	1 450	150	1 600	0,10	160,00
			Lichting 1904.					
			Tot idem (eerste maal):					
		35	4 korporaals	125	15	140	0,57	79,80
			40 soldaten.	1 280	120	1 400	0,10	140,00
		20	7 onderofficieren . . .	"	140	140	0,97	135,80
			8 korporaals	145	15	160	0,57	91,20
			80 soldaten.	1 450	150	1 600	0,10	160,00
			Diverse lichtingen.					
			Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
	Het geheele jaar (gemiddeld).	365	1 onderofficier	"	365	365	0,97	354,05
			1 korporaal	265	100	365	0,57	208,05
			3 soldaten.	795	300	1 095	0,13	142,35
				55 183	8 140	63 323		f 10 349,47
				87 893	48 065	135 958		f 63 007,92

Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd 7 560,95

f 55 446,97

Verhoogde soldij voor sergeanten-titulair:

4 sergeanten-titulair, 1460 dagen, ad f 0,10 146,00

Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:

1 schrijver,	na 6-jarigen dienst,	365 dagen, ad	f 0,20	. . f	73,00	
1 sergeant-majoor,	" 3- " "	365 " "	0,15	. .	54,75	
2 sergeant-majoors,	" 6- " "	730 " "	0,30	. .	219,00	
7 onderofficieren,	" 3- " "	2 555 " "	0,10	. .	255,50	
30 idem,	" 6- " "	10 950 " "	0,40	. .	4 380,00	
19 korporaals en soldaten,	" 6- " "	6 935 " "	$0,02^5$	. .	$173,37^5$	
13 idem.	" 12- " "	4 745 " "	0,05	. .	237,25	
						$5\,392,87^5$

Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:

18 sergeanten, gedurende 184 dagen, 3312 dagen ad f 0,10 . . . . (1) 331,20

Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:

2 gehuwden, 730 dagen, ad f 0,50. 365,00

Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:

3 korporaal-schippers, 1095 dagen, ad f 0,25 273,75

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 585,36						
704,45						
f 10 735,61						
f 63 155,56						
7 578,67						
f 55 576,89						
146,00						
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
6 296,25						
365,00						
273,75						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
24		Afloopende betalingen:		
		Soldijen, welke verminderingen zouden ondergaan, doch in het genot waarvan belanghebbenden gehandhaafd blijven:		
		1 soldaat, 365 dagen, ad f 0,03	f 10,95	
		Verschil ronde som	0,25[5]	
				f 61 967,00

	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	
f. Korps torpedisten:					
Soldijen, daggelden en jaarwedden					
1 adjudant-onderofficier	„	365	365	f 2,27	f 828,55
2 sergeant-majoors, administrateur	„	730	730	1,72	1 255,60
5 idem, instructeur	„	1 825	1 825	1,47	2 682,75
20 sergeanten	„	7 300	7 300	0,97	7 081,00
2 fouriers	„	730	730	1,07	781,10
20 korporaals, 2 sergeanten-titulair	„	730	730	0,57	416,10
20 korporaals, 18 korporaals	4 840	1 730	6 570	0,57	3 744,90
4 hoornblazers, 2 1ste klasse	730	„	730	0,34	248,20
4 hoornblazers, 2 2de „	730	„	730	0,29	211,70
1 schrijver (sergeant)	„	365	365	0,97	354,05
1 mr. geweermaker	„	365	365	0,26	226,30
4 machinisten, 1 1ste klasse 's jaars					1 100,00
4 machinisten, 3 2de „ ad f 950					2 850,00
4 opperschippers, 2 1ste „ „ 1100					2 200,00
4 opperschippers, 2 2de „ „ 950					1 900,00
8 sergeant-schippers	„	2 920	2 920	f 0,97	2 832,40
1 kleermaker	„	365	365	0,15	54,75
10 korporaal-schippers	1 825	1 825	3 650	0,72	2 628,00
2 scheepstimmerlieden	„	730	730	1,37	1 000,10
2 timmerlieden	„	730	730	1,37	1 000,10
2 smeden-vuurwerker	„	730	730	1,37	1 000,10
2 smeden-bankwerker	„	730	730	1,37	1 000,10
12 stokers, 4 korporaals	365	1 095	1 460	0,72	1 051,20
12 stokers, 8 torpedisten	1 690	1 230	2 920	0,44	1 284,80
38 vrijwilligers (torpedisten), 3 korporaals-kok	„	1 095	1 095	0,30	328,50
38 vrijwilligers (torpedisten), 18 der 1ste klasse	5 670	900	6 570	0,29	1 905,30
38 vrijwilligers (torpedisten), 17 „ 2de „	5 505	700	6 205	0,24	1 489,20
	21 355	27 190	48 545		f 41 454,80

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 10,95						
0,16						
	f 62 669,00		f 53 962,45	f 8 004,55		
f 805,30						
1 209,60						
2 682,75						
7 081,00						
762,60						
4 161,00						
248,20						
211,70						
226,30						
226,30						
1 100,00						
2 850,00						
2 200,00						
1 900,00						
2 832,40						
54,75						
2 628,00						
1 000,10						
1 000,10						
1 000,10						
1 000,10						
1 051,20						
1 284,80						
3 701,10						
f 41 217,40						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
24		Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)	

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	
		Lichting 1906. Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Jan.—31 Maart	90	1 onderofficier	„	90	90	f 0,97	f 87,30
		3 korporaals	240	30	270	0,57	153,90
		26 soldaten	2 000	340	2 340	0,13	304,20
1 April—31 Juli	122	1 onderofficier	„	122	122	0,97	118,34
		3 korporaals	326	40	366	0,57	208,62
		20 soldaten	2 100	340	2 440	0,13	317,20
		Lichting 1907. Tot eerste oefening:					
16 Maart—14 Aug.	152	160 soldaten	23 120	1 200	24 320	0,10	2 432,00
15 Aug.—14 Oct.	61	8 korporaals	458	30	488	0,57	278,16
		150 soldaten	8 400	750	9 150	0,10	915,00
15 Oct.—30 Nov.	47	2 onderofficieren . . .	„	94	94	0,97	91,18
		6 korporaals	260	22	282	0,57	160,74
		150 soldaten	6 200	850	7 050	0,10	705,00
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Dec.—31 Dec.	31	1 onderofficier	„	31	31	0,97	30,07
		3 korporaals	83	10	93	0,57	53,01
		75 soldaten	2 100	225	2 325	0,13	302 25
		Lichting 1901. Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (derde maal):					
	21	2 korporaals	42	„	42	0,57	23,94
		20 soldaten	370	50	420	0,10	42,00
	13	2 onderofficieren . . .	„	26	26	0,97	25,22
		2 korporaals	26	„	26	0,57	14,82
		40 soldaten	460	60	520	0,10	52,00
		Lichting 1903. Tot idem (tweede maal):					
bij Kon. besluit te bepalen	28	2 korporaals	48	8	56	0,57	31,92
		20 soldaten	510	50	560	0,10	56,00
	20	2 onderofficieren . . .	„	40	40	0,97	38,80
		3 korporaals	50	10	60	0,57	34,20
		45 soldaten	810	90	900	0,10	90,00
		Lichting 1905. Tot idem (eerste maal):					
	35	2 korporaals	60	10	70	0,57	39,90
		20 soldaten	625	75	700	0,10	70,00
	20	3 onderofficieren . .	„	60	60	0,97	58,20
		2 korporaals	36	4	40	0,57	22,80
		50 soldaten	900	100	1 000	0,10	100,00
		Diverse lichtingen. Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:					
Het geheele jaar (gemiddeld)	365	2 onderofficieren . . .	„	730	730	0,97	708,10
		3 soldaten	1 045	50	1 095	0,13	142,35
			50 269	5 537	55 806		f 7 707,22
			71 624	32 727	104 351		f 49 162,02
Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd							5 899,44
							f 43 262,58

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 1 013,21						
2 502,08						
208,01						
823,90						
850,45						
f 5 397,65						
f 46 615,05						
5 593,81						
f 41 021,24						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1907.
24		Verhoogde soldij voor sergeanten-titulair:			
		2 sergeanten-titulair, 730 dagen, ad f 0,10		f 73,00	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:			
		1 sergeant-majoor, na 6-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,30	f 109,50		
		6 onderofficieren, „ 3- „ „ 2190 „ „ 0,10	219,00		
		16 idem, „ 6- „ „ 5840 „ „ 0,40	2 336,00		
		7 korp. en manschappen, „ 6- „ „ 2555 „ „ 0,02^5	63,87^5		
		12 idem, „ 12- „ „ 4380 „ „ 0,05	219,00	2 947,37^5	
		Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:			
		8 sergeanten, gedurende 184 dagen, 1472 dagen, ad f 0,10		(1) 147,20	
		Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:			
		1 gehuwde, 365 dagen, ad f 0,50		182,50	
		Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:			
		4 miliciens-stokers (5$^1/_2$ maand), 660 dagen, f 0,15		99,00	
		Verschil ronde som		0,34^5	f 46 712,00

g. Instructie-compagnie: Soldijen en daggelden:	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.	
1 adjudant-onderofficier	„	365	365	f 2,07	f 755,55
1 sergeant-majoor	„	365	365	1,52	554,80
1 sergeant-majoor-vuurwerker	„	365	365	1,27	463,55
14 sergeanten	„	5 110	5 110	0,67	3 423,70
1 fourier	„	365	365	0,77	281,05
9 korporaals	2 420	865	3 285	0,30	985,50
3 hoornblazers: 1 1ste klasse	„	365	365	0,23	83,95
3 hoornblazers: 2 2de „	730	„	730	0,18	131,40
240 vrijwilligers: 2 korporaals-kok	„	730	730	0,30	219,00
240 vrijwilligers: 2 1ste klasse	730	„	730	0,18	131,40
240 vrijwilligers: 236 2de „	82 140	4 000	86 140	0,13	11 198,20
	86 020	12 530	98 550		f 18 228,10

Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd		2 187,37
		f 16 040,73
Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:		
16 onderofficieren, 5840 dagen, ad f 0,05		292,00
Verhoogde soldij, na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:		
1 sergeant-majoor, na 6-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,30	f 109,50	
4 onderofficieren, „ 3- „ „ 1460 „ „ 0,10	146,00	
6 idem, „ 6- „ „ 2190 „ „ 0,40	876,00	
2 kop. en soldaten, „ 6- „ „ 730 „ „ 0,02^5	18,25	1 149,75
Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:		
3 sergeanten gedurende 184 dagen, 552 dagen, ad f 0,15	f 82,80	
1 fourier „ 184 „ „ 0,10	18,40	101,20

TOEGESTAAN voor 1096.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
73,00						
3 659,12^5						(1) Zie Memorie van Toelichting.
182,50						
99,00						
0,13^5						
	f 45 035,00		f 39 815,30	f 6 896,70		
f 1 595,15						
3 423,70						
271,55						
985,50						
83,95						
131,40						
11 548,60						
f 18 039,85						
2 164,78						
f 15 875,07						
292,00						
1 843,25						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
24		Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der lijfgoederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:		
		1 gehuwde, 365 dagen, ad f 0,50	f 182,50	
		Afloopende betalingen:		
		Soldijen welke vermindering zouden ondergaan, doch in het genot waarvan belanghebbenden gehandhaafd blijven:		
		1 soldaat, 365 dagen, ad f 0,02	7,30	
		Verschil ronde som	— 0,48	
				f 17 773,00
		Vrijwilligers voor het reservekader.		
		a. Bij de bereden artillerie:		

Soldijen:	Dagen.	Per dag.			
2 kornetten	72	f 2,12	f 152,64		
3 reserve-adjudant-onderofficieren	100	2,12	212,00		
3 „ -opperwachtmeesters	90	1,37	123,30		
1 „ -opperwachtmeester	42	1,67	70,14		
16 „ -wachtmeesters (2de categorie)	525	1,17	614,25		
1 „ -wachtmeester (1ste „)	62	0,77	47,74		
1 „ -korporaal (1ste „)	61	0,42	25,62		
1 adspirant-kornet	92	0,22	20,24		
				f 1 265,93	
	1 044				
Toelagen:					
2 kornetten, ad f 100 voor één jaar			f 200,00		
1 reserve-wachtmeester, ad f 50 voor één jaar			50,00		
				250,00	
					1 515,93
b. Bij de onbereden artillerie:					
Soldijen:	Dagen.	Per dag.			
4 vaandrigs	126	f 2,07	f 260,82		
3 reserve-sergeant-majoors (2de categorie)	56	1,82	101,92		
1 „ -sergeant-majoor (2de „)	28	1,52	42,56		
1 „ -sergeant-vuurwerker (2de „)	30	1,12	33,60		
6 „ -sergeanten (2de „)	180	0,77	138,60		
4 „ „ (2de „)	102	1,07	109,14		
6 „ „ (2de „)	176	0,67	117,92		
41 „ „ (1ste „)	986	0,67	660,62		
15 „ -korporaals (1ste „)	565	0,30	169,50		
3 „ „	90	0,30	27,00		
7 adspiranten-vaandrig	525	0,13	68,25		
				f 1 729,93	
	2 864				
	3 908				
Toelagen:					
1 vaandrig ad f 200 voor één jaar			f 200,00		
5 vaandrigs „ 100 „ „ „			500,00		
1 vaandrig „ 50 „ 1/4 „			50,00		
21 reserve-sergeanten „ 50 „ één „			1 050,00		
4 „ -korporaals „ 30 „ „ „			120,00		
				1 920,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 912,50						
7,30						
— 0,12	f 18 930,00		f 17 069,73	f 703,27		
f 1 177,73						
505,00						
1 987,48						
2 090,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
24		Daggelden:		
		46 vrijwilligers, 46 dagen, ad f 0,25 . . . . f 11,50		
		7 „ 7 „ „ 0,50 3,50		
			f 15,00	
				f 3 664,93
		Verschil ronde som. . . .		0,14
				f 5 181,00
		Daggelden voor instructeurs, belast met het voorbereidend militair onderricht en met de oefeningen van het reservekader		f 4 680,00

Landweer. Vrijwilligers: Soldijen en daggelden:	Dagen: met voeding van Rijkswege.	Dagen: met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen: Totaal.	Per dag.	
18 sergeant-majoors-administrateur	„	378	378	f 1,82	f 687,96
17 idem instructeur.	„	357	357	1,57	560,49
6 sergeanten	„	126	126	1,07	134,82
68 idem	„	1 428	1 428	0,77	1 099,56
18 fouriers	„	378	378	1,07	404,46
		2 667	2 667		f 2 887,29

Aangenomen wordt, dat de helft van bovengemeld personeel onder de wapenen zal komen, waardoor dit bedrag kan worden verminderd met.	1 443,64	
	f 1 443,65	
Toelagen:		
18 sergeant-majoors-administrateur, ad f 150 . . . . f 2 700,00		
28 idem „ 150 voor $^1/_2$ jaar 2 100,00		
18 fouriers „ 75 . . . . 1 350,00		
28 idem „ 75 voor $^1/_2$ jaar 1 050,00		
91 onderofficieren „ 50 . . . . 4 550,00		
141 idem „ 50 voor $^1/_2$ jaar 3 525,00		
f 15 275,00		
Hierop wordt verminderd voor personeel aan het compleet ontbrekende. . . 3 000,00		
	12 275,00	
		f 13 718,65
Soldijen en daggelden wegens opkomst onder de wapenen voor oefeningen		
Verschil ronde som. . . .		0,35
		f 13 719,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 15,00						
— 0,21						
	f 5 775,00		f 5 799,47		f 618,47	
	f 4 680,00		f 322,55	f 4 357,45		
	f 3 598,32					
	3 154,50					
	0,18					
	f 6 753,00		f 1 107,70	f 12 611,30		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.

24

RECAPITULATIE DER ARTILLERIE.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	met brood.	
Regimenten veld-artillerie	972 676	228 519	1 201 195	f 341 197,00
Korps rijdende artillerie	134 144	26 908	161 052	42 730,00
Korps pontonniers	42 858	21 927	64 785	21 009,00
Regimenten vesting-artillerie	810 059	292 846	1 102 905	325 347,00
Korps pantserfort-artillerie	87 893	48 065	135 958	61 967,00
Korps torpedisten	71 624	32 727	104 351	46 712,00
Instructie-compagnie	86 020	12 530	98 550	17 773,00
Vrijwilligers voor het reservekader	500	3 408	3 908	5 181,00
Daggelden voor instructeurs	"	"	"	4 680,00
Landweer	"	2 667	2 667	13 719,00
	2 205 774	669 597	2 875 371	f 880 315,00

25 Soldijen, daggelden, loonen, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten en van verder personeel van het regiment genietroepen of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer.

	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	
a. Regiment genietroepen:					
Soldijen en daggelden:					
6 adjudanten-onderofficier	"	2 190	2 190	f 2,07	f 4 533,30
1 idem instrumentmaker	"	365	365	2,07	755,55
1 idem magazijnmeester	"	365	365	2,07	755,55
1 sergeant-majoor ondermagazijnmeester	"	365	365	1,52	554,80
1 idem timmerman	"	365	365	1,52	554,80
1 idem smid	"	365	365	1,52	554,80
1 idem vuurwerker	"	365	365	1,52	554,80
1 sergeant-teekenaar-lichtdrukker	"	365	365	0,82	299,30
1 idem magazijnmeester	"	365	365	0,82	299,30
1 idem teekenaar	"	365	365	0,82	299,30
12 schrijvers: 2 gepensionneerden	"	730	730	0,62	452,60
12 schrijvers: 4 sergeanten	"	1 460	1 460	0,97	1 416,20
12 schrijvers: 4 sergeant-majoors	"	1 460	1 460	1,22	1 781,20
12 schrijvers: 2 adjudanten-onderofficier	"	730	730	1,47	1 073,10
1 meester-geweermaker	"	365	365	0,62	226,30

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 329 175,00		f 252 197,84	f. 88 999,16		
	41 961,00		43 884,06		f 1 154,06	
	22 014,00		19 998,23^5	1 010,76^5		
	335 643,00		308 822,90	16 524,10		
	62 669,00		53 962,45	8 004,55		
	45 035,00		39 815,30	6 896,70		
	18 930,00		17 069,73	703,27		
	5 775,00		5 799,47		618,47	
	4 680,00		322,55	4 357,45		
	6 753,00		1 107,70	12 611,30		
	f 872 635,00		f 742 980,23^5	f 139 107,29^5	f 1 772,53	
				f 137 334,76^5		
f 5 854,40						
2 145,20						
262,80						
262,80						
262,80						
4 631,85						
226,30						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
25		1 schoenmaker	„	365	365	f 0,15	f 54,75
		1 kleermaker	„	365	365	0,15	54,75
		12 sergeant-majoors administrateurs	„	4 380	4 380	1,52	6 657,60
		11 „ instructeurs	„	4 015	4 015	1,42	5 701,30
		97 sergeanten	„	35 405	35 405	0,72	25 491,60
		13 fouriers	„	4 745	4 745	0,82	3 890,90
		1 sergeant-tamboer	„	365	365	0,72	262,80
		1 korporaal-tamboer	„	365	365	0,30	109,50
		113 korporaals: 8 sergeanten-titulair	„	2 920	2 920	0,30	876,00
		113 korporaals: 105 korporaals	34 000	4 325	38 325	0,30	11 497,50
		16 tamboers: 8 der 1ste klasse	2 500	420	2 920	0,18	525,60
		16 tamboers: 8 „ 2de „	2 500	420	2 920	0,13	379,60
		4 hoornblazers: 2 „ 1ste „	630	100	730	0,18	131,40
		4 hoornblazers: 2 „ 2de „	630	100	730	0,13	94,90
		344 vrijwilligers: 2 korporaals-kok	„	730	730	0,30	219,00
		344 vrijwilligers: 174 der 1ste klasse	49 000	14 510	63 510	0,18	11 431,80
		344 vrijwilligers: 168 „ 2de „	47 000	14 320	61 320	0,13	7 971,60
			136 260	98 070	234 330		f 89 461,50
		Burgerwerklieden:					
		5 magazijnknechts					2 500,00
		5 lijnwerkers					3 200,00
							f 95 161,50

Voor miliciens wordt uitgetrokken: (1)

Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	met voeding	met toelage	Totaal.	Per dag.	Geraamd
		Lichting 1906.					
		Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:					
1 Jan.—28 Febr.	59	30 korporaals	1 020	750	1 770	f 0,30	f 531,00
		75 soldaten	3 425	1 000	4 425	0,13	575,25
1 Mrt.—15 Mei	76	10 onderofficieren	„	760	760	0,72	547,20
		20 korporaals	1 020	500	1 520	0,30	456,00
		44 soldaten	3 000	344	3 344	0,13	434,72
		Lichting 1907.					
		Tot eerste oefening:					
16 Mrt.—31 Mei	77	270 soldaten	18 200	2 590	20 790	0,10	2 079,00
1 Juni—30 Sept.	122	420 „	45 362	5 878	51 240	0,10	5 124,00
1 Oct.—30 Nov.	61	250 „	13 450	1 800	15 250	0,10	1 525,00

TOEGESTAAN voor 1096.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 54,75						
54,75						
6 382,60						
5 099,05						
26 017,20						
3 770,40						
226,30						
164,25						
12 373,50						
1 131,50						
19 622,40						
f 88 542,85						(1) Zie Memorie van Toelichting.
2 062,50						
2 200,00						
f 92 805,35						
f 3 197,10						
8 468,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.								GERAAMD voor 1907.
					Dagen					
		Tijdvak.	Dagen.	Aantal miliciens.	met voeding van Rijkswege.	met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.		
25				Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:						
		1 Dec.—14 Dec.	14	120 soldaten	1 480	200	1 680	f 0,13	f 218,40	
		15 Dec.—31 Dec.	17	30 korporaals	460	50	510	0,30	153,00	
				90 soldaten	1 330	200	1 530	0,13	198,90	
				Lichting 1900.						
				Tot het bijwonen van herhalingsoefeningen (derde maal):						
			21	4 korporaals	84	"	84	0,30	25,20	
				45 soldaten	900	45	945	0,10	94,50	
			13	2 onderofficieren . . .	"	26	26	0,72	18,72	
				8 korporaals	104	"	104	0,30	31,20	
				90 soldaten	1 100	70	1 170	0,10	117,00	
				Lichting 1902.						
				Tot idem (tweede maal):						
			28	5 korporaals	130	10	140	0,30	42,00	
				40 soldaten	1 000	120	1 120	0,10	112,00	
			20	4 onderofficieren . . .	"	80	80	0,72	57,60	
		Bij Kon. besluit te bepalen.		10 korporaals	185	15	200	0,30	60,00	
				80 soldaten	1 500	100	1 600	0,10	160,00	
				Lichting 1904.						
				Tot idem (eerste maal):						
			35	10 korporaals	300	50	350	0,30	105,00	
				120 soldaten	4 000	200	4 200	0,10	420,00	
			20	2 onderofficieren . . .	"	40	40	0,72	28,80	
				15 korporaals	280	20	300	0,30	90,00	
				240 soldaten	4 550	250	4 800	0,10	480,00	
				Lichting 1905.						
				Tot idem (eerste maal):						
			20	35 miliciens-telegrafisten .	670	30	700	0,18	126,00	
				Diverse lichtingen: Tot vrijwillig verblijf onder de wapenen:						
		Het geheele jaar (gemiddeld).	365	5 soldaten	1 725	100	1 825	0,13	237,25	
					105 275	15 228	120 503		f 14 047,74	
					241 535	113 298	354 833		f 109 209,24	
		Hierop wordt verminderd, als voren, 12 ten honderd.							13 105,11	
									f 96 104,13	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 570,30						
2 983,90						
237,25						
f 15 456,55						
f 108 261,90						
12 991,43						
f 95 270,47						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
25		Verhoogde soldij voor onderofficieren en mindere militairen werkzaam als vaste telegrafisten, kabellasschers, lijnwerkers, smeden, timmerlieden, enz.:			
		111 man, 40 515 dagen ad f 0,05		f 2 025,75	
				f 98 129,88	
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen voor 5 lijnwerkers, ad f 30		150,00	
		Verhoogde soldij voor 8 sergeanten-titulair, 2920 dagen, ad f 0,10		292,00	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:			
		2 schrijvers, na 3-jarigen dienst, 730 dagen, ad f 0,10. . . .	f 73,00		
		4 sergeant-majoors, „ 3 „ „ 1 460 „ „ 0,15. . . .	219,00		
		6 idem, „ 6 „ „ 2 190 „ „ 0,30. . . .	657,00		
		20 onderofficieren, „ 3 „ „ 7 300 „ „ 0,10. . . .	730,00		
		40 idem, „ 6 „ „ 14 600 „ „ 0,40. . . .	5 840,00		
		18 korp. en soldaten, „ 6 „ „ 6 570 „ „ 0,02[5] . . .	164,25		
		12 idem, „ 12 „ „ 4 380 „ „ 0,05. . . .	219,00		
				7 902,25	
		Als voren door gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:			
		12 sergeanten en fouriers, gedurende 184 dagen, 2208 dagen, ad f 0,15.		(1) 331,20	
		Toelage aan schrijvers die bij de invoering der nieuwe soldijregeling in inkomsten zijn achteruitgegaan.		109,50	
		Bijslag op de soldij voor gehuwde militairen wier vrouwen belast waren met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen:			
		2 gehuwden, 730 dagen, ad f 0,50		365,00	
		Verschil ronde som. . . .		0,17	f 107 280,00
		b. Vrijwilligers voor het reservekader:			
		Soldijen. Dagen. Per dag.			
		2 vaandrigs, 84 f 2,07	f 173,88		
		5 reserve-sergeanten, 140 0,72	100,80		
		3 idem, 63 0,72	45,36		
		1 idem, 42 0,72	30,24		
		1 reserve-korporaal, 28 0,30	8,40		
		4 idem, 84 0,30	25,20		
		2 adspiranten-vaandrig, 152 0,13	19,76		
		1 idem, 28 0,13	3,64		
		621		f 407,28	
		Toelagen:			
		2 vaandrigs, ad f 200 voor één jaar.	f 400,00		
		4 idem, „ 100 „ „ „	400,00		

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 025,75						
f 97 296,22						
150,00						
292,00						
8 030,00						(1) Zie Memorie van Toelichting.
109,50						
547,50						
— 0,22	f 106 425,00		f 92 149,13^{5}	f 15 130,86^{5}		
f 964,44^{5}						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
25		8 reserve-sergeanten, ad f 85 voor één jaar . . . f 680,00		
		7 „ korporaals, „ 60 „ „ „ . . . 420,00		
			f 1 900,00	
		Verschil ronde som. . . .	— 0,28	
				f 2 307,00

c. Landweer:

Vrijwilligers:

Soldijen en daggelden:

	Dagen: met voeding van Rijkswege	met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.		
2 sergeant-majoors . . .	„	42	42	f 1,82	f 76,44	
2 idem . . .	„	42	42	1,72	72,24	
8 sergeanten . . .	„	168	168	1,12	188,16	
2 fouriers . . .	„	42	42	1,22	51,24	
	„	294	294		f 338,08	
Aangenomen wordt, dat de helft van bovengemeld personeel onder de wapenen zal komen, waardoor dit bedrag kan worden verminderd met . . .					194,04	
					f 194,04	

Toelagen:

2 sergeant-majoors, ad f 150. . . . f	300,00		
2 idem, „ 150 voor $^1/_2$ jaar . . .	150,00		
2 fouriers, „ 75. . . .	150,00		
2 idem „ 75 voor $^1/_2$ jaar . . .	75,00		
10 onderofficieren, „ 50. . . .	500,00		
10 idem, „ 50 voor $^1/_2$ jaar . . .	250,00		
		1 425,00	
			f 1 619,04
Soldijen en daggelden wegens opkomst onder de wapenen voor oefeningen			„
Verschil ronde som			— 0,04
			f 1 619,00

Recapitulatie der genie:

	Dagen: met voeding van Rijkswege	met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	met brood.	
a. Regiment genietroepen . . .	241 535	113 298	354 833	f 107 280,00
b. Vrijwilligers voor het reservekader . . .	„	621	621	3 307,00
c. Landweer . . .	„	294	294	1 619,00
	241 535	114 213	355 748	f 111 206,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 090,00						
0,55^{5}	f 3 055,00		f 1 270,29^{5}	f 1 036,70^{5}		
	f 403,29					
	414,27					
	0,44					
	f 818,00		f 29,85	f 1 589,15		
	f 106 425,00		f 92 149,13^{5}	f 15 130,86^{5}		
	3 055,00		1 270,29^{5}	1 036,70^{5}		
	818,00		29,85	1 589,15		
	f 110 298,00		f 93 449,28	f 17 756,72		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen. met voeding van Rijkswege.	Dagen. met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen. met brood.	GERAAMD voor 1907.
25		**Verzameling der soldijen, enz.**				
22		Infanterie	4 577 476	1 556 792	6 134 998	f1 509 003,00
23		Cavalerie	866 445	387 914	1 274 359	336 828,00
24		Artillerie	2 205 774	669 597	2 875 371	880 315,00
25		Genie	241 535	114 213	355 748	111 206,00
			7 911 230	2 728 516	10 640 476	f2 837 352,00
		Hierop wordt verminderd voor onderofficieren en soldaten die met verlof gaan, in hospitalen voor Rijksrekening verpleegd worden of door overlijden of om andere redenen aan het compleet kunnen ontbreken, gerekend op 17,5 ten honderd	1 384 465	477 490		
			6 526 765	2 251 026		

Verzameling op de IVde afdeeling.

15		Traktementen enz. van de officieren der infanterie	f1 797 740,00
16		Als voren van het wapen der cavalerie	280 450,00
17		Als voren van het wapen der artillerie	934 670,00
18		Als voren van het wapen der genie	236 475,00
19		Als voren van de landweer	183 946,00
20		Als voren van de conducteurs der artillerie.	84 625,00
21		Als voren van opzichters van fortificatiën en van buitengewone opzichters van fortificatiën, van opzichters-bureelambtenaren der genie, opzichters van den vesting-telegraafdienst en van reserve-vestingtelegrafisten en toelagen van militaire wachters	134 823,00
22-25		Soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten .	2 837 352,00
		Totaal der IVde afdeeling . . .	f6 490 081,00

Vde AFDEELING.

Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten.

26 Aanschaffing van graan, meel, brandstoffen en hetgeen verder noodig is voor het bereiden van brood:

Aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood:

Het getal rations brood, in 1907 uit de militaire bakkerijen aan de korpsen en inrichtingen der landmacht en aan het personeel bij de militaire bakkerijen te verstrekken, wordt geraamd:

voor de korpsen 8 725 185

zijnde gelijk aan het aantal dagen soldij à 10 640 476, verminderd met 18 ten honderd, om redenen als bij de soldij omschreven.

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f1 634 210,00	f1 488 992,79[5]	f 20 010,20[5]		
345 855,00	342 516,12		f 5 688,12	
872 635,00	742 980,23[5]	137 334,76[5]		
110 298,00	93 449,28	17 756,72		
f2 962 998,00	f2 667 938,43	f 175 101,69	f 5 688,12	
		f 169 413,57		
f1 740 837,00	f1 680 124,63	f 117 615,37		
287 253,00	275 174,42	5 275,58		
906 878,00	885 179,30	49 490,70		
228 950,00	218 239,24	18 235,76		
132 600,00	71 624,43	112 321,57		
84 150,00	81 218,73[5]	3 406,26[5]		
134 233,00	127 878,48	6 944,52		
2 962 998,00	2 667 938,43	169 413,57		
f6 477 899,00	f6 007 377,66[5]	f 482 703,33[5]		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1907.
26		voor de militaire hospitalen (art. 87) . . .	170 000		
		„ „ Hoogere Krijgsschool (art. 96) . . .	1 095		
		„ „ Koninklijke Militaire Academie (art. 98) . . .	44 895		
		„ „ Normaal-schietschool (art. 100) . . .	7 665		
		„ het personeel bij de militaire bakkerijen.	36 500		
			8 985 340		
		Dit aantal moet worden verminderd voor aanschaffing van brood en voor vergoeding wegens gemis van brood (art. 27) met	1 935 350		
			7 049 990 rations à 5,75 cent.	f 405 374,42[5]	
		Hiervan wordt gebracht voor bezoldiging van personeel op art. 108 . . . f 72 560,00			
		„ „ „ „ aanschaffing van materieel enz. op art. 112 . 25 000,00		97 560,00	
		Blijft . . .			f 307 814,42[5]
		Aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood. .			*Memorie.*
		Voor het brood, te verstrekken ten behoeve van de cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie			4 100,00
		Verschil ronde som. . . .			— 0,42[5]
					(1) f 311 914,00
27		Aanschaffing van brood en vergoeding wegens gemis van brood;			
		Aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood:			
		Het getal rations, dat geacht wordt noodig te zijn, bedraagt 1 935 350 (art. 26) ad 6 cents		f 116 121,00	
		Aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood. .		*Memorie.*	(1) f 116 121,00
28		Aanschaffing en onderhoud van vee:			
		Aanschaffing van levensmiddelen, waaronder verduurzaamde levensmiddelen en beschuit, koffie en melk ten dienste van de wachten;			
		Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen voor het inkoopen, bereiden en uitdeelen van levensmiddelen en van verdere benoodigdheden in de soldatenkeukens en personeele hulp voor de bereiding van levensmiddelen;			
		na aftrek van de opbrengst van den afval van geslacht vee, dat niet door een aannemer is geleverd.			
		Het aantal rations levensmiddelen, dat geacht wordt noodig te zijn, is gelijk aan dat bij de soldijen uitgetrokken, bedragende:			
		voor de korpsen	6 526 765		
		„ „ Hoogere Krijgsschool	*Memorie.*		
			6 526 765 rations ad 24[5] cent.		f 1 599 057,42[5]
		Voor te verstrekken:			
		Levensmiddelen aan de militaire hospitalen (art. 87).			44 500,00
		„ „ het personeel der Koninklijke Militaire Academie (art. 98). . . .			5 434,34
		Vleesch ten behoeve van de cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie (art. 98). .			14 500,00
		Levensmiddelen voor het personeel bij den Hoofdcursus (art. 102).			2 056,77
		„ „ „ „ der Normaal-schietschool (art. 100)			536,55
		Verschil ronde som. . . .			— 0,09[5]
					(1) f 1 666 085,00
29		Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten en verdere kleine benoodigdheden voor de soldatenmenages en schadeloosstelling wegens gemis van voeding:			
		Het aantal rations levensmiddelen, dat geacht wordt noodig te zijn, bedraagt 6 526 765 rations ad 2,5 cents bijslag			f 163 169,12[5]
		Schadeloosstelling wegens gemis van voeding 2 251 026 dagen, ad 25 cents			562 756,50
		Verschil ronde som. . . .			0,37[5]
					(1) f 725 926,00

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 361 887,33				
4 200,00				
— 0,33				
f 366 087,00	f 321 279,94		f 9 365,94	(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 119 100,00	f 101 057,80	f 15 063,20		
f 1 815 633,26				
44 500,00				
5 117,56				
14 600,00				
2 056,77^{5}				
536,55				
— 0,14^{5}				
f 1 882 444,00	f 1 688 065,41		f 21 980,41	
f 185 268,70				
585 134,25				
0,05				
f 770 403,00	f 712 678,59^{5}	f 13 247,40^{5}		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
30		Reis- en verblijfkosten en verdere kosten vallende op de keuring van levensmiddelen en vee.		f 2 200,00
		VERZAMELING OP DE VDE AFDEELING.		
26		Aanschaffing van graan en verdere behoeften voor het bereiden van brood, enz. . . .		f 311 914,00
27		Aanschaffing van brood en vergoeding wegens gemis van brood, enz.		116 121,00
28		Aanschaffing en onderhoud van vee, aanschaffing van levensmiddelen, enz.		1 666 085,00
29		Bijslag op de soldij en schadeloosstelling wegens gemis van voeding		725 926,00
30		Reis- en verblijfkosten en verdere kosten vallende op de keuring van levensmiddelen en vee.		2 200,00
				f2 822 246,00
		VIde AFDEELING.		
		Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten, van ledergoed en paardetuig en van onderhoud van wapenen.		
31		Traktementen, loonen en tegemoetkomingen van het personeel der kleermakerijen bij de centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en bij het Instructie-bataljon, en arbeidsloonen voor den aanmaak van kleeding:		
		Kleermakers, opzichters bij de kleermakerij { 1 ad	f 1 300,00	
		2 „ . . . . f 1 200,00	2 400,00	
				f 3 700,00
		Loonen van het personeel en arbeidsloonen voor den aanmaak van kleeding. . . .		195 100,00
				f 198 800,00
32		Aanschaffing van kleeding en uitrusting en van grondstoffen en andere benoodigdheden tot aanmaak daarvan, van onderscheidingsteekenen van onderofficieren en soldaten en van modellen van kleeding en uitrusting;		
		Kosten vallende op de keuring van een en ander;		
		Wijziging van kleeding en uitrusting;		
		Aanschaffing en aanmaak van kleeding en uitrusting	f1 410 760,00	
		Komt bij:		
		a. Voor aanschaffing en aanmaak van uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding aan onderofficieren en soldaten te verstrekken kleeding:	42,00	
		Voor de Hoogere Krijgsschool (art. 96)	2 000,00	
		„ „ Koninklijke Militaire Academie (art. 98)	800,00	
		„ „ Cadettenschool (art. 100)	2 180,00	
		„ den Hoofdcursus (art. 102)	404,00	
		„ de Normaal-schietschool (art. 104)		f1 416 186,00
		b. Aanschaffing van grondstoffen voor kleeding van cadetten der Koninklijke Militaire	f 12 000,00	
		Academie (art. 98)	4 150,00	
		Als voren der Cadettenschool (art. 100)		16 150,00
				1 500,00
		c. Regenkleeding, ijswanten, schilderjassen, enz.		1 000,00
		d. Zwaluwnesten, enz.		600,00
		e. Modellen van kleeding en uitrusting		(1) f1 435 436,00
33		Maatnemen, van pas maken en onderhouden van kleeding en uitrusting;		
		uitgaven voor verschillende voorwerpen, waarvan de militairen boven en behalve het stel kleeding en uitrusting, wapenen en ledergoed, moeten worden voorzien;		

TOEGESTAAN voor 1096.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 2 200,00	f 1 934,35^5	f 265,64^5		
	f 360 087,00	f 321 279,94		f 9 365,94	
	119 100,00	101 057,80	f 15 063,20		
	1 882 444,00	1 688 065,41		21 980,41	
	770 403,00	712 678,59^5	13 247,40^5		
	2 200,00	1 934,35^5	265,64^5		
	f3 140 234,00	f2 825 016,10	f 28 576,25	f 31 346,35	
				f 2 770,10	
	f 3 700,00				
	217 658,00				
	f 221 358,00	f 223 899,89^5		f 25 099,89^5	
f1 550 990,00					
42,00					
2 200,00					
800,00					
2 540,00					
425,00					
	f1 556 997,00				
	1 500,00				
	1 000,00				
	540,00				
	f1 560 037,00	f1 521 292,31^5		f 85 856,31^5	(1) Zie Memorie van Toelichting.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
33		benoodigdheden voor het in goeden staat houden van kleeding en uitrusting in deponeerkamers;		
		benoodigdheden voor het merken en nummeren;		
		aanzuivering van schuld van militairen, die worden overgenomen van het Departement van Marine en van het Departement van Koloniën;		
		uit te betalen tegoed op de rekeningen van onderofficieren en soldaten, daaronder begrepen het tegoed waarop het recht in vorige jaren is ontstaan, verdere uitgaven waarmede de rekeningen van die militairen worden belast;		
		na aftrek van de sommen welke worden ingehouden op de soldij van onderofficieren en soldaten, die eene uitrusting- en reserverekening hebben, en van de sommen welke ten bate van die rekeningen vrijwillig worden gestort:		
		a. van pas maken en onderhouden van kleeding en uitrusting	f 396 000,00	
		b. uitgaven voor diverse voorwerpen waarvan de militairen moeten worden voorzien.	15 000,00	
		c. onderhoud van kleeding en uitrusting opgelegd in de deponeerkamers	6 000,00	
		d. benoodigdheden voor het merken en nummeren	3 500,00	
		e. aanzuivering van schuld van militairen, die worden overgenomen van het Departement van Marine en van het Departement van Koloniën	1 500,00	
		f. uit te betalen te tegoed op de rekeningen van onderofficieren en soldaten	175 000,00	
		na aftrek:		f 597 000,0
		1°. van de sommen in te houden op de soldij	f 40 000,00	
		2°. van de sommen ten bate van de rekeningen vrijwillig gestort	6 000,00	
				46 000,0
				(1) f551 000,0
34		Reinigen en herstellen van onderkleeding, handdoeken, zakdoeken, werk- en stalbroeken en werk- en stalkielen van soldaten:		
		Infanterie	f 84 000,00	
		Cavalerie	15 000,00	
		Artillerie	33 500,00	
		Genie	5 000,00	
				(1) f137 500,0
35		Toelagen voor eerste uitrusting van vaandrigs en kornetten; vergoeding aan reserve-adjudant-onderofficieren voor eerste aanschaffing en voor onderhoud van wapenen, kleeding en uitrusting:		
		Infanterie	f 6 300,00	
		Cavalerie	2 000,00	
		Artillerie	1 200,00	
		Genie	500,00	
				f 10 000,0
36		Aanschaffing en wijziging van ledergoed, van paardetuig voor de cavalerie — de adjudanten-onderofficier van dat wapen inbegrepen — en voor officieren die niet tot het houden van dienstpaarden gerechtigd zijn, doch diensten te paard moeten verrichten; van trommen, hoorns en trompetten met toebehooren, van stokken voor sergeanten- en korporaals-tamboer en van pioniergereedschappen, waaronder benoodigdheden tot het onbruikbaar maken van spoorwegen en telegraaflijnen;		
		kosten vallende op de keuring van een en ander;		
		ledergoed, paardetuig, trommen, hoorns, enz.		
		Voor de korpsen	f 150 000,00	
		„ „ landweer	35 000,00	
		„ „ Koninklijke Militaire Academie	300,00	
		„ „ Cadettenschool	50,00	
				f 185 350,0

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 411 000,00			f 429 915,07		f 33 915,07	
10 000,00			22 233,00		7 233,00	
6 000,00			4 610,19^{5}	f 1 389,80^{5}		
3 500,00			3 260,40^{5}	239,59^{5}		
1 500,00			738,35	761,65		
175 000,00			179 261,76		4 261,76	
	f 607 000,00					
			f 640 018,78			
	46 000,00		65 376,63^{5}	19 376,63^{5}		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 561 000,00		f 574 642,14^{5}	f 21 767,68^{5}	f 45 409,83	
					f 23 642,14^{5}	
	f 145 000,00		f 140 714,30^{5}		f 3 214,30^{5}	
	f 13 400,00		f 9 434,63	f 565,37		
f 150 000,00						
33 400,00						
400,00						
50,00						
	f 183 850,00					

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
36		Pioniergereedschap:		
		Voor het leger	f 6 600,00	
		„ de landweer		
				f 6 600,00
		Voor het onbruikbaar maken van spoorwegen		300,00
		Stokken voor sergeanten- en korporaals-tamboer		100,00
				f 192 350,00
37		Herstelling en onderhoud van de in het vorige artikel genoemde voorwerpen:		
		Infanterie	f 24 700,00	
		Cavalerie	21 800,00	
		Artillerie	6 000,00	
		Genie	1 000,00	
				(1) f 53 500,00
38		Herstelling en onderhoud van wapenen:		
		Infanterie	f 23 500,00	
		Cavalerie	1 500,00	
		Artillerie	4 500,00	
		Genie	500,00	
				f 30 000,00
		Daggelden en loonen van oppassers op de wapenkamers en van personeel, belast met werkzaamheden in voor de landbouw beschikbaar gestelde magazijnsruimten		3 900,00
		Benoodigdheden voor het onderhouden van wapenen in de wapenkamers bij de korpsen en in de voren vermelde magazijnsruimten (2)		8 100,00
				f 42 000,00
		Verzameling op de VIde Afdeeling.		
31		Traktementen enz. van het personeel der kleermakerijen bij de magazijnen en arbeidsloonen		f 1 198 800,00
32		Aanschaffing van kleeding en uitrusting enz.		1 435 436,00
33		Van pas maken en onderhouden van kleeding en uitrusting		551 000,00
34		Reinigen en herstellen van onderkleeding, enz.		137 500,00
35		Toelagen voor eerste uitrusting van vaandrigs en kornetten		10 000,00
36		Aanschaffing en wijziging van ledergoed, enz.		192 350,00
37		Herstelling en onderhoud van de in het vorige artikel genoemde voorwerpen		53 500,00
38		Herstelling en onderhoud van wapenen enz.		42 000,00
		Totaal der VIde Afdeeling		f 2 620 586,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 6 680,00						
8 000,00						
—	f 14 680,00					
	220,00					
	100,00					
	f 198 850,00		f 185 798,80	f 6 551,20		
	f 54 000,00		f 57 410,90^5		f 3 910,90^5	(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 28 000,00		f 29 971,45^5	f 28,54^5		
	3 900,00		3 572,97^5	327,02^5		
	4 000,00		9 190,81^5		f 1 090,81^5	(2) In verband met de aanvulling van de onmiddellijk voorafgaande zinsnede, is ook deze omschrijving eenigszins gewijzigd.
	f 35 900,00		f 42 735,24^5	f 355,57	f 1 090,81^5	
					f 735,24^5	
	f 221 358,00		f 223 899,39^5		f 25 099,89^5	
	1 560 037,00		1 521 292,31^5		85 856,31^5	
	561 000,00		574 642,14^5		23 642,14^5	
	145 000,00		140 714,30^5		3 214,30^5	
	13 400,00		9 434,63	f 565,37		
	198 850,00		185 798,80	6 551,20		
	54 000,00		57 410,90^5		3 910,90^5	
	35 900,00		42 735,24^5		735,24^5	
	f 2 789 545,00		f 2 755 928,24	f 7 116,57	f 142 458,81	
					f 135 342,24	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
		VIIde AFDEELING.		
		Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging.		
39		Huisvesting van officieren en huisvesting en voeding van onderofficieren en soldaten, zoomede stalling van paarden, een en ander krachtens de wet houdende bepalingen betrekkelijk de inkwartieringen, en kantonnementskosten, niet begrepen in art. 57 *a*.		
		Infanterie	f 24 000,00	
		Cavalerie	15 000,00	
		Artillerie	9 000,00	
		Genie	1 000,00	
		Landweer		
				f 49 000,00
40		Huisvesting en voeding bij de ingezetenen, zoomede daggelden en tegemoetkomingen van in te lijven manschappen en opgeroepen verlofgangers der nationale militie; van naar het buitenland vertrekkende miliciens die binnen vier maanden na hunne inlijving wegens lichaamsgebreken worden ontslagen en van personeel van het reservekader en van de landweer		f 10 000,00
41		Huur van gebouwen of gedeelten daarvan tot huisvesting van gehuwde militairen beneden den rang van officier en van hunne gezinnen en vergoeding wegens gemis van vrije woning aan genoemde militairen		f 200 000,00
42		Verlichting en verwarming van wachtlokalen		f 17 000,00
		Verlichting van soldatenkamers, van kazernepleinen, aanhoorigheden van kazernen, stallen en niet tot oefening dienende kamp- en andere terreinen		115 000,00
		Brandstoffen tot verwarming van de door ongehuwde soldaten bewoonde lokalen in de kazernen		10 500,00
		Aanschaffing, huur en onderhoud van de kachels met toebehooren, bestemd voor onderofficiers- en soldatenkamers		7 650,00
		Aanschaffing van kleine geriefelijkheden voor soldatenkamers		3 200,00
		Aanschaffing en onderhoud van benoodigdheden in arrestkamers		100,00
		Aanschaffing en onderhoud van contrôle-klokjes		1 500,00
		Kosten vallende op het in gereedheid brengen van niet tot oefening dienende kampterreinen, bivaks en dergelijke		100,00
		Drinkwater in de garnizoenen, waaronder begrepen kosten voor het bedienen van motoren en pompen ten dienste van waterleidingen		41 450,00
				(1)f 196 500,00
43		Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen en andere benoodigdheden tot het schoonhouden van militaire gebouwen, in gebruik bij de korpsen van het leger		(1)f 20 500,00
44		Daggelden en loonen van personeel voor het reinigen van kazernepleinen, van aanhoorigheden van kazernen en van wachtlokalen		(1)f 63 400,00
45		Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren; aanschaffing en snijden van ligstroo; kosten vallende op de keuring van een en ander; vergoeding wegens gemis van slaapfournituren:		
		voor de korpsen	f 165 215,00	
		Vernieuwing van nachtleger bij:		
		de Koninklijke Militaire Academie (art. 98)	400,00	
		„ Cadettenschool (art. 100)	150,00	
		den Hoofdcursus (art. 102)	100,00	
		vergoeding wegens gemis van slaapfournituren	*Memorie.*	
				(1)f 165 865,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 24 000,00						
15 000,00						
9 000,00						
1 000,00						
1 000,00						
	f 50 000,00		f 42 267,20	f 6 732,80		
	f 14 000,00		f 10 103,25		f 103,25	
	f 207 000,00		f 192 045,32	f 7 954,68		
	f 17 000,00					
	118 000,00					
	11 000,00		f 154 383,88^{5}		f 4 233,88^{5}	
	8 000,00					
	3 200,00		3 316,00		116,00	
	100,00		141,05		41,05	
				f 1 500,00		
	100,00		52,23	47,77		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	42 600,00		41 863,11		413,11	
	f 200 000,00		f 199 756,27^{5}	f 1 547,77	f 4 804,04^{5}	
					f 3 256,27^{5}	
	f 22 000,00		f 17 662,02^{5}	f 2 837,97^{5}		
	f 62 800,00		f 60 992,07	f 2 407,93		
f 176 215,00						
400,00						
150,00						
100,00						
	f 176 865,00		f 160 358,98	f 5 506,02		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
46		Uitgaven voor het reinigen van het lichaam en voor scheren en haarsnijden van ongehuwde soldaten:		
		a. reinigen van het lichaam		f 6 000,00
		b. scheren en haarsnijden		22 800,00
				(1) f 28 800,00
		VERZAMELING OP DE VIIde AFDEELING.		
39		Huisvesting van officieren, enz. bij de ingezetenen		f 49 000,00
40		Huisvesting en voeding en daggelden van in te lijven manschappen		10 000,00
41		Huur van gebouwen, enz.		200 000,00
42		Verlichting en verwarming van soldatenkamers, enz.		196 500,00
43		Aanschaffing on onderhoud van gereedschappen, enz.		20 500,00
44		Daggelden van personeel voor het reinigen van aanhoorigheden van kazernen en kazerne-pleinen		63 400,00
45		Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren, enz.		165 865,00
46		Uitgaven voor het reinigen van het lichaam, enz.		28 800,00
		Totaal der VIIde afdeeling		f 734 065,00
		VIIIste AFDEELING. *Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden.*		
47		Aanschaffing van paarden.		
		Gewone aanvulling:		
		272 cavalerie-paarden, à f 510	f 123 420,00	
		60 artillerie- „ „ 510	30 600,00	
		99 „ „ „ 565	55 935,00	
		Buitengewone aanvulling:		
		65 cavalerie-paarden, à f 510	33 150,00	
		60 artillerie- „ „ 725	43 500,00	
				f 286 605,00
48		Reis- en verblijfkosten en verdere uitgaven vallende op de aanschaffing van paarden:		
		Reis- en verblijfkosten van de remonte-commissiën, gerekend op f 15 per paard	f 7 890,00	
		Verdere kosten	18 105,00	
				f 25 995,00
49		Daggelden, loonen en toelagen van geëmployeerden bij fouragemagazijnen		f 500,00
50		Aanschaffing van fourage en vergoeding van officieren, die voor hunne dienstpaarden geen fourage in natura genieten:		
		aanschaffing van strooisel en huur van weiden;		
		reis- en verblijfkosten en verdere kosten vallende op de aanschaffing van fourage en het huren van weiden:		

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN voor 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 5 600,00	f 10 023,23^5		f 4 023,23^5	
25 200,00	20 895,81^5	f 1 904,18^5		
f 30 800,00	f 30 919,05	f 1 904,18^5	f 4 023,23^5	(1) Zie Memorie van Toelichting.
			f 2 119,05	
f 50 000,00	f 42 267,20	f 6 732,80		
14 000,00	10 103,25		f 103,25	
207 000,00	192 045,32	7 954,68		
200 000,00	199 756,27^5		3 256,27^5	
22 000,00	17 662,02^5	2 837,97^5		
62 800,00	60 992,07	2 407,93		
176 865,00	160 358,98	5 506,02		
30 800,00	30 919,05		2 119,05	
f 763 465,00	f 714 104,17	f 25 439,40^5	f 5 478,57^5	
		f 19 960,83		
f 286 605,00	(2) f 280 018,50	f 6 586,50		
f 25 995,00	(2) f 27 977,87		f 1 982,87	
f 500,00	f 382,50	f 117,50		

(2) In 1905 zijn aangeschaft de navermelde paarden, tegen de daarbij aangewezen prijzen.

Waar aangekocht.	Getal paarden.	Gemiddeld per paard.	Bedrag.
Cavalerie:			
In Engeland en Ierland	316	f 564,00	f 216 013,56^5
Artillerie:			
In Engeland en Ierland	67		
In het binnenland.	173	632,17	109 365,82^5
Totaal	556	„	f 325 379,39
Waarvoor uit verstrekkingen is betaald			17 383,02
Verschil gelijk aan de uitgaven op de artikelen 47 en 48			f 307 996,37

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Getal paarden				Getal dagen.		GERAAMD voor 1907.
			van officieren bij staven en onbereden korpsen, ad 68 cents.	bij bereden korpsen, cavalerie, ad 61 cts.	bij bereden korpsen, troepenpaarden der artillerie, ad 62 cents.	bij bereden korpsen, overige officierspaarden, ad 60 cents.			
50		*a.* Aanschaffing van fourage en vergoeding voor officieren, die voor hunne dienstpaarden geen fourage in natura genieten, en aanschaffing van strooisel en huur van weiden:							
		Groote staf	25	„	„	„	9 125		f 6 205,00
		Generale staf	48	„	„	„	17 520		11 913,60
		Intendance	1	„	„	„	365		248,20
		Plaatselijke staven	1	„	„	„	365		248,20
		Infanterie:							
		Staf	15	„	„	„	5 475	f 3 723,00	
		Regiment grenadiers en jagers en regimenten infanterie	94	„	„	„	34 310	23 330,80	
		Instructie-bataljon	1	„	„	„	365	248,20	
									27 302,00
		Cavalerie:							
		Staf	6	„	„	„	2 190	f 1 489,20	
		Regimenten huzaren, depots huzaren, eskadron ordonnancen, rij- en hoefsmidschool { officiers- 248 / troepen- 2488 }	„	2 736	,	„	998 640	} 721 546,85	
		Remontedepot . . . . . { officiers- . .	„	3	„	„	1 095		
					} 450	„	164 250		
		Remontedepot { troepen- . .	„	„	} 65	„	15 925		
									723 036,05
		Artillerie:							
		Staf	5	„	„	„	1 825	f 1 241,00	
		Commando bereden artillerie	6	„	„	„	2 190	1 489,20	
		Regimenten veld-artillerie. . { officiers- . .	„	„	„	} 157	57 305	} 422 959,20	
						} 28	3 416		
					} 1 662	„	606 630		
		Regimenten veld-artillerie { troepen- . .	„	„	} 60	„	16 800		
		Korps rijdende-artillerie. . { officiers- . .	„	„	„	27	9 855	} 76 744,90	
		Korps rijdende-artillerie { troepen- . .	„	„	313	„	114 245		
		Korps pontonniers	1	„	„	„	365	248,20	
		Commando vesting-artillerie.	3	„	„	„	1 095	744,60	
		Regimenten vesting-artillerie	12	„	„	„	4 380	2 978,40	
		Korps pantserfort-artillerie	1	„	„	„	365	248,20	
		Korps torpedisten	1	„	„	„	365	248,20	
									f 506 901,90

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 6 205,00		f 5 698,27	f 506,73		
	11 913,60		10 731,49	1 182,11		
	248,20			248,20		
	496,40		570,04		f 321,84	
f 3 723,00						
23 330,80						
248,20						
	27 302,00		32 889,53^{5}		5 587,53^{5}	
f 1 489,20						
707 074,60						
	708 563,80		778 066,19		55 030,14	
f 1 241,00						
1 489,20						
406 748,40						
76 744,90						
248,20						
744,60						
2 978,40						
248,20						
248,20						
	490 691,10		490 404,83	16 497,07		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Getal paarden van officieren bij staven en onbereden korpsen, ad 68 cents.	Getal paarden bij bereden korpsen, cavalerie, ad 61 cts.	Getal paarden bij bereden korpsen, troepenpaarden der artillerie, ad 62 cents.	Getal paarden bij bereden korpsen, overige officierspaarden, ad 60 cents.	Getal dagen.	GERAAMD voor 1907.	
50		Genie:							
		Staf	11	„	„	„	(1) 2 190	f 1 489,20	
		Regiment genietroepen	4	„	„	„	1 460	992,80	
									f 2 482,00
		Geneeskundige dienst, behalve de paarden van paardenartsen, begrepen in de getallen der korpsen, waartoe zij behooren	1	„	„	„	365		248,20
		Reservekader bij de cavalerie:							
		2713 dagen, ad f 0,61	„	„	„	„	„	f 1 654,93	
		Bereden artillerie:							
		42 dagen, ad f 0,62	„	„	„	„	„	26,04	
									1 680,97
		Verschil ronde som	„	„	„	„	„		— 0,12
			236	2 739	2 550	212	2072476		f 1 280 266,00
			5 737						
		b. Reis- en verblijfkosten en verdere kosten vallende op de aanschaffing van fourage en het huren van weiden							100,00
									f 1 280 366,00
51		Hoefbeslag en hoevensmeer;							
		stal- en manegebehoeften;							
		benoodigdheden voor het merken, meten, voederen, drenken en voor de verdere verzorging van paarden;							
		materieel voor fourage-magazijnen;							
		aanschaffing en onderhoud van voertuigen voor den dienst bij het remote-depot;							
		kosten van het onderricht aan de rij- en hoefsmidschool:							
		hoefbeslag en hoevensmeer						f 54 750,00	
		stal- en manegebehoeften						18 000,00	
		benoodigdheden voor het merken, meten, voederen, drenken en voor de verdere verzorging van paarden						3 000,00	
		materieel voor fourage-magazijnen						750,00	
		aanschaffing en onderhoud van voertuigen voor den dienst bij het remonte-depot						1 000,00	
		kosten voor het onderricht aan de rij- en hoefsmidschool						2 500,00	
									f 80 000,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 489,20						(1) Hoewel volgens het getal paarden dat gehouden mag worden meer zou noodig zijn, wordt het hier geraamde bedrag voor zes paarden voldoende geacht.
992,80						
	f 2 482,00		f 2 722,30		f 240,30	
	248,20		255,48		7,28	
	1 480,85		1 077,62^5	f 603,34^5		
	— 0,15				0,12	
	f 1 249 631,00					
	100,00		1 310,20		1 210,20	
	f 1 249 731,00		f 1 323 725,96	f 19 037,45^5	f 62 397 41^5	
					f 43 359,96	
	f 91 000,00		f 69 981,53^5	f 10 018,46^5		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
		VERZAMELING OP DE VIIste AFDEELING.		
47		Aanschaffing van paarden		f 286 605,00
48		Reis- en verblijfkosten enz. vallende op de aanschaffing van paarden		25 995,00
49		Daggelden, loonen en toelagen van geëmployeerden bij fourage-magazijnen		500,00
50		Aanschaffing van fourage en vergoeding voor officieren die voor hunne dienstpaarden geen fourage in natura genieten		1 280 366,00
51		Hoefbeslag en hoevensmeer		80 000,00
				f1 673 466,00
		IXde AFDEELING.		
		Studiën, onderwijs en oefeningen.		
52		Kosten vallende op het bijwonen door officieren van enkele lessen aan Universiteiten en aan de Technische Hoogeschool		f 1 000,00
53		Kosten van nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis en van openbaarmaking van de uitkomsten daarvan:		
	a.	toelage van den directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief en van andere bij dat archief werkzaam gestelde personen		f 1 400,00
	b.	reis- en verblijfkosten en verdere kosten		(1) 1 675,00
				f 3 075,00
54		Kosten van het onderwijs aan de cursussen bij het wapen der infanterie, van de kaderscholen en van het schoolonderwijs bij de korpsen, van het onderwijs in exercitie- en dienstreglementen, schermen, gymnastiek, voltige, zwemmen, schaatsenrijden, dansen, muziek en andere voor militairen noodige en nuttige vakken		f 43 750,00
		belooningen aan onderwijzers en prijzen aan leerlingen		6 000,00
		aanschaffing van excercitie- en dienstreglementen, kosteloos te verstrekken aan onderofficieren en soldaten		4 500,00
		onderhoud der korpsboekerijen		6 350,00
				(2)f 60 600,00
55		Kosten van practische en theoretische oefeningen van officieren, van oefeningen in het paardrijden van onbereden officieren in garnizoensplaatsen waar geen bereden troepen zijn gevestigd, van oefeningen in het schieten en van het deelnemen aan wedstrijden in het schieten, de gymnastiek, het schermen en van andere militaire oefeningen		f 39 325,00
		prijzen en belooningen aan onderofficieren en soldaten bij de oefeningen in het schieten en andere militaire oefeningen		17 300,00
		vaandels, standaards, richtvlaggen, exercitie-lijnen en dergelijke benoodigdheden		300,00
				(1)f 56 925,00
56		Kosten vallende op de aanschaffing, het onderhoud en de huur van rijwielen voor den dienst bij de korpsen:		
		reis- en verblijfkosten, en verdere kosten, vallende op de keuring daarvan:		
		a. aanschaffing, onderhoud en huur:		
		Infanterie	f 15 700,00	
		Cavalerie	676,00	

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 286 605,00	f 280 018,50	f 6 586,50		
25 995,00	27 977,87		f 1 982,87	
500,00	382,50	117,50		
1 249 731,00	1 323 725,96		43 359,96	
91 000,00	69 981,53^5	10 018,46^5		
f1 653 831,00	f1 702 086,36^5	f 16 722,46^5	f 45 342,83	
			f 28 620,36^5	
f 1 000,00	f 1 260,00		f 260,00	
				(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 1 500,00	f 1 000,00	f 400,00		
2 000,00	1 576,76	98,24		
f 3 500,00	f 2 576,76	f 498,24		
f 43 200,00	f 40 551,73	f 3 198,27		
8 000,00	7 939,40		f 1 939,40	
3 500,00	3 439,76	1 060,24		
6 350,00	6 060,45	289,55		(2) Onder deze som is begrepen een bedrag van f 9 595 voor het onderwijs op de curcussen.
f 61 050,00	f 57 991,34	f 4 548,06	f 1 939,40	
		f 2 608,66		
f 42 080,00	f 29 536,74^5	f 9 788,25^5		
12 000,00	10 829,28	6 470,72		
300,00	1 399,38		f 1 099,38	
f 54 380,00	f 41 765,40^5	f 16 258,97^5	f 1 099,38	
		f 15 159,59^5		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
56		Artillerie	f 2 450,00	
		Genie	550,00	
				f 19 376,00
		b. reis- en verblijfkosten en verdere kosten		100,00
				f 19 476,00
57		Kampeeren en manoeuvres:		
	a.	kosten van oefeningen van officieren en troepen buiten hunne standplaatsen, daaronder begrepen de kosten van drinkwater, ligstroo, lichtstoffen, hout voor bivakvuren, kantonnementskosten, bruggemateriaal, benoodigdheden voor pioniersarbeid en verdere op de oefeningen vallende kosten, alsmede vergoeding van schade welke is toegebracht aan eigendommen van bijzondere personen, voor zoover die vergoeding te voren is bedongen of daarna door eene daartoe benoemde commissie is geschat		f 43 500,00
	b.	toelagen van het personeel, dat aan de oefeningen deelneemt, daaronder begrepen officieren der schutterijen en personeel van de koloniale reserve		93 000,00
	c.	reis- en verblijfkosten, kosten van vervoer, tol-; brug-, weg- en veergelden:		
		a. reis- en verblijfkosten	f 5 500,00	
		b. kosten van vervoer, enz.	138 000,00	
				143 500,00
				(1) f 280 000,00
58		Kosten vallende op den postduivendienst:		
	a.	traktementen, toelagen, premiën en belooningen van personeel belast met toezicht en verzorging		f 1 435,00
	b.	reis- en verblijfkosten en verdere kosten		4 565,00
				f 6 000,00
59		Kosten van schietonderricht buiten het leger:		
		a. tegemoetkoming voor schietonderricht buiten het leger	f 9 500,00	
		b. „ voor de oprichting, de verbetering en het onderhoud van particuliere schietbanen	10 000,00	
		c. aanschaffing van eereprijzen, ingevolge het Koninklijk besluit van 5 Februari 1902 (*Staatsblad* n°. 24)	100,00	
				f 19 600,00
60		Kosten van het voorbereidend militair onderricht en van oefeningen met het reservekader buiten het leger:		
	a.	vergoedingen en belooningen van personeel met het onderwijs en toezicht belast;		
	b.	reis- en verblijfkosten, huur, verwarming en verlichting van oefeningslokalen, schoonhouden van geweren en verdere uitgaven.		

	Voorbereidend militair onderricht.	Oefeningen met het reservekader.		
a.				
Vergoeding aan officieren	f 2 000,00	f 75,00	f 2 075,00	
Belooningen voor het overige personeel	16 500,00	675,00	17 175,00	
				f 19 250,00
b.				
Reis- en verblijfkosten van officieren	18 000,00	1 000,00	f 19 000,00	
Huur, verwarming en verlichting van oefeningslokalen	19 000,00	470,00	19 470,00	
Schoonhouden van geweren	5 600,00	100,00	5 700,00	
Verdere kosten	2 000,00	240,00	2 240,00	
				46 410,00
	f 63 100,00	f 2 560,00		f 65 660,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 19 485,00		f 17 391,35[5]	f 1 984,64[5]		
	125,00		114,43		f 14,43	
	f 19 610,00		f 17 505,78[5]	f 1 984,64[5]	f 14,43	
				f 1 970,21[5]		
	f 39 000,00		f 35 635,15[5]	f 7 864,84[5]		
	102 500,00		83 909,83	9 090,17		
f 6 000,00						
149 000,00	155 000,00		133 356,42	10 143,58		
	f 296 500,00		f 252 901,40[5]	f 27 098,59[5]		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 1 435,00		f 1 278,45	f 156,55		
	4 565,00		4 027,16[5]	537,83[5]		
	f 6 000,00		f 5 305,61[5]	f 694,38[5]		
f 9 500,00						
10 000,00						
100,00	f 19 600,00		f 7 890,60	f 11 709,40		
f 1 925,00						
17 810,00	f 19 735,00		f 17 361,79[5]	f 1 888,20[5]		
f 19 300,00						
21 450,00						
5 700,00						
1 620,00	48 070,00		46 538,18		f 128,18	
	f 67 805,00		f 63 899,97[5]	f 1 888,20[5]	f 128,18	
				f 1 760,02[5]		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
61		Subsidiën aan vereenigingen voor volksoefeningen in de gymnastiek en het schermen en ter beoefening van openluchtspelen . . .		f 5 500,00
62		Subsidie aan het hoofdbestuur der Vereeniging Volksweerbaarheid . . .		f 3 500,00
63		Subsidie aan de Militaire Sportvereeniging te 's Gravenhage . . .		f 600,00
64		Subsidiën aan den Koninklijken officiers- en aan den Koninklijken onderofficiers-schermbond:		
		Koninklijke officiers-schermbond . . .	f 500,00	
		Koninklijke onderofficiers-schermbond . . .	500,00	
				f 1 000,00
		Verzameling op de IXde Afdeeling.		
52		Kosten van het bijwonen door officieren van enkele lessen aan Universiteiten en aan de Technische Hoogeschool, enz. . . .		f 1 000,00
53		Kosten van nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis, enz.		3 075,00
54		Kosten voor het onderwijs, enz, . . .		60 600,00
55		Kosten voor practische oefeningen. enz. . . .		56 925,00
56		Aanschaffing, onderhoud en huur van rijwielen, enz. . . .		19 476,00
57		Kampeeren en manoeuvres, enz. . . .		280 000,00
58		Kosten vallende op den postduivendienst. . . .		6 000,00
59		Kosten van schietonderricht buiten het leger . . .		19 600,00
60		Kosten van het voorbereidend militair onderricht en van oefeningen met het reserve-kader buiten het leger . . .		65 660,00
61		Subsidiën aan vereenigingen voor volksoefeningen in de gymnastiek enz. . . .		5 500,00
62		Subsidie aan de Vereeniging Volksweerbaarheid . . .		3 500,00
63		Subsidie aan de Militaire Sportvereeniging te 's Gravenhage. . . .		600,00
64		Subsidiën aan den officiers- en aan den onderofficiers-schermbond . . .		1 000,00
				f 522 936,00
		Xde AFDEELING.		
		Administratiekosten.		
65		Beloouingen voor bedienden bij de bureau's van den chef van den generalen staf en van den hoofdintendant . . .		f 1 575,00
66		Bureel- en administratiekosten voor de staven van het leger, voor intendanten en kwartiermeesters, voor de wapenkorpsen en voor de landweer . . .		
		Groote staf:		
		Commandant in de Nieuwe Hollandsche waterlinie . . .	f 860,00	
		idem „ „ Stelling van Amsterdam . . .	1 290,00	
		idem „ „ „ „ 't Hollandsch Diep en het Volkerak . . .	350,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 5 500,00		f 5 000,00	f 500,00		
	f 3 500,00		f 3 500,00			
	f 600,00		f 600,00			
f 500,00						
500,00						
	f 1 000,00		f 1 000,00			
	f 1 000,00		f 1 260,00		f 260,00	
	3 500,00		2 576,76	f 498,24		
	61 050,00		57 991,34	2 608,66		
	54 380,00		41 765,40^{5}	15 159,59^{5}		
	19 610,00		17 505,78^{5}	1 970,21^{5}		
	296 500,00		252 901,40^{5}	27 098,59^{5}		
	6 000,00		5 305,61^{5}	694,38^{5}		
	19 600,00		7 890,60	11 709,40		
	67 805,00		63 899,97^{5}	1 760,02^{5}		
	5 500,00		5 000,00	500,00		
	3 500,00		3 500,00			
	600,00		600,00			
	1 000,00		1 000,00			
	f 540 045,00		f 461 196,88^{5}	f 61 999,11^{5}	f 260,00	
				f 61 739,11^{5}		
	f 1 540,00		f 1 475,00	f 100,00		
f 1 103,00						
1 425,00						
350,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
66		Commandant in de Stelling den Helder	f 150,00	
		idem „ „ „ van de Monden der Maas en van het Haringvliet	200,00	
		Inspecteur van het militair onderwijs	600,00	f 3 450,00
		Generale staf:		
		Chef van den staf		1 100,00
		Provinciale staf:		
		10 provinciale adjudanten (5 ad f 300, 3 ad f 275 en 2 ad f 200)		2 725,00
		Plaatselijke staf:		
		Gouverneur der residentie en plaatselijke- en garnizoenscommandanten, naar gelang van de uitgebreidheid van het commando		3 520,00
		Infanterie:		
		Inspecteur	f 1 280,00	
		Chef van den staf der 1ste divisie	850,00	
		„ „ „ „ „ 2de, 3de en 4de divisie, à f 800	2 400,00	4 530,00
		Cavalerie:		
		Inspecteur		863,00
		Artillerie:		
		Inspecteur	f 770,00	
		Voorzitter der commissie van proefneming	250,00	
		Commandant der bereden artillerie	320,00	
		Commandant der vesting-artillerie	1 285,00	2 625,00
		Intendanten:		
		Hoofdintendant	f 1 150,00	
		4 intendanten bij de divisiën infanterie, ad f 450	1 800,00	
		Intendant in de Stelling van Amsterdam	575,00	
		„ „ „ Nieuwe Hollandsche waterlinie	450,00	
		1 eerste-luitenant, gedetacheerd bij de intendance	100,00	4 075,00
		Kwartiermeesters:		
		Hoofdofficier belast met de mandateering	f 750,00	
		3 controleurs van de inwendige administratie der korpsen, ad f 450	1 350,00	
		Kwartiermeesters bij de korpsen	30 800,00	32 900,00
		Wapenkorpsen:		
		Infanterie	f 26 700,00	
		Cavalerie	4 500,00	
		Artillerie	12 950,00	
		Genie	2 000,00	46 150,00
		Landweer		11 374,00
		Voor aanschaffing van geld- en administratiekisten		(1) 4 300,00
				f 117 612,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN voor 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 150,00					
200,00					
600,00	f 3 828,00	f 3 887,37		f 437,37	
	1 300,00	1 308,98^5		203,98^5	
	2 725,00	2 725,00			
	3 520,00	3 565,00		45,00	
f 1 370,00					
850,00					
2 400,00	4 620,00	5 646,49		1 116,49	
	600,00	534,10^5	f 328,89^5		
f 700,00					
250,00					
420,00					
1 650,00	3 020,00	2 751,70^5		126,70^5	
f 1 200,00					
1 800,00					
575,00					
450,00					
100,00	4 125,00	3 737,10	337,90		
f 750,00					
1 350,00					
30 800,00	32 900,00	30 338,59	2 561,41		
f 26 150,00					
4 240,00					
11 860,00					
2 000,00	44 250,00	48 809,83		2 659,83	
	6 400,00	5 100,93	6 273,07		
			4 300,00		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 107 288,00	f 108 400,10^5	f 13 801,27^5	f 4 589,38	
			f 9 211,89^5		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
67		Druk- en bindwerk ten dienste van het leger.		f 23 000,00
68		Toelagen, schrijfloonen, drukwerk en verdere uitgaven verbonden aan de werkzaamheden van bij Koninklijk besluit of door den Minister van Oorlog benoemde commissiën, voor zoover die uitgaven niet moeten worden bestreden uit andere artikelen der begrooting.		(1)f 1 000,00
69		Schrijf- en teekenbehoeften voor aangewezen commandanten van stellingen, van forten en van groepen van versterkte plaatsen, alsmede voor officieren belast met het opmaken van memoriën betreffende de approviandeering van forten en versterkte plaatsen . . .		f 300,00
		VERZAMELING OP DE Xde AFDEELING.		
65		Belooningen voor bedienden bij de bureau's van den chef van den generalen staf en van den hoofdintendant		f 1 575,00
66		Bureel en administratiekosten voor de staven van het leger, voor intendanten en kwartiermeesters, voor de wapenkorpsen en voor de landweer		117 612,00
67		Druk- en bindwerk ten dienste van het leger.		23 000,00
68		Toelagen, schrijfloonen, drukwerk en verdere uitgaven verbonden aan de werkzaamheden van bij Koninklijk besluit of door den Minister van Oorlog benoemde commissiën, voor zoover die uitgaven niet moeten worden bestreden uit andere artikelen der begrooting.		1 000,00
69		Schrijf- en teekenbehoeften voor aangewezen commandanten van stellingen, van forten en van groepen van versterkte plaatsen, alsmede voor officieren belast met het opmaken van memoriën betreffende de approviandeering van forten en versterkte plaatsen . . .		300,00
		Totaal der Xde afdeeling . .		f 143 487,00
		XIde AFDEELING.		
		Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen.		
70		Gratificatiën en kosten van vervoer van officieren die bij het leger in Nederlandsch-Indië worden gedetacheerd		*Memorie.*
71		Voorschotten aan officieren die een dienstpaard verliezen, of opnieuw tot het houden van een dienstpaard verplicht worden, doch daarvoor van Rijkswege geene vergoeding genieten		f 4 000,00
72		Kosten van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, van medailles voor diensten van onderscheiden aard, van de daaraan verbonden gratificatiën en van eereteekenen, ingesteld bij Koninklijk besluit van 10 Mei 1865 (*Staatsblad* n°. 32) en bij Koninklijk besluit van 8 September 1877 (*Staatsblad* n°. 179), alsmede van gratificatiën aan mindere geëmployeerden en werklieden, die korten tijd vóór zij op een eereteeken aanspraak verkrijgen, den dienst moeten verlaten		f 8 000,00
73		Toelagen voor de muziekkorpsen bij de infanterie:		
		Regiment grenadiers en jagers.		f 14 694,00
		Regimenten infanterie		63 450,00
		Instructie-bataljon		1 500,00
				f 79 644,00

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
		Meer.	Minder.	
f 23 000,00	f 18 318,79	f 4 681,21		
f 300,00	f 571,86^5	f 428,13^5		(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 300,00	f 276,95^5	f 23,04^5		
f 1 540,00	f 1 475,00	f 100,00		
107 288,00	108 400,10^5	9 211,89^5		
23 000,00	18 318,79	4 681,21		
300,00	571,86^5	428,13^5		
300,00	276,95^5	23,04^5		
f 132 428,00	f 129 042,71^5	f 14 444,28^5		
Memorie.				
f 4 000,00	f 2 505,60	f 1 494,40		
f 4 000,00	f 6 199,15^5	f 1 800,84^5		
f 14 694,00	f 14 694,00			
63 450,00	60 320,00	f 3 130,00		
1 500,00	1 500,00			
f 79 644,00	f 76 514,00	f 3 130,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
74		Gratificatiën voor eens aan onderofficieren en soldaten, die wegens lichaamsgebreken, zonder verdere aanspraak op verzorging, uit den dienst worden ontslagen en vergoedingen aan gezinnen van overleden gehuwde onderofficieren en soldaten		f 11 000,00
75		Vergoedingen ingevolge art. 113*bis* der Militiewet 1901 en art. 15*bis* der Landweerwet . .		(1) f 500 000,00
76		Werfkosten, daaronder begrepen premiën van miliciens van het regiment genietroepen, die, ter opleiding in den rang van milicien-sergeant, vier maanden vrijwillig onder de wapenen blijven:		
		a. Werfkosten:		
		Infanterie	f 19 500,00	
		Cavalerie	53 000,00	
		Artillerie	16 000,00	
		Genie	3 500,00	f 92 000,00
		b. Premiën aan lotelingen bij het regiment genietroepen, die ter opleiding tot en in den rang van milicien-sergeant, vier maanden vrijwillig onder de wapenen blijven .		1 000,00
				f 93 000,00
77		Kosten tot verzekering en uitoefening van den eeredienst bij de militairen in de garnizoensplaatsen, daaronder begrepen tegemoetkomingen aan predikanten, geestelijken en onderwijzers		f 10 900,00
78		Begrafeniskosten van militairen		f 1 000,00
		VERZAMELING OP DE XIDE AFDEELING.		
70		Gratificatiën enz. van officieren gedetacheerd bij het leger in Oost-Indië		*Memorie.*
71		Voorschotten aan officieren		f 4 000,00
72		Kosten van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, medailles enz.		8 000,00
73		Toelagen voor muziekkorpsen bij de infanterie		79 644,00
74		Gratificatiën voor eens aan onderofficieren en soldaten, die wegens lichaamsgebreken, zonder verdere aanspraak op verzorging, uit den dienst worden ontslagen, en vergoedingen aan gezinnen van overleden gehuwde onderofficieren en soldaten		11 000,00
75		Vergoeding ingevolge art. 113*bis* der Militiewet 1901, zoomede vergoedingen ingevolge art. 15*bis* der Landweerwet		500 000,00
76		Werfkosten		93 000,00
77		Kosten voor eeredienst en tegemoetkoming aan predikanten, enz.		10 900,00
78		Begrafeniskosten		1 000,00
		Totaal der XIde afdeeling . .		f 707 544,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 11 000,00		f 7 600,00	f 3 400,00		
	f 425 000,00		f 490 826,27	f 9 173,73		(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 22 000,00						
60 000,00						
18 000,00						
4 000,00	f 104 000,00					
	1 000,00					
	f 105 000,00		f 112 466,33		f 19 466,33	
	f 10 900,00		f 10 428,80	f 471,20		
	f 1 000,00		f 517,35	f 482,65		
	Memorie.					
	f 4 000,00		f 2 505,60	f 1,494,40		
	4 000,00		6 199,15^5	1 800,84^5		
	79 644,00		76 514,00	3 130,00		
	11 000,00		7 600,00	3 400,00		
	425 000,00		490 826,27	9 173,73		
	105 000,00		112 466,33		f 19 466,33	
	10 900,00		10 428,80	471,20		
	1 000,00		517,35	482,65		
	f 640 544,00		f 707 057,50^5	f 19 952,82^5	f 19 466,33	
				f 486,49^5		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
		XIIde AFDEELING.			
		Geneeskundige dienst.			
79		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren van gezondheid			
		Traktementen:			
		1 inspecteur (generaal-majoor)		f 5 500,00	
		18 dirigeerende officieren van gezondheid: 3 1ste klasse (kolonel), ad f 5000 .		15 000,00	
		8 2de „ (luitenant-kolonel), „ 4000 .		32 000,00	
		7 3de „ (majoor) „ 3500 .		24 500,00	
		92 officieren van gezondheid . . . . 51 1ste „ (kapitein), „ 2200 .		112 200,00	
		41 2de „ (eerste-luitenant), „ 1600 .		65 600,00	
		2 reserve-officieren van gezondheid, 1ste klasse, 3 weken „ 2200 .		257,00	
		1 reserve-officier „ „ 2de „ 3 „ „ 1600 .		94,00	
				f 255 151,00	
		Verhooging van traktement voor sommige officieren na een zeker aantal dienstjaren in hunnen rang:			
		7 officieren van gezondheid der 1ste klasse, 4 jaren, ad f 200	f 1 400,00		
		12 idem „ 1ste „ 8 „ „ 500	6 000,00		
		16 idem „ 1ste „ 12 „ „ 800	12 800,00		
		20 idem „ 2de „ 4 „ „ 200	4 000,00	24 200,00	
					f 279 351,00
		Hierop wordt verminderd:			
		voor officieren, aan het compleet ontbrekende, met verlof als anderszins, 2 ad f 1600			3 200,00
					f 276 151,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage bij tijdelijk verblijf in eene standplaats			2 000,00
		4 officieren van gezondheid, belast met het geven der cursussen bedoeld bij art. 20 der wet van 2 Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145), ad f 400		f 1 600,00	
		Toelage:			
		Wegens verblijf te Amsterdam:			
		2 hoofdofficieren, ad f 300	f 600,00		
		7 subalterne officieren, „ 200	1 400,00	2 000,00	
		Bij het remonte-depot:			
		1 officier van gezondheid.		200,00	
		Bij de artillerie-inrichtingen aan de Hembrug:			
		1 officier van gezondheid.		150,00	
		Bij het algemeen depot van discipline:			
		1 officier van gezondheid.		150,00	4 100,00
		Voor reserve-officieren:			
		2 officieren van gezondheid der 1ste klasse, ad 400	f 800,00		
		2 idem „ 2de „ „ 300	600,00		1 400,00
		Vergoeding voor onderhoud van rijwielen, 56 officieren ad f 25			1 400,00
		Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing			1 200,00
		Idem wegens gemis van residentie-toelage subalterne officieren, 1 ad f 200			200,00
		Tegemoetkoming voor eerste aanschaffing van uniform bij aanstelling als officier, 8 ad f 200			1 600,00
		Idem in de kosten voor het volgen van eenige cursussen in psychologie en psychiatrie door 1 officier van gezondheid.			500,00
					(1)f288 551,0

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 5 500,00						
15 000,00						
32 000,00						
24 500,00						
107 800,00						
68 800,00						
275,00						
f 253 875,00						
23 300,00						
	f 277 175,00					
	3 200,00					
	f 273 975,00					
	2 000,00					
f 1 600,00						
2 000,00						
200,00						
150,00						
150,00						
	4 100,00					
	1 000,00					
	800,00					
	1 400,00					
	1 600,00					
						(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 284 875,00		f 278 931,85	f 9 619,15		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
80		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de militaire paardenartsen.			
		Traktementen:			
		1 dirigeerend paardenarts (luitenant-kolonel)		f 3 400,00	
		3 dirigeerende paardenartsen (majoor) ad f 3000		9 000,00	
		22 paardenartsen: 14 1ste klasse (kapitein) ad f 2000		28 000,00	
		22 paardenartsen: 8 2de „ (eerste-luitenant) „ 1400		11 200,00	
		26		f 51 600,00	
		Verhooging van traktement voor sommige officieren na een zeker aantal dienstjaren in hunnen rang:			
		4 paardenartsen der 1ste klasse, 25 jaren, ad f 600	f 2 400,00		
		2 idem „ 1ste „ 20 „ „ 400	800,00		
		4 idem „ 1ste „ 15 „ „ 200	800,00		
		4 idem „ 2de „ 5 „ „ 200	800,00		
				4 800,00	
					f 56 400,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage bij tijdelijk verblijf in eene standplaats		f 700,00	
		Bijslag op traktement, wegens achteruitgaan in inkomsten bij de invoering der nieuwe traktementsregeling:			
		3 subalterne officieren, ad f 100		300,00	
					1 000,00
		Toelagen:			
		Wegens het houden van een dienstpaard, 26 officieren ad f 200		f 5 200,00	
		Wegens verblijf te Amsterdam:			
		1 subalterne officier, ad f 200		200,00	
		Bij het remonte-depot:			
		1 paardenarts		200,00	
		Bij de rij- en hoefsmidschool:			
		1 paardenarts		200,00	
					5 800,00
		Vergoeding voor onderhoud van een rijwiel voor den paardenarts bij het remonte-depot			25,00
		Schadeloosstelling voor het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			300,00
		Idem wegens gemis van residentie-toelage, een hoofdofficier			300,00
		Idem voor verhuiskosten bij verplaatsing			600,00
		Tegemoetkoming voor eerste aanschaffing van uniform bij aanstelling als officier, 1 ad f 200			200,00
					(1) f 64 625,00
81		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de militaire apothekers en apothekersbedienden.			
		Traktementen:			
		1 dirigeerend apotheker (luitenant-kolonel), ad f 3400		f 3 400,00	
		1 idem (majoor) „ 3000		3 000,00	
		22 apothekers: 16 1ste klasse (kapitein) „ 2000		32 000,00	
		22 apothekers: 6 2de „ (eerste-luitenant) „ 1400		8 400,00	
		30 apothekersbedienden „ 1100		33 000,00	
				f 79 800,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 3 400,00						
9 000,00						
28 000,00						
11 200,00						
f 51 600,00						(1) Zie Memorie van Toelichting.
4 800,00						
	f 56 400,00					
f 700,00						
300,00						
	1 000,00					
f 5 200,00						
200,00						
200.00						
200,00						
	5 800,00					
	25,00					
	300,00					
	300,00					
	400,00					
	200,00					
	f 64 425,00		f 59 243,33	f 5 381,67		
f 3 400,00						
3 000,00						
32 000,00						
11 200,00						
33 000,00						
f 82 600,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor	1907.
81		Verhooging van traktement voor sommige officieren na een zeker aantal dienstjaren in hunnen rang:			
		1 apotheker der 1ste klasse, 10 jaren, ad f 400	f 400,00		
		5 idem „ 1ste „ 15 „ „ 700	3 500,00		
		3 idem „ 2de „ 5 „ „ 200	600,00		
				f 4 500,00	
					f 84 300,00
		Hierop wordt verminderd:			
		voor officieren, aan het compleet ontbrekende, met verlof als anderszins			4 200,00
					f 80 100,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage bij tijdelijk verblijf in eene standplaats			300,00
		Toelagen:			
		Bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen:			
		5 apothekers, ad f 200	f 1 000,00		
		2 apothekersbedienden, „ 100	200,00		
				f 1 200,00	
		Wegens verblijf te Amsterdam:			
		2 hoofdofficieren, ad f 300	f 600,00		
		5 subalterne officieren, „ 200	1 000,00		
				1 600,00	
					2 800,00
		Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing			300,00
		Idem wegens gemis van residentietoelage, 1 subaltern officier ad f 200			200,00
		Tegemoetkoming voor eerste aanschaffing van uniform bij aanstelling als officier, 1 ad f 200			200,00
		Schadeloosstelling wegens gemis van vrije woning aan apothekersbedienden			312,00
					(1) f 84 212,00
82		Premiën aan artsen die tot officier van gezondheid benoemd worden, en aan studenten voor den militairen geneeskundigen dienst, die aan de Universiteiten hier te lande worden opgeleid			f 24 000,00
83		Traktementen en loonen van de ambtenaren en geëmployeerden bij het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst:			
		1 referendaris		f 2 800,00	
		1 commies		2 300,00	
		1 eerste-klerk		1 100,00	
		1 concierge		950,00	
		1 vaste-knecht		600,00	
					f 7 750,00
84		Traktementen, loonen en tegemoetkomingen van de ambtenaren en geëmployeerden bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen:			
		1 opzichter van de instrumentenkamer		f 1 000,00	
		1 stoker-machinist		1 000,00	
		1 concierge-portier		800,00	
		1 boekhouder		1 400,00	
		2 schrijvers { 1 ad f 1100		1 100,00	
		{ 1 „ 900		900,00	
		loonen van geëmployeerden en werklieden		14 900,00	
					(1) f 21 100,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 400,00						
	f 87 000,00					
	4 200,00					
	f 82 800,00					
	300,00					
f 1 200,00						
1 600,00						
	2 800,00					
	200,00					
	200,00					
	200,00					
	312,00					
	(2) f 86 812,00		f 82 875,07^5	f 1 336,92^5		(1) Zie Memorie van Toelichting. (2) Bij Nota van Wijziging verminderd; aanvankelijk geraamd f 87 912.
	f 24 000,00		f 24 000,00			
f 2 800,00						
2 300,00						
1 100,00						
700,00						
600,00						
	f 7 500,00		f 7 175,00	f 575,00		
f 1 000,00						
1 000,00						
800,00						
1 400,00						
1 000,00						
900,00						
13 900,00						
	(3) f 20 000,00		f 18 934,61	f 2 165,39		(3) Bij Nota van Wijziging verminderd; aanvankelijk geraamd f 20 100.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen.	Per dag.		GERAAMD voor 1907.
85		Toelage voor het verlies van het genot der leges				f 132,00
86		Traktementen, toelagen, vergoedingen, tegemoetkomingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs, daggelden en vergoedingen van de geëmployeerden en loonen en tegemoetkomingen voor de kleermakers en naaisters bij de militaire hospitalen:				
		Administrateurs:				
		Traktementen:				
		3 kapiteins, ad f 1800			f 5 400,00	
		15 adjudanten-onderofficieren, 1 ad f 1000.			1 000,00	
		15 adjudanten-onderofficieren, 5 „ 900			4 500,00	
		15 adjudanten-onderofficieren, 9 „ 800.			7 200,00	
		Tijdelijke administrateurs, 500 dagen ad f 0,35			175,00	
					f 18 275,00	
		Verhooging van traktementen na zeker aantal dienstjaren:				
		3 kapiteins, 28 jaren als officier, ad f 600. f 1 800,00				
		5 adjudanten-onderofficier, 30 jaren bij 50-jarigen ouderdom, ad f 200 1 000,00				
					2 800,00	
						f 21 075,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage bij tijdelijk verblijf in eene plaats				*Memorie.*
		Toelagen:				
		wegens verblijf te Amsterdam, 1 kapitein				200,00
		Tegemoetkoming wegens gemis van vrije woning ad f 600,00				
		idem 345,00				
						945,00
		Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing				300,00
						f 22 520,00
		Verdere geëmployeerden:				
		Daggelden:				
		Bezoldiging der mindere geëmployeerden bij de militaire hospitalen:				
		10 schrijvers, 2	730	f 2,20	f 1 606,00	
		10 schrijvers, 1	365	1,95	711,75	
		10 schrijvers, 7	2 555	1,80	4 599,00	
		3 magazijnmeesters	1 095	1,80	1 971,00	
		18 ziekenopzichters, 3	1 095	1,60	1 752,00	
		18 ziekenopzichters, 15	5 475	1,50	8 212,50	
		12 ziekenopzichters, 2de klasse 6	2 190	1,35	2 956,50	
		12 ziekenopzichters, 2de klasse 6	2 190	1,30	2 847,00	
		11 portiers	4 015	1,50	6 022,50	
		18 koks, 9	3 285	1,50	4 927,50	
		18 koks, 9	3 285	1,30	4 270,50	
		7 tisanniers, 3	1 095	1,40	1 533,00	
		7 tisanniers, 4	1 460	1,30	1 898,00	
		3 amanuensissen	1 095	1,60	1 752,00	
		118 bijkoks en ziekenoppassers, 59	21 535	1,25	26 918,75	
		118 bijkoks en ziekenoppassers, 59	21 535	1,15	24 765,25	
		tijdelijke ziekenoppassers	3 500	1,30	4 550,00	
					f 101 293,25	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 132,00		f 132,00			
f 5 400,00						
1 200,00						
5 600,00						
7 700,00						
175,00						
f 20 075,00						
2 500,00						
	f 22 575,00					
	Memorie.					
	200,00					
	800,00					
	200,00					
	f 23 775,00					
f 2 409,00						
5 913,00						
1 971,00						
1 752,00						
10 402,50						
2 956,50						
3 796,00						
7 117,50						
6 022,50						
5 219,50						
1 533,00						
2 847,00						
584,00						
27 831,25						
25 604,75						
2 600,00						
f 108 559,50						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
86		Verhooging van daggeld bij verzorging van aan besmettelijke ziekten lijdende personen.		f 3 000,00	
		Verhooging van daggeld aan geëmploveerden bij het dienst doen in andere dan de vaste standplaatsen		410,00	
				f 104 703,25	
		Hiervan kan worden afgetrokken voor militairen van de compagnieën hospitaalsoldaten, die eene functie als geëmployeerde bij de hospitalen vervullen		1 095,00	
		Blijft voor bezoldiging der mindere geëmployeerden			f 103 608,25
		Loonen voor de kleermakers en naaisters			4 800,00
		Verschil ronde som			0,75
					(1) f 130 929,00
87		Kosten van voeding en verpleging van zieken en van geëmployeerden in de militaire ziekeninrichtingen, met uitzondering van de kosten van levensmiddelen, die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt; kosten van aanschaffing en onderhoud van meubilair, van voorwerpen van ligging en kleeding voor de zieken en van kleeding en uitrusting voor de geëmployeerden en van verdere inventarisgoederen; kosten van verwarming, verlichting en schoonhouden; hospitaalsoldijen; kosten, vallende op het onderricht van geëmployeerden en hospitaalsoldaten; vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van ter verpleging opgenomen militairen; begrafeniskosten van administrateurs beneden den rang van officier en van geëmployeerden; kosten van onderhoud van wandelplaatsen en alle verdere huishoudelijke uitgaven, de militaire ziekeninrichtingen betreffende.			
		a. Kosten van voeding en verpleging van zieken en van geëmployeerden in de militaire ziekeninrichtingen en van verwarming en verlichting der lokalen en hospitaalsoldijen:			
		Het getal verpleegdagen in die ziekeninrichtingen wordt gerekend te zullen bedragen	323 000		
		Voor onderhoud der bedienden, die in de ziekeninrichtingen worden gevoed en voor het oppassen der zieken als anderszins noodig zijn, moet gemeld getal vermeerderd worden met	12 000		
		Te zamen . . .	335 000		
		De kosten van iederen verpleegdag kunnen op 52 cents worden gesteld en alzoo voor het gezamenlijk aantal verpleegdagen op		f 174 200,00	
		De hospitaalsoldij der zieken, die door elkander voor onderofficieren en minderen op 5^5 cent per dag kan worden gesteld, bedraagt voor het uitgetrokken aantal van 323 000 dagen		17 765,00	
					f 191 965,00
		Dit bedrag wordt verminderd met de kosten van:			
		1°. uit de militaire bakkerijen te verstrekken brood, 170 000 rations, ad 5,75 cent per ration (art. 26)		f 9 775,00	
		2°. uit de militaire magazijnen van levensmiddelen en slachterijen te verstrekken levensmiddelen (art. 28)		44 500,00	
					54 275,00
		Blijft			f 137 690,00
		b. Aanschaffing en onderhoud van meubilair, van voorwerpen van ligging en kleeding voor de zieken en van verdere inventarisgoederen			59 800,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 3 000,00						
410,00						
f 111 969,50						
1 095,00						
	f 110 874,50					
	5 200,00					
	0,50					
	f 139 850,00		f 135 557,63^{5}		f 4 628,63^{5}	(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 177 424,00						
18 051,00						
	f 195 475,00					
f 10 350,00						
44 500,00						
	54 850,00					
	f 140 625,00					
	61 800,00					

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
87		*c.* aanschaffing en onderhoud van kleeding en uitrusting voor de geëmployeerden . .		f 8 600,00
		d. kosten vallende op het onderricht van geëmployeerden en hospitaalsoldaten . . .		50,00
		e. kosten voor het schoonhouden van de militaire ziekeninrichtingen en voor onderhoud van de wandelplaatsen		2 100,00
		f. vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van ter verpleging opgenomen militairen		100,00
		g. begrafeniskosten van administrateurs en van geëmployeerden en alle verdere huishoudelijke uitgaven de militaire ziekeninrichtingen betreffende		200,00
				(1) f 208 540,00
88		Kosten vallende op de verpleging van zieken buiten de in art. 87 bedoelde inrichtingen, met inbegrip van de hospitaalsoldijen van verpleegde militairen, en op de genees- en heelkundige verzorging door anderen dan de officieren van gezondheid bij de landmacht en de militaire apothekers, benevens vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van verpleegd wordende militairen :		
		a. kosten vallende op de verpleging van zieken buiten de in art. 87 bedoelde inrichtingen :		
		voor de verpleging van zieke en krankzinnigen officieren	f 1 500,00	
		het getal verpleegdagen van militairen beneden dien rang wordt gerekend op 25 400; maakt tegen den gemiddelden verpleegprijs van f 1,20 daags.	30 480,00	
		de hospitaalsoldij, welke door de administratie van die inrichtingen wordt voorgeschoten en die voor onderofficieren en minderen door elkander op 5[5] cent per dag kan worden gesteld, bedraagt voor het uitgetrokken aantal van 25 400 dagen	1 397,00	
		voor de verpleging van zieken (niet militairen).	2 500,00	
		voor verwarming en verlichting van de lokalen in het burger-hospitaal te 's Hertogenbosch	780,00	
				f 36 657,00
		b. kosten vallende op de genees- en heelkundige verzorging door anderen dan de officieren van gezondheid bij de landmacht en de militaire apothekers		17 000,00
				(1) f 53 657,00
89		Kosten vallende op het aanschaffen van geneesmiddelen, brancards, chirurgiale, orthopaedische, pharmaceutische en andere benoodigdheden voor militairen en andere personen, die aanspraak hebben op geneeskundige verzorging voor rekening van het Departement van Oorlog; uitgaven voor 's Rijks magazijn van geneesmiddelen en voor de militaire apotheken, zoomede kosten, voortvloeiende uit de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst buiten de militaire ziekeninrichtingen :		
		a. geneesmiddelen, chirurgicale, orthopaedische en andere behoeften voor het leger hier te lande en voor hetgeen ten dienste der koloniën zal moeten worden verstrekt . . . . f 118 000		
		Met het oog op hetgeen wegens verstrekkingen beschikbaar zal komen wordt hiervan afgetrokken. 112 000		
			f 6 000,00	
		b. uitgaven voor de militairen apotheken	10 000,00	
		c. kosten voortvloeiende uit de uitoefening van den militairen geneeskundigen dienst buiten de militaire ziekeninrichtingen.	1 000,00	
		d. voor raderbrancards	3 400,00	
				f 20 400,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 9 200,00					
	50,00					
	2 300,00					
	100,00					
	200,00					(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 214 275,00		(2) f 246 595,29^{5}	f 15 601,70^{5}		(2) Hieronder begrepen de uitgaven omschreven in de artt. 89 en 91, dienst 1905.
f 1 500,00						
31 320,00						
1 463,00						
2 500,00						
780,00						(3) Bij Nota van Wijziging verminderd; aanvankelijk geraamd f 53 963.
	f 37 563,00					
	15 800,00					
	(3) f53 363,00					
f 28 210,00						
10 000,00						
1 000,00						
4 352,00						
	f 43 562,00		f 4 070,79^{5}	f 16 329,20^{5}		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	[illegible] voor 1907.	
90		Kosten van geneeskundige behandeling van paarden door burgerlijke veeartsen:		
		kosten vallende op het nemen van maatregelen tot voorkoming of wering van besmettelijke ziekten onder de paarden, met inbegrip van vergoeding voor onteigende paarden van officieren en voor verbrande of vernietigde goederen van officieren, onderofficieren en soldaten, en voor het weghalen en begraven van gestorven en afgemaakte paarden:		
		a. kosten van geneeskundige behandeling van paarden door burgerlijke veeartsen . . .	f 3 800,00	
		b. kosten vallende op het nemen van maatregelen tot voorkoming of wering van besmettelijke ziekten onder de paarden, enz.	250,00	
				f 4 050,00
91		Bureel- en administratiekosten en advertentiekosten		f 6 300,00
92		Reis- en verblijfkosten wegens keuring van instrumenten en andere benoodigdheden. . .		f 200,00
93		Gratificatiën van geëmployeerden bij ontslag uit den dienst en vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel		f 500,00
94		Huur van gebouwen of gedeelten daarvan tot huisvesting van gehuwde apothekersbedienden en geëmployeerden en van hunne gezinnen en vergoeding wegens gemis van vrije woning van genoemde personen		f 24 100,00
		VERZAMELING OP DE XIIDE AFDEELING.		
79		Traktementen enz. officieren van gezondheid.		f 288 551,00
80		Als voren paardenartsen		64 625,00
81		Als voren apothekers		84 212,00
82		Premiën aan artsen die tot officier van gezondheid worden benoemd.		24 000,00
83		Traktementen enz. van de ambtenaren en geëmployeerden bij het bureau van den inspecteur van den geneeskundigen dienst.		7 750,00
84		Als voren bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen		21 100,00
85		Toelage voor het verlies van het genot der leges.		132,00
86		Traktementen enz. van administrateurs en geëmployeerden bij de militaire hospitalen . .		130 929,00
87		Verpleging van zieke militairen in de militaire ziekeninrichtingen		208 540,00
88		Als voren van militairen en niet-militaren buiten de militaire ziekeninrichtingen en geneeskundige behandeling door anderen dan de officieren van gezondheid bij de landmacht en de militaire apothekers.		53 657,00
89		Aanschaffing van geneesmiddelen enz.		20 400,00
90		Geneeskundige behandeling van paarden door burger-veeartsen enz.		4 050,00
91		Bureel- en administratiekosten en advertentiekosten		6 300,00
92		Reis- en verblijfkosten.		200,00
93		Gratificatiën aan geëmployeerden bij ontslag uit den dienst en vergoeding aan gezinnen van overleden militair personeel.		500,00
94		Huur van gebouwen of gedeelten daarvan voor gehuwde apothekersbedienden en geëmployeerden en van hunne gezinnen en vergoeding wegens gemis van vrije woning aan genoemde personen		24 100,00
				f 939 046,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 3 800,00					
250,00					
	f 4 050,00	f 4 426,47		f 376,47	
	f 6 700,00	f 4 876,63^{5}	f 1 423,36^{5}		
	f 200,00	(1)f 1 611,22		f 1 411,22	(1) Hieronder begrepen f 1 433,10 voor reis- en verblijfkosten voor officieren van gezondheid, sedert 1906 geraamd bij art. 147.
	f 500,00	f 70,00	f 430,00		
	f 25 350,00	f 19 406,95	f 4 693,05		
	f 284 875,00	f 278 931,85	f 9 619,15		
	64 425,00	59 243,33	5 381,67		
	86 812,00	82 875,07^{5}	1 336,92^{5}		
	24 000,00	24 000,00			
	7 500,00	7 175,00	575,00		
	20 000,00	18 934,61	2 165,39		
	132,00	132,00			
	139 850,00	135 557,63^{5}		f 4 628,63^{5}	
	214 275,00	} 246 595,29^{5}	15 601,70^{5}		
	53 363,00				
	43 562,00	4 070,79^{5}	16 329,20^{5}		
	4 050,00	4 426,47		376,47	
	6 700,00	4 876,63^{5}	1 423,36^{5}		
	200,00	1 611,22		1 411,22	
	500,00	70,00	430,00		
	25 350,00	19 406,95	4 693,05		
	f 975 594,00	f 887 906,86^{5}	f 57 555,46	f 6 416,32^{5}	
			f 51 139,13^{5}		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
		XIIIde AFDEELING.		
		Inrichtingen van onderwijs.		
		A. Kosten van de Hoogere Krijgsschool.		
95		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren-leeraren, bijslag op traktement, toelagen en gratificatiën van leerlingen;		
		traktementen van vaste burgerlijke leeraren en verdere ambtenaren; belooningen van leeraren niet behoorende tot het vaste personeel;		
		idem van leeraren der Rijks- hoogere land-, tuin- en boschbouwschool en van den directeur en leeraren der Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé voor het geven van onderwijs, alsmede vergoedingen van geëmployeerden bij die inrichtingen;		
		soldijen, daggelden en belooningen van het overige personeel;		
		een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.		
		Traktementen:		
		1 kolonel van den generalen staf	(1) f 4 500,00	
		1 kapitein van den generalen staf, na 28-jarigen dienst	(1) 3 300,00	
		1 „ „ „ „ „ „ 20- „ „	(1) 2 900,00	
		1 kapitein der artillerie, „ 20- „ „	2 400,00	
		1 „ „ genie, „ 28- „ „	3 200,00	
		1 majoor der genie van het Nederlandsch-Indische leger	4 700,00	
		1 kapitein van den generalen staf van het Nederlandsch-Indische leger	3 700,00	
		1 kapitein-intendant van het Nederlandsch-Indische leger	3 500,00	
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier		f 28 200,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats		150,00
		Toelagen aan officieren-leerlingen, bij deelneming aan oefeningen, enz. tijdens detacheering bij de korpsen	*Memorie.*	
		Tegemoetkoming in de verhuiskosten bij plaatsing aan de Hoogere Krijgsschool, bij detacheering buiten 's Gravenhage en bij terugkeer { leger hier te lande	(2) f 1 920,00	
		{ Nederlandsch-Indische leger	400,00	
		Toelagen:		
		voor den directeur	300,00	
		„ officieren-leeraren van het leger hier te lande	2 700,00	
		„ officieren-leerlingen van het leger hier te lande voor aanschaffing van boeken, enz., 35 ad f 100	3 500,00	
		„ officieren-leerlingen van het leger hier te lande, wegens detacheering bij de Hoogere Krijgsschool	7 100,00	
		Schadeloosstelling aan officieren, die bij invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan		15 920,00
		Toelagen en bijslag voor officieren-leerlingen, wegens tijdelijk verblijf, in verband met detacheering aan de Rijks- hoogere land-, tuin- en boschbouwschool te Wageningen, de Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé, bij het centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting te Amsterdam, bij bereden wapens, enz. leger hier te lande	f 4 437,31	} 7 912,46
		Idem Nederlandsch-Indische leger	3 475,15	
		Gratificatiën aan 10 officieren van het Nederlandsch-Indische leger bij aankomst in Nederland, ad f 600		6 000,00
		Tegemoetkoming in de kosten van aanschaffing van twee dienstpaarden voor één officier-leeraar en voor één officier-leerling van het Nederlandsch-Indische leger ad f 300		600,00
		Verhooging van traktement van twee officieren-leerlingen van het Nederlandsch-Indische leger, die gerechtigd zijn tot het houden van een dienstpaard		400,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN voor 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 000,00						(1) Hieronder is begrepen f 400 toelage voor 2 dienstpaarden.
6 000,00						
2 200,00						
3 200,00						
7 400,00						
3 500,00						
84,99						
	f 26 384,99		f 14 418,33	f 13 781,67		
	1 400,00			150,00		
Memorie.						
f 600,00						
880,00						(2) Zie Memorie van Toelichting.
300,00						
2 200,00						
3 700,00						
582,78						
	8 262,78		7 142,53	8 777,47		
f 4 626,12	7 502,08		6 409,39	1 503,07		
2 875,86						
	5 400,00			6 000,00		
				600,00		
				400,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.	
95		Traktementen van vaste burgerlijke leeraren en verdere ambtenaren; belooningen aan leeraren niet behoorende tot het vaste personeel:						
		Traktementen voor vaste burger-leeraren:						
		1 in de natuurwetenschappen en in de warenkennis					f 2 800,00	
		1 „ „ staatswetenschappen					1 200,00	
								f 4 000,00
		Traktement voor den bibliothecaris						600,00
		Belooningen aan leeraren, niet behoorende tot het vaste personeel:						
		1 in de Fransche taal					f 500,00	
		1 „ „ Hoogduitsche taal					500,00	
		1 „ „ Engelsche taal					500,00	
		1 „ „ legeradministratie (Comptabiliteit)					300,00	
		1 „ „ Maleische en in de Javaansche taal					1 200,00	
		1 „ het Mahomedaansch recht					600,00	
		1 „ „ staats- en administratief recht van Nederlandsch-Indië					600,00	
								4 200,00
		Belooningen aan leeraren der Rijks-hoogere land-, tuin- en boschbouwschool					f 2 100,00	
		Idem „ geëmployeerden bij die inrichting					140,00	
								2 240,00
		Idem „ den directeur en leeraren der Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé					f 1 500,00	
		Idem „ geëmployeerden bij die inrichting					150,00	
								1 650,00
		Soldijen, daggelden en belooningen van het overige personeel.						
		Onderofficieren en soldaten:						
		Soldijen, enz.;						
		1 sergeant-majoor-schrijver		365	365	f 1,22	f 445,30	
		1 korporaal-amanuensis (1)		365	365	0,30	109,50	
		1 soldaat (2)		365	365	0,13	47,45	
				1 095	1 095			
		Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:						
		1 sergeant-majoor-schrijver, 365 dagen, ad f 0,20				f 73,00		
		1 korporaal-amanuensis, 365 „ „ 0,15				54,75		
		1 soldaat-ordonnans, 365 „ „ 0,10				36,50		
							164,25	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:						
		1 korporaal, na 12-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,05					18,25	
		Verhoogde soldij voor den schrijver, die bij invoering der nieuwe soldijregeling in inkomsten achteruitgaat						

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 800,00						
1 200,00						
	f 4 000,00		f 4 000,00			
	600,00		600 00			
f 500,00						
500,00						
500,00						
300,00						
1 200,00						(1) Deze militair behoort tot de vesting-artillerie.
600,00						
600,00						(2) Deze militair behoort tot het regiment grenadiers en jagers.
	4 200,00		2 850,00	f 1 350,00		
f 2 100,00						
140,00						
	2 240,00		1 873,31	366,69		
f 1 500,00						
150,00						
	1 650,00		1 650,00			
f 413,55						
109,50						
47,45						
164,25						
18,25						
25,40						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
95		Bijslag op de soldij van een gehuwd militair, wiens vrouw belast was met het wasschen der lijfgoederen en aan wie die werkzaamheden, ten gevolge van het doen wasschen der goederen in particuliere waschinrichtingen, zijn ontnomen	f 182,50	
		Vergoeding bij overlijden van gehuwde onderofficieren en soldaten	*Memorie.*	
				f 967,25
		Verschil ronde som		0,29
				f 72 840,00
		Waarvan wordt afgetrokken hetgeen uit het 1ste hoofdstuk der begrooting voor Nederlandsch-Indië wordt gekweten, voor officieren-leerlingen van het Nederlandsch-Indische leger		36 792,00
		Blijft voor rekening van het Departement van Oorlog . . .		f 36 048,00
		Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle andere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;		
		een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het 1ste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.		
		Voeding:		
		Brood:		
		1095 dagen, ad 5,75 cent.	f 62,96	
		Voeding van Rijkswege:		
		Wegens gemis van voeding van Rijkswege, 1095 dagen, ad f 0,25	273,75	
				f 336,71
		Kleeding en uitrusting:		
		a. aanschaffing en aanmaak van kleeding en uitrusting voor onderofficieren en minderen, op rekening te verstrekken	f 42,00	
		b. onderhoud van kleeding en uitrusting, op rekening van de onderofficieren en soldaten verstrekt	57,00	
		c. uit te betalen tegoed op de rekening van onderofficieren en soldaten en verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van die militairen worden belast	32,40	
				131,40
		Reiniging van lijfgoederen, borstrokken, werkbroeken en werkkielen van ongehuwde soldaten		*Memorie.*
		Aanschaffing van benoodigdheden tot het lenighouden van het schoeisel		*Memorie.*
		Voor scheerloon en haarsnijden.		*Memorie.*
		Begrafeniskosten		*Memorie.*
		Reiskosten voor leeraren in indologische vakken naar 's Gravenhage en terug		181,10
		Vergoeding voor kleine uitgaven aan de Rijks- hoogere land-, tuin- en boschbouwschool te Wageningen.		*Memorie.*
		Idem voor idem aan de Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé .		*Memorie.*

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
f 182,50						
Memorie.						
	f 960,90		f 933,46	f 33,79		
	0,25			0,29		
	f 62 601,00		f 39 877,02	f 32 962,98		
	33 258,00		10 109,61	26 682,39		
	f 29 343,00		f 29 767,41	f 6 280,59		
f 62,96						
273,75						
	f 336,71		f 269,25	f 67,46		
f 42,00						
57,00						
32,40						
	131,40		5,59	125,81		
	Memorie.					
	Memorie.					
	Memorie.					
	Memorie.					
	39,60			181,10		
	Memorie.		99,10		f 99,10	
	Memorie.		209,43^{5}		209,43^{5}	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
96		Reiskosten bij detacheering van officieren-leerlingen buiten 's Gravenhage en bij terugkeer, leger hier te lande	f 110,00	
		Idem, leger in Nederlandsch-Indië	95,00	
				f 205,00
		Reis- en verblijfkosten van leeraren en leerlingen voor de zomeroefeningen van het 3de studiejaar, leger hier te lande	f 2 300,00	
		Idem en voor het bezichtigen van fabrieken van verduurzaamde levensmiddelen, leger in Nederlandsch-Indië	1 900,00	
				4 200,00
		Huisvesting:		
		onderhoud en herstelling van het gebouw	f 285,00	
		huur van eene localiteit ten behoeve van het onderwijs in de natuurwetenschappen	325,00	
		onderhoud van meubelen, brandstoffen, boeken, lokaal-, schrijf- en andere behoeften, alsmede kleine uitgaven voor de Rijks-hoogere land-, tuin- en boschbouwschool te Wageningen en voor de Nederlandsche school voor nijverheid en handel te Enschedé	3 482,79	
				4 092,79
		Het inrichten van een gedeelte der voormalige geschutgieterij ten behoeve der Hoogere Krijgsschool		
		Als voren van een laboratorium in voormeld gebouw, ten behoeve der Hoogere Krijgsschool		(1) 5 800,00
		Fourage:		
		voor 10 paarden, van den directeur en 4 officieren-leeraren en van 2 officieren-leerlingen 3650 dagen, ad f 0,68		2 482,00
				f 17 429,00
		Waarvan wordt afgetrokken, hetgeen uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt gekweten voor officieren van het Nederlandsch-Indische leger		8 325,00
		Blijft voor rekening van het Departement van Oorlog		f 9 104,00
		Dit bedrag wordt verminderd met de kosten van:		
		1°. uit de militaire bakkerijen te verstrekken brood voor het personeel beneden den rang van officier, bij de inrichting gedetacheerd, 1095 rations, ad 5³/₄ cents per ration (art. 26)	f 62,96	
		2°. uit de militaire verplegingsinrichtingen te verstrekken levensmiddelen, als voren (art. 28)	*Memorie.*	
		3°. aanschaffing en aanmaak van kleeding en uitrusting, als voren (art. 32)	42,00	
		Verschil ronde som	— 0,96	
				104,00
		Zoodat hier wordt uitgetrokken		f 9 000,00
		B. Kosten van de Koninklijke Militaire Academie.		
97		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den gouverneur en de officieren; traktementen van burgerlijke leeraren en van verdere ambtenaren;		
		jaarwedden, soldijen, daggelden, loonen, tegemoetkomingen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden; (1)		
		een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.		
		Officieren:		
		Traktementen en toelagen:		
		traktement van den gouverneur	f 5 500,00	
		traktement en toelage van den eerste-officier, majoor der artillerie	3 800,00	

TOEGESTAAN voor 1096.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 110,00						
95,00						
	f 205,00					
f 2 300,00			f 2 234,55	f 2 170,45		
1 650,00						
	3 950,00					
f 265,00						
325,00						
3 350,29						
	3 940,29		3 627,76^{5}	465,02^{5}		
	2 435,00					
				5 800,00		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	2 044,00		1 475,55	1 006,45		
	f 13 082,00		f 7 921,24	f 9 816,29^{5}	f 308,53^{5}	
				f 9 507,76		
	5 597,00		2 388,94^{5}	5 936,05^{5}		
	f 7 485,00		f 5 532,29^{5}	f 3 571,70^{5}		
f 62,96						
Memorie.						
42,00						
0,04						
	105,00			104,00		
	f 7 380,00		f 5 532,29^{5}	f 3 467,70^{5}		
						(1) Zie de toelichting bij art. 31.
f 5 500,00						
3 800,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
97		Traktement en toelage van:		
		1 adjudant van den gouverneur, eerste-luitenant der artillerie		f 1 700,00
		commandanten der cadetten-compagnieën:		
		2 kapiteins der infanterie, ad f 2400		4 800,00
		officieren, ingedeeld bij de cadetten-compagnieën:		
		7 eerste-luitenants der infanterie, ad f 1600		11 200,00
		4 hoofden van onderwijs { 1 kapitein der infanterie		2 500,00
		1 ritmeester		2 900,00
		1 kapitein der artillerie		2 700,00
		1 kapitein der genie		3 000,00
		27 leeraren { 1 kapitein der infanterie Oost-Indisch leger		3 000,00
		eerste-luitenants der infanterie „ „ , ad f 2000 . .		
		1 „ „ „ „ „		2 000 00
		1 kapitein der artillerie „ „		3 000,00
		eerste-luitenants der artillerie „ „ . ad f 2000 . .		
		1 „ „ infanterie „ „		2 000,00
		1 kapitein der genie „ „		3 000,00
		eerste-luitenant der genie „ „		
		9 eerste-luitenants der infanterie, ad f 1600		14 400,00
		3 „ „ cavalerie, „ 2000		6 000,00
		8 „ „ artillerie, „ 1700		13 600,00
		2 „ „ genie, „ 1900		3 800,00
		1 kapitein-kwartiermeester		2 000,00
		kapitein-administrateur van kleeding		
		1 eerste-luitenant-kwartiermeester, fungeerend administrateur van kleeding		1 200,00
		1 officier van gezondheid 1ste klasse		2 200,00
		1 „ „ „ 2de „		1 600,00
		1 paardenarts 1ste klasse		2 600,00
		Komt bij:		
		Toelage voor:		
		1 luitenant der infanterie tijdelijk leeraar		400,00
		3 luitenants der artillerie, tijdelijk leeraar, ad f 400, voor 27 maanden		900,00
		1 luitenant der genie		400,00
		Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:		
		1 eerste-luitenant der artillerie, adjudant van den gouverneur, 16 jaren . .	f 600,00	
		1 kapitein der infanterie, 20 jaren	200,00	
		1 „ „ „ 24 „	400,00	
		1 eerste-luitenant der infanterie, 8 jaren	200,00	
		6 „ „ „ 12 „ , ad f 400	2 400,00	
		1 { kapitein der artillerie, 20 jaren, ad f 200 voor 6 maanden	100,00	
		„ „ „ 24 „ „ 400 „ 6 „	200,00	
		1 „ „ genie, 24 „	500,00	
		3 eerste-luitenants der infanterie, 8 jaren, ad f 200	600,00	
		6 „ „ „ 12 „ „ 400	2 400,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 700,00						
4 800,00						
11 200,00						
2 500,00						
2 900,00						
2 700,00						
3 000,00						
4 000,00						
4 000,00						
2 000,00						
16 000,00						
6 000,00						
13 600,00						
1 900,00						
2 000,00						
1 800,00						
2 200,00						
1 600,00						
2 600,00						
750,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
97		3 eerste-luitenants der cavalerie, 8 jaren, ad f 200 voor 19 maanden . . f	316,66		
		idem „ „ 12 „ „ 400 „ 17 „ . .	566,66		
		6 eerste-luitenants der artillerie, 8 „ „ 200 „ 17 „ . .	283,33		
		idem „ „ 12 „ „ 400 „ 19 „ . .	633,33		
		idem „ „ 16 „ „ 600 „ 29 „ . .	1 450,00		
		1 eerste-luitenant der genie, 8 „ „ 200 „ 5 „ . .	83,33		
		1 kapitein-kwartiermeester, 28 jaren	600,00		
		1 eerste-luitenant-kwartiermeester, fungeerend administrateur van kleeding, 8 jaren	200,00		
		1 officier van gezondheid der 1ste klasse, 4 jaren	200,00		
		1 „ „ „ „ 2de „ 4 „	200,00		
		1 paardenarts 1ste klasse, 20 jaren.	400,00		
				f 12 533,31	
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene standplaats		800,00	
		Schadeloosstelling voor het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden		*Memorie.*	
		Idem voor verhuiskosten bij verplaatsing		700,00	f 114 233,31
		Burgerambtenaren en beambten:			
		1 hoofd van onderwijs in de wis-, natuur- en scheikunde.		f 4 000,00	
		2 leeraren in idem: 1 ad f 3600		3 600,00	
		1 „ 2800		2 800,00	
		3 leeraren in de genie-wetenschappen: 1 ad f 2800		2 800,00	
		1 ad f 2400 voor $7\frac{1}{2}$ maanden . . . . f	1 500,00		
		„ 2600 „ $4\frac{1}{2}$ „	974,99		
				2 474,99	
		1 ad f 2600		2 600,00	
		1 leeraar in de Maleische taal en in de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië.		(1) 3 000,00	
		1 bibliothecaris		1 600,00	
		1 amanuensis in het schei- en natuurkundig laboratorium		800,00	23 674,99

	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.		
Onderofficieren en soldaten:						
Soldijen, daggelden en jaarwedden:						
Belast met het toezicht en de administratieve werkzaamheden verbonden aan:						
den inwendigen en den huishoudelijken dienst:						
1 adjudant-onderofficier.	„	365	365	f 2,52	f 919,80	
de vernieuwing en het onderhoud van de gebouwen:						
1 adjudant-onderofficier.	„	365	365	2,52	919,80	
de voeding:						
1 adjudant-onderofficier.	„	365	365	2,52	919,80	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 13 683,31						
1 000,00						
Memorie.						
300,00						
	f 111 533,31		f 110 678,11	f 3 555,20		
f 4 000,00						
3 600,00						
2 800,00						
2 650,00						
2 400,00						
2 600,00						
2 691,60						(1) Zie Memorie van Toelichting.
1 550,00						
800,00						
	23 091,60		20 266,66	3 408,33		
f 2 690,65						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen. met	Dagen. met toelage wegens gemis van	Dagen. Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
			voeding van Rijkswege.	voeding van Rijkswege.			
97		1 sergeant-majoor-vuurwerker	„	365	365	f 1,52	f 554,80
		3 sergeant-majoors der infanterie	„	1 095	1 095	1,72	1 883,40
		3 fouriers der infanterie	„	1 095	1 095	0,97	1 062,15
		1 adjudant-onderofficier-schrijver bij den gouverneur .	„	365	365	2,02	737,30
		1 sergeant-majoor-schrijver bij den gouverneur . . .	„	365	365	1,77	646,05
		1 sergeant-schrijver bij den gouverneur	„	„	„	„	„
		1 adjudant-onderofficier-schrijver bij den kwartiermeester	„	365	365	2,02	737,30
		1 sergeant-majoor der infanterie voor de gymnastiek.	„	365	365	1,52	554,80
		1 sergeant der artillerie voor het schermen	„	365	365	0,97	354,05
		12 sergeanten der infanterie	„	4 380	4 380	0,87	3 810,60
		3 wachtmeesters der cavalerie	„	1 095	1 095	1,07	1 171,65
		4 sergeanten der vesting-artillerie	„	1 460	1 460	0,97	1 416,20
		1 sergeant-tamboer	„	365	365	0,77	281,05
		2 korporaals der infanterie	344	386	730	0,30	219,00
		5 idem der cavalerie.	1 720	105	1 825	0,44	803,00
		1 idem der vesting-artillerie	„	365	365	0,40	146,00
		1 hoefsmid	„	365	365	0,35	127,75
		3 korporaal-tamboers of hoornblazers.	1 032	63	1 095	0,30	328,50
		1 tamboer of hoornblazer	344	21	365	0,28	102,20
		1 idem, idem	344	21	365	0,26	94,90
		1 sergeant-timmerman	„	365	365	0,97	354,05
		1 conducteur der artillerie 1ste klasse	„	„	„	„	800,00
		1 korporaal-kok der infanterie	„	365	365	0,30	109,50
		3 korporaals van de infanterie, die den dienst als kok verrichten.	„	1 095	1 095	0,52	569,40
		1 idem die den dienst als machinist-stoker verricht .	„	365	365	0.80	292,00
		3 Opassers. van de infanterie, die den dienst als bijkok verrichten.	95	1 000	1 095	0,38	416,10
		1 Opassers. idem in het physisch kabinet	„	365	365	0,36	131,40
		1 Opassers. idem in het magazijn van kleeding	344	21	365	0,33	120,45
		1 Opassers. idem als hulpstoker	„	182	182	0,38	69,16
		Opassers. idem idem	„	183	183	0,28	51,24
		20 Opassers. van de infanterie.	3 854	3 446	7 300	0,23	1 679,00
		42 Opassers. „ „ cavalerie	14 104	1 226	15 330	0,32	4 905,60
			22 181	22 714	44 895		
		1 ziekenopzichter	„	„	365	1,80	657,00
		2 ziekenoppassers	„	„	730	1,35	985,50

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 437,45						
1 034,65						
737,30						
554,80						
737,30						
554,80						
354,05						
3 810,60						
1 171,65						
1 062,15						
281,05						
219,00						
803,00						
146,00						
127,75						
511,00						
354,05						
800,00						
569,40						
292,00						
1 109,60						
.131,40						
120,45						
69,16						
51,24						
1 511,10						
4 905,60						
657,00						
985,50						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
97		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12jarigen dienst:			
		1 adjudant-onderofficier-schrijver, na 3-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,10	f 36,50		
		1 idem „ 6- „ „ 365 „ „ 0,20	73,00		
		1 sergeant-majoor-administrateur, „ 3- „ „ 275 „ „ 0,15	41,25		
		1 idem „ 6- „ „ 365 „ „ 0,30	109,50		
		1 sergeant-majoor-vuurwerker, „ 3- „ „ 365 „ „ 0,30	109,50		
		1 sergeant-majoor der infanterie voor de gymnastiek, na 3-jarigen dienst, 107 dagen, ad f 0,30	32,10		
		24 onderofficieren, na 6-jarigen dienst, 8 760 dagen, ad f 0,40	3 504,00		
		18 korporaals en manschappen, „ 6- „ „ 6 570 „ „ $0,02^5$	164,25		
		26 idem „ 12- „ „ 9 490 „ „ 0,05	474,50		
				f 4 544,60	
		Afloopende betalingen:			
		Soldijen welke vermindering zouden ondergaan, doch in het genot waarvan belanghebbenden gehandhaafd blijven:			
		1 oppasser der cavalerie, 365 dagen, ad f 0,03		10,95	
		Bijslag op de soldij voor een gehuwd korporaal der infanterie, wiens vrouw vroeger was belast met het wasschen van lijfgoederen, 365 dagen, ad f 0,50		182,50	
		Vergoeding bij overlijden van gehuwde onderofficieren en soldaten		*Memorie.*	
					f 33 668,55
		Loonen aan burger-geëmployeerden			25 000,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage:			
		Voor officieren		f 300,00	
		„ onderofficieren, tamboers en hoornblazers.		100,00	
					400,00
		Eeredienst:			
		Remuneratiën aan predikanten			400,00
		Kampeeren en manoeuvres (toelage bij oefeningen), tevens sluitpost			203,15
		Totaal. . .			f 197 580,00
		Makende voor 220 cadetten gedurende het geheele jaar:			
		117 cadetten, gedurende $6^1/_2$ maanden; 59 „ „ $3^1/_2$ „; 71 „ „ 3 „ — of $98^1/_3$ cadetten voor één jaar			
		te zamen $318^1/_3$ cadetten, per hoofd ± f 620,67.			
		Van de cadetten zijn bestemd voor den dienst in de overzeesche bezittingen:			
		101 cadetten voor 1 jaar; 52 „ „ $6^1/_2$ maanden; 32 „ „ $3^1/_2$ „; 36 „ „ 3 „ — of $46^1/_2$ cadetten voor 1 jaar			
		te zamen $147^1/_2$ cadetten, per hoofd ± f 620,67 (Koloniën)			91 550,00
		De overige $176^5/_6$ cadetten zijn bestemd voor den dienst hier te lande, maakt ad ± f 620,67 per hoofd (Oorlog), zoodat hier wordt uitgetrokken			f 106 030,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 526,00						
10,95						
182,50						
Memorie.	f 33 509,15		f 32 340,42	f 1 328,13		
	25 000,00		23 704,47	1 295,53		
f 300,00						
100,00	400,00		345,00	55,00		
	300,00		330,00	70,00		
	681,94		89,74	113,41		
	f 194 516,00		f 187 754,40	f 9 825,60		
	88 553,00		90 145,00	1 405,00		
	f 105 963,00		f 97 609,40	f 8 420,60		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
98		Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, zakgeld van cadetten, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, vóor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, ledergoed, paardetuig en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting; een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.			
		Voeding:			
		Brood:			
		44 895 dagen, ad 5,75 cent		f 2 581,46	
		Voeding van Rijkswege:			
		22 181 dagen, ad f $0,24^5$	f $5\,434,34^5$		
		Bijslag op de soldij tot aankoop van menage-benoodigdheden:			
		22 181 dagen, ad f $0,02^5$.	$554,52^5$		
				5 988,87	
		Wegens gemis van voeding van Rijkswege:			
		22 714 dagen, ad f 0,25		5 678,50	
					f 14 248,83
		Kleeding en uitrusting:			
		a. Aanschaffing en aanmaak van kleeding en uitrusting, aan onderofficieren en minderen op rekening te verstrekken		f 2 000,00	
		b. Onderhoud van kleeding en uitrusting op rekening van de onderofficieren en soldaten verstrekt.		$633,27^5$	
		c. Uit te betalen tegoed op de rekeningen van onderofficieren en soldaten en verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van de militairen worden belast.		3 700,00	
					$6\,333,27^5$
		Reinigen van lijfgoederen, borstrokken, werk- en stalkielen van ongehuwde soldaten .			750,00
		Aanschaffen van benoodigdheden tot het lenig houden van schoeisel.			*Memorie.*
		Voor scheerloon en haarsnijden			100,00
		Huisvesting van personeel, waaronder begrepen kosten van drinkwater.			1 600,00
		Cadetten.			
		Voeding en zakgeld:			
		220 cadetten, ad f 300,00 per cadet in het jaar		f 66 000,00	
		117 „ „ 162,50 „ „ „ ± 6½ maanden		19 012,50	
		59 „ „ 87,50 „ „ „ „ 3½ „		5 162,50	
		71 „ „ 75,00 „ „ „ „ 3 „		5 325,00	
					95 500,00
		Kleeding en uitrusting:			
		Kleeding voor 59 nieuw aankomende cadetten niet afkomstig van de Cadettenschool, ad f 125 voor ieder		f 7 375,00	
		Aanvulling van kleeding voor 71 cadetten van de Cadettenschool, ad f 50 voor ieder .		3 550,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 602,45						
5 639.76						
6 093,00	f 14 335,21		f 8 300,83^{5}	f 5 947,99^{5}		
	6 512,12^{5}		3 709,33^{5}	2 623,94		
	750,00		690,66	59,34		
	12,00					
	100,00		70,17^{5}	29,82^{5}		
	1 600,00		1 528,07	71,93		
	93 087,50		66 664,50	28 835,50		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
98		Onderhoud van kleeding en uitrusting:		
		220 cadetten, ad f 140,00 per cadet in het jaar	f 30 800,00	
		117 „ „ 75,83 „ „ „ voor 6½ maanden	8 872,11.	
		59 „ „ 40,83 „ „ „ „ 3½ „	2 408,97	
		71 „ „ 35,00 „ „ „ „ 3 „	2 485,00	
				f 55 491,08
		Algemeene kosten.		
		Reiskosten, verblijfkosten en vacatiën met inbegrip van ten dienste van het Rijk gedane uitschotten		6 000,00
		Bureel- en administratiekosten		1 500,00
		Vernieuwing van ledergoed, mitsgaders herstellen en onderhouden van wapenen en ledergoed		1 000,00
		Kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden		2 500,00
		Begrafeniskosten		*Memorie.*
		Onderwijs:		
		Voor aankoop van boeken en instrumenten:		
		350 cadetten ad f 70 per cadet in het jaar		24 500,00
		Bibliotheek en instrumenten		2 500,00
		Practische exercitiën		500,00
		Vuur en licht		13 000,00
		Huisvesting en stalling:		
		Gewoon onderhoud van de gebouwen der inrichting	f 7 300,00	
		Huur van woningen voor gehuwde onderofficieren en soldaten, benevens huur van terreinen en stallen	4 500,00	
		Het verrichten van herstellingen en vernieuwingen aan de verschillende gebouwen	6 380,00	
				18 180,00
		Onderhoud van artillerie-materieel bij de inrichting in gebruik	f 900,00	
		Onderhoud en herstelling van verschillende voorwerpen (tevens sluitpost)	16 333,96^{5}	
				17 233,96^{5}
		Eeredienst (zitplaatsen in de Hervormde en Roomsch-Katholieke kerken)		300,00
		Fourage:		
		11 paarden van officieren 365 dagen, 4 015 dagen, ad f 0,68	f 2 730,20	
		83 troepenpaarden der cavalerie 182 „ 15 106 „ „ 0,61	9 214,66	
		83 „ „ „ 183 „ 15 189 „ „ 0,61	9 265,29	
		10 „ „ „ 107 „ 1 070 „ „ 0,61	652,70	
				21 862,85
		Vernieuwing en onderhoud van paardetuig, stal- en manegebehoeften en kosten van verzorging van paarden		1 600,00
		Kampeeren en manoeuvres		50,00
		Kleeding van hospitaalgeëmployeerden en versierselen voor tamboers		*Memorie.*
		Huur van rijwielen en vergoeding voor het gebruik van eigen rijwielen in dienst, alsmede herstellingskosten van eigen rijwielen, die bij gebruik in dienst defect zijn geraakt		200,00
		Schadevergoeding voor het betreden van particuliere terreinen		50,00
		Totaal		f 285 000,00

Makende voor 220 cadetten gedurende het geheele jaar:

117 cadetten, gedurende 6½ maanden
59 „ „ 3½ „
71 „ „ 3 „
} of 98⅓ cadetten voor 1 jaar.

te zamen 318⅓ cadetten per hoofd ± f 895,29.

TOEGESTAAN voor 1096.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 54 465,31	f 48 411,01^5	f 7 080,06^5		
8 500,00	8 430,81		f 2 430,81	
1 500,00	1 301,14^5	198,85^5		
1 000,00	753,51	246,49		
2 500,00		2 500,00		
Memorie.				
24 500,00	20 362,60	4 137,40		
2 500,00	1 976,97	523,03		
500,00	450,83	49,17		
13 000,00	9 318,46	3 681,54		
18 960,00	30 253,03		12 073,03	
17 519,45^5	14 403,77^5	2 830,19		
300,00	224,10	75,90		
21 958,40	22 703,57		840,72	
1 600,00	1 175,53	424,47		
50,00	17,37	32,63		
200,00	2,41		2,41	
300,00	41,89	158,11		
50,00		50,00		
f 285 800,00	f 240 790,59	f 59 556,38	f 15 346,97	
		f 44 209,41		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
98		Van deze cadetten zijn bestemd voor den dienst in de overzeesche bezittingen:		
		101 cadetten voor 1 jaar. 52 „ „ $6\frac{1}{2}$ maanden. 32 „ „ $3\frac{1}{2}$ „ 36 „ „ 3 „ of $46\frac{1}{2}$ cadetten van 1 jaar.		
		te zamen $147\frac{1}{2}$ cadetten, per hoofd p. m. f 895,29 (Koloniën)		f 132 060,00
		De overige $170\frac{5}{6}$ cadetten zijn bestemd voor den dienst hier te lande, maakt ad p. m. f 895,29 per hoofd (Oorlog)		f 152 940,00
		Dit bedrag wordt verminderd met de kosten van:		
		1°. uit de militaire bakkerijen te verstrekken brood voor de cadetten (art. 26) . . .	f 4 100,00	
		2°. als voren, voor het personeel beneden den rang van officier, bij de inrichting gedetacheerd 44 895 rations, ad 5,75 cent per ration (art. 26).	2 581,46	
		3°. uit de militaire slachterijen te verstrekken vleesch voor de cadetten (art. 28). . .	14 500,00	
		4°. uit de militaire magazijnen van levensmiddelen en slachterijen te verstrekken levensmiddelen voor het personeel beneden den rang van officier, bij de inrichting gedetacheerd, 22 181 rations ad 24^{5} cent per ration (art. 28)	5 434,34^{5}	
		5°. vernieuwing van ledergoed en paardetuig, uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding te verstrekken (art. 36).	300,00	
		6°. vernieuwing van nachtleger, als voren (art. 45).	400,00	
		7°. verstrekking van laken, leder, enz. uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding ten behoeve van de cadetten	12 000,00	
		8°. aanschaffing en aanmaak van uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding aan onderofficieren en soldaten, bij de inrichting gedetacheerd, te verstrekken kleeding en uitrusting (art. 32).	2 000,00	
		9°. vervoer-, tol-, brug-, weg- en veergelden (art. 148)	2 500,00	
		Verschil ronde som.	0,19^{5}	
				43 816,00
		Zoodat hier wordt uitgetrokken.		f 109 124,00
		Door de betrekkingen der cadetten bestemd voor den dienst hier te lande, moet worden afgedragen. . . . . f 73 000,00		
		Gaat af: voor zoodanige cadetten die gedeeltelijk voor Rijksrekening kunnen worden geplaatst, waarvan het bedrag wordt geraamd op 5 000,00		
		Blijft . . . . f 68 000,00		
		welk bedrag in de Wet op de middelen is opgenomen, ten einde ten bate van 's Rijks schatkist te worden verantwoord.		
		C. Kosten van de Cadettenschool.		
99		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren, traktementen van burgerlijke leeraren en van verdere ambtenaren.		
		Jaarwedden, soldijen, daggelden, loonen, tegemoetkomingen en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden; (1)		
		een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.		
		Officieren:		
		Traktementen en toelagen:		
		1 luitenant-kolonel-directeur.	f 4 200,00	
		1 adjudant van den directeur, eerste-luitenant der infanterie, tevens bibliothecaris . .	1 600,00	
		1 kapitein der infanterie, commandant der cadetten-compagnie.	2 400,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 130 475,00		f 126 207,00	f 5 853,00		
	f 155 325,00		f 114 583,59	f 38 356,41		
f 4 200,00						
2 602,45						
14 600,00						
5 117,56						
400,00						
400,00						
2 200,00						
2 500,00						
2 500,00						
— 0,01						
	32 020,00				f 43 816,00	
	f 123 305,00		f 114 583,59	f 38 356,41	f 43 816,00	
					f 5 459,59	
						(1) Zie de toelichting bij art. 31.
f 4 200,00						
1 600,00						
2 400,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
99		3 eerste-luitenants der infanterie, ingedeeld bij de cadetten-compagnie en bij het detachement oppassers ad f 1600		f 4 800,00	
		1 idem als voren (1)		1 500,00	
		4 eerste-luitenants der infanterie, leeraar, ad f 1600		6 400,00	
		1 idem op non-activiteit		800,00	
		1 eerste-luitenant-kwartiermeester, tevens administrateur van kleeding		1 200,00	
		1 officier van gezondheid der 1ste klasse		2 200,00	
		Verhooging van traktement na een zeker getal dienstjaren als officier:			
		1 kapitein, 24 jaren	f 400,00		
		1 officier van gezondheid der 1ste klasse, 8 jaren, ad f 400	400,00		
		10 { eerste-luitenants, 12 jaren, ad f 400 voor 39 maanden	1 300,00		
		idem 8 „ „ 200 „ 76 „	1 266,67		
				3 366,67	
					f 28 466,67
		Cursus in het methodisch spreken, te volgen door een officier van de Cadettenschool.			*Memorie.*
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats			50,00
		Schadeloosstelling voor het aanschaffen en het verlies van dienstpaarden			*Memorie.*
		Idem voor verhuiskosten bij verplaatsing			200,00
		Burgerambtenaren:			
		1 hoofd van onderwijs in de wis-, natuur- en scheikunde		f 3 000,00	
		1 leeraar in de natuurkunde		2 800,00	
		1 „ „ „ scheikunde		2 800,00	
		1 hoofd van onderwijs in de letterkunde		3 000,00	
		1 leeraar in de letterkunde		2 400,00	
		1 „ „ „ „		2 800,00	
		1 „ „ „ „		2 800,00	
		1 „ „ „ aardrijkskunde		2 800,00	
		1 „ „ het handteekenen		1 800,00	
					24 200,00

Onderofficieren en soldaten: Soldijen, daggelden en jaarwedden:	Dagen met voeding van Rijkswege	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege	Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
1 adjudant-onderofficier	„	365	365	f 2,52	f 919,80
1 concierge, tevens facteur	„	365	365	0,87	317,55
1 hofmeester	„	365	365	0,87	317,55
1 administrateur der cadetten-compagnie	„	365	365	1,72	627,80
1 fourier	„	365	365	0,97	354,05
1 sergeant-majoor-schrijver op het bureel van den luitenant-kwartiermeester, tevens administrateur van kleeding	„	365	365	1,62	591,30
2 onderwijzers in exerceeren, gymnastiek, schermen en dansen	„	730	730	0,87	635,10

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 800,00						(1) Is gehuisvest in het gebouw der Cadettenschool.
1 500,00						
8 000,00						
1 200,00						
2 200,00						
3 583,32						
	f 29 483,32		f 30 496,40		f 2 029,73	
	Memorie.					
	50,00		82,00		32,00	
	Memorie.					
	200,00		40,00	f 160,00		
f 3 000,00						
2 800,00						
2 800,00						
3 000,00						
2 400,00						
2 800,00						
2 800,00						
2 666,66						
1 800,00						
	24 066,66		21 583,34	2 616,66		
f 897,55						
317,55						
317,55						
605,55						
344,55						
591,30						
635,10						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met	Dagen met toelage wegens gemis van	Dagen Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.	
			voeding van Rijkswege.	voeding van Rijkswege.				
99		1 sergeant belast met de werkzaamheden in het physisch kabinet	„	365	365	f 0,87	f 317,55	
		1 sergeant-majoor-schrijver op het bureel van den directeur, tevens werkzaam in de bibliotheek	„	365	365	1,62	591,30	
		6 sergeanten voor het verrichten van huishoudelijke diensten, enz.	„	2 190	2 190	0,87	1 905,30	
		2 korporaals, idem.	730	„	730	0,30	219,00	
		1 korporaal, belast met de werkzaamheden in het scheikundig kabinet	365	„	365	0,45	164,25	
		2 korporaals-kok	„	730	730	0,52	379,60	
		1 compagnies-korporaal-tamboer	365	„	365	0,28	102,20	
		2 tamboers en hoornblazers voor het verrichten van huishoudelijke diensten, enz.	730	„	730	0,26	189,80	
		3 bijkoks	„	1 095	1 095	0,38	416,10	
		1 oppasser in het physisch kabinet	365	„	365	0,36	131,40	
		1 idem „ „ scheikundig kabinet	365	„	365	0,36	131,40	
		1 idem „ „ magazijn van kleeding.	365	„	365	0,33	120,45	
		3 idem voor de verlichting en de verwarming. . . .	1 095	„	1 095	0,33	361,35	
		5 idem (1).	1 825	„	1 825	0,23	419,75	
		12 idem	4 380	„	4 380	0,23	1 007,40	
		1 timmerman (1), ...	„	365	365	0,97	354,05	
		1 kleermaker	„	365	365	0,31	113,15	
		1 schoenmaker	„	„	„	„	*Memorie.*	
			10 585	8 395	18 980			
		1 ziekenopzichter	„	„	365	1,80	657,00	
		1 ziekenoppasser.	„	„	365	1,35	492,75	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:						
		1 sergeant-majoor, na 6-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,30 .				f 109,50		
		1 idem -schrijver, „ 3- „ „ 365 „ „ 0,10 .				36,50		
		5 onderofficieren, „ 3- „ „ 1825 „ „ 0,10 .				182,50		
		8 idem, „ 6- „ „ 2920 „ „ 0,40 .				1 168,00		
		5 korporaals en manschappen, „ 6- „ „ 1825 „ „ $0,02^{5}$.				$45,62^{5}$		
		10 idem, „ 12- „ „ 3650 „ „ 0,05 .				182,50		
							$1 724,62^{5}$	
		Vergoeding bij overlijden van gehuwde onderofficieren of soldaten					*Memorie.*	
								f $13 561,57^{5}$
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor het verlies van bagage:						
		voor officieren					f 80,00	
		„ onderofficieren en tamboers					25,00	
								105,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 317,55						
500,05						
1 905,30						
219,00						
164,25						
379,60						
102,20						
189,80						
416,10						
131,40						
131,40						
120,45						(1) De oppassers behooren tot het regiment grenadiers en jagers; de timmerman behoort tot het regiment genietroepen.
361,35						
839,50						
587,65						
354,05						
113,15						
Memorie.						
657,00						
492,75						
1 742,87[5]						
Memorie.						
	f 13 434,57[5]		f 12 939,65[5]	f 621,92		
f 80,00						
25,00						
	105,00		80,00	25,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
99		Eeredienst, remuneratie aan godsdienstleeraren.		f 400,00
		Loonen voor 12 burger-werklieden		4 800,00
		Kampeeren en manoeuvres (toelage bij oefeningen), tevens sluitpost		105,75^{5}
		Totaal . . .		f 71 889,00
		Makende voor 61 cadetten gedurende het geheele jaar:		
		67 cadetten, gedurende ± 7 maanden, 67 „ „ „ $3^{1}/_{2}$ maand } of $58^{5}/_{8}$ voor een jaar.		
		te zamen $119^{5}/_{8}$ cadetten, per hoofd ± f 600,95.		
		Van die cadetten zijn bestemd voor den dienst in de overzeesche bezittingen:		
		31 voor een jaar.		
		33 „ 7 maanden, 34 „ $3^{1}/_{2}$ maand } of $29^{1}/_{6}$ cadetten voor een jaar.		
		te zamen $60^{1}/_{6}$ cadetten, per hoofd ± f 600,95 (Koloniën)		f 36 157,00
		De overige $59^{11}/_{24}$ cadetten zijn bestemd voor den dienst hier te lande, maakt ad ± f 600,95 per hoofd (Oorlog)		f 35 732,00
100		Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, zakgeld van cadetten, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegings-inrichtingen worden verstrekt en van kleeding en uitrusting, ledergoed en nachtleger-voorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting;		
		een en ander na aftrek van het aandeel, dat uit het eerste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.		
		Brood:		
		18 980 dagen, ad f 0,06		f 1 138,80
		voeding van Rijkswege 10 585 dagen, ad f 0,22^{5} . . . . f 2 381,62^{5}		
		bijslag op de soldij tot aankoop van menagebenoodigdheden 10 585 dagen ad f 0,02^{5} . . . . 264,62^{5}		
			f 2 646,25	
		wegens gemis van voeding van Rijkswege 8395 dagen, ad f 0,25	2 098,75	
				4 745,00
		Kleeding en uitrusting:		
		a. aanschaffing en aanmaak van kleeding en uitrusting aan onderofficieren en minderen op rekening te verstrekken	f 800,00	
		b. onderhoud van kleeding en uitrusting op rekening van de onderofficieren en soldaten verstrekt	727,75	
		c. uit te betalen tegoed op de rekening van de onderofficieren en soldaten en verdere uitgaven waarmede de rekening van die militairen wordt belast.	1 000,00	
				2 527,75
		Reinigen van lijfgoederen, borstrokken, werkbroeken en werkkielen van ongehuwde soldaten		350,00
		Aanschaffing van benoodigdheden tot het lenig houden van schoeisel		10,00
		Voor scheerloon en haarsnijden		50,00
		Werfkosten		*Memorie*

Toegestaan voor 1906.		Uitgaven over 1905.	Verschil tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Verschil tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	Toelichtingen.
	f 400,00	f 400,00			
	4 800,00	4 406,79	f 393,21		
	102,44^5		105,75^5		
	f 72 642,00	f 70 028,18^5	f 3 922,54^5	f 2 061,73	
			f 1 860,81^5		
	f 36 605,00	f 35 530,00	f 627,00		
	f 36 037,00	f 34 498,18^5	f 1 233,81^5		
	f 1 138,80	f 938,30	f 200,50		
f 2 646,25					
2 098,75					
	4 745,00	4 743,00	2,00		
f 800,00					
746,00					
1 000,00					
	2 546,00	1 323,03	1 204,72		
	350,00	326,14	23,86		
	10,00		10,00		
	50,00	35,25^5	14,74^5		
	Memorie.				

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
100		Cadetten.		
		Voeding en zakgeld:		
		61 cadetten, voor 300 dagen, ad f 0,80 per dag	f 14 640,00	
		67 „ „ 200 „ „ 0,80 „ „	10 720,00	
		67 „ „ 100 „ „ 0,80 „ „	5 360,00	f 30 720,00
		Kleeding en uitrusting:		
		Kleeding voor 67 nieuw aankomende cadetten, ad f 120 ieder	f 8 040,00	
		Onderhoud van kleeding en uitrusting:		
		61 cadetten, ad f 81,00 per cadet in het jaar	4 941,00	
		67 „ „ 47,00 „ „ voor pl. m. 7 maanden	3 149,00	
		67 „ „ 10,00 „ „ „ „ 3½ maand.	670,00	16 800,00
		Algemeene kosten:		
		Reiskosten, verblijfkosten en vacatiën met inbegrip der restitutiën van ten dienste van het Rijk gedane uitschotten		3 000,00
		Bureel- en administratiekosten		650,00
		Vernieuwing van ledergoed, mitsgaders herstellen en onderhoud van wapenen en ledergoed		100,00
		Kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden		100,00
		Kleeding voor hospitaal-geëmployeerden, versierselen voor tamboers en hoornblazers en onderscheidingsteekenen voor langdurigen dienst, welke voor de eerste maal worden verstrekt		120,00
		Schadeloosstelling voor het gebruik der gemeentelijke zweminrichting		130,00
		Begrafeniskosten		*Memorie.*
		Onderwijs:		
		Voor aankoop en onderhoud van boeken en instrumenten 128 cadetten ad f 40,00 per cadet		5 120,00
		Bibliotheek en hulpmiddelen voor het onderwijs		500,00
		Vuur en licht, met inbegrip van de kosten voor vernieuwing en onderhoud van verwarmings- en verlichtingstoestellen		3 200,00
		Huisvesting en stalling:		
		Gewoon jaarlijksch onderhoud van de gebouwen der inrichting, alsmede gedeeltelijke verving	f 1 600,00	
		Het verrichten van verschillende kleine voorzieningen	2 095,00	
		Het schoonhouden der gebouwen, alsmede het aanschaffen van benoodigdheden daartoe	1 150,00	
		Kosten van drinkwater	600,00	
		Huur van woningen voor gehuwde onderofficieren en soldaten	1 400,00	
		Onderhoud en aanschaffing van de voorwerpen de huisvesting en de voeding betreffende	4 008,75	10 853,75
		Eeredienst (zitplaatsen in de Hervormde en Roomsch-Katholieke kerken)		150,00
		Fourage voor 1 officierspaard, 365 dagen, ad f 0,68	f 248,20	
		Vergoeding voor het gemis van geneeskundige behandeling van een officierspaard, 365 dagen, ad f 0,10	36,50	284,70
		Totaal. . .		f 80 550,00

Makende voor 61 cadetten gedurende het geheele jaar:

67 cadetten gedurende pl. m. 7 maanden }
67 „ „ „ 3½ maand } of 58⅝ voor een jaar.

te zamen 119⅝ cadetten per hoofd pl. m. f 673,35⁵.

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 29 440,00	f 27 489,31	f 3 230,69		
	17 149,00	13 335,16	3 464,84		
	3 000,00	2 816,48	183,52		
	650,00	616,05	33,95		
	100,00	12,50	87,50		
	100,00		100,00		
	120,00		120,00		
	130,00		130,00		
	Memorie.				
	5 440,00	5 056,79^5	63,20^5		
	750,00	241,27	258,73		
	3 200,00	2 888,14	311,86		
f 1 580,00					
2 320,00					
1 150,00					
600,00					
1 600,00					
4 039,20	11 289,20	9 342,72	1 511,03		
	150,00	100,00	50,00		
f 255,50					
36,50	292,00	304,76		f 20,06	
	f 80 650,00	f 69 568,91	f 11 001,15	f 20,06	
			f 10 981,09		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
100		Van die cadetten zijn bestemd voor den dienst in de overzeesche bezittingen:		
		31 voor een jaar.		
		33 „ 7 maanden / 34 „ $3^{1}/_{2}$ maand } of $29^{1}/_{6}$ cadetten voor een jaar.		
		te zamen $60^{1}/_{6}$ cadetten, per hoofd ± f $673{,}35^{5}$ (Koloniën)		f 40 513,00
		De overige $59^{11}/_{24}$ cadetten zijn bestemd voor den dienst hier te lande, maakt ad ± f $673{,}35^{5}$ per hoofd (Oorlog)		f 40 037,00
		Dit bedrag wordt verminderd met de kosten van:		
		1° uit de militaire bakkerijen te verstrekken brood voor het personeel beneden den rang van officier bij de inrichting gedetacheerd (1)	*Memorie.*	
		2°. uit militaire magazijnen van levensmiddelen en slachterijen te verstrekken levensmiddelen als voren (2)	*Memorie.*	
		3°. aanschaffing en aanmaak van uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding aan onderofficieren en soldaten op rekening te verstrekken kleeding en uitrusting (art. 32)	f 800,00	
		4°. vernieuwing van ledergoed uit gemelde magazijnen te verstrekken (art. 36)	50,00	
		5°. vernieuwing van nachtleger als voren (art. 45)	150,00	
		6°. vervoer-, tol-, brug-, weg- en veergelden (art. 148)	100,00	
		7°. verstrekking van laken enz. uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding ten behoeve van de cadetten	4 150,00	
				5 250,00
		Zoodat hier wordt uitgetrokken		f 34 787,00
		Door de betrekkingen der cadetten bestemd voor den dienst hier te lande moet worden bijgedragen . . . . f 25 400,00		
		Gaat af: voor zoodanige cadetten, die gedeeltelijk voor Rijksrekening kunnen worden geplaatst, waarvan het bedrag wordt geraamd op 4 400,00		
		Blijft . . . . f 21 000,00		
		welk bedrag in de Wet op de Middelen is opgenomen, ten einde ten bate van 's Rijks schatkist te worden verantwoord.		
		D. Kosten van den Hoofdcursus.		
101		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren:		
		traktementen van vaste burgerlijke leeraren;		
		belooningen en vergoedingen van leeraren en bedienden niet behoorende tot het vaste personeel;		
		soldijen, daggelden, loonen, tegemoetkomingen en vergoedingen van het overig personeel en van burgerlijke geëmployeerden; (1)		
		een en ander na aftrek van het aandeel dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.		
		Officieren:		
		Traktementen en toelagen:		
		1 luitenant-kolonel, directeur	f 4 200,00	
		11 leeraren { 1 kapitein van het leger hier te lande	2 400,00	
		6 eerste-luitenants van het leger hier te lande ad f 1600	9 600,00	
		2 „ „ „ „ in Nederlandsch-Indie „ 2000	4 000,00	
		1 eerste-luitenant-kwartiermeester van het leger hier te lande	1 600,00	
		1 „ „ „ „ in Nederlandsch-Indië .	2 000,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 40 732,00		f 46 084,00		f 5 571,00	
	f 39 918,00		f 23 484,91	f 16 552,09		
Memorie.						
Memorie.						(1) Het brood wordt ter plaatse aangekocht.
f 800,00						(2) De levensmiddelen worden ter plaatse aangekocht.
50,00						
150,00						
100,00						
	1 100,00				f 5 250,00	
	f 38 818,00		f 23 484,91	f 16 552,09	f 5 250,00	
				f 11 302,09		
						(1) Zie de toelichting bij art. 31.
f 4 200,00						
2 400,00						
11 200,00						
4 000,00						
1 600,00						
2 000,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
101		Verhooging van traktement na een zeker getal dienstjaren als officier:		
		1 kapitein, 20 jaren	f 300,00	
		3 eerste-luitenants, 12 jaren, ad f 400	1 200,00	
		2 „ „ 8 „ „ 200	400,00	
		1 „ -luitenant	85,00	
		1 „ -luitenant-kwartiermeester, 12 jaren	400,00	
				f 26 185,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats		30,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage		*Memorie.*
		Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij verplaatsing		200,00
		Cursus in het methodisch spreken, te volgen door een officier		*Memorie.*
		Burgerlijke leeraren:		
		1 leeraar in talen	f 2 400,00	
		1 idem	2 200,00	
				4 600,00
		Belooningen en vergoedingen van leeraren en bedienden niet behoorende tot het vaste personeel		
		Vergoedingen aan leeraren belast met het geven van onderwijs, enz.		
		1 leeraar (gepensionneerd kapitein van het leger in Nederlandsch-Indië) in de Maleische taal- en land- en volkenkunde	f 2 000,00	
		1 leeraar in de scheikunde en warenkennis, 6 uren 's weeks, per jaar	600,00	
		1 leeraar in de natuurkunde en het boekhouden, 7 uren 's weeks, per jaar	700,00	
		1 leeraar in de natuurkunde, 6 uren 's weeks, per jaar	600,00	
		Vergoeding aan:		
		1 amanuensis	75,00	
		1 concierge	50,00	
		1 burgerbeambte belast met het toezicht op de gymnastiek-toestellen	50,00	
		Vergoeding aan leeraren in godsdienstonderwijs	50,00	
				4 125,00
		Soldijen, daggelden en vergoedingen van het overige personeel en van burgerlijke geëmployeerden.		

	Dagen met voeding van Rijkswege.	Dagen met toelage wegens gemis van voeding van Rijkswege.	Totaal.	Per dag.	GERAAMD voor 1907.
Onderofficieren en minderen.					
Soldijen:					
1 adjudant-onderofficier	„	365	365	f 2,02	f 737,30
1 sergeant-majoor	„	365	365	1,47	536,55
1 sergeant (1)	„	365	365	0,60	219,00
3 sergeanten	„	1 095	1 095	0,57	624,15
109 sergeanten (leerlingen)	„	39 785	39 785	0,57	22 677,45
3 korporaals	730	365	1 095	0,20	219,00
2 tambeers of hoornblazers 1ste klasse	730	„	730	0,16	116,80
22 soldaten	6 935	1 095	8 030	0,13	1 043,90
	8 395	43 435	51 830		

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN voor 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 865,00						
	f 28 265,00		f 28 541,65		f 2 356,65	
	30,00		128,00		98,00	
	Memorie.					
	100,00		200,00			
	Memorie.					
	4 600,00		4 800,00		200,00	
f 2 000,00						
600,00						
700,00						
600,00						
75,00						
50,00						
50,00						
50,00						
	4 125,00		3 504,16	f 620,84		
f 716,05						
515,30						(1) Van het regiment grenadiers en jagers.
219,00						
624,15						
26 422,35						
219,00						
116,80						
1 043,90						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
101		Toelage voor 14 leerlingen behoorende tot het Nederlandsch-Indisch leger:			
		5110 dagen, ad f 0,30		f 1 533,00	
		Verhoogde soldij na 3-, 6- en 12-jarigen dienst:			
		1 sergeant-majoor, na 3-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,15	f 54,75		
		4 sergeanten, „ 6- „ „ 1 460 „ „ 0,40	584,00		
		4 korporaals en soldaten, „ 6- „ „ 1 460 „ „ 0,02[5]	36,50		
		3 „ „ „ „ 12- „ „ 1 095 „ „ 0,05	54,75		
				730,00	
		Verhoogde soldij voor scherpschutters (korporaals en soldaten):			
		2 korporaals en 2 soldaten voor 90 dagen = 360 dagen, ad f 0,05		18,00	
		Verhoogde soldij voor bijzondere diensten:			
		1 adjudant-onderofficier, 365 dagen ad f 0,50	f 182,50		
		1 sergeant-majoor, 365 „ „ 0,25	91,25		
		4 sergeanten, 1 460 „ „ 0,30	438,00		
		21 korporaals en soldaten, 7 665 „ „ 0,10	766,50		
		1 korporaal (kok), 365 „ „ 0,32	116,80		
				1 595,05	
		Vergoeding bij overlijden van gehuwde onderofficieren en soldaten		*Memorie.*	
					f 30 050,20
		Toelage bij oefeningen			255,00
		Loonen voor burger-werklieden			3 140,00
		Gratificatiën aan onderwijzers in gymnastiek, schermen en zwemmen			140,00
		Gratificatie aan den soldaat belast met het stoken van de kachels in het gebouw en van den toestel in het badlokaal			36,00
		Gratificatie aan onderofficieren van het vaste personeel			50,00
		Verschil ronde som			0,80
		Totaal			f 68 812,00
		Makende voor 49 leerlingen, gedurende het geheele jaar:			
		63 leerlingen gedurende 9 maanden / 51 „ „ 3 „ } of 60 leerlingen voor een jaar;			
		te zamen 109 leerlingen, per hoofd pl. m. f 631,30.			
		Van die leerlingen zijn bestemd voor den dienst in de overzeesche bezittingen:			
		voor één jaar 23			
		19 voor 9 maanden / 21 „ 3 „ } of 20 voor één jaar			
		te zamen 43 leerlingen, per hoofd pl. m. f 631,30 (Koloniën)			27 146,00
		De overige 66 leerlingen zijn bestemd voor den dienst hier te lande, maakt:			
		ad f 631,30 per hoofd (Oorlog)			f 41 666,00
		Zoodat hier wordt uitgetrokken			f 41 666,00
102		Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen, aankoop en onderhoud van meubelen, brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding			

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 423,50						
784,75						
91,25						
1 777,55						
Memorie.						
	f 33 953,60		f 31 930,61^{5}		f 1 880,41^{5}	
	200,00		56,76	f 198,24		
	3 140,00		2 721,76	418,24		
				140,00		
				36,00		
				50,00		
	0,40			0,80		
	f 74 414,00		f 71 882,94^{5}	f 1 464,12	f 4 535,06^{5}	
					f 3 070,94^{5}	
	26 318,00		29 091,00		1 945,00	
	f 48 096,00		f 42 791,94^{5}		f 1 125,94^{5}	
	f 48 096,00		f 42 791,94^{5}		f 1 125,94^{5}	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
102		en uitrusting en nachtlegervoorwerpen, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting; een en ander na aftrek van het aandeel dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald		
		Voeding.		
		Brood:		
		51 830 dagen, ad f 0,06	f 3 109,80	
		Voeding van Rijkswege, 8395 dagen, ad f 0,24⁵	2 056,77⁵	
		Bijslag op de soldij, tot aankoop van menagebenoodigdheden, 8395 dagen, ad f 0,02⁵ .	209,87⁵	
		Wegens gemis van voering van Rijkswege:		
		43 435 dagen, ad f 0,25.	10 858,75	
				f 16 235,20
		Kleeding en uitrusting:		
		a. aanschaffing en aanmaak van kleeding en uitrusting aan onderofficieren en minderen op rekening te verstrekken.	f 2 180,00	
		b. onderhoud van kleeding en uitrusting op rekening van de onderofficieren en soldaten verstrekt.	596,44	
		c. uit te betalen tegoed op de rekening van onderofficieren en soldaten en verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van die militairen worden belast	4 360,00	
				7 136,44
		Reiniging van lijfgoederen, borstrokken, werkbroeken en werkkielen van ongehuwde soldaten		200,00
		Aanschaffing van benoodigdheden tot het lenig houden van schoeisel		10,00
		Voor scheerloon en haarsnijden		32,00
		Werfkosten:		
		Voor 8 onderofficieren behoorende tot het Nederlandsch-Indische leger, die gerekend worden zich te reëngageeren voor één jaar, ad f 50	f 400,00	
		Voor 5 soldaten die gerekend worden zich te reëngageeren voor één jaar, ad f 10 . .	50,00	
				450,00
		Algemeene kosten:		
		Reis- en verblijfkosten en vacatiën met inbegrip der restitutiën van ten dienste van het Rijk gedane uitschotten	f 2 800,00	
		Bureel- en administratiekosten	100,00	
		Herstellen van lijf- en werkgoederen.	25,00	
		„ onderhouden van wapens en ledergoed	50,00	
		Kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden	500,00	
		Begrafeniskosten	*Memorie.*	
				3 475,00
		Oefeningen en onderwijs.		
		Oefeningen:		
		Kosten van het schieten en richten met draagbare vuurwapenen, van schietschijven, richtbokken en andere dergelijke benoodigdheden en van schrijfbehoeften voor een en ander noodig	f 7,00	
		Schadeloosstelling voor het gebruik van terreinen bij oefeningen	50,00	
		Benoodigdheden voor het schermen	50,00	
		Zwaluwnesten voor tamboers	2,46	
		Kosten voor het gebruik maken van de gemeentelijke zweminrichting	100,00	
		Onderwijs:		
		Voor aankoop en onderhoud van boeken, instrumenten, kaarten en verdere hulpmiddelen en benoodigdheden	400,00	
		Voor aankoop en onderhoud van boeken, enz. door de leerlingen bij hunne studiën benoodigd.	3 200,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 18 271,90		f 15 728,34^5	f 506,85^5		
f 2 540,00						
371,64						
5 080,00						
	7 991,64		5 316,72^5	1 819,71^5		
	200,00		137,98	62,02		
	10,00			10,00		
	32,00		24,10	7,90		
f 500,00						
70,00						
	570,00		200,00	250,00		
f 2 800,00						
100,00						
25,00						
50,00						
500,00						
Memorie.						
	3 475,00		2 985,85	489,15		
f 7,00						
50,00						
50,00						
2,46						
100,00						
400 00						
3 600,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
102		Voor het aanschaffen van papier enz. voor de toelatings-, overgangs- en eindexamens .	f 250,00	
		Vuur en licht	2 500,00	
		Voor het aanschaffen van benoodigdheden tot het schoonmaken van het Hoofdcursusgebouw, van de Koornmarktspoort en van de manege met stallen en tot het zooveel noodig doen schoonmaken van de genoemde poort enz..	250,00	
		Kosten van rijkunstig onderwijs aan officieren en leerlingen.	650,00	
		Gratificatiën aan onderwijzers in gymnastiek, schermen en zwemmen		
		Gratificatie aan den soldaat belast met het stoken van de kachels in het gebouw en van den toestel in het badlokaal		
		Gratificatie aan onderofficieren van het vaste personeel.		
		Voor het eventueel aanschaffen van een prijs ter uitreiking aan een leerling	*Memorie.*	
				f 7 459,46
		Huisvesting:		
		Huur van het gebouw	f 3 150,00	
		Gewoon onderhoud van de verschillende gebouwen	1 150,00	
		Gedeeltelijke verving van idem en van meubelen.	125,00	
		Het verrichten van herstellingen en voorzieningen van onderscheiden aard aan idem .	100,00	
		Het aanschaffen, onderhouden en herstellen van huisraad en schoolmeubelen, het herstellen en onderhouden van slaapfournituren en aankoop van ligstroo enz. en kosten van drinkwater.	992,70	
		Huur van woningen voor gehuwde onderofficieren	780,00	
				6 297,70
		Eeredienst (zitplaatsen in de Hervormde en Roomsch-Katholieke kerken)		60,00
		Fourage voor één officierspaard, 365 dagen, ad f 0,68	f 248,20	
		Vergoeding voor het gemis van geneeskundige behandeling voor één officierspaard, 365 dagen, ad f 0,10.	36,50	
				284,70
		Premiën bij toekenning van medailles aan onderofficieren behoorende tot het Nederlandsch-Indische leger		*Memorie.*
		Verschil ronde som		0,50
				f 41 641,00
		Makende voor 49 leerlingen gedurende het geheele jaar:		
		63 leerlingen gedurende 9 maanden } of 60 leerlingen voor één jaar, 51 „ „ 3 „ }		
		te zamen 109 leerlingen, per hoofd ± f 382,03.		
		Van die leerlingen zijn bestemd voor den dienst in de overzeesche bezittingen:		
		voor één jaar 23		
		19 voor 9 maanden } of 20 voor één jaar, 21 „ 3 „ }		
		te zamen 43 leerlingen, per hoofd ± f 382,03 (Koloniën).		f 16 427,00
		De overige 66 leerlingen zijn bestemd voor den dienst hier te lande, maakt ad f 382,03 per hoofd (Oorlog)		f 25 214,00
		Dit bedrag wordt verminderd met de kosten van:		
		1°. uit militaire bakkerijen te verstrekken brood.	(1) *Memorie.*	
		2°. uit militaire magazijnen van levensmiddelen en slachterijen te verstrekken levensmiddelen: 8395 rations, ad 24^5 cent per ration (art. 28)	f 2 056,77[5]	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 250,00						
2 600,00						
250,00						
750,00						
140,00						
36,00						
50,00						
Memorie.	f 8 285,46		f 7 262,81	f 196,65		
f 3 150,00						
1 168,25						
400,00						
440,00						
1 000,00						
780,00						
	6 938,25		7 385,64^5		f 1 087,94^5	
	60,00		24,00	36,00		
f 255,50						
36,50						
	292,00		288,53		3,83	
	Memorie.					
	— 0,25			0,50		
	f 46 126,00		f 39 353,98^5	f 3 378,79	f 1 091,77^5	
				f 2 287,01^5		
	16 344,00		20 178,00		f 3 751,00	
	f 29 782,00		f 19 175,98^5	f 6 038,01^5		
Memorie.						(1) Het brood wordt ter plaatse aangekocht.
f 2 056,77^5						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
102		3°. vernieuwing van nachtleger, uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding te verstrekken (art. 45)	f 100,00	
		4°. aanschaffing en aanmaak van uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding aan onderofficieren en soldaten op rekening te verstrekken kleeding en uitrusting (art. 32)	2 180,00	
		5°. kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden (art. 148)	500,00	
		Verschil ronde som	0,22[5]	
				f 4 837,00
		Zoodat hier wordt uitgetroken		f 20 377,00
		E. Kosten van de Normaal-schietschool.		
103		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van den directeur en de officieren;		
		bijslag op traktement en toelagen van officieren bij de inrichting gedetacheerd;		
		jaarwedden, soldijen, daggelden, toelagen en vergoedingen van het overige personeel,		
		een en ander na aftrek van het aandeel dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.		
		Officieren:		
		Traktementen:		
		1 luitenant-kolonel, directeur	f 3 400,00	
		2 kapiteins van het leger hier te lande, ad f 2000	4 000,00	
		1 kapitein „ „ „ in Nederlandsch-Indië	3 200,00	
		4 eerste-luitenants „ „ „ hier te lande, ad f 1200	4 800,00	
		1 eerste-luitenant „ „ „ in Nederlandsch-Indië	2 200,00	
		Verhooging van traktement na een zeker getal dienstjaren als officier	1 800,00	
				f 19 400,00
		Toelagen:		
		Voor den dienst bij de Normaal-schietschool:		
		7 kapiteins en luitenants, ad f 100	f 700,00	
		33 officieren, tijdelijk gedetacheerd van het leger in Nederlandsch-Indië gemiddeld ad f 200	6 600,00	
		Voor het houden van een dienstpaard		
		1 luitenant-kolonel	200,00	
				7 500,00
		Schadeloosstelling aan officieren die bij invoering der nieuwe traktementsregeling in inkomsten achteruitgaan:		
		1 hoofdofficier		300,00
		Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats		4 480,00
		Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage		*Memorie.*
		„ „ het aanschaffen van dienstpaarden		*Memorie.*
		„ „ verhuiskosten bij verplaatsing		200,00
		Traktement voor een beheerder van het materieel	f 500,00	
		Vergoeding voor het onderhoud van een rijwiel voor idem	25,00	
				525,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 100,00						
2 540,00						
500,00						
$0,22^{5}$						
	f 5 197,00				f 4 837,00	
	f 24 585,00		f $19\,175,98^{5}$	f $6\,038,01^{5}$	f 4 837,00	
				f $1\,201,01^{5}$		
f 3 400,00						
4 000,00						
3 200,00						
4 800,00						
2 200,00						
1 800,00						
	f 19 400,00		f 14 270,96	f 5 129,04		
f 700,00						
6 600,00						
200,00						
	7 500,00		899,97	6 600,03		
	300,00		300,00			
	4 350,00		4 343,00	137,00		
	Memorie.					
	Memorie.					
	200,00		79,00	121,00		
f 500,00						
25,00						
	525,00			525,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Dagen met	Dagen met toelage wegens gemis van	Totaal.	Per dag.		GERAAMD voor 1907.	
103			voeding van Rijkswege.						
		Onderofficieren en minderen:							
		Soldijen en daggelden:							
		1 adjudant onderofficier.	„	365	365	f 2,02	f 737,30		
		3 sergeants-majoors	„	1 095	1 095	1,22	1 335,90		
		7 sergeanten	„	2 555	2 555	0,57	1 456,35		
		6 soldaten.	2 190	„	2 190	0,13	284,70		
			2 190	4 015	6 205				
		1 sergeant-majoor van het leger in Nederlandsch-Indië.	„	„	365	1,75	638,75		
		1 sergeant van het leger in Nederlandsch-Indië.	„	„	365	1,00	365,00		
		2 soldaten.	„	„	730	0,40	292,00	f 5 110,00	
					7 665				
		Toelagen:							
		Voor den dienst bij de Normaal-schietschool:							
		13 onderofficieren van het leger hier te lande en van dat in Nederlandsch-Indië 4745 dagen, ad f 0,15 . . . . f					711,75		
		1 soldaat-timmerman, 365 dagen, ad f 0,10					36,50		
		2 soldaten van het leger in Nederlandsch-Indië, 730 dagen, ad f 0,03 . .					21,90		
		70 onderofficieren en korporaals, tijdelijk gedetacheerd van het leger in Nederlandsch-Indië, gemiddeld ad f 7,50 per man					525,00		
								1 295,15	
		Verhoogde soldij voor scherpschutters:							
		6 soldaten, voor 90 dagen = 540 dagen, ad f 0,05.						27,00	
		Verhoogde soldij na 3- en 6-jarigen dienst:							
		1 sergeant-majoor van het leger hier te lande, na 6-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,30 . . . . f					109,50		
		1 sergeant-majoor, idem, na 3-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,15 . . .					54,75		
		7 sergeanten van het leger hier te lande, na 6-jarigen dienst, 2555 dagen, ad f 0,40					1 022,00		
		1 sergeant-majoor van het leger in Nederlandsch-Indië, na 6-jarigen dienst, 365 dagen, ad f 0,10.					36,50		
		2 soldaten, idem, na 6-jarigen dienst, 730 dagen, ad f 0,05					36,50		
								1 259,25	
		Als voren voor gehuwde onderofficieren, na 9-jarigen dienst als onderofficier:							
		5 sergeanten, gedurende 184 dagen, 920 dagen, ad f 0,15						(1) 138,00	
		Vergoeding bij overlijden van gehuwde onderofficieren en soldaten						*Memorie.*	
									f 7 829,40
		Onvoorziene uitgaven							99,60
									f 40 334,00
		Waarvan wordt afgetrokken het aandeel dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald							14 135,00
		Blijft voor rekening van het Departement van Oorlog							f 26 199,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 5 501,80						
1 349,90						
109,50						
1 501,40						
Memorie.						(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 8 462,60		f 5 553,56	f 2 275,84		
	151,40			99,60		
	f 40 889,00					
	13 988,00				f 14 135,00	
	f 26 901,00		f 25 446,49	f 14 887,51	f 14 135,00	
				f 752,51		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
104		Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen en werken; aankoop en onderhoud van meubelen; brand, licht, water, voeding, kleeding en uitrusting, fourage, boeken, instrumenten, schietmaterieel, belooningen bij het schijfschieten, bureel- en administratiekosten, reis- en verblijfkosten en alle verdere uitgaven ten dienste der inrichting, met uitzondering van de kosten van vervoer, de kosten van levensmiddelen, voor zoover die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt, en van kleeding en uitrusting, voor zoover die worden verstrekt uit de magazijnen van militaire kleeding en uitrusting:		
		een en ander na aftrek van het aandeel dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald:		
		Voeding:		
		Brood:		
		7665 dagen, ad f 0,0575	f 440,73[5]	
		Voeding van Rijkswege:		
		2190 dagen, ad f 0,24[5]	536,55	
		Bijslag op de soldij tot aankoop van menagebenoodigdheden:		
		2190 dagen, ad f 0,02[5]	54,75	
		Wegens gemis van voeding van Rijkswege:		
		4015 dagen, ad f 0,25	1 003,75	
				f 2 035,78[5]
		Kleeding en uitrusting:		
		aanschaffing en aanmaak van kleeding en uitrusting, aan onderofficieren en minderen te verstrekken	f 404,05	
		onderhoud van kleeding en uitrusting aan de onderofficieren en soldaten verstrekt . .	400,00	
		uit te betalen tegoed op de rekeningen van onderofficieren en soldaten en verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van die militairen worden belast	280,00	
				1 084,05
		Reinigen van lijfgoederen, borstrokken, werkbroeken en werkkielen van ongehuwde soldaten		*Memorie.*
		Aanschaffing van benoodigdheden tot het lenig houden van het schoeisel		*Memorie.*
		Scheerloon en haarsnijden		*Memorie.*
		Begrafeniskosten		*Memorie.*
		Fourage:		
		1 paard van den directeur, 365 dagen, ad f 0,68	f 248,20	
		Reis- en verblijfkosten	900,00	
		Kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden	550,00	
		Huur van het gebouw der Normaal-schietschool	800,00	
		Onderhoud van gebouwen en werken te Waalsdorp en 's Gravenhage	500,00	
		" " " " " " Harskamp	2 750,00	
		Verving " " te Harskamp	400,00	
		Herstellingen, wijzigingen en vernieuwingen te Harskamp	5 065,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 461,72^5						
536,55						
54,75						
1 095,00						
	f 2 148,02^5		f 1 553,10	f 482,68^5		
f 425,00						
406,50						
300,00						
	1 131,50		182,45	901,60		
	Memorie.					
	Memorie.					
	Memorie.		6,18		f 6,18	
	Memorie.					
f 255,50			254,72		6,52	
900,00			520,62	379,38		
550,00				550,00		
800,00			800,00			
500,00			1 419,96^5		919,96^5	
2 750,00						
300,00			} 8 232,15		17,15	
5 290,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
104		Schoonhouden der gebouwen	f 260,00	
		Water	60,00	
		Brand	340,00	
		Licht	50,00	
		Aansluitingen aan het telephoonnet van de gemeente 's Gravenhage	130,00	
		Aankoop en onderhoud van meubelen	135,00	
		„ „ „ „ schietmaterieel	870,00	
		„ „ „ „ wapenen en munitiën (niet van model) alsmede van instrumenten	600,00	
		„ „ „ „ gymnastiek- en schermmaterieel	760,00	
		„ „ „ „ ledergoed	20,00	
		„ „ „ „ boeken en tijdschriften	210,00	
		„ „ „ „ school- en bureelbehoeften	300,00	
		Onderricht in het zwemmen	500,00	
		Belooningen bij het schijfschieten	250,00	
		Onvoorziene uitgaven	196,96^{5}	f 15 895,16^{5}
				f 19 015,00
		Waarvan wordt afgetrokken het aandeel dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald	f 6 090,00	
		en bijdrage van het Departement van Marine	*Memorie.*	6 090,00
		Blijft voor rekening van het Departement van Oorlog		f 12 925,00
		Dit bedrag wordt verminderd met de kosten van:		
		1°. uit de militaire bakkerijen te verstrekken brood, 7665 rations, ad f 0,0575 per ration (art. 26)	f 440,73^{5}	
		2°. uit de militaire magazijnen van levensmiddelen en slachterijen te verstrekken levensmiddelen, 2190 rations, ad f 0,24^{5} per ration (art. 28)	536,55	
		3°. aanschaffing en aanmaak van uit de centrale en garnizoensmagazijnen van kleeding aan onderofficieren en soldaten op rekening te verstrekken kleeding en uitrusting (art. 32)	404,05	
		4°. vervoer-, tol-, brug-, weg- en veergelden (art. 148)	550,00	
		Verschil ronde som	— 0,33^{5}	
				1 931,00
				f 10 994,00
		VERZAMELING OP DE XIIIDE AFDEELING.		
95		Hoogere Krijgsschool	f 36 048,00	
96			9 000,00	f 45 048,00
97		Koninklijke Militaire Academie	f 106 030,00	
98			109 124,00	215 154,00
99		Cadettenschool	f 35 732,00	
100			34 787,00	70 519,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 3 675,00			f 4 233,54^{5}		f 498,54^{5}	
500,00			439,60	f 60,40		
250,00			500,00		250,00	
147,97^{5}	f 15 918,47^{5}			196,96^{5}		
	f 19 198,00		f 18 142,33	f 2 571,03	f 1 698,36	
f 6 070,00		f 5 500,00				
Memorie.	6 070,00	800,00	6 300,00	210,00		
	f 13 128,00		f 11 842,33	f 2 781,03	f 1 698,36	
f 461,72^{5}						
536,55						
425,00						
550,00						
— 0,27^{5}	1 973,00				1 931,00	
	f 11 155,00		f 11 842,33	f 2 781,03	f 3 629,36	
					f 848,33	
f 29 343,00		f 29 767,41		f 6 280,59		
7 380,00	f 36 723,00	5 532,29^{5}	f 35 299,70^{5}	3 467,70^{5}		
f 105 963,00		f 97 609,40		8 420,60		
123 305,00		114 583,59			f 5 459,59	
	229 268,00		212 192,99			
f 36 037,00		f 34 498,18^{5}		1 233,81^{5}		
38 818,00		23 484,91		11 302,09		
	74 855,00		57 983,09^{5}			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
101		Hoofdcursus	f 41 666,00	
102			20 377,00	f 62 043,00
103		Normaal-schietschool	f 26 199,00	
104			10 994,00	37 193,00
		Totaal der XIIde afdeeling		f 429 957,00

XIVde AFDEELING.

Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen en velduitrusting.

A. Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting.

105 Toelagen van officieren en gepensionneerde officieren wegens diensten bij de keuringscommissie, traktementen van burgerlijke ambtenaren en loonen en tegemoetkomingen van geëmployeerden en werklieden bij de centrale magazijnen te Amsterdam, Delft en Woerden:

Toelagen:

voor keurmeesters (officieren):

1 hoofd der keuringscommissie	f 200,00	
1 eerste-luitenant-kwartiermeester, lid	200,00	f 400,00

Traktementen van burgerlijke ambtenaren:

Amsterdam.	Delft.	Woerden.	Totaal.				
2	„	„	2	keurmeesters	1 eerste klasse	f 2 400,00	
					1 tweede „	1 800,00	
2	1	1	4	boekhouders	1 ad	1 500,00	
					2 „ f 1400	2 800,00	
					1 „	1 300,00	
4	2	2	8	schrijvers	1 „	1 100,00	
					5 „ f 1000	5 000,00	
					2 „ 900	1 800,00	
„	1	1	2	opzichters over de werklieden, 2 ad f 950		1 900,00	
1	1	1	3	portiers	1 ad	500,00	
					2 „ f 450	900,00	
„	1	„	1	opzichter bij de modelkamer		700,00	21 700,00
9	6	5	20				

Loonen van de verdere mindere geëmployeerden en werklieden	114 990,00
	(1) f 137 090,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 48 096,00		f 42 791,94^5			f 1 125,94^5	
24 585,00	f 72 681,00	19 175,98^5	f 61 967,93	f 1 201,01^5		
f 26 901,00		f 25 446,49		752,51		
11 155,00		11 842,33			848,33	
	38 056,00		37 288,82			
	f 451 583,00		f 404 732,54	f 32 658,32^5	f 7 433,86^5	
				f 25 224,46		
f 200,00						
200,00	f 400,00					
f 2 400,00						
1 800,00						
1 400,00						
2 600,00						
1 200,00						
1 000,00						
3 750,00						
1 800,00						
500,00						
900,00						
600,00						
	17 950,00					
	106 340,00					(1) Zie Memorie van Toelichting.
	(2) f 124 690,00		f 119 406,20	f 17 683,80		(2) Bij Nota van Wijzigingen verhoogd, aanvankelijk geraamd f 124 540.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
106		Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten. Aanschaffing en onderhoud van werktuigen, instrumenten en ander materieel en magazijnkosten.		
		a. Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten	f 800,00	
		b. Aanschaffing en onderhoud van werktuigen, instrumenten en ander materieel; kosten voor stellingen en rakken, meubels in de werkplaatsen, brand- en lichtstoffen, en verdere magazijnkosten	12 400,00	
				f 13 200,00
		B. Kampementsgoederen en velduitrusting.		
107		Aanschaffing, herstelling en onderhoud van kampementsgoederen en van voorwerpen van velduitrusting, waaronder veldkijkers, veldlantaarns en officierscantines; kosten vallende op de keuring van een en ander		f 83 600,00
		C. Verplegingsinrichtingen.		
108		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van administrateurs, tijdelijke administrateurs en opzichters, en loonen, toelagen en tegemoetkomingen van het verdere personeel bij de militaire bakkerijen:		
		13 administrateurs: 1 gepensionneerd officier	f 1 000,00	
		1 ad f 950	950,00	
		5 „ 600	3 000,00	
		3 „ 450	1 350,00	
		3 „ 400	1 200,00	
		tijdelijke administrateurs 400 dagen, ad f 0,35	140,00	
		2 opzichters, ad f 400	800,00	
				f 8 440,00
		Schadeloosstelling wegens gemis van vrije woning		1 000,00
		Loonen van de verdere geëmployeerden en werklieden		63 120,00
				(1) f 72 560,00
109		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs en loonen, toelagen en tegemoetkomingen van het verder personeel van de militaire magazijnen van levensmiddelen en de militaire slachterijen, zoomede loon voor het overbrengen en vergoedingen voor het slachten van niet door een aannemer geleverd vee:		
		44 administrateurs: 4 ad f 600	f 2 400,00	
		1 „ 550	550,00	
		4 „ 450	1 800,00	
		2 „ 400	800,00	
		1 „ 150	150,00	
		32 „ 100	3 200,00	
		tijdelijke administrateurs 600 dagen ad f 0,35	210,00	
				f 9 110,00
		Schadeloosstelling wegens gemis van vrije woning		2 150,00
		Loonen van de verdere geëmployeerden en werklieden		12 038,00
				(1) f 23 298,00
110		Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de administrateurs en tijdelijke administrateurs en loonen, toelagen en tegemoetkomingen van het verder personeel van de garnizoensmagazijnen van kleeding en van nachtleger en van de magazijnen van kleeding en van nachtleger bij het Instructie-bataljon:		
		a. Garnizoensmagazijnen van kleeding en magazijn van kleeding bij het Instructie-bataljon:		
		Traktementen, toelagen en vergoedingen van administrateurs	f 15 520,00	
		tijdelijke administrateurs 600 dagen, ad f 0,35	210,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 500,00						
11 626,00						
	f 12 126,00		f 14 532,28		f 1 332,28	
	f 75 275,00		f 73 045,02^5	f 10 554,97^5		
f 1 000,00						
3 000,00						
1 800,00						
1 200,00						
140,00						
800,00						
	f 7 940,00					
	1 000,00					
	59 820,00					
	f 68 760,00		f 65 583,37	f 6 976,63		(1) Zie Memorie van Toelichting.
f 1 800,00						
550,00						
900,00						
800,00						
1 050,00						
150,00						
3 100,00						
210,00						
	f 8 560,00					
	1 850,00					
	11 186,00					(2) Bij Nota van Wijzigingen verminderd; aanvankelijk geraamd f 21 740.
	(2) f21 596,00		f 20 204,07	f 3 093,93		
f 12 950,00						
120,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
110		Schadeloosstelling voor gemis van vrije woning	f 600,00	
		Voor dagschrijvers	2 712,00	
		Loonen en toelagen van de oppassers en de losse werklieden bij de magazijnen	25 107,00	
				f 43 879,00
		b. Garnizoensmagazijnen van nachtleger en magazijn van nachtleger bij het Instructie-bataljon:		
		Traktementen en toelagen van administrateurs	f 13 550,00	
		Schadeloosstelling voor huishuur aan administrateurs	3 346,00	
		Tijdelijke administrateurs 600 dagen, ad f 0,35	210,00	
		Loonen en toelagen van de geëmployeerden en losse werklieden	19 064,00	
				36 170,00
				(1) f 80 049,00
111		Begrafeniskosten van militair personeel beneden den rang van officier en vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel		(1) f 400,00
112		Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten;		
		aanschaffing en onderhoud van werktuigen en ander materieel en magazijnkosten:		
		a. reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten	f 8 140,00	
		b. aanschaffing en onderhoud van werktuigen en ander materieel, kosten voor stellingen en rakken en verdere behoeften	38 474,00	
				f 46 614,00
		VERZAMELING OP DE XIVDE AFDEELING.		
		A. Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting.		
105		Toelagen aan officieren, traktementen van burgerlijke ambtenaren en loonen en tegemoetkomingen van geëmployeerden en werklieden		f 137 090,00
106		Reis- en verblijfkosten, bureelkosten, magazijnkosten, enz.		13 200,00
		B. Kampementsgoederen en velduitrusting.		
107		Aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen en voorwerpen van velduitrusting		83 600,00
		C. Verplegingsinrichtingen.		
108		Traktementen, toelagen, loonen en tegemoetkomingen bij de militaire bakkerijen		72 560,00
109		Als voren bij de militaire magazijnen van levensmiddelen en de militaire slachterijen		23 298,00
110		Als voren bij de garnizoensmagazijnen van kleeding en nachtleger		80 049,00
111		Begrafeniskosten en vergoedingen aan gezinnen van overleden militair personeel		400,00
112		Reis- en verblijfkosten, bureelkosten, magazijnkosten, enz.		46 614,00
				f 456 811,00
		XVde AFDEELING.		
		Artillerie-inrichtingen, magazijnen der artillerie, artilleriematerieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger en practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie.		
		A. Artillerie-inrichtingen.		
113		Jaarwedden en tegemoetkomingen van burgerlijke ambtenaren, toelagen en tegemoetkomingen van officieren, van conducteurs der artillerie en van onderofficieren, wegens diensten bij de artillerie-inrichtingen;		

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 600,00					
3 000,00					
21 710,00					
	f 38 470,00				
f 12 050,00					
3 346,00					
210,00					
17 324,00					
	32 930,00				
	(2) f71 400,00	f 58 191,65	f 21 857,35		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 400,00	f 65,00	f 335,00		(2) Bij Nota van Wijziging verhoogd; aanvankelijk geraamd f 64 866.
f 8 140,00					
38 474,00					
	f 46 614,00	f 30 356,26[5]	f 16 257,73[5]		
	f 124 690,00	f 119 406,20	f 17 683,80		
	12 126,00	14 532,28		f 1 332,28	
	75 275,00	73 045,02[5]	10 554,97[5]		
	68 760,00	65 583,37	6 976,63		
	21 596,00	20 204,07	3 093,93		
	71 400,00	58 191,65	21 857,35		
	400,00	65,00	335,00		
	46 614,00	30 356,26[5]	16 257,73[5]		
	f 420 861,00	f 381 383,86	f 76 759,42	f 1 332,28	
			f 75 427,14		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Traktementen.	Traktementen en toelagen.	GERAAMD voor 1907.
113		toelage van den officier, krachtens art. 24 der Hinderwet, belast met het toezicht op bewaarplaatsen voor ontplofbare stoffen.			
		a. Directie:			
		1 directeur	f 4 500,00	„	
		1 majoor, toegevoegd,	3 000,00	„	
		1 kapitein, „	2 600,00	f 300,00	f 300,00
		1 „ „	2 600,00	25,00	(2) 25,00
		1 kapitein-adjudant	2 400,00	300,00	300,00
		1 hoofdingenieur der artillerie-inrichtingen	„	„	
		1 ingenieur „ „	„	2 400,00	2 400,00
		1 eerste-schrijver	„	1 200,00	1 200,00
		2 boekhouders, ieder ad f 1100	„	2 200,00	2 200,00
		1 schrijver 1ste klasse	„	950,00	950,00
		3 schrijvers 3de „ 1 ad f 750 en 2 ad f 700	„	2 150,00	2 150,00
		1 teekenaar 2de „	„	950,00	950,00
		2 bedienden, een ad f 750 en een ad f 550	„	1 300,00	1 300,00
		b. Stapelmagazijnen:			
		1 magazijnmeester, hoofd der inrichting	2 800,00	„	
		1 kapitein-magazijnmeester, toegevoegd	2 800,00	300,00	300,00
		7 conducteurs der artillerie van de 1ste klasse, ieder ad f 800 traktement en ad f 100 toelage	5 600,00	700,00	700,00
		1 conducteur der artillerie van de 2de klasse, ad f 700 traktement en ad f 100 toelage	700,00	100,00	100,00
		1 boekhouder	„	1 100,00	1 100,00
		2 schrijvers 1ste klasse, ieder ad f 950	„	1 900,00	1 900,00
		2 „ 2de „ , „ „ f 850	„	1 700,00	1 700,00
		2 „ 3de „ , 1 ad f 750 en een ad f 700	„	1 450,00	1 450,00
		1 portier	„	500,00	500,00
		7 magazijnknechts, van f 600 tot f 750.	„	4 900,00	4 900,00
		c. Constructie-werkplaatsen.			
		1 majoor, hoofd der inrichting	3 000,00	„	
		1 kapitein, hoofdopzichter	2 400,00	300,00	300,00
		4 eerste-luitenants, opzichters der werkplaatsen, drie ad f 1700 en een ad f 1500 traktement, allen ad f 200 toelage	6 600,00	700,00	(3) 700,00
		1 luitenant-magazijnmeester	1 000,00	200,00	200,00
		3 boekhouders, een ad f 1100 en twee ad f 1050	„	3 200,00	3 200,00
		1 schrijver 1ste klasse	„	950,00	950,00
		1 „ 2de „	„	850,00	850,00
		2 schrijvers 3de „ ieder ad f 700.	„	1 400,00	1 400,00
		1 teekenaar 1ste „	„	1 200,00	1 200,00
		1 „ 2de „	„	1 050,00	1 050,00
		1 „ 3de „	„	*Memorie.*	*Memorie.*

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 300,00						
300,00						(1) De verschillen zijn eensdeels het gevolg van toegekende periodieke traktementsverhoogingen, anderzijds van gewijzigde indeeling van personeel.
300,00						
3 300,00						
(1) 2 100,00						(2) De toelage uitgetrokken voor eene maand
1 200,00						
(1) 2 150,00						
(1) 900,00						
(1) 2 200,00						
(1) 650,00						
(1) 1 200,00						
300,00						
700,00						
100,00						
1 100,00						
(1) 1 000,00						
1 700,00						
(1) 2 200,00						
(1) 450,00						
(1) 4 950,00						
300,00						
800,00						(3) De toelage voor één luitenant uitgetrokken voor een half jaar.
200,00						
3 200,00						
950,00						
(1) 1 800,00						
(1) 750,00						
1 200,00						
} 2 050,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Traktementen.	Traktementen en toelagen.	GERAAMD voor 1907.
113		1 opzichter der instrumentmakers en metaaldraaiers.	"	f 1 400,00	f 1 400,00
		2 opzichters der smeden, 1 ad f 1300 en 1 ad f 1100 . . .	"	2 400,00	2 400,00
		1 opzichter der timmerlieden	"	"	
		1 " " wagenmakers	"	1 200,00	1 200,00
		1 " " ververs, tevens belast met het toezicht over de modelzaal	"	900,00	900,00
		1 " " zadelmakers.	"	1 200,00	1 200,00
		1 " voor algemeenen dienst	"	750,00	750,00
		2 onderopzichters der instrumentmakers en metaaldraaiers, een ad f 1000 en een ad f 1050	"	2 050,00	2 050,00
		2 onderopzichters der smeden, 1 ad f 1000 en 1 ad f 950 .	"	1 950,00	1 950,00
		1 onderopzichter der timmerlieden	"	950,00	950,00
		1 machinist	"	1 100,00	1 100,00
		1 portier	"	700,00	700,00
		d. Munitiefabriek:			
		1 luitenant-kolonel, hoofd der inrichting.	f 3 400,00	"	
		1 kapitein, hoofdopzichter der vuurwerkerij.	2 600,00	300,00	300,00
		1 " " " patroonfabriek	2 400,00	200,00	200,00
		1 " " " projectielenfabriek	"	"	
		1 eerste-luitenant toegevoegd	1 700,00	100,00	100,00
		6 eerste-luitenants-opzichters der werkplaatsen, 3 ad f 1900, twee ad f 1700 en een ad f 1300 traktement, waarvan 5 ad f 100 en 1 ad f 200 toelage	10 400,00	700,00	700,00
		1 technoloog	"	2 500,00	2 500,00
		3 schrijvers 2de klasse, 2 ad f 900 en 1 ad f 850	"	2 650,00	2 650,00
		4 " 3de " 2 ad f 750 en 2 ad f 700	"	2 900,00	2 900,00
		1 opzichter in de patroonfabriek	"	1 400,00	1 400,00
		3 opzichters in de vuurwerkerij, 2 ad f 1400 en 1 ad f 1300	"	4 100,00	4 100,00
		1 opzichter in de projectielenfabriek	"	"	"
		1 amanuensis	"	1 100,00	1 100,00
		2 opzichters-vuurwerker, 1 ad f 1100 en 1 ad f 1000 . . .	"	2 100,00	2 100,00
		4 onderopzichters, 1 ad f 1150, 2 ad f 1050 en 1 ad f 1000	"	4 250,00	4 250,00
		1 meestervormer en gieter	"	1 300,00	1 300,00
		2 machinisten, 1 ad f 1100 en 1 ad f 1050.	"	2 150,00	2 150,00
		2 keurders van projectielen, ieder ad f 800	"	1 600,00	1 600,00
		2 portiers, 1 ad f 750 en 1 ad f 500	"	1 250,00	1 250,00
		1 teekenaar 3de klasse	"	600,00	600,00
		e. Werkplaatsen voor draagbare wapenen:			
		1 kapitein, hoofd der inrichting	3 000,00		
		1 kapitein, hoofdopzichter der werkplaatsen.	2 600,00	200,00	200,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN voor 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 1 400,00						
1 200,00						
1 100,00						
1 200,00						
900,00						
1 200,00						
750,00						
2 050,00						
(1) 3 050,00						(1) De verschillen zijn eensdeels het gevolg van toegekende periodieke traktementsverhoogingen, anderzijds van gewijzigde indeeling van personeel.
950,00						
1 100,00						
(1) 550,00						
300,00						
200,00						
100,00						
1 000,00						
(1) 6 100,00						
1 400,00						
(1) 2 700,00						
(1) 1 300,00						
1 100,00						
(1) 2 000,00						
(1) 4 150,00						
1 300,00						
2 150,00						
(1) 1 700,00						
(1) 1 000,00						
600,00						
200,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Traktementen.	Traktementen en toelagen.	GERAAMD voor 1907.
113		5 eerste-luitenants, opzichters der werkplaatsen, 3 ad f 1900, 1 ad f 1700 en 1 ad f 1300 traktement, waarvan 4 ad f 100 en één ad f 200 toelage	f 8 700,00	f 600,00	f 600,00
		1 boekhouder	„	1 050,00	1 050,00
		1 schrijver 1ste klasse	„	1 000,00	1 000,00
		2 schrijvers 2de „ ieder ad f 850	„	1 700,00	1 700,00
		3 „ 3de „ „ „ f 700	„	2 100,00	2 100,00
		2 wapencontroleurs 1ste klasse, ieder ad f 1400	„	2 800,00	2 800,00
		3 „ 2de „ „ „ f 1250	„	3 750,00	3 750,00
		1 wapencontroleur 3de „	„	1 100,00	1 100,00
		1 opzichter der werktuiglijke inrichtingen	„	1 400,00	1 400,00
		1 „ „ matenmakers	„	1 400,00	1 400,00
		1 „ „ houtbewerkers	„	1 200,00	1 200,00
		1 „ „ smeden	„	1 200,00	1 200,00
		1 onderopzichter der werktuiglijke inrichtingen	„	1 200,00	1 200,00
		1 machinist	„	1 000,00	1 000,00
		3 meesters-geweermaker bij de wapendepots aan de Hembrug, te Delft en te Dordrecht, waarvan 2 ad f 1000 en 1 ad f 900	„	2 900,00	2 900,00
		1 portier	„	600,00	600,00
		f. Magazijnen aan de Hembrug:			
		1 kapitein-magazijnmeester, hoofd der inrichting	2 200,00	300,00	300,00
		1 tweede-luitenant-magazijnmeester, toegevoegd	1 000,00	100,00	100,00
		2 conducteurs der artillerie 1ste klasse, ieder ad f 800 traktement en ad f 100 toelage	1 600,00	200,00	200,00
		4 conducteurs der artillerie 2de klasse, ieder ad f 700 traktement en ad f 100 toelage	2 800,00	400,00	400,00
		1 boekhouder	„	1 050,00	1 050,00
		1 schrijver 1ste klasse	„	950,00	950,00
		2 schrijvers 2de klasse, ieder ad f 850	„	1 700,00	1 700,00
		1 schrijver 3de klasse	„	700,00	700,00
		5 magazijnknechts, 1 ad f 750, 1 ad f 670 en 3 ad f 630	„	3 310,00	3 310,00
		g. Commissie van proefneming: (2)			
		2 kapiteins-leden, ieder ad f 100 toelage	„	„	
		2 eerste-luitenants-leden, ieder ad f 100 toelage	„	„	
		h. Toelage voor den kapitein der artillerie, belast met het toezicht op bewaarplaatsen voor ontplofbare stoffen	„	100,00	100,00
		i. Wegens periodieke traktementsverhooging	„	190,00	190,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
(1) f 500,00						(1) De verschillen zijn eensdeels het gevolg van toegekende periodieke traktementsverhoogingen, anderzijds van gewijzigde indeeling van personeel.
(1) 1 100,00						
(1) 5 050,00						
2 800,00						
(1) 3 700,00						
1 100,00						
1 400,00						
1 400,00						
1 200,00						
1 200,00						
1 200,00						
1 000,00						
(1) 2 950,00						
(1) 45,000						
300,00						
100,00						
200,00						
400,00						
(1) 1 950,00						
2 400,00						
(1) 2 900,00						
						(2) Met ingang van 1 Mei 1906 opgeheven.
200,00						
200,00						
100,00						
350,00						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Traktementen.	Traktementen en toelagen.	GERAAMD voor 1907.	
113	*j.*	verschillende geldelijke tegemoetkomingen en toelagen; toelagen voor onderofficieren wegens diensten bij de artillerie-inrichtingen	„	f 12 225,00	f 12 225,00	
	k.	conducteurs-gelden bij verzendingen	„	400,00	400,00	
		Bedrag der traktementen, welke zijn uitgetrokken bij de IVde afdeeling	f 81 800,00			
		Bedrag der traktementen en toelagen, welke onder de kosten der artillerie-inrichtingen behooren				f 124 900,00
114		Daggelden, loonen, soldijen, premiën en tegemoetkomingen van burgerlijke en militaire werklieden; loonen voor het doen verrichten van werk door particulieren:				
	a.	voor werklieden bij de directie der artillerie-inrichtingen			f 4 300,00	
	b.	voor idem bij de stapelmagazijnen en bij de magazijnen aan de Hembrug, voor het opleggen en onderhouden van materieel en van verschillende materialen en andere behoeften, benevens voor het in staat van verzending stellen van materieel. . . .			52 000,00	
	c.	voor idem bij de constructie-werkplaatsen, voor aanmaak, samenstelling, wijziging en herstelling van mitrailleurs, geschutmunitiën, affuiten, voertuigen, richtmiddelen, beddingen, bedieningsgereedschappen en verder toebehooren, gereedschappen voor algemeenen dienst, paardetuig, brandbluschmaterieel, waarnemingstoestellen, materieel voor de afstandmeting en telephonen met toebehooren			131 700,00	
	d.	voor idem bij de munitiefabriek, voor aanmaak, samenstelling, wijziging en herstelling van geschutmunitiën, patronen en andere ernstvuurwerken met toebehooren, daaronder begrepen ledige hulzen			300 000,00	
	e.	voor idem bij de werkplaatsen voor draagbare wapenen, voor aanmaak, samenstelling wijziging en herstelling van geschut, van draagbare wapenen met verwisselstukken en verder toebehooren, met uitzondering van draagbare vuurwapenen van 6,5 mM., voor opleiding van leerlingen tot mr. geweermaker en zwaardveger, zoomede voor onderhoud van de wapenen, opgelegd in de wapendepots te Delft en aan de Hembrug.			68 000,00	
	f.	loonen voor het doen verrichten van werk door particulieren			(3) 64 000,00	(3) f 620 000,00
115		Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken, samenstellen, wijzigen, opleggen, onderhouden, beproeven, herstellen en verzenden van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren:				
	a.	geschut, richtmiddelen en waarnemingstoestellen			f 4 000,00	
	b.	affuiten, bedieningsgereedschap en verder toebehooren			20 000,00	
	c.	beddingen			2 500,00	
	d.	voertuigen			19 500,00	
	e.	geschutmunitiën			87 000,00	
	f.	ernstvuurwerken			23 000,00	f 156 000,00
116		Als voren van draagbare wapenen met toebehooren, met uitzondering van draagbare vuurwapenen van 6,5 mM.				f 3 500,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 12 365,00						
230,00						
	(1) f 129 095,00		f 122 600,92^{5}	f 2 299,07^{5}		(1) Hieronder is begrepen de som van f 1250 waarmede bij Nota van Wijzigingen het aanvankelijk geraamde bedrag ad f 127 845 is verhoogd.
f 4 475,00						
48 925,00						
75 000,00						
222 030,00						(2) De hiervoor in 1906 toegestane som is begrepen onder het sub *c* vermelde bedrag.
62 500,00						(3) Hieronder is begrepen de som van f 55 000, waarmede bij Nota van Wijzigingen het bij de oorspronkelijke begrooting voor 1907 geraamde bedrag ad f 565 000 is verhoogd.
(2)						
	f 412 930,00		f 473 615,40	f 146 384,60		
f 3 000,00						
20 000,00						
3 000,00						
17 505,00						
72 000,00						
23 000,00						
	f 138 500,00		f 120 431,88	f 35 568,12		
	f 4 100,00		f 3 594,89		f 94,89	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
117		Als voren van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, paardetuig, materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen ten dienste der artillerie, een en ander met toebehooren:		
	a.	brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel	f 2 000,00	
	b.	paardetuig	8 000,00	
	c.	materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen	1 000,00	f 11 000,00
118		Als voren van patronen tot draagbare vuurwapenen met toebehooren: voor hulzen, kogels en andere bestanddeelen tot patronen voor draagbare vuurwapenen		f 237 500,00
119		Aanschaffing van werktuigen, gereedschappen, maten, brandstoffen, verlichtinsmiddelen, water en andere benoodigdheden voor het aanmaken, samenstellen, wijzigen, beproeven, herstellen, opleggen, onderhouden en verzenden van artillerie-materieel in de voorgaande artikelen dezer afdeeling genoemd; zoomede van brandbluschmaterieel en van benoodigdheden voor het scheikundig laboratorium; kosten vallende op het onderhoud van artillerie-materieel, werktuigen en gereedschappen:		
	a.	werktuigen	f 11 000,00	
	b.	gereedschappen en maten	7 000,00	
	c.	brandstoffen	56 600,00	
	d.	gas en water	15 700,00	
	e.	andere benoodigdheden en brandbluschmaterieel	57 000,00	
	f.	benoodigdheden voor het scheikundig laboratorium	600,00	
	g.	kosten, vallende op het onderhoud van artillerie-materieel, werktuigen en gereedschappen	5 210,00	f 153 110,00
120		Aanschaffing van geschut, mitrailleurs, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, beddingen, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren, zoomede kosten, vallende op het doen wijzigen daarvan door particulieren		f 59 600,00
121		Aanschaffing van draagbare wapenen met toebehooren		f 40 000,00
122		Aanschaffing van patronen voor draagbare vuurwapenen met toebehooren		f 1 000,00
123		Aanschaffing van buskruit; kosten, vallende op het aanmaken, het vermalen en omwerken daarvan, met geheele of gedeeltelijke levering van de daartoe noodige bestanddeelen, alsmede op het bewaren en het in staat van verzending brengen van buskruit:		
	a.	aanschaffen van buskruit, zoomede kosten vallende op het aanmaken, het vermalen en omwerken daarvan, met geheele of gedeeltelijke levering van de daartoe noodige bestanddeelen	f 308 400,00	
	b.	buskruitkisten en buskruitbussen		f 308 400,00
124		Aanschaffing van grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen en bestanddeelen van artillerie-materieel en brandstoffen, een en ander tot het vormen van een reserve-voorraad		f 50 000,00
125		Reis- en verblijfkosten; kosten, vallende op de keuringen; bureel- en administratiekosten; kosten van vervoer van ambtenaren, conducteurs, onderofficieren, werklieden die schrijvers of teekenaarsdienst verrichten en werklieden, werkzaam bij de artillerie-inrichtingen aan de Hembrug, doch wonende te Amsterdam en in andere plaatsen, naar en van de Hembrug:		
	a.	reis- en verblijfkosten	f 4 500,00	

TOEGESTAAN voor 1096.		UITGAVEN over 1905	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 500,00					
7 000,00					
1 000,00	f 8 500,00	f 9 954,66^5	f 1 045,33^5		
	f 276 000,00	f 248 957,34^5		f 11 457,34^5	
f 10 300,00					
7 400,00					
43 000,00					
16 000,00					
64 100,00					
600,00					
5 980,00	f 147 380,00	f 134 272,31	f 18 837,69		
	f 22 500,00	f 24 569,17^5	f 35 030,82^5		
	Memorie.	*Nihil.*	f 40 000,00		
	f 5 000,00	f 105,07	f 894,93		
f 315 200,00					
3 900,00	f 319 100,00	f 348 320,56		f 39 920,56	
	f 50 000,00	f 49 351,76^5	f 648,23^5		
f 4 500,00					

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
125		*b.* kosten vallende op de keuringen.	f 200,00	
		c. bureel- en administratiekosten.	9 000,00	
		d. kosten van vervoer van ambtenaren, conducteurs, onderofficieren, werklieden die schrijvers- of teekenaarsdienst verrichten en werklieden, werkzaam bij de artillerie-inrichtingen aan de Hembrug, doch wonende te Amsterdam en andere plaatsen naar en van de Hembrug	15 000,00	
				f 28 700,00
126		Kosten van vervoer van goederen van en naar de artillerie-inrichtingen, voor zoover daartoe niet van openbare middelen wordt gebruik gemaakt.		f 900,00
		B. Magazijnen der artillerie, niet tot de artillerie-inrichtingen behoorende.		
127		Bezoldiging van magazijnknechts en wapenpoetsers; daggelden van conducteurs en hulpconducteurs bij verzendingen; daggelden en toelagen van waarnemende conducteurs en van waarnemende magazijnknechts; loonen voor burgerlijke werklieden; toelagen voor buitengewone dienstverrichtingen; vergoeding voor onderhoud van rijwielen van magazijnpersoneel		f 93 000,00
128		Aanschaffing van benoodigdheden en verdere kosten voor onderhoud van het in de magazijnen in verantwoording zijnde artillerie-materieel, met inbegrip van de wapenen, opgelegd in het wapendepot te Dordrecht		f 8 000,00
129		Brandstoffen voor de pantserforten en den torpedodienst		f 5 900,00
130		Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten.		f 6 500,00
		C. Artillerie-materieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger.		
131		Herstelling, wijziging en onderhoud van het artillerie-materieel, daaronder begrepen het paardetuig der artillerie		f 52 000,00
132		Aanschaffing van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, paardetuig, materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen ten dienste der artillerie, een en ander met toebehooren:		
		a. brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel	f 13 500,00	
		b. paardetuig	500,00	
		c. materieel voor de afstandmeting en voor de telephonische verbindingen	2 500,00	
				f 16 500,00
		D. Practische oefeningen.		
133		Aanschaffing en onderhoud van materieel, druk- en bindwerk en andere benoodigdheden; belooningen voor personeele hulp; schadeloosstelling voor het gebruik van terreinen, vaartuigen en gebouwen; het doen uitvoeren van werk door particulieren; een en ander ten dienste van de practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie; zoomede vindingsloonen voor ingeleverde projectielen.		f 35 000,00
		VERZAMELING OP DE XVde AFDEELING.		
		A. Artillerie-inrichtingen.		
113		Jaarwedden en tegemoetkomingen van burgerlijke ambtenaren enz.		f 124 900,00
114		Daggelden, loonen, enz. van burgerlijke en militaire werklieden		620 000,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 200,00						
9 000,00						
12 500,00						
	f 26 200,00		f 10 569,78	f 18 130,22		
	f 2 200,00		f 864,48	f 35,52		
	f 90 314,00		f 83 119,74^{5}	f 9 880,25^{5}		
	f 7 650,00		f 7 825,02	f 174,98		
	f 4 000,00		f 3 864,40	f 2 035,60		
	f 7 500,00		f 7 547,13^{5}		f 1 047,13^{5}	
	f 45 000,00		f 48 902,26	f 3 097,74		
f 9 950,00						
500,00						
2 500,00						
	f 12 950,00		f 7 715,43	f 8 784,57		
	f 35 000,00		f 32 243,69^{5}	f 2 756,30^{5}		
	f 129 095,00		f 122 600,92^{5}	f 2 299,07^{5}		
	412 930,00		473 615,40	146 384,60		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
115		Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen enz. tot het aanmaken van geschut enz.. . . .		f 156 000,00
116		Als voren van draagbare wapenen met toebehooren, met uitzondering van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M.		3 500,00
117		Als voren van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, enz.		11 000,00
118		Als voren van patronen tot draagbare vuurwapenen, met toebehooren.		237 500,00
119		Aanschaffing van werktuigen, gereedschappen, enz. voor het aanmaken, samenstellen, enz. van artillerie-materieel, enz..		153 110,00
120		Aanschaffing van geschut, enz.		59 600,00
121		Aanschaffing van draagbare wapenen, met toebehooren		40 000,00
122		Aanschaffing van patronen voor draagbare vuurwapenen, met toebehooren		1 000,00
123		Aanschaffing en bewaren van buskruit.		308 400,00
124		Aanschaffing van grondstoffen enz. tot het vormen van een reserve-voorraad		50 000,00
125		Reis- en verblijfkosten, enz.		28 700,00
126		Kosten van vervoer van goederen van en naar de artillerie-inrichtingen		900,00
		B. Magazijnen der artillerie, niet tot de artillerie-inrichtingen behoorende:		
127		Bezoldiging van magazijnknechts, enz.		93 000,00
128		Aanschaffing van benoodigdheden en verdere kosten voor onderhoud van het in de magazijnen in verantwoording zijnde artillerie-materieel		8 000,00
129		Brandstoffen voor de pantserforten en den torpedodienst.		5 900,00
130		Reis- en verblijfkosten, enz.		6 500,00
		C. Artillerie-materieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger.		
131		Herstelling, wijziging en onderhoud van het artillerie-materieel, daaronder begrepen het paardetuig der artillerie		52 000,00
132		Aanschaffing van brandblusch-, ponton- en torpedo-materieel, enz.		16 500,00
		D. Practische oefeningen.		
133		Aanschaffing en onderhoud van materieel, enz.		35 000,00
				f 2 011 510,00
		XVIde AFDEELING.		
		Militaire verkenningen en Topographische Inrichting.		
		A. Militaire verkenningen.		
134	*a.*	Belooning van een bediende bij het bureau van den directeur en vergoeding voor het verrichten van tijdelijken arbeid bij de samenstelling van eene nieuwe afstandskaart. . .		(1) 1 035,00
	b.	Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van de militaire verkenningen:		
		1°. kosten der verkenningen	f 8 780,00	
		2°. bureelkosten	740,00	
				f 9 520,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 138 500,00		f 120 431,88	f 35 568,12		
	4 100,00		3 594,89		f 94,89	
	8 500,00		9 954,66^{5}	1 045,33^{5}		
	276 000,00		248 957,34^{5}		11 457,34^{5}	
	147 380,00		134 272,31	18 837,69		
	22 500,00		24 569,17^{5}	35 030,82^{5}		
	Memorie.		Nihil.	40 000,00		
	5 000,00		105,07	894,93		
	319 100,00		348 320,56		39 920,56	
	50 000,00		49 351,76^{5}	648,23^{5}		
	26 200,00		10 569,78	18 130,22		
	2 200,00		864,48	35,52		
	90 314,00		83 119,74^{5}	9 880,25^{5}		
	7 650,00		7 825,02	174,98		
	4 000,00		3 864,40	2 035,60		
	7 500,00		7 547,13^{5}		1 047,13^{5}	
	45 000,00		48 902,26	3 097,74		
	12 950,00		7 715,43	8 784,57		
	35 000,00		32 243,69^{5}	2 756,30^{5}		
	f1 743 919,00		f1 738 425,93	f 325 604,00	f 52 519,93	
				f 273 084,07		
	f 800,00		f 750,00	f 285,00		
f 8 780,00						
850,00						(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 9 630,00		f 9 441,53	f 78,47		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Jaarlijksche traktementen.		GERAAMD voor 1907.
		B. Topographische Inrichting.			
135	*a.*	Traktementen van ambtenaren en bedienden, toelagen van officieren wegens diensten bij de Topographische Inrichting, daggelden en belooningen van geëmployeerden, zoomede loon voor verrichte werkzaamheden buiten den gewonen werktijd; een en ander na aftrek van het bedrag, dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald.			
		1°. Traktementen:			
		1 directeur	f 4 000	f 4 000,00	
		1 hoofdcommies-graveur	2 400	2 400,00	
		5 commiezen-graveurs	f 2 000—2 300	10 600,00	
		1 commies-photograaf	2 300	2 300,00	
		1 commies voor de administratie	2 150	2 150,00	
		5 adjunct-commiezen-graveurs	1 200—1 700	7 350,00	
		5 adjunct-commiezen-drukkers	1 200—1 700	7 300,00	
		1 adjunct-commies-photograaf	1 350	1 350,00	
		1 eerste-klerk-photograaf	1 100	1 100,00	
		2 eerste klerken-graveurs	1 000	2 000,00	
		2 eerste-klerken voor administratie	900—1 000	1 900,00	
		5 graveurs	750—1 130	4 890,00	
		12 drukkers	550—1 290	11 170,00	
		7 assistent-drukkers	450— 790	4 060,00	
		6 leerlingen-graveurs	400— 590	2 960,00	
		2 kaartenplakkers	750— 940	1 690,00	
		1 steenslijper	680	680,00	
		1 concierge	850	850,00	
		1 bode	800	800,00	f 69 550,00
		2°. toelage van een majoor-titulair			400,00
		3°. remuneratiën aan élèves			1 920,00
		4°. daggelden aan tijdelijk geëmployeerden			1 848,00
		5°. voor het opplakken en repareeren van kaarten en dergelijke werkzaamheden buiten den gewonen werktijd			500,00
		Hiervan wordt afgetrokken het bedrag dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald			13 970,00
					f 60 248,00
		Bovendien is gerekend op de ontvangsten voor verricht werk ten dienste van andere Departementen			5 170,00
		Zoodat voor dit artikel wordt uitgetrokken			f 55 078,00
	b.	Verdere kosten van de Topographische Inrichting, na aftrek als boven:			
		Steenen, papier, druk- en photographie-materialen, bureel- en lokaalbehoeften, vuur, water, licht:			
		Aanschaffing van een nieuwe kleurendruk-snelpers		„	
		Steenen		f 3 500,00	
		Papier		3 050,00	

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 000,00						
2 400,00						
10 600,00						
2 300,00						
2 150,00						
7 350,00						
7 300,00						
1 350,00						
1 100,00						
1 900,00						
1 800,00						
4 790,00						
10 570,00						
4 510,00						
2 160,00						
1 690,00						
680,00						
950,00						
800,00						
	f 68 400,00		f 67 520,84	f 2 029,16		
	400,00		400,00			
	1 920,00		1 248,00	672,00		
	1 848,00		2 517,00		f 669,00	
	250,00		2 444,09^{5}		1 944,09^{5}	
	13 970,00		13 969,20	0,80		
	f 58 848,00		f 60 160,73^{5}	f 2 700,36	f 2 613,09^{5}	
	5 170,00		4 177,26	992,74		
			(1)f 55 983,47^{5}	f 1 707,62	f 2 613,09^{5}	
			2 895,15	2 895,15		
	f 53 678,00		f 53 088,32^{5}	f 1 989,67^{5}		
f 4 000,00						
3 500,00						
3 050,00						

(1) Hieronder is begrepen eene som van f 2 895,15, welke is beschikbaar gekomen uit de gelden wegens gedane verstrekkingen voor den dienst van 1905.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
135		Werktuigen, druk- en photographie-materialen	f 2 500,00	
		Bureel- en lokaalbehoeften, vuur, water, licht	2 550,00	
				f 11 600,00
		Hiervan wordt afgetrokken het bedrag dat uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië wordt betaald		1 030,00
				f 10 570,00
		Bovendien is gerekend op de ontvangsten van verricht werk ten dienste van andere Departementen		1 430,00
		Zoodat voor dit artikel wordt uitgetrokken		f 9 140,00
	c.	Toelagen voor het verlies van het genot der leges voor ambtenaren bij de Topographische Inrichting.		
		Er wordt geraamd noodig te zijn:		
		1 in de tweede klasse, f 220	f 220,00	
		1 „ „ derde „ 176	176,00	
		8 „ „ vierde „ 132	1 056,00	
		6 „ „ vijfde „ 99	594,00	
				f 2 046,00

Verzameling op de XVIde afdeeling.

		Militaire verkenningen		
134	a.	Belooning van een bediende bij het bureau van den directeur	f 1 035,00	
	b.	Reis- en verblijfkosten en verdere kosten	9 520,00	
				f 10 555,00
		Topographische Inrichting.		
135	a.	Traktementen van ambtenaren enz.	f 55 078,00	
	b.	Verdere kosten	9 140,00	
	c.	Toelagen voor het verlies van het genot der leges	2 046,00	
				66 264,00
				f 76 819,00

XVIIde AFDEELING.

Dienst der Genie.

A. Materieel der genie en kazerneering, met uitzondering van al wat de inrichtingen van onderwijs, de artillerie-inrichtingen, de artillerie-schietschool en het wapen der marechaussee betreft.

136 Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, oefeningsterreinen, schietbanen, kazerne- en andere gebouwen, loodsen, exercitievelden, zweminrichtingen, dijken, kaden, wegen, grachten, bruggen, beplantingen met hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren; kleine herstellingen en leveringen; werkzaamheden betreffende het bouwen en planten binnen verboden kringen van vestingwerken; werkgelden voor militairen gebezigd tot den arbeid aan fortificatiën en tot anderen arbeid voor de genie; grensbepalingen; aanbestedingskosten; kosten vallende op keuringen; kosten en ongelden

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 250,00					
2 550,00	f 15 350,00	f 14 284,87		f 2 684,87	
	1 030,00	989,04^{5}	f 40,95^{5}		
	f 14 320,00	f 13 295,82^{5}		f 2 725,82^{5}	
	1 430,00	765,57^{5}	f 664,42^{5}		
		(2) f 12 530,25		f 3 390,25	(2) Als onder noot (1) ad art. 135*a* een bedrag van f 2747,56.
		2 747,56	f 2 747,56		
	f 12 890,00	f 9 782,69		f 642,69	
	f 2 079,00	f 2 070,75		f 24,75	
f 800,00		f 750,00	f 285,00		
9 630,00	f 10 430,00	9 441,53	78,47		
f 53 678,00		53 088,32^{5}	1 989,67^{5}		
12 890,00		9 782,69		f 642,69	
2 079,00	68 647,00	2 070,75		24,75	
	f 79 077,00	f 75 133,29^{5}	f 2 353,14^{5}	f 667,44	
			f 1 685,70^{5}		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
136		betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten; afkoop van rechten; bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken; koopen van perceelen; grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen; aanschaffing, onderhoud en schoonhouden van geniegoederen in vestingen en forten; herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen in de gebouwen tot huisvesting van troepen bestemd, alsmede van gereedschappen voor algemeen gebruik in werkplaatsen in die gebouwen; daggelden en toelagen van tijdelijke opzichters en teekenaars bij geniewerken.	
		a. Onderhouden en herstellen van vestingwerken, oefeningsterreinen, schietbanen, kazerne- en andere gebouwen, loodsen, exercitievelden, zweminrichtingen, dijken, kaden, wegen, grachten, bruggen, beplantingen met hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren.	

Eerstaanwezendschap.	Onderafdeeling.	Verving.	Onderhoud.	Herstellingen en voorzieningen.	Totaal.
Gorinchem.	Militaire gebouwen en werken te Gorinchem, Dalem en Vuren	f 1 000	f 6 342	f 3 745	f 11 087,00
	Idem in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie bij Asperen, Everdingen en Tiel	400	4 555	3 925	8 880,00
	Idem te Woudrichem en te Loevestein en in het gedeelte in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie bezuiden de Waal en de Merwede	400	4 265	4 925	9 590,00
	Beplantingen in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie.	"	2 250	"	2 250,00
Naarden.	Militaire gebouwen en werken te Naarden	605	4 600	2 610	7 815,00
	Idem in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van Naarden tot Hinderdam . .	350	6 135	4 790	11 275,00
	Idem te Nieuwersluis en in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van Kijkuit tot Tienhoven	450	4 200	1 880	6 530,00
Utrecht.	Idem te Utrecht en op de legerplaats bij Zeist	2 720	11 180	9 260	23 160,00
	Idem in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van Maarsseveen tot Vreeswijk .	1 850	13 075	5 680	20 605,00
	Idem in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van de Waalsche Wetering tot Honswijk	"	2 720	2 895	5 615,00
	Idem in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van Odijk tot Wijk bij Duurstede	"	2 070	1 140	3 210,00
	Idem te Woerden en te Wierickerschans	"	2 770	2 655	5 425,00
Amsterdam.	Idem te Amsterdam	2 950	12 995	14 230	30 175,00
	Idem van het noordelijk front der Stelling van Amsterdam	400	4 520	1 115	6 035,00
	Beplantingen in het noordelijk front der Stelling van Amsterdam.	"	100	"	100,00
	Militaire gebouwen en werken van het oostelijk front der Stelling van Amsterdam.	580	5 500	2 400	8 480,00
	Idem van het zuidelijk front der Stelling van Amsterdam.	1 000	6 615	1 410	9 025,00
's Gravenhage.	Idem te 's Gravenhage	3 175	16 380	18 150	37 705,00
	Idem te Delft	600	2 440	1 690	4 730,00
	Idem te Gouda.	470	2 020	2 370	4 860,00
	Idem te Leiden en te Katwijk	540	5 820	3 320	9 680,00
	Idem te Schoonhoven	155	1 445	610	2 210,00

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN voor 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 10 397,00	(1)			(1) Daar in 1905 verscheidene werken, vermeld in den toelichtenden staat der Oorlogsbegrooting voor dat jaar, met onderhoudswerken in één bestek zijn opgenomen, is het ondoenlijk op te geven, hoeveel uitsluitend voor onderhoud en hoeveel voor elk dier werken is besteed.
8 745,00				
6 350,00				
2 250,00				
7 868,00				
9 555,00				
7 070,00				
22 410,00				
20 260,00				
3 245,00				
2 810,00				
4 490,00				
27 515,00				
6 400,00				
100,00				
8 515,00				
9 030,00				
27 145,00				
3 725,00				
5 010,00				
11 700,00				
2 455,00				

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.					GERAAMD voor 1907.
136		Eerstaan-wezendschap.	Onderafdeeling.	Verving.	Onder-houd.	Herstel-lingen en voor-zieningen.	Totaal.
		Haarlem.	Militaire gebouwen en werken te Haarlem	f 600	f 7 600	f 6 610	f 14 810,00
			Idem te Overveen	"	400	"	400,00
			Idem van het noordelijk gedeelte van het westelijk front der Stelling van Amsterdam	600	5 300	2 330	8 230,00
			Idem van het gedeelte van het westelijk front der Stelling van Amsterdam bij IJmuiden	"	1 200	1 050	2 250,00
			Idem van het zuidelijk gedeelte van het westelijk front der Stelling van Amsterdam.	600	6 400	910	7 910,00
			Beplantingen in het zuidelijk gedeelte van het westelijk front der Stelling van Amsterdam.	"	1 450	"	1 450,00
		den Helder.	Militaire gebouwen en werken te den Helder en op Texel	1 800	9 170	6 960	17 930,00
			Idem te Alkmaar	"	135	"	135,00
			Idem te Hoorn.	"	2 000	1 970	3 970,00
		Bergen op Zoom.	Idem te Bergen op Zoom	1 325	7 555	11 210	20 090,00
			Idem te Middelburg	250	2 945	1 225	4 420,00
			Idem te Neuzen en te Ellewoutsdijk. .	"	2 500	"	2 500,00
			Idem te Vlissingen	425	5 150	570	6 145,00
		Breda.	Idem te Breda	1 050	10 215	5 935	17 200,00
			Idem te Dordrecht	1 150	3 160	"	4 310,00
			Idem te Willemstad (kazerne)	335	1 150	180	1 665,00
			Idem in de Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak te Willemstad en te Numansdorp	370	6 505	2 300	9 175,00
			Idem in de Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak te Ooltgensplaat	95	1 165	"	1 260,00
			Idem te Willemstad (havens)	"	3 065	"	3 065,00
		Hellevoetsluis.	Idem te Hellevoetsluis	600	5 985	2 705	9 290,00
			Beplantingen in de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet .	"	305	"	305,00
			Militaire gebouwen en werken te Brielle	1 000	4 350	3 615	8 965,00
			Idem te Hoek van Holland	"	1 755	970	2 725,00
		's Hertogenbosch	Idem te 's Hertogenbosch en aanhoorigheden	980	10 310	6 335	17 625,00
			Idem te Geertruidenberg	"	3 690	4 720	8 410,00
		Amersfoort.	Idem te Amersfoort	2 740	9 630	14 960	27 330,00
			Idem in de Stelling van de Geldersche vallei met die in de Neder-Betuwe .	"	1 360	1 500	2 860,00
		Arnhem.	Idem te Arnhem en te Westervoort . .	2 460	8 650	6 270	17 380,00
			Idem te Ede	"	3 000	"	3 000,00
		Nijmegen.	Idem te Nijmegen, Lent en Pannerden.	300	5 300	1 840	7 440,00
			Idem te Maastricht	1 050	2 970	2 365	6 385,00
			Idem te Roermond	90	2 070	1 020	3 180,00
			Idem te Venlo	875	3 699	2 820	7 394,00

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 16 160,00				
300,00				
7 670,00				
2 100,00				
10 802,00				
700,00				
19 035,00				
60,00				
4 125,00				
19 145,00				
4 275,00				
6 005,00				
6 420,00				
17 190,00				
5 255,00				
1 810,00				
9 225,00				
1 515,00				
3 065,00				
8 975,00				
305,00				
8 150,00				
2 630,00				
15 805,00				
8 955,00				
24 845,00				
2 905,00				
15 930,00				
2 200,00				
7 040,00				
7 340,00				
3 410,00				
6 122,00				

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.

Art.	Eerstaanwezendschap.	Onderafdeeling.	Verving.	Onderhoud.	Herstellingen en voorzieningen.	Totaal.	Geraamd voor 1907.
136	Zutphen.	Militaire gebouwen en werken te Zutphen	f 120	f 2 510	f 2 335	f 4 965,00	
		Idem te Deventer.	900	2 950	6 435	10 285,00	
		Idem te Doesburg	400	2 495	1 560	4 455,00	
		Idem in de legerplaats bij Milligen . .	250	3 880	4 725	8 855,00	
	Zwolle.	Idem te Zwolle.	»	1 050	50	1 100,00	
		Idem te Assen	1 500	5 125	3 080	9 705,00	
		Idem te Groningen	500	1 950	1 360	3 810,00	
		Idem te Kampen	400	2 290	675	3 365,00	
		Idem te Leeuwarden	850	2 180	3 850	6 880,00	
			f 41 260	f 286 566	f 203 240	f 531 066,00	f 531 066,00

b. Belangrijke voorzieningen en nieuwe werken:

Eerstaanwezendschap.	Onderafdeeling en omschrijving.	
Utrecht.	Utrecht en op de legerplaats bij Zeist:	
	Aanbrengen van verbeteringen aan de kazerne voor de veld-artillerie te Utrecht	f 1 200,00
	Doen van voorzieningen aan de toegangsbrug tot het terrein Damlust te Utrecht	(1) 1 800,00
	Nieuwe Hollandsche Waterlinie van Maarsseveen tot Vreeswijk:	
	Afbreken van den vrijstaanden keelmuur, herstellen van het metselwerk der gebouwen en aanbrengen van eene barrière op de brug van lunet I op de Houtensche vlakte	1 575,00
Amsterdam.	Amsterdam:	
	Verbreeden van het rabat achter de kazerne Oranje-Nassau	2 000,00
	Ophoogen van de kade met toegangsweg naar het magazijn in den Venserpolder.	1 600,00
	Zuidelijk front der Stelling van Amsterdam:	
	Maken van eene rioleering in het fort bij Abcoude	1 300,00
's Gravenhage.	's Gravenhage:	
	Inrichten van een lokaal in de Alexanderskazerne tot wachtlokaal. . .	1 300,00
	Vergrooten van de keuken voor de cavalerie in de Alexanderskazerne .	1 000,00
Bergen op Zoom.	Vlissingen:	
	Vergrooten van de cantine voor manschappen en maken van eene cantine voor onderofficieren in de kazerne Nieuw-Arsenaal.	1 850,00
Breda.	Breda:	
	Vernieuwen van het fries en de goot aan de westzijde van de kazerne Groot-Arsenaal	1 000,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 5 355,00						
9 310,00						
6 295,00						
8 365,00						
1 785,00						
10 190,00						
6 335,00						
5 195,00						
7 765,00						
	f 517 109,00					
						(1) Zie Memorie van Toelichting.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.	
136		Eerstaanwezendschap.	Onderafdeeling en omschrijving.		
		Amersfoort.	Amersfoort:		
			Verbouwen van de smederij met beslagloods van de rij- en hoefsmidschool.	f 1 875,00	
		Arnhem.	Arnhem en te Westervoort:		
			Voorzieningen aan de rijloods te Arnhem.	9 100,00	
			Maken van twee slaapkamers op elk van de zolders van negen woningen voor gehuwden te idem.	1 260,00	
		Nijmegen.	Venlo:		
			Maken van afsluitingen en planten van boomen op het terrein van de kazerne bij de voormalige Roermondsche poort	1 240,00	
		Zwolle	Groningen:		
			Aanbrengen van een kiezelscherm op den kogelvanger in de voormalige Linie van Helpman	1 050,00	f 29 150,09
	c.	Kleine herstellingen en leveringen; werkzaamheden betreffende het bouwen en planten binnen verboden kringen van vestingwerken; werkgelden voor militairen, gebezigd tot den arbeid aan fortificatiën en tot anderen arbeid voor de genie; grensbepalingen; aanbestedingskosten; kosten vallende op keuringen; kosten en ongelden betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten; afkoop van rechten; bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken; koopen van perceelen; grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen; aanschaffing, onderhoud en schoonhouden van geniegoederen in vestingen en forten; herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen in de gebouwen tot huisvesting van troepen bestemd, alsmede van gereedschappen voor algemeen gebruik in werkplaatsen in die gebouwen; daggelden en toelagen van tijdelijke opzichters en teekenaars bij geniewerken				32 204,00
					f 592 420,00
137		Aanschaffen, herstellen en verbeteren van kaarten, plans en memoriën; aanschaffen en inbinden van boekwerken, tijdschriften en reglementen; meet- en waterpas- en andere instrumenten en teekenbehoeften.			f 2 800,00
138		Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen, voertuigen en materieel voor de genietroepen:			
	a.	voor onderhoud en kleine herstellingen en benoodigdheden		f 2 100,00	
	b.	voor onderhoud van het materieel en aanschaffen van gas voor de luchtscheepvaart.		1 500,00	
	c.	voor aanschaffing van materieel voor de telegraafafdeeling van de 4de divisie. . .		6 200,00	
	d.	voor het aanschaffen van een verplaatsbaar station voor draadlooze telegraphie . .		10 800,00	
	e.	voor onderhoud van de inrichtingen op en de verbinding met het oefeningsterrein voor de technische compagnie van de spoorwegafdeeling.		260,00	f 20 860,00
139		Aanschaffing en onderhoud van en voorzieningen aan permanente telegraphische en telephonische verbindingen en van het daartoe behoorende materieel:			
	a.	voor onderhoud en kleine herstellingen.		f 4 445,00	
	b.	voor het aanschaffen van roerend telegraafmaterieel		1 260,00	
	c.	voor het verbeteren van telegraphische en telephonische verbindingen in de Stelling van Amsterdam		350,00	
	d.	idem in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie		100,00	
	e.	idem in de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet		1 000,00	f 7 155,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 57 960,00					
	32 461,00					
	f 607 530,00		f 644 386,46		f 51 966,46	
	f 2 800,00		f 2 796,60	f 3,40		
	f 34 700,00		f 5 661,91⁵	f 15 198,08⁵		
	f 9 000,00		f 8 879,39⁵		f 1 724,39⁵	

Nummers der artikelen.	On derdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
140		Aanschaffing en onderhoud van materieel voor vernielingen in oorlogstijd en voor het nemen van proeven ten behoeve van de voorbereiding van die vernielingen:		
		a. voor de vernieling van bruggen	f 125,00	
		b. voor het opruimen van torens, kapen, enz.	150,00	f 275,00
141		Aanschaffing en onderhoud van materieel voor de practische oefeningen van het regiment genietroepen, van de opzichters van fortificatiën en die van den vestingtelegraafdienst, alsmede van andere wapens, voor zooveel die geschieden onder leiding van genietroepen.		f 12 000,00
142		Onderhoud, vernieuwing en aanschaffing van vaartuigen, onder het beheer van het Departement van Oorlog, dienende tot het onderhouden van gemeenschap met verdedigingswerken, en van de daarvoor benoodigde wachthuisjes, een en ander met de daarbij behoorende inventarissen; zoomede steenkolen, kosten van verwarming en verlichting, haven- en sluisgeld		f 5 000,00
		B. Artillerie-inrichtingen en artillerie-schietschool:		
143		Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van werken, terreinen en gebouwen en hetgeen gerekend wordt daartoe te behooren; kleine herstellingen en leveringen; grensbepalingen; aanbestedingskosten; kosten vallende op de keuringen; kosten en ongelden betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten; afkoop van rechten; bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken; koopen van perceelen; grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen; herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen; aanschaffing van gereedschappen en andere benoodigdheden voor het schoonhouden van de gebouwen der artillerie-schietschool; daggelden en toelagen voor tijdelijke opzichters en teekenaars bij de uitvoering van werken in dit artikel bedoeld.		
		a. Onderhoud en herstellingen:		

Plaatsen.	Verving.	Onderhoud.	Herstellingen en voorzieningen.	Totaal.
Delft	f 200	f 5 160	f 1 600	f 6 960,00
's Gravenhage	„	620	„	620,00
Hembrug	1 500	4 725	4 980	11 205,00
Oldebroek	850	3 900	6 855	11 605,00
	f 2 550	f 14 405	f 13 435	f 30 390,00

				f 30 390,00
		b. Kleine herstellingen en leveringen; grensbepalingen; aanbestedingskosten; kosten vallende op keuringen; kosten en ongelden betrekkelijk het sluiten van koop- en andere overeenkomsten; afkoop van rechten; bijdragen voor uitvoering en onderhoud van werken; koopen van perceelen; grondboringen, slaan van proefpalen, metingen, waterpassingen en peilingen; herstellingen en vernieuwingen van meubelen en andere voorwerpen; aanschaffing van gereedschappen en andere benoodigdheden voor het schoonhouden van de gebouwen der artillerie-schietschool; daggelden en toelagen voor tijdelijke opzichters en teekenaars bij de uitvoering van werken in dit artikel bedoeld		2 110,00
				f 32 500,00
		C. Huur van gebouwen; huur, erfpacht en erfdienstbaarheden van oefeningsterreinen en loodsen; herstellen van schade, ontstaan door storm, water en brand; reis- en verblijfkosten, bureel en lokaalbehoeften; met uitzondering van al wat de inrichtingen van onderwijs en het wapen der marechaussee betreft.		
144		Huur van gebouwen, voor zoover die uitgaven niet zijn omschreven in de artt. 41, 60*b*, 94, 96, 98, 100, 102 en 104; huur, erfpacht en erfdienstbaarheden van oefeningsterreinen en loodsen.		

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 925,00		f 7 528,73^{5}		f 7 253,73^{5}	
	f 14 750,00		f 14 376,45^{5}		f 2 376,46^{5}	
	f 5 000,00		f 5 214,45^{5}		f 214,45^{5}	
f 9 623,00		(1)				(1) Het gestelde in de noot bij de onderhoudswerken onder art. 136 geldt ook voor deze onderhoudsbedragen.
740,00						
10 470,00						
9 330,00						
	f 30 163,00					
	2 337,00					
	f 32 500,00		f 29 471,80^{5}	f 3 028,19^{5}		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
144		**PLAATSEN.**		
		Gorinchem	f 410,00	
		Woudrichem	150,00	
		Naarden	3 240,00	
		Utrecht	3 190,00	
		Amsterdam	5 060,00	
		's Gravenhage	13 820,00	
		Delft	1 560,00	
		Gouda	100,00	
		Leiden	2 400,00	
		Haarlem	3 880,00	
		den Helder	200,00	
		Bergen op Zoom	2 350,00	
		Middelburg	300,00	
		Breda	1 160,00	
		Dordrecht	400,00	
		Geertruidenberg	150,00	
		Brielle	300,00	
		's Hertogenbosch	2 010,00	
		Willemstad	60,00	
		Amersfoort	5 580,00	
		Arnhem	8 960,00	
		Nijmegen	370,00	
		Roermond	1 150,00	
		Venlo	1 050,00	
		Maastricht	20,00	
		Zutphen	280,00	
		Deventer	1 070,00	
		Doesburgh	120,00	
		Zwolle	4 260,00	
		Assen	1 610,00	
		Groningen	880,00	
		Kampen	520,00	
		Leeuwarden	1 260,00	
				(1) f 67 870,00
145		Herstellen van schade, ontstaan door storm, water en brand		f 10 000,00
146		Reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften		f 25 000,00
		VERZAMELING OP DE XVIIDE AFDEELING.		
		A. Materieel der Genie en kazerneering.		
136		Onderhoud, herstellingen, enz.		f 592 420,00
137		Aankoop, herstellen of verbeteren van kaarten, plans, memoriën, enz.		2 800,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 400,00		f 410,00				
150,00		140,00				
3 240,00		3 240,00				
4 000,00		4 005,44				
4 600,00		4 601,00				
13 450,00		12 768,50				
1 560,00		1 504,00				
100,00		100,00				
2 400,00		2 400,00				
3 870,00		3 874,74				
200,00		55,00				
2 350,00		2 000,00				
300,00		202,00				
1 160,00		1 151,66^{5}				
400,00		340,00				
150,00		135,00				
200,00		202,00				
2 010,00		2 010,00				
65,00		60,00				
5 575,00		5 275,00				
8 570,00		7 500,03^{5}				
		118,00				
875,00		875,00				
1 050,00		1 107,00				
20,00		6,00				
280,00		280,00				
1 065,00		1 040,00				
120,00		125,00				
4 620,00		2 087,50				
1 360,00		1 360,00				
1 250,00		50,00				
520,00		441,40				
1 260,00		1 265,00				
	f 67 170,00		f 60 729,28	f 7 140,72		
	f 10 000,00		f 16 276,39^{5}		f 6 276,39^{5}	
	f 28 300,00		f 22 361,02^{5}	f 2 638,97^{5}		
	f 607 530,00		f 644 386,46		f 51 966,46	
	2 800,00		2 796,60	f 3,40		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
138		Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen enz. voor de genietroepen		f 20 860,00
139		Aanschaffing en onderhoud van en voorzieningen aan permanente telegraphische en telephonische verbindingen en van het daartoe behoorende materieel.		7 155,00
140		Aanschaffing en onderhoud van materieel voor vernielingen in oorlogstijd		275,00
141		Aanschaffing en onderhoud van materieel voor de practische oefeningen van het regiment genietroepen enz.		12 000 00
142		Onderhoud en vernieuwing van vaartuigen onder beheer van het Departement van Oorlog.		5 000,00
				f 640 510,00
		B. Artillerie-inrichtingen.		
143		Onderhoud, herstellen enz. van artillerie-inrichtingen		32 500,00
		C. Huur van gebouwen enz., herstellen van schade, ontstaan door storm, water en brand, en reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften.		
144		Huur van gebouwen, oefeningsterreinen enz.		67 870,00
145		Herstellen van schaden, ontstaan door storm, water en brand		10 000,00
146		Reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften		25 000,00
				f 775 880,00
		XVIIIDE AFDEELING.		
		Kosten van verplaatsing van personen en goederen.		
147		Reis- en verblijfkosten, teerkosten en vacatiën, voor zoover die kosten niet zijn begrepen in een der artikelen 6, 30, 48, 50, 53*b*, 56, 57*c*, 58*b*, 60*b*, 92, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 112, 125, 130, 134*b*, 146, 149*b*, 177, 183 en 187		f 39 650,00
148		Kosten van vervoer, tol-, brug-, weg- en veergelden, voor zoover die kosten niet zijn begrepen in een der artikelen 48, 57*c*, 70, 87, 88, 125, 126 en 179		(1) f 226 750,00
149		Permanente Militaire Spoorwegcommissie.		
		a. Belooningen voor spoorwegambtenaren en gepensionneerde officieren en van een bediende bij het bureau van de commissie:		
		Belooningen voor spoorwegambtenaren	f 1 000,00	
		Belooning voor een bediende	700,00	
				f 1 700,00
		b. Reis- en verblijfkosten, vacatiën en verdere kosten van de commissie; aanschaffing en wijziging van petten van étappe-commandanten:		
		Reis- en verblijfkosten	f 300,00	
		Bureelkosten van den voorzitter	725,00	
		Verdere kosten	3 000,00	
				4 025,00
				f 5 725,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
	f 34 700,00	f 5 661,91^5	f 15 198,08^5		
	9 000,00	8 879,39^5		f 1 724,39^5	
	925,00	7 528,73^5		7 253,73^5	
	14 750,00	14 376,46^5		2 376,46^5	(1) Zie Memorie van Toelichting.
	5 000,00	5 214,45^5		214,45^5	
	f 674 705,00	f 688 844,02^5	f 15 201,48^5	f 63 535,51^5	
	32 500,00	29 471,80^5	3 028,19^5		
	67 170,00	60 729,28	7 140,72		
	10 000,00	16 276,39^5		6 276,39^5	
	28 300,00	22 361,02^5	2 638,97^5		
	f 812 675,00	f 817 682,53	f 28 009,37^5	f 69 811,90^5	
				f 41 802,53	
	f 42 350,00	f 35 948,13	f 3 701,87		
	f 221 750,00	f 226 014,96^5	f 735,03^5		
f 1 000,00 700,00	f 1 700,00	f 1 650,00	f 50,00		
f 300,00 800,00 3 150,00	4 250,00	3 463,90	561,10		
	f 5 950,00	f 5 113,90	f 611,10		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.
		Verzameling op de XVIIIde Afdeeling.	
147		Reis- en verlijfkosten, enz.	f 39 650,0[illegible]
148		Kosten van vervoer, enz.	226 750,0[illegible]
149		Permanente Militaire Spoorwegcommissie	5 725 0[illegible]
		Totaal van de XVIIIde afdeeling	f 272 125,0[illegible]
		XIXde AFDEELING.	
		Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard.	
150		Subsidie aan het hoofdcomité van de Vereeniging „Het Nederlandsche Roode Kruis" en toelage aan den secretaris van het hoofdcomité	f 1 000,0[illegible]
151		Subsidie aan de Koninklijke Vereeniging van gepensionneerde officieren van het Nederlandsche leger	1 000,0[illegible]
152		Subsidie aan het Fonds ten behoeve van onderofficieren, die onder toekenning van gagement of van gratificatie uit den militairen dienst worden ontslagen	15 000,0[illegible]
153		Subsidie aan het Fonds tot ondersteuning der weduwen en weezen van vrijwillig dienende militairen beneden den rang van officier	10 000,0[illegible]
154		Subsidie aan de Koninklijke Vereeniging van gepensionneerde onderofficieren en minderen van het Nederlandsche leger	15 000,0[illegible]
155		Subsidie aan de Vereeniging „Trouw aan Koning en Vaderland" te Utrecht	2 000,0[illegible]
156		Subsidie aan het Invalidenhuis te Leiden	5 000,0[illegible]
157		Subsidie aan de Maatschappij van Weldadigheid	600,0[illegible]
158		Gratificatiën	25 000,0[illegible]
159		Kleine tegemoetkomingen en reisgelden aan gewezen militairen en aan weduwen en kinderen van militairen	900,0[illegible]
160		Kosten wegens het onderhouden van veteranen en militaire huisgezinnen, in de aan het Rijk toebehoorende gestichten te Veenhuizen verblijf houdende, of tot de sterkte van die gestichten behoorende	942,0[illegible]
161		Kosten vallende op telegraphische en telephonische correspondentie	7 500,0[illegible]
162		Kosten van exploten en processen; schadevergoedingen, waartoe de Staat naar het gevoelen van den landsadvocaat, hetzij op grond van art. 625 of van art. 1401 of volgende van het Burgerlijk Wetboek verplicht, hetzij op grond van billijkheid gehouden is	1 000,0[illegible]
163		Kosten van raden van onderzoek en van appèl zoomede kosten van herziening, bedoeld bij art. 69 der Bevorderingswet voor de Landmacht 1902	500,0[illegible]
164		Kosten voor het Departement van Oorlog voortvloeiende uit de Ongevallenwet 1901	11 500,0[illegible]
165		Schadeloosstelling voor schutterlijke diensten in en buiten de garnizoenensplaatsen	*Memorie.*
			f 96 942,0[illegible]

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 42 350,00	f 35 948,13	f 3 701,87		
221 750,00	226 014,96^5	735,03^5		
5 950,00	5 113,90	611,10		
f 270 050,00	f 267 076,99^5	f 5 048,00^5		
f 1 000,00	f 1 000,00			
1 000,00	1 000,00			
15 000,00	15 000,00			
2 000,00	2 000,00	f 8 000,00		
15 000,00	10 000,00	5 000,00		
3 000,00	10 000,00		f 8 000,00	
5 000,00	5 000,00			
600,00	600,00			
25 000,00	18 319,00	6 681,00		
900,00	894,00	6,00		
992,00	942,00			
6 000,00	7 291,44	208,56		
1 000,00	999,99^5	0,00^5		
1 000,00	26,16	473,84		
11 500,00	13 631,10		2 131,10	
Memorie.				
f 88 992,00	f 86 703,69^5	f 20 369,40^5	f 10 131,10	
		f 10 238,30^5		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
		XXste AFDEELING.		
		Nonactiviteits-traktementen, pensioenen, onderstanden, lijfrenten, toelagen en wachtgelden.		
166		Nonactiviteits-traktementen:		
		voor officieren van alle wapens, aan wie op grond van artikel 70 der wet van 9 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 89) het nonactiviteits-traktement is verleend		(1) f 93 000,00
167		Pensioenen en onderstanden, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden, gegageerden of onderstand genietenden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting:		
		Blijkens de overgelegde staten (2) is het bedrag der op 1 Juni 1906 bestaande pensioenen, ten laste van het Departement van Oorlog ingeschreven, als volgt:		
		1°. In het tweede bijboek der pensioenen:		
		militaire pensioenen.	f 3 039,00	
		2°. Pensioenen verleend na het in werking treden der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129) . . . . f 2 068 327,50		
		Idem na het in werking treden der wet van 9 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 90) 841 067,00		
			2 909 394,50	
		3°. Burgerlijke pensioenen:		
		a. waarop aanspraak is verkregen na de invoering der wet van 9 Mei 1846 (*Staatsblad* n°. 24) . . . . f 73,00		
		b. verleend na de invoering der wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 78) 66 225,00		
			66 298,00	
			f 2 978 731,50	
		waarvoor wordt uitgetrokken . . .		3 050 000,00
168		Tijdelijke en voorloopige pensioenen en tijdelijke onderstanden, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden of onderstand genietenden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting:		
		a. tijdelijke pensioenen verleend na het in werking treden der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129)	f 6 841,00	
		b. voorloopig tijdelijke en tijdelijke pensioenen verleend na het in werking treden der wet van 9 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 90)	21 052,00	
			f 27 893,00	
		waarvoor wordt uitgetrokken . . .		40 000,00
169		Pensioenen aan mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, op daggeld werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks landmacht, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden, bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting:		
		a. verleend ingevolge de wet van 24 Juni 1854 (*Staatsblad* n°. 92)	f 3 099,00	
		b. verleend ingevolge de wet van 18 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 109)	82 012,00	
			f 85 111,00	
		waarvoor wordt uitgetrokken . . .		95 000,00
170		Aandeel van het Departement van Oorlog in de toelagen en presentiegelden van den voorzitter en van de leden van den Militairen Pensioenraad		1 300,00
171		Kosten voortvloeiende uit het geneeskundig onderzoek naar de geschiktheid van burgerlijke ambtenaren.		200,00
172		Teruggave van bijdragen voor pensioen		200,00
173		Lijfrente, toegekend aan den Pruissischen generaal graaf BÜLOW VON DENNEWITZ en diens mannelijke afstammelingen in de rechte linie (Besluit van den Souvereinen Vorst van den 6den Februari 1814 n°. 3 en Koninklijk besluit van den 8sten Juli 1815 n°. 4). .		5 250,00
174		Wachtgelden		1 125,00
				f 3 286 075,00

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 80 000,00	f 78 745,07	f 14 254,93		(1) Zie Memorie van Toelichting.
				(2) De staten werden overgelegd bij het oorspronkelijk ontwerp van wet tot vaststelling der Oorlogsbegrooting voor 1907.
3 000 000,00	2 849 525,68^{5}	200 474,31^{5}		
40 000,00	37 412,52	2 587,48		
85 000,00	73 265,52	21 734,48		
1 300,00	1 300,00			
200,00		200,00		
200,00		200,00		
5 250,00	5 250,00			
1 125,00	1 125,00			
f3 213 075,00	f3 046 623,79^{5}	f 239 451,20^{5}		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	

XXIste AFDEELING.

Wapen der marechaussee.

175 Traktementen, toelagen, vergoedingen en schadeloosstellingen van de officieren:

Officieren. Sterkte. volgens formatie.	Officieren. Sterkte. waarvoor gelden worden aangevraagd.	Paarden. Sterkte. volgens formatie.	Paarden. Sterkte. waarvoor gelden worden aangevraagd.	Traktementen:		
4	4	8	8	2 luitenant-kolonels, ad f 3400	f 6 800,00	
				2 majoors, „ 3000	6 000,00	
14	14	28	28	13 kapiteins, „ 2000	26 000,00	
				1 eerste-luitenant, „ 1200	1 200,00	

Verhooging van traktement na een zeker aantal dienstjaren als officier:

1 kapitein, 24 jaren, ad f 400	400,00	
5 idem, 20 „ „ 200	1 000,00	
1 eerste-luitenant, 18 „ „	(1) 800,00	
		f 42 200,0
Toelagen voor het houden van dienstpaarden:		
18 hoofd- en subalterne officieren, à 400		7 200,0
Bijslag op traktement bij aankomst in eene nieuwe standplaats en toelage wegens tijdelijk verblijf in eene plaats		350,0
Schadeloosstelling voor uniformverandering en voor verlies van bagage		200,0
id. id. het aanschaffen van dienstpaarden		600,0
id. id. verhuiskosten bij verplaatsing		400,0
Totaal voor het wapen der marechaussee (officieren)		f 50 950,0

176 Jaarwedden, soldijen, daggelden en verdere vergoedingen van onderofficieren en marechaussees;

Soldijen met inbegrip der verhooging voor nachtdiensten en buitenwachten:

Personeel. Sterkte volgens formatie.	Personeel. Sterkte waarvoor gelden worden aangevraagd.	Paarden. Sterkte volgens formatie.	Paarden. Sterkte waarvoor gelden worden aangevraagd.	te paard:	Dagen.	Per dag.	
50	50	50	50	wachtmeesters	18 250	f 2,27	f 41 427,50
92	92	92	92	brigadiers	33 580	1,90	63 802,00
449	449	448	448	89 idem titulair	32 485	1,57	51 001,45
				94 marechaussees 1ste klasse	34 310	1,52	52 151,20
				138 idem 2de „	50 370	1,47	74 043,90
				128 idem 2de „	46 720	1,37	64 006,40
591	591	590	590				

TOEGESTAAN voor 1096.		UITGAVEN over 1905		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 6 800,00						
6 000,00						
26 000,00						
1 200,00						
1 200,00						
	f 41 200,00		f 40 173,34	f 2 026,66		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	7 200,00		7 200,00			
	350,00		272,82	77,18		
	200,00			200,00		
	600,00			600,00		
	400,00			400,00		
	f 49 950,00		f 47 646,16	f 3 303,84		
f 41 427,50						
63 802,00						
240 874,45						

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1907.	
176				

Personeel. Sterkte volgens formatie.	Personeel. Sterkte waarvoor gelden worden aangevraagd.	Paarden. Sterkte volgens formatie.	Paarden. Sterkte waarvoor gelden worden aangevraagd.	te voet:	Dagen.	Per dag.	
4	4			opperwachtmeesters à f 1100 's jaars .	„	„	f 4 400,00
4	4			schrijvers	1 460	f 1,10	1 606,00
16	16			wachtmeesters.	5 840	1,99	11 621,60
42	42			brigadiers	15 330	1,63	24 987,90
177	177			33 idem titulair	12 045	1,30	15 658,50
				23 marechaussees 1ste klasse	8 395	1,25	10 493,75
				57 } idem 2de „	20 805	1,20	24 966,00
				64 }	23 360	1,10	25 696,00
9	9			hoefsmeden.	3 285	1,10	3 613,50
252	252				306 235		f 469 475,70
843	843						

Nummers der artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD	
	Vergoeding voor buitenwachten		*Memorie.*	
	verhoogde soldij na 6- en 12-jarigen dienst:			
	3 onderofficieren, na 6-jarigen dienst, 1 095 dagen, ad f 0,05	f 54,75		
	195 „ „ 12- „ „ 71 175 „ „ 0,10	7 117,50		
	234 manschappen, „ 6- „ „ 85 410 „ „ $0{,}02^5$	2 135,25		
	137 „ „ 12- „ „ 50 005 „ „ 0,05	2 500,25		
			11 807,75	
	Bijslag op de soldij tot bestrijding van noodzakelijke onkosten aan de uitoefening van den dienst verbonden, 301 490 dagen, ad f 0,05		15 074,50	
	Gratificatiën, te verleenen aan met lichaamsgebreken ontslagen wordende militairen, zonder aanspraak op verdere verzorging; de gelden daarvoor noodig worden gevonden uit die voor soldij.		*Memorie.*	
	Vergoeding bij overlijden van gehuwde onderofficieren en manschappen		*Memorie.*	
	Verschil ronde som		0,05	
				f 496 358,00
177	Reis- en verblijfkosten, bureel- en andere administratiekosten:			
	Reis- en verblijfkosten.		f 3 200,00	
	Tourneekosten		5 400,00	
				f 8 600,00
	Bureel- en andere administratiekosten			6 700,00
				f 15 300,00
178	Subsidie voor het onderling ziekenfonds bij het wapen			f 4 000,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Minder.	TOELICHTINGEN.
f 4 000,00						
1 606,00						
11 621,60						
24 987,90						
80 427,75						
f 468 747,20						
Memorie.						
12 026,75						
15 074,50						
Memorie.						
Memorie						
— 0,45						
	f 495 848,00		f 491 476,60^5	f 4 881,39^5		
f 3 200,00						
5 400,00						
	f 8 600,00		f 6 808,18^5	f 1 791,81^5		
	6 700,00		5 762,09^5	937,90^5		
	f 15 300,00		f 12 570,28	f 2 729,72		
	f 4 000,00		f 4 000,00			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1907.
179		Kosten van huisvesting, nachtligging en stalling, van kleeding en uitrusting, paarden, fourage en van verzorging van paarden, kosten van vervoer, van oefening en onderwijs en verdere kosten van het wapen, na aftrek van de sommen welke worden ingehouden op de soldij van onderofficieren en marechaussees en van die welke vrijwillig ten bate hunner rekeningen wegens kleeding en uitrusting worden gestort, en van andere baten, waarmede die rekeningen worden tegoedgeschreven.			
		Huisvesting, nachtligging en stalling:			
		Kosten van huisvesting en van slaapfournituren enz. voor onderofficieren en manschappen en stalling voor paarden.			f 115 000,00
		Kleeding en uitrusting:			
		a. Aanschaffing, aanmaak en onderhoud van kleeding en uitrusting van onderofficieren en minderen op rekening te verstrekken, uit te betalen tegoed op de rekeningen van onderofficieren en minderen en hoefbeslag en verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van de onderofficieren en minderen moeten worden belast		f 71 125,00	
		b. Aanschaffing van paarden en kosten op den aankoop vallende.		28 000,00	
				f 99 125,00	
		Na aftrek van:			
		de sommen in te houden op de soldij der onderofficieren en minderen . .	f 68 000,00		
		de sommen welke door de onderofficieren en minderen vrijwillig ten bate hunner rekeningen worden gestort en van andere baten, waarmede die rekeningen worden tegoedgeschreven	16 000,00		
				84 000,00	
					15 125,00
		Fourage voor en verzorging van paarden:			
		36 paarden van officieren, 13 140 dagen:			
		590 „ „ troepen, 215 350 „			
		228 490 „ ad f 0,69			157 658,10
		Vergoeding voor geneeskundige behandeling der paarden in plaatsen waar geen militaire paardenarts is gevestigd			3 800,00
		Kosten van vervoer, weg-, tol-, brug- en veergelden.			5 200,00
		Oefeningen en onderwijs en verdere kosten van het wapen			2 400,00
		Begrafeniskosten			*Memorie.*
		Verschil ronde som. . . .			— 0,10
					f 299 183,00
		VERZAMELING OP DE XXISTE AFDEELING.			
175		Traktementen, enz. van de officieren			f 50 950,00
176		Jaarwedden, enz. van onderofficieren en marechaussees			496 358,00
177		Reis- en verblijfkosten, enz.			15 300,00
178		Subsidie voor het onderling ziekenfonds bij het wapen.			4 000,00
179		Kosten van huisvesting, enz.			299 183,00
					f 865 791,00

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 110 000,00	f 117 149,09^5		f 2 149,09^5	
15 125,00	24 155,12		9 030,12	
157 658,10	} 147 366,10	f 14 092,00		
3 800,00				
5 200,00	4 860,09	339,91		
2 400,00	1 482,20	917,80		
— 0,10			0,10	
f 294 183,00	f 295 012,60^5	f 15 349,71	f 11 179,31^5	
		f 4 170,39^5		
f 49 950,00	f 47 646,16	f 3 303,84		
495 848,00	491 476,60^5	4 881,39^5		
15 300,00	12 570,28	2 729,72		
4 000,00	4 000,00			
294 183,00	295 012,60^5	4 170,39^5		
f 859 281,00	f 850 705,65	f 15 085,35		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
		XXIIste AFDEELING. *Buitengewone uitgaven.*		
		A. Vervaardiging van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M.		
180		Daggelden, loonen en soldijen van burgerlijke en militaire werklieden voor de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren		f 121 000,00
181		Aanschaffing van grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen en bestanddeelen tot de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren		55 000,00
182		Aanschaffing van werktuigen en van daartoe behoorende onderdeelen, zoomede van gereedschappen en maten tot de vervaardiging en herstelling van draagbare vuurwapenen van 6,5 m.M., van verwisselstukken en van toebehooren		4 000,00
183		Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van keuring		1 500,00
				f 181 500,00
		B. Dienst der genie.		
184		Toelagen voor officieren der genie en opzichters van fortificatiën; toelagen en daggelden van tijdelijke opzichters en teekenaars; — een en ander ook voor die nog in uitvoering zijnde werken waarvoor bij vorige begrootingen van het Departement van Oorlog, bij „*Buitengewone uitgaven dienst der genie*", geld is toegestaan		f 15 000,00
185		Verbetering van Rijksgebouwen en werken en van gebouwen door de gemeenten tot militair gebruik aan het Rijk afgestaan, die zich in de garnizoenen en op de legerplaatsen bevinden, bestemd tot kazernen, stallen, loodsen, magazijnen, hospitalen en bakkerijen; opbouw van daartoe bestemde nieuwe gebouwen; aankoop van perceelen; afkoop van rechten; bijdragen voor het maken en aankoopen van die gebouwen en daartoe noodige gronden; kosten en ongelden bij het sluiten van koop- en andere overeenkomsten; aanbestedingskosten; kosten van keuring; — een en ander voor de navermelde werken:		
	a.	Bouwen van een kazernement voor bereden wapens te Ede (2de termijn)	f 400 000,00	
	b.	Bouwen van een kazernement voor twee bataljons infanterie te Ede (laatste termijn)	35 000,00	
	c.	Bouwen van eene rijloods te Haarlem	(1) 27 000,00	
	d.	Inrichten van eene woning voor den ziekenopzichter, eene wachtkamer en eene kamer voor het behandelen van loopende zieken, bij het militair hospitaal te Gorinchem	(1) 3 725,00	
	e.	Wijzigen van twee woningen voor gehuwde onderofficieren in het voormalig Proveniershuis te Woerden	(1) 2 000,00	
	f.	Uitbreiden van de magazijnsruimte te idem	(1) 3 500,00	
	g.	Inrichten van zolder n°. 64 *a*—*b* van de gebouwen aan de Paardenmarkt te Delft tot magazijn van kleeding	(1) 4 200,00	
	h.	Bouwen van eene badinrichting te den Helder	(1) 10 000,00	
	i.	Doen van voorzieningen aan het schietterrein op de Kemperheide bij Arnhem	(1) 1 400,00	
	j.	Uitbreiden van de militaire bakkerij te Arnhem	(1) 17 500,00	
	k.	Doen van voorzieningen aan schietbanen op de Groote-Heide bij Venlo	(1) 2 000,00	
	l.	Aanschaffen van twee verplaatsbare barakken	(1) 8 000,00	
	m.	Aankoop van oefeningsterreinen	10 000,00	
	n.	Verbeteren van de schietbanen te Delft	(1) 4 100,00	
	o.	Inrichten van een schiet- en exercitieterrein voor het garnizoen te Amsterdam (eerste termijn)	(1) 90 000,00	
	p.	Inrichten van een terrein te Amersfoort tot parkeerterrein c. a.	(1) 44 750,00	f 663 175,00

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN over 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 115 000,00	f 101 715,68	f 19 284,32		(1) Zie Memorie van Toelichting.
60 000,00	64 420,73		f 9 420,73	
6 000,00	6 965,16		2 965,16	
2 000,00	1 118,87	381,13		
f 183 000,00	f 174 220,44	f 19 665,45	f 12 385,89	
		f 7 279,56		
f 16 000,00	f 13 624,92	f 1 375,08		
f 441 700,00	f 828 111,00[5]		f 164 936,00[5]	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
186		Subsidie aan de gemeente Barneveld, wegens de verharding van wegen in die gemeente		(1) f 16 450,00
187		Reis- en verblijfkosten, bureel- en lokaalbehoeften		f 1 000,00
		C. Approviandeering van stellingen en liniën.		
188		Kosten wegens aankoop, gebruik en onderhoud van werktuigen tot het vervaardigen van geperste turf in de Stelling van Amsterdam, alsmede kosten wegens het in die stelling en in de overige stellingen en liniën in voorraad opleggen van brand- en lichtstoffen .		f 12 800,00
189		Kosten vallende op proefnemingen, in verband met de voorbereiding van eene eventueele approviandeering der Stelling van Amsterdam		f 500,00
		D. Installatie voor electrische verlichting.		
190		Kosten, vallende op het wijzigen, vernieuwen, uitbreiden en afwerken van de installatie voor electrisch licht in gebouwen, behoorende onder het Departement van Oorlog, in verband met het overnemen van de stroomlevering door de gemeente 's Gravenhage . .		(1) f 5 600,00
		VERZAMELING OP DE XXIIste AFDEELING.		
		A. Vervaardiging van draagbare vuurwapenen van 6,5 mM.		
180		Daggelden, loonen, enz.	f 121 000,00	
181		Aanschaffing van grondstoffen, enz.	55 000,00	
182		„ „ werktuigen, gereedschappen enz.	4 000,00	
183		Reis- en verblijfkosten en verdere kosten van keuring	1 500,00	f 181 500,00
		B. Dienst der genie.		
184		Toelagen en daggelden	f 15 000,00	
185		Verbetering van Rijksgebouwen en werken, enz.	663 175,00	
186		Subsidie aan de gemeente Barneveld	16 450,00	
187		Reis- en verblijfkosten, enz.	1 000,00	695 625,00
		C. Approviandeering van stellingen en liniën.		
188		Aankoop, gebruik en onderhoud van werktuigen tot het vervaardigen van geperste turf, enz.	f 12 800,00	
189		Kosten vallende op proefnemingen	500,00	13 300,00
		D. Installatie voor electrische verlichting.		
190		Kosten van het wijzigen van de electrische lichtinstallatie in onder het Departement van Oorlog behoorend gebouwen		5 600,00
		Aanmaak en aanschaffing van snelvuurveldmaterieel:		
—		Daggelden, loonen, soldijen, premiën en tegemoetkomingen van burgerlijke en militaire werklieden; loonen voor het doen verrichten door particulieren van werk voor aan te maken, samen te stellen of te wijzigen snelvuurveldmaterieel met toebehooren. . . .		
—		Grondstoffen, vóórbewerkte onderdeelen, bestanddeelen en verdere benoodigdheden tot het aanmaken, samenstellen, wijzigen, beproeven, herstellen en verzenden van geschut, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren		

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				f 16 450,00		(1) Zie Memorie van Toelichting.
	f 1 000,00		f 661,15	f 338,85		
	f 12 800,00		f 1 479,14	f 11 320,86		
	f 500,00			f 500,00		
				f 5 600,00		
f 115 000,00		f 101 750,68		f 19 284,32		
60 000,00		64 420,73			f 9 420,73	
6 000,00		6 965,16			2 965,16	
2 000,00		1 118,87		381,13		
	f 183 000,00		f 174 220,44			
f 16 000,00		f 13 624,92		1 375,08		
441 700,00		828 111,00[5]			164 936,00[5]	
				16 450,00		
1 000,00		661,15		338,85		
	458 700,00		842 397,07[5]			
f 12 800,00		f 1 479,14		11 320,86		
500,00				500,00		
	13 300,00		1 479,14			
				5 600,00		
		f 112 990,52				
		261 579,26				

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
—		Als voren van paardetuig met toebehooren		
—		Aanschaffing van werktuigen met toebehooren		
—		Als voren van geschut, richtmiddelen, waarnemingstoestellen, affuiten, voertuigen, geschutmunitiën en andere ernstvuurwerken, een en ander met toebehooren; kosten vallende op het bewaren van geschutmunitiën en ernstvuurwerken		
—		Als voren van paardetuig met toebehooren		
—		Als voren van buskruit; kosten vallende op het aanmaken, het vermalen en omwerken daarvan, met geheele of gedeeltelijke levering van de daartoe noodige bestanddeelen, alsmede op het bewaren en het in staat van verzending brengen van buskruit. . . .		
—		Reis- en verblijfkosten; kosten vallende op de keuringen.		
				f 896 025,00

XXIIIste AFDEELING.

Onvoorziene uitgaven.

191		Onvoorziene uitgaven		f 50 000,00
		De som voor onvoorziene uitgaven voor den dienst van 1905 toegestaan, is in overeenstemming met de begrootingswet aangewend tot aanvulling van artikelen, voor welke de geraamde sommen ontoereikend zijn geweest.		

Afdeeling.	Artikel.	Benaming der artikelen welke zijn aangevuld geworden.	Bedragen der aanvulling.
I.	2c.	Toelagen van officieren, onderofficieren en mindere militairen, ter zake hunner plaatsing of detacheering bij het Departement, enz.	f 482,00
VII.	40	Huisvesting en voeding bij de ingezetenen en daggelden van in te lijven manschappen en opgeroepen verlofgangers der nationale militie	150,00
„	44	Daggelden en arbeidsloonen van personeel voor het reinigen van kazernepleinen en van aanhoorigheden van kazernen	1 500,00
„	46	Uitgaven voor het reinigen van het lichaam en voor scheren en haarsnijden van ongehuwde soldaten	200,00
IX.	52	Kosten van het bijwonen door officieren van enkele lessen aan Universiteiten, enz.. . .	600,00
X.	69	Toelagen, schrijfloonen, drukwerk en verdere uitgaven, verbonden aan de werkzaamheden van bij Koninklijk besluit of door den Minister van Oorlog benoemde commissiën, enz.	400,00
XI.	73	Kosten van onderscheidingsteekenen voor officiersdienst, van medailles voor diensten van onderscheiden aard, enz.	2 200,00
XII.	88	Kosten, vallende op het verplegen van zieken, enz.	8 000,00
„	89	Vergoeding aan officieren van gezondheid van de zeemacht en aan burgerlijke geneesheeren voor specialiteits- en andere geneeskundige behandeling van militairen, enz. . .	900,00
„	92	Kosten van geneeskundige behandeling van paarden door burgerlijke veeartsen	500,00
XIII.	106	Onderhoud, herstelling en huur van gebouwen en werken van de Normaal-Schietschool, enz.	200,00
XIV.	108	Reis- en verblijfkosten, bureel- en administratiekosten, aanschaffing en onderhoud van werktuigen, instrumenten en ander materieel en magazijnskosten	3 000,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
		f 14 865,07				
		11 781,76^{5}				
		1 771 384,62^{5}				
		64 563,79				
		99 170,34				
		23 884,72^{5}				
			f2 360 220,09^{5}		f2 360 220,09^{5}	
	f 655 000,00		f3 378 316,75	f 55 250,24	f2 537 541,99	
					f2 482 291,75	
	f 50 000,00			f 50 000,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1907.
Afdeeling.	Artikel.	Benaming der artikelen welke zijn aangevuld geworden.	Bedragen der aanvulling.	
XV.	129	Kosten van vervoer van goederen van en naar de artillerie-inrichtingen	1,33	
„	131	Aanschaffing van benoodigdheden voor de magazijnen der artillerie, enz..	75,02	
„	134	Herstelling en onderhoud van het artillerie-materieel, daaronder begrepen het paardetuig der artillerie	4 000,00	
XVI.	137*b*.	Verdere kosten van de Topographische Inrichting, enz.	143,00	
XVII	138	Onderhouden, herstellen, veranderen en verbeteren van vestingwerken, enz	10 500,00	
„	145	Onderhoud en vernieuwing van vaartuigen, enz.	615,00	
XIX.	163	Kosten, vallende op telegraphische en telephonische correspondentie.	1 360,00	
XXII	186*j*.	Uitbreiden van het munitiemagazijn op de vlakte van Waalsdorp	49,00	
				f 34 875,35

XXIVste AFDEELING.

Voltooiing van het vestingstelsel.

192		Dekking der uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel voor den dienst van 1907	f 50 400,00

TOEGESTAAN voor 1906.		UITGAVEN over 1905.		VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven over 1905.		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
	f 520 100,00		f 965 000,00		f 914 600,00	

Afdeelingen.	BENAMING DER AFDEELINGEN.	GERAAMD voor 1907.
I.	Kosten van het Departement	f 232 293,00
II.	Bezoldiging van het personeel der staven van het leger	209 520,00
III.	Bezoldiging van het personeel der militaire administratie	279 650,00
IV.	Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens en der landweer	6 490 081,00
V.	Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten	2 822 246,00
VI.	Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten, van ledergoed en paardetuig en van onderhoud van wapenen	2 620 586,00
VII.	Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging	734 065,00
VIII.	Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden	1 673 466,00
IX.	Studiën, onderwijs en oefeningen	522 936,00
X.	Administratiekosten	143 487,00
XI.	Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen	707 544,00
XII.	Geneeskundige dienst	939 046,00
XIII.	Inrichtingen van onderwijs	429 957,00
XIV.	Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen en velduitrusting	456 811,00
XV.	Artillerie-inrichtingen, magazijnen der artillerie, artillerie-materieel bij de korpsen en inrichtingen van het leger en practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie	2 011 510,00
XVI.	Militaire verkenningen en Topographische Inrichting	76 819,00
XVII.	Dienst der genie	775 880,00
XVIII.	Kosten van verplaatsing van personen en goederen	272 125,00
XIX.	Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard	96 942,00
XX.	Non-activiteitstraktementen, pensioenen, onderstanden, lijfrenten, toelagen en wachtgelden	3 286 075,00
XXI.	Wapen der marechaussee	865 791,00
XXII.	Buitengewone uitgaven	896 025,00
XXIII.	Onvoorziene uitgaven	50 000,00
XXIV.	Voltooiing van het vestingstelsel	50 400,00
	Totaal	f 26 643 255,00

	(1) In deze som is niet begrepen de verhooging, toegestaan bij suppletoire begrootingswet van den 9den Februari 1906 (*Staatsblad* n°. 31), betreffende het maken van bergplaatsen, den aanmaak en de aanschaffing van snelvuurveldmaterieel, tot een bedrag van	„
	(2) In deze som is begrepen de uitgaaf voor de aanschaffing van snelvuurveldmaterieel, waarvoor gelden zijn toegestaan bij suppletoire begrootingswet van den 6den Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 175), tot een bedrag van	„

TOEGESTAAN voor 1906.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1905.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1907 en de uitgaven voor 1905.		TOELICHTINGEN.
		Meer.	Minder.	
f 223 407,00	f 208 513,18^5	f 23 779,81^5		
218 930,00	209 766,01	„	f 246,01	
279 625,00	258 169,61	21 480,39		
6 477 899,00	6 007 377,66^5	482 703,33^5		
3 140 234,00	2 825 016,10	„	2 770,10	
2 789 545,00	2 755 928,24	„	135 342,24	
763 465,00	714 104,17	19 960,83		
1 653 831,00	1 702 086,36^5	„	28 620,36^5	
540 045,00	461 196,88^5	61 739,11^5		
132 428,00	129 042,71^5	14 444,28^5		
640 544,00	707 057,50^5	486,49^5		
975 594,00	887 906,86^5	51 139,13^5		
451 583,00	404 732,54	25 224,46		
420 861,00	381 383,86	75 427,14		
1 743 919,00	1 738 425,93	273 084,07		
79 077,00	75 133,29^5	1 685,70^5		
812 675,00	817 682,53	„	41 802,53	
270 050,00	267 076,99^5	5 048,00^5		
88 992,00	86 703,69^5	10 238,30^5		
3 213 075,00	3 046 623,79^5	239 451,20^5		
859 281,00	850 705,65	15 085,35		
655 000,00	3 378 316,75	„	2 482 291,75	
50 000,00	„	50 000,00		
520 100,00	965 000,00	„	914 600,00	
(1) f 27 000 160,00	(2) f 28 877 950,35^5	f 1 370 977,64	f 3 605 672,99^5	
		Minder . . .	f 2 234 695,35^5	
f 995 000,00				
„	f 2 360 220,09^5			

[illegible]

[illegible]

(240. 5.)

NOTA VAN SCHRIJF- EN DRUKFEILEN.

Stuk n°. 2. Ontwerp van wet.

Bladz. 1, kolom 1, regel 16 v. o., staat: „Toelage"; lees: „Toelagen".

Stuk n°. 3. Memorie van Toelichting.

Bladz. 14, kolom 2, regel 28 v. b., staat: „uit een post"; lees: „uit den post".

Bladz. 21, kolom 2, regel 28 v. o., staat: „*Art.* 105. Toelagen van officieren,"; lees: „*Art.* 105. Toelagen van officieren en gepensionneerde officieren,".

Bladz. 21, kolom 2, regel 24 v. o., staat: „loonen en tegemoetkomingen"; lees: „ „loonen en tegemoetkomingen", terwijl het artikel is aangevuld met de woorden „en gepensionneerde officieren", „omdat het in de bedoeling ligt een gepensionneerd officier tijdelijk te benoemen tot lid van de keuringscommissie bij het centraal magazijn van militaire kleeding en uitrusting te Amsterdam".

Stuk n°. 4. Uitgewerkte en toelichtende staat.

Bladz. 21, 3de kolom, 2de binnenkolom, 1ste getal v. o., staat: „f 34 123,96", lees: „f 30 123,96".

Bladz. 40, 3de kolom, 4de binnenkolom, 3de getal v. b., staat: „8020", lees: „8030".

Bladz. 49, 3de kolom, 2de binnenkolom, staat: „f 968,81", lees: „f 668,81".

Bladz. 52, 4de kolom, 1ste binnenkolom, 2de getal v. b., staat: „(1) 558,80", lees: „(1) 358,80".

Bladz. 57, 2de kolom, 2de binnenkolom, 1ste getal v. b., staat: „f 8644,94[5]", lees: „f 8664,94[5]".

Bladz. 57, 2de kolom, 2de binnenkolom, 5de getal v. b., staat: „7884,81", lees: „7874,81".

Bladz. 58, 3de kolom, 6de binnenkolom, 4de getal v. o., staat: „44 660", lees: 64 660".

Bladz. 60, 3de kolom, 3de binnenkolom, de woorden: „Tot samenstelling van het blijvend gedeelte:", te doen vervallen.

Bladz. 68, 4de kolom, 1ste binnenkolom, 8ste getal v. b., staat: „229,30"; lees: „299,30".

Bladz. 69, 1ste kolom, 1ste binnenkolom, het 3de, 4de en 5de getal v. b., één regel lager te lezen.

Bladz. 72, 3de kolom, 9de regel v, b., staat: „164,52"; lees: „164,25".

Bladz. 74, 3de kolom, 5de binnenkolom, 1ste getal v. b., staat: „19400"; lees: „1900".

Bladz. 104, 4de kolom, 1ste binnenkolom, 7de getal v. b., staat: „f 338,08"; lees: „f 388,08".

Bladz. 104, 4de kolom, 2de binnenkolom, 3de getal v. o., staat: „3 307,00"; lees: „2 307,00".

Bladz. 106, 3de kolom, 2de binnenkolom, 2de getal v. b., staat: „866 445"; lees: „886 445".

Bladz. 144, 3de kolom, 13de regel v. o., staat: „landbouw"; lees: „landweer".

Bladz. 141, 4de kolom, 2de binnenkolom, 9de getal v. o., staat: „f 1 198 800"; lees: „198 800,00".

Bladz. 131, 2de kolom, 2de binnenkolom, 2de getal v. b., staat: „1 308,98[5]; lees; „1 303,98[5].

Bladz. 154, vóór den 10den regel van de 3de kolom, in de eerste kolom te lezen: „96".

Bladz. 171, 1ste kolom, 1ste binnenkolom, 7de getal v. b. vervalt.

Bladz. 171, 1ste kolom, 1ste binnenkolom, 8ste getal v. b., staat: „2 500,00"; lees: „2 200,00".

Bladz. 196, 4de kolom, 2de binnenkolom, 2de getal v. b., staat: „f 19 015,00"; lees: „f 19 015,00".

Bladz. 200, 4de kolom, 1ste binnenkolom, 2de getal v. o., staat: „f 15 520,00"; lees: „f 15 250,00".

Bladz. 204, 3de kolom, 1ste binnenkolom, 7de getal v. o., staat: „2 800,00"; lees: „2 200,00".

Bladz. 209, 1ste kolom, 1ste binnenkolom, 14de getal v. b., staat: „45,000"; lees: „450,00".

Bladz. 211, 1ste kolom, 1ste binnenkolom, 3de getal v. o., staat: „17 505,00"; lees: „17 500,00".

Bladz. 228, laatste kolom, 1ste getal v. b., staat: „f 29 150,09"; lees: „f 29 150,00".

Bladz. 231, 2de kolom, 2de binnenkolom, 2de getal v. b., staat: „f 14 376,45[5]"; lees: „f 14 376,46[5]"

Bladz. 233, laatste kolom, achter het getal f 7140,72 in de 3de kolom, 1ste binnenkolom, te lezen: „(1) Zie Memorie van Toelichting".

Bladz. 235, het gestelde in de laatste kolom te doen vervallen.

Bladz. 235, 3de kolom, 2de binnenkolom, 5de getal v. b., staat: „f 63 535,51[5]"; lees: „f 63 535,51".

Bladz. 247, het gestelde in de laatste kolom, te lezen, in dezelfde kolom, achter het getal f 27 000,00, vermeld in de 4de kolom van bladz. 246, 1ste binnenkolom.

Bladz. 249, 2de kolom, 1ste binnenkolom, 1ste getal v. b., staat: „f 101 750,68"; lees: „f 101 715,68".

Bladz. 255, 2de kolom, in het hoofd staat: „Uitgaven gedaan of nog te doen voor 1905"; lees: „Uitgaven over 1905".

(240. 6.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende beschouwingen en opmerkingen.

Vrij algemeen was men van oordeel, dat de bijzondere omstandigheden, waaronder deze begrooting wordt ingediend, er toe dringen, dat de Kamer zich bepaalt tot de vraag, of de aangevraagde gelden kunnen worden toegestaan en of daarmede in de behoeften kan worden voorzien, terwijl de zakelijke bespreking van die vele onderwerpen, welke bij de behandeling der Oorlogsbegrooting aan de orde plegen te worden gesteld, ditmaal tot de volgende begrooting behoort te worden verschoven. Die begrooting zal trouwens reeds binnen weinige maanden de Kamer hebben bereikt. Als onderwerpen, die, indien de tijd daartoe niet ontbrak, voor een ernstige gedachtenwisseling met den Minister zeker in aanmerking zouden komen, noemden sommige leden onder meer de quaestie van de behandeling van het personeel, de beoordeelingslijsten der officieren en de instelling eener commissie, als waarvan sprake is in de motie-Talma.

Enkele leden hadden wel gewenscht, dat de Minister in de Memorie van Toelichting tot dit ontwerp in breede trekken zijn plannen met betrekking tot verschillende belangrijke quaestiën reeds had ontvouwd, maar daartegenover stonden vele andere, die er zich over verheugden, dat de Minister hiervan heeft afgezien, omdat, huns inziens, een op de zaken ingaande bespreking dier plannen toch niet mogelijk zou zijn geweest, nu de begrooting niet vóór den 1sten Juni bij de Kamer is ingekomen. Door deze laatste leden werd intusschen met te meer nadruk het vertrouwen uitgesproken, dat de Memorie van Toelichting tot de begrooting voor 1908 in ruime mate van 's Ministers inzichten zou doen blijken.

Ook wat betreft de behandeling van de verschillende artikelen meende men zich groote beperking te moeten opleggen. Men wenschte al de quaestiën, die reeds belichaamd waren in de cijfers der eerst ingediende, door de Tweede Kamer aangenomen begrooting voor 1907, zooveel eenigszins mogelijk, onaangeroerd te laten, m. a. w. zich te bepalen tot hetgeen in dit ontwerp nieuw is.

Op grond van deze overwegingen verklaarden nu intusschen vele leden het ernstig te betreuren, dat de Minister verschillende nieuwe voorstellen in dit ontwerp heeft opgenomen, waaronder sommige van groot gewicht.

Vooreerst is, bezien in het licht der Memorie van Toelichting, in dit wetsontwerp, met name in art. 2, voor zooveel daar ook de artt. 7 en 8 der begrooting worden genoemd, in zekeren zin opgesloten een belangrijke wijziging in de hoogere bevelvoering van het leger. Vrij algemeen was men van meening, dat deze zaak met de hoofdbeginselen onzer legerorganisatie nauw samenhangt. Daarom maakte men bezwaar aan deze wijziging zijn goedkeuring te hechten, zonder te voren in de gelegenheid te zijn geweest daarover schriftelijk en mondeling met den Minister van gedachten te wisselen en de zaak op gezette wijze te overwegen. Nu dit, met het oog op de omstandigheden, uitgesloten schijnt — en dat te eerder doordat in de Memorie van Toelichting de voorgenomen wijziging uiterst schraal wordt toegelicht — werd er door zeer vele leden met klem op aangedrongen, dat de Minister de uitvoering van zijn onderwerpelijk plan nog eenige maanden zou opschorten, opdat de Kamer inmiddels gelegenheid zou hebben zich, bij de begrooting voor 1908, over deze aangelegenheid uit te spreken. Art. 2 van het wetsontwerp zou dan moeten worden gewijzigd.

Wel werd hiertegen door enkele leden aangevoerd, dat de bedoelde wijziging in de hoogere bevelvoering geen zaak is, die ter beslissing van de Kamer staat, maar anderzijds werd opgemerkt, dat zij in de begrootingswet tot uitdrukking komt en dus ook onder de beoordeeling der Kamer valt.

Een ander punt, dat op de cijfers dezer begrooting zijn invloed doet gelden, zijn de voorgenomen wijzigingen in de regeling der tegemoetkomingen in de verhuiskosten en in de traktementsregeling van sommige categorieën van officieren, alsmede de soldijverhooging voor gehuwde onderofficieren beneden den rang van sergeant-majoor (opperwachtmeester), die als zoodanig negen jaar of langer gediend hebben.

Terwijl bij vele leden de nieuwe regelingen op zich zelf gereede instemming vonden, stelden verscheidene hunner de vraag, of bedoelde wijzigingen niet tot 1908 hadden kunnen wachten. De toelichting van den Minister op een en ander ware dan wellicht minder sober uitgevallen dan thans het geval is en voor principieele bespreking der quaestie zou dan gelegenheid zijn geweest. Vooral de voorgenomen verhooging der soldijen van bovengenoemde onderofficieren maakt thans den indruk eenigszins ontijdig te zijn; de Minister deelt immers zelf mede, dat hij een commissie van opperofficieren heeft benoemd om ter zake van de dagelijksche soldijen voor de verschillende categorieën van militairen een deugdelijk plan te ontwerpen. Verdient het wel aanbeveling, zoo werd gevraagd, reeds vóór dat de benoemde commissie een rapport heeft uitgebracht, voor sommige onderofficieren een wijziging in te voeren? Het volgen van een vaste gedragslijn valt daarin, naar men meende, niet te bespeuren en ook schijnt de vrees niet ongegrond, dat zulk een wijze van handelen bij andere categorieën ontevredenheid zal wekken. Verschillende leden wenschten daarom, dat ook deze verhoogingen door den Minister zouden worden teruggenomen. Vele andere echter verklaarden zich bereid om, al onderschreven zij vorenstaande bedenkingen, op dit punt met den Minister mede te gaan. Zij vonden daartoe vrijheid, vooreerst omdat zij de voorgenomen verbeteringen in positie op zich zelf billijk vonden en bovendien wijl zij de gegronde verwachtingen, die nu eenmaal bij de belanghebbenden zijn opgewekt, niet wilden verstoren. Men merkte hierbij nog op, dat men met eenige bevreemding in de Memorie van Toelichting had gelezen, dat de Minister „aan de thans voorgestelde gedeeltelijke verhooging niet een „blijvend karakter wenscht toe te kennen". Men sprak het vertrouwen uit, dat deze woorden, welke niet volkomen duidelijk zijn, toch niet zien op de mogelijkheid, dat later de thans toegekende verhooging ook maar gedeeltelijk zou worden teruggenomen, want tegen zulk een maatregel zou men overwegend bezwaar hebben.

Eenige leden spraken voorts twijfel uit of de wijziging in de salarisregeling van de officieren der cavalerie, artillerie en militaire administratie den ongunstigen toestand dier officieren wel voldoende zou verbeteren. Zij meenden, dat althans voor de oudste luitenants rangsverhooging noodzakelijk was.

Wat de verbetering van de positie der genie-officieren betreft, meenden sommige leden, dat die positie nog niet lang geleden financieel belangrijk is verbeterd. Het plan om kapiteins met 30 jaren dienst tot majoor te bevorderen had daarom hunne instemming niet. Andere leden meenden echter, dat de maatregel alleszins aanbeveling verdient.

Door verscheidene leden werd hunne ingenomenheid te kennen gegeven met de instelling van de in de Memorie van Toelichting genoemde commissie, met herziening der soldijregeling belast. Zij hoopten, dat die commissie spoedig met flinke verbeteringsvoorstellen voor den dag zou komen. Echter spraken verscheidene leden er hun leedwezen over uit, dat de benoemde commissie louter uit opperofficieren bestaat. Waarom daarin ook niet lagere officieren benoemd, die toch, doordat zij in meer directe aanraking komen met de minderen, tot oordeelen in deze materie beter bevoegd schijnen dan opperofficieren? Sommige leden gingen nog verder en meenden, dat in bedoelde commissie het minst van allen onderofficieren hadden mogen ontbreken.

Een derde nieuwe zaak, welke deze begrooting invoert, is de instelling der kaderscholen, waartoe immers de gewijzigde omschrijving van art. 54 de gelegenheid bedoelt te openen. Verschillende leden verklaarden zich in beginsel tegen zulke kaderscholen, die, blijkens de Memorie van Toelichting, de opleiding tot kader beoogen te centraliseeren. In elk geval achtten zij een gedachtenwisseling daarover met den Minister onmisbaar en drongen er daarom, met andere leden, die hiermede instemden, op aan, ook deze wijziging thans terug te nemen.

Voorts werd de wensch te kennen gegeven, dat de Minister

aan de Kamer eenige mededeelingen zou doen toekomen omtrent de ondervinding, die in den afgeloopen winter met de genomen proef met de kaderscholen is opgedaan. Den hier aan het woord zijnde leden was ter oore gekomen, dat die ondervinding verre van gunstig was geweest.

De aandacht van sommige leden was getrokken door de in de begrooting voorkomende uitbreiding van het militie-contingent voor de bereden wapens met 144 man, hetgeen beteekent, dat voor even zoovele manschappen de diensttijd voortaan langer zal zijn dan tot nu toe het geval was. Men vroeg te dezen aanzien nadere inlichtingen, in het bijzonder, of het juist is, dat deze uitbreiding van het militie-contingent door een buitengewoon groot verloop van vrijwilligers noodzakelijk is geworden. Men zou dat een zeer zorgelijk verschijnsel achten, vooral omdat, gaat het dien weg verder op, in de toekomst cavalerie en bereden artillerie geheel uit miliciens zullen bestaan. Zoowel uit een oogpunt van verzwaring der lasten, die de militieplicht op de bevolking legt, als om het gevaar van een achteruitgang van genoemde wapens, zouden de hier aan het woord zijnde leden zulks uiterst bedenkelijk achten.

Men sprak de hoop uit, dat de Minister krachtige maatregelen zal nemen om het verloop tegen te gaan. Hoe groot is, zoo werd hieromtrent nog gevraagd, het incompleet aan vrijwilligers bij de cavalerie?

Sommige onderwerpen van algemeenen aard wenschten verschillende leden, ook al namen zij voor het overige het in den aanhef van dit Verslag beschreven standpunt in, niet geheel onbesproken te laten. Het waren de volgende.

Enkele leden verklaarden zich teleurgesteld door het antwoord, dat de Minister, in de vergadering der Tweede Kamer op 26 April, aan den heer THOMSON heeft gegeven op diens vragen betreffende het uitnoodigen van den gepensionneerden overste Jhr. GRAAFLAND om op te treden voor de cadetten der Koninklijke Militaire Academie. Zij betreurden het, dat de Minister, blijkens dat antwoord, zich niet geroepen heeft geacht in te grijpen. Deze meening bleef echter niet zonder krachtige tegenspraak.

Voorts werd ter sprake gebracht het verbieden aan militairen om sommige door sociaal-democraten gestichte gebouwen te bezoeken en de niet-toelating van verschillende couranten in de kazernes. De leden, die deze punten aanroerden, meenden, dat zulke maatregelen scherpe afkeuring verdienden en uitten den wensch, dat de Minister, door een aanschrijving aan plaatselijke- en garnizoenscommandanten, het opheffen van bedoelde verbodsbepalingen zou bewerken. Van andere zijde werd die wensch ondersteund. In elk geval, zoo merkten verschillende leden op, moeten in dit opzicht de verschillende politieke partijen gelijkelijk behandeld worden. Dit toestemmende, gaven andere leden te kennen, dat het bezoeken van bedoelde gebouwen en het toelaten van bedoelde bladen huns inziens geenszins wordt verboden om het enkele feit, dat sociaal-democraten de stichters dier gebouwen en de redacteuren dier couranten zijn, maar om de opruiende taal, welke die couranten dikwijls bevatten en die in bedoelde gebouwen soms wordt vernomen. Te recht wordt aan artikelen, in zulk een toon geschreven, de toegang tot de kazerne geweigerd. De eerstbedoelde leden voerden hiertegen echter weer aan, dat de bladen, welke zij op het oog hadden, geenszins een opruiend karakter hebben, ja nimmer opruiende artikelen bevatten.

Sommige leden hadden vernomen, dat op de miliciens dikwijls pressie wordt uitgeoefend om zich te laten vaccineeren of revaccineeren. Zij achtten dit zeer afkeurenswaardig en zouden gaarne zien, dat de Minister maatregelen nam, die in dit opzicht aan een ieder volkomen vrijheid verzekeren.

Andere leden verklaarden zich zeer goed te kunnen vereenigen met een zachten drang op de miliciens, daar immers, naar zij opmerkten, het welzijn van zeer velen, die met de niet-gevaccineerden in dagelijksche aanraking komen, daarmede is gemoeid.

Ook meenden sommige leden te weten, dat het onderricht in den garnizoensdienst voor miliciens, die in opleiding zijn, in verschillende garnizoenen bij voorkeur op Zondag plaats heeft. Men had daartegen groot bezwaar en verzocht den Minister die praktijk te verbieden.

Enkele leden vroegen, of er maatregelen getroffen zijn, en, zoo ja, welke, om in de godsdienstige belangen der Roomsch-Katholieke militairen te Ede te voorzien.

Enkele leden wenschten 's Ministers meening te kennen over de vraag, of de Militiewet toestaat, dat, gelijk dit jaar heeft plaats gehad, 120 miliciens der lichting 1907, zonder eenige oefening te genieten, als paardenverzorgers voor het remontedepot te Millingen zijn aangewezen. Bedoelde leden waren van oordeel, dat het aanwijzen van miliciens uitsluitend voor corveeën, zonder dat zij geoefend worden, in strijd is met de wet.

Van meer dan ééne zijde werd de aandacht gevestigd op de aangelegenheid, bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer van het eerste ontwerp der begrooting voor 1907 door den heer VAN ASCH VAN WIJCK ter sprake gebracht, betreffende de toepassing van art. 7 der Pensioenwet voor de landmacht van 1902. (*Handelingen* bladz. 1106.) Instemmende met de door den heer VAN ASCH VAN WIJCK voorgedragen beschouwingen, drong men er met klem op aan, dat de Minister het initiatief zou nemen tot wijziging of tot een meer rationeele toepassing van genoemd artikel.

Eindelijk werd door verscheidene leden op een oplossing van het vraagstuk der weduwen- en weezenpensioenen van militairen beneden den rang van officier aangedrongen. Met het oog op de eventueele invoering van het capitulantenstelsel schijnt het onraadzaam de regeling dezer zaak nog langer uit te stellen. Gaarne zou men 's Ministers zienswijze omtrent deze aangelegenheid kennen. Door eenige leden werd het denkbeeld bepleit, om, zoolang de weduwen- en weezenpensionneering blijft ontbreken, van Rijkswege althans eenige gelden beschikbaar te stellen om in treffende gevallen, wanneer de dood van een militair beneden den rang van officier diens betrekkingen tot grooten nood brengt, eenigszins hulp te kunnen bieden. De beste weg daartoe ware wellicht de artt. 153 en 159 der begrooting te verhoogen.

Voor zoover in het bovenstaande niet reeds vermeld, gaven de afzonderlijke artikelen der begrooting nog aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Art. 22. Enkele leden herhaalden hun, reeds in het Voorloopig Verslag over het eerst ingediende ontwerp voorkomenden wensch, dat de miliciens der lichting 1900, die in 1903 ter gelegenheid van de spoorwegstaking zoo lang onder de wapenen zijn geweest, dit jaar niet voor de derde herhalingsoefening zouden worden opgeroepen. Zij meenden, dat bedoelde buitengewone opkomst het achterwege blijven daarvan, ook voor volgende jaren, ten aanzien van de lichtingen 1901 en 1902, alleszins zou wettigen.

Andere leden kwamen hiertegen op, verwijzende naar de gronden, waarop 's Ministers ambtsvoorganger zich ongeneigd heeft verklaard voorschreven wenschen in te willigen. Ook de Kamer heeft zich reeds, naar zij opmerkten, in gelijken zin uitgesproken door verwerping, den 21sten December 1906, van het amendement-TER LAAN c. s. om art. 22 der begrooting met f 11 674,30 te verminderen en er is geenerlei aanleiding daarop terug te komen.

Art. 57. Sommige leden stelden naar aanleiding van de beschouwingen, in de Memorie van Toelichting voorkomende, de vraag, of niet, boven manoeuvres van twee divisiën om de twee jaar, de voorkeur zouden verdienen: jaarlijksche manoeuvres van één divisie. Het uitgangspunt, dat als regel geen groote manoeuvres en landweeroefeningen in hetzelfde jaar zullen worden gehouden, zou dan moeten worden prijsgegeven, maar men zag daarin geen overwegend bezwaar.

Andere leden bevalen nogmaals het denkbeeld aan om aan de groote manoeuvres de oefeningen der landweer te verbinden.

Ook werd het denkbeeld in overweging gegeven eens een divisie te mobiliseeren. Men meende, dat zulk een oefening ter beoordeeling van de deugdelijkheid der organisatie van zeer groot nut zou zijn. De kosten zouden niet zoo hoog behoeven te zijn; immers zoodra de troepen in marschvaardigen toestand zouden zijn gebracht, zou de oefening kunnen worden beëindigd.

Art. 66. Enkele leden spraken hun bevreemding uit over de groote behoefte aan geld- en administratiekisten, waarvan de verhooging van dit artikel blijk geeft.

Art. 96. De vraag werd gesteld, hoe het voornemen om in het gebouw der voormalige geschutgieterij een laboratorium te vestigen, vereenigbaar is met de bij de Kamer aanhangig gemaakte plannen om dat gebouw te benutten bij de in overweging zijnde betere huisvesting der departementen van algemeen bestuur.

Art. 108. Gevraagd werd of er, met het oog op het vroeger te kennen gegeven voornemen om de bakkers door miliciens te vervangen, bakkers zijn ontslagen en, zoo ja, of hun pensioen dan wel wachtgeld is toegekend geworden.

Art. 121. Enkele leden herhaalden hunne bezwaren tegen de aanschaffing van zelflaadpistolen. Verwijzende naar de gewichtige argumenten, laatstelijk in de vergadering van 21 December 1906 door den heer THOMSON tegen die aanschaffing in het midden gebracht, meenden zij, dat de belangrijke uitgave, die het hier geldt, — want de voor dit jaar te besteden som is slechts de eerste van een reeks, — niet gerechtvaardigd was. De totaalkosten van dezen maatregel schatten deze leden op niet minder dan een half millioen gulden. Zij waren van oordeel, dat, alvorens tot aanschaffing over te gaan, de daartegen aangevoerde argumenten hadden moeten zijn weerlegd.

Art. 135. Met het oog op de meermalen besproken positie van de mindere ambtenaren bij de Topographische inrichting, zouden enkele leden gaarne een staat zien overgelegd van de ambtenaren bij die inrichting, vermeldende de aantallen dienstjaren en de traktementen, die door hen genoten worden.

Art. 136. In de Memorie van Antwoord betreffende de eerste ontwerp-begrooting voor 1907 werd verklaard, dat zou worden overwogen, in hoeverre het mogelijk is de verwijding van de penantensluis in de Donge bij Geertruidenberg tot stand te brengen zonder dat de kosten daarvan geheel ten laste van het VIIIste hoofdstuk zullen komen.

De vraag werd gedaan, hoe ver die overweging is gevorderd.

Art. 166. Sommige leden stelden de vraag, of het groot aantal hoofd- en verdere officieren, dat na 1 Juli 1906 in het genot van non-activiteitstraktement is gesteld en dat de oorzaak is van de belangrijke verhooging, welke dit artikel moet ondergaan, ook nader kon worden verklaard.

Art. 185. Verscheidene leden kwamen op tegen de overplaatsing van de Koloniale Reserve van Nijmegen naar Utrecht. In de Memorie van Toelichting wordt gezegd, dat de kazerneering te Nijmegen onvoldoende is. Maar tevens blijkt, dat te Utrecht eigenlijk geen kazerne beschikbaar is. De vraag dringt zich nu op, of het geen aanbeveling verdient de kazerne te Nijmegen te verbeteren. Voorts wees men er op, dat zoowel te Harderwijk als te Nieuwersluis kazernes leeg staan. Zoolang die beschikbaar zijn, schijnt het zeer ondoelmatig elders nieuwe kazernes te bouwen. Men stelde de vraag, of geen der beide laatstgenoemde plaatsen voor garnizoensplaats der Koloniale Reserve of van een of meer bataillons van het Nederlandsche leger in aanmerking kon komen.

Andere leden hadden tegen de overplaatsing van het korps naar Utrecht nog te meer bezwaar, omdat daarvan het gevolg zal zijn een verandering in de legering der troepen. Zij drongen er op aan, dat de Minister een duidelijk dislocatieplan zou geven voor het geheele land en verklaarden zich ongeneigd om, zoolang zulk een plan hun niet bekend was, tot verleggingen van garnizoenen mede te werken.

Aldus vastgesteld den 18den Juni 1907.

SCHOKKING.
DUYMAER VAN TWIST.
ELAND.
VAN VLIJMEN.
VERHEY.

(240. 7.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 19 Juni 1907.)

Naar aanleiding van de opmerkingen en beschouwingen, voorkomende in het Voorloopig Verslag, vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, betreffende het onderzoek van het ontwerp van wet tot nadere vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, en ter beantwoording van de daarin gedane vragen, heeft de ondergeteekende de eer het navolgende mede te deelen.

Ook voor den ondergeteekende heeft de overweging gegolden, dat voor eene bespreking zijner voornemens vermoedelijk geen tijd zou bestaan, al heeft hij door het gereed zijn der onderwerpelijke begrooting op 6 Mei jl. naar beste krachten pogen mede te werken om den beschikbaren tijd zoo ruim mogelijk te houden.

Naast deze overweging meende hij echter dat voorafgaande bekendmaking zijner plannen niet gewenscht was, omdat vele daarvan uit den aard der zaak slechts in ontwerp konden bestaan en de uitwerking zeer vermoedelijk tot vele wijzigingen zou leiden, terwijl eene vruchtbare bespreking slechts mogelijk is bij tot vaste omschrijving gerijpte bedoelingen. Dit geldt dus mede voor de begrooting van 1908.

Toch stelt de ondergeteekende veel prijs er op, dat de Staten-Generaal wete, dat zijne handelingen geschieden naar vaste hoofdlijnen en waar deze ten deele reeds in het thans aanhangige wetsontwerp uitdrukking vonden, gelooft hij omtrent die lijnen nadere aanwijzingen te moeten geven.

Allereerst meende de ondergeteekende, voor zoover dit door hem geschieden kon, te moeten pogen den goeden geest bij het leger te bevorderen door daadwerkelijke pogingen om hen die in de moeilijkste persoonlijke omstandigheden met toewijding en opgewektheid moeten dienen, te steunen.

Vandaar zijne voordracht om in de inkomsten van sommige officieren en onderofficieren verbetering te brengen, alsmede de zorg voor hunne achtergelaten betrekkingen te verminderen. Voor de kapiteins en luitenants zijn de onderhandelingen over verhooging van het weduwenpensioen nog niet ten einde: voor de onderofficieren wordt hetgeen ten deze geschieden kon bij de desbetreffende vraag der Kamer vermeld.

Het is geenszins de bedoeling van den ondergeteekende de thans ontworpen maatregelen als afdoende te beschouwen. Zoo is thans in onderzoek, in hoeverre zonder verhooging van de begrooting, doch door de betrekkingen bij de provinciale en plaatselijke staven door officieren van het leger te doen vervullen, de mobilisatie te bespoedigen en tevens de promotie te verbeteren. Tevens is gepoogd om — voor zoover dit niet reeds geschiedde en de belangen van den dienst het veroorlooven — door toekenning van verloven aan officieren en onderofficieren, ook in het gunstige jaargetijde, voor een verfrisschenden ontspanningstijd te zorgen en is aan de betrokken chefs verzocht de aandacht te vestigen op officieren en minderen, die zich door buitengewone toewijding aan den dienst mochten onderscheiden, ten einde den ondergeteekende mogelijk te maken om des gewenscht bijzondere inspanning op eenigerlei wijze te erkennen. Naar mate hiertoe gelegenheid gevonden wordt zal in dezen geest worden voortgegaan.

Een tweede, voor den ondergeteekende zeer veel beteekenende hoofdlijn, is, dat het veldleger zoo spoedig mogelijk gebracht moet worden in een toestand, waarbij het reeds in vredestijd geheel op dezelfde wijze georganiseerd is, als waarop het in geval van oorlog zal moeten optreden.

Hierdoor vervallen bij mobilisatie verschillende stoornissen en zal het veldleger niet alleen dadelijk tot vrij optreden gereed zijn, maar zal bovendien de zoo noodzakelijke samenhang bevorderd worden, omdat zij reeds gedurende den vredestoestand tot rijpheid kwam.

De beide hier genoemde hoofdpunten personeel en gereed zijnd veldleger schenen den ondergeteekende van zoo overwegend belang, dat hij meende nieuwe voorstellen althans voor die punten in de begrooting te mogen opnemen, hoezeer ook hij van meening was, dat deze zooveel doenlijk het karakter der eerst ingediende door de Tweede Kamer aangenomen begrooting voor 1907 moest behouden.

Waar hij wijders wilde, dat zijne voornemens voor 1907 vooraf aan de Kamer bekend zouden zijn, deelde hij ze in de Memorie van Toelichting mede, waarbij hij nochtans blijkbaar te kort was. Die beknoptheid vloeide uitsluitend voort uit zijne meening, dat, waar zijne voorstellen slechts grondbeginselen inhielden, welke meerendeels ook in de Kamer besproken of wel door een deel harer leden aanbevolen waren, de Kamer haar oordeel kenbaar zou kunnen maken. Blijkbaar heeft hij zich hierin vergist; althans meent hij uit de redactie van het Voorloopig Verslag te moeten afleiden, dat de wensch naar meer uitvoerige toelichting vrij wel door de geheele Kamer wordt gedeeld.

Uit den aard der zaak is de ondergeteekende tot die nadere omschrijving niet alleen ten volle bereid, maar zou hij zelfs zich verplicht achten aan den uitgesproken wensch tot uitstellen, hoe ongaarne dan ook, gevolg te geven, indien ondanks zijne hierna volgende nadere toelichtingen de wensch tot nader overleg bij de Kamer bleef bestaan. Bij den ondergeteekende toch zit allerminst de begeerte voor van een eigen meening door te drijven of te pogen de Kamer tot een overhaast besluit te brengen Integendeel zoekt hij er zijne kracht in, om maatregelen strekkende om de weerbaarheid van het land te verhoogen in samenwerking met een liefst zoo groot mogelijk deel der Volksvertegenwoordiging tot stand te doen komen. Gold het dan ook hier eene zaak, waarvoor uitstel onverschillig was, hij zou — ook waar geen volledige zekerheid bestaat omtrent de algemeenheid van den wensch der Kamer — dadelijk gehoor geven aan het bij velen gerezen verlangen tot wijziging van art 2. Doch, waar uit het volgende zal blijken, dat de ondergeteekende het bedoelde uitstel geenszins onverschillig acht, meent hij alsnog eene poging te moeten doen om door nadere toelichting en, voor zooveel noodig, daarmede verband houdende bespreking de thans nog ontoereikend geachte opheldering aan de Kamer te verschaffen. Gelukt dit onverhoopt niet, dan is toch eene wijziging van art. 2 niet bepaald noodig, omdat de ondergeteekende dan, uit den aard der zaak, geen gebruik zou maken van de meerdere ruimte, die dit artikel hem thans laat.

De wijzigingen in de hoogere bevelvoering, welke de ondergeteekende noodig oordeelt, zijn:

1°. de aanstelling van een commandant van het veldleger;

2°. de in vredestijd geformeerde bezettingstroepen in tactisch opzicht te plaatsen onder de bevelen der linie- of stellingcommandanten;

3°. in verband met deze wijzigingen den commandant der bereden-artillerie, alsmede den commandant (inspecteur) der cavalerie onder den commandant van het veldleger en den commandant der vesting-artillerie, alsmede den commandant (inspecteur) der genie aan het Departement van Oorlog werkzaam te stellen;

4°. den rang van luitenant-generaal voortaan alleen toe te kennen aan den commandant van het veldleger, den chef van den generalen staf en de commandanten der Stelling van Amsterdam en van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie.

Ad 1°. De aanstelling van een commandant van het veldleger. Het behoeft natuurlijk geen betoog, dat, onverschillig of handhaving van neutraliteit, dan wel verdediging van onze onafhankelijkheid beoogd wordt, het bezit van een deugdelijk veldleger een eerste vereischte is. Het woord deugdelijk omvat hierbij echter niet alleen de oorlogswaarde der afzonderlijke troepen, die voor deze beschouwing onbesproken kan blijven, maar tevens de in onderlinge samenwerking dadelijk goed verzekerde aanwending der tactische onderdeelen.

Natuurlijk wordt die samenhang slechts onvoldoende verkregen, indien de afzonderlijke korpsen alleen bij mobilisatie alsmede nu en dan bij oefeningen bijeengevoegd worden, maar overigens zonder nauwere tactische aanraking zijn; indien de commandant,

die in oorlogstijd de aanvoerder der samengestelde divisie zal wezen alleen bij die zeldzame samenvoegingen met de tactische leiding der hulpwapens wordt belast en de commandant, die het geheele veldleger zal aanvoeren, onbekend is met taak die hem bij mobilisatie wacht, of wel in vredestijd slechts zich daartoe aangewezen weet, doch overigens genoegzaam buiten alle bemoeiingen met de veldtroepen der verschillende wapens blijft. Bovendien spreekt het dan bijna vanzelf, dat niemand anders kan worden aangewezen, dan een opperofficier, wiens andere werkkring bij mobilisatie ophoudt (dus de inspecteur der infanterie, der artillerie of der genie) want elke andere opperofficier zou bij de aanvaarding van het opperbevel juist bij de mobilisatie, dus op het nadeeligst denkbaar oogenblik door een ander moeten worden vervangen, die tijd voor inwerking in zijn commando zou behoeven, maar wien deze niet gegund zou zijn, in wiens plaats een derde onder gelijke ongunstige voorwaarden zou moeten optreden en zoo vervolgens. Is er dus in vredestijd geen bevelhebber van het veldleger aanwezig, dan volgt daaruit beperkte keuze, bijna steeds onmogelijkheid om den opperbevelhebber eerst een zoozeer gewenschten werkkring bij den generalen staf te doen doorloopen, onvoldoende voorbereiding en vervanging van verschillende hoogere bevelhebbers op het ongunstigst mogelijke tijdstip. Aanraking met het veldleger moge wellicht met enkele divisiën van het veldleger bij eenige manoeuvre of andere tactische oefening hebben bestaan, maar kennis van karakter en tactische waarde van commandanten, welke alleen door voortdurende aanraking en waarneming verkregen, doch tevens van zoo hooge waarde voor doeltreffende keuze bij tactische opdrachten is, wordt niet gewaarborgd. Al deze nadeelen zijn zonder kosten te voorkomen, door den commandant van het veldleger, die in oorlogstijd toch onmisbaar is, in vredestijd aan te stellen. De keuze is dan tevens ruim en de meest doeltreffende voorbereiding voor dien hoogst gewichtigen werkkring, waartoe een werkkring in hoogen rang bij den generalen staf wel bijna onmisbaar mag heeten, staat dan geheel vrij; en evenzeer is geheel buitengesloten dat de opperbevelhebber de onder hem ressorteerende veldtroepen, voor zooveel dit gewenscht en bereikbaar is, tot eenheid van begrip brengt omtrent de eischen, welke de landsverdediging op de verschillende gevechtsterreinen aan het veldleger stelt en hierdoor de kansen tot slagen in die taak zeer verhoogt.

De ondergeteekende ziet hierbij niet voorbij, dat de Kamer zich geenszins tegen een commandant van het veldleger verklaarde, maar slechts uitstel in overweging geeft, doch zijnerzijds meent de ondergeteekende te mogen vragen, waartoe zoodanig uitstel nuttig zijn kan, indien de betrekking zelf de goedkeuring der Kamer wegdraagt?

Hoe het uitstel schaden kan is mede gemakkelijk aan te toonen, want elke betrekking eischt eenigen tijd om zich die eigen te maken en vooral geldt dit wanneer de post voor den eersten keer bezet wordt, en de titularis geroepen wordt om mede te werken tot de samenstelling van zijnen staf en het maken van instructiën voor de verhouding tot het opperbestuur, den eigen werkkring en de aanraking met andere commando's. Kan de Kamer zich in beginsel vereenigen met de aanstelling na eventueele aanneming der begrooting, dan is tijd aanwezig om alles te regelen, en kan tegen het voorjaar van 1908 een aaneengesloten geheel voor het veldleger verkregen zijn. In het tegengestelde geval wordt dit vrijwel onmogelijk, want er gaan dan niet enkele, maar minstens 6 maanden verloren en het voorjaar van 1908 vindt ons in denzelfden tweeslachtigen toestand van heden.

Het maken van instructies wordt dan toch, zoo het al bereikbaar mocht blijken, hoogst bezwarend, want al blijft het mogelijk een opperofficier aan te wijzen voor de dan vroegstens in Februari 1908 te volgen benoeming, dan bekleedt die generaal toch ook nu uit den aard der zaak een gewichtigen post, die hem tot het verrichten van omvangrijken bij-arbeid weinig of geen gelegenheid laat.

De ondergeteekende acht de aanstelling van een commandant van het veldleger het meest dringende en gewichtige der hier beschouwde voorstelien en, waar hij daarom vermeent het alsnog in de aandachtige overweging der Kamer te mogen aanbevelen, geschiedt dit niet enkel uit eigen overtuiging, maar ook op grond van de besprekingen ten deze met den chef van den generalen staf, die de aanstelling van een commandant van het veldleger een beslist goeden stap achtte, welke als een aanmerkelijke vooruitgang voor de landsverdediging beschouwd mocht worden.

Het is uit zich zelf duidelijk, dat een volkomen vrij, dadelijk bruikbaar veldleger steeds geformeerd moet zijn en dus dat de aanstelling van den commandant van zulk veldleger de vorming van divisiën, bestaande uit het hoofdwapen en de hulpwapens, in zich sluit. Zal dus het veldleger in het voorjaar van 1908 gereed zijn, dan volgt daaruit, dat in den thans aanwezigen tusschentijd ook de bedoelde samenvoeging met daarbij verband houdende wijziging der instructiën en samenstelling der staven moet zijn afgeloopen. Indien aan een en ander eerst in Februari 1908 zou kunnen worden begonnen, is de tusschentijd natuurlijk te kort. Tot goed begrip van de beoogde samenstelling der staven diene, dat geenszins bedoeld wordt de aanstelling van nieuw personeel (al kan dit misschien niet volledig worden vermeden), maar enkel het — zooveel dit noodig zal blijken — aanwezig doen zijn bij de staven van het personeel, dat daarvoor thans bij mobilisatie is uitgetrokken en, voor zoover die aanwezigheid in vredestijd onnoodig mocht zijn, zoodanige aanwijzing van aanvullingspersoneel, dat dit zonder berooving van andere troepeneenheden verkrijgbaar is.

De ondergeteekende streeft er naar alle vredesorganisatiën te gronden op de behoefte in oorlogstijd en ook hierop had hij het oog, toen hij hierboven vermeldde, dat hij verbetering van mobilisatie en promotie zocht in het gedurende den vrede doen waarnemen van bij mobilisatie vervallende betrekkingen door officieren van het leger.

Ad 2°. De in vredestijd geformeerde bezettingstroepen in tactisch opzicht te plaatsen onder de bevelen der linie- of stellingcommandanten.

Deze troepen zijn in hoofdzaak *landweer* en *vesting-artillerie.*

De leidende gedachten bij dit voorstel zijn de vanzelf sprekende wenschelijkheid om de voor de verdediging der liniën aangewezen troepen zooveel mogelijk voor hare taak geschikt te doen zijn, alsmede art. 11 der Instructie voor stellingcommandanten, luidende:

„De stellingcommandant is, behoudens de hem schriftelijk of telegraphisch gegeven bevelen door de autoriteit onder wier onmiddellijke bevelen hij staat, persoonlijk en uitsluitend verantwoordelijk voor de veiligheid en het behoud der stelling."

Met die zoo vanzelf sprekende en uitdrukkelijk bevolen persoonlijke en uitsluitende verantwoordelijkheid is de bestaande vredestoestand in bepaalden strijd.

De thans geldende instructiën geven den stellingcommandant bijna geen macht over iets. Alleen bij oefeningen en dus geheel tijdelijk, komt personeel onder hem; overigens heeft hij daarmede in het geheel geen bemoeiing, dus ook geen tactische; de voor de linie of stelling aangewezen landweer heeft buiten den districts-commandant geen chef dan de Minister van Oorlog; op het gebied der inundatiën is vrijwel de genie-autoriteit, op dat der artillerie (het materiaal inbegrepen) vrijwel de artillerie-autoriteit meester. In korte woorden, de eenige persoonlijk en uitsluitend verantwoordelijk gestelde autoriteit hangt in zeer vele opzichten in vredestijd van andere niet voor de linie of stelling verantwoordelijke autoriteiten af.

Nu kan natuurlijk niet betoogd worden dat een toestand, die zoovele jaren bestond, niet nog een zestal maanden *kan* voortduren en dadelijk veranderd *moet* worden, maar omgekeerd mag toch de vraag gesteld worden:

Waarom toch zou men wachten, indien men van de verkeerdheid der bestaande regeling overtuigd is, want zonder gevaar is uitstel natuurlijk niet en er is altijd een overgangstijd noodig om een nieuw geregelden toestand in te leven.

Om niet misverstaan te worden, meent de ondergeteekende aan het vorenstaande te moeten toevoegen, dat hij wel den omschreven toestand op het stelling- of liniegebied beslist afkeurt, maar niettemin dien geenszins wijt aan bepaalde autoriteiten.

Hij vermeent, dat in deze veel geweten moet worden aan de instelling van stelling- (linie-) commando's, toen de werkkring van andere autoriteiten reeds afgebakend was, terwijl de instructie voor stelling-commandanten weder van latere dagteekening is.

Doch zonder bedoeling van eenig verwijt aan anderen, blijft het feit bestaan, dat de toestand z. i. beslist verbetering behoeft; waarom zou men dan — die meening deelende — niet dadelijk de hand aan den ploeg slaan, niet afdoen, maar uitstellen?

De richting, waarin verbetering moet gezocht worden, wijst de genoemde instructie z. i. vanzelf aan. De stellingcommandant, de eenige verantwoordelijke autoriteit, moet dit ook in vredestijd zijn. Hij ook behoeft oefening in de tactische leiding der troepen, die in oorlogstijd onder zijne bevelen zullen dienen.

Voor de landweer is dit slechts gedeeltelijk bereikbaar; voor de vestingartillerie geheel, want er is geen reden denkbaar, waarom, waar de veldartillerie en de cavalerie onder de tactische leiding van den divisie-commandant staan, de vesting-artillerie onder andere tactische leiding dan die van den stelling-(linie-) commandant zou blijven.

Ad. 3°. In verband met de wijzigingen sub 1°. en 2°. den commandant der bereden-artillerie alsmede den commandant (inspecteur) der cavalerie onder den commandant van het veldleger en den commandant der vesting-artillerie, alsmede den commandant (inspecteur) der genie aan het Departement van Oorlog werkzaam te stellen.

Het komt den ondergeteekende voor, dat bedoelde werkzaamstelling geheel volgt uit het gestelde onder 1. en 2°.

De commandant der bereden artillerie is ook thans bij mobilisatie voor den staf van den commandant van het veldleger bestemd. De commandant (inspecteur) der cavalerie behoort mede daartoe, tenzij hij als commandant eener cavaleriebrigade mocht optreden; in beide toestanden is dagelijksche aanraking in vredestijd met den commandant van het veldleger nuttig en noodig voor hem en voor de hem toevertrouwde werkzaamheden het meest vruchtdragend.

De commandant der vestingartillerie en de commandant (inspecteur) der genie kunnen de voor hen opkomende werkzaamheden nergens beter verrichten dan aan het Departement van Oorlog, waar zij in dagelijksche aanraking zijn met hun eenigen chef, den Minister van Oorlog, aan wien zij dus persoonlijk hunne dagelijks inkomende adviezen kunnen toelichten.

Ad 4°. de toekenning van den rang van luitenant-generaal.

Uit den aard der zaak kan de beslissing omtrent de toekenning van dezen rang wel tot de begrooting van 1908 worden uitgesteld.

Er zouden volgens het voorstel slechts 4 luitenant-generaals bij het Nederlandsche leger zijn. De chef van den generalen staf heeft ook thans dien rang; de commandant van het veldleger, die 4 generaalmajoors onder zijne bevelen zou zien, kan den luitenant-generaals-rang reeds uit dien hoofde niet ontberen. Soortgelijke beschouwing geldt ook voor den commandant der Stelling van Amsterdam en den commandant der Nieuwe Hollandsche Waterlinie, want ook deze hebben, als de stelling of linie wordt verdedigd, vele tienduizenden en dus ook zeker een of meer generaal-majoors onder hunne bevelen. Daarbij komt in vredestijd hunne betrekking van bevelhebber in eene militaire afdeeling, waarbij voor den stellingcommandant bij de uitvoering van militaire maatregelen het bezwaar kan rijzen dat de hoogste marine-autoriteit ter plaatste vice-admiraal kan wezen.

Bij de voorgestelde toekenning kan de luitenant-generaalsrang voor de overblijvende inspecteurs (die der cavalerie en der genie) naar de meening van den ondergeteekende gemist worden, omdat beide wapens klein zijn en de daartoe behoorende officieren geenszins buitengesloten zijn van de betrekkingen, waaraan de luitenant-generaalsrang verbonden is.

Al kan blijkens het vorenstaande geenszins tegengesproken worden, dat de uiteengezette voornemens verband houden met de hoofdbeginselen der legerorganisatie, dan brengen zij toch in die beginselen geen eigenlijke wijzigingen, daar zij in hoofdzaak slechts beoogen om datgene wat voor oorlogstijd reeds lang is vastgesteld reeds voor vredestijd te verkrijgen met de daaruit voortspruitende geschetste voordeelen. Slechts de mede daaruit volgende vermindering bij het Departement van Oorlog is min of meer iets afzonderlijks, doch tevens in zijn beginsel meermalen als eene gewenschte verbetering geschetst.

Nog meent de ondergeteekende onder de aandacht der Kamer te mogen brengen, dat de voorgestelde wijzigingen naar alle waarschijnlijkheid de ontruiming van twee (wellicht drie) thans in de stad gehuurde woningen zullen medebrengen, zoodat het, waar het Rijk aan huur nog gebonden is, uit een geldelijk oogpunt gewenscht is zoo spoedig mogelijk naar verhuring aan anderen te trachten. Nochtans meent de ondergeteekende zich te moeten onthouden van elke voorspiegeling van geldelijke winst, want al gelooft hij stellig dat die het gevolg der voorstellen zijn zal, met zekerheid aantoonen kan hij dit niet en hoezeer hij naar geldelijke winst voor het aan hem toevertrouwde budget tracht, mag bij de hier beschouwde voorstellen z. i. niet in de eerste plaats aan die besparing gedacht worden.

Ten slotte meent de ondergeteekende te moeten terugkomen op den uitgesproken wensch naar uitstel. Hij herhaalt, dat, indien ondanks de nadere toelichting blijken mocht dat de Kamer nader overleg blijft noodig achten, hij zich naar dit verlangen meent te moeten voegen.

De ondergeteekende houdt zich op dit oogenblik onledig met de overweging van de voorstellen, welke door de daarbij betrokken autoriteiten met betrekking tot de toekomstige soldijregeling zijn ingediend en hij hoopt de uitkomsten van die overwegingen in het ontwerp voor het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1908 neder te leggen.

Dat het uittrekken van eene verhooging van de soldij voor de gehuwde onderofficieren beneden den rang van sergeant-majoor (opperwachtmeester) geacht zou kunnen worden een vooruitloopen te zijn op de toekomstige regeling, wordt naar de meening van den ondergeteekende belet door de uitdrukkelijke vermelding in de Memorie van Toelichting omtrent het geheel *tijdelijke* van den maatregel. In algemeenen zin verdient het stellig geen aanbeveling om vooruit te loopen op eenige in behandeling zijnde regeling. Maar hier gold het de vraag om personen, die naar de meening van zeer velen verbetering van positie behoefden, niet te laten wachten en dit kon alleen geschieden door *dadelijk* eenige hulp toe te kennen. Deze is de beteekenis van het tijdelijk karakter. De betrokken personen mogen geenerlei recht voor de toekomst kunnen ontleenen aan de thans hun verstrekte tegemoetkoming, die enkel beoogt een maatregel tot dadelijke verbetering van den toestand van hen, die blijkens de ervaring, daaraan in de allereerste plaats behoefte hadden; eene poging dus om die verbetering niet uit te stellen tot een volgend dienstjaar.

Bij de behandeling van het in wording zijnde voorstel tot algemeene regeling zal dus blijken of en zoo ja, in hoeverre de thans slechts voorloopig toegekende verhooging behouden blijft.

Ter beantwoording van de opmerkingen, welke zijn gemaakt naar aanleiding van de samenstelling der commissie waaraan het ontwerpen van de nieuwe soldijregeling werd opgedragen, zij aangeteekend dat de ondergeteekende zich overtuigd houdt, dat de aangewezen opperofficieren zich in de ruimste mate rekenschap geven van de behoeften, welke bij de militairen, in de nieuwe regeling betrokken, bestaan; het is hem overigens bekend dat sommige leden der commissie zich dan ook, tot het vormen van een juist oordeel, vooraf in betrekking hebben gesteld met onderofficieren, die door hunnen diensttijd en betrekking geacht konden worden tot voorlichting alleszins bevoegd te zijn.

Reeds hiervoren bleek, dat de ondergeteekende geenszins van meening is, dat de voorgedragen traktementsverhooging de eenige positieverbetering voor de oudere luitenants moet zijn. Hij heeft echter *dadelijk iets* meenen te moeten doen en wijst daarbij ook op de pogingen tot verbetering van het weduwenpensioen. Rangsverhooging sneller dan de organisatie medebrengt is altijd een uiterste middel tot verbetering en bovendien alleen bruikbaar voor officieren, wier werkzaamheden in de beide betrokken rangen gelijk blijven kunnen.

De door den afgetreden Minister van Oorlog in het leven geroepen maatregel voor de verbetering van de positie der genie-officieren is een gevolg van den in het Voorloopig Verslag voor de eerstingediende begrooting voor 1907 op bladz. 10 gemaakte opmerking, alsmede van het daarop gegeven antwoord op bladz. 13 van de bijbehoorende Memorie van Beantwoording en van de op bladz. 1191 der *Handelingen* gedane toezegging tot nadere overweging.

De maatregel betoogt niet zoozeer eene verbetering van hunne financieele positie, dan wel het wegnemen van eene langzamerhand ontstane wanverhouding ten opzichte van officieren van andere wapens, die, ofschoon in hetzelfde jaar tot officier benoemd, thans reeds behoudens ééne enkele uitzondering allen den rang van luitenant-kolonel bekleeden.

Omtrent regeling van traktementen zij verder nog aangeteekend, dat de ondergeteekende zich voorstelt nog onder de werking van deze begrooting, de salarisregeling voor het administratieve en technische personeel der artillerie-inrichtingen in te voeren, waarvan sprake is op bladz. 63 van de Memorie van Antwoord van zijn ambtsvoorganger, ingezonden bij brief van 8 December 1906 (Gedrukte Stukken, Zitting 1906—1907—2). Het is hem gebleken, dat verschillende opengevallen betrekkingen niet door mbtenaren behoeven te worden aangevuld en dat, in verband

hiermede, aan de nieuwe regeling voor de eerstvolgende jaren geen meerdere uitgaven dan aan de bestaande verbonden zullen zijn.

Wat de instelling van de kaderscholen betreft, zij opgemerkt, dat reeds in den afgeloopen winter het centraliseeren van een gedeelte van de opleiding van het vrijwillig kader (opleidingen tot korporaal, korporaal-fourier, sergeant, sergeant-fourier bij het wapen der infanterie heeft plaats gehad en wel in de standplaatsen van de divisie-commandanten.

Mogen de resultaten daarvan, over het algemeen, niet onbevredigend genoemd worden, uit den aard der zaak hebben zich, ten deze, moeilijkheden en wrijvingen voorgedaan, eigen aan elke nieuwe instelling, welke moeilijkheden, door de practijk aan het licht gebracht, in het vervolg zullen zijn te ondervangen.

Aan eene gecentraliseerde opleiding zijn, ook naar de meening van den inspecteur der infanterie, zeer zeker belangrijk voordeelen verbonden. Deze kunnen aldus geformuleerd worden:

1°. Kan men zich bij den troep onverdeeld wijden aan de opleiding van den soldaat.

2°. Kan de opleiding beter zijn, omdat tot instructeurs de *beste* krachten kunnen worden aangewezen.

3°. Kan het onderwijs zonder stoornis geregeld gevolgd worden, wat bij den troep niet het geval is.

4°. Wordt, ingevolge het gestelde onder de punten 2°. en 3°., het gehalte van het gevormde kader beter, omdat het degelijker en practischer kan zijn opgeleid, wat op den duur wederom ten goede komt aan de opleiding van de militie zelve.

De voornoemde inspecteur zou het dan ook gewenscht achten, om den troep in nog meerdere mate van de kaderopleiding te ontlasten, door de opleiding tot militie-officier, en militie-kader, tot reservekader en tot sergeant-majoor-instructeur mede aan de kaderscholen te doen plaats hebben en alleen de opleidingen tot sergeant-majoor-administrateur en adjudant-onderofficier, omdat de candidaten in den regel gehuwd zijn en detacheering dus voor hen niet zonder bezwaar is, bij de korpsen te behouden.

In verband nu met het vorenstaande bestaat dezerzijds het voornemen, om ook in den aanstaanden winter de opleiding van het *vrijwillig kader* bij het wapen der infanterie wederom te centraliseeren.

Omtrent de opleiding van dit kader bij de cavalerie en de artillerie en omtrent de opleiding van het militie-kader zal eerst een voorstel gedaan worden bij het indienen van de begrooting voor het dienstjaar 1908.

Uit het vorenstaande blijkt, dat het denkbeeld der kaderscholen niet slechts door den ondergeteekende maar ook door den inspecteur van het betrokken wapen wordt gesteund. Hij kan dan ook geen vrijheid vinden van den ten deze ontworpen maatregel, dien hij bepaald in het belang van de kaderopleiding acht, af te zien.

Eene aanvrage van gelden bij suppletoire begrooting is niet noodig gebleken.

De uitbreiding van het militie-contingent voor de bereden wapens met 144 man wordt in de eerste plaats veroorzaakt door den maatregel om miliciens aan te wijzen voor den dienst bij het remontedepot. Tot nu toe werden voor dezen dienst bestemd miliciens der bereden korpsen, die, na een verblijf bij die korpsen van één jaar, gedurende het tweede jaar van eersten diensttijd bij het remonte-depot gedetacheerd worden. Het gevolg daarvan was, dat zij in het eerste jaar velerlei zaken leerden, die zij in het tweede jaar niet noodig hadden en toch in het begin van dat tweede jaar niet dadelijk in alle opzichten geschikt waren voor den dienst bij het depot, terwijl zij in dat tweede jaar onttrokken werden aan de oefeningen der eskadrons en der batterijen, in welker sterkte zij bleven medetellen. Bij eventueele mobilisatie zouden zij ook bij laatstgenoemde onderdeelen onder de wapens hebben moeten komen, zonder echter daarvóór eene volledige eerste opleiding te hebben genoten. Daarom zijn thans voor het remontedepot afzonderlijke miliciens uitgetrokken — waarop hierna zal worden teruggekomen — en zullen dus de bovenbedoelde detacheeringen kunnen worden gestaakt.

De vermeerdering van het contingent komt overigens neder op de bereden-artillerie. De miliciens van de daartoe behoorende korpsen worden namelijk ingelijfd in Maart, doch komen eerst in October voor eerste oefening onder de wapenen; milicien die dàn nog worden afgekeurd, worden niet meer door andere lotelingen vervangen, en daar hun aantal grooter is gebleken dan verwacht werd, zou in de oorlogssterkte der hier bedoelde korpsen een tekort ontstaan, wanneer tegen dit verlies aan manschappen geen maatregel werd getroffen.

Indien den ondergeteekende krachtige maatregelen bekend waren, waardoor het verloop aan vrijwilligers bij de bereden wapens wordt tegengegaan zou hij ze toepassen. De wijze waarop de werving het best bevorderd wordt is echter nog geenszins juist bekend. Tot voor korten tijd werd getracht, door middel van een hoog handgeld, velen te bewegen zich bij de bereden wapens voor den dienst te verbinden. Bekend mag het geacht worden, dat het gehalte der aangeworvenen er toen niet op verbeterde en meermalen werd dan ook door de Kamer de vraag gesteld, of de geldelijke schade die het Rijk leed door de noodzakelijkheid om velen, kort na hunne aanneming, weder uit den dienst te ontslaan, niet kon worden voorkomen. Bij het nu sedert 1 Maart jl. in werking getreden nieuwe wervingsvoorschrift is gebroken zoowel met het stelsel van hooge handgelden als met dat van lange dienstverbintenissen, terwijl naar behoud van de *goede* elementen getracht wordt door toekenning van premiën nà een zestal jaren onafgebroken dienst. Omtrent het resultaat van het nieuwe voorschrift valt uiteraard nu nog niets te zeggen, maar een groot voordeel mag het genoemd worden, dat nu althans voorkomen wordt het in dienst treden voor langen tijd en tegen hoog handgeld van personen, die wel tijdelijk het cijfer der presente sterkte doen stijgen, maar waaraan het leger op den duur niets heeft en die daarin niet thuis behooren.

Volgens den jongsten driemaandelijkschen sterktestaat bedraagt het incompleet aan vrijwilligers (huzaren) bij de cavalerie 474 man.

Van een verbod aan militairen tot het bezoeken van sommige gebouwen, omdat deze door sociaal-democraten gesticht zijn, is den ondergeteekende niets gebleken.

Mocht ten aanzien van een in dit geval verkeerend gebouw een verbod als vorenbedoeld zijn uitgevaardigd, dan zal de oorzaak daarvan niet gezocht moeten worden in het feit, dat sociaal-democraten de stichters dier gebouwen zijn, doch zal dit vermoedelijk gegrond zijn op de omstandigheid dat in dat gebouw besprekingen gehouden worden of geschriften ter lezing liggen, welke de strekking hebben om de tucht in het leger te ondermijnen. Geheel hetzelfde geldt ten opzichte van de niet-toelating van verschillende couranten in de kazernes.

Er kunnen er onder zijn, welke een beslist anti-krijgstuchtelijken geest ademen.

Het richten van eene aanschrijving aan de plaatselijke- en garnizoenscommandanten, als in het Voorloopig Verslag bedoeld, wordt dezerzijds dan ook niet wenschelijk geacht, te meer niet, wijl deze aangelegenheid geheel behoort tot de bevoegdheid van de plaatselijke militaire autoriteiten, c. q. korpscommandanten.

Ondergeteekende onderschrijft, ten deze, gaarne de woorden, gebezigd door zijn ambtsvoorganger op bladz. 24 der Memorie van Antwoord betreffende het VIIste hoofdstuk van de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, luidende:

„Elk geval toch moet op zich zelf worden beoordeeld en wanneer gegronde aanleiding mocht bestaan tot de onderstelling, dat hetgeen op zulk een vergadering zal worden behandeld, de strekking heeft of de oorzaak kan zijn tot het ondermijnen van de tucht, dan zijn de plaatselijke militaire autoriteiten verplicht zorg te dragen, dat die vergadering niet door militairen wordt bezocht. Indien zij op deugdelijke gronden zou handelen, kunnen zij verzekerd zijn van den steun van den ondergeteekende."

Ten aanzien van de opmerking dat op de miliciens dikwijls pressie wordt uitgeoefend om zich te laten vaccineeren of revaccineeren, zij aangeteekend, dat ten deze de navolgende bepalingen bestaan.

Telkens wanneer militairen ter vaccinatie of revaccinatie voor den daarmede belasten officier van gezondheid worden gebracht, zal door dezen duidelijk aan allen gelijktijdig worden medegedeeld, dat zij die bedenkingen hebben tegen het ondergaan der kunstbewerking, dit dadelijk behooren te doen kennen.

Na deze mededeeling worden zij die van bezwaren doen blijken, gescheiden van hen, die tot het ondergaan der kunstbewerking bereid zijn en deze laatste onmiddellijk gevaccineerd.

Vervolgens worden zij, die bezwaren in het midden brachten, ieder afzonderlijk voor den officier van gezondheid gebracht, opdat elke man buiten tegenwoordigheid van anderen, vrijelijk kunne doen kennen welk bezwaar bij hem bestaat.

Door een bedaard betoog wordt op welwillende wijze getracht den man tot de overtuiging te brengen, hetzij dat zijn bezwaar ongegrond is, hetzij dat zijn ongevaccineerd blijven tegen zijn

eigen belang en dat zijner kameraden is. Alleen zij, die na dit betoog bij hunne bezwaren blijven, worden niet gevaccineerd, doch hun wordt medegedeeld, dat zij later kunnen worden gevaccineerd, wanneer zij dit wenschen.

Uit het vorenstaande moge blijken, dat van pressie ten deze geen sprake is.

Dat het *onderricht* in den garnizoensdienst voor miliciens, die in opleiding zijn, in verschillende garnizoenen bij voorkeur op Zondag plaats heeft, is ondergeteekende niet bekend.

Bedoeld wordt hier vermoedelijk, dat bedoelde miliciens bij voorkeur op Zondag den voor hen opkomenden wachtdienst verrichten, en dit hebben zij alsdan gemeen met de leerlingen van andere inrichtingen van militair onderwijs, bijv. van de cursussen, waarvan de leerlingen eveneens van Zaterdag op Zondag wachtdienst verrichten, teneinde hen op de weekdagen zoo geregeld mogelijk het onderwijs te kunnen doen volgen.

Dat die bepaling overigens voor de betrokken personen zeer weinig drukkend is, moge blijken uit hetgeen voor den milicien-korporaal en den milicien-sergeant der infanterie in dit opzicht is voorgeschreven, n.l. dat de milicien-korporaal vóór zijne aanstelling tot zoodanig, *drie*maal op wacht moet zijn geweest en de milicien-sergeant minstens *twee*maal.

Ter beantwoording van de vraag, of er maatregelen getroffen zijn, en, zoo ja, welke, om in de godsdienstige belangen der Roomsch-Katholieke militairen te Ede te voorzien, zij aangeteekend, dat, vermits uit eene in dit jaar gevoerde briefwisseling is gebleken, dat daarin door het kerkbestuur nog niet wordt voorzien, deze aangelegenheid ook thans nog geregeld is op den voet als werd medegedeeld op bladzijde 23 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal nopens het ontwerp van wet tot vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 (Gedrukte Stukken, Zitting 1906—1907, 2, n°. 15), en dus op de Zondagen en verplichte kerkdagen in het gymnastiek- en schermgebouw, behoorende bij de infanterie-kazerne te Ede eene godsdienstoefening wordt gehouden voor de Roomsch-Katholieke militairen van het garnizoen aldaar en hunne gezinnen, terwijl daarbij ook niet tot die gezinnen behoorende niet-militairen worden toegelaten.

Ook thans is aan den geestelijke, aan wien de leiding der godsdienstoefeningen ten behoeve van de Roomsch-Katholieke militairen, behoorende tot het garnizoen te Ede, zoomede de verdere geestelijke verzorging van die militairen en van de tot hunne gezinnen behoorende personen is toevertrouwd, voor een tijdvak van één jaar, te rekenen van 1 Mei 1907, eene geldelijke tegemoetkoming toegekend.

Al worden de 120 man der lichting 1907, bestemd voor het remontedepot, niet geoefend in den wapenhandel, zoo kan toch niet van hen worden verklaard, dat zij volstrekt geen oefening genieten, die aan het leger ten goede komt.

De bedoelde miliciens komen op bij de korpsen cavalerie, ontvangen daarbij gedurende ongeveer veertien dagen eenige algemeen militaire opleiding en vertrekken vervolgens naar het remontedepot, waar zij opgeleid worden in en verder dienst verrichten bij de behandeling en eerste oefening van jonge paarden. Daarom worden deze miliciens ook bij ploegen van 60 man bij het genoemde depot geplaatst, zoodat daarbij steeds een kern van geoefenden aanwezig is gedurende den tijd, dat de nieuw aangekomenen nog niet als voldoende geoefend zijn te beschouwen.

In geval van mobilisatie wordt deze categorie van miliciens bestemd voor het verleenen van hulp bij de paardenvordering, voor de verschillende paardendepots, alsmede voor paardenoppassers van de alsdan bereden te maken officieren van onbereden wapens. De opvatting als zouden deze miliciens slechts worden gebruikt voor „corveeën", is dus niet juist; zij zijn te vergelijken met de miliciens, bestemd voor de compagnieën hospitaalsoldaten, voor de compagnie administratietroepen, voor den postduivendienst en dergelijke categorieën, die evenmin bepaaldelijk voor „het gevecht" worden opgeleid.

De voornaamste beteekenis van het betoog door den afgevaardigde uit Amersfoort jhr. mr. H. W. VAN ASCH VAN WIJCK bij gelegenheid van de beraadslagingen over het eerste ontwerp der begrooting voor het loopende dienstjaar gehouden, lag in de door dien afgevaardigde in twijfel getrokken juistheid of wettigheid van de circulaire van den Minister van Oorlog van 27 Februari 1906, IIIde Afdeeling, n°. 136. De bedoeling van die aanschrijving was geene andere dan eene behoorlijke naleving van art. 7 der Pensioenwet voor de landmacht 1902 — niet het minst in het belang der militairen zelven — te verzekeren, en ook de Algemeene Rekenkamer blijkt die bedoeling te deelen, blijkens een brief, waarin dat College van de bedoelde circulaire zegt, dat ze niet anders bevat dan de herinnering, „dat een militair niet door de autoriteiten van de landmacht aan uw Departement tot pensioen mag worden voorgedragen in het door art. 7 bedoelde geval", en voorts „dat daartegen, naar het voorkomt, op goede gronden geen bedenking kan worden gemaakt."

Intusschen zal, ten gevolge van die aanschrijving en van verder ter zake nog getroffen maatregelen, eene herhaling van het door den heer VAN ASCH VAN WIJCK ter sprake gebrachte geval van den gewezen sergeant der infanterie HARMSEN — omtrent wiens request aan de Kamer ondergeteekende zich voorstelt binnenkort de gevraagde inlichtingen te verstrekken — zich niet meer kunnen voordoen; terwijl bij de behandeling van het request-HARMSEN de gelegenheid zal bestaan om te beslissen, of en, zoo ja, op welke wijze ten aanzien van dien gewezen onderofficier een maatregel tot tegemoetkoming zal zijn te treffen.

Het vraagstuk betreffende de verzorging van de weduwen en weezen van militairen beneden den rang van officier, behoort tot die aan welke de ondergeteekende onmiddellijk na zijn optreden zijne aandacht heeft gewijd.

Dientengevolge heeft hij taans de eerste stappen kunnen doen om te geraken tot het instellen van een Rijkspensioenfonds voor de weduwen en weezen van de onderofficieren der landmacht, doch de studie van dit omvangrijke vraagstuk is nog niet genoegzaam gevorderd om daarvoor reeds op het ontwerp voor de begrooting voor het dienstjaar 1908 een post te kunnen uitrekken.

De ondergeteekende stelt zich daarom voor, nadat het noodige overleg met zijn ambtgenoot voor Financiën zal hebben plaats gehad, een afzonderlijk wetsontwerp tot het instellen van bedoeld fonds in te dienen, waarbij dan tevens eene aanvrage om beschikbaarstelling van eene bijdrage aan het fonds in het jaar 1908 zal worden gevoegd.

In die omstandigheden komt eene nieuwe verhooging van art. 153 der begrooting, nadat dit reeds ten vorigen jare van f 2000 op f 10 000 is gebracht, niet noodig voor.

Met betrekking tot de verdere opmerkingen, waartoe de afzonderlijke artikelen der begrooting aanleiding gaven, moge nog dienen het navolgende.

Art. 22. Ten aanzien van den door enkele leden bij vernieuwing geuiten wensch om de derde herhalingsoefening voor de lichtingen 1900, 1901 en 1902 te doen vervallen, sluit de ondergeteekende zich aan bij de verwijzing door andere leden naar hetgeen zijn ambtsvoorganger ten deze in antwoord op gelijken wensch mededeelde, n. l. dat het Koninklijk besluit van 9 Mei 1903 n°. 44 (*Staatscourant* van 15 Mei 1903) eene voldoende vermindering der herhalingsoefeningen voor de daarbij betrokken miliciens toekende.

Ad art. 57. Zooals reeds in de Memorie van Toelichting van deze begrooting is vermeld, zouden, door in hetzelfde jaar zoowel landweeroefeningen als groote manoeuvres te doen plaats hebben, de kosten in zulk een jaar zeer hoog moeten worden opgevoerd. Ook zij er op gewezen, dat in de eerste jaren bij de oefeningen der landweer veel personeel van het actieve leger betrokken zal zijn, waardoor overvulling van het jaarlijksch oefeningsprogramma voorshands wordt ontraden. Een voordeel van het doen manoeuvreeren van twee divisiën in hetzelfde jaar bestaat in de gelegenheid, die daardoor wordt geopend om die divisiën ook in onderling verband te doen optreden. Het belang hiervan zal vooral worden gevoeld, als men bedenkt, dat in oorlogstijd *vier* divisiën in onderling verband kunnen moeten optreden. Dit jaar is het niet de bedoeling van deze gelegenheid gebruik te maken, omdat de voorbereiding van de oefeningen der 4de divisie reeds zoover gevorderd is, dat het niet wenschelijk is daarin thans nog verandering te brengen.

Het is wellicht niet onmogelijk om in de toekomst de oefeningen der landweer althans ten deele aan de groote manoeuvres te verbinden.

Thans echter schijnt hem het oogenblik daartoe nog niet gekomen en wel om dezelfde redenen als dienaangaande ontvouwd werden door zijnen ambtsvoorganger, onder het hoofd „Landweeroefeningen" op bladz. 47 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag nopens de verworpen Oorlogsbegrooting van

het loopende jaar (Gedrukte Stukken, Zitting 1906—1907, 2 n°. 15).

Het mobiliseeren van eene divisie of zelfs van een gedeelte eener divisie zou zeker, uit verschillende oogpunten bezien, eene zeer nuttige oefening zijn, die dan ook door den ondergeteekende overwogen wordt. Men zal echter wel doen, er niet op te rekenen, dat de kosten aan eene dergelijke oefening verbonden — wanneer zij werkelijk van beteekenis zal zijn — gering zouden wezen. Het groot aantal onder de wapenen komende manschappen zal evenredige uitgaven vorderen voor soldij, voeding en transportkosten. Ook staat eene dergelijke oefening op zich zelve. Eindigt zij, zoodra de troepen in marschvaardigen toestand zijn gebracht, dan is aan de behoefte, waarvoor de groote manoeuvres worden gehouden, in geenen deele voldaan.

Art. 66. Zooals in de Memorie van Toelichting werd medegedeeld, zijn de aangevraagde geld- en administratiekisten in hoofdzaak bestemd om te worden gebruikt bij onderdeelen van de landweer. Tot nog toe werd dat deel van de landmacht nog niet van die voorwerpen voorzien.

Art. 96. De voorgenomen vestiging van een laboratorium in het gebouw der voormalige geschutgieterij zal geschieden in dat gedeelte van genoemd gebouw, dat bij de Hoogere Krijgsschool in gebruik zal blijven, ook nadat het overige gedeelte van het gebouw aan het Departement van Waterstaat zal zijn overgedragen met het oog op eene betere huisvesting der Departementen van algemeen bestuur.

Art. 108. Er zijn nog geen bakkers ontslagen, waarom de toekenning van pensioen of wachtgeld geen behandeling behoefde.

Art. 121. Ter beantwoording van de enkele leden die hunne bezwaren tegen de aanschaffing van zeltlaadpistolen herhaalden, zij allereerst opgemerkt, dat de kosten van den maatregel, welke door hen op niet minder dan een half millioen gulden worden geschat, belangrijk minder en vermoedelijk niet meer dan f 130 000 zullen bedragen.

Het verschil is een gevolg van de onderstelling, van welke de heer Thomson in de vergadering van 21 December 1906 ten onrechte uitging, dat langzamerhand alle aanwezige revolvers vervangen zullen worden.

Vervanging van revolvers door zelflaadpistolen heeft evenwel nimmer in de bedoeling van de laatste beide ambtsvoorgangers van den ondergeteekende gelegen (*zie het gestelde op bladz.* 43 *van de Memorie van Antwoord* 1906, *Gedrukte stukken, Zitting* 1905—1906, **2**, *n°.* 15) en wordt ook door hem niet voorgestaan.

Evenals zijne vorenbedoelde ambtsvoorgangers is hij echter van meening, dat het tekort, hetwelk aan vuistvuurwapenen bestaat, niet behoort te worden aangevuld door aanschaffing van *verouderde* wapenen. Afgescheiden van technische bedenkingen daartegen, zou z. i. weldra blijken, dat de bezuiniging, voortvloeiende uit de aanschaffing van een wapen dat eenige guldens goedkooper is, na korten tijd nieuwe en groote uitgaven onvermijdelijk maakt.

Dat, alvorens tot aanschaffing van zelflaadpistolen over te gaan, de daartegen door den heer Thomson aangevoerde argumenten door den ondergeteekende hadden moeten worden weerlegd, kan niet worden toegegeven. Immers, die argumenten openden geen nieuwe gezichtspunten en waren *in de Memorie van Antwoord 1907* (*Gedrukte Stukken, Zitting 1906—1907*, **2**, *n°. 15, bladz. 63 e. v.*) uitvoerig bestreden.

Naar aanleiding van de desbetreffende mededeeling van den heer Thomson in de vergadering van 21 December 1906 zij ten slotte aangeteekend, dat eene aanbieding tot levering van revolvers tegen den prijs van f 22,50 per stuk het Departement van Oorlog niet heeft bereikt.

Art. 135. Ter voldoening aan den door enkele leden uitgesproken wensch, wordt hierbij overgelegd, als bijlage A, een staat van de ambtenaren bij de Topographische Inrichting, vermeldende de aantallen dienstjaren en de traktementen, die door hen genoten worden.

Art. 136. Nopens de verwijding van de penantensluis in de Donge bij Geertruidenberg wordt overleg gehouden met het Departement van Waterstaat. Er bestaat grond voor de verwachting, dat dit overleg binnenkort tot een bevredigend resultaat zal leiden.

Art. 166. De oorzaak van de belangrijke verhooging welke dit artikel moest ondergaan, is gelegen in de omstandigheid, dat in de tweede helft van het jaar 1906 non-activiteit wegens tijdelijke ongesteldheid moest worden verleend o. a. aan een luitenant-kolonel en een majoor van het wapen der infanterie, een majoor van het wapen der cavalerie, drie kolonels van het wapen der artillerie en een luitenant-kolonel-intendant.

Uit dien hoofde moest het geraamde bedrag voor nonactiviteitstraktementen in 1907 al dadelijk worden verhoogd met rond f 17 532, waartegenover dan echter staat de vermindering voortgesproten uit het ophouden van de non-activiteit voor hen, die hetzij geschikt werden geoordeeld om den actieven militairen dienst te hervatten, hetzij wegens voortdurende ongeschiktheid op pensioen moesten worden gesteld.

Art. 185. Het is den ondergeteekende bekend, dat de kazerneering der koloniale reserve te Nijmegen hoogst gebrekkig en onvoldoende is; uit de omstandigheid dat bij het Departement van Koloniën plannen in overweging zijn om het te Nijmegen in garnizoen zijnde gedeelte van genoemd korps naar elders over te brengen, kan naar de meening van den ondergeteekende worden afgeleid dat de bedoelde kazerneering te Nijmegen niet voor verbetering vatbaar is. De vraag in hoeverre eene zoodanige verbetering aanbevelingswaardig zou zijn, blijft uit den aard der zaak ter beslissing van den Minister van Koloniën.

Het overdragen van de infanteriekazerne te Utrecht aan het Departement van Koloniën ter vestiging aldaar van een deel der koloniale reserve zou dezerzijds geschieden met het doel om zonder kosten van eenige beteekenis voor de Nederlandsche schatkist het thans te Utrecht garnizoen houdende bataljon infanterie te brengen in eene plaats, waar zoowel goede oefeningsterreinen als de gelegenheid tot oefening in grooter verband aanwezig is. In verband daarmede zou dus niet genoegen genomen kunnen worden met elke plaats waar toevallig eene kazerne ledig staat. Waar Harderwijk, afgescheiden van de omstandigheid, dat aldaar thans geen kazerne ledig staat, aan het bovenstaande nog niet voldoet, ligt het dan ook niet in de bedoeling het bataljon uit Utrecht daarheen te verplaatsen.

Voorts zij medegedeeld, dat de voormalige Pupillenschool te Nieuwersluis herhaaldelijk noodig is voor tijdelijke kazerneering van troepen en als zoodanig bezwaarlijk kan worden gemist.

Tegen het overleggen van plannen omtrent de volledige dislocatie bij de indiening van de Oorlogsbegrooting voor het jaar 1908 bestaat bij den ondergeteekende geen bezwaar.

Met het vorenstaande is het Voorloopig Verslag beantwoord. Ter toelichting van de hierbij gevoegde Nota van Wijziging moge nog dienen het navolgende:

Ad artikel 28. De voorgestelde aanvulling in de omschrijving staat in verband met het nemen van eene proef met aardappelschilmachines in een der garnizoenen.

Ad artikel 106. De omschrijving van het artikel is gewijzigd, ten einde daaruit te kunnen kwijten gelden benoodigd voor de bewaking van magazijnen, waar dit ter vermindering van militaire wachtposten wenschelijk blijkt.

Ad artikel 145. Voor het herstellen van de schade, veroorzaakt door den brand die in den nacht van 23 op 24 April jl., in de *Alexander-kazerne* alhier heeft gewoed, wordt een bedrag van f 8250 vereischt. Aangezien het bedrag waarop het artikel oorspronkelijk was geraamd, niet berekend is op het herstellen van zeldzaam voorkomende schade van dergelijken omvang, blijft geen andere weg open dan voor het artikel eene verhooging van f 8250 aan te vragen.

Ad artikel 152. Het subsidie ad f 15 000, toegestaan voor het fonds voor onderofficieren enz., zal niet voldoende zijn. Ten gevolge van het ongelijkmatig verloop der deelgenooten zullen de uitgaven ten laste van het fonds, met inbegrip van het nadeelig saldo van den dienst 1906, ongeveer f 23 000 bedragen.

Eene verhooging van het subsidie met f 8000 wordt mitsdien noodig geacht.

Over 1908 zal, naar het zich laat aanzien, weder met een subsidie ad f 15 600 kunnen worden volstaan, en over de volgende jaren wellicht met een geringer bedrag, daar het aantal deelgenooten, dat recht heeft op uitkeering en dat der pensioen of lijfrente trekkende personen allengs verminderen.

Ten slotte zij hier nog medegedeeld, dat de ondergeteekende een hoofdambtenaar bij het Departement, die eene billijke aanspraak kan doen gelden op bevordering tot den naasthoogeren rang, tot die bevordering zou wenschen voor te dragen. Vermits met die benoeming gepaard zou gaan eene traktementsverhooging van f 100 's jaars, welke nu echter slechts over een half jaar kan worden genoten, neemt de ondergeteekende de Kamer van zijn voornemen in dit opzicht niet onkundig te mogen laten.

De Minister van Oorlog,
VAN RAPPARD.

BIJLAGE A.

STAAT betrekkelijk personeel bij de Topographische Inrichting.

Aantal.	RANGEN.	Aantal dienstjaren als burgerlijk ambtenaar.	Geniet thans een traktement van:
1	Hoofdcommies	52	f 2 400
1	Commies	34½	2 200
1	„	29½	2 300
1	„	25	2 000
1	„	20½	2 150
1	„	18½	2 300
1	„	17½	2 100
1	„	17½	2 000
1	Adjunct-commies	29	1 500
1	„ „	26½	1 500
1	„ „	23	1 700
1	„ „	17½	1 600
1	„ „	16½	1 650
1	„ „	16½	1 700
1	„ „	12½	1 300
1	„ „	12	1 200
1	„ „	11½	1 350
1	„ „	9½	1 200
1	Eerste-klerk	12	1 000
1	„ „	11½	1 000
1	„ „	8	1 100
1	„ „	5	900
1	„ „	5	1 000
1	Kaartenplakker	5	940
1	„	5	750
1	Drukker	5	1 240
1	„	5	1 080
1	„	5	1 030
1	„	5	840
1	„	5	890
1	Drukker	5	f 1 080
1	„	5	1 290
1	„	5	900
1	„	5	940
1	„	5	780
1	„	5	550
1	„	4	550
1	Assistent-drukker	5	790
1	„ „	5	710
1	„ „	5	710
1	„ „	3½	500
1	„ „	2½	500
1	„ „	2½	500
1	„ „	2	450
1	Graveur	5	980
1	„	5	960
1	„	5	1 130
1	„	5	1 070
1	„	5	750
1	Leerling-graveur	5	590
1	„ „	5	570
1	„ „	5	500
1	„ „	4	500
1	„ „	3 maanden	400
1	„ „	3 „	400
1	„ „	3 „	400
1	„ „	3 „	400
1	„ „	3 „	400
1	Steenslijper	5 jaar	680

(240. 8.)

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

Artikel 1 van het wetsontwerp.

Vde Afdeeling.

De vierde alinea van *art.* 28 wordt gelezen als volgt:

„kosten van aanschaffing, en kosten, vallende op het gebruik en het onderhoud van werktuigen en gereedschappen ten behoeve van het inkoopen, bereiden en uitdeelen van levensmiddelen; kosten van verdere benoodigdheden in de soldatenkeukens en uitgaven wegens personeele hulp voor de bereiding van levensmiddelen;"

XIVde Afdeeling.

In de omschrijving van *art.* 106 wordt, in plaats van de woorden „en magazijnskosten", gelezen „, zoomede magazijns- en bewakingskosten".

XVIIde Afdeeling.

Het bedrag van *art.* 145, thans f 10 000, wordt f 18 250.

Het bedrag der XVIIde afdeeling, thans f 775 880, wordt f 784 130.

XIXde Afdeeling.

Het bedrag van *art.* 152, thans f 15 000, wordt f 23 000.

Het bedrag der XIXde afdeeling, thans f 96 942, wordt f 104 942.

Het eindcijfer van het hoofdstuk, thans f 26 643 255, wordt f 26 659 505 (*zes en twintig millioen zeshonderd negen en vijftig duizend vijfhonderd vijf gulden*).

(240. 9.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot nadere vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, is, na kennis genomen te hebben van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel, dat door deze gewisselde schrifturen de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 22sten Juni 1907.

SCHOKKING.
DUYMAER VAN TWIST.
ELAND.
VAN VLIJMEN.
VERHEY.

(240. 10.)

NOTA VAN SCHRIJF- EN DRUKFEILEN.

Memorie van Antwoord.

Bladz. 263, kolom 1, regel 19 v. o., staat: „leger"; lees: „veldleger".

Bladz. 263, kolom 2, regel 3 v. b., staat: „zij"; lees: „hij".

Bladz. 264, kolom 1, regel 4 v. b., staat: „met taak"; lees: „met de taak".

Bladz. 264, kolom 1, regel 27 v. b., staat: „verkregen"; lees: „verkregen kunnen worden".

Bladz. 264, kolom 1, regel 36 v. b., staat: „buitengesloten"; lees: „verzekerd".

Bladz. 264, kolom 2, regel 24 v. b., staat: „leger"; lees: „veldleger".

Bladz. 265, kolom 1, regel 36 v. b., staat: „4"; lees: „6".

Bladz. 265, kolom 1, regel 16 v. o., staat: „vermindering"; lees: „verandering".

Bladz. 266, kolom 1, regel 20 v. b., staat: „opleiding beter"; lees: „opleiding van het kader beter".

Bladz. 266, kolom 2, regel 21 v. o., staat: „zou"; lees: „zoo".

Bladz. 266, kolom 2, regel 13 v. o., staat: „galijktijdig"; lees: „gelijktijdig".

Bladz. 267, kolom 2, regel 25 v. b., staat: „taans"; lees: „thans".

Bladz. 269, kolom 2, regel 1 v. b., staat: „neemt"; lees: „meent".

(240. 11.)

VOORGESTELD AMENDEMENT.

Ingezonden 25 Juni 1907.

De ondergeteekenden stellen voor, art. 22 te verminderen met f 11 392.

Toelichting.

De bedoeling van dit amendement is, de Kamer als haar oordeel te doen uitspreken, dat de miliciens-verlofgangers der lichting 1900. *die ingevolge het Koninklijk besluit van* 5 *Februari* 1903 (Staatsblad n°. 68) *krachtens art.* 110 *der Militiewet* 1901 *onder de wapenen zijn geweest*, niet meer behooren te worden opgeroepen voor de derde herhalingsoefening. Deze miliciens toch, opgekomen op 10 Februari 1903 en gedurende lange weken onder de wapenen gehouden, hebben ruimschoots aan hunne verplichtingen voldaan. Voor den in 1903 extra bewezen dienst zijn zij van slechts één herhalingsoefening vrijgesteld, hetwelk onvoldoende is te achten.

Over dit voorstel is nog geen beslissing gevallen in de Kamer. zooals sommige leden opmerkten blijkens het Voorloopig Verslag. Op 21 December 1906 namelijk was er sprake van de derde herhalingsoefening als zoodanig en bedoelde het amendement-TER LAAN c. s. algeheele afschaffing daarvan. Daarover is beslist en de ondergeteekenden komen er bij deze gelegenheid niet op terug. Hier geldt het slechts, degenen vrij te stellen die reeds lang genoeg gediend hebben.

De vermindering bij dit artikel is berekend op f 11 392, berekend naar de cijfers, door Zijne Excellentie overgelegd in den „Uitgewerkten en toelichtenden staat" op art. 22. Wordt dit amendement aangenomen, dan zal er ook op andere artikelen een hooger of lager bedrag onuitgegeven blijven. Het schijnt echter niet noodig, op deze artikelen een amendement voor te stellen.

Ten slotte merken ondergeteekenden op, dat in de komende jaren een deel der miliciens van de lichtingen 1901 en 1902 in hetzelfde geval komen te verkeeren.

TER LAAN.
HUGENHOLTZ.
TROELSTRA.
SCHAPER.
TAK.
VAN KOL.

(240. 12.)

Voorstel van den heer VAN IDSINGA tot het verzenden van twee adressen aan den Minister van Oorlog, met verzoek om inlichtingen.

Ingezonden 26 Juni 1907.

De ondergeteekende heeft de eer aan de Kamer voor te stellen, om, in verband met hetgeen door de Commissie voor de Verzoekschriften zelf is aangevoerd, nader te besluiten de adressen van luitenant-kolonel KOCK en kapitein HACKSTROH aan den Minister van Oorlog te zenden met verzoek om nadere inlichtingen.

VAN IDSINGA.

(241.)

RAMING der voor de Tweede Kamer benoodigde uitgaven in 1908.

Alleen voor de leden gedrukt.

Adres C. J. Asselbergs, gewezen kapt. N.-I. Leger, houdende bezwaren betreff. het aan hem toegelegde pensioen.

(242. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's Gravenhage 10 Juni 1907.

Ter voldoening aan het verzoek der Kamer, medegedeeld bij brief van 22 October 1906, n°. 34, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge hierbij eene nota aan te bieden, houdende inlichtingen op het adres van den gepensionneerden kapitein van het Nederlandsch-Indische leger C. J. ASSELBERGS, waarbij hij het verzoek doet om herziening van zijn pensioenbesluit.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(242. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

De adressant werd bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1904 n°. 41 eervol uit den militairen dienst ontslagen, onder toekenning van een naar de artikelen 1, 8, 9, 11 punt 2 en 13 punt *a*, van het bij Koninklijk besluit van 1 December 1879 n°. 34 (*Indisch Staatsblad* 1880 n°. 22) vastgesteld Reglement, berekend pensioen.

Bij zijne requesten, gedagteekend Breda 11 Maart en 23 November 1905, waarvan afschriften bij het adres aan de Kamer zijn overgelegd, wendde de heer ASSELBERGS zich eerst tot des ondergeteekenden ambtsvoorganger en vervolgens tot Hare Majesteit de Koningin, met het verzoek om verhooging van pensioen, hem toegekend wegens „in en door den dienst" ontstane lichaamsgebreken, als hoedanig in dit geval waren beschouwd de gevolgen van de „enteric fever", die hij doorstond in Zuid-Afrika, tijdens den Boerenoorlog, door hem — op zijn verzoek — als militair attaché bijgewoond.

Bij beschikkingen van den ondergeteekende van 10 October 1905 n°. 37 en van 5 Juni 1906 n°. 12, waarvan extracten onder de bijlagen van het adres worden aangetroffen, werd op die verzoekschriften afwijzend beschikt.

Zooals de overweging van eerstgemelde beschikking aangeeft is, in navolging van de bij het Departement van Koloniën constante toepassing van het pensioenreglement, het door de geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën bij den adressant geconstateerde gemis van het noodzakelijk gebruik van het linkerbeen, een gevolg zijnde niet van uiterlijk bekomen letsel, maar van ziekte, niet te beschouwen als „verminking" in den zin van art. 10, punt 2, van het bedoelde reglement.

Kapitein ASSELBERGS meent echter, aan de hand van het door de keuringscommissie afgegeven certificaat (1), en met een beroep op de laatste alinea van artikel 13 van het pensioenreglement, het bij hem geconstateerde lichaamsgebrek te moeten beschouwen als eene verminking in den zin van artikel 10, punt 2, van meergenoemd reglement.

De quaestie, die zich hier voordoet, concentreert zich dus geheel om de vraag: Is er in het geval, waarin de adressant verkeert, sprake van verminking in den zin van artikel 10?

Uit het, hiernevens aangeboden ter toelichting van het certificaat der geneeskundige commissie ontvangen uittreksel uit haar keuringsregister (2) blijkt, dat het bij den adressant geconstateerde lichaamsgebrek (een dik been en stijfheid in de gewrichten), het gevolg is van typhus, gecompliceerd met pleuritis, tijdens zijne detacheering in Zuid-Afrika opgedaan.

Zijne pensionneering was dus niet het gevolg van „verwonding of verminking", maar van inwendige ziekte.

Een beroep op de uitdrukking „verminking", in de laatste alinea van artikel 13 voorkomende, gaat niet op, want als in beide artikelen met „verminking" hetzelfde bedoeld ware, dan zou er geen ruimte zijn geweest voor het (evenals artikel 10, alléén over in en door den dienst ontstane gebreken handelende) artikel 11, zooals het is geredigeerd, met den aanhef: „Behoudens eventueele verhooging overeenkomstig artikel 13 en 14"; dit zou dan immers beteekenen: „behoudens verminking", welke verminking dan den officier steeds onder het bereik zou doen vallen van het slot van artikel 10.

Om deze redenen is het bij het Departement van Koloniën steeds gebruikelijk geweest artikel 10 in geval van verminking alleen dàn toe te passen, als die verminking door eene uitwendige oorzaak werd toegebracht. Dit stemt trouwens geheel overeen met de in artikel 4 van het Reglement gemaakte onderscheiding tusschen „*in en door den dienst ontstane ziels- of lichaamsgebreken*", namelijk dezulke „die het gevolg zijn van verwonding of *verminking* in den strijd bekomen", en die welke o. a. „beschouwd moeten worden als het dadelijk gevolg van vermoeienissen en ontberingen bij oorlogsverrichtingen".

Ook hier dus eene onderscheiding tusschen *uitwendig toegebracht letsel*, door eene oorzaak, die mechanisch trof, en eene degeneratie van eenig deel van het lichaam, ten gevolge van ontbering of vermoeienis, d. i. van inwendige ziektetoestanden.

Daar echter de mogelijkheid niet uitgesloten was, dat de hooger aangeduide toepassing die het pensioenreglement — en ook het op dit punt eensluidende gagementsreglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 Augustus 1875 n°. 42 (*Indisch Staatsblad* 1876 n°. 41) — steeds bij het Departement van Koloniën heeft gevonden, afwijkt van de gedragslijn die te dezer zake bij het departement van oorlog in *Nederlandsch-Indië* werd gevolgd, meende ondergeteekende, alvorens der Kamer de gevraagde inlichtingen te verstrekken, de Indische regeering nog omtrent die toepassing te moeten hooren.

De Gouverneur-Generaal nu verklaarde daarop, met verwijzing naar verschillende soortgelijke gevallen als waarin de adressant verkeert, dat de toepassing van het pensioenreglement in Nederlandsch-Indië op het hierbedoelde punt geheel overeenstemt met hetgeen hier te lande is geschied.

Werd dus aan des adressants verlangen voldaan, dan zou eene grove onbillijkheid plaats hebben jegens hen, die in de 27 jaar gedurende welke het pensioenreglement heeft gewerkt — het op dit punt eensluidende *gagements*reglement is reeds ruim 30 jaar oud — onder soortgelijke omstandigheden als hij, maar in dienst bij het *eigen* leger, het noodzakelijke gebruik van een lichaamsdeel verloren, en gepensionneerd werden niet wegens de gevolgen van „verminking" in den zin van 't slot van artikel 10, maar wegens de op gemis van het noodzakelijk gebruik van een der ledematen uitgeloopen gevolgen van eene op het oorlogsveld ontstane ziekte.

De ondergeteekende kan dan ook niet anders dan de conclusie van den Landvoogd onderschrijven, waar hij, aan het slot van zijn bericht schrijft:

„In verband met een en ander ben ik, evenals de legercommandant, van oordeel, dat het onderhavig rekest aan de Volksvertegenwoordiging van den gepensionneerden kapitein ASSELBERGS niet voor een gunstige beschikking in aanmerking kan komen."

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(1) Een afschrift daarvan treft men aan onder de bijlagen van het adres.

(2) Dit stuk is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

Adres M. Gouverne, te Alkmaar, over een burenweg onttrokken aan gronden toebehoorende aan H. H. W. Lippits.

(243. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

's Gravenhage, den 11 Juni 1907.

Ik heb de eer U hierbij te doen toekomen eene Nota van inlichtingen (met situatieteekening) op het i. m. omschreven adres, dat hiernevens weder teruggaat.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(243. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

De door den adressant genoemde perceelen (1) van zijne curanda vormen één eigendom, dat ten westen grenst aan en gemeenschap heeft met den openbaren „Hooge Weg" en ten oosten ligt langs den „Oude Weg". Men zie het hierbij overgelegde situatieschetsje) (2).

(1) Het perceel sectie E n°. 297 is in het adres abusievelijk in verband met deze zaak genoemd.

(2) Ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

Deze „Oude Weg" is geen openbare weg, doch was eene aan den Staat toebehoorende strook grond, en van eenig persoonlijk of zakelijk recht van weg ten laste van dit Staatseigendom anders dan de eigenaar zelf telkens afzonderlijk toeliet, is nimmer gebleken.

Adressant noemt geenerlei titel voor zoodanig recht van derden, noch ook eenig ander aannemelijk bewijs, terwijl hij voor zijne curanda dan ook vóór den na te noemen openbaren verkoop der strook niet heeft geprotesteerd tegen de nu beweerde rechtsverkorting, en zulks niet, ofschoon hem die verkoop zeer wel moet bekend geweest zijn, daar hij zelf als gegadigde daarbij is opgetreden.

Trouwens andere aanliggende eigenaars hebben evenmin eenig recht gepretendeerd, noch vóór noch nà den verkoop, en ook een onderzoek in de openbare registers heeft geenerlei resultaat in deze opgeleverd.

Feitelijk werd deze „Oude Weg" van Staatswege reeds sedert onheugelijke jaren steeds afgesloten door eene schering, met vastliggenden afsluitboom en hij werd met het aanliggende tolhuisje en erf verpacht aan den tolbaas van den Limmertol.

Feitelijk ook werd altijd aan degenen die langs deze strook de door adressant bedoelde perceelen wenschten te bezoeken, daartoe gelegenheid verleend, zulks door voor hen *op aanvrage* den toe- en overgang vrij te maken door ontsluiting van den boom.

Van eenige gehoudenheid wegens zakelijk, buren- of ander persoonlijk recht was dan ook geen sprake en evenmin was er ooit eenige quaestie ten deze tusschen den Staat of zijn pachter en de eigenaars of bezoekers der bewuste perceelen; alleen als goede gebuur, doch nimmer krachtens recht, eisch of vordering deed de Staat, door zijn tolbaas, aan iederen aanvrager die de perceelen van den oostkant af wenschte te betreden, den sleutel van den afsluitboom ter hand stellen en verplichtte hij den huurder-tolbaas uitweg te geven.

Toen na de tolopheffing de verkoop van het tolhuis, erf en aanliggende strook ter sprake kwam, heeft het Domein den feitelijken toestand willen bestendigen en zelfs vastleggen door een zakelijk recht te verleenen ten laste van de strook, en wel een waardoor voor goed ten behoeve van de dadelijk aanliggende perceelen door adressant bedoeld eene erfdienstbaarheid van uitweg werd gevestigd naar den Rijks- openbaren weg.

Overigens werd nog voor alle zekerheid bij den verkoop bepaald, dat de grond (de Oude Weg) werd verkocht zoo en in dier voege als hij door den Staat was bezeten met al de daarin gevestigde heerschende en lijdende erfdienstbaarheden.

Hoe nu de verkoop op dezen voet in het algemeen te kort zou hebben kunnen doen aan beweerde rechten van des adressants curanda, is den ondergeteekende niet duidelijk, daar alle rechten, die zij ten deze zou kunnen hebben, zijn gereserveerd tegenover den kooper. Hij moet dan ook voor rekening van den adressant laten de bewering, dat in het bijzonder in casu het door adressant aangehaalde art. 719 Burgerlijk Wetboek zou zijn geïgnoreerd, wijl het hier geen voetpad, geen dreef of geen weg, aan verscheidene geburen gemeen (een zoogenaamden burenweg) betreft.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(244. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot toekenning van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van spoorweglijnen van *Gorredijk* naar *Assen*, van *Steenwijk* naar *Oosterwolde* en van *Meppel* naar *Smilde*.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 11 Juni 1907.

WILHELMINA.

(244. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is om, met intrekking van de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122), den aanleg en het in exploitatie brengen te bevorderen van spoorweglijnen van *Gorredijk* naar *Assen*, van *Steenwijk* naar *Oosterwolde* en van *Meppel* naar *Smilde;*

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Uit 's Rijks schatkist wordt een renteloos voorschot beschikbaar gesteld ten bedrage van vijf negenden der kosten van aanleg en in exploitatie brengen, doch tot geen hooger bedrag dan f 1 500 000, ten behoeve van spoorweglijnen van *Gorredijk* naar *Assen*, van *Steenwijk* naar *Oosterwolde* en van *Meppel* naar *Smilde*.

Artikel 2.

Het in artikel 1 genoemde renteloze voorschot, zal onder voorwaarden, door Ons of krachtens Onze machtiging te stellen, worden toegekend aan den concessionaris voor den aanleg en de exploitatie van de aldaar genoemde spoorweglijnen, doch niet dan nadat door belanghebbenden bij dien aanleg daarvoor, ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat, voldoende ondersteuning zal zijn verleend, onder geene andere voorwaarden, dan waarop de goedkeuring van genoemden Minister zal zijn verkregen.

Artikel 3.

De wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) wordt ingetrokken.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(244. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Bij de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) werd een Rijksvoorschot ten bedrage van twee vijfden der aanlegkosten, tot een maximum van f 1 000 000, beschikbaar gesteld, ten behoeve van den aanleg van stoomtramwegen van Wijnjeterp naar Assen, van Steenwijk naar Oosterwolde en van Meppel naar Smilde, met het doel om de in den Zuidoosthoek van Friesland en in het Westen van Drenthe gelegen plaatsen uit hunne afzondering te verlossen. Deze poging heeft echter niet tot het gewenschte resultaat geleid. Ten gevolge van hieronder nader te vermelden omstandigheden is de genoemde wet niet tot uitvoering gekomen en verkeert de landstreek, waarvoor bedoeld stoomtramwegplan was ontworpen, nog in denzelfden toestand van isolement als vroeger.

Zijn sedert 1900 verscheidene andere streken, welke vroeger in overeenkomstige omstandigheden verkeerden, aan betere verkeersmiddelen geholpen en daardoor geleidelijk in welvaart en ontwikkeling toegenomen, de bevolking van Zuidoostelijk Friesland en van Westelijk Drenthe ondervindt nog steeds de nadeelige gevolgen van de afgezonderde ligging van hare woonplaatsen, en van het gemis van versnelde middelen van vervoer, ten gevolge waarvan dit deel des lands voortdurend meer in ontwikkeling ten achter blijft bij andere gedeelten, die overigens, wat gesteldheid van den bodem betreft, niet in gunstiger omstandigheden verkeerden. Terwijl bij voorbeeld overal elders — men denke aan het Oosten van Groningen en Drenthe en het Noordoosten van Overijsel — de na afgraving van de hooge venen overblijvende dalgronden spoedig in cultuur worden gebracht, en de veenderijen in welvarende landbouwstreken worden herschapen, vindt men in den Zuidoosthoek van Friesland nog vele stukken dalgrond, overblijfselen van reeds lang verlaten verveningen, welke tot dusver nog niet in cultuur werden gebracht. En in het algemeen is, ook waar eenige cultuur bestaat, de welvaart in deze streek zeer gering. De oorzaken van een en ander zijn niet ver te zoeken: de aanvoer van de onmisbare meststoffen en de afvoer der producten zijn te kostbaar, en het bezoek aan de marktplaatsen is te moeilijk en te tijdroovend, om de cultuur loonend te doen zijn en om de producten met voordeel van de hand te kunnen zetten.

De overtuiging, dat in dezen toestand verandering moet worden gebracht om achteruitgang van deze landstreek tegen te gaan en dat het dringend noodzakelijk is door verbetering der communicatie-middelen geleidelijke ontwikkeling ook van dit gedeelte des lands mogelijk te maken, welke overtuiging reeds bij het tot stand brengen van de in den aanhef vermelde subsidiewet bij de toenmalige Regeering bestond, heeft zich hoe langer hoe meer gevestigd; slechts door een net van spoorweglijnen, als in de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) bedoeld, waardoor ongeveer alle in deze streek gelegen plaatsen van eenig belang in verbinding zouden worden gebracht met de in de omgeving gelegen marktplaatsen, en met het hoofdspoorwegnet, kan de bevolking van die plaatsen in betere conditie worden gebracht. Daardoor zullen, evenals in de meer oostwaarts gelegen streken, landbouw, veeteelt en industrie tot ontwikkeling kunnen komen en zal de algemeene welvaart worden verhoogd.

Deze overwegingen waren het, welke den ambtsvoorganger van den ondergeteekende deden besluiten om, toen de uitvoering van het in de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) bedoelde plan door de beschikbaar gestelde bijdragen niet verzekerd bleek te zijn, het bevorderen van verhooging van de Rijksbijdrage in uitzicht te stellen. En de ondergeteekende, die zich geheel

met het in dezen door zijn ambtsvoorganger ingenomen standpunt kon vereenigen, heeft niet geaarzeld die toezegging te eerbiedigen, toen het mogelijk bleek om met een verhoogd Rijksvoorschot de totstandkoming van deze nuttige en noodige verbindingen te verzekeren.

§ 2. Dat aan de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) geene uitvoering is gegeven, moet worden geweten aan de omstandigheid, dat de Nederlandsche Tramwegmaatschappij, toen zij zich bereid verklaarde om met de destijds beschikbaar gestelde bijdragen den aanleg van de in die wet genoemde lijnen op zich te nemen, hare krachten aanmerkelijk overschatte. De Maatschappij die, zonder geldelijken steun van Rijk of provincie, een belangrijk net van lijnen in Friesland had aangelegd en in exploitatie gebracht, was, toen zij de bovenbedoelde bereidverklaring aflegde, nog bezig met haar net naar verschillende zijden uit te breiden; de thans reeds geruimen tijd in exploitatie zijnde lijnen van Leeuwarden naar St. Jacobi-Parochie en naar St. Anna-Parochie, van Leeuwarden over Marssum naar Franeker, van Franeker naar Arum en van Joure naar Lemmer, waren destijds nog ten deele in voorbereiding, ten deele in aanleg. Ten gevolge van deze te snelle en weinig voorzichtige uitbreiding, met lijnen welke in uitvoering zeer kostbaar bleken, en niet aanstonds de daaraan ten koste gelegde kapitalen rentegevend konden maken, hoezeer zij ook hebben gestrekt tot bevordering van de welvaart in de doorloopen streken, zag de Maatschappij haren schuldenlast sneller aangroeien dan de geleidelijke toeneming van hare bedrijfsinkomsten gedoogde. Zij slaagde dientengevolge niet in hare pogingen om zich het voor den aanleg der ontworpen lijnen naar Assen, Steenwijk en Meppel benoodigde kapitaal door uitgifte van eene nieuwe leening te verschaffen, en evenmin gelukte het haar om voor dien aanleg eene afzonderlijke onderneming, onder hare leiding, te vormen.

Een in verband met laatstbedoelde pogingen in het jaar 1902 ingesteld onderzoek naar de uitkomsten, welke van de exploitatie van de in de meer genoemde wet van 9 Juli 1900 genoemde lijnen mochten worden verwacht, leidde, tot teleurstelling van alle betrokkenen, tot de overtuiging, dat de rentabiliteit van die lijnen, ondanks de daarvoor toegezegde bijdragen, niet verzekerd kon worden geacht. Wel bleken de meeningen uiteen te loopen omtrent het vervoer, dat in deze thans nog weinig welvarende streek zou zijn te bedienen, maar zelfs bij eene door sommigen hoog geachte raming van dat vervoer toonde de rentabiliteitsberekening nog niet aan, dat over het, naast de toegezegde bijdragen, benoodigde kapitaal eene voldoende rente mocht worden te gemoet gezien. De Maatschappij deed toen nog eene poging, om door bezuiniging op het plan van aanleg het voor dien aanleg benoodigde bedrag in die mate te verminderen, dat over dat lagere bedrag eene voldoende rente door de geraamde uitkomsten verzekerd zou mogen worden geacht, maar ook deze poging mislukte, omdat de bezuiniging slechts kon worden verkregen door wijzigingen in de plannen aan te brengen, welke op het te verwachten vervoer en dus op de geraamde opbrengsten naar men vreesde, een ongunstigen invloed zouden uitoefenen. Ook op deze wijze bleek men dus niet den aanleg te kunnen verzekeren.

In dezen stand der zaak verklaarde de Maatschappij, die hare financieele moeilijkheden onderwijl nog had zien aangroeien, dat zij voorshands niet aan verdere uitbreiding van haar net kon denken en dus voorloopig van den aanleg dezer lijnen moest afzien.

Door een comité van belanghebbenden uit de door die lijnen te doorsnijden streek, onder leiding van de heeren M. A. D. Jolles, burgemeester van Assen, mr. L. G. Verwer te Zorgvliet en J. Meesters, burgemeester van Steenwijk (die bij zijn overlijden in beide functiën werd vervangen door den heer W. baron Bentinck van Schoonheten), werden intusschen de pogingen om de zoogenaamde Drentsch-Friesche spoorweglijnen tot stand te brengen, voortgezet. Met dit comité werden door den ambtsvoorganger van den ondergeteekende besprekingen gehouden, welke tot het in uitzicht stellen van een verhoogd Rijksvoorschot leidden. Doch ook na die toezegging mocht het comité er niet in slagen om het overigens benoodigde kapitaal bijeen te brengen.

Door de gevoerde onderhandelingen had de overtuiging hoe langer hoe meer veld gewonnen, dat de exploitatie van de bedoelde lijnen slechts met voordeel zou kunnen geschieden, indien die exploitatie met die van het net der Nederlandsche Tramwegmaatschappij in ééne hand kwam, en evenzeer, dat voor het net van genoemde Maatschappij de verbindingen met Assen, Steenwijk en Meppel als wenschelijke uitbreidingen moesten worden aangemerkt. Toen dan ook door de obligatiehouders der Maatschappij een uitgebreid onderzoek naar haren financieelen toestand was ingesteld, en op grond van de uitkomsten daarvan eene ingrijpende financieele reorganisatie der Maatschappij werd overwogen, werd daarbij tevens de uitbreiding van het net der Maatschappij, o. a. met de Drentsch-Friesche spoorweglijnen, op den voorgrond gesteld. Bij het ontwerpen van het reorganisatieplan werd, naast het verminderen van het aandeelenkapitaal en het gedeeltelijk vervangen van uitstaande obligatiën door aandeelen, ook het voorzien in de mogelijkheid om nieuw kapitaal op te nemen, ten behoeve van eenige voor de toekomst der Maatschappij belangrijke uitbreidingen, als grondslag aangenomen.

§ 3. De op bovenbedoelde grondslagen thans tot stand gekomen reorganisatie der Nederlandsche Tramwegmaatschappij komt in hoofdzaak hierop neer, dat het oorspronkelijke aandeelenkapitaal, waarop f 1 500 000 was gestort, tot f 225 000 is teruggebracht, terwijl de uitstaande obligatie-schuld van f 3 753 000 tot de helft werd gereduceerd, met vervanging van de wederhelft door aandeelen in de Maatschappij en met gedeeltelijke verlaging van den rentevoet der overblijvende obligatiën tot 3½ pct. De in verband met een en ander noodzakelijk geworden wijziging der statuten van de Maatschappij heeft plaats gehad, en op de gewijzigde statuten is bij Koninklijk besluit van 29 December 1906 n°. 31 de vereischte Koninklijke bewilliging verkregen. In die statuten werd nu tevens, ten einde het opnemen van nieuw kapitaal ten behoeve van eenige uitbreidingen van het net der Maatschappij mogelijk te maken, de navolgende bepaling opgenomen: „Mocht door de vennootschap worden overgegaan tot het uitgeven van eene obligatieleening tot het vinden van de middelen voor het uitbreiden van haar net, dan zal die nieuwe geldleening, mits zij niet grooter zij dan f 1 800 000, en geen hooger rente drage dan 4 pct. 's jaars, voor aflossing en rente voorrang hebben boven deze (de oudere gereduceerde) obligatieleening, met dien verstande, dat de houders dezer obligatiën geen aanspraak zullen kunnen doen gelden op het ontvangen van rente of aflossing, zoolang de betaling van rente of aflossing van die nieuwe leening in eenig opzicht achterstallig is."

In verband met deze bepaling meenen zoowel de Maatschappij als het bestuur der vereeniging, welke tot behartiging van de belangen der tegenwoordige obligatiehouders is opgericht, dat de plaatsing van eene nieuwe 4 pcts. leening, tot een bedrag van f 1 800 000, geen bezwaar zal ontmoeten.

De hier bedoelde nieuwe leening zal bestemd zijn om den aanleg te bekostigen zoowel van de bij dit wetsontwerp bedoelde lijnen, als van mede door de Maatschappij ontworpen lijnen van Dragten naar Groningen en van Suameer naar Leeuwarden, voor welke laatste lijnen eveneens Rijksbijdragen zijn aangevraagd. Met betrekking tot die beide lijnen moet intusschen nog blijken, dat door de meer direct belanghebbenden voldoende bijdragen zijn verleend. De ondergeteekende stelt zich voor om, zoodra van voldoenden steun uit de streek zal zijn gebleken, ook voor deze lijnen de indiening van wetsvoorstellen tot toekenning van Rijksbijdrage te bevorderen.

Het verzekeren van den aanleg van de Drentsch-Friesche spoorweglijnen behoeft daarop niet te wachten, en het komt den ondergeteekende te eerder wenschelijk voor, om het door den ambtsvoorganger van den ondergeteekende in uitzicht gestelde verhoogde Rijksvoorschot reeds thans beschikbaar te stellen, omdat naar zijne meening de aanleg van deze lijnen vóór elke andere uitbreiding, en zoo spoedig mogelijk, ter hand behoort te worden genomen. Alsdan zal, tijdens de verdere voorbereiding van dien aanleg, waarmede de Maatschappij na aanneming van dit wetsontwerp aanstonds zal kunnen voortgaan, ruimschoots gelegenheid bestaan om het bevorderen van de andere ontworpen uitbreidingen nader te overwegen.

Intusschen heeft de provincie Friesland aan de Maatschappij, voor de uitvoering van eenige werken tot verbetering en uitbreiding van hare bestaande lijnen, een renteloos voorschot uit de provinciale kas toegezegd, tot een bedrag van f 324 500, onder meer onder de voorwaarde, dat dit voorschot eerst zal worden uitgekeerd nadat de Maatschappij, ten genoegen van Gedeputeerde Staten, waarborgen heeft verstrekt voor de totstandkoming, niet alleen van de Drentsch-Friesche lijnen, maar ook van de lijnen Suameer—Leeuwarden en Dragten—Groningen, en voorts, dat met den aanleg van laatstbedoelde lijnen vóór 1 Januari 1909 een aanvang moet zijn gemaakt.

De Maatschappij heeft er derhalve groot belang bij, dat de aanleg van die uitbreidingen van haar net zoo spoedig mogelijk verzekerd worde, zoodat aangenomen mag worden dat zij zal

doen wat zij vermag, om ook voor de lijnen Suameer—Leeuwarden en Dragten—Groningen voldoenden steun van de meer direct belanghebbenden te verkrijgen. Trouwens zijn door de provincie Friesland zelve en door verschillende gemeenten reeds belangrijke bijdragen voor die lijnen toegezegd. Er schijnt dus op gerekend te moeten worden, dat ook de totstandkoming van die lijnen spoedig door beschikbaarstelling van bijdragen uit 's Rijks schatkist zal zijn te verzekeren.

§ 4. Ten behoeve van de totstandkoming van de Drentsch-Friesche spoorweglijnen zal de Staat, volgens dit wetsvoorstel, eene bijdrage verleenen tot 5/9 der geraamde aanlegkosten, en zich dus eene aanmerkelijk grootere opoffering getroosten, dan in den regel voor spoorwegen met beperkte snelheid voldoende werd geacht. Intusschen wordt in dit geval, naar het oordeel van den ondergeteegende, die hoogere opoffering gewettigd door de groote belangen, bij den aanleg van deze lijnen betrokken, en waarvan reeds in § 1 dezer Memorie melding werd gemaakt. Gelijk aldaar werd uiteengezet, heeft de streek, welke door dit spoorwegplan zal worden gebaat, dringend behoefte aan snellere verkeersmiddelen, en is de aanleg daarvan te beschouwen als het eenige middel om deze streek tot ontwikkeling te brengen.

Door het in dit wetsontwerp bedoelde net van lijnen, tot eene gezamenlijke lengte van ongeveer 110 K.M., zullen op Friesch grondgebied de plaatsen Lippenhuizen, Hemrik en Wijnjeterp, behoorende tot de gemeente Opsterland, Donkerbroek, Oosterwolde, Appelscha, Makkinga en Elsloo, behoorende tot de gemeente Ooststellingwerf, Boyl of Beuil en Noordwolde, behoorende tot de gemeente Weststellingwerf, met een gezamenlijk aantal inwoners van ongeveer 13 000, en op Drentsch grondgebied de gemeenten Vledder (waartoe de koloniën Frederiksoord en Wilhelmina's oord behooren), Smilde, Dwingeloo, Diever en Havelte met een gezamenlijk aantal inwoners van ongeveer 16 000, in verbinding worden gebracht met Assen, de welvarende en snel vooruitgaande hoofdstad der provincie Drenthe, welke thans p.m. 12 500 inwoners telt, met Meppel (p.m. 11 000 inwoners) en Steenwijk (p.m. 6 000 inwoners), beide belangrijke marktplaatsen voor de omgeving, en voorts met het bestaande Friesche tramwegnet en met het hoofdspoorwegnet. Landbouw en veeteelt, de voornaamste middelen van bestaan van de plattelandsbevolking, zullen door de betere verbindingen gunstiger uitkomsten kunnen opleveren, en ook voor de industrie, o. a. voor de vele zuivelfabrieken in deze streek, en voor de mandenmakerijen en fabrieken van rieten meubelen te Noordwolde, zullen deze lijnen van zeer groot belang zijn. Hetzelfde geldt met betrekking tot de belangrijke stichtingen van de Maatschappij van Weldadigheid, de koloniën Frederiksoord en Wilhelmina's oord, terwijl het bezoek aan de aldaar gevestigde scholen voor tuin- en boschbouw en van de te Assen, Meppel en Heerenveen gevestigde inrichtingen van meer uitgebreid lager en middelbaar onderwijs, van de teeken- en huisvlijtscholen te Assen, enz., zal vergemakkelijkt worden.

Voorziening in al deze belangen kan niet geschieden dan met krachtige Rijkshulp. Dat voor het verzekeren van den aanleg van de daartoe in de eerste plaats vereischte spoorweglijnen niet met eene Rijksbijdrage tot het in den regel gebruikelijke maximum van één derde der aanlegkosten zou kunnen worden volstaan, werd reeds in 1900 door den wetgever erkend, toen ten behoeve van dien aanleg een Rijksvoorschot tot twee vijfden van de geraamde aanlegkosten werd beschikbaar gesteld. Daarbij werd tevens erkend, dat in dit bijzondere geval evenmin kon worden vastgehouden aan den regel, dat door het Rijk niet meer wordt bijgedragen dan door de streek. Door den toenmaligen ambtsvoorganger van den ondergeteekende werd er destijds reeds de aandacht op gevestigd, dat ten behoeve van streken als deze, van de regelen, waarnaar in andere gevallen de Rijksbijdragen worden bepaald, zou moeten worden afgeweken, dat van de weinig welvarende en spaarzaam bevolkte gemeenten geen hooge bijdragen konden worden gevorderd en dat het door de armelijke streek bijeengebrachte kapitaal verhoudingsgewijze reeds belangrijk moest worden genoemd. Zoomede, dat van de toekomstige exploitante niet kon worden gevorderd dat zij meer geld in deze zaak zou steken, dan het bedrag waarover zij met eenigen grond eene voldoende rente uit de exploitatie der lijnen mocht verwachten.

Deze zienswijze wordt door den ondergeteekende gedeeld. Waar sedert 1900 overtuigend is gebleken, dat de toekomstige exploitante het bedrag, dat zij voor hare rekening kon nemen, belangrijk had overschat, waar de provincie Friesland, die het meeste belang heeft bij den aanleg van deze lijnen, hare bijdrage — gelijk nader zal blijken — aanmerkelijk heeft verhoogd, en alleen van de overige belanghebbende besturen geen hoogere bijdragen verkregen zijn kunnen worden, daar komt het den ondergeteekende voor, dat geen ander middel overblijft om de zoo nuttig geoordeelde lijnen toch tot stand te zien komen, dan verhooging van de bijdrage van het Rijk.

Alleen voor bijzondere gevallen zal men hiertoe mogen besluiten. Maar het geval dat zich hier voordoet, wijkt naar zijne meening inderdaad belangrijk af van de gevallen waarin de aanleg van spoorwegen met beperkte snelheid door toekenning van Rijksvoorschotten tot één derde der aanlegkosten kon worden mogelijk gemaakt. Veeleer zou een punt van vergelijking kunnen worden gezocht bij den Noordooster-locaalspoorweg, waarbij het evenzeer betrof den aanleg van een spoorweg van betrekkelijk groote lengte, in een nog weinig welvarende landstreek, welke door dien aanleg tot ontwikkeling moest worden gebracht. Toen het gold, dien aanleg te verzekeren, is van Rijkswege niet slechts *twee derden* van het geraamde aanlegkapitaal bijgedragen, doch heeft het Rijk bovendien op zich genomen te voorzien in de eventueel boven de raming voor den aanleg benoodigde gelden.

Thans zal de aanleg van de in dit wetsontwerp bedoelde lijnen door het verleenen van eene, in verhouding lagere, Rijksbijdrage kunnen worden verzekerd.

§ 5. De omschrijving van de aan te leggen lijnen volgens dit wetsontwerp stemt niet geheel overeen met die in de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) voorkomende, en wel in zooverre dat in plaats van de in laatstbedoelde wet genoemde lijn van Wijnjeterp naar Assen, thans is vermeld eene lijn van Gorredijk naar Assen, welke intusschen over Wijnjeterp zal loopen, en dus bestaat uit de vroeger genoemde lijn, verlengd met het gedeelte Wijnjeterp-Gorredijk. (*)

In de Memorie van Toelichting tot het ontwerp der aangehaalde wet werd medegedeeld, dat de lijn Wijnjeterp-Assen zou aansluiten aan de door de Nederlandsche Tramwegmaatschappij zonder Rijkssubsidie te bouwen lijn Wijnjeterp-Gorredijk, welke laatste door de Maatschappij werd beschouwd als het eerste gedeelte van eene verbinding van haar net met Groningen, waarvoor zij reeds destijds plannen, over Wijnjeterp en Bakkeveen, had ontworpen. Om bovenaangevoerde redenen is het echter tot den aanleg van deze verbindingen, evenmin als van eenige andere nieuwe uitbreiding van haar net, na 1900, niet gekomen, terwijl thans voor de verbinding met Groningen aan de richting van Dragten uit de voorkeur is gegeven. Ten einde de Drentsch-Friesche spoorweglijnen aan het bestaande net der Maatschappij te doen aansluiten, behoorde derhalve het baanvak Wijnjeterp-Gorredijk bij die lijnen te worden gevoegd.

Ten gevolge van deze aanvulling van het Drentsch—Friesche net moest tevens de raming van aanlegkosten van dat net worden verhoogd. Waar bovendien het verhoudingscijfer van het te verhoogen Rijksvoorschot tot de totale aanlegkosten verandering moest ondergaan en ten gevolge van een en ander verschillende wijzigingen in de wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) zouden moeten worden aangebracht, scheen het de voorkeur te verdienen die wet in te trekken en door eene nieuwe te vervangen.

§ 6. De voor het aangevulde plan opgemaakte begrooting van aanlegkosten is bij de omtrent den aanleg gevoerde onderhandelingen onderscheidene malen door deskundigen, en nog onlangs opnieuw door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten onderzocht. Het eindcijfer daarvan, ad f 2 700 000, mag derhalve zonder vrees voor teleurstellingen worden aangehouden. Bij deze raming is gerekend op aanleg met normale spoorwijdte en op zoodanigen bouw, dat de goederenwagens der hoofdspoorwegen over deze lijnen zullen kunnen worden doorgevoerd, hetgeen vooral met het oog op aanvoer van kunstmeststoffen, vervoer van vee en mogelijk ertsvervoer van uit deze streek, van groot belang werd geacht.

In de op f 2 700 000 geraamde aanlegkosten zal, bij aanneming van dit wetsvoorstel, worden bijgedragen, in den vorm van rentelooze voorschotten:

door het Rijk, tot	f 1 500 000
„ de provincie Friesland, tot ±.	182 400
„ „ „ Drenthe „ „	174 000
„ „ „ Overijssel „ „	13 590
dus tot een gezamenlijk bedrag van	f 1 869 990

(*) De richting der lijnen is op het als bijlage bij deze Memorie gevoegde kaartje voorgesteld.

terwijl bovendien door de gemeenten Assen, Dwingeloo, Diever, Havelte, Smilde, Meppel, Ooststellingwerf en Steenwijk te zamen gedurende 15 jaren bijdragen tot een bedrag van f 5 300 per jaar zijn toegezegd, welke nog eene contante waarde vertegenwoordigen, (berekend tegen een rentevoet van 4 pct.), van ongeveer f 59 000.

Gelijk blijkt bij vergelijking van de bovengenoemde bijdragen met die in de Memorie van Toelichting tot het ontwerp der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 122) vermeld, is de bijdrage van de provincie Friesland verhoogd van f 117 000 tot f 182 400. De Staten van deze provincie besloten toch in de zomervergadering van 1906 om niet alleen het vroeger voor het Drentsch-Friesche net toegezegde provinciale voorschot ad f 3 000 per K.M., ook te berekenen over het baanvak Wijnjeterp-Gorredijk, ter lengte van ± 6,6 K.M., maar tevens om dat voorschot te verhoogen van f 3 000 tot f 4 000 per K.M. Hoewel het den ondergeteekende eenigszins heeft teleurgesteld, dat de andere provinciën, en met name de provincie Drenthe, welke bij de totstandkoming van dit net nauwelijks minder belang heeft dan Friesland, het door de laatste gegeven goede voorbeeld niet gevolgd hebben, zoo heeft hij toch gemeend daarvan geen bepaalden eisch voor het bevorderen van dit wetsvoorstel te moeten maken. Voorbijgezien mag toch niet worden, dat de provincie Drenthe, met hare betrekkelijk geringe draagkracht, voor deze lijnen reeds meer doet dan voor andere lijnen, daar zij als regel heeft aangenomen niet meer dan f 2 500 per K.M. bij te dragen, zoomede, dat die provincie zich voor den aanleg van spoorwegen met beperkte snelheid vermoedelijk nog belangrijke opofferingen zal moeten getroosten.

De door de streek voor deze lijnen verleende steun moet ten slotte, in aanmerking genomen de luttele welvaart der betrokken gemeenten, stellig aanzienlijk worden genoemd; met inbegrip van de contante waarde der jaarlijksche bijdragen van de gemeenten bedraagt de totale bijdrage van de streek thans rond f 429 000, bij eene totale raming der aanlegkosten ad f 2 700 000, terwijl in 1900 door de streek ± f 350 000 zou worden bijgedragen in de op f 2 500 000 geraamde aanlegkosten. De totale bijdrage van de streek is dus van 14 pct. tot 16 pct. verhoogd. Met deze bijdragen en het verhoogde Rijksvoorschot zal de Maatschappij na hare reorganisatie, den aanleg der lijnen op zich kunnen nemen. Zij zal dan ruim 2/3 der raming als bijdragen van het Rijk en van de streek ontvangen, en zelve uit de door haar te sluiten leening ± f 830 000 voor den aanleg moeten besteden.

Het ligt in de bedoeling bij de toekenning van de Rijksbijdrage te bepalen, dat, zoodra over laatst bedoeld bedrag uit de winst op de exploitatie dezer lijnen (vermeerderd met de ontvangen jaarlijksche bijdragen der gemeenten) de verschuldigde rente en aflossing kan worden betaald, van het overblijvende ten minste twee-derde voor terugbetaling op de verleende rentelooze voorschotten zal moeten worden aangewend, terwijl dat voor terugbetaling te bestemmen bedrag dan zal zijn te verdeelen naar evenredigheid van de bedragen der voorschotten.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

TOEKENNING VAN EEN RENTELOOS V

ten behoeve van den aanleg en

Spoorweglijnen van Gorredijk naar Assen, va

(Bijlage der Me

ORSCHOT UIT 'S RIJKS SCHATKIST

in exploitatie brengen van

Steenwijk naar Oosterwolde en van Meppel naar Smilde.

van Toelichting.)

Ostmahorn
Metslawier
LAUWERS ZEE
Ee
Engwierum
diep
Nieuwe Zwemmer
Kollum
vaart
Kollumerzwaag
Ulrum
Eenrum
Zoutkamp
Visvliet
Grijpskerk
Baflo
Rottum
't Zand
Middelstum
Zeerijp
Obergum
Huizing
Winsum
Loppersum
Stedum
Bedum
Wittewierum
Sauwerd
Ten Boer
Adorp
Woltersum
Kanaal
Boter diep
Zuidwolde
Garmerswolde
Aduard
Loopende diep
Aduarder diep
Reit of
Damster
Slochter- diep
Eems
GRONINGEN
Schármer
Winschoter
Westerbroek
Buitenpost
of
Kolonelsdiep
Lutkegast
Zuidhorn
Robles
Augustinusga
Sebaldeburen
Grootegast
spar
Oosterveen
Surhuisterveen
Hoofddiep
Peizer diep
diep
Haren
Hoogezand
diep
Tolbert
Roderwolde
Niebert
de Leek
Hoornsche diep
vaart
diep
Zuid Laarder meer
Rottevalle
Nuis
Marum
Roden
Peize
Eelde
Opeinde
Jonkers
Liewenden
Eelder diep
Ureterp
Zuidlaren
Het Diep of de Aa
Bakkeveen
Vries
Kanaal
Olterterp
diep
Norg
Duurswoude
Konings
Noord Willems
Annen
Wijngeterp
Anloo
Drentsche
Haule
Veenhuizen
Eext
Hemrik
Compagnons
Kolonie vaart
Norgervaart
Lippenhuizen
vaart
Donkerbroek
ASSEN
Gieten
Compagnons
Oosterwolde
Jubbega
Fochteloo
Baggelhuizen
Bovensmilde
Rolde
Aa
Makkinga
Schurega
vaart
Tronde
vaart
Appelscha
Smilde
Oudeberkoop
Elsloo
Hijkersmilde
Linde
Zorgvlied
Hooghalen
wolde
Beuil
Hoogersmilde
Oranje
Noordwolde
Beiler
Wilhelmina's oord
Nieuw Borger
vaart
Beilen
Kanaal
Vledder
Diever
Smilde
Westerbork
erga
de Bult
Frederiksoord
Dieverbrug
illemsoord
Dwingelo
Eesveen
Wittelte
of
Zweelo
hoofd
old
Uffelte
Steenwijk
Havelte
Drentsche
Oosterhesselen
Ruinen
Nijeveen
orn
Hoogeveen
vaart
Echten
Hoogeveensche
Ruinerwold
vaart
Dalen
Meppel
Hoogeveensche
Het Hollandsche Veld
Belter
diep
Zuidwolde
Koevorden
Meppeler
Hoofdwijk
Staphorst
Lutter

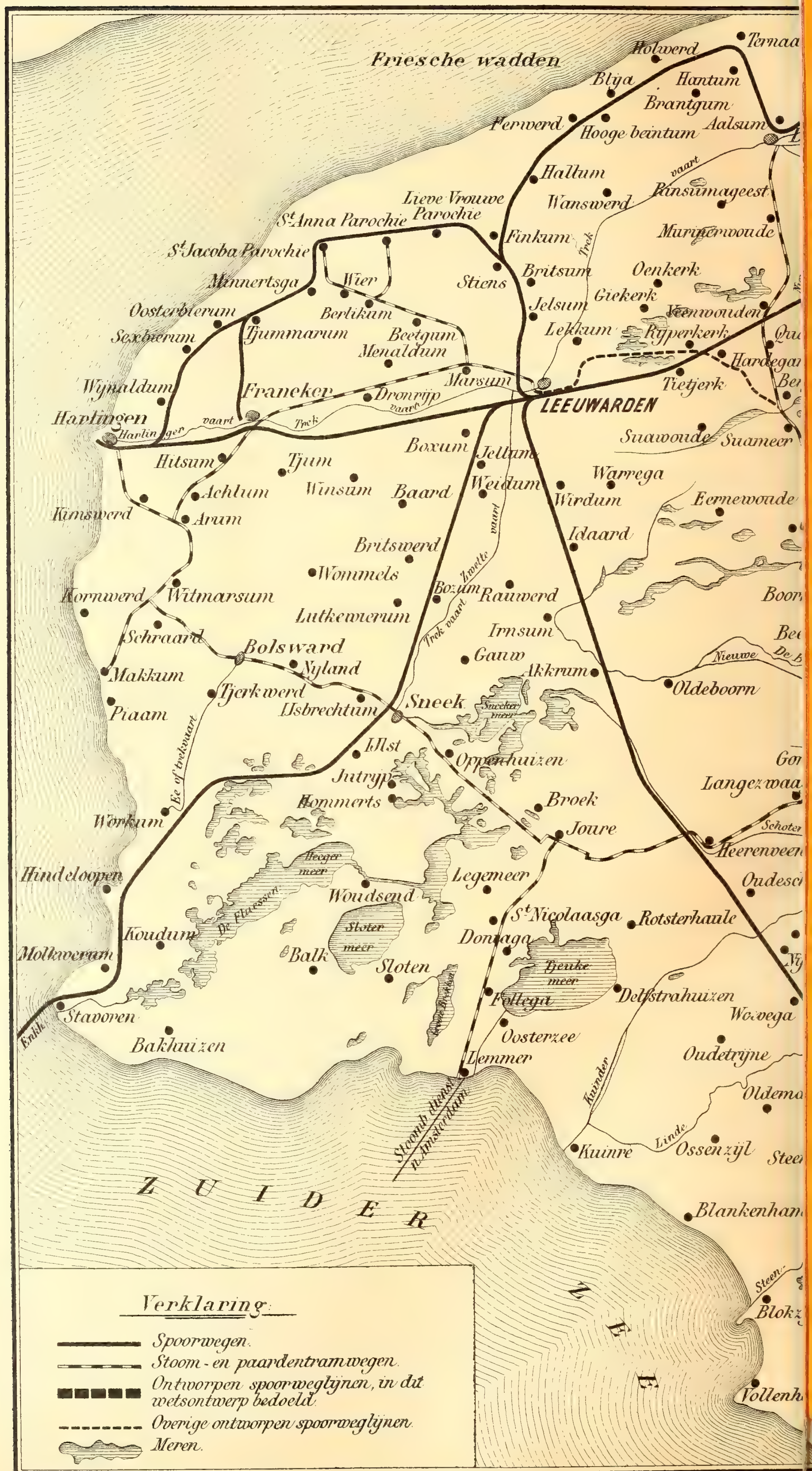

TOEKENNING VAN EEN RENTELO

ten behoeve van den aanleg

Spoorweglijnen van Gorredijk naar Assen,

(Bijlage der

TOEKENNING VAN EEN RENTELOOS VOORSCHOT UIT 'S RIJKS SCHATKIST

ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van

Spoorweglijnen van Gorredijk naar Assen, van Steenwijk naar Oosterwolde en van Meppel naar Smilde

(Bijlage der Memorie van Toelichting.)

Lith. Gebrs. J. & H. v. Langenhuysen ...... den Haag

Goedkeuring eener geldleening voor doortrekking van den spoorweg tot Dam, boven de vallen der Sarakreek (Suriname).

(245. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot goedkeuring van eene door den Gouverneur van *Suriname* vastgestelde koloniale verordening tot het aangaan van eene geldleening voor de doortrekking van den in aanleg zijnden spoorweg tot *Dam*, boven de vallen der *Sarakreek*.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsonwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 14 Juli 1907.

WILHELMINA.

(245. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is aan de door den Gouverneur van *Suriname* vastgestelde koloniale verordening van 22 October 1906 tot het aangaan van eene geldleening voor de doortrekking van den in aanleg zijnden spoorweg tot *Dam*, boven de vallen der *Sarakreek*, de in artikel 151 van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Suriname* (*Staatsblad* 1902, n°. 37) bedoelde goedkeuring te verleenen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Wordt goedgekeurd de op den 22sten October 1906 door den Gouverneur van *Suriname* vastgestelde koloniale verordening tot het aangaan van eene geldleening voor de doortrekking van den in aanleg zijnden spoorweg tot *Dam*, boven de vallen der *Sarakreek*.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden plaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

De Minister van Financiën,

(245. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Aan het slot der Memorie van Toelichting betreffende het ontwerp van wet tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor 1907 (Gedrukte stukken Tweede Kamer 1905—1906 — 229, n°. 5, bladz. 14), deelde de eerstondergeteekende mede dat, volgens bericht van den Gouverneur, voor de doortrekking van den in aanleg zijnden spoorweg tot Dam, boven de vallen der Sarakreek, het bedrag, dat krachtens de bij de wet van 23 Juli 1903 (*Staatsblad* n°. 216) goedgekeurde verordening van 5 November 1902 voor den spoorwegaanleg, ten laste der kolonie van den Staat geleend mag worden, niet toereikend zou zijn en dat de Gouverneur daarom voornemens was bij de Koloniale Staten eene ontwerp-verordening in te dienen tot het aangaan van eene nieuwe leening van ten hoogste f 500 000. Dit voornemen, waaraan in Augustus van het vorige jaar gevolg werd gegeven, ontstond bij den Gouverneur toen het onderzoek naar de kosten van aanleg van het traject Kadoe—Dam, waarvoor op art. 126*a* van de Surinaamsche begrooting voor 1906 (*Staatsblad* 1905 n°. 374) de noodige fondsen waren toegestaan, had aangetoond, dat die kosten niet belangrijk hooger zouden zijn dan het gemiddelde bedrag der aanlegkosten van het gedeelte Paramaribo tot Kadjoe, waardoor de voorwaarde was vervuld, waarvan indertijd de doortrekking van den spoorweg afhankelijk was gesteld (zie het slotgedeelte der toelichtingen bij de Nota van wijzigingen in het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor 1906 (Zitting 1905—1906 — 79, n°. 1).

Door die doortrekking zal de tweede goudzône op zeer voldoende wijze worden bereikt. De in die zône reeds bestaande industrieën, welke thans ten gevolge van transportbezwaren niet tot volle ontwikkeling kunnen komen, zullen een hooger vlucht kunnen nemen, hetgeen zonder twijfel op den duur ook aan de koloniale kas ten goede zal komen. Wel zal de doortrekking in de eerste jaren een offer van de kolonie vorderen, doch men mag niet uit het oog verliezen, dat van den aanvang af de vraag, of de spoorweg rendabel zou zijn, op den achtergrond is gesteld tegenover de noodzakelijkheid om het binnenland voor het verkeer te openen.

De hooger bedoelde ontwerp-verordening werd door de Koloniale Staten met algemeene stemmen goedgekeurd en daarna op 22 October 1906 door den Landvoogd vastgesteld (1). Zij moet ingevolge art. 151 van het Regeeringsreglement aan de goedkeuring der Wetgevende Macht onderworpen worden.

Blijkens de memorie van toelichting van den Gouverneur, waarnaar de ondergeteekenden de vrijheid nemen te verwijzen, worden de aanlegkosten van het 39 K.M. lange baanvak Suriname-rivier—Dam geraamd op f 1 650 000. Zooals eveneens in die memorie is uiteengezet, zal tot kwijting van die som van het voor den spoorwegaanleg toegestaan bedrag van f 7 000 000 slechts f 1 243 000 à f 1 338 000 overblijven. De verordening strekt dus om boven het bedrag van f 7 000 000 nog eene som van f 500 000 te leenen. Van die som, die ruim is genomen, zal ten hoogste f 50 000 worden besteed voor de verbetering van het boven de vallen gelegen gedeelte der Sarakreek, waardoor met betrekkelijk weinig kosten een omvangrijk gedeelte van het binnenland achter Dam gelegen, op gemakkelijke wijze toegankelijk zal worden.

Ten slotte teekenen de ondergeteekenden nog aan, dat de goedkeuring van de verordening geene verhooging van de begrooting van Suriname voor 1907 noodig maakt. De bestekken voor de levering van het voor de verlenging benoodigde materiaal kunnen zoo worden ingericht, dat de eerste leveringen vallen in het begin van 1908, wanneer de aanleg tot den Brownsweg gevorderd zal zijn. De bestellingen zullen daarvoor echter reeds een half jaar te voren moeten geschieden, zoodat het volgens den Gouverneur zeer wenschelijk zou zijn indien het wetsontwerp nog in het midden van dit jaar tot stand kon komen. Het zal toch wel geen betoog behoeven, dat eene gedwongen staking van de werkzaamheden ten gevolge van eene te late levering eene niet onbelangrijke verhooging der uitgaven ten gevolge zou hebben.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(1) De verordening met de over het ontwerp daarvan tusschen den Gouverneur en de Koloniale Staten gevoerde schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling wordt hierbij overgelegd. Een afdruk der schriftelijke gedachtenwisseling, benevens een kaart, waarop zijn aangegeven het bij de vaststelling der verordening in exploitatie genomen, in aanbouw zijnde en nog te bouwen gedeelte van den spoorweg, benevens de voorgestelde verlenging daarvan, zijn ter griffie gedeponeerd ter inzage van de leden.

245. 4.)

KOLONIALE VERORDENING.

IN NAAM DER KONINGIN!

De Gouverneur van Suriname,
In overweging genomen hebbende, dat het wenschelijk is:

1. om geheel afgescheiden van de beslissing omtrent eene doortrekking van den in aanleg zijnden spoorweg tot het Lawagebied dien spoorweg verder dan Kadjoe te bouwen en wel tot Dam, boven de vallen der Sarakreek;

2. om, waar voor den bouw tot dat punt de gelden, die krachtens de bij de wet goedgekeurde koloniale verordening van 5 November 1902 (G. B. 1903 n°. 30) voor den spoorweg-aanleg ten laste der kolonie van den Staat der Nederlanden geleend mogen worden, onvoldoende blijken, meer gelden op dezelfde wijze te leenen;

Heeft, den raad van bestuur gehoord, na verkregen goedkeuring der Koloniale Staten,

vastgesteld onderstaande verordening:

Art. 1.

De Gouverneur wordt gemachtigd om, voor de doortrekking van den in aanleg zijnden spoorweg tot Dam, boven de vallen der Sarakreek, ten laste der kolonie van den Staat der Nederlanden de noodige gelden naar gelang van de behoefte te leenen tot een bedrag van ten hoogste *vijfhonderd duizend* gulden.

Art. 2.

De in art. 1 bedoelde geldleening wordt als eene aanvulling beschouwd van die bedoeld in art. 7 der verordening van 5 November 1902 (G. B. 1903 n°. 30), goedgekeurd bij de wet van 23 Juli 1903 (*Staatsblad* n°. 216, G. B. n°. 29); zoodat daarop ook van toepassing zullen zijn de artt. 8, 9 en 10 der aangehaalde verordening.

De in art. 9 dier verordening bedoelde aflossing zal alzoo beginnen vijf jaar nadat het volle bedrag van *acht millioen vijfhonderd duizend* gulden is geleend, of vijf jaar nadat de spoorweg tot Dam, boven de vallen der Sarakreek zal zijn voltooid.

Art. 3.

Deze verordening treedt in werking gelijktijdig met de wet waarbij zij wordt goedgekeurd.

Gegeven te Paramaribo, den 22sten October 1906.

IDENBURG.

De wd. Gouvernements-secretaris,

STAAL.

(245 5)

BIJLAGEN VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

(Memorie van Toelichting tot de ontwerp-verordening van den Gouverneur van Suriname, benevens de over dat ontwerp tusschen den Gouverneur en de Koloniale Staten gevoerde schriftelijke gedachtenwisseling.)

Memorie van Toelichting.

In de Memorie van Toelichting tot de ontwerp-verordening tot aanvulling en verhooging van de voorloopig vastgestelde koloniale huishoudelijke begrooting voor 1906 (*Bijlagen Handelingen Koloniale Staten* 1905/1906 — **10** — 3) werd de wenschelijkheid betoogd, om, geheel afgescheiden van de beslissing of de spoorweg tot het Lawagebied zal worden doorgetrokken, den spoorweg te verlengen tot een punt boven de vallen der Sarakreek, nl. tot Dam.

Voor die wenschelijkheid werd gewezen op de moeilijke en gevaarvolle reis op het middengedeelte der Sarakreek, die voor eene ontginning van de placers aan die kreek en in de 2de goudzône gelegen, zeer hinderlijk is. Het belang dat de kolonie bij het opheffen van dien hinder kon hebben, viel, volgens de aangehaalde Memorie, reeds genoegzaam af te leiden uit het feit, dat, trots al die moeilijkheden, de placers in die zône gelegen ongeveer het $^1/_3$ gedeelte van de totale goudproductie der kolonie opleverden. Daarbij werd verder gewezen op omstandigheden die het vermoeden wettigen, dat onze goudindustrie met meer arbeidskrachten en bij doelmatiger ontginning, waartoe vooral eene gemakkelijke communicatie door middel van den spoorweg zoude bijdragen, eene hoogere vlucht zou nemen.

De ondergeteekende kan zich met het in die Memorie geleverde betoog vereenigen en is van oordeel, dat, waar de opmetingen en het terreinonderzoek van het gedeelte Surinamerivier—Dam thans vrijwel zijn afgeloopen, in dezen eene beslissing moet worden verkregen, welke, in verband met den stand der werkzaamheden van den spoorweg, urgent moet worden geacht.

Immers, indien rationeel doch niet te snel voortgewerkt wordt, kan het daarheen geleid worden, dat de spoorweg, die volgens den tegenwoordigen stand van zaken met Mei 1907 het kruispunt met den Brownsweg zou kunnen bereiken, zonder stagnatie met het eind van 1907 tot dat punt zal zijn gekomen; en zooals reeds in de bovenaangehaalde Memorie werd aangetoond, heeft het verder bouwen van den spoorweg van dit punt af tot de Surinamerivier geene beteekenis, wanneer niet vaststaat, dat de spoorweg ook aan de andere zijde van die rivier zal worden doorgetrokken. Met het oog op de tijdige bestelling van materialen zal te dien opzichte dus eene beslissing — ook door den Rijkswetgever — moeten zijn genomen uiterlijk medio 1907.

Hieronder zal worden aangetoond, dat de kosten van aanleg, waarvan die doortrekking tot Dam werd afhankelijk gesteld, niet bijzonder hoog zullen zijn, althans niet belangrijk hooger dan het gemiddelde bedrag, dat de aanlegkosten van het gedeelte Paramaribo—Kadjoe vermoedelijk zullen beloopen, en dat het mogelijk gebleken is om den rivierovergang met een kabelspoorweg tot stand te brengen, welke omstandigheid op de kosten van aanleg van grooten invloed is.

Financieele stand van den tegenwoordigen aanleg. Ter toelichting van bovenstaande mededeeling, nl. dat de kosten van aanleg van de lijn Kadjoe—Dam niet hooger zullen zijn dan het gemiddeld bedrag der kosten per K.M. waarop de aanleg Paramaribo—Kadjoe te staan zal komen, volgen op de eerste plaats hieronder eenige gegevens omtrent den tegenwoordigen stand der aanlegfondsen.

Voor den spoorweg*aanleg* (dus hieronder niet begrepen hetgeen voor de overneming der rechten, enz. van de maatschappij „Suriname" werd betaald) is tot en met 1905 in ronde cijfers uitgegeven een bedrag van .... f 3 545 000

De raming der uitgaven voor dien aanleg is:

voor 1906	1 150 000
voor 1907	500 000
te zamen dus	f 5 195 000 (1)

Met dit bedrag zou de spoorweg tot Kadjoe gebouwd kunnen worden. Zelfs mag, naar de meening van den directeur der koloniale spoorwegen — buitengewone, thans niet te voorziene omstandigheden daargelaten — aangenomen worden, dat dit bedrag voor dien bouw niet geheel verwerkt zal worden, en daardoor met een bedrag van f 5 100 000 volstaan zal kunnen worden, althans wanneer, zooals de directeur goed mogelijk acht, niet sneller gewerkt wordt dan het beschikbaar blijkende aantal *geacclimatiseerde* arbeiders veroorlooft.

Daar de oorspronkelijke raming voor den bouw van den spoorweg tot Kadjoe globaal op f 4 200 000 werd gesteld (zie de Memorie van Antwoord van de Ministers van Koloniën en Financiën op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer der Staten-Generaal over het wetsontwerp tot goedkeuring der betrekkelijke verordening (Zitting 1902—1903, stuk **132**, n°. 8), zullen dus de toegestane fondsen voor dien bouw met ongeveer f 900 000 overschreden worden, wat gelijk staat aan ongeveer 21.5 %.

Aangezien de spoorweg met grooten eenvoud werd gebouwd, het hooger personeel en de arbeiders behoorlijk, maar niet exceptioneel bezoldigd en de aanschaffing van materialen, zoowel in Europa als in de kolonie zelf, op de meest economische wijze geschiedde, kan de overschrijding niet anders verklaard worden dan uit eene te lage raming van de aanlegkosten, ook in verband met de moeilijkheden met de arbeidskrachten ondervonden.

De gegevens voor de schatting der kosten waren, blijkens de Memorie van Toelichting tot het ontwerp, dat geworden is de verordening van 5 November 1902 (G. B. 1903, n°. 30), ontleend aan ramingen van de maatschappij „Suriname", die men meende te mogen vertrouwen.

Op dien grond schreven de bovenbedoelde Ministers in hunne Memorie van Antwoord (pag. 1), dat men niet behoefde te vreezen, dat de aanlegkosten voor het noordelijk deel van den spoorweg veel zouden tegenvallen. Eene overschrijding van de raming met ruim 20 % moge, in het licht van deze verwachting, eene teleurstelling worden genoemd, op zich zelf is eene dergelijke overschrijding bij groote werken — ook als de voorbereiding heel wat zorgvuldiger had kunnen zijn dan hier mogelijk was — niet zeldzaam. In absoluten zin kan een bedrag van f 35 à f 40 000 per K.M. voor een spoorweg, die, als de Surinaamsche, een bijna geheel onbewoond en woest binnenland indringt, en waarvoor zooveel

(1) Dit bedrag geeft een hooger cijfer per K.M. dan berekend kon zijn bij de indiening der verordening tot aanvulling en verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting voor 1906 (zie Memorie van Toelichting en Memorie van Antwoord). Dit is veroorzaakt doordat sedert die indiening de gezondheidstoestand veel ongunstiger is geworden, waardoor vele arbeiders moesten worden teruggezonden.

hoogere arbeidsloonen moesten worden betaald, ja zelfs arbeiders uit den vreemde moesten worden aangevoerd, terwijl het geheele personeel door malaria geteisterd werd, zeker niet te hoog worden genoemd, en in relatieven zin, dat is bij vergelijking met hetgeen elders, vooral in de tropen, voor den aanleg van railbanen werd betaald (waartoe de bijlage *C* dezer Memorie in staat stelt) — kan worden getuigd, dat de Surinaamsche spoorweg goedkoop wordt gebouwd en met overleg wordt uitgevoerd.

De opmetingen op het baanvak Surinamerivier—Dam, in de eerste maanden dezes jaars gedaan, alsmede de vroegere opmetingen der maatschappij „Suriname", geven voldoenden grond, om, in vergelijking met hetgeen bij overeenkomstige terrein- en verdere omstandigheden tot dusver werd ondervonden, eene raming te maken met die mate van nauwkeurigheid, waarmede men zich in deze kolonie moet tevreden stellen.

Eene grootere nauwkeurigheid is niet mogelijk, omdat wel het grondverzet en de kosten der kunstwerken kunnen worden berekend, doch de eenheidsprijzen van den arbeid altijd zeer uiteen kunnen loopen, voornamelijk ten gevolge van den grooten invloed dien de malaria op de kosten van het werk uitoefent.

Het vorenstaande in acht nemende, worden de kosten van aanleg van het bedoeld baanvak Surinamerivier—Dam geraamd op f 40 000 per K.M., als volgt gespecificeerd:

Boschkap	f 2 000
Grondwerk	22 000
Kunstwerken	3 000
Ballastbed	2 000
Bovenbouw	8 000
Gebouwen	1 000
Directie	2 000
	f 40 000

Hierbij wordt gerekend op eene bouwsnelheid van 15 K.M. per jaar, waardoor de aanvoer van niet geacclimatiseerde arbeiders zooveel mogelijk kan worden beperkt, terwijl in elk der gespecificeerde posten een bedrag voor „onvoorzien" is begrepen. Waar dit bedrag van f 40 000 per K.M. voor aanlegkosten niet bovenmatig genoemd kan worden, en het, zooals hierna zal worden uiteengezet, mogelijk blijkt den rivierovergang tot stand te brengen met een kabelspoorweg, die slechts f 35 000 zal kosten, zou het, naar de meening van den ondergeteekende, weinig rationeel zijn om den spoorweg niet tot de tweede goudzône door te trekken.

Rivierovergang. Bij het traceeren der lijn moest rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat te eeniger tijd eene brug noodig zou blijken in verband met eene eventueele doortrekking van den spoorweg tot het Lawagebied, of met eene zeer groote ontwikkeling van de landstreek ten zuiden van de Surinamerivier. Er is dus gezocht naar een geschikt overbruggingspunt in de rivier, en dat punt is aangenomen als vast punt van uitgang voor de landlijnen.

Dit brugpunt is gevonden 3,5 K.M. bovenstrooms Kadjoe; het steekt gunstig af bij de nabijgelegen riviervakken, voor zoover brugbouw betreft. Toch is met het brugvak en de aansluitende uiterwaarddammen ten minste eene uitgaaf van f 300 000 gemoeid, eene raming waarbij nog in het oog moet worden gehouden, dat belangrijke overschrijding ten gevolge van weersgesteldheid en daaraan verbonden waterstanden niet is uitgesloten.

Door in plaats van eene brug eene hang-kabelbaan te bouwen, niet alleen over het rivierbed, doch ook over de uiterwaarden, kan, in plaats van met bovengenoemde som, met f 35 000 worden volstaan. Hiermede kan tevens de communicatie met den zuidelijken rivieroever, zoodat het spoor den noordelijken rivieroever heeft bereikt, in korten tijd, enkele weken, worden verkregen. Door brugbouw zou de gemeenschap zeker niet binnen het jaar worden verkregen, daar men de pijlers slechts in den geheel drogen tijd kan bouwen, tenzij buitenmatige kosten werden gemaakt om eene snellere oplossing te verkrijgen.

Het spreekt wel van zelf, dat een kabelvak niet uitsluitend voordeelen aanbrengt. Voor den opvoer van materialen voor den bouw van het vak Suriname—Dam, veroorzaakt het afladen, overbrengen en weer opladen belangrijke uitgaven.

De kosten van transport per ton van Paramaribo tot den zuidelijken rivieroever worden er duurder door. Men kan dit verschil aannemen als te zijn hoogstens f 3 per ton.

De te vervoeren hoeveelheden zijn:

1. Rails	2000 ton.
2. Dwarsliggers	3200 „
3. Pijpen en bruggen	600 „
4. Rollend materieel	200 „
5. Arbeidersvoeding, enz. ..	1000 „
	7000 ton.

Totaal dus komt het verschil te staan op 7000 × f 3 = f 21 000.

Dit bedrag, samen met f 35 000 van de kabelbaan zelf, dus totaal f 56 000, is nog beduidend minder dan de brugkosten. Dit springt te meer in het oog, wanneer men bedenkt, dat bij het bouwen van eene brug òf gewacht moet worden met den aanleg aan de zuidzijde tot die geheel gereed is, òf anders op zijn minst 0,2 deel van het genoemde totaal vervoer van 7000 ton via Boschland zou moeten worden opgebracht, hetgeen zeker f 15 per ton, dus 1400 × f 15 = f 21 000 zou kosten.

Wordt later toch nog eene brug gebouwd, dan bespaart de aanwezigheid van eene kabelbaan op zijn minst f 10 000 voor dien bouw aan transport van materialen op oevers en pijlers.

De cijfers nu tegenover elkaar stellende, komt men tot de navolgende conclusie:

1. Eene brug kost ten minste f 300 000
Een kabelvak .... 35 000.

2. Het hebben van een kabelvak in plaats van eene brug maakt den aanleg voor het volgende baanvak tot Dam f 21 000 (wegens overlading) kostbaarder. Een gelijk bedrag zal blijkens het bovenstaande moeten worden uitgegeven voor het opvoeren van materialen bij brugbouw, wanneer het werk op den zuidelijken oever tijdens dien bouw wordt voortgezet. Wordt er tijdens den brugbouw niet op den oever gearbeid, dan vervallen die meerdere kosten bij brugbouw.

3. Bij het eventueel later bouwen van eene brug kan het verlies, dat door het vooraf bouwen van een kabelvak geleden wordt, gesteld worden op f 35 000 (kosten van het kabelvak) + f 21 000 (meerdere kosten gedeelte Suriname—Dam door overlading) — f 10 000 (besparing brugbouw) = f 46 000 (zegge zes en veertig duizend gulden).

Bij de overweging, of men deze kans wil loopen, moeten de navolgende vragen onder de oogen worden gezien:

a. Wat is de kans, dat de spoorweg nog verder dan Dam gebouwd zal worden?

b. Wanneer zal het vervoer over het riviervak dusdanig zijn toegenomen, dat de meerdere kosten aan vracht per ton (ten gevolge der overlading) nopen de kabelbaan te vervangen door eene brug?

Op de eerste vraag is voor het oogenblik geen antwoord te geven, daar het onderzoek in het Lawagebied, zooals uit de tusschen Bestuur en Staten bij de ontwerp-begrooting voor 1907 gewisselde stukken is gebleken, tot nu toe geen zoodanige resultaten heeft opgeleverd als noodig voor de motiveering van de doortrekking van den spoorweg naar dat gebied. Er zal nu, bij goedkeuring door de Wetgevende Macht in Nederland, een onderzoek buiten het Lawagebied in het Lelygebergte worden ingesteld, maar uit den aard der zaak is thans niet te bepalen, of het resultaat hiervan bepaalden grond voor verdere doortrekking zal geven.

Bij de tweede vraag valt het volgende op te merken:

Eene brug kost jaarlijks:

aan rente ad 3 %	f 9000
„ onderhoud	3000
Totaal	f 12 000

Zooals in bijlage A van deze Memorie is uitgewerkt, zijn de minima kosten voor de exploitatie van het kabelvak f 5500. Met die kosten kunnen per jaar verzet worden 3000 ton, en verhoogd tot f 7000, 5000 ton. Opvoer van 3000 ton beteekent, tegen ½ ton per jaar per hoofd, reeds eene arbeidende bevolking van 6000 man. Thans bedraagt de bevolking van de goudplacers en de balataconcessies in de nabijheid van de Sarakreek op zijn hoogst 800 hoofden.

Er zal dus òf eene buitengewoon groote uitbreiding van de gouden balata-industrie in die streek moeten plaats hebben, òf wel het leven moeten worden geschonken aan verschillende nieuwe industrieën, alvorens het vervoer per spoorweg zoodanig zal zijn toegenomen, dat de bouw van eene brug noodig wordt. Waar nu in de eerste 10 jaren aan rente en onderhoud van de brug — gesteld ze werd nu dadelijk gebouwd — een kapitaal van f 120 000 zou moeten worden uitgegeven, terwijl de exploitatiekosten van eene kabelbaan in dien tijd f 55 000 zouden bedragen, is het duidelijk, dat de ondergeteekende de keus heeft doen vallen op een kabelvak.

Financieele gevolgen van doortrekking van den spoorweg tot Dam. De aanlegkosten van het 39 K.M. lange baanvak Surinamerivier—Dam worden geraamd als volgt:

39 K.M. à f 40 000 (zie boven) ...	f 1 560 000
Kabelvak over de rivier (zie boven)	35 000
Rivierstation	5 000
	f 1 600 000
Rollend materieel	50 000
Totaal	f 1 650 000

Dit bedrag zal der koloniale kas een jaarlijkschen rentelast opleggen van ruim f 49 500. Voegt men hierbij de kosten van onderhoud en exploitatie, die, blijkens bijlage A dezer Memorie, op f 60 000 worden geraamd, dan krijgt men een totaal bedrag van f 109 500 's jaars. Trekt men hiervan af de opbrengsten der exploitatie van het baanvak, welke, blijkens bijlage B dezer Memorie (gebaseerd op den tegenwoordigen toestand), op f 35 000 's jaars worden geraamd, dan blijft nog f 74 500 ongedekt. Bedenkt men daarbij, dat zonder de doortrekking van den spoorweg tot Dam, zooals reeds vroeger werd gezegd en waaraan hierboven werd herinnerd, de bouw van het gedeelte Brownsweg—Kadjoe niet noodig zou zijn, welk 15 K.M. lange gedeelte jaarlijks kost aan:

rente ad 3 % van het aanlegkapitaal van f 500 000...	f 15 000
wegonderhoud 15 × f 1100	16 500
meerdere kosten wegens het doorrijden der treinen...	500
Totaal	f 32 000

dan blijkt, dat, zuiver gesteld, de doortrekking van den spoorweg tot Dam van de koloniale kas een offer van f 106 500 in het jaar zal vragen, indien de toestand blijft gelijk hij thans is. Groote uitbreiding van de bestaande industrieën en eene krachtige ontwikkeling van landbouw en boschexploitatie langs de spoorlijn zullen op den duur door hunne directe en indirecte baten dit offer aan de koloniale kas moeten vergoeden.

Zooals boven werd gespecificeerd, zal de aanleg van den spoorweg van de Surinamerivier tot Dam f 1 650 000 kosten. Dit bedrag zal echter niet geheel gevonden kunnen worden uit het voor den spoorwegaanleg berekend deel ad f 7 000 000 van het kapitaal van ten hoogste acht millioen, dat krachtens art. 7 der verordening van 5 November 1902 (G. B. 1903, nº. 30) ten laste der kolonie van den Staat der Nederlanden mag worden geleend voor spoorwegaanleg en exploratie in het Lawagebied. Immers, zooals reeds werd medegedeeld, zal de bouw van den spoorweg tot Kadjoe in ronde cijfers te staan komen op f 5 195 000, of in het gunstigste geval op f 5 100 000. Voegt men bij deze cijfers hetgeen aan de maatschappij „Suriname" voor de overneming van hare rechten, aanspraken, activa, plannen, rapporten, enz. werd betaald, nl. f 542 432,26, en de f 20 000 die bij de begrooting voor 1906 ook ten laste van de spoorwegleening werden toegestaan voor opnemingen en terreinonderzoek bezuiden Kadjoe, dan komt men in ronde cijfers tot eene totaal uitgave van f 5 757 000 à f 5 662 000.

Van de voor *spoorwegaanleg* beschikbare f 7 000 000 blijft dan slechts f 1 243 000 à 1 338 000 over. Voor den op f 1 650 000 geraamden spoorwegaanleg tot Dam zal in het gunstigste geval nog noodig zijn f 312 000.

Daarom wordt bij het onderhavige ontwerp voorgesteld om voor dien aanleg tot Dam en voor eene in verband daarmee staande verbetering van het bovengedeelte der Sarakreek (waarover straks nader) van den Staat der Nederlanden ten laste der kolonie nog een bedrag van *ten hoogste* f 500 000 te leenen.

Volledigheidshalve wordt herinnerd, dat bij de overneming van de rechten, activa, enz. der maatschappij „Suriname" gerekend werd, dat die activa der kolonie eene som van twee ton gouds zouden opbrengen. De activa bestonden voornamelijk uit oprichters- en andere aandeelen in de maatschappij „Granplacer", sedert omgezet in de Mijnbouwmaatschappij „Suriname". Het vrij hooge bedrag waarop die waarden geschat werden, zal niet worden verkregen; hunne opbrengst moet echter worden gesteld tegenover — kan eventueel strekken tot mindering van— het genoemde meerdere bedrag van f 500 000.

De ondergeteekende heeft overwogen, of niet in plaats van eene doortrekking van den spoorweg naar Dam, eene verlenging tot een hooger gelegen punt, bijv. tot het placer „Drie Gebroeders", moest worden aan de orde gesteld.

Daardoor zoude de spoorweg zooveel dieper dringen in de 2de goudzône en de goudindustrie zooveel meer zijn gebaat.

Hij heeft echter gemeend die vraag ontkennend te moeten beantwoorden, met het oog op de zware financieele lasten die hierdoor wederom op de kolonie zouden worden gelegd. Immers de lengte van de lijn Surinamerivier—„Drie Gebroeders" zoude 75 K.M. bedragen. De aanlegkosten daarvan zouden, globaal berekend, f 3 300 000 zijn.

De jaarlijksche kosten aan rente, onderhoud en exploitatie zouden dan te staan komen op f 211 500, waartegenover voorloopig geen hooger exploitatie-opbrengst dan van f 55 000 zou kunnen worden gesteld. Voor de koloniale kas zou dus het jaarlijksch tekort te staan komen op f 156 500, of als men, gelijk hierboven, rekent met de jaarlijksche kosten van het gedeelte van den Brownsweg tot de Surinamerivier, f 156 500 + f 32 000 = f 188 500, rond f 190 000. Een dergelijk offer acht de ondergeteekende onder de tegenwoordige omstandigheden voor die kas te zwaar, vooral waar op veel goedkoopere wijze eene voldoende gemeenschap met de placers aan de Sarakreek boven Dam tot stand kan worden gebracht.

Het deel dier kreek toch, dat gelegen is ten zuiden van de vallen bij Dam, vormt een belangrijk beteren waterweg dan het benedenwaarts gelegen gedeelte. Vallen zijn daarop niet, zoodat hooge waterstanden geen gevaar of hindernis opleveren. Als regel is er het geheele jaar door voldoend water, om met groote visschersbooten te kunnen varen. Alleen bij uitzondering heeft men zich in ongunstige jaren gedurende korten tijd met kleinere booten moeten behelpen.

Met een bedrag, dat zeer belangrijk minder is dan de kosten van den spoorweg, kan het bovengedeelte der kreek gebracht en onderhouden worden in een toestand, die deze waterweg eene natuurlijke en voldoende verlenging van den spoorweg doet zijn.

De ondergeteekende heeft daarom het voornemen, van de som van ten hoogste f 500 000, die nu geleend zal worden, een bedrag van ongeveer f 50 000, dat daarvoor door den directeur der koloniale spoorwegen noodig en voldoende wordt geacht, te bestemmen voor de verbetering van het boven de vallen gelegen gedeelte der Sarakreek.

Ten slotte zij het volgende medegedeeld, in verband met de mogelijke vraag, of met doortrekking van den spoorweg in de richting van Dam niet vooruitgeloopen wordt op de quaestie die in de Memorie van Toelichting, behoorende bij het ontwerp dat geworden is de verordening van 5 November 1902 (G. B. 1903, nº. 30), werd behandeld, nl. welke richting de spoorweg moet volgen, wanneer eventueel in het Lawagebied, of in de nabijheid daarvan, alsnog voldoend rijke terreinen worden gevonden, die eene doortrekking tot de Lawa wettigen. Deze vraag zou ontkennend moeten worden beantwoord.

In die Memorie werd ondersteld, dat van het toen aangenomen eindpunt Fri de spoorweg het Lawagebied kon bereiken, hetzij in oostelijke richting naar de samenvloeiing der Tapanahony en Lawa (dit zou de kortste richting zijn en werd geschat op 80 K.M.), of wel in zuidelijke richting naar de Tapanahony (eene lengte van ongeveer 105 K.M.). Nu is uit de resultaten van de wetenschappelijke expedities naar de Gonini en Tapanahony gebleken, dat zich in de eerste richting een gebergte verheft, dat voor den spoorwegaanleg een zeer groot beletsel zou zijn, terwijl wat ook verder van het terrein bekend werd, in het licht stelt, dat, indien de spoorweg in zuidelijke richting wordt verlengd, dit niet anders kan zijn dan over Dam.

Uit dit oogpunt kan er dus geen bezwaar bestaan tegen eene doortrekking tot laatstbedoelde plaats.

Paramaribo, 28 Augustus 1906.

De Gouverneur van Suriname,
IDENBURG.

BIJLAGE A.

—

Onderhoud en exploitatie-rekening van het baanvak Kadjoe—Dam.

A. Exploitatie van den transportkabel:

1 machinist	f 1500	
1 stoker	800	
3 arbeiders, tevens houtkappers	1620	
	f 3920	
verlof en ziekte ± 20 %	800	
		f 4720
Onderhoud woningen		100
Smeermaterialen en die voor herstellingen		680
		f 5500

B. Wegonderhoud: per K.M.

Ballast, 40 M³. à f 2,50	f 100	
Dwarsliggers, 10 % = 120 à f 1,50	180	
Rails, 3 % = 1½ ton à f 70	105	
Klein ijzerwerk	15	
Aan materialen		f 400

Uitgaven per ploegsectie van 10 K.M.:

Loon: 1 ploegbaas	f 1500	
1 voorman	780	
6 arbeiders	3240	
	f 5520	
Verlof en ziekte ± 20 %	1080	
Bijeen	f 6600	
Gereedschappen, petroleum en smeermiddelen	200	
Onderhoud wagen	200	
Bijeen	f 7000	
Geeft per K.M. 1/10 f 7000	=	700
Wegonderhoud		f 1100

per K.M.

Dus voor 39 K.M. f 42 900.

Exploitatie zuidelijken oever Suriname tot Dam.

C. Hier is men meer direct afhankelijk van het vervoer zelf, een minimum treinenloop is echter één per week.

Personeel:

1 machinist	f 1500	
1 stoker	800	
1 pakhuismeester	1000	
	f 3300	
Verlof en ziekte ± 20 %	700	
Bijeen		f 4 000
Onderhoud woningen		100
Tractie voor één trein per week, bestaande uit 1 loco en 5 2-assige wagens 52 × 80 = 4160 treinkilometers, tegen f 0,25		1 040
Onderhoud van het reserve-materiaal		260
		f 5 400

Resumé.

A. Exploitatie van het kabelvak	f	5 500
B. Onderhoud baanvak		42 900
C. Tractie-kosten		5 400
	f	53 800
Hierbij algemeene directie		6 200
Totaal exploitatie	f	60 000
Rente à 3 % van f 1 650 000		49 500
Bijeen	f	109 500

BIJLAGE B.

—

Raming der opbrengsten, gebaseerd op den tegenwoordigen toestand.

De tarieven voor den spoorweg dienen, wil deze werkelijk tot toename der industrieën bijdragen, niet hooger te zijn dan die van het watertransport. Daarvan moet dus worden uitgegaan.

Bij de berekeningen valt in aanmerking te nemen, dat bij het laatste als eenheid steeds geldt een persoon. Deze neemt bij zijne reis mede zijn evenredig deel van alle op de placers noodige voeding, gereedschappen en andere goederen. Onder de hierna te noemen opbrengsten voor een passagier wordt dus bedoeld zoodanig persoon met die evenredige bagage. Bij de exploitatie-tarieven moet men die natuurlijk scheiden; voor de raming der opbrengsten, die geheel recht evenredig is aan het aantal personen in de velden werkzaam, is deze grondeenheid de beste.

Bij dit watervervoer wordt niet uitsluitend gerekend het aantal roeidagen, dat men noodig heeft voor de reis, want het gebruik heeft de reiskosten belangrijk doen inkrimpen.

Zonder nu alle gegevens op te sommen, aan de arbeiderscontracten der diverse placers ontleend, wordt als voorbeeld het volgende genoemd:

Het placer „von Hemert", waar men met gebruikmaking van den barkassendienst tot Boschland kan komen in 12 reisdagen, betaalt aan zijne arbeiders voor de opreis:

Aan de barkas	f 5
„ roeiloon	15
„ kost	6
	f 26

Voor de afreis met de leege booten van het placer doorroeiende naar Paramaribo wordt betaald:

Roeiloon	f 5
Geldswaarde der kost, 4 dagen à f 0,75	3
	f 8

Voor eene reis op en neer komt dus de arbeider op f 34. Placer „von Hemert" ligt nog 4 dagen roeiens voorbij Dam.

Men zal dus het waterverkeer zeker niet tot den spoorweg trekken, zoolang de opbrengst per reiziger van Dam naar de stad en omgekeerd hooger wordt opgevoerd dan f 10.

Een soortgelijk onderzoek voor het tarief tot Abontjeman leidt tot een maximum van f 6.

Totaal opbrengsten.

Volgens de gegevens der laatste 10 jaar kan men rekenen, dat in groep III*a* jaarlijks geregeld werken 100 man en in groep III*b* 400 man.

Maken deze allen 6 keer per jaar eene treinreis, dan brengt dit op:

100 × 6 × f 6 = f 3 600
400 × 6 × 10 = 24 000

f 27 600

Raamt men nog ± f 7400 voor de opbrengst aan vrachten voor balatableeders, enz. (men rekent hiervoor op ± 300 man (1), dan komt men, *aannemende dat geen enkel persoon meer per boot reist*, op eene totaal opbrengst van f 35 000. Voor deze f 35 000 wordt dan gereisd 135 K.M. tot Kadjoe en 40 K.M. voorbij die plaats.

Aannemende, dat er toch iedere week een trein moet loopen naar Kadjoe, dan mag het aandeel van het baanvak tot daar in de opbrengst zonder winst gesteld worden op die der wagenkilometers, overeenkomende met $\frac{1500}{50}$ = 30 reizigers met goederen, d. i. één rijtuig. Dit maakt voor 50 weken:

50 × 2 × 135 × f 0,10 = f 1350.

(1) Voorloopig mag echter niet worden aangenomen, dat deze allen van den spoorweg gebruik zullen maken, aangezien de eigenaardigheid van dit bedrijf dit uitsluit.

Bijlage C.

—

Overzicht over de kosten per K.M. van verschillende spoorwegen.

Algemeene opmerking.

Het maken van vergelijkingen omtrent de aanlegkosten is moeilijk. Op de meeste spoor- en tramwegen is bijv. het rollend materieel veel uitgebreider dan in Suriname (bij Oost-Indische tramwegen f 6000 per K.M.; in Suriname f 2000 per K.M.)

Daarentegen zijn de arbeidsloonen bij den spoorwegaanleg in deze kolonie hoog: voor een Javaan f 1,50, voor een Surinamer f 2; op Java f 0,50. In Afrika zijn de loonen meestal lager, en nergens hooger dan in deze kolonie (Congo f 1; Duitsch-Oost-Afrika f 0,40).

Men heeft in laatstgenoemde streken ook veel te kampen met ziekten; doch terwijl hier de geneeskundige dienst groote kosten veroorzaakt, laat men daar waar de streek zelf voldoend werkvolk oplevert, de ziekenverpleging gewoonlijk aan de familie over.

Aanlegkapitaal van spoor- en tramwegen.

N°.	LAND.	NAAM van de BAAN.	Baan-lengte in K.M.	Spoorwijdte.	Kilometer-kosten.	Kilometer-kosten in guldens.
1	Senegambië	St. Louis-Dakar	264	1,000	80 000 Mark	48 000
2	Voormalig Fransch Soedan .	Kayes-Fulimandio	563	1,000	94 800 „	57 680
3	Fransch Guinea	Konakry-Kurussa	680	1,000	80 000 „	48 000
4	Ivoor-kust.	Grand Bassam Kong . .	550	1,000	65 000 „	39 000
5	Dahomé	Kotanou-Fisjauro	700	1,000	52 000 „	31 000
6	Siera-Leone	Freetown-Bô	220	0,760	76 500 „	45 900
7	Goudkust	Sekondi-Kumassi	320	1,067	102 000 „	60 120
8	Lagos	Lagos-Ibadan	197	1,067	89 000 „	53 400
9	Congo-Staat	Matadi-Leopoldville	399	0,750	150 600 „	90 360
10	Angola	Loanda-Ambaca	363	1,050	275 400 „	165 240
11	Duitsch-Zuidwest-Afrika . .	Swakopmund-Windhoek . . .	382	0,600	36 000 „	21 600
12	Duitsch-Oost-Afrika	Kilwa Kissiwani-Wiedhafen .	700	0,750	85 000 „	51 000
13	Idem	Dares Salam-Mrogoro	230	1,067	72 000 „	43 200
14	Idem	Fanga-Korogwe	84	1,000	79 000 „	47 400
15	Uganda en Britsch-Oost-Afrika	Mombassa-Port Florence . .	935	1,000	113 700 „	68 010
16	Fransch Somaliland	Djibuti-Adis Harar. . . .	296	1,000	58 500 „	35 100
17	Eritrea	Massana-Asmara	150	1,000	173 600 „	104 160
18	Madagaskar	Aniverano-Antananarivo . . .	290	1,000	130 900 „	78 540
19	Réunion	St. Philippe-St. Benoît . . .	156	1,000	217 600 „	130 560
20	Britsch-Indië.	Southern-Mahratta	2449	1,000	4 700 £	54 900
21	Algiers	Soukharas-Febessa	435,5	1,000	136 300 frs.	68 150
22	Idem.	Bone-Aïn Mokra.	33	1,000	106 000 „	53 000
23	Idem.	Aïn Sefra-Djedien bou Rezg .	84,6	1,055	65 000 „	32 500
24	Trinidad	Trinidad-Spoorwegen . . .	131,2	1,435	4 880 £	59 300
25	Nederland	Zuidhollandsche Eilanden . .	149,6	1,067	—	39 200
26	Idem.	Nederl. Tramway Maatschappij	174,800	1,067	—	46 400

N°. 1 t/m 19. Overgenomen uit „Die Eisenbahnen im tropischen Afrika von prof. dr. Hans Meijer".

N°. 20 t/m 23. Overgenomen uit „Les chemins de fer aux colonies et dans les pays neufs. Institut colonial International.

N°. 24. Overgenomen uit „Annuel report Trinidad Government Railways".

N°. 25—26. Overgenomen uit „De jaarverslagen dier Maatschappijen".

Gemiddelde kosten per K.M. van tramwegen in Nederlandsch-Indië, overgenomen uit: „Statistiek van het vervoer op de spoorwegen en tramwegen met machinale beweegkracht in Nederlandsch-Indië" over het jaar 1904.

NAAM DER ONDERNEMING. 1.	Lengte in K.M. 2.	Ligt op bestaande wegen. 3.	Spoorwijdte in M. 4.	Gemiddelde kosten per K.M. (Aanleg-kapitaal) in guldens. 5.
Semarang—Joana S. M.	389	272 K.M.	1,067	30 763
Oost-Java S. M.	78	73 „	1,067	32 053
S. T. W. Djokja—Magelang—Willem I.	57	23 „	1,067	100 937
S. T. W. Goendih—Soerabaja	245	— „	1,067	52 501
Semarang—Cheribon S. M.	323	146 „	1,067	32 035
Serajoedal S. M.	91	41 „	1,067	31 260
Kediri S. M.	127	100 „	1,067	20 438
Malang S. M.	85	73 „	1,067	31 692
Pasoeroean S. M.	44	38 „	1,067	39 699
Probolingo S. M.	45	38 „	1,067	29 856
Modjokerto S. M.	80	46 „	1,067	27 630
Babat—Djombang S. M.	68	20 „	1,067	25 210
Madoera S. M.	205	114 „	1,067	29 784
Lijnen Deli Sp. M.	135	— „	1,067	37 789
Atjeh S. T. W.	322	16 „	0,75	± 29 000

N.B. De aandacht wordt gevestigd op het feit, dat blijkens kolom 3 vele van bovenstaande tramwegen grootendeels liggen op bestaande wegen, waardoor eene aanmerkelijke besparing in de aanlegkosten wordt verkregen.

Eindverslag der Commissie van Rapporteurs.

In het Eindverslag der Commissie van Rapporteurs over de verordening tot aanvulling en verhooging van de voorloopig vastgestelde koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1906 (*Bijlagen* 1905—1906, nº. **10**) werd dezerzijds de meening uitgesproken, dat, welke ook de resultaten mogen zijn van de exploratie van het Lawagebied, de gegevens waarover toen reeds te beschikken was, alleszins wettigden het doortrekken van den spoorweg tot de Lawa. Daarbij werd aangetoond, dat zoowel landbouw en veeteelt als boschbouw en mijnontginning daardoor belangrijk zouden worden gebaat.

„Maar", zoo luidt het Eindverslag verder, „ook al zou voor het oogenblik daartoe nog niet kunnen worden besloten, meenden al de leden die aan het afdeelingsonderzoek deelnamen, eenparig, dat in ieder geval het algemeen belang vorderde, dat de spoorweg zoo spoedig mogelijk tot aan de Tapanahony werd doorgetrokken."

Nu er nog steeds alle reden bestaat, zich aan deze meening te blijven houden, behoefde het geen betoog, dat men algemeen met groote erkentelijkheid kennis genomen had van het ontwerp, ten doel hebbende het verkrijgen van de gelden die nog noodig zullen zijn om den in aanleg zijnden spoorweg door te trekken tot Dam, boven de vallen der Sarakreek.

Wel zal hierdoor niet geheel tot uitvoering komen het juist vermelde denkbeeld der Staten, zoodat, om niet van andere concessies te spreken, de thans in exploitatie zijnde terreinen van de Mijnbouwmaatschappij „Suriname", „la Fortuna", „Drie Gebroeders", „J. G. von Hemert & Cº.", „Bradley", de Nederlandsche Handelmaatschappij e. a. nog 2 à 3 dagreizen van het eindpunt van den spoorweg verwijderd zullen zijn, doch met dankbaarheid werd erkend, dat de voorgenomen doortrekking op noemenswaardige wijze zal te gemoet komen aan de in het gemeld Eindverslag gereleveerde ernstige bezwaren, en het gevaar voor verlies van lijf en goed, die de exploitatie van de terreinen aan de boven Sarakreek thans in den weg staan.

De wenschelijkheid voor de doortrekking van den spoorweg wordt ook, zooals de Memorie van Toelichting te recht herinnert, afdoende bewezen door het feit, dat de placers in de tweede goudzône gelegen, trots al de gemelde moeilijkheden, nog ongeveer $^1/_3$ gedeelte van de totale goudproductie der kolonie opleveren. In verband met de onder dagteekening van 8 Mei d. j. aan de Staten ter goedkeuring aangeboden verordening tot nadere wijziging van de verordening op de goudbelasting (*Bijlagen* 1906/1907, nº. **2**), waarbij het vervoer van goud per spoortrein voortaan verplichtend wordt gesteld, zal door de voorgenomen doortrekking ook de koloniale kas gebaat zijn.

Met het Bestuur beaamde men, dat het verder bouwen van den spoorweg van af het kruispunt met den Brownsweg tot de Surinamerivier geene beteekenis heeft, wanneer niet vaststaat, dat de spoorweg ook aan de andere zijde van die rivier zal worden doorgetrokken. In die streek toch zijn er geene terreinen in ontginning.

Met leedwezen was vernomen, dat de oorspronkelijke raming, ontleend aan ramingen van de maatschappij „Suriname", die men meende te mogen vertrouwen, voor den bouw van den spoorweg tot Kadjoe met ongeveer f 900 000 overschreden wordt. Met het Bestuur erkende men, dat een bedrag van f 35 000 à f 40 000 per kilometer spoorweg in het bijna geheel onbewoond en woest binnenland en bij hooge arbeidsloonen, terwijl het geheele personeel door malaria geteisterd werd, zeker niet te hoog kan worden genoemd.

Wat de rentabiliteit van den spoorweg betreft, hield men zich overtuigd, dat de renten over kosten voor aanleg, zoowel als die voor exploitatie, ruimschoots gedekt zullen worden, nu door den nieuwen verbindingsweg de goudindustrie ongetwijfeld belangrijk zal worden uitgebreid in deze rijke goudstreek. Tot dusver moet het dan ook uitsluitend aan de kostbaarheid van de exploitatie, het gevaar voor lijf en goederen, in verband met de onmogelijkheid om machinerieën van eenig noemenswaardig gewicht daarheen te vervoeren, worden toegeschreven, dat de ontginning der hier gelegen terreinen niet op grootere schaal en langs machinalen weg geschiedt.

Wanneer men daarbij bedenkt, dat de goudproductie in het naburige Fransch- en Engelsch-Guyana 3 à 4-maal zooveel bedraagt als de onze, en dat het niet aan te nemen is, dat Suriname,

gelegen tusschen de andere Guyana's, minder rijk aan goud zou zijn dan deze, dan is het duidelijk, dat de mindere opbrengst alhier alleen het gevolg is van het gering getal arbeiders aan deze industrie alhier verbonden, nl. ongeveer $^1/_8$ van het getal van Demerary en van Cayenne. Komt de in uitzicht gestelde doortrekking van den spoorweg tot stand, dan zal dit er toe leiden, dat de arbeidende bevolking aldaar sterk zal toenemen, en zal dit op die wijze de zaak ten goede komen en grootere inkomsten medebrengen.

Algemeen meende men met het Bestuur ontkennend te moeten beantwoorden de vraag, of met de doortrekking van den spoorweg in de richting van Dam vooruitgeloopen wordt op de quaestie, welke richting de spoorweg moet volgen, wanneer eventueel in het Lawagebied of in de nabijheid daarvan alsnog voldoende rijke terreinen worden gevonden die eene doortrekking tot de Lawa wettigen.

Van verschillende zijden werd de vrees uitgesproken, dat het tot stand brengen van den rivierovergang met een kabelspoorweg de thans bestaande bezwaren tegen het vervoer, niet het minst van machinerieën, niet zal opheffen. Aan meerdere leden wilde het voorkomen, dat met behulp van een dergelijk vervoermiddel voorwerpen van eenigszins belangrijk gewicht niet gemakkelijk zullen kunnen worden vervoerd, zoodat, nu het voornemen bestaat aldaar een wekelijkschen dienst in te voeren, veel oponthoud en zelfs groote belemmering in het vervoer niet zullen uitblijven. Niet alleen toch waar het betreft het verzenden van groote hoeveelheden provisiën naar de goud- en balatavelden, maar ook bij het verzenden naar de stad van balata, wat dikwijls in belangrijke hoeveelheden te gelijk geschiedt, zal, dacht men, een belangrijk vervoer langs de kabelbaan niet kunnen plaats hebben, zonder groot oponthoud te veroorzaken. Hierdoor zouden de goud- en balata-industrie in deze rijke zône niet die belangrijke uitbreiding krijgen, die van het tot stand komen van den spoorweg verwacht mag worden.

Gevraagd werd daarom, hoe het Bestuur zich voorstelt dat het vervoer voorbij Kadjoe zal geschieden. Zal de trein van den anderen oever der rivier eerst vertrekken wanneer de geheele lading van de stad, aangebracht door middel van de kabelbaan, is overgebracht? Zullen ook de passagiers al dien tijd moeten wachten? Dit zal, meende men, belangrijk oponthoud medebrengen, indien slechts goederen tot een beperkt gewicht telkens kunnen worden overgevoerd met het kabelspoor. Zelfs zou het verder vervoer per trein zoodoende denzelfden dag wel eens onmogelijk kunnen blijken. Gesteld dat zware voorwerpen of omvangrijke ladingen bij Kadjoe zullen moeten worden overgeladen in vaartuigen om verder te worden vervoerd, dan zoude dit ten gevolge van den lagen waterstand in den drogen tijd onmogelijk kunnen geschieden. In den regentijd daarentegen is het niet raadzaam machinestukken van eenigen omvang te vervoeren, omdat het vervoer te land van af het eindpunt van den spoorweg tot aan de bestemming zeer moeilijk, tijdroovend en kostbaar, zoo al niet onmogelijk is. Immers, het land loopt dan meestal onder en de grond is zoo doortrokken van het overtollige water, dat dergelijke zware voorwerpen in den drassigen bodem veeltijds blijven steken. Indien vervoer te water van Kadjoe naar den tegenoverliggenden rivieroever noodig zal zijn, zou men er toe moeten besluiten deze voorwerpen in den regentijd op te voeren en bij het eindpunt van den spoorweg in kampen op te slaan, ten einde ze in den drogen tijd van daar over land naar hunne bestemmingsplaats over te brengen; eene hoogst primitieve, tijdroovende, moeilijke en kostbare wijze van handelen, weinig verschillende met de thans bestaande.

Vandaar dat verscheidene leden het Bestuur in overweging meenden te moeten geven, liever over te gaan tot het aanvragen van een grooter krediet, nl. van f 800 000, ten einde al dadelijk tot het bouwen van eene spoorbrug te kunnen besluiten, zonder welke de voordeelen aan het tot stand komen van den spoorweg verbonden, in niet geringe mate zouden verloren gaan.

De overige leden, hoezeer in het algemeen de juistheid van het door de anderen in het midden gebrachte niet betwistende, konden zich, op de daarvoor in de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden, volkomen vereenigen met het plan tot het bouwen van eene hangkabelbaan, die h. i., vooral in de eerste jaren, wel voldoende zal zijn voor het verkeer, wanneer door de spoorwegdirectie tevens gezorgd werd voor het afladen, overbrengen en weer opladen van de goederen.

Mocht het Bestuur intusschen de juistheid erkennen van de door de eerstbedoelde leden geopperde bedenkingen tegen het kabelspoor, zoodat de uitbreiding der industrie daardoor zou worden belemmerd, dan zouden de aan het woord zijnde leden het Bestuur wenschen aan te bevelen, den bouw van de spoorbrug nogmaals in overweging te willen nemen.

Gevraagd werd, wat de capaciteit van de hangkabelbaan en wat het maximum gewicht zal zijn van voorwerpen, die telkens daarover zullen kunnen worden vervoerd.

Ook zou men gaarne ter inzage ontvangen het rapport van het terreinonderzoek van het baanvak Surinamerivier—Dam.

De opmerking werd gemaakt, dat er geen aanleiding zou ontstaan zijn voor het ontwerp, indien niet aan de maatschappij „Suriname" had moeten worden betaald een bedrag van ruim f 500 000, ten einde weder in het bezit te komen van het recht tot het bouwen van den spoorweg, indertijd door de kolonie kosteloos aan haar gegeven. De ondervinding toch heeft geleerd, dat hetgeen de kolonie bovendien van haar heeft overgenomen, al zeer weinig waarde heeft.

Nu het bestuur, op grond van de belangrijk hoogere jaarlijksche kosten, voorstelt den spoorweg door te trekken tot Dam, in plaats van dien te verlengen tot het placer „Drie Gebroeders", terwijl het deel van de Sarakreek, gelegen ten zuiden van de vallen bij Dam, in een toestand kan worden gebracht en onderhouden, die dezen waterweg eene natuurlijke en voldoende verlenging van den spoorweg zal doen zijn, verklaarde men er geen bezwaar tegen te hebben, dat van de som van ten hoogste f 500 000, die boven de f 8 000 000 geleend zal worden, een bedrag van ongeveer f 50 000 worde bestemd om het boven de vallen gelegen gedeelte der Sarakreek zoodanig te verbeteren, dat zij het geheele jaar door met groote visschersbooten zal kunnen worden bevaren.

Gevraagd werd, in welken toestand dit gedeelte dier kreek in den drogen tijd verkeert. Naar sommige leden meenden te weten, loopt de kreek boven Dam droog.

Art. 1.

De redactie van het artikel kwam niet geheel volledig voor, en meende men in overweging te moeten geven in den derden regel na het woord „Sarakreek" op te nemen de woorden „boven het bedrag bedoeld bij art. 7 der verordening van 5 November 1902 (G. B. 1903, nº. 30), goedgekeurd bij de wet van 23 Juli 1903 (*Staatsblad* nº. 216, G. B. nº. 29)".

Art. 2.

1ste lid. In verband met het aangeteekende bij art. 1 zal de redactie van dit artikel moeten worden gewijzigd.

In ieder geval verdiende het aanbeveling, het woord „dus" in den vijfden regel te doen vervallen.

Ingevolge art. 13 van het Reglement van Orde geldt dit verslag als Eindverslag.

Paramaribo, 18 September 1906.

CURIEL.
COUTINHO.
FABRIEK.

Nota naar aanleiding van het Eindverslag.

Ten aanzien van de in het Eindverslag geopperde bezwaren tegen het voorloopig tot stand brengen van den rivierovergang door middel van eene kabelbaan in plaats van door eene brug, moge de ondergeteekende er op wijzen, dat ook door hem, blijkens de Memorie van Toelichting, de nadeelen, voortvloeiende uit het overladen, dat bij gebruik van een kabelbaan noodzakelijk is, niet over het hoofd zijn gezien.

Hij toonde echter in die Memorie aan, dat het verschil tusschen den bouw van eene brug en van eene kabelbaan te belangrijk was om, met het oog op het beperkte vervoer van tegenwoordig en zelfs van dat, hetwelk in de eerste jaren door uitbreiding van bestaande of in het leven roepen van nieuwe industrieën te verwachten was, niet de voorkeur te geven aan den bouw van eene kabelbaan, welke voorloopig eene *voldoende* verbinding zal aanbieden, niettegenstaande het overladen min of meer een bezwaar vormt.

De gevraagde inlichtingen amtrent de kabelbaan en het vervoer langs die baan volgen hieronder.

De zwaartelast die met een kabelbaanwagen kan worden overgebracht, is 1000 K.G. Heeft men een dubbel stel beweegkabels,

dan zal, door het gelijktijdig gebruik van de beide draagkabels in eene zelfde richting, het dubbele van dien last, dus 2000 K.G., kunnen worden vervoerd.

Bezwaar ontstaat hieruit alleen voor het overbrengen van voorwerpen van hooger gewicht, met name stoomketels, in de droogste maanden van het jaar. Een dergelijk transport is in die maanden wel is waar niet onmogelijk, maar het overbrengen over de rivier is dan wèl zeer moeilijk.

Dit bezwaar wordt echter niet van overwegend belang geacht, omdat de industrie voor mijnbouwwerktuigen zich in de laatste jaren bijzonder heeft toegelegd op tet vervaardigen van machinerieën, samengesteld uit lichte eenheden. De baggermolen van „Granplacer" bijv. bestond uit stukken van meerendeels 500 K.G. gewicht; de zwaarste samenstellende deelen wogen 750 K.G.

Bovendien is het te verwachten, dat de directies van placers, oordeelkundig handelende, steeds de zware deelen der machinerieën zóó tijdig zullen aanvoeren, dat deze de Surinamerivier kunnen worden overgebracht in de negen maanden des jaars waarin men op voldoend hooge waterstanden mag rekenen.

Het ligt in de bedoeling, dat de spoorwegdienst zich zal belasten met het geheele vervoer tot Dam, en dus ook met de overlading bij het kabelvak.

Door die overlading wordt wel het vervoer der vrachtgoederen, welke ter plaatse zullen worden aangehouden voor de verdere behandeling, vertraagd, maar niet dat der personen.

Wanneer dus passagiers hunne vrachtgoederen een trein eerder opzenden dan die waarmede zij zelf de reis zullen maken, behoeven zij hoegenaamd geen oponthoud te ondervinden van de overlading bij Kadjoe.

Hoewel voorloopig een dienst van één trein per week voldoende wordt geacht, sluit dit niet in zich, dat de kabelbaan ook maar één dag per week zal werken.

Bij vooruitzending van de vrachtgoederen, zal bij aankomst der treinen te Kadjoe geen meerder oponthoud plaats hebben, dan noodig zal zijn voor de overbrenging van de passagiers en passagiersgoederen.

De hangkabelbaan kan per dag in 10 uur tijd 187 ton in beide richtingen overbrengen, terwijl, zoo noodig, ook des nachts kan worden doorgewerkt. Voor de eerste jaren zal deze capaciteit waarschijnlijk voldoende zijn. Bij groote toeneming van het vervoer kan, ook zonder nog tot den bouw van eene brug over te gaan, de capaciteit over het riviervak worden verdubbeld door het maken van eene tweede kabelbaan. Eerst dan zullen de financieele gevolgen van den bouw van eene brug weder onder de oogen kunnen worden gezien, in verband met hetgeen zoo'n tweede kabelverbinding zou kosten.

Aan het verzoek om inzage te mogen hebben van een rapport over het terreinonderzoek van het baanvak Surinamerivier—Dam kan de ondergeteekende geen gevolg geven, daar de resultaten van het onderzoek niet in een verslag zijn vastgelegd, en de hoofdzakelijk in zuiver technischen vorm verzamelde gegevens, teekeningen, instructies en daarop betrekking hebbende ingenieursnota's, niet voor overlegging geschikt zijn.

Wat de toestand van de Boven-Sarakreek betreft, reeds in de Memorie van Toelichting werd vermeld, dat in ongunstige zeer droge jaren moeilijkheden zich hebben voorgedaan door lagen waterstand. Die moeilijkheden waren echter grootendeels het gevolg van de vele in de kreek liggende boomen. Komt de in uitzicht gestelde verbetering van dat gedeelte der kreek tot stand, dan zullen die moeilijkheden zich dus minder voordoen. Maar zelfs bij den tegenwoordigen toestand zijn het uitzonderingsgevallen, die tot dusver zelden langer dan eenige weken achtereen aanhielden. Met het oog op mogelijke verkeersbelemmeringen zal het geraden zijn op de veraf gelegen placers een kleinen voorraad provisie op te slaan, maar in geen geval zal het meer noodig zijn om, zooals thans, een voorraad aan te houden voor zes en meer maanden.

Artt. 1 en 2.

Eene aanvulling van artikel 1, in den zin als het Eindverslag aanbeveelt, komt overbodig voor, daar art. 2 reeds doet uitkomen, dat de som van f 500 000 moet beschouwd worden als eene uitbreiding van de spoorwegleening.

Tegen het doen vervallen van het woordje „dus" in den 5den regel van art. 2 heeft de ondergeteekende geen bezwaar.

In de bijgaande Nota van Wijziging is daarmede rekening gehouden.

Paramaribo, 11 October 1906.

De Gouverneur van Suriname,

IDENBURG.

(246. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van verbreeding van den spoorweg *Utrecht—Rotterdam* in de gemeente *Nieuwerkerk aan den IJssel.*

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 15 Juni 1907.

WILHELMINA.

(246. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat verbreeding van den spoorweg *Utrecht—Rotterdam* in de gemeente *Nieuwerkerk aan den IJssel* in het algemeen belang noodig is:

Gelet op de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Wij verklaren, dat het algemeen nut de onteigening vordert ten name van den Staat van de eigendommen in de gemeente *Nieuwerkerk aan den IJssel*, noodig voor verbreeding van den spoorweg *Utrecht—Rotterdam* in die gemeente.

Artikel 2.

Deze wet vervalt, wanneer de onteigening van de niet in der minne aangekochte eigendommen bij den rechter niet is aangevraagd binnen één jaar na de dagteekening van de *Staatscourant*, waarin Ons besluit, bedoeld in artikel 14 of 16 der boven aangehaalde wet, is openbaar gemaakt. Die termijn kan door Ons bij een in het *Staatsblad* te plaatsen besluit met ten hoogste zes maanden worden verlengd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(246. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In den loop van de jaren 1904 en 1905 werden door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen op het stationsemplacement Nieuwerkerk van den Staatsspoorweg Gouda—Rotterdam uitbreidingswerken uitgevoerd ten behoeve waarvan de spoorweg aldaar eenigszins moest worden verbreed. Nadat de werken voltooid waren, werd door de eigenaars van een aangrenzende hoeve beweerd, dat een hun toebehoorende strook grond was ingenomen en dat een gedeelte sloot wederrechtelijk was gedempt, en werd door hen geëischt ontruiming van het wederrechtelijk in bezit genomene en betaling eener schadeloosstelling.

Een ingesteld onderzoek deed zien, dat inderdaad een smalle strook van hun eigendom was ingenomen en dat het bedoelde gedeelte sloot niet zonder hunne toestemming had mogen worden gedempt.

Met bedoelde eigenaars zijn toen door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen onderhandelingen gevoerd om tegen betaling eener vergoeding de gemaakte werken te kunnen behouden. De Maatschappij was bereid om het door de eigenaars geëischte bedrag te betalen, mits dezerzijds werd goedgekeurd, dat dit bedrag geboekt werd op den staat, bedoeld in art. 44 der overeenkomst van 21 Januari 1890, bekrachtigd bij de wet van 22 Juli 1890 (*Staatsblad* n°. 134). Aangezien echter het geëischte bedrag veel te hoog werd geacht, kon de vergunning om dat bedrag op bovenbedoelden staat te brengen, niet worden verleend, en werd toepassing van de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125) noodig geacht. De onderhandelingen met genoemde eigenaars werden dientengevolge afgebroken; zij hebben daarop hunnen eisch tot ontruiming herhaald, aan welken eisch toen is voldaan.

Ten einde de bedoelde uitbreidingswerken volgens het goedgekeurde plan te kunnen tot stand brengen, was mitsdien onteigening van het bedoelde terrein noodzakelijk geworden. Ten behoeve daarvan werden dan ook de door de wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125) gevorderde bescheiden opgemaakt en in de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel ter inzage nedergelegd (1).

Bij deze tervisielegging is slechts één bezwaarschrift ingebracht en wel vanwege bedoelde eigenaars, welk stuk niet betreft het algemeen nut der onteigening, doch betrekking heeft op de hoegrootheid der eventueel te verleenen vergoeding. Aangezien bij gerechtelijke onteigening het bedrag der vergoeding door den rechter zal worden bepaald, behoeft op dit stuk hier niet verder te worden ingegaan.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

(1) Deze stukken zijn ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden

(247. 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan twee ontwerpen van wet:

1°. tot aanvulling en verhooging van het tweede hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, en

2°. tot verhooging van het VIIde hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memoriën, die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 18 Juni 1907.

WILHELMINA.

(247. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene aanvulling en verhooging van het IIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 1 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 22);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In artikel 1 der wet van den 1sten Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 22) wordt achter artikel 7 ingevoegd een nieuw artikel 7*bis*, luidende:

Kosten voor het in orde brengen van de Grafelijke Zalen voor de Vereenigde Zitting der Staten-Generaal .... f 210.

Artikel 2.

In artikel 2 van genoemde wet wordt tusschen 7 en 9*bis* ingevoegd: 7*bis*.

Artikel 3.

Ten gevolge van artikel 1 dezer wet wordt het totaal van de Iste Afdeeling van hoofdstuk II der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 nader vastgesteld op *driehonderd drie en negentig duizend tweehonderd twee en negentig gulden vijftig cent* (f 393 292,50) en het eindcijfer van het hoofdstuk op *zevenhonderd drie en veertig duizend tweehonderd vijftien gulden zeven en dertig en een halven cent* (f 743 215,37⁵).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

(247. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Voor het in orde brengen van de Grafelijke Zalen voor de Vereenigde Zitting der Staten-Generaal zijn jaarlijks uitgaven noodig voor het schoonmaken van glasramen, vloeren, trappen, enz., het leggen van tapijten en loopers, het reinigen van meubels, het uitzetten en opbergen van het baldakijn en verdere meubelmakers- en behangerswerkzaamheden.

Terwijl dergelijke kosten in 1904 en 1905 gevonden werden uit het krediet, toegestaan voor de herstelling van de Grafelijke Zalen, ten laste waarvan zij gedurende de verbouwing nog gebracht konden worden, zijn zij, voor zooveel het dienstjaar 1906 betreft, bestreden uit het artikel voor de onvoorziene uitgaven van het IIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor dat jaar.

Aanwijzing van die uitgaven ten laste van het artikel voor de onvoorziene uitgaven van het IIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 is echter, met het oog op de redactie van artikel 3 dier begrootingswet, niet wederom mogelijk, weshalve bij dit wetsontwerp wordt voorgesteld in de Iste afdeeling (de Staten-Generaal) van gemeld hoofdstuk een nieuw artikel in te voegen, waaruit die kosten zullen kunnen bestreden worden.

De kosten worden jaarlijks geraamd op f 400; voor 1907 kan echter waarschijnlijk met eene som van f 210 volstaan worden, aangezien er op gerekend wordt, dat de Grafelijke Zalen na afloop der bijeenkomst van de Vredesconferentie zoodanig zullen worden in orde gebracht, dat eenige der bovenomschreven werkzaamheden niet noodzakelijk zullen zijn.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(247. 4.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene verhooging van het zevende hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 8 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 38);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De volgende artikelen van het VIIde hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 worden verhoogd, te weten:

IN DE IVDE AFDEELING.

Artikel 13. Traktementen en personeele toelagen van den

muntmeester en van de verdere ambtenaren, bedienden en vaste werklieden bij de directie van 's Rijks Munt, loonen der losse werklieden, alsmede belooningen wegens over- en extra werk, premiën en ziekengelden met *vijftien duizend gulden* (f 15 000) en daardoor gebracht op *honderd zes en twintig duizend achthonderd twintig gulden* (f 126 820).

Artikel 15. Onderhoud, lasten en verbetering der gebouwen, aanschaffing en onderhoud van werktuigen, leverantiën ten dienste der muntfabriek, der stempel- en medaille-fabriek, der herstelwerkplaats en der poststempelfabriek met *twee duizend gulden* (f 2000) en daardoor gebracht op *zestien duizend negenhonderd gulden* (f 16 900).

Artikel 16. Brandstoffen en verlichtingsmaterialen, machinekamerbehoeften, wijnsteen, zwavelzuur, scheimiddelen en materialen voor het vervaardigen van stempels voor de herstelwerkplaats en voor de poststempelfabriek, aankoop en aanmaak van verpakkingsartikelen, poetsartikelen, kosten van het vervoer van materialen en diverse kleine uitgaven met *drie duizend vijfhonderd gulden* (f 3500) en daardoor gebracht op *twee en twintig duizend honderd een en zestig gulden* (f 22 161).

Artikel 17. Aankoop van munt- en medaille-metaal met *zes duizend vierhonderd vijftig gulden* (f 6450) en daardoor gebracht op *twee en negentig duizend negenhonderd dertig gulden* (f 92 930).

Artikel 20. Verlies in nominale waarde op in 1907 ontmunte grove zilveren munten en zilveren pasmunt en daaruit vervaardigde nieuwe zilveren munten, voor zooveel dit niet gedekt wordt door het voordeelig verschil tusschen de nominale waarde van nieuwe zilveren pasmunt, aangemunt uit versmolten grove zilveren munten, en de nominale waarde van deze grove zilveren munten met *twaalf duizend gulden* (f 12 000) en daardoor gebracht op *achttien duizend gulden* (f 18 000).

In de Vde Afdeeling.

Artikel 31. Aankoop en kosten van transport van houtgeest en andere stoffen tot vermenging van accijnsvrij gedistilleerd en aanbenoodigd tot accijnsvrij zout voor den landbouw, met *een en* banoodigd tot accijnsvrij zout voor den landbouw, met *een en veertig duizend achthonderd gulden* (f 41 800) en daardoor gebracht op *honderd vijftien duizend vierhonderd gulden* (f 115 400).

Artikel 32. Aankoop van gronden, gebouwen en vaartuigen; aanbouw, huur en onderhoud van vaartuigen, gebouwen, lokalen, los- en laadplaatsen en hunne aanhoorigheden; aanschaffing van benoodigdheden in en bij gebouwen en hunne aanhoorigheden; aanschaffing van benoodigdheden in en aan vaartuigen; kosten van schoonhouden, bewaken en bediening; vergoeding of schadeloosstelling wegens een en ander; sluis- en havengelden, enz.; vergoeding voor vuur en licht; kosten van bestekken, teekeningen en toezicht, alsmede grondrenten, erfpachten en verdere lasten op erven of gebouwen met *zeventig duizend gulden* (f 70 000) en daardoor gebracht op *tweehonderd vier en zeventig duizend vierhonderd gulden* (f 274 400).

Artikel 2.

Het totaal van de IVde Afdeeling van voormeld hoofdstuk wordt verhoogd met *acht en dertig duizend negenhonderd vijftig gulden* (f 38 950), dat der Vde Afdeeling met *honderd negen duizend eenhonderd gulden* (f 109 100) en het eindcijfer van het geheele hoofdstuk met *honderd acht en veertig duizend vijftig gulden* (f 148 050).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

(247. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

IVde Afdeeling.

Het voornemen der Nederlandsch-Indische Regeering, om over te gaan tot verdrijving van de Straitsdollars en andere vreemde munten uit de residentie Oostkust van Sumatra, heeft niet slechts tot de bestelling van groote hoeveelheden Indische pasmunt en halve guldens geleid, doch maakt het ook noodzakelijk den voorraad guldens bij de Nederlandsche Bank aanwezig, aanmerkelijk uit te breiden, opdat dit lichaam, wanneer het oogenblik daartoe gekomen zal zijn, in staat zij de voor de bedoelde muntzuivering vereischte grove zilveren munt ter beschikking te stellen.

In het geheel zullen er dientengevolge in 1907, meer dan bij de vaststelling der begrooting werd verwacht, zijn aan te maken: 3 100 000 stuks guldens; 1 300 000 stuks halve guldens; 2 400 000 stuks $^1/_4$ gulden N.-I., 2 500 000 stuks $^1/_{10}$ guldens N.I., benevens 7 500 000 stuks centen N.-I. en 3 000 000 stuks $2^1/_2$ centen N.-I.

Aanzienlijke verhooging van een aantal posten van de IVde afdeeling van het hoofdstuk is mitsdien noodig. Tegenover de verhoogingen der uitgaafposten, te zamen f 38 950 bedragende (waaronder een klein bedrag dat geen rechtstreeksch gevolg van de meerdere werkzaamheden is), zal evenwel eene verhooging staan van den ontvangstpost „Baten en opkomsten van 's Rijks Munt", ten bedrage van ongeveer f 52 500.

Artikel 13; verhooging met f 15 000.

De verhooging strekt tot betaling van meer loonen van losse werklieden, overuren, premiën, extra werk en ziekengelden.

Artikel 15; verhooging met f 2000.

Hieronder zijn begrepen:

twee werktuigen, noodig ter verhooging van de capaciteit in het blanchiment f 610;

herstelling en gedeeltelijke wijziging van een der pletwerktuigen f 465;

voor kleinere weegwerktuigen f 400;

voor hoogere kosten van een zelfvoedende doorsnijder (bij de begrooting geraamd op f 850, doch bij nader onderzoek in den meest volmaakten vorm ongeveer f 1375 vorderende) f 525.

Artikel 16; verhooging met f 3500.

Deze gelden zijn benoodigd voor meer brandstoffen en verpakkingsmiddelen.

Artikel 17; verhooging met f 6450.

Deze gelden strekken tot aankoop van meer zilver en koper, zoo wegens meerderen aanmaak van zilveren medailles als tot aanvulling van fabrieksverlies in zilver en koper, dat bij de veel omvangrijker aanmuntingen meer zal bedragen dan geraamd was:

t. w. 100	kilogram	zilver à f 60,00	....	f 6000
300	„	koper à 1,50	....	450

Artikel 20; verhooging met f 12 000.

De aanmunting van 2 600 000 guldens meer dan waarop gerekend was, zoude, bij berekening van een smeltverlies van f 3000 per millioen aan rijksdaalders, als aangenomen in de begrooting, eene verhooging van den post met f 7800 noodig maken. Aangezien

echter de dit jaar versmolten partijen rijksdaalders dooreengenomen eenigszins meer afgesleten bleken dan tot dusverre gewoonlijk het geval was, wordt verhooging van den post met f 12 000 noodig geacht.

VDE AFDEELING.

Artikel 31. Ten gevolge van eene niet verbeterde drukfout is in de wet van 8 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 38), tot vaststelling van het VIIde hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor 1907, artikel 31 uitgetrokken op een bedrag van f 73 600, in plaats van op f 76 300; dit artikel zal daarom met f 2700 moeten worden verhoogd, echter zonder dat het totaal der Vde Afdeeling en het eindcijfer van het hoofdstuk dientengevolge wijziging behoeven te ondergaan.

Voorts is het noodig het artikel met f 39 100 te verhoogen, omdat de contractprijzen voor houtgeest in 1907 (f 48 per 100 K.G.) aanzienlijk hooger blijken te zijn dan waarop bij de raming in 1906 (± f 36,50 per 100 K.G.) viel te rekenen, terwijl, te oordeelen naar het verbruik van houtgeest in het laatste halfjaar van 1906, ook de hoeveelheid voor 1907 benoodigd waarschijnlijk aanmerkelijk meer zal bedragen dan de raming.

Meer uitgaven door hoogeren contractprijs	f	15 100
Meer uitgaven door meer verbruik van 50 000 kilogram houtgeest à f 48 per 100 K.G.		24 000
Totaal	f	39 100

Ook tegenover deze hoogere uitgaaf zal eene vrijwel gelijke hoogere opbrengst van houtgeest onder de middelen verantwoord kunnen worden.

De prijs daarvan is eveneens verhoogd.

Artikel 32. Onder artikel 30 van hoofdstuk VII *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 was o. a. uitgetrokken een bedrag van f 45 000 voor aanschaffing van eene stoomboot, ten behoeve van den recherchedienst op de Westerschelde.

Tot tweemaal toe zijn de onderhandelingen over den bouw van dat vaartuig afgebroken, omdat gedane aanbiedingen op het laatste oogenblik door scheepsbouwmeesters werden ingetrokken. Dientengevolge kon in het jaar 1906 niet meer tot de uitvoering der werkzaamheden worden overgegaan, en moest de aanbesteding tot 1907 worden uitgesteld. Ten einde moeilijkheden als ten vorigen jare ondervonden te vermijden, zullen de aanbesteding en de bouw door tusschenkomst van het Departement van Marine plaats hebben, en zal op de uitvoering vanwege dat Departement toezicht worden gehouden. Zoowel wegens de steeds stijgende metaalprijzen, als omdat nader ter verkrijging van grootere zeewaardigheid en gerieflijker inrichting van het vaartuig de wenschelijkheid is gebleken, de afmetingen iets grooter te maken dan aanvankelijk in de bedoeling lag, is de ten vorigen jare uitgetrokken som thans niet meer toereikend, en zal deze, volgens verkregen inlichtingen, op f 70 000 moeten worden geraamd.

Daar op deze uitgaaf bij artikel 32 van hoofdstuk VII *B* der Staatsbegrooting voor 1907 niet kon worden gerekend, zal dit artikel alsnog met die som moeten worden verhoogd, waartegenover echter op artikel 30 der meergenoemde begrooting voor 1906 f 45 000 zal vrijvallen

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(247 6.)

NOTA TOT VERBETERING VAN EEN DRUK- EN SCHRIJFFOUT.

Ontwerp van wet.

In artikel 31 zijn woorden uitgevallen en is een regel herhaald. Dit artikel moet gelezen worden als volgt:

„Aankoop en kosten van transport van houtgeest en andere stoffen tot vermenging van accijnsvrij gedistilleerd en aankoop en kosten van transport en verwerking van ingrediënten, benoodigd tot vermenging van accijnsvrij zout voor den landbouw, met *een en veertig duizend achthonderd gulden* (f 41 800) en daardoor gebracht op *honderd vijftien duizend vierhonderd gulden* (f 115 400).

248. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan **twaalf** ontwerpen van wet, houdende naturalisatie van:

Heinrich Rennings,
Heinrich Friedrich Wilhelm Ritter,
Alphonsus de Nys,
Edmund Kratz,
Louis Egon Strauss,
Johann Gerhard Maass,
Friedrich August Bröring,
Theodor Nicolaus Dröge,
Johannes Heinrich Theodor Dröge,
Theodor Heinrich van Koeverden,
Johann Heinrich Karl Ritter, en
Hilbert van der Linde.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 19 Juni 1907.

WILHELMINA.

(248. 2.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. Rennings, te Millingen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Heinrich Rennings* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Heinrich Rennings,* scheepskapitein, geboren te *Vijnen* (*Pruissen*) den 7 Maart 1874, wonende te *Millingen* (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Heinrich Rennings* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 4.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. F. W. Ritter, te Schiedam.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Heinrich Friedrich Wilhelm Ritter,* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Heinrich Friedrich Wilhelm Ritter,* glasblazer, geboren te *Obernkirchen* (*Pruissen*) den 3 Mei 1858, wonende te *Schiedam* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Heinrich Friedrich Wilhelm Ritter* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 6.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van A. de Nys, te Zwolle.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Alphonsus de Nys* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft inge-

(*) Het verzoekschrift is, met de daarbij gevoegde bescheiden, ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden der Kamer.

diend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Alphonsus de Nys*, tijdelijk schrijver bij de inspectie van den Rijkstelegraafdienst, geboren te *Wachtebeke* (*België*) den 18 November 1874, wonende te *Zwolle* (provincie *Overijssel*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 7.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Alphonsus de Nys* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker zal door de voorgestelde naturalisatie het Belgische Staatsburgerschap verliezen.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(248. 8.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van E. Kratz, te Rotterdam.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Edmund Kratz* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Edmund Kratz*, winkelier, geboren te *Keusenhof*, gem. *Ohligs* (*Pruissen*) den 21 Juni 1864, wonende te *Rotterdam* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 9.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Edmund Kratz* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(248. 10.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van L. E. Strauss, te 's Gravenhage.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Louis Egon Strauss* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Louis Egon Strauss*, koopman, geboren te *Halle i. W.* (*Pruissen*) den 12 Juni 1866, wonende te *'s Gravenhage* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 11.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Louis Egon Strauss* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(248. 12.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. G. Maass, te Tiel.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Gerhard Maass* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met

gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Gerhard Maass*, stoker, geboren te *Cleve* (*Pruissen*) den 18 Juni 1860, wonende te *Tiel* (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 13.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Gerhard Maass* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.
Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 14.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van F. A. Bröring, te Schoonhoven.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Friedrich August Bröring* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Friedrich August Bröring*, manufacturier, geboren te *Damme* (*Oldenburg*) den 31 Augustus 1869, wonende te *Schoonhoven* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 15.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Friedrich August Bröring* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.
Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Oldenburgsche Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 16.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van T. N. Dröge, te Winschoten.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Theodor Nicolaus Dröge*, aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Theodor Nicolaus Dröge*, fabrikant, geboren te *Werlte* (*Pruissen*) den 3 October 1880, wonende te *Winschoten* (provincie *Groningen*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 17.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Theodor Nicolaus Dröge* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.
Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 18.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. H. Dröge, te Winschoten.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johannes Heinrich Theodor Dröge* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johannes Heinrich Theodor Dröge*, fabrikant, geboren te *Werlte* (*Pruissen*) den 26 Mei 1883, wonende te *Winschoten* (provincie *Groningen*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 19.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johannes Heinrich Theodor Dröge* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 20.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van T. H. van Koeverden, te Millingen.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Theodor Heinrich van Koeverden* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Theodor Heinrich van Koeverden*, schipper, geboren te *Duisburg* (*Pruissen*) den 3 Maart 1867, wonende te *Millingen* (provincie *Gelderland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 21.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Theodor Heinrich van Koeverden* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 22.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. H. K. Ritter, te Schiedam.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Heinrich Karl Ritter* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Heinrich Karl Ritter*, glasblazer, geboren te *Bolarki* (*Rusland*) den 14 November 1880, wonende te *Schiedam* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 23.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Heinrich Karl Ritter* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 24.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. van der Linde, te Ruinerwolde.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hilbert van der Linde* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hilbert van der Linde*, landbouwer, geboren te *Ruinerwold* (provincie *Drenthe*) den 24 Januari 1866, wonende te *Ruinerwold* (provincie *Drenthe*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(248. 25.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hilbert van der Linde* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker heeft het Nederlandsche Staatsburgerschap verloren ingevolge art. 7, 5°, der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(248. 26.)

VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek werd de opmerking gemaakt, dat, terwijl het wetsontwerp tot naturalisatie van Johann Heinrich Karl Ritter vermeldt, dat deze op 14 November 1880 te Bolarki (Rusland) geboren is, uit de overgelegde bescheiden blijkt, dat bij deze tijdsbepaling de in Rusland gebruikelijke oude stijl is gevolgd. Men vroeg, of het niet wenschelijk ware van deze omstandigheid in het wetsontwerp te doen blijken.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel, dat door de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over de wetsontwerpen genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 26sten Juni 1907.

VAN GIJN.
THOMSON.
VAN SASSE VAN YSSELT.
VAN DE VELDE.
DE RIDDER.

(249. 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging der Landweerwet (*Staatsblad* 1901, n°. 160), aangevuld bij de wet van den 27sten April 1906 (*Staatsblad* n°. 73).

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 20 Juni 1907.

WILHELMINA.

(249. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat wijziging wenschelijk is van artikel 40 der Landweerwet (*Staatsblad* 1901, n°. 160), aangevuld bij de wet van den 27sten April 1906 (*Staatsblad* n°. 73);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Het eerste lid van artikel 40 der Landweerwet (*Staatsblad* 1901, n°. 160), aangevuld bij de wet van den 27sten April 1906 (*Staatsblad* n°. 73), wordt gelezen als volgt:

Vier jaren na den dag, waarop voor de eerste maal ingelijfden bij de militie te land ingevolge wettelijk voorschrift zijn aangewezen tot het bij de landweer volbrengen van een verlengden militiediensttijd, vervallen, voor zoover bij deze wet geen uitzondering is gemaakt de wet op de schutterijen en de wetten van 19 December 1832 (*Staatsblad* n°. 58), 31 December 1832 (*Staatsblad* n°. 67) en 16 December 1886 (*Staatsblad* n°. 213).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

De Minister van Oorlog,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(249. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Volgens artikel 40 der Landweerwet vervallen, voor zooveel bij die wet geene uitzondering is gemaakt, de wet op de schutterijen en de andere in bedoeld artikel 40 vermelde wetten *vijf* jaren na den dag, waarop voor de eerste maal ingelijfden bij de militie te land ingevolge wettelijk voorschrift, d. i. ingevolge art. 3 der wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159) zijn aangewezen tot het bij de landweer volbrengen van een verlengden militiediensttijd.

Vermits deze aanwijzing voor de eerste maal plaats had op 1 Augustus 1903, zal de Schutterijwet c. a. vervallen op 2 Augustus 1908.

Het komt den ondergeteekenden echter voor, dat zulks niet in de bedoeling van den wetgever heeft gelegen.

Deze zienswijze vindt haren grond in de eerste plaats in het eerste lid van artikel 41, naar luid waarvan de wet op de schutterijen buiten toepassing blijft ten aanzien van hen, die zich in het jaar waarin de Landweerwet in werking treedt — hetgeen krachtens het Koninklijk besluit van 14 Januari 1903 (*Staatsblad* n°. 34) op 1 April van dat jaar het geval is geweest — en in een der vier volgende jaren — alzoo in 1904, 1905, 1906 en 1907 — ter inschrijving zouden moeten aangeven.

Vervalt nu de Schutterijwet eerst op 2 Augustus 1908, dan is het gevolg hiervan, dat voor hen die op 1 Januari van dat jaar het 25ste levensjaar zullen zijn ingetreden, verplichting tot aangifte ter inschrijving zal bestaan, met den aankleve van dien voor de bij de uitvoering der wet betrokken autoriteiten en colleges, zonder dat die inschrijving c. a. eenig nut kan hebben, aangezien de wet vervallen zal zijn vóór dat de dienstplicht kan aanvangen.

Bovendien zou, bleef artikel 40, eerste lid, der Landweerwet onveranderd, hieraan het bezwaar verbonden zijn, dat in alle gemeenten des Rijks de schutterij zou moeten blijven bestaan, ofschoon zij samengesteld zou wezen — behoudens hier of daar bij uitzondering, ten aanzien van na Augustus 1902 ingelijfde nalatigen en van hen die nog vrijwillig bij de schutterij dienen of daarbij, hoezeer recht op ontslag hebbende, zijn blijven doordienen — uit personen, die, krachtens artikel 23, tweeden volzin, der Schutterijwet, in reserve zijn en in tijd van vrede, desverlangde, tot geenerlei schutterlijken dienst verplicht kunnen worden.

Het onder deze omstandigheden één jaar langer doen voortleven van de schutterijen — dienstdoende en rustende — is, nadat in de voorgaande vijf jaren geene inschrijving c. a. plaats had, voor het tot het doen van aangifte ter inschrijving verplichte deel der bevolking niet zonder bezwaar en zou tevens voor de bij de zaak betrokken autoriteiten en colleges en, in eenige gemeenten, voor de gemeentekas niet wel te verdedigen zijn, omdat alles in hoofdzaak zou neerkomen op eene doellooze formaliteit.

Op grond van een en ander meenen de ondergeteekenden dan ook, dat het de bedoeling is geweest, de schutterijen op te heffen zoodra de daarvoor in aanmerking komende ingelijfden bij de militie te land behoorende tot de oudste vijf lichtingen — alzoo tot de lichtingen 1895—1899 — voor den dienst bij de landweer aangewezen zullen zijn.

Ten einde die bedoeling tot haar recht te doen komen, is voorgesteld in den aanhef van artikel 40 der Landweerwet voor het woord „vijf" te lezen „vier".

Dit schijnt de voorkeur te verdienen boven vervanging, in het eerste lid van artikel 41, van het woord „vier" door „vijf", omdat dan wel vervalt de verplichting tot aangifte ter inschrijving in Mei 1908, met den aankleve van dien, maar de instelling der schutterij zelve in alle gemeenten in wezen blijft tot 2 Augustus van dat jaar.

De Minister van Oorlog,
VAN RAPPARD.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
P. RINK.

(249. 4.)

VERSLAG.

Bij het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp werd van verschillende zijden uiting gegeven aan teleurstelling over het feit, dat de Regeering deze gelegenheid niet heeft aangegrepen om tevens eene wettelijke regeling voor te dragen ten behoeve van hen aan wie bij de schutterijen bezoldigde betrekkingen waren opgedragen en die dus door de opheffing geldelijk nadeel lijden. Vrij algemeen werd de wensch uitgesproken, dat het ontwerp eener dergelijke regeling alsnog vóór de sluiting van de tegenwoordige zitting aan de Kamer worde aangeboden.

De Commissie van Rapporteurs is van oordeel, dat door de mededeeling van het bovenstaande de openbare beraadslaging over het wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Vastgesteld den 26sten Juni 1907.

VAN GIJN.

THOMSON.

VAN SASSE VAN YSSELT.

VAN DE VELDE.

DE RIDDER.

(250. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het IIde hoofdstuk van de begrooting der uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 21 Juni 1907.

WILHELMINA.

(250. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot verhooging van het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 29 December 1906 (*Staatsblad* n°. 335) en verhoogd bij de wet van 29 December 1906 (*Staatsblad* n°. 340);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1907 wordt:

Onderafdeeling 111. Traktementen, tafel- en fouragegelden, tegemoetkoming voor oppassing van dienstrijpaarden, toelagen, bureau- en andere kosten van het departement, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden, verhoogd met f 4200 en daardoor gebracht op f 507 308.

Onderafdeeling 127. Geneeskundige dienst, verhoogd met f 15 636 en daardoor gebracht op f 1 648 853.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(250. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Op bladz. 66 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs betreffende de ontwerp-begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1907 (Gedrukte Stukken 4, n°. 47) had de ondergeteekende de eer mede te deelen, dat er eene gedachtenwisseling geopend was met de Indische regeering betreffende de vraag, of — en, zoo ja, op welke wijze — verbetering in de positie van de officieren van gezondheid bij het leger aldaar wenschelijk of noodig was te achten. Die gedachtenwisseling is thans afgeloopen en de ondergeteekende is ten aanzien van de evengenoemde vraag tot de conclusie gekomen, dat met spoed maatregelen moeten worden genomen, tot verbetering in de positie van de officieren van gezondheid om het verloop in het korps officieren van gezondheid tot staan te brengen en de dienstneming daarbij te bevorderen. De toestand is op dit oogenblik verre van gunstig.

Op 1 Januari jl. ontbraken aan de sterkte 13 officieren van gezondheid en dit tekort zou nog grooter zijn wanneer niet het verleenen van verloven wegens langdurigen dienst gestaakt ware, een maatregel waartoe men door den nood gedwongen werd, maar die er zeker niet toe zal bijdragen, dat de positie van officier van gezondheid voor het oogenblik meer begeerlijk wordt geacht. Integendeel, daarvan kan alleen ontstemming in het korps, met al de daaraan verbonden nadeelen, het gevolg zijn, en het is daarom zaak geen middel te verzuimen wat tot intrekking van den maatregel kan leiden.

Verschillende oorzaken hebben tot het ontstaan van den tegenwoordigen, weinig rooskleurigen toestand samengewerkt. Vooreerst het afschaffen van de fourage-indemniteit, waardoor de gezamenlijke vaste inkomsten van de officieren van gezondheid geleidelijk met een totaal bedrag van f 63 000 zullen worden verminderd. In de tweede plaats de omstandigheid, dat de gelegenheid voor den militairen arts om door particuliere praktijk zijne inkomsten te vermeerderen, zeldzamer wordt, eensdeels omdat zich meer en meer particuliere geneesheeren in Indië vestigen en anderdeels ten gevolge van het in werking treden van de bepalingen omtrent de kostelooze geneeskundige en verloskundige gouvernementshulp aan Europeanen en aan sommige categorieën van in dienst zijnde of gepensionneerde Inlandsche burgerlijke landsdienaren en aan hunne gezinnen, weduwen en weezen (*Indische Staatsbladen* 1906 n°. 213 en 214), een maatregel die niet alleen den officier van gezondheid meer werk op de schouders legde, doch hem tevens noodzaakte om eenige personen kosteloos te behandelen, die hij vroeger onder zijne betalende patiënten telde. Maar vooral de ongunstige bevorderings- en pensioensvooruitzichten waaronder de officier van gezondheid dient, drukt den eertijds zoo opgewekten geest in het korps ter neder. Er bestaat ontegenzeggelijk een minder gunstige verhouding tusschen het aantal hoofd- en subalterne officieren bij den geneeskundigen dienst en, ten gevolge van de uitgebreidheid hunner studiën, op later leeftijd in 's lands dienst tredende dan hun voor een goed deel minder wetenschappelijk gevormde kameraden bij de overige wapens en dienstvakken, bereiken zij ook zooveel later den diensttijd waaraan een behoorlijk pensioen is verbonden. Dit nadeel deed zich vroeger niet gevoelen, zoolang nog vele officieren van gezondheid afkomstig waren van de opleidingsschool te Utrecht (later te Amsterdam) en dus hunne dienstjaren als militair student voor pensioen zagen medetellen, waardoor zij zooveel eerder recht op dat pensioen konden doen gelden dan thans het geval is. Velen van deze militaire artsen verlieten dientengevolge den dienst reeds als officier van gezondheid der 1ste klasse en openden zoodoende voor hen die bleven doordienen, de gelegenheid om betrekkelijk spoedig den hoofdofficiersrang te bereiken. Het mes sneed zoodoende van twee kanten.

Maar de hierbedoelde categorie van militaire artsen heeft geleidelijk het leger verlaten en de officier van gezondheid wiens diensttijd eerst aanvangt bij zijne benoeming als zoodanig, moet thans twintig jaar blijven dienen om vol pensioen in zijn rang te kunnen verkrijgen. Op dat oogenblik heeft hij het gewoonlijk niet verder dan tot kapitein gebracht (1) en blijft hij in dienst, dan mag hij zich gelukkig achten als hij het tot luitenant-kolonel kan brengen; slechts nu en dan kan één enkele onder hen den kolonelsrang bereiken, die alleen is weggelegd voor den chef van het dienstvak. En men vergete daarbij niet, dat deze vooruitzichten van den officier van gezondheid zeer ongunstig afsteken bij die van zijne collega's in den burgerlijken dienst, die, op denzelfden leeftijd gekomen, niet alleen veel beter

(1) De oudste officieren van gezondheid der 1ste klasse (kapiteins) bij het Indische leger verwierven hun tegenwoordigen rang in het jaar 1887.

bezoldigd zijn dan zij, maar zich bovendien door langer te blijven doordienen ook een hoog pensioen kunnen verzekeren.

Het zijn, ten gevolge van dit alles, niet de oudere officieren van gezondheid die de gelederen verlaten en zoodoende aan hun jongere kameraden eene betere toekomst verzekeren, maar veelal de jongere artsen, die al spoedig, na afloop van hunne verbintenis, er de voorkeur aan geven den militairen dienst vaarwel te zeggen en zich in de particuliere praktijk eene betere toekomst te verzekeren, terwijl het aantal dergenen die zich voor den dienst verbinden, geen gelijken tred houdt met dit verlies, zoodat het al moeilijker wordt het steeds aangroeiend getal vacatures te bezetten.

Uit het vorenstaande volgt, dat verhooging van de inkomsten der officieren van gezondheid en verbetering van hunne vooruitzichten op bevordering en op de verkrijging van een behoorlijk pensioen thans een dringende eisch zijn geworden.

Het traktement van den officier van gezondheid der 2de klasse bedraagt thans f 250 's maands en wordt na 5 jaren dienst verhoogd tot f 275.

Het traktement van den officier van gezondheid der 1ste klasse bedraagt f 425 's maands, welk traktement, na 12- en 16-jarig genot van activiteits-traktement, wordt gebracht op respectievelijk f 475 en f 500.

Door nu het aanvangstraktement van den officier van gezondheid der 2de klasse te brengen op f 275 's maands, waardoor hij ongeveer hetzelfde inkomen zal genieten als vóór de intrekking der fourage-indemniteit; door het aanvangssalaris van den officier van gezondheid der 1ste klasse te stellen op f 425 's maands, bij korteren diensttijd als officier dan 8 jaren, en op f 450 bij 8-jarigen officiersdienst (2); door al verder na respectievelijk 4, 12 en 16 jaren dienst als officier van gezondheid eene periodieke verhooging toe te kennen van f 50 's maands, zal een eerste stap zijn gedaan om het tusschentijdsche verloop in het korps te keeren.

Voorts dient eene betere verhouding te worden in het leven geroepen tusschen het aantal hoofdofficieren en het aantal subalterne officieren, eene verhouding die meer in overeenstemming zal zijn met die bij de andere wapens en dienstvakken. Dit is trouwens niet enkel noodig tot verbetering van de vooruitzichten, doch vooral ook om een aantal betrekkingen, die feitelijk door een hoofdofficier behooren te worden bekleed, waartoe de vigeerende formatie geene gelegenheid geeft, te doen vervullen door een titularis, wiens rang in overeenstemming is met de door hem te dragen verantwoordelijkheid. Zoodoende zal dan tevens voorkomen worden — wat thans herhaaldelijk moet geschieden, bijv. in Atjeh en op Celebes —, dat telkens hoofdofficieren boven de formatie moeten worden gevoerd, om naar den eisch in den dienst te voorzien. Eindelijk acht de ondergeteekende het dringend noodig, dat voor den chef van het dienstvak de generaal-majoorsrang worde opengesteld. Niet alleen komt deze rang uit een oogpunt van billijkheid ten volle toe aan iemand die aan het hoofd staat van een korps, dat uitsluitend uit wetenschappelijke mannen bestaat, maar ook zullen daardoor en door het, in verband daarmede, in de formatie opnemen van 2 kolonels, de pensioensvooruitzichten aanmerkelijk gunstiger worden, omdat alsdan de mogelijkheid ontstaat om een hoogeren rang met het daaraan verbonden pensioen te verwerven.

De formatie zal, in overeenstemming met het vorenstaande, zijn uit te breiden met:

één generaal-majoor,

één kolonel,

twee dirigeerende officieren van gezondheid der 1ste klasse (luitenant-kolonels) en

vier dirigeerende officieren van gezondheid der 2de klasse (majoors);

waartegenover zal kunnen staan eene inkrimping van die formatie met:

acht officieren van gezondheid der 1ste klasse.

De financieele gevolgen van de voorgestelde maatregelen zullen zijn eene vermeerdering van den post voor traktementen en tafelgelden met f 87 900, terwijl de fourage- en huishuur-indemniteiten respectievelijk f 2772,48 en f 5400 hooger zullen zijn te ramen.

Hiertegenover staat, dat de post van f 60 000 voor betere betaling van officieren, die thans nog in het genot van fouragegelden zijn — en in verband met de betere regeling van hunne financieele positie die fouragegelden al dadelijk zullen kunnen zien vervallen — kan worden verminderd met f 45 000 en alzoo gebracht op f 15 000, en dat de hoogere uitgaven van f 6000, die het gevolg zijn van de tijdelijke uitbreiding der formatie met twee dirigeerende officieren van gezondheid (tegen tijdelijke inkrimping dier formatie met twee officieren van gezondheid der 1ste klasse) zullen kunnen vervallen, zoodat ten slotte de begrooting zal zijn te verhoogen met eene jaarlijksche uitgave van f 87 900 + f 2 772,48 — f 45 000 — f 6000 = f 39 672,48.

Opmerking verdient daarbij, dat de verhooging der uitgaven wegens huishuur-indemniteit ad f 5400 hier verder buiten beschouwing blijft, omdat de onderafdeeling 126 (huis-, bureau- en magazijnhuur, enz.) globaal geraamd is en deze hoogere uitgave toelaat, waartoe zij zoo noodig uit de onderafdeeling „Onvoorzien" zal kunnen worden aangevuld.

In de onderstelling, dat de nieuwe regeling op 1 Juli a.s. in werking zal kunnen treden, is bij dit wetsontwerp gerekend op eene verhooging van: Onderafdeeling 111 (Kosten van het Departement van Oorlog) met f 4200; en van Onderafdeeling 127 (Geneeskundige dienst) met f 15 636, zijnde de helft van het bovengenoemde bedrag.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

(2) Het traktement van den officier van gezondheid der 1ste klasse, die bij korteren diensttijd dan 8 jaren tot dien rang werd bevorderd, wordt op f 450 's maands gebracht, zoodra hij 8 jaar officiersdienst zal hebben verricht.

(251. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging en wijziging van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 21 Juni 1907.

WILHELMINA.

(251. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot verhooging en wijziging van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 12 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 49);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De navolgende artikelen van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 worden verhoogd met, en mitsdien gebracht op de daarbij vermelde bedragen:

	wordt verhoogd met:	en mitsdien gebracht op:
IVDE AFDEELING.		
Nijverheid.		
H. IJkwezen.		
Artikel 125. Bureel-, reis-, verblijf-, verplaatsings- en examenkosten; werktuigen, verder materieel, arbeidsloon, gebouwen en verdere uitgaven . . .	f 16 700,00	f 49 000,00
I. Verschillende uitgaven.		
Artikel 129. Subsidiën, toelagen en verdere uitgaven in het belang van nijverheid en scheepvaart	9 625,00	12 125,00
VDE AFDEELING.		
Arbeid.		
D. Verschillende uitgaven.		
Artikel 151. Subsidiën en verdere uitgaven in verband met het houden van cursussen in zake het verleenen van eerste hulp bij ongelukken . .	f 3 000,00	f 13 000,00
Artikel 154. Kosten vallende op de uitvoering van de Phosphorluciferswet 1901	2 000,00	3 000,00

Artikel 2.

De tekst van *artikel* 158 van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

Kosten vallende op een onderzoek naar de arbeidsverhoudingen in het havenbedrijf en bij de uitvoering van baggerwerken, belooningen en schadeloosstellingen van tijdelijke ambtenaren, belast met het verzamelen van gegevens ten behoeve van het onderzoek en van andere personen die aan het onderzoek deelnemen of ten behoeve daarvan gegevens verschaffen.

Dit artikel wordt tevens *verhoogd met* f 10 000 en mitsdien *gebracht op* f 21 500.

Artikel 3.

De tekst van *artikel* 107 van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

Artikel 107. *Belooning en verdere uitgaven* der commissiën van deskundigen voor de Rijnvaart te *Amsterdam*, *Rotterdam* en *Dordrecht*.

Artikel 4.

Tusschen de *artikelen* 79 en 80 (onder II *Staatsmijndienst*) van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt het navolgende artikel *ingelascht*.

Artikel 79 *a*. Vergoedingen voor boringen in Zuidoostelijk Limburg verricht, waarvoor geene vergoeding ingevolge artikel 3 der wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 170) kon worden gevorderd, doch waarvan de uitkomsten voor de kennis van de gesteldheid van het steenkolenterrein van waarde zijn f 32 027,09.

Artikel 5.

In **artikel** 2 van de wet van 12 Februari 1907 (*Staatsblad* n°. 49) tot vaststelling van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt gevoegd tusschen de cijfers 143 en 147: „145 *a*".

Artikel 6.

Ten gevolge van het vorenstaande wordt *verhoogd* het totaal der IVde afdeeling met acht en vijftig duizend driehonderd twee en vijftig gulden negen cent (f 58 352,09);

dat der Vde afdeeling met vijftien duizend gulden (f 15 000);

terwijl het eindcijfer van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt *verhoogd met* drie en zeventig duizend driehonderd twee en vijftig gulden negen cent (f 73 352,09).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

(251 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting der voorgestelde verhoogingen en wijzigingen, heeft de ondergeteekende de eer het volgende mede te deelen:

Artikel 1.

IVde Afdeeling.

Nijverheid.

H. IJkwezen.

Art. 125. Het huis waarin het ijkkantoor te 's Gravenhage is gevestigd en dat met dit doel is gehuurd, voldoet, doordien het te weinig ruimte biedt en in bouwvalligen staat verkeert, sedert lang niet meer aan de behoeften van den ijkdienst.

Met het oog hierop is in overleg met den Minister van Justitie het plan opgemaakt om een op de plaats van het voormalige huis van bewaring te stichten gebouw voor kantongerecht en de technische afdeeling van het Departement van Justitie tevens in te richten tot gebouw voor het ijkwezen.

Ten behoeve van laatstgenoemden tak van dienst zullen in het nieuwe gebouw gevestigd worden het ijkkantoor, het bureel van den inspecteur van het ijkwezen, alsmede het depot van ijkmateriaal.

Van de bouwkosten van het geheele gebouw, zal in verhouding tot de ruimte die daarvan ten behoeve van den dienst van het ijkwezen zal worden in beslag genomen $^1/_5$ of f 37 000 ten laste van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel moeten komen. In verband met het stichten van zoodanig gebouw zullen echter kunnen vervallen de uitgaven voor huur van het thans in gebruik zijnde ijkkantoor en van het inspectiebureel, tevens depot van ijkmateriaal, welke respectievelijk f 876 en f 500 per jaar bedragen.

Als eerste termijn van de kosten van het gebouw, voor zooveel deze ten laste van dit hoofdstuk der Staatsbegrooting zullen komen, is onder dit artikel een bedrag van f 3000 geraamd.

De Minister van Financiën acht het uit het oogpunt van eene goede boekhouding noodig, dat uit de Staatsrekening blijke, wat een nieuw opgetrokken voor den publieken dienst ingericht gebouw kost, n.l. de bouwkosten, enz. verhoogd met de kosten van den grond.

Waar het, gelijk in dit geval, een aan het Rijk toebehoorend terrein betreft, wenscht voornoemde Minister, dat met het oog op laatstbedoelde kosten op de begrooting zal worden uitgetrokken de som welke naar deskundige taxatie de grond bij verkoop zou hebben opgebracht, welke som dan als koopprijs van domeinen onder de middelen bij wijze van contrapost tegenover de uitgave op het betrokken hoofdstuk zal worden opgenomen.

De vergoeding voor het terrein is voor het geheele gebouw vastgesteld op f 65 000, waarvan, evenals voor den bouw, $^1/_5$ of f 13 000 ten laste van dit Departement wordt gebracht.

Bovendien is het noodig, dat voor het verkrijgen van een breederen toegang tot het gedeelte van het gebouw waarin de bureau's van het ijkwezen gevestigd zullen worden, een stukje grond voor eene som van f 700 wordt aangekocht.

Met het oog op het bovenstaande is het artikel ten behoeve van het verkrijgen van de noodige localiteit voor de bureau's van het ijkwezen te 's Gravenhage verhoogd met f 3 000 als aandeel in den eersten termijn der bouwkosten en met f 13 000 als aandeel in de vergoeding voor het terrein en f 700 voor aankoop van een stukje grond, of in het geheel met f 16 700.

I. Verschillende uitgaven.

Art. 129. Bij de samenstelling van de begrooting voor 1907 kon nog niet rekening worden gehouden met de uitgaven, voortvloeiende uit het van Rijkswege uit te oefenen, vrijwillig aanvaard, toezicht op de deugdelijkheid van visschersvaartuigen en van hunne uitrusting, aangezien de gelegenheid om vaartuigen aan bedoeld toezicht te onderwerpen, eerst is geopend met ingang van 1 October 1906.

De bedoelde uitgaven kunnen voor het jaar 1907 worden geraamd op f 9625, weshalve voorgesteld wordt artikel 129 met dit bedrag te verhoogen en mitsdien nader te brengen op f 12 125.

Vde Afdeeling.

Arbeid.

D. Verschillende uitgaven.

Art. 151. Nadat voor het eerst bij de Staatsbegrooting voor 1905 gelden waren toegestaan voor het toekennen van subsidiën en tot bestrijding van verdere uitgaven in verband met het houden van cursussen in het verleenen van eerste hulp bij ongevallen, werd de medische adviseur bij de arbeidsinspectie belast met de werkzaamheden die moeten strekken om deze gelden aan te wenden overeenkomstig het doel waarmede zij op de begrooting werden uitgetrokken, namelijk te bevorderen, dat ter plaatse waar bedrijfsongevallen plegen voor te komen, personen aanwezig zijn die doelmatige eerste hulp kunnen verleenen.

Die bemoeiingen bestaan in hoofdzaak in het bevorderen van de oprichting van de bedoelde cursussen en de deelneming daaraan door personen die in de gelegenheid zijn de verkregen kennis bij bedrijfsongevallen toe te passen, in het uitbrengen van advies over aanvragen om subsidie voor het houden van cursussen en in het houden van toezicht op gesubsidieerde cursussen in het belang zoowel van de naleving der voorwaarden aan de subsidiën verbonden, als van de eenheid in het onderwijs.

De ervaring heeft intusschen geleerd, dat de medische adviseur ten gevolge van zijne talrijke ambtsbezigheden aan die bemoeiingen op den duur niet de vereischte zorg kan besteden.

In verband hiermede werd bij Koninklijk besluit van 6 Maart 1907 n°. 54, onder voorzitterschap van den medische adviseur eene commissie ingesteld, aan welke de bovenbedoelde werkzaamheden in zake de cursussen in eerste hulp bij ongevallen werden opgedragen.

Eenige medici en enkele andere personen, in verschillende deelen des lands gevestigd, bleken bereid geheel belangeloos in deze commissie zitting te nemen en in een door de commissie aan ieder aan te wijzen gebied werkzaam te zijn ter uitvoering van de haar toevertrouwde taak. De reis- en verblijfkosten die zij daarbij moeten maken, alsmede de kosten op de vergaderingen der commissie vallende, zullen uitteraard ten laste van den Staat behooren te komen. Ten einde in die uitgaven te kunnen voorzien, zonder dat een geringer bedrag dan in vorige jaren aan de cursussen kan ten koste worden gelegd, wordt verhooging van art. 151 voorgesteld.

Art. 154. Het bij dit artikel uitgetrokken bedrag is reeds thans geheel uitgegeven aan kosten vallende op het onderzoek van monsters lucifers, dat ingevolge art. 9 der Phosphorlucifers-wet 1901 werd verricht. Verhooging van het toegestane bedrag is dientengevolge noodzakelijk.

Artikel 2.

Vde Afdeeling.

Arbeid.

D. Verschillende uitgaven.

Art. 158. Kort na het in functie treden van de tijdelijke controleurs van den havenarbeid te Rotterdam werd de beschik-

king verkregen over eene stoomsloep der marine (zoogenaamde defensiesloep) om de controleurs in staat te stellen de schepen welke in de Rotterdamsche haven op stroom liggen, te bezoeken. Na het einde van 1906 meende de Minister van Marine evenwel in deze zijne medewerking niet langer te kunnen verleenen. Waar geen enkel marine-belang bij den dienst der controleurs betrokken is, achtte hij zich niet verantwoord de hooge uitgaven, welke uit de beschikbaarstelling van het marine-vaartuig voortvloeiden, voor rekening van zijn Departement te nemen. Daarbij kwam, dat de bouw en de samenstelling der defensiesloepen niet berekend zijn voor het vervullen van de diensten die te Rotterdam ten behoeve van de controleurs er van gevergd werden en deze vaartuigen dientengevolge na korter of langer tijd dermate zouden zijn achteruitgegaan, dat zij voor hare eigenlijke bestemming ongeschikt zouden zijn.

Werd het derhalve noodig sedert den aanvang van 1907 dagelijks eene kleine stoomboot te huren voor den dienst van de controleurs van den havenarbeid, na het in functie treden van den derden tijdelijken controleur te Rotterdam, ten behoeve van wiens benoeming bij de begrooting voor het loopende dienstjaar de noodige gelden zijn toegestaan, zal het noodzakelijk zijn dagelijks gedurende een achttal uren zich de beschikking te verzekeren over twee stoombootjes.

Bij de uitwerking van de regeling, welke na de benoeming van den derden controleur getroffen zal moeten worden ten aanzien van de verdeeling der werkzaamheden onder de drie ambtenaren, is toch gebleken, dat een hunner zal zijn te belasten met het bezoeken der schepen die van uit den wal gemakkelijk te bereiken zijn, terwijl ten behoeve van de werkzaamheden der beide overigen het Rotterdamsche haven-complex zal verdeeld moeten worden in twee districten, in elk waarvan een hunner de op stroom liggende schepen zal hebben te bezoeken.

Bij het ontwerpen der begrooting kon — zooals uit het bovenstaande blijkt — niet er op gerekend worden, dat gelden beschikbaar behooren te zijn voor het huren van twee stoombootjes ten behoeve van de controleurs te Rotterdam. Is de aangevraagde verhooging eensdeels het gevolg daarvan, voor een ander deel vindt deze hare oorzaak hierin, dat aanvankelijk werd gemeend, dat het onnoodig zoude zijn voor de controleurs te Amsterdam geregeld over een middel van vervoer te water te kunnen beschikken. Nu de controleurs aldaar eenigen tijd in functie zijn, is het evenwel noodzakelijk gebleken, dat ook zij — althans gedurende een zestal maanden van het jaar — dagelijks met eene motorboot verschillende schepen gaan bezoeken.

Behalve verhooging van het bij dit artikel uitgetrokken bedrag wordt wijziging van de omschrijving der uitgaven gewenscht geacht.

In den laatsten tijd zijn den ondergeteekende klachten ter oore gekomen over misstanden, welke zouden voorkomen bij de uitvoering van sommige particuliere baggerwerken. De tijdelijke controleurs van den havenarbeid schijnen de meest aangewezen ambtenaren om naar dergelijke klachten een onderzoek in te stellen.

De daarop vallende kosten kunnen echter uit dit artikel niet worden bestreden, zonder dat de voorgestelde wijziging in de omschrijving is aangebracht. Bij de raming van de verhooging is ook op die uitgaven gerekend.

Artikel 3.

IVde Afdeeling.

Nijverheid.

F. Scheepvaart.

Art. 107. Daar de wenschelijkheid is gebleken om uit artikel 107 nog enkele andere uitgaven ten behoeve van het door de commissiën van deskundigen voor de Rijnvaart uit te oefenen toezicht te kunnen kwijten dan de belooningen dezer commissiën, verdient het aanbeveling de omschrijving van het artikel te verruimen door invoeging van de woorden: „en verdere uitgaven" na het woord „Belooning".

Eene verhooging van het artikel wordt echter niet vereischt.

Artikel 4.

IVde Afdeeling.

Nijverheid.

C. Mijnwezen.

II. *Staatsmijndienst.*

Art. 79*a*. Nadat op art. 174 van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor 1902 een bedrag van f 60 000 was toegestaan voor vergoedingen voor boringen in Zuidoostelijk Limburg, waarvoor geene vergoeding ingevolge art. 3 der wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 170) kon worden gevorderd, doch waarvan de uitkomsten voor de kennis van de gesteldheid van het steenkolenterrein van waarde zijn, worden onder meer twee bedragen respectievelijk groot f 19 273,29 en f 12 753,80 in 1902 toegekend. De belanghebbenden lieten toen niets van zich hooren en tot uitbetaling kon mitsdien niet worden overgegaan.

Thans zijn echter de belanghebbenden bekend en kan dus de uitbetaling geschieden.

Voorgesteld wordt derhalve een bedrag van f 32 027,09, hetwelk in 1902 niet is uitgegeven, beschikbaar te stellen.

Artikel 5.

Art. 145*a*. Ingevolge de bestaande wettelijke voorschriften is aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank overgelaten te bepalen wie en hoeveel van de controleerende geneesheeren en agenten der Rijksverzekeringsbank, zoomede van de hun toegevoegde administratieve ambtenaren, te Amsterdam en te Rotterdam zullen gevestigd zijn.

In den loop van een dienstjaar kan derhalve door het bestuur wijziging worden gebracht in het personeel dat aanspraak heeft op eene toelage wegens kostbare levenswijze in de standplaats, waarvan verhooging van het totaal bedrag der toelagen het gevolg kan zijn.

In verband hiermede is het noodig overschrijving uit den post „Onvoorziene uitgaven" op art. 145 *a* mogelijk te maken.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

(252. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot vermindering en wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 22 Juni 1907.

WILHELMINA.

(252. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1907, zooals het nader is vastgesteld, behoort te worden verminderd en gewijzigd;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De navolgende artikelen van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 worden *verminderd* met, en mitsdien gebracht op de bedragen, daarbij vermeld:

	wordt verminderd met:	en mitsdien gebracht op:
Artikel 22. Soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der infanterie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de compagnieën hospitaalsoldaten en van de landweer...	f 10 150	f 1 498 853
Artikel 24. Jaarwedden, soldijen, daggelden, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten van het wapen der artillerie of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer	6 900	873 415
Artikel 25. Soldijen, daggelden, loonen, toelagen en verdere vergoedingen van onderofficieren en soldaten en van verder personeel van het regiment genietroepen of daarbij gedetacheerd van andere wapens, alsmede van de onderofficieren en soldaten van de landweer......	10	111 196
Artikel 26. Aanschaffing van graan, meel, brandstoffen en hetgeen verder noodig is voor het bereiden van brood; aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood	5 000	306 914
Artikel 27. Aanschaffing van brood en vergoeding wegens gemis van brood; aanschaffing en onderhoud van materieel voor het vervoeren en bewaren van brood	1 300	114 821
Artikel 28. Aanschaffing en onderhoud van vee; aanschaffing van levensmiddelen, waaronder verduurzaamde levensmiddelen en beschuit; koffie en melk ten dienste van de wachten; aanschaffing en onderhoud van gereedschappen voor het inkoopen, bereiden en uitdeelen van levensmiddelen en van verdere benoodigdheden in de soldatenkeukens, en personeele hulp voor de bereiding van levensmiddelen; na aftrek van de opbrengst van den afval van geslacht vee, dat niet door een aannemer is geleverd	f 25 800	f 1 640 285
Artikel 29. Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten en verdere kleine benoodigdheden voor de soldatenmenages en schadeloosstelling wegens gemis van voeding	4 000	721 926
Artikel 32. Aanschaffing van kleeding en uitrusting en van grondstoffen en andere benoodigdheden tot aanmaak daarvan, van onderscheidingsteekenen van onderofficieren en soldaten en van modellen van kleeding en uitrusting; kosten, vallende op de keuring van een en ander; wijziging van kleeding en uitrusting...	7 000	1 428 436
Artikel 33. Maatnemen, van pas maken en onderhouden van kleeding en uitrusting; uitgaven voor verschillende voorwerpen, waarvan de militairen boven en behalve het stel kleeding en uitrusting, wapenen en ledergoed, moeten worden voorzien; benoodigdheden voor het in goeden staat houden van kleeding en uitrusting in deponeerkamers; benoodigdheden voor het merken en nummeren; aanzuivering van schuld van militairen, die worden overgenomen van het Departement van Marine en van het Departement van Koloniën; uit te betalen tegoed op de rekeningen van onderofficieren en soldaten, daaronder begrepen het tegoed waarop het recht in vorige jaren is ontstaan; verdere uitgaven, waarmede de rekeningen van die militairen worden belast; na aftrek van de sommen, welke worden ingehouden op de soldij van onderofficieren en soldaten, die eene uitrusting- en reserverekening hebben, en van de sommen, welke ten bate van die rekeningen vrijwillig worden gestort......	5 000	546 000
Artikel 34. Reinigen en herstellen van onderkleeding, handdoeken, zakdoeken, werk- en stalbroeken en werk- en stalkielen van soldaten	2 500	135 000
Artikel 37. Herstelling en onderhoud van de in artikel 36 genoemde voorwerpen	150	53 350
Artikel 42. Verlichting en verwarming van wachtlokalen;		

	wordt verminderd met:	en mitsdien gebracht op:
verlichting van soldatenkamers, van kazernepleinen, aanhoorigheden van kazernen, stallen, en niet tot oefening dienende kamp- en andere terreinen; brandstoffen tot verwarming van de door ongehuwde soldaten bewoonde lokalen in de kazernen; aanschaffing, huur en onderhoud van de kachels met toebehooren, bestemd voor onderofficiers- en soldatenkamers; aanschaffing van kleine gerieflijkheden voor soldatenkamers; aanschaffing en onderhoud van benoodigdheden in arrestkamers; aanschaffing en onderhoud van contrôleklokjes; kosten, vallende op het in gereedheid brengen van niet tot oefening dienende kampterreinen, bivaks en dergelijke; drinkwater in de garnizoenen, waaronder begrepen kosten voor het bedienen van motoren en pompen ten dienste van waterleidingen	f 3 000	f 193 500
Artikel 43. Aanschaffing en onderhoud van gereedschappen en andere benoodigdheden tot het schoonhouden van militaire gebouwen, in gebruik bij de korpsen van het leger........	500	20 000
Artikel 45. Aanschaffing, onderhoud en reiniging van slaapfournituren; aanschaffing en snijden van ligstroo; kosten, vallende op de keuring van een en ander; vergoeding wegens gemis van slaapfournituren	300	165 565
Artikel 46. Uitgaven voor het reinigen van het lichaam en voor scheren en haarsnijden van ongehuwde soldaten......	600	28 200
Artikel 54. Kosten van het onderwijs aan de cursussen bij het wapen der infanterie, van de kaderscholen en van het schoolonderwijs bij de korpsen, van het onderwijs in exercitie- en dienstreglementen, schermen, gymnastiek, voltige, zwemmen, schaatsenrijden, dansen, muziek en andere voor militairen noodige en nuttige vakken; belooningen aan onderwijzers en prijzen aan leerlingen; aanschaffing van exercitie- en dienstreglementen, kosteloos te verstrekken aan onderofficieren en soldaten; onderhoud der korpsboekerijen	1 200	59 400
Artikel 55. Kosten van practische en theoretische oefeningen van officieren, van oefeningen in het paardrijden van onbereden officieren in garnizoensplaatsen waar geen bereden troepen zijn gevestigd, van oefeningen in het schieten en van het deelnemen aan wedstrijden in het schieten de gymnastiek, het schermen en van andere militaire oefeningen; prijzen en belooningen aan onderofficieren en soldaten bij de oefeningen in het schieten en andere militaire oefeningen; vaandels, standaards, richtvlaggen, exercitielijnen en dergelijke benoodigdheden	200	56 725
Artikel 75. Vergoedingen ingevolge art. 113*bis* der Militiewet 1901 en art. 15*bis* der Landweerwet	25 000	475 000
Artikel 87. Kosten van voeding en verpleging van zieken en van geëmployeerden in de militaire ziekeninrichtingen, met uitzondering van de kosten van levensmiddelen, die uit de militaire verplegingsinrichtingen worden verstrekt; kosten van aanschaffing en onderhoud van meubilair, van voorwerpen van ligging en kleeding voor de zieken en van kleeding en uitrusting voor de geëmployeerden en van verdere inventarisgoederen; kosten van verwarming, verlichting en schoonhouden; hospitaalsoldijen; kosten, vallende op het onderricht van geëmployeerden en hospitaalsoldaten; vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van ter verpleging opgenomen militairen; begrafeniskosten van administrateurs beneden den rang van officier en van geëmployeerden; kosten van onderhoud van wandelplaatsen en alle verdere huishoudelijke uitgaven, de militaire ziekeninrichtingen betreffende	f 550	f 207 990
Artikel 88. Kosten, vallende op de verpleging van zieken, buiten de in art. 87 bedoelde inrichtingen, met inbegrip van de hospitaalsoldijen van verpleegde militairen, en op de genees- en heelkundige verzorging door anderen dan de officieren van gezondheid bij de landmacht en de militaire apothekers, benevens vervoerkosten van ouders, voogden en echtgenooten van verpleegd wordende militairen	150	53 507

Artikel 2.

Aan *artikel* 185 van voornoemd hoofdstuk der Staatsbegrooting worden twee nieuwe onderdeelen toegevoegd, luidende:

q. bouwen van eene overdekte rijbaan te *'s Gravenhage*	f 25 000
r. bouwen van eene overdekte rijbaan te *Utrecht*......	25 000

Artikel 3.

Ten gevolge van de artikelen 1 en 2 dezer wet worden de totalen van de hierna genoemde afdeelingen van het VIIIste hoofdstuk van meergenoemde begrooting *verminderd* met de sommen, daarbij aangewezen:

de IVde afdeeling met	f 17 060
„ Vde „ „	36 100
„ VIde „ „	14 650
„ VIIde „ „	4 400
„ IXde „ „	1 400
„ XIde „ „	25 000
„ XIIde „ „	700

en worden de totalen van *artikel* 185 en van de XXIIste afdeeling van gemeld hoofdstuk *verhoogd* met f 50 000, terwijl het eindcijfer van het hoofdstuk wordt *verminderd* met f 49 310.

Artikel 4.

In het eerste lid van **artikel** 2 der wet tot nadere vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt, in plaats van „185*a* tot en met *p*", gelezen: „185*a* tot en met *r*".

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Oorlog,

(252 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ondergeteekende heeft de eer, tot toelichting van het ontwerp van wet tot wijziging der begrooting van het Departement van Oorlog voor het dienstjaar 1907, het navolgende mede te deelen.

§ 1. De indiening van dit ontwerp geschiedt overeenkomstig de mededeeling, door den Minister van Financiën gedaan in de vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 16 April 1907, dat zoo spoedig doenlijk, indien eenigszins mogelijk tegelijk met het, op de leest der onlangs tot stand gekomen kredietwet te schoeien, wetsontwerp tot definitieve vaststelling der Oorlogsbegrooting voor 1907, bij de Staten-Generaal zou worden voorgebracht een afzonderlijk wetsontwerp, waarbij de quaestie van het blijvend gedeelte der militie opnieuw aan het oordeel der Staten-Generaal wordt onderworpen en daaromtrent, met volledige toelichting van de zaak, zoowel met betrekking tot het beginsel als tot de wijze van uitvoering, een beslissing wordt voorgesteld in den geest van het Kabinet.

§ 2. In verband met het voorafgaande wordt bij dit wetsontwerp in de begrooting voor 1907 de wijziging gebracht, welke nog voor dit jaar noodig wordt, tengevolge van de vermindering van het blijvend gedeelte bij de militie tot een getal, waarmede naar de meening van den ondergeteekende met zekerheid kan worden volstaan om in de eischen van den dienst, met inbegrip van de kadervorming, te voorzien. Die wijziging is ten deele het gevolg van eene vermindering, voor zooverre zij veroorzaakt wordt door het onder de wapenen houden van een geringer aantal manschappen, dan waarop in de begrooting voor 1907 gerekend is, ten deele van eene verhooging, voor zooverre de beschikking gevraagd wordt over een bedrag, noodig tot het treffen van voorzieningen, welke met de beperking van het blijvend gedeelte verband houden.

§ 3. Bij zijne voorstellen tot beperking van het blijvend gedeelte wordt de ondergeteekende, wat het beginsel betreft, geleid door dezelfde overwegingen, welke bij zijn ambtsvoorganger gegolden hebben.

Door de vermindering van den persoonlijken druk worden aan het volk onnoodige militaire lasten bespaard, welke de belangstelling en toewijding verminderen, die beiden zoo noodig zijn om de pogingen tot meer algemeene weerbaarmaking van het Nederlandsche volk bij zeer velen ingang te doen vinden en daardoor gemakkelijker en spoediger te doen slagen.

Voor vermindering van persoonlijken druk is wijders ten aanzien van het blijvend gedeelte te meer reden, omdat daarbij een zware last wordt gelegd op de economisch zwaksten, daar deze de middelen missen om zich door ruiling van lot van den dienst bij het blijvend gedeelte vrij te koopen, en dientengevolge vaak tegen hun belangen tot een langer verblijf onder de wapenen verplicht zijn.

Naast de vermindering van personeelen druk heeft de bezuiniging, welke de beperking van het blijvend gedeelte met zich brengen zal, groote beteekenis, omdat zij tegemoet komt aan de vervulling van vele behoeften, waarin tot dusverre wegens de groote daaraan verbonden kosten niet voorzien werd, zoodat zij steeds dringender werden.

Bovendien zal de inkrimping van het blijvend gedeelte een opvoedende kracht uitoefenen in dien zin, dat de noodzakelijkheid om niet enkel in de huishoudelijke diensten maar ook op ander gebied bij de korpsen met een voldoend doch tevens een minimum aan personeel te volstaan, zal medewerken om steeds meer het oog geopend te doen houden voor en zoo te doen trachten naar de groote voordeelen, welke in het algemeen voortspruiten uit bereiking van een doel met minimum krachten, voordeelen die zich ook buiten den tijd van het blijvend gedeelte openbaren in mindere onttrekking van personeel aan de oefeningen, en op ander gebied van troepengebruik.

§ 4. Ten aanzien van de wijze van uitvoering van het hiervoren gestelde beginsel bij het onderhavige wetsontwerp zij het volgende aangeteekend.

Waar de krachtige pogingen van den ambtsvoorganger van den ondergeteekende omtrent de minimum grens gegevens hadden verschaft, lag het naar dezerzijdsche meening voor de hand om — ten einde de getalsterkte te leeren kennen, waarmede op den duur voor het blijvende gedeelte zal kunnen volstaan worden —, voor het oogenblik de vermindering daarvan te regelen in overeenstemming met de betrokken chefs, en daarna door verdere pogingen alsmede door de inmiddels verkregen ondervinding tot het ware cijfer te geraken.

De aldus voor de verschillende wapens en korpsen verkregen voorloopige uitkomsten zijn de volgende: [1])

Infanterie. De sterkte van het blijvend gedeelte — de daartoe behoorende milicien-sergeanten en milicien-korporaals medegerekend — wordt bepaald op 2215 man voor de 1ste ploeg en 2145 man voor de 2de ploeg. Met de hier aangegeven sterkte van de 1ste ploeg is in dit ontwerp van wet voor de maand December 1907 rekening gehouden.

De opleiding van het vrijwillig dienend personeel tot den rang van korporaal en sergeant zal bij elke Divisie plaats hebben aan eene Divisie-kaderschool. Voor de oefening van het in opleiding zijnde personeel worden per kaderschool 100 miliciens beschikbaar gesteld. Aangezien de aan deze kaderscholen verbonden kosten nog niet met juistheid bekend zijn, worden daarvoor nog geen gelden uitgetrokken. De opleiding der adspirant-militie-officieren blijft, ook na 1 December a. s., bij elk regiment plaats hebben; de opleiding tot milicien-sergeant zal 1 November a. s. afgeloopen zijn; de bevordering tot dezen rang zal intusschen eerst geschieden, nadat de voor bevordering in aanmerking komende personen in de maand November practischen dienst bij den troep gedaan en daarbij getoond zullen hebben de noodige practische geschiktheid te bezitten.

Het bij de korpsen voor de kaderopleiding benoodigde mindere personeel is in de hiervoren voor de 1ste en de 2de ploeg van het blijvend gedeelte aangegeven sterkte begrepen.

Cavalerie. De miliciens van het wapen der cavalerie zullen in 1908 allen in de maand Maart in dienst gesteld worden; de duur van het eerste verblijf onder de wapenen zal voor hen *negentien* maanden bedragen. Slechts voor één eskadron is blijkens § 5 een eenigszins andere regeling ontworpen.

Daar deze maatregel eerst in het jaar 1908 begint te werken, wordt hierdoor geen wijziging in de begrooting voor het jaar 1907 gebracht.

Niet-bereden artillerie. De sterkte van het blijvend gedeelte met inbegrip van het daarin begrepen kader, is vastgesteld zooals hieronder is aangegeven.

	Vesting-artillerie.	Pantserfort artillerie.	Ponton-niers.	Torpe-disten.
1ste ploeg	632 [2])	66	16	80
2de ploeg	763 [2])	66	30	80

Met de hierboven aangegeven sterkte van de 1ste ploeg is in dit ontwerp van wet voor de maand December 1907 rekening gehouden.

[1]) Als bijlage A wordt bij deze Memorie gevoegd eene opgave bevattende de aantallen militieplichtigen der onbereden wapens, die in de verschillende garnizoenen gedurende de wintermaanden 1905—1906 en 1906—1907, tot het blijvende gedeelte behoorden of daarvan volgens dit ontwerp in den winter 1907—1908 deel zullen uitmaken.

[2]) Hiervan worden 30 bestemd voor den dienst bij de Pantserfort-artillerie waardoor de sterkte bij deze tot 96 stijgt.

Bereden artillerie. a. *Batterijen veldartillerie.* Van de lichting, welke op 1 October 1906 voor eerste oefening onder de wapenen is gekomen, blijft de eene helft na dien datum gedurende *achttien* achtereenvolgende maanden (dus tot 1 April 1908) onder de wapenen en wordt daarna met groot verlof gezonden; de wederhelft der lichting blijft na den 1sten October 1906 gedurende *twaalf* achtereenvolgende maanden (dus tot 1 October 1907) onder de wapenen en gaat alsdan gedurende *zes* maanden met verlof, om daarna dus op 1 April 1908 nogmaals voor *zes* maanden onder de wapenen te komen.

De lichtingen worden dus voor eerste oefening en blijvend gedeelte niet langer dan *achttien* maanden in dienst gehouden (1).

Met het vertrek met verlof der halve lichting 1906 op 1 October 1907 is in dit ontwerp van wet rekening gehouden.

b. *Batterijen rijdende artillerie.* Bij deze batterijen blijft de bestaande toestand gehandhaafd.

c. *Treinafdeelingen.* De lichting, welke op 1 October 1906 onder de wapenen is gekomen, blijft in haar geheel na dien datum gedurende *vijftien* achtereenvolgende maanden onder de wapenen en wordt daarna, d. i. dus op 1 Januari 1908, met groot verlof gezonden. Ten einde in de maanden Januari, Februari en een deel van Maart d. a. v. in de eischen van den transportdienst te voorzien — de lichting, welke 1 October 1907 onder de wapenen is gekomen, is daartoe op dat oogenblik nog niet voldoende geoefend — worden in die maanden manschappen voor herhalingsoefeningen onder de wapenen geroepen. De ontworpen regeling bij de treinafdeelingen maakt geen wijziging in de begrooting voor 1907 noodzakelijk.

Genie. De sterkte van het blijvend gedeelte wordt evenals ten vorigen jare bepaald op 105 man voor de 1ste ploeg en 74 man voor de 2de ploeg. Met de hiervoren aangegeven sterkte der 1ste ploeg is in dit ontwerp rekening gehouden. Wellicht zal dit aantal voor de 1ste ploeg reeds bij de Memorie van Antwoord eenige vermindering kunnen ondergaan.

Hospitaalsoldaten. De sterkte van het blijvend gedeelte — het daarin begrepen kader medegerekend — wordt bepaald op 75 man zoowel voor de 1ste als voor de 2de ploeg. Deze sterkte was ook in de begrooting voor 1907 voorzien, weshalve die begrooting uit dezen hoofde geen wijziging behoeft.

§ 5. Bij den ondergeteekende bestond, gelijk reeds uit § 4 gebleken is, geen bezwaar, om onder de bestaande omstandigheden de Staten-Generaal in te lichten omtrent de voorstellen der chefs aangaande de vereischte sterkten.

Hij meent daarbij de vraag in het midden te kunnen laten, of dit ook onder andere omstandigheden raadzaam zou zijn te achten.

Omtrent de Cavalerie zij hierbij nog opgemerkt, dat de chef van dat wapen van oordeel is, dat een eerste verblijf onder de wapenen van *twee* jaren voor de militie noodig is. Waar echter ook de meening wordt voorgestaan, dat vermindering in dat opzicht wel bereikbaar is te achten, heeft die opper-officier voorgesteld dienaangaande een proef te nemen, welk voorstel de ondergeteekende heeft aanvaard. In § 4 is aangegeven hoe die proef geschieden zal. Zij maakt, in verband met de logiesruimte in de kazernes, wenschelijk, dat de lichting 1906 niet in haar geheel gedurende den zomer 1908 onder de wapenen blijve, waarom deze lichting tusschen 1 April en 1 October van dat jaar in twee gedeelten van met de logiesruimte verband houdende sterkte gedurende drie maanden met verlof zal worden gezonden.

Naast deze proef, doch slechts met één eskadron, zal nagegaan worden of het voor de geoefendheid der cavalerie niet nog beter is, de lichting bij een onafgebroken eerste verblijf van 18 maanden in twee gelijke gedeelten te doen opkomen en wel de eene helft op 1 April, de andere op 1 October.

Naar de verwachting van den ondergeteekende zullen de thans aangevraagde getallen, althans van de onbereden wapens, in de praktijk blijken voor vermindering vatbaar te zijn.

Hij heeft zich daarom slechts voorloopig met de z. i. eenigszins te ruim gestelde aantallen voor het blijvend gedeelte vereenigd, doch zal, zoodra nader ten deze verkregen overeenstemming of de ondervinding hiertoe in staat stellen, tot verdere vermindering overgaan.

Bij de bereden wapens kan de vermeerdering of vermindering van vrijwilligers tot vooruit niet te bepalen toestanden leiden. Dezen factor buitensluitende, verwacht de ondergeteekende echter ook bij de bereden artillerie tot eenige meerdere vermindering te kunnen geraken.

§ 6. Thans blijft, behalve de toelichting in geldelijk opzicht, ter beschouwing over de vraag of de omschreven beperking van het blijvend gedeelte kan geschieden zonder schade voor de gevechtskracht en bruikbaarheid der wapens, de algemeene eischen van den dienst en de weerbaarheid in meer algemeenen zin, waarom hierachtereenvolgens kort behandeld zullen worden:

a. de oefeningen,

b. de kadervorming,

c. de eischen van den dienst,

d. de handhaving der openbare rust en orde,

e. de mobilisatie.

a. *De oefeningen.* Bij de onbereden wapens en bij het korps rijdende artillerie blijft te dezen opzichte de toestand genoegzaam onveranderd. Bij de cavalerie kan van omstreeks 1 Juli af de jonge lichting ter verdere opleiding in het eskadron worden opgenomen, zoodat dan gedurende den zomer, behalve de vrijwilligers, 2 lichtingen voor de oefeningen beschikbaar zijn; opkomst voor herhalingsoefeningen acht ook de inspecteur dan niet noodig. Bij de batterijen veld-artillerie wordt des zomers voortdurend, behalve over de vrijwilligers, over $1^1/_2$ geoefende lichting beschikt, terwijl tusschen 1 Juni en 1 October door het onder de wapenen komen van manschappen voor herhalingsoefeningen de sterkte der miliciens, zooveel gewenscht, tot 2 lichtingen kan worden opgevoerd. Bij de treinafdeelingen kan de oefening der recruten, tengevolge van de opkomst voor herhalingsoefeningen tusschen 1 Januari en 1 April, ongestoord plaats hebben, terwijl de voortgezette oefening der treinsoldaten plaats heeft bij de uitoefening van den transportdienst.

b. *De kadervorming.* Deze heeft bij alle wapens, met uitzondering van dat der infanterie, op de tot dusverre gebruikelijke wijze plaats; bij dit laatste wapen wordt door de oprichting der divisie-kaderscholen het bezwaar opgeheven, dat voor de practische opleiding tot naast hoogeren rang van het vrijwillig kader uit de vermindering van het blijvend gedeelte zou kunnen voortspruiten. Bij deze kaderscholen worden voorshands, ten behoeve van de practische oefeningen, de noodige manschappen ingedeeld, terwijl voorts gebruik gemaakt zal worden van de in dit opzicht in den afgeloopen winter opgedane ervaring om de opleiding aan die scholen geheel aan het doel te doen beantwoorden.

c. *De eischen van den dienst.* Daar de aantallen miliciens, welke voor de verschillende wapens van het blijvend gedeelte zijn aangegeven, op de in § 4 aangegeven wijze vastgesteld werden, volgt hieruit, dat in de eischen van den dienst voorzien zal kunnen worden. Dezerzijds wordt verwacht, dat die aantallen ook voldoende zullen blijken om te voorzien in de eischen, welke de opkomst der landweer in het jaar 1908 zal stellen. Mocht dit onverhoopt blijken niet het geval te zijn, dan zullen nader maatregelen worden voorgesteld om hierin te voorzien.

d. *De handhaving der openbare rust en orde.* Zoowel in het te Amsterdam aanwezige garnizoen, als in het personeel en de manschappen, welke aan de *vier* te vestigen kaderscholen aanwezig zijn, wordt in den tijd dat alleen het blijvend gedeelte onder de wapenen is, over een kern van kader en geoefende manschappen van het wapen der infanterie beschikt, welke, indien dit onverhoopt mocht noodig zijn, zooveel noodig in vereeniging met de bereden wapens, de vesting-artillerie en de genietroepen, tot handhaving van de openbare orde gebezigd kunnen worden. Mocht zich het geval voordoen, dat de beschikbaarstelling van eene grootere sterkte aan manschappen noodzakelijk wordt, zonder dat het nochtans noodig is lichtingen buitengewoon onder de wapenen te roepen, dan zal hierin voorzien zijn door het vormen van een 3de ploeg van het blijvend gedeelte, waardoor het mogelijk zal zijn ten allen tijde

(1) Wellicht zal bij de veldartillerie nog een proef op kleine schaal genomen worden met een stelsel van opkomst der lichting op 1 April, in stede van op 1 October, waarmede een onafgebroken eerste verblijf onder de wapenen van 18 maanden voor alle miliciens gepaard zou gaan.

binnen zeer korten tijd het blijvend gedeelte te brengen op de maximum-sterkte, welke de wet toestaat.

e. *De mobilisatie.* Door den chef van den generalen staf zijn aan den ondergeteekende medegedeeld de aantallen manschappen, die bij eene eventueele mobilisatie benoodigd zijn, zoowel voor de uitvoering van die mobilisatie zelve als voor de dekking daarvan. Hoewel het niet gewenscht is hieromtrent in nadere bijzonderheden te treden, kan de ondergeteekende de verzekering geven, dat hij ten volle de verantwoordelijkheid aanvaardt voor het treffen van die maatregelen, welke noodig zijn om de tijdige aanwezigheid van het benoodigde personeel op de daarvoor bestemde plaatsen te waarborgen.

§ 7. Ten einde een overzicht te verschaffen van de vermindering van uitgaven, welke het vermoedelijk gevolg zal zijn van eene regeling van het blijvend gedeelte op de grondslagen, welke hiervoor in § 4 werden aangegeven, heeft de ondergeteekende — zoo nauwkeurig als het op het oogenblik mogelijk is — doen nagaan het verschil voor een geheel dienstjaar tusschen de uitgaven, welke gevorderd zouden worden voor eene regeling van het blijvend gedeelte op den voet, als in de begrooting voor 1906 was voorzien en de uitgaven, welke het gevolg zullen zijn van een regeling als de thans voorgestelde (dus niet volgens den overgangstoestand voor 1908); daarbij voor de bereden wapens voor beide gevallen de sterkte der lichting 1907 als grondslag nemende. Dat verschil en dus de in dit opzicht te verkrijgen bezuiniging bedraagt f 525 700.
Hoewel vermoedelijk ten overvloede vestigt de ondergeteekende er nog de aandacht op, dat op de begrooting voor 1907 (zooals deze luidt volgens het wetsontwerp tot nadere vaststelling van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907), een veel geringer bedrag dan het zooeven genoemde voor het blijvende gedeelte voorkomt, namelijk f 288 797. Die begrooting kan dan ook niet tot vergelijking in deze dienen, omdat bij de onbereden wapens meer en bij de bereden wapens veel minder miliciens van het blijvend gedeelte huiswaarts gezonden werden.
Op evenbedoeld wetsontwerp bedraagt de besparing, blijkens de onderstaande opgave f 99 310, welke intusschen niet geheel als besparing mag worden beschouwd, daar de ontworpen maatregelen ten opzichte van het blijvend gedeelte eenige voorziening eischen.
De uitgaven voor de op te richten kaderscholen, waarvoor hier verwezen moge worden naar het gestelde onder § 4 ad *infanterie*, zullen vermoedelijk niet van eenigszins belangrijke beteekenis zijn.
De beperking van het blijvend gedeelte bij de bereden artillerie brengt echter de noodzakelijkheid mede om — ten einde de rijkunstige opleiding in den korteren tijd even grondig te doen plaats hebben als tot dusverre — over een voldoend aantal gesloten rijbanen te beschikken, zoodat het rijkunstig onderricht bij alle weersgesteldheid als onder gunstige omstandigheden gegeven kunne worden. In verband met het voorgaande wordt te 's Gravenhage en te Utrecht een nieuwe manege noodzakelijk geacht, weshalve de daartoe benoodigde gelden bij dit ontwerp worden aangevraagd.

In verband met het vorenstaande wordt bij **artikel 1** van het wetsontwerp de vermindering voorgesteld van de na te noemen artikelen der begrooting, met de bij elk artikel uitgetrokken som:

Artikel.	Korte omschrijving.	Vermindering.
22	Soldijen enz. van het wapen der infanterie	f 10 150
24	Als voren der artillerie	6 900
25	Als voren van het regiment genietroepen	10
26	Aanschaffing van graan enz. . .	5 000
27	Als voren van brood enz. . . .	1 300
28	Als voren van vee enz.	25 800
29	Bijslag op de soldij tot aankoop van groenten enz.	4 000
32	Aanschaffing van kleeding . . .	f 7 000
33	Onderhoud van kleeding en uitrusting enz.	5 000
34	Reinigen van onderkleeding enz.	2 500
37	Herstelling en onderhoud van ledergoed enz.	150
42	Verlichting en verwarming van wachtlokalen enz.	3 000
43	Aanschaffing van gereedschappen voor het schoonhouden van gebouwen	500
45	Aanschaffing van slaapfournituren	300
46	Reinigen van het lichaam enz. .	600
54	Onderwijs aan de cursussen bij de infanterie	1 200
55	Oefeningen van officieren enz. .	200
75	Vergoedingen ingevolge de Militie- en Landweerwetten . . .	25 000
87	Verpleging van zieken enz. .	550
88	Als voren buiten de militaire inrichtingen.	150
	Totaal . . .	f 99 310

Omtrent de noodzakelijkheid van den bouw van de rijbanen te *'s Gravenhage* en te *Utrecht*, waarvoor gelden worden aangevraagd bij **artikel 2** van het wetsontwerp, zij verwezen naar het hiervoor onder § 7 gestelde.

De in **artikel 4** vermelde wijziging is het gevolg van de aanvulling van *artikel* 185 der begrooting met twee nieuwe onderdeelen.

De Minister van Oorlog,
VAN RAPPARD.

(252. 4.)

Bijlage A der Memorie van Toelichting.

AANTALLEN militieplichtigen der onbereden wapens, die in de verschillende garnizoenen gedurende de wintermaanden 1905—1906 en 1906—1907 tot het blijvend gedeelte behoorden of daarvan, volgens dit ontwerp, in den winter 1907—1908 deel zullen uitmaken.

Vermindering en wijziging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

GARNIZOENEN.	1905—1906.								1906—			
	Infanterie.	Vesting-artillerie.	Pontonniers.	Pantserfort-artillerie.	Torpedisten.	Genietroepen.	Gedetacheerd te Amsterdam ter versterking van het garnizoen.	Totaal.	Infanterie.	Vesting-artillerie.	Pontonniers.	Pantserfort-artillerie.
Amersfoort	420	»	»	»	»	»	»	420	160	»	»	»
Amsterdam	360	107	»	»	»	»	(250)	717	24	67	»	»
Arnhem	250	30	»	»	»	»	20	260	106	31	»	»
Assen	300	»	»	»	»	»	20	280	118	»	»	»
Bergen op Zoom	305	»	»	»	»	»	35	270	51	»	»	»
Breda	400	»	»	»	»	»	60	340	132	»	»	»
Brielle	»	»	»	»	39	»	»	39	»	»	»	»
Delft	100	»	»	»	»	»	»	100	19	»	»	»
Deventer	110	»	»	»	»	»	10	100	28	»	»	»
Doesburg	110	»	»	»	»	»	5	105	18	»	»	»
Dordrecht	»	»	45	»	»	»	-	45	»	»	16	»
Ede	»	»	»	»	»	»	»	»	46	»	»	»
Geertruidenberg	110	»	»	»	»	»	5	105	19	»	»	»
Gorinchem	»	161	»	»	»	»	»	161	»	99	»	»
Gouda	110	»	»	»	»	»	»	110	20	»	»	»
's Gravenhage	440	42	»	16	»	»	»	498	200	32	»	17
Groningen	120	»	»	»	»	»	5	115	20	»	»	»
Haarlem	210	»	»	16	»	»	»	226	46	»	»	19
den Helder	110	99	»	15	»	»	»	224	18	56	»	15
Hellevoetsluis	»	21	»	»	»	»	»	21	»	12	»	»
's Hertogenbosch	280	»	»	»	»	»	15	265	84	»	»	»
Hoorn	110	»	»	»	»	»	»	110	19	»	»	»
Leeuwarden	240	»	»	»	»	»	15	225	76	»	»	»
Leiden	200	»	»	»	»	»	»	200	96	»	»	»
Maastricht	130	»	»	»	»	»	5	125	30	»	»	»
Middelburg	110	»	»	»	»	»	10	100	18	»	»	»
Muiden	»	»	»	16	»	»	»	16	»	»	»	15
Naarden	100	99	»	»	»	»	»	199	18	40	»	»
Nijmegen	240	»	»	»	»	»	20	220	44	»	»	»
Roermond	30	»	»	»	»	»	»	30	6	»	»	»
Utrecht	180	160	»	»	»	120	15	445	23	125	»	»
Venlo	30	»	»	»	»	»	»	30	14	»	»	»
Vlissingen	110	»	»	»	»	»	10	100	19	»	»	»
Willemstad	»	19	»	»	»	»	»	19	»	13	»	»
Zwolle	»	49	»	»	»	»	»	48	»	22	»	»
Totaal	5215	787	45	63	39	120	250	6269	1472	497	16	66

(1) In verband met de vermoedelijk te Amersfoort, Arnhem, Breda en Haarlem op te richten Centrale Kaderscholen zullen van elk bataljon (behalve van het regiment grenadiers en jagers) 9 soldaten bestemd worden om aan die scholen te worden gedetacheerd. Deze aantallen zijn in de onderstaande getallen begrepen.

(2) Dit personeel wordt gedetacheerd van de regimenten infanterie en is in de sterkte van de eerste kolom begrepen (8 per bataljon behalve van het regiment grenadiers en jagers en van het 5de regiment).

—1907. Torpedisten.	Genietroepen.	Gedetacheerd te Amsterdam ter versterking van het garnizoen.	Totaal.	Voorgenomen toestand voor 1907—1908. Infanterie. (1)	Vesting-artillerie.	Pontonniers.	Pantserfort-artillerie.	Torpedisten.	Genietroepen.	Gedetacheerd te Amsterdam ter versterking van het garnizoen. (2)	Totaal.
"	"	"	160	177	"	"	"	"	"	"	177
"	"	(296)	387	68	80	"	"	"	"	(296)	148
"	"	16	121	124	31	"	"	"	"	16	139
"	"	24	94	166	"	"	"	"	"	24	142
"	"	16	35	88	"	"	"	"	"	16	72
"	"	32	100	202	"	"	"	"	"	32	170
22	"	"	22	"	"	"	"	60	"	"	60
"	"	8	11	49	"	"	"	"	"	8	41
"	"	8	20	59	"	"	"	"	"	8	51
"	"	8	10	42	"	"	"	"	"	8	34
"	"	"	16	"	"	16	"	"	"	"	16
"	"	16	30	83	"	"	"	"	"	16	67
"	"	8	11	38	"	"	"	"	"	8	30
"	"	"	99	"	99	"	"	"	"	"	99
"	"	8	12	44	"	"	"	"	"	8	36
"	"	"	249	168	46	"	17	"	"	"	231
"	"	8	12	51	"	"	"	"	"	8	43
"	"	16	49	90	"	"	19	"	"	16	93
8	"	8	89	44	89	"	15	20	"	8	160
"	"	"	12	"	14	"	"	"	"	"	14
"	"	24	60	119	"	"	"	"	"	24	95
"	"	8	11	42	"	"	"	"	"	8	34
"	"	16	60	108	"	"	"	"	"	16	92
"	"	16	80	111	"	"	"	"	"	16	95
"	"	8	22	44	"	"	"	"	"	8	36
"	"	8	10	43	"	"	"	"	"	8	35
"	"	"	15	"	"	"	15	"	"	"	15
"	"	8	50	45	69	"	"	"	"	8	106
"	"	16	28	94	"	"	"	"	"	16	78
"	"	"	6	6	"	"	"	"	"	"	6
"	100	8	240	51	135	"	"	"	105	8	283
"	"	"	14	14	"	"	"	"	"	"	14
"	"	8	11	45	"	"	"	"	"	8	37
"	"	"	13	"	16	"	"	"	"	"	16
"	"	"	22	"	23	"	"	"	"	"	23
30	100	296	2181	2215	602 (3)	16	66	80	105	296	2788
										3084 (+ 30) (4)	

OPMERKINGEN.

Volledigheidshalve zij opgemerkt:

1°. dat voor het blijvend gedeelte bij de compagnieën hospitaalsoldaten gedurende de wintermaanden 1905—1906 onder de wapenen zijn geweest 65 miliciens, verdeeld over verschillende garnizoenen, terwijl voor de wintermaanden 1906—1907 daartoe bestemd zijn 75 miliciens;

2°. dat gedurende de wintermaanden 1906—1907 in de verschillende garnizoenen bij de korpsen der cavalerie voor eerste-oefening onder de wapenen zijn van de lichting 1905 283 en van de lichting 1906 532 miliciens, en bij de bereden artillerie van de lichting 1905 758 en van de lichting 1906 957 miliciens.

(3) Het totaal der vesting-artillerie moet met 30 man worden verhoogd, welke gedetacheerd worden bij het korps pantserfort-artillerie.

Voor de compagnieën hospitaal-soldaten geldt hetgeen is aangeteekend voor den winter 1906—1907.

(4) Zie noot (3).

(253. 1.)

VOORGESTELDE MOTIE VAN ORDE.

Voorgesteld 25 Juni 1907.

De Kamer,

van oordeel, dat de aanneming op zeer jeugdigen leeftijd van vrijwilligers bij de marine, anders dan met een voorloopige verbintenis gedurende den opleidingstijd, behoort te worden gestaakt,

gaat over tot de orde van den dag.

HUGENHOLTZ.

(254. 1.)

VOORGESTELDE MOTIE VAN ORDE.

Voorgesteld 28 Juni 1907.

De Kamer,

overwegende dat het herkrijgen van het Nederlanderschap in geval van verlies krachtens art. 7, 5°., der wet van 12 December 1892, behoort te worden vergemakkelijkt,

gaat over tot de orde van den dag.

VAN KOL.

(255 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verzekering van personen, werkzaam in het zeevaartbedrijf, tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 29 Juni 1907.

WILHELMINA.

(255. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is bij de wet te voorzien in de verzekering van personen, werkzaam in het zeevaartbedrijf, tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

INLEIDENDE BEPALINGEN.

Artikel 1.

Volgens de bepalingen dezer wet is verzekerd tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen:

a. de werkman in het zeevaartbedrijf;

b. de werkgever, die deel uitmaakt van de bemanning van een Nederlandsch zeeschip, daaronder niet begrepen de eigenaar van een pleiziervaartuig.

Artikel 2.

Onder bedrijfsongeval verstaat deze wet een ongeval aan een persoon, bedoeld in artikel 1, overkomen:

1°. in verband met de uitoefening van het zeevaartbedrijf;

2°. op de reis van het Nederlandsch zeeschip, waarop hij werkzaam is, in verband met het bergen van goederen of het hulp verleenen aan personen, die behooren tot een ander vaartuig.

Artikel 3.

De personen, bedoeld in artikel 1, zijn mede verzekerd:

a. gedurende den overtocht naar de plaats van aanmonstering of naar Nederland, als deze krachtens de wet of krachtens een overeenkomst met den werkgever voor diens rekening komt;

b. gedurende den overtocht naar Nederland, welke hun ingeval van een zeeramp door een Nederlandsch consulair ambtenaar verschaft wordt;

c. gedurende de reis aan boord van het vaartuig, dat hen in zee heeft opgenomen ten gevolge van een ramp, overkomen aan hen of aan het Nederlandsch zeeschip, waarop zij werkzaam waren;

d. gedurende de reis aan boord van een vaartuig, dat in nood verkeerend of onbeheerd is aangetroffen en waarop zij op last van den gezagvoerder zijn overgegaan.

Overkomt hun gedurende dien overtocht of die reis een ongeval, dan wordt dit als een bedrijfsongeval aangemerkt, mits het als zoodanig zou zijn beschouwd, indien het hun was overkomen op de reis van het Nederlandsch zeeschip, waarop zij werkzaam waren.

Artikel 4.

Onder werkgever verstaat deze wet ieder, natuurlijke of rechtspersoon, die het zeevaartbedrijf uitoefent.

Artikel 5.

Onder werkman verstaat deze wet ieder, die:

a. in dienst van den werkgever deel uitmaakt van de bemanning van een Nederlandsch zeeschip;

b. in dienst van een in Nederland gevestigde maatschappij tot het redden van schipbreukelingen werkzaam is bij het hulp verleenen aan schipbreukelingen, bij de poging daartoe of bij oefeningen met reddingmiddelen;

c. werklieden van een maatschappij als onder *b* bedoeld, behulpzaam is bij het hulp verleenen aan schipbreukelingen of bij de poging daartoe.

Artikel 6.

De onder *c* van het voorgaande artikel bedoelde personen worden voor de toepassing dezer wet geacht in dienst te zijn van den werkgever der onder *b* van dat artikel bedoelde werklieden.

Artikel 7.

Onder zeevaartbedrijf verstaat deze wet:

1°. de vaart met Nederlandsche zeeschepen;

2°. het hulp verleenen aan schipbreukelingen door reddingmaatschappijen in Nederland gevestigd.

Artikel 8.

Onder Nederlandsch zeeschip verstaat deze wet:

a. een schip, dat voorzien is van een niet vervallen Nederlandschen zeebrief, uitgereikt of verleend krachtens de wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* n°. 96), *betrekkelijk de afgifte van zeebrieven en vergunningen tot het voeren der Nederlandsche vlag* of krachtens eene wet, die daarvoor in de plaats treedt;

b. een in Nederland tehuis behoorend vaartuig, dat niet voorzien is van een niet vervallen Nederlandschen zeebrief en door den werkgever gebezigd wordt om in den regel buiten de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee te varen;

c. een vaartuig, dok of soortgelijk drijvend voorwerp, hier te lande gebouwd, dat over zee naar het land zijner bestemming of vandaar weder naar Nederland wordt gesleept, zoolang dat vaartuig de plaats zijner bestemming nog niet heeft bereikt;

d. een reddingvaartuig in dienst van een in Nederland gevestigde reddingmaatschappij.

Indien een schip, bedoeld onder *a*, door den werkgever gebezigd wordt om in den regel de rivieren, de binnenwateren of de Waddenzee te bevaren, wordt het voor de toepassing dezer wet alleen dan als Nederlandsch zeeschip beschouwd, indien en zoolang als het gebezigd wordt voor eene reis naar of van het buitenland over zee of over de Waddenzee.

Artikel 9.

Deze wet verstaat onder Nederlandsch zeeschip niet:

a. een zeevisschersvaartuig, bedoeld in artikel 8 der Zeevisschers-Ongevallenwet;

b. een sleepboot, welke niet voorzien is van een niet vervallen Nederlandschen zeebrief.

Artikel 10.

Indien binnen een bij algemeenen maatregel van bestuur

te bepalen termijn geen bericht van een Nederlandsch zeeschip is ingekomen, wordt het schip, zoolang geen bericht of later bericht daarvan inkomt, voor de toepassing dezer wet geacht te zijn vergaan op den dag, bij den algemeenen maatregel van bestuur te bepalen.

De termijn en de dag, bedoeld in het eerste lid, kunnen verschillend worden vastgesteld voor elke soort van Nederlandsch zeeschip in verband met de reis van het zeeschip.

Artikel 11.

Indien een Nederlandsch zeeschip vergaat en binnen een bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen termijn na den dag, waarop het is vergaan, geen bericht is ingekomen, dat zijne bemanning nog in leven is, worden, zoolang geen bericht van de bemanning inkomt, de verzekerden aan boord van dat zeeschip voor de toepassing dezer wet geacht ten gevolge van een bedrijfsongeval te zijn overleden op den dag, waarop het vaartuig is vergaan. Is de dag, waarop het vaartuig is vergaan, niet bekend, dan wordt als die dag aangenomen de dag, bij den algemeenen maatregel van bestuur te bepalen.

Het bepaalde in de eerste zinsnede van het vorige lid is van toepassing, indien een Nederlandsch zeeschip voor de toepassing dezer wet geacht wordt te zijn vergaan of door de bemanning, vermoedelijk op grond van onzeewaardigheid, is verlaten. In het laatste geval wordt voor de toepassing dezer wet het vaartuig geacht te zijn vergaan op den dag, waarop het door de bemanning is verlaten; is de dag, waarop het vaartuig is verlaten, niet bekend, dan wordt als die dag aangenomen de dag, bij den algemeenen maatregel van bestuur te bepalen.

De termijn en de dag, bedoeld in de voorgaande leden, kunnen verschillend worden vastgesteld voor elke soort van Nederlandsch zeeschip in verband met de reis van het zeeschip.

Artikel 12.

Indien een verzekerde ter gelegenheid van een zeeramp of eene andere noodlottige gebeurtenis aan een Nederlandsch zeeschip of aan een deel zijner bemanning overkomen, wordt vermist of indien zijne vermissing vermoedelijk het gevolg is van een bedrijfsongeval, wordt hij, indien binnen een bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen termijn na den dag, waarop hij werd vermist, geen bericht is ingekomen, dat hij nog in leven is, zoolang geen bericht van hem inkomt, voor de toepassing dezer wet geacht ten gevolge van een bedrijfsongeval te zijn overleden op den dag, waarop hij werd vermist.

De termijn, bedoeld in het voorgaande lid, kan verschillend worden vastgesteld naar gelang van de plaats waar en de omstandigheden waaronder de verzekerde vermist werd.

Voor de toepassing van dit en de voorgaande twee artikelen wordt met een Nederlandsch zeeschip gelijkgesteld het vaartuig, waarop de verzekerde zich bevindt gedurende den overtocht of de reis, bedoeld in artikel 3.

Artikel 13.

Onder dagloon verstaat deze wet het bedrag, dat de verzekerde geacht wordt per dag in het zeevaartbedrijf te verdienen.

Artikel 14.

Door Ons wordt het bedrag vastgesteld, dat als dagloon van den werkman zal gelden, met dien verstande, dat zoowel voor de verschillende soorten van werkzaamheden als voor de verschillende soorten van werklieden in verband met de grootte en de soort van het zeeschip, waarop zij werkzaam zijn en met de plaats van bestemming of de zee waarheen het zeeschip bestemd is te gaan, verschillende bedragen kunnen worden vastgesteld.

Bij de vaststelling van het dagloon wordt als maatstaf genomen het gemiddelde loon. Als loon wordt beschouwd hetgeen de werkman zoowel in geld als in voedingsmiddelen van zijn werkgever ontvangt alsmede hetgeen hij van derden ontvangt, indien de ontvangsten van derden van invloed zijn op de voorwaarden van de arbeidsovereenkomst.

Het dagloon kan verschillen naar gelang van de plaats van aanmonstering, met dien verstande, dat als plaats van aanmonstering van een bemanning, welke op verschillende plaatsen aangemonsterd is, wordt beschouwd de plaats, waar het grootste gedeelte der bemanning is aangemonsterd.

Bij aanmonstering in het buitenland wordt als plaats van aanmonstering beschouwd de plaats hier te lande, welke voor de alhier aangemonsterde bemanning als zoodanig geldt; heeft hier te lande geene aanmonstering plaats gehad, dan geldt als plaats van aanmonstering de plaats, waar de zetel van het bedrijf is.

Artikel 15.

Als dagloon van den werkgever, bedoeld in artikel 1, geldt het bedrag, dat als zijn dagloon zou gelden, indien hij werkman was.

Artikel 16.

In de gevallen, bedoeld in artikel 3, wordt de verzekerde geacht dagloon te genieten tot het bedrag, hetwelk als zijn dagloon werd beschouwd aan boord van het Nederlandsch zeeschip, waarop hij werkzaam was.

De vrijwilligers, bedoeld in artikel 5 onder *c*, worden geacht te genieten het dagloon van den hoogst bezoldigden werkman bij de werkzaamheden, waarbij zij behulpzaam zijn.

Artikel 17.

Het bedrag van het dagloon wordt op niet hooger dan drie gulden en veertig cent bepaald.

Artikel 18.

De bepalingen van deze wet zijn niet van toepassing op hen, die:

a. deel uitmaken van de bemanning van een vaartuig in 's Rijks dienst en aan wie door het Rijk pensioen is verzekerd;

b. in dienst van eene maatschappij, als bedoeld in artikel 5, onder *b*, werkzaam zijn bij eene poging tot redding van schipbreukelingen, voor zoover zij behooren tot het personeel van den loodsdienst voor zeeschepen.

Artikel 19.

Onder gezagvoerder begrijpt deze wet hem, die den gezagvoerder vervangt.

Onder buitenland begrijpt deze wet de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.

Artikel 20.

De Staat der Nederlanden wordt voor de toepassing dezer wet geacht zijne woonplaats te hebben te 's Gravenhage.

Artikel 21.

Onder „Onze Minister" verstaat deze wet „Onze Minister met de uitvoering van deze wet belast".

HOOFDSTUK II.

Van de uitvoering der verzekering.

Artikel 22.

De uitvoering van de in deze wet geregelde verzekering is opgedragen aan de Rijksverzekeringsbank, bedoeld in artikel 13 der Ongevallenwet 1901.

HOOFDSTUK III.

Van den omvang der schadeloosstellingen en de berekening daarvan.

Artikel 23.

De Rijksverzekeringsbank verleent den verzekerde, wien een bedrijfsongeval is overkomen, als schadeloosstelling, van den 92sten dag na dien van het ongeval af:

1°. de vereischte genees- en heelkundige behandeling of vergoeding daarvoor;

2°. genees-, heel- en verbandmiddelen, zoomede kunstmiddelen, welke noodig zijn voor het herstel, voor het behoud daarvan of voor de bevordering van de geschiktheid tot werken, voor zoover deze ten gevolge van het ongeval is verminderd, mits die kunstmiddelen voorkomen op de lijst van deze middelen, vast te stellen door Onzen Minister, of vergoeding daarvoor;

3°. indien de verzekerde ten gevolge van het ongeval gedeeltelijk of geheel ongeschikt is tot werken, eene geregelde uitkeering, rente genaamd, gedurende den tijd der gedeeltelijke of geheele ongeschiktheid tot werken.

De onder 1 en 2 bedoelde schadeloosstellingen worden verleend volgens regelen bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen.

Onder de in het eerste lid, onder 2, bedoelde geneesmiddelen zijn geen andere versterkende middelen begrepen dan die, welke voorkomen in de Nederlandsche Pharmacopee.

Artikel 24.

De rente bedraagt voor elken dag:

a. in geval van geheele ongeschiktheid tot werken 70 percent van des verzekerden dagloon;

b. in geval van gedeeltelijke ongeschiktheid tot werken een deel der onder *a* vermelde rente in verhouding tot de verloren geschiktheid tot werken.

Heeft de verzekerde vóór het ongeval een deel van zijne geschiktheid tot werken verloren, dan wordt voor de berekening der rente het dagloon verminderd in verhouding tot de op het tijdstip van het ongeval reeds verloren geschiktheid tot werken.

Artikel 25.

Indien de verzekerde ten tijde van het ongeval uit eigen hoofde overeenkomstig de Ziekteverzekeringswet 1907 is verzekerd en het ziekengeld vóór den 92sten dag na dien van het ongeval ophoudt, gaat de rente in op den dag na dien, waarop het ziekengeld is opgehouden.

Is de uitkeering van het ziekengeld te vroeg geëindigd, dan is de Rijksverzekeringsbank voor het bedrag, dientengevolge door haar uitgekeerd aan den verzekerde, in diens rechten gesubrogeerd.

Voor de toepassing dezer wet wordt een persoon, die vrijwillig is verzekerd bij de districtskas, niet geacht deswege uit eigen hoofde overeenkomstig de Ziekteverzekeringswet 1907 te zijn verzekerd.

Artikel 26.

Wordt de verzekerde, die aanspraak kan maken op eene rente, voor rekening van de Rijksverzekeringsbank in het buitenland in eene inrichting voor ziekenverpleging of tot bevordering van herstel opgenomen, dan ontvangt hij over de dagen, waarop hij in die inrichting is opgenomen, de helft van de rente, welke hij zou hebben ontvangen, indien hij niet in die inrichting was opgenomen.

Artikel 27.

Voor de toepassing van deze wet wordt een verzekerde geheel of gedeeltelijk ongeschikt geacht tot werken, indien hij geheel of gedeeltelijk ongeschikt is geworden tot arbeid, welke overeenkomt met zijne krachten vóór het ongeval en met zijne bekwaamheden.

Artikel 28.

Indien de verzekerde ten gevolge van een bedrijfsongeval overlijdt, keert de Rijksverzekeringsbank de navolgende schadeloosstellingen uit:

a. indien de begrafenis aan land plaats heeft en niet krachtens de wet ten laste van den werkgever komt, voor begrafeniskosten dertig maal het dagloon van den overledene, uit te betalen aan dengene, die de begrafenis heeft bekostigd;

b. eene rente aan de nagelaten betrekkingen van den overledene, te rekenen van den dag na dien van het overlijden.

Artikel 29.

Indien in de gevallen voorzien bij de artikelen 10, 11 en 12 na het tijdstip, waarop de rente aan de nagelaten betrekkingen aanvangt, bericht of later bericht inkomt van het Nederlandsche zeeschip, van de bemanning van het Nederlandsche zeeschip of van den verzekerde, houdt de rente op met den dag volgende op dien, waarop bij de Rijksverzekeringsbank of bij den rentetrekker het bericht is ingekomen.

De uitkeeringen gedaan over den tijd, verstreken vóór den dag in het vorig lid bedoeld, zijn niet vatbaar voor terugvordering.

Artikel 30.

De rente in artikel 28 onder *b* genoemd, bedraagt per dag:

a. voor de vrouw, met wie de overledene ten tijde van het ongeval gehuwd was, tot haren dood of haar opvolgend huwelijk dertig percent van des overledenen dagloon;

b. voor den man, met wien de overledene ten tijde van het ongeval gehuwd was, indien deze zijn kostwinner was, tot zijnen dood of zijn opvolgend huwelijk zooveel als de overledene in den regel tot zijn levensonderhoud bijdroeg, doch niet meer dan dertig percent van haar dagloon;

c. voor elk wettig kind van den overledene vijftien percent, en, bijaldien dit kind ouderloos is of wordt, twintig percent van het dagloon van den overledene;

d. voor elk natuurlijk kind, dat door den overledene wettiglijk erkend was ten tijde van het ongeval, vijftien percent, en, bijaldien dit kind ouderloos is of wordt, twintig percent van het dagloon van den overledene;

e. voor de ouders of bij ontstentenis van deze voor de grootouders van den overledene, indien deze hun kostwinner was, zooveel als hij in den regel tot hun levensonderhoud bijdroeg, doch niet meer dan dertig percent van zijn dagloon en wel tot den dood van den langstlevende;

f. voor elk ouderloos kleinkind van den overledene, indien deze zijn kostwinner was, zooveel als hij in den regel tot diens levensonderhoud bijdroeg, doch niet meer dan twintig percent van zijn dagloon;

g. voor de schoonouders van den overledene, indien deze hun kostwinner was, zooveel als hij in den regel tot hun levensonderhoud bijdroeg, doch niet meer dan dertig percent van zijn dagloon en wel tot den dood van den langstlevende; het recht voor de schoonouders op rente houdt eveneens op in de gevallen, bedoeld onder 1 en 2 van artikel 377 van het Burgerlijk Wetboek.

Had de overledene vóór het ongeval een deel van zijne geschiktheid tot werken verloren, dan wordt voor de berekening der rente het dagloon verminderd in verhouding tot de op het tijdstip van het ongeval reeds verloren geschiktheid tot werken.

Was het verlies van een deel der geschiktheid tot werken het gevolg van een ongeval, waartegen de overledene krachtens deze wet of eenige andere Ongevallenwet verzekerd was, dan wordt voor de berekening der rente bij het ingevolge het voorgaande lid verminderde dagloon gevoegd $^1/_{365}$ der ongevallenrente over een jaar, berekend naar de rente, welke de overledene wegens het in dit lid bedoelde ongeval bij zijn overlijden per dag genoot; het dagloon, waarnaar de rente berekend wordt, mag echter niet hooger zijn dan $^1/_{365}$ van het dagloon, over een jaar, waarnaar de door den overledene genoten ongevallenrente berekend was of dan het dagloon, dat hij geacht werd te verdienen op het tijdstip, waarop hij getroffen werd door het ongeval, dat den dood veroorzaakte.

Artikel 31.

Indien de in het vorige artikel onder *a* bedoelde weduwe een huwelijk aangaat, houdt zij op rentetrekster te zijn, maar zij ontvangt als afkoopsom harer rente een bedrag in eens van tweemaal hare jaarrente.

Deze bepaling geldt eveneens voor den weduwnaar, bedoeld in het vorige artikel onder *b*.

Artikel 32.

Een kind of kleinkind trekt de hem toegekende rente tot zijn voleindigde zestiende levensjaar.

Artikel 33.

De renten, toegekend aan de personen, bedoeld in artikel 30, zullen te zamen niet meer bedragen dan zestig percent van des overledenen dagloon, met dien verstande dat de personen, bedoeld

in artikel 30, onder *g*, alleen aanspraak hebben op eene rente, indien de personen, bedoeld in hetzelfde artikel onder *a*, *b*, *c*, *d*, *e* en *f*; de personen, bedoeld onder *f*, indien de personen, bedoeld onder *a*, *b*, *c*, *d* en *e*; de personen, bedoeld onder *e*, indien de personen, bedoeld onder *a*, *b*, *c* en *d*, allen hunne volle rente hebben ontvangen.

Indien de personen, bedoeld in artikel 30, onder *a*, *b*, *c* en *d*, te zamen meer dan zestig percent van des overledenen dagloon zouden ontvangen, dan zal elke rente eene evenredige vermindering ondergaan.

Indien van de kleinkinderen, als bedoeld in artikel 30, onder *f*, meer dan één in leven zijn en elk kleinkind niet zijne volle rente kan ontvangen, zal de rente van elk kleinkind eene evenredige vermindering ondergaan.

Artikel 34.

Indien de overledene, bedoeld in artikel 28, een vreemdeling was, hebben zijne nagelaten betrekkingen, die geen Nederlanders zijn, alleen dan aanspraak op eene rente, indien zij op het tijdstip van het ongeval hun gewoon verblijf in Nederland, in een kolonie of bezitting van het Rijk in een ander werelddeel of aan boord van een Nederlandsch vaartuig hadden.

Indien de man of de vrouw van den overledene op het tijdstip van het ongeval zijn gewoon verblijf in Nederland, in een kolonie of bezitting van het Rijk in een ander werelddeel of aan boord van een Nederlandsch vaartuig heeft, worden diens kinderen en kleinkinderen voor de toepassing van dit artikel geacht op het tijdstip van het ongeval hun gewoon verblijf in Nederland te hebben.

Bij algemeenen maatregel van bestuur kan worden bepaald, dat de bepaling van het eerste lid niet toepasselijk zal zijn op nagelaten betrekkingen van onderdanen van een in den algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen Staat.

Artikel 35.

Aan vreemdelingen of hunne gezamenlijke nagelaten betrekkingen kan, indien zij hunne woonplaats in het buitenland hebben, nadat de beslissing, waarbij hun eene rente is toegekend, onherroepelijk is geworden, op hun verzoek door het bestuur der Rijksverzekeringsbank als afkoopsom hunner rente worden gegeven een bedrag in eens van driemaal hunne jaarrente, berekend naar de rente, waarop zij aanspraak hebben op den dag, waarop het verzoek door het bestuur der bank is ontvangen.

Na toepassing van het voorgaande lid kan geen aanspraak op rente worden verkregen door betrekkingen van den getroffene.

Artikel 36.

De verzekerde, die opzettelijk het ongeval heeft veroorzaakt, en diens nagelaten betrekkingen hebben geene aanspraak op eenige schadeloosstelling, in de voorgaande artikelen vermeld.

Indien het aan een verzekerde overkomen ongeval te wijten is aan diens dronkenschap, wordt de rente, waarop hij zou aanspraak hebben, tot op de helft verminderd.

Hij die, tot de nagelaten betrekkingen van den overledene behoorende, opzettelijk of in dronkenschap het ongeval heeft veroorzaakt, dat het overlijden ten gevolge had, heeft geene aanspraak op eene rente.

Artikel 37.

Het bestuur der Rijksverzekeringsbank is bevoegd zoo dikwijls als het zulks noodig oordeelt, den door een ongeval getroffen verzekerde op te roepen alsmede hem ter plaatse, door het bestuur te bepalen, te ondervragen of te doen ondervragen en door een of meer deskundigen, door het bestuur daartoe aangewezen, te doen onderzoeken.

De getroffene, die opgeroepen niet verschijnt of die weigert de door of van wege het bestuur gestelde vragen te beantwoorden of zich door de door het bestuur aangewezen deskundige of deskundigen te laten onderzoeken, verliest, tenzij hij voor zijne nalatigheid of weigering een deugdelijken grond kan aanvoeren, zijne aanspraak op eenige schadeloosstelling ingevolge deze wet, te rekenen van den dag, waarop hij had moeten verschijnen, de gestelde vragen beantwoorden of zich laten onderzoeken. De getroffene, die voor zijne nalatigheid om te verschijnen een deugdelijken grond kan aanvoeren, is gehouden binnen den kortst mogelijken tijd daarvan kennis te geven aan het bestuur, bij gebreke waarvan het bestuur bevoegd is te bepalen, dat hij geen aanspraak kan maken op eenige schadeloosstelling ingevolge deze wet over de dagen, waarop hij naar het oordeel van het bestuur zonder noodzaak met de kennisgeving heeft gedraald.

Indien de getroffene bezwaar heeft tegen de voorschriften, welke de door het bestuur der bank aangewezen deskundige of deskundigen in het belang eener goede behandeling of genezing noodzakelijk achten, zal het bestuur der bank een nieuw onderzoek door andere deskundigen gelasten.

De getroffene heeft het recht binnen een door het bestuur te bepalen termijn aan het bestuur den naam van een deskundige op te geven, die alsdan met de overige deskundigen door het bestuur wordt aangewezen. Blijft de getroffene in gebreke den naam van een deskundige op te geven of weigert de door den getroffene gewenschte deskundige aan het onderzoek deel te nemen, dan wijst het bestuur, zoo mogelijk in overleg met den getroffene, een anderen deskundige aan.

Verklaren de deskundigen of de meerderheid hunner de bezwaren van den getroffene ongegrond en blijft deze weigeren of in gebreke de voorschriften, waartegen hij bezwaar had, op te volgen, dan is het bestuur van de Rijksverzekeringsbank, na den getroffene te hebben gehoord, bevoegd te verklaren, dat van den dag van de uitspraak der laatstbedoelde deskundigen af het recht op eene rente, die aan hem of aan zijne nagelaten betrekkingen ingevolge deze wet zou toekomen, geheel of voor een gedeelte en het recht op eene andere schadeloosstelling ingevolge deze wet geheel is verloren gegaan.

Is de woonplaats van den in het eerste lid bedoelden verzekerde verder dan $5^1/_2$ K.M., gemeten langs den kortsten gebruikelijken weg, verwijderd van de plaats, waarheen hij door het bestuur der Rijksverzekeringsbank opgeroepen is, dan worden hem reiskosten en tijdverlies vergoed volgens den algemeenen maatregel van bestuur in het zesde lid van artikel 29 der Ongevallenwet 1901 bedoeld.

Artikel 38.

De rentetrekker, die in het buitenland zijne woonplaats heeft, is op uitnoodiging van het bestuur der Rijksverzekeringsbank verplicht zich in persoon te vervoegen bij — en de gevraagde inlichtingen te geven aan den Nederlandschen consulairen ambtenaar, binnen wiens ressort hij zijne woonplaats heeft, of, indien hij zijne woonplaats heeft in eene kolonie of eene bezitting van het Rijk in een ander werelddeel, bij — en aan den ambtenaar door Ons aan te wijzen. Is de rente aan den rentetrekker toegekend krachtens artikel 23, dan is deze ook zonder uitnoodiging van het bestuur der Rijksverzekeringsbank verplicht, tenzij het bestuur hem van die verplichting ontheft, zich eens per jaar in persoon te vervoegen bij bedoelden consulairen of door Ons aan te wijzen ambtenaar.

De rentetrekker, die zich in het buitenland vestigt of aldaar van woonplaats verandert, is verplicht zijne woonplaats mede te deelen aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Blijft de rentetrekker in gebreke de verplichtingen, hem opgelegd bij de beide voorgaande leden, na te komen, dan kan de betaling der rente worden geschorst, totdat hij aan zijne verplichting heeft voldaan.

Artikel 39.

Hij, die tot gevangenisstraf van drie jaren of langer onherroepelijk is veroordeeld, verliest over het tijdvak, gelegen tusschen den dag, waarop die veroordeeling onherroepelijk is geworden, en den dag, waarop hij de straf zal hebben ondergaan of daarvan kwijtschelding zal hebben bekomen, zijn recht op rente ingevolge deze wet.

Wij behouden Ons voor, daartoe termen vindende, over de renten, waarop voor een veroordeelde, ingevolge het in het eerste lid bepaalde, het recht mocht verloren gegaan zijn, te beschikken ten behoeve van de personen, die ingevolge deze wet recht op renten zouden gehad hebben, indien het ongeval, waardoor de veroordeelde getroffen is geworden, den dood van dezen ten gevolge had gehad.

Het in het eerste lid bepaalde geldt niet voor den veroordeelde, die voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, gedurende den tijd, dat hij zich voorwaardelijk in vrijheid bevindt.

HOOFDSTUK IV.

Van de vaststelling van den verzekeringsplicht.

Artikel 40.

De werkgever is verplicht tegen bewijs van ontvangst schrif-

telijk aangifte te doen in duplo ten kantore der posterijen, binnen welks kring hij zijne woonplaats heeft, dat hij het zeevaartbedrijf uitoefent.

Heeft de werkgever hier te lande geene woonplaats, dan geschiedt de aangifte ten kantore der posterijen te Amsterdam met keuze van woonplaats hier te lande.

Heeft de in het vorige lid bedoelde werkgever geene aangifte gedaan of geene woonplaats gekozen, dan heeft hij voor de toepassing van deze wet zijne woonplaats ten huize van dengene, die hem hier te lande bij de uitoefening van het zeevaartbedrijf vertegenwoordigt.

Artikel 41.

De in het vorige artikel bedoelde aangifte geschiedt, ingeval de Staat de werkgever is, door het hoofd van het betrokken Departement van Algemeen Bestuur.

Artikel 42.

De in de beide vorige artikelen bedoelde aangifte geschiedt door de inlevering van kosteloos verkrijgbaar gestelde formulieren, door den werkgever ingevuld.

Deze formulieren worden evenals de termijn, waarbinnen de aangifte moet geschieden, vastgesteld door Onzen Minister.

De aangiften in duplo worden ten spoedigste door het kantoor van ontvangst gezonden aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 43.

De werkgever en de in zijnen dienst zijnde personen zijn verplicht de inlichtingen te geven, welke door het bestuur der Rijksverzekeringsbank gevraagd worden omtrent zaken en feiten de naleving van deze wet betreffende. Op verzoek van het bestuur der bank moeten die inlichtingen binnen een door het bestuur te stellen termijn schriftelijk verstrekt worden.

Artikel 44.

Indien het bestuur der Rijksverzekeringsbank van oordeel is, dat eene aangifte ten onrechte is geschied, geeft het daarvan bij te adviseeren dienstbrief kennis aan den aangever.

Artikel 45.

Indien het bestuur der Rijksverzekeringsbank van oordeel is, dat het zeevaartbedrijf wordt uitgeoefend, geeft het, onverschillig of eene aangifte is geschied of niet, den werkgever hiervan bij te adviseeren dienstbrief kennis met vermelding van de gegevens, welke ten name van den werkgever in het register, bedoeld in het volgende artikel, zullen worden ingeschreven en van het tijdstip, waarop de uitoefening van het zeevaartbedrijf gerekend wordt te zijn aangevangen.

Wordt de beslissing omtrent den verzekeringsplicht ambtshalve door het bestuur genomen, dan bevat de in het voorgaande lid bedoelde dienstbrief tevens de gronden, waarop de beslissing steunt.

Artikel 46.

Zoodra niet meer kan worden opgekomen tegen de beslissing, dat het zeevaartbedrijf wordt uitgeoefend en tegen de gegevens, welke ten name van den werkgever in het na te melden register behooren te worden vermeld, doet het bestuur der Rijksverzekeringsbank den werkgever inschrijven in een register.

Den werkgever wordt door het bestuur der Rijksverzekeringsbank een uittreksel uit het register, voor zooveel hem betreft, bij te adviseeren dienstbrief toegezonden.

Het register moet inhouden:

a. den naam en de woonplaats van den werkgever;

b. de gemeente of de gemeenten, waar de zetel van het bedrijf is;

c. de werkzaamheden verricht in het bedrijf van den werkgever, het aantal, de soort, de grootte (inhoud) en den naam van zijne Nederlandsche zeeschepen, benevens de aanduiding der werkzaamheden, waarvoor elk dier vaartuigen gebezigd wordt.

Artikel 47.

De werkgever is verplicht van elke verandering, welke wijziging ten gevolge kan hebben van de te zijnen name staande gegevens in het register, bedoeld in het vorige artikel, tegen bewijs van ontvangst schriftelijk aangifte te doen in duplo ten kantore der posterijen, binnen welks kring hij zijne woonplaats heeft.

Op deze aangifte zijn de bepalingen van de artikelen 41 en 42 van toepassing; door Onzen Minister wordt tevens bepaald de dag van welken begint te loopen de termijn, binnen welken de aangifte moet geschieden.

Is het bestuur van oordeel, dat geene wijziging in het register behoort te worden gebracht, dan deelt het den werkgever dit bij te adviseeren dienstbrief mede, met vermelding der gronden.

Artikel 48.

Indien het bestuur der Rijksverzekeringsbank van oordeel is, dat eenige wijziging in het register, bedoeld in artikel 46, behoort te worden gebracht, geeft het van zijne beslissing bij te adviseeren dienstbrief kennis aan den werkgever. Is de wijziging niet het gevolg van een aangifte als in het voorgaande artikel bedoeld, dan vermeldt het bestuur in zijn beslissing de gronden der wijziging, zoowel in het geval, dat de wijziging noodig is geworden door verandering in het bedrijf, als in het geval, dat de wijziging strekt om een onjuistheid of een leemte in de in het register opgenomen gegevens te verbeteren of aan te vullen.

Zoodra niet meer kan worden opgekomen tegen de beslissing, brengt het bestuur de wijziging in het register aan; het tweede lid van artikel 46 is van toepassing.

Artikel 49.

De werkgever, die het bedrijf staakt, is verplicht daarvan tegen bewijs van ontvangst schriftelijk aangifte te doen in duplo ten kantore der posterijen, binnen welks kring hij zijne woonplaats heeft.

Op deze aangifte zijn de bepalingen der artikelen 41 en 42 van toepassing.

Indien het bestuur der Rijksverzekeringsbank eene aangifte, als bedoeld in het eerste lid, heeft ontvangen, onderzoekt het of de naam van den werkgever van het register, bedoeld in artikel 46, behoort te worden afgevoerd en neemt het eene beslissing, welke het met vermelding der gronden bij te adviseeren dienstbrief aan den werkgever mededeelt.

Zoodra niet meer kan worden opgekomen tegen de beslissing, dat de naam van den aangever van het register behoort te worden afgevoerd, gaat het bestuur hiertoe over.

Artikel 50.

Geene beslissing, dat eene aangifte ten onrechte is geschied, omtrent den verzekeringsplicht en de gegevens, welke ten name van den werkgever in het register, bedoeld in artikel 46, zullen worden ingeschreven, omtrent de wijziging dier gegevens of omtrent het afvoeren van den naam van den werkgever van het register, wordt genomen dan in eene vergadering van ten minste twee leden van het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Bij staking van stemmen wordt de beslissing genomen in eene voltallige vergadering van het bestuur.

Artikel 51.

De ambtenaren der scheepvaartinspectie, de ambtenaren voor het stoomwezen, de ambtenaren belast met het in- en uitklaren van vaartuigen benevens de waterschouten zijn verplicht, desgevraagd, aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank alle inlichtingen, ook ten aanzien van bepaalde werkgevers, te geven, welke het bestuur voor de uitvoering der verzekering behoeft.

HOOFDSTUK V.

Van het opbrengen der middelen tot dekking der uitgaven.

Artikel 52.

De middelen tot dekking der ingevolge deze wet uit te keeren renten en overige schadeloosstellingen, der door het bestuur der Rijksverzekeringsbank op grond van deze wet verleende doch in beroep ongegrond geoordeelde schadeloosstellingen en der administratiekosten worden opgebracht door de werkgevers.

De dekking der in het voorgaande lid bedoelde uitgaven wordt, voor zoover niet de werkgever het risico der bij deze wet geregelde verzekering zelf draagt of dit heeft overgedragen aan eene naamlooze vennootschap of rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging, berekend naar de regelen van het premiestelsel.

Artikel 53.

Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt een tarief vastgesteld, dat voor de verschillende soorten van Nederlandsche zeeschepen in verband met hun grootte en met het doel, waartoe zij gebezigd worden, de premie aanwijst, welke verschuldigd is per één gulden loon, dat door de verzekerden, werkzaam op die zeeschepen, geacht wordt te zijn verdiend. Bij de vaststelling van dat tarief kan rekening worden gehouden met de zeewaardigheid der schepen, met de reis en met het jaargetijde, waarin de reis wordt gedaan.

Het tarief wijst eveneens voor de verschillende soorten van werkzaamheden te land, welke door de verzekerden in dienst eener reddingmaatschappij worden verricht, de premie aan, welke verschuldigd is per één gulden loon, dat door die verzekerden geacht wordt te zijn verdiend.

Het tarief wordt herzien na het opmaken van en in verband met elke wetenschappelijke balans.

Worden bij eene herziening van het tarief een of meer premiën verlaagd, zoo kan aan de verlaging, hetzij van één premie, hetzij van meer premiën terugwerkende kracht worden verleend. De algemeene maatregel van bestuur bepaalt dan, op welken dag de verlaging geacht wordt in werking te zijn getreden.

Artikel 54.

De verzekerde wordt in het tijdvak, waarover de betaling loopt, geacht te hebben verdiend:

a. indien hij behoort tot de bemanning van een Nederlandsch zeeschip, daaronder niet begrepen reddingvaartuigen, het bedrag, dat verkregen wordt door zijn dagloon te vermenigvuldigen met het getal, aanwijzende het aantal dagen, dat hij deel uitmaakte van de bemanning van het zeeschip:

b. indien hij werkzaam is bij eene reddingmaatschappij, het bedrag, dat verkregen wordt door zijn dagloon te vermenigvuldigen met het getal, aanwijzende het aantal dagen, waarop hij is werkzaam geweest.

Artikel 55.

In de gevallen, bedoeld in artikel 3, wordt de verzekerde geacht te hebben verdiend het bedrag dat verkregen wordt door zijn dagloon te vermenigvuldigen met het getal, aanwijzende het aantal dagen, dat de overtocht of de reis, in dat artikel bedoeld, geduurd heeft.

De premie is dezelfde, welke verschuldigd is van het dagloon, dat de verzekerde geacht wordt te hebben verdiend aan boord van het Nederlandsche zeeschip, waarop hij werkzaam was.

Artikel 56.

Het bestuur der Rijksverzekeringsbank is bevoegd, indien de reis, de lading of andere omstandigheden bijzonder gevaar voor ongevallen opleveren, de premie te verhoogen voor de reis of voor een gedeelte van de reis.

Artikel 57.

Het is den werkgever verboden, de voor hem uit deze wet voortvloeiende kosten geheel of ten deele af te houden van het loon van de werklieden.

Artikel 58.

De werkgevers houden lijsten aan ter berekening der premiën.

Artikel 59.

Onze Minister stelt vast:

a. de betalingstermijnen der premie, welke verschillend kunnen worden vastgesteld, naar gelang de werkgever al dan niet meer dan twee Nederlandsche zeeschepen bezigt;

b. het formulier betreffende de inlevering door de werkgevers van de opgaven benoodigd tot vaststelling der premie;

c. het formulier der lijsten, bedoeld in het vorige artikel.

De formulieren, bedoeld onder *b* en *c*, benevens het tarief, bedoeld in artikel 53, worden kosteloos verkrijgbaar gesteld.

Bij algemeenen maatregel van bestuur kan afgeweken worden van de voorschriften van dit artikel betreffende de vaststelling van de betalingstermijnen der premie.

Artikel 60.

Binnen vijftien dagen na den laatsten dag van elken betalingstermijn is de werkgever verplicht ten kantore der posterijen, binnen welks kring hij zijne woonplaats heeft, de formulieren, bedoeld in het vorige artikel, onder *b* en *c*, ingevuld in te leveren tegen bewijs van ontvangst.

De stukken, bedoeld in het eerste lid, worden uiterlijk den eersten werkdag na de inlevering door het kantoor van ontvangst gezonden aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 61.

Het bestuur der Rijksverzekeringsbank stelt na ontvangst der stukken, in het vorige artikel bedoeld, het bedrag der door den werkgever verschuldigde premie vast.

Het aldus vastgestelde bedrag wordt den werkgever bij te adviseeren dienstbrief medegedeeld, vergezeld van de berekening waarop het steunt; bij toepassing van artikel 56 worden vermeld de gronden der verhooging.

Kan het bestuur ten aanzien van een of meer verzekerden niet dadelijk het bedrag van het dagloon vaststellen, waarover de premie verschuldigd is, dan wordt dit in den dienstbrief medegedeeld en het ten aanzien dier verzekerden door den werkgever verschuldigde bedrag later bij te adviseeren dienstbrief aan dezen medegedeeld, vergezeld van de berekening waarop het steunt.

Artikel 62.

Binnen vijftien dagen na de dagteekening van het bewijs van adviseering van den dienstbrief, bedoeld in het vorige artikel, is de werkgever verplicht ten kantore der posterijen, binnen welks kring hij zijne woonplaats heeft, de premie te betalen.

Voor de betaling wordt eene kwijting in duplo verstrekt, waarvan de werkgever uiterlijk den vijftienden dag na de in het voorgaande lid bedoelde dagteekening een exemplaar zendt aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Indien op het beroep, door den werkgever ingesteld van de beslissing ingevolge artikel 61 genomen, wordt beslist, dat de werkgever meer aan premie heeft betaald dan hij aan de Rijksverzekeringsbank verschuldigd was, wordt dit meerdere, zoodra de beslissing onherroepelijk is geworden, door het bestuur der Rijksverzekeringsbank aan den werkgever kosteloos overgemaakt.

Indien blijkt, dat ten gevolge van een onjuiste of onvolledige invulling der in artikel 60 bedoelde stukken, door den werkgever minder dan het verschuldigde aan premie is betaald, stelt het bestuur het bedrag vast van het alsnog door dien werkgever verschuldigde; dit bedrag wordt door den werkgever betaald met de interesten daarvan tegen drie percent 's jaars sedert den dag, waarop het verschuldigde zou hebben moeten worden voldaan, indien de bedoelde stukken juist en volledig waren ingevuld.

De laatste twee leden van het voorgaande artikel en het eerste en tweede lid van dit artikel zijn van toepassing in het geval bij het voorgaande lid voorzien.

Artikel 63.

Indien op den dag van toezending van het uittreksel uit het register ingevolge artikel 46, tweede lid, reeds een of meer betalingstermijnen zijn verstreken, is de werkgever verplicht binnen vijftien dagen na dien dag de in artikel 60 bedoelde stukken over de verstreken betalingstermijnen in te leveren.

De beide voorgaande artikelen zijn van toepassing.

Premiën, welke langer dan vijf jaren verschuldigd zijn, worden niet meer ingevorderd.

Artikel 64.

Indien een werkgever de in artikel 60 bedoelde stukken niet tijdig heeft ingeleverd, stelt het bestuur der Rijksverzekeringsbank ambtshalve het bedrag der premie vast; de laatste twee leden van artikel 61 en de eerste drie leden van artikel 62 zijn van toepassing.

Is het vastgestelde bedrag van eenige premie of de in het voorlaatste lid van artikel 62 bedoelde interest voor het geheel of

voor een deel niet binnen den bepaalden tijd voldaan, dan maant het bestuur der Rijksverzekeringsbank den nalatigen werkgever bij te adviseeren dienstbrief aan, om alsnog binnen acht dagen na de dagteekening van het bewijs van adviseering het verschuldigde te betalen ten kantore der posterijen, binnen welks kring hij zijne woonplaats heeft.

Volgt op deze aanmaning de betaling binnen den gestelden termijn niet, dan vaardigt de voorzitter van het bestuur der Rijksverzekeringsbank een dwangbevel uit, medebrengende het recht van parate executie, dat wordt executoir verklaard door den president der arrondissementsrechtbank te Amsterdam.

Het dwangbevel wordt beteekend en ten uitvoer gelegd op de wijze bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ten aanzien van vonnissen en authentieke akten voorgeschreven.

Het dwangbevel kan in het geheele Rijk worden ten uitvoer gelegd.

De premie en de interest met de kosten kunnen verhaald worden op het zeeschip, wegens welks bemanning de premie verschuldigd is, ook indien de werkgever niet of niet langer eigenaar daarvan is. Het bestuur der bank deelt aan belanghebbenden op hun verzoek mede het vastgesteld of het geraamd bedrag van de premie met interest en kosten wegens de bemanning van een zeeschip verschuldigd, met inachtneming van de voorschriften, welke te dier zake door Onzen Minister mochten worden gegeven.

Artikel 65.

Geene beslissing omtrent de door een werkgever verschuldigde premie wordt genomen dan in eene vergadering van ten minste twee leden van het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Bij staking van stemmen wordt de beslissing in eene voltallige vergadering van het bestuur genomen.

Artikel 66.

De werkgever kan door Ons, op zijn verzoek, worden toegelaten om hetzij zelf het risico te dragen der bij deze wet geregelde verzekering van zijne werklieden en, is hij zelf krachtens deze wet verzekerd, van zich zelf, hetzij dit over te dragen aan eene naamlooze vennootschap of rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging, daaronder begrepen eene wederkeerige verzekerings- of waarborgmaatschappij.

De toelating om zelf het in het eerste lid bedoelde risico te dragen geschiedt, tenzij de werkgever de Staat is, niet voordat de werkgever, tot zekerheid voor de nakoming zijner uit deze wet voortvloeiende verplichtingen, aan de Rijksverzekeringsbank een pand heeft gegeven of te haren behoeve hypotheek heeft gesteld, een en ander voldoende aan de daaromtrent bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen voorschriften.

Overdracht van het in het eerste lid bedoelde risico aan eene naamlooze vennootschap of rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging wordt alleen toegelaten, indien en zoolang de Rijksverzekeringsbank van de vennootschap of vereeniging tot zekerheid voor de nakoming harer uit deze wet voortvloeiende verplichtingen een pand heeft, voldoende aan de daaromtrent bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen voorschriften.

In pand gegeven kunnen slechts worden gelden en fondsen; de laatste, voor zoover zij voorkomen op de lijst, bedoeld bij artikel 92, voorlaatste lid, der Ongevallenwet 1901. De zekerheid, bedoeld in het tweede lid, kan ook gedeeltelijk door pand, gedeeltelijk door hypotheek gesteld worden.

De interesten van een pand, als bedoeld in het tweede en derde lid, worden door het bestuur der Rijksverzekeringsbank aan dengene, die het heeft gegeven, overgemaakt of met hem verrekend. Indien het pand uit eene geldsom bestaat, wordt deze niet afzonderlijk bewaard, maar in de kas der Rijksverzekeringsbank gestort en wordt dezelfde interest vergoed, welken de Rijksverzekeringsbank in het laatst verloopen kalenderjaar gemiddeld van hare fondsen gemaakt heeft.

Artikel 67.

Door den werkgever, die is toegelaten tot het dragen of overdragen van het in het vorige artikel bedoelde risico, is geene premie verschuldigd over den tijd, gedurende welken hij zelf het risico der verzekering draagt of dat risico is overgedragen.

Artikel 68.

De werkgever, die is toegelaten tot het dragen van het in artikel 66 bedoelde risico, is verplicht:

1°. vóór of op door het bestuur der Rijksverzekeringsbank te bepalen vervaldagen, door middel van storting ten kantore der posterijen zijner woonplaats te betalen zijn, door het bestuur hem opgegeven, aandeel in de administratiekosten en in de kosten der door het bestuur der bank op grond van deze wet verleende doch in beroep ongegrond geoordeelde schadeloosstellingen;

2°. vóór of op den door het bestuur der Rijksverzekeringsbank te bepalen dag, door middel van storting ten kantore der posterijen zijner woonplaats te betalen het bedrag der schadeloosstellingen, voor zoover die niet in renten bestaan, alsmede de termijnen van voorloopig toegekende renten, door de Rijksverzekeringsbank uitbetaald ter zake van een ongeval, dat hemzelf of een werkman, voor zijn risico verzekerd, heeft getroffen;

3°. zoodra eenige rente ter zake van een ongeval, als onder 2 bedoeld, anders dan voorloopig is vastgesteld, vóór of op den door het bestuur der Rijksverzekeringsbank te bepalen dag, door middel van storting ten kantore der posterijen zijner woonplaats te betalen de door het bestuur hem opgegeven contante waarde van die rente, berekend tegen den interest, welken de Rijksverzekeringsbank in het laatst verloopen kalenderjaar gemiddeld van hare fondsen gemaakt heeft.

Artikel 69.

Eene naamlooze vennootschap of vereeniging, waarop een risico, als bedoeld in artikel 66, is overgedragen, is verplicht:

1°. vóór of op door het bestuur der Rijksverzekeringsbank te bepalen vervaldagen, door middel van storting ter plaatse, door het bestuur aan te wijzen, te betalen haar, door het bestuur haar opgegeven, aandeel in de administratiekosten en in de kosten der door het bestuur der bank op grond van deze wet verleende doch in beroep ongegrond geoordeelde schadeloosstellingen;

2°. vóór of op den door het bestuur der Rijksverzekeringsbank te bepalen dag door middel van storting ter plaatse, door het bestuur aan te wijzen, te betalen het bedrag der schadeloosstellingen en der in de artikelen 31 en 35 bedoelde afkoopsommen, door de Rijksverzekeringsbank uitbetaald ter zake van ongevallen, overkomen aan werklieden en aan werkgevers, die voor risico van de vennootschap of vereeniging waren verzekerd;

3°. zoodra eenige rente ter zake van een ongeval, als onder 2 bedoeld, anders dan voorloopig is vastgesteld, vóór of op den door het bestuur der Rijksverzekeringsbank te bepalen dag, ter plaatse, door het bestuur aan te wijzen, ter verzekering van de nakoming der op haar ten aanzien dier rente rustende verplichtingen aan de Rijksverzekeringsbank een pand te geven, waarvan de waarde gelijk is aan de contante waarde der rente.

De bepalingen van artikel 66, vierde en vijfde lid, en de bepaling van het vorige artikel, onder 3, betreffende de wijze van berekening van de aldaar bedoelde contante waarde eener rente, zijn van toepassing.

Artikel 70.

De werkgever, die ingevolge artikel 68, onder 3, de contante waarde eener rente heeft betaald, is, indien de verzekerde ten gevolge van het ongeval, waarvoor hem de rente werd toegekend, overlijdt met achterlating van nagelaten betrekkingen, voor de aan die betrekkingen toegekende schadeloosstellingen geene betaling verschuldigd.

Artikel 71.

Indien eene naamlooze vennootschap of vereeniging, waarop een risico, als bedoeld in artikel 66, is overgedragen, naar het oordeel van Onzen Minister in gebreke is hare uit deze wet voortvloeiende verplichting na te komen, vervalt op het door Onzen Minister te bepalen tijdstip de ingevolge artikel 66 verleende bevoegdheid der werkgevers, wien was toegestaan het in genoemd artikel bedoelde risico op de vennootschap of vereeniging over te dragen. Onze Minister geeft van het vervallen der bevoegdheid kennis aan de bovenbedoelde werkgevers, met vermelding van het tijdstip, waarop zij is vervallen.

In een geval, als bedoeld in het eerste lid, berekent het bestuur der Rijksverzekeringsbank, zoodra het van oordeel is, dat alle renten door de bank verschuldigd wegens haar bekende ongevallen, overkomen aan verzekerden, die voor risico der vennootschap of vereeniging waren verzekerd, definitief zijn vast-

gesteld en wegens die ongevallen voor de bank geene kosten van geneeskundige behandeling of vergoeding daarvoor meer zullen ontstaan, de gezamenlijke contante waarde der bovenbedoelde renten.

Vervolgens verkoopt het bestuur, voor zoover het dit noodig oordeelt, de aan de bank door de vennootschap of de vereeniging ingevolge het in artikel 69, onder 3, bepaalde in pand gegeven fondsen, op ééne der wijzen, bedoeld in artikel 1201 van het Burgerlijk Wetboek. Voor zoover de geldsom, die de bank als pand of opbrengst van verkocht pand van de vennootschap of vereeniging onder zich heeft, niet grooter is dan de contante waarde der bovenbedoelde renten vermeerderd met hetgeen de vennootschap of vereeniging ingevolge artikel 69, onder 1 en 2, nog aan de bank schuldig is, wordt die geldsom eigendom der bank. Voor zoover zij meer bedraagt, wordt dit meerdere teruggegeven.

Wanneer drie jaren zijn verloopen sinds het in het eerste lid bedoelde tijdstip, berekent het bestuur der bank wat deze nog van de vennootschap of vereeniging te vorderen heeft.

Vervolgens verkoopt het bestuur, voor zoover het dit noodig oordeelt, de aan de bank door de vennootschap of de vereeniging ingevolge het in artikel 66 bepaalde in pand gegeven fondsen, op ééne der wijzen, bedoeld in het derde lid en voldoet uit de opbrengst of, indien eene geldsom als pand gegeven was, uit deze som aan de bank, hetgeen deze nog van de vennootschap of de vereeniging te vorderen heeft. Het aan de vennootschap of vereeniging toekomende bedrag wordt aan deze teruggegeven.

Ingeval eene naamlooze vennootschap of vereeniging, waarop een risico, als bedoeld in artikel 66, is overgedragen, bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis in staat van faillissement is verklaard of is ontbonden, zijn het tweede, derde, vierde en vijfde lid van dit artikel van toepassing, met uitzondering evenwel, dat alsdan in het vierde lid voor „het in het eerste lid bedoelde tijdstip" respectievelijk wordt gelezen: „het tijdstip, waarop het faillissement is aangevangen" en „het tijdstip, waarop de vennootschap of vereeniging is ontbonden".

Ingeval van faillissement blijven de waarden, waarop de bank pandrecht heeft, buiten het faillissement. Vorderingen van de bank blijven daarbuiten zoolang de verrekening, bedoeld in het vijfde lid, niet heeft plaats gehad.

Indien eene naamlooze vennootschap of vereeniging, waarvan de Rijksverzekeringsbank een pand, als bedoeld in artikel 66, heeft, geen risico, als bedoeld in genoemd artikel, meer draagt, worden op haar verzoek hare loopende zaken met de Rijksverzekeringsbank vereffend. In dat geval zijn eveneens het tweede, derde, vierde en vijfde lid van dit artikel van toepassing met deze uitzondering evenwel, dat alsdan in het vierde lid, voor „het in het eerste lid bedoelde tijdstip" wordt gelezen: „den dag, waarop het verzoek tot vereffening aan de Rijksverzekeringsbank is gedaan".

Artikel 72.

Na het opmaken van elke wetenschappelijke balans betreffende de Rijksverzekeringsbank wordt, indien de contante waarde eener rente minder bedraagt dan de waarde van een pand, als bedoeld in artikel 69, dat de Rijksverzekeringsbank ten aanzien van die rente mocht hebben, ten verzoeke van de pandgeefster het pand aan deze teruggegeven tegen overgifte van een nieuw pand ter waarde van de laatst berekende contante waarde.

Artikel 73.

Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt bepaald:

1°. in welke gevallen een verzoek, als bedoeld in artikel 66, wordt geweigerd;

2°. de wijze van berekening van de in de artikelen 68, 69, 71 en 72 bedoelde contante waarde eener rente, met dien verstande dat, wanneer eene rente als bedoeld in artikel 68, onder 3, is vastgesteld op grond dat de verzekerde ingevolge artikel 12 geacht wordt te zijn overleden, de contante waarde dier rente bedraagt $^{9}/_{10}$ van de som, welke de contante waarde zoude bedragen, indien het overlijden van den verzekerde vaststond;

3°. de wijze van berekening van de waarde van een pand als bedoeld in de artikelen 66, tweede en derde lid, 69, onder 3, en 72;

4°. in welke gevallen de toelating van den werkgever om zelf het risico der verzekering te dragen, of dit door eene naamlooze vennootschap of vereeniging te doen dragen, vervallen kan worden verklaard;

5°. op welke wijze het in de artikelen 68 en 69 bedoelde aandeel in de administratiekosten en in de kosten der door het bestuur der Rijksverzekeringsbank op grond van deze wet verleende doch in beroep ongegrond geoordeelde schadeloosstellingen wordt vastgesteld;

6°. al hetgeen verder noodig is voor de uitvoering van de artikelen 66 tot en met 72.

Artikel 74.

De vorderingen ingevolge artikel 68, alsmede die, welke de Rijksverzekeringsbank na toepassing van het bepaalde in het vijfde lid van artikel 71 nog op eene naamlooze vennootschap of vereeniging mocht hebben, worden, voor zoover de Rijksverzekeringsbank die niet mocht hebben kunnen innen, door den Staat aan haar voldaan.

HOOFDSTUK VI.

VAN DE AANGIFTE EN HET ONDERZOEK DER ONGEVALLEN.

Artikel 75.

Indien een verzekerde door een bedrijfsongeval wordt getroffen in Nederland, op zee, daaronder begrepen de territoriale wateren van Nederland, of in het buitenland, mits in laatstbedoelde twee gevallen het Nederlandsch zeeschip, waarop de getroffene op het tijdstip van het ongeval tehuis behoort, binnen 12 uren na het ongeval eene Nederlandsche haven aandoet, is de gezagvoerder van bedoeld Nederlandsch zeeschip verplicht binnen tweemaal 24 uren na het ongeval tegen bewijs van ontvangst aangifte van het gebeurde te doen door inlevering van een ingevuld formulier ten kantore der posterijen, binnen welks kring de aangever zijne woonplaats heeft, het ongeval heeft plaats gehad of de haven is gelegen, welke het zeeschip na het ongeval aandoet.

Indien de getroffene werkzaam is in dienst van eene reddingmaatschappij, geschiedt de in het vorige lid bedoelde aangifte door zijn werkgever of door hem, die den werkgever ter plaatse van het ongeval vertegenwoordigt.

Het kantoor van ontvangst der aangifte zendt deze ten spoedigste aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 76.

Indien een verzekerde door een bedrijfsongeval wordt getroffen en geen der gevallen bij het eerste lid van het voorgaande artikel voorzien aanwezig is, is de gezagvoerder van het Nederlandsch zeeschip, waarop de getroffene op het tijdstip van het ongeval tehuis behoort, verplicht binnen 12 uren na het ongeval eene omschrijving van het gebeurde in het scheepsjournaal op te nemen met vermelding van den vermoedelijken aard van het letsel en van de namen van den getroffene en de personen, die bij het ongeval tegenwoordig waren. De gezagvoerder doet de omschrijving, zoo mogelijk, mede onderteekenen door den getroffene en de bedoelde personen.

Krijgt de gezagvoerder eerst na verloop van 12 uren na het ongeval kennis daarvan, dan neemt hij onmiddellijk na ontvangst van het bericht de omschrijving van het gebeurde in het scheepsjournaal op.

Maakt een geneeskundige deel uit van de bemanning van het zeeschip, bedoeld in het eerste lid, dan wordt tevens in het scheepsjournaal opgenomen eene door dien geneeskundige onderteekende verklaring, betreffende den aard van het letsel en den vermoedelijken duur van de geheele of gedeeltelijke ongeschiktheid tot werken van den getroffene.

Houdt de gezagvoerder geen journaal, dan wordt binnen den in het eerste of tweede lid bedoelden termijn een proces-verbaal van het gebeurde door hem opgemaakt, dat door hem en de personen, die bij het ongeval tegenwoordig waren, wordt onderteekend. Is een geneeskundige als bedoeld in het voorgaande lid aan boord van het vaartuig, dan wordt de in dat lid bedoelde verklaring, door den geneeskundige onderteekend, in het procesverbaal opgenomen.

Artikel 77.

In de gevallen, bedoeld in het vorige artikel, is de gezagvoerder

verplicht, binnen tweemaal 24 uren na aankomst in de haven, welke het zeeschip na het ongeval het eerst aandoet, aangifte van het gebeurde te doen:

in Nederland, door inlevering van een ingevuld formulier ten kantore der posterijen, binnen welks kring de haven is gelegen, welk kantoor de aangifte ten spoedigste aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank zendt;

in het buitenland, door toezending bij aangeteekenden brief van een ingevuld formulier aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Is ter plaatse van de aangifte een Nederlandsch consulair ambtenaar gevestigd, dan is de gezagvoerder bovendien verplicht een ingevuld formulier van aangifte in duplo tegen bewijs van ontvangst in te leveren bij den consulairen ambtenaar.

Geschiedt de aangifte in de koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, dan is de gezagvoerder bovendien verplicht een ingevuld formulier van aangifte in duplo tegen bewijs van ontvangst in te leveren bij den door Ons aan te wijzen ambtenaar.

De consulaire ambtenaar of de ambtenaar, bedoeld in het vorige lid, doet ten spoedigste één exemplaar van het ingevulde formulier van aangifte toekomen aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 78.

De formulieren van aangifte, bedoeld in de artikelen 75 en 77, worden vastgesteld door Onzen Minister en kosteloos verkrijgbaar gesteld.

De aangifte vermeldt, zoo een geneeskundige hulp verleende, diens naam en woonplaats, diens oordeel over den tijd gedurende welken de getroffene vermoedelijk gedeeltelijk of geheel ongeschikt tot werken zal zijn en draagt de onderteekening van den geneeskundige alsmede die van den aangever.

Artikel 79.

De gezagvoerder van een Nederlandsch zeeschip, daaronder niet begrepen reddingvaartuigen, draagt zorg, dat aan boord een voldoend aantal exemplaren van de formulieren van aangifte en een gebonden exemplaar van deze wet en van de ter uitvoering dezer wet genomen besluiten aanwezig zijn.

Artikel 80.

De werkgever draagt zorg, dat aan boord van elk Nederlandsch zeeschip, daaronder niet begrepen reddingvaartuigen, dat door hem gebezigd wordt, aanwezig zijn de door Ons voorgeschreven genees-, heel- en verbandmiddelen, bewaard in een of meer uitsluitend daartoe gebezigde kisten, alsmede een door het bestuur der Rijksverzekeringsbank, op aanvrage van den werkgever, kosteloos te verstrekken handleiding voor de behandeling van door een ongeval getroffen personen.

In den tijd, dat het Nederlandsch zeeschip buiten Nederland vertoeft, is de gezagvoerder verplicht zooveel mogelijk te zorgen, dat aan de door Ons gegeven voorschriften wordt voldaan.

Artikel 81.

Indien den ambtenaar, belast met het toezicht op het naleven van de bepalingen van dit en van het vorige artikel, blijkt, dat aan de door Ons gegeven voorschriften niet voldaan is, noodigt hij den werkgever schriftelijk uit binnen den door hem gestelden termijn, in ieder geval voordat het schip eene reis aanvaardt, aan de in de uitnoodiging vermelde voorschriften te voldoen; van de uitnoodiging wordt door den ambtenaar een afschrift aan den gezagvoerder toegezonden.

Binnen veertien dagen na de dagteekening der uitnoodiging is de werkgever bevoegd bij aangeteekend schrijven daarvan in beroep te komen bij het bestuur der Rijksverzekeringsbank; als dag, waarop het beroep is ingesteld, geldt de dag op het door het postkantoor uitgereikt bewijs vermeld.

Het bestuur der Rijksverzekeringsbank beslist, den medischen adviseur der bank gehoord, en geeft van zijne met redenen omkleede beslissing kennis aan den werkgever en aan den gezagvoerder.

Indien het zeeschip, ten aanzien waarvan de uitnoodiging gedaan is, hangende den termijn van beroep of hangende de behandeling van het beroep, eene reis aanvaardt, vervalt in het eerste geval het recht van beroep en wordt in het laatste geval de uitnoodiging geacht door het bestuur der Rijksverzekeringsbank te zijn gehandhaafd.

De werkgever voldoet aan de uitnoodiging, zoodra daarvan geen beroep meer open staat of zoodra en voor zoover zij is gehandhaafd of geacht wordt te zijn gehandhaafd door het bestuur der bank; bij gebreke daarvan voldoet de gezagvoerder vóór het aanvaarden der reis aan de tot den werkgever gerichte uitnoodiging, vóor zoover deze daartoe verplicht was.

Ten aanzien van vaartuigen in dienst van het Rijk zijn de bepalingen van dit en het voorgaande artikel niet van toepassing.

Artikel 82.

De werkgever is verplicht omtrent de ongevallen, voorgevallen bij de uitoefening door hem van het zeevaartbedrijf, alle verlangde inlichtingen te verstrekken aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank. Op verzoek van het bestuur der bank moeten die inlichtingen binnen een door het bestuur te stellen termijn schriftelijk verstrekt worden.

De in het vorige lid bedoelde verplichtingen rusten eveneens op den gezagvoerder van het Nederlandsch zeeschip, omtrent de ongevallen overkomen aan verzekerden, welke op het tijdstip van het ongeval tehuis behoorden op dat zeeschip en, gedurende zijn verblijf hier te lande, op den gezagvoerder van een vaartuig, aan boord waarvan een verzekerde den overtocht of de reis, in artikel 3 bedoeld, maakte, omtrent de ongevallen aan den verzekerde gedurende dien overtocht of die reis overkomen.

Artikel 83.

Indien aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank uit eene aangifte blijkt, dat een verzekerde vermoedelijk aanspraak op eenige schadeloosstelling krachtens deze wet zal kunnen maken, of ten gevolge van het ongeval overleden is of vermoedelijk zal overlijden, doet het ten spoedigste een onderzoek instellen ten einde te bepalen:

1°. de plaats, de oorzaak en den aard van het ongeval;

2°. wie de getroffen persoon is, waar hij zijne woonplaats of zijn werkelijk verblijf heeft en, is hij een werkman, in wiens dienst hem het ongeval trof en de woonplaats of het werkelijk verblijf van zijn werkgever;

3°. de omschrijving van het door het ongeval veroorzaakte lichamelijk letsel;

4°. het dagloon van den getroffene;

5°. of de getroffene vóór het ongeval een deel van zijne geschiktheid tot werken verloren heeft;

6°. in geval van overlijden, de nationaliteit van den overledene alsmede de nationaliteit, de namen, de woonplaats en het gewoon verblijf van de nagelaten betrekkingen, die ingevolge deze wet aanspraak op schadeloosstelling kunnen hebben.

Is het ongeval buiten Nederland voorgevallen, dan is het bestuur bevoegd met het doen instellen van het onderzoek te wachten, totdat òf de getroffene òf het betrokken vaartuig in Nederland is aangekomen.

Ook zonder eene aangifte te hebben ontvangen is het bestuur tot het instellen van het in dit artikel bedoelde onderzoek bevoegd.

Artikel 84.

Het bestuur der Rijksverzekeringsbank doet, indien mogelijk, het onderzoek omtrent een of meer der in het vorige artikel genoemde punten plaats vinden door middel van een zijner ambtenaren, niet beneden den door Ons te bepalen rang, en heeft het recht zulks te doen geschieden in gemeenten, waarvoor een commissaris van Rijks- of gemeentepolitie is aangesteld, door dezen en in gemeenten, waarvoor zoodanig ambtenaar niet is aangesteld, door het hoofd der politie.

De leider van het onderzoek heeft het recht om daarbij als getuigen de personen te hooren, die inlichtingen kunnen geven omtrent de te onderzoeken punten; hij heeft het recht ook deskundigen te hooren; de opgeroepenen zijn verplicht te verschijnen en, behoudens het verschooningsrecht, bedoeld bij het derde lid van artikel 66 van het Wetboek van Strafvordering, mede te deelen wat hun omtrent het ongeval bekend is of hunne diensten als deskundigen te verleenen.

Tijd en plaats van een onderzoek, als bedoeld in artikel 83,

onder 1, en van het verhoor van getuigen worden, indien zulks mogelijk is, door den leider van het onderzoek voldoenden tijd van te voren medegedeeld aan den getroffene en aan den werkgever; beiden hebben het recht in persoon of door middel van een vertegenwoordiger bij het onderzoek aanwezig te zijn.

Indien de betrokken werkgever wenscht, dat bij het onderzoek van den getroffen werkman deskundigen aanwezig zullen zijn, dan heeft hij het recht hen op zijne kosten op te roepen.

De leider maakt een proces-verbaal op van het onderzoek, dat geteekend wordt door allen, die daarbij tegenwoordig waren, en zendt dit ten spoedigste aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 85.

Het bestuur der Rijksverzekeringsbank is bevoegd, indien het onderzoek, bedoeld in artikel 83, in het buitenland behoort te geschieden, zulks te doen plaats vinden door middel van een der ambtenaren, bedoeld in artikel 77, tweede en derde lid.

Ook zonder opdracht van het bestuur der Rijksverzekeringsbank zijn de in het vorige lid bedoelde ambtenaren, bij wie de aangifte van het ongeval is geschied of behoorde te geschieden, bevoegd een onderzoek in te stellen.

De ambtenaar, die het onderzoek leidt, heeft het recht om daarbij als getuigen de personen te hooren, die inlichtingen kunnen geven omtrent de te onderzoeken punten; hij heeft het recht ook deskundigen te hooren; de opgeroepenen zijn verplicht te verschijnen en mede te deelen wat hun omtrent het ongeval bekend is of hunne diensten als deskundigen te verleenen. Indien het onderzoek niet in de koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen plaats heeft, bepaalt zich de verplichting om te verschijnen en hunne diensten als deskundigen te verleenen tot hen, die Nederlanders zijn of behooren tot de opvarenden, daaronder de schipper begrepen, van een Nederlandsch vaartuig. Zij, die uit hoofde van hun stand, beroep of wettige betrekking, tot geheimhouding verplicht zijn, kunnen niet genoodzaakt worden getuigenis af te leggen nopens hetgeen waarvan de wetenschap aan hen als zoodanig is toevertrouwd.

De ambtenaar maakt een proces-verbaal op van het onderzoek, dat geteekend wordt door allen, die daarbij tegenwoordig waren en zendt ten spoedigste een afschrift daarvan aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 86.

Bij algemeenen maatregel van bestuur worden voorschriften gegeven omtrent het zenden van bericht aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank van het overlijden van door een bedrijfsongeval getroffen verzekerden en omtrent de aangifte van bedrijfsongevallen, overkomen aan verzekerden gedurende den tijd, dat deze tehuis behooren op een vaartuig, dat niet is een Nederlandsch zeeschip en worden vastgesteld de vorm en de wijze van oproeping der deskundigen en getuigen, bedoeld in de voorgaande twee artikelen, benevens het tarief voor het verleenen van vergoeding aan de in het voorgaande artikel bedoelde deskundigen en getuigen voor reiskosten en tijdverlies, welk tarief verschillend kan worden vastgesteld al naar gelang van het land of de plaats, waar het onderzoek plaats vindt.

Indien het onderzoek in Nederland plaats vindt, is ten aanzien van de deskundigen en getuigen van toepassing het tarief, vastgesteld bij den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in het laatste lid van artikel 64 der Ongevallenwet 1901.

Artikel 87.

Bij algemeenen maatregel van bestuur kunnen nadere voorschriften worden gegeven omtrent de aangifte van bedrijfsongevallen, niet bedoeld in het voorgaande artikel, alsmede omtrent het onderzoek van bedrijfsongevallen en kunnen andere personen dan die, bedoeld in artikel 85, worden aangewezen tot het instellen van een onderzoek in het buitenland.

HOOFDSTUK VII.

Van de vaststelling en betaalbaarstelling der schadeloosstellingen.

Artikel 88.

Hij die ingevolge deze wet vermeent aanspraak te hebben op eene schadeloosstelling en aan wien die niet ambtshalve is toegekend, is bevoegd om zich binnen één jaar, te rekenen van den dag van het ongeval, met zijne aanvrage tot het bestuur der Rijksverzekeringsbank te wenden; indien de aanspraak gegrond bevonden wordt, wordt de schadeloosstelling vastgesteld en toegekend.

Na verloop van het jaar, in het vorige lid bedoeld, zijn alle aanspraken vervallen en wordt de aanvrager niet-ontvankelijk verklaard, tenzij hij aantoont, dat de gevolgen van het ongeval eerst later zich hebben geopenbaard of als zoodanig zijn erkend, of dat hij, ten gevolge van zijn verblijf in het buitenland, niet in de gelegenheid is geweest zijne aanspraken eerder te doen gelden.

Artikel 89.

Het bewijs van toekenning eener schadeloosstelling wordt den belanghebbende bij te adviseeren dienstbrief toegezonden. Deze brief bevat de gronden, waarop de vaststelling van het bedrag der schadeloosstelling en de toekenning daarvan berusten.

Indien eene aangevraagde schadeloosstelling wordt geweigerd, worden de redenen der weigering bij te adviseeren dienstbrief medegedeeld.

Gelijktijdig met de verzending van een dienstbrief, als bedoeld in het eerste of tweede lid, wordt een afschrift daarvan als geadviseerde dienstbrief toegezonden aan elk der plaatselijke commissiën, bevoegd van de beslissing beroep in te stellen, alsmede aan den werkgever, in wiens dienst den verzekerde een ongeval heeft getroffen. Was de getroffene ingevolge artikel 66 verzekerd voor risico van eene vennootschap of vereeniging, dan wordt aan het bestuur dier vennootschap of vereeniging in plaats van aan den werkgever het afschrift toegezonden.

Artikel 90.

De uitbetaling der schadeloosstellingen in Nederland geschiedt ten kantore der posterijen van de woonplaats of van het werkelijk verblijf van den schadeloosgestelde.

De kosten van begrafenis, van vergoeding der genees- en heelkundige behandeling en de eerste rente-uitkeering worden binnen zes dagen na de toekenning daarvan betaalbaar gesteld.

De rente-uitkeeringen in Nederland worden betaalbaargesteld op Dinsdag van elke week of, wanneer de betaaldag een Kerstdag of Nieuwjaarsdag zou zijn, alsdan op den daaraan voorafgaanden werkdag.

Artikel 91.

Het tijdstip van betaling in het buitenland benevens de wijze van vaststelling, toekenning en uitbetaling der schadeloosstellingen, voor zoover die niet bij de wet bepaald is, worden geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Artikel 92.

De termijnen van eene rente, welke niet zijn ingevorderd binnen één jaar, nadat zij ontvangen hadden kunnen worden, worden niet meer uitbetaald.

Zijn de renten gedurende vijf achtereenvolgende jaren niet ingevorderd, dan is het recht op renten vervallen. Door Ons kunnen de belanghebbenden, die dit mochten verzoeken, in het genot van hun vervallen recht hersteld worden.

Dat genot zal in het hierbedoelde geval ingaan met de week, volgende op die, waarin het verzoek is ingewilligd.

Artikel 93.

De artikelen 65, 67, 70 en 73 der Ongevallenwet 1901 zijn van toepassing, met inachtneming van die wijzigingen, die de aard van het onderwerp vordert.

HOOFDSTUK VIII.

Van beroep van beslissingen van het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 94.

Over de beslissingen, waartegen ingevolge de bepalingen dezer wet beroep openstaat, wordt geoordeeld door de raden van beroep

en in hoogste ressort door den centralen raad van beroep, bedoeld in artikel 1 der Beroepswet.

De bepalingen van de Beroepswet en van de ter uitvoering dier wet genomen besluiten zijn van toepassing, met inachtneming van die wijzigingen, die de aard van het onderwerp vordert.

Artikel 95.

Het instellen van beroep heeft geene schorsende werking ten aanzien der oorspronkelijke beslissing.

Worden de bezwaren gedeeltelijk of geheel gegrond verklaard, dan treedt de beslissing, in beroep gegeven, in de plaats van die, waartegen beroep werd ingesteld.

Wordt in beroep het recht op eene schadeloosstelling ontzegd, die reeds betaald is, dan worden die betalingen niet teruggevorderd.

Artikel 96.

Heeft een werkgever bezwaar tegen eenige beslissing door het bestuur der Rijksverzekeringsbank genomen ingevolge de artikelen 44, 45, 47, 48, 49, 61, 62 en 64, eerste lid, dan is hij bevoegd binnen ééne maand of, bevindt hij zich bij den aanvang dier maand buiten Europa, binnen vier maanden na de dagteekening der mededeeling daarvan in beroep te komen.

Artikel 97.

De werkgever wordt in zijn beroep niet-ontvankelijk verklaard, indien:

a. hij den termijn, bij het vorige artikel gesteld, ongebruikt heeft laten voorbijgaan;

b. te kwader trouw geene, eene onjuiste of eene onvolledige aangifte is gedaan van eenige verandering, welke wijziging ten gevolge kan hebben van de te zijnen name staande gegevens in het register, bedoeld in artikel 46;

c. niet nageleefd zijn de bepalingen van de artikelen 60, eerste lid, 62, eerste, tweede en vierde lid, 63, eerste lid, en 64, eerste lid.

Artikel 98.

Indien een verzekerde of een zijner nagelaten betrekkingen vermeent, dat zijne aanspraken op schadeloosstelling niet of slechts ten deele zijn erkend, heeft hij het recht binnen ééne maand of, bevindt hij zich bij den aanvang dier maand buiten Europa, binnen vier maanden na de dagteekening van de mededeeling der beslissing in beroep te komen.

Indien een werkgever, in wiens dienst volgens beslissing van het bestuur der Rijksverzekeringsbank een verzekerde een ongeval is overkomen, vermeent, dat wegens het ongeval aan den getroffene of een zijner nagelaten betrekkingen eene te hooge schadeloosstelling of ten onrechte eenige schadeloosstelling is toegekend, heeft hij het recht binnen ééne maand of, bevindt hij zich bij den aanvang dier maand buiten Europa, binnen vier maanden na de dagteekening der mededeeling, hem ingevolge het bepaalde in artikel 89 toegezonden, in beroep te komen.

Indien de getroffene verzekerd was voor risico van eene vennootschap of vereeniging, komt de in het tweede lid bedoelde bevoegdheid toe aan die vennootschap of vereeniging.

Artikel 99.

Indien eene plaatselijke commissie, ingesteld krachtens artikel 86 der Ongevallenwet 1901, van oordeel is, dat de aanspraken van een verzekerde of van een zijner nagelaten betrekkingen op schadeloosstelling niet of slechts ten deele zijn erkend, of dat aan een dezer personen eene te hooge schadeloosstelling of ten onrechte eenige schadeloosstelling is toegekend, heeft zij het recht binnen ééne maand na de dagteekening van de mededeeling der beslissing in beroep te komen.

Dit recht kan echter alleen worden uitgeoefend door de commissie binnen wier gebied:

a. de verzekerde of een zijner nagelaten betrekkingen zijne woonplaats of zijn werkelijk verblijf heeft;

b. het ongeval heeft plaats gehad;

c. de zetel is van het bedrijf, waarin de verzekerde werkzaam was op het tijdstip van het ongeval;

d. het Nederlandsch zeeschip tehuis behoort, waarop de verzekerde op het onder *c* bedoelde tijdstip werkzaam was.

Artikel 100.

Aan eene stemming over de vraag, of een beroep als bedoeld in het vorige artikel zal worden ingesteld, wordt alleen deelgenomen door een even getal leden, waarvan de helft behoort tot de werkgevers in den zin van deze wet, van de Ongevallenwet 1901 of van de Zeevisschers-Ongevallenwet en de andere helft tot de werklieden in den zin van artikel 3, tweede lid, van de wet op de Kamers van arbeid.

Is het aantal werkgevers in eene vergadering niet gelijk aan dat der werklieden als bovenbedoeld, dan hebben aan de talrijkste zijde zoovele leden als het verschil bedraagt, aanvangende met den jongste in jaren, alleen eene raadgevende stem.

Bij staking van stemmen wordt de commissie geacht tot het instellen van beroep besloten te hebben.

Aan een besluit tot het instellen van beroep wordt uitvoering gegeven door den voorzitter.

Artikel 101.

Indien een verzekerde of een zijner nagelaten betrekkingen in verband met de uitoefening van het zeevaartbedrijf in het buitenland vertoeft of Nederland verlaat en dientengevolge niet zelf zijne belangen voor den raad van beroep of den centralen raad van beroep kan behartigen, treedt op zijn verzoek de voorzitter van eene der plaatselijke commissiën, bedoeld in artikel 99, tweede lid. als zijn gemachtigde in beroep op.

Een verzoek als bedoeld in het vorige lid moet schriftelijk aan den voorzitter der plaatselijke commissie worden gedaan.

HOOFDSTUK IX.

Van het toezicht.

Artikel 102.

Onder de bevelen van het bestuur der Rijksverzekeringsbank wordt het toezicht op de naleving dezer wet, voor zoover niet andere ambtenaren daarmede belast zijn, opgedragen aan de agenten der Rijksverzekeringsbank.

Onder de bevelen van het bestuur der Rijksverzekeringsbank wordt het toezicht op de verzekerden, die door een ongeval zijn getroffen en op hunne genees- en heelkundige behandeling opgedragen aan de controleerende geneeskundigen der Rijksverzekeringsbank.

De bepaling van artikel 85, eerste lid, der Ongevallenwet 1901 is van toepassing, met inachtneming van die wijzigingen, die de aard van het onderwerp vordert.

Artikel 103.

De werkgevers en de in hun dienst zijnde personen zijn verplicht aan den bevoegden agent der Rijksverzekeringsbank de verlangde inlichtingen te geven omtrent zaken en feiten, de naleving dezer wet betreffende, alsmede hem inzage te verleenen van boeken en bescheiden voor zoover deze betrekking hebben op de werkzaamheden der verzekerden.

De werkgevers en de in hun dienst zijnde personen zijn verplicht de inlichtingen te geven, welke door den bevoegden controleerenden geneeskundige der Rijksverzekeringsbank ten behoeve van de uitoefening van zijn ambt worden verlangd.

De in de beide voorgaande leden bedoelde inlichtingen moeten op verzoek van den agent of den controleerenden geneeskundige binnen een door den agent of den geneeskundige te stellen termijn schriftelijk worden verstrekt.

Artikel 104.

Het toezicht op het naleven van de bepalingen van de artikelen 80 en 81 wordt uitgeoefend door de door Ons aan te wijzen ambtenaren.

De werkgevers en de in hun dienst zijnde personen zijn verplicht aan deze ambtenaren de verlangde inlichtingen te geven en hen in de gelegenheid te stellen tot het onderzoeken van den inhoud der in artikel 80 bedoelde kisten.

De inlichtingen moeten op verzoek van den ambtenaar binnen een door dezen te stellen termijn schriftelijk worden verstrekt.

Artikel 105.

De plaatselijke commissiën, bedoeld in artikel 86 der Ongevallenwet 1901, zijn binnen het gebied, waarvoor zij zijn ingesteld, behalve met de taak, haar opgedragen bij artikel 99, belast met het onderzoek of artikel 93 dezer wet in verband met artikel 70 der Ongevallenwet 1901 ambtshalve behoort te worden toegepast en met de ondervraging, vermeld in artikel 37, indien deze door het bestuur der Rijksverzekeringsbank aan haar wordt opgedragen.

HOOFDSTUK X.

VAN DEN INVLOED VAN DE VERZEKERING OP HET BURGERLIJK RECHT.

Artikel 106.

De burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van den werkgever voor de geldelijke schade, welke het gevolg is van een bedrijfsongeval, een werkman overkomen, vervalt behoudens het bepaalde in het tweede lid en in het volgend artikel, alsmede behoudens voor zoover zij betrekking heeft op schade door het ongeval aan de goederen van den getroffene veroorzaakt.

Overkomt een bedrijfsongeval aan een werkman, die als loon van zijn werkgever gemiddeld meer dan drie gulden en veertig cent per dag ontvangt, zoo blijft de verantwoordelijkheid van den werkgever bestaan, doch wordt door den rechter bij de vaststelling der schadevergoeding rekening gehouden met hetgeen krachtens deze wet genoten wordt.

De bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op de rechten, welke de werkman, die ten tijde van het ongeval niet uit eigen hoofde overeenkomstig de Ziekteverzekeringswet 1907 is verzekerd, tegen den werkgever kan doen gelden wegens de schade door hem geleden over de eerste 91 dagen na den dag van het ongeval.

Artikel 107.

De burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van den werkgever wordt niet opgeheven, wanneer aan den werkman een bedrijfsongeval overkomen is en het hoofd of de bestuurder van het bedrijf door den strafrechter bij een onherroepelijk geworden vonnis veroordeeld is ter zake van een der misdrijven, omschreven in het Wetboek van Strafrecht, Boek II, Titels VII, XIX, XX en XXI of, is de veroordeeling in het buitenland uitgesproken, ter zake van een strafbaar feit, overeenkomende met een dier misdrijven.

Indien het hoofd of de bestuurder van het bedrijf door den Nederlandschen strafrechter niet onherroepelijk bij verstek is veroordeeld, zal de burgerlijke rechtsvordering kunnen worden ingesteld zes maanden na de dagteekening van het verstekvonnis, tenzij vóór dien tijd het hoofd of de bestuurder van het bedrijf tegen dat vonnis verzet heeft aangeteekend.

Artikel 108.

Indien ten gevolge van eene botsing van Nederlandsche zeeschepen, een verzekerde op een dier schepen door een bedrijfsongeval wordt getroffen, vervalt de burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van alle betrokken werkgevers voor de geldelijke schade, welke het gevolg is van het bedrijfsongeval, in dezelfde gevallen waarin en voor zoover als zij vervalt volgens de voorgaande twee artikelen ten aanzien van den werkgever tegenover den werkman in zijn dienst.

Het voorgaande lid is van toepassing in geval van eene botsing van een Nederlandsch zeeschip met een zeevisschersvaartuig in den zin van artikel 8 der Zeevisschers-Ongevallenwet, met inachtneming van die wijzigingen, die de aard van het onderwerp vordert.

Artikel 109.

Degene, die anders dan ingevolge artikel 106, tweede lid, gehouden is tot vergoeding der schade, door den verzekerde of diens nagelaten betrekkingen ten gevolge van het ongeval geleden, is voor het bedrag, dat door hen krachtens deze wet genoten wordt, aansprakelijk jegens degenen, te wier laste dat bedrag komt.

Bij de vaststelling der schadevergoeding, welke de verzekerde of diens nagelaten betrekkingen van den in het eerste lid bedoelden persoon vorderen, wordt door den rechter rekening gehouden met hetgeen door hen krachtens deze wet genoten wordt.

Onder schade, bedoeld in het eerste lid, wordt niet verstaan schade door het ongeval aan de goederen van den getroffene veroorzaakt.

HOOFDSTUK XI.

VAN DE AANSPRAKELIJKHEID VAN DEN STAAT EN VAN DE KOSTEN DER RIJKSVERZEKERINGSBANK.

Artikel 110

De Staat is zonder eenig voorbehoud aansprakelijk voor de aan de verzekerden en hunne nagelaten betrekkingen ingevolge deze wet toekomende schadeloosstellingen.

De betalingen, door den Staat te doen ingevolge deze wet, worden gebracht op het hoofdstuk der Staatsbegrooting betreffende het Departement, met de zorg voor de ongevallenverzekering belast.

HOOFDSTUK XII.

STRAFBEPALINGEN.

Artikel 111.

Met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt gestraft het niet of niet tijdig nakomen van eene der bepalingen, vervat in de artikelen 40, 43, 47, eerste lid, 49, eerste lid, 58, 60, eerste lid, 63, eerste lid, 75, eerste en tweede lid, 76, 77, eerste, tweede en derde lid, 78, tweede lid, 79, 80, 81, voorlaatste lid, 82, 103 en 104, tweede en derde lid, of overtreding van een der bepalingen van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 86 of artikel 87, betreffende de aangifte van bedrijfsongevallen of betreffende het zenden van bericht aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank van het overlijden van door een bedrijfsongeval getroffen verzekerden aan boord van het vaartuig, waarop zij ten tijde van het ongeval tehuis behoorden.

Indien tijdens het plegen van het feit nog geen twee jaren zijn verloopen sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens eene overtreding als hiervoor genoemd, onherroepelijk is geworden, kunnen de straffen worden verdubbeld.

Indien de werkgever eene naamlooze vennootschap, eene coöperatieve of andere rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of eene stichting is, wordt de strafvervolging ingesteld en worden de in dit artikel bedoelde straffen uitgesproken tegen de leden van het bestuur.

Artikel 112.

Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft het niet behoorlijk invullen van een der formulieren, bedoeld in de artikelen 42, eerste lid, 47, tweede lid, 49, tweede lid, 59, onder *b* en *c*, en 78, eerste lid.

Het tweede en derde lid van het vorige artikel zijn van toepassing.

Artikel 113.

Overtreding van artikel 57 wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Het derde lid van artikel 111 is van toepassing.

Artikel 114.

Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren wordt gestraft hij, die mondeling of schriftelijk, persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde, opzettelijk omtrent een aan een verzekerde overkomen ongeval eene valsche verklaring aflegt aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank, aan den leider van een onderzoek, als bedoeld in artikel 83, of aan een agent der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 115.

Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden wordt ge-

straft hij, die opzettelijk niet voldoet aan eene bij of krachtens deze wet hem opgelegde verplichting tot aangifte van een ongeval of tracht te bewerken, dat een ongeval aan een verzekerde overkomen niet ter kennis komt van het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

Artikel 116.

Met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden wordt gestraft hij, die door een der in artikel 47, n°. 2, van het Wetboek van Strafrecht vermelde middelen een verzekerde of een zijner nagelaten betrekkingen opzettelijk beweegt geen gebruik te maken van een hem volgens deze wet toekomend recht.

Artikel 117.

Met het opsporen van de feiten, strafbaar gesteld in de artikelen 111 tot en met 116, met uitzondering van het niet of niet tijdig nakomen van het bepaalde in de artikelen 80, 81 en 104, zijn, behalve de bij artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de marechaussee, alle ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie en de agenten der Rijksverzekeringsbank; met het opsporen van de overtredingen van artikel 77, tweede en derde lid en van de strafbare feiten, gepleegd bij een onderzoek als bedoeld in artikel 83, zijn mede belast de ambtenaren, bij wie de aangifte van het ongeval moet worden ingeleverd en de ambtenaren, door wie het onderzoek plaats vindt.

Het bepaalde in het eerste lid is hier te lande niet van toepassing, voor zoover het bedrijf wordt uitgeoefend door den Staat; voor de toepassing dezer wet wordt alsdan het toezicht uitgeoefend door de agenten der Rijksverzekeringsbank.

De in het eerste lid bedoelde ambtenaren hebben toegang tot alle plaatsen, waar het zeevaartbedrijf wordt uitgeoefend, met uitzondering van de plaatsen, waar dit bedrijf wordt uitgeoefend door den Staat, waartoe, behoudens uit anderen hoofde aan anderen toekomende bevoegdheid, alleen toegang hebben de agenten der Rijksverzekeringsbank.

De veld- en boschwachters, de beambten der marechaussee, niet zijnde hulp-officieren van justitie en de ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie beneden den rang van inspecteur der Rijksveldwacht en van commissaris van politie behoeven, voor zoover hun de toegang niet uit anderen hoofde vrijstaat, een schriftelijken bijzonderen last van den burgemeester of van den kantonrechter.

Wordt aan de in het eerste lid van dit artikel bedoelde ambtenaren de toegang geweigerd, dan verschaffen zij zich dien desnoods met inroeping van den sterken arm.

In plaatsen, in het derde lid bedoeld, welke tevens woningen zijn of alleen door eene woning toegankelijk zijn, treden zij tegen den wil van den bewoner niet binnen dan op vertoon van een schriftelijken bijzonderen last van den burgemeester of van den kantonrechter; in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen wordt de last verstrekt door den door Ons aan te wijzen ambtenaar. Van dit binnentreden wordt door hen proces-verbaal opgemaakt en binnen tweemaal vier en twintig uren aan dengene, in wiens woning is binnengetreden, in afschrift medegedeeld.

Artikel 118.

Met het opsporen van de feiten, strafbaar gesteld in artikel 111, voor zooveel betreft het niet of niet tijdig nakomen van het bepaalde in de artikelen 80, 81 en 104, zijn belast de ambtenaren, bedoeld in artikel 104.

Deze ambtenaren hebben toegang tot alle plaatsen waar het zeevaartbedrijf wordt uitgeoefend.

De laatste twee leden van het voorgaande artikel zijn van toepassing.

Artikel 119.

De leden van het bestuur der Rijksverzekeringsbank en hunne plaatsvervangers, de leden en de secretaris van den Raad van toezicht, bedoeld in artikel 18 der Ongevallenwet 1901, de ambtenaren, bedoeld in artikel 104, benevens alle personen in dienst der bank, zijn verplicht tot geheimhouding van al hetgeen zij in hunne hoedanigheid vernemen, voor zoover dit niet in strijd is met de bepalingen van deze of van eene andere wet.

Artikel 120.

Hij, die opzettelijk de bij het vorige artikel opgelegde geheimhouding schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden, met of zonder ontzetting van het recht om ambten of bepaalde ambten te bekleeden.

Hij, aan wiens schuld schending van die geheimhouding te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden.

Geene vervolging heeft plaats dan op klachte van het hoofd of den bestuurder van het bedrijf.

Artikel 121.

De bij deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als misdrijven, behalve de feiten, strafbaar gesteld bij de artikelen 111, 112 en 113, welke als overtredingen worden beschouwd.

De strafbepalingen van dit hoofdstuk zijn toepasselijk op den werkgever en de personen in dienst van den werkgever, den Nederlander en de opvarenden, daaronder de schipper begrepen, van een Nederlandsch vaartuig, die zich buiten het Rijk in Europa schuldig maken aan een bij deze wet strafbaar gesteld feit.

HOOFDSTUK XIII.

Overgangsbepaling.

Artikel 122.

Over het tijdvak, gelegen tusschen het tijdstip van het in werking treden dezer wet en dat, waarop artikel 1 in werking treedt, wordt door den werkgever geene premie betaald.

HOOFDSTUK XIV.

Slotbepalingen.

Artikel 123.

Alle stukken, verzoekschriften, beschikkingen en registers, opgemaakt of gehouden ten gevolge van deze wet of ten gevolge van de bepalingen van een algemeenen maatregel van bestuur, of van een Ministerieel besluit, uitgevaardigd naar aanleiding van een der artikelen dezer wet, zijn, met uitzondering van het dwangbevel, bedoeld in artikel 64, en van de stukken, opgemaakt ingevolge een der artikelen 66 tot en met 72, vrij van het recht van zegel en van de formaliteit van registratie en worden kosteloos uitgereikt.

Eveneens zijn vrijgesteld van het recht van zegel de declaratiën, mandaten, ordonnantiën van betaling, quitantiën en andere stukken, ten onderwerp hebbende de voldoening der vorderingen van deskundigen, betreffende het verleenen van genees- of heelkundige behandeling, en van apothekers en handelaren in heel-, verband- of kunstmiddelen, betreffende het verschaffen van genees-, heel-, verband- of kunstmiddelen.

Artikel 124.

Hetgeen nog ter uitvoering dezer wet noodig is, wordt bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

Artikel 125.

Bij algemeenen maatregel van bestuur worden de noodige voorzieningen getroffen ter verzekering van de goede werking dezer wet, voorzoover de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen bij de uitvoering daarvan betrokken zijn.

Artikel 126.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „Zeevaart-Ongevallenwet 1908".

Artikel 127.

Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip, met uitzondering van artikel 1, dat daarna op een nader door Ons te bepalen tijdstip in werking treedt.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(255 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Volgens art. 10 sub 6 der Ongevallenwet 1901 (wet van 2 Januari 1901 *Staatsblad* n°. 1) zijn verzekeringsplichtig de schippersbedrijven met schepen, welke in den regel van eene plaats hier te lande naar eene andere plaats hier te lande varen of met schepen, welke in den regel binnen dezelfde plaats varen, zoomede de schippersbedrijven met schepen, welke uitsluitend de rivieren en binnenwateren bevaren en tevens geregeld van buitenslands komen of naar buitenslands bestemd zijn. De groote koopvaardijvaart valt dus, ook indien ten behoeve van het bedrijf eenig krachtwerktuig wordt gebruikt (art. 11), in het algemeen buiten de bepalingen der Ongevallenwet. Bij de behandeling dier wet in de Staten-Generaal werd er reeds op gewezen, dat eene wettelijke ongevallenverzekering ook voor het zeevaartbedrijf wenschelijk zoude zijn en werd door enkele leden der Tweede Kamer voorgesteld de bepalingen dier wet uit te breiden tot alle schippersbedrijven, dus ook tot het zeevaartbedrijf. Op grond echter van de overweging dat voor dat bedrijf eene andere organisatie in het leven moest worden geroepen dan in die wet is neergelegd voor de aldaar vermelde verzekeringsplichtige bedrijven, welke voor het meerendeel te land worden uitgeoefend, werd door de Regeering, hoewel deze de wenschelijkheid der verzekering van zeevarenden erkende, de voorgestelde uitbreiding ontraden. (1)

Op 1 Februari 1903 is de Ongevallenwet 1901 volledig in werking getreden. Na dat tijdstip zijn door den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken ontwerpen van wet ingediend tot verzekering van personen werkzaam in het zeevisschersbedrijf en de landbouwbedrijven tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen (2), welke eene belangrijke uitbreiding van de ongevallenverzekering in het vooruitzicht stellen. Naar de meening van ondergeteekenden vereischt echter de voorgestelde uitbreiding eenige aanvulling door tevens in de ongevallenverzekering te doen opnemen de zeevarenden, die geene zeevisschers zijn. Het gevaar waaraan de zeelieden in de uitoefening van hun bedrijf blootstaan is zeker niet geringer dan dat, hetwelk de landbouwarbeiders loopen, terwijl de schadeloosstellingen, die de thans geldende wetten aan den door een bedrijfsongeval getroffen zeeman waarborgen, niet voldoende zijn en niet gelijk gesteld kunnen worden met de schadeloosstellingen, welke de Ongevallenwet 1901 waarborgt.

Volgens de laatste scheepvaartstatistiek waren er in 1905: 479 zeilschepen en 271 stoomschepen, te zamen 750 vaartuigen, welke voorzien waren van een volgens de wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* n°. 96) afgegeven zeebrief. Van de 750 vaartuigen behoorden 450 geheel of voor meer dan de helft aan ingezetenen van Nederland; 266 aan in Nederland gevestigde vennootschappen van koophandel (65 schepen aan vennootschappen onder een firma en 201 aan naamlooze vennootschappen); 34 aan reederijen volgens de artikelen 320 en volgende van het Wetboek van Koophandel. De bemanning der koopvaardijvloot bedroeg 31 December 1905: 9448 personen.

Van de in 1905 hier te lande gemonsterde schepelingen op vaartuigen onder Nederlandsche vlag, bedroeg het aantal Nederlanders 32 046 of 93,68 pct., het aantal vreemdelingen 2161 of 6,32 pct. Hierbij zij opgemerkt, dat deze cijfers wel aanwijzen het totaal der schepelingen, die ten overstaan van de waterschouten zijn aangemonsterd, doch dat vele schepelingen in dit cijfer meer dan eenmaal zijn begrepen, omdat zij gedurende het jaar voor verschillende reizen telkens opnieuw zijn aangemonsterd.

Dat het zeevaartbedrijf een niet gering gevaar voor ongevallen oplevert moge nader door eenige cijfers worden toegelicht. Vooraf ga de opmerking, dat hier te lande geen volledige statistiek bestaat van bedrijfsongevallen in dat bedrijf. Wel bevat de telken jare van Regeeringswege uitgegeven Statistiek van de Zeescheepvaart een overzicht van de scheepsrampen en de daarbij omgekomen personen, maar dit overzicht betreft alleen het overlijden van zeelieden, die in verband met het vergaan van het schip, waarop zij werkzaam waren, zijn omgekomen en niet ook dat van hen, die op eene andere wijze in verband met de uitoefening van het zeevaartbedrijf het leven verloren. Eene opgave van het aantal schepelingen, die ten gevolge van een bedrijfsongeval tijdelijk of voortdurend ongeschikt zijn geworden tot werken, ontbreekt hier te lande geheel.

Uit het volgende overzicht blijkt, hoeveel schepelingen gedurende de jaren 1880—1905 in verband met een scheepsramp zijn omgekomen.

Jaar.	Aantal scheepsrampen, overkomen aan vaartuigen onder Nederlandsche vlag.	Daarbij omgekomen schepelingen.	Totale bemanning der vaartuigen onder Nederlandsche vlag.	Aantal omgekomen schepelingen, per honderd leden der bemanning.
1880	117	44	(Eene opgave der bemanning over de jaren 1880—1897 ontbreekt.)	
1881	89	116		
1882	66	81		
1883	55	59		
1884	41	11		
1885	34	13		
1886	31	2		
1887	34	20		
1888	31	3		
1889	20	4		
1890	30	17		
1891	32	16		
1892	24	3		
1893	23	6		
1894	32	26		
1895	25	2		
1896	24	7		
1897	25	54		
1898	29	10	7 333	0,13
1899	23	12	8 309	0,14
1900	19	—	8 281	—
1901	12	13	8 523	0,15
1902	30	17	10 189	0,17
1903	30	50	9 031	0,55
1904	24	32	9 369	0,34
1905	24	17	9 448	0,17

Meer volledige gegevens biedt de Duitsche statistiek. Aldaar bestaat sinds 1887 eene ongevallenverzekering voor zeevarenden, welke bij de wet van 30 Juni 1900 is herzien en uitgebreid (See-Unfallversicherungsgesetz). De jaarverslagen van de See-Berufsgenossenschaft, het orgaan, dat met de uitvoering der ongevallenverzekering van Duitsche zeelieden is belast, geven over de jaren 1896—1905 de navolgende cijfers:

(1) Bijlagen van de *Handelingen der Tweede Kamer*:
1897—98, **182**, n°. 3, bladz. 29; n°. 5, bladz. 16;
1898—99, **16**, n°. 1, bladz. 12; n°. 18.
1899—1900, **6**, n°. 7.
Handelingen der Tweede Kamer:
1899—1900, bladz. 219—222.
Bijlagen van de *Handelingen der Eerste Kamer*:
1899—1900, n°. 79, bladz. 16; n°. 79 *c*, bladz. 21.

(2) Bijlagen Tweede Kamer, Zitting 1904—1905, **125**, **187**.

Verzekering van personen, werkzaam in het zeevaartbedrijf, tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen.

KOOPVAARDIJVLOOT.

JAREN.	AANTAL SCHEPEN. Stoomschepen	AANTAL SCHEPEN. Zeilschepen.	AANTAL SCHEPEN. Totaal aantal stoom- en zeilschepen.	BEMANNING. Stoomschepen.	BEMANNING. Zeilschepen.	BEMANNING. Totale bemanning der stoom- en zeilschepen.	ONGEVALLEN. Aangegeven ongevallen. Totaal.	Aangegeven. Met doodelijken afloop: op stoomschepen.	Aangegeven. Met doodelijken afloop: op zeilschepen.	Aangegeven. Met doodelijken afloop: Totaal.	Aangegeven. Zonder doodelijken afloop: op stoomschepen.	Aangegeven. Zonder doodelijken afloop: op zeilschepen.	Aangegeven. Zonder doodelijken afloop: Totaal.	Ongevallen, waarvoor schadeloosstelling is gegeven. Totaal.	Schadeloosstelling. Met doodelijken afloop: op stoomschepen.	Schadeloosstelling. Met doodelijken afloop: op zeilschepen.	Schadeloosstelling. Met doodelijken afloop: Totaal.	Schadeloosstelling. Zonder doodelijken afloop: op stoomschepen.	Schadeloosstelling. Zonder doodelijken afloop: op zeilschepen.	Schadeloosstelling. Zonder doodelijken afloop: Totaal.
1896	981	1 706	2 687	24 800	10 897	35 697	—	—	—	—	—	—	—	254	44	43	87	129	38	167
1897	1 003	1 628	2 631	26 528	10 298	36 826	—	—	—	—	—	—	—	256	36	37	73	133	50	183
1898	1 041	1 586	2 627	27 157	10 305	37 462	—	—	—	—	—	—	—	242	49	38	87	119	36	155
1899	1 107	1 535	2 642	29 369	9 784	39 153	—	—	—	—	—	—	—	280	59	27	86	151	43	194
1900	1 208	1 491	2 699	34 481	9 738	44 219	2 824	384	221	605	1 923	296	2 219	—	—	—	—	—	—	—
1901	1 282	1 459	2 741	37 592	9 530	47 122	2 813	226	156	382	2 147	284	2 431	—	—	—	—	—	—	—
1902	1 332	1 433	2 765	39 736	9 927	49 663	2 902	173	186	359	2 228	315	2 543	384	65	32	97	217	70	287
1903	1 401	1 453	2 854	42 791	9 964	52 755	3 107	156	213	369	2 415	323	2 738	332	34	50	84	184	64	248
1904	1 405	1 475	2 880	42 225	9 653	51 878	3 031	123	138	261	2 401	369	2 770	364	41	28	69	230	65	295
1905	1 499	1 445	2 944	45 741	9 182	54 923	3 268	250	157	407	2 556	305	2 861	379	66	26	92	213	74	287

op de 100 schepelingen bedroeg voor alle schepen het aantal ongevallen, waarvoor schadeloosstelling is gegeven:

	Met doodelijken afloop.	Zonder doodelijken afloop.
in 1896.	0.24	0.46
„ 1897.	0.19	0.49
„ 1898.	0.23	0.41
„ 1899.	0.21	0.49
„ 1902	0.19	0.57
„ 1903.	0.15	0.47
„ 1904.	0.13	0.56
„ 1905.	0.16	0.52

Eene wettelijke voorziening tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen in het zeevaartbedrijf, op grond van het gevaar verbonden aan de uitoefening van dat bedrijf, is blijkens bovenstaande cijfers alleszins gewenscht.

Dat de geldende bepalingen van het burgerlijk recht den zeeman geen voldoende waarborgen aanbieden, dat hij ingeval van een bedrijfsongeval behoorlijk, d. w. z. in den geest der Ongevallenwet 1901, wordt schadeloosgesteld, is uitvoerig aangetoond in de Memorie van Toelichting (bladz. 3—6) op het ontwerp tot verzekering van personen, werkzaam in het zeevisschersbedrijf, tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen, dat bij Koninklijke boodschap van 19 November 1904 (Zitting 1904—1905, **125**) is ingediend bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Behoudens dat het niet twijfelachtig is, dat het Tweede Boek van het Wetboek van Koophandel, waarin de bepalingen voorkomen, welke den zeeman recht op schadeloosstelling geven ingeval hij in dienst van het schip ziek of gekwetst wordt (artt. 423 en volgende), van toepassing is op den schepeling ter koopvaardijvaart, en behoudens dat het in de practijk hoogst zelden voorkomt, dat door dergelijken schepeling afstand wordt gedaan van de voorrechten, hem bij die bepalingen toegekend, geldt voor het overige ook voor hem, wat in genoemde Toelichting is aangevoerd ten aanzien van den zeevisscher met betrekking tot het onzekere en onvoldoende der waarborgen, voortvloeiende uit de artt. 1401 en volgende van het Burgerlijk Wetboek en de artt. 423 en volgende van het Wetboek van Koophandel, waarnaar de ondergeteekenden vermeenen kortheidshalve te kunnen verwijzen.

Waar ten aanzien van de werklieden in tal van bedrijven, welke zeer zeker niet meer gevaar opleveren dan het zeevaartbedrijf, op publiekrechtelijken grondslag aanspraak op schadeloosstelling wordt mogelijk gemaakt, welke ruimer en beter gewaarborgd is dan die, welke de zeeman en zijne nagelaten betrekkingen langs civielrechtelijken weg kunnen bekomen, daar is geen enkele reden om laatstgenoemde personen ten achter te stellen bij hen, die nu reeds in de Ongevallenwet 1901 zijn opgenomen of, bij invoering eener verzekering voor zeevisschers en landbouwarbeiders, onder laatstbedoelde regelingen zullen vallen.

Staat eenmaal vast, dat nadere wettelijke voorziening noodig is om den zeeman en zijne nagelaten betrekkingen tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen te verzekeren, dan rijst de vraag op welke wijze deze verzekering behoort te worden geregeld. Tegen het opnemen van de zeevaart onder de verzekeringsplichtige bedrijven der Ongevallenwet 1901 bestaan overwegende bezwaren. De bepalingen der Ongevallenwet 1901 zijn geschreven voor bedrijven, die grootendeels hier te lande worden uitgeoefend. Het zeevaartbedrijf wordt niet binnen een bepaald territoir uitgeoefend. Bijzondere voorschriften zijn noodig om te voorzien in het geval, dat een vaartuig is vergaan of verzekerden daarop vermoedelijk zijn omgekomen. De aangifte en het onderzoek der ongevallen, welke in het buitenland voorvallen, vereischen speciale voorziening; er moet bij de toekenning van geneeskundige en geldelijke schadeloosstelling rekening worden gehouden met de omstandigheid, dat de meeste ongevallen buiten Nederland zullen voorvallen. Het gevaar aan de uitoefening van het zeevaartbedrijf verbonden is niet soortgelijk aan dat verbonden aan de uitoefening der industrieele bedrijven. Bij het bepalen van het bedrijfsgevaar van de zeevaart moet rekening worden gehouden met de soort van vaartuigen in het bedrijf gebezigd, de reis, welke de schepen maken, zoo noodig, met het jaargetijde waarin eene reis wordt ondernomen, en andere omstandigheden, welke van invloed kunnen zijn op het gevaar voor ongevallen. Met deze factoren houdt de Ongevallenwet 1901 geene rekening en behoeft zij ook geene rekening te houden, daar zij hoofdzakelijk de verzekering regelt van de werklieden in industrieele bedrijven, wier bedrijfsgevaar een geheel ander karakter draagt.

Werd de zeevaart in de Ongevallenwet 1901 opgenomen, dan zou zulks ten gevolge hebben, dat tal van uitzonderingsbepalingen voor dat bedrijf noodig waren, waardoor de eenheid van genoemde wet zeer zou worden geschaad.

Hetzelfde bezwaar bestaat tegen eene samenvoeging van de zeevisscherij en de zeevaart in ééne wettelijke regeling. De aard van beide bedrijven loopt te veel uiteen dan dat de bepalingen voor de verzekerden in het eene bedrijf ontworpen, ook van toepassing zouden kunnen worden verklaard op de verzekerden in het andere bedrijf.

De zeevisscherij, speciaal de grootvisscherij, is een seizoenbedrijf dat in den regel in verbinding met daarmede samenhangende bedrijven of werkzaamheden wordt uitgeoefend.

Omdat de zeevisscherij veelal als seizoenbedrijf wordt uitgeoefend, is eene bijzondere regeling noodig voor de vaststelling en de berekening der schadeloosstellingen, eene regeling, welke nog gecompliceerder wordt doordat het loon van den zeevisscher meestal bepaald wordt door de opbrengst van de vangst van het vaartuig, waarop hij werkzaam is en doordat de uitbetaling van dat loon gewoonlijk aan het eind van het seizoen plaats vindt. Voor nadere bijzonderheden omtrent een en ander veroorloven de ondergeteekenden zich te verwijzen naar hoofdstuk III van het ontwerp Zeevisschers-Ongevallenwet en naar de Memorie van Toelichting op dat ontwerp (paragraaf 3; bladzijde 28 tot 44.)

De omstandigheid dat de zeevisscherij dikwijls in verbinding met andere bedrijven of werkzaamheden als: het boeten van netten, het kuipen van vaten, het haringpakken, het tanen van zeilen enz., wordt uitgeoefend, eischt eveneens bijzondere voorziening, daar toch de werklieden, die gehuurd zijn om deel te nemen aan de eigenlijke zeevisscherij (de bemanning van het vaartuig) ook te lande voor hun werkgever werkzaam zijn in genoemde bedrijven of werkzaamheden in den tijd, dat zij niet ter vischvangst zijn.

Onder veel eenvoudiger omstandigheden wordt het zeevaartbedrijf uitgeoefend, dat geen seizoenbedrijf is en, als regel, ook niet wordt uitgeoefend in verbinding met aanverwante bedrijven. Tevens is de loonregeling en de wijze van uitbetaling der loonen in de zeevaart hoogst eenvoudig: de schepeling ontvangt gewoonlijk een vast bedrag, met of zonder vrije voeding aan boord, welk bedrag in den regel per maand wordt berekend.

Vele der bepalingen, welke voor de zeevisscherij onmisbaar zijn, zouden voor de zeevaart onbruikbaar zijn en eene samenvoeging van beide verzekeringen in één ontwerp zou slechts eene formeele eenheid scheppen, doch in werkelijkheid twee afzonderlijke regelingen opleveren, die enkele bepalingen met elkaar gemeen zouden hebben.

De ondergeteekenden hebben dan ook gemeend voor de zeevaart een afzonderlijke regeling te moeten voorstellen. Afgescheiden van de bovengenoemde overwegingen, welke er toe geleid hebben de verzekering voor zeevarenden in een afzonderlijk ontwerp te regelen, zij er nog op gewezen, dat eene afzonderlijke regeling voor één bepaald bedrijf, het groote voordeel heeft, dat men met alle bijzondere omstandigheden, waaronder dat bedrijf wordt uitgeoefend, in die regeling kan rekening houden.

Op welke wijze de verzekering in het ontwerp is geregeld, moge blijken uit het volgende overzicht. De uitvoering der verzekering is geheel gelegd in handen der Rijksverzekeringsbank. De werkzaamheden der bank zullen door de invoering dezer verzekering niet overmatig toenemen, aangezien het aantal werkgevers en verzekerden niet groot is. Hierbij komt nog, dat, zooals nader zal blijken, volgens de bepalingen van het ontwerp de Rijksverzekeringsbank eerst met den aanvang der veertiende week tot het geven van schadeloosstelling aan den getroffene verplicht zal zijn, zoodat aan haar hoofdzakelijk de zorg is toevertrouwd voor de ongevallen, welke eene langdurige invaliditeit of den dood ten gevolge hebben.

Bij de regeling der verzekering is van het beginsel uitgegaan, dat alleen verzekerd moeten worden zij, die in de uitoefening van het bedrijf blootstaan aan het eigenlijke zeegevaar en als regel buiten de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee varen. Uitgezonderd zijn de personen, werkzaam op zeevisschersvaartuigen, bedoeld in art. 8 van het ontwerp Zeevisschers-Ongevallenwet en de bemanning van sleepbooten, welke niet voorzien zijn van een niet vervallen Nederlandschen zeebrief. In de verzekering is, behoudens het bepaalde in litt. *b* van art. 18, opgenomen de bemanning van reddingvaartuigen, hoewel niet alle reddingvaartuigen buiten de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee komen. Aan zeegevaar zijn blootgesteld: de bemanning van vrachtschepen, passagiersbooten, sleepbooten, pleiziervaartuigen, vaartuigen uitgerust voor wetenschappelijke expedities ter zee, vaartuigen als het hospitaalschip *de Hoop*, reddingvaartuigen. Onder de verzekering zijn niet gebracht het personeel, dat niet behoort tot de bemanning van het schip en in dienst van de reederij is, als het kantoorpersoneel en zij, die werkzaam zijn bij het laden of lossen van het vaartuig. Laatsgenoemde personen vallen, evenals de bemanning van het schip, die behulpzaam is bij het laden, lossen, enz., thans onder de Ongevallenwet 1901 (art. 12, tweede lid, dier wet). Aangezien de bemanning van het schip voor het laden, lossen, enz., onder de zeevaartverzekering zal vallen, moet het tweede lid van art. 12 der Ongevallenwet 1901 in dezen zin worden gewijzigd, dat daaronder niet zal vallen hij, die werkman is in den zin van dit ontwerp. (Zie bladz. 13 der Toelichting).

Door in beginsel aan te nemen, dat onder de verzekering alleen zullen vallen zij, die blootstaan aan het eigenlijke zeegevaar, wordt het mogelijk een scherpe grens te trekken tusschen de verzekerden en de niet-verzekerden.

Verzekerd is de bemanning van een Nederlandsch zeeschip,

in het algemeen ook de werkgever zelf, die deel uitmaakt van de bemanning van het vaartuig. De werkgever is dan evenals de overige leden der bemanning aan het zeegevaar blootgesteld en verkeert in den regel in niet veel beteren oeconomischen toestand dan de best betaalde leden der bemanning.

In de verzekering zijn niet opgenomen de personen, die deel uitmaken van de bemanning van een vaartuig in 's Rijksdienst, aan wie door het Rijk pensioen is verzekerd (zie art. 18, lit. *a*). Te hunnen aanzien toch bestaan wettelijke pensioenregelingen, welke eene nadere voorziening bij dit ontwerp niet noodig maken.

De eenvoudige wijze waarop in de zeevaart de vaststelling en de uitbetaling van het loon van den schepeling geschiedt, maakt de regeling der dagloonen, waarnaar de schadeloosstelling moet worden vastgesteld en de premie moet worden berekend, gemakkelijk. De schepeling wordt in den regel gemonsterd voor eene reis en per maand betaald, in den regel met genot van vrije voeding aan boord. Voor de verschillende rangen wordt een verschillend loon uitbetaald, terwijl op het bedrag der loonen ook van invloed zijn: de plaats van aanmonstering, de soort van vaartuig, waarop de schepeling dienst doet, de reis, waarvoor hij gemonsterd is en ten aanzien van bedienend personeel op passagiersbooten, de fooien. Het zal dus mogelijk zijn voor de verschillende soorten van schepelingen, met inachtneming van genoemde factoren, een gemiddeld bedrag te bepalen, dat geacht kan worden het dagloon van den schepeling te vertegenwoordigen. Eene berekening van het dagloon naar de werkelijke verdienste, zooals de Ongevallenwet 1901 in beginsel aanvaardt, kan in het zeevaartbedrijf veilig achterwege blijven. Thans is in het ontwerp bepaald, dat de Koningin het dagloon zal vaststellen voor de verschillende categorieën van verzekerden. In dit systeem behoeft dan niet telkens na elk ongeval het dagloon van den getroffene te worden berekend uit zijn werkelijke verdienste, terwijl ter berekening van de premie, welke de werkgever verschuldigd is, door dezen geene aanteekening behoeft te worden gehouden van het loon, dat hij aan de verzekerden heeft uitbetaald, maar alleen van den tijd, gedurende welken dezen in zijn dienst zijn geweest.

Volgens de bepalingen der Ongevallenwet 1901, zooals deze wet thans nog luidt, wordt de getroffene door de Rijksverzekeringsbank schadeloosgesteld zoo spoedig mogelijk, nadat het ongeval heeft plaats gehad. De bank is belast met de zorg voor alle ongevallen, ook voor die, welke geen blijvende of langdurige invaliditeit ten gevolge hebben. In de practijk is gebleken, dat dit systeem voor de bank vele moeilijkheden oplevert en dat het opdragen van de verzorging van ongevallen, welke geen langdurige gevolgen hebben, aan een centraal orgaan, simulatie bevordert.

De toepassing van dit systeem op de verzekerden in het zeevaartbedrijf zou op nog grootere bezwaren stuiten. Immers de aard van dit bedrijf brengt mede, dat het grootendeels buiten de grenzen van ons land wordt uitgeoefend; het grootste deel der ongevallen zal buiten Nederland voorvallen, hetzij op zee, hetzij in eene buitenlandsche haven; de behandeling van den getroffene gedurende den eersten tijd na het ongeval, zou meestal buiten Nederland moeten plaats vinden. Wilde de bank een doeltreffend toezicht houden op den schadeloosgestelde, dan zou zij in de verschillende buitenlandsche havenplaatsen ambtenaren moeten aanstellen, belast met de observatie der patienten, die voor rekening der bank werden verzorgd en schadeloosgesteld. Dit stelsel zou zeer kostbaar zijn. Den getroffene in het buitenland zonder toezicht van wege de bank door een geneesheer voor rekening der bank te laten behandelen, verdient evenmin aanbeveling. En de geneesheer èn de patient moeten door of vanwege de bank gecontroleerd kunnen worden, zal niet door de bank meer dan het noodige worden betaald.

De schepeling valt in het algemeen niet onder de voorgestelde wettelijke regeling der ziekteverzekering: het zou voor de ziekenkas in de meeste gevallen uiterst bezwarend zijn om den ziek geworden matroos geneeskundige behandeling te verschaffen.

Waar noch de ziekenkas, noch de Rijksverzekeringsbank aangewezen kunnen worden om de zorg voor den patient gedurende de eerste weken na het ongeval op zich te nemen, blijft niets anders over dan den werkgever met die zorg te belasten. Dit kan te eerder geschieden, daar ook nu reeds de werkgever er zorg voor draagt, dat de zieke schepeling voor zijne rekening behandeld en schadeloosgesteld wordt. Elke monsterrol houdt daaromtrent bepalingen in: zie art. 397, onder 10, van het Wetboek van Koophandel.

De werkgever heeft, indien de schadeloosstellingen direct uit zijne beurs worden betaald, er alle belang bij, dat de getroffene niet langer dan noodig is geldelijke schadeloosstelling en geneeskundige behandeling geniet. Ter plaatse waar de verzekerde geneeskundig behandeld wordt, zal de werkgever in den regel een agent hebben, die toezicht kan houden op den patient. Laat men gedurende de eerste weken na het ongeval den werkgever zorg dragen voor den verzekerde, dan voert men ten aanzien van het zeevaartbedrijf geen nieuw beginsel in, terwijl tevens waarborg wordt verkregen dat de kosten van het ongeval tot de noodzakelijke blijven bepaald.

In afwijking van hetgeen is voorgesteld in het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901, tot het leggen van verband tusschen de ontworpen ziekteverzekering en de ongevallenverzekering, (*Bijlagen van de Handelingen der Tweede Kamer*, Zitting 1906—1907, 92), vangt in de onderhavige regeling eerst met de 14de week na den dag van het ongeval de verplichting tot schadeloosstelling aan den getroffene voor de Rijksverzekeringbank aan, in plaats van met de 10de week zooals in eerstgenoemd ontwerp is bepaald. Vermits de zeelieden niet onder de ziekteverzekering vallen, was aansluiting aan die verzekering niet noodig en moest worden onderzocht, van welk tijdstip af de bank behoorlijk zorgen kan voor den getroffene. Voor de zeevaart nu zou in vele gevallen de termijn van 9 weken tot moeilijkheden aanleiding kunnen geven. Immers voor vele zeeschepen is de gemiddelde duur van de reis, te rekenen van den dag van vertrek uit de Nederlandsche haven tot op den dag van terugkomst in Nederland, langer dan 9 weken. Zulks blijkt uit onderstaand staatje, waar de vaarten in vaste lijnen onder Nederlandsche vlag vermeld zijn, waarbij de gemiddelde duur der reis 14 dagen of meer bedraagt:

	Maatschappij.	Omschrijving der reis.	Gemiddelde duur der uit- en thuisreis.	Opmerkingen.
Haven van vertrek *Amsterdam*	Stoomv.mij. „Nederland" . .	Naar Nederl.-Oost-Indië	91 dagen	Maildienst.
		„ „ „	111 „	Vrachtbooten.
	„ „Oceaan" . .	„ „ „	$3^1/_2$-4 maanden	
	Kon. West-Ind. Maildienst .	„ New-York via West-Indische plaatsen en dezelfde route terug	95 dagen	
	Zuid-Amerika-Lijn.	„ Zuid-Amerikaansche plaatsen	80-90 „	
	Kon. Nederl. Stoomboot-Maatsch.	„ Danzig.	16-18 „	
		„ Kopenhagen en Stettin. . .	18-20 „	
		„ Koningsbergen.	18-20 „	
		„ St. Petersburg.	28-30 „	's Zomers.
		„ Bordeaux.	12-14 „	
		„ Lissabon en Italiaansche havens	4-6 weken	
		„ Spaansche havens.	4-5 „	
		„ de Levant	7-8 „	
		„ Alexandrië en Syrische havens	8-10 „	
Haven van vertrek *Rotterdam.*	Holland-Amerika-lijn. . . .	„ New-York	4 „	Maildienst.
		„ Newport-News.	5 „	Vrachtbooten.
	Rotterdamsche Lloyd. . . .	„ Nederl. Oost-Indië	3 maanden	Maildienst.
		„ „ „	4 „	Vrachtbooten.
	Stoomv. Maatsch. Amsterdam.	„ Zuid-Amerika	55 dagen	Eenigszins verschillend naar het jaargetijde.
	Stoomv. Maatsch. Noorwegen.	„ Drontheim	16-18 „	
	Firma Wm. H. Müller en C°.	Bilbao, Santander en Passages . .	2-3 weken.	

Werd een termijn van 9 weken aangenomen, dan zou de Rijksverzekeringsbank aan vele ongevallenpatienten in dienst van werkgevers, wier schepen meer dan 63 dagen buiten Nederland vertoeven, in het buitenland geneeskundige behandeling en schadeloosstelling moeten verleenen, waartegen met het oog op eene goede contrôle door de bank, zooals boven is aangetoond, groote bezwaren bestaan.

Door een termijn van 13 weken aan te nemen zal het aantal verpleegden buiten Nederland op kosten van de bank gering worden; de meeste patienten toch zullen bij het einde van dien termijn hersteld zijn of in Nederland zijn teruggekeerd, waar dan, zoo noodig, hunne behandeling kan worden voortgezet.

Bij de invoering der verzekering vervalt de burgerrechtelijke verantwoordelijkheid van den werkgever voor de schade, door den werkman geleden over den tijd *na* de eerste 13 weken; voor de schade over de eerste 13 weken geleden, behoudt de getroffene de burgerrechtelijke vordering, tenzij hij ten tijde van het ongeval uit eigen hoofde overeenkomstig de Ziekteverzekeringswet 1907 is verzekerd. Zooals de artt. 423 en volgende van het Wetboek van Koophandel luiden, waarborgen zij echter niet in alle opzichten, dat de door een bedrijfsongeval getroffen schepeling over de eerste 13 weken eene voldoende schadeloosstelling ontvangt. (Zie hiervoren bladz. 4). De eerstondergeteekende is in overleg getreden met zijn ambtgenoot van Justitie, ten einde te bevorderen dat bij de door dezen voorgenomen wijziging van het Tweede Boek van het Wetboek van Koophandel, eene herziening van de artikelen 423 en volgende in overweging worde genomen, aanpassende aan de bepalingen van dit ontwerp.

Behalve de geneeskundige en geldelijke schadeloosstelling, welke van af den 92sten dag na dien van het ongeval aan den verzekerde wordt toegekend, wordt, ingeval hij ten gevolge van het ongeval overlijdt, een begrafenisgeld uitgekeerd, indien de begrafenis aan land plaats heeft en niet krachtens de wet ten laste van den werkgever komt, en eene rente toegekend aan de nagelaten betrekkingen van den overleden verzekerde, in overeenstemming met de hieromtrent geldende bepalingen der Ongevallenwet 1901. Ten aanzien van de nagelaten betrekkingen van vreemdelingen is echter het recht op schadeloosstelling in het ontwerp eenigszins beperkt. Op dit punt zal nader bij het desbetreffend artikel worden teruggekomen. Ook staat het ontwerp toe, dat aan vreemdelingen of hunne gezamenlijke nagelaten betrekkingen, indien zij hunne woonplaats in het buitenland hebben, op hunverzoek eene afkoopsom der hun toegekende rente wordt gegeven.

De vaststelling van den verzekeringsplicht geschiedt op dezelfde wijze als bepaald is in de Ongevallenwet 1901. Alleen vindt geene indeeling in een gevarenklasse of toewijzing van een gevarenpercentage plaats. Daar verzekerd wordt tegen het zeegevaar, dat de bemanning van een zeeschip loopt, en niet ook tegen de gevaren, waaraan de overige werklieden in dienst van denzelfden persoon bloot staan, is het in het algemeen voldoende alleen rekening te houden met het gevaar, dat de verschillende vaartuigen ten opzichte van elkaar voor de verzekering opleveren.

Wanneer vaststaat, dat het zeevaartbedrijf wordt uitgeoefend, wordt de werkgever ingeschreven in een register, met vermelding van verschillende gegevens, welke noodig zijn ter bepaling van het aandeel, dat door den werkgever in de kosten der verzekering moet worden betaald. Elke verandering in het zeevaartbedrijf, welke van invloed kan zijn op het bedrijfsgevaar, moet door den werkgever worden medegedeeld aan het bestuur der Rijksverzekeringsbank.

De middelen tot dekking der uitgaven worden door de werkgevers opgebracht volgens de regelen van het premiestelsel, of op de wijze bepaald in de artt. 66 tot en met 74 van het ontwerp. Laatstbedoelde regeling, welke den werkgever de bevoegdheid geeft om hetzij zelf het risico te dragen der bij het ontwerp geregelde verzekering, hetzij dit over te dragen aan eene naamlooze vennootschap of vereeniging, komt overeen met die, neergelegd in de artt. 52 en volgende der Ongevallenwet 1901 en behoeft dus hier niet nader te worden uiteengezet. De eerstgenoemde wijze van het opbrengen der middelen tot dekking der uitgaven berust op dezelfde beginselen als het overeenkomstige premiestelsel in de Ongevallenwet 1901. Volgens deze wet is een tarief vastgesteld, dat voor elk gevarenpercentage de premie aanwijst, welke per f 1 loon, uitbetaald aan de verzekerden, verschuldigd is. De ondernemingen, wier risico door de Rijksverzekeringsbank wordt gedragen, worden in een gevarenklasse ingedeeld en aan haar wordt een gevarenpercentage toegewezen, evenredig aan het gevaar, dat de ondernemingen ten aanzien van elkander voor de verzekering opleveren.

De mate van het gevaar, waaraan de schepeling is blootgesteld, kan afhankelijk zijn van verschillende factoren: de soort van vaartuigen, de grootte der vaartuigen, het doel, waartoe zij gebezigd worden, hunne zeewaardigheid, de reis, het jaargetijde, waarin de reis wordt gedaan. Om het bedrag te kunnen bepalen, dat door den werkgever is verschuldigd, zal een tarief worden vastgesteld, dat naar mate van het gevaar de premie aanwijst, welke verschuldigd is per f 1 loon, dat een verzekerde geacht wordt te verdienen. De premie wordt door het bestuur der bank vastgesteld en door den werkgever betaald ten kantore der posterijen.

Bij de aangifte van het ongeval is onderscheiden of het Nederlandsche zeeschip, waarop de getroffene op het tijdstip van het ongeval tehuis behoort, op dat tijdstip in een Nederlandsche haven ligt of binnen 12 uren na dat tijdstip een Nederlandsche haven aandoet, of niet. In het eerstbedoelde geval levert de gezagvoerder een ingevuld formulier van aangifte in bij een kantoor der posterijen hier te lande. In het laatste geval wordt eene omschrijving van het gebeurde in het scheepsjournaal opgenomen. Bij gebreke van een journaal wordt een proces-verbaal van het gebeurde opgemaakt. Is aan boord van het schip een geneesheer, die deel uitmaakt van de bemanning, dan wordt tevens eene verklaring van dien geneesheer omtrent den aard van het letsel en den vermoedelijken duur van de ongeschiktheid tot werken in het journaal of het proces-verbaal opgenomen. Zoodra het vaartuig eene haven aandoet, geschiedt aangifte van het gebeurde, in Nederland door inlevering van een ingevuld formulier ten kantore der posterijen, in het buitenland door toezending bij aangeteekenden brief van een ingevuld formulier aan het bestuur der bank. Is ter plaatse van aangifte een Nederlandsch consulair ambtenaar gevestigd, dan is de gezagvoerder bovendien verplicht een ingevuld formulier in duplo bij dien ambtenaar in te leveren. Geschiedt de aangifte in de koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, dan wordt een formulier in duplo ingeleverd bij den ambtenaar door de Koningin aan te wijzen.

Het onderzoek van het ongeval geschiedt door ambtenaren van de Rijksverzekeringsbank en kan plaats vinden in het buitenland door den consulairen ambtenaar en in de koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen door den vorenbedoelden door de Koningin aan te wijzen ambtenaar.

De vaststelling en betaalbaarstelling der schadeloosstellingen geschieden door het bestuur der bank, op dezelfde wijze als bepaald is in de Ongevallenwet 1901 ten aanzien van de aldaar toegekende schadeloosstellingen. Ten aanzien van het tijdstip der uitbetaling der schadeloosstellingen in het buitenland worden bij algemeenen maatregel van bestuur voorschriften gegeven.

Het toezicht op de naleving der wet en op de verzekerden, die door een ongeval zijn getroffen, is opgedragen aan ambtenaren van de bank. Voor het zeevaartbedrijf worden geen afzonderlijke plaatselijke commissiën ingesteld. De plaatselijke commissiën, bedoeld in art. 86 der Ongevallenwet 1901, zullen tevens worden belast met het toezicht op de uitvoering der verzekering, geregeld in dit ontwerp. Ten einde het mogelijk te maken ook werkgevers in het zeevaartbedrijf in die commissiën op te nemen, zal art. 86 der Ongevallenwet 1901 gewijzigd moeten worden.

Voor één groep van publiekrechtelijke verzekeringsgeschillen, voor ongevallenzaken bestaat thans een speciale jurisdictie, opgedragen aan de raden van beroep en den Centralen Raad. Met de inwerkingtreding van de algemeene administratieve rechtspraak verdwijnt deze schepping der *tegenwoordige* Beroepswet; als bijzondere soort zal zij dan in de algemeene administratieve jurisdictie worden opgenomen. Hoe deze administratieve rechtspraak nu op het terrein der arbeidersverzekering werken zal, bepaalt de ontworpen *nieuwe* Beroepswet (ontwerp V administratieve rechtspraak). Die voordracht gaat daarbij van de veronderstelling uit, dat het voorloopig bij de Ongevallenwet 1901, zooals die thans luidt, blijven zal. Met de wijzigingen en de uitbreidingen, die de bestaande arbeidersverzekering zal ondergaan, rekent de nieuwe Beroepswet (ontwerp V) dus niet.

De invoering der administratieve rechtspraak en de reorganisatie der arbeidersverzekering zijn immers, ieder op zichzelf, zoo omvangrijke ondernemingen, dat zij kwalijk tegelijkertijd tot een goed einde gebracht kunnen worden. Het een zal op het ander moeten volgen. Hoe de hervormde arbeidersverzekering er zal uitzien, als het werk der administratieve rechtspraak op het voltooien staat, kan echter niemand thans voorspellen. Om niet in onzekere speculaties op de toekomst te vervallen, moest

de nieuwe Beroepswet (ontwerp V administratieve rechtspraak) zich daarom voorloopig wel houden aan de *bestaande* Ongevallenwet 1901. Van hunnen kant kunnen, om soortgelijke reden, de verzekeringsontwerpen eveneens slechts op de speciale jurisdictie der *tegenwoordige* Beroepswet bouwen; de onverwijlde afdoening der administratieve rechtspraak is toch verre van gewis. Integendeel, de hervorming en uitbreiding der sociale verzekering is mogelijk, ja waarschijnlijk reeds een heel stuk gevorderd, de zeevaart-ongevallenverzekering is bijv. reeds goed en wel ingevoerd, vóór ons land nog eenen administratieven rechter bezit. In stede van bij de *ontworpen* administratieve rechtspraak zijn de onderscheiden verzekeringsontwerpen daarom wel verplicht, voor de regeling der publiekrechtelijke rechtspraak binnen hunnen kring, aansluiting te zoeken bij de speciale jurisdictie der *geldende* Beroepswet. Anders moest de hervorming der arbeidersverzekering op de inwerkingtreding der administratieve rechtspraak wachten.

Daarmede is de hoofdgedachte verklaard, die de regeling der rechtspraak op het terrein van de onderhavige wetsvoordracht beheerscht. De raden van beroep en de Centrale Raad worden in dienst gesteld van de zeevaart-ongevallenverzekering en de analogische toepassing van de huidige Beroepswet wordt voor dezen nieuwen tak der ongevallenverzekering voorgeschreven.

Vgl. art. 94 ontwerp.

Tot toelichting der artikelen zij het volgende opgemerkt.

HOOFDSTUK I.

Artikel 1. Omtrent de wenschelijkheid van de verzekering van den werkgever zij het vergund te verwijzen naar het algemeen gedeelte dezer toelichting (bladz. 6).

Er zijn een groot aantal gegoede werkgevers in het zeevaartbedrijf, maar deze zullen zelden of nooit deel uitmaken van de bemanning van andere dan eigen pleiziervaartuigen, zoodat gegoede werkgevers niet dan bij hooge uitzondering verzekerd zullen zijn. Onder pleiziervaartuig wordt verstaan een vaartuig, dat de eigenaar voor zijn eigen genoegen houdt.

Artikelen 2 *en* 3. Met betrekking tot de zeevaart is het niet voldoende dat de personen, die in dat bedrijf zijn te werk gesteld, verzekerd zijn tegen geldelijke gevolgen van ongevallen hun overkomen in verband met de uitoefening van het bedrijf. Wel heeft de uitdrukking „in verband met de uitoefening van het zeevaartbedrijf" een ruime strekking en zal daaronder ook vallen bijv. het ongeval dat den verzekerde treft, indien hij slapende op het dek van het schip door een vallend blok wordt verwond, maar in sommige gevallen zou de uitdrukking toch nog te beperkt blijken. Een schepeling, die bijv. op de reis hulp verleent aan opvarenden van een ander vaartuig en daarbij door een ongeval wordt getroffen, kan niet worden gezegd door een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf te zijn getroffen, indien hij handelde zonder opdracht van een meerdere te hebben ontvangen. Toch is het billijk dat de schepeling verzekerd is tegen geldelijke gevolgen van ongevallen, welke hem in dergelijk geval kunnen overkomen, daar op elken zeeman de verplichting rust hulp te verleenen aan andere vaartuigen en hunne bemanning.

De schepeling, die door een ongeval wordt getroffen bij het bergen van goederen of het hulp verleenen aan personen, die behooren tot het Nederlandsch zeeschip, waarop hij werkzaam is, valt onder nº. 1 van artikel 2. Waar het een handeling betreft ten behoeve van het vaartuig, waarop hij dienst doet of ten behoeve van goederen of personen tot dat vaartuig behoorende, is de schepeling verzekerd, ook indien hij zonder opdracht van een meerdere handelt.

In het zeevaartbedrijf komt het meermalen voor, dat een zeeman wordt aangemonsterd om een vaartuig naar een buitenlandsche haven te brengen, onder beding dat hem van uit die haven vrije terugtocht voor rekening van den werkgever zal worden verschaft. Op de uitreis is hij dan lid der bemanning en dus werkzaam in de uitoefening van het zeevaartbedrijf; op de terugreis echter zal hij als passagier op een ander vaartuig vrijen overtocht genieten. In dit laatste geval kan hij niet door een ongeval in verband met de uitoefening van het bedrijf worden getroffen, daar hij niet in het bedrijf werkzaam is. Toch is hij als gevolg van zijn dienstbetrekking gedurende de terugreis aan zeegevaar blootgesteld. Ook kan het voorkomen, dat een schepeling slechts een gedeelte der reis medemaakt en wegens ziekte of om andere redenen in een buitenlandsche haven achterblijft, terwijl de werkgever dien schepeling vrijen overtocht naar de plaats van aanmonstering of naar Nederland verschaft. De billijkheid brengt mede om ook in die gevallen den betrokkene gedurende dien overtocht te verzekeren, zooals dan ook is geschied in artikel 3, onder *a*. Onder *a* valt ook het geval, dat de betrokkene zelf voor zijn overtocht zorgt, indien de kosten hem door den werkgever moeten worden vergoed.

Wordt een schepeling na een zeeramp door de zorg van een Nederlandschen consulairen ambtenaar naar Nederland teruggevoerd, dan is hij gedurende den overtocht verzekerd, hoewel hij ook in dat geval niet gezegd kan worden in de uitoefening van het zeevaartbedrijf werkzaam te zijn. Maar ook hier is zijne dienstbetrekking in het zeevaartbedrijf de aanleiding geweest, dat hij door den consulairen ambtenaar naar Nederland wordt gezonden. Zie art. 24 van het Consulair Reglement van 27 Juni 1874 (*Staatsblad* n. 74).

Hetzelfde geldt, indien de schepeling in zee door een ander vaartuig wordt opgenomen als gevolg van een ramp, overkomen aan hemzelf (bijv. over boord slaan) of aan het vaartuig, waarop hij werkzaam was (bijv. brand, schipbreuk, aanvaring). Wordt hij in dit geval ergens in den vreemde aan land gezet, dan houdt zijne verzekering op: hij is slechts verzekerd zoolang hij de reis van het vaartuig, dat hem heeft opgenomen, medemaakt.

Het geval onder *d* genoemd zal niet dikwijls voorkomen; de verzekering behoort in dat geval voort te duren.

Overkomt in de gevallen, bedoeld in artikel 3, aan den verzekerde een ongeval, dan zal dat ongeval alleen dan aanspraak op schadeloosstelling geven, indien het als een bedrijfsongeval zou zijn aangemerkt, wanneer het den verzekerde was overkomen op de reis van het Nederlandsche zeeschip, waarop hij werkzaam was. Een persoon die vrijen overtocht geniet en tijdens het oponthoud in een vreemde haven voor zijn genoegen aan den wal gaat en aldaar door een ongeval wordt getroffen, zal dus niet geacht kunnen worden door een „bedrijfsongeval" te zijn getroffen. Een bedrijfsongeval zou er zijn bijv. ingeval hij door een stortzee tegen de verschansing werd geslagen en daarbij letsel bekwam, daar dit ongeval als een bedrijfsongeval zou zijn beschouwd, indien hij daardoor getroffen was aan boord van het vaartuig, waarop hij werkzaam was.

Artikel 4. Artikel 2 der Ongevallenwet 1901 moest voor het begrip *werkgever* bepalen, dat het noodig is anderen in dienst te hebben, daar de meeste bedrijven in die wet genoemd ook worden uitgeoefend door kleine ondernemers, die geene arbeiders in hun dienst hebben en deze ondernemers niet onder de Ongevallenwet 1901 vallen. In het zeevaartbedrijf echter doet zich deze omstandigheid niet voor; dat bedrijf wordt steeds met werklieden uitgeoefend en eene nadere bepaling van het begrip werkgever is hier dus overbodig.

Artikel 5. In het algemeen gedeelte der toelichting is er reeds op gewezen, dat de verzekering zooveel mogelijk beperkt blijft tot hen, die aan het eigenlijke zeegevaar blootstaan (zie bladz. 5). Allen die in dienst van den werkgever deel uitmaken van de bemanning van een Nederlandsch zeeschip worden als werklieden beschouwd; de schepeling, door den schipper gehuurd, is ook in dienst van den werkgever. Hieronder vallen zoowel zij die belast zijn met het bedienen van het vaartuig (de gezagvoerder, stuurman, matrozen, machinisten, stokers, tremmers enz.) als zij, die ten behoeve van het vaartuig of zijne bemanning of passagiers aan boord werkzaam zijn (geneesheeren, timmerlieden, hofmeesters, koks, bedienden enz.). Het kantoorpersoneel van den reeder valt niet onder het ontwerp. Evenmin het personeel dat belast is met het laden en lossen, tenzij dat personeel deel uitmaakt van de bemanning.

Loodsen vallen niet onder litt. *a*.

Daar het wenschelijk is al het personeel van eene reddingmaatschappij, ook hen die niet op een reddingboot werkzaam zijn, te verzekeren, is het verkieslijk het geheele personeel onder dezelfde regeling te brengen en niet een gedeelte onder de bepalingen van dit ontwerp en een ander gedeelte onder de Ongevallenwet 1901. Onder dit ontwerp valt het personeel echter alleen dan, als het werkzaam is bij het hulp verleenen aan schipbreukelingen, bij de poging daartoe of bij oefeningen met reddingmiddelen. Deze oefeningen worden bij voorkeur niet met mooi weder en kalme zee gehouden en daar zij over het algemeen veelvuldiger zijn dan de eigenlijke reddingen, komen vele ongevallen bij de oefeningen voor.

Onder het hulp verleenen aan schipbreukelingen valt ook het bedienen van reddingtoestellen.

Onder poging tot hulp verleenen aan schipbreukelingen valt elke poging tot redding, ook waar achteraf blijkt, dat er niets

te redden viel. Het komt meermalen voor, dat een reddingboot naar zee gaat op een bericht, dat een schip in gevaar verkeert, terwijl bij aankomst ter plaatse blijkt, dat het een loos alarm is geweest. Op dergelijken tocht is het personeel der reddingboot verzekerd.

De persoon, die in dienst dier maatschappij een reddingboot verft, valt niet onder dit ontwerp.

Hier te lande bestaan twee reddingmaatschappijen: de Noord- en Zuidhollandsche reddingmaatschappij te Amsterdam en de Zuidhollandsche maatschappij tot redding van schipbreukelingen te Rotterdam, welke in verschillende kustplaatsen de noodige reddingmiddelen gereed hebben liggen, welke door in haren dienst zijnde personen worden bediend.

Het dagloon en de premie zullen verschillend worden bepaald voor de werkzaamheden te water en te land (artt. 14 en 53).

Het komt meer dan eens voor, dat bij eene stranding of schipbreuk vrijwilligers zich aanmelden om hulp te verleenen, hetzij als lid der bemanning van de reddingboot, hetzij om een reddingtoestel te bedienen. De billijkheid brengt mede deze vrijwilligers, die geheel belangeloos dikwijls hun leven in de waagschaal stellen om in gevaar verkeerende personen te redden, tegen ongevallen te verzekeren gedurende den tijd dat zij hunne diensten verleenen. Alleen die vrijwilligers zijn verzekerd, die werklieden van eene reddingmaatschappij behulpzaam zijn bij het hulp verleenen aan schipbreukelingen, daaronder begrepen het bedienen van reddingtoestellen of bij de poging daartoe. Zie voor de uitzondering, welke ten aanzien van het personeel van den loodsdienst voor zeeschepen is gemaakt, art. 18, litt. *b*, en de toelichting van die bepaling.

Het artikel spreekt niet zooals art. 2 der Ongevallenwet 1901 van *loon*. Hij, die onder litt. *a* valt, zal altijd loon genieten, zoo niet in geld, dan in den vorm van vrije voeding. De onder litt. *c* bedoelde vrijwilligers genieten geen loon en de onder litt. *b* bedoelde personen behooren verzekerd te zijn, al ontvangen zij geen loon.

Artikel 6. De reddingmaatschappij wordt voor de toepassing dezer wet als de werkgever der onder litt. *c* van art. 5 bedoelde personen beschouwd en betaalt dus de premie welke voor hunne verzekering verschuldigd is.

Artikelen 7 *en* 8. Het begrip „zeevaartbedrijf" omvat, behalve het hulp verleenen aan schipbreukelingen door in Nederland gevestigde reddingmaatschappijen, alle vaart met Nederlandsche zeeschepen, daaronder begrepen het uitrusten en zeeklaar maken van het schip: innemen van steenkolen, schrapen, verven van het schip, enz. Om krachtens deze wet verzekerd te zijn, is het echter niet voldoende om werkzaam te zijn in het zeevaartbedrijf: hij, die bijv. het schip verft, zal alleen dan krachtens deze wet verzekerd zijn, indien hij deel uitmaakt van de bemanning van het schip, dat hij verft.

Of het verkeer te water onder de bepalingen van dit ontwerp valt, wordt dus beslist door de vraag of dat verkeer met een Nederlandsch zeeschip plaats heeft. De verzekering moet in het algemeen omvatten hen, die in de uitoefening van het bedrijf blootstaan aan het eigenlijke zeegevaar en buiten de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee varen (bladz. 5). Daartoe behoort in de eerste plaats de bemanning van een schip, dat voorzien is van een niet vervallen Nederlandschen zeebrief. Elk schip, dus ook een binnenschip en een sleepboot, met Nederlandschen zeebrief, valt onder artikel 8, *a*.

„Uitgereikt of verleend." Het uitreiken der zeebrieven geschiedt door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel; voorloopige of buitengewone zeebrieven worden door denzelfden Minister verleend. Ook een vaartuig dat voorzien is van een voorloopigen of buitengewonen zeebrief, wordt als Nederlandsch zeeschip in den zin van het ontwerp beschouwd.

Een vaartuig, dat geen zeebrief heeft, wordt, als het hier te lande thuisbehoort — bijv. vaartuigen van hier te lande gevestigde zeilvereenigingen of jachtclubs en vaartuigen welke in dienst van het Rijk zijn — ingevolge art. 8 onder *b* voor de toepassing dezer wet eveneens als Nederlandsch zeeschip beschouwd, indien het door den werkgever gebezigd wordt om in den regel buiten rivieren en binnenwateren te varen. Ten einde allen twijfel af te snijden of de Waddenzee al dan niet voor de toepassing dezer wet tot de binnenwateren wordt gerekend, is zij met name genoemd in art. 8, litt. *b*. De wadvaart wordt in den regel uitgeoefend door binnenschepen en kan niet gerekend worden te behooren tot de eigenlijke zeevaart. Daarom zijn schepen zonder Nederlandschen zeebrief, welke over de Waddenzee naar het buitenland varen, niet in art. 8 opgenomen. Heeft echter een schip, dat over de Waddenzee naar het buitenland vaart, een Nederlandschen zeebrief, dan valt het onder litt. *a* van art. 8. Zie verder het tweede lid van dat artikel

„door den werkgever gebezigd wordt" (art. 8, litt. *b*) Ter beoordeeling van de vraag of een schip al dan niet in den regel buiten de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee vaart, moet men vragen welke bestemming aan het schip *door den werkgever* wordt gegeven. Eenzelfde vaartuig toch kan door den eenen werkgever voor de binnenvaart, door den anderen werkgever voor de zeevaart worden gebezigd. In het eerste geval zal het vaartuig als binnenschip moeten worden beschouwd, in het tweede geval behoort het tot de schepen, die in den regel buiten de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee varen.

Hier te lande worden meermalen drijvende baggermachines, zandzuigers of zandhoppers gebouwd, welke door een sleepboot naar een buitenlandsche haven worden gesleept en soms van daar op dezelfde wijze naar Nederland teruggebracht. Eene dergelijke drijvende machine is in den regel bemand met enkele personen, welke niet minder dan de bemanning van de sleepboot aan zeegevaar zijn blootgesteld. Om ook de bemanning dezer drijvende machines, waarvoor niet altijd een zeebrief wordt verleend, te verzekeren, is de bepaling van art. 8 litt. *c* opgenomen. Het vaartuig wordt als Nederlandsch zeeschip beschouwd zoolang het de plaats zijner bestemming nog niet heeft bereikt. Wordt daarna aan de bemanning overtocht naar Nederland verleend door den werkgever, dan is zij ook gedurende dien overtocht verzekerd krachtens het bepaalde in art. 3 onder *a*. Daar een drijvend dok geen vaartuig is, wordt het met name genoemd in art. 8, litt. *c*.

Reddingvaartuigen hebben geen Nederlandschen zeebrief en niet alle reddingvaartuigen varen in den regel buiten de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee. Vandaar dat zij afzonderlijk genoemd behooren te worden, hetgeen geschied is in art. 8 litt. *d*.

Er zijn tal van schepen in het noorden van het land, die jaren achtereen binnenschepen zijn en dan gedurende eenigen tijd zeeschepen worden. Maken zij een zeereis dan vragen zij bijna altijd een Nederlandschen zeebrief aan. Daar echter die zeebrief 4 jaren geldig is (art. 6 der wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* n°. 96), zou een dergelijk schip, dat na volbrachte zeereis weer gedurende geruimen tijd binnenschip wordt, toch onder art. 8 litt. *a* vallen, hoewel het niet meer op zee komt. Dit is niet wenschelijk. Immers in de jaren, dat het schip als binnenschip vaart, staat het gelijk met ieder ander binnenschip, dat onder art. 10, sub 6, der Ongevallenwet 1901 valt en er is in geen enkele reden om een binnenschip met een zeebrief anders te behandelen dan een binnenschip, dat steeds deelneemt aan de binnenvaart. Daarom is de bepaling van het tweede lid van art. 8 opgenomen. Een binnenschip, dat eenige jaren de rivieren, de binnenwateren en de Waddenzee bevaart en daarna over zee naar het buitenland vaart, zal voor de zeereis een Nederlandschen zeebrief aanvragen. Zoolang het een reis over zee of over de Waddenzee naar het buitenland doet, valt het onder de zeevaartverzekering. Alleen de binnenschepen met een Nederlandschen zeebrief vallen onder het tweede lid van art. 8. Een binnenschip zonder zeebrief komt in den regel niet in open zee, maar blijft op de rivieren, de binnenwateren of de Waddenzee. Dit schip zal onder de Ongevallenwet 1901 moeten vallen, ook als het in open zee mocht komen.

In verband met de invoering der zeevaartverzekering zal de Ongevallenwet 1901 gewijzigd moeten worden. Onder die wet moeten vallen alle schepen (met uitzondering van de zeevisschersvaartuigen, bedoeld in het ontwerp Zeevisschers-Ongevallenwet en de vaartuigen, bedoeld in het tweede lid van art. 11 der Ongevallenwet 1901), die niet onder de zeevaartverzekering vallen, dus: de geheele binnenvaart, de vaart met zeesleepbooten, welke geen Nederlandschen zeebrief hebben (zie art. 9 litt. *b*) zoomede de vaart over de Waddenzee naar het buitenland met schepen, die niet voorzien zijn van een Nederlandschen zeebrief. Artikel 10, sub 6 dier wet zal dan moeten luiden: „de schippersbedrijven met schepen, welke niet zijn Nederlandsche zeeschepen in den zin der Zeevaart-Ongevallenwet 1908;". In het eerste lid van art. 11 en in het tweede lid van art. 12 moet voor: „schepen, niet bedoeld in artikel 10 sub 6," gelezen worden: „Nederlandsche zeeschepen in den zin der Zeevaart-Ongevallenwet 1908,". In het tweede lid van art. 12 moet achter „personen" worden ingelascht: „, die geene werklieden zijn in den zin dier wet,". Laatstbedoelde wijziging is noodzakelijk, omdat anders de schepeling, die werkzaam is bij het laden, lossen enz., èn onder art. 12 dier wet èn onder de zeevaartverzekering zou vallen (zie bladz. 5 der toelichting).

Het ontwerp Ziekteverzekeringswet zal eveneens gewijzigd

moeten worden. Dat ontwerp gaat uit van het beginsel, dat de bemanning van zeeschepen niet verzekeringsplichtig is (artt. 7, *e*, en 8) „omdat het voor een ziekenkas in de meeste gevallen uiterst bezwarend zou zijn aan den ziek geworden matroos geneeskundige behandeling te verschaffen" (bladz. 2 der Memorie van Toelichting). Volgens art. 7, *e*, in verband met art. 8 is niet verzekeringsplichtig o. a. de bemanning van een schip, dat in den regel buiten de tonnen in zee en op een buitenlandsche haven vaart. Schepen nu als het hospitaalschip *de Hoop*, noordpoolvaarders, schepen voor wetenschappelijk onderzoek der zee, pleiziervaartuigen zijn geen zeeschepen in den zin van het ontwerp Ziekteverzekeringswet, omdat zij niet *in den regel op een buitenlandsche haven varen*, zoodat hunne bemanning ingevolge dat ontwerp verzekeringsplichtig is. Eveneens is verzekeringsplichtig de bemanning van een schip, dat in den regel rivieren en binnenwateren bevaart, soms jaren achtereen, en dan gedurende eenigen tijd op zee vaart, daar dat schip niet *in den regel* buiten de tonnen in zee vaart. Ook aan de bemanning van deze schepen kan, zoolang zij op zee of in het buitenland is, bezwaarlijk geneeskundige behandeling door de ziekenkas worden verleend, zoodat ook zij van de ziekteverzekering behoort te worden uitgesloten. Daar het ontwerp Zeevaart-Ongevallenwet bijna uitsluitend zeevarenden omvat, kan aan hen, die onder dat ontwerp vallen, bezwaarlijk geneeskundige behandeling door de ziekenkas worden verleend. Van de ziekteverzekering behoort dus uitgesloten te worden de bemanning van een Nederlandsch zeeschip in den zin van het ontwerp Zeevaart-Ongevallenwet. Eéne uitzondering moet worden gemaakt. Onder de zeevaartverzekering is de bemanning van reddingvaartuigen gebracht. Deze behoort zoowel onder de ziekte- als onder de zeevaartverzekering te vallen. Zonderde men ook de vaste werklieden eener reddingmaatschappij uit van de ziekteverzekering, dan zouden zij gedurende de eerste dertien weken na het ongeval niet voldoende geholpen worden, daar de artt. 423 en volgende van het Wetboek van Koophandel op hen niet van toepassing zijn. Er bestaat geen bezwaar die vaste werklieden onder de ziekteverzekering te laten, daar zij steeds hier te lande werkzaam zijn en dus ten allen tijde de noodige geneeskundige hulp van de ziekenkas kunnen ontvangen.

De wijziging van het ontwerp Ziekteverzekeringswet in bovenaangegeven zin zal geschieden hetzij bij de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van dat ontwerp, hetzij, nadat het ontwerp Ziekteverzekeringswet wet zal zijn geworden, bij dezelfde wet waarbij de Ongevallenwet 1901 wordt gewijzigd om laatstbedoelde wet in overeenstemming te brengen met het onderhavige ontwerp (zie bladz. 9 en bladz. 13 dezer toelichting).

Daar in het ontwerp zooveel mogelijk de geheele zeevaart is opgenomen, onverschillig of zij wordt ondernomen met het doel personen, goederen van anderen of uitsluitend eigen goederen te vervoeren, met een wetenschappelijk doel of tot genoegen, zou niet steeds kunnen worden gesproken van de uitoefening van de zeevaart in eene „onderneming". Evenmin is er sprake van eene onderneming, waar het geldt reddingmaatschappijen, die ingevolge art. 7 geacht worden het zeevaartbedrijf uit te oefenen. Vandaar dat in het ontwerp niet, gelijk in de Ongevallenwet 1901, gesproken wordt van „verzekeringsplichtige onderneming" maar van het door den werkgever uitgeoefende „zeevaartbedrijf". Of een werkgever het zeevaartbedrijf uitoefent in een of meer ondernemingen en daarenboven het zeevaartbedrijf uitoefent niet in eene onderneming, maakt geen verschil. Hij, die bijv. een geregelde vaart heeft op de Oostzee, daarnaast een geregelde vaart op de Middellandsche zee en tevens eigenaar is van een pleiziervaartuig, oefent niet verschillende bedrijven uit in verschillende ondernemingen, maar is een werkgever die het „zeevaartbedrijf" uitoefent. Schaft hij zijn pleiziervaartuig af, dan heeft geene staking van bedrijf plaats, doch slechts eene verandering in het bedrijf. Omgekeerd zou het aanschaffen van een pleiziervaartuig door een werkgever, eveneens eene verandering in het bedrijf zijn. In beide gevallen zou art. 47 van toepassing zijn. Staking van het bedrijf (art. 49) heeft alleen dan plaats, indien de werkgever geen enkel onderdeel van het zeevaartbedrijf meer uitoefent.

Brengt een van twee werkgevers, die te zamen het zeevaartbedrijf uitoefenen, afzonderlijk een schip in de vaart of brengen, omgekeerd, twee werkgevers, die ieder afzonderlijk dat bedrijf uitoefenen, te zamen een schip in de vaart, dan heeft er geene verandering in het bedrijf plaats, omdat er geen identiteit van werkgever is; art. 40 is dan van toepassing.

Uit het voorgaande volgt ten aanzien van het zelf dragen van het risico der verzekering of van het overdragen van dat risico, dat de werkgever of de werkgevers het risico, dat uitsluitend te zijnen of te hunnen laste komt, slechts in zijn vollen omvang zelf dragen of overdragen kunnen. Aansluiting bij de Rijksverzekeringsbank voor de eene onderneming en risico-overdracht voor de andere heeft bij de uitvoering der Ongevallenwet 1901 tot tal van moeilijkheden aanleiding gegeven. De bevoegdheid om het risico van de eene onderneming zelf te dragen of over te dragen en om voor de andere onderneming bij de Rijksverzekeringsbank aangesloten te zijn, die bij de groote verscheidenheid van bedrijven, onder de Ongevallenwet vallende, daar wellicht niet zonder bezwaar zou kunnen gemist worden, is hier niet noodig.

Oefenen twee werkgevers zoowel te zamen als afzonderlijk het zeevaartbedrijf uit, dan zouden zij kunnen worden toegelaten, hetzij te zamen tot overdracht van het risico in het te zamen uitgeoefend bedrijf, hetzij beiden of een hunner afzonderlijk tot overdracht van het risico in het afzonderlijk uitgeoefend bedrijf.

Artikel 9, *litt. a.* Ten aanzien van de zeevisschers is eene afzonderlijke regeling ontworpen in het ontwerp Zeevisschers-Ongevallenwet.

Litt b. Een sleepboot zonder zeebrief valt nimmer onder deze wet; heeft zij een zeebrief, dan is art. 8 van toepassing.

Artikelen 10, 11 *en* 12. De bepaling van art. 10 is noodzakelijk ten einde een bepaalden datum vast te stellen, waarop men kan aannemen dat het vaartuig is vergaan.

De tijd gedurende welken niet van het schip is gehoord en de dag waarop het schip geacht moet worden te zijn vergaan, behoeven niet in alle gevallen voor alle soorten van zeeschepen dezelfde te zijn. Voor een schip dat op Engeland vaart kunnen een andere termijn en een andere dag worden vastgesteld dan voor een schip dat op Indië vaart.

Met het oog op de uitkeeringen te doen aan de nagelaten betrekkingen van een omgekomen schepeling en op de premiebetaling door den werkgever, is het noodzakelijk den dag vast te stellen, waarop de verzekerde overleden is.

Wanneer een schip is vergaan, gedurende geruimen tijd van een schip niets is gehoord, een schip als onzeewaardig door de bemanning is verlaten, een schepeling wordt vermist ter gelegenheid van een zeeramp of eene andere noodlottige gebeurtenis aan het schip of aan een deel zijner bemanning overkomen of vermoedelijk de vermissing van een schepeling het gevolg is van een bedrijfsongeval, zouden bij gebreke van een speciale regeling de regelen van het burgerlijk recht (artt. 523 en 526 van het Burgerlijk Wetboek en de artt. 1 en 2 van de wet van 9 Juli 1855 *Staatsblad* n°. 67) ten aanzien dier bemanning en van dien schepeling gelden. Die regeling zou echter in de bedoelde gevallen niet voldoen. De in die artikelen gestelde termijnen en voorgeschreven formaliteiten zijn niet noodig, waar het er om te doen is, zoodra er redelijkerwijze moet worden aangenomen dat een verzekerde ten gevolge van een bedrijfsongeval overleden is, een rente uit te keeren aan de nagelaten betrekkingen. Vandaar de voorschriften van de artt. 11 en 12, waarin ook bepaald wordt, dat de verzekerde in de daar genoemde gevallen geacht moet worden ten gevolge van een bedrijfsongeval te zijn overleden, een punt, waaromtrent het burgerlijk recht uit den aard der zaak zwijgt.

Indien na het vergaan van een schip de termijn, gesteld bij den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in art. 11, is verstreken, zonder dat bericht is ingekomen van het in leven zijn van de bemanning, worden de verzekerden aan boord van het vaartuig voor de toepassing dezer wet geacht te zijn overleden op den dag, waarop het vaartuig is vergaan, zonder dat eenige rechterlijke verklaring van vermoedelijk overlijden noodig is.

Is niet bekend op welken dag het vaartuig is vergaan, dan bepaalt dezelfde algemeene maatregel, die den termijn vaststelt, welke moet verloopen alvorens het overlijden van de verzekerden kan worden aangenomen, op welken dag het vaartuig geacht moet worden te zijn vergaan.

Komt geen bericht in van de bemanning noch van een deel daarvan, dan is art. 11 van toepassing; wordt daarentegen van een deel der bemanning bericht ontvangen, dan geldt ten aanzien van de overige leden der bemanning art. 12.

Een verzekerde kan bij eene aanvaring of eene andere dergelijke zeeramp of noodlottige gebeurtenis over boord slaan, zonder dat dit kan worden geconstateerd. Ook is het mogelijk dat hij, des nachts de wacht houdende, bij het aflossen der wacht wordt vermist, zonder dat een bepaalde oorzaak voor zijn vermissing is aan te wijzen. Ook op deze en andere dergelijke gevallen heeft art. 12 het oog. De termijn, binnen welken geen bericht

is ingekomen, zal bij vermissing van een verzekerde in een haven aanmerkelijk lager moeten zijn dan bij vermissing op zee, omdat in het eerste geval de schepeling kan gedeserteerd zijn.

Tot verdere toelichting van art. 10 moge het volgende voorbeeld dienen.

Gesteld, dat de algemeene maatregel van bestuur in dat artikel bedoeld den termijn, waarbinnen van een Noorpoolvaarder geen bericht is ingekomen, stelt op twee jaren en als den dag, waarop het schip geacht wordt te zijn vergaan, bepaalt den 365sten dag na dien, waarop het laatst van het bestaan van het schip is gebleken, dan zal ten aanzien van een schip, dat bijv. op 1 Juli 1910 een Noordpoolreis aanvaardt, op 1 September van dat jaar voor het laatst is gezien en waarvan binnen twee jaren sedert laatstgenoemden datum geen bericht meer inkomt, op 1 September 1912 worden aangenomen, dat het is vergaan. Als de dag, waarop het is vergaan, wordt dan aangemerkt 1 September 1911. Op 1 September 1912 hebben de nagelaten betrekkingen van de verzekerden aan boord van dat vaartuig recht op eene rente, ingaande met 2 September 1911. Tot aan laatstgenoemd tijdstip is door den werkgever premie verschuldigd.

Komt op 1 December 1912 bericht in, dat het schip is gezien op 1 Januari 1911, dan wordt de uitkeering aan de nagelaten betrekkingen gestaakt (art. 29). Komt geen later bericht in, dan wordt op 1 Januari 1913 aangenomen, dat het vaartuig is vergaan op 1 Januari 1912. Aan de nagelaten betrekkingen wordt wederom rente uitgekeerd, aanvangende met 2 December 1912, dag waarop de uitkeering gestaakt is. De rente van 2 Januari tot 2 December 1912 was reeds uitgekeerd en is niet teruggevorderd (art. 29, tweede lid). Door den werkgever is dan premie verschuldigd tot 1 Januari 1912.

Was het bericht, dat het schip op 1 Januari 1911 gezien was, niet op 1 December 1912 maar op 1 Februari 1913 ingekomen, dan zou de uitkeering aan de nagelaten betrekkingen niet zijn gestaakt, daar er tusschen 1 Januari 1911 en 1 Februari 1913 wederom twee jaren verloopen zijn. De rente betaald over het tijdvak, loopende van 2 September 1911 tot 1 Januari 1912, wordt niet teruggevorderd. Door den werkgever is ook in dit geval premie verschuldigd tot 1 Januari 1912, het tijdstip waarop het vaartuig geacht wordt te zijn vergaan en de verzekerde geacht wordt te zijn overleden.

Indien eene uitkeering aan de nagelaten betrekkingen wordt gestaakt en deze van oordeel zijn, dat dit ten onrechte geschiedt, dan kunnen zij van de bank uitkeering vragen en van de beslissing, waarbij de uitkeering geweigerd wordt, in beroep komen (art. 98).

Artikel 14. In het algemeen gedeelte dezer toelichting is reeds uiteengezet waarom het de voorkeur verdient het dagloon niet naar de werkelijke verdienste van den verzekerde te berekenen, maar als zoodanig aan te nemen, wat hij geacht kan worden gemiddeld per dag te verdienen (bladz. 6).

Bij de bepaling van het dagloon van den verzekerde zal in aanmerking worden genomen, niet alleen wat hij als loon in geld (gage) en in voedingsmiddelen van zijn werkgever ontvangt, maar tevens wat hij van derden ontvangt, bijv. fooien, indien de ontvangsten van derden van invloed zijn op de voorwaarden van de arbeidsovereenkomst (bedienend personeel op een mailboot). Kleeding, door den werkgever verstrekt, blijft buiten aanmerking bij de vaststelling van het dagloon. Aan zeevarenden wordt huisvesting niet anders verstrekt dan in den vorm van logies aan boord en dit blijft bij de vaststelling van het dagloon buiten aanmerking.

De hoegrootheid van het loon van de verschillende verzekerden houdt in den regel nauw verband met hun rang aan boord, met de grootte en de soort van het schip waarop zij werkzaam zijn, en met de reis, waarvoor zij aangemonsterd zijn. Op het loon van een schepeling kan ook van invloed zijn de plaats waar hij is aangemonsterd. Hiermede is rekening gehouden in het derde lid, zoodat bij de vaststelling van het dagloon de plaatselijke loonverschillen in acht kunnen worden genomen.

De aanmonstering kan hier te lande plaats hebben of in het buitenland. Heeft de aanmonstering hier te lande plaats, dan geldt het dagloon vastgesteld voor de plaats, waar de bemanning is aangemonsterd en, is de geheele bemanning niet op dezelfde plaats aangemonsterd, het dagloon van de plaats waar het grootste gedeelte der bemanning is aangemonsterd.

Bij aanmonstering in het buitenland worden de aangemonsterden beschouwd te zijn aangemonsterd op de plaats in Nederland, waar de geheele bemanning of het grootste gedeelte der bemanning is aangemonsterd; heeft geen aanmonstering hier te lande plaats gehad, dan geldt als plaats van aanmonstering de plaats waar de zetel van het bedrijf is.

Artikel 16. Gedurende den overtocht of de reis, bedoeld in art. 3, wordt de verzekerde voor de berekening van de schadeloosstelling en de premie geacht hetzelfde dagloon te verdienen, als dat, hetwelk voor hem gold aan boord van het Nederlandsch zeeschip, waarop hij werkzaam was.

Ook ten aanzien van de personen, bedoeld onder litt. *c.* van art. 5, is bepaling van een dagloon noodig met het oog op de berekening van rente en premie. Aangenomen is nu, dat voor hen als dagloon zal gelden het dagloon van den hoogst bezoldigden werkman bij de werkzaamheden, waarbij zij behulpzaam zijn. Is bijv. een vrijwilliger behulpzaam bij het bedienen van reddingtoestellen, dan is zijn dagloon gelijk aan dat van den hoogst bezoldigden werkman der maatschappij, die op het tijdstip waarop de vrijwilliger zijn hulp verleent, met het bedienen dier toestellen belast is; maakt hij deel uit van de bemanning eener reddingboot, dan komt zijn dagloon overeen met dat van het hoogst bezoldigde lid der bemanning van die boot.

Artikel 17. Gezagvoerders en stuurlieden krijgen in vele gevallen van den werkgever percenten van de vracht; werd voor de verzekering een loongrens gesteld, dan zou het dikwijls onzeker zijn of bedoelde personen verzekerd waren. Daarom is in overeenstemming met de Ongevallenwet 1901 de verzekering niet beperkt tot hen, wier financieele toestand een verplichte wettelijke verzekering noodzakelijk maakt, maar vallen onder de verzekering ook zij, wier inkomsten voldoende geacht kunnen worden om zelven voor hun verzekering zorg te dragen. In geen geval echter wordt eene hoogere schadeloosstelling uitgekeerd of eene hoogere premie betaald dan naar een dagloon van f 3,40. Zie omtrent dit bedrag de toelichting van art. 24.

Artikel 18, *litt. a.* Zie het algemeene gedeelte der toelichting, bladz. 6.

Hij, aan wien door het Rijk geen pensioen is verzekerd, is niet uitgezonderd en voor hem zullen dus de bepalingen van het ontwerp gelden. Het komt voor, dat een vaartuig in 's Rijks dienst bemand is met personen, aan wie of aan een deel van wie door het Rijk geen pensioen is verzekerd.

b. Tot de bemanning van een reddingvaartuig eener reddingmaatschappij behooren soms personen, die deel uitmaken van het personeel van den loodsdienst voor zeeschepen. Volgens art. 5 zouden die personen, die alsdan in dienst zijn van de reddingmaatschappij, verzekerd zijn volgens de bepalingen van het ontwerp. Daar zij echter volgens art. 2, onder 2°., van de Loodspensioenwet 1905 (wet van 6 Juni 1905, *Staatsblad* n°. 172) recht op pensioen hebben ter zake van ongeschiktheid voor de verdere waarneming van den loodsdienst ten gevolge van ziels- of lichaamsgebreken, bekomen bij een poging tot redding van schipbreukelingen in dienst van eene reddingmaatschappij, behooren zij van de bepalingen van het ontwerp te worden uitgesloten.

De Loodspensioenwet spreekt in de genoemde bepaling van redding van schipbreukelingen. Deze redactie is hier gevolgd.

HOOFDSTUK III.

Artikel 23. Zie art. 4 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

In het algemeen gedeelte der toelichting is medegedeeld, waarom de Rijksverzekeringsbank eerst met aanvang van den 92sten dag na dien van het ongeval met de zorg voor den getroffene wordt belast en waarom gedurende den daaraan voorafgaanden tijd de zorg voor den door een ongeval getroffen zeeman bij den werkgever berust (bladz. 6, 7 en 8).

De bepalingen van het Wetboek van Koophandel, die den werkgever belasten met de verpleging en de schadeloosstelling van den schepeling, ingeval van een ongeval, gelden echter niet voor de werklieden in dienst eener reddingmaatschappij. Deze werklieden zullen, voor zoover zij in den zin van het ontwerp Ziekteverzekeringswet 1907 vaste werklieden zijn, onder de verplichte ziekteverzekering vallen, indien het ingediende ontwerp het *Staatsblad* bereikt, ook nadat het in overeenstemming zal zijn gebracht met de bepalingen van het onderhavige ontwerp (zie de toelichting der artt. 7 en 8).

De werklieden in dienst eener reddingmaatschappij, voor zoover zij onder de bepalingen van dit ontwerp vallen en geen vaste werklieden in den zin van het ontwerp Ziekteverzeke-

ringswet zijn, zullen dus, tenzij zij tevens als vaste werklieden in dienst zijn van een ander werkgever en uit dien hoofde onder de ziekteverzekering vallen, in geval van een bedrijfsongeval geene schadeloosstelling ontvangen over den tijd vóór den 92sten dag na dien van het ongeval, behalve als de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek hun daarop aanspraak geven. Het aantal dier werklieden zal echter zoo gering zijn, dat eene afzonderlijke wettelijke regeling te hunnen aanzien voor zooveel betreft de eerste 13 weken na het ongeval niet noodig schijnt. Bovendien geeft art. 216 van het ontwerp Ziekteverzekeringswet hun de bevoegdheid zich tegen geldelijke gevolgen van ziekte te verzekeren bij eene districtskas. Overigens mag aangenomen worden, dat de reddingmaatschappij hem, die niet verzekerd is, onverplicht de eerste 13 weken na een bedrijfsongeval schadeloosstelling zal verleenen.

Artikel 24. Er zijn werklieden, die gedeeltelijk ongeschikt tot werken zijn ten gevolge van een bedrijfs- of ander ongeval of door ziekte en daardoor aanmerkelijk minder zullen verdienen dan het voor de groep, waartoe zij behooren, bepaalde dagloon. Overkomt nu aan een dergelijken werkman een bedrijfsongeval, dan zou, indien zijne rente berekend werd naar het dagloon, vastgesteld voor de groep, waartoe hij behoort, aan hem eene uitkeering kunnen worden toegekend, welke even groot, wellicht grooter zou zijn dan het loon, dat hij vóór het ongeval in werkelijkheid verdiende. Dit bezwaar wordt ondervangen door het tweede lid van art. 24. Eene soortgelijke bepaling vindt men in de Duitsche ongevallenwetten (§ 10, laatste lid, van het Gewerbe-Unfallversicherungsgesetz en § 13 See-Unfallversicherungsgesetz).

De bepaling zal alleen gelden voor de berekening der *rente*; op het bedrag van het dagloon, waar het betreft de betaling der *premie*, zal het verlies van een deel der geschiktheid tot werken van den werkman *niet* van invloed zijn. Dat ware niet doenlijk. Wordt een werkman door een ongeval getroffen, dan kan onderzocht worden òf en zoo ja welk deel van de geschiktheid tot werken hij reeds verloren had op het tijdstip van het ongeval. Maar de Rijksverzekeringsbank zou niet bij elke vaststelling van het bedrag der premie kunnen onderzoeken of werkgevers terecht hadden opgegeven, dat werklieden een deel van hunne geschiktheid tot werken hebben verloren en welk deel ieder dier werklieden heeft verloren: dat ware volstrekt onmogelijk. De premie wordt dus betaald over het volle dagloon, terwijl de rente berekend wordt over een gedeelte van het dagloon.

In het zeevaartbedrijf zijn de Zondagen en algemeen erkende Christelijke feestdagen niet in die mate rustdagen als zulks het geval is in de bedrijven te land. De meeste schepelingen zijn aan boord ook des Zondags werkzaam. Ook over die dagen moeten zij dus geacht worden loon te verdienen en de rente behoort dan ook over de Zondagen en algemeen erkende Christelijke feestdagen te worden toegekend. Practisch maakt het overigens geen verschil, omdat bij de vaststelling van het dagloon ingevolge art. 14 ook aangenomen zal worden, dat op Zondag gewerkt wordt; is dus het maandloon 60 gulden, dan zal het dagloon op $\frac{12 \times 60}{365}$ gulden, d. i. 1 gulden 97 cent vastgesteld worden, terwijl het bedrag $\frac{12 \times 60}{309}$ gulden, d. i. 2 gulden 33 cent zou zijn, indien aangenomen werd, dat op Zondag niet gewerkt wordt. De rente per jaar zou dan, bij verlies bijv. van 50 percent der geschiktheid tot werken, bedragen 309 × 35 percent van 2 gulden 33 cent, d. i. 253 gulden 38 cent, in plaats van 365 × 35 percent van 1 gulden 97 cent, d. i. 251 gulden 85 cent. Het geringe verschil is een gevolg van de afronding van de rente per dag, op de wijze voorgeschreven bij art. 12 van het besluit van 8 December 1902 (*Staatsblad* n°. 214).

Om dezelfde reden schrijft art. 17 voor, dat het bedrag van het dagloon op niet hooger dan f 3,40 wordt bepaald: 365 × f 3,40 = f 1241, terwijl 309 × f 4 = f 1236 is.

Artikel 25. Zie art. 6 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Onder de bepalingen zoowel van het ontwerp-Ziekteverzekeringswet als van het onderhavige ontwerp zullen alleen werklieden in dienst van eene reddingmaatschappij vallen, die vaste werklieden zijn in den zin van het ontwerp-Ziekteverzekeringswet. (Zie de toelichting der artt. 7 en 8).

Artikel 26. Opneming in eene inrichting zal hier te lande alleen plaats vinden in de weinige gevallen, waarin de getroffene in zijne woning niet behoorlijk kan worden behandeld of verpleegd; in verreweg de meeste gevallen zal de getroffene dus uit zijn rente kost en inwoning moeten betalen. In het buitenland zal opneming in eene inrichting regel zijn, omdat de getroffene dan geen tehuis heeft, zoodat de bank hem niet alleen geneeskundige behandeling maar ook kost en inwoning geeft; uitkeering der volle rente ware in die gevallen niet gerechtvaardigd.

Artikel 28. Zie art. 7 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Volgens art. 429 van het Wetboek van Koophandel moet het lijk van een gedurende de reis overleden schepeling, volgens de beslissing van den schipper en ten koste van het schip, begraven of over boord gezet worden. Art. 28 onder *a* van het ontwerp laat het beginsel van deze bepaling onaangetast.

Artikel 29. Referte aan de toelichting van de artt. 10, 11 en 12.

De uitkeeringen gedaan over den tijd verstreken vóórdat de bank of de rentetrekker het bericht ontving, worden niet teruggevorderd. Mocht de rentetrekker het door hem ontvangen bericht verzwijgen, dan zouden de uitkeeringen na dien tijd gedaan, door de bank teruggevorderd kunnen worden.

„bericht inkomt van het Nederlandsch zeeschip": zie het tweede lid van art. 12.

Artikel 30. De bepaling van het tweede lid houdt verband met art. 24, tweede lid.

Is het verlies van een deel der geschiktheid tot werken veroorzaakt door een ongeval, ter zake waarvan een wettelijke ongevallenrente door den overledene genoten werd, dan is het tegenover de nagelaten betrekkingen billijk het verminderde dagloon te verhoogen met het bedrag der op het tijdstip van het overlijden genoten rente. Vermits de nagelaten betrekkingen ook over Zon- en feestdagen rente krijgen, zou het dagloon niet mogen worden verhoogd met de rente per dag aan den overledene toegekend krachtens de Ongevallenwet 1901, maar wordt bij het dagloon gevoegd $\frac{1}{365}$ van de ongevallenrente, onverschillig krachtens welke wet, door den overledene bij zijn overlijden per jaar genoten (zie de toelichting van art. 24). Eveneens moet in het slot van het artikel gesproken worden, niet van het dagloon, maar van $\frac{1}{365}$ van het dagloon, over een jaar, waarnaar de door den overledene genoten ongevallenrente berekend was.

Vgl. § 15, laatste lid, Gewerbe-Unfallversicherungsgesetz en § 21, laatste lid, See-Unfallversicherungsgesetz.

Artikel 34. Met het oog op de vele vreemdelingen, die zich laten aanmonsteren op Nederlandsche zeeschepen en omgekeerd, is eene bepaling als deze noodzakelijk, daar onze ongevallenverzekering geen voordeelen behoeft toe te kennen aan de betrekkingen van onderdanen van vreemde Staten, welker wetgeving nagelaten betrekkingen van Nederlandsche onderdanen uitsluit van de aanspraken op schadeloosstelling krachtens de aldaar bestaande ongevallenverzekering. Nagelaten betrekkingen van een vreemdeling, die Nederlanders zijn, hebben echter aanspraak op schadeloosstelling, ook indien zij ten tijde van het ongeval hun gewoon verblijf buiten Nederland hadden.

Indien in een vreemden Staat uitkeeringen worden toegekend aan hier te lande of elders gevestigde nagelaten betrekkingen van Nederlandsche onderdanen, die ten gevolge van een bedrijfsongeval zijn overleden, moet onze wetgeving gelijke voordeelen kunnen toestaan aan de nagelaten betrekkingen van de onderdanen van dien Staat. Dit wordt mogelijk gemaakt door de bepaling van het laatste lid van het artikel.

Het verblijf aan boord van een Nederlandsch vaartuig is gelijk gesteld met dat in Nederland of in een Nederlandsche kolonie of bezitting, opdat bijv. een hofmeesteres, die met haar man aan boord werkzaam is, eene rente kan ontvangen, als zij door het ongeval, haar man overkomen, weduwe wordt.

Het kan voorkomen, dat de echtgenoot van den overledene op het tijdstip van het ongeval hier te lande of aan boord van een Nederlandsch vaartuig zijn gewoon verblijf heeft, terwijl op dat tijdstip de kinderen of kleinkinderen beneden de 16 jaren van den overledene in het buitenland verblijven en groot gebracht worden. Volgens het eerste lid zouden deze dan geen aanspraak op rente kunnen maken, terwijl de moeder of de vader wel eene rente zou krijgen. Het huisgezin van den overledene zou zoodoende slechts

gedeeltelijk worden schadeloosgesteld. Billijk is daarom de bepaling van het tweede lid, waardoor in dat geval de kinderen en kleinkinderen ook eene uitkeering zullen krijgen.

Vergelijk § 27 See-Unfallversicherungsgesetz, dat grootendeels gevolgd is. De Duitsche wet bepaalt echter, dat de Bondsraad de betrekkelijke bepaling buiten werking kan stellen ten aanzien van Staten, die in gelijk geval schadeloosstelling toekennen aan de nagelaten betrekkingen van Duitsche onderdanen. Door een gelijke bepaling in onze wet op te nemen zou het doel van beide Staten niet bereikt worden, want geen van beide Staten zou den eersten stap kunnen doen. Dit bezwaar wordt ondervangen door het laatste lid, hetwelk vrijheid laat om naar gelang van omstandigheden te handelen. Van de in dat lid verleende bevoegdheid zal ten aanzien van Duitschland geen gebruik worden gemaakt, tenzij wij van de Duitsche Regeering de verzekering ontvangen, dat alsdan ook de Bondsraad de Duitsche bepaling ten aanzien van Nederlanders buiten werking zal stellen.

§ 8 van de Deensche wet van 1 April 1905 maakt de uitkeering aan nagelaten betrekkingen, die op het tijdstip van het ongeval geen Deensche onderdanen zijn en niet hun verblijf hebben in Denemarken, IJsland enz., afhankelijk van de wetgeving van den Staat, waartoe de overledene behoorde.

Artikel 35. Hoewel afkoop van renten in het algemeen geen aanbeveling verdient, is de bevoegdheid daartoe wenschelijk ten aanzien van zeevarenden, omdat de uitkeering der rente aan een in het buitenland wonenden vreemdeling, die in het zeevaartbedrijf werkzaam is, groote moeilijkheden kan opleveren. Vooral in de gevallen waarin een geringe rente is toegekend, zal afkoop wenschelijk kunnen zijn, ook met oog op de bepaling van art. 38. Het artikel opent daarom de mogelijkheid voor de Rijksverzekeringsbank om met onderling goedvinden in eens af te rekenen met vreemdelingen of hunne nagelaten betrekkingen, die rentetrekkers zijn en hunne woonplaats in het buitenland hebben. De afkoopsom kan alleen worden gegeven, indien de rente definitief is toegekend en, is de getroffene overleden, het verzoek gedaan is door alle nagelaten betrekkingen, aan wie een rente is toegekend.

Overlijdt een getroffene, wiens rente afgekocht werd, ten gevolge van het ongeval, dan kunnen ingevolge het tweede lid zijn nagelaten betrekkingen geen aanspraak op rente maken. Wordt de rente van nagelaten betrekkingen afgekocht, dan kan ingevolge dezelfde bepaling aan betrekkingen, welke ten tijde van den afkoop geen aanspraak op rente hadden, geen rente worden toegekend, indien zij, ware het eerste lid *niet* toegepast, aanspraak op rente zouden hebben verkregen.

Artikel 37. Zie art. 10 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 38. Om zooveel mogelijk op de hoogte te blijven van den toestand van den getroffene, die rentetrekker is en in het buitenland woont, is voorgeschreven, dat hij zich eens per jaar in persoon bij een Nederlandschen ambtenaar in het buitenland moet vervoegen, voor zoover het bestuur der bank hem niet van die verplichting ontheft. Is de ambtenaar van oordeel, dat de toestand van den getroffene verandering heeft ondergaan, dan zal hij dit aan het bestuur der bank mededeelen. Het bestuur kan dan met toepassing van art. 37 een deskundig onderzoek doen instellen.

HOOFDSTUK IV.

Artikel 40. Zie de toelichting op de artt. 7 en 8.

Artikel 43. Zie art. 12 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikelen 45 *en* 46. Het register bevat gegevens voor de berekening van het door den werkgever verschuldigde aandeel in de kosten der verzekering. Het bestuur der bank deelt den werkgever mede, welke gegevens te zijnen name zullen worden ingeschreven; acht de werkgever die gegevens niet juist, dan kan hij vóór de inschrijving van de beslissing van het bestuur beroep instellen (art. 96, eerste lid).

Zijn de gegevens eenmaal in het register ingeschreven, dan blijven zij onveranderd gelden, totdat de inschrijving door het bestuur der bank wordt gewijzigd (artt. 47 en 48).

De werkgever kan twee schepen hebben, die geregeld, het eene van Amsterdam, het andere van Rotterdam op andere landen varen; in litt. *b* van het laatste lid van art. 46 wordt daarom gesproken van *gemeente* of *gemeenten*.

Artikelen 47 *tot* 49. Aan den werkgever zal niet steeds onmiddellijk elke verandering in het bedrijf bekend zijn. Een schip kan bijv. vergaan en de tijding daarvan zal hem eerst na eenigen tijd bereiken. Vandaar de bepaling van het slot van het tweede lid van art. 47.

Voor de toelichting dezer artikelen zij overigens verwezen naar de toelichting op de artt. 7 en 8.

Artikel 50. Zie art. 13 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 51. De hier genoemde ambtenaren komen door hun werkkring in meerdere of mindere mate in aanraking met het zeevaartbedrijf. Zij zullen niet kunnen worden belast met het instellen van een onderzoek, maar zullen alleen hebben mede te deelen, wat hun uit hun werkkring bekend mocht zijn aangaande zaken en toestanden in het zeevaartbedrijf, welke voor de verzekering van belang zijn.

HOOFDSTUK V.

Artikel 52. Zie art. 14 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 53. Het bedrijfsgevaar in het zeevaartbedrijf houdt verband o. a. met de soort van vaartuig, waarop de verzekerde werkzaam is, de grootte van het vaartuig en het doel, waartoe het vaartuig gebezigd wordt. Zeilschepen en stoomschepen zullen een verschillend gevaar opleveren, een zeetjalk kan ten aanzien van het zeegevaar niet op ééne lijn worden gesteld met een mailboot. Het artikel laat vrijheid bij de bepaling der premie ook rekening te houden met de zeewaardigheid van het schip, de reis en het jaargetijde, waarin de reis gedaan wordt.

Onder het eerste lid van het artikel vallen ook de reddingbooten van reddingmaatschappijen. Ten aanzien van de werkzaamheden te land door de verzekerden in dienst dier maatschappijen verricht, wordt volgens het tweede lid voor de verschillende soorten van die werkzaamheden in het tarief eene premie aangewezen.

Voor den werkman in dienst eener reddingmaatschappij, die op een zelfden dag verschillende soorten van werkzaamheden verricht, bijv. te land werkzaam is en daarna mee uitgaat in de reddingboot of omgekeerd, zal, indien voor die verschillende werkzaamheden een verschillende premie is vastgesteld, over dien dag de hoogste der verschillende premiën moeten worden betaald, daar hij dien dag aan het bedrijfsgevaar, waarvoor die hoogere premie is vastgesteld, is blootgesteld geweest.

Artikel 54. Een verzekerde kan gedurende een deel van het tijdvak, waarover de premie betaald wordt, bijv. tweede stuurman, gedurende het overige deel eerste stuurman zijn geweest. Het dagloon zal dan over elk deel afzonderlijk berekend worden.

Artikel 55. Referte aan de toelichting op art. 16.

Dat de premie verhoogd noch verlaagd wordt is niet onbillijk; het verblijf op een ander vaartuig moet beschouwd worden als eene verlenging der oorspronkelijke reis.

Artikel 56. Er kunnen zich omstandigheden voordoen, waarin het tarief, bedoeld in art. 53, te laag zal zijn. Tijdens en na een oorlog kan een zee onveilig zijn door drijvende mijnen, een vaartuig kan een bijzonder gevaarlijke reis ondernemen of een buitengewoon gevaarlijke lading hebben. In dergelijke gevallen zou de premie van het tarief te laag zijn. Daarom verleent dit artikel aan het bestuur der bank de bevoegdheid de gewone premie te verhoogen over den tijd, dat het buitengewone gevaar aanwezig was.

Heeft de werkgever bezwaar tegen de verhooging der premie, die hem met het bedrag der door hem verschuldigde premie wordt medegedeeld, dan kan hij krachtens art. 96 in verband met art. 61 in beroep vermindering van het bedrag der premie vorderen, op grond dat er geen termen waren voor verhooging — of voor zoo sterke verhooging — der premie.

Artikel 58. De werkgever zal op deze lijsten geene aanteekening behoeven te houden van het loon door hem aan de verzekerden uitbetaald, daar de premie evenals de rente naar een fictief dagloon wordt berekend.

Indien uit de lijst blijkt tot welke categorie de verzekerde behoort en hoevele dagen hij deel heeft uitgemaakt van de bemanning of in dienst eener reddingmaatschappij is werkzaam geweest, kan het bestuur der bank de premie berekenen welke voor den verzekerde verschuldigd is. In de gevallen, bedoeld in art. 3, zal het bestuur der bank zoo noodig inlichtingen vragen van den verzekerde en van den gezagvoerder van het vaartuig, waarmede de verzekerde den overtocht of de reis, in dat artikel bedoeld, gemaakt heeft.

Artikel 59. De opgaven, noodig om de premie over den *geheelen* betalingstermijn te berekenen, zullen in vele gevallen niet kunnen worden gedaan binnen 15 dagen na den laatsten dag van den betalingstermijn (art. 60). Een vaartuig kan immers op dien dag op zee of in een buitenlandsche haven zijn en niet in Nederland terugkeeren binnen 15 dagen na dien dag, terwijl binnen dien termijn van het vaartuig ook niet ontvangen wordt bericht, loopende tot het einde van den betalingstermijn. De opgaven ten aanzien van dergelijk vaartuig over een gedeelte van den betalingstermijn zullen dan gedaan moeten worden tegelijk met de opgaven over den volgenden betalingstermijn. Mede met het oog daarop is het wenschelijk geen lange betalingstermijnen te bepalen voor de kleinere werkgevers. Met betalingstermijnen bijv. van zes maanden zou het premiebedrag zóó kunnen oploopen, dat de betaling den werkgever moeilijk viel, terwijl de bank gevaar zou loopen bij het vergaan van een schip meer schade te lijden, daar een groot bedrag aan premie onverhaalbaar zou kunnen blijken.

Het ligt in de bedoeling te bepalen, dat voor den werkgever, die het bedrijf staakt, de betalingstermijn eindigt met den dag, waarop het bedrijf gestaakt wordt.

Of de bepaling van litt. *a* ruim genoeg is om rekening te houden met alle behoeften der practijk, zal de ervaring moeten leeren. Het derde lid geeft het middel om eventueele moeilijkheden op te lossen.

Artikel 61. Volgens art. 47 der Ongevallenwet 1901 berekent de werkgever zelf het bedrag der premie, dat hij moet betalen. Dit stelsel is in het ontwerp niet gevolgd, daar hier niet de premie wordt betaald naar het werkelijk uitbetaald loon maar steeds naar een gefingeerd dagloon aan de hand van het Koninklijk besluit, waarbij de dagloonen zijn bepaald; voor den werkgever, wiens vaartuig wellicht verschillende reizen heeft gemaakt, zou het ook moeielijk kunnen zijn na te gaan, welke premie of premiën in zijn geval bij het tarief zijn aangewezen. De vaststelling van het bedrag der premie wordt derhalve, ook ter bevordering van den eenvoud in de administratie, aan het bestuur der bank overgelaten; de premie, bij het tarief bedoeld in art. 53 of ingevolge art. 56 bepaald, wordt den werkgever tegelijk met het door hem verschuldigde bedrag medegedeeld.

Kan ten aanzien van een of meer verzekerden het bedrag van het dagloon niet dadelijk worden vastgesteld — bijv. in de gevallen bedoeld in het slot der toelichting op art. 58 — dan moet de toepassing van het eerste lid daardoor niet vertraagd worden. Het laatste lid voorziet daarin.

Artikel 62. De werkgever die beroep instelt van de beslissing, waarbij het bedrag der premie krachtens art. 61 is vastgesteld, is niettemin verplicht binnen den in het eerste lid van art. 62 gestelden termijn te betalen; wordt hij in het gelijk gesteld, dan wordt het te veel betaalde hem terug gegeven.

Artikel 64. De bepaling van het laatste lid is noodig om te voorkomen, dat de Rijksverzekeringsbank, d. i. de overige werkgevers, onbillijk belast worden.

Is de werkgever huurder van het zeeschip, dan zou de bank in vele gevallen de premie niet kunnen innen, indien deze niet op het schip kon worden verhaald. Verandert het schip van eigenaar, dan geldt hetzelfde; de vordering behoort ook na den eigendomsovergang op het schip verhaald te kunnen worden, evenals ten aanzien van andere schulden, o. a. de gagiën van den schipper en het scheepsvolk, in den eersten titel van het tweede boek van het Wetboek van Koophandel bepaald is. Tegenover den kooper is de bepaling niet onbillijk, omdat hij zich voor schade kan vrijwaren door aan de bank opgave te vragen van het bedrag der alsnog verschuldigde premie; is de premie nog niet vastgesteld, dan zal het bedrag door de bank geraamd worden

Aan de bank wordt echter geen voorrang toegekend voor hare vordering, voor zoover zij niet krachtens het gemeene recht voorrang geniet voor de kosten van uitwinning.

Artikel 66. Zie de toelichting op de artt. 7 en 8.

Artikel 68 *en* 69, onder 1. Zie de artt. 16 en 17 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901. De uitkeeringen, bedoeld in het tweede lid van art. 29, behooren niet tot de schadeloosstellingen, in het slot van n°. 1 van de artt. 68 en 69 bedoeld.

Artikel 73, onder 2. Zie art. 18 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Ter zake van elk voorgekomen ongeval, waarvoor een rente definitief is vastgesteld, wordt definitief met den werkgever afgerekend. Ook in het geval, dat op grond van art. 12 is aangenomen, dat de verzekerde is overleden. Mocht later blijken, dat de verzekerde nog in leven is, dan ontvangt de werkgever geen restitutie van een gedeelte der door hem gestorte contante waarde, hoewel de rente aan de nagelaten betrekkingen niet meer wordt uitbetaald. Maar daarom is ook in dit artikel bepaald, dat in een dergelijk geval de contante waarde $^{9}/_{10}$ bedraagt van de som, die zij zoude bedragen, indien er zekerheid bestond, dat de verzekerde overleden was.

HOOFDSTUK VI.

Artikel 75. De gezagvoerder van het zeeschip vertegenwoordigt den werkgever. Hij is de aangewezen persoon, die aangifte moet doen van een ongeval, ook zoo de aangifte in Nederland plaats vindt. Wordt de gezagvoerder door een ongeval getroffen en kan hij niet zelf de aangifte doen, dan geschiedt deze door dengene, die den gezagvoerder vervangt (art. 19).

Artikel 77. De aangifte, bedoeld in het tweede en derde lid van dit artikel, is noodig met het oog op de bevoegdheid van den in die leden bedoelden ambtenaar om, ook zonder daartoe een opdracht van het bestuur der Rijksverzekeringbank te hebben ontvangen, een onderzoek naar het ongeval in te stellen (art. 85, tweede lid).

Artikel 78. De in art. 77 bedoelde aangifte zal bevatten den inhoud van de omschrijving of het proces-verbaal en van de verklaring van den geneeskundige, bedoeld in art. 76.

Artikel 80. Door spoedig na het ongeval hulp te verleenen kunnen in vele gevallen ernstige gevolgen worden voorkomen. Aan boord van de meeste zeeschepen zal geen geneeskundige aanwezig zijn, die de eerste hulp kan verleenen, zoodat in zeer vele gevallen geneeskundige hulp eerst zal kunnen worden ingeroepen na het bereiken van de haven, welke het vaartuig na het ongeval het eerst aandoet.

Ten einde te bevorderen, dat dadelijk na het ongeval alles worde gedaan om nadeelige gevolgen zooveel mogelijk te voorkomen, is voorgeschreven dat aan boord van elk vaartuig een verbandkist aanwezig moet zijn, alsmede een handleiding voor de behandeling van personen door een ongeval getroffen.

De zorg, dat de voorgeschreven genees-, heel- en verbandmiddelen aanwezig zijn, is opgedragen aan den werkgever, zoolang het vaartuig in Nederland is. Buiten Nederland rust die verplichting op den gezagvoerder.

Artikel 81. Volgens art. 104 wordt het toezicht op de naleving van art. 80 uitgeoefend door ambtenaren aan te wijzen door de Koningin. Deze ambtenaren gaan na of voldaan is aan de door de Koningin gegeven voorschriften en of de in art. 80 bedoelde handleiding aanwezig is, bij gebreke waarvan zij den werkgever uitnoodigen alsnog daaraan te voldoen. Van deze uitnoodiging kan de werkgever in beroep komen bij het bestuur der bank.

Toezending van een afschrift der uitnoodiging, als bedoeld in het eerste lid, aan den gezagvoerder is noodig met het oog op de bepaling van het voorlaatste lid, waar den gezagvoerder de verplichting wordt opgelegd bij het in gebreke blijven van den werkgever, aan de uitnoodiging te voldoen. Om dezelfde reden is in het derde lid bepaald, dat de gezagvoerder kennis krijgt van de beslissing van het bestuur der bank.

Het Rijk zal, ook zonder voorschriften als die van dit en het

voorgaande artikel, zorg dragen, dat de noodige geneesmiddelen enz. aan boord aanwezig zijn.

Artikel 83. Zie art. 22 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Zie de toelichting van art. 25 van dit ontwerp. Of de getroffene uit eigen hoofde overeenkomstig de Ziekteverzekeringswet is verzekerd, behoeft niet dadelijk na het ongeval te worden onderzocht.

N°. 4. Zie de artt. 14 en 15.

N°. 5. Zie art. 24, tweede lid.

N°. 6. Zie art. 34.

De bepaling van het voorlaatste lid is noodig om in een aantal gevallen noodeloos geschrijf en noodeloozen omslag te voorkomen.

Artikel 85. Als leiders van het onderzoek kunnen in het buitenland optreden de Nederlandsche consulaire ambtenaren of in de koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen de ambtenaren door de Koningin aan te wijzen.

Artikel 86. Overlijdt een verzekerde ten gevolge van een bedrijfsongeval, dan behoort het bestuur der bank daarvan zoo spoedig mogelijk bericht te ontvangen, met het oog op de schadeloosstelling der nagelaten betrekkingen. De gezagvoerder moet dus, indien een verzekerde, die door een bedrijfsongeval wordt getroffen, overlijdt na de aangifte van het ongeval, van het overlijden kennis geven aan het bestuur, met vermelding der omstandigheden, waaruit de oorzaak van het overlijden blijkt. Maakt een geneeskundige deel uit van de bemanning, dan zal deze de kennisgeving mede moeten onderteekenen. Heeft het overlijden niet plaats aan boord van het vaartuig, waarop de getroffene ten tijde van het ongeval werkzaam was, dan zal, indien het overlijden in het buitenland plaats heeft, zoo mogelijk door den gezagvoerder of door koloniale of consulaire ambtenaren bericht aan het bestuur moeten worden gezonden.

De artt. 75 en 77 regelen de aangifte van ongevallen overkomen aan een verzekerde, die ten tijde van het ongeval tehuis behoort op een Nederlandsch zeeschip of aan een verzekerde in dienst eener reddingmaatschappij. Deze artikelen hebben echter geen betrekking op de aangifte van een ongeval, overkomen aan een krachtens art. 3 verzekerde tijdens zijn overtocht of reis aan boord van een vaartuig, dat niet is een Nederlandsch zeeschip. Eene afzonderlijke regeling dier aangifte is noodzakelijk, omdat aan een gezagvoerder van vreemde zeeschepen, zoolang deze zich buiten Nederland en zijne koloniën bevinden, door de Nederlandsche wet geene verplichtingen kunnen worden opgelegd.

Het is wenschelijk de hier bedoelde aangifte bij algemeenen maatregel van bestuur te regelen.

Artikel 87. Daar de aangifte en het onderzoek van ongevallen in het zeevaartbedrijf steeds een moeilijk te regelen onderwerp zal blijven wegens den aard van het bedrijf, is het wenschelijk de mogelijkheid te openen, de bepalingen van dit hoofdstuk, zoo noodig, bij algemeenen maatregel aan te vullen. Mocht het noodig blijken het onderzoek der ongevallen in het buitenland ook aan anderen op te dragen dan aan de in artikel 85 bedoelde personen, dan geeft dit artikel daartoe de gelegenheid. De bepalingen van art. 85 zijn in dat geval van toepassing ten aanzien zoowel van den aangewezene als van de personen, die hij oproept.

HOOFDSTUK VII.

Artikel 88, *laatste lid.* Het laatste gedeelte dezer bepaling is opgenomen, omdat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat een rechthebbende, die deel uitmaakt van de bemanning van een vaartuig, door zijn verblijf buiten Nederland niet in de gelegenheid is binnen den voorgeschreven termijn zijne aanspraken te doen gelden.

Artikel 89. Zie art. 26 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 93. In de artikelen der Ongevallenwet 1901, waarnaar verwezen wordt, bijv. in art. 67, wordt van *onderneming* gesproken (zie bladz. 14 dezer Memorie); daarom behooren de bepalingen analogisch te worden toegepast.

HOOFDSTUK VIII.

Artikel 94. Referte aan hetgeen in het slot der algemeene beschouwingen van deze Memorie is opgemerkt.

Artikel 95. Wordt beroep ingesteld tegen de beslissing, bedoeld in art. 45, dan heeft de inschrijving in het register, bedoeld in art. 46, niet plaats, voordat tegen de beslissing niet meer kan worden opgekomen. Het beroep schorst echter de werking van de beslissing van het bestuur der bank niet. Zoolang die beslissing niet door den Centralen Raad vernietigd is of het bestuur der bank niet, hetzij heeft laten verloopen den termijn om beroep in te stellen van de uitspraak van den Raad van beroep, waarbij de beslissing vernietigd is, hetzij in die uitspraak heeft berust, zal van den werkgever worden gevorderd de premie, ingevolge die beslissing verschuldigd.

Hetzelfde geldt ten aanzien der beslissing, bedoeld in art. 48.

Artikel 98. Zie art. 30 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 100. Art. 86 der Ongevallenwet 1901 zal in verband met dit artikel gewijzigd moeten worden.

Artikel 101. De aard van het zeevaartbedrijf brengt mede dat de daarin werkzame personen veelal buiten Nederland vertoeven. Het zal daarom meer dan eens voorkomen, dat zij niet in staat zijn zelf hunne belangen te behartigen voor den raad van beroep of den centralen raad van beroep. Tijdens hun verblijf buiten Nederland treedt dan op hun verzoek als gemachtigde op de in dit artikel bedoelde voorzitter der plaatselijke commissie.

HOOFDSTUK IX.

Artikel 102. Zie art. 32 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 103. Zie art. 33 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

HOOFDSTUK X.

Artikel 106, *laatste lid.* Het ontwerp geeft den werkman eerst aanspraak op schadeloosstelling van af den 92sten dag na dien van het ongeval. De rechten, welke de werkman tegenover den werkgever kan doen gelden over de eerste 13 weken na het ongeval, behooren dus in dit ontwerp niet te worden beperkt, indien de werkman ten tijde van het ongeval niet uit eigen hoofde overeenkomstig de Ziekteverzekeringswet 1907 is verzekerd. (Zie art. 25, derde lid, en de toelichting van dat artikel). Dit geldt echter niet de nagelaten betrekkingen van den werkman. Overlijdt een werkman ten gevolge van een bedrijfsongeval, dan hebben die betrekkingen recht op eene rente, te rekenen van den dag na dien van het overlijden; de bepalingen van het artikel zijn dus van toepassing ook op de rechten, welke de nagelaten betrekkingen zouden kunnen doen gelden over de eerste 91 dagen na het ongeval.

Artikel 107. Zie art. 34 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 108, *eerste lid.* Eene soortgelijke bepaling treft men aan in § 138 van het See-Unfallversicherungsgesetz. De bij de botsing betrokken werkgevers vallen allen onder de bepalingen van het ontwerp en betalen allen in de kosten der verzekering. Het is dus billijk hen zooveel mogelijk te ontheffen van de burgerrechtelijke verantwoordelijkheid voor de geldelijke schade, welke voortvloeit uit de bedrijfsongevallen bij de botsing overkomen aan verzekerden op Nederlandsche zeeschepen.

Vergelijk met het tweede lid de bepaling van § 152 See-Unfallversicherungsgesetz.

Artikel 109. Zie art. 35 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

HOOFDSTUK XII.

Artikel 121, *tweede lid.* Zie bijv. de artt. 114 en 115 en art. 111 in verband met de artt. 77 en 80.

HOOFDSTUK XIII.

Bepalingen overeenkomende met de artt. 108, 109 en 110 der Ongevallenwet 1901 zijn niet opgenomen, om de reden medegedeeld in de memoriën van toelichting op de ontwerpen Zee-

visschers- en Landbouw-Ongevallenwet (zie de toelichting op Hoofdstuk XIII ontwerp Zeevisschers-Ongevallenwet en Hoofdstuk XIV ontwerp Landbouw-Ongevallenwet, Zitting 1904—1905, 125 en 187).

HOOFDSTUK XIV.

Artikelen 123 en 124. Zie de artt. 43 en 44 van het ontwerp van wet tot wijziging der Ongevallenwet 1901.

Artikel 125. De wet zal ingevolge art. 122 der Grondwet voor de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen niet verbindend zijn. Voor die koloniën en bezittingen zullen dus eenige bepalingen moeten worden gemaakt. Zie bijv. art. 85 in verband met art. 77, derde lid. Er zullen ook bepalingen noodig zijn, waarbij strafbaar worden gesteld feiten aldaar gepleegd, welke zonder zoodanige bepalingen, al naar de personen, door wie zij gepleegd worden, òf in Nederland doch niet in de koloniën en bezittingen òf noch in Nederland noch in de koloniën en bezittingen strafbaar zouden zijn. Zie bijv. de artt. 114, 115 en 116 in verband met art. 121, tweede lid.

Een overzicht van de buitenlandsche wetgeving ten aanzien van de verzekering tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen in het zeevaartbedrijf is als bijlage bij deze memorie gevoegd.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,
J. D. VEEGENS.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

(255. 4.)

BIJLAGE VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Overzicht van de buitenlandsche wetgeving ten aanzien van de verzekering tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen in de zeevaart.

Duitschland.

De Duitsche ongevallenverzekering van zeevarenden is geregeld bij de wet van 30 Juni 1900 (*Reichsgesetzblatt*, n°. 26: Seeunfallversicherungsgesetz). Deze wet regelt in het algemeen de verzekering van personen bij de zeevaart betrokken.

De wet van 30 Juni 1900 is eene uitbreiding van het Seeunfallversicherungsgesetz van 13 Juli 1887.

Daar eenzelfde regeling voor de groote en kleine zeevaart niet wenschelijk scheen, is voor deze laatste (waaronder ook de zeevisscherij valt, voorzoover niet uitgeoefend met stoomschepen in volle zee of met haringloggers) de wet dan alleen van toepassing, indien daarvoor geen afzonderlijke voorschriften zijn gegeven. Zoodoende bevat de wet van 30 Juni 1900 eenzelfde regeling voor de koopvaardijvaart en voor de zeevisscherij uitgeoefend met stoomschepen in volle zee of met haringloggers; voor de visscherij met andere vaartuigen geldt zij slechts voor zooverre daarvan niet door de daarnaast opgenomen bepalingen is afgeweken. Het Seeunfallversicherungsgesetz is in werking getreden op 1 October 1900, met uitzondering van de bepalingen betrekking hebbende op de verzekering van personen werkzaam in de kustvaart en in de kleine zeevisscherij, wier verzekering eerst is aangevangen met 1 Januari 1902. (Zie Amtliche Nachrichten 1901, bladz. 659).

Omvang der verzekering. Verzekerd is in de eerste plaats de bemanning van Duitsche zeeschepen; de schipper alleen dan, indien hij loon verdient. De verzekering strekt zich ook uit over personen, die niet tot de bemanning behooren, maar op Duitsche zeeschepen in Duitsche havens werkzaam zijn, voor zoover deze personen niet krachtens de bepalingen van eene andere wet zijn verzekerd. Hieronder vallen bijv. de personen, die het vaartuig schoonmaken, bewaken, aftakelen, enz. In de derde plaats zijn verzekerd zij, die in drijfdokken en dergelijke inrichtingen of bij het loodswezen werkzaam zijn; eveneens de personen welke in dienst worden gesteld voor de redding of berging van personen of goederen bij schipbreuk, voor de bewaking, verlichting of instandhouding van wateren, voor het zeeverkeer dienende.

Voor bovenstaande verzekerden gelden de algemeene bepalingen der wet. Ten aanzien van de drie na te melden categorieën gelden die algemeene bepalingen alleen dan, indien hiervan niet uitdrukkelijk bij de wet zelve is afgeweken.

De verzekerden voor wie afzonderlijke regelen zijn gesteld, zijn:

a. de bemanning van zeeschepen, welke niet meer dan 50 M³ bruto inhoud hebben en die tevens niet behooren bij een grooter vaartuig, noch door een krachtwerktuig worden voortbewogen;

b. de bemanning van vaartuigen, welke gebezigd worden voor de uitoefening der visscherij op zee, in de inhammen, baaien (Haffen) en op de wadden, voor zooverre die visscherij niet wordt uitgeoefend met stoomschepen in volle zee of met haringloggers. De bemanning van deze beide laatste soorten van vaartuigen zijn verzekerd volgens de algemeene bepalingen der wet;

c. de bemanning van vaartuigen, die de visscherij uitoefenen op andere dan de genoemde wateren, voorzoover die wateren in verbinding staan met de zee en gelegen zijn binnen de grenzen door den Bondsraad aangewezen. (De grenzen zijn vastgesteld bij Bekanntmachung vom 26 Juli 1901; zie Amtliche Nachrichten 1901, bladz. 449).

De statuten der See-Berufsgenossenschaft kunnen de verzekering verplichtend stellen voor den eigenaar, die tot de bemanning van het vaartuig behoort, indien op dat vaartuig in den regel, buiten den eigenaar, niet meer dan twee personen werkzaam zijn. (Dit is geschied in § 52 van het Revidirtes Statut der See-Berufsgenossenschaft).

De wet schrijft imperatief de verzekering voor van de ondernemers der onder *a*, *b* en *c* bedoelde bedrijven, voor zoover deze ondernemers behooren tot de bemanning van het vaartuig en gewoonlijk bij de uitoefening van hun bedrijf geen of niet meer dan twee werklieden gebruiken.

De wet kent verder aan eigenaren van vaartuigen en aan ondernemers van verzekeringsplichtige bedrijven, die niet verzekerd zijn volgens de bepalingen der wet, alsmede aan loodsen, die hun bedrijf voor eigen rekening uitoefenen, het recht toe zich volgens de bepalingen der wet te verzekeren.

De verzekering strekt zich ook uit over huiselijke en andere diensten, waartoe de verzekerden, buiten de werkzaamheden in het bedrijf, door hunne werkgevers gebruikt worden en eveneens over de diensten, door de verzekerden zonder opdracht van hunne werkgevers verricht bij het redden of bergen van personen of goederen.

De verzekering duurt van het begin tot het einde der dienstbetrekking, waaronder begrepen is het gaan van den wal naar het vaartuig en omgekeerd. Ook strekt zich de verzekering uit over bedrijfsongevallen, welke aan een verzekerde overkomen

op een Duitsch zeeschip, waarop hij werkzaam is, zonder tot de bemanning van dat vaartuig te behooren, alsmede over ongevallen, welke aan Duitsche zeelieden overkomen tijdens den hun bij verschillende wetten gewaarborgden vrijen overtocht op Duitsche schepen als gevolg van een hun overkomen zeeramp.

Niet onder de verzekering vallen de ongevallen den verzekerde overkomen in den tijd dat hij zich onbevoegd van boord verwijderd heeft en die, welke hem overkomen in den tijd van zijn verlof aan land, wanneer hij voor eigen zaken het vaartuig heeft verlaten.

De verzekering strekt zich uit over een jaarlijksche verdienste van 3000 mark of daar beneden. Door de statuten kan de verzekering tot een hooger bedrag worden uitgebreid.

Organisatie. De uitvoering der verzekering is opgedragen aan de See-Berufsgenossenschaft.

Voor de kleine zeevaart, waaronder de geheele zeevisscherij, met uitzondering van die op stoomvaartuigen en op haringloggers moet worden verstaan, is in de See-Berufsgenossenschaft een Versicherungsanstalt opgericht, welke een onderdeel uitmaakt van de Berufsgenossenschaft en welke beheerd wordt door het bestuur en de ledenvergadering der Berufsgenossenschaft. De Anstalt heeft eigen inkomsten en uitgaven en haar vermogen wordt afzonderlijk beheerd. De administratiekosten van de Versicherungsanstalt komen ten laste van de Berufsgenossenschaft.

Voor de overige zeevaart, waaronder dus ook de zeevisscherij met stoomschepen en met haringloggers valt, is de uitvoering der verzekering opgedragen aan de See-Berufsgenossenschaft.

De Berufsgenossenschaft stelt in eene ledenvergadering haar statuten vast, waarbij de inwendige organisatie wordt geregeld.

Leden der Genossenschaft zijn de werkgevers, die een verzekeringsplichtig bedrijf uitoefenen.

De leden worden in een „Kataster" ingeschreven. Tegen het opnemen in het „Kataster" kan de werkgever in beroep komen bij het Reichs-Versicherungsamt.

Toezicht. De Genossenschaft staat onder toezicht van het Reichs-Versicherungsamt, waarin o. a. twee leden der See-Berufsgenossenschaft en twee verzekerde werklieden zitting hebben.

Ten aanzien van het toezicht van het Reichs-Versicherungsamt op de See-Berufsgenossenschaft bepaalt de wet o. a. dat het Reichs-Versicherungsamt bevoegd is ten allen tijde inzage van de boeken en bescheiden der Genossenschaft te nemen en dat de bestuursleden, de Vertrauensmänner en de ambtenaren verplicht zijn alle stukken betreffende de administratie, le vaststelling der schadeloosstellingen en de bijdragen der werkgevers, desgevraagd, aan het Reichs-Versicherungsamt over te leggen.

Het Reichs-Versicherungsamt beslist alle geschillen betreffende de toepassing der statuten en die gerezen bij de verkiezingen.

Schadeloosstellingen. De schadeloosstellingen, waarop de getroffene kan aanspraak maken, bestaan in kostelooze geneeskundige behandeling en in eene rente. Geene aanspraak komt den verzekerde en zijne nagelaten betrekkingen toe, wanneer hij het ongeval opzettelijk veroorzaakt heeft.

Indien het ongeval lichamelijk letsel ten gevolge heeft, ontvangt de getroffene na afloop van den wettelijken voorzorgsplicht van den eigenaar of, zoo die plicht niet bestaat, van het begin der veertiende week na het ongeval af:

1°. kostelooze geneeskundige behandeling, geneesmiddelen en de benoodigde hulpmiddelen (krukken, enz.);

2°. eene rente voor den duur der ongeschiktheid tot werken.

De rente bedraagt in geval van geheele ongeschiktheid tot werken 66⅔ pct. van het jaarloon (Vollrente); in geval van gedeeltelijke ongeschiktheid een deel der Vollrente naar mate van de geschiktheid tot werken (Theilrente).

Is de getroffene ten gevolge van het ongeval niet alleen ongeschikt tot werken, maar tevens zoo hulpbehoevend geworden, dat hij vreemde hulp en verpleging noodig heeft, dan wordt gedurende den tijd van zijn hulpbehoevendheid de rente tot 100 pct. van zijn jaarloon verhoogd.

Zoolang de getroffene ten gevolge van het ongeval werkelijk en buiten zijn schuld zonder werk is, kan het bestuur der Berufsgenossenschaft de Theilrente tot het bedrag der Vollrente tijdelijk verhoogen.

Eerst na afloop der dertiende week na het ongeval komt in de Duitsche ongevallenverzekering de zorg van den door een ongeval getroffen verzekerde ten laste van de Bedrijfsvereeniging. De eerste dertien weken komen ten laste der ziekteverzekering. Deze regel geldt principieel ook voor de See-Unfallversicherung. Maar nu is volgens het Krankenversicherungsgesetz niet onderworpen aan de ziekteverzekering de bemanning van zeeschepen, waarop de voorschriften van § 48 en § 49 der Seemannsordnung van toepassing zijn. Dienovereenkomstig heeft de reeder de kosten van verpleging te dragen en wel gedurende drie of zes maanden. Deze wettelijke verplichting van den reeder is ook in het Seeunfallversicherungsgesetz onveranderd gelaten.

Heeft het ongeval den dood ten gevolge, dan wordt uitgekeerd:

a. indien de reeder niet volgens de bepalingen van het Handelsgesetzbuch of van de Seemannsordnung de begrafeniskosten moet dragen, als begrafenisgeld, wanneer de begrafenis aan land plaats heeft, voor zeelieden $^2/_3$ van het maandloon, voor de overige verzekerden $^1/_{15}$ van het jaarloon, maar ten minste 50 mark. Voor de personen werkzaam in de kleine zeevaart bedraagt het begrafenisgeld het twintigvoud van het dagloon, welk bedrag echter niet minder dan 50 mark mag bedragen;

b. eene rente aan de nagelaten betrekkingen van den dag van het overlijden af.

Eene weduwe totdat ze hertrouwt en elk nagelaten kind tot zijn zestiende levensjaar, ontvangen 20 pct. van het jaarloon.

Hertrouwt de weduwe dan ontvangt ze als afkoopsom 60 pct. van het jaarloon.

Indien de vrouw de kostwinner was en sterft ten gevolge van een ongeval, dan ontvangt haar man eene rente van 20 pct.

Laat de gestorvene ascendenten na of ouderlooze kleinkinderen, dan wordt, indien hij hun kostwinner was, aan de gezamenlijke ascendenten 30 pct. en aan de gezamenlijke kleinkinderen eenzelfde bedrag toegekend.

De renten aan de nagelaten betrekkingen gaan te zamen 60 pct. van het jaarloon niet te boven.

De nagelaten betrekkingen hebben eveneens aanspraak op eene rente, indien de verzekerde zich bevonden heeft op een vaartuig, dat vergaan is of geacht wordt te zijn vergaan en sinds het vergaan of sinds de laatste berichten van dat vaartuig één jaar is verloopen zonder dat van het in leven zijn van den vermiste bericht is ingekomen.

In verband met de ziekteverzekering is de regeling gedurende de eerste 13 weken na het ongeval, in hoofdtrekken, als volgt:

De verzekerde, die volgens de bepalingen van het Krankenversicherungsgesetz verzekerd is, heeft recht op kostelooze geneeskundige behandeling en op een ziekengeld van den derden dag zijner ziekte af, ten bedrage van de helft van het dagloon. Bij ziekte ten gevolge van een bedrijfsongeval wordt dit ziekengeld van de 5de week af tot aan de 14de week na het ongeval verhoogd tot ten minste $^2/_3$ van zijn loon. Heeft de verzekerde in geval van ziekte geen wettelijke aanspraak op ondersteuning tegenover den reeder of de ziekenkassen, dan heeft hij aanspraak op ondersteuning op kosten van den ondernemer, in wiens onderneming hem het ongeval is overkomen. De aard dier ondersteuning wordt voor zeelieden geregeld naar

de bepalingen van het Handelsgesetzbuch en van de Seemannsordnung; voor de overige verzekerden naar de bepalingen van het Krankenversicherungsgesetz, met dien verstande, dat ook hier de vijfde week een verhoogd ziekengeld wordt gegeven. Voor de kleine zeevaart zijn voor de eerste 13 weken na het ongeval de in het Krankenversicherungsgesetz vermelde kosten der geneeskundige hulp en van het ziekengeld gelegd op de gemeenten, binnen wier territoir de onderneming is gevestigd, voor zoover de getroffene zich niet in het buitenland bevindt of op grond van de ziekteverzekering of van andere verplichtingen aanspraak kan maken op gelijke vergoeding. Voor zoovere deze verplichtingen niet door de daartoe aangewezen personen worden nagekomen, moet de gemeente deze overnemen met recht van verhaal op de nalatigen.

Berekening van het loon. Voor verschillende categorieën van verzekerden wordt een verschillende maatstaf aangenomen.

Als jaarloon voor den tot de bemanning van een vaartuig behoorenden persoon geldt het elfvoud van het door den Rijkskanselier vastgestelde *gemiddelde* bedrag, dat bij aanmonstering gemiddeld per maand als loon of gage is bedongen, waarbij dan als vergoeding voor de op zee gewaarborgde voeding gevoegd wordt een bedrag gelijkstaande met $^2/_5$ van het voor volmatrozen geldende gemiddelde loonbedrag. Voor die klassen der bemanning, die boven hun loon of gage gewoonlijk nevenverdiensten hebben, moet bij de vaststelling van het gemiddelde bedrag ook de gemiddelde geldswaarde dezer bijzondere inkomsten in rekening worden gebracht.

Het gemiddelde bedrag wordt door den Rijkskanselier, na raadpleging van de Landes-Zentralbehörden, gelijkelijk voor de geheele Duitsche kust vastgesteld. Als grondslag wordt genomen het loon van volmatrozen op Duitsche schepen, gedurende de laatste drie jaren, waarin geen mobilisatie van Duitsche strijdkrachten heeft plaats gehad. Herziening vindt ten minste eens in de vijf jaren plaats.

De vaststelling geschiedt afzonderlijk voor volmatrozen, stuurlieden, machinisten, de overige scheepsofficieren en den schipper. Ook kunnen meer onderscheidingen gemaakt worden naar de soort van vaartuigen of naar de klassen der bemanningen.

Voor personen, tot de bemanning behoorende, voor wie geen afzonderlijk gemiddeld bedrag is vastgesteld, komt in aanmerking $^3/_4$ gedeelte van het voor volmatrozen vastgestelde gemiddelde bedrag.

Voor de overige verzekerden en de personen werkzaam in het sleepers- en lichtersbedrijf, geldt, behalve de later te noemen uitzonderingen, de volgende regeling:

Als jaarloon wordt aangenomen, voor zoover dit niet berekend kan worden uit bedragen, welke ten minste bij de week worden vastgesteld, het driehonderdvoud van de gemiddelde dagelijksche verdienste. In bedrijven, waarin gewoonlijk een grooter of geringer aantal dagen in het jaar gearbeid wordt, wordt het werkelijk aantal werkdagen als grondslag van de berekening van het jaarloon aangenomen. Tevens stelt de wet regelen ter berekening van het loon van den werkman, die op het tijdstip van het ongeval nog geen vol jaar is werkzaam geweest. Voor de personen, werkzaam in de kleine zeevaart, (dus ook voor den zeevisscher met uitzondering van hem, die werkzaam is op een stoomschip of haringlogger) wordt het jaarloon berekend naar het driehonderdvoud van het dagloon van een gewoon werkman ter plaatse, waar de onderneming is gevestigd.

Opbrengen der middelen. De middelen worden door bijdragen opgebracht, welke jaarlijks over de leden der Berufsgenossenschaft worden omgeslagen. De middelen dienen tot dekking van de schadeloosstellingen, van de administratiekosten, van de premiën voor de redding van verongelukten en van de onkosten gemaakt ter voorkoming van ongevallen, alsmede tot het vormen van een reservefonds. Tevens kunnen, met toestemming van het Reichs-Versicherungsamt, door de Genossenschaft worden opgericht sanatoria, waarvan de kosten eveneens uit de middelen worden gedekt. Geldt voor de koopvaardijvaart en de visscherij op stoomschepen en haringloggers het „Umlageverfahren”, ten aanzien der kleine zeevaart en overige zeevisscherij worden de middelen tot dekking opgebracht volgens het „Kapitaldeckungsverfahren”. Hier worden de middelen opgebracht door bijdragen, welke door het Reichs-Versicherungsamt ten minste alle vijf jaren vooruit worden vastgesteld en zoo berekend worden, dat daardoor, buiten de overige verplichtingen van de Versicherungsanstalt, de kapitaalwaarde der vermoedelijk toe te kennen renten gedekt wordt.

Rust bij de groote zeevaart de last der verzekering geheel op den werkgever, bij de kleine zeevaart is dit anders. Hier worden de bijdragen opgebracht door de gezamenlijke kustgewesten der aan zee gelegen staten. (Die Beiträge sind nach näherer Bestimmung der Landes-Zentralbehörde von den Küstenbezirke umfassenden weiteren Kommunalverbänden der Seeuferstaaten zu entrichten und werden auf dieselben nach der Zahl derjenigen Personen vertheilt, welche in ihren Bezirken in Betrieben der im § 152 bezeichneten Art, als erwerbsthätige Personen beschäftigt sind). De Bondsraad kan voorschrijven, dat die verdeeling met inachtneming van den duur der uitoefening van het bedrijf en van het bedrag der dagloonen geschiedt. In de „weitere Kommunalverbände” worden de bijdragen voor de helft opgebracht door de Kommunalverbände, en voor de andere helft door de werkgevers door tusschenkomst van de betrokken Kommunalverbände of gemeenten. Deze laatsten kunnen echter ook de lasten geheel of gedeeltelijk uit eigen middelen bestrijden. In elk geval zijn zij aansprakelijk voor de oninbare bijdragen.

Ten aanzien van de groote zeevaart zij, wat het opbrengen der middelen aangaat, nog het volgende opgemerkt.

Voor elk vaartuig, met uitzondering van de schepen gebezigd in het sleepers- en lichtersbedrijf, wordt het gemiddeld aantal leden der bemanning geschat, dat als bemanning voor het vaartuig noodig is. De taxatie geschiedt naar klassen. De statuten kunnen bepalen dat er gevarenklassen gevormd zullen worden, waarnaar de grootte der bijdrage is te regelen.

De Genossenschaftversammlung kan voor sommige ondernemers naar maatstaf van de ongevallen, die op hunne schepen zijn voorgevallen, de bijdrage verhoogen of verlagen. De statuten kunnen bepalen, dat bij bijzonder gevaarlijke lading of bij reizen in bijzonder gevaarlijke wateren of jaargetijden voor den duur dier reizen een hoogere bijdrage gevorderd zal worden.

Voor de berekening der bijdragen wordt als maatstaf aangenomen voor de groote zeeschepen de som der gefingeerde loonen, verdiend door de voor het vaartuig geschatte leden der bemanning. Voor de andere verzekeringsplichtigen geldt als grondslag der berekening het werkelijke loon.

Voor vaartuigen, die langer dan 14 dagen niet in het bedrijf gebruikt zijn, wordt de bijdrage in verhouding tot den tijd, 14 dagen te boven gaande, verminderd. Verlaging der bijdragen heeft eveneens plaats voor vaartuigen, welke in den loop van het boekjaar vergaan of vermist zijn.

Onderzoek en aangifte der ongevallen. Ieder ongeval, dat aan een lid der bemanning overkomt, en dat den dood of ongeschiktheid tot werken van meer dan drie dagen medebrengt, moet in het scheepsjournaal ingeschreven worden.

Is geen journaal aan boord, dan moet de gezagvoerder eene afzonderlijke verklaring van het ongeval opmaken.

Afschrift uit het journaal of van de verklaring wordt door den gezagvoerder overhandigd aan het Seemannsamt, waarbij dit het eerst kan plaats hebben.

Gebeurt het ongeval in Duitschland vóór of nà de reis, dan geschiedt de aangifte aan het Seemannsamt of, is er geen Seemannsamt op de plaats van het ongeval, aan de plaatselijke politie en aan het bij de statuten aangewezen orgaan der Genossenschaft.

Het Seemannsamt of de plaatselijke politie zendt de aangifte

naar het Seemannsamt van de haven, waar het vaartuig tehuis behoort.

Ten aanzien van werklieden, die geen zeelieden zijn, geldt de regel, dat de aangifte moet geschieden bij de politie.

Het Seemannsamt of de politie stelt een onderzoek in naar het ongeval. Moet het onderzoek in het buitenland plaats hebben, dan is de gezagvoerder van het vaartuig verplicht met twee getuigen voor het Seemannsamt, waarvoor dit het eerst kan geschieden, eene beëedigde verklaring af te leggen.

Geschiedt het onderzoek in Duitschland, dan wordt eene soortgelijke verklaring voor het Seemannsamt of de politie afgelegd.

Afschrift van het proces-verbaal van het onderzoek wordt gezonden aan het bestuur der Berufsgenossenschaft.

Vaststelling der schadeloosstellingen. De schadeloosstellingen worden door het bestuur der Genossenschaft vastgesteld.

De belanghebbende kan in beroep komen bij het Schiedsgericht en in hoogste instantie bij het Reichs-Versicherungsamt. De uitbetaling der schadeloosstellingen geschiedt door tusschenkomst van de postkantoren.

Voorzorgsmaatregelen. De See-Berufsgenossenschaft is bevoegd voorschriften te geven tot het voorkomen van ongevallen en omtrent de uitrusting van vaartuigen.

Ingeval van niet nakoming der voorschriften kan de Genossenschaft den betrokkene, nadat deze vruchteloos aangemaand is, straffen met eene geldboete tot 1000 mark of zijn onderneming in een hoogere gevarenklasse plaatsen; zijn er geen gevarenklassen of is de onderneming reeds in de hoogste gevarenklasse geplaatst, dan kan de bijdrage worden verhoogd tot het tweevoud. De voorschriften kunnen zoowel algemeen gegeven worden alsook voor bepaalde „Bezirke" of voor bepaalde soorten van vaartuigen of ondernemingen.

Naast den eigenaar kan ook de gezagvoerder van het vaartuig voor eene goede uitvoering van sommige voorschriften verantwoordelijk worden gesteld.

Aan de beraadslaging over en de vaststelling van de voorschriften nemen een gelijk aantal vertegenwoordigers der verzekerden en leden van het bestuur der Genossenschaft deel; het Reichsversicherungsamt kan de beraadslagingen bijwonen.

De voorschriften behoeven de goedkeuring van het Reichs-Versicherungsamt.

De straffen, gesteld op niet nakoming der voorschriften door den eigenaar, worden uitgesproken door het bestuur der Berufsgenossenschaft met beroep op het Reichs-Versicherungsamt. Hetzelfde geldt ten aanzien van de plaatsing in een hoogere gevarenklasse en de verhooging der bijdrage. Straffen aan den gezagvoerder worden opgelegd door het Seemannsamt; de gezagvoerder en de eigenaar kunnen van de den gezagvoerder opgelegde straf in beroep komen bij de autoriteit, die toezicht uitoefent op het Seemannsamt.

Het toezicht op de naleving der voorschriften is opgedragen aan de Genossenschaft.

Frankrijk.

In Frankrijk is de verzekering voor zeevarenden geregeld bij de wet van 29 December 1905: Loi du 29 décembre 1905 sur la Caisse de prévoyance des marins français contre les risques et accidents de leur profession.

Er bestaat een kas (Caisse nationale de prévoyance), die verbonden is aan de Caisse des invalides de la marine maar afzonderlijk wordt beheerd.

Omvang der verzekering. Bij deze kas zijn krachtens de wet verzekerd alle voor den dienst ter zee ingeschreven zeelieden van hun tiende jaar af, zoomede de niet-ingeschreven bemanning van Fransche zeeschepen, met uitzondering van oorlogsschepen en schepen uitsluitend in publieken dienst gebezigd.

Schadeloosstellingen. De verzekerde, die gewond of ziek wordt ten gevolge van een bedrijfsongeval of een gevaar aan de uitoefening van het bedrijf verbonden, heeft recht op eene geldelijke schadeloosstelling bij tarief vastgesteld, welke verschilt naar mate van de ongeschiktheid tot werken. Bij voortdurende ongeschiktheid tot werken wordt eene rente gegeven; bij tijdelijke ongeschiktheid eene tijdelijke uitkeering per dag.

De weduwe van den verzekerde (zoo het huwelijk vóór het onstaan van de verwonding of de ziekte is gesloten) heeft recht op eene rente, vastgesteld volgens tarief, indien haar echtgenoot is overleden ten gevolge van de verwonding of de ziekte of terwijl hij in het genot was van eene rente. Hertrouwt zij en wordt zij wederom weduwe, dan kan zij, uit hoofde van haar tweede huwelijk, geen tweede rente van dezelfde soort vorderen, tenzij zij afstand doet van de rente, welke zij reeds genoot.

Na het overlijden van den vader en de moeder of wanneer de weduwe-moeder wegens echtscheiding of scheiding van tafel en bed geen recht op rente heeft, hebben de kinderen van den overledene, indien deze gestorven is ten gevolge van de verwonding of de ziekte, of terwijl hij in het genot was van eene rente, recht op eene uitkeering gelijk aan die der weduwe, totdat het jongste kind zijn 16de jaar voleindigd heeft, met dien verstande, dat wanneer de oudste kinderen 16 jaren worden, hun deel verdeeld wordt over de jongere kinderen. De natuurlijke kinderen, erkend vóór het tijdstip van het ongeval of de ziekte, hebben dezelfde aanspraken als de wettige kinderen. De verzekerde en zijne weduwe ontvangen voor elk kind beneden de 16 jaren eene jaarlijksche toelage van 50 fr.

Laat de verzekerde geene weduwe en kinderen na, dan ontvangen de ascendenten eene rente volgens tarief; de ouders gaan daarbij vóór de grootouders.

De ascendenten kunnen geen recht doen gelden indien zij niet ten minste 60 jaren oud zijn en recht op onderhoud zouden gehad hebben.

Het recht op eene rente sluit niet uit, dat de belanghebbende, volgens het gemeene recht, vergoeding vraagt aan de verantwoordelijke personen voor de schade, welke het gevolg is van het ongeval of de ziekte; het te dier zake verschuldigde komt in mindering van hetgeen krachtens deze wet gevorderd kan worden. De reeder of de eigenaar van het vaartuig is echter — in afwijking van de desbetreffende bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek van Koophandel — niet civielrechtelijk aansprakelijk voor de verzuimen van den gezagvoerder of de bemanning. Hij is alleen verantwoordelijk voor eigen opzet of grove schuld; in dit geval wordt bij de vaststelling der schadeloosstelling rekening gehouden met hetgeen de betrokkene krachtens deze wet geniet.

De renten en andere uitkeeringen beginnen te loopen voor de verzekerden van den dag af, dat zij opgehouden hebben hun loon te ontvangen, overeenkomstig art. 262 Code de Commerce (dit artikel luidt: le matelot est payé de ses loyers, traité et pansé aux dépens du navire, s'il est tombé malade pendant le voyage, ou s'il est blessé en combattant contre les ennemis et les pirates); de overige rechthebbenden ontvangen hunne rente van den dag af van het overlijden van den verzekerde, of, bij vermissing, van den dag af, dat voor het laatst van den vermiste is gehoord.

Het tarief, dat de schadeloosstellingen vaststelt, variëert naar gelang van den rang en de bekwaamheden van de verzekerden van fr. 2200 tot fr. 390 voor de verzekerden; van fr. 1100 tot fr. 360 voor de weduwe of de weezen, en van fr. 550 tot fr. 180 voor de ascendenten.

Middelen tot dekking. De middelen tot dekking worden opgebracht:

1°. door de eigenaren of reeders van vaartuigen, bestemd voor de groote vaart, de groote en kleine kustvaart, de groote en kleine visscherij en den loodsdienst en door de eigenaren van pleiziervaartuigen, waarop gemonsterd wordt; deze werkgevers dragen $3^1/_2$ pct. bij van het loon van hunne werklieden;

2⁰. door den verzekerde; de bijdrage bestaat bij de groote vaart uit een vast percentage van het loon, ten bedrage van 1 percent voor de hoogere en $^3/_4$ percent voor de lagere rangen en bij de kleine vaart uit een vaste som per maand, bedragende $37^1/_2$ cent voor den schipper en dalende tot 5 cent voor den scheepsjongen;

verder bestaan de middelen:

3⁰. uit giften van particulieren en subsidiën van publiekrechtelijke lichamen of vereenigingen;

4⁰. uit bepaalde bij de wet aangewezen inkomsten en uit de interesten van het kapitaal van de kas;

5⁰. zoo noodig, uit een renteloos voorschot van den Staat.

Administratie der kas. De Caisse de prévoyance staat onder beheer van den Minister van Marine. Hij wordt ter zijde gestaan door de ambtenaren belast met het beheer der Caisse des invalides de la marine.

De financieele contrôle is bij de commission supérieure de l'établissement des invalides de la marine. Voor de Caisse de prévoyance is een afzonderlijke raad van beheer ingesteld, waarin, behalve leden van den conseil supérieur de l'établissement des invalides en eenige ambtenaren, senatoren, afgevaardigden, enz., tevens zitting hebben een gelijk aantal reeders en zeelieden, die voor den tijd van drie jaren worden benoemd.

Deze raad van beheer wordt in het bijzonder geraadpleegd over het gebruik en de belegging van de fondsen der kas en adviseert omtrent zaken betreffende de organisatie der instelling.

Aanvraag om vergoeding. Om zijn aanspraken te doen gelden moet de verzekerde zich binnen zes maanden na zijn terugkeer wenden tot den administrateur de l'inscription maritime.

Tot denzelfden ambtenaar hebben zich eveneens de nagelaten betrekkingen van den verzekerde te wenden. In geval van overlijden van den verzekerde moet het verzoek binnen één jaar na den dag van het overlijden geschieden; in geval van vermissing binnen twee jaren nadat voor het laatst van den verzekerde is gehoord. In geval van vermissing wordt het verzoek om rente eerst onderzocht na de beslissing van den Minister van Marine, waarbij de vermissing is geconstateerd.

De tijdelijke schadeloosstellingen worden toegekend door een ambtenaar, met beroep op den Minister van Marine, voor niet langer dan 4 maanden. Bij ministerieele beschikking kan na afloop van dien termijn de tijdelijke schadeloosstelling telkens voor 6 maanden hernieuwd worden, telkens na voorafgaand onderzoek.

De renten worden toegekend door bijzondere commissiën overeenkomstig de regelen, welke gelden voor het toekennen van eene invaliditeitsrente (demi-solde).

Na drie jaren wordt de tijdelijke rente opgeheven of in eene vaste rente veranderd.

De renten en andere vergoedingen worden om de drie maanden uitbetaald.

De administratiekosten van de kas worden door haar zelf gedragen.

Aangifte van het ongeval. (Deze is geregeld bij decreet van 20 December 1898.) De schipper of hij, die hem vervangt, maakt een rapport op van het ongeval: tijd, plaats en omstandigheden, waaronder het ongeval plaats had, worden uitvoerig in het rapport vermeld. Een getuigenverklaring wordt bij het rapport gevoegd. Wanneer om de een of andere reden het rapport niet aan boord van het vaartuig kan worden opgemaakt, geschiedt het in de haven, die het vaartuig het eerst aandoet; bevindt zich in die haven een maritieme of koloniale autoriteit, of een consulair ambtenaar, dan wordt het rapport in tegenwoordigheid van deze autoriteit opgemaakt. Het rapport wordt in elk geval in duplo opgemaakt: het eene exemplaar wordt ter hand gesteld aan de maritieme, consulaire of koloniale autoriteit van de plaats, welke het vaartuig het eerst aandoet, en zonder uitstel door bedoelde autoriteit gezonden aan den commissaris van het district, waar de zeeman is ingeschreven, om ter beschikking te worden gesteld van den belanghebbende of zijne rechtverkrijgenden. Het andere exemplaar van het rapport wordt gehecht aan de monsterrol van het vaartuig, om later dienst te doen bij de afmonstering.

Wordt een zeeman gewond of ziek aan land gezet of achtergelaten, dan worden in een geneeskundig attest de wijze van behandeling en, ingeval de patiënt mocht overlijden, de oorzaak van zijn dood vermeld. Het attest wordt op verzoek van en onder het visum van de maritieme, koloniale of consulaire autoriteit opgemaakt. Een afschrift van dit attest wordt bewaard door bedoelde autoriteit, die het oorspronkelijke zendt aan den commissaris van het district, waar de zeeman is ingeschreven, om ter beschikking te worden gesteld van den belanghebbende of zijne rechtverkrijgenden. Bij de aanvrage om schadeloosstelling moet de belanghebbende bovenbedoeld rapport of attest overleggen.

Denemarken.

In Denemarken is de ongevallenverzekering voor zeevarenden geregeld bij de wet van 1 April 1905.

Omvang der verzekering. De bemanning van Deensche vaartuigen is verzekerd tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen. De bemanning van oorlogsschepen en bepaalde schepen in Staatsdienst, benevens de bemanning van schepen in gebruik bij de Staatsspoorwegen, vallen niet onder deze wet. Evenmin de bemanning van duikerschepen en reddingbooten, voor zooveel zij niet reeds uit anderen hoofde is verzekerd.

De geheele bemanning (kapitein, matroos, dokter, timmerman, hofmeester, enz.), valt onder de verzekering. Van de verzekering zijn uitgezonderd zij, die meer dan 2400 kronen per jaar verdienen en zij die vallen onder de wet van 3 April 1900 tot verzekering van zeevisschers tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen.

De kapitein-eigenaar van een schip met kleiner inhoud dan 300 ton is verzekerd.

De passagiers van het schip zijn niet verzekerd, behalve wanneer zij werken aan boord en dientengevolge niet het volle reisgeld betalen, mits hun naam voorkomt op de monsterrol.

Indien een verzekerde ten gevolge van een bedrijfsongeval overlijdt, hebben zijne nagelaten betrekkingen recht op schadeloosstelling, mits zij op het tijdstip van het ongeval Deensche onderdanen zijn of hun verblijf hebben in Denemarken, op de Feroe-eilanden, op IJsland, op Groenland of in de West-Indische koloniën. Wonen de nagelaten betrekkingen elders, dan hebben zij aanspraak op vergoeding, indien de getroffene burger was van een Staat, die aan de nagelaten betrekkingen van Deensche zeelieden, in geval van een bedrijfsongeval, onder dezelfde voorwaarden vergoeding toekent als aan de onderdanen van dien Staat.

De zeeman is verzekerd tegen de gevolgen van ongevallen welke hem treffen in verband met de uitoefening van de zeevaart, waaronder de wet ook brengt het laden en lossen, het vervoer van en naar het schip, het redden van schipbreukelingen en het bergen van koopwaren door de bemanning van het Deensche zeeschip.

Onder de verzekering vallen niet de ongevallen die de verzekerde door opzet of door grove schuld heeft veroorzaakt.

Schadeloosstellingen. Wanneer ten gevolge van het ongeval eene ongeschiktheid tot werken van meer dan 13 weken ontstaat, heeft de getroffene aanspraak op eene uitkeering, welke per dag bedraagt, voor de hoogere rangen twee kronen en voor de lagere rangen 1.50 kr. Deze uitkeering wordt gegeven zoolang de verzekerde zijn werk niet kan hervatten maar niet langer dan een jaar. De uitkeering wordt

eens per week betaald, den eersten keer met het einde der 14de week. Wordt de getroffene in het buitenland verpleegd door tusschenkomst van den Deenschen consul, dan wordt de uitkeering overgemaakt aan dien consul, die de kosten der behandeling op die uitkeering inhoudt en het overschot uitkeert aan den getroffene.

De getroffene is gehouden met aanvang der 14de week een geneeskundige verklaring over te leggen, waaruit blijkt, dat hij aanspraak heeft op schadeloosstelling.

Betaalt de werkgever aan den getroffene het volle loon, ook over den tijd dat deze niet in staat is te arbeiden, of laat hij den getroffene in het buitenland voor zijne rekening behandelen, dan heeft hij recht op de schadeloosstelling, welke de getroffene ingevolge de wet ontvangt, over den tijd, dat hij aan den getroffene het volle loon uitbetaalt of hem voor zijne rekening doet behandelen.

Indien het ongeval naar het oordeel van den Verzekeringsraad ten gevolge heeft eene blijvende invaliditeit, heeft de getroffene recht op een kapitaal, berekend naar zijne jaarlijksche inkomsten.

In geval van geheele ongeschiktheid tot werken bedraagt het kapitaal zesmaal het jaarloon, maar ten minste 1800 en ten hoogste 4200 kronen. In geval van gedeeltelijke ongeschiktheid tot werken wordt het kapitaal verminderd in verhouding tot de verloren geschiktheid.

Het jaarloon wordt berekend uit de inkomsten in geld en in natura van den zeeman; het logies aan boord wordt niet hooger berekend dan 15 kronen per maand, de voeding niet hooger dan 35 kronen per maand.

In geval van overlijden hebben de nagelaten betrekkingen van den getroffene aanspraak op een kapitaal van viermaal het jaarloon van den overledene, doch niet minder dan 1200 en niet meer dan 2800 kronen.

Bestaan er verschillende rechthebbenden, dan bepaalt de Verzekeringsraad op welke wijze het kapitaal onder hen zal worden verdeeld.

Bij ontstentenis van eene weduwe en van kinderen wordt het kapitaal uitgekeerd aan hen, in wier levensonderhoud de getroffene voorzag, met dien verstande, dat geen dier personen meer dan 800 kronen kan ontvangen.

Gedurende de eerste 13 weken na het ongeval is op den getroffene van toepassing de wet, welke het Deensche zeerecht regelt.

De getroffene, die den leeftijd van 30 jaren heeft bereikt maar nog geen 55 jaren is, heeft het recht te eischen dat het kapitaal, waarop hij aanspraak heeft, voor hem wordt omgezet in eene lijfrente. Wat betreft de getroffenen beneden en boven de gestelde leeftijdsgrenzen, heeft de Verzekeringsraad de bevoegdheid aan hen een lijfrente toe te kennen, ook indien zij eene uitkeering in eens verkiezen. Indien de Verzekeringsraad, met het oog op den geestelijken toestand van den getroffene, van oordeel is, dat hem geen kapitaal behoort te worden uitgekeerd, is hij bevoegd hem een lijfrente toe te kennen, welke ook de leeftijd van den getroffene zij.

Aan vrouwen en minderjarigen wordt de schadeloosstelling in den meest geschikten vorm uitgekeerd, hetzij aan hen zelven, hetzij aan hunne vertegenwoordigers.

Wijze van verzekering. Met uitzondering van den Staat en de gemeenten is de werkgever gehouden het risico der verzekering zijner werklieden over te dragen aan eene onderlinge verzekeringsvereeniging van werkgevers of aan eene naamlooze vennootschap, door den Minister van Binnenlandsche Zaken gemachtigd om dergelijke verzekeringen over te nemen.

De statuten van eene onderlinge verzekeringsvereeniging moeten worden goedgekeurd door bedoelden Minister.

De naamlooze vennootschappen moeten voldoen aan bepaalde voorwaarden, welke voor elke vennootschap afzonderlijk door dien Minister worden geregeld.

Eene erkende onderlinge verzekeringsvereeniging ontvangt, behoudens in de wet bepaalde uitzonderingen, van den Staat subsidie als tegemoetkoming in de kosten van de verzekering van die werkgevers, wier vaartuigen niet door stoom, gas, electriciteit, enz. worden bewogen. Deze subsidie bedraagt ten hoogste 12 kronen per jaar en per verzekerde.

Op elk vaartuig, welks bemanning onder de verzekering valt, moet op eene plaats, toegankelijk voor de bemanning, eene kennisgeving hangen, waaruit blijkt dat het vaartuig aan de verzekering is onderworpen en bij welke vereeniging of maatschappij de verzekering is gesloten.

Eveneens moet een uittreksel uit de wet aan boord zichtbaar worden opgehangen. Dit uittreksel wordt door genoemden Minister vastgesteld in de Deensche en Engelsche taal.

De kapitein moet ten minste één gebonden exemplaar van de wet aan boord hebben. De leden der bemanning hebben het recht dat exemplaar in te zien.

Aangifte en onderzoek van het ongeval. De werkgever, de kapitein of diens plaatsvervanger, geeft van elk voorgekomen ongeval kennis aan den Verzekeringsraad. De kennisgeving geschiedt binnen 8 dagen na het ongeval of, indien het ongeval buiten de haven voorvalt, binnen 8 dagen nadat het schip eene haven aandoet. In eene buitenlandsche haven, waar een Deensche consulaire ambtenaar is, geschiedt de kennisgeving aan dien ambtenaar. Bij de kennisgeving moet een medische verklaring worden overgelegd.

De kapitein moet in het scheepsjournaal aanteekenen op welk tijdstip de verzekerde ten gevolge van het ongeval ongeschikt is geworden tot werken en wanneer die ongeschiktheid is geëindigd.

De getroffene moet zich zoo spoedig mogelijk geneeskundig doen onderzoeken en zich onderwerpen aan de voorgeschreven geneeskundige behandeling, op straffe van geheel of gedeeltelijk verlies van zijne aanspraken. De werkgever of de verzekeringmaatschappij heeft het recht den getroffene geneeskundig te doen onderzoeken.

Het onderzoek van het ongeval, waarvan een proces-verbaal wordt opgemaakt, geschiedt door den consul, indien deze aanwezig is in de haven van het onderzoek; anders geschiedt het door tusschenkomst van den kapitein door het bevoegde plaatselijke gezag. Een afschrift van het proces-verbaal wordt gezonden aan den naasten consul of aan den Verzekeringsraad.

Indien een verzekerde vermist wordt, hetzij ten gevolge van het vergaan van het vaartuig, hetzij ten gevolge van eene onbekende oorzaak, zal hij geacht worden te zijn overleden, indien na verloop van 2 jaren, nadat voor het laatst van hem gehoord is, geen bericht van zijn in leven zijn is ingekomen.

Verzekeringsraad. Eene bijzondere afdeeling van den Verzekeringsraad is belast met de uitvoering van deze wet. Deze afdeeling bestaat uit den voorzitter van den raad, twee leden van den raad, aangewezen door den Koning, en vier leden, aangewezen door den Minister van Binnenlandsche Zaken, waarvan twee de werkgevers en twee de werklieden vertegenwoordigen.

De afdeeling beslist over de toekenning of weigering der schadeloosstellingen, het bedrag en den duur der uitkeering en beslist de geschillen, welke rijzen over de toegekende schadeloosstellingen per dag.

Van de beslissing staat beroep open op den Minister van Binnenlandsche Zaken, die de beslissing kan vernietigen en de zaak naar de afdeeling voor een nieuw onderzoek kan terugwijzen.

De wet van 30 Maart 1906 geeft aan personen, bij de zeevaart betrokken, die niet vallen onder de wet van 1 April 1905, (zeelieden op pleiziervaartuigen, duikers bij het bergen van goederen, enz.) de bevoegdheid, zich tegen eene premie van 5 kr. per jaar te verzekeren, overeenkomstig de bepalingen der Deensche Zeevisschers-Ongevallenwet van 3 April 1900.

Finland.

Omvang der verzekering. De verzekering van zeevarenden is geregeld bij de wet van 10/23 Januari 1902. Volgens deze wet

zijn de bepalingen van de wet van 5 December 1895 betreffende de verantwoordelijkheid van ondernemers voor de ongevallen aan hunne arbeiders overkomen, welke eene voortdurende geheele of gedeeltelijke invaliditeit of eene daarmede gelijkgestelde ziekte of den dood van den getroffene ten gevolge hebben, van toepassing op de bemanning van een Finsch schip, aan welks hoofd een gediplomeerd gezagvoerder staat, voor zoover geene afwijkende voorschriften zijn gegeven bij eerstgenoemde wet. De wet beschouwt niet als leden der bemanning: scheepsleerlingen, die op het schip eene opleiding ontvangen en geen loon hebben, en den hofmeester, die aan boord voor eigen rekening levensmiddelen verkoopt, benevens het personeel dat hij in zijn dienst heeft.

Geene schadeloosstelling wordt verleend, indien de verzekerde opzettelijk of door grove nalatigheid het ongeval heeft veroorzaakt. Evenmin wordt schadeloosstelling verleend, indien de verzekerde door een ongeval wordt getroffen in den tijd, dat hij met of zonder verlof van boord is.

Schadeloosstellingen. In geval van voorbijgaande geheele ongeschiktheid tot werken ontvangt de verzekerde, met aanvang van den zevenden dag na het ongeval, eene uitkeering van 60 % van zijn gemiddeld loon, tot een maximum van 1 gulden 25 cent per dag; in geval van voorbijgaande gedeeltelijke ongeschiktheid eene uitkeering in verhouding tot de verloren geschiktheid tot werken.

In geval van voortdurende ongeschiktheid tot werken ontvangt hij eene rente van ten hoogste 60 % van zijn jaarloon.

De rente gaat in met den 21sten dag na het ongeval, indien de getroffene op dien dag nog niet is hersteld.

De weduwe van den verzekerde, die ten gevolge van een bedrijfsongeval overlijdt, ontvangt tot haar opvolgend huwelijk per jaar een schadeloosstelling van 20 % van het jaarloon van haar echtgenoot en ieder kind, dat den leeftijd van 15 jaren niet heeft bereikt, ontvangt 10 % van dat jaarloon, indien de moeder nog leeft en 20 %, indien het ouderloos is.

De gezamenlijke schadeloosstellingen voor de nagelaten betrekkingen bedragen in geen geval meer dan 40 % van het jaarloon van den overledene.

De nagelaten betrekkingen hebben eveneens recht op schadeloosstelling indien gedurende een bepaalden tijd geene tijding van den verzekerde of van het schip, waarop hij tehuis behoort, is ingekomen of het schip is vergaan en daarna niets meer van den verzekerde wordt gehoord.

Organisatie. De reeder is verplicht voor zijne verzekerde werklieden eene verzekering te sluiten bij eene onderlinge verzekeringsvereeniging voor zeelieden.

Bij besluit van den Finschen Senaat van 9 October 1902 zijn nadere voorschriften gegeven omtrent die verzekeringsvereeniging.

De reeder, die eene verzekering bij die vereeniging heeft gesloten, is daarvan lid en zijne rechten en verplichtingen gaan over op zijne erfgenamen.

Wordt het vaartuig, voor welks bemanning eene verzekering is gesloten, prijs gemaakt of in eene haven verlaten, dan eindigt de verzekering met den dag waarop de bemanning is ontslagen en ophoudt te werken. Wordt het vaartuig in open zee verlaten, dan eindigt de verzekering met den dag, waarop de bemanning eene haven heeft bereikt.

Aan het hoofd der vereeniging staat eene directie van drie leden. Den eersten keer worden de leden aangewezen door de constitueerende vergadering, daarna door de jaarvergadering der leden.

De directie sluit de verzekeringen, betaalt de schadeloosstellingen, stelt de premie voorloopig vast, beheert de bezittingen van de vereeniging en heeft de leiding der dagelijksche zaken.

De ledenvergadering heeft verschillende bevoegdheden, o. a. de vaststelling der premiën.

Middelen tot dekking der uitgaven. Door den reeder worden tweeërlei premiën opgebracht:

a. voorschotpremie, welke voor den eersten keer wordt betaald binnen 30 dagen nadat het verzoek om eene verzekering te sluiten is toegestaan, en daarna, eens per jaar, in de maand December;

b. suppletoire premie, welke ieder jaar wordt betaald op een bepaald tijdstip.

Deze beide premiën dienen tot dekking der schadeloosstellingen en der administratiekosten.

De premiën worden in de jaarvergadering van de leden der vereeniging vastgesteld en houden verband met de soort en de grootte van de vaartuigen.

Aangifte en onderzoek van het ongeval. Van het ongeval wordt, zoo mogelijk, melding gemaakt in het scheepsjournaal; het relaas wordt onderteekend door den kapitein en door de scheepsofficieren en leden der bemanning, die bij het ongeval tegenwoordig waren. De aangifte van het ongeval geschiedt bij de daarvoor aangewezen plaatselijke autoriteit van de Finsche haven, waar het ongeval is voorgevallen, of welke het schip na het ongeval het eerst aandoet. Doet het schip binnen 30 dagen na het ongeval geene Finsche haven aan, dan wordt van uit de eerste haven, vanwaar uit het geschieden kan, bericht van het ongeval gezonden aan de verzekeringsvereeniging.

De directie van de verzekeringsvereeniging onderzoekt de ingekomen aangiften van ongevallen en keert, indien uit het ingestelde onderzoek blijkt, dat de aanspraak gegrond is, de schadeloosstelling uit.

Het onderzoek naar het ongeval wordt ingesteld door de bevoegde politie-autoriteit.

Spanje.

Volgens de wet van 30 Januari 1900 is het vervoer te land en te water (zee- en binnenvaart) verzekeringsplichtig. Genoemde wet regelt eveneens de verzekering der werklieden in verschillende industrieele bedrijven. Eene afzonderlijke regeling voor het zeevaartbedrijf bestaat in Spanje niet; evenmin houdt genoemde wet van den regel afwijkende bepalingen in voor dat bedrijf.

Schadeloosstellingen. Heeft het ongeval voorbijgaande ongeschiktheid tot werken ten gevolge, dan is de werkgever verplicht den getroffene van den dag van het ongeval af tot den dag waarop de getroffene weder in staat is te werken, de helft van diens dagloon uit te keeren.

Bestaat de ongeschiktheid tot werken nog na verloop van één jaar, dan wordt dezelfde schadeloosstelling gegeven, die gegeven zoude zijn, indien de getroffene voortdurend ongeschikt tot arbeiden was geweest.

Heeft het ongeval ten gevolge voortdurende geheele ongeschiktheid tot werken, dan is de werkgever verplicht den getroffene tweemaal het jaarloon te betalen; de schadeloosstelling is echter beperkt tot 18 maanden loon, indien de getroffene zijn vroeger werk niet meer kan doen maar wel in staat is ander werk te verrichten.

Heeft het ongeval ten gevolge voortdurende gedeeltelijke ongeschiktheid tot arbeid, welken de getroffene vroeger verrichtte, dan is de werkgever verplicht, òf den getroffene met behoud van zijn vroeger loon, ander werk te verschaffen, òf eene schadeloosstelling van eenmaal het jaarloon uit te betalen.

De werkgever is tevens verplicht aan den getroffene geneeskundige hulp en geneesmiddelen te verschaffen.

Ingeval het ongeval den dood ten gevolge heeft, is de werkgever verplicht de begrafeniskosten te dragen tot een bedrag van 100 Pesetas. Tevens ontvangen de weduwe, de descenden-

ten beneden de 16 jaar, alsmede de ouders en grootouders eene schadeloosstelling.

Laat de overledene eene weduwe en kinderen of ouderlooze kleinkinderen na, wier kostwinner hij was, dan keert de werkgever eene som uit, gelijk aan het gemiddelde dagloon over twee jaren; laat de overledene slechts kinderen of kleinkinderen na, dan wordt 18 maanden loon uitgekeerd. Eenmaal het jaarloon wordt uitgekeerd, wanneer de overledene eene weduwe zonder kinderen of andere descendenten nalaat. De ouders of grootouders van den overledene ontvangen 10 maanden loon, indien er geene weduwe of descendenten zijn, mits de ascendenten 60 jaren oud en behoeftig zijn; is slechts één ascendent in leven, dan wordt aan hem zeven maanden loon uitgekeerd.

In plaats van de bovengenoemde schadeloosstellingen aan de nagelaten betrekkingen, kan de werkgever de navolgende lijfrenten uitkeeren, wanneer hij voor de nakoming zijner verplichtingen, ten genoegen van den getroffene of van zijne nagelaten betrekkingen zekerheid stelt:

1⁰. 40 % van het jaarloon van den overledene, uit te betalen aan de weduwe en aan de kinderen of kleinkinderen beneden de 16 jaren;

2⁰. 20 % van het jaarloon uit te betalen aan de weduwe, indien er geene descendenten zijn;

3⁰. 10 % van het jaarloon uit te betalen aan elken behoeftigen 60-jarigen ascendent, indien de overledene geene weduwe of descendenten nalaat, met dien verstande, dat het gezamenlijk bedrag dezer renten 30 % van het jaarloon niet te boven gaat.

De betaling der rente aan de weduwe houdt op, wanneer zij hertrouwt.

Voor de vaststelling der schadeloosstellingen geldt als loon de verdienste van den arbeider in geld of in natura. Het dagloon wordt gacht te bedragen ten minste 1 Peseta 50 centimes, ook indien geen of een geringer loon wordt verdiend.

De werkgever is bevoegd ter nakoming van zijne verplichtingen, elken verzekerde in zijn dienst tegen de bovenomschreven geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen te doen verzekeren bij eene door den Minister van Binnenlandsche Zaken erkende verzekeringmaatschappij, onder voorwaarde, dat de schadeloosstellingen door die maatschappij uit te keeren, in geen geval geringer zullen zijn dan de door de wet gewaarborgde vergoedingen.

De aangifte van het ongeval. Deze geschiedt door den werkgever bij de bevoegde autoriteit.

Voor de zeevaart zijn geen bijzondere bepalingen hieromtrent voorgeschreven.

Italië.

In dit land bestaat geen afzonderlijke wet regelende de verzekering van zeevarenden. De zeevarenden zijn met de werklieden in de bedrijven te land in ééne wet opgenomen. Slechts daar waar zulks noodzakelijk was, zijn bijzondere voorschriften gegeven voor de zeebedrijven.

De ongevallenverzekering van zeevarenden is geregeld in de wet van 29 Juni 1903. Deze wet wijzigt de ongevallenwet van 17 Maart 1898 op verschillende punten en breidt het aantal verzekeringsplichtige bedrijven uit. Zoo neemt, onder meer, de wet van 29 Juni 1903 (de wet van 17 Maart 1898 en de wet van 29 Juni 1903 zijn bij Koninklijk besluit van 31 Januari 1904 in ééne wet opgenomen) onder de verzekeringsplichtige bedrijven op de scheepvaart ter zee, de visscherij, uitgeoefend op meer dan 10 kilometers van de kust, benevens de sponsen- en koraalvisscherij, voor zoover genoemde bedrijven met meer dan vijf werklieden worden uitgeoefend.

In het algemeen gelden voor de zeevaart dezelfde bepalingen als voor de landbedrijven.

In de wet zijn echter enkele afwijkende voorschriften gesteld ten aanzien van het vervoer ter zee. Deze afwijkingen hebben hoofdzakelijk betrekking op de regeling der schadeloosstellingen en de aangifte van de ongevallen, terwijl tevens enkele voorschriften zijn gegeven voor het geval, dat het vaartuig vergaan of vermoedelijk vergaan is.

De regeling der verzekering voor de zeevarenden is in hoofdtrekken de volgende:

Verzekerde personen. Als werklieden worden beschouwd alle personen, die deel uitmaken van de bemanning van een vaartuig, dat onder Italiaansche vlag vaart, hetzij dat de bemanning per dag, hetzij dat zij per maand wordt betaald, met uitzondering van den beroepsloods. Zij, die jaarlijks meer dan 2100 lires verdienen, zijn niet verzekerd. Als ondernemers in den zin der wet worden beschouwd de reeders der vaartuigen of zij die daarmede zijn gelijkgesteld.

De werkgever is verplicht op zijne kosten zijne werklieden te verzekeren tegen de geldelijke gevolgen van bedrijfsongevallen, welke den dood of lichamelijke verwonding van meer dan vijf dagen ten gevolge hebben.

Deze verzekering ontheft den reeder niet van de verplichtingen voortvloeiend uit de artt. 537 en 539 van het Wetboek van Koophandel.

Organisatie der verzekering. De werkgever kan zijne werklieden verzekeren bij:

1⁰. La Cassa Nazionale di assicurazione per gl'infortuni degli operai sul lavoro.

Bij deze Bank moeten verzekerd worden de werklieden in bedrijven, uitgevoerd voor rekening van den Staat, de provincie of de gemeente, tenzij deze verzekerd zijn bij eene instelling als bedoeld onder 2⁰. of 3⁰.;

2⁰. eene wettelijk of Koninklijk goedgekeurde kas, zoo deze voortdurend meer dan 500 arbeiders omvat en schadeloosstellingen waarborgt, welke niet geringer zijn dan die toegekend door de wet;

3⁰. eene onderlinge verzekeringsvereeniging van werkgevers, welker statuten door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn goedgekeurd. Deze vereeniging moet ten minste 4000 werklieden omvatten.

De onder 2⁰. en 3⁰. genoemde kassen moeten zekerheid stellen voor de nakoming harer verplichtingen;

4⁰. eene erkende particuliere verzekeringmaatschappij volgens de voorschriften en onder de waarborgen te stellen bij een reglement.

Bij Koninklijk besluit kan, na ingewonnen advies van de Kamers van Koophandel, de Provinciale Staten en den Raad van State, de oprichting van eene onderlinge verzekeringskas van werkgevers, die een bepaald bedrijf uitoefenen, verplichtend worden gesteld, wanneer de aard van het bedrijf en de plaatselijke omstandigheden dit vereischen en daardoor eene betere uitvoering van de ongevallenverzekering kan worden verkregen. Deze verplichte kassen moeten ten minste 15 000 werklieden omvatten.

Hetzelfde Koninklijk besluit, dat de oprichting voorschrijft, stelt de zekerheid vast, welke gesteld moet worden voor de nakoming der verplichtingen.

Schadeloosstellingen. De kosten van geneeskundige hulp, noodig geworden door een bedrijfsongeval, komen ten laste van den ondernemer.

In geval van voortdurende geheele ongeschiktheid tot werken ontvangt de getroffene het viervoud van zijn jaarloon, doch niet minder dan 2000 lires. Is de voortdurende ongeschikt-

heid tot werken slechts partieel, dan ontvangt hij het viervoud van het bedrag waarmede zijn jaarloon is verminderd, maar niet minder dan 500 lires.

In geval van overlijden ontvangen zijne rechtverkrijgenden het drievoud van zijn jaarloon.

Bij tijdelijke geheele ongeschiktheid tot werken ontvangt de getroffene gedurende den tijd van zijne ongeschiktheid een daggeld, dat gelijk is aan de helft van het loon, dat hij verdiende op het tijdstip van het ongeval.

Bij tijdelijke gedeeltelijke ongeschiktheid tot werken ontvangt hij gedurende den tijd van zijne ongeschiktheid een daggeld gelijkstaande met de helft van het loon, dat hij ten gevolge van het ongeval derft.

De schadeloostellingen aan den getroffene toegekend in geval van geheele of gedeeltelijke voortdurende ongeschiktheid tot werken worden den getroffene in den vorm van een lijfrente uitgekeerd.

Bij tijdelijke ongeschiktheid tot werken, gaat in de gevallen, bedoeld in art. 537 van het Wetboek van Koophandel, de uitkeering in op den dag, waarop volgens het bepaalde in dat artikel de uitbetaling van het loon ophoudt.

Leerlingen ontvangen bovenstaande schadeloosstellingen berekend naar de laagste loonen van de werklieden in hetzelfde bedrijf en van de categorie, waartoe de leerling behoort.

Binnen twee jaren na het ongeval, kunnen de werkman en de instelling waarbij hij verzekerd was, herziening der schadeloosstelling vragen op grond, dat de eerste beslissing onjuist was of dat de gezondheidstoestand van den werkman is veranderd. Bij overlijden van den werkman komt die bevoegdheid tevens toe aan zijne rechtverkrijgenden.

Is het vaartuig vergaan of wordt het geacht te zijn vergaan volgens het bepaalde van art. 633 van het Wetboek van Koophandel en zijn van den dag af van de schipbreuk of van den dag af, waarop voor het laatst van het vaartuig is gehoord, zes maanden verloopen zonder dat er tijding is ingekomen van de bemanning, dan kunnen de rechtverkrijgenden van de vermiste schepelingen aanspraak op schadeloosstelling maken. De schadeloosstelling wordt niet uitbetaald dan onder de noodige waarborgen, welke door partijen of door den rechter worden vastgesteld. De duur van deze zekerheid is drie jaren. Komt het vaartuig, dat men verloren waande, terug of komen er betrouwbare berichten in, dan worden, rekening houdende met de gevolgen van het ongeval, de financieele betrekkingen geregeld tusschen de verzekeringsinstelling, de personen die schadeloosstelling ontvangen hebben en hem, dien men verloren waande.

De schadeloosstellingen worden eveneens toegekend, indien het ongeval plaats vindt tijdens de terugreis, die ten gevolge van een oorzaak, onafhankelijk van den wil van den werkman, over land geschiedt of op een ander vaartuig dan dat, waarop de schepeling was aangemonsterd.

Berekening van het loon. Onder jaarloon is te verstaan, voor de werklieden, die gedurende de 12 maanden voorafgaande aan het ongeval, in eenzelfde onderneming zijn werkzaam geweest, het werkelijke loon, dat hun, hetzij in geld, hetzij in natura, in de onderneming is uitbetaald, tot een maximum van 2000 lires.

Is de werkman langer dan 6 maanden doch korter dan 12 maanden in de onderneming werkzaam geweest, dan bedraagt zijn jaarloon het driehonderdvoud van zijn dagloon, tot een maximum van 2000 lires; geniet hij in de onderneming een vast jaarlijksch loon, dan geldt dit — tot een bedrag van 2000 lires — als grondslag.

Het dagloon van den werkman wordt gevonden door zijne verdiensten over de twaalf maanden, voorafgaande aan het ongeval, te deelen door het aantal dagen, dat hij in dat tijdvak heeft gewerkt.

Is de werkman korter dan 6 maanden in eene onderneming werkzaam geweest, dan worden zijn jaar- en dagloon vastgesteld overeenkomstig regelen te bepalen bij verordening.

Aangifte van het ongeval. De schipper of ondernemer is verplicht binnen drie dagen kennis te geven aan de plaatselijke politie, indien het ongeval den dood of eene ongeschiktheid tot werken van meer dan vijf dagen ten gevolge heeft.

Valt het ongeval voor gedurende de reis, dan vangt de termijn van drie dagen aan met den dag, waarop het vaartuig eene Italiaansche haven binnenloopt of een buitenlandsche haven, waar een Italiaansch consulaat is gevestigd. In het laatste geval zal de aangifte geschieden bij den consulairen ambtenaar.

De schipper of ondernemer moet alle omstandigheden, waaronder het ongeval aan boord van het vaartuig heeft plaats gehad, vermelden in zijn scheepsjournaal.

Het relaas wordt door twee getuigen geteekend. Is er een dokter aan boord, dan wordt ook diens mede-onderteekening vereischt.

Afschrift van het relaas wordt bij de aangifte gevoegd.

(256. 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende toekenning van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van *Hoorn* over *Venhuizen* naar station *Bovenkarspel-Grootebroek.*

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 2 Juli 1907.

WILHELMINA.

(256. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, den aanleg te bevorderen van een spoorweg van *Hoorn* over *Venhuizen* naar *Station Bovenkarspel-Grootebroek*;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Uit 's Rijks schatkist wordt een renteloos voorschot beschikbaar gesteld ten bedrage van een derde der kosten van aanleg, doch tot geen hooger bedrag dan van f 233 000, ten behoeve van een spoorweg van *Hoorn* over *Venhuizen* naar *Station Bovenkarspel-Grootebroek.*

Artikel 2.

Het in artikel 1 genoemde renteloozе voorschot wordt onder voorwaarden, door Ons of krachtens Onze machtiging te stellen, toegekend aan den concessionaris voor den aanleg van den aldaar genoemden spoorweg, doch niet dan nadat door belanghebbenden bij dien aanleg daarvoor, ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat, voldoende ondersteuning zal zijn verleend, onder geene andere voorwaarden, dan waarop de goedkeuring van genoemden Minister zal zijn verkregen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(256. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. In het jaar 1900 werd door een zich in Drechterland gevormd hebbend comité concessie en geldelijke steun gevraagd voor een spoorweg, die de zuidelijk van den Staatsspoorweg tusschen Hoorn en Enkhuizen gelegen streek zou doorloopen en aan beide uiteinden aan dien spoorweg zou aansluiten.

Aanleiding tot het ontwerpen van deze nieuwe verbinding gaf de wensch, om den akker- en tuinbouw in dit deel der provincie Noordholland tot verdere ontwikkeling te doen komen. De aldaar gelegen gronden waren toch zeer geschikt gebleken voor de reeds in vele deelen van Noordholland met succes uitgeoefende intensieve cultuur van groenten en fijne vruchten en men meende, dat deze teelt ook voor de bevolking van deze streek eene bron van groote welvaart zou kunnen worden, indien slechts de bezwaren werden opgeheven, welke tot nog toe velen hadden weerhouden, zich op dat bedrijf toe te leggen.

De bedoelde bezwaren zijn gelegen in de moeilijkheid van het transport der producten naar de stations van den bestaanden spoorweg, welk vervoer, vaak langs een vrij langen weg, per vaartuig of per wagen moet geschieden. Groot tijdverlies en aanzienlijke verhooging der transportkosten is daarvan het gevolg, terwijl bovendien de waarde der producten van den fijnbouw, die door hun aard tegen herhaald overladen niet bestand zijn, daardoor in niet geringe mate achteruitgaat.

Verbetering der waterwegen, zoo, dat het vervoer naar de marktplaatsen rechtstreeks per schuit zou kunnen plaats hebben, kan in dezen ongunstigen toestand geen afdoende verbetering brengen. Het in de verschillende polders afwisselende bemalingspeil zou het bouwen van een groot aantal schutsluizen noodzakelijk maken, waarvoor groote uitgaven zouden worden gevorderd en ten gevolge waarvan het verkeer toch ernstige belemmering zou blijven ondervinden.

Bovendien kunnen de producten veelal met meer voordeel op verren afstand van de hand worden gezet, waartoe een snel verkeersmiddel noodig is, waarmede zonder overlading de plaats van bestemming te bereiken is.

Hetzelfde geldt voor het vervoer in omgekeerde richting van de voor deze cultuur onmisbare meststoffen, terwijl ook voor het personenverkeer, o. a. met de marktplaatsen, behoefte aan vergemakkelijking wordt gevoeld.

In al deze opzichten kan de gewenschte verbetering verkregen worden door uitbreiding van het locale spoorwegnet. Dat dit in de betrokken streek wordt gevoeld, moge blijken uit den bijval, dien de plannen van het bovenbedoelde comité bij de onmiddellijk belanghebbenden mochten vinden. Deze bijval kwam voornamelijk aan den dag door de zeer beduidende bijdragen, die reeds dadelijk ten behoeve van den aanleg van den ontworpen spoorweg werden toegezegd, terwijl ook de Provinciale Staten van Noordholland, blijkens besluit van 12 Juli 1906, n°. 54, door toekenning van een renteloos voorschot en door deelneming in het aandeelenkapitaal der voor den aanleg op te richten onderneming, te kennen hebben gegeven, de zaak van voldoend belang te achten, om haar op krachtige wijze te steunen.

§ 2. Het tracé van den ontworpen spoorweg is aangegeven op de als bijlage bij deze Memorie gevoegde schetskaart.

De lijn zal aanvangen nabij K.M. 35 van den Staatsspoorweg Zaandam—Hoorn—Enkhuizen. De afstand van dit beginpunt van den aan te leggen spoorweg tot het midden van het stationshoofdgebouw te Hoorn beloopt ongeveer 2500 M. Van dit punt loopt de lijn door de gemeenten Blokker, Schellinkhout, Wijdenes, Venhuizen en Grootebroek naar het station Bovenkarspel—Grootebroek van evengenoemden Staatsspoorweg, alwaar weder aansluiting daaraan wordt verkregen.

Met het oog op de wenschelijkheid om het rollend materieel van den grooten spoorweg op de lijn te doen circuleeren, hetgeen noodig is om het vervoer snel en zonder overladen te kunnen doen plaats hebben, werd eene spoorwijdte van 1,435 M. gekozen,

terwijl de kleinste straal van de in den ontworpen spoorweg voorkomende bogen werd aangenomen op 200 M. Hellingen steiler dan 1 op 200 komen in het project niet voor. Evenmin belangrijke kunstwerken. Ook de bovenbouw van den spoorweg zal voor het verkeer daarover van bovenbedoeld materieel geschikt zijn.

Tegen het gekozen tracé bestaan geene bedenkingen. Het werd trouwens ontworpen door een comité, waarvan de leden volkomen met alle plaatselijke omstandigheden bekend zijn en vond in de streek algemeen instemming.

De raming der voor den aanleg benoodigde kosten sluit op een bedrag van f 700 000, buiten de kosten van rollend materieel, waarin niet behoeft te worden voorzien. De Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij toch verklaarde zich, zooals met het oog op eene doelmatige exploitatie der lijn het meest gewenscht moet worden geacht, op alleszins aannemelijke voorwaarden bereid die exploitatie op zich te nemen en verbond zich, de kosten van aanschaffing van het benoodigde rollend materieel voor hare rekening te nemen.

Daar de ontworpen lijn nagenoeg 15 K.M. lengte zal verkrijgen, beloopen de geraamde aanlegkosten ruim f 46 000 per K.M. Dit bedrag mag voor den bouw van den spoorweg, op de hierboven omschreven wijze, voldoende worden geacht, ook rekening houdende met de omstandigheid, dat de lijn geheel op eigen baan zal zijn gelegen, met de noodige onteigening van vele waardevolle terreinen en met de, in den laatsten tijd, hooge prijzen van ijzer en staal.

§ 3. Uit hetgeen in § 1, omtrent de ontwikkeling van den fijnbouw in de door den spoorweg te doorsnijden streek, is gezegd, volgt reeds, dat de bevolking, in verband met haar bedrijf, de marktplaatsen in de omgeving veelvuldig moet bezoeken. Uit dien hoofde mag naast het belangrijke vervoer van landbouwproducten, meststoffen en andere goederen, dat voor den beschouwden spoorweg hoofdzaak zal zijn, een niet onbeteekenend personenvervoer te gemoet worden gezien. In verband met een en ander zullen ook buiten de dorpen, bij verschillende wegkruisingen, stopplaatsen voor reizigers worden gevestigd, waarbij tevens gelegenheid tot in- en uitladen van goederen zal worden gegeven.

Omtrent het te verwachten vervoer moge nog het volgende worden opgemerkt.

Eene vergelijking van deze lijn met de bestaande lijn Hoorn—Enkhuizen ligt voor de hand. De bevolking der door beide lijnen doorsneden gemeenten is ongeveer gelijk in zielental; in 1905 bedroeg dit, met uitzondering van de eindpunten, voor de bestaande lijn 9000, voor de ontworpen lijn 7500. Niettegenstaande deze weinig dichte bevolking is het vervoer over de lijn Hoorn—Enkhuizen zeer belangrijk; in de jaren 1902/5 beliep het aantal der over elke sectie dier lijn vervoerde tonnen goederen gemiddeld 140 per dag. Voor de eene eveneens welvarende en veel dichter bevolkte streek doorsnijdende lijn Haarlem—Uitgeest (totale bevolking der doorsneden gemeenten, zonder de eindpunten, 31000 zielen) bedroeg ditzelfde gemiddelde slechts 107 ton.

De in dezelfde jaren van het belangrijke station Beverwijk in rechtstreeksch verkeer verzonden goederen beliepen gemiddeld 1155 ton per jaar. Voor het station Bovenkarspel—Grootebroek was dit bedrag 8370 ton.

Eene ontwikkeling van verkeer en toeneming van welwaart, als ten gevolge van den aanleg van de lijn Hoorn—Enkhuizen is verkregen door de daaraan liggende plaatsen, welke vroeger in gelijksoortige omstandigheden verkeerden als die, welke door de nu ontworpen lijn aan het spoorwegnet zullen worden aangesloten, mag dan ook met grond, als gevolg van die aansluiting, voor laatstbedoelde plaatsen worden verwacht.

§ 4. De aan het slot van § 1 bedoelde, door de provincie en de betrokken streek toegekende, bijdragen kunnen aldus worden gespecificeerd.

Toegezegd werd:

	Als renteloos voorschot	in aandeelen.	Totaal.
door de provincie. . . .	f 106 000	f 105 000	f 211 000
„ gemeenten en polders	127 000	118 000	245 000
„ particulieren . . .	„	10 750	10 750
	f 233 000	f 233 750	f 466 750

Dit laatste bedrag vertegenwoordigt $^2/_3$ der geraamde aanlegkosten. Indien dus van Rijkswege als renteloos voorschot een gelijk bedrag als in denzelfden vorm door provincie, gemeenten en polders te zamen wordt verstrekt, dat is f 233 000, of rond $^1/_3$ der raming, beschikbaar wordt gesteld, zal het voor den aanleg benoodigde kapitaal bijeengebracht zijn.

Voor den aanleg zal dan eene maatschappij worden opgericht, waarvan de statuten reeds in ontwerp werden goedgekeurd.

De Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij zal zich, gelijk gezegd, op hare kosten en risico met de exploitatie der lijn belasten en daarvoor het rollend materieel leveren. Hiervoor wordt een bedrag van f 100 000 noodig geacht. Uit de ontvangsten is de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij bereid, aan de op te richten maatschappij jaarlijks uit te keeren f 1000 voor administratie- en andere kosten. Vervolgens zal zij zelve, als vergoeding van exploitatiekosten, de som van f 20 000 per jaar genieten, verhoogd met f 0,30 per trein-kilometer, welke meer gereden zal zijn dan door vijf treinen daags in elke richting in gewonen dienst. Hetgeen daarna van de ontvangsten overblijft, zal tusschen de beide maatschappijen verdeeld worden in verhouding van de kapitalen door de eigenares van den spoorweg en de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij in de onderneming gestoken.

Zoodra de uitkeering, welke de eigenares uit dien hoofde zal ontvangen, meer bedraagt dan 4 pct. over haar aandeelen kapitaal, zal voorts $^1/_3$ van het meerdere, als restitutie op het Rijksvoorschot, aan den Staat zijn uit te keeren.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

TOEKENNING VAN EEN RENTELOOS VOORSCHOT UIT 'S RIJKSSCHATKIST

ten behoeve van den aanleg

van een Spoorweg van Hoorn naar Station Bovenkarspel_Grootebroek.

(Bijlage der Memorie van Toelichting.)

Lith. Gebrs. J & H v. Langenhuysen — den Haag

Schaal 1 à 200000.

(257. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende toekenning van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van de *Van Ewijcksluis* naar *Schagen.*

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilig bescherming.

's Gravenhage, den 2 Juli 1907.

WILHELMINA.

(257. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den aanleg te bevorderen van een spoorweg van de *Van Ewijcksluis* naar *Schagen*;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Uit 's Rijks schatkist wordt een renteloos voorschot beschikbaar gesteld ten bedrage van een derde der kosten van aanleg, doch tot geen hooger bedrag dan f 163 300, ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van de *Van Ewijcksluis* naar *Schagen.*

Artikel 2.

Het in artikel 1 genoemde renteloоze voorschot zal, onder voorwaarden, door Ons of krachtens Onze machtiging te stellen, worden toegekend aan den concessionaris voor den aanleg van den aldaar genoemden spoorweg, doch niet dan nadat door belanghebbenden bij dien aanleg daarvoor, ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat, voldoende ondersteuning zal zijn verleend, onder geene andere voorwaarden, dan waarop de goedkeuring van genoemden Minister zal zijn verkregen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(257. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

§ 1. Evenals bij den ontworpen spoorweg van Hoorn naar het station Bovenkarspel—Grootebroek, ter bevordering van den aanleg waarvan mede een wetsontwerp wordt ingediend, zijn het hoofdzakelijk de belangen van den landbouw, welke tot het ontwerpen van den in dit wetsontwerp bedoelden spoorweg hebben geleid. De zeer vruchtbare gronden in de Wieringerwaard en den Anna Paulowna-polder leenen zich uitnemend voor de meer intensieve cultuur, met name voor de teelt van koolsoorten en dergelijke producten van den zoogenaamden fijnbouw. Hoewel dit door proefnemingen op afdoende wijze is aangetoond, kan echter deze cultuur in de bedoelde landstreek niet tot ontwikkeling komen, zoolang het vervoer van de producten niet vergemakkelijkt wordt. Thans zijn voor deze vrij afgelegen gronden aan het vervoer der producten naar de spoorwegstations te hooge kosten verbonden en vordert dit vervoer ook te veel tijd. Door een en ander bleef de ontwikkeling van deze landstreek bij andere, waarvan de vruchtbaarheid niet grooter, doch de ligging ten opzichte van de spoorwegen gunstiger was, ten achter. Dit werd door de eigenaars der gronden in deze streek in die mate gevoeld, dat zij het voorbeeld van andere streken volgden en het initiatief namen voor het verkrijgen van eene spoorwegverbinding.

Een tot dat doel onder leiding van den heer J. L. T. GRONEMAN, dijkgraaf van de Wieringerwaard, in het jaar 1900 gevormd comité van belanghebbenden deed een plan opmaken voor de in dit wetsontwerp bedoelde lijn, vroeg ten behoeve van den aanleg daarvan bijdragen aan de betrokken locale besturen, aan particulieren in de streek, en aan de provincie Noordholland, en trad omtrent de exploitatie van de ontworpen lijn in overleg met de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij. Deze pogingen van het comité werden met goed succes bekroond, Het plan vond algemeen instemming; door de direct belanghebbenden en door de provincie werden belangrijke bijdragen toegezegd, eenn derde van de geraamde aanlegkosten werd in den vorm van aandeelen mede door de provincie en in de streek bijeengebracht, en met de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij werd overeenstemming verkregen omtrent de grondslagen voor een exploitatie-contract.

Daarop wendde het comité zich tot de Regeering met het verzoek om de toekenning van een Rijksvoorschot tot een derde der aanlegkosten te bevorderen, en nadat uit een ingesteld onderzoek is gebleken, dat tegen het ontworpen plan geen bezwaar bestaat, en dat, bij toekenning van het gevraagde Rijksvoorschot, de uitvoering van het plan verzekerd is te achten, meent de ondergeteekende dat er alle aanleiding bestaat om thans aan het verzoek van het comité te voldoen.

§ 2. De spoorweg, waarvoor de Rijksbijdrage wordt voorgesteld, en waarvan de richting op de als bijlage bij deze Memorie gevoegde kaart is aangegeven, zal aanvangen bij de Van Ewijcksluis, tegenover het eiland Wieringen, en zal loopen door de gemeenten Anna-Paulowna, Wieringerwaard en Barsingerhorn, om bij den Lutjewallerweg aan te sluiten aan den bestaanden spoorweg van Wognum naar Schagen, van welken spoorweg het baanvak Lutjewallerweg—Schagen voor de nieuwe lijn in medegebruik zal worden verkregen.

Behalve voor de drie doorsneden gemeenten en voor Schagen zal de lijn, welke van het aanvangspunt tot het aansluitingspunt aan de lijn Schagen—Wognum pl. m. 13,5 K.M. lang wordt, van groot belang zijn voor de bewoners van het eiland

Wieringen, zoodat de bevolking van Schagen niet medegerekend, in het geheel eene plattelandsbevolking van ongeveer 10 000 zielen er door zal worden gebaat.

In verband met de aansluiting aan de lijn Schagen—Wognum, en met het oog op de wenschelijkheid om de landbouwproducten onmiddellijk in de goederenwagens der hoofdspoorwegen te kunnen laden, ten einde overlading onnoodig te maken, zal de ontworpen spoorweg met normale spoorwijdte worden gebouwd en zoodanig, dat de wagens der hoofdspoorwegen zonder bezwaar over de lijn kunnen worden doorgevoerd. Naar het oordeel van den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten, waarmede de ondergeteekende kan instemmen, zal het in verband met den zwaarderen bouw van de lijn, aanbeveling verdienen deze als locaalspoorweg, dus met grootere snelheid dan 20 K. M. per uur, te exploiteeren. Zoolang echter de lijn Schagen—Wognum, van welke een gedeelte voor de nieuwe verbinding moet worden medegebruikt, met eene maximum-snelheid van 20 K. M. per uur worden bereden, zal vermoedelijk voor de nieuwe lijn gelijksoortige exploitatie de voorkeur verdienen. Vandaar dat de ondergeteekende aan het comité, dat de nieuwe lijn ontwierp, en aan de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij heeft te kennen gegeven dat in de omtrent deze lijn te sluiten concessie- en subsidie-overeenkomst eene bepaling zal worden opgenomen, waarbij de verplichting wordt opgelegd om de lijn als locaalspoorweg te exploiteeren, zoodra de ondergeteekende daartoe het verlangen te kennen geeft, doch niet dan nadat dezelfde wijze van exploitatie op de lijn Schagen—Wognum zal zijn ingevoerd. Tegen dit laatste bestaat, wat den bouw van die lijn betreft, geen bezwaar, en de ondergeteekende stelt zich dan ook voor daaromtrent in onderhandeling met de eigenares en de exploitante van die lijn te treden. Op den uitslag van die onderhandelingen behoefde echter het bevorderen van den aanleg van de in dit wetsontwerp bedoelde lijn, welke immers ook als stoomtramweg voor de streek van veel belang zal zijn, uit den aard der zaak, niet te wachten.

§ 3. De behoefte, welke aan de totstandkoming van dit nieuwe vervoermiddel wordt gevoeld, spreekt vooral uit de belangrijke bijdragen, door de belanghebbenden voor den aanleg toegezegd.

In den vorm van renteloze voorschotten werden de navolgende bijdragen toegezegd:

door de gemeente Schagen	f	10 000
„ „ „ Wieringerwaard .		10 000
„ „ „ Barsingerhorn . .		1 000
„ „ „ Wieringen . . .		500
„ „ „ Anna Paulowna .		2 500
door den polder Wieringerwaard . .	f	15 000
„ „ Anna Paulownapolder . . .		10 000
„ het heemraadschap van Wieringen		1 500
„ den polder Waard-Nieuwland. .		1 000
en door verschillende particulieren en instellingen te zamen		30 250
	f	81 750
en eindelijk door de provincie Noord-Holland een zesde der aanlegkosten tot ten hoogste		81 833
Totaal als renteloos voorschot . . .	f	163 583

welk bedrag overeenkomt met ruim $^1/_3$ der op f 490 000 geraamde aanlegkosten van de lijn. Zooals reeds werd opgemerkt, is een ongeveer gelijk bedrag, te weten f 163 250, als aandeelenkapitaal der nieuw op te richten onderneming, en wel voor de helft door de provincie Noordholland en voor de wederhelft door belanghebbenden uit de betrokken streek, bijeengebracht, zoodat bij toekenning van het voorgestelde Rijksvoorschot het benoodigde kapitaal bijeen zal zijn.

De Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij heeft zich op alleszins aannemelijke voorwaarden bereid verklaard tot het exploiteeren van den spoorweg: zij zal den roerenden inventaris en het rollend materieel, voor die exploitatie benoodigd, leveren, terwijl de winst, die de exploitatie zal opleveren, na aftrek van eene billijke vergoeding voor exploitatiekosten, tusschen de exploitante en de eigenares der lijn zal worden verdeeld naar verhouding van de geraamde aanlegkosten (f 490 000) en de geraamde kosten van aanschaffing van het rollend materieel en den roerenden inventaris (f 120 000).

Zoodra het aandeel dat de eigenares bij bovenbedoelde verdeeling der winst ontvangt, meer mocht bedragen dan noodig is om een matig dividend aan de aandeelhouders uit te keeren, zal van het meerdere, naar de ondergeteekende zich voorstelt, een derde als restitutie op het door het Rijk te verleenen voorschot zijn uit te keeren. Ook overigens zullen aan de toekenning van dat voorschot de gebruikelijke voorwaarden kunnen worden verbonden.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

TOEKENNING VAN EEN RENTELOOS VOORSCHOT UIT 'S RIJKSSCHATKIST

ten behoeve van den aanleg

van een Spoorweg van de Van Ewijcksluis naar Schagen.

(Bijlage der Memorie van Toelichting.)

Verklaring

Water.

Hoofd- en locaalspoorwegen.

Overige spoorwegen met beperkte snelheid en paardentramwegen.

Ontworpen spoorweg van Ewijcksluis_Schagen.

" " Hoorn_stat. Bovenkarspel_Grootebroek.

Oosterklief
Westerland
De Hoelen
WIERINGEN
van Ewijcksluis
Gelderschehuisjes
Driebruggen
Veerburg (Anna Paulowna)
Kanaal
Callantsoog
Zee.
Tweewegen
(Wieringerwaard)
Walingsweg
Keinsmerbrug
Slikkendijk
De Keins
De Kreil
Kolhorn
Snevert
Schagen
Barsingerhorn
St. Maartensbrug
Lutjewallerweg
Hollandsch
St. Maarten
Haringhuizen
Petten
Valkoog
Lutjewinkel
Medemblik
Oudendijk
Winkel
Opperdoes
Burgerbrug
Dirkshorn
Zijdewind
Aartswoud
Twisk
Andijk
Eenigenburg
N. Niedorp
Abbekerk
Groet
Warmenhuizen
Verlaat
Hoogwoud
Oostwoud
Oudkarspel
Oosterdijk
Schoorldam
O. Niedorp
Opmeer
Sijbekarspel
Midwoud
Nd. Scharwoude
Enkhuizen
Schoorl
Veenhuizen
Benningbroek
Grootebroek
Zd. Scharwoude
Spanbroek
Westwoud
Noord
Bovenkarspel
Broek op Langendijk
Obdam
Wognum
Nibbixwoud
Bergen
Koedijk
Venhuizen
Westdorp
Oostdorp
St. Pancras
Hensbroek
Zwaag
O. Blokker
Hem
Boterhuizen
Wr. Blokker
Spierdijk
Berkhout
Oterleek
Rustenburg
Hoorn
Egmond a/d. Hoef
Oudorp
Scharwoude
Schellinkhout
Wijdenes
Noordervaart
Avenhorn
Egmond aan Zee
Alkmaar
Schermerbuurt
Grosthuizen
Prins Hendrikstichting
Heilo
Nd. Schermer
Schermerhorn
Oudendijk

Schaal 1 à 200000.

Lith. Gebrs. J & H v. Langenhuysen _ den Haag

(258. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan zeven ontwerpen van wet, houdende naturalisatie van:

Carl Ferdinand Hennings,
Hijppolijte Cohen,
Wilhelm Everhard Louis Wreesmann,
Johann Gerhard Beeker,
Hugo Franz Gross,
Wilhelm Johann Franz Frerker, en
Alfred Weiss.

De toelichtende memoriën (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezellen, bevatten de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 8 Juli 1907.

WILHELMINA.

(258. 2.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van C. F. Hennings, te Amersfoort.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Carl Ferdinand Hennings* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Carl Ferdinand Hennings*, fabrikant, geboren te *Emden* (*Pruissen*) den 12 November 1879, wonende te *Amersfoort* (provincie *Utrecht*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(258. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Carl Ferdinand Hennings,* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(*) Het verzoekschrift is, met de daarbij gevoegde bescheiden, ter griffie nedergelegd, ter inzage voor de leden der Kamer.

(258. 4.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. Cohen, te Berlijn.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hijppolijte Cohen* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hijppolijte Cohen*, handelsagent, geboren te *Amsterdam* (provincie *Noordholland*) den 30 Juli 1842, wonende te *Berlijn* (*Pruissen*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(258. 5.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hijppolijte Cohen* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

De verzoeker heeft het Nederlandsche Staatsburgerschap verloren ingevolge art. 7, 5⁰, der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(258. 6.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van W. E. L. Wreesmann, te Stad Delden.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Wilhelm Everhard Louis Wreesmann* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n⁰. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Wilhelm Everhard Louis Wreesmann*, dekenfabrikant, geboren te *Friesoythe* (*Oldenburg*) den 8 Mei 1868, wonende te *Stad Delden* (provincie *Overijssel*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(258. 7.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Wilhelm Everhard Louis Wreesmann* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de ingewonnen ambtsberichten heeft de verzoeker het Oldenburgsche Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(258. 8.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van J. G. Beeker, te Avenhorn.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Johann Gerhard Beeker* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Johann Gerhard Beeker*, manufacturier, geboren te *Bippen Sunderhaus* (*Pruissen*) den 21 Januari 1855, wonende te *Avenhorn* (provincie *Noordholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(258. 9.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Johann Gerhard Beeker* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(258. 10.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van H. F. Gross, te Sas van Gent.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Hugo Franz Gross* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Hugo Franz Gross*, directeur eener suikerfabriek, geboren te *Troppau* (*Oostenrijk*) den 28 Februari 1860, wonende te *Sas van Gent* (provincie *Zeeland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(258. 11.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Hugo Franz Gross* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Auswanderungsbescheinigung, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, zal de verzoeker ten gevolge van de naturalisatie als Nederlander het Oostenrijksche Staatsburgerschap verliezen.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(258. 12.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van W. J. F. Frerker, te Gorinchem.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Wilhelm Johann Franz Frerker* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend

aan *Wilhelm Johann Franz Frerker*, koopman, geboren te *Lingen* (*Pruissen*) den 27 April 1869, wonende te *Gorinchem* (provincie *Zuidholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(258. 13.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Wilhelm Johann Franz Frerker* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde, in verband met de ingewonnen ambtsberichten, heeft de verzoeker het Pruissische Staatsburgerschap verloren.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(258. 14.)

ONTWERP VAN WET tot naturalisatie van A. Weiss, te Amsterdam.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Alfred Weiss* aan Ons een verzoek om naturalisatie heeft ingediend, met overlegging van de bewijsstukken, bedoeld in art. 3 der wet van 12 December 1892 (*Staatsblad* n°. 268) op het Nederlanderschap en het ingezetenschap;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Alfred Weiss*, koopman, geboren te *Pozsony* (*Hongarije*) den 5 November 1875, wonende te *Amsterdam* (provincie *Noordholland*).

Lasten en bevelen, enz.

De Minister van Justitie,

(258. 15.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De ambtsberichten door de Regeering ingewonnen ten aanzien van het verzoek (*) om naturalisatie van *Alfred Weiss* geven haar voldoende aanleiding de tegenwoordige wetsvoordracht aan te bevelen.

Ingevolge § 20, n°. 3, juncto § 31 der Hongaarsche wet van 20 December 1879, verliest een Hongaar zijn Staatsburgerschap ten gevolge van een onafgebroken verblijf van tien jaren in het buitenland. Krachtens § 20, n°. 1, dier wet gaat de Hongaarsche nationaliteit eveneens verloren door ontslag. Nadat nu was gebleken, dat de verzoeker de Hongaarsche nationaliteit niet krachtens verblijf in het buitenland had verloren, zijn stappen door hem gedaan ten einde ontslag uit het Hongaarsche Staatsverband te verkrijgen. Dit is blijkens de overgelegde Entlassungsurkunde dd. 18 Mei 1907 geschied, zoodat de verzoeker thans het Hongaarsche Staatsburgerschap heeft verloren.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(259. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 9 Juli 1907.

WILHELMINA.

(259. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken eener verhooging van het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor 1907 (*Departement van Marine*);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De navolgende artikelen van het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor 1907 (*Departement van Marine*) worden verhoogd, als:

Artikel 5. Bureau- en lokaalbehoeften, druk- en bindwerk en kleine uitgaven, alsmede belooning van tijdelijk te werk gesteld personeel ten behoeve van den huishoudelijken dienst bij het Departement, met *vijfhonderd gulden* (f 500).

Artikel 9. Bezoldigingen en toelagen van de ambtenaren bij 's Rijks werven, met *een duizend achthonderd gulden* (f 1800).

Artikel 11. Bureau- en lokaalbehoeften, druk- en bindwerk en kleine uitgaven, kosten van inwisseling van betalingsstukken, met *drie duizend gulden* (f 3000).

Artikel 22. Bezoldigingen, daggelden en toelagen van mindere geëmployeerden en werklieden bij 's Rijks werven; activiteitstraktementen van machinisten der actieve zeemacht, gedetacheerd bij 's Rijks werven voor de conservatie der schepen activiteitssoldij van de stokers voor binnenlandschen dienst kosten van onderwijs voor de leerlingen op 's Rijks werven loonen voor buiten of op de werven door particulieren verrichte werkzaamheden, en kosten van kleeding, met *twee duizend achthonderd zeventien gulden* (f 2817).

Artikel 2.

Ten gevolge van voorschreven verhoogingen wordt het totaal van de Iste onderafdeeling der Iste afdeeling van genoemde begrooting verhoogd met *vijf duizend driehonderd gulden* (f 5300) en dat der IIde onderafdeeling dier afdeeling verhoogd met *twee duizend achthonderd zeventien gulden* (f 2817), terwijl het eindcijfer van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 wordt verhoogd met *acht duizend eenhonderd zeventien gulden* (f 8117).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Marine,

(259. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de algemeene beraadslaging ter vaststelling van hoofdstuk VI der Staatsbegrooting voor 1907 werd door de Tweede Kamer der Staten-Generaal een door de Commissie van Rapporteurs over dat ontwerp van wet voorgesteld amendement, om de artt. 5, 9, 11 en 22 respectievelijk te verminderen met f 500, f 3600, f 300 en f 5634, aangenomen. Volgens de gegeven schriftelijke en mondelinge toelichting was de bedoeling van dit amendement om over de reeds langen tijd hangende vraag betreffende wijziging in de boekhouding op 's Rijks werven *niet* te beslissen bij de begrooting (Zitting 1906—1907—2, n°. 38 en *Handelingen* pag. 1071).

Ondergeteekende had geene vrijheid kunnen vinden dit amendement over te nemen, waar hij de zaak voldoende toegelicht achtte en zoo spoedig mogelijk over de middelen wenschte te beschikken om eene behoorlijke contrôle te kunnen uitoefenen op het besteden van gelden voor werken op 's Rijks werven.

Deze redenen hebben er dan ook toe geleid thans tot gelijk doel, bij afzonderlijk wetsontwerp, eene verhooging van de Marinebegrooting voor het dienstjaar 1907 voor te stellen, welk wetsontwerp hierbij ter overweging wordt aangeboden.

Na de toelichtingen ten aanzien der gewijzigde werfboekhouding c. a., gegeven bij verschillende Marinebegrootingen en afzonderlijke wetsontwerpen, met welke ondergeteekende blijkens het voorkomende op blz. 20 en 21 der Memorie van Toelichting bij de begrooting voor 1907 instemt, is het hem niet mogelijk ter zake nieuwe gezichtspunten te openen. Echter heeft hij vermeend in het onderstaande ter toelichting nogmaals eene meer uitgebreide beschouwing aangaande het vraagstuk der boekhouding te moeten geven, ook voor die leden der Kamer, welke nog geen zitting hadden, toen de vroegere begrootingen werden behandeld en de bedoelde afzonderlijke wetsontwerpen aangeboden.

Bijlage I.

Volledigheidshalve is in eene bijlage bij deze Memorie een overzicht gegeven van de schrifturen, waarin deze aangelegenheid reeds bij de Kamer werd aanhangig gemaakt.

Oorsprong; benoeming en opdracht Staatscommissie.

In de eerste plaats meent ondergeteekende in herinnering te moeten brengen, dat verschillende klachten in den loop der jaren in de Staten-Generaal ter sprake gebracht, betreffende de inrichting der begrooting van Marine en hare bijlagen aanleiding gaven tot het benoemen eener Staatscommissie. Deze Commissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 18 Februari 1895 n°. 18, kreeg tot opdracht advies uit te brengen betreffende de navolgende vragen:

1°. Welke wijzigingen zijn, met inachtneming van de eischen van 's lands dienst, gewenscht in de inrichting der Marine-begrooting en in de bij de wetsontwerpen dier begrooting behoorende bijlagen, ter bevordering eener goede contrôle van de Volksvertegenwoordiging op het beheer van het Departement van Marine?

2°. Welke wijzigingen zijn in verband daarmede, noodig in de administratie van 's Rijkswerven?

3°. Zou van invoering dier wijzigingen uitbreiding van administratief personeel tot eenig beteekenend bedrag het noodwendig gevolg moeten zijn?

Zij bracht den 30sten October 1897 haar verslag uit.

Verslag der Commissie.

Dit uitvoerige verslag bevat in het IIe hoofdstuk de gegevens, welke naar het oordeel der Commissie verstrekt moeten worden om de Volksvertegenwoordiging in staat te stellen tot eene goede beoordeeling der jaarlijksche Marinebegrooting en tot het verkrijgen van een volledig inzicht omtrent het gevoerde beheer en de voornemens der Regeering ten opzichte der Marine, terwijl verder aan elk der drie aan de Commissie gestelde vraagpunten een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd. Bij het IIIe hoofdstuk is opgenomen een ontwerp-formulier van een begrootingswet (Marine) met „uitgewerkten en toelichtenden staat" en bijlagen.

Afzonderlijk „Advies" eener minderheid der Staatscommissie.

Nevens het Verslag werd door eene minderheid der Commissie een afzonderlijk „Advies" uitgebracht. Zij vond daartoe aanleiding, omdat naar haar oordeel de Commissie zich in de opvatting harer opdracht aan te enge grenzen had gehouden. In het afzonderlijk advies, waarin o. a. talrijke mededeelingen worden aangetroffen betreffende de werkzaamheden van verschillende in Engeland benoemde Commissiën ter herziening van het beheer der Zeemacht, wordt betoogd dat ten gevolge van invoering van het door de Commissie voorgestelde nog niet wordt verkregen, dat door de Volksvertegenwoordiging het *doeltreffend* gebruik der toegestane gelden kan worden gecontroleerd en beoordeeld.

Overzicht van hetgeen reeds is geschied van het door de Staatscommissie voorgestelde.

Wat is tot heden ten uitvoer gekomen van hetgeen door de Commissie in haar Verslag is voorgesteld? Reeds van af de Marinebegrooting voor het jaar 1899, ingediend in het najaar van 1898, is de begrooting ingericht overeenkomstig het voorstel der Commissie, met uitzondering van de IIde Afdeeling — Materieel der Zeemacht en van 's Rijks maritieme etablissementen — en van het meerendeel der op deze afdeeling betrekking hebbende bijlagen. Enkele bijlagen, de IIde Afdeeling betreffende, nl. de bijlagen C en L werden of waren in 1899 reeds samengesteld op de door de Commissie noodig geoordeelde wijze.

De wijziging der IIde Afdeeling en van het meerendeel harer bijlagen kon niet zonder meer geschieden, omdat hieraan diende vooraf te gaan de mede door de Commissie voorgestelde wijziging van de boekhouding bij de werven met den aankleve van dien.

Nog worden sedert 1902, als door de Commissie noodig geacht, afzonderlijke livretten gehouden, zoo voor de schepen in aanbouw als die in- en buiten dienst van de uitgaven gedaan voor den bouw en de herstelling van den romp, met inbegrip van de ketels, de werktuigen en het tuig en van de uitgaven, gedaan voor de eerste uitrusting en de suppletie van uitrustingsgoederen.

Ook is het door eene gewijzigde regeling mogelijk geworden de herstelling of het in orde brengen van beschadigde en gebruikte inventarisgoederen, behoorende tot of afkomstig van schepen en diensten in de livretten ten laste dier schepen of diensten te boeken. Tot het jaar 1902 hadden deze herstellingen en opknappingen in het algemeen eerst plaats, nadat de goederen in den magazijnsvoorraad waren teruggekeerd en werden de daarvoor gedane uitgaven geboekt in het livret: „Herstelling van magazijnsgoederen".

Ten onrechte werden daardoor de livretten der schepen en diensten niet belast met deze somtijds belangrijke bedragen, die toch wel degelijk voor een goed overzicht te hunnen laste moeten komen.

De thans gevraagde gelden moeten dienen 1°. om met ingang van 1 Juli 1907 boven het thans aanwezige ambtenaars- en schrijverspersoneel, nog te kunnen aanstellen 1 adjunct-commies voor elke werf, en 1 schrijver voor elk der vakken van Uitrusting, Scheepsbouw en Magazijnen bij de drie werven, welke vermeerdering van personeel noodig is voor het tot stand brengen en uitvoeren der boekhouding overeenkomstig de in het Verslag der Commissie neergelegde denkbeelden, en 2°. voor het doen drukken der vereischte imprimé's en registers.

Bijlage II.

Is eenmaal de boekhouding gewijzigd, dan kan ook, wanneer men zich rekenschap zal hebben gegeven van de werking en de uitkomsten daarvan, de IIe Afdeeling (thans IIde Onderafdeeling van de 1ste Afdeeling) der Marinebegrooting worden ingericht als door de Commissie is voorgesteld. Een schema van die inrichting en van de Bijlagen, wordt bij dit wetsontwerp aangetroffen.

Gewijzigde IIe Afdeeling der Marinebegrooting (thans IIde Onderafdeeling van de 1ste Afdeeling).

Bij beschouwing van dit schema en de Bijlagen valt o. m. in het oog, dat het thans voorkomende belangrijke artikel: „Aanschaffing van alle materialen, uitgezonderd steenkolen; aanschaffing, aanbrenging en herstelling van alle inrichtingen, werktuigen en voorwerpen, benoodigd tot den aanbouw, de aftimmering, de toetuiging, de uitrusting, het onderhoud en de herstelling van 's Rijks schepen en vaartuigen; kosten van herstelling van 's Rijks schepen en vaartuigen, enz. (art. 15 der begrooting voor 1907),

uit welk artikel, voor zoover het niet betreft steenkolen, machinekamerbehoeften, artillerie- en torpedomaterieel, zoowel alle aanschaffingen ten behoeve van den magazijnsvoorraad, als de aanschaffingen rechtstreeks voor de schepen en vaartuigen worden gekweten, gesplitst wordt in eenige artikelen.

Hierdoor wordt in de begrootingswet zelve vastgelegd, welke bedragen toegestaan worden respectievelijk voor aanvulling van den magazijnsvoorraad der artikelen, vermeld in afdeeling A (Scheepsbouw) van den magazijnsinventaris of welke gerekend worden daartoe te behooren en

voor die, vermeld in de afdeeling B (Uitrusting) van den magazijnsinventaris of welke gerekend worden daartoe te behooren.

Ook ten aanzien van het artillerie- en het torpedo-materieel bepaalt bij de gewijzigde inrichting de begrootingswet welk bedrag voor aanvulling van de magazijnsvoorraden wordt bestemd (art. 17 en 18 van het schema) en welk bedrag gevoteerd is voor de levering en herstelling door particulieren van materieel met rechtstreeksche bestemming voor of afkomstig van schepen en vaartuigen (art. 22 en 23), voor welke beide categorieën van aanschaffing de bedragen in de bestaande begrooting voor het artillerie-en het torpedo-materieel elk in één artikel zijn opgenomen.

Wel is waar is uit den bestaanden „Toelichtenden en uitgewerkten staat" en de „bijlage B" van de Memorie van Toelichting (Overzicht van de sommen, uitgetrokken voor de verschillende diensten en onderwerpen der IIe Onderafdeeling) thans na te gaan, welke bedragen men zich voorstelt te gebruiken voor aanvulling van de magazijnsvoorraden, welke voor aankoopen met rechtstreeksche bestemming, doch aan deze bedragen, niet afzonderlijk vastgelegd zijnde in het lichaam der Wet, kan geen bindende kracht worden toegekend.

In één artikel zullen voortaan de bezoldigingen, toelagen, enz. begrepen zijn van al het mindere personeel der werven, doch ook uitsluitend van dit personeel, zoodat de uitgaven van c. q. door particulieren op 's Rijkswerven te verrichten werkzaamheden uit andere er voor in aanmerking komende artikelen zullen moeten worden gekweten. Onder dit mindere personeel is ook dat der werkvaartuigen begrepen, daar er geenerlei aanleiding bestaat de bezoldiging van dit personeel, zooals tot heden geschiedt, in een afzonderlijk artikel op te nemen. Daarentegen worden de kosten van kleeding van het personeel der werven, voor zoover deze van Rijkswege wordt verstrekt, in één afzonderlijk artikel opgenomen, hetgeen bij de bestaande inrichting der begrooting niet het geval is.

In rubriek D zullen in 2 artikelen de kosten bijeengenomen zijn der schepen buitenlands, bevattende het eerste artikel meer in het bijzonder de uitgaven betrekking hebbende op de schepen zelve, het tweede die voor aanschaffing, herstelling en onderhoud van inventarisgoederen, de kosten van beweging en voor den huishoudelijken dienst. Deze uitgaven worden in 1907 gekweten uit het art. 21 en ten deele uit art. 49 der begrooting.

Eindelijk geeft rubriek E der IIde Onderafdeeling in 3 artikelen de geraamde uitgaven voor alle gebouwen, inrichtingen, werktuigen en gereedschappn, voor zoover niet bepaaldelijk bij één der andere afdeelingen thuis behoorend.

Bijlagen der begrooting, de IIde Afdeeling (thans IIde Onderafdeeling van de 1ste Afdeeling) betreffende.

In de bijlagen E, F, G en H, welke tot heden niet of slechts ten deele konden worden ingevuld, worden, in aansluiting aan het schema voor aanbouw, wijziging of herstelling (bijlage C), opgaven gegeven betreffende de verdeeling der aangevraagde kredieten ten behoeve van de schepen in aanbouw, in- en buiten dienst en van de werven.

In die bijlagen zijn, nevens de kosten reeds geboekt in de livretten, duidelijk van elkander onderscheiden opgenomen de waarden voor de geraamde verstrekkingen uit de magazijnsvoorraden — uitgaven niet in rechtstreeksch verband staande met de op de in behandeling komende begrooting gevraagde kredieten voor aanvulling dier voorraden — en de waarden der leveringen buiten den magazijnsvoorraad om met rechtstreeksche bestemming voor eenig schip of een werf. Deze laatste uitgaven geschieden onmiddellijk ten laste der begrooting en zijn begrepen onder de bedragen, gevraagd bij een der artikelen 20, 21, 22 en 23.

Ondergeteekende vermeent er hierbij bepaaldelijk nog de aandacht op te moeten vestigen, dat er geen dadelijk verband kan bestaan tusschen de bedragen der vorenbedoelde verstrekkingen uit de magazijnsvoorraden en de in de begrooting voorkomende bedragen voor aanvulling dier voorraden. Meermalen toch komt het voor dat verstrekkingen uit die voorraden geschieden, terwijl het niet noodig, ja, niet wenschelijk is onmiddellijk de voorraden weder dienovereenkomstig aan te vullen, terwijl omgekeerd somtijds aanvulling van de magazijnsvoorraden moet geschieden, zonder dat bekend is dat binnen een beperkten tijd uitgifte der aangeschafte materialen, enz. zal plaats vinden.

Door bijlage N, in verband met bijlage K, wordt bij de begrooting een financieel overzicht verkregen, aangevende voor elke werf de verhouding tusschen de *arbeidsloonen*, besteed voor productieven arbeid en het totaal der bedrijfskosten van de werf als *industrieele inrichting*.

De bijlage N heeft niet ten doel eene vergelijking te maken tusschen de Rijkswerven onderling, waar deze, zóoals b. v. de werf te Amsterdam en die te Hellevoetsluis als industrieele inrichting zoozeer uiteenloopen, doch wel om voor elke werf eene vergelijking met de uitkomsten in vroegere jaren te verkrijgen. Bijlage K dient daarbij om aan te geven op welke wijze het totaal der bedrijfsonkosten berekend is.

Dit financieel overzicht treedt in de plaats van de bestaande overzichten, thans gegeven in de bijlagen V, V*a*, V*b* en V*c* (oud H, HI, HII en HIII), aan welke geen waarde kan worden toegekend voor het leeren kennen der uitkomsten van de werven als industrieele inrichting, daar in deze overzichten geheel is opgenomen het somtijds belangrijk aandeel van de werf als „arsenaal". Ook worden daarin bij de productiecijfers meerdere factoren, zoo ten voordeele als ten nadeele dier productie in rekening gebracht, als de waarde van de gebruikte meer of minder kostbare materialen, de leveringen op de werf door particulieren, enz. die hun invloed daarop *niet* mogen doen gelden.

Ten slotte geeft bijlage O een „Overzicht van de voor elk der schepen, vaartuigen en diensten gedane uitgaven aan arbeidsloon en contractwerk en van de waarde der aan de magazijnen ontleende materialen, vergeleken met de daarvoor geraamde bedragen wat betreft de begrooting van het jaar, twee jaar voorafgaande aan dat, waarvoor de aangeboden begrooting moet dienen.

Op te merken valt dat om het overzicht werkelijk waarde te geven, de begrootingsuitgaven niet zullen worden ontleend aan de livretten, doch aan de ten laste der bedoelde begrooting gebrachte uitgaven, loopende van 1 Januari tot ultimo October van het daarop volgende jaar.

Bureau van contrôle.

Behalve inrichting van de IIde afdeeling der Marine-begrooting en hare bijlagen, overeenkomstig hetgeen hier te voren is uiteengezet, zal het door de wijziging in de boekhouding der werven tevens mogelijk worden om aan het Departement van Marine gedurende den loop van het jaar contrôle te houden over de wijze, waarop door de werven ten dienste van de uitvoering van werken over de magazijnsvoorraden wordt beschikt. Een contrôle, die tot heden geheel ontbreekt en welke door ondergeteekende zeer noodig wordt geacht.

Als toelichting diene het volgende.

Vanwege het Departement van Marine worden jaarlijks, na vaststelling der begrootingswet, aan de werven de werkorders voor de vakken van Scheepsbouw en Uitrusting toegezonden. In deze orders zijn de werkzaamheden omschreven, die aan de verschillende schepen en ten behoeve van verschillende diensten moeten worden verricht, en wordt daarin het voor die werkzaamheden vereischte *arbeidsloon* beschikbaar gesteld.

Door de ontvangst van voorgeschreven periodieke stukken blijft het Departement op de hoogte van hetgeen in werkelijkheid aan arbeidsloon aan die schepen, enz. wordt besteed en van den stand der werkzaamheden.

Ook draagt het Departement door de ter zake gevraagde machtigingen kennis van de leveringen met rechtstreeksche bestemming voor schepen en van de verrichtingen door particulieren met de voor deze leveringen en verrichtingen vereischte bedragen, doch omtrent de wijze, waarop men op de werven over de magazijnsvoorraden, ten dienste der werkzaamheden beschikt, blijft het departement gedurende den loop van eenig jaar geheel onkundig. Eerst na afloop van het jaar, in de daaropvolgende maand Maart, blijkt dit uit den door de werven ingezonden wordenden: „Staat van kosten", ontleend aan de livretten.

Ondergeteekende acht het zeer noodig dat overeenkomstig het voorstel der Staatscommissie van elk te ondernemen werk vooraf „eene raming" wordt opgemaakt en onder overlegging dier gespecificeerde raming, volgens nader te geven voorschrift, machtiging tot uitvoering wordt gevraagd, hetzij aan den Directeur en Commandant, hetzij door diens tusschenkomst aan het Departement van Marine.

Daar van alle te ondernemen werken en de daarvoor gemaakte ramingen, derhalve ook van die tot welker uitvoering door den Directeur en Commandant machtiging werd verleend, mededeeling aan het Departement van Marine zal geschieden, wordt dan aan het Departement uit te ontvangen desbetreffende opgaven, aanteekening gehouden van en contrôle uitgeoefend op den voortgang van de onder handen genomen werken en op de daaraan werkelijk gedane uitgaven. Zulks zoowel ten aanzien van materialen ontleend aan de voorraadmagazijnen, als ten opzichte van arbeidsloonen en van leveringen en verrichtingen door particulieren.

De vorenbedoelde inzending van opgaven is slechts mogelijk, nadat de boekhouding zal zijn ingericht als door de Staatscommissie in haar Verslag is voorgesteld.

Ondergeteekende stelt zich voor aan het hoofd van het bureau van contrôle te stellen den Inspecteur over de Comptabiliteit van het materieel bij 's Rijks werven, wiens werkkring zich daarvoor in het bijzonder eigent.

Beschouwingen aangaande de in het afzonderlijk advies der minderheid neergelegde denkbeelden.

Hoewel ondergeteekende reeds in de Memorie van Toelichting der Marine-begrooting voor 1907 (Zitting 1906—1907, 2, nº. 2, bladz. 19) en in den aanhef dezer toelichting uitsprak, dat hij instemt met hetgeen door zijne voorgangers is aangevoerd tegen de door de minderheid der Staatscommissie aangevoerde denkbeelden en zulks in de vorengenoemde Memorie van Toelichting motiveerde, vermeent hij hier te moeten herhalen dat door hem niet kan worden overgegaan tot het brengen van wijzigingen in beheer en inrichting, zooals dit door de minderheid in haar afzonderlijk Advies in algemeenen zin is aangegeven, zoowel wat betreft de Rijkswerven als het Departement van Marine zelf.

De minderheid vermeent dat naast de thans bestaande contrôle over het beheer van het materieel der werven, aan welke zij zeer zeker hare waarde niet ontzegt, eene contrôle behoort te bestaan die dezelfde lijn van verantwoording als 't ware voortzettende en het noodzakelijk complement daarvan uitmakende, de zekerheid geeft dat een en ander ook *doelmatig* is aangewend, waaromtrent volgens hare meening hier te lande iedere waarborg ontbreekt.

Steunende op de rapporten van verschillende commissiën, welke sedert 1885 in Engeland werkzaam waren om enquêtes te houden en voorstellen te doen tot verbetering van het beheer der Engelsche zeemacht, komt zij tot de conclusie dat een beter beheer en contrôle als hooger bedoeld slechts kunnen worden verkregen door:

op de werven eene ***boekhouding*** te voeren geheel ***onafhankelijk van de werkvakken;***

den *magazijnsdienst* geheel *zelfstandig* te maken, d. w. z. zóó dat de rechtstreeksche bemoeiing van de hoofden der werkvakken

met den voorraad eerst aanvangt, wanneer hun de materialen of voorwerpen voor de verwerking of het gebruik zijn verstrekt;

de inrichting van het *Departement van Marine* zoo te wijzigen dat naast de afdeelingen: „Materieel" en „Personeel" eene *afdeeling „Financiën"* wordt aangetroffen, tot welke behoort al wat het geldelijk beheer en de contrôle raakt.

Bovendien worden door de minderheid nog enkele andere punten besproken n.l.:

het gaan door den magazijnsvoorraad, zij het ook slechts figuratief, van alle materialen, ook die voor een bepaald onderwerp aangeschaft;

het belasten van elk werk met de bedrijfsonkosten, om den kostenden prijs van de op de Rijkswerf vervaardigde voorwerpen zoo na mogelijk te leeren kennen en een zuinig beheer te bevorderen.

Al moge het waar zijn, dat van welken omvang het bedrijf ook zij, enkele beginselen steeds geldig blijven, zoo is het buiten quaestie dat bij de uitwerking voor de practijk men wel degelijk rekening moet houden met dien omvang. Het komt aan ondergeteekende voor dat het voor ons ten voorbeeld stellen van de inrichting van het beheer en de contrôle der Engelsche zeemacht met hare enorme vloot, werf- en arsenaalbedrijf zijn gevaarlijke zijde heeft, zij het dan ook slechts bedoeld om beginselen aan te duiden.

Ook mogen de gegevens ontleend aan voorschriften en bescheiden omtrent toestanden in andere Rijken, voor zoover deze niet door nader onderzoek gecontroleerd kunnen worden, slechts met de noodige reserve aanvaard worden. Herinnerd zij hier aan de mededeeling van onzen Consul te Londen dd. 6 Augustus 1896, dat de Engelsche Admiraliteit onder geen voorwaarde geneigd was een exemplaar der Engelsche werfverordeningen af te staan, als reden aanvoerende dat de verordeningen niet worden nageleefd — volgens den secretaris der Admiraliteit — *omdat men bevonden heeft, dat onder het tegenwoordige bestuur het werk, zonder die Verordeningen in acht te nemen, beter geschiedt* (1).

Het opbouwen van een stelsel, voor zoover dit mogelijk is op de door de minderheid in algemeene termen ontwikkelde denkbeelden, leidt dan ook, met den meest ernstigen wensch om er de uitvoering van mogelijk te maken, tot vermeerdering van uitgaven van beteekenis voor beheer en contrôle, tot ongewenschte en noodelooze belemmering van den dagelijkschen dienst en kan geen zekerheid geven dat bij de aanschaffingen van materialen de eischen der techniek tot hun recht komen.

In de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1902 (Zitting 1901—1902—**187**, n°. 3) zijn aan het slot eenige beschouwingen gegeven over de financieele zijde van het vraagstuk. Eene algeheele herhaling van het daar medegedeelde moge hier achterwege blijven; geconstateerd zij, dat op blz. 11 dier toelichting als eindresultaat eene vermeerdering van administratie-kosten ten bedrage van f 93 000 's jaars genoemd wordt.

Ware ondergeteekende doordrongen dat werkelijk door wijzigingen in beheer en contrôle in den geest, als door de minderheid der Staatscommissie bedoeld, beslist doeltreffende verbeteringen zouden worden verkregen, dan zou hij zeker niet nalaten de medewerking der Staten-Generaal in te roepen om tot de wijzigingen te geraken.

Maar waar naar zijn oordeel afdoende verbetering verkregen wordt door hetgeen in het eerste gedeelte der hier gegeven toelichting is uiteengezet, kan van hem het inroepen dier medewerking voor uitvoering der denkbeelden van de minderheid der Staatscommissie niet worden verwacht.

Ook bij eene van de werkvakken geheel onafhankelijke boekhouding, of beter gezegd plaats hebbende boeking, zal men de oorspronkelijke gegevens voor het verbruikte materiaal van de werkvakken moeten krijgen, en evenals thans op *die* gegevens moeten voortwerken, terwijl ondergeteekende overtuigd is, dat bij instelling van „tijdschrijvers" eene vrij omvangrijke categorie van betrekkelijk hoog betaalde ambtenaren in het leven geroepen wordt, waarvan al spoedig zal blijken, dat zij in de practijk onmogelijk, onafhankelijk van de werkvakken, werkelijk bruikbare gegevens omtrent den arbeid kunnen verzamelen.

Men moge hiertegen aanvoeren dat dergelijke „recorders" toch op de groote rijkswerven in Engeland en andere particuliere inrichtingen worden aangetroffen, geenszins is hiermede bewezen dat zij in de practijk werkelijk hunne gegevens geheel onafhankelijk verkrijgen.

Volgens het voorkomende in het rapport van den Inspecteur over de Comptabiliteit van het Materieel bij 's Rijks werven, reeds ter inzage van de leden ter griffie gedeponeerd geweest bij de „Memorie van Toelichting" voor de Marinebegrooting dienstjaar 1907, betreffende diens bezoek aan 's Rijkswerf te Kiel, en thans tot gelijk doel weder hierbij gevoegd, wordt ook in Duitschland de boekhouding, betreffende de verwerkte materialen en de arbeidsloonen bij de werkvakken gevoerd op gegevens door die Vakken zelve verstrekt. In verband met het besprokene over de „tijdschrijvers" schijnt het hier de plaats om te wijzen op hetgeen in dat rapport onder het hoofd: „Magazijnen, beheer der magazijnen en magazijnsadministratie" is opgenomen omtrent de naast de „Rendanten" geplaatste „Kontrolleurs", waardoor het aantal beambten niet onaanzienlijk vermeerdert, zonder dat in de practijk de beoogde uitkomst wordt verkregen.

Resumeerende staat het naar de meening van ondergeteekende vast, dat eene onafhankelijke boekhouding, ten koste van grootere uitgaven, slechts kan bestaan in het uitvoeren van boekingen, niet bij de werkvakken, maar toch op de van die vakken afkomstige gegevens. Voor dit resultaat grootere uitgaven te doen, acht ondergeteekende niet verantwoord, daar bij den bestaanden toestand alleszins voldoende contrôle bestaat, dat de boeking der gegevens geheel naar eisch geschiedt. Daarenboven is aan die onafhankelijke boekhouding het nadeel verbonden, dat de uitkomsten der boekingen niet zoo gemakkelijk en voortdurend voor raadpleging van de hoofden der vakken beschikbaar zijn en dit is dringend noodig, willen de technische ambtenaren beschikken over de gegevens vereischt, om hen in staat te stellen betrouwbare ramingen voor uit te voeren werken te leveren.

Wat den magazijnsdienst aangaat, deze is ook thans onafhankelijk van de werkvakken, in dier voege dat beheer en verantwoording geheel berusten bij de magazijnmeesters. Dat het vaststellen van hetgeen er in de voorraden aanwezig behoort te zijn, met medewerking en onder toezicht van het Departement van Marine, aan de hoofden der werkvakken is opgedragen, is naar de bepaalde overtuiging van ondergeteekende eene goede regeling, waarin geen wijziging behoort te worden gebracht.

Slechts zij en het hun ondergeschikte personeel beschikken over de noodige technische kennis om, in verband met door de magazijnmeesters te verstrekken gegevens, te beoordeelen wat er noodig is.

Voorts behoort de aanschaffing en voornamelijk de keuring te geschieden door de bevoegde technische personen, die de goederen later moeten gebruiken. Ook voorkomt dit belangrijk oponthoud en velerlei schriftelijke en mondelinge gedachtenwisseling met de magazijnmeesters, aan wier toewijding ondergeteekende overigens alle recht wil laten wedervaren.

Wat verder de wijziging in de inrichting van het Departement van Marine aangaat, zooals deze in het „Advies" der minderheid wordt uiteengezet, zou zeker eene inrichting van het Centrale Bestuur op die wijze overwogen kunnen worden, indien men voor het geval stond dat eene Zeemacht moest worden gecreëerd. Geenszins hebben evenwel de in het „Advies" aangevoerde redenen noch de sedert opgedane ervaring ondergeteekende kunnen overtuigen, dat onder de bestaande omstandigheden eene zoodanige ingrijpende wijziging van zijn Departement noodig en nuttig zou zijn. Zoo ook is hem niet duidelijk kunnen worden, waartoe, zooals door de minderheid der Staatscommissie wordt verlangd, bij eene afdeeling „Financiën" een accountant zou moeten worden geplaatst, waar toch door de Algemeene Rekenkamer een zoo nauwgezet toezicht op alle financieële transactiën wordt gehouden.

Thans blijven nog te behandelen de twee hiervoren genoemde punten, mede door de minderheid in haar „Advies" ter sprake gebracht.

Aan het gaan van alle artikelen door de magazijnen zijn de volgende, naar het oordeel van den ondergeteekende, overwegende bezwaren verbonden, waartegenover zijns inziens geenerlei voordeel kan worden gesteld:

Die bezwaren zijn:

onnoodige vermeerdering van administratieve bescheiden. ver-

(1) Beantwoording der Nota, gevoegd bij de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van het wetsontwerp tot verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1900 (Zitting 1899—1900—**141**, n°. 5, bladz. 3).

eischt voor het in ontvangst nemen in de magazijnen en de afgifte daaruit;

onnoodige uitbreiding der materieele grootboeken en bewaardersboeken, waar vele dezer artikelen niet onder bestaande hoofden zullen kunnen worden geboekt;

groote onbillijkheid, zoo niet onmogelijkheid om de magazijnmeesters de verklaring te doen afgeven, dat de goederen werkelijk ontvangen zijn en hen aansprakelijk te stellen voor een richtig beheer der goederen, die op tal van verschillende plaatsen op de werf bij niet aan hen ondergeschikt personeel worden opgeborgen;

onjuiste belasting der werken, waar een deel der goederen voor magazijnsprijzen in ontvangst zouden genomen worden, afwijkende van den werkelijk besteden prijs en tegen dien magazijnsprijs zouden worden uitgegeven. Vooral bij leveringen van groote hoeveelheden, als bijv. van staal en hout voor den bouw van een schip, kan een overigens onbeduidend verschil van den voortdurend fluctueerenden werkelijken prijs en een betrekkelijk standvastigen magazijnsprijs, invloed van beteekenis hebben, zoo ten voor- als ten nadeele en zou men dus nimmer de werkelijke kosten aan eenig object besteed kunnen leeren kennen.

Eindelijk komt het ondergeteekende voor dat het belasten van elk werk met de bedrijfsonkosten, zóó dat men aan de verkregen uitkomsten werkelijk waarde zou mogen toekennen, al ware het niet onmogelijk, dan toch zoo bezwaarlijk zou zijn en zooveel tijd in beslag zou nemen dat dit niet opgewogen wordt door het te verkrijgen voordeel dat van elk op de werven vervaardigd voorwerp de prijs juister zou kunnen worden vastgesteld.

Komt het er werkelijk op aan om te beoordeelen of het aanbeveling verdient eenig bepaald bedrijf in eigen beheer te nemen, in plaats van zulks aan de particuliere industrie toe te vertrouwen, dan is in zulk een concreet geval het zeer wel mogelijk om ter vergelijking den juisten prijs van aanmaak, met inbegrip der bedrijfsonkosten, te berekenen.

De Minister van Marine,
STUART.

(259. 4.)

Bijlage I der Memorie van Toelichting.

Marinebegrooting voor het dienstjaar 1898 (definitieve).

Zitting 1897—1898 **150** — n°. 9 (bladz. 8).
In het Voorloopig Verslag wordt gevraagd het gevoelen van Minister Röell te vernemen omtrent het rapport der Staatscommissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 18 Februari 1895 n°. 18.

Idem **150** — n°. 10 (bladz. 7).
In de Memorie van Antwoord wordt gezegd, dat het in 's Ministers voornemen ligt aan H. M. de Koningin-Weduwe, Regentes, machtiging te vragen de begrooting voor 1899 in te richten op de wijze, als door de Staatscommissie is voorgesteld, met uitzondering van de IIde afdeeling, waaromtrent eerst eene beslissing zal kunnen worden genomen, nadat de mogelijkheid van de invoering der voorgestelde wijzigingen in de boekhouding bij de werven zal zijn gebleken.
Over dit laatste punt behoudt de Minister zich zijn oordeel voor.

Marinebegrooting voor het dienstjaar 1899.

Zitting 1898—1899 **2** — n°. 2 (blz. 1 t/m 5).
Is ingericht volgens de denkbeelden der Staatscommissie, met uitzondering van de IIde afdeeling, omdat aan autoriteiten gevraagde adviezen aangaande wijziging der boekhouding van de Rijkswerven nog moeten inkomen.

Idem **2** — n°. 36 (bladz. 12 en 13).
In het Voorloopig Verslag wordt gezegd dat vrij algemeen met genoegen en waardeering de gewijzigde inrichting der begrooting is opgemerkt en wordt aangedrongen ook op spoedige wijziging der IIde afdeeling.
Men vertrouwde dat ook gelet zou worden op het afzonderlijk advies van de minderheid der Staatscommissie. 's Ministers oordeel over dit advies werd gevraagd.

Idem **2** — n°. 37 (bladz. 13).
In § 7 der Memorie van Antwoord zegt de Minister dat het in het voornemen van Zijne Excellentie ligt aan H. M. de Koningin machtiging te vragen om de inrichting der IIde afdeeling te volgen, als in hoofdzaak door de Staatscommissie is voorgesteld.

Idem **2** — n°. 41.
Bij Nota van wijziging worden gelden aangevraagd tot het aanstellen voor elk der werven van 1 adjunct-commies en 3 schrijvers, noodig geoordeeld om de invoering der gewijzigde boekhouding mogelijk te maken.
Voor het oprichten van een bureau van contrôle aan het Departement van Marine is door eene veranderde werkwijze het personeel aanwezig.

Idem **2** — n°. 44.
In een „Verslag" geeft de Commissie van Rapporteurs in overweging de gelden, noodig voor de gewijzigde boekhouding der werven, bij afzonderlijk wetsontwerp aan te vragen.

Idem **2** — n°. 45.
In de „Nota" naar aanleiding van dit Verslag zegt de Minister zijn voorstel niet terug te kunnen nemen.
Bij de mondelinge behandeling der begrooting in de Kamer worden door den Minister de gelden teruggenomen.

Verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1900.

Zitting 1899—1900 **144.** Bij afzonderlijk wetsontwerp, aangeboden dd. 9 Februari 1900, worden gelden aangevraagd om te geraken tot eene gewijzigde boekhouding der Rijkswerven.

Idem **144** — n°. 4. Hierop is den 19den Juli 1900 door de Tweede Kamer een Voorloopig Verslag uitgebracht met eene afzonderlijke Nota van het lid GOEKOOP.

Zitting 1899—1900 **144** — n°. 5. Dit Voorloopig Verslag en de bedoelde afzonderlijke Nota zijn den 30sten Augustus 1900 beantwoord.

Zitting 1900—1901 **22** — n°. 1. Een nader „Verslag" is door de Kamer dd. 6 December 1900 ingezonden en

Idem **22** — n°. 2. den 13den December d. a. v. beantwoord.

Het wetsontwerp werd den 21sten Februari 1901 *ingetrokken.*

Marinebegrooting voor het dienstjaar 1901.

Zitting 1900—1901 **2.** Door Minister RÖELL worden de noodige gelden op de begrooting gebracht voor eene gewijzigde boekhouding op 's Rijks werven.

Idem **2** — n°. 38. De Commissie van Rapporteurs stelt een amendement voor om de begrooting te verminderen met de bedragen, uitgetrokken om te geraken tot eene gewijzigde boekhouding der Rijkswerven.

Het amendement wordt tijdens het mondeling debat door den Minister overgenomen.

Verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1901.

Zitting 1900—1901 **164.** Bij afzonderlijk wetsontwerp, aangeboden 2 Februari 1901, worden gelden aangevraagd om te geraken tot eene gewijzigde boekhouding op 's Rijkswerven.

Dit wetsontwerp is in het geheel verder niet in behandeling gekomen en den 18den September 1901 ingetrokken.

Marinebegrooting voor het dienstjaar 1902.

Zitting 1901—1902 **2.** Door Minister KRUYS worden de noodige gelden uitgetrokken voor wijziging der boekhouding van 's Rijks werven.

Idem **2** — n°. 36. Bij Nota van Wijziging worden de gelden teruggenomen.

Verhooging van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1902.

Zitting 1901—1902 **187.** Bij afzonderlijk wetsontwerp, aangeboden 11 April 1902, worden gelden aangevraagd om te geraken tot eene gewijzigde boekhouding voor de werven.

Bij dit wetsontwerp is een „afdruk" gevoegd van de bescheiden, betrekking hebbende op de vroegere ter zake aangeboden afzonderlijke wetsontwerpen.

Geen voorloopig Verslag werd uitgebracht.

Marinebegrooting voor het dienstjaar 1906.

Zitting 1905—1906 **2** — n°. 33 (bladz. 18). In het Voorloopig Verslag wordt er op aangedrongen, dat de Minister het voortreffelijk Verslag der Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 18 Februari 1895 n°. 18, ernstig moge overwegen om ook de IIde afdeeling der begrooting overeenkomstig het advies te kunnen inrichten.

Idem **2** — n°. 34 (bladz. 25). In de Memorie van Antwoord deelt de Minister mede, dat hij gaarne aan den aandrang der bovenbedoelde leden gevolg zal geven, zoodra meer dringende aangelegenheden tot beslissing zijn gekomen.

Marinebegrooting voor het dienstjaar 1907.

Zitting 1906—1907 **2** — n°. 2 (bladz. 19 t/m 21). De vereischte gelden worden uitgetrokken voor de invoering van eene gewijzigde boekhouding op 's Rijkswerven en om te komen tot instelling van een bureau van contrôle aan het Departement van Marine.

Idem **2** — n°. 38. Bij het mondeling debat wordt aangenomen een door de Commissie van Rapporteurs voorgesteld amendement, ten doel hebbende om over de wijziging der boekhouding *niet* bij de begrooting te beslissen.

259. — 5.

UITGEWERKTE EN TOELICHTENDE STAAT

BEHOORENDE BIJ DE

RAMING VAN KOSTEN

VOOR HET

DEPARTEMENT VAN MARINE

VOOR HET DIENSTJAAR

19 .

Iste Afdeeling.

IIde ONDERAFDEELING.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 19 .
		Iste Afdeeling.		
		IIde ONDERAFDEELING.		
		Kosten van het materieel der Zeemacht en van 's Rijks werven en onderhoorigheden.		
(*)		A. *Aanschaffing en herstelling van den magazijnsvoorraad van scheepsbouw, uitrusting, artillerie- en torpedomaterieel en daarop betrekking hebbende kosten.*		
15		Aanschaffing en herstelling van alle artikelen, vermeld in den magazijnsinventaris afd. A (Scheepsbouw), of welke gerekend worden daartoe te behooren, en alle op die artikelen vallende kosten.		
	a.	Aanschaffing met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, inkomende rechten, assurantie, keuring, beproeving, enz. . . . . f —		
		Af: wegens verstrekkingen aan diensten onder het Departement van Marine en aan andere Departementen van algemeen bestuur . . . . „ —		
			f —	
	b.	Herstelling, vervorming en verwerking met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, inkomende rechten, assurantie, keuring, beproeving, visch- en bergloon, enz.	—	
				f —
16		Aanschaffing en herstelling van alle artikelen, vermeld in den magazijnsinventaris afd. B (Uitrusting), of welke gerekend worden daartoe te behooren, en alle op die artikelen vallende kosten.		
	a.	Aanschaffing met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, inkomende rechten, assurantie, keuring, beproeving, enz.. . . . . f —		
		Af: wegens verstrekkingen aan diensten onder het Departement van Marine en aan andere Departementen van algemeen bestuur . . . . „ —		
			f —	
	b.	Herstelling, vervorming en verwerking met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, inkomende rechten, assurantie, keuring, beproeving, visch- en bergloon, enz.	—	
				f —
17		Aanschaffing en herstelling van alle artikelen voor den magazijnsvoorraad der Artillerie en alle op die artikelen vallende kosten.		
	a.	Aanschaffing met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, begeleiding, inkomende rechten, assurantie, keuring, beproeving, enz. . . . . . . f —		
		Af: wegens verstrekkingen aan diensten onder het Departement van Marine en aan andere Departementen van algemeen bestuur . . . . „ —		
			f —	
	b.	Herstelling, wijziging, onderhoud en vermaling met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, begeleiding, inkomende rechten, assurantie, keuring, beproeving, betalingen wegens verbruikte en teruggebrachte munitie, visch- en bergloon, enz.	—	
				f —

TOEGESTAAN voor 19 .		UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 19 .		VERSCHIL tusschen de raming voor 19 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 19 . Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						(*) De nommering van deze onderafdeeling vangt aan met het bestaande artikel 15 van de Iste Afdeeling, IIde Onderafdeeling der Marinebegrooting voor 1907.
f —		f —				
—		—				
	f —		f —			
	—		—			
	f —		f —			
f —		f —				
—		—				
	f —		f —			
	—		—			
	f —		f —			
f —		f —				
—		—				
	f —		f —			
	—		—			
	f —		f —			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 19 .	
18		Aanschaffing en herstelling van alle artikelen voor den magazijnsvoorraad Torpedo-materieel en alle op die artikelen vallende kosten.		
	a.	Aanschaffing met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, begeleiding, inkomende rechten, assurantie, bewaring, keuring, beproeving, toezicht, enz.	f —	
	b.	Herstelling en wijziging met de daarop vallende kosten, waaronder te begrijpen transport, begeleiding, inkomende rechten, assurantie, keuring, beproeving, visch- en bergloon, enz.	—	
				f —
		B. *Werkzaamheden, leveringen, diensten en verstrekkingen ten behoeve van schepen en vaartuigen.*		
19		Aanbouw van schepen en vaartuigen door particulieren en alle daarop vallende kosten.		
	a.	Aanbouw en daarop vallende kosten (zie bijlage E)	f —	
	b.	Toezicht	—	
				f —
20		Levering en herstelling door particulieren van inrichtingen, werktuigen en benoodigdheden voor den aanbouw, de toetuiging en uitrusting, het onderhoud en de herstelling van schepen en vaartuigen in dienst of bij 's Rijks werven; kosten van dokking; kosten van herstelling van schepen en vaartuigen door particulieren, zoomede alle op die leveringen en herstellingen vallende kosten.		
	a.	Voor schepen in aanbouw (zie bijlage E)	f —	
	b.	„ schepen in dienst (zie bijlage F)	—	
	c.	„ schepen buiten dienst (zie bijlage G)	—	
	d.	Herstelling van schepen en vaartuigen door particulieren (zie bijlagen F en G)	—	
				f —
21		Levering en herstelling van scheepsstoomwerktuigen en ketels door particulieren en alle daarop vallende kosten.		
	a.	Voor schepen in aanbouw (zie bijlage E)	f —	
	b.	„ schepen in dienst (zie bijlage F)	—	
	c.	„ schepen buiten dienst (zie bijlage G)	—	
				f —
22		Levering en herstelling door particulieren van artilleriematerieel, met rechtstreeksche bestemming voor- of afkomstig van schepen en vaartuigen, en alle op dat materieel vallende kosten.		
	a.	Voor schepen in aanbouw (zie bijlage E)	f —	
	b.	„ schepen in dienst (zie bijlage F)	—	
	c.	„ schepen buiten dienst (zie bijlage G)	—	
				f —

TOEGESTAAN voor 19 .		UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 19 .		VERSCHIL tusschen de raming voor 19 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 19 . Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f —		f —				
—		—				
	f —		f —			
f —		f —				
—		—				
	f —		f —			
f —		f —				
—		—				
—		—				
—		—				
	f —		f —			
f —		f —				
—		—				
—		—				
	f —		f —			
f —		f —				
—		—				
—		—				
	f —		f —			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.					GERAAMD voor 19 .	
23		Levering en herstelling door particulieren van torpedomaterieel, met rechtstreeksche bestemming voor- of afkomstig van schepen en vaartuigen, en alle op dat materieel vallende kosten.						
	a.	Voor schepen in aanbouw (zie bijlage E)					f —	
	b.	„ schepen in dienst (zie bijlage F)					—	
	c.	„ schepen buiten dienst (zie bijlage G)					—	f —
24		Kosten binnenslands voor schepen en vaartuigen, wegens loods- en sleepdiensten, sluis-, brug- en jaaggelden, visch- en bergloon van inventaris- en andere goederen, benevens alle uitgaven betreffende de beweging en den huishoudelijken dienst der schepen en vaartuigen en van hunne bemanning, daaronder begrepen kosten van zwemmen en baden; kosten van manoeuvres						f —
		C. *Personeel bij 's Rijks werven, sluis- en havendiensten.*						
25		Bezoldigingen, daggelden en toelagen van mindere geëmployeerden en werklieden; activiteitstraktementen en soldijen en toelagen van machinisten der actieve Zeemacht en stokers voor binnenlandschen dienst; toelagen aan verder personeel der vloot, te werk gesteld op 's Rijks werven. Kosten van onderwijs voor de leerlingen op 's Rijks werven.						
	a.	*'s Rijks werf te Amsterdam.*	Mindere geëmpl.		Werklieden, enz.			
		1°. Vak van Scheepsbouw	f	—	f	—		
		af: wegens verrichtingen ten behoeve van diensten onder het Departement van Marine en van andere Departementen van algemeen bestuur			f	—		
			f	—	f	—	f —	
		2°. Vak van Uitrusting	f	—	f	—		
		af: wegens als voren				—		
			f	—	f	—	f —	
		3°. Vak van Politie	f	—			f —	
		4°. Magazijnen van Scheepsbouw en Uitrusting	f	—	f	—	f —	
		5°. Magazijnen van Kleeding en Levensmiddelen	f	—	f	—	f —	
							f —	
		Waarvan wordt afgetrokken eene bijdrage uit het Iste hoofdstuk der begrooting van Nederlandsch-Indië, wegens de bezoldiging van een bewaarder bij de reservemagazijnen en een schrijver der 1ste klasse					—	f —
		Transporteeren						f —

TOEGESTAAN voor 19 .		UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 19 .		VERSCHIL tusschen de raming voor 19 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 19 . Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
						Art. 25. Voor specificatie zie bijlage I.
f —		f —				
—		—				
—		—				
	f —		f —			
	f —		f —			
(—)		(—)				
f —		f —				
(—)		(—)				
—		—				
—		—				
—		—				
—		—				
f —		f —				
—		—				
	f —		f —			
	f —		f —			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.				GERAAMD voor 19 .
			Mindere geëmpl.	Werklieden, enz.		
25		Per transport . .				f —
	b.	*'s Rijks werf te Willemsoord.*				
		1°. Vak van Scheepsbouw	f —	f —		
		af: wegens als voren		f —		
			f —	f —	f —	
		2°. Vak van Uitrusting	f —	f —		
		af: wegens als voren		f —		
			f —	f —	—	
		3°. Vak van Politie	f —		—	
		4°. Magazijnen van Scheepsbouw en Uitrusting . . .	f —	f —	—	
		5°. Magazijn van Levensmiddelen.	f —	f —	—	
						—
	c.	*'s Rijks werf te Hellevoetsluis.*				
		1°. Vak van Scheepsbouw	f —	f —		
		af: wegens als voren		f —		
			f —	f —	—	
		2°. Vak van Uitrusting	f —	f —		
		af: wegens als voren		f —		
			f —	f —	—	
		3°. Vak van Politie	f —		—	
		4°. Magazijnen van Scheepsbouw en Uitrusting . . .	f —	f —	—	
		5°. Magazijn van Levensmiddelen	f —	f —	—	
						—
						f —
		Voor de loonen op feest-, rouw-, dank- en bededagen, zoomede zieken- en verwondengelden (zie art. . .).				
						f —

TOEGESTAAN voor 19 .		UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 19 .		VERSCHIL tusschen de raming voor 19 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 19 .		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
	f —		f —			
(—)		(—)				
f —		f —				
(—)		(—)				
—		—				
—		—				
—		—				
—		—				
	—		—			
(—)		(—)				
—		—				
(—)		(—)				
—		—				
—		—				
—		—				
—		—				
	—		—			
	f —		f —			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 19 .	
26		Kosten van kleeding van het personeel, genoemd in art. 25.		
	a.	Amsterdam	f —	
	b.	Willemsoord	—	
	c.	Hellevoetsluis	—	
				f —
27		Reis- en verblijfkosten van het personeel, genoemd in art. 25.		f —
		D. *Kosten der schepen buitenslands.*		
28		Kosten buitenslands voor schepen en vaartuigen, wegens herstelling, toetuiging en dokking en alle daarop vallende kosten.		
	a.	Nederlandsch eskader in Oost-Indië (zie bijl. F)	f —	
	b.	Overige schepen en vaartuigen (zie bijl. F)	—	
				f —
29		Kosten buitenslands voor schepen en vaartuigen, wegens verstrekking, levering en herstelling van inventarisgoederen; kosten van brandstoffen, quarantaine, loods- en sleepdiensten en kanaalrechten; visch- en bergloon van inventaris- en andere goederen, benevens alle uitgaven betreffende de beweging en den huishoudelijken dienst der schepen en vaartuigen en van hunne bemanning (zie bijl. F).		f —
		E. *Gebouwen, terreinen, inrichtingen, werktuigen, gereedschappen, enz.*		
30		Aanbouw, aankoop, inrichting en huur van alle voor den dienst der Marine benoodigde gebouwen, terreinen, werken en inrichtingen, niet elders met name genoemd; gemeente- en polderlasten, recognitiën, vergoedingen wegens pachtverlies, benevens alle kosten, vallende op de onderwerpen in dit artikel bedoeld.		
	a.	AMSTERDAM.		
		(Specificatie).		f —
	b.	WILLEMSOORD.		
		(Specificatie).		—
	c.	HELLEVOETSLUIS.		
		(Specificatie).		
		Huur van het terrein, waarop het steenkolen- en projectielenmagazijn te Dordrecht is opgericht.	f —	
				—
				f —

TOEGESTAAN voor 19 .		UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 19 .		VERSCHIL tusschen de raming voor 19 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 19 .		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
f —		f —				
—		—				
—		—				
	f —		f —			
	f —		f —			
f —		f —				
—		—				
	f —		f —			
	f —		f —			
	f —		f —			
	—		—			
	—		—			
	f —		f —			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 19 .	
31		Onderhoud, herstelling en wijziging van alle voor den dienst der Marine benoodigde gebouwen, terreinen, werken en inrichtingen, niet elders met name genoemd, en alle daarop vallende kosten.		
	a.	AMSTERDAM.		
		Onderhoudswerken aan woonhuizen, bureelen, magazijnen, werkplaatsen, bergplaatsen, loodsen, overdekkingskappen, bruggen en loopgangen; laboratorium, wachthuizen bij de werf en de magazijnen, schietbanen, inschietplaats, provoost, zweminrichtingen; onderhoud terrein en bestrating; baggerwerk in het dok; gas- en waterleidingen.	f —	
	b.	WILLEMSOORD.		
		Onderhoudswerken aan woonhuizen, bureelen, magazijnen, werkplaatsen, bergplaatsen, loodsen, dokken, overdekkingskappen, bekading, bruggen, loopgangen en meerstoelen; laboratorium, wachthuizen bij de werf en de magazijnen, schietbanen, cantine, provoost, slachtplaats en gemeten mijl; onderhoud terrein en bestrating; baggerwerk in het dok; gas- en waterleidingen.	—	
	c.	HELLEVOETSLUIS.		
		Onderhoudswerken aan woonhuizen, bureelen, magazijnen, werkplaatsen, bergplaatsen, loodsen, overdekkingskappen, bekading, bruggen en loopgangen, meerstoelen, meerpalen, schuttingen en rasterwerken, dok-, sluis- en andere waterwerken; wachthuizen bij de werf en de magazijnen, schietbanen, cantine, provoost en zweminrichting; onderhoud bestrating; gas- en waterleidingen	—	
				f —
32		Aanschaffing, herstelling en onderhoud van werktuigen en ketels, gereedschappen en benoodigdheden ten dienste van 's Rijks werven en aanhoorigheden, kosten van verstrekking van licht, electriciteit en water, benevens alle kosten, vallende op bovengenoemde onderwerpen. Kosten in verband met de militaire kustwacht.		
	a.	AMSTERDAM.		
		Onderhoud en herstelling van werktuigen en ketels, gereedschappen, enz.	f —	
		Verstrekking van licht, water en electriciteit	—	
		Verder te specificeeren naar omstandigheden voor nieuwe werktuigen, ketels, gereedschappen, enz..	—	
				f —
	b	WILLEMSOORD.		
		Onderhoud en herstelling van werktuigen en ketels, gereedschappen, enz.	f —	
		Verstrekking van licht en water	—	
		Verder te specificeeren naar omstandigheden voor nieuwe werktuigen, ketels, gereedschappen, enz..	—	
				—
	c.	HELLEVOETSLUIS.		
		Onderhoud en herstelling van werktuigen en ketels, gereedschappen, enz.	f —	
		Verstrekking van licht en water	—	
		Verder te specificeeren naar omstandigheden voor nieuwe werktuigen, ketels, gereedschappen, enz..	—	
				—
	d.	Militaire kustwacht.		—
				f —

TOEGESTAAN voor 19 .		UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 19 .		VERSCHIL tusschen de raming voor 19 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 19 . Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f —		f —				
—		—				
—		—				
	f —		f —			
—		—				
—		—				
—		—				
	f —		f —			
—		—				
—		—				
—		—				
	—		—			
—		—				
—		—				
—		—				
	—		—			
—	—	—	—			
	f —		f —			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 19 .
		RECAPITULATIE VAN DE TWEEDE ONDERAFDEELING.		
15		Aanschaffing en herstelling van den magazijnsvoorraad (Scheepsbouw)		f —
16		Als voren. . . . . (Uitrusting)		—
17		Als voren. . . . . (Artilleriematerieel)		—
18		Als voren. . . . . (Torpedomaterieel).		—
19		Aanbouw van schepen en vaartuigen door particulieren		—
20		Leveringen en herstellingen door particulieren.		—
21		Als voren. . . . . (Scheepsstoomwerktuigen)		—
22		Als voren. . . . . (Artilleriematerieel)		—
23		Als voren . . . . (Torpedomaterieel)		—
24		Kosten binnenslands voor schepen en vaartuigen in en buiten dienst		—
25		Bezoldigingen, enz. van mindere geëmployeerden, enz. bij 's Rijks werven.		—
26		Kosten van kleeding van het personeel		—
27		Reis- en verblijfkosten.		—
28		Kosten buitenslands voor schepen en vaartuigen, wegens herstelling, enz.		—
29		Als voren, wegens verstrekking, enz. van inventarisgoederen, enz.		—
30		Aanbouw, aankoop, inrichting en huur van gebouwen, enz.		—
31		Onderhoud, herstelling en wijziging van gebouwen, enz..		—
32		Aanschaffing, herstelling en onderhoud van werktuigen, ketels, enz voor 's Rijks werven, enz.		—
				f —

TOEGESTAAN voor 19 .		UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 19 .		VERSCHIL tusschen de raming voor 19 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 19 .		TOELICHTINGEN.
				Meer.	Minder.	
	f —		f —			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	—		—			
	f —		f —			

BIJLAGE C.

PLAN van aanbouw, wijziging, herstelling en onderhoud van schepen en vaartuigen, tot grondslag strekkende van de begrooting voor 19 .

Nieuwe aanbouw.

Op 's Rijks werf te Amsterdam zal worden in aanbouw gebracht . . . . , waarvan de totale kosten geraamd zijn op f . . . .

Daaraan stelt men zich voor in 19 te verwerken een bedrag van f . . . . . aan arbeidsloonen en f . . . . aan materialen waarvan uit den magazijnsvoorraad te nemen voor f . . . . . . en rechtstreeks door particulieren te leveren f . . . . . .

De werktuigen en ketels door particulieren te leveren en op te stellen, waarvoor als 1ste termijn is opgebracht f . . . . .

Voor het artillerie- en torpedomaterieel, mede door particulieren te leveren, wordt geraamd f . . . . . , waarvoor als 1ste termijn resp is opgebracht f . . . . . en f . . . . .

Aan de particuliere nijverheid hier te lande stelt men zich voor op te dragen den bouw van . . . . . schip (schepen) van gelijk type als op de werf zal (zullen) worden in aanbouw gebracht. Voor zoodanig (e) schip (schepen) wordt als 1ste termijn opgebracht resp. f . . . . en f . . . . .

Rechtstreeks zal door het Departement met de betrokken fabrieken contract worden aangegaan voor de levering van pantserplaten enz enz., waarvoor wordt gerekend f . . . . . .

De bouw van . . . . , in 19 in aanbouw gebracht op 's Rijks werf te Amsterdam, zal worden voortgezet (beëindigd).

Voor arbeidsloon is geraamd f . . . . . , voor artikelen uit den magazijnsvoorraad f . . . . , voor werktuigen en ketels f . . . . . voor artilleriemateriaal f . . . . , voor torpedomaterieel f . . . . en voor leveringen rechtstreeks door particulieren f . . .

De bouw van . . . . , in 19 , in aanbouw gebracht bij de particuliere nijverheid (. . . .)
zal worden voortgezet (beëindigd).

Voor dien (iederen) bodem wordt geraamd wegens rechtstreeksche betaling aan den fabrikant f . . . . . . , wegens door de Marine te verstrekken uitrusting f . . . . . . , enz. enz.

Wijziging.

Het voornemen bestaat op 's Rijks werf te . . . . , het . . . . schip . . . . in te richten tot . . . . . schip, waarvoor wordt geraamd aan arbeidsloon f . . . . . , aan artikelen uit den magazijnsvoorraad f . . . . , aan leveringen door particulieren f . .

De afkomende materialen en artikelen, welke in den magazijnsvoorraad zullen worden gestort, zijn geraamd op f . . . ., gesplitst in scheepsbouw, uitrusting, artillerie- en torpedomaterieel.

Aan de particuliere nijverheid stelt men zich voor op te dragen de vervorming van het . . . . schip tot . . . . schip, waarvoor wordt geraamd een bedrag van f . . . . .

Herstelling en onderhoud.

De in en buiten dienst zijnde schepen en vaartuigen zullen bij 's Rijks werven, waar zij dienst doen of opgelegd zijn, worden hersteld en onderhouden.

De voornaamste herstellingen, welke zullen worden opgedragen, indien overwegende redenen niet nopen daarvan af te wijken, zullen zijn:

Aan 's Rijks werf te Amsterdam.

1°. Wachtschip . . . . . verblijven inrichten voor de . . . . , geraamd op f . . . . . arbeidsloon, f . . . . materialen uit den magazijnsvoorraad, f . . . . leveringen rechtstreeks door particulieren.

2°., 3°. enz.

Aan 's Rijks werf te Willemsoord.

1°. Pantserschip Kortenaer, na buitendienststelling de vereischte herstellingen verrichten en in conservatie brengen (raming: arbeidsloon f . . , materialen uit den voorraad f . . . . . . , leveringen rechtstreeks door particulieren f . . . .)

2°. Pantserschip „Koningin-Regentes", na terugkomst uit Oost-Indië, de vereischte herstellingen verrichten en gereed maken voor eene nieuwe reis derwaarts (raming: f . . . . . arbeidsloon, f . . . . materialen uit den voorraad, f . . . . . leveringen rechtstreeks door particulieren).

3°., 4°. enz.

Aan 's Rijks werf te Hellevoetsluis.

1°. Instructieschip „Nautilus", na terugkomst uit den Atlantischen Oceaan, gereed maken voor een nieuwe reis (raming: f . . . . arbeidsloon, f . . . . . materialen uit den voorraad, f . . . . . leveringen rechtstreeks door particulieren).

2°., 3°. enz.

Indien daartegen geen overwegende beletselen zijn, stelt men zich voor *aan particulieren op te dragen:*

1°. . . . . , voorzien van nieuwe werktuigen en herstellingen van den romp (raming: f . . . . . voor scheepsbouwwerk, f . . . . . voor machinewerk);

2°. . . . . nieuwe ketels (raming f . . . .)

3°. . . . . machinereparatiën „ „ . . . . .)

4°. . . . . bakkersoven „ „ . . . . .)

5°. herstellingen na buitendienststelling „ „ . . . . .)

6°. enz. enz.

BIJLAGE E.

OPGAAF

VAN DE

GERAAMDE KOSTEN VAN HET IN AANBOUW ZIJNDE OF GEBRACHT WORDENDE MATERIEEL,

VOORKOMENDE IN DE

BEGROOTING VAN 19 .

NAAM VAN HET SCHIP.	Charter.	In aanbouw te	KOSTEN, GEBOEKT IN DE LIVRETTEN:		
			Verstrekkingen uit de magazijnen.	Contractwerk.	Arbeidsloonen.
1.	2.	3.	4.	5.	6.

a. sedert den aanvang van den bouw tot 31 December 19 .
b. van 1 Januari tot 31 December 19 .

Toezicht.	Totaal der kosten.	Waarvan	
		voor aanbouw.	voor eerste uitrusting.
7.	8.	9.	10.

GERAAMDE KOSTE

TE VERSTREKKEN UIT DE MAGAZIJNEN van 1 Januari—31 December 19 .			
Scheepsbouw. (art. 15).	Uitrusting. (art. 16).	Artillerie. (art. 17),	Torpedomaterieel. (art. 18).
11.	12.	13.	14.

AN HET MATERIEEL.

LEVERINGEN DOOR PARTICULIEREN, BEGROOTINGSDIENSTJAAR 19 .

Romp.		Stoomwerktuigen. (art. 21).	Artilleriematerieel. (art. 22).
(art. 19.)	(art. 20.)		
15.	16.	17.	18.

	GERAAMDE ARBEIDSLOONEN.		
Torpedomaterieel. (art. 23).	Scheepsbouw. (art. 25).	Uitrusting. (art. 25).	Toezicht. (art. 19).
19.	20.	21.	22.

TOTAAL DER GERAAMDE KOSTEN.			AANMERKINGEN.
Totaal.	Waarvan		
	voor aanbouw.	voor eerste uitrusting.	
23.	24.	25.	26.

BIJLAGE F.

OPGAAF

VAN DE

GERAAMDE KOSTEN DER IN DIENST ZIJNDE SCHEPEN EN VAARTUIGEN,

VOORKOMENDE IN DE

BEGROOTING VAN 19 .

NAAM VAN HET SCHIP.	Charter.	Station of Directie waar het schip dienst doet.	Geraamde kosten voor het personeel.			Kosten, geboekt	
			Vaste traktementen. (art. 28—32)*.	Activiteits-traktementen, soldijen, toelagen enz. (art. 33)*.	Schafting en brood. (art. 44—45)*.	Verstrekkingen uit de magazijnen.	Contra[illegible] werk[illegible]
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

livretten: *a.* sedert de gereedheid van den bouw tot 31 December 19 .
b. van 1 Januari tot 31 December 19 .

Arbeidsloonen.	Loonen voor conservatiepersoneel.	Totaal der kosten.	Waarvan voor	
			Onderhoud en herstelling van den romp.	Suppletie uitrusting enz.
9.	10.	11.	12.	13.

GERAAMDE KOSTE

Te verstrekken uit de magazijnen van 1 Januari—31 Decemb

Scheepsbouw. (art. 15).			Uitrusting. (art. 16)	Artillerie. (art. 17)
Brandstoffen.	Machinekamer-behoeften.	Overig materieel.		
14.	15.	16.	17.	18.

N HET MATERIEEL.

	Leveringen door particulieren, begrootingsdienstjaar 19 .			
Torpedo-materieel. (art. 18)	Romp. (art. 20)	Stoom-werktuigen. (art. 21)	Artillerie-materieel. (art. 22)	Torpedo-materieel. (art. 23)
19.	20.	21.	22.	23.

Kosten van beweging, enz. (art. 24).	Geraamde arbeidsloonen. (art. 25)		Geraamde ko
	Scheepsbouw.	Uitrusting.	Romp enz. (art. 28).
24.	25.	26.	27.

uitenslands.	TOTAAL DER GERAAMDE KOSTEN.			AANMERKINGEN.
		Waarvan voor		
Brandstoffen, inventaris-goederen, enz. (art. 29).	TOTAAL.	Onderhoud en herstelling van den romp, enz.	Suppletie uitrusting, enz.	
28.	29.	30.	31.	32.
				*) De nummering der artikelen is overeenkomstig de bestaande artikelen der Marinebegrooting voor het dienstjaar 1907.

BIJLAGE G.

OPGAAF

VAN DE

GERAAMDE KOSTEN DER BUITEN DIENST EN IN RESERVE ZIJNDE SCHEPEN EN VAARTUIGEN.

VOORKOMENDE IN DE

BEGROOTING VAN 19 .

NAAM VAN HET SCHIP.	CHARTER.	Werf, waartoe het schip behoort.	KOSTEN, GEBOEKT IN DE LIVRETTEN:		
			Verstrekkingen uit de magazijnen.	Contractwerk.	Arbeidsloonen.
1.	2.	3.	4.	5.	6.

a. sedert de gereedheid van den bouw tot 31 December 19 .
b. van 1 Januari tot 31 December 19 .

Loonen voor conservatiepersoneel.	TOTAAL DER KOSTEN.	waarvan voor	
		onderhoud en herstelling van den romp enz.	voor suppletie uitrusting enz.
7.	8.	9.	10.

GERAAMDE KOSTEN			
TE VERSTREKKEN UIT DE MAGAZIJNEN VAN 1 Januari—31 December.			
Scheepsbouw. (art. 15.)	Uitrusting. (art. 16.)	Artillerie. (art. 17.)	Torpedomaterieel. (art. 18).
11.	12.	13.	14.

AN HET MATERIEEL.

LEVERINGEN DOOR PARTICULIEREN, BEGROOTINGSDIENSTJAAR 19 .			
Romp. (art. 20.)	Stoomwerktuigen. (art. 21.)	Artilleriematerieel. (art. 22.)	Torpedomaterieel. (art. 23.)
15.	16.	17.	18.

Kosten van beweging enz. (art. 24.)	GERAAMDE ARBEIDSLOONEN. (art. 25.)		
	SCHEEPSBOUW.		UITRU
	Gewoon arbeidsloon.	Voor conservatie.	Gewoon arbeidsloon
19.	20.	21.	22.

...I N G.	TOTAAL DER GERAAMDE KOSTEN.			AANMERKINGEN.
Voor conservatie.	TOTAAL.	waarvan voor onderhoud en herstelling van den romp enz.	waarvan voor supletie uitrusting enz.	
23.	24.	25.	26.	27.

BIJLAGE H.

OPGAAF

VAN DE

GERAAMDE KOSTEN VOOR DE WERVEN, MET UITZONDERING VAN DIE VOOR DE SCHEPEN,

VOORKOMENDE IN DE

BEGROOTING VAN 19 .

ONDERWERP.	Kosten geboekt in de livretten van 1 Januari tot 31 December 19 .			
	Verstrekkingen uit de magazijnen.	Contractwerk.	Arbeidsloonen.	Tota[al] de[r] koste[n].
1.	2.	3.	4.	5.
A—B. VAKKEN VAN SCHEEPSBOUW EN UITRUSTING.				
I. *Magazijnsvoorraad.*				
Scheepsbouw Aanmaak				
Herstelling				
Uitrusting: Aanmaak				
Herstelling				
Artillerie Aanmaak				
Herstelling				
Torpedomaterieel Aanmaak				
Herstelling				
II. *Gebouwen, werfinrichtingen, werkvaartuigen.*				
III. *Werktuigen van algemeenen aard, gereedschappen.*				
IV. *Algemeene dienst.*				
V. *Proefnemingen.*				
VI. *Mindere geëmployeerden.*				
C. VAK VAN POLITIE.				
D. MAGAZIJNEN VAN SCHEEPSBOUW EN UITRUSTING.				
E. MAGAZIJNEN VAN KLEEDING EN LEVENSMIDDELEN.				

Geraamde	
Te verstrekken uit de magazijnen van	
Scheepsbouw (art. 15).	Uitrusting (art. 16).
6.	7.

kos

1 Jan.—31 Dec. 19 .	
Artillerie (art. 17).	Torpedo-materieel (art. 18).
8.	9.

E. Magazijnen van Kleeding en Levensmiddelen.

van het

Leveringen en diensten	
Onkosten van werk-vaartuigen (art. 24).	Kosten van kleeding (art. 26),
10.	11.

materieel.

door particulieren, begrootings

Aanbouw van gebouwen (art. 30). 12.	Onderhoud van gebouwen. (art. 31). 13.

E. Magazijnen van Kleeding en Levensmiddelen.

dienstjaar 19			
Werktuigen en gereedschappen enz. (art. 32).	Geraamde arbeidsloonen (art. 25).	Totaal der geraamde kosten	AANMERKINGEN.
14.	15.	16.	17.

BIJLAGE I.

OPGAAF van het getal mindere geëmployeerden, werklieden en leerlingen bij 's Rijks werven, tot grondslag dienende voor de raming van art. 22 der begrooting voor 19 .

VAK.	Betrekking.	Loonen.	Amsterdam. Aantal.	Amsterdam. Bedrag.	Willemsoord. Aantal.	Willemsoord. Bedrag.	Hellevoetsluis. Aantal.	Hellevoetsluis. Bedrag.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Scheepsbouw.								
Algemeene dienst	M. g.	f	—	f —	—	f —	—	f —
	W.	—	—	—	—	—	—	—
Schrijvers	M. g.	–	—	—	—	—	—	—
	W.	—	—	—	—	—	—	—
Teekenaars.	M. g.	—	—	—	—	—	—	—
	W.	—	—	—	—	—	—	—
Conservatie	M. g.	—	—	—	—	—	—	—
	W.	—	—	—	—	—	—	—
	M.	—	—	—	—	—	—	—
	S.	—	—	—	—	—	—	—
Machinepersoneel	M. g.	—	—	—	—	—	—	—
	W.	—	—	—	—	—	—	—
Sluisdienst	M. g.	—	—	—	—	—	—	—
Gewone dienst	M. g.	—	—	—	—	—	—	—
	W.	—	—	—	—	—	—	—
			—	f —	—	f —	—	f —

M. g. = Mindere geëmployeerden; W. = Werklieden en leerlingen.
M. = Machinisten der actieve Zeemacht.
S. = Stokers " " "

VAK.	Betrekking.	Loonen.	Amsterdam.		Willemsoord.		Hellevoetsluis.	
			Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.	Aantal.	Bedrag.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Uitrusting								
Algemeene dienst	M. g.	f		f	—	f	—	f —
	W.				—	—	—	—
Schrijvers	M. g.	—			—		—	
	W.	—			—	—	—	—
Reservemagazijnen	M. g.	—					—	—
	W.	—	—	—		—	—	—
Haven- en sluisdienst	M. g.	—	—			—	—	—
Werkvaartuigen	M. g.	—	—		—	—	—	—
	W.	—	—	—	—	—		
Gewone dienst	M. g.	—	—	—	—	—	—	—
	W.	—	—	—	—	—	—	—
			—	f —	—	f —	—	f —
Politie	M. g.	f —	—	f —	—	f —	—	f —
Magazijnen van Scheepsbouw en Uitrusting.	M. g.	f —	—	f —	—	f —	—	f —
	W.	—	—	—	—	—	—	—
			—	f —	—	f —	—	f —
Magazijnen van Kleeding en Levensmiddelen.	M. g.	f —	—	f —	—	f —	—	f —
	W.	—	—	—	—	—	—	—
			—	f —	—	f —	—	f —

BIJLAGE K.

OVERZICHT

VAN DE

kosten aan materieel en personeel, geraamd voor 's Rijks werven te Amsterdam, Willemsoord en Hellevoetsluis, in de begrooting voor 19 , gesplitst in kosten voor het arsenaal en kosten voor de werf, met vermelding van de onder de kosten voor de werf begrepen bedrijfskosten en Staatsuitgaven.

NOTA. Bij Ministerieele beschikking is jaarlijks vast te stellen het percentage der kosten, dat moet geacht worden te behooren tot het arsenaal en tot de werf, en van de laatsten het aandeel, dat de bedrijfskosten en de Staatsuitgaven daarin hebben.

Artikel der begrooting. 1.	ONDERWERP VAN UITGAAF. 2.	Amsterdam 3.
6	Officieren	f —
8	Ingenieurs	—
9 en 10	Ambtenaren	—
11	Bureelbehoeften	—
14	Reis- en verblijfkosten	—
15	Magazijnsvoorraad (Scheepsbouw)	—
16	id. (Uitrusting)	—
17	id. (Artillerie)	—
18	id. (Torpedomaterieel)	—
20	Leveringen door particulieren (Romp enz.)	—
21	id. (Stoomwerktuigen)	—
22	id. (Artilleriematerieel)	—
23	id. (Torpedomaterieel)	—
24	Kosten binnenslands voor schepen, enz.	—
25	Bezoldigingen van mindere geëmployeerden en werklieden	—
26	Kosten van kleeding	—
27	Reis- en verblijfkosten	—
30	Gebouwen (Aanbouw, enz.)	—
31	„ (Onderhoud, enz.)	—
32	Werktuigen, gereedschappen, enz.	—
*57	Pensioenen en onderstanden	—
*60	Wachtgelden	—
*61	Aandeel in de kosten van den Militairen Pensioenraad	—
*62	Toelagen, ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80)	—
*63	Kosten van medailles	—
*64	Gratificatiën	—
*65	Zieken- en verwondengelden	—
*66	Subsidie aan vereenigingen tot steun van weduwen en weezen van mindere geëmployeerden	—
*67	Uitgaven ingevolge de Ongevallenwet 1901	—
		f —

* De nummering van deze artikelen is overeenkomstig die der bestaande artikelen van de Marinebegrooting voor 1907.

Willemsoord.	Hellevoetsluis.	Van het bedrag, in de kolommen 3, 4 en 5 vermeld, wordt geacht te behooren tot de kosten		Onder het bedrag, vermeld in kolom 7, wordt geacht te behooren tot de	
		voor het arsenaal	voor de werf.	bedrijfskosten der werf.	Staatsuitgaven.
4.	5.	6.	7.	8.	9.
f —	f —				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
—	—				
f —	f —	f —	f —	f —	f —

BIJLAGE M.

VERGELIJKEND OVERZICHT

VAN

DE WAARDE VAN DEN MAGAZIJNSVOORRAAD BIJ 'S RIJKS WERVEN

van 1 Januari tot en met 31 December 19 .

met toelichting van belangrijke verschillen.

Hoofd-stuk.	OMSCHRIJVING DER HOOFDSTUKKEN.	Waarde van den voorraad op 31 December 19 .	Door wijziging van magazijnsprijzen	
			Vermeerdering.	Vermind ring
1.	2.	3.	4.	5.
	Afdeeling A (Scheepsbouw).			
I.		f —	f —	f —
II.		—	—	—
enz.				
		f —	f —	f —
	Afdeeling B (Uitrusting).			
I.		f —	f —	f —
enz.				
		f —	f —	f —
	Afdeeling C. (Artilleriematerieel).			
A.		f —	f —	f —
enz.				
		f —	f —	f —
	Afdeeling D (Torpedomaterieel).			
I.		f —	f —	f —
enz.				
		f —	f —	f —
	Afdeeling E (Kleeding, kooi- en slagverbandsgoederen).			
		f —	f —	f —
		f —	f —	f —
	Afdeeling F (Levensmiddelen en ziekenkost).			
		f —	f —	f —
		f —	f —	f —

Waarde van den voorraad op 1 Januari 19 .	Waarde van den voorraad op 31 December 19 .	Toelichting van belangrijke verschillen tusschen de waarde op 1 Januari en 31 December 19 .
6.	7.	8.
f —	f —	
—	—	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	
f —	f —	

BIJLAGE O.

OVERZICHT

VAN DE

voor elk der schepen, vaartuigen en diensten gedane uitgaven aan arbeidsloonen en contractwerk en van de waarde der aan de magazijnen ontleende materialen, vergeleken met de daarvoor geraamde bedragen bij de begrooting voor 19 .

NOTA. De geraamde bedragen in gewone cijfers, de werkelijke kosten in vette cijfers aan te geven.

ONDERWERP.	VERSTREKKINGEN UIT DE MAGAZIJNEN.				
	Scheepsbouw. (art. 15.)			Uitrusting. (art. 16.)	Artilleri[e] materie[el] (art. 17
	Brand-stoffen.	Machine-kamer-behoeften.	Overig materieel.		
1.	2.	3.	4.	5.	6.

	LEVERINGEN.		
Torpedo-materieel. (art. 18.)	Nieuwe aanbouw. (art. 19.)	Romp. (art. 20.)	Stoom-werktuigen. (art. 21.)
7.	8.	9.	10.

EN DIENSTEN DOO

Artillerie-materieel. (art. 22.)	Torpedo-materieel. (art. 23.)	Loods-gelden, enz. (art. 24)	Kosten van kleeding. (art. 26)
11.	12.	13.	14.

ARTICULIEREN.

Kosten buitenslands.		Aanbouw van gebouwen. (art. 30.)	Onderhoud van gebouwen. (art. 31.)
Romp, enz. (art. 28).	Brandstoffen, inventaris-goederen, enz. (art. 29.)		
15.	16.	17.	18.

Werktuigen en gereed-schappen. (art. 32.)	A R B E I D S L O O N		
	Scheepsbouw.		
	Gewoon arbeidsloon.	Voor conservatie.	Gewoon arbeidsloo
19.	20.	21.	22.

(art. 25).			Van het totaal der kosten komt voor rekening		
usting.		Totaal der kosten.			
Voor conservatie.	Toezicht. (art. 19.)		van onderhoud en herstelling van den romp, enz.	van suppletie uitrusting, enz.	AANMERKINGEN.
23.	24.	25.	26.	27.	28.

(260. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot het overbrengen van een gedeelte van den Rijksweg *Deventer—Zwolle* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Deventer*.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 11 Juli 1907.

WILHELMINA.

(260. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is een gedeelte van den rijksweg van *Deventer* naar *Zwolle* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Deventer* over te brengen;

Gelet op artikel 1, eerste lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* n°. 176);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Bij de gemeente *Deventer* wordt in beheer en onderhoud overgebracht een binnen die gemeente gelegen gedeelte van den rijksweg van *Deventer* naar *Zwolle*, ter lengte van 650 M., hetwelk zich zuidwaarts aansluit aan de traverse van den rijksweg door de gemeente.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(260. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het bestuur der gemeente *Deventer* heeft den wensch te kennen gegeven, een binnen de gemeente gelegen gedeelte van den rijksweg van *Deventer* naar *Zwolle*, hetwelk door toenemende bebouwing het karakter van stadsstraat heeft verkregen, van het Rijk in beheer en onderhoud over te nemen.

In verband met deze wijziging van karakter behoort de overdracht, evenals in vroegere overeenkomstige gevallen, te geschieden zonder geldelijk bezwaar voor het Rijk.

De ondergeteekende heeft tegen inwilliging van het verlangen van het gemeentebestuur ook thans geen bedenking.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

(261. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Curaçao* over het dienstjaar 1903.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 11 Juli 1907.

WILHELMINA.

(261. 2)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens artikel 106 van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Curaçao* (*Staatsblad* 1902, n°. 38), het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten in het daarbij gemelde, zich voor 1903 voordoende geval, behoort te worden vastgesteld bij de wet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Curaçao* over het dienstjaar 1903 wordt vastgesteld als volgt:

De uitgaaf bedraagt:

zevenhonderd vijf en zestig duizend zeshonderd drie en veertig gulden twee en zestig en een halven cent (f 765 643,62^{5}).

De ontvangst bedraagt:

vijfhonderd vijf en tachtig duizend vijfhonderd drie en veertig gulden een en negentig cent (f 585 543,91).

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo:

honderd tachtig duizend negen en negentig gulden een en zeventig en een halven cent (f 180 099,71^{5}).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(261. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ter voldoening aan art. 106 van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie Curaçao (*Staatsblad* 1902, n°. 38), wordt hiernevens een ontwerp van wet aangeboden tot vaststelling van het slot der rekening van de uitgaven en ontvangsten dier kolonie over het dienstjaar 1903.

De bij dat ontwerp overgelegde, door den administrateur van financiën opgemaakte rekening is voorzien van eene verklaring van den Gouverneur, dd. 28 Juli 1906, dat de koloniale verantwoordingstukken over het dienstjaar 1903, onder zijn oog. door eene commissie onderzocht, met de aanwezige bewijsstukken vergeleken en in orde bevonden zijn.

De rekening gaat vergezeld van de verslagen der koloniale uitgaven en ontvangsten, die daarin, voor zooveel noodig, zijn toegelicht.

De Curaçaosche begrooting voor 1903 werd definitief vastgesteld bij de wet van 2 Februari 1903 (*Staatsblad* n°. 62) en gewijzigd bij de wet van 30 December 1904 (*Staatsblad* n°. 269).

Bij eerstgenoemde wet werden de uitgaven geraamd op f 768 922,94, terwijl bij de laatstgenoemde wet voor uitgaven ten behoeve van noodlijdenden ten gevolge van het mislukken van den oogst op de eilanden Curaçao, Bonaire en Aruba, drie nieuwe artikelen aan de begrooting werden toegevoegd tot een gezamenlijk bedrag van f 14 650,38^{5}.

Voorts werden bij die wet eenige andere artikelen verhoogd, te zamen met f 27 899,48^{5}, zoodat het totaal der begrootingsuitgaven werd vastgesteld op f 811 472,81.

De werkelijke uitgaven hebben bedragen f 765 643,62^{5}, of f 45 829,18^{5} minder dan de gewijzigde raming, zooals in het verslag der koloniale uitgaven is toegelicht.

De ontvangsten werden bij de wet van 2 Februari 1903 geraamd op f 478 237,95.

De middelen hebben echter f 585 543,91, of f 107 305,96 meer dan de raming opgebracht.

De oorzaken van de verschillen tusschen de raming en de opbrengst der middelen zijn in het verslag der koloniale ontvangsten uitvoerig toegelicht.

De bijdrage van Nederland aan de koloniale geldmiddelen is bij de wet van 2 Februari 1903 (*Staatsblad* n°. 62) geraamd op f 290 684,99.

Het nadeelig slot der rekening bedraagt echter f 180 099,71^{5}, zoodat eene som van f 110 585,27^{5} te veel aan subsidie is genoten, welk bedrag na vaststelling van het slot der rekening bij de wet, in 's Rijks schatkist zal worden teruggestort.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(261. 4.)

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

KOLONIE CURAÇAO.

REKENING VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

VOLGENS DE

KOLONIALE HUISHOUDELIJKE BEGROOTING

VOOR HET DIENSTJAAR

1903.

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
	A. **Belastingen Curaçao.**		
a.	Belasting op grondeigendommen en hypotheken	f 70 000,00	f 78 146,40
b.	Zegelrecht	7 500,00	8 155,25
c.	Haven- en veiligheidsrecht	4 500,00	5 316,11
d.	Licht en bakengeld	2 000,00	2 918,99
e.	Belasting op den invoer	80 000,00	118 353,40[5]
f.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	65 000,00	72 797,19
g.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	14 000,00	15 177,00
h.	Belasting op veer- en vrachtponden	700,00	919,00
i.	Belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken	1 200,00	1 899,28
k.	Belasting voor de weerbaarheid	7 000,00	7 753,75
l.	Recht van successie en van overgang	2 500,00	6 366,53
m.	Belasting op de opdracht van onroerende zaken	5 000.00	5 783,78
n.	Uitvoerrecht op metaalertsen en alle soort van phosphorzure kalk, gewonnen op de eilanden Curaçao en Klein-Curaçao	*Memorie.*	„
o.	Loodsgelden	22 000,00	28 292,05
p.	Belasting op het houden van rijtuigen en op de uitoefening van het bedrijf van stalhouder	2 500,00	2 390,00
q.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„
r.	Slachtgeld van vee in het eerste district	6 500,00	8 138,00
	BONAIRE.		
a.	Invoerrechten	9 500,00	13 094,82
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	5 000,00	8 991,47
c.	Ankergeld	1 200,00	1 467,50
d.	Zegelrecht	700,00	1 155,30
e.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	185,47
f.	Licht- en bakengeld	350,00	566,81
g.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	400.00	775,00
h.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	7 500,00	7 471,97
i.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	„
k.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	150,00	124,53
l.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	1,00
m.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„
	ARUBA.		
a.	Grondbelasting	2 300,00	2 626,56
b.	Invoerrecht	3 000,00	4 412,64
c.	Uitvoerrecht op stapelproducten (met inbegrip van phosphorzure kalk)	4 000,00	5 030,68
d.	Anker- en tonnegeld	3 000,00	4 330,91
e.	Zegelrecht	900,00	1 485,13[5]
f.	Belasting op publieke verkoopingen	50,00	342,56
g.	Licht- en bakengeld	500,00	720,33
h.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	600,00	1 042,00
i.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 200,00	3 913,50

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	AFDEELING I.		
	Gewestelijk bestuur.		
	CURAÇAO.		
1	Traktementen of verloftraktementen van den gouvernements-secretaris, den drukker en den bode bij den kolonialen raad, tevens bode ter gouvernements-secretarie, benevens toelagen en bruggegeld	f 9 736,00	f 9 683,79
2	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de commiezen, klerken en geëmployeerden op de verschillende landskantoren werkzaam gesteld	30 900,00	30 893,32
3	Lokaalbehoeften, drukwerk, briefporten, kosten van telegrammen, benevens translaatkosten	7 724,53	7 746,27[5]
4	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	8 733,48	8 733,48
5	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	351,25	351,25
	BONAIRE.		
6	Traktement of verloftraktement, toelagen en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, en een districtmeester, tevens hulpambtenaar van den burgerlijken stand, zoomede vergoeding aan den gezaghebber, wegens gemis van inkomsten	5 340,00	5 040,00
7	Bindloon en verdere benoodigdheden	25,00	25,00
8	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	2 716,67	2 716,67
9	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	105,00	105,00
	ARUBA.		
10	Traktement of verloftraktement, toelagen en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, en verdere ambtenaren	3 414,72	3 414,72
11	Bindloon en verdere benoodigdheden	39,00	39,00
12	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	750,00	600,00
13	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	125,00	80,00
	ST. MARTIN (Ned. Ged.).		
14	Traktement of verloftraktement, toelage en fouragegelden van den gezaghebber, tevens voorzitter van den raad van justitie	4 340,00	4 340,00
15	Bindloon en verdere benoodigdheden	25,00	25,00
16	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	1 305,50	1 325,50
17	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	183,75	183,75
	ST. EUSTATIUS.		
18	Traktement of verloftraktement, en toelage van den gezaghebber, tevens voorzitter van den raad van justitie en kantonrechter	3 100,00	3 100,00
19	Bindloon en verdere benoodigdheden	45,00	45,00

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
k.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	„
l.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	f 50,00	f 133,54
m.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	„
n.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„
	St. Martin (Ned. Ged.).		
a.	Invoerrechten	9 000,00	8 951,53
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	1 000,00	319,48^5
c.	Havengeld	350,00	347,98
d.	Zegelrecht	500,00	828,45
e.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	28,42^5
f.	Licht- en bakengeld	150,00	74,72
g.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	700,00	694,00
h.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 200,00	983,30
i.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	„
k.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„
l.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	100,00	94,32
	St. Eustatius.		
a.	Invoerrechten	2 000,00	2 314,52
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	500,00	615,29
c.	Zegelrecht	300,00	407,35
d.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	„
e.	Patent op het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	100,00	135,00
f.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 000,00	1 214,05
g.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	„
h.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	25,00	116,40
i.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen	*Memorie.*	„
k.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„
	Saba.		
a.	Invoerrechten	2 500,00	2 354,13^5
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	100,00	84,40
c.	Ankergeld	200,00	183,50
d.	Zegelrecht	150,00	193,60
e.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	„
f.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	400,00	603,00
g.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 200,00	1 427,80
h.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	„
i.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	60,00	13,25
k.	2 pct. van de waarde bij overdacht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	„
l.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	„

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
20	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	f 1 000,00	f 30,00
21	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	50,00	10,00
	SABA.		
22	Traktement of verloftraktement, toelage en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, benevens huur van eene woning voor dien ambtenaar en van eene woning en van eene raadkamer, zoomede vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten	3 635,00	3 510,00
23	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, en vracht van goederen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, alsmede gratificatiën voor uitrusting	870,50	870,50
24	Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing	105,00	105,00
	AFDEELING II.		
	Justitie en politie.		
	CURAÇAO.		
25	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van de rechterlijke ambtenaren	30 175,00	30 130,53
26	Translaatkosten en aanschaffing van boekwerken ten dienste van de rechterlijke colleges en van het parket van den procureur-generaal	650,00	153,37[5]
27	Verschillende justitiekosten	16 000,00	13 450,54
28	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie	36 445,00	36 310,78
29	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	1 500,00	14,22[5]
30	Huur en verlichting van wachthuizen voor de politie	1 120,18	1 120,18
31	Traktement of verloftraktement van den marktmeester	1 000,00	1 000,00
	BONAIRE.		
32	Kosten van het kantongerecht	1 190,00	1 027,50
33	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	3 660,00	3 646,00
34	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	200,00	167,22
35	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 200,00	881,63
	ARUBA.		
36	Kosten van het kantongerecht	1 190,00	1 190,00
37	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	4 020,00	4 020,00
38	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	225,00	176,51
39	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 342,02	1 342,02
	ST. MARTIN (Ned. Ged.).		
40	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de ambtenaren van den raad van justitie en het kantongerecht	3 850,00	3 850,00
41	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	5 100,00	5 100,00
42	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	328,71[5]	328,71[5]
43	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 586,00	1 148,06

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
	B. Inkomsten van onderscheiden aard.		
	CURAÇAO.		
a.	Leges	f 800,00	f 1 699,65
b.	Verkoop van havenreglementen	30,00	62,30
c.	Boeten	450,00	719,00
d.	Inkomsten van de posterij	25 000,00	23 787,67
e.	Korting op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	20 000,00	19 535,37^{5}
f.	Inkomsten van de vleeschhal	2 000,00	2 254,50
g.	Agio op verkochte wissels	*Memorie.*	631,90^{5}
h.	Inkomsten van de bakkerij	1 400,00	1 327,37^{5}
i.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	150,00	102,26
k.	Rente van het kapitaal, vroeger op het Grootboek der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het West-Indisch Pensioenfonds	4 950,00	5 027,75
l.	Inkomsten van de gouvernementsbank	10 000,00	7 693,63
m.	Emolumenten ter griffie van het hof van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	300,00	336,53
n.	Salaris van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	700,00	489,67^{5}
o.	Rente en pachtgelden van domaniale gronden in de buitendistricten	1 200,00	3 416,63^{5}
p.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	100,00	2 262,20
q.	Betaling door de concessionarissen der bruggen over de haven en het Waaigat	600,00	581,22
r.	Schoolgelden	14 000,00	13 059,25
s.	Inhouding op de jaarwedde van den postdirecteur wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	300,00	300,00
t.	Uitkeering door de Curaçaosche hypotheekbank van $^{1}/_{15}$ van het bedrag van f 187 746,76 krachtens art. 1 van de Verordening van 24 September 1879 (*Publicatieblad* 1880 n°. 5).	11 312,95	11 765,46
u.	Emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen op den in-, uit- en doorvoer	5 000,00	8 341,70
v.	Alle andere ontvangsten	2 000,00	14 681,87
	BONAIRE.		
a.	Leges	*Memorie.*	4,65
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	2 000,00	2 114,15
c.	Boeten	*Memorie.*	35,50
d.	Inkomsten van de posterij	800,00	576,14^{5}
e.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas.	10,00	136,85
f.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	-
g.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	*Memorie.*	26,39^{5}
h.	Huur van gouvernementsgronden	650,00	1 075,31
i.	Bundergelden van gouvernementsgronden in concessie afgestaan	400,00	318,12^{5}
k.	Alle andere ontvangsten	200,00	869,95
	ARUBA.		
a.	Leges	300,00	486,88
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	2 000,00	2 317,10^{5}
c.	Vergunning om goud, zilver en koper te delven	3 750,00	3 750,00
d.	Boeten	50,00	66,50

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	St. Eustatius.		
44	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de ambtenaren van den raad van justitie en het kantongerecht	f 2 250,00	f 2 250,00
45	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	2 700,00	2 672,00
46	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	150,00	136,68^{5}
47	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 400,00	1 136,76^{5}
	Saba.		
48	Traktement en toelagen van de ambtenaren van het kantongerecht	640,00	583,13
49	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van de marechaussees en veldwachters	1 980,00	1 980,00
50	Kleeding van de marechaussees en veldwachters	100,00	93,84
51	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	250,00	244,46
	AFDEELING III.		
	Geldelijk beheer.		
	Curaçao.		
52	Traktement of verloftraktement van den administrateur van financiën	4 000,00	3 980,53
53	Toezicht op de invordering van de belastingen op den in- uit- en doorvoer en het accijnsrecht	14 045,69	14 045,69
54	Bewaring der hypotheken	730,00	730,00
55	Traktement of verloftraktement van den kolonialen ontvanger	3 000,00	3 000,00
56	Gerechtelijke vervolgingskosten in zake invordering van belastingen	200,00	39,55
57	Traktement of verloftraktement en bureelbehoeften van den postdirecteur, benevens toelagen	8 267,00	8 179,00
58	Benoodigdheden voor het postkantoor en andere kleine uitgaven	2 059,37	2 059,37
59	Overbrengen van correspondentiën naar de bovenwindsche eilanden	1 500,00	1 500,00
60	Vervoer van personen en goederen ten behoeve van Klein-Curaçao	1 263,59^{5}	1 263,59^{5}
61	Vervoer van personen, gouvernementsgoederen en brievenmalen naar Bonaire en Aruba.	1 263,58	1 263,58
62	Betalingen wegens transitrechten, vervoer van brievenmalen en andere kosten en betalingen aan het internationaal bureel der algemeene postvereeniging te Bern	5 518,00	5 698,76^{5}
63	Garantie eener inkomst van hoogstens f 45 000 voor telegraphische gemeenschap van Curaçao met andere landen	10 000,00	"
64	Drukwerk en andere uitgaven	2 234,00	1 930,94^{5}
65	Kosten van uitzending van specie uit Nederland en het doen van remises naar Nederland voor aldaar en in vreemde landen uitbetaalde postwissels	1 000,00	"
	Bonaire.		
66	Traktement of verloftraktement van den ontvanger, zoomede toelage voor bureelbehoeften	1 200,00	650,00
67	Toelage aan een bediende in het magazijn, tevens belast met het rondbrengen der belastingrekeningen	100,00	100,00
68	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en het accijnsrecht	2 460,00	2 460,00
69	Vervoer van personen, gouvernementsgoederen en brievenmalen naar Curaçao	947,69	947,69
70	Kosten van den binnenlandschen postdienst	880,00	876,25
	Aruba.		
71	Traktement of verloftraktement van den ontvanger, zoomede toelage voor bureelbehoeften	1 215,00	1 215,00
72	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en het accijnsrecht	1 200,00	1 200,00

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
e.	Inkomsten van de posterij	f 600,00	f 887,67[5]
f.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	40,00	58,70
g.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	64,98
h.	Vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk	7 000,00	„
i.	Huur van gouvernementsgronden	1 500,00	2 179,30
k.	Alle andere ontvangsten	50,00	2 152,83[5]
	St. Martin (Ned. Ged.).		
a.	Leges	10,00	10,00
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	1 900,00	2 597,84[5]
c.	Boeten	*Memorie.*	„
d.	Inkomsten van de posterij	800,00	624,69
e.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00	91,62[5]
f.	Steigergelden	300,00	221,00
g.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	„
h.	Alle andere ontvangsten	25,00	237,00
	St. Eustatius.		
a.	Leges	*Memorie.*	„
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	1 300,00	1 587,48[5]
c.	Boeten	*Memorie.*	9,50
d.	Inkomsten van de posterij	400,00	380,08
e.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	25,00	57,15
f.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	„
g.	Grondrenten (huur van gouvernementserven)	15,00	29,50
h.	Alle andere ontvangsten	25,00	260,39
	Saba.		
a.	Leges	*Memorie.*	1,80
b.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	900,00	970,16[5]
c.	Boeten	*Memorie.*	56,50
d.	Inkomsten van de posterij	500,00	800,21
e.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	*Memorie.*	„
f.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	„
g.	Alle andere ontvangsten	10,00	149,00
	C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist.		
	Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale middelen	290 684,99	180 099,71[5]

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
73	Buitengewoon toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht. .	f 4 385,90	f 4 573,70[5]
74	Verschillende uitgaven	100,00	98,00
75	Vervoer van personen, gouvernementsgoederen en brievenmalen naar Curaçao	947,68[5]	947,68[5]
76	Daggeld van twee personen à f 0,75 ieder, wegens het houden van toezicht op de gouvernementseigendommen, gronden en bosschen	547,50	540,75
77	Kosten van den binnenlandschen postdienst	865,80	865,80
	St. Martin (Ned. Ged.).		
78	Traktement of verloftraktement van den ontvanger, zoomede toelage voor bureelbehoeften	1 100,00	1 100,00
79	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	2 120,00	1 205,00
80	Meetloon van zout en andere kosten	640,00	196,79
81	Posterijen	3 395,19	3 395,19
	St. Eustatius.		
82	Traktement of verloftraktement van den ontvanger, zoomede toelage voor bureelbehoeften	800,00	800,00
83	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	800,00	800,00
84	Premie van specie voor remises van subsidiën, vracht en andere kosten	100,00	61,61[5]
85	Posterijen	2 150,00	2 144,90
	Saba.		
86	Traktement of verloftraktement van den ontvanger, zoomede toelage voor bureelbehoeften	565,00	356,66
87	Toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht	1 025,00	1 025,00
88	Premie van specie voor remises van subsidiën, vracht en andere kosten	88,00	88,00
89	Posterijen	2 290,42	2 290,42
	AFDEELING IV.		
	Eeredienst en onderwijs.		
	Curaçao.		
90	Traktementen of verloftraktementen van de predikanten der Hervormde Gemeente. . .	6 800,00	5 533,32
91	Subsidie aan de vereenigde Protestantsche Gemeente tot de reparatiekosten van haar kerkgebouw	2 000,00	2 000,00
92	Traktementen of verloftraktementen en toelage van de Roomsch-Katholieke geestelijken .	16 000,00	15 984,00
93	Dienstreizen van den Roomsch-Katholieken geestelijke van den 1sten rang naar de andere eilanden.	389,00	389,00
94	Traktement of verloftraktement van den predikant der Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeente.	3 400,00	3 388,88
95	Subsidie aan de Nederlandsch-Hervormd-Israëlietische Gemeente, ter voorziening in de geestelijke behoeften	3 000,00	3 000,00
96	Traktementen of verloftraktementen van de leeraars, leeraressen, onderwijzers en onderwijzeressen aan de openbare scholen voor uitgebreid en elementair onderwijs	36 083,32	35 571,51
97	Toelagen aan het verder onderwijzend personeel op de openbare scholen	2 150,00	2 141,66
98	Subsidie aan twee Roomsch-Katholieke armenscholen voor jongens in het stadsdistrict. .	2 000,00	2 000,00
99	Subsidie aan de 5 scholen der zusters van liefdadigheid in de buitendistricten en de 2 scholen dier zusters in het stadsdistrict	7 000,00	7 000,00
100	Verschillende kosten van het onderwijs	2 640,00	2 366,44[5]

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	BONAIRE.		
101	Traktement of verloftraktement van den leeraar bij de Hervormde Gemeente.	f 2 400,00	f 1 600,00
102	Traktementen of verloftraktementen van de Roomsch-Katholieke geestelijken	2 400,00	2 400,00
103	Traktement of verloftraktement van den onderwijzer 3de klasse.	1 650,00	1 650,00
104	Toelagen aan het verder onderwijzend personeel en andere kosten van het onderwijs. . .	2 775,00	2 324,50^{5}
	ARUBA.		
105	Traktement of verloftraktement van den leeraar bij de Hervormde Gemeente.	2 400,00	2 400,00
106	Traktementen of verloftraktementen van de Roomsch-Katholieke geestelijken.	3 600,00	3 600,00
107	Traktementen of verloftraktementen van 2 onderwijzers 3de klasse.	2 400,00	2 400,00
108	Toelage aan het verder onderwijzend personeel en andere kosten van het onderwijs . .	3 072,65	3 122,65
	ST. MARTIN (Ned. Ged.).		
109	Toelage aan den leeraar van het Methodisten genootschap.	1 200,00	1 200,00
110	Traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	1 200,00	1 200,00
111	Traktement of verloftraktement en toelagen van het onderwijzend personeel	5 820,00	5 820,00
112	Schoolbehoeften, huur van schoollokalen en andere kosten van het onderwijs.	2 515,98	2 515,98
	ST. EUSTATIUS.		
113	Toelage aan den leeraar van het Methodisten genootschap.	1 200,00	1 200,00
114	Traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	1 200,00	1 200,00
115	Traktement of verloftraktement van een onderwijzer 3de klasse	1 600,00	1 600,00
116	Toelagen aan het verder onderwijzend personeel en andere kosten van het onderwijs . .	1 785,00	1 784,83^{5}
	SABA.		
117	Toelage aan den Anglikaanschen geestelijke	1 200.00	1 200,00
118	Traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	1 200,00	1 200,00
119	Toelagen en andere kosten van het onderwijs	2 000,00	2 000,00
	AFDEELING V.		
	Plaatselijke kosten.		
	CURAÇAO.		
120	Subsidie aan de Curaçaosche Scherpschuttersvereeniging.	100,00	100,00
121	Traktementen of verloftraktementen van den havenmeester en loods, tevens scheepsmeter, en van den assistent-loods, alsmede aan eerstgenoemde abonnement voor roeiers, vaartuigen, kantoorhuur en schrijfbehoeften.	8 068,00	7 893,00
122	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den stadsgeneesheer, de armendokters in het stadsdistrict en den bode bij den geneeskundigen raad.	4 500,00	4 500,00
123	Verschillende uitgaven voor den plaatselijken genees- en heelkundigen dienst.	16 853,43	16 853,43
124	Vergoeding bij onteigening in geval van besmettelijke ziekten	96,25	96,25
125	Traktementen, verloftraktementen of toelagen van den directeur van de krankzinnigen- en leprozengestichten en de geneesheeren van die gestichten, alsmede toelage aan een wachter bij het krankzinnigengesticht.	3 100,00	2 671,50
126	Verschillende uitgaven voor liefdadige instellingen.	29 100,25^{5}	29 100,25^{5}
127	Verpleging voor hulpbehoevende vrijgemaakten	2 332,60	2 332,60

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
128	Traktementen of verloftraktementen van den quarantaine-geneesheer, tevens directeur der quarantaine-inrichting, en den quarantaine-loods, tevens opzichter bij de quarantaine-plaats	f 2 200,00	f 2 100,00
129	Verschillende uitgaven voor den quarantaine-dienst	860,00	849,50[5]
130	Verschillende uitgaven	1 600,00	1 508,01[5]
131	Uitgaven in het belang van cultures in de kolonie	7 500,00	7 490,06[5]
132	Aandeel van Curaçao in het traktement van den inspecteur van den landbouw voor West-Indië	2 000,00	255,55
133	Subsidie aan de Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van landbouw, veeteelt, zoutwinning en visscherij	2 500,00	2 500,00
134	Traktement of verloftraktement van een landbouwkundige, zoomede reis- en verblijfkosten en fouragegelden	3 600,00	1 150,00
134*bis*	Uitgaven ten behoeve van noodlijdenden ten gevolge van het mislukken van den oogst op Curaçao	10 674,63[5]	10 674,63[5]
	BONAIRE.		
135	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	2 700,00	2 700,00
136	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	352,12[5]	352,12[5]
137	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	400,00	315,50
138	Quarantaine-dienst	300,00	300,00
139	Verschillende uitgaven	178,00	178,00
139*bis*	Uitgaven ten behoeve van noodlijdenden ten gevolge van het mislukken van den oogst op Bonaire	2 035,30	2 035,30
	ARUBA.		
140	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	2 400,00	2 400,00
141	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	466,69	466,69
142	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	200,00	153,30
143	Quarantaine-dienst	300,00	300,00
144	Verschillende uitgaven	266,65	266,65
144*bis*	Uitgaven ten behoeve van noodlijdenden ten gevolge van het mislukken van den oogst op Aruba	1 940,45	1 940,45
	ST. MARTIN (Ned. Ged.).		
145	Voor het houden van toezicht aan de Simpsonsbaai	150,00	150,00
146	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige, benevens huishuur en fouragegelden	3 000,00	2 655,00
147	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	582,75[5]	582,75[5]
148	Toelage aan den opzichter van het leprozengesticht	360,00	78,00
149	Voeding en kleeding der verpleegden in het leprozengesticht	1 500,00	611,31
150	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	800,00	672,72
151	Quarantaine-dienst	150,00	150,00
152	Verschillende uitgaven	225,00	149,25
	ST. EUSTATIUS.		
153	Traktement of verloftraktement van den havenmeester en loods voor het toezicht op de booten en als vergoeding voor het gemis van emolumenten	300,00	300,00
154	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	2 700,00	2 200,00

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
155	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	f 200,00	f 146,93[5]
156	Toelage aan den opzichter bij het leprozengesticht	360,00	360,00
157	Voeding en kleeding der verpleegden in het leprozengesticht	1 750,00	1 575,88
158	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	905,07	905,07
159	Quarantaine-dienst	200,00	200,00
160	Verschillende uitgaven	200,00	191,22
	SABA.		
161	Traktement, verloftraktement of toelage van den gouvernements-geneeskundige en fouragegelden	2 700,00	893,36
162	Geneeskundige behoeften voor onvermogenden	200,00	40,36
163	Verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	480,00	460,00
164	Quarantaine-dienst	120,00	120,00
165	Verschillende uitgaven	175,00	154,67[5]
	AFDEELING VI.		
	Openbare werken.		
	CURAÇAO.		
166	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en fouragegelden van den directeur van en den opzichter bij het departement van openbare werken	6 080,00	6 030,00
167	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij de kustverlichting en het seinwezen	5 448,75	5 434,50
168	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop van meubelen en andere benoodigdheden voor de landsgebouwen	11 204,89	11 204,89
169	Onderhoud en herstelling der straten en kaden in het stadsdistrict	8 822,66[5]	8 822,66[5]
170	Baggerwerken	7 573,12[5]	7 573,12[5]
171	Verlichting	6 000,00	6 000,00
172	Kustverlichting	444,65	444,65
173	Licht, water en verschillende benoodigdheden voor de seinposten	1 155,09	1 155,09
174	Schoonhouden der kantoorlokalen en aanbrengen van water	1 580,50	1 580,50
175	Onderhoud en herstelling der wegen in de buitendistricten	4 444,10	4 444,10
	BONAIRE.		
176	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	1 008,00	1 008,00
177	Nieuwe werken	1 200,00	"
178	Gewoon onderhoud der wegen	800,00	800,00
179	Traktementen of verloftraktementen van den opzichter en den assistent-opzichter bij den Willemstoren	800,00	800,00
180	Verlichting en onderhoud van den Willemstoren en van de ankerplaatsen bij het dorp Kralendijk	275,00	255,11[5]
	ARUBA.		
181	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	1 000,00	997,09[5]
182	Gewoon onderhoud der straten en wegen in de stads- en buitendistricten en van den gouvernementssteiger	1 000,00	988,70
183	Verlichting	449,05	449,05

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	St. Martin (Ned. Ged.).		
184	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	f 6 650,00	f 1 848,10
185	Nieuwe werken	8 375,00	6 099,59
186	Onderhoud der wegen, straten, bruggen en andere werken	1 940,43[5]	1 940,43[5]
187	Straatverlichting	509,20[5]	509,20[5]
188	Kosten van het havenlicht	122,10[5]	122,10[5]
189	Toelage aan den seinwachter op het fort Amsterdam	360,00	360,00
	St. Eustatius.		
190	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen en eigendommen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	1 954,43[5]	1 954,43[5]
191	Onderhoud der straten en wegen	500,00	471,42
	Saba.		
192	Onderhoud en herstelling der landsgebouwen, alsmede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen	250,00	209,83
193	Onderhoud der wegen	763,89[5]	763,89[5]
	AFDEELING VII.		
	Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en andere uitgaven van algemeenen aard.		
	Curaçao.		
194	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	65 629,79	64 425,73[5]
195	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	42 366,48	42 216,48
196	Wachtgelden	1 240,00	987,00
197	Onderstanden	*Memorie.*	"
	Bonaire.		
198	Pensioen van burgerlijke landsdienaren	8 704,16	8 704,16
199	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	5 615,48[5]	5 610,27[5]
	Aruba.		
200	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	6 794,66	6 794,66
201	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	4 048,06	4 048,06
	St. Martin (Ned. Ged.).		
202	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	19 084,33	19 080,33
203	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	5 876,99[5]	5 710,33
	St. Eustatius.		
204	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	5 254,16	4 154,16
205	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	2 840,25	2 840,25

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN.	Raming.	Werkelijke ontvangsten.
		f 768 922,94	f 765 643,62

De Gouverneur van Curaçao verklaart, dat de koloniale verantwoordingsstukken van het jaar 1903 door de bij gouvernementsbeschikking van den 2den Maart 1906 n°. 149, gewijzigd bij die van den 28sten Juni d. o. v, n°. 492, benoemde commissie onder zijn oog zijn onderzocht, met de aanwezige bewijsstukken vergeleken en in orde bevonden.

Willemstad, den 28sten Juli 1906.

J. O. DE JONG VAN BEEK EN DONK.

Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het jaar 1903.

Artikelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	Raming.	Werkelijke uitgaven.
	SABA.		
206	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	f 1 884,00	f 1 884,00
207	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	3 325,00	3 325,00
	AFDEELING VIII.		
	Onvoorziene uitgaven.		
208	Onvoorziene uitgaven	21 462,65	20 962,65
		f 811 472,81	f 765 643,62

Willemstad, 26 Februari 1906.

De Administrateur van financiën,
C. MULLER.

(262. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlagen) tot goedkeuring van de op 19 September 1906 te Bern gesloten tweede additioneele overeenkomst tot de internationale overeenkomst van den 14 October 1890, omtrent het goederenvervoer op spoorwegen.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 20 Juli 1907.

WILHELMINA.

(262. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat door de op den 19den September 1906 te Bern gesloten tweede additioneele overeenkomst tot de internationale overeenkomst van den 14den October 1890, omtrent het goederenvervoer op spoorwegen, wijziging wordt gebracht in deze bij de wet van den 18den Juni 1892 (*Staatsblad* n°. 145) goedgekeurde overeenkomst, alsmede in de den 16den Juli 1895 te Bern gemaakte additioneele schikking tot gezegde internationale overeenkomst, goedgekeurd bij de wet van den 13den Juli 1896 (*Staatsblad* n°. 113) en in de den 16den Juni 1898 te Parijs gesloten additioneele overeenkomst, goedgekeurd bij de wet van den 11den December 1899 (*Staatsblad* n°. 256);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, heben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De nevens deze wet in afdruk gevoegde, den 19den September 1906 te Bern tusschen Nederland, Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, België, Denemarken, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Rumenië, Rusland en Zwitserland gesloten tweede additioneele overeenkomst tot de den 14den October 1890 gesloten internationale overeenkomst omtrent het goederenvervoer op spoorwegen, strekkende tot wijziging van bepalingen der gezegde internationale overeenkomst, der additioneele schikking van den 16den Juli 1895 en der additioneele overeenkomst van den 16den Juni 1898 tot die overeenkomst, en het proces-verbaal van onderteekening der tweede additioneele overeenkomst worden goedgekeurd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Waterstaat,

De Minister van Justitie,

De Minister van Financiën,

DEUXIÈME CONVENTION ADDITIONNELLE à la Convention internationale du 14 octobre 1890 sur le transport de marchandises par chemins de fer.

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, au nom de l'Empire Allemand, Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême, etc. et Roi Apostolique de Hongrie, agissant également au nom de Son Altesse Sérénissime le Prince de Liechtenstein, Sa Majesté le Roi des Belges, Sa Majesté le Roi de Danemark, le Président de la République Française, Sa Majesté le Roi d'Italie, Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg, Sa Majesté la Reine des Pays-Bas, Sa Majesté le Roi de Roumanie, Sa Majesté l'Empereur de Toutes les Russies et le Conseil Fédéral de la Confédération Suisse, ayant jugé utile d'apporter certaines modifications aux dispositions de la Convention internationale du 14 octobre 1890 sur le transport de marchandises par chemins de fer, ainsi qu'à celles de l'Arrangement y relatif du 16 juillet 1895 et de la Convention additionnelle du 16 juin 1898, ont décidé de conclure à cet effet une nouvelle Convention additionnelle et ont nommé pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse:

Son Excellence M. Alfred DE BULOW, son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près la Confédération Suisse.

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême, etc. et Roi Apostolique de Hongrie:

Son Excellence M. le Baron Charles HEIDLER DE EGEREGG et SYRGENSTEIN, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près la Confédération Suisse.

Sa Majesté le Roi des Belges:

Son Excellence M. Maurice MICHOTTE DE WELLE, son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près la Confédération Suisse.

Sa Majesté de Roi de Danemark:

M. Henrick VEDEL, Chef de bureau au Ministère de l'Intérieur.

Le Président de la République Française:

Son Excellence M. Paul RÉVOIL, Ambassadeur de la République Française près la Confédération Suisse.

Sa Majesté le Roi d'Italie:

Son Excellence M. le Comte Roberto MAGLIANO DI VILLAR SAN MARCO, son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près la Confédération Suisse.

Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg:

M. le Comte A. F. L. DE RECHTEREN LIMPURG ALMELO, Ministre-Résident de Sa Majesté la Reine des Pays-Bas près la Confédération Suisse.

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas:

M. le Comte A. F. L. DE RECHTEREN LIMPURG ALMELO, son Ministre-Résident près la Confédération Suisse.

Sa Majesté le Roi de Roumanie:

M. Emile MICLESCO, Directeur général des chemins de fer roumains.

Sa Majesté l'Empereur de Toutes les Russies:

Son Excellence M. B. DE BACHERACHT, son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près la Confédération Suisse.

Et le Conseil Fédéral de la Confédération Suisse:

M. le Conseiller fédéral ZEMP, Chef du Département fédéral des Postes et des Chemins de fer.

Lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs trouvés en bonne et due forme, ont arrêté les articles ci-après:

Article premier.

La **Convention internationale** est modifiée comme il suit:

I. — **Article 5.** Il est ajouté un alinéa (5) ainsi conçu:

„(5) La remise au transport et le chargement des marchandises sont réglés conformément aux lois et règlements en vigueur sur les lignes de l'administration dont dépend la gare expéditrice."

II. — **Article 6.** La lettre *c* de l'alinéa (1) aura la teneur suivante:

„*c*) la désignation de la gare de destination, le nom et le domicile du destinataire, et, le cas échéant, la mention que la marchandise est adressée bureau restant ou en gare."

La lettre *h* de l'alinéa (1) aura la teneur suivante:

„*h*) l'énumération détaillée des papiers requis par les douanes, octrois et autorités de police qui doivent accompagner la marchandise, et éventuellement les indications prévues à l'article 10, alinéa (4)."

La disposition préliminaire de l'alinéa (1), lettre *l*, aura la teneur suivante:

„*l*) la mention de la voie à suivre avec indication des stations où doivent être faites les opérations de douane, ainsi que les vérifications de police qui pourraient être nécessaires."

L'alinéa (1), lettre *l*, 1°., aura la teneur suivante:

„1°. Les opérations de douane et d'octroi, ainsi que les vérifications de police qui pourraient être nécessaires, auront toujours lieu aux stations désignées par l'expéditeur."

Le chiffre 3 de la lettre *l* de l'alinéa (1) du texte allemand aura la teneur suivante:

„3. dass die Lieferfrist der Ware nicht länger ist, als sie gewesen wäre, wenn die Sendung auf dem im Frachtbriefe bezeichneten Wege befördert worden wäre."

III. — **Article 7.** Il est ajouté à l'alinéa (5) la disposition suivante qui figurera sous la lettre *d:*

„*d*) en cas d'augmentation de poids survenue pendant le transport et n'occasionnant pas de surcharge, en tant que l'expéditeur prouve qu'elle doit être attribuée aux influences atmosphériques."

Il est, en outre, ajouté un alinéa (6) ainsi conçu:

„(6) L'action en paiement ou remboursement de surtaxes (§ 3, alinéas (1) à (5), et § 9, alinéa (2), des Dispositions réglementaires) est prescrite par un an, lorsqu'il n'est pas intervenu entre les parties une reconnaissance de la dette, une transaction ou un jugement. La prescription court, pour les actions en paiement de surtaxes, du jour du paiement du prix de transport, ou, dans le cas où il n'y aurait pas eu de frais de transport à payer, du jour de la remise des marchandises au transport; pour les actions en remboursement de surtaxes, elle court du jour du paiement de la surtaxe. Les dispositions de l'article 45, alinéas (3) et (4), sont applicables à la prescription mentionnée ci-dessus. La disposition de l'article 44, alinéa (1), ne s'applique pas dans ce cas."

IV. — **Article 10.** A la première phrase de l'alinea (3) le mot „ou" sera remplacé par „et".

L'alinéa (5) aura la teneur suivante:

„(5) A l'arrivée de la marchandise à destination, le destinataire a le droit d'accomplir les formalités de douane et d'octroi, à moins d'indication contraire dans la lettre de voiture. Au cas où ces formalités ne sont accomplies ni par le destinataire ni par un tiers désigné par l'expéditeur dans la lettre de voiture, le chemin de fer est tenu de les accomplir."

V. — **Article 12.** L'alinéa (1) sera complété par la phrase suivante:

„Il est permis de payer une partie quelconque des frais de transport à titre d'affranchissement."

L'alinéa (4) aura la teneur suivante:

„(4) En cas d'application irrégulière du tarif ou d'erreurs de calcul dans la fixation des frais de transport et des frais accessoires, la différence en plus ou en moins devra être remboursée et l'ayant-droit devra en être avisé le plus tôt possible. L'action en rectification .... etc." (Comme dans le texte actuel.)

VI. — **Article 13.** A l'alinéa (1) du texte allemand, le mot „Nachname" sera remplacé par les mots „Nachname nach Eingang"; la seconde phrase de l'alinéa est supprimée à la fois dans les deux textes.

Il est, en outre, ajouté un alinéa (5) ainsi conçu:

„(5) Les débours ne sont admis que d'après les dispositions en vigueur pour le chemin de fer expéditeur."

VII. — **Article 15.** La première phrase de l'alinéa (1) aura la teneur suivante:

„(1) L'expéditeur a seul le droit de disposer de la marchandise:
soit en la retirant à la gare de départ;
soit en l'arrêtant en cours de route;
soit en la faisant délivrer au lieu de destination ou en cours de route, ou encore à une station située soit au delà du point de destination, soit sur un embranchement, à une personne autre que celle du destinataire indiqué sur la lettre de voiture;
soit en ordonnant son retour à la gare de départ."

Dans le texte allemand de l'alinéa (2), le mot „Duplikatfrachtbriefes" est remplacé par le mot „Frachtbriefduplikats".

L'alinéa (5) aura la teneur suivante:

„(5) Le chemin de fer ne peut se refuser à l'exécution des ordres dont il est fait mention dans la première phrase de l'alinéa (1), ni apporter des retards ou des changements à ces ordres, qu'autant qu'il en résulterait un trouble dans le service régulier de l'exploitation."

VIII. — **Article 16.** Dans le texte français de l'alinéa (2) à la fin de la première phrase, les mots: „pour l'exécution" seront remplacés par les mots „moyennant l'exécution".

IX. — **Article 17.** Le texte français sera rectifié ainsi qu'il suit: „La réception de la marchandise et de la lettre de voiture oblige" .... (au lieu de obligent).

X. — **Article 18.** La phrase suivante est ajoutée à la fin de l'alinéa (3):

„Au cas où la marchandise est acheminé sur la gare de destination par une autre route, le chemin de fer est fondé à exiger le paiement des frais supplémentaires."

XI. — **Article 24.** L'alinéa (1) aura la teneur suivante:

„(1) Lorsqu'il se présente des empêchements à la livraison de la marchandise, la station chargée de la livraison doit en prévenir sans retard l'expéditeur par l'entremise de la gare d'expédition et demander ses instructions. Quand la demande en a été faite dans la lettre de voiture, cet avis doit être donné immédiatement par télégraphe. Les frais de cet avis sont à la charge de la marchandise. Si le destinataire refuse la marchandise, l'expéditeur a le droit d'en disposer, même s'il ne peut pas produire le duplicata de la lettre de voiture. En aucun cas, la marchandise ne peut être retournée sans le consentement exprès de l'expéditeur."

XII. — **Article 40.** L'alinéa (4) sera complété comme suit:

„Toutefois, si la somme déclarée est inférieure au prix de transport qui pourrait être restitué dans le cas de l'alinéa (2) s'il n'y avait pas eu déclaration d'intérêt, le montant de l'indemnité pourra atteindre le prix de transport."

XIII. — **Article 45.** Le renvoi mentionné à l'alinéa (1) doit viser l'article 44, alinéa (2), 1°.

XIV. — **Article 59.** L'alinéa (1) aura la teneur suivante:

„(1) Tous les cinq ans au moins après la mise en vigueur des modifications adoptées à la dernière Conférence de revision, une nouvelle Conférence de délégués des Etats participant à la Con-

vention sera réunie, afin d'apporter à la Convention les modifications et améliorations jugées nécessaires."

Article 2.

Le **Règlement relatif à l'institution d'un Office central** est modifié comme il suit:

Article 1. L'alinéa (3) aura la teneur suivante:

„(3) Les frais de cet Office qui, jusqu'à nouvelle décision, ne pourront pas dépasser la somme de 110 000 francs par an, seront supportés par chaque Etat dans la proportion du nombre de kilomètres des lignes de chemins de fer admises au service des transports internationaux.

En outre, il est mis à la disposition du Département fédéral suisse des postes et des chemins de fer une somme de 25 000 francs, en un versement unique, laquelle devra former avec les intérêts du capital, un fonds destiné à accorder des secours ou des indemnités aux fonctionnaires et employés de l'Office central des transports internationaux par chemins de fer pour le cas où, par suite d'âge avancé, d'accidents ou de maladies, ils seraient définitivement incapables de continuer à remplir leurs fonctions."

Article 3.

Les **Dispositions réglementaires de la Convention et leurs annexes** sont modifiées comme il suit:

I. — **Le paragraphe 1er** aura la teneur suivante:

„(1) Sont exclus du transport, lorsqu'ils ne satisfont pas aux conditions prescrites par l'Annexe 1:

1°. tous les articles sujets à l'inflammation spontanée ou à l'explosion, tels que
a) la nitroglycérine (Sprengöl), la dynamite,
b) les autres matières explosibles et les poudres de tir de tout genre,
c) les armes de tir chargées,
d) le fulminate de mercure, l'argent fulminant et l'or fulminant, ainsi que les produits préparés avec ces matières,
e) les pièces d'artifice,
f) le papier fulminant,
g) les picrates;

2°. les produits répugnants ou de mauvaise odeur.

(2) Sont admis au transport sous certaines conditions:

1°. Les objets désignés dans l'Annexe 1, aux conditions y énumérées. Ils doivent en outre être accompagnés de lettres de voiture spéciales ne comprenant pas d'autres objets.

2°. L'or et l'argent en lingots, le platine, les valeurs monnayées ou en papier, les papiers importants, les pierres précieuses, les perles fines, les bijoux et autres objets précieux, les objets d'art, tels que tableaux, statues, bronzes d'art, antiquités. Dans les objets précieux sont comprises, par exemple, les dentelles et broderies de grande valeur.

Ces objets seront admis au transport international, avec la lettre de voiture internationale, en vertu, soit d'une entente entre les gouvernements des Etats intéressés, soit de tarifs élaborés par les administrations de chemins de fer, à ce dûment autorisées, et approuvés par toutes les autorités compétentes.

3°. Les transports funèbres.

Ils sont admis au transport international avec la lettre de voiture internationale, sous les conditions suivantes:
a) le transport est effectué en grande vitesse;
b) les frais de transport doivent obligatoirement être payés au départ;
c) le transport ne peut s'effectuer que sous la garde d'une personne chargée de l'accompagner;
d) les transports funèbres sont soumis aux lois et règlements de police spéciaux de chaque Etat, en tant que ces transports ne sont pas réglés par des conventions spéciales entre Etats.

(3) Deux ou plusieurs ou même la totalité des Etats contractants peuvent convenir, par des accords spéciaux, que certains objets exclus par la présente Convention du transport international y seront admis sous certaines conditions ou que les objets désignés dans l'Annexe 1 seront admis au transport sous des conditions moins rigoureuses. Ces accords pourront être conclus par correspondance ou résulter d'une conférence technique convoquée à cet effet. Dans tous les cas on pourra avoir recours à l'intermédiaire de l'Office central des transports internationaux par chemins de fer à Berne. Les administrations de chemins de fer participantes pourront aussi, au moyen de tarifs, admettre certains objets exclus du transport ou adopter des dispositions moins rigoureuses au sujet de ceux qui ne sont admis que conditionnellement, pourvu:
a) que les règlements intérieurs admettent le transport des objets en question ou les conditions à appliquer à ce transport;
b) que les tarifs élaborés par les administrations de chemins de fer soient approuvés par toutes les autorités compétentes."

II. — **Paragraphe 2.** Il est ajouté à la fin de l'alinéa (1) les phrases suivantes:

„Les bandes rouges des lettres de voiture pour la grande vitesse doivent avoir une largeur minimum de 1 centimètre.

Cette disposition ne deviendra toutefois obligatoire qu'après un délai maximum d'une année, à dater de l'entrée en vigueur de la Convention modifiée."

Il est ajouté à la fin de l'alinéa (4) la phrase suivante:

„Lors de la remise au transport de marchandises dont le chargement incombe à l'expéditeur, celui-ci doit inscrire à la place prescrite le numéro et les marques de propriété du wagon."

Il est ajouté au paragraphe 2 un nouvel alinéa (5) ainsi conçu:

„(5) Lorsqu'il existe dans une même localité des gares appartenant à des administrations différentes ou qu'il existe des localités portant le même nom ou des noms peu différents, l'expéditeur est obigé de remplir dans la lettre de voiture la rubrique „Chemin de fer destinataire"."

Les alinéas (5) à (9) actuels porteront les numéros (6) à (10).

III. — **Paragraphe 3.** L'alinéa (1) aura la teneur suivante:

„(1) Lorsque des marchandises désignées à l'alinéa (1) du paragraphe 1er ou dans l'Annexe 1 auront été remises au transport avec une déclaration inexacte ou incomplète, ou que les prescriptions de sûreté indiquées dans l'Annexe 1 n'auront pas été observées, la surtaxe sera de 15 francs par kilogramme du poids brut du colis entier."

La première phrase de l'alinéa aura la teneur suivante:

„(4) En cas de surcharge d'un wagon chargé par l'expéditeur, la surtaxe sera de six fois le prix applicable au transport entre la station expéditrice et la station destinataire du poids qui dépassera la plus élevée des deux limites de chargement visées dans l'alinéa (5)."

IV. — **Paragraphe 6.** L'alinéa (4) aura la teneur suivante:

„(4) Lorsqu'un chemin de fer sera dans l'obligation d'user de l'un des délais supplémentaires facultativement autorisés par les Etats dans les quatre cas ci-dessus, il devra, en apposant sur la lettre de voiture le timbre de la date de transmission au chemin de fer suivant, y inscrire la cause et la durée de l'augmentation du délai dont il aura profité."

L'alinéa (6) aura la teneur suivante:

„(6) Ces mêmes règlements déterminent les formes dans lesquelles la remise de la lettre d'avis sera constatée. Pour les marchandises qui ne font pas l'objet d'un avis d'arrivée et pour celles que ne sont pas livrées à domicile par le chemin de fer, le délai de livraison est observé si, avant son expiration, la marchandise est mise à la disposition du destinataire à la gare de destination."

V. — **Paragraphe 7.** Il est ajouté un second alinéa ainsi conçu:

„(2) Les instructions doivent être données conformément aux prescriptions du § 2, alinéas (2) et (3), concernant la rédaction de la lettre de voiture."

VI. — **Paragraphe 8.** L'alinéa (1) aura la teneur suivante:

„(1) Une tolérance de 2 % du poids est accordée pour déchet de route sur le poids des marchandises liquides ou remises à l'état humide, et sur le poids des marchandises sèches désignées ci-après:

bois de teinture râpés et moulus,
écorces,
racines,
bois de réglisse,
tabac haché,
graisses,
savons et huiles fermes,
fruits frais,
feuilles de tabac fraîches,

laine,
peaux,
fourrures,
cuirs,
fruits séchés ou cuits,
tendons d'animaux,
cornes et onglons,
os (entiers et moulus),
poissons séchés,
houblon,
mastic frais,
soies de porc,
crins,
sel."

VII. — **Paragraphe 9.** L'alinéa (2) aura la teneur suivante:

„(2) Dans ce cas, il est permis de percevoir une taxe supplémentaire de 0 ct. 25 par fraction indivisible de 10 francs et de 10 kilomètres.

Le montant total de cette taxe pourra être arrondi aux 5 centimes supérieurs."

Annexe 1.

I. — Le **numéro VI** aura la teneur suivante:

„(1) Sans changement.

(2) Le phosphore amorphe (rouge) doit être emballé dans des boîtes en fer-blanc bien soudées, étanches et placées avec de la sciure de bois dans de fortes caisses. Ces caisses ne pèseront pas plus de 90 kilogrammes et elles porteront à l'extérieur l'indication „phosphore rouge".

(3) Le phosphure de calcium est accepté au transport aux mêmes conditions. Les caisses doivent porter la suscription „phosphure de calcium".

(4) Les mélanges de phosphore amorphe avec des résines ou des graisses dont le point de fusion est supérieur à 35° centigrade (Celsius) sont admis au transport s'ils ont été obtenus en fondant ensemble leurs composants. Ils doivent être emballés dans des caisses ne permettant aucune fuite, ou être fondus dans des projectiles non chargés.

(5) Le sesquisulfure de phosphore doit être renfermé dans des cylindres métalliques étanches, contenus eux-mêmes dans des caisses en bois faites de planches bien jointes."

II. — L'alinéa (2) du **numéro VII** aura la teneur suivante:

„(2) 1°. La matière ayant servi à épurer le gaz d'éclairage et contenant du fer ou du manganèse n'est expédiée que dans des wagons en tôle, à moins que cet article ne soit emballé dans d'épaisses caisses de tôle. Si lesdits wagons ne sont pas munis de couvercles en tôle, fermant bien, le chargement devra être parfaitement couvert avec des bâches préparées de telle manière qu'elles ne soient pas inflammables par le contact direct de la flamme. Le chargement et le déchargement se feront par l'expéditeur et le destinataire; c'est à l'expéditeur que, à la demande de l'administration du chemin de fer, incombe également le soin de fournir les bâches.

2°. Si la matière ayant servi à épurer le gaz d'éclairage dont il est parlé au 1°. est oxydée et que ce fait soit expressément confirmé par l'expéditeur dans la lettre de voiture, cette matière sera acceptée au transport comme colis isolé, avec un emballage quelconque; au cas où elle serait remise par chargement complet, le transport sera effectué dans des wagons découverts, non munis de bâches."

III. — Le **numéro VIIIa** est supprimé.

IV. — Le **numéro IX** aura la teneur suivante:

„(1) L'éther sulfurique et les solutions de nitrocellulose dans l'éther sulfurique (collodion), dans l'alcool méthylique, dans l'alcool éthylique, dans l'alcool amylique, dans l'éther acétique, dans l'acétate d'amyle, dans l'acétone, dans le nitrobenzol ou dans des mélanges de ces liquides, ainsi que les autres liquides qui contiennent de l'éther sulfurique en grande quantité (comme les gouttes d'Hoffmann), ne peuvent être expédiés que:

soit

1°. dans des vases étanches de forte tôle de fer, bien rivés ou soudés ou assujettis par des rainures, contenant au maximum 500 kilogrammes,

ou

2°. dans des vases hermétiquement fermés en métal ou en verre, d'un poids brut de 60 kilogrammes au maximum, et emballés conformément aux prescriptions suivantes:

a) Quand plusieurs vases sont remis en un colis, ils doivent être emballés solidement dans de fortes caisses en bois garnies de paille, foin, sciure de bois, terre d'infusoires ou d'autres substances meubles.

b) Quand les vases sont emballés isolément, l'envoi est admis dans des paniers ou cuveaux solides munis de couvercles bien assujettis et de poignées, et garnis d'une quantité suffisante de matière d'emballage; le couvercle consistant en paille, jonc, roseau ou matières analogues, doit être imprégné de lait d'argile ou de chaux ou d'une autre substance équivalente, mélangé avec du verre soluble.

(2) Pour les vases en tôle ou en métal, le maximum de contenance ne doit pas dépasser, à la température de 15° centigrade (Celsius), les neuf dixièmes de la capacité du récipient.

(3) Le transport peut avoir lieu en wagons découverts non bâchés. Lorsqu'il est effectué dans des wagons fermés, on doit ménager par des ouvertures latérales, volets ou jalousies, un courant d'air suffisant pour entraîner les vapeurs qui se dégageraient à l'intérieur.

(4) Les solutions de nitrocellulose dans l'acide acétique ne doivent être expédiées que dans des vases étanches, bien fermés, en terre ou en verre, par quantités ne dépassant pas 90 kilogrammes de poids brut. Sont applicables pour l'emballage des vases les prescriptions édictées à l'alinéa (1), 2°. *a*) et *b*).

(5) En ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir le n°. XXXV.

(6) Les dispositions de l'alinéa (1), 2°. et de l'alinéa (5) sont aussi applicables au zinc-éthyl; toutefois aucune matière inflammable ne doit être employée pour l'emballage."

V. — Le **numéro XI** aura la teneur suivante:

„(1) L'esprit de bois à l'état brut ou rectifié et l'acétone — à moins qu'ils ne soient dans des wagons spécialement construits à cet effet (wagons-réservoirs) ou en tonneaux — ne sont admis au transport que dans des vases de métal ou de verre. Ces vases doivent être emballés de la manière indiquée au n°. XV, 1°.

(2) En ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir n°. XXXV."

VI. — Le **numéro XV** aura la teneur suivante:

„Les acides minéraux liquides de toute nature, particulièrement l'acide sulfurique, l'esprit de vitriol, l'acide muriatique, l'acide nitrique (eau-forte), d'un poids spécifique inférieur à $1,_{48}$ [$46°,_{8}$ Baumé] (au sujet des acides concentrés, voir n°. XVII), ainsi que le chlorure de soufre, sont soumis aux prescriptions suivantes:

1°. Quand ces produits sont expédiés en touries, bouteilles ou cruches, les récipients doivent être hermétiquement fermés, bien emballés et renfermés dans des caisses spéciales ou des bannettes munies de poignées solides pour en faciliter le maniement. Au lieu de bannettes, on peut employer des paniers en métal; dans ce cas, la matière d'emballage entre le récipient et le panier de métal doit être de nature à empêcher le récipient d'être brisé et à ne s'enflammer ni au contact avec le contenu du récipient, ni par des étincelles.

Quand ces produits sont expédiés dans des récipients de métal, de bois ou de caoutchouc, ces récipients doivent être parfaitement étanches et pourvus de bonnes fermetures.

Pour l'acide nitrique la lettre de voiture doit indiquer le poids spécifique pour une température de 15° centigrade (Celsius). A défaut de cette indication dans la lettre de voiture, l'acide est considéré comme concentré.

2°. Ces produits doivent toujours, sous la réserve des dispositions du n°. XXXV, être chargés séparément et ne peuvent notamment pas être placés dans le même wagon avec d'autres produits chimiques.

3°. Les prescriptions du 1°. et du 2°. s'appliquent aussi aux vases dans lesquels lesdites matières ont été transportées. Ces vases doivent toujours être déclarés comme ayant servi à ce transport.

4°. Le chargement des envois parmi lesquels il se trouverait ne fût-ce qu'un seul colis dont le poids dépasserait 75 kilogrammes, incombe à l'expéditeur et le déchargement au destinataire.

5°. Si le déchargement et l'enlèvement de ces envois ne sont pas effectués dans les trois jours qui suivent l'arrivée de la marchandise à la gare de destination, ou dans les trois jours après expédition de l'avis d'arrivée, l'administration du chemin de fer est autorisée, à la condition d'observer les dispositions réglementaires y relatives, à déposer ces envois dans un entrepôt ou à les confier à un commissionnaire. Si cela est impossible, elle peut les vendre sans autre formalité."

VII. — Il est ajouté après le numéro XV un **numéro XVa** ainsi conçu:

„Les résidus d'acide sulfurique provenant de la fabrication de la nitroglycérine ne sont admis à l'expédition que si la lettre de voiture porte une attestation du fabricant certifiant qu'ils ont été complètement dénitrifiés. Pour le reste, les dispositions du n°. XV sont applicables."

VIII. — Il est ajouté après le numéro XVa un **numéro XVb** ainsi conçu:

„Les accumulateurs électriques montés avec liquide, chargés ou non chargés, sont acceptés au transport aux conditions suivantes:

1°. Les accumulateurs doivent être calés dans une caisse de batterie correspondant à leurs dimensions, de manière que les bacs ne puissent se déplacer à l'intérieur.

2°. La caisse de batterie sera placée dans une caisse de transport et les espaces vides alentour seront remplis de terre d'infusoires, de sciure de bois, de poudre de charbon, de sable, ou d'une autre matière absorbante analogue.

3°. Les pôles doivent être protégés contre un court circuit.

4°. Les caisses doivent être munies de poignées et les couvercles porteront lisiblement écrites les mentions „Accumulateurs électriques" et „Haut"."

IX. — Le **numéro XVI** aura la teneur suivante:

„(1) La lessive caustique (lessive de soude caustique, lessive de soude, lessive de potasse caustique, lessive de potasse), le résidu d'huile (de raffinerie d'huile) sont soumis aux prescriptions spécifiées sous le n°. XV, 1°., 3°. (à l'exception de la disposition du 2°. citée au 3°.), 4°. et 5°.

Les mêmes dispositions s'appliquent au brome, sauf que celui-ci est expédié seulement en wagons découverts, et que les ballons de verre qui le contiennent doivent être renfermés dans des caisses solides en bois ou en métal, et entourés jusqu'au col de cendre, de sable ou de terre d'infusoires.

(2) En ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir n°. XXXV."

X. — Le **numéro XVII** aura la teneur suivante:

„Sont applicables au transport d'acide nitrique concentré d'un poids spécifique de $1{,}_{48}$ ($46^{o}{,}_{8}$ Baumé) et au-dessus, ainsi que d'acide nitrique rouge fumant, les prescriptions consignées au n°. XV, en ce sens que les touries et bouteilles doivent être entourées dans les récipients d'un volume au moins égal à leur contenu de terre d'infusoires ou d'autres substances terreuses sèches appropriées, à moins que les touries et bouteilles ne soient placées dans des récipients de fer les enveloppant complètement et calées par de bons ressorts recouverts d'amiante, de telle façon qu'elles ne puissent se déplacer dans les récipients. Les enveloppes métalliques doivent être conditionnées de telle manière que le contenu des touries et bouteilles, en cas de bris, ne puisse se répandre au dehors."

XI. — Le **numéro XVIII** aura la teneur suivante:

„(1) L'acide sulfurique anhydre (anhydride, huile fixe) ne peut être transporté que:

1°. dans des boîtes en tôle, fortes, étamées et bien soudées,

ou

2°. dans de fortes bouteilles de fer ou de cuivre dont l'ouverture est hermétiquement bouchée, mastiquée et revêtue d'une enveloppe d'argile.

Les boîtes et bouteilles doivent être entourées d'une substance inorganique fine, telle que laine minérale, terre d'infusoires, cendre ou autre, et solidement emballées dans de fortes caises de bois.

(2) Pour le reste, les dispositions du n°. XV, 2°. à 5°., sont applicables."

XII. — Le **numéro XIX** aura la teneur suivante:

„(1) Pour les vernis, les couleurs préparées avec du vernis, les huiles éthérées et grasses, ainsi que pour toutes les espèces d'essence, à l'exception de l'éther sulfurique (voir n°. IX) et de l'essence de pétrole (voir n°. XXII), pour l'alcool absolu, l'esprit de vin (spiritus), l'esprit et les autres spiritueux non dénommés sous le n°. XI, de même que pour l'acétate d'amyle, on appliquera, lorsqu'ils sont transportés en touries, bouteilles ou cruches, les prescriptions du n°. XV, 1°., alinéa 1.

(2) En ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir n°. XXXV."

XIII. — Le **numéro XX** aura la teneur suivante:

„(1) Le pétrole à l'état brut et rectifié, s'il a un poids spécifique d'au moins 0,780 à une température de $17^{o}{,}_{5}$ centigrade (Celsius), ou s'il n'émet pas de vapeurs inflammable à une température de moins de 21° du thermomètre centigrade de l'appareil Abel et à une hauteur du baromètre de 760 millimètres rapportée au niveau de la mer (pétrole de test);

(2) les huiles préparées avec le goudron de lignite, les huiles de tourbe et de schiste, l'asphalte-naphte et les produits de leur distillation, si ces liquides ont au moins le poids spécifique ci-dessus indiqué (huile solaire, photogène, etc.);

(3) les huiles préparées avec le goudron de houille qui, à une température de $17^{o}{,}_{5}$ centigrade (Celsius), ont un poids spécifique de moins de $1{,}_{00}$ (benzol, toluol, xylol, cumol, etc.), ainsi que l'essence de mirbane (nitrobenzine);

(4) les hydro-carbures d'autre provenance qui ont un poids spécifique d'au moins 0,830 à une température de $17^{o}{,}_{5}$ centigrade (Celsius),

sont soumis aux dispositions suivantes:

1°. ces matières, à moins que des wagons spécialement construits à cet effet (wagons-réservoirs) ne soient employés, ne peuvent être transportées que:

a) dans des tonneaux particulièrement bons et solides,

ou

b) dans des vases en métal étanches et capables de résister,

ou

c) dans des vases en verre ou en grès; en ce cas toutefois en observant les prescriptions ci-dessous indiquées:

aa) quand plusieurs vases sont réunis en un colis, il doivent être emballés solidement dans de fortes caisses de bois garnies de paille, de foin, de son, de sciure de bois, de terre d'infusoires ou autres substances meubles;

bb) quand les vases sont emballés isolément, l'envoi est admis dans des paniers ou cuveaux solides munis de couvercles bien assujettis et de poignées, et garnis d'une quantité suffisante de matières d'emballage; le couvercle, consistant en paille, jonc, roseau ou matières analogues, doit être imprégné de lait d'argile ou de chaux ou d'une autre substance équivalente, mélangé avec du verre soluble. Le poids brut du colis isolé ne doit pas dépasser 60 kilogrammes pour les vases en verre et 75 kilogrammes pour les vases en grès;

2°. les vases qui se détérioreront pendant le transport seront immédiatement déchargés et vendus, avec le contenu qui y sera resté, au mieux des intérêts de l'expéditeur;

3°. le transport n'a lieu que sur des wagons découverts. Si les opérations du passage en douane exigeaient des wagons munis de bâches plombées le transport ne serait pas accepté;

4°. les dispositions du 3°. qui précèdent sont aussi applicables aux tonneaux et autres récipients dans lesquels ces matières ont été transportées. Ces récipients doivent toujours être déclarés comme ayant servi à ce transport;

5°. en ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir n°. XXXV.

6°. il doit être indiqué sur la lettre de voiture que les matières désignées aux alinéas (1) et (2) du présent numéro ont un poids spécifique d'au moins 0,780 ou que le pétrole a la qualité indiquée dans le premier alinéa du présent numéro à l'égard du point d'inflammation. Si cette indication ne se trouve pas dans la lettre de voiture, on appliquera les conditions de transport du n°. XXII (concernant l'essence de pétrole, etc.)."

XIV. — Le **numéro XXI** aura la teneur suivante:

„Le pétrole à l'état brut et rectifié, les huiles préparées avec le goudron de lignite, les huiles de tourbe et de schiste, l'asphalte-naphte et les produits de leur distillation, lorsque ces matières ne tombent pas sous l'application des dispositions du nº. XX et qu'elles ont un poids spécifique inférieur à 0,780 et supérieur à 0,680 à la température de 17°,5 centigrade (Celsius);

le pétrole-naphte et les produits de la distillation du pétrole et du pétrole-naphte (benzine, ligroïne, essence pour nettoyage, etc.) ainsi que les solutions de caoutchouc ou de gutta-percha, composées essentiellement de pétrole-naphte, lorsque ces matières ont un poids spécifique supérieur à 0,680 à la température de 17°,5 centigrade (Celsius),

sont soumis aux dispositions suivantes:

1º. ces matières, à moins que des wagons spécialement construits à cet effet (wagons-réservoirs) ne soient employés, ne peuvent être transportées que:

a) dans des tonneaux particulièrement bons et solides,

ou

b) dans des vases en métal étanches et capables de résister,

ou

c) dans des vases en verre ou en grès, en ce cas toutefois en observant les prescriptions ci-dessous indiquées.

aa) quand plusieurs vases sont réunis en un colis, il doivent être emballés solidement dans de fortes caisses de bois garnies de paille, de foin, de son, de sciure de bois, de terre d'infusoires ou autres substances meubles;

bb) quand les vases sont emballés isolément, l'envoi est admis dans des paniers ou cuveaux solides munis de couvercles bien assujettis et de poignées, et garnis d'une quantité suffisante de matières d'emballage; le couvercle consistant en paille, jonc, roseau ou matières analogues, doit être imprégné de lait d'argile ou de chaux ou d'une autre substance équivalente, mélangé avec du verre soluble. Le poids brut du colis isolé ne doit pas dépasser 40 kilogrammes;

2º. les vases qui se détérioreront pendant le transport seront immédiatement déchargés et vendus, avec le contenu qui y sera resté, au mieux des intérets de l'expéditeur;

3º. le transport n'a lieu que sur des wagons découverts. Si les opérations du passage en douane exigeaient des wagons munis de bâches plombées, le transport ne serait pas accepté;

4º. les dispositions du 3º. qui précèdent sont aussi applicables aux tonneaux et autres récipients dans lesquels ces matières ont été transportées. Ces récipients doivent toujours être déclarés comme ayant servi à ce transport;

5º. en ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir nº. XXXV;

6º. au chargement et au déchargement, les paniers ou cuveaux contenant des ballons en verre ne doivent pas être transportés sur des camions, ni portés sur les épaules ou sur le dos, mais seulement par les poignées;

7º. dans les wagons, les paniers et cuveaux doivent être solidement assujettis et attachés aux parois du wagon. Les colis ne doivent pas être chargés l'un sur l'autre, mais l'un à coté de l'autre et sans superposition;

8º. chaque colis isolé doit porter sur une étiquette apparente le mot „inflammable" imprimé sur fond rouge. Les paniers ou cuveaux renfermant des vases en verre ou en grès doivent en outre être munis de l'inscription: „à porter à la main". Les wagons doivent être munis d'une étiquette rouge portant l'inscription: „à manœuvrer avec précaution";

9º. il doit être indiqué sur la lettre de voiture que les objets désignés dans le premier alinéa du présent numéro ont un poids spécifique de moins de 0,780 et de plus de 0,680 à une température de 17°,5 centigrade (Celsius). Si cette indication ne se trouve pas dans la lettre de voiture, l'on appliquera les conditions de transport du nº. XXII (concernant l'essence de pétrole, etc.)."

XV. — Le **numéro XXII** aura la teneur suivante:

„L'essence de pétrole (gazoline, néoline, etc.) et les autres produits facilement inflammables préparés avec du pétrole-naphte ou du goudron de lignite, lorsque ces matières ont un poids spécifique de 0,680 ou moins à une température de 17°,5 centigrade (Celsius), sont soumis au conditions suivantes:

1º. ces matières ne peuvent être transportées que:

a) dans des vases en métal étanches et capables de résister,

ou

b) dans des vases en verre ou en grès, en ce cas toutefois en observant les prescriptions ci-dessous indiquées:

aa) quand plusieurs vases sont réunis en un colis, il doivent être emballés solidement dans de fortes caisses de bois garnies de paille, de foin, de son, de sciure de bois, de terre d'infusoires ou autres substances meubles;

bb) quand les vases sont emballés isolément, l'envoi est admis dans des paniers ou cuveaux solides munis de couvercles bien assujettis et de poignées, et garnis d'une quantité suffisante de matières d'emballage; le couvercle consistant en paille, jonc, roseau ou matières analogues, doit être imprégné de lait d'argile ou de chaux ou d'une autre substance équivalente, mélangé avec du verre soluble. Le poids brut du colis isolé ne doit pas dépasser 40 kilogrammes;

c) dans des wagons-réservoirs parfaitement étanches;

2º. les vases qui se détérioreront pendant le transport seront immédiatement déchargés et vendus, avec le contenu qui y sera resté, au mieux des intérêts de l'expéditeur;

3º. le transport n'a lieu que sur des wagons découverts. Si les opérations du passage en douane exigeaient des wagons munis de bâches plombées, le transport ne serait pas accepté;

4º. les dispositions du 3º. qui précèdent sont aussi applicables aux récipients dans lesquels ces matières ont été transportées. Ces récipients doivent toujours être déclarés comme ayant servi à ce transport;

5º. en ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir nº. XXXV;

6º. au chargement et au déchargement, les paniers ou cuveaux contenant des ballons en verre ne doivent pas être transportés sur des camions, ni portés sur les épaules ou sur le dos, mais seulement par les poignées;

7º. dans les wagons, les paniers et cuveaux doivent être solidement assujettis et attachés aux parois du wagon. Les colis ne doivent pas être chargés les uns sur les autres, mais l'un à coté de l'autre et sans superposition;

8º. chaque colis isolé doit porter sur une étiquette apparente le mot „inflammable" imprimé sur fond rouge. Les paniers ou cuveaux renfermant des vases en verre ou en grès doivent en outre porter l'inscription: „à porter à la main". Les wagons doivent être munis d'une étiquette rouge portant l'inscription: „à manœuvrer avec précaution";

9º. en outre, les dispositions du nº. XV, 4º. et 5º., sont applicables."

XVI. — Le **numéro XXIII** aura la teneur suivante:

„(1) Le transport d'essence de térébenthine et autres huiles de mauvaise odeur, ainsi que de la pyridine et des produits à base de pyridine, de l'ammoniaque, du poison contre le chizoneure (mélange de savon mou, d'huile phéniquée et d'huile pyrogénée), de la solution de formaldéhyde et de la formaline (désinfectant qui renferme de la formaldéhyde et de l'acide formique), n'est fait que dans des wagons découverts.

(2) Cette disposition s'applique aussi aux tonneaux et aux autres récipients dans lesquels ces matières ont été transportées. Ces récipients doivent toujours être déclarés comme ayant servi à ce transport.

(3) En ce qui concerne l'emballage avec d'autres objets, voir nº. XXXV."

XVII. — Le **numéro XXV** aura la teneur suivante:

„Les substances arsenicales liquides, particulièrement les acides arsénieux, sont soumis aux dispositions spécifiées au nº. XXIV, 1º., et au nº. XV, 1º., 3º. (à l'exception de la disposition du 2º. citée au 3º.), 4º. et 5º."

XVIII. — Le **numéro XXVI** aura la teneur suivante:

„(1) Les autres produits métalliques vénéneux (couleurs et sels à base métallique, etc.), particulièrement les produits mercuriels, tels que sublimé, calomel, précipité blanc et rouge, cinabre; les sels et couleurs à base de cuivre, tels que vert-de-gris, pigments de cuivre verts et bleus; les préparations de plomb, telles que litharge (massicot), minium, sucre de Saturne et autres sels de plomb,

céruse et autres couleurs à base de plomb; la poussière de zinc, les cendres de zinc et d'antimoine, ainsi que les cendres de plomb, crasses de plomb, scories de plomb et autres déchets de plomb, ne peuvent être remis au chemin de fer pour le transport que dans des tonneaux ou caisses bien joints, faits de bois sec et solide, les fonds des tonneaux et les caisses étant consolidés au moyen de cercles ou de bandes. Ces cercles ou bandes doivent être tels que, malgré les secousses et chocs inévitables lors du transport, ces matières ne fuient pas par les fentes.

(2) Toutefois, pour le sulfate de cuivre, pour les mélanges de sulfate de cuivre avec la chaux, la soude et autres substances analogues (poudre pour bouillie bordelaise, etc.), il suffit d'un emballage en sacs assez solides pour ne pas laisser tamiser le contenu."

XIX. — Il est ajouté après le numéro XXVI un **numéro XXVIa** ainsi conçu:

„1o. (1) Le cyanure de potassium et le cyanure de sodium à l'état solide doivent être emballés:

a) dans de forts tonneaux de fer à couvercle vissé et munis de cercles de roulement.

ou

b) dans des tonneaux doubles, bien joints, faits de bois sec et solide, consolidés au moyen de cercles ou dans des caisses doubles construites de la même manière et entourées de bandes. Les récipients intérieurs doivent être revêtus d'un tissu serré et constitué de manière que, malgré les secousses et chocs inévitables en cours de route, aucune poussière du contenu ne puisse s'échapper. Les récipients intérieurs en bois peuvent aussi être remplacés par des récipients métalliques soudés. L'emploi de vases en verre ou en grès hermétiquement fermés, au lieu de récipients intérieurs en bois, est admis, à la condition que ces vases soient solidement emballés dans de fortes caisses en bois, remplies de foin, de paille ou d'une autre matière d'emballage analogue.

(2) La réunion en un seul colis de plusieurs vases est également admise, sous observation des conditions stipulées ci-dessus à l'alinéa (1), *b*).

2o. (1) La lessive de cyanure de potassium et la lessive de cyanure de sodium ne sont admises au transport que:

a) dans des vases en fer étanches, munis de bonnes fermetures et emballés dans des caisses en bois ou en métal solides garnies de terre d'infusoires, de sciure de bois ou d'autres substances meubles,

ou

b) dans des wagons-réservoirs spécialement aménagés pour ce transport. Les réservoirs doivent être à double paroi et d'une étanchéité parfaite; aucune ouverture (robinets, soupapes, etc.) ne doit se trouver à leur partie inférieure. Les ouvertures que portent les réservoirs doivent être rendues étanches, fermées et protégées par des chapes métalliques vissées.

(2) Le chargement et le déchargement de colis renfermant les lessives, ainsi que le remplissage et la vidange des réservoirs incombent à l'expéditeur et au destinataire. Il ne sera pas donné suite à la demande qui serait adressée au chemin de fer en vue d'obtenir le concours de ses agents pour l'accomplissement de l'une ou de l'autre de ces opérations.

(3) Le poids bruts d'un colis renfermant des lessives ne doit pas dépasser 75 kilogrammes. Le transport n'est permis qu'en wagons découverts.

3o. Prescriptions communes aux 1o. et 2o.:

a) Les colis et les wagons-réservoirs doivent porter en caractères nets, bien apparents et durables, la mention „Poison", ainsi que l'indication du contenu („cyanure de potassium", „cyanure de sodium", „lessive de cyanure de potassium", etc.).

b) Les colis ne peuvent être emballés avec des acides, des acétates, des denrées et boissons alimentaires, des médicaments ou articles analogues. Dans les trains, les wagons-réservoirs doivent être séparés, par un véhicule au moins, des wagons chargés d'acides liquides.

4o. Les prescriptions édictées aux 1o., 2o. et 3o. sont applicables également par analogie aux vases et wagons-réservoirs ayant servi au transport du cyanure de potassium et du cyanure de sodium. Les vases de cette espèce doivent toujours être déclarés comme ayant servi à ce transport."

XX. — Il est ajouté à la fin du **numéro XXIX** un nouvel alinéa (4) ainsi conçu:

„(4) Le charbon de bois entier (non moulu) n'est admis au transport que si la lettre de voiture déclare qu'il est refroidi depuis 48 heures au moins."

XXI. — Il est ajouté après le numéro XXIX un **numéro XXIXa** ainsi conçu:

„Le noir minéral n'est admis au transport que s'il est emballé dans des caisses en bois ou dans des tonneaux fortement cloués, hermétiquement fermés et entièrement remplis.

XXII. — Le **numéro XXXI** aura la teneur suivante:

„(1) La laine, les poils, la laine artificielle, le coton, la soie, le lin, le chanvre, le jute, à l'état brut, sous forme de déchets provenant de la filature ou du tissage, à l'état de chiffons ou d'étoupes; les cordages, les courroies de coton et de chanvre, les cordelettes et ficelles diverses [pour la laine ayant servi au nettoyage, voir alinéa (3)] ne doivent être transportés, s'ils sont imprégnés de graisse et de vernis, que dans des wagons couverts, ou dans des wagons découverts munis de bâches. Sous réserve des dispositions de l'alinéa (4), ces objets ne peuvent être remis au transport qu'à l'état sec, et les déchets provenant de la filature ou du tissage ne doivent pas être pressés en balles.

(2) La lettre de voiture doit indiquer si lesdits objets ne sont pas imprégnés de graisse ou de vernis; en cas de non-indication, ils seront considérés comme imprégnés de graisse ou de vernis.

(3) La laine ayant servi au nettoyage n'est admise au transport que dans des fûts, caisses ou autres récipients solides et hermétiquement fermés.

(4) Les chiffons gras ou imprégnés de vernis sont admis au transport même mouillés ou humides, lorsqu'ils sont emballés dans les conditions indiquées à l'alinéa (3)."

XXIII. — Le **numéro XXXII** aura la teneur suivante:

„Les déchets d'animaux sujets à putréfaction, tels que les peaux fraîches non salées, les graisses, les tendons, les os, les cornes, les onglons ou sabots, les retailles de peaux fraîches servant à fabriquer la colle, non chaulées, ainsi que tous autres objets nauséabonds et répugnants, à l'exception toutefois de ceux qui sont mentionnés aux nos. LII et LIII, sont acceptés aux conditions suivantes:

1o. les os suffisament nettoyés et séchés, le suif comprimé, les cornes sans l'appendice corné de l'os frontal à l'état sec, les onglons, c'est-à-dire les sabots des ruminants et des porcs, sans os ni matières molles, sont admis au transport par expéditions partielles, lorsqu'ils sont remis emballés dans des sacs solides;

2o. les expéditions partielles des objets de cette catégorie, non dénommés ci-dessus au 1o., ne sont admises qu'emballés dans des tonneaux, cuveaux ou caisses solides et hermétiquement clos. Toutefois, les expéditions partielles de peaux fraîches non salées sont, pendant les mois de novembre, décembre, janvier et février, admises aussi dans des sacs solidement fermés, en bon état, d'un tissu fort et épais à la condition que les sacs soient passés à l'acide phénique pour que la mauvaise odeur du contenu ne puisse se faire sentir. Les lettres de voiture doivent indiquer la dénomination exacte des objets emballés dans les tonneaux, cuveaux, caisses ou sacs. Le transport ne pourra avoir lieu que dans des wagons découverts;

3o. les tendons frais, les retailles de peaux fraîches servant à la fabrication de la colle, non chaulées, ainsi que les déchets de ces deux sortes de matières; en outre les peaux fraîches non salées et les os non nettoyés, garnis encore de fibres musculaires et de peau, remis par wagons complets, ne peuvent être transportés qu'aux conditions suivantes:

a) du 1er mars au 31 octobre, ces matières doivent être emballées dans des sacs solides en bon état. Ces sacs devront être passés à l'acide phénique, de telle sorte que l'odeur méphitique des matières qu'ils contiennent ne puisse se faire sentir. Tout envoi de ce genre doit être recouvert d'une bâche en tissu très fort (appelé toile à houblon) imprégné d'une solution d'acide phénique. Cette bâche doit elle-même être entièrement recouverte d'une grande bâche imperméable, non goudronnée. Les bâches doivent être fournies par l'expéditeur;

b) pendant les mois de novembre, décembre, janvier et février, l'emballage en sacs n'est pas nécessaire. Cependant, les envois doivent être couverts également d'une bâche en tissu très fort (toile à houblon) et cette bâche doit être elle-même recouverte d'une grande bâche imperméable, non goudronnée. La première bâche doit au besoin être passée à l'acide phénique, de telle sorte qu'au-

cune odeur méphitique ne puisse se faire sentir. Les bâches doivent être fournies par l'expéditeur;

c) si l'acide phénique ne suffit pas pour empêcher les odeurs méphitiques, les envois doivent être emballés dans des tonneaux ou cuveaux solides et bien clos, de telle sort que l'odeur du contenu du récipient ne puisse se faire sentir;

4°. Les résidus secs ou comprimés à l'état humide, provenant de la fabrication de la colle de peau (résidus calcaires, résidus du chaulage des retailles de peau, ou résidus utilisés comme engrais) doivent être recouverts entièrement de deux grandes bâches superposées imperméables et non goudronnées. La bâche inférieure doit être passée à l'acide phénique dilué, de telle sorte qu'aucune odeur méphitique ne puisse se faire sentir. Entre les bâches, qui doivent être fournies par l'expéditeur, il sera répandu une couche de chaux sèche, éteinte, de poussière de tourbe ou de tan ayant déjà servi.

Les résidus de cette nature, non comprimés et à l'état humide, doivent être emballés dans des tonneaux ou cuveaux solides et bien clos, de telle sorte que l'odeur du contenu du récipient ne puisse se faire sentir;

5°. le transport par charge complète des matières non dénommées aux 3°. et 4°. ci-dessus, mais analogues à celles qui y sont indiquées, doit être effectué par wagons découverts munis de bâches. L'expéditeur doit fournir les bâches;

6°. le chemin de fer peut se faire payer d'avance le prix de transport;

7°. les sacs, récipients et bâches dans lesquels et sous lesquelles des matières de ce genre ont été transportées, ne sont admis au transport que sous condition d'avoir été absolument désinfectés par l'acide phénique;

8°. les frais de désinfection, s'il y a lieu, sont à la charge de l'expéditeur ou du destinataire;

9°. les peaux sèches ne sont admises que si elles sont remises en paquets et ficelées."

XXIV. — La référence au numéro VIIIa, qui, figure deux fois au **numéro XXXV**, sera supprimée.

XXV. — Le **numéro XL** aura la teneur suivante:

„(1) Le fulmi-coton sous forme d'ouate et le fulmi-coton (coton nitré) pour collodion sont acceptés au transport dans des récipients parfaitement étanches solidement emballés dans de fortes caisses en bois, à la condition qu'ils contiendront au moins 35 % d'eau.

(2) La lettre de voiture doit contenir une déclaration revêtue de la signature de l'expéditeur et de celle d'un chimiste connu du chemin de fer, attestant que la nature de la marchandise et l'emballage sont conformes aux prescriptions ci-dessus énoncées. Les signatures doivent être dûment certifiées.

(3) Les prescriptions de l'alinéa (1) relatives à l'emballage, de même que les prescriptions de l'alinéa (2), sont aussi applicables au fulmi-coton pour collodion qui contient au moins 35 % d'alcool."

XXVI. — Il est ajouté après le numéro XLII un **numéro XLIIa** ainsi conçu:

„Les mèches et amorces explosibles sont soumises aux conditions suivantes:

1°. Elles seront emballées dans des boîtes en carton qui ne devront pas en contenir plus de 100 à la fois. L'ensemble ne devra par former une masse explosible de plus de 75 centigrammes. Les paquets ne pourront comprendre plus de 12 rangées de boîtes et chaque rangée plus de 12 boîtes. Ils seront solidement enveloppés dans du papier.

2°. Les paquets doivent être emballés dans des caisses en ferblanc ou en bois très solide, d'un volume de 1 mètre cube 200 décimètres cubes au maximum, sans adjonction d'autres objets, en ménageant entre les parois de la caisse et son contenu un espace d'au moins 30 millimètres que l'on remplit de copeaux, de paille, d'étoupe ou d'autres matières analogues, de manière à empêcher tout mouvement ou tout déplacement des paquets, même en cas de secousse.

3°. Les caisses doivent porter, d'une manière apparente, l'indication des matières qu'elles contiennent, le nom de l'expéditeur et celui de la fabrique d'origine.

4°. Chaque envoi doit être accompagné d'une déclaration du fabricant et de celle d'un chimiste connu du chemin de fer, attestant que les prescriptions énumérées ci-dessus aux 1°., 2°. et 3°. ont été observées."

XXVII. — Il est ajouté au **numéro XLIV** un chiffre 5°. ainsi conçu:

„5°. Les gaz liquéfiés peuvent également être transportés en petites quantités, dans des tubes de verre solidement fondus, savoir l'acide carbonique et le protoxyde d'azote jusqu'à 3 grammes au maximum, l'ammoniaque et le chlore jusqu'à 20 grammes au maximum, l'acide sulfureux anhydre et l'oxychlorure de carbone (phosgène) jusqu'à 100 grammes au maximum, aux conditions ci-après: Les tubes de verre ne doivent être remplis qu'à moitié pour l'acide carbonique et le protoxyde d'azote, qu'aux deux tiers pour l'ammoniaque et le chlore et qu'aux trois quarts pour l'acide sulfureux et l'oxychlorure de carbone (phosgène). Chaque tube de verre doit être placé dans une capsule en fer-blanc remplie de terre d'infusoires et emballée dans une caisse en bois solide. Il est permis d'emballer plusieurs capsules de fer-blanc dans une même caisse, mais les tubes contenant de l'ammoniaque ne doivent pas être placés dans une même caisse avec des tubes contenant du chlore.

L'acide carbonique liquéfié peut encore être transporté en récipients métalliques (sodor, sparklets) contenant 25 grammes au plus de liquide. L'acide carbonique doit être pur de tout résidu d'air. Les récipients doivent être chargés au maximum de 1 gramme de liquide pour 1 centimètre cube 340 millimètres cubes de capacité."

XXVIII. — Il est ajouté après le numéro XLIV un **numéro XLIVa** ainsi conçu:

„(1) L'air liquide est admis au transport dans des bouteilles en verre à double paroi, empêchant la conductibilité et le rayonnement de la chaleur, entourées de feutre et fermées par un bouchon de feutre permettant l'échappement des gaz sans produire à l'intérieur une forte pression, mais empêchant l'écoulement du liquide. Ce bouchon de feutre doit être fixé de manière que la bouteille ne puisse se déboucher si elle perd l'équilibre ou est renversée. Chaque bouteille ou plusieurs bouteilles réunies doivent être protégées contre les chocs par une corbeille en fil de fer ou un autre récipient analogue reposant d'aplomb sur le sol. Le transport de ces corbeilles ou récipients doit être effectué soit dans des coffres métalliques ouverts en haut, ou garantis à leur partie supérieure par un treillis en fil de fer, un couvercle perforé ou tout autre mode de protection analogue, soit dans des caisses en bois, portant les inscriptions „Air liquide", „Haut", „Bas", „Très fragile". Ces récipients ne renfermeront aucune matière d'emballage facilement inflammable, telle que: sciure de bois, tontisse ligneuse, tourbe, paille, foin. Les coffres et les caises doivent être complètement étanches dans la partie inférieure jusqu'à une hauteur suffisante pour que, en cas de rupture des bouteilles, le liquide ne puisse se répandre à l'extérieur. Les coffres et les caisses doivent être placés dans les wagons de manière à ne pouvoir ni tomber ni se renverser, et de telle sorte que les bouteilles restent debout et ne puissent pas être endommagées par d'autres colis. Aucune matière facilement inflammable en petits morceaux ou à l'état liquide ne doit être chargée à proximité immédiate de l'air liquide.

(2) Au lieu de bouteilles en verre à double paroi, entourées de feutre, on peut employer d'autres recipients, à la condition toutefois de les protéger contre l'échauffement, de manière qu'ils ne puissent se couvrir de rosée ni de givre. Si ces récipients sont assez résistants et se tiennent d'aplomb, ils n'ont pas besoin d'être entourés de corbeilles en fil de fer ou d'autres moyens de protection. Sont applicables du reste par analogie les dispositions de l'alinéa (1)."

XXIX. — Il est ajouté après le numéro XLIVa un **numéro XLIVb** ainsi conçu:

„L'acide carbonique sous forme de gaz et le protocarbure d'hydrogène (gaz de marais) ne sont acceptés au transport que si leur pression ne dépasse pas 20 atmosphères et s'ils sont renfermés dans des récipients de fer sondé, de fer fondu ou d'acier fondu, ayant, dans les quatre dernières années avant la remise au transport, supporté à l'épreuve officielle, sans avoir subi une déformation persistante, une pression égale à $1\frac{1}{2}$ fois au moins celle que produit l'acide carbonique ou le protocarbure d'hydrogène au moment de la remise au chemin de fer. Chaque récipient doit

être pourvu d'une ouverture permettant de voir l'intérieur, d'une soupape de sûreté, d'un robinet, d'une soupape permettant de le remplir ou de le vider, ainsi que d'un manomètre. L'épreuve officielle doit être renouvelée tous les quatre ans. Le récipient doit porter, d'une manière apparente, l'indication de la date et du résultat de la dernière épreuve. L'expéditeur doit déclarer dans la lettre de voiture que, même dans le cas où la température s'élèverait jusqu'à 40° centigrade (Celsius), la pression de l'acide carbonique ou du protocarbure d'hydrogène expédié ne dépassera pas 20 atmosphères. La station de départ doit vérifier si les prescriptions ci-dessus énoncées ont été observées. Elle comparera notamment l'élévation du manomètre avec le résultat de la dernière épreuve officielle inscrite sur les récipients, afin de s'assurer que la résistance desdits récipients est suffisante."

XXX. — Le **numéro XLVI** aura la teneur suivante:

„Le chlorure de méthyle et le chlorure d'éthyle ne peuvent être transportés que dans des récipients en métal solides, parfaitement étanches, hermétiquement fermés, et chargés sur des wagons découverts. Pendant les mois d'avril à octobre inclusivement, les envois doivent être recouverts de bâches fournies par l'expéditeur, à moins que les récipients ne soient renfermés dans des caisses en bois."

XXXI. — Le **numéro XLVII** aura la teneur suivante:

„Le trichlorure de phosphore, l'oxychlorure de phosphore et le chlorure d'acétyle ne sont admis que s'ils sont présentés au transport:

1°. dans des récipients de fer forgé, de fer fondu, d'acier fondu, de plomb ou de cuivre, absolument étanches et hermétiquement clos,

ou

2°. dans des récipients en verre; en ce dernier cas, les prescriptions suivantes doivent être observées:

a) l'expédition ne peut avoir lieu qu'en bouteilles de verre solide, bouchées à l'émeri. Les bouchons de verre doivent être enduits de paraffine, et pour protéger cet enduit, le goulot des bouteilles doit être recouvert d'une enveloppe en parchemin;

b) les bouteilles dont le contenu pèse plus de 2 kilogrammes doivent être placées dans des récipients en métal pourvus de poignées; un espace vide de 30 millimètres doit exister entre les bouteilles et les parois des récipients; les espaces vides doivent être soigneusement comblés avec de la terre d'infusoires, de façon qu'aucun mouvement des bouteilles ne puisse se produire;

c) les bouteilles contenant 2 kilogrammes au plus doivent être admises au transport dans des caisses en bois solides, pourvues de poignées et divisées intérieurement en autant de compartiments qu'il y aura de bouteilles à expédier. Chaque caisse ne peut renfermer plus de quatre bouteilles. Celles-ci doivent être placées de telle sorte qu'il subsiste un espace vide de 30 millimètres entre elles et les parois de la caisse; cet espace vide sera soigneusement comblé avec de la terre d'infusoires, de façon qu'aucun mouvement des bouteilles ne puisse se produire. On peut employer dans l'emballage des bouteilles de chlorure d'acétyle (*b* et *c*) de la sciure de bois au lieu de terre d'infusoires;

d) le couvercle des récipients dont il est parlé en *b*) et *c*) doit porter, à coté de la mention du contenu, les signes convenus pour le transport du verre."

XXXII. — Il est ajouté après le numéro XLVIII un **numéro XLVIIIa** ainsi conçu:

„Le sodium et le potassium doivent être remis au transport dans des récipients en fer-blanc solides, à couvercles soudés, ou dans des bouteilles en verre, solides, hermétiquement bouchées, qui doivent être complètement secs ou remplis avec du pétrole. Les bouteilles en verre doivent être placées dans de la terre d'infusoires ou de la sciure de bois. Les récipients en fer-blanc ou les bouteilles doivent être emballés dans des caisses en bois. Lorsqu'il est fait usage de bouteilles, ces caisses doivent être revêtues intérieurement d'une enveloppe de tôle à couvercle bien soudé."

XXXIII. — Il est ajouté après le numéro XLIX un **numéro XLIXa** ainsi conçu:

„Le peroxyde de sodium et le bioxyde de barium (oxylithe) doivent être remis au transport dans des récipients en fer-blanc solides, complètement étanches, emballés dans une forte caisse en bois revêtue intérieurement d'une caisse de tôle à couvercle soudé."

XXXIV. — Il est ajouté après le numéro XLIXa un **numéro XLIXb** ainsi conçu:

„Le carbure de calcium doit être emballé dans des récipients en fer étanches et suffisamment résistants. Ces récipients ne doivent renfermer aucune autre matière. Le transport ne peut être effectué que dans des wagons couverts."

XXXV. — Le **numéro L** aura la teneur suivante:

„Les préparations telles que les vernis et les siccatifs, formées d'un mélange d'essence de térébenthine, d'alcool, de pétrole-naphte ou d'autres liquides facilement inflammable avec des résines, sont soumises aux prescriptions suivantes:

1°. Lorsque ces préparations sont expédiées en touries, bouteilles ou cruchons, les récipients doivent être fermés hermétiquement et bien emballés dans des caisses ou des paniers munis les uns et les autres de poignées solides et commodes.

Si les récipients sont en métal, en bois ou en caoutchouc, ils doivent être parfaitement étanches et hermétiquement clos.

2°. Les préparations composées d'essence de térébenthine ou de pétrole-naphte et de résine, qui répandent une mauvaise odeur, ne peuvent être transportées que sur des wagons découverts.

3°. En ce qui concerne l'emballage avec d'autres marchandises, voir n°. XXXV."

XXXVI. — Il est ajouté après le numéro L un **numéro La** ainsi conçu:

„(1) La limaille de fer ou d'acier grasse (provenant des tours ou des machines à forer, etc.) et les résidus de la réduction du nitrobenzol des fabriques d'aniline qui ne sont pas présentés au transport dans des récipients en forte tôle et hermétiquement fermés, ne peuvent être transportés que dans des wagons en fer, munis de couvercles ou revêtus de bâches.

(2) La lettre de voiture doit indiquer si la limaille de fer ou d'acier est grasse ou non; en cas de non-indication, elle sera considérée comme grasse."

XXXVII. — Le **numéro LI** aura la teneur suivante:

„(1) Le papier graissé ou huilé et les fuseaux faits de ce papier ne peuvent être expédiés qu'en wagons couverts ou en wagons découverts revêtus de bâches.

(2) La lettre de voiture accompagnant les envois de fuseaux de cette nature doit contenir une déclaration de l'expéditeur certifiant qu'ils ont été chauffés après avoir été imbibés d'huile et ensuite refroidis complètement dans l'eau.

XXXVIII. — Le **numéro LIII** aura la teneur suivante:

„(1) Les caillettes de veau fraîches ne sont admises au transport que dans des récipients étanches et aux conditions suivantes:

1°. elles doivent être débarrassées de tout reste d'aliments et salées de telle sorte qu'il soit employé de 15 à 20 grammes de sel de cuisine par caillette;

2°. une couche de sel d'environ un centimètre d'épaisseur doit être répandue, en outre, au fond des récipients servant d'emballage, ainsi que sur la couche supérieure des caillettes;

3°. la lettre de voiture doit contenir une déclaration de l'expéditeur spécifiant que les prescriptions des 1°. et 2°. ont été observées;

4°. le chemin de fer peut exiger le paiement du prix de transport au moment de la remise à l'expédition;

5°. les frais de désinfection éventuelle du wagon sont à la charge de l'expéditeur ou du destinataire.

(2) Pendant les mois d'octobre, novembre, décembre, janvier, février et mars, les caillettes de veau fraîches non salées, débarrassées de tout reste d'aliments, sont admises aussi au transport dans des tonneaux ou cuveaux bien clos, et aux conditions énumérées aux 4°. et 5°. ci-dessus. Les couvercles de ces récipients doivent être fixés au moyen d'une bande de fer."

XXXIX. — La **Disposition finale** est supprimée.

Annexe 2.

Il est apporté au **formulaire de la lettre de voiture** les modifications ci-après:

Le mot „propriétaire" sera remplacé par les mots „marques de propriété (1), et dans la remarque (1), les mots „et les marques de propriété" seront intercalés entre les mots „numéros" et „sur la présente".

De plus, la colonne „Nos." devra être élargie et les deux colonnes „capacité de chargement" et „surface de plancher" seront réunies en une seule.

Dans le formulaire II de la lettre de voiture concernant la grande vitesse, il sera ajouté aux mots „papier blanc, avec bande rouge" les mots suivants „d'au moins 1 centimètre de largeur", sans modification des mots ultérieurs.

Annexe 4.

Le formulaire de la Disposition ultérieure est modifié comme il est indiqué ci-après:

Disposition ultérieure.

.... le .... 19...

„La gare de .... du chemin de fer de .... est priée, en ce qui concerne l'expédition ci-après spécifiée, remise au transport avec la lettre de voiture du .... 19... à l'adresse de M. .... à ....

Marques et numéros	Nombre	Nature de l'emballage	Désignation de la marchandise	Poids en kilogr.

1o. de la retourner à la station de départ à M. ....;

2o. de la retenir en cours de route et de la livrer à M. .... à la station de .... du chemin de fer de ....;

3o. de la livrer à M. .... à .... gare du chemin de fer de ....;

4o. de la livrer seulement contre paiement du montant du remboursement, soit .... (en toutes lettres);

5o. de ne pas la livrer contre paiement du remboursement indiqué dans la lettre de voiture, mais d'un remboursement de .... (en toutes lettres);

6o. de la livrer sans recouvrer le montant du remboursement,

7o. de la livrer franco."

(Signature).

„*Observation.* — On rayera la disposition qui ne convient pas à chaque cas particulier."

Article 4.

La présente Convention additionnelle aura la même *durée et vigueur* que la Convention du 14 octobre 1890 dont elle devient partie intégrante. Elle sera ratifiée et le dépôt des ratifications aura lieu aussitôt que faire se pourra, dans la forme adoptée pour la Convention elle-même et les actes additionnels à ladite Convention. Elle entrera en vigueur trois mois après ce dépôt.

En fois de quoi les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention additionnelle, et l'ont revêtue de leurs cachets.

Fait à Berne, en onze exemplaires, le 19 septembre 1906.

Pour l'Allemagne:
(*L. S.*) Signé: v. Bülow.

Pour l'Autriche et pour la Hongrie:
(*L. S.*) Signé: Baron Heidler-Egeregg,
Ministre d'Autriche-Hongrie à Berne.

Pour la Belgique:
(*L. S.*) Signé: M. Michotte de Welle.

Pour le Danemark:
(*L. S.*) Signé: H. Vedel.

Pour la France:
(*L. S.*) Signé: Révoil.

Pour l'Italie:
(*L. S.*) Signé: Magliano.

Pour le Luxembourg:
(*L. S.*) Signé: Rechteren.

Pour les Pays-Bas:
(*L. S.*) Signé: Rechteren.

Pour la Roumanie:
(*L. S.*) Signé: Miclesco.

Pour la Russie:
(*L. S.*) Signé: Basile Bacheracht.

Pour la Suisse:
(*L. S.*) Signé: Zemp.

PROCÈS-VERBAL de signature.

Les soussignés Plénipotentiaires des Etats qui ont signé la Convention internationale du 14 Octobre 1890, sur le transport de marchandises par chemins de fer, ou qui y ont adhéré, se sont réunis aujourd'hui le 19 septembre 1906, au Palais fédéral, pour procéder à la signature de la deuxième Convention additionnelle audit Acte international dont les termes ont été arrêtés entre leurs Gouvernements respectifs.

Après avoir collationné les instruments diplomatiques de ladite Convention additionnelle qui ont été préparés en nombre égal à celui des Etats contractants, ils ont constaté que ces actes étaient en bonne et due forme et y ont apposé leurs signatures et leurs cachets.

Un texte allemand est annexé au présent procès-verbal, et il est entendu que ce texte aura la même valeur que le texte français en tant qu'il s'agit de transports par chemins de fer intéressant un pays où l'allemand est employé exclusivement ou à côté d'autres langues comme langue d'affaires.

La Conférence de revision de juillet 1905 avait inscrit les articles bois, lin, chanvre, engrais, terre et charbon de terre, au nombre des marchandises dénommées spécialement au § 8 des Dispositions réglementaires pour l'exécution de la Convention internationale. A la demande du Gouvernement autrichien et du Gouvernement hongrois, motivée comme suit, les articles précités ont été laissés de côté dans la Convention additionnelle:

„Les classifications de marchandises des divers Etats contractants embrassent sous les dénominations de bois, engrais, terre, les articles les plus divers, voire même parfois les objets mi-fabriqués, lesquels, en raison de leur nature particulière, diffèrent tellement les uns des autres qu'il serait certainement injuste d'appliquer à toutes ces marchandises un pourcentage supérieur pour la tolérance de déchet de route.

De plus, les classifications de marchandises des divers Etats diffèrent aussi entre elles sur des points essentiels en ce qui concerne les articles compris sous les dénominations génériques dont il s'agit, de sorte qu'il se produirait sans doute des divergences de vues relativement à la portée de la disposition proposée et que les articles en question ne seraient probablement pas traités de la même manière dans les divers Etats contractants.

Mais, même abstraction faite de ces considérations, l'extension proposée de la restriction de responsabilité des chemins de fer en ce qui concerne le déchet de route, en vertu de la Convention internationale, article 32, alinéa (1), ne se justifierait que si les articles visés subissaient en règle générale un déchet de poids allant jusqu'à 2 %, en raison de leur nature particulière, et non pas seulement à la suite de circonstances extraordinaires.

Or, l'enquête approfondie qui a été faite à ce sujet a permis de constater que cette présomption ne saurait être admise d'une manière générale non seulement pour les bois, les engrais et la terre, mais aussi pour le lin, le chanvre et le charbon de terre, et que, par conséquent, une élévation de la tolérance normale pour déchet de route régulier, en raison de la nature particulière des articles précités, ne se justifiait pas.

Et, pour ceux de ces articles — comme certaines espèces d'engrais et de terre par exemple — qui sont en fait remis habituellement au transport à l'état humide, une mesure dans le sens de la décision dont il est fait mention plus haut paraît superflue, attendu que, pour les marchandises de cette nature transportées à l'état humide, la tolérance normale pour déchet de route régulier est déjà fixée à 2 %, aux termes du § 8, alinéa (1) des Dispositions réglementaires pour l'exécution de la Convention internationale sur le transport de marchandises par chemins de fer."

Fait à Berne, en onze exemplaires, le 19 septembre 1906.

Pour l'Allemagne:
Signé: v. Bülow.

Pour l'Autriche et pour la Hongrie:
Signé: Baron Heidler-Egeregg,
Ministre d'Autriche-Hongrie à Berne.

Pour la Belgique:
Signé: M. Michotte de Welle.

Pour le Danemark:
Signé: H. Vedel.

Pour la France:
Signé: Révoil.

Pour l'Italie:
Signé: Magliano.

Pour le Luxembourg:
Signé: Rechteren.

Pour les Pays-Bas:
Signé: Rechteren.

Pour la Roumanie:
Signé: Miclesco.

Pour la Russie:
Signé: Basile Bacheracht.

Pour la Suisse:
Signé: Zemp.

ANNEXE AU PROCÈS-VERBAL DE SIGNATURE
du 19 septembre 1906.

(DEUTSCHER TEXT.)

ZWEITES ZUSATZÜBEREINKOMMEN zu dem Internationalen Übereinkommen über den Eisenbahnfrachtverkehr vom 14. Oktober 1890.

Seine Majestät der Deutsche Kaiser, König von Preussen, im Namen des Deutschen Reiches, Seine Majestät der Kaiser von Oesterreich, König von Böhmen u. s. w. und Apostolischer König von Ungarn, gleichzeitig im namen Seiner Durchlaucht des Fürsten von Liechtenstein handelnd, Seine Majestät der König der Belgier, Seine Majestät der König von Dänemark, der Präsident der Französischen Republik, Seine Majestät der König von Italien, Seine Königliche Hoheit des Grossherzog von Luxemburg, Ihre Majestät die Königin der Niederlande, Seine Majestät der König von Rumänien, Seine Majestät der Kaiser Aller Reussen und der Schweizerische Bundesrat, für angemessen erachtend, in den Bestimmungen des Internationalen Uebereinkommens über den Eisenbahnfrachtverkehr vom 14. Oktober 1890 und der darauf bezüglichen Zusatzvereinbarung vom 16. Juli 1895, sowie des Zusatzübereinkommens vom 16. Juni 1898, gewisse Abänderungen eintreten zu lassen, haben beschlossen, zu diesem Zwecke ein neues Zusatzübereinkommen abzuschliessen, und zu ihren Bevollmächtigten ernannt:

Seine Majestät der Deutsche Kaiser, König von Preussen:

Seine Exzellenz Herrn Alfred von Bülow, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der Kaiser von Oesterreich, König von Böhmen etc. und Apostolischer König von Ungarn:

Seine Exzellenz Herrn Carl Freiherr Heidler von Egeregg und Syrgenstein, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bij der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König der Belgier:

Seine Exzellenz Herrn Maurice Michotte de Welle, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König von Dänemark:

Herrn Henrik Vedel, Abteilungschef im Ministerium des Innern.

Der Präsident der Französischen Republik:

Seine Exzellenz Herrn Paul Révoil, Botschafter der Französischen Republik bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König von Italien:

Seine Exzellenz Herrn Grafen Roberto Magliano di Villar San Marco, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Königliche Hoheit der Grossherzog von Luxemburg:

Herrn Graf A. F. L. de Rechteren Limpurg Almelo, Minister-Resident Ihrer Majestät der Königin der Niederlande bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Ihre Majestät die Königin der Niederlande:

Herrn Graf A. F. L. de Rechteren Limpurg Almelo, Allerhöchstihren Minister-Residenten bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König von Rumänien:

Herrn Emile Miclesco, Generaldirektor der rumänischen Eisenbahnen.

Seine Majestät der Kaiser von Russland:

Seine Exzellenz Herrn B. von Bacheracht, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten un bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Und der Schweizerische Bundesrat:

Herrn Bundesrat Zemp, Vorsteher der Schweizerischen Post- und Eisenbahndepartements.

Welche, nachdem sie einander ihre betreffenden Vollmachten mitgeteilt, die in guter Ordnung befunden wurden, folgende Artikel vereinbart haben:

Artikel 1.

Das **Internationale Uebereinkommen** wird wie folgt abgeändert:

I. — **Artikel 5** erhält folgenden neuen Absatz:

„(5) Die Auflieferung und die Verladung der Güter richten sich nach den für die Versandbahn geltenden gesetzlichen und reglementarischen Bestimmungen."

II. — **Artikel 6.** Absatz (1), lit. *c*, erhält folgende Fassung:

„*c*) Die Bezeichnung der Bestimmungsstation, den Namen und den Wohnort des Empfängers, sowie die etwaige Angabe, dass das Gut bahnlagernd zu stellen ist."

Absatz (1), lit. *h*, erhält folgende Fassung:

„*h*) das genaue Verzeichnis der für die zoll- oder steueramtliche Behandlung oder für die polizeiliche Prüfung nötigen Begleitpapiere und den aus Artikel 10, Absatz (4), sich ergebenden Vorbehalt."

Der Eingang des Absatzes (1), lit. *l*, erhält folgende Fassung:

„*l*) die Angabe des einzuhaltenden Transportweges unter Bezeichnung der Stationen, wo die Zollabfertigung, sowie eine etwa nötige polizeiliche Prüfung stattfinden soll."

Absatz (1), lit. *l*, Ziffer 1, erhält folgende Fassung:

„1. dass die zoll- oder steueramtliche Abfertigung, sowie eine etwa nötige polizeiliche Prüfung immer in den vom Absender bezeichneten Stationen stattfindet."

Absatz (1), lit. *l*, Ziffer 3, des deutschen Textes erhält folgende Fassung:

„3. dass die Lieferfrist der Ware nicht länger ist, als sie gewesen wäre, wenn die Sendung auf dem in Frachtbriefe bezeichneten Weg befördert worden wäre."

III. — **Artikel 7.** Dem Absatz (5) wird folgende lit. *d* beigefügt:

„*d*.) bei einer während des Transports eingetretenen Gewichtszunahme, welche eine Ueberlastung nicht herbeiführt, insofern der Absender nachweist, dass die Gewichtszunahme auf Witterungseinflüsse zurückzuführen ist."

Ausserdem erhält Artikel 7 folgenden neuen Absatz (6):

„(6) Der Anspruch auf Zahlung oder Rückzahlung von Frachtzuschlägen (§ 3, Absätze (1) bis (5), und § 9, Absatz (2), der Ausführungsbestimmungen) verjährt in einem Jahre, sofern er nicht unter den Parteien durch Anerkenntnis, Vergleich oder

Fr…	erheben		Frankiert		NOTE	Fracht satz für 100 Kilogr.	Zu erheben				Übergangs-stempel und vermerk über Zuschlagsfristen
					Übertrag						
					Fracht bis						
					Frachtzuschlag für Interesse-deklaration						
					Fracht bis						
					Frachtzuschlag für Interesse-deklaration						
					Fracht bis						
					Frachtzuschlag für Interesse-deklaration						

ANNEXE AU PROCÈS-VERBAL DE SIGNATURE
du 19 septembre 1906.

(DEUTSCHER TEXT.)

ZWEITES ZUSATZÜBEREINKOMMEN zu dem Internationalen Übereinkommen über den Eisenbahnfrachtverkehr vom 14. Oktober 1890.

Seine Majestät der Deutsche Kaiser, König von Preussen, im Namen des Deutschen Reiches, Seine Majestät der Kaiser von Oesterreich, König von Böhmen u. s. w. und Apostolischer König von Ungarn, gleichzeitig im namen Seiner Durchlaucht des Fürsten von Liechtenstein handelnd, Seine Majestät der König der Belgier, Seine Majestät der König von Dänemark, der Präsident der Französischen Republik, Seine Majestät der König von Italien, Seine Königliche Hoheit des Grossherzog von Luxemburg, Ihre Majestät die Königin der Niederlande, Seine Majestät der König von Rumänien, Seine Majestät der Kaiser Aller Reussen und der Schweizerische Bundesrat, für angemessen erachtend, in den Bestimmungen des Internationalen Uebereinkommens über den Eisenbahnfrachtverkehr vom 14. Oktober 1890 und der darauf bezüglichen Zusatzvereinbarung vom 16. Juli 1895, sowie des Zusatzübereinkommens vom 16. Juni 1898, gewisse Abänderungen eintreten zu lassen, haben beschlossen, zu diesem Zwecke ein neues Zusatzübereinkommen abzuschliessen, und zu ihren Bevollmächtigten ernannt:

Seine Majestät der Deutsche Kaiser, König von Preussen:

Seine Exzellenz Herrn Alfred von Bülow, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der Kaiser von Oesterreich, König von Böhmen etc. und Apostolischer König von Ungarn:

Seine Exzellenz Herrn Carl Freiherr Heidler von Egeregg und Syrgenstein, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bij der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König der Belgier:

Seine Exzellenz Herrn Maurice Michotte de Welle, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König von Dänemark:

Herrn Henrik Vedel, Abteilungschef im Ministerium des Innern.

Der Präsident der Französischen Republik:

Seine Exzellenz Herrn Paul Révoil, Botschafter der Französischen Republik bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König von Italien:

Seine Exzellenz Herrn Grafen Roberto Magliano di Villar San Marco, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Königliche Hoheit der Grossherzog von Luxemburg:

Herrn Graf A. F. L. de Rechteren Limpurg Almelo, Minister-Resident Ihrer Majestät der Königin der Niederlande bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Ihre Majestät die Königin der Niederlande:

Herrn Graf A. F. L. de Rechteren Limpurg Almelo, Allerhöchstihren Minister-Residenten bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Seine Majestät der König von Rumänien:

Herrn Emile Miclesco, Generaldirektor der rumänischen Eisenbahnen.

Seine Majestät der Kaiser von Russland:

Seine Exzellenz Herrn B. von Bacheracht, Allerhöchstihren ausserordentlichen Gesandten un bevollmächtigten Minister bei der Schweizerischen Eidgenossenschaft.

Und der Schweizerische Bundesrat:

Herrn Bundesrat Zemp, Vorsteher der Schweizerischen Post- und Eisenbahndepartements.

Welche, nachdem sie einander ihre betreffenden Vollmachten mitgeteilt, die in guter Ordnung befunden wurden, folgende Artikel vereinbart haben:

Artikel 1.

Das **Internationale Uebereinkommen** wird wie folgt abgeändert:

I. — **Artikel 5** erhält folgenden neuen Absatz:

„(5) Die Auflieferung und die Verladung der Güter richten sich nach den für die Versandbahn geltenden gesetzlichen und reglementarischen Bestimmungen."

II. — **Artikel 6.** Absatz (1), lit. *c*, erhält folgende Fassung:

„*c*) Die Bezeichnung der Bestimmungsstation, den Namen und den Wohnort des Empfängers, sowie die etwaige Angabe, dass das Gut bahnlagernd zu stellen ist."

Absatz (1), lit. *h*, erhält folgende Fassung:

„*h*) das genaue Verzeichnis der für die zoll- oder steueramtliche Behandlung oder für die polizeiliche Prüfung nötigen Begleitpapiere und den aus Artikel 10, Absatz (4), sich ergebenden Vorbehalt."

Der Eingang des Absatzes (1), lit. *l*, erhält folgende Fassung:

„*l*) die Angabe des einzuhaltenden Transportweges unter Bezeichnung der Stationen, wo die Zollabfertigung, sowie eine etwa nötige polizeiliche Prüfung stattfinden soll."

Absatz (1), lit. *l*, Ziffer 1, erhält folgende Fassung:

„1. dass die zoll- oder steueramtliche Abfertigung, sowie eine etwa nötige polizeiliche Prüfung immer in den vom Absender bezeichneten Stationen stattfindet."

Absatz (1), lit. *l*, Ziffer 3, des deutschen Textes erhält folgende Fassung:

„3. dass die Lieferfrist der Ware nicht länger ist, als sie gewesen wäre, wenn die Sendung auf dem in Frachtbriefe bezeichneten Weg befördert worden wäre."

III. — **Artikel 7.** Dem Absatz (5) wird folgende lit. *d* beigefügt:

„*d*.) bei einer während des Transports eingetretenen Gewichtszunahme, welche eine Ueberlastung nicht herbeiführt, insofern der Absender nachweist, dass die Gewichtszunahme auf Witterungseinflüsse zurückzuführen ist."

Ausserdem erhält Artikel 7 folgenden neuen Absatz (6):

„(6) Der Anspruch auf Zahlung oder Rückzahlung von Frachtzuschlägen (§ 3, Absätze (1) bis (5), und § 9, Absatz (2), der Ausführungsbestimmungen) verjährt in einem Jahre, sofern er nicht unter den Parteien durch Anerkenntnis, Vergleich oder

Kontrolstempel der Eisenbahn

Nr. (1)	Wagen Eigentums-merkmale (1)	Ladegewicht und Ladefläche

Der Frachtkarte	
No.	
Pos.	

(1) Wenn die Wagen vom Absender verladen sind, muss dieser die Wagennummern und die Eigentumsmerkmale hier eintragen.

Internationaler Eisenbahntransport.

FRACHTBRIEF-DUPLIKAT.

(Formular I.) **Gewöhnliche Fracht.** (Weisses Papier.)
(Formular II.) **Eilfracht.** (Weisses Papier mit einem mindestens 1 Centimeter breiten roten Streifen am oberen und unteren Rand auf der Vorder-u. Rückseite.)

An (2)

Sie empfangen die nachstehend verzeichneten Güter auf Grund der in dem internationalen Uebereinkommen über den Eisenbahnfrachtverkehr, sowie in den Reglementen und Tarifen der betreffenden Bahnen beziehungsweise Verkehre enthaltenen Festsetzungen, welche für diese Sendung in Anwendung kommen.

(2) Name und Adresse des Empfängers (Stadt, Station, Strasse und Hausnummer, Land). Bei Sendungen nach Frankreich oder Italien ist anzugeben, ob sie auf den Bahnhof oder ins Haus zu liefern sind.

Versandbahn

Empfangsbahn

Empfangsstation

Zeichen und Nummer.	Anzahl.	Art der Verpackung.	Inhalt.	Wirkliches Brutto-gewicht: Kilogramm.	Abgerundetes zur Berechnung zu ziehendes Gewicht: Kilogramm.	Erklärung wegen der etwaigen zoll- und steueramtlichen oder polizeilichen Behandlung; Bezeichnung der betr. Dokumente und sonstigen Beilagen inkl. Bleiverschlüsse. Sonstige gesetzlich oder reglementarisch zulässige Erklärungen.	**Angabe der anzuwendenden Tarife und Routenvorschrift.**

Betrag der Frankatur

Deklariertes Interesse an der Lieferung

Summe der Nachnahme: Bar-Vorschuss / nach Eingang

In Buchstaben

Betrag.

Spezifikation obiger Nachnahme

Frankaturvermerk des Absenders

, den 19

Unterschrift und Adresse des Absenders:

Stempel der Versand-Station:

Wiege-Stempel:

Stempel der Empfangs-Station:

INTERNATIONALER EISENBAHNTRANSPORT.

Kontrolstempel der Eisenbahn

Nr. (1)	Wagen Eigentums-merkmale (1)	Ladegewicht und Ladefläche

Der Frachtkarte	
No.	
Pos.	

(1) Wenn die Wagen vom Absender verladen sind, muss dieser die Wagennummern und die Eigentumsmerkmale hier eintragen.

An (2)

Sie empfange
Eisenbahnfrachtve
Festsetzungen, we

(2) Name und A
sie auf den Bahnhof od

Zeichen und Nummer.	Anzahl.	Art der Verpackung.	Inhalt.

Stempel der Versand-Station:

Wiege-Stempel:

Anlage

Internationaler Eisenbahntransport.

FRACHTBRIEF.

(Formular I.) **Gewöhnliche Fracht.** (Weisses Papier.)
(Formular II.) **Eilfracht.** (Weisses Papier mit einem mindestens 1 Centimeter breiten roten Streifen am oberen und unteren Rand auf der Vorder- u. Rückseite.)

Versandbahn
Empfangsbahn
Empfangsstation

›n die nachstehend verzeichneten Güter auf Grund der in dem internationalen Uebereinkommen über den ›kehr, sowie in den Reglementen und Tarifen der betreffenden Bahnen beziehungsweise Verkehre enthaltenen lche für diese Sendung in Anwendung kommen.

ıdresse des Empfängers (Stadt, Station, Strasse und Hausnummer, Land). Bei Sendungen nach Frankreich oder Italien ist anzugeben, ob ›r ins Haus zu liefern sind.

	Wirkliches Brutto-gewicht: Kilogramm.	Abgerundetes zur Berechnung zu ziehendes Gewicht: Kilogramm.	Erklärung wegen der etwaigen zoll- und steueramtlichen oder polizeilichen Behandlung; Bezeichnung der betr. Dokumente und sonstigen Beilagen inkl. Bleiverschlüsse. Sonstige gesetzlich oder reglementarisch zulässige Erklärungen.	**Angabe der anzuwendenden Tarife und Routenvorschri**

Betrag der Frankatur

Deklariertes Interesse an der Lieferung

Summe der Nachnahme: Bar-Vorschuss; nach Eingang

In Buchstaben

Betrag.

Spezifikation obiger Nachnahme

Frankaturvermerk des Absenders

Stempel der Empfangs-Station:

, den 19

Unterschrift und Adresse des Absenders:

gerichtliches Urteil festgestellt ist. Die Verjährung beginnt bei den Ansprüchen auf Zahlung von Frachtzuschlägen mit der Zahlung der Fracht, oder, falls eine Fracht nicht zu zahlen war, mit der Auflieferung der Güter; bei den Ansprüchen auf Rückzahlung von Frachtzuschlägen beginnt sie mit der Zahlung der Zuschläge. Auf die Verjährung finden die Bestimmungen des Artikels 45, Absätze (3) und (4), Anwendung. Die Bestimmung des Artikels 44, Absatz (1), findet keine Anwendung."

IV. — **Artikel 10.** Im französischen Texte des ersten Satzes des Absatzes (3) wird das Wort „ou" durch den Ausdruck „et" ersetzt.

Absatz (5) erhält folgende Fassung:

„(5) Bei der Ankunft des Gutes am Bestimmungsorte steht dem Empfänger das Recht zu, die zoll- und steueramtliche Behandlung zu besorgen, falls nicht im Frachtbriefe etwas anderes festgesetzt ist. Falls diese Behandlung weder durch den Empfänger noch gemäss anderweitiger Festsetzung im Frachtbriefe durch einen Dritten erfolgt, ist die Eisenbahn verpflichtet, sie zu besorgen."

V. — **Artikel 12.** Absatz (1) wird durch folgenden Satz ergänzt:

„Es ist gestattet, auf die Fracht einen beliebigen Teil als Frankatur anzuzahlen."

Absatz (4) erhält folgende Fassung:

„(4) Wurde der Tarif unrichtig angewendet, oder sind Rechnungsfehler bei der Festsetzung der Frachtgelder und Gebühren vorgekommen, so ist das zu wenig Geforderte nachzuzahlen, das zu viel Erhobene zu erstatten und zu diesem Zwecke dem Berechtigten tunlichst bald Nachricht zu geben. Ein derartiger Anspruch .... usw." (Wie der jetzige Text.)

VI. — **Artikel 13.** In Absatz (1) wird das Wort „Nachname" durch die Worte „Nachname nach Eingang" ersetzt und der zweite Satz weggelassen.

Ausserdem wird folgender Absatz (5) beigefügt:

„(5) Barvorschüsse werden nur nach den für die Versandbahn geltenden Bestimmungen zugelassen."

VII. — **Artikel 15.** Der erste Satz des Absatzes (1) erhält folgende Fassung:

„(1) Der Absender allein hat das Recht, die Verfügung zu treffen, dass das Gut auf der Versandstation zurückgegeben, unterwegs angehalten oder an einen andern als den im Frachtbrief bezeichneten Empfänger am Bestimmungsort oder auf einer Zwischenstation oder auf einer über die Bestimmungsstation hinaus oder seitwärts gelegenen Station abgeliefert oder an die Versandstation zurückgesendet werde."

Im deutschen Text des Absatzes (2) wird statt des Wortes „Duplikatfrachtbriefes" das Wort „Frachtbriefduplikats" gesetzt.

Absatz (5) erhält folgende Fassung:

„(5) Die Eisenbahn darf die Ausführung der im ersten Satze des Absatzes (1) vorgesehenen Verfügungen nur dann verweigern oder verzögern, oder solche Verfügungen in veränderter Weise ausführen, wenn durch deren Befolgung der regelmässige Transportverkehr gestört würde."

VIII. — **Artikel 16.** Im französischen Text des Absatzes (2) wird am Schlusse des ersten Satzes anstatt „pour l'exécution" gesagt „moyennant l'exécution".

IX. — **Artikel 17.** Im französischen Text wird gesetzt: „La réception de la marchandise et de la lettre de voiture oblige"...... (nicht obligent).

X. — **Artikel 18.** Folgender Satz wird am Schlusse des Absatzes (3) hinzugefügt:

„Falls das Gut auf einem andern Wege dem Bestimmungsorte zugeführt wird, ist die Eisenbahn berechtigd, die Zahlung der Mehrgebühren zu fordern."

XI. — **Artikel 24.** Absatz (1) erhält folgende Fassung:

„(1) Bei Ablieferungshindernissen hat die Ablieferungsstation den Absender durch Vermittlung der Versandstation von der Ursache des Hindernisses sofort in Kenntnis su setzen und seine Anweisung einzuholen. Wenn ein Antrag auf Benachrichtigung schon im Frachtbrief gestellt ist, so muss die Benachrichtigung an den Absender sofort auf telegraphischem Wege geschehen. Das Gut haftet für die Kosten der Benachrichtigung. Verweigert der Empfänger die Annahme des Gutes, so steht dem Absender das volle Verfügungsrecht auch dann zu, wenn er das Frachtbriefduplikat nicht vorweisen kann. In keinem Falle darf das Gut ohne ausdrückliches Einverständnis des Absenders zurückgesandt werden."

XII. — **Artikel 40.** Absatz (4) erhält folgenden Zusatz:

„Ist jedoch der deklarierte Betrag niedriger als die ohne Interesse-Deklaration nach Absatz (2) zu leistende Frachtvergütung, so kann die letztere beansprucht werden."

XIII. — **Artikel 45.** Die Verweisung im Absatze (1) wird im „Artikel 44, Absatz (2), Ziffer 1", abgeändert.

XIV. — **Artikel 59.** Absatz (1) erhält folgende Fassung:

„(1) Wenigstens alle fünf Jahre nach dem Inkrafttreten der auf der letzten Revisionskonferenz beschlossenen Aenderungen wird eine neue Konferenz aus Delegierten der vertragschliessenden Staaten zusammentreten, um die für notwendig erachteten Abänderungen und Verbesserungen des Uebereinkommens in Vorschlag zu bringen."

Artikel 2.

Das **Reglement betreffend Errichtung eines Central-Amtes** wird wie folgt abgeändert:

Artikel 1. Absatz (3) erhält folgende Fassung:

„(3) Die Kosten dieses Amtes, welche bis auf weiteres den jährlichen Betrag von 110 000 Franken nicht übersteigen sollen, werden von jedem Staate im Verhältnisse zu der kilometrischen Länge der von ihm zur Ausfürung internationaler Transporte als geeignet bezeichneten Eisenbahnstrecken getragen.

Ausserdem wird dem schweizerischen Post- und Eisenbahndepartement eine einmal zahlbare Summe von 25 000 Franken zur Verfügung gestellt, um mit ihr sowie mit den Zinsen des Kapitals einen Fonds zu bilden, der dazu dienen soll, den Beambten, Angestellten und Unterbeambten des Central-Amtes für den internationalen Eisenbahntransport Unterstützungen oder Entschädigungen für den Fall zu bewilligen, dass sie infolge vorgerückten Alters, durch Unglücksfälle oder Krankheit zur Ausübung ihrer dienstlichen Pflichten dauernd unfähig werden."

Artikel 3.

Die **Ausführungsbestimmungen zum Uebereinkommen** und **deren Anlagen** werden wie folgt geändert:

I. — **Paragraph 1** erhält folgende Fassung:

„(1) Von der Beförderung ausgeschlossen sind, soweit nicht die Bestimmungen der Anlage 1 Anwendung finden:

1. alle der Selbstentzündung oder Explosion unterworfenen Gegenstände, wie:
a) Nitroglyzerin (Sprengöl), Dynamit,
b) andere Spreng- und Schiessmittel aller Art,
c) geladene Schusswaffen,
d) Knallquecksilber, Knallsilber und Knallgold, sowie die damit hergestellten Präparate,
e) Feuerwerkskörper,
f) Pyropapier,
g) pikrinsaure Salze;

2. ekelerregende oder übelriechende Erzeugnisse.

(2) Bedingungsweise werden zur Beförderung zugelassen:

1. Die in Anlage 1 verzeichneten Gegenstände, unter den daselbst aufgeführten Bedingungen. Ihnen sind besondere, andere Gegenstände nicht umfassende Frachtbriefe beizugeben.

2. Gold- und Silberbarren, Platina, Geld, geldwerte Münzen und Papiere, Dokumente, Edelsteine, echte Perlen, Pretiosen und andere Kostbarkeiten, ferner Kunstgegenstände, wie Gemälde, Statuen, Gegenstände aus Erzguss, Antiquitäten. Zu den Kostbarkeiten sind beispielsweise auch besonders wertvolle Spitzen und besonders wertvolle Stickereien zu rechnen.

Diese Gegenstände werden im internationalen Verkehr auf Grund des internationalen Frachtbriefes, und zwar entweder nach Massgabe von Vereinbarungen, zwischen den Regierungen

der beteiligten Staaten, oder von Tarifbestimmungen, welche von den dazu ermächtigten Bahnverwaltungen aufgestellt und von allen zuständigen Aufsichtsbehörden genehmigt sind, zugelassen.

3. Leichen.

Sie werden zum internationalen Transport mit dem internationalen Frachtbrief unter folgenden Bedingungen zugelassen:

a) die Beförderung erfolgt als Eilgut;

b) die Transportgebühren sind bei der Aufgabe zu entrichten;

c) die Leiche muss während der Beförderung von einer dazu beauftragten Person begleitet sein;

d) die Beförderung unterliegt im Gebiete jedes einzelnen Staates den daselbst in polizeilicher Beziehung geltenden Gesetzen und Verordnungen, soweit nicht unter den beteiligten Staaten besondere Abmachungen getroffen sind.

3. Einzelne oder alle Vertragsstaaten können für ihren wechselseitigen Verkehr vereinbaren, dass die nach dem gegenwärtigen Uebereinkommen vom internationalen Verkehr ausgeschlossenen Gegenstände unter gewissen Bedingungen, oder dass die in der Anlage 1 aufgeführten Gegenstände unter leichteren Bedingungen, zur Beförderung zugelassen werden. Solche Vereinbarungen können — erforderlichen Falles unter Vermittlung des Central-Amtes für den internationalen Eisenbahntransport in Bern — auf schriftlichem Wege oder auf einer zu diesem Zweck einzuberufenden fachmännischen Konferenz getroffen werden. Auch die beteiligten Eisenbahnen können durch Tarifbestimmungen, von der Beförderung ausgeschlossene Gegenstände zulassen oder für bedingungsweise zugelassene Gegenstände leichtere Bedingungen zugestehen, wenn

a) die Beförderung der betreffenden Gegenstände oder die hierfür in Aussicht genommenen Bedingungen nach den inneren Reglementen zulässig sind, und

b) die Tarifbestimmungen von allen zuständigen Aufsichtsbehörden genehmigt werden."

II. — **Paragraph 2.** Dem Absatze (1) werden folgende Sätze beigefügt:

„Die roten Streifen auf den Eilgutfrachtbriefen müssen mindestens 1 Centimeter breit sein.

Diese Bestimmung wird indessen erst nach einer Maximalfrist von einem Jahre seit dem Inkrafttreten des abgeänderten Uebereinkommens obligatorisch."

Dem Absatze (4) wird folgender Satz beigefügt:

„Bei Aufgabe von Gütern, welche der Absender zu verladen hat, sind von diesem auch die Nummer und die Eigentumsmerkmale des Wagens an der vorgeschriebenen Stelle einzutragen."

Als neuer Absatz (5) wird eingeschaltet:

„(5) Bei Sendungen nach Orten mit Bahnhöfen verschiedener Bahnverwaltungen oder nach Orten, deren Namensbezeichnung derjenigen anderer Orte gleich oder ähnlich lautet, ist auch die Bezeichnung der Empfangsbahn an der hierfür vorgesehenen Stelle der Frachtbriefspalte einzutragen."

Die bisherigen Absätze (5) bis (9) erhalten die Nummern (6) bis (10).

III. — **Paragraph 3.** Absatz (1) erhält folgende Fassung:

„(1) Wenn die im § 1, Absatz (1), und in der Anlage 1 aufgeführten Gegenstände unter unrichtiger oder ungenauer Deklaration zur Beförderung aufgegeben oder wenn die in Anlage 1 gegebenen Sicherheitsvorschriften bei der Aufgabe ausser acht gelassen werden, beträgt der Frachtzuschlag 15 Franken für jedes Brutto-Kilogramm des ganzen Versandstückes."

Der erste Satz des Absatzes (4) erhält folgende Fassung:

„(4) Im Falle der Ueberlastung eines vom Absender beladenen Wagens beträgt der Frachtzuschlag das Sechsfache der Fracht von der Aufgabe- bis zur Bestimmungsstation für dasjenige Gewicht, das die in Absatz (5) festgesetzten äussersten Belastungsgrenzen übersteigt."

IV. — **Paragraph 6.** Absatz (4) erhält folgende Fassung:

„(4) Wenn eine Eisenbahn in die Notwendigkeit versetzt ist, von den in diesem Paragraphen, Absatz (3), Ziffer 1 bis 4, für die einzelnen Staaten als fakultativ zulässig bezeichneten Zuschlagfristen Gebrauch zu machen, so soll sie auf dem Frachtbriefe den Tag der Uebergabe an die nachfolgende Bahn mittels Abstempelung vormerken und darauf die Ursache und Dauer der Lieferfrist-Ueberschreitung, welche sie in Anspruch genommen hat, angeben."

Absatz (6) erhält folgende Fassung:

„(6) Dieselben Bestimmungen sind massgebend für die Art und Weise, wie die Uebergabe des Avisbriefes festzustellen ist. Für Güter, welche nicht advisiert und bahnseits nicht zugestellt werden, ist die Lieferfrist gewahrt, wenn das Gut innerhalb derselben auf der Bestimmungstation zur Abname bereit gestellt ist."

V. — **Paragraph 7.** Als Absatz (2) wird beigefügt:

„(2) Für die Ausstellung der Verfügungen gelten die Vorschriften des § 2, Absätze (2) und (3), über die Ausstellung der Frachtbriefe."

VI. — **Paragraph 8.** Absatz (1) erhält folgende Fassung:

„(1) Der Normalsatz für regelmässigen Gewichtsverlust beträgt zwei Prozent bei flüssigen und feuchten, sowie bei nachstehenden trockenen Gütern

geraspelte und gemahlene Farbhölzer,
Rinden,
Wurzeln,
Süssholz,
geschnittener Tabak,
Fettwaren,
Seifen und harte Oele,
frische Früchte,
frische Tabaksblätter,
Schafwolle,
Häute,
Felle,
Leder,
getrocknetes und gebackenes Obst,
Tierflechsen,
Hörner und Klauen,
Knochen (ganz und gemahlen),
getrocknete Fische,
Hopfen,
frische Kitte,
Schweinsborsten,
Pferdehaare,
Salz."

VII. — **Paragraph 9.** Absatz (2) erhält folgende Fassung:

„(2) In diesen Falle wird der Frachtzuschlag mit 0,25 Cts. für unteilbare Einheiten von je 10 Franken und 10 Kilometern berechnet.

Der sich ergebende Betrag kann auf volle 5 Cts. aufgerundet werden."

Anlage 1.

I. — **Nummer VI** erhält folgende Fassung:

„(1) Bisheriger Text.

(2) Amorpher (roter) Phosphor ist in dichte, gut verlötete Blechbüchsen, welche in starke Kisten mit Sägespänen eingesetzt sind, zu verpacken. Diese Kisten dürfen nicht mehr als 90 Kilogramm wiegen und müssen äusserlich als „röten Phosphor enthaltend" bezeichnet sein.

(3) Phosphorcalcium wird unter den gleichen Bedingungen zur Beförderung angenommen. Die Aufschrift der Kisten hat zu lauten: „Phosphorcalcium enthaltend".

(4) Mischungen von amorphem Phosphor mit Harzen oder Fetten, deren Schmelzpunkt über 35 Grad Celsius liegt, werden zur Beförderung zugelassen, wenn sie durch Zusammenschmelzen ihrer Bestandteile hergestellt sind. Sie sind entweder in Kisten, die kein Ausstreuen gestatten, zu verpacken oder müssen in ungeladene Geschosse eingegossen sein.

(5) Anderthalbfacher Schwefelphosphor muss in dichte Metallzylinder, die selbst wieder in gut gefügte hölzerne Kisten eingeschlossen werden müssen, verpackt sein."

II. — Absatz (2) der **Nummer VII** erhält folgende Fassung:

„(2) 1. Gebrauchte eisen- oder manganhaltige Gasreinigungsmasse wird — sofern sie nicht in dichte Blechbehälter verpackt zur Aufgabe gelangt — nur in eisernen Wagen zur Beförderung übernommen. Falls diese Wagen nicht mit festschliessenden eiser-

nen Deckeln versehnen sind, ist die Ladung mit Wagendecken, welche so präpariert sind, dass sie durch direkte Berührung mit Flammen nicht entzündet werden, vollständig einzudecken. Der Absender und der Empfänger hat das Auf-, beziehungsweise Abladen selbst zu besorgen. Auch hat der Absender auf Verlangen der Bahnverwaltung die Wagendecken selbst zu beschaffen.

2. Wenn die in Ziffer 1 erwähnte Gasreinigungsmasse vollständig oxydiert ist, und dieser Umstand vom Absender im Frachtbriefe ausdrücklich bestätigt wird, wird dieselbe bei Aufgabe als Stückgut in beliebiger Verpackung und bei Aufgabe in Wagenladungen in gewöhnlichen, offen gebauten Wagen ohne Deckenschutz zur Beförderung übernommen."

III. — **Nummer VIIIa** fällt weg.

IV. — **Nummer IX** erhält folgende Fassung:

„(1) Schwefeläther und Lösungen von Nitrozellulose in Schwefeläther (Kollodium), in Methylalkohol, in Aethylalkohol, in Amylalkohol, in Essigäther, in Amylazetat, in Azeton, in Nitrobenzol oder in Gemengen dieser Flüssigkeiten, sowie andere Flüssigkeiten, die Schwefeläther in grösseren Quantitäten enthalten (wie Hoffmannstropfen), werden nur befördert:

entweder

1. in dichten Gefässen aus starkem, gehörig vernietetem oder geschweisstem oder gefalztem Eisenbleche mit höchstens 500 Kilogramm Inhalt,

oder

2. in volkommen dicht verschlossenen Gefässen aus Metall oder Glas von höchstens 60 Kilogramm Bruttogewicht, deren Verpackung nachstehenden Vorschriften entspricht:

a) Werden mehrere Gefässe in einem Frachtstücke vereinigt, so müssen sie in starke Holzkisten mit Stroh, Heu, Kleie, Sägespänen, Kieselgur oder anderen lockeren Substanzen fest verpackt sein.

b) Bei Einzelverpackung ist die Versendung der Gefässe in soliden, mit einer gut befestigten Schutzdecke, sowie mit Handhaben versehenen und mit hinreichendem Verpackungsmaterial eingefütterten Körben und Kübeln zulässig; die Schutzdecke muss, falls sie aus Stroh, Rohr, Schilf oder ähnlichem Materiale besteht, mith Lehm- oder Kalkmilch oder ähnlichem Stoff unter Zusatz von Wasserglas getränkt sein.

(2) Die Füllung von Blech- oder anderen Metallgefässen darf bei 15 Grad Celsius nicht mehr als neun Zehntel des Rauminhalts der Behälter ausmachen.

(3) Die Beförderung soll in offenen Wagen ohne Decke erfolgen. Auch ist sie zulässig in geschlossenen Wagen, wenn in diesen durch seitliche Oeffnung, Luftklappen oder Jalousien ein solcher Luftzug erzeugt wird, dass entstehende Dämpfe sicher abgeführt werden.

(4) Lösungen von Nitrozellulose in Essigsäure dürfen nur in dichten, gut verschlossenen Ton- oder Glasgefässen in Mengen bis zu 90 Kilogramm Bruttogewicht versandt werden. Für die Verpackung der Gefässe gelten die im Absatz (1), Ziffer 2 *a*) und *b*), gegebenen Vorschriften.

(5) Wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV.

(6) Die Bestimmungen im Absatz (1), Ziffer 2, und im Absatz (5) finden auch auf Zinkäthyl Anwendung, jedoch dürfen brennbare Stoffe zur Verpackung nicht benutzt werden."

V. — **Nummer XI** erhält folgende Fassung:

„(1) Holzgeist in rohem und rektifiziertem Zustand und Azeton werden — sofern sie nicht in besonders dazu gebauten Wagen (Kesselwagen) oder in Fässern zur Aufgabe gelangen — nur in Metall- oder Glasgefässen zur Beförderung zugelassen. Diese Gefässe müssen in der unter Nr. XV, Ziffer 1, vorgeschriebenen Weise verpackt sein.

(2) Wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV."

VI. — **Nummer XV** erhält folgende Fassung:

„Flüssige Mineralsäuren aller Art, insbesondere Schwefelsäure, Vitriolöl, Salzsäure, Salpetersäure (Scheidewasser) mit einem spezifischen Gewichte von weniger als $1,_{48}$ [$46,_{8}$ Grad Baumé] (wegen hochkonzentrierter Säure vgl. Nr. XVII), sowie Chlorschwefel unterliegen nachstehenden Vorschriften:

„1. Falls diese Stoffe in Ballons, Flaschen oder Kruken verschikt werden, so müssen die Behälter dicht verschlossen, wohl verpackt und in besondere, mit starken Vorrichtungen zum bequemen Handhaben versehene Gefässe oder geflochtene Körbe eingeschlossen sein. Statt geflochtener Körbe können auch Metallkörbe verwendet werden; in diesem Falle muss das Verpackungsmaterial zwischen dem Behälter und dem Metallkorbe so beschaffen sein, dass es den Behälter gegen Bruch sichert und weder durch den Inhalt des Behälters noch durch Funken in Brand geraten kann.

Falls die Stoffe in Metall-, Holz- oder Gummibehältern versendet werden, so müssen die Behälter vollkommen dicht und mit guten Verschlüssen versehen sein.

Bei Salpetersäure muss aus dem Frachtbriefe das spezifische Gewicht bei 15 Grad Celsius zu ersehen sein. Fehlt eine solche Angabe im Frachtbriefe, so wird die Säure als hochkonzentrierte behandelt.

2. Vorbehaltlich der Bestimmungen unter Nr. XXXV müssen diese Stoffe stets getrennt verladen und dürfen namentlich mit andern Chemikalien nicht in einen und denselben Wagen gebracht werden.

3. Die Vorschriften unter Ziffer 1 und 2 gelten auch für die Gefässe, in welchen die genannten Stoffe transportiert worden sind. Derartige Gefässe sind stets als solche zu deklarieren.

4. Das Auf- und Abladen von Sendungen, bei welchen sich auch nur ein Kollo im Gewichte von mehr als 75 Kilogramm befindet, ist vom Absender, beziehungsweise Empfänger zu besorgen.

5. Falss des Abladen und Abholen solcher Sendungen seitens der Empfänger nicht binnen drei Tagen nach der Ankunft der Empfangsstation, beziehungsweise nach der Avisierung der Ankunft erfolgt, so ist die Eisenbahnverwaltung berechtigt, die Sendungen unter Beachtung der bezüglichen reglementarischen Bestimmungen in ein Lagerhaus zu bringen oder an einen Spediteur zu übergeben. Sofern dies nicht tunlich ist, kann sie die Sendungen ohne weitere Förmlichkeiten verkaufen."

VII. — Als **Nummer XVa** wird aufgenommen:

„Abfallschwefelsäure aus Nitroglyzerinfabriken wird nur dann zur Beförderung zugelassen, wenn sie nach einer von dem Fabrikanten auf dem Frachtbrief ausgestellten Bescheinigung vollständig denitriert worden ist. Im übrigen finden die Vorschriften unter Nr. XV Anwendung."

VIII. — Als **Nummer XVb** wird aufgenommen:

„Gefüllte elektrische Akkumulatoren werden geladen oder ungeladen unter folgenden Bedingungen befördert:

1. Die Akkumulatoren sind in einem ihrer Grösse angepassten Batteriekasten so zu befestigen, dass die einzelnen Zellen sich nicht darin bewegen können.

2. Der Batteriekasten ist in eine Versandkiste einzusetzen und der Zwischenraum ringsum mit Kieselgur, Sägespänen, Kohlenpulver, Sand oder andern ähnlichen aufsaugenden Stoffen auszufüllen.

3. Die Pole müssen gegen Kurzschluss gesichert sein.

4. Die Kisten müssen mit zwei Handhaben versehen sein und auf den Deckeln deutlich die Aufschriften „Elektrische Akkumulatoren" und „Oben" tragen."

IX. — **Nummer XVI** erhält folgende Fassung:

„(1) Aetzlauge (Aetznatronlauge, Sodalauge, Aetzkalilauge, Pottaschenlauge), ferner Oelsatz (Rückstände von der Oelraffinerie) unterliegen den Vorschriften unter Nr. XV, Ziffer 1, 3 (mit Ausnahme der in Ziffer 3 angezogenen Bestimmung der Ziffer 2), 4 und 5.

Die gleichen Vorschriften finden auch auf Brom, jedoch mit der Massgabe Anwendung, dass seine Beförderung nur in offenen Wagen zu erfolgen hat und dass die damit gefüllten Glasgefässe in festen Holz- oder Metallkisten bis zum Halse in Asche, Sand oder Kieselgur eingebettet werden müssen.

(2) Wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV."

X. — **Nummer XVII** erhält folgende Fassung:

„Auf den Transport von konzentrierter Salpetersäure mit einem spezifischen Gewichte von $1,_{48}$ ($46,_{8}$ Grad Baumé) und

darüber, sowie von roter rauchender Salpetersäure finden die unter Nr. XV gegebenen Vorschriften mit der Massgabe Anwendung, dass die Ballons und Flaschen in den Gefässen mit einem mindestens ihrem Inhalte gleichkommenden Volumen Kieselgur oder anderer geeigneter trockenerdiger Stoffe umgeben sein müssen, es sei denn, dass die Ballons und Flaschen in eiserne Vollmantelkörbe eingesetzt und durch gut federnde, mit Asbest belegte Schliessen so gehalten werden, dass sie sich in den Körben nich bewegen können. Die eisernen Mäntel müssen so beschaffen sein, dass der Inhalt der Ballons und Flaschen im Falle des Bruches nicht aus der Umschliessung herauslaufen kann."

XI. — **Nummer XVIII** erhält folgende Fassung:

„(1) Wasserfreie Schwefelsäure (Anhydrid, sogen. festes Oleum) darf nur befördert werden:

entweder

1. in gut verlöteten, starken, verzinnten Eisenblechbüchsen,

oder

2. in starken Eisen- oder Kupferflaschen, deren Oeffnungen luftdicht verschlossen, verkittet und überdies mit einer Hülle von Ton versehen sind.

Die Büchsen und Flaschen müssen von einem fein zerteilten anorganischen Stoffe, wie Schlackenwolle, Kieselgur, Asche oder dergleichen, umgeben und in starke Holzkisten fest verpackt sein.

(2) Im übrigen finden die Bestimmungen unter Nr. XV, Ziffer 2 bis 5, Anwendung."

XII. — **Nummer XIX** erhält folgende Fassung:

„(1) Für Firnisse und mit Firnis versetzte Farben, für ätherische und fette Oele, sowie für sämtliche Aetherarten mit Ausnahme von Schwefeläther (vgl. Nr. IX) und von Petroleumäther (vgl. Nr. XXII), für absoluten Alkohol, Weingeist (Spiritus), Sprit und andere unter Nr. XI nicht genannte Spirituosen, sowie für Amylazetat sind, sofern sie in Ballons, Flaschen oder Kruken zur Beförderung gelangen, die Vorschriften unter Nr. XV, Ziffer 1, Absatz 1, massgebend.

(2) Wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV."

XIII. — **Nummer XX** erhält folgende Fassung:

„(1) Petroleum, rohes und gereinigtes, sofern es bei $17,_5$ Grad Celsius ein spezifisches Gewicht von mindestens 0,780 hat, oder bei einem Barometerstande von 760 Millimeter (auf die Meereshöhe reduziert) im Abelschen Apparate nicht unter 21 Grad entzündliche Dämpfe gibt (Testpetroleum);

(2) die aus Braunkohlenteer bereiteten Oele (Torf- und Schieferöle, Asphaltnaphtha und Destillate aus solchen), sofern sie mindestens das vorgenannte spezifische Gewicht haben (Solaröl, Photogen usw.);

(3) Steinkohlenteeröle, die bei $17,_5$ Grad Celsius ein geringeres spezifisches Gewicht als $1,_{00}$ haben (Benzol, Toluol, Xylol, Cumol usw.), sowie Mirbanöl (Nitrobenzol);

(4) Kohlenwasserstoffe anderen Ursprungs, die bei $17,_5$ Grad Celsius ein spezifisches Gewicht von mindestens 0,830 haben,

unterliegen nachstehenden Bestimmungen:

„1. Diese Gegenstände dürfen, sofern nicht besonders dazu gebaute Wagen (Kesselwagen) zur Verwendung kommen, nur befördert werden:

entweder

a) in besonders guten, dauerhaften Fässern,

oder

b) in dichten und widerstandsfähigen Metallgefässen,

oder

c) in Gefässen aus Glas oder Steinzeug; in diesem Falle jedoch unter Beachtung folgender Vorschriften:

aa) Werden mehrere Gefässe in einem Frachtstück vereinigt, so müssen sie in starke Holzkisten mit Stroh, Heu, Kleie, Sägespänen, Kieselgur oder andern lockeren Stoffen fest verpackt sein;

bb) bei Einzelverpackung ist die Versendung der Gefässe in soliden, mit einer gut befestigten Schutzdecke, sowie mit Handhaben versehenen und mit hinreichendem Verpackungsmaterial eingefütterten Körben und Kübeln zulässig; die Schutzdecke müss, falls sie aus Stroh, Rohr, Schilf oder ähnlichem Material besteht, mit Lehm- oder Kalkmilch oder einem gleichartigen Stoffe unter Zusatz von Wasserglas getränkt sein. Das Bruttogewicht des einzelnen Kollo darf bei Verwendung von Glasgefässen 60 Kilogramm und bei Verwendung von Gefässen aus Steinzeug 75 Kilogramm nicht übersteigen;

2. während des Transports etwa schadhaft gewordene Gefässe werden sofort ausgeladen und mit dem noch vorhandenen Inhalte für Rechnung des Absenders bestmöglich verkauft;

3. die Beförderung geschieht nur auf offenen Wagen. Auf eine Abfertigung im Zollansageverfahren, welche eine feste Bedeckung und Plombierung der Wagendecke erforderlich machen würde, wird die Beförderung nicht übernommen;

4. die Bestimmungen der vorstehenden Ziffer 3 gelten auch für die Fässer und sonstigen Gefässe, in welchen diese Stoffe befördert worden sind. Derartige Gefässe sind stets als solche zu deklarieren;

5. wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV;

6. aus dem Frachtbriefe muss zu ersehen sein, dass die im Absatz (1) und (2) dieser Nummer aufgeführten Gegenstände ein spezifisches Gewicht von mindestens 0,780 haben, oder dass das Petroleum der im Eingang angeführten Bestimmung betreffend den Entflammungspunkt entspricht. Fehlt im Frachtbrief eine solche Angabe, so finden die Beförderungsbedingungen unter Nr. XXII (betreffend Petroleumäther usw.) Anwendung."

XIV. — **Nummer XXI** erhält folgende Fassung:

„Petroleum, rohes und gereinigtes, Braunkohlenteeröle, ferner Torf- und Schieferöle, Asphaltnaphtha, sowie Destillate aus solchen, sofern diese Stoffe nicht unter die Bestimmungen von Nr. XX fallen und bei $17,_5$ Grad Celsius ein spezifisches Gewicht von weniger als 0,780 und mehr als 0,680 haben;

Petroleumnaphtha und Destillate aus Petroleum und Petroleumnaphtha (Benzin, Ligroin usw.), sowie Lösungen von Kautschuk oder Guttapercha, die vorwiegend aus Petroleumnaphtha bestehen, sofern diese Stoffe bei $17,_5$ Grad Celsius ein spezifisches Gewicht von mehr als 0,680 haben,

unterliegen nachstehenden Bestimmungen:

„1. Diese Gegenstände dürfen, sofern nicht besonders dazu gebaute Wagen (Kesselwagen) zur Verwendung kommen, nur befördert werden:

entweder

a) in besonders guten, dauerhaften Fässern,

oder

b) in dichten, widerstandsfähigen Metallgefässen,

oder

c) in Gefässen aus Glas oder Steinzeug; in diesem Falle jedoch unter Beachtung folgender Vorschriften:

aa) werden mehrere Gefässe in einem Frachtstück vereinigt, so müssen sie in starke Holzkisten mit Stroh, Heu, Kleie, Sägespänen, Kieselgur oder andern lockeren Stoffen fest verpackt sein;

bb) bei Einzelverpackung ist die Versendung der Gefässe in soliden, mit einer gut befestigten Schutzdecke, sowie mit Handhaben versehenen und mit hinreichendem Verpackungsmaterial eingefütterten Körben und Kübeln zulässig; die Schutzdecke müss, falls sie aus Stroh, Rohr, Schilf oder ähnlichem Material besteht, mit Lehm- oder Kalkmilch oder einem gleichartigen Stoffe unter Zusatz von Wasserglas getränkt sein. Das Bruttogewicht des einzelnen Kollo darf 40 Kilogramm nicht übersteigen;

2. während des Transports etwa schadhaft gewordene Gefässe werden sofort ausgeladen und mit dem noch vorhandenen Inhalte für Rechnung des Absenders bestmöglich verkauft;

3. die Beförderung geschieht nur auf offenen Wagen. Auf eine Abfertigung im Zollansageverfahren, welche eine feste Bedeckung und Plombierung der Wagendecke erforderlich machen würde, wird die Beförderung nicht übernommen;

4. die Bestimmungen der vorstehenden Ziffer 3 gelten auch für die Fässer und sonstigen Gefässe, in welchen diese Stoffe befördert worden sind. Derartige Gefässe sind stets als solche zu deklarieren;

5. wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV;

6. bei der Verladung und Entladung dürfen die Körbe oder Kübel mit Glasballons nicht auf Karren gefahren, noch auf der Schulter oder auf dem Rücken, sondern nur an den an den genannten Behältern angebrachten Handhaben getragen werden;

7. die Körbe und die Kübel sind im Eisenbahnwagen sicher zu lagern und entsprechend zu befestigen. Die Verladung darf nicht übereinander, sondern nur in einer einfachen Schicht nebeneinander erfolgen;

8. jedes einzelne Kollo ist mit einer deutlichen, auf rotem Grunde gedruckten Aufschrift „Feuergefährlich" zu versehen. Körbe oder Kübel mit Gefässen aus Glas oder Steinzeug haben ausserdem noch die Aufschrift „Mit der Hand zu tragen" zu erhalten. An den Wagen ist ein roter Zettel mit der Aufschrift „Vorsichtig rangieren" anzubringen;

9. aus dem Frachtbriefe muss zu ersehen sein, dass die im Absatz 1 dieser Nummer aufgeführten Gegenstände bei $17,_5$ Grad Celsius ein spezifisches Gewicht von weniger als 0,780 und mehr als 0,680 haben. Fehlt im Frachtbrief eine solche Angabe, so finden die Beförderungsbedingungen unter XXII (betreffend Petroleumäther usw.) Anwendung."

XV. — **Nummer XXII** erhält folgende Fassung:

„Petroleumäther (Gasolin, Neolin, usw.) und ähnliche, aus Petroleumnaphtha oder Braunkohlenteer bereitete, leichtentzündliche Produkte, sofern diese Stoffe bei $17,_5$ Grad Celsius ein spezifisches Gewicht von 0,680 oder weniger haben, unterliegen nachstehenden Bestimmungen:

1. diese Gegenstände dürfen nur befördert werden:

entweder

a) in dichten und widerstandsfähigen Metallgefässen,

oder

b) in Gefässen aus Glas oder Steinzeug; in diesem Falle jedoch unter Beachtung folgender Vorschriften:

aa) werden mehrere Gefässe in einem Frachtstück vereinigt, so müssen sie in starke Holzkisten mit Stroh, Heu, Kleie, Sägespänen, Kieselgur oder andern lockeren Substanzen fest verpackt sein;

bb) bei Einzelverpackung ist die Versendung der Gefässe in soliden, mit einer gut befestigten Schutzdecke, sowie mit Handhaben versehenen und mit hinreichendem Verpackungsmaterial eingefütterten Körben oder Kübeln zulässig; die Schutzdecke muss, falls sie aus Stroh, Rohr, Schilf oder ähnlichem Material besteht, mit Lehm- oder Kalkmilch oder einem gleichartigen Stoffe unter Susatz von Wasserglas getränkt sein. Das Bruttogewicht des einzelnen Kollo darf 40 Kilogramm nicht übersteigen;

c) in luftdicht verschlossenen Kesselwagen;

2. während des Transports etwa schadhaft gewordene Gefässe werden sofort ausgeladen und mit dem noch vorhandenen Inhalte für Rechnung des Absenders bestmöglich verkauft;

3. die Beförderung geschieht nur auf offenen Wagen. Auf eine Abfertigung im Zollansageverfahren, welche eine feste Bedeckung und Plombierung der Wagendecke erforderlich machen würde, wird die Beförderung nicht übernommen;

4. die Bestimmungen der vorstehenden Ziffer 3 gelten auch für die Gefässe, in welchen diese Stoffe befördert worden sind. Derartige Gefässe sind stets als solche zu deklarieren;

5. wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV;

6. bei der Verladung und Entladung dürfen die Körbe oder Kübel mit Glasballons nicht auf Karren gefahren, noch auf der Schulter oder auf dem Rücken, sondern nur an den an den genannten Behältern angebrachten Handhaben getragen werden;

7. die Körbe und die Kübel sind im Eisenbahnwagen sicher zu lagern und entsprechend zu befestigen. Die Verladung darf nicht übereinander, sondern nur in einer einfachen Schicht nebeneinander erfolgen;

8. jedes einzelne Kollo ist mit einer deutlichen, auf rotem Grunde gedruckten Aufschrift „Feuergefahrlich" zu versehen. Körbe oder Kübel mit Gefässen aus Glas oder Steinzeug haben ausserdem noch die Aufschrift „Mit der Hand zu tragen" zu erhalten. An den Wagen ist ein roter Zettel mit der Aufschrift „Vorsichtig rangieren" anzubringen;

9. Ausserdem finden die Bestimmungen unter Nr. XV, Ziffer 4 und 5, Anwendung."

XVI. — **Nummer XXIII** erhält folgende Fassung:

„(1) Die Beförderung von Terpentinöl und sonstigen übelriechenden Oelen, desgleichen von Pyridin und Pyridinbasen, von Salmiakgeist, von Blutlausgift (einem Gemenge von Schmierseife, Karbolöl und Fuselöl), sowie von Formaldehydlösung und von Formalin (einem Desinfektionsmittel, das Formaldehyd und Ameisensäure enthält) findet nur in offenen Wagen statt.

(2) Diese Bestimmung gilt auch für die Fässer und sonstigen Gefässe, in welchen diese Stoffe befördert worden sind. Derartige Gefässe sind stets als solche zu deklarieren.

(3) Wegen der Zusammenpackung mit andern Gegenständen vergleiche Nr. XXXV."

XVII. — **Nummer XXV** erhält folgende Fassung:

„Flüssige Arsenikalien, insbesondere Arsensäure, unterliegen den Bestimmungen unter Nr. XXIV, Ziffer 1, und unter Nr. XV, Ziffer 1, 3 (mit Ausnahme der in Ziffer 3 angezogenen Bestimmungen der Ziffer 2), 4 und 5."

XVIII. — **Nummer XXVI** erhält folgende Fassung:

„(1) Andere giftige Metallpräparate (giftige Metallfarben, Metallsalze, usw.), wohin insbesondere Quecksilberpräparate, als Sublimat, Kalomel, weisses und rotes Präzipitat, Zinnober, ferner Kupfersalze und Kupferfarben, als Grünspan, grüne und blaue Kupferpigmente, desgleichen Bleipräparate, als Bleiglätte (Massikot), Mennige, Bleizucker und andere Bleisalze, Bleiweiss und andere Bleifarben, auch Zinkstaub, sowie Zink- und Antimonasche, ferner Bleiasche, Bleikrätze, Bleirückstände und sonstige bleihaltige Abfälle gehören, dürfen nur in dichten, von festem, trockenem Holze gefertigten, mit Einlagereifen, bezw. Umfassungsbändern versehenen Fässern oder Kisten zum Transport aufgegeben werden. Die Umschliessungen müssen so beschaffen sein, dass durch die beim Transport unvermeidlichen Erschütterungen, Stösse usw. ein Verstauben der Stoffe durch die Fugen nicht eintritt.

(2) Für Kupfervitriol und Mischungen von Kupfervitriol mit Kalk, Soda und dgl. (Pulver zur Herstellung von Bordeauxbrühe und dgl.) genügt jedoch eine Verpackung in starken Säcken, die so dicht sind, dass kein Verstauben des Inhalts stattfindet."

XIX. — Als **Nummer XXVIa** wird aufgenommen:

„1. (1) Cyankalium und Cyannatrium in fester Form sind zu verpacken:

a) in starken eisernen Fässern mit aufgeschraubten Deckel und mit Rollreifen,

oder

b) in dichten, von festem, trockenem Holze gefertigten doppelten Fässern mit Einlagereifen oder in ebenso beschaffenen doppelten Kisten mit Umfassungsbändern. Die innern Behälter müssen mit dichtem Stoff ausgekleidet und so beschaffen sein, dass ungeachtet der beim Transport unvermeidlichen Erschütterungen und Stösse kein Staub vom Inhalte hindurchdringen kann. Statt der innern Holzgefässe können auch verlötete Metallgefässe verwendet werden. Die Verwendung dicht verschlossener Gefässe aus Glas oder Steinzeug anstatt der innern Holzgefässe ist zulässig, wenn diese Gefässe in dichte Stoffe eingehüllt oder eingenäht und dann in starke Holzkisten mit Heu, Stroh oder andern geeigneten Verpackungsstoffen fest verpackt sind.

(2) Unter den vorstehenden Bedingungen des Absatz (1), *b*) können auch mehrere Gefässe zu einem Frachtstücke vereinigt werden.

2. (1) Cyankaliumlauge und Cyannatriumlauge werden zur Beförderung nur zugelassen:

a) in dichten, mit guten Verschlüssen versehenen eisernen Behältern, die in festen Holz- oder Metallkisten in Kieselgur, Sägespäne oder andere aufsaugende Stoffe eingebettet sind,

oder

b) in besonders dazu eingerichteten Kesselwagen. Die Kessel müssen doppelwandig und vollkommen dicht sein; sie dürfen an den unteren Teil^n keine Oeffnungen (Hähne, Ventile oder dgl.) haben. Die Oeffnungen am Kessel müssen abgedichtet, verschlossen und durch fest eingeschraubte Metallkappen geschützt sein.

(2) Das Auf- und Abladen der Versandstücke mit Laugen, sowie das Füllen und Leeren der Kesselwagen ist durch den Absender und den Empfänger zu bewirken. Einem etwa an die

Eisenbahn gerichteten Antrag auf Ueberlassung von Arbeitern zu derartigen Verrichtungen darf nicht stattgegeben werden.

(3) Das Bruttogewicht eines Versandstückes mit Laugen darf 75 Kilogramm nicht übersteigen. Die Beförderung ist nur in offenen Wagen zulässig.

3. Gemeinsame Vorschriften zu Ziffer 1 und 2:

a) Auf den Versandstücken und auf den Kesselwagen muss in deutlicher, sich abhebender, dauerhafter Schrift die Bezeichnung „Gift" und die Angabe des Inhalts („Cyankalium", „Cyannatrium", „Cyankaliumlauge" usw.) angebracht sein.

b) Die Versandstücke dürfen nicht mit Säuren oder sauren Salzen und nicht mit Nahrungs-, Genuss-, Arzneimitteln und dgl. zusammen verladen werden. Die Kesselwagen sind so in die Züge einzustellen, dass sie von Wagen, die mit flüssigen Säuren beladen sind, mindestens durch einen Wagen getrennt sind.

4. Die Vorschriften in Ziffer 1 bis 3 finden auch auf Gefässe und Kesselwagen, in denen Cyankalium oder Cyannatrium befördert worden ist, sinngemässe Anwendung. Derartige Gefässe sind stets als solche zu deklarieren."

XX. — **Nummer XXIX** erhält folgenden neuen Absatz (4):

„(4) Ganze (unzerkleinerte) Holzkohle wird nur dan zum Transport angenommen, wenn in dem Frachtbrief erklärt wird, dass sie wenigstens 48 Stunden gelagert hat."

XXI. — Als neue **Nummer XXIXa** wird aufgenommen:

„Erdschwarz wird nur in stark vernagelten, dicht verschlossenen, vollgefüllten Holzkisten oder Tonnen zum Transport angenommen."

XXII. — **Nummer XXXI** erhält folgende Fassung:

„(1) Wolle, Haare, Kunstwolle, Baumwolle, Seide, Flachs, Hanf, Jute, in rohem Zustande, in Form von Abfällen vom Verspinnen und Verweben, als Lumpen oder Putzlappen; ferner Seilerwaren, Treibriemen aus Baumwolle und Hanf, Weber-, Harnisch- und Geschirrlitzen [wegen gebrauchter Putzwolle vergl. Absatz (3)] werden, wenn sie gefettet oder gefirnisst sind, nur in bedeckt gebauten oder in offenen Wagen unter Deckenverschluss befördert. Diese Gegenstände dürfen, vorbehältlich der Bestimmungen in Absatz (4), nur in trockenem Zustand aufgeliefert werden; auch dürfen die Abfälle vom Verspinnen und Verweben nicht in Ballen gepresst sein.

(2) Die genannten Gegenstände werden stets als gefettet oder gefirnisst behandelt, wenn nicht das Gegenteil aus dem Frachtbriefe hervorgeht.

(3) Gebrauchte Putzwolle wird nur in festen, dicht verschlossenen Fässern, Kisten oder sonstigen Gefässen zum Transport zugelassen.

(4) Gefettete oder gefirnisste Putzlappen (Putztücher) werden in der im Absatz (3) vorgesehenen Verpackung auch in nassem oder feuchtem Zustande zur Beförderung zugelassen."

XXIII. — **Nummer XXXII** erhält folgende Fassung:

„Faulnisfähige tierische Abfalle, wie ungesalzene frische Häute, Fette, Flechsen, Knochen, Hörner, Klauen, nicht gekalktes frisches Leimleder, sowie andere in besonderem Grade übelriechende und ekelerregende Gegenstände, jedoch mit Ausschluss der unter Nr. LII en LIII aufgeführten, werden nur unter nachstehenden Bedingungen angenommen und befördert:

1. Genügend gereinigte und trockene Knochen, abgepresster Talg, Hörner ohne Schlaug, das heisst ohne den Hornfortsatz des Stirnbeines, in trockenem Zustande, Klauen, das heisst die Hornschuhe der Wiederkäuer und Schweine ohne Knochen und Weichteile, werden in Einzelsendungen, in gute Säcke verpackt, zugelassen.

2. Einzelsendungen der vorstehend unter Ziffer 1 nicht genannten Gegenstände dieser Kategorie werden nur in feste, dicht verschlossene Fässer, Kübel oder Kisten verpackt zugelassen. Einzelsendungen ungesalzener frischer Häute dürfen jedoch während der Monate November, Dezember, Januar und Februar auch in gutverschlossene, nicht schadhafte Säcke aus dichtem, starkem Gewebe verpackt aufgeliefert werden, wenn die Säcke derart mit Karbolsäure angefeuchtet sind, dass der üble Geruch des Inhalts nicht wahrnehmbar wird. Die Frachbriefe müssen die genaue Bezeichnung der in den Fässern, Kübeln, Kisten oder Säcken verpackten Gegenstände enthalten. Die Beförderung hat nur in offenen Wagen zu erfolgen.

3. Frische Flechsen, nicht gekalktes, frisches Leimleder, sowie die Abfälle von beiden, desgleichen ungesalzene, frische Häute, sowie ungereinigte, mit Haut- und Fleischfasern behaftete Knochen unterliegen bei der Aufgabe in Wagenladungen folgenden Bestimmungen:

a) in der Zeit vom 1. März bis zum 31. Oktober müssen diese Gegenstände in starke, nicht schadhafte Säcke verpackt sein, die derart mit verdünnter Karbolsäure angefeuchtet sind, dass der faulige Geruch des Inhalts nicht wahrnehmbar ist. Jede Sendung muss mit einer Decke aus starkem Gewebe (sogenanntem Hopfentuch), die mit verdünnter Karbolsäure getränkt ist, und diese wieder mit einer grossen, wasserdichten, nicht geteerten Wagenplane vollständig bedeckt sein. Die Bedeckung hat der Absender zu stellen;

b) in den Monaten November, Dezember, Januar und Februar ist eine Verpackung in Säcke nicht erforderlich. Die Sendung muss jedoch ebenfalls mit einer Decke aus starkem Gewebe (Hopfentuch) und diese wiederum mit einer grossen, wasserdichten, nicht geteerten Wagenplane volständig bedeckt sein. Die untere Decke ist nötigenfalls derart mit verdünnter Karbolsäure anzufeuchten, dass ein fauliger Geruch nicht wahrnehmbar ist. Die Bedeckung hat der Absender zu stellen;

c) solche Sendungen, bei denen der faulige Geruch durch Anwendung von Karbolsäure nicht beseitigt werden kann, müssen in feste, dicht verschlossene Fässer oder Kübel derart verpackt sein, dass sich der Inhalt des Gefässes nicht durch Geruch bemerklich macht.

4. Trockene oder ausgepresste feuchte Kesselrückstände von der Lederleimfabrikation (Leimkalk, Leimkäse oder Leimdünger) müssen mit zwei übereinander liegenden grossen, wasserdichten, nicht geteerten Wagenplanen vollständig bedeckt sein. Die untere Decke ist mit verdünnter Karbolsäure derart zu tränken, dass ein fauliger Geruch nicht wahrnehmbar ist. Zwischen den beiden vom Absender zu stellenden Decken ist eine Schicht von trockenem, gelöschtem Kalke, von Torfmull oder von gebrauchter Lohe anzubringen.

Nicht ausgepresste, nasse derartige Rückstände müssen in feste, dicht verschlossene Fässer oder Kübel derart verpackt werden, dass sich der Inhalt der Gefässe nicht durch Geruch bemerklich macht.

5. Die Beförderung der vorstehend unter 3 und 4 nicht genannten Gegenstände dieser Art in Wagenladungen findet in offenen Wagen unter Deckenverschluss statt. Die Bedeckung hat der Absender zu stellen.

6. Die Eisenbahn kann Vorausbezahlung der Fracht verlangen.

7. Die Säcke, Gefässe und Decken, in und unter denen Gegenstände dieser Art befördert worden sind, werden nur dann zum Transport zugelassen, wenn sie durch entsprechende Behandlung mit Karbolsäure den fauligen Geruch verloren haben.

8. Die Kosten etwa nötiger Desinfektion fallen dem Absender, beziehungsweise dem Empfänger zur Last.

9. Trockene Häute werden nur in verschnürten Ballen zur Beförderung angenommen."

XXIV. — In **Nummer XXXV** wird zweimal die Nummer VIIIa gestrichen.

XXV. — **Nummer XL** erhält folgenden Inhalt:

„(1) Schiessbaumwolle in Flockenform und Kollodiumwolle werden, sofern sie mit mindestens 35 Prozent Wasser angefeuchtet sind, in luftdichten Gefässen, die in dauerhafte Holzkisten fest verpackt sind, zur Beförderung angenommen.

(2) Auf dem Frachtbriefe muss vom Absender und von einem der Bahn bekannten Chemiker unter amtlicher Beglaubigung der Unterschriften bescheinigt sein, dass die Beschaffenheit der Ware und die Verpackung obigen Vorschriften entspricht.

(3) Die Verpackungsvorschriften im Absatz (1), sowie die Bestimmungen im Absatz (2) finden auch auf Kollodiumwolle, die mit mindestens 35 Prozent Alkohol angefeuchtet ist, Anwendung."

XXVI. — Als **Nummer XLIIa** wird aufgenommen:

„Zündbänder und Zündblättchen (amorces) unterliegen nachstehenden Bestimmungen:

1. Dieselben sind zu höchstens je 100 Zündpillen — die im ganzen nicht mehr als 0,75 Gramm Zündmasse enthalten dürfen — in Pappschachteln zu verpacken. Höchstens je 12 Schachteln sind zu einer Rolle zu vereinigen und höchstens je 12 Rollen zu einem festen Pakete mit Papierumschlag zu verbinden.

2. Die Pakete sind in Behälter von starkem Eisenblech oder in sehr feste hölzerne Kisten, beide von nicht über $1_{,2}$ Kubikmeter Grösse, ohne Beilegung andrer Gegenstände so zu verpacken, dass zwischen den Wänden des Behälters und seinem Inhalt ein Raum von mindestens 30 Millimeter mit Sägespänen, Stroh, Werg oder ähnlichem Material ausgefüllt und eine Bewegung oder Verschiebung der Pakete auch bei Erschütterungen ausgeschlossen ist.

3. Die Behälter müssen neben der Angabe des Inhalts die deutliche Bezeichnung des Absenders und der Fabrik tragen.

4. Jeder Sendung muss eine vom Fabrikanten und von einem der Bahn bekannten Chemiker ausgestellte Bescheinigung über die Beachtung der vorstehend in Absatz 1 bis 3 getroffenen Vorschriften beigegeben werden.'

XXVII. — **Nummer XLIV.** Als Ziffer 5 wird aufgenommen:

„5. Die verflüssigten Gase können in kleinen Mengen, und zwar Kohlensäure und Stickoxydul höchstens 3 Gramm, Ammoniak und Chlor bis höchstens 20 Gramm, wasserfreie schweflige Säure und Chlorkohlenoxyd (Phosgen) bis höchstens 100 Gramm, auch in starken zugeschmolzenen Glasröhren unter folgenden Bedingungen befördert werden: Die Glasröhren dürfen für Kohlensäure und Stickoxydul nur zur Hälfte, für Ammoniak und Chlor nur zur zwei Dritteilen, für schweflige Säure und Chlorkohlenoxyd (Phosgen) nur zur drei Vierteilen gefüllt werden. Jede Glasröhre muss in eine zugelötete, mit Kieselgur gefüllte Blechkapsel und diese in eine starke Holzkiste verpackt werden. Es ist zulässig, mehrere Blechkapseln in eine Kiste einzulegen, doch dürfen Röhren mit Ammoniak nicht mit Röhren, die Chlor enthalten, in dieselbe Kiste gelegt werden.

Ferner können metallene Kohlensäurekapseln (Sodor, Sparklett) befördert werden, die höchstens 25 Gramm flüssiger Kohlensäure enthalten. Die Kohlensäure muss frei von Luft sein. Die Kapseln dürfen höchstens 1 Gramm Flüssigkeit auf $1_{,34}$ Kubikcentimeter Fassungsraum enthalten."

XXVIII. — Als **Nummer XLIVa** wird aufgenommen:

„(1) Flüssige Luft wird zur Beförderung zugelassen in doppelwandigen, die Leitung und Strahlung der Wärme verhindernden Glasflaschen, die mit Filz umkleidet und mit einem Filzpfropfen so verschlossen sind, dass die verdampfenden Gase entweichen können, ohne im Innern einen erheblichen Ueberdruck zu erzeugen, dass jedoch ein Ausfliessen des Inhalts nicht möglich ist. Der Filzpfropfen muss so auf der Flasche befestigt sein, dass er sich beim Kippen und Umkehren der Flasche nicht lockert. Jede Flasche oder mehrere Flaschen gemeinschaftlich müssen durch einen sicher stehenden Drahtkorb oder ein ähnliches Gefäss gegen Stösse geschützt sein. Die Beförderung der Drahtkörbe oder Gefässe hat in oben offenen oder nur durch ein Drahtnetz, einen mit Löchern versehenen Deckel oder eine ähnliche Vorrichtung geschlossenen Metallkästen oder Holzkisten mit den Aufschriften „Flüssige Luft", „Oben", „Unten", „Sehr zerbrechlich" zu erfolgen. In diesen Behältern dürfen sich keine leicht brennbaren Verpackungsstoffe, wie Sägespäne, Holzwolle, Torf, Stroh, Heu, befinden. Die Kästen und Kisten müssen an dem untern Teil bis zu einer solchen Höhe dicht sein, dass im Falle eines Bruches der Flaschen die Flüssigkeit nicht ausfliessen kann. Die Kästen und Kisten sind im Eisenbahnwagen so aufzustellen, dass sie nicht umfallen oder herabfallen können und dass die Flaschen aufrecht stehen und gegen Beschädigungen durch andere Frachtstücke geschutzt sind. Leicht brennbare kleinstückige oder leicht brennbare flüssige Stoffe sind nicht in unmittelbarer Nähe der flüssigen Luft zu verladen.

(2) Statt der doppelwandigen, mit Filz umkleideten Glasflaschen können andere Behälter verwendet werden, wenn sie gegen Erwärmung so geschützt sind, dass sie nicht beschlagen oder bereifen. Diese Behälter brauchen, wenn sie fest genug sind und sicher stehen, nicht von Drahtkörben oder dergleichen umschlossen zu sein. Im übrigen finden die Vorschriften des Absatzes (1) sinngemässe Anwendung."

XXIX. — Als **Nummer XLIVb** wird aufgenommen:

„Gasförmige Kohlensäure und Grubengas werden zur Beförderung nur dann angenommen, wenn ihr Druck den von 20 Atmosphären nicht übersteigt und wenn sie in Behältern aus Schweisseisen, Flusseisen oder Gussstahl aufgeliefert werden, welche bei einer innerhalb der letzten vier Jahre vor der Aufgabe stattgehabten amtlichen Prüfung ohne bleibende Veränderung der Form mindestens das Anderthalbfache desjenigen Druckes ausgehalten haben, unter dem die Kohlensäure oder das Grubengas bei ihrer Auflieferung stehen. Jeder Behälter muss mit einer Oeffnung, welche die Besichtigung seiner Innenwandungen gestattet, einem Sicherheitsventil, einem Wasserablasshahn, einem Füll-, beziehungsweise Ablassventil, sowie mit einem Manometer versehen sein und muss alle vier Jahre auf seine gute Beschaffenheit amtlich geprüft werden. Ein an leicht sichtbarer Stelle angebrachter amtlicher Vermerk auf dem Behälter muss deutlich erkennen lassen, wann und auf welchen Druck die Prüfung desselben stattgefunden hat. In dem Frachtbrief ist anzugeben, dass der Druck der aufgelieferten Kohlensäure oder des Grubengases auch bei einer Temperatursteigerung bis zu 40 Grad Celsius den Druck von 20 Atmosphären nicht übersteigen kann. Die Versandstation hat sich von der Beachtung vorstehender Vorschriften und insbesondere durch Vergleichung des Manometerstandes mit dem Prüfungsvermerke davon zu überzeugen, dass die Prüfung der Behälter auf Druck in ausreichendem Masse stattgefunden hat."

XXX. — **Nummer XLVI** erhält folgende Fassung:

„Chlormethyl und Chloräthyl werden nur in luftdicht verschlossenen starken Metallgefässen und auf offenen Wagen befördert. In den Monaten April bis Oktober einschliesslich sind derartige Sendungen von dem Absender mit Decken zu versehen, falls nicht die Gefässe in Holzkisten verpackt sind."

XXXI. — **Nummer XLVII** erhält folgende Fassung:

„Phosphortrichlorid, Phosphoroxychlorid und Acetylchlorid dürfen nur befördert werden:

entweder

1. in vollkommen dichten und mit guten Verschlüssen versehenen Gefässen aus Schweisseisen, Flusseisen, Gussstahl, Blei oder Kupfer,

oder

2. in Gefässen aus Glas; in diesem Falle jedoch unter Beobachtung folgender Vorschriften:

a) zur Beförderung dürfen nur starkwandige Glasflaschen verwendet werden, welche mit gut eingeschliffenen Glasstöpseln verschlossen sind. Die Glasstöpsel sind mit Parafin zu umgiessen; auch ist zum Schutze dieser Verkittung ein Hut von Pergamentpapier über den Flaschenhals zu binden;

b) die Glasflaschen sind, falls sie mehr als 2 Kilogramm Inhalt haben, in metallene, mit Handhaben versehene Behälter zu verpacken und darin so einzusetzen, dass sie 30 Millimeter von den Wänden abstehen; die Zwischenräume sind mit Kieselgur dergestalt vollständig auszustopfen, dass jede Bewegung der Flaschen ausgeschlossen ist;

c) Glasflaschen bis zu 2 Kilogramm Inhalt werden auch in starken, mit Handhaben versehenen Holzkisten zur Beförderung zugelassen, welche durch Zwischenwände in so viele Abteilungen geteilt sind, als Flaschen versandt werden. Nichtmehr als vier Flaschen dürfen in eine Kiste verpackt werden. Die Flaschen sind so einzusetzen, dass sie 30 Millimeter von den Wänden abstehen; die Zwischenräume sind mit Kieselgur dergestalt vollständig aufzustopfen, dass jede Bewegung der Flaschen ausgeschlossen ist. Statt Kieselgur *(b, c)* können bei Versendung von Acetylchlorid auch Sägespäne verwendet werden;

d) auf dem Deckel der unter *b)* und *c)* erwähnten Behälter ist neben der Angabe des Inhalts das Glaszeichen anzubringen."

XXXII. — Als **Nummer XLVIIIa** wird aufgenommen:

„Natrium und Kalium sind in starken Blechbüchsen mit verlötetem Deckel oder in starken, dicht verschlossenen Glasflaschen zu versenden, die mit Petroleum beschickt oder trocken sein müssen. Die Glasflaschen sind in Kieselgur oder in Sägespäne einzubetten. Die Blechbüchsen oder die Glasflaschen müssen in Holzkisten verpackt sein; diese Kisten müssen bei Verwendung von Glasflaschen einen verlöteten Blecheinsatz haben."

XXXIII. — Als **Nummer XLIXa** wird aufgenommen:

„Natriumsuperoxyd und Bariumsuperoxyd (Oxylith) sind in starken, vollkommen wasserdichten Blechbüchsen, die in eine mit verlötetem Blecheinsatz ausgestattet starke Holzkiste verpackt sind, aufzugeben."

XXXIV. — Als **Nummer XLIXb** wird aufgenommen:

„Calciumcarbid muss in genügend starke, luftdicht verschlossene eiserne Gefässe verpackt sein. Andere Stoffe dürfen in die Gefässe nicht beigepackt werden. Die Beförderung darf nur in gedeckten Wagen geschehen."

XXXV. — **Nummer L** erhält folgende Fassung:

„Präparate, welche aus Terpentinöl, Spiritus, Petroleumnaphtha oder andern leicht entzündlichen Flüssigkeiten einerseits und Harz andrerseits bereitet sind, wie Spirituslacke und Sikkative, unterliegen den nachstehenden Vorschriften:

1. Wenn diese Präparate in Ballons, Flaschen oder Kruken verschickt werden, so müssen die Behälter dicht verschlossen, wohl verpackt und in besondere, mit starken Vorrichtungen zum bequemen Handhaben versehene Gefässe oder geflochtene Körbe ingeschlossen sein.
Wenn die Versendung in Metall-, Holz- oder Gummibehältern erfolgt, so müssen die Behälter vollkomen dicht und mit guten Verschlüssen versehen sein.

2. Die aus Terpentinöl oder Petroleumnaphtha und Harz bereiteten übelriechenden Präparate dürfen nur in offenen Wagen befördert werden.

3. Wegen der Zusammenpackung mit anderen Gegenständen vergleiche Nr. XXXV."

XXXVI. — Als **Nummer La** wird aufgenommen:

„(1) Gefettete Eisen- und Stahlspäne (Dreh-, Bohr- und dergleichen Späne), und Rückstände von der Reduktion des Nitrobenzols aus Anilinfabriken werden, sofern sie nicht in luftdicht verschlossenen Behältern aus starkem Eisenbleche verpackt zur Aufgabe gelangen, nur in eisernen Wagen mit Deckeln oder unter Deckenverschluss befördert.

(2) Aus dem Frachtbriefe muss ersichtlich sein, ob die Eisen- oder Stahlspäne gefettet sind oder nicht, andernfalls werden sie als gefettet behandelt."

XXXVII. — **Nummer LI** erhält folgende Fassung:

„(1) Mitt Fett oder Oel getränktes Papier, sowie Hülsen aus solchem, werden nur in gedeckten Wagen oder in offenen Wagen unter Deckenverschluss befördert.

(2) Bei Sendungen von Hülsen dieser Art muss der Frachtbrief eine Erklärung des Absenders enthalten dass die Hülsen nach der Tränkung erhitzt und darauf in Wasser völlig abgekühlt worden sind."

XXXVIII. — **Nummer LIII** erhält folgende Fassung:

„(1) Frische Kälbermagen werden nur in wasserdichte Behälter verpackt und unter folgenden Bedingungen zur Beförderung angenommen:

1. sie müssen von allen Speiseresten gereinigt und derart gesalzen sein, dass auf jeden Magen 15 bis 20 Gramm Kochsalz verwendet sind;

2. bei der Verpackung ist auf dem Boden des Gefässes, sowie auf die oberste Magenschicht je eine etwa 1 Centimeter hohe Schicht Salz zu streuen;

3. im Frachtbriefe ist von dem Absender zu bescheinigen, dass die Vorschriften in Ziffer 1 und 2 beobachtet sind;

4. die Eisenbahn kann die Vorausbezahlung der Fracht bei der Aufgabe verlangen;

5. die Kosten etwa nötiger Desinfektion fallen dem Absender, beziehungsweise dem Empfänger zur Last.

(2) Während der Monate Oktober, November, Dezember, Januar, Februar und März werden auch ungesalzene frische Kälbermagen, sofern sie von allen Speiseresten gereinigt sind, in festen, dicht verschlossenen Fässern oder Kübeln und unter Beachtung der Bestimmungen in Absatz (1), Ziffer 4 und 5, zur Beförderung zugelassen. Die Deckel der Kübel müssen mit einem eisernen Ueberwurfe befestigt sein."

XXXIX. — Die **Schlussbestimmung** fällt weg.

Anlage 2.

Das **Frachtbriefformular** wird geändert wie folgt:
Das Wort „Eigentümer" wird in „Eigentumsmerkmale (1)" abgeändert, auch werden in der Anmerkung (1) zwischen den Wörtern „Wagennummern" und „hier" die Wörter „und die Eigentumsmerkmale" eingeschaltet.

Die Spalte „Nr." wird verbreitert, die beiden Spalten „Ladegewicht" und „Ladefläche" werden in eine vereinigt.
Im Formular II fur den Eilgutfrachtbrief werden zwischen den Wörtern „weisses Papier mit einem" und „roten Streifen" die Wörter „mindestens 1 Centimeter breiten" eingeschaltet.

Anlage 4.

Das Formular der nachträglichen Anweisung erhält folgende Fassung:

Nachträgliche Anweisung.

.... den .... 19...
„Die Güterexpedition der .... Eisenbahn in .... ersuche(n) ich (wir), die mittelst Frachtbrief d. d. .... den .... 19... zur Beförderung an .... in .... aufgelieferte, nachstehend bezeichnete Sendung

Zeichen und Nummer	Anzahl	Art der Verpackung	Inhalt	Gewicht kg

1. auf der Versandstation an .... zurückzugeben;

2. unterwegs anzuhalten und an .... in .... Station der .... Eisenbahn abzuliefern;

3. an .... in .... Station der .... Eisenbahn abzuliefern;

4. nur gegen Bezahlung des Nachnamebetrages von (mit Worten) abzuliefern;

5. nicht gegen Bezahlung des im Frachtbrief angegebenen, sondern des Nachnamebetrages von (mit Worten) abzuliefern;

6. ohne Erhebung einer Nachname abzuliefern;

7. frachtfrei abzuliefern.

(Unterschrift.)

„*Anmerkung.* Diejenigen Teile des Formulars, welche auf den einzelnen Fall nicht passen, sind zu durchstreichen."

Artikel 4.

Das gegenwärtige Zusatzübereinkommen hat dieselbe *Dauer und Wirksamkeit* wie das Uebereinkommen vom 14. Oktober 1890, von dem es einen integrierenden Bestandteil bildet. Die Ratifikation wird vorbehalten. Die Niederlegung der Ratifikations-Urkunden soll sobald als möglich stattfinden, und zwar in derselben Form wie bei dem Uebereinkommen selbst und bei den Zusatzvereinbarungen. Es tritt drei Monate nach der Niederlegung der Ratifikationen in Kraft.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten das gegenwärtige Zusatzübereinkommen unterfertigt und ihre Siegel beigedrückt.

So geschehen zu Bern, in elf Exemplaren, den 19. September 1906.

(Folgen die Unterschriften der Bevollmächtigten.)

rcevoir		Frais perçus		NOTE	Unité de taxe pour 100 kilogr.	à percevoir				Timbres des stations de transit et justification des délais supplémentaires
				Report						
				Frais de transport jusqu'à . .						
				Taxe supplémentaire pour la déclaration représentant l'intérêt à la livraison						
				Frais de transport jusqu'à . .						
				Taxe supplémentaire pour la déclaration représentant l'intérêt à la livraison						
				Frais de transport jusqu'à . .						
				Taxe supplémentaire pour la déclaration représentant l'intérêt à la livraison						

XXXV. — **Nummer L** erhält folgende Fassung:

„Präparate, welche aus Terpentinöl, Spiritus, Petroleumnaphtha oder andern leicht entzündlichen Flüssigkeiten einerseits und Harz andrerseits bereitet sind, wie Spirituslacke und Sikkative, unterliegen den nachstehenden Vorschriften:

1. Wenn diese Präparate in Ballons, Flaschen oder Kruken verschickt werden, so müssen die Behälter dicht verschlossen, wohl verpackt und in besondere, mit starken Vorrichtungen zum bequemen Handhaben versehene Gefässe oder geflochtene Körbe ingeschlossen sein.
Wenn die Versendung in Metall-, Holz- oder Gummibehältern erfolgt, so müssen die Behälter vollkomen dicht und mit guten Verschlüssen versehen sein.

2. Die aus Terpentinöl oder Petroleumnaphtha und Harz bereiteten übelriechenden Präparate dürfen nur in offenen Wagen befördert werden.

3. Wegen der Zusammenpackung mit anderen Gegenständen vergleiche Nr. XXXV."

XXXVI. — Als **Nummer La** wird aufgenommen:

„(1) Gefettete Eisen- und Stahlspäne (Dreh-, Bohr- und dergleichen Späne), und Rückstände von der Reduktion des Nitrobenzols aus Anilinfabriken werden, sofern sie nicht in luftdicht verschlossenen Behältern aus starkem Eisenbleche verpackt zur Aufgabe gelangen, nur in eisernen Wagen mit Deckeln oder unter Deckenverschluss befördert.

(2) Aus dem Frachtbriefe muss ersichtlich sein, ob die Eisen- oder Stahlspäne gefettet sind oder nicht, andernfalls werden sie als gefettet behandelt."

XXXVII. — **Nummer LI** erhält folgende Fassung:

„(1) Mitt Fett oder Oel getränktes Papier, sowie Hülsen aus solchem, werden nur in gedeckten Wagen oder in offenen Wagen unter Deckenverschluss befördert.

(2) Bei Sendungen von Hülsen dieser Art muss der Frachtbrief eine Erklärung des Absenders enthalten dass die Hülsen nach der Tränkung erhitzt und darauf in Wasser völlig abgekühlt worden sind."

XXXVIII. — **Nummer LIII** erhält folgende Fassung:

„(1) Frische Kälbermagen werden nur in wasserdichte Behälter verpackt und unter folgenden Bedingungen zur Beförderung angenommen:

1. sie müssen von allen Speiseresten gereinigt und derart gesalzen sein, dass auf jeden Magen 15 bis 20 Gramm Kochsalz verwendet sind;

2. bei der Verpackung ist auf dem Boden des Gefässes, sowie auf die oberste Magenschicht je eine etwa 1 Centimeter hohe Schicht Salz zu streuen;

3. im Frachtbriefe ist von dem Absender zu bescheinigen, dass die Vorschriften in Ziffer 1 und 2 beobachtet sind;

4. die Eisenbahn kann die Vorausbezahlung der Fracht bei der Aufgabe verlangen;

5. die Kosten etwa nötiger Desinfektion fallen dem Absender, beziehungsweise dem Empfänger zur Last.

(2) Während der Monate Oktober, November, Dezember, Januar, Februar und März werden auch ungesalzene frische Kälbermagen, sofern sie von allen Speiseresten gereinigt sind, in festen, dicht verschlossenen Fässern oder Kübeln und unter Beachtung der Bestimmungen in Absatz (1), Ziffer 4 und 5, zur Beförderung zugelassen. Die Deckel der Kübel müssen mit einem eisernen Ueberwurfe befestigt sein."

XXXIX. — Die **Schlussbestimmung** fällt weg.

Anlage 2.

Das **Frachtbriefformular** wird geändert wie folgt:
Das Wort „Eigentümer" wird in „Eigentumsmerkmale (1)" abgeändert, auch werden in der Anmerkung (1) zwischen den Wörtern „Wagennummern" und „hier" die Wörter „und die Eigentumsmerkmale" eingeschaltet.
Die Spalte „Nr." wird verbreitert, die beiden Spalten „Ladegewicht" und „Ladefläche" werden in eine vereinigt.
Im Formular II fur den Eilgutfrachtbrief werden zwischen den Wörtern „weisses Papier mit einem" und „roten Streifen" die Wörter „mindestens 1 Centimeter breiten" eingeschaltet.

Anlage 4.

Das Formular der nachträglichen Anweisung erhält folgende Fassung:

Nachträgliche Anweisung.

.... den .... 19...

„Die Güterexpedition der .... Eisenbahn in .... ersuche(n) ich (wir), die mittelst Frachtbrief d. d. .... den .... 19... zur Beförderung an .... in .... aufgelieferte, nachstehend bezeichnete Sendung

Zeichen und Nummer	Anzahl	Art der Verpackung	Inhalt	Gewicht kg

1. auf der Versandstation an .... zurückzugeben;

2. unterwegs anzuhalten und an .... in .... Station der .... Eisenbahn abzuliefern;

3. an .... in .... Station der .... Eisenbahn abzuliefern;

4. nur gegen Bezahlung des Nachnamebetrages von .... (mit Worten) abzuliefern;

5. nicht gegen Bezahlung des im Frachtbrief angegebenen, sondern des Nachnamebetrages von .... (mit Worten) abzuliefern;

6. ohne Erhebung einer Nachname abzuliefern;

7. frachtfrei abzuliefern.

(Unterschrift.)

„*Anmerkung.* Diejenigen Teile des Formulars, welche auf den einzelnen Fall nicht passen, sind zu durchstreichen."

Artikel 4.

Das gegenwärtige Zusatzübereinkommen hat dieselbe *Dauer und Wirksamkeit* wie das Uebereinkommen vom 14. Oktober 1890, von dem es einen integrierenden Bestandteil bildet. Die Ratifikation wird vorbehalten. Die Niederlegung der Ratifikations-Urkunden soll sobald als möglich stattfinden, und zwar in derselben Form wie bei dem Uebereinkommen selbst und bei den Zusatzvereinbarungen. Es tritt drei Monate nach der Niederlegung der Ratifikationen in Kraft.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten das gegenwärtige Zusatzübereinkommen unterfertigt und ihre Siegel beigedrückt.

So geschehen zu Bern, in elf Exemplaren, den 19. September 1906.

(Folgen die Unterschriften der Bevollmächtigten.)

Timbre de contrôle du chemin de fer

Wagons

Nos. (1)	Marques de propriété (1)	Capacité de chargement et surface de plancher

No. / Pos. — de la feuille de route

(1) Lorsque les wagons sont chargés par l'expéditeur, il doit en inscrire les numéros et les marques de propriété sur la présente.

Transport international par chemins de fer.

DUPLICATA DE LA LETTRE DE VOITURE.

(Formulaire I.) **Petite vitesse.** (Papier blanc.)
(Formulaire II.) **Grande vitesse.** (Papier blanc, avec bande rouge d'au moins 1 centimètre de largeur aux bords supérieur et inférieur, au recto et au verso.)

M. (2)

Vous recevrez les marchandises ci-après détaillées aux conditions de la Convention internationale sur le transport de marchandises par chemins de fer, ainsi qu'à celles des règlements et tarifs des chemins de fer ou unions de chemins de fer, qui sont applicables au présent envoi.

(2) Nom et adresse du destinataire (ville, station correspondante, rue, numero, pays). Mentionner, pour les envois en destination de la France ou de l'Italie, si la marchandise est livrable en gare ou à domicile

Chemin de fer expéditeur

Chemin de fer destinataire

Station destinataire

Marques et numéros.	Nombre.	Nature de l'emballage.	Désignation de la marchandise.	Poids brut réel en kilo-grammes.	Poids arrondi pour le calcul des frais de transport en kilo-grammes.	Déclaration pour l'accomplissement des formalités en douane, octroi ou police; indication de documents et d'autres annexes, y compris les plombages. Autres déclarations prévues par les lois ou règlements respectifs	TARIFS ET ITINÉRAIRES RÉCLAMÉS.

Port payé

Intérêt à la livraison / des débours / des rembour-sements — *En toutes lettres*

Montant.

Détail des débours et des rembourse-ments

Déclaration de port payé par l'expéditeur

Timbre de la station d'expédition: *Timbre du pesage:* *Timbre de la station destinataire:*

, le 19

Signature et adresse de l'expéditeur:

TRANSPORT INTERNATIONAL PAR CHEMINS DE FER

Timbre de contrôle du chemin de fer

Wagons

Nos. (1)	Marques de propriété (1)	Capacité de chargement et surface de plancher

No. / Pos. — de la feuille de route

(1) Lorsque les wagons sont chargés par l'expéditeur, il doit en inscrire les numéros et les marques de propriété sur la présente.

M. (2)

Vous recevrez l[es] marchandises par che[mins] qui sont applicables a[u]

(2) Nom et adresse [du destinataire] si la marchandise est livrabl[e]

Marques et numéros.	Nombre.	Nature de l'emballage.	Désignation de la marchandise

Timbre de la station d'expédition: *Timbre de pesage:*

Annexe

Transport international par chemins de fer.

LETTRE DE VOITURE.

(Formulaire I.) **Petite vitesse.** (Papier blanc.)
(Formulaire II.) **Grande vitesse.** (Papier blanc, avec bande rouge d'au moins 1 centimètre de largeur aux bords supérieur et inférieur, au recto et au verso.)

Chemin de fer expéditeur

Chemin de fer destinataire

Station destinataire

es marchandises ci-après détaillées aux conditions de la Convention internationale sur le transport de nins de fer, ainsi qu'à celles des règlements et tarifs des chemins de fer ou unions de chemins de fer, u présent envoi.

du destinataire (ville, station correspondante, rue, numéro, pays). Mentionner, pour les envois en destination de la France ou de l'Italie, en gare ou à domicile.

…ndise.	Poids brut réel en kilogrammes.	Poids arrondi pour le calcul des frais de transport en kilogrammes.	Déclaration pour l'accomplissement des formalités en douane, octroi ou police; indication de documents et d'autres annexes, y compris les plombages. Autres déclarations prévues par les lois ou règlements respectifs.	TARIFS ET ITINÉRAIRES RÉCLAMÉS.

Port payé

Total: Intérêt à la livraison; des débours; des remboursements — *En toutes lettres*

Montant.

Détail des débours et des remboursements

Déclaration de port payé par l'expéditeur

Timbre de la station destinataire:

, le 19

Signature et adresse de l'expéditeur:

VOLLZIEHUNGS-PROTOKOLL.

Die unterzeichneten Bevollmächtigten derjenigen Staaten, welche die Uebereinkunft vom 14. Oktober 1890 über den Eisenbahnfrachtverkehr vollzogen haben oder ihr beigetreten sind, haben sich heute am 19. September 1906 im Bundeshause zum Zwecke der Unterzeichnung des von den betreffenden Regierungen vereinbarten zweiten Zusatzübereinkommens zu dem gedachten internationalen Uebereinkommen versammelt.

Sie haben nach Vergleichung der in eben sovielen Exemplaren, als Vertragsstaaten sind, vorbereiteten diplomatischen Instrumente anerkannt, dass diese Urkünden sich in guter und gehöriger Form befanden, und haben denselben ihre Unterschriften und Siegel beigefügt.

Dem gegenwärtigen Protokoll ist ein deutscher Text beigefügt. Man ist darüber einverstanden, dass dieser Text den gleichen Wert haben soll wie der französische Text, sofern es sich um den Eisenbahn-Verkehr handelt, bei welchem ein Staat, wo das Deutsche ausschliesslich oder neben anderen Sprachen als Geschäftssprache gilt, beteiligt ist.

Von der Revisionskonferenz vom Juli 1905 waren unter die im § 8 der Ausführungsbestimmungen zum Internationalen Uebereinkommen speziell genannten Güter auch die Artikel Hölzer, Flachs, Hanf, Dünger, Erden und Steinkohlen aufgenommen. Diese Artikel sind im Zusatzübereinkommen auf Verlangen der österreichischen Regierung und der ungarischen Regierung weggelassen worden, welche ihr Begehren wie folgt begründen:

„Die Güterklassifikationen der einzelnen Vertragsstaaten umfassen unter den Bezeichnungen Holz, Dünger, Erde die verschiedenartigsten Artikel, zum Teile sogar Halbfabrikate, welche bezüglich ihrer natürlichen Beschaffenheit so sehr voneinander abweichen, dass es jedenfalls ungerechtfertigt wäre, auf alle diese Güter den höhern Prozentsatz für regelmässigen Gewichtsverlust anzuwenden.

Zudem weichen die Güterklassifikationen der einzelnen Vertragsstaaten hinsichtlich der unter die gedachten Sammelbezeichnungen subsumierten Artikel auch untereinander in wesentlichen Punkten ab, so dass sich zweifellos bezüglich der Tragweite der beantragten Bestimmung Meinungsverschiedenheiten ergeben müssten und voraussichtlich eine verschiedene Behandlung der in Frage kommenden Artikel in den einzelnen Vertragsstaaten eintreten würde.

Aber auch abgesehen hievon wäre die Voraussetzung für die beantragte Erweiterung der Haftungsbeschränkung der Eisenbahnen in Ansehung des Gewichtsverlustes zufolge Artikel 32, Absatz (1), des erwähnten internationalen Uebereinkommens nur in dem Falle gegeben, wenn die betreffenden Artikel nach ihrer natürlichen Beschaffenheit regelmässig und nicht etwa nur unter aussergewöhnlichen Verhältnissen einen Gewichtsverlust bis zu 2 % erleiden.

Die eingehenden Erhebungen, welche diesbezüglich gepflogen wurden, haben jedoch ergeben, dass diese Voraussetzung nicht nur hinsichtlich der Artikel Holz, Dünger und Erden, sondern auch bei Flachs, Hanf und Steinkohlen im allgemeinen nicht zutrifft und dass sich daher rücksichtlich der vorbezeichneten Artikel die Erhöhung des Normalsatzes für regelmässigen Gewichtsverlust aus deren natürlichen Beschaffenheit nicht rechtfertigen lässt.

Insoweit jedoch einzelne dieser Artikel, wie gewisse Düngerarten und Erden, tatsächlich im feuchten Zustande zur Aufgabe zu gelangen pflegen, erscheint eine Massnahme im Sinne des eingangs erwähnten Beschlusses als überflüssig, da für derartige Güter bei Versendung im feuchten Zustande zufolge des § 8, Absatz (1), der Ausfürungsbestimmungen zum internationalen Uebereinkommen über den Eisenbahnfrachtverkehr der Normalsatz für regelmässigen Gewichtsverlust ohnehin schon derzeit mit 2 Prozent bemessen ist."

So geschehen in Bern, in elf Exemplaren, am 19. September 1906.

(Folgen die Unterschriften der Bevollmächtigten.)

(262. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Krachtens art. 59 van de internationale overeenkomst omtrent het goederenvervoer op spoorwegen van den 14den October 1890, goedgekeurd bij de wet van den 18den Juni 1892 (*Staatsblad* n°. 145), moet ten minste éénmaal in de drie jaar eene conferentie worden gehouden, ten einde de noodig geoordeelde verbeteringen en wijzigingen in deze overeenkomst aan te brengen. De eerste met dat doel in het voorjaar van 1896 te Parijs bijeengekomene conferentie heeft geleid tot de vaststelling van de additioneele overeenkomst van 16 Juni 1898, welke werd goedgekeurd bij de wet van 11 December 1899 (*Staatsblad* n°. 256). De ratificatie van deze additioneele overeenkomst vanwege alle daarbij betrokken Regeeringen heeft echter eerst op 10 Juli 1901 te Parijs kunnen plaats hebben; de inwerkingtreding is daarna op 10 October 1901 gevolgd.

Intusschen had, volgens de bepaling van art. 59 der overeenkomst van 14 October 1890, reeds in 1899 weder eene conferentie moeten worden gehouden tot verdere herziening van de conventie. In verband met de omstandigheid, dat de additioneele overeenkomst van 16 Juni 1898 toen nog niet in werking was getreden, en de datum van inwerkingtreding zelfs nog niet kon worden bepaald, werd destijds door den Zwitserschen Bondsraad aan de tot de conventie toegetreden Regeeringen voorgesteld, de tweede herzienings-conferentie tot nader order uit te stellen, welk voorstel algemeen instemming vond.

Na de invoering van de bovenbedoelde additioneele overeenkomst op 10 October 1901 werden de betrokken Regeeringen namens den Zwitserschen Bondsraad uitgenoodigd hare eventueele voorstellen tot wijziging of aanvulling van de conventie zóó tijdig in te dienen, dat de tweede herziening-conferentie nog in den loop van het jaar 1904 zou kunnen worden gehouden. De inzending van de voorstellen van enkele Regeeringen werd echter eerst tegen het einde van 1904 toegezegd, zoodat die conferentie niet meer in dat jaar kon plaats hebben. Als datum van bijeenkomst werd ten slotte 4 Juli 1905 vastgesteld. De conferentie, op dien datum te Bern geopend, heeft hare werkzaamheden geëindigd op 18 Juli d. a. v.

Nederland is op die bijeenkomst vertegenwoordigd geweest door de heeren: G. Rijperman, lid van den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten; mr. A. J. M. Bake, inspecteur in algemeenen dienst bij de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen; mr. P. Elias, chef van de afdeeling Goederentarieven bij de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij.

De arbeid van de tweede herzienings-conferentie heeft geleid tot het ontwerpen van eene tweede additioneele overeenkomst tot de bovenvermelde conventie, welke additioneele overeenkomst op 19 September 1906 te Bern is onderteekend door de diplomatieke vertegenwoordigers van al de Staten, welke tot de conventie van 14 October 1890 zijn toegetreden. Daaronder is thans ook Rumenië begrepen, waarvan de toetreding met ingang van 24 Juni 1904 heeft plaats gehad. Tegen de aanvaarding van die additioneele overeenkomst bestond bij de Nederlandsche Regeering, zoomin als bij de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij bedenking; verwacht mag worden, dat de nieuwe bepalingen bevorderlijk zullen zijn aan de verdere ontwikkeling van het internationale goederenverkeer, en derhalve ook aan de belangen van handel en nijverheid hier te lande. De beginselen van de oorspronkelijke conventie worden ook in deze tweede additioneele overeenkomst niet aangetast; de op enkele punten vastgestelde wijzigingen of aanvullingen hebben ten doel, de bepalingen der conventie aan

de behoeften van de practijk aan te passen of haar ten gerieve van het verkeer te verbeteren. In de bijlage I van de uitvoeringsbepalingen der conventie, bevattende de opsomming van de goederen welke voorwaardelijk ten vervoer worden aangenomen, zijn intusschen belangrijke wijzigingen tot stand gekomen, welke ten doel hebben de vervoersvoorwaarden voor die goederen in overeenstemming te brengen met de ontwikkeling van de industrie en met de uitkomsten van de ervaring welke omtrent de eigenschappen van onderscheidene stoffen verkregen is geworden. Dientengevolge zijn voor sommige goederen minder strenge voorwaarden dan tot nog toe gelden vastgesteld en zullen artikelen welke van het vervoer waren uitgesloten, onder bepaald aangegeven voorwaarden, ten vervoer moeten worden toegelaten.

Deze nieuwe voorschriften zijn voor een groot deel ontleend aan de bepalingen welke bij eene afzonderlijke schikking voor het verkeer tusschen Duitschland en Zwitserland van 12 December 1901 overeengekomen zijn en in de practijk doeltreffend zijn gebleken.

Ter toelichting van den inhoud van de tweede additioneele overeenkomst moge overigens het volgende dienen.

Art. 1 bevat de wijzigingen welke in de artikelen van de overeenkomst van 14 October 1890 zijn tot stand gebracht.

I. Ten gevolge van de aanvulling van art. 5 zullen ten aanzien van de aanneming ten vervoer en het laden van de goederen van kracht zijn de voor het station van afzending geldende bepalingen. Eene overeenkomstige regeling was volgens art. 19 reeds van kracht ten aanzien van de aflevering van de goederen op het station van bestemming.

II. Door de wijziging van het eerste lid van art. 6, litt. *c*, wordt den afzender de bevoegdheid toegekend de zending op den vrachtbrief als „station restant" te adresseeren.

Door de aanvulling van het eerste lid van art. 6, litt. *h*, wordt overeenstemming verkregen met art. 10, 4de lid.

In de twee eerstvermelde wijzigingen van litt. *l* van het eerste lid van art. 6 is rekening gehouden met eventueel noodig politieonderzoek.

III. Volgens de aanvulling van art. 7, vijfde lid, kan geene vrachtsverhooging gevorderd worden, indien de afzender bewijst, dat eene toeneming van het gewicht eener zending door atmospherische invloeden is ontstaan.

Het nieuwe zesde lid van art. 7 regelt de verjaring van vorderingen tot betaling, respectievelijk terugbetaling, van vrachtverhoogingen.

IV. Krachtens de wijziging van het vijfde lid van art. 10 wordt de spoorwegdienst verplicht tot vervulling van de douaneformaliteiten voor de op het bestemmingsstation aangekomen zending, indien de geadresseerde noch de eventueel daarvoor in den vrachtbrief aangewezen gemachtigde die formaliteiten vervult.

V. De aanvulling van het eerste lid van art. 12 heeft ten doel den afzender toe te staan een willekeurig gedeelte van de vracht als frankeering te betalen.

Door de wijziging van het 4de lid van art. 12 wordt vastgesteld, dat de spoorwegdienst verplicht is den rechthebbende zoodra mogelijk kennis te geven van onjuiste toepassing van tarieven of van vergissingen bij de berekening van de vrachtprijzen en bijkomende kosten.

VI. Ten gevolge van de wijziging van het eerste lid van art. 13 wordt het den afzender geoorloofd ook de zendingen waarvan de vracht vooruit betaald moet worden, met remboursement tot het bedrag der waarde van het goed te belasten.

De aanvulling van art. 13 met een vijfde lid heeft ten doel toe te laten, dat, overeenkomstig de voor het station van afzending geldende bepalingen, door dat station uit te betalen voorschotten ten laste van de zending worden gebracht.

VII. Door de wijziging van den eersten zin van het eerste lid van art. 15 wordt uitdrukkelijk aan den afzender de bevoegdheid toegekend om de terugzending naar het station van afzending te verlangen van zich reeds onderweg bevindende goederen.

De wijziging van het 5de lid van art. 15 beoogt eene verbetering van de redactie.

VIII en IX. De in de artt. 16 en 17 aangebrachte wijzigingen betreffen taalkundige verbeteringen van den Franschen tekst.

X. Ten gevolge van de aanvulling van het derde lid van art. 18 verkrijgt de spoorwegdienst het recht om voor het geval van stremming van het verkeer over de voorgeschreven route betaling te vorderen van de meerdere kosten, voortvloeiende uit het vervoer over eene andere route.

XI. Door de verandering van het eerste lid van art. 24 verkrijgen de afzenders van de goederen meer waarborgen, dat met hunne belangen zal worden rekening gehouden in gevallen, dat de regelmatige aflevering verhindering ondervindt.

XII. Op grond van de aanvulling van het vierde lid van art. 40 zal in geval van overschrijding van den leveringstijd, indien het ontstaan van schade bewezen wordt, eene vergoeding tot het bedrag van de vracht geëischt kunnen worden, ook wanneer het bedrag dat gedeclareerd is als het belang bij de aflevering te vertegenwoordigen, lager dan de vracht mocht zijn.

XIII. De wijziging van art. 45, eerste lid, betreft eene redactie-verbetering.

XIV. Aangezien de opvolging van art. 59 in de practijk niet uitvoerbaar gebleken is, gelijk reeds vermeld werd in den aanhef van deze Memorie, is het eerste lid van dat artikel in dien zin gewijzigd, dat de periodieke herzienings-conferentiën voortaan binnen vijf jaren na de inwerkingtreding van de besluiten van de laatst gehouden conferentie zullen bijeenkomen.

Artikel 2 bevat een tweetal veranderingen van art. I van het Reglement betreffende de instelling van een centraal bureel.

In de eerste plaats werd het voor de kosten van het centraal bureel vastgestelde krediet van frs. 100 000 per jaar verhoogd tot frs. 110 000, in verband met de toeneming van de uitgaven voor dat bureel ten gevolge van de vermeerdering van de tot de conventie behoorende spoorweglijnen, mede door toetreding van meer Staten.

Voorts werd besloten een bedrag van frs. 25 000 ter beschikking te stellen van het Zwitsersche Departement van Posterijen en Spoorwegen, ten einde daarmede een fonds te stichten, waaruit aan het personeel van het centraal bureel eventueel ondersteuningen of schadevergoedingen in gevallen van ouderdom, ziekten of ongevallen kunnen worden verleend.

Artikel 3 bevat de in de uitvoeringsbepalingen en de in bijlagen 1, 2 en 4 aangebrachte wijzigingen.

I. Paragaaf 1 der uitvoeringsbepalingen heeft eene redactieverbetering ondergaan. Bovendien is de slotbepaling van de additioneele schikking van 16 Juli 1895 in het derde lid opgenomen, en wel in zoodanig gewijzigden vorm, dat spoediger dan tot dusver het internationale vervoer van volgens de conventie uitgesloten of slechts voorwaardelijk ten vervoer toegelaten goederen mogelijk kan worden gemaakt, respectievelijk vergemakkelijkt.

II. De wijzigingen van § 2 der uitvoeringsbepalingen betreffen wijzigingen in den vorm van den internationalen vrachtbrief, alsmede in de verplichtingen van den afzender ten aanzien van de invulling van dat stuk.

III. Door de wijzigingen van § 3 wordt eene redactieverbetering van het eerste en vierde lid beoogd.

IV. De verandering in § 6 heeft een gelijk doel.

V. In § 7 werd een tweede lid opgenomen, volgens hetwelk enkele voorschriften omtrent het invullen van vrachtbrieven ook toepasselijk zullen zijn ten aanzien van de „Nadere Aanwijzing" van den afzender.

VI. De in § 8 vermelde goederen, voor welke een normaal gewichtsverlies van 2 % tijdens het vervoer wordt aangenomen, zijn met een drietal vermeerderd. Op de herzienings-conferentie van Juli 1905 was besloten nog voor zes soorten van goederen dezelfde bepaling te doen gelden, doch de Regeeringen van Oostenrijk en Hongarije hebben daartegen achteraf bezwaren ontwikkeld. Blijkens het proces-verbaal van onderteekening der additioneele overeenkomst hebben de overige toegetreden Staten goedgevonden aan het kenbaar gemaakt verlangen, om die goederen niet in § 8 op te nemen, toe te geven.

VII. De verandering van het tweede lid van § 9 is als eene verduidelijking te beschouwen.

De wijzigingen welke bijlage 1 der uitvoeringsbepalingen heeft ondergaan, zijn, gelijk hiervoor reeds is vermeld, voor het groot-

ste deel overgenomen uit de schikking tusschen Duitschland en Zwitserland van 12 December 1901.

De vaststelling van een nieuw formulier voor den vrachtbrief (bijlage 2) is het gevolg van de wijzigingen van § 2 der uitvoeringsbepalingen.

Voor bijlage 4 (Nadere aanwijzing van den afzender) werd een gewijzigde vorm vastgesteld ter vermijding van moeilijkheden welke zijn voortgevloeid uit de tegenwoordige inrichting van dat stuk.

Aangezien de tweede additioneele overeenkomst wijziging brengt in de bij de wet goedgekeurde conventie van 14 October 1890, alsmede in de op die wijze bekrachtigde additioneele schikking van 16 Juli 1895 en de additioneele overeenkomst van 16 Juni 1898, behoort zij, naar het oordeel van de ondergeteekenden, vóór hare bekrachtiging door de Nederlandsche Regeering aan de goedkeuring van de Staten-Generaal te worden onderworpen.

Het thans aangeboden wetsontwerp strekt tot het verleenen van deze goedkeuring.

Eene Nederlandsche vertaling van de tweede additioneele overeenkomst, en van het proces-verbaal van onderteekening, is hierbij gevoegd.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

De Minister van Waterstaat,
J. KRAUS.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(262. 4.)

BIJLAGE DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERTALING.

TWEEDE ADDITIONEELE OVEREENKOMST tot de internationale overeenkomst van den 14den October 1890, omtrent het goederenvervoer op spoorwegen.

Zijne Majesteit de Keizer van Duitschland, Koning van Pruissen, namens het Duitsche Keizerrijk, Zijne Majesteit de Keizer van Oostenrijk, Koning van Bohemen, enz., en Apostolisch Koning van Hongarije, evenzeer handelende namens Zijne Doorluchtige Hoogheid den Prins van Liechtenstein, Zijne Majesteit de Koning der Belgen, Zijne Majesteit de Koning van Denemarken, de President der Fransche Republiek, Zijne Majesteit de Koning van Italië, Zijne Koninklijke Hoogheid de Groothertog van Luxemburg, Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Zijne Majesteit de Koning van Rumenië, Zijne Majesteit de Keizer Aller Russen en de Bondsraad van het Zwitsersche Bondgenootschap, het nuttig geoordeeld hebbende om zekere wijzigingen aan te brengen in de bepalingen van de internationale overeenkomst van den 14den October 1890 omtrent het goederenvervoer op spoorwegen, alsmede in de daarop betrekking hebbende schikking van den 16den Juli 1895 en in de additioneele overeenkomst van den 16den Juni 1898, hebben besloten tot dit doel eene nieuwe additioneele overeenkomst te sluiten en hebben tot hunne gevolmachtigden benoemd, te weten:

Zijne Majesteit de Keizer van Duitschland, Koning van Pruissen:

Zijne Excellentie den heer ALFRED VON BÜLOW, zijn buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister bij het Zwitsersche Bondgenootschap.

Zijne Majesteit de Keizer van Oostenrijk, Koning van Bohemen, enz., en Apostolisch Koning van Hongarije:

Zijne Excellentie den heer baron CHARLES HEIDLER VON EGEREGG EN SYRGENSTEIN, zijn buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister bij het Zwitsersche Bondgenootschap.

Zijne Majesteit de Koning der Belgen:

Zijne Excellentie den heer MAURICE MICHOTTE DE WELLE, zijn buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister bij het Zwitsersche Bondgenootschap.

Zijne Majesteit de Koning van Denemarken:

den heer HENRICH VEDEL, afdeelingschef bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken.

De President der Fransche Republiek:

Zijne Excellentie den heer PAUL RÉVOIL, ambassadeur der Fransche Republiek bij het Zwitsersche Bondgenootschap.

Zijne Majesteit de Koning van Italië:

Zijne Excellentie den heer graaf ROBERTO MAGLIANO DI VILLAR SAN MARCO, zijn buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister bij het Zwitsersche Bondgenootschap.

Zijne Koninklijke Hoogheid de Groothertog van Luxemburg:

den heer A. F. L. graaf VAN RECHTEREN LIMPURG ALMELO, Minister-resident van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden bij het Zwitsersche Bondgenootschap.

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden:

den heer A. F. L. graaf VAN RECHTEREN LIMPURG ALMELO, haar Minister-resident bij het Zwitsersche Bondgenootschap.

Zijne Majesteit de Koning van Rumenië:

den heer EMILE MICLESCO, directeur-generaal der Rumeensche spoorwegen.

Zijne Majesteit de Keizer Aller Russen:

Zijne Excellentie den heer B. DE BACHERACHT, zijn buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister bij het Zwitsersche Bondgenootschap,

en de Bondsraad van het Zwitsersche Bondgenootschap:

den heer Bondsraad ZEMP, chef van het Zwitsersche Post- en Spoorweg-Departement.

Die, na elkander hunne volmachten te hebben medegedeeld, welke in goeden en behoorlijken vorm zijn bevonden, de volgende artikelen hebben vastgesteld:

Artikel 1.

De internationale overeenkomst wordt als volgt gewijzigd:

I. Aan **Artikel 5** wordt het volgende nieuwe lid toegevoegd:

„(5). De aanbieding ten vervoer en het laden der goederen worden geregeld overeenkomstig de voor den spoorweg van afzending geldende wetten en reglementen."

II. **Artikel 6**, lid (1), litt. *c*, zal als volgt worden gelezen:

„*c*) de aanwijzing van het bestemmingsstation, den naam en de woonplaats van den geadresseerde en, zoo noodig, de vermelding, dat het goed „station restante" geadresseerd is."

Lid (1), litt. *h*, zal luiden als volgt:

„*h*) de volledige opsomming der voor de vervulling van de voorschriften der Rijks- en gemeentebelastingen en der politievereischte, begeleidende bescheiden en, zoo noodig, de aanwijzingen, bedoeld in art. 10, lid (4)."

De aanvang van lid (1), litt. *l*, zal luiden als volgt:

„*l*) de vermelding van de te volgen route, met aanwijzing van de stations waar de douane-formaliteiten en, eventueel, ook de voorschriften der politie, te vervullen zijn."

Lid (1), litt. *l*, cijfer 1, zal als volgt worden gelezen:

„1. de formaliteiten der Rijks- en gemeentebelastingen en, eventueel, die der politie, moeten altijd vervuld worden aan de door den afzender aangewezen stations."

Lid (1), litt. *l*, cijfer 3, van den Duitschen tekst zal luiden:

„3. dass die Lieferfrist der Ware nicht länger ist, als sie gewesen wäre, wenn die Sendung auf dem im Frachtbriefe bezeichneten Weg befördert worden wäre."

III. **Artikel 7.** Aan het 5de lid wordt het volgende als litt. *d* toegevoegd:

„*d*) in geval van toeneming van gewicht gedurende het vervoer, die geene overbelasting van den wagen veroorzaakt, mits de afzender bewijst, dat de gewichtstoeneming aan invloeden van het weder is toe te schrijven."

Bovendien wordt aan art. 7 het volgende als nieuw lid (6) toegevoegd:

„(6) De rechtsvordering tot betaling of terugbetaling van vrachtverhoogingen (par. 3, lid (1)—(5), en par. 9, lid (2), der uitvoeringsbepalingen) verjaart door verloop van één jaar, tenzij het vorderingsrecht door erkentenis van schuld, door eene dading of door een vonnis tusschen partijen mocht vaststaan. Bij rechtsvorderingen tot betaling van vrachtverhoogingen wordt de verjaring gerekend te zijn ingegaan op den dag der betaling van de vracht, of, indien er geene vracht te betalen was, op den dag dat de goederen ten vervoer werden aangeboden; bij rechtsvorderingen tot terugbetaling van vrachtverhooging wordt zij gerekend te zijn ingegaan op den dag der betaling van de verhooging. De bepalingen van art. 45, lid (3) en (4), zijn van toepassing op de bovenvermelde verjaring. De bepaling van art. 44, lid (1), is in dit geval niet toepasselijk."

IV. **Artikel 10.** In den eersten zin van het 3de lid van den Franschen tekst wordt het woord „ou" vervangen door „et".

Het 5de lid zal als volgt worden gelezen:

„(5) Bij aankomst van het goed op het station van bestemming heeft de geadresseerde het recht de formaliteiten der Rijks- en gemeentebelastingen te vervullen, tenzij in den vrachtbrief het tegendeel bepaald is. Indien deze formaliteiten niet vervuld worden door den geadresseerde, noch door een door den afzender in den vrachtbrief aangewezen gemachtigde, is de spoorwegmaatschappij verplicht ze te vervullen."

V. **Artikel 12.** Het eerste lid wordt aangevuld als volgt:

„Het is geoorloofd van de vracht een willekeurig deel bij wijze van frankeering te betalen."

Het 4de lid zal als volgt worden gelezen:

„(4) In geval van onjuiste toepassing van het tarief of van vergissing bij de berekening der vrachtgelden en der bijkomende kosten, moet het te weinig gevorderde bijbetaald, het te veel ontvangene teruggegeven worden en belanghebbende te dien einde zoo spoedig mogelijk daarmede in kennis gesteld worden. De vordering te dier zake, ... enz." (als in bestaanden tekst).

VI. **Artikel 13.** In den Duitschen tekst wordt in het eerste lid het woord „Nachname" vervangen door de woorden „Nachname nach Eingang"; de tweede zin in beide teksten vervalt.

Bovendien wordt het volgende als 5de lid toegevoegd:

„Voorschotten in geld worden slechts toegelaten volgens de bepalingen die gelden voor den spoorweg van afzending."

VII. **Artikel 15.** De eerste zin van het 1ste lid zal als volgt worden gelezen:

„De afzender alleen heeft het recht over het goed te beschikken, hetzij door het aan het afzendingsstation terug te nemen, hetzij door het onderweg op te houden, hetzij door het ter bestemmingsplaats, op een tusschenstation of op een verder dan het punt van bestemming of aan eene zijlijn gelegen station, aan een ander dan den in den vrachtbrief aangewezen geadresseerde te doen afleveren, hetzij door het naar het afzendingsstation terug te doen zenden."

In den Duitschen tekst wordt in het 2de lid het woord „Duplikatfrachtbriefes" vervangen door het woord „Frachtbriefduplikats".

Het 5de lid zal als volgt worden gelezen:

„(5) De spoorweg mag slechts dan de uitvoering van de in den eersten zin van het eerste lid bedoelde voorschriften weigeren of uitstellen, of die voorschriften gewijzigd uitvoeren, indien anders de geregelde dienst van de exploitatie stoornis zoude ondervinden."

VIII. **Artikel 16.** In den Franschen tekst worden aan het slot van den eersten zin van het 2de lid de woorden „pour l'exécution" vervangen door „moyennant l'exécution".

IX. **Artikel 17.** In den Franschen tekst zal zijn te lezen: „La réception de la marchandise et de la lettre de voiture oblige ...." (niet „obligent").

X. **Artikel 18.** Dit artikel zal, met toevoeging van het volgende, aan het slot van het 3de lid worden aangevuld:

„Indien het goed langs een anderen weg naar de bestemmingsplaats vervoerd wordt, is de spoorweg gerechtigd de betaling van de meerdere vracht te eischen."

XI. **Artikel 24.** Het eerste lid wordt als volgt gelezen:

„(1) Indien de aflevering van het goed verhinderd wordt, moet het met de aflevering belaste station den afzender onmiddellijk daarvan kennis geven door tusschenkomst van het station van afzending, en zijne instructies vragen. Indien in den vrachtbrief reeds een verzoek om kennisgeving is gedaan, moet den afzender onmiddellijk telegraphisch kennis worden gegeven. De kosten van deze kennisgeving komen ten laste van het goed. Indien de geadresseerde weigert het goed in ontvangst te nemen, heeft de afzender ook dan het volle beschikkingsrecht, wanneer hij het duplicaat van den vrachtbrief niet toonen kan. In geen geval mag het goed, zonder uitdrukkelijke toestemming van den afzender, teruggezonden worden."

XII. **Artikel 40.** Het vierde lid zal door de volgende toevoeging worden aangevuld:

„Is echter het aangegeven bedrag lager dan de vergoeding welke volgens het 2de lid te geven is, indien er geene aangifte van belang bij de aflevering heeft plaats gehad, zoo kan die vergoeding gevorderd worden."

XIII. **Artikel 45.** De verwijzing in het 1ste lid wordt veranderd in „artikel 44, 2de lid, cijfer 1".

XIV. **Artikel 59.** Het eerste lid zal als volgt gelezen worden:

„Ten minste éénmaal in de vijf jaren na de inwerkingtreding van de in de laatste herzienings-conferentie vastgestelde wijzigingen, zal eene nieuwe conferentie van afgevaardigden der tot de overeenkomst toegetreden Staten bijeengeroepen worden, ten einde in hare bepalingen de noodig geoordeelde wijzigingen en verbeteringen aan te brengen."

Artikel 2.

Het „Reglement betreffende de instelling van een Centraal Bureel" wordt als volgt gewijzigd:

„**Artikel 1.** Het 3de lid zal als volgt gelezen worden:

„(3) De kosten van dit bureel, die, zoolang daarover niet nader is beslist, het bedrag van 110 000 francs per jaar niet mogen overschrijden, worden gedragen door elken Staat, in verhouding tot de kilometrische lengte van zijne tot den dienst van het internationaal vervoer toegelaten spoorweglijnen.

Bovendien wordt voor eenmaal ter beschikking van het Zwitsersche Post- en Spoorweg-Departement gesteld een bedrag van 25 000 francs, ten einde daarmede, en met den intrest van het kapitaal, een fonds te stichten, om daaruit aan de ambtenaren, beambten en bedienden van het Centraal Bureel voor het internationaal goederenvervoer op de spoorwegen ondersteuningen of schadevergoedingen toe te kennen, indien zij ten gevolge van ver gevorderden leeftijd, door ongevallen of ziekten blijvend ongeschikt worden voor de waarneming van hunne betrekking."

Artikel 3.

De **Uitvoeringsbepalingen van de overeenkomst** en hare **bijlagen** worden als volgt gewijzigd:

I. **Paragraaf 1** zal als volgt gelezen worden:

„(1) Van het vervoer zijn uitgesloten, voor zoover de bepalingen van bijlage 1 niet van toepassing zijn:

1o. Alle voor zelfontbranding of ontploffing vatbare stoffen, als:

a) nitroglycerine (Sprengöl), dynamiet;
b) alle andere soorten spring- en schietstoffen;
c) geladen vuurwapenen;
d) knalkwikzilver, knalzilver, knalgoud, benevens de daaruit samengestelde praeparaten;
e) vuurwerk;
f) schietpapier;
g) pikrinezuur-zouten;

2o. afkeerwekkende of kwalijkriekende voorwerpen.

(2) Voorwaardelijk worden ten vervoer toegelaten:

1o. De in bijlage 1 genoemde voorwerpen, onder de daarbij aangegeven voorwaarden. Bovendien moeten zij vergezeld gaan van afzonderlijke vrachtbrieven, waarop geen andere voorwerpen vermeld mogen worden.

2o. Goud en zilver in baren, platina, geld — hetzij in munten of in papier —, documenten, edelgesteenten, echte paarlen, kleinodiën en andere kostbare voorwerpen, kunstvoorwerpen, als: schilderijen, beelden, bronzen, oudheden. Onder kostbare voorwerpen zijn bijvoorbeeld begrepen kanten en borduurwerken van groote waarde.

Deze voorwerpen worden tot het internationaal vervoer toegelaten, vergezeld van den internationalen vrachtbrief, en wel, hetzij overeenkomstig eene tusschen de Regeeringen der betrokken Staten gemaakte schikking, hetzij volgens tariefbepalingen, door de daartoe gemachtigde spoorwegbesturen ontworpen en door alle bevoegde autoriteiten goedgekeurd.

3o. Lijken.

Zij worden, vergezeld van den internationalen vrachtbrief, onder de volgende voorwaarden tot het internationaal vervoer toegelaten:

a) het vervoer geschiedt als ijlgoed;
b) de vracht moet bij de aanbieding ten vervoer betaald worden;
c) het lijk moet gedurende het vervoer door een daartoe aangewezen persoon begeleid worden;
d) het vervoer van lijken is binnen het gebied van elken Staat aan de aldaar bij de wet of verordening vastgestelde politievoorschriften onderworpen, voor zoover niet ten aanzien van dit vervoer tusschen de betrokken Staten bijzondere regelingen getroffen zijn.

(3) Enkele of alle toegetreden Staten kunnen voor hun onderling verkeer bij bijzondere overeenkomsten bepalen, dat de voorwerpen die volgens de tegenwoordige overeenkomst van het internationale vervoer uitgesloten zijn, onder zekere voorwaarden tot vervoer toegelaten worden, of minder strenge bepalingen vaststellen voor de in bijlage 1 genoemde voorwerpen. Deze overeenkomsten kunnen — zoo noodig door tusschenkomst van het Centraal Bureel voor het internationaal goederenvervoer op spoorwegen — te Bern vastgesteld worden langs schriftelijken weg, of op eene daartoe bijeen te roepen conferentie van deskundigen. Ook kunnen de betrokken spoorwegmaatschappijen door tariefbepalingen van het vervoer uitgesloten voorwerpen toelaten, of minder strenge bepalingen vaststellen voor voorwaardelijk toegelaten voorwerpen, indien:

a) het vervoer der bedoelde voorwerpen, of de hierop toe te passen tariefbepalingen niet in strijd zijn met de binnenlandsche reglementen, en
b) de tariefbepalingen door alle betrokken autoriteiten goedgekeurd zijn."

II. **Paragraaf 2.** Het eerste lid zal door het volgende worden aangevuld:

„De roode strepen op de ijlgoedvrachtbrieven moeten ten minste 1 c.M.. breed zijn.

Dit voorschrift zal echter eerst verplichtend worden na verloop van ten hoogste een jaar na het in werking treden der gewijzigde overeenkomst."

Het 4de lid zal door het volgende worden aangevuld:

„Bij aanbieding ten vervoer van goederen, waarvan de lading door den afzender moet geschieden, moeten door dezen ook het nummer en de eigendomsmerken van den wagen op de voorgeschreven plaats worden ingevuld."

Als nieuw 5de lid wordt ingevoegd:

„(5) Indien het vervoer geschiedt naar plaatsen, waar aan verschillende spoorwegondernemingen toebehoorende stations zijn, of naar plaatsen, waarvan de naam gelijkluidend is aan of weinig verschilt met dien van andere, moet op den vrachtbrief in de daarvoor bestemde rubriek ook de spoorweg welke het goed moet afleveren ingevuld worden.

De leden (5)—(9) worden gewijzigd in (6)—(10)."

III. **Paragraaf 3.** Het 1ste lid wordt als volgt gelezen:

„(1) Wanneer de goederen, vermeld in par. 1, 1ste lid, en in de bijlage 1, ten vervoer worden aangeboden met eene onnauwkeurige of onvolledige verklaring, of de in de bijlage 1 voorgeschreven veiligheidsmaatregelen niet in acht zijn genomen, zal de vrachtverhooging 15 francs per kilogram van het bruto gewicht van het geheele collo bedragen."

De eerste zin van het 4de lid wordt als volgt gelezen:

„In geval van overbelasting van een door den afzender beladen wagen, zal de vrachtverhooging bedragen zesmaal de vracht van het gewicht, dat de in het 5de lid genoemde uiterste grenzen van het laadvermogen overschrijdt, van het station van afzending af tot aan het station van bestemming."

IV. **Paragraaf 6.**

Het 4de lid zal als volgt gelezen worden:

„(4) Indien een spoorweg verplicht is gebruik te maken van een langeren termijn krachtens, voor de in deze paragraaf, in het 3de lid, nos. 1—4, genoemde gevallen, door de Staten verleende facultatieve vergunning, moet hij bij het stempelen op den vrachtbrief van den datum der overgifte van het goed aan den volgenden spoorweg, vermelden de oorzaak en den duur van de in toepassing gebrachte termijnsverlenging."

Het 6de lid wordt als volgt gelezen:

„(6) Deze reglementen bepalen ook de wijze waarop het ter hand stellen van den brief van kennisgeving moet worden geconstateerd. Voor goederen zonder kennisgeving van aankomst en voor die, welke door den spoorweg niet bezorgd worden, is de leveringstijd nagekomen, wanneer vóór dat deze tijd verstreken is, het goed op het station van bestemming ter beschikking van den geadresseerde gesteld is."

V. **Paragraaf 7.** Als 2de lid wordt het volgende opgenomen:

„(2) Voor het opmaken der voorschriften gelden de bepalingen van paragraaf 2, 2de en 3de lid, betreffende het opmaken van den vrachtbrief."

VI. **Paragraaf 8.** Het 1ste lid wordt als volgt gelezen:

„(1) Onderwicht wordt niet vergoed, zoo het ontbrekende niet meer bedraagt dan 2 % van het gewicht bij vloeibare of vochtige goederen, alsmede bij de navolgende droge goederen:

geraspt of gemalen verfhout,
schors,
wortels,
zoethout,
gekorven tabak,
vetwaren,
zeep en vaste oliën,
versche vruchten,
versche tabak in bladen,
schapenwol,
huiden,
vellen,
leder,
gedroogde en gekookte vruchten,
pezen van dieren,
hoornen en klauwen,
beenderen (geheel of gemalen),
gedroogde visch,
hop,
versche mastik,
varkenborstels,
paardenhaar,
zout."

VII. **Paragraaf 9.** Het 2de lid wordt als volgt gelezen:

„(2) De in dit geval te heffen vrachtverhooging zal per on-

deelbare eenheid van 10 francs en van 10 kilometer 0,25 centimes bedragen.

Het totale bedrag van deze verhooging kan tot op 5 centimes naar boven afgerond worden."

Bijlage 1.

I. **Nummer VI** wordt als volgt gelezen:

„(1) Onveranderd.

(2) Amorphe (roode) phosphorus moet gepakt worden in waterdichte, goed gesoldeerde blikken bussen, welke geplaatst worden in stevige kisten met zaagsel opgevuld. Deze kisten mogen niet meer dan 90 kilogram wegen en moeten van buiten gemerkt zijn met de woorden „roode phosphorus".

(3) Phosphoruscalcium wordt onder dezelfde voorwaarden ten vervoer aangenomen. De kisten moeten gemerkt zijn met de woorden: „phosphoruscalcium".

(4) Mengsels van amorphen phosporus met hars of vetten, waarvan het smeltpunt ligt boven 35° Celsius, worden ten vervoer toegelaten, wanneer zij vervaardigd zijn door samensmelting van hunne bestanddeelen. Zij moeten òf verpakt zijn in kisten, zoodanig samengesteld, dat er niets uit kan vallen, òf ingegoten in ongeladen projectielen.

(5) Anderhalfvoudige zwavelphosphorus moet verpakt zijn in waterdichte metalen cylinders, die op hunne beurt in goed sluitende houten kisten moeten besloten zijn."

II. Het 2de lid van **nummer VII** wordt als volgt gelezen:

„(2) 1°. IJzer- of mangaanhoudende stoffen, die tot gaszuivering hebben gediend, worden — voor zoover zij niet in dik blikken pakmiddelen ten vervoer worden aangeboden — slechts in ijzeren wagens ten vervoer aangenomen. Indien deze wagens niet van goed sluitende ijzeren deksels voorzien zijn, moet de lading geheel gedekt zijn met dekkleeden, welke zoodanig zijn gepraepareerd, dat zij bij rechtstreeksche aanraking met vlammen niet ontbranden. De afzender en de ontvanger moeten zelf voor het laden en lossen zorgen. Bovendien moet de afzender, op verlangen van de spoorwegonderneming, zelf de dekkleeden verstrekken.

2°. Indien de onder 1 genoemde stoffen geheel geoxydeerd zijn, en deze omstandigheid door den afzender in den vrachtbrief uitdrukkelijk vermeld wordt, worden zij als stukgoed met eene willekeurige verpakking ten vervoer aangenomen; geschiedt de aanbieding ten vervoer in wagenladingen, dan worden zij ten vervoer aangenomen in gewone open wagens zonder dekkleeden."

III. **Nummer VIIIa** vervalt.

IV. **Nummer IX** wordt als volgt gelezen:

„(1) Zwavelaether en oplossingen van nitrocellulose in zwavelaether (collodium), in methylalcohol, in aethylalcohol, in amylalcohol, in aetherzuur, in amylacetaat, in aceton, in nitrobenzol, of in de uit deze vloeistoffen bestaande mengsels, alsmede andere vloeistoffen, die zwavelaether in groote hoeveelheden bevatten (zooals Hoffmanndroppels) worden slechts vervoerd:

hetzij

1°. in dichte emballage uit sterk, behoorlijk geklonken, gesoldeerd of door sponningen bevestigd plaatijzer van een inhoud van ten hoogste 500 kilogram,

of

2°. in volkomen dicht gesloten metalen of glazen flesschen van ten hoogste 60 kilogram bruto gewicht, bij welker inpakking het volgende in acht genomen moet zijn:

a) worden meer dan ééne flesch in één collo vereenigd, dan moeten zij in stevige houten kisten met stroo, hooi, zemelen, zaagsel, diatomeënaarde of andere dergelijke los samenhangende stoffen vastgepakt zijn;

b) elke afzonderlijk ingepakte flesch moet in eene stevige mand of kuip gepakt zijn, welke van een goed bevestigd deksel en van handvatsels voorzien en met voldoend inpakkingsmateriaal gevuld is; het deksel moet, wanneer het uit stroo, riet, biezen of dergelijk materiaal bestaat, met leem- of kalkwater of eene gelijksoortige stof, onder bijvoeging van waterglas, gedrenkt zijn.

(2) De hoeveelheid vloeistof in het plaatijzer, of andere metalen vaatwerk, mag bij 15° Celsius niet meer bedragen dan 9/10 van de inhoudsmaat van het vaatwerk.

(3) Het vervoer zal geschieden in open wagens, zonder dekkleed. Ook kan het vervoer geschieden in gesloten wagens, wanneer daarin door zijwaartsche openingen, luchtkleppen of jaloezieën voldoende trek aanwezig is voor den afvoer van gevormde dampen.

(4) Oplossingen van nitrocellulose in azijnzuur mogen slechts in waterdichte, goed gesloten aarden kruiken of glazen flesschen, in geen grootere hoeveelheid dan 90 kilogram bruto, verzonden worden. Voor de verpakking der kruiken en flesschen gelden de in het 1ste lid, cijfer 2, *a*) en *b*), gegeven voorschriften.

(5) Omtrent de samenpakking met andere goederen, zie n°. XXXV.

(6) De bepalingen in het 1ste lid, cijfer 2, en in het 5de lid hebben ook betrekking op zink-aethyle; echter mogen voor de verpakking geen brandbare stoffen gebruikt worden."

V. **Nummer XI** wordt als volgt gelezen:

„(1) Houtgeest, gezuiverd en ongezuiverd, en aceton worden, voor zoover zij niet in bijzonder daarvoor gebouwde wagens (ketelwagens) of in vaten ten vervoer aangeboden worden, slechts in metalen of glazen emballage ten vervoer toegelaten. Die metalen of glazen pakmiddelen moeten ingepakt zijn op de wijze als onder n°. XV, cijfer 1, bepaald is.

(2) Omtrent de samenpakking met andere goederen, zie n°. XXXV."

VI. **Nummer XV** wordt als volgt gelezen:

„Voor vloeibare minerale zuren van allerlei aard, in het bijzonder zwavelzuur, vitrioololie, zoutzuur, salpeterzuur (koningswater), met een specifiek gewicht van ten minste 1,48 (46,8° Baumé) (voor verdichte zuren zie n°. XVII), alsmede voor chloorzwavel, gelden de volgende voorschriften:

1°. Wanneer deze producten in ballons, flesschen of kruiken verzonden worden, moeten deze voorwerpen dicht gesloten zijn, goed gepakt in bijzondere, van sterke en gemakkelijke handvatsels voorziene kuipen of in gevlochten manden. In plaats van gevlochten manden kunnen ook metalen manden gebezigd worden; in dit geval moet het inpakkingsmateriaal tusschen het vaatwerk en de metalen manden zoodanig zijn, dat het vaatwerk tegen breken gevrijwaard is en noch door den inhoud van het vaatwerk, noch door vonken in brand kan geraken.

Wanneer zij in metalen, houten of caoutchouc emballage verzonden worden, moeten deze pakmiddelen volkomen dicht en van goede sluitingen voorzien zijn.

Voor salpeterzuur moet in den vrachtbrief het specifieke gewicht bij 15° Celsius aangegeven zijn. Indien deze aanduiding in den vrachtbrief ontbreekt, wordt het salpeterzuur beschouwd als geconcentreerd.

2°. Behoudens de bepalingen van n°. XXXV, moeten deze stoffen steeds afzonderlijk geladen worden en mogen zij niet in denzelfden wagen met andere chemicaliën worden vervoerd.

3°. De voorschriften sub 1°. en 2°. gelden ook voor de pakmiddelen waarin de genoemde stoffen vervoerd zijn. Zoodanige pakmiddelen moeten steeds worden aangegeven, als gediend te hebben voor het vervoer van die stoffen.

4°. Het laden en lossen van zendingen waarbij zich ook slechts één collo van meer dan 75 kilogram bevindt, moet door den afzender, resp. den geadresseerde, geschieden.

5°. Indien het lossen en afhalen van bovenbedoelde zendingen door den geadresseerde niet geschiedt binnen drie dagen na aankomst op het station van bestemming, of na verzending van de kennisgeving van aankomst, heeft de spoorwegonderneming het recht de zendingen, met inachtneming van de betrekkelijke reglementaire bepalingen, in een entrepot op te slaan of ze aan een expediteur over te geven. Indien dit niet mogelijk is, kan de spoorwegonderneming de goederen zonder verdere formaliteiten verkoopen."

VII. Als **Nummer XVa** wordt opgenomen:

„Afval van zwavelzuur, afkomstig van nitroglycerinefabrieken, wordt slechts dan ten vervoer toegelaten, wanneer uit eene door den fabrikant op den vrachtbrief gestelde verklaring blijkt, dat de stoffen volkomen gedenitreerd zijn. Overigens zijn de voorschriften onder n°. XV toepasselijk."

VIII. Als **Nummer XVb** wordt opgenomen:

„Gevulde electrische accumulatoren, geladen of ongeladen, worden onder de volgende voorwaarden vervoerd:

1o. De accumulatoren moeten zoodanig geplaatst zijn in eene met hunne grootte overeenkomende batterijkast, dat de losse cellen daarin niet bewegen kunnen.

2o. De batterijkast moet in eene kist geplaatst en de tusschenruimte rondom opgevuld worden met diatomeënaarde, zaagsel, houtskoolpoeder, zand of andere soortgelijke absorbeerende stoffen.

3o. De polen moeten tegen kortsluiting verzekerd zijn.

4o. De kisten moeten voorzien zijn van handvatsels, terwijl op de deksels duidelijk leesbaar de opschriften „Electrische accumulatoren" en „boven" moeten zijn aangebracht."

IX. **Nummer XVI** wordt als volgt gelezen:

„(1) Voor bijtend loog (bijtende natronloog, sodaloog, bijtende kaliloog, potaschloog), voor bezinksel uit de olieraffinaderijen gelden de bepalingen onder no. XV, cijfer 1, 3 (met uitzondering van de in 3 aangehaalde bepaling van 2o.), 4 en 5.

Dezelfde voorschriften zijn ook van toepassing op bromium, met dien verstande echter, dat het vervoer slechts in open wagens mag geschieden en dat de daarmede gevulde glazen flesschen, tot aan den hals omgeven door asch, zand of diatomeënaarde, in stevige houten of metalen kisten moeten verpakt zijn.

(2) Omtrent de samenpakking met andere goederen, zie no. XXXV."

X. **Nummer XVII** wordt als volgt gelezen:

„Voor het vervoer van verdicht salpeterzuur met een specifiek gewicht van 1,48 (46,8° Baumé) en daar boven, alsmede van rood rookend salpeterzuur, gelden de bepalingen onder no. XV, met dien verstande, dat de ballons en flesschen in de verpakking omgeven moeten zijn met diatomeënaarde of andere daarvoor geschikte droge poederachtige stof, tot eene hoeveelheid welke ten minste gelijkstaat aan den inhoud der ballons of flesschen, tenzij de ballons of flesschen geplaatst zijn in ijzeren omhulsels, die hen geheel omsluiten, en door stevige, met asbest voorziene veeren zoodanig vastgezet zijn, dat zij daarin niet bewegen kunnen. De metalen omhulsels moeten zoodanig zijn, dat de inhoud der ballons en flesschen, in geval van breken, niet kan wegvloeien."

XI. **Nummer XVIII** wordt als volgt gelezen:

„(1) Watervrij zwavelzuur (anhydride of vaste vitrioololie) mag slechts vervoerd worden:

1o. in goed gesoldeerde sterke vertinde bussen van ijzerblik;

of

2o. in sterke ijzeren of koperen flesschen, waarvan de openingen luchtdicht met stopverf gesloten en bovendien met een omhulsel van klei voorzien zijn.

De bussen en flesschen moeten omgeven zijn van eene fijn verdeelde anorganische stof, als: slakkenwol, diatomeënaarde, asch of dergelijke, en voorts in stevige houten kisten verpakt zijn.

(2) Overigens gelden de bepalingen onder no. XV, 2o. tot 5o."

XII. **Nummer XIX** wordt als volgt gelezen:

„(1) Voor vernissen en vernishoudende verf, vluchtige en vette oliën, zoomede voor alle soorten van aethers, met uitzondering van zwavelaether (zie no. IX) en van petroleumaether (zie no. XXII), voor absoluten alcohol, wijngeest (spiritus), voorloop en andere onder no. XI niet genoemde geestrijke vochten, alsmede voor amylacetat, gelden, wanneer zij in ballons, flesschen of kruiken aangeboden worden, de voorschriften van no. XV, 1o., eerste lid.

(2) Omtrent de samenpakking met andere goederen, zie no. XXXV."

XIII. **Nummer XX** wordt als volgt gelezen:

„(1) Petroleum, ongezuiverd en gezuiverd, voor zoover zij bij 17,5° Celsius een specifiek gewicht van ten minste 0,780 heeft, of bij een barometerstand van 760 mM. (herleid tot den gemiddelden zeespiegel) in het toestel van Abel beneden 21° Celsius geen ontvlambare gassen ontwikkelt (testpetroleum).

(2) De oliën uit bruinkolenteer bereid (turf- en leisteenolie), asphaltnaphta en de daaruit gedistilleerde stoffen, voor zoover zij ten minste het bovengenoemde specifiek gewicht hebben (solarolie, photogeen, enz.).

(3) Steenkolenteeroliën, die bij 17,5° Celsius een geringer specifiek gewicht hebben dan 1,00 (benzol, toluol, xylol, cumol, enz.), alsmede valsche bittere amandelolie(essence de mirbane of nitrobenzol).

(4) Koolwaterstoffen van anderen oorsprong, die bij 17,5° Celsius een specifiek gewicht hebben van ten minste 0,830,

zijn aan de volgende bepalingen onderworpen:

1o. deze stoffen mogen, voor zoover daartoe geen bijzonder gebouwde wagens (ketelwagens) gebruikt worden, slechts vervoerd worden:

a) in bijzonder goede duurzame vaten,

of

b) in dicht en voldoend sterk metalen vaatwerk,

of

c) in vaatwerk van glas of steen, in dit geval echter met inachtneming der volgende voorschriften:

aa) worden meer dan ééne flesch of kruik in één collo vereenigd, dan moeten zij in stevige houten kisten met stroo, hooi, zemelen, zaagsel, diatomeënaarde of andere dergelijke los samenhangende stoffen vastgepakt zijn;

bb) elke afzonderlijk ingepakte flesch of kruik moet in eene stevige mand of kuip gepakt zijn, die van handvatsels en van een goed bevestigd deksel voorzien en met voldoend inpakkingsmateriaal gevuld is; het deksel moet, wanneer het uit stroo, riet, biezen of dergelijk materiaal bestaat, met leem- of kalkwater, of eene gelijksoortige stof, onder bijvoeging van waterglas, gedrenkt zijn. Het bruto gewicht mag per collo bedragen ten hoogste 60 kilogram, wanneer van glazen vaatwerk wordt gebruik gemaakt, en ten hoogste 75 kilogram, indien vaatwerk van steen gebezigd wordt;

2o. de gedurende het transport beschadigde colli worden onverwijld gelost en met den nog voorhanden inhoud voor rekening van den afzender zoo goed mogelijk verkocht;

3o. het vervoer geschiedt slechts op open wagens. Eene inklaring op vracht-, volg- of doorvoerlijst, of wel op transitopaspoort, welke het vervoer onder dekkleeden en het plombeeren derzelve noodig maakt, wordt niet toegelaten;

4o. de bepalingen van 3 hierboven gelden ook voor de vaten en andere pakmiddelen waarin deze stoffen vervoerd zijn. Deze pakmiddelen moeten steeds aangegeven worden als te hebben gediend tot dit vervoer;

5o. omtrent de samenpakking met andere goederen, zie no. XXXV;

6o. uit den vrachtbrief moet blijken, dat de stoffen, in lid 1 en 2 genoemd, een specifiek gewicht hebben van ten minste 0,780, of dat de petroleum aan de in het eerste lid vermelde bepaling betreffende het ontvlammingspunt voldoet. Ontbreekt die verklaring in den vrachtbrief, dan gelden de voorwaarden van vervoer van no. XXII (betreffende petroleumaether, enz.)."

XIV. **Nummer XXI** wordt als volgt gelezen:

„Petroleum, ongezuiverd en gezuiverd, de oliën uit bruinkolenteer bereid, verder turf- en leisteenolie, asphaltnaphta en de daaruit gedistilleerde stoffen, voor zoover deze stoffen niet onder de bepalingen van no. XX vallen en bij 17,5° Celsius een specifiek gewicht van minder dan 0,780 en meer dan 0,680 hebben;

petroleumnaphta en distillatieproducten uit petroleum en petroleumnaphta (benzine, ligroïne, poetsolie, enz.), alsmede oplossingen van caoutchouc of gutta-percha, die voornamelijk uit petroleumnaphta bestaan, voor zoover deze stoffen bij 17,5° Celsius een specifiek gewicht van meer dan 0,680 hebben,

zijn aan de volgende bepalingen onderworpen:

1o. deze stoffen mogen, voor zoover daartoe geen bijzonder gebouwde wagens (ketelwagens) gebruikt worden, slechts vervoerd worden:

a) in bijzonder goede duurzame vaten,

of

b) in dicht en voldoend sterk metalen vaatwerk,

of

c) in vaatwerk van glas of steen, in dit geval echter met inachtneming van de volgende voorschriften:

aa) worden meer dan ééne flesch of kruik in één collo vereenigd, dan moeten zij in stevige houten kisten met stroo, hooi, zemelen, zaagsel, diatomeënaarde of andere dergelijke los samenhangende stoffen ingepakt zijn;

bb) elke afzonderlijk ingepakte flesch of kruik moet in eene stevige mand of kuip gepakt zijn, die van handvatsels en van een goed bevestigd deksel voorzien en met voldoend inpakkingsmateriaal gevuld is; het deksel moet, wanneer het uit stroo, riet, biezen of dergelijk materiaal bestaat, met leem- of kalkwater, of eene gelijksoortige stof, onder bijvoeging van waterglas, gedrenkt zijn. Het bruto gewicht mag per collo niet meer dan 40 kilogram bedragen;

2°. de gedurende het transport beschadigde colli worden onverwijld gelost en met den nog voorhanden inhoud voor rekening van den afzender zoo goed mogelijk verkocht;

3°. het vervoer geschiedt slechts op open wagens. Eene verklaring op vracht-, volg- of doorvoerlijst, of wel op transitopaspoort, welke het vervoer onder dekkleeden en het plombeeren derzelve noodig maakt, wordt niet toegelaten;

4°. de bepalingen sub 3 hierboven gelden ook voor de vaten en andere pakmiddelen waarin deze stoffen vervoerd zijn. Deze pakmiddelen moeten steeds aangegeven worden als te hebben gediend tot dit vervoer;

5°. omtrent de samenpakking met andere goederen, zie n°. XXXV;

6°. bij het laden en lossen mogen manden of kuipen met glazen flesschen niet op wagens vervoerd, noch op den schouder of op den rug, maar slechts aan de handvatsels die aan de pakmiddelen aanwezig zijn, gedragen worden;

7°. de manden en kuipen moeten op eene veilige wijze in de spoorwegwagens worden geplaatst en aan de wanden bevestigd. Zij mogen niet op of boven elkander, maar slechts in eene laag naast elkander worden geladen;

8°. elk afzonderlijk collo moet van een duidelijk, op rooden grond gedrukt opschrift: „Gevaar voor brand” voorzien zijn. De manden en kuipen met flesschen of kruiken moeten bovendien uitwendig voorzien zijn van het opschrift: „Moet met de hand gedragen worden”. Tegen den wagen moet eene roode etiquette, waarop vermeld staat: „Voorzichtig rangeeren”, geplakt worden;

9°. uit den vrachtbrief moet blijken, dat de in het 1ste lid genoemde stoffen bij 17,5° Celsius een specifiek gewicht hebben van minder dan 0,780 en meer dan 0,680. Ontbreekt die verklaring in den vrachtbrief, dan gelden de voorwaarden van vervoer van n°. XXII (betreffende petroleumaether).”

XV. **Nummer XXII** wordt als volgt gelezen:

„Petroleumaether (gasoline, neoline, enz.) en soortgelijke uit petroleumnaphta en bruinkolenteer bereide, licht ontvlambare stoffen, voor zoover deze bij 17,5° Celsius een specifiek gewicht van 0,680 of minder hebben, zijn aan de volgende bepalingen onderworpen:

1°. deze stoffen mogen slechts vervoerd worden:

a) in dicht en voldoend sterk metalen vaatwerk;

of

b) in vaatwerk van glas of steen; in dit geval echter met inachtneming der volgende voorschriften:

aa) worden meer dan ééne flesch of kruik in één collo vereenigd, dan moeten zij in stevige houten kisten met stroo, hooi, zemelen, zaagsel, diatomeënaarde of andere dergelijke los samenhangende stoffen vastgepakt zijn;

bb) elke afzonderlijk ingepakte flesch of kruik moet in eene stevige mand of kuip gepakt zijn, die van handvatsels en van een goed bevestigd deksel voorzien en met voldoend inpakkingsmateriaal gevuld is; het deksel moet, wanneer het uit stroo, riet, biezen of dergelijk materiaal bestaat, met leem- of kalkwater, of eene gelijksoortige stof, onder bijvoeging van waterglas, gedrenkt zijn. Het bruto gewicht mag per collo niet meer dan 40 kilogram bedragen;

c) in luchtdicht gesloten ketelwagens;

2°. de gedurende het transport beschadigde colli worden onverwijld gelost en met den nog voorhanden inhoud voor rekening van den afzender zoo goed mogelijk verkocht;

3°. het vervoer geschiedt slechts op open wagens. Eene inklaring op vracht-, volg- of doorvoerlijst, of wel op transitopaspoort, welke het vervoer onder dekkleeden en het plombeeren derzelve noodig maakt, wordt niet toegelaten;

4°. de bepalingen sub 3 hierboven gelden ook voor de pakmiddelen waarin deze stoffen vervoerd zijn. Deze pakmiddelen moeten steeds aangegeven worden als te hebben gediend tot dit vervoer;

5°. omtrent de samenpakking met andere goederen, zie n°. XXXV;

6°. bij het laden en lossen mogen manden of kuipen met glazen flesschen niet op wagens vervoerd, noch op den schouder of op den rug, maar slechts aan de handvatsels die aan de pakmiddelen aanwezig zijn, gedragen worden;

7°. de manden en kuipen moeten op eene veilige wijze in de spoorwegwagens worden geplaatst en aan de wanden bevestigd. Zij mogen niet op of boven elkander, maar slechts in eene laag naast elkander worden geladen;

8°. elk afzonderlijk collo moet van een duidelijk, op rooden grond gedrukt opschrift: „Gevaar voor brand” voorzien zijn. De manden en kuipen met flesschen of kruiken moeten bovendien uitwendig voorzien zijn van het opschrift: „Moet met de hand gedragen worden”. Tegen den wand moet eene roode etiquette, waarop vermeld staat: „Voorzichtig rangeeren”, geplakt worden;

9°. bovendien zijn de bepalingen van n°. XV, 4°. en 5°., van toepassing.”

XVI. **Nummer XXIII** wordt als volgt gelezen:

„(1) Het vervoer van terpentijnolie en andere kwalijkriekende oliën, alsmede van pyridine en pyridinebasen, geest van salmoniak, van vergift tegen bladluis (een mengsel van zachte zeep, carbololie en foeselolie), van formaldehyd-oplossing en formaline (een desinfectiemiddel dat formaldehyd en mierenzuur bevat), heeft slechts in open wagens plaats.

(2) Deze bepaling geldt ook voor de vaten en andere pakmiddelen waarin deze stoffen vervoerd zijn. Deze pakmiddelen moeten steeds worden aangegeven als te hebben gediend tot dit vervoer.

(3) Omtrent de samenpakking met andere goederen, zie n°. XXXV.”

XVII. **Nummer XXV** wordt als volgt gelezen:

„Voor vloeibare arsenikpraeparaten, in het bijzonder opgelost arsenikzuur, gelden de bepalingen van n°. XXIV, 1°., en n°. XV, 1°., 3°. (met uitzondering van de sub 3°. aangehaalde bepaling van 2°.), 4°. en 5°.”

XVIII. **Nummer XXVI** wordt als volgt gelezen.

„(1) Andere vergiftige metaalpraeparaten (vergiftige metaalverven, metaalzouten, enz.), waaronder in het bijzonder gerekend worden kwikzilverpraeparaten, als: sublimaat, calomel, wit en rood precipitaat, cinnaber of vermiljoen; wijders koperzouten en koperkleurstoffen, als: Spaansch groen, groene en blauwe koperverfstoffen; verder loodpraeparaten, als: loodglit (massikot), menie, loodsuiker en andere loodzouten, loodwit en andere loodverven; ook stofzink of zinkgrijs, zoomede zinkasch en antimoonasch; verder loodasch, afval van lood, loodslakken en andere loodhoudende afval, mogen slechts ten vervoer worden aangeboden in dichte, van sterk en droog hout vervaardigde kisten of in vaten, inwendig met hoepels of uitwendig met banden verstrekt. Deze hoepels of banden moeten zoodanig zijn, dat door de bij het vervoer niet te vermijden schokken, stooten, enz., verstuiving der stoffen niet plaats heeft.

(2) Voor kopervitriool en mengsels van kopervitriool met kalk, soda en dergelijke (poeder voor het maken van mengsels ter verwijdering der druifluis, enz.), is echter eene verpakking in sterke zakken, die zóó dicht zijn dat geene verstuiving der stoffen mogelijk is, voldoende.”

XIX. Als **Nummer XXVIa** wordt het volgende opgenomen:

„1°. (1) Cyankalium en cyannatrium in vasten toestand moeten verpakt worden:

a) in sterke ijzeren vaten, voorzien van een opgeschroefd deksel en van hoepels voor het rollen,

of

b) in dichte, van sterk en droog hout vervaardigde dubbele vaten met inwendige hoepels, of in op dezelfde wijze vervaardigde dubbele kisten met uitwendige banden. De binnenste pakmiddelen moeten met eene dichte stof bekleed en zoodanig gemaakt zijn, dat, ongeacht de bij het vervoer onvermijdelijke schokken en stooten, geene stof van den inhoud naar buiten kan dringen. In plaats van de binnenste houten pakmiddelen kan ook gesoldeerd metalen vaatwerk gebruikt worden. Het gebruik van hermetisch gesloten glazen of steenen pakmiddelen, in plaats van de inwendige houten, is toegestaan, wanneer zij, omkleed met eene dichte stof en in sterke houten kisten met hooi, stroo of dergelijk verpakkingsmateriaal, vast verpakt zijn.

(2) Met inachtneming van bovenstaande bepalingen in lid (1), *b*), mogen ook meerdere vaten in één collo vereenigd worden.

2°. (1) Cyankaliumloog en cyannatriumloog worden slechts ten vervoer toegelaten:

a) in dicht, van eene goede sluiting voorzien ijzeren vaatwerk, dat in stevige houten of metalen kisten met diatomeënaarde, zaagsel of dergelijke absorbeerende stof verpakt is,

of

b) in bijzonder daartoe ingerichte ketelwagens. De ketels moeten een dubbelen wand hebben en volkomen dicht zijn; zij mogen aan den onderkant geen openingen bezitten. De openingen der ketels moeten waterdicht gemaakt, gesloten en beschermd zijn door vast opgeschroefde metalen kappen.

(2) Het laden en lossen van colli die loog inhouden, zoomede het vullen en ledigen van de ketelwagens, moet geschieden door den afzender, resp. den geadresseerde. Aan een eventueel tot den spoorweg gericht verzoek om medewerking van diens personeel tot het verrichten van dergelijke werkzaamheden mag geen gevolg gegeven worden.

(3) Het bruto gewicht van een collo dat loog inhoudt, mag niet meer bedragen dan 75 kilogram. Het vervoer geschiedt slechts in open wagens.

3°. Gemeenschappelijke voorschriften voor 1°. en 2°.:

a) op de colli en op de ketelwagens moet in duidelijk in het oog loopend en blijvend schrift de aanwijzing „Vergift" en de opgave van den inhoud (cyankalium, cyannatrium, cyankaliumloog, enz.) aangebracht zijn.

b) De colli mogen niet samengeladen worden met zuren of zuurzouten, voedings- en genotmiddelen, geneesmiddelen en dergelijke. De ketelwagens moeten zoodanig in den trein geplaatst worden, dat zij ten minste door een wagon gescheiden zijn van wagens, geladen met vloeibare zuren.

4°. De voorschriften sub 1 tot 3 zijn eveneens van toepassing op pakmiddelen en ketelwagens waarin cyankalium of cyannatrium is vervoerd. Deze pakmiddelen moeten steeds aangegeven worden als gediend te hebben tot dit vervoer."

XX. Aan **Nummer XXIX** wordt het volgende als 4de lid toegevoegd:

„(4) Houtskool in stukken (niet gemalen) wordt slechts dan ten vervoer aangenomen, wanneer uit den vrachtbrief blijkt, dat zij ten minste gedurende 48 uren afgekoeld is."

XXI. Als nieuw **Nummer XXIXa** wordt het volgende opgenomen:

„Aardzwart wordt slechts in stevig gespijkerde, goed gesloten en geheel gevulde houten kisten of tonnen ten vervoer aangenomen."

XXII. **Nummer XXXI** wordt als volgt gelezen:

„(1) Wol, haar, kunstwol, katoen, zijde, vlas, hennep, jute, in ruwen toestand, in den vorm van afval van spin- en weefwerk, als lompen of poetslappen, voorts touw, drijfriemen van katoen en van hennep, arcaden of harnuslussen en wapenlussen (omtrent gebruikt poetskatoen, zie 3de lid) worden, wanneer zij met vet doortrokken of vernist zijn, slechts in gesloten wagens of onder dekkleeden in open wagens vervoerd. Deze goederen mogen, behoudens de bepalingen in het 4de lid, slechts in drogen toestand ten vervoer aangeboden worden; ook mag de afval van spin- en weefwerk niet in balen geperst zijn.

(2) De genoemde goederen worden steeds als met vet doortrokken of vernist behandeld, indien het tegendeel niet uit den vrachtbrief blijkt.

(3) Gebruikt poetskatoen wordt slechts in stevige, dicht gesloten vaten, kisten of dergelijke verpakking ten vervoer toegelaten.

(4) Met vet doortrokken of verniste poetslappen (poetsdoeken) worden met de in het 3de lid genoemde verpakking ook in natten of vochtigen toestand ten vervoer toegelaten."

XXIII. **Nummer XXXII** wordt als volgt gelezen:

„Aan bederf onderhevige dierlijke afval, zooals: ongezouten versche huiden, vet, peezen, beenderen, hoornen, hoeven, ongekalkt versch lijmleder, zoowel als andere goederen, die een bijzonder onaangenamen reuk verspreiden of walging wekken — met uitzondering echter van de onder n°s. LII en LIII genoemde — worden slechts onder de volgende bepalingen aangenomen en vervoerd:

1°. voldoend gereinigde en droge beenderen, geperste talk, hoornen zonder kern, d. i. zonder het hoornachtig uitwas van het voorhoofdsbeen, in drogen toestand, hoeven — d. w. z. de hoornen schoenen van herkauwende dieren en zwijnen, zonder beenderen en weeke deelen — worden, indien zij in stevige zakken gepakt zijn, als stukgoed ten vervoer aangenomen;

2°. de hierboven sub 1°. niet genoemde goederen van deze soort worden ten vervoer als stukgoed alleen toegelaten, wanneer zij in sterke, dicht gesloten vaten, kuipen of kisten gepakt zijn. Ongezouten gedroogde huiden mogen echter ook gedurende de maanden November, December, Januari en Februari als stukgoed ten vervoer aangeboden worden, wanneer zij verpakt zijn in goed gesloten, onbeschadigde zakken van stevige stof en de zakken op zoodanige wijze met carbolzuur gedrenkt zijn, dat de onaangenamen reuk van den inhoud niet bespeurd wordt. De vrachtbrieven moeten nauwkeurig de in de vaten, kuipen, kisten of zakken gepakte goederen aanwijzen. Het vervoer heeft slechts in open wagens plaats;

3°. versche peezen, ongekalkt versch lijmleder, zoomede de afval van beide, voorts ongezouten versche huiden en ongereinigde, niet van huid- en vleeschvezels ontdane beenderen zijn, bij wagenladingen ten vervoer aangeboden, aan de volgende bepalingen onderworpen:

a) in het tijdperk van 1 Maart tot 31 October moeten deze goederen in stevige, onbeschadigde zakken verpakt zijn, die zoodanig met verdund carbolzuur gedrenkt zijn, dat de rottige stank van den inhoud niet bespeurd wordt. Elke zending moet gedekt zijn met een kleed van stevige stof (zoogenaamd hoplinnen), dat met verdund carbolzuur gedrenkt is, terwijl dit kleed met een groot, waterdicht, niet geteerd dekkleed geheel bedekt moet zijn. Deze kleeden moeten door den afzender geleverd worden;

b) in de maanden November, December, Januari en Februari behoeven de goederen niet in zakken verpakt te zijn. De zendingen moeten echter eveneens met een kleed van stevige stof (hoplinnen) en dit weder met een groot waterdicht, niet geteerd dekkleed geheel bedekt zijn. Het onderste kleed moet, zoo noodig, op zoodanige wijze met verdund carbolzuur gedrenkt zijn, dat rottige stank niet bespeurd wordt. De kleeden moeten door den afzender geleverd worden;

c) zendingen, waarbij de verspreiding van stank niet door het gebruik van carbolzuur kan worden voorkomen, moeten op zoodanige wijze in stevige, dicht gesloten vaten of kuipen gepakt worden, dat de reuk van den inhoud niet door de emballage kan heendringen;

4°. droge of uitgeperste vochtige overblijfsels uit de ketels der lijmfabrieken (kalkachtige bezinksels, overblijfsels van het kalken van huidafsnijdsels of afval voor bemesting) moeten met twee boven elkander liggende, groote, waterdichte, niet geteerde dekkleeden geheel bedekt zijn. Het onderste dekkleed moet zoodanig met verdund carbolzuur gedrenkt zijn, dat rottige stank niet bespeurd wordt. Tusschen deze beide door den afzender te leveren dekkleeden moet eene laag droge gebluschte kalk, turfmolm of gebruikte run zijn aangebracht.

Dergelijke overblijfselen in niet uitgeperst en, vochtigen toestand moeten zoodanig in stevige, dicht gesloten vaten of kuipen gepakt zijn, dat de reuk van den inhoud niet door de emballage kan heendringen;

5°. het vervoer bij wagenladingen van de hierboven onder 3°. en 4°. niet genoemde goederen van deze soort geschiedt in open wagens met dekkleeden. Deze dekkleeden moet de afzender leveren;

6°. de spoorwegonderneming kan vooruitbetaling van de vracht vorderen;

7°. de zakken, vaten en kleeden waarin en waaronder de goederen van deze soort vervoerd zijn, worden tot vervoer slechts toegelaten wanneer zij door behandeling met carbolzuur volkomen ontsmet zijn;

8°. de kosten van mogelijk noodige ontsmetting komen ten laste van den afzender of van den geadresseerde;

9°. gedroogde huiden worden slechts ten vervoer aangenomen, indien zij met touw tot balen zijn samengebonden."

XXIV. In **Nummer XXXV** wordt tweemaal het cijfer VIII*a* geschrapt.

XXV. **Nummer XL** wordt als volgt gelezen:

„(1) Vlokvormige schietkatoen en collodiumwol worden ten vervoer aangenomen, indien zij een watergehalte van ten minste 35 % bezitten en gepakt zijn in luchtdichte emballage, die op hare beurt vastgepakt is in stevige houten kisten.

(2) Op den vrachtbrief moet door den afzender en door een aan de spoorwegonderneming bekenden scheikundige, wier handteekeningen van overheidswege gelegaliseerd moeten zijn, eene verklaring gesteld zijn, dat de aard en de wijze van inpakking der goederen aan bovenstaande voorschriften voldoen.

(3) De in het 1ste lid genoemde voorschriften omtrent de verpakking, alsmede de bepalingen van het 2de lid, zijn ook van toepassing op collodiumwol, die een alcoholgehalte van ten minste 35 % bezit."

XXVI. Als **Nummer XLII*a*** wordt opgenomen:

„Ontplofbaar vuurkoord en slaghoedjes zijn aan de volgende bepalingen onderworpen:

1°. zij moeten bij ten hoogste 100 stuks saman verpakt zijn in cartonnen doozen, en mogen per 100 stuks niet meer dan 0,75 gram ontplofbare stof bevatten.

Ten hoogste 12 doozen mogen tot een rol, en ten hoogste 12 rollen tot een stevig pak, met papier omwikkeld, vereenigd worden;

2°. de pakken moeten in pakmiddelen van sterk ijzerblik of in zeer stevige houten kisten, beide van niet meer dan 1,2 M³. inhoud, zonder bijvoeging van andere voorwerpen, op zoodanige wijze gepakt zijn, dat tusschen de wanden van het pakmiddel en zijn inhoud een afstand blijft bestaan van ten minste 30 m.M., welke ruimte met zaagsel, stroo, werk of andere soortgelijke stof moet opgevuld zijn, zoodat beweging of verschuiving van de pakken, zelfs in geval van schokken, onmogelijk is;

3°. op de verpakking moet, naast de vermelding van den inhoud, eene duidelijke aanwijzing voorkomen van den afzender en de fabriek;

4°. bij iedere zending moet gevoegd zijn eene verklaring van den afzender en van een aan de spoorwegonderneming bekend scheikundige omtrent de inachtneming van de sub 1, 2 en 3 genoemde voorschriften."

XXVII. **Nummer XLIV.** Als 5de lid wordt opgenomen:

„5. Vloeibaar gemaakte gassen kunnen ook in kleine hoeveelheden, in sterke dichtgesmolten glazen buizen vervoerd worden, te weten: koolzuur en stikstofoxydule tot ten hoogste 3 gram, ammoniak en chloor tot ten hoogste 20 gram, watervrij zwavelig zuur en chloorkooloxyd (phosgeen) tot ten hoogste 100 gram; de glazen buizen met koolzuur en stikstofoxydule mogen slechts voor de helft, met ammoniak en chloor voor twee-derde, en met zwavelig zuur en chloorkooloxyd (phosgeen) voor drie-vierde gedeelte gevuld zijn. Elke glazen buis moet verpakt zijn in een dicht gesoldeerden, met diatomeëenaarde gevulden blikken koker en deze weder in een sterke houten kist. Het is veroorloofd meerdere blikken kokers in eene kist te pakken, doch buizen met ammoniak mogen niet in ééne kist gepakt worden met buizen die chloor inhouden. Vloeibaar koolzuur kan ook verzonden worden in metalen kokers (sodor, sparklett), die ten hoogste 25 gram vloeistof bevatten. Het koolzuur moet geheel vrij van lucht zijn. De kokers mogen ten hoogste 1 gram vloeistof bevatten op 1,34 c.M³. inhoud."

XXVIII. Als **Nummer XLIV*a*** wordt opgenomen:

„(1) Vloeibare lucht wordt ten vervoer toegelaten in glazen flesschen met dubbele wanden, die de geleiding en uitstraling der warmte verhinderen; deze flesschen moeten omkleed zijn met vilt en zoodanig gesloten zijn met een vilten stop, dat de verdampte gassen ontwijken kunnen, zonder van binnen eene sterke drukking te veroorzaken, terwijl echter de inhoud niet kan wegvloeien. De vilten stop moet zoodanig op de flesch bevestigd zijn, dat zij bij het omvallen of omkeeren der flesch niet losraakt. Elke flesch of meerdere flesschen te zamen moeten tegen stooten beveiligd zijn door een vaststaanden korf van ijzerdraad of een dergelijk vaatwerk. Het vervoer van deze korven of vaatwerk moet geschieden in metalen pakmiddelen, die van boven open zijn, of slechts gesloten door gevlochten ijzerdraad, door een deksel met openingen, of eene dergelijke afsluiting, of in houten kisten, voorzien van de opschriften: „Vloeibare lucht", „Boven", „Onder" en „Zeer breekbaar".

In deze pakmiddelen mogen zich geen licht brandbare stoffen, als: zaagsel, houtwol, turf, stroo of hooi bevinden. Deze pakmiddelen en kisten moeten van onderen tot eene zoodanige hoogte waterdicht zijn, dat in geval van breken der flesschen, de vloeistof niet wegvloeien kan. De pakmiddelen en kisten moeten op zoodanige wijze in de wagens geplaatst worden, dat zij niet kunnen vallen of omkantelen, dat de flesschen rechtop staan en niet door andere colli beschadigd kunnen worden. Licht brandbare stoffen in kleine stukken of in vloeibaren toestand mogen niet in de onmiddellijke nabijheid der vloeibare lucht geladen worden.

(2) In plaats van de met vilt omkleede glazen flesschen met dubbele wanden, kunnen ook andere pakmiddelen gebruikt worden, mits zij zoodanig tegen verwarming beveiligd zijn, dat zij niet beslaan kunnen of met rijp bedekt kunnen worden. Indien deze pakmiddelen voldoende sterk zijn en stevig staan, is het niet noodig er een korf van ijzerdraad of eenig ander middel ter bescherming omheen aan te brengen. Overigens zijn de bepalingen van het 1ste lid analogisch toe te passen."

XXIX. Als **Nummer XLIV*b*** wordt opgenomen:

„Gasvormig koolzuur en mijngas worden slechts dan ten vervoer aangenomen, wanneer hun druk eenen van 20 atmospheren niet te boven gaat en wanneer zij aangeboden worden in pakmiddelen van gesmeed of gegoten ijzer of van gegoten staal. Deze pakmiddelen moeten bij eene in de laatste vier jaren vóór de aanbieding ten vervoer van overheidswege plaats gehad hebbende beproeving eene drukking hebben uitgehouden, welke ten minste het anderhalfvoudige bedraagt van die waaronder het koolzuur en mijngas op het tijdstip der aanbieding ten vervoer verkeeren, zonder blijvende vormverandering te ondergaan. Elk pakmiddel moet voorzien zijn van eene opening, waardoor het inwendige kan nagezien worden, van eene veiligheidsklep, een kraantje, een klep voor het vullen of ledigen, alsmede van een manometer, en moet elke vier jaren opnieuw van overheidswege beproefd worden. Op eene, op eene goed zichtbare plaats van overheidswege aangebrachte aanwijzing moet duidelijk aangegeven zijn, wanneer en onder welke drukking de beproeving is geschied. In den vrachtbrief moet vermeld worden, dat de drukking van het aangeboden koolzuur en mijngas ook bij eene temperatuursverhooging tot 40° Celsius niet meer zal bedragen dan 20 atmospheren. Het station van afzending moet nagaan, of de bovengenoemde voorschriften zijn nageleefd, en in het bijzonder zich door vergelijking van den manometerstand met de aanwijzing der beproeving overtuigen, dat de beproeving van het vaatwerk onder de voorgeschreven drukking is geschied."

XXX. **Nummer XLVI** wordt als volgt gelezen:

„Chloormethyl en chlooraethyl worden alleen vervoerd op open wagens in stevige, luchtdicht gesloten metalen vaten. Gedurende de maanden April tot en met October moeten zoodanige zendingen door den afzender van dekkleeden voorzien worden, tenzij de vaten in houten kisten gepakt zijn."

XXXI. **Nummer XLVII** wordt als volgt gelezen:

„Phosphortrichloride, phosphoroxychloride en acethylchloride mogen slechts vervoerd worden:

1°. in gesmeed of gegoten ijzeren, gegoten stalen, looden of koperen pakmiddelen, welke volkomen dicht zijn en voorzien van eene goede sluiting, of

2°. in glazen flesschen; in dit geval echter met inachtneming van de volgende voorschriften:

a) voor het vervoer mogen alleen flesschen van dik glas gebruikt worden, welke met nauwkeurig afgeslepen glazen stoppen gesloten zijn. Om de glazen stoppen moet paraffine gegoten zijn en, ten einde deze afsluiting te beschutten, moet eene kap van perkamentpapier boven over den hals der flesch gebonden zijn;

b) de flesschen moeten, indien haar inhoud meer dan 2 kilogram weegt, gepakt zijn in metalen emballage, voorzien van handvatsels; zij moeten daarin zoo geplaatst worden, dat zij op een afstand van 30 m.M. der wanden blijven; de opengebleven ruimte moet met diatomeënaarde volkomen aangevuld zijn, zoodat van beweging der flesschen geen sprake kan zijn;

c) flesschen waarvan de inhoud niet meer dan 2 kilogram weegt, worden ook ten vervier toegelaten in stevige houten kisten, welke van handvatsels voorzien moeten zijn en door tusschenschotten in evenveel afdeelingen verdeeld moeten zijn als flesschen verzonden worden. Er mogen niet meer dan 4 flesschen in ééne kist gepakt zijn. De flesschen moeten daarin zóó geplaatst zijn, dat zij op een afstand van 30 m.M. der wanden blijven; de opengebleven ruimte moet met diatomeënaarde volkomen aangevuld zijn, zoodat van beweging der flesschen geen sprake kan zijn. In plaats van diatomeënaarde (*b* en *c*) kan bij de verzending van acetylchloride ook zaagsel gebruikt worden;

d) op de deksels der in *b*) en *c*) bedoelde pakmiddelen moet, behalve eene vermelding van den inhoud, ook het tot aanduiding van glas gebruikelijke teeken voorkomen."

XXXII. Als **Nummer XLVIIIa** wordt opgenomen:

„Natrium en calium moeten verzonden worden in stevige blikken bussen met gesoldeerd deksel of in sterke, luchtdicht gesloten glazen flesschen, die volkomen droog moeten zijn of gevuld met petroleum. De glazen flesschen moeten geplaatst worden in diatomeënaarde of zaagsel. De blikken bussen of de glazen flesschen moeten in houten kisten verpakt zijn; bij gebruikmaking van glazen flesschen moet in deze kisten eene gesoldeerde blikken bekleeding aangebracht zijn."

XXXIII. Als **Nummer XLIXa** wordt opgenomen:

„Natriumsuperoxyde en bariumsuperoxyde (oxylith) moeten ten vervoer worden aangeboden in volkomen waterdichte blikken bussen, welke gepakt zijn in sterke houten kisten, waarin eene gesoldeerde blikken bekleeding is aangebracht."

XXXIV. Als **Nummer XLIXb** wordt opgenomen:

„Calciumcarbid moet verpakt zijn in voldoend sterk, luchtdicht gesloten ijzeren vaatwerk. In dit vaatwerk mogen geen andere stoffen bijgepakt worden. Het vervoer mag slechts geschieden in gesloten wagens."

XXXV. **Nummer L** wordt als volgt gelezen:

„Praeparaten bereid uit terpentijnolie, spiritus, petroleumnaphta of andere licht ontvlambare vloeistoffen met hars, bijv. spiritusvernissen en siccatieven, zijn aan de volgende voorschriften onderworpen:

1º. Worden deze praeparaten in ballons, flesschen of kruiken verzonden, zoo moeten deze pakmiddelen luchtdicht gesloten en stevig gepakt zijn in kisten of manden, welke voorzien moeten zijn van sterke inrichtingen om het gemakkelijk hanteeren te bevorderen.

Heeft de verzending plaats in pakmiddelen van metaal, hout of caoutchouc, zoo moeten deze volkomen dicht en van eene goede sluiting voorzien zijn.

2º. De uit terpentijnolie of petroleumnaphta en hars bereide praeparaten die een onaangenamen reuk verspreiden, mogen slechts in open wagens vervoerd worden.

3º. Omtrent de samenpakking met andere goederen, zie nº. XXXV."

XXXVI. Als **Nummer La** wordt opgenomen:

„1. Met vet doortrokken ijzer- of staalvijlsel (van draai-, boor- of andere machines) en overblijfselen van de reductie van nitrobenzine uit anilinefabrieken worden, indien zij niet in luchtdicht gesloten pakmiddelen van sterk ijzerblik ten vervoer aangeboden worden, slechts vervoerd in ijzeren wagens, voorzien van deksels of dekkleeden.

2. Uit den vrachtbrief moet blijken, of het ijzer- en staalvijlsel al of niet met vet doortrokken is; anders zal het als met vet doortrokken behandeld worden."

XXXVII. **Nummer LI** wordt als volgt gelezen:

„(1) Met vet of olie gedrenkt papier en daaruit vervaardigde kokers mogen slechts, hetzij in gesloten wagens, hetzij onder dekkleeden in open wagens vervoerd worden.

(2) Bij zendingen van onder 1 genoemde kokers moet op den vrachtbrief eene verklaring van den afzender voorkomen, waaruit blijkt, dat de kokers na het drenken verwarmd en daarna in water volkomen afgekoeld zijn."

XXXVIII. **Nummer LIII** wordt als volgt gelezen:

„(1) Versche kalvermagen worden slechts ten vervoer toegelaten in waterdichte emballage en onder de volgende voorwaarden:

1º. zij moeten van alle overblijfselen van voedsel ontdaan zijn en in die mate gezouten, dat voor elke maag 15 tot 20 gram keukenzout gebruikt is geworden;

2º. bij het inpakken moet op den bodem van het pakmiddel en op de magen die de bovenste laag vormen, eene ongeveer 1 c.M. dikke laag zout gestrooid worden;

3º. in den vrachtbrief moet door den afzender de verklaring worden afgelegd, dat de voorschriften sub 1 en 2 nageleefd zijn;

4º. de spoorwegonderneming mag de vooruitbetaling van den vrachtprijs bij de aanbieding ten vervoer vorderen;

5º. indien ontsmetting van den wagen noodig is, komen de kosten daarvan voor rekening van den afzender of van den geadresseerde.

(2) Gedurende de maanden October, November, December, Januari, Februari en Maart worden ook ongezouten versche kalvermagen ten vervoer toegelaten, mits zij ontdaan zijn van alle overblijfselen van voedsel en verpakt zijn in stevige, dicht gesloten vaten of kuipen, en met inachtneming der bepalingen in het 1ste lid, sub 4 en 5. De deksels der kuipen moeten door middel van een ijzeren band bevestigd zijn."

XXXIX. De **slotbepaling** vervalt.

Bijlage 2.

Het **vrachtbriefformulier** wordt als volgt gewijzigd:

Het woord „eigenaar" wordt vervangen door „eigendomsmerk" (1), ook worden in de aanmerking (1) achter het woord „wagennummers" ingevuld de woorden „en de eigendomsmerken".

De kolom „Nº." wordt verbreed; de beide kolommen „Laadvermogen" en „Bodemoppervlakte" worden tot een kolom vereenigd.

In formulier II voor den ijlgoed vrachtbrief worden tusschen de woorden „streep" en „boven" ingevuld de woorden „van ten minste 1 c.M. breed".

Bijlage 4.

Het formulier van de „Nadere aanwijzing" wordt als volgt gelezen:

Nadere aanwijzing.

.... den .... 19...

Het station .... van den .... spoorweg te .... wordt verzocht de met vrachtbrief dd. .... op den .... 19..., ten vervoer aan .... te .... aangeboden, hieronder vermelde goederen.

Merk en nummer.	Aantal.	Wijze van verpakking.	Inhoud.	Gewicht in kilogr.

1°. op het station van afzending aan .... terug te geven;

2°. tijdens het vervoer op te houden en aan .... te .... station van den .... spoorweg af te leveren;

3°. aan .... te .... station van den .... spoorweg af te leveren;

4°. af te leveren alleenlijk tegen betaling van het bedrag van het remboursement, zijnde .... (voluit in letters);

5°. niet af te leveren tegen betaling van het in den vrachtbrief aangegeven remboursement, maar van een remboursement van .... (voluit in letters);

6°. af te leveren zonder het bedrag van het remboursement te innen;

7°. franco af te leveren.

(Handteekening).

Opmerking. Door te halen die gedeelten van het formulier, welke in ieder voorkomend geval niet toepasselijk zijn.

Artikel 4.

De tegenwoordige additioneele overeenkomst zal denzelfden *duur* en dezelfde *kracht* hebben als de overeenkomst van 14 October 1890, waarvan zij een integreerend deel zal uitmaken. Zij zal worden bekrachtigd en der nederlegging der akten van bekrachtiging zal zoo spoedig mogelijk plaats hebben, in den vorm, aangenomen voor de overeenkomst zelve, en de additioneele akten tot gezegde overeenkomst. Zij zal drie maanden na deze nederlegging in werking treden.

Ter oorkonde waarvan de gevolmachtigden de tegenwoordige additioneele overeenkomst hebben onderteekend en haar van hunne zegels hebben voorzien.

Gedaan te Bern, in elf exemplaren, den 19den September 1906.

Voor Duitschland:

(*L. S.*) Geteekend: v. BÜLOW.

Voor Oostenrijk en voor Hongarije:

(*L. S.*) Geteekend: Baron HEIDLER-EGEREGG, *Minister van Oostenrijk-Hongarije te Bern.*

Voor België:

(*L. S.*) Geteekend: M. MICHOTTE DE WELLE.

Voor Denemarken:

(*L. S.*) Geteekend: H. VEDEL.

Voor Frankrijk:

(*L. S.*) Geteekend: RÉVOIL.

Voor Italië:

(*L. S.*) Geteekend: MAGLIANO.

Voor Luxemburg:

(*L. S.*) Geteekend: RECHTEREN.

Voor Nederland:

(*L. S.*) Geteekend: RECHTEREN

Voor Rumenië:

(*L. S.*) Geteekend: MICLESCO.

Voor Rusland:

(*L. S.*) Geteekend: Basile BACHERACHT.

Voor Zwitserland:

(*L. S.*) Geteekend: ZEMP.

VERTALING.

PROCES-VERBAAL van onderteekening.

De ondergeteekenden, gevolmachtigden van de Staten die de internationale overeenkomst van den 14den October 1890 omtrent het goederenvervoer op spoorwegen hebben onderteekend, of daartoe zijn toegetreden, hebben zich heden, den 19den September 1906, vereenigd in het Bondspaleis, om over te gaan tot de onderteekening van de tweede additioneele overeenkomst tot gezegde internationale akte, waarvan de inhoud is vastgesteld tusschen hunne wederzijdsche Regeeringen.

Na de diplomatieke bescheiden van de genoemde additioneele overeenkomst, welke gereedgemaakt zijn in een getal gelijk aan dat der contracteerende Staten, te hebben vergeleken, hebben zij bevonden, dat deze akten zich in goeden en behoorlijken vorm bevonden en hebben er hunne handteekeningen en hunne zegels op gesteld.

Een Duitsche tekst is aan het tegenwoordig proces-verbaal gehecht, en men is het er omtrent eens, dat deze tekst dezelfde waarde zal hebben als de Fransche tekst, voor zooveel het vervoer op spoorwegen betreft, waarbij een land betrokken is, waar het Duitsch uitsluitend of naast andere talen als de in zaken gebruikelijke taal gebezigd wordt.

Door de herzieningsconferentie van Juli 1905 waren de artikelen hout, vlas, hennep, meststoffen, aarde en steenkolen opgenomen onder de in § 8 der uitvoeringsbepalingen tot de internationale overeenkomst speciaal genoemde goederen. Genoemde artikelen zijn in de additioneele overeenkomst weggelaten op verlangen van de Oostenrijksche en Hongaarsche Regeeringen, die haar verzoek als volgt motiveeren:

„De classificatie der goederen der verschillende toegetreden Staten omvatten onder de benamingen hout, meststoffen en aarde de meest verscheidene artikelen, voor een deel zelfs half-fabrikaten, welke door hun bijzonderen aard zoozeer van elkander verschillen, dat het zeker ongerechtvaardigd zou zijn voor al deze goederen een hooger percentage voor het niet te vergoeden onderwicht aan te nemen.

Bovendien wijken de classificaties der goederen in de verschillende Staten ook onderling op belangrijke punten van elkander af, voor zooveel betreft de onder de hierbedoelde algemeene benamingen begrepen goederen, zoodat zonder twijfel omtrent de toepasselijkheid van de voorgestelde bepaling verschil van meening zou ontstaan, en de onderhavige artikelen in de verschillende toegetreden Staten waarschijnlijk niet op dezelfde wijze zouden behandeld worden.

Maar, ook afgescheiden hiervan, zou de voorgestelde uitbreiding der beperking van de verantwoordelijkheid der spoorwegdiensten, voor zooveel betreft het in artikel 32, eerste lid, der internationale overeenkomst bedoelde onderwicht, slechts gerechtvaardigd zijn, indien de betreffende artikelen door hunnen bijzonderen aard in den regel, en niet slechts ten gevolge van buitengewone omstandigheden aan eene gewichtsvermindering tot 2 % onderhevig waren.

De hieromtrent ingestelde nauwkeurige onderzoekingen hebben echter aangetoond, dat deze onderstelling niet slechts ten opzichte van de artikelen hout, meststoffen en aarde, maar ook voor zooveel betreft vlas, hennep en steenkolen in het algemeen niet als juist kan worden erkend en dat zich daarom eene verhooging van het percentage voor het niet te vergoeden onderwicht, vanwege den bijzonderen aard der voornoemde goederen, niet laat rechtvaardigen.

En voor die artikelen — zooals bij voorbeeld zekere soorten meststoffen en aarde — welke inderdaad gewoonlijk in vochtigen toestand ten vervoer worden aangeboden, schijnt eene bepaling in den zin van de hierboven genoemde beslissing overbodig, aangezien voor dergelijke goederen bij verzending in vochtigen toestand, ingevolge § 8, eerste lid, der uitvoeringsbepalingen van de internationale overeenkomst omtrent het goederenvervoer op spoorwegen het onderwicht dat niet vergoed wordt, reeds 2 % bedraagt."

Gedaan te Bern, in elf exemplaren, den 19den September 1906.

Voor Duitschland:
Geteekend: v. BÜLOW.

Voor Oostenrijk en voor Hongarije:
Geteekend: Baron HEIDLER-EGEREGG,
Minister van Oostenrijk-Hongarije te Bern.

Voor België:
Geteekend: M. MICHOTTE DE WELLE.

Voor Denemarken:
Geteekend: H. VEDEL.

Voor Frankrijk:
Geteekend: RÉVOIL.

Voor Italië:
Geteekend: MAGLIANO.

Voor Luxemburg:
Geteekend: RECHTEREN.

Voor Nederland:
Geteekend: RECHTEREN.

Voor Rumenië:
Geteekend: MICLESCO.

Voor Rusland:
Geteekend: Basile BACHERACHT.

Voor Zwitserland:
Geteekend: ZEMP.

(263. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging en wijziging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 22 Juli 1907.

WILHELMINA

(263. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken van eene verhooging en wijziging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 8 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 37);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De volgende artikelen van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 worden verhoogd, te weten:

Artikel 62. Voeding en verpleging van de inwonende leerlingen, beambten en bedienden van de Rijkskweekscholen voor vroedvrouwen, alsmede van het personeel en de verpleegden in de kraaminrichtingen bij die scholen; kosten van begraving van in die kraaminrichtingen geboren en aldaar overleden kinderen; kosten van het onderwijs, aanbouw en onderhoud van de gebouwen en terreinen, aanschaffing en onderhoud van meubelen, leermiddelen en instrumenten, verwarming, verlichting en verdere uitgaven, met *twee duizend negenhonderd gulden* (f 2 900) en daardoor te brengen op *acht en veertig duizend zevenhonderd vijf gulden* (f 48 705).

Artikel 69. Voeding en verpleging van geneesheeren, ambtenaren, bedienden en verpleegden in 's Rijks gesticht voor krankzinnigen te Medemblik, aanbouw, onderhoud en lasten van gebouwen en terreinen, huur van gronden; aankoop en onderhoud van meubelen, instrumenten en gereedschappen, geneesmiddelen, brandstoffen en licht, aankoop en voeding van vee, kleeding der bedienden en der krankzinnigen, kosten van begrafenis van krankzinnigen wier kosten van verpleging ten laste van het Rijk kwamen en van kinderen van krankzinnigen die niet van de moeders konden gescheiden worden en in het gesticht zijn overleden, werkverschaffing aan krankzinnigen, bibliotheek, schrijfbehoeften, drukloonen, kleine huishoudelijke, administratieve en verdere uitgaven, mitsgaders kleine toelagen aan arme krankzinnigen die, na voor Rijksrekening verpleegd te zijn geweest, het gesticht verlaten; kosten van verpleging van krankzinnigen bij particulieren, alsmede kosten van de examens door de leerling-verplegers, leerling-verpleegsters, adspirant-verplegers en adspirant-verpleegsters af te leggen, benevens vergoeding van reiskosten aan sollicitanten naar ondergeschikte betrekkingen, die door den geneesheer-directeur worden opgeroepen voor persoonlijke kennismaking, met *zes en dertig duizend driehonderd vijftig gulden* (f 36 350) en daardoor te brengen op *eenhonderd twee en zeventig duizend eenhonderd zestig gulden* (f 172 160).

Artikel 114. Kosten voor aanbouw, onderhoud en verbetering, voor huur en lasten van gebouwen en terreinen, voor aankoop en overdracht van grond of gebouwen, voor onderhoud en aankoop van meubilair, voor aanvulling en uitbreiding der verzamelingen en hulpmiddelen voor het onderwijs, voor buitengewoon toezicht, voor reis- en verblijfkosten, voor personeele hulp en schrijfloonen, voor kleeding der bedienden, administratieve, huishoudelijke en andere uitgaven, met *acht en dertig duizend negenhonderd gulden* (f 38 900) en daardoor te brengen op *driehonderd negentig duizend tachtig gulden* (f 390 080).

Artikel 200. Aankoop van boekwerken en andere voorwerpen van kunst of wetenschap, met *vijfhonderd drie en zestig duizend vierhonderd gulden* (f 563 400) en daardoor te brengen op *vijfhonderd drie en tachtig duizend vierhonderd gulden* (f 583 400).

Artikel 2.

Artikel 85. Aan de omschrijving van dit artikel wordt achter „Zweden" toegevoegd „en Noorwegen".

Artikel 93. Dit artikel wordt gelezen als volgt:

„Onderstand aan gemeenten, die buiten staat zijn in alle of sommige kosten harer huishouding behoorlijk te voorzien .... f 7050,43.

Artikel 3.

In bovengenoemd hoofdstuk worden de navolgende artikelen ingevoegd:

Tusschen de artikelen 74 en 75:

Artikel 74*bis*. Subsidie aan het comité van Organisatie van het Internationaal Congres voor Psychiatrie, Neurologie, Psychologie en krankzinnigenverpleging, in September 1907 te Amsterdam te houden .... f 3000.

Tusschen de artikelen 163 en 164:

Artikel 163*bis*. Tegemoetkoming aan gemeenten, die door het niet voldoen aan den eisch gesteld in het vierde lid van artikel 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals dit artikel is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 187) voor een of meer harer scholen over 1905 geen aanspraak kunnen doen gelden op de in dat wetsartikel, eerste lid, sub 1º. bedoelde Rijksbijdrage .... f 16 000.

Artikel 4.

Ten gevolge van voorschreven verhoogingen, wijziging en bijvoeging van nieuwe artikelen, wordt verhoogd het totaal der IIde afdeeling met *negen en veertig duizend driehonderd gulden en drie en veertig cent* (f 49 300,43), dat der IVde afdeeling met *vier en vijftig duizend negenhonderd gulden* (f 54 900) en dat ter Vde afdeeling met *vijfhonderd drie en zestig duizend vierhonderd gulden* (f 563 400), en het totaal van het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 met *zeshonderd zeven en zestig duizend zeshonderd gulden drie en veertig cent* (f 667 600,43).

Artikel 5.

In artikel 2 van de wet van 8 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 37) tot vaststelling van het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt gevoegd tusschen de artikelen 163 en 164 „163*bis*".

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(263. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De voorgestelde aanvullingen en veranderingen der begrooting van hoofdstuk V voor 1907, laten zich als volgt motiveeren:

Art. 62. De som, die op art. 62 voor het loopende dienstjaar beschikbaar is voor kosten van de Rijks kweekschool voor vroedvrouwen te Rotterdam, blijkt onvoldoende voor de werkelijke behoeften.

In de eerste plaats dreigt er een tekort op den post „voeding en verpleging".

Ten gevolge van de toeneming van het aantal verpleegden in de kraaminrichting en óm eene eenigszins voldoende voeding van beambten, leerlingen en verpleegden te kunnen waarborgen, is verhooging noodzakelijk.

In verband met eene verandering in de verpleging sedert het optreden van den leeraar in de verloskunde, eischt voorts de post „geneeskundige hulp en geneesmiddelen" dringend aanvulling.

Nog is voor aanschaffing van nieuwe instrumenten, van linnen goederen, voor verlichting en verwarming en voor uitgaven van huishoudelijken aard eenige verhooging van uitgaven niet te ontgaan.

In totaal bedraagt het bedrag, dat meer wordt vereischt dan voor 1907 was geraamd, f 2900, waarmede het artikel alsnog wordt verhoogd.

Art. 69 Het bij art. 69 toegestane bedrag ad f 135 810 voor voeding en verpleging enz. in 's Rijks krankzinnigen gesticht te Medemblik is reeds thans gebleken onvoldoende te zullen zijn, omdat in dat gesticht veel meer patienten moeten worden opgenomen, dan waarop bij het ontwerpen van de begrooting gerekend was.

Naar raming van den geneesheer-directeur zal over 1907 op art. 69 noodig zijn f 172 160. Daarom is noodig verhooging van het artikel met f 36 350.

Art. 114. Zooals op bladz. 53 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende de ontwerp-Staatsbegrooting voor het loopende jaar werd medegedeeld, stelde de ondergeteekende zich voor, zoodra dit nà onderzoek der ingezonden plannen mogelijk zou zijn, bij suppletoire begrooting de noodige gelden aan te vragen voor de stichting van een nieuw gebouw voor de mijnbouwkunde.

Hij gaat thans daartoe over.

Het absoluut onvoldoende van den tegenwoordigen toestand, de onmogelijkheid om door partieele wijzigingen van de bestaande lokaliteiten in dien toestand een eenigszins beteekenende verbetering te brengen en de noodzakelijkheid daaruit voortvloeiende van het stichten van een nieuw gebouw, behoeven door den ondergeteekende niet meer nader te worden uiteengezet. De Vertegenwoordiging zelve gaf ten vorigen jare door het toestaan van een bedrag voor aankoop van een terrein ten behoeve dezer stichting te kennen, dit gevoelen te deelen.

De thans voorgestelde plannen voor dezen bouw werden nà uitvoerige besprekingen en overleg met de 5 betrokken hoogleeraren en het College van Curatoren opgemaakt en een schetsontwerp gaat ter volledige toelichting van wat verkregen zal worden, hierbij. (1)

De ondergeteekende is van gevoelen, dat niet meer dan het noodzakelijke is gevraagd en dat niet met minder zou kunnen worden volstaan dan ten nadeele van een deugdelijk onderwijs en ten koste van de bruikbaarheid der inrichting, alle weelde of overtollige soliditeit is vermeden en overal is naar den meest mogelijken eenvoud getracht.

Het thans aangeboden plan heeft een grooter omvang verkregen dan dat in 1905 bij het Departement ingediend, en waarvoor de gelden op de ontwerp-Staatsbegrooting voor 1906 werden aangevraagd. Dit vindt voornamelijk zijn oorzaak in het volgende:

Bij het plan van 1905 werd op ruime schaal rekening gehouden met uitbreiding, die mogelijk en waarschijnlijk werd geacht. Nu de behoefte aan die uitbreiding reeds *thans* gebleken is nà de aanstelling van de 3 hoogleeraren in plaats van wijlen den hoogleeraar Schroeder van der Kolk, na de reorganisatie, die in het onderwijs voor de mijningenieurs in den laatsten tijd heeft plaats gevonden (waardoor de studie der meer propaedeutische studievakken eenigszins vereenvoudigd en de gelegenheid tot oefeningen grooter geworden is, zoodat men vrij wel geheel onafhankelijk is geworden van buitenlandsche mijnakademies, waarheen vroeger de leerlingen nog voor eenigen tijd moesten worden gezonden), is in het nieuwe plan daarmede rekening gehouden. De grootere omvang van het nieuwe plan is dan ook uitsluitend toe te schrijven aan de uitbreiding van het gedeelte, bestemd voor het onderwijs in de aard- en delfstofkunde.

Ter nadere uiteenzetting van deze behoefte en van de wijze, waarop wordt voorgesteld daarin te voorzien, heeft de ondergeteekende hierbij de eer te voegen afdruk van een nota van den hoogleeraar van Loon, vergezeld van 4 bijlagen met welker conclusiën hij zich geheel kan vereenigen.

Wat de kosten van deze stichting betreft, deze zijn, nadat nà nauwkeurig overleg alles, wat niet hoogst noodzakelijk moest worden geacht, daaruit was teruggenomen, geraamd op f 842 500 (behalve die van terreinaankoop). De raming van kosten van het plan van 1905 bedroeg (eveneens behalve aankoop terrein) f 700 000. Hierbij dient evenwel opgemerkt te worden, dat in laatstgenoemde raming *niet* waren opgenomen de kosten van een eventueele uitbreiding der electrische installatie van het natuurkundig laboratorium, die noodig zal zijn tot levering van meerderen stroom ten behoeve van het gebouw voor mijnbouwkunde (zie blz. 22 van de Memorie van Toelichting op de ontwerp-Staatsbegrooting voor 1906). Deze post is thans tot een bedrag van f 20 000 in de raming opgenomen.

Deze raming is te specificeeren als volgt:

A. Bouw met inbegrip van ketelhuis en portierswoning	f 525 000
B. Inrichting ketelhuis met bouw stoomschoorsteen	16 500
C. Terreinwerken	28 000
D. Mobilair	148 800
E. Diverse installatiën (centrale verwarming, verlichting, gas-, water- en stoomleidingen, electrische installatiën, afzuiging van gassen enz.)	80 500
F. Toezicht	18 700
G. Onvoorzien	5 000
H. Uitbreiding der electrische installatie van het gebouw voor toegepaste natuurkunde voor eventueele levering van stroom voor verlichting, experimenten enz.	20 000
Totaal . . .	f 842 500

Het komt den ondergeteekende voor, dat de hoogere kosten van het thans aangeboden plan zonder twijfel worden opgewogen door de zekerheid, dat door de uitvoering daarvan ook in afzienbare toekomst aan redelijke eischen zal worden voldaan.

Ten behoeve van het plan van 1905 werd een bedrag van f 15 000 toegestaan voor aankoop van terrein. De bedoeling was het gebouw te stichten op het westelijk deel der perceelen 2241 en 5153 op de overgelegde situatieteekening aangegeven. Aangezien reeds spoedig bij het nader onderzoek der ontwerpen bleek, dat het oorspronkelijk plan zoude dienen te worden gewijzigd, en meerdere breedte van het terrein noodig was, werd *niet* tot aankoop overgegaan. Het komt thans wenschelijk voor als plaats der stichting te kiezen een meer oostelijk gelegen

(1) Dit ontwerp is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

terrein op de situatie aangegeven. Dit terrein groot pl. m. 2 H.A. is door zijn zeer geschikten vorm en ligging nabij het gebouw voor natuurkunde en het geodesiegebouw zoo gunstig mogelijk te achten. Burgemeester en wethouders van Delft, welke gemeente eigenaresse daarvan is, hebben zich bereid verklaard te bevorderen, dat dit voor den zeer lagen prijs van pl. m f 12 000 aan het Rijk wordt afgestaan.

In verband daarmede komt het wenschelijk voor tevens de hand te leggen op een strook grond, op de situatie aangeduid met 5349, aan een particulier behoorend en die voor een bedrag van pl. m. f 10 000 zal zijn te verkrijgen. Wordt het Rijk eigenaar van laatstgenoemde strook, zoo zal het, zooals duidelijk uit de situatie blijkt, in het bezit zijn van een aaneengesloten stuk grond, die zeker bij latere uitbreiding van bestaande of stichting van nieuwe gebouwen van niet hoog genoeg te schatten waarde zal blijken.

Buitendien zal daardoor het gevaar voorkomen worden, dat midden in een complex van onderwijsgebouwen te eeniger tijd inrichtingen verrijzen, die ongewenscht of schadelijk kunnen zijn voor de belangen dezer Rijksinstellingen.

In de maand April van het loopende jaar kwam een perceel, groot 4200 M²., over een lengte van pl. m. 100 M. grenzende aan het Rijksterrein aan de Verversdijk te Delft, in publieke veiling.

De Rijksterreinen aldaar (die van den voormaligen Geweerwinkel) worden thans geheel ingenomen door gebouwen der Technische Hooge School en bieden geen gelegenheid voor uitbreiding meer aan.

De eenige mogelijkheid daartoe — zal men niet genoodzaakt zijn tot kostbare onteigening van gebouwde perceelen — wordt gevonden op het genoemde terrein, thans hoveniersland (1). Het was derhalve van het hoogste belang te trachten de hand op dit terrein te leggen: ondershandsche aankoop (behoudens het toestaan der noodige gelden door de Staten-Generaal) was niet mogelijk, omdat de verkoop een boedelscheiding betrof waarbij minderjarigen betrokken zijn, en, zooals vanzelf spreekt, ontbrak de tijd om de gelden vooraf aan te vragen. De ondergeteekende heeft derhalve het perceel op de publieke veiling doen aankoopen in het vertrouwen hiermede in den geest der Staten-Generaal te handelen.

De kosten bedragen f 11 900 alles inbegrepen, met welk bedrag het artikel hierbij wordt verhoogd.

Ten behoeve van een en ander wordt derhalve bij deze een bedrag van f 38 900 aangevraagd, als f 22 000 voor aankoop van terrein en f 5000 voor eersten termijn, beide voor de stichting van het nieuwe gebouw voor mijnbouwkunde, en f 11 900 wegens aankoop van het terrein aan de Verversdijk.

Art. 200. De erven van wijlen jhr. P. H. Six van Vromade — in 1905 overleden — zijn voornemens van de kunstwerken der beroemde schilderijencollectie-Six, voor zoover deze hun in eigendom toebehooren, een belangrijk gedeelte, nl. 39 stuks, van de hand te doen. Alvorens echter tot publieken verkoop van bedoelde schilderijen over te gaan, hebben zij deze „en bloc" aan de Regeering of voor hare rekening aan „Rembrandt", Vereeniging tot behoud in Nederland van kunstschatten, te Amsterdam, aangeboden voor een prijs van f 751 400. De Vereeniging „Rembrandt" is bereid een som van f 200 000 als geschenk bij te dragen ten einde deze kunstwerken voor ons land te behouden, zoodat van den Staat een bedrag van f 551 400 zal worden gevorderd om in het bezit te geraken van deze schilderijen, alom in de kunstwereld bekend, en waarvan verschillende van Europeesche vermaardheid; eene collectie waarvan de waarde dat bedrag verre overtreft.

Een lijst van de aangeboden stukken met fotografiën (2) is hierbij gevoegd.

In de allereerste plaats wordt de aandacht gevestigd op het stuk van Johannes Ver Meer (de Delftsche Vermeer) „het Melkmeisje" of „de Keukenmeid". Vermeer is naast Rembrandt en Frans Hals een der allergrootste meesters van het penseel — voor alle tijden en van alle scholen — geweest. Er bestaan slechts een gering aantal schilderijen van zijne hand en daaronder geniet „het Melkmeisje" een allereerste, ja eene wereldvermaardheid. Het geldt náást het „Gezicht op Delft" in het Mauritshuis te 's Gravenhage. voor *het* meesterwerk van den schilder en staat in zijn genre in reputatie bijna gelijk met „de Nachtwacht" van Rembrandt en „de Stier" van Potter.

Onze nationale waardigheid laat niet toe, dat dit stuk ons land verlaat.

Onder de aangeboden stukken bevinden zich verder een prachtig werk van Metsu („de Haringkoopvrouw"), een Adriaan v. d. Velde van den eersten rang, een Ostade, een Ruisdael (volgens sommigen een Hobbema) en een belangrijke Rubens.

Als zeker mag wel worden aangenomen, dat — mocht onverhoopt op het aanbod niet worden ingegaan en de kunstwerken in publieke veiling komen, zij voor ons land — althans wat de meeste stukken betreft — verloren zullen zijn, en het behoeft geen betoog dat, gegeven de steeds stijgende prijzen, die vooral ook door buitenlanders voor de meesterwerken onzer Hollandsche school worden besteed, dit verlies niet tijdelijk maar voor altoos zoude zijn.

Het komt den ondergeteekende voor, dat waar hier de zeldzame gelegenheid geboden wordt om op zoo aannemelijke voorwaarden, geholpen door de vrijgevigheid der Vereeniging „Rembrandt", het behoud dezer kunstschatten voor ons land te verzekeren, niet mag worden geaarzeld het gevraagde bedrag van f 551 400 daarvoor beschikbaar te stellen.

De firma Fr. Muller & C°. te Amsterdam heeft in Engeland een hoogst belangrijk schilderij van den beroemden Dordtschen landschap- en figuurschilder Albert Cuyp, aangekocht.

Het stelt voor: de retourvloot der Oost-Indische Compagnie liggende op de reede van Batavia, en geheel op den voorgrond de commandant Barend Pietersen Grootebrouck, gewezen directeur en opperhoofd van Suratte, zijne echtgenoote Catharina Paets en een Engelsch-Indische jongen, die het echtpaar den pajong boven het hoofd houdt.

Het stuk, dat van groote afmetingen is (circa 1.60 M. hoog bij 2.40 M. breed) heeft eene buitengewone waarde, zoowel als voortbrengsel van kunst als wegens de historische beteekenis; de gevraagde prijs van f 18 000 is dan ook als zeer redelijk te achten.

Toch zoude ondergeteekende wellicht geaarzeld hebben den aankoop van dit belangrijk kunstwerk te bevorderen, ware het niet, dat een kunstminnaar een bedrag van f 6000 heeft aangeboden om den aankoop voor het Rijk minder bezwarend te maken.

Onder deze omstandigheden meent de ondergeteekende, dat het niet verantwoord zoude zijn, zoo niet de hand op het schilderij werd gelegd. Een bedrag van f 12 000 zal daarvoor dus noodig zijn, doch kan niet uit het artikel worden bestreden.

In verband met een en ander wordt het artikel met f 563 400 verhoogd.

Art. 85. Het was de bedoeling het onderzoek naar de werking van het Gothenburger stelsel over beide deelen van het Scandinavische schiereiland uit te strekken, tengevolge van een misverstand is de omschrijving van het artikel te beperkt gesteld.

Art. 93. Het bestuur der gemeente Vlieland vroeg voor 1907 eene bijdrage uit 's Rijks kas in de kosten der gemeentehuishouding van f 945, verdeeld als volgt:

f 500 wegens bezoldiging van den gemeentegeneesheer;

f 100 ten behoeve van het onderhoud der gemeentebestrating, en

f 345 ter bestrijding van de verpleegkosten van armlastige krankzinnigen.

Gedeputeerde Staten van Noordholland adviseerden tot inwilliging van het verzoek en verklaarden zich bereid uit de provinciale fondsen gelijk bedrag toe te staan.

Over 1906 werd der gemeente bij eene aanvrage tot gelijk bedrag als voormeld, toegestaan een subsidie van f 870. Wegens verhooging van de verpleegkosten per patient in het Rijksgesticht voor krankzinnigen te Grave met f 50 per jaar, vroeg het gemeentebestuur nader nog f 25, zoodat de verlangde Rijksbijdrage in de kosten der huishouding over 1907 werd f 970.

Uit het in het advies van Gedeputeerde Staten van Noordholland verstrekt overzicht van de financiën der gemeente blijkt dat de toestand harer geldmiddelen vooruitgaande is. Op den dienst 1907 is als saldo van de laatst goedgekeurde rekening gebracht f 686 of f 414 meer dan over 1906. Het werkelijk inkomen der aangeslagenen in den Hoofdelijken omslag vermeerderde in totaal van f 93 450 over 1906 tot f 114 200 over 1907, terwijl

(1) Een situatieteekening is ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

(2) Deze zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

het belastbaar inkomen steeg van onderscheidenlijk f 65 250 tot f 81 000. Ofschoon verder de Hoofdelijke Omslag hooger wordt uitgetrokken daalde het gemiddeld heffingspercentage van plm. 1.65 op plm. 1.54.

Overigens leveren de voor 1907 geraamde inkomsten geen noemenswaardig verschil op met die voor 1906.

Wat de uitgaven betreft wordt meer geraamd:

f 70 voor bestuurskosten;

f 185 voor publieke werken;

f 50 voor privaatrechtelijke eigendommen;

f 15 wegens invordering van belastingen;

f 50 voor openbare veiligheid;

f 50 voor het zeevaartkundig onderwijs;

f 200 voor het armwezen;

f 10 voor diverse kleine uitgaven;

f 70 voor onvoorziene uitgaven.

Waar de financieele toestand gedoogt de uitgaven dermate uit te zetten komt het den ondergeteekende voor dat er geen termen zijn de gemeente een hoogeren onderstand te verleenen dan over 1906, zoodat wordt voorgesteld haar toe te kennen f 870.

Ten behoeve van de gemeente Nisse wordt voor 1907 gevraagd een Rijkssubsidie van f 450, terwijl het provinciaal subsidie op gelijk bedrag is uitgetrokken.

Over 1906 werd aan de gemeente overeenkomstig hare aanvraag uit 's Rijks kas verleend f 437,50. Uit het financieel overzicht blijkt dat voor 1907 op een batig slot wordt gerekend wegens vroegere diensten van f 197 tegen f 4 over 1906. Overigens wijzen de voor 1907 geraamde inkomsten geen noemenswaard verschil aan met die over het vorige jaar. Het totaal belastbaar inkomen ging met f 1625 achteruit.

De uitgaven voor 1907 zijn hooger geraamd dan voor 1906. De voornaamste verhoogingen zijn f 150 wegens meerder subsidie aan het burgerlijk armbestuur en f 88 wegens verschuldigde rente ter zake van geleende gelden voor de uitvoering van gemeentewerken.

Daar de belastingen in deze gemeente zwaar drukken, acht ondergeteekende voldoende termen aanwezig om haar den gevraagden onderstand te verleenen.

De raad der gemeente Veere vraagt over 1907 ten behoeve der gemeentehuishouding een onderstand uit 's Rijks kas van f 375, terwijl het subsidie uit de provinciale middelen op gelijk bedrag is geraamd

Over 1906 ontving de gemeente uit 's Rijks schatkist f 300 en over 1905 f 400.

De financieele toestand van Veere is iets gunstiger geworden. Het saldo van de laatst goedgekeurde rekening is f 200 hooger dan ten vorigen jare.

De opbrengst van de directe belastingen veranderde niet noemenswaard, terwijl eveneens het totaal belastbaar inkomen, zoowel als het aantal aangeslagenen in den hoofdelijken omslag, stationair bleven.

De uitgaven toonen vermeerdering aan in hoofdzaak wegens het herstel van den Campveerschen toren, waarvan de kosten worden geraamd op f 480. Daar ook de eerstvolgende jaren deze toren belangrijke uitgaven zal vorderen, is het voor de gemeente niet raadzaam de herstellingskosten door leening te dekken.

Het komt ondergeteekende voor dat op grond van de verstrekte gegevens het gevraagd subsidie kan worden verleend.

Ter bestrijding van buitengewone uitgaven voor maatregelen van hygiënischen aard, noodig ten gevolge van de overstrooming, welke in Maart 1906 verschillende gedeelten van de provincie Zeeland teisterde, hebben de besturen der gemeenten Oud-Vossemeer, St. Annaland, Hontenisse en Philippine aanvraag gedaan om onderstand uit 's Rijks kas.

De door deze gemeenten gemaakte kosten betreffen voorziening in de behoefte aan drinkwater, maatregelen tot ontsmetting, het droogstoken van woningen, het aanbrengen van zand onder vloeren en het delven van slooten.

Het benoodigde bedrag is voor:

Oud-Vossemeer	f 3 102,03
St. Annaland	208,90
Hontenisse	1 784,50
Philippine	260,00

Met Gedeputeerde Staten van Zeeland is ondergeteekende van meening, dat de financiën dezer gemeenten de hier bedoelde buitengewone uitgaven niet toelaten, terwijl hij tevens meent, dat de billijkheid medebrengt de onkosten, ten deze onvermijdelijk, ten laste der gemeenschap te doen komen.

De steeds geldende voorwaarde dat van Rijkswege alleen wordt bijgedragen in de kosten der huishouding van eene gemeente, indien de provincie de helft van den onderstand betaalt, is mitsdien voor deze buitengewone subsidieering niet gehandhaafd, doch het volle bedrag der aanvragen als onderstand ten laste van het Rijk uitgetrokken.

Bij dit wetsontwerp wordt dus voorgesteld op art. 93 der Staatsbegrooting voor 1907, thans voor Memorie uitgetrokken, toe te staan f 7050,43

Een staat bevattende een overzicht van de geldmiddelen der betrokken gemeenten, de rapporten van Gedeputeerde Staten (1) met toelichtende stukken (1), benevens de ter zake van de subsidie-aanvragen gevoerde briefwisseling (1), voor zooveel noodig in afschrift, gaan hierbij.

Art. 74*bis.* Het dagelijksch bestuur van het Comité van organisatie van het Internationaal Congres voor psychiatrie, neurologie, psychologie en krankzinnigenverpleging, in September 1907 te Amsterdam te houden, heeft den ondergeteekende verzocht te bevorderen, dat voor bedoeld Congres eene Rijkssubsidie worde verleend, opdat in de allernoodzakelijkste uitgaven voor dat Congres voorzien kunne worden. De ondergeteekende, die het Congres van groot belang acht èn voor de wetenschap èn voor de verpleging van de krankzinnigen, heeft gemeend inwilliging van het verzoek te moeten bevorderen. Daarom wordt thans eene Rijkssubsidie van f 3000 voor dit Congres aangevraagd.

Art. 163*bis.* Gelijk de ondergeteekende bij de toelichting van de suppletoire aanvrage op den dienst 1906 (Gedrukte Stukken 1906 1907 n°. 94) aanteekende, zal, ditmaal voor het laatst, nog zijn te voorzien in tegemoetkomingen aan gemeenten, voor welke de strafbepaling, vervat in het vierde lid van art. 45*oud* der wet tot regeling van het lager onderwijs, onbillijkheid ten gevolge heeft gehad. Over het jaar 1905 blijkt dientengevolge een bedrag aan subsidie van ongeveer f 18 500 verbeurd. Aangevraagd wordt f 16 000, van welk crediet eventueel op de bekende wijze gebruik zal worden gemaakt.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

---

(1) Deze zijn ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

(263. 4.)

BIJLAGE I VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Nota van den hoogleeraar C. J. VAN LOON, omtrent het nieuwe gebouw voor de mijnbouwkunde.

Bijlagen A, B, C en D.

3 lichtdrukken.

Delft, 4 Mei 1907.

Naar aanleiding van het schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 April jl. n°. 836, afdeeling K.W., heb ik de eer Uedelgrootachtbaren, in overleg met de collega's GRUTTERINK, MOLENGRAAFF, VERMAES en JONKER, die zich daarmee geheel kunnen vereenigen, het navolgende mede te deelen.

Dat het nieuwe plan een grooter omvang heeft verkregen dan dat van 1905, is voornamelijk het gevolg van de aanstelling van meer hoogleeraren. Bij het plan van 1905 is op ruime schaal rekening gehouden met uitbreiding, die wij mogelijk en waarschijnlijk achtten. Omtrent vele lokalen hadden wij bij het opmaken van het plan van 1905 nog geen gevestigde opinie. Wijlen onzen collega SCHROEDER VAN DER KOLK, aan wien toen het onderwijs in de geheele aard- en delfstofkunde was opgedragen, heeft op het plan 1905 alleen aangegeven, wat toen absoluut noodig was voor *zijn* onderwijs. Hij wenschte, hetgeen ook zeer rationeel was, zijne toekomstige collega's in de aard- en delfstofkunde, niet te binden aan lokalen, ingericht naar *zijn* inzichten, waar de mogelijkheid bestond om gemakkelijk het gebouw te kunnen uitbreiden, wanneer zich daaraan de behoefte deed gevoelen. Nu die behoefte gebleken is na de aanstelling van de drie hoogleeraren, in de plaats van SCHROEDER VAN DER KOLK, na de reorganisatie die in het onderwijs voor de mijningenieurs in den laatsten tijd heeft plaats gevonden (waardoor de studie der meer propaedeutische studievakken eenigszins vereenvoudigd en de gelegenheid tot oefeningen grooter geworden is, zoodat wij vrij wel geheel onafhankelijk zijn geworden van buitenlandsche mijnakademies, waarheen wij vroeger onze leerlingen nog voor eenigen tijd moesten zenden), nu is in het nieuwe plan daarmede rekening gehouden. De grootere omvang van het nieuwe plan is dan ook uitsluitend te danken aan de uitbreiding van het gedeelte bestemd voor het onderwijs in de aard- en delfstofkunde. Dat die uitbreiding noodzakelijk was, wordt verderop nog nader aangetoond.

Het nieuwe gebouw voor de mijnbouwkunde is uitsluitend bestemd voor het onderwijs in de vakken *q* (de delfstof- en aardkunde) en *r* (de mijnkunde, metallurgie en docimasie), bedoeld in art. 34 van de hooger onderwijswet. Dit onderwijs wordt gevolgd door de studeerenden voor mijningenieur en door die voor technoloog; door de laatsten in beperkte mate. Ofschoon slechts met een paar korte regels in de wet genoemd, zijn deze studievakken zooveel omvattend, dat de in verhouding tot het aantal leerlingen betrekkelijk groote behoefte aan onderwijslokalen reeds daardoor van zelf verklaard wordt. Uit de bijlage A, die aangeeft, hoe het onderwijs in die vakken verdeeld is tusschen de betrokken hoogleeraren en hoe over de verschillende studiejaren, kan blijken dat aan de studie dier vakken talrijke oefeningen zijn verbonden. Zonder die oefeningen is eene behoorlijke studie dezer, voor den mijningenieur zoo belangrijke vakken, niet mogelijk. Bij het verlaten der Technische Hoogeschool moeten onze leerlingen zich die vakken zoodanig hebben eigen gemaakt, dat zij in staat zijn ze onmiddellijk toe te passen. Slechts enkelen toch maken na hun studietijd in Delft nog een soort leertijd door. De meerderheid moet dadelijk na afgelegd ingenieursexamen dikwerf op afgelegen terreinen in verre en vreemde gewesten geheel zelfstandig optreden in posities, waaraan vaak groote verantwoordelijkheid in verschillende opzichten verbonden is. Dat dit mogelijk is, heeft de ondervinding nu voldoende aangetoond. Doch dit maakt het noodig, dat onze leerlingen zooveel mogelijk praktisch ontwikkeld worden, dat zij zich vertrouwd maken met allerlei werkzaamheden, die zij reeds dadelijk bij hun optreden zullen hebben te verrichten, werkzaamheden die ten zeerste kunnen uiteenloopen. Van te voren weet de leerling in den regel niet in welke der vele richtingen, die hem openstaan hij zich als mijningenieur zal hebben te bewegen. Met die omstandigheid moet rekening gehouden worden bij de opleiding, hetgeen bij den grooten omvang van de studie en den beperkten tijd die daaraan besteed kan worden, zal de studietijd niet onnoodig verlengd worden, èn van den leerling èn van den docent eene krachtige inspanning vordert. Veel tijd moet toch, wil men bruikbare mijningenieurs vormen, uitgetrokken worden voor oefeningen, gedurende den geheelen studietijd, waarvan evenwel het onmiddellijk gevolg is, dat er betrekkelijk hooge eischen gesteld moeten worden aan personeel, aan de benoodigde ruimte voor oefeningslokalen en aan leermiddelen.

Dat de leerling mijningenieur grondig onderlegd moet worden in de meergenoemde studievakken, die voor hem alle even belangrijk zijn, dat daardoor de oefeningen, die reeds tot het absoluut noodige worden beperkt met het oog op den beschikbaren tijd, in geen geval, ook niet ten deele, gemist kunnen worden, kan onmiddellijk afgeleid worden uit de bijlage *B*, aangevende hoe en waar de te Delft gediplomeerde mijningenieurs momenteel werkzaam zijn. Uit die opgave blijkt met één oogopslag dat hun werkzaamheden ten zeerste uiteenloopen. Of men bij een exploratie geplaatst, dan wel werkzaam is op een kolenmijn, of op een petroleumonderneming, of op een goudmijn, of op een kopersmelterij, of op een ertswasscherij, scheelt als dag en nacht.

En daar wij te Delft dus niet kunnen volstaan met onze leerlingen in eene bepaalde richting op te leiden, b. v. speciaal voor den ertsmijnbouw, voor exploratie, voor metallurgische ondernemingen, of hoe dan ook, en de Technische Hoogeschool, de eenige inrichting van dien aard in den lande, niet kunnen inrichten speciaal b. v. op den kolenbouw enz., zooals dit met meerdere mijnakademies in het buitenland wel mogelijk en dan ook het geval is, zoo ligt het voor de hand dat het onderwijs zich ook in verschillende richtingen te bewegen heeft, m. a. w. dat het nieuwe gebouw voor de mijnbouwkunde moet ingericht zijn voor de talrijke oefeningen die het onderricht vruchtbaar moeten maken.

Op den eersten oogopslag moge het eenigszins bevreemden, dat voor de opleiding der mijningenieurs een zoo groot gebouw noodig is; neemt men evenwel het bovenstaande in overweging, dan moet die bevreemding wel wijken. Het nieuwe gebouw toch is feitelijk eene vereeniging van drie verschillende instituten, die vrij wel niets met elkaar gemeen hebben, n.l.:

1. eene inrichting voor het onderricht in de aard- en delfstofkunde, met talrijke standaard- en andere verzamelingen, met

bijzonder ingerichte oefeningslokalen die hooge eischen stellen aan verlichting met het oog op mikroskopische en andere optische werkzaamheden enz.;

2. eene inrichting voor het onderwijs in de mijnkunde met teekenzalen, oefeningslokalen die geheel andere eischen stellen dan die van de voorgaande inrichting;

3. en ten slotte eene inrichting voor het onderwijs in de metallurgie en docimasie, waarvan de oefeningslokalen geheel analoog zijn aan die van een chemisch laboratorium, dus weer geheel afwijkend zijn van die voor de beide vorige inrichtingen.

Vergelijkt men elk dier drie onderdeelen van het nieuwe gebouw afzonderlijk met analoge inrichtingen elders, dan kan het niet anders of duidelijk zal in 't oog springen dat het plan van het nieuwe gebouw op zeer bescheiden schaal ontworpen is.

Bij eene vergelijking als aangegeven moet rekening gehouden worden met de omstandigheden waarin wij te Delft verkeeren. Het groot aantal leerlingen toch voor mijningenieur brengt vanzelf mee een ruim gebruik en verbruik van allerlei leermiddelen. Zoo bijv. voor verzamelingen van mineralen, ertsen, gesteenten, fossielen, preparaten enz. die zeer veel te lijden hebben, wanneer zij door vele handen gaan. Standaard-collecties mogen met het oog op hunne kostbaarheid, daaraan niet worden blootgesteld, zoodat men verplicht is meer eenvoudige collecties zamen te stellen voor aanhoudend gebruik, hetgeen b.v. aan de mineralogisch-geologische inrichting aan onzen universiteiten, die slechts door enkele leerlingen in meerdere mate benut worden, niet noodig is. Dien weinigen studenten kan men eerder den vrijen toegang verleenen tot meer kostbare verzamelingen. In Delft, het ligt voor de hand, heeft men dan ook reeds daarvoor alleen meer ruimte noodig, terwijl ook hun onderhoud meer werk veroorzaakt.

Door het bovenstaande moge in 't algemeen reeds verklaard worden waarom het nieuwe gebouw voor de mijnbouwkunde een zekeren omvang moet verkrijgen.

Dat werkelijk geen enkel lokaal van het gebouw, zooals het nu ontworpen is, gemist kan worden en dat de afmetingen der lokalen zoo gering als mogelijk was, gehouden zijn, moge blijken uit de bijlage C, waarin de bestemming van elk lokaal nader gedetailleerd is aangegeven. Bij het opmaken van het plan hebben wij met zorg vastgesteld, voor zoover dit mogelijk was, op hoeveel leerlingen in de eerste toekomst behoorde gerekend te worden.

De bijlage D geeft daaromtrent het noodige aan.

De Hoogleeraar,

(*w. g.*) C. J. van Loon.

(263. 5.)

Bijlage II van de Memorie van Toelichting.

De opleiding der mijningenieurs aan de Technische Hooge School te Delft.

Bijlage A.

Na een 5-jarige studie kan het examen voor mijningenieur worden afgelegd.

In de drie eerste jaren loopt in hoofdzaak de studie der meer propaedeutische vakken ten einde (omvattende dus de wis-, natuur- en scheikunde, de mechanica, het landmeten en waterpassen, de bouwkunde en de werktuigbouwkunde). De beide laatste jaren worden voornamelijk gewijd aan de studie der mijnbouwkundige vakken (dus de vakken *q* en *r*, bedoeld bij art. 34 van de Hooger Onderwijswet).

Deze laatste vakken loopen over de navolgende onderwerpen, onderwezen door:

Den hoogleeraar Grutterink:

de kristallografie, de mineralogie — gedurende de drie eerste jaren;

de petrografie gedurende de beide laatste jaren.

Gedurende alle vijf cursusjaren worden in deze vakken gedurende minstens één voor- of namiddag 's weeks oefeningen verricht in het herkennen en het onderzoek van mineralen en gesteenten. Dit onderzoek geschiedt voornamelijk met behulp van den mikroskoop, doch strekt zich ook uit tot andere physische en kristallografische kenmerken, vooral der gesteente-vormende mineralen.

Den hoogleeraar Molengraaff:

de geologie gedurende de drie laatste studiejaren. Er worden oefeningen gehouden op het terrein en in de verzamelingen; verder worden excursies verricht naar geologiesch interessante streken.

Het daarbij verzamelde materiaal (gesteenten, fossielen enz.) wordt in de oefeningslokalen door de leerlingen gedeeltelijk bewerkt ter hunner praktische vorming.

Den buitengewoon hoogleeraar Jonker:

de palaeontologie, de historische geologie — gedurende de beide laatste studiejaren.

Er vinden oefeningen plaats gedurende een voor- of namiddag 's weeks in deze beide jaren in het determineeren, bewerken der fossielen.

Bij de oefeningen op het terrein, op excursies, leeren de studenten het vereischte materiaal te verzamelen, welk materiaal in de oefeningslokalen wordt bewerkt.

Den hoogleeraar van Loon:

de ertskunde, gedurende de vijf studiejaren,

de hydraulica voor den mijningenieur, gedurende het derde studiejaar,

de mijnontginning aan den dag gedurende de beide laatste studiejaren.

De *ertskunde* omvat:

a. het herkennen der ertsen, brandstoffen, oliën enz. met behulp van blaaspijp en andere, meer chemische hulpmiddelen,

b. de beschrijving van de wijze waarop zij aangetroffen worden in de mijn, gedurende de eerste 3 jaren,

c. hun mechanische bewerking, dus het wasschen, zuiveren, stampen enz., gedurende de laatste twee jaren.

De *hydraulica* behandelt het grondwater, de werking van water op gesteenten en gronden (zulks met het oog op wasschen, wegspoelen enz. van gronden, ertsen enz.).

De *mijnontginning aan den dag* omvat de ontginning in open groeven, aanleg van eenvoudige water- en grondwerken, afgravingen, ophoogingen, grondverzet (met excavateurs, baggeren, spoelen, spuiten of hydrauliseeren).

Gedurende de eerste 3 jaar worden blaaspijp- en andere eveneens meer chemische oefeningen verricht gedurende minstens één voor- of namiddag 's weeks.

Gedurende de beide laatste jaren leeren de studenten in minstens een voor- of namiddag 's weeks in de teekenzalen zich te oefenen in het opmaken, berekenen, begrooten enz. van diverse ontwerpen betreffende waschinstallaties, open groeven of grondwerken (nieuwe ontginningen).

Door diverse proefnemingen zullen de leerlingen in de gelegenheid gesteld worden zich omtrent de keuze van een waschprocédé een zelfstandig oordeel te kunnen vormen, terwijl er voor zorg gedragen wordt, dat zij gedurende de vacanties op wasscherijen enz. practisch te werk gesteld kunnen worden, dan wel diverse installaties kunnen bezichtigen, tot welk doel ook excursies zullen worden verricht.

Den hoogleeraar. . . . . (met September 1907 nieuw te benoemen):

de mijnontginning, de mijnmeting, — gedurende de 4 laatste studiejaren.

In de groote vacanties na het 1ste en 2de studiejaar zullen de leerlingen gedurende een paar maanden practisch te werk worden gesteld in verschillende mijnen, wasscherijen of smelterijen.

In het derde studiejaar zullen de leerlingen zich in de teekenzalen leeren oefenen op het uitwerken, begrooten enz. van kleine ontwerpen, betreffende onderdeelen van de mijn.

In de beide laatste studiejaren werken zij minstens gedurende twee voor- of namiddagen in de teekenzalen grootere ontwerpen uit en zullen zij in de gelegenheid gesteld worden, ten behoeve van die ontwerpen, in de vacanties de noodige gegevens te kunnen verzamelen op diverse mijnen.

Tevens zal den leerlingen in de beide laatste studiejaren gelegenheid geboden worden zich practisch te oefenen in het opmeten en karteeren van mijnen.

Den hoogleeraar Vermaes:

de docimasie, de metallurgie, — gedurende de 3 laatste studiejaren.

Gedurende minstens twee à drie voor- of namiddagen 's weeks zullen de leerlingen gedurende de drie laatste studiejaren zich kunnen oefenen in het chemisch onderzoek van ertsen, brandstoffen, oliën, gesteenten enz. en zich omtrent de keuze van een procédé voor hun metallurgische bewerking een zelfstandig oordeel te vormen.

(263. 6.)

BIJLAGE III VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

OPGAVE van werkkring, standplaats enz. van de te Delft gediplomeerde mijningenieurs.

BIJLAGE **B.**

Sedert 1848 zijn te Delft gediplomeerd 122 mijningenieurs, waarvan overleden 26, zoodat thans nog in leven zijn 96 mijningenieurs.

Van deze 96 hebben 5 zich gewijd aan het onderwijs, zijn er 6 werkzaam als assistent aan de Technische Hoogeschool, 10 gepensionneerd uit Indischen Staatsdienst, terwijl er 3 tijdelijk buiten betrekking zijn en 1 op het oogenblik zijn studies aan een universiteit voortzet. Totaal 25. Terwijl er momenteel 71 werkzaam zijn als mijningenieur, in zeer uiteenloopenden werkkring, zooals uit de navolgende opgave duidelijk kan blijken. De tusschen haakjes geplaatste cijfers geven aan het aantal ingenieurs, die in de laatste 5 jaar hun diploma verwierven.

Er zijn werkzaam:

bij exploraties naar kolen, aardolie, tin, koper, goud en andere ertsen	15	(10)
bij de exploitatie van tinmijnen, wasscherijen en smelterijen, in Oost-Indië, Spanje en Bolivia	15	(8)
bij boringen naar water, kool, aardolie enz.	5	(5)
bij de exploitatie van kopermijnen of smelterijen	4	(4)
bij de exploitatie van kolenmijnen	9	(4)
bij de exploitatie van zilvermijnen	3	(3)
bij de exploitatie van petroleumondernemingen	5	(3)
bij de exploitatie van goudmijnen	7	(7)
bij diverse werken, wasscherijen, ertsonderzoek, Chef van het mijnwezen in Ned.-Indië, enz.	8	(5)
Totaal	71	(49)

De navolgende opgave geeft aan in welke landen de Delftsche mijningenieurs thans werkzaam zijn.

In Staatsdienst.

In Nederland (Staatsmijn, inspectie, boring naar steenkool)	6	(5)
In Oost-Indië	27	(11)
In West-Indië	3	(2)
Totaal	36	(18)

In particuliere betrekkingen.

In Nederland	3	(—)
In Oost-Indië	12	(11)
In Europa:		
Duitschland	3	(3)
Spanje	2	(2)
Rumenië	1	(1)
Hongarije	1	(1)
elders in Europa	1	(1)
In Mexico	3	(3)
In Bolivia	1	(1)
In Chili	2	(2)
In Buenos Airos	3	(3)
In Zuid-Afrika	3	(3)
	35	(31)
Totaal	71	(49)
Buiten betrekking	3	(3)

In anderen werkkring:

Bij het onderwijs	2	(1)
Assistent Technische Hoogeschool	6	(6)
Hoogleeraar	3	(1)
Studeert	1	(1)
Gepensioneerd	10	(—)
Overleden	26	(—)
Totaal	122	(61)

(263. 7.)

Bijlage IV van de Memorie van Toelichting.

Bijlage C.

Achtereenvolgens zullen hier worden besproken de lokalen bestemd voor het onderwijs in

mineralogie, petrografie;

geologie;

ertskunde;

mijnkunde;

metallurgie, docimasie.

Mineralogie en petrografie.

Voor het onderwijs in mineralogie en petrografie (prof. Grutterink) zijn in de eerste plaats bestemd 4 werklokalen voor de leerlingen (69, 70, 71, 68). Hiervan dienen de eerste drie voor de oefeningen in mineralogie, resp. van het derde, tweede en eerste studiejaar. Lokaal 71 bovendien voor het onderricht in mineralogie aan technologen. In deze lokalen wordt den studenten gelegenheid gegeven zich te bekwamen in het herkennen van mineralen op het oog en zich physische en chemische methoden eigen te maken, die tot eene juiste determineering in staat stellen, ook wanneer herkenning naar den habitus onmogelijk is.

Bij die herkenning moet bij den tegenwoordigen stand van de wetenschap een ruim gebruik worden gemaakt van het microscoop, maar daarnaast wordt ook voortdurend van chemische hulpmiddelen gebruik gemaakt. Een snelle en zekere herkenning is inderdaad alleen mogelijk door een oordeelkundige combinatie van alle methoden. Waar iedere methode haar eigen hulpmiddelen verlangt, kan zeker de voor ieder practicant aan de tafels beschikbare ruimte van 1 M. niet overdreven geacht worden. In de lokalen moet tevens gelegenheid bestaan de bij de oefeningen gebruikte verzamelingen van mineralen op te bergen.

Rijpelijk is overwogen of niet ter bezuiniging bijv. twee van deze lokalen tot één zouden kunnen worden vereenigd, in dien zin dat aan de studenten van de verschillende studie-jaren op verschillende dagen van de week plaats wordt verschaft in hetzelfde lokaal. Deze combinatie is echter niet mogelijk zonder het onderwijs te schaden. Wel staat op het rooster der lesuren voor ieder studiejaar slechts één middag oefeningen mineralogie uitgetrokken, maar de gelegenheid moet openstaan voor de studenten om ook op andere tijden zich aan mineralogie te wijden. Ook thans wordt door de leerlingen alle beschikbare tijd ook buiten de officieele oefenuren besteed aan mineralogie. Dit moet zoo blijven, want alleen op deze wijze is het mogelijk zich de noodige vaardigheid te verwerven.

Daar bovendien ieder studiejaar haar eigen verzamelingen behoeft, zouden in het lokaal dat diende voor twee studiejaren tegelijkertijd een dubbel aantal kasten moeten worden ondergebracht en zou dit lokaal dus aanmerkelijk grooter moeten zijn dan zij nu zijn ontworpen. De kostbaarder verzamelingen van mineralen voor de hoogere studiejaren zouden, daar zij voortdurend toegankelijk moeten zijn, tevens komen in het bereik van de studenten van het eerste jaar, waarvan een grootere slijtage ongetwijfeld het gevolg zou zijn. Moeilijkheden van huishoudelijken aard zouden zich bovendien voordoen, omdat men de leerlingen niet aansprakelijk kan stellen voor het onderhoud van hun plaats, zoodra op die plaats ook door anderen wordt gewerkt.

Ten slotte dient te worden opgemerkt dat, zooals uit het vervolg zal blijken, deze zelfde lokalen ook dienst doen voor het onderwijs in ertskunde aan dezelfde leerlingen, zoodat zij toch reeds dubbel bezet zijn.

Lokaal 68 is bestemd voor petrografische oefeningen en wel hoofdzakelijk voor het mikroskopisch onderzoek van gesteenten. Aan deze oefeningen nemen deel de leerlingen van het vierde en vijfde studiejaar. Ook hier is de voor ieder beschikbare plaatsruimte tot het strikt noodige beperkt, ja zelfs is er op gerekend dat wel nooit alle leerlingen tegelijkertijd aan de oefeningen zullen deelnemen. Dezelfde leerlingen vinden in deze zaal gelegenheid tot palaeontologische oefeningen.

Voor al deze zalen is veel en hoog uit het noorden invallend licht een vereischte, daar het anders onmogelijk is een groot aantal praktikanten het door het mikroskoop verlangde licht te verschaffen.

In onmiddelijk verband met deze lokalen staan het slijplokaal (14) waar de dunne gesteente-plaatjes geslepen kunnen worden, die geschikt zijn voor het mikroskopisch onderzoek en de donkere kamer (53), waar de meer nauwkeurige optische onderzoekingen verricht worden, waarvoor monochromatisch licht noodzakelijk is.

Beide lokalen zijn eveneens in gebruik bij het geologisch onderwijs. Hetzelfde is het geval met collegekamer (10), kaarten-, hulpmiddelenkamers (8, 9) en demonstratiekamer (65).

Nadere bijzonderheden hieromtrent onder geologie.

Verder zijn aanwezig voor mineralogie: een laboratorium (54) en zitkamer (55) voor den hoogleeraar, een kamer voor de assistenten (66), een voorraadkamer voor de oefeningen in de lokalen 69—70 (75).

De noodzakelijkheid van deze ruimten behoeft niet nader te worden aangetoond.

Ten slotte is nog uitgetrokken 1 kamer (52) waar leerlingen, die met een uitgebreid onderzoek zich bezighouden, eventueel candidaten voor den doctorstitel, ongestoord kunnen werken.

De geologie en de palaeontologie.

Wat nu het onderwijs in de geologie en de palaeontologie aangaat, daarvoor is de zuidoostelijke vleugel van het gebouw bestemd. Vooreerst is de collegezaal (10), die berekend moet zijn op een minimum van ongeveer 50 toehoorders, tevens voor het onderwijs in mineralogie bestemd en dient dus zoowel voor het onderwijs van prof. Molengraaff als van prof. Grutterink en prof. Jonker. De projectiekamer daarboven achter (64) herbergt de projectietoestellen, waarvan bij dit onderwijs voortdurend en geregeld gebruik wordt gemaakt, zoowel voor het projecteeren van diapositieven als van microscopische doorsneden van gesteenten, mineralen en fossielen. De werkplaats (13) dient voor het vervaardigen en herstellen van alles, wat aan toestellen, preparaten, enz. voor het onderwijs noodig is. Daarnaast bevindt zich het slijpvertrek (14) dat ingericht is voor het compleet vervaardigen, ook door leerlingen, ter hunner oefening, van dunne doorsneden van gesteenten, mineralen en versteeningen voor het microscopisch onderzoek door middel van toestellen, die er voor dienen om gesteenten, enz. te snijden, slijpen en polijsten. Ook bevindt zich daarin eene inrichting om gesteenten in poedervorm te brengen, die geschikt is voor analyse. Daar-

naast dient het lokaal (15) voor bodemonderzoek, waaronder men zoowel de mechanische- (slibben, magnetische scheiding, enz.) als de chemische analyse (titreeren, enz.) van grondsoorten heeft te verstaan. Hier is dus de gelegenheid om het karakter van boormonsters, door diepboringen verkregen, aan de hand van het in lokaal (14) vervaardigde materiaal, grondig te onderzoeken. Lokaal (8) dient voor de berging van eene uitgebreide collectie geologische kaarten van alle deelen der aarde, die voor het onderwijs natuurlijk onmisbaar zijn, terwijl het ook de overige hulpmiddelen (vooral modellen, maar ook toestellen, fotografiën van geologisch belangrijke zaken, enz.) herbergt.

Boven de nu besproken afdeeling bevindt zich het ruime demonstratielokaal (65), dat na afloop der colleges dient tot het demonstreeren van objecten, welke juist zijn besproken. Bij een zoo groot auditorium (50 toehoorders en meer) is de behandeling der voorwerpen zelf door ze rond te geven, niet mogelijk; daarom wordt het collegemateriaal reeds te voren in de demonstratiekamer op daarvoor geschikte tafels en onder gunstige belichting geëxposeerd, om dan na het college door den betrokken docent te worden verklaard; dit materiaal blijft dan tot het volgende college ter beschikking van de studenten. Verder dient het als „Photografiën" aangeduide lokaal (2) voornamelijk voor de vervaardiging der reeds bovengenoemde diapositieven, welke als hulpmiddelen bij het geologisch onderwijs, vooral in een land als Nederland, eenvoudig onmisbaar zijn. Binnen een jaar tijds is daarvan reeds een 1000tal verkregen, een aantal, dat nog buitengewoon klein is, zoodat er met kracht naar gestreefd moet worden, dit getal voortdurend en aanzienlijk uit te breiden. Op de zolderruimte (zie doorsnede E. F.) zal in aansluiting daarmee een eenvoudige inrichting worden gemaakt voor het maken van fotografische opnamen. Het lokaal (3) dient voor het uitvoeren van onderzoekingen door mijningenieurs, die een proefschrift wenschen te vervaardigen.

Het aangrenzend lokaal is de Vergaderzaal (48) bestemd voor het gebruik der geheele mijnbouwkundige afdeeling en tevens voor het houden van wetenschappelijke bijeenkomsten van studenten (debatavonden onder leiding der hoogleeraren, voordrachten van studenten over te houden of reeds gehouden excursies enz.) Hier wordt tevens opgeborgen de bibliotheek, bevattende de dagelijks te gebruiken literatuur ten behoeve van docenten. De conservatorskamer met kabinet (5) behoeft wel geene nadere verklaring. Het onderzoekingslokaal (6) is geregeld in gebruik voor de schifting, rangschikking en determineering van het groote materiaal, op de excursies — er zijn tegenwoordig ongeveer 40 deelnemers — door de studenten verzameld. In de nabijheid bevinden zich de werk- (59) en zitkamer (58) van Prof. MOLENGRAAFF, en de werklokalen voor zijn amanuensis-teekenaar (60) en assistent (61). Verder bevinden zich op de 1ste verdieping nog de werk- (63) en zitkamer (62) van Prof. JONKER.

Ten slotte behooren tot deze afdeeling nog de over twee verdiepingen verdeelde lokalen voor de verzameling (17). Deze ruimte dient dus als museum en herbergt als zoodanig eene standaardcollectie van mineralen, gesteenten en petrefacten, welke niet dagelijks voor het onderwijs dienen en als studiemateriaal dienen voor studenten, zonder dat er gelegenheid is de daar geëxposeerde objecten in handen te nemen. De conservator heeft de zorg voor dit museum en het is te voorzien, dat deze ruimte spoedig vol zal raken, wijl men uit den aard der zaak in Delft absoluut gedwongen is goede collecties van mineralen, gesteenten, fossielen, ertsen enz. aan te leggen. De verzameling Nederland (16) zal op den duur zeker te klein blijken, alleen reeds daarom, wijl daarin al het materiaal der staatsboringen wordt bewaard. Intusschen is daarop bij den bouw gerekend. De lokalen (7) en (51) zijn bestemd voor herberging van museummateriaal, dat bewerkt moet worden, alvorens het zijn plaats in het museum kan innemen, en tevens voor doubletten.

De ertskunde en mijnkunde.

Op de begane grond Noordzijde:

De college-zaal (73) dient voor het onderwijs van de hoogleeraren (den nieuwen hoogleeraar in de mijnkunde) en VAN LOON in de erts- en mijnkunde (eventueel ook van den lector in het mijnmeten); het bijbehoorend lokaal (72) dient voor tijdelijke opbewaring van het college-materiaal (ertsen, kaarten, teekeningen, gereedschap enz.)

De daartegenover gelegen vertrekken 40 en 41 zijn bestemd voor laboratorium resp. zitkamer van den hoogleeraar VAN LOON. De ruimte daarnaast n°. 43 wordt gebruikt voor opberging van glaswerk, utensiliën enz. benoodigd voor de oefening in de ertskunde en de mineralogie. Het lokaal 44 geeft meergeoefende leerlingen gelegenheid tot het ontwerpen van grootere mijninstallaties, tot het nemen van ertswaschproeven, eventueel tot het uitwerken van dissertaties. De hoogleeraar in de mijnkunde vindt in de lokalen 37 en 39 een zit- en werkkamer.

In de zaal n°. 50 zullen allerlei voorwerpen worden opgesteld ten dienste van het onderwijs in de mijn- en ertskunde, b.v. mijnlampen, mijngereedschap, monsters van waschprodukten, modellen van mijn- of waschtoestellen enz.).

Op eerste verdieping Noordzijde:

De assistenten van den hoogleeraar VAN LOON vinden in het vertrek (46) gelegenheid het noodige te prepareeren voor de oefeningen en de colleges. Het vergruizen van ertsen, brandstoffen ter onderzoek, het bereiden van chemicaliën enz. enz. kunnen hier plaats vinden.

In het lokaal (75) worden de voorraden van mineralen, ertsen, brandstoffen, chemicaliën, benoodigd voor de oefeningen in de ertskunde en de mineralogie bewaard en regelmatig aangevuld.

Omtrent de oefeningslokalen 69, 70 en 71, die evenals 75 gemeenschappelijk gebruikt worden met den hoogleeraar GRUTTERINK, is reeds het noodige vermeld onder het hoofd „mineralogie".

Talrijke kaarten, teekeningen, autografiën van mijnstreken, van mijnen, erts- of kolenwasscherijen, stampinstallaties enz. enz. kunnen in zaal 45 opgeborgen worden.

Daarnaast zal de assistent in de mijnkunde het noodige kunnen uitwerken voor de oefeningen en colleges, terwijl in de lokalen daarnaast (18, 19 en 20) de teekenzalen zich bevinden van het 3de, 4de en 5de studiejaar. De vraag die bij ons opkwam of de drie of twee van de drie studiejaren niet in een of twee lokalen konden worden vereenigd, moest stellig ontkennend beantwoord worden. Niet alleen dat de leerlingen ten allen tijde gelegenheid moeten hebben om aan hun ontwerpen te werken, zijn de oefeningen te talrijk, zoodat zij elkaar alsdan in den weg zouden loopen. Terwijl bovendien de lokalen gebruikt worden gemeenschappelijk voor het onderwijs van den hoogleeraar in de mijnkunde en de hoogleeraren VERMAES en VAN LOON (eventueel van den lector in het mijnmeten). Ook het uitwerken van geologische kaarten onder den hoogleeraar MOLENGRAAFF zal hier kunnen plaats vinden. Een dergelijke combinatie vereischt uit den aard der zaak de beschikking over meerdere lokalen.

In de zaal 49 ten slotte zal de dagelijks te benutten literatuur over de erts-, de mijnkunde, de metallurgie en de docimasie worden bewaard, terwijl tevens den leerlingen gelegenheid zal geboden worden tijdschriften, standaardwerken enz. te raadplegen in verband met hunne ontwerpen enz.

Voor den eventueel te benoemen lector in het mijnmeten kan eene plaats gevonden worden in het lokaal (thans aangeduid met „beschikbaar" op de eerste verdieping Oostzijde).

De metallurgie en de docimasie.

De colleges in de metallurgie en docimasie zullen gegeven worden in zaal 21. De aard dezer colleges, waarbij allerlei toestellen ter toelichting van het uitsmelten of de analyse van ertsen enz. moeten worden opgesteld voor meerdere colleges achtereen, laat niet toe deze collegezaal te vereenigen met de collegezaal 73 of 59, die beide trouwens reeds druk gebruikt worden, elk door een drietal docenten. Het daarnaast gelegen kabinet (23) dient voor tijdelijke bewaring van kaarten, toestellen, chemicaliën enz., benoodigd voor die colleges.

Eene kleine verzameling en voorraad smeltproducten ten behoeve van het onderwijs of van de oefeningen kan in het vertrek 34 eene plaats vinden. Daarnaast bevinden zich de zitkamer (32) en het laboratorium (31) van den hoogleeraar VERMAES.

Voor de oefeningen in de analyse van ertsen, brandstoffen, oliën, gesteenten, enz. wordt den leerlingen in de zalen 24, 25 en 26 de gelegenheid geboden, terwijl in de aangrenzende zaal 27 smeltproeven enz. kunnen worden verricht.

(263. 8.)

Bijlage V van de Memorie van Toelichting.

Bijlage D.

Het aantal mijningenieurs, gediplomeerd te Delft,

van 1848	tot 1851	bedroeg		5
„ 1851	„ 1856	„		6
„ 1856	„ 1861	„		3
„ 1861	„ 1866	„		5
„ 1866	„ 1871	„		4
„ 1871	„ 1876	„		4
„ 1876	„ 1881	„		6
„ 1881	„ 1886	„		4
„ 1886	„ 1891	„		3
„ 1891	„ 1896	„		9
„ 1896	„ 1901	„		12
„ 1901	„ 1906	„		61
			Totaal	122

Hieruit blijkt dat het aantal leerlingen voor mijningenieur in de drie laatste vijftallen jaren zeer belangrijk is toegenomen. Stellig mag verwacht worden, dat, zoodra de ongunstige omstandigheden, waaronder de opleiding van den mijningenieur aan de Technische Hoogeschool thans moet plaats vinden, verbeterd zijn, het aantal leerlingen voor mijningenieur geleidelijk zal toenemen. Met de gewoonte om zich in het buitenland tot mijningenieur te bekwamen zal dan geheel gebroken kunnen worden. Terwijl de dikwerf goede plaatsing die vele mijningenieurs van Delft, zij het dan ook niet zonder groote moeite, verkregen hebben bij buitenlandsche ondernemingen, niet zonder invloed kan blijven bij de keuze, die vele jongelieden hebben te doen met het oog op hun toekomstigen werkkring. Ook zal de omstandigheid dat mijnondernemingen in onze Koloniën meer en meer hun ingenieurs zoeken onder de Delftsche, niet zonder invloed kunnen blijven op het aantal leerlingen, vooral wanneer, zooals verwacht mag worden, de mijnindustrie aldaar zich meer en meer zal ontwikkelen.

Dat de kolenmijnbouw in ons land een grootere vlucht zal nemen, kan ook niet zonder invloed blijven.

Dit alles hebben wij, zooals gezegd, rijpelijk overwogen toen wij het aantal leerlingen van de verschillende studiejaren in de naaste toekomst vaststelden:

voor het 1ste	studiejaar	op	hoogstens	40
„ „ 2de	„	„	„	40
„ „ 3de	„	„	„	50
„ „ 4de	„	„	„	30
„ „ 5de	„	„	„	30
		Totaal op	hoogstens	190

Het ligt voor de hand dat het aantal leerlingen in een bepaald studiejaar aan wisselingen onderhevig is, al blijft ook het *totaal* aantal leerlingen vrij constant. Ook met deze omstandigheid is bij bovenstaande raming rekening gehouden, zoodat wij verwachten dat over het algemeen het totaal van 190 niet zoo spoedig bereikt zal worden. Wel verwachten wij dat het maximum dat wij voor elk studiejaar aannamen meer dan eens zal bereikt en misschien wel eens overschreden worden (in welk laatste geval er tijdelijk op de een of andere wijze bijzondere regelingen getroffen kunnen worden). Er is zorg gedragen dat het te verwachten *gemiddeld* aantal leerlingen een goede plaats kan vinden in de verschillende onderwijslokalen, mocht dit gemiddelde overschreden worden en naderen tot de hierboven aangegeven maximum bedragen dan zullen meer en meer de minder goede plaatsen in gebruik genomen kunnen worden. (In elk oefeningslokaal toch bevinden zich gedeelten die wat verlichting of zoo iets aangaat meer of minder te wenschen overlaten, doch in geval van nood nog gebruikt kunnen worden.)

(263. 9.)

BIJLAGE VI VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Gemeenten.	Bevolking.	Opcenten op de personeele belasting.				Opcenten op de grondbelasting.				Vervallen uitkeering krachtens de wet van 26 Juli 1885 (*Stbl.* nº. 169).	Uitkeering krachtens de wet van 24 Mei 1897 (*Stbl.* nº. 156).	Hoofdelijke omslag of andere directe belasting naar het inkomen.		Totaal der uitgaven.	Opbrengst der gemeente eigendommen en bezittingen.	Bedrag der schulden.	Rente en aflossing.
		Getal	Opbrengst	Getal	Opbrengst	Getal	Opbrengst	Getal	Opbrengst			Opbrengst	Raming				
		rekening **1905.**		begrooting **1907.**		rekening **1905.**		begrooting **1907.**			begrooting **1907.**	**1905.**	**1907.**	**1907.**	**1907.**	**1907.**	**1907.**
Vlieland . . .	717	50	f 400	50	f 393	40 geb. 10 ongeb.	f 184	40 geb. 10 ongeb.	f 185	f 881	f 414	f 1 078	f 1 250	f15020	f 710	—	—
Nisse . . .	625	70	589	70	589	idem,	460	idem,	463	1 037	845	1 664	1 635	8 342	141	f11 414	f 937
Veere	933	50	569	50	569	idem,	466	idem,	465	1 499	247	1 967	2 000	11 296	1 561	1 200	309
		rekening **1904.**		begrooting **1906.**		rekening **1904.**		begrooting **1906.**			begrooting **1906.**	opbrengst **1904.**	raming **1906.**	**1906.**	**1906.**	**1906.**	**1906.**
Oud-Vossemeer	2113	25	f 562	25	f 562	40 geb. 10 ongeb.	f 1 368	40 geb. 10 opgeb.	f 1 375	2 859	f 1 762	f 3 337	f 3 300	f14888	f 4	f11 400	2 088
		rekening **1905.**				rekening **1905.**						opbrengst **1905.**					
St. Annaland .	2444	50	f 884	50	900	40 geb. 10 ongeb.	f 1 004	idem,	1 004	2 820	709	f 3 520	3 000	16 915	177	7 700	1 183
		rekening **1904.**				rekening **1904.**						opbrengst **1904.**					
Hontenisse . .	4997	40	f 1 937	40	1 965	40 geb. 10 ongeb.	f 1 989	idem,	1 997	6 131	4 295	f 9 128	9 450	37 186	9	39 875	4 381
Philippine . .	1113	50	410	50	410	idem.	305	idem,	347	688	619	1 912	2 000	30 662	163	41 000	11 418

(264. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verhooging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, den 30 Juli 1907.

WILHELMINA.

(264. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wenschelijkheid is gebleken tot verhooging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De navolgende artikelen van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 worden verhoogd met en mitsdien gebracht op de daarbij vermelde bedragen.

VIDE AFDEELING.

Posterijen.

	wordt verhoogd met:	en mitsdien gebracht op:
A. Hoofdbestuur.		
Artikel 174. Jaarwedden van den Directeur-Generaal en van het personeel bij het Hoofdbestuur en van de bij het Hoofdbestuur gedetacheerde ambtenaren. Toelagen, schrijfloonen en daggelden. Honorarium van een accountant	f 1 150	f 397 590
B. Postdienst.		
Artikel 178. Jaarwedden en toelagen van het vaste personeel	11 975	5 646 240
C. Telegraafdienst.		
Artikel 188. Jaarwedden en toelagen van het vaste personeel	15 300	1 629 825
D. Vereenigde Post- en Telegraafdienst.		
Artikel 198. Jaarwedden en toelagen van het vaste personeel	14 775	2 742 860

Artikel 2.

Ten gevolge van deze verhoogingen wordt de VIde afdeeling en het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *drie en veertig duizend tweehonderd gulden.*

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Waterstaat,

(264. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In de laatste jaren is veelvuldig aangedrongen op eene betere regeling van de positie der commiezen en directeuren bij den dienst der posterijen en telegraphie.

De ondergeteekende heeft de overtuiging verkregen dat eene nieuwe regeling wenschelijk is en meent daarom de noodige gelden daarvoor te mogen aanvragen.

De tegenwoordige regeling heeft de volgende gebreken:

1°. Het onbezoldigd zijn van de aanstaande commiezen gedurende een surnumerairschap.

2°. Onzekerheid van de bevordering der commiezen.

3°. Onvoldoende bezoldiging der commiezen.

4°. Het verouderd zijn van de grondslagen voor de classificatie der kantoren, in verband met de bezoldiging van de directeuren.

Deze gebreken worden hierna achtereenvolgens besproken.

Ad 1m. Het personeel der commiezen wordt thans ten deele betrokken uit hen die, op grond van een daartoe afgelegd examen, tot surnumerair der posterijen en telegraphie zijn benoemd geworden. Laatstgenoemden zijn vast ambtenaar, genieten geene bezoldiging, en ontvangen vanwege de administratie eene kostelooze opleiding.

Voor den postdienst heeft deze regeling bestaan sedert 1861, krachtens Koninklijk besluit van 21 October van dat jaar n°. 74 (bijlage A), hetwelk beoogde voor de betrekking van surnumerair der posterijen te verkrijgen: „jongelieden van goeden aanleg, die tevens door hun stand in de burgermaatschappij de voor den postdienst zoo zeer noodige waarborgen opleverden voor het in hen te stellen vertrouwen".

Bij den telegraafdienst heeft men het stelsel van onbezoldigde surnumerairs nooit gehad. Daar werden na afgelegd examen, leerlingen-telegrafist, op eene toelage van f 1 per dag, als tijdelijk ambtenaar aangesteld, die, na 1 à 2 jaar opleiding, behoudens het daarvoor gevorderde examen, tot telegrafist 3de, later 2de klasse (thans commies der telegraphie) werden benoemd.

In 1894 werd, op grond van de wenschelijkheid om voor aanstaande commiezen de volledige vakkennis van post en telegraphie in eenzelfden persoon vereenigd te zien, bepaald, dat die rang slechts bereikbaar zou zijn voor surnumerairs die voor beide diensten waren opgeleid. Tevens werd toen de gelegenheid opgeheven, welke vóór dien tijd voor klerken bestond, om deel te nemen aan de examens voor commies der telegraphie.

Het Koninklijk besluit van 23 Februari 1900 n°. 32 (bijlage B) heeft in deze regeling wijziging gebracht.

Toen toch werd aan de ambtenaren van lageren rang, na 3 jaar in dienst te zijn geweest, gelegenheid geboden om aan het surnumerairs-examen deel te nemen, met bepaling, dat zij bij goeden uitslag, onder genot van traktement, op gelijke wijze als de surnumerairs voor de commies-examens zouden worden opgeleid. Eenige bezwarende bijkomstige bepalingen van genoemd besluit, betreffende een maximum traktement, nieuwe keuring en andere, zijn achtereenvolgens ingetrokken.

Hiermede is echter het onderscheid, dat bij de administratie der posterijen steeds heeft bestaan tusschen hen die over eigen geldmiddelen beschikken en hen die dezen derven, niet op bevredigende wijze opgeheven: niet de bekwaamheid van de betrokken jongelieden wijst uit of zij als surnumerair, dan wel in lageren rang hun loopbaan zullen hebben te beginnen, maar de welstand der ouders.

Door aan de surnumerairs voortaan eenige bezoldiging toe te kennen, zal dat onderscheid kunnen komen te vervallen. Dan be-

hoeven zij, die al reeds de bekwaamheid bezitten om aan het surnumerairs-examen met goed gevolg deel te nemen, maar wier ouders onbemiddeld zijn, niet op dezen grond in een lageren rang te beginnen, terwijl niettemin voor hen die als klerk hun loopbaan aanvangen, de weg naar de hoogere rangen geopend kan blijven, voor zoover zij zich onderwijl de voor het surnumerairs-examen vereischte kundigheden eigen maken. De voorgestelde maatregel zal, door het openen van ruimere mededinging bij het vergelijkend examen van surnumerair, tevens wellicht strekken tot verhooging van het bekwaamheidspeil van deze categorie van ambtenaren.

Het traktement van surnumerair zal hetzelfde kunnen zijn als dat, hetwelk de klerken in de eerste jaren genieten, nl. f 600 's jaars, in te gaan eene maand na de 1ste aanstelling, die op f 400 geschiedt. Men zal dan, voor zooveel de dienst het vereischt en de opleiding het gevoeglijk toelaat, met meer grond dan tot dusver over de surnumerairs kunnen beschikken, terwijl door het toekennen van bezoldiging tevens zal vervallen het somtijds voorkomende bezwaar, dat surnumerairs, door financieelen achteruitgang of overlijden van hunne ouders, hunne opleiding als zoodanig niet kunnen vervolgen.

Ad 2m. Al naar den aard en den omvang van het verkeer van een kantoor, vereischt de dienst aldaar een zeker aantal ambtenaren van bepaalden rang. Wijziging in de formatie van personeel op de kantoren brengt dus ook wisseling in het aantal ambtenaarsplaatsen van verschillenden rang. Ontstaat eene vacature, doordat bijv. een commies 2de klasse wordt benoemd tot directeur, dan wordt een commies 3de tot de 2de en een commies 4de tot de 3de klasse bevorderd. Het overlijden van een hoofdcommies heeft opschuiving in elke klasse ten gevolge. Uitbreiding van het aantal commiezen in hoogeren rang doet onverwachte promotie ontstaan. Beperking van het aantal dier commiezen veroorzaakt langdurigen stilstand van bevordering. Het zijn voornamelijk de commiezen der telegraphie, die hiervan vele jaren lang de ongunstige gevolgen hebben ondervonden. Een tiental jaren terug was het aantal hoogere ambtenaren bij dat dienstvak veel te groot geworden in verhouding tot het aan hen op te dragen werk; bijgevolg moest het evenwicht hersteld worden door vrijvallende plaatsen niet te vervullen, en stond de promotie jarenlang stil of zoo goed als stil.

Reeds werd, om aan dit euvel te gemoet te komen, bepaald, dat de traktementen van hen die na resp. 7, 14 en 21 commiesjaren nog niet bevorderd zijn tot resp. 3de, 2de of 1ste klasse, verhoogd kunnen worden met respectievelijk f 200, f 200 en f 300. Hiermede is echter het wisselvallige element in de bevorderingen niet weggenomen, zoodat thans wordt voorgesteld geleidelijke bevordering naar ancienniteit in te voeren, totdat een zeker maximum traktement zal zijn bereikt, waarop alzoo alle ambtenaren, over wier dienstvervulling niet te klagen valt, na een vast aantal jaren zullen kunnen rekenen.

Ad 3m. De bezoldiging van de commiezen der posterijen *of* der telegraphie, als afgescheiden dienstvakken, bedraagt thans bij aanstelling als 4de klasse f 1100. Bij bevordering tot de 3de klasse wordt de bezoldiging f 1400, tot de 2de klasse f 1700 en tot de 1ste klasse f 2200.

Zij die het examen voor deelneming aan den anderen tak van dienst met goeden uitslag hebben afgelegd, genieten daarvoor f 100 meer. In verband hiermede bedragen de jaarwedden der commiezen der posterijen *en* telegraphie in de onderscheiden klassen resp. f 1200, f 1500, f 1800 en f 2300.

Deze regeling acht de ondergeteekende, in verband met de wisselvalligheid der promotie, niet bevredigend. Voor hoofdcommies, waaraan tegenwoordig eene jaarwedde van f 2400 tot f 2700 is verbonden, is niet elkeen geschikt. Er bestaat dus onzekerheid, of men het verder zal brengen dan commies 1ste klasse, en nu meent de ondergeteekende, dat het maximum waarop commiezen van het gecombineerde dienstvak bij goede dienstvervulling na een vast aantal jaren veilig zullen moeten kunnen rekenen, van f 2300 op f 2500 behoort te worden gebracht.

Rekening houdende met den gemiddelden duur van de tijdvakken, verloopen tusschen de opeenvolgende bevorderingen der tegenwoordig in dienst zijnde commiezen, is de volgende staat van periodieke opklimming van jaarwedden opgemaakt.

Jaarwedden:

van de surnumerairs	f 600
bij benoeming tot commies 4de klasse	1000
na 2 jaar	f 1200
„ 6 jaar met rangsverhooging tot commies 3de kl.	1500
„ 10 „ „ „ „ „ 2de kl.	1800
„ 14 „	2100
„ 18 „ „ „ „ „ 1ste kl.	2300
„ 22 „	2500

Bij deze regeling zullen de hoogere jaarwedden in het algemeen eerder worden bereikt dan thans gemiddeld het geval is. Behalve dus, dat bij deze nieuwe regeling de onzekere promotiekans zal plaats maken voor rechtmatige aanspraak, beteekent zij tevens eene verbetering van de geldelijke positie, genomen als gemiddelde van de jaarwedden der tegenwoordig in dienst zijnde ambtenaren. Waar dit voor de commiezen van de 4de klasse gedurende de eerste twee jaren niet het geval is, komt dit gedeeltelijk in compensatie van de bezoldiging die zij reeds, gedurende hunne ruim tweejarige opleiding tot commies, als surnumerair zullen hebben genoten. Aan de surnumerairs die reeds in dienst zijn, zal de keuze worden gelaten, om òf dadelijk in het genot te worden gesteld van f 600 en later f 1000, òf wel onbezoldigd te blijven tot aan hunne benoeming tot commies op f 1200, welk bedrag zij dan gedurende 6 jaar behouden.

Terwijl de jaarwedden van vorenstaanden tabel zullen gelden voor de commiezen die beide radicalen bezitten — sinds 1894 worden geen andere meer gekweekt — ligt het in de bedoeling, dat de jaarwedde van commiezen niet in het bezit van het radicaal voor deelneming aan den anderen dienst, f 100 minder zal bedragen.

Aan hen wien speciale werkzaamheden mochten worden opgedragen, zooals het beheer van bijkantoren of de functiën van eerst-aanwezende en plaatsvervanger van den directeur van een belangrijk kantoor en waarvoor uit den aard der zaak de meest geschikten in aanmerking komen, zal, onder toekenning van den titel van commies-beheerder of commies-chef, eene toelage van f 100 zijn toe te kennen, onafhankelijk van klasse.

Bij bevordering van een commies 1ste klasse tot hoofdcommies zal zijne jaarwedde op f 2600 worden gebracht, d. i. f 200 meer dan tegenwoordig door een hoofdcommies als minimum wordt genoten. Na 2, 6 en 10 jaar dienst als zoodanig, ware het traktement telkens met f 100 te verhoogen, waardoor het maximum zal worden f 2900, of f 200 meer dan tegenwoordig.

Verder wordt het wenschelijk geacht de adjunct-directeuren bij eerste benoeming aan te stellen op f 3000 in plaats van op f 2800, met 3 verhoogingen van f 100 na 2, 6 en 10 jaar dienst als zoodanig. Aan de adjunct-directeuren op het hoofdpost- en het hoofdtelegraafkantoor te Amsterdam en Rotterdam ware echter, wegens de meerdere belangrijkheid van hun werkkring, resp. f 200 en f 100 meer toe te kennen dan aan de andere adjunct-directeuren.

Eindelijk ligt het in de bedoeling om aan 33 commiezen der telegraphie, die door stilstand van het examen voor telegrafist van de 2de klasse (thans commies) wegens overcompleet van ambtenaren in dien rang gedurende de jaren 1886 tot en met 1891, geen examen hebben kunnen doen, f 200 meer traktement toe te kennen dan waarop zij volgens de voormelde schaal aanspraak zullen verkrijgen tot een maximum van f 2400 of van f 2500, als zij het radicaal voor postdienst bezitten.

Ad 4m. De rangschikking der kantoren in klassen geschiedt thans naar grondslagen die de werkelijke beteekenis van de kantoren niet met juistheid aanwijzen.

Als maatstaf voor de rangschikking der postkantoren geldt thans de zuivere ontvangst, d. i. het totaal bedrag van de in den loop van het jaar verkochte frankeerzegels, postzegelboekjes, postbladen, briefkaarten, briefomslagen, portzegels, recht wegens ingevorderde quitantiën, en enkele andere zaken van zeer geringe beteekenis.

Als maatstaf voor de rangschikking der telegraafkantoren gold, tot aan de opkomst van den interlocalen Rijkstelephoondienst, alleen het aantal telegrammen van elk kantoor; na 1897 is daarbij gevoegd het aantal der uitgaande en inkomende intercommunale en internationale telephoongesprekken.

Het geeft een zeer onvolkomen beeld van den omvang en de beteekenis van een kantoor, indien de boven aangegeven maatstaven als de eenige worden aangelegd. Tal van andere zaken zijn daarop mede van invloed; bij postkantoren bij voorbeeld de aantallen aangeteekende brieven, postwissels, quitantiën, pakketten, enz., waarvoor wel is waar port door zegels wordt betaald, maar

waarvan de behandeling toch meer werk vereischt en van meer belang is dan de behandeling van gewone gefrankeerde brieven en drukwerken; bij telegraafkantoren, het zijn van toezichts- of overgangskantoor, hetgeen met het aantal behandelde telegrammen geenerlei verband houdt.

Na nauwgezette overweging van de onderscheidene factoren die op den omvang en den aard der werkzaamheden op de verschillende kantoren van invloed zijn en dus geacht kunnen worden in meer of mindere mate de beteekenis dier kantoren te bepalen, zijn de volgende regelen ontworpen, welke de ondergeteekende zich voorstelt in te voeren, zoodra de onderwerpelijke kredietaanvrage zal zijn bekrachtigd.

Uitzondering makende voor de kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's Gravenhage, die van de andere kantoren te veel verschillen om ze met overeenkomstigen maatstaf te kunnen meten, zullen als factoren gelden voor:

a. *Postkantoren.*

1º. de ontvangsten wegens verkoop van frankeerzegels, rechten en geldswaardige formulieren;

2º. het bedrag van den geldelijken omzet, d. w. z. het totaal van gedeponeerde en uitbetaalde postwissels, postbewijzen, quitantiën, enz., welke ontvangsten en uitgaven beschouwd worden te zijn gedaan voor bijzondere fondsen;

3º. het aantal inschrijvingen in de registers voor aangeteekende brieven, postwissels, pakketten, spaarbank en Rijksverzekeringsbank;

4º. de omvang van het personeel, op of ressorteerende onder het kantoor waarmede de directeur bemoeienis heeft;

5º. het aantal hulpkantoren, waarvoor het postkantoor als hoofdkantoor is aangewezen.

Aan die factoren zijn de volgende waardecijfers toe te kennen:

ad 1m. 5 punten voor iedere f 1000 onzuivere ontvangst;

ad 2m. 1 punt voor iedere f 10 000 der bijzondere fondsen;

ad 3m. 1 punt voor iedere 1000 inschrijvingen in de registers;

ad 4m. 4 punten voor iederen ambtenaar of beambte;

ad 5m. 5 punten voor ieder hulppostkantoor.

b. *Telegraafkantoren.*

1º. het verkeer, waarbij eigen telegrammen en gesprekken van het betrokken kantoor zullen rekenen voor 1, behalve de locale gesprekken, waarvan er 10 voor 1 rekenen; opgenomen en verder geseinde telegrammen zullen rekenen voor ½, en transiteerende telegrammen en gesprekken voor ¼;

2º. de omvang van het personeel op, of ressorteerende onder het kantoor, waarmede de directeur bemoeienis heeft;

3º. het aantal hulptelegraafkantoren waarvoor het telegraafkantoor als hoofd- of contrôlekantoor is aangewezen;

4º. het zijn van toezichtskantoor, bestaande in het toezicht uitoefenen op het doelmatig gebruik en den goeden staat van de geleidingen en verder op alles wat het verkeer op de Rijkstelegraafdraden betreft;

5º. het zijn van overgangskantoor, bestaande in het verleenen van tusschenkomst voor de wisseling van telegrammen met spoorwegtelegraafkantoren, alsmede in de zorg voor de daaraan verbonden dagelijksche en maandelijksche afrekeningen en het mededeelen van alle ambtelijke inlichtingen betrekkelijk den dienst.

Aan die factoren zijn de volgende waardecijfers toe te kennen:

ad 1m. 10 punten voor iedere 1000 telegrammen en gesprekken;

ad 2m. 4 punten voor iederen ambtenaar of beambte;

ad 3m. 5 punten voor ieder hulptelegraafkantoor;

ad 4m. 100 punten voor het zijn van toezichtskantoor; en

ad 5m. 25 punten voor het zijn van overgangskantoor.

Tegenwoordig zijn de kantoren, zoowel die voor den postdienst als voor den telegraafdienst, in 8 klassen ingedeeld. Het is wenschelijk deze indeeling te behouden, waarbij de volgende grenzen zullen gelden:

1ste	klasse	4000 punten en daarboven,
2de	„	2000—3999 punten,
3de	„	1500—1999 „
4de	„	1000—1499 „
5de	„	500— 999 „
6de	„	250— 499 „
7de	„	150— 249 „
8ste	„	149 punten en daarbeneden.

c. *Vereenigde post- en telegraafkantoren*

De groepeering van de vereenigde kantoren zal naar dezelfde maatstaven geschieden als voor de enkelvoudige kantoren. Het zal dus niet meer als tot dusver kunnen voorkomen dat de eene dienst hooger of lager is gerangschikt dan de andere; het kantoor zal een eigen, eenige klasse en een daarvoor vastgesteld traktement hebben, waardoor de samenstelling van het traktement uit de rangschikking van elk der twee diensten, thans gebruikelijk, vervalt. Vermits kantoren boven de 4de klasse wegens hunnen te grooten omvang reeds niet meer vereenigd worden, komen voor deze kantoren alleen de 4de, 5de, 6de, 7de en 8ste klasse in aanmerking.

Voor de rangschikking van deze kantoren zullen de volgende grenzen gelden:

4de	klasse	1500 punten en daarboven,
5de	„	1000—1499 „
6de	„	500— 999 „
7de	„	250— 499 „
8ste	„	249 punten en daarbeneden.

Het ligt in de bedoeling, de rangschikking van de kantoren om de drie jaren te herzien, tenzij geheel buitengewone omstandigheden afwijking van den regel noodzakelijk zouden maken. Tevens zal het bestaan van minima en maxima traktementen der directeuren in elke klasse komen te vervallen, waardoor kleine traktementsverhoogingen wegens elke geringe toeneming van het verkeer, bij wijlen kunstmatig opgewekt, zullen uitblijven.

Nieuw opgerichte kantoren zullen worden gerangschikt naar het te verwachten verkeer; zoo daaromtrent geen voldoend betrouwbare gegevens voorhanden zijn, zal voorloopig op tijdelijken voet in het beheer voorzien worden.

De aanvangsjaarwedden van de directeuren zullen de volgende maxima niet mogen overschrijden:

voor de postkantoren:

1ste	klasse	f 4000
2de	„	3600
3de	„	3200
4de	„	2800
5de	„	2400
6de	„	2000
7de	„	1600
8ste	„	1300

voor de spoorwegpostkantoren:

nº. I en nº. II ...	f 4000
nº. III en nº. IV ...	3500

voor de telegraafkantoren:

1ste	klasse	f 3800
2de	„	3400
3de	„	3000
4de	„	2600
5de	„	2200
6de	„	1800
7de	„	1500
8ste	„	1200

voor de post- en telegraafkantoren:

4de	klasse	f 3400
5de	„	2900
6de	„	2400
7de	„	2000
8ste	„	1700

Bij het bezet blijven van een kantoor door eenzelfden directeur zal hem driemaal eene verhooging van f 100 mogen toegekend worden, en zullen derhalve bovengenoemde bedragen met f 300 kunnen stijgen. Deze toekenning zal geschieden voor de kantoren 1ste en 2de klasse en de spoorwegpostkantoren om de twee jaar, voor de kantoren 3de, 4de en 5de klasse om de drie jaar en voor de kantoren 6de, 7de en 8ste klasse om de vier jaar.

Afgescheiden van hunne jaarwedde zullen de directeuren der postkantoren en die der post- en telegraafkantoren tevens genieten vrije woning, waarvoor een bedrag als hieronder aangegeven, in hun pensioensgrondslag is op te nemen:

voor postkantoren 8ste klasse	f 250
voor postkantoren 7de klasse en post- en telegraafkantoren 8ste klasse	300
voor postkantoren 6de klasse en post- en telegraafkantoren 7de klasse	350
voor postkantoren 5de klasse en post- en telegraafkantoren 6de klasse	400
voor postkantoren 4de klasse en post- en telegraafkantoren 5de klasse	450
voor postkantoren 3de klasse en post- en telegraafkantoren 4de klasse	500
voor postkantoren 2de en 1ste klasse	600

Deze bedragen zijn eenigszins hooger dan tegenwoordig, in verband met de werkelijk hoogere huurwaarde der directeurswoningen.

Zijn aldus de maxima vastgelegd die aan de directeursplaatsen op de onderscheidene kantoren zijn verbonden, de titularissen zullen slechts dan genoemde maxima genieten, als zij, op grond van anciënniteit als klerk of commies, overeenkomstig de voor deze ambtenaren in te voeren periodieke traktementsregeling, daarop aanspraak kunnen maken, met dien verstande echter, dat zij, belast wordende met eene directie, reeds dadelijk, boven het anciënniteits-traktement in genoemde rangen genoten, een bijslag zullen ontvangen:

voor de postkantoren:

1ste	klasse	f 900
2de	„	800
3de	„	700
4de	„	600
5de	„	500
6de	„	400
7de	„	300
8ste	„	200

voor de spoorwegpostkantoren:

nº. I en nº. II	f 800
nº. III en nº. IV......	700

voor de telegraafkantoren:

1ste	klasse	f 800
2de	„	700
3de	„	600
4de	„	500
5de	„	400
6de	„	300
7de	„	200
8ste	„	100

voor de post- en telegraafkantoren:

4de	klasse	f 800
5de	„	600
6de	„	500
7de	„	400
8ste	„	300

Door op deze wijze te handelen, komt te vervallen, dat de ambtenaren, zoodra zij met een beheer belast worden, een afzonderlijk korps gaan vormen, van waar overgang naar den rang van commies of anderszins, hoezeer vaak door hen gewenscht met het oog op de opvoeding van kinderen of om andere redenen, niet zonder bezwaar kan geschieden. De als directeur van eenig kantoor aangewezen ambtenaar blijft dus nu zijne aanspraken in den ouden rang behouden. Afgescheiden van den aan het beheer te verbinden titel van directeur blijft zijne bevordering naar anciënniteit in rang en traktement doorgaan. Voor zijn beheer ontvangt hij boven dat traktement den bijslag, aan het kantoor der gegeven klasse verbonden, met dien verstande echter, dat de hierboven voor de directeurstraktementen aangegeven maxima niet kunnen worden overschreden.

Hoofdcommiezen, adjunct-directeuren, adjunct-inspecteurs en inspecteurs zullen op den grondslag van het traktement, waarop zij als zoodanig aanspraak hebben, vermeerderd met den bijslag voor beheer, voor de vervulling van directies in aanmerking kunnen komen, doch evenzeer binnen de grens van de gestelde maxima.

De aanspraken der klerken op directeursplaatsen zijn gegrond op:

a. het Koninklijk besluit van 17 Februari 1870 (*Staatsblad* nº. 32) (bijlage C), waarbij de vereeniging van het beheer van post- en telegraafkantoren werd ingesteld onder één ambtenaar, hetzij van de posterijen, hetzij van de telegraphie, die voor het bijkomende vak een aanvullingstraktement van ten hoogste f 500 (later tot f 600 verhoogd) zou kunnen ontvangen;

b. het Koninklijk besluit van 30 Januari 1874 nº. 12 (bijlage D), eene herziening van een besluit van 1861, o. a. bepalende, dat tot directeur van een postkantoor, waaraan eene hoogere bezoldiging dan f 1000 is verbonden, alleen zij worden benoemd, die het commies-examen met goed gevolg hebben afgelegd, en voorts, dat tot directeur van een postkantoor waaraan een traktement van niet meer dan f 1000 is verbonden, ook kunnen worden benoemd ambtenaren op de kantoren der posterijen werkzaam, nadat zij een voldoend examen (het zoogenaamd kleindirecteursexamen) hebben afgelegd.

De klerken konden dus oudtijds aanspraak maken op kantoren waaraan eene maximum jaarwedde verbonden was van f 1000 voor de post, onder genot van een aanvullingstraktement voor telegraafbeheer. Welk gezamenlijk bedrag moet worden aangenomen als normaal bereikbaar, is niet te bepalen. Voor enkele toen, niet alleen voor klerken bestemde, belangrijke kantoren is dit aanvullingstraktement f 600 geweest; in den regel bedroeg het veel minder. In 1894 zijn deze aanspraken opgenomen in een nieuw Koninklijk besluit (bijlage E), waarbij is bepaald, dat de klerken konden dingen naar het beheer van kantoren der 8ste klasse. Bij de tegenwoordige traktementsregeling geeft die klasse voor een niet vereenigd kantoor eene jaarwedde van f 900—f 1300 en voor een vereenigd kantoor bovendien $\frac{1}{4}$ van het traktement voor den bijkomenden dienst, naar beneden afgerond tot veelvouden van f 100, d. i. f 200 of f 300.

Het maximum traktement voor klerken die directeur worden, bedraagt thans f 1300 voor een niet vereenigd, f 1600 voor een vereenigd kantoor, d. i. resp. f 300 meer, of evenveel als vroeger in het gunstigste geval op zijn allermeest zou kunnen zijn verkregen, terwijl wegens langdurig verblijf ter zelfder plaatse eventueel 3 verhoogingen van f 100 om de vijf jaar worden genoten, tot een maximum voor een niet vereenigd kantoor van f 1500 en voor een vereenigd kantoor van f 1800.

De somtijds gehoorde bewering, dat bij het maximum traktement voor klerken van vroeger tijd gevoegd moet worden een zeker bedrag wegens toen genoten emolumenten, komt den ondergeteekende niet gegrond voor. Die emolumenten waren een geheel bijkomstige en hoogst wisselvallige neveninkomst, die in 1890 voor alle kantoren is afgeschaft geworden. Met de aanspraken van klerken op vervulling van directies staat dit punt derhalve in geen direct verband.

Wordt de hiervoren beschreven nieuwe ranschikking toegepast, dan zal het aantal kantoren 8ste klasse, in 1894 bedragen hebbende 72, vermoedelijk tot een 130-tal worden uitgebreid. Er dient dan echter tevens gebroken te worden met het stelsel, dat de directeuren met beperkte aanspraak, wier kantoren in eene hoogere dan de 8ste klasse stijgen, met het beheer belast blijven. Wel zal aan de betrokkenen vrijheid gelaten worden om gedurende 2 jaren het beheer van het aldus verhoogd kantoor te blijven voeren — zonder dat dit aanspraak geeft op de aan de hoogere klasse verbonden bezoldiging — om middelerwijl te solliciteeren naar vacant komende kantoren 8ste klasse met behoud van hunne jaarwedde. Mochten zij in die 2 jaren niet of tevergeefs gesolliciteerd hebben naar eenig vacant komend 8ste-klasse-kantoor, dan zal hun zoodanige directie moeten worden toegewezen.

In het algemeen zal, indien een kantoor ten gevolge van nieuwe rangschikking achteruitgaat, de directeur, in het bezit van een dan te hoog traktement, daar ook niet kunnen blijven, doch verplaatst moeten worden naar een vacant komend kantoor, welks klasse met zijn traktement strookt.

Het ligt in de bedoeling, voor het geval dat het aantal 8ste klasse kantoren beneden het hun bij Koninklijk besluit van 15 Februari 1906 n°. 14, toegedachte aantal van 110 mocht dalen, dit aantal tijdelijk aan te vullen met kantoren 7de klasse, opdat voor de klerken het uitzicht op genoemd aantal kantoren gewaarborgd blijve.

Bij het vorengenoemd Koninklijk besluit van 21 Maart 1894 was als eerste regel voor de verdeeling van de directies tusschen de ambtenaren afkomstig van de *posterijen* en die afkomstig van de *telegraphie*, bepaald, dat de vereenigde kantoren, die bijv. voor de post in eene hoogere klasse waren gerangschikt dan voor de telegraphie, aan de *post*ambtenaren zouden toevallen, en omgekeerd, de vereenigde kantoren, voor de telegraphie in eene hoogere klasse dan van de post, aan de *telegraaf*ambtenaren.

Waar de vereenigde kantoren voortaan een eigen, eenige klasse zullen hebben, komt bij de verdeeling van die kantoren tusschen de post- en de telegraafambtenaren van ouderen datum, deze voorrang te vervallen. Het ligt echter in de bedoeling, het aantal kantoren in elke klasse zooveel mogelijk tusschen de ambtenaren van elk der beide dienstvakken, zoolang die er zijn, gelijkelijk te verdeelen.

Nog moge hier worden vermeld, dat het voornemen bestaat om aan de opdracht van een beheer de voorwaarde te verbinden, dat de benoemde *als regel* ten minste drie jaren op dezelfde standplaats heeft te verblijven, en dat zij die om eenige reden wenschen terug te treden in den commiezendienst, daartoe bij voorkomende vacature, behoudens geschiktheid, in de gelegenheid zullen worden gesteld.

Eindelijk wat betreft de jaarwedde van de directeuren van de kantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's Gravenhage, die steeds bij keuze worden bezet, hiervoor wordt eene vaste jaarwedde, zonder verhoogingen, van resp. f 5500, f 5000 en f 4500 voor de postkantoren, en van f 5500, f 4800 en f 4200 voor de telegraafkantoren, gegrond geacht.

De directeuren der postkantoren hebben daarbij vrije woning.

Voor zooveel noodig moge nog worden vermeld, dat de voorgestelde regeling zoodanig zal worden toegepast, dat niemand achteruitgaat in het inkomen dat hij thans geniet.

De hoogere uitgaven die uit deze nieuwe regeling per jaar voortvloeien, zijn de volgende:

voor surnumerairs	f	30 000
„ commiezen der posterijen		31 700
„ „ „ telegraphie		60 700
„ „ „ posterijen en telegraphie		3 900
„ hoofdcommiezen der posterijen		8 000
„ „ „ telegraphie		10 000
„ adjunct-directeuren		900
„ directeuren van postkantoren		6 200
„ „ „ telegraafkantoren		2 400
„ „ „ post- en telegraafkantoren		16 400
„ „ „ spoorwegpostkantoren		200
„ „ der postkantoren en telegraafkantoren te Amsterdam, Rotterdam en 's Gravenhage		2 400
Totaal	f	172 800

De ondergeteekende meent, dat door beschikbaarstelling van dit bedrag, de bestaande misstanden zullen worden weggenomen en in het algemeen een betere toestand zal worden verkregen. Voor 1907 wordt slechts f 43 200 aangevraagd, in verband ook met den tijd, dien bij aanneming van het wetsontwerp de uitvoeringsmaatregelen nog zullen vorderen.

Bij deze Memorie worden als bijlagen overgelegd de volgende stukken:

Afdruk van het Koninklijk besluit van 21 October 1861 n°. 74 (A),
„ „ „ „ „ „ 23 Februari 1900 n°. 32 (B),
„ „ „ „ „ „ 17 Februari 1870 (*Staatsblad* n°. 32 (C),
„ „ „ „ „ „ 30 Januari 1874 n°. 12 (D),
„ „ „ „ „ „ 21 Maart 1894 n°. 17 (E),
„ „ „ „ „ „ 18 Maart 1896 n°. 5 (F),
„ „ „ „ „ „ 31 Maart 1891, n°. 23 (G),
„ „ „ „ „ „ 2 Mei 1890 n°. 72 (H),
„ „ „ „ „ „ 6 Juni 1900 n°. 101 (I).

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

(264. 4.)

BIJLAGEN A—I DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

BIJLAGE A.

Koninklijk Besluit van
21 October 1861,
N°. 74.

KOPIJ.

Behoort bij de Circulaire n°. 584.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende, dat er in het belang van de dienst termen bestaan, om, in navolging van hetgeen bij onderscheidene vakken van Algemeen Bestuur is ingevoerd, zoo ook bij de Administratie der Posterijen de verpligting tot het ondergaan van een examen, aan de aspiranten naar de betrekking van Surnumerair, als ook aan de Surnumerairen, vóór hunne bevórdering tot een hoogeren rang, op te leggen;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Financiën, van den 15den dezer, n°. 79, Post.;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1.

Niemand wordt benoemd tot Surnumerair der Posterijen, noch bij hetzelfde vak bevorderd tot Commies, dan na met goed gevolg te hebben afgelegd een examen voor elken rang.

Art. 2.

Het examen der aspiranten naar de betrekking van Surnumerair is *vergelijkend*, in dier voege, dat telkens vooraf door Onzen Minister van Financiën worde bepaald en ter algemeene kennis gebragt, het getal plaatsen, naar welke bij elk examen zal kunnen worden gedongen. Die bepaling geschiedt in verband met de waarschijnlijke behoefte van de dienst tot aan het eerstvolgend examen; daarbij in het oog houdende, dat zoolang het getal der in dienst zijnde Surnumerairen meer dan *vijf en twintig* bedraagt, van elke *twee* openvallende plaatsen slechts *ééne* wordt vervuld.

Art. 3.

De aspiranten naar de betrekking van Surnumerair behooren de navolgende vereischten te bezitten:

a. te zijn Nederlander en van een goed burgerlijk gedrag, volgens de verklaring van het Gemeentebestuur der woonplaats;

b. te zijn niet jonger dan 18 en niet ouder dan 21 jaren, gerekend op den 1sten Julij van het jaar waarin het examen wordt afgenomen;

c. gedurende ten minsten een jaar op een der Postkantoren als geagreëerd klerk van den Directeur te zijn werkzaam geweest, en in die betrekking geene aanleiding tot gegronde klagten, maar bewijs van geschiktheid en goeden aanleg voor de betrekking van Postbeambte te hebben gegeven; volgens het getuigschrift van den Directeur van het kantoor, geviseerd door den Hoofd-Inspecteur of den Inspecteur van het arrondissement;

d. te zijn van een gezond en sterk gestel, zonder ligchamelijke gebreken, welke den aspirant voor de actieve dienst der Posterijen, bepaaldelijk ook voor eene duurzame waarneming der nachtdienst, en voor de dienst bij de Vervoerbare Postkantoren op de Spoorwegen ongeschikt maken; volgens eene verklaring van twee geneesheeren;

e. te bezitten de kundigheden vermeld in een programma door Onzen Minister van Financiën vast te stellen.

De aspiranten die worden bevonden, aan de bij het programma gestelde eischen te beantwoorden, worden door de Commissie van examinatoren gerangschikt in de volgorde waarin zij, in meerdere of mindere mate, bij het onderzoek hebben voldaan. — Zij die daarbij in de eerste plaats in aanmerking komen, worden tot een getal niet te boven gaande dat, 't welk bij de oproeping door Onzen Minister van Financiën is aangewezen, op eene aanbevelingslijst gebragt, om bij eene daartoe bestaande gelegenheid aan Ons ter benoeming tot Surnumerair te worden voorgedragen.

Art. 4.

De aldus benoemde Surnumerairen worden niet bevorderd tot Commies, dan na op nieuw te hebben afgelegd een voldoend examen in de meerdere kundigheden, welke van de kandidaten voor laatstgemelde betrekking worden gevorderd.

Het programma voor dat examen wordt mede door Onzen Minister van Financiën vastgesteld.

Daartoe worden opgeroepen de Surnumerairen, die door ouderdom van dienst als zoodanig de eersten aan de beurt zijn tot bevordering, en in zoodanig getal als telkens door Onzen Minister van Financiën zal worden bepaald.

De Surnumerairen die bij dit examen voldoen, behouden de ancienneteit die zij vroeger hebben verkregen; met dien verstande evenwel, dat de Surnumerairen, van dezelfde benoeming, onderling worden gerangschikt naar mate van hunne bekwaamheid.

Zij worden in dezelfde volgorde tot Commies voorgedragen, naar mate zich daartoe de gelegenheid aanbiedt.

Art. 5.

De bepalingen van het voorgaande artikel zijn mede van toepassing op de Surnumerairen, die als zoodanig, bij het nemen van dit Besluit, in dienst zijn. Zij worden, bij het afnemen van het daarbij voorgeschreven examen, mede onderzocht in de kundigheden, welke, volgens het programma bedoeld in art. 3, van de aspiranten naar de betrekking van Surnumerair worden gevorderd.

Art. 6.

De aspiranten naar de betrekking van Surnumerair, en de kandidaten voor die van Commies, die bij het afleggen van een eerste examen niet mogten hebben voldaan, of die, wat de eerstgemelden betreft, niet op de aanbevelingslijst, bij gebrek aan plaatsen, hebben kunnen worden gebragt, worden, op hun verzoek, in de ge-

legenheid gesteld om, in een volgend jaar, andermaal hetzelfde examen af te leggen.

Niemand wordt meer dan twee malen tot het afleggen van hetzelfde examen toegelaten.

Art. 7.

De geagreëerde Klerken en Surnumerairen die nog niet het examen, respectivelijk bij art. 2, 4 en 5 bedoeld, hebben afgelegd, of die naar aanleiding van zoodanig examen, niet in eene voordragt tot plaatsing of tot bevordering hebben kunnen worden begrepen, kunnen, wanneer zij overigens de daarvoor vereischte geschiktheid bezitten, worden benoemd tot Directeur van een Postkantoor, waaraan eene bezoldiging van niet meer dan van f 600 jaarlijks is verbonden. Zij worden echter van zoodanig kantoor niet overgeplaatst naar een kantoor met eene hoogere bezoldiging, dan na, ingevolge hun verzoek, op eene voldoende wijze te hebben afgelegd het examen 't welk, volgens art. 5 van dit Besluit, van de thans in dienst zijnde Surnumerairen voor den overgang tot de betrekking van Commies wordt gevorderd. Die bepaling is niet van toepassing op de Directeuren, die thans als zoodanig in dienst zijn.

Art. 8.

De examens worden afgelegd ten overstaan van eene Commissie uit vijf Hoofd- of andere Ambtenaren van het vak der Posterijen bestaande, en daartoe voor elk jaar door Onzen Minister van Financiën te benoemen.

De Commissie kan zich voor het onderzoek in de algemeene kundigheden, die voor de betrekking van Surnumerair worden gevorderd, door een of meer onderwijzers doen bijstaan.

De Instructie voor deze Commissie wordt door Onzen Minister van Financiën vastgesteld.

Art. 9.

Onverminderd het bepaalde bij art. 3 § *b* van dit Besluit, worden tot het examen van aspiranten naar de betrekking van Surnumerair, te houden in 1862, personen die reeds op dit oogenblik op een Postkantoor werkzaam zijn, bij wijze van uitzondering, tot den vollen ouderdom van 25, en op het examen van 1863, tot dien van 23 jaren, gerekend op den dag in dat artikel vermeld, toegelaten.

Onze Minister van Financiën wordt belast met de uitvoering van dit Besluit.

Het Loo, den 21sten October 1861.

(*Get.*) WILLEM.

De Minister van Financiën,
(*Get.*) VAN TETS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Financiën,
(*Get.*) VAN HOIJTEMA.

Voor kopij conform,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Financiën,
VAN HOIJTEMA.

BIJLAGE B.

KONINKLIJK BESLUIT van 23 Februari 1900, nº. 32, betreffende toelating van in dienst zijnde ambtenaren der posterijen en telegraphie tot het examen voor surnumerair per posterijen en telegraphie.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 20 Februari 1900, nº. 1600, Kabinet, Posterijen en Telegraphie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

Tot het examen bedoeld in artikel 1 van het Koninklijk besluit van 10 Augustus 1895, nº. 22, worden mede toegelaten:

a. in het tijdvak van 1900 tot en met 1904, ongeacht leeftijd, de ambtenaren der posterijen en telegraphie, die bij het in werking treden van dit besluit in dienst zijn, mits zij ten tijde van hunne toelating ten minste gedurende de laatste drie jaren hebben dienst gedaan;

b. in het 4de, 5de en 6de jaar na hunne aanstelling de ambtenaren der posterijen en telegraphie, die na het in werking treden van dit besluit worden benoemd, mits zij eveneens ten tijde van hunne toelating ten minste gedurende de laatste drie jaren hebben dienst gedaan en hun 25ste jaar nog niet zijn ingetreden.

Zij ontvangen een algemeen rangnummer op voet van gelijkheid met de overige candidaten.

Artikel 2.

Zij, die naar het rangnummer verkregen bij het door hen afgelegd examen, behooren tot het aantal van degenen, die op den gewonen voet in aanmerking zouden komen voor de vervulling van het aangekondigde aantal surnumerairsplaatsen voor elk der beide sexen, behouden hunne betrekking en blijven in het genot van hun tractement met aanspraak op verhooging, te zamen tot een maximum van f 800, doch worden van hunnen gewonen dienst ontheven en met de surnumerairs gelijk gesteld, voor zoover bij dit besluit daarop geene uitzondering is gemaakt.

Artikel 3.

Indien de in artikel 2 bedoelde ambtenaren niet hebben voldaan aan de examens voor benoeming tot commies der posterijen en telegraphie, welke worden gehouden gedurende 3 jaren na het jaar, waarin zij met gunstigen uitslag aan het surnumerairs-examen hebben deelgenomen, worden zij weder met hun gewonen dienst belast op het tractement, dat hun volgens de algemeene regelen toekomt, doch mogen zich daarna nog gedurende 2 jaren voor die examens aanmelden.

Artikel 4.

De toelage aan ambtenaren als bedoeld in dit besluit te verleenen, indien zij vallen in de termen van artikel 3, laatste zinsnede, van het Koninklijk besluit van 10 Augustus 1895, nº. 22, wordt verminderd met het bedrag van de jaarwedde, welke zij reeds genieten.

Artikel 5.

Tot een der bij dit besluit bedoelde examens wordt niemand meer dan tweemaal toegelaten, onverschillig, wat het surnumerairs-examen betreft, of dit examen vóór of na de benoeming tot ambtenaar wordt afgelegd.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 23sten Februari 1900.

(*get.*) WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(*get.*) C. LELY.

(264. 4.)

BIJLAGEN A—I DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

BIJLAGE A.

Koninklijk Besluit van
21 October 1861,
N°. 74.

KOPIJ.

Behoort bij de Circulaire n°. 584.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende, dat er in het belang van de dienst termen bestaan, om, in navolging van hetgeen bij onderscheidene vakken van Algemeen Bestuur is ingevoerd, zoo ook bij de Administratie der Posterijen de verpligting tot het ondergaan van een examen, aan de aspiranten naar de betrekking van Surnumerair, als ook aan de Surnumerairen, vóór hunne bevórdering tot een hoogeren rang, op te leggen;

Gezien het rapport van Onzen Minister van Financiën, van den 15den dezer, n°. 79, Post.;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1.

Niemand wordt benoemd tot Surnumerair der Posterijen, noch bij hetzelfde vak bevorderd tot Commies, dan na met goed gevolg te hebben afgelegd een examen voor elken rang.

Art. 2.

Het examen der aspiranten naar de betrekking van Surnumerair is *vergelijkend*, in dier voege, dat telkens vooraf door Onzen Minister van Financiën worde bepaald en ter algemeene kennis gebragt, het getal plaatsen, naar welke bij elk examen zal kunnen worden gedongen. Die bepaling geschiedt in verband met de waarschijnlijke behoefte van de dienst tot aan het eerstvolgend examen; daarbij in het oog houdende, dat zoolang het getal der in dienst zijnde Surnumerairen meer dan *vijf en twintig* bedraagt, van elke *twee* openvallende plaatsen slechts *éene* wordt vervuld.

Art. 3.

De aspiranten naar de betrekking van Surnumerair behooren de navolgende vereischten te bezitten:

a. te zijn Nederlander en van een goed burgerlijk gedrag, volgens de verklaring van het Gemeentebestuur der woonplaats;

b. te zijn niet jonger dan 18 en niet ouder dan 21 jaren, gerekend op den 1sten Julij van het jaar waarin het examen wordt afgenomen;

c. gedurende ten minsten een jaar op een der Postkantoren als geagreëerd klerk van den Directeur te zijn werkzaam geweest, en in die betrekking geene aanleiding tot gegronde klagten, maar bewijs van geschiktheid en goeden aanleg voor de betrekking van Postbeambte te hebben gegeven; volgens het getuigschrift van den Directeur van het kantoor, geviseerd door den Hoofd-Inspecteur of den Inspecteur van het arrondissement;

d. te zijn van een gezond en sterk gestel, zonder ligchamelijke gebreken, welke den aspirant voor de actieve dienst der Posterijen, bepaaldelijk ook voor eene duurzame waarneming der nachtdienst, en voor de dienst bij de Vervoerbare Postkantoren op de Spoorwegen ongeschikt maken; volgens eene verklaring van twee geneesheeren;

e. te bezitten de kundigheden vermeld in een programma door Onzen Minister van Financiën vast te stellen.

De aspiranten die worden bevonden, aan de bij het programma gestelde eischen te beantwoorden, worden door de Commissie van examinatoren gerangschikt in de volgorde waarin zij, in meerdere of mindere mate, bij het onderzoek hebben voldaan. — Zij die daarbij in de eerste plaats in aanmerking komen, worden tot een getal niet te boven gaande dat, 't welk bij de oproeping door Onzen Minister van Financiën is aangewezen, op eene aanbevelingslijst gebragt, om bij eene daartoe bestaande gelegenheid aan Ons ter benoeming tot Surnumerair te worden voorgedragen.

Art. 4.

De aldus benoemde Surnumerairen worden niet bevorderd tot Commies, dan na op nieuw te hebben afgelegd een voldoend examen in de meerdere kundigheden, welke van de kandidaten voor laatstgemelde betrekking worden gevorderd.

Het programma voor dat examen wordt mede door Onzen Minister van Financiën vastgesteld.

Daartoe worden opgeroepen de Surnumerairen, die door ouderdom van dienst als zoodanig de eersten aan de beurt zijn tot bevordering, en in zoodanig getal als telkens door Onzen Minister van Financiën zal worden bepaald.

De Surnumerairen die bij dit examen voldoen, behouden de ancienneteit die zij vroeger hebben verkregen; met dien verstande evenwel, dat de Surnumerairen, van dezelfde benoeming, onderling worden gerangschikt naar mate van hunne bekwaamheid.

Zij worden in dezelfde volgorde tot Commies voorgedragen, naar mate zich daartoe de gelegenheid aanbiedt.

Art. 5.

De bepalingen van het voorgaande artikel zijn mede van toepassing op de Surnumerairen, die als zoodanig, bij het nemen van dit Besluit, in dienst zijn. Zij worden, bij het afnemen van het daarbij voorgeschreven examen, mede onderzocht in de kundigheden, welke, volgens het programma bedoeld in art. 3, van de aspiranten naar de betrekking van Surnumerair worden gevorderd.

Art. 6.

De aspiranten naar de betrekking van Surnumerair, en de kandidaten voor die van Commies, die bij het afleggen van een eerste examen niet mogten hebben voldaan, of die, wat de eerstgemelden betreft, niet op de aanbevelingslijst, bij gebrek aan plaatsen, hebben kunnen worden gebragt, worden, op hun verzoek, in de ge-

legenheid gesteld om, in een volgend jaar, andermaal hetzelfde examen af te leggen.

Niemand wordt meer dan twee malen tot het afleggen van hetzelfde examen toegelaten.

Art. 7.

De geagreëerde Klerken en Surnumerairen die nog niet het examen, respectivelijk bij art. 2, 4 en 5 bedoeld, hebben afgelegd, of die naar aanleiding van zoodanig examen, niet in eene voordragt tot plaatsing of tot bevordering hebben kunnen worden begrepen, kunnen, wanneer zij overigens de daarvoor vereischte geschiktheid bezitten, worden benoemd tot Directeur van een Postkantoor, waaraan eene bezoldiging van niet meer dan van f 600 jaarlijks is verbonden. Zij worden echter van zoodanig kantoor niet overgeplaatst naar een kantoor met eene hoogere bezoldiging, dan na, ingevolge hun verzoek, op eene voldoende wijze te hebben afgelegd het examen 't welk, volgens art. 5 van dit Besluit, van de thans in dienst zijnde Surnumerairen voor den overgang tot de betrekking van Commies wordt gevorderd. Die bepaling is niet van toepassing op de Directeuren, die thans als zoodanig in dienst zijn.

Art. 8.

De examens worden afgelegd ten overstaan van eene Commissie uit vijf Hoofd- of andere Ambtenaren van het vak der Posterijen bestaande, en daartoe voor elk jaar door Onzen Minister van Financiën te benoemen.

De Commissie kan zich voor het onderzoek in de algemeene kundigheden, die voor de betrekking van Surnumerair worden gevorderd, door een of meer onderwijzers doen bijstaan.

De Instructie voor deze Commissie wordt door Onzen Minister van Financiën vastgesteld.

Art. 9.

Onverminderd het bepaalde bij art. 3 § *b* van dit Besluit, worden tot het examen van aspiranten naar de betrekking van Surnumerair, te houden in 1862, personen die reeds op dit oogenblik op een Postkantoor werkzaam zijn, bij wijze van uitzondering, tot den vollen ouderdom van 25, en op het examen van 1863, tot dien van 23 jaren, gerekend op den dag in dat artikel vermeld, toegelaten.

Onze Minister van Financiën wordt belast met de uitvoering van dit Besluit.

Het Loo, den 21sten October 1861.

(*Get.*) WILLEM.

De Minister van Financiën,
(*Get.*) VAN TETS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Financiën,
(*Get.*) VAN HOIJTEMA.

Voor kopij conform,
De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van Financiën,
VAN HOIJTEMA.

BIJLAGE B.

KONINKLIJK BESLUIT van 23 Februari 1900, no. 32, betreffende toelating van in dienst zijnde ambtenaren der posterijen en telegraphie tot het examen voor surnumerair per posterijen en telegraphie.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 20 Februari 1900, no. 1600, Kabinet, Posterijen en Telegraphie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

Tot het examen bedoeld in artikel 1 van het Koninklijk besluit van 10 Augustus 1895, no. 22, worden mede toegelaten:

a. in het tijdvak van 1900 tot en met 1904, ongeacht leeftijd, de ambtenaren der posterijen en telegraphie, die bij het in werking treden van dit besluit in dienst zijn, mits zij ten tijde van hunne toelating ten minste gedurende de laatste drie jaren hebben dienst gedaan;

b. in het 4de, 5de en 6de jaar na hunne aanstelling de ambtenaren der posterijen en telegraphie, die na het in werking treden van dit besluit worden benoemd, mits zij eveneens ten tijde van hunne toelating ten minste gedurende de laatste drie jaren hebben dienst gedaan en hun 25ste jaar nog niet zijn ingetreden.

Zij ontvangen een algemeen rangnummer op voet van gelijkheid met de overige candidaten.

Artikel 2.

Zij, die naar het rangnummer verkregen bij het door hen afgelegd examen, behooren tot het aantal van degenen, die op den gewonen voet in aanmerking zouden komen voor de vervulling van het aangekondigde aantal surnumerairsplaatsen voor elk der beide sexen, behouden hunne betrekking en blijven in het genot van hun tractement met aanspraak op verhooging, te zamen tot een maximum van f 800, doch worden van hunnen gewonen dienst ontheven en met de surnumerairs gelijk gesteld, voor zoover bij dit besluit daarop geene uitzondering is gemaakt.

Artikel 3.

Indien de in artikel 2 bedoelde ambtenaren niet hebben voldaan aan de examens voor benoeming tot commies der posterijen en telegraphie, welke worden gehouden gedurende 3 jaren na het jaar, waarin zij met gunstigen uitslag aan het surnumerairs-examen hebben deelgenomen, worden zij weder met hun gewonen dienst belast op het tractement, dat hun volgens de algemeene regelen toekomt, doch mogen zich daarna nog gedurende 2 jaren voor die examens aanmelden.

Artikel 4.

De toelage aan ambtenaren als bedoeld in dit besluit te verleenen, indien zij vallen in de termen van artikel 3, laatste zinsnede, van het Koninklijk besluit van 10 Augustus 1895, no. 22, wordt verminderd met het bedrag van de jaarwedde, welke zij reeds genieten.

Artikel 5.

Tot een der bij dit besluit bedoelde examens wordt niemand meer dan tweemaal toegelaten, onverschillig, wat het surnumerairs-examen betreft, of dit examen vóór of na de benoeming tot ambtenaar wordt afgelegd.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 23sten Februari 1900.

(*get.*) WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

(*get.*) C. LELY.

BIJLAGE C.

(CIRCULAIRE no. 773.)

EXTRACT uit het register der resolutiën van den Minister van Financiën.

Afdeeling Posterijen.

No. 73.

's Gravenhage, den 23sten Februarij 1870.

INHOUD. *Mededeeling van het Koninklijk Besluit van den 17den Februarij jl.* (Staatsblad *no. 32), de vereeniging in sommige plaatsen van de Post- en Telegraafdienst, onder het beheer van denzelfden ambtenaar, betreffende.*

DE MINISTER,

Gelet op het Koninklijk Besluit van den 17den dezer maand (*Staatsblad* no. 32), houdende regeling van eenige punten betrekkelijk de vereeniging in sommige plaatsen van de Post- en Telegraafdienst, onder het beheer van denzelfden ambtenaar.

Heeft goedgevonden en verstaan:

Het Koninklijk Besluit in het hoofd dezer vermeld, hier achter aan de ambtenaren der Postadministratie mede te deelen, ten einde hen in staat te stellen van den inhoud kennis te nemen en zich voor zooveel noodig dienovereenkomstig te kunnen gedragen. Zij zullen er uit ontwaren dat het Besluit geene andere strekking heeft dan de vaststelling van het beginsel der vereeniging van kantoren der Posterijen en der Telegrafie in sommige plaatsen en de regeling van eenige daartoe betrekkelijke punten. Het ligt echter niet in de bedoeling tot zoodanige vereeniging anders dan in kleinere plaatsen, waar de vereenigde dienst gevoegelijk door één ambtenaar, hoofd van het kantoor, des noods met behulp van een of hoogstens twee ondergeschikte ambtenaren kan worden verrigt. behalve het bestellend Personeel, over te gaan. De vorming van ambtenaren bestemd om op de vereenigde kantoren dienst te doen, zal naar omstandigheden worden geregeld; al naar gelang de behoefte aan Personeel tot dat einde zich met het oog op speciale gevallen zal openbaren.

Aan de Postambtenaren wordt voorts medegedeeld dat de Telegrafie sedert 1o. Januarij jl. eene afdeeling van dit Departement uitmaakt.

De Directeuren der vereenigde kantoren staan dientengevolge omtrent dienstaangelegenheden het Postwezen betreffende, met de Afdeeling Posterijen en omtrent dienstaangelegenheden de Telegrafie betreffende, met de Afdeeling Telegrafie in betrekking.

De tegenwoordige resolutie en bijlage zal worden gedrukt en uitgereikt aan den Hoofd-Directeur der Posterijen, en voorts verzonden aan de Inspecteurs der Posterijen, alsmede aan de Directeuren der Postkantoren, tot narigt.

Accordeert met voorz. Register;

De Secretaris-Generaal,

BARTSTRA.

Afschrift.

17 Februari 1870
no. 13.

BESLUIT van den 17den Februarij 1870 (Staatsblad *no. 32), houdende regeling van eenige punten betrekkelijk de vereeniging in sommige plaatsen van de Post- en Telegraafdienst, onder het beheer van denzelfden ambtenaar.*

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Overwegende, dat er noodzakelijkheid bestaat omtrent de vereeniging van kantoren der Posterijen en der Telegrafie eenige bepalingen vast te stellen;

Gelet op het rapport van Onzen Minister van Financiën van den 11den dezer, no. 65 (Post.);

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1.

Tot de vereeniging van kantoren der Posterijen en der Telegrafie, onder het beheer van een ambtenaar, hoofd van het vereenigde kantoor, wordt zooveel mogelijk overgegaan in plaatsen, waar de aard en omvang der dienst bij de eene en andere inrigting, de vereeniging toelaat, en waar zij in de praktijk tot besparing van personeel, of tot andere voordeelen in het belang der schatkist of van de dienst in het algemeen, zal kunnen strekken.

Art. 2.

De hoofden van een vereenigd Post- en Telegraafkantoor voeren den titel: Directeur van het Post- en Telegraafkantoor te ....

Die van een vereenigd Hulpkantoor der Posterijen en een Telegraafkantoor als voren: Directeur van het Rijks Telegraafkantoor en Brievengaarder te ....

Het is echter aan de hoofden der vereenigde kantoren geoorloofd den titel dien zij aan de twee Administratiën ontleenen, in voorkomende gevallen, afgescheiden van elkander te bezigen.

Art. 3.

De Directeuren der Postkantoren en van de Telegraafkantoren worden even als tot dus verre door Ons benoemd.

Onze Minister van Financiën wordt echter gemagtigd op plaatsen, waar overeenkomstig art. 1 van dit Besluit tot de vereeniging wordt overgegaan, of den Directeur van het Postkantoor tevens met het beheer van het Telegraafkantoor, of den Directeur van het Telegraafkantoor, tevens met het beheer van het Postkantoor of het Hulpkantoor der Posterijen, te belasten.

Art. 4.

De Directeuren der Postkantoren die tevens met het beheer van een Telegraafkantoor worden belast, en de Directeuren der Telegraafkantoren die tevens met het beheer van een Postkantoor of een Hulpkantoor der Posterijen worden belast, genieten boven de bezoldiging in de betrekking die zij bekleeden een aanvullingstractement door Onzen Minister van Financiën te bepalen, doch 't welk in geen geval de som van f 500 in het jaar zal mogen te boven gaan.

Dienonverminderd kan hun mede door Onzen voornoemden Minister eene schadeloosstelling voor kantooronkosten, de som van f 200 in het jaar niet te boven gaande, alsmede in voorkomende gevallen eene schadeloosstelling voor huis- of locaalhuur, worden toegelegd.

Zij nemen voor het aanvullingstractement mede deel in het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

Art. 5.

De ambtenaren van ondergeschikten rang bij de Postadministratie of bij de Telegrafie, die door Onzen Minister van Financiën worden aangewezen om op een vereenigd Post- en Telegraafkantoor dienst te doen, belasten zich met de werkzaamheden die hun voor een gedeelte met betrekking tot de dienst der Postadministratie, en voor een ander gedeelte met opzigt tot de dienst der Telegrafie zullen worden opgedragen.

Zij behouden den titel die aan hen bij hunne aanstelling, òf bij de Postadministratie òf bij de Telegrafie is toegekend, en zij blijven in het bezit der aanspraken op bevordering, die hun als zoodanig zijn verzekerd.

Indien daartoe termen bestaan, kunnen zij door Onzen Minister van Financiën in het genot van een aanvullingstractement worden gesteld, op den voet van art. 4 van dit Besluit.

Dit aanvullingstractement zal in geen geval meer dan f 250 in het jaar mogen bedragen.

Art. 6.

Voor het geven van onderrigt in de Telegrafie aan ambtenaren der Posterijen, of in de dienst der Postadministratie aan ambtenaren der Telegrafie, worden door Onzen Minister de noodige maatregelen genomen. Tot dat einde kunnen tijdelijk ambtenaren

van de eene of andere Administratie naar elders worden overgeplaatst, onder toekenning eener schadeloosstelling, die door Onzen voornoemden Minister naar omstandigheden wordt geregeld.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer tot narigt.

's Gravenhage, den 17den Februarij 1870.

(*get.*) WILLEM.

De Minister van Financiën,
(*get.*) VAN BOSSE.

Voor eensluidend Afschrift,
De Secretaris-Generaal van het Ministerie van Financiën,
BARTSTRA.

BIJLAGE D.

Bijlage.

Afschrift.

30 Januarij 1874.
N°. 12.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gelet op het rapport van Onzen Minister van Financiën van den 24sten Januarij 1874, n°. 43 (Posterijen);

In overweging genomen hebbende, dat het wenschelijk is Onze besluiten van 21 October 1861 n°. 74 en 30 Maart 1864 n°. 47, houdende regeling van de examens bij het vak der posterijen, te herzien,

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1.

Om tot surnumerair bij het vak der posterijen te kunnen worden benoemd, wordt gevorderd het met voldoend gevolg afleggen van een examen waarvan het programma door Onzen Minister van Financiën wordt vastgesteld.

Artikel 2.

Tot dat examen worden alleen zij toegelaten, die op den 1sten Julij van het jaar, waarin het examen wordt gehouden, hun 18de jaar hebben volbragt en hun 22ste jaar nog niet zijn ingetreden en die van een goed gedrag en een gezond ligchaamsgestel zijn.

Artikel 3.

Bij de oproeping voor het examen wordt door Onzen voornoemden Minister bekend gemaakt, hoe groot het aantal plaatsen is, tot welker vervulling het examen wordt uitgeschreven.

Het examen is vergelijkend, zoodat de kandidaten, die aan de bij het programma gestelde eischen voldoen, worden gerangschikt naar mate van de meerdere of mindere bekwaamheid, die zij bij het examen hebben aan den dag gelegd; zij worden overeenkomstig die rangorde aan Ons tot benoeming voorgedragen tot een getal niet te boven gaande dat, hetwelk bij de oproeping door Onzen Minister van Financiën is aangewezen.

Artikel 4.

Tot commies der posterijen worden alleen benoemd surnumerairs, die met voldoend gevolg een nieuw examen, waarvan het programma door Onzen Minister van Financiën wordt vastgesteld, hebben afgelegd.

Zij die daarbij de meeste blijken van bekwaamheid geven, komen bij vacature in de eerste plaats voor benoeming tot commies in aanmerking.

Artikel 5.

Tot directeur van een postkantoor, waaraan eene hoogere bezoldiging dan f 1000 is verbonden, worden alleen benoemd zij, die het examen, in het vorig artikel vermeld, met goed gevolg hebben afgelegd.

Tot directeur van een postkantoor, waaraan een tractement van niet meer dan f 1000 is verbonden, kunnen ook worden benoemd ambtenaren op de kantoren der posterijen werkzaam, of geagreëerde klerken der posterijen, die als zoodanig eenen diensttijd van minstens drie jaren vervuld hebben, en nadat zij een, voor de hierbedoelde betrekking van directeur, voldoend examen afgelegd hebben, overeenkomstig een door Onzen Minister van Financiën te bepalen programma.

Artikel 6.

Niemand wordt meer dan tweemaal tot hetzelfde examen toegelaten.

Artikel 7.

De bepalingen van dit besluit zijn niet van toepassing op de bestaande ambtenaren, die vóór den 21sten October 1861 tot eene der bij dit besluit vermelde betrekkingen waren benoemd.

Zij die na den 21sten October 1861 en vóór het in werking treden van dit besluit zonder examen tot directeur van een postkantoor zijn benoemd, kunnen opklimmen tot een directie, waaraan een tractement van niet meer dan f 1000 is verbonden.

De directeuren bij de voorafgaande alinea, en bij de laatste alinea van art. 5 bedoeld, kunnen die betrekking op dezelfde standplaats blijven bekleeden, ook dan, wanneer na hunne infunctietreding, daaraan een hooger tractement dan van f 1000 mogt worden verbonden.

Artikel 8.

De benoeming van de leden der commissiën tot afneming der examens geschiedt door Onzen Minister van Financiën, die mede den tijd der examens bepaalt en de instructiën voor de commissiën vaststelt.

Artikel 9.

De voorafgaande bepalingen hebben geene betrekking op de benoeming van ambtenaren van den Rijkstelegraaf, tot directeuren van vereenigde post- en telegraafkantoren.

De daaromtrent bestaande bestaande voorschriften blijven van kracht.

Artikel 10.

Onze besluiten van 21 October 1861 n°. 74 en 30 Maart 1864 n°. 47 worden ingetrokken en buiten werking gesteld.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit.

Het Loo, den 30sten Januarij 1874.

(*get.*) WILLEM.

De Minister van Financiën,
(*get.*) VAN DELDEN.

BIJLAGE E.

21 Maart 1894.
No. 17.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

WIJ EMMA, KONINGIN-WEDUWE, REGENTES VAN HET KONINKRIJK;

Op de voordracht van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 19 Maart 1894, no. 642, Posterijen en Telegraphie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

behoudens de afwijkingen, die in het belang van den dienst worden noodig geacht, zullen bij de Posterijen en de Telegraphie bij het opmaken van voordrachten voor *directeur* van een *vereenigd kantoor*, de volgende regelen worden in acht genomen:

Art. 1.

Voor de vervulling van eene vacante directie van een vereenigd kantoor wordt de voorkeur gegeven aan den ambtenaar van het dienstvak waarvoor het kantoor in de hoogste klasse is gerangschikt.

Is het kantoor voor beide dienstvakken in gelijke klasse gerangschikt, dan dingen de ambtenaren van beide dienstvakken mede op voet van gelijkheid, evenwel onder dien verstande, dat voor elke rubriek van vereenigde kantoren:

A. met meer dan f 2000 traktement,

B. met f 2000 of minder traktement,

het aantal directiën tusschen de beide dienstvakken zooveel mogelijk gelijkelijk wordt verdeeld, en dat dus de voorkeur genietende ambtenaren van het dienstvak, dat in de rubriek waartoe het vacante kantoor behoort, het minste getal directiën heeft bezet. Daarbij worden, onverschillig hoe de feitelijke toestand van het oogenblik zij, alle niet vacante kantoren van ongelijke klassen gerekend te zijn bezet, zooals in alinea 1 is aangegeven.

Art. 2.

De ambtenaren benoemd bij den vereenigden dienst (klerken der posterijen en telegraphie en later commiezen der posterijen en telegraphie) dingen op voet van gelijkheid mede met de ambtenaren der posterijen of der telegraphie.

Art. 3.

Tot directeur van een vereenigd kantoor zijn benoembaar de ambtenaren, die met goed gevolg hebben afgelegd een der navolgende examens:

a. voor commies der posterijen of het examen bedoeld bij het eerste lid van art. 5 van het Koninklijk besluit van 30 Januari 1874 no. 12, voor zoover zij tevens in het bezit zijn van het radicaal voor den telegraafdienst;

b. voor commies der telegraphie of voor telegrafist 3de klasse vóór, dan wel telegrafist 2de klasse nà 1 Januari 1875, voor zoover zij in het bezit zijn van het radicaal voor den postdienst;

c. voor commies der posterijen en telegraphie.

Art. 4.

Tot directeur van een vereenigd kantoor dat voor geen van beide dienstvakken in eene hoogere dan de 8ste klasse is gerangschikt, zijn, behalve de in art. 3 genoemde ambtenaren, benoembaar, alle andere ambtenaren, die:

a. met goed gevolg het examen hebben afgelegd, bedoeld bij het 2de lid van art. 5 van het Koninklijk besluit van 30 Januari 1874 no. 12, of in het bezit zijn van het radicaal voor den postdienst;

en *b.* mede met goed gevolg hebben afgelegd het examen voor telegrafist of in het bezit zijn van het radicaal voor den telegraafdienst.

Art. 5.

Ancienniteit wordt bij het opmaken eener voordracht in aanmerking genomen maar geeft geen recht op benoeming.

Art. 6.

Met afwijking in zoover van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1891 no. 23, worden, ingeval bij nieuwe vereeniging van de beide diensten, de directeur van het postkantoor, of die van het telegraafkantoor, of beiden, niet in aanmerking komen voor de directie van het vereenigd kantoor, zoodanige directeuren voorloopig werkzaam gesteld op een ander kantoor van hoogere klasse, of wel belast met de waarneming van eenige directie onder behoud van hun vroeger traktement, c. q. met vergoeding voor gemis van vrije woning.

Art. 7.

Onder vereenigde kantoren worden in dit besluit verstaan vereenigde post- en telegraafkantoren en vereenigde telegraaf- en hulppostkantoren.

De voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 21 Maart 1894.

(*get.*) EMMA.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid.

(*get.*) C. LELY.

Overeenkomstig het oorspronkelijke,

De Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

(*get.*) DE BOSCH KEMPER.

BIJLAGE F.

KONINKLIJK BESLUIT van 18 Maart 1896, no. 5, tot wijziging van art. 5 en van art. 9 (alinea 2) van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1891, no. 23.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

WIJ EMMA, KONINGIN-WEDUWE, REGENTES VAN HET KONINKRIJK;

Op de voordracht van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 16 Maart 1896, no. 698, Posterijen en Telegraphie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1o. artikel 5 van het Koninklijk besluit dd. 31 Maart 1891, no. 23, onder het hoofd:

a. „Postkantoren" te lezen:

7de klasse f 1400—f 1500
8ste „ 900— 1300

en onder het hoofd:

b. „Telegraafkantoren" te lezen:

7de klasse f 1400—f 1500
8ste „ 900— 1300

2o. alinea 2 van artikel 9 van gemeld besluit te wijzigen en te doen luiden als volgt:

De jaarwedde van de telegrafisten bedraagt van f 800 tot f 1200; die van telegrafisten in het bezit van het radicaal voor

den postdienst en van de klerken in het bezit van het radicaal voor den post- en telegraafdienst bedraagt respectievelijk van f 800 tot f 1500; en van f 400 tot f 1500; die van de klerken in het bezit van het radicaal voor den post- of voor den telegraafdienst, en die van de klerken, niet in het bezit van een der bovenbedoelde radicalen van f 400 tot f 1200.

De klerken zijn verdeeld in twee klassen. Die met eene jaarwedde beneden f 900 zijn klerken der tweede, de overigen klerken der eerste klasse, met dien verstande, dat de reeds benoemde klerken der eerste klasse op eene jaarwedde van f 800 hun rang als zoodanig blijven behouden.

De jaarwedde der assistenten bedraagt van f 500 tot f 1100.

3o. Met intrekking van het Koninklijk besluit van 2 April 1895, no. 19, den voornoemden Minister te machtigen voortaan den klerken der Posterijen en Telegraphie, die met goed gevolg afgelegd hebben het examen, bedoeld bij het 1ste lid van art. 5 van het Koninklijk besluit van 30 Januari 1874, no. 12, en tevens in het bezit zijn van het radicaal voor den telegraafdienst, eene toelage ten bedrage van f 100 's jaars toe te kennen.

4o. Dit besluit treedt in werking met den 1sten April 1896.

De Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 18den Maart 1896.

(*get.*) EMMA.

De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,

VAN DER SLEYDEN.

BIJLAGE G.

BESLUIT van 31 Maart 1891, no. 23, tot regeling van den dienst van het personeel der Posterijen en der Telegraphie.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

WIJ EMMA, KONINGIN-WEDUWE, REGENTES VAN HET KONINKRIJK;

In aanmerking nemende de wenschelijkheid om de van kracht zijnde bepalingen omtrent het personeel der Posterijen en der Telegraphie te herzien, en voor die beide dienstvakken zooveel mogelijk gelijke regelen vast te stellen.

Op de voordracht van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, van 28 Maart 1891, lit. I, afdeeling Posterijen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

De Hoofddirecteur der Posterijen en der Telegraphie is onder de bevelen van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid met het hoofdbestuur van die beide takken van dienst belast.

Hij is tegenover den Minister verantwoordelijk voor den goeden gang van zaken en onderwerpt hem de voorstellen, die daartoe moeten strekken.

Hij zorgt voor eene behoorlijke naleving der wettelijke en administratieve voorschriften, den post- en telegraafdienst betreffende, en oefent een aanhoudend toezicht uit op de verantwoording der ontvangsten en uitgaven.

Hij ziet er op toe dat al de ambtenaren, tot den post- en telegraafdienst in betrekking staande, hunne plichten naar behooren vervullen.

Hij onderhoudt de briefwisseling met de vreemde administratiën en sluit, onder hoogere goedkeuring, de verdragen en overeenkomsten betreffende den post- en telegraafdienst, tenzij er tot het sluiten daarvan langs den diplomatieken weg aanleiding bestaat.

Hij is voorts belast met de regeling van den postenloop, met die van de plaatsing der brievenbussen, met de behandeling der zaken van de pakketpost, met de aanwijzing der depothouders voor den verkoop van postzegels en met de afdoening van zoodanige andere dienstaangelegenheden, als welke hem door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid mocht worden opgedragen.

Artikel 2.

Het ambtenaarspersoneel voor den post- en telegraafdienst, behalve dat van het Hoofdbestuur, bestaat uit:

a. inspecteurs der posterijen;
inspecteurs der telegraphie;
inspecteurs in algemeenen dienst;
b. directeuren van postkantoren;
directeuren van spoorwegpostkantoren;
directeuren van telegraafkantoren;
directeuren van vereenigde post- en telegraafkantoren;
directeuren-brievengaarders;
c. een controleur voor de vervaardiging van postzegels enz.
d. een graveur bij de poststempelfabriek;
e. hoofdcommiezen der posterijen;
f. onderdirecteuren der telegraphie;
g. commiezen der posterijen;
commiezen der telegraphie;
h. opzichters der telegraphie;
i. surnumerairs der posterijen;
surnumerairs der telegraphie;
j. telegrafisten;
k. adsistenten;
l. klerken der posterijen;
klerken der telegraphie;
m. brievengaarders;
n. conducteurs der brievenmalen;
o. lijnwachters der telegraphie;
p. kantoorknechts;
q. hoofdbrievenbestellers;
brievenbestellers;
hoofdtelegrambestellers;
telegrambestellers;
brieven- en telegrambestellers;
r. postboden.

De ambtenaren onder *a* tot en met *i* vermeld, worden door Ons, en die onder *j* tot en met *r* vermeld, door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid benoemd en ontslagen.

De standplaatsen der ambtenaren onder *e* tot en met *r* vermeld worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid bepaald.

Artikel 3.

De Inspecteurs der Posterijen en der Telegraphie houden overeenkomstig de hun door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te verstrekken voorschriften, toezicht op den dienst en de ambtenaren binnen de inspectie, welke aan hen door den voormelden Minister is aangewezen.

De ambtenaren van elke inspectie, zijn gehouden de bevelen van den Inspecteur binnen die inspectie, met het toezicht belast, op te volgen.

De werkkring van de Inspecteurs in Algemeenen dienst wordt door den voornoemden Minister aangewezen.

De jaarwedde van de Inspecteurs bedraagt f 3000—f 4000.

Artikel 4.

Het toezicht op den dienst der vereenigde post- en telegraafkantoren en de inspectie dier kantoren is opgedragen, wat den postdienst betreft, aan de Inspecteurs der Posterijen, en wat den telegraafdienst aangaat, aan de Inspecteurs der Telegraphie.

Aan Inspecteurs der Posterijen of der Telegraphie, ter beoordeeling van den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, in beide dienstvakken voldoende bekwaamheid bezittende, kan

ook worden opgedragen het toezicht op die kantoren binnen hunne afdeeling, zoowel wat den post- als telegraafdienst betreft.

Wij behouden Ons voor, in de plaats van afzonderlijke Inspecteurs der Posterijen en der Telegraphie, te benoemen Inspecteurs der vereenigde diensten, onder den titel van Inspecteur der posterijen en der telegraphie.

Aan hen kunnen adjunct-inspecteurs worden toegevoegd.

De jaarwedde van de inspecteurs bedraagt van f 3600 tot f 4200 en die van de adjunct-inspecteurs van f 2400 tot f 3000.

Artikel 5.

De Directeuren oefenen het beheer uit over de kantoren, aan het hoofd waarvan zij geplaatst zijn.

Hun werkkring strekt zich mede uit tot den dienst der onder hunne kantoren ressorteerende bij- en hulpkantoren, overeenkomstig de hun daaromtrent te geven voorschriften.

De Directeuren zijn verantwoordelijk voor de opvolging, op hunne kantoren, van de bestaande wettelijke en reglementaire bepalingen, alsmede voor de richtige verantwoording der aan de schatkist toekomende gelden.

De kantoren worden gerangschikt in de volgende acht klassen: de postkantoren naar gelang van den zuiveren ontvang, de telegraafkantoren naar gelang van het aantal telegrammen. De rangschikking geschiedt telken jare, in de maand Juli, naar de uitkomsten van het vorig jaar. Voor nieuwe kantoren geschiedt de rangschikking naar de vermoedelijke uitkomsten gedurende het eerste jaar na de opening.

Klassen der postkantoren.

1ste	klasse	boven		f 320 000
2de	„	f 160 000	—	320 000
3de	„	80 000	—	160 000
4de	„	40 000	—	80 000
5de	„	20 000	—	40 000
6de	„	11 000	—	20 000
7de	„	5 000	—	11 000
8ste	„	beneden		5 000

Klassen der telegraafkantoren.

1ste	klasse	boven		150 000	telegrammen
2de	„	90 000	—	150 000	„
3de	„	60 000	—	90 000	„
4de	„	30 000	—	60 000	„
5de	„	20 000	—	30 000	„
6de	„	11 000	—	20 000	„
7de	„	5 000	—	11 000	„
8ste	„	beneden		5 000	„

Aan deze klassen zijn de volgende jaarwedden verbonden:

a. *Postkantoren.*

1ste	klasse	f 3900	—	f 5000
2de	„	3400	—	3800
3de	„	2900	—	3300
4de	„	2400	—	2800
5de	„	1900	—	2300
6de	„	1600	—	1800
7de	„	1300	—	1500
8ste	„	800	—	1200

b. *Telegraafkantoren.*

1ste	klasse	f 2900	—	f 4000
2de	„	2600	—	2800
3de	„	2400	—	2500
4de	„	2100	—	2300
5de	„	1900	—	2000
6de	„	1600	—	1800
7de	„	1300	—	1500
8ste	„	800	—	1200

Na overgang van een kantoor naar eene hoogere klasse, wordt de jaarwedde opnieuw geregeld.

De nieuwe regeling van de jaarwedde gaat in met den eersten April van het volgende jaar.

Voor de vereenigde post- en telegraafkantoren wordt de jaarwedde der directeuren bepaald op het hoogste der traktementen, die genoten zouden worden, zoo de kantoren niet vereenigd waren, vermeerderd met een vierde van het laagste dier jaarwedden, met weglating van gedeelten van f 100.

De jaarwedde van de Directeuren-Brievengaarders bedraagt van f 900 tot f 2000; dat van de directeuren der spoorwegpostkantoren van f 2500 tot f 3500.

Voor zooveel er voor de uitvoering van den postdienst Rijksgebouwen zijn aangewezen of gebouwen tot dat einde door het Rijk zijn gehuurd, genieten de directeuren van die kantoren, en bij uitzondering ook andere ambtenaren, vrije woning in die gebouwen, voor zooveel er tot dat einde de gelegenheid in aangewezen is.

Waar de gelegenheid tot het houden van kantoor voor den postdienst, of tot huisvesting van den directeur van een postkantoor, niet van Rijkswege wordt verstrekt, ontvangt de directeur wegens gemis van kantoor of van vrije woning eene door den Minister te bepalen schadeloosstelling.

Tot goedmaking hunner kosten wegens kantoorbehoeften, alsmede van die wegens de verwarming, verlichting en het schoonhouden der dienstlokalen, wordt door den voornoemden Minister voor elk kantoor een abonnement vastgesteld, hetwelk ieder jaar opnieuw wordt geregeld.

Artikel 6.

De Controleur voor de fabricage der postzegels houdt toezicht op het werk der fabricage, overeenkomstig de hem te geven voorschriften.

Hij geniet eene jaarwedde van ten hoogste f 2200.

De graveur bij de poststempelfabriek is als zoodanig onder het toezicht van het Muntcollege belast met de vervaardiging der poststempels.

Zijne jaarwedde bedraagt ten hoogste f 2000.

Artikel 7.

De Hoofdcommiezen der posterijen en de Onderdirecteuren der telegraphie staan op de groote kantoren den directeuren ter zijde in het houden van toezicht op de ambtenaren en op den dienst. Zij nemen voorts zoodanig deel aan de werkzaamheden, als hun door het Hoofdbestuur of de Directeuren, onder wier bevelen zij zijn gesteld, wordt opgedragen.

De Commiezen, die in vier klassen worden verdeeld, zijn onder de rechtstreeksche bevelen der directeuren met de dagelijksche uitvoering der werkzaamheden op de kantoren belast.

De jaarwedde der hier bovenvermelde ambtenaren bedraagt voor:

de hoofdcommiezen en de onderdirecteuren, van f 2300 tot f 2600,

de commiezen	1ste	klasse	f	2200,
„ „	2de	„		1700,
„ „	3de	„		1400,
„ „	4de	„		1100.

De Opzichters der telegraphie houden onder de bevelen van de inspecteurs, aan wie zij zijn toegevoegd, het dagelijksch toezicht op den aanleg en het onderhoud van lijnen; hun is voorts opgedragen het opsporen van storingen, het herstellen en doen herstellen van gebreken aan geleidingen en toestellen, en het toezicht in werkplaatsen en magazijnen.

Er zijn opzichters der 1ste en 2de klasse.

De opzichters der 1ste klasse genieten eene jaarwedde van f 1500 tot f 2000; die der 2de klasse van f 1000 tot f 1400.

Artikel 8.

De surnumerairs worden onder de bevelen der directeuren, tot het aanleeren van den dienst, op de kantoren werkzaam gesteld; na voldoende oefening kunnen zij mede voor het verrichten van bepaalde diensten worden aangewezen.

Zij genieten geene jaarwedde.

Wanneer zij echter in het belang van den dienst den last ontvangen, om zich elders dan op de hun oorspronkelijk aangewezen

standplaats voor den tijd van ten minste zes maanden te vestigen, genieten zij eene vergoeding van f 1 per dag.

Artikel 9.

De telegrafisten, adsistenten en klerken zijn op de bureelen der inspecteurs of op de kantoren belast met kantoorwerkzaamheden, of wel met toesteldienst.

De jaarwedde der telegrafisten bedraagt van f 800 tot f 1200; die der adsistenten van f 500 tot f 1100; die der klerken der eerste klasse van f 800 tot f 1200 en die der klerken der tweede klasse van f 400 tot f 700.

De Brievengaarders zijn belast met het beheer der hulppostkantoren, alsmede in sommige gevallen met den dienst der bestelling en der buslichting, binnen den kring van hun kantoor. Hun kan mede het verrichten van bodediensten worden opgedragen. Zij staan onder de rechtstreeksche bevelen der directeuren, onder wier kantoor zij behooren, en zijn tegenover hen geldelijk verantwoordelijk.

Hunne jaarwedde bedraagt van f 100 tot f 800.

Tot goedmaking hunner kosten wegens kantoorbehoeften, wordt hun door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid eene som bij abonnement toegekend.

De Conducteurs der brievenmalen doen dienst langs de spoorweg- en tramlijnen alsmede op postritten en stoombooten.

Er zijn conducteurs der 1ste, der 2de en der 3de klasse.

De conducteurs der 1ste klasse genieten eene jaarwedde van f 800, die der 2de klasse van f 700 en die der 3de klasse van f 600, en zulks onverminderd eene door den voornoemden Minister vast te stellen veranderlijke toelage, berekend naar den tijd dien zij tot uitvoering van hunnen dienst uit hunne standplaats afwezig zijn.

De Lijnwachters staan onder de onmiddellijke bevelen der opzichters, aan wie zij zijn toegevoegd.

Zij genieten eene jaarwedde van f 650 tot f 800.

De Hoofdbestellers zijn op de groote kantoren inzonderheid belast met het toezicht op de bestellers en op eene geregelde uitvoering der bestelling en buslichting.

Zij genieten eene bezoldiging van f 800 tot f 900.

De Bestellers zijn in de eerste plaats met bezorging of overbrenging van brieven, pakketten en telegrammen, alsmede met het lichten der brievenbussen, belast. Hun kunnen echter ook ondergeschikte kantoorwerkzaamheden worden opgedragen.

Aan de in artikel 5 vermelde klassen zijn voor de brieven- en telegrambestellers, in evenredigheid van hun diensttijd, mits zij vollen dienst verrichten, de volgende jaarwedden verbonden.

Ten aanzien der brieven- en telegrambestellers gelden de klassen der postkantoren.

KLASSE.	Bij de aanstelling.	Na een proeftijd van 3 maanden.	Na 3 jaar.	Na 6 jaar.	Na 10 jaar.	Na 15 jaar.	Na 20 jaar.
1ste en 2de	f400	f500	f550	f600	f650	f725	f800
3de en 4de	400	475	525	575	625	675	750
5de en 6de	400	450	500	550	600	650	700
7de en 8ste	400	400	450	500	550	600	650

De herziening der jaarwedden gaat in met den 1sten April van ieder jaar.

Aan hen, die door het verrichten van kantoorwerk, van den besteldienst zijn uitgesloten kan bovendien door den genoemden Minister eene toelage worden verleend van ten hoogste honderd gulden.

De Kantoorknechts worden op de kantoren voor allerlei kantoordiensten gebezigd.

Hunne jaarwedde bedraagt van f 350 tot f 800.

De Postboden zijn met het overbrengen van postpakketten, het lichten van brievenbussen en het bestellen van brieven langs hunnen weg, belast. Zij kunnen echter ook met andere diensten worden belast.

Hunne jaarwedde bedraagt van f 100 tot f 700.

Artikel 10.

Hoofdcommiezen, onderdirecteuren, commiezen, surnumerairs, telegrafisten, adsistenten, klerken en kantoorknechts, kunnen op tijdelijken voet door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, onder de directe orders van den Hoofddirecteur, aan het Hoofdbestuur worden gesteld.

Hoofdcommiezen, commiezen, surnumerairs, telegrafisten, adsistenten, klerken en kantoorknechts kunnen mede op de bureelen der Inspecteurs worden werkzaam gesteld; adsistenten ook op het bureel van den controleur bij de postzegelfabriek.

Aan de ambtenaren, verbonden aan den dienst van het Hoofdbestuur, aan dien der Inspecteurs of aan dien van genoemden Controleur, kan boven hunne jaarwedde door den voornoemden Minister eene toelage, 15 percent van hunne jaarwedde niet te boven gaande, worden toegekend.

Aan de ambtenaren met het beheer der bijkantoren belast, kan mede door den voornoemden Minister eene toelage, f 200 in het jaar niet te boven gaande, worden toegekend.

Artikel 11.

In art. 1 en art. 4 van het Koninklijk besluit van 30 Januari 1874 nº. 12, wordt achter posterijen ingelascht: „of der telegraphie”.

Tot directeur van een telegraafkantoor worden alleen benoemd zij, die het examen van commies zullen hebben afgelegd, met dien verstande echter, dat de op dit oogenblik in dienst zijnde telegraafambtenaren hunne aanspraken in het bedoelde opzicht krachtens de thans bestaande bepalingen, blijven behouden.

Niemand wordt tot Inspecteur der Telegraphie of tot Directeur van een Rijkstelegraafkantoor van de 1ste klasse benoemd, dan na voldaan te hebben aan een nader afgelegd examen in de natuurkundige wetenschappen en in de technische vakken, volgens een door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid vast te stellen programma.

Omtrent de vereeniging der post- en telegraafkantoren onder het beheer van één ambtenaar, blijven van kracht de thans te dien aanzien bestaande bepalingen, voor zooveel zij niet met het tegenwoordig besluit in strijd zijn.

Om tot opzichter der telegraphie, alsmede tot post- of telegraafklerk te worden benoemd, wordt mede gevorderd, dat de candidaat met goed gevolg het daartoe gevorderde examen heeft afgelegd, waarvan het programma door den voornoemden Minister zal worden vastgesteld.

Overigens worden openstaande betrekkingen zooveel mogelijk, met inachtneming van ouderdom in dienst en geschiktheid, aangevuld uit het personeel der ambtenaren van den naastbijkomenden lageren rang of klasse, of uit het personeel der ambtenaren van gelijken rang, doch van minder bezoldiging, die zich voor de vervulling daarvan hebben aangemeld.

Door Ons kunnen tot de vervulling van openstaande betrekkingen ook ambtenaren worden aangewezen, die zich niet daartoe hebben aangemeld.

Alle aanspraak op bevordering blijft buiten aanmerking, wanneer de ambtenaar zijn dienst niet naar behooren waarneemt of voor het bekleeden eener hoogere betrekking niet geschikt wordt geacht.

Voor de hierna vermelde betrekkingen zullen mede vrouwen en meisjes kunnen worden benoemd:

directrice van een post- of telegraafkantoor der zevende of achtste klasse;

commies en surnumerair der posterijen;

commies en surnumerair der telegraphie;

telegrafist, adsistent, klerk en brievengaardster.

Artikel 12.

In de tijdelijke waarneming van betrekkingen bij vacature, ziekte of afwezigheid, wordt door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, of van zijnentwege, ingevolge de door hem te geven voorschriften, voorzien, onder toekenning, zoo daartoe termen bestaan, van eene belooning of toelage, ten hoogste tot het bedrag van de jaarwedde, verbonden aan de betrekking van den ambtenaar die vervangen wordt, in voorkomende gevallen verminderd met de jaarwedde van den ambtenaar met de waarneming belast, berekend over het tijdvak dat in de waarneming wordt voorzien.

Artikel 13.

Tot vergoeding van onkosten, kan aan ambtenaren, die verplaatst worden, door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid eene schadeloosstelling worden toegekend, ten bedrage van ten hoogste eene maand der bezoldiging, aan hunne nieuwe betrekking verbonden.

De schadeloosstelling wordt echter in geen geval verleend:

1o. wanneer de nieuwe bezoldiging ten minste f 300 in het jaar meer bedraagt dan de vorige;

2o. wanneer de verplaatsing het gevolg is van plichtverzuim of wangedrag.

Aan ambtenaren die in het belang van den dienst binnen de gemeente moeten verhuizen, kan mede door den voornoemden Minister eene vergoeding van kosten worden toegekend, die echter nimmer mag te boven gaan het bedrag van eene maand traktement van den betrokken ambtenaar.

Artikel 14.

De ambtenaren in postrijtuigen op de spoor- of tramwegen, op postritten of op stoombooten dienst doende, genieten boven hunne jaarwedde eene veranderlijke toelage, berekend naar den tijd, dien zij tot uitvoering van hun dienst uit hunne standplaats afwezig moeten zijn.

Deze door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te verleenen toelage gaat in geen geval het bedrag van 20 cent per uur te boven.

Artikel 15.

Verloven tot tijdelijke afwezigheid, aan ambtenaren worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, of krachtens door hem gegeven voorschriften verleend.

Bij verloven van meer dan veertien dagen, gedurende hetzelfde dienstjaar, wordt het traktement voor den overigen verloftijd ingehouden, ten ware daaromtrent in bijzondere gevallen door den voornoemden Minister anders wordt beschikt.

Verloven voor langer dan drie maanden, aan ambtenaren door Ons benoemd, worden alleen door Ons verleend.

Artikel 16.

Op wangedrag, plichtverzuim, overtredingen of tekortkomingen van ambtenaren, wordt de straf van ontslag, terugzetting in rang, schorsing met inhouding van traktement, intrekking of ontzegging van verlof, verzwaring van dienst en geldboete tot een bedrag van ten hoogste f 25 toegepast.

Ontslag en terugzetting in rang van door Ons benoemde ambtenaren geschieden door Ons. De overige, in de eerste alinea vermelde straffen, worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid opgelegd.

Ook kan aan ambtenaren, die door hun toedoen of hun verzuim, schade aan derden of aan de schatkist hebben berokkend, de verplichting tot vergoeding dier schade worden opgelegd.

Indien die vergoeding meer dan f 50 bedraagt, wordt de verplichting daartoe door Ons opgelegd.

Artikel 17.

Het vervoer van de post te land en te water, het vervoeren per rijtuig van ambtenaren, belast met het lichten van brievenbussen, het overbrengen van brievenbestellers naar hunne bestelwijken, en soortgelijke vervoeren, worden door den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid òf openbaar òf ondershands aanbesteed, behoudens goedkeuring bij de wet, in de gevallen waarin dit mocht zijn voorgeschreven.

Aan aannemers van postdiensten kan onder buitengewone omstandigheden door den voornoemden Minister eene schadeloosstelling boven hunne aannemingspenningen worden toegekend.

Artikel 18.

Overgangsbepalingen.

De Inspecteurs der Telegraphie, die tevens met de directie van een telegraafkantoor zijn belast, worden voorloopig, in afwachting van maatregelen tot scheiding van die functiën, in hunne dubbele betrekking gehandhaafd.

De laatste alinea van artikel 3 blijft in verband daarmede voor hen, zoolang zij die dubbele functiën vervullen, buiten toepassing.

De onderdirecteuren der telegraphie, wier traktement thans f 2000 of minder bedraagt, alsmede de thans in dienst zijnde telegrafisten der 1ste en 2de klasse, erlangen, in verband met hun diensttijd en hun tegenwoordig traktement, eene benoeming tot commies der telegraphie van de 1ste, 2de, 3de of 4de klasse, onder toekenning van het traktement, dat voor elke klasse is bepaald, of van zoodanig lager traktement als Wij ten aanzien van sommigen van hen zullen vermeenen te behooren.

Met betrekking tot de in dienst zijnde commiezen der posterijen behouden Wij Ons mede voor, om aan sommigen van hen niet toe te kennen het maximum traktement dat voor de klasse, waartoe zij behooren, is vastgesteld.

De thans in dienst zijnde telegrafisten van de derde klasse behouden den titel van telegrafist, zonder de bijvoeging van de 3de klasse.

Met afwijking van de bepaling, wat den leeftijd betreft, zullen de tijdens de uitvaardiging van dit besluit in dienst zijnde telegrafisten van de 3de klasse tot het examen van commies worden toegelaten.

Voorts geldt als algemeenen regel, dat de ambtenaren, wier traktement, vermeerderd met de laatstelijk door hen genoten emolumenten, bij het in werking treden van dit besluit het daarbij bepaalde minimum niet hebben bereikt, òf achtereenvolgens, òf op éénmaal in het genot daarvan kunnen worden gesteld en dat zij, die, met bijberekening van de laatstelijk door hen genoten emolumenten, eene bezoldiging boven het maximum, in dit besluit voor hunnen rang bepaald, mochten genieten, tot nadere beschikking in het genot blijven hunner tegenwoordige jaarwedde

De thans bij het Hoofdbestuur der Posterijen gedetacheerden, zullen eveneens daarbij op den tegenwoordigen voet verbonden kunnen blijven.

Artikel 19.

Dit besluit treedt in werking met den 1sten April 1891, met welk tijdstip de Koninklijke besluiten van 20 Februari 1875, no. 5 en 11 Juli 1880, no. 24, mitsgaders die, waarbij de evenvermelde Koninklijke besluiten zijn gewijzigd en aangevuld, worden ingetrokken.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 31sten Maart 1891.

EMMA.

De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,

HAVELAAR.

BIJLAGE H.

KONINKLIJK BESLUIT van 2 Mei 1890 no. 72, tot afschaffing der tot dusver op de postkantoren genoten emolumenten.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 26 April 1890 ,no. 195, afdeeling Posterijen.

Hebben goedgevonden en verstaan,
te bepalen hetgeen volgt:

Art. 1.

Met ingang van 1 Juli 1890 is, met uitzondering der brievengaarders, aan de ambtenaren der Posterijen verboden, van anderen dan den Staat belooning te ontvangen voor diensten, in hunne betrekking bewezen

Art. 2.

Voor het gemis der emolumenten, die thans aan de postkantoren door de ambtenaren worden genoten, en overeenkomstig het bepaalde in art 1, met 1 Juli 1890 worden afgeschaft, ontvangen de ambtenaren, welke in dienst zijn op 30 Juni 1890, jaarlijksche toelagen, op de wijze als volgt:

Voor iederen directeur van een post- of van een vereenigd post- en telegraafkantoor wordt de toelage berekend naar het gemiddelde der emolumenten over de jaren 1887—1889, of indien het kantoor slechts over een gedeelte van dat tijdvak is geopend geweest, het gemiddelde der emolumenten over dat gedeelte, genoten door den directeur van dat kantoor, voor zooveel noodig gewijzigd in verband met de samenstelling van het op 30 Juni 1890 op dat kantoor aanwezige personeel. Voor de directeuren der kantoren, die in den loop van 1890 zijn geopend, wordt het bedrag der toelage door den Minister bepaald in evenredigheid van de toelage, toe te kennen aan een directeur van een kantoor van gelijken omvang.

Voor iederen anderen post- of telegraafambtenaar, die op 30 Juni 1890 werkzaam is op een kantoor, waaraan op dat tijdstip emolumenten verbonden zijn, bedraagt de toelage, zoolang hij in denzelfden rang aan dat kantoor geplaatst is, het gemiddelde der emolumenten over de jaren 1887—1889, dat door een ambtenaar van gelijken rang op dat kantoor genoten is of zou genoten zijn.

Voor iederen post- of telegraafambtenaar, die na 30 Juni 1890 werkzaam wordt gesteld op een kantoor, waaraan op dat tijdstip emolumenten verbonden zijn, of op het kantoor, waar hij werkzaam is, wordt bevorderd, bedraagt de toelage, zoolang hij in denzelfden rang aan dat kantoor geplaatst is, het gemiddelde der emolumenten, dat over de jaren 1887—1889 door een ambtenaar van gelijken rang op dat kantoor genoten is of zou genoten zijn.

Art. 3.

De in art. 2 bedoelde toelage vervalt voor de directeuren bij verplaatsing, alsmede bij eene nieuwe regeling van hun tractement; voor de overige ambtenaren, bij benoeming tot directeur, bij plaatsing in eene betrekking, waaraan op 30 Juni 1890 geen emolumenten verbonden zijn, alsmede bij eene nieuwe regeling van de tractementen der ambtenaren van hunnen rang.

Art. 4.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid stelt het bedrag der in art. 2 bedoelde toelagen naar den daar vermelden grondslag vast. De toelagen wegens gemis van emolumenten, die voortgevloeid zijn uit de levering van Belgische en Fransche bladen, worden in die bedragen opgenomen.

Art. 5.

Met ingang van 1 Juli 1890 wordt van Rijkswege:

a. de gelegenheid gegeven, op de door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid te bepalen voorwaarden, tot het aan een postkantoor in ontvang nemen door een of namens den geadresseerde van de voor hem bestemde stukken;

b. tusschenkomst verleend tot het verkrijgen van abonnementen op nieuwsbladen en tijdschriften;

c. voor zoover Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid hiertoe aanleiding mocht vinden, gelegenheid gegeven tot het vooraf stempelen der adresstrooken van gedrukte stukken.

Onze Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 2 Mei 1890.

(*get.*) WILLEM.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
(*get.*) HAVELAAR.

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
De Secretaris-Generaal van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid,
DE BOSCH KEMPER.

BIJLAGE I.

Mededeeling van het Koninklijk besluit van 6 Juni 1900, nº. 101, tot regeling van den dienst van het personeel der posterijen en der telegraphie, (voor zoover betreft de tractementsregeling van het in het ontwerp bedoelde personeel).

POST- EN TELEGRAAFDIENST.

Bij het hieronder afgedrukt Koninklijk besluit is de tekst van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1891, nº. 23, met alle achtereenvolgens daarin gebrachte wijzigingen en aanvullingen en enkele nieuwe wijzigingen, opnieuw vastgesteld. Genoemd besluit van 1891 is daardoor vervallen.

KONINKLIJK BESLUIT van 6 Juni 1900, nº. 101, tot regeling van den dienst van het personeel der posterijen en der telegraphie, zooals het is gewijzigd en aangevuld bij de K. B. van 17 Januari 1901, nº. 18, 25 Maart 1901, nº. 70, 27 Maart 1901, nº. 61, 21 April 1903, nº. 53, 2 December 1903, nº. 37, en 8 Juni 1905, nº. 73.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende dat het, ten gevolge van de wijzigingen, welke achtereenvolgens in het Koninklijk besluit van 31 Maart 1891, nº. 23 zijn aangebracht, wenschelijk is den tekst van dit besluit opnieuw in zijn geheel vast te stellen, met opneming van enkele wijzigingen, welke sedert nog noodig zijn bevonden,

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid van 29 Mei 1900, nº. 1758, Posterijen en Telegraphie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

Het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegraphie omvat de leiding van die takken van dienst in hunnen geheelen omvang, daaronder begrepen het onderhouden van briefwisseling met de vreemde Administratiën en het sluiten, onder hoogere goedkeuring, van verdragen en overeenkomsten, de Posterijen en Telegraphie betreffende, tenzij tot het sluiten daarvan langs den diplomatieken weg aanleiding bestaat.

Onder de bevelen van Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid wordt het hoofdbestuur gevoerd door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegraphie, die belast is met de regeling en afdoening van alle zaken, voor zoover de beslissing daarvan niet bij de wet of bij Koninklijk besluit aan Ons of aan Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, of door dezen bij ministerieële beschikking aan zich, is of wordt voorbehouden.

Artikel 2.

Het ambtenaarspersoneel voor den post- en telegraafdienst, behalve dat van het Hoofdbestuur, bestaat uit:

a. Inspecteurs in algemeenen dienst;

een Inspecteur der spoorwegpostkantoren;

Inspecteurs der Posterijen en Telegraphie;

Adjunct-Inspecteurs der Posterijen;

Adjunct-Inspecteurs der Posterijen en Telegraphie;

b. Directeuren van postkantoren;

Directeuren van spoorwegpostkantoren;

Directeuren van telegraafkantoren;

Directeuren van vereenigde post- en telegraafkantoren;

Directeuren-brievengaarder;

c. een Controleur-Magazijnmeester bij de Posterijen en Telegraphie;
e. Adjunct-Directeuren; (1)
f. Hoofdcommiezen der Posterijen;
Hoofdcommiezen der Telegraphie (1);
Hoofdcommiezen der Posterijen en Telegraphie;
g. Commiezen der Posterijen;
Commiezen der Telegraphie;
Commiezen der Posterijen en Telegraphie;
h. Ingenieurs der Telegraphie;
Opzichters der Telegraphie;
i. Surnumerairs der Posterijen en Telegraphie;
j. Telegrafisten;
k. Klerken der Posterijen,
Klerken der Telegraphie;
Klerken der Posterijen en Telegraphie;
l. Adsistenten;
m. Telephonisten;
n. Brievengaarders;
o. Conducteurs der brievenmalen;
p. Lijnwachters der Telegraphie;
Monteurs der Telegraphie;
Instrumentmakers der Telegraphie;
q. Kantoorknechts;
r. Hoofdbrievenbestellers;
Brievenbestellers;
Hoofdtelegrambestellers;
Telegrambestellers;
Hoofdbrieven- en telegrambestellers;
Brieven- en telegrambestellers;
s. Postboden;
t. Bureelambtenaren;
u. Machinisten;
v. Concierges;
w. Zaalwachters;
x. Stokers;
ij. enz.

De ambtenaren wier aanvangsjaarwedden f 1200 of meer bedraagt, worden door Ons en de overigen door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid benoemd en ontslagen.

De standplaatsen van het personeel worden door Ons bepaald voor zoover betreft de ambtenaren onder *a* tot en met *d* vermeld, door Onzen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid voor zoover betreft de ambtenaren onder *e* tot en met *g* vermeld en door den Directeur-Generaal voor zooveel het overige personeel aangaat.

Op de voordracht der Directeuren kunnen tevens geagreëerde klerken, om zich in den dienst te oefenen, op de kantoren worden toegelaten.

Met uitzondering van degenen, die reeds op dien voet werkzaam zijn, genieten de geagreëerde klerken geene belooning.

Het Koninklijk besluit van 1 December 1897, n°. 38, betreffende den titel van commies-titulair der Posterijen blijft van kracht.

Artikel 3.

De werkkring der Inspecteurs in algemeenen dienst wordt door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegraphie aangewezen.

De Inspecteur der spoorwegpostkantoren is belast met het toezicht op den dienst der spoorwegpostkantoren, op de poststoomboot naar Engeland en op de ambtenaren daarbij werkzaam, alsmede op hem eventueel nader aan te wijzen diensten.

De Inspecteurs der Posterijen en Telegraphie houden overeenkomstig de hun verstrekte voorschriften toezicht op den post- en den telegraafdienst binnen de hun aangewezen afdeeling en op de ambtenaren in die afdeeling werkzaam.

De ambtenaren in elke inspectie-afdeeling zijn gehouden de bevelen van den afdeelings-inspecteur op te volgen.

De jaarwedde van de Inspecteurs bedraagt van f 3600 tot f 4200.

Artikel 4.

Aan de Inspecteurs kunnen Adjunct-Inspecteurs worden toegevoegd.

De jaarwedde van de Adjunct-Inspecteurs bedraagt van f 2400 tot f 3000.

Artikel 5.

De Directeuren oefenen het beheer uit over de kantoren, aan het hoofd waarvan zij geplaatst zijn.

Hun werkkring strekt zich mede uit tot den dienst der onder hunne kantoren ressorteerende bij- en hulpkantoren, overeenkomstig de hun daaromtrent te geven voorschriften.

De Directeuren zijn verantwoordelijk voor de opvolging, op hunne kantoren, van de bestaande wettelijke en reglementaire bepalingen, alsmede voor de richtige verantwoording der aan de schatkist toekomende gelden.

De kantoren worden gerangschikt in de volgende acht klassen: de postkantoren naar gelang van den zuiveren ontvang, de telegraafkantoren naar gelang van het aantal telegrammen alsmede van dat der uitgaande en inkomende intercommunale en internationale telephoongesprekken. De rangschikking geschiedt telken jare, naar de uitkomsten van het vorig jaar. Nieuwe kantoren worden bij de opening gerangschikt naar de voorhanden gegevens omtrent het verkeer.

Klassen der postkantoren.

1ste	klasse	....	boven	f	320 000
2de	„	....	f 160 000	—	320 000
3de	„	....	80 000	—	160 000
4de	„	....	40 000	—	80 000
5de	„	....	20 000	—	40 000
6de	„	....	11 000	—	20 000
7de	„	....	5 000	—	11 000
8ste	„	....	beneden		5 000

Klassen der telegraafkantoren.

1ste	klasse	....	boven		150 000	telegrammen,
2de	„	.....	90 000	—	150 000	„
3de	„	.....	60 000	—	90 000	„
4de	„	.....	25 000	—	60 000	„
5de	„	.....	16 000	—	25 000	„
6de	„	.....	8 000	—	16 000	„
7de	„	.....	4 000	—	8 000	„
8ste	„	......	beneden		4 000	„

Aan deze klassen zijn de volgende jaarwedden verbonden:

a. *Postkantoren.*

1ste	klasse	....	f 3900	—	f 5000
2de	„	....	3400	—	3800
3de	„	....	2900	—	3300
4de	„	....	2400	—	2800
5de	„	....	1900	—	2300
6de	„	....	1600	—	1800
7de	„	....	1400	—	1500
8ste	„	....	900	—	1300 (2)

(Zie noot 2, bladz. 17.)

(1) Koninklijk besluit van 21 April 1903, n°. 53

b. *Telegraafkantoren.*

1ste klasse	f 3000 — f 5000	
2de „	2600 — 2900	(1)
3de „	2400 — 2500	
4de „	2100 — 2300	
5de „	1900 — 2000	
6de „	1600 — 1800	
7de „	1400 — 1500	
8ste „	900 — 1300	(2)

Na overgang van een kantoor naar eene hoogere klasse, wordt de jaarwedde opnieuw geregeld.

Overgang van een kantoor in eene lagere klasse heeft geene vermindering van jaarwedde ten gevolge voor hen, die ten tijde van de verlaging op het betrokken kantoor zijn geplaatst.

De nieuwe regeling van de jaarwedde gaat in met den eersten April van het jaar, waarin de rangschikking in eene hoogere klasse plaats heeft.

(3) Voor de vereenigde post- en telegraafkantoren wordt de jaarwedde der directeuren bepaald op de hoogste der jaarwedden, die genoten zouden worden, zoo de kantoren niet vereenigd waren, vermeerderd met een vierde van de laagste dier jaarwedden, met weglating van gedeelten van f 100.

(4) De jaarwedde van de directeuren-brievengaarder bedraagt van f 900 tot f 2000; die van de directeuren der spoorwegpostkantoren f 3200 tot f 4200. (K. B. 25/3/'01 n°. 70.)

Voor zooveel er voor de uitvoering van den postdienst Rijksgebouwen zijn aangewezen of gebouwen tot dat einde door het Rijk zijn gehuurd, genieten de directeuren van die kantoren, en bij uitzondering ook andere ambtenaren, vrije woning in die gebouwen, voor zooveel er tot dat einde de gelegenheid in aangewezen is.

Waar de gelegenheid tot het houden van kantoor voor den postdienst, of tot huisvesting van den directeur van een postkantoor, van een post- en telegraafkantoor of van een telegraafkantoor met een hulppostkantoor vereenigd niet van Rijkswege wordt verstrekt, ontvangt zoodanig ambtenaar wegens gemis van kantoor of van vrije woning eene door Onzen Minister te bepalen schadeloosstelling.

Tot goedmaking hunner kosten wegens kantoorbehoeften, alsmede van die wegens de verwarming, verlichting en het schoonhouden der dienstlokalen, wordt door Onzen voornoemden Minister voor elk kantoor een abonnement vastgesteld, hetwelk ieder jaar opnieuw wordt geregeld.

Artikel 6.

De Controleur-Magazijnmeester bij de Posterijen en Telegraphie houdt toezicht op de vervaardiging der postzegels en geldswaardige formulieren overeenkomstig de hem gegeven voorschriften.

Hij geniet eene jaarwedde van ten hoogste f 3000.

De Chef der poststempelfabriek is als zoodanig onder het toezicht van het Muntcollege belast met de vervaardiging der poststempels.

Zijne jaarwedde bedraagt ten hoogste f 2000.

Artikel 7.

De Hoofdcommiezen en Adjunct-Directeuren (5) staan op de groote kantoren den Directeuren ter zijde in het houden van toezicht op de ambtenaren en op den dienst. Zij nemen voorts zoodanig deel aan de werkzaamheden, als hun door het Hoofdbestuur of de Directeuren onder wier bevelen zij zijn gesteld, wordt opgedragen.

De Commiezen, die in vier klassen worden verdeeld, zijn onder de rechtstreeksche bevelen der Directeuren met de dagelijksche uitvoering der werkzaamheden op de kantoren belast.

De jaarwedde der hierbovenvermelde ambtenaren bedraagt voor:

de Adjunct-Directeuren f 2800, behoudens dat zij voor Amsterdam en Rotterdam respectievelijk f 3400 en f 3200 kunnen bedragen;

de Hoofdcommiezen van f 2400 tot f 2700;

„ Commiezen	1ste	klasse	f 2200;
„ „	2de	„	1700;
„ „	3de	„	1400;
„ „	4de	„	1100,

onder verhooging, wat de tractementsbedragen van de Commiezen betreft, met f 100, voor zooveel zij in het bezit zijn van het radicaal voor den postdienst of dat voor den telegraafdienst, zoomede voor de Commiezen der posterijen en telegraphie (K. B. 21 — 4 — '03 n°. 53).

De jaarwedden der Commiezen van de posterijen, der Commiezen van de telegraphie en der Commiezen van de posterijen en telegraphie, die na een diensttijd van respectievelijk 7, 14 en 21 jaar na hunne benoeming tot commies of tot eenen daarmede gelijk te stellen rang nog niet zijn bevorderd respectievelijk tot commies 3de, 2de of 1ste klasse, kunnen worden aangevuld met respectievelijk f 200, f 200 en f 300, met dien verstande, dat meer dan ééne verhooging tegelijk kan worden genoten, indien de bevordering tot de 2de of de 1ste klasse niet plaats heeft binnen 14 of 21 jaar.

(1) Koninklijk besluit van 2 December 1903. n°. 37.

(2) Bij Koninklijk besluit van 27 Maart 1901, n°. 61, is bepaald:
1°. dat, boven de jaarwedden, waarop zij overeenkomstig het bepaalde in art. 5 van het Koninklijk besluit van 6 Juni 1900, aanspraak hebben, directeuren van postkantoren, van telegraafkantoren, alsmede directeuren-brievengaarder met eene jaarwedde beneden f 1500 na respectievelijk 5, 10 en 15 jaren als directeur onafgebroken op dezelfde standplaats werkzaam te zijn geweest, in het genot kunnen gesteld worden van eene verhooging van f 100 telkens, met dien verstande, dat eene jaarwedde van f 1500 niet overschreden wordt.

(3) Bij Koninklijk besluit van 17 Januari 1901, n°. 18, is bepaald, dat de directeuren van vereenigde post- en telegraafkantoren, met eene jaarwedde beneden f 1800, na respectievelijk 5, 10 en 15 jaren als zoodanig op dezelfde standplaats werkzaam te zijn geweest, boven de jaarwedden, waarop zij, overeenkomstig het bepaalde in art. 5 van het Koninklijk besluit van 6 Juni 1900. n°. 101, aanspraak hebben, in het genot kunnen worden gesteld van eene verhooging van f 100 telkens, met dien verstande, dat eene jaarwedde van f 1800 niet overschreden wordt.

(4) Bij Koninklijk besluit van 27 Maart 1901, n°. 61, is bepaald dat met wijziging in zoover van het Koninklijk besluit van 17 Januari 1901. n°. 18, de jaren als directeur, hetzij van het postkantoor, hetzij van het telegraafkantoor — in aansluiting aan het hem opgedragen beheer van het vereenigd post- en telegraafkantoor — op dezelfde standplaats doorgebracht, mede zullen in aanmerking komen voor de berekening van de in gemeld besluit bedoelde verhoogingen.

(5) Koninklijk besluit van 24 April 1903 n°. 53.

(265. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's GRAVENHAGE, *den* 2 *Augustus* 1907.

Krachtens Koninklijke machtiging heb ik de eer U Hoogedelgestrenge, ter voldoening aan artikel 44 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, hiernevens met de betrekkelijke Nota's van Toelichting in afdruk te doen toekomen de navolgende contracten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel of daarmede gelijk te stellen stukken:

1°. de verklaringen betreffende de formeele erkenning van Nederlands souvereiniteit, in 1905 afgelegd door de hoofden van IV Kota Rokan Kiri en eenige andere landschappen in het Rokangebied ter Oostkust van Sumatra;

2°. de akten van verband en van bevestiging, op 3 October 1905 afgelegd door den nieuwen bestuurder van Bolaäng Mongondon;

3°. de akten van verband en van bevestiging, op 1 December 1905 afgelegd door den nieuwen bestuurder van Tajan en Meliau;

4°. de verklaringen betreffende de formeele erkenning van Nederlands souvereiniteit, in 1905 afgelegd door de hoofden van IV Kota di Ilir en eenige andere landschappen in de Kwantanstreken van Midden-Sumatra;

5°. de in November 1905 afgelegde gelijksoortige verklaringen van de hoofden van V Kota en Padang Tarab en eenige andere landschappen, in het stroomgebied van de Batang Hari, in Midden-Sumatra;

6°. de akten van verband en van bevestiging, op 26 Januari 1906 afgelegd door den nieuwen bestuurder van Sintang;

7°. de contracten, in 1905 en 1906 met de zelfbesturen van verschillende landschappen in de residentie Timor en Onderhoorigheden gesloten, tot regeling van de mijnbouwaangelegenheden in die landschappen;

8°. de in November 1905 met de zelfbesturen op de Sangi- en Talauereilanden gesloten suppletoire overeenkomsten tot verhooging van den aan het Gouvernement opgebrachten cijns en tot vervanging van de pinontol- (heeren) diensten ten behoeve van de djogoegoe's op de Talaudeilanden door een hoofdgeld;

9°. de in 1905 en 1906 gepasseerde verklaringen, waardoor de verhouding wordt geregeld tot het Gouvernement van eenige landschappen van de Atjehsche Onderhoorigheden en de Gajo- en Alaslanden;

10°. de in 1905 en 1906 gepasseerde gelijksoortige verklaringen van bestuurders en landsgrooten van eenige landschappen in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden;

11°. de op 26 Augustus 1905 door den nieuwen bestuurder van Kota Waringin afgelegde verklaring betreffende zijne verplichtingen jegens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en de aan hen uitgereikte akte van erkenning en bevestiging;

12°. de op 17 September 1906 door den nieuwen bestuurder van het gebied van Pakoe Alam in Djokjakarta gepasseerde akte van verband;

13°. de op 2 April 1906 door het zelfbestuur van Laikang afgelegde verklaring betreffende de overdracht van genoemd landschap aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement;

14°. de nieuwe contracten met Bangli en Kloenkoeng gedagteekend 17 October 1906;

15°. de op 5 Januari 1906 door het zelfbestuur van Indragiri afgelegde verklaring, inhoudende, dat het recht van gratie van door het zelfbestuur dan wel door de inheemsche rechtbanken en rechters van genoemd landschap te vellen strafvonnissen zal berusten bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Daar de hierbij aangeboden overeenkomsten en nota's van toelichting reeds voor den druk gereed lagen, toen door mij werd kennis genomen van het Verslag der Commissie uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 16 Mei jl. (Gedrukte Stukken. Zitting 1906—1907—75 n°. 1), kon met de daarin voorkomende beschouwingen geen rekening worden gehouden.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(265. 2.)

IV KOTA ROKAN KIRI.

VERKLARING.

Wij, IBRAHIM JANG DI PERTOEWAN SAKTI en MAIZIN GALAR SOETAN MACHMAD, SI RANTAU GALAR BANDAHARA MOEDA, SI BIBOEN GALAR DATOE TOEMENGGOENG, SI NAÄLI GALAR DATOE PAKAMOEK RADJA, SI MADIN GALAR SRI TAMA-TAMA, BOEJOENG ATJIK GALAR BIDJI DI RADJA, SI NOEDIN GALAR DJELOANGSO, SI KOESIN GALAR RANGKAJA MAHARADJA, SI MIOEN GALAR PADOEKA MAHARADJA, SI DAJOEN GALAR RADJA NAN BESAR, SI BOEDIN GALAR MADJA INDA, SI BAKAR GALAR SETIA RADJA, SI TOENGKAT GALAR BANDAHARA SAKTI, SI MADOEN GALAR DATOE TOEMENGGOENG, SI ATA GALAR DATOE DJELO, SI HIMPOELAN GALAR RANGKAJA BONGSOE, SI TJARO GALAR MADJO BESAR, SI MAÄRIF GALAR BIMBA, SI DJOEANG GALAR DATOE MARADJO, SI PAHANG GALAR BANDAHARA KAJA, SI MAT KIHI GALAR DATOE TOEMENGGOENG, SI LAWI wd. BIDJI DI RADJA, SI JAAKOEB GALAR RANGKAJA MAHARADJA, SI KADIN GALAR PADOEKA MAHARADJA, SI LAIDOEN GALAR RADJA NAN PELAWAN wd. BANDAHARA MOEDA, SI TOEDIN GALAR DATOE TOEMENGGOENG, MOHAMAD JOESOEP wd. BIDJI DI RADJA, SI DJADJAK GALAR PANDJI ALAM wd. BIMBA, MAÄMIN GALAR RANGKAJA MAHARADJA, SI DAIK GALAR KOEMALA SOETAN, SI LAOET GALAR BANDAHARA RADJA, SI NOEH GALAR DATOE BANDAHARA, SI KATAN GALAR BANDAHARA SAKTI, KIRAMAN GALAR DATOE ROEM, SI TILIN GALAR MALIM MAHARADJA wd. RADJA GOENOENG, SI BOEDIN GALAR TAN KOEMALA, SI DORIS GALAR DATOE SAKTI wd. BANDAHARA KOENING, SI SOELOEN wd. MAHARADJA GAGAH, SI MAHAT GALAR BANDAHARA MOEDA, SI ABAH GALAR BANDAHARA RADJA, SI KOENTJI GALAR BANDAHARA KAJA, SI MATAN GALAR BANDAHARA LABIK, SI DJOEIH wd. BANDAHARA POESOE, SI POENAN GALAR PANGLIMA RADJA wd. BANDAHARA SAKTI, ANDIKOS en andere hoofden van het landschap IV Kota Rokan Kiri

verklaren bij deze:

Ten eerste: dat het gebied van het landschap IV Kota Rokan Kiri een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat wij mitsdien trouw zullen zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijn Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat wij zullen nakomen en handhaven alle regelingen die met betrekking tot het landschap IV Kota door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Resident der Oostkust van Sumatra, zullen worden getroffen en in het algemeen alle bevelen zullen opvolgen die ons door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan te Rokan den 9den Januari 1905 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempel en de handteekening van IBRAHIM JANG DI PERTOEWAN SAKTI, hoofd van het landschap IV Kota Rokan Kiri, benevens de handteekeningen en handmerken van de andere hoofden van genoemd landschap.

Bovenstaande verklaring is op heden, den 1sten Mei 1905 te mijnen overstaan en met medewerking van den Mohame-

daanschen geestelijke Hadji Sjahaboedin door de onderteekenaren beëedigd.

Rokan datum voorschreven.

De Mohamedaansche geestelijke, (*w. g.*) Hadji Sjahaboedin.

De Controleur der Rokanstreken (*w. g.*) Quast.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 22sten Januari 1906, zijnde daarmede tevens Ibrahim Jang di Pertoewan Sakti erkend en bevestigd als hoofd van het landschap IV Kota Rokan Kiri.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 3.)

RAMBAH.

VERKLARING.

Wij Mohamad Sarif galar Jang di Pertoewan Besar, Mohamad Kasasi galar Jang di Pertoewan Djoemadilalam, Si Adam galar Jang di Pertoewan Sakti, Si Djahaja galar Jang di Pertoewan Moeda, Radjas Mohamad Noeh galar Soetan Machmoed Kepala Kerapatan, Si Malik gelar Bandahara Sakti, Si Toedjoet gelar Padoeka Simaradja, Si Batoeng galar Padoeka Madjalela, Si Asik galar Padoeka, Besar, Si Boelin galar Datoe Toemenggoeng, Joesoef galar Laksamana Manti, Djaäpar galar Radja Benoeampoe, Mak Lawan galar Setia Radja, Penghoeloes van Rambah, Mohamad Rokan galar Soetan Koemala Boelan, Mohamad Diris galar Soetan Selindoeng, Mohamad Diris galar Soetan Mengamar, Si Rapal galar Maharadja Kaja wd. Soetan Toewah, Si Badoeali wd. Maharadja Timbalan, Si Kodin galar Maharadja Soengai Pinang, Si Ngiat galar Maharadja Timbalan, Si Tohir galar Soetan Palembang, Si Oekoem galar Maharadja Labih, Si Doa galar Dja Lela, Si Toekel galar Dja Selindoeng hoofden der VII Boeah Kampoeng en overige nederzettingen

verklaren bij deze:

Ten eerste: dat het gebied van het landschap Rambah een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat wij mitsdien trouw zullen zijn aan Hare Majesteit der Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde; dat wij zullen nakomen en handhaven alle regelingen die met betrekking tot het landschap Rambah door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Resident der Oostkust van Sumatra, zullen worden getroffen en in het algemeen alle bevelen zullen opvolgen die ons door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan te Rambah, den 5den Februari 1905 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempels en de handmerken van Mohamad Sarif galar Jang di Pertoewan Besar, hoofd van het landschap Rambah benevens de handteekeningen en handmerken van de overige hoofden van genoemd landschap.

Bovenstaande verklaring is op den 23sten en den 25sten Mei 1905 ten mijnen overstaan en met medewerking van den Mohamedaanschen geestelijke Hadji Sjahaboedin door de onderteekenaren, uitgezonderd Si Djahaja galar Jang di Pertoewan Moeda, die op den 9den Maart 1905 overleden is, beëedigd.

Rambah, den 25sten Mei 1905,

De Mohamedaansche geestelijke, (*w. g.*) Hadji Sjahaboedin.

De Controleur der Rokanstreken. (*w. g.*) Quast.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 22sten Januari 1906, zijnde daarmede tevens Mohamad Sarif galar Jang di Pertoewan Besar, erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Rambah.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 4.)

KEPANOEHAN.

VERKLARING.

Wij, Si Tampoeng galar Toeankoe Maharadja Lela, Si Gampa galar Toeankoe Panglima Besar, Si Mentjong Radjas, Dagang wd. Radja Mansoer, Anak Radja Radja Brahim wd. Bandahara Kaja, Brahim galar Rangkaja Maharadja, Kitab galar Padoeka Madjalela, Baloeng galar Rangkaja Moeda, Soesah galar Bidji Angsa, Dawi wd. Radja Lela Angsa, Timboen wd. Nan Indo, Penghoeloes van het landschap Kepanoehan

verklaren bij deze:

Ten eerste: dat het gebied van het landschap Kepanoehan een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat wij mitsdien trouw zullen zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogst derzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat wij zullen nakomen en handhaven alle regelingen die met betrekking tot het landschap Kepanoehan door

of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger den Resident der Oostkust van Sumatra, zullen worden getroffen en in het algemeen alle bevelen zullen opvolgen die ons door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan te Rambah op den 16den Februari 1905 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempel en de handteekening van Si Tampoeng galar Toeankoe Maharadja Lela, hoofd van het landschap Kepanoehan, benevens de handmerken van de andere hoofden van dat landschap.

Bovenstaande verklaring is op heden, den 27sten Mei 1905 ten mijnen overstaan en met medewerking van den Mohammedaanschen geestelijke Hadji Sjahaboedin door de onderteekenaren beëedigd.

Kepanoehan, datum voorschreven.

De Mohemedaanche geestelijke, *De Controleur der Rokanstreken,*

(*w. g.*) Hadji Sjahaboedin. (*w. g.*) Quast

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 22sten Januari 1906, zijnde daarmede tevens Si Tampoeng galar Jang di Pertoewan Besar, erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Kepanoehan.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Wde Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) de Graeff.

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 5.)

KOENTO DAR ES SALAM.

VERKLARING.

Wij, Ali Kasam galar Jang di Pertoewan Besar, Ali Tandoen galar Jang di Pertoewan Djoemadialam, Si Sahak galar Jang di Pertoewan Moeda, Radjas Si Sahak galar Soetan Abdoel Djalil Kepala Kerapatan, Si Anggoek galar Bandahara Moeda, Mat Doli galar Tan nan Poeto, Mail galar Padoeka Simaradja, Djoenoes galar Datoek Kaja, Si Akin galar Padoeka Djalelo, Saman galar Rangkaja Besar, Saidin galar Bidji Angsa, Salam galar Radja Gampa Alam, Si Kalat galar Padoeka Sinoro, Tailin wd. Rangkaja Moeda, Mat Djoesoen galar Padoeka Laksamana, Saoeh galar Radja nan Gagah, Penghoeloes van Kota Intan, Si Tebar galar Bandahara Kaja, Mat Dili wd. Rangkaja Maharadja, Mat Sah galar Sri Padoeka, Soelah wd. Laksamana, Danan galar Trana Radja, Ali Raja galar Perdana Menteri, Masarip galar Madja Indo, Penghoeloes van Kota Lama, Amin Noedin galar Datoek Bandar, Koemala Indo wd. Radja Koemala Sakti, Si Tjanggai galar Padoekak, Si Tibo galar Oelak Mana Manti, Djalani galar Rangkaja Maradja, Si Panoeh galar Bandahara Radja, Djoeno galar Antan²-Maharadja, Noeh galar Batin Berambam, hoofden van de Kampoeng nan Anam

verklaren bij deze:

Ten eerste: dat het gebied van het landschap Koento Dar Es Salam een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat wij mitsdien trouw zullen zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat wij zullen nakomen en handhaven alle regelingen die met betrekking tot het landschap Koento Dar Es Salam door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger den Resident der Oostkust van Sumatra zullen worden getroffen en in het algemeen alle bevelen zullen opvolgen die ons door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan te Kota Lama op den 24sten Maart 1905 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempel en de handteekeningen van Ali Kasam galar Jang di Pertoewan Besar, hoofd van het landschap Koento Dar es Salam, benevens de handteekeningen en handmerken van de overige hoofden van genoemd landschap.

Bovenstaande verklaring is op den 22sten Juli 1905 ten mijnen overstaan en met medewerking van den Mohamedaanschen geestelijke Hadji Sjahaboedin door de onderteekenaren beëedigd.

Kota Intan datum voorschreven.

De Mohamedaansche geestelijke, *De Controleur der Rokanstreken,*

(*get.*) Hadji Sjahaboedin. (*get.*) Quast.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 22sten Januari 1906, zijnde daarmede tevens Ali Kasam galar Jang di Pertoewan Besar erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Koento Dar es Salam.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Wde Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 6.)

TAMBOESEI.

VERKLARING.

Wij, Abdoel Hamid galar Soetan Djoemadilalam, Mohamad Labih galar Soetan Mansoer, Radja's, Mohamad Naloen galar Maharadja, Abdoel Rachman galar Madja Rokan, Si Mogah galar Maharadja Sitimbalan Anak Radja² Boedin galar Rangkaja Maharadja, Aboe Bakar wd. Padoeka Simaradja, Nandjoet galar Rangkaja Moeda, Hadji Dzainoedin wd. Bintara Moeda, Pak Lilin galar Lela Pehalawan, Hoesin wd. Bintara Lela Sawal wd. Tan Madjo Moeda Penghoeloes, Si Goemoel galar Dja Bangoen, Ripin galar Dja Lobik, Si Bata galar Baginda Nan Labih, Pelaon galar Mangaradja Oloan, Moetika galar T. Hadji Kahar, Si Kaoma galar

Mangaradja Peringgonon, Si Ali wd. Hadji Mat Saleh, hoofden der Mandailingsche nederzettingen, allen van de Sosahstreek.

Mohamad Siloeng galar Soetan Mansoer alias Hadji Achmad, Radji Si Ongah galar Soetan Machmoed Kepala Kerapatan, Mohamad Basah galar Soetan Machmoed, Mohamad Daoed galar Madja Besar, Si Aman wd. Madja Rokan, Ningkoep galar Radja Iskander, Ali Ahad galar Sri Maharadja, Si Talip galar Maharadja, Daengang galar Laksamana, Dagang galar Padoeka Laksamana, Djasin galar Sangga Maharadja, Mat Noerin galar Simadja Moeda, Nintik galar Garak Gampa, Si Noedjang galar Radja Penghoeloe, hoofden te Rantau Nasai, Si Lampau galar Maharadja Labih, Si Maeli wd. Soetan Mahoedoem, Si Leman galar Maharadja Lela, Mahadi galar Radja Amas, hoofden der Mandailingsche nederzettingen, allen van het Batang Koemoestroomgebied, makende dit met de Sosahstreek het landschap Tamboesai uit,

verklaren bij deze:

Ten eerste: dat het gebied van het landschap Tamboesai een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat wij mitsdien trouw zullen zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat wij zullen nakomen en handhaven alle regelingen die met betrekking tot het landschap Tamboesai door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den resident der Oostkust van Sumatra, zullen worden getroffen en in het algemeen alle bevelen zullen opvolgen die ons door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan te Rambah den 12den Februari 1905 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempels en de de handteekeningen van Abdoel Hamid (Agoeng) galar Soetan Djoemadilalam en Mohamad Siloeng galar Soetan Mansoer alias Hadji Achmad, eerste hoofden van de Sosahstreek en het Batang Koemoegebied, te zamen uitmakende het landschap Tamboesai, benevens de handmerken van de overige hoofden van genoemd landschap.

Bovenstaande verklaring is op den 3den en den 5den Juni ten mijnen overstaan en met medewerking van den Mohamedaanschen geestelijke Hadji Sjahaboedin door de onderteekenaren, uitgezonderd Si Doegang galar Laksamana, die sinds het onderteekenen der verklaring naar het Tanah Poetihsche vertrokken is, beëedigd.

Daloe Daloe, den 5den Juni 1905.

De Mohamedaansche geestelijke, (*w. g.*) Hadji Sjahaboedin.

De Controleur der Rokanstreken, (*w. g.*) Quast.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 22sten Januari 1906, zijnde daarmede tevens Abdoel Hamid (Agoeng) galar Soetan Djoemadilalam en Mohamad Siloeng galar Soetan Mansoer alias Hadji Achmad erkend en bevestigd respectievelijk als eerste hoofd van de Sosahstreek en het Batang Koemoegebied, te zamen uitmakende het landschap Tamboesai.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 7.)

IV KOTA ROKAN KIRI, RAMBAH, KEPANOEHAN, KOENTO DAR ES SALAM EN TAMBOESEI.

NOTA VAN TOELICHTING.

Onze aanrakingen met de landschappen IV Kota Rokan Kiri, Rambah, Kepanoehan, Koento Dar Es Salam en Tamboesei, de zoogenaamde Rokanstaatjes, dateeren reeds uit de eerste helft van de vorige eeuw.

De Jang di Pertoeans van Rambah en Kapenoehan werden op 1 Januari 1839 tot hoofden van het Gouvernement aangesteld, eenige dagen nadat Daloe-Daloe (Tamboesei) door onze troepen was vermeesterd op den Toeankoe van Tamboesei, Hadji Mohamad Saleh, die onder den invloed der Padri's stond.

Op denzelfden datum werden ook de hoofden van Koento (Kota Intan en Kota Lama) als hoofden van het Gouvernement aangesteld. Sedert 1838 hebben ook herhaaldelijk aanrakingen tusschen ons bestuur en de hoofden van Rokan IV Kota plaats gevonden en bleek meermalen, dat zij feitelijk zich aan ons gezag onderworpen rekenden.

Over de vroegere aanrakingen met deze landschappen blijkt een en ander uit de Koloniale Verslagen van 1878 bladz. 18 en 1879 bladz. 14, terwijl nopens hetgeen aan het afleggen der overgelegde verklaringen van onderwerping voorafging, wordt verwezen naar de Koloniale Verslagen van 1902, kol. 54; 1903, kol. 59; 1904, kol. 80; 1905, kol. 49 en 1906, kol. 37. (1)

Door den radja van Rokan Ampat Kota werd te voren eene verklaring van onderwerping aan het Nederlandsche gezag afgelegd in 1888. (2)

Nadat, in verband met de sinds jaren bij de meeste hoofden in het Rokangebied bestaande neiging om eindelijk te komen tot eene behoorlijke regeling van hunne verhouding tot het Gouvernement, in November 1900 een controleur was belast met een onderzoek naar de toestanden en verhoudingen in deze streken, is al spoedig een invloed ten goede op de toestanden in de verschillende landschappen merkbaar geworden. Binnenlandsche onlusten werden voorkomen en nadat in 1905 de verklaringen van onderwerping waren afgelegd, werd van bestuurswege krachtig de hand geslagen aan den aanleg van nieuwe en de verbetering van bestaande wegen en paden, waardoor het verkeer in deze streken zeer werd bevorderd.

Het landschapshoofd van Kepanoehan, dat vóór zijne installatie den titel van Toeankoe Maharadja Lela voerde en daarna dien van Jang di Pertoewan Besar, is onder laatstgenoemden titel erkend en bevestigd.

Het landschap Tamboesei is verdeeld in de Sosah-streek en het Batang Koemoegebied. In verband met den politieken toestand bleek het de voorkeur te verdienen aldaar geen algemeen hoofd aan te stellen, doch voor elk der onderdeelen afzonderlijke eerste hoofden te erkennen en te bevestigen.

De hier besproken landschappen vormen te zamen de onderafdeeling Rokan der afdeeling Bengkalis van de residentie Oostkust van Sumatra (*Indisch Staatsblad* 1906 nº. 244).

---

(1) Eene uitvoerige beschrijving van den politieken toestand in deze landschappen, vergezeld van een schetskaart is opgenomen in het Tijdschrift voor Indische taal, land- en volkenkunde, deel XLVIII, bladz. 408 v. v. Vergelijk het Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, 2e serie, deel XXIV, bladz. 32–33.

(2) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1890–1891. **112**, nº. 6.

(265. 8.)

BOLAÄNG-MONGONDOU.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

Ik, Datoe Cornelis Manoppo, Radja van Bolaäng-Mongondou, beloof plechtig:

dat ik aan de Koningin der Nederlanden en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als vertegenwoordiger der Koningin in deze gewesten, gehouw en getrouw zal zijn en het landschap Bolaäng-Mongondou, dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met allen ijver, alle oplettendheid en toewijding voor en vanwege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen, overeenkomstig de instellingen en wetten des lands;

dat ik de tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten heilig en getrouw zal nakomen:

dat ik te allen tijde genegen zal zijn, om mij met dat Gouvernement te verstaan omtrent punten in die overeenkomsten, die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven, en

dat ik voorts alles zal doen wat een getrouw en eerlijk Radja en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd, bezegeld en onderteekend ten overstaan van:

Steven Jan Matthijs van Geuns, Resident van Menado, en in bijzijn van de navolgende mantri's:

Hier stond stempel en handteekening van den Radja van Bolaäng-Mongondou, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

AKTE VAN BEVESTIGING

van Datoe Cornelis Manoppo als Radja van Bolaäng-Mongondou.

Nademaal door de hoofden en de bevolking van Bolaäng-Mongondou tot Radja van dat landschap is gekozen:

Datoe Cornelis Manoppo.

En aangezien Datoe Cornelis Manoppo op heden den 3den October 1905 in handen van mij:

Steven Jan Matthijs van Geuns, Resident van Menado, plechtig heeft beëedigd en ten mijnen overstaan heeft bezegeld en onderteekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis.

Zoo wordt voornoemde Datoe Cornelis Manoppo bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, vanwege en in naam van meergenoemd Gouvernement, plechtig bevestigd in zijne waardigheid van Radja van Bolaäng-Mongondou onder den naam en titel van Datoe Cornelis Manoppo Padoeka Radja van Bolaäng Mongondou.

Aldus gedaan te Kottabangoen ten dage en jare voorschreven.

De Resident van Menado,
(*w. g.*) S. J. M. van Geuns.

In tegenwoordigheid van mij:

De Controleur van Bolaäng-Mongondou,
(*w. g.*) A. Coomans. Jr

Deze akten van verband en van bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 24sten Januari 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De W^de Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 9.)

NOTA VAN TOELICHTING.

De Radja van Bolaäng Mongondou Riedel Manuel Manoppo, opgetreden in 1893 (1), werd in 1902 wegens zijn wanbestuur en onbetrouwbaarheid ontslagen, waarna Datoe Cornelis Manoppo als waarnemend Radja tijdelijk met het bestuur over het landschap Bolaäng Mongondou belast werd. Nu deze laatste voldoende bewijzen van geschiktheid en goede plichtsbetrachting heeft gegeven, is tot zijne definitieve bevestiging overgegaan.

Over de toestanden in Bolaäng Mongondou werd het een en ander opgeteekend in de Koloniale Verslagen van 1901 kol. 35,1902, kol. 81; 1903, kol. 91; 1904, kol. 93; 1905, kol. 66 en 1906, kol. 58.

Het vigeerende contract met Bolaäng Mongondou van 22 October 1895 (2), werd aangevuld bij verschillende suppletoire overeenkomsten. (3.

(1) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1894–1895 **110**, n°. 22.

(2) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1896—1897 **139**, n°. 13.

(3) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten Generaal, Zitting 1898—1899 **166**, nos. 6 en 15, Zitting 1901—1902 **169** n°. 37 en Zitting 1902—1933 **174** n°s. 23 en 25.

(265. 10.)

TAJAN EN MELIAU.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

Ik, GOESTI TAMDJIT, bij artikel 3 van het Gouvernementsbesluit van 2 Mei 1880, n°. 6, aangewezen als opvolger in het landsbestuur van Tajan, thans optredende als bestuurder van de vereenigde landschappen Tajan en Meliau, beloof plechtiglijk:

dat ik aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als vertegenwoordiger der Koningin in deze gewesten, gehouw en getrouw zal zijn en dat (ik) het gebied van Tajan en Meliau, dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met allen ijver, oplettendheid en toewijding voor en van wege het Nederlandsch Indisch Gouvernement zal besturen overeenkomstig de wetten en instellingen des lands en met stipte inachtneming van de bepalingen, vervat in de met mijne voorgangers gesloten overeenkomsten;

dat ik te allen tijde genegen zal zijn om mij met dat Gouvernement te verstaan omtrent punten in die overeenkomsten die nader blijken mochten in het belang van land en volk regeling te behoeven;

dat ik alles zal aanwenden, wat tot heil en voordeel van de landschappen Tajan en Meliau kan strekken;

dat ik niets met raad en daad zal doen, wat in het nadeel van het Nederlandsch Indisch Gouvernement of van zijne onderhoorigen zal zijn, noch zal gedoogen, dat zulks door anderen worde gedaan, maar dat ik integendeel, in geval mij zoodanige daden mochten ter oore komen, deze naar mijn beste vermogen afweren en daarvan kennis geven zal aan den meest nabij zijnden ambtenaar van het Gouvernement;

dat ik wijders alle verbintenissen, voortvloeiende uit de tusschen het Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten, heilig en getrouw zal nakomen en voorts alles zal doen, wat een getrouw en eerlijk bestuurder en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd en onderteekend ten overstaan van A. J. Ch. DE NEVE, resident der Westerafdeeling van Borneo en in bijzijn van A. H. N. KRUYSBOOM, controleur der afdeeling Tajan,

van PANGERAN MANGKOE NEGARA en van PANGERAN DAENG,

landsgrooten van Tajan en Meliau, alsmede van IMAM ATJAM welke allen hunne handteekeningen mede hieronder gesteld hebben, terwijl de laatste mij den eed heeft afgenomen.

Geschreven te Tajan, den 1sten December 1905.

Hier stonden de handteekeningen van den Radja van Tajan en Meliau en van zijne landsgrooten.

In bijzijn van den controleur van Tajan,
(*w. g.*) A. H. N. KRUYSBOOM.

Ten overstaan van mij,
Resident der Westerafdeeling van Borneo,
(*w. g.*) A DE NEVE.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal de bestuurder van de landschappen Tajan en Meliau, PANEMBAHAN PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA op den 9den Maart 1905 is overleden en diens oudste wettige zoon GOESTI TAMDJIT, bij het Gouvernementsbesluit van 2 Mei 1880, n°. 6, werd verheven tot opvolger in het landsbestuur van Tajan, bij welk landschap nader het landschap Meliau is gevoegd.

En aangezien GOESTI TAMDJIT op heden den 1sten December 1905 in handen van mij A. J. Ch. DE NEVE, resident der Westerafdeeling van Borneo plechtig heeft beeedigd en te mijnen overstaan heeft onderteekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis, zoo wordt voornoemde GOESTI TAMJIT bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië in naam en van wege het Nederlandsch Indisch gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van bestuurder van Tajan en Meliau en zulks onder den naam en titel van PANEMBAHAN ANOM PAKOE NEGARA ten blijke waarvan hem van deze akte zoomede van de bovenbedoelde door hem aangegane schriftelijke verbintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Tajan ten dage en jare voorschreven.

De Resident der
Westerafdeeling van Borneo,
(*w. g.*) A. DE NEVE.

In tegenwoordigheid van mij,
(*w. g.*) A. H. N. KRUYSBOOM,
Controleur van Tajan.

Deze akten van verband en bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 4den Maart 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) DE GRAEFF.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 11)

NOTA VAN TOELICHTING.

Op den 9den Maart 1905 overleed de Panembahan van Tajan en Meliau (gelegen aan de Kapoeas-rivier in de residentie Westerafdeeling van Borneo), PAKOE NEGARA SOERIA KESOEMA met wien, nadat hij in 1880 als vorst van Tajan was bevestigd, (1) voorzoover dat landschap betreft een contract was gesloten op 22 Februari 1883 (2), en aan wien het bestuur over het landschap Meliau was opgedragen in 1890 (3), toen het met Tajan was hereenigd (Gouvernementsbesluit dd. 15 Januari 1890 n°. 23).

Zijn oudste wettige zoon, GOESTI TAMDJIT, die reeds in 1880 tot opvolger in het landsbestuur van Tajan aangewezen werd, is blijkens de overgelegde akten van verband en van bevestiging op 1 December 1905 als bestuurder van de landschappen Tajan en Meliau erkend en bevestigd.

Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
(1) Zitting 1880—1881, 87, n°. 4.
(2) „ 1883—1884, 133, n°. 9.
(3) Zitting 1890—1891, 112, n°. 14.

(265. 12.)

IV KOTA DI ILIR (KWANTAN).

VERKLARING.

Wij ondergeteekenden, Radja HASAN, ANGKOE SOETAN, DATOE DANAU POETO, DATOE DANAU SEKARO en DATOE DANAU SEKARO MOEDA, radja en orang[2] gadang radja in de federatie IV Kota di Ilir (Kwantan)

verklaren bij deze:

Ten eerste: Dat het landschap IV Kota di Ilir (Kwantan) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat:

Ten tweede: Dat wij mitsdien trouw zullen zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur van Nederlandsch-Indië als Hoogst derzelver vertegenwoordiger;

Ten derde: Dat wij zullen nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap IV Kota di Ilir (Kwantan) door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Resident van Riouw en onderhoorigheden zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zullen opvolgen, die ons door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Baserah, op den 21sten October 1905, overeenkomende met den 21sten Sjaäban van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempels en handmerken van Radja HASAN en zijne landsgrooten.

Ten overstaan van mij
Assistent-Resident van Indragiri,

(*w. g.*) VAN DE VELDE.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens Radja HASAN erkend en bevestigd als hoofd van het landschap IV Kota di Ilir (Kwantan).

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Wde Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) DE GRAEFF.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 21sten October 1905, overeenkomende met den 21sten Sjaäban van het Mohamedaansche jaar 1323, verschenen voor mij C. van de Velde, assistent-resident van Indragiri de Pengoeloe's van het landschap IV Kota di Ilir (Kwantan), met name:

a. 1. Dloeha gelar Padoeka Radja, 2. Otong gelar Bandara Soetan, 3. Ripin gelar Bandara Pandjang, en 4. Hadji Hamzah gelar Toe Sri Maharadja van Kota Tjerenti;

b. 1. Lompong gelar Toe Poetih, 2. Mohamad Ali gelar Pakih Pengoeloe, 3. Siroe gelar Sarinoe en 4. Djenah gelar Bandara Koening, van Kota Inoeman;

c. 1. Kasir gelar Pengoeloe Bandaharo, 2. Roendjo gelar Kota Besar, 3. Doewalig gelar Bandara Poetih, 4. Lawit gelar Pengoeloe Malim, 5. Kombih gelar Djalaksemana, 6. Lilah gelar Pengoeloe Boengsoe, 7. Hamim gelar Pengoeloe Moeda, en 8. Galau gelar Pengoeloe Malim van Kota Baserah (Kota Radja en Kota Toewa);

d. 1. Goenting gelar Toe Toepoh, 2. Bai gelar Pengoeloe Gagah, 3. Si Alam Toe Pakomo, en 4. Diri gelar Toe Poetih van Kota Pangian;

e. 1. Salih gelar Toe Sinaro, 2. Abdoelrahman gelar Toe Perdano en 3. Si Merimpon gelar Toe Pobo van Tanah Darat;

al welke hoofden als volkshoofden mij verklaarden in te stemmen met de op heden door den Radja en de Orang[2] gedang hunner federatie (IV Kota di Ilir Kwantan) in hunne tegenwoordigheid afgelegde beëedigde, geteekende en gestempelde Korte Verklaring.

De Assistent-Resident van Indragiri,

(*w. g.*) VAN DE VELDE.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) DE GRAEFF.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 13.)

V KOTO DI TANGAH (KWANTAN).

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, DATOE MOEDO BISEI ORANG GADANG RADJA in de federatie V Koto di Tangah (Kwantan)

verklaar bij deze:

Ten eerste: Dat het landschap V Koto di Tangah (Kwantan) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat;

Ten tweede: Dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogst derzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: Dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap V Koto di Tangah (Kwantan) door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Resident van Riouw en Onderhoorigheden zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Taloek op den 17den November 1905 overeenkomende met den 19den Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van
DATOE MOEDO BISEI.

Ten overstaan van mij:

De Controleur van Sidjoengdjoeng,

(*w. g.*) P. A. HERWERDEN.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den 1906, zijnde daarmede tevens DATOE MOEDO BISEI erkend

en bevestigd als hoofd van het landschap V Koto di Tangah (Kwantan).

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) DE GRAEFF.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 17den November 1905 overeenkomende met den 19den Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen voor mij P. A. HONDIUS VAN HERWERDEN, Controleur van Sidjoengdjoeng:

Datoe Gadang Madjolelo
Datoe Bandharo Soetan
Datoe Simaradjo
Datoe Sinaro Nan Poetih
} penghoeloe nan berampat di Taloek (Koto).

Datoe Bandharo, poetjoe
Datoe Radjo Penghoeloe sandi
Datoe Penghoeloe Reno
Datoe Penghoeloe Soetan
Datoe Penghoeloe Radjo
Datoe Bagindo Maradjo
} penghoeloe nan berampat } di Kari (Koto)

Datoe Ampang Sambilan, poetjoe
Datoe Manggoeng
Datoe Padoeko Madjolelo
Datoe Padoeko Radjo
Datoe Padoeko Sadejo
} penghoeloe nan berampat } di Djakei (anak Koto)

Datoe Penghoeloe Bandharo
Datoe Gomoek
Datoe Penghoeloe Kajo
Datoe Moentjak
} penghoeloe na berampat di Sammdalak (Koto).

Datoe Penghoeloe Soetan
Datoe Penghoeloe Moedo
Datoe Maro Anso
} penghoeloe nan berampat di Sibarakoen (Koto).

Datoe Penghoeloe Malim
Datoe Penghoeloe Moedo
Datoe Panghoeloe Kajo
Datoe Penghoeloe Basar
} penghoeloe nan berampat di Sintadjo (anak Koto).

Datoe Radjo Lelo
Datoe Bimbo
Datoe Mangkoeto Simaradjo
Datoe Penghoeloe Moedo
} penghoeloe nan berampat di Benei (anak Koto).

Datoe Radjo Lelo
Datoe Bandharo Nalim
Datoe Oelat Tjoemono
Datoe Sinaro Batoeah
} penghoeloe nan berampat di Kopah (anak Koto).

Al welke hoofden als volkshoofden mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den Orang gadang radja in de federatie V Koto di Tangah (Kwantan) DATOE MOEDO BISEI in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring.

En heb ik van die verklaring dit proces-verbaal in drievoud opgemaakt.

Taloe 17 November 1905.

De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. HERWERDEN.

Voor eensluidend afschrift:
De GouvernementsSecretaris,
(*w. g.*) DE GRAEFF,

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 14.)

V KOTO DI MOEDIK (LOEBOE DJAMBI-KWANTAN).

VERKLARING.

Ik ondergeteekende DATOE HABIB ORANG GADANG RADJA in de federatie V Koto di Moedik (Loeboe Djambi) Kwantan verklaar bij deze:

Ten eerste: Dat het landschap V Koto di Moedik (Loeboe Djambi) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: Dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: Dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap V Koto di Moedik (Loeboe Djambi) door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Resident van Riouw of Onderhoorigheden zullen zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Loeboe Djambi op den 18den November 1905 overeenkomende met den 20sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van DATOE HABIB.

Ten overstaan van mij
De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. HERWERDEN.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens DATOE HABIB erkend

en bevestigd als hoofd van het landschap V Kota di Moedik (Loeboe Djambi).

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 18den November 1905 overeenkomende met den 20sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen voor mij P. A. Hondius van Herwerden, Controleur van Sidjoengdjoeng:

Datoe Bandharo, poetjoe van de koto Loeboe Djambi en de anak negeri Tjangar. Datoe Tmo. Datoe Andiko. Datoe Radjo Soewaro. Datoe Tambaro.	penghoeloe nan berampat di Loeboe Djambi.
Datoe Tjindoeano. Datoe Rangkajo Hitam. Datoe Domoanso. Datoe Tan Paewan. Datoe Radjo Mangkoeto. Datoe Rangkajo Basar. Datoe Bidjajo. Datoe Maraeanso. Datoe Katjamain. Datoe Sinanto. Datoe Poetih Bongsoe. Datoe Sinaro. Datoe Oelat Tjoemano. Datoe Radja Indo. Datoe Padoeko Sinaro. Datoe Amar diradjo.	penghoeloe nan 16 di Loeboe Djambi.
Datoe Radja Doebalang. Datoe Njato. Datoe Radja Malajoe. Datoe Padoeko Soeanso. Datoe Sinaro.	penghoeloe nan balimo di Tjangar.

Datoe Bandharo, poetjoe van de Koto's Taloek Baringin, Goenoeng, Toewar en Loeboe Tarantang.

Datoe Bidjo di Redjo, poetjoe.		di Taloek Baringin.
Datoe Ambang. Datoe Ono. Datoe Radjo Panghoeloe. Datoe Padoeko Toean.	penghoeloe nan berampat	
Datoe Toemanggoeng, poetjoe.		di Goenoeng.
Datoe Radjo Lelo. Datoe Basar. Datoe Padoeko Sinaro. Datoe Madjo Indo.	penhoeloe nan berampat	
Datoe Simaradjo, poetjoe.		di Toear.
Datoe Smiadjo Lelo. Datoe Tjoemano. Datoe Kajo. Datoe Panghoeloe Moedo.	penghoeloe nan berampat	
Datoe Maradjo, poetjoe.		di Loeboe Tarantang.
Datoe Djalelo. Datoe Madjo Kajo. Datoe Toemanggoeng. Datoe Sinaro.	penghoeloe nan berampat	

Al welke hoofden als volkshoofden mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden voor den Orang gadang Radja in de federatie V Koto di Moedik (Loeboe Djambi) Kwantan Datoe Habib in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring.

En heb ik van die verklaring, dit proces-verbaal in drievoud opgemaakt.

Loeboe Djambi, 18 November 1905.

De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. Herwerden.

Voor eensluidend afschrift:
De Gouvernements-Secretaris
de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 15.)

IV KOTO DI MOEDIK (LOEBOE AMBATJANG-KWANTAN).

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Datoe Padoeko Radjo orang gadang Radja in de federatie IV Koto di Moedik (Loeboe Ambatjang) Kwantan

verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap IV Koto di Moedik (Loeboe Ambatjang) een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat;

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den

Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogst derzelver vertegenwoordiger;

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap IV Koto di Moedik (Loeboe Ambatjang) door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Resident van Riouw en Onderhoorigheden zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Loeboe Ambatjang op den 19den November 1905, overeenkomende met den 21sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van
Datoe Padoeko Radjo.

Ten overstaan van mij,
De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. Herwerden.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens Datoe Padoeko Radjo erkend en bevestigd als hoofd van het landschap IV Koto di Moedik (Loeboe Ambatjang).

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 19den November 1905, overeenkomende met den 21sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen voor mij, P. A. Hondius van Herwerden, controleur van Sidjoengdjoeng:

Datoe Sanggo Maradjo, poetjoe van de Koto's Loeboe Ambatjang en Sampoerogo

Datoe Simaradjolelo
Datoe Padoeko Simaradjo
Datoe Sampono Maradjo
Datoe Silelo
} penghoeloe nan berampat di Loeboe Ambatjang.

Datoe Pakomo, poetjoe van de Koto's Ajer Baloes (Koto Toewo) en Soengei Pinang.

Datoe Mangkoeto Sinaro
Datoe Madjo Basar
Datoe Bandharo Soetan
Datoe Bagindo Madjolelo
} penghoeloe nan berampat di Ajer Baloes (Koto Toewo).

Datoe Maradjo
Datoe Padoeko
Datoe Tan Kajo
} penghoeloe nan berampat di Soengei Pinang.

Al welke hoofden als volkshoofden mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den Orang gadang radja in de federatie IV Koto di Moedik (Loeboe Ambatjang) Kwantan Datoe Padoeko Radjo in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring.

En heb ik van die verklaring dit proces-verbaal in drievoud opgemaakt.

Loeboe Ambatjang 19 November 1905.

De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. Herwerden.

Voor eensluidend afschrift:
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 16.)

LOEBOE RAMO OF III KOTA.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende Djaja, Orang Kaja Mat Taher van het landschap Loeboe Ramo of III Kota, verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap Loeboe Ramo of III Kota een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Loeboe Ramo of III Kota door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den resident van Riouw en Onderhoorigheden, zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Loeboe Ramo op den 20sten November 1905, overeenkomende met den 22sten Ramalan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van
Djaja, Orang Kaja Mat Taher.

Ten overstaan van mij,
De Assistent-Resident van Indragiri,
(*w. g.*) van de Velde.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens Djaja erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Loeboe of III Kota.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 20sten November 1905, overeenkomende met den 22sten Ramalan van het Mohamedaansche jaar 1323, verschenen voor mij C. VAN DE VELDE, assistent-resident van Indragiri, de Pengoeloe's van het Landschap Loeboe Ramo, met name:

a. 1. Temenggoeng Salat, 2. Tambalau Maäkat, 3. Madjo Indo Kahar, 4. Radja Bendara Lelo Chatib, 5. Padoeka Maradja Kerab, 6. Padoeka Madjolelo Denda (vertegenwoordigd door zijn wakil Sihat) en 7. Senaro Hadji Boedjang Bongko van Kota Loeboe Ramo;

b. I. Orangkaja Bongsoe Ismail, 2. Madjo Sinaro Tegah, 3. Maharadja Tasin, 4. Orangkaja Tengah Begab, en 5. Mangkoeto Saidi (vertegenwoordigd door zijn wakil Soleiman) van Kota Pantai;

c. 1. Teloema Ketawi, 2. Madjo Sinaro Lembo, 3. Sangga Salaradja en 4. Bedjajo Djakaria (vertegenwoordigd door zijn wakil Sangga Salaradja), van Kota Ajer Boeloeh;

al welke hoofden als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den „Orang Kaja Mat Taher" hunner federatie (Loeboe Ramo of III Kota) in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en geteekende Korte Verklaring.

De Assistent-Resident van Indragiri,

(*w. g.*) VAN DE VELDE.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) DE GRAEFF.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 17.)

IV KOTA DI ILIR (KWANTAN), V KOTO DI TANGAH (KWANTAN), V KOTO DIMOEDIK (LOEBOE DJAMBI), IV KOTO DI MOEDIK (LOEBOE AMBATJANG) EN LOEBOE RAMO OF III KOTA.

NOTA VAN TOELICHTING.

De landschappen IV Kota di Ilir, V Koto di Tangah, V Koto di Moedik (Loeboe Djambi), IV Koto di Moedik (Loeboe Ambatjang) en Loeboe Ramo of III Kota zijn gelegen in de Kwantan-streken van Midden-Sumatra.

Eene beschrijving van het laatstgenoemde gebied is opgenomen in het *Tijdschrift van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap*, 2°. Serie Deel XXIII n°. 4 blz. 725 v. v., terwijl over de andere landschappen uitvoerige aanteekeningen voorkomen in hetzelfde tijdschrift, 2° Serie Deel XXIII n°. 5 blz. 996 v. v., waarbij te vergelijken Deel XXIV n°. 1 blz. 59 v. v.

Militaire colonnes van Tandjoeng Pinang (Riouw), Sumatra's Westkust en Djambi bezochten in 1905 deze streken in verband met het uitwijken daarheen van kwaadgezinde Djambiërs en van uit Sawah Loento gedroste dwangarbeiders, die men onwillig of onmachtig was uit te leveren, en tot wering van den slechten invloed die van enkele landschappen aldaar uitging op andere, aan de Padangsche Bovenlanden grenzende landschappen, die verzocht hadden onder ons bestuur te komen.

De voornaamste hoofden van wie de meesten reeds vroeger toenadering tot het Gouvernement gezocht hadden ten einde tot onderhandelingen over hunne onderwerping te geraken, legden in het laatst van 1905 verklaringen af tot onderwerping aan het Nederlandsche gezag, waarmede de volkshoofden instemming betuigden.

Door de zelfbesturen der federatie's Taloek, Loeboe Djambi en Loeboe Ambatjang zijn zelfstandig verklaringen afgelegd, omdat bij onze komst in Kwantan bleek, dat deze federaties den sedert overleden Radja Hasan (Baserah) volstrekt niet als vorst erkenden en hij ook volgens de matriarchale beginselen van het Menangkabausche Vorstenhuis geen aanspraak kon doen gelden op den titel van vorst van Kwantan, zooals vroeger wel eens ten onrechte was aangenomen.

Bij *Ind. Stbl.* 1907 n°. 9 is bepaald, dat deze landschappen gezamenlijk onder den naam van „Kwantan-districten" met ingang van 1 April 1907 eene onderafdeeling zullen vormen van de afdeeling Indragiri der residentie Riouw en Onderhoorigheden.

(265. 18.)

V KOTA EN PADANG TARAB.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Datoe Chatib Basar, pajoeng sakaki di Soengei Batoeng, hoofd der federatie V Kota en Padang Tarab, verklaar bij deze:

Ten eerste: Dat de landschappen V Kota en Padang Tarab een gedeelte uitmaken van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staan.

Ten tweede: Dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: Dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot de landschappen V Kota en Padang Tarab door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Soengei Batoeng op den 21sten November 1905, overeenkomende met den 23sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van
Datoe Chatib Basar.

Ten overstaan van mij:

De Controleur van Sidjoengjoeng,

(*w. g.*) P. A. HERWERDEN.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens Datoe Chatib Basar erkend en bevestigd als hoofd van het landschap V Kota en Padang Tarab.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Wde Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) DE GRAEFF.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 21sten November 1905, overeenkomende met den 23sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323, verschenen voor mij, P. A. Hondius van Herwerden, Controleur van Sidjoengdjoeng,

Datoe Radja Mohamad, orang gadang	di Soengei Batoeng.
Datoe Tan Bagindo, sandi orang gadang	
Datoe Bandharo Hitam, panghoeloe	
Datoe Seniaradjo Lelo, panghoeloe	
Datoe Bandharo Basar, panghoeloe	
Datoe Bandharo Moedo, panghoeloe	
Datoe Panghoeloe Basar, panghoeloe	
Datoe Maradjo, panghoeloe	
Datoe Tan Moetahir, panghoeloe	
Datoe Orang Kajo Moedo, panghoeloe	
Datoe Andiko Radjo, orang gadang	di Ajer Amo.
Datoe Radjo Lelo, sandi orang gadang	
Datoe Padoeko Toean, panghoeloe	
Datoe Bimbo Radjo, panghoeloe	
Datoe Tan Bandharo, panghoeloe	
Datoe Padoeko Soeanso, panghoeloe	
Datoe Maradjo, panghoeloe	
Datoe Kali, panghoeloe	
Datoe Madjo Indo, panghoeloe	
Datoe Sari Padoeko, orang gadang	di Maloro.
Datoe Mangkoeto orang, sandi orang gadang	
Datoe Padoeko Sinoro, panghoeloe	
Datoe Bandharo, panghoeloe	
Datoe Radja Panghoeloe, panghoeloe	
Datoe Madjo Basar, panghoeloe	
Datoe Tan Madjo Lelo, orang gadang	di Tandjoeng Kaling.
Datoe Koentjang, sandi, orang gadang	
Datoe Tan Mandaro, panghoeloe	
Datoe Manti Panghoeloe, panghoeloe	
Datoe Madjo Indo, panghoeloe	
Datoe Lipati, orang gadang	di Padang Tarab.
Datoe Manggoeng, sandi, orang gadang	
Datoe Madjo Basar, panghoeloe	
Datoe Madjo Indo, panghoeloe.	
Datoe Padoeko Simaradjo, panghoeloe	

Al welke hoofden, als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den pajoeng sakaki di Soengei Batoeng, hoofd der federatie V Kota en Padang Tarab, Datoe Chatib Basar in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring.

En heb ik van die verklaring dit proces-verbaal in drievoud opgemaakt.

Soengei Batoeng, 21 November 1905.

De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. Herwerden.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 19.)

IV KOTA.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Datoe Tan Basar, pajoeng sakaki di Kamang, hoofd der federatie IV Kota verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap IV Kota een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat;

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger;

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap IV Kota door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenweordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Solok Hambar op den 21sten November 1905 overeenkomende met den 23sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van Datoe Tan Basar.

Ten overstaan van mij:
De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. Herwerden.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens Datoe Tan Basar erkend en bevestigd als hoofd van het landschap IV Kota.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 21sten November 1905 overeenkomende met den 23sten Ramelan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen voor mij P. A. Hondius van Herwerden, Controleur van Sidjoengdjoeng:

Datoe Gadang, orang gadang	di Kamang.
Datoe Djoembang Malie, sandi orang gadang	
Datoe Tan Maradjo, panghoeloe	
Datoe Pangkal Oerang, panghoeloe	
Datoe Nachodo Maradjo, panghoeloe	di Kamang
Datoe Sipat Radjo, panghoeloe	
Datoe Tan Madjolelo, panghoeloe	
Datoe Tan Maetahir, panghoeloe	

Datoe Djati, orang gadang Datoe Maradjo, sandi orang gadang Datoe Maradjo Lelo, panghoeloe Datoe Mangkoeto Maradjo, panghoeloe Datoe Radja Bandharo, panghoeloe Datoe Peto di Langit, panghoeloe	di Koenangan.
Datoe Madjo Indo, orang gadang Datoe Sati, sandi orang gadang Datoe Padoeko Toean, panghoeloe Datoe Siradjo, panghoeloe Datoe Radjo Lelo, panghoeloe	di Galagah.
Datoe Madjo Basar, orang gadang Datoe Tannaro, sandi orang gadang Datoe Radja Tambang, panghoeloe Datoe Padoeka Basar, panghoeloe Datoe Lelo di Radjo, panghoeloe Datoe Madjo Indo, panghoeloe	di Parit Rantang.

Al welke hoofden, als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den pajoeng sakaki di Kamang hoofd der federatie IV Kota, Datoe Tan Basar in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring.

En heb ik van die verklaring dit proces-verbaal in drievoud opgemaakt.

Solok Hambar 21 November 1905.

De Controleur van Sidjoengdjoeng,
(*w. g.*) P. A. Herwerden.

Vóor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 20.)

SOENGAI KOENIT.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Tan Toeah Radja Sailan, radja van het landschap Soengai Koenit verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap Soengai Koenit een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat;

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger;

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Soengai Koenit door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Soengai Soengkai op den 28sten November 1905, overeenkomende met den 30sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van
Tan Toeah Radja Sailan.

Ten overstaan van mij:
De Controleur van Moeara Laboeh,
(w. g.) Palmer van den Broek.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens Tan Toeah Radja Sailan erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Soengai Koenit.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 28sten November 1905 overeenkomde met den 30sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen voor mij Datoek Bandharo Kajo, Datoek Radja Palembang, Datoek Panghoeloe Moedo, Datoek Manti Panghoeloe, Datoek Panghoeloe Radjo, Datoek Sampono Maradjo, Datoek Radja Kalabihan, Datoek Panghoeloe Maroehoen, Datoek Radjo Bangoen en Orang Kajo Basar, al welke hoofden, als volkshoofden van het landschap Soengai Koenit, mij verklaarden intestemmen met de mede op heden door den radja van genoemd landschap in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring.

De Controleur van Moeara Laboeh,
(w. g.) Palmer van den Broek.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(w. g.) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 21.)

TALAO.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Radja Gagah, radja van de negeri Talao verklaar bij deze:

Ten eerste: dat de negeri Talao een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat;

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger;

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Talao door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Soengai Soengkai op den 28sten November 1905 overeenkomende met den 30sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stond het handmerk van Radja Gagah.

Ten overstaan van mij:

De Controleur van Moeara Laboeh,
(*w. g.*) Palm r van den Broek.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 13den Maart 1906, zijnde daarmede tevens Radja Gagah erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Talao.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

PROCES-VERBAAL.

Op heden den 28sten November 1905, overeenkomende met den 30sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen voor mij Datoek Radja Mangkoeto, Datoek Padoeko Radjo, Datoek Bandharo Radjo en Datoek Bandharo Moedo, al welke hoofden, als volkshoofden van de negeri Talao, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den radja van genoemde negeri in hunne tegenwoordigheid afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring.

De Controleur van Moeara Laboeh,
(*w. g.*) Palmer van den Broek.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) de Graeff.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 22.)

KOTA BESAR.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Jang dipertoean Soeltan Sri Maharadja di radja, Radja in het landschap Kota Besar, verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap Kota Besar een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Kota Besar door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Kota Baroe, op den 23sten November 1905, overeenkomende met den 26sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempel en handmerk van Soeltan Sri Maharadja di radja.

Ten overstaan van mij,

Assistent-Resident van Tanah Datar,
(*w. g.*) Coenen.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juni 1906, zijnde daarmede tevens Jang dipertoean Soeltan Sri Maharadja di radja erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Kota Besar.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) van Rees.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. Moresco.

PROCES-VERBAAL.

Op heden, Donderdag den 23sten November 1905, overeenkomende met den 26sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323, verschenen te Kota Baroe (landschap Kota Besar) voor mij, ondergeteekende, W. J. Coenen, assistent-resident van de afdeeling Tanah Datar, residentie Padangsche Bovenlanden,

Gouvernement van Sumatra's Westkust, de na te noemen personen, gezamenlijke hoofden in het landschap Kota Besar:

Datoe Tan Madjo Lelo Datoe Panghoeloe Kajo Datoe Panghoeloe Radjo Datoe Padoeko Sigal Datoe Sanggo Maradjo	Bondjau.
Datoe Toemanggoeng Datoe Panghoeloe Malim Datoe Padoeko Siramo Datoe Sepat Radja Datoe Padoeko Sinjato Datoe Padoeko Bandharo Datoe Goematan Sati	Abai.
Datoe Machoedoem Datoe Radja Lelo Datoe Panghoeloe Sati Datoe Toemanggoeng Datoe Bandharo Sati Datoe Radjo Panghoeloe	Ampang Koerandji.
Datoe Bandharo Moedo Datoe Maradjo Datoe Toemanggoeng Datoe Bando Radjo Datoe Panghoeloe Soetan Datoe Radja Sailan Datoe Bandharo Poetih	Kota Baroe.
Datoe Maradjo Kajo Datoe Kali Bandharo Datoe Panghoeloe Malim	Rantau Salak
Datoe Bandharo Malim Datoe Panghoeloe Kajo Datoe Mangkoeto Besar	Rantau Salak.
Datoe Bandharo Radjo Datoe Lelo di Radjo Datoe Mangkoeto Kajo Datoe Padoeko Bandharo	Ampaloe.

Al welke hoofden, als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den Radja van hun landschap Kota Besar Soeltan Sri Maharadja di Radja in hunne tegenwoordigheid en ten mijnen overstaan afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring, waarvan door mij is opgemaakt dit proces-verbaal in drie éénsluidende exemplaren.

Kota Baroe, datum als boven.

De Assistent-Resident voornoemd,
(*w. g.*) Coenen.

Voor eensluidend afschrift,

De Wd Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. Moresco.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 23.)

POELAU POENDJOENG.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Toeankoe Sati, Radja in het landschap Poelau Poendjoeng verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap Poelau Poendjoeng een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: Dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Poelau Poendjoeng door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Poelau Poendjoeng op den 27sten November 1905, overeenkomende met den 30sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 en opgemaakt in drievoud.

Hier stonden de stempel en handmerk van Toeankoe Sati.

Ten overstaan van mij,

Assistent-Resident van Tanah Datar,
(*w. g.*) Coenen.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juni 1906, zijnde daarmede tevens Toeankoe Sati, erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Poelau Poendjoeng.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) van Rees.

Voor eensluidend afschrift,

De Wd Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. Moresco.

PROCES-VERBAAL.

Op heden, Maandag den 27sten November 1905, overeenkomende met den 30sten van de maand Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen te Poelau Poendjoeng voor mij ondergeteekende, W. F. Coenen, assistent-resident van de afdeeling Tanah Datar, residentie Padangsche Bovenlanden, gouvernement van Sumatra's Westkust, de na te noemen personen gezamenlijke hoofden in het tot het gebied der Boven-Batanghari-rivier behoorend landschap Poelau Poendjoeng.

Datoe Padoeko Soeanso Datoe Tan Basar Datoe Tan Panghoeloe Datoe Padoeko Sati Datoe Panghoelo Basar Datoe Bandharo Hitam Datoe Radjo Medan	Soengei Dareh en Soengei Kilangan.

Datoe Tan Basar	
Datoe Radjo Toeo	
Datoe Radjo Palawan	
Datoe Radjo Malano	
Datoe Basar	Soengei Kamboet.
Datoe Radjo Lipati	
Datoe Radjo Labih	
Datoe Radjo Medan	
Datoe Sati	
Datoe Sanggoeno	
Datoe Laboean	
Datoe Manggoejang	
Datoe Radjo Panghoeloe	
Datoe Bagindo Simaradjo	
Datoe Orangkajo Moelih	Poelau Poendjoeng.
Datoe Kabilangan Labih	
Datoe Radja Bagindo	
Datoe Padoeko Indo	
Datoe Tan Maradjo	
Datoe Radjo Lelo	
Datoe Padoeko Basar	
Datoe Maradjo Adil	
Datoe Bandharo Radjo	
Datoe Radjo Gamoejang	Loeboe Boelang.
Datoe Siredjo	
Datoe Gagar Sampono	

Al welke hoofden, als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den radja van hun landschap Toeankoe Sati in hunne tegenwoordigheid en ten mijnen overstaan aflegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring, waarvan door mij is opgemaakt dit proces-verbaal in drie eensluidende exemplaren.

Poelau Poendjoeng, datum als boven.

De Assistent-Resident voornoemd,
(*w. g.*) Coenen.

Voor eensluidend afschrift,
De Wd Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. Moresco.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 24.)

SI GOENTOER.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Toeankoe Baginda Ratoe, Radja in het landschap Si Goentoer verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap Si Goentoer een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder heerschappij van Nederland staat.

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Si Goentoer door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Poelau Poendjoeng op den 27sten November 1905 overeenkomende met den 30sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323.

Hier stonden stempel en handmerk van Toeankoe Baginda Ratoe.

Ten overstaan van mij,
Assistent-Resident van Tanah Datar,
(w. g.) Coenen.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juni 1906, zijnde daarmede tevens Toeankoe Baginda Ratoe erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Si Goentoer.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) van Rees.

Voor eensluidend afschrift,
De Wd Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. Moresco.

PROCES-VERBAAL.

Op heden, Maandag den 27sten November 1905, overeenkomende met den 30sten van de maand Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen te Poelau Poendjoeng voor mij ondergeteekende, W. J. Coenen, assistent-resident van de afdeeling Tanah-Datar, residentie Pandangsche Bovenlanden, Gouvernement van Sumatra's Westkust de na te noemen personen, gezamenlijke hoofden in het tot het gebied der Boven Batangharirivier behoorend landschap Sigoentoer:

Datoe Bagindo Maradjo	
Datoe Gadang	
Datoe Bagindo Tan Alam	
Datoe Radjo Manghoep	
Datoe Intan Panghoeloe	Si Goentoer.
Datoe Padoeko Besar	
Datoe Indo Mangkoeto	
Datoe Radjo Malano	
Datoe Panghoeloe Basar	
Datoe Adil	
Datoe Tan Basar	
Datoe Maradjo	Taratak.
Datoe Orangkajo Besar	
Datoe Djo Malano	

Datoe Tan Moetahir Datoe Lipati Datoe Radja Labih Datoe Padoeko Sinaro	Kota Toeo.
Datoe Bandharo Datoe Mangkoeto Garang	Soengei Langse.
Datoe Radjo Malano Datoe Radjo Katji Datoe Goemantan Sati Datoe Panghoelo Moeda Datoe Kali Bandharo Datoe Peto Moelih Datoe Lipati Datoe Padoeko Maradjo	Soerau.
Datoe Gadang Datoe Mangkoeto Datoe Radjo Panghoeloe	Si Kabau.
Datoe Orangkajo Moedo Datoe Djati Datoe Radjo Malingkar Datoe Radjo Bandharo	Si Kabau.
Datoe Toemanggoeng Datoe Orangkajo Hitam Datoe Bandaro Labih Datoe Tanaro Datoe Padoeko Madjolelo Datoe Bandaro Radjo Datoe Orangkajo Basar Datoe Madjo Sinaro Datoe Padoeko Siramo Datoe Mangkoeto Kajo	Tabing Tinggi.
Datoe Basar Datoe Sinaro Datoe Lipati Datoe Padoeko Datoe Bandharo Datoe Padoeko Simaradjo	Goenoeng Medan.
Datoe Radja Katji Basar Datoe Radja Tiga Poeloeh Datoe Padoeka Besar Datoe Madjo Senaro	Soengei Doeo.
Datoe Toemanggoeng Pajoeng Poetih Datoe Bandharo Satio di Radjo Datoe Panghoeloe nan Poetih Datoe Pajoeng Datoe Madjo Kajo	Si Malidoe.
Datoe Machoedoem Datoe Sipa Radjo Datoe Madjo Sendaro Datoe Mandaro Garang Datoe Radjo Moedo Datoe Segar Radjo	Poelau Mainau.
Datoe Radjo Toemanggoeng Datoe Maradjo Indo Datoe Padoeko Datoe Orangkajo Besar Datoe Padoeko Siramo	Si Tioeng.
Datoe Radjo Sireko Datoe Simoeno Datoe Orangkajo Bongsoe Datoe Radjo Bandharo Datoe Madjo Indo	Poelai.
Datoe Sorian Datoe Bandaharo Datoe Sinaro Datoe Manghoe Datoe Padoeka Datoe Radja Moeda Datoe Bawah Singo Datoe Maradja Besar	Timpeh.
Datoe Padoeka Besar Datoe Padoeka Siadjo Datoe Tan Mandharo Datoe Padoeko Labih	Djaoe.
Datoe Bandaharo Datoe Orangkajo Poetih Datoe Padoeka Maradja Datoe Padoeka Soeaso Datoe Djalo Anso Datoe Mangkoeto	Tabe.

Al welke hoofden, als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den Radja van hun landschap Toeankoe Bagindo Ratoe in hunne tegenwoordigheid en ten mijnen overstaan afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring; waarvan door mij is opgemaakt dit proces-verbaal in drie éénsluidende exemplaren.

Poelau Poendjoeng datum als boven.

De Assistent-Resident voornoemd,

(*w. g.*) Coenen.

Voor eensluidend afschrift,

De Wd Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) E. Moresco.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 25.)

POETJOE RANTAU INDRAGIRI.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende, Radja Toeankoe Baginda Madjalelo, Radja in het landschap Poetjoe Rantau Indragiri verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap Poetjoe Rantau Indragiri een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat;

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger;

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Poetjoe Rantau Indragiri door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust zullen worden getroffen, en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwoordiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Poelau Poendjoeng op den 27sten November 1905, overeenkomende met den 30sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323.

Hier stonden stempel en handmerk van Toeankoe Baginda Madjalelo.

Ten overstaan van mij,

Assistent-Resident van Tanah-Datar,

(*w. g.*) Coenen.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juni 1906, zijnde daarmede tevens Radja Toeankoe Baginda Madjalelo erkend en bevestigd als hoofd van het landschap Poetjoe Rantau Indragiri.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) van Rees.

Voor eensluidend afschrift,

De Wd Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) E. Moresco.

PROCES-VERBAAL.

Op heden, Maandag den 27sten November 1905, overeenkomende met den 30sten van de maand Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323 verschenen te Poelau Poendjoeng voor mij ondergeteekende, W. J. Coenen, Assistent-Resident van de Afdeeling Tanah-Datar, residentie Padangsche Bovenlanden, Gouvernement van Sumatra's Westkust de na te noemen personen, gezamenlijke hoofden in het uit de negerieën Iboel-Pangkalan-Moeara Patai en Setiang bestaande landschap Poetjoe Rantau Indragiri:

Datoe Madjo Indo	Iboel.
Datoe Tan Djolelo Datoe Tan Amas Datoe Panghoeloe Radja Datoe Panghoeloe Moeda	Moeara Patai.
Datoe Padoeka Maradja Datoe Radja Malano Datoe Padoeka Besar Drtoe Panghoeloe Moeda	Pangkalan.
Datoe Tan Goredja	Setiang.

Al welke hoofden, als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door den Radja van hun landschap Toeankoe Baginda Madjalelo in hunne tegenwoordigheid en ten mijnen overstaan afgelegde beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring waarvan door mij is opgemaakt dit procesverbaal in drie eens luidende exemplaren.

Poelau Poendjoeng datum als boven.

De Assistent-Resident voornoemd.

(*w. g.*) Coenen.

Voor eensluidend afschrift,

De Wd Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) E. Moresco.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 26.)

PADANG LAWAS.

VERKLARING.

Ik, ondergeteekende, Toeankoe Bagindo Madjalelo, handelende ten deze in mijne hoedanigheid van voogd over den minderjarigen Radja van het landschap Padang Lawas, met name Toeankoe Baginda Tan Mohamad, verklaar bij deze:

Ten eerste: dat het landschap Padang Lawas een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve onder de heerschappij van Nederland staat;

Ten tweede: dat ik mitsdien trouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië als Hoogstderzelver vertegenwoordiger;

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen die met betrekking tot het landschap Padang Lawas door of namens het Gouvernement of deszelfs vertegenwoordiger, den Gouverneur van Sumatra's Westkust, zullen worden getroffen en in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens dien vertegenwaardiger zullen worden gegeven.

Gedaan en beëedigd te Kota Baroe op den 24sten November 1905, overeenkomende met den 27sten Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323.

Hier stonden stempel en handmerk van Toeankoe Bagindo Madjalelo,

Ten overstaan van mij,

Assistent-Resident van Tanah Datar,

(*w. g.*) Coenen.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 7den Juni 1906, zijnde daarmede tevens Toeankoe Bagindo Madjalelo, voogd van den minderjarigen radja van het landschap

Padang Lawas, Toeankoe Bagindo Tan Mohamed erkend en bevestigd als waarnemend hoofd van dat landschap.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) van Rees.

Voor eensluidend afschrift,
De Wd Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. Moresco.

PROCES-VERBAAL.

Op heden, Vrijdag den 24sten November 1905, overeenkomende met den 27sten van de maand Ramadlan van het Mohamedaansche jaar 1323, verschenen te Kota Baroe (landschap Kota Besar) voor mij ondergeteekende, W. J. Coenen, assistent-resident van de afdeeling Tanah Datar, residentie Padangsche Bovenlanden, Gouvernement van Sumatra's Westkust, de na te noemen personen, gezamenlijke hoofden in het tot het gebied der Boven-Batangharirivier behoorend behoorend landschap Padang Lawas:

Datoe Maradjo Lelo Datoe Radjo Melano Datoe Panghoeloe Moedo Datoe Machoedoem	Padang Lawas.
Datoe Radjo Manghoelo Datoe Padoeko Reno	Batoe Idjar.
Datoe Radjo Soeleman Datoe Bandharo Sati Datoe Malin Kerang	Koto Baringin.
Datoe Bandharo Kajo Datoe Malim Panghoeloe Datoe Sampono Maradjo	Tioemang.
Datoe Panghoeloe Moedo Datoe Radjo Panghoeloe Datoe Padoeko Radjo Datoe Ali Bandharo Datoe Marodjo	Si Pangkoer.
Datoe Padoeko Labih Datoe Bandharo Moedo Datoe Maradjo Datoe Bandharo Soetan Datoe Panghoeloe Radjo Datoe Bandaro Radjo Datoe Radjo Bardjalang	Soengei Langko.
Datoe Lipati Madjo Lelo Datoe Tan Besar Datoe Limbago Besar Datoe Bandharo	Koto Padang.
Datoe Panghoeloe Besar Datoe Radja Mantari Datoe Padoeko Sinaro Datoe Padoeko Bandharo	Koto Padang.
Datoe Mangkoeto Kajo Datoe Sinaro Datoe Madjo Kajo	Si Alang Gaoeng.
Datoe Bandharo Poetih Datoe Bandharo Koening Datoe Mangkoeto Labih Datoe Panghoelo Moedo Datoe Radja Panghoeloe Datoe Goemantan	Tarantang.
Datoe Barasingo Datoe Maradja Kaja Datoe Sinaro Datoe Maradja Datoe Maradja Linaro Datoe Temoeasan Datoe Singo Kajoe	Si Aoem.

Al welke hoofden, als volkshoofden, mij verklaarden in te stemmen met de mede op heden door Toeankoe Bagindo Madjolelo in zijne hoedanigheid van voogd over den minderjarigen Radja van het landschap Padang Lawas, met name Toeankoe Baginda Tan Mohammad, in hunne tegenwoordigheid en ten mijnen overstaan afgelegde, beëedigde en gewaarmerkte korte verklaring, waarvan door mij is opgemaakt dit proces-verbaal in drie éénsluidende exemplaren.

Kota Baroe, datum als boven.

De Assistent-Resident voornoemd,
(*w. g.*) Coenen.

Voor eensluidend afschrift,
De Wd Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. Moresco.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 27.)

V KOTA EN PADANG TARAB, IV KOTA, SOENGAI KOENIT, TALAO, KOTA BESAR, POELAU POENDJOENG, SI GOENTOER, POETJOE RANTAU INDRAGIRI EN PADANG LAWAS.

NOTA VAN TOELICHTING.

In hoofdzaak begrensd door de onderafdeeling Kwantan-districten (*Ind. Stbl.* 1907 nº. 7), en de residentie's Djambi en Padangsche Bovenlanden, liggen deze landschappen, (1) waarvan de zelfbesturen verklaringen van onderwerping hebben afgelegd, voornamelijk in het stroomgebied van de Batang Hari en hare zijtakken de Batang Siat en de Batang Djoedjoehan.

In Februari 1904 boden de radja van Kota Besar en de hoofden van de zijne supprematie erkennende landschappen Soengai Koenit, Talao, Indamar, Batoe Kangkoeng en Beneden-Djoedjoehan hunne onderwerping aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië aan, waarna een onderzoek naar de politieke en maatschappelijke toestanden in deze landschappen werd ingesteld door den controleur van Moeara Laboeh (Padangsche Bovenlanden). Gedurende de reis van dezen ambtenaar, van December 1904 tot Maart 1905, door deze landschappen en door die, gelegen aan de Batang Hari, deden hoofden en bevolking zich van eene gunstige zijde kennen, ofschoon uitgeweken vijandige Djambiërs en gedroste dwangarbeiders zich in hun gebied ophielden. Reeds vroeger trouwens hadden aanrakingen met sommige dezer landschappen plaats gehad. Zoo had reeds in 1845 de toenmalige radja van Soengai Koenit zijne onderwerping aangeboden. Ook in 1893 wenscht de bestuurder van dat landschap zich aan ons gezag te onderwerpen (Koloniaal Verslag 1894 bladz. 14), doch inlijving bij ons gebied is toen uitgebleven, omdat geen zekerheid was te verkrijgen of de hoofden eigenmachtig over hun land konden beschikken zonder het hoofd van Kota Besar er in te kennen. Thans, nadat een plaatselijk onderzoek was ingesteld, legden in November van 1905, de radja's verklaringen van onderwerping af, waarmede de volkshoofden hunne instemming betuigden.

In verband met de wenschen van hoofden en bevolking is bij Gouvernementsbesluit van 3 November 1906 nº. 25 het landschap Beneden-Djoedjoehan onder het rechtstreeksch bestuur van het Gouvernement gebracht en gevoegd bij de afdeeling Moeara Tebo van de residentie Djambi. In Juli 1905 boden de hoofden van de federatie's der IV Kota's en van de V Kota's en Padang Tarab hunne onderwerping aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië aan, waarna in November van dat jaar de onderteekening en de beëediging der overgelegde verklaringen volgde, waarmede de volkshoofden blijkens de bij de verklaringen overgelegde processen-verbaal hunne instemming betuigden. Ook door het hoofd van het landschap Poelau Poendjoeng was reeds vroeger (in 1845) onderwerping aan ons gezag aangeboden. (Zie ook Koloniaal Verslag 1894 bladz. 14). Het verzoek om onderwerping werd herhaald in Juli 1905 toen de assistent-resident van Djambi dit landschap en de rijkjes Kota Besar, Sigoentoer en Padang Lawas bezocht.

Als waarnemend hoofd van laatstgenoemd landschap is, als voogd van den minderjarigen Toeankoe Bagindo Tan Mohamad, erkend en bevestigd Toeankoe Bagindo Madjalelo.

(1) Waaromtrent een en ander wordt medegedeeld in het *Tijdschrift voor Indische Taal-, Land- en Volkenkunde* Deel XLIX afl. 3 en 4 blz. 206 v. v. en 282 v. v.

(265. 28.)

SINTANG.

AKTEN VAN VERBAND EN VAN BEVESTIGING.

Ik, Pangeran Ratoe Kesoema Negara, optredende als bestuurder van het landschap Sintang, beloof plechtelijk:

dat ik aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als vertegenwoordiger der Koningin in deze gewesten, gehouw en getrouw zal zijn en het gebied van Sintang, dat mij in leen wordt afgestaan en als zoodanig door mij wordt aangenomen, met allen ijver, oplettendheid en toewijding voor en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zal besturen overeenkomstig de wetten en instellingen des Lands en met stipte inachtneming van de bepalingen, vervat in de met mijne voorgangers gesloten overeenkomsten;

dat ik te allen tijde bereid en genegen zal zijn om mede te werken tot het sluiten van eene nieuwe overeenkomst met het Nederlandsch-Indisch Gouvernement overeenkomstig de wenschen van dat Gouvernement;

dat ik alles zal aanwenden, wat tot heil en voordeel van het landschap Sintang kan strekken;

dat ik niets met raad en daad zal doen, wat in het nadeel van het Nederlandsch-Indische Gouvernement of van zijne onderhoorigen zal zijn, noch zal gedoogen, dat zulks door anderen worde gedaan, maar dat ik, integendeel, ingeval mij zoodanige daden mochten ter oore komen, deze naar mijn beste vermogen afweren en daarvan kennis geven zal aan den meest nabijzijnden ambtenaar van het Gouvernement;

dat ik wijders alle verbintenissen, voortvloeiende uit de tusschen het Gouvernement en mijne voorgangers gesloten overeenkomsten, heilig en getrouw zal nakomen en voorts alles zal doen wat een getrouw en eerlijk bestuurder en leenman betaamt.

Deze verklaring heb ik met eede bevestigd en onderteekend ten overstaan van A. J. Ch. de Neve, resident der Westerafdeeling van Borneo en in bijzijn van J. J. van Huffel, assistent-resident van Sintang, van Pangeran Toemenggoeng, Pangeran Tjikra, Pangeran Laksamana en Adipati Poetra Kesoema, landsgrooten van Sintang, alsmede van Imam Hadji Mohamad Nacir, welke allen hunne handteekeningen mede hieronder gesteld hebben, terwijl de laatste mij den eed heeft afgenomen.

Geschreven te Sintang, den 26sten Januari 1906.

Hier stonden de handteekeningen van den optredenden Radja van Sintang en zijne landsgrooten.

In bijzijn van den
Assistent-Resident van Sintang,
(*w. g.*) J. J. VAN HUFFEL.

Ten overstaan van mij,
Resident der Westerafdeeling van Borneo,
(*w. g.*) A. DE NEVE.

AKTE VAN BEVESTIGING.

Nademaal de bestuurder van het landschap Sintang, Panembahan Moeda Koesoema Negara op den 22sten December 1905 is overleden en diens oudste wettige zoon Pangeran Ratoe Kesoema Negara ingevolge artikel 3 van het met het Inlandsch Zelfbestuur van Sintang gesloten vigeerend politiek contract is aangewezen als opvolger in het landsbestuur van Sintang.

En aangezien Pangeran Ratoe Kesoema Negara op heden den 26sten Januari 1906 in handen van mij A. J. Ch. de Neve, resident der Westerafdeeling van Borneo, plechtig heeft beëedigd en te mijnen overstaan heeft onderteekend de aan deze akte gehechte schriftelijke verbintenis, zoo wordt voornoemde Pangeran Ratoe Kesoema Negara bij deze door mij onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië in naam en van wege het Nederlandsch-Indisch Gouvernement plechtig bevestigd in zijne waardigheid van Bestuurder van Sintang en zulks onder den naam en titel van Panembahan Hadji Goesti Adi Abdoelmadjid Kesoema Negara, ten blijke waarvan hem van deze akte zoomede van de bovenbedoelde door hem aangegane schriftelijke verbintenis, nadat die stukken zullen zijn voorzien van het bewijs van goedkeuring en bekrachtiging van den Gouverneur-Generaal, een exemplaar zal worden uitgereikt.

Aldus gedaan te Sintang ten dag en jare voorschreven.

De Resident der Westerafdeeling van Borneo,
(*w. g.*) A. DE NEVE.

In tegenwoordigheid van mij,
(*w. g.*) J. J. VAN HUFFEL.
Assistent-Resident van Sintang.

Deze akten van verband en bevestiging zijn goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 31sten Maart 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wd Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) HULSHOFF POL.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 29.)

SINTANG.

NOTA VAN TOELICHTING.

Op den 22sten December 1905 overleed de Panembahan van Sintang (Westerafdeeling van Borneo) genaamd Panembahan Moeda Koesoema Negara 1), waarna zijn oudste wettige zoon Pangeran Ratoe Kesoema Negara onder den naam en titel van Panembahan Hadji Goesti Adi Abdoelmadjid Kesoema Negara in het bestuur over dat landschap is erkend en bevestigd, nadat door hem de overgelegde akte van verband beëedigd en onderteekend was.

1) Akten van verband en van bevestiging d.d. 30 September 1889. Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1890—1891 — 112, n°. 12.

(265. 30.)

CONTRACTEN MET EENIGE ZELFBESTURENDE LANDSCHAPPEN IN DE RESIDENTIE TIMOR EN ONDERHOORIGHEDEN.

CONTRACT gesloten tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en . . . .

Nademaal het, ten aanzien der vele aanvragen van particulieren om vergunning tot het doen van mijnbouwkundige opsporing en onderzoekingen in streken van de residentie Timor en Onderhoorigheden, welke zijn gelaten in het genot van zelfbestuur, wenschelijk is voorgekomen zoowel in het belang der zelfbesturen als in dat der aanvragers, om het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën tot mijnontginning voortaan te doen berusten bij het Gouvernement van Nederlandsch-Indië.

Zoo is op heden den . . . . door mij Joannes Frederikus Antonius de Rooy, resident van Timor en Onderhoorigheden, als zoodanig handelende voor en namens den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië met. . . . . deswege onderhandeld en behoudens goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië het navolgende overeengekomen.

Artikel een.

Het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën tot mijnontginning in het gebied van . . . . berust geheel bij het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, dat echter steeds vooraf de bestuurders van gemeld landschap ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benoodigd voor mijnbouwkundige opsporing of mijnontginning, terwijl het Gouvernement bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zorg zal dragen.

Artikel twee.

Van de voor vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen en concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement van Nederlandsch-Indië te heffen cijns en vast recht zal steeds de helft aan de bestuurder van . . . . worden afgestaan om onder rechthebbenden te worden verdeeld.

Artikel drie.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen en mijn ontginningen in het gebied van . . . . te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling, wanneer daartoe aanleiding bestaat.

Artikel vier.

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen zijn verbindend voor . . . . en zijne ingezetenen.

Artikel vijf.

Deze overeenkomst is eerst van kracht, nadat hare goedkeuring door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal zijn verkregen.

Aldus gedaan en overeengekomen te . . . . op heden en door partijen met hunne handteekeningen bekrachtigd; zijnde van deze overeenkomst opgemaakt vier eensluidende exemplaren om te dienen, waar zulks behoort.

Bovenstaand contract is gesloten met elk der bestuurders wier namen hieronder worden vermeld, evenals der namen der door hen beheerde landschappen, de dagteekening de contracten en van de Gouvernementsbesluiten, waarbij zij zijn goedgekeurd en bekrachtigd.

Nummers.	Bestuurders met wie het contract is gesloten.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening van de contracten.	Dagteekening der bekrachtigings-besluiten.
	Eiland Adoenara.			
1	Arkiang kamba, radja, benevens de landsgrooten.	Adoenara.	15 December 1905.	17 Maart 1906.
2	Patiang Belo, radja, benevens de landsgrooten.	Trong.	Idem.	Idem.
3	Adie, radja, benevens de landsgrooten.	Lamahala.	Idem.	Idem.
	Eiland Solor.			
4	Kalaké, radja, benevens de landsgrooten.	Lawajong.	15 December 1905.	17 Maart 1906.
5	Liwoe, radja, benevens de landsgrooten.	Lamakera.	Idem.	Idem.
	Eiland Flores.			
6	Louis Balantran de Rosarie, radja, benevens de landsgrooten.	Larantoeka.	16 December 1905.	17 Maart 1906.
	Eiland Lomblem.			
7	Baha, radja, benevens de landsgrooten.	Labala.	17 December 1905.	17 Maart 1906.
	Eiland Timor.			
8	Solioe Nai Bake Manoch, Keizer, met zijne landsgrooten.	Amfoeang-Timaoe.	26 Augustus 1906.	29 October 1906.

(265. 31.)

NOTA VAN TOELICHTING.

Met de zelfbesturen van eenige landschappen in de residentie Timor en Onderhoorigheden zijn in 1905 en 1906 contracten gesloten, waarbij het recht van het Gouvernement is erkend tot het verleenen van vergunningen voor het doen van mijnbouwkundige opsporingen en van concessiën voor mijnontginning in die landschappen, en waarbij voorts de Nederlansch-Indische mijnverordeningen op die landschappen en hunne ingezetenen toepasselijk zijn verklaard.

Voor de mededeeling van deze contracten is dezelfde vorm gekozen als voor die, voorkomende in de gedrukte stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1901—1902, **169** n°. 14.

(265. 32.)

KANDHAR TAROENA.

SUPPLETOIR CONTRACT.

SUPPLETOIR CONTRACT onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, gesloten tusschen Steven Jan Matthijs van Geuns, resident van Menado, ten deze handelende voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en Markus Mohonis Doemalang, Radja van Kandhar Taroena en zijne mantri's.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen, om het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Radja van Kandhar Taroena aan te vullen, zoo is op heden den 16den November 1905, onder nadere goekeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons, Steven Jan Matthijs van Geuns, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Markus Mohonis Doemalang, Radja van Kandhar Taroena, overeengekomen het volgende te bepalen.

I. De eerste zinsnede van artikel 17 van het op den 22sten November 1899 gesloten contract tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Radja van Kandhar Taroena en zijne mantri's wordt gewijzigd en zal voortaan luiden als volgt:

De Radja en de mantri's van Kandhar Taroena verbinden zich om van af 1 Januari 1905 jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting, berekend op de Sangi-eilanden tegen f 4 (vier gulden) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld van de betaling van de belasting.

II. De opgave van te heffen belastingen, letter B, gehecht aan het thans vigeerende contract van 22 November 1899 en bedoeld bij artikel 15 van dat contract wordt vervangen door de aan dit suppletoire contract gehechte opgave van te heffen belastingen, letter B.

Van deze overeenkomst is te Taroena op datum als bovenomschreven deze akte in drievoud opgemaakt en door beide partijen onderteekend en bezegeld.

De Resident van Menado,
(*w. g.*) S. J. M. VAN GEUNS.

Hier stonden de stempel en handteekening van den Radja van Kandhar Taroena, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Dit suppletoire contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den April 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) HULSHOFF POL.

LETTER B.

OPGAVE bedoeld bij artikel 15 van het contract met Kandhar Taroena.

In het landschap Kandhar Taroena worden door den Radja en de mantri's van de bevolking de volgende belastingen geheven en diensten gevergd:

Ten eerste: Een hoofdgeld van ten hoogste f 1 (een gulden) jaarlijks op te brengen door iederen thans pinontolplichtigen Sangirees en Talauerees, zullende deze belasting worden gestort in een onder het beheer van den betrokken controleur staande kas.

Ten tweede: Een hoofdgeld (wang kas) van f 0,25 (vijf en twintig cent) 's jaars van iederen schattingplichtigen Sangirees en Talauerees ten dienste van de rijkskas, welke onder bewaring van den betrokken controleur blijft.

Ten derde: Eene belasting door de verliezende partij in een burgerlijk geding aan de leden der commissie, die naar het oordeel der Madjelis noodig is geweest om in het belang der zaak plaatselijke opneming enz. te verrichten
Deze betaling zal echter nooit meer mogen bedragen dan f 1 (een gulden) per dag voor ieder commissielid, terwijl de commissiën uit niet meer dan 3 leden zullen mogen bestaan.

Ten vierde: Bij het bouwen en herstellen hunner woningen wordt aan den Radja en de mantri's door hunne onderhoorigen in onbetaalden arbeid bijstand verleend.

Ten vijfde: Bij dienstreizen kunnen zij van hune onderhoorigen als koelies en roeiers in onbetaalden arbeid gebruik maken.

Ten zesde: Eene dienstplichtigheid ten behoeve van de kapiteinslaut daarin bestaande, dat ieder kapitein-laut dagelijks een door den resident van Menado in overleg met het inlandsch zelfbestuur te bepalen aantal pinontols te zijner beschikking heeft, welk aantal niet minder dan twee en nooit meer dan vijf zal bedragen, al naar gelang van het aantal dienstplichtigen der betrokken kampong.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den Radja van Kandhar Taroena, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 33.)

MANGANITOE.

SUPPLETOIR CONTRACT.

SUPPLETOIR CONTRACT onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, gesloten tusschen Steven Jan Matthijs van Geuns, resident van Menado, ten deze handelende voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en Willem Manuel Pandengsalang Mocodompis, waarnemend Radja van Manganitoe en zijne mantri's.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den waarnemend Radja van Manganitoe aan te vullen, zoo is op heden den 16den November 1905 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons, Steven Jan Matthijs van Geuns, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Willem Manuel Pandengsalang Mocodompis, waarnemend Radja van Manganitoe overeengekomen het volgende te bepalen.

I. De eerste zinsnede van artikel 17 van het op den 22sten November 1899 gesloten contract tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Radja van Manganitoe en zijne mantri's wordt gewijzigd en zal voortaan luiden als volgt:

De waarnemend Radja en de matri's van Manganitoe verbinden zich om van af 1 Januari 1905 jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting berekend op de Sangi-eilanden tegen f 4 (vier gulden) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld van de betaling van belasting.

II. De opgave van te heffen belastingen, letter B, gehecht aan het thans vigeerende contract van 22 November 1899 en bedoeld bij artikel 15 van dat contract wordt vervangen door de aan dit suppletoire contract gehechte opgave van te heffen belastingen, letter B.

Van deze overeenkomst is te Taroena op datum als boven omschreven deze akte in drievoud opgemaakt en door beide partijen onderteekend en bezegeld.

De Resident van Menado,

(*w. g.*) S. J. M. van Geuns.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den waarnemend Radja van Manganitoe, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Dit suppletoir contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den April 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Wde Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) Hulshoff Pol.

Letter B.

OPGAVE bedoeld bij artikel 15 van het contract van Manganitoe.

In het landschap Manganitoe worden door den Radja en de mantri's van de bevolking de volgende belastingen geheven en diensten gevergd:

Ten eerste: een hoofdgeld van ten hoogste f 1 (een gulden) jaarlijks op te brengen door iederen thans pinontolplichtigen Sangirees en Talauerees, zullende deze belasting worden gestort in een onder het beheer van den betrokken controleur staande kas;

Ten tweede: een hoofdgeld (wang kas) van f 0.25 (vijf en twintig cent) 's jaars van iederen schattingplichtigen Sangirees en Talauerees ten dienste van de rijkskas, welke onder bewaring van den betrokken controleur blijft;

Ten derde: eene betaling door de verliezende partij in een burgerlijk geding aan de leden der commissie, die naar het oordeel der Madjelis noodig is geweest om in het belang der zaak plaatselijke opneming enz. te verrichten.
Deze betaling zal echter nooit meer mogen bedragen dan f 1 (een gulden) per dag voor ieder commissielid, terwijl de commissiën uit niet meer dan 3 leden zullen mogen bestaan;

Ten vierde: bij het bouwen en herstellen hunner woningen wordt aan den Radja en de mantri's door hunne onderhoorigen in onbetaalden arbeid bijstand verleend;

Ten vijfde: bij dienstreizen kunnen zij van hunne onderhoorigen als koelies en roeiers in onbetaalden arbeid gebruik maken;

Ten zesde: eene dienstplichtigheid ten behoeve van de kapiteins-laut daarin bestaande, dat ieder kapitein-laut dagelijks een door den riesdent van Menado in overleg met het inlandsch zelfbesuur te bepalen aantal pinontols te zijner beschikking heeft, welk aantal niet minder dan twee en nooit meer dan vijf zal bedragen al naar gelang van het aantal dienstplichtigen der betrokken kampong.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den waarnemend Radja van Manganitoe, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 34.)

SIAOE.

SUPPLETOIR CONTRACT.

SUPPLETOIR CONTRACT, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, gesloten tusschen Steven Jan Matthijs van Geuns, Resident van Menado, ten deze handelende voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en Manalang Dulag Kausil, Radja van Siaoe en zijne mantri's.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Radja van Siaoe aan te vullen, zoo is op heden den 24sten November 1905, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons. Steven Jan Matthijs van Geuns, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Manalang Dulag Kausil, Radja van Siaoe overeengekomen het volgende te bepalen.

I. De eerste zinsnede van artikel 17 van het op den 25sten November 1899 gesloten contract tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Radja van Siaoe en zijne mantri's wordt gewijzigd en zal voortaan luiden als volgt:

De Radja en de mantri's van Siaoe verbinden zich om van af 1 Januari 1905 jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting, berekend op de Sangi-eilanden tegen f 4 (vier gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld van de betaling van belasting.

II. De opgave van te heffen belastingen, letter B, gehecht aan het thans vigeerende contract van 25 November 1899 en bedoeld bij artikel 15 van dat contract wordt vervangen door de aan dit suppletoire contract gehechte opgave van te heffen belastingen, letter B.

Van deze overeenkomst is te Oeloe op datum als boven omschreven deze akte in drievoud opgemaakt en door beide partijen onderteekend en bezegeld.

De Resident van Menado,
(*w. g.*) S. J. M. van Geuns.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den Radja van Siaoe, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Dit suppletoir contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den April 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De W.de Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) Hulshoff Pol.

Letter B.

OPGAVE bedoeld bij artikel 15 van het contract met Siaoe.

In het landschap Siaoe worden door den Radja en de mantri's van de bevolking de volgende belastingen geheven en diensten gevergd:

Ten eerste: Een hoofdgeld van ten hoogste f 1 (een gulden) jaarlijks op te brengen door iederen thans pinontolplichtigen Sangirees en Talauerees, zullende deze belasting worden gestort in een onder het beheer van den betrokken controleur staande kas.

Ten tweede: Een hoofdgeld (wang kas) van f 0.25 (vijf en twintig cent) 's jaars van iederen schattingplichtigen Sangirees en Talauerees ten dienste van de rijkskas, welke onder bewaring van den betrokken controleur blijft.

Ten derde: Eene betaling door de verliezende partij in een burgerlijk geding aan de leden der commissie, die naar het oordeel der Madjelis noodig is geweest om in het belang der zaak plaatselijke opneming enz. te verrichten.
Deze betaling zal echter nooit meer mogen bedragen dan f 1 (een gulden) per dag voor ieder commissie-lid, terwijl de commissiën uit niet meer dan 3 leden zullen mogen bestaan.

Ten vierde: Bij het bouwen en herstellen hunner woningen wordt aan den Radja en mantri's door hunne onderhoorigen in onbetaalden arbeid bijstand verleend.

Ten vijfde: Bij dienstreizen kunnen zij van hunne onderhoorigen als koelies en roeiers in onbetaalden arbeid gebruik maken.

Ten zesde: Eene dienstplichtigheid ten behoeve van de kapiteins-laut daarin bestaande, dat iedere kapitein-laut dagelijks een den Resident van Menado in overleg met het inlandsch zelfbestuur te bepalen aantal pinontols te zijner beschikking heeft, welk aantal niet minder dan twee en nooit meer dan vijf zal bedragen al naar gelang van het aantal dienstplichtigen der betrokken kampong.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den Radja van Siaoe, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 35.)

TABOEKAN.

SUPPLETOIR CONTRACT.

SUPPLETOIR CONTRACT onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, gesloten tusschen Steven Jan Matthijs van Geuns, Resident van Menado, ten deze handelende voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en David Sarapil, Radja van Taboekan en zijne mantri's.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indsch Gouvernement en den Radja van Taboekan aan te vullen, zoo is op heden den 16den November 1905, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons, Steven Jan Matthijs van Geuns, resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en David Sarapil, Radja van Taboekan overeengekomen het volgende te bepalen.

I. De eerste zinsnede van artikel 17 van het op den 23sten November 1899 gesloten contract tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Radja van Taboekan en zijne mantri's wordt gewijzigd en zal voortaan luiden als volgt:

De Radja en de mantri's van Taboekan verbinden zich om van af 1 Januari 1905 jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting, berekend op de Sangi-eilanden tegen f 4 (vier gulden) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld zijn van de betaling van belasting.

II. De opgave van te heffen belastingen, letter B, gehecht aan het thans vigeerende contract van 23 November 1899 en bedoeld bij artikel 15 van dat contract wordt vervangen door de aan dit suppletoire contract gehechte opgave van te heffen belastingen, letter B.

Van deze overeenkomst is te Taroena op datum als boven omschreven deze akte in drievoud opgemaakt en door beide partijen onderteekend en bezegeld.

De Resident van Menado,
(*w. g.*) S. J. M. van Geuns.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den Radja van Taboekan, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Dit suppletoir contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den April 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. van Heutsz.
Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) de Groot.
Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) Hulshoff Pol.

Letter B.

OPGAVE bedoeld bij artikel 15 van het contract met Taboekan.

In het landschap Taboekan worden door den Radja en de mantri's van de bevolking de volgende belastingen geheven en diensten gevergd:

Ten eerste: een hoofdgeld van ten hoogste f 1 (een gulden) jaarlijks op te brengen door iederen thans pinontolplichtigen Sangirees en Talauerees, zullende deze belasting worden gestort in een onder het beheer van den betrokken controleur staande kas.

Ten tweede: een hoofdgeld (wang kas) van f 0.25 (vijf en twintig cent) 's jaars van iederen schattingplichtigen Sangirees en Talauerees ten dienste van de rijkskas, welke onder bewaring van den betrokken controleur blijft.

Ten derde: eene betaling door de verliezende partij in een burgerlijk geding aan de leden der commissie, die naar het oordeel der Madjelis noodig is geweest om in het belang der zaak plaatselijke opneming enz. te verrichten.
Deze betaling zal echter nooit meer mogen bedragen dan f 1 (een gulden) per dag voor iedere commissielid, terwijl de commissiën uit niet meer dan 3 leden zullen mogen bestaan.

Ten vierde: bij het bouwen en herstellen hunner woningen wordt aan den Radja en de mantri's door hunne onderhoorigen in onbetaalden arbeid bijstand verleend.

Ten vijfde: bij dienstreizen kunnen zij van hunne onderhoorigen als koelies en roeiers in onbetaalden arbeid gebruik maken.

Ten zesde: eene dienstplichtigheid ten behoeve van de kapiteins-laut daarin bestaande, dat ieder kapitein-laut dagelijks een door den Resident van Menado in overleg met het inlansch zelfbestuur te bepalen aantal pinontols te zijner beschikking heeft, welk aantal niet minder dan twee en nooit meer dan vijf zal bedragen al naar gelang van het aantal dienstplichtigen der betrokken kampong.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den Radja van Taboekan, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. Elias.

(265. 36.)

TAGOELANDANG.

SUPPLETOIR CONTRACT.

SUPPLETOIR CONTRACT onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, gesloten tusschen Cornelis Antoon Nieuwenhuijsen, controleur der Sangi- en Talauer-eilanden, daartoe speciaal gemachtigd door den Resident van Menado, ten deze handelende voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië, en Laurentius Manuel Tamara, Radja van Tagoelandang en zijne mantri's.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om het vigeerende contract tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Radja van Tagoelandang aan te vullen, zoo is op heden den 30sten November 1905, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons Cornelis Antoon Nieuwenhuijsen, controleur der Sangi- en Talauer-eilanden, daartoe speciaal gemachtigd door den Resident van Menado, handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Laurentius Manuel Tamara, Radja van Tagoelandang, overeengekomen het volgende te bepalen.

I. De eerste zinsnede van artikel 17 van het op den 26sten November 1899 gesloten contract tusschen het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Radja van Tagoelandang en zijne mantri's wordt gewijzigd en zal voortaan luiden als volgt:

De Radja en de mantri's van Tagoelandang verbinden zich om van af 1 Januari 1905 jaarlijks aan het Gouvernement te betalen eene schatting, berekend op de Sangi-eilanden tegen f 4 (vier gulden) en op de Talauer-eilanden tegen f 1 (een gulden) voor alle mannelijke personen, behoorende tot de inlandsche bevolking, die den vollen leeftijd van 18 jaren bereikt hebben en overigens niet wegens ziels- of lichaamsgebreken of hoogen ouderdom onbekwaam zijn om in hun eigen onderhoud te voorzien of volgens de inzettingen des lands vrijgesteld van de betaling van belasting.

II. De opgave van te heffen belastingen, letter B, gehecht aan het thans vigeerende contract van 26 November 1899, en bedoeld bij artikel 15 van dat contract, wordt vervangen door de aan dit suppletoire contract gehechte opgave van te heffen belastingen, letter B.

Van deze overeenkomst is te Tagoelandang op datum als boven omschreven, deze akte in drievoud opgemaakt en door beide partijen onderteekend en bezegeld.

De Controleur der Sangi- en Talauer-eilanden,
(*w. g.*) NIEUWENHUIJSEN.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den Radja van Tagoelandang, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Dit suppletoir contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 2den April 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Wde Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) DE GROOT.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) HULSHOFF POL.

LETTER B.

OPGAVE bedoeld bij artikel 15 van het contract met Tagoelandang.

In het landschap Tagoelandang worden door den Radja en de mantri's van de bevolking de volgende belastingen geheven en diensten gevergd:

Ten eerste: Een hoofdgeld van ten hoogste f 1 (een gulden) jaarlijks op te brengen door iederen thans pinontolplichtigen Sangirees en Talauerees, zullende deze belasting worden gestort in een onder het beheer van den betrokken controleur staande kas.

Ten tweede: Een hoofdgeld (wangkas) van f 0,25 (vijf en twintig cent) 's jaars, van iederen schattingplichtigen Sangirees en Talauerees, ten dienste van de rijkskas, welke onder bewaring van den betrokken controleur blijft.

Ten derde: Eene betaling door de verliezende partij in een burgerlijk geding aan de leden der commissie, die naar het oordeel der Madjelis noodig is geweest om in het belang der zaak plaatselijke opneming enz. te verrichten.
Deze betaling zal echter nooit meer mogen bedragen dan f 1 (een gulden) per dag voor ieder commissielid, terwijl de commissiën uit niet meer dan 3 leden zullen mogen bestaan.
Ten vierde: Bij het bouwen en herstellen hunner woningen wordt aan den Radja en de mantri's door hunne onderhoorigen in onbetaalden arbeid bijstand verleend.

Ten vijfde: Bij dienstreizen kunnen zij van hunne onderhoorigen, als koelies en roeiers, in onbetaalden arbeid gebruik maken.

Ten zesde: Eene dienstplichtigheid ten behoeve van de kapiteins-laut, daarin bestaande, dat ieder kapitein-laut dagelijks een door den Resident van Menado, in overleg met het inlandsch zelfbestuur, te bepalen aantal pinontols te zijner beschikking heeft, welk aantal niet minder dan 2 en nooit meer dan 5 zal bedragen, al naar gelang van het aantal dienstplichtigen der betrokken kampong.

Hier stonden de stempel en de handteekening van den Radja van Tagoelandang, zoomede de handteekeningen van zijne mantri's.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 37.)

KANDHAR TAROENA, MANGANITOE, SIAOE, TABOEKAN EN TAGOELANDANG.

NOTA VAN TOELICHTING.

Met de zelfbesturen op de Sangi- en Talaud-eilanden zijn in November 1905 suppletoire contracten gesloten, waarbij is overeengekomen, dat op de Sangi-eilanden van af 1 Januari 1905 per hassilplichtige instede van f 2,50 jaarlijks f 4 aan hassil zou worden opgebracht. (Koloniaal Verslag 1906 kol. 57/58). Tevens werden de pinontol- (heeren-) diensten ten behoeve van de djogoegoe's op de Talaud-eilanden vervangen door een jaarlijksch hoofdgeld van f 1 per pinontolplichtige, uit de opbrengst waarvan de tot een aantal van acht teruggebrachte djogoegoe's worden bezoldigd. Hierdoor is een einde gemaakt aan het veelvuldig misbruiken van de werkkracht der bevolking door die hoofden zoodat haar voortaan een grooter mate van vrije beschikking, over haar tijd is gelaten.
De afschaffing van de pinontoldiensten ten behoeve van de radja's en djogoegoe's op de Sangi-eilanden tegen betaling van een hoofdgeld van f 1 's jaars heeft reeds plaats gehad bij de vigeerende contracten van 1899. (1)

(1) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1902–1903—174, nos. 17, 18, 19, 20 en 21.

(265. 38.)

ATJEHSCHE ONDERHOORIGHEDEN EN GAJŌ- EN ALASLANDEN.

VERKLARINGEN.

Ik ondergeteekende . . . . hoofd van . . . . verklaar:

Ten eerste: dat. . . . . een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelijk staat onder de heerschappij van Nederland; dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal als Hoogstderzelver vertegenwoordiger, uit wiens handen ik het bestuur over . . . . aanvaard.

Ten tweede: dat ik mij in geenerlei staatkundige aanrakingen zal stellen met vreemde mogendheden, zullende de vijanden van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland ook mijne vrienden zijn.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot . . . . door of namens den Gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden zijn of zullen worden getroffen en dat ik in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens den Gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden zijn of zullen worden gegeven.

Bovenstaande verklaring is afgelegd, (voorzien van handmerk, stempel of onderteekening en beëedigd), door elk der hoofden, wier namen hieronder worden vermeld, evenals de namen der door hen bestuurde Atjehsche landschappen en de dagteekeningen van de verklaringen, van de akten, waarbij de hoofden door den vertegenwoordiger der Indische Regeering in hun ambt zijn bevestigd, en van de besluiten der Indische Regeering, waarbij die bevestiging is goedgekeurd.

Nummer.	Namen van de hoofden die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van bevestiging.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
	Oostkust van Atjeh. *Onderafdeeling Idi.*				
1	Teukoe Béntara Moeda.	Boegéng en Bagō.	6 Juni 1906.	20 Juli 1906.	10 September 1906.
	Noordkust van Atjeh. *Onderafdeeling Pidië.*				
2	Toekoe Moehamat Oeseuman Koeta Barō (waarnemend).	Panté Radja.	2 Maart 1906.	28 Maart 1906.	18 Mei 1906.
3	Teungkoe Béntara Blang Rana Wangsa Brahim.	III Moekims Iboïh.	5 Juli 1906.	21 Juli 1906.	27 September 1906.
4	Teukoe Gam.	III Moekims Gloempang Pajōng.	29 Mei 1906.	Idem.	Idem.
5	Teukoe Moehamat Oeseuman Koeta Barō.	Ië Leubeuë (V Moekims Ië Leubeuë).	12 Juli 1906.	Idem.	Idem
	Westkust van Atjeh. *Onderafdeeling Poelo Raja.*				
6	Teukoe Sabi.	Lageuën met de Onderhoorigheden Lho Gloempang en Raneuë.	5 Maart 1906.	30 Juni 1906.	8 September 1906.
	Alasland.				
7	Hadji Mohamad Basér (waarnemend).	Bambél.	8 October 1905.	12 Januari 1906.	20 Maart 1906.

(265. 39.)

NOTA VAN TOELICHTING.

De mededeeling van de gelijkluidende verklaringen van de hier bedoelde landschapshoofden geschiedt in den gewonen vorm (zie laatstelijk de Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1905—1906, — **224**, n°. 2).

Aan Teukoe Béntara Moeda, die te Batavia was geïnterneerd (zie Koloniaal Verslag van 1906 kol. 21), werd in April 1906 vergund naar Atjeh terug te keeren en daarna werd hij als bestuurder over Boegéng en Bagō erkend, ter vervanging van het waarnemend hoofd van dat landschap Toekoe Oesèn Oeléë Gadjah, die van zijne waardigheid werd vervallen verklaard na door den moesapat te Idi veroordeeld te zijn tot 10 jaren wegzending naar een oord van ballingschap, wegens verschillende, tegen de openbare orde gepleegde vergrijpen.

Toekoe Moehamat Oeseuman Koeta Barō, Oeléëbalang van Ië Leubeuë is gedurende de minderjarigheid van Toekoe Oebèt,

zoon van den overleden oelèëbalang van Panté Radja, Toekoe Radja Solèjman (zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1900—1901, — **169**, n°. 26 en Koloniaal Verslag van 1904 kol. 33) met de waarneming van het bestuur in Panté Radja belast.

Teungkoe Béntara Blang Rana Wangsa Moehamat Azis (Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1901—1902, **169**, n°. 47) werd den 19den October 1902 vermoord, (zie Koloniaal Verslag van 1903 kol 28) en daar hij geen zoon had, is zijn oom T. Radja Moeda Brahim onder den titel van Teungkoe Béntara Blang Rana Wangsa Brahim met het bestuur van III Moekims Iboïh belast.

De afgeleefde Teukoe Béntara Gloempang Pajōng (Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1900—1901, **169**, n°. 26) kwam den 14den Mei 1903 te overlijden, en het bestuur van het landschap III Moekims Gloempang Pajong werd daarna waargenomen door den Imeum van Teupin Raja, totdat Teukoe Gam, zoon van den overledene in Februari 1904 terugkeerde, na gratie van zijne verdere straf van ballingschap te hebben gekregen.

Teukoe Moehamat Oeseuman Koeta Barō is de jongere halfbroeder van den van zijne waardigheid vervallen verklaarden oelèëbalang van Ië Leubeuë, Teukoe Rajeu Ismail (Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1901—1902, **169**, n°. 47).

Teukoe Sabi, die erkend en bevestigd is als hoofd van het landschap Lageuën met zijne onderhoorigheden Lhō Gloempang en Raneuë is de oudste zoon van den in 1904 overleden oelèëbalang Teukoe Tjoet Areusjad. Zijn gebied wordt begrensd door de landschappen Paté, Lhō Kroeët, Rigaïh en Kroeëng Sabé.

Het waarnemend hoofd van Bambél, Maoen (zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1905—1906, **224**, n°. 2) is van zijne waardigheid vervallen verklaard, omdat hij aan het bestuur niet de vereischte medewerking verleende. Tot zijn opvolger als waarnemend hoofd is erkend en bevestigd Hadji Mohammad Basér, die de voogdijschap (mangkoe) uitoefent over Sahidoen, oudsten minderjarigen zoon van den in Mei 1904 gesneuvelden Kedjoeron Amat.

Omtrent het landschap Bambél werden uitvoerige mededeelingen gedaan in het *Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap*, 2°. Serie, deel XXIV, 1907 blz. 209 v. v., waaruit o. a. blijkt, dat de Kedjoerons en de penghoeloe si ampat in dat landschap van ouds hunne aanstelling ontvingen van den Soeltan van Atjeh.

(265. 40.)

SOEPPA, ALIETTA, RAPPANG, SIDENRING, MALOESE TASIE, SOPPENG RI ADJA, BARROE, SAWIETTO, MAIWA, DOERIE, SOPPENG, BATOELAPPA, KASSA, ENREKANG, WADJO.

VERKLARINGEN.

Ik ondergeteekende . . . . bestuurder / bestuurster van . . . . . . verklaar:

Ten eerste: dat . . . . een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en derhalve staat onder de heerschappij van Nederland, dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal als Hoogstderzelver vertegenwoordiger, uit wiens handen ik het bestuur over . . . . aanvaard.

Ten tweede: dat ik mij in geenerlei staatkundige aanrakingen zal stellen met vreemde mogendheden, zullende de vijanden, van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland ook mijne vrienden zijn.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot . . . . door of namens den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zijn of zullen worden getroffen en dat ik in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens den Gouverneur-Generaal of Diens vertegenwoordiger zijn of zullen worden gegeven.

Bovenstaande verklaring is afgelegd (beëedigd en voorzien van stempel en onderteekeningen of handmerken) door bestuurders en landsgrooten van de landschappen wier namen hieronder worden genoemd, met vermelding tevens van de dagteekeningen van de verklaringen, van de akten waarbij de bestuurders door den vertegenwoordiger der Indische Regeering in hun ambt zijn bevestigd en van de besluiten der Indische Regeering, waarbij die bevestiging is goedgekeurd.

Nummer.	Namen van de bestuurders, die de verklaring hebben afgelegd.	Namen van de door hen bestuurde landschappen.	Dagteekening der verklaringen.	Dagteekening der akten van bevestiging.	Dagteekening der bekrachtigingsbesluiten.
1	La Parenrengi Kraeng TinggimaE.	Soeppa.	21 Januari 1906.	21 Januari 1906.	13 April 1906.
2	La Bonde Kraenge ri DjampoeE.	Alietta.	11 Februari 1906.	11 Februari 1906.	Idem.
3	Njilitimo Aroe Baranti.	Rappang.	26 October 1905.	25 October 1905.	2 Mei 1906.
4	La Tjiboe.	Sidenring.	Idem.	Idem.	Idem.
5	Andi Simatana.	Maloese Tasie.	9 Februari 1906.	9 Februari 1906.	Idem.
6	La Tobo Patta Lenrang.	Soppeng ri Adja.	20 Februari 1906.	20 Februari 1906.	13 Juli 1906.
7	I Batari.	Barroe.	24 November 1905.	24 November 1905.	19 Juli 1906.
8	Andi Tamma.	Sawietto.	29 September 1905.	29 September 1905.	Idem.
9	La Sapewali.	Maiwa.	27 October 1905.	27 October 1905.	Idem,
10	La Galie.	Doerie.	15 October 1905.	15 October 1905.	Idem,
11	Siti Saenaba Aroe Lapadjoeng.	Soppeng.	28 September 1905.	28 September 1905.	Idem.
12	I Tjoma.	Batoelappa.	3 Februari 1906.	3 Februari 1906.	Idem.
13	I Boea Bara.	Kassa.	Idem.	Idem.	Idem.
14	Pantjai Tana Boenga WaliE.	Enrekang.	4 Maart 1906.	4 Maart 1906.	Idem.
15	Ishaka Manggabarani Kraeng Mangeppe.	Wadjo.	31 Augustus 1905.	16 September 1906.	20 November 1906

(265. 41.)

NOTA VAN TOELICHTING.

In den loop van 1905 en 1906 is door een aantal zelfbesturen van landschappen in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden, waar gewapend verzet voorgekomen of steun verleend was aan vijanden van het Gouvernement, de korte verklaring afgelegd.

Daar deze verklaringen alle gelijkluidend zijn, worden zij in den gebruikelijken vorm collectief medegedeeld (zie laatstelijk de Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1905—1906, **224**, n°. 6). Na het afleggen dezer verklaringen zijn de in de overgelegde opgaaf met name genoemde bestuurders van Soeppa, Alietta, Sidenring, Soppeng ri Adja, Barroe, Sawietto, Maiwa, Doerie en Wadjo, zoomede de bestuursters van Rappang, Maloese Tasie, Soppeng, Batoelappa, Kassa en Enrekang erkend en bevestigd.

De vorige radja's van Soeppa, La Mapanjoeki (Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1892—1893, **104**, n°. 6, en Zitting 1903—1904, **201**, n°. 21) en van Alietta La Pangorisang (Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1892—1893, **104**, n°. 7, en Zitting 1903—1904, **201**, n°. 19) zijn van hunne waardigheid vervallen verklaard en ontzet wegens het niet opvolgen van hunne contractueele verplichtingen en het voortdurend zich ophouden buiten de aan hunne zorg toevertrouwde landschappen (zie het Koloniaal Verslag van 1906, kolommen 45 en 54). De van Juni tot December 1905 voortvluchtige radja van Sidenring (1) en Rappang (2), La Sadapoto, deed, wat Sidenring betreft afstand van zijne waardigheid ten behoeve van zijn oudsten zoon La Tjiboe, die door de landsgrooten tot bestuurder gekozen werd. Tot bestuurster van Rappang werd gekozen La Sadapoto's oudste zuster Njilitimo Aroe Baranti. Beiden onderteekenden de korte verklaring (zie Koloniaal Verslag van 1906, kol. 54).

Maloese Tasie is de kuststreek, bestaande uit de landschappen Soreang, Batjoekiki, Bodjo, Palanro en Nepo, die vroeger tot Soeppa behoorden, doch in 1824 in leen werden gegeven aan Sidenring, dat er echter weinig invloed uitoefende. Andi Simatana, Aroe van Nepo en Talloe LattaE (weduwe van den in 1904 overleden bestuurder van Sidenring Soewangga Roekka), die in werkelijkheid gedurende de laatste jaren het bestuur van dit complex in handen had, is als bestuurster van het van Sidenring afgescheiden gebied Maloese Tasie erkend en bevestigd, nadat zij de korte verklaring had afgelegd (Koloniaal Verslag van 1906, kol. 54).

West-Soppeng is van het landschap Soppeng (zie de Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1897—1898, **152**, n°. 19) afgescheiden, omdat een hooggebergte de communicatie tusschen de beide landstreken zeer bezwaarlijk maakte, zoodat de bestuurster van Soppeng haar gezag in West-Soppeng (Soppeng ri Adja) niet behoorlijk kon doen gelden (zie het Koloniaal Verslag van 1906, kolommen 51 en 53). Tot bestuurder van het afgescheiden gebied Soppeng ri Adja, bestaande uit de landschappen Kiroe-Kiroe, Laboso, Sido, Padoempoe, Kadieng, Baloesoe, Adjakang, Batoe Poete en Kamirie is erkend en bevestigd La Tobo Patta Lenrang, Aroe van Kiroe-Kiroe.

Over hetgeen is voorafgegaan aan het afleggen der korte verklaringen door de zelfbesturen in de tot den Masenrempoeloebond behoorende staatjes Maiwa (3), Doerie, Batoelappa, Kassa en in Enrekang wordt verwezen naar het Koloniaal Verslag van 1906, kolommen 50 en 55, terwijl omtrent Barroe (4), Sawietto (5) en Wadjo (6) eenige mededeelingen voorkomen in de kolommen 49 tot en met 54 van dat Verslag.

(1)	Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting	1888—1889,	**76**.	n°. 22.
	" " " " " " " " "	1890—1891,	**112**.	n°. 24.
	" " " " " " " " "	1892—1893,	**104**,	n°. 9.
(2)	" " " " " " " " "	1901—1902,	**169**.	n°. 24.
	" " " " " " " " "	1888—1889,	**76**,	n°. 23.
	" " " " " " " " "	1892—1893,	**104**.	n°. 10.
(3)	" " " " " " " " "	1892—1893,	**104**.	nos. 12, 13, 14, 15.
	" " " " " " " " "	1903—1904,	**201**.	n°. 25.
(4)	" " " " " " " " "	1888—1889,	**76**,	n°. 25.
	" " " " " " " " "	1897—1898,	**152**.	n°. 13.
(5)	" " " " " " " " "	1892—1993,	**104**,	n°. 8.
	" " " " " " " " "	1903—1904,	**201**,	n°. 23.
(6)	" " " " " " " " "	1889—1890,	**103**.	n°. 15.
	" " " " " " " " "	1892—1893,	**104**,	n°. 17.
	" " " " " " " " "	1901—1902,	**169**.	n°. 41.

(265. 42.)

KOTA WARINGIN.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende Pangeran Ratoe Sokma Negara, hoofd van het landschap Kota Waringin, verklaar:

Ten eerste: dat het landschap Kota Waringin een gedeelte uitmaakt van Nederlandsch-Indië en gevolgelijk staat onder de heerschappij van Nederland; dat ik mitsdien steeds getrouw zal zijn aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal als Hoogstderzelver vertegenwoordiger, uit wiens handen ik het bestuur over het landschap Kota Waringin aanvaard.

Ten tweede: dat ik mij in geenerlei staatkundige aanrakingen zal stellen met vreemde mogendheden, zullende de vijanden van Nederland ook mijne vijanden, de vrienden van Nederland ook mijne vrienden zijn.

Ten derde: dat ik zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Kota Waringin, door of namens den Resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo zijn of zullen worden getroffen en dat ik in het algemeen alle bevelen zal opvolgen, die mij door of namens den Resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo zijn of zullen worden gegeven.

Aldus gedaan en beëedigd te Pangkalan Boeoen, den 26sten Augustus 1905 of den 24sten der maand Djoemadilachir van het Mohammedaansche jaar 1323, in bijzijn van: Pangeran Adi Pati Mangkoe Negara, Pangeran Toemenggoeng, Pangeran Indra Kesoema, Pangeran Djaksa Tjakra Dipoera, Pangeran Sjarif Abdoerahman Alkoedsi, Pangeran Tjakra Praboewidjaja.

De Civiel- en Militair Resident der Zuider en Oosterafdeeling van Borneo,

(*w. g.*) SWART.

Hier stonden stempel en handteekening van Pangeran Ratoe Sokma Negara, hoofd van het landschap Kota Waringin.

In tegenwoordigheid van:

(Hier stonden de namen der getuigen).

AKTE VAN ERKENNING EN BEVESTIGING.

Nademaal Pangeran Ratoe Sokma Negara, hoofd van het landschap Kota Waringin, op den 26sten Augustus 1905 de aan deze acte gehechte verklaring heeft bezegeld en onderteekend, zoo wordt voornoemde Pangeran Ratoe Sokma Negara door mij onder nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië plechtiglijk erkend en bevestigd in zijne waardigheid van hoofd van het landschap Kota Waringin; zullende hij, zoolang de in bovenbedoelde verklaring aangegane verbintenis door hem wordt nageleefd, in die waardigheid door het Gouvernement worden gehandhaafd.

Ten blijke waarvan hem een exemplaar van deze akte van erkenning en bevestiging, zoomede een exemplaar van de bovenbedoelde door hem afgelegde verklaring zullen worden uitgereikt.

Aldus opgemaakt in triplo te Pangkalan Boeoen, den 26sten Augustus 1905.

De Civiel- en Militair Resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo,

(*w. g.*) SWART.

Deze akte van erkenning en bevestiging, zoomede de hieraan gehechte verklaring zijn goedgekeurd en bekrachtigd op den 25sten Juli 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) VAN REES.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) HULSHOFF POL.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 43.)

NOTA VAN TOELICHTING.

Op den 5den April 1905 overleed de radja van Kota Waringin, Pangeran Ratoe Anoem Kasoema Yoeda die op 11 Mei 1876 als bestuurder erkend en bevestigd was (1).

De in eene vergadering van landsgrooten tot zijn opvolger gekozen Pangeran Ratoe Sokma Negara. legde op 26 Augustus 1905 de korte verklaring af, die met de akte van erkenning en bevestiging goedgekeurd en bekrachtigd werd bij Gouvernementsbesluit van 25 Juli 1906 n°. 37 (zie Koloniaal Verslag 1906 kol. 43). Daarvóór werd onze verhouding tot het zelfbestuur van Kota Waringin beheerscht door het contract van 26 October 1878 (2) en de suppletoire contracten van 28 September 1897 (3), 22 Augustus 1899 (4) en 13 Juli 1900 (5).

De bevolking van dit landschap bedraagt thans naar schatting 14 700 zielen, en wel: 5 Europeanen, 64 Vreemde Oosterlingen, 8 Javanen, 49 Boegineezen, 6879 Maleiers, vereenigd in kampongs aan den benedenloop der rivieren, en 7695 Dajaks, gedeeltelijk in kampongs, gedeeltelijk op zich zelf wonende in het binnenland der bovenstreken. De taal der inheemsche bevolking laat zich verdeelen in drie hoofddialecten: het Aroet, het Lamandau en het Darat-Dajaksch. De grens tusschen de landschappen Kota Waringin en Matan, waaromtrent een eeuwenoud geschil bestond, dat geen bevredigende oplossing vond door het bovengenoemde contract, werd ten slotte geregeld door *Indisch Staatsblad* 1904 n . 391, dat de grens tusschen de residenties Westerafdeeling en Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, voor zoover zij ligt ten Westen en Zuiden van den top van den berg Raja of Segoeroeh, vaststellende, daarmede tevens uitmaakte, dat de landschappen Bagintji en Djelai benevens de in de Beneden Djelai gelegen eilanden en de met die rivier in verband staande meren als tot het landschap Matan en de havenplaats Soekamara als tot het landschap Kota Waringin behoorende moesten worden aangemerkt.

(1) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1877—1878, **100**, n°. 2.
(2) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1879—1880, **86**, n°. 17.
(3) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1898—1899, **166**, n°. 29.
(4) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1901—1902, **169**, n°. 12.
(5) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1901—1902, **169**, n°. 8.

(265. 44.)

GEBIED VAN PAKOE ALAM IN DJOKJAKARTA.

AKTE VAN VERBAND.

Ik, Raden Mas Ario Soerardjaningrat, zoon van wijlen Pangeran Adipati Ario Pakoe Alam VI, beloof en zweer bij deze:

dat, bijaldien ik door de bijzondere gunst van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië zal worden benoemd tot opvolger van mijnen vader in het bestuur van de door dezen bezeten landen en daarmede zal treden in alle rechten en verplichtingen van mijnen genoemden vader, ik alsdan:

A. het Nederlandsch-Indisch Gouvernement getrouw zal wezen en alle gehoorzaamheid aan hetzelve betoonen zal;

B. in allen deele oprechtelijk en zonder eenige afwijking zal nakomen en doen nakomen alle schikkingen en bepalingen, door of namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië gemaakt en vastgesteld of nog te maken en vast te stellen, in alle zaken van bestuur, daaronder begrepen alle regelingen met betrekking tot de financiën van mijn land, zoomede alle zaken van politie en voorts in alles wat mijne huishouding en familiezaken betreft, mij zal richten naar de wenken, inzichten en wenschen van den resident van Djokjakarta, opdat ten meesten bate van mij, mijn huis, mijn land en mijn volk de meest mogelijke samenwerking tusschen ons verkregen worde.
Ten bewijze, dat ik genegen ben al hetgeen in deze vervat is heiliglijk na te komen en op te volgen, heb ik deze met mijn zegel bekrachtigd, eigenhandig onderteekend en op den Koran plechtig bezworen.

Gedaan te Djokjakarta en in triplo opgemaakt op heden, Maandag, den 17den September 1906, of den 28sten der maand Rědjěb van het jaar Ehè 1836 der Javaansche tijdrekening.

Hier stonden de handteekening en de stempel van Raden Mas Ario Soerardjaningrat.

In tegenwoordigheid van mij,
Resident van Djokjakarta,
(*w. g.*) COUPERUS.

Deze akte van verband is goedgekeurd en bekrachtigd op den 16den October 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) VAN REES.

Voor eensluidend afschrift,
De Wd. Gouvernements-secretaris,
(*w. g.*) E. MORESCO.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 45.)

NOTA VAN TOELICHTING.

Op den 8sten Juli 1902 overleed Pangeran Adipati Ario Pakoe Alam VI, door wien een akte van verband was geteekend, bezegeld en door eede bevestigd op den 27sten Februari 1901 (zie Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1901—1902 **169** n°. 45). Bij Gouvernementsbesluit van 29 Augustus 1902 n°. 32 werd goedgekeurd, dat de neef van den overledene, Pangeran Ario Sasraningrat, in afwachting van eene beslissing omtrent de vervanging van Pangeran Adipati Ario Pakoe Alam VI als hoofd van het Pakoe Alamsche huis door den resident van Djokjakarta tijdelijk met het beheer der dagelijksche zaken van het Pakoe Alamsche bestuur werd belast (Koloniaal Verslag van 1903 kol. 4). Toen tot opvolger van den overledene zijn oudste zoon was aangewezen, werd tot tijd en wijle deze, in verband met zijne studiën het bewind zelf zou kunnen aanvaarden, het beheer van zijn gebied opgedragen aan een raad van bestuur, waarvan deel uitmaakten de resident van Djokjakarta, als voorzitter, en verder de assistent-resident van Koelonpraga, de gewestelijke secretaris en de pangerans Natadiradja en Sasraningrat. In de plaats van laatstgenoemde, die op zijn verzoek in Februari 1904 eervol is ontheven van het beheer der dagelijksche zaken, werd daarmede belast Pangeran Ario Natadiradja, terwijl Raden Toemenggoeng Pradja de Ningrat tijdelijk werd benoemd tot lid van den raad van bestuur (Koloniaal Verslag van 1904 kol. 5).
Na onderteekening, bezegeling en beëediging, op den 17den September 1906 van de overgelegde akte van verband, is bij Gouvernementsbesluit van 16 October n°. 6, de reeds vermelde oudste wettige zoon van den overledene, Raden Mas Ario Soerardjaningrat tot hoofd van het Pakoe Alamsche huis verheven, onder toekenning van den titel en naam Pangeran Adipati Ario Praboe Soeriodilogo en van den rang van Luitenant-Kolonel bij den Generalen Staf van het Nederlandsch-Indische leger buiten bezwaar van den Lande.
Zijne plechtige installatie had op den 17den December 1906 plaats.

(265. 46.)

LAIKANG.

VERKLARING.

Ik ondergeteekende Tikolla, radja van Laikang, verklaar in overleg en in overeenstemming met den Hadat van Laikang, dat ik op een nader door de Regeering van Nederlandsch-Indië te bepalen datum het landschap Laikang aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië zal overdragen;

dat ik op dien datum als radja van Laikang zal aftreden en aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement al mijne rechten en bevoegdheden zal overgeven;

dat ik intusschen zal nakomen en handhaven alle regelingen, die met betrekking tot het landschap Laikang door of namens den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden zijn of zullen worden getroffen, en dat ik in het algemeen alle bevelen zal opvolgen die mij door of namens den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden zijn of zullen worden gegeven.

Aldus gedaan en beëedigd te Djonggowa den 2den April 1906.

Hier stonden stempel en handteekening van I. Tikolla, radja van Laikang, zoomede de handteekeningen en handmerken van de Hadathoofden van Laikang.

In tegenwoordigheid van mij:
De Controleur der Toeratealanden,
(w. g.) J. DE HAAN.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 12den November 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) VAN REES.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) M. S. KOSTER.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 47.)

NOTA VAN TOELICHTING.

Het landschap Laikang met eene bevolking van 2500 à 3000 zielen is gelegen tusschen de afdeeling Takalar en de onderafdeeling Toerateialanden (Zuiderdistricten) van het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.

De noordelijke grens wordt gevormd door de rivier Lengkese en de baai van Laikang, de westelijke en zuidelijke grens door de straat van Makasser en de oostelijke door de baai van Bangkala of Toerateia, terwijl een klein gedeelte hier aan het regentschap Bangkala (Toerateialanden) grenst.

Met het zelfbestuur van dit landschap werd laatstelijk een contract gesloten op den 19den November 1879 (1), terwijl suppletoire contracten tot stand kwamen op den 10den April 1889 (2).

Op den 7den December 1905 deden de radja en de hadatleden het schriftelijk verzoek om Laikang onder direct bestuur van het Gouvernement te brengen, waarna bij Gouvernementsbesluit van 12 November 1906 n°. 5 is goedgekeurd en bekrachtigd de op 2 April 1906 door het inlandsch zelfbestuur van Laikang afgelegde verklaring, betreffende de overdracht op een nader door de Regeering te bepalen datum van genoemd landschap aan het Gouvernement.

(265. 48.)

BANGLI.

CONTRACT.

CONTRACT onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gesloten tusschen den Regeerings-Commissaris voor de Balischen zaken ten deze handelende voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Radja van Bangli en zijne landsgrooten.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdsche rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Radja van Bangli meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden, den 17den October 1906

onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië tusschen ons, Frederik Albert Liefrinck, Ridder van den Nederlandschen Leeuw, Officier van de Orde van Oranje-Nassau, Regeerings-Commissaris voor de Balische Zaken ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en Dewa Gde Tangkeban, Radja van Bangli en diens landsgrooten overeengekomen als volgt:

Artikel een.

De Radja en de landsgrooten van Bangli verklaren dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Oppergebiedster erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel twee.

Het gebied van het landschap Bangli wordt begrensd:

ten Noorden door de afdeeling Boeleleng en het landschap Karangasem;

ten Oosten door het landschap Karangasem;

ten Zuiden door de landschappen Kloengkoeng en Gianjar

ten Westen door het landschap Gianjar en de aan Kloengkoeng onderhoorige enclaves Tampaksiring en Pajangan.

De Radja en de landsgrooten verklaren zich onvoorwaardelijk te zullen onderwerpen aan de beslissing van het Gouvernement in alle gevallen van grensgeschil met de aangrenzende landschappen.

Artikel drie.

Het landschap Bangli wordt als leen afgestaan aan en als zoodanig aanvaard door den Radja Dewa Gde Tangkeban onder de uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen.

Artikel vier.

De Radja en de landsgrooten van Bangli zoomede hunne onderdanen zullen de Nederlandsche vlag voeren en niet toelaten dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Artikel vijf.

De Radja van Bangli noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere Mogendheid noch met eenigen onderdaan van zoodanige Mogendheid eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan, of briefwisseling houden noch geschenken of zendelingen ontvangen van of zenden aan zoodanige Mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel zes.

Aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië blijft het recht voorbehouden om den Radja van Bangli wanneer daartoe redenen bestaan, te ontslaan en na raadpleging der landsgrooten een vervanger te benoemen.

Bij het openvallen van het radjaschap wordt, behoudens de voorwaarden van bewaamheid, ijver, eerlijkheid en trouw, zooveel doenlijk tot opvolger gekozen een der zonen of nabestaanden van den laatsten Radja.

De landsgrooten worden benoemd en ontslagen door den Resident van Bali en Lombok in overleg met den Radja en de landsgrooten.

In geval van overlijden van den Radja geven de landsgrooten daarvan onverwijld kennis aan den Resident van Bali en Lombok en wordt in het bestuur des lands voorloopig voorzien door den Resident van Bali en Lombok, in afwachting dat door het Gouvernement een vervanger zal zijn aangesteld.

Artikel zeven.

Aan het Gouvernement blijft het recht voorbehouden om, zulks nuttig of noodig oordeelende, te allen tijde een of meer Europeesche of inlandsche ambtenaren en het noodig overige personeel over het landschap aan te stellen.

Artikel acht.

De Radja en de landsgrooten zullen den Resident van Bali en Lombok als den vertegenwoordiger van het Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem dan wel met de onder hem dienende ambtenaren in overleg treden omtrent alle aangelegenheden de wederzijdsche belangen betreffende.

Artikel negen.

De Resident van Bali en Lombok en de betrokken plaatselijke besturende ambtenaren hebben het recht alle vergaderingen van het landsbestuur en de terechtzittingen bij te wonen.

Artikel tien.

De Radja en de landsgrooten verbinden zich vrede en vriendschap te onderhouden met de bestuurders der naburige of van andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behoorende landen en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming

(1) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1881—1882, **100**, n°. 12.
(2) " " " " " " " " " 1890—1891, **112**, nos. 24 en 26.

van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige Radja's geene vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap opwerpen.

Zij zullen zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land, die daar buiten mochten gevestigd zijn en zich geheel er van onthouden om zich in eenige binnenlandsche aangelegenheid van een ander landschap te mengen.

Versterkingen, die met voorkennis van het Gouvernement binnen het landschap mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel elf.

Indien het Gouvernement, op welke plaats ook in het landschap, in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of etablissementen op te richten, zullen de Radja en de landsgrooten niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten, alle mogelijke hulp en bijstand verleenen; terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen zooveel grond als noodig zal blijken, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

Artikel twaalf.

De Radja en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen en alle hun door de vertegenwoordigers van het Gouvernement dienaangaande verstrekte raadgevingen opvolgen.

Artikel dertien.

Tot de gewichtigste plichten van het landsbestuur behoort de zorg, behalve voor de eigen, ook voor de irrigatiebelangen van onderdanen der aangrenzende landschappen voor zoover deze bevloeiingswater uit het landschap Bangli ontvangen of aldaar aftappen.

Het is verantwoordelijk voor alle binnen zijn gebied gelegen irrigatiewerken geheel of gedeeltelijk bestemd voor de bevloeiing van sawahs in de andere landschappen; verzekert een belanghebbenden uit de andere landschappen te allen tijde den onbelemmerden toegang daartoe; waakt tegen moedwillige beschadiging daarvan en verbindt zich bij eventueele moedwillige beschadiging krachtig te zullen medewerken tot bestraffing van de daders zoomede tot de herstelling van op welke wijze ook beschadigde irrigatiewerken.

Geenerlei heffingen zullen gevorderd worden voor het aanleggen van irrigatiewerken.

Artikel veertien.

De Radja en de landsgrooten verbinden zich om de in hun land bestaande wegen steeds in goeden staat te houden en wanneer het Gouvernement zulks mocht verlangen nieuwe wegen door hun land aan te leggen.

Artikel vijftien.

De Radja en de landsgrooten verbinden zich om aan personen, die niet behooren tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië, geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging binnen het landschap niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den betrokken Gouvernementsambtenaar.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezen en andere Vreemde Oosterlingen in het landschap te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzondere belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den Radja en de landsgrooten in geen geval binnen het landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden.

Artikel zestien.

Het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleenen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw en boschexploitatie in het gebied van het landschap berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf het Inlandsch zelfbestuur ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benoodigd voor mijnbouwkundige opsporing, mijnontginning, landbouw of boschexploitatie, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

De zich eventueel op die gronden bevindende tempels, begraafplaatsen en wat verder daarbij behoort of door de bevolking als gewijde plaats beschouwd wordt zullen geëerbiedigd worden en onaangetast blijven.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw of boschexploitatie in het gebied van het landschap te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling wanneer daartoe aanleiding bestaat.

De Radja en de landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den wetgever van Nederlandsch-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen zijn voor het landschap en zijne ingezetenen van verbindende kracht.

De Radja en de landsgrooten zullen geen concessies verleenen of andere overeenkomsten van niet strikt privaten aard sluiten zonder voorafgaande toestemming van den Resident van Bali en Lombok of diens vertegenwoordiger.

Artikel zeventien.

De helft van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw of boschexploitatie op te brengen pacht of huurschat zal benevens de nader in overleg met den Resident van Bali en Lombok aan te wijzen inkomsten worden gestort in eene landschapskas, bestemd voor het bestrijden van uitgaven in het belang van land en volk.

Het beheer dier kas wordt door den Resident van Bali en Lombok geregeld.

Artikel achttien.

De Radja en de landsgrooten zullen geene andere belastingen heffen dan die, welke daarvoor door het Gouvernement worden aangewezen en mitsdien zullen zonder die toestemming die belastingen, hetzij die in geld, in natura of in arbeid opgebracht, in geen geval verhoogd of verzwaard worden.

De Radja en de landsgrooten verbinden zich in het algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het landschap geen bovenmatige of onwettige heffingen, hoe ook genaamd, en door wien ook, van de bevolking geëischt worden.

Het Gouvernement behoudt zich het recht voor bestaande belastingen, pachten en monopoliën te allen tijde tegen schadevergoeding over te nemen.

Artikel negentien.

Het recht tot het heffen van belastingen buiten de in het vorig artikel bedoelde berust bij het Gouvernement.

Alle door het Gouvernement vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, betreffende rechten, belastingen en verpachtingen en in het algemeen betreffende alle inkomsten van het Gouvernement, hoe ook genaamd, zullen ook van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen zonder onderscheid van die plaatsen in het landschap, waar zoodanige inkomsten aan het Gouvernement toekomen.

Het Gouvernement van Nederland-Indië heeft het recht om ten laste van zijne directe onderdanen alle zoodanige belastingen in te voeren als het noodig zal achten.

Artikel twintig.

Als onderdanen van den Radja van Bangli worden beschouwd alle personen in het landschap behoorende tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië en niet behoorende tot een der in het volgende artikel omschreven categorieën.

Artikel een en twintig.

Als rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernement worden in het landschap Bangli beschouwd:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle bedienden van Europeanen en met dezen gelijkgestelden; met uitzondering van hen die behooren tot de inheemsche bevolking van de residentie Bali en Lombok, doch met inbegrip van deze laatsten voor zoover zij zijn Inlandsche Christenen, niet behoorende tot de eigenlijke bevolking van het landschap;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernementsetablissementen;

4°. alle personen in dienst van het Gouvernement onverschillig van welken landaard;

5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement met uitzondering van hen die behooren tot de inheemsche bevolking van de residentie Bali en Lombok, doch met inbegrip van deze laatsten voor zoover zij zijn inlandsche Christenen, niet behoorende tot de eigenlijke bevolking van het landschap;

6°. alle Chineezen, Arabieren en andere vreemde oosterlingen;

7°. alle niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Bali en Lombok behoorende personen, gevestigd op ondernemingen die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement, benevens alle andere personen, zonder onderscheid van landaard, die op zulke ondernemingen werkzaam zijn krachtens door hen met hunne werkgevers op den voet der ter zake bestaande bepalingen gesloten overeenkomsten. Gouvernementsonderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernements-rechtbanken en rechters.

Wanneer zij verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen het landschap Bangli zijn opgevat, worden zij door den Radja en de landsgrooten aan den betrokken gouvernementsambtenaar uitgeleverd.

Artikel twee en twintig.

Aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den Radja, die te zamen met rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernement aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken, misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijn ambtenaren, militairen of andere rechtstreeksche onderdanen, of wel ten aanzien zijner inkomsten, eigendommen of de eigendommen zijner rechtstreeksche onderdanen; zij, die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der door het Gouvernement uitgevaardigde, op de onderdanen van den Radja toepasselijke verordeningen en bepalingen en zij, die procedeeren in civiele gedingen, waarin rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernement als medegedaagden betrokken zijn of welke gegrond zijn op de in dit artikel bedoelde misdrijven en overtredingen.

De ambtenaren van het Gouvernement zijn bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den Radja en de landsgrooten steeds, zooveel mogelijk worden bijgestaan. De Radja en de landsgrooten zullen de vonnissen in de boven bedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en voor de uitvoering daarvan bijstand verleenen.

Artikel drie en twintig.

In de gevallen waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel, onderdanen van den Radja voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, zal hij bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van zijne onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover zijn gevoelen uit te spreken.

Artikel vier en twintig.

De rechtspraak van de rechtbanken en rechters van het landschap, welke plaats heeft onder leiding en toezicht van de Gouvernements-ambtenaren, bepaalt zich tot de bevolking van het landschap Bangli, niet behoorende tot 's Gouvernements rechtstreeksche onderdanen en behoudens het reeds bepaalde in artikel 22.

Civiele zaken worden volgens 's lands gebruik afgedaan.

In crimineele zaken wordt het beginsel gehuldigd, dat elke misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en in het land waar hij zijn misdaad of overtreding gepleegd heeft, met dien verstande, dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.

Het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van het landschap te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van den bestuurder om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den resident van Bali en Lombok te doen.

De bestuurder en de landsgrooten behouden echter de bevoegdheid om op personen, behoorende tot hunne onderdanen, verwijdering uit het landschap als straf, wegens misdrijven begaan in het landschap, toe te passen.

In die gevallen wordt, nadat de beschuldigde behoorlijk in zijn verdediging gehoord is, de verbanning gelast bij een door den bestuurder en de landsgrooten uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, dat echter voor de ten uitvoerlegging door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië moet zijn goedgekeurd, die ook de plaats aanwijst, waar de banneling verblijf zal houden.

Vonnissen waarbij de beklaagde door de rechtbanken en rechters van het landschap veroordeeld is tot dwangarbeid en verbanning buiten het landschap gedurende den tijd welken die dwangarbeid duren zal, zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal, maar worden door tusschenkomst van den Resident van Bali en Lombok den Directeur van Justitie ter strafplaatsaanwijzing aangeboden.

Van de door de rechtbanken en rechters van het landschap opgelegde straffen kan de Gouverneur-Generaal gratie verleenen.

Artikel vijf en twintig.

De zorg voor de politie binnen het landschap berust bij den Radja en de landsgrooten, die dientengevolge aansprakelijk zijn voor de orde en rust binnen hun land en zorg dragen voor de opsporing der misdrijven en overtredingen, uitgezonderd voor zooveel betreft de uitgestrektheid gronds voor etablissementen of versterkingen afgestaan.

Voor zooveel betreft de binnen het landschap onder hunne eigene door of van wege het Gouvernement aangestelde of eventueel aan te stellen hoofden gevestigde Chineezen, is de Radja bevoegd met opzicht tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst van gezegde hoofden is te roepen.

Artikel zes en twintig.

In het landschap Bangli zijn menschenroof en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven, door den Radja en de landsgrooten binnen hun land niet geduld maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengegaan worden.

De thans in den toestand van slavernij verkeerende lieden zullen op de door het Gouvernement te regelen wijze tot pandelingen worden verklaard, terwijl de slavernij opgeheven en verboden is.

Het pandelingschap zal geleidelijk worden afgeschaft met dien verstande, dat van stonde aan geen nieuwe pandelingen, anders dan die krachtens het vorige lid van dit artikel tot pandeling verklaard zijn, erkend worden en de geheele instelling uiterlijk binnen tien jaren na de sluiting van dit contract afgeschaft zal zijn.

Artikel zeven en twintig.

Op de onderdanen van den Radja zijn van toepassing de door het Gouvernement uitgevaardigde verordeningen en bepalingen betreffende:

a. den in-, uit- en doorvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie:

b. de bescherming van telegraaflijnen en kabels en het telegrafisch verkeer.

Artikel acht en twintig.

De Radja en de landsgrooten erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indische Gouvernement met den Radja van Bangli gesloten — voor zooverre die met het tegenwoordige contract in strijd zijn — zijn vervallen.

Artikel negen en twintig.

De desa's Madangan-Klodan, Madangan-Kaleran, Bonnjoeh, Benawa, Njoeh-Moeloeng, Semita, Penembahan, Padpadan, Melajang, Goemantring en Petak, bedoeld bij ten eerste sub *g* van de tusschen den Resident van Bali en Lombok en den Radja van Bangli gesloten overeenkomst gedagteekend 2 Maart 1902, goedgekeurd en bekrachtigd bij het Gouvernementsbesluit van den 12den April 1903, n°. 15, worden onvoorwaardelijk aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement afgestaan.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Gianjar overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend en bezegeld door den Regeerings-Commissaris voor de Balische zaken en den Radja van Bangli en zijne landsgrooten, in tegenwoordigheid van den Resident van Bali en Lombok en den Assistent-Resident voor de Inlandsche zaken, die deze mede hebben onderteekend.

Hier stonden stempel en handteekening van Dewa Gde Tangkeban, Radja van Bangli, zoomede de handteekeningen en handmerken van Dewa Gde Rai, Dewa Gde Poetoe en Dewa Njoman Tangkas, landsgrooten en van Dewa Made Oka, vertegenwoordigende den landsgroote Dewa Made Raka.

De Regeeringscommissaris voor de Balische zaken,

(*w. g.*) LIEFRINCK.

De Resident van Bali en Lombok,

(*w. g.*) G. F. DE BRUYN KOPS.

De Assistent-Resident voor de Inlandsche zaken,

(*w. g.*) SCHWARTZ.

Voor de identiteit van bovenstaande handteekeningen van Dewa Gde Tangkeban, Radja van Bangli, van Dewa Gde Rai en Dewa Gde Poetoe en van het handmerk van Dewa Njoman Tangkas, landsgrooten, zoomede van de handteekening van Dewa Made Oka, vertegenwoordigende den landsgroote Dewa Made Raka, die wegens ziekte verhinderd was tegenwoordig te zijn.

De Regeerings-Commissaris voor de Balische zaken,

(*w. g.*) LIEFRINCK.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 5den Januari 1907, onder voorbehoud dat het alsnog door den Radja van Bangli met inachtneming van de landsgebruiken zal worden beëedigd.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) VAN REES.

Voor eensluidend afschrift,

De Gouvernements-Secretaris,

(*w. g.*) E. MORESCO.

Dit contract is op heden den 2den Maart 1907 door den Radja en de landsgrooten van Bangli beëedigd.

De Resident van Bali en Lombok,

(*w. g.*) G. F. DE BRUYN KOPS.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 49.)

KLOENGKOENG.

CONTRACT.

Contract onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gesloten tusschen den Regeeringscommissaris voor de Balische zaken, ten deze handelende voor en namens het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en den Soesoehoenan van Kloengkoeng en zijne landsgrooten.

Nademaal het wenschelijk is voorgekomen om de wederzijdsche rechten en verplichtingen tusschen het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en den Soesoehoenan van Kloengkoeng meer dan in de bestaande overeenkomsten in overeenstemming te brengen met de eischen van den tegenwoordigen tijd, zoo is op heden, den 17den October 1906, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, tusschen ons, Frederik Albert Liefrinck, Ridder van den Nederlandschen Leeuw, Officier van de Orde van Oranje-Nassau, Regeeringscommissaris voor de Balische zaken, ten deze handelende voor en namens het Nederlandsch-Indisch Gouvernement, en Dewa Agoeng Poetra, Soesoehoenan van Kloengkoeng en diens landsgrooten overeengekomen als volgt:

Artikel een.

De Soesoehoenan en de landsgrooten van Kloengkoeng verklaren dat dit landschap behoort tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië en dat zij mitsdien Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, vertegenwoordigd door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als wettige Oppergebiedster erkennen.

Zij beloven derhalve aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië en aan zijne vertegenwoordigers trouw, gehoorzaamheid en onderwerping.

Artikel twee.

Het gebied van het landschap Kloengkoeng wordt verstaan te zijn samengesteld uit het eigenlijke landschap Kloengkoeng, de door andere landschappen geënclaveerde districten Tampaksiring en Pajangan, zoomede het eiland Penida en de daaromheen gelegen kleinere eilanden; wordende hierbij aangeteekend, dat de districten Sibang en Abeansemal onvoorwaardelijk aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement zijn afgestaan.

Het eigenlijke landschap Kloengkoeng wordt begrensd:

ten noorden door de landschappen Bangli en Karangasem,
ten oosten door het landschap Karangasem,
ten zuiden door den Indischen Oceaan,
ten westen door het landschap Gianjar;

de enclave Tampaksiring:

ten noorden en oosten door het landschap Bangli, en
ten zuiden en westen door het landschap Gianjar;

de enclave Pajangan:

ten noorden door het landschap Bangli,
ten oosten door de landschappen Bangli en Gianjar,
ten zuiden en westen door het landschap Gianjar.

De Soesoehoenan en de landsgrooten verklaren zich onvoorwaardelijk te zullen onderwerpen aan de beslissing van het Gouvernement in alle gevallen van grensgeschil met de aangrenzende landschappen.

Artikel drie.

Het landschap Kloengkoeng wordt als leen afgestaan aan en als zoodanig aanvaard door den Soesoehoenan Dewa Agoeng Poetra onder de uitdrukkelijke voorwaarde van stipte en trouwe nakoming der in dit contract omschreven verplichtingen.

Artikel vier.

De Soesoehoenan en de landsgrooten van Kloengkoeng, zoomede hunne onderdanen, zullen zoo te land als ter zee de Nederlandsche vlag voeren en niet toelaten dat in plaats van deze of nevens deze eene andere gevoerd wordt.

Artikel vijf.

De Soesoehoenan van Kloengkoeng noch zijne landsgrooten zullen het landschap ooit aan eenige andere natie dan de Nederlandsche overgeven, noch met eenige andere Mogendheid noch met eenigen onderdaan van zoodanige Mogendheid eenig verbond of eenige overeenkomst aangaan, of briefwisseling houden noch geschenken of zendelingen ontvangen van of zenden aan zoodanige Mogendheid of zoodanigen onderdaan, noch toelaten dat zulks door of namens hunne kinderen of andere bloedverwanten of door of namens hunne onderdanen plaats vinde.

Artikel zes.

Aan het Gouvernement van Nederlandsch-Indië blijft het recht voorbehouden om den Soesoehoenan van Kloengkoeng, wanneer daartoe redenen bestaan, te ontslaan en na raadpleging der landsgrooten een vervanger te benoemen. Bij het openvallen van het radjaschap wordt, behoudens de voorwaarden van bekwaamheid, ijver, eerlijkheid en trouw zooveel doenlijk tot opvolger gekozen een der zonen of nabestaanden van den laatsten Soesoehoenan.

De landsgrooten worden benoemd en ontslagen door den Resident van Bali en Lombok in overleg met den Soesoehoenan en de landsgrooten.

In geval van overlijden van den Soesoehoenan geven de landsgrooten daarvan onverwijld kennis aan den Resident van Bali en Lombok en wordt in het bestuur des lands voorloopig voorzien door den Resident van Bali en Lombok, in afwachting dat door het Gouvernement een vervanger zal zijn aangesteld.

Artikel zeven.

Aan het Gouvernement blijft het recht voorbehouden om, zulks nuttig of noodig oordeelende, te allen tijde een of meer Europeesche en inlandsche ambtenaren en het noodige personeel over het landschap aan te stellen.

Artikel acht.

De Soesoehoenan en de landsgrooten zullen den Resident van Bali en Lombok als den vertegenwoordiger van het Gouvernement eerbiedigen en gehoorzamen en mitsdien alleen met hem dan wel met de onder hem dienende ambtenaren in overleg treden omtrent alle aangelegenheden, de wederzijdsche belangen betreffende.

Artikel negen.

De Resident van Bali en Lombok en de betrokken plaatselijke besturende ambtenaren hebben het recht alle vergaderingen van het landsbestuur en de terechtzittingen bij te wonen.

Artikel tien.

De Soesoehoenan en de landsgrooten verbinden zich vrede en vriendschap te onderhouden met de bestuurders der naburige of van andere tot het grondgebied van Nederlandsch-Indië behoorende landen, en zullen mitsdien zonder voorkennis en toestemming van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tegen zoodanige Radja's geene vijandelijkheden plegen, noch daartoe uitrustingen of voorbereidselen maken, noch versterkingen binnen het landschap opwerpen.

Zij zullen zich niet mengen in de aangelegenheden van inboorlingen van hun land die daarbuiten mochten gevestigd zijn en zich geheel ervan onthouden om zich in eenige binnenlandsche aangelegenheid van een ander landschap te mengen.

Versterkingen, die met voorkennis van het Gouvernement binnen het landschap mochten bestaan of nader opgericht worden, zullen op eerste aanzegging van dat Gouvernement geslecht worden.

Artikel elf.

Indien het Gouvernement, op welke plaats ook in het landschap, in het vervolg mocht wenschen bezetting te leggen, versterkingen op te werpen of etablissementen op te richten, zullen de Soesoehoenan en de landsgrooten niet alleen zulks toestaan, maar ook daartoe tegen billijke betaling en vergoeding voor eventueel daaruit voort te vloeien derving van inkomsten, alle mogelijke hulp en bijstand verleenen; terwijl zij voor elk van zoodanige bezettingen, versterkingen of etablissementen kosteloos ter beschikking van het Gouvernement zullen stellen zooveel grond als noodig zal blijken, ter plaatse naar de keuze van het Gouvernement, behoudens billijke schadeloosstelling aan rechthebbenden.

Artikel twaalf.

De Soesoehoenan en de landsgrooten zullen met rechtvaardigheid regeeren, het welzijn des volks bevorderen en alle hun door de vertegenwoordigers van het Gouvernement dienaangaande verstrekte raadgevingen opvolgen.

Artikel dertien.

Tot de gewichtigste plichten van het landsbestuur behoort de zorg, behalve voor de eigen, ook voor de irrigatiebelangen van onderdanen der aangrenzende landschappen, voorzoover deze bevloeiingswater uit het landschap Kloengkoeng ontvangen of aldaar aftappen.

Het is verantwoordelijk voor alle binnen zijn gebied gelegen irrigatiewerken geheel of gedeeltelijk bestemd voor de bevloeiing van sawahs in de andere landschappen; verzekert aan belanghebbenden uit de andere landschappen te allen tijde den onbelemmerden toegang daartoe; waakt tegen moedwillige beschadiging daarvan en verbindt zich bij eventueele moedwillige beschadiging krachtig te zullen medewerken tot bestraffing van de daders zoomede tot de herstelling van op welke wijze ook beschadigde irrigatiewerken.

Geenerlei heffingen zullen gevorderd worden voor het aanleggen van irrigatiewerken.

Artikel veertien.

De Soesoehoenan en de landsgrooten verbinden zich om de in hun land bestaande wegen steeds in goeden staat te houden en wanneer het Gouvernement zulks mocht verlangen nieuwe wegen door hun land aan te leggen.

Artikel vijftien.

De Soesoehoenan en de landsgrooten verbinden zich om aan personen, die niet behooren tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië, geene gronden af te staan en hunne toelating of vestiging buiten de havens van het landschap niet te vergunnen zonder voorkennis en vooraf verkregen toestemming van den betrokken Gouvernementsambtenaar.

Handelaren echter zullen in de havens van dat landschap worden toegelaten en aldaar verblijf mogen houden zonder die voorkennis en toestemming, zoolang zij de orde en rust niet verstoren; zullende van hun meer dan drie maanden voortgezet verblijf in die havens door den Soesoehoenan en de landsgrooten kennis moeten worden gegeven aan den betrokken Gouvernementsambtenaar.

Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië behoudt zich de bevoegdheid voor, om ten aanzien van de toelating en vestiging van Chineezen en andere vreemde oosterlingen in het landschap te allen tijde zoodanige verordeningen uit te vaardigen als het in het algemeen belang van Nederlandsch-Indië of in het bijzondere belang van dat landschap zal noodig achten.

Personen die zonder verlof zich hebben verwijderd uit 's Gouvernements militairen of maritiemen dienst, voortvluchtige veroordeelden of misdadigers en dergelijken zullen door den Soesoehoenan en de landsgrooten in geen geval binnen het landschap geduld, maar onverwijld aan het Gouvernement uitgeleverd worden.

Artikel zestien.

Het recht tot het verleenen van vergunningen tot het doen van mijnbouwkundige opsporingen, alsmede tot het verleenen van concessiën tot mijnontginning en tot ondernemingen van landbouw en boschexploitatie in het gebied van het landschap berust geheel bij het Gouvernement, dat echter steeds vooraf het Inlandsch zelfbestuur ter zake zal raadplegen en daarenboven vooraf een onderzoek zal doen instellen naar de rechten van derden op de gronden, benoodigd voor mijnbouwkundige opsporing, mijnontginning, landbouw of boschexploitatie, terwijl het bij eventueele beschikking over zoodanige gronden voor billijke schadeloosstelling door den concessionaris zal zorg dragen.

De zich eventueel op die gronden bevindende tempels, begraafplaatsen en wat verder daarbij behoort of door de bevolking als gewijde plaats beschouwd wordt zullen geëerbiedigd worden en onaangetast blijven.

Het Gouvernement behoudt zich wijders het recht voor om voor eigen rekening mijnbouwkundige opsporingen, mijnontginningen en ondernemingen van landbouw of boschexploitatie in het gebied van het landschap te doen aanvangen en voortzetten, behoudens billijke schadeloosstelling wanneer daartoe aanleiding bestaat.

De Soesoehoenan en de landsgrooten beloven zoodanige ondernemingen steeds zooveel mogelijk te bevorderen.

De door den wetgever van Nederland-Indië vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen betreffende opsporing en ontginning van delfstoffen alsmede die betreffende het visschen naar parelschelpen, paarlemoerschelpen en tripang zijn voor het landschap en zijne ingezetenen van verbindende kracht.

De Soesoehoenan en de landsgrooten zullen geen concessies verleenen of andere overeenkomsten van niet strikt privaten aard sluiten zonder voorafgaande toestemming van den Resident van Bali en Lombok of diens vertegenwoordiger.

Artikel zeventien.

De helft van de voor concessiën tot mijnontginning door het Gouvernement te heffen cijns en vast recht en van den door ondernemingen van landbouw of boschexploitatie op te brengen pacht of huurschat zal benevens de nader in overleg met den Resident van Bali en Lombok aan te wijzen inkomsten worden gestort in eene landschapskas, bestemd voor het bestrijden van uitgaven in het belang van land en volk.

Het beheer dier kas wordt door den Resident van Bali en Lombok geregeld.

Artikel achttien.

De Soesoehoenan en de landsgrooten zullen geene andere belastingen heffen dan die welke daarvoor door het Gouvernement worden aangewezen en mitsdien zullen zonder die toestemming die belastingen, hetzij die in geld, in natura of in arbeid opgebracht, in geen geval verhoogd of verzwaard worden.

De Soesoehoenan en de landsgrooten verbinden zich in het

algemeen te zorgen en te doen zorgen, dat in het landschap geen bovenmatige of onwettige heffingen, hoe ook genaamd, en door wien ook, van de bevolking geeischt worden.
Het Gouvernement behoudt zich het recht voor bestaande belastingen, pachten en monopoliën te allen tijde tegen schadevergoeding over te nemen.

Artikel negentien.

Het recht tot het heffen van belastingen buiten de in het vorig artikel bedoelde berust bij het Gouvernement.
Alle door het Gouvernement vastgestelde of nader uit te vaardigen verordeningen en bepalingen, betreffende rechten, belastingen en verpachtingen en in het algemeen betreffende alle inkomsten van het Gouvernement, hoe ook genaamd, zullen ook van verbindende kracht zijn voor de ingezetenen zonder onderscheid van die plaatsen in het landschap, waar zoodanige inkomsten aan het Gouvernement toekomen.
De Soesoehoenan en de landsgrooten verklaren in het bijzonder zich te onderwerpen aan alle regelingen welke het Gouvernement van Nederlandsch-Indië nader mocht goedvinden, vast te stellen, omtrent het heffen van rechten van de vaartuigen, welke de havens van het landschap aandoen, zoomede van de aldaar in en uitgevoerd wordende goederen.
Het Gouvernement van Nederlandsch-Indië heeft het recht om, ten laste van zijne directe onderdanen, alle zoodanige belastingen in te voeren als het noodig zal achten.

Artikel twintig.

Als onderdanen van den Soesoehoenan van Kloengkoeng worden beschouwd alle personen in het landschap, behoorende tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië, en niet behoorende tot een der in het volgende artikel omschreven categorieën.

Artikel een en twintig

Als rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernement worden in het landschap Kloengkoeng beschouwd:

1°. alle Europeanen en daarmede gelijkgestelden;

2°. alle bedienden van Europeanen en met dezen gelijkgestelden; met uitzondering van hen die behooren tot de inheemsche bevolking van de residentie Bali en Lombok, doch met inbegrip van deze laatsten voor zoover zij zijn Inlandsche Christenen, niet behoorende tot de eigenlijke bevolking van het landschap;

3°. alle personen, onverschillig van welken landaard, gevestigd binnen de grenzen der Gouvernements-etablissementen;

4°. alle personen in dienst van het Gouvernement, onverschillig van welken landaard;

5°. alle gewezen dienaren van het Gouvernement, met uitzondering van hen, die behooren tot de inheemsche bevolking van de residentie Bali en Lombok, doch met inbegrip van deze laatsten voor zoover zij zijn Inlandsche Christenen, niet behoorende tot de eigenlijke bevolking van het landschap;

6°. alle Chineezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen;

7°. alle niet tot de inheemsche bevolking van de residentie Bali en Lombok behoorende personen, gevestigd op ondernemingen, die gedreven worden door onderdanen van het Gouvernement, benevens alle andere personen, zonder onderscheid van landaard, die op zulke ondernemingen werkzaam zijn krachtens door hen met hunne werkgevers op den voet der ter zake bestaande bepalingen gesloten overeenkomsten.
Gouvernementsonderdanen zijn als zoodanig onderworpen aan de rechtspraak der Gouvernementsrechtbanken en rechters.
Wanneer zij verdacht van eenig misdrijf of eenige overtreding binnen het landschap Kloengkoeng zijn opgevat, worden zij door den Soesoehoean en de landsgrooten aan den betrokken Gouvernementsambtenaar uitgeleverd.

Artikel twee en twintig.

Aan de rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Gouvernement zijn mede onderworpen onderdanen van den Soesoehoean, die te zamen met rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernement aan misdrijven of overtredingen zich schuldig maken, misdrijven plegen tegen het Gouvernement, zijne ambtenaren, militairen of andere rechtstreeksche onderdanen of wel ten aanzien zijner inkomsten, eigendommen of de eigendommen zijner rechtstreeksche onderdanen; zij, die zich schuldig maken aan misdrijven en overtredingen ten aanzien der door het Gouvernement uitgevaardigde, op de onderdanen van den Soesoehoenan toepasselijke verordeningen en bepalingen en zij, die procedeeren in civiele gedingen, waarin rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernoment als medegedaagden betrokken zijn of welke gegrond zijn op de in dit artikel bedoelde misdrijven en overtredingen.
De ambtenaren van het Gouvernement zijn bevoegd tot opsporing van bovenbedoelde misdrijven en overtredingen en zullen daarin door den Soesoehoenan en de landsgrooten steeds zooveel mogelijk worden bijgestaan. De Soesoehoenan en de landsgrooten zullen de vonnissen in de bovenbedoelde gevallen over hunne onderdanen uitgesproken, steeds eerbiedigen en voor de uitvoering daarvan bijstand verleenen.

Artikel drie en twintig.

In de gevallen, waarin volgens het bepaalde bij het voorgaande artikel, onderdanen van den Soesoehoenan voor de rechtbanken van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement terecht staan, zal hij bevoegd zijn in persoon of bij gemachtigde zitting te nemen in de rechtbank, voor welke de zaak van zijne onderdanen wordt behandeld, ten einde daarover zijn gevoelen uit te spreken.

Artikel vier en twintig.

De rechtspraak van de rechtbanken en rechters van het landschap, welke plaats heeft onder leiding en toezicht van de Gouvernementsambtenaren, bepaalt zich tot de bevolking van het landschap Kloengkoeng, niet behoorende tot 's Gouvernements rechtstreeksche onderdanen en behoudens het reeds bepaalde in artikel 22.
Civiele zaken worden volgens 's lands gebruik afgedaan.
In crimineele zaken wordt het beginsel gehuldigd, dat elke misdadiger zal worden gestraft volgens de wetten van en in het land waar hij zijne misdaad of overtreding gepleegd heeft, met dien verstande, dat verminkende of martelende straffen, waaronder ook de straf van rottanslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast.
Het recht om personen wegens politieke redenen buiten het gebied van het landschap te verwijderen, berust uitsluitend bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, behoudens de bevoegdheid van den bestuurder om tot zoodanigen maatregel voorstellen aan den resident van Bali en Lombok te doen.
De bestuurder en de landsgrooten behouden echter de bevoegdheid om op personen, behoorende tot hunne onderdanen, verwijdering uit het landschap als straf, wegens misdrijven, begaan in het landschap, toe te passen.
In die gevallen wordt, nadat de beschuldigde behoorlijk in zijne verdediging gehoord is, de verbanning gelast bij een door den bestuurder en de landsgrooten uit te vaardigen vormelijk bevelschrift, dat echter voor de tenuitvoerlegging door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië moet zijn goedgekeurd, die ook de plaats aanwijst waar de banneling verblijf zal houden.
Vonnissen, waarbij de beklaagde door de rechtbanken en rechters van het landschap veroordeeld is tot dwangarbeid en verbanning buiten het landschap gedurende den tijd welken die dwangarbeid duren zal, zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal, maar worden door tusschenkomst van den Resident van Bali en Lombok den Directeur van Justitie ter strafplaatsaanwijzing aangeboden.
Van de door de rechtbanken en rechters van het landschap opgelegde straffen kan de Gouverneur-Generaal gratie verleenen

Artikel vijf en twintig.

De zorg voor de politie binnen het landschap berust bij den Soesoehoenan en de landsgrooten, die dientengevolge aansprakelijk zijn voor de orde en rust binnen hun land en zorg dragen voor de opsporing der misdrijven en overtredingen, uitgezonderd voor zooveel betreft de uitgestrektheid gronds voor etablissementen of versterkingen afgestaan.
Voor zooveel betreft de binnen het landschap onder hunne

eigene door of van wege het Gouvernement aangestelde of eventueel aan te stellen hoofden, gevestigde Chineezen, is de Soesoehoenan bevoegd met opzicht tot die politiezorg de hulp en tusschenkomst van gezegde hoofden in te roepen.

Artikel zes en twintig.

Het havenbeheer en de havenpolitie in de havens en op de reeden van het landschap berust bij het Gouvernement, dat derhalve bevoegd is, in die havens havenmeesters aan te stellen, welke ambtenaren dezelfde bevoegdheid zullen hebben als de havenmeesters in het Gouvernements direct gebied.

Inmiddels moeten de in het landschap thuis behoorende schepen voorzien zijn van een door den Soesoehoenan uit te reiken zeebrief of van eene jaarpas, opgemaakt volgens de betrekkelijke voorschriften van het Gouvernement, welke stukken echter niet zullen worden uitgereikt dan in overeenstemming met den Resident van Bali en Lombok of diens vertegenwoordiger, die ze daartoe mede onderteekenen zal.

Artikel zeven en twintig.

De Soesoehoenan en de landsgrooten zullen den zeeroof met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengaan en doen tegengaan en geene schuilplaats noch eenige andere hulp of medewerking hoegenaamd verleenen, noch toelaten dat die verleend worden aan zeeroovers, noch aan personen, die hun bekend zijn of aangewezen als zoodanig bedrijf uit te oefenen of daarin betrokken te zijn.

Zij zullen degenen, die daaraan schuldig of medeplichtig bevonden worden, aan den Resident van Bali en Lombok uitleveren dan wel hen volgens de wetten en instellingen des lands doen terechtstellen, naar gelang die schuldigen of medeplichtigen onder de jurisdictie van het Gouvernement dan wel die van de rechtbanken en rechters van het landschap staan.

Artikel acht en twintig.

De Soesoehoenan en de landsgrooten verbinden zich, om aan alle schepen en vaartuigen, welke langs de kusten binnen het gebied van het landschap Kloengkoeng in nood mochten vervallen, allen bijstand te verleenen, de schipbreukelingen te verzorgen en zich geen hunner goederen toe te eigenen, noch te gedoogen dat iemand, wie ook, zich die toeeigene.

Zij verbinden zich om schepen en vaartuigen of goederen, welke aan het strand binnen het gebied van hun land mochten stranden of komen aandrijven of worden aangebracht, en welker eigenaren onbekend zijn, te bergen, dan wel ten voordeele van belanghebbenden in het openbaar te verkoopen indien die niet kunnen worden bewaard.

Van het stranden van schepen en vaartuigen of aanbrengen van aan het strand opgevischte goederen zullen de Soesoehoenan en de landsgrooten onverwijld kennis geven aan den betrokken Gouvernements-ambtenaar.

De Soesoehoenan en de landsgrooten kunnen hulp en bergloon vorderen, waarvan het bedrag door hen zelven naarmate van de moeite, wordt begroot.

Van die begrooting geven zij onverwijld kennis aan den Resident van Bali en Lombok, die na den bestuurder, de landsgrooten en de andere belanghebbenden te hebben gehoord bevoegd is haar te wijzigen, zooals hem billijk zal voorkomen.

Daarna kunnen de daarbij betrokkenen, indien zij zich door de bedoelde begrooting, al dan niet door den Resident van Bali en Lombok gewijzigd, bezwaard gevoelen, door tusschenkomst van dien Gewestelijken Bestuurder, de beslissing van den Gouverneur-Generaal inroepen aan welke beslissing de bestuurder en de landsgrooten zich zullen onderwerpen.

Artikel negen en twintig.

In het landschap Kloengkoeng zijn menschenroof en in- en uitvoer van slaven verboden en zullen die misdadige bedrijven, door den Soesoehoenan en de landsgrooten binnen hun land niet geduld maar met alle in hun bereik zijnde middelen krachtdadig tegengegaan worden.

De thans in den toestand van slavernij verkeerende lieden zullen op de door het Gouvernement te regelen wijze tot pandelingen worden verklaard, terwijl de slavernij opgeheven en verboden is.

Het pandelingschap zal geleidelijk worden afgeschaft met dien verstande, dat van stonde aan geen nieuwe pandelingen, anders dan die krachtens het vorige lid van dit artikel tot pandeling verklaard zijn, erkend worden en de geheele instelling uiterlijk binnen tien jaren na de sluiting van dit contract afgeschaft zal zijn.

Artikel dertig.

Op de onderdanen van den Soesoehoenan zijn van toepassing de door het Gouvernement uitgevaardigde verordeningen en bepalingen betreffende:

a. den in-, uit- en doorvoer van vuurwapenen, buskruit en ammunitie;

b. de bescherming van telegraaflijnen en kabels en het telegrafisch verkeer.

Artikel een en dertig.

De Soesoehoenan en de landsgrooten erkennen, dat door dit contract alle vroegere overeenkomsten door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de Soesoehoenan's van Kloengkoeng gesloten — voor zooverre die met het tegenwoordige contract in strijd zijn — zijn vervallen.

Aldus ten dage en jare in den aanhef dezes vermeld te Gianjar overeengekomen, in triplo opgemaakt, onderteekend en bezegeld door den Regeerings-Commissaris voor de Balische zaken en den Soesoehoenan van Kloengkoeng en zijne landsgrooten, in tegenwoordigheid van den Resident van Bali en Lombok en den Assistent-Resident voor de Inlandsche zaken, die deze mede hebben onderteekend.

Hier stonden de stempel en het handmerk van Dewa Agoeng Poetra, Soesoehoenan van Kloengkoeng, zoomede de handmerken en handteekeningen van Dewa Agoeng Gde Semarabawa, rijksbestuurder, Pedanda Gde Wajan Pidada, Tjokorda Majoen, vertegenwoordigende de landsgrooten Pedanda Ktoet Pidada en Tjokorda Djambe, en van Tjokorda Gde Raka, landsgroote.

De Regeerings-Commissaris voor de Balische zaken,
(*w. g.*) LIEFRINCK.

De Resident van Bali en Lombok,
(*w. g.*) G. F. DE BRUYN KOPS.

De Assistent-Resident voor de Inlandsche zaken,
(*w. g.*) SCHWARTZ.

Voor de identiteit van bovenstaande handmerken van Dewa Agoeng Poetra, Soesoehoenan van Kloengkoeng, van Dewa Agoeng Gde Semarabawa, rijksbestuurder, van Pedanda Gde Wajan Pidada en Tjokorda Majoen, vertegenwoordigende de landsgrooten Pedanda Ktoet Pidada en Tjokorda Djambe, die wegens ziekte verhinderd waren tegenwoordig te zijn, en van de handteekening van Tjokorda Gde Raka, landsgroote.

De Regeerings-Commissaris voor de Balische zaken,
(*w. g.*) LIEFRINCK.

Dit contract is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 5den Januari 1907, onder voorbehoud dat het alsnog door den Soesoehoenan van Kloengkoeng met inachtneming van de landsgebruiken zal worden beëedigd, en dat de Soesoehoenan en de landsgrooten instemmen met de in rooden inkt in den Maleischen tekst dier overeenkomst aangebrachte wijzigingen en aanvullingen, strekkende om den Maleischen tekst beter met den

Nederlandschen in overeenstemming te brengen, en van die instemming doen blijken door eene hieronder te stellen onderteekende en bezegelde verklaring.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,
De Algemeene Secretaris,
(*w. g.*) VAN REES.

Voor eensluidend afschrift,
De Gouvernements-Secretaris,
(*w. g.*) E. MORESCO.

De Soesoehoenan van Kloengkoeng en zijne landsgrooten verklaren in te stemmen met de in rooden inkt in den Maleischen tekst van deze overeenkomst aangebrachte wijzigingen en aanvullingen.

Hier stonden stempel en handmerk van den Soesoehoenan van Kloengkoeng en de handmerken en handteekening van de landsgrooten van dat landschap.

Voor de identeit van bovenstaande handmerken van Dewa Agoeng Poetra, Soesoehoenan van Kloengkoeng, van Dewa Agoeng Gde Semarabawa, rijksbestuurder, van Pedanda Ktoet Pidada, landsgroote en van Tjokorda Majoen, vertegenwoordigende den landsgroote Tjokorda Djambe, die wegens ziekte verhinderd was tegenwoordig te zijn, en van de handteekening van Tjokorda Gdé Raka, landsgroote.

De Resident van Bali en Lombok,
(*w. g.*) G. F. DE BRUYN KOPS.

Dit contract is op heden den 27sten Februari 1907 door den Soesoehoenan van Kloengkoeng en de landsgrooten beëedigd.

De Resident van Bali en Lombok,
(*w. g.*) G. F. DE BRUYN KOPS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,
(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 50.)

BANGLI EN KLOENGKOENG.

NOTA VAN TOELICHTING.

Daar zich in de Balische landschappen Bangli en Kloengkoeng in de laatsten tijd moeilijkheden op bestuursgebied hadden voorgedaan (zie het Koloniaal Verslag van 1906, kolommen 77 en 78), waarover nader diende te worden onderhandeld, is van de aanwezigheid op Bali, in verband met ons gewapend optreden tegen de landschappen Badoeng en Tabanan, van den Regeeringscommissaris, het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië F. A. LIEFRINCK, gebruik gemaakt om ook de verhouding van Bangli en Kloengkoeng tot het Gouvernement beter te regelen door contracten, meer dan de vigeerende beantwoordende aan de eischen van den tegenwoordigen tijd.

Onze verhouding tot Bangli werd nog steeds beheerscht door het contract van 25 Juni 1849; voorts door de grenscontracten van 8 Januari 1884 (1) en van 2 Maart 1902 (2) en het contract van 19 Januari 1905 (3); die met Kloengkoeng door het contract van 13 Juli 1849 (4), het grenscontract van 7 October 1902 (5) en het contract van 23 September 1904. (6)

Door de Regeeringscommissaris nu werden op den 17den October 1906 met de Radja's en de Landsgrooten van Bangli en Kloengkoeng, die voor dit doel naar Gianjar, waar de Regeeringscommissaris verblijf hield, waren opgekomen, nieuwe politieke contracten gesloten, die bij Gouvernementsbesluit van 5 Januari 1907, n°. 8, zijn goedgekeurd en bekrachtigd.

In artikel 29 van het nieuwe contract met Bangli wordt bepaald, dat de desa's, uitmakende het gebied, waarin bevloeiingswerken voor de sawahs van het naburige landschap Gianjar zijn gelegen, en bedoeld bij ten eerste sub *g* van de op 2 Maart 1902 (7) gesloten overeenkomst, onvoorwaardelijk aan het Nederlandsch-Indisch Gouvernement worden afgestaan.

Artikel 2 van het nieuwe contract met Kloengkoeng bepaalt, dat de districten Sibang en Abeansemal, die vroeger deel hebben uitgemaakt van het rijkje Mengoei en waarin de Dewa-Agoeng van Kloenghoeng zijn gezag niet voldoende kon doen gelden, terwijl de betrokken Poenggawa's den wensch hadden te kennen gegeven om rechtstreeksche onderdanen van het Gouvernement te worden, evenzoo onvoorwaardelijk aan het Gouvernement zijn afgestaan.

Het overgelegde contract betreffende Bangli werd door den Radja Dewa Gdé Tangkeban (8) en de landgrooten van dat landschap overeenkomstig de Balische instellingen beëedigd op den 2den Maart 1907, en dat betreffende Kloengkoeng door den Soesoehoenan Dewa Agoeng Poetra (9) en de landsgrooten op den 27sten Februari 1907.

(1) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1884—1885, **26**, n°. 4.
(2) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1903—1904, **201**, n°. 14.
(3) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1905—1906, **224**, n°. 10.
(4) Bijlagen tot het verslag der Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zittingsjaar 1849—1850, **XXXVI**, bijlage V.
(5) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1903—1904, **201**, n°. 16.
(6) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1904—1905, **201**, n°. 12.
(7) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1903—1904, **201**, n°. 14.
(8) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1894—1855, **110**, n°. 24.
(9) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1904—1905, **201**, n°. 11.

(265. 51.)

INDRAGIRI.

VERKLARING.

Wij ondergeteekenden, uitmakende het Regentschap van het rijk van Indragiri, ingesteld bij Gouvernementsbesluit dd. 28 Mei 1903, n°. 34, en de Landsgrooten van Indragiri, verklaren mitsdeze, dat voortaan het recht van gratie van door het zelfbestuur dan wel door de inheemsche rechtbanken en rechters van het rijk van Indragiri te vellen strafvonnissen zal berusten bij Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Aldus opgemaakt in viervoud, geteekend en gezegeld te Rengat op den 5den Januari 1906, overeenkomende met den 9den Dzoelkaidah van het Mohamedaansche jaar 1323, in tegenwoordigheid van mij, C. van de Velde, Assistent-Resident van Indragiri.

Hier stonden stempels en handteekeningen van de leden van het Regentschap van het Rijk van Indragiri, zoomede van de landsgrooten van Indragiri.

In mijne tegenwoordigheid.

De Assistent-Resident van Indragiri,

(*w. g.*) C. VAN DE VELDE.

Deze verklaring is goedgekeurd en bekrachtigd op heden den 17den Augustus 1906.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

(*w. g.*) J. B. VAN HEUTSZ.

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal,

De Algemeene Secretaris,

(*w. g.*) VAN REES.

Voor eensluidend afschrift,

De Wd. Gouvernements-secretaris,

(*w. g.*) E. MORESCO.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal
bij het Departement van Koloniën,

(*w. g.*) A. E. ELIAS.

(265. 52.)

NOTA VAN TOELICHTING.

Blijkens de op den 5den Januari 1906 door het inlandsche zelfbestuur van Indragiri (gelegen op de Oostkust van Sumatra, doch administratief ressorteerende onder de residentie Riouw en Onderhoorigheden) afgelegde verklaring, die is goedgekeurd en bekrachtigd bij Gouvernementsbesluit van 17 Augustus 1906 n°. 24, zal het recht van gratie van door het zelfbestuur dan wel door de inheemsche rechtbanken en rechters van genoemd landschap te vellen strafvonnissen berusten bij den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, ten einde te voorkomen, dat straffen, die naar onze begrippen van recht en billijkheid te zwaar zijn in verhouding tot het gepleegd vergrijp, ten uitvoer zouden worden gelegd.

Gedurende de minderjarigheid van Radja Machmoed, zoon van den in 1902 overleden Soetan, Radja Aisa, wordt het bestuur in Indragiri gevoerd door een regentschap, bestaande uit de beide rijksbestuurders en 4 mantri's, onder leiding van den Assistent-Resident van Indragiri (zie het Koloniaal Verslag van 1903, kol. 77).

De verhouding van het Gouvernement van Nederlandsch-Indië tot het zelfbestuur van Indragiri wordt beheerscht door het contract van 13 Januari 1843 en de suppletoire contracten van 14 Juli 1858 (1), 6 September 1877 (2), 22 Mei 1887 (3) en 21 Maart 1892 (4).

---

(1) Gedrukte Stukken van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Zitting 1859—1860, **LI**, n°. 6.
(2) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1878—1879, **71**, n°. 12.
(3) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1888—1889, **76**, n°. 9.
(4) „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1892—1893, **104**, n°. 2.

(266 1)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Mijne Heeren!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot aanvulling van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen) die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen wij U in Godes heilige bescherming.

Dobbin, den 9 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(266. 2.)

ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wenschelijkheid is gebleken tot aanvulling van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, vastgesteld bij de wet van 12 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 49);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Tusschen de artikelen 158 en 159 van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 wordt een nieuw artikel ingelascht, luidende:

Artikel 158 *a.* In het jaar 1908 toe te kennen bijdragen aan gemeenten in hare uitgaven over het dienstjaar 1907 ten behoeve van de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid f 6000.

Artikel 2.

Ten gevolge van deze aanvulling wordt het totaal der Vde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met zes duizend gulden (f 6000).

Artikel 3.

In artikel 2 der wet tot vaststelling van hoofdstuk X der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907, wordt tusschen 158 en 159 ingelascht 158 *a*.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(266. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In October 1906 werd door den gemeenteraad van Amsterdam en door dien van Utrecht besloten tot oprichting van fondsen, met het doel een bijslag te geven bij uitkeeringen welke vakvereenigingen ter zake van werkloosheid aan hare leden doen. (1)

Het Amsterdamsche fonds draagt het karakter van eene stichting. Het bestuur is opgedragen aan eene door den raad benoemde commissie, welke rekening en verantwoording van haar beheer aan den raad verschuldigd is. De administratiekosten komen voor rekening der gemeente.

Het fonds te Utrecht is eigendom der gemeente en wordt beheerd door burgemeester en wethouders, met medewerking van eene commissie van bijstand uit den raad.

Beide fondsen vinden hunne middelen in subsidies, makingen en schenkingen. Te Amsterdam werd besloten aan het fonds eene bijdrage te geven uit de gemeentekas gedurende de jaren 1906, 1907 en 1908 van f 6000 per jaar. De Utrechtsche gemeenteraad trok op de begrooting voor 1906, en eveneens op die voor 1907, een bedrag van f 1000 uit voor subsidie voor het fonds aldaar.

Gelijk de eerste ondergeteekende reeds te kennen gaf op bladz. 40 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over hoofdstuk X der Staatsbegrooting voor 1907, bestaat bij hem in beginsel geen bezwaar tegen het ondersteunen van door gemeenten genomen maatregelen ter voorziening in de gevolgen van werkloosheid door middel van Rijkssubsidiën. Om zoodanigen steun te kunnen verleenen, zal in elk bijzonder geval moeten blijken, dat de bedoelde maatregelen op een gezonden grondslag steunen en dat de belanghebbenden zelven naar de mate hunner krachten tot het vormen van de noodige fondsen bijdragen. Ook de tweede ondergeteekende is van oordeel, dat onder deze voorwaarden ondersteuning van het streven van gemeentebesturen, om mede te werken tot het verzachten van de gevolgen van werkloosheid door middel van verzekering, geacht mag worden op den weg van den Staat te liggen.

Hoewel nog slechts een tweetal gemeenten tot het nemen van maatregelen in dien zin hebben besloten, behoort, naar de meening van de ondergeteekenden, het Rijk nu reeds gelden beschikbaar te stellen om de plaatselijke overheid bij te staan. Hierdoor zullen niet alleen de beide bedoelde gemeenten worden gesteund bij de volvoering der taak welke zij zich oplegden, maar zal ook aan bezwaren van financieelen aard, welke voor andere gemeenten een beletsel mochten opleveren de zaak ter hand te nemen, worden te gemoet gekomen.

Hierbij zij aangeteekend, dat in sommige gemeenten het vraagstuk der werkloosheidverzekering aanhangig is. Zoo verklaarde de gemeenteraad van Arnhem in April 1906 zich in beginsel bereid, mede te werken aan de invoering van een stelsel van verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid in den geest van dat hetwelk te Gent wordt gevolgd. Eene definitieve beslissing behield de raad zich voor, totdat met de noodige kennis van zaken over de inrichting en reglementeering van een gemeentelijk werkloozenfonds zal kunnen worden geoordeeld; inmiddels werden de Kamers van arbeid ter plaatse en eenige personen die

(1) Het reglement voor het Amsterdamsche fonds is opgenomen in het Gemeenteblad van Amsterdam van 1906, volgn. 137, het huishoudelijk reglement van het fonds in het Gemeenteblad van 1907, volgn. 11. Het Gemeenteblad van Utrecht van 1906, nos. 22 en 23 bevat de verordeningen, welke op het aldaar opgerichte fonds betrekking hebben. Afdrukken dezer stukken zijn als bijlagen I—IV aan deze Memorie toegevoegd.

zich met die Kamers ter zake tot den raad hadden gewend, uitgenoodigd hunne pogingen tot invoering van het Gentsche stelsel voort te zetten en vóór 1 October 1907 daaromtrent rapport uit te brengen. De raad verleende hun daarbij een krediet, om de uit hunne werkzaamheden voortvloeiende kosten te dekken en, bij wijze van proef, aan vakvereenigingen uitkeeringen te doen overeenkomstig de beginselen van het Gentsche stelsel. Zoo ook werd door burgemeester en wethouders van 's Gravenhage onlangs aan den raad een ontwerp aangeboden van eene „Verordening op het gemeentelijk werkloozenfonds".

Naar het oordeel van de ondergeteekenden zouden de gemeenten welke in de aangegeven richting werkzaam zijn, het best kunnen worden gesteund door haar na afloop van elk jaar de helft uit te keeren van de uitgaven welke zij zich ter zake van de werkloosheidverzekering in dat jaar hebben getroost. Ten einde deze Rijksbijdrage reeds over het loopende dienstjaar te kunnen toekennen, wordt aanvulling van het Xde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907 voorgesteld.

Hierbij moet op den voorgrond staan, dat de gemeenten, om op Rijkssubsidie aanspraak te kunnen maken, bij het nemen van maatregelen ter zake van werkloosheidverzekering met het noodige beleid zullen moeten te werk gaan. Nauwkeurig omschreven voorwaarden te stellen waaraan zij behooren te voldoen om subsidie te erlangen, schijnt niet raadzaam. Plaatselijke omstandigheden zullen grooten invloed kunnen hebben op de maatregelen welke behooren te worden genomen. Bovendien is het vraagstuk der werkloosheid nog niet zoover tot oplossing gebracht, dat het volgen van een bepaald stelsel als voorwaarde aan de subsidieering kan worden verbonden. Wel bestaat er grond om aan te nemen, dat van een stelsel, berustend op samenwerking tusschen plaatselijke overheid en vakvereenigingen, goede vruchten kunnen worden verwacht, vooral met betrekking tot het voorkomen van simulatie en andere misbruiken; maar daarin ligt, naar het oordeel van de ondergeteekenden, voor den Staat geene reden om a priori steun te onthouden aan pogingen om in nog andere richting eene oplossing van het vraagstuk te vinden, althans voor zoover voldoende gegevens aanwezig zijn om aan te nemen, dat ook langs dien anderen weg goede resultaten kunnen verkregen worden.

Of eene gemeente voor subsidie in aanmerking kan komen, zal derhalve in elk voorkomend geval naar omstandigheden moeten worden beoordeeld. Dat bij die beoordeeling van zekere beginselen moet worden uitgegaan, behoeft intusschen geen betoog. Deze beginselen zullen in hoofdzaak de volgende moeten zijn:

De gemeente zal bij haren arbeid op dit gebied in het oog hebben te houden, dat het doel der werkloosheidverzekering is, de gevolgen te lenigen van het maatschappelijk verschijnsel, dat op gegeven tijden en plaatsen gebrek aan arbeidsgelegenheid bestaat. Niet ieder arbeider die geen werk heeft, zal derhalve mogen gesteund worden. Hoewel het niet wel doenlijk is een voor alle gevallen te gebruiken richtsnoer aan te geven, zal toch behooren vast te staan, dat de gemeente niet medewerkt aan het geven van uitkeeringen aan werklieden die door ziekte, ongeval of invaliditeit niet kunnen werken, die onwillig zijn om te arbeiden, of die het werk hebben gestaakt of daarvan zijn uitgesloten. Behalve dat uitkeeringen aan laatstbedoelde werklieden in strijd zouden zijn met het karakter der werkloosheidverzekering, zou de Overheid het onpartijdig standpunt, dat zij bij werkstakingen en uitsluitingen behoort in te nemen, verlaten, indien zij in zoodanige uitkeeringen bijdroeg.

Hetgeen de gemeente tot leniging van de werkloosheid verricht zal niet het karakter mogen dragen van armenverzorging. Derhalve zullen de geldelijke bijdragen van de gemeente niet buiten verhouding hoog mogen zijn in vergelijking met hetgeen de belanghebbende personen of vereenigingen opbrengen ten behoeve van de uitkeeringen bij werkloosheid.

De bijdragen der gemeente zullen niet van dien aard mogen zijn, dat zóó langdurige en hooge uitkeeringen mogelijk worden, ten gevolge waarvan geen voldoende prikkel voor de werkloozen blijft bestaan om werk te zoeken.

Tegen simulatie moet zooveel doenlijk gewaakt zijn, hetzij doordat de verzekering gegrond is op de medewerking van vakvereenigingen welker werkzaamheid voldoenden waarborg oplevert voor het tegengaan van simulatie, hetzij door andere middelen.

De trek van de arbeiders naar de steden mag door de verzekering niet worden bevorderd. Uitkeering aan werklieden die nog sedert kort in de gemeente gevestigd zijn, mag daarom in den regel niet worden gesteund.

Waar de gemeente het stelsel van samenwerking heeft aanvaard, mag de samenwerking met sommige vakvereenigingen niet worden afgewezen op grond van hare politieke of godsdienstige richting.

Ten slotte zal eene behoorlijke contrôle van de gemeente over de aanwending van de gelden welke van Overheidswege worden verstrekt, moeten gewaarborgd zijn.

Voor bovenbedoelde bijdragen over het dienstjaar 1907 wordt bij nevensgaand wetsontwerp een bedrag van f 6000 aangevraagd. Bij de raming van dit cijfer is uitgegaan van de onderstelling, dat de gemeenten Amsterdam en Utrecht in elk geval voor de Rijksbijdrage in aanmerking zullen komen en is tevens rekening gehouden met de mogelijkheid, dat te 's Gravenhage en te Arnhem nog in den loop van dit jaar maatregelen zullen genomen worden, waardoor ook die gemeenten aanspraak op de bijdrage zullen verkrijgen.

De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,

J. D. VEEGENS.

De Minister van
Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(266. 4.)

BIJLAGE I VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

REGLEMENT voor het fonds ter bevordering van de zekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid. (*Gemeenteblad* van Amsterdam, 1906, volgn. 137.)

Burgemeester en Wethouders van Amsterdam brengen ter algemeene kennis, dat door den Gemeenteraad in zijne vergaderingen van 24 October en 28 November 1906 is besloten vast te stellen het volgende

REGLEMENT voor het fonds ter bevordering van de zekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid.

Art. 1.

Er wordt te Amsterdam opgericht een *Gemeentefonds ter bevordering van de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid* waartoe de Gemeente uit hare middelen een som van honderd gulden afzondert.

Dit fonds vindt zijn middelen in subsidies, makingen en schenkingen.

De Gemeente betaalt de kosten van administratie van dit fonds.

Art. 2.

Het fonds zal worden bestuurd door een commissie van vijf leden, door den Gemeenteraad telkens voor drie jaren te benoemen, op voordracht van Burgemeester en Wethouders. Twee dezer leden zullen worden gekozen uit de bestuurders der toegelaten vakvereenigingen.

Art. 3.

Het fonds tracht zijn doel te bereiken door het geven van een bijslag bij de uitkeeringen, die de toegelaten vakvereenigingen van werklieden en bedienden in geval van werkloosheid aan hare leden doen.

Art. 4.

De in het vorige artikel genoemde bijslag bedraagt per dag nooit meer dan de uitkeering door een lid van zijn vakvereeniging genoten en ten hoogste f 0,50. Onverschillig of het lid de uitkeering van zijn vakvereeniging gedurende langeren tijd ontvangt, wordt de bijslag slechts gegeven over ten hoogste 50 dagen per jaar.

Werkstakingen, uitsluitingen, ziekte en ongevallen geven geen recht op den bijslag.

Art. 5.

Vakvereenigingen van werklieden en bedienden, die aan hare leden aanspraak wenschen te geven op den bijslag uit het fonds, moeten maandelijks een staat overleggen van de door haar aan elk harer leden gedane uitkeeringen wegens werkloosheid. Zij zijn verplicht hare statuten, reglementen, jaarverslagen en rekeningen bij het bestuur van het fonds in te zenden.

Art. 6.

Aan het bestuur wordt door Burgemeester en Wethouders een secretaris toegevoegd. Behalve met de werkzaamheden, in engeren zin uit het secretariaat voortvloeiende, is de secretaris belast met het onderzoek naar de waarheid van de in het vorige artikel bedoelde inlichtingen. Hij heeft het recht van inzage in alle boeken en bescheiden der toegelaten vakvereenigingen, die betrekking hebben op de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid. Hij doet van zijn bevindingen verslag aan het bestuur. Aan hem en aan het bestuur van het fonds is geheimhouding opgelegd tegenover derden omtrent de inlichtingen, welke op de hier bedoelde wijze verkregen mochten worden.

Burgemeester en Wethouders kunnen aan den secretaris een bezoldiging toewijzen, die alsdan gerekend wordt tot de administratiekosten bedoeld in art. 1.

Art. 7.

Elke vakvereeniging of elk lid daarvan, die zich aan de bepalingen van dit reglement of aan de besluiten van het bestuur van het fonds niet onderwerpt, heeft daarmede het recht verloren voordeelen uit het fonds te genieten.

Art. 8.

Met inachtneming van de bepalingen van art. 4 wordt bij den aanvang van elke maand door het bestuur het bedrag van den bijslag vastgesteld.

Art. 9.

Een huishoudelijk reglement, door het fondsbestuur vast te stellen, bepaalt de wijze, waarop het fonds zal werken en de voorwaarden, waaraan een vakvereeniging moet beantwoorden om te worden toegelaten en die waaraan een lid van deze vakvereeniging moet voldoen, om het recht op den bijslag uit het fonds te verkrijgen. Dit reglement bepaalt tevens wie over de toelating beslist en de wijze, waarop de uitkeering van den bijslag zal geschieden.

Alvorens in werking te treden, behoeft dit huishoudelijk reglement de goedkeuring van den Gemeenteraad.

Wijzigingen treden niet in werking voor zij door den Gemeenteraad zijn goedgekeurd.

Art. 10.

Telken jare brengt het bestuur van het fonds een omstandig en beredeneerd verslag van zijn werkzaamheden uit. Dit verslag wordt in het *Gemeenteblad* opgenomen. Tevens doet dit bestuur telken jare aan den Gemeenteraad rekening en verantwoording van zijn gehouden beheer. De vorm van verslag en rekening worden door Burgemeester en Wethouders vastgesteld.

Art. 11.

Wijzigingen in dit reglement kunnen slechts door een besluit van den Gemeenteraad worden aangebracht.

Opheffing van het fonds kan eveneens slechts bij besluit van dien Raad geschieden.

Wanneer tot opheffing besloten is, zijn de bestuurders verplicht de schulden van het fonds voor zooveel mogelijk uit de baten te voldoen en wordt een eventueel voordeelig saldo aan de gemeente Amsterdam uitgekeerd.

Slotbepaling.

Zoolang nog geen vijf vakvereenigingen zullen zijn toegelaten, behoeft niet te worden voldaan aan den eisch, gesteld bij art. 2, dat twee bestuursleden uit de besturen der toegelaten vakvereenigingen moeten worden gekozen.

Amsterdam, 7 December 1906.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
VAN LEEUWEN.
de Secretaris,
J. A. BAËZA.

Nochtans zal deze bijslag niet gegeven worden:

1º. aan hen, die niet gedurende den tijd van minstens zes maanden reeds te Amsterdam gevestigd zijn;

2º. aan hen, die niet minstens één week werkloos zijn;

3º. aan hen, die in hetzelfde kalenderjaar reeds over 50 dagen een bijslag uit het fonds ontvangen hebben;

4º. aan hen, die in het voorafgaande jaar een gemiddeld weekloon van f 25 of meer verdiend hebben;

5º. aan hen die den leeftijd van 20 jaar nog niet bereikt hebben;

6º. aan hen, die weigeren het bestuur of den secretaris van het fonds de ter verkrijging verlangde inlichtingen te verstrekken, of blijken opzettelijk valsche inlichtingen verstrekt te hebben.

Art. 23.

De bijslag wordt door de toegelaten vakvereenigingen wekelijks te gelijk met de uitkeering uit haar eigen werkloosheidsfonds den leden uitbetaald.

Het door een vakvereeniging aldus aan het fonds voorgeschoten bedrag wordt maandelijks aan de vakvereeniging terugbetaald. Het fonds is niet verplicht den bijslag voor de afgeloopen maand aan de vakvereeniging uit te keeren, vóórdat de in art. 16 vermelde staat en lijst in zijn bezit zijn. Zijn deze stukken niet binnen veertien dagen na het eindigen der maand, waarover zij loopen, bij den secretaris ingediend, dan is het recht op bijslag voor die maand vervallen.

Art. 24.

Een toegelaten vakvereeniging is verplicht, wanneer de persoon, die door haar tot de inontvangstname van den bijslag aangewezen is, ophoudt daartoe gerechtigd te zijn of overlijdt, zoo spoedig mogelijk een ander persoon in diens plaats aan te wijzen en daarvan den secretaris van het fonds schriftelijk in kennis te stellen.

Zoolang deze kennisgeving niet geschied is, zijn betalingen aan den vroeger aangewezen persoon gedaan, deugdelijk gekweten.

Slotartikelen.

Art. 25.

Waar in dit reglement aan een vakvereeniging de verplichting wordt opgelegd, staten of lijsten, volgens een door het bestuur vastgesteld model, in te leveren, kunnen de betrokken vakvereenigingen formulieren, volgens dit model ingericht, bij den secretaris van het fonds bekomen.

Art. 26.

Alle geschillen, waartoe de toepassing van dit reglement kan aanleiding geven, zullen door het bestuur van het fonds beslist worden.

Art. 27.

In afwijking van het in art. 4, eerste lid, bepaalde, kan door het bestuur van het fonds voor de eerste maal na het in werking treden van dit reglement de bijslag na den aanvang van de maand, waarvoor hij gelden zal, vastgesteld worden.

Art. 28.

Dit reglement treedt in werking, zoodra het door den Gemeenteraad is goedgekeurd.

Het kan slechts gewijzigd worden op een daartoe uitdrukkelijk bijeengeroepen vergadering van het bestuur. Staken over een voorstel tot wijziging van het reglement de stemmen, dan wordt dit geacht verworpen te zijn.

Wijzigingen in dit reglement treden in werking, zoodra zij door den Gemeenteraad zijn goedgekeurd.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het bestuur, den 7den Januari 1907.

A. Harmsen Jr.,
Voorzitter.

E. M. Meijers,
Secretaris.

Goedgekeurd door den Gemeenteraad, overeenkomstig art. 9, tweede lid, van het Reglement voor het fonds ter bevordering van de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid, in zijne vergadering van 13 Februari 1907.

Burgemeester en Wethouders van Amsterdam,
van Leeuwen.

de Secretaris,
J. A. Baëza.

(266. 6.)

BIJLAGE III VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERORDENING, regelende de ondersteuning door de Gemeente van de verzekering tegen werkloosheid. (*Gemeenteblad* van Utrecht, 1906, n°. 22.)

Artikel 1.

Aan vakvereenigingen, welke uitkeeringen verstrekken aan werkloozen, kan van gemeentewege eene bijdrage worden verleend overeenkomstig de volgende regelen.

Artikel 2.

Om voor eene bijdrage in aanmerking te komen, moet de vereeniging zich aanmelden bij Burgemeester en Wethouders, onder overlegging van hare statuten en van het reglement, dat het geven van uitkeeringen aan werkloozen regelt, en verder voldoen aan de volgende voorwaarden:

a. de vereeniging moet een kas hebben, welke uitsluitend dient tot het verstrekken van uitkeeringen in geval van werkloosheid en waaraan alle leden der vereeniging verplicht zijn deel te nemen;

b. deze kas moet ten minste zes maanden in werking zijn geweest;

c. uit deze kas mogen geen uitkeeringen plaats hebben, indien de werkloosheid het gevolg is van werkstaking of uitsluiting, van eigen schuld van den werklooze, van zijn onwil om de hem door zijn werkgever opgedragen werkzaamheden binnen de grenzen van zijn beroep te verrichten, noch ook tijdens ziekte of invaliditeit;

d. het toezicht op het bestaan, de oorzaak en den duur der werkloosheid moet voor elk geval voldoende zijn verzekerd.

Artikel 3.

Vereenigingen, welke voor eene bijdrage in aanmerking komen, ontvangen daarvan bericht van Burgemeester en Wethouders.

Zij zijn verplicht:

a. aan Burgemeester en Wethouders kennis te geven van alle wijzigingen, welke in hare statuten of reglementen worden aangebracht, binnen de eerste tien dagen van elke kalendermaand een uittreksel in te zenden van het onder *b* bedoelde register over de afgeloopen maand en jaarlijks rekening en verantwoording af te leggen van het beheer der werkloozenkas;

b. geregeld een register aan te houden, waarin naam en woonplaats van hen, die eene uitkeering hebben ontvangen, de duur van hun verblijf in de Gemeente, de samenstelling van het gezin, de aan ieder verstrekte uitkeering, de van de Gemeente ontvangen bijslag en de duur der uitkeering nauwkeurig worden opgeteekend;

c. zich te onderwerpen aan de voorschriften en maatregelen van Burgemeester en Wethouders en aan hun toezicht op hare administratie en hare uitkeeringen. Op daartoe strekkend verzoek leggen zij alle boeken en administratieve bescheiden hare werkloozenkas betreffende, aan Burgemeester en Wethouders over.

Artikel 4.

Bij het in werking treden van deze verordening wordt een fonds gevormd, waaruit de bijdragen der Gemeente aan de in artikel 1 bedoelde vereenigingen worden verstrekt.

Het fonds draagt den naam van „Gemeentelijk Werkloozenfonds", is eigendom der Gemeente en wordt beheerd door Burgemeester en Wethouders. Bij eventueele opheffing wordt het voordeelig saldo zooveel mogelijk overeenkomstig de bestemming van het fonds besteed.

Artikel 5.

Ten bate van het fonds komen:

a. de subsidiën van de Gemeente, het Rijk en andere publiekrechtelijke lichamen;

b. giften, schenkingen en makingen van bijzondere personen en vereenigingen.

Artikel 6.

De door de Gemeente aan eene vereeniging te verleenen bijdrage bestaat uit een door Burgemeester en Wethouders vast te stellen bijslag op de door die vereeniging aan werklooze leden toegekende uitkeering.

De bijslag mag niet hooger zijn dan 100 % van de door de vereeniging zelve toegekende uitkeering. Hij mag niet meer bedragen dan f 0,50 per dag en per werklooze, ten hoogste zestig dagen in het kalenderjaar duren en slechts verleend worden voor die leden der vereeniging, die ten minste één jaar in de Gemeente woonachtig zijn.

Aldus besloten in de openbare vergadering van den Raad, gehouden 25 October 1906.

De Burgemeester,
B. REIGER.

De Secretaris,
J. BOOL.

(266. 7.)

BIJLAGE IV VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERORDENING, regelende den werkkring der Commissie van bijstand in het beheer van het Gemeentelijk Werkloozenfonds en in de uitvoering der verordening, regelende de ondersteuning door de Gemeente van de verzekering tegen werkloosheid. (*Gemeenteblad* van Utrecht, 1906, nº. 23.)

Artikel 1.

De commissie is samengesteld uit den Burgemeester of een der Wethouders als voorzitter en vier leden van den Gemeenteraad. De leden worden door den Raad benoemd; de voorzitter en zijn plaatsvervanger worden door Burgemeester en Wethouders aangewezen.

Artikel 2.

Aan de commissie is opgedragen Burgemeester en Wethouders bij te staan in het beheer van het Gemeentelijk Werkloozenfonds en in de uitvoering der verordening, regelende de ondersteuning door de Gemeente van de verzekering tegen werkloosheid.

Zij dient den Raad, Burgemeester en Wethouders en den Burgemeester over de tot haren werkkring behoorende zaken van bericht en raad en doet aan Burgemeester en Wethouders alle zoodanige voorstellen, als zij in het belang van bedoeld beheer en van eene juiste toepassing van bedoelde verordening nuttig en noodig acht.

Artikel 3.

De commissie brengt, voor zooveel noodig na overleg met de besturen der betrokken vereenigingen, aan Burgemeester en Wethouders advies uit:

1º. omtrent de aanvragen der vereenigingen, welke zich voor het verkrijgen van eene bijdrage bij Burgmeester en Wethouders hebben aangemeld;
2º. omtrent het bedrag van den door de Gemeente toe te kennen bijslag uit het Gemeentelijk Werkloozenfonds;
3º. omtrent de bijdragen, welke na afloop van elke maand aan de betrokken vereenigingen uit het fonds zullen worden uitgekeerd.

Artikel 4.

De commissie brengt advies uit:

1º. omtrent de belegging van het fonds;
2º. omtrent het bedrag der telken jare op de gemeentebegrooting uit te trekken subsidie aan het fonds.

Artikel 5.

De commissie vergadert zoo dikwijls de voorzitter of twee leden het noodig oordeelen.

Artikel 6.

De commissie mag niet beraadslagen of besluiten als niet ten minste drie leden tegenwoordig zijn. Alle besluiten worden bij volstrekte meerderheid van stemmen genomen. Bij staking van stemmen beslist de stem van den voorzitter.

Artikel 7.

Een der ambtenaren ter secretarie, daartoe door Burgemeester en Wethouders aan te wijzen, staat de commissie als secretaris ter zijde.

Artikel 8.

Deze verordening treedt in werking terstond na hare vaststelling.

Aldus besloten in de openbare vergadering van den Raad, gehouden 25 October 1906.

De Burgemeester,
B. REIGER.

De Secretaris,
J. BOOL.

(267. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot goedkeuring van het op 11 Februari 1907 te *Berlijn* tusschen *Nederland* en het Duitsche Rijk gesloten verdrag over de wederzijdsche erkenning van naamlooze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financieele vennootschappen.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Dobbin, den 12 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(267. 2)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het op 11 Februari 1907 te *Berlijn* tusschen *Nederland* en het Duitsche Rijk gesloten verdrag over de wederzijdsche erkenning van naamlooze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financieele vennootschappen wettelijke rechten betreft;

Gelet op artikel 59, tweede lid, der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Wordt goedgekeurd het nevens deze wet in afdruk gevoegde, op 11 Februari 1907 te *Berlijn* tusschen *Nederland* en het Duitsche Rijk gesloten verdrag over de wederzijdsche erkenning van naamlooze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financieele vennootschappen.

Artikel 2.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Justitie,

De Minister van Koloniën,

VERDRAG

VERDRAG *tusschen* Nederland *en het Duitsche Rijk over de wederzijdsche erkenning van naamlooze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financieele vennootschappen, van den 11den Februari 1907.*

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden ter eene zijde en Zijne Majesteit de Duitsche Keizer, Koning van Pruissen, in naam van het Duitsche Rijk, ter andere zijde, bezield met den wensch, om de wederzijdsche erkenning van naamlooze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financieele vennootschappen te regelen, zijn overeengekomen te dien einde een verdrag te sluiten en hebben tot Hunne gevolmachtigden benoemd:

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden:

Hoogstderzelver Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Duitschen Keizer, Koning van Pruissen, den Heer W. A. F. Baron GEVERS;

Zijne Majesteit de Duitsche Keizer, Koning van Pruissen:

Hoogstdeszelfs Werkelijken Geheimen Raad en Staatssecretaris van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, den heer VON TSCHIRSCHKY UND BÖGENDORFF,

die, na elkander hunne in goeden en behoorlijken vorm bevonden volmachten te hebben medegedeeld, zijn overeengekomen nopens de volgende artikelen:

Artikel 1.

Naamlooze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financieele vennootschappen met inbegrip der verzekeringsmaatschappijen, die op het grondgebied van den eenen verdragstaat haren zetel hebben en overeenkomstig het recht van dien Staat rechtens bestaan, worden ook op het grondgebied van den anderen verdragstaat als wettig bestaande erkend.

Artikel 2.

De in artikel 1 bedoelde vennootschappen van den eenen verdragstaat worden door de wetten van dien Staat beheerscht op het grondgebied van den anderen Staat, ook wat betreft hare handelingsbevoegdheid (Geschäftsfähigkeit) en de bevoegdheid in rechten op te treden.

Hare toelating tot de uitoefening van eenig bedrijf of van eenige zaak, alsook de bevoegdheid om onroerende goederen en ander vermogen op het gebied van den anderen verdragstaat te verkrijgen, wordt beheerscht door de daar geldende voorschriften. Intusschen genieten de vennootschappen aldaar in ieder geval dezelfde rechten, die de soortgelijke vennootschappen van eenen derden Staat aldaar genieten.

Artikel 3.

Dit verdrag is ook toepasselijk op het onder Duitsche bescherming staand gebied en op de Nederlandsche koloniën, alsook op de consulaire rechterlijke ressorten der beide verdragstaten.

Artikel 4.

Dit verdrag zal worden bekrachtigd en de bekrachtigingsoorkonden zullen zoodra mogelijk uitgewisseld worden.

Het verdrag treedt in werking op den dertigsten dag na de uitwisseling der bekrachtigingsoorkonden en blijft van kracht tot het einde van het jaar, te rekenen van den dag, waarop het door een der beide verdragstaten opgezegd wordt.

Ten blijke waarvan de wederzijdsche gevolmachtigden dit verdrag hebben geteekend en van hunne zegels voorzien.

Gedaan in dubbel te Berlijn den 11den Februari 1907.

(*Get.*) GEVERS.

(*Get.*) VON TSCHIRSCHKY.

VERTRAG *zwischen den* Niederlanden *und dem Deutschen Reiche über die gegenseitige Anerkennung der Aktiengesellschaften und anderer Kommerzieller, industrieller oder finanzieller Gesellschaften, vom 11ten Februar 1907.*

Ihre Majestät die Königin der Niederlande einerseitz und Seine Majestät der Deutsche Kaiser, König von Preuszen, im Namen des Deutschen Reichs, andererseits, von dem Wunsche geleidet, die gegenseitige Anerkennung der Aktiengesellschaften und anderer kommerzieller, industrieller oder finanzieller Gesellschaften zu regeln, sind übereingekommen, zu diesem Zwecke abzuschlieszen, und haben zu Ihren Bevollmächtigten ernannt:

Ihre Majestät die Königin der Niederlande:

Allerhöchst ihren auszerordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister bei Seiner Majestät dem Deutschen Kaiser, König von Preuszen, Baron W. A. F. GEVERS;

Seine Majestät der Deutsche Kaiser, König von Preuszen:

Allerhöchst ihren Wircklichen Geheimen Rat, Staatssekretär des Auswärtigen Amtes, VON TSCHIRSCHKY UND BÖGENDORFF,

welche, nach gegenseitiger Mitteilung ihrer in guter und gehöriger Form befundenen Vollmachten, über folgende Artikel übereingekommen sind:

Artikel 1.

Aktiengesellschaften und andere kommerzielle, industrielle oder finanzielle Gesellschaften mit Einschlusz der Versicherungsgesellschaften, die in dem Gebiete des einen vertragschlieszenden Teiles ihren Sitz haben und nach dessen Gesetzen zu Recht bestehen, werden auch in dem Gebiete des anderen Teiles als gesetzlich bestehend anerkannt.

Artikel 2.

Die in Artikel 1 bezeichneten Gesellschaften des einen Vertragschlieszenden Teiles werden nach dessen Gesetzen in dem Gebiete des anderen Teiles auch in Ansehung der Geschäftsfähigkeit und des Rechtes, vor Gericht auf zu treten, beurteilt.

Ihre Zulassung zum Gewerbe oder Geschäftsbetriebe sowie zum Erwerbe von Grundstücken und sonstigem Vermögen in dem Gebiete des andren Teiles bestimmt sich nach den dort geltenden Vorschriften. Doch sollen die Gesellschaften in diesem Gebiete jedenfalls dieselben Rechte genieszen, welche den gleichartigen Gesellschaften eines dritten Landes zustehen.

Artikel 3.

Dieser Vertrag findet auch anwendung auf die Schutzgebiete des Deutschen Reichs und auf die Kolonien der Niederlande sowie auf die Konsulargerichtsbezirke der beiden Vertragschlieszenden Teile.

Artikel 4.

Dieser Vertrag soll ratifiziert und die Ratifikationsurkunden sollen sobald als möglich ausgetauscht werden.

Der Vertrag tritt in Kraft am dreiszigsten Tage nach Austauch der Ratifikationsurkunden und bleibt bis zum Ablauf eines Jahres von dem Tage an in Geltung an welchem er von einem der beiden Teile gekündigt wird.

Zu Urkund dessen haben die beiderseitigen Bevollmächtigten diesen Vertrag unterzeichnet und mit ihren Siegeln versehen.

Ausgefertigt in doppelter Urschrift in Berlin, den 11ten Februar 1907.

(*Unterzeichnet*) GEVERS.

(*Unterzeichnet*) VON TSCHIRSCHKY.

(267. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het hierbij ter goedkeuring aangeboden verdrag is het derde, dat in zake wederzijdsche erkenning van handelsvennootschappen door Nederland is gesloten. Het eerste verdrag van zoodanige strekking was dat van 11 April 1868 met Italië, bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 28 April 1869 (*Staatsblad* n°. 71); het tweede werd den 15den October 1903 met Griekenland gesloten en bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 8 Februari 1905 (*Staatsblad* n°. 61). Het onderwerpelijk verdrag, hetwelk den 11den Februari 1907 met Duitschland werd gesloten, heeft zijn ontstaan te danken aan de volgende omstandigheid.

Artikel 10 van het Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche schrijft voor, dat buitenlandsche vereenigingen, die in het land harer oprichting rechtspersoonlijkheid bezitten en die in Duitschland de rechtspersoonlijkheid slechts zouden kunnen verkrijgen ingevolge de paragrafen 21 en 22 van het Duitsch Burgerlijk Wetboek, rechtspersoonlijkheid verwerven door een besluit van den Bondsraad. Nu wordt deze bepaling door de jurisprudentie in Duitschland somwijlen, en met name door den tweeden senaat van het Oberlandesgericht te Hamburg, aldus uitgelegd, dat het voorschrift van artikel 10 ook op vreemde handelsvennootschappen van toepassing is, zoodat vreemde vennootschappen een besluit van den Bondsraad van noode hebben om in Duitschland als rechtspersonen te worden beschouwd en de bevoegdheid te verkrijgen in rechte op te treden. Hoezeer het hier geen vaststaande jurisprudentie betreft, heeft de ondervinding alreeds geleerd, hoe wenschelijk het is voor de Nederlandsche maatschappijen die in Duitschland werkzaam zijn, dat een einde kome aan den tegenwoordigen toestand, krachtens welken Nederlandsche maatschappijen die niet bij besluit van den Bondsraad als rechtspersoon zijn erkend, in Duitschland het gevaar loopen door den rechter te zien uitgemaakt, dat zij in Duitschland geen wettig bestaan nog een persona standi in judicio bezitten. Terwijl hier te lande de in haar eigen land wettig bestaande vreemde naamlooze vennootschappen als zoodanig erkend worden (arrest van den Hoogen Raad dd. 23 Maart 1866, *W. v. h. R.* n°. 2781), en dus, na de totstandkoming van het tractaat, de rechtstoestand der Duitsche maatschappijen hier te lande feitelijk dezelfde zal blijven als vóór dien tijd, zal het verdrag in eenen voor Nederlandsche belangen nadeeligen, onzekeren rechtstoestand verbetering brengen.

Op het voetspoor van de met Italië en Griekenland gesloten tractaten geldt dit verdrag ten aanzien van naamlooze vennootschappen en andere handels-, nijverheids- of financieele vennootschappen. Dat het ook ten opzichte van verzekeringsmaatschappijen van kracht is, is te allen overvloede uitdrukkelijk gezegd, hoezeer het ook zonder deze uitdrukkelijke vermelding ten aanzien van deze maatschappijen zeer zeker toepassing zou hebben gevonden. Wat overigens de redactie betreft, zoo is die van de genoemde, door Nederland gesloten tractaten niet in allen deele overgenomen. Naar de ondergeteekenden zich vleien is op meerdere punten verbetering aangebracht. Verder zij de aandacht gevestigd op de bepaling van het tractaat, houdende, dat het ook van toepassing zal zijn op het onder Duitsche bescherming staand gebied en op de Nederlandsche koloniën, alsook op de consulaire rechterlijke ressorten der beide verdragstaten.

De bepaling van artikel 2 van het wetsontwerp is opgenomen, ten einde te bevorderen, dat het tractaat zoo spoedig mogelijk bekrachtigd kan worden.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(268. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van een eigendom, noodig voor den aanleg van eene algemeene begraafplaats te Bunschoten.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Dobbin, den 14 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(268. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het in het publiek belang van de gemeente *Bunschoten* noodig is eene algemeene begraafplaats aan te leggen;

Gelet op de wet van 10 April 1869 (*Staatsblad* n°. 65) en op die van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Wij verklaren, dat het algemeen nut de onteigening vordert ten name van de gemeente *Bunschoten* van een eigendom in die gemeente, noodig voor den aanleg van eene algemeene begraafplaats aldaar.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(268. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De bestaande algemeene begraafplaats der gemeente Bunschoten zal, op grond van art. 47 juncto art. 17 der wet betreffende het begraven van lijken, enz., moeten worden gesloten, zoo ze niet op 1 Januari 1908 buiten gebruik zal zijn gesteld. Het bestuur dier gemeente heeft te vergeefs pogingen aangewend, om voor den aanleg van eene nieuwe begraafplaats den noodigen grond te koopen. Voor dat doel wil geen der eigenaren grond afstaan.

Daarom heeft de raad dier gemeente toepassing van de Onteigeningswet verzocht ten aanzien van een stuk grond ter grootte van 5600 M². in die gemeente, hetwelk door zijne gesteldheid en door zijne ligging, ook naar het oordeel van den betrokken hoofdinspecteur voor het Staatstoezicht op de volksgezondheid, alleszins geschikt is om, ook in verband met de bepalingen der Begrafeniswet, voor gemeld doel te worden gebezigd.

Daarom zijn er alleszins termen om bij de wet te verklaren, dat het algemeen nut de onteigening van den grond, noodig voor den aanleg van die begraafplaats, vordert.

De bij art. 6 der Onteigeningswet bedoelde stukken hebben, ter voldoening aan art. 7 dier wet, ter inzage van een ieder gelegen.

Door eigenaren van achtergelegen landerijen, die over het perceel waarvan wordt voorgesteld een deel te onteigenen, hun uitweg naar den openbaren weg hebben, is tegen die onteigening bezwaar ingebracht, wijl zij vreezen, dat hun de toegang tot hunne eigendommen zal worden belemmerd. In dat bezwaar zal door de gemeente worden voorzien, door op hare kosten, voor zooveel noodig, over den te onteigenen grond een uitweg voor bedoelde landerijen te doen maken.

De ter zake betrekkelijke stukken worden hierbij overgelegd.(1)

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(1) Deze stukken zijn ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

ſs den zui-
r gemeente
grens het
stzijde van
ting langs
de steigers,
de voren-
niet in het

king treden
rdam n°. 4
rdingen en
jnen.

ondiging.

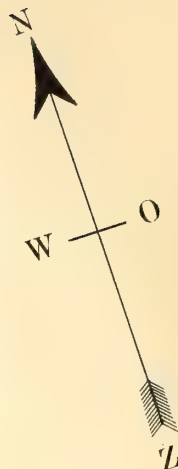
al worden
n, Autori-
t, aan de

waren weg
Amsterdam
n honderd
wettelijke
Amsterdam

de grens-
Staatsblad
mber 1896
vredigend.
le zuidzijde
vesten van
le oostzijde
toestand,
het westen
ensgaande
de gevallen
te geval is
de grens
le (nieuwe)
rak volgt,
e geval zou
geen in de
nen zullen
zou. Men
atsing der
derde en

het kan-
welke de
äronstraat
, van daar
straat tot
eer, gelijk
gs de zuid-
gs de oost-
le van die
de van de
verder in

Nadere wijziging van den staat, vastgesteld bij artikel 2 der wet van 9 April 1877 (Staatsblad No. 77) „tot vaststelling van het regtsgebied en de zetels der arrondissements-regtbanken en kantongeregten binnen het ressort van het geregtshof te Amsterdam", laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1896 (Staatsblad No. 242).

IV

TORENSTEEG
MOLSTEEG
STRAAT
N. Z. VOORBURGWAL
GRAVEN STRAAT
EGGERTSTRAAT
N. KERK
MOZES EN ARONSTRAAT
ST. NICOLAASSTRAAT
NIEUWEN
ZOUTSTEEG
DUBBELE WORSTSTEEG
VALKSTEEG
PASSA
NIEU
RAADHUISSTRAAT
PALEIS
DAM
TERREIN OUDE BEURS
BEURS
VISCHSTEEG
KOMMANDANTHUIS
VIJGENDAM
DA
SPUI
PALEIS
STRAAT
KALVERSTRAAT
KROMME ELLEBOOG STEEG
PAPENBROEKSTEEG
JONGE ROELENSTEEG
BEURSPLEIN
HERMIETENSTEEG
ROKIN
ROKIN
NES

amer. 1
Amsterdam.

angs den zui-
der gemeente
die grens het
westzijde van
rigting langs
t (de steigers,
an de voren-
, niet in het

erking treden
sterdam n°. 4
vaardingen en
chijnen.

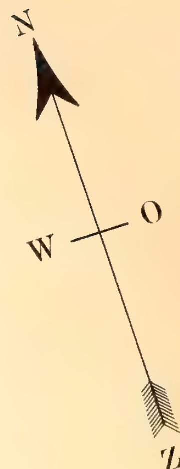
fkondiging.

zal worden
ten, Autori-
gaat, aan de

ezwaren weg
Amsterdam
een honderd
nde wettelijke
te Amsterdam

is de grens-
(*Staatsblad*
ecember 1896
bevredigend.
n de zuidzijde
t westen van
t de oostzijde
ven toestand,
tot het westen
nevensgaande
beide gevallen
erste geval is
dan de grens
n de (nieuwe)
amrak volgt,
ede geval zou
hetgeen in de
wenen zullen
ven zou. Men
plaatsing der
nen derde en
5.
van het kan-
ens welke de
Aäronstraat
eg, van daar
eursstraat tot
meer, gelijk
angs de zuid-
langs de oost-
zijde van die
zijde van de
s; verder in

LITH. J. SMULDERS & CO. DEN HAAG

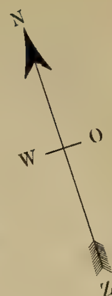

Nadere wijziging van den staat, vastgesteld bij artikel 2 der wet van 9 April 1877 (Staatsblad No. 77) „tot vaststelling van het regtsgebied en de zetels der arrondissements-regtbanken en kantongeregten binnen het ressort van het geregtshof te Amsterdam", laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1896 (Staatsblad No. 242).

IV

ST. NICOLAASSTRAAT
NIEUWEN
TORENSTEEG
MOLSTEEG
STRAAT
N. Z. VOORBURGWAL
GRAVEN STRAAT
ZOUTSTEEG
EGGERTSTRAAT
N. KERK
DUBBELE WORSTSTEEG
VALKSTEEG
MOZES EN ARONSTRAAT
RAADHUISSTRAAT
PALEIS
DAM
TERREIN OUDE BEURS
BEURS
VISCHSTEEG
KOMMANDANTHUIS
VIJGENDAM
SPUI
PALEIS STRAAT
KALVERSTRAAT
KROMME ELLEBOOG STEEG
BEURSPLEIN
HERMIETENSTEEG
PAPENBROEKSTEEG
JONGE ROELENSTEEG
ROKIN
ROKIN
NES

Nadere wijziging van den staat, vastgesteld bij artikel 2 der wet van 9 April 1877 (Staatsblad No. 77) „tot vaststelling van het regtsgebied en de zetels der arrondissements-regtbanken en kantongeregten binnen het ressort van het geregtshof te Amsterdam", laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1896 (Staatsblad No. 242).

IV

III

MARTELAARSGRACHT
K. NIEUWEN DIJK
OPENHAVEN
PRINS
FRONT
HENDRIK
KADE
RAAMSKOOI
BROUWERSTEEG
HASSELAAR STEEG
N. Z. ARMSTEEG
ELLE BOOGSTEEG
KAPELSTEEG
St. JACOBSTRAAT
KARNEMELKSTEEG
DIJK
KOLK
OUDE BRUGSTEEG
RAK
DAMRAK
NIEUWE BRUGSTEEG
GULDE HANDSTEEG
WIJNGAARTSTRAATJE
O. Z. ARMSTEEG
DIRK VAN HASSELT STEEG
MANDEMAKERSSTEEG
STRAAT
HEINTJE HOEKSTEEG
NIEUWSTRAAT
OUDE BRUGSTEEG
LANGE NIEZEL
VROUWENSTEEG
St. NICOLAASSTRAAT
ENGE KERKSTEEG
NIEUWEN
PASSAGE
MOES
NIEUWE BEURS
PATERNOSTERSTEEG
WIJDE KERKSTEEG
DAM
ZOETENAAMSTEEG
TORENSTEEG
GRAVEN STRAAT
ZOUTSTEEG
MOLSTEEG
STRAAT
N. Z. VOORBURGWAL
EGGERTSTRAAT
PAPENBRUGSTEEG
St. ANNASTRAAT
DUBBELE WORSTSTEEG
STRAAT
WAR
N. KERK
MOZES EN ARONSTRAAT
VALKSTEEG
RAADHUISSTRAAT
PALEIS
DAM
TERREIN OUDE BEURS
STEENHOUWERSSTEEG
BEURS
St. JANSTRAAT
KOMMANDANTHUIS
VISCHSTEEG
SERVETSTEEG
SPUI
STRAAT
VLIJGENDAM
PIJLSTEEG
KROMME ELLE BOOG STEEG
PALEIS
KALVERSTRAAT
BEURSPLEIN
DAMSTRAAT
HERMIETENSTEEG
JONGE ROELENSTEEG
PAPENBROEKSTEEG
ROKIN
ROKIN
NES

Bestaande grens
Gewijzigde grens

LITH. J. SMULDERS & CO., DEN HAAG.

(269. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot nadere wijziging van den staat, vastgesteld bij artikel 2 der wet van 9 April 1877 (*Staatsblad* n°. 77) „tot vaststelling van het regtsgebied en de zetels der arrondissements-regtbanken en kantongeregten binnen het ressort van het geregtshof te *Amsterdam*", laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1896 (*Staatsblad* n°. 242).

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Dobbin, den 19 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(269. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is wijziging te brengen in den staat, vastgesteld bij artikel 2 der wet van 9 April 1877 (*Staatsblad* n°. 77), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1896 (*Staatsblad* n°. 242);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

In den staat, vastgesteld bij artikel 2 der wet van 9 April 1877 (*Staatsblad* n°. 77), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1896 (*Staatsblad* n°. 242), wordt de grensbepaling van het kantongeregt Amsterdam n°. 3 gelezen als volgt:

De grenslijn van het tot dit kanton behoorend gedeelte der gemeente Amsterdam is getrokken uit het uitgangspunt van de grenslijn van kanton n°. 1 in westelijke rigting langs de grenlijn van kanton n°. 2 tot de grens der gemeente in de Kostverlorenvaart (bij de Dubbele buurt), van daar in noordelijke rigting die grens volgende tot het midden van de ontworpen de Clercqstraat, door de ontworpen de Clercqstraat en de de Clercqstraat, door de (gedempte) Rozengracht over het midden van de brug over de Prinsengracht, van daar over de Westermarkt tot en over het midden van de brug over de Keizersgracht voor de Raadhuisstraat, door die straat, den Nieuwezijdsvoorburgwal in noordelijke rigting tot aan de Mozes en Aäronstraat, langs de zuidzijde van die straat, over den Dam tot de noordzijde van de Vischsteeg, van daar in noordelijke rigting langs de huizen van de Beursstraat tot aan de Oudebrugsteeg, in westelijke rigting langs de noordzijde van de Beurs tot aan den noordwestelijken hoek der Beurs, verder in noordelijke rigting langs de westelijke waterlijn van het Damrak — de aanlegplaatsen in het water daaronder niet begrepen — tot de noordzijde van de Nieuwebrug en verder in westelijke rigting langs de noordzijde van de Prins Hendrikkade tot den Korten Singel, de oeverlijn van dien singel in noordelijke rigting volgende, langs de noordwestzijde van de westelijke doorvaart, in westelijke rigting langs de noordzijde van de de Ruyterkade, langs de oostzijde van den Westerdokdijk, langs de noordoostzijde van de Houthaven, en voorts langs den zuidelijken boord van het Noordzeekanaal tot de grens der gemeente ten westen van de petroleumhaven, aldaar langs die grens het kanaal over en voorts, die grens volgende, tot de westzijde van den Schellingwouderdijk, van daar in zuidelijke rigting langs de grenslijn van kanton n°. 1 tot het uitgangspunt (de steigers, havens, gebouwen en getimmerten grenzende aan de vorenomschreven lijn, waar die eene oeverlijn aanwijst, niet in het kanton begrepen).

Buiksloot.

Nieuwendam.

Ransdorp.

Artikel 2.

Deze wet is niet van invloed op de bij haar in werking treden bij de kantongerechten Amsterdam n°. 3 en Amsterdam n°. 4 aanhangige zaken, noch op de reeds gedane dagvaardingen en oproepingen om voor die kantongerechten te verschijnen.

Artikel 3.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

(269. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

De onderhavige wetsvoordracht strekt om de bezwaren weg te nemen, welke, nu het oude beursgebouw te Amsterdam vervangen is door een nieuw, op afstand van een honderd meter van het oude gebouw gelegen, uit de bestaande wettelijke grensregeling tusschen de kantons n°. 3 en n°. 4 te Amsterdam voortvloeien.

Ten gevolge van den veranderden toestand toch is de grensregeling, gelijk zij bij de wet van 9 April 1877 (*Staatsblad* n°. 77), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 30 December 1896 (*Staatsblad* n°. 242), is vastgesteld, niet langer bevredigend. Bij die wet is bepaald, dat de grens o. a. loopt van de zuidzijde der Mozes en Aäronstraat over den Dam, tot het westen van en langs de beurs, de noordzijde van de beurs tot de oostzijde van het Damrak, enz. Hoe men nu, onder den nieuwen toestand, de wetsbepaling uitlegt, in den zin, dat de grens tot het westen enz. van de Nieuwe beurs dan wel, gelijk op nevensgaande kaart is aangegeven, van de *Oude* beurs loopt, in beide gevallen schijnt de regeling niet voldoende. Want in het eerste geval is er in de grensregeling een hiaat, doordien alsdan de grens niet rechtstreeks over den Dam naar het westen van de (nieuwe) beurs loopt, maar eerst een gedeelte van het Damrak volgt, hetwelk niet in de wet is voorzien. En in het tweede geval zou de grens den omtrek volgen van de oude beurs, hetgeen in de toekomst, wanneer alle resten van dat gebouw verdwenen zullen zijn, tot veel twijfel en onzekerheid aanleiding geven zou. Men zie het ingezonden stuk: „De invloed van de verplaatsing der Amsterdamsche beurs op de grensregeling tusschen derde en vierde kanton" in *Weekblad van het Recht*, n°. 8426.

Mitsdien wordt eene gewijzigde grensbepaling van het kantongerecht Amsterdam n°. 3 voorgesteld, krachtens welke de grens zal loopen van de zuidzijde der Mozes en Aäronstraat over den Dam tot de noordzijde van de Vischsteeg, van daar in noordelijke richting langs de huizen van de Beursstraat tot aan de Oudebrugsteeg. Van daar zal de grens niet meer, gelijk thans, loopen langs de oostzijde van het Damrak langs de zuidzijde van de Nieuwe brug in noordelijke richting langs de oostzijde van de doorvaart door die brug tot de noordzijde van die brug, maar in westelijke richting langs de noordzijde van de beurs tot aan den noordwestelijken hoek der beurs; verder in

noordelijke richting langs de westelijke waterlijn van het Damrak — de aanlegplaatsen in het water daaronder niet begrepen — tot de noordzijde van de „Nieuwebrug".

Door de thans voorgestelde grensbepaling komt het water van het Damrak met en benevens de geheele Nieuwebrug te behooren tot het derde kantongerecht, terwijl thans slechts de oostelijke helft van die brug daartoe behoort, wat in de practijk bezwaren opleverde, vooral daar het geheele water aan de noordzijde van die brug reeds onder dat kanton begrepen was.

Voor het overige schijnt te kunnen worden volstaan met verwijzing naar de als bijlage dezer Memorie overgelegde kaart, waarop de bestaande grensregeling en hare voorgenomen wijziging met groene en roode lijnen zijn aangegeven.

Art. 2. Gelijksoortige bepaling wordt gevonden in art. 2 der wet van 30 December 1896 (*Staatsblad* n°. 242) waarbij de grensregeling tusschen de kantongerechten te Amsterdam is gewijzigd.

De Minister van Justitie,

E. E. VAN RAALTE.

(270 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot goedkeuring van het op 3 November 1906 te *Brussel* ook door *Nederland* gesloten tractaat tot herziening van het minimnm invoerrceht op alcoholische dranken in de conventioneele zône van *Afrika*.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsoutwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Dobbin, den 19 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(270. 2)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat het op 3 November 1906 te Brussel ook door Nederland gesloten tractaat tot herziening van het minimum invoerrecht op alcoholische dranken in de conventioneele zône van Afrika, welk recht geregeld is bij de Algemeene akte van Brussel van 2 Juli 1890, bekend gemaakt bij het Koninklijk besluit van 21 April 1892 (*Staatsblad* n°. 92) en herzien bij het tractaat van Brussel van 8 Juni 1899, bekend gemaakt bij het Koninklijk besluit van 7 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 110), wijziging brengt in een bij de wet goedgekeurd tractaat;

Gezien artikel 59, tweede lid, der Grondwet.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Wordt goedgekeurd het nevens deze wet in afdruk gevoegde, op 3 November 1906 te Brussel tusschen het Duitsche Rijk, België, Spanje, den Onafhankelijken Congo-Staat, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Nederland, Portugal, Rusland en Zweden gesloten tractaat tot nadere herziening van artikel XCII der Algemeene Akte van Brussel, van 2 Juli 1899, gewijzigd bij het tractaat van Brussel van 8 Juni 1899, betreffende de vaststelling van het minimum invoerrecht op alcoholische dranken in de conventioneele zône van Afrika.

Artikel 2.

De wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, au nom de l'Empire Allemand; Sa Majesté le Roi des Belges; Sa Majesté le Roi d'Espagne; Sa Majesté le Roi-Souverain de l'Etat Indépendant du Congo; le Président de la République Française; Sa Majesté le Roi du Royaume-Uni de la Grande-Bretagne et d'Irlande, Empereur des Indes; Sa Majesté le Roi d'Italie; Sa Majesté la Reine des Pays-Bas; Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves, etc., etc.; Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies; et Sa Majesté le Roi de Suède;

Voulant pourvoir à l'exécution de la clause de l'article I de la Convention du 8 juin 1899, prise elle-même en exécution de l'article XCII de l'Acte général de Bruxelles, et en vertu de laquelle le droit d'entrée des spiritueux dans certaines régions de l'Afrique devait être soumis à revision sur la base des résultats produits par la tarification précédente,

Ont résolu de réunir à cet effet une Conférence à Bruxelles et ont nommé pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, au nom de l'Empire Allemand;

le Sieur NICOLAS Comte DE WALLWITZ, Son Conseiller intime actuel, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plenipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges,

et

le Sieur GUILLAUMME GÖBRING, Son Conseiller intime actuel de Légation;

Sa Majesté le Roi des Belges:

le Sieur LÉON CAPELLE, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire, Directeur général du Commerce et des Consulats au Ministère des Affaires étrangères,

et

le Sieur J. KEBERS, Directeur général des Douanes et Accises au Ministère des Finances et des Travaux publics;

Sa Majesté le Roi d'Espagne:

le Sieur ARTURO DE BAGUER, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges;

Sa Majesté le Roi-Souverain de l'Etat Indépendant du Congo:

le Sieur HUBERT DROOGMANS, Secrétaire général du Département des Finances de l'Etat Indépendant du Congo,

et

le Sieur A. MECHELYNCK, Avocat à la Cour d'appel de Gand, Membre de la Chambre des Représentants de Belgique;

Le Président de la République Française:

le Sieur A. GÉRARD, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de la République Française près Sa Majesté le Roi des Belges;

Sa Majesté le Roi du Royaume-Uni de la Grande-Bretagne et d'Irlande, Empereur des Indes:

Sir ARTHUR HARDINGE, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges,

et

le Sieur A. WALROND CLARKE, Chef du Département d'Afrique au Foreign Office;

le Sieur H. J. READ, Chef du Département de l'Afrique orientale au Colonial Office;

Sa Majesté le Roi d'Italie:

le Sieur Lelio, Comte Bonin Longare, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges;

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas:

le Jonkheer O. D. van der Staal de Piershil, Son Chambellan, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges;

Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves:

le Sieur Carlos-Cyrillo Machado, Vicomte de Santo Thyrso, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges;

et

le Sieur Thomaz-Antonio Garcia Rosado, Lieutenant-Colonel d'Etat-Major, Membre de Son Conseil et Son Officier d'ordonnance honoraire;

Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies:

le Sieur N. de Giers, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges;

Sa Majesté le Roi de Suède:

le Sieur Gustave M. M. Baron Falkenberg, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près Sa Majesté le Roi des Belges.

Lesquels, munis de pouvoirs en bonne et due forme, ont adopté les dispositions suivantes:

Article I.

A partir de la mise en vigueur de la présente Convention, le droit d'entrée sur les spiritueux sera porté, dans toute l'étendue de la zone où n'existerait pas le régime de la prohibition visé à l'article XCI de l'Acte général de Bruxelles, au taux de 100 francs par hectolitre à 50 degrés centésimaux.

Toutefois il est entendu, en ce qui concerne l'Erythrée, que ce droit pourra n'être que de 70 francs l'hectolitre à 50 degrés centésimaux, le surplus étant représenté d'une manière générale et constante par l'ensemble des autres droits existant dans cette colonie.

Le droit d'entrée sera augmenté proportionnellement pour chaque degré au-dessus de 50 degrés centésimaux; il pourra être diminué proportionnellement pour chaque degré au-dessous de 50 degrés centésimaux.

Les Puissances conservent le droit de maintenir et d'élever la taxe au delà du minimum fixé par le présent article dans les régions où elles le possèdent actuellement.

Article II.

Ainsi qu'il résulte de l'article XCIII de l'Acte général de Bruxelles, les boissons distillées qui seraient fabriquées dans les régions visées à l'article XCII dudit Acte général et destinées à être livrées à la consommation, seront grevées d'un droit d'accise.

Ce droit d'accise, dont les Puissances s'engagent à assurer la perception dans la limite du possible, ne sera pas inférieur au minimum du droit d'entrée fixé par l'article I de la présente Convention.

Toutefois, il est entendu, en ce qui concerne l'Angola, que le Gouvernement portugais pourra, en vue d'assurer la transformation graduelle et complète des distilleries en fabriques de sucre, prélever sur le produit de ce droit de 100 francs une somme de 30 francs, qui sera attribuée aux producteurs, à charge pour eux, et sous son contrôle, de réaliser cette transformation.

Si le Gouvernement portugais faisait usage de cette faculté, le nombre des distilleries en activité et la capacité de production de chacune d'elles ne pourraient dépasser le nombre et la capacité constatés à la date du 31 octobre 1906.

Article III.

Les dispositions de la présente Convention sont établies pour une période de dix ans.

A l'expiration de cette période, le droit d'entrée fixé à l'article Ier sera soumis à revision en prenant pour base les résultats produits par la tarification précédente.

Toutefois, chacune des Puissances contractantes aura la faculté de provoquer la revision de ce droit à l'expiration de la huitième année.

Celle des Puissances qui ferait usage de cette faculté aurait à notifier son intention, six mois avant cette échéance, aux autres Puissances par l'intermédiaire du Gouvernement belge qui se chargerait de convoquer la Conférence dans le délai de six mois ci-dessus indiqué.

Article IV.

Il est entendu que les Puissances qui ont signé l'Acte général de Bruxelles ou y ont adhéré, et qui ne sont pas représentées dans la Conférence actuelle, conservent le droit d'adhérer à la présente Convention.

Article V.

La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront déposées au Ministère des Affaires Etrangères à Bruxelles dans un délai qui sera le plus court possible et qui, en aucun cas, ne pourra excéder un an.

Une copie certifiée du procès-verbal de dépôt sera adressée par les soins du Gouvernement belge à toutes les Puissances intéressées.

Article VI.

La présente Convention entrera en vigueur dans toutes les possessions des Puissances contractantes situées dans la zone déterminée par l'article XC de l'Acte général de Bruxelles, le trentième jour à partir de celui où aura été clos le procès-verbal de dépôt prévu à l'article précédent.

A partir de cette date, la Convention sur le régime des spiritueux en Afrique signée à Bruxelles le 8 juin 1899 cessera ses effets.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention et y ont apposé leur cachet.

Fait, en un seul exemplaire, à Bruxelles, le troisième jour du mois de novembre mil neuf cent six.

(*L. S.*) Signé: Graf von Wallwitz.

(*L. S.*) Signé: Göhring.

(*L. S.*) Signé: Capelle.

(*L. S.*) Signé: Kebers.

(*L. S.*) Signé: Arturo de Baguer.

(*L. S.*) Signé: H. Droogmans.

(*L. S.*) Signé: A Mechelynck.

(*L. S.*) Signé: A. Gérard.

(*L. S.*) Signé: Arthur H. Hardinge.

(*L. S.*) Signé: A. W. Clarke.

(*L S.*) Signé: H. J. Read.

(*L. S.*) Signé: Bonin.

(*L. S.*) Signé: van der Staal de Piershil.

(*L. S*) Signé: Santo Thyrso.

(*L. S.*) Signé: Garsia Rosado.

(*L. S.*) Signé: N. de Giers.

(*L. S.*) Signé: Falkenberg.

(270. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij artikel I van het tractaat van Brussel van 8 Juni 1899 tot herziening van het minimum invoerrecht op alcoholische dranken in de conventioneele zône van Afrika, goedgekeurd bij de wet van den 11den December 1899 (*Staatsblad* n°. 240) en bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 7 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 110), was bepaald, dat na een tijdperk van zes jaren het daarbij vastgestelde minimum invoerrecht op alcoholische dranken in de bij artikel XC der algemeene akte van Brussel bedoelde zône van Afrika aan eene herziening zoude worden onderworpen.

In Maart 1906 ontving de Nederlandsche Regeering van die van België eene uitnoodiging om deel te nemen aan eene daartoe door deze bijeengeroepen Conferentie van de Mogendheden welke bovengenoemd tractaat van 8 Juni 1899 hadden onderteekend.

Op die Conferentie, welke den 16den October 1906 bijeenkwam, werd van Britsche zijde voorgesteld het onderwerpelijke minimum invoerrecht van 70 francs op 124 francs per H. L. van 50 graden sterkte te brengen.

Daartegenover stelden verschillende Mogendheden eene minder groote verhooging voor of wel verzochten zij uitzonderingsbepalingen voor hunne binnen de conventioneele zône gelegen bezittingen. Door de Conferentie werd echter aangenomen een minimum invoerrecht van francs 100, met welk besluit ook de Nederlandsche Regeering gemeend heeft genoegen te kunnen nemen.

Wat den duur van het nieuwe tractaat betreft, zoo werd van Britsche zijde voorgesteld dien te bepalen op 5 jaren: de Nederlandsche Regeering meende echter in overeenstemming met het gevoelen van die van Frankrijk, België en Portugal, dat tot het verkrijgen van meer stabiliteit in het belang van den handel, een tijdperk van 10 jaren de voorkeur verdiende. De Conferentie besloot den duur der Conventie te bepalen op 10 jaren; echter heeft reeds na een tijdsverloop van 8 jaren elke der contracteerende Mogendheden de bevoegdheid de herziening van het minimum invoerrecht uit te lokken.

Voor de toelichting van de artikelen der Conventie meenen de ondergeteekenden te kunnen verwijzen naar den inhoud der Protocollen der door de Conferentie gehouden zittingen, waarvan vijf exemplaren ter griffie der Kamer zijn nedergelegd.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
J. D. VEEGENS.

(270. 4.)

VERTALING VAN HET TRACTAAT.

Zijne Majesteit de Keizer van Duitschland, Koning van Pruissen, in naam van het Duitsche Rijk; Zijne Majesteit de Koning der Belgen; Zijne Majesteit de Koning van Spanje; Zijne Majesteit de Koning-Souverein van den Onafhankelijken Congostaat; de President der Fransche Republiek; Zijne Majesteit de Koning van het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Ierland, Keizer van Indië; Zijne Majesteit de Koning van Italië; Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden; Zijne Majesteit de Koning van Portugal en der Algarven, enz., enz.; Zijne Majesteit de Keizer aller Ruslanden en Zijne Majesteit de Koning van Zweden;

Willende voorzien in de uitvoering der bepaling van artikel I van het tractaat van 8 Juni 1899, zelve gemaakt ter uitvoering van artikel XCII der Algemeene Akte van Brussel en krachtens welke het invoerrecht op alcoholische dranken in zekere streken van Afrika aan eene herziening moest worden onderworpen naar den grondslag der uitkomsten van die belasting;

Hebben besloten te dien einde eene Conferentie te Brussel samen te roepen en hebben tot hunne gevolmachtigden benoemd te weten:

Zijne Majesteit de Keizer van Duitschland, Koning van Pruissen, in naam van het Duitsche Rijk:

den Heer NICOLAAS Graaf VON WALLWITZ, HoogstDeszelfs Geheimraad in werkelijken dienst en Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen, en

den Heer WILHELM GÖHRING, HoogstDeszelfs Geheim- en Gezantschapsraad in werkelijken dienst;

Zijne Majesteit de Koning der Belgen:

den Heer LÉON CAPELLE, HoogstDeszelfs Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister, Directeur-Generaal van den Handel en der Consulaten aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, en

den heer J. KEBERS, Directeur-Generaal der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen aan het Ministerie van Financiën en Openbare werken;

Zijne Majesteit de Koning van Spanje:

den heer ARTURO DE BAGUER, HoogstDeszelfs Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen;

Zijne Majesteit de Koning-Souverein van den Onafhankelijken Congostaat:

den Heer HUBERT DROOGMANS, Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën van den Onafhankelijken Congostaat, en

den Heer A. MECHELYNCK, Advocaat bij het Hof van Appel van Gent, Lid der Kamer van Vertegenwoordigers van België;

de President der Fransche Republiek:

den Heer A. GÉRARD, Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen;

Zijne Majesteit de Koning van het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Ierland, Keizer van Indië:

Sir Arthur Hardinge, HoogstDeszelfs Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen, en

den Heer A. Walrond Clarke, Chef der Afrikaansche Afdeeling aan het „Foreign Office";

den Heer H. J. Read, Chef der Oost-Afrikaansche Afdeeling aan het „Colonial Office";

Zijne Majesteit de Koning van Italië:

den Heer Lelio, Graaf Bonin Longare, HoogstDeszelfs Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen;

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden:

Jonkheer O. D. van der Staal van Piershil, HoogstDerzelver Kamerheer en Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen;

Zijne Majesteit de Koning van Portugal en der Algarven:

den Heer Carlos-Cyrillo Machado, Burggraaf van Santo Thyrso, HoogstDeszelfs Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen, en

den Heer Thomaz Antonio Garcia Rosado, Luitenant-Kolonel van den Staf, Lid van HoogstDeszelfs Raad en HoogstDeszelfs Ordonnans-Officier in buitengewonen dienst;

Zijne Majesteit de Keizer aller Ruslanden:

den Heer N. de Giers, HoogstDeszelfs Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen;

Zijne Majesteit de Koning van Zweden:

den heer Gustaaf M. M. Baron Falkenberg, HoogstDeszelfs Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij Zijne Majesteit den Koning der Belgen;

Die, voorzien van in behoorlijken vorm bevonden volmachten, de volgende bepalingen hebben aangenomen:

Artikel I.

Van het in werking treden van dit tractaat af wordt het invoerrecht op alcoholische dranken in de geheele uitgestrektheid der zône in welke het verbod bedoeld bij artikel XCI van de Algemeene Akte van Brussel niet bestaat, gebracht op een bedrag van 100 franken per hectoliter van 50 graden sterkte.

Echter wordt verstaan, dat, voor zooveel Erythrea betreft, dat recht slechts 70 franken per hectoliter van 50 graden sterkte kan bedragen, terwijl het ontbrekende gedeelte in het algemeen en voortdurend wordt vertegenwoordigd door de gezamenlijke andere rechten welke in genoemde kolonie bestaan.

Het invoerrecht wordt naar verhouding, voor elken graad boven de 50 graden sterkte verhoogd; het kan voor elken graad beneden de 50 graden sterkte naar verhouding worden verlaagd.

De Mogendheden behouden het recht de belasting, geheven boven het bij dit artikel vastgestelde minimum, te handhaven of te verhoogen, in die streken, waar zij dit recht thans bezitten.

Artikel II.

Zooals volgt uit artikel XCIII der Algemeene Akte van Brussel worden de gedistilleerde dranken, bereid in de streken, bedoeld bij artikel XCII van gemelde Akte en bestemd tot verbruik, belast met een accijnsrecht.

Dat accijnsrecht, waarvan de Mogendheden zich verbinden de heffing, zooveel als maar eenigszins mogelijk is, te verzekeren, mag niet minder bedragen dan het minimum van het invoerrecht bepaald bij artikel I van dit tractaat.

Echter wordt verstaan, dat voor zooveel Angola betreft, de Portugeesche Regeering, met het doel om de geleidelijke en volledige verandering der stokerijen in suikerfabrieken te verzekeren, van de opbrengst van dat recht van 100 franken eene som van 30 franken kan afnemen, welk bedrag aan de stokers wordt toegekend met den last voor hen om onder toezicht van genoemde Regeering die verandering te bewerkstelligen.

Indien de Portugeesche Regeering van deze bevoegdheid gebruik maakt, mag het aantal der in werking zijnde stokerijen en het voortbrengingsvermogen van elk hunner het op 31 October 1906 vastgestelde aantal en vermogen niet overtreffen.

Artikel III.

De bepalingen van dit tractaat zijn vastgesteld voor een tijdperk van tien jaren.

Na verloop van dat tijdperk zal het bij artikel I vastgestelde invoerrecht aan eene herziening worden onderworpen, waarbij tot grondslag zullen strekken de uitkomsten verkregen ten gevolge van de hierbij aangenomen tariefregeling.

Echter heeft ieder der contracteerende Mogendheden de bevoegdheid de herziening van dat recht uit te lokken na verloop van het achtste jaar.

Diegene der Mogendheden, die van deze bevoegdheid gebruik maakt, moet van haar voornemen zes maanden vóór den afloop van dien termijn aan de andere Mogendheden kennis geven door tusschenkomst der Belgische Regeering, die dan op zich neemt de Conferentie binnen het bovenaangegeven tijdsverloop van zes maanden bijeen te roepen.

Artikel IV.

De Mogendheden, die de Algemeene Akte van Brussel onderteekend hebben, of daartoe zijn toegetreden, en die niet op de tegenwoordige Conferentie zijn vertegenwoordigd, behouden het recht om tot dit tractaat toe te treden.

Artikel V.

Dit tractaat zal worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen worden nedergelegd aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Brussel binnen een zoo kort mogelijk tijdsverloop, dat in geen geval langer mag zijn dan een jaar.

Een gewaarmerkt afschrift van het proces-verbaal van nederlegging zal door de zorg van de Belgische Regeering aan alle betrokken Mogendheden worden toegezonden.

Artikel VI.

Dit tractaat zal in werking treden in alle bezittingen der Contracteerende Mogendheden, gelegen in de zône, bepaald bij artikel XC der Algemeene Akte van Brussel, op den dertigsten dag na dien waarop het in het vorig artikel genoemd procesverbaal van nederlegging zal zijn gesloten.

Van dien datum af zal het op den 8sten Juni 1899 te Brussel geteekende tractaat in zake de invoerrechten op alcoholische dranken in Afrika ophouden van kracht te zijn.

Ten oorkonde waarvan de respectieve Gevolmachtigden dit tractaat onderteekend en van hun zegel voorzien hebben.

Gedaan in één enkel exemplaar te Brussel, den derden dag der maand November 1906.

(*L.S.*) (*get.*) Graf von Wallwitz.
(„) („) Göhring.
(„) („) Capelle.
(„) („) Kebers.
(„) („) Arturo de Baguer.
(„) („) H. Droogmans.
(„) („) A. Mechelynck.
(„) („) A. Gérard.
(„) („) Arthur H. Hardinge.
(„) („) A. W. Clarke.
(„) („) H. J. Read.
(„) („) Bonin.
(„) („) van der Staal de Piershil.
(„) („) Santo Thyrso.
(„) („) Garcia Rosado.
(„) („) N. de Giers.
(„) („) Falkenberg.

(271. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot beschikbaarstelling van gelden wegens door het Departement van Marine gedane verstrekkingen, dienst 1907.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Dobbin, den 23 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(271. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat volgens de bepalingen, voorkomende in de artikelen 8 en 9 der wet van den 9den September 1853 (*Staatsblad* n°. 100), tot duurzame regeling van het beheer der gelden wegens verstrekkingen, over de voorhanden zijnde gelden niet dan bij de wet wordt beschikt;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De gelden, tot een bedrag van *zeven en negentig duizend driehonderd en zes en twintig gulden, zeven en vijftig cent* (f 97 326,57), voorhanden zijnde in 's Rijks schatkist, wegens door het Departement van Marine gedane verstrekkingen, worden ten behoeve van gemeld Departement voor den dienst van 1907 beschikbaar gesteld.

Artikel 2.

De voormelde beschikbaar gestelde som wordt verdeeld over de volgende artikelen:

Artikel 1. Aanschaffing van alle materialen, uitgezonderd steenkolen; aanschaffing, aanbrenging en herstelling van alle inrichtingen, werktuigen en voorwerpen, benoodigd tot den aanbouw, de aftimmering, de toetuiging, de uitrusting, het onderhoud en de herstelling van 's Rijks schepen en vaartuigen; kosten van herstelling van 's Rijks schepen en vaartuigen bij particulieren; kosten van materieel der werfscholen en der werfdivisie; kosten van dokhuur, vervoer, bereiding en keuring, mitsgaders vergoeding van kosten voor schaden, veroorzaakt bij aanvaringen door 's Rijks schepen en vaartuigen, niet elders genoemd . . . . . . f 8 652,07[5]

Artikel 2. Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van geschut, affutage, draagbare vuur- en blanke wapenen en ledergoed, alles met toebehooren; projectielen, buskruit, vuurwerken, gereedschappen en alle zaken die daarop betrekking hebben; kosten van vervoer, beproeving, begeleiding, bewaring en keuring 77 483,95

Artikel 3. Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van torpedo's en lanceerinrichtingen, alles met toebehooren; gereedschappen, waarlooze deelen en materialen, schietkatoen en andere ontploffingsmiddelen; kosten van vervoer, beproeving, begeleiding, bewaring en keuring 784,70

Artikel 4. Aanschaffing en herstelling van scheepsstoomwerktuigen en ketels, daarvoor benoodigde materialen en voorwerpen, machinekamerbehoeften; kosten van vervoer, van toezicht bij de vervaardiging en van beproeving . . . f 3,99

Artikel 5. Aanschaffing van steenkolen; kosten van vervoer, laden en lossen . . . . 6 023,17[5]

Artikel 6. Bezoldigingen, daggelden en toelagen van mindere geëmployeerden en werklieden bij 's Rijks werven; activiteitstraktementen van machinisten der actieve zeemacht, gedetacheerd bij 's Rijks werven voor de conservatie der schepen; activiteitssoldij van de stokers voor binnenlandschen dienst; kosten van onderwijs voor de leerlingen op 's Rijks werven, loonen voor buiten of op de werven door particulieren verrichte werkzaamheden, en kosten van kleeding . . . . 1 128,86[5]

Artikel 7. Kosten van schafting en aanschaffing van zeep, van Rijkswege verstrekt wordende benevens alle daarop vallende kosten, waaronder ook begrepen activiteitstraktementen van officieren, belast met het toezicht op de bereiding, gelden voor extra uitgaven op feestdagen en bij andere gelegenheden, zoomede kosten van de voeding bij tijdelijk verblijf aan den wal 514,50

Artikel 8. Kosten van verpleging van zieken in hospitalen, burgergestichten ook in het buitenland en bij particulieren; transport van zieken; kosten vallende op het begraven van lijken van militairen der zeemacht beneden den rang van officier, in werkelijken dienst of met verlof; aanschaffing van geneesmiddelen en verdere behoeften voor de hospitalen en de schepen, zoomede ziekenkost voor die hospitalen; belooning van officieren van gezondheid van de landmacht voor genees- en heelkundige diensten, bewezen aan personeel der zeemacht; kosten van reinigingsbaden; kosten van voorziening in de geneeskundige hulp en verstrekking van geneesmiddelen aan het daarop rechthebbend militair en burger personeel ook in het buitenland, vervoerkosten voor ouders, voogden en echtgenooten van zeemiliciens die in de hospitalen zijn opgenomen, alsmede reis- en verblijfkosten voor gepensionneerden der zeemacht voor herkeuring opgeroepen 61,50

Artikel 9. Druk- en bindwerk en aankoop van reglementen, ten dienste der actieve zeemacht. . 2 673,81[5]

Totaal . . . f 97 326,57

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Marine,

(271. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Ten einde aan het Departement van Marine de beschikking te verleenen over de gelden die ontvangen zijn wegens verstrekkingen van materieel en arbeidsloonen en het verleenen van bijstand aan particulieren, is het hierbij gevoegd ontwerp van wet samengesteld, in overeenstemming met de wet op de verstrekkingen van 9 September 1853 (*Staatsblad* n°. 100).

Het bedrag is meerendeels afkomstig van verstrekkingen ten behoeve van den Indischen dienst gedaan, zooals uit de overgelegde specificatiën kan blijken.

De Minister van Marine,
J. WENTHOLT.

(271. 4.)

BIJLAGE DER MEMORIE VAN TOELICHTING.

BESCHIKBAARSTELLING van gelden wegens verstrekkingen gedaa

Specifieke opgaaf der ontvangsten door h

	Van wie de gelden ontvangen zijn.	Benamingen der verstrekkingen.	Bedrag hoofdstuk V
Bij het Departement van Marine is wegens verstrekkingen, volgens daarvan opgemaakte rekeningen en processen-verbaal ontvangen de som van . . . . f 97 326,57	Het Departement van Koloniën, volgens de bijgevoegde specificatie A.	Scheepsbehoeften enz.	f 10 394,–
		Artillerie-materieel	77 478,5
		Torpedo-materieel	784,7
		Steenkolen	1 114,2
samengesteld als volgt: aan materialen, levensmiddelen en arbeidsloonen . . . . f 96 357,96	Particulieren, volgens de specificatie B.	Huur van gereedschappen, verstrekking van materialen, arbeidsloon en dokhuur . .	6 979,07
huur van gereedschappen en dokhuur 968,61		Verpleegkosten en levensmiddelen	576,–
f 97 326,57			f 97 326,57

door het Departement van Marine voor den dienst van 1907.

Departement van Marine gedaan wegens verstrekkingen.

Het bedrag moet worden gebracht op artikel								
1 Art. 15.	2 Art. 17.	3 Art. 18.	4 Art. 19.	5 Art. 20.	6 Art. 22.	7 Art. 44.	8 Art. 48.	9 Art. 52.
f 7 720,18^{5}	—	—	—	—	—	—	—	f 2 673,81^{5}
—	f 77 478,55	—	—	—	—	—	—	—
—	—	f 784,70	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	f 1 114,25	—	—	—	—
931,89	5,40	—	f 3,99	4 908,92^{5}	f 1 128,86^{5}	—	—	—
—	—	—	—	—	—	f 514,50	f 61,50	—
f 8 652,07^{5}	f 77 483,95	f 784,70	f 3,99	f 6 023,17^{5}	f 1 128,86^{5}	f 514,50	f 61,50	f 2 673,81^{5}

(271. 5.)

Bijlage der Memorie van Toelichting.

A. SPECIFICATIE der gelden ontvangen voor verstrekkingen aan het Departement van Koloniën.

Boeken en drukwerk	f 2 677,59[5]
Geschut, projectielen en verder artillerie-materieel	77 478,55
Torpedomaterieel	784,70
Steenkolen	1 114,25
Diverse materialen	7 716,40[5]
Totaal	f 89 771,50

(271. 6.)

Bijlage der Memorie van Toelichting.

B. SPECIFICATIE der gelden ontvangen voor verstrekkingen aan particulieren.

VAN WIE ONTVANGEN.	AARD DER VERSTREKKINGEN.	Bedrag.
Eerste Nieuwedieper Haringvisscherij te Helder.	Dokken loggers.	156,73[5]
H. Wijker te Helder.	Verstrekte hulp bij het verhalen van het ss. *Alonso.*	17,10
Id.	Id. ss. *Shaftesbury.*	48,00
Id.	Id. ss. *Salamander.*	6,00
Id.	Huur kiellichters.	71,33
Id.	Verstrekkingen voor dokking ss. Salamander.	408,27[5]
Duitsche Regeering.	Verstrekking steenkolen Duitsch oorlogsschip *Thetis.*	2 687,50
Gemeente Amsterdam.	Verstrekking cardiffkolen.	860,00
Maatschappij voor scheeps- en werktuigbouw „Fyenoord" te Rotterdam.	Verstrekking cardiffkolen voor torpedoboot *G* 8.	193,50
Id.	Id. *G* 7.	258,00
Koninklijke maatschappij „de Schelde" te Vlissingen.	Verstrekkingen ten dienste der onderzeetorpedoboot *I.*	314,68
Id.	Assistentie bij vervoer stoomketel van Hr. Ms. *Foka.*	22,95
Id.	Huur herstelde droge dok te Willemsoord voor de onderzeetorpedoboot *1.*	528,70
Marine-cantine te Helder.	Verstrekte jenever.	514,50
D. Rijkers te Helder.	Huur kiellichters.	110,50[5]
Merrem & la Porte te Amsterdam.	Verstrekking lamphouders en gloeilampen voor munitieliften.	9,90
J. Graaff te Helder.	Huur kiellichter.	71,34
K. Bras te Helder.	Huur steenkolenvaartuig.	30,00
Marine-hospitaal te Willemsoord.	Verpleging particulieren.	61,50
Marine jachtclub.	Diverse verstrekkingen.	257,77
H. Jonker en Zn.	Verstrekking steenkolen voor proeftocht stoomsloep.	10,75
Grieksche Regeering.	Verstrekking cardiffkolen voor torpedojager *Doxa.*	783,91[5]
Nederlandsche fabriek voor werktuigen en spoorwegmaterieel te Amsterdam.	Toezicht gedurende overwerk door personeel der fabriek a/b Hr. Ms. *Utrecht.*	132,12
		f 7 555,07

(272. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Mijne Heeren!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1908.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Dobbin, den 27 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(272. 2.)

ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1908 definitief behoort te worden vastgesteld bij de wet, omdat de omstandigheid zich voordoet, voorzien bij artikel 104, sub 1°. van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie *Curaçao* (*Staatsblad* 1902, n°. 38);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1908 wordt, voor zoover de uitgaven betreft, definitief vastgesteld als volgt:

Curaçao.

Iste afdeeling.

Gewestelijk bestuur.

Artikel 1. Traktementen of verloftraktementen van den gouvernementssecretaris, de commiezen en klerken op de onderscheidene kantoren werkzaam gesteld, den drukker en den bode bij den kolonialen raad, tevens bode ter gouvernements-secretarie, zoomede toelagen van district- en wijkmeesters en geëmployeerden, benevens bureelbehoeften, fouragegelden en bruggegeld	f 47 326,00	
Artikel 2. Kosten in verband met de opdracht van werkzaamheden aan ondergeschikte ambtenaren gedurende hun verlof in Nederland	1 000,00	
Artikel 3. Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting, en tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing	10 250,00	
Artikel 4. Kosten van de Kamer van koophandel en nijverheid	400,00	
Artikel 5. Lokaalbehoeften, drukloon, briefporten, kosten van telegrammen, translaatkosten benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië	f 6 865,00	
Totaal der 1ste afdeeling		f 65 841,00

IIde afdeeling.

Justitie en politie.

Artikel 6. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie, traktement of verloftraktement van den marktmeester	f 70 535,00	
Artikel 7. Verschillende uitgaven voor de justitie en politie	11 650,00	
Totaal der 2de afdeeling		82 185,00

IIIde afdeeling.

Geldelijk beheer.

Artikel 8. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den administrateur van financiën, den controleur der belastingen, den kolonialen ontvanger, den hypotheekbewaarder en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den postdirecteur en het personeel bij de posterijen, vergoeding aan den administrateur van financiën voor gemis van emolumenten en bureelbehoeften	f 24 812,00	
Artikel 9. Kosten van toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en het accijnsrecht	8 000,00	
Artikel 10. Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie	9 000,00	
Artikel 11. Betalingen wegens transitrechten, vervoer van brievenmalen en andere kosten, betalingen aan het Internationaal Bureel der algemeene postvereeniging te Bern, zoomede garantie voor eene inkomst van hoogstens f 45 000 voor de telegraphische gemeenschap van Curaçao met andere landen	12 300,00	
Artikel 12. Gerechtelijke vervolgingskosten in zake de invordering van belastingen, benoodigdheden voor het postkantoor, kosten van tijdelijke hulp bij ziekte van brievenbestellers, kleeding van bestellers, het afhalen van brievenmalen, verlichting van het kantoor en andere kleine uitgaven, kosten van de postspaarbank, kosten van de uitzending van specie uit Nederland, drukwerk, bindwerk, papier voor zegels, verlies op gouvernementswissels en andere kosten	3 950,00	
Totaal der 3de afdeeling		58 062,00

IVde afdeeling.

Eeredienst en onderwijs.

Artikel 13. Traktementen of verloftraktementen en toelage van de predikanten der Vereenigde Protestantsche

Gemeente, de Roomsch-Katholieke geestelijkenen den predikant bij de Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeente, zoomede subsidie aan de Nederlandsch-Hervormd-Israëlietische Gemeente ter voorziening in hare geestelijke behoeften.	f 29 800,00	
Artikel 14. Dienstreizen van den Roomsch-Katholieken geestelijke van den 1sten rang	150.00	
Artikel 15. Traktementen of verloftraktementen en toelagen aan de leeraars, leeraressen, onderwijzers en onderwijzeressen aan de openbare scholen voor meer uitgebreid en elementair onderwijs.	41 944,00	
Artikel 16. Verschillende kosten van het onderwijs	14 590,00	
Totaal der 4de afdeeling		f 86 484,00

Vde AFDEELING.

Plaatselijke kosten.

Artikel 17. Personeele toelagen van officieren bij de rustende schutterij, bureelbehoeften en andere kosten. .	f 550,00	
Artikel 18. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den havenmeester en loods, tevens scheepsmeter, en de assistentloodsen aan de St. Anna-baai en de Fuikbaai. .	5 150,00	
Artikel 19. Traktementen of verloftraktementen, toelagen, fouragegelden en bureelbehoeften van den stadsgeneesheer en de armendokters, van den secretaris en van den bode bij den geneeskundigen raad.	10 100,00	
Artikel 20. Toelagen van den quarantaine-geneesheer, tevens directeur van de quarantaine-inrichting, en den quarantaine-loods, tevens opzichter en oppasser op de quarantaine-plaats	2 000,00	
Artikel 21. Aandeel van Curaçao in het traktement van den inspecteur van den landbouw in West-Indië, toelage van den landbouwkundige, zoomede reis- en verblijfkosten en fouragegelden	6 600,00	
Artikel 22. Kosten van den haven- en loodsdienst, onderhoud van vaartuigen, kantoorhuur, schrijfbehoeften en andere kosten, zoomede kosten van den quarantaine-dienst.	3 500,00	
Artikel 23 Toelagen van den directeur, de geneesheeren en de wachters bij het krankzinnigen- en het leprozengesticht	3 100,00	
Artikel 24. Kosten van het krankzinnigen- en het leprozengesticht. .	23 100,00	
Artikel 25. Verschillende uitgaven voor geneeskundige hulp aan onvermogenden, daaronder begrepen de gevangenen en de verpleegden in het krankzinnigen- en het leprozengesticht, alimentatie van weezen, verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten en onderstand aan behoeftigen	20 300,00	
Artikel 26. Kosten van verbetering van het visscherijbedrijf	*Memorie.*	
Artikel 27. Uitgaven in het belang van cultures, daaronder begrepen kosten van onderhoud van schooltuinen, zoomede uitgaven ter aanmoediging van de bijenteelt	f 19 000,00	
Artikel 28. Subsidie aan de Curaçaosche maatschappij tot bevordering van landbouw, veeteelt, zoutwinning en visscherij	3 500,00	
Artikel 29. Tegemoetkoming aan een jongeling, die in het belang der cultures van de kolonie Curaçao lessen volgt aan 's Rijks landbouwschool .	500,00	
Artikel 30. Subsidie aan de „Curaçaosche Scherpschutters-vereeniging" en aan de groep „Nederlandsche Antillen" van het Algemeen Nederlandsch Verbond	600,00	
Artikel 31. Verschillende uitgaven.	2 000,00	
Totaal der 5de afdeeling		f 100 000,00

VIde AFDEELING.

Openbare werken.

Artikel 32. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel in dienst bij het departement van openbare werken, zoomede bureelbehoeften en reis- en verblijfkosten van den directeur.	f 20 870,00	
Artikel 33. Kosten en arbeidsloonen voor de triangulatie van de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire en voor de topographische opname van het eiland Curaçao.	2 500,00	
Artikel 34. Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop van meubelen en andere benoodigdheden	17 600,00	
Artikel 35. Onderhoud en herstelling van de straten, riolen en kaden in het stadsdistrict en van de wegen in de buitendistricten	13 200,00	
Artikel 36. Kosten van het maken van werken in het belang van de waterverschaffing.	34 000,00	
Artikel 37. Baggerwerken . . .	7 400,00	
Artikel 38. Verlichting. . . .	6 723,00	
Artikel 39. Licht en verdere benoodigdheden voor de seinposten, schoonhouden van de kantoorlokalen, en aanbrengen van water	1 550,00	
Totaal der 6de afdeeling		103 843,00
Totaal van het eiland Curaçao		f 496 415,00

Aruba.

Iste AFDEELING.

Gewestelijk bestuur.

Artikel 40. Traktement of verloftraktement, toelagen en fouragegeld van den gezaghebber, tevens kantonrechter, en van een districtmeester	f 4 955,00	
Artikel 41. Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en ge-		

pensionneerden, met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrustingen, tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing . . . . f 875,00

Artikel 42. Bindloon en verdere benoodigdheden 75,00

Totaal der 1ste afdeeling ———— f 5 905,00

IIde AFDEELING.

Justitie en politie.

Artikel 43. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie . f 6 350,00

Artikel 44. Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie . . . 1 395,00

Totaal der 2de afdeeling ———— 7 745,00

IIIde AFDEELING.

Geldelijk beheer.

Artikel 45. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage aan den persoon belast met de postspaarbank . . . . f 3 865,00

Artikel 46. Kosten van toezicht op de gouvernementseigendommen, gronden en bosschen 549,00

Artikel 47. Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie. 6 000,00

Artikel 48. Verschillende uitgaven 3 360,00

Totaal der 3de afdeeling ———— 13 774,00

IVde AFDEELING.

Eeredienst en onderwijs.

Artikel 49. Traktementen of verloftraktementen van den leeraar bij de Hervormde Gemeente en van de Roomsch-Katholieke geestelijken . . f 6 000,00

Artikel 50. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van 2 onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare scholen 3 883,00

Artikel 51. Verdere kosten van het onderwijs. 2 605,00

Totaal der 4de afdeeling ———— 12 488,00

Vde AFDEELING.

Plaatselijke kosten.

Artikel 52. Traktement of verloftraktement en fouragegeld van den gouvernements-geneeskundige en toelage van den quarantaine-loods. . . f 2 740,00

Artikel 53. Kosten van opmeting en in kaart brengen van het domein f 1 000,00

Artikel 54. Verschillende uitgaven 800,00

Totaal der 5de afdeeling ———— f 4 540,00

VIde AFDEELING.

Openbare werken.

Artikel 55. Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en van den gouvernementssteiger, straatverlichting, zoomede verlichting en onderhoud van den vuurtoren . . . f 3 000,00

Artikel 56. Nieuwe werken . . . 7 500,00

Totaal der 6de afdeeling ———— 10 500,00

Totaal van het eiland Aruba. . f 54 952,00

Bonaire.

Iste AFDEELING.

Gewestelijk bestuur.

Artikel 57. Traktement of verloftraktement, toelage en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, en van een districtmeester, tevens hulpambtenaar van den burgerlijken stand, zoomede vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten . . . . f 5 920,00

Artikel 58. Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing 1 075,00

Artikel 59. Bindloon en verdere benoodigdheden 75,00

Totaal der 1ste afdeeling ———— 7 070,00

IIde AFDEELING.

Justitie en politie.

Artikel 60. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie . f 5 090,00

Artikel 61. Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie 1 225,00

Totaal der 2de afdeeling ———— 6 315,00

IIIde AFDEELING.

Geldelijk beheer.

Artikel 62 Traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den

Saba.

Iste AFDEELING.

Gewestelijk bestuur.

Artikel 106. Traktement of verloftraktement, bureelbehoeften en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, zoomede vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten . . . . f 3 155,00

Artikel 107. Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing 800,00

Artikel 108. Bindloon en verdere benoodigdheden 25,00

Totaal der 1ste afdeeling f 3 980,00

IIde AFDEELING.

Justitie en politie.

Artikel 109. Toelagen en traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van ambtenaren bij de justitie en politie. . . . . f 2 860,00

Artikel 110. Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie. 350,00

Totaal der 2de afdeeling 3 210,00

IIIde AFDEELING.

Geldelijk beheer.

Artikel 111. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van den ontvanger, de verdere ambtenaren van 's lands middelen en de personen belast met de werkzaamheden ter posterij en met de postspaarbank, benevens fouragegelden. . . . . f 2 015,00

Artikel 112. Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie, zoomede kosten van verzending van brievenmalen naar het buitenland 3 500,00

Artikel 113. Verschillende uitgaven 425,00

Totaal der 3de afdeeling 5 940,00

IVde AFDEELING.

Eeredienst en onderwijs.

Artikel 114. Toelage aan den Anglikaanschen geestelijke en traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke . . . . f 2 400,00

Artikel 115. Traktement of verloftraktement en toelagen van een onderwijzer 3de klasse en van een kweekeling bij de openbare school 2 200,00

Artikel 116. Verdere kosten van het onderwijs . . . . f 1 400,00

Totaal der 4de afdeeling 6 000,00

Vde AFDEELING.

Plaatselijke kosten.

Artikel 117. Traktement of verloftraktement en fouragegeld van den gouvernements-geneeskundige . . . f 2 700,00

Artikel 118. Verschillende uitgaven 955,00

Totaal der 5de afdeeling f 3 655,00

VIde AFDEELING.

Openbare werken.

Artikel 119. Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en straatverlichting . . . . f 1 700,00

Artikel 120. Kosten van aanleg van een steiger . . . . *Memorie.*

Totaal der 6de afdeeling 1 700,00

Totaal van het eiland Saba. . f 24 485,00

Geheele Kolonie.

VIIde AFDEELING.

Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en andere uitgaven van algemeenen aard.

Artikel 121. Pensioenen van burgerlijke landsdienaren . . . . . f 103 792,00

Artikel 122. Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren . 64 889,00

Artikel 123. Wachtgelden . . . 400,00

Artikel 124. Onderstanden . . . 2 257,00

Totaal der 7de afdeeling f 171 338,00

VIIIste AFDEELING.

Onvoorziene uitgaven.

Artikel 125. Onvoorziene uitgaven . . . . . f 20 000,00

OVERZICHT.

Curaçao	f 496 415,00
Aruba	54 952,00
Bonaire	43 547,00
St. Martin (Ned. Gedeelte)	47 781,00
St. Eustatius	32 385,00
Saba	24 485,00
	f 699 565,00

Geheele Kolonie.

Pensioenen, wachtgelden en onderstanden.	171 338,00
Onvoorziene uitgaven	20 000,00
	f 890 903,00

Achthonderd negentig duizend negenhonderd en drie gulden.

Artikel 2.

Wanneer het bedrag uitgetrokken bij een der *artikelen* 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 44, 47, 48, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 61, 64, 65, 68, 70, 71, 73, 76, 77, 79, 81, 82, 85, 88, 90, 92, 93, 95, 98, 99, 102, 104, 105, 107, 108, 110, 112,

113, 116, 118, 119, 121, 122, 123, 124, van de bij deze wet vastgestelde begrooting ontoereikend wordt bevonden, kan het, evenals de posten bij de *artikelen* 26, 74, en 120 voor *memorie* uitgetrokken, door overschrijving uit *artikel* 125 dier begrooting worden aangevuld.

Uit dat *artikel* (Onvoorziene uitgaven) worden de toelagen voor de waarneming van tijdelijk opengevallen betrekkingen betaald, voor zooverre het niet mogelijk is die aan te wijzen op de artikelen, waarin zijn omschreven de traktementen voor de betrekkingen die tijdelijk worden waargenomen.

Artikel 3.

Op *artikel* 125 van de bij deze wet vastgestelde begrooting worden aangewezen de tot het dienstjaar 1908 behoorende uitgaven, die hare omschrijving niet vinden in een der *artikelen* van die begrooting en moeten dienen ter voorziening in behoeften, die in den loop van dat dienstjaar onverwacht opkomen.

De uitgaven worden voor elke soort afzonderlijk in de rekening gebracht en omschreven.

Artikel 4.

Tot goedmaking van de uitgaven begrepen in de koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1908 worden voor dat jaar gebezigd de na te noemen middelen en inkomsten, te weten:

Curaçao.

A. *Belastingen:*

a. belasting op den invoer;
b. uitvoerrecht op metaalertsen en alle soort van phosphorzure kalk, gewonnen op de eilanden Curaçao en Klein-Curaçao;
c. zegelrecht;
d. patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd;
e. accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier;
f. recht van successie en van overgang;
g. belasting op loterijen;
h. belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken;
i. belasting op de opdracht van onroerende zaken;
k. licht- en bakengeld;
l. haven- en veiligheidsrecht;
m. loodsgelden;
n. belasting op grondeigendommen;
o. belasting op veer- en vrachtponten;
p. belasting op het houden van rijtuigen en op de uitoefening van het bedrijf van stalhouder;
q. slachtgeld van vee in het eerste district;
r. belasting op het houden van honden;
s. inkomstenbelasting.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard:*

a. leges;
b. boeten;
c. inkomsten van de posterij;
d. emolumenten ter griffie van het hof van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas;
e. bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën;
f. pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken;
g. pachtgelden van domaniale gronden in de buitendistricten;
h. verkoop van havenreglementen;
i. inkomsten van de vleeschhal;
k. agio op verkochte wissels;
l. rente van het kapitaal, vroeger op het Grootboek der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het West-Indisch pensioenfonds;
m. inkomsten van de gouvernementsbank;
n. salaris van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas;
o. concessierechten;
p. schoolgelden;
q. inhouding op de jaarwedde van den postdirecteur wegens het gebruik van een landsgebouw als woning;
r. emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen op den in-, uit- en doorvoer;
s. emolumenten ten kantore van den administrateur van financiën voor het in- en uitklaren van schepen vóór en na kantoortijd;
t. emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken;
u. terugbetaling door de telegraafkabelmaatschappij van gelden, ter zake van de haar verleende garantie uit de koloniale kas ontvangen;
aa. rente van verleende kredieten voor landbouw en dam-aanleg en afbetaling op die voorschotten;
bb. alle andere ontvangsten.

Aruba.

A. *Belastingen:*

a. invoerrecht;
b. uitvoerrecht op stapelproducten (met inbegrip van phosphorzure kalk);
c. zegelrecht;
d. patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd;
e. accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier;
f. recht van successie en van overgang;
g. belasting op loterijen;
h. belasting op publieke verkoopingen;
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen;
k. licht- en bakengeld;
l. anker- en tonnegeld;
n. grondbelasting;
r. belasting op het houden van honden;
s. inkomstenbelasting;
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard:*

a. leges;
b. boeten;
c. inkomsten van de posterij;
d. emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas;
e. bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën;
g. pachtgelden van gouvernementsgronden;
t. emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken;
v. vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk;
w. vergunning om goud, zilver en koper te delven;
bb. alle andere ontvangsten.

Bonaire.

A. *Belastingen:*

a. invoerrecht;
b. uitvoerrecht op stapelproducten;
c. zegelrecht;
d. patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd;
e. accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier;
f. recht van successie en van overgang;
g. belasting op loterijen;
h. belasting op publieke verkoopingen;
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen;
k. licht- en bakengeld;
l. ankergeld;
r. belasting op het houden van honden;
s. inkomstenbelasting;

t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard:*

a. leges;
b. boeten;
c. inkomsten van de posterij;
d. emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas;
e. bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën;
f. pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken;
g. pachtgelden van gouvernementsgronden;
t. emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken;
x. bundergelden van gouvernementsgronden in concessie afgestaan;
bb. alle andere ontvangsten.

St. Martin.

(Nederlandsch gedeelte.)

A. *Belastingen:*

a. invoerrecht;
b. uitvoerrecht op stapelproducten;
c. zegelrecht;
d. patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd;
e. accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier;
f. recht van successie en van overgang;
g. belasting op loterijen;
h. belasting op publieke verkoopingen;
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen;
k. licht- en bakengeld;
l. havengeld;
r. belasting op het houden van honden;
s. inkomstenbelasting.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard:*

a. leges;
b. boeten;
c. inkomsten van de posterij;
d. emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas;
e. bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën;
t. emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken;
y. steigergelden;
aa. rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop;
bb. alle andere ontvangsten.

St. Eustatius.

A. *Belastingen:*

a. invoerrecht;
b. uitvoerrecht op stapelproducten;
c. zegelrecht;
d. patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd;
e. accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier;
f. recht van successie en van overgang;
g. belasting op loterijen;
h. belasting op publieke verkoopingen;
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen;
r. belasting op het houden van honden;
s. inkomstenbelasting.
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard:*

a. leges;
b. boeten;
c. inkomsten van de posterij;
d. emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas;
e. bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën;
g. pachtgelden van gouvernementsgronden;
t. emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken;
y. steigergelden;
aa. rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop;
bb. alle andere ontvangsten.

Saba.

A. *Belastingen:*

a. invoerrecht;
b. uitvoerrecht op stapelproducten;
c. zegelrecht;
d. patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd;
e. accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier;
f. recht van successie en van overgang;
g. belasting op loterijen;
h. belasting op publieke verkoopingen;
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen;
l. ankergeld;
r. belasting op het houden van honden;
s. inkomstenbelasting.
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard:*

a. leges;
b. boeten;
c. inkomsten van de posterij;
d. emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas;
e. bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën;
t. emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken;
z. opbrengst van de telephonische verbinding;
bb. alle andere ontvangsten.

Geheele Kolonie.

Inkomsten van onderscheiden aard:

a. korting op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen;
b. teruggave van door de koloniale kas bestreden kosten van de koloniale postspaarbank.

C. *Bijdrage uit 's Rijks schatkist.*

Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der koloniale middelen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(272. 3.)

MÉMORIE VAN TOELICHTING.

Het wetsontwerp tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1908 wijst aan uitgaven aan een bedrag van f 890 903, terwijl de inkomsten geraamd zijn op f 566 615.

Bij vergelijking met de begrooting voor het loopende jaar wijzen deze cijfers op eene verhooging van de uitgaven met slechts f 555,65, daarentegen van de middelen met f 37 695. Als gevolg hiervan kan de bijdrage uit 's Rijks schatkist, welke voor dit jaar op f 361 427,35 is geraamd, op f 324 288 dus f 37 139,35 lager worden gesteld.

Voor de geringe verschillen tusschen de voor het dienstjaar 1907 goedgekeurde uitgaven en die, voorgesteld in het hierbij aangeboden wetsontwerp, veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar de toelichtingen, vervat in den uitgewerkten en toelichtenden staat en naar de beschouwingen van den Gouverneur, voorkomende in diens Memorie van Toelichting.

Omtrent de verhooging die het wetsontwerp aantoont boven de door den Landvoogd voorloopig vastgestelde begrooting — verlagingen zijn niet aangebracht — zij het volgende aangeteekend.

Art. 2. Kosten in verband met de opdracht van werkzaamheden aan ondergeschikte ambtenaren gedurende hun verlof in Nederland. Evenals het vorige jaar werd deze post, waarvoor door den Gouverneur een bedrag van f 1000 was uitgetrokken, door den kolonialen raad geschrapt, ditmaal met 7 tegen 2 stemmen. Na hetgeen door den ondergeteekende voor het behoud van den post ten vorigen jare in zijn Memoriën van Toelichting en van Antwoord bij de ontwerp-begrooting van Curaçao voor 1907 (Gedrukte stukken 1905—1906—227 3 en 1906—1907—48 3) is aangevoerd, zal het wel geen bevreemding wekken dat hij ook ditmaal gemeend heeft het artikel weder op de begrooting te moeten brengen.

Art. 5. Lokaalbehoeften, drukloon, briefporten, kosten van telegrammen, translaatkosten, benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch-West-Indië. Onder verwijzing naar hetgeen ten aanzien van de uitgave van eene encyclopedie van Nederlandsch-West-Indië is aangeteekend in noot 7*a* van den Uitgewerkten en Toelichtenden Staat bij de ontwerp-begrooting van Suriname voor 1908, zij medegedeeld, dat de Gouverneur van Curaçao na de voorloopige vaststelling van de begrooting bemerkte verzuimd te hebben voor een subsidie voor die uitgave een bedrag van f 375 uit te trekken. Door den Landvoogd werd toen alsnog schriftelijk het oordeel van den kolonialen raad over de toekenning van het subsidie gevraagd, waarop het college te kennen gaf geene bezwaren daartegen te hebben. De ondergeteekende heeft daarom het zooeven genoemd bedrag op de begrooting gebracht.

Art 32. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel in dienst bij het departement van openbare werken, zoomede bureelbehoeften en reis- en verblijfkosten van den directeur. Teleurgesteld in zijne vooruitzichten op het verkrijgen van recht op pensioen verzocht de fungeerende directeur van het departement van openbare werken, de heer Fauel, in het laatst van het vorige jaar ontslag uit zijne betrekking met ingang van 1 Mei jl. Aangezien het vooral met het oog op de zware eischen die in den laatsten tijd door den damaanleg aan het bouwdepartement worden gesteld, voor den dienst zeer nadeelig zou zijn, wanneer de leiding van het departement weder aan andere handen moest worden toevertrouwd, meende de Gouverneur dat er alleszins termen aanwezig waren om in te gaan op het door den heer Fauel gedaan aanbod om nog gedurende vijf jaren in functie te blijven op voorwaarde dat hem boven zijn traktement een jaarlijksche toelage van f 1500 zou worden toegekend. In aanmerking nemende dat het uiterst moeilijk zou zijn een geschikt vervanger voor den heer Fauel te vinden, vereenigde de ondergeteekende zich met de meening van den Gouverneur en machtigde hij den Landvoogd om tot de toekenning van de verzochte personeele toelage over te gaan (1). Die toelage werd evenwel door den kolonialen raad, die het tegenwoordige traktement van den titularis hoog genoeg acht, van de begrooting afgevoerd. Met het oog op de reeds met den heer Fauel getroffen schikking, heeft de ondergeteekende het voor de toelage vereischte bedrag van f 1500 wederom uitgetrokken.

Art. 124. Onderstanden. Abusievelijk werd door den Gouverneur op dezen post een bedrag van f 482 te weinig uitgetrokken. Overeenkomstig 's Landvoogds verzoek heeft de ondergeteekende het artikel met dat bedrag verhoogd.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(1) Gaarne had de ondergeteekende vooraf de goedkeuring van den begrootingswetgever ter zake gevraagd, doch in verband met den datum, waarop de heer Fauel zijn ontslag had verzocht, ontbrak daartoe de gelegenheid.

(272. 4.)

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

VERHOOGING van het wetsontwerp boven de voorloopig vastgestelde begrooting.

Artikel van de voorloopig vastgestelde begrooting.	Artikel van het voorgedragen wetsontwerp.	Bedragen waarmede het voorgedragen wetsontwerp is verhoogd.	BENAMING DER VERHOOGDE POSTEN.
—	2	f 1 000	Kosten in verband met de opdracht van werkzaamheden aan ondergeschikte ambtenaren gedurende hun verlof in Nederland.
4	5	375	Lokaalbehoeften, drukloon, briefporten, kosten van telegrammen, translaatkosten, benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch West-Indië.
31	32	1 500	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel in dienst bij het Departement van Openbare Werken, zoomede bureelbehoeften en reis- en verblijfkosten van den directeur.
123	124	482	Onderstanden.
		f 3 357	

[272. — 5.]

OVERZICHT van de verschillen in de ramingen der uitgaven en ontvangsten over de jaren 1908 en 1907.

		Geraamde uitgaven voor 1908		f	890 903,00
		„ „ „ 1907			890 347,35
Geraamd subsidie voor 1908	f 324 288,00		voor 1908 *meer*	f	555,65
„ „ „ 1907	361 427,35	„ ontvangsten „ 1908	f 566 615,00		
		„ „ „ 1907	528 920,00		
„ 1908 *minder*	f 37 139,35	„ 1908 *meer*			37 695,00
			Verschil.	f	37 139,35

Geraamd bedrag voor 1908.

Meer dan voor 1907.				Minder dan voor 1907.			
	Boven f 1000.		Beneden f 1000.		Boven f 1000.		Beneden f 1000.
1	f 1 750,00	5	f 825,00	11	f 3 300,00	7	f 150,00
6	1 205,00	„	„	27	1 000,00		
8	1 571,00	„	„	34	1 786,00	12	250,00
9	1 000,00	16	150,00	37	9 700,00	15	637,25
		33	275,00	74	2 200,00	20	100,00
19	1 000,00	35	500,00		2 900,00	22	178,00
		45	200,00	105	1 500,00	25	250,00
		46	1,50	122	1 121,50[5]	31	175,00
32	4 641,25	50	13,00			39	300,00
		55	500,00			57	40,00
56	6 900,00	63	1,50				
84	1 100,00	65	5,00			71	50,00
21	4 082,15[5]	67	13,00			73	575,00
		68	25,00			80	150,00
		72	800,00			90	425,00
		79	50,00			96	200,00
		95	50,00			104	50,00
		116	300,00			111	150,00
		118	8,00			119	50,00
		124	827,00				

Geraamde middelen en opbrengsten voor 1908.

Meer dan voor 1907.

	Curaçao.	
	Belastingen.	
e.	Accijnsrecht op sterke dranken en op wijn en bier	f 3 000,00
h.	Belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken	200,00
n.	Belasting op grondeigendommen	1 000,00
r.	Belasting op het houden van honden	100,00
	Inkomsten van onderscheiden aard.	
f.	Pakhuishuur	50,00
g.	Pachtgelden van domaniale gronden	1 500,00
i.	Inkomsten van de vleeschhal	100,00
l.	Rente van het kapitaal ten name van het West-Indisch pensioenfonds	50,00
r.	Emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen	1 000,00
t.	Idem wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	1 000,00
aa.	Rente van landbouwkredieten enz.	2 200,00
	Aruba.	
	Belastingen.	
a.	Invoerrecht	500,00
b.	Uitvoerrecht	1 000,00
e.	Accijnsrecht	4 000,00
k.	Licht en bakengeld	200,00
l.	Anker- en tonnengeld	1 500,00
s.	Inkomstenbelasting	1 400,00

Minder dan voor 1907.

	Curaçao.	
	Belastingen.	
p.	Belasting op het houden van rijtuigen en op de uitoefening van het bedrijf van stalhouder	f 200,00
s.	Inkomstenbelasting	2 000 00
	Inkomsten van onderscheiden aard.	
a.	Leges	300,00
b.	Boeten	50,00
e.	Bergloon van petroleum enz.	50,00
	(Inkomsten van de bakkerij)	1 400,00
	Aruba.	
	Belastingen.	
r.	Belasting op het houden van honden	100,00

Geraamd bedrag voor 1908.			
Meer dan voor 1907.		**Minder** dan voor 1907.	
Boven f 1000.	**Beneden** f 1000.	**Boven** f 1000.	**Beneden** f 1000.
f 23 249,40[5]	f 4 344,00	f 23 507,50[5]	f 3 730,25
f 27 793,40[5]		f 27 237,75[5]	

Verschil meer f 555,65.

Geraamde middelen en opbrengsten voor 1908.					
Meer dan voor 1907.			**Minder** dan voor 1907.		
	Inkomsten van onderscheiden aard.				
g.	Pachtgelden van gouvernementsgronden	f 800,00			
v.	Vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk	18 000,00			
	Bonaire.			**Bonaire.**	
	Belastingen.			*Belastingen.*	
s.	Inkomstenbelasting . . .	900,00	l.	Ankergeld	f 100,
	Inkomsten van onderscheiden aard.				
d.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht . . .	10,00			
g.	Pachtgelden van gouvernementsgronden. . . .	150,00			
bb.	Alle andere ontvangsten .	200,00			
	St. Martin (*Nederlandsch gedeelte*).			**St. Martin** (*Nederlandsch gedeelte*).	
	Belastingen.			*Belastingen.*	
c.	Zegelrecht	100,00	l.	Havengeld	100,0
s.	Inkomstenbelasting . . .	1 100,00			
	Inkomsten van onderscheiden aard.			*Inkomsten van onderscheiden aard.*	
y.	Steigergelden	100,00	n.	Leges	10,0
aa.	Rente van landbouwkredieten enz	240,00			
	St. Eustatius.			**St. Eustatius.**	
	Belastingen.				
d	Patent tot het houden van eene tapperij enz. . . .	25,00			
s.	Inkomstenbelasting . . .	200,00			
	Inkomsten van onderscheiden aard.			*Inkomsten van onderscheiden aard.*	
bb.	Alle andere ontvangsten .	75,00	aa.	Rente van landbouwkredieten enz.	80,0
	Saba.			**Saba.**	
	Belastingen.			*Belastingen.*	
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. . . .	50,00	r.	Belasting op het houden van honden	5,0
e.	Accijnsrecht	150,00		*Inkomsten van onderscheiden aard.*	
l.	Ankergeld	50,00	bb.	Alle andere ontvangsten . .	10,0
s.	Inkomstenbelasting . . .	150,00			
	Geheele kolonie.				
	Inkomsten van onderscheiden aard.				
b.	Teruggave van door de koloniale kas bestreden kosten van de koloniale postspaarbank	1 000,00			
		f 42 100,00			f 4405,0

Verschil meer f 37 695,00.

[272. — 6.]

OVERZICHT van de verschillen tusschen de ramingen der uitgaven in de kolonie Curaçao voor de jaren 1908 en 1907.

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
	CURAÇAO.				
	Iste Afdeeling.				
	Gewestelijk bestuur.				
1	Traktementen of verloftraktementen van den gouvernements-secretaris, de commiezen en klerken op de onderscheidene kantoren werkzaam gesteld, den drukker en den bode bij den Kolonialen Raad, tevens bode ter gouvernements-secretarie, zoomede toelagen van district- en wijkmeesters en geëmployeerden, benevens bureelbehoeften, fouragegelden en bruggegeld	f 47 326,00	f 45 576,00	f 1 750,00	
2	Kosten in verband met de opdracht van werkzaamheden aan ondergeschikte ambtenaren gedurende hun verlof	1 000,00	1 000,00		
3	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing	10 250,00	10 250,00		
4	Kosten van de Kamer van koophandel en nijverheid	400,00	400,00		
5	Lokaalbehoeften, drukloon, briefporten, kosten van telegrammen, translaatkosten benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch West-Indië	6 865,00	6 040,00	825,00	
	IIde Afdeeling.				
	Justitie en politie.				
6	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie, traktement of verloftraktement van den marktmeester	70 535,00	69 330,00	1 205,00	
7	Verschillende uitgaven voor de justitie en politie.	11 650,00	11 800,00		f 150,00
	IIIde Afdeeling.				
	Geldelijk beheer.				
8	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den administrateur van financiën, den controleur der belastingen, den kolonialen ontvanger, den hypotheekbewaarder en verdere ambtenaren van 's lands middelen, en van den postdirecteur en het personeel bij de posterijen, vergoeding aan den administrateur van financiën voor gemis van emolumenten en bureelbehoeften	24 812,00	23 241,00	1 571,00	
9	Kosten van toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en het accijnsrecht	8 000,00	7 000,00	1 000,00	
10	Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernements-passagiers, mail-correspondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie	9 000,00	9 000,00		

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
11	Betalingen wegens transitrechten, vervoer van brievenmalen en andere kosten, betalingen aan het internationaal bureel der algemeene postvereeniging te Bern, zoomede garantie voor eene inkomst van hoogstens f 45 000 voor de telegraphische gemeenschap van Curaçao met andere landen	f 12 300,00	f 15 600,00		f 3 300,00
12	Gerechtelijke vervolgingskosten in zake de invordering van belastingen, benoodigdheden voor het postkantoor, kosten van tijdelijke hulp bij ziekte van brievenbestellers, kleeding van bestellers, het afhalen van brievenmalen, verlichting van het kantoor en andere kleine uitgaven, kosten van de postspaarbank, kosten van de uitzending van specie uit Nederland, drukwerk, bindwerk, papier voor zegels, verlies op gouvernementswissels en andere kosten.	3 950,00	4 200,00		250,00
	IVde Afdeeling.				
	Eeredienst en onderwijs.				
13	Traktementen of verloftraktementen en toelage van de predikanten der Vereenigde Protestantsche Gemeente, de Roomsch-Katholieke geestelijken en den predikant bij de Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeente, zoomede subsidie aan de Nederlandsch-Hervormd-Israëlietische Gemeente ter voorziening in hare geestelijke behoeften.	29 800,00	29 800,00		
14	Dienstreizen van den Roomsch-Katholieken geestelijke van den 1sten rang	150,00	150,00		
15	Traktementen of verloftraktementen en toelagen aan de leeraars, leeraressen, onderwijzers en onderwijzeressen aan de openbare scholen voor meer uitgebreid en elementair onderwijs	41 944,00	42 581,25		637,25
16	Verschillende kosten van het onderwijs	14 590,00	14 440,00	f 150,00	
	Vde Afdeeling.				
	Plaatselijke kosten.				
17	Personeele toelagen van officieren bij de rustende schutterij, bureelbehoeften en andere kosten	550,00	550,00		
18	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den havenmeester en loods, tevens scheepsmeter en de assistent-loodsen aan de St. Annabaai en de Fuikbaai.	5 150,00	5 150,00		
19	Traktementen of verloftraktementen, toelagen, fouragegelden en bureelbehoeften van den stadsgeneesheer en de armendokters, van den secretaris en van den bode bij den geneeskundigen raad	10 100,00	9 100,00	1 000,00	
20	Toelagen van den quarantaine-geneesheer, tevens directeur van de quarantaine-inrichting, en den quarantaine-loods, tevens opzichter en oppasser op de quarantaine-plaats	2 000,00	2 100,00		100,00
21	Aandeel van Curaçao in het traktement van den inspecteur van den landbouw in West-Indië, toelage van den landbouwkundige, zoomede reis- en verblijfkosten en fouragegelden	6 600,00	6 600,00		
22	Kosten van den haven- en loodsdienst, onderhoud van vaartuigen, kantoorhuur, schrijfbehoeften en andere kosten, zoomede kosten van den quarantaine-dienst	3 500,00	3 678,00		178,00
23	Toelage van den directeur, de geneesheeren en de wachters bij het krankzinnigen- en het leprozengesticht.	3 100,00	3 100,00		
24	Kosten van het krankzinnigen- en het leprozengesticht	23 100,00	23 100,00		
25	Verschillende uitgaven voor geneeskundige hulp aan onvermogenden, daaronder begrepen de gevangenen en de verpleegden in het krankzinnigen- en het leprozengesticht, alimentatie van weezen, verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten en onderstand aan behoeftigen	20 300,00	20 550,00		250,00
26	Kosten van verbetering van het visscherijbedrijf	*Memorie.*	*Memorie.*		
27	Uitgaven in het belang van cultures, daaronder begrepen kosten van onderhoud van schooltuinen, zoomede uitgaven ter aanmoediging van de bijenteelt	19 000,00	20 000,00		1 000,00
—	(Kosten van opmeting van het domein)		*Memorie.*		
28	Subsidie aan de Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van landbouw, veeteelt, zoutwinning en visscherij	3 500,00	3 500,00		

Artikel.	BENAMING.	Raming voor		Verschil voor 1908.	
		1908.	1907.	Meer.	Minder.
29	Tegemoetkoming aan een jongeling, die in het belang der cultures van de kolonie Curaçao lessen volgt aan 's Rijks landbouwschool .	f 500,00	f 500,00		
30	Subsidie aan de Curaçaosche Scherpschutters-vereeniging en aan de groep „Nederlandsche Antillen" van het Algemeen Nederlandsch Verbond	600,00	600,00		
31	Verschillende uitgaven	2 000,00	2 175,00		f 175,00
	VIde Afdeeling.				
	Openbare werken.				
32	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel in dienst bij het departement van openbare werken, zoomede bureelbehoeften en reis- en verblijfkosten van den directeur	20 870,00	16 228,75	f 4 641,25	
33	Kosten en arbeidsloonen voor de triangulatie van de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire en voor de topographische opname van het eiland Curaçao	2 500,00	2 225,00	275,00	
34	Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop van meubelen en andere benoodigdheden . . .	17 600,00	19 386,00		1 786,00
35	Onderhoud en herstelling van de straten, riolen en kaden in het stadsdistrict en van de wegen in de buitendistricten	13 200,00	12 700,00	500,00	
36	Kosten van het maken van werken in het belang van de waterverschaffing	34 000,00	34 000,00		
37	Baggerwerken	7 400,00	17 100,00		9 700,00
38	Verlichting	6 723,00	6 723,00		
39	Licht en verdere benoodigdheden voor de seinposten, schoonhouden van de kantoorlokalen en aanbrengen van water	1 550,00	1 850,00		300,00
		f 496 415,00	f 501 324,00	f 12 917,25	f 17 826,25
	ARUBA.				
	Iste Afdeeling.				
	Gewestelijk bestuur.				
40	Traktement of verloftraktement, toelagen en fouragegeld van den gezaghebber, tevens kantonrechter en van een districtmeeeter . .	f 4 955,00	f 4 955,00		
41	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden, met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrustingen, tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing.	875,00	875,00		
42	Bindloon en verdere benoodigdheden	75,00	75,00		
	IIde Afdeeling.				
	Justitie en politie.				
43	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie	6 350,00	6 350,00		
44	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 395,00	1 395,00		
	IIIde Afdeeling.				
	Geldelijk beheer.				
45	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk, belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage aan den persoon, belast met de postspaarbank	3 865,00	3 665,00	f 200,00	
46	Kosten van toezicht op de gouvernementseigendommen en bosschen	549,00	547,50	1,50	
47	Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie	6 000,00	6 000,00		
48	Verschillende uitgaven	3 360,00	3 360,00		

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
	IVde Afdeeling.				
	Eeredienst en onderwijs.				
49	Traktementen of verloftraktementen van den leeraar bij de Hervormde Gemeente en van de Roomsch-Katholieke geestelijken	f 6 000,00	f 6 000,00		
50	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van 2 onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare scholen	3 883,00	3 870,00	f 13,00	
51	Verdere kosten van het onderwijs	2 605,00	2 605,00		
	Vde Afdeeling.				
	Plaatselijke kosten.				
52	Traktement of verloftraktement en fouragegeld van den gouvernements-geneeskundige en toelage van den quarantaine-loods . . .	2 740,00	2 740,00		
53	Kosten van opmeting en in kaart brengen van het domein	1 000,00	1 000,00		
54	Verschillende uitgaven	800,00	800,00		
	VIde Afdeeling.				
	Openbare werken.				
55	Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en van den gouvernementssteiger, straatverlichting, zoomede verlichting en onderhoud van den vuurtoren	3 000,00	2 500,00	500,00	
56	Nieuwe werken	7 500,00	600,00	6 900,00	
		f 54 952,00	f 47 337,50	f 7 614,50	

BONAIRE.

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
	Iste Afdeeling.				
	Gewestelijk bestuur.				
57	Traktement of verloftraktement, toelage en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, en van een districtmeester, tevens hulpambtenaar van den burgerlijken stand, zoomede vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten . . .	f 5 920,00	f 5 960,00		f 40,00
58	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden, met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing. .	1 075,00	1 075,00		
59	Bindloon en verdere benoodigdheden	75,00	75,00		
	IIde Afdeeling.				
	Justitie en politie.				
60	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie	5 090,00	5 090,00		
61	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 225,00	1 225,00		
	IIIde Afdeeling.				
	Geldelijk beheer.				
62	Traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage aan de personen, belast met de postspaarbank	3 650,00	3 650,00		
63	Kosten van toezicht op de gouvernements-eigendommen, gronden en bosschen	549,00	547,50	f 1,50	

Artikel	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
64	Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernements-passagiers, mail-correspondentiën en gouvernements-goederen naar de andere eilanden der kolonie.	f 4 500,00	f 4 500,00		
65	Verschillende uitgaven.	2 110,00	2 105,00	f 5,00	
	IVde Afdeeling.				
	Eeredienst en onderwijs.				
66	Traktementen of verloftraktementen van den leeraar bij de Hervormde Gemeente en van de Roomsch-Katholieke geestelijken	4 800,00	4 800,00		
67	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van twee onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare school	3 933,00	3 920,00	13,00	
68	Verdere kosten van het onderwijs	1 680,00	1 655,00	25,00	
	Vde Afdeeling.				
	Plaatselijke kosten.				
69	Traktement of verloftraktement van den gouvernements-geneeskundige en toelage aan den quarantaine-loods	3 040,00	3 040,00		
70	Kosten van opmeting en in kaart brengen van het domein	1 200,00	1 200,00		
71	Verschillende uitgaven.	750,00	800,00		f 50,00
	VIde Afdeeling.				
	Openbare werken.				
72	Traktementen of verloftraktementen van den opzichter en de assistent-opzichters voor de kustverlichting.	1 600,00	800,00	800,00	
73	Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en van den gouvernementssteiger, straat- en kustverlichting, onderhoud van den Willemstoren, den lichtopstand aan de N. O. kust en de ankerplaatsen bij het dorp Kralendijk	2 350,00	2 925,00		575,00
74	Nieuwe werken	*Memorie.*	2 200,00		2 200,00
		f 43 547,00	f 45 567,50	f 844,50	f 2 865,00
	St. MARTIN.				
	(Nederlandsch gedeelte.)				
	Iste Afdeeling.				
	Gewestelijk bestuur.				
75	Traktement of verloftraktement, bureelbehoeften en fouragegelden van den gezaghebber, tevens voorzitter van den raad van justitie en kantonrechter	f 5 340,00	f 5 340,00		
76	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing.	1 100,00	1 100,00		
77	Bindloon en verdere benoodigheden.	75,00	75,00		
	IIde Afdeeling.				
	Justitie en politie.				
78	Toelagen, traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van de ambtenaren en geëmployeerden bij de justie en politie.	7 190,00	7 190,00		
79	Verschillende benoodigheden voor de justitie en politie	1 936,00	1 886,00	f 50,00	

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
	IIIde Afdeeling.				
	Geldelijk beheer.				
80	Traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk, belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage aan den persoon, belast met de postspaarbank	f 3 250,00	f 3 400,00		f 150,00
81	Kosten, verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie, zoomede kosten van verzending van brievenmalen naar het buitenland	5 000,00	5 000,00		
82	Verschillende uitgaven.	860,00	860,00		
	IVde Afdeeling.				
	Eeredienst en onderwijs.				
83	Toelage aan den leeraar van het Methodisten genootschap en traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke . .	2 400,00	2 400,00		
84	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van twee onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare scholen	8 400,00	7 300,00	f 1 100,00	
85	Verdere kosten van het onderwijs.	2 300,00	2 300,00		
	Vde Afdeeling.				
	Plaatselijke kosten.				
86	Traktement of verloftraktement, huishuur en fouragegelden van den gouvernementsgeneeskundige en van den quarantaineloods. . . .	3 300,00	3 300,00		
87	Voor het houden van toezicht aan de Simpsonsbaai	150,00	150,00		
88	Verschillende uitgaven.	1 575,00	1 575,00		
	VIde Afdeeling.				
	Openbare werken.				
89	Toelage aan den seinwachter op het fort Amsterdam	360,00	360,00		
90	Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten, wegen, bruggen en andere werken, straatverlichting en kosten van het havenlicht	4 545,00	4 970,00		425,00
	(Nieuwe werken)		2 900,00		2 900,00
		f 47 781,00	f 50 106,00	f 1 150,00	f 3 475,00
	St. EUSTATIUS.				
	Iste Afdeeling.				
	Gewestelijk bestuur.				
91	Traktement of verloftraktement, bureelbehoeften en fouragegeld van den gezaghebber, tevens voorzitter van den raad van justitie en kantonrechter	f 3 340,00	f 3 340,00		
92	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing	1 050,00	1 050,00		
93	Bindloon en verdere benoodigdheden	50,00	50,00		
	IIde Afdeeling.				
	Justitie en politie.				
94	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie . .	5 190,00	5 190,00		
95	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	1 475,00	1 425,00	f 50,00	

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
	IIIde Afdeeling. *Geldelijk beheer.*				
96	Traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk, belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage van den persoon, belast met de postspaarbank	f 2 200,00	f 2 400,00		f 200,00
97	Kosten van toezicht op de gouvernements-eigendommen, gronden en bosschen	360,00	360,00		
98	Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie, zoomede kosten van uitzending van brievenmalen naar het buitenland	3 500,00	3 500,00		
99	Verschillende uitgaven	300,00	300,00		
	IVde Afdeeling. *Eeredienst en onderwijs.*				
100	Toelage aan den leeraar van het Methodisten-genootschap en traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	2 400,00	2 400,00		
101	Traktementen of verloftraktementen en toelagen van twee onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare school	3 120,00	3 120,00		
102	Verdere kosten van het onderwijs	865,00	865,00		
	Vde Afdeeling. *Plaatselijke kosten.*				
103	Traktementen of verloftraktementen van den havenmeester en loods voor het toezicht op de booten en als vergoeding voor het gemis van emolumenten, en van den gouvernements-geneeskundige, fouragegelden voor dien geneeskundige, zoomede toelage aan den opzichter van het leprozen-gesticht	3 360,00	3 360,00		
104	Verschillende uitgaven	2 875,00	2 925,00		50,00
	VIde Afdeeling. *Openbare werken.*				
105	Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en straatverlichting	2 300,00	3 800,00		1 500,00
		f 32 385,00	f 34 085,00	f 50,00	f 1 750,00
	SABA.				
	Iste Afdeeling. *Gewestelijk bestuur.*				
106	Traktement of verloftraktement, bureelbehoeften en fouragegelden van den gezaghebber tevens kantonrechter, zoomede vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten	f 3 155,00	f 3 155,00		
107	Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing.	800,00	800,00		
108	Bindloon en verdere benoodigdheden	25,00	25,00		
	IIde Afdeeling. *Justitie en politie.*				
109	Toelagen en traktementen of verloftraktementen van ambtenaren bij de justitie en politie.	2 860,00	2 860,00		
110	Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie	350,00	350,00		

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
	IIIde Afdeeling.				
	Geldelijk beheer.				
111	Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van den ontvanger, de verdere ambtenaren van 's lands middelen en de personen, belast met de werkzaamheden ter posterij en met de postspaarbank, benevens fouragegelden	f 2 015,00	f 2 165,00		f 150,00
112	Kosten, verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie, zoomede kosten van verzending van brievenmalen naar het buitenland	5 500,00	3 500,00		
113	Verschillende uitgaven	425,00	425,00		
	IVde Afdeeling.				
	Eeredienst en onderwijs.				
114	Toelage aan den Anglikaanschen geestelijke en traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke	2 400,00	2 400,00		
115	Traktement of verloftraktement en toelagen van een onderwijzer 3de klasse en van een kweekeling bij de openbare school	2 200,00	2 200,00		
116	Verdere kosten van het onderwijs	1 400,00	1 100,00	f 300,00	
	Vde Afdeeling.				
	Plaatselijke kosten.				
117	Traktement of verloftraktement en fouragegeld van den gouvernementsgeneeskundige	2 700,00	2 700,00		
118	Verschillende uitgaven	955,00	947,00	8	
	VIde Afdeeling.				
	Openbare werken.				
119	Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en straatverlichting	1 700,00	1 750,00		50,00
120	Kosten van aanleg van een steiger	*Memorie.*	*Memorie.*		
		f 24 485,00	f 24 377,00	f 308,00	f 200,00
	GEHEELE KOLONIE.				
	VIIde Afdeeling.				
	Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en andere uitgaven van algemeenen aard.				
121	Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	f 103 792,00	f 99 709,84[5]	f 4 082,15[5]	
122	Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren	64 889,00	66 010,50[5]		f 1 121,50[5]
123	Wachtgelden	400,00	400,00		
124	Onderstanden	2 257,00	1 430,00	827,00	
		f 171 338,00	f 167 550,35	f 4 909,15[5]	f 1 121,50[5]
	VIIIste Afdeeling.				
	Onvoorziene uitgaven.				
125	Onvoorziene uitgaven	f 20 000,00	f 20 000,00		

Artikel.	BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
	OVERZICHT.				
	Curaçao	f 496 415,00	f 501 324,00	f 12 917,25	f 17 826,25
	Aruba	54 952,00	47 337,50	7 614,50	
	Bonaire	43 547,00	45 567,50	844,50	2 865,00
	St. Martin (Nederlandsch gedeelte)	47 781,00	50 106,00	1 150,00	3 475,00
	St. Eustatius	32 385,00	34 085,00	50,00	1 750,00
	Saba	24 485,00	24 377,00	308,00	200,00
		f 699 565,00	f 702 797,00	f 22 884,25	f 26 116,25
	GEHEELE KOLONIE.				
	Pensioenen, wachtgelden en onderstanden	171 338,00	167 550,35	4 909,15^{5}	1 121,50^{5}
	Onvoorziene uitgaven	20 000,00	20 000,00		
		f 890 903,00	f 890 347,35	f 27 793,40^{5}	f 27 237,75^{5}

[272. — 7.]

VERSCHILLEN TUSSCHEN DE RAMING DER MIDDELEN VOOR 1908 EN 1907.

OVERZICHT van de verschillen tusschen de raming der middelen in de kolonie Curaçao voor de jaren 1908 en 1907.

	RAMING VOOR		VERSCHIL VOOR 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
CURAÇAO.				
A. *Belastingen.*				
a. Belasting op den invoer	f 92 000,00	f 92 000,00		
b. Uitvoerrecht op metaalertsen en alle soort van phosphorzure kalk, gewonnen op de eilanden Curaçao en Klein-Curaçao	500,00	500.00		
c. Zegelrecht	8 500,00	8 500,00		
d. Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	15 000,00	15 000,00		
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	76 000,00	73 000,00	f 3 000,00	
f. Recht van successie en van overgang	3 000,00	3 000,00		
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*		
h. Belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken	2 000,00	1 800,00	200,00	
i. Belasting op de opdracht van onroerende zaken	3 000,00	3 000,00		
k. Licht- en bakengeld	2 700,00	2 700,00		
l. Haven- en veiligheidsrecht	5 300,00	5 300,00		
m. Loodsgelden	28 000,00	28 000,00		
n. Belasting op grondeigendommen	66 000,00	65 000,00	1 000 00	
o. Belasting op veer- en vrachtponten	900,00	900,00		
p. Belasting op het houden van rijtuigen en op de uitoefening van het bedrijf van stalhouder	2 000,00	2 200,00	„	f 200,00
q. Slachtgeld van vee in het eerste district	7 000,00	7 000,00		
r. Belasting op het houden van honden	800,00	700,00	100,00	
s. Inkomstenbelasting	18 000,00	20 000,00	„	2 000,00
	f 330 700,00	f 328 600,00	f 4 300,00	f 2 200,00
B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*				
a. Leges	f 1 000,00	f 1 300,00	„	f 300,00
b. Boeten	500,00	550,00	„	50,00
c. Inkomsten van de posterij				
a. gewone inkomsten ... f 26 000				
b. vordering wegens transitrechten ... *Memorie.*	26 000,00	26 000,00		

	RAMING VOOR		VERSCHIL VOOR 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
d. Emolumenten ter griffie van het hof van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	f 400,00	f 400,00		
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	100,00	150,00	"	f 50,00
f. Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	150,00	100,00	f 50,00	
g. Pachtgelden van domaniale gronden in de buitendistricten	4 000,00	2 500,00	1 500,00	
h. Verkoop van havenreglementen	50,00	50,00		
i. Inkomsten van de vleeschhal	2 300,00	2 200,00	100,00	
k. Agio op verkochte wissels	*Memorie.*	*Memorie.*		
(Inkomsten van de bakkerij)	"	1 400,00	"	1 400,00
l. Rente van het kapitaal, vroeger op het Grootboek der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het West-Indisch pensioenfonds	5 000,00	4 950,00	50,00	
m. Inkomsten van de gouvernementsbank	9 000,00	9 000,00		
n. Salaris van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	500,00	500,00		
o. Concessierechten:				
voor het graven en wegvoeren van phosphorzure kalk van het eiland Klein-Curaçao ... f 1500				
voor de exploitatie van de bruggen over de haven en het Waaigat ... 500				
voor de exploitatie van de waterwerken ... *Memorie.*				
voor de exploitatie van de electrische werken ... 100	2 100,00	2 100,00		
p. Schoolgelden	13 000,00	13 000,00		
q. Inhouding op de jaarwedde van den postdirecteur, wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	300,00	300,00		
r. Emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen op den in-, uit- en doorvoer	8 000,00	7 000,00	1 000,00	
s. Emolumenten ten kantore van den administrateur van financiën voor het in- en uitklaren van schepen vóór en na kantoortijd	1 500,00	1 500,00		
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	1 000,00	"	1 000,00	
u. Terugbetaling door de telegraafkabelmaatschappij van gelden, ter zake van de haar verleende garantie uit de koloniale kas ontvangen	*Memorie.*	*Memorie.*		
aa. Rente van verleende kredieten voor landbouw en damaanleg en afbetaling op die voorschotten	2 700,00	500,00	2 200,00	
bb. Alle andere ontvangsten	2 500,00	2 500,00		
	f 80 100,00	f 76 000,00	f 5 900,00	f 1 800,00

ARUBA.

A. *Belastingen.*

a. Invoerrecht	f 5 000,00	f 4 500,00	f 500,00	
b. Uitvoerrecht op stapelproducten (met inbegrip van phosphorzure kalk)	7 000,00	6 000,00	1 000,00	
c. Zegelrecht	1 100,00	1 100,00		
d. Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	800,00	800,00		
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	10 000,00	6 000,00	4 000,00	
f. Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*		
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*		
h. Belasting op publieke verkoopingen	50,00	50,00		

	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	f 50,00	f 50,00		
k. Licht- en bakengeld	1 000,00	800.00	f 200,00	
l. Anker- en tonnegeld	6 000,00	4 500,00	1 500,00	
n. Grondbelasting	2 600,00	2 600,00		
r. Belasting op het houden van honden	200,00	300,00	„	f 100,00
s. Inkomstenbelasting	1 400,00	*Memorie.*	1 400,00	
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	*Memorie.*		
	f 35 200,00	f 26 700,00	f 8 600,00	f 100,00
B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*				
a. Leges	f 400,00	f 400,00		
b. Boeten	50,00	50,00		
c. Inkomsten van de posterij	1 000,00	1 000.00		
d. Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	40,00	40,00		
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	20,00	20,00		
g. Pachtgelden van gouvernementsgronden	3 000,00	2 200,00	f 800,00	
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*			
v. Vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk	20 000,00	2 000,00	18 000,00	
w. Vergunning om goud, zilver en koper te delven	3 750,00	3 750,00		
bb. Alle andere ontvangsten	500,00	500,00		
	f 28 760,00	f 9 960,00	f 18 800,00	
BONAIRE.				
A. *Belastingen.*				
a. Invoerrecht	f 10 500,00	f 10 500,00		
b. Uitvoerrecht op stapelproducten	8 000,00	8 000,00		
c. Zegelrecht	950,00	950,00		
d. Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	800,00	800,00		
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	7 500,00	7 500,00		
f. Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*		
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*		
h. Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	*Memorie.*		
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	150,00	150,00		
k. Licht- en bakengeld	350,00	350,00		
l. Ankergeld	1 000,00	1 100,00	„	f 100,00
r. Belasting op het houden van honden	100,00	100,00		
s. Inkomstenbelasting	900,00	*Memorie.*	f 900,00	
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	*Memorie.*		
	f 30 250,00	f 29 450,00	f 900,00	f 100,00
B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*				
a. Leges	*Memorie.*			
b. Boeten	*Memorie.*			

	RAMING VOOR		VERSCHIL VOOR 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
c. Inkomsten van de posterij	f 800,00	f 800,00		
d. Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00	40,00	f 10,00	
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	*Memorie.*		
f. Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	*Memorie.*	*Memorie.*		
g. Pachtgelden van gouvernementsgronden	1 250,00	1 100,00	150,00	
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*			
x. Bundergelden van gouvernementsgronden in concessie afgestaan	400,00	400,00		
bb. Alle andere ontvangsten	300,00	100,00	200,00	
	f 2 800,00	f 2 440,00	f 360,00	
St. MARTIN (Nederlandsch gedeelte).				
A. *Belastingen.*				
a. Invoerrecht	f 8 500,00	f 8 500,00		
b. Uitvoerrecht op stapelproducten	2 000,00	2 000,00		
c. Zegelrecht	700,00	600,00	f 100,00	
d. Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	500,00	500,00		
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 000,00	1 000,00		
f. Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*		
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*		
h. Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	*Memorie.*		
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	200,00	200,00		
k. Licht- en bakengeld	100,00	100,00		
l. Havengeld	250,00	350,00		f 100,0
r. Belasting op het houden van honden	100,00	100,00		
s. Inkomstenbelasting	1 100,00	*Memorie.*	1 100,00	
	f 14 450,00	f 13 350,00	f 1 200,00	f 100,0
B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*				
a. Leges	*Memorie.*	f 10,00		f 10,0
b. Boeten	*Memorie.*	*Memorie.*		
c. Inkomsten van de posterij	1 000,00	1 000,00		
d. Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00	50,00		
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	*Memorie.*		
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*	*Memorie.*		
ij. Steigergelden	400,00	300,00	f 100,00	
aa. Rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop	800,00	560,00	240,00	
bb. Alle andere ontvangsten	25,00	25,00		
	f 2 275,00	f 1 945,00	f 340,00	f 10,0
St. EUSTATIUS.				
A. *Belastingen.*				
a. Invoerrecht	f 2 000,00	f 2 000,00		
b. Uitvoerrecht op stapelproducten	600,00	600,00		

	RAMING VOOR		VERSCHIL VOOR 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
c. Zegelrecht	f 300,00	f 300,00		
d. Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	100,00	75,00	f 25,00	
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 100,00	1 100,00		
f. Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*		
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*		
h. Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	*Memorie.*		
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	50,00	50,00		
r. Belasting op het houden van honden	50,00	50,00		
s. Inkomstenbelasting	200,00	*Memorie.*	200,00	
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen	*Memorie.*	*Memorie.*		
	f 4 400,00	f 4 175,00	f 225,00	
B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*				
a. Leges	*Memorie.*	*Memorie.*		
b. Boeten	*Memorie.*	*Memorie.*		
c. Inkomsten van de posterij	f 500,00	f 500,00		
d. Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	25,00	25,00		
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	*Memorie.*		
g. Pachtgelden van gouvernementsgronden	15,00	15,00		
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*			
ij. Steigergelden	*Memorie.*	*Memorie.*		
aa. Rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop	440,00	520,00	„	f 80,00
bb. Alle andere ontvangsten	100,00	25,00	f 75,00	
	f 1 080,00	f 1 085,00	f 75,00	f 80,00
SABA.				
A. *Belastingen.*				
a. Invoerrecht	f 2 400,00	f 2 400,00		
b. Uitvoerrecht op stapelproducten	100,00	100,00		
c. Zegelrecht	200,00	200,00		
d. Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	500,00	450,00	f 50,00	
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 450,00	1 300,00	150,00	
f. Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*		
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*		
h. Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	*Memorie.*		
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	25,00	25,00		
l. Ankergeld	250,00	200,00	50,00	
r. Belasting op het houden van honden	25,00	30,00	„	f 5,00
s. Inkomstenbelasting	150,00	*Memorie.*	f 150,00	
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	*Memorie.*		
	f 5 100,00	f 4 705,00	f 400,00	f 5,00

	Raming voor		Verschil voor 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*				
a. Leges	*Memorie.*	*Memorie.*		
b. Boeten	*Memorie.*	*Memorie.*		
c. Inkomsten van de posterij	f 1 000,00	f 1 000,00		
d. Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	*Memorie.*	*Memorie.*		
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	*Memorie.*		
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*			
z. Opbrengst van de telephonische verbinding	100,00	100,00		
bb. Alle andere ontvangsten	*Memorie.*	10,00	„	f 10,00
	f 1 100,00	f 1 110,00	„	f 10,00
GEHEELE KOLONIE.				
Inkomsten van onderscheiden aard.				
a. Korting op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	f 29 000,00	f 29 000,00		
b. Teruggave van door de koloniale kas bestreden kosten van de koloniale postspaarbank	1 400,00	400,06	f 1 000,00	
	f 30 400,00	f 29 400,00	f 1 000,00	
C. *Bijdrage uit 's Rijks schatkist.*				
Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der koloniale middelen	324 288,00	361 427,35	„	f 37 139,35
OVERZICHT.				
Curaçao	410 800,00	404 600,00	10 200,00	4 000,00
Aruba	63 960,00	36 660,00	27 400,00	100,00
Bonaire	33 050,00	31 890,00	1 260,00	100,00
St. Martin (Nederlandsch gedeelte)	16 725,00	15 295,00	1 540,00	110,00
St. Eustatius	5 480,00	5 260,00	300,00	80,00
Saba	6 200,00	5 815,00	400,00	15,00
	f 536 215,00	f 499 520,00	f 41 100,00	f 4 405,00
Geheele kolonie	30 400,00	29 400,00	1 000,00	
Bijdrage uit 's Rijks schatkist	324 288,00	361 427,35	„	37 139,35
	f 890 903,00	f 890 347,35	f 42 100,00	f 41 544,35

[272. — 8.]

KOLONIALE HUISHOUDELIJKE BEGROOTING

VAN

CURAÇAO

VOOR HET DIENSTJAAR

1908.

UITGEWERKTE EN TOELICHTENDE STAAT.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908
		Curaçao.			
		Iste AFDEELING.			
		Geestelijk bestuur.			
1		Traktementen of verloftraktementen van den gouvernements-secretaris, de commiezen en klerken op de onderscheidene kantoren werkzaam gesteld, den drukker en den bode bij den Kolonialen Raad, tevens bode ter gouvernements-secretarie, zoomede toelagen van districts- en wijkmeesters en geëmployeerden, benevens bureelbehoeften, fouragegelden en bruggegeld:			
	a.	traktementen:			
		1 gouvernements-secretaris, tevens ambtenaar van den burgerlijken stand . . . . f		4 000,00	
		3 hoofdcommiezen: 2 à f 2500 en 1 à f 2425 . . . . f	7 425,00		
		4 eerste-commiezen: 3 à f 2100 en 1 à f 2025	8 325,00		
		4 tweede-commiezen: 3 à f 1800 en 1 à f 1700	7 100,00		
		2 adjunct-commiezen: 1 à f 1400 en 1 à 1300	2 700,00		
		4 klerken à f 900 en 2 à f 800	5 200,00		
		2 adspirant-klerken à f 600.	1 200,00		
				31 950,00	
		1 drukker		800,00	
		1 bode bij den Kolonialen Raad, tevens bode ter Gouvernements-secretarie		750,00	
	b.	toelagen:			
		2 districtmeesters: 1 à f 3200 en 1 à 2400 . . . . f	5 600,00		
		8 wijkmeesters à f 50	400,00		
		aan geëmployeerden op de verscheidene kantoren werkzaam gesteld	2 190,00		
				8 190,00	
	c.	bureelbehoeften voor den gouvernements-secretaris		600,00	
	d.	fouragegeld voor 2 districtmeesters à f 500		1 000,00	
	e.	bruggegeld voor den bode bij den Kolonialen Raad.		36,00	
					(1) f 47 326,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 45 576,00	(2) f 44 576,04	f 2 749,96		

(1) Gebruik makende van het voor uitgaven voor het districtsbeheer beschikbaar gesteld krediet op de begrooting voor 1906, heeft de Gouverneur met ingang van 1 Mei van dat jaar bij wijze van proef het beheer over de buitendistricten twee aan twee aan een ambtenaar toevertrouwd, ten einde hierdoor te geraken tot de zoo noodig en wenschelijk geachte verbetering van het districtsbestuur.

Dat deze proef beslist gunstige resultaten heeft opgeleverd meent de Landvoogd reeds nu met volle overtuiging te kunnen beweren.

In het bijzonder werden de belangen der bevolking gebaat door het voorschrift, dat de districtsmeester, behalve ter plaatse, waar zijn bureau gevestigd is, op gezette tijden ook op verschillende andere punten van het hem toegewezen gebied zitting houdt en geregeld overal persoonlijk zich op de hoogte moet stellen van de toestanden en behoeften, zoomede een verscherpt toezicht op het vervoer van producten. Niet minder mag dit van de bestuursbelangen worden gezegd, waar er streng wordt gewaakt, dat pachters van domeingronden hunne verplichtingen steeds nakomen. Verder behoeft nauwelijks er op te worden gewezen, dat als gevolg van eene betere vervulling van hunne verplichtingen de pachters gaandeweg meer waarde aan hunne gronden hechten en deze beter beginnen te bewerken, hetgeen wederom zal bijdragen tot verheffing der oeconomische toestanden.

De Gouverneur had dan ook de kredieten voor het districtsbeheer in zoodanigen vorm aangevraagd, dat daardoor de vrijheid verkregen zou worden in het aanstaand jaar eene vaste regeling te kunnen treffen en in verband daarmede het in art. 1c der begrooting voor het loopend jaar aangewezen krediet van f 6 200 voor uitgaven voor het districtsbeheer gewijzigd in traktementen en fouragegelden voor twee districtmeesters.

De Koloniale Raad was echter van meening, dat de proef nog niet lang genoeg gewerkt had, om de resultaten er van volledig te kunnen beoordeelen en wijzigde mitsdien de uitgetrokken traktementen voor de districtsmeesters in toelagen.

Daar het gebleken is, dat het toegestaan krediet van f 300 voor fouragegeld van iederen districtsmeester niet voldoende is om de noodzakelijke uitgaven voor vervoermiddelen te bekostigen, wordt voorgesteld, die som tot f 500 te verhoogen. De districtsmeester moet over minstens twee paarden kunnen beschikken om voortdurend de voorgeschreven tochten te kunnen maken.

Ten gevolge van de langzame promotie in het korps subalterne ambtenaren blijven deze jarenlang denzelfden rang en hetzelfde traktement behouden. Vaak hebben zij reeds 5 tot 20 jaren dienst vervuld als zij het inkomen, verbonden aan den rang van 1ste-commies of aan dien van hoofdcommies, verwerven. Hoe weinig bemoedigend het vooruitzicht is om eerst na vele jaren eenige verhooging van inkomen te verkrijgen, zal wel vanzelf in het oog springen

Het komt daarom billijk voor om het stelsel van periodieke traktementsverhooging voor de subalterne ambtenaren in te voeren.

De voorgestelde traktementsverhooging van deze ambtenaren houdt hiermede verband; zij is daarop berekend, dat de verhooging telkens na 2 jaren dienst tot zeker maximum wordt verleend.

Het voornemen is de volgende verhoogingen toe te kennen: aan de adspirant-klerken 3 tweejaarlijksche verhoogingen, elk van f 50; aan de klerken, adjunct-commiezen, tweede-commiezen en 1ste-commiezen, 3 tweejaarlijksche verhoogingen, elk van f 100, en aan de hoofdcommiezen 4 tweejaarlijksche verhoogingen, elk van f 100.

Ten einde eene zooveel mogelijk regelmatige opklimming te verkrijgen, zullen de aanvangstraktementen van de adjunct-commiezen en de 2de-commiezen f 100 lager worden gesteld dan thans het geval is. De toekomstige ambtenaren zullen bij deze regeling door het vooruitzicht op periodieke verhoogingen, toch voordeel hebben, maar het zal billijk zijn bij wijze van overgangsbepaling den tegenwoordigen ambtenaren het bij hun in dienst treden in het vooruitzicht gestelde minimum te verzekeren.

(2) Tot verbetering van het districtsbeheer was voor 1906 een speciaal krediet beschikbaar gesteld. Aangezien de daartoe

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
2		Kosten in verband met de opdracht van werkzaamheden aan ondergeschikte ambtenaren gedurende hun verlof in Nederland		f 1 000,00
3		Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing:		
	a	overtochtsgelden, enz.	f 10 000,00	
	b.	tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing	250,00	
				10 250,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
(3) f 1 000,00	(4) f 810,00	f 190,00		strekkende maatregelen eerst met 1°. Mei werden voorgeschreven, werd slechts gedeeltelijk van dit krediet gebruik gemaakt.
				(3) Zie de Memorie van Toelichting.
				(4) In 1906 zijn drie ambtenaren met verlof in Nederland respectievelijk bij de posterij, bij het onderwijs en bij het ijkwezen gedetacheerd geweest.
10 250,00	(5) 9 095,72	1 154,28		(5) Overtochtskosten:

H. J. Nijman en echtgenoote		f 800,00
J. G. F. Zank en gezin		1 450,00
A. C. de Veer en echtgenoote		750,00
J. D. Okhuyzen		400,00
P. S. van Teecklenburgh en gezin		800,00
A. Ortmans		200,00
E. van Tijn		400,00
G. J. Dahlhaus		375,00
M. H. J. Bosch en gezin		800,00
P. Mackay		200,00
J. V. D. Werbata		276,00
J. A. Visser en gezin		450,00
P. de Joncheere		400,00
		f 7 301,00
Reiskosten:		
J. H. J. Hamelberg	f 17,40	
A. G. Brauns	23,00	
J. D. Okhuyzen	1,45	
J. G. F. Zank	8,50	
mevr. Agterberg	11,25	
F. Agterberg	18,25	
H. J. Nijman	2,70	
J. A. Visser	5,10	
B. van der Spuy	1,45	
G. Windholt	6,00	
P. Mackay	2,00	
C. B. J. Wijtenburg	19,70	
		116,80
Gratificatiën voor uitrusting:		
P. S. van Teecklenburgh	f 400,00	
M. H. J. Bosch	666,67	
		1 066,67
Verblijfkosten te Genua van J. V. D. Werbata		95,00
		f 8 579,47
Tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing.		
C. M. Nuboer	f 10,00	
G. C. van der Veer	30,00	
P. J. Mariën	25,00	
J. A. Hollander	23,75	
J. J. Beaujon	65,00	
N. H. Henriquez	50,00	
P. J. Suykerbuyk	22,50	
H. K. Gearda	20,00	
S. M. Bogherd	10,00	
C. v. d. Pijl	10,00	
		266,25
		f 8 845,72
Hierbij nog het vermoedelijk bedrag der overtochtskosten van J. V. D. Werbata van Indië naar Genua		250,00
		f 9 095,72

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
4		Kosten van de Kamer van koophandel en nijverheid			f 400,00
5		Lokaalbehoeften, drukloon, briefporten, kosten van telegrammen, translaatkosten, benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch West-Indië:			
	a.	boeken en dagbladen		f 700,00	
	b.	drukloon		1 450,00	
	c.	briefporten en kosten van telegrammen		3 000,00	
	d.	bindwerk		100,00	
	e.	translaatkosten		40,00	
	f.	drukloon van stukken voor den Kolonialen Raad		700,00	
	g.	verschillende benoodigdheden, daaronder begrepen verlichting van de vergaderzaal van den Kolonialen Raad		500,00	
	h.	subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch West-Indië . . .		375,00	
					(7) 6 865,00
		Totaal der Iste afdeeling			f 65 841,00
		IIde AFDEELING.			
		Justitie en politie.			
6		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie, traktement of verloftraktement van den marktmeester:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		hof van justitie:			
		1 president	f 5 000,00		
		2 gegradueerde leden, à f 4000	8 000,00		
		1 griffier	3 000,00		
		1 deurwaarder	800,00		
				f 16 800,00	
		parket van den procureur-generaal:			
		1 procureur-generaal	f 6 000,00		
		1 advocaat-generaal	3 000,00		
				9 000,00	
		kantonrechter:			
		1 kantonrechter	f 3 000,00		
		1 griffier	2 400,00		
				5 400,00	
		gevangenissen:			
		1 cipier		1 000,00	
		brigade marechaussee:			
		1 commandant	f 1 500,00		
		4 brigadiers, à f 1100	4 400,00		
		9 marechaussees 1ste klasse, à f 660	5 940,00		
		27 „ 2de „ „ 600	16 200,00		
				28 040,00	
		1 marktmeester		1 000,00	
				f 61 240,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 400,00	(6) f 366,53	f 33,47		(6) Door toevallige omstandigheden is in 1906 f 33,47 minder dan de geraamde som uitgegeven. (7) Voor boeken en dagbladen is f 100 minder, daarentegen voor briefporten en kosten van telegrammen f 200 en voor verschillende benoodigdheden f 350 meer geraamd, alles naar de gebleken behoefte. Voor briefporten, enz. werd in 1905 en 1906 wel is waar belangrijk meer dan de nu geraamde som uitgegeven, maar daar de uitgaaf in 1904 minder had beloopen, schijnt eene verhooging met meer dan f 200 niet bepaald noodig, ook omdat het artikel eventueel uit den post voor onvoorziene uitgaven kan worden aangevuld. Het voorheen voor verschillende benoodigdheden beschikbaar gesteld bedrag van f 150 is te gering om in de behoefte te voorzien; uit den post worden alle kantoorbehoeften voor de onder deze afdeeling ressorteerende bureau's, voor zoover die niet voor rekening van de chefs komen (bijv. aanschaffing van schrijfmachines of vernieuwing daarvan) gebracht, terwijl voor verlichting van de vergaderzaal van den Kolonialen Raad alleen reeds f 78 in het afgeloopen jaar uit den post werd uitgegeven. (Zie verder de Memorie van Toelichting.)
6 040,00	(8) 8 200,00	„	f 1 335,00	
f 63 266,00	f 63 048,29	f 4 127,71	f 1 335,00	(8) Voor zoover bekend bedraagt de ten laste van dit artikel gebrachte uitgaaf f 8029,18. Daar er echter nog betalingen te doen zijn, is gerekend op eene totaal-uitgaaf van f 8200 of f 2160 boven de geraamde som. De meerdere uitgaaf is veroorzaakt door de aanschaffing van een aantal exemplaren van een nieuw samengestelden klapper op de publicatiebladen, en van twee schrijfmachines; ook voor briefporten en kosten van telegrammen werd belangrijk meer dan de toegestane som uitgegeven.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
6	*b.*	toelagen:			
		1 translateur . . . . f	200,00		
		1 deurwaarder-crimineel	200,00		
		1 bode bij het hof van justitie en het kantongerecht	240,00		
		18 veldwachters, à f 360	6 480,00		
		1 gevangenbewaarder	360,00		
		personeele toelage van den commandant der brigade marechaussee	500,00		
		aan den stadsgeneesheer voor de geneeskundige behandeling van marechaussees en veldwachters	300,00		
		voor het geven van onderwijs aan gevangenen.	200,00		
		1 marechaussee, belast met het toezicht over de gevangenen . .	60,00		
				f 8 540,00	
	c.	bureelbehoeften:			
		aan den griffier van het hof van justitie . . . . f	130,00		
		aan den procureur-generaal	260,00		
		aan den ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht	65,00		
		aan den griffier bij het kantongerecht, waaronder f 100 schrijfloon	300,00		
				755 00	
					(9) f 70 535,0
7		Verschillende uitgaven voor de justitie en politie:			
	a.	translaatkosten en aanschaffing van boekwerken ten dienste van de rechterlijke colleges en van het parket van den procureur-generaal:			
		translaatkosten . . . . f	250,00		
		aanschaffing van boekwerken	400,00		
				f 650,00	
	b.	kleeding van de marechaussees en veldwachters		1 800,00	
	c.	huur en verlichting van wachthuizen van de politie:			
		huur. . . . . f	800,00		
		verlichting	350,00		
				1 150,00	
	d.	aankoop van en fourage voor ezels ten dienste der politie		800,00	
	e.	kostgeld, kleeding en ligging voor gevangenen		4 000,00	
	f.	dringende justitiekosten en andere uitgaven ten behoeve van de justitie en politie .		3 200,00	
	g.	benoodigdheden voor den industrieelen eigendom		50,00	
					(11) 11 650,0
		Totaal der IIde afdeeling.			f 82 185,0

IIIde AFDEELING.

Geldelijk beheer.

8		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den administrateur van financiën, den controleur der belastingen, den kolonialen ontvanger, den hypotheekbewaarder en verdere ambtenaren van 's lands middelen, en van den postdirecteur en het personeel bij de posterijen, vergoeding aan den administrateur van financiën voor gemis van emolumenten en bureelbehoeften:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 administrateur van financiën . . . . f		4 000,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 69 330,00	(10) f 68 204,65	f 2 330,35	
11 800,00	(12) 10 211,04^5	1 438,95^5	
f 81 130,00	f 78 415,69^5	f 3 769,30^5	

TOELICHTINGEN.

(9) Bij de behandeling van de begrooting in den Kolonialen Raad werd het krediet voor het traktement van den advocaat-generaal met f 600 verhoogd en op f 3000 gesteld.

Voor het traktement van den griffier bij het kantongerecht wordt f 400 meer gevraagd dan voorheen, omdat die bezoldiging in verhouding tot de traktementen van andere ambtenaren geacht wordt te laag te zijn.

Voorgesteld wordt de personeele toelage van den commandant van de brigade-marechaussee met f 135 te verhoogen en te brengen op 500, wegens den bijzonderen dienstijver en activiteit van den titularis.

Eene geringe verhooging van de toelage van den bode (met f20 's jaars) wordt billijk geacht. De bode heeft voortdurend veel loopwerk en doet sedert de invoering van de inkomstenbelasting ook dienst als bode bij den raad van beroep. Aan den griffier wordt sinds vele jaren de som van f 100 's jaars boven het voor bureelbehoeften toegestaan bedrag van f 200 ten laste van den post voor onvoorziene uitgaven uitgekeerd, ter bekostiging van schrijfwerk. Het komt regelmatig voor, bedoelde som op dezen post over te brengen.

De uitgaven voor benoodigdheden voor den industrieelen eigendom zijn overgebracht naar een volgend artikel.

(10) Daar eenige marechaussees als bij de brigade gedetacheerden slechts een deel van het traktement als toelage genoten, bleef er op dezen post eene som van f 155,35 ongebruikt.

(11) In het jaar 1908 wordt het korps marechaussees van nieuwe helmhoeden voorzien, in verband waarmede de raming voor dit onderdeel verhoogd is.

De uitgaaf wegens kostgeld, enz. van gevangenen bedroeg in 1905 f 3499,17 en in 1906 f 2563,72, zoodat de raming, die voor 1907 f 850 lager gesteld werd, ook voor 1908 kan worden verminderd.

(12) De mindere uitgaaf van f 3138,95^5, vergeleken met de raming voor 1906, is een gevolg daarvan, dat er belangrijk minder voor voeding van de gevangenen behoefde te worden uitgegeven.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.				GERAAMD voor 1908.
8		1 controleur		f 3 200,00		
		4 assistent-controleur		1 200,00		
					f 4 400,00	
		1 koloniale ontvanger			3 000,00	
		1 postdirecteur			3 500,00	
					f 14 900,00	
	b.	toelage:				
		personeele toelage aan den administrateur van financiën, zoomede vergoeding voor het gemis van inkomsten			1 300,00	
		1 hypotheekbewaarder		f 600,00		
		3 geëmployeerden bij het toezicht op de invordering van het invoerrecht en accijnsrecht, à f 660		1 980,00		
		aan den persoon belast met het rondbrengen van belastingrekeningen, tevens bode ter administratie van financiën en ten kantore van den kolonialen ontvanger		450,00		
		aan den ambtenaar ter administratie van financiën, belast met de in- en uitklaring van vaartuigen, ter zake van werkzaamheden vóór en na kantoortijd		400,00		
		aan den idem, belast met het toezicht op den op- en uitslag van aan accijnsrecht onderworpen dranken als voren		300,00		
		1 hoofdbesteller	f 540,00			
		2 brievenbestellers 1ste klasse, 1 à f 510 en 1 à f 450	960,00			
		4 „ 2de „ à f 450	1 800,00			
		1 hulpbrievenbesteller	270,00			
		1 bediende, à f 1 daags	366,00			
		aan idem wegens langdurigen dienst, à f 1 per week	52,00			
				3 988,00		
					9 018,00	
	c.	bureelbehoeften:				
		aan den administrateur van financiën		f 290,00		
		aan den kolonialen ontvanger		144,00		
		„ „ hypotheekbewaarder		130,00		
		„ „ postdirecteur		330,00		
					894,00	
						(13) f 24 812,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906.		TOELICHTINGEN.
		Meer.	Minder.	
f 23 241,00	f 23 141,00	f 1 671,00		(13) Er wordt een krediet van f 1000 aangevraagd voor eene personeele toelage aan den administrateur van financiën. Met het oog op den omvangrijken werkkring van den administrateur, wiens werkzaamheden, sinds het traktement in 1858 op het tegenwoordig bedrag werd vastgesteld, in zeer beduidende mate en in alle opzichten zijn toegenomen, achtte de Gouverneur het reeds in 1902 een dringende eisch der billijkheid om het traktement meer overeenkomstig de zooveel hoogere eischen te bepalen welke aan den ambtenaar worden gesteld. Sinds zijn er 5 jaren verloopen en in dien tijd hebben voormelden motieven nog aanzienlijk aan kracht gewonnen. Van nabij getuige van hetgeen voortdurend van dezen ambtenaar op zeer verschillend gebied wordt gevorderd, kan de Gouverneur verklaren, dat het genoemde tijdperk een van onafgebroken drukken arbeid voor den titularis is geweest en dat onmogelijk aan de gestelde eischen kan worden voldaan, zonder opoffering van een goed deel van zijn vrijen tijd. Voorgesteld wordt de verhooging toe te kennen in den vorm van eene personeele toelage voor den tegenwoordigen titularis, die reeds 28 dienstjaren heeft vervuld, terwijl het spoedig 10 jaren geleden zal zijn, dat hij in de betrekking van administrateur van financiën is opgetreden. Met primo November 1906 werden de emolumenten, voortspruitende uit het toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken, ten bate van de koloniale kas gebracht, en werd een der ambtenaren ter administratie van financiën met het toezicht belast. Aangezien de diensten van dezen ambtenaar ook vóór en nà kantoortijd en op Zon- en feestdagen worden ingeroepen, is het billijk hem daarvoor eene vergoeding toe te kennen. Hoeveel de emolumenten opbrengen is niet met juistheid bekend; zij bedroegen over November f 72, over December f 92 en over Januari ll. f 94. Het komt billijk voor, eene kleine verbetering te brengen in het vooruitzicht van de bestellers met het oog op de eischen van hunnen dienst. Om daaraan te gemoet te komen, wordt voorgesteld het kleine korps te verdeelen in: 1 hoofdbesteller, 2 bestellers 1ste klasse, 4 bestellers 2de klasse en 1 hulpbesteller, met vooruitzicht op periodieke verhoogingen. De hoofdbesteller zal een aanvangsinkomen van f 540 tot een maximum van f 600 genieten, de overigen respectievelijk een aanvangsinkomen van f 420, f 300 en f 180, allen met tweejaarlijksche verhoogingen van f 30 tot maxima respectievelijk van f 510, f 390 en f 270. De nieuwe regeling kan echter ten aanzien van de a. s. bestellers 2de klasse, wat de geldelijke voorwaarde betreft, niet worden toegepast, vermits deze reeds een inkomen hebben boven het voor die klasse aangegeven maximum. Voorgesteld wordt hun met 1908 eene verhooging van f 30 per hoofd toe te kennen, evenals aan den besteller 1ste klasse en den hulpbesteller. Op nieuw personeel zal de regeling in haar geheel van toepassing zijn. Voor daggeld van een bediende is f 1 meer uitgetrokken, aangezien 1908 een schrikkeljaar is.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
9		Kosten van toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en het accijnsrecht:		
	a.	aandeel van den controleur en verdere ambtenaren in de opbrengst der emolumenten f	3 000,00	
	b.	kantoorhuur, schrijfbehoeften, alsmede kosten van tijdelijken bijstand.	5 000,00	
				(14) f 8 000,00
10		Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie		(16) 9 000,00
11		Betalingen wegens transitrechten, vervoer van brievenmalen en andere kosten, betalingen aan het internationaal bureel der algemeene postvereeniging te Bern, zoomede garantie voor eene inkomst van hoogstens f 45 000 voor de telegraphische gemeenschap van Curaçao met andere landen:		
	a	transitrechten en betalingen voor vervoer van brievenmalen, verdere correspondentiën en postpakketten . . . . f	5 000,00	
	b.	betalingen aan het internationaal bureel	300,00	
	c.	garantie voor de telegraphische gemeenschap	7 000,00	
				(17) 12 300,00
12		Gerechtelijke vervolgingskosten in zake de invordering van belastingen, benoodigdheden voor het postkantoor, kosten van tijdelijke hulp bij ziekte van brievenbestellers, kleeding van bestellers, het afhalen van brievenmalen, verlichting van het kantoor en andere kleine uitgaven, kosten van de postspaarbank, kosten van de uitzending van specie uit Nederland, drukwerk, bindwerk, papier voor zegels, verlies op gouvernementswissels en andere kosten:		
	a.	gerechtelijke vervolgingskosten . . . . f	200,00	
	b.	benoodigdheden voor het postkantoor, enz.	2 000,00	
	c.	kosten van de postspaarbank	300,00	
	d.	kosten van uitzending van specie	*Memorie.*	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 7 000,00	(15) f 11 236,99	„	f 3 236,99
9 000,00	6 000,00	f 3 000,00	
15 600,00	(18) 5 000,00	7 300,00	

TOELICHTINGEN,

(14) Ten gevolge van de buitengewoon hooge opbrengst van het middel in 1906 (f 11 425 tegen f 8161,75 en f 7738 in 1905 en 1904) werd als aandeel van den controleur, enz. in de opbrengst der emolumenten uit dit onderdeel ruim f 2000 meer dan de geraamde som gekweten. Daar de opbrengst in het afgeloopen jaar, zooals reeds gezegd, buitengewoon was en de uitkeering ter zake in de beide andere evengenoemde jaren f 3191,68 en f 3595,23 heeft bedragen, scheen er geen aanleiding te bestaan, de raming van den post voor 1908 te verhoogen.

Het krediet voor kosten van tijdelijken bijstand bij de recherche is f 1000 hooger gesteld in verband met de in de laatste drie jaren noodig gebleken uitgaven ten gevolge van eene noodzakelijk gebleken verscherping van het toezicht. De belangrijk hoogere uitgaaf in 1906 (ruim f 6000 bij eene raming van f 4000) hield ook verband met het toezicht op voor doorvoer aangegeven goederen, waarop de sub *a* van dit artikel bedoelde emolumenten werden geheven, die, gelijk hiervoor is opgemerkt, in het afgeloopen jaar buitengewoon veel hebben opgebracht.

Hierbij kan ook gewezen worden op de hoogere opbrengst van het invoerrecht en van het accijnsrecht, welke middelen respectievelijk f 9996,54[5] en f 20 017,74 meer dan de geraamde sommen in het afgeloopen jaar hebben afgeworpen.

(15) Zie de Toelichting bij (14).

De uitgaaf beliep f 4236,99 boven de geraamde som.

(16) Na afloop van het met de Hamburg-Amerika-Linie aangegaan contract nopens het onderhouden van een stoomvaardienst tusschen de eilanden der kolonie en St. Thomas en St. Kitts, werd het aan de Deensche stoomvaartmaatschappij „Det Ost-asiatiske Kompagnie" toebehoorend stoomschip *Christiansted*, dat voor de bedoelde vaart gebezigd is en zeer goed voldaan heeft, voor den tijd van één jaar, tegen betaling van eene som van f 36 000 's jaars, door het Gouvernement gehuurd. Daarop, dit is van af 1 October 1906, werd de exploitatie van den dienst door het Gouvernement zelf ter hand genomen, ten wiens laste de exploitatiekosten alzoo komen, evenzeer als al de uit den dienst voortvloeiende inkomsten te zijnen bate zijn. Behoeft het wel geen betoog, dat de tijd, gedurende welken de dienst voor gouvernements-rekening plaats vond, te kort is, om een eenigszins juist beeld van de uitkomsten daarvan te verkrijgen, er bestaat gegronde aanleiding om aan te nemen, dat de resultaten bevredigend zullen zijn, zoodat naar alle waarschijnlijkheid de in totaal voor de stoomvaartverbinding aangevraagde som van f 30 000 niet ten volle zal behoeven te worden uitgegeven. Over de tot nog toe verkregen vracht in den interkolonialen dienst valt nog geenszins te roemen. Daarom tracht het bestuur, zoolang daarin geen bevredigende verbetering valt waar te nemen, door het vaartuig gedurende de ligdagen op Curaçao voor andere reizen beschikbaar te stellen, ook op die wijze meerdere baten te verkrijgen.

Zoodoende hoopt de Gouverneur den dienst zoo weinig kostbaar mogelijk te maken, in het vaste vertrouwen, dat meer en meer voor de vrachtvaart binnen de kolonie zelve van het schip gebruik zal worden gemaakt, waardoor de verschillende eilanden zelve zullen bijdragen tot de instandhouding van den in het belang van eene zoo gewenschte snelle verbinding ingestelden stoomvaartdienst.

(17) Met het oog op de in de laatste drie jaren gedane uitkeeringen is de raming van onderdeel *a* f 300 lager gesteld.

Verscheidene jaren achtereen is f 10 000 geraamd als het vermoedelijk ter zake van de telegraphische gemeenschap door de kolonie uit te keeren bedrag. De uitkomsten van het verkeer over een aantal jaren hebben evenwel het bewijs geleverd, dat de uit te keeren som bij uitzondering het geraamd bedrag nabij kwam, zelden het overtroffen heeft.

Over de jaren 1900—1905 moest slechts vier malen eene uitkeering plaats vinden ten bedrage van f 7156,35, f 3357,45, f 3685,05 en f 8219,10, terwijl twee jaren achtereen eene uitkeering door de maatschappij aan het Gouvernement plaats vond, hetgeen over 1906 ook het geval zal wezen.

In verband met een en ander, schijnt er geen bezwaar te bestaan, de raming met f 3000,00 te verlagen.

(18) Voor zoover bekend bedroeg de uitgaaf ruim f 4000,00.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
12	e.	drukwerk en bindwerk voor de administratie van financiën, de kantoren van den kolonialen ontvanger en de bewaring van hypotheken, daaronder begrepen havenreglementen, zegels van wissels op het Ministerie van Koloniën en verdere kleine uitgaven	f	1 450,00	
	f.	verlies op gouvernementswissels, afgegeven op het Ministerie van Koloniën		*Memorie.*	
					(19) f 3 950,00
		Totaal der IIIde afdeeling			f 58 062,00
		IVde AFDEELING.			
		Eeredienst en onderwijs.			
13		Traktementen of verloftraktementen en toelage van de predikanten der vereenigde Protestantsche Gemeente, de Roomsch-Katholieke geestelijken en den predikant bij de Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeente, zoomede subsidie aan de Nederlandsch-Hervormd-Israëlietische Gemeente ter voorziening in hare geestelijke behoeften:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1°. 2 predikanten bij de vereenigde Protestantsche Gemeente, 1 à f 4000 en 1 à f 3400	f	7 400,00	
		2°. 1 Roomsch-Katholiek geestelijke 1sten rang	f 2 500,00		
		10 Roomsch-Katholieke geestelijken 2den rang, à f 1200	12 000,00		
				14 500,00	
		3°. 1 predikant bij de Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeente		3 400,00	
			f	25 300,00	
	b.	toelage aan den Roomsch-Katholieken geestelijke 1sten rang, als kerkvoogd van het vicariaat		1 500,00	
	c.	subsidie aan de Nederlandsch-Hervormd-Israëlietische Gemeente		3 000,00	
					f 29 800,00
14		Dienstreizen van den Roomsch-Katholieken geestelijke van den 1sten rang			150,00
15		Traktementen of verloftraktementen en toelagen aan de leeraars, leeraressen, onderwijzers en onderwijzeressen aan de openbare scholen voor meer uitgebreid en elementair onderwijs:			
	a.	traktementen:			
		2 leeraren, 1 à f 3800 en 1 à f 3753,33	f	7 553,33	
		1 leerares		3 250,00	
		5 onderwijzers 2de klasse, 2 à f 2800, 1 à f 2618,88, 1 à f 2200 en 1 à f 2000		12 418,88	
		7 onderwijzers 3de klasse, 1 à f 1800, 1 à f 1783,33, 1 à f 1600, 1 à f 1037,50, 2 à f 950 en 1 à f 800		8 920,83	
		3 hulponderwijzeressen, 1 à f 1700, 1 à f 1550, 1 à f 1200 en 1 à f 950		5 400,00	
		aan het onderwijzend personeel bij bezit van extra akten		1 300,00	
			f	38 843,04	
	b.	toelagen:			
		2 vakonderwijzers, 1 à f 1500 en 1 à f 200	f 1 700,00		
		1 vakonderwijzeres	800,00		
		1 kweekeling	600,00		
				3 100,00	
			f	41 943,04	
		waarvoor gesteld			(23) 41 944,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 4 200,00	(20) f 4 043,40	„	f 93,40
f 59 041,00	f 49 421,39	f 11 971,00	f 3 330,39
f 29 800,00	(21) f 24 291,10	f 5 508,90	
150,00	(22) 315,00	„	f 165,00
42 581,25	(24) 42 883,30	„	939,30

TOELICHTINGEN.

Aangezien er echter nog uitgaven ten laste van dezen post te doen zijn, werd het cijfer der uitgaaf op f 5000,00 gesteld.

Blijkens de door de telegraafmaatschappij ingediende, nog in onderzoek zijnde, rekening, zal er over 1906 geene uitkeering door het gouvernement behoeven plaats te vinden, — integendeel zal de maatschappij in de koloniale kas eene som van pl. m. f 12 000 hebben te storten. Dit resultaat is aan de omstandigheid toe te schrijven, dat de kantoren der maatschappij in Venezuela gedurende 1906 gesloten zijn geweest, waardoor vele telegrammen van daar op Curaçao ter verzending werden aangeboden.

(19) Aangezien slechts hoogst zelden van het krediet voor uitzending van specie gebruik is gemaakt en er geene aanleiding bestaat, om aan te nemen, dat hierin verandering zal komen, kan deze post pro memorie worden geraamd.

(20) De uitgaaf bleef f 156,60 beneden de raming, daar er voor de aanschaffing van benoodigdheden voor de posterij minder behoefde te worden uitgegeven, dan beschikbaar was gesteld.

(21) Slechts in een der bestaande vacatures in de beide predikantsplaatsen bij de Protestansche Gemeente is in 1906 kunnen worden voorzien. Ten gevolge hiervan bleef er op dezen post f 5508,90 ongebruikt.

(22) Ter bekostiging van de dienstreizen van den bisschop bleek er eene som van f 165 boven het geraamde bedrag benoodigd.

(23) Meer geraamd: 1°. de volgende periodieke traktementsverhoogingen:

H. K. A. Michelsen, 27 Februari 1908 . . .	f	253,33
A. C. Bakhoven, (verhooging als hoofd van eene school)		250,00
A. H. van Buren Schele, 27 November 1908		18,88
H. J. Schreuder, 1 Mei 1908		33,33
A. R. Beaujon, 1 Juni 1908		87,50
C. C. Cruast, 16 Maart 1907		31,25
M. S. J. E. Smit, 1 April 1907		37,50
		711,79
Verhooging van de toelagen van:		
1 vakonderwijzeres. . . . . f 50,00		
1 kweekeling 200,00		
		250,00
Traktement van eene nieuw benoemde hulponderwijzeres		1200,00
Toelagen voor extra akten.		800,00
		2961,79
Daarentegen minder geraamd het traktement van een leerares, die den dienst met pensioen verliet		3600,00
Alzoo minder	f	638,21

Ter verhooging van de toelage der onderwijzers voor nuttige handwerken is een krediet van f 50 aangevraagd, ten einde aan de school voor elementair onderwijs meer lessen in dat vak te kunnen geven.

Voor eene toelage aan een kweekeling, die voor verhooging van inkomsten in aanmerking komt, wordt f 200 meer aangevraagd.

(24) Aan toelagen wegens het bezit van extra akten werd, ingevolge de voorschriften, regelende de traktementen, enz. van de onderwijzers, meer uitgegeven dan de geraamde som.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
16		Verschillende kosten van het onderwijs:			
	a.	subsidie aan de Roomsch-Katholieke scholen:			
		subsidie aan twee Roomsch-Katholieke armenscholen voor jongens, aan twee scholen der zusters van liefdadigheid in het stadsdistrict en vijf scholen van die zusters in de buitendistricten. . . . . f	9 000,00		
		buitengewoon subsidie aan de Roomsch-Katholieke scholen in de kolonie	3 000,00		
				f 12 000,00	
	b.	toelagen:			
		aan den schoolopziener, tevens secretaris der schoolcommissie . . f	600,00		
		aan den bode bij de jongensschool voor meer uitgebreid onderwijs, belast met het schoonhouden van de school en van het gymnastieklokaal	400,00		
		aan een bediende bij de meisjesschool	240,00		
				1 240,00	
	c.	schoolbehoeften en andere uitgaven voor de openbare scholen		900,00	
	d.	bruggegeld voor de kinderen van de school voor elementair onderwijs		200,00	
	e.	reis- en verblijfkosten van leden der schoolcommissie voor het schoolbezoek in de buitendistricten, daaronder begrepen uitdeeling aan de schoolkinderen bij dat bezoek en van den schoolopziener		150,00	
	f.	vergoeding van reiskosten aan het onderwijzend personeel, dat zich naar Curaçao begeven moet voor het afleggen van examen		100,00	
					(25) f 14 590,0
		Totaal der IVde afdeeling . . .			f 86 484,0

Vde AFDEELING.

Plaatselijke kosten.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	Benaming.			Geraamd voor 1908.
17		Personeele toelagen van officieren bij de rustende schutterij; bureelbehoeften en andere kosten:			
	a.	personeele toelagen:			
		1 adjudant van het korps, tevens adjudant van den Gouverneur . . . . f		200,00	
		1 officier, secretaris der commissie van indeeling, voor het bijhouden van de stamboeken, enz.		250,00	
				f 450,00	
	b.	bureelbehoeften en andere kosten		100,00	
					f 550,(
18		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den havenmeester en loods, tevens scheepsmeter, en de assistent-loodsen van de St. Anna-baai en de Fuikbaai:			
	a.	traktementen of verloftraktementen van den havenmeester en loods, tevens scheepsmeter . . . . f	3 650,00		
		idem van den assistent-loods aan de St. Anna-baai	1 500,00		
				f 5 150,00	
	b.	toelage van den assistent-loods aan de Fuikbaai		*Memorie.*	
					5 150,(
19		Traktementen of verloftraktementen, toelagen, fouragegelden en bureelbehoeften van den stadsgeneesheer en de armendokters, van den secretaris en van den bode bij den geneeskundigen raad:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		van den stadsgeneesheer . . . . f	2 000,00		

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				(25) De toelage van den bode bij de jongensschool (tevens bode der schoolcommissie) wordt niet overeenkomstig geacht met de daarvoor te leveren diensten. Ingevolge een door de schoolcommissie gedaan voorstel, wordt ter verhooging van die toelage, die daardoor op f 400 zal worden gebracht, f 100 meer aangevraagd. De post voor schoolbehoeften, enz. is met f 50 verhoogd, overeenkomstig de in de laatste drie jaren noodig gebleken uitgaven. De uitgaven over 1906 hebben wel is waar meer bedragen dan het na de verhooging beschikbaar komende bedrag, maar in het afgeloopen jaar werden eenige zaken aangeschaft, waarvan de verstrekking niet elk jaar behoeft plaats te vinden. In verband met de nieuwe onderwijsverordening is eene toelage voor den schoolopziener, tevens secretaris der schoolcommissie, beschikbaar gesteld, welke toelage die voor den administrateur en secretaris dier commissie vervangt. Het bedrag van het krediet werd niet gewijzigd, daar nog niet met zekerheid bekend is, welke som noodig zal zijn.
				(26) Voor schoolbenoodigdheden werd meer dan de geraamde som uitgegeven. De post werd met f 91,53[5] overschreden.
				(27) De uitgaven bedroegen f 15 minder dan de geraamde som.
f 14 440,00	(26) f 14 531,53[5]	f 58,46[5]		
f 86 971,25	f 82 020,93[5]	f 5 567,36[5]	f 1 104,30	
f 550,00	(27) f 535,00	f 15,00		
5 150,00	5 150,00			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
19		van den armendokter in het stadsdistrict beoosten de haven in het 2de district . . . . f	2 200,00		
		van den idem bewesten de haven en in het 3de district	2 200,00		
		van den idem in het 4de en 5de district	2 200,00		
				f 8 600,00	
	b.	toelage aan den bode bij den geneeskundigen raad		100,00	
	c.	bureelbehoeften:			
		voor den stadsgeneesheer. . . . . f	100,00		
		van den secretaris van den geneeskundigen raad	100,00		
				200,00	
	d.	fouragegelden:			
		aan den stadsgeneesheer . . . . f	300,00		
		„ „ armendokter in het 2de district	300,00		
		„ „ idem in het 3de district.	300,00		
		„ „ idem in het 4de en 5de district	300,00		
				1 200,00	
					(28) f 10 100,00
20		Toelagen van den quarantaine-geneesheer, tevens directeur van de quarantaine-inrichting en den quarantaine-loods, tevens opzichter en oppasser op de quarantaine-plaats:			
		1 quarantaine-geneesheer, tevens directeur der quarantaine-inrichting . . . . . . f		1 400,00	
		1 quarantaine-loods, tevens opzichter en oppasser op de quarantaine-plaats. . . .		600,00	
					(29) 2 000,00
21		Aandeel van Curaçao in het traktement van den inspecteur voor den landbouw in West-Indië, toelage van den landbouwkundige, zoomede reis- en verblijfkosten en fouragegelden:			
	a.	aandeel van Curaçao in het traktement van den inspecteur. . . . . f		2 000,00	
	b.	toelage van den landbouwkundige		4 000,00	
	c.	reis- en verblijfkosten voor idem		300,00	
	d.	fouragegelden aan idem		300,00	
					6 600,00
22		Kosten van den haven- en loodsdienst, onderhoud van vaartuigen, kantoorhuur, schrijfbehoeften en andere kosten, zoomede kosten van den quarantaine-dienst:			
	a.	haven- en loodsdienst:			
		roeiers. . . . . f	2 240,00		
		onderhoud en reparatie van sloepen en hijschtoestellen.	400,00		
		kantoor- en schrijfbehoeften	160,00		
				f 2 800,00	
	b.	quarantaine-dienst:			
		loon van loodsgezellen en oppassers . . . . f	500,00		
		voor het schoonhouden van de gebouwen en andere kleine uitgaven	200,00		
				700,00	
					(32) 3 500,00
23		Toelagen van den directeur, de geneesheeren en de wachters bij het krankzinnigen- en het leprozengesticht:			
		1 directeur . . . . f		600,00	
		1 geneesheer van het krankzinnigengesticht		1 000,00	
		1 idem van het leprozengesticht		600,00	
		3 wachters aan het krankzinnigengesticht, à f 300		900,00	
					(34) 3 100,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 9 100,00	f 9 100,00	f 1 000,00	
2 100,00	(30) 2 098,33^{5}	„	f 98,33^{5}
6 600,00	(31) 6 449,45	150,55	
3 678,00	(33) 3 486,34	13,66	
3 100,00	3 000,00	100,00	

TOELICHTINGEN.

(28) Ter voldoening aan den meermalen vernomen wensch tot verbetering van den geneeskundigen dienst in het 3de, 4de en 5de district, die niet naar eisch kan worden uitgeoefend, zoolang slechts één geneesheer daarmede is belast, wordt thans voorgesteld den dienst in die districten zoodanig te regelen, dat die van het 3de district gekoppeld wordt aan den dienst van den geneesheer, belast met de armenpraktijk in het stadsgedeelte bewesten de haven, terwijl voor het 4de en 5de district een geneesheer zal optreden, die zich in een dier districten metterwoon zal vestigen. Deze regeling is mogelijk geworden doordien het bestuur zich van de diensten van het benoodigd personeel heeft kunnen verzekeren.

Het spreekt echter wel vanzelf, dat de nieuwe regeling niet zonder verhooging van kosten zal kunnen plaats vinden. Nu de Gouverneur er in is kunnen slagen de regeling met eene meerdere uitgaaf van slechts f 1000 in het vooruitzicht te stellen, mag veilig aangenomen worden, dat de meerdere kosten wel opwegen tegen de van den maatregel te verwachten verbetering.

(29) Toen de quarantaine-loods, tevens opzichter aan de quarantainetaine plaats, kort geleden zijn ontslag uit 's lands dienst nam, rees bij den Gouverneur de vraag of de betrekking niet zonder bezwaar door den vasten sloeproeier en oppasser met behoud van zijne verdere werkzaamheden kon worden vervuld. Die vraag is bevestigend te beantwoorden. De omstandigheden toch hebben aangetoond, dat, wanneer er van de inrichting geen gebruik gemaakt wordt, die diensten te zamen door één persoon naar behooren kunnen worden verricht, waardoor de bezoldiging van een vasten roeier, tevens oppasser, kan vervallen.

Doet zich de noodzakelijkheid gevoelen van het in dienst nemen van nog een roeier en van een of meer oppassers, ingeval er van de quarantaine-inrichting gebruik gemaakt wordt, dan kan daarvoor tijdelijk personeel worden aangenomen.

De nieuwe quarantaine-loods is op eene toelage van f 600 benoemd, zoodat de post met f 100 is verlaagd.

Het krediet bij art. 22*b* is ook lager geraamd, aangezien er doorloopend een oppasser minder in functie is. Het artikel werd echter niet met het volle bedrag van het salaris van den oppasser verminderd met het oog op het toch reeds niet te hoog krediet, in verband met eventueel noodige extra-uitgaven, indien van de inrichting gebruik wordt gemaakt.

Daar zoowel de directeur als de loods in het genot van toelagen zijn, is de omschrijving van den post in overeenstemming met de werkelijkheid gebracht.

(30) Ten gevolge van het aan den opzichter verleend binnenlandsch verlof werd er f 1,66^{5} minder dan de geraamde som uitgegeven.

(31) Voor reis- en verblijfkosten en aan fouragegelden werd f 150,55 minder dan de geraamde som uitgegeven.

(32) De voor 1907 geraamde (som f 2258) voor roeiers is voor 1908 meer afgerond en op f 2240 gesteld, hetgeen overeenkomt met het bedrag dat werkelijk benoodigd is.

Zie verder de toelichting bij art. 20 ten aanzien van de geraamde uitgaven voor den quarantaine-dienst.

(33) De uitgaven bedroegen f 191,66 minder dan de geraamde som.

(34) Ook bij dezen post is de omschrijving in overeenstemming met den bestaanden toestand gebracht.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.				GERAAMD voor 1908.
24		Kosten van het krankzinnigen- en het leprozengesticht:				
	a	onderhoud van de verpleegden in het krankzinnigengesticht			f 19 000,00	
	b.	onderhoud der verpleegden in het leprozengesticht			3 500,00	
	c.	abonnement voor extra-vervoermiddelen van het dienstpersoneel			600,00	
						f 23 100,00
25		Verschillende uitgaven voor geneeskundige hulp aan onvermogenden, daaronder begrepen de gevangenen en de verpleegden in het krankzinnigen- en het leprozengesticht, alimentatie van weezen, verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten en onderstand aan behoeftigen:				
	a.	verschillende uitgaven voor geneeskundige hulp, enz.:				
		geneesmiddelen	f 4 000,00			
		vergoeding voor verpleging	7 000,00			
		idem van syphilitische vrouwen in het burgergasthuis	800,00			
		verloskundige hulp door vroedvrouwen	500,00			
					f 12 300,00	
	b.	alimentatie van weezen:				
		toelage aan de Vereenigde Protestantsche Gemeente	f 1 500,00			
		idem aan de Roomsch-Katholieke Gemeente	4 700,00			
		idem aan de Israëlietische Gemeente	500,00			
					6 700,00	
	c.	verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten			1 000,00	
	d.	onderstand aan behoeftigen			300,00	
						(36) 20 300,00
26		Kosten van verbetering van het visscherijbedrijf				(38) *Memorie.*
27		Uitgaven in het belang van cultures, daaronder begrepen kosten van onderhoud van schooltuinen, zoomede uitgaven ter aanmoediging van de bijenteelt:				
	a.	landbouwkredieten			*Memorie.*	
	b.	cultuurtuin			f 700,00	
	c.	werkplaats van den landbouwkundige			300,00	
	d.	divi-divi cultuur			10 000,00	
	e.	kosten van proeven			8 000,00	
						(40) 19 000,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 23 100,00	(35) f 24 847,50	„	f 1 747,50
20 550,00	(37) 21 186,95^5	„	886,95^5
Memorie.	(39) 464,00	„	464,00
20 000,00	(41) 11 298,51	f 7 701,49	

TOELICHTINGEN.

(35) Voor de verpleging der krankzinnigen werd meer, daarentegen voor die van de leprozen minder dan de geraamde som uitgegeven.

De raming van het artikel werd met f 2672,50 overschreden.

(36) Daar het aantal verpleegden in het gasthuis voortdurend toeneemt, is de raming van het krediet voor hunne verpleging f 1000 hooger gesteld. Daarentegen konden de kredieten voor verpleging van syphilitische vrouwen, voor verloskundige hulp door vroedvrouwen en voor verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten overeenkomstig de in de laatste jaren noodig gebleken uitgaven, respectievelijk f 300, f 150 en f 800 lager worden geraamd, zoodat de raming van dit artikel eene vermindering van f 250 kon ondergaan,

(37) Voor de verpleging van onvermogenden in het gasthuis werd beduidend meer dan de toegestane som besteed, aangezien hun aantal grooter was dan waarop was gerekend.

Aangezien echter voor verpleging van vrijgemaakten minder dan de toegestane som werd besteed, werd de post slechts met eene som van f 636,95^5 overschreden.

(38) Ook voor den dienst van 1908 wordt voorgesteld den post te handhaven, vermits het voorloopig door dr. J. Boeke uitgebracht rapport aanleiding geeft om aandacht te blijven wijden aan de verbetering van het hier ter sprake zijnde bedrijf.

(39) Uitbetaald 1 maand toelage aan dr. Boeke, benevens enkele uitgaven in verband met een schildpaddenkweek.

(40) *a.* Het onderdeel „landbouwkredieten" is pro memorie geraamd op grond van het voornemen, om een gedeelte van het renteloos kapitaal der Curaçaosche Bank daarvoor beschikbaar te stellen.

b. Voor personeel van den cultuurtuin had de Gouverneur aanvankelijk uitgetrokken f 1400, welk bedrag echter door den Kolonialen Raad werd teruggebracht tot f 700. De ondervinding zal moeten leeren of inderdaad dit laatste bedrag toereikend is.

De cultuurtuin voor den aankoop of huur waarvan in 1906 gelden werden toegestaan dient, om van verschillende gewassen ieder jaar zaad te kweeken (waarvoor aan de gecultiveerde gewassen de noodige zorg besteed wordt om op de productie van goed zaaizaad te kunnen rekenen), en om nieuw ingevoerde gewassen aan de eerste proeven, wat betreft geschiktheid voor het klimaat, eischen van bodem, grondbewerking, bemesting, onderhoud, plantwijdte te onderwerpen, waaruit kan worden opgemaakt of het gewas al dan niet winstgevend kan worden gecultiveerd.

De cultuurtuin is ook de plaats, waar veredelde vruchtboompjes opgekweekt worden, ten einde ze van daaruit aan de planters te distribueeren.

Het kweeken van veredelde vruchtboomen vereischt oefening, handigheid en zorgvuldige behandeling, zooals die slechts van speciaal daarvoor bestemd personeel verwacht kunnen worden.

Bovendien heeft een cultuurtuin wetenschappelijk belang, omdat er zonder noemenswaardige kosten eene verzameling van voor het locale klimaat karakteristieke planten kan worden bijeengebracht.

c. Het bedrag is bestemd voor:

Instrumenten	f	100,00
Boeken en tijdschriften		100,00
Bureaukosten		50,00
Diverse kosten		50,00
	f	300,00

d. Voor de divi-divi-cultuur is een gelijk bedrag als voor 1907 uitgetrokken.

De verstrekking van de uit te keeren gelden zal zooveel mogelijk geschieden in den vorm van renteloze voorschotten en niet als subsidie, daar een cultuur, die door het bestuur wordt betaald, terwijl de opbrengst aan den planter komt, niet op eene gezonde basis berust. Daarom zal een stelsel worden ingevoerd, waarbij aan degenen, die vaste eigendommen bezitten, renteloze voorschotten worden verstrekt; aan de niets-bezittenden wordt subsidie gegeven, mits de

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1908.
27			

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.

aanplant op gehuurden gouvernementsgrond plaats hebbe, terwijl later bij ingetreden rijpheid der boomen de huur zal worden verhoogd.

Het voornemen is, om in het jaar 1907 voor elke hectare f 55 te verstrekken, daarna in 1909 nog f 25, zoodat dus de terreinen waarover in 1907 gecontracteerd is in het jaar 1908 geen aanspraak op gelden zullen hebben.

Daarom zal voor 1909 uit de overeenkomsten, aangegaan in 1907, een bedrag voortvloeien gelijk aan het 25/55 deel = het 5/11 deel van het in 1907 uitbetaalde, terwijl in 1908 niets daaruit voortvloeit. Het is uit hoofde van bovenstaande overwegingen, dat voor 1908 f 10 000 is aangevraagd om den steun aan de cultuur van divi-divi op denzelfden voet te kunnen voortzetten.

Curaçao.

e. Aankoop, transport en opstelling van eene machine voor het versnijden van cacti (spaansche juffers) tot veevoeder . . . . f 400,00
Andere proeven 3800,00

In Texas zijn sedert enkele jaren met veel succes machines in gebruik om cacti, met name de als spaansche juffers hier bekende, te versnijden tot veevoeder.

De prijs van zulk eene machine bedraagt ongeveer $ 150 hier geleverd f 400.

Aangezien er slechts betrekkelijk weinig terreinen zijn waar bedoeld voortreffelijk tegen de droogte bestand onkruid in voldoend uitgestrekte velden voorkomt, zal geen enkel veehouder er nog over denken om zich voor eigen rekening zulk eene machine aan te schaffen. De aanschaffing zal dus in verband met den aanplant van cactus-velden als voorbeeld moeten en kunnen dienen. De noodwendigheid, om de ongunstige gevolgen, die eventueel volgende droge jaren op den veestapel zouden hebben, zooveel doenlijk te bezweren door het eetbaar maken van een saprijk veevoedergewas, wettigt den aankoop van de hier bedoelde machine door het koloniaal bestuur voldoende.

Voor Curaçao wordt nog een bedrag van f 1300 gevraagd voor het nemen van proeven op plantages, huurgronden en ongebruikte domeingronden, vooral op het gebied van ooftboomteelt, sisal en dergelijke gewassen, terwijl nog de som van f 2500 gereserveerd blijft voor andere doeleinden, o. a. het nemen van proeven met de cultuur van tabak op kleine schaal

Voor elk der eilanden Aruba en Bonaire kan met f 200 volstaan worden, daar tot nu toe nog geen vaste plannen voor meer uitgebreide proeven aldaar bestaan.

De ontworpen schooltuin op Bonaire eischt slechts weinig kosten, hoeveel is echter nog niet nauwkeurig te ramen, aangezien dit jaar geen begin kan worden gemaakt ten gevolge van het bij voortduring onder water staan van het terrein.

De katoencultuur is op St. Martin (Ned. ged.) reeds in zulk een stadium van ontwikkeling, dat directe financieele hulp niet meer noodig voorkomt.

In overleg met den gezaghebber zullen thans pogingen worden aangewend om de limoen-cultuur — hetzij door het verleenen van steun aan particulieren, hetzij door de cultuur zelf ter hand te nemen — ingang te doen vinden, met het oog op export van aetherische olie en ingedampt limoensap. De gronden, die voor de katoen-cultuur te steenachtig zijn, schijnen bij uitstek geschikt voor den limoen-boom. Op Pointe-Blanche is een daarvoor geschikt stuk gouvernementsgrond aanwezig, min of meer steenachtig en kalkhoudend. Hier kan een terrein van 10 H.A. worden omheind, of wel de geheele landtong kan worden afgesloten voor het geval tot eene gouvernementscultuur mocht worden besloten.

De kosten van een dergelijken aanplant worden geraamd op f 2000.

Voor de voortzetting der werkzaamheden op Bengalen (St. Eustatius), de katoenaanplant inbegrepen, is noodig, evenals in 1906 . . . . f 850,00
aankoop kunstmest voor katoen 50,00
voor een aanplant van een 1000-tal sisalplanten op Zeelandia, samen te omheinen met een proefaanplant van Sanseviera, eveneens een vezelgewas 300,00

f 1 200,00

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
28		Subsidie aan de Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van landbouw, veeteelt, zoutwinning en visscherij			(42) f 3 500,0(
29		Tegemoetkoming aan een jongeling, die in het belang der cultures voor de kolonie Curaçao lessen volgt aan 's Rijks landbouwschool			500,0(
					"
31		Subsidie aan de Curaçaosche Scherpschuttersvereeniging en aan de groep „Nederlandsche Antillen" van het Algemeen Nederlandsch Verbond:			
	a.	subsidie aan de Scherpschuttersvereeniging		f 100,00	
	b.	idem aan de groep „Nederlandsche Antillen"		500,00	
					600,0(
32		Verschillende uitgaven:			
	a.	vergoeding bij onteigening in geval van besmettelijke ziekten		*Memorie.*	
	b.	vergoeding aan de Vereenigde Protestantsche Gemeente voor het gebruik van den haar toebehoorenden regenbak, klok en kelder		f 500,00	
	c.	kosten van onderhoud en aanvulling van de verzamelde artikelen, bestemd voor de permanente tentoonstelling, tevens koloniaal en schoolmuseum:			
		toelage aan den persoon daarmede belast	f 150,00		
		kosten van onderhoud en aanvulling	75,00		
				225,00	
	d.	volksfeest op den verjaardag van H. M. de Koningin		700,00	
	e.	vleesch, wijn, sigaren, enz. voor het garnizoen, de marine, de brigade marechaussee, de verpleegden in het krankzinnigen- en het leprozengesticht, de brievenbestellers en landswerklieden op den verjaardag van H. M. de Koningin		325,00	
	f.	opslaan en afleveren van wapenen en buskruit van particulieren in en uit het magazijn van oorlog		50,00	
	g.	kosten van den voogdijraad		*Memorie.*	
	h.	kosten voor het doen van een onderzoek naar delfstoffen		*Memorie.*	
	i.	aanschaffing van verschillende benoodigdheden		200,00	
					(44) 2 000,0(
		Totaal van de Vde afdeeling			f 100 000,0(

VIde AFDEELING.

Openbare werken.

32		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel in dienst bij het departement van openbare werken, zoomede bureelbehoeften en reis- en verblijfkosten van den directeur:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 directeur	f 4 500,00		
		1 opzichter	1 000,00		
		1 torenwachter op Klein-Curaçao	900,00		
		1 assistent-torenwachter	600,00		
				f 7 000,00	
	b.	toelagen:			
		personeele toelage van den directeur	f 1 500,00		
		1 opzichter	2 400,00		
		1 teekenaar	720,00		
		personeele toelage aan een opzichter	200,00		
		1 officier belast met de triangulatie van de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire, à f 6 per dag	*Memorie.*		

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 3 500,00	f 2 500,00	f 1 000,00	
500,00	500,00		
Memorie.	(43) 1 406,60	»	f 1 406,60
600,00	100,00	500,00	
2 175,00	(45) 2 086,05^5	»	86,05^5
f 100 703,00	f 94 208,74^5	f 10 480,70	f 4 689 44^5

TOELICHTINGEN.

Opgemerkt dient hierbij te worden, dat, als de katoen die er nu vrij slecht vóór staat, ook in het oogstjaar 1907/08 slechte resultaten levert, de proeven daarmede niet voortgezet zullen worden. De regenval schijnt te onregelmatig en te onvoldoende voor den eigenaardigen bodem van dit eiland. De katoen zou ook beter op hare plaats zijn op Zeelandia dan op Bengalen, en wellicht zullen de gronden van eerstgenoemde plaats als proefterrein gebezigd worden.

Saba f 200.

Hiervoor geldt hetzelfde als wat voor Aruba en Bonaire is opgemerkt, met dit onderscheid evenwel, dat Saba niet ongeschikt schijnt voor vruchtenteelt, hoewel natuurlijk in geringe hoeveelheid; als vrucht, behalve de reeds voorkomende limoen en bacove, die wellicht op Saba met voordeel te cultiveeren zou zijn, dient de pompelmoes of grape-fruit genoemd te worden. Eene kleine proef hiermede is alleszins gewettigd.

Het onderdeel „uitgaven in het belang van de waterverschaffing" is naar de afdeeling „openbare werken" overgebracht, waar het meer tehuis behoort.

De beide andere onderdeelen zijn in afzonderlijke artikelen opgenomen.

(41) De uitgaven beliepen f 11 298,51.

Het uitgegeven bedrag werd als volgt besteed:

aan landbouwkredieten	f 6 500,00
uitgaven cultures Curaçao	2 077,85^5
idem, St. Eustatius	2 510,56^5
verschillende andere uitgaven	210,09
	f 11 298,51

(42) Het subsidie wordt op het bedrag van f 3500, waarop het voor 1907 gebracht was met het doel om de strooboedenindustrie te bevorderen, behouden, omdat de maatschappij in het aanstaande jaar aan grootere uitgaven het hoofd zal moeten bieden voor aankoop en onderhoud van verschillende soorten vee, benoodigd tot verbetering van het ras.

Het verhoogd subsidie zal gedeeltelijk ook daaraan dienstbaar worden gemaakt, daar het voorkomt, dat, na al hetgeen vanwege de maatschappij reeds is gedaan en in het loopende jaar gedaan staat te worden in het belang der ontwikkeling van de strooboeden-industrie, deze zal kunnen worden geacht in het a. s. jaar krachtig genoeg te zijn ontwikkeld om verder grootendeels aan het particulier initiatief te worden overgelaten.

(43) Voor de opmeting en het in kaart brengen van het domein werd in 1906 f 1406,60 uitgegeven. Daar aan den daarmede belasten persoon de triangulatie van het eiland Curaçao werd opgedragen, ondervond het werk van opmeting, enz. vertraging, zoodat het eerst in 1907 gereed zal komen.

De post is voor 1908 niet overgenomen, aangezien het werk in 1907 ten einde zal worden gebracht.

(44) De raming is met f 175 verlaagd en gebracht overeenkomstig de in de laatste jaren uitgegeven som.

(45) Voor aanschaffing van verschillende benoodigdheden werd meer, daarentegen voor vleesch enz. aan militairen enz., op den verjaardag van H. M. de Koningin, daar het oorlogsschip op dien dag afwezig was, minder uitgegeven. Er bleef f 88,94^5 ongebruikt.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
32		1 opnemer	f 4 500,00		
		2 leerling-opnemers, à f 720	1 440,00		
		1 bediende bij den vuurtoren op Klein-Curaçao, à f 0,75 daags	274,50		
		1 seinmeester	475,00		
		2 seinmeesters à f 400	800,00		
		2 seinwachters à f 320	640,00		
				f 12 949,50	
	c.	bureelbehoeften voor den directeur		120,00	
	d.	reis- en verblijfkosten voor den directeur		800,00	
				f 20 869,50	
		waarvoor gesteld			(46) f 20 870,0[illegible]
33		Kosten en arbeidsloonen voor de triangulatie van de eilanden Curaçao, Aruba en Bonaire en voor de topographische opname van het eiland Curaçao:			
	a.	voor de triangulatiepalen van steen en de arbeidsloonen bij de triangulatie		*Memorie.*	
	b.	arbeidsloon bij de topographische opname		f 2 000,00	
	c.	aanschaffing van instrumenten		500,00	
					(48) 2 500,0[illegible]
34		Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop van meubelen en andere benoodigdheden:			
	a	gewoon onderhoud en herstelling van de gebouwen, waaronder te verstaan het doen van kleine reparatiën van verf- en houtwerken enz.		f 9 000,00	
	b.	herstellingen aan het leprozengesticht		1 000,00	
	c.	„ „ „ buskruitmagazijn		400,00	
	d.	het bijbouwen van een desinfectielokaal bij 's lands hospitaal, tevens waschhuis		2 400,00	
	e.	herstelling enz. aan het woonhuis op Mundo Novo		300,00	
	f.	onderhoud, vernieuwing en aankoop van meubelen en andere benoodigdheden		1 500,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906.		TOELICHTINGEN.
		Meer.	Minder.	
f 16 228,75	(47) f 17 031,56	f 3 838,44		
2 225.00	(49) 1 901,86[5]	598,13[5]		

(46) Bij de begrooting voor 1906 was de toelage voor den opnemer geraamd op f 3000. Daar evenwel een geschikt gepensionneerd opnemer van Europa, waarop was gerekend, niet te vinden was, is tot de detacheering van een actief dienend opnemer van het Nederlandsch-Indische leger moeten worden overgegaan. Deze opnemer geniet nu hier hetzelfde inkomen als in Oost-Indië.

Reeds bij de begrooting voor het jaar 1906 werd op de wenschelijkheid gewezen om, bij eene eventueele beschikking over een opnemer, hem met de opleiding van een paar geschikte jongelieden voor de topographische opname te belasten. Natuurlijk zal deze opleiding wel eenigen tijd van den opnemer in beslag nemen, maar na hare voltooiing zullen de voordeelen ruimschoots tegen dit nadeel opwegen. Niet alleen toch maakt men zich daardoor onafhankelijk van eventueele ziekte van den opnemer, maar de werkzaamheden zullen ook vlugger afgeloopen kunnen zijn. Aangezien de leerlingen-opnemers in eigen reis- en verblijfkosten zullen moeten voorzien, althans voor zoover zij op het eiland Curaçao werkzaam zijn, is de hier uitgetrokken toelage zeker als niet te hoog te beschouwen. Het ligt in de bedoeling om die toelage later bij gebleken geschiktheid voor zelfstandig werk met eene premie voor elke opgenomen en in teekening gebrachte H. A., die na gehouden inspectie goed opgenomen blijkt te zijn, te verhoogen. Terwijl nog de aandacht gevestigd wordt op het groote nut, dat naderhand uit het beschikbaar hebben van voor het hier bedoelde werk degelijk onderlegde personen getrokken zal kunnen worden, zij er tevens op gewezen, dat de opname ten slotte minder zal kosten, dan wanneer ze alleen door den uit Oost-Indië gedetacheerden opnemer moest worden ten uitvoer gebracht.

Daar de werkzaamheden van den 2den opzichter bepaald druk zijn en zijne diensten door meerdere bekendheid met de aan hem op te dragen werkzaamheden van meer belang worden, komt het billijk voor, zijne bezoldiging voor 1908 met f 200 te verhoogen.

Bij de behandeling van de begrooting in den Kolonialen Raad werd besloten de verhooging toe te kennen in den vorm van eene personeele toelage. Zie verder de Memorie van Toelichting.

(47) Over het voor toelage van een opnemer uitgetrokken bedrag werd slechts gedeeltelijk beschikt, daar de daartoe aangewezen ambtenaar eerst in Augustus naar zijne nieuwe bestemming vertrok.

Daar verder het personeel bij het seinwezen eene vermindering had ondergaan, bleef er f 2 747,19, op dezen post ongebruikt.

(48) Eerst in het laatst van het jaar 1906 is met de triangulatie een aanvang gemaakt kunnen worden, zoodat de mogelijkheid bestaat, dat het werk in 1907 niet geheel voltooid zal kunnen worden.

Aangezien de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat in 1908 met meer dan één ploeg aan de topographische opname gewerkt zal worden, is het bedrag verhoogd.

(49) Er werd f 3 283,13[5] minder dan het geraamd bedrag uitgegeven, omdat zooals reeds is gemeld met de werkzaamheden voor de triangulatie en de topographie eerst in het najaar van 1906 een begin gemaakt is kunnen worden.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
34	*g.*	gewoon onderhoud en herstelling van de fortificatiën en militaire gebouwen, waaronder te verstaan het doen van kleine reparatiën aan verf- en houtwerken, enz. . f	2 400,00	
	h.	gewoon onderhoud en herstelling van de gebouwen, boeien, landvasten enz. van de quarantaine-inrichting aan de Caracas-baai	600,00	
				(50) f 17 600,0
35		Onderhoud en herstelling van de straten, riolen en kaden in het stadsdistrict en van de wegen in de buitendistricten:		
	a.	vernieuwing van wegen en straten in het stadsdistrict. . . . . f	4 500,00	
	b.	onderhoud van de kaden.	1 800,00	
	c.	het reinigen van straten en riolen	2 900,00	
	d.	onderhoud en herstelling van de wegen in de buitendistricten.	4 000,00	
				(52) 13 200,0

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				(50) Voor het doen van kleine reparaties aan verf- en houtwerken van alle landsgebouwen wordt ook voor 1908 f 9000 aangevraagd, aangezien nog voorloopig vele reparatiën te doen zullen zijn, die, in verband met den toestand der gebouwen, veelal van belangrijk grooteren omvang blijken te zijn, dan aanvankelijk werd vermoed. De post zal daarna eene belangrijke vermindering kunnen ondergaan, terwijl eventueel noodzakelijke herstellingen van eenigen omvang dan afzonderlijk geraamd in de begrooting zullen worden opgenomen, evenals dit thans het geval is met de posten onder lit. *b* en *c*. Het totaal bedrag van dit artikel moge eenigszins hoog schijnen, in verband met den ouderdom en den toestand der pl. m. 120 gebouwen, welker geschatte waarde f 677 000 bedraagt, zal de overtuiging wel gevestigd worden, dat het aangevraagde krediet inderdaad noodig is om later niet voor hoogere uitgaven gesteld te worden.
f 19 386,00	(51) f 36 177,55[5]	„	f 18 577,55[5]	
12 700,00	(53) 18 959,72	„	5 759,72	De desinfectie-oven werd indertijd tijdelijk in het sousterrein van het militair hospitaal ondergebracht. Die localiteit is voor dat doel ten eenenmale ongeschikt, zoodat het bepaald noodig is een ander lokaal daarvoor aan te wijzen. Daar zoodanig lokaal niet voorhanden is en het gebouw, dat voor waschhuis en tevens als schaftlokaal van het bediendenpersoneel dienst doet zeer bouwvallig is en eene belangrijke som aan reparatiekosten zou eischen, is het meer aan te bevelen en beslist meer in het belang van den dienst, een nieuw gebouw te maken. Voor onderhoud, enz. van meubelen was voor 1907 eene som van f 3750 toegestaan met het oog op de aanschaffing van schoolbanken voor de Hendrikschool. Voor 1908 is de raming f 2250 lager gesteld.
				(51) De overschrijding van den post met f 3249.55[5] werd door de volgende buitengewone voorzieningen veroorzaakt. Het gouvernementshuis, de kapiteinswoning en twee luitenantswoningen ondergingen zeer belangrijke herstellingen, terwijl de gebouwen, enz. in het algemeen, ten gevolge van de sterke winden en de aanhoudende zware regens vele reparatiën vereischten. Bij de vernieuwing van het krankzinnigengesticht hebben verscheidene vrij belangrijke herstellingen, enz. plaats gehad, waarop bij het maken van de raming niet gerekend was. Zoo moeten o. a. vele der gebouwen, waaraan vertimmeringen hadden plaats gehad, geheel opnieuw worden geverfd; het fornuis en de schoorsteen moesten worden vernieuwd; eene badkamer in de vrouwen-afdeeling voor rustige patiënten werd bijgebouwd; ten einde het paviljoen voor herstellende vrouwen meer vrije ruimte aan de westzijde te geven, werd de sluitmuur aan die zijde 10 meter meer westwaarts geplaatst; bij het waschlokaal werd een gemetselde bak voor zoet en zout water met kranen bijgebouwd, terwijl een open afvoergoot voor het vuile water werd aangebracht; in stede van de afdaken voor het personeel van toezicht in de afdeelingen voor onrustige patiënten, zoowel mannen als vrouwen, werd in de afdeeling van rustige vrouwen een groot afdak, bestemd voor werkplaats, bijgebouwd; de afwatering der terreinen moest worden verbeterd.
				Op het onderdeel „aanschaffing enz. van meubelen enz." werd meer dan geraamd was uitgegeven ten gevolge van de aanschaffing van enkele noodzakelijke meubels voor het postkantoor, voor het departement van openbare werken, voor het schoolmuseum en voor het opbergen van het archief, terwijl voor de bureaux van den districtmeesters teekeningen moesten worden gemaakt.
				Ten gevolge van zware winden en regens in het laatste kwartaal vorderde het gewoon onderhoud der fortificatiën en militaire gebouwen bijzondere voorzieningen.
				(52) De toestand der wegen laat, niettegenstaande de belangrijke verbeteringen, welke reeds zijn aangebracht, nog te wenschen over. Met de verhooging van dezen post met f 500, wordt eene geleidelijke verbetering van den bestaanden toestand beoogd.
				(53) Door de aanhoudende en zware regens op het einde des jaars hadden straten en wegen veel te lijden, waardoor vele herstellingen noodzakelijk werden. De kaden waren op ver-

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD VOOR 1908.
36		Kosten van het maken van werken in het belang van de waterverschaffing		(54) f 34 000,00
37		Baggerwerken:		
	a	arbeidsloonen f	2 500,00	
	b.	materialen, steenkolen, enz. ten behoeve van de baggermachine	1 200,00	
	c.	onderhoud van de baggertoestellen en vaartuigen	1 000,00	
	d.	baggeren met den beugel en het nemen van verschillende andere maatregelen tot het voorkomen van ophoopen van vuil langs de kaden aan het Rifwater en het Waaigat	2 700,00	
				(56) 7 400,00
38		Verlichting:		
	a.	van de straten, den havenmond en het bruggetje van het Rifwater f	6 073,00	
	b.	van het Wilhelminapark	200,00	
	c.	van den vuurtoren aan de St. Annabaai	250,00	
	d.	van den vuurtoren op Klein-Curaçao	200,00	
				6 723,00
39		Licht en andere benoodigdheden voor de seinposten, schoonhouden van de kantoorlokalen en aanbrengen van water:		
	a.	licht, enz. f	250,00	
	b.	schoonhouden van de kantoorlokalen, enz.	1 300,00	
				(59) 1 550,00
		Totaal der VIde afdeeling		f 103 843,00
		Verzameling.		
		Iste afdeeling		f 65 841,00
		IIde „		82 185,00
		IIIde „		58 062,00
		IVde „		86 484,00
		Vde „		100 000,00
		VIde „		103 843,00
				f 496 415,00
		Aruba.		
		Iste AFDEELING.		
		Gewestelijk bestuur.		
40		Traktement of verloftraktement, toelagen en fouragegeld van den gezaghebber, tevens kantonrechter, en van een districtmeester:		
	a.	traktement of verloftraktement van een gezaghebber, tevens kantonrechter f	4 000,00	
	b.	toelage aan een districtmeester van het 2de, 3de en 4de district	600,00	
	c.	bureelbehoeften voor den gezaghebber	115,00	
	d.	aan idem voor fouragegeld	240,00	
				f 4 955,00
41		Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting, tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing:		
	a.	overtochtsgelden, enz. f	750,00	
	b.	tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing	125,00	
				875,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 34 000,00	(55) f 32 704,20^{5}	f 1 295,79^{5}	
17 100,00	(57) 7 412,55^{5}	„	f 12,55^{5}
6 723,00	(58) 6 749,00	„	26,00
1 850,00	(60) 1 648,35^{5}	„	98,35^{5}
f 110 212,75	f 122 584,81^{5}	f 5 732,37	f 24 474,18^{5}
f 63 266,00	f 63 048,29	f 4 127,71	f 1 335,00
81 130,00	78 415,69^{5}	3 769,30^{5}	
59 041,00	49 421,39	11 971,00	3 330,39
86 971,25	82 020,93^{5}	5 567,36^{5}	1 104,30
100 703,00	94 208,74^{5}	10 480,70	4 689,44^{5}
110 212,75	122 584,81^{5}	5 732,37	24 474,18^{5}
f 501 324,00	f 489 699,87	f 41 648,45	f 34 933,32
f 4 955,00	f 4 405,00	f 550,00	
875,00	(61) 1 647,50	„	f 772,50

TOELICHTINGEN.

scheidene plaatsen aanmerkelijk beschadigd door de zware branding in de eerste helft van October. Hierin is in 1906 gedeeltelijk kunnen worden voorzien. De toegestane kredieten werden in totaal met f 4 259,72 overschreden.

(54) De post is van afdeeling V naar deze afdeeling overgebracht, in verband waarmede het afzonderlijk uitgetrokken krediet van f 300 voor onderhoud van gouvernementsputten ingetrokken is. De omschrijving van het krediet voor waterverschaffing laat ruimte toe om bedoelde onderhoudskosten daaruit te vinden. Voor 1908 is hetzelfde bedrag als voor 1907 uitgetrokken, ten einde met eene stelselmatige uitvoering van het werk naarmate de topographische opname vordert, voort te gaan.

(55) De uitgaaf beliep f 1 295,79^{5} minder dan de beschikbaar gestelde som.

Ter voorziening in de behoefte aan drinkwater in de buitendistricten van het eiland Curaçao werd een put gegraven en aan twee anderen begonnen. Zes putten werden, ten einde verontreiniging te voorkomen, van een houten overdekking met een putgalg voorzien.

Met den aanleg van dammen op huurgronden in het 2de, 3de, 4de en 5de district werd voortgegaan.

Met een veertigtal plantage-eigenaars werden contracten omtrent den aanleg van dammen met gouvernements-subsidie aangegaan. Een gedeelte dezer contracten moet nog worden uitgevoerd.

(56) Deze post is op het vroegere bedrag, vermeerderd met f 150, teruggebracht. De vermeerdering is een gevolg van de kosten van onderhoud van het grootere aantal vaartuigen. Nadat in 1905 een pont als proef geplaatst was voor een der stegen, uitkomende op het Rifwater, ten einde daardoor het werpen van vuil in het binnenwater te voorkomen, werden in 1906 nog vier dergelijke ponten voor dat doel aangeschaft. Het baggerwerk met den beugel is hierdoor verminderd, zoodat deze post f 200 lager geraamd kan worden.

(57) Daar de baggermachine herhaaldelijk in reparatie genomen moest worden, kon het baggerwerk niet geregeld worden voortgezet, waardoor minder werd uitgegeven dan geraamd was.

(58) Door de aanschaffing van eene nieuwe roeiboot werd de post met f 99 overschreden.

(59) De post van f 300 voor onderhoud van gouvernementsputten, in dit artikel voorkomend, kan vervallen in verband met het overbrengen van den post „kosten voor het maken van werken in het belang van de waterverschaffing" op deze afdeeling.

(60) De uitgaaf bedroeg f 751,64^{5} minder dan de toegestane som, hoofdzakelijk ten gevolge van de aangebrachte wijziging in den seindienst.

(61) *Overtochtskosten*:

Dr. H. E. Oduber en gezin		f	1500,00
Verplaatsingskosten:			
Dr. C. A. Zeppenfeldt	f 50,00		
H. Takkenberg	25,00		
H. Rosbergen	22,50		
J. F. Ruast	50,00		
			147,50
		f	1647,50

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
42		Bindloon en verdere benoodigdheden			f 75,00
		Totaal der Iste afdeeling			f 5 905,00
		IIde AFDEELING. *Justitie en politie.*			
43		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 griffier bij het kantongerecht, secretaris van den raad van politie	f 525,00		
		2 marechaussees 1ste klasse, à f 660	1 320,00		
		4 idem 2de klasse, à f 600	2 400,00		
				f 4 245,00	
	b.	toelagen:			
		1 ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht	f 400,00		
		1 deurwaarder	200,00		
		4 veldwachters, à f 360	1 440,00		
				2 040,00	
	c.	bureelbehoeften voor den griffier, tevens hypotheekbewaarder		65,00	
					f 6 350,00
44		Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie:			
	a.	voeding van de gevangenen en verdere justitiekosten		f 900,00	
	b.	kleeding van de marechaussees en veldwachters		250,00	
	c.	licht		100,00	
	d.	drinkwater en brandhout voor de marechaussees en veldwachters, schoonhouden van de wachthuizen en verdere benoodigdheden		145,00	
					(64) 1 395,00
		Totaal der IIde Afdeeling			f 7 745,00
		IIIde AFDEELING. *Geldelijk beheer.*			
45		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk, belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage aan den persoon, belast met de postspaarbank:			
	a.	Traktementen of verloftraktementen:			
		1 ontvanger	f 1 300,00		
		1 ambtenaar van recherche	1 200,00		
		1 klerk	900,00		
				f 3 400,00	
	b.	Toelagen:			
		aan een beambte, belast met het toezicht aan de baai St. Nicolaas	f 150,00		
		aan den persoon, belast met de postspaarbank	200,00		
				350,00	
	c.	bureelbehoeften voor den ontvanger		115,00	
					(66) f 3 865,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 75,00	(62) f 101,00	"	f 26,00
f 5 905,00	f 6 153,50	f 550,00	f 798,50
f 6 350,00	(63) f 5 622,88	f 727,12	
1 395,00	(65) 1 260,22⁵	134,77⁵	
f 7 745,00	f 6 883,10⁵	f 861,89⁵	
f 3 665,00	(67) f 3 595,13	f 269,87	

TOELICHTINGEN.

(62) Met f 51 overschreden.
Daar gebleken was, dat met de som van f 50 niet in de eischen van den dienst kon worden voorzien, werd de raming voor het loopend jaar verhoogd.

(63) Op twee maanden van het jaar na was in 1906 een marechaussee 1ste klasse minder op Aruba geplaatst dan waarop was gerekend. Ten gevolge hiervan en omdat de aan eenige bij het korps gedetacheerde marechaussees toegekende toelage lager was dan het beschikbaar gesteld traktement, bleef er f 727,12 op den post ongebruikt.

(64) *b.* Met f 25 verhoogd voor de aanschaffing van helmhoeden in 1908.

c. Naar de gebleken behoefte f 25 lager geraamd.

(65) De uitgaven bedroegen f 184,77⁵ minder dan de geraamde som.

(66) Door de in de laatste jaren toegenomen werkzaamheden en meerdere verantwoordelijkheid van den ontvanger op Aruba staat het inkomen van dien ambtenaar niet langer in billijke verhouding tot de eischen aan het ambt verbonden. Nadat het ambt eenige jaren geleden van dat van gezaghebber was afgescheiden, en het traktement, berekend naar het werk en de verantwoordelijkheid, toenmaals aan het ambt verbonden, op f 1100 was gesteld, werd de ontvanger als chef der posterij aangewezen, welke tak van dienst inmiddels belangrijke uitbreiding verkreeg door de instelling van den postwisseldienst en van den dienst der postspaarbank; ook werd in Juli 1906 een postpakkettendienst ingevoerd, waar van echter vooralsnog alleen in de richting Curaçao-Aruba gebruik is gemaakt, maar die dan toch volledigheidshalve moet worden vermeld. Bovendien werd het werk van den ontvanger niet onbelangrijk verzwaard door de invoering van de inkomstenbelasting, daar hij als voorzitter van de commissie van aanslag moet optreden en dus, behalve hetgeen ter uitvoering van vastgestelde aanslagen behoort te geschieden en dat uit den aard der zaak tot zijn werkkring behoort, ook het voorbereidend werk voor zijne rekening krijgt. Op grond van een en ander wordt voorgesteld het traktement van den Ontvanger met f 200 te verhoogen.
Ten aanzien van de verhooging van het krediet voor het traktement van den klerk: Zie de toelichting bij (1).

Voor toelage aan den persoon, belast met de postspaarbank, is f 100 minder uitgetrokken en het bedrag daarvan gesteld op hetgeen aan dien beambte voor den gewonen dienst wordt uitgekeerd.

(67) Er bleef eene som van f 69,87 op het artikel ongebruikt ten gevolge van de verlaging der toelage van den persoon, belast met de postspaarbank.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
46		Kosten van toezicht op de gouvernements-eigendommen, gronden en bosschen, daggeld aan 2 personen			(68) f 549,00
47		Kosten, verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie			(69) 6 000,00
48		Verschillende uitgaven:			
	a.	Kosten van toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht		f 3 100,00	
	b.	Kosten van den postdienst		160,00	
	c.	Drukwerk, bindwerk, rondbrengen van belastingrekeningen en andere kosten		100,00	
					3 360,00
		Totaal der IIIde afdeeling			f 13 774,00
		IVde AFDEELING.			
		Eeredienst en onderwijs.			
49		Traktementen of verloftraktementen van den leeraar bij de Hervormde Gemeente en van de Roomsch-Katholieke geestelijken:			
	a.	1 leeraar bij de Hervormde Gemeente		f 2 400,00	
	b.	3 Roomsch-Katholieke geestelijken, à f 1200		3 600,00	
					f 6 000,00
50		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van 2 onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare scholen:			
	a.	Traktementen of verloftraktementen:			
		1 onderwijzer, hoofd der school	f 1 562,50		
		1 onderwijzer	1 600,00		
				f 3 162,50	
	b.	Toelagen:			
		aan het hoofd der school	f 200,00		
		1 onderwijzeres voor nuttige handwerken	120,00		
		1 kweekeling	400,00		
				720,00	
				f 3 882,50	
		waarvoor gesteld			(72) 3 883,00
51		Verdere kosten van het onderwijs:			
	a.	schoolbehoeften voor de openbare school		f 225,00	
	b.	schoonhouden van die school		30,00	
	c.	subsidie aan drie Roomsch-Katholieke scholen		2 000,00	
	d.	idem aan de school der Protestantsche Gemeente		350,00	
					2 605,00
		Totaal der IVde afdeeling			f 12 488,00
		Vde AFDEELING.			
		Plaatselijke kosten.			
52		Traktement of verloftraktement en fouragegeld van den gouvernements-geneeskundige en toelage van den quarantaine-loods:			
	a.	traktement of verloftraktement van den gouvernements-geneeskundige		f 2 200,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906.	
		Meer.	Minder.
f 547,50	f 547,50	f 1,50	
6 000,00	4 000,00	2 000,00	
3 360,00	(70) f 3 588,52^{5}	„	f 228,52^{5}
f 13 572,50	f 11 731,15^{5}	f 2 271,37	f 228,52^{5}
f 6 000,00	(71) f 5 912,00	f 88,00	
3 870,00	(73) 3 070,00	813,00	
2 605,00	(74) 2 634,43^{5}	„	f 29,43^{5}
f 12 475,00	f 11 616,43^{5}	f 901,00	f 29,43^{5}

TOELICHTINGEN.

(68) Daar 1908 een schrikkeljaar is, wordt f 1,50 meer aangevraagd.

(69) Zie de toelichting bij (16).

(70) Hoofdzakelijk wegens buitengewone uitgaven wegens toezicht op de heffing van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht bleek eene uitgaaf van f 228 boven de geraamde som noodig.

(71) Door het met verlof zijn van een Roomsch-Katholiek geestelijke bleef er f 88 op het artikel ongebruikt.

(72) Verhoogd met f 12,50, aangezien het hoofd der school met ingang van 1 December 1908 aanspraak op traktementsverhooging verkrijgt.

(73) Het hoofd der school werd in 1906 door een titularis met een lager inkomen vervangen, waardoor er f 50 op het artikel overbleef.

(74) Aan benoodigdheden voor de openbare school werd naar de gebleken behoefte f 29,43^{5} boven de toegestane som uitgegeven.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
52	b.	fouragegelden aan idem . . . . f	240,00	
	c.	toelage aan den quarantaine-loods voor het visiteeren van ter reede komende vaartuigen	300,00	
				f 2 740,00
53		Kosten van opmeting en in kaart brengen van het domein		(75) 1 000,00
54		Verschillende uitgaven:		
	a.	geneeskundige behoeften voor onvermogenden . . . . f	400,00	
	b.	verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten.	100,00	
	c.	onderstand aan onvermogende behoeftigen	50,00	
	d.	volksfeest op den verjaardag van H. M. de Koningin	100,00	
	e.	drukloon van stukken en verschillende benoodigdheden	150,00	
	f.	kosten van den voogdijraad.	*Memorie.*	
				800,00
		Totaal der Vde afdeeling . . .		f 4 540,00

VIde AFDEELING.

Openbare werken.

55		Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en van den gouvernementssteiger, straatverlichting, zoomede verlichting en onderhoud van den vuurtoren:		
	a.	onderhoud van de landsgebouwen enz. . . . . f	1 000,00	
	b.	idem van de straten enz.	1 500,00	
	c.	straatverlichting enz.	500,00	
				(78) f 3 000,00
56		Nieuwe werken:		
		Verlenging van den gouvernementssteiger		(80) 7 500,00
		Totaal der VIde afdeeling . . .		f 10 500,00

VERZAMELING.

Iste afdeeling	f 5 905,00
IIde „	7 745,00
IIIde „	13 774,00
IVde „	12 488,00
Vde „	4 540,00
VIde „	10 500,00
	f 54 952,00

Bonaire.

Iste AFDEELING.

Gewestelijk bestuur.

57		Traktement of verloftraktement, toelage en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, en van een districtmeester, tevens hulpambtenaar van den burgerlijken stand, zoomede vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten:		
	a.	traktement van een gezaghebber, tevens kantonrechter . . . . f	4 000,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 2 740,00	f 2 700,00	f 40,00	
1 000,00	(76) 1 330,25	„	f 330,25
800,00	(77) 711,93^5	88,06^5	
f 4 540,00	f 4 742,18^5	f 128,06^5	f 330,25
f 2 500,00	(79) f 3 180,90	„	f 180,90
600,00	„	f 7 500,00	
f 3 100,00	f 3 180,90	f 7 500,00	f 180,90
f 5 905,00	f 6 153,50	f 550,00	f 798,50
7 745,00	6 883,10^5	861,89^5	
13 572,50	11 731,15^5	2 271,37	228,52^5
12 475,00	11 616,43^5	901,00	29,43^5
4 540,00	4 742,18^5	128,06^5	330,25
3 100,00	3 180,90	7 500,00	180,90
f 47 337,50	f 44 307,28	f 12 212,33	f 1 567,61

TOELICHTINGEN.

(75) Aangezien dit werk vertraging ondervonden heeft, zal het wellicht in den loop van 1907 niet ten einde gebracht kunnen worden en is daarom het krediet daartoe ook voor 1908 overgenomen.

(76) In 1906 werd de in den loop van 1905 aangevangen opmeting met kracht voortgezet, in verband waarmede f 330,25 boven de geraamde som werd uitgegeven.

(77) De uitgaaf beliep f 88,06^5 minder dan het toegestaan krediet. Naar de behoefte werd voor geneeskundige behoeften meer, daarentegen voor verpleging van vrijgemaakten en voor drukloon van stukken minder dan de toegestane sommen besteed.

(78) De som van f 1000, toegestaan voor het onderhoud der straten, is in de laatste jaren steeds onvoldoende gebleken om in dat onderhoud naar behooren te voorzien, aangezien sommige wegen belangrijke herstellingen moesten ondergaan, waarvan de kosten niet uit het voor gewoon onderhoud toegestaan krediet konden worden gevonden. Ten einde tot eene geleidelijke verbetering der wegen te komen, wordt voor het onderhoud een verhoogd krediet ten bedrage van f 1500 aangevraagd.

(79) De overschrijding is hoofdzakelijk te wijten aan onvoorziene groote herstellingen aan de wegen ten gevolge van zware regens op het einde van het jaar.

(80) In de door den Gouverneur van den gezaghebber van Aruba ontvangen ontwerp-begrooting, was voorgesteld f 30 000 toe te staan voor de uitdieping en verbetering van de haven, ten einde de reede van Oranjestad voor schepen van grooteren diepgang (bedoeld wordt schepen als de booten van den K. W. I. M.) toegankelijk te maken. Naar aanleiding van dat voorstel werd aan den directeur van het departement van openbare werken — hoewel, op gezag van een in 1902 vervaardigde dieptekaart van het hierboven bedoeld vaarwater, aan te nemen is, dat dat vaarwater geschikt is voor schepen van de bedoelde grootte en het aan gegronden twijfel onderhevig is, of ooit dergelijke stoomschepen bereid zouden zijn om de genoemde plaats in haar vaarplan op te nemen — opgedragen, een nader onderzoek ter plaatse in te stellen. Het resultaat van het ingesteld onderzoek bevestigde de zooeven aangegeven meening en daarom heeft de Gouverneur geen vrijheid kunnen vinden het voorstel van den gezaghebber over te nemen. Meende het bestuur niet op het voorstel te mogen ingaan, zoo kan toch niet worden ontkend, dat de wenschelijkheid om den af- en aanvoer van door de scheepvaart ontvangen of daarvoor bestemde goederen te vergemakkelijken, zich na de in 1905 plaats gevonden verlenging nog doet gevoelen, aangezien het gebleken is, dat ook na de aangebrachte verlenging niet alle schepen, die de reede aandoen, aan den steiger kunnen aanleggen.

Wanneer nu door eene verdere verlenging van den steiger mogelijk wordt gemaakt, dat schepen met ongeveer $3^1/_2$ M. diepgang (de reede van Oranjestad wordt hoogst zelden door schepen van grooteren diepgang bezocht) daaraan kunnen aanleggen, meent het bestuur, dat voorloopig aan elk billijk verlangen ten aanzien van de scheepvaart zal zijn voldaan. Te dien einde wordt een krediet van f 7500 aangevraagd.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
57	*b.*	toelage aan een districtmeester, tevens hulpambtenaar van den burgerlijken stand in het dorp Rincon . . . . f		800,00	
	c.	bureelbehoeften van den gezaghebber		100,00	
	d.	fouragegelden:			
		voor den gezaghebber . . . . f	240,00		
		voor den districtmeester	180,00		
				420,00	
	e.	vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten		600,00	
					(81) f 5 920,00
58		Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden, met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in in de kosten van overplaatsing:			
	a.	overtochtsgelden enz . . . . f		1 000,00	
	b.	tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing		75,00	
					1 075,00
59		Bindloon en verdere benoodigdheden			75,00
		Totaal der Iste afdeeling			f 7 070,00
		IIde AFDEELING.			
		Justitie en politie.			
60		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 griffier bij het kantongerecht, secretaris van den raad van politie . . . . f		525,00	
		1 marechaussee 1ste klasse		660,00	
		3 marechaussees 2de klasse, à f 600		1 800,00	
		f		2 985,00	
	b.	toelagen:			
		1 ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht . f	400,00		
		1 deurwaarder	200,00		
		4 veldwachters, à f 360	1 440,00		
				2 040,00	
	c.	bureelbehoeften van den griffier, tevens hypotheekbewaarder		65,00	
					f 5 090,00
61		Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie:			
	a.	voeding van gevangenen en verdere justitiekosten . . . . f		600,00	
	b.	kleeding van de marechaussees en veldwachters		250,00	
	c.	licht		150,00	
	d.	drinkwater en brandhout voor de marechaussees en veldwachters, schoonhouden van de wachthuizen en verdere benoodigdheden		225,00	
					(86) 1 225,00
		Totaal der IIde afdeeling.			f 6 315,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 5 960,00	(82) f 5 606,66	f 313,34	
1 075,00	(83) 60,90	1 014,10	
75,00	(84) 87,33	„	f 12,33
f 7 110,00	f 5 754,89	f 1 327,44	f 12,33
f 5 090,00	(85) f 4 960,32	f 129,68	
1 225,00	(87) 1 171,32^{5}	53,67^{5}	
f 6 315,00	f 6 131,64^{5}	f 183,35^{5}	

TOELICHTINGEN.

(81) De raming is f 40 lager gesteld, welk bedrag voor 1907 voor aankoop van een rij-ezel voor den districtmeester werd toegestaan.

(82) Ten gevolge van de afwezigheid met verlof van den gezaghebber bleef er f 133,34 op het artikel ongebruikt.

(83) Overtochtskosten van:

P. S. van Teeckelenburg		f 20,00
Reis-en verblijfkosten:		
van J. J. Muis		2,90
van P. Euwens		8,00
Verplaatsingskosten:		
R. van Willigenberg	f 10,00	
C. M. Nuboer	10,00	
J. Kok.	10,00	
		30,00
		f 60,90

(84) De uitgaven bedroegen f 33,33 minder dan de toegestane som.

(85) Wegens tijdelijke vacature in de betrekking van deurwaarder werd f 16,68 minder uitgegeven dan de toegestane som, terwijl van het krediet voor bezoldiging van politie-personeel f 113 ongebruikt bleef, omdat eenige marechaussees eene kleinere toelage dan het beschikbaar traktement genoten, daar zij niet tot het vaste korps behoorden.

(86) Voor kleeding is f 50 meer aangevraagd, aangezien er in 1908 helmhoeden aan het personeel moeten worden verstrekt. Daarentegen wordt de post sub *c* met f 50 verminderd en gesteld op het bedrag dat in 1906 benoodigd is geweest.

(87) Er werd f 178,67^{5} minder dan de toegestane som uitgegeven, daar in de verschillende behoeften met kleinere sommen dan de toegestane is kunnen worden voorzien.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		IIIde AFDEELING.			
		Geldelijk beheer.			
62		Traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk, belast met de werkzaamheden der posterij, zoomede toelagen van de personen belast met de postspaarbank:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 ontvanger . . . . f	1 300,00		
		1 ambtenaar van recherche	1 200,00		
		1 klerk ter posterij	900,00		
			f	3 400,00	
	b.	toelage aan den persoon belast met de postspaarbank		150,00	
	c.	bureelbehoeften voor den ontvanger.		100,00	
					(88) f 3 650,0
63		Kosten van toezicht op de gouvernementseigendommen, gronden en bosschen:			
		daggeld van 2 personen, à f 0,75 ieder			(90) 549,0
64		Kosten, verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mail-correspondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie			(92) 4 500,0
65		Verschillende uitgaven:			
	a.	kosten van toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht . f		1 830,00	
	b.	kosten van den postdienst		100,00	
	c.	drukwerk, bindwerk, rondbrengen van belastingrekeningen en andere kosten . . .		180,00	
					(93) 2 110,0
		Totaal van de IIIde afdeeling . . .			f 10 809,0
		IVde AFDEELING.			
		Eeredienst en onderwijs.			
66		Traktementen of verloftraktementen van den leeraar bij de Hervormde Gemeente en van de Roomsch-Katholieke geestelijken:			
	a.	1 leeraar bij de Hervormde Gemeente . . . . f		2 400,00	
	b.	2 Roomsch-Katholieke geestelijken 2den rang, à f 1200		2 400,00	
					f 4 800,0
67		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van twee onderwijzers 3de klasse en van het verdere onderwijzend personeel aan de openbare school:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 onderwijzer, hoofd der school . . . . f	1 562,50		
		1 onderwijzer	1 600,00		
			f	3 162,50	
	b.	toelagen:			
		aan het hoofd der school . . . . f	250,00		
		1 onderwijzeres voor nuttige handwerken, ...	120,00		
		1 kweekeling	400,00		
				770,00	
			f	3 932,50	
		waarvoor gesteld			(96) 3 933,0

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906.	
		Meer.	Minder.
f 3 650,00	(89) f 3 350,01	f 299,99	
547,50	(91) 492,00	57,00	
4 500,00	3 000,00	1 500,00	
2 105,00	(94) 1 778,58^{5}	331,41^{5}	
f 10 802,50	f 8 620,59^{5}	f 2 188,40^{5}	
f 4 800,00	(95) f 4 176,00	f 624,00	
3 920,00	3 920,00	13,00	

TOELICHTINGEN.

(88) De raming is met f 300 verminderd, daar alleen aan den met den postspaarbankdienst te Kralendijk belasten persoon eene toelage is toegekend, die op de som van f 150 werd bepaald.

Ten aanzien van het verhoogd krediet voor het traktement van den ontvanger en voor dat van den klerk, zie de toelichtingen bij (66) en (1).

(89) Aan de met den dienst der postspaarbank belaste personen werden kleinere toelagen uitgekeerd dan de beschikbaar gestelde, terwijl aan den ambtenaar van recherche eerst met 1 Juli 1906 de verhooging van inkomen met f 200 werd toegekend.

(90) Daar 1908 een schrikkeljaar is, wordt f 1,50 meer aangevraagd.

(91) De twee boschwachters, voor de bezoldiging waarvan op de begrooting voor 1907 een krediet was verleend, werden niet dadelijk aangesteld, waardoor er f 55,50 op het artikel ongebruikt bleef.

(92) Zie de toelichting bij (16).

(93) Voor daggeld van de beambten bij den recherchedienst is f 5 meer uitgetrokken, omdat 1908 een schrikkeljaar is.

(*b*) De raming is met f 80 verminderd en gebracht op de voor den dienst noodig gebleken som.

(*c*) Als voren met f 80 verhoogd.

(94) De uitgaaf beliep f 38,58^{5} meer dan de toegestane som, ten gevolge van de aanschaffing van eene bascule voor den recherchedienst.

(95) Ten gevolge van de afwezigheid met verlof van den leeraar bij de Hervormde Gemeente en van een Roomsch-Katholiek geestelijke bleef er f 624 op het artikel ongebruikt.

(96) Het hoofd der school verkrijgt in 1908 aanspraak op traktementsverhooging, in verband waarmede de raming verhoogd is.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
68		Verdere kosten van het onderwijs:		
	a.	schoolbehoeften voor de openbare school . . . . . . f	250,00	
	b.	schoonhouden van die school	30,00	
	c.	subsidie aan twee Roomsch-Katholieke scholen	1 400,00	
				(97) f 1 680,00
		Totaal der IVde afdeeling		f 10 413,00
		Vde AFDEELING.		
		Plaatselijke kosten.		
69		Traktement of verloftraktement van den gouvernements-geneeskundige en toelage van den quarantaine-loods:		
	a.	traktement van den gouvernements-geneeskundige . . . . . . f	2 500,00	
	b.	fouragegelden voor idem	240,00	
	c.	toelage aan den quarantaine-loods voor het visiteeren van ter reede aankomende vaartuigen	300,00	
				f 3 040,00
70		Kosten van opmeting en in kaart brengen van het domein		1 200,00
71		Verschillende uitgaven:		
	a.	geneeskundige behoeften voor onvermogenden . . . . . . f	300,00	
	b.	verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten	225,00	
	c.	onderstand aan onverzorgde behoeftigen	50,00	
	d.	volksfeest op den verjaardag van H. M. de Koningin	100,00	
	e.	drukloon van stukken en verschillende benoodigdheden	75,00	
	f.	kosten van den voogdijraad	*Memorie.*	
				(100) 750,00
		Totaal der Vde afdeeling		f 4 990,00
		VIde AFDEELING.		
		Openbare werken.		
72		Traktementen of verloftraktementen van de opzichters en de assistent-opzichters voor de kustverlichting:		
		2 opzichters, à f 500 . . . . . . f	1 000,00	
		2 assistent-opzichters, à f 300	600,00	
				(102) f 1 600,00
73		Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en van den gouvernementssteiger, straat- en kustverlichting, onderhoud van den Willemstoren, den lichtopstand aan de noordoostkust en de ankerplaatsen bij het dorp Kralendijk:		
	a.	onderhoud van de landsgebouwen, enz. . . . . . . f	1 000,00	
	b.	onderhoud van de straten, enz.	800,00	
	c.	straat- en kustverlichting, enz.	550,00	
				(103) 2 350,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906.	
		Meer.	Minder.
f 1 655,00	(98) f 1 650,82^5	f 29,17^5	
f 10 375,00	f 9 746,82^5	f 666,17^5	
f 3 040,00	f 3 000,00	f 40,00	
1 200,00	(99) 24,00	1 176,00	
800,00	(101) 966,90^5	„	f 216,90^5
f 5 040,00	f 3 990,90^5	f 1 216,00	f 216,90^5
f 800,00	f 800,00	f 800,00	
2 925,00	(104) 6 995,99	„	f 4 645,99
	(105) 750,28^5	„	750,28^5

TOELICHTINGEN.

(97) Voor schoolbenoodigdheden wordt, naar de behoefte, f 25 meer aangevraagd.

(98) De uitgaven bedroegen f 4,17^5 minder dan de toegestane som.

(99) In verband met een voor het doen van de opmeting gedaan aanbod werd aan voorbereidende maatregelen f 24 uitgegeven. Het aanbod werd echter ingetrokken, terwijl het daarna niet is mogen gelukken een geschikt persoon voor het werk te vinden.

(100) Naar de gebleken behoefte is de post voor verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten met f 50 verlaagd.

(101) Naar de gebleken behoefte werd f 116,90^5 boven de toegestane som besteed.

(102) Met het oog op het voornemen tot oprichting van een lichtopstand ter N.-O.-kust is voor de bezoldiging van 1 opzichter f 500 en van een assistent f 300 meer aangevraagd.

(103) De raming is verminderd met het bedrag van f 650, dat in de begrooting van het loopend jaar voor de aanschaffing van nieuwe schoolbanken was aangevraagd.

(*b*) In verband met het voorstel tot plaatsing van een licht aan de N.-O. kust van Bonaire wordt de post sub *b* f 75 hooger geraamd.

(104) Ten gevolge van stormen, gepaard met zware regens, werd in October belangrijke schade toegebracht aan den steiger, den boei aan de aanlegplaats en aan de wegen. De voorziening in de toegebrachte schade eischte buitengewone uitgaven, waarop uit den aard der zaak niet gerekend was.
Ten gevolge daarvan werd de raming met f 4220,99 overschreden.

(105) Aankoop van een huis voor de politiewacht te Rincon (met f 0,28^5 overschreden).

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
74		Nieuwe werken:		
		kosten van het aanbrengen van een lichtopstand met toebehooren aan de „Boca-spelonk" ter noord-oostkust van Bonaire, zoomede kosten van aanbouw van eene woning voor den opzichter en diens assistent aldaar		(106) *Memorie.*
		Totaal van de VIde afdeeling		f 3 950,00
		Verzameling.		
		Iste afdeeling		f 7 070,00
		IIde „		6 315,00
		IIIde „		10 809,00
		IVde „		10 413,00
		Vde „		4 990,00
		VIde „		3 950,00
				f 43 547,00
		St. Martin (*Nederlandsch gedeelte*).		
		Iste AFDEELING.		
		Gewestelijk bestuur.		
75		Traktement of verloftraktement, bureelbehoeften en fouragegelden van den gezaghebber, tevens voorzitter van den raad van justitie en kantonrechter:		
	a.	traktement of verloftraktement	f 5 000,00	
	b.	bureelbehoeften	100,00	
	c.	fouragegelden	240,00	
				f 5 340,00
76		Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing:		
	a.	overtochtsgelden, enz.	f 1 000,00	
	b.	tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing	100,00	
				1 100,00
77		Bindloon en verdere benoodigdheden		75,00
		Totaal van de Iste afdeeling		f 6 515,00
		IIde AFDEELING.		
		Justitie en politie.		
78		Toelagen, traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie:		
	a.	toelagen:		
		1 officier van justitie bij den raad van justitie en ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht . . . f 500,00		
		1 griffier bij den raad van justitie en bij het kantongerecht, tevens secretaris van den raad van politie . . . 700,00		
		1 lid van den raad van justitie als rechter-commissaris . . . 150,00		

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 2 200,00			
f 5 925,00	f 8 546,27^5	f 800,00	f 5 396,27^5
f 7 110,00	f 5 754,89	f 1 327,44	f 12,33
6 315,00	6 131,64^5	183,35^5	
10 802,50	8 620,59^5	2 188,40^5	
10 375,00	9 746.82^5	666,17^5	
5 040,00	3 990,90^5	1 216,00	216,90^5
5 925,00	8 546,27^5	800,00	5 396,27^5
f 45 567,50	f 42 791,13^5	f 6 381,37^5	f 5 625,51
f 5 340,00	f 5 256,67	f 83,33	
1 100,00	(107) 883,42	216,58	
75,00	(108) 82,26	„	f 7,26
f 6 515,00	f 6 222,35	f 299,91	f 7,26

TOELICHTINGEN.

(106) Herhaaldelijk werd reeds in vroegere jaren de noodzakelijkheid betoogd om ter beveiliging in het bijzonder van de groote scheepvaart een lichttoren aan de Noord-Oostkust van Bonaire te plaatsen; meermalen werden in verband daarmede onderzoekingen ingesteld en plannen ontworpen, maar nog altijd heeft de uitvoering van het zoozeer gewenschte, ja noodzakelijke werk op zich laten wachten.

Nadat echter in het afgeloopen jaar twee schepen op de genoemde kust waren vergaan en niet lang te voren een schip in de nabijheid dier kust aan den grond geraakt en lek geworden was, werd opnieuw van verschillende zijden o. a. van de zijde van de Kamer van koophandel te Willemstad en van die der „Conference of West Indian and Atlantic steamship-companies" met kracht aangedrongen om toch eindelijk een licht aan de genoemde kust te plaatsen.

Daar de Gouverneur van de noodzakelijkheid doordrongen was dat de bedoelde kustlijn zoo spoedig mogelijk voor de scheepvaart veilig moet worden gemaakt, riep hij de tusschenkomst van den commandant der scheepsmacht in, om na te gaan, op welke wijze in de behoefte aan de aanwezigheid van een licht ter meerbedoelde plaatse zou behooren te worden voorzien. Na volbracht onderzoek gaf genoemde commandant als zijne meening te kennen, dat een ter plaatse, genaamd „Boca-spelonk" aan meerbedoelde kust aan te brengen licht geheel aan de behoefte zal voldoen, aangezien daar de gelegenheid het gunstigst is om zoowel de oostkust als de noordkust van Bonaire in hare geheele uitgestrektheid binnen den lichtkring te brengen Het licht zal in normale omstandigheden op 11,82—12,2 zeemijlen zichtbaar zijn, wanneer het op een lichtopstand ter hoogte van slechts 5 M. op de ± 18 M. hooge kust wordt geplaatst.

Bij het vorenbedoeld onderzoek werd ook overwogen, of het licht aan de lage Westkust zou kunnen worden gebluscht, wanneer aan de Boca-spelonk een licht van de vorenbedoelde sterkte werd ontstoken, maar het is gebleken, dat het eerstbedoelde licht vooral voor de kleine scheepvaart niet kan worden gemist met het oog op het *zeer lage* land aan de West- en Zuidkust.

De nieuwe post is voorloopig pro *memorie* geraamd, aangezien er nog geen voldoende gegevens zijn ter berekening van de kosten van aanschaffing van den lichtopstand met het daarbij behoorend verlichtingstoestel.

In verband met eene verandering in de kustverlichting van het moederland is het niet onmogelijk, dat een der aldaar vrijvallende lichttoestellen kosteloos aan de kolonie zal kunnen worden afgestaan.

(107) Overtochtsgelden:

G. Huith	f 90,00	
Dr. C. A Shaw en gezin	749,67	
		f 839,67

Verplaatsingskosten:

H. R. Gearda	f 20,00	
G. G. Bor	23,75	
		43,75
		f 883,42

(108) Naar de behoefte is f 32,26 boven de toegestane som besteed.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
78		1 deurwaarder, tevens bode bij den raad van justitie en het kantongerecht . . . . f	400,00		
		8 veldwachters, à f 360	2 880,00		
				f 4 630,00	
	b.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 marechaussee 1ste klasse . . . . f	660,00		
		3 marechaussees 2de klasse, à f 600	1 800,00		
				2 460,00	
	c.	bureelbehoeften van den griffier		100,00	
					f 7 190,00
79		Verschillende uitgaven voor de justitie en politie:			
	a.	voeding van de gevangenen en verdere justitiekosten . . . . f		1 200,00	
	b.	kleeding van de marechaussees en veldwachters		350,00	
	c.	licht		175,00	
	d.	huishoudelijke uitgaven voor de marechaussees en veldwachters en verdere benoodigdheden		175,00	
	e.	wachthuishuur voor den ordonnance-marechaussee		36,00	
					(110) 1 936,00
		Totaal der IIde afdeeling			f 9 126,00
		IIIde AFDEELING.			
		Geldelijk beheer.			
80		Traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage aan den persoon belast met de postspaarbank:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 ontvanger . . . . f	1 000,00		
		1 ambtenaar van recherche	1 200,00		
		1 klerk ter posterij	800,00		
				f 3 000,00	
	b.	toelage aan den persoon, belast met de postspaarbank		150,00	
	c.	bureelbehoeften voor den ontvanger		100,00	
					(112) f 3 250,00
81		Kosten verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie, zoomede kosten van verzending van brievenmalen naar het buitenland:			
	a.	overbrengen van gouvernementspassagiers, enz. . . . . f		4 500,00	
	b.	verzending van brievenmalen naar het buitenland		500,00	
					(114) 5 000,00
82		Verschillende uitgaven:			
	a.	kosten van toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en accijnsrecht . f		100,00	
	b.	meetloon van zout à f 6 per 1000 vaten, en onderhoud der meetvaten		360,00	
	c.	kosten van den postdienst		200,00	
	d.	drukwerk, bindwerk, rondbrengen van belastingrekeningen en andere kosten . . .		200,00	
					860,00
		Totaal der IIIde afdeeling			f 9 110,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 7 190,00	(109) f 7 187,17	f 2,83	
1 886,00	(111) 1 447,52	488,48	
f 9 076,00	f 8 634,69	f 491,31	
f 3 400,00	(113) f 3 312,50	»	f 62,50
5 000,00	3 840,00	f 1 160,00	
860,00	(115) 993,47	»	133,47
f 9 260,00	f 8 145,97	f 1 160,00	f 195,97

TOELICHTINGEN.

(109) Door eene tijdelijke vacature in de betrekking van deurwaarder bleef er f 2,83 ongebruikt.

(110) Met f 50 verhoogd wegens de aanschaffing van helmhoeden voor het personeel in 1908.

(111) Hoofdzakelijk aan voeding van gevangenen werd minder besteed dan de geraamde som, daar hun aantal niet zoo groot was als bij de raming was verondersteld. Er bleef f 488,48 ongebruikt.

(112) Voor toelage voor den persoon, belast met den dienst der postspaarbank is f 150 minder uitgetrokken.

(113) De toelage van den persoon belast met de postspaarbank werd verminderd, waardoor er f 87,50 op het artikel ongebruikt bleef.

(114) Zie de toelichting bij (16).

(115) Voor de aanschaffing van benoodigdheden voor het postkantoor werd naar de gebleken behoefte eene grootere som besteed dan de beschikbaar gestelde.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.				GERAAMD voor 1908.
		IVde AFDEELING.				
		Eeredienst en onderwijs.				
83		Toelage aan den leeraar van het Methodisten-genootschap en traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke:				
	a.	toelage aan den leeraar . . . . f		1 200,00		
	b.	traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke.		1 200,00		
						f 2 400,00
84		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van twee onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare scholen:				
	a.	traktementen of verloftraktementen:				
		1 onderwijzer, hoofd der school te Philipsburg. . . . . f		1 600,00		
		2 onderwijzers, 1 à f 1600 en 1 à f 800		2 400,00		
				f 4 000,00		
	b.	toelagen:				
		3 onderwijzers à f 800 . . . . f	2 400,00			
		4 onderwijzeressen voor nuttige handwerken, 1 à f 120, 2 à f 150 en 1 à f 180	600,00			
		3 kweekelingen à f 400	1 200,00			
		toelage aan het hoofd der school te Philipsburg	200,00			
				4 400,00		
					(116)	8 400,00
85		Verdere kosten van het onderwijs:				
	a.	reis- en verblijfkosten voor de onderwijzeressen in nuttige handwerken aan de buitenscholen . . . . f		150,00		
	b.	schoolbehoeften voor de openbare scholen		500,00		
	c.	schoonhouden van die scholen en aanbrengen van water.		150,00		
	d.	subsidie aan de Roomsch-Katholieke scholen		1 000,00		
	e.	idem aan de school van het Methodisten-genootschap.		500,00		
						2 300,00
		Totaal der IVde afdeeling . . .				f 13 100,00
		Vde AFDEELING.				
		Plaatselijke kosten.				
86		Traktement of verloftraktement, huishuur en fouragegeld van den gouvernementsgeneeskundige, en van den quarantaine-loods:				
	a.	traktement of verloftraktement van den gouvernementsgeneeskundige . . . . . . f		2 400,00		
	b.	huishuur voor idem.		300,00		
	c.	fouragegeld voor idem.		300,00		
	d.	toelage van den quarantaine-loods voor het visiteeren van ter reede komende vaartuigen		300,00		
						f 3 300,00
87		Voor het houden van toezicht aan de Simpsonsbaai				150,00
88		Verschillende uitgaven:				
	a.	geneeskundige behoeften voor onvermogenden. . . . . f		350,00		
	b.	verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten		700,00		
	c.	onderstand aan onverzorgde behoeftigen		50,00		

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 2 400,00	f 2 400,00			
7 300,00	(117) 6 234,31	f 2 165,69		
2 300,00	(118) 2 168,68^{5}	131,31^{5}		
f 12 000,00	f 10 802,99^{5}	f 2 297,00^{5}		
f 3 300,00	f 3 300,00			
150,00	150,00			

(116) In verband met de toeneming van het getal leerlingen op de openbare scholen zal het onderwijzend personeel uitbreiding moeten ondergaan, ten einde het in overeenstemming te brengen met de eischen der onderwijsverordening. Het personeel zal met een onderwijzer à f 800 en een kweekeling à f 400 moeten worden uitgebreid, voor welke bedragen kredieten worden aangevraagd. Daar alle kweekelingen f 400 genieten, is het op de begrooting van 1907 voor één hunner toegestaan krediet van f 500, met f 100 verminderd.

(117) Ten gevolge van mutatiën in het personeel werd f 265,69 minder dan de toegestane som uitgegeven.

(118) Naar de gebleken behoefte is f 16,68^{5} boven de geraamde som besteed.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
88	d.	volksfeest op den verjaardag van H. M. de Koningin	f 100,00	
	e.	drukloon van stukken en verschillende benoodigdheden	125,00	
	f.	kosten van den voogdijraad	*Memorie.*	
	g.	voeding en kleeding van de verpleegden in het voormalig leprozengesticht	250,00	
				f 1 575,00
		Totaal der Vde afdeeling		f 5 025,00
		VIde AFDEELING.		
		Openbare werken.		
89		Toelage aan den seinwachter op het fort Amsterdam		f 360,00
90		Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten, wegen, bruggen en andere werken, straatverlichting en kosten van het havenlicht:		
	a.	gewoon onderhoud van de gebouwen, waaronder te verstaan het doen van kleine reparatiën aan verf- en houtwerken, enz.	f 200,00	
	b.	verven van de gevangenis, de daaraan verbonden ziekenkamer en het cipiershuisje .	300,00	
	c.	herstelling van het cipiershuisje en de ziekenkamer.	250,00	
	d.	verven van het schoolgebouw te Philipsburg	300,00	
	e.	aankoop van meubelen en andere benoodigdheden	200,00	
	f.	onderhoud van de brandspuit en de klok	150,00	
	g.	het aanbrengen van goten aan het schoolgebouw en het aankoopen van vier ijzeren waterbakken	375,00	
	h.	herstelling en vernieuwing van de daken enz., van de buitenhuisjes bij de gezaghebberswoning	400,00	
	i.	onderhoud der straten, enz..	1 750,00	
	j.	straatverlichting enz.	620,00	
				(120) 4 545,00
		Totaal der VIde afdeeling . . .		f 4 905,00
		VERZAMELING.		
		Iste afdeeling		f 6 515,00
		IIde „		9 126,00
		IIIde „		9 110,00
		IVde „		13 100,00
		Vde „		5 025,00
		VIde „		4 905,00
				f 47 781,00
		St. Eustatius.		
		Iste AFDEELING.		
		Gewestelijk bestuur.		
91		Traktement of verloftraktement, bureelbehoeften en fouragegeld van den gezaghebber, tevens voorzitter van den raad van justitie en kantonrechter:		
	a.	traktement of verloftraktement	f 3 000,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 1 575,00	(119) f 1 526,46	f 48,54	
f 5 025,00	f 4 976,46	f 48,54	
f 360,00	f 360,00		
4 970,00	(121) 6 780,08	„	f 2 235,08
(122) 2 900,00			
f 8 230,00	f 7 140,08	„	f 2 235,08
f 6 515,00	f 6 222,35	f 299,91	f 7,26
9 076,00	8 634,69	491,31	
9 260,00	8 145,97	1 160,00	195,97
12 000,00	10 802,99[5]	2 297,00[5]	
5 025,00	4 976,46	48,54	
8 230,00	7 140,08	„	2 235,08
f 50 106,00	f 45 922,54[5]	f 4 296,76[5]	f 2 438,31

TOELICHTINGEN.

(119) Naar de gebleken behoefte is f 48,54 boven de geraamde som besteed.

(120) De raming is f 425 lager dan voor 1907.

De beschikking over de geraamde som van f 4545 is noodig ter voorziening in de noodzakelijke herstellingen, enz., welke in den tekst zijn gespecificeerd

Voor het onderhoud der straten wordt f 250 meer aangevraagd, ten einde aan de zijde der zoutpannen eene kade te maken, om te trachten daardoor den stank, die uit de pannen opstijgt en die voor de bewoners der nabij gelegen huizen haast onduldbaar wordt, zooveel mogelijk tegen te gaan.

(121) De post werd met f 1785,08 overschreden, hoofdzakelijk ten gevolge van herstellingen aan de gezaghebberswoning, die veel uitgebreider gebleken zijn dan verwacht was, terwijl voor de herstelling van den steiger ook meer is moeten worden uitgegeven dan oorspronkelijk geraamd, ten gevolge van de hooge prijzen van het hout.

(122) Vergrooting van een schoollokaal en aanbrengen van eene nieuwe brug.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
91	b.	bureelbehoeften		f 100,00	
	c.	fouragegeld		240,00	
					f 3 340,00
92		Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing:			
	a.	overtochtsgelden, enz.		f 1 000,00	
	b.	tegemoetkoming aan ambtenaren in de kosten van overplaatsing		50,00	
					1 050,00
93		Bindloon en verdere benoodigdheden			50,00
		Totaal der Iste afdeeling			f 4 440,00
		IIde AFDEELING. *Justitie en politie.*			
94		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van ambtenaren en geëmployeerden bij de justitie en politie:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 griffier bij den raad van justitie en het kantongerecht, tevens secretaris van den raad van politie		f 800,00	
		1 marechaussee 1ste klasse	f 660,00		
		2 marechaussees 2de klasse, à f 600	1 200,00		
				1 860,00	
				f 2 660,00	
	b.	toelagen:			
		1 officier van justitie bij den raad van justitie en ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht	f 800,00		
		1 lid van den raad van justitie, als rechter-commissaris	150,00		
		1 deurwaarder, tevens bode bij den raad van justitie en het kantongerecht	400,00		
		3 veldwachters, à f 360	1 080,00		
				2 430,00	
		bureelbehoeften van den griffier, tevens hypotheekbewaarder		100,00	
					f 5 190,00
95		Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie:			
	a.	voeding van de gevangenen en verdere justitiekosten		f 1 189,00	
	b.	kleeding van de marechaussees en veldwachters		175,00	
	c	huishoudelijke uitgaven voor de marechaussees en verdere benoodigdheden		75,00	
	d.	wachthuishuur voor den ordonnance-marechaussee		36,00	
					(127) 1 475,00
		Totaal der IIde afdeeling			f 6 665,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 3 340,00	(123) f 2 795,00	f 544,45		(123) De gezaghebber vertrok in Mei 1906 met verlof naar Nederland, ten gevolge waarvan er f 544,45 op het artikel ongebruikt bleef.
1 050,00	(124) 1 657,14	„	f 607,14	(124) Overtochtskosten: G. J. van Grol en gezin f 847,15; F. G. Heiliger 350,00; Echtgenoote van S. van de Vreede 400,00; f. 1597,15. Verplaatsingskosten: M. Ph. van Romondt f 50,00; J. de Weide 10,00; 60,00; f 1657,15
50,60	(125) 73,68	„	23,68	(125) Naar de gebleken behoefte werd f 23,68 boven de toegestane som uitgegeven.
f 4 440,00	f 4 526,37	f 544,45	f 630,82	
f 5 190,00	(126) f 4 896,00	f 294,00		(126) Als niet bij het vaste korps behoorend genoot één marechaussee eene kleinere toelage dan het voor traktement beschikbaar gesteld bedrag, waardoor het artikel een overschot aantoont.
				(127) Voor kleeding van het politiepersoneel is f 50 meer aangevraagd, met het oog op de verstrekking van helmhoeden in 1908.
1 425,00	(128) 1 335,63	139,37		(128) De uitgaven bedroegen f 139,37 minder dan de toegestane som,
f 6 615,00	f 6 231,63	f 433,37		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		IIIde AFDEELING.			
		Geldelijk beheer.			
96		Traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van den ontvanger en verdere ambtenaren van 's lands middelen en van den klerk, belast met de werkzaamheden ter posterij, zoomede toelage aan den persoon belast met de postspaarbank:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 ontvanger . . . . f	700,00		
		1 ambtenaar van recherche	800,00		
				f 1 500,00	
	b.	Toelagen:			
		aan den klerk der posterijen . . . . f	500,00		
		aan den persoon belast met de postspaarbank	100,00		
				f 600,00	
	c.	bureelbehoeften voor den ontvanger		100,00	
					(129) f 2 200,00
97		Kosten van toezicht op de gouvernements-eigendommen, gronden en bosschen			360,00
98		Kosten, verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mailcorrespondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie, zoomede kosten van uitzending van brievenmalen naar het buitenland:			
	a.	overbrengen van gouvernementspassagiers, enz. . . . . f		3 000,00	
	b.	verzending van brievenmalen naar het buitenland		500,00	
					(131) 3 500,00
99		Verschillende uitgaven:			
	a.	kosten van den postdienst . . . . f		100,00	
	b.	drukwerk, bindwerk, rondbrengen van belastingrekeningen en andere kosten . .		200,00	
					300,00
		Totaal der IIIde afdeeling			f 6 360,00
		IVde AFDEELING.			
		Eeredienst en onderwijs.			
100		Toelage van den leeraar van het Methodisten-genootschap en traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieke geestelijke:			
	a.	toelage van den leeraar . . . . f		1 200,00	
	b.	traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke		1 200,00	
					f 2 400,00
101		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van 2 onderwijzers 3de klasse en van het verder onderwijzend personeel aan de openbare school:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 onderwijzer, hoofd der school . . . . f	1 600,00		
		1 onderwijzer	800,00		
				f 2400,00	
	b.	toelagen:			
		1 onderwijzeres voor nuttige handwerken . . . . f	120,00		
		1 kweekeling	400,00		
		toelage aan het hoofd der school	200,00		
				720,00	
					3 120,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 2 400,00	(130) f 2 260,67	„	f 60,67
360,00	360,00		
3 500,00	2 000,00	f 1 500,00	
300,00	(132) 441,16	„	141,16
f 6 560,00	f 5 061,83	f 1 500,00	f 201,83
f 2 400,00	f 2 400,00		
3 120,00	(133) 3 120,00		

TOELICHTINGEN.

(129) De persoon belast met de postspaarbank, geniet eene toelage van f 100. In verband daarmede wordt de post voor 1908 met f 200 verlaagd.

(130) De persoon belast met de postspaarbank genoot eene kleinere toelage dan de daarvoor toegestane som, terwijl ten gevolge van het aan den ambtenaar van recherche verleend buitenlandsch verlof van diens traktement eene kleine som beschikbaar bleef. Er bleef f 139,33 op het artikel ongebruikt.

(131) Zie de toelichting sub (16).

(132) Voor de aanschaffing van benoodigdheden voor den postdienst werd naar de behoefte f 162,85 meer dan de toegestane som besteed, terwijl voor drukwerk f 21,69 minder werd uitgegeven. Het artikel werd met f 141,16 overschreden.

(133) Een der onderwijzers genoot een lager inkomen dan het toegestaan traktement. Er bleef daardoor f 750 ongebruikt.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
102		Verdere kosten van het onderwijs:		
	a.	huur van een schoollokaal . . . . f	240,00	
	b.	schoolbehoeften voor de openbare school	225,00	
	c.	subsidie aan de Roomsch-Katholieke school	400,00	
				f 865,00
		Totaal der IVde afdeeling		f 6 385,00

Vde AFDEELING.

Plaatselijke kosten.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
103		Traktementen of verloftraktementen van den havenmeester en loods voor het toezicht op de booten en als vergoeding voor het gemis van emolumenten, en van den gouvernements-geneeskundige, fouragegeld voor dien geneeskundige, zoomede toelage aan den opzichter van het leprozengesticht:			
	a.	traktementen of verloftraktementen:			
		1 havenmeester en loods	f	300,00	
		1 gouvernements-geneeskundige		2 500,00	
			f	2 800,00	
	b.	fouragegeld voor den geneeskundige		200,00	
	c.	toelage aan den opzichter van het leprozengesticht		360,00	
					f 3 360,00
104		Verschillende uitgaven:			
	a.	geneeskundige behoeften voor onvermogenden	f	200,00	
	b.	verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten		600,00	
	c.	onderstand van onverzorgde behoeftigen		50,00	
	d.	volksfeest op den verjaardag van H. M. de Koningin		100,00	
	e.	drukloon van stukken en verschillende benoodigdheden		100,00	
	f.	kosten van den voogdijraad		*Memorie.*	
	g.	voeding en kleeding van de verpleegden in het leprozengesticht		1 525,00	
	h.	quarantaine-dienst: verschillende uitgaven voor het visiteeren van ter reede aankomende vaartuigen		200,00	
	i.	toelage van den persoon belast met de meteorologische waarnemingen		100,00	
					(135) 2 875,00
		Totaal der Vde afdeeling . . .			f 6 235,00

VIde AFDEELING.

Openbare werken.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
105		Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en straatverlichting:		
	a.	onderhoud van de landsgebouwen enz. f	1 000,00	
	b.	onderhoud van de straten	1 000,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				(134) Het fouragegeld werd eerst met Februari aan den nieuw opgetreden geneesheer uitgekeerd, waardoor er f 23,63 op het artikel ongebruikt bleef.
				(135) Voor verpleging van vrijgemaakten wordt f 50 minder aangevraagd; het bedrag daarvan is op de in 1906 uitgegeven som gesteld.
f 865,00	f 865,00			
f 6 385,00	f 6 385,00			(136) Voor voeding van verpleegden in het leprozengesticht en voor verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten werd, in verband met hun aantal, minder uitgegeven en voor drukloon van stukken eveneens minder; daarentegen voor geneeskundige behoeften meer. Op het artikel bleef f 435,81 ongebruikt.
f 3 360,00	(134) f 3 336,37	f 23,63		
2 925,00	(136) 2 744,19	130,81		
f 6 285,00	f 6 080,56	f 154,44		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
105	c.	straatverlichting . . . . . f	300,00	
				(137) f 2 300,00
				»
				»
		Totaal der VIde afdeeling . . .		f 2 300,00
		Verzameling.		
		Iste afdeeling		f 4 440,00
		IIde »		6 665,00
		IIIde »		6 360,00
		IVde »		6 385,00
		Vde »		6 235,00
		VIde »		2 300,00
				f 32 385,00
		Saba.		
		Iste AFDEELING.		
		Gewestelijk bestuur.		
106		Traktement of verloftraktement, bureelbehoeften en fouragegelden van den gezaghebber, tevens kantonrechter, zoomede vergoeding aan den gezaghebber wegens gemis van inkomsten:		
	a.	traktement of verloftraktement . . . . . f	2 400,00	
	b.	bureelbehoeften	65,00	
	c.	fouragegeld	240,00	
	d.	vergoeding wegens gemis van inkomsten.	450,00	
				f 3 155,00
107		Overtochtsgelden van ambtenaren, geëmployeerden en gepensionneerden met hunne gezinnen, kosten van het geneeskundig onderzoek van aan den dienst in de kolonie verbonden of daarvoor bestemd personeel, gratificatiën voor uitrusting en tegemoetkoming aan ambtenaren en geëmployeerden in de kosten van overplaatsing:		
	a.	overtochtsgelden, enz. . . . . . f	750,00	
	b.	tegemoetkoming in de kosten van overplaatsing	50,00	
				800,00
108		Bindloon en verdere benoodigdheden		25,00
		Totaal der Iste afdeeling		f 3 980,00
		IIde AFDEELING.		
		Justitie en politie.		
109		Toelagen en traktementen of verloftraktementen en bureelbehoeften van ambtenaren bij de justitie en politie:		
	a.	toelagen:		
		1 ambtenaar van het openbaar ministerie. . . . . f 400,00		
		1 griffier. 225,00		
		1 veldwachter 360,00		
			f 985,00	

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 3 800,00	(138) f 2 651,42	"	f 351,42
"	(139) 3 354,69	"	3 354,69
"	(140) 3 904,66^{5}	"	3 904,66^{5}
f 3 800,00	f 9 910,77^{5}	"	f 7 610,77^{5}
f 4 440,00	f 4 526,37	f 544,45	f 630,82
6 615,00	6 231,63	433,37	
6 560,00	5 061,83	1 500,00	201,83
6 385,00	6 385,00	"	
6 285,00	6 080,56	154,44	
3 800,00	9 910,77^{5}	"	7 610,77^{5}
f 34 085,00	f 38 196,16^{5}	f 2 632,26	f 8 443,42^{5}
f 3 155,00	f 3 155,00	"	
800,00	(141) 10,00	f 790,00	
25,00	(142) 45,45	"	f 20,45
f 3 980,00	f 3 210,45	f 790,00	f 20,45

TOELICHTINGEN.

(137) De raming is verminderd met het voor 1907 toegestaan bedrag van f 1500 voor herstellingen aan de gezaghebberswoning.

(138) De uitgaaf beliep f 351,42 meer dan de toegestane som; hoofdzakelijk voor de straatverlichting, ten gevolge van de aanschaffing van benoodigdheden en voor het onderhoud der wegen werd meer dan de toegestane sommen besteed.

(139) Aankoop van eene woning voor den gouvernements-geneeskundige. De post werd door de bijkomende kosten van overdracht overschreden.

(140) Kosten van aanbouw van een steiger.

(141) Verplaatsingskosten van A. Maduro f 10.

(142) Naar de gebleken behoefte is f 20,45 boven de toegestane som besteed.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.				GERAAMD voor 1908.
109	b.	traktementen of verloftraktementen:				
		1 marechaussee 1ste klasse		f 660,00		
		2 marechaussees 2de klasse, à f 600		1 200,00		
					f 1 860,00	
	c.	bureelbehoeften van den griffier			15,00	
						f 2 860,00
110		Verschillende benoodigdheden voor de justitie en politie:				
	a.	voeding van de gevangenen en verdere justitiekosten			f 50,00	
	b.	kleeding van de marechaussees en veldwachters			100,00	
	c.	licht en verdere benoodigdheden.			200,00	
						350,00
		Totaal der IIde afdeeling.				f 3 210,00

IIIde AFDEELING.

Geldelijk beheer.

111		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en bureelbehoeften van den ontvanger, de verdere ambtenaren van 's lands middelen en de personen belast met de werkzaamheden ter posterij en met de postspaarbank, benevens fouragegelden:				
	a.	traktementen of verloftraktementen:				
		1 ontvanger			f 500,00	
		1 ambtenaar van recherche			800,00	
					f 1 300,00	
	b.	toelagen:				
		aan den persoon belast met de werkzaamheden ter posterij te Bottom		f 200,00		
		aan dien te Windwardside		100,00		
		aan den persoon belast met de postspaarbank te Bottom	f 75,00			
		aan idem te Windwardside	75,00			
				150,00		
					450,00	
	c.	bureelbehoeften van den ontvanger			65,00	
	d.	fouragegeld aan den ambtenaar van recherche.			200,00	
						(145) f 2 015,00
112		Kosten, verbonden aan het overbrengen van gouvernementspassagiers, mail-correspondentiën en gouvernementsgoederen naar de andere eilanden der kolonie, zoomede kosten van verzending van brievenmalen naar het buitenland:				
	a.	overbrengen van gouvernementspassagiers enz..			f 3 000,00	
	b.	verzending van brievenmalen naar het buitenland			500,00	
						(147) 3 500,00
113		Verschillende uitgaven:				
	a.	kosten van toezicht op de invordering van het in- en uitvoerrecht en het accijnsrecht			f 25,00	
	b.	kosten van den postdienst			250,00	
	c.	drukwerk, bindwerk, rondbrengen van belastingrekeningen en andere kosten . . .			150,00	
						425,00
		Totaal van de IIIde afdeeling . . .				f 5 940,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906.	
		Meer.	Minder.
f 2 860,00	(143) f 2 448,00	f 412,00	
350,00	(144) 300,10	49,90	
f 3 210,00	f 2 748,10	f 461,90	
f 2 165,00	(146) f 2 077,50	„	f 62,50
3 500,00	(148) 2 350,00	f 1 150,00	
425,00	(149) 454,50	„	29,50
f 6 090,00	f 4 882,00	f 1 150,00	f 92,00

TOELICHTINGEN.

(143) De marechaussees genoten kleinere toelagen dan de voor traktementen toegestane sommen, daar zij niet tot het vaste korps behoorden.
Er bleef f 172 ongebruikt.

(144) Naar de behoefte is f 49,90 minder dan de geraamde som uitgegeven.

(145) Aan elk der met den postspaarbankdienst belaste personen is eene toelage van f 75 toegekend De raming ad f 300 voor 1907 wordt diensvolgens voor 1908 met f 150 verminderd.

(146) De toelage van de personen met den postspaarbankdienst belast werd in 1906 verminderd. Hierdoor bleef er f 87,50 ongebruikt.

(147) Zie de toelichting bij (16)

(148) Ten gevolge van eene wijziging in den dienst, betreffende de verzending van brievenmalen naar het buitenland bleef er f 400 op dezen post ongebruikt.

(149) Hoofdzakelijk voor benoodigdheden voor den postdienst werd naar de behoefte meer dan de geraamde som besteed.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		IVde AFDEELING.			
		Eeredienst en onderwijs.			
114		Toelage aan den Anglikaanschen geestelijke en traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke:			
	a.	toelage aan den Anglikaanschen geestelijke		f 1 200,00	
	b.	traktement of verloftraktement van den Roomsch-Katholieken geestelijke		1 200,00	
					f 2 400,00
115		Traktement of verloftraktement en toelagen van een onderwijzer 3de klasse en van een kweekeling bij de openbare school:			
	a.	traktement of verloftraktement van een onderwijzer		f 1 600,00	
	b.	toelagen:			
		aan dien onderwijzer, als hoofd der school	f 200,00		
		aan een kweekeling	400,00		
				600,00	
					2 200,00
116		Verdere kosten van het onderwijs:			
	a.	huur van een schoolgebouw voor openbare school		f 300,00	
	b.	schoolbehoeften voor die school		200,00	
	c.	schoolbehoeften voor den Anglikaanschen geestelijke		100,00	
	d.	subsidie aan de Roomsch-Katholieke school		800,00	
					(151) 1 400,00
		Totaal der IVde afdeeling			f 6 000,00
		Vde AFDEELING.			
		Plaatselijke kosten.			
117		Traktement of verloftraktement en fouragegeld van den gouvernements-geneeskundige:			
	a.	traktement of verloftraktement		f 2 500,00	
	b.	fouragegeld		200,00	
					f 2 700,00
118		Verschillende uitgaven:			
	a.	geneeskundige behoeften voor onvermogenden		f 250,00	
	b.	verpleging van hulpbehoevende vrijgemaakten		300,00	
	c.	onderstand aan onverzorgde behoeftigen		50,00	
	d.	volksfeest op den verjaardag van H. M. de Koningin		100,00	
	e.	drukloon van stukken en verschillende benoodigdheden		75,00	
	f.	kosten van den voogdijraad		*Memorie.*	
	g.	quarantaine-dienst, verschillende uitgaven voor het visiteeren van ter reede aankomende vaartuigen		180,00	
					(153) 955,00
		Totaal der Vde afdeeling			f 3 655,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 2 400,00	f 2 400,00		
2 200,00	(150) 600,00	f 1 600,00	
1 100,00	(152) 925,00	475,00	
f 5 700,00	f 3 925,00	f 2 075,00	
f 2 700,00	f 2 700,00		
947,00	(154) 1 038,62	„	f 83,62
f 3 647,00	f 3 738,62	„	f 83,62

TOELICHTINGEN.

(150) De voorgenomen regeling van het onderwijs op Saba is in 1906 niet tot stand kunnen komen. Ten gevolge daarvan bleef er f 900 op den post ongebruikt.

(151) Voor huur van een schoolgebouw wordt voor 1908 f 300 uitgetrokken, voor welk bedrag een geschikt gebouw in huur kan worden verkregen. De post was voor 1907 pro *memorie* geraamd.

(152) Ten gevolge van de toekenning van subsidie aan eene bijzondere school, waarop bij de raming niet was gerekend, werd deze post met f 425 overschreden.

(153) De raming van onderdeel *a* is f 50 hooger gesteld overeenkomstig de in de laatste jaren noodig gebleken som.

De raming van onderdeel *b* is met f 42 verlaagd en gesteld op de som, die voor de verpleging thans nog noodig is.

(154) Voornamelijk voor geneeskundige behoeften werd naar de gebleken behoefte meer dan de geraamde som uitgegeven.

Het artikel werd met f 141,62 overschreden.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		VIde AFDEELING.			
		Openbare werken.			
119		Onderhoud en herstelling van de landsgebouwen en eigendommen, zoomede aankoop en onderhoud van benoodigdheden voor de landsgebouwen, onderhoud en herstelling van de straten en wegen en straatverlichting:			
	a.	onderhoud van de landsgebouwen, enz.		f 500,00	
	b.	idem van straten, enz.:			
		gewoon onderhoud	f 400,00		
		voor het plaveien van straten en het aanbrengen van treden in de wegen	600,00		
				1 000,00	
	c.	straatverlichting		200,00	
					(155) f 1 700,00
120		Kosten van aanleg van een steiger			(158) *Memorie.*
		Totaal van de VIde afdeeling			f 1 700,00
		VERZAMELING.			
		Iste afdeeling			f 3 980,00
		IIde „			3 210,00
		IIIde „			5 940,00
		IVde „			6 000,00
		Vde „			3 655,00
		VIde „			1 700,00
					f 24 485,00
		Geheele kolonie.			
		VIIde AFDEELING.			
		Pensioenen, wachtgelden en andere uitgaven van algemeenen aard.			
121		Pensioenen van burgerlijke landsdienaren			(160) f 103 792,00
122		Pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren f 64 888,85[5], waarvoor gesteld			(161) 64 889,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 1 750,00	(156) f 1 232,67^{5}	f 467,32^{5}	
	(157) 8 491,50	„	f 8 491,50
Memorie.	(159) 110,50	„	110,50
f 1 750,00	f 9 834,67^{5}	f 467,32^{5}	f 8 602,00
f 3 980,00	f 3 210,45	f 790,00	f 20,45
3 210,00	2 748,10	461,90	
6 090,00	4 882,00	1 150,00	92,00
5 700,00	3 935,00	2 075,00	
3 647,00	3 738,62	„	83,62
1 750,00	9 834,67^{5}	467,32^{5}	8 602,00
f 24 377,00	f 28 338,84^{5}	f 4 944,22^{5}	f 8 798,07
f 99 709,84^{5}	f 100 039,60^{5}	f 3 752,39^{5}	
66 010,50^{5}	65 388,89^{5}	„	f 500,88^{5}

TOELICHTINGEN.

(155) De post is voor 1908 f 300 lager geraamd, omdat er voor 1907 een verhoogd krediet voor de aanschaffing van schoolmeubelen was aangevraagd.

Er wordt een verhoogd krediet van f 250 aangevaaagd voor herstelling van straten en wegen, ter voorkoming van wegspoeling bij zware regens. Door het aanbrengen van plaveisel op de meest blootgestelde plaatsen zullen de kosten van onderhoud in de toekomst belangrijk minder kunnen bedragen.

(156) De uitgaven bedroegen f 67,32^{5} minder dan de toegestane som.

(157) Kosten van aankoop van een huis voor eene woning van den gezagbebber, waarin tevens raadkamer.

(158) Aangezien vooralsnog niet is uit te maken of de bouw van den steiger in 1907 zal kunnen worden voltooid, wordt de post ook voor 1908 behouden, ten einde eventueel nog te doene uitgaven daaruit te kunnen kwijten.

(159) Aan voorbereidende werkzaamheden werd f 110,50 uitgegeven.

(160) Meer geraamd de pensioenen van:

F. Agterberg		f 1 900,00
mevr. Agterberg—Bruinier		1 860,00
N. F. Galmeijer		297,00
J. H. J. Hamelberg		1 487,50
I. J. Plaate		264,00
C. H. Roxa		580,66
M. J. Selhorst		2 250,00
H. C. Tweeboom		467,50
J. G. F. Zank		522,50
		f 9 629,16
Minder geraamd de pensioenen van:		
J. P. Eskildsen	f 2 100,00	
H. Groen	210,00	
W. H. Hage	1 000,00	
H. Harms	225,00	
C. Hendrik	297,00	
M. F. Perez à Da Costa	280,50	
J. Rijnenberg	768,75	
J. H. Voges	266,66	
G. Windholt	400,00	
		5 547,91
Meer geraamd		f 4 081,25

(161) Meer geraamd de pensioenen van:

wed. J. P. Eskildsen		f 1 200,00
„ H. Groen		105,00
„ W. H. Hage		500,00
„ H. Harms		112,50
„ M. F. Perez à Da Costa		140,25
„ J. Rijnenberg		512,50
„ G. Windholt		200,00
		f 2 770,25
Minder geraamd de pensioenen van:		
wed. A. Brouwer	f 600,00	
„ J. J. Dam	731,50	
„ H. W. de Quartel	574,00	
„ J. W. Galmeijer	112,50	
„ A. H. Hoekstra	530,00	
„ A. L. Martijn	157,50	
„ A. van Dragt	86,40	
„ H. E. van Reigersma	750,00	
„ P. M. Wieske	350,00	
		3 891,90
Minder geraamd		f 1 121,65

Nummers der artikelen	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERDEELEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1908
123		Wachtgelden	f 400,00
124		Onderstanden	(162) 2 257,00
		Totaal der VIIde afdeeling	f 171 338,00
		VIIIste AFDEELING.	
		Onvoorziene uitgaven.	
125		Onvoorziene uitgaven	f 20 000,00
		OVERZICHT.	
		Curaçao	f 496 415,00
		Aruba	54 952,00
		Bonaire	43 547,00
		St. Martin (Nederlandsch gedeelte)	47 781,00
		St. Eustatius	32 385,00
		Saba	24 485,00
			f 699 565,00
		Geheele kolonie	191 338,00
			f 890 903,00

RAMING voor 1907.	UITGAVEN gedaan of nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 400,00	f 1 422,18	„	f 1 022,18
1 430,00	1 611,63	f 645,37	
f 167 550,35	f 168 463,30	f 4 397,76⁵	f 1 523,06⁵
f 20 000,00	f 23 579,93	„	f 3 579,93
501 324,00	f 489 699,87	f 41 648,45	f 34 933,32
47 337,50	44 307,28	12 212,33	1 567,61
45 567,50	42 791,13⁵	6 381,37⁵	5 625,51
50 106,00	45 922,54⁵	4 296,76⁵	2 438,31
34 085,00	38 196,16⁵	2 632,26	8 443,42⁵
24 377,00	28 338,84⁵	4 944,22⁵	8 798,07
f 702 797,00	f 689 255,84	f 72 115,40⁵	f 61 806,24⁵
187 550,35	192 043,23	4 397,76⁵	5 102,99⁵
f 890 347,35	f 881 299,07	f 76 513,17	f 66 909,24

TOELICHTINGEN.

(162) Meer geraamd de onderstanden van:

W. T. H. Arrindell		f 296,67
Th. Martis.		180,00
H. Elsman		750,00
H. van Kwartel.		360,00
		f 1 586,67
Minder geraamd de onderstanden van:		
E. S. A. Hoekstra	f 600,00	
W. E. Marugg	160,00	
		760,00
Meer geraamd . . .		f 826,67

[272. — 9.]

BIJLAGE A VAN DEN UITGEWERKTEN EN TOELICHTENDEN STAAT.

NOMINATIEVE STAAT

DER

PENSIOENEN, WACHTGELDEN EN ONDERSTANDEN VAN BURGERLIJKE LANDSDIENAREN TEN LASTE VAN DE KOLONIE CURAÇAO

VOOR HET DIENSTJAAR

1908.

Volgnummer.	Namen en voornamen der gepensionneerden.	Geboorte-jaar.	Woonplaats.	Laatst bekleede betrekking.	Bedragen.
	Pensioenen.				
1	Appel, Hendrikus Johannes	1847	Curaçao,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	f 430,00
2	Agterberg, geb. Bruinier, Marie Elizabeth	1859	Nederland,	Hoofd van de Wilhelmina-school op Curaçao,	1 860,00
3	Agterberg, Ferdinand	......	Idem,	Hoofd van de Hendrik-school op Curaçao,	1 900,00
4	Baars, Wilhelmus Germanus van	1861	Curaçao,	Roomsch-Katholiek geestelijke van den 2den rang,	600,00
5	Baardman, James	1851	Saba,	Marechaussee,	264,00
6	Barge, mr. Charles Augustinus Henry	1844	Nederland,	Gouverneur van Curaçao,	3 500,00
7	Beaujon, Jan Hendrik	1854	Aruba,	Ambtenaar van recherche,	426,66
8	Beaujon, Jan Hendrik Rudeloff	1838	Curaçao,	Gezaghebber van St. Martin (Nederlandsch ged.),	3 500,00
9	Bercks, Conrad Ludwig	1835	Idem,	Commandant-inspecteur van de brigade marechaussees,	1 133,33
10	Berea, Roberto Antonio	......	St. Martin (N. G.),	Landsschoolonderwijzer,	1 210,00
11	Berkel, Jan Baptist van	1853	Curaçao,	Opzichter bij den vuurtoren op Klein-Curaçao,	525,00
12	Betting, Willem Anris Kornelis	1831	Nederland,	Ambtenaar belast met het toezicht op den in-, uit- en doorvoer,	1 140,00
13	Bienvenu, Auguste Eugène	1850	Curaçao,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	430,00
14	Blom, Luit	1844	Idem,	Ambtenaar van recherche,	800,00
15	Bonsema, Klaas	1858	Nederland,	Leeraar bij het openbaar onderwijs,	1 615,00
16	Borre, Christiaan van	1836	Idem,	Marechaussee,	285,00
17	Bossche, Edouard Dénis Ernest van den	1833	Idem,	Gezaghebber van St. Martin (Nederlandsch ged.),	3 500,00
18	Bremer, Hermanus Johannes	1847	St. Martin (N. G.),	Marechaussee,	189,00
19	Brink, Hendrik van den	1841	Nederland,	Predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente,	1 020,00
20	Broekhuizen, Johannes	1829	Idem,	Marechaussee,	237,50
21	Coronel, Coriolanus van Thijs	1857	Aruba,	Idem,	330,00
22	Cruger, Melville Wood Telemac	1846	St. Eustatius,	Landsschoolonderwijzer,	1 210,00
23	Deelen, Hendrik van	1836	Nederland,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	189,00
24	Dijs, Simon Petrus van der	1835	Curaçao,	Landsfactoor,	320,00
25	Dittmar, Antonius	1835	Idem,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	400,00
26	Doelitzsch, Karel Willem	1830	Nederland,	Marechaussee,	300,00
27	Duyneveldt, Johannes Emilius van	1846	Idem,	Hulpprediker bij de Protestantsche Gemeente van Aruba,	1 200,00
28	Ebben, J. H.	......	Nederland,	Roomsch-Katholiek geestelijke van den 2den rang,	600,00
29	Elsman, Johan George Frederik	1859	Idem,	Deurwaarder bij den raad van justitie en het kantongerecht,	162,50
30	Embden, Arnold Maurits van	1866	Curaçao,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	279,50
31	Eps, Johan Marin Frederik Statius van	1849	Idem,	Assistent-controleur,	660,00
32	Faber, Jan	1847	Nederland,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	458,66
33	Ferguson, Jan	1853	Idem,	Advocaat-generaal,	1 500,00
34	Ferguson, Jan Helenus	1826	Ned. Oost-Indië,	Gezaghebber van Bonaire,	2 275,00
35	Forbes, Jacob Constantijn Bennebroek	1859	Curaçao,	1ste-commies ter griffie van het hof van justitie,	1 100,00
36	Frederik, Alexander	1851	Nederland,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	387,00
37	Führing, Johannes Philippus	1822	Idem,	Landsschoolonderwijzer,	1 466,67
38	Gabida Benito, zich noemende en schrijvende Juan Valdeblanquez	1865	Curaçao,	Marechaussee,	198,00
39	Galmeijer, Francisco Nicolaas	1866	Idem,	Idem,	297,00

Volgnummer.	Namen en voornamen der gepensionneerden.	Geboorte-jaar.	Woonplaats.	Laatst bekleede betrekking.	Bedragen.
40	Gelderen, Isaac van	1824	Curaçao,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	f 256,50
41	Gen, Albertus van der	1849	Idem,	Wachtmeester bij de brigade marechaussees,	616.66
42	Giersbergen, Hubertus van	1841	Idem,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	380,00
43	Gravenhorst, Johan Hendrik Waters	1833	Idem,	Gezaghebber van Bonaire,	2 333,33
44	Groebe, Theophilus George	1838	St. Eustatius,	Gezaghebber van St. Martin (Nederlandsch ged.),	3 500,00
45	Groeneveldt, Johannes	......	Nederland,	Marechaussee,	195,00
46	Hamelberg, Johannes Hermanus Jacobus	1862	Idem,	Postdirecteur,	1 487,50
47	Hans, Alexander van der	1859	Curaçao,	Marechaussee,	180,00
48	Hans, Willem van der	1848	Idem,	Idem,	360,00
49	Haytink, Harmen	1859	Nederland,	Hoofd der school voor uitgebreid onderwijs op Curacçao,	2 550,00
50	Heiloo, William Stafford	1847	St. Eustatius,	Marechaussee,	180,00
51	Heillegger, Henry Alfred	1844	Idem,	Idem,	330,00
52	Heijer, Frederik Hendrik	1850	Curaçao.	Idem,	330,00
53	Henriquez, mr. Salomon Cohen	1827	Idem,	Procureur-Generaal,	3 500,00
54	Hill, David Campbell	1840	St. Eustatius,	Ambtenaar van recherche,	660,00
55	Hoeven, Abraham van der	1861	Nederland,	Predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente,	1 020,00
56	Hoffmann, Guilielmus Petrus Joannes Cornelius Alexander Henricus de	1825	Idem,	Gouvernements-geneeskundige,	900,00
57	Houtman, Albert	1846	St. Martin (N. G.),	Marechaussee,	374,00
58	Jansen, Alphons Maria Johannes	1845	Aruba,	Roomsch-Katholiek geestelijke van den 2den rang,	600,00
59	Jolley, James	1832	Curaçao,	Hospitaalmeester,	1 040,00
60	Jonckheer, Willem August	1855	Idem,	Landsschoolonderwijzer,	1 100,00
61	Jonckheer, Jacques Joseph	1851	Nederland,	Gezaghebber van St. Eustatius,	1 125,00
62	Jonkhout, Samuel F.	......	Curaçao,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	495,00
63	Kerkhof, Willem	1832	Nederland,	Bode bij den Kolonialen Raad,	600,00
64	Koolwijk, Antonius Johannes van	1836	Idem,	Roomsch-Katholiek geestelijke van den 2den rang,	360,00
65	Kriek, Johannes Franciscus	1851	Idem,	Marechaussee,	264,00
66	Lampe, Pieter Johan Casper	1832	Aruba,	Griffier bij het kantongerecht,	1 000,00
67	Lee, Pieter Jacobus van der	1840	Bonaire,	Marechaussee,	195,00
68	Liefde, Roelof de	1859	Nederland,	Idem,	231,00
69	Masseur, Louis Charles Jean	1867	Idem,	Idem,	214,50
70	May, J. A.	......	Idem,	Gouvernements-geneeskundige,	600,00
71	Meerendonk, Adriaan van den	1837	Idem,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	380,00
72	Mensche, Johan Adam David	1844	Curaçao,	Marechaussee,	363,00
73	Möller, Joseph	1849	Idem,	Gezaghebber van St. Martin (Nederlandsch ged.),	3 500,00
74	Monart, Johan Frederik	1855	Idem,	Marechaussee,	418,00
75	Mulder, Laurentius Wilhelmus	1843	Saba,	Roomsch-Katholiek geestelijke van den 2den rang,	720,00
76	Muller, George Christiaan Statius	1837	Curaçao,	Kantonrechter,	2 000,00
77	Nederlans, François	1851	Idem,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	458,66
78	Nieuwland, Luitzen	1861	Nederland,	Idem,	550,00
79	Olivier, Frans Johannes	1850	Idem,	Administrateur van financiën,	3 500,00
80	Peterson, John Charles	1854	St. Martin (N.G.),	Marechaussee,	330,00
81	Pietersz, Hendrik Johannes	1848	Curaçao,	Commies ter administratie van financiën,	675,00

Volgnummer.	Namen en voornamen der gepensionneerden.	Geboorte-jaar.	Woonplaats.	Laatst bekleede betrekking.	Bedragen.
82	Plaate, Isaac Joseph, zich noemende en teekenende Johannes Plaate	1865	Curaçao,	Marechaussee,	f 264,00
83	Quast Hz., Jan Hendrik	1850	Idem,	Griffier van het hof van justitie,	2 000,00
84	Rheder, Petrus Adolf	1861	Idem,	Marechaussee,	180,00
85	Ribbius, mr. Roelof Marius	1853	Nederland,	Voorzitter van het hof van justitie,	2 583,33
86	Romondt, Charles Clément Jules van	1856	Idem,	Gouvernements-secretaris,	2 795,00
87	Rozenberg, Louis	1838	Aruba,	Deurwaarder bij het kantongerecht,	275,00
88	Rozea, Charles Henry	. . . . . .	St. Martin (N. G.),	Deurwaarder bij den raad van justitie en het kantongerecht,	580,66
89	Salomé, José Rafael	1854	Curaçao,	Marechaussee,	330,00
90	Schlag, Johann Georg Heinrich	1856	Bonaire,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	550,00
91	Schotborgh, Casiano Martis	1844	Curaçao,	Marechaussee,	320,00
92	Schotborgh, Hendrik Lodewijk	1837	Idem,	Opzichter bij den vuurtoren op Klein-Curaçao,	510,00
93	Schretlen, Daniel Dominicus Andreas	1834	Venezuela,	Marechaussee,	346,50
94	Seiler, Jacobus Benjamin Petro Louis	1837	Suriname,	Gouvernements-geneeskundige,	600,00
95	Selhorst, Marinus Jules	1860	Nederland,	Directeur van het departement van openbare werken,	2 250,00
96	Strickx, Egidius	1843	Bonaire,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	444,33
97	Supheert, Kasper	1857	Nederland,	Predikant bij de Protestantsche Gemeente van Bonaire,	840,00
98	Tacklin, Richard	1841	St. Martin (N. G.),	Marechaussee,	370,00
99	Thielen, Jacob	1834	Curaçao,	Gezaghebber van Aruba,	2 200,00
100	Timmer, Casten Lodewijk	1845	Nederland,	Opzichter bij het bouwdepartement,	1 000,00
101	Tweeboom, Henri Coenraad	1866	Curaçao,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	467,50
102	Veen, Sjoerd van der	1866	Nederland,	Marechaussee,	165,00
103	Veer, Johannes Raapzaat Gillard de	1849	Idem,	Administrateur van financiën,	3 230,00
104	Veeris, Christoffel Hermanus	1814	Curaçao,	Seinmeester,	250,00
105	Veeris, Jacob Lodewijk	1847	Idem,	Idem,	291,66
106	Vegt, Willem Frederik	1839	Bonaire,	Ambtenaar van recherche,	210,00
107	Verheijen, Hendrikus	1837	Nederland,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	473,00
108	Voges, Johannes Ludovicus Baptiste	1844	St. Martin (N. G.),	Ambtenaar van recherche,	317,33
109	Vos, Johan de	1846	Curaçao,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	430,00
110	Wagenaar, Johan Adam David	1863	Idem,	Marechaussee,	197,31
111	Wiegenraad, Louis Lambertus	1839	Nederland,	Brigadier bij de brigade marechaussees,	400,00
112	Wiersma, Jitze	1857	Idem,	Marechaussee,	297,00
113	Willems, Jacobus	1856	Curaçao,	Idem,	330,00
114	Zank, Johann Gustav Franz	1858	Nederland,	Idem,	522,50
					f 103 791,09
	Wachtgelden.				
1	Ponne Sjoerdzoon, Gerrit Sjoerd	1855	Curaçao,	Rechercheur,	f 400,00
	Onderstanden.				
1	Arrindell, W.	. . . . . .	St. Martin (N. G.),	Onderwijzer,	f 266,67
2	Elsmann, H.	. . . . . .	St. Eustatius,	Griffier bij den raad van justitie en het kantongerecht, tevens belast met de posterij,	750,00
3	Galmeijer, W. H.	. . . . . .	Curaçao,	Seinwachter,	160,00
4	Hollander, J. A.	. . . . . .	Idem,	Idem,	160,00
5	Kwartel, Hendrik van	. . . . . .	Idem,	Baas timmerman,	360,00
6	Lasten, J. A. Johannes Lijksteen	. . . . . .	Idem,	Wachter bij het krankzinnigen-gesticht,	180,00
7	Martis, Th.	. . . . . .	Idem,	Veldwachter,	180,00
8	Neuman, E.	. . . . . .	Idem,	Seinmeester,	200,00
					f 2 256,67

[272. — 11. [1]]

RAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN van de kolonie Curaçao voor het dienstjaar 1908.

Benaming der middelen en inkomsten.

Curaçao.

A. *Belastingen.*

	Benaming der middelen en inkomsten		Beloop per middel of inkomst.
a.	Belasting op den invoer	f	92 000,00
b.	Uitvoerrecht op metaalertsen en alle soort van phosphorzure kalk, gewonnen op de eilanden Curaçao en Klein-Curaçao		500,00
c.	Zegelrecht		8 500,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd		15 000,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier		76 000,00
f.	Recht van successie en van overgang		3 000,00
g.	Belasting op loterijen		*Memorie.*
h.	Belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken		2 000,00
i.	Belasting op de opdracht van onroerende zaken		3 000,00
k.	Licht- en bakengeld		2 700,00
l.	Haven- en veiligheidsrecht		5 300,00
m.	Loodsgelden		28 000,00
n.	Belasting op grondeigendommen		66 000,00
o.	Belasting op veer- en vrachtponten		900,00
p.	Belasting op het houden van rijtuigen en op de uitoefening van het bedrijf van stalhouder		2 000,00
q.	Slachtgeld van vee in het eerste district		7 000,00
r.	Belasting op het houden van honden		800,00
s.	Inkomstenbelasting		18 000,00
		f	330 700,00

B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*

				Beloop per middel of inkomst.
a.	Leges		f	1 000,00
b.	Boeten			500,00
c.	Inkomsten van de posterij:			
	a. gewone inkomsten	f 26 000,00		
	b. vordering wegens transitrechten	*Memorie.*		
				26 000,00
d.	Emolumenten ter griffie van het hof van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas		f.	400,00
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën			100,00
f.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken			150,00
g.	Pachtgelden van domaniale gronden in de buitendistricten			4 000,00
h.	Verkoop van havenreglementen			50,00
i.	Inkomsten van de vleeschhal			2 300,00
k.	Agio op verkochte wissels			*Memorie.*
l.	Rente van het kapitaal, vroeger op het grootboek der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het West-Indisch pensioenfonds			5 000,00
m.	Inkomsten van de gouvernementsbank			9 000,00
n.	Salaris van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas			500,00
o.	Concessierechten:			
	voor het graven en wegvoeren van phosphorzure kalk van het eiland Klein-Curaçao	f 1 500,00		
	voor de exploitatie van bruggen over de haven en het Waaigat	500,00		
	voor de exploitatie van de waterwerken	*Memorie.*		
	voor de exploitatie van de electrische werken	100,00		
				2 100,00
p.	Schoolgelden			13 000,00
q.	Inhouding op de jaarwedde van den postdirecteur, wegens het gebruik van een landsgebouw als woning			300,00
r.	Emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen op den in-, uit- en doorvoer			8 000,00
s.	Emolumenten ten kantore van den administrateur van financiën voor het in- en uitklaren van schepen vóór en na kantoortijd			1 500,00
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken			1 000,00

[1]) N°. 10. Nominatieve staat der pensioenen van weduwen en nagelaten minderjarige kinderen van burgerlijke landsdienaren, ten laste van de kolonie Curaçao over het dienstjaar 1907, is *niet* gedrukt, maar ter griffie neergelegd, ter inzage van de leden.

	Beloop per middel of inkomst.
v. Terugbetaling door de telegraafkabelmaatschappij van gelden, ter zake van de haar verleende garantie uit de koloniale kas ontvangen	*Memorie.*
aa. Rente van verleende kredieten voor landbouw en damaanleg en afbetaling op die voorschotten	f 2 700,00
bb. Alle andere ontvangsten	2 500,00
	f 80 100,00

VERZAMELING.

Belastingen	f 330 700,00
Inkomsten van onderscheiden aard	80 100,00
	f 410 800,00

Aruba.

A. *Belastingen.*

a. Invoerrecht	f 5 000,00
b. Uitvoerrecht op stapelproducten (met inbegrip van phosphorzure kalk)	7 000,00
c. Zegelrecht	1 100,00
d. Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	800,00
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	10 000,00
f. Recht van successie en van overgang	*Memorie.*
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*
h. Belasting op publieke verkoopingen	50,00
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	50,00
k. Licht- en bakengeld	1 000,00
l. Anker en tonnegeld	6 000,00
n. Grondbelasting	2 600,00
r. Belasting op het houden van honden	200,00
s. Inkomstenbelasting	1 400,00
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*
	f 35 200,00

B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*

a. Leges	f 400,00
b. Boeten	50,00
c. Inkomsten van de posterij	1 000,00
d. Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	40,00
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	20,00
g. Pachtgelden van gouvernementsgronden	3 000,00
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*
v. Vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk	20 000,00
w. Vergunning om goud, zilver en koper te delven	3 750,00
bb. Alle andere ontvangsten	50000
	f 28 760,00

VERZAMELING.

	Beloop per middel of inkomst.
Belastingen	f 35 200,00
Inkomsten van onderscheiden aard	28 760,00
	f 63 960,00

Bonaire.

A. *Belastingen.*

a. Invoerrecht	f 10 500,00
b. Uitvoerrecht op stapelproducten	8 000,00
c. Zegelrecht	950,00
d. Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	800,00
e. Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	7 500,00
f. Recht van successie en van overgang	*Memorie.*
g. Belasting op loterijen	*Memorie.*
h. Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*
i. 2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	150,00
k. Licht- en bakengeld	350,00
l. Ankergeld	1 000,00
r. Belasting op het houden van honden	100,00
s. Inkomstenbelasting	900,00
t. 2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*
	f 30 250,00

B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*

a. Leges	*Memorie.*
b. Boeten	*Memorie.*
c. Inkomsten van de posterij	f 800,00
d. Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*
f. Pakhuishuur van in entrepôt aanwezige sterke dranken	*Memorie.*
g. Pachtgelden van gouvernementsgronden	1 250,00
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*
u. Bundergelden van gouvernementsgronden in concessie afgestaan	400,00
bb. Alle andere ontvangsten	300,00
	f 2 800,00

VERZAMELING.

Belastingen	f 30 250,00
Inkomsten van onderscheiden aard	2 800,00
	f 33 050,00

St. Martin.

(Nederlandsch gedeelte.)

A. *Belastingen.*

		Beloop per middel of inkomst.
a.	Invoerrecht	f 8 500,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	2 000,00
c.	Zegelrecht	700,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	500,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 000,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	200,00
k.	Licht- en bakengeld	100,00
l.	Havengeld	250,00
r.	Belasting op het houden van honden	100,00
s.	Inkomstenbelasting	1 100,00
		f 14 450,00

B. *Inkomsten van onderscheiden aard*

a.	Leges	*Memorie.*
b.	Boeten	*Memorie.*
c.	Inkomsten van de posterij	f 1 000,00
d.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*
y.	Steigergelden	400,00
aa.	Rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop	800,00
bb.	Alle andere ontvangsten	25,00
		f 2 275,00

VERZAMELING.

Belastingen	f 14 450,00
Inkomsten van onderscheiden aard	2 275,00
	f 16 725,00

St. Eustatius.

A. *Belastingen.*

		Beloop per middel of inkomst.
a.	Invoerrecht	f 2 000,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	600,00
c.	Zegelrecht	300,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	100,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 100,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	f 50,00
r.	Belasting op het houden van honden	50,00
s.	Inkomstenbelasting	200,00
t.	2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen	*Memorie.*
		f 4 400,00

B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*

a.	Leges	*Memorie.*
b.	Boeten	*Memorie.*
c.	Inkomsten van de posterij	f 500,00
d.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	25,00
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*
g.	Pachtgelden van gouvernementsgronden	15,00
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*
y.	Steigergelden	*Memorie.*
aa.	Rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop	440,00
bb.	Alle andere ontvangsten	100,00
		f 1 080,00

VERZAMELING.

Belastingen	f 4 400,00
Inkomsten van onderscheiden aard	1 080,00
	f 5 480,00

Saba.

A. *Belastingen.*

a.	Invoerrecht	f 2 400,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	100,00
c.	Zegelrecht	200,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	500,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 450,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	25,00
l.	Ankergeld	250,00
r.	Belasting op het houden van honden	25,00
s.	Inkomstenbelasting	150,00
t.	2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*
		f 5 100,00

	Beloop per middel of inkomst.
B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*	
a. Leges	*Memorie.*
b. Boeten	*Memorie.*
c. Inkomsten van de posterij	f 1 000,00
d. Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	*Memorie.*
e. Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*
t. Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*
z. Opbrengst van de telephonische verbinding	100,00
bb. Alle andere ontvangsten	*Memorie.*
	f 1 100,00

VERZAMELING.

Belastingen	f 5 100,00
Inkomsten van onderscheiden aard	1 100,00
	f 6 200,00

GEHEELE KOLONIE.

Inkomsten van onderscheiden aard.

	Beloop per middel of inkomst.
a Korting op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen...	f 29 000,00
b. Teruggave van door de koloniale kas bestreden kosten van de koloniale postspaarbank	f 1 400,00
	f 30 400,00

C. *Bijdrage uit 's Rijks schatkist.*

Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der koloniale middelen	f 324 288,00

OVERZICHT.

Curaçao	f 410 800,00
Aruba	63 960,00
Bonaire	33 050,00
St. Martin (Nederlandsch gedeelte)	16 725,00
St. Eustatius	5 480,00
Saba	6 200,00
	f 536 215,00

GEHEELE KOLONIE.

Inkomsten van onderscheiden aard	30 400,00
Subsidie	324 288,00
	f 890 903,00

[N°. 272. 12.]

TOELICHTING

VAN DE

RAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN

VAN DE

KOLONIE CURAÇAO

VOOR HET DIENSTJAAR

1908.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
	Curaçao.		
	A. **Belastingen.**		
a.	Belasting op den invoer	f 92 000,00	f 92 000,00
b.	Uitvoerrcht op metaalerts en alle soort van phosphorzure kalk, gewonnen op de eilanden Curaçao en Klein-Curaçao	500,00	500,00
c.	Zegelrecht	8 500,00	8 500,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd.	15 000,00	15 000,0[illegible]
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	76 000,00	73 000,0[illegible]
f.	Recht van successie en van overgang	3 000,00	3 000,0[illegible]
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*
h.	Belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken	2 000,00	1 800,0[illegible]
i.	Belasting op de opdracht van onroerende zaken	3 000,00	3 000,0[illegible]
k.	Licht- en bakengeld	2 700,00	2 700,0[illegible]
l.	Haven- en veiligheidsrecht	5 300,00	5 300,0[illegible]
m.	Loodsgelden	28 000,00	28 000,0[illegible]

Verschil voor 1908. Meer.	Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
„	„	f 99 982,68[5]	f 98 919,09	De raming, die voor 1907 met f 2000 werd verhoogd, is voor 1908 op f 92 000 behouden. De opbrengst over 1906 bedroeg wel is waar op eene kleine som na f 100 000, welke bedroeg in 1905 zelfs met bijna f 3000 werd overtroffen, maar, aangezien het afgeloopen jaar een teruggang van ongeveer f 3000 aanwijst en het in verband met den in 1907 verwacht wordenden zeer ruimen oogst van voedingsmiddelen aan te nemen is, dat de op te doene voorraad ook aan 1908 ten goede zal komen, waardoor de invoer verminderen zal, zoo komt het voorzichtig voor het ramingscijfer voor 1907 te behouden.
„	„	503,50	100,70	In het afgeloopen jaar werd eene lading phosphorzure kalk van van het eiland Klein-Curaçao verscheept, waarop f 503,50 aan uitvoerrecht werd betaald. Daar de exploitatie niet op groote schaal plaats vindt en waarschijnlijk geen grootere uitbreiding verkrijgen zal, blijft de raming voor 1908 op het voor 1907 vastgesteld cijfer bepaald.
„	„	7 724,32	8 666,58	De opbrengst beliep ongeveer f 775 minder dan de geraamde som, hetgeen hoofdzakelijk daaraan is toe te schrijven, dat er in het afgeloopen jaar weinig overdrachten van vaste goederen in vergelijking met vorige jaren hebben plaats gehad. In het vooruitzicht op eene verbetering wordt de raming van het zegelrecht op f 8500 behouden.
„	„	14 426,00	15 077,80	De raming is op de gemiddelde opbrengst over 5 jaren behouden, hoewel in 1906 f 574 minder werd ontvangen. Door verscherpt toezicht zal eene hoogere opbrengst kunnen worden verkregen.
f 3 000,00	„	90 017,74	76 200,06	De belangrijk hoogere opbrengst in 1906 is hoofdzakelijk toe te schrijven aan den verbeterden toestand der bevolking, die uit de stroohoedenfabricage ruimere inkomsten trok, terwijl de teelt van enkele voedingsgewassen ten gevolge van het gunstig regenseizoen reeds in het laatste gedeelte van het jaar resultaten opleverde en mede bijdroeg tot verbetering van den toestand. Bovendien zal de op het eind van 1906 ingestelde verscherpte contrôle op den op- en uitslag van spiritualiën van gunstigen invloed op de opbrengst van het middel zijn geweest. De raming voor 1908 werd op het gemiddeld cijfer, over 5 jaren verkregen, gesteld.
„	„	2 792,74	3 235,10	
„	„	„	„	Daar slechts liefdadigheidsloterijen een enkelen keer toegestaan worden, kan er op eene opbrengst van dit middel niet gerekend worden, weshalve de raming pro memorie gesteld is.
200,00	„	2 791,30[5]	2 347,15	Op grond van de opbrengst in 1905 en 1906 is de raming f 200 hooger gesteld. Daar de opbrengst wisselvallig is werd de gemiddelde ontvangst over 5 jaren niet als grondslag aangenomen.
„	„	3 324,23	4 951,42	De raming voor 1906, naar de gemiddelde opbrengst over 5 jaren gesteld, werd reeds voor 1907, met het oog op de ontvangst over 1905, met de helft verminderd en op f 3000 bepaald. In 1906 bedroeg de opbrengst iets meer dan in 1905. Voor de raming voor 1908 wordt de ontvangst over de beide laatst genoemde jaren gevolgd.
„	„	2 639,90	2 727,86	De opbrengst van dit middel, die in 1905 geleden had ten gevolge van de tijdelijke stremming der zeilscheepvaart op Venezuela, is in 1906 weer toegenomen, in verband waarmede de raming voor 1907 ook voor 1908 is behouden.
„	„	5 428,13	5 362,93	Als voren.
„	„	28 585,58[5]	28 897,62	De mindere opbrengst in 1906, vergeleken met die over 1905, is het gevolg daarvan, dat de stoomvaart voor het vervoer van vee tusschen Cuba en Venezuela, waarbij Curaçao werd aangeloopen, tijdelijk gestaakt werd bij het ontstaan van revolu-

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
n.	Belasting op grondeigendommen	f 66 000,00	f 65 000,00
o.	Belasting op veer- en vrachtponten.	900,00	900,00
p.	Belasting op het houden van rijtuigen en op het uitoefenen van het bedrijf van stalhouder.	2 000,00	2 200,00
q.	Slachtgeld van vee in het eerste district	7 000,00	7 000,00
r.	Belasting op het houden van honden	800,00	700,00
s.	Inkomstenbelasting	18 000,00	20 000,00
		f 330 700,00	f 328 600,00
	B. Inkomsten van onderscheiden aard.		
a.	Leges	f 1 000,00	f 1 300,00
b.	Boeten.	500,00	550,00
c.	Inkomsten van de posterij: *a.* gewone inkomsten . . . . f 26 000 *b.* vordering wegens transitrechten . . . . *Memorie.*	26 000,00	26 000,00
d.	Emolumenten ter griffie van het hof van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	400,00	400,00

Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
				tionnaire bewegingen in eerstgenoemde Republiek. Hoewel het loodsgeld zoowel in 1904 als in 1905 meer dan f 30 000 heeft opgebracht, wordt de raming ad f 28000 overeenkomstig de ontvangst in 1906 behouden.
f 1 000,00	„	f 65 906,57	f 74 950,39	De raming voor 1906 was naar een hoogeren aanslag berekend dan het na de in dat jaar plaats gevonden schatting daarvoor vastgesteld bedrag. De opbrengst over 1906 bleef in verband daarmede beneden de raming. Voor 1908 is het bedrag van den aanslag als grondslag aangenomen, waarbij echter rekening is gehouden met vrijstellingen wegens onverhuurde of onbewoonde huizen.
„	„	950,00	926,40	De opbrengst beliep f 50 meer dan geraamd was. De raming voor 1908 is naar de gemiddelde opbrengst op f 900 behouden.
„	„	(5 930,85)	„	(Belasting voor de weerbaarheid, voor 1908 vervallen).
„	f 200,00	2 010,00	2 414,00	Daar de aanslag van deze belasting in de laatste jaren teruggegaan is, wordt de raming voor 1908 f 200 lager gesteld dan die voor 1907.
„	„	7 905 95	7 163,48	De raming is naar de gemiddelde opbrengst op f 7000 behouden, ofschoon de opbrengst in 1906 ruim f 900 meer bedragen heeft. Hoewel de voortdurend scherpe contrôle tot de toegenomen opbrengst in 1904 en 1905 zal hebben bijgedragen, is het ook aan te nemen, dat de verbeterde algemeene toestand der bevolking op die stijging van invloed is geweest.
100,00	„	805,50	841,00	De raming is op f 800 gesteld overeenkomstig de gemiddelde ontvangst en op grond van de in 1905 en 1906 toegenomen opbrengst.
„	2 000,00	10 676,22	10 676,22	De aanslag over 1906/1907 bedroeg bij het vaststellen van de raming voor 1908 ruim f 18 000, na aftrek van het bedrag der door den raad van beroep bevolen ontheffingen. De belasting werd met 1 Mei 1906 ingevoerd; het bedrag der ontvangst, na aftrek van evenbedoelde verminderingen, bedraagt niet veel minder dan het 2/3 deel van den aanslag.
f 4 300,00	f 2 200,00	f 352 401,22[5]	f 543 457,80	
„	f 300,00	f 1 042,35	f 1 352,07	De raming is op f 1000 gesteld, aangezien de ontvangst gestadig afneemt. Het middel is uit den aard der zaak wisselvallig in de opbrengst.
„	50,00	215,70	542,04	Ook dit middel is van zeer wisselvalligen aard; tegen f 867,50 in 1904 bedroeg de opbrengst in 1906 slechts f 215,70. De raming wordt in verband hiermede f 50 lager gesteld.
„	„	38 000,00	28 952,21	De gewone ontvangsten in 1906 hebben ± f 25 000 bedragen, voor zoover deze som reeds nu kan worden vastgesteld. Bovendien werd er eene som van f 12 466,86[5] wegens door verschillende landen verschuldigde transitrechten ontvangen, waaronder f 9805,90 uitmakende het saldo van hetgeen door de postadministratie van Venezuela nog over het jaar 1903 verschuldigd was. De raming van f 26 000 voor de gewone inkomsten kan voor 1908 worden behouden op grond van de opbrengst in het afgeloopen jaar. Vermits het niet bekend is of er in 1908 betalingen zullen geschieden ter zake van vorderingen wegens transitrechten, door Venezula over vorige jaren verschuldigd en waarvan de aanzuivering gewaarborgd werd, zoo is bedoelde post pro memorie geraamd.
„	„	352,60	399,36[5]	Het middel is van wisselvalligen aard; de opbrengst bleef in 1906 f 47,40 bij de geraamde som ten achter. De raming voor 1907 ad f 400 wordt overgenomen, daar de opbrengst in de 3 vooraf gaande jaren die som heeft overtroffen.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.		Raming voor	
			1908.	1907.
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën		f 100,00	f 150,00
f.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken		150,00	100,00
g.	Pachtgelden van domaniale gronden in de buitendistricten		4 000,00	2 500,00
h.	Verkoop van havenreglementen		50,00	50,00
i.	Inkomsten van de vleeschhal		2 300,00	2 200,00
k.	Agio op verkochte wissels		Memorie	Memorie.
			„	(1 400,00)
l.	Rente van het kapitaal, vroeger op het Grootboek der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het West-Indische pensioenfonds		5 000,00	4 950,00
m.	Inkomsten van de Gouvernementsbank		9 000,00	9 000,00
n.	Salaris van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas		500,00	500,00
o.	Concessierechten:			
	voor het graven en wegvoeren van phosphorzure kalk van het eiland Klein-Curaçao	f 1 500,00		
	voor de exploitatie van de bruggen over de haven van het Waaigat . . .	500,00		
	voor de exploitatie van de waterwerken	Memorie.		
	voor de exploitatie van de electrische werken.	100,00		
			2 100,00	2 100,00
p.	Schoolgelden		13 000,00	13 000,00
q.	Inhouding op de jaarwedde van den postdirecteur wegens het gebruik van een landsgebouw als woning		300,00	300,00

Verschil voor 1908. Meer.	Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
„	f 50,00	f 112,58	f 730,28	Bij de in 1906 getroffen nieuwe regeling betreffende de berging van ontvlambare oliën werd het tarief van het bergloon verlaagd. Dit middel bracht daardoor minder op dan geraamd was, waarom de raming voor 1908 op denzelfden grond is verlaagd en op f 100 is gesteld.
f 50,00	„	170,08	131,11	De raming is f 50 hooger dan gesteld dan in 1907 in verband met de opbrengst over 1905 en 1906.
1 500,00	„	4 888,49	2 871,94	De belangrijk hoogere opbrengst is het gevolg van de inning van vele achterstallige posten. Het resultaat is te danken aan de in Mei 1906 ingevoerde nieuwe regeling van het districtsbeheer, in verband waarmede in de toekomst eene geregelde inning van de pachtpenningen mag worden te gemoet gezien en voor 1908 minstens op eene opbrengst van f 4000 zal kunnen gerekend worden.
„	„	37,80	52,34	De havenreglementen worden afgegeven aan vaartuigen, die voor het eerst of na langen tijd weder de haven bezoeken. De opbrengst is dus wisselvallig.
100,00	„	2 581,50	2 360,70	Met het oog op de in de drie laatste jaren toegenomen opbrengst is de raming op f 2300 gesteld.
„	„	110,00	348,26	De raming pro memorie is behouden: 1°. omdat er waarschijnlijk niet veel zal worden getrokken, en 2°. omdat de koers van den Nederlandschen wissel op het hoofdeiland voortdurend al pari is.
„	(1 400,00)	(1 442,39⁵)	„	(Inkomsten van de bakkerij. Voor 1908 niet geraamd met het oog op het voornemen om de landsbakkerij in eene garnizoensbakkerij om te zetten.)
50,00	„	4 950,00	5 617,48	Overeenkomstig de opbrengst in 1905 is de raming op f 5000 gesteld. Het juiste bedrag der opbrengst over 1906 was bij de raming niet bekend, weshalve het beloop der raming van 1906 als het cijfer der opbrengst werd aangenomen.
„	„	13 507,08⁵	9 498,53	De in 1906 geboekte opbrengst stelt de winst voor over 1905. In het afgeloopen jaar werden echter belangrijke sommen terugbetaald zonder verderen uitzet. Niettegenstaande de in de laatste 5 jaren toegenomen opbrengst wordt om die reden de raming ad f 9000 behouden.
„	„	430,94	501,56	De opbrengst is afwisselend. De raming is naar de gemiddelde ontvangst berekend.
„	„	1 897,93	864,79	Er werd in 1906 f 1 530,64 ontvangen ter zake van concessierecht van uit Klein-Curaçao verscheepte phosphorzure kalk, van welken uitvoer sub lit. *b* (belastingen) melding is gemaakt. Verder werd uit de opbrengst der bruggen f 367,29 verkregen. Noch de exploitatie der waterwerken noch die van de electrische centrale bracht genoegzaam op om de bedongen uitkeering aan de koloniale kas mogelijk te maken.
„	„	11 814,11	13 250,42	Hoewel de opbrengst in 1906 de raming ad f 13 000 niet heeft kunnen bereiken, wordt dat bedrag als ramingscijfer voor 1908 behouden, op grond van hetgeen thans aan schoolgeld per maand verschuldigd wordt.
„	„	287,50	295,83	De woning was in 1906 eenigen tijd niet betrokken wegens herstellingen.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
r.	Emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen op den in-, uit- en doorvoer.	f 8 000,00	f 7 000,00
s.	Emolumenten ten kantore van den administrateur van financiën voor het in- en uitklaren van schepen vóór en nà kantoortijd	1 500,00	1 500,00
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken.	1 000,00	„
u.	Terugbetaling door de telegraafmaatschappij van gelden ter zake van de haar verleende garantie uit de koloniale kas ontvangen	*Memorie.*	*Memorie.*
aa.	Rente van verleende kredieten voor landbouw en den aanleg en afbetaling op die voorschotten	2 700,00	500,00
bb.	Alle andere ontvangsten	2 500,00	2 500,00
		f 80 100,00	f 76 000,00
	Verzameling.		
	Belastingen	f 330 700,00	f 328 600,00
	Inkomsten van onderscheiden aard	80 100,00	76 000,00
		f 410 800,00	f 404 600,00
	Aruba.		
	A. **Belastingen.**		
a.	Invoerrecht	f 5 000,00	f 4 500,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten (met inbegrip van phosphorzure kalk).	7 000,00	6 000,00
c.	Zegelrecht	1 100,00	1 100,00

Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902–1906.	TOELICHTINGEN.
f 1 000,00	„	f 11 425,00	f 8 795,39	De opbrengst is belangrijk hooger dan de geraamde som geweest, omdat er vele goederen in opslag werden aangebracht, in welke gevallen emolumenten verschuldigd werden. De raming wordt verhoogd, waarbij echter rekening gehouden wordt met de opbrengst in de vier voorafgaande jaren, daar die over 1906 als exceptioneel hoog is te beschouwen.
„	„	1 735,00	1 546,67	Ook deze emolumenten hebben in 1906 ruimer gevloeid dan in het daaraan voorafgaande jaar. De opbrengst is uit den aard der zaak weinig stabiel, weshalve de raming op de gemiddelde opbrengst, verkregen in de 3 jaren dat deze emolumenten aan de koloniale kas werden getrokken, is gesteld.
1 000,00	„	„	„	Van af 1 November 1906 komen deze emolumenten ten bate van de koloniale kas.
„	„	„	2 494,18	Door bijzondere omstandigheden bracht de kabel in 1902, 1903 en 1906 zooveel op, dat er eene uitkeering aan de koloniale kas kon geschieden. Dit zal mogelijk ook in 1907 het geval zijn met het oog op de sluiting van de kantoren der maatschappij in Venezuela, als gevolg waarvan vele telegrammen van daar op Curaçoa ter verzending werden aangeboden, en voor die Republiek bestemde berichten hier werden ontvangen. In gewone omstandigheden is het echter niet te verwachten, dat er eene uitkeering aan de kolonie zal geschieden, aangezien die uitkeering eerst plaats vindt wanneer de maatschappij f 21 000 boven het haar gegarandeerd minimum van f 45 000 ontvangen heeft.
2 200,00	„	111,52	111,52	In 1906 bleef de opbrengst beneden de raming, daar aan een der schuldenaren uitstel van de gedeeltelijke afbetaling op voorschot werd verleend, op grond van het slechte seizoen in 1905/1906, waardoor de resultaten van den landbouw zeer gering waren.
„	„	2 076,87	7 463,86	Uit den aard der zaak valt er geen staat te maken op het cijfer der opbrengst van dit middel. In verband met de ontvangst over vorige jaren kan de raming op f 2500 worden gehandhaafd.
f 5 900,00	f 1 800,00	f 97 189,45	f 88 180,54[5]	
f 4 300,00	f 2 200,00	f 352 401,22[5]	f 343 457,80	
5 900,00	1 800,00	97 189,45	88 180,54[5]	
f 10 200,00	f 4 000,00	f 449 590,67[5]	f 431 638,34[5]	
f 500,00	„	f 5 594,41[5]	f 4 977,16	Op grond van de in de drie laatste jaren verkregen opbrengst is de raming f 500 hooger gesteld. De in vergelijking met 1905 met ruim f 700 toegenomen opbrengst in 1906 is toe te schrijven aan den bevredigenden algemeenen toestand der bevolking, waardoor de invoer gestegen is.
1 000,00	„	8 216,54	6 341,43	De opbrengst in 1906 bedroeg belangrijk meer dan de raming en overtrof ook die van het jaar te voren. Dit is aan den ruimeren uitvoer van phosphaat toe te schrijven dan waarop bij de raming was gerekend. Aangezien de exploitatie der phosphaatmijnen ook in 1908 met kracht zal worden voortgezet, wordt de raming van het artikel f 1000 hooger gesteld.
„	„	959,20	1 198,90	

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	f 800,00	f 800,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en wijn en bier	10 000,00	6 000,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen	50,00	50,00
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	50,00	50,00
k.	Licht- en bakengeld	1 000,00	800,00
l.	Anker- en tonnegeld	6 000,00	4 500,00
n.	Grondbelasting	2 600,00	2 600,00
r.	Belasting op het houden van honden	200,00	300,00
s.	Inkomstenbelasting	1 400,00	*Memorie.*
t.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie.*	*Memorie.*
		f 35 200,00	f 26 700,00
	B. **Inkomsten van onderscheiden aard.**		
a.	Leges	f 400,00	f 400,00
b.	Boeten	50,00	50,00
c.	Inkomsten van de posterij	1 000,00	1 000,00
d.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	40,00	40,00
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	20,00	20,00
g.	Pachtgelden van gouvernementsgronden	3 000,00	2 200,00
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*	"

Verschil voor 1908. Meer.	Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
"	"	f 779,00	f 870,70	Hoewel de opbrengst van het middel in de laatste jaren weer afgenomen is, zoo is de raming ad f 800 behouden, aangezien het mogelijk is, dat door verscherpt toezicht eene grootere ontvangst kan worden verzekerd.
f 4 000,00	"	11 397,14	6 977,60	Op grond van de opbrengst in 1905 en 1906 is de raming f 4000 hooger gesteld. Nog vóór enkele jaren werden de dranken op Curaçao, nadat zij reeds in consumtie waren gebracht en het verschuldigd recht daar reeds betaald was, aangekocht, maar daarna werden de dranken voor een groot deel uit het entrepot ontvangen en naar Aruba vervoerd, waar het recht bij het in consumtie brengen verschuldigd wordt. In verband hiermede kan op eene opbrengst van minstens f 10 000 worden gerekend.
"	"	"	"	*f—i.* Er wordt zelden vergunning verleend tot het houden van loterijen; de overige belastingen zijn van zeer wisselvalligen aard.
"	"	"	"	
"	"	292,80	154,13	
"	"	86,47	91,57	
200,00	"	1 117,40	902,72	Het eiland werd door meer schepen voor het halen van phosphaat bezocht dan bij de raming was verwacht. Daar ook voor 1908 een ruime uitvoer van phosphaat wordt te gemoet gezien is de raming van het lichtgeld f 200 en die van het ankergeld f 1500 hooger gesteld dan voor 1907.
1 500,00	"	6 525,55	5 330,05	
"	"	2 650,21[5]	2 231,57	Door aanzuivering van achterstallige posten en verkoop van gronden bracht de belasting in 1906 meer op dan geraamd was. De raming voor 1908 is op ± het cijfer der opbrengst in 1906 behouden.
"	f 100,00	132,00	460,45	Daar de opbrengst telken jare vermindert, is de raming met f 100 verlaagd.
1 400,00	"	843,32	843,32	De raming is gesteld naar den aanslag over 1906/1907 na aftrek van de verleende ontheffingen.
"	"	"	0,40	Deze belasting is van wisselvalligen aard.
f 8 600,00	f 100,00	f 38 594,05	f 30 380,00	
"	"	f 369,68	f 439,81	*a* en *b*. De opbrengst van deze middelen is zeer wisselvallig.
"	"	7,00	66,50	
"	"	1 055,73[5]	1 022,48	De raming voor 1906 werd overtroffen, maar de opbrengst bleef beneden die over 1905. Het ramingscijfer van 1907 wordt onveranderd voor 1908 behouden.
"	"	30,20	43,55	*d* en *e*. De opbrengst van deze middelen is zeer afwisselend.
"	"	12,60	29,42	
f 800,00	"	2 678,32	2 432,82	De raming is met f 800 verhoogd, zoowel met het oog op den toenemenden afstand van terreinen als in verband met de omstandigheid, dat na de opname van de afgestane terreinen gebleken is, dat zeer vele uitgestrekter dan waarvoor zij te boek staan, zoodat de houders van af het jaar 1907 een hooger huur zullen moeten opbrengen.
"	"	"	"	Zie de toelichting bij dezen post onder Curaçao.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
v.	Vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk	f 20 000,00	f 2 000,00
w.	Vergunning om goud, zilver en koper te delven	3 750,00	3 750,00
bb.	Alle andere ontvangsten	500,00	500,00
		f 28 760,00	f 9 960,00
	Verzameling.		
	Belastingen	f 35 200,00	f 26 700,00
	Inkomsten van onderscheiden aard	28 760,00	9 960,00
		f 63 960,00	f 36 660,00
	Bonaire.		
	A. **Belastingen.**		
a.	Invoerrecht	f 10 500,00	f 10 500,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	8 000,00	8 000,00
c.	Zegelrecht	950,00	950,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd.	800,00	800,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	7 500,00	7 500,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	*Memorie.*

Verschil voor 1908 Meer.	Verschil voor 1908 Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
f 18 000,00	„	f 23 772,18	f 7 027,65	Door den verbeterden prijs van phosphorzure kalk gaf de exploitatie betere resultaten, waardoor aan het gouvernement f 23 772,18 als zijn aandeel in de opbrengst kon worden uitgekeerd. Daar de vooruitzichten gunstig zijn, kan in 1908 op eene opbrengst van minstens f 20 000 worden gerekend. Ook in 1907 zal de uitkeering aan de koloniale kas belangrijk zijn en vermoedelijk zelfs f 30 000 bedragen.
„	„	3 750,00	3 750,00	De uitkeering aan het gouvernement bepaalde zich tot het vast recht van f 3750, aangezien de goudmaatschappij nog niet met voordeel werkt.
„	„	271,26	665,86	
f 18 800,00	„	f 31 946,97^{5}	f 15 478,09	
f 8 600,00	f 100,00	f 38 594,05	f 30 380,00	
18 800,00	„	31 946,97^{5}	15 478,09	
f 27 400,00	f 100,00	f 70 541,02^{5}	f 45 858,09	
„	„	f 10 308,97	f 11 213,77	Over 1906 bracht dit middel f 19103 minder op dan de raming van f 10 500. De oorzaak van de mindere opbrengst is het gevolg van de lagere tarifieering overeenkomstig den geldenden marktprijs van enkele artikelen. De raming van 1907 wordt ook voor 1908 overgenomen.
„	„	7 274,85^{5}	8 255,52^{5}	Eerstens door de lagere tarifieering van de waarde van zout en tweedens door den minderen uitvoer van dit artikel, van mest en van dividivi, bracht dit middel in 1906 f 725,14^{5} minder op dan de raming. De raming voor 1908 is gesteld naar de gemiddelde opbrengst van de vijf laatste jaren.
„	„	769,60	982,30	In 1906 bracht dit middel f 180,40 minder op dan de raming, omdat er weinig belangrijke transactiën plaats vonden en slechts een klein getal certificaten van goed gedrag op gezegeld papier aan naar het buitenland vertrokken arbeiders werd afgegeven. Aan de meesten van de vertrokken arbeiders werd, op grond van gebrek aan geldmiddelen ten gevolge van oogstmislukking, om zich het benoodigde zegel aan te schaffen, het certificaat op ongezegeld papier uitgereikt. De raming is gesteld naar de gemiddelde opbrengst over de laatste vijf jaren.
„	„	801,00	776,60	De raming is gesteld naar de verkregen uitkomsten over de drie laatste jaren.
„	„	6 700,04	7 284,88^{5}	In 1906 bracht dit middel f 299,96 minder op dan de raming, ten gevolge van eene lange afwezigheid van dit eiland van een groot aantal arbeiders, terwijl ook de minder gunstige omstandigheden, waarin zich de arbeidende klasse ten gevolge van oogstmislukking in 1906 bevonden had, van invloed op het verbruik geweest is. De raming is op f 7500 behouden op grond van de opbrengst in 1903, 1904 en 1905 en omdat bijzondere omstandigheden op de opbrengst in 1906 van invloed zijn geweest.
„	„	3,60	0,72	*f*, *g* en *h*. Deze belastingen zijn zeer wisselvallig in hare opbrengst. Op grond hiervan wordt de raming pro memorie gesteld. In 1906 bracht het middel onder *h* f 166,96^{5} op, voornamelijk door den verkoop van goederen, afkomstig van op de kust gestrande schepen.
„	„	„	„	
„	„	166,96^{5}	103,90^{5}	

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
i.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	f 150,00	f 150,00
k.	Licht- en bakengeld	350,00	350,00
l.	Ankergeld	1 000,00	1 100,00
r.	Belasting op het houden van honden	100,00	100,00
s.	Inkomstenbelasting	900,00	*Memorie.*
t.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen.	*Memorie.*	*Memorie.*
		f 30 250,00	f 29 450,00
	B. Inkomsten van onderscheiden aard.		
a.	Leges	*Memorie.*	*Memorie.*
b.	Boeten	*Memorie.*	*Memorie.*
c.	Inkomsten van de posterij	f 800,00	f 800,00
d.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas .	50,00	40,00
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie*	*Memorie.*
f.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	*Memorie.*	*Memorie.*
g.	Pachtgelden van gouvernementsgronden	1 250,00	1 100,00
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en aanslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*	„
u.	Bundergelden van gouvernementsgronden in concessie afgestaan	400,00	400,00

Verschil voor 1908. Meer.	Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
"	"	f 170,33	f 152,20	De raming is gesteld naar de gemiddelde opbrengst over de laatste vijf jaren.
"	"	205,65	376,82	In 1906 bracht dit middel f 144,35 minder op dan de raming doordien er minder groote schepen het eiland hebben aangedaan ter inlading van mest. De raming voor 1908 wordt gesteld gelijk aan die van 1907 op grond van de gemiddelde opbrengst over de laatste vijf jaren.
"	f 100,00	705,00	1 075,50	Aan ankergeld werd in 1906 f 495 minder dan de geraamde som ontvangen, omdat gedurende het jaar slechts een klein aantal groote schepen het eiland heeft aangedaan ter inlading van zout en mest, terwijl voor het zoutvervoer naar Noord-Amerika in dat jaar ook grootere vaartuigen dan gewoonlijk zijn gebezigd, hetgeen van invloed is op de opbrengst, omdat het te betalen recht niet stijgt wanneer de inhoud van het schip zeker maximum overtreft. In verband ook met de omstandigheid, dat de opbrengst in 1905 f 297,50 minder bedroeg dan de raming, wordt die voor 1908 op f 1000, — d. i. f 100 minder dan voor 1907 — gesteld.
"	"	81,00	108,00	Dit middel bleef in 1906 f 19 beneden de raming, niettegenstaande er strengere maatregelen genomen zijn om de belasting te innen. Gedurende het jaar werden niet minder dan 88 honden verbeurd verklaard en afgemaakt. De raming is naar de gemiddelde opbrengst over de laatste vijf jaren berekend.
f 900,00	"	487,03	487,03	De aanslag in deze belasting bedraagt voor 1906/1907 na de ontheffing van f 181,75, f 866,60. De volgende aanslag zal vermoedelijk meer dan f 900 opbrengen, op grond waarvan de raming voor 1908 op die som is gesteld.
"	"	"	"	
f 900,00	f 100,00	f 27 674,04	f 30 817,25[5]	
"	"	f 2,00	f 2,94	*a* en *b*. Deze middelen zijn van zeer wisselvalligen aard.
"	"	20,00	38,50	
"	"	742,11	719,85	Dit middel bracht in 1906 f 57,89 minder op dan de raming. De portverlaging die in 1903 plaats had, doet nog haren invloed op de opbrengst van het middel gelden. De raming van 1907 wordt ook voor 1908 behouden in het vooruitzicht op toenemend verkeer.
f 10,00	"	39,20	59,05	De raming van dit middel is vastgesteld naar de gemiddelde opbrengst over 5 jaren.
"	"	"	8,82	*e* en *f*. De opbrengst van deze middelen is zeer wisselvallig.
"	"	0,21	15,45	
150,00	"	1 180,16[5]	1 111,83	De opbrengst van dit middel neemt elk jaar toe, ten gevolge van meerdere uitgifte van terrein. In 1906 werd voor eene huurwaarde van ruim f 200 's jaars uitgegeven. In verband hiermede is de raming voor 1908 met f 150 verhoogd. In 1906 bedroeg de opbrengst f 180,16[5] meer dan de raming.
"	"	"	"	Zie toelichting bij dezen post, onder Curaçao.
"	"	811,09	598,50	Door de aanzuivering van achterstallige bundergelden bracht dit middel in 1906 f 411,09 meer op dan de raming. Er worden geene gronden meer in concessie afgestaan.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
bb.	Alle andere ontvangsten	f 300,00	f 100,00
		f 2 800,00	f 2 440,00
	Verzameling.		
	Belastingen	f 30 250,00	f 29 450,00
	Inkomsten van onderscheiden aard	2 800,00	2 440,00
		f 33 050,00	31 890,00
	St. Martin (Nederlandsch gedeelte).		
	A. **Belastingen.**		
a.	Invoerrecht	f 8 500,00	f 8 500,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	2 000,00	2 000,00
c.	Zegelrecht	700,00	600,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	500,00	500,00
e.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 000,00	1 000,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie*	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	*Memorie.*
i.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	200,00	200,00
k.	Licht- en bakengeld	100,00	100,00
l.	Havengeld	250,00	350,00
r.	Belasting op het houden van honden	100,00	100,00
s.	Inkomstenbelasting	1 100,00	*Memorie.*
		f 14 450,00	f 13 350,00
	B. **Inkomsten van onderscheiden aard.**		
a.	Leges	*Memorie.*	f 10,00
b.	Boeten	*Memorie.*	*Memorie.*
c.	Inkomsten van de posterij	f 1 000,00	1 000,00
d.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	50,00	50,00
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	*Memorie.*

Verschil voor 1908. Meer.	Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
f 200,00	„	f 533,13[5]	f 309,17	Dit middel bracht in 1906 f 433,13[5] meer op dan de raming. Tot de ruimere opbrengst heeft bijgedragen de verkoop van gouvernementsterrein, waarvan de opbrengsten onder dit hoofd zijn verantwoord. De raming is gesteld naar de gemiddelde opbrengst over 5 jaren; in de drie laatste jaren overtrof zij het bedrag van f 300 voor de raming aangenomen.
f 360,00	„	f 3 327,91	f 2 864,11	
f 900,00	f 100,00	f 27 674,04	f 30 817,25[5]	
360,00	„	3 327,91	2 864,11	
f 1 260,00	f 100,00	f 31 001,95	f 33 681,36[5]	
„	„	f 8 080,03	f 8 403,01	Hoewel de opbrengst in 1906 gedaald is wordt de raming voor 1907 voor 1908 overgenomen, daar eene verbetering van den algemeenen toestand te verwachten is door uitbreiding van den katoenbouw.
„	„	2 745,40	1 769,58	
f 100,00	„	710,70	817,67	De raming is met f 100 verhoogd op grond van de opbrengst in de drie laatste jaren.
„	„	279,00	549,40	De opbrengst is in de laatste 5 jaren geregeld afgenomen. De raming is echter op f 500 behouden, aangezien er naar gestreefd zal worden door gestrenger toezicht eene betere heffing te verzekeren.
„	„	747,45	947,75	Als voren.
„	„	100,00	33,20	*f*, *g*, *h* en *i*. Er wordt zelden vergunning verleend om loterijen te houden; de opbrengst van de overige belastingen is zeer afwisselend.
„	„	„	„	
„	„	„	16,48	
„	„	113,92	181,22	
„	„	115,16[5]	119,32	Dit middel is van wisselvalligen aard.
„	f 100,00	234,66	360,86	Daar de opbrengst verminderd is door de vrijstelling aan stoomschepen verleend, is de raming f 100 lager gesteld.
„	„	99,00	114,00	De raming is gesteld naar de gemiddelde opbrengst over de 5 laatste jaren.
1 100,00	„	326,73[5]	326,73[5]	De raming is gesteld naar het bedrag van den aanslag over 1906 1907, na aftrek van verleende ontheffingen.
f 1 200,00	f 100,00	f 13 552,06	f 13 639,22[5]	
„	f 10,00	f 17,50	f 11,50	*a*, *b*, *d*, *e* en *cc*. Deze middelen zijn alle van zeer wisselvalligen aard.
„	„	3,00	5,00	
„	„	1 007,24	925,40	
„	„	24,80	57,74	
„	„	„	„	

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en aanslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*	„
v.	Rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop	800,00	f 560,00
ij.	Steigergelden	400,00	300,00
bb.	Alle andere ontvangsten	25,00	25,00
		f 2 275,00	f 1 945,00
	Verzameling.		
	Belastingen	f 14 450,00	f 13 350,00
	Inkomsten van onderscheiden aard	2 275,00	1 945,00
		f 16 725,00	f 15 295,00
	St. Eustatius.		
	A. **Belastingen.**		
a.	Invoerrecht	f 2 000,00	f 2 000,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	600,00	600,00
c.	Zegelrecht	300,00	300,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd.	100,00	75,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 100,00	1 100,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen.	*Memorie.*	*Memorie.*
i.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	50,00	50,00
r.	Belasting op het houden van honden	50,00	50,00
s.	Inkomstenbelasting	200,00	*Memorie.*
t.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen	*Memorie.*	*Memorie.*
		f 4 400,00	f 4 175,00
	B. **Inkomsten van onderscheiden aard.**		
a.	Leges	*Memorie.*	*Memorie.*
b.	Boeten	*Memorie.*	*Memorie.*
c.	Inkomsten van de posterij	f 500,00	f 500,00

Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
„	„	„	„	Zie toelichting bij dezen post onder Curaçao.
f 240,00	„	f 318,00	f 67,60	Het bedrag van f 800 zal in 1908 aan interest en termijnbetaling moeten worden voldaan op de in voorschot uitgegeven gelden.
100,00	„	548,75	359,50	Op grond van de toenemende opbrengst is de raming verhoogd.
„	„	15,00	48,00	
f 340,00	f 10,00	f 1 934,29	f 1 474,74	
f 1 200,00	f 100,00	f 13 552,06	f 13 639,22^{5}	
340,00	10,00	1 934,29	1 474,74	
f 1 540,00	f 110,00	f 15 486,35	f 15 113,96^{5}	
„	„	f 1 902,61^{5}	f 2 062,42	
„	„	389,06	585,15	De uitvoer is in het afgeloopen jaar verminderd. Niettemin is het ramingscijfer van het uitvoerrecht op f 600 behouden, in de verwachting van eene verbetering in den toestand.
„	„	246,25	366,43	De opbrengst van het middel is wisselvallig; de raming ad f 300 werd daarom voor 1908 behouden.
f 25,00	„	91,00	110,40	
„	„	862,85	1 065,53	Hoewel de opbrengst in 1906 afgenomen is, wordt de raming over 1907 gehandhaafd, aangezien verwacht wordt dat door scherper toezicht een hoogere ontvangst zal worden verkregen.
„	„	„	„	Er wordt zelden vergunning verleend om loterijen te houden. De opbrengst van de overige middelen (*f*, *h*, *i*) is zeer wisselvallig.
„	„	„	„	
„	„	„	3,50	
„	„	96,50	87,81	
„	„	51,00	86,40	
200,00	„	92,42^{5}	92,42^{5}	De raming is overeenkomstig den aanslag over 1906/1907, verminderd met het bedrag der verleende ontheffingen.
„	„	„	0,12	
f 225,00	„	f 3 731,70	f 4 460,18^{5}	
„	„	„	„	*a*, *b*, *d*, *e* en *cc*. Al deze middelen zijn van zeer wisselvalligen aard.
„	„	f 75,50	f 28,20	
„	„	440,19^{5}	472,93	De raming wordt op het bedrag der gemiddelde opbrengst behouden.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
d.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	f 25,00	f 25,00
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	*Memorie.*
g.	Pachtgelden van gouvernementsgronden	15,00	15,00
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*	"
y.	Steigergelden	*Memorie.*	*Memorie.*
aa.	Rente van verleende landbouwkredieten en afbetaling daarop	440,00	520,00
bb.	Alle andere ontvangsten	100,00	25,00
		f 1 080,00	f 1 085,00
	Verzameling.		
	Belastingen	f 4 400,00	f 4 175,00
	Inkomsten van onderscheiden aard	1 080,00	1 085,00
		f 5 480,00	f 5 260,00
	SABA.		
	A. **Belastingen.**		
a.	Invoerrecht	f 2 400,00	f 2 400,00
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	100,00	100,00
c.	Zegelrecht	200,00	200,00
d.	Patent tot het houden van eene tapperij, enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	500,00	450,00
e.	Accijnsrecht op gedistilleerd en op wijn en bier	1 450,00	1 300,00
f.	Recht van successie en van overgang	*Memorie.*	*Memorie.*
g.	Belasting op loterijen	*Memorie.*	*Memorie.*
h.	Belasting op publieke verkoopingen	*Memorie.*	*Memorie.*
i.	2 pct. van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	25,00	25,00
l.	Ankergeld	250,00	200,00
r.	Belasting op het houden van honden	25,00	30,00
s.	Inkomstenbelasting	150,00	*Memorie.*

Verschil voor 1908 Meer.	Verschil voor 1908 Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
„	„	f 40,45	f 41,21	
„	„	„	„	
„	„	„	7,10	
„	„	„	„	Zie de toelichting bij dezen post onder Curaçao.
„	„	„	„	
„	f 80,00	315,00	134,20	In 1908 zal er eene som van f 440 aan rente en aflossing moeten worden betaald.
f 75,00	„	160,68	99,57	
f 75,00	f 80,00	f 1 031,82^{5}	f 783,21	
f 225,00	„	f 3 731,70	f 4 460,18^{5}	
75,00	f 80,00	1 031,82^{5}	783,21	
f 300,00	f 80,00	f 4 763,52^{5}	f 5 243,39^{5}	
„	„	f 2 618,36^{5}	f 2 437,24	
„	„	117,97^{5}	125,88	
„	„	286,25	452,22	
f 50,00	„	591,00	554,80	Op grond van de toenemende opbrengst is de raming van 1908 f 50 hooger gesteld dan voor 1907.
150,00	„	1 611,90	1 441,82	Daar de opbrengst van het accijnsrecht in 1906 boven de raming is gegaan door het inslaan van eene groote hoeveelheid rum, zal deze belasting wellicht in 1907 wat minder opbrengen, om weer in 1908 te stijgen; daarom wordt de raming iets hooger gesteld dan voor dit jaar.
„	„	„	9,31	
„	„	„	„	
„	„	„	„	
„	„	174,50	56,76	
50,00	„	274,50	239,40	De raming van het ankergeld op f 200 schijnt ietwat te laag, vooral met het oog op de omstandigheid, dat een van de Sababarkjes, dat geregeld vaart, niet meer is vrijgesteld van deze belasting, als zijnde geen mailvaartuig meer.
„	f 5,00	24,00	42,60	De raming is met f 5 verminderd in verband met de steeds dalende opbrengst.
150,00	„	93,22^{5}	93,22^{5}	De aanslag in de inkomstenbelasting voor 1906/1907 was f 264,50. Door de beslissing van den raad van beroep op diverse bezwaarschriften is dit totaal teruggebracht op f 165,90. Daar er geen reden bestaat om aan te nemen dat de aanslag voor het volgende jaar veel hooger zal kunnen zijn, wordt eene raming van f 150 voor de opbrengst van deze belasting een juist gemiddelde geacht.

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
t.	2 pct. van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	*Memorie*	*Memorie.*
		f 5 100,00	f 4 705,00
	B. Inkomsten van onderscheiden aard.		
a.	Leges	*Memorie.*	*Memorie.*
b.	Boeten	*Memorie.*	*Memorie.*
c.	Inkomsten van de posterijen	f 1 000,00	f 1 000,00
d.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht te verantwoorden aan de koloniale kas.	*Memorie.*	*Memorie.*
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	*Memorie.*	*Memorie.*
t.	Emolumenten wegens toezicht bij het op- en uitslaan van aan accijnsrecht onderworpen dranken	*Memorie.*	„
z.	Opbrengst van de telephonische verbinding	100,00	100,00
bb.	Alle andere ontvangsten	*Memorie.*	10,00
		f 1 100,00	f 1 110,00
	Verzameling.		
	Belastingen	f 5 100,00	f 4 705,00
	Inkomsten van onderscheiden aard	1 100,00	1 110,00
		f 6 200,00	f 5 815,00
	Geheele kolonie.		
	Inkomsten van onderscheiden aard.		
a.	Kortingen op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	f 29 000,00	f 29 000,00
b.	Teruggave van door de koloniale kas bestreden kosten van de koloniale postspaarbank	1 400,00	400,00
		f 30 400,00	f 29 400,00
	C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist.		
	Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der koloniale middelen	f 324 288,00	f 361 427,35
	Overzicht.		
	Curaçao	f 410 800,00	f 404 600,00
	Aruba	63 960,00	36 660,00
	Bonaire	33 050,00	31 890,00
	St. Martin (Nederlandsch gedeelte)	16 725,00	15 295,00

Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
„	„	„	„	
f 400,00	f 5,00	f 5 791,71[5]	f 5 453,25[5]	
„	„	f 6,30	f 3,51	
„	„	„	18,50	
„	„	1 127,87[5]	704,28	Hoewel de opbrengst met ruim f 100 toegenomen is wordt de raming niet verhoogd met het oog op de opbrengst van vorige jaren.
„	„	„	2,91	
„	„	„	„	
„	„	„	„	Zie toelichting bij den post onder Curaçao.
„	„	52,00	10,40	Deze dienst werd in den loop van het 2de kwartaal 1906 geopend.
„	10,00	5,00	21,00	De opbrengst is zoo miniem dat de raming pro memorie is gesteld.
„	f 10,00	f 1 191,17[5]	f 760,60	
f 400,00	f 5,00	f 5 791,71[5]	f 5 453,25[5]	
„	10,00	1 191,17[5]	760,60	
f 400,00	f 15,00	f 6 982,89	f 6 213,85[5]	
„	„	f 28 500,00	f 28 245,72	
f 1 000,00	„	874,74	181,95	Deze worden voor 1908 geraamd op f 1400.
f 1 000,00	„	f 29 374,74	f 28 427,67	
„	f 37 139,35	f 273 557,91[5]	f 230 992,83	
f 10 200,00	f 4 000,00	f 449 590,67[5]	f 431 638,34[5]	
27 400,00	100,00	70 541,92[5]	45 858,09	
1 260,00	100,00	31 001,95	33 681,36[5]	
1 540,00	110,00	15 486,35	15 113,96[5]	

Letters.	BENAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.
	St. Eustatius	f 5 480,00	f 5 260,00
	Saba	6 200,00	5 815,00
	Geheele kolonie	f 536 215,00	f 499 520,00
	Inkomsten van onderscheidene aard	30 400,00	29 400,00
	Subsidie	324 288,00	361 427,35
		f 890 903,00	f 890 347,35

Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.	Opbrengst in 1906.	Gemiddelde opbrengst over 1902—1906.	TOELICHTINGEN.
f 300,00	f 80,00	f 4 763,52[5]	f 5 243,39[5]	
400,00	15,00	6 982,89	6 213,85[5]	
f 41 100,00	f 4 405,00	f 578 367,31[5]	f 537 749,01[5]	
1 000,00	„	29 374,74	28 427,67	
„	37 139,35	273 557,91[5]	230 992,83	
f 42 100,00	f 41 544,35	f 881 299,97	f 797 169,51[5]	

[272. — 13.]

OVERZICHT van de geraamde inkomsten en uitgaven voor elk eiland

	Inkomsten.	Uitgaven.	Verschil.	
			Voordeelig.	Nadeelig.
Curaçao	f 410 800,00	f 496 415,00	f "	f 85 615,00
Aruba	63 960,00	54 952,00	9 008,00	"
Bonaire	33 050,00	43 547,00	"	10 497,00
St. Martin (Nederlandsch Gedeelte)	16 725,00	47 781,00	"	31 056,00
St. Eustatius	5 480,00	32 385,00	"	26 905,00
Saba	6 200,00	24 485,00	"	18 285,00
	f 536 215,00	f 699 565,00	f 9 008,00	f 172 358,00
Geheele kolonie.				
Pensioenen	"	171 338,00	"	171 338,00
Onvoorziene uitgaven	"	20 000,00	"	20 000,00
Pensioenskortingen	29 000,00	"	29 000,00	"
Teruggave kosten postspaarbank	1 400,00	"	1 400,00	"
Bijdrage uit 's Rijks schatkist	324 288,00	"	324 288,00	"
	f 890 903,00	f 890 903,00	f 363 696,00	f 363 696,00

B. 1'8 febru…

[illegible]

[N°. 272. 14]

UITGAVEN van het dienstjaar 1906, geaffecteerd op den post voor «Onvoorziene Uitgaven» der begrooting voor dat jaar.

In de kolonie:

Curaçao.

Toelage aan den 1ste-commies H. J. C. Henriquez, voor de waarneming van de betrekking van postdirecteur, gedurende de afwezigheid met verlof van den titularis, Januari t/m Juli, ad f 400 's jaars; (gedeeltelijk op art. 19) .... f 233,34

Idem aan den onbezoldigd R.-K. geestelijke G. Potten, voor de waarneming van den dienst van den R.-K. geestelijke van den 2den rang J. D. Okhuyzen, gedurende diens afwezigheid met verlof, Januari t/m Mei, ad f 984 's jaars; (gedeeltelijk op art. 28) 410,00

Idem aan idem H. de Groen, voor idem, als boven van G. Dahlhaus, Augustus t/m December 410,00

Idem aan den marechaussee 1ste klasse F. N. Galmeijer, voor de waarneming van de functiën van brigadier, gedurende de afwezigheid met verlof van den titularis, Januari t/m Mei, ad f 440 's jaars 183,34

Idem aan H. B. G. A. Schröder, voor idem van cipier, gedurende diens afwezigheid met verlof, over het jaar 600,00

Bureelbehoeften van den griffier bij het kantongerecht, daaronder begrepen schrijfloon .. 100,00

Gratificatie aan den 2de-commies A. G. Statius Muller, voor de waarneming van de functiën van griffier bij het kantongerecht over 2 maanden 75,00

Idem aan den adjunct-commies J. W. J. van der Linde Schotborgh, voor idem van kolonialen ontvanger, over 1 maand 141,66

Idem aan de plaatsvervangers-kantonrechter H. H. R. Chapman en J. Sutherland, voor idem van kantonrechter, gedurende de afwezigheid met verlof van den titularis, over 3 maanden ... 500,00

Onderstand aan nooddruftigen in de buitendistricten, Januari t/m April 163,60

Toelage aan P. de Jongheere, belast met de herziening van het belastingstelsel in de kolonie, Januari t/m 10 Juni, ad f 5000 's jaars f 2 222,22

Reis- en verblijfkosten van idem van St. Thomas naar Curaçao, via St. Lucie, Trinidad en La Guaira ... 132,25

Bureelbehoeften enz. van idem ... 24,54

— 2 379,01

Gedane uitgaven door de commissie van schatting der grondeigendommen voor de jaren 1907/1909 .... f 312,01[5]

Gratificatie aan den 2de-commies E. S. C. de Veer Abrahamsz, secretaris dier commissie, voor meerdere werkzaamheden 125,00

— f 437,01[5]

Toelagen aan de districtmeesters, als vergoeding voor de werkzaamheden, verbonden aan den dienst van de koloniale postspaarbank, over 4 maanden 266,68

Vergoeding aan den commandant der brigade marechaussees J. Appel, voor het bijhouden der bevolkingslijsten en voor het indienen van opgaven betreffende ledigstaande huizen, 4 maanden à f 7 en 8 maanden à f 15 148,00

Betaling aan den militairen apotheker T. J. C. Buys, voor chemisch onderzoek van een monster water, afkomstig van Saba 25,00

Idem als boven, voor onderzoek van monsters phosphorzure kalk van het eiland Klein-Curaçao, in 1904 75,00

Vacatie van den rooimeester, voor het opmeten van een stuk gronds nabij de plantage Willebrordus in het 4de district, met vervoerkosten .... f 34,00

Kosten eener notarieele akte van schenking van het terrein als boven door het Apostolisch-Vicariaat aan het Bestuur 18,20

— 52,20

Kosten van den Voogdijraad, als: schrijfbehoeften, drukloon van het reglement, verlichting van de vergaderzaal en loon van een bode 128,70

Aanschaffing van een gele vlag voor het internationaal seinwezen 9,00

Idem van boeken in blanco en het inbinden van wetboeken voor de Voogdijraden op Aruba en Bonaire 25,75

Verlichting van de vergaderzaal voor de zittingen van de commissie van aanslag in de inkomstenbelasting 24,00

Installatie van 2 electrische lichten aan den havenmond 125,00

Kosten van bewaking en onderhoud van den gouvernements-schoener *Gouverneur van Heerdt* 199,47

Betaling aan schipper L. PIAR voor het overbrengen van gouvernementsgoederen en passagiers naar en van Klein-Curaçao, ad f 16 's maands .... f 192,00

Non-activiteitstraktement van den aspirant-klerk M. P. VAN ROMONDT, die benoemd is tot griffier bij den raad van justitie, enz. op St. Eustatius, over 26 dagen van April 50,55

Uitkeering aan G. OFFERMAN, als vergoeding voor het verlaten van een stuk gronds, dat hem in huur was afgestaan en later gebleken is te vallen binnen het terrein dat, ingevolge de in 1905 gedane uitspraak van scheidsmannen, aan J. M. MAAL (plantage „Fuik") toebehoort 25,00

Aanschaffing van boeken in blanco: één voor den gezondheidsraad op Bonaire en één voor den ontvanger aldaar, voor de inkomstenbelasting, elk à f 1,25 2,50

Uitkeering aan den Nederlandschen consul te Coro (Venezuela), voor door hem verstrekten onderstand aan en voorgeschoten passagekosten naar Curaçao van den schipper en drie schepelingen van het Nederlandsche barkje, genaamd *Labrador* 44,00

Vergoeding aan den gouvernements-geneeskundige T. J. G. GAERSTE, voor de waarneming van de armenpraktijk in de 3de, 4de en 5de districten, ad f 3 daags, gedurende den tijd dat de titularis op Aruba werkzaam was — v/m 12 Juni — 609,00

Toelage aan den persoon belast met het toezicht op den in- en uitslag van sterke dranken (nieuwe regeling), over de maanden November en December, ad f 25 's maands 50,00

Vergoeding aan den geneesheer dr. H. A. DE CASSERES, voor de waarneming van de betrekking van stadsgeneesheer, gedurende den verloftijd van den titularis, van 8 Juli t/m 30 September, gedeeltelijk op art. 42 313,88

Beloop van het pensioen van de weduwe DAVID A. YOUNG, geb. MARCHENA, van 1°. Mei 1902 à ultimo December 1904, ad f 150 's jaars; uitgekeerd aan den curator J. F. L. ROMIJN 400,00

Uitkeering aan de agenten van het Deensche stoomschip *Christiansted*, door het Bestuur van Curaçao aangehuurd tot het onderhouden van den dienst tusschen de eilanden der kolonie onderling, via St. Thomas en St. Kitts, van af 1° October 1906:

a. het meerder bedrag aan huur, ad f 36 000 's jaars, van de op de verschillende artikelen der begrooting uitgetrokken sommen .... f 4 000,00

b. de saldo's meerdere uitgaven dan de som der ontvangsten, over October f 562,82, over November f 271,35 834,17

4 834,17

Beloop van het door vreemde postadministratiën aan Curaçao verschuldigde, wegens voor rekening van de navolgende landen uitgekeerde sommen, ter zake van verloren gegane aangeteekende stukken, aan de afzenders dier stukken op Curaçao uitbetaald;

te weten:

van Spanje f 25, van Haïti f 25, van St. Domingo f 25 en van Cuba f 50, samen 125,00

Overgebracht van de volgende artikelen van de koloniale huishoudelijke begrooting van het dienstjaar 1906.

Art. 2. Traktementen, enz. van ondergeschikte ambtenaren .... f 10,00

Art. 19. Traktementen, enz. van het personeel bij de posterij, enz. 249,99

Art. 32. Traktementen, enz. van de leeraars, enz. aan de openbare scholen 1 260,83⁵

Art. 42. Traktementen, enz. van den stadsgeneesheer en de armendokters, enz. 1,68

Art. 135. Traktementen, enz. van de marechaussees op St. Martin 121,50

Art. 150. Traktement, enz. van den gouvernements-geneeskundige op St. Martin 32,49

f 1 676,49⁵

f 15 034,36

Aruba.

Toelage aan den onbezoldigd R.-K. geestelijke A. G. ELLIS, voor de waarneming van den dienst van den R.-K. geestelijke van den 2den rang F. J. W. HELLING, gedurende diens afwezigheid met verlof, Januari t/m April, ad f 984 's jaars (gedeeltelijk op art. 88) .... f 328,00

Reis- en verblijfkosten van de commissie van toezicht op de mijnwerken 181,00

Toelage aan den gouvernements-geneeskundige van Curaçao C. A. ZEPPENFELDT, voor de waarneming van den geneeskundigen dienst, gedurende de afwezigheid met verlof van den titularis, van af 13 Juni, ad f 7 daags (gedeeltelijk op art. 91 .... 1 114,00

Vergoeding aan den klerk op Curaçao J. F. QUAST, die belast was met de waarneming van de functiën van ontvanger en ambtenaar van het openbaar ministerie, van af den dag van overname van den dienst tot ultimo April, over 8 dagen, ad f 3 daags 24,00

Kosten van den Voogdijraad: advertentiekosten 4,00

f 1 651,00

Bonaire.

Toelage aan den 1ste-commies op Curaçao H. STATIUS MULLER, voor de waarneming van de betrekking van gezaghebber, gedurende de afwezigheid met verlof van den titularis, ad f 100 's jaars, over het jaar (gedeeltelijk op art. 100) .... f 100,00

Toelage aan den onbezoldigd R.-K. geestelijke J. F. A. KRUGERS, voor de waarneming van den dienst van den R.-K. geestelijke van den 2den rang P. EUWENS, gedurende diens afwezigheid met verlof, over het jaar, ad f 984 's jaars, (gedeeltelijk op art. 116) 984,00

Idem aan C. M. NUBOER, voor de waarneming van den dienst van ambtenaar van recherche, gedurende den verloftijd van den titularis, van 8 Februari t/m 3 Mei, ad f 1000 's jaars 233,33

Vergoeding aan 2 personen voor verrichte werkzaamheden als leden van de schattings-commissie der grondeigendommen op Bonaire, ad f 5 per dag aan ieder lid .... f 95,00

Gratificatie aan C. J. Krijt, voor de waarneming van de functiën van griffier, over 4 weken 25,00

Kosten van den Voogdijraad: advertentie-kosten .... 7,16[5]

Voor het graven van een afwateringskanaal, tijdens de zware regens in de maand October, in het dorp Kralendijk 78,40

Vergoeding aan den leeraar bij de Protestantsche Gemeente van Aruba W. van den Brink, voor de waarneming van den dienst van leeraar op Bonaire, voor eene dienstreis (gedeeltelijk op art. 115) 25,00

Gratificatie aan den ontvanger J. A. P. Thielen, voor buitengewone werkzaamheden in 1906 verricht 150,00

f 1 697,89[5]

St. Martin (Ned. ged.).

Gratificatiën aan verschillende personen, voor door hen verrichte werkzaamheden ten dienste van en in verband met de reorganisatie van het belastingwezen in de kolonie .... f 142,00

Toelage aan dr. V. Christensen, voor de waarneming van den geneeskundigen dienst, gedurende de afwezigheid met verlof van den titularis, van af 18 Mei t/m ultimo November, ad f 3000 's jaars (gedeeltelijk op art. 150) ... 965,00

Huur van een huis over 2 maanden, tijdens de herstellingen aan de gezaghebberswoning ... 112,50

Subsidie aan de Protestantsche Gemeente, tot het opbouwen en vernieuwen van de muren van het kerkhof „Mount-Pleasant" 250,00

Bijdrage aan de armenkas .... 7,36[5]

f 1 476,86[5]

St. Eustatius.

Voor het maken van een eerste grosse eener akte van schuldbekentenis met hypotheekstelling ten behoeve van het Gouvernement .... f 7,00

Uitgaven voor armenzorg 174,65

f 181,65

Saba.

Huur van een huis voor woning van den gezaghebber, tevens voor raadkamer, tijdens de herstellingen aan de gezaghebberswoning, over 4 maanden .... f 160,00

Voor betaalde arbeidsloonen en geleverde materialen, voor den aanleg van de telephonische verbinding tusschen Fortbaai, Bottem en Windwardside 405,55

f 565,55

In Nederland.

Toelage aan den commissaris P. de Joncheere, wegens werkzaamheden in verband met de herziening van het belastingstelsel in de kolonie (19 dagen ad f 5000 en 6 maanden en 1 dag ad f 3600 's jaars) .... f 2 073,88

Reiskosten van idem, enz. 134,89

f 2 208,77

Reis- en verblijfkosten van A. C. de Veer, hoofdcommies ten postkantore op Curaçao, in verband met zijne studie van de verschillende voorschriften en bepalingen van den postdienst en der Rijkspostspaarbank 43,85

Reis- en verblijfkosten van den gepensionneerden West-Indischen ambtenaar D. J. M. van Kesteren, wegens het houden van besprekingen in verband met de voorbereidingen tot de invoering van eene comptabiliteitswet 2,99

Belooning aan C. C. J. van Romondt, gewezen gouvernement-secretaris op Curaçao, hem bij Koninklijk besluit toegekend, voor de samenstelling van een alphabetisch register op de publicatiebladen van de kolonie Curaçao van 1816—1904 600,00

Passagekosten naar Curaçao van onvermogende personen daar tehuis behoorende 117,00

f 2 972,61

[272. — 15.]

STAAT

vermeldende de opbrengst der middelen en inkomsten van de kolonie Curaçao over de jaren 1902 en met 1906.

Litt.	BENAMING DER MIDDELEN.	1902.	1903.	1904.
	CURAÇAO.			
	A. *Belastingen.*			
a.	Belasting op den invoer	f 81 089,17^{5}	f 118 353,40^{5}	f 92 258,70^{5}
b.	Uitvoerrecht op metaalertsen en alle soort van phosphorzure kalk, gewonnen op de eilanden Curaçao en Klein-Curaçao	„	„	„
c.	Zegelrecht	8 992,65	8 155,25	9 981,10
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	15 438,00	15 177,00	15 414,00
e.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	68 102,74	72 797,19	75 587,81
f.	Recht van successie en van overgang	1 616,26	6 366,53	3 434,31
g.	Belasting op loterijen	„	„	„
h.	Belasting op den openbaren verkoop van roerende zaken	2 828,87^{5}	1 899,28	1 773,04
i.	Belasting op de opdracht van onroerende zaken	5 979,17	5 783,78	6 308,60
k.	Licht- en bakengeld	2 834,25	2 918,99	2 886,26
l.	Haven- en veiligheidsrecht	5 723,10	5 316,11	5 606,43
m.	Loodsgelden	26 766,03^{5}	28 292,05	30 366,02
n.	Belasting op grondeigendommen	86 686,13	78 146,40	73 721,43
o.	Belasting op veer- en vrachtponten	893,00	919,00	912,00
p.	Belasting voor de weerbaarheid	9 258,75	7 753,75	7 767,50
q.	Belasting op het houden van rijtuigen en op de uitoefening van het bedrijf van stalhouder	3 130,00	2 390,00	2 220,00
r.	Slachtgeld van vee in het 1ste district	6 217,15	8 138,00	6 578,15
s.	Belasting op het houden van honden	1 296,50	711,00	603,00
t.	Inkomstenbelasting	„	„	„
	B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*			
a.	Leges	1 461,00	1 699,65	1 374,05
b.	Boeten	314,50	719,00	867,50
c.	Inkomsten van de posterij	27 892,66	23 787,67	25 490,00
d.	Emolumenten ter griffie van het hof van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	479,62^{5}	336,53	426,39
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	816,84	2 262,20	151,24
f.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	119,37	102,26	76,24
g.	Rente en pachtgelden van domaniale gronden in de buitendistricten	1 159,07	*) 3 416,63^{5}	2 948,17
h.	Verkoop van havenreglementen	37,80	62,30	67,90
i.	Inkomsten van de vleeschhal	2 088,00	2 254,50	2 406,00
k.	Agio op verkochte wissels	866,40	631,90^{5}	„
l.	Inkomsten van de bakkerij	1 523,72^{5}	1 327,37^{5}	1 375,54
m.	Rente van het kapitaal, vroeger op het Grootboek der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het West-Indisch pensioenfonds	8 124,66	5 027,75	4 886,75
n.	Inkomsten van de gouvernementsbank	5 063,64^{5}	7 693,63	9 758,99
o.	Salaris van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	576,05	489,67^{5}	442,97
p.	Concessierechten: voor de exploitatie van de bruggen over de haven en het Waaigat, voor de exploitatie van de waterwerken, voor de exploitatie van de electrische werken	443,42	935,29^{5}	417,33
q.	Schoolgelden	14 818,50	13 059,25	13 375,31
r.	Inhouding op de jaarwedde van den postdirecteur, wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	300,00	300,00	300,00
s.	Emolumenten ten kantore van den controleur der belastingen op den in-, uit- en doorvoer	8 310,50	8 341,70	7 738,00

1905.	1906.	Totaal.	Gemiddeld per jaar.	*AANMERKINGEN.*
f 102 911,47^5	f 99 996,54	f 494,609,30^5	f 98 921,86	
„	*) 503,50	503,50	100,70	*) Op Klein-Curaçao.
8 479,59^5	7 724,32	43 332,91^5	8 666.58	
14 934,00	14 426,00	75 389,00	15 077,80	
74.494,81	90 017,74	381 000,29	76 200,06	
1 965,67	2 792,74	16 175,51	3 235,10	
„	„	„	„	
2 443,28	2 791,30^5	11 735,78	2 347,15	
3 361,33	3 324,23	24 757,11^5	4 951,42	
2 359,90	2 639,90	13 639,30	2 727,86	
4 740,89	5 428,13	26 814,66	5 362,93	
30 478,38^5	28 585,58^5	144 488,08	28 897,62	
70 291,42	65 989,07	374 834,45^5	74 966,89	
958,00	950,00	4 632,00	926,40	
7 263,75	5 930,85	„	„	
2 320,00	2 010,00	12 070,00	2 414,00	
6 978,15	7 905,95	35 817,40	7 163,48	
789,00	805,50	4 205,00	841,00	
„	10 676,22	10 676,22	10 676,22	
1 183,40	1 042,35	6 760,35	1 352,07	
593,50	215,70	2 710,20	542,04	
29 590,73^5	38 000,00	144 761,06^5	28 952,21	
401,68^5	352,60	1 996,83^5	399,36^5	
308,52	112,58	3 651,38	730,28	
187,62	170,08	655,57	131,11	
1 947,35	*) 4 888,49	14 359,71^5	2 871,94	*) Vele achterstallige posten werden ingevorderd.
55,90	37,80	261,70	52,34	
2 473,50	2 581,50	11 803,50	2 360,70	
133,00	110,00	1 741,30^5	348,26	
1 440,32	1 442,59^5	7 109,55^5	1 421,91	
5 098,25	4 950,00	28 087,41	5 617,48	
11 469,27^5	13 507,08^5	47 492,63	9 498,53	
568,16^5	430,94	2 507,80^5	501,56	
630,02	1 897,93	4 323,99^5	864,79	
13 184,92	11 814,11	66 252,09	13 250,42	
291,67	287,50	1 479,17	295,83	
8 161,75	11 425,00	43 976,95	8 795,39	

Litt.	BENAMING DER MIDDELEN.	1902.	1903.	1904.
t.	Emolumenten ten kantore van den administrateur van financiën voor het in- en uitklaren van schepen vóór en na kantoortijd	„	„	f 1 515,00
v.	Terugbetaling door de telegraafkabelmaatschappij van gelden ter zake van de haar verleende garantie, uit de koloniale kas ontvangen	„	f 10 527,37^5	1 843,52^5
z.	Rente van op Curaçao verleend landbouwkrediet en afbetaling op dat voorschot	„	„	„
cc.	Alle andere ontvangsten	f 2 647,03^5	1 849,82^5	2 361,36
	Uitkeering door de Curaçaosche Hypotheekbank van 1/15 van het bedrag van f 187 746,76, krachtens art. 1 van de verordening van 24 September 1879 (P. B. 1880, nº. 5)	11 765,46	11 765,46	11 765,46
	Passagegelden en vracht van den gouvernementsschoener *Gouverneur van Heerdt*	483,84	1 130,78^5	1 862,36^5
	Realiseering van een bedrag van f 5000 van de op de Grootboeken van de Nederlandsche Werkelijke Schuld uitgezette kapitalen, afkomstig van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds, voor uitgaven in het belang van cultures in de kolonie	6 608,32	„	„
	Opbrengst van de arbeidsloonen van gevangenen	182,36	„	„
	ARUBA.			
	A. *Belastingen.*			
a.	Invoerrecht	4 455,40	4 412,64	5 579,64
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten (met inbegrip van phosphorzure kalk)	3 882,93^5	5 030,68	7 053,05
c.	Zegelrecht	1 009,10	1 485,13^5	1 275,95
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	661,00	1 042,00	1 009,50
e.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	2 802,19	3 913,50	6 451,99
f.	Recht van successie en van overgang	„	„	„
g.	Belasting op loterijen	„	„	„
h.	Belasting op publieke verkoopingen	„	342,56	59,50
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	22,66	133,54	77,53
k.	Licht- en bakengeld	502,54	720,33	1 108,83
l.	Anker- en tonnegeld	3 013,84	4 330,91	6 537,39
n.	Grondbelasting	3 331,72	2 626,56	2 654,18
s.	Belasting op het houden van honden	1 033,25	570,00	363,00
t.	Inkomstenbelasting	„	„	„
u.	2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	„	„	2,00
	Contributie tot instandhouding van de schutterij	226,00	„	„
	B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*			
a.	Leges	437,84	486,88	517,60
b.	Boeten	144,50	66,50	51,00
c.	Inkomsten van de posterij	847,64^5	887,67^5	1 115,67
d.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	27,95	58,70	56,70
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	„	64,98	45,00
g.	Huur van gouvernementsgronden	2 116,40	2 179,30	2 323,26
v.	Vergunning tot het ontginnen van phosphorzure kalk	3 670,69	„	„
w.	Vergunning om goud, zilver en koper te delven	3 750,00	3 750,00	3 750,00
cc.	Alle andere ontvangsten	228,22^5	1 046,14^5	635,48
	Passagegelden en vracht van den gouvernementsschoener *Gouverneur van Heerdt*	181,43	536,69	805,12
	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	400,00	„	„
	Opbrengst wegens den verkoop van domaniale gronden	78,34	„	„

1905.	1906.	Totaal.	Gemiddeld per jaar.	AANMERKINGEN.
f 1 390,00	f 1 735,00	f 4 640,00	f 1 546,67	
"	"	12 470,90	2 494,18	
"	111,52	111,52	111,52	
28 384,21	2 076,87	37 319,30	7 463,86	
11 765,46	"	"	"	
1 389,92⁵	"	"	"	
"	"	"	"	
"	"	"	"	
4 833,72	5 594,41⁵	24 875,81⁵	4 977,16	
7 423,96⁵	8 216,54	31 607,17⁵	6 341,43	
1 265,15	959,20	5 994,53⁵	1 198,90	
864,00	779,00	4 353,50	870,70	
10 323,20	11 397,14	34 888,02	6 977,60	
"	"	"	"	
"	"	"	"	
65,83	292,80	760,69	154,13	
137,67	86,47	457,87	91,57	
1 064,53	1 117,40	4 513,63	902,72	
6 242,58	6 525,55	26 650,27	5 330,05	
2 895,17	2 650,21⁵	14 157,85	2 231,57	
204,00	132,00	2 302,25	460,45	
"	843,32	843,32	843,32	
"	"	2,00	0,40	
"	"	"	"	Ingetrokken.
307,08	369,68	2 199,08	439,81	
63,50	7,00	332,50	66,50	
1 205,71⁵	1 055,73⁵	5 112,44	1 022,48	
44,20	30,20	217,75	43,55	
24,54	12,60	147,12	29,42	
2 866,83	2 678,32	12 164,11	2 432,82	
7 695,39	23 772,18	35 138,26	7 027,65	
3 750,00	3 750,00	17 750,00	3 750,00	
1 148,20	271,26	3 329,31	665,86	
455,55	"	"	"	
"	"	"	"	
"	"	"	"	

Litt.	BENAMING DER MIDDELEN.	1902.	1903.	1904.
	BONAIRE.			
	A. *Belastingen.*			
a.	Invoerrecht	f 9 920,49	f 13 094,82	f 11 327,11^5
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	8 378,46^5	8 991,47	8 021,63^5
c.	Zegelrecht	953,20	1 155,30	990,55
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	654,00	775,00	831,00
e.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	6 416,48	7 471,97	7 905,94^5
f.	Recht van successie en van overgang	„	„	„
g.	Belasting op loterijen	„	„	„
h.	Belasting op publieke verkoopingen	„	185,47	130,20
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	106,43	124,53	99,68^5
k.	Licht- en bakengeld	325,35	566,81	376,59^5
l.	Ankergeld	1 072,50	1 467,50	1 127,50
s.	Belasting op het houden van honden	180,00	105,00	105,00
t.	Inkomstenbelasting	„	„	„
u.	2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	„	„	„
	Contributie tot instandhouding van de schutterij	60,00	„	„
	B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*			
a.	Leges	5,55	4,65	„
b.	Boeten	56,00	35,50	70,50
c.	Inkomsten van de posterij	731,03^5	576,14^5	696,83^5
d.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	47,15	136,85	35,55
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	„	„	35,10
f.	Pakhuishuur van in entrepot aanwezige sterke dranken	„	26,39^5	37,36
g.	Huur van gouvernementsgronden	995,00^5	1 075,31	1 131,18
x.	Bundergelden van gouvernementsgronden in concessie afgestaan	810,00	318,12^5	838,91
cc.	Alle andere ontvangsten	115,00	268,24^5	307,59
	Passagegelden en vracht van den gouvernementsschoener *Gouverneur van Heerdt*	181,43	496,70^5	410.73
	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	400,00	„	„
	Opbrengst wegens den verkoop van domaniale gronden	41,00	„	„
	St. MARTIN (Nederlandsch gedeelte).			
	A. *Belastingen.*			
a.	Invoerrecht	8 577,45	8 951,53	8 086,64
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	2 411,51^5	319,48^5	497,06
c.	Zegelrecht	1 044,60	828,45	799,35
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	706,00	694,00	572,00
e.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 231,71	983,30	949,90
f.	Recht van successie en van overgang	„	„	66,00
g.	Belasting op loterijen	„	„	„
h.	Belasting op publieke verkoopingen	„	28,42^5	54,00
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	436,48^5	94,32	239,73
k.	Licht- en bakengeld	194,83	74,72	48,16

1905.	1906.	Totaal.	Gemiddeld per jaar.	*AANMERKINGEN.*
f 11 417,43^5	f 10 308,97	f 56 068,83	f 11 213,77	
8 611,20	7 274,85^5	41 277,62^5	8 255,52^5	
1 042,85	769,60	4 911,50	982,30	
822,00	801,00	3 883,00	776,60	
7 929,99	6 700,04	36 424,42^5	7 284,88^5	
»	3,60	3,60	0,72	
»	»	»	»	
1,54	166,96^5	519,52^5	103,90^5	
260,02	170,33	760,99^5	152,20	
409,70	205,65	1 884,10^5	376,82	
1 002,50	705,00	5 377,50	1 075,50	
69,00	81,00	540,00	108,00	
»	487,03	487,03	487,03	1 Mei 1906 ingevoerd.
»	»	»	»	
»	»	»	»	
2,50	2,00	14,70	2,94	
10,50	20,00	192,50	38,50	
853,12^5	742,11	3 599,25	719,85	
36,50	39 20	295,25	59,05	
9,00	»	44,10	8,82	
13,28	0,21	77,25	15,45	
1 177,50	1 180,16^5	5 559,16^5	1 111,83	
214,37^5	811,09	2 992,50	598,50	
321,88	533,13^5	1 545,85^5	309,17	
177,62^5	»	»	»	
»	»	»	»	
»	»	»	»	
8 319,42	8 080,03	42 015,07^5	8 403 01	
2 874,46^5	2 745,40	8 847,92^5	1 769,58	
684 25	710,70	4 067,35	817,67	
496,00	279,00	2 747,00	549,40	
826,40	747,45	4 738,76	947,75	
»	100,00	166,00	33,20	
»	»	»	»	
»	»	82,42^5	16,48	
21,67	113,92	906,12^5	181,22	
163,72^5	115,16^5	596,16	119,32	

Litt.	BENAMING DER MIDDELEN.	1902.	1903.	1904.
l.	Havengeld	f 480,69	f 347,98	f 397,81
s.	Belasting op het houden van honden	120,00	162,00	138,00
t.	Inkomstenbelasting	„	„	„
	B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*			
a.	Leges	5,00	10,00	17,50
b.	Boeten	12,00	„	„
c.	Inkomsten van de posterij	811,64	624,69	881,85
d.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	103,30	91,62^{5}	41,05
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	„	„	„
ij.	Steigergelden	326,25	221,00	259,75
z.	Rente van op St. Martin (Nederlandsch gedeelte) verleend landbouwkrediet en afbetaling op dat voorschot	„	„	„
cc.	Alle andere ontvangsten	150,00	75,00	„
	St. EUSTATIUS.			
	A. *Belastingen.*			
a.	Invoerrecht	2 314,17^{5}	2 314,52	1 824,41
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	605,29^{5}	615,29	729,40
c	Zegelrecht	478,75	407,35	402,30
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	196,00	135,00	56,50
e.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 129,30	1 214,05	1 118,55
f.	Recht van successie en van overgang	„	„	„
g.	Belasting op loterijen	„	„	„
h.	Belasting op publieke verkoopingen	9,25	„	„
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen	90,40	116,40	24,10
s.	Belasting op het houden van honden	141,00	111,00	78,00
t.	Inkomstenbelasting	„	„	„
u.	2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen	0,60	„	„
	B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*			
a.	Leges	„	„	„
b.	Boeten	„	9,50	30,50
c.	Inkomsten van de posterij	454,95	380,08	537,82
d.	Emolumenten ter griffie van den raad van justitie en van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	21,05	57,15	20,95
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	„	„	„
g.	Grondrenten (huur van gouvernementserven)	„	29,50	3,00
ij.	Steigergelden	„	„	„
z.	Rente van op St. Eustatius verleend landbouwkrediet en afbetaling op dat voorschot	„	„	240,00
cc.	Alle andere ontvangsten	77,97	149,39	42,60
	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber wegens het gebruik van een landsgebouw als woning	185,00	„	„
	SABA.			
	A. *Belastingen.*			
a.	Invoerrecht	2 581,46	2 354,13^{5}	2 236,56
b.	Uitvoerrecht op stapelproducten	178,63	84,40	127,87
c.	Zegelrecht	316,50	193,60	236,50

1905.	1906.	Totaal.	Gemiddeld per jaar.	AANMERKINGEN.
f 343,16^5	f 234,66	f 1 804,30^5	f 360,86	
51,00	99,00	570,00	114,00	
"	326,73^5	326,73^5	326,73^5	
7,50	17,50	57,50	11,50	
10,00	3,00	25.00	5,00	
1 301,61	1 007,24	4 627,03	925,40	
27,95	24,80	288,72^5	57,74	
"	"	"	"	
441,77^5	548,75	1 797,52^5	359,50	
"	318,00	318,00	67,60	
"	15,00	240,00	48,00	
1 956,41^5	1 902,61^5	10 312,14	2 062,42	
586,71	389,06	2 925,76	585,15	
298,55	246,25	1 833,15	366,43	
73,50	91,00	552,00	110,40	
1 002,90	862,85	5 327,65	1 065,53	
"	"	"	"	
"	"	"	"	
8,28	"	17,53	3,50	
111,65^5	96,50	439,05^5	87,81	
51,00	51,00	432,00	86,40	
"	92,42^5	92,42^5	92,42^5	
"	"	0,60	0,12	
"	"	"	"	
25,50	75,50	141,00	28,20	
551,63^5	440,19^5	2 364,68^5	472,93	
6,45	40,45	206,05	41,21	
"	"	"	"	
3,00	"	35,50	7,10	
"	"	"	"	
116,00	315,00	671,00	134.20	
67,23^5	160,68	497,87^5	99,57	
"	"	"	"	Afgevoerd.
2 395,70	2 618,36^5	12 186,22^5	2 437,24	
120,52^5	117,97^5	629,40^5	125,88	
228,25	286,25	1 261,10	452,22	

Litt.	BENAMING DER MIDDELEN.	1902.	1903.	1904.
d.	Patent tot het houden van eene tapperij enz. en tot het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd	f 665,00	f 603,00	f 444,00
e.	Accijnsrecht op sterke dranken, wijn en bier	1 399,80	1 427,80	1 715,00
f.	Recht van successie en van overgang	"	"	46,58
g.	Belasting op loterijen	"	"	"
h.	Belasting op publieke verkoopingen	"	"	"
i.	2 percent van den koopschat bij overdracht van onroerende goederen en vaartuigen	13,75	13,25	48,80
l.	Ankergeld	266,50	183,50	228,50
s.	Belasting op het houden van honden	48,00	84,00	27,00
t.	Inkomstenbelasting	"	"	"
u.	2 percent van de waarde bij overdracht van gedonateerde onroerende goederen en vaartuigen	"	"	"
	B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*			
a.	Leges	6,15	1,80	1,95
b.	Boeten	27,00	56,50	8,00
c.	Inkomsten van de posterij	521,51[5]	800,21	1 071,00
d.	Emolumenten ter griffie van het kantongerecht, te verantwoorden aan de koloniale kas	"	"	14,55
e.	Bergloon van petroleum en andere licht ontvlambare oliën	"	"	"
aa	Opbrengst van de telephonische verbinding	"	"	"
cc.	Alle andere ontvangsten	5,00	65,00	25,00
	Inhouding op de jaarwedde van den gezaghebber wegens aan hem vanwege het bestuur verstrekte woning	200,00	"	"
	GEHEELE KOLONIE.			
	Korting op de inkomsten van ambtenaren wegens pensioen	28 835,22[5]	29 122,12[5]	29 177,58
	Teruggave kosten postspaarbank	"	"	"

1905.	1906.	Totaal.	Gemiddeld per jaar.	AANMERKINGEN.
f 471,00	f 591,00	f 2 774,00	f 554,80	
1 054,60	1 611,90	7 209,10	1 441,82	
„	„	46,58	9,31	
„	„	„	„	
„	„	„	„	
33,53	174,50	283,83	56,76	
244,00	274,50	1 197,00	239,10	
30,00	24,00	213,00	42,60	
„	93,22^{5}	93,22^{5}	93,22^{5}	
„	„	„	„	
1,35	6,30	17,55	3,51	
1,00	„	92,50	18,50	
1 000,84	1 127,87^{5}	3 521,44	704,28	
„	„	14,55	2,91	
„	„	„	„	
„	52,00	52,00	10,40	
5,00	5,00	105,00	21,00	
„	„	„	„	
25 593,66	28 500,00	141 228,59	28 245,72	
35,00	874,74	909,74	181,95	

[272. — 16.]

MEMORIE VAN TOELICHTING VAN DEN GOUVERNEUR VAN CURAÇAO.

Het ontwerp der koloniale huishoudelijke begrooting voor het dienstjaar 1908, dat den Raad hierbij in voldoening aan art. 101 van het Regeeringsreglement wordt aangeboden, toont als ramingcijfer van de uitgaven de som van........................ f 908 951
aan. De raming van de uitgaven voor 1907 bedraagt 890 347

zoodat de dienst van 1908 naar schatting eene uitgaaf van .... f 18 604
meer dan die van 1907 zal eischen.

Wanneer ondergeteekende ook nu, evenals verleden jaar, verklaart, dat als algemeen beginsel bij de samenstelling van het ontwerp wederom het streven vooropgezeten heeft, om elke uitgave, die niet onafwijsbaar noodig geacht wordt, te vermijden, dan schijnt het resultaat van eene vergelijking der eindcijfers van de begrootingen der laatste jaren met die verklaring in strijd te komen.

Die tegenstrijdigheid is echter slechts schijnbaar, hetgeen blijken zal wanneer niet enkel gelet wordt op de eindcijfers van de geraamde uitgaven, maar rekenschap gegeven wordt van het doel waartoe de verscheidene kredieten welke tot de stijging van de eindcijfers aanleiding gegeven hebben, werden aangevraagd. Eene vergelijking tusschen de verschillende op de begrootingen voor 1907 en 1908 aangevraagde kredieten zal dan al spoedig aantoonen, dat — terwijl voor 1908 in het geheel pl. m. f 41 000 aan nieuwe of verhoogde kredieten meer, daarentegen op andere posten pl. m. f 22 000 minder werd aangevraagd — hetgeen meer is geraamd, noodig is in de eerste plaats voor de verdere uitvoering van maatregelen, welke de economische verheffing van de kolonie beoogen.

Zoo is voor cultures f 16 000 en voor de triangulatie en topographische opname f 5600 meer aangevraagd, terwijl ter bevordering van het ambachtsonderwijs f 1500 en voor verlenging van den steiger ter reede van Oranjestad op Aruba f 7500 is geraamd.

Voor bezoldigingen is in totaal een niet onbelangrijk bedrag meer aangevraagd, maar het grootste deel daarvan zal geene uitgave van blijvenden aard zijn. Zoo de meer aangevraagde som van f 3900 voor bezoldiging van het personeel bij de topographische opname, reeds begrepen onder het vorengenoemde voor dezen dienst meer aangevraagd bedrag; zoo de voor personeele toelagen aan den administrateur van financiën en aan den directeur van het departement van openbare werken meer uitgetrokken som van f 2500. En waar verder van het saldo f 1000 bestemd is voor de zoo noodig geachte verbetering van den geneeskundigen dienst in het 4de en 5de district op Curaçao, f 1100 voor het onderwijs op St. Martin, als gevolg van de toenemende schoolbevolking, en f 800 voor bezoldiging van het personeel bij de kustverlichting op Bonaire, in verband met het voornemen tot het aanbrengen van een licht te Boca Spelonk, aan de N. O. kust van dat eiland, waarvan de noodzakelijkheid zich wederom sterk heeft doen gevoelen, nadat in het afgeloopen jaar tot driemalen toe scheepsrampen op die kust werden geconstateerd, dan blijkt, dat, na aftrek van op sommige posten verkregen bezuinigingen op bezoldigingen, met eene geringe verhooging van uitgaven de door den eisch der billijkheid voorgeschreven, en daardoor dan ook noodzakelijk te achten verbetering van positie van de landsdienaren, genoemd in de bij de betrekkelijke posten gegeven afzonderlijke toelichtingen zal kunnen worden verkregen.

Tot de toeneming van het eindcijfer der uitgaven heeft verder de met f 2400 verhoogde raming der pensioenen, enz. en de voor het toezicht op de inning van het invoer- en van het accijnsrecht, blijkens de toelichting ter plaatse, in het belang van den dienst noodzakelijk geachte verhooging met f 1000 van het thans beschikbaar krediet bijgedragen, terwijl ten slotte tegenover de voor den algemeenen dienst noodig geachte verhoogingen van kredieten, verlagingen op andere posten van dien aard tot ongeveer dezelfde totaalsom staan.

Voor 1908 is in hoofdzaak minder aangevraagd f 3000 voor het onderhouden van de telegraphische gemeenschap, f 9700 voor baggerwerken (Curaçao) en pl. m. f 9600 voor onderhoud van gebouwen en voor nieuwe werken in de kolonie.

De raming der ontvangsten bedraagt voor het a.s. jaar de som van .... f 568 015
Voor 1907 is geraamd 528 920

zoodat in 1908 op eene meerdere ontvangst van f 39 095
wordt gerekend.

De ontvangsten zijn voor 1908 zooveel hooger geraamd, in de eerste plaats omdat ten gevolge van de verbeterde vooruitzichten van de phosphaatontginning op Aruba het concessierecht beduidend meer zal kunnen opbrengen.

Overigens wordt gerekend op eene hoogere opbrengst van het accijnsrecht ad f 7150, van de inkomstenbelasting ad f 1550, van het uitvoerrecht ad f 1000, van de belasting op grondeigendommen ad f 1000, van het ankergeld op Aruba ad f 1500, van de grondhuur ad f 2450, terwijl de raming van verschillende andere middelen (w. o. emolumenten bij het toezicht op den in-, uit- en doorvoer f 1000, rente en terugbetaling wegens verleende landbouwkredieten pl. m. f 2300 en inkomsten van de postspaarbank f 1000), te zamen ongeveer f 7000 hooger is gesteld, waartegenover andere pl. m. f 1000 lager zijn geraamd.

Daar de ontvangsten .... f 39 095
en de uitgaven 18 604
hooger zijn geraamd dan voor 1907, zal het subsidie voor 1908 .... f 20 491
minder dan voor 1907 bedragen, en op f 340 936 kunnen worden bepaald.

Het behoeft wel geen betoog, dat het subsidiecijfer beduidend lager zal kunnen worden gesteld, wanneer de aangevraagde kredieten voor direct of indirect productieve doeleinden niet langer tot de thans aangevraagde totalen benoodigd zullen zijn.

Ten aanzien van het afgeloopen dienstjaar kan worden vermeld, dat van het toegestane krediet ad.................. f 885 437
voor zooverre nu kan worden nagegaan, ongeveer...... 880 000

voor den dienst benoodigd is geweest, of.............. f 5 437
minder dan het geraamd bedrag.

De ontvangsten, die op.. f 505 420
waren geraamd, hebben, mede voor zooverre reeds nu na te gaan, ongeveer.. 607 051

bedragen, of .... f 101 631
meer dan de geraamde som.

Ten gevolge van deze uitkomsten zal van het op f 380 017 voor dat jaar geraamd subsidie slechts tot een bedrag van pl. m. f 272 949 behoeven te worden gebruik gemaakt.

De zooveel hoogere ontvangst, dan waarop gerekend was, werd door de hoogere opbrengst van de volgende middelen tot de daarbij genoemde bedragen veroorzaakt, als:

Invoerrecht (pl. m. f 11 000), uitvoerrecht (pl. m. f 4000), accijnsrecht (pl. m. f 27 000), inkomsten van de posterij (pl. m. f 13 000), inkomsten van de gouvernementsbank (f 5500), emolumenten van den controleur (pl. m. f 4000), vergunning tot het ontginnen van phosphaat op Aruba (pl. m. f 23 000), terwijl aan inkomstenbelasting en weerbaarheidsbelasting, beiden pro memorie geraamd, pl. m. f 12 000 en f 5900 werden ontvangen. Enkele posten brachten minder dan de geraamde bedragen op.

Willemstad, den 2den Maart 1907.

De Gouverneur van Curaçao,

J. O. DE JONG V. B. & D.

(272. 17.)

BRIEF VAN DEN MINISTER VAN KOLONIEN.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'S GRAVENHAGE, den 4den April 1907.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge hierbij te doen toekomen negen exemplaren van de hierna te noemen stukken, betreffende de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1908, te weten:

de ontwerp-verordening;

de memorie van toelichting;

den uitgewerkten en toelichtenden staat;

de raming der middelen; en

het overzicht van de geraamde inkomsten en uitgaven voor elk eiland. (¹)

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

¹) De in deze missive genoemde stukken, benevens 9 exemplaren van het voorloopig verslag en verdere gewisselde stukken, en 1 exemplaar van de *Notulen van den Kolonialen Raad* bij de behandeling van de ontwerp-verordening, zijn ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

(273. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1908.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 30 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(273. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1908 definitief behoort te worden vastgesteld bij de wet, omdat de omstandigheid zich voordoet, voorzien bij art. 112, sub 1°., van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie *Suriname* (*Staatsblad* 1902, n°. 37);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

De koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1908 wordt, voor zooveel de uitgaven betreft, definitief vastgesteld als volgt:

Iste AFDEELING.

Gouvernements-secretarie, Koloniale Staten en algemeene dienst.

Gouvernements-secretarie en algemeene dienst.

Art. 1. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den gouvernements-secretaris en de verdere ambtenaren en bedienden en toelagen aan de ambtenaren van den burgerlijken stand belast met het voltrekken van huwelijken . f 42 937,00

Art. 2. Meubilair, bureelbehoeften, bindloon, abonnement op couranten en andere uitgaven ten behoeve van de gouvernements-secretarie, van den burgerlijken stand en van den raad van bestuur, kosten van vergaderingen van gouvernements-commissiën, benevens kosten van examens, voor zoover daartoe geen afzonderlijke gelden bij andere artikelen zijn toegestaan, reis- en teerkosten van den ijker en zijn assistent en onderhoud van gereedschappen voor het ijkwezen, alsmede boek- en drukwerken, frankeergelden, advertentiekosten, telegrammen, schrijfloonen en andere uitgaven voor den algemeenen dienst, benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch-West-Indië 23 225,00

Art. 3. Traktement of verloftraktement en toelage voor de bewaking en het schoonhouden van het gebouw voor de Koloniale Staten en van de daarin en op het erf gevestigde bureelen . . . . f 625,00

Koloniale Staten.

Art. 4. Traktementen of verloftraktementen van den griffier, den commies en den klerk ter griffie, alsmede den huisbewaarder, tevens bode. 7 543,00

Art. 5. Boeken, bureel-, lokaal- en andere huishoudelijke behoeften, drukwerken, benevens reis- en verblijfkosten, alsmede rijtuighuur van leden der Koloniale Staten 6 730,00

Districts-bestuur.

Art. 6. Traktementen of verloftraktementen en fouragegeld van de districts-commissarissen, secretarissen en klerken, en abonnement voor bureelkosten van commissarissen en burgerkapiteins, alsmede toelage voor huisvesting, benevens meubilair aan ieder der districts-commissarissen, ten behoeve van hunne bureelen, van de plaatsen waar zij buiten hunne bureelen huwelijken voltrekken en van de zittingplaatsen der rechters. . . 60 500,00

Art. 7. Loon en kleeding der roeiers van de vaartuigen ten dienste van de districts-commissarissen. 1 000,00

Toezicht op de Boschnegers en Indianen.

Art. 8. Traktementen van de opperhoofden van de Boschnegers en Indianen, toelage aan den vertegenwoordiger van het opperhoofd van den stam der Aucaners, alsmede toelage en reiskosten voor den burgerofficier in Boven-Saramacca en voor dien aan de Coppename 3 200,00

Art. 9. Transportkosten, loonen en geschenken ter vergelding van kleine diensten en begrafeniskosten van Boschnegers en Indianen . . . 1 200,00

Transportkosten van ambtenaren en gepensionneerden.

Art. 10. Uit- en terugzending van burgerlijke ambtenaren, benevens transport van met verlof gaande of van verlof terugkeerende en gepensionneerde ambtenaren met hunne gezinnen 35 000,00

Art. 11. Kosten verbonden aan tijdelijke opdrachten aan in Nederland vertoevende ambtenaren der kolonie, zoomede aan de detacheering van ambtenaren uit de kolonie naar Nederland, een en ander in het belang van de dienstvervulling dier ambtenaren *Memorie.*

Art. 12. Vergoeding wegens reis- en verblijfkosten in Nederland tot het ondergaan van een geneeskundig onderzoek door aan den dienst in Suriname verbonden of daarvoor bestemd personeel. 100,00

Art. 13. Reis- en teerkosten, alsmede verhuizingskosten en rijtuig-

huren binnen de kolonie van ambtenaren, beambten en andere personen in kolonialen dienst, voor zoover daartoe geen afzonderlijke gelden bij andere artikelen der begrooting zijn toegestaan . . . . f 4 670,00

Volksfeesten.

Art. 14. Uitgaven ter viering van den verjaardag van Hare Majesteit de Koningin. 1 800,00

Subsidie aan eene militaire sociëteit.

Art. 15. Subsidie aan eene militaire sociëteit of dergelijke inrichting buiten de kazerne 2 000,00

f 190 530,00

IIde AFDEELING.

Justitie en politie.

Hof van justitie en parket van den procureur-generaal.

Art. 16. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den president, de leden, den procureur-generaal, den advocaat-generaal, den griffier en de verdere ambtenaren en surnumerairs of geëmployeerden ter griffie en op het parket, alsmede den bode van het hof van justitie . . . f 58 539,00

Art. 17. Meubilair, bureelkosten, boekwerken en andere huishoudelijke uitgaven voor het hof van justitie en het parket van den procureur-generaal 2 800,00

Kantongerecht van Paramaribo en rechterlijke macht in de districten.

Art. 18. Traktementen of verloftraktementen van den kantonrechter van Paramaribo, van de rechterlijke ambtenaren voor de districten en van het hun toegevoegd personeel . . . 34 293,00

Art. 19. Meubilair voor het kantongerecht van Paramaribo en abonnement voor den griffier voor bureelkosten en andere huishoudelijke uitgaven, alsmede toelagen voor bureelkosten aan de griffiers en aan den ambtenaar van het openbaar ministerie voor de districten, benevens vergoeding voor reis- en verblijfkosten 1 845,00

Art. 20. Huur van eene rechtszaal op plantage Mariënburg en toelage voor huisvesting aan een griffier . . 940,00

Gevangenissen.

Art. 21. Bewaking van veroordeelden en gedetineerden en abonnement voor reiskosten, schrijfbehoeften en schrijfloonen voor de commissiën van administratie 21 695,00

Art. 22. Voeding, kleeding, ligging, bewassching, genees- en heelkundige verpleging en verschillende andere uitgaven voor gedetineerden en veroordeelden, alsmede gereedschappen, werktuigen, verlichting en andere huishoudelijke behoeften van de gevangenissen en arresthuizen. . 31 540,00

Rechterlijke politie.

Art. 23. Traktementen of verloftraktementen van het politiepersoneel. 174 230,00

Art. 24. Bovenkleeding en schoeisel aan ambtenaren en beambten van politie of toelage daarvoor . . . . . f 10 285,00

Art. 25. Andere uitgaven ten dienste van de politie en huur van politiestations 37 978,00

Art. 26. Kosten van uitlevering en uitzetting. 1 500,00

Art. 27. Toezicht op het terrein tusschen de Lawa en de Tapanahony *Memorie.*

Art. 28. Toelagen aan de wijkmeesters te Paramaribo 625,00

Algemeene kosten.

Art. 29. Toelage aan den landspraktizijn. 1 500,00

Art. 30. Vervolgingen en procedures, waarvan de kosten geheel of gedeeltelijk ten laste van de koloniale kas komen 12 000,00

Art. 31. Kosten van tijd-, mail-, stop- en brandschoten 2 000,00

f 391 770,00

IIIde AFDEELING.

Schutterij te Paramaribo.

Art. 32. Traktementen en toelagen van den kapitein-kwartiermeester, den chirurgijn-majoor, den auditeur, den kapelmeester en het verdere personeel der schutterij te Paramaribo . f 3 350,00

Art. 33. Aankoop van fournitures, maakloon van uniformen, kosten der muziek en der schietoefeningen, schrijfbehoeften en diverse benoodigdheden, alsmede huur van localiteiten voor kantoor en magazijn der schutterij . 3 560,00

6 910,00

IVde AFDEELING.

Administratie van financiën.

Centrale administratie en domeinen.

Art. 34. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van den administrateur van financiën, de ambtenaren en bedienden van zijn bureel, van den gouvernements-landmeter en verdere ambtenaren op het bureel der domeinen . . . . . . f 30 958,00

Art. 35. Algemeene uitgaven voor het boschwezen 28 000,00

Art. 36. Uitgaven voor uitvoering van een beperkt bedrijfsplan voor eene proefboschexploitatie 26 750,00

Art. 37. Toelagen voor het houden van toezicht op voor den kleinen landbouw uitgegeven perceelen land en op de gouvernements-stalweiden . . 12 402,00

Art. 38. Voorschotten aan kleine landbouwers (Creolen), ook ter bevordering van de veeteelt. 4 000,00

Art. 39. Tegemoetkoming in de oprichtingskosten van en voorschotten aan landbouwersleenbanken, ook ter bevordering van de veeteelt . . 14 300,00

Art. 40. Aankoop van fokstieren en veetentoonstellingen ter bevordering van de veeteelt. 2 000,00

Art. 41. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van den controleur der belastingen, den kolonialen ontvanger en betaalmeester, den ontvanger der invoerrechten en accijnzen, den ontvanger der belastingen in Nickerie en de ambtenaren en bedienden van hun bureel . f 36 380,00

Art. 42. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van de ambtenaren voor den actieven dienst der belastingen, voor het toezicht op in- en uitvoer te water en van verder personeel bij 's lands middelen 69 542,00

Art. 43. Huur van woningen van ambtenaren der belastingen bij de stijlerijen en toelagen voor huishuur aan de ambtenaren der belastingen in Nickerie 2 350,00

Art. 44. Tafelgelden, victualie en andere kosten van het personeel aan boord van het zeilvaartuig voor het toezicht op den in- en uitvoer te water. . . 1 812,00

Art. 45. Uitgaven voor den dienst der accijnzen, de invoerrechten en de goudbelasting, onderhoud en vernieuwing van werktuigen, gereedschappen, balansen, schalen, maten en gewichten, hondepenningen, licht en andere behoeften voor den dienst der belastingen, onderhoud van en materialen voor het vaartuig voor het toezicht te water, mitsgaders aandeelen van ambtenaren en anderen in ontvangen boeten en in verbeurdverklaringen, alsmede kosten van vervolging en proceskosten in zake belastingen en inkomsten van onderscheiden aard, zoomede kosten verbonden aan de driejaarlijksche hertaxatie van de gebouwen te Paramaribo en te Nickerie voor de heffing van de belasting op de huurwaarde 3 950,00

Art. 46. Presentiegeld voor de leden der commissie van aanslag, voor den raad en voor de adviseurs voor de inkomstenbelasting en toelage aan den secretaris der commissie, alsmede presentiegelden voor de leden en toelage aan den secretaris der commissie van beoordeeling van de aangiften voor den verkoop van gedistilleerd 825,00

Posterij en telegraaf.

Art. 47. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij de posterij 12 483,00

Art. 48. Uitkeering aan de Nederlandsche postadministratie van het aandeel van Suriname in de kosten wegens het vervoer van brievenmalen en postpakketten, alsmede voor de uit Suriname verzonden en in Nederland en andere landen betaald wordende postwissels, betalingen aan de naburige koloniën en Staten wegens de stuksgewijze van Suriname verzonden correspondentie enz. aan het Internationaal Bureel der Algemeene Postvereeniging te Bern, en andere uitgaven voor den postdienst. 7 900,00

Art. 49. Uitgaven ten behoeve van de koloniale postspaarbank. . . 5 830,00

Art. 50. Subsidie voor de telegraphische verbinding der kolonie met de naburige koloniën en Staten en met Europa . . . . f 24 000,00

Hypotheekkantoor.

Art. 51. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den hypotheekbewaarder en verder personeel van het hypotheekkantoor. . 7 840,00

Art. 52. Meubilair, bureelbehoeften en andere uitgaven voor het hypotheekkantoor, benevens kosten voor het schatten der verkoopwaarde van onroerende goederen, met het oog op de toepassing der zegelverordening . 500,00

Algemeene kosten.

Art. 53. Meubilair, schrijfbehoeften, papier en bindloon, abonnement op couranten, briefporten, drukkosten en andere uitgaven voor het bureel van den administrateur van financiën, voor het bureel der domeinen, voor den controleur der belastingen, voor de kantoren der ontvangers en voor de kantoren der posterij. 9 500,00

Art. 54. Reis- en teerkosten. . . 2 125,00

Rente en aflossing van leeningen.

Art. 55. Renten en aflossing van de geldleening van 1874 tot bevordering van de immigratie, ten laste der kolonie Suriname, benevens kosten daarop vallende 19 150,00

Art. 56. Renten en aflossing van de geldleening van 1895 ten behoeve van het Immigratiefonds van de kolonie Suriname, benevens kosten vallende op de loting, enz. 58 265,00

Art. 57. Renten en aflossing van de geldleening van 1906, ten behoeve van het Immigratiefonds van de kolonie Suriname, benevens kosten vallende op de uitgifte, loting, enz. 21 500,00

Art. 58. Renten en aflossing van de geldleening ten behoeve der buitengewone productieve werken, benevens kosten vallende op de uitgifte, loting, enz. 67 540,00

Art. 59. Rente wegens hetgeen van den Staat wordt geleend ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek, het verrichten van eene exploratie in en buiten het Lawagebied, van eene proefexploitatie buiten dat gebied en het doen van opnemingen bezuiden Kadjoe in verband met de bepaling van het eindpunt van den spoorweg. 186 200,00

f 656 102,00

Vde AFDEELING.

Immigratie en kolonisatie.

Immigratie-departement.

Art. 60. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij het departement in de kolonie. . . . . f 25 886,0

Art. 61. Toelagen voor huisvesting aan tolken, alsmede aan een Javaanschen opziener in het belang der kolonisatie van Javanen	f 1 440,00	
Art. 62. Reis- en teerkosten van de ambtenaren en beambten bij het departement in de kolonie	740,00	
Art. 63. Meubilair, kantoor- en schrijfbehoeften, bindloon, drukkosten, abonnement op couranten, briefporten, telegrammen en andere uitgaven voor het departement in de kolonie, mitsgaders kosten van schoonmaken en verlichting en andere huishoudelijke kosten van het koeliedepot te Paramaribo	1 440,00	
Kolonisatie.		
Art. 64. Bezoldiging van een Javaanschen opziener in het belang der kolonisatie van Javanen	720,00	
Art. 65. Voorschotten aan kolonisten, ook ter bevordering van de veeteelt	4 000,00	
Art. 66. Terugvoerkosten van gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan	1 500,00	
Art. 67. Premiën aan gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan en die afzien van het recht op vrije terugreis	45 000,00	
		f 80 726,00

VIde AFDEELING.

Eeredienst, onderwijs, wetenschappelijke betrekkingen, inrichtingen en ondernemingen, armenzorg en burgerlijke geneeskundige dienst.

Eeredienst.	
Art. 68. Traktementen of verloftraktementen en toelagen voor huishuur van de predikanten der Hervormde en Luthersche Gemeenten te Paramaribo, van den predikant te Nickerie, van de geestelijken der Roomsch-Katholieke Gemeente en van twee godsdienstleeraren der Nederlandsch- en Nederlandsch-Portugeesch Israëlietische Gemeenten	f 40 300,00
Art. 69. Subsidiën voor den eeredienst	20 000,00
Onderwijs.	
Art. 70. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den inspecteur voor het onderwijs en van de ambtenaren van zijn bureel, alsmede den bode, en abonnement voor den secretaris der commissie van onderwijs voor bureelbehoeften en schrijfloon	9 550,00
Art. 71. Meubilair, bureelbehoeften, drukkosten, reis- en teerkosten van den inspecteur voor het onderwijs en kosten van examens.	2 600,00
Art. 72. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van onderwijzers en onderwijzeressen en verder bij de scholen werkzaam personeel, alsmede voor het naar en van school vervoeren van schoolkinderen in de districten	f 165 326,00
Art. 73. Huur van gebouwen of lokalen, vergoeding voor huishuur aan onderwijzers aan wie geen gouvernementswoning kan worden aangewezen, schoolmeubelen en schoolbehoeften .	11 435,00
Art. 74. Subsidiën voor het onderwijs	125 103,00
Art. 75. Traktement van den custos van het koloniaal museum en van de bibliotheek	600,00
Art. 76. Kosten van het koloniaal museum en van de bibliotheek . . .	500,00
Wetenschappelijke betrekkingen, inrichtingen en ondernemingen.	
Art. 77. Aandeel van Suriname in het traktement of verloftraktement van den inspecteur van den landbouw in West-Indië	6 000,00
Art. 78. Traktementen of verloftraktementen van den landbouwscheikundige, den plantkundige, den landbouwassistent, den landbouwleeraar en verder personeel van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen.	17 120,00
Art. 79. Kosten van wetenschappelijke inrichtingen.	42 316,00
Art. 80. Kosten verbonden aan de vervaardiging van eene algemeene kaart van het door de wetenschappelijke expeditiën der laatste jaren opgemeten terrein	*Memorie.*
Art. 80 *bis.* Subsidie voor eene wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname.	20 000,00
Armenzorg.	
Art. 81. Traktementen of verloftraktementen en daggelden van het personeel en abonnement aan de commissie van regenten van het gesticht Boniface	4 572,00
Art. 82. Uitgaven ten behoeve der ouden, gebrekkigen en onvermogenden binnen en buiten het gesticht Boniface	28 045,00
Art. 83. Subsidiën aan kerkgenootschappen voor weezen, verpleging en alimentatie van weezen van immigranten	34 800,00
Burgerlijke geneeskundige dienst.	
Art. 84. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den geneeskundigen inspecteur en van diens klerk, van de geneeskundigen belast met de stadsarmenpraktijk en van den secretaris en den bode van de geneeskundige commissie, van officieren van gezondheid en apothekers in het militair hospitaal, van geadmitteerde vroedvrouwen, van den gouvernements-veearts en van den assistent-keurmeester	21 210,00
Art. 85. Toelagen aan de leeraren aan de school tot opleiding van jongelieden tot districts-geneesheer . . .	8 500,00

Art. 86. Behoeften voor de school tot opleiding van jongelieden tot districts-geneesheer . . . . f 700,00

Art. 87. Personeel van het abattoir 1 500,00

Art. 88. Onderhoud van gereedschappen, brandstoffen, enz., en bureelbehoeften voor het abattoir. . 460,00

Art. 89. Kosten ter verkrijging van animale koepokstof, kosten van quarantaine-maatregelen en kosten verbonden aan de visitatie van apotheken en andere plaatsen waar geneesmiddelen verkocht worden en aan het onderzoek van bij die visitatie in beslag genomen geneesmiddelen enz., zoomede voor het onderzoek van drinkwater in het belang der volksgezondheid. 2 500,00

Art. 90. Meubilair, bureelbehoeften, drukkosten en reis- en teerkosten van den geneeskundigen inspecteur en kosten van examens. 2 550,00

Art. 91. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van, alsmede huur van woningen en toelagen voor huishuur aan districts-geneesheeren en toelagen aan officieren van gezondheid, die bij het uitoefenen van den burgerlijken geneeskundigen dienst behulpzaam zijn. 50 940,00

Art. 92. Vergoeding voor het gebruik van vaartuigen, fouragegelden en restitutie van uitgaven voor de bemanning der vaartuigen van de districts-geneesheeren 7 625,00

Art. 93. Uitgaven ten behoeve van de verpleegden in de yaws-inrichting op het station Groningen in het district Saramacca 13 357,00

Art. 94. Kosten van verpleging en geneesmiddelen, enz. van burgerlijke personen in en buiten het militair hospitaal en in de districten. . . . 64 280,00

Art. 95. Geneeskundige behandeling van en opzicht over de krankzinnigen. 16 128,00

Art. 96. Onderhoud der krankzinnigen 11 000,00

Art. 97. Kosten van kantoorbehoeften, aankoop van boeken, reparatie van instrumenten en schrijfloonen ten behoeve van de inrichting ter verpleging van krankzinnigen 300,00

Inrichting voor melaatschen op Groot-Chatillon.

Art. 98. Traktementen of verloftraktementen en daggelden van den directeur-geneesheer, den onderdirecteur, den ziekenoppasser en verder personeel. 13 937,00

Art. 99. Kosten van kantoorbehoeften, aankoop van boeken, aankoop en reparatie van instrumenten ten behoeve van de inrichting voor melaatschen op Groot-Chatillon. 250,00

Art. 100. Uitgaven ten behoeve der verpleegden en verder personeel, alsmede kosten verbonden aan de keuring van levensmiddelen en voor het toezicht op de verzending daarvan . . 34 375,00

Art. 101. Subsidie aan inrichtingen tot isoleering en verpleging van lepralijders 24 000,00

Begrafenissen en kerkhoven.

Art. 102. Traktement van den bedienaar der begrafenissen. . . . . f 300,00

Art. 103. Onderhoud der begraafplaatsen, draagbaren, kleeden, gereedschappen en andere behoeften, alsmede begrafenissen van onvermogenden. 7 600,00

f 809 779,00

VIIde AFDEELING.

Bouwdepartement.

Het departement.

Art. 104. Traktementen of verloftraktementen van den chef van het bouwdepartement en van de ambtenaren en bedienden . . . . f 19 558,00

Art. 105. Meubilair, bureelbehoeften, abonnement op couranten en tijdschriften en andere huishoudelijke uitgaven, drukkosten en reis- en teerkosten. 1 900,00

Landsgebouwen en publieke werken.

Art. 106. Onderhoud en verbetering van de landsgebouwen met hun toebehooren 77 750,00

Art. 107. Bezoldiging van den molenbaas, den machinist en het verder personeel van den baggermolen . . . 10 026,00

Art. 108. Onderhoud van den baggermolen, scheepsbehoeften en steenkolen en werkpremiën 5 716,00

Art. 109. Onderhoud van land- en waterwegen en daarmede in verband staande werken te Paramaribo en in de districten, benevens kosten van besproeiing van de straten en wegen van Paramaribo in den drogen tijd . 54 550,00

Art. 110. Onderhoud van karren met daarbij behoorend trekvee, bediening, gereedschappen, enz. ten behoeve van den vuilnisdienst . . . 7 000,00

Art. 111. Onderhoud en aanleg van centrale vestigingsplaatsen en andere vestigingen van kleine landbouwers. 30 000,00

Art. 112. Kosten van de openbare verlichting te Paramaribo. 9 650,00

Art. 113. Nieuwe werken en aankoop van onroerende goederen. . . 20 000,00

Art. 114. Verbetering van de afwatering van Paramaribo en van het zoutwaterkanaal in Coronie 79 200,00

Art. 115. Uitgaven voor buitengewone productieve werken. 655 000,00

970 350,00

VIIIste AFDEELING.

Koloniale vaartuigen, betonning, bebakening, seinwezen en brandweer.

Algemeen beheer.

Art. 116. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den beheerder, van de ambtenaren van zijn bureel, van den hoofdmachinist der koloniale vaartuigen en van beambten in algemeenen dienst . . . f 21 602,00

Art. 117. Meubilair, bureel- en drukkosten, briefporten en andere kleine uitgaven, kosten voor het viseeren van de gezondheidspassen der mailvaartuigen, ongelden te betalen in buitenlandsche havens door de gouvernementsvaartuigen, benevens vergoeding voor geleden schade door het verloren gaan of beschadigen van goederen verscheept met de koloniale vaartuigen, alsmede reis- en teerkosten en verhuizingskosten van ambtenaren en beambten van het departement der koloniale vaartuigen . . . f 10 728,00

Onderhoud, aanschaffing en vernieuwing van het materieel der koloniale vaartuigen, alsmede brandstoffen voor de stoomvaart en de smederij.

Art. 118. Materialen, arbeidsloonen, werktuigen, gereedschappen en verdere uitgaven voor gewoon en buitengewoon onderhoud van het materieel der koloniale vaartuigen, aanschaffing en vernieuwing van kleine vaartuigen, alsmede brandstoffen 158 870,00

Art. 119. Aanschaffing van nieuwe vaartuigen 294 000,00

Art. 120. Uitgaven voor den dienst van motorbooten 12 000,00

Art. 121. Subsidie aan particuliere stoomvaartdiensten en huur van vaartuigen ten behoeve van den rivier- en zeedienst en voor reizen van hoofdambtenaren en commissiën 3 000,00

Personeel der koloniale vaartuigen.

Art. 122. Traktementen of verloftraktementen, gages, toelagen, tafelgelden en victualie van de gezagvoerders en het verder personeel der koloniale vaartuigen 127 604,00

Art. 123. Huishuur ten behoeve van in de districten gestationneerd personeel der koloniale vaartuigen, aan wie geen vrije woning kan worden verschaft . . . . *Memorie.*

Art. 124. Uitgaven voor den transportdienst in Coronie en voor loon van naar behoefte aan te huren bemanning 11 200,00

Art. 125. Vergoeding van tekort op de algemeene kleedingrekening van het personeel der koloniale vaartuigen. *Memorie.*

Art. 126. Cursus bij het departement der koloniale vaartuigen tot opleiding van machinist-leerlingen . . 1 600,00

Betonning en bebakening.

Art. 127. Traktement en gages van het personeel van het lichtschip en van het geleidelicht aan den mond van de Suriname en toelage aan het personeel van den vuurtoren aan de Marowijne en aan lichtwachters te Nieuw-Amsterdam en in Nickerie. . 4 703,00

Art. 128. Victualie, licht en andere benoodigdheden voor de equipage van het lichtschip, van den vuurtoren aan de Marowijne en van het licht aan den mond van de Suriname 3 935,00

Art. 129. Onderhoud van het lichtschip en voor olie enz. voor de lichttoestellen en voor het havenvuur aan den mond van de Nickerie, voor het licht aan den mond van de Suriname, voor het licht te Nieuw-Amsterdam en voor den vuurtoren aan de Marowijne, mitsgaders aankoop en onderhoud van kettingen, ankers en tonneboeien . . . . f 3 000,00

Seinwezen.

Art. 130. Toelage aan een seinwachter 360,00

Art. 131. Vlaggen en andere benoodigdheden voor het seinwezen. . 200,00

Brandweer.

Art. 132. Traktementen en toelagen van het personeel der brandweer 6 260,00

Art. 133. Andere uitgaven voor de brandweer 2 160,00

f 661 222,00

IXde AFDEELING.

Koloniale spoorwegen, exploratie van het Lawagebied, en telephoonwezen.

Koloniale spoorwegen en exploratie van het Lawagebied.

Art. 134. Aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek. . . . . f 575 000,00

Art. 135. Exploitatie van den spoorweg bedoeld in art. 134, voor zoover gereed 159 960,00

Art. 136. Het verrichten van eene exploratie in en buiten het Lawagebied 50 000,00

Telephoonwezen.

Art. 137. Toelagen van het personeel bij het telephoonwezen werkzaam 14 167,00

Art. 138. Onderhoud van de telephoon en aanleg van nieuwe aansluitingen, meubilair en bureelbehoeften en reis- en teerkosten van den beheerder en van den technisch ambtenaar van het telephoonwezen. . . 4 475,00

803 602,00

Xde AFDEELING.

Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en toelage.

Art. 139. Pensioenen van burgerlijke landsdienaren . . . . f 154 074,00

Art. 140. Pensioenen van weduwen en kinderen van overleden burgerlijke landsdienaren 101 822,00

Art. 141. Wachtgelden. . . . . *Memorie.*

Art. 142. Onderstanden 3 255,00

Art. 143. Toelage aan een broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw 200,00

259 351,00

XIde AFDEELING.

Onvoorziene uitgaven.

Art. 144. Onvoorziene uitgaven . . . . f 50 000,00

f 4 880 342,00

vier millioen achthonderd tachtig duizend driehonderd twee en veertig gulden.

Artikel II.

Wanneer het bedrag uitgetrokken bij een der artikelen 2, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 30, 31, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 45, 46, 48, 49, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 71, 73, 76, 79, 82, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 103, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 117, 118, 120, 121, 124, 126, 129, 131, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 140 en 142 van de bij deze wet vastgestelde begrooting ontoereikend wordt bevonden, kan het, evenals de posten bij de *artikelen* 11, 27, 80, 123, 125 en 141 voor *Memorie* uitgetrokken, door overschrijving uit *artikel* 144 dier begrooting worden aangevuld.

Uit dat artikel (onvoorziene uitgaven) worden de toelagen voor de waarneming van tijdelijk opengevallen betrekkingen betaald, voor zoover het niet mogelijk is die aan te wijzen op de artikelen waarin de traktementen voor die betrekkingen zijn omschreven.

Artikel III.

Op *artikel* 144 van de bij deze wet vastgestelde begrooting worden aangewezen de tot het dienstjaar 1908 behoorende uitgaven, die hare omschrijving niet vinden in een der andere artikelen van die begrooting.

Die uitgaven worden, voor elke soort afzonderlijk, in de rekening gebracht en omschreven, en moeten dienen ter voorziening in behoeften die in den loop van het dienstjaar onverwacht opkomen.

Artikel IV.

Ter goedmaking van de uitgaven bedoeld in de artikelen 114 en 119 van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1908, worden gebezigd de middelen hieronder sub B *gg* en *hh* genoemd en ter goedmaking van de verdere in die begrooting begrepen uitgaven de overige hieronder genoemde middelen en inkomsten, te weten:

A. *Directe en indirecte belastingen:*

a. inkomstenbelasting;
b. belasting op de huurwaarde van huizen te Paramaribo en te Nieuw-Nickerie;
c. paardengeld;
d. accijns op het binnenlandsch gedistilleerd;
e. invoerrechten;
f. belasting op goud;
g. belasting op lucifers;
h. weeg-, rooi- en bergloonen en entrepot-rechten:
i. zegelrechten;
k. geneeskundige belasting;
l. successie- en overgangsrechten;
m. begrafenisrechten;
n. recht op verlotingen;
o. opbrengst van de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (Hendrikschool);
p. opbrengst van de 2de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (van Sypesteynschool);
q. opbrengst van de normaalschool tot opleiding van onderwijzers;
r. opbrengst van een landbouwcursus;
s. opbrengst van de geneeskundige school;
t. hondenbelasting.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard:*

a. passage- en vrachtgelden voor het vervoer met de koloniale vaartuigen;
b. als voren per kolonialen spoorweg, alsmede van den barkassendienst, aansluitende aan den spoorweg;
c. opbrengst van het recht op verlofbewijzen tot verkoop van gedistilleerd;
d. opbrengst van de posterij;
e. opbrengst van de telephoon;
f. opbrengst van het abattoir;
g. opbrengst van huren, erfpachten, verkoopingen van domeinen en afkoop van zakelijke rechten;
h. vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van balata op domeingrond en retributie op balata verkregen op domeingrond;
i. vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen op domeingrond;
j. landtaxen of akkergelden;
k. inhoudingen (korting en storting) voor pensioen;
l. rente van de kapitalen afkomstig van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds;
m. terugbetaling van voorschotten en rente voor deze;
n. boeten, opbrengst van verbeurdverklaringen en terugbetaling van voorloopig betaalde justitie- en proceskosten;
o. griffierechten, te verantwoorden aan de koloniale kas;
p. salarissen van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas;
q. leges, te heffen ter gouvernements-secretarie;
r. ontvangsten van den secretaris der geneeskundige commissie;
s. justeerloonen van den ijker;
t. opbrengst der scheepvaart-emolumenten;
u. restitutie der kosten voor het gebruik en het verhuren van gereedschappen, werktuigen en verbruikte materialen van het departement der koloniale vaartuigen ten behoeve van anderen, mitsgaders ontvangen gelden wegens verkochte materialen en steenkolen, voor toegangskaartjes tot den kolonialen afvaartsteiger en wegens het verhuren van vaartuigen van genoemd departement;
v. de helft van het werkloon der gevangenen;
w. agio op verkochte gouvernementswissels;
x. eindtaxes van de Compagnie française des cables télégraphiques;
ij. opbrengst van port d'armes;
z. opbrengst van de gouvernementsstalweiden;
aa. opbrengst van marktvergunningen;
bb. opbrengst van aan particulieren verhuurde winkelgebouwen en bakkerijen op gouvernements-vestigingsplaatsen;
cc. aandeel der eigenaren van plantages in het district Beneden-Commewijne in de kosten van onderhoud van een rijweg van Nieuw-Amsterdam naar Spieringshoek;
dd. ontvangsten uit de proefboschexploitatie;
ee. opbrengst van de geldleening voor productieve werken;
ff. overschrijving van een bedrag in 1906 ontvangen, doch niet besteed voor productieve werken;
gg. opbrengst van de tijdelijke geldleening;
hh. opbrengst van den verkoop van het stoomschip *Curaçao;*
ii. ontvangsten uit de bacovencultuur tot dekking van de rente en aflossing van de voor die cultuur uitgegeven serieën van de geldleening voor productieve werken;
kk. verdere ontvangsten uit de bacovencultuur, te bestemmen ter bestrijding van andere uitgaven ten behoeve van die cultuur;
ll. bijdragen van belanghebbenden in de jaarlijksche kosten van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen;
mm. hetgeen van den Staat wordt geleend tot het aanleggen van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek en het verrichten eener exploratie in en buiten het Lawagebied;
nn. opbrengst van de activa der Maatschappij Suriname;
oo. gelden door het departement der koloniale spoorwegen ontvangen voor verkochte materialen enz. en voor het verhuren van gereedschappen, werktuigen, lokalen, enz.;
pp. opbrengst van door het departement der koloniale spoorwegen te verkoopen brandhout en zand;
qq. teruggave van de uit de koloniale kas bestreden kosten ten behoeve van de koloniale postspaarbank;
rr. opbrengst van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen;
ss. opbrengst van door den cultuurtuin te verkoopen zaden, planten, enz.;
tt. verschillende ontvangsten.

C. *Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale geldmiddelen.*

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(273. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In de thans ingediende begrooting worden de uitgaven geraamd op een bedrag van f 4 880 342 en wordt gerekend op eene opbrengst van de middelen van f 4 030 415, zoodat de bijdrage uit 's Rijks schatkist gesteld moet worden op f 849 927.

De uit leening of andere buitengewone middelen te bestrijden uitgaven waar een gelijk bedrag van zulke middelen tegenover staat, worden geschat op f 1 653 200; de uitgaven welke niet uit geleende gelden zullen worden bestreden, op f 3 227 142. De raming der gewone eigen middelen kan gesteld worden op f 2 377 215.

Het ontwerp van wet stemt geheel overeen met de in de kolonie voorloopig vastgestelde begrooting met dit verschil alleen, dat nog een post van f 20 000 is uitgetrokken voor subsidieering van eene wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname, waarover hieronder nader.

Eene vergelijking van de hoofdcijfers van het ontwerp met die van de Surinaamsche begrooting voor 1907 wijst de volgende uitkomsten aan.

	1908.		1907.	
Totaal uitgaven.		f 4 880 342		f 4 475 630,36
a. Buitengew. prod. werken (w. o. bacovencultuur)	f 655 000		f 549 500	
b. Spoorwegaanleg en goudexploratie	625 000		750 000	
c. Andere niet uit de gewone middelen te bestrijden uitgaven.	373 200	1 653 200	„	1 299 500,00
Gewone uitgaven		f 3 227 142		f 3 176 130,36
Totaal middelen.		f 4 030 415		f 3 493 330,00
Leening buitengew. prod. werken (en bacovencultuur)	f 184 000		f 568 500	
Overschrijving van vorig dienstjaar	21 600		„	
Bacovencultuur	467 590		„	
Leening spoorwegaanleg en goudonderzoek	625 000		750 000	
Leening (f 300 000) en verkoop stoomschip (f 100 000) ter bestrijding van hierboven sub *c* bedoelde uitgaven	400 000		„	
	f 1 698 190		f 1 318 500	
Overschrijving op volgend dienstjaar	44 990	1 653 200	19 000	1 299 500,00
		f 2 377 215		f 2 193 830,00

De raming der gewone koloniale uitgaven bedraagt dus f 51 011,64 meer dan voor 1907, de raming van de gewone koloniale middelen f 183 385 meer dan die van laatstgemeld jaar. Als gevolg hiervan kan het bedrag der Rijksbijdrage f 132 373,36 lager blijven dan dit jaar.

Wat de samenstelling der begrooting betreft meent de ondergeteekende te mogen verwijzen naar de belangrijke beschouwingen in de memorie van toelichting van den Gouverneur, waaruit hij het volgende releveert. De gewone koloniale uitgaven zijn te onderscheiden in twee categorieën, namelijk: 1°. de jaarlijks terugkeerende uitgaven voor den huishoudelijken dienst, die in elk geval uit de eigen middelen der kolonie behoorden bestreden te worden, en 2°. uitgaven voor oeconomische ontwikkeling waarvoor, in zooverre zij niet dadelijk inkomsten opleveren, Rijkssubsidie is te verleenen, zoolang de koloniale middelen tot hare bestrijding ontoereikend zijn. Ook al komt men den nadeeligen invloed van den cacaocrisis der laatste jaren te boven, dan wegen die koloniale middelen lang niet op tegen de sub 1°. bedoelde uitgaven, maar behoeven eene versterking met f 122 000 's jaars om daarmede in evenwicht te komen.

Deze versterking kan worden verkregen door eene door den Gouverneur voorgestelde en sedert tot stand gekomen verhooging van het tarief van invoerrechten en van den accijns op gedistilleerd en door de invoering van eene belasting op in de kolonie vervaardigde lucifers.

Op de daardoor te verkrijgen verhoogde inkomsten is bij de raming der gewone koloniale middelen voor 1908 gerekend. Wordt hierdoor het verschil ad f 183 385 van deze raming met die voor 1907 grootendeels verklaard, tot verdere verklaring kan nog worden gewezen op de hoogere — of eerste — raming van de middelen: inkomstenbelasting (f 13 000), passage en vrachtgelden voor het vervoer met de koloniale vaartuigen (f 13 000), ontvangsten uit de voorgestelde proefboschexploitatie (f 13 300) en ontvangsten uit de bacovencultuur tot dekking van de rente en aflossing van de voor die cultuur uitgegeven serieën van de geldleening voor productieve werken (f 32 410).

Het gewenschte evenwicht van de gewone koloniale uitgaven, behoorende tot de eerste der bovenbedoelde twee categorieën, met de koloniale middelen zal intusschen alleen kunnen worden bewaard, wanneer ter bestrijding van belangrijke uitgaven, die slechts voor eens behoeven te worden gedaan of althans in betrekkelijk langen tijd niet terugkeeren, de toevlucht wordt genomen tot leeningen in korten tijd uit de koloniale middelen af te lossen.

Bij deze begrooting zijn de uitgaven, noodig voor de verbetering van de afwatering van Paramaribo (f 67 200), van het zoutwaterkanaal in Coronie (f 12 000) en voor de aanschaffing van nieuwe koloniale vaartuigen (f 294 000) — dat zijn de uitgaven in het overzicht hierboven sub *c* genoemd — in aanmerking gebracht om uit zoodanige „tijdelijke" leening, waaromtrent bij afzonderlijk wetsontwerp een voorstel zal worden gedaan, bestreden te worden. Bovendien kan tot bestrijding van die uitgaven worden aangewend het op f 100 000 geraamd bedrag der opbrengst van het stoomschip *Curaçao*, waartoe het wenschelijk is over te gaan

in verband met de voorgestelde uitvoering van een in de memorie van toelichting van den Gouverneur uiteengezet plan tot bezuiniging op den dienst der koloniale vaartuigen.

De hierbedoelde uitgaven tot een gezamenlijk bedrag van f 373 200 rekenen dus in deze begrooting niet tot de gewone koloniale uitgaven. Het bedrag, waarmede de raming van deze laatste uitgaven die voor 1907 overtreft (f 51 011,64) komt ongeveer overeen met het bedrag dat meer is moeten worden uitgetrokken voor rente en aflossing van leeningen.

Wat de andere begrootingsposten betreft, wegen dus verhoogingen en verlagingen tegen elkaar op. Die verhoogingen en verlagingen zijn alle toegelicht, hetzij in den uitgewerkten en toelichtenden staat der uitgaven, hetzij in de memorie van toelichting van den Gouverneur, uitgezonderd alleen de hierboven reeds vermelde post voor subsidieering van eene wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname, ter toelichting waarvan het volgende diene.

De thans in de kolonie aanwezige vijfde expeditie heeft in hoofdzaak ten doel door eene landtocht het gebied tusschen Paloeman en het brongebied van de Corantijn en de Trombetas te verkennen en zoo mogelijk gegevens te verzamelen om de waterscheiding die de Zuidgrens der kolonie vormt, in kaart te brengen. Vóór dat de kaart van Suriname, waarin het resultaat van alle expedities zal worden neergelegd, volledig kan worden samengesteld, dienen ook nog de bovenloop en het brongebied van de Suriname-rivier te worden onderzocht. Wordt dit onderzoek na afloop van den zooeven omschreven arbeid aan het personeel der vijfde expeditie opgedragen, dan zullen de kosten er van belangrijk lager kunnen zijn dan wanneer eene nieuwe expeditie moet worden uitgerust. Om die reden heeft de ondergeteekende gemeend gevolg te moeten geven aan het verzoek van het genoemd genootschap om een bedrag op de begrooting uit te trekken, ten einde door het verleenen van geldelijken steun mogelijk te maken, dat het onderzoek van het binnenland der kolonie wordt voltooid.

Aan de toekenning van het subsidie zal de voorwaarde verbonden worden, dat het niet meer zal bedragen dan $^2/_3$ der kosten van de expeditie tot een maximum van f 20 000, en eerst na afloop van de expeditie, tegen overlegging van de rekening, zal worden uitgekeerd.

De Minister van Koloniën,

D. FOCK.

[273. — 4.]

OVERZICHT van de verschillen in de ramingen der uitgaven en ontvangsten voor de jaren 1908 en 1907.

		Geraamde ontvangsten voor 1908	f 4 030 415,00
		„ „ „ 1907	3 493 330,00
Geraamd subsidie voor 1907 . . . . f	982 300,36	voor 1908 *meer* . . . f	537 085,00
„ „ „ 1908	849 927,00	„ uitgaven „ 1908 . . . f 4 880 342,00	
		„ „ „ 1907 . . . 4 475 630,36	
voor 1908 *minder* . f	132 373,36	„ 1908 *meer*	404 711,64
		Verschil . . f	132 373,36

Geraamde uitgaven voor 1908.

Meer dan voor 1907. Artikel.	Boven f 1000.	Artikel.	Beneden f 1000.	Minder dan voor 1907. Artikel.	Boven f 1000.	Artikel.	Beneden f 1000.
2	f 1 125,00	1	f 843,67	13	f 4 330,00	9	f 400,00
5	1 330,00	4	243,00	—	(1) 7 060,00	22	360,00
10	5 000,00	6	330,00	35	4 200 00	24	990,00
16	1 301,50	7	750,00	38	6 000 00	45	100,00
18	1 693.00	14	30,00	64	1 080,00	46	175,00
21	3 325,00	34	858,83	65	6 000,00	53	350,00
23	2 300,00	41	230,00	79	9 744,00	55	750,00
25	2 440,50	44	5,25	—	—	60	740,67
31	2 000,00	47	0.50	82	2 180,00	84	200.00
36	26 750,00	48	200,00	92	1 000,00	93	478,00
39	12 000,00	61	240,00	106	3 200 00	138	650,00
40	2 000,00	70	41,67	113	57 900,00	139	92,00
42	1 269,94	75	60,00	122	12 742,35	140	323,72
56	2 595,00	78	846,67	136	200 000,00	142	20,00
57	12 500,00	81	300,00	137	3 212,50		
58	26 505,00	88	100,00	141	3 388,90		
59	10 200,00	95	16,75				f 5 629,39
72	9 211,00	98	315,75		f 322 037,75		
73	1 185,00	104	65,50				
74	1 545,50	107	32,00		→ f 327 667,14		
85	1 700,00	116	602,00				
89	1 050,00	127	160,50				
91	1 840,00	128	960,25				
101	14 700 00	129	500,00				
109	3 200,00						
114	79 200,00		f 7 732,34				
115	105 500,00						
117	1 300,00						
118	2 420,00						
119	294 000,00						
120	12 000,00						
134	75 000,00						
135	6 460,00						
	f 724 646,44						

f 732 378,78
327 667,14 ←

Verschil f 404 711,64

Geraamde middelen en opbrengsten voor 1908.

Meer dan voor 1907.				Minder dan voor 1907.			
A, 1e.	*a.*	Inkomstenbelasting . .	f 13 000.00				(2) f 26 000,00
„ „	*e.*	Invoerrechten	100 000,00	A, 1e.	*d*	Accijns op het binnenlandsch gedistilleerd .	5 000,00
„ „	*f.*	Belasting op goud . . .	5 000,00	„ „	*h.*	Weeg-, rooi- en bergloonen en entrepotrechten	3 000,00
„ „	*g.*	Belasting op lucifers. .	12 000,00	„ „	*r.*	Opbrengst van een landbouwcursus.	125,00
„ „	*o.*	Opbrengst van de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (Hendrikschool) .	3 000,00	„ „	*t.*	Hondenbelasting . . .	400,00
„ „	*q.*	Opbrengst van de normaalschool tot opleiding van onderwijzers. . .	1 500,00	B, „	*b.*	Passage en vrachtgelden per kolonialen spoorweg, alsmede van den barkassendienst, aansluitende aan den spoorweg	22 100,00
„ „	*s.*	Opbrengst van de geneeskundige school . .	2 400,00	„ „	*d.*	Opbrengst van de posterij	3 000,00
B, „	*a.*	Passage- en vrachtgelden voor het vervoer met de koloniale vaartuigen .	13 000,00	„ „	*g.*	Opbrengst van huren, erfpachten, enz. . . .	3 000,00
„ „	*c*	Opbrengst van het recht op verlofbewijzen tot verkoop van gedistilleerd	33 000,00				(3) 2 000,00
							(4) 350,00
„ „	*e.*	Opbrengst van de telephoon.	2 500,00	„ „	*w.*	Agio op verkochte gouvernementswissels . .	1 250,00
„ „	*f.*	Opbrengst van het abattoir	1 000,00	„ „	*z.*	Opbrengst van de gouvernementsstalweiden .	250,00
„ „	*h.*	Vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van balata op domeingrond, enz. . .	8 000,00	„ „	*bb*	Opbrengst van aan particulieren verhuurde winkelgebouwen en bakkerijen op gouvernementsvestigingsplaatsen . .	350,00
„ „	*i.*	Idem van delfstoffen op domeingrond	5 000,00	„ „	*ee.*	Opbrengst van de geldleening voor productieve werken	384 500,00
„ „	*k.*	Inhoudingen voor pensioen	2 000,00	„ „	*mm.*	Hetgeen van den Staat wordt geleend voor den spoorweg, enz. . . .	125 000,00
„ „	*u.*	Restitutie der kosten voor het gebruik en het verhuren van gereedschappen, werktuigen en verbruikte materialen van het departement der koloniale vaartuigen enz.	1 000,00	„ „	*pp.*	Opbrengst van door het departement der koloniale spoorwegen te ver-	
„ „	*aa.*	Opbrengst van marktvergunningen	1 100,00				
„ „	*cc.*	Aandeel der eigenaren van plantages in het district Beneden-Commewijne in de kosten van onder-					

(1) Dit bedrag was bij art. 25 der begrooting voor 1907 toegestaan voor „voorziening in employementen, thans door politieagenten vervuld".
(2) Was voor 1907 geraamd voor „patentrecht".
(3) Was geraamd voor „restitutie van kosten van materialen enz. bij het tot stand brengen van aansluitingen van particulieren aan gouvernements-telephoonlijnen".
(4) Was geraamd voor „opbrengst van scheepvaartformulieren".

	Geraamde middelen en opbrengsten voor 1908.				
	Meer dan voor 1907.			**Minder** dan voor 1907.	
	houd van een rijweg van fort Nieuw-Amsterdam naar Spieringshoek . .	f 400,00		koopen brandhout en zand	f 400,(
B, 1a. *dd.*	Ontvangsten uit de proefboschexploitatie . . .	13 300,00			f 576 725,(
„ „ *ff.*	Overschrijving ongebruikt saldo productieve werken	21 600,00			
„ „ *gg*	Opbrengst van de tijdelijke geldleening. . .	300 000,00			
„ „ *hh.*	Opbrengst van den verkoop van het stoomschip *Curaçao*	100 000,00			
„ „ *ii*	Ontvangsten uit de bacovencultuur tot dekking van de rente en aflossing van de voor die cultuur uitgegeven serieën van de geldleening voor productieve werken. .	32 410,00			
„ „ *kk.*	Verdere ontvangsten uit de bacovencultuur, te bestemmen ter bestrijding van andere uitgaven ten behoeve van die cultuur. . . .	467 590,00			
„ „ *ss.*	Opbrengst van de aan den cultuurtuin te verkoopen zaden, planten, enz.	1 000,00			
		f 1139 800,00			
		576 725,00			
		f 563 075,00			
	Af wegens overschrijving op een volgend dienstjaar	25 990,00			
	Verschil . . .	f 537 085,00			

OMSCHRIJVING van de artikelen die een verschil van meer dan f 1000 opleveren.

Art. 2. Meubilair, bureelbehoeften, bindloon, abonnement op couranten en andere uitgaven ten behoeve van de gouvernements-secretarie enz.

„ 5. Boeken, bureel-, lokaal- en andere huishoudelijke behoeften, drukwerken, benevens reis- en verblijfkosten, alsmede rijtuighuur van leden der Koloniale Staten.

„ 10. Uit- en terugzending van burgerlijke ambtenaren, benevens transport van met verlof gaande of van verlof terugkeerende en gepensionneerde ambtenaren met hunne gezinnen.

„ 13. Reis- en teerkosten, alsmede verhuizingskosten en rijtuighuren binnen de kolonie van ambtenaren, beambten en andere personen in kolonialen dienst, enz.

„ 16. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den president, de leden, den procureur-generaal, den advocaat-generaal, den griffier en de verdere ambtenaren en surnumerairs of geëmployeerden ter griffie en op het parket, alsmede den bode van het hof van justitie.

„ 18. Traktementen of verloftraktementen van den kantonrechter van Paramaribo, van de rechterlijke ambtenaren voor de districten en van het hun toegevoegd personeel.

„ 21. Bewaking van veroordeelden en gedetineerden, enz.

„ 23. Traktementen of verloftraktementen van het politiepersoneel.

„ 25. Andere uitgaven ten dienste van de politie, enz.

„ 31. Kosten van tijd-, mail-, stop- en brandschoten.

„ 35. Algemeene uitgaven voor het boschwezen.

„ 36. Uitgaven voor eene proefboschexploitatie.

„ 38. Voorschotten aan kleine landbouwers (Creolen), enz.

„ 39. Tegemoetkoming in de oprichtingskosten van en voorschotten aan landbouwersleenbanken, ook ter bevordering van de veeteelt.

„ 40. Aankoop van fokstieren en veetentoonstellingen ter bevordering van de veeteelt.

„ 42. Traktementen, enz., van de ambtenaren bij den actieven dienst der belastingen, enz.

„ 56. Renten en aflossing van de immigratiefondsleening van 1895.

„ 57. Idem van 1906.

„ 58. Renten en aflossing van de leening voor productieve werken.

„ 59. Rente wegens hetgeen van den Staat wordt geleend voor den spoorwegaanleg, enz.

Art. 64. Bezoldiging van een Javaanschen opziener.

„ 65. Voorschotten aan kolonisten ook ter bevordering van de veeteelt.

„ 72. Traktementen van het onderwijzend personeel bij het openbaar onderwijs.

„ 73. Huur van gebouwen of lokalen, vergoeding voor huishuur aan onderwijzers, aan wie geen gouvernementswoning kan worden aangewezen.

„ 74. Subsidiën voor het onderwijs.

„ 79. Kosten van wetenschappelijke inrichtingen.

„ 82. Uitgaven ten behoeve der ouden, gebrekkigen en onvermogenden binnen en buiten het gesticht Boniface.

„ 85. Toelagen aan de leeraren aan de school tot opleiding van jongelieden tot districtsgeneesheer.

„ 89. Kosten ter verkrijging van animale koepokstof enz.

„ 91. Traktementen, enz. van districtsgeneesheeren, enz.

„ 92. Vergoeding voor het gebruik van vaartuigen, fouragegelden en restitutie van uitgaven voor de bemanning der vaartuigen van de districtsgeneesheeren.

„ 101. Subsidie aan lepra-inrichtingen.

„ 106. Onderhoud en verbetering van de landsgebouwen.

„ 109. Onderhoud van land- en waterwegen, enz.

„ 113. Nieuwe werken en aankoop van onroerende goederen.

„ 114. Verbetering van de afwatering van Paramaribo en van het zoutwaterkanaal in Coronie.

„ 115. Uitgaven voor buitengewone productieve werken.

„ 117. Meubilair, bureel- en drukkosten, briefporten en andere kleine uitgaven ten behoeve van het departement der koloniale vaartuigen, enz.

„ 118. Materialen, enz. voor de kolaniale vaartuigen.

„ 119. Aanschaffing van nieuwe vaartuigen.

„ 120. Uitgaven voor den dienst van motorbooten.

„ 122. Traktementen, enz., van het personeel der koloniale vaartuigen.

„ 134. Uitgaven voor den spoorwegaanleg.

„ 135. Exploitatie van den spoorweg.

„ 136. Exploratie in en buiten het Lawagebied.

„ 137. Toelagen van het personeel bij het telephoonwezen werkzaam.

„ 141. Wachtgelden.

[273. — 5.]

Bijlage van de Memorie van Toelichting.

VERHOOGING van het wetsontwerp boven de voorloopig vastgestelde begrooting.

Artikel van de voorloopig vastgestelde begrooting.	Artikel van het voorgedragen wetsontwerp.	Bedrag, waarmede het voorgedragen wetsontwerp is verhoogd.	BENAMING VAN DEN VERHOOGDEN POST.
—	80 *bis*.	f 20,000	Subsidie voor eene wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname.

273. — 6.]

OVERZICHT van de verschillen tusschen de raming der uitgaven voor de jaren 1908 en 1907.

BENAMING.	RAMING VOOR		VERSCHIL VOOR 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
Iste AFDEELING.				
Gouvernements-secretarie, Koloniale Staten en algemeene dienst.				
Art. 1. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den gouvernements-secretaris en de verdere ambtenaren en bedienden en toelagen aan de ambtenaren van den burgerlijken stand, belast met het voltrekken van huwelijken	f 42 937,00	f 42 093,33	f 843,67	
Art. 2. Meubilair, bureelbehoeften, bindloon, abonnement op couranten en andere uitgaven ten behoeve van de gouvernements-secretarie, van den burgerlijken stand en van den raad van bestuur, kosten van vergaderingen van gouvernements-commissiën, benevens kosten van examens, voor zoover daartoe geen afzonderlijke gelden bij andere artikelen zijn toegestaan, reis- en teerkosten van den ijker en zijn assistent en onderhoud van gereedschappen voor het ijkwezen, alsmede boek- en drukwerken, frankeergelden, advertentiekosten, telegrammen, schrijfloonen en andere uitgaven voor den algemeenen dienst, benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopedie voor Nederlandsch-West-Indië	23 225,00	22 100,00	1 125,00	
Art. 3. Traktement of verloftraktement en toelage voor de bewaking en het schoonhouden van het gebouw voor de Koloniale Staten en van de daarin en op het erf gevestigde bureelen	625,00	625,00		
Art. 4. Traktementen of verloftraktementen van den griffier, den commies en den klerk ter griffie, alsmede den huisbewaarders, tevens bode	7 543,00	7 300,00	243,00	
Art. 5. Boeken, bureel-, lokaal- en andere huishoudelijke behoeften, drukwerken, benevens reis- en verblijfkosten, alsmede rijtuighuur van leden der Koloniale Staten	6 730,00	5 400,00	1 330,00	
Art. 6. Traktementen of verloftraktementen en fouragegeld van de districts-commissarissen, secretarissen en klerken, en abonnement voor bureelkosten van commissarissen en burgerkapiteins, alsmede toelage voor huisvesting, benevens meubilair aan ieder der districts-commissarissen ten behoeve van hunne bureelen, van de plaatsen waar zij buiten hunne bureelen huwelijken voltrekken en van de zittingplaatsen der rechters	60 500,00	60 170,00	330,00	
Art. 7. Loon en kleeding der roeiers van de vaartuigen ten dienste van de districts-commissarissen	1 000,00	250,00	750,00	
Art. 8. Traktementen van de opperhoofden van de Boschnegers en Indianen, toelage aan den vertegenwoordiger van het opperhoofd van den stam der Aucaners, alsmede toelage en reiskosten voor den burgerofficier in Boven-Saramacca en voor dien aan de Coppename	3 200,00	3 200,00		
Art. 9. Transportkosten, loonen en geschenken ter vergelding van kleine diensten en begrafeniskosten van Boschnegers en Indianen	1 200,00	1 600,00		f 400,00
Art. 10. Uit- en terugzending van burgerlijke ambtenaren, benevens transport van met verlof gaande of van verlof terugkeerende en gepensionneerde ambtenaren met hunne gezinnen	35 000,00	30 000,00	5 000,00	

BENAMING.	RAMING VOOR 1908.	RAMING VOOR 1907.	VERSCHIL VOOR 1908. Meer.	VERSCHIL VOOR 1908. Minder.
Art. 11. Kosten verbonden aan tijdelijke opdrachten aan in Nederland vertoevende ambtenaren der kolonie, zoomede aan de detacheering van ambtenaren uit de kolonie naar Nederland, een en ander in het belang van de dienstvervulling dier ambtenaren	*Memorie.*	*Memorie.*		
Art. 12. Vergoeding wegens reis- en verblijfkosten in Nederland tot het ondergaan van een geneeskundig onderzoek door aan den dienst in Suriname verbonden of daarvoor bestemd personeel	f 100,00	f 100,00		
Art. 13. Reis- en teerkosten, alsmede verhuizingskosten en rijtuighuren binnen de kolonie, van ambtenaren, beambten en andere personen in kolonialen dienst, voor zoover daartoe geen afzonderlijke gelden bij andere artikelen der begrooting zijn toegestaan	4 670,00	9 000,00		f 4 330,00
Art. 14. Uitgaven ter viering van den verjaardag van Hare Majesteit de Koningin	1 800,00	1 800,00		
Art. 15. Subsidie aan eene militaire sociëteit of dergelijke inrichting buiten de kazerne	2 000,00	2 000,00		
IIde Afdeeling.				
Justitie en politie.				
Art. 16. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den president, de leden, den procureur-generaal, den advocaat-generaal, den griffier en de verdere ambtenaren en surnumerairs of geëmployeerden ter griffie en op het parket, alsmede den bode van het hof van justitie	58 539,00	57 237,50	f 1 301,50	
Art. 17. Meubilair, bureelkosten, boekwerken en andere huishoudelijke uitgaven voor het hof van justitie en het parket van den procureur-generaal	2 800,00	2 770,00	30,00	
Art. 18. Traktementen of verloftraktementen van den kantonrechter van Paramaribo, van de rechterlijke ambtenaren voor de districten en van het hun toegevoegd personeel	34 293,00	32 600,00	1 693,00	
Art. 19. Meubilair voor het kantongerecht van Paramaribo en abonnement voor den griffier voor bureelkosten en andere huishoudelijke uitgaven, alsmede toelagen voor bureelkosten aan de griffiers en aan den ambtenaar van het openbaar ministerie voor de districten, benevens vergoeding voor reis- en verblijfkosten	1 845,00	1 845,00		
Art. 20. Huur van eene rechtszaal op plantage Marienburg en toelage voor huisvesting aan een griffier	940,00	940,00		
Art. 21. Bewaking van veroordeelden en gedetineerden en abonnement voor reiskosten, schrijfbehoeften en schrijfloonen voor de commissiën van administratie	21 695,00	18 370,00	3 325,00	
Art. 22. Voeding, kleeding, ligging, bewassching, genees- en heelkundige verpleging en verschillende andere uitgaven voor gedetineerden en veroordeelden, alsmede gereedschappen, werktuigen, verlichting en andere huishoudelijke behoeften van de gevangenissen en arresthuizen	31 540,00	31 900,00		360,00
Art. 23. Traktementen of verloftraktementen van het politiepersoneel	174 230,00	171 930,00	2 300,00	
Art. 24. Bovenkleeding en schoeisel aan ambtenaren en beambten van politie of toelage daarvoor	10 285,00	11 275,00 (1) 7 060,00		990,00 7 060,00
Art. 25. Andere uitgaven ten dienste van de politie en huur van politiestations	37 978,00	35 537,50	2 440,50	
Art. 26. Kosten van uitlevering en uitzetting	1 500,00	1 500,00		
Art. 27. Toezicht op het terrein tusschen de Lawa en de Tapanahony.	*Memorie.*	*Memorie.*		
Art. 28. Toelagen aan de wijkmeesters te Paramaribo	625,00	625,00		
Art. 29. Toelage aan den landspraktizijn	1 500,00	1 500,00		
Art. 30. Vervolgingen en procedures, waarvan de kosten geheel of gedeeltelijk ten laste van de koloniale kas komen	12 000,00	12 000,00		

(1) Dit bedrag was bij art. 25 der vorige begrooting toegestaan voor „voorziening in employementen, thans door politieagenten vervuld".

BENAMING.	RAMING VOOR 1908.	RAMING VOOR 1907.	VERSCHIL VOOR 1908. Meer.	VERSCHIL VOOR 1908. Minder.
Art. 31. Kosten van tijd-, mail-, stop- en brandschoten	f 2 000,00		f 2 000,00	
IIIde AFDEELING.				
Schutterij te Paramaribo.				
Art. 32. Traktementen en toelagen van den kapitein-kwartiermeester, den chirurgijn-majoor, den auditeur, den kapelmeester en het verder personeel der schutterij te Paramaribo	3 350,00	f 3 350,00		
Art. 33. Aankoop van fournitures, maakloon van uniformen, kosten der muziek en der schietoefeningen, schrijfbehoeften en diverse benoodigdheden, alsmede huur van localiteiten voor kantoor en magazijn der schutterij	3 560,00	3 560,00		
IVde AFDEELING.				
Administratie van financiën.				
Art. 34. Traktementen of verloftraktementen toelagen en daggelden van den administrateur van financiën, de ambtenaren en bedienden van zijn bureel, van den gouvernements-landmeter en verdere ambtenaren op het bureel der domeinen	30 958,00	30 099,17	858,83	
Art. 35. Algemeene uitgaven voor het boschwezen	28 000,00	32 200,00		f 4 200,00
Art. 36. Uitgaven voor uitvoering van een beperkt bedrijfsplan voor eene proefboschexploitatie	26 750,00		26 750,00	
Art. 37. Toelagen voor het houden van toezicht op voor den kleinen landbouw uitgegeven perceelen land en op de gouvernements-stalweiden	12 402,00	12 402,00		
Art. 38. Voorschotten aan kleine landbouwers (Creolen), ook ter bevordering van de veeteelt	4 000,00	10 000,00		6 000,00
Art. 39. Tegemoetkoming in de oprichtingskosten van en voorschotten aan landbouwersleenbanken, ook ter bevordering van de veeteelt	14 300,00	2 300,00	12 000,00	
Art. 40. Aankoop van fokstieren en veetentoonstellingen ter bevordering van de veeteelt	2 000,00		2 000,00	
Art. 41. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van den controleur der belastingen, den kolonialen ontvanger en betaalmeester, den ontvanger der invoerrechten en accijnzen, den ontvanger der belastingen in Nickerie en de ambtenaren en bedienden van hun bureel	36 380,00	36 150,00	230,00	
Art. 42. Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van de ambtenaren voor den actieven dienst der belastingen, voor het toezicht op in- en uitvoer te water en van verder personeel bij 's lands middelen	69 542,00	68 272,06	1 269,94	
Art. 43. Huur van woningen van ambtenaren der belastingen bij de stijlerijen en toelagen voor huishuur aan de ambtenaren der belastingen in Nickerie	2 350,00	2 350,00		
Art. 44. Tafelgelden, victualie en andere kosten voor het personeel aan boord van het zeilvaartuig voor het toezicht op den in- en uitvoer te water	1 812,00	1 806,75	5,25	
Art. 45. Uitgaven voor den dienst der accijnzen, de invoerrechten en de goudbelasting, onderhoud en vernieuwing van werktuigen, gereedschappen, balansen, schalen, maten en gewichten, hondepenningen, licht en andere behoeften voor den dienst der belastingen, onderhoud van en materialen voor het vaartuig voor het toezicht te water, mitsgaders aandeelen van ambtenaren en anderen in ontvangen boeten en in verbeurdverklaringen, alsmede kosten van vervolgingen en proceskosten in zake belastingen en inkomsten van onderscheiden aard, zoomede kosten verbonden aan de driejaarlijksche hertaxatie van de gebouwen te Paramaribo en te Nickerie voor de heffing van de belasting op de huurwaarde	3 950,00	4 050,00		100,00
Art. 46. Presentiegeld voor de leden der commissie van aanslag, voor den raad en voor de adviseurs voor de inkomstenbelasting en toelage aan den secretaris der commissie, alsmede presentiegeld voor de leden en toelage aan den secretaris der commissie van beoordeeling van de aangiften voor den verkoop van gedistilleerd	825,00	1 000,00		175,00

BENAMING.	RAMING VOOR 1908.	RAMING VOOR 1907.	VERSCHIL VOOR 1908. Meer.	VERSCHIL VOOR 1908. Minder.
Art. 47. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij de posterij	f 12 483,00	f 12 482,50	f 0,50	
Art. 48. Uitkeering aan de Nederlandsche postadministratie van het aandeel van Suriname in de kosten wegens het vervoer van brievenmalen en postpakketten, alsmede voor de uit Suriname verzonden en in Nederland en andere landen betaald wordende postwissels, betalingen aan de naburige koloniën en Staten wegens de stuksgewijze van Suriname verzonden correspondentie enz. aan het Internationaal Bureel der Algemeene Postvereeniging te Bern, en andere uitgaven voor den postdienst	7 900,00	7 700,00	200,00	
Art. 49. Uitgaven ten behoeve van de koloniale postspaarbank	5 830,00	5 830,00		
Art. 50. Subsidie voor de telegraphische verbinding der kolonie met de naburige koloniën en Staten en met Europa	24 000,00	24 000,00		
Art. 51. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den hypotheekbewaarder en verder personeel van het hypotheekkantoor	7 840,00	7 840,00		
Art. 52. Meubilair, bureelbehoeften en andere uitgaven voor het hypotheekkantoor, benevens kosten voor het schatten der verkoopwaarde van onroerende goederen, met het oog op de toepassing der zegelverordening	500,00	500,00		
Art. 53. Meubilair, schrijfbehoeften, papier en bindloon, abonnement op couranten, briefporten, drukkosten en andere uitgaven voor het bureel van den administrateur van financiën, voor het bureel der domeinen, voor den controleur der belastingen, voor de kantoren der ontvangers en voor de kantoren der posterij	9 500,00	9 850,00		f 350,00
Art. 54. Reis- en teerkosten	2 125,00	2 125,00		
Art. 55. Renten en aflossing van de geldleening van 1874 tot bevordering van de immigratie ten laste der kolonie Suriname, benevens kosten daarop vallende	19 150,00	19 900,00		750,00
Art. 56. Renten en aflossing van de geldleening van 1895 ten behoeve van het Immigratiefonds van de kolonie Suriname, benevens kosten vallende op de loting, enz.	58 265,00	55 670,00	2 595,00	
Art. 57. Renten en aflossing van de geldleening van 1906 ten behoeve van het Immigratiefonds van de kolonie Suriname, benevens kosten vallende op de uitgifte, loting, enz.	21 500,00	9 000,00	12 500,00	
Art. 58. Renten en aflossing van de geldleening ten behoeve der buitengewone productieve werken, benevens kosten vallende op de uitgifte, loting, enz.	67 540,00	41 035,00	26 505,00	
Art. 59. Rente wegens hetgeen van den Staat wordt geleend ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek, het verrichten eener exploratie in en buiten het Lawagebied, van eene proef-exploitatie buiten dat gebied en het doen van opnemingen bezuiden Kadjoe, in verband met de bepaling van het eindpunt van den spoorweg	186 200,00	176 000,00	10 200,00	
Vde Afdeeling.				
Immigratie en kolonisatie.				
Art. 60. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij het departement in de kolonie	25 886,00	26 626,67		740,67
Art. 61. Toelagen voor huisvesting aan tolken, alsmede aan een Javaanschen opziener, in het belang der kolonisatie van Javanen	1 440,00	1 440,00		
Art. 62. Reis- en teerkosten van de ambtenaren en beambten bij het departement in de kolonie	740,00	500,00	240,00	
Art. 63. Meubilair, kantoor- en schrijfbehoeften, bindloon, drukkosten, abonnement op couranten, briefporten, telegrammen en andere uitgaven voor het departement in de kolonie, mitsgaders kosten van schoonmaken en verlichting en andere huishoudelijke kosten van het koeliedepot te Paramaribo	1 440,00	1 440,00		
Art. 64. Bezoldiging van een Javaanschen opziener, in het belang der kolonisatie van Javanen	720,00	1 800,00		1 080,00
Art. 65. Voorschotten aan kolonisten, ook ter bevordering van de veeteelt	4 000,00	10 000,00		6 000,00

BENAMING.	RAMING VOOR		VERSCHIL VOOR 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
Art. 66. Terugvoerkosten van gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan	f 1 500,00	f 1 500,00		
Art. 67. Premiën aan gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan en die afzien van het recht op vrije terugreis	45 000,00	45 000,00		
VIde Afdeeling.				
Eeredienst, onderwijs, wetenschappelijke betrekkingen, inrichtingen en ondernemingen, armenzorg en burgerlijke geneeskundige dienst.				
Art. 68. Traktementen of verloftraktementen en toelagen voor huishuur van de predikanten der Hervormde en Luthersche Gemeenten te Paramaribo, van den predikant te Nickerie, van de geestelijken der Roomsch-Katholieke Gemeente en van twee godsdienstleeraren der Nederlandsch- en Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeenten	40 300,00	40 300,00		
Art. 69. Subsidiën voor den eeredienst	20 000,00	20 000,00		
Art. 70. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den inspecteur voor het onderwijs en van de ambtenaren van zijn bureel, alsmede den bode, en abonnement voor den secretaris der commissie van onderwijs voor bureelbehoeften en schrijfloon	9 550,00	9 508,33	f 41,67	
Art. 71. Meubilair, bureelbehoeften, drukkosten, reis- en teerkosten van den inspecteur voor het onderwijs en kosten van examens	2 600,00	2 600,00		
Art. 72. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van onderwijzers en onderwijzeressen en verder bij de scholen werkzaam personeel, alsmede voor het naar en van school vervoeren van schoolkinderen in de districten	165 326,00	156 115,00	9 211,00	
Art. 73. Huur van gebouwen of lokalen, vergoeding voor huishuur aan onderwijzers aan wie geene gouvernementswoning kan worden aangewezen, schoolmeubelen en schoolbehoeften	11 435,00	10 250,00	1 185,00	
Art. 74. Subsidiën voor het onderwijs	125 103,00	123 557,50	1 545,50	
Art. 75. Traktement van den custos van het koloniaal museum en van de bibliotheek	600,00	540,00	60,00	
Art. 76. Kosten van het koloniaal museum en van de bibliotheek	500,00	500,00		
Art. 77. Aandeel van Suriname in het traktement of verloftraktement van den inspecteur van den landbouw in West-Indië	6 000,00	6 000,00		
Art. 78. Traktementen of verloftraktementen van den landbouw-scheikundige, den plantkundige, den landbouw-assistent, den landbouwleeraar en verder personeel van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen	17 120,00	16 273,33	846,67	
Art. 79. Kosten van wetenschappelijke inrichtingen	42 316,00	52 060,00		f 9 744,00
Art. 80. Kosten verbonden aan de vervaardiging van eene algemeene kaart van het door de wetenschappelijke expeditiën der laatste jaren opgemeten terrein	*Memorie.*	*Memorie.*		
Art. 80*bis*. Subsidie voor eene wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname	20 000,00	20 000,00		
Art. 81. Traktementen of verloftaktementen en daggelden van het personeel en abonnement aan de commissie van regenten van het gesticht Boniface	4 572,00	4 272,00	300,00	
Art. 82. Uitgaven ten behoeve der ouden, gebrekkigen en onvermogenden binnen en buiten het gesticht Boniface	28 045,00	30 225,00		2 180,00
Art. 83. Subsidiën aan kerkgenootschappen voor weezen, verpleging en alimentatie van weezen van immigranten	34 800,00	34 800,00		
Art. 84. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den geneeskundigen inspecteur en van diens klerk, van de geneeskundigen belast met de stadsarmenpraktijk en van den secretaris en den bode van de geneeskundige commissie, van officieren van gezondheid en apothekers in het militair hospitaal, van geadmitteerde vroedvrouwen, van den gouvernements-veearts en van den assistent-keurmeester	21 210,00	21 410,00		200,00

BENAMING.	RAMING VOOR 1908.	RAMING VOOR 1907.	VERSCHIL VOOR 1908. Meer.	VERSCHIL VOOR 1908. Minder.
Art. 85. Toelagen aan de leeraren aan de school tot opleiding van jongelieden tot districts-geneesheer	f 8 500,00	f 6 800,00	f 1 700,00	
Art. 86. Behoeften voor de school tot opleiding van jongelieden tot districts-geneesheer	700,00	700,00		
Art. 87. Personeel van het abattoir	1 500,00	1 500,00		
Art. 88. Onderhoud van gereedschappen, brandstoffen, enz. en bureelbehoeften voor het abattoir	460,00	360,00	100,00	
Art. 89. Kosten ter verkrijging van animale koepokstof, kosten van quarantaine-maatregelen en kosten verbonden aan de visitatie van apotheken en andere plaatsen waar geneesmiddelen verkocht worden en aan het onderzoek van bij die visitatie in beslag genomen geneesmiddelen, enz., zoomede voor het onderzoek van drinkwater in het belang der volksgezondheid	2 500,00	1 450,00	1 050,00	
Art. 90. Meubilair, bureelbehoeften, drukkosten en reis- en teerkosten van den geneeskundigen inspecteur en kosten van examens	2 550,00	2 550,00		
Art. 91. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van, alsmede huur van woningen en toelagen voor huishuur aan districts-geneesheeren en toelagen aan officieren van gezondheid, die bij het uitoefenen van den burgerlijken geneeskundigen dienst behulpzaam zijn	50 940,00	49 100,00	1 840,00	
Art. 92. Vergoeding voor het gebruik van vaartuigen, fouragegelden en restitutie van uitgaven voor de bemanning der vaartuigen van de districts-geneesheeren	7 625,00	8 625,00		f 1 000,00
Art. 93. Uitgaven ten behoeve van de verpleegden in de yaws-inrichting op station Groningen in het district Saramacca	13 357,00	13 835,00		478,00
Art. 94. Kosten van verpleging en geneesmiddelen, enz. van burgerlijke personen in en buiten het militair hospitaal en in de districten	64 280,00	64 280,00		
Art. 95. Geneeskundige behandeling van en opzicht over de krankzinnigen	16 128,00	16 111,25	16,75	
Art. 96. Onderhoud der krankzinnigen	11 000,00	11 000,00		
Art. 97. Kosten van kantoorbehoeften, aankoop van boeken, reparatie van instrumenten en schrijfloonen ten behoeve van de inrichting ter verpleging van krankzinnigen	300,00	300,00		
Art. 98. Traktementen of verloftraktementen en daggelden van den directeur-geneesheer, den onderdirecteur, den ziekenoppasser en verder personeel	13 937,00	13 621,25	315,75	
Art. 99. Kosten van kantoorbehoeften, aankoop van boeken, aankoop en reparatie van instrumenten ten behoeve van de inrichting voor melaatschen op Groot-Chatillon	250,00	250,00		
Art. 100. Uitgaven ten behoeve der verpleegden en verder personeel, alsmede kosten verbonden aan de keuring van levensmiddelen en voor het toezicht op de verzending daarvan	34 375,00	34 375,00		
Art. 101. Subsidie aan inrichtingen tot isoleering en verpleging van lepralijders	24 000,00	9 300,00	14 700,00	
Art. 102. Traktement van den bedienaar der begrafenissen	300,00	300,00		
Art. 103. Onderhoud der begraafplaatsen, draagbaren, kleeden, gereedschappen en andere behoeften, alsmede begrafenissen van onvermogenden	7 600,00	7 600,00		
VIIde AFDEELING.				
Bouwdepartement.				
Art. 104. Traktementen of verloftraktementen van den chef van het bouwdepartement en van de ambtenaren en bedienden	19 558,00	19 492,50	65,50	
Art. 105. Meubilair, bureelbehoeften, abonnement op couranten en tijdschriften en andere huishoudelijke uitgaven, drukkosten en reis- en teerkosten	1 900,00	1 900,00		

BENAMING.	RAMING VOOR 1908.	RAMING VOOR 1907.	VERSCHIL VOOR 1908. Meer.	VERSCHIL VOOR 1908. Minder.
Art. 106. Onderhoud en verbetering van de landsgebouwen met hun toebehooren	f 77 750,00	f 80 950,00		f 3 200,00
Art. 107. Bezoldiging van den molenbaas, den machinist en het verder personeel van den baggermolen	10 026,00	9 994,00	f 32,00	
Art. 108. Onderhoud van den baggermolen, scheepsbehoeften en steenkolen en werkpremiën	5 716,00	5 716,00		
Art. 109. Onderhoud van land- en waterwegen en daarmede in verband staande werken te Paramaribo en in de districten, benevens kosten van besproeiing van de straten en wegen van Paramaribo in den drogen tijd	54 550,00	51 350,00	3 200,00	
Art. 110. Onderhoud van karren met daarbij behoorend trekvee, bediening, gereedschappen, enz. ten behoeve van den vuilnisdienst	7 000,00	7 000,00		
Art. 111. Onderhoud en aanleg van centrale vestigingsplaatsen en andere vestigingen van kleine landbouwers	30 000,00	30 000,00		
Art. 112. Kosten van de openbare verlichting te Paramaribo	9 650,00	9 650,00		
Art. 113. Nieuwe werken en aankoop van onroerende goederen	20 000,00	77 900,00		57 900,00
Art. 114. Verbetering van de afwatering van Paramaribo en van het zoutwaterkanaal in Coronie	79 200,00		79 200,00	
Art. 115. Uitgaven voor buitengewone productieve werken	655 000,00	549 500,00	105 500,00	
VIIIste AFDEELING.				
Koloniale vaartuigen, betonning, bebakening, seinwezen en brandweer.				
Art. 116. Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den beheerder, van de ambtenaren van zijn bureel, van den hoofdmachinist der koloniale vaartuigen en van beambten in algemeenen dienst	21 602,00	21 000,00	602,00	
Art. 117. Meubilair, bureel- en drukkosten, briefporten en andere kleine uitgaven, kosten voor het viseeren van de gezondheidspassen der mailvaartuigen, ongelden te betalen in buitenlandsche havens door de gouvernementsvaartuigen, benevens vergoeding voor geleden schade door het verloren gaan of beschadigen van goederen, verscheept met de koloniale vaartuigen, alsmede reis- en teerkosten en verhuizingskosten van ambtenaren en beambten van het departement der koloniale vaartuigen	10 728,00	9 428,00	1 300,00	
Art. 118. Materialen, arbeidsloonen, werktuigen, gereedschappen en verdere uitgaven voor gewoon en buitengewoon onderhoud van het materieel der koloniale vaartuigen, aanschaffing en vernieuwing van kleine vaartuigen, alsmede brandstoffen	158 870,00	156 450,00	2 420,00	
Art. 119. Aanschaffing van nieuwe vaartuigen	294 000,00		294 000,00	
Art. 120. Uitgaven voor den dienst van motorbooten	12 000,00		12 000,00	
Art. 121. Subsidie aan particuliere stoomvaartdiensten en huur van vaartuigen ten behoeve van den rivier- en zeedienst en vóor reizen van hoofdambtenaren en commissiën	3 000,00	3 000,00		
Art. 122. Traktementen of verloftraktementen, gages, toelagen, tafelgelden en victualie van de gezagvoerders en het verder personeel der koloniale vaartuigen	127 604,00	140 346,35		12 742,35
Art. 123. Huishuur ten behoeve van in de districten gestationneerd personeel der koloniale vaartuigen aan wie geen vrije woning kan worden verschaft	*Memorie.*	*Memorie.*		
Art. 124. Uitgaven voor den transportdienst in Coronie en voor loon van naar behoefte aan te huren bemanning	11 200,00	11 200,00		
Art. 125. Vergoeding van tekort op de algemeene kleedingrekening van het personeel der koloniale vaartuigen	*Memorie.*	*Memorie.*		
Art. 126. Cursus bij het departement der koloniale vaartuigen tot opleiding van machinist-leerlingen	1 600,00	1 600,00		

BENAMING.	RAMING VOOR 1908.	RAMING VOOR 1907.	VERSCHIL VOOR 1908. Meer.	VERSCHIL VOOR 1908. Minder.
Art. 127. Traktement en gages van het personeel van het lichtschip en van het geleidelicht aan den mond van de Suriname en toelage aan het personeel van den vuurtoren aan de Marowijne en aan lichtwachters te Nieuw-Amsterdam en in Nickerie	f 4 703,00	f 4 542,50	f 160,50	
Art. 128. Victualie, licht en andere benoodigdheden voor de equipage van het lichtschip van den vuurtoren aan den Marowijne en van het licht aan den mond van de Suriname	3 935,00	2 974,75	960,25	
Art. 129. Onderhoud van het lichtschip en voor olie, enz. voor de lichttoestellen en voor het havenvuur aan den mond van de Nickerie, voor het licht aan den mond van de Suriname, voor het licht te Nieuw-Amsterdam en voor den vuurtoren aan de Marowijne, mitsgaders aankoop en onderhoud van kettingen, ankers en tonneboeien	3 000,00	2 500,00	500,00	
Art. 130. Toelage aan een seinwachter	360,00	360,00		
Art. 131. Vlaggen en andere benoodigdheden voor het seinwezen......	200,00	200,00		
Art. 132. Traktementen en toelagen van het personeel der brandweer	6 260,00	6 260,00		
Art. 133. Andere uitgaven voor de brandweer	2 160,00	2 160,00		
IXde AFDEELING.				
Koloniale spoorwegen, exploratie van het Lawagebied en telephoonwezen.				
Art. 134. Aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek	575 000,00	500 000,00	75 000,00	
Art. 135. Exploitatie van den spoorweg, bedoeld in art. 134, voor zoover gereed	159 960,00	153 500,00	6 460,00	
Art. 136. Het verrichten van eene exploratie in en buiten het Lawagebied	50 000,00	250 000,00		f 200 000,00
Art. 137. Toelage van het personeel bij het telephoonwezen werkzaam	14 167,00	17 379,50		3 212,50
Art. 138. Onderhoud van de telephoon en aanleg van nieuwe aansluitingen, meubilair en bureelbehoeften en reis- en teerkosten van den beheerder en van den technischen ambtenaar van het telephoonwezen	4 475,00	5 125,00		650,00
Xde AFDEELING.				
Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en toelage.				
Art. 139. Pensioenen van burgerlijke landsdienaren	154 074,00	154 166,00		92,00
Art. 140. Pensioenen van weduwen en kinderen van overleden burgerlijke landsdienaren	101 822,00	102 145,72		323,72
Art. 141. Wachtgelden	*Memorie.*	3 388,90		3 388,90
Art. 142. Onderstanden	3 255,00	3 275,00		20,00
Art. 143. Toelage aan een broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw	200,00	200,00		
XIde AFDEELING.				
Onvoorziene uitgaven.				
Art. 144. Onvoorziene uitgaven	50 000,00	50 000,00		
	f 4 880 342,00	f 4 475 630,36	f 732 378,78	f 327 667,14
			f 404 711,64	

[273. — 7.]

VERSCHILLEN TUSSCHEN DE RAMING DER MIDDELEN VOOR 1908 EN 1907.

OVERZICHT van de verschillen tusschen de raming der middelen voor de jaren 1908 en 1907.

BENAMING.	Raming voor		Verschil voor 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
A. Directe en indirecte belastingen.				
a. Inkomstenbelasting	f 68 000,00	f 55 000,00 (1) 26 000,00	f 13 000,00 „	f 26 000,00
b. Belasting op de huurwaarde van huizen te Paramaribo en te Nieuw-Nickerie	43 000,00	43 000,00		
c. Paardengeld	300,00	300,00		
d. Accijns op het binnenlandsch gedistilleerd	135 000,00	140 000,00	„	5 000,00
e. Invoerrechten	1 240 000,00	1 140 000,00	100 000,00	
f. Belasting op goud	80 000,00	75 000,00	5 000,00	
g. Belasting op lucifers	12 000,00	„	12 000,00	
h. Weeg-, rooi- en bergloonen en entrepotrechten	4 500,00	7 500,00	„	3 000,00
i. Zegelrechten	50 000,00	50 000,00		
k. Geneeskundige belasting	36 000,00	36 000,00		
l. Successie- en overgangsrechten	5 000,00	5 000,00		
m. Begrafenisrechten	1 000,00	1 000,00		
n. Recht op verlotingen	100,00	100,00		
o. Opbrengst van de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (Hendrikschool)	17 000,00	14 000,00	3 000,00	
p. Opbrengst van de 2de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (van Sypesteynschool)	9 000,00	9 000,00		
q. Opbrengst van de normaalschool tot opleiding van onderwijzers	1 800,00	300,00	1 500,00	
r. Opbrengst van een landbouwcursus	375,00	500,00	„	125,00
s. Opbrengst van de geneeskundige school	3 000,00	600,00	2 400,00	
t. Hondenbelasting	2 100,00	2 500,00	„	400,00
B. Inkomsten van onderscheiden aard.				
a. Passage- en vrachtgelden voor het vervoer met de koloniale vaartuigen	110 000,00	97 000,00	13 000,00	
b. Als voren per kolonialen spoorweg, alsmede van den barkassendienst, aansluitende aan den spoorweg	97 900,00	120 000,00	„	22 100,00
c. Opbrengst van het recht op verlofbewijzen tot verkoop van gedistilleerd	33 000,00	„	33 000,00	

(1) Was voor 1907 geraamd voor patentrecht.

BENAMING.	Raming voor		Verschil voor 1908.	
	1908.	1907.	Meer.	Minder.
d. Opbrengst van de posterij	f 28 000,00	f 31 000,00	„	f 3 000,(
e. Opbrengst van de telephoon	9 500,00	7 000,00	f 2 500,00	
f. Opbrengst van het abattoir	11 000,00	10 000,00	1 000,00	
g. Opbrengst van huren, erfpachten, verkoopingen van domeinen en afkoop van zakelijke rechten	20 000,00	23 000,00	„	3 000,(
h. Vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van balata op domeingrond en retributie op balata, verkregen op domeingrond	43 000,00	35 000,00	8 000,00	
i. Vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen op domeingrond	95 000,00	90 000,00	5 000,00	
j. Landtaxen of akkergelden	9 000,00	9 000,00		
k. Inhoudingen (korting en storting) voor pensioen	96 000,00	94 000,00	2 000,00	
l. Renten van de kapitalen, afkomstig van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds	*Memorie.*			
m. Terugbetaling van voorschotten en rente voor deze	20 000,00	20 000,00 (1) 2 000,00	„	2 000,(
n. Boeten, opbrengst van verbeurdverklaringen en terugbetaling van voorloopig betaalde justitie- en proceskosten	5 500,00	5 500,00		
o. Griffierechten, te verantwoorden aan de koloniale kas	1 300,00	1 300,00		
p. Salarissen van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	2 100,00	2 100,00		
q. Leges, te heffen ter gouvernements-secretarie	4 500,00	4 500,00		
r. Ontvangsten van den secretaris der geneeskundige commissie	400,00	400,00		
s. Justeerloonen van den ijker	250,00	250,00 (2) 350,00	„	350,(
t. Opbrengst der scheepvaart-emolumenten	3 100,00	3 100,00		
u. Restitutie der kosten voor het gebruik en het verhuren van gereedschappen, werktuigen en verbruikte materialen van departement der koloniale vaartuigen ten behoeve van anderen, mitsgaders ontvangen gelden wegens verkochte materialen en steenkolen, voor toegangskaartjes tot den kolonialen afvaartsteiger en wegens het verhuren van vaartuigen van genoemd departement	3 500,00	2 500,00	1 000,00	
v. De helft van het werkloon der gevangenen	200,00	200,00		
w. Agio op verkochte gouvernements-wissels	*Memorie.*	1 250,00	„	1 250,(
x. Eindtaxes van de Compagnie française des câbles télégraphiques	600.00	600,00		
ij. Opbrengst van port d'armes	2 000,00	2 000,00		
z. Opbrengst van de gouvernementsstalweiden	750,00	1 000,00	„	250,(
aa. Opbrengst van marktvergunningen	7 500,00	6 400,00	1 100,00	
bb. Opbrengst van aan particulieren verhuurde winkelgebouwen en bakkerijen op gouvernements-vestigingsplaatsen	1 200,00	1 550,00	„	350,(
cc. Aandeel der eigenaren van plantages in het district Beneden-Commewijne in de kosten van onderhoud van een rijweg van Nieuw-Amsterdam naar Spieringsheek	1 500,00	1 100,00	400,00	
dd. Ontvangsten uit de proefboschexploitatie	13 300,00	„	13 300,00	
ee. Opbrengst van de geldleening voor productieve werken	184 000,00	568 500,00	„	384 500,(
ff. Overschrijving van een bedrag in 1906 ontvangen, doch niet besteed voor productieve werken	21 600,00	*Memorie.*	21 600,00	
gg. Opbrengst van de tijdelijke geldleening	300 000,00	„	300 000,00	
hh. Opbrengst van den verkoop van het stoomschip *Curaçao*	100 000,00	„	100 000,00	
ii. Ontvangsten uit de bacovencultuur tot dekking van de rente en aflossing van de voor die cultuur uitgegeven serieën van de geldleening voor productieve werken	32 410,00	„	32 410,00	

(1) Was geraamd voor „restitutie van kosten van materieel enz. bij het tot stand brengen van aansluitingen van particulieren aan gouvernements-telephoonlijnen".

(2) Was geraamd voor „opbrengst van scheepvaart-formulieren".

BENAMING.	Raming voor 1908.	Raming voor 1907.	Verschil voor 1908. Meer.	Verschil voor 1908. Minder.
kk. Verdere ontvangsten uit de bacovencultuur, te bestemmen ter bestrijding van andere uitgaven ten behoeve van die cultuur	f 467 590,00	„	f 467 590,00	
ll. Bijdragen van belanghebbenden in de jaarlijksche kosten van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen	5 000,00	f 5 000,00		
mm. Hetgeen van den Staat wordt geleend tot het aanleggen van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek en het verrichten eener exploratie in en buiten het Lawagebied	625 000,00	750 000,00	„	f 125 000,00
nn. Opbrengst van de activa der Maatschappij Suriname	*Memorie.*	*Memorie.*		
oo. Gelden, door het departement der koloniale spoorwegen ontvangen voor verkochte materialen enz., en voor het verhuren van gereedschappen, werktuigen, lokalen, enz.	1 500,00	1 500,00		
pp. Opbrengst van door het departement der koloniale spoorwegen te verkoopen brandhout en zand	100,00	500,00	„	400,00
qq. Teruggave van de uit de koloniale kas bestreden kosten ten behoeve van de koloniale postspaarbank	3 830,00	3 830,00		
rr. Opbrengst van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen	100,00	100,00		
ss. Opbrengst van door den cultuurtuin te verkoopen zaden, planten, enz.	2 500,00	1 500,00	1 000,00	
tt. Verschillende ontvangsten	3 500,00	3 500,00		
	f 4 075 405,00	f 3 512 330,00	f 1 139 800,00	f 576 725,00
Af: wegens overschrijving op een volgend dienstjaar	44 990,00	19 000,00	25 990,00	
	f 4 030 415,00	f 3 493 330,00	f 1 113 810,00	f 576 725,00
			f 537 085,00	

[273. — 8.]

KOLONIALE HUISHOUDELIJKE BEGROOTING

VAN

SURINAME

VOOR HET DIENSTJAAR

1908.

UITGEWERKTE EN TOELICHTENDE STAAT.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		Iste AFDEELING. (1)			
		Gouvernements-secretarie, Koloniale Staten en algemeene dienst.			
		Gouvernements-secretarie en algemeene dienst.			
1		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den gouvernements-secretaris en de verdere ambtenaren en bedienden en toelagen aan de ambtenaren van den burgerlijken stand, belast met het voltrekken van huwelijken: (2)			
		1°. gouvernements-secretarie:			
		1 gouvernements-secretaris . . . . , f	9 000,00		
		Personeele toelage voor den tegenwoordigen waarnemenden gouvernements-secretaris	600,00		
		1 hoofdcommies	4 800,00		
		Personeele toelage voor den tegenwoordigen hoofdcommies	800,00		
		1 commies, chef der Iste afdeeling, f 2000 à f 3000 (3)	2 000,00		
		1 „ „ „ IIde „ 2000 „ 3000 (4)	2 750,00		
		1 „ „ „ IIIde „ 2000 „ 3000 (5)	2 375,00		
		1 „ „ „ IVde „ 1600 „ 2400	2 000,00		
		1 „ „ „ Vde „ 2000 „ 2600	2 600,00		
		1 „ „ „ VIde „ 1200 „ 1800	1 800,00		
		3 adjunct-commiezen, f 1200 à f 1700.	3 963,00		
		9 klerken, f 900, f 800 en f 600.	6 500,00		
		1 klerk, tevens adjunct-ijker.	600,00		
		1 bode, tevens huisbewaarder	450,00		
		1 bode à f 1 daags (6)	366,00		
		1 schoonmaakster à f 0,50 daags (6).	183,00		
		toelage aan surnumerairs	1 750,00		
				f 42 537,00	
		2°. toelagen aan de ambtenaren van den burgerlijken stand, belast met het voltrekken van huwelijken		400,00	
					f 42 937,00
2		Meubilair, bureelbehoeften, bindloon, abonnement op couranten en andere uitgaven ten behoeve van de gouvernements-secretarie, van den burgerlijken stand en van den raad van bestuur, kosten van vergaderingen van gouvernements-commissiën, benevens kosten van examens, voor zoover daartoe geen afzonderlijke gelden bij andere artikelen zijn toegestaan, reis- en teerkosten van den ijker en zijn assistent en onderhoud van gereedschappen voor het ijkwezen, alsmede boek- en drukwerken, frankeergelden, advertentiekosten, telegrammen, schrijfloonen en andere uitgaven voor den algemeenen dienst, benevens subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch West-Indië: (7 *a*)			

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 9 600,00			
600,00			
4 800,00			
800,00			
2 208,33			
2 687,50			
2 250,00			
2 000,00			
2 600,00			
1 800,00			
3 900,00			
6 500,00			
600,00			
450,00			
365,00			
182,50			
1 750,00			
400,00			
f 42 093,33	(7) f 40 897,00	f 2 040,00	

TOELICHTINGEN.

(1) Ter vereenvoudiging van het begrootingswerk zijn in deze begrooting bij de ramingen voor 1908 en de uitgaven voor 1906 onderdeelen van guldens niet opgenomen.

(2) Het traktement van den waarnemend gouvernements-secretaris den heer G. J. Staal, werd bij de begrooting voor 1907 gesteld op f 9600, dit is het bedrag dat hij als secretaris van het gouvernement in Oost-Indië zou genieten. Ten einde duidelijk te doen uitkomen, dat het niet in de bedoeling gelegen heeft het traktement organiek f 600 hooger te stellen dan tot dusver, wordt thans weder, als voorheen, f 9000 uitgetrokken en daarnevens eene personeele toelage van f 600.

Aanvankelijk was door den Gouverneur voorgesteld het traktement van den hoofdcommies te bepalen op f 4600 's jaars met 2 vier-jaarlijksche verhoogingen van f 500. De tegenwoordige titularis zou dan dadelijk in aanmerking komen voor de maximum bezoldiging van f 5600.

Naar aanleiding van bij de Koloniale Staten tegen die regeling gerezen bezwaren, is dit voorstel zoodanig gewijzigd, dat de hoofdcommies zijn tegenwoordig traktement van f 4800 zal behouden en in het genot zal worden gesteld van eene personeele toelage van f 800.

Daartegenover wordt het traktement, dat de tegenwoordige functionaris geniet als secretaris der geneeskundige commissie, gebracht van f 800 op f 400 's jaars (art. 84).

Zie verder de Memorie van Toelichting van den Gouverneur ad art. 1 slotgedeelte.

(3) De titularis voor wien de periodieke verhooging van f 250 over 10 maanden op de vorige begrooting was uitgetrokken, is in den loop van het jaar 1906 in eene andere betrekking bevorderd. In de vacature is tijdelijk voorzien. Voor 1908 behoeft dus niet gerekend te worden op periodieke verhooging.

(4) De periodieke traktementsverhooging voor den chef van de IIde afdeeling der gouvernements-secretarie van f 250, op de vorige begrooting voor 9 maanden uitgetrokken, is thans voor het geheele jaar 1908 op de begrooting gebracht.

(5) Volgens de regelingen, goedgekeurd bij de begrootingen voor de dienstjaren 1902 en 1905, komt de chef van de IIIde afdeeling der gouvernements-secretarie in 1908 voor eene 2de periodieke verhooging van f 250 in aanmerking en wel te rekenen van 1 Juli af.

(6) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(7) Het bedrag der raming van dit artikel werd met f 2592 overschreden ten gevolge van het buitenlandsch verlof van den gouvernements-secretaris en van een klerk gedurende een deel van het jaar 1906, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, en ook omdat de bezoldiging van den tegenwoordigen waarnemend gouvernements-secretaris, die gelijk is aan zijn salaris als Oost-Indisch ambtenaar, f 600 's jaars hooger is dan het bedrag dat op de begrooting voor 1906 voor bezoldiging van den gouvernements-secretaris was toegestaan. De bovengenoemde som van f 2592 werd uit het artikel voor onvoorziene uitgaven betaald.

(7*a*) De uitgevers Martinus Nijhoff te 's Gravenhage en E. J. Brill te Leiden hebben het verzoek gedaan om een subsidie van f 6000 te bekomen voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch-West-Indië. Zij deelen o. m. mede:

dat hun van verschillende zijden is gevraagd, of er ook kans bestond dat er, nu de encyclopedie van Nederlandsch Oost-Indië voltooid is, een dergelijk boek van Nederlandsch West-Indië kwam;

dat zij, naar aanleiding dezer vragen, zich met verschillende personen, die door hun ambt, hunne betrekking of hunne studiën geacht kunnen worden de behoefte naar een dergelijk werk het best te kunnen beoordeelen, in relatie hebben gesteld;

dat deze eenparig van oordeel waren dat werkelijk in eene behoefte zou worden voorzien wanneer het wetenschappelijk materiaal, dat overal verspreid ligt, op zaakkundige wijze werd geordend en zij daarom de uitgave van een dergelijk boek te

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
2	a.	meubilair, bureelbehoeften, bindloon, abonnement op couranten en andere uitgaven ten behoeve van de gouvernements-secretarie, van den burgerlijken stand en van den raad van bestuur (8) . . . . f	3 300,00	
	b.	kosten van vergaderingen van gouvernements-commissiën, benevens kosten van examens, voor zoover daartoe geen afzonderlijke gelden bij andere artikelen zijn toegestaan	400,00	
	c.	reis- en teerkosten van den ijker en zijn assistent	300,00	
	d.	onderhoud van gereedschappen voor het ijkwezen.	100,00	
	e.	boek- en drukwerken, frankeergelden, advertentiekosten, telegrammen, schrijfloonen en andere uitgaven voor den algemeenen dienst	18 000,00	
	f.	subsidie voor de uitgave van een encyclopedie van Nederlandsch West-Indië . . .	1 125,00	
				f 23 225,00
3		Traktement of verloftraktement en toelagen voor de bewaking en het schoonhouden van het gebouw voor de Koloniale Staten en van de daarin en op het erf gevestigde bureelen:		
		1 concierge . . . . f	400,00	
		1 schoonmaakster.	225,00	
				625,00
		Koloniale Staten:		
4		Traktementen of verloftraktementen van den griffier, den commies en den klerk ter griffie, alsmede den huisbewaarder, tevens bode: (10)		
		1 griffier. . . . . f	5 300,00	
		1 commies, f 1000 à f 2000.	1 209,00	
		1 klerk, f 600 à f 900.	634,00	
		1 huisbewaarder, tevens bode	400,00	
				7 543,00
5		Boeken, bureel-, lokaal- en andere huishoudelijke behoeften, drukwerken, benevens reis- en verblijfkosten, alsmede rijtuighuur van leden der Koloniale Staten:		
	a.	boeken, bureel-, lokaal- en andere huishoudelijke behoeften. . . . . f	400,00	
	b.	drukwerken (12).	5 600,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 300,00	f 43,00		
3 000,00	2 847,00		
400,00	309,00		
300,00	223,00		
100,00	40,00		
18 000,00	(9) 19 556,00		
f 22 100,00	f 23 018,00	f 207,00	
400,00			
225,00			
f 625,00	625,00		
5 300,00			
1 000,00			
600,00			
400,00			
f 7 300,00	7 300,00	f 243,00	
400,00	(11) 748,00		
5 000,00	(13) 6 748,00		

TOELICHTINGEN

meer wenschelijk zouden achten, omdat de literatuur over West-Indië, in tegenstelling met Oost-Indië, zeer onvolledig is en men voor de meest eenvoudige zaken vergeefs zoekt naar inlichtingen daaromtrent;

dat zoowel ambtenaren als particulieren, kooplieden als industrieelen gebaat zouden zijn, wanneer zij in één boek vereenigd konden vinden, wat op elk gebied van land en volk bekend is;

dat zij, door bovengenoemde deskundigen daartoe aangespoord, gaarne bereid zijn, evenals de uitgaaf van de encyclopedie van Nederlandsch Oost-Indië, die ook voor West-Indië op zich te nemen, wanneer zij ook daarvoor op de welwillende medewerking van het Gouvernement mogen rekenen;

dat deze medewerking te meer noodig is omdat:

1°. het bijeenbrengen van de gegevens daarvoor nog veel meer moeite zal kosten dan voor Oost-Indië, aangezien over zeer veel zaken geen literatuur bestaat en deze door correspondentie met deskundigen hier en in de West, en in archieven enz. moeten worden opgespoord;

2°. de onkosten daardoor aanzienlijk hooger worden, terwijl uit den aard der zaak het debiet veel geringer zal zijn dan van de Oost-Indische encyclopedie mocht verwacht worden;

dat de heer J. F. Snelleman, die de encyclopedie van Nederlandsch Oost-Indië, na het overlijden van prof. P. A. v. d. Lith voltooid heeft, zich heeft bereid verklaard eventueel de redactie op zich te nemen, terwijl de heer Snelleman hun voorstel, om zich in verschillende zaken te laten voorlichten door een commissie van advies, heeft aangenomen;

dat de omvang door hen geraamd is op 650 à 800 pagina's in dubbele kolommen, gelijk aan het formaat van de encyclopedie voor Nederlandsch Oost-Indië.

Het verzoek gaf aanleiding tot eene briefwisseling tusschen het Departement van Koloniën en den heer Martinus Nijhoff, waaruit o. m. bleek, dat de heeren dr. C. Lely, oud-Gouverneur van Suriname, mr. C. A. H. Barge, oud-Gouverneur van Curaçao, en mr. H. W. van Sandick, oud-gouvernements-secretaris van Suriname, zich bereid hebben verklaard om deel uit te maken van de in het request bedoelde commissie van advies en dat de prijs van het boekdeel, indien het een omvang mocht verkrijgen van circa 800 bladzijden, vermoedelijk ongeveer f 20 zal bedragen.

Aan de uitgevers is medegedeeld, dat het in het voornemen ligt, indien daaraan door de begrootingswetgever zijne goedkeuring wordt gehecht, voor de uitgave van de encyclopedie van Nederlandsch West-Indië een subsidie te verleenen van f 100 per vel, tot een maximum van f 4000 (dus ten hoogste voor 40 vel = 640 bladzijden).

In verband met het vorenstaande wordt als eerste termijn van het bedoeld subsidie een bedrag van f 1125 (voor Suriname en Curaçao te zamen f 1500) op de begrooting voor het dienstjaar 1908 voorgesteld.

(8) Ter vereenvoudiging van de administratie is de post voor meubilair, die op de vorige begrooting als een afzonderlijk onderdeel was uitgetrokken, bij dien voor bureelbehoeften, enz. gevoegd.

(9) De overschrijding is een gevolg van de vele telegrammen, die gewisseld moesten worden in verband met de uitvoering van de bacoven-verordening.

(10) De bezoldigingen van den commies en den klerk zijn uitgetrokken volgens de regeling, goedgekeurd bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor het dienstjaar 1907. De commies zal 1 Maart 1908 en de klerk 1 September 1908 drie jaren in functie zijn.

(11) De overschrijding is een gevolg van de aanschaffing van 26 fauteuils voor de vergaderzaal en van eene schrijfmachine voor de griffie der Koloniale Staten.

(12) Zooals in de praktijk gebleken is, waren aan de betaling van het drukwerk *per bladzijde* groote bezwaren verbonden. De levering van het drukwerk werd daarom in 1906 met ingang van 1 Januari 1907, evenals voorheen, weder voor eene vaste

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
5	c.	reis- en verblijfkosten, alsmede rijtuighuur van leden der Koloniale Staten (14) . .		f 730,00	
					f 6 730,00
		Districts-bestuur:			
6		Traktementen of verloftraktementen en fouragegeld van de districts-commissarissen, secretarissen en klerken en abonnement voor bureelkosten van commissarissen en burgerkapiteins, alsmede toelage voor huisvesting, benevens meubilair aan ieder der districts-commissarissen ten behoeve van hunne bureelen, van de plaatsen waar zij buiten hunne bureelen huwelijken voltrekken, en van de zittingplaatsen der rechters:			
	a.	traktementen:			
		3 districts-commissarissen, à f 5000.		f 15 000,00	
		5 „ „ , à 4000.		20 000,00	
		4 secretarissen, f 2000 à f 2400		9 300,00	
		3 „ , 1500 à 1900		5 700,00	
		6 klerken, f 800 à f 1200		6 550,00	
				f 56 550,00	
	b.	abonnement voor bureelkosten:			
		2 districts--commissarissen à f 180	f 360,00		
		2 „ „ „ 150	300,00		
		2 „ „ „ 120	240,00		
		2 „ „ „ 80	160,00		
		10 burger-kapiteins à f 10 (16)	100,00		
				1 160,00	
	c.	fouragegeld en tegemoetkoming in de kosten verbonden aan het houden van een paard en rijtuig:			
		2 districts-commissarissen (17)		710,00	
	d.	toelage voor huisvesting		1 680,00	
	e.	meubilair ten behoeve van de bureelen van de districts-commissarissen, van de plaatsen waar zij buiten hunne bureelen huwelijken voltrekken en van de zittingplaatsen der rechters.		400,00	
					60 500,00
7		Loon en kleeding der roeiers van de vaartuigen ten dienste van de districts-commissarissen (18) . .			1 000,00
		Toezicht op de Boschnegers en Indianen:			
8		Traktementen van de opperhoofden van de Boschnegers en Indianen, toelagen aan den vertegenwoordiger van het opperhoofd van den stam der Aucaners, alsmede toelage en reiskosten voor den burger-officier in Boven-Saramacca en voor dien aan de Coppename:			
		1 opperhoofd van de Aucaner Boschnegers		f 1 000,00	
		1 „ „ „ Becoe- en Moesinga Boschnegers		400,00	
		1 „ „ „ Saramaccaner Boschnegers		400,00	
		1 „ „ „ Paramaccaner Boschnegers		300,00	
		1 vertegenwoordiger van het opperhoofd van den stam der Aucaners		300,00	
		toelage aan den burger-officier in Boven-Saramacca		250,00	
		reis- en teerkosten voor idem		250,00	
		toelage aan een burger-officier gevestigd aan de Coppename.		150,00	
		reis- en teerkosten voor idem		150,00	
					3 200,00
		Transportkosten, loonen en geschenken ter vergelding van kleine diensten en begrafeniskosten van Boschnegers en Indianen: (19)			1 200,00
9					

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen over 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.		TOELICHTINGEN.
		Meer.	Minder.	
f 5 400,00	f 7 496,00		f 766,00	som aanbesteed voor den tijd van 2 jaren. Het abonnement werd gesteld op f 5600, zijnde het gemiddelde van hetgeen de aannemer de beide voorafgaande jaren, 1904 en 1905, genoten heeft. In verband met het medegedeelde is de raming voor 1908 verhoogd met f 600.
				(13) Deze overschrijding is een gevolg van de meerdere uitgaven die gedaan moesten worden in verband met het contract voor het drukwerk der Koloniale Staten, waarvan sprake is in noot 6 van den uitgewerkten en toelichtenden staat, behoorende bij de begrooting voor het dienstjaar 1906.
15 000,00				(14) Ter voldoening aan den wensch der Koloniale Staten, is thans een afzonderlijke post uitgetrokken voor reis- en verblijfkosten, alsmede rijtuighuur van de leden der Koloniale Staten. De uitgaven bedroegen in de 3 laatste jaren respectievelijk f 768, f 806 en f 617 of gemiddeld f 730, op welk bedrag de raming voor 1908 is gesteld. Met dit bedrag is de raming van art. 13, ten laste waarvan deze uitgaven vroeger werden betaald, verminderd. (Zie ook noot 23.)
20 000,00				
9 300,00				
5 700,00				
6 550,00				
	(15) 56 545,00			(15) In 1906 genoten buitenlandsch verlof gedurende het geheele jaar: de districts-commissaris van Beneden-Commewijne, en gedurende een deel van het jaar de districts-commissarissen van Boven-Suriname en Boven-Para, van Beneden-Suriname en Beneden-Para en die van Marowijne; de districts-secretaris van Beneden-Commewijne en de districts-klerk van Saramacca. In verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit onderdeel met f 7947 overschreden. Dit bedrag is uit het artikel voor onvoorziene uitgaven betaald.
360,00				
300,00				
240,00				
160,00				
130,00				
	1 168,00			(16) Er zijn slechts 10 burgerkapiteins, die het abonnement voor bureelkosten à f 10 's jaars genieten.
350,00	530,00			(17) Het is gebleken dat de tot dusver in het district Nickerie gestationneerde stoombarkas van daar kon worden weggenomen, wanneer aan den districts-commissaris voor zijne dienstreizen de beschikking over een paard en een krediet voor het aanhuren van roeiers werd verleend. Dit is geschied. In verband hiermede worden onderdeel *c* van art. 6 met f 360 en art. 7 met f 750 verhoogd. Tegenover deze verhoogingen staat eene besparing der uitgaven van de bedoelde barkas in de VIIIste afdeeling.
1 680,00	1 630,00			
400,00	297,00			
f 60 170,00	f 60 170,00	f 330,00		(18) Zie noot 17.
250,00	112,00	888,00		(19) Ter vereenvoudiging van de administratie is de specificatie van dit artikel weggelaten. De raming is verminderd met f 400 in verband met de uitgaven in de laatste drie jaren, namelijk f 1000, f 1122 en f 645.
1 000,00				(20) Doordien het aantal hoofden der verschillende Boschnegerstammen, dat in 1906 te Paramaribo kwam, buitengewoon gering was, bleven de uitgaven ver beneden de raming, die voor dat jaar f 2000 bedroeg.
400,00				
400,00				
300,00				
300,00				
250,00				
250,00				
150,00				
150,00				
f 3 200,00	3 200,00			
50,00				
1 500,00				
50,00				
f 1 600,00	(20) 645,00	555,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
		Transportkosten van ambtenaren en gepensionneerden:		
10		Uit- en terugzending van burgerlijke ambtenaren, benevens transport van met verlof gaande of van verlof terugkeerende en gepensionneerde ambtenaren met hunne gezinnen (21)		f 35 000,00
11		Kosten verbonden aan tijdelijke opdrachten aan in Nederland vertoevende ambtenaren der kolonie, zoomede aan de detacheering van ambtenaren uit de kolonie naar Nederland, een en ander in het belang van de dienstvervulling dier ambtenaren		*Memorie.*
12		Vergoeding wegens reis- en verblijfkosten in Nederland tot het ondergaan van een geneeskundig onderzoek door aan den dienst in Suriname verbonden of daarvoor bestemd personeel		100,00
13		Reis- en teerkosten, alsmede verhuizingskosten en rijtuighuren binnen de kolonie van ambtenaren, beambten en andere personen in kolonialen dienst, voor zoover daartoe geen afzonderlijke gelden bij andere artikelen der begrooting zijn toegestaan (23)		4 670,00
		Volksfeesten:		
14		Uitgaven ter viering van den verjaardag van Hare Majesteit de Koningin		1 800,00
		Subsidie aan eene militaire sociëteit:		
15		Subsidie aan eene militaire sociëteit of dergelijke inrichting buiten de kazerne		2 000,00
		Totaal der Iste afdeeling. . . .		f 190 530,00
		IIde AFDEELING.		
		Justitie en politie.		
		Hof van justitie en parket van den procureur-generaal:		
16		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den president, de leden, den procureur-generaal, den advocaat-generaal, den griffier en de verdere ambtenaren en surnumerairs of geëmployeerden ter griffie en op het parket, alsmede den bode van het hof van justitie:		
		1 president . . . . f	10 000,00	
		2 leden, f 6500 à f 8000	16 000,00	
		1 procureur-generaal	10 000,00	
		1 advocaat-generaal	6 500,00	
		1 griffier	6 000,00	
		2 ambtenaren ter griffie, à f 1200 en f 800	2 000,00	
		1 commies op het parket, f 2400 à f 3000	3 000,00	
		1 adjunct-commies op het parket	1 400,00	
		1 klerk op het parket	600,00	
		1 surnumerair op het parket	300,00	
		2 of 3 surnumerairs of geëmployeerden ter griffie	800,00	
		1 bode van het hof (25)	639,00	
		2 ordonnansen voor het parket à f 450, tijdelijk 2 agenten van politie à f 650 (26) .	1 300,00	
				f 58 539,00
17		Meubilair, bureelkosten en boekwerken en andere huishoudelijke uitgaven voor het hof van justitie en het parket van den procureur-generaal:		
	a.	meubilair:		
		voor het hof van justitie . . . . f 50,00		
		voor het parket 125,00	f 175,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 30 000,00	(22) f 48 662,00		f 13 662,00
Memorie.			
100,00	164,00		64,00
9 000,00	(24) 9 967,00		5 297,00
1 800,00	1 800,00		
2 000,00	2 000,00		
f 185 638,33	f 206 056,00	f 4 263,00	f 19 789,00
			f 15 526,00
f 10 000,00			
16 000,00			
10 000,00			
6 500,00			
6 000,00			
2 000,00			
3 000,00			
1 400,00			
600,00			
300,00			
800,00			
637,50			
f 57 237,50	f 57 230,00	f 1 309,00	
175,00	174,00		

TOELICHTINGEN.

(21) In verband met de uitgaven in de laatste 3 jaren, bedragende respectievelijk f 33 233, f 33 558 en f 48 662, wordt de raming verhoogd met f 5000. Verdere verhooging komt niet noodig voor, omdat de uitgaven in 1906 buitengewoon hoog waren en het niet waarschijnlijk is dat zij in 1908 weder zoo hoog zullen stijgen.

(22) In 1906 werd aan 59 personen met hunne gezinnen of alleen vrije overtocht van Suriname naar Nederland of omgekeerd ten laste van de koloniale kas verleend. Onder die personen zijn ook begrepen de waarnemend gouvernements-secretaris G. J. Staal; de predikant bij de Hervormde gemeente te Paramaribo H. de Haan; de tijdelijk commissaris van politie A. E. J. W. Juta; de tijdelijk 2de-stuurman en de tijdelijk 3de-machinist bij de koloniale vaartuigen J. M. G. Koorevaar en W. J. Janssen en de tijdelijk molenbaas A. Mondt, wier *uitrustingskosten* eveneveneens ten laste van dit artikel zijn gekomen.

Aan D. B. Hartogh, districts-geneesheer, die in den loop van 1906 met verlof naar Nederland vertrok, werd restitutie verleend van uit eigen middelen betaalde overtochtsgelden voor eenige zijner kinderen, die vooruit waren gezonden, tot een bedrag van f 900.

Voorts werd ten laste van dit artikel aan J. Brandon, gepensionneerd districtssecretaris, gerestitueerd een bedrag van f 300 voor uit eigen middelen betaalde overtochtsgelden voor zijne dochter, die vóór hem naar Nederland was vertrokken.

(23) De raming van dit artikel is verminderd met f 4330, welke som als volgt verdeeld is op andere artikelen der begrooting, te weten:

op art. 5 een bedrag van f 730 voor reis- en verblijfkosten enz. van leden der Koloniale Staten;

op art. 25 een bedrag van f 800, voor verhuizingskosten van het politiepersoneel;

op Afd. VI een bedrag van f 1500, voor reis- en teerkosten van de ambtenaren van de landbouwinspectie;

op Afd. VIII een bedrag van f 1300, voor reis- en teerkosten en verhuizingskosten van de ambtenaren van het departement der koloniale vaartuigen.

Deze bedragen zijn ongeveer het gemiddelde van de uitgaven van de laatste 3 jaren.

(24) De ten laste van dit artikel gedane uitgaven verdeelen zich als volgt:

reis- en teerkosten	f 5 562,00
verhuizingskosten	3 722,00
rijtuighuren	333,00
	f 9 617,00
vermoedelijk nog uit te geven.	350,00
	f 9 967,00

De overschrijding is in hoofdzaak een gevolg van de uitgaven voor verhuizingskosten, welke in verband staan met de mutatiën die in het districtsbestuur, onder de districts-geneesheeren en onder de politiebeambten hebben plaats gehad.

(25) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(26) Zie de Memorie van Toelichting van den Gouverneur.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
17	b.	bureelkosten en andere huishoudelijke uitgaven voor het hof van justitie . . . . . f		425,00	
	c.	abonnement voor aankoop van boeken voor het hof van justitie		250,00	
	d.	bureelkosten, bindloon, drukwerk, boekwerken, abonnement op tijdschriften en couranten en andere huishoudelijke uitgaven voor het parket (27)		1 950,00	
					f 2 800,00
		Kantongerecht van Paramaribo en rechterlijke macht in de districten:			
18		Traktementen of verloftraktementen van den kantonrechter van Paramaribo, van de rechterlijke ambtenaren voor de districten en van het hun toegevoegd personeel: (28)			
		1 kantonrechter van Paramaribo, f 6500 à f 8000. . . . . f		8 000,00	
		1 griffier, f 3000 à f 3600		3 600,00	
		1 commies, f 1200 à f 1600		1 400,00	
		1 klerk, f 600 à f 800.		793,00	
		1 kantonrechter van Nickerie, tevens rechter in het westelijk ommegaand gerecht, f 5500 à f 7000		7 000,00	
		1 griffier bij het kantongerecht van Nickerie		1 000,00	
		1 „ „ „ westelijk ommegaand gerecht.		1 000,00	
		1 rechter „ „ oostelijk ommegaand gerecht.		7 000,00	
		1 griffier bij dat gerecht		3 000,00	
		1 klerk voor dat gerecht		1 000,00	
		2 geëmployeerden ter griffie van het kantongerecht van Paramaribo.		500,00	
					34 293,00
19		Meubilair voor het kantongerecht van Paramaribo en abonnement voor den griffier voor bureelkosten en andere huishoudelijke uitgaven, alsmede toelagen voor bureelkosten aan de griffiers en aan den ambtenaar van het openbaar ministerie voor de districten, benevens vergoeding voor reis- en verblijfkosten:			
	a.	meubilair voor het kantongerecht van Paramaribo . . . . f		50,00	
	b.	abonnement voor idem voor bureelkosten en andere huishoudelijke uitgaven. . . .		250,00	
	c.	toelagen voor bureelkosten:			
		1 griffier . . . . f	160,00		
		2 griffiers, à f 80.	160,00		
		1 ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht van Nickerie	25,00		
				345,00	
	d.	abonnement voor reis- en verblijfkosten		1 200,00	
					1 845,00
20		Huur van eene rechtzaal op plantage Mariënburg en toelage voor huisvesting aan een griffier:			
		huur van eene rechtzaal op plantage Mariënburg . . . . f		400,00	
		toelage voor huisvesting aan een griffier.		540,00	
					940,00
		Gevangenissen:			
21		Bewaking van veroordeelden en gedetineerden en abonnement voor reiskosten, schrijfbehoeften en schrijfloonen voor de commissiën van administratie: (32)			
	a.	traktementen of verloftraktementen en toelagen:			
		1°. burgerlijk en militair huis van verzekering in het fort Zeelandia:			
		traktement van den directeur, f 1500 à f 2000. . . . . f	2 000,00		
		personeele toelage aan den directeur	600,00		

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 425,00	f 398,00		
250,00	250,00		
1 920,00	1 874,00		
f 2 770,00	f 2 696,00	f 104,00	
8 000,00			
3 000,00			
1 000,00			
600,00			
7 000,00			
1 000,00			
1 000,00			
7 000,00			
3 000,00			
1 000,00			
f 32 600,00	(29) 32 100,00	2 193,00	
50,00	29,00		
250,00	250,00		
345,00	(30) 354,00		
1 200,00	1 200,00		
f 1 845,00	f 1 833,00	12,00	
400,00			
540,00			
f 940,00	(31) f 670,00	270,00	
1 500,00			
600,00			

TOELICHTINGEN.

(27) Bij het parket doet zich meer en meer de behoefte gevoelen aan eene eigen verzameling van boekwerken, speciaal op administratief-rechterlijk gebied, die minder op hunne plaats zijn in de boekerij van het hof van justitie. De raming is daarom aangevuld met f 30, met welk bedrag gaandeweg eene gewenschte verbetering kan worden tot stand gebracht. De omschrijving van den post heeft in verband daarmede ook eenige aanvulling ondergaan.

(28) Zie de Memorie van Toelichting van den Gouverneur.

(29) Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van den kantonrechter van Paramaribo, van dien van Nickerie, tevens rechter in het westelijk ommegaand gerecht, gedurende een deel van het jaar 1906, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit artikel met f 5581 overschreden. Deze som werd uit het artikel voor onvoorziene uitgaven betaald.

(30) In 1906 werd het bedrag van f 160 voor bureelkosten van den ambtenaar van het openbaar ministerie bij het kantongerecht van Nickerie verminderd tot f 25; vandaar dat de uitgaven op onderdeel *c* beneden de raming van dat onderdeel, die voor 1906 f 480 bedroeg, bleven.

(31) In verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien tijdens het buitenlandsch verlof van den griffier bij het oostelijk ommegaand gerecht, viel over een half jaar vrij de toelage voor huisvesting aan dezen griffier.

(32) Zie de Memorie van Toelichting van den Gouverneur.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
21		1 assistent-cipier . . . . f	1 000,00		
		personeele toelage aan den assistent-cipier	220,00		
		2 gevangenbewaarders, à f 500	1 000,00		
		9 opzichters, à f 450	4 050,00		
				f 8 870,00	
		2°. gevangenis te Nieuw-Amsterdam:			
		traktement van den directeur, f 1500 à f 2000 . . . . f	1 625,00		
		1 assistent-cipier	1 000,00		
		1 eerste-gevangenbewaarder	800,00		
		3 tweede-gevangenbewaarders, à f 750	2 250,00		
		2 opzichters, à f 750	1 500,00		
		2 „ „ 700	1 400,00		
		3 „ „ 650	1 950,00		
		3 „ „ 600	1 800,00		
				12 325,00	
		3°. bureelkosten voor de beide gevangenissen (33)		150,00	
				f 21 345,00	
	b.	abonnement voor reiskosten, schrijfbehoeften en schrijfloonen voor de commissiën van administratie, namelijk:			
		voor Nieuw-Amsterdam . . . . f	300,00		
		„ het fort Zeelandia	50,00		
				350,00	
					f 21 695,00
22		Voeding, kleeding, ligging, bewassching, genees- en heelkundige verpleging en verschillende andere uitgaven voor gedetineerden en veroordeelden, alsmede gereedschappen, werktuigen, verlichting en andere huishoudelijke behoeften van de gevangenissen en arresthuizen:			
	a.	voeding		f 24 500,00	
	b.	kleeding		1 300,00	
	c.	ligging		150,00	
	d.	bewassching		150,00	
	e.	genees- en heelkundige verpleging		3 000,00	
	f.	verschillende andere uitgaven		140,00	
	g.	gereedschappen, werktuigen, verlichting en andere huishoudelijke behoeften van de gevangenissen en arresthuizen en loonen voor het verrichten van huisdiensten door gevangenen		2 300,00	
					31 540,00
		Rechterlijke politie:			
23		Traktementen of verloftraktementen van het politiepersoneel: (36)			
		1 commissaris van politie . . . . f		5 000,00	
		1 hoofdinspecteur van politie, f 2500 à f 3000		3 000,00	
		2 (tijdelijk 3) inspecteurs van politie, f 1600 à f 2400		5 600,00	
		3 (tijdelijk 2) adjunct-inspecteurs van politie, f 1300 à f 1500		2 800,00	
		25 hoofdagenten van politie, f 900 à f 1000		24 450,00	
		30 agenten 1ste klasse, f 825 à f 875		25 575,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 800,00			
420,00			
1 000,00			
1 350,00			
(33) 50,00			
1 500,00			
1 000,00			
800,00			
2 250,00			
6 650,00			
(33) 100,00			
	(34) f 13 239,00		
	(35) 250,00		
350,00	500,00		
f 18 370,00	f 13 989,00	f 7 706,00	
24 500,00	17 198,00		
1 300,00	1 186,00		
150,00	110,00		
150,00	90,00		
3 360,00	3 173,00		
140,00	140,00		
2 300,00	1 491,00		
f 31 900,00	f 23 388,00	8 152,00	
5 000,00			
3 000,00			
5 250,00			
3 675,00			
21 875,00			
23 200,00			

T O E L I C H T I N G E N.

(33) De bedragen van f 50 en f 100 die op de vorige begrooting voor bureelkosten onder de onderdeelen 1 en 2 afzonderlijk vermeld waren, zijn nu samengevoegd tot een afzonderlijk onderdeel.

(34) Doordien niet altijd het geraamde getal gevangenbewaarders en opzichters in dienst was, werd het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle uitgegeven.

(35) Was toegestaan en is uitgegeven voor het opslaan en de geregelde verzending der goederen voor de gestraften in de districten.

(36) Ter aanvulling van hetgeen nopens dit artikel is vermeld in de memorie van toelichting van den Gouverneur zij aangeteekend, dat de daarin omschreven voorstellen van den Landvoogd door de Koloniale Staten zoodanig werden gewijzigd, dat de adjunct-inspecteurs zullen genieten 2 vier-jaarlijksche verhoogingen van f 100, waardoor hunne maximum bezoldiging in plaats van f 1400 tot f 1500 zal kunnen stijgen, terwijl de verhoogingen van de hoofdagenten 1ste, 2de en 3de klasse van vier-jaarlijksche werden veranderd in twee-jaarlijksche. Met deze wijzigingen kan naar het oordeel van den Gouverneur genoegen worden genomen.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
23		45 agenten 2de klasse f 750 à 800 . . . . f	34 775,00	
		80 „ 3de „ f 650 „ 700	54 150,00	
		32 „ 4de „ f 540	17 280,00	
		2 klerken op het politiebureel à f 1000 en f 600	1 600,00	
				f 174 230,00
24		Bovenkleeding en schoeisel aan ambtenaren en beambten van politie of toelage daarvoor (37)		10 285,00
25		Andere uitgaven ten dienste van de politie en huur van politiestations:		
	a.	wapenen, ledergoed en harnachement . . . . f	2 300,00	
	b.	aankoop van paarden	900,00	
	c.	fourage, stalbehoeften en veterinaire kosten (40*a*).	4 160,00	
	d.	loon van roeiers (41)	16 000,00	
	e.	huur van vaartuigen	100,00	
	f.	licht voor politiestations (43)	1 600,00	
	g.	meubilair.	200,00	
	h.	schrijfbehoeften voor het bureel van politie te Paramaribo en de stations in de buitendistricten.	550,00	
	i.	daggeld van eene schoonmaakster voor het politiebureel te Paramaribo, à 50 cent daags (44)	183,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen over 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 33 850,00			
57 200,00			
17 280,00			
1 600,00			
f 171 930,00	(38) f 170 098,00	f 4 132,00	
	(39) 10 004,00		f 10 004,00
	(39) 50,00		50,00
11 275,00		10 285,00	
(40) 7 060,00			
2 300,00	2 537,00		
900,00	854,00		
3 500,00	3 438,00		
15 660,00	16 479,00		
100,00	(42)		
1 860,00	1 426,00		
200,00	192,00		
550,00	547,00		
182,50	182,00		

TOELICHTINGEN.

(37) Als grondslag voor de raming van dit artikel is nog genomen hetgeen te voren aan toelage voor kleeding werd toegekend. De ondervinding zal moeten leeren in hoeverre dit bedrag te hoog is.

De memoriepost „vergoeding van tekort op de algemeene kleedingrekening der politie" die nog op de vorige begrooting voorkwam, vervalt ten gevolge van de nieuwe regeling ter zake.

(38) Door incompleet onder het mindere personeel en de afwezigheid met buitenlandsch verlof van eenige beambten van politie, werd het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle uitgegeven.

(39) Deze bedragen zijn uitgegeven respectievelijk voor toelage voor bovenkleeding en schoeisel en voor toelage voor het opslaan, het verzenden en het verrekenen der goederen voor de beambten van politie, gestationneerd in de goudvelden en andere afgelegen plaatsen.

(40) Was toegestaan voor voorziening in employementen door politieagenten vervuld.

(40*a*) Door de verplaatsing van den districtszetel van Frederiksdorp naar Nieuw-Amsterdam zal de districts-commissaris van Beneden-Commewijne voor zijne bezoeken aan de plantages, gelegen aan den rijweg van Jagtlust naar Spieringshoek, de beschikking moeten hebben over twee dienstpaarden. Het komt voor de praktijk het eenvoudigst voor om het aantal politiepaarden te Nieuw-Amsterdam met twee uit te breiden en den districts-commissaris gebruik te laten maken van de politiepaarden, evenals dit geschiedt door zijn ambtgenoot van Beneden-Suriname met de politiepaarden op het station Combé.

Door de vermeerdering van het aantal politiepaarden zal meer moeten worden uitgegeven voor „fourage enz.", dan waarop bij raming van het daarvoor voor de jaren 1907 en 1908 uitgetrokken krediet is gerekend.

Het voor 1907 toegestaan krediet zal dus moeten worden overschreden, terwijl, nu de gelegenheid daartoe nog bestaat, voorgesteld wordt het bij onderdeel *c* van art. 25 der begrooting voor 1908 uitgetrokken bedrag van f 3500 voor „fourage enz." met f 660 te verhoogen.

(41) Bij de Nota van Wijzigingen betreffende de begrooting voor het loopende jaar (zitting 1906—1907, 50—1) werd, in verband met de destijds in overweging zijnde verplaatsing van het districtsstation van Ephrata naar Sommelsdijk, o. m. gerekend op de vermindering van de politie op Sommelsdijk, waarmede eene besparing van f 600 op het roeiersloon zoude gepaard gaan.

Bij de behandeling van de ontwerp-verordening tot wijziging van die regelende het districtsbestuur (gouvernementsbesluit 1894 n°. 8) en van de verordening tot nadere wijziging van de grenzen van het district Beneden-Suriname, enz. is echter nader besloten niet tot vermindering van het politiedetachement op Sommelsdijk over te gaan en ook den politiepost op Ephrata te handhaven. Het bovenvermeld bedrag van f 600 behoort dus weer op de begrooting te worden gebracht. Daarentegen kan thans gerekend worden op eene besparing van f 360 door overbrenging van den politiepost op Boschland naar Berg en Dal, zoodat onderdeel *d* verhoogd moet worden met f 240, waarbij nog gerekend wordt op een bedrag van f 100 voor aanhuur van extra roeiers, dus in totaal op f 16 000.

(42) Ten laste van dit onderdeel zijn geene uitgaven gedaan, daar steeds kon worden gebruik gemaakt van gouvernementsvaartuigen.

(43) In de jaren 1904, 1905 en 1906 is achtereenvolgens uitgegeven f 1597, f 1407 en f 1426 of gemiddeld per jaar ± f 1475. Met het oog op de versterking der politie op Nieuw-Amsterdam bij opheffing der militaire bezetting aldaar en ten einde regelmatig het materieel op de andere stations te vernieuwen, ter voorkoming van groote uitgaven daarvoor in eens, wordt een eenigszins hooger bedrag aangevraagd dan de vermelde middelsom.

(44) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
25				
	k.	reis- en teerkosten alsmede verhuizingskosten (45)	f 1 600,00	
	l.	tegemoetkoming aan de politiebeambten in de goudvelden en andere afgelegen plaatsen	2 200,00	
	m.	huur van politiewoningen en vergoeding wegens gemis van vrije woningen aan ambtenaren en beambten van politie, gedetacheerd in de districten	2 485,00	
	n.	geneeskundige behandeling van en verstrekking van geneesmiddelen aan ambtenaren en beambten van politie en hunne wettige gezinnen	3 600,00	
	o.	voor het bewaken van personen in het militair hospitaal, die verdacht worden te lijden aan melaatschheid (48)	900,00	
	p.	andere uitgaven	1 200,00	
				f 37 978,00
26		Kosten van uitlevering en uitzetting.		1 500,00
27		Toezicht op het terrein tusschen de Lawa en de Tapanahony		*Memorie.*
28		Toelagen aan de wijkmeesters te Paramaribo		625,00
		Algemeene kosten:		
29		Toelage aan den landspraktizijn		1 500,00
30		Vervolgingen en procedures, waarvan de kosten geheel of gedeeltelijk ten laste van de koloniale kas komen		12 000,00
31		Kosten van tijd-, mail-, stop- en brandschoten (51)		2 000,00
		Totaal der IIde afdeeling . . .		f 391 770,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 800,00	f 626,00		
2 200,00	2 008,00		
	(46) 900,00		
	(47) 5,00		
2 485,00	2 443,00		
3 600,00	3 822,00		
1 200,00	(49) 1 698,00		
	(50) 562,00		
f 35 537,50	f 37 719,00	f 259,00	
1 500,00	1 376,00	124 000	
Memorie.			
625,00	625,00		
1 500,00	1 500,00		
12 000,00	8 038,00	3 962,00	
		2 000,00	
f 387 090,00	f 361 316,00	f 40 508,00	f 10 054,00
		f 30 454,00	

TOELICHTINGEN.

(45) Zie noot 23 van dezen staat.

(46) Is uitgegeven voor buitengewone slijtage van kleeding en schoeisel.

(47) Voor 1906 was er een bedrag toegestaan van f 60 voor tegemoetkoming voor huisvesting te Paramaribo aan agenten van politie, indertijd als marechaussees uit Nederland gekomen. De eene beambte, die laatstelijk voor deze tegemoetkoming in aanmerking kwam, heeft 1 Februari 1906 den dienst verlaten. De post komt niet meer voor op de begrooting voor 1907.

(48) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

(49) De meerdere uitgaaf op dit onderdeel, voor 1906 geraamd op f 1200, is een gevolg van de aanschaffing van rijwielen ten dienste van de politie op Mariënburg, Nieuw-Amsterdam en te Paramaribo.

(50) Uitgegeven voor reis- en verblijfkosten en belooning van J. F. Morren, inspecteur van polite met verlof in Nederland, voor het volgen van een cursus ter beoefening der dactyloscopie . . . . f 133,00

Kosten van de zending naar Parijs en voor verblijfkosten aldaar van voornoemden J. F. Morren, in verband met zijne studie van de Fransche taal en het politiewezen in Frankrijk 429,00

f 562,00

(51) Naar aanleiding van het besprokene in de vergadering der Koloniale Staten van 12 November 1906 (zitting 1906—1907) met betrekking tot de afschaffing der tijdschoten en ter voldoening aan de voorwaarde, waaronder die schoten opnieuw zijn ingevoerd, is een bedrag voor de daaraan verbonden kosten uitgetrokken.

Daar de uitgaven voor mail-, stop- en brandschoten op dezelfde gronden als ten aanzien van de tijdschoten zijn aangevoerd, door de kolonie behooren te worden gedragen, is ook op die uitgaven gerekend.

Het gezamenlijk bedrag ad f 2000, laat zich als volgt verdeelen:

voor Paramaribo is gerekend op:	
1098 tijd- en 100 mailschoten à 64,25 cent . . .	f 769.71
15 stop- en brandschoten à 98,25 cent	14,74
voor Nickerie:	
366 tijd- en 60 mailschoten à 47,625 cent . . .	202,88
5 stop- en brandschoten à 98,25 cent	4,91
voor Albina:	
366 tijd- en 26 mailschoten à 47,625 cent . . .	186,69
5 stop- en brandschoten à 98,25 cent	4,91
voor Nieuw-Amsterdam:	
366 tijdschoten à 47,625 cent	174,31
9 stop- en brandschoten à 98,25 cent	8,84
109 extra pijpjes (voor gevallen van weigering à 12 cent	13,08
	f 1 380,07
bij: voor onkosten boven de bovenvermelde inkoopsprijzen, als gebruikelijk bij het overdoen van goederen van het Rijk aan de kolonie en omgekeerd 25 pct.	345,00
aanmaak en kosten van aankoop van benoodigdheden in de kolonie en ook ter afronding . . .	274,93
	f 2 000,00

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		IIIde AFDEELING.			
		Schutterij te Paramaribo.			
32		Traktementen en toelagen van den kapitein-kwartiermeester, den chirurgijn-majoor, den auditeur, den kapelmeester en het verdere personeel der schutterij te Paramaribo:			
	a.	traktementen en toelagen:			
		1 kwartiermeester, officier van kleeding en wapening . . . . . . f	400,00		
		1 chirurgijn-majoor	300,00		
		1 auditeur.	200,00		
		1 bode, tevens magazijnknecht	400,00		
		1 instructeur van de tamboers	50,00		
		instructeurs	150,00		
		2 onderofficieren voor het aanzeggen van diensten	500,00	f 2 000,00	
	b.	personeele toelagen:			
		1 kwartiermeester. . . . . f	1 100,00		
		1 kapelmeester	250,00	1 350,00	
					f. 3 350,00
33		Aankoop van fournituren, maakloon van uniformen, kosten der muziek en der schietoefeningen, schrijfbehoeften en diverse benoodigdheden, alsmede huur van localiteiten voor kantoor en magazijn der schutterij:			
	a.	aankoop van fournituren en maakloon van uniformen . . . . f		1 300,00	
	b.	kosten van de muziek		1 500,00	
	c.	kosten van schietoefeningen.		250,00	
	d.	schrijfbehoeften		100,00	
	e.	diverse benoodigdheden		110,00	
	f.	huur van localiteiten voor kantoor en magazijn der schutterij		300,00	
					3 560,00
		Totaal der IIIde afdeeling . . .			f 6 910,00
		IVde AFDEELING.			
		Administratie van Financiën.			
		Centrale administratie en domeinen:			
34		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van den administrateur van financiën, de ambtenaren en bedienden van zijn bureel, van den gouvernements-landmeter en verdere ambtenaren op het bureel der domeinen:			
		1°. bureel van den administrateur van financiën:			
		1 administrateur van financiën. . . . . f		9 000,00	
		1 hoofdcommies		3 000,00	
		1 commies, f 2000 à f 2400 (52)		2 200,00	
		1 „ (53)		1 200,00	
		personeele toelage van laatstbedoelden commies (53)		300,00	
		1 adjunct-commies		1 200,00	
		3 klerken, à f 1200, f 700 en f 600 (53)		2 500,00	
		1 surnumerair		300,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				(52) De periodieke traktementsverhooging van den commies van f 200, verleden jaar uitgetrokken voor eene maand, is thans voor het geheele jaar 1908 op de begrooting gebracht.
				(53) Op de vorige begrooting is uitgetrokken één commies op eene bezoldiging van f 1400 en f 2300 voor klerken. De feitelijke toestand is echter één commies op eene bezoldiging van f 1200 en f 2500 voor klerken. De commies die eene bezoldiging van f 1200 geniet, zal in 1908 een diensttijd hebben van 34 jaren bij een leeftijd van 51 jaren. Met het oog op zijn langen diensttijd en zijne trouwe diensten wordt voor hem eene personeele toelage van f 300 voorgesteld..
f 400,00				
300,00				
200,00				
400,00				
50,00				
150,00				
500,00				
	f 2 000,00			
1 100,00				
250,00				
	1 350,00			
f 3 350,00	f 3 350,00			
1 300,00	1 209,00			
1 500,00	1 468,00			
250,00	250,00			
100,00	60,00			
110,00	97,00			
300,00	300,00			
f 3 560,00	f 3 384,00	f 176,00		
6 910,00	f 6 734,00	f 176,00		
f 9 000,00				
3 000,00				
2 016,67				
1 400,00				
1 200,00				
2 300,00				
300,00				

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
34		1 bode.		f 300,00	
		1 schoonmaakster, à 50 cent daags (54)		183,00	
				f 20 183,00	
		2°. bureel van den gouvernements-landmeter: (55)			
		1 gouvernements-landmeter	f 5 000,00		
		1 commies, tevens landmeter f 2000 à f 3000	2 250,00		
		1 adjunct-commies f 1200 à f 1700	1 325,00		
		1 klerk-teekenaar.	600,00		
		1 schrijver	600,00		
		personeele toelage aan den gouvernements-landmeter	1 000,00		
				10 775,00	
					f 30 958,0[illegible]
35		Algemeene uitgaven voor het boschwezen: (55)			
	a.	traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel van het boschbeheer, benevens bureel-, reis- en teerkosten, aankoop van boekwerken, instrumenten en gereedschappen (57)		f 22 000,00	
	b.	opmetingen in de bosschen, kappen van paden en vastleggen van grenzen, bouwen van arbeiderskampen, cultuur-, dunnings-, lichtings- en ringkosten en andere uitgaven voor het boschbeheer (58)		10 000,00	
				f 32 000,00	
		waarvan wordt overgebracht op art. 36 voor aandeel van de proefboschexploitatie in de traktementen of verloftraktementen van de houtvesters en den adspirant-houtvester.		4 000,00	
					28 000,0[illegible]
36		Uitgaven voor uitvoering van een beperkt bedrijfsplan voor eene proefboschexploitatie (55)			26 750,0[illegible]

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 300,00			
182,50			
5 000,00			
2 000,00			
1 200,00			
600,00			
600,00			
1 000,00			
f 30 099,17	(56)f 29 652,00	f 1 306,00	
19 000,00	18 170,00		
13 200,00	9 712,00		
f 32 200,00	(59)f 27 882,00	118,00	
		26 750,00	

TOELICHTINGEN.

(54) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(55) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

(56) Door het buitenlandsch verlof van den administrateur van financiën gedurende eenige maanden van 1906 buiten bezwaar van den lande en door eenige andere tijdelijke vacatures, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.

(57) De raming van dit onderdeel laat zich als volgt verdeelen:

1 houtvester	f 7 000,00
1 „	5 000,00
1 adspirant-houtvester	3 000,00
1 boschopziener	1 200,00
1 schrijver-teekenaar	600,00
reiskosten	4 000,00
bureelkosten en aankoop van boeken, instrumenten en gereedschappen	1 200,00
	f 22 000,00

(58) Het bij dit onderdeel geraamde bedrag is bestemd voor:

opmetingen en kappen van lijnen ten behoeve van prospecties	f 5 000,00
bouwen van arbeiderskampen	500,00
aanleg cultures	2 000,00
ringen en dunne	500,00
verzameling van herbarium	750,00
andere uitgaven voor het boschbeheer	1 250,00
	f 10 000,00

(59) De uitgaven waren:

in de kolonie:

traktementen en toelagen van het personeel van het boschbeheer, benevens bureel-, reis- en teerkosten	f 13 766,00
opmetingen in de bosschen en het kappen van voetpaden	2 470,00
verzameling van houtmonsters	78,00
geneeskundige behandeling en medicijnen	134,00
diverse andere uitgaven	3 491,00
in Nederland:	
gratificatie voor uitrusting van W. A. baron van Asbeck, ter beschikking gesteld om te worden benoemd tot tijdelijk houtvester	1 000,00
twee maanden traktement in voorschot van denzelfde	1 167,00
reis- en verblijfkosten van A. H. Berkhout, leeraar aan de Rijks- hoogere land-, tuin- en boschbouwschool, als door de Regeering aangewezen deskundige tot het keuren van uit Suriname aangevoerd hout	22,00
aanschaffing van instrumenten, boekwerken, enz.	898,00
	f 23 026,00
vermoedelijk nog uit te geven	4 700,00
	f 27 726,00

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF			GERAAMD voor 1908.
37		Toelagen voor het houden van toezicht op voor den kleinen landbouw uitgegeven perceelen land en op de gouvernements-stalweiden.			f 12 402,00
38		Voorschotten aan kleine landbouwers (Creolen), ook ter bevordering van de veeteelt (61)			4 000,00
39		Tegemoetkoming in de oprichtingskosten van en voorschotten aan landbouwers-leenbanken, ook ter bevordering van de veeteelt:			
	a.	tegemoetkoming in de oprichtingskosten . . . . f		300,00	
	b.	voorschotten (61).		14 000,00	
					14 300,00
40		Aankoop van fokstieren en veetentoonstellingen ter bevordering van de veeteelt (61).			2 000,00
41		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van den controleur der belastingen, den kolonialen ontvanger en betaalmeester, den ontvanger der invoerrechten en accijnzen, den ontvanger der belastingen in Nickerie en de ambtenaren en bedienden van hun bureel:			
	a.	bureel van den controleur der belastingen:			
		1 controleur der belastingen . . . . f	6 000,00		
		1 adjunct-controleur	5 000,00		
		1 eerste-klerk, f 1000 à f 1200 (62)	1 100,00		
		1 tweede-klerk, f 600 à f 800 (62).	617,00		
		1 surnumerair	300,00		
				f 13 017,00	
	b.	bureel van den kolonialen ontvanger en betaalmeester:			
		1 koloniale ontvanger en betaalmeester. . . . . f	6 000,00		
		1 commies	2 400,00		
		1 adjunct-commies.	1 400,00		
		2 klerken à f 900 en f 600	1 500,00		
		2 surnumerairs.	600,00		
		1 bode, tevens huisbewaarder	450,00		
				12 350,00	
	c.	bureel van den ontvanger der invoerrechten en accijnzen:			
		1 ontvanger . . . . f	4 000,00		
		1 adjunct-commies f 1500 à f 1800 (65).	1 613,00		
		2 klerken à f 1000 en f 800	1 800,00		
				7 413,00	
	d.	bureel van den ontvanger der belastingen in Nickerie:			
		1 ontvanger . . . . f	3 000,00		
		1 klerk.	600,00		
				3 600,00	
					36 380,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 12 402,00	(60) f 10 341,00	f 2 061,00	
10 000,00	8 225,00		f 4 225,00
300,00			
2 000,00			
f 2 300,00		14 300,00	
		2 000,00	
6 000,00			
5 000,00			
1 000,00			
600,00			
300,00			
	(63) 11 891,00		
6 000,00			
2 400,00			
1 400,00			
1 500,00			
600,00			
450,00			
	(64) 12 980,00		
4 000,00			
1 500,00			
1 800,00			
	(66) 7 104,00		
3 000,00			
600,00			
	3 590,00		
f 36 150,00	f 35 565,00	815,00	

TOELICHTINGEN.

(60) De uitgaven waren:

1°. toelage aan den opzichter over de vestigingsplaats:

Johan en Margaretha	f 1 190,00
Kroonenburg	957,00
Domburg, La Rencontre en Laarwijk	1 000,00
Alkmaar	800,00
Pad van Wanica (1ste opzichter)	1 200,00
„ „ „ (2de „)	1 000,00
Paradise en Nieuw-Waldeck	630,00
Hecht en Sterk	800,00
Nieuw-Amsterdam	100,00
Livorno	800,00
2°. uitgaven voor het houden van toezicht op voor den kleinen landbouw uitgegeven perceelen in de districten Beneden- en Boven-Saramacca	662,00
3°. loon van den koewachter voor de stalweide:	
in Coronie	360,00
te Nieuw-Waldeck	292,00
	f 9 791,00
vermoedelijk nog uit te geven	580,00
	f 10 371,00

(61) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur

(62) De eerste- en tweede-klerk ten bureele van den controleur der belastingen zijn als zoodanig benoemd, respectievelijk 1 Januari en 1 November 1905 op een aanvangstraktement, de eerste van f 1000 en de tweede van f 600 en twee driejaarlijksche verhoogingen, ieder van f 100. Beide ambtenaren zullen dus in 1908 recht op de 1ste periodieke verhooging hebben, de eerste van 1 Januari en de tweede van 1 November af.

(63) Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van den adjunct-controleur, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien en wegens de benoeming van de tegenwoordige 1ste- en 2de-klerken, elk op een aanvangstraktement lager dan de geraamde bezoldiging, werd het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle uitgegeven.

(64) Ten gevolge van het binnenlandsch verlof van den kolonialen ontvanger en betaalmeester gedurende zeven maanden van 1906, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit onderdeel met f 630 overschreden. De raming van het geheele artikel werd daardoor echter niet overschreden.

(65) De adjunct-commies ten bureele van den ontvanger der invoerrechten, aan wien in het vooruitzicht is gesteld een traktement van f 1800 te verkrijgen door 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 150, is aangesteld op 16 Maart 1905. Deze titularis zal dus op 15 Maart 1908 drie jaren zijne betrekking hebben vervuld en komt dus van 1 April af in aanmerking voor de eerste periodieke verhooging.

(66) Ten gevolge van de benoeming van den tegenwoordigen adjunct-commies op een aanvangstraktement dat lager is dan de geraamde bezoldiging en van het binnenlandsch verlof van een der klerken gedurende tien maanden van 1906 zonder bezwaar van den lande, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle uitgegeven.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
42		Traktementen of verloftraktementen, toelagen en daggelden van de ambtenaren voor den actieven dienst der belastingen, voor het toezicht op in- en uitvoer te water en van verder personeel bij 's lands middelen:			
	a.	ambtenaren voor den actieven dienst der belastingen:			
		1 visiteur, f 3600 à f 4400 . . . . f	3 600,00		
		3 hoofdkommiezen f 2000 à f 2600 (67).	7 200,00		
		31 kommiezen f 1200 à f 2000 (67)	51 950,00		
		toelage aan vrouwen belast met de visitatie van vrouwen. . . .	500,00		
		toelage voor het houden van toezicht over het entrepot aan de Zwartenhovenbrugstraat.	150,00		
				f 63 400,00	
	b.	ambtenaren en verder personeel voor het toezicht op in- en uitvoer te water:			
		1 hoofdkommies-schipper f 1500 à f 1800 . . . . f	1 700,00		
		2 kommiezen te water f 840 à f 1140	2 080,00		
		3 matrozen, 2 à f 360 en 1 à f 300	1 020,00		
				4 800,00	
	c.	drie vaste sjouwers ten dienste van de recherche en 's lands weegwerktuigen (69). .		1 342,00	
					f 69 542,00
43		Huur van woningen van ambtenaren der belastingen bij de stijlerijen en toelagen voor huishuur aan de ambtenaren der belastingen in Nickerie			2 350,00
44		Tafelgelden, victualie en andere kosten van het personeel aan boord van het zeilvaartuig voor het toezicht op den in- en uitvoer te water:			
	a.	tafelgelden voor den hoofdkommies en 2 kommiezen à f 1 daags (70) . . . . . . f		1 098,00	
	b.	victualie voor 3 matrozen, à f 0,65 daags (70)		714,00	
					1 812,00
45		Uitgaven voor den dienst der accijnzen, de invoerrechten en de goudbelasting, onderhoud en vernieuwing van werktuigen, gereedschappen, balansen, schalen, maten en gewichten, hondenpenningen, licht en andere behoeften voor den dienst der belastingen, onderhoud van en materialen voor het vaartuig voor het toezicht te water, mitsgaders aandeelen van ambtenaren en anderen in ontvangen boeten en in verbeurdverklaringen, alsmede kosten van vervolgingen en proceskosten in zake belastingen en inkomsten van onderscheiden aard, zoomede kosten verbonden aan de drie jaarlijksche hertaxatie van de gebouwen te Paramaribo en te Nickerie voor de heffing van de belasting op de huurwaarden:			
	a	onderhoud en vernieuwing van werktuigen, gereedschappen, balansen, schalen, maten en gewichten voor het waaggebouw, hondenpenningen, licht en andere behoeften . . . . . . f		1 450,00	
	b.	onderhoud van en materialen voor het vaartuig voor het toezicht te water		1 000,00	
	c.	aandeelen van ambtenaren en anderen in ontvangen boeten en verbeurdverklaringen		400,00	
	d.	kosten van vervolgingen en proceskosten in zake belastingen en inkomsten van onderscheiden aard (72)		200,00	
	e.	kosten verbonden aan de drie jaarlijksche hertaxatie van de gebouwen te Paramaribo en te Nickerie voor de heffing van de belasting op de huurwaarde (73)		900,00	
					3 950,00
46		Presentiegeld voor de leden der commissie van aanslag, voor den raad en voor de adviseurs voor de inkomstenbelasting en toelage aan den secretaris der commissie, alsmede presentiegeld voor de leden en toelage aan den secretaris der commissie van beoordeeling van de aangiften voor den verkoop van gedistilleerd:			

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen over 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 3 600,00			
7 150,00			
50 733,31			
500,00			
150,00	(68) f 52 210,00		
1 700,00			
2 080,00			
1 020,00			
	4 180,00		
1 338,75	1 338,00		
f 68 272,06	57 728,00	f 11 814,00	
2 350,00	2 329,00	21,00	
1 095,00	1 095,00		
711,75	711,00		
	(71)		
f 1 806,75	f 1 806,00	6,00	
1 450,00	1 158,00		
1 000,00	982,00		
400,00	44,00		
1 200,00	(72) 6,00		
f 4 050,00	f 2 190,00	1 760,00	

TOELICHTINGEN.

(67) Verhoogd in verband met periodieke traktementsverhoogingen.

(68) Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van eenige ambtenaren bij den actieven dienst der belasting, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit onderdeel met f 2600 overschreden. Dit bedrag is, voor zoover het niet ten laste van dit artikel kon worden gebracht, uit het artikel voor onvoorziene uitgaven betaald.

(69) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(70) De onderdeelen *a* en *b* zijn verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(71) Voor 1906 was er een bedrag van f 100 toegestaan voor kosten van terugkeer naar boord van het personeel voor het toezicht op in- en uitvoer te water. Hiervoor werden in de laatste jaren geene uitgaven gedaan, daar steeds kon worden gebruik gemaakt van den kolonialen stoomer, die den rivierdienst verricht. Op de begrooting voor 1907 is om deze reden de post niet meer opgenomen.

(72) Ten gevolge van de bij art. 6 van het besluit van den Gouverneur van 19 October 1905 (Gouvernementsbesluit nº. 52) vastgestelde wijze van vereveniug der kosten van vervolging, behoefden op dit onderdeel geen noemenswaardige uitgaven te worden gedaan. In verband daarmede wordt de raming voor 1908 gesteld op slechts f 200.

(73) In 1908 zal de hertaxatie weer moeten plaats hebben. In afwijking van vorige jaren wordt het bedrag der raming gesteld op f 900, in plaats van op f 600.
Het aantal perceelen in de stad en hare buitenwijken, dat door de commissie moet worden geschat, is belangrijk toegenomen, waardoor de commissie, meer dan vroeger het geval was, moet gebruik maken van een rijtuig. Het toenemen van het aantal perceelen maakt het noodig ook voor de opmaking van het betrekkelijke kohier eene hoogere vergoeding toe te kennen dan vroeger.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
46				
	a.	presentiegeld voor de leden der commissie van aanslag, voor den raad en voor de adviseurs voor de inkomstenbelasting . . . . f	400,00	
	b.	toelage aan den secretaris der commissie van aanslag voor de inkomstenbelasting (74)	25,00	
	c.	presentiegeld voor de leden der commissie van beoordeeling van de aangiften voor den verkoop van gedistilleerd (75)	100,00	
	d.	toelage aan den secretaris van laatstgemelden commissie (76)	300,00	
				f 825,00
		Posterij en telegraaf:		
47		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij de posterij:		
	a.	traktementen en toelagen:		
		1 postdirecteur . . . . f	5 000,00	
		1 hoofdcommies	3 000,00	
		1 commies	1 500,00	
		3 klerken, à f 600	1 800,00	
		1 surnumerair	300,00	
		1 postbeambte, belast met den postdienst aan boord der rivierbooten	600,00	
		4 bestellers	2 100,00	
		1 kantoorknecht, tevens bode	360,00	
		1 schoonmaakster, à f 0,50 daags (77)	183,00	
		f	14 843,00	
		waarvan wordt overgebracht op art. 49 voor aandeel der koloniale postspaarbank in de traktementen of verloftraktementen van den postdirecteur, den hoofdcommies en een der klerken	3 400,00	
		f	11 443,00	
	b.	toelage aan brievengaarders	800,00	
	c.	toelagen aan een conducteur en een bootsman der koloniale vaartuigen, die aan boord dier vaartuigen belast zijn met het verrichten van den postdienst	240,00	
				12 483,00
48		Uitkeering aan de Nederlandsche postadministratie van het aandeel van Suriname in de kosten wegens het vervoer van brievenmalen en postpakketten, alsmede voor de uit Suriname verzonden en in Nederland en andere landen betaald wordende postwissels, betalingen aan de naburige koloniën en Staten wegens de stuksgewijze van Suriname verzonden correspondentie enz. aan het internationaal bureel der Algemeene Postvereeniging te Bern, en andere uitgaven voor den postdienst:		
	a.	uitkeering aan de Nederlandsche postadministratie . . . . f	5 000,00	
	b.	uitkeering à $^1/_2$ percent voor de eerste 100 franken en à $^1/_4$ percent voor de sommen daarboven aan de Nederlandsche postadministratie over het bedrag der uit Suriname verzonden en in Nederland en andere landen uitbetaalde postwissels	400,00	
	c.	betaling aan de naburige koloniën en Staten wegens de stuksgewijze van Suriname verzonden correspondentie tot verder vervoer	200,00	
	d.	betaling aan het internationaal bureel der Algemeene Postvereeniging te Bern . .	300,00	
	e.	andere uitgaven voor den postdienst (81)	2 000,00	
				7 900,00
49		Uitgaven ten behoeve van de koloniale postspaarbank:		
	a.	aandeel der koloniale postspaarbank in de traktementen of verloftraktementen van den postdirecteur, den hoofdcommies en een der klerken ten postkantore . . . . f	3 400,00	
	b.	presentiegelden der leden van den raad van toezicht	180,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 400,00	f 492,00		
300,00	300,00		
300,00	300,00		
f 1 000,00	f 1 092,00		f 267,00
5 000,00			
3 000,00			
1 500,00			
1 800,00			
300,00			
600,00			
2 100,00			
360,00			
182,50			
f 11 442,50	(78) 11 708,00		
800,00	(79) 394,00		
240,00	(80) 180,00		
f 12 482,50	f 12 282,00	f 201,00	
5 000,00	5 000,00		
400,00	400,00		
200,00	200,00		
300,00	300,00		
1 800,00	(82) 2 368,00		
f 7 700,00	f 8 268,00		368,00
3 400,00	3 400,00		
180,00	170,00		

TOELICHTINGEN.

(74) Als secretaris der commissie van aanslag voor de inkomstenbelasting fungeert een kommies bij den actieven dienst der belastingen. Deze ambtenaar heeft in 1906 genoten:

aan traktement als kommies	f 1 200,00
aan toelage als secretaris van de commissie van aanslag voor de inkomstenbelasting	300,00
aan emolumenten (gedurende de eerste 11 maanden)	5,00
Totaal . . .	f 1 505,00

Bij de nieuwe traktementsregeling van de ambtenaren voor den recherchedienst komt hij in 1908 in aanmerking voor periodieke verhooging, waardoor zijn traktement als kommies ad f 1200 wordt gebracht op f 1800.

Aangezien deze titularis speciaal belast is met de werkzaamheden voor de inkomstenbelasting en nooit of althans hoogst zelden, recherchediensten verricht, komt het niet noodig voor hem boven zijn traktement als kommies nog eene extra toelage van f 300 toe te kennen.

Feitelijk zou aan den ambtenaar geen extra toelage behoeven te worden toegekend, daar hij toch als secretaris van de commissie voor de inkomstenbelasting wordt bezoldigd met het traktement van kommies, welke laatste betrekking hij toch ten deele slechts in naam bekleedt. In verband echter met het bepaalde in art. 14 der verordening op de inkomstenbelasting, nl. dat de secretaris der commissie van aanslag eene toelage geniet, wordt de toelage behouden, doch teruggebracht tot f 25.

(75) De leden der commissie van beoordeeling der aangiften voor den verkoop van gedistilleerd, bedoeld in art. 5 van de verordening van 24 December 1906 (gouvernementsbesluit n°. 52) zullen volgens het slotlid van dat artikel presentiegeld genieten. Hiervoor wordt voor 1908 gerekend op een bedrag van f 100.

(76) In verband met de verordening tot regeling van den verkoop van gedistilleerd wordt de redactie van dit onderdeel gewijzigd.

(77) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(78) Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van den postdirecteur gedurende zeven maanden van 1906, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming met f 470 overschreden. Dit bedrag is, voor zoover het niet ten laste van dit artikel kon worden gebracht, uit het artikel voor onvoorziene uitgaven betaald.

(79) Vermits het geheele jaar niet evenveel brievengaarders in dienst waren als waarop bij de raming was gerekend, behoefde het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle te worden uitgegeven.

(80) In plaats van 1 conducteur en 1 bootsman, elk ad f 10 's maands, waren gedurende het geheele jaar 1906 in dienst 1 conducteur en 2 bootslieden, elk ad f 5 's maands.

(81) Het bedrag der raming van dit artikel is verhoogd met f 200, in verband met het voornemen om bij aankomst van mails hulp te doen verleenen door vreemd personeel.

Thans wordt eene proef genomen met hulp van militairen; daar deze proef is aangevangen in October 1906, kan omtrent de resultaten daarvan nog geen definitief oordeel worden geveld.

(82) Ten laste van dit onderdeel is verevend:

in de kolonie	f 1 115,00
in Nederland t/m ultimo November	301,00
	f 1 416,00

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
49	c.	kantoorbehoeften en drukwerk		f 250,00	
	d.	subsidie in verband met de liquidatie van de koloniale spaarbank		2 000,00	
					f 5 830,0
50		Subsidie voor de telegraphische verbinding der kolonie met de naburige koloniën en Staten en met Europa			24 000,0
		Hypotheekkantoor:			
51		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den hypotheekbewaarder en verder personeel van het hypotheekkantoor:			
		1 hypotheekbewaarder		f 5 000,00	
		1 adjunct-commies, f 1200 à f 1400		1 400,00	
		1 klerk, f 600 à f 900		900,00	
		1 surnumerair		300,00	
		1 bode, à f 20 's maands		240,00	
					7 840,00
52		Meubilair, bureelbehoeften en andere uitgaven voor het hypotheekkantoor, benevens kosten voor het schatten der verkoopwaarde van onroerende goederen met het oog op de toepassing der zegelverordening			500,00
		Algemeene kosten:			
53		Meubilair, schrijfbehoeften, papier en bindloon, abonnement op couranten, briefporten, drukkosten en andere uitgaven voor het bureel van den administrateur van financiën, voor het bureel der domeinen, voor den controleur der belastingen, voor de kantoren der ontvangers en voor de kantoren der posterij. (86)			9 500,00
54		Reis- en teerkosten			2 125,00
55		Renten en aflossing van de geldleening van 1874 tot bevordering van de immigratie ten laste der kolonie Suriname, benevens kosten daarop vallende:			
	a.	renten van een kapitaal van f 75 000 in serie C ad 5 percent		f 3 750,00	
	b.	aflossing in serie C		15 000,00	
	c.	kosten vallende op de betaling van renten en aflossing		400,00	
					19 150,00
56		Renten en aflossing van de geldleening van 1895, ten behoeve van het Immigratiefonds van de kolonie Suriname, benevens kosten vallende op de loting, enz.:			
	a.	11de aflossing in de eerste serie	f 1000,00		
		renten vallende op de eerste serie, verminderd met de eerste tien aflossingen voor een halfjaar en met de eerste elf aflossingen, eveneens voor een halfjaar	2 685,00		
				f 3 685,00	
	b.	10de aflossing in de tweede serie	f 1 000,00		
		renten vallende op de tweede serie, verminderd met de eerste negen aflossingen voor een halfjaar en met de eerste tien aflossingen, eveneens voor een halfjaar	2 715,00		
				3 715,00	
	c.	9de aflossing in de derde serie	f 1 000,00		
		renten vallende op de derde serie, verminderd met de eerste acht aflossingen voor een halfjaar en met de eerste negen aflossingen, eveneens voor een halfjaar	2 745,00		
				3 745,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 250,00	(83) f 114,00		
2 000,00	2 000,00		
f 5 830,00	f 5 684,00	f 146,00	
	(84) 6 404,00		f 6 404,00
	(84) 4 140,00		4 140,00
24 000,00	24 000,00		
5 000,00			
1 400,00			
900,00			
300,00			
240,00			
f 7 840,00	(85) 7 806,00	34,00	
500,00	254,00	246,00	
9 850,00	9 180,00	320,00	
2 125,00	1 692,00	433,00	
4 500,00	5 250,00		
15 000,00	15 000,00		
400,00	235,00		
f 19 900,00	f 20 485,00		1 335,00
3 715,00	3 730,00		
3 745,00	3 760,00		
3 775,00	3 790,00		

TOELICHTINGEN.

vermoedelijk nog uit te geven . . . . f 970,00

f 2 368,00

(83) Het bedrag der raming van dit onderdeel, bedragende voor 1906 f 250, behoefde niet ten volle te worden uitgegeven, vermits voor drukwerk slechts f 101 behoefde te worden uitgegeven.

(84) Deze bedragen zijn uitgegeven voor het telephoonwezen, waarvoor de kredieten bij de artt. 44 en 45 van de begrooting voor het dienstjaar 1906 waren toegestaan. Op deze en de vorige begrootingen zijn de kredieten voor het telephoonwezen in de IXde afdeeling opgenomen.

(85) Ten gevolge van de tijdelijke benoeming in den loop van 1906 van den klerk op het hypotheekkantoor tot districtsklerk van Coronie, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.

(86) De onderdeelen *a*, *b* en *c* van art. 50 der begrooting voor 1907 zijn op deze begrooting tot één onderdeel vereenigd.
De raming kan met f 350 verminderd worden, omdat sedert eenigen tijd geen declaraties meer van Gouvernementswege worden verstrekt en bij het tot stand komen van de aanhangige scheepvaartverordening, de scheepvaartformulieren niet langer door het Gouvernement zullen worden verkocht, zoodat de drukkosten van een en ander kunnen vervallen.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
56	*d.*	8ste aflossing in de vierde serie . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de vierde serie, verminderd met de eerste zeven aflossingen voor een halfjaar en met de eerste acht aflossingen, eveneens voor een halfjaar.	2 775,00	
			f	3 775,00
	e.	8ste aflossing in de vijfde serie. . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de vijfde serie, verminderd met de eerste zeven aflossingen voor een halfjaar en met de eerste acht aflossingen, eveneens voor een halfjaar, ...	2 775,00	
				3 775,00
	f.	7de aflossing in de zesde serie. . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de zesde serie, verminderd met de eerste zes aflossingen voor een halfjaar en met de eerste zeven aflossingen, eveneens voor een halfjaar.	2 805,00	
				3 805,00
	g.	6de aflossing in de zevende serie. . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de zevende serie, verminderd met de eerste vijf aflossingen voor een halfjaar en met de eerste zes aflossingen, eveneens voor een halfjaar.	2 835,00	
				3 835,00
	h.	6de aflossing in de achtste serie . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de achtste serie, verminderd met de eerste vijf aflossingen voor een halfjaar en met de eerste zes aflossingen, eveneens voor een halfjaar.	2 835,00	
				3 835,00
	i.	5de aflossing in de negende serie. . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de negende serie, verminderd met de eerste vier aflossingen voor een halfjaar en met de eerste vijf aflossingen, eveneens voor een halfjaar.	2 865,00	
				3 865,00
	k.	4de aflossing in de tiende serie . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de tiende serie, verminderd met de eerste drie aflossingen voor een halfjaar en met de eerste vier aflossingen, eveneens voor een halfjaar.	2 895,00	
				3 895,00
	l.	3de aflossing in de elfde serie . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de elfde serie, verminderd met de eerste twee aflossingen voor een halfjaar en met de eerste drie aflossingen, eveneens voor een halfjaar.	2 925,00	
				3 925,00
	m.	2de aflossing in de twaalfde serie. . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de twaalfde serie verminderd met de eerste aflossing voor een halfjaar en met de eerste twee aflossingen eveneens voor een halfjaar.	2 955,00	
				3 955,00
	n.	1ste aflossing in de dertiende serie . . . . f	1000,00	
		renten vallende op de dertiende serie voor een halfjaar en op diezelfde serie, verminderd met de eerste aflossing, eveneens voor een halfjaar	2 985,00	
				3 985,00
	o.	1ste aflossing in de veertiende serie . . . . f	1 000,00	
		renten vallende op de veertiende serie voor een halfjaar en op diezelfde serie, verminderd met de eerste aflossing, eveneens voor een halfjaar	2 985,00	
				3 985,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.		TOELICHTINGEN.
		Meer.	Minder.	
f 3 805,00	f 3 820,00			
3 805,00	3 820,00			
3 835,00	3 850,00			
3 865,00	3 880,00			
3 865,00	3 880,00			
3 895,00	3910,00			
3 925,00	3 940,00			
3 955,00	3 970,00			
3 985,00	3 000,00			
3 000,00	3 000,00			
3 000,00	1 500,00			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
56	p.	1ste aflossing in de vijftiende serie . . . . f	1 000,00		
		renten vallende op de vijftiende serie voor een halfjaar en op diezelfde serie, verminderd met de eerste aflossing, eveneens voor een haljaar	2 985,00		
				f 3 985,00	
	q.	kosten vallende op de loting, enz.		500,00	
					f 58 265 0[illegible]
57		Renten en aflossing van de geldleening van 1906, ten behoeve van het immigratiefonds van de kolonie Suriname, benevens kosten vallende op de uitgifte, loting, enz.:			
	a.	1ste aflossing in de eerste serie . . . . f	1 000,00		
		renten vallende op de eerste serie.	3 000,00		
				f 4 000,00	
	b.	1ste aflossing in de tweede serie . . . . f	1 000,00		
		renten vallende op de tweede serie	3 000,00		
				4 000,00	
	c.	1ste aflossing in de derde serie . . . . f	1 000,00		
		renten vallende op de derde serie.	3 000,00		
				4 000,00	
	d.	renten vallende op de vierde serie voor een heel jaar		3 000,00	
	e.	renten vallende op de vijfde serie voor een halfjaar.		1 500,00	
	f.	renten vallende op de zesde serie voor een halfjaar		1 500,00	
	g.	renten vallende op de zevende serie voor een halfjaar.		1 500,00	
	h.	renten vallende op de achtste serie voor een halfjaar		1 500,00	
	i.	kosten vallende op de uitgifte, loting, enz.		500,00	
					(87) 21 500,0[illegible]
58		Renten en aflossing van de geldleening ten behoeve der buitengewone productieve werken, benevens kosten vallende op de uitgifte, loting, enz.:			
	a.	12de aflossing in de eerste serie . . . . f	2 000,00		
		renten vallende op de eerste serie, verminderd met de eerste elf aflossingen	2 430,00		
				f 4 430,00	
	b.	12de aflossing in de tweede serie. . . . . f	2 000,00		
		renten vallende op de tweede serie, verminderd met de eerste elf aflossingen.	2 430,00		
				4 430,00	
	c.	11de aflossing in de derde serie . . . . f	2 000,00		
		renten vallende op de derde serie, verminderd met de eerste tien aflossingen	2 490,00		
				4 490,00	
	d.	11de aflossing in de vierde serie . . . . f	2 000,00		
		renten vallende op de vierde serie, vermindord met de eerste tien aflossingen	2 490,00		
				4 490,00	
	e.	10de aflossing in de vijfde serie . . . . f	2 000,00		
		renten vallende op de vijfde serie, verminderd met de eerste negen aflossingen	2 550,00		
				4 550,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				(87) In verband met den vermoedelijken aanvoer in 1908 van ongeveer 2000 immigranten, waarvan pl. m. 1500 voor de bacovencultuur, alsmede wegens den te verwachten terugvoer van pl. m. 150 immigranten, wordt de uitgifte in genoemd jaar van 5 serieën van de nieuwe leening noodig geacht. Voor één daarvan wordt gerekend op rentebetaling over het geheele jaar en voor de 4 overige over een half jaar.
f 3 000,00				
500,00	f 1 230,00			
f 55 670,00	f 51 080,00	f 7 185,00		
3 000,00				
3 000,00				
3 000,00				
f 9 000,00		21 500,00		
4 490,00	4 550,00			
4 490,00	4 550,00			
4 550,00	4 610,00			
4 550,00	4 610,00			
4 610,00	4 670,00			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
58	*f.*	9de aflossing in de zesde serie . . . . f	2 000,00		
		renten vallende op de zesde serie, verminderd met de eerste acht aflossingen	2 610,00		
				f 4 610,00	
	g.	2de aflossing in de zevende serie . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de zevende serie, verminderd met de eerste aflossing	2 955,00		
				4 455,00	
	h.	2de aflossing in de achtste serie . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de achtste serie, verminderd met de eerste aflossing	2 955,00		
				4 455,00	
	i.	2de aflossing in de negende serie. . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de negende serie, verminderd met de eerste aflossing	2 955,00		
				4 455,00	
	j.	1ste aflossing in de tiende serie . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de tiende serie.	3 00000		
				4 455,00	
	k.	1ste aflossing in de elfde serie. . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de elfde serie	3 000,00		
				4 500,00	
	l.	1ste aflossing in de twaalfde serie . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de twaalfde serie.	3 000,00		
				4 500,00	
	m.	1ste aflossing in de dertiende serie . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de dertiende serie	3 000,00		
				4 500,00	
	n.	1ste aflossing in de veertiende serie. . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de veertiende serie	3 000,00		
				4 500,00	
	o.	1ste aflossing in de vijftiende serie . . . . f	1 500,00		
		renten vallende op de vijftiende serie	3 000,00		
				4 500,00	
	p.	kosten vallende op de loting, enz.		175,00	
					(88) f 67 540,00
59		Rente wegens hetgeen van den Staat wordt geleend ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek, het verrichten van eene exploratie in en buiten het Lawagebied, van eene proefexploitatie buiten dat gebied en het doen van opnemingen bezuiden Kadjoe in verband met de bepaling van het eindpunt van den spoorweg (89)			186 200,00
		Totaal der IVde afdeeling			f 656 102,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				(88) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur ad. art. 115 juncto art. 58.
f 4 670,00	f 4 730,00			(89) Het bedrag dat voor 1908 verschuldigd zal zijn, is op de volgende wijze berekend:
4 500,00				
4 500,00				
4 500,00				
175,00	175,00			
f 41 035,00	f 27 895,00	f 39 645,00		
176 000,00	143 029,00	43 171,00		
f 572 562,48	f 499 009,00	f 173 832,00	f 16 739,00	
		f 157 093,00		

Ten laste van den dienst 1903 is uitgegeven. .		f 1 075 583,00
Als voren dienst 1904.		2 043 590,00
„ „ „ 1905.		± 1 323 500,00
Vermoedelijk uit te geven dienst 1906.		1 070,000,00
„ benoodigd voor 1907.		500 000,00
Te zamen. .		f 6 012 673,00
Aangenomen dat ter bestrijding van de uitgaven tot en met dienst 1907 eerst in 1908 geleend wordt.		112 673,00
dan is op ult. 1907 geleend.		f 5 900 000,00
waarvoor in 1908 rente over een vol jaar verschuldigd ad 3 pct.		(*a*) 177 000,00
voor 1908 is geraamd:		
voor den spoorwegaanleg. . . .	f 575 000	
„ de Lawa-exploratie	50 000	
		625 000,00
Aangenomen dat tot dekking van dit bedrag eerst in 1909 f 125 000 geleend wordt, dan wordt er dus in 1908 successievelijk geleend het bovengenoemde bedrag van f 112 673 + f 500 000. .		± 612 700,00
waarvan de rente over een halfjaar berekend ad 3 pct.		(*b*) ± 9 190,00
Bij (*a*)		177 000,00
(*a*) en (*b*) te zamen		f 186 190,00
of rond.		186 200,00

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
		Vde AFDEELING.		
		Immigratie en kolonisatie.		
		Immigratie-departement.		
60		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij het departement in de kolonie:		
		1 agent-generaal . . . . . f	8 000,00	
		1 commies, f 2000 à f 3000	2 500,00	
		personeele toelage voor den commies	500,00	
		2 adjunct-commiezen f 1200 à f 1500 (90)	2 600,00	
		personeele toelage voor een der adjunct-commiezen	200,00	
		2 klerken f 600 à f 1000	1 800,00	
		1 surnumerair	300,00	
		9 tolken in het Hindostansch en Bengaalsch, alsmede voor toelagen aan beambten die als zoodanig dienst doen	6 700,00	
		3 tolken in het Javaansch, alsmede voor toelagen aan beambten die als zoodanig dienst doen	2 600,00	
		1 bode à f 1 daags (92)	366,00	
		1 schoonmaakster à f 10 's maands	120,00	
		vergoeding aan personen die als tolk in de Chineesche taal dienst doen (91) . . .	200,00	
				f 25 886,00
61		Toelagen voor huisvesting aan tolken alsmede aan den Javaanschen opziener in het belang der kolonisatie van Javanen (94)		1 440,00
62		Reis- en teerkosten van de ambtenaren en beambten bij het departement in de kolonie (95) . . .		740,00
63		Meubilair, kantoor- en schrijfbehoeften, bindloon, drukkosten, abonnement op couranten, briefporten, telegrammen en andere uitgaven voor het departement in de kolonie, mitsgaders kosten van schoonmaken en verlichting en andere huishoudelijke kosten van het koelie-depot te Paramaribo: (96)		
	a.	meubilair, kantoor- en schrijfbehoeften en bindloon, drukkosten, abonnement op couranten, briefporten en andere uitgaven voor het departement in de kolonie . . . . . f	1 340,00	
	b.	kosten van schoonmaken en verlichting, alsmede andere huishoudelijke kosten van het koelie-depot te Paramaribo	100,00	
				1 440,00
		Kolonisatie:		
64		Bezoldiging van een Javaanschen opziener in het belang der kolonisatie van Javanen (97)		720,00
65		Voorschotten aan kolonisten, ook ter bevordering van de veeteelt (97)		4 000,00
66		Terugvoerkosten van gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan		1 500,00
67		Premiën aan gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan en die afzien van het recht op vrije terugreis (99)		45 000,00
		Totaal der Vde afdeeling		f 80 726,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen over 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 8 000,00			
2 500,00			
500,00			
2 541,67			
200,00			
1 800,00			
300,00			
(91) 1 000,00			
6 700,00			
2 600,00			
365,00			
120,00			
f 26 626,67	(93) f 25 371,00	f 515,00	
1 440,00	1 350,00	90,00	
500,00	437,00	303,00	
50,00	50,00		
375,00	375,00		
475 000	471,00		
40,00	38,00		
400,00	281,00		
100,00	99,00		
f 1 440,00	f 1 314,00	126,00	
1 800,00		720,00	
10 000,00	10 000,00		f 6 000,00
1500,00	(98)	1 500,00	
45 000,00	(99) 31 800,00	13 200,00	
f 88 306,67	f 70 272,00	f 16 454,00	f 6 000,00
		f 10 454,00	

TOELICHTINGEN.

(90) Op de vorige begrooting was voor een der adjunct-commiezen uitgetrokken eene bezoldiging van f 1300 voor het geheele jaar en voor den anderen dezelfde bezoldiging voor 5 maanden en f 1200 voor de eerste 7 maanden van het jaar. Beide ambtenaren zullen gedurende het geheele jaar 1908 aanspraak hebben op eene bezoldiging van f 1300.

(91) Was toegestaan voor een Chineeschen tolk.
Met het oog op het geringe aantal Chineesche immigranten nog in de kolonie aanwezig, is het voor den dienst op het immigratie-departement niet noodig door eene vaste aanstelling te voorzien in de vacature, ontstaan door het overlijden in 1906 van den laatsten Chineeschen tolk. Het is echter wel wenschelijk om de beschikking te hebben over een klein bedrag ten einde in voorkomende gevallen iemand te kunnen aanhuren om als tolk in de Chineesche taal te fungeeren.

(92) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(93) Ten gevolge van het onvervuld zijn der betrekking van sub-agent gedurende het geheele jaar 1906, die van tolk in de Chineesche taal gedurende de tweede helft van 1906, zoomede door de tijdelijke benoeming tot districts-commissaris van Saramacca van den commies, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming niet ten volle uitgegeven.

(94) De raming is ongewijzigd behouden, niettegenstaande door den dood van den Chineeschen tolk diens toelage van f 180 voor huisvesting is vrijgevallen. Er dient nl. gerekend te worden op eene gelijke toelage voor den Javaanschen opziener.

(95) Verhoogd met f 240 in verband met dienstreizen van den Javaanschen opziener.

(96) Ter vereenvoudiging van de administratie zijn de vijf onderdeelen *a*, *b*, *c*, *d* en *e* van het overeenkomstige artikel der vorige begrooting bijeengevoegd.

(97) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

(98) Op dit artikel was het niet noodig in 1906 uitgaven te doen.

(99) De premie ad f 100 werd in 1906 aan 318 immigranten uitbetaald. De raming voor 1907, ten bedrage van f 45 000, wordt echter behouden, omdat in dit jaar de werkovereenkomsten van ± 1200 immigranten eindigen en verwacht wordt dat een groot deel van hen zich op de uitoefening van den kleinen landbouw zal toeleggen en in 1908 voor de premie in aanmerking komen. De uitgaven bedroegen in de laatste drie jaren respectievelijk f 47 500, f 59 700 en f 31 800 of gemiddeld ruim f 46 300.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
		Vde AFDEELING.		
		Immigratie en kolonisatie.		
		Immigratie-departement.		
60		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van het personeel bij het departement in de kolonie:		
		1 agent-generaal . . . . . f	8 000,00	
		1 commies, f 2000 à f 3000	2 500,00	
		personeele toelage voor den commies	500,00	
		2 adjunct-commiezen f 1200 à f 1500 (90)	2 600,00	
		personeele toelage voor een der adjunct-commiezen	200,00	
		2 klerken f 600 à f 1000	1 800,00	
		1 surnumerair	300,00	
		9 tolken in het Hindostansch en Bengaalsch, alsmede voor toelagen aan beambten die als zoodanig dienst doen	6 700,00	
		3 tolken in het Javaansch, alsmede voor toelagen aan beambten die als zoodanig dienst doen	2 600,00	
		1 bode à f 1 daags (92)	366,00	
		1 schoonmaakster à f 10 's maands	120,00	
		vergoeding aan personen die als tolk in de Chineesche taal dienst doen (91) . . .	200,00	
				f 25 886,00
61		Toelagen voor huisvesting aan tolken alsmede aan den Javaanschen opziener in het belang der kolonisatie van Javanen (94)		1 440,00
62		Reis- en teerkosten van de ambtenaren en beambten bij het departement in de kolonie (95) . . .		740,00
63		Meubilair, kantoor- en schrijfbehoeften, bindloon, drukkosten, abonnement op couranten, briefporten, telegrammen en andere uitgaven voor het departement in de kolonie, mitsgaders kosten van schoonmaken en verlichting en andere huishoudelijke kosten van het koelie-depot te Paramaribo: (96)		
	a.	meubilair, kantoor- en schrijfbehoeften en bindloon, drukkosten, abonnement op couranten, briefporten en andere uitgaven voor het departement in de kolonie . . . . . f	1 340,00	
	b.	kosten van schoonmaken en verlichting, alsmede andere huishoudelijke kosten van het koelie-depot te Paramaribo	100,00	
				1 440,00
		Kolonisatie:		
64		Bezoldiging van een Javaanschen opziener in het belang der kolonisatie van Javanen (97)		720,00
65		Voorschotten aan kolonisten, ook ter bevordering van de veeteelt (97)		4 000,00
66		Terugvoerkosten van gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan		1 500,00
67		Premiën aan gewezen immigranten aan wie domeingrond is afgestaan en die afzien van het recht op vrije terugreis (99)		45 000,00
		Totaal der Vde afdeeling		f 80 726,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen over 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 8 000,00			
2 500,00			
500,00			
2 541,67			
200,00			
1 800,00			
300,00			
(91) 1 000,00			
6 700,00			
2 600,00			
365,00			
120,00			
f 26 626,67	(93) f 25 371,00	f 515,00	
1 440,00	1 350,00	90,00	
500,00	437,00	303,00	
50,00	50,00		
375,00	375,00		
475 000	471,00		
40,00	38,00		
400,00	281,00		
100,00	99,00		
f 1 440,00	f 1 314,00	126,00	
1 800,00		720,00	
10 000,00	10 000,00		f 6 000,00
1500,00	(98)	1 500,00	
45 000,00	(99) 31 800,00	13 200,00	
f 88 306,67	f 70 272,00	f 16 454,00	f 6 000,00
		f 10 454,00	

TOELICHTINGEN.

(90) Op de vorige begrooting was voor een der adjunct-commiezen uitgetrokken eene bezoldiging van f 1300 voor het geheele jaar en voor den anderen dezelfde bezoldiging voor 5 maanden en f 1200 voor de eerste 7 maanden van het jaar. Beide ambtenaren zullen gedurende het geheele jaar 1908 aanspraak hebben op eene bezoldiging van f 1300.

(91) Was toegestaan voor een Chineeschen tolk.
Met het oog op het geringe aantal Chineesche immigranten nog in de kolonie aanwezig, is het voor den dienst op het immigratie-departement niet noodig door eene vaste aanstelling te voorzien in de vacature, ontstaan door het overlijden in 1906 van den laatsten Chineeschen tolk. Het is echter wel wenschelijk om de beschikking te hebben over een klein bedrag ten einde in voorkomende gevallen iemand te kunnen aanhuren om als tolk in de Chineesche taal te fungeeren.

(92) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(93) Ten gevolge van het onvervuld zijn der betrekking van sub-agent gedurende het geheele jaar 1906, die van tolk in de Chineesche taal gedurende de tweede helft van 1906, zoomede door de tijdelijke benoeming tot districts-commissaris van Saramacca van den commies, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming niet ten volle uitgegeven.

(94) De raming is ongewijzigd behouden, niettegenstaande door den dood van den Chineeschen tolk diens toelage van f 180 voor huisvesting is vrijgevallen. Er dient nl. gerekend te worden op eene gelijke toelage voor den Javaanschen opziener.

(95) Verhoogd met f 240 in verband met dienstreizen van den Javaanschen opziener.

(96) Ter vereenvoudiging van de administratie zijn de vijf onderdeelen *a*, *b*, *c*, *d* en *e* van het overeenkomstige artikel der vorige begrooting bijeengevoegd.

(97) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

(98) Op dit artikel was het niet noodig in 1906 uitgaven te doen.

(99) De premie ad f 100 werd in 1906 aan 318 immigranten uitbetaald. De raming voor 1907, ten bedrage van f 45 000, wordt echter behouden, omdat in dit jaar de werkovereenkomsten van ± 1200 immigranten eindigen en verwacht wordt dat een groot deel van hen zich op de uitoefening van den kleinen landbouw zal toeleggen en in 1908 voor de premie in aanmerking komen. De uitgaven bedroegen in de laatste drie jaren respectievelijk f 47 500, f 59 700 en f 31 800 of gemiddeld ruim f 46 300.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		VIde AFDEELING.			
		Eeredienst, onderwijs, wetenschappelijke betrekkingen, inrichtingen en ondernemingen, armenzorg en burgerlijke geneeskundige dienst.			
		Eeredienst:			
68		Traktementen of verloftraktementen en toelagen voor huishuur van de predikanten der Hervormde en Luthersche Gemeenten te Paramaribo, van den predikant te Nickerie, van de geestelijken der Roomsch-Katholieke Gemeente en van twee godsdienstleeraren der Nederlandsch- en Nederlandsch-Portugeesch-Israëlietische Gemeenten:			
	a.	Hervormde Gemeente:			
		2 predikanten te Paramaribo à f 6000		f 12 000,00	
		1 predikant te Nickerie		5 000,00	
				f 17 000,00	
	b.	Luthersche Gemeente:			
		1 predikant		6 000,00	
	c.	Roomsch-Katholieke Gemeente:			
		1 geestelijke van den eersten rang, kerkvoogd van het apostolisch vicariaat, traktement	f 5 300,00		
		5 geestelijken van den tweeden rang à f 1500 traktement	7 500,00		
		toelage voor huishuur aan de gezamenlijke geestelijken	1 000,00		
				13 800,00	
	d.	Israëlietische Gemeenten:			
		traktementen van twee godsdienstleeraars		3 500,00	
					f 40 300,00
69		Subsidiën voor den eeredienst:			
		aan de Evangelische Broedergemeente		f 16 000,00	
		„ „ beide Israëlietische gemeenten		4 000,00	
					20 000,00
		Onderwijs:			
70		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den inspecteur voor het onderwijs en van de ambtenaren van zijn bureel, alsmede den bode, en abonnement voor den secretaris der commissie van onderwijs voor bureelbehoeften en schrijfloon:			
	a.	traktementen en toelagen:			
		1 inspecteur	f 7 000,00		
		1 adjunct-commies f 1100 à f 1500 (101)	1 100,00		
		1 klerk f 600 à 900 (101)	700,00		
		1 surnumerair	300,00		
		1 bode	300,00		
				f 9 400,00	
	b.	abonnement voor den secretaris der commissie van onderwijs voor bureelbehoeften en schrijfloon		150,00	
					9 550,00
71		Meubilair, bureelbehoeften, drukkosten, reis- en teerkosten van den inspecteur voor het onderwijs en kosten van examens:			
	a.	meubilair, bureelbehoeften en drukkosten (102)		f 750,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 12 000,00			
5 000,00			
f 17 000,00	(100) f 15 028,00		
6 000,00	6 000,00		
13 800,00	13 800,00		
3 500,00	3 500,00		
f 40 300,00	f 38 328,00	f 1 972,00	
16 000,00			
4 000,00			
f 20 000,00	20 000,00		
7 000,00			
1 083,33			
675,00			
300,00			
300,00			
f 9 358,33	9 200,00		
150,00	600,00		
f 9 508,33	f 9 800,00		f 250,00
50,00	(103)		
100,00	(104) 350,00		
600,00	502,00		

T O E L I C H T I N G E N.

(100) Ten gevolge van het buitenlandsch verlof, gevolgd door eervol ontslag uit den dienst met pensioen van een der predikanten bij de Hervormde Gemeente te Paramaribo, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle uitgegeven.

(101) De traktementen van den adjunct-commies en den klerk zijn uitgetrokken volgens de regeling, bij de vorige begrooting goedgekeurd.

(102) Ter vereenvoudiging van de administratie zijn de afzonderlijke onderdeelen voor meubilair, voor bureelbehoeften en voor drukkosten bijeengevoegd. Daardoor wordt ook voorkomen dat een onderdeel overschreden moet worden, terwijl op een ander onderdeel een overschot is.

(103) Op dit onderdeel behoefden geene uitgaven te worden gedaan, doordien aanschaffing noch reparatie van meubilair in 1906 noodig bleek.

(104) De overschrijding is een gevolg van de aanschaffing van eene schrijfmachine met toebehooren.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.				GERAAMD voor 1908.
71						
	b.	reis- en teerkosten			f 350,00	
	c.	kosten van examens			1 500,00	
						f 2 600,
72		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van onderwijzers en onderwijzeressen en verder bij de scholen werkzaam personeel, alsmede voor het naar en van school vervoeren van schoolkinderen in de districten:				
		1°. Lager onderwijs:				
		voor het onderwijs van gouvernementswege te Paramaribo (106)		f 64 600,00		
		„ „ „ „ „ in de districten (107)		34 600,00		
		voor de opleiding van jongelieden tot onderwijzer (normaalschool) (108):				
		voor 52 lesuren à f 100 's jaars	f 5 200,00			
		voor den directeur als zoodanig	200,00			
		personeele toelage voor den tegenwoordigen directeur	400,00			
		idem voor den tegenwoordigen onderwijzer in het teekenen	400,00			
				6 200,00		
		4 schoonmaaksters à 50 cent daags (109)		732,00		
		voor het bewaken en schoonhouden der Willemschool		240,00		
		voor het naar en van school vervoeren van schoolkinderen in de districten (110)		450,00		
					f 106 822,00	
		2°. Uitgebreid lager onderwijs: (111)				
		1 directeur		f 5 500,00		
		6 leeraars, één à f 3900, één à f 3450, twee à f 3150, één à f 2900 en één à f 2600		19 150,00		
		7 onderwijzers, één à f 3600, één à f 3525, één à f 2400, één à f 2300, één à f 1800, één à f 1500 en één à f 850		15 975,00		
		5 onderwijzeressen, één à f 2100, één à f 1400, één à f 950, één à f 850 en één à f 700		6 000,00		
		1 onderwijzer voor het teekenen		550,00		
		1 „ in den zang		550,00		
		1 onderwijzeres voor de vrouwelijke handwerken		420,00		
		voor het onderwijs in het boekhouden		120,00		
		1 concierge voor de Hendrikschool		600,00		
		voor het bewaken en schoonhouden van de van Sypesteynschool		300,00		
					49 165,00	
		3°. Uitgaven aan personeel in verband met de toevoeging van eene hoogere klasse aan de Hendrikschool (112)			1 939,00	
		4°. Traktementsverhooging bij verkrijging van hoogere rangen of bijakten			3 000,00	
		5°. Tegemoetkoming in de huishuur voor gehuwde mannelijke onderwijzers of weduwnaars met minderjarige kinderen te Paramaribo (113)			4 400,00	
						165 326,
73		Huur van gebouwen of lokalen, vergoeding voor huishuur aan onderwijzers aan wie geen gouvernementsgebouw kan worden aangewezen, schoolmeubelen en schoolbehoeften:				
	a.	huur van gebouwen of lokalen en vergoeding voor huishuur aan onderwijzers aan wie geen gouvernementswoning kan worden aangewezen (115)			f 6 435,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 350,00	f 87,00			(105) Wegens het groote getal candidaten, dat aan de examens heeft deelgenomen, werd het bedrag der raming van dit onderdeel met f 204 overschreden.
1 500,00	(105) 1 704,00			
f 2 600,00	f 2 643,00		f 43,00	(106) Deze post is f 5400 hooger geraamd in verband met de traktementsverhoogingen, die een gevolg zijn van de verordening van 2 Januari 1904 (gouvernementsbesluit n°. 15). Ook is gerekend op eenige noodzakelijke vermeerdering van personeel.
				(107) De hoogere raming is voor een deel een gevolg van de verordening van 2 Januari 1904; voor een ander deel van het voornemen om op twee scholen meer in de districten onderwijs te doen geven in de vrouwelijke handwerken. Ook is gerekend op een onderwijzer van bijstand meer, in verband met het toenemen van de bevolking van enkele scholen.
59 200,00				
31 233,33				
				(108) Er is thans gerekend op het volle bedrag, benoodigd voor de reorganisatie die bij de vorige begrooting werd goedgekeurd.
				(109) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.
				(110) Het overbrengen van kinderen zal in 1908 slechts geschieden van Overtoom en Topibo naar Onoribo en van Alliance naar Nieuw-Meerzorg. Voor ieder dezer trajecten is f 150 noodig.
3 866,67				(111) Het onderdeel „uitgebreid lager onderwijs" is f 3750 lager geraamd dan bij de vorige begrooting. Afgevoerd zijn 2 leeraars à f 2800 (zie de memorie van toelichting van den Gouverneur) en 1 onderwijzer à f 1700. Deze onderwijzer verkreeg den 1ste-onderwijzersrang, waaraan volgens het huishoudelijk reglement der school de titel van leeraar verbonden is. In verband met de verordening van 2 Januari 1904 is zijne jaarwedde gebracht op f 2600. Het personeel van de van Sypesteynschool werd aangevuld met eene onderwijzeres à f 850. Bovendien zal eene leerares, die thans f 2800 geniet, in 1908 in aanmerking komen voor eene bezoldiging van f 2900.
730,00				
240,00				
680,00				
5 500,00				
22 050,00				(112) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.
17 675,00				(113) Hooger geraamd op grond dat er een gehuwde onderwijzer van den 3den rang meer is.
5 150,00				(114) Door vacatures bij het onderwijzend personeel en ten gevolge van de omstandigheid dat de nieuwe school op de vestigingsplaats Lelydorp eerst in December 1906 geopend werd, terwijl die aan den verlengden Gemeenen Landsweg in 1906 nog niet gereed was, werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.
550,00				
550,00				
420,00				
120,00				(115) De post is f 185 hooger geraamd:
600,00				1°. wegens de huur van woningen voor een onderwijzer in het Javaansch en een in de Hindostansche talen aan de school op Mariënburg, alsook een voor laatstgenoemde talen aan de school op Nieuw Meerzorg ad f 150 en f 100 's jaars;
300,00				
3 000,00				2°. wegens den hoogen huurprijs voor eene woning voor den onderwijzer van bijstand op Weltevreden. Geraamd was f 250, terwijl er f 300 moest betaald worden. Daarentegen kan over één kwartaal vervallen de huur van de Emmaschool ad f 1060 jaars.
4 250,00				
f 156 115,00	(114) 141 458,00	f 23 868,00		(116) De uitgaven waren: voor huur van schoolgebouwen op de plantages:
6 250,00	(116) 5 658,00			Alliance . . . . . f 200,00 Mariënburg . . . . . 800,00 Onverwacht . . . . . 300,00 Nieuw-Meerzorg . . . . . 550,00 Hannover . . . . . 350,00 Hague 400,00

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
73	*b.*	schoolmeubelen en schoolbehoeften (117) . . . . f	5 000,00	
				f 11 435,00
74		Subsidiën voor het onderwijs: (118)		
	a.	aan het bestuur van de scholen der Evangelische Broedergemeente te Paramaribo en in de districten . . . . f	62 980,00	
	b.	aan het bestuur van de scholen der Roomsch-Katholieke Gemeente	48 928,00	
	c.	aan het onderwijzers-genootschap.	100,00	
	d.	aan eene ambachtsschool	4 000,00	
	e.	aan het bestuur van de scholen der Evangelische Broedergemeente bij de Boschnegers	2 100,00	
	f.	aan het bestuur van de Christelijke school der vereeniging „De Vrije Evangelisatie"	6 995,00	
				125 103,00
75		Traktementen van den custos van het koloniaal museum en de bibliotheek (119)		600,00
76		Kosten voor het koloniaal museum en van de bibliotheek.		500,00
		Wetenschappelijke betrekkingen, inrichtingen en ondernemingen:		
77		Aandeel van Suriname in het traktement of verloftraktement van den inspecteur van den landbouw in West-Indië		6 000,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	
		Meer.	Minder.
f 4 000,00	f 3 760,00		
f 10 250,00	f 9 418,00	f 2 017,00	
64 510,00	62 885,00		
45 852,50	38 417,00		
100,00	100,00		
4 000,00	4 000,00		
2 100,00	1 800,00		
6 995,00	6 620,00		
f 123 557,50	f 113 822,00	11 281,00	
540,00	540,00	60,00	
500,00	310,00	190,00	
6 000,00	6 000,00		

TOELICHTINGEN.

Weltevreden . . . . f	500,00
Paradise	300,00
de Kinderen	75,00
Ma Mère	400,00
Emmaschool	1 060,00
Huur van eene woning voor den onderwijzer van bijstand (van af 1 Januari) en voor den Javaanschen onderwijzer (van af 1 April) op Mariënburg	473,00
Toelage voor huishuur aan een onderwijzer in Nickerie	250,00
	f 5 658,00

(117) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur ad artikel 72.

(118) De subsidiën bedragen:

voor het bestuur van de scholen der Evangelische Broedergemeente te Paramaribo en in de districten:

1. voor het onderwijzend personeel . . . . f	55 900,00
2. tegemoetkoming in de huishuur voor gehuwde mannelijke onderwijzers of weduwnaars met minjarige kinderen	3 150,00
3. tegemoetkoming in de kosten om te voorzien in de behoefte aan schoollokalen	3 930,00
Te zamen . . f	62 980,00
waarbij:	
4. voor de scholen bij de Boschnegers (zeven in getal, à f 300)	2 100,00
Totaal . . . f	65 080,00

Voor het bestuur van de scholen der Katholieke Gemeente:

1. voor het onderwijzend personeel . . . . f	45 838,00
2. tegemoetkoming in de huishuur voor gehuwde mannelijke onderwijzers of weduwnaars met minderjarige kinderen	450,00
3. tegemoetkoming in de kosten om te voorzien in de behoefte aan schoollokalen	2 640,00
Te zamen . . . f	48 928,00

Voor het bestuur der vereeniging De Vrije Evangelisatie:

1. voor het onderwijzend personeel . . . . f	6 525,00
2. tegemoetkoming in de huishuur voor gehuwde mannelijke onderwijzers of weduwnaars met minderjarige kinderen	200,00
3. tegemoetkoming in de kosten om te voorzien in de behoefte aan schoollokalen	270,00
Te zamen . . . f	6 995,00

(119) De custos van het koloniaal museum en de koloniale bibliotheek heeft door de overbrenging van de spaarbank naar het postkantoor de emolumenten verloren die hij genoot wegens het houden van zittingen van de beheerders der spaarbank in het logeergebouw. Voor iedere zitting werd hem f 1 vergoed en in totaal pl. m. 60 's jaars. Waar hem dit verlies door een bestuursmaatregel werd berokkend, is het billijk hem eene vergoeding daarvoor te geven. Daarom wordt voorgesteld zijne bezoldiging met een bedrag van f 60 te verhoogen.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
78		Traktementen of verloftraktementen van den landbouwscheikundige, den plantkundige, den landbouw-assistent, den landbouwleeraar en verder personeel van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen:			
		1 landbouwscheikundige, f 4000 à f 6000		f 4 500,00	
		1 plantkundige (120)		4 000,00	
		1 landbouw-assistent		3 500,00	
		1 landbouwleeraar, f 3000 à f 3500		3 500,00	
		1 klerk, f 600 à f 1000		600,00	
		1 schrijver		300,00	
		1 amanuensis (121)		300,00	
		1 bode (121)		300,00	
		1 schoonmaakster (121)		120,00	
					f 17 120,00
79		Kosten van wetenschappelijke inrichtingen:			
	a.	Kosten van den cultuurtuin:			
		1°. traktementen of verloftraktementen en toelagen van:			
		1 directeur, f 3000 à f 4000 (123)	f 3 750,00		
		1 opzichter, f 1200 à f 1800 (124)	1 350,00		
		1 surnumerair of schrijver	300,00		
		2°. loon van werklieden en arbeiders voor den cultuurtuin	12 500,00		
		3°. geneeskundige verpleging van het werkvolk	700,00		
		4°. aanschaffing en onderhoud van gereedschappen en andere benoodigdheden	2 500,00		
		5°. aankoop van boeken en abonnement op periodieke geschriften	100,00		
		6°. kosten om te gemoet te komen aan waterbezwaar in den regentijd	1 800,00		
		7°. aanvoerkosten en reëngagementsgelden voor immigranten ten behoeve van den cultuurtuin (125)	2 278,00		
		8°. hoofdgeld te betalen aan het Immigratiefonds voor immigranten onder contract verbonden in den cultuurtuin (126)	238,00		
		9°. andere uitgaven (127)	850,00		
		10°. aankoop van zaden en stekken voor den kleinen landbouw (128)	250,00		
		11°. premiën voor producten voor den kleinen landbouw (129)	1 000,00		
				f 27 616,00	
	b.	kosten verbonden aan het doen van meteorologische waarnemingen		350,00	
	c.	kosten van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen:			
		1°. meubilair	f 100,00		
		2°. chemicaliën en toestellen	750,00		
		3°. boekwerken en tijdschriften, bindloon, drukwerken, bureelkosten en andere kleine uitgaven (131)	2 700,00		

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 4 500,00			
3 333,33			
3 500,00			
3 500,00			
600,00			
300,00			
540,00			
f 16 273,33	(122) f 12 457,00	f 4 663,00	
3 687,50			
1 225,00			
300,00			
12 500,00			
700,00			
2 500,00			
100,00			
1 800,00			
1 800,00			
197,50			
600,00			
	(130) 23 036,00		
350,00	154,00		
100,00			
750,00			
(131) 750,00			
1 450,00			
(132) 21 500,00			

TOELICHTINGEN.

(120) De bezoldiging van den plantkundige, op de vorige begrooting voor 10 maanden uitgetrokken, is thans voor een geheel jaar op de begrooting gebracht.

(121) Op de vorige begrooting was voor „overig personeel" van het laboratorium f 540 toegestaan, welk bedrag bestemd was voor:

1 amanuensis	f	300,00
1 boodschaplooper		120,00
1 schoonmaakster		120,00
	f	540,00

Het wordt wenschelijk geacht om de verschillende personen, voor wie het bedrag van f 540 wordt toegestaan, ieder, evenals vroeger, in de begrooting te noemen. Voor f 120 is echter geen geschikte bode te krijgen en te behouden. Daarom wordt thans voor eén bode f 300 uitgetrokken, welk bedrag reeds voor verschillende andere kantoren is toegestaan.

(122) De raming werd overschreden, doordien voor loonen van het „overig personeel" van het laboratorium méér moest worden uitgegeven dan waarop bij de raming gerekend was.

(123) De periodieke traktementsverhooging van den directeur van den cultuurtuin van f 250 op de vorige begrooting voor 9 maanden uitgetrokken, is thans voor het geheele jaar 1908 op de begrooting gebracht.

(124) De 1ste periodieke traktementsverhooging voor den opzichter in den cultuurtuin, verleden jaar voor 2 maanden op de begrooting gebracht, wordt thans voor een geheel jaar uitgetrokken.

(125) Geraamd voor:

10 vijf-jarige contracten, à f 156.	f	1 560,00
23 één-jarige contracten, à f 31,20		718,00
te zamen	f	2 278,00

(126) Geraamd voor:

45 mannen, à f 5	f	225,00
5 vrouwen, à f 2,50		13,00
te zamen	f	238,00

(127) Het is gebleken dat het bedrag van f 600 onvoldoende is voor de uitgaven, die uit dezen post bestreden moeten worden. Vooral de proefzendingen en het onderhoud der trekdieren eischen eene vrij hooge som. Eene verhooging met f 250 is daarom noodzakelijk.

(128) Deze post, die op de vorige begrooting onder de uitgaven van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen voorkwam, is beter op zijne plaats onder de uitgaven van den cultuurtuin.

(129) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur

(130) De overschrijding is een gevolg van de uitgaven voor reëngagementsgelden voor ééujarige contracten met 26 immigranten ten behoeve van den cultuurtuin en voor hoofdgeld dier arbeiders. In verband met den regenval moest voor bemaling van den cultuurtuin ook meer worden uitgegeven dan waarop gerekend was.

(131) De op de vorige begrooting voorkomende afzonderlijke posten voor boeken en tijdschriften, voor drukwerken en voor bureelkoster en andere uitgaven zijn thans bijeengebracht.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
79		4°. kosten van proefnemingen . . . . f	7 500,00		
		5°. reis- en teerkosten van de ambtenaren en het verder personeel van de landbouwinspectie (133)	1 500,00		
				f 12 550,00	
	d.	kosten verbonden aan een landbouwcursus		1 000,00	
	e.	vergoeding aan de deelnemers van den landbouwcursus van de door hen op de koloniale vaartuigen en den kolonialen spoorweg betaalde passagegelden ter bijwoning der lessen (134)		800,00	
					f 42 316,00
80		Kosten verbonden aan de vervaardiging van eene algemeene kaart van het door de wetenschappelijke expeditiën der laatste jaren opgemeten terrein			*Memorie.*
80*bis*		Subsidie voor eene wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname (135)			20 000,00
		Armenzorg.			
81		Traktementen of verloftraktementen en daggelden van het personeel en abonnement aan de commissie van regenten van het gesticht Boniface:			
		1 directeur-armverzorger . . . . f		1 800,00	
		5 mannelijke en 2 vrouwelijke bedienden (136)		2 172,00	
		abonnement aan de commissie van regenten voor bureelbehoeften, schrijfloon en andere kosten		600,00	
					4 572,00
82		Uitgaven ten behoeve der ouden, gebrekkigen en onvermogenden binnen en buiten het gesticht Boniface:			
	a.	voeding en onderstand (137) . . . . f		24 000,00	
	b.	brandhout (139)		120,00	
	c.	kleeding		2 650,00	
	d.	ligging		300,00	
	e.	bewassching		200,00	
	f.	verlichting		125,00	
	g.	huishoudelijke benoodigdheden, trekdieren en andere uitgaven		600,00	
	h.	kosten verbonden aan de keuring van levensmiddelen		50,00	
					28 045,00
83		Subsidiën aan kerkgenootschappen voor weezen, verpleging en alimentatie van weezen van immigranten:			
	a.	subsidiën aan kerkgenootschappen voor weezen . . . . f		30 800,00	
	b.	verpleging en alimentatie van weezen van immigranten		4 000,00	
					34 800,00
		Burgerlijke geneeskundige dienst:			
84		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den geneeskundigen inspecteur en van diens klerk, van de geneeskundigen belast met de stadsarmenpraktijk en van den secretaris en den bode van de geneeskundige commissie, van officieren van gezondheid en apothekers in het militair hospitaal, van geadmitteerde vroedvrouwen, van den gouvernements-veearts en van den assistent-keurmeester:			
	a.	1 geneeskundig inspecteur . . . . f	7 000,00		
		1 klerk	800,00		
		personeele toelage voor den klerk (141)	200,00		
		toelage aan officieren van gezondheid dienstdoende in het militair hospitaal voor de verpleging van kraamvrouwen	600,00		
		toelagen aan geneeskundigen belast met de stadsarmenpraktijk . .	2 900,00		

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.		TOELICHTINGEN.
		Meer.	Minder.	
(128) f 250,00				
(131) 500,00				
	f 9 536,00			
1 000,00				
Memorie.				
f 52 060,00	f 32 726,00	f 9 590,00		
Memorie.				
20 000,00		20 000,00		
1 800,00				
1 872,00				
600,00				
f 4 272,00	4 272,00	300,00		
26 000,00	(138) 22 431,00			
300,00	66,00			
2 650,00	2 060,00			
300,00	163,00			
200,00	174,00			
125,00	113,00			
600,00	(140) 968,00			
50,00	50,00			
f 30 225,00	f 26 025,00	2 020,00		
30 800,00	30 800,00			
4 000,00	3 313,00			
f 34 800,00	f 34 113,00	687,00		
7 000,00				
800,00				
600,00				
2 900,00				

(132) In het bedrag van f 21 500, voor 1907 toegestaan, is begrepen eene som van f 14 000, bij de nadere Nota van Wijzigingen op de definitief vastgestelde begrooting gebracht ten behoeve van de inkappingsproeven op plantage Susanna'sdaal ter bestrijding van de cacaoziekten.

(133) Zie noot 23.

(134) Voor 1906 is noodig geweest pl. m. f 788. Voor 1908 zal vermoedelijk met f 800 kunnen worden volstaan. Dit bedrag keert in de koloniale kas terug.

(135) Zie de Memorie van Toelichting.

(136) Het aantal mannelijke bedienden is thans, in overeenstemming met den feitelijken toestand, met 1 verhoogd, Voor den hoofdopzichter, die een salaris van slechts f 420 geniet, wordt eene verhooging van f 300 voorgesteld. Het bedrag van f 420 komt sedert 1884 op de begrooting voor. In 1888 werd aan den toenmaligen titularis eene personeele toelage van f 180 's jaars toegekend, die echter weder van de begrooting voor 1906 werd afgevoerd, toen die titularis den dienst verliet. De werkzaamheden zijn echter sedert vermeerderd, daar het aantal verpleegden, dat op 31 December 1883 164 bedroeg, gaandeweg is gestegen tot 372 op 31 December 1906. De hoofdopzichter behoort eene zekere mate van ontwikkeling te hebben en behoort in het algemeen geschikt te zijn om eenige administratie te voeren, waartoe hij telkens bij ziekte of ontstentenis van den directeur van het gesticht geroepen is.

(137) De raming is met f 2000 verminderd in verband met de uitgaven gedurende de laatste 3 jaren, bedragende respectievelijk f 25 370, f 23 550 en f 22 431 of gemiddeld f 23 770.

(138) Het bedrag der raming van dit onderdeel behoefde niet ten volle te worden uitgegeven ten gevolge van matige prijzen, betaald voor voedingsmiddelen en van het verminderd getal verpleegden.

(139) De uitgaven beliepen in 1905 en 1906 respectievelijk f 83 en f 66. In verband met deze cijfers wordt de raming voor 1908 verminderd tot f 120. Verdere vermindering wordt vooralsnog niet wenschelijk geacht.

(140) De overschrijding is een gevolg van den aankoop van een muilezel tot een bedrag van f 450, ter vervanging van het aanwezige paard, dat geen dienst meer kan doen.

(141) In noot 92 van den uitgewerkten en toelichtenden staat behoorende bij de vorige begrooting, werd tot toelichting van de destijds voorgestelde en sedert toegestane traktementsverhooging voor het personeel op het bureau van den inspecteur voor het onderwijs het volgende aangeteekend: „Op bureau's met een klein personeel is de positie van den ambtenaar die op den chef volgt, en dezen, bij afwezigheid, vervangt, uit den aard der zaak, al draagt hij ook den naam van klerk, eene andere dan die van de klerken op kantoren met een talrijk personeel van verschillende rangen. Uit de gelijkheid van den titel volgt — zooals vroeger reeds werd opgemerkt — geenszins de gelijkheid van den werkkring en de positie. Op het bureel van den inspecteur voor het onderwijs heeft de eerste-klerk eene taak en verantwoordelijkheid die op bureau's met talrijk personeel zeker aan een hooger geplaatst ambtenaar zouden ten deel vallen."

Het geciteerde is ook van toepassing op den klerk op het bureau van den geneeskundigen inspecteur, die de eenige ambtenaar is op dat bureau en wiens bezoldiging tot aan het jaar 1904 gelijk was aan die van den 1ste-klerk (toenmaals eenigen klerk) op het bureau van den inspecteur voor het onderwijs, voor wien op de vorige begrooting is toegestaan eene bezoldiging van f 1100, met periodieke verhoogingen opklimmende tot f 1500.

Ook op het bureau van den geneeskundigen inspecteur zijn de werkzaamheden in de laatste jaren toegenomen, vooral in verband met de uitvoering van de verordening van 15 Decem-

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
84		traktement van den secretaris van de geneeskundige commissie (142) f	400,00		
		toelage aan den bode van de geneeskundige commissie.	150,00		
		1 schoonmaakster.	60,00		
				f 12 110,00	
	b.	toelagen aan officieren van gezondheid en apothekers in het militair hospitaal. . .		1 800,00	
	c.	toelagen aan geadmitteerde vroedvrouwen		800,00	
	d.	traktement van den gouvernements-veearts, f 3000 à f 4000.		4 000,00	
	e.	personeele toelage aan den gouvernements-veearts		1 000,00	
	f.	toelage aan den assistent-keurmeester		1 500,00	
					f 21 210,00
85		Toelagen aan de leeraren aan de school tot opleiding van jongelieden tot districts-geneesheer (143) .			8 500,00
86		Behoeften voor de school tot opleiding van jongelieden tot districtsgeneesheer			700,00
87		Personeel van het abattoir			1 500,00
88		Onderhoud van gereedschappen, brandstoffen, enz. en bureelbehoeften voor het abattoir:			
	a.	onderhoud van gereedschappen, brandstoffen enz. (144). . . . . f		400,00	
	b.	bureelbehoeften		60,00	
					460,00
89		Kosten ter verkrijging van animale koepokstof, kosten van quarantie-maatregelen en kosten verbonden aan de visitatie van apotheken en andere plaatsen waar geneesmiddelen verkocht worden en aan het onderzoek van bij die visitatie in beslag genomen geneesmiddelen enz., zoomede voor het onderzoek van drinkwater in het belang der volksgezondheid:			
	a.	kosten ter verkrijging van animale koepokstof (146). . . . . f		1 500,00	
	b.	kosten van quarantaine-maatregelen.		800,00	
	c.	kosten verbonden aan de visitatie van apotheken en andere plaatsen waar geneesmiddelen verkocht worden en aan het onderzoek van bij die visitatie in beslag genomen geneesmiddelen enz., zoomede voor het onderzoek van drinkwater in het belang der volksgezondheid.		200,00	
					2 500,00
90		Meubilair, bureelbehoeften, drukkosten en reis- en teerkosten van den geneeskundigen inspecteur en kosten van examens (147):			
	a	meubilair, bureelbehoeften en drukkosten . . . . f		450,00	
	b.	reis- en teerkosten		300,00	
	c.	kosten van examens.		1 800,00	
					2 550,00
91		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van, alsmede huur van woningen en toelagen voor huishuur aan districts-geneesheeren en toelagen aan officieren van gezondheid, die bij het uitoefenen van den burgerlijken geneeskundigen dienst behulpzaam zijn (149):			
	a.	1°. traktementen of verloftraktementen aan districts-geneesheeren, waarvan 8 à f 2200—f 3400, en 4 die den graad van arts bezitten, à f 4000—f 5200 f	44 100,00		
		2°. toelage aan een officier van gezondheid te Nieuw-Nickerie, belast met een deel van den burgerlijken geneeskundigen dienst in het district Nickerie	1 600,00		
		3°. toelage aan een officier van gezondheid te Albina, belast met den burgerlijken geneeskundigen dienst in het district Marowijne.	1 000,00		

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen over 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 800,00				ber 1903 (Gouvernementsblad 1904 n°. 16) tot het verplichtend stellen van de vaccinatie voor onderwijzers, schoolgaande kinderen en voor alle andere personen, die in de scholen voor lager onderwijs werkzaam zijn.
150,00				Maar afgescheiden van het bovenstaande dient te worden vermeld, dat de tegenwoordige klerk van den geneeskundigen inspecteur door zijn leeftijd (50 jaar) en zijne ervaring méér dan een gewone klerk praesteeren kan en ook inderdaad praesteert. Eene bezoldiging van f 800 is voor zijne diensten geen voldoende belooning. Daar op dit oogenblik, in verband met voorzieningen die in overweging zijn, geen nieuwe regeling van de bezoldiging van den klerk van den geneeskundigen inspecteur kan worden voorgesteld, wordt voor den tegenwoordigen klerk eene personeele toelage van f 200 aangevraagd.
60,00				
	f 12 310,00			
1 800,00	1 800,00			
800,00	800,00			
4 000,00	2 000,00			
1 000,00				
1 500,00				
f 21 410,00	f 16 910,00	f 4 300,00		(142) Zie noot 2.
6 800,00	6 800,00	1 700,00		(143) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.
700,00	717,00		f 17,00	(144) In het abattoir zijn chemicaliën noodig voor microscopische onderzoekingen. Voor het dooden van runderen op ongevoelige wijze werd in 1906 een pistool van Behr aangekocht, terwijl daarvoor nog geregeld patronen moeten worden aangeschaft. Door een en ander, waarop tot dusver niet bij de raming werd gerekend, werd het krediet voor 1906 overschreden. Om dezelfde reden wordt de raming voor 1908 met f 100 verhoogd.
1 500,00	1 500,00			
300,00	(144) 390,00			
60,00	60,00			(145) Was toegestaan en is uitgegeven voor keuring van levensmiddelen enz. op de venduën.
f 360,00	f 450,00	10,00		(146) De raming is verhoogd met f 1050, in verband met de uitgaven in 1905 en 1906, bedragende respectievelijk ± f 1499 en f 1507. De toeneming der uitgaven is een gevolg van het verplichtend stellen van de vaccinatie voor onderwijzers, schoolgaande kinderen en voor alle andere personen die in de scholen voor lager onderwijs werkzaam zijn.
	(145) 150,00			
450,00	(146) 1 212,00			(147) Ter vereenvoudiging van de administratie zijn de afzonderlijke posten voor meubilair, voor bureelbehoeften en voor drukkosten bijeengevoegd.
800,00	265,00			
200,00	80,00			(148) Wegens het groote aantal candidaten dat in 1906 aan de geneeskundige examens deelnam, werd het bedrag der raming van dit onderdeel, evenals in de laatste jaren, overschreden. De ontvangsten van examengelden beliepen echter om dezelfde reden f 840, terwijl bij de raming gerekend was op f 250.
f 1 450,00	f 1 707,00	793,00		(149) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.
50,00	44,00			
100,00	100,00			
300,00	296,00			
300,00	182,00			
1 800,00	(148) 2 095,00			
f 2 550,00	f 2 717,00		167,00	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
91		4°. toelagen aan geneesheeren te Paramaribo, belast met den geneeskundigen dienst in een deel van de aan Paramaribo grenzende districten . . . . f	2 200,00		
		5°. voor traktementsverhooging en voor tijdelijke vervanging van districts-geneesheeren door te Paramaribo gevestigde geneesheeren	1440,00		
				f 50 340,00	
	b.	huur van woningen en toelage voor huishuur aan districts-geneesheeren		600,00	
					f 50 940,00
92		Vergoeding voor het gebruik van vaartuigen, fouragegelden en restitutie van uitgaven voor de bemanning der vaartuigen van de districts-geneesheeren:			
	a.	vergoeding voor het gebruik van vaartuigen . . . . f		400,00	
	b.	fouragegelden		4 445,00	
	c.	restitutie van uitgaven voor de bemanning der vaartuigen (152)		2 780,00	
					7 625,00
93		Uitgaven ten behoeve van de verpleegden in de yawsinrichting op station Groningen in het district Saramacca (153):			
	a.	toelage aan den persoon belast met de administratie . . . . . . f	240,00		
		loon van:			
		1 oppasser	720,00		
		1 „ , à f 1 daags	366,00		
		1 oppasseres, à f 1 daags	366,00		
		1 kok	180,00		
		1 waschvrouw	240,00		
		hulpoppassers	20,00		
				f 2 132,00	
	b.	voeding, kleeding, ligging, bewassching en geneeskundige benoodigdheden		10 075,00	
	c.	arbeidsloonen, verlichting, brandhout, benevens transportkosten		750,00	
	d.	kosten van het toezicht op de verzending van levensmiddelen naar de inrichting .		150,00	
	e.	andere uitgaven		250,00	
					13 357,00
94		Kosten van verpleging en geneesmiddelen enz. van burgerlijke personen in en buiten het militair hospitaal en in de districten:			
	a.	toelage aan een particulieren geneesheer voor de behandeling van aan trachoom lijdende schoolkinderen . . . . f		600,00	
	b.	toelage aan officieren van gezondheid voor de behandeling in het militair hospitaal van yawslijders en aan trachoom lijdende personen		1 000,00	
	c.	toelage aan een militairen apotheker, belast met het beheer van het magazijn van geneesmiddelen		300,00	
	d.	toelage voor het bakken van brood in de garnizoensbakkerij voor het militair hospitaal		180,00	
	e.	kosten van het gereedmaken van recepten door particuliere apothekers voor de armenpraktijk		8 000,00	
	f.	verpleegkosten van behoeftigen in en buiten het militair hospitaal		45 000,00	
	g.	verstrekte geneesmiddelen uit het magazijn van het militair hospitaal		7 200,00	
	h.	andere uitgaven		2 000,00	
					64 280,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 48 000,00	(150) f 43 729,00		
1 100,00	(151) 600,00		
f 49 100,00	f 44 329,00	f 6 611,00	
400,00	150,00		
4 445,00	3 852,00		
3 780,00	2 158,00		
f 8 625,00	f 6 160,00	1 465,00	
(154) 480,00			
240,00			
720,00			
365,00			
365,00			
180,00			
240,00			
20,00			
	2 472,00		
10 075,00	11 808,00		
750,00	767,00		
150,00	150,00		
250,00	226,00		
f 13 835,00	f 15 423,00		f 2 066,00
600,00	600,00		
1 000,00	1 000,00		
300,00	300,00		
180,00	180,00		
8 000,00	4 415,00		
45 000,00	52 592,00		
7 200,00	15 424,00		
2 000,00	1 611,00		
f 64 280,00	(155) f 76 122,00		11 842,00

TOELICHTINGEN.

(150) Tengevolge van het buitenlandsch verlof van eenige districtsgeneesheeren en van het onvervuld blijven van de vacature Berg en Dal, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle uitgegeven.

(151) Daar de vacature Berg en Dal ook in 1906 onvervuld bleef, behoefde het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle te worden uitgegeven.

(152) In verband met de uitgaven in de drie laatste jaren, bedragende f 3098, f 2665 en f 2158 wordt de raming verminderd met f 1000.

(153) De loonen van het minder personeel zijn verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(154) Was toegestaan voor toelage aan een geneesheer (zie ook de memorie van toelichting van den Gouverneur ad artikel 91).

(155) Evenals in de drie voorgaande jaren, was ook in 1906 de ongunstige oeconomische toestand der kolonie oorzaak van de overschrijding van de raming voor dat jaar ad f 64 280.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
95		Geneeskundige behandeling van en opzicht over de krankzinnigen (156):		
		1 geneesheer-directeur . . . . f	8 000,00	
		1 hoofdverpleger	1 200,00	
		1 hoofdverpleegster	800,00	
		6 verplegers, à f 1 en f 1,50 daags	3 294,00	
		5 verpleegsters, à f 0,75 en f 1 daags	1 830,00	
		1 kok, à f 1,25 daags	458,00	
		2 waschvrouwen, à f 0,50 daags	366,00	
		1 portier, à f 15 's maands	180,00	
				f 16 128,00
96		Onderhoud der krankzinnigen		11 000,00
97		Kosten van kantoorbehoeften, aankoop van boeken, reparatie van instrumenten en schrijfloonen ten behoeve van de inrichting ter verpleging van krankzinnigen		300,00
		Inrichting voor melaatschen op Groot-Chatillon:		
98		Traktementen of verloftraktementen en daggelden van den directeur-geneesheer, den onderdirecteur, den ziekenoppasser en verder personeel (158):		
		1 directeur-geneesheer, f 3000 à f 4000 . . . . f	4 000,00	
		1 onderdirecteur	1 500,00	
		1 ziekenoppasser, tevens verbandmeester, à f 2,25 daags	824,00	
		4 verplegers, à f 1,25 daags	1 830,00	
		3 waschvrouwen, „ 0,75 „	824,00	
		1 kok, „ 1,50 „	549,00	
		2 bijkoks, 1 à f 1, 1 à f 0,75 daags	640,00	
		1 bakker, à f 2,25 daags	823,00	
		1 bakkersknecht, „ 1,00 „	366,00	
		6 vaste roeiers, „ 0,80 „	1 757,00	
		1 portier, tevens belast met het beheer van den winkel, à f 1,45 daags	531,00	
		1 waker à f 0,80 daags (159)	293,00	
				13 937,00
99		Kosten van kantoorbehoeften, aankoop van boeken, aankoop en reparatie van instrumenten ten behoeve van de inrichting voor melaatschen op Groot-Chatillon		250,00
100		Uitgaven ten behoeve der verpleegden en verder personeel, alsmede kosten verbonden aan de keuring van levensmiddelen, en voor het toezicht op de verzending daarvan:		
	a.	voeding, kleeding, huisraad en geneeskundige benoodigdheden voor de verpleegden en voeding en geneeskundige benoodigdheden voor het ondergeschikt personeel, waaronder ook de op Groot-Chatillon gestationneerde beambten van politie . . . . f	27 000,00	
	b.	arbeidsloonen voor het onderhoud van het terrein, het kappen van brandhout, de oppassing en de benoodigheden van de wasch voor de verpleegden	5 000,00	
	c.	aanschaffing van materialen, gereedschappen, verlichting, transportkosten en andere huishoudelijke uitgaven	2 000,00	
	d.	kosten verbonden aan de keuring van levensmiddelen en voor toezicht op de verzending daarvan	375,00	
				34 375,00
101		Subsidie aan inrichtingen tot isoleering en verpleging van lepralijders (161)		24 000,00
		Begrafenissen en kerkhoven:		
102		Traktement van den bedienaar der begrafenissen		300,00
103		Onderhoud der begraafplaatsen, draagbaren, kleeden, gereedschappen en andere behoeften, alsmede begrafenissen van onvermogenden:		

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 8 000,00			
1 200,00			
800,00			
3 285,00			
1 825,00			
456,25			
365,00			
180,00			
f 16 111,25	(157) f 16 199,00		f 71,00
11 000,00	10 916,00	f 84,00	
300,00	296,00	4,00	
4 000,00			
1 500,00			
821,25			
1 825,00			
821,25			
547,50			
638,75			
821,25			
365,00			
1 752,00			
529,25			
f 13 621,25	(160) 16 871,00		2 934,00
250,00	210,00	40,00	
27 000,00	21 603,00		
5 000,00	4 530,00		
2 000,00	1 828,00		
375,00	357,00		
f 34 375,00	f 28 318,00	6 057,00	
9 300,00	(162) 10 072,00	13 928,00	
300,00	300,00		

TOELICHTINGEN.

(156) De loonen van het minder personeel zijn verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(157) De overschrijding werd veroorzaakt door de aanstelling van nog een verpleegster (vergelijk noot 125 van den uitgewerkten en toelichtenden staat bij de begrooting voor het dienstjaar 1907) en een tijdelijk verpleger.

(158) De loonen van het minder personeel zijn verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(159) Deze post werd ten vorigen jare van de begrooting afgevoerd, aangezien het voornemen bestond de wachten binnen de inrichting te doen geschieden door de te Chatillon aanwezige politiebeambten. Sedert is echter het politiedetachement ingekrompen, waarom het noodzakelijk was weer een waker aan te stellen.

(160) Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van den directeur-geneesheer, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit artikel met f 2593 overschreden.

(161) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

(162) Van dit bedrag werd toegekend:

aan de Gerardus Majellastichting	f	7 558,00
aan Bethesda		2 514,00
Totaal. . .	f	10 072,00

berekend naar f 100 per verpleegde per 365 verpleegdagen.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
103				
	a.	onderhoud der begraafplaatsen	f 1 850,00	
	b.	draagbaren, kleeden, gereedschappen en andere behoeften	150,00	
	c.	begrafenissen van onvermogenden	5 600,00	
				f 7 600,00
		Totaal der VIde afdeeling		f 809 779,00
		VIIde AFDEELING.		
		Bouwdepartement.		
		Het Departement:		
104		Traktementen of verloftraktementen van den chef van het bouwdepartement en van de ambtenaren en bedienden:		
		1 chef	f 6 000,00	
		1 hoofdopzichter	3 300,00	
		2 opzichters, à f 2200 en f 1400	3 600,00	
		1 onderopzichter	1 000,00	
		1 commies, à f 1800 tot f 2400.	1 950,00	
		1 adjunct-commies, à f 1200 tot f 1700 (163)	1 575,00	
		1 klerk, à f 600 à f 1000	700,00	
		1 surnumerair	300,00	
		1 bode, tevens huisbewaarder, à f 1,25 daags (164)	458,00	
		1 magazijnbeambte, à f 1,25 per werkdag (164)	392,00	
		1 schoonmaakster, à f 0,50 daags (164)	183,00	
		schrijf- en teekenloon	100,00	
				f 19 558,00
105		Meubilair, bureelbehoeften, abonnement op couranten en tijdschriften en andere huishoudelijke uitgaven, drukkosten en reis- en teerkosten (166):		
	a.	meubilair, bureelbehoeften, abonnement op couranten en tijdschriften en andere huishoudelijke uitgaven, zoomede drukkosten	f 700,00	
	b.	reis- en teerkosten	1 200,00	
				1 900,00
		Landsgebouwen en publieke werken:		
106		Onderhoud en verbetering van de landsgebouwen met hun toebehooren:		
	a.	onderhoud en verbetering van de landsgebouwen (167)	f 77 150,00	
	b.	vlaggen en lijnen	600,00	
				77 750,00
107		Bezoldiging van den molenbaas, den machinist en het verder personeel van den baggermolen (168):		
		1 molenbaas	f 2 700,00	
		1 machinist, à f 4 daags	1 464,00	
		1 assistent-machinist, à f 3 daags	1 098,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	
		Meer.	Minder.
f 1 850,00	f 1 610,00		
150,00	27,00		
5 600,00	5 556,00		
f 7 600,00	f 7 193,00	f 407,00	
f 790 468,66	f 717 256,00	f 109 913,00	f 17 390,00
		f 92 523,00	
f 6 000,00			
3 300,00			
3 600,00			
1 000,00			
1 950,00			
1 512,50			
700,00			
300,00			
456,25			
391,25			
182,50			
100,00			
f 19 492,50	(165)f 19 405,00	f 153,00	
75,00	80,00		
350,00	383,00		
275,00	286,00		
1 200,00	671,00		
f 1 900,00	f 1 420,00	480,00	
20 350,00			
40 000,00	72 592,00		
20 000,00			
600,00	588,00		
f 80 950,00	f 73 180,00	4 570,00	
2 700,00			
1 800,00			
730,00			

TOELICHTINGEN.

(163) De periodieke traktementsverhooging voor den adjunct-commies, op de vorige begrooting voor 7 maanden uitgetrokken, is thans voor het geheele jaar 1908 op de begrooting gebracht.

(164) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.

(165) Ten gevolge van het buitenlandsch verlof van den commies, den hoofdopzichter en van een der opzichters, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, alsmede van de verhooging der toelage welke de heer D. H. Havelaar ingevolge het Koninklijk besluit van 5 November 1902 nº. 41 genoot, in verband met zijne op 29 Augustus 1905 ingegane benoeming tot hoofdingenieur der 1ste klasse bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken in Nederlandsch-Indië, is het bedrag der raming met f 5 792 overschreden. Dit bedrag werd uit het artikel voor onvoorziene uitgaven betaald.

(166) Ter vereenvoudiging van de administratie zijn de op de vorige begrooting voorkomende afzonderlijke onderdeelen voor meubilair, voor bureelbehoeften en andere huishoudelijke uitgaven en voor drukkosten bijeengevoegd.

(167) De specificatie van onderdeel *a* in gewoon onderhoud; buitengewoon onderhoud en verbetering en vernieuwing is weggelaten, daar het in de praktijk toch niet mogelijk is eene grens te trekken tusschen deze drie categorieën van uitgaven. (Zie ook de memorie van toelichting van den Gouverneur ad art 109 *b* juncto 106 *a*).

(168) De salarissen van den machinist en den assistent-machinist zijn uitgetrokken volgens den reeds eenige jaren bestaanden werkelijken toestand. Sedert 1903 toch geniet de machinist f 4, en de assistent-machinist f 3 per dag. Door de wijziging moest de raming van het artikel met f 32 worden verhoogd.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
107		1 stoker . . . . . f 624,00		
		1 bootsman 900,00		
		6 matrozen 3 240,00		
			f	10 026,00
108		Onderhoud van den baggermolen, scheepsbehoeften en steenkolen en werkpremiën		5 716,00
109		Onderhoud van land- en waterwegen en daarmede in verband staande werken te Paramaribo en in de districten, benevens kosten van besproeiing van de straten en wegen te Paramaribo in den drogen tijd:		
	a.	onderhoud van land- en waterwegen en daarmede in verband staande werken te Paramaribo en in de districten:		
		1°. gewoon onderhoud . . . . . f 47 850,00		
		2°. buitengewoon onderhoud en geleidelijke verbetering van de wegen te Paramaribo 3 000,00		
		f 50 850,00		
	b.	kosten van besproeiing van de straten en wegen te Paramaribo in den drogen tijd (171) 3 700,00		
				54 550,00
110		Onderhoud van karren met daarbij behoorend trekvee, bediening, gereedschappen enz., ten behoeve van den vuilnisdienst		7 000,00
111		Onderhoud en aanleg van centrale vestigingsplaatsen en andere vestigingen van kleine landbouwers		30 000,00
112		Kosten van de openbare verlichting te Paramaribo		9 650,00
113		Nieuwe werken en aankoop van onroerende goederen:		
		1°. verbetering van de drinkwatervoorziening van Paramaribo (171) . . . . . f 10 000,00		
		2°. voortzetting van de oprichting van een eigen gebouw voor de Emmaschool (173) 10 000,00		
		3°. verplaatsing van gebouwen van Ephrata naar een nieuw districtsstation Constantia (174) . . . . . *Memorie.*		
				20 000,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 624,00			
900,00			
3 240,00			
f 9 994,00	(169) f 8 676,00	f 1 350,00	
5 716,00	(170) 8 034,00		f 2 318,00
47 850,00			
3 000,00			
	43 875,00		
500,00	469,00		
f 51 350,00	f 44 344,00	10 206,00	
7 000,00	6 343,00	657,00	
30 000,00	(172) 37 709,00		7 709,00
9 650,00	9 549,00	101,00	
17 300,00			
(175) 4 100,00 6 500,00 50 000,00			
f 77 900,00	(176) 25 429,00		5 429,00

TOELICHTINGEN.

(169) Ten gevolge van eene tijdelijke vacature in de betrekking van molenbaas werd het bedrag der raming van dit artikel niet ten volle uitgegeven.

(170) Het bedrag der raming van dit artikel moest overschreden worden ten gevolge van onvermijdelijke reparaties van den baggermolen.

(171) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

(172) Voor 1906 was bij dit artikel toegestaan:

1°. voor onderhoud van vestigingsplaatsen . . .	f 25 000,00
2°. voor het derde gedeelte voor het werk, voor het geschikt maken tot uitgifte aan kleine landbouwers van terreinen langs den ontworpen spoorweg.	16 500,00

De uitgaven voor onderhoud van de vestigingsplaatsen waren als volgt:

Livorno	1 354,00
vestigingen aan het Pad van Wanica	1 172,00
Domburg en La Rencontre.	5 276,00
Laarwijk	978,00
Alkmaar.	2 655,00
Hecht en Sterk	1 352,00
Johan en Margaretha.	3 819,00
Kroonenburg	3 413,00
Paradise	782,00
Nieuw-Waldeck	605,00
diverse opnemingen.	50,00
	f 21 456,00
uitgegeven en vermoedelijk nog te geven voor het sub 2°. bedoelde werk	16 253,00
	f 37 709,00

(173) Bij artikel 109 van de vorige begrooting werd een memoriepost uitgetrokken voor den aankoop van een terrein tot oprichting van een eigen gebouw voor de Emmaschool. Verschillende aanbiedingen zijn ontvangen en dit jaar zal tot den aankoop van het terrein kunnen worden overgegaan. In verband met den werkelijk zeer onvoldoenden toestand van het woonhuis, waarin de school thans gevestigd is, zal getracht worden reeds dit jaar uit de gewone fondsen van het bouwdepartement met den bouw een aanvang te maken en ongeveer de helft van de totaalkosten, geraamd op pl. m. f 20 000, ten laste van de begrooting voor 1907 te verwerken. Voor het meerder noodige wordt op deze begrooting een bedrag van f 10 000 aangevraagd. Gerekend wordt dat het gebouw zoo tijdig gereed zal komen, dat de school tegen einde September 1908 daarin kan worden overgebracht, waarom slechts voor 9 maanden huur van het tegenwoordig gebouw wordt gerekend (zie noot 115).

(174) Bij de behandeling van de verordeningen, die in verband staan met de opheffing van het militair detachement te Nieuw-Amsterdam, werd besloten, dat de overbrenging van het districtsstation Ephrata naar Constantia geleidelijk zou plaats hebben en wel in dezer voege, dat de overbrenging der gebouwen eerst dan zal geschieden, wanneer zij zulke zware reparaties vorderen, dat deze met vernieuwing zouden kunnen worden gelijk gesteld of wanneer de belangen van den dienst de verplaatsing vorderen. In de vergadering van de Koloniale Staten van 14 Januari 1907 werd de toezegging gedaan, dat na de eerstnoodige uitgaven geen verdere uitgaven zouden worden gedaan ten behoeve van

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF		GERAAMD voor 1908.
114		Verbetering van de afwatering van Paramaribo en van het zoutwaterkanaal in Coronie: (177)		
	a.	verbetering van de afwatering van Paramaribo . . . . f	67 200,00	
	b.	verbetering van het zoutwaterkanaal in Coronie	12 000,00	
				f 79 200,00
115		Uitgaven voor buitengewone productieve werken: (177)		
	a.	uitgaven ter uitvoering van de verordening betreffende het in leven roepen van eene bacovecultuur voor uitvoer . . . . f	600 000,00	
	b.	uitgaven voor andere buitengewone productieve werken	55 000,00	
				655 000,00
		Totaal der VIIde afdeeling. . .		f 970 350,00
		VIIIste AFDEELING.		
		Koloniale vaartuigen, betonning, bebakening, seinwezen en brandweer.		
		Algemeen beheer:		
116		Traktementen of verloftraktementen en toelagen van den beheerder, van de ambtenaren van zijn bureel, van den hoofdmachinist der koloniale vaartuigen en van beambten in algemeenen dienst:		
		1 beheerder f 6000 à f 7000 . . . . f	6 250,00	
		1 commies f 2000 à f 3000	2 250,00	
		1 adjunct-commies f 1200 à f 1700	1 325,00	
		1 klerk f 600 à f 900	900,00	
		1 „	600,00	
		1 surnumerair	300,00	
		1 schrijver	400,00	
		1 hoofdmachinist	4 000,00	
		1 opzichter over de smederij	1 865,00	
		1 magazijnmeester	600,00	
		1 magazijnknecht	540,00	
		1 portier aan de koloniale vaartuigen	480,00	
		1 „ „ den afvaartsteiger	640,00	
		2 nachtwakers, à f 1 daags (178)	732,00	
		1 schoonmaakster	120,00	
		1 ladingmeester te Nieuw-Nickerie (179)	600,00	
				f 21 602,00
117		Meubilair, bureel- en drukkosten, briefporten en andere kleine uitgaven, kosten voor het viseeren van de gezondheidspassen der mailvaartuigen, ongelden te betalen in buitenlandsche havens door de gouvernementsvaartuigen, benevens vergoeding voor geleden schade door het verloren gaan of beschadigen van goederen, verscheept met de koloniale vaartuigen, alsmede reis- en teerkosten en verhuizingskosten van ambtenaren en beambten van het departement der koloniale vaartuigen:		
	a.	meubilair, bureel- en drukkosten, briefporten en andere kleine uitgaven (180) . . . f	1 850,00	
	b.	kosten voor het viseeren van de gezondheidspassen der mailvaartuigen	378,00	
	c.	ongelden te betalen in buitenlandsche havens door de gouvernementsvaartuigen . .	7 000,00	

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
		f 79 200,00		de verplaatsing, vóór dat de Koloniale Staten in de gelegenheid geweest zijn hunne meening daarover uit te spreken en dat hiertoe een memoriepost op de begrooting zou worden gebracht, waarvan echter geen gebruik zou worden gemaakt vóór dat de Staten hunne meening hebben doen kennen omtrent de uitvoering der verplaatsing. In verband met een en ander wordt thans een memoriepost voor mogelijk noodige verplaatsing van gebouwen van Ephrata naar Constantia in 1908 voorgesteld.
				(175) Deze bedragen waren toegestaan respectievelijk voor verbetering van de afwatering van Paramaribo, voor den bouw van eene school met onderwijzerswoning op de vestigingsplaats Laarwijk en voor verplaatsing van de districtsstations van Frederiksdorp en Ephrata naar Nieuw-Amsterdam en Schoonoord.
f 549 500,00	f 253 191,00	401 809,00		(176) De overschrijding van de raming van dit artikel, die voor 1906 f 17 800 bedroeg, is een gevolg van den aankoop van een perceel land, deel uitmakende van de plantage Dijkveld, ten behoeve van de vestigingsplaats Livorno; van de voltooiing van de schietbaan op Wolffenbuttel en van opnemingen voor het uitkiezen van een terrein voor de verplaatsing van den zetel van het districtsbestuur van Cottica en Boven-Commewijne.
f 843 452,50	f 487 280,00	f 498 526,00	f 15 456,00	
		f 483 070,00		
				(177) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.
				(178) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.
				(179) De ladingmeester te Nieuw-Nickerie, d. i. de beambte die aldaar belast is met het in ontvangst nemen van de met de koloniale vaartuigen aangebrachte of voor die vaartuigen bestemde goederen, werd tot dusver betaald uit den post voor onderhoud enz. der koloniale vaartuigen (art. 118 *a*, 1°.). Het is regelmatiger om de toelage van dien beambte te brengen op art. 116. Die toelage bedroeg tot kort geleden f 30 's maands, maar voor dat bedrag kon geen geschikte persoon worden gevonden, waarom de toelage in het afgeloopen jaar verhoogd moest worden tot f 50 's maands, op welk bedrag thans gerekend wordt bij art. 116, terwijl art. 118 *a*, 1°., verminderd is o. m. met f 360, de vroegere toelage van den ladingmeester te Nieuw-Nickerie.
				(180) Ter vereenvoudiging van de administratie is het afzonderlijke onderdeel voor meubilair gevoegd bij dat voor bureel- en drukkosten enz.
f 6 250,00				
2 250,00				
1 325,00				
900,00				
600,00				
300,00				
400,00				
4 000,00				
1 865,00				
600,00				
540,00				
480,00				
640,00				
730,00				
120,00				
f 21 000,00	f 20 616,00	f 986,00		
	49,00			
50,00	596,00			
1 800,00	1 204,00			
378,00	345,00			
7 000,00	5 514,00			

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
117	*d.*	vergoeding voor geleden schade door het verloren gaan of beschadigen van goederen, verscheept met de koloniale vaartuigen		f 200,00	
	e.	reis- en teerkosten en verhuizingskosten (181)		1 300,00	
					f 10 728,00
		Onderhoud, aanschaffing en vernieuwing van het materieel der koloniale vaartuigen, alsmede brandstoffen voor de stoomvaart en de smederij.			
118		Materialen, arbeidsloonen, werktuigen, gereedschappen en verdere uitgaven voor gewoon en buitengewoon onderhoud van het materieel der koloniale vaartuigen, aanschaffing en vernieuwing van kleine vaartuigen, alsmede brandstoffen:			
	a.	onderhoud, aanschaffing en vernieuwing:			
		1°. gewoon onderhoud der koloniale vaartuigen, waaronder ook begrepen aanschaffing en onderhoud van roeivaartuigen, benevens dokkosten voor de stoomschepen *Paramaribo*, *Curaçao*, *Albina* en *Nederland* (182)		f 76 570,00	
		2°. buitengewoon onderhoud:			
		raparatie van de voorpiek van het stoomschip *Paramaribo* (185)		5 000,00	
		3°. aanschaffing van eene groote en kleine draaibank (187)		8 100,00	
				f 89 670,00	
	b.	brandstoffen (182)		69 200,00	
					158 870,00
119		Aanschaffing van nieuwe vaartuigen: (189)			
		1°. een zeestoomer (type *Albina*)		f 175 000,00	
		2°. een rivierstoomer		75 000,00	
		3°. de helft van de kosten van een lichtschip		32 000,00	
		4°. twee houten motorbooten		5 000,00	
		5°. een ijzeren motorboot		7 000,00	
					294 000,00
120		Uitgaven voor den dienst van motorbooten: (189)			
		1°. bezoldiging van een technisch ambtenaar, benevens reis- en teerkosten à f 250 over zes maanden en f 300 over zes maanden		f 3 300,00	
		2°. motoristen à f 2,50 per dag:			
		2 man over 300 dagen	f 1 500,00		
		1 „ „ 150 „	375,00		
		1 „ „ 75 „	188,00		
				2 063,00	
		3°. adspirant-motoristen, tevens roergangers à f 2,00 per dag:			
		3 man over 150 dagen		900,00	
		4°. petroleum:			
		2 × 800 + 400 + 200 = 2200 diensturen à f 0,83		1 826,00	
		5°. smeermiddelen:			
		2 × 800 + 400 + 200 = 2200 diensturen à f 0,18		396,00	
		6°. gewoon onderhoud, berekend à f 300 's jaars per boot:			
		2 × f 300 + f 150 + f 75		825,00	
		7°. aanschaffing van reservedeelen en verder noodige uitgaven		2 690,00	
					12 000,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen over 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.
f 200,00			
f 9 428,00	f 7 708,00	f 3 020,00	
78 800,00	(183) 64 152,00		
Memorie.			
	(184) 7 363,00		
	(184) 500,00		
(186) 3 450,00			
(186) 2 500,00			
71 700,00	(188) 60 135,00		
f 156 450,00	f 132 150,00	f 26 720,00	
		f 294 000,00	
		12 000,00	

TOELICHTINGEN.

(181) Zie noot 23.

(182) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

(183) Het overschot op onderdeel *a*, waarvan de raming voor 1906 f 82 100 bedroeg, is voor een deel hieraan toe te schrijven, dat de ketels voor de *Wilhelmina* en de stoombarkas *Cottica* en de machinedeelen ter verbetering van de machine van eerstgenoemd stoomschip, waarvoor in totaal f 9 900 was toegestaan, in 1906 niet geleverd zijn.

(184) Uitgegeven respectievelijk voor aanschaffing en onderhoud van roeivaartuigen en voor aankoop van gereedschappen en werktuigen.

(185) Het voorschip van het stoomschip *Paramaribo* eischt dringend reparatie, waartoe uiterlijk in 1908 zal moeten worden overgegaan. De oorzaak van den tegenwoordigen toestand moet, naar de meening van den beheerder der koloniale vaartuigen, gezocht worden in minder soliden bouw van de voortank, die, waarschijnlijk door het gedurig volpompen, uit zijn verband is gerukt. De kosten der reparatie zijn globaal geraamd op f 5000.

(186) Deze bedragen waren toegestaan respectievelijk voor aanschaffing van een pons- en knipmachine en van eene groote boormachine.

(187) De aanwezige draaibanken, die van het jaar 1861 dateeren, verkeeren thans in zoodanigen staat, dat vervanging van die draaibanken noodzakelijk is. De kosten zijn begroot: voor eene groote draaibank op f 6600 en voor eene kleine op f 1500.

(188) De besparing op den post voor steenkolen, waarvan de raming voor 1906 f 76 680 bedroeg, is hoofdzakelijk te danken aan het groote verschil tusschen den leveringsprijs der steenkolen en den prijs waarop bij de raming gerekend was, zijnde respectievelijk f 17,58 en f 22,19.

(189) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.		GERAAMD voor 1908.
121		Subsidie aan particuliere stoomvaartdiensten en huur van vaartuigen ten behoeve van den rivier- en zeedienst en voor reizen van hoofdambtenaren en commissiën:		
	a.	subsidie aan den stoomvaartdienst op de Boven-Suriname (Hijmans) . . . . . . f	1 250,00	
	b.	„ „ „ „ „ „ „ „ (Bulo)	1 250,00	
	c.	huur van vaartuigen ten behoeve van den rivier- en zeedienst en voor reizen van hoofdambtenaren en commissiën	500,00	
				f 3 000,00
		Personeel der koloniale vaartuigen.		
122		Traktementen of verloftraktementen, gages, toelagen, tafelgelden en victualie van de gezagvoerders en het verder personeel der koloniale vaartuigen: (191)		
	a.	traktementen of verloftraktementen, gages en toelagen van de gezagvoerders en het verder personeel der koloniale vaartuigen . . . . f	92 009,00	
	b.	tafelgelden en victualie	35 595,00	
				127 604,00
123		Huishuur ten behoeve van in de districten gestationeerd personeel der koloniale vaartuigen, aan wie geen vrije woning kan worden verschaft		*Memorie.*
124		Uitgaven voor den transportdienst in Coronie en voor loon van naar behoefte aan te huren bemanning:		
	a.	uitgaven voor den transportdienst in Coronie . . . . f	3 900,00	
	b.	loon van naar behoefte aan te huren bemanning	7 300,00	
				11 200,00
125		Vergoeding van tekort op de algemeene kleedingrekening van het personeel der koloniale vaartuigen		*Memorie.*
126		Cursus bij het departement der koloniale vaartuigen tot opleiding van machinist-leerlingen:		
	a.	voor aanschaffing van leerboeken, instrumenten, teeken- en schrijfbehoeften en voor verlichting . . . . f	150,00	
	b.	toelagen aan onderwijzers	1 450,00	
				1 600,00
		Betonning en bebakening:		
127		Traktement en gages van het personeel van het lichtschip en van het geleidelicht aan den mond van de Suriname en toelage aan het personeel van den vuurtoren aan de Marowijne en aan lichtwachters te Nieuw-Amsterdam en in Nickerie:		
	a.	het lichtschip:		
		1 gezagvoerder . . . . f 800,00		
		1 bootsman en 6 matrozen 1 800,00		
			f 2 600,00	
	b.	vuurturen aan de Marowijne:		
		4 geëmployeerden (194)	960,00	
	c.	geleidelicht aan den mond van de Suriname-rivier:		
		4 geëmployeerden	960,00	
	d.	toelage aan lichtwachters te Nieuw-Amsterdam en in Nickerie (195)	183,50	
				4 703,00
128		Victualie, licht en andere benoodigdheden voor de equipage van het lichtschip, van den vuurtoren aan de Marowijne en van het licht aan den mond van de Suriname (194):		
		1 gezagvoerder à f 1 daags . . . . f	366,00	
		15 hoofden à 0,65 daags	3 569,00	
				3 935,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.		TOELICHTINGEN
		Meer.	Minder.	
f 1 250,00	} f 2 500,00			(190) Ten gevolge van het zooveel mogelijk beperken en combineeren van de dienstreizen van ambtenaren en van de beschikking, gedurende de tweede helft van 1906, over de stoombarkas *Sommelsdijk*, die vóór dien tijd in Nickerie gestationneerd was, werd het bedrag der raming van dit onderdeel niet ten volle uitgegeven.
1 250,00				
500,00	(190) 100,00			(191) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.
f 3 000,00	f 2 600,00	f 400,00		(192) Ten gevolge van buitenlandsch verlof van eenige gezagvoerders en machinisten, in verband met de wijze waarop in den dienst werd voorzien, werd het bedrag der raming van dit onderdeel met f 3 974 overschreden. Dit bedrag is, voor zoover het niet ten laste van dit artikel kon worden gebracht, uit het artikel voor „onvoorziene uitgaven" betaald.
100 799,00	102 185,00			(193) Ten laste van dit artikel behoefden in 1906 geene uitgaven te worden gedaan, omdat beschikt kon worden over gouvernementswoningen.
39 547,35	38 161,00			
f 140 346,35	(192) f 140 346,00		f 12 742,00	(194) Voor het loon van f 400 's jaars, zonder meer, kan geen geschikt personeel worden gevonden voor de bediening van den vuurtoren aan de Marowijne. Daarom moest reeds in het afgeloopen jaar machtiging worden gegeven tot aanstelling van lichtwachters op een hooger loon. Bovendien was niet gerekend op aflossing der lichtwachters, wat toch met het oog op het isolement, waarin deze op hunne standplaats leven, noodzakelijk is. In verband met een en ander wordt thans gerekend op 2 lichtwachters meer voor den vuurtoren aan de Marowijne en voor de lichtwachters van dezen vuurtoren op hetzelfde inkomen, dat die voor het geleidelicht aan den mond van den Suriname genieten, nl. f 20 's maands en f 0,65 voor victualie. Bij de raming van het artikel voor victualie is rekening gehouden met het schrikkeljaar.
Memorie.	(193)			
3 900,00	f 3 891,00			
7 300,00	6 154,00			
f 11 200,00	f 10 045,00	1 155,00		
Memorie.				(195) Verhoogd in verband met het schrikkeljaar.
150,00	149,00			
1 450,00	1 450,00			
f 1 600,00	f 1 599,00	1,00		
2 600,00	2 597,00			
800,00	779,00			
960,00	960,00			
182,50	182,00			
f 4 542,50	f 4 518,00	185,00		
2 974,75	2 990,00	945,00		

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
129		Onderhoud van het lichtschip en voor olie enz. voor de lichttoestellen en voor het havenvuur aan den mond van de Nickerie, voor het licht aan den mond van de Suriname, voor het licht te Nieuw-Amsterdam en voor den vuurtoren aan de Marowijne, mitsgaders aankoop en onderhoud van kettingen, ankers en tonneboeien:			
	a.	onderhoud van het lichtschip en voor olie enz. voor de lichttoestellen en voor het havenvuur aan den mond van de Nickerie, voor het licht aan den mond van de Suriname, voor het licht te Nieuw-Amsterdam en voor den vuurtoren aan de Marowijne:			
		onderhoud	f 1 200,00		
		olie	1 100,00		
				f 2 300,00	
	b.	aankoop en onderhoud van kettingen, ankers en tonneboeien (196)		700,00	
					f 3 000,00
		Seinwezen:			
130		Toelage aan een seinwachter			360,00
131		Vlaggen en andere benoodigdheden voor het seinwezen			200,00
		Brandweer:			
132		Traktementen en toelagen van het personeel der brandweer:			
		1 opperbrandmeester		f 1 000,00	
		1 adjunct-opperbrandmeester		200,00	
		1 schrijver, fungeerend assistent van den opperbrandmeester		300,00	
		vacatie aan brandmeesters		300,00	
		1 brandspuitmakersbaas		1 040,00	
		1 machinist		600,00	
		vacatie aan den tijdelijken machinist		50,00	
		6 manschappen à f 30 's maands		2 160,00	
		6 " à 5 "		360,00	
		1 boodschaplooper		250,00	
					6 260,00
133		Andere uitgaven voor de brandweer: (197*a*)			
	a.	onderhoud van het materieel		f 1 800,00	
	b.	huur van eene gedekte loods voor reparatie-atelier van het brandweermaterieel		300,00	
	c.	huur van een lokaal voor de brandwacht gedurende den drogen tijd		60,00	
					2 160,00
		Totaal der VIIIste afdeeling			f 661 222,00

IXde AFDEELING.

Koloniale spoorwegen, exploratie van het Lawagebied en telephoonwezen.

		Koloniale spoorwegen en exploratie van het Lawagebied:	
134		Aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek (198)	f 575 000,00
135		Exploitatie van den spoorweg, bedoeld in art. 134, voor zoover gereed (198)	159 960,00
136		Het verrichten van eene exploratie in en buiten het Lawagebied (198*a*)	50 000,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
				(196) Voor de vernieuwing van eenige tonnenboeien wordt gerekend op eene verhooging van f 500 voor eens.
				(197) De overschrijding is het gevolg van de hoogstbelangrijke herstelling die het lichtschip eischte.
				(197*a*) Het in de memorie van toelichting van den Gouverneur aangekondigde plan tot uitbreiding van het brandweermaterieel kan voor 1908 nog niet worden aanhangig gemaakt, aangezien de technische voorbereiding er van nog niet ver genoeg gevorderd is.
f 2 300,00	f 8 320,00			
200,00	314,00			(198) De raming der kosten van den aanleg is gebaseerd op de uitgaven welke benoodigd zullen zijn voor de doortrekking van den spoorweg tot Dam. Evenals in het vorige jaar zijn de kosten der exploitatie berekend naar het exploiteeren van de baan tot aan den Brownsweg. Als gebruikelijk is in een afzonderlijken staat eene specificatie van de raming opgenomen.
f 2 500,00	(197) f 8 634,00		f 5 634,00	
360,00	91,00	f 269,00		(198*a*) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur.
200,00	109,00	91,00		(199) Dit bedrag werd uitgegeven voor opnemingen bezuiden Kadjoe in verband met de bepaling van het eindpunt van den spoorweg, waarvoor f 20 000 was toegestaan.
1 000,00				
200,00				
300,00				
300,00				
1 040,00				
600,00				
50,00				
2 160,00				
360,00				
250,00				
f 6 260,00	5 955,00	305,00		
1 800,00	1 351,00			
300,00	300,00			
60,00				
f 2 160,00	f 1 651,00	509,00		
f 362 021,60	f 339 012,00	f 340 586,00	f 18 376,00	
		f 322 210,00		
f 500 000,00	f 900 000,00		f 325 000,00	
153 500,00	75 000,00	f 84 960,00		
250 000,00	152 652,00		102 652,00	
	(199) 17 755,00		17 755,00	

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.			GERAAMD voor 1908.
		Telephoonwezen :			
137		Toelagen van het personeel bij het telephoonwezen werkzaam: (200)			
	a.	toelage voor een technisch ambtenaar, à f 3000 . . . . f	1 750,00		
		toelage voor den tegenwoordigen beheerder van het telephoonwezen.	813,00		
				f 2 563,00	
	b.	toelage voor het verdere personeel bij het telephoonwezen werkzaam :			
		1 hoofdtelephonist . . . . f	900,00		
		4 telephonisten, à f 600	2 400,00		
		3 „ „ 450	1 350,00		
		1 technisch werkman	1 200,00		
		1 „ „	750,00		
		1 voorman van den herstellingsploeg	700,00		
		4 arbeiders, à f 1,50 daags	2 196,00		
		3 bestellers, à f 1 en f 0,50 daags	732,00		
				10 228,00	
	c.	personeele toelagen voor het voormalig militair personeel (201)		1 376,00	
					f 14 167,00
138		Onderhoud van de telephoon en aanschaffing van nieuwe aansluitingen, meubilair en bureelbehoeften, en reis- en teerkosten van den beheerder en van den technisch ambtenaar van het telephoonwezen: (203)			
	a.	onderhoud van de telephoon en aanleg van nieuwe aansluitingen . . . . f		4 000,00	
	b.	meubilair en bureelbehoeften		300,00	
	c.	reis- en teerkosten van den beheerder en van den technisch ambtenaar van het telephoonwezen		175,00	
					4 475,00
		Totaal der IXde afdeeling			f 803 602,00
		Xde AFDEELING.			
		Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en toelage.			
139		Pensioenen van burgerlijke ambtenaren.			f 154 074,00
140		Pensioenen van weduwen en kinderen van overleden burgerlijke landsdienaren			101 822,00
141		Wachtgelden			*Memorie.*

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	
		Meer.	Minder.
f 17 379,50	(202)	f 14 167,00	
1 200,00			
2 000,00			
300,00			
(204) 1 450,00			
175,00			
f 5 125,00	(202)	4 475,00	
f 926 004,50	f 1 145 407,00	f 103 602,00	f 445 407,00
			f 341 805,00
f 154 166,00	f 153 000,00	f 1 074,00	
102 145,72	102 600,00		f 778,00
(205) 3 388,90	(206) 2 591,00		2 591,00

TOELICHTINGEN.

(200) De toelagen en personeele toelagen van het personeel bij het telephoonwezen werkzaam, zijn uitgetrokken in overeenstemming met de mededeelingen voorkomende in de Nota van Wijzigingen betreffende de begrooting voor 1907 (Zitting 1906—1907, **50**, stuk n°. 1) en in de stukken betreffende de verordeningen die verband houden met de opheffing van het fort Nieuw-Amsterdam. In verband met de eindiging van de detacheering van den tegenwoordigen luitenant-beheerder in het midden van 1908, wordt de toelage voor hem over $6^1/_2$ maand uitgetrokken. De toelage van den technisch ambtenaar is berekend over 7 maanden in verband met de wenschelijkheid dat deze titularis eenigen tijd met den tegenwoordigen beheerder samenwerkt, vóór het vertrek van dezen.

Bij de raming van de toelagen voor het mindere personeel is, voor zoover zij daggelders zijn, rekening gehouden met het schrikkeljaar.

(201) Bestemd voor:

1 hoofdtelephonist	f 268,00
1 telephonist	93,50
3 idem à f 57.	171,00
1 idem	152,25
1 idem	115,75
1 idem	97,50
1 technisch werkman	41,00
1 „ „	217,25
4 arbeiders à f 54,75	219,00
	f 1 375,25

of rond f 1376.

(202) De kredieten voor het telephoonwezen waren in de begrooting voor 1906 toegestaan bij de artikelen 44 en 45. (Zie ook noot 84 van dezen staat.)

(203) Op de vorige begrooting was toegestaan voor *a*. „onderhoud van de telephoon en aanschaffing van reservematerieel" f 1200 en *b* „voor kosten van aanschaffing van materieel voor het maken van aansluitingen voor particulieren aan gouvernementstelephoonlijnen, welke kosten worden terugbetaald" f 2000. Het is niet goed mogelijk om in de praktijk deze 2 categorieën van uitgaven uiteen te houden. Daarom zijn zij thans bijeengevoegd en de omschrijving van het onderdeel *a* eenigszins gewijzigd. De raming is verhoogd met f 800. Daarvan is f 400 noodig voor de aanschaffing van eene nieuwe verbindingstafel voor het centraalbureau te Paramaribo en voor gewoon onderhoud wordt in verband met de toeneming van het aantal aansluitingen op f 400 méér gerekend.

(204) Was toegestaan voor kosten voor het maken van eene verbinding Meerzorg—Voorburg ter vervanging van den kabel Leonsberg—Voorburg.

(205) Was toegestaan voor wachtgeld aan:

mr. G. A. van Embden.	f 2 916,68
G. Durfort.	472,22
	f 3 388,90

(206) Genoten door:

mr. G. A. van Embden	f 1 458,00
G. Durfort	1 133,00
	f 2 591,00

Nummers der artikelen.	Onderdeelen.	BENAMING DER ONDERWERPEN VAN UITGAAF.	GERAAMD voor 1908.
142		Onderstanden (207)	f 3 255,00
143		Toelage aan een broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw	200,00
		Totaal der Xde afdeeling	f 259 351,00
		XIde AFDEELING.	
		Onvoorziene uitgaven.	
144		Onvoorziene uitgaven	f 50 000,00

TOEGESTAAN voor 1907.	UITGAVEN gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
f 3 275,00	(208) f 3 290,00			(207) Bestemd voor:
200,00	200,00			
f 263 175,62	f 261 681,00	f 1 074,00	f 3 404,00	
			f 2 330,00	
f 50 000,00	(209) f 36 000,00	f 14 000,00		(208) Genoten door:

(207) Bestemd voor:

Pan-Kan-Tjin . . f	240,00	J. Aken.	180,00
Ramtohul . . .	240,00	C. J. Terhaar. . .	180,00
Seepersaud	240,00	M. Hupsel. . . .	240,00
L. W. H. Becker.	55,00	Matadin	120,00
M. Adney . . .	100,00	C. S. Chocolaad, .	180,00
J. Roos	100,00	F. Stamhoef . . .	180,00
C. Vennaal . . .	180,00	S. J. Altenberg. .	150,00
P. Ricket. . . .	120,00	L. Caïro	100,00
M. H. Daaltens. .	90,00	F. P. Sevenoaks. .	100,00
J. Kol.	180,00	J. C. Waakhuizen.	180,00
H. G. Zwiggelt .	100,00		
		Totaal. . . f	3 255,00

(208) Genoten door:

Pan-Kan-Tjin . . f	240,00	C. J. Terhaar. . . f	180,00
Ramtohul . . .	240,00	M. Hupsel. . . .	240,00
Seepersaud . . .	240,00	C. S. Chocolaad. .	180,00
L. W. H. Becker.	55,00	F. C. Emanuels. .	240.00
M. Adney	100,00	J. Stetter	30,00
J. Roos	100,00	F. Stamhoef . .	180,00
C. Vennaal . . .	180,00	Matadin	10,00
M. H. Daaltens. .	90,00	S. J. Altenberg. .	75,00
F. Ricket . . .	120,00	F. P. Sevenoaks. .	100,00
J. Kol.	180,00	L. Caïro	50,00
H. G. Zwiggelt. .	100,00	J. C. Waakhuizen.	30,f0
A. J. Bossé. . .	150,00		
J. Aken	180,00	Totaal. . . f	3 290,00

(209) Alleen hetgeen rechtstreeks uit dit artikel is betaald wordt hier vermeld.

De bedragen waarmede verschillende, voor overschrijding verklaarde artikelen uit dit artikel werden aangevuld, zijn bij die artikelen zelve gevoegd.

RECAPITULATIE van den uitgewerkten en toelichtenden staat.

Afdeelingen.	BENAMING DER AFDEELINGEN.	Geraamd voor 1908.	Toegestaan voor 1907.	Uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	Verschil tusschen de raming voor 1908 en de uitgaven gedaan of vermoedelijk nog te doen voor 1906.	
					Meer.	Minder.
I.	Gouvernements-secretarie, Koloniale Staten en algemeene dienst	f 190 530,00	f 185 638,33	f 206 056,00		f 15 526,00
II.	Justitie en politie	391 770,00	387 090,00	361 316,00	f 30 454,00	
III.	Schutterij te Paramaribo	6 910,00	6 910,00	6 734,00	176,00	
IV.	Administratie van financiën	656 102,00	572 562,48	499 009,00	157 093,00	
V.	Immigratie en kolonisatie	80 726,00	88 306,67	70 272,00	10 454,00	
VI.	Eeredienst, onderwijs, wetenschappelijke betrekkingen, inrichtingen en ondernemingen, armenzorg en burgerlijke geneeskundige dienst	809 779,00	790 468,66	717 256,00	92 523,00	
VII.	Bouwdepartement	970 350,00	843 452,50	487 280,00	483 070,00	
VIII.	Koloniale vaartuigen, betonning, bebakening, seinwezen en brandweer . . .	661 222,00	362 021,60	339 012,00	322 210,00	
IX.	Koloniale spoorwegen, exploratie van het Lawagebied en telephoonwezen . . .	803 602,00	926 004,50	1 145 407,00		341 805,00
X.	Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en toelage	259 351,00	263 175,62	261 681,00		2 330,00
XI.	Onvoorziene uitgaven	50 000,00	50 000,00	36 000,00	14 000,00	
	Toaaal. . .	f 4 880 342,00	f 4 475 630,36	f 4 130 023,00	f 1 109 980,00	f 359 661,00
					f 750 319,00	

[273. — 9.]

SPECIFICATIE VAN DE IN 1906 GEDANE ONVOORZIENE UTGAVEN.

SPECIFICATIE der uitgaven verevend ten laste van art. 133 (onvoorziene uitgaven) der begrooting voor 1906.

In de kolonie.

Passagekosten naar Amsterdam van D. van Battum (zonder middel van bestaan)........................ f	153,00
(Resolutie dd. 29 December 1905, nº. 14102.)	
Toelage aan M. Nassy, van 6 Februari tot 15 Mei 1906, wegens het ter beschikking zijn van den Gouverneur te Paramaribo, tot het voorbereiden van regelingen voor de invoering van locale besturen met eigen geldmiddelen in de kolonie Suriname......	1650,00
(Resolutie dd. 31 Januari 1906, nº. 1344.)	
Belooning aan den militairen apotheker J. L. Heyl, voor het op last van den geneeskundigen inspecteur scheikundig onderzoek van de organen van eene doode kat...	7,50
(Resolutie dd. 8 Februari 1906, nº. 1702.)	
Premies betaald aan G. Lowe, voor het dooden van tijgers op de vestigingsplaats Nieuw-Waldeck in Nickerie	40,00
(Resolutie dd. 20 Januari 1906, nº. 874.)	
Passagekosten naar Amsterdam van J. C. A. van Beek en C. E. Kleberg Verberne (zonder middel van bestaan)	306,00
(Resolutie dd. 23 Februari 1906, nº. 2471.)	
Betaalde passagekosten per koloniale vaartuigen voor de deelnemers aan den landbouwcursus, en andere uitgaven, in verband met den gedurende het jaar 1906 gehouden landbouwcursus........................	923,04
(Resolutie dd. 24 Februari 1906, nº. 2497.)	
Vergoeding van de aan den gepensionneerden hoofdagent van politie C. Lemmers gedurende den tijd bij plaatsing in de districten niet betaalde, bij ministerieele beschikking van 20 November 1888, litt. *B*, nº. 45, toegekende toelage van f 5 's maands	390,84
(Resolutie dd. 9 April 1906, nº. 4260.)	
Passagekosten naar Nederland van Joseph Schmidt (zonder middel van bestaan)................................	153,00
(Resolutie dd. 7 April 1906, nº. 4224.)	
Vergoeding voor de waarneming van de ambtsverrichtingen van den griffier bij het westelijk ommegaand gerecht	49,00
Passagekosten naar Nederland van B. de Bruyn en J. M. W. Bruggel (zonder middel van bestaan) f	306,00
(Resolutie dd. 4 Mei 1906, nº. 5247.) (Resolutie dd. 8 Mei 1906, nº. 5405.)	
Als voren van B. Quist....................................	153,00
(Resolutie dd. 19 Mei 1906, nº. 5820.)...	
Als voren van A. J. Boyl..................................	153,00
Uitgaven ten behoeve van de commissie om van advies te dienen over de vraag, in hoeverre wijziging van de verordening van 7 September 1882 (G. B. nº. 19), gewenscht is te achten voor de ontwikkeling van het kleinbedrijf in de goudindustrie.........	170,00
(Resolutie dd. 7 Juni 1905, nº. 7079.) (Resolutie dd. 6 Juni 1906, nº. 6417.)	
Koopsom, enz. van een stier, ten behoeve van de gouvernementsstalweide op de vestigingsplaats Nieuw-Waldeck	352,77⁵
(Resolutie dd. 10 Februari 1906, nº. 1822.) (Resolutie dd. 6 Juni 1906, nº. 6401.)	
Als voren ten behoeve van de gouvernementsstalweide in Coronie	191,00
(Resolutie dd. 15 October 1906, nº. 13852.)	
Passagekosten naar Curaçao van C. Pearl, geboren Hassel (zonder middel van bestaan)....................	53,12⁵
Schadevergoeding aan den eigenaar van plantage „La Liberté" voor een kalf, gedood door het omvallen van een verrotte telephoonpaal..................	20,00
(Resolutie dd. 4 Mei 1906, nº. 5263.)	
Vergoeding aan E. Dranger & Cº., voor het verloren gaan van 6 balen dholl, verzonden uit Demerara, in de maand April 1906, met het stoomschip *Paramaribo*	59,01
(Resolutie dd. 27 Juli 1906, nº. 9098.)	
Schadevergoeding aan den boschneger Adriaan, van de Mapanakreek, voor geleden schade door het zinken van zijn houtvlot in de Boven-Commewijne, ten gevolge van de door den gouvernementsstoomer *Cottica* in het water veroorzaakte deining............	250,00
(Resolutie dd. 23 Augustus 1906, nº. 10200.)	

Schadevergoeding aan den postcommandant van Nickerie, voor een niet terecht gekomen kist wijn, op 20 Januari 1906 per s.s. *Curaçao* uit Paramaribo verzonden aan hem, als beheerder van de cantine aldaar .... f	22,50
(Resolutie dd. 25 Juli 1906, nº. 9043.)	
Uitgaven ter opsporing van een 8-tal van plantage „Wederzorg" ontvluchte Javanen..........	19,75
(Resolutie dd. 13 September 1906, nº. 10981.)	
Passagekosten naar Nederland van M. P. Lambach (zonder middel van bestaan)..........	150,00
Toegekende premies aan Sowhodurree nº. 929/*c* en Wongsowidjago nº. 66/S, tegen afstand hunnerzijds van het recht op vrijen terugvoer..........	200,00
(Resolutie dd. 27 Februari 1906, nº. 2634.) (Resolutie dd. 28 Februari 1906, nº. 2680.)	
Passagekosten naar Nederland van Reina J. Lubbers, weduwe van J. C. van Grafhorst, G. B. van Grafhorst, W. G. van Grafhorst en H. F. van Grafhorst	519,00
(Resolutie dd. 4 October 1906, nº. 13526.)	
Vergoeding aan Wong-A-Wa, voor het verloren gaan van een blik olie aan boord van het s.s. *Curaçao*, op 2 Februari 1906..........	3,00
(Resolutie dd. 6 April 1906, nº. 4140.)	
Huur van een lokaal voor de brandwacht gedurende drie maanden..........	60,00
(Resolutie dd. 6 Augustus 1906, nº. 9461.)	
Passagekosten naar Nederland van E. Polderman (zonder middel van bestaan)..........	153,00
Premie voor het dooden van een tijger te Coronie	5,00
(Resolutie dd. 3 October 1906, nº. 13488.)	
Uitgaven in verband met het doen van eenige astronomische plaatsbepalingen in Suriname door den luitenant ter zee 2de klasse P. A. van Rees en den adelborst 1ste klasse F. C. Kruys, ten behoeve van de uitgifte van domeingrond..........	967,00[5]
(Resolutie dd. 3 November 1906, nº. 14484.)	
Belooning aan den secretaris, toegevoegd aan de commissie voor de vraag, of verandering van de administratie der gouvernementsbedrijven wenschelijk is	300,00
(Resolutie dd. 26 Februari 1906, nº. 2553.) (Resolutie dd. 17 Maart 1906, nº. 3386.)	
Vergoeding aan J. E. Slengard, te Nickerie, wegens beschadigen van eenige stoelen op 17 September 1906 verzonden per een der koloniale vaartuigen	10,00
Premie aan Pateed 625/G uit de koloniale kas, welke immigrant vóór de oprichting van het Immigratiefonds is aangevoerd.......... f	100,00
Remuneratie aan L. Junker, wegens verrichte werkzaamheden in het 4de kwartaal 1905 en in 1906, te Nieuw-Amsterdam, ten behoeve van het Gouvernement	150,00
Vermoedelijk nog uit te geven..........	637,29[5]
Totaal.......... f	8678,84

In Nederland.

Reis- en verblijfkosten van den gepensionneerden West-Indischen ambtenaar D. J. M. van Kesteren, wegens het houden van besprekingen in verband met de voorbereidingen tot de invoering van eene Comptabiliteitswet .... f	5,96
Passagekosten naar Suriname, per s.s. *Prins Willem III*, van den behoeftige Friedrich Hamen..........	104,00
Als voren per s.s. *Prins Frederik Hendrik*, van den behoeftige W. K. Baal..........	104,00
Vracht per spoor en assurantiekosten van een vaatje versleten zilveren pasmunt, en het lichten van een inkomend paspoort voor dat vaatje specie	3,63
Premie van assurantie, poliskosten en andere onkosten, in verband met de verzending van een vat kwartjes en dubbeltjes per s.s. *Prins Willem V* naar Suriname	73,73
Toelage en reis- en verblijfkosten, over September t/m. December, aan J. C. M. S. Conradi, postdirecteur te Paramaribo en directeur der koloniale postspaarbank van Suriname, met verlof, te werk gesteld om zich op de hoogte te stellen van de aan zijne betrekking verbonden werkzaamheden..........	297,75[5]
Honorarium van N. J. Singels, directeur van de gemeentelijke electrische centrale te 's Gravenhage, voor het opmaken van een ontwerp voor electrische verlichting van Paramaribo..........	1000,00
Toelage en reis- en verblijfkosten, van af 16 September tot en met ultimo December 1906, aan C. van Wachem, 1ste-machinist bij de koloniale vaartuigen in Suriname, belast met het verzamelen van gegevens omtrent samenstelling en behandeling van en het varen met motorbooten..........	247,15
Kosten van het zetwerk voor het drukken van een extract uit het advies van den Gouverneur van Suriname, nopens het rapport van de Surinaamsche commissie over de oprichting van eene centrale suikerfabriek in Suriname..........	30,06
Totaal.......... f	1866,18[5]

[273. — 12.] (1)

RAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN van de kolonie Suriname dienst 1908.

MIDDELEN EN INKOMSTEN.

A. *Directe en indirecte belastingen.*

		Geraamd bedrag.
a.	Inkomstenbelasting	f 68 000,00
b.	Belasting op de huurwaarde van huizen te Paramaribo en te Nieuw-Nickerie	43 000,00
c.	Paardengeld	300,00
d.	Accijns op het binnenlandsch gedistilleerd	135 000,00
e.	Invoerrechten	1 240 000,00
f.	Belasting op goud	80 000,00
g.	Belasting op lucifers	12 000,00
h.	Weeg-, rooi- en bergloonen en entrepotrechten	4 500,00
i.	Zegelrechten	50 000,00
k.	Geneeskundige belasting	36 000,00
l.	Successie- en overgangsrechten	5 000,00
m.	Begrafenisrechten	1 000,00
n.	Recht op verlotingen	100,00
o.	Opbrengst van de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (Hendrikschool)	17 000,00
p.	Opbrengst van de tweede gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (van Sypesteynschool)	9 000,00
q.	Opbrengst van de normaalschool tot opleiding van onderwijzers	1 800,00
r.	Opbrengst van den landbouwcursus	375,00
s.	Opbrengst van de geneeskundige school	3 000,00
t.	Hondenbelasting	2 100,00

B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*

		Geraamd bedrag.
a.	Passage- en vrachtgelden voor het vervoer met de koloniale vaartuigen	f 110 000,00
b.	Als voren per kolonialen spoorweg, alsmede van den barkassendienst, aansluitende aan den spoorweg	97 900,00
c.	Opbrengst van het recht op verlofbewijzen tot verkoop van gedistilleerd	33 000,00
d.	Opbrengst van de posterij	28 000,00
e.	Opbrengst van de telephoon	9 500,00
f.	Opbrengst van het abattoir	11 000,00
g.	Opbrengst van huren, erfpachten, verkoopingen van domeinen en afkoop van zakelijke rechten	20 000,00
h.	Vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van balata op domeingrond en retributie op balata, verkregen op domeingrond	43 000,00
i.	Vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen op domeingrond	f 95 000,00
j.	Landtaxen of akkergelden	9 000,00
k.	Inhoudingen (korting en storting) voor pensioen	96 000,00
l.	Renten van de kapitalen, afkomstig van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds	*Memorie.*
m.	Terugbetaling van voorschotten en rente voor deze	20 000,00
n.	Boeten, opbrengst van verbeurdverklaringen en terugbetaling van voorloopig betaalde justitie- en proceskosten	5 500,00
o.	Griffierechten, te verantwoorden aan de koloniale kas	1 300,00
p.	Salarissen van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	2 100,00
q.	Leges te heffen ter gouvernements-secretarie	4 500,00
r.	Ontvangsten van den secretaris der geneeskundige commissie	400,00
s.	Justeerloonen van den ijker	250,00
t.	Opbrengst der scheepvaart-emolumenten	3 100,00
u.	Restitutie der kosten voor het gebruik en het verhuren van gereedschappen, werktuigen en verbruikte materialen van het departement der koloniale vaartuigen ten behoeve van anderen, mitsgaders ontvangen gelden wegens verkochte materialen en steenkolen, voor toegangskaartjes tot den kolonialen afvaartsteiger, en wegens het verhuren van vaartuigen van genoemd departement	3 500,00
v.	De helft van het werkloon der gevangenen	200,00
w.	Agio op verkochte gouvernements-wissels	*Memorie.*
x.	Eindtaxes van de Compagnie française des cables télégraphiques	600,00
ij.	Opbrengst van port d'armes	2 000,00
z.	Opbrengst van de gouvernements-stalweiden	750,00
aa.	Opbrengst van marktvergunningen	7 500,00
bb.	Opbrengst van aan particulieren verhuurde winkelgebouwen en bakkerijen op gouvernementsvestigingsplaatsen	1 200,00
cc.	Aandeel der eigenaren van plantages in het district Beneden-Commewijne in de kosten van onderhoud van den rijweg van Nieuw-Amsterdam naar Spieringshoek	1 500,00
dd.	Ontvangsten uit de proef-bosschexploitatie	13 300,00
ee.	Opbrengst van de geldleening voor productieve werken	184 000,00

(1) N°. 10 en 11, staten van pensioenen van burgerlijke ambtenaren en van weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren, alle ten laste der kolonie Suriname, zijn *niet gedrukt*, maar ter griffie nedergelegd ter inzage van de leden.

ff.	Overschrijving van een bedrag in 1906 ontvangen, doch niet besteed voor productieve werken	f	21 600,00
gg.	Opbrengst van de tijdelijke geldleening		300 000,00
hh.	Opbrengst van den verkoop van het stoomschip Curaçao		100 000,00
ii.	Ontvangsten uit de bacovencultuur tot dekking van de rente en aflossing van de voor die cultuur uitgegeven serieën van de geldleening voor productieve werken		32 410,00
kk.	Verdere ontvangsten uit de bacovencultuur, te bestemmen ter bestrijding van andere uitgaven ten behoeve van die cultuur		467 590,00
ll.	Bijdragen van belanghebbenden in de jaarlijksche kosten van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen		5 000,00
mm.	Hetgeen van den Staat wordt geleend tot het aanleggen van een spoorweg van Parimaribo tot aan Dam aan de Sarakreek en het verrichten eener exploratie in en buiten het Lawagebied		625 000,00
nn.	Opbrengst van de activa der Maatschappij Suriname		*Memorie.*
oo.	Gelden door het departement der koloniale spoorwegen ontvangen voor verkochte materialen enz. en voor het verhuren van gereedschappen, werktuigen, lokalen, enz.		1 500,00
pp.	Opbrengst van door het departement der koloniale spoorwegen te verkoopen brandhout en zand	f	100,00
qq.	Teruggave van de uit de koloniale kas bestreden kosten ten behoeve van de koloniale postspaarbank		3 830,00
rr.	Opbrengst van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen...		100,00
ss.	Opbrengst van door den cultuurtuin te verkoopen zaden, planten, enz.		2 500,00
tt.	Verschillende ontvangsten		3 500,00
		f	4 075 405,00
	Af wegens overschrijving op een volgend dienstjaar		44 990,00
		f	4 030 415,00
C.	*Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale geldmiddelen*		849 927,00
		f	4 880 342,00

[273. — 13.]

TOELICHTING

TOT DE

RAMING DER MIDDELEN EN INKOMSTEN

VAN DE

KOLONIE SURINAME

VOOR HET DIENSTJAAR

1908.

MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Geraamd voor 1907.	Opbrengst in 1906.
A. Directe en indirecte belastingen.			
a. Inkomstenbelasting (1)	f 68 000,00	f 55 000,00	f 67 754,00
		(2) 26 000,00	(2) 32 500,00
b. Belasting op de huurwaarde van huizen te Paramaribo en te Nieuw-Nickerie (3)	43 000,00	43 000,00	40 399,00
c. Paardengeld	300,00	300,00	300,00
d. Accijns op het binnenlandsch gedistilleerd (4)	135 000,00	140 000,00	127 387,00
e. Invoerrechten (5)	1 240 000,00	1 140 000,00	1 073 821,00
			(6) 21 602,00
f. Belasting op goud (7)	80 000,00	75 000,00	84 945,00
g. Belasting op lucifers (8)	12 000,00		
h. Weeg-, rooi- en bergloonen en entrepotrechten (9)	4 500,00	7 500,00	4 500,00
i. Zegelrechten (10)	50 000,00	50 000,00	52 100,00
k. Geneeskundige belasting (11)	36 000,00	36 000,00	33 559,00
l. Successie- en overgangsrechten (12)	5 000,00	5 000,00	10 044,00
m. Begrafenisrechten	1 000,00	1 000,00	1 170,00
n. Recht op verlotingen	100,00	100,00	
o. Opbrengst van de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (Hendrikschool) (13)	17 000,00	14 000,00	15 011,00
p. Opbrengst van de 2de gouvernementsschool voor uitgebreid lager onderwijs (van Sypesteynschool)	9 000,00	9 000,00	8 734,00

Verschil tusschen de raming voor 1908 en de opbrengst in 1906.	
Meer.	Minder.
f 246,00	
	f 32 500,00
2 601,00	
7 613,00	
166 179,00	
	21 602,00
	4 945,00
12 000,00	
	2 100,00
2 441,00	
	5 044,00
	170,00
100,00	
1 989,00	
266,00	

TOELICHTINGEN.

(1) In verband met de opbrengst in 1906 wordt het bedrag der raming verhoogd en gesteld op f 68 000. In de opbrengst van dit middel in 1906 is begrepen een bedrag van f 65 899 wegens over dat jaar verschuldigde belasting, dus onder vigueur der op 1 Januari 1906 in werking getreden verordening op de inkomstenbelasting.

(2) Geraamd en opgebracht wegens patentrecht (zie noot 20).

(3) Het bedrag der raming wordt behouden, in verband met de opbrengst in 1904 en 1905 ten bedrage van respectievelijk f 47 809 en f 45 971. De lagere opbrengst van 1906 is ten deele een gevolg van de late vaststelling van het kohier over 1906—1908. Die vaststelling had eerst den 15den October 1906 plaats.

(4) De opbrengst van dit middel bedroeg in de laatste drie jaren respectievelijk f 154 500, f 138 580 en f 127 387. De verminderde opbrengst is ten deele een gevolg van de algemeene malaise in de laatste jaren, voor een ander deel moet zij worden toegeschreven aan het toenemend gebruik van andere dranken. Zij wordt verder veroorzaakt doordien door het gebruik van verbeterde werktuigen het verlies van de stylers op het geproduceerde gedistilleerd minder bedraagt dan de 2 pct. korting die zij krachtens de accijnsverordening op de productie genieten en zij daardoor eene zekere hoeveelheid gedistilleerd in het verkeer kunnen brengen zonder betaling van den accijns. In verband met het voornemen om de bedoelde korting te verminderen, wordt de raming van dit middel voor 1908 gesteld op f 135 000.

(5) De opbrengst van dit middel bedroeg in de laatste drie jaren respectievelijk f 1 145 570, f 1 099 733 en f 1 073 821, of gemiddeld f 1 106 375. In 1907 zullen worden aangevoerd ruim 2000 immigranten en in 1908 vermoedelijk een gelijk getal, terwijl verwacht wordt dat in die twee jaren te zamen 300 à 400 immigranten naar hun geboorteland zullen terugkeeren. In verband met deze vermeerdering der bevolking en het meerder vertier dat in het algemeen als gevolg van de bacovencultuur verwacht wordt, zou de raming, zonder verhooging der belasting, gesteld kunnen worden op f 1 130 000. Van de te gelijk met deze begrooting ingediende verordening tot verhooging van het tarief van invoerrechten, waarvan eene vermeerderde opbrengst van circa f 110 000 wordt verwacht, wordt de opbrengst van dit middel voor 1908 geraamd op f 1 240 000.

(6) Dit bedrag is in 1906 ontvangen voor 2 opcenten op het middel invoerrechten.

(7) De opbrengst van dit middel is in de laatste jaren geregeld gestegen. Verdere uitbreiding van de onderhuur, die hiervan de oorzaak is, laat zich, in verband met de weinige beschikbare werkkrachten, niet verwachten. De goudproductie die in 1906 ruim 1188 K.G. bedroeg, overtrof die van alle vorige jaren. Verdere stijging is niet uitgesloten, maar het komt niet voorzichtig voor daarop bij de raming te rekenen. Deze is daarom gesteld op f 80 000, zijnde ongeveer f 5000 minder dan de opbrengst in 1906 en f 5000 meer dan de raming voor 1907.

(8) Zie § 1 van de Memorie van Toelichting van den Gouverneur.

(9) Met het oog op de opbrengst in 1906 wordt de raming gesteld op f 4500. Sedert de aflading van landbouwproducten niet meer aan den algemeenen steiger plaats vindt en door den meer normalen invoer, waardoor de aangevoerde goederen meer geregeld en direct in het vrije verkeer worden gebracht, werden in 1906 minder goederen ter weging en berging of voor opslag in het entrepot aangegeven dan in vorige jaren.

(10) De raming wordt behouden, in verband met de opbrengst in de laatste drie jaren, bedragende respectievelijk f 48 769, f 46 045 en f 52 100.

(11) In 1906 werd ontvangen:

over dat dienstjaar	f	21 892
en over vorige dienstjaren		11 667
	f	33 559

Het kohiercijfer voor 1906 bedroeg f 30 564. In verband met de uitoefening van de bacovencultuur, waardoor het aantal hectaren in cultuur op sommige plantages belangrijk grooter wordt, wordt het bedrag der raming behouden.

(12) De raming wordt behouden, in verband met de opbrengst in de laatste drie jaren, zijnde respectievelijk f 3400, f 3212, en f 10 044.

(13) In verband met de toeneming van het getal leerlingen op de Hendrikschool, het hooger schoolgeld dat voor de 6de en 7de klasse zal bepaald worden en de stichting van eene 8ste klasse, wordt de raming gesteld op f 17 000.

MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Geraamd voor 1907.	Opbrengst in 1906.
q. Opbrengst van de normaalschool tot opleiding van onderwijzers (14). . .	f 1 800,00	f 300,00	
r. Opbrengst van een landbouwcursus (15)	375,00	500,00	(15)
s. Opbrengst van de geneeskundige school (16)	3 000,00	600,00	f 1 362,00
t. Hondenbelasting (17)	2 100,00	2 500,00	1 948,00
B. Inkomsten van onderscheiden aard.			
a. Passage- en vrachtgelden voor het vervoer met de koloniale vaartuigen (18)	110 000,00	97 000,00	106 288,00
b. Als voren per kolonialen spoorweg, alsmede van den barkassendienst, aansluitende aan den spoorweg (19)	97 900,00	120 000,00	67 671,00
c. Opbrengst van het recht op verlofbewijzen tot verkoop van gedistilleerd (20)	33 000,00		
d. Opbrengst van de posterij (21)	28 000,00	31 000,00	26 337,00
e. Opbrengst van de telephoon (22).	9 500,00	7 000,00	7 191,00
f. Opbrengst van het abattoir (23)	11 000,00	10 000,00	6 005,00
g. Opbrengst van huren, erfpachten, verkoopingen van domeinen en afkoop van zakelijke rechten (24)	20 000,00	23 000,00	16 508,00
h. Vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van balata op domeingrond en retributie op balata, verkregen op domeingrond (25)	43 000,00	35 000,00	43 617,00
i. Vergunnings- en concessierechten tot het ontginnen van delfstoffen op domeingrond (26).	95 000,00	90 000,00	93 778,00
j. Landtaxen of akkergelden (27)	9 000,00	9 000,00	7 483,00
k. Inhoudingen (korting en storting) voor pensioen (28)	96 000,00	94 000,00	99 052,00
l. Renten van de kapitalen, afkomstig van het opgeheven West-Indische pensioenfonds (29)	*Memorie.*		592,00
m. Terugbetaling van voorschotten en rente voor deze (30)	20 000,00	20 000,00	12 920,00
		(31) 2 000,00	(31) 2 282,00
n. Boeten, opbrengst van verbeurdverklaringen en terugbetaling van voorloopig betaalde justitie- en proceskosten	5 500,00	5 500,00	5 352,00
o. Griffierechten, te verantwoorden aan de koloniale kas	1 300,00	1 300,00	1 226,00
p. Salarissen van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	2 100,00	2 100,00	2 216,00
q. Leges te heffen ter Gouvernement-secretarie	4 500,00	4 500,00	4 626,00
r. Ontvangsten van den secretaris der geneeskundige commissie	400,00	400,00	725,00
s. Justeerloonen van den ijker	250,00	250,00	326,00
		(32) 350,00	(32) 372,00
t. Opbrengst der scheepvaartemolumenten	3 100,00	3 100,00	

Verschil tusschen de raming voor 1908 en de opbrengst in 1906. Meer.	Minder.
f 1 800,00	
375,00	
1 638,00	
152,00	
3 712,00	
30 229,00	
33 000,00	
1 663,00	
2 309,00	
4 995,00	
3 492,00	
	f 617,00
1 222,00	
1 517,00	
	3 052,00
	592,00
7 080,00	
	2 282,00
148,00	
74,00	
	116,00
	126,00
	325,00
	76,00
	372,00
3 100,00	

TOELICHTINGEN.

(14) Op de vorige begrooting werd voor 2 maanden gerekend op f 300; thans wordt naar dien maatstaf voor een geheel jaar f 1800 geraamd.

(15) Bij de raming is er op gerekend dat aan den cursus, die in 1908 zal gehouden worden 15 planters zullen deelnemen.
De opbrengst van 1906, ten bedrage van f 625, is verantwoord onder de „Verschillende ontvangsten".

(16) Het aantal betalende leerlingen in 1908 wordt geraamd op 10. (Zie ook de memorie van toelichting van den Gouverneur ad art. 85).

(17) In verband met de opbrengst in 1905 en 1906, die respectievelijk f 2237 en f 1948 bedroeg, wordt de raming verminderd en gesteld op f 2100.

(18) Het bedrag der raming wordt verhoogd, in verband met de opbrengst in 1906 en het toenemend passagiersvervoer ten gevolge van de bacovencultuur.

(19) In verband met de gewijzigde vooruitzichten wordt de raming verminderd. (Zie ook de memorie van toelichting van den Gouverneur.)

(20) In verband met de verordening van 24 December 1906 (G. B. n°. 52) wordt voor 1908 dit middel, dat vroeger „patentrecht", werd genoemd, opgenomen onder de rubriek „Inkomsten van onderscheiden aard". De raming wordt gesteld op f 33 000, in verband met de opbrengst in 1906 van het middel „patentrecht" dat f 32 500, bedroeg. (Zie ook noot 2).

(21) In verband met de opbrengst in de laatste drie jaren, bedragende respectievelijk f 31 592, f 30 293 en f 26 337, wordt de raming gesteld op f 28 000.

(22) In het bedrag van de raming is begrepen eene som van f 2500, voor „restitutie van kosten van materieel enz. bij het tot stand brengen van aansluitingen van particulieren aan gouvernementstelephoonlijnen" (zie noot 31). Deze restitutie, die op de vorige begrooting als een afzonderlijk middel was uitgetrokken, is eigenlijk „opbrengst van de telephoon". De uitgaven voor de bedoelde aansluitingen zijn ook gevoegd bij de gewone uitgaven voor de telephoon. Vgl. noot 203 van den uitgewerkten en toelichtenden staat). De raming is verhoogd met f 500, wegens vermeerdering van het aantal aansluitingen aan het gouvernementstelephoonnet.

(23) Referte aan de Memorie van Toelichting, behoorende bij de begrooting voor 1907 ad artikel 80.
De raming is verhoogd met f 1000, in verband met de opbrengst in de laatste drie jaren van het keur- en het slachtgeld (die thans beide in de koloniale kas worden gestort), bedragende respectievelijk f 9285, f 9933 en f 10 993.

(24) Het bedrag der raming van dit middel wordt gesteld op f 20 000, in verband met de opbrengst in 1905 en 1906, die respectievelijk f 19 935 en f 16 508 bedroeg.
In verband met de aanwijzing bij verordening van 21 April 1906 (G. B. n°. 36) van ambtenaren voor de invordering van alle belastingen en voor de vervolging deswege, mag verwacht worden dat de betalingen meer geregeld zullen geschieden dan tot dusver het geval was. Het bedrag der raming wordt daarom hooger gesteld dan de opbrengst in 1906.

(25) De raming wordt gesteld op f 43 000, in verband met de opbrengst in 1906 en de verbeterde balataprijzen, waardoor de vermindering van de retributie op het verkregen product van 10 cent tot 5 cent sedert 1 Januari 1907 is vervallen en van dien datum af dus 10 cent per kilogram wordt betaald.

(26) Het bedrag der raming voor 1908 wordt gesteld op f 95 000, in verband met de opbrengst in 1906.

(27) Referte aan de toelichting bij huren (noot 24).

(28) In verband met de opbrengst in 1906 wordt de raming gesteld op f 96 000.

(29) Het is thans niet met zekerheid te bepalen welk bedrag van de kapitalen afkomstig van het voormalig West-Indisch pensioenfonds in 1908 nog beschikbaar zal zijn. Daarom wordt deze rentepost voor „Memorie" geraamd.

(30) Hoewel de opbrengst in 1906 belangrijk beneden de raming voor 1907 is gebleven, wordt voor 1908 die raming toch behouden, in verband met de verbeterde invordering van dit middel door de verordening van 21 April 1906 (G. B. n°. 31).

(31) Geraamd en ontvangen voor „restitutie van kosten van materieel enz. bij het tot stand brengen van aansluitingen van particulieren aan gouvernementstelephoonlijnen". (Zie noot 22).

(32) Geraamd en ontvangen voor opbrengst van scheepvaartformulieren. Daar volgens de bepalingen van de aanhangige scheepvaartverordening deze formulieren niet meer door de administratie worden verkocht, vervalt dit middel voor 1908.

MIDDELEN EN INKOMSTEN.	Raming voor 1908.	Geraamd voor 1907.	Opbrengst in 1906.
u. Restitutie der kosten voor het gebruik en het verhuren van gereedschappen, werktuigen en verbruikte materialen van het departement der koloniale vaartuigen ten behoeve van anderen, mitsgaders ontvangen gelden wegens verkochte materialen en steenkolen voor toegangskaartjes tot den kolonialen afvaartsteiger en wegens het verhuren van vaartuigen van genoemd departement (33)	f 3 500,00	f 2 500,00	f 2 639,00
			(34) 725,00
v. De helft van het werkloon der gevangenen	200,00	200,00	179,00
w. Agio op verkochte gouvernements-wissels (35)	*Memorie.*	1 250,00	815,00
x. Eindtaxes van de Compagnie française des cables télégraphique	600,00	600,00	574,00
ij. Opbrengst van port-d'armes	2 000,00	2 000,00	2 175 00
z. Opbrengst van de gouvernements-stalweiden (36)	750,00	1 000,00	746,00
aa. Opbrengst van marktvergunningen (37)	7 500,00	6 400,00	6 736,00
bb. Opbrengst van aan particulieren verhuurde winkelgebouwen en bakkerijen op gouvernements-vestigingsplaatsen (38)	1 200,00	1 550,00	1 220,00
cc. Aandeel der eigenaren van plantages in het district Beneden-Commewijne in de kosten van onderhoud van den rijweg van Nieuw-Amsterdam naar Spieringshoek (39)	1 500,00	1 100,00	264,00
dd. Ontvangsten uit de proefboschexploitatie (40)	13 300,00		
ee. Opbrengst van de leening voor productieve werken (41)	184 000,00	568 500,00	275 45,800
ff. Overschrijving van een bedrag in 1906 ontvangen, doch niet besteed voor productieve werken (41)	21 600,00	*Memorie.*	6,00
gg. Opbrengst van de tijdelijke geldleening (42)	300 000,00		
hh. Opbrengst van den verkoop van het stoomschip *Curaçao* (43)	100 000,00		
ii. Ontvangsten uit de bacovencultuur tot dekking van de rente en aflossing van de voor die cultuur uitgegeven serieën van de geldleening voor productieve werken (44)	32 410,00		
kk. Verdere ontvangsten uit de bacovencultuur, te bestemmen ter bestrijding van andere uitgaven ten behoeve van die cultuur (44)	467 590,00		
ll. Bijdragen van belanghebbenden in de jaarlijksche kosten van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen (45)	5 000,00	5 000,00	3 738,00
mm. Hetgeen van den Staat wordt geleend tot het aanleggen van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek en het verrichten van eene exploratie in en buiten het Lawagebied	625 000,00	750 000,00	(46) 1 070 109,00
nn. Opbrengst van de activa der Maatschappij Suriname	*Memorie.*	*Memorie.*	
oo. Gelden door het departement der koloniale spoorwegen ontvangen voor verkochte materialen, enz. en voor het verhuren van gereedschappen, werktuigen, lokalen, enz.	1 500,00	1 500,00	1 235,00
pp. Opbrengst van door het departement der koloniale spoorwegen te verkoopen brandhout en zand (47)	100,00	500,00	335,00
qq. Teruggave van de uit de koloniale kas bestreden kosten ten behoeve van de koloniale postspaarbank (48)	3 830,00	3 830,00	3 684,00
rr. Opbrengst van het laboratorium voor plant- en scheikundige onderzoekingen (49)	100,00	100,00	
ss. Opbrengst van door den cultuurtuin te verkoopen zaden, planten, enz. (50)	2 500,00	1 500,00	
tt. Verschillende ontvangsten	3 500,00	3 500,00	8 609,00
	f 4 075 405,00	f 3 512 330,00	f 3 460 950,00
Af wegens overschrijving op een volgend dienstjaar (51)	44 990,00	19 000,00	21 601,00
	f 4 030 415,00	f 3 493 330,00	f 3 439 349,00
C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale geldmiddelen	849 927,00	982 300,36	690 674,00
	f 4 880,342,00	f 4 475 630,36	f 4 130 023,00

Verschil tusschen de raming voor 1908 en de opbrengst in 1906. Meer.	Minder.	TOELICHTINGEN.
		(33) In verband met de toename van huur van werktuigen en gereedschappen en verhooging van het aantal percenten, dat gewoonlijk berekend wordt bij het overdoen van goederen aan particulieren wordt de raming verhoogd.
f 861,00		(34) In 1906 ontvangen voor sleeploon van vaartuigen.
	f 725,00	(35) De opbrengst van dit middel wordt voor 1908 voor „Memorie" uitgetrokken, daar volgens het thans geldende contract met de Surinaamsche Bank voor den koop van gouvernementswissels geen agio wordt verkregen.
21,00		
	815,00	
		(36) In verband met de opbrengst in 1906 wordt de raming verminderd.
26,00		
	175,00	(37) De opbrengst van dit middel is voortdurend stijgende. Zij bedroeg in de laatste drie jaren respectievelijk f 5937, f 6426, en f 6736. In verband met deze stijging wordt de raming voor 1908 gesteld op f 75 00.
4,00		
764,00		
		(38) Het bedrag der raming voor 1908 wordt ongeveer gelijk gesteld aan de opbrengst in 1906.
	20,00	
		(39) Voor 1907 is de bijdrage bepaald op f 1500. Voor 1908 wordt hetzelfde bedrag geraamd.
		(40) Zie bijlage K van de Memorie van Toelichting.
1 236,00		
13 300,00		(41) Er wordt gerekend op de uitgifte van 2 serieën der geldleening tegen den koers van 92 pct. (Zie ook de memorie van toelichting van den Gouverneur ad art. 115 juncto art. 58).
	91 458,00	
		(42) Gerekend wordt op de uitgifte van drie serieën, waarvan de opbrengst op f 300 000 geschat wordt.
21 594,00		
300 000,00		
		(43) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur, ad artt. 118, 119, 120 en 122.
100 000,00		
		(44) Zie de memorie van toelichting van den Gouverneur, ad artt. 115 juncto art. 58.
32 410,00		(45) Het bedrag der raming wordt behouden (referte aan de toelichting bij geneeskundige belasting, (noot 11).
467 590,00		(46) Dit bedrag is bij raming opgenomen.
1 262,00		(47) Van dit middel wordt in 1908 eene opbrengst van slechts f 100 verwacht. In 1906 zijn er ontvangsten geweest, waarop vooralsnog voor 1908 niet valt te rekenen.
		(48) Het bedrag der raming van dit middel stemt overeen met het bedrag dat op de ontwerp-begrooting voor 1908 onder art. 49 is geraamd voor uitgaven voor de koloniale postspaarbank.
	445 109,00	
		(49) De opbrengst van dit middel in 1906, ten bedrage van f 89, is verantwoord onder de „Verschillende ontvangsten".
265,00		
		(50) De raming wordt gesteld op f 2500, in verband met de opbrengst in 1905 en 1906, die respectievelijk f 2161 en f 4367 bedroeg. Deze bedragen zijn verantwoord onder de „Verschillende ontvangsten".
	235,00	
146,00		(51) Van het bedrag dat uit de tijdelijke geldleening in 1908 zal worden verkregen, is eene som van f 26 800 niet benoodigd, terwijl van de opbrengst van de twee in 1908 uit te geven serieën van de leening voor buitengewone productieve werken, een bedrag van f 18 190 ongebruikt zal blijven. Het totaal dezer bedragen moet op een volgend dienstjaar worden overgeschreven.
100,00		
2 500,00		
	5 109,00	
f 1 232 020,00	f 617 565,00	
23 389,00		
f 1 208 631,00	f 617 565,00	
159 253,00		
f 1 367 884,00	f 617 565,00	
f 750 319,00		

[273. — 14.]

STAAT van de middelen en inkomsten der kolonie Suriname over de jaren 1902—1906. (1)

MIDDELEN EN INKOMSTEN.	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.
Inkomstenbelasting	f 56 843	f 54 024	f 51 023	f 49 709	f 67 754
Patentrecht	26 605	25 237	27 344	24 987	32 500
Belasting op de huurwaarde van huizen enz.	43 642	38 511	47 809	45 971	40 399
Paardengeld	550	512	450	344	300
Accijns op het binnenlandsch gedistilleerd	157 108	168 382	154 500	138 580	127 387
Invoerrecht	1 177 074	1 184 717	1 145 570	1 099 733	1 073 821
2 opcenten op idem	—	—	—	15 425	21 602
Belasting op goud	42 690	49 046	57 427	76 516	84 945
Weeg-, rooi- en bergloonen, en entrepotrechten	6 883	6 717	8 698	7 211	4 500
Zegelrechten	51 204	56 472	48 769	46 016	52 100
Geneeskundige belasting	51 360	35 736	30 262	42 313	33 559
Successie- en overgangsrechten	17 021	8 221	3 400	3 212	10 044
Begrafenisrechten	1 316	1 319	1 199	1 006	1 170
Recht op verlotingen	57	10	40	125	—
Opbrengst van de Hendrikschool	23 098	17 897	14 268	13 606	15 011
Idem van de van Sypesteynschool	4 492	5 357	5 760	7 423	8 734
Idem van de geneeskundige school	1 650	450	600	150	1 362
Hondenbelasting	1 359	1 202	1 503	2 237	1 948
Passage- en vrachtgelden voor het vervoer met de koloniale vaartuigen	114 349	108 562	90 973	92 638	106 288
Als voren per koloniale spoorwegen	—	—	—	47 002	67 671
Opbrengst der posterij	33 505	29 974	31 592	30 203	26 337
Idem van de telephoon	6 542	6 669	6 998	6 691	7 191
Idem van het abattoir	4 794	5 009	5 118	5 571	6 005
Idem van huren, erfpachten, verkoopingen van domeinen en afkoop van zakelijke rechten	20 727	21 839	18 615	19 935	16 508
Concessie- en vergunningsrecht tot het ontginnen van balata op domeingrond	38 874	58 157	54 834	22 012	30 129
Als voren van delfstoffen	119 995	103 318	103 769	85 855	93 778
Retributie voor balata	—	—	—	11 296	13 488
Landtaxen of akkergelden	8 826	8 029	7 334	9 616	7 483
Inhoudingen (korting en storting) voor pensioen	88 449	91 078	98 097	100 901	99 052

(1) De cijfers over de jaren 1902 en 1903 zijn overgenomen van de koloniale rekeningen dier jaren. De cijfers over de jaren 1904, 1905 en 1906 zijn nog niet definitief vastgesteld.

MIDDELEN EN INKOMSTEN.	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.
Renten van de kapitalen afkomstig van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds. . .	f 1 221	f 4 232	f 4 232	f 2 025	(1) f 592
Terugbetaling van voorschotten	8 157	8 116	9 437	13 246	12 920
Restitutie van kosten van materieel enz. voor aansluitingen van particulieren aan gouvernements-telephoonlijnen	1 780	3 561	1 095	2 078	2 282
Boeten, opbrengst van verbeurdverklaringen en terugbetaling van voorloopig betaalde justitie- en proceskosten	5 689	5 574	4 884	6 065	5 352
Griffierechten, te verantwoorden aan de koloniale kas	1 313	1 530	1 328	1 329	1 226
Salarissen van den hypotheekbewaarder, te verantwoorden aan de koloniale kas	2 427	2 318	2 029	2 182	2 216
Leges, te heffen ter gouvernements-secretarie .	5 234	4 841	4 125	4 301	4 626
Ontvangsten van den secretaris der geneeskundige commissie.	255	1 335	80	295	725
Justeerloonen van den ijker.	250	262	288	275	326
Opbrengst van scheepvaart-formulieren. . . .	343	362	388	388	372
Restitutie der kosten voor het gebruik en het verhuren van gereedschappen, enz. van het departement der koloniale vaartuigen ten behoeve van anderen, mitsgaders ontvangen gelden wegens verkochte materialen en steenkolen en voor toegangskaartjes tot den kolonialen afvaartsteiger.	4 352	4 932	4 615	5 272	2 639
Sleeploon van vaartuigen door de stoomschepen van het departement der koloniale vaartuigen	1 006	245	100	219	725
De helft van het werkloon der gevangenen . .	155	113	107	137	179
Agio op verkochte gouvernementswissels . . .	—	—	4 087	3 132	815
Eindtaxes van de Compagnie française des cables télégraphiques	703	490	646	475	574
Opbrengst van port d'armes.	1 983	2 007	2 064	2 217	2 175
Idem van de gouvernements-stalweiden. . . .	909	982	1 010	761	746
Idem van marktvergunningen	5 916	5 516	5 937	6 426	6 736
Idem van aan particulieren verhuurde winkelgebouwen en bakkerijen op gouvernementsvestigingsplaatsen.	969	1 407	1 750	1 635	1 220
Aandeel der eigenaren van plantages in het district Beneden-Commewijne in de kosten van onderhoud van den rijweg van fort Nieuw-Amsterdam naar Spieringshoek.	1 725	2 082	1 115	1 438	264
Opbrengst van de geldleening voor productieve werken . . , ...	—	—	—	—	275 458
Realiseering ten behoeve van de productieve werken van de op de Grootboeken der Nederlandsche Werkelijke Schuld uitgezette kapitalen, afkomstig van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds	—	—	70 832	26 468	—
Overschrijving van een bedrag, in een vorig jaar ontvangen doch niet gebruikt voor productieve werken	45 804	103 036	23 266	78 806	6
Bijdragen van belanghebbenden in de jaarlijksche kosten van het laboratorium voor planten scheikundige onderzoekingen	—	—	2 477	5 843	3 738
Hetgeen van den Staat wordt geleend tot het aanleggen en exploiteeren van een spoorweg van Paramaribo naar het Lawagebied en het verrichten eener exploratie in het Lawagebied enz.	—	1 075 121	2 043 590	1 323 500	(2) 1 070 109

(1) Voor zoover in de kolonie bekend.

(2) Dit bedrag is bij raming opgenomen.

MIDDELEN EN INKOMSTEN.	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.
Opbrengst van de activa der Maatschappij Suriname	—	f 462	f 10 799	—	—
Gelden door het departement der koloniale spoorwegen ontvangen voor verkochte materialen, enz. en voor het verhuren van gereedschappen, werktuigen, lokalen, enz.. . . .	—	—	—	f 4 288	f 1 235
Opbrengst van door het departement der koloniale spoorwegen te verkoopen brandhout en zand.	—	—	—	—	335
Teruggave van de uit de koloniale kas bestreden kosten ten behoeve van de koloniale postspaarbank.	—	—	3 100	4 141	3 684
Verschillende ontvangsten	f 3 013	2 728	7 273	5 601	8 609
	f 2 192 127	f 3 317 697	f 4 226 606	f 3 508 857	f 3 460 950
Af: wegens overschrijving op een volgend dienstjaar	23 266	78 806	6	65	21 601
	f 2 168 861	f 3 238 891	f 4 226 600	f 3 508 792	f 3 439 349

273. — 15.

STAAT aantoonende hoeveel ter uitvoering van productieve werken is geleend, hoeveel er voor is uitgegeven en hoeveel ongebruikt is gebleven en op de volgende dienstjaren ter beschikking is gesteld.

Dienstjaar.	Nummers der uitgegeven serieën.	Nominaal bedrag der uitgegeven serieën.	Werkelijke opbrengst.	Verwerkt.	Onverwerkt gebleven en overgeschreven op volgende dienstjaren.	Het onverwerkt gebleven bedrag is overgeschreven op het dienstjaar.	*Aanmerkingen.*
1896	1 en 2	f 200 000,00	f 199 375,00	f 116 082,41^{5}	f 83 292,85^{5}	1898	
1897	3 „ 4	200 000,00	194 575,00	115 519,46^{5}	79 055,53^{5}	1899	
1898	5	100 000,00	94 625,00	135 584,01^{5}	42 333,57	1900	
1899	6	100 000,00	94 750,00	142 860,72	30 944,31^{5}	1901	
1900	„	—	(1) 100 066,37	96 595,72^{5}	45 804,21^{5}	1902	
1901	„	—	(1) 100 033,28	27 942,37^{5}	103 035,72	1903	
1902	„	—	(2) —	22 538,40^{5}	23 265,81	1904	
1903	„	—	(2) —	24 229,49	78 806,23	1905	
1904	„	—	(3) 70 831,67	94 091,30^{5}	6,17^{5}	1906	
1905	„	—	(3) 26 468,07^{5}	105 208,81^{5}	65,49	1907	
1906	7, 8 en 9	300 000,00	275 458,33	(4) 253 191,38^{5}			

(1) Dit bedrag werd ontvangen wegens realiseering van een gedeelte der kapitalen afkomstig van het opgeheven W.-I. pensioenfonds.

(2) De bedragen van f 45 804,21^{5} en f 103 035,72, die in 1900 en 1901 onverwerkt zijn gebleven, waren voldoende om respect. in 1902 en 1903 de uitgaven te bestrijden.

(3) De overschotten van den dienst 1902 en 1903 waren niet voldoende om resp. in 1904 en 1905 de toen gedane uitgaven te bestrijden, zoodat een gedeelte van de kapitalen; afkomstig van het voormalig W.-I. pensioenfonds, gerealiseerd moest worden.

(4) t. w.:
Voor de bacovencultuur f144 328,33^{5}
Voor andere P. W. . 108 863,05
f 253 191,38^{5}

[273. — 16.]

VERSLAG over de buitengewone productieve werken over 1906.

Ter voldoening aan artikel 11 der verordening van 9 November 1894 tot het aangaan van eene geldleening voor productieve werken (*Gouvernementsblad* 1896 n°. 11) wordt hierbij aangeboden het verslag betreffende de ontvangsten en uitgaven voor die werken.

Voor 1906 was beschikbaar:

Saldo van den dienst 1904 . . . . f	6,17[5]
Opbrengst van 3 serieën der leening	275 458,33
Totaal . . .	f 275 464,50[5]

De uitgaven voor de buitengewone productieve werken, buiten die voor de bacovencultuur, hebben bedragen f 108 863,05, waarvan eene specificatie hieronder volgt.

Betreffende het verkeer door de sluizen op Beekhuizen en te Uitkijk worden de volgende opgaven verstrekt:

Schuttingen.

Stoombar-kassen.	Ponten.	Tent-booten.	Visschers-booten.	Zeilvaar-tuigen.	Corjalen.	Hout-vlotten.	Totaal.
Beekhuizen.							
398	91	2286	6610	6	4419	689	14499
Uitkijk.							
480	46	2350	6248	9	4497	598	14228

Het geheele verkeer door het kanaal en de Wanica bedroeg volgens de aangehouden statistieken:

Stoombar-kassen.	Ponten.	Tent-booten.	Visschers-booten.	Zeilvaar-tuigen.	Corjalen	Hout-vlotten.	Totaal.
Beekhuizen.							
464	117	2617	7719	9	5231	859	17016
Uitkijk.							
551	58	2749	7409	10	5387	838	17002

Wegens reparatie aan den baggermolen kon met dezen niet het geheele jaar worden gewerkt. Dientengevolge werd eene lengte van slechts 817 M. opgebaggerd.

In de maand October is er onderloopsheid geconstateerd van de sluis te Beekhuizen. Maatregelen tot bestrijding daarvan zullen genomen worden, zoodra een in Europa besteld duikertoestel zal zijn ontvangen.

Uit in den regentijd gedane waarnemingen bleek, dat een der dammen van den Saramaccapolder verzwaring en verhooging behoefde, welk werk op enkele zeer ondergeschikte aanvullingen na gereed is gekomen.

Het werk aan den Saramaccapolder werd met de beschikbare arbeidskrachten voortgezet.

Voor den dam aan de Noordzijde is het tracé geheel opengekapt, terwijl van den dam zelf ongeveer $4^1/_2$ K. M. gereed is.

In de tracé's van bijna alle leidingen, is het bosch reeds geveld.

Verder zijn eenige leidingen geheel en weer andere gedeeltelijk voltooid.

UITGAVEN voor buitengewone productieve werken, dienst 1906, buiten die voor de bacovencultuur.

OMSCHRIJVING.		Specificatie.		Totalen.
Sluis Dominékreek op Beekhuizen.				
Arbeidsloonen, diversen	f	5 711,48[5]		
Materialen		2 581,92[5]		
Gereedschappen		98,95		
Bureaubehoeften, gedrukten enz.		232,73[5]		
Verlichting van het sluisterrein		143,36		
Diversen		135,15		
	f	8 903,60[5]		
Traktement opzichter Nijssen		141,66		
Toelage op traktement chef		493,75		
			f	9 539,01[5]
Sluis Wanica te Uitkijk.				
Arbeidsloonen, diversen	f	3 669,43		
Materialen		589,34[5]		
Gereedschappen		9,90		
Bureaubehoeften, gedrukten enz.		244,43[5]		
Verlichting van het sluisterrein		146,55		
Diversen		25,55		
	f	4 684,91		
Traktement opzichter Nijssen		250,00		
Toelage op traktement chef		200,00		
				5 134,91
Opnemingen en projectiewerk.				
Arbeidsloonen, diversen	f	1 767,65		
Gereedschappen		32,30		
Materialen		125,88		
Gedrukten, enz.		15,46		
Geneeskundige behandeling opzichter		32,89[5]		
Diversen		13,05		
	f	1 987,23[5]		
Traktement ingenieur Streiff		74,45		
Toelage op traktement chef		200,00		
				2 261,68[5]
Onderhoud van het kanaal van Saramacca.				
Arbeidsloonen, diversen				664,08
Baggerwerk.				
Arbeidsloonen, diversen	f	2 217,44		
Materialen		322,65		
Vergoeding voor het opspuiten van baggerspecie op den wal		2 000,00		
Diversen		6,00		
	f	4 546,09		
Toelage op traktement chef		300,00		
				4 846,09

OMSCHRIJVING.	Specificatie.	Totalen.
Verzwaren en verhoogen van dam VI—VIII.		
Arbeidsloon, diversen	f 22 440,35[5]	
Materialen	75,72	
Gereedschappen	8,70	
Geneesmiddelen	17,00	
Toelage betaalmeester	47,50	
	f 22 589,27[5]	
Traktement ingenieur Streiff	1 200,00	
„ opzichter Toussaint	1 025,00	
Toelage op traktement chef	600,00	
		f 25 414,27[5]
Saramaccapolder.		
Arbeidsloon aan dam aanleg en leidingen	f 52 989,89[5]	
Instrumenten	278,16	
Diversen	55,30	
	f 53 323,35[5]	
Traktement opzichter Nijssen	1 685,00	
„ „ Nieuwenhuis	20,00	
„ „ Schotel	275,00	
„ „ Toussaint	83,33	
„ ingenieur Streiff	2 500,00	
Toelage op traktement chef	2 000,00	
		59 886,68[5]
Uitzetten van de grenzen van particuliere perceelen vallende in den ontworpen Saramaccapolder.		
Opmetingen	f 608,60	
Materialen	46,96	
Arbeidsloonen	450,25	
Diversen	10,50	
		1 116,31
Totaal Generaal		f 108 863,05

Ten aanzien van de ontvangsten en uitgaven voor de bacovencultuur wordt verwezen naar § 3 van de Memorie van Toelichting en de toelichting ad art. 115 juncto art. 58.

[273. — 17.]

ALGEMEEN OVERZICHT

VAN DE

INKOMSTEN EN UITGAVEN

VAN HET

IMMIGRATIEFONDS

sedert de oprichting van dat fonds (1 Januari 1880) tot en met ultimo December 1906.

1880	Saldo van de geldleening van 1874 ter bevordering der immigratie ingeschreven op serie A	f 300 000,00	
	Af: betaalde premiën en kosten van 1874 t/m 1879	205 285,68[5]	
			f 94 714,31[5]
1880	Renten van op prolongatie uitgezette gelden van 1875 t/m November 1879 . . .		21 831,16
1880	Terugbetaling van voorschotten voor den aanvoer van vrije arbeiders	f 17 236,07	
1882	Voordeelig saldo der rekening over 1879 tot het geven van voorschotten voor den aanvoer van vrije arbeiders	9 499,07[5]	
			26 735,14[5]
1880	Voor overschrijving ten name van het Immigratiefonds van op de Grootboeken der N. W. S. ingeschreven kapitalen voortgesproten uit overgewonnen renten van de reservekas der kolonie, nominaal f 535 200; reëel.		439 621,50
1881	Voordeelig saldo der rekening afdeeling Immigratie der koloniale huishoudelijke begrooting		37 566,07
1880/1884	Toevallige baten uit aanvoer immigranten vóór de oprichting van het fonds . .		1 380,53

	Hoofdgeld Mannen à f 5.	Vrouwen à f 2,50.		
1880/1890	29 075	10 496	f 171 615,00	
1891/1900	38 810	13 507	227 817,50	
1901	4 310	1 504	25 310,00	
1902	4 795	1 568	27 895,00	
1903	5 751	1 819	33 302,50	
1904	5 260	1 635	30 387,50	
1905	4 709	1 542	27 400,00	
1906	4 336	1 375	25 117,50	
				568 845,00
	97 046	33 446		

Betaalde gelden bij het sluiten van nieuwe werkovereenkomsten:

1885/1890	f 147 333,15	
1891/1900	164 006,93	
1901	42 088,80	
1902	29 261,70	
1903	62 197,77	
1904	2 825,33	
1905	17 506,84	
1906	49 694,77	
		514 915,29

Voorschot voor kosten van huisvesting van immigranten nà de ontscheping:

1884/1887	f 214,80	
1900	14,10	
1901	288,90	
		517,80

1880	Premiën voor den aanvoer van immigranten per *Ailsa*	f 41 275,00	
	Premiën als voren per *Zanzibar* in 1878	40 622,41	
			f 81 897,41
1882/1886	Toevallige lasten bij den aanvoer van immigranten vóór de oprichting van het fonds		916,84
1882	Voor op 31 December 1881 geboekt als aanwezig op het Grootboek der 4 pct. N. W. S. f 172 900 nominale inschrijvingen, hetgeen moest zijn f 169 900, verschil f 3000, zijnde reëel	f 3 075,00	
1885	Voor op 31 December 1884 geboekt als aanwezig op het Grootboek der 4 pcts. N. W. S. f 267 000 nominale inschrijvingen, hetgeen moest zijn f 266 000, verschil f 1000, zijnde reëel	1 007,50	
1892	Voor op 31 December 1891 geboekt als aanwezig op het Grootboek der $3^1/_2$ pcts. N. W. S. f 118 900 nominale inschrijvingen, hetgeen moest zijn f 115 900, verschil f 3000, zijnde reëel	3 045,00	
			7 127,50
1883	Kosten van quarantaine der immigranten per *Sheila*		1 763,06
1885	Schadevergoeding wegens de afbestelling van het schip *Ailsa* in 1884		12 732,00
1885	Geleden verlies ten gevolge van het stranden van het stoomschip *Laleham* met immigranten op Ceylon		276,66
1887	Restitutie hoofdgeld		12,50

Kosten van bij aankomst ziek bevonden immigranten:

	Britsch-Indische immigranten	Javanen.		
1880/1890	f 18 025,08		f 18 025,08	
1891/1900	12 408,50	f 35 535,16	47 943,66	
1901		8 647,80	8 647,80	
1902	8,00	6 979,59[5]	6 987,59[5]	
1903	1 000,00	1 919,50	2 919,50	
1904	1 218,50	3 447,50	4 666,00	
1905	240,20	1 066,90	1 307,10	
1906	216,00	1 730,50	1 946,50	
				92 443,23[5]

Premiën bij het sluiten van nieuwe werkovereenkomsten:

1885/1890	f 94 604,16	
1891/1900	106 740,98	
1901	26 893,33	
1902	18 779,16	
1903	39 918,12	
1904	1 811,05	
1905	11 222,31	
1906	31 790,15	
		331 759,26

Premiën voor den aanvoer van immigranten door particulieren:

1880/1890	f 23 341,00	
1891/1892	1 412,00	
		24 753,00

Premiën aan arbeiders, die afstand hebben gedaan van hun recht op vrijen terugvoer (art. 39 *Gouvernementsblad* 1880, n°. 3):

1898/1900	f 1 100,00	
1901	1 100,00	
1902	2 600,00	
1903	6 000,00	
1904	6 800,00	
1905	3 100,00	
1906	3 500,00	
		24 200,00

	Afgifte van verklaringen:		
1886		f 1,00	
1896		1,00	
			f 2,00
	Geldleening f 900 000:		
1884	Serie B	f 300 000,00	
1892	„ C	300 000,00	
			600 000,00
	Winst op inschrijvingen N. W. S. door koersverschil:		
1881/1889		f 28 244,00	
1891/1897		7 923,70[5]	
1901		5 616,27	
1904		39,21	
			41 823,18[5]
	Interest-rekening:		
1880/1890		f 222 719,89[5]	
1891/1900		94 100,07	
1901		3 957,76[5]	
1902		5 060,83[5]	
1903		3 095,03	
1904		4 589,32	
1905		4 431,93	
1906		4 367,66	
			342 322,50[5]
1893	Restitutie van een deel der premiën betaald voor den aanvoer van immigranten door particulieren.		3,54
	Afkoop terugvoer van Britsch-Indische immigranten, vóór de oprichting van het fonds aangevoerd:		
1888/1890		f 54 306,25	
1893		340,00	
			54 646,25
	Voordeelig saldo van de rekening wegens generale aanvoerkosten van immigranten uit Britsch-Indië ten gevolge van het vervallen van wissels in het jaar nà dat waarin zij zijn afgegeven:		
1880/1889		f 17 113,34[5]	
1892/1895		76 577,47	
1904		23 600,27	
			117 291,38[5]
1895/1899	Voordeelig saldo van de rekening wegens generale aanvoerkosten van immigranten uit Nederlandsch-Indië, om reden in hoofdzaak als voren		13 033,98
	Restitutie terugvoerkosten van Britsch-Indische immigranten:		
1888		f 454,12	
1894/1896		938,94	
			1 393,06
1901	Restitutie terugvoerkosten van immigranten uit Nederlandsch-Indië		397,50

	Verlies op inschrijvingen N. W. S. door koersverschil:		
1882/1890		f 24 207,00^{5}	
1892/1900		27 325,16	
1902		1 486,54	
1903		828,52	
1905		3,00	
1906		1,00	
			f 53 851,22^{5}
1886	Voorschot voor kosten van huisvesting van immigranten nà de ontscheping . . .		1,00
1900/1902	Kosten van aanwerving enz. van immigranten, die ten gevolge van de in Britsch-Indië heerschende pest niet zijn afgescheept		30 197,30
	Generale aanvoerkosten van immigranten uit Britsch-Indië:		
1881/1890		f 600 078,80	
1891/1900		700 273,24^{5}	
1901		12 092,95	
1902		89 008,91	
1903		47 098,56	
1905		62 879.53^{5}	
1906		38 830,06^{5}	
			1 550 262,06^{5}
	Generale aanvoerkosten van immigranten uit Nederlandsch-Indië:		
1894/1900		f 443 239,12^{5}	
1901		149 309,55^{5}	
1902		30 870,02	
1903		70 615,86	
1904		15 207,41	
1905		55 525,92^{5}	
1906		36 788,83	
			801 556,72^{5}
	Terugvoerkosten van Britsch-Indische immigranten:		
1885/1890		f 54 911,73^{5}	
1892/1900		467 403,39^{5}	
1902		31 107,15	
1904		43 848,10	
1905		129 069,56^{5}	
1906		14 460,17	
			740 800,11^{5}

Administratiekosten.

	Beheerder.	Kassier boekhouder.	Commies en schrijfloonen.	Bode en schoonmaakster.	Kantoorhuur.	Bureaubehoeften en diverse onkosten.	Interest.	Commissie Surin. Bank.		
1880/1890	f 1 500,00	f 28 275,00	f 6 414,33	f 2 623,62	f 3 300	f 3 921,69	f 8457,14	f 21 015,42^{5}	f 75 507,20^{5}	
1891/1900		28 825,00	9 091,64	2 760,00	3 000	1 321,64	2732,32	20 394,18	68 124,78	
1901		2 700,00	1 550,00	326,00	300	111,45		2 146,70	7 134,15	
1902		2 700,00	1 600,00	336,00	300	116,40^{5}		1 839,96	6 892,36^{5}	
1903		2 700,00	1 800,00	336,00	300	88,70		2 358,16	7 582,86	
1904		2 700,00	1 800,00	336,00	300	107,91		1 471,71	6 715,62	
1905		2 700,00	1 800,00	336,00	300	60,07		1 087,12	6 283,19	
1906		2 700,00	1 800,00	336,00	300	124,10		1 022,56	6 282,66	
										184 522,83

	Koloniale geldleening van 1895 à f 1 500 000:		
1896/1900	Netto opbrengst van de 1ste tot en met de 6de serie.	f 575 162,50	
1901	„ „ „ „ 7de „ „ „ „ 8ste „	185 937,27[5]	
1902	„ „ „ „ 9de serie	93 375,00	
1903	„ „ „ „ 10de „	95 010,00	
1904	„ „ „ „ 11de „	93 260,00	
1905	„ „ „ „ 12de „	92 000,00	
1906	„ „ „ „ 13de, 14de en 15de serie.	274 010,00	
			f 1 408 754,77[5]
			f 4 285 794,99

	Terugvoerkosten van immigranten uit Java:		
1897/1900		f 9 531,36	
1903		15 897,39[5]	
1904		13,00	
1905		46 264,82	
1906		5 951,69	
			f 77 658,26[5]
1899	Voor afschrijving als oninbaar saldoschuld aanvoerkosten.		105,07
	Kosten vallende op het overmaken naar Calcutta van spaarpenningen van Britsch-Indische immigranten:		
1901		f 940,22[5]	
1904		261,43	
1905		138,78	
1906		875,83	
			2 216,26[5]
1906	Voor het bezittende op ultimo December 1906.		266 742,66[5]
			f 4 285 794,99

Voor de specificatie der jaren 1880 tot en met 1900 wordt verwezen naar den staat gevoegd bij de begrooting voor 1904.

[273. — 18.]

MEMORIE VAN TOELICHTING VAN DEN GOUVERNEUR.

§ 1.

Algemeene financieele beschouwingen.

De bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname, voorkomende op de Staatsbegrooting, bedroeg volgens de vastgestelde rekeningen of de laatstbekende cijfers in duizendtallen guldens:

1891	f 212
1892	197
1893	136
1894	78
1895	178
1896	333
1897	261
1898	21
1899	162
1900	55
1901	301
1902	229
1903	452
1904	739
1905	718

Afgezien van alle andere overwegingen dwingen reeds deze getallen om zich periodiek met ernst rekenschap te geven van den stand der koloniale financiën. Geschiedde dit het laatst bij de indiening van de begrooting voor 1905, de ondergeteekende acht het niet overbodig thans weder een dergelijk onderzoek in te stellen, en naar den uitslag daarvan zich een richtsnoer voor het financieel beleid af te bakenen.

De uitgaven der kolonie gedurende het tijdvak 1891—1905 zijn aangegeven in de bijlage A van deze Memorie van Toelichting en graphisch voorgesteld op bijlage B.

Bij de beschouwing van deze gegevens spreekt allereerst zeer sterk het feit, dat na 1902 de uitgaven belangrijk stegen, natuurlijk hoofdzakelijk door den spoorwegaanleg, waarvan de kosten uit geleend geld worden bestreden. De gewone uitgaven der kolonie, namelijk die waarvoor niet wordt geleend, stegen van 1891 tot 1905 vrij regelmatig van circa f 1793 mille in eerstgenoemd jaar tot f 2797 mille in laatstgenoemd, dus in 15 jaar met circa 56 %, of gemiddeld met 3,75 %. De bevolking nam in dat tijdsverloop toe van 57 388 tot 74 578, dus met circa 30 %, of gemiddeld met 2 %.

Voor een juist inzicht in den gang der financiën kan men met deze cijfers echter niet volstaan, en is splitsing van de uitgaven noodig. Niet slechts in die welke uit geleend geld worden betaald, en die waarvoor niet mag worden geleend, maar ook weder onderscheiding van deze laatste naar haar aard en bestemming in:

a. jaarlijks terugkeerende uitgaven voor bestuur en beheer, de huishoudelijke uitgaven in engen zin der kolonie;

b. uitgaven voor werken en maatregelen die òf niet rechtstreeks invloed oefenen op den gang der financiën, òf dezen invloed eerst in een verwijderd verschiet doen gelden.

Naar deze onderscheidingen, waarbij dan als derde rubriek (*c*) komen de uitgaven die uit geleend geld worden voldaan, zijn de koloniale uitgaven van 1891 tot 1905 gesplitst in bijlage A, terwijl het beloop van ieder dezer categorieën graphisch op bijlage B is voorgesteld.

De uitgaven voor het huishouden der kolonie in engen zin stegen van f 1765 mille in 1891 tot f 2483 mille in 1905, dus met circa 40 %, of gemiddeld $2^2/_3$ %.

De middelen der kolonie, dus de ontvangsten na aftrek van hetgeen uit leening werd verkregen, en van de bijdragen die het moederland schonk, bedroegen in 1891 f 1581 mille; zij stegen vrij regelmatig tot f 2195 mille in 1901 en daalden daarna tot f 2079 mille in 1905. Van 1891 tot 1901 stijging met circa 39 %, of gemiddeld 3,9 % per jaar, daarna daling van 5 %, of gemiddeld 1 % 's jaars.

De graphische voorstelling van het beloop der middelen (bijlage B) doet het hier geconstateerde verschijnsel zeer duidelijk uitkomen; de lijn der ontvangsten heeft in het jaar 1901 een maximum.

Wat voor de „gewone middelen" in het algemeen geldt, geldt ook voor al de eenigszins belangrijke middelen, die met den economischen welstand en speciaal met den toestand van den landbouw samenhangen.

Duidelijk blijkt dit — voor het eene middel sterker dan voor het andere — uit de graphische voorstelling van het beloop der bedoelde middelen (bijlage C).

Specificatie van de opbrengst dier middelen is te vinden in bijlage D.

Er is dan ook voor den ondergeteekende geen twijfel, of de geconstateerde onnatuurlijke buiging van de lijn der gewone middelen wordt geheel verklaard uit den gedrukten economischen toestand, die door de cacaocrisis werd veroorzaakt.

Onder de middelen die hier in beschouwing worden genomen, komt de voornaamste plaats toe aan de „invoerrechten".

Daar het beloop van dit middel het geconstateerde verschijnsel (afgezien van eene zeer kleine stijging in 1903) duidelijk vertoont en de vraag kan opkomen — zooals zij soms opkwam —, of bij de daling van dit middel niet ook moet gedacht worden aan de productie van den kleinen landbouw, die minder invoer noodig maakte, is de lijn van de invoerrechten in eenige hoofdrubrieken ontleed (bijlage E) en ook nog door becijfering van de waarde van den invoer de gestelde vraag nader onder de oogen gezien.

Als de productie van den kleinen landbouw oorzaak was van de *daling* der invoerrechten, dan zou dit moeten blijken uit de invoeren van levensmiddelen. Dit nu is niet het geval.

De gemiddelde waarde van de ingevoerde blom en meel en van de overige levensmiddelen (behalve blom, meel en rijst) blijft ongeveer hetzelfde voor de verschillende jaren; de lijn slingert om eene horizontale. De waarde van de ingevoerde rijst vertoont eer nijging tot stijging dan tot daling.

Als men bij dat laatste product zoekt naar een rechtstreeksch verband tusschen den invoer en de opbrengst van de kolonie, dan blijkt (bijlage F), dat:

van 1899—1900 stijgende productie gepaard ging met dalenden invoer;

van 1900—1903 stijgende productie gepaard ging met stijgenden invoer;

van 1903—1904 stijgende productie gepaard ging met dalenden invoer;

van 1904—1905 stijgende productie gepaard ging met stijgenden invoer.

Bij geleidelijk stijgende productie dus afwisselende stijging en daling van den invoer.

Let men, behalve op de rijst, ook op de beide andere hoofdproducten van den kleinen landbouw die tot volksvoeding dienen, nl. bananen en aardvruchten, dan valt het volgende op te merken.

De productie van bananen nam in de jaren van de daling der invoerrechten van 1901 tot en met 1904 gestadig af van 558 100 bossen in eerstgenoemd jaar tot 499 300 in laatstgenoemd, om eerst in 1905 tot 624 700 bossen te stijgen. In de jaren van hare daling heeft de bananenproductie natuurlijk geen daling van het invoerrecht kunnen veroorzaken, en in het jaar 1905 viel de stijgende productie samen met vermeerderden invoer van rijst, en wel tot eene grootere hoeveelheid dan in 1901, toen de invoerrechten nog stijgende waren.

Ten aanzien van de productie van aardvruchten valt van 1898—1899 tot en met 1905, met uitzondering van 1902, eene geleidelijke stijging waar te nemen, maar ook met deze stijging valt samen afwisselende rijzing en daling van den invoer van rijst en andere levensmiddelen, in 1903 zelfs eene stijging van beide tot eene grootere hoeveelheid dan in 1901.

Er zal natuurlijk eenig verband bestaan tusschen de productie van den kleinen landbouw en den invoer, maar dit is niet van dien aard, dat op dit oogenblik zou mogen worden gezegd, dat stijging van de productie *daling* van den invoer veroorzaakt.

Analyse van de lijn der invoerrechten leidt dus niet tot het besluit dat de productie van den kleinen landbouw oorzaak is van de *daling* der invoerrechten. Men kan in dit opzicht niet verder gaan dan het vermoeden, dat de productie van den kleinen landbouw medewerkt om te voorkomen, dat met toenemende bevolking de invoer van levensmiddelen naar evenredigheid stijgt.

Er is nog eene andere omstandigheid, die er helaas toe leidt om de *daling* der invoerrechten niet aan een gunstig verschijnsel — als de invloed van den kleinen landbouw zou moeten worden genoemd — toe te schrijven.

Had de kleine landbouw zich werkelijk reeds tot zulk eene kracht ontwikkeld, dan mocht men verwachten: dalenden invoer van levensmiddelen en vermeerderden invoer van kleeding, genotmiddelen, bouwmaterialen, dranken en dergelijke artikelen, die min of meer als maatstaf voor welvaart kunnen gelden. Nu vertoonen evenwel èn dranken èn huishoudelijke artikelen èn artikelen van dagelijksche behoefte èn bouwmaterialen na 1901 daling; eveneens manufacturen en genotmiddelen, met eene kleine verheffing in 1903 (bijlage G). Men moet dus wel aan algemeene malaise denken, die na 1901 haar invloed deed gelden en de nadere beschouwing van de invoerrechten versterkt dus de overtuiging, dat de richtingverandering van de lijn der middelen in genoemd jaar moet worden toegeschreven aan de cacaocrisis en hare economische gevolgen.

Ter beoordeeling van den financieelen toestand van de kolonie moeten nu op de eerste plaats de verkregen uitkomsten ten opzichte van de middelen en van de uitgaven met elkander worden vergeleken. Vergelijking jaarsgewijze — er werd meermalen op gewezen, o. a. bij de behandeling der Oost-Indische begrootingen — is voor financiën, die zoozeer met den landbouw samenhangen als in de meeste koloniën, en zeker ook hier, het geval is, weinig aanbevelenswaardig. Veiliger gaat men met de gemiddelden van jaargroepen tegenover elkander te stellen.

Het laatste 15-jarig tijdperk wordt daarom in 5 groepen van 3 jaar verdeeld.

TABEL A.

Ontvangsten buiten leening en buiten subsidie.

(In duizendtallen.)

Groep.	Jaar.	Ontvangsten per jaar.	Gemiddeld.	Stijging.
I	1891	f 1 581		
	1892	1 573	f 1 626	
	1893	1 723		12 pct.
II	1894	1 803		
	1895	1 827	1 824	
	1896	1 843		8 pct.
III	1897	1 890		
	1898	2 071	1 968	
	1899	1 942		9 pct.
IV	1900	2 088		
	1901	2 195	2 143	
	1902	2 146		± 2 pct.
V	1903	2 139		
	1904	2 078	2 099	
	1905	2 079		

Uit deze tabel blijkt, dat de ontvangsten van het drietal jaren 1891/93 tot den groep 1900/02 geleidelijk en aanhoudend stegen; zelfs is de toename van de IIde groep naar de IIIde groep en van de IIIde groep naar de IVde groep progressief (van 8 % tot 9 %).

Van de IVde groep naar de Vde verandert de stijging in eene daling van 2 %.

In verband met hetgeen voor den kleinen landbouw is geschied en nog geschiedt, kan veilig worden aangenomen, dat, indien de cacaocrisis niet was ingetreden, het accres der middelen progressief zou zijn gebleven en de stijging van de IVde op de Vde groep zeker zou hebben bedragen het gemiddelde over de drie vorige toenamen, namelijk $^1/_3$ van $(12 + 8 + 9) = 10\,\%$.

Het gemiddelde van groep V zou — als de cacaocrisis niet zoo zwaar had gedrukt — dus bedragen hebben:

f 2143 mille + f 214 mille = f 2357 mille.

TABEL B.

Uitgaven voor het gewone huishouden der kolonie.

(In duizendtallen.)

Groep.	Jaar.	Uitgaven per jaar.	Gemiddeld.	Stijging.
I	1891	f 1 765		
	1892	1 744	f 1 781	
	1893	1 834		11 pct.
II	1894	1 828		
	1895	1 974	1 983	
	1896	2 148		1,6 pct.
III	1897	2 087		
	1898	2 033	2 015	
	1899	2 026		11 pct.
IV	1900	2 077		
	1901	2 402	2 254	
	1902	2 284		8 pct.
V	1903	2 351		
	1904	2 478	2 437	
	1905	2 483		

Als men tabel B vergelijkt met tabel A, dan blijkt, afgezien van den invloed der cacaocrisis:

1º. dat in geen jaargroep de gewone middelen voldoende waren om de gewone huishoudelijke uitgaven te dekken;

2º. dat de stijging der uitgaven ten opzichte van die der middelen niets onrustbarends heeft en getuigt van een voorzichtig financieel beleid.

Dit laatste neemt niet weg, dat, naar het oordeel van den ondergeteekende, met de uitkomst van dit onderzoek geen genoegen kan worden genomen. Wanneer het moederland zijn krediet beschikbaar stelt opdat door de kolonie, waarschijnlijk op voordeeliger voorwaarden dan anders zouden kunnen worden bedongen, geld kan worden geleend voor productieve werken en maatregelen, kan dit dankbaar worden aanvaard.

Eveneens kan erkentelijk — althans tijdelijk — de hulp van het moederland worden aangenomen voor maatregelen en werken, die niet rechtstreeks of eerst zeer geleidelijk een goeden invloed op de financiën oefenen; zelfs kan de verhouding van de kolonie tot het moederland van zulk een teederen aard worden geacht, dat in buitengewoon moeilijke tijden — als thans worden doorleefd, nu eene algemeene en aanhoudende ramp het hoofdmiddel van bestaan in den wortel aantast, en daardoor de geldmiddelen der kolonie sterk drukt — zelfs voor gewone huishoude-

lijke uitgaven een beroep op het moederland toelaatbaar is; — nimmer kan het met de zelfstandige positie van de kolonie in overeenstemming worden gebracht, dat geregeld, ook in meer voorspoedige tijden, een deel der zeer gewone, vaste bestuursuitgaven door den Nederlandschen belastingbetaler wordt bekostigd.

De ondergeteekende is dan ook overtuigd, dat, waar dit feit aan den dag trad, de bereidwilligheid, zelfs de begeerte zal worden gevonden om dezen misstand te doen eindigen.

Uit de tabellen A en B volgt, nadat het gemiddelde der ontvangsten van groep V gecorrigeerd is, voor zooveel betreft den invloed der cacaocrisis:

TABEL C.

(In duizendtallen.)

Groep.	Uitgaven.	Middelen.	Nadeelig verschil.
I	f 1 781	f 1 626	f 155
II	1 983	1 824	159
III	2 015	1 968	47
IV	2 254	2 143	111
V	2 437	2 357	80
		Totaal . .	f 552

Het nadeelig verschil bedraagt dus gemiddeld per jaar f 110 mille.

Hierbij is echter niet gerekend met het feit, dat na 1901 nagenoeg niets meer te verwachten is van het invoerrecht op lucifers, dat in de vorige jaren gemiddeld ruim f 12 mille 's jaars opbracht.

Voor eene zuivere rekening moet het nadeelig verschil dus op ruim f 122 mille 's jaars gesteld.

Met dit bedrag zullen dus de gewone koloniale inkomsten moeten worden versterkt, wil de zekerheid bestaan, dat aan den allereersten eisch van financieel evenwicht wordt voldaan, namelijk dat de gewone huishoudelijke uitgaven ook uit de gewone koloniale middelen worden betaald.

Naar de meening van den ondergeteekende kan deze versterking der middelen grootendeels worden verkregen uit eene herziening van het tarief der invoerrechten die door hem te gelijk met deze begrooting aanhangig wordt gemaakt.

Het deel van het becijferd gemiddeld tekort, dat gevolg is van het ontvallen der invoerrechten op lucifers, zal moeten worden aangevuld door eene belasting op dat artikel, waartoe mede een voorstel aanhangig wordt gemaakt.

Komen deze twee maatregelen tot stand, dan zal, onder normale omstandigheden, en misschien niet altijd jaar voor jaar, maar dan toch wel over groepen van jaren, zijn uitgesloten dat een deel van het subsidie wordt besteed voor het gewone koloniale huishouden. Alleen zoolang de cacaocrisis voortduurt of althans haar zeer ongunstigen invloed op de middelen niet door den bloei van andere cultures is opgeheven, dus in den naar het zich laat aanzien nog korten tijd van exceptioneelen druk, zal een deel van de bijdrage van het moederland ook voor gewone huishoudelijke behoeften sterkken; maar dat is onder die omstandigheden toelaatbaar, wijl onvermijdelijk.

Normaal zal na de besproken versterking der middelen het subsidie alleen dienen ter bestrijding van uitgaven, die in het belang van de economische ontwikkeling noodig zijn, niet dadelijk rendeerend zijn en nog niet door de kolonie zelf kunnen worden gedragen.

Laatstbedoelde uitgaven (die van rubriek *b*) vragen thans nader de aandacht.

Blijkens bijlage A bedroegen zij in duizendtallen:

TABEL D.

Groep.	Jaar.	Bedrag.	Gemiddeld.
I	1891	f 28	
	1892	26	f 26
	1893	25	
II	1894	53	
	1895	31	37
	1896	28	
III	1897	64	
	1898	59	67
	1899	78	
IV	1900	66	
	1901	94	84
	1902	91	
V	1903	240	
	1904	339	298
	1905	314	

Het bedrag dezer uitgaven vertoont, groepsgewijze beschouwd, constante stijging en van de IVde op de Vde groep zelfs zeer sterk.

Om het hiervoren medegedeelde resultaat ten opzichte van de streng huishoudelijke uitgaven te verkrijgen, moest de omschrijving van de rubriek *b* zeer ruim worden opgevat. Men vindt, zooals gedetailleerd blijkt uit de bijlagen I—XV (1), in deze rubriek opgenomen uitgaven voor telegraafsubsidie, voor bevordering van den kleinen landbouw door grondaankoop, inrichting van vestigingsplaatsen en voorschotten; voor wetenschappelijke expedities; voor den cultuurtuin en de landbouwinspectie; voor onderzoek van de bosschen en voorbereiding van een boschbeheer; voor rente en amortisatie van leeningen voor productieve werken, die nog niet zijn voltooid en voor den spoorwegbouw.

Voor deze rubriek maatregelen en werken kan — en moet onder de tegenwoordige omstandigheden — hulp van het moederland worden aanvaard; zij werden dan ook, met uitzondering van de jaren 1898 en 1900, toen zij *gedeeltelijk* uit de eigen inkomsten werden gekweten, steeds uit het subsidie betaald.

Maar bij het aanvaarden van deze hulp sta tweederlei op den voorgrond:

1. dat nimmer het tijdelijk karakter van die hulp uit het oog worde verloren, en men daarom bij werken en maatregelen die over vele jaren loopen, en die eene neiging hebben om definitief te worden, dan wel definitief zijn, er steeds op bedacht zij om die uitgaven geleidelijk uit rubriek *b* in rubriek *a* (gewone huishouden) te brengen;

2. dat, indien ten gevolge van den maatregel of het werk rechtstreeks baten in de koloniale kas vloeien, deze tot mindering strekken van den steun dien het moederland voor den maatregel of het werk verleent, m. a. w., dat de hulp nimmer grooter zij dan het verschil tusschen de uitgaaf en de ontvangst, die daaruit rechtstreeks voortvloeit.

Als gevolg van den eersten eisch zijn in de rubriek van bestuursuitgaven in engen zin gebracht o. a. de kosten van het toezicht op de perceelen die voor den kleinen landbouw zijn uitgegeven en op de gouvernementsstalweiden; de rente en aflossing van de immigratieleeningen; de terugvoerkosten van gewezen immigranten en de premiën aan gewezen immigranten, die afstand doen

(1) Deze bijlagen zijn ter griffie nedergelegd.

van hun recht op terugvoer; een deel van de rente en amortisatie van de leeningen voor productieve werken en — in latere jaren — het telegraafsubsidie.

Op deze beide laatste uitgaven wordt hieronder teruggekomen.

Omtrent de voornaamste uitgaven die in rubriek *b* voorkomen, wordt het volgende aangeteekend.

Voorschotten aan kleine landbouwers (Creolen en kolonisten) en tegemoetkoming in de oprichtingskosten van landbouw-leenbanken. Deze uitgaven zijn indirect productief. Zij kunnen ten laste van het subsidie worden gebracht, zoolang men zorgvuldig elke niet strikt noodige stijging der gewone huishoudelijke uitgaven moet vermijden, mits de terugontvangen voorschotten in mindering worden gebracht van het subsidie.

Kosten cultuurtuin en landbouwinspectie en uitgaven voor onderzoek der bosschen (boschwezen). Voor zoover en zoolang deze uitgaven een geheel tijdelijk karakter dragen, behooren zij geheel in dezen rubriek; zij zijn slechts indirect rendeerend en behooren door hun tijdelijk karakter niet tot de gewone jaarlijks terugkeerende bestuursuitgaven. Maar als en voor zoover de maatregelen tot bevordering van den bloei der cultures en tot exploitatie der bosschen eene blijvende plaats in het koloniaal huishouden gaan innemen, moeten geleidelijk de kosten uit rubriek *b* in rubriek *a* worden overgebracht.

Rente en aflossing van de geldleening voor productieve werken. Deze leening geschiedt voor werken die spoedig na hunne voltooiing leiden tot eene verhooging van inkomsten, waaruit rente en aflossing kunnen worden betaald. In deze kolonie met beperkte arbeidskrachten loopt de uitvoering van dergelijke werken echter vaak over vele jaren; gedurende dien tijd en ook kort na de voltooiing is van vermeerdering van inkomsten geen sprake. De aanleg van productieve werken uit geleend geld begon in 1896 en thans is nog slechts in zeer beperkte mate sprake van stijging der inkomsten ten gevolge van die werken. Het komt dan ook zeer wel verdedigbaar voor, dat onder zulke omstandigheden gedurende den eersten tijd de rente en amortisatie onder rubriek *b* worden gebracht, mits men de opbrengst in mindering der uitgaaf doe komen en men er naar streve om dezen post geleidelijk naar rubriek *a* over te brengen. Bij de berekening van het deel der hier bedoelde uitgaven, dat in rubriek *b* kan worden geplaatst, is uitgegaan van de gedachte, dat de rente en aflossing van de uitgaven voor het geschikt maken van gronden ter uitgifte voor den kleinen landbouw gedurende tien jaren in rubriek *b* blijven, en dan overgaan naar rubriek *a*. Dientengevolge zijn rente en amortisatiekosten van de serieën, uitgegeven sedert 1896, nog geplaatst in rubriek *b*. Eerst van 1906 af komen zij successievelijk in rubriek *a*.

Als steeds naar dit beginsel gehandeld wordt, komt de hiervoren in de eerste plaats gestelde eisch behoorlijk tot zijn recht.

Rente en aflossing van de fondsen voor spoorwegaanleg. Ofschoon deze fondsen uit leening worden verkregen, kan de spoorwegbouw niet als een productief werk in den gewonen zin worden beschouwd. Dit is bij het besluit tot den bouw duidelijk in het licht gesteld, zoodat wel als vaststaande kan worden aangenomen, dat nog vele jaren de rente en amortisatie van deze leeningsbedragen in rubriek *b* zullen moeten worden geplaatst. Toch moet ook hier in het oog worden gehouden, dat eindelijk ook deze post in rubriek *a* moet overgaan. Daartoe zou kunnen worden aangenomen, dat nog 20 jaar deze rente en amortisatiepost in rubriek *b* geplaatst en uit subsidie bestreden wordt, maar dat daarna jaarlijks 10 % naar rubriek *a* zal worden overgebracht, en dus uit de gewone koloniale middelen zal worden betaald.

Exploitatie van den spoorweg. Naar zijn aard behoort het nadeelig verschil op de exploitatie van den spoorweg niet in rubriek *b*, doch in rubriek *a* bij de gewone huishoudelijke uitgaven.

Slechts noodgedwongen en tijdelijk kan worden toegelaten, dat dit bedrag uit het moederlandsche subsidie wordt betaald, en als grondslag voor den overgang uit rubriek *b* naar *a* zou kunnen worden aangenomen, dat het nadeelig verschil dat bij een openingsspoorweg te verwachten was en ook wel voorzien is, gedurende tien jaren na de voltooiing uit het subsidie zal worden bestreden. In dien tijd zal de kolonie maatregelen moeten nemen om het deficit zelf te dragen.

Op soortgelijke wijze is in de vorenstaande berekeningen gehandeld met het *telegraafsubsidie*. Gedurende vijf jaren is deze uitgave geheel in rubriek *b* gebracht; daarna is eerst 10 % en vervolgens jaarlijks 10 % meer naar rubriek *a* overgeplaatst, zoodat deze uitgave de laatste jaren geheel onder de gewone is gebracht en door de gewone koloniale geldmiddelen wordt gedekt.

De tweede voorwaarde waaraan moet worden voldaan, wil zonder gevaar voor een goed financieel beheer, voor de in rubriek *b* behoorende werken en maatregelen, zoolang dit noodzakelijk is, de hulp van het moederland kunnen worden aanvaard, werd hiervoren in dezer voege omschreven:

indien rechtstreeks ten gevolge van die uitgaven baten in de koloniale kas vloeien, behooren deze in mindering te strekken van den steun, dien het moederland voor den maatregel of het werk verleent. Bijvoorbeeld: indien de exploitatie van den spoorweg meer uitgaven vordert, dan inkomsten daaruit ontvangen worden, zou niet kunnen worden toegelaten dat al de exploitatie-uitgaven uit het subsidie werden betaald, maar wèl hoogstens het verschil tusschen uitgaven en ontvangsten, dus het tekort op de exploitatie.

Deze voorwaarde is op zich zelf volkomen duidelijk; zij vormt bovendien een zeer te waardeeren weg om den overgang uit rubriek *b* in rubriek *a* gemakkelijker te maken.

Hierboven is gebleken, dat de inkomsten der kolonie buiten leening en subsidie niet voldoende waren om de gewone, jaarlijks terugkeerende, streng huishoudelijke uitgaven te betalen. Hieruit volgt reeds, dat aan de thans besproken tweede voorwaarde niet kan worden voldaan, als door verhooging van het tarief en invoering van eene lucifersbelasting de middelen met circa f 122 mille zijn versterkt. Behalve deze vermeerdering der koloniale inkomsten zal dus nog een tweede stap moeten worden gedaan tot verzekering van het eerstnoodige evenwicht.

In de ontvangsten van tabel A hierboven zijn de volgende bedragen begrepen, die één rechtstreeksch gevolg zijn van uitgaven in rubriek *b* geplaatst, namelijk terugbetaling van voorschotten aan kleine landbouwers en in de laatste jaren van het 15-jarig tijdvak ook: opbrengst van den cultuurtuin en van het laboratorium en de bijdragen van belanghebbenden in de kosten van het laboratorium:

TABEL E.

Groep.	Jaar.	Bedrag.	Gemiddeld.
I	1891	f 3 000	
	1892	4 227	f 4 126
	1893	5 150	
II	1894	2 017	
	1895	1 480	1 677
	1896	1 135	
III	1897	2 402	
	1898	3 200	3 418
	1899	4 652	
IV	1900	6 077	
	1901	8 896	7 710
	1902	8 156	
V	1903	8 116	
	1904	11 914	13 774
	1905	21 292	

Gemiddeld ruim f 6000.

Met dit bedrag zullen de koloniale geldmiddelen dus nog nader moeten worden versterkt, wil men het allereerst noodige financieele evenwicht verzekerd kunnen achten. (1)

(1) In bijlagen I—XV (ter griffie gedeponeerd) zijn de zaken eenigszins anders beschouwd als in deze uiteenzetting. Dáár is aangenomen, dat de inkomsten, die direct voortvloeien uit maatregelen voor de economische ontwikkeling, worden besteed tot vermindering van hetgeen uit het subsidie voor die maatregelen wordt beschikbaar gesteld. Gevolg hiervan is, dat het bedrag der gewone inkomsten, voor zoover het tot dekking der huishoudelijke uitgaven strekt, kleiner wordt en dus grooter deel van het subsidie voor laatstbedoelde uitgaven moet worden gebruikt. In wezen bestaat tusschen deze voorstelling en de in de voorafgaande beschouwingen gegevene geen verschil.

De ondergeteekende meent, dat de benoodigde versterking zal kunnen worden verkregen door vermindering van de korting die aan stijlerijen wordt toegestaan voor verlies wegens verdamping, enz., waartoe een voorstel aanhangig wordt gemaakt.

Wordt ook deze versterking van de middelen verkregen, dan kan de grondslag van de koloniale geldmiddelen zuiver worden geacht; dan wordt wat gewoon is uit gewone middelen betaald, wat productief is uit leening bestreden, en wat niet gewoon en niet rechtstreeks productief is, bestreden uit buitengewone fondsen door het moederland beschikbaar gesteld.

Van dezen grondslag af moet en kan dan door zuinig beheer en wijs financieel beleid worden voortgewerkt om rubriek *b* geleidelijk kleiner en kleiner te maken — de ondergeteekende verwacht, dat een gouvernements-hevea-cultuur, die weldra zal worden voorgesteld, daartoe krachtig kan medewerken — en zoo aan te sturen op het einddoel, waarvan het bereiken zal zijn in het belang van het moederland en van de kolonie, maar zeker niet het minst in dat van de laatste, namelijk de financieele zelfstandigheid van Suriname.

Kan aldus het bestek voor het te volgen financieel beleid worden opgemaakt, naar de meening van den ondergeteekende behoort nog één maatregel te worden getroffen, wil men rustige en geleidelijke afwerking van het ontworpen plan met recht kunnen verwachten.

Tot nu toe werd alleen gesproken van gewone uitgaven, die uit gewone middelen moeten worden betaald, en buitengewone uitgaven, die uit buitengewone middelen, hetzij leening, hetzij subsidie van het moederland, kunnen worden bestreden.

Opzettelijk werd, om den geregelden gang van het betoog niet te storen, gezwegen van eene soort uitgaven, die in haar aard en wezen zeer gewoon zijn, maar die, wanneer ze noodig zijn een zeer buitengewonen last op de begrooting leggen. Bedoeld zijn bijvoorbeeld uitgaven voor de aanschaffing van een nieuwen stoomer voor zee- of rivierdienst, of voor de aanschaffing van een nieuw lichtschip, of voor vernieuwing van het brandbluschmaterieel; uitgaven dus, die, wanneer de koloniale geldmiddelen konden worden beheerd als de financiën van eene handels- of nijverheidsonderneming; uit een vernieuwingsfonds zouden worden gekweten; of, om een andere categorie voorbeelden te noemen, uitgaven voor wegenaanleg op belangrijke schaal; voor loozingswerken buiten het gewoon onderhoud vallende; voor den aanleg van een riolenstelsel, van een waterafvoersysteem; van eene drinkwatervoorziening.

Uitgaven dus, die in *die* mate slechts voor eens behoeven te worden gedaan.

Dergelijke uitgaven die in hun aard gewoon zijn en tot bevrediging van vaak zuiver lokale behoeften dienen, die slechts nu en dan behoeven te worden gedaan, maar die, *als* zij voorkomen, tot een betrekkelijk hoog bedrag op één of twee begrootingen drukken, zijn onvermijdelijk, maar dan ook tevens oorzaak dat het hierboven ontworpen bestek voor het financieel beleid niet regelmatig kan worden gevolgd, zonder dat met het oog op die uitgaven daaraan eene correctie wordt aangebracht.

Geschiedt dit niet, dan is niet te ontgaan, dat periodiek, maar ongeregeld, de gewone uitgaven de gewone inkomsten belangrijk overschrijden en — daar het tekort ten slotte uit het subsidie wordt gedekt — dat die overschrijding uit de bijdrage van het moederland wordt betaald. Tegen de bedoeling en tegen gezonde beginselen van financieel beleid, met bovendien nog dit gevolg, dat uitgaven als hier bedoeld, juist uit vrees om het subsidie te zeer op te drijven, langer worden uitgesteld dan eigenlijk wel met het algemeen belang strookt.

De aangewezen correctie van het financieel bestek voor de uitgaven als nu het laatst besproken, is het door staathuishoudkundigen van naam zeer aanbevolen middel van „tijdelijke leeningen"; leeningen op korten termijn, waardoor de druk voor een bepaalde uitgave over een zeker getal jaren wordt verdeeld, een aantal dat veiligheidshalve zoo kort moet worden gesteld, dat geen nieuwe overeenkomstige uitgave noodig is vóór dat de eerste is afgelost.

Naar de meening van den ondergeteekende is deze maatregel eene noodzakelijke voltooiing van zijn financieel plan. Hij zou voor uitgaven als hier bedoeld, leeningen willen invoeren, waarvoor jaarlijks 10 % van de gemaakte schuld voor rente en aflossing onder de gewone koloniale middelen worden beschikbaar gesteld. Bij een rentetype van $3\frac{1}{2}$ % is dan de aflossing van het verschuldigde bedrag na $12\frac{1}{2}$ jaar afgeloopen.

Een voorstel voor dergelijke leeningen wordt te gelijk met deze begrooting den Kolonialen Staten aangeboden.

Die leeningen zullen als het ware strekken tot het normaliseeren van de gewone uitgaven, en worden o. a. ook daartoe zeer aanbevolen door mr. N. G. PIERSON, *Leerboek der Staathuishoudkunde*, bladz. 679, dl. II.

Nog één vraag blijft in dit verband ter beantwoording, namelijk hoe het mogelijk kan worden geacht om de gewone middelen te belasten voor deze uitgaven (met 10 % van de gemaakte schuld), waar belangrijke versterking der middelen noodig bleek tot verzekering van het allereerst noodige evenwicht.

Op deze vraag wordt een tweeledig antwoord gegeven:

1. dat uitgaven, als waarvan hier sprake is, natuurlijk ook voorgekomen zijn in het 15-jarig tijdvak 1891/1905 — er wordt slechts herinnerd aan den aankoop van de stoomschepen *Albina*, *Paramaribo* en *Curaçao* — en dus voor een deel reeds begrepen zijn onder de gewone uitgaven, waarvoor, naar de bedoeling van den ondergeteekende, het evenwicht stabiel zal worden gemaakt; en

2. dat tot het aangaan van dergelijke leeningen en tot het scheppen van dergelijke tijdelijke lasten niet moet worden overgegaan vóór dat onder de gewone uitgaven voor die, door de leening veroorzaakt, plaats is. Dit kan geschieden door versterking der middelen, maar ook — en dezen weg heeft de ondergeteekende voor deze kolonie speciaal op het oog — door bezuiniging op de gewone uitgaven. En hierin ligt een van de redenen waarom hij de totstandkoming van de bij de thans ingediende begrooting in uitzicht gestelde belangrijke bezuiniging op de uitgaven voor de koloniale vaartuigen, waarover nader, zoozeer in het belang der kolonie acht.

Al het vorenstaande zou de ondergeteekende aldus willen samenvatten:

het noodzakelijke financieele evenwicht is verbroken, waar de bijdrage van het moederland ten deele strekt tot bestrijding van gewone, huishoudelijke uitgaven, en, voor een grooter deel dan toelaatbaar is, voor niet direct rendeerende werken en maatregelen in het belang van de econimische ontwikkeling der kolonie;

het evenwicht kan worden hersteld door versterking der middelen met een bedrag van in het geheel circa f 128 mille (1); als deze versterking tot stand komt, zal nog slechts gedurende den korten tijd, noodig om den nadeeligen invloed van de cacaocrisis op de geldmiddelen te boven te komen, een deel van het subsidie ook strekken tot bestrijding van gewone uitgaven, maar mag worden verwacht, dat het accres der middelen mede normaal geworden, zal bewerken dat voortaan het subsidie alleen wordt besteed voor doeleinden, waartoe het naar gezonde beginselen, zonder bezwaar, kan worden aanvaard;

op den aldus gevestigden grondslag kan en moet geleidelijk worden voortgebouwd tot vermindering van het subsidie;

tot het bestrijden van naar haar aard gewone uitgaven, die nu en dan, maar dan in buitengewone mate, de begrooting belasten, zijn tijdelijke leeningen noodig en mogelijk;

periodiek onderzoek van den stand en den gang der koloniale geldmiddelen is noodig om zich van den invloed der getroffen maatregelen te vergewissen, waaromtrent alleen beschouwingen van jaargroepen betrouwbare inlichtingen kunnen verschaffen;

combinatie van de ontworpen versterking der middelen met de invoering van „tijdelijke" leeningen en met het voortzetten van een voorzichtig financieel beleid, moet op den duur leiden tot het verdwijnen van het subsidie en het verzekeren van de financieele zelfstandigheid der kolonie.

§ 2.

Beschouwing van de uitkomsten van den dienst 1906.

1°. *Vergelijking van de opbrengst der middelen in 1906 met die in 1905.* Uit bijlage H van deze Memorie van Toelichting, waarin graphisch is voorgesteld het beloop sedert 1880 van de eigen middelen der kolonie, dus zonder de uit leeningen en als subsidie van het moederland verkregen gelden, blijkt duidelijk niet alleen dat de opbrengst van al die middelen te zamen in 1906 iets hooger is geweest dan in 1905, nl. ongeveer f 35 000, maar ook dat, na aftrek van de in de laatste jaren bijgekomen

(1) Circa f 110 000 invoerrecht.
„ 12 000 lucifersbelasting.
Ruim 6 000 vermindering spillage stijlers.

ontvangsten van den spoorwegaanleg en de landbouwinspectie van de totale opbrengst van ieder der jaren 1905 en 1906, de overige middelen in laatstgenoemd jaar eveneens een klein bedrag, circa f 16 600, méér hebben opgebracht dan in het jaar te voren.

Dit bedrag moge op zich zelf weinig beduidend zijn, als een verblijdend verschijnsel mag zeker worden aangemerkt het feit, dat de aanhoudende daling die de opbrengst van laatstbedoelde middelen sedert het jaar 1901 vertoonde, in 1906 tot stilstand is gekomen, en zelfs voor eene — zij het ook geringe — stijging heeft plaats gemaakt.

Méér dan in 1905 brachten o. m. op:

de inkomstenbelasting	± f	18 000
het patentrecht voor het verkoopen van gedistilleerd		7 500
de belasting op goud		8 400
de zegelrechten		6 000
het successierecht		6 800
de vracht- en passagegelden aan boord der koloniale vaartuigen		13 600
idem koloniale spoorwegen		20 700
het concessierecht en de retributie op balata		10 300
het concessierecht op delfstoffen		7 900
en eenige andere middelen, ieder minder dan		5 000

Daarentegen werd *minder* ontvangen aan:

belasting op de huurwaarde van huizen	±	5 500
accijns op binnenlandsch gedistilleerd		11 200
invoerrechten, met inbegrip van 2 opcenten		19 700
geneeskundige belasting		8 700
en op eenige niet genoemde middelen ieder afzonderlijk minder dan		5 000

2°. *Vergelijking van de opbrengst der middelen in 1906 met de raming voor dat jaar.* Kon hiervoren geconstateerd worden, dat de opbrengst der middelen in 1906 met die van 1905 met ongeveer f 35 000 overtroffen, zij bleef niettemin circa f 50 000 beneden de raming.

Minder dan het geraamde bedrag werd ontvangen op:

accijns op binnenlandsch gedistilleerd	± f	32 600
invoerrechten		74 600
opbrengst van de posterij		6 600
opbrengst van huren, enz.		6 500
concessierecht voor delfstoffen		16 200
terugbetaling voorschotten		7 100
verkoop van brandhout en zand van de koloniale spoorwegen		5 200

Daarentegen brachten méér dan de raming op:

inkomstenbelasting	± f	12 700
patentrecht voor het verkoopen van gedistilleerd		6 500
belasting op goud		19 900
vracht- en passagegelden aan boord van de koloniale vaartuigen		6 300
idem koloniale spoorwegen		39 200
concessierecht en retributie voor balata		8 600

terwijl verschillende andere niet genoemde middelen een voor- of nadeelig verschil van minder dan f 5000 aanwijzen.

3°. *Vergelijking van de uitgaven in 1906 met de voor dat jaar geraamde kredieten.* Volgens de voorloopige uitkomsten van den dienst 1906, waarbij zooveel mogelijk rekening is gehouden met nog te doene uitgaven over het afgeloopen jaar, zijn de gewone uitgaven, nl. die welke niet uit geleende gelden betaald worden, in dat jaar ongeveer f 80 000 beneden de raming gebleven.

Over het voor 1906 geraamde bedrag aan subsidie van het moederland zal dus hoogst waarschijnlijk niet ten volle behoeven te worden beschikt.

Minder dan het toegestane krediet werd uitgegeven o. m. voor:

voeding van gevangenen	± f	7 600
traktementen van het politiepersoneel		6 400
premiën aan gewezen immigranten, die afstand doen van hun recht op terugvoer	f	13 200
traktementen voor onderwijzers		8 000
uitgaven voor de melaatscheninrichtng op Groot-Chatillon		6 600
onderhoud en verbetering van landsgebouwen		8 000
idem van land- en waterwegen		6 200
onderhoud der koloniale vaartuigen en aanschaffing van brandstoffen, enz.		33 900

Daarentegen werd boven de raming uitgegeven aan:

traktementen voor de ambtenaren van het districtsbestuur	f	7 942
uit- en terugzending van ambtenaren en andere aan den dienst verbonden personen		15 200
traktementen van ambtenaren van de rechterlijke macht		5 600
verpleging van burgerlijke personen in en buiten het militair hospitaal		11 600
nieuwe werken en aankoop van onroerende goederen		7 600
onderhoud van het lichtschip		6 100
exploitatie van den spoorweg		14 300
pensioenen		8 600

De andere posten waarvan hier niet afzonderlijk melding wordt gemaakt, wijzen een voor- of nadeelig verschil aan van minder dan f 5000.

In den uitgewerkten en toelichtenden staat zijn de redenen aangegeven waarom de voor 1906 toegestane kredieten moesten worden overschreden of waarom zij een overschot lieten.

§ 3.

Beschouwing van den dienst 1907.

Omtrent de in 1907 van de cacaocultuur te verwachten resultaten kan thans evenmin iets zekers voorspeld worden als een jaar geleden omtrent hetgeen 1906 zou opleveren.

De uitvoer van 1906, die slechts 14 805 balen of 2013 minder dan in 1905 bedroeg, terwijl toch de vooruitzichten in het begin van eerstgenoemd jaar zeker niet ongunstiger waren dan in het begin van 1905, maant trouwens tot voorzichtigheid aan ten opzichte van voorspellingen over deze cultuur.

In al de beneden-districten — en hier zijn nagenoeg alle plantages gelegen — is de infectie nog even sterk als in de jaren 1904—1906 en hangt het geheel van het seizoen af, of de oogst mee-, dan wel tegenvalt. Is het seizoen gunstig, dan kan de productie misschien, evenals in 1905, de 1½ millioen K.G. overschrijden, is het daarentegen ongunstig, dan kan de productie van het jaar 1907 even gering of nog geringer zijn dan die van 1904, toen zij slechts 850 000 K.G. bedroeg.

Deze laatste mogelijkheid acht de inspecteur van den landbouw echter niet groot.

Van veel belang, met het oog op de toekomst der cacaocultuur, mogen de resultaten genoemd worden die de bestrijdingsproeven tegen de krullotenziekte, geleid door de inspectie van den landbouw, hebben opgeleverd

Ook de groote proef, op „Susanna'sdaal" begonnen in 1906, heeft tot nu toe een gunstig verloop.

Slaagt deze proef even goed als de vorige, die op kleinere schaal genomen werd, dan mag verwacht worden, dat de door de inspectie van den landbouw toegepaste methode door de planters vrij algemeen zal worden nagevolgd, wat eene stijging der cacaoproductie tot gevolg zal hebben.

In de eerstvolgende twee of drie jaren mag echter dit resultaat nog niet worden te gemoet gezien.

Voor de rijstcultuur was zeer ongunstig de ongewone droogte van het voorjaar van 1906, die de in December 1905, bij het invallen der regens gezaaide rijst in de maanden Februari en Maart grootendeels deed verloren gaan.

Deze ongewone droogte moge blijken uit de volgende cijfers:

	Januari.	Februari.	Maart.
Regenval in 1906	159,3	26,2	173,4
Gemiddelde regenval	227	186	225

De 2de crop, gezaaid bij het invallen van den grooten regentijd, slaagde echter uitstekend, zoodat de totale opbrengst van rijst in 1906 zeer bevredigend mag genoemd worden; zij bedroeg, volgens de bij de districts-commissarissen gedane opgaven, 1 505 643 K.G., zoodat in 1906 wederom meer geproduceerd is dan in 1906, toen de productie 1 149 172 K.G. beliep. (1)

Voortdurend blijft trouwens de rijstcultuur zich uitbreiden. Grootendeels is dit een gevolg van de uitbreiding van den kleinen landbouw, met name van de vestiging der vrije Britsch-Indiërs; deels is het ook een gevolg van de omstandigheid, dat mede de Creolen onder de kleine landbouwers zich meer en meer op de rijstteelt gaan toeleggen.

Eene andere cultuur, die vooral onder de kleine landbouwers meer en meer wordt ter hand genomen, is de cultuur van Surinaamsche koffie. Door de inspectie van den landbouw wordt dit bovendien zeer aangemoedigd, o. a. door het verstrekken van jonge koffieplanten tegen geringen prijs.

Terwijl vroeger de kleine landbouwers als blijvend gewas uitsluitend cacao aanplantten, aan dit gewas om haar eenvoudige en weinig bewerkelijke bereiding de voorkeur gevende boven koffie, zijn ook hun door de krullootenziekte de oogen geopend voor de nadeelen van het afhangen in hun bestaan van ééne enkele cultuur.

Veelal planten zij thans cacao en koffie als gemengde cultuur aan.

Slechts met lof kan gewag worden gemaakt van de wijze waarop de deelnemers van de bacovencultuur deze zaak hebben aangevat en voortzetten. Nagenoeg alle plantages zullen met den aanleg van de eerste 1000 H.A. vóór 1 April a.s. gereed komen, en enkele zijn zelfs nu reeds zóóver gevorderd, dat zij reeds met hun aandeel in het tweede 1000-tal een aanvang kunnen maken. Daardoor zal reeds gedurende het eerste jaar meer kunnen worden beplant dan de oppervlakte van 1000 H.A., waarop aanvankelijk gerekend was.

De raming die volgens de thans beschikbare gegevens kan worden gemaakt van de uitgaven en de ontvangsten van de koloniale kas voor de bacovencultuur, is graphisch voorgesteld op den blauwdruk, die ter kennisneming voor de leden ter griffie is gedeponeerd. (2)

Daaruit blijkt dat op ultimo December 1907 het bedrag van den gouvernementssteun op f 630 000 kan worden gesteld, op ultimo December 1908 op f 730 000, op ultimo December 1909 op f 415 000, terwijl in den loop van 1910 het geheele resteerende bedrag kan worden terugbetaald.

De gang der zaken laat zich dus inderdaad niet ongunstig aanzien.

Ten behoeve van de bacovencultuur werden voor dit verschepingsseizoen 1300 immigranten aangevraagd, waarbij nog 800 voor andere cultures, zoodat in totaal 2100 immigranten zijn aangevraagd.

Alles bijeengenomen — van de bacovencultuur terugverwachtende wat de cacaocrisis deed verloren gaan — kan naar de meening van den ondergeteekende de landbouw in het algemeen geacht worden thans in een gunstiger stadium te verkeeren dan ongeveer een jaar geleden.

Voegt men hierbij, dat de balataprijzen verbeterd zijn, zoodat er in dezen tak van industrie ook meerdere aktie valt waar te nemen, en de retributie op het product sedert 1 Januari jl. van 5 cts. op 10 cts. kon worden gebracht; dat er op het oogenblik nog geen reden bestaat voor de vrees, dat de goudproductie, die in 1906 weder gestegen is boven de productie van alle vorige jaren, en wel tot ruim 1188 K.G., dit jaar zal dalen, dan is de verwachting niet ongegrond, dat, wanneer van de voorgestelde belastingverhoogingen reeds in dit jaar kan worden geprofiteerd, de raming der middelen voor 1907, die ongeveer f 80 000 hooger is dan de opbrengst van 1906, wel bereikt zal worden.

(1) Ter vergelijking volgt hieronder de rijstproductie van 1900—1904, naar boven en onder afgerond tot veelvouden van 1000 K.G., te weten:

1900.	286 000 K.G.
1901.	368 000 „
1902.	374 000 „
1903.	442 000 „
1904.	875 000 „

(2) Een exemplaar van dien blauwdruk is ter griffie van de Kamer nedergelegd, ter inzage van de leden.

§ 4.

Algemeene beschouwingen over de begrooting voor 1907.

De begrooting voor het loopende dienstjaar, definitief vastgesteld bij de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* no. 345, G. B. 1907 no. 4) en gewijzigd, aangevuld en verhoogd bij de wetten van denzelfden datum (*Staatsblad* nos. 349 en 356, G. B. 1907, nos. 17 en 18), wijst als eindcijfer der uitgaven aan een bedrag van f 4 475 630,36, waarin ten behoeve van den spoorwegaanleg en de exploratie in en buiten het Lawagebied, zoomede voor de buitengewone productieve werken, met inbegrip van de bacovencultuur, een bedrag van f 1 299 500 is begrepen, door leening te verkrijgen, zoodat de uitgaven welke niet met geleende gelden worden bekostigd, op f 3 176 130,36 worden geraamd.

Voor dat dienstjaar werd de opbrengst der middelen geraamd op f 3 512 330, met inbegrip van een bedrag van f 1 318 500 uit geleende gelden te verkrijgen, ten behoeve van de zooeven genoemde werken, zoodat de opbrengst van de eigen middelen der kolonie op f 2 193 830 werd begroot. De bijdrage uit 's Rijks schatkist werd alzoo geraamd op f 982 300,36.

Bij de begrooting voor het dienstjaar 1908, die thans ter goedkeuring wordt aangeboden, zijn de uitgaven in totaal geraamd op f 4 827 874.

In dit bedrag is begrepen eene som van f 1 280 000 voor den spoorwegaanleg en de exploratie in en buiten het Lawagebied, zoomede voor de buitengewone productieve werken, w. o. begrepen de bacovencultuur; voorts eene som van f 348 200 voor maatregelen uit de tijdelijke leening te bekostigen, in totaal dus een bedrag van f 1 628 200 voor uitgaven, die met geleende gelden zullen moeten worden betaald. De uitgaven welke niet met geleende gelden worden bestreden, zijn alzoo geraamd op f 3 199 674.

De opbrengst der middelen, met inbegrip van de uit de in § 1 bedoelde belastingverhooging te verwachten meerdere inkomsten, is in totaal geraamd op f 4 075,405. In dit bedrag zijn begrepen:

eene som van f 1 130 600 uit leeningen te verkrijgen; voorts f 467 590 als opbrengst van de bacovencultuur (1) en eindelijk een bedrag van f 100 000 als opbrengst van den verkoop van het stoomschip *Curaçao* (waarover nader), zoodat de opbrengst van de gewone eigen middelen der kolonie geraamd is op f 2 377 215.

Bij vergelijking van de eindcijfers voor 1908 met die voor 1907 volgt dus voor 1908:

Eigen middelen méér....................	f 183 385,00
Uitgaven niet uit geleende gelden te bestrijden méér	23 543,64
Subsidie minder	f 159 841,36

zoodat het subsidie voor 1908 moet gesteld worden op f 822 459.

De verhooging der middelen met f 183 385 laat zich aldus splitsen:

f 122 000 te verkrijgen door belastingverhooging; f 13 300 als opbrengst van eene proef-boschexploitatie; f 32 410 uit de ontvangsten van de bacovencultuur te verkrijgen, tot dekking van de rente en aflossing van de voor die cultuur geleende gelden, en ten slotte een gezamenlijk bedrag van f 15 675 door verhooging van de ramingen van verschillende middelen, van welke laatste hier afzonderlijk vermeld wordt de lagere raming van verschillende middelen, na aftrek van de verminderingen op andere middelen, van welke laatste hier afzonderlijk vermeld wordt de lagere raming van de opbrengst van de spoorwegexploitatie met f 22 100. Overigens wordt verwezen naar het „Overzicht van de verschillen tusschen de raming der middelen voor de jaren 1908 en 1907" (stuk no. 5).

De zeer belangrijke daling van het subsidiebedrag is ten deele te danken aan de omstandigheid, dat op de vorige begrooting eenige bijzondere, vrij belangrijke kredieten waren toegestaan, die niet weder op de begrooting behoefden te worden gebracht. De ondergeteekende heeft hier het oog op het bedrag van f 50 000, toegestaan voor de verplaatsing van de zetels van de districts-commissarissen van Beneden-Commewijne en Cottica; het subsidie

(1) Bovendien wordt gerekend uit de bacovencultuur nog een bedrag van f 32 410 te ontvangen ter bestrijding van de rente en aflossing van de voor die cultuur geleende gelden (vergelijk de toelichting ad art. 115 juncto art. 58).

van f 20 000 voor eene wetenschappelijke expeditie en ook het bedrag van f 14 000, toegestaan voor de proef op plantage „Susannasdaal", ter bestrijding der cacaoziekte.

Hoewel van anderen aard, komen echter ook op deze begrooting bijzondere kredieten voor, zooals voor het boschwezen, na aftrek van de inkomsten der proefexploitatie f 9250 méér dan voor 1907 toegestaan; voor rente en aflossing der immigratieleeningen f 14 345 méér; voor rente van de voor den spoorwegaanleg en de exploratie van het Lawa-gebied geleende gelden f 10 200 méér; voor subsidie aan de particuliere inrichtingen ter verpleging van lepralijders f 14 700 méér; voor kosten van exploitatie van den spoorweg f 6460 méér, terwijl, als gezegd, de opbrengst dier exploitatie ruim f 20 000 lager moest geraamd worden.

Voor het grootste deel is dus het gunstige resultaat ten aanzien van het subsidie verkregen door de voorgestelde belangrijke verzwaring der belastingen en door het voorstel om eenige uitgaven, die anders ten laste van het dienstjaar 1908, en dus van het subsidie zouden gekomen zijn — althans voor zoover zij niet kunnen worden uitgesteld — uit de tijdelijke leening te bestrijden, terwijl op deze begrooting nog niet gerekend behoeft te worden op een bedrag voor rente en aflossing van die leening. Die uitgaven betreffen:

1. de voortzetting van de verbetering van de afwatering van Paramaribo (art. 114) .... f	67 200
2. de verbetering van het zoutwaterkanaal in Coronie (art. 114)	12 000
3. de aanschaffing van een zeestoomer (art. 119)... (1)	150 000
4. idem van een rivierstoomer, ter vervanging van de *Nederland* (art. 119)	75 000
5. idem van 2 houten en 1 ijzeren motorboot (art. 119)	12 000
6. de helft van de kosten van aanschaffing van een nieuw lichtschip (art. 119)	32 000
te zamen .... f	348 200

terwijl bij den ondergeteekende het voornemen bestaat om alsnog bij Nota van Wijzigingen een voorstel te doen tot verbetering van het brandweermaterieel, o. a. door uitbreiding van de brandwaterleiding en de aanschaffing van eenige nieuwe brandspuiten.

Als men de splitsing van de uitgaven en van de ontvangsten, die ten grondslag ligt aan de algemeene financieele beschouwingen in § 1, toepast op de ontwerp-begrooting, krijgt men de volgende uitkomsten.

Zooals uit bijlage A blijkt, zijn de gewone huishoudelijke uitgaven (rubriek *a*) voor 1908 geraamd op f 2656 mille; die welke kunnen beschouwd worden als te strekken voor de economische ontwikkeling der kolonie (rubriek *b*) op f 543 mille en die welke uit geleende gelden moeten worden bestreden (rubriek *c*), op f 1628 mille.

Onder de op f 2377 mille geraamde eigen inkomsten der kolonie is f 173 mille rechtstreeks het gevolg van de maatregelen in het belang der economische ontwikkeling (rubriek *b*). In het op f 822 mille begroote subsidie mag voor laatstbedoelde maatregelen dus begrepen zijn f 543 mille—f 173 mille = f 370 mille.

Het overblijvende gedeelte van de moederlandsche bijdrage, f 822 mille—f 370 mille = f 452 mille, strekt derhalve tot bestrijding van uitgaven ten behoeve van het huishouden der kolonie, in engen zin opgevat.

De algemeene financieele beschouwingen deden vermoeden, dat voor 1908 nog een belangrijk deel van het subsidie noodig zou zijn tot dekking van gewone uitgaven. De vraag, die voor het oordeel omtrent den stand der financiën, zooals die zich in de aangeboden begrooting afspiegelt, beslissend is, luidt nu: is *dat* deel van het subsidie grooter of kleiner dan de drukking, die de ontvangsten der kolonie ondervinden rechtstreeks ten gevolge van de economische crisis, die doorleefd wordt. M. a. w., zou besteding van een deel der bijdrage van het moederland voor gewone huishoudelijke doeleinden ook noodig zijn geweest als niet de cacaocrisis en hare onmiddellijke gevolgen tijdelijk op zoo geweldadige wijze in de geldmiddelen der kolonie hadden ingegrepen?

Tot beantwoording van deze vraag strekken de volgende opmerkingen.

Als de stijging van de gewone inkomsten na 1901 in dezelfde mate was voortgegaan, als zij van 1886 tot 1901 plaats vond, wat zonder cacaocrisis zeker het geval zou zijn geweest, dan zou, blijkens bijlage H (roode lijn), in 1908 het bedrag van f 2650 mille zijn bereikt, d.i. dus ongeveer de som waarop de gewone huishoudelijke uitgaven zijn geraamd.

Dit bedrag zou voorts voor genoemd jaar zijn vermeerderd:

a. met eenige bijzondere ontvangsten, waarvan in de jaren 1886—1901 geen sprake was, namelijk:

opbrengst van den spoorweg, met inbegrip van zand- en houtverkoop en verkoop van afgekeurde materialen f	99 500	
bijdrage van de planters in de kosten van het laboratorium en opbrengst van cultuurtuin en laboratorium	7 600	
opbrengst van de proefboschexploitatie	13 300	
ontvangsten uit de bacovencultuur tot dekking van rente en amortisatie	32 410	
te zamen		f 153 m.

b. met de voor 1908 voorgestelde belastingverhoogingen, nl.:

uit verhooging van het tarief van invoerrechten circa	f 110 m.	
uit de vermindering van de korting der stijlers van gedistilleerd; minstens te stellen op	6 m.	
(terwijl de opbrengst van de lucifersbelasting buiten beschouwing wordt gelaten, omdat hare opbrengst eene vermindering van invoerrecht compenseert)		
te zamen		116 m.
Totale vermeerdering dus		f 269 m.

Voor 1908 zou dus, buiten den invloed der cacaocrisis, zijn geraamd f 2650 mille + f 269 mille = f 2919 mille, en de voorbijgaande druk, door de economische crisis op de koloniale ontvangsten uitgeoefend kan dus worden gesteld op f 2919 mille — f 2377 mille = f 542 mille, dat is belangrijk meer dan het deel van het subsidie, dat zal strekken tot bestrijding van huishoudelijke uitgaven.

Het feit, dat voor 1908 nog f 452 mille door het moederland zal moeten worden verschaft voor wat, naar zijn aard, door de kolonie zelf *moet* worden betaald, kan dus worden aanvaard, als een — naar verwacht wordt nog slechts weinige jaren durend — gevolg van buitengewoon ongunstige omstandigheden.

Had de stijging der geldmiddelen na 1901 geleidelijk kunnen voortgaan, dan zou voor 1908 eene bijdrage geraamd zijn van f 822 mille—f 542 mille = f 280 mille, strekkende voor rente van de leening voor spoorwegbouw en mijnexploratie, voor het tekort op de spoorwegexploitatie en voor hetgeen het boschwezen meer vordert dan het opbrengt, respectievelijk geraamd op f 186 mille, f 60 mille en f 41 mille, en zouden uit de eigen inkomsten der kolonie niet alleen alle, in engen zin huishoudelijke uitgaven (rubriek *a*) kunnen worden betaald, maar ook nog een groot deel van de in rubriek *b* geplaatste uitgaven (rente en aflossing geldleening productieve werken, landbouwinspectie en cultuurtuin en voorschotten voor den kleinen landbouw).

Bij de voorafgaande beschouwing van de ramingen voor den dienst 1908 in het licht van het in § 1 ontwikkeld financieel beleid is niet over het hoofd gezien, dat op de begrooting ook een bedrag van f 348 200 is uitgetrokken voor uitgaven uit de opbrengst der tijdelijke leening te bekostigen, welke uitgaven uit haren aard tot het gewone huishouden behooren en dat het slechts aan de wijze van leenen, nl. aan het einde van het jaar, te danken is, dat op deze begrooting nog niet behoeft gerekend te worden op een bedrag voor rente en aflossing van die leening.

De genoemde som zal door het aangekondigde voorstel tot verbetering van het brandweermaterieel vermoedelijk op ± f 400 000 worden gebracht, waarvan echter f 100 000 gedekt zal worden door de opbrengst van het stoomschip *Curaçao*, zoodat f 300 000 uit de leening zal moeten worden betaald. Voor eene zuivere rekening zou ongeveer $^1/_{10}$ van dit bedrag, dus circa f 30 000, tot de gewone uitgaven voor den dienst 1908 moeten worden gerekend. Er is echter geen bezwaar dit bedrag thans buiten beschouwing te laten, daar het voor den dienst 1908 feitelijk niet noodig is, mits echter nu reeds kan worden aangetoond, dat de fondsen tot dekking van dat bedrag in 1909 en volgende jaren, hetzij door te verwachten ontvangsten niet in de bovenbedoelde begrepen, hetzij door bezuiniging, beschikbaar zullen zijn.

(1) In verband met nader ontvangen gegevens moet dit bedrag gesteld worden op f 175 000.

Aan dezen eisch moet niet alleen ten aanzien van deze eerste uitgaven, uit de tijdelijke leening te bekostigen, worden voldaan, maar telkens wanneer over een deel van de leening zal worden beschikt, zal behooren te worden nagegaan op welke wijze de middelen zullen gevonden worden ter bestrijding van de rente en amortisatie van de te leenen gelden. Zulk een onderzoek zal in elk opzicht nuttig zijn. Het zal in de eerste plaats er toe leiden om te overwegen, of de fondsen gevonden kunnen worden zonder nieuwe offers te vragen, hetzij van het moederland, hetzij van de ingezetenen, m. a. w. of de gelden door *bezuiniging* kunnen verkregen worden. Maar bovendien zal het er toe nopen om zich nauwkeurig rekenschap te geven van de noodzakelijkheid van de werken of maatregelen die men uit de leening wil bekostigen, vooral wanneer de uitvoering verhooging der Rijksbijdrage of belastingverhooging noodwendig tot gevolg zou moeten hebben. Met een onderzoek als bedoeld is dus een voorzichtig gebruik der leening stellig verzekerd.

Wat nu aangaat de rente en de aflossing van de eerste f 300 000, waarop bij deze begrooting gerekend wordt, die zullen ruimschoots gedekt worden met het bedrag dat op het departement der koloniale vaartuigen zal worden bezuinigd bij goedkeuring van de thans voor 1908 gedane en verder voor 1909 aangekondigde voorstellen betreffende dat departement, waarover nader.

Mag door het voorafgaande het overzicht van de koloniale geldmiddelen en het beeld dat de begrooting voor 1908 daarvan geeft, voldoende toegelicht worden geacht, vóór dat de ondergeteekende overgaat tot de bespreking van de afzonderlijke artikelen, wenscht hij met een enkel woord de gedragslijn aan te geven die door hem gevolgd is bij de samenstelling der ontwerp-begrooting.

Die gedragslijn is geen andere, dan die hij zich ten vorigen jare reeds heeft afgebakend, namelijk een zorgvuldig vermijden van alle onnoodige uitgaven en een ernstig waken vooral tegen niet geheel gemotiveerde stijging van de jaarlijks terugkeerende posten. Veel wat nuttig, hoogst gewenscht, tot zekere hoogte misschien wel noodig was, is daarom achterwege gelaten of ter zijde gesteld. Met zorg is elke nieuwe uitgaaf gewikt en gewogen en waar op meer dan ééne wijze de behoefte kon worden bevredigd, is de minst kostbare wijze gekozen.

Alleen heeft de ondergeteekende gemeend niet in de uiterste consequentie te mogen volharden in de afwijzing van voorstellen tot verbetering van de geldelijke positie van sommige ambtenaren. Bij de voorbereiding van de begrooting voor 1906 zijn door zijn ambtsvoorganger, bij de voorbereiding van de begrooting voor 1907 zijn door hem nagenoeg alle voorstellen van dien aard ter zijde gelegd. Bij *deze* ontwerp-begrooting zijn de meest noodzakelijke door hem, al dan niet gewijzigd, overgenomen, en is daardoor verder gevolg gegeven aan een voornemen, dat reeds eenige jaren geleden gedeeltelijke uitvoering vond, namelijk de geleidelijke verbetering van de onvoldoende bezoldiging der lagere ambtenaren.

Indien door een consequent volharden in de gedragslijn die bij de begrooting voor 1906 en voor 1907 is gevolgd, werkelijk kon worden voorkomen, dat de posten voor traktementen zich uitzetten, dan zou toepassing van dien regel, met het oog op den stand van de financiën, zeker moeten worden overwogen. Velen zouden dan niet ongegronde verwachtingen zien teleurgesteld; anderen, wier positie dezelfde is als 20 of 30 jaar geleden, zouden misschien kunnen klagen over een onvoldoend verband tusschen bezoldiging en arbeid, een onvoldoend rekenen met den tegenwoordigen levensstandaard; er zou dan ten minste met ééne maat gemeten worden en gelijkheid van behandeling zijn.

Uitzetting van de personeele uitgaven kan evenwel met de meest mogelijke zorg niet worden voorkomen. De traktementen van hen wier positie bij algemeene verordening geregeld is — en dat zijn vaak niet de minst gesalarieerden — stijgen door periodieke traktementsverhoogingen, ook als de koloniale geldmiddelen de meeste zorg eischen, en het zijn dus juist en alleen zij wier positie niet organiek is geregeld, die lijden onder de consequent volgehouden afwijzing van elke lotsverbetering. Wat bij eene enkele begrooting plicht en eisch van goed beleid kan zijn, kan op die wijze bij voortdurende toepassing hardheid worden, die weinig van onbillijkheid verschilt.

Wordt hierdoor in algemeenen zin toegelicht waarom op de ontworpen begrooting sommige positieverbeteringen die het meest noodig schenen, aan de orde zijn gesteld, de ondergeteekende stelt er prijs op met nadruk te verklaren, dat hij ook aldus handelende, de noodzakelijke zuinigheid in het beheer niet één oogenblik uit het oog heeft verloren, maar integendeel, waar dit mogelijk was, heeft getracht om naast de stijging der uitgaven bij denzelfden dienst eene bezuiniging te stellen. Aan dit streven is het te danken, dat bijvoorbeeld de herziening van de traktementen van het politiepersoneel en die van de bezoldigingen der districtsgeneesheeren zonder verzwaring van de begrooting kunnen plaats vinden en ook in de toekomst òf geen hooger bedrag, òf slechts eene zeer geringe verhooging zullen eischen.

Toelichting der artikelen

Art. 1.

Traktementsverhooging voor den hoofdcommies en de adjunct-commiezen ter gouvernements-secretarie. De hoofdcommies ter gouvernements-secretarie geniet thans, als zoodanig, eene bezoldiging van f 4800 's jaars, benevens f 800 's jaars voor de vervulling der functiën van secretaris der geneeskundige commissie, welke functiën aan den tegenwoordigen titularis, den heer A. T. Oliviera, die ze destijds reeds ongeveer een jaar waarnam, in 1898 feitelijk definitief werden opgedragen, ten einde op die wijze te gemoet te komen in de vermindering die de bezoldiging der hoofdbetrekking zelve destijds onderging.

Daar artikel 15 der verordening van 8 Mei 1896 (G. B. nº. 23) niet toelaat om den secretaris der geneeskundige commissie van eene vaste aanstelling te voorzien, kunnen de uit die betrekking voortvloeiende inkomsten niet in rekening worden gebracht bij de vaststelling van den pensioensgrondslag, zoodat wel is waar het totaal inkomen van den hoofdcommies ter secretarie gelijkgemaakt is aan het traktement dat bij de begrooting voor 1895 aan die betrekking werd verbonden, doch de pensioensvooruitzichten van dien ambtenaar ongunstiger geworden zijn.

Afgezien nog van dit gevolg van de vorenbeschreven regeling, acht de ondergeteekende het alleszins billijk en wenschelijk om de bezoldiging van den hoofdcommies zoodanig te regelen, dat hem het uitzicht wordt geopend op een voor zijn pensioen mede geldend minimum traktement van f 5600 's jaars.

Billijk, wanneer hij in aanmerking neemt den omvangrijken arbeid en de verstandelijke ontwikkeling, die noodwendig van den titularis moeten worden geëischt, en het, zijns inziens, moeilijk te weerspreken feit, dat geen goede redenen kunnen worden aangevoerd om de betrekking van hoofdcommies ter secretarie thans (en voor de toekomst) lager aan te slaan dan bij de begrooting voor 1895 geschiedde. Wenschelijk acht hij de verbetering der vooruitzichten, omdat het in het belang van den dienst moet worden geacht, wanneer in den hoofdcommies beschikt kan worden over een ambtenaar, die zich geruimen tijd blijft wijden aan de werkzaamheden ter secretarie en aldus wordt toegerust met eene rijke ervaring in den gang van alle zaken die dat bureau doorloopen.

De ondergeteekende stelt derhalve voor, om de bezoldiging van den hoofdcommies te bepalen op f 4600 's jaars als aanvangstraktement, met 2 vierjaarlijksche verhoogingen van f 500, opklimmende tot een maximum van f 5600 's jaars.

De tegenwoordige hoofdcommies, die — behoudens eene tusschenpoos van ongeveer 4 maanden — reeds bijna twaalf jaren zijne betrekking op loffelijke wijze heeft vervuld, zal naar dezen maatstaf in aanmerking kunnen komen voor het maximum traktement, zoodat daarop in de begrooting wordt gerekend.

Tegenover deze nieuwe regeling zijner inkomsten wordt eene vermindering voorgesteld van het traktement van den secretaris der geneeskundige commissie met f 400 's jaars (art. 84).

Er bestaat nog eene bijzondere aanleiding om deze zaak thans aanhangig te maken. De heer Oliviera heeft namelijk den wensch te kennen gegeven, om in aanmerking te komen voor het ambt van kolonialen ontvanger en betaalmeester, dat dezer dagen is opengevallen, en de ondergeteekende zou gaarne aan dat verlangen gevolg geven — overtuigd dat die ambtenaar de daarmede gepaard gaande verbetering van zijne positie ten volle verdient en zeer zeker zijne taak met toewijding zou volbrengen — ware het niet, dat naar zijne meening het landsbelang op de beste wijze wordt bevorderd door den heer Oliviera te behouden voor de secretarie.

De billijkheid spreekt er dan echter voor om den heer Oliviera te doen deelen in de voorgestelde verhooging van het traktement van den hoofdcommies. Daar evenwel ook dan nog de grondslag van zijn pensioen zou blijven beneden dien waarop de bezoldiging, ad f 6000 per jaar, van den kolonialen ontvanger en betaalmeester aanspraak geeft, ligt het in de bedoeling van den ondergeteekende hem de functiën van secretaris der geneeskundige commissie, ook na de vermindering van het daaraan verbonden traktement, te blijven opdragen en eene wijziging voor te stellen van de voren-

aangehaalde verordening van 8 Mei 1896, in dien zin, dat die bijkomende verdienste eveneens in den pensioengrondslag kan worden opgenomen.

Reeds in de Memorie van Toelichting op de ontwerp-begrooting voor 1902 werd de aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid van eene verbetering der inkomsten van het personeel ter gouvernements-secretarie, waartoe destijds een eerste stap gedaan werd door eene verhooging voor te stellen van de traktementen der afdeelingschefs.

De adjunct-commiezen bleven van dat voorrecht verstoken. De ondergeteekende stelt thans voor ook hunne inkomsten te herzien, in dier voege, dat de bezoldiging gebracht wordt van f 1300 's jaars op f 1200 tot f 1700 's jaars, met 4 vierjaarlijksche verhoogingen van f 125 's jaars. Op die wijze zullen aan de titularissen ter secretarie dezelfde vooruitzichten in hunne betrekking worden verzekerd als aan hunne ranggenooten bij eenige andere departementen, zijn toegekend en bij deze begrooting ook voor den adjunct-commies ten domeinkantore in overweging wordt gegeven.

Het zal geen betoog behoeven, dat aan de adjunct-commiezen ter secretarie minstens even hooge, zoo niet hoogere eischen behooren te worden gesteld (en inderdaad gesteld worden) als aan hunne ranggenooten bij het bouwdepartement en bij het departement der koloniale vaartuigen.

Aangezien de tegenwoordige adjunct-commiezen ter secretarie reeds een traktement van f 1300 's jaars genieten en één hunner eventueel op 1 Januari 1908 aanspraak zal kunnen maken op de eerste verhooging, terwijl de beide anderen op 1 April 1908 die aanspraak zullen verkrijgen, behoeft voor dat jaar slechts gerekend te worden op f 63 (nl. f 25, vermeerderd met tweemaal f 19).

Art. 18.

Traktementsverhooging voor den griffier en den commies van het kantongerecht van Paramaribo, alsmede toelagen voor de geëmployeerden van die griffie van dat gerecht. De tegenwoordige traktementen van den griffier en den commies van het kantongerecht te Paramaribo, bedragende respectievelijk f 3000 en f 1000, dateeren van de instelling van dit gerecht in het jaar 1869. Sedert zijn de werkzaamheden van het kantongerecht van Paramaribo zeer belangrijk toegenomen, waartoe vooral heeft bijgedragen de omstandigheid, dat in de in latere jaren tot stand gekomen verordeningen, ter verkrijging van eene spoedige berechting, zooveel mogelijk toepassing van de procedure volgens de herziene strafverordening van 1874 wordt voorgeschreven.

Geldt dit in het bijzonder voor strafvervolgingen, het behoeft geen betoog, dat ook de burgerlijke zaken thans meer arbeid vorderen dan circa 40 jaren geleden. Hel zal wel voldoende zijn slechts er aan te herinneren, dat, voor zoover de berechting van deze soort zaken aan den alleensprekenden rechter is opgedragen, het rechtsgebied van den kantonrechter van Paramaribo de geheele kolonie omvat, met uitzondering alleen van de districten Nickerie en Coronie, en dat de bevolking der kolonie, die op 31 December 1870 ± 50 000 zielen telde, sedert tot ruim 80 000 zielen op 31 December 1906 is gestegen.

Zou het bovenstaande reeds voldoende zijn om verhooging van de bezoldigingen van de beide bovengenoemde ambtenaren te rechtvaardigen, daaraan kan nog het volgende worden toegevoegd.

Bij het tot stand komen van de rechterlijke reorganisatie, waarmede eene bezuiniging van bijna f 20 000 gepaard ging, werden niet dadelijk alle traktementen, die ten gevolge van die reorganisatie voor herziening in aanmerking kwamen, geregeld. Wel werd zoodanige herziening destijds in uitzicht gesteld, maar tot dusverre bleef zij achterwege.

In de Nota van Wijzigingen betreffende de ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1902, door Gouverneur TONCKENS den 30sten Mei 1901 aan de Koloniale Staten aangeboden, werd door dien landvoogd o. m. het volgende gezegd:

,,Omdat de ondervinding zal moeten leeren in hoever wijziging in het ondergeschikt personeel van hof, parket en van de verschillende gerechten noodig of wenschelijk is en omdat eenige ruimte noodig zal zijn met het oog op de regeling der reiskosten, worden de bezoldigingen van bedoeld personeel, de bedragen voor meubilair en voor bureelkosten en voor reiskosten (die zeker verandering zullen moeten ondergaan, maar waarvan nog niet zeker is hoe), gelaten zooals die zijn."

Door de combinatie bij de nieuwe regeling van de betrekking van kantonrechter van Paramaribo met die van plaatsvervangend lid van het Hof van Justitie, met de speciale bedoeling dat als regel door den kantonrechter het rechter-commissariaat voor de instructie van strafzaken zal worden waargenomen, zijn de werkzaamheden van den kantonrechter sedert December 1903 belangrijk vermeerderd en indirect ook die van de griffie van het kantongerecht. Gedurende den tijd toch dat die rechter met de instructie van strafzaken bezig is, is het hem niet mogelijk om personen die hem over voogdij- of andere zaken het kantongerecht betreffende wenschen te spreken, te woord te staan, waarom dan dergelijke personen naar den griffier van het kantongerecht worden verwezen om hen zooveel mogelijk te helpen.

Met de nieuwe rechterlijke organisatie is er ook eene wanverhouding ontstaan tusschen de bezoldiging van den griffier van het kantongerecht van Paramaribo, die ongewijzigd is gelaten, en die van den griffier van het oostelijk omgaand gerecht, welke op f 3000 werd gebracht.

Vroeger was de bezoldiging van eerstgenoemden ambtenaar te recht altijd hooger dan die van de griffiers van de districtsgerechten. Een ommegaande rechter toch heeft slechts recht te spreken volgens de herziene strafverordening, terwijl bij het kantongerecht van Paramaribo, behalve strafzaken, die op dezelfde wijze berecht worden, ook nog worden afgedaan strafzaken volgens het Wetboek van Strafvordering en bovendien burgerlijke zaken.

Het is dus duidelijk, dat van den griffier van het kantongerecht eene grootere kennis van recht en wet enz. moet worden gevorderd, dan de griffier van het oostelijk ommegaand gerecht voor eene goede vervulling van zijne betrekking behoeft.

De bezoldiging van eerstgenoemden ambtenaar is thans echter niet alleen niet hooger dan die van laatstgenoemden, maar doordien de tegenwoordige griffier van het oostelijk ommegaand gerecht een bedrag van f 540 geniet wegens het gemis van vrije woning, die hij vroeger als griffier van het ommegaand gerecht van Mariënburg genoot, is, in verband met emolumenten die beide ambtenaren genieten, de pensioensgrondslag van den griffier van het oostelijk ommegaand gerecht f 709 hooger dan die van den griffier van het kantongerecht van Paramaribo, welke slechts f 3150 bedraagt.

Wat hiervoren is gezegd omtrent de vermeerdering der werkzaamheden van de griffie van het kantongerecht, geldt niet alleen den griffier, maar ook den commies. Bovendien moet bedacht worden, dat bij de geringe promotiekans in den werkkring van de hierbedoelde ambtenaren, bij bevordering tot de betrekking van commies van het kantongerecht de betrokkene in den regel reeds een vrij langen diensttijd achter den rug heeft. De tegenwoordige titularis had reeds een diensttijd van ruim 20 jaren, toen hij tot die betrekking werd benoemd. Hij is de eenige ambtenaar met den rang van commies, die als zoodanig geen hoogere bezoldiging dan f 1000 geniet.

Wel heeft de tegenwoordige titularis als klerk van het oostelijk ommegaand gerecht nog eene bezoldiging van f 1000, maar, daargelaten dat de werkzaamheden aan laatstbedoelde betrekking verbonden, verricht moeten worden buiten den gewonen bureautijd, die geheel door werk van het kantongerecht in beslag wordt genomen, zal de hierbedoelde ambtenaar zelfs met de thans voorgestelde verhooging nog een lager maximum traktement hebben dan in de laatste jaren voor de meeste commiezen is toegestaan.

Mede worden voorgesteld toelagen tot een gezamenlijk bedrag van f 500 voor de beide geëmployeerden ter griffie van het kantongerecht werkzaam, die tot dusver niet werden gesalarieerd. Sedert tal van jaren zijn er op de griffie van het kantongerecht twee geëmployeerden werkzaam, die daar — evenals de geëmployeerden op de griffie van het hof van justitie, door den griffier van dit gerecht — krachtens eene algemeene verordening worden aangesteld (artikel 64 in verband met art. 60, 2de lid, van G. B. 1869, nº. 1). De geëmployeerden van de griffie van het hof worden gesalarieerd, die van het kantongerecht echter niet. Opvolgende kantonrechters hebben verklaard, dat de hulp van deze geëmployeerden niet kan worden gemist, en het gaat dus niet aan om bij voortduring op onbetaalden arbeid te rekenen.

Bovendien moet worden opgemerkt, dat het systeem van niet bezoldigen groote verwisseling van personeel veroorzaakt, die, zooals van zelf spreekt, niet in het belang van den dienst is.

Het is de bedoeling het traktement van den griffier te stellen op f 3000—f 3600, met 3 vierjaarlijksche verhoogingen van f 200, dat van den commies op f 1200—f 1600, met 2 vierjaarlijksche verhoogingen van f 200, en dat van den klerk op f 600—f 800, met 2 tweejaarlijksche verhoogingen van f 100.

De tegenwoordige griffier, die zijne betrekking reeds 20 jaren vervult, komt dus dadelijk in aanmerking voor het maximum van f 3600; de tegenwoordige commies, die sedert eind 1903 als zoodanig fungeert, zal in 1908 dus in genot moeten zijn van de eerste

periodieke verhooging, waarom voor hem f 1400 wordt uitgetrokken; de klerk, die in Januari 1904 als zoodanig werd benoemd, zal van 1 Februari 1908 af in het genot moeten worden gesteld van de tweede periodieke verhooging; voor hem wordt daarom gerekend op f 793.

Ten slotte zij nog vermeld, dat voor den klerk voorgesteld wordt de verhoogingen reeds om de twee jaren toe te kennen, omdat niet alleen het minimum, maar ook het maximum traktement van dezen ambtenaar nog tot de zeer lage traktementen behoort, en de promotiekans in deze betrekking, zooals de ervaring heeft aangetoond, nogal gering is.

Art. 21.

Traktementsverhooging voor de directeurs van de gevangenissen in het fort Zeelandia en te Nieuw-Amsterdam en voor den assistent-cipier van eerstgenoemde gevangenis. Hoewel de werkzaamheden van de directeurs der gevangenissen in het fort Zeelandia en te Nieuw-Amsterdam in den loop der jaren belangrijk zijn toegenomen, is het aan die betrekking verbonden traktement van f 1500, dat van het jaar 1875 dateert, sedert onveranderd gelaten. Kon dit bedrag destijds eene billijke belooning worden geacht, voor den tegenwoordigen tijd komt het den ondergeteekende bepaald onvoldoende voor, in verhouding tot de diensten, die thans van deze ambtenaren worden gevorderd en de groote verantwoordelijkheid die op hen rust. Eene vergelijking met de bezoldiging die voor andere betrekkingen met gelijke, zoo niet mindere verantwoordelijkheid dan van directeur van de gevangenis is bepaald, bijv. voor de inspecteurs van politie — deze kunnen thans tot f 2000 opklimmen, en volgens de bij deze begrooting voorgestelde regeling zelfs tot f 2400 — toont ook duidelijk aan, dat de bedoelde betrekkingen te laag worden bezoldigd met een bedrag van f 1500 en het genot van vrije woning, berekend op f 300 's jaars.

Vroeger kon onder de inspecteurs van politie een geschikte directeur voor een der gevangenissen worden gezocht, maar thans is dat niet meer mogelijk. De ondergeteekende acht het alleszins billijk, aan de directeurs der beide gevangenissen het vooruitzicht te openen op traktementsverhooging. Het aanvangstraktement zou kunnen gesteld worden op het bedrag van het tegenwoordig traktement, nl. f 1500, terwijl het dan verder met 4 vierjaarlijksche verhoogingen van f 125 tot een maximum van f 2000 zou kunnen worden gebracht.

De tegenwoordige directeur van de gevangenis in het fort Zeelandia, een man van buitengewone verdiensten, heeft een diensttijd van 30 jaren, waarvan meer dan 16 jaren in die betrekking en als directeur van de gevangenis te Nieuw-Amsterdam doorgebracht, zoodat hij in 1908 voor het maximum inkomen van f 2000 in aanmerking komt.

De directeur van de gevangenis te Nieuw-Amsterdam die sedert 1 Juli 1903 in functie is, zal in 1908 aanspraak hebben op de 1ste periodieke verhooging, waarom voor hem een bedrag van f 125 wordt uitgetrokken.

De ondergeteekende meent hier niet onvermeld te moeten laten, dat de directeur van de gevangenis in het fort Zeelandia eene personeele toelage geniet van f 600. Wegens de zeer bijzondere reden die tot het toekennen van deze toelage geleid heeft, en waaromtrent verwezen wordt naar de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting voor het dienstjaar 1893, ad art. 27, moet die personeele toelage, naar de meening van den ondergeteekende, bij de beoordeeling van het inkomen van den directeur van de gevangenis in het fort Zeelandia buiten beschouwing blijven.

De bezoldiging van den assistent-cipier van de gevangenis te Nieuw-Amsterdam werd bij de door den Minister van Koloniën ingediende Nota van Wijzigingen betreffende de begrooting voor 1907 (Zitting 1905—1906, 50, stuk 1), in verband met de opheffing van het fort Nieuw-Amsterdam, van f 800 gebracht op f 1000. Daar beide assistent-cipiers tot dusver dezelfde bezoldiging genoten, en ook omdat eene bezoldiging van f 800 op zich zelf geen voldoende belooning is voor de diensten die de assistent-cipier van het fort Zeelandia praesteert, wordt voorgesteld ook zijn inkomen op hetzelfde bedrag te bepalen, dat zijn ambtgenoot te Nieuw-Amsterdam geniet. De tegenwoordige titularis heeft, met inbegrip van de personeele toelage van f 420 's jaars, die hij boven zijne bezoldiging van f 800 geniet, thans reeds een hooger inkomen dan het bedrag van f 1000, dat nu voor hem wordt voorgesteld. Het ligt evenwel in de bedoeling, om bij verhooging van het traktement van f 800 tot f 1000 bedoelde toelage met een gelijk bedrag te verminderen, zoodat de voorgestelde regeling geene vermeerdering van uitgaven met zich medebrengt.

Art. 23, j°. artt. 16, 21 en 25.

Herziening van de traktementen van het politiepersoneel. Herhaaldelijk is aangedrongen op lotsverbetering van het politiepersoneel, doch wegens den ongunstigen stand der middelen kon daaraan niet worden gedacht, tenzij op andere wijze bezuinigd kon worden. De ondergeteekende meent nu daarvoor den weg te hebben gevonden en, door het toekennen van periodieke verhoogingen eenerzijds en het inkrimpen van het personeel anderzijds, zonder uitzetting der uitgaven aan den niet ongerechtvaardigden eisch van verbetering der financieele positie van de ambtenaren om wie het gaat, te kunnen tegemoetkomen.

Het traktement van de agenten 4de klasse, zijnde f 540 (of feitelijk f 600, aangezien zij zonder storting voor pensioen daarop aanspraak verkrijgen), behoefde naar het oordeel van den ondergeteekende geene verhooging, evenmin als het aanvangstraktement van de agenten 3de klasse. In deze klasse wenscht hij echter 2 vierjaarlijksche verhoogingen, ieder van f 25, te geven, zoodat, aanvangende met f 650, kan worden opgeklommen tot f 700. De tweede klasse, thans f 750 traktement genietende, zoude met behoud van dit bedrag als aanvangstraktement en 2 vierjaarlijksche verhoogingen van f 25, kunnen opklimmen tot f 800, de 1ste klasse (thans genietende f 800), met een aanvangstraktement van f 825 en 2 verhoogingen als voren, tot f 875, en de hoofdagenten, die thans met f 875 beloond worden, met een salaris van f 900 beginnen en, met 2 vierjaarlijksche verhoogingen van f 50, opklimmen tot f 1000. De adjunct-inspecteurs, die thans f 1200 ontvangen, zouden aanvangen op f 1300 en, met 2 vierjaarlijksche verhoogingen van f 50, komen tot f 1400.

Daarentegen kan de formatie worden ingekrompen met 10 agenten derde klasse, en wel met 5 die tot kort geleden dienst deden als opzichters voor de gestraften, 3 welke noodig zijn voor de bewaking van gevangenen en suspecten in het militair hospitaal en 2 waarop voor de ordonnansdiensten op het parket gerekend moet worden, voor al welke employementen personen buiten het politiekorps staande kunnen worden aangesteld en gedeeltelijk reeds zijn aangesteld uit de gelden, beschikbaar gesteld bij art. 24 der loopende begrooting.

Door het invoeren eener meer doeltreffende dienstregeling bij de politie, in verband met eene strengere contrôle bij het opnemen in het militair hospitaal, is het gebleken, dat vergrooting van het werkelijk voor den dienst beschikbaar personeel, welke vergrooting het vorige jaar nog noodig scheen, zonder bezwaar achterwege kan blijven.

Sedert Juli 1906, toen de aangeduide maatregelen zijn ingevoerd, is het gebleken, dat de 10 bovenbedoelde beambten voor den dienst gemist konden worden (1), en, wanneer dat toen kon, is het uit den aard der zaak ook mogelijk, wanneer hunne employementen door anderen vervuld worden. Zij kunnen derhalve van de sterkte worden afgevoerd en het daardoor vrijkomend traktement voor verbetering der financieele positie van het overblijvend personeel worden aangewend.

Verder wenscht de ondergeteekende ook het inspecteurs-personeel, met inkrimping tot 3 in stede van 4, beter te salarieeren. Bij de tegenwoordige dienstregeling is een getal van 3 inspecteurs voldoende te achten. De bijzondere functiën, thans door den hoofdinspecteur verricht, kunnen zeer wel door ondergeschikt personeel worden waargenomen en hij, evenals de andere inspecteurs, met het bevel over een der drie ploegen, waarin de politiemacht in de stad verdeeld is, worden belast, waardoor de formatie met een inspecteur kan worden verminderd.

De hoofdinspecteur zal een traktement van f 2500 tot f 3000 moeten behouden, welk maximum te bereiken zal zijn door 2 vierjaarlijksche verhoogingen van f 250. De inspecteurs echter wenscht de ondergeteekende te bezoldigen met f 1600 als minimum, hetgeen, door 4 vierjaarlijksche verhoogingen van f 200, tot een maximum van f 2400 zal kunnen klimmen. Als overgang zullen de drie inspecteurs, thans in dienst, natuurlijk in dienst moeten blijven, doch daartegenover is de ondergeteekende niet van voornemen om tot aanstelling van den derden adjunct-inspecteur ten behoeve van Nieuw-Amsterdam over te gaan vóór de gewenschte formatie bereikt is.

De tegenwoordige toestand van het korps als grondslag nemende, zal op 1 Januari 1908, bij aanneming van het plan van den ondergeteekende, aan traktement noodig zijn:

(1) Terwijl in 1905 gemiddeld 16 man in het hospitaal werden verpleegd, verminderde dit getal door de gewijzigde regeling van opneming van politiebeambten in het hospitaal van Juli tot December 1906 tot 9.

1 commissaris van politie		f 5 000
1 hoofdinspecteur van politie, f 2500 à f 3000		3 000
2 (tijdelijk 3) inspecteurs van politie, f 1600 à f 2400		5 567
3 (tijdelijk 2) adjunct-inspecteurs van politie, f 1300 à f 1400		2 700
25 hoofdagenten van politie	8 à f 900 = f 7 200 10 à 950 = 9 500 7 à 1000 = 7 000	23 700
29 agenten 1ste klasse	17 à 825 = 14 025 11 à 850 = 9 350 1 à 875 = 875	24 250
45 agenten 2de klasse	33 à 750 = 24 750 11 à 775 = 8 525 1 à 800 = 800	34 075
78 agenten 3de klasse	54 à 650 = 35 100 24 à 675 = 16 200 0 à 700 = —	51 300
32 agenten 4de klasse à f 540		17 280
		f 166 872

Op de loopende begrooting is voor het politiepersoneel uitgetrokken f 170 155 (1), zoodat bij eene betere regeling, behalve f 400 voor de kleeding, welke de uitvallende beambten zouden genieten, nog bezuinigd wordt f 3283, welk bedrag vermeerdert met het verschil tusschen het traktement van een inspecteur en dat van een adjunct-inspecteur, zoodra de verlangde formatie is bereikt.

Bovendien zal op den post, thans onder artikel 24 uitgetrokken voor employementen, voorloopig eene som van f 2160 worden uitgespaard. Er zijn namelijk 5 opzichters over gestraften in de stad benoemd à f 450, welke dus in het geheel f 2250 kosten. Verder wordt gerekend op nog 1 opzichter voor de bewaking van gevangenen in het militair hospitaal; eindelijk stelt de ondergeteekende zich voor, voor een bedrag van f 900 voldoend bewakend personeel voor suspecten in het suspectenhuis op het achtererf van het militair hospitaal te kunnen krijgen, terwijl als overgang voor de ordonnansen op het parket f 1300, onder art. 16, op de begrooting is gebracht, welk bedrag verminderd zal kunnen worden, zoodra de thans in dienst zijnde agenten, op wier behoud voorloopig wordt prijs gesteld, door niet-politie-beambten zullen zijn vervangen. Aangezien ten aanzien van andere employementen zoodanige regelingen zijn getroffen, dat vervulling door burgers niet noodig of gewenscht is, zal van den bovenvermelden post, bedragende f 7060, dus ten hoogste noodig zijn f 2250 + f 450 + f 900 + f 1300, of f 4900, zoodat f 2160 ongebruikt blijft.

Bij het vorenstaande is geen rekening gehouden met de uitbreiding die, ten gevolge van de latere beslissingen omtrent de bezetting van Nieuw-Amsterdam, voor het politiekorps nog noodig zijn, te weten, behalve de 2 agenten 2de klasse, die reeds door den Minister bij Nota van Wijzigingen op de begrooting gebracht waren, 1 agent 1ste klasse à f 825 en 2 agenten 3de klasse à f 650. De noodige bedragen hiervoor zijn ook onder artikel 22 uitgetrokken.

Art. 24.

Bovenkleeding en schoeisel aan ambtenaren en beambten van politie of toelagen daarvoor. Als grondslag voor de raming van dit artikel is nog genomen hetgeen te voren aan toelage voor kleeding werd toegekend. De ondervinding zal moeten leeren in hoeverre dit bedrag te hoog is.

De memoriepost „vergoeding van tekort op de algemeene kleedingrekening der politie" die nog op de vorige begrooting voorkwam, vervalt ten gevolge van de nieuwe regeling ter zake.

Art. 34.

Traktementsverhooging van den commies en den adjunct-commies op het domeinkantoor. Door de uitbreiding van den kleinen landbouw, vooral op nieuwe vestigingsplaatsen, zijn de werkzaamheden ten domeinkantore belangrijk toegenomen. Op dat kantoor is het van belang, voor eene geregelde afdoening der werkzaamheden, een blijvend en met den gang der zaken bekend personeel te hebben.

Bovendien wordt van den commies op dat kantoor het radicaal van landmeter geëischt, daar hij bij verhindering of ontstentenis van den gouvernements-landmeter dezen tijdelijk moet kunnen vervangen. Ook de adjunct-commies behoort zoo mogelijk, dat radicaal te bezitten. De tegenwoordige titularissen voldoen beiden aan dien eisch.

In verband met een en ander is het noodig om de traktementen van den commies en den adjunct-commies op het domeinkantoor te verbeteren door toekenning van periodieke traktementsverhoogingen.

Aan den commies dient, evenals aan den chef van afdeeling II (Domeinzaken, enz.) ter gouvernementssecretarie, met wiens werkzaamheden de zijne vergeleken kunnen worden, met behoud van het tegenwoordig traktement van f 2000 als minimum, eene verhooging tot f 3000 in uitzicht te worden gesteld na 16 jaren dienst als zoodanig, en wel door 4 vierjaarlijksche verhoogingen van f 250. Voor den adjunct-commies zal eveneens het tegenwoordig traktement van f 1200 als minimum kunnen worden behouden, terwijl hem het vooruitzicht zou behooren te worden geopend, om door 4 vierjaarlijksche verhoogingen van f 125 tot f 1700 te komen.

Voor den commies, die als zoodanig sedert 1 Januari 1901 in functie is, wordt voor 1908 gerekend op de 1ste periodieke verhooging van f 250, en voor den adjunct-commies, die zijne betrekking sedert 1 Februari 1902 vervult, eveneens op de 1ste periodieke verhooging van f 125.

Artt. 35 en 36.

Uitgaven voor het boschwezen. De onderzoekingen van de beide ambtenaren van het Oost-Indische boschwezen, die in deze kolonie zijn gedetacheerd ter voorbereiding van een geregeld boschbeheer in Suriname, zijn thans zoover gevorderd, dat bij deze begrooting een voorstel kan worden gedaan voor de uitvoering van eene proef-exploitatie volgens een beperkt bedrijfsplan.

Voor zoover het dienstjaar 1908 aangaat, worden de kosten daarvan op f 26 750 geraamd, terwijl onder de middelen gerekend wordt op eene som van f 13 300, als opbrengst van die proef-exploitatie. Dit voorstel wordt uitvoerig uiteengezet in bijlage I van deze Memorie, waarnaar verwezen wordt.

Daarin wordt ook toegelicht, waarom voor het oogenblik niet verder kan worden gegaan dan de zeer bescheiden proef-exploitatie, die thans wordt voorgesteld. Deze eischt natuurlijk slechts een deel van de werkkracht van de houtvesters, waarom dan ook slechts een bedrag van f 4000 van hunne bezoldigingen te haren laste wordt gebracht.

Het is verder de bedoeling van den ondergeteekende, dat de houtvesters allereerst hunne aandacht zullen wijden aan een gouvernements-heveacultuur en voorts het onderzoek van de boschflora met kracht zullen voortzetten en vooral door het doen van herhaalde tochten zullen trachten de bosschen goed te leeren kennen en de waarde daarvan te leeren beoordeelen, opdat blijke welke voordeelen daaruit voor de kolonie te behalen zijn en langs welken weg de grootste voordeelen kunnen worden verkregen.

In verband met het medegedeelde hebben de bedragen, toegestaan bij het met art. 35 van het ontwerp overeenkomstige artikel van de begrooting voor 1907, eenige wijziging ondergaan. In overeenstemming met het advies van den heer A. H. Berkhout (bladz. 95 van zijn rapport over de Surinaamsche bosschen) wordt bij deze begrooting gerekend op het salaris van een adspirant-houtvester ad f 3000 's jaars, die onder leiding van genoemden heer Berkhout voor den dienst in Suriname wordt opgeleid.

Ten slotte zij nog vermeld, dat in de in noot 58 van den uitgewerkten en toelichtenden staat genoemde som van f 1250 voor andere uitgaven voor het boschbeheer een bedrag van f 200 is begrepen voor toelage aan den heer Berkhout, wegens diens bemoeiingen ten bate van het boschwezen in deze kolonie.

Artt. 38, 39, 40 en 65.

Bevordering van de kleine veeteelt. In de laatste jaren wordt geregeld jaarlijks een bedrag van f 10 000 toegestaan voor voorschotten aan kolonisten en een gelijk bedrag voor voorschotten aan creolen, die den kleinen landbouw uitoefenen.

Die bedragen worden in kleine sommen van f 50 tot f 300 aan oppassende landbouwers toegekend, hoofdzakelijk ter verbetering hunner gronden, enkele malen ook voor de aanschaffing van een

(1) Feitelijk f 170 330, maar in de bezoldigingen van een adjunct-inspecteur en 2 beambten door den Minister bij Nota van Wijzigingen op de begrooting gebracht ter versterking van het detachement op Nieuw-Amsterdam is ook het kleedinggeld begrepen tot een totaal bedrag van f 175.

vaartuig of een ezel en kar voor het vervoeren van producten, maar steeds voor hetgeen met den eigenlijken landbouw in verband staat.

Bij uitzondering is wel eens een voorschot verleend voor de bevordering van de hoenderteelt en misschien ook voor de aanschaffing van een stuk rundvee (voorbeelden hiervan uit den laatsten tijd zijn niet gevonden), maar in het algemeen worden de voorschotten niet gevraagd, en dus ook niet verleend, ter uitoefening van de veeteelt.

De vraag is bij den ondergeteekende gerezen, of — afgescheiden van het al of niet tot stand komen van de gouvernements-modelhoeve, bedoeld bij de den 4den September 1905 door zijn ambtsvoorganger aan de Koloniale Staten ingediende verordening (Bijlagen 1905—1906, 12) —, het geene aanbeveling zou verdienen om de uitoefening van de veeteelt op kleine schaal aan te moedigen, o. a. door het verleenen van kleine voorschotten, gelijk thans reeds geschiedt voor den eigenlijken kleinen landbouw.

Dat er in deze kolonie nog behoefte aan vee en vleesch bestaat, moge uit de volgende cijfers blijken. In de laatste tien jaren, waarvan de uitkomsten thans reeds bekend zijn, werd van 1896—1900 jaarlijks ingevoerd voor eene gemiddelde waarde van ± f 76 000 aan levend vee, ± f 174 000 aan gezouten spek, ± f 1500 aan gerookt spek, ± f 185 000 aan gezouten vleesch en ± f 66 000 aan hammen en shoulders, en in het 5-jarig tijdvak van 1901—1905 gemiddeld jaarlijks voor eene waarde van ± f 73 000 aan levend vee, ± f 148 000 aan gezouten spek, ± f 1105 aan gerookt spek, ± f 198 000 aan gezouten vleesch en ± 39 000 aan hammen en shoulders.

Bovendien werd in de genoemde 5-jarige tijdvakken gemiddeld per jaar nog ingevoerd voor eene waarde van respectievelijk ± f 208 000 en ± f 213 000 aan boter, oleomargarine en ghee, en voor eene waarde van respectievelijk ± f 87 000 en f 97 000 aan kaas.

Onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden is het niet te verwachten, dat, buiten Beekhuizen, belangrijke kapitalen beschikbaar zullen worden gesteld voor de uitoefening van de veeteelt op groote schaal in deze kolonie. Het komt den ondergeteekende daarom voor, dat, om uitbreiding van den veestapel te verkrijgen, in de eerste plaats het oog zal dienen gevestigd te worden op het uitoefenen van de kleine veeteelt door velen.

Over dit denkbeeld werd in het afgeloopen jaar het gevoelen ingewonnen van den inspecteur van den landbouw en van den gouvernements-veearts, terwijl verder gevraagd werd, of, naar het oordeel van deze beide ambtenaren, het gouvernement nog op andere wijze — mits met kleine middelen — de veeteelt zou kunnen bevorderen.

Door de beide adviseurs werden o. m. de volgende maatregelen voorgesteld:

1. Het verleenen van voorschotten aan kleine landbouwers tot aankoop van vee;

2. Aankoop van fokstieren ter verbetering van het runderras;

3. Het houden van veetentoonstellingen;

terwijl door den gouvernements-veearts in het bijzonder nog bovendien werd aanbevolen:

4. Bevordering van de boterbereiding op de vestigingsplaats Kroonenburg, en

5. Het in gebruik nemen van natuurlijke savannah's door het gouvernement.

Punt 1 behoeft geen nadere toelichting.

Ten aanzien van punt 2 zij medegedeeld, dat het de bedoeling is de fokstieren te stationneeren op plaatsen, waar de kleine landbouwers betrekkelijk veel vee bezitten, zooals op het terrein van de Hollandsche boeren, op de vestigingsplaatsen Kroonenburg en Alkmaar, enz. Waar het gouvernement stalweiden bezit, zooals in Coronie en Nickerie, worden de fokstieren daarin geplaatst, zooals trouwens thans reeds gebeurt. Buiten de stalweiden zullen de stieren als regel worden toevertrouwd aan een der landbouwers, die voor zijne moeite en zorgen het dekgeld zal mogen houden, waarvan het bedrag echter van bestuurswege wordt bepaald, en dat veel lager zal zijn dan thans door particulieren wordt gevraagd.

Van het houden van veetentoonstellingen, genoemd sub 3, wordt door den gouvernements-veearts veel nut verwacht, vooral wanneer zij op geregelde tijden worden gehouden. Dergelijke tentoonstellingen wekken de belangstelling voor veeteelt op, zijn zeer leerzaam voor de bezoekers en geven een prikkel tot goede verzorging der beesten, ten einde prijzen of premiën te kunnen verkrijgen. Ook elders wordt veel waarde gehecht aan deze tentoonstellingen.

Bevordering van de boterbereiding op de vestigingsplaats Kroonenburg werd door den gouvernements-veearts aanbevolen, omdat het voor de kleine landbouwers op die vestigingsplaats wegens den verwijderden afstand van deze, niet doenlijk is hunne melk in de stad te verkoopen. De inspecteur van den landbouw merkt echter op, dat wij bij de boterbereiding voor een bedrijf staan, waarvan voor- en nadeelen, inkomsten en uitgaven nog moeilijk te schatten zijn, terwijl de verkoop van de melk in natura, indien die mogelijk is, in elk geval voordeeliger zal zijn, en deze hoofdambtenaar geeft daarom de voorkeur aan eene proef met pasteuriseeren van melk op ver van de stad gelegen plaatsen, zooals Kroonenburg, boven eene proef met boterbereiding. De zaak verdient in elk geval nader te worden overwogen. De boterbereiding zelve is hier niet voldoende bekend. De ondergeteekende heeft den gouvernements-veearts uitgenoodigd bij zijne bezoeken aan het eiland Trinidad de boterbereiding aan de gouvernements-modelhoeve aldaar nader te bestudeeren. Te zijner tijd kan dus overwogen worden, of in deze kolonie iets in die richting zou kunnen worden gedaan. Voor het oogenblik behoeft daarover niet in verdere beschouwingen te worden getreden.

Het laatst hierboven genoemd middel, door den gouvernements-veearts aanbevolen, nl. het in gebruik nemen door het gouvernement van natuurlijke savannah's, ligt buiten de lijn van hetgeen de ondergeteekende zich voor het oogenblik voorstelt: bevordering met kleine middelen van de uitoefening van de veeteelt door anderen. Feitelijk zou het neerkomen op de uitoefening van de veeteelt door het gouvernement zelf.

Het bovenstaande moge dienen tot toelichting van het bij artikel 40 aangevraagde krediet van f 2000 voor den aankoop van fokstieren en veetentoonstellingen ter bevordering van de veeteelt. Het is de bedoeling de helft van dit bedrag te bestemmen tot aankoop van stieren en van de andere helft f 500 voor eene veetentoonstelling te Paramaribo, f 300 voor eene tentoonstelling in Coronie en f 200 voor eene in Nickerie te houden.

Een afzonderlijk krediet voor het verleenen van voorschotten aan kleine landbouwers tot aanschaffing van vee wordt niet voorgesteld; wel is de omschrijving van de artikelen 38, 39 en 65 (vergelijk voor dit laatste artikel de Nota van Verbeteringen) in dier voege aangevuld, dat van de bedoeling blijke om ook voor de bevordering van de veeteelt voortaan voorschotten uit de toegestane bedragen te verleenen.

Voorshands wordt verwacht, dat deze voorschotten zullen kunnen worden verleend uit het tot dusver toegestaan gezamenlijk bedrag van f 20 000 voor voorschotten aan Creolen en kolonisten, vermeerderd met het voorschot van f 2000 aan de landbouwersleenbanken (art. 39) en met de bijdragen van belanghebbenden in die leenbanken.

Het voornemen bestaat n.l. om de voorschotten, zoowel die ten behoeve van den eigenlijken kleinen landbouw als die voor de bevordering van de veeteelt, voortaan zooveel mogelijk door tusschenkomst van de landbouwersleenbanken te verstrekken. Alleen daar waar zulk eene leenbank niet gevestigd is, zullen zij rechtstreeks aan de kleine landbouwers worden verstrekt, maar dan tegen betaling van eene matige rente, welke echter iets hooger zal behooren te zijn dan die van de landbouwersleenbanken, ten einde op die wijze de oprichting van dergelijke banken te bevorderen. Heffing van rente zal zeker ook eene tijdige terugbetaling der voorschotten bevorderen.

Aanvankelijk zullen de voorschotten renteloos aan de leenbanken worden verstrekt, gelijk tot dusver aan de landbouwers zelven. Welke rente later, wanneer deze thans nog zeer jeugdige instellingen meer draagkracht zullen hebben verkregen, gevorderd zal worden, kan thans nog niet worden beslist. Men dient in dit opzicht af te wachten welke ervaring met de landbouwersleenbanken in deze kolonie zal worden opgedaan.

De aandacht wordt er nog op gevestigd, dat het gouvernement bij de landbouwersleenbanken zeker niet meer risico loopt dan bij de landbouwers zelven, daar de leenbanken onder de leiding staan van de districts-commissarissen, dus dezelfde ambtenaren die over de aanvragen der landbouwers adviseeren wanneer de voorschotten rechtstreeks worden verleend en die ook voor de richtige terugbetaling der voorschotten hebben te waken.

Het verleenen van de voorschotten door tusschenkomst van de leenbanken heeft het voordeel, dat meer dan anders doenlijk is met den persoon van den aanvrager rekening kan worden gehouden, terwijl de leenbank vermoedelijk meer daadwerkelijk toezicht op de besteding van de toegestane voorschotten zal kunnen houden, dan dit voor het gouvernement mogelijk is.

Eindelijk zal, waar het aantal aanvragen, rechtstreeks door het bestuur te behandelen, belangrijk zal verminderen, en ook de voor-

schotten zelve, het werk dat met de behandeling van die aanvragen en met het beheer van die voorschotten gepaard gaat, afnemen.

Bij de raming is er op gerekend, dat f 6000 van de f 10 000, tot dusver voor voorschotten aan Creolen toegestaan, door tusschenkomst van die leenbanken zal worden verstrekt, en evenzoo f 6000 van de f 10 000 die voor voorschotten aan kolonisten werd uitgetrokken. De artikelen 38 en 65 zijn daarom ieder met f 6000 verminderd, terwijl de raming van onderdeel *b* van artikel 39 (voorschotten aan landbouwersleenbanken) met f 12 000 is verhoogd. Voor voorschotten, rechtstreeks van bestuurswege aan de kleine landbouwers te verleenen, blijft alzoo op ieder der artikelen 38 en 65 een bedrag van f 4000 over.

Art. 64.

Bezoldiging van een Javaanschen opziener in het belang der kolonisatie van Javanen. De poging, om in het belang der kolonisatie van Javanen alhier tijdelijk de beschikking te krijgen over twee onderdistrictshoofden van Java, is mislukt. Zelfs op veel gunstiger voorwaarden dan waarop was gerekend bij het samenstellen der twee vorige begrootingen, kon geen aan de gestelde eischen beantwoordend onderdistrictshoofd worden verkregen.

Intusschen was gebleken, dat zich onder de immigranten uit Java, werkzaam bij den aanleg der koloniale spoorwegen, een mandoer bevond, die geschikt en genegen was om voor het bewuste doel te worden opgeleid.

Deze is nu werkzaam gesteld onder de bevelen van den agent-generaal en den inspecteur van den landbouw, en van zijne diensten zal worden partij getrokken om de kolonisatie van immigranten uit Oost-Indië, wier werkovereenkomst verstreken is, beter tot haar recht te doen komen dan zulks tot heden het geval is.

Het grootste deel van zijn tijd brengt de Javaansche opziener door op de plaatsen waar landbouwers uit Java gevestigd zijn en verricht daar de werkzaamheden, welke het landbouwdepartement hem opdraagt. Zijn optreden heeft er reeds toe geleid dat enkele Javaansche families besloten hebben zich als landbouwers in de kolonie te vestigen. De op de vestigingsplaatsen Johan en Margaretha en Lelydorp wonende Javanen blijken met den nieuwen maatregel zeer ingenomen te zijn.

Het salaris van den bedoelden opziener is bepaald op f 60 's maands, terwijl hem tevens het genot van vrije woning is verzekerd, of bij gemis daarvan indemniteit voor huishuur.

Art. 72, 3o., en art. 73*b*.

Uitbreiding van de Hendrikschool met eene VIIIste klasse. Ingevolge de toezegging bij de behandeling van de vorige begrooting gedaan, wordt thans voorgesteld om met den aanvang van den cursus 1908/09 aan de Hendrikschool eene hoogere klasse toe te voegen, waardoor de school in hare hoogste drie klassen het karakter zal krijgen van eene hoogere burgerschool met driejarigen cursus.

In verband met den stand der koloniale geldmiddelen wordt daarbij de striktste zuinigheid betracht. Daarom wordt voor 1908 gerekend op niet meer dan één uit Nederland te ontbieden leeraar, op eene jaarwedde van f 4000 tot f 5000. Bij de begrooting voor 1909 kan een tweede leeraar worden aangevraagd als de geldmiddelen dit toelaten. De van zeer deskundige zijde uit Nederland ontvangen inlichtingen omtrent de verkrijgbaarheid van personen met meer dan ééne bevoegdheid om middelbaar onderwijs te geven, maken het bezwaarlijk nu reeds te beslissen welke leerkracht men uit Nederland zal kunnen verkrijgen. Getracht zal worden een leeraar te verkrijgen, die hetzij wis- en natuurkunde, hetzij twee vreemde talen, hetzij Nederlandsch en aardrijkskunde kan onderwijzen. Ook andere combinatiën zijn mogelijk. Een leeraar aan te stellen met slechts ééne bevoegdheid zou te duur uitkomen, omdat hij slechts een beperkt aantal lessen zou hebben te geven, terwijl men hem toch eene redelijke jaarwedde zou moeten uitkeeren.

De ondergeteekende meent in het onderwijs in scheikunde, in hand- en rechtlijnig teekenen en in boekhouden te kunnen voorzien door gebruikmaking van hier aanwezig personeel, tegen eene bezoldiging van f 100 à hoogstens f 150 's jaars per lesuur in de week.

Een amanuensis voor natuur- en scheikunde zal niet gemist kunnen worden. Voor deze betrekking behoort een redelijk traktement uitgetrokken te worden, ten einde een persoon te kunnen aanstellen, die voldoende vaardigheid heeft als instrumentmaker, om de instrumenten te kunnen onderhouden en eenvoudige reparaties daaraan te kunnen uitvoeren.

De aanwezigheid van zulk een persoon in de kolonie zou ook de andere laboratoria zeer te stade komen. Thans moeten instrumenten bij het minste dat er aan hapert ter reparatie naar Nederland gezonden worden.

Gerekend wordt op eene jaarwedde van f 1200 tot f 1500.

Zal de klasse in November 1908 kunnen geopend worden, dan zullen de te ontbieden leeraar en amanuensis uiterlijk in October hier moeten aankomen. Men zal dus voor 1908 op 3 à 4 maanden bezoldiging moeten rekenen. Voor de overige zooeven genoemde leerkrachten zal men kunnen volstaan met 2 maanden bezoldiging.

Men komt dan tot de volgende cijfers:

4 maanden traktement voor 1 leeraar uit Nederland	f 1334
2 maanden traktement voor 1 leeraar voor de scheikunde	50
2 maanden traktement voor 1 leeraar voor het teekenen	125
2 maanden traktement voor een leeraar voor het boekhouden meer dan thans noodig	30
4 maanden traktement voor 1 amanuensis	400
Totaal hoogstens	f 1939

Zooals uit deze cijfers blijkt, zal 2 uren in de week onderwijs worden gegeven in scheikunde, 5 uren in teekenen en 2 uren in boekhouden.

Tegenover de zooeven becijferde uitgaaf staat, dat 2 leeraars à f 2800, die op de vorige begrooting voor de Hendrikschool uitgetrokken waren, vervallen. In deze vacatures zal niet meer voorzien worden.

Voor de inrichting van eene natuur- en scheikundekamer en laboratorium zal een bedrag van f 2000 noodig zijn, welk bedrag uit de gewone fondsen van het bouwdepartement zal kunnen gevonden worden, terwijl de post „schoolmeubelen en schoolbehoeften" (art. 73*b*) voor eens f 1000 hooger wordt geraamd dan bij de vorige begrooting, in verband met de aanschaffing van de noodige schoolmeubelen en leermiddelen, waaronder ook natuur- en scheikundige apparaten en utensiliën.

Welke wijzigingen de Hendrikschool in hare tegenwoordige inrichting zal ondergaan, is op het oogenblik niet in alle details aan te geven wegens de onzekerheid omtrent de bevoegdheden van den uit Nederland aan te vragen leeraar.

Werd in de Memorie van Antwoord (bladz. 34), behoorende bij de vorige begrooting, medegedeeld, dat met de toevoeging van eene hoogere klasse aan de school de loslating van de eerste, waarop nog geen onderwijs in vreemde talen wordt gegeven, zou kunnen gepaard gaan, bij nadere overweging komt het, ook met het oog op de financieele gevolgen van dien maatregel, niet wenschelijk voor al dadelijk daartoe over te gaan, maar eerst een paar jaren na de stichting der hoogere klasse.

Het leerplan van de tweede tot de vijfde klasse zal weinig verandering ondergaan. Het onderwijs in wiskunde zal door de toevoeging van eene hoogere klasse weinig of geene uitbreiding behoeven; slechts eene andere verdeeling der leerstof over de verschillende jaren. Daarentegen zal het onderwijs in vreemde talen verder moeten gaan dan thans. Ook in eenige andere vakken zal het leerplan, ten gevolge van de toevoeging eener hoogere klasse, eenige uitbreiding of althans wijziging ondergaan.

Als nieuwe vakken zullen er bijkomen:

in de 6de, 7de en 8ste klasse: plant- en dierkunde;

in de 7de en 8ste klasse: natuurkunde;

in de 8ste (of in de 7de en 8ste) klasse: scheikunde;

in de 7de en 8ste klasse: rechtlijnig teekenen;

terwijl in de 6de en 7de klasse zal vervallen hetgeen thans onder den naam van „kennis der natuur" wordt onderwezen.

Met de totstandkoming van de 8ste klasse, waarbij, als gezegd, de hoogste drie klassen van de school het karakter van eene hoogere burgerschool met driejarigen cursus zullen krijgen, dient gepaard te gaan eene nadere regeling van het schoolgeld.

De ondergeteekende stelt zich voor het schoolgeld in de 6de en 7de klasse van f 8 op f 10 in de maand te brengen, en dat voor de 8ste klasse op f 12 te stellen, welke bedragen zeker niet te hoog geacht zullen worden.

Gaat men nu na, welke de financieele gevolgen voor de toekomst

zullen zijn van de toevoeging der hoogere klasse aan de Hendrikschool, dan komt men tot het volgende:

Meer noodig:				
1 leeraar uit Nederland	f 4 000	à	f	5 000
voor het onderwijs in scheikunde...	300			300
„ „ „ „ teekenen	750			750
„ „ „ „ boekhouden, méér dan thans, f 300—f 120...	180			180
1 amanuensis	1 200			1 500
	f 6 430	à	f	7 730
of wanneer nog een leeraar uit Nederland wordt aangevraagd......	4 000	à	f	5 000
Totaal	f 10 430	à	f	12 730

Hiertegenover staat, dat ook bij vermeerdering van het aantal leerlingen de 2 leeraren, voor wie thans nog op de begrooting f 5600 is uitgetrokken, maar die wegens tijdelijke daling van het aantal leerlingen niet zijn aangesteld, zullen kunnen vervallen, gevende eene vermindering van .... f 5600

Vermeerdering der inkomsten ten gevolge van de verhooging van het schoolgeld in de 6de en 7de klasse en de toevoeging der 8ste klasse aan de school, geschat op gemiddeld 2000

Totaal .... f 7600

zoodat de meerdere uitgaven ten hoogste f 2830 à f 5130 zullen bedragen.

Art. 79, 11°.

Premiën voor producten van den kleinen landbouw. Bij de overweging van de middelen, welke aangewend zouden kunnen worden om het klein-landbouwbedrijf zooveel mogelijk te bevorderen, is mede aandacht gewijd aan het denkbeeld om door het uitloven van premiën voor producten, die zich door hunne uitnemende qualiteit onderscheiden, de kleine landbouwers aan te sporen tot de grootst mogelijke zorgen voor hunne beplantingen en tot het aanbrengen van verbeteringen in de teeltwijze.

Dit denkbeeld mocht instemming vinden van eene commissie die door den ondergeteekende werd ingesteld om de zaak in studie te nemen en van wie hij een plan tot uitvoering van het premiestelsel ontving.

Bij de samenstelling daarvan is in het algemeen het standpunt ingenomen, dat alleen dan premies moesten worden uitgeloofd, wanneer dit dienstig kon zijn aan de bevordering van den landbouw in engeren zin en van den arbeid der kleine landbouwers in het bijzonder.

Daarom ligt het in de bedoeling, de premies niet uit te strekken tot vruchten afkomstig van vruchtboomen, aangezien het voor de verbetering der qualiteit van deze producten in de eerste plaats noodig is den landbouwers het veredelen van vruchtboomen aan te leeren, terwijl, zoolang hun dit onbekend is, de aard van het product niet een gevolg van de eigen zorgen van den landbouwer is.

Daarentegen is zeer zeker eene nuttige uitwerking van het premiestelsel te verwachten, voor wat de teelt aangaat van rijst, maïs, aardvruchten, groenten, cacao en koffie.

Bij de teelt van rijst en maïs zal de kans op belooning voor den landbouwer een prikkel zijn om zich op zaadselectie toe te leggen; bij die van aardvruchten, meloen en ananas, zal hij er eene aanmoediging in vinden tot zorgvuldige keuze van goed plantmaterieel en beleidvolle cultivatie. Wat de groenten betreft, zal de landbouwer, nog meer dan thans, geprikkeld door het uitzicht op eene bijzondere belooning, er zich op toeleggen producten te verkrijgen waarvoor hij hooge prijzen op de markt kan bedingen.

De koffie en de cacao, die thans lijden onder de weinige zorgen die de kleine landbouwer aan de bereiding besteedt, en de primitieve wijze waarop zij bereid worden, zullen eveneens gebaat worden door het uitloven van premiën.

De hier bedoelde premiën zullen alleen kunnen worden genoten door eigenlijk gezegde kleine landbouwers, als hoedanig beschouwd zullen worden personen die eene cultivatie bezitten van niet meer dan 20 H.A. en die geacht kunnen worden te leven van de opbrengst van hun land.

Naast deze premiën zullen bijzondere belooningen worden uitgekeerd voor volledige collecties inlandsche variëteiten van eenige gewassen, met de bedoeling om de hand te kunnen leggen op nog weinig bekende, en in de collectie van den cultuurtuin nog niet vertegenwoordigde schakeeringen, ten einde daarvan gebruik te kunnen maken voor verspreiding van waardevolle variëteiten onder de landbouwers.

Tot mededinging zullen in deze ook anderen dan de kleine landbouwers worden toegelaten; hoofdzaak zal evenwel zijn, de toekenning van premiën ten behoeve van de laatstbedoelden.

Ter uitvoering van het plan zal eene permanente commissie werkzaam zijn, die als jury zal optreden. De inzendingen zullen onder bijvoeging van f 0,25 voor elke zending, op een vasten dag in de week worden ingewacht bij de districts-commissarissen, de opzichters van vestigingsplaatsen en op het landbouwproefstation, terwijl ook wekelijks de keuring door de commissie zal plaats hebben. Deze commissie zorgt voor den verkoop van alle ingezonden producten en doet den inzender de opbrengst van den verkoop toekomen.

Als premies zullen worden uitgekeerd bedragen van f 10 tot f 1 naar den aard van het in verschillende hoeveelheden in te zenden product, en van f 25 tot f 2,50 voor verzamelingen van inlandsche variëteiten van sommige gewassen, als cassave, zoete patat, tayer en rijst.

Voor het dienstjaar 1908 wordt ter verwezenlijking van het vorenbeschreven plan eene som van f 1000 aangevraagd.

Art. 85.

Vermeerdering van het aantal leeraren aan de school tot opleiding van jongelieden tot districts-geneesheer. Zoowel de uitbreiding die de medische wetenschap in de laatste tijden heeft ondergaan als de toenemende lust tot deelneming aan de lessen der Geneeskundige School, stellen zoo zware eischen aan eene goede opleiding der toekomstige geneesheeren, dat eene vermeerdering van het leeraarspersoneel aan die school dringend noodzakelijk geacht moet worden.

In het bijzonder doet zich de behoefte gevoelen aan eene zoodanige versterking, dat het mogelijk wordt het onderwijs in de anatomie, histologie, oogheelkunde en bacteriologie op te dragen aan twee afzonderlijke leeraren, die zich meer speciaal in die richting bekwaamd hebben.

Wat de oogheelkunde en bacteriologie aangaat, bestaat het vooruitzicht, dat het onderwijs daarin zal kunnen worden toevertrouwd aan den tijdelijken officier van gezondheid Flu, bestemd voor den dienst hier te lande, die zich op het oogenblik in Europa op de studie van beide vakken toelegt, terwijl het voornemen bestaat de lessen in de anatomie en histologie mede te doen geven door een officier van gezondheid, of — indien die niet beschikbaar is — althans het tijdroovend toezicht bij de practische oefeningen in de anatomie aan een der oudste leerlingen van de school zelve op te dragen.

Met de aanstelling van 2 nieuwe leeraren is eene jaarlijksche uitgaaf gemoeid van f 1700, nl. tweemaal de tegenwoordige toelage ad f 850 's jaars.

Bezwaring der koloniale kas wegens kosten aan de school verbonden, zal echter niet plaats hebben, aangezien tegenover de hoogere uitgave wegens toelagen gesteld mag worden eene hoogere inkomst wegens schoolgelden, daar, ingevolge de jongste wijziging van het reglement der school, nieuwe leerlingen alleen tegen betaling worden toegelaten.

Hun aantal bedraagt thans 9, zoodat — daar zij ieder f 300 schoolgeld betalen — de opbrengst der inrichting met f 2700 's jaars is gestegen, en verdere stijging verwacht mag worden.

Art. 91.

Periodieke traktementsverhoogingen voor districtsgeneesheeren. Reeds herhaalde malen is, ook van de zijde der Koloniale Staten, aangedrongen op verbetering van de financieele positie der districts-geneesheeren. Moesten overwegingen van geldelijken aard tot dusver aanleiding zijn, dat van deze alleszins billijke verbetering behoorde te worden afgezien, om de redenen uiteengezet in § 4 van deze Memorie, vindt de ondergeteekende vrijheid eene verhooging der bezoldiging van deze geneeskundigen thans aan de orde te stellen, te meer omdat — zooals ook daar gezegd is — tegenover de daaruit voortvloeiende verhooging der uitgaven eene vermindering uit anderen hoofde gesteld kan worden.

Volgens artikel 2*a* van de verordening van 21 Januari 1879 (G. B. n°. 8) moet aan de districts-geneesheeren, naar gelang

van het gewicht en den omvang van hunne geneeskundige practijk, eene bezoldiging van minstens f 2000 en hoogstens f 6000 's jaars worden toegekend.

De practijk, althans van latere jaren, is, dat aan de districts-geneesheeren een aanvangstraktement van f 2200 wordt toegekend, dat echter voor geen enkele de f 3000 heeft overschreden. Aan hen die het radicaal van arts bezitten werd een inkomen van f 3500 of meer verzekerd, terwijl een der artsen, die zijne loopbaan juist begon, een aanvangstraktement van f 3000 kreeg.

In het thans voorgedragen stelsel van verhoogingen is als minimum traktement voor den districtsgeneesheer een bedrag van f 2200 's jaars aangenomen, welke bezoldiging door toekenning van verhoogingen ad f 300 's jaars om de vier jaren, kan stijgen tot een maximum van f 3400 's jaars.

Voor zoover zij voldaan hebben aan het artsexamen, zal de minimum bezoldiging der districts-geneesheeren f 4000 per jaar bedragen, eveneens opklimmende met f 300 om de 4 jaren, totdat een maximum van f 5200 is bereikt.

De redenen waarom de artsen in eene hoogere klasse van bezoldiging worden gerangschikt, zal nauwelijks toelichting behoeven. Eene aanmoediging tot voortgezette studie is zeer zeker in het belang van eene deugdelijke behartiging van de behoefte aan geneeskundigen bijstand in de districten.

Het ligt in de bedoeling, om voor de berekening der verhoogingen voor de artsen uitsluitend den tijd in aanmerking te nemen gedurende welken de districts-geneesheer, voorzien van zijn artsdiploma, als zoodanig heeft gefungeerd, en dus niet den geheelen diensttijd als districts-geneesheer doorgebracht, wanneer hij niet van zijne eerste aanstelling af in het bezit van dat diploma is geweest.

Met deze regeling is, voor zoover het dienstjaar 1908 aangaat, eene verhooging der bezoldigingen gemoeid ten bedrage van f 900. Dit bedrag zal eenige verhooging ondergaan, wanneer een of meer der geneesheeren die den graad van arts nog niet bezitten, dezen in den loop van 1907 of 1908 mochten verkrijgen. Hiervoor, en ter tijdelijke vervanging van districts-geneesheeren door te Paramaribo gevestigde geneesheeren, wordt in totaal gerekend op een bedrag van f 1440, zoodat in totaal voor bezoldiging van districts-geneesheeren f 2340 méér wordt aangevraagd dan bij artikel 87*a* van de loopende begrooting daarvoor is toegestaan.

Door de verbetering van de geldelijke positie der districts-geneesheeren zal het mogelijk worden verschillende toelagen te doen ophouden, die thans worden toegelegd als bijslag bij de te geringe inkomsten.

Op de begrooting voor 1908 kunnen tegenover de hoogere uitgaven verschillende besparingen worden gesteld, te weten eene besparing op den post voor restitutie van uitgaven voor de bemanning der vaartuigen ad f 1000 (artikel 92*c*), daar dit bedrag bij de thans bestaande behoefte niet meer noodig is; wegens huishuur aan den geneesheer te Berg en Dal f 500; wegens het vervallen der toelage in de yawsinrichting f 480 (vgl. artikel 89*a* van de begrooting voor 1907); wegens intrekking der toelage voor de behandeling der gevangenen op Nieuw-Amsterdam f 360 (1) (artikel 22*e*), of te zamen f 2340, d. i. juist het bedrag dat bij artikel 91*a* méér gevraagd wordt voor de bezoldiging van districts-geneesheeren.

Kan alzoo de voorgestelde verhooging van de financieele positie der districts-geneesheeren tot stand worden gebracht zonder verzwaring van de begrooting voor 1908, in de toekomst kan eene hoogere uitgaaf noodig zijn, welke echter, indien alle tegenwoordige districts-geneesheeren in hun tegenwoordigen graad te gelijker tijd in het genot van de maxima zullen zijn, toch het bedrag voor 1908 met niet meer zal overtreffen dan f 3900.

Bij de becijferingen is niet gerekend op de aanstelling van geneesheeren op Hecht en Sterk en te Berg en Dal. Het is te verwachten, dat in het district Beneden-Commewijne, zij het ook met eenige wijziging van het ressort van de verschillende aldaar gevestigde districts-geneesheeren, met één geneesheer minder kan worden volstaan; reeds ruim twee jaren is er geen geneesheer meer op Hecht en Sterk, en wordt de dienst van dezen geneesheer waargenomen door den te Alkmaar gevestigden geneesheer. Van de aanstelling van een geneesheer op Berg en Dal is afgezien, op grond van de daar opgedane treurige ervaring. Zooals bekend zal zijn, werd indertijd tot de plaatsing van een geneeskundige op Berg en Dal besloten, voornamelijk in het belang van de arbeiders bij de goudindustrie. De destijds daarheen gezonden geneesheer overleed al spoedig, maar reeds in den korten tijd dat hij er werkzaam was bleek het, dat van zijne diensten weinig gebruik gemaakt werd. Na zijn overlijden werd Berg en Dal van tijd tot tijd bezocht door den geneesheer van Chatillon, maar ook toen riep men zijne hulp zeer zelden in, zoodat die regeling weder is ingetrokken.

(1) Bij vervanging van den titularis te Nieuw-Nickerie zal ook daar de thans genoten toelage voor de behandeling der gevangenen ad f 360 's jaars kunnen vervallen.

Art. 101.

Subsidie aan inrichtingen tot isoleering en verpleging van lepralijders. Krachtens de regeling, ingeleid bij de begrooting voor 1897, wordt als tegemoetkoming in de kosten van de verpleging van melaatschen in de Gerardus Majella-stichting en in het gesticht „Bethesda" een subsidie verleend naar reden van f 100 per verpleegde en per jaar.

Dit bedrag blijft ver beneden de werkelijke kosten, die in eerstgemelde inrichting jaarlijks gemiddeld ± f 400 en in de tweede ongeveer f 500 per verpleegde beloopen.

De uitgaven van „Bethesda" zijn belangrijk gestegen. Het aantal verpleegden groeide aan; de aanvragen om opneming van melaatschen nemen steeds toe, zelfs in die mate, dat het bestuur van de Protestantsche Vereeniging tot verpleging van lepralijders zich tot zijn leedwezen verplicht heeft gezien in den laatsten tijd een tiental aanvragen voorloopig af te wijzen, daar de beschikbare gebouwen geen voldoende ruimte meer aanboden en de fondsen ontbraken om in dat gemis te voorzien. Dank zij de middelen die de vereeniging heeft aangewend tot aanmoediging van de particuliere liefdadigheid, mag verwacht worden, dat aan de eerstnoodige behoeften van huisvesting zal kunnen worden voldaan. Om echter op den duur het hoofd te kunnen bieden aan de stijgende kosten, heeft het bestuur het verzoek gedaan het subsidie van f 100 te verhoogen tot f 300.

Bij de overweging van dit verzoek heeft de ondergeteekende zich op het standpunt gesteld, dat de taak, die „Bethesda", zoowel als de Gerardus Majella-stichting vervullen, is eene taak in het belang van de gemeenschap. Dit karakter van den arbeid der lepraverpleging verleent aan het verzoek een bijzonderen en hechten steun. Want niet alleen de waardeering van de onvolprezen toewijding, die in de genoemde gestichten bij de verpleging der kranken wordt aan den dag gelegd, treedt op den voorgrond, maar ook vooral de overweging, dat het doel van „Bethesda" en van de Gerardus Majella-stichting hetzelfde is als dat, waarnaar het gouvernement met zijne eigen inrichting op Chatillon streeft, namelijk de afzondering der lijders in het algemeen belang.

De arbeid der particuliere gestichten vult de werkzaamheid van het bestuur op dit gebied aan, daar de gestichten eene andere categorie van personen tot zich trekken dan in den regel de gouvernements-inrichting bevolken.

Onder de thans geldende voorschriften omtrent de afzondering van lepralijders wordt het algemeen belang zeer zeker gediend door elke daad die kan strekken om de beletselen welke de particuliere inrichtingen weerhouden te voldoen aan aanvragen om opneming, zooveel mogelijk uit den weg te ruimen. Maar ook indien strenger bepalingen de afzondering geboden, dan nog zou eene voldoend krachtige ondersteuning en aanmoediging van de liefdadigheidsgestichten in hooge mate bijdragen tot naleving dier bepalingen en tot vergemakkelijking van hare uitvoering.

De door het Gouvernement te verleenen steun heeft intusschen hare grenzen; de financieele ondersteuning mag niet te boven gaan de werkelijke verpleegkosten per patiënt in het gesticht, noch die in de gouvernements-inrichting.

Zooals gebleken is, voldoet het verzoek der Protestantsche Vereeniging aan de eerste voorwaarde; ook aan de tweede beantwoordt het.

Zonder de, sedert de voltooiing van het gesticht Groot-Chatillon, doorloopend terugkeerende uitgaven wegens uitbreiding, onderhoud of herstelling van de gebouwen c. a., overtreffen de kosten van de inrichting, per verpleegde en per jaar omgeslagen, het bedrag van f 300 niet onbelangrijk (1), terwijl met inbegrip van het gemiddelde van de eerstbedoelde uitgaven, die kosten òf een bedrag van f 400 naderen, òf die som overschrijden.

Met deze gegevens voor oogen, zou de ondergeteekende dan ook niet aarzelen eene verhooging van het subsidie voor „Bethesda" tot f 300 voor te stellen, ware het niet, dat de financieele toestand der kolonie vorderde voorshands slechts eene matiger verhooging toe te staan.

Vooral klemt dit motief, aangezien, naar zijne meening, de billijkheid eischt om ook de Gerardus-Majella-stichting gelijkelijk

(1) Over de jaren 1904, 1905 en 1906 waren de uitgaven respectievelijk f 342, f 368 en f 382 of gemiddeld f 364 per hoofd en per jaar.

in de verhooging te doen deelen, zoodat met de vermeerdering der uitgaven uit dien hoofde mede rekening moet worden gehouden.

De ondergeteekende bepaalt zich daarom tot eene aanvraag om vermeerdering van het subsidie tot f 200 per jaar en per verpleegde, waartoe artikel 101 met f 14 700 is verhoogd. Zonder verhooging van het subsidie per hoofd zou het artikel, wegens de voortdurende stijging van de uitgaven die daarop verevend worden, toch met f 2700 moeten worden verhoogd.

Ten overvloede vestigt hij er de aandacht op, dat ook na deze verhooging de particuliere weldadigheid nog in ruime mate hare hulp zal moeten verleenen.

Art. 109*b*, juncto art. 106*a*.

Besproeiing van de straten en wegen te Paramaribo in den drogen tijd. De straatbesproeiing is, ondanks de verbetering, verkregen door het gebruik maken daarvoor van de brandwaterleiding, nog zeer onvoldoende, al bepaalde zij zich tot het stadsgedeelte waar het drukste verkeer heerscht.

Het is duidelijk, dat met het bedrag van f 500 geen voldoende besproeiing in den drogen tijd is te verkrijgen.

De last van het opwaaiende stof blijft een groot bezwaar en veroorzaakt o. m. hinderlijke oogziekten, vooral bij kinderen.

Niet zonder reden dringt dan ook de Geneeskundige Commissie aan op verbetering van de straatbesproeiing.

Zoodanige verbetering kan zeer in de hand worden gewerkt door de in § 4 bedoelde verbetering van de brandwaterleiding, en de besproeiing van de binnenstad, beoosten Zwartenhovenbrugstraat en Stoelmanstraat geheel door die leiding te doen bezorgen, hetgeen tevens strekt tot regelmatige besproeiing daarvan in den drogen en voor het onstaan en de uitbreiding van branden meest gunstigen tijd.

Thans wordt gewerkt met 2 kleine sproeiwagens, die gevuld worden aan de hydranten der waterleiding.

Wanneer daarmede den geheelen dag gewerkt wordt, moet het hoogreservoir tweemaal daags worden volgepompt, hetgeen wijst op een waterverbruik van ± 62 000 L.

De straten in het stadsgedeelte begrensd door Zwartenhovenbrugstraat, Gravenstraat, Molenpad en Wanicastraat hebben eene lengte van ongeveer 20½ K.M.

Rekent men op eene gemiddelde breedte van ongeveer 6 M., dan valt er te besproeien ± 123 000 M². Per M². weg kan bij deze smallere wegen, waarop de wind niet veel vat heeft, voorshands worden volstaan met ongeveer 1 L., zoodat omstreeks 123 000 L. voor bedoeld westelijk stadsgedeelte noodig zou zijn. Dit is ongeveer het dubbele van hetgeen de besproeiing thans levert.

Het sproeiwagenmaterieel zal dus verdubbeld moeten worden.

Daarvoor wordt noodig gerekend:

voor 2 sproeiwagens à f 300	f 600
voor 200 M. gutta-percha slang à f 3,10	620
	f 1220

Hiervoor is veiligheidshalve te stellen f 1300.

Het werken met de sproeiwagens is per wagen te stellen op ± f 5,50 per dag aan ezelhuur, brandstof voor de brandwaterleiding, enz.

De bediening van waterleidingslangen in het stadsgedeelte beoosten Zwartenhovenbrug- en Stoelmansstraten met inbegrip van brandstof voor de brandwaterleiding, is te stellen op f 10 per dag, voor welk bedrag met 4 à 5 slangen zal kunnen worden gewerkt.

Het bedrag voor 4 sproeiwagens en de bediening van de slangen moet dus worden gesteld op f 32 per dag.

Volgens de regenwaarnemingen in den cultuurtuin heeft men het hieronder vermeld aantal dagen zonder regenval gehad in den grooten drogen tijd:

	1901	1902	1903	1904	1905	1906
Augustus	15	14	14	23	17	16
September	19	22	23	22	19	20
October	24	24	25	21	20	21
November	12	10	23	17	17	17
Totaal ...	70	70	85	83	73	74

Aangezien des Zondags niet wordt gesproeid, moet gerekend worden op ± 70 besproeiingsdagen.

De besproeiing van meergenoemd oostelijk stadsgedeelte zou dus kosten 70 × f 10 = ...	f 700
die van gemeld westelijk stadsgedeelte 70 × f 22 =	1540
Rekent men daarbij voor herstelling en onderhoud voor het materieel ....:...	160
dan komt men tot eene jaarlijks uit te geven som van	f 2400

In 1908 zal bovendien als niet jaarlijks terugkeerende uitgaaf voor materieel noodig zijn een bedrag van f 1300 (zie boven), dus in totaal voor 1908 f 3700, of f 3200 méér dan thans voor de straatbesproeiing is toegestaan.

Dit bedrag van f 3200 meent de ondergeteekende te kunnen vinden uit het krediet voor onderhoud en verbetering van de landsgebouwen, dat dus op deze begrooting met dat bedrag wordt verminderd, met de bedoeling om de f 1300 voor de aanschaffing van sproeiwagens en slangen, die in 1909 niet meer noodig zal zijn, op de begrooting voor dat jaar weder te voegen bij de fondsen voor onderhoud van de landsgebouwen.

Art. 113, 1°.

Verbetering van de drinkwatervoorziening van Paramaribo. Alvorens over te gaan tot de aanschaffing van eene installatie voor diepboringen naar artesisch water, waarvoor gelden op de begrooting voor 1907 zijn toegestaan, is partij getrokken van de aanwezigheid in deze kolonie van personeel en materieel, bekend met en geschikt voor het uitvoeren van ondiepe boringen tot circa 20 M. Hiermede is een onderzoek ingesteld, dat een tweeledig doel had, nl.:

1. Na te gaan of de onzuiverheid en ongeschiktheid van het grondwater, dat uit vele der openbare putten wordt verkregen, moet worden toegeschreven aan de slechte qualiteit van het grondwater zelf of een gevolg is van verontreiniging der putten van buiten uit.

2. Een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om drinkwater te verkrijgen uit openbare putten in die gedeelten der stad, waar zulke putten thans niet of in onvoldoende hoeveelheid aanwezig zijn. Hoewel dit onderzoek nog niet geheel is voltooid, kan reeds worden verklaard, dat de mogelijkheid is gebleken om in sommige gedeelten der stad, waar thans onvoldoende drinkwater voor de bevolking beschikbaar is, door den bouw van welputten in deze behoefte te voorzien. Op deze wijze zal, naar verwacht wordt, op goedkooper wijze eene voldoende hoeveelheid water beschikbaar komen van goede qualiteit.

In hoeverre langs dezen weg de drinkwater-quaestie in haar geheel tot eene goede oplossing zal kunnen komen, en of het boren van artesische putten, waarvoor gelden op de loopende begrooting zijn uitgetrokken, alsnog wenschelijk zal zijn, zal kunnen worden beoordeeld wanneer het bovenbedoelde onderzoek in zijn geheel is voltooid. Werd echter in de Memorie van Toelichting op de begrooting van 1907 voor de voortzetting van artesische putboringen in 1908 op een bedrag van f 15 100 (bladz. 24, al. 3) gerekend, met het oog op de gebleken mogelijkheid om enkele der artesische putten te vervangen door zooveel goedkoopere welputten, wordt thans een bedrag van f 10 000 voldoende geacht.

Art. 114.

a. *Verbetering van de afwatering van Paramaribo.* In aansluiting aan hetgeen werd medegedeeld in de Memorie van Toelichting voor de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1907 ten aanzien van artikel 109, 1°., dier begrooting, valt op te merken, dat, na verwerking van het voor genoemd dienstjaar toegestaan bedrag van f 4100, ter voltooiing van een als afgerond geheel te beschouwen deel van de in 1903 ontworpen werken — namelijk het deel, dat de afwatering behoort te bezorgen van het, in vergelijking met het overige, dichtbebouwd stadsgedeelte beoosten Zwartenhovenbrugstraat en Stoelmanstraat — nog de werken noodig zijn, welke hieronder worden vermeld, met het bedrag waarop de uitvoering van elk daarvan in 1903 werd geraamd:

verbetering van de Knuffelsgracht ...	f 14 200
„ „ „ Picornekreek	53 000
„ „ „ Viottekreek	64 000

De verbetering van de afwateringsmiddelen dienst van beneden af regelmatig bovenwaarts te worden voortgezet.

In de eerste plaats is dus noodig de verbetering van de Knuffelsgracht, ad f 14 200.

Met het oog op de kosten komt in de tweede plaats in aanmerking de verbetering van de Picornekreek, ad f 53 000.

Deze beide bedragen, ad te zamen f 67 200, zijn op het in hoofde genoemd artikel uitgetrokken.

Voltooiing van bovenbedoeld afgerond deel van de werken tot afwatering van Paramaribo zal dan nog eene uitgaaf van f 64 000 in het jaar 1909 vorderen.

b. *Verbetering van het zoutwaterkanaal in Coronie.* De verondieping van dit kanaal, welke de scheepvaart hindert en, indien zij niet wordt gestuit, op den duur ook de afwatering van de vestigingsplaats Totness, waarvan de verbetering in het werkplan voor 1907 is opgenomen, zal belemmeren, is toe te schrijven aan het slib, dat met ieder vloedtij wordt aangevoerd, in dat kanaal bezinkt en den bodem daarvan zóózeer heeft verhoogd, dat deze op enkele honderden meters beneden den uitwateringskoker van het zoetwaterkanaal reeds tot 1,65 M. boven den bodem van dien koker reikt, en de uitschurende werking van het uit het zoetwaterkanaal gespuid water verlamt.

Verbetering in dien toestand zou kunnen worden verkregen door verplaatsing zeewaarts van dien koker, zoodat een deel van het tegenwoordige zoutwaterkanaal zoetwaterkanaal zou worden en aan de aanslibbing veroorzakende werking van de getijden zou worden onttrokken, terwijl in het aan zulke aanslibbing nog blootgesteld deel, na verkorting, bij behoud van het tegenwoordig verval, krachtiger spuistroom zou worden voortgebracht.

Daar de kosten van deze werken, die verhooging van de dijken van het af te sluiten deel van het zoutwaterkanaal zouden noodig maken, aanzienlijk zijn, verdient het aanbeveling om, alvorens tot de uitvoering daarvan te besluiten, te trachten op goedkoopere wijze verbetering in den toestand te brengen, door het wegruimen van den drempel, die de werking van den spuistroom verlamt.

Ofschoon op grond van het verleden verwacht kan worden, dat bij behoud van de tegenwoordige lengte van het zoutwaterkanaal, de gevorderde diepte niet blijvend door spuiing in stand zal kunnen worden gehouden, zal deze toch de aanslibbing beperken en vermoedelijk in het vervolg slechts van tijd tot tijd door baggering gesteund behoeven te worden.

Een baggermolen van kleine afmeting, die 200 M³. grond per werkdag zou kunnen verwijderen, zal, gemonteerd, in Coronie op ± f 8500 komen te staan.

Voor het overige van het uitgetrokken bedrag van f 12 000 zou ongeveer 10 000 M³. kunnen worden gebaggerd, in een tijdvak van omstreeks 15 weken.

Het baggermolentje zal ook elders in de kolonie dienst kunnen doen voor de uitbaggering van smalle vaar- en loozingskanalen.

Ondergeteekende stelt voor de beide in dit artikel genoemde werken uit de opbrengst van de tijdelijke leening te bekostigen.

Art. 115, juncto art. 58.

Uitgaven ten behoeve van de buitengewone productieve werken, waaronder begrepen die ter uitvoering van de verordening betreffende het in het leven roepen van eene bacovencultuur voor uitvoer. In het jaar 1906 werd uitgegeven:

voor de bacovencultuur	± f 145 000,00 (1)
voor andere productieve werken	108 863,05
Totaal	f 253 863,05

Tot dekking van dit bedrag zijn uitgegeven 3 serieën van de geldleening voor buitengewone productieve werken, die te zamen opbrachten .... f 275 458,33

terwijl nog te beschikken viel over het saldo van den dienst 1904 à 6,17⁵

totaal dus beschikbaar .... f 275 464,50⁵

waarvan ongebruikt is gebleven f 275 464,50⁵—f 253 863,05 = f 21 601,45⁵, welk laatste bedrag op den dienst 1908 moet worden overgeschreven. Zooals uit de medegedeelde cijfers blijkt, behoefde het saldo van de kapitalen van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds niet te worden gerealiseerd. Dat saldo is thans, na de in de Memorie van Toelichting, behoorende bij de begrooting voor 1907, bedoelde realisatie ten behoeve van den dienst 1905, groot nominaal f 47 500, geschat naar de uitkomsten van de laatste realisatie op ± f 37 400 reëel. Van de opbrengst van de zooeven bedoelde realisatie, zijnde f 26 468,07⁵, verkregen van f 33 600 nominaal, is ongebruikt gebleven f 65,49, welk bedrag op den dienst 1907 is overgeschreven.

Waar door de planters rente vergoed wordt voor de aan hen verstrekte gelden ten behoeve van de bacovencultuur, en die gelden zelven, zonder tegenslag, binnen weinige jaren ten volle zullen zijn terugbetaald, behoeft, naar de meening van den ondergeteekende, de begrooting niet bezwaard, m. a. w. het subsidie niet verhoogd te worden met de bedragen, benoodigd voor rente en aflossing van de voor die cultuur uitgegeven serieën der geldleening. De ondergeteekende stelt zich alzoo voor, dat de ontvangsten uit de bacovencultuur — w. o. ook begrepen de door de planters te betalen rente — in de eerste plaats zullen strekken tot dekking van de zooeven bedoelde bedragen en het saldo tot bestrijding van de uitgaven, aan de cultuur zelve verbonden.

In dezen gedachtengang zullen van de ontvangsten in 1908 eerst afgaan de gelden, noodig tot dekking van de in dat jaar te betalen rente en aflossing der (rond) 2 serieën ten behoeve van de bacovencultuur aan het eind van het jaar 1906 uitgegeven en der serieën aan het eind van 1907 uit te geven. Het overblijvende wordt weer ten behoeve van de cultuur zelve uitgegeven, terwijl hetgeen dan voor de cultuur nog meer noodig is, door de uitgifte van nieuwe serieën van de geldleening zal moeten worden verkregen.

Over 1906 is geene rente verschuldigd voor de ten behoeve van de bacovencultuur in dat jaar uitgegeven gelden, daar, als gezegd, de uitgifte van de ter verkrijging van die gelden uitgegeven serieën der geldleening eerst aan het eind van het jaar 1906 heeft plaats gehad.

Voor 1907 valt nog niet te rekenen op ontvangsten uit de bacovencultuur. Daarom stelt de ondergeteekende zich voor de over dit jaar verschuldigde rente en aflossing van de zooeven bedoelde serieën uit de in 1907 te leenen gelden te voldoen, ten einde het beginsel, dat die rente en aflossing het subsidie niet behooren te drukken, ook voor dit jaar toepassing te doen vinden.

Rekening houdende met dat beginsel, kunnen de voor de productieve werken, met inbegrip van de bacovencultuur, te doene uitgaven en te verkrijgen middelen als hieronder volgt worden becijferd.

Voor 1907 is noodig:

voor de bacovencultuur	± f 463 000,00
voor rente en aflossing van de voor die cultuur in 1906 geleende gelden, berekend over rond 2 serieën	9 000,00
voor andere productieve werken	± 95 000,00
Totaal	± f 567 000,00

Tot dekking van dit bedrag zullen dienen:

saldo dienst 1905	65,49
6 serieën der leening, geschat à 92 % op	552 000,00
realisatie van een deel van het saldo van het West-Indische pensioenfonds, voldoende om op te brengen	± 14 934,51
Totaal	± f 567 000,00

Er blijft dan over van de kapitalen, afkomstig van het West-Indische pensioenfonds een saldo, waarvan de reëele waarde dus gesteld kan worden op f 37 400—f 14 934,51 = f 22 465,49, stel f 22 400.

Voor 1908 is noodig:

Voor de bacovencultuur	± f 600 000
De ontvangsten uit die cultuur worden geschat op	± f 500 000

(1) De uitgaven zijn nog niet definitief vastgesteld.

waarvan afgaat:

voor rente en 2de aflossing van de (rond) 2 serieën, in 1906 uitgegeven, en rente en 1ste aflossing van de in 1907 uit te geven serieën ten behoeve van die cultuur....... f 32 410

f 467 590

zoodat ten behoeve van de bacovencultuur nog uit leening moet verkregen worden ... f 132 410

Voor andere productieve werken, met inbegrip van een bedrag van ± f 20 000 voor versterking van dammen van den Saramaccapolder wegens te verwachten inklinken, welk bedrag geheel of ten deele misschien reeds in 1907 noodig kan zijn en dan niet meer in 1908 behoeft te worden uitgegeven 55 000

Totaal .... f 187 410

Tot dekking van dit bedrag zal in de eerste plaats beschikbaar zijn het hiervoren genoemd saldo van den dienst 1906, ten bedrage van f 21 601,45[5], stel f 21 600.

Het ontbrekende, bedragende f 187 410—f 21 600, of f 165 810, zal niet kunnen bestreden worden met de opbrengst van de realisatie van het saldo van het West-Indisch pensioenfonds en die van slechts éene serie der geldleening, daar van die beide te zamen slechts f 22 400 + f 92 000 = f 114 400 verwacht wordt.

Het zal dus noodig zijn 2 serieën van de geldleening uit te geven, waarvan de opbrengst, tegen den koers van 92 %, geschat wordt op 2 × f 92 000 = f 184 000. Dit bedrag zal ruim voldoende zijn ter bestrijding van het bovenvermeld bedrag van f 165 810, zoodat bij uitgifte van 2 serieën, niet behoeft te worden overgegaan tot realisatie van het saldo van het opgeheven West-Indisch pensioenfonds. Van de opbrengst van de beide uit te geven serieën zal zelfs een bedrag van f 184 000—f 165 810 = f 18 190 ongebruikt blijven, welk laatste bedrag daarom geraamd wordt ter overschrijving op een volgend dienstjaar.

Artt. 118, 119, 120 en 122.

Bezuiniging op de uitgaven van het departement der koloniale vaartuigen door reorganisatie van den zeedienst en vervanging van de stoombarkassen door motorbooten. Zooals blijkt uit onderstaand overzicht, vertoont eene vergelijking tusschen de uitgaven en de inkomsten van het departement der koloniale vaartuigen een zeer ongunstig beeld van de financieele uitkomsten van dien diensttak.

In het tijdvak 1896/1905 toch bedroegen de uitgaven, de inkomsten en de nadeelige verschillen per jaar, tot bedragen van f 100 afgerond:

Jaar.	Uitgaven.	Inkomsten.	Nadeelig verschil.
1896	(1) f 418 100	f 81 200	f 336 900
1897	(2) 358 900	88 800	270 100
1898	264 100	111 500	152 600
1899	273 200	113 300	159 900
1900	287 600	118 500	169 100
1901	(3) 542 100	135 300	406 800
1902	323 400	143 100	180 300
1903	336 000	139 500	196 500
1904	373 200	122 000	251 200
1905	338 700	121 200	217 500
Totaal . .	f 3 515 300	f 1 174 400	f 2 340 900
of gem. p. jaar (mede afgerond)	351 500	117 400	234 100

(1) Hierin begrepen een bedrag van f 194 130 zijnde de 2de termijn van de aanschaffingskosten van het stoomschip *Paramaribo*; de 1ste termijn ad f 50 000 werd in 1895 betaald.
(2) Hieronder de koopsom van het stoomschip *Albina* ad f 113 141.
(3) Alsvoren f 197 418 voor het stoomschip *Curaçao*.

Onder de hiervoren opgesomde inkomsten zijn begrepen de tot cijfers herleide vrije passages en vrije vrachten ten behoeve van landsdienaren en andere personen verleend; de uitgaven daarentegen omvatten niet de kosten van betonning en bebakening, noch die wegens subsidiën aan particuliere stoomvaartondernemingen, terwijl medè buiten rekening zijn gelaten: de personeels-uitgaven aan pensioenen, vergoedingen voor uitrusting, kosten van overtocht, reis-, teer- en verhuizingsgelden; uitgaven ter voorziening in tijdelijk opengevallen plaatsen, voor zoover zij krachtens artikel II der begrootingswet ten laste van het artikel voor „onvoorziene uitgaven" komen; de uitgaven voor steigers en gebouwen, die uit de fondsen van het bouwdepartement worden bekostigd, in het algemeen al zoodanige uitgaven, welke niet rechtstreeks op de begrootingsposten ten behoeve van het departement der koloniale vaartuigen worden verevend.

Het is duidelijk, dat, wanneer al deze uitgaven in aanmerking genomen worden, het bovenbecijferd gemiddeld deficit van ruim f 234 000 per jaar nog belangrijk grooter wordt.

Hoewel het nadeelig saldo niet uitsluitend uit een commercieel oogpunt moet worden beschouwd, daar het voorzien in eene communicatie tusschen de onderscheidene deelen der kolonie, in welken vorm ook, behoort te worden aangemerkt als een eisch voor behoorlijk bestuur, waaraan zoo noodig het zuiver financieel belang eenigermate moet worden opgeofferd, kan moeilijk ontkend worden dat de wijze, waarop thans de gemeenschap ter zee in eigen beheer wordt onderhouden, te zware offers eischt.

De ondergeteekende is dan ook doordrongen van de noodzakelijkheid, om het tegenwoordig verschil tusschen de uitgaven en de inkomsten van het departement der koloniale vaartuigen tot betere verhouding terug te brengen, en, daar eene beduidende vermeerdering der inkomsten van dat departement, naar zijne overtuiging, niet verwacht mag worden, acht hij het beslist onafwijsbaar, dat ernstig gestreefd worde naar eene belangrijke vermindering der lasten door aanzienlijke inkrimping der uitgaven.

De ondergeteekende ziet niet voorbij, dat de werkelijke ontvangsten vóór 1903 eene geregelde stijging aanwijzen, doch, ook wanneer wordt aangenomen dat die stijging zonder de cacaocrisis, die van 1901 af zóo kenbaar drukte op den algemeenen economischen toestand der kolonie, in dezelfde mate zou zijn blijven voortduren, dan nog zou in 1905 tegenover de totale uitgaven ad f 338 700 geen hoogere opbrengst hebben gestaan dan een bedrag van ongeveer f 175 600, zoodat ook in dat geval de uitkomst een tekort van ± f 163 000 zou hebben aangewezen.

Eene andere beschouwingswijze is al evenmin in staat de geldelijke resultaten in veel gunstiger licht te stellen. Worden toch de kosten, vereischt voor bediening en onderhoud van de vaartuigen, die — zooals de barkassen voor de districts-commissarissen en andere in dienst reizende ambtenaren — niet voor het publiek verkeer maar voor bijzondere gouvernementsdiensten worden gebezigd, buiten rekening gelaten en derhalve het beloop dezer kosten ad gemiddeld f 56 000 per jaar in mindering gebracht, dan vertoont het eindcijfer niettemin een zóó aanzienlijk tekort, dat de noodzakelijkheid blijft bestaan om de uitgaven belangrijk in te perken.

Dit doel kan in de eerste plaats bereikt worden door het bezigen van minder groote vaartuigen.

Schepen als de *Curaçao* en de *Paramaribo*, die in den regel met half ledige ruimen varen, zijn voor de behoeften van onzen kustdienst *te groot*; de kustvaart stelt geen hoogere eischen dan waaraan stoomers van het zooveel kleiner type *Albina* reeds ruimschoots kunnen voldoen.

Deze omstandigheid, gevoegd bij het feit, dat de exploitatie der groote stoomers aanmerkelijk hooger uitgaven vordert dan die der kleinere types — het verschil tusschen de exploitatiekosten in ruimen zin van de *Paramaribo* en van de *Albina* bedraagt niet minder dan ± f 26 000 's jaars — heeft den ondergeteekende geleid tot het ontwerpen van een reorganisatieplan, waarin voor stoomers van het kaliber der *Paramaribo* en *Curaçao*, althans op den duur, geen plaats meer is.

Afgescheiden van den dienst op Demerara — waarover nader — stelt de ondergeteekende zich eene regeling voor op dezen voet, dat elke veertien dagen eene gelegenheid naar Nickerie via Coronie zal bestaan, terwijl mede om de veertien dagen het traject Paramaribo—Albina zal worden bediend.

Voor de uitvoering van dit vaarplan zijn — in verband met andere diensten (zooals reizen van den Gouverneur) en met de eischen van een geregeld onderhoud — een tweetal zeestoomers van het type *Albina* noodig en voldoende, zoodat voor de drie

tegenwoordige zeeschepen *twee* schepen van het kleinste type in de plaats zullen kunnen treden.

Deze inkrimping zal intusschen moeten samengaan met de aanschaffing van een derde rivierschip, ten einde verzekerd te zijn, dat steeds een stoomer beschikbaar zal wezen om, evenals thans met de *Albina* geschiedt, den rivierdienst te doen waarnemen wanneer de *Nederland* of de *Wilhelmina* ten behoeve van een geregeld onderhoud moeten uitvallen.

De volledige uitvoering van dit plan kan, wat de doorloopende gemiddelde financieele gevolgen aangaat, aldus worden samengevat:

2 zeeschepen (type *Albina*) kostende aan bemannning, onderhoud enz. per jaar 2 × f 37 000 = ...	f 74 000
2 rivierbooten (type *Nederland*) kostende als voren 2 × f 24 000 (1) = ...	48 000
1 rivierboot (*Wilhelmina*) kostende als voren	18 500
Totaal	f 140 500

Volgens de tegenwoordige organisatie bedragen de overeenkomstige uitgaven jaarlijks:

per *Paramaribo*	f	63 000
„ *Curaçao* (2)		42 000
„ *Albina*		37 000
„ *Nederland*		28 000
„ *Wilhelmina*		18 500
Totaal	f	188 500

Op den duur zal derhalve eene regeling in vorenbedoelden geest eene besparing van uitgaven opleveren van f 188 500—f 140 500 = f 48 000 's jaars.

Dit bedrag behoort echter te worden verminderd met eene som van f 15 000, waarop het gemiddelde van de te derven inkomsten mag worden geschat, indien de dienst op Demerary vervalt, zooals in het bovenontwikkeld plan wordt ondersteld.

Ten slotte zal derhalve de bezuiniging f 33 000 's jaars bedragen.

De voorstellen die bij deze begrooting gedaan worden, beoogen slechts eene gedeeltelijke uitvoering van het reorganisatieplan. De ondergeteekende wenscht namelijk nog geene beslissing uit te lokken omtrent de opheffing van den Demerarydienst, aangezien hem nog niet alle gegevens ten dienste staan, waarover hij zou willen beschikken om zich een definitief oordeel dienaangaande te kunnen vormen.

Zooveel staat echter bij hem vast, dat, indien er gegronde redenen blijken te zijn om den dienst op Georgetown voort te zetten, ook daarvoor eene stoomer van het type *Albina* alleszins voldoende zal zijn.

De voortzetting van dien dienst zal medebrengen, dat het aantal zeeschepen op 3 moet blijven vastgesteld. Intusschen zal dan een reserve-rivierstoomer als hiervoren besproken, kunnen worden gemist, daar in dat geval steeds een der zeestoomers voor tijdelijke bediening van het rivierverkeer kan worden gebezigd.

Aldus rekening houdende met de voorloopige handhaving van den Demerarydienst en de mogelijkheid van eene blijvende voortzetting, bepaalt de ondergeteekende zich thans tot het voorstel om de *Curaçao* te vervangen door een kleiner stoomschip (type *Albina*), dat, mede voor den dienst op Demarary bestemd, de diensten zal vervullen welke thans door de *Paramaribo* worden waargenomen. Deze laatste bodem zal dan de *Curaçao* als reserveschip kunnen vervangen.

Ook eene regeling in dien zin zal tot bezuiniging leiden. Immers, wanneer de kosten der exploitatie van de *Paramaribo* als reserveschip gesteld worden op hetzelfde bedrag, dat thans voor de *Curaçao* als zoodanig wordt uitgegeven (en deze basis van berekening is ongetwijfeld volkomen veilig), dan mag als besparing worden aangenomen het verschil tusschen den tegenwoordigen kostenlast van de *Paramaribo* en dien van het aan te schaffen kleinere vaartuig, welk verschil f 26 000 's jaars bedraagt.

Voor de aanschaffing van een nieuwen zeestoomer, type *Albina*, wordt een krediet aangevraagd van f 150 000 (1) te kwijten uit de opbrengst der tijdelijke leening, terwijl onder de middelen gerekend wordt op eene ontvangst van f 100 000 wegens den verkoop van de *Curaçao*.

Op grond van de thans nog bestaande onzekerheid omtrent het tijdstip van levering van het nieuwe schip, en dientengevolge ook omtrent dat, waarop de *Curaçao* kan worden verkocht, worden voor 1908 nog de gewone uitgaven wegens bemanning, onderhoud enz., zoowel van de *Paramaribo* als van de *Curaçao* uitgetrokken.

Eene tweede wijze, waarop het mogelijk zal zijn op de uitgaven te bezuinigen is: de vervanging van het tegenwoordige kostbare stoombarkassenmaterieel door motorbooten, die, zoowel wat de aanschaffings- als wat de bedieningskosten betreft, belangrijk goedkooper zijn.

De toepassing van het motorsysteem voor de voortbeweging van vaartuigen, heeft in de laatste jaren groote uitbreiding ondergaan. Voor de resultaten die daarmede bereikt kunnen worden, veroorlooft de ondergeteekende zich te verwijzen naar eene bij deze memorie als bijlage gevoegde nota, dd. 15 December 1906, van den heer E. MIDDELBERG, leider der mijnexploratie van gouvernementswege, die van de toepassing van het motorsysteem eene studie maakte, en in Demerary door eigen aanschouwing de goede resultaten kon leeren kennen die met dat systeem daar verkregen zijn. Uit die nota blijkt, dat, terwijl de kosten van bemanning, brandstoffen en onderhoud van een stoombarkas gemiddeld op ± f 5112 per jaar komen te staan, bij eene motorboot van gelijke capaciteit die kosten tot ± f 2305 zijn terug te brengen, ja zelfs tot ± f 1705, wanneer, zooals bijv. met de booten van de districtscommissarissen het geval kan zijn, het niet noodig is tot de aanstelling van een vasten, afzonderlijken roerganger over te gaan, maar de functiën, die deze te vervullen heeft, worden opgedragen aan een in andere qualiteit medereizend beambte, bijv. politiebeambten en tolken.

Deze te behalen voordeelen komen den ondergeteekende zeer belangrijk voor, en hij heeft daarom het voornemen, nog in dit jaar over te gaan tot de aanschaffing van 2 houten motorbooten, als middel tot voorbereiding van eene algemeene vervanging van de tegenwoordige stoombarkassen door motorbooten.

Door de aanschaffing van een tweetal dezer booten in 1907 zal tevens de gelegenheid ontstaan tot opleiding van het personeel, dat noodig zal zijn voor de bediening van de motorbooten, waarvoor op de ontwerp-begrooting voor 1908 gelden worden aangevraagd. Die aanvraag heeft ten doel om in dat jaar 3 motorbooten aan te koopen. Twee daarvan, te zamen geraamd op f 5000, zullen dienen ter vervanging van 2 in de districten gestationneerde barkassen, en kunnen daarom zonder bezwaar van hout zijn, omdat aangenomen mag worden, dat het onderhoud daarvan in de districten geene moeilijkheden zal opleveren.

De derde motorboot zal worden bestemd voor de vervanging van een barkas van den algemeenen dienst; zij zal van staal vervaardigd zijn en f 7000 kosten.

Evenals met houten roeivaartuigen geschiedt, zullen de motorbooten *in de districten* met het daaraan verbonden personeel, geheel onder het toezicht der districts-commissarissen worden gesteld. Het tegenwoordig systeem, waarbij het personeel der districtsbarkassen niet aan den districts-commissaris, maar aan den beheerder der koloniale vaartuigen rechtstreeks ondergeschikt is, kan, zooals den ondergeteekende reeds is gebleken, niet bevorderlijk zijn aan eene goede dienstverhouding.

Ter verklaring van de in de begrooting opgenomen uitgaven wordt het volgende aangeteekend.

In verband met de bovenbedoelde voorbereiding in 1907 wordt gerekend, dat op 1 Januari 1908 twee motorbooten met geoefende motoristen in de vaart zullen zijn. Het loon van dezen wordt daarom voor een vol jaar ter begrooting gebracht. Van de drie in 1908 aan te schaffen motorbooten wordt aangenomen, dat een der houten booten op 1 Juli en de andere op 1 October 1908 in dienst zal kunnen komen. Voor de motoristen van deze booten worden derhalve de loonen respectievelijk voor een half jaar en voor drie maanden uitgetrokken.

(1) De kosten voor bemanning en onderhoud bedragen voor dit type ± f 20 000; voor steenkolen wordt gerekend het bedrag van f 8 000 dat thans alleen voor de *Nederland* noodig is, daarbij aannemende, dat deze stoomer stil ligt telkens als de nieuwe stoomer den dienst vervult.

(2) Tot toelichting van dit bedrag moge dienen dat de bemanning, die tot dusver nog voor den schoener *Nickerie* werd uitgetrokken (zie stuk n°. 7, behoorende bij de ontwerp-begrooting voor 1907), noodig was voor de *Curaçao* en daarop dan ook dienst deed. De schoener *Nickerie* is reeds eenige jaren niet meer in geregelden dienst; de bemanning is dan ook bij deze begrooting opgenomen onder het personeel van de *Curaçao*.

(1) In verband met nader ontvangen gegevens, moet dit bedrag gesteld worden op f 175 000.

Met het oog op de ervaring, bij de aanschaffing van stoombarkassen opgedaan, komt het verder niet noodig voor te rekenen op indienststelling van de stalen motorboot vóór 1 Januari 1909. Op de begrooting 1908 zijn daarom geene gelden uitgetrokken voor bemanning, brandstoffen, enz. voor deze boot.

Voor de opleiding van de motoristen ten behoeve van die 3 nieuwe motorbooten is een bedrag van f 900 uitgetrokken. Een termijn van zes maanden wordt voor de opleiding noodig geacht. In dien tijd worden de adspirant-motoristen als roergangers op de motorbooten geplaatst.

Voor den adspirant-motorist, bestemd voor de motorboot die 1 Juli 1908 in dienst komt, begint de tijd van opleiding dus 1 Januari t. v., en voor hen die bestemd zijn voor de twee andere motorbooten, die respectievelijk 1 October 1908 en 1 Januari 1909 in dienst komen, vangt de leertijd respectievelijk op 1 Maart en 1 Juli 1908 aan. De andere in verband met de aanschaffing van motorbooten op de ontwerp-begrooting voor 1908 (art. 120) voorkomende posten vinden genoegzame toelichting in de bovenbedoelde Nota van den heer MIDDELBERG. Alleen dient nog vermeld, dat bij de raming der kosten voor petroleum en smeermiddelen 800 diensturen per jaar en per boot als maatstaf zijn aangenomen. Dit cijfer, herleid uit het kolenverbruik door de tegenwoordige stoombarkassen, komt voldoende voor, in aanmerking nemende, dat bij eene stilliggende motorboot geen olieverbruik plaats heeft, terwijl bij een stoombarkas, zelfs met gebankte vuren, op kolenverbruik moet gerekend worden.

De aanschaffing van de bovenbedoelde vijf motorbooten leidt reeds dadelijk tot verschillende bezuinigingen. In de eerste plaats kan achterwege blijven de aanschaffing van een stoombarkas ter vervanging van de barkas *Suriname*, die geheel versleten is, voorts de aanschaffing van drie nieuwe stoomketels voor de barkassen *Emma*, *Coesewijne* en *Para*, waarvoor de beheerder respectievelijk f 2800, f 1650 en f 3500 heeft geraamd. Stelt men de aanschaffingskosten van eene stoombarkas, die de *Suriname* zou moeten vervangen, op f 11 000, dan komt men tot eene totale besparing van f 18 950 (welk bedrag op deze begrooting zou moeten worden aangevraagd), d. i. f 1950 meer dan waarop de aanschaffingskosten van de 5 motorbooten zijn gerekend.

Tegenover de som van f 12 000, bij artikel 120 van de begrooting voor 1908 geraamd voor den dienst der motorbooten in dat jaar, kan worden gesteld de besparing der kosten op 2 stoombarkassen gedurende het geheele jaar, 1 stoombarkas gedurende $^1/_2$ jaar en 1 stoombarkas gedurende $^1/_4$ jaar, gevende:

voor gages	$2^3/_4$ ×	f 2344,00 =	f	6 446
voor victualie	$2^3/_4$ ×	1076,75 =		2 960
voor brandstoffen	$2^3/_4$ ×	830,00 =		2 280
voor onderhoud	$2^3/_4$ ×	680,00 =		1 870
Totaal			f	13 556

ongeacht de kosten voor vervanging van ziek personeel, die bij de becijfering verwaarloosd zijn.

Bij de ramingen van artikel 118, *a*, 1°., en *b*, en van artikel 122 is met deze bezuinigingen rekening gehouden.

Bovendien kon de raming van laatstgenoemd artikel verminderd worden met de gages en de victualie van de bemanning van de stoombarkas, die vroeger in het district Nickerie gestationneerd was, welke barkas thans als reserve dienst doet.

Zooals blijkt uit de bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor het loopende dienstjaar gevoegde specificatie van de bemanningen der koloniale vaartuigen (stuk n°. 7) wordt voor de 14 stoombarkassen uitgegeven:

aan traktementen, gages en toelagen f 31 172 en aan victualiegelden f 14 235, totaal f 45 407.

Trekt men hiervan af het bedrag dat tot dusverre noodig was voor de stoombarkas die in Nickerie gestationneerd was, nl. voor gages en victualie totaal f 3420, dan zou voortaan voor stoombarkassen noodig zijn f 41 987.

Wanneer al de stoombarkassen geleidelijk door motorbooten zullen zijn vervangen, krijgt men de volgende kostenraming, daarbij aannemende dat voor de 6 motorbooten in de districten gestationneerd, slechts 1 man noodig is, voor de motorbooten voor den z.g. algemeenen dienst (dienstreizen van ambtenaren en commissiën) 2 man en voor de motorbooten die rivierdienst doen op de Cotica en de Saramacca 3 man, aldus:

6 motorbooten, ieder met 1 motorist à f 750 's jaars = 6 × f 750 ....=	f	4 500
4 motorbooten met 1 motorist à f 750 en 1 roerganger à f 600 = 4 × f 1350 ....=	f	5 400
2 motorbooten met 1 motorist à f 750, 1 roerganger à f 600 en 1 jongen à f 375 = 2 × f 1725 ......=		3 450
2 reservebooten zonder bemanning		nihil
1 conducteur voor de motorboot voor den Saramaccadienst		600
toelage voor den motorist of roerganger, die conducteursdiensten doet op de boot voor den rivierdienst op de Cottica		100
1 technisch ambtenaar		3 600
Totaal	f	17 650

Op de bemanning der stoombarkassen zal dus ten slotte worden uitgespaard f 41 987—f 17 650 = f 24 337 's jaars.

Hierbij is geene rekening gehouden met de aanhuur van hulpequipage. Het spreekt echter vanzelf, dat, aangezien het personeel belangrijk zal inkrimpen, ook de kosten voor de vervanging van ziek personeel beduidend zullen afnemen. Ook op andere uitgaven, bijv. die voor reis- en teer- en verhuizingskosten, voor huisvesting van het personeel in de districten, enz., zal worden bepaard.

Behalve op de uitgaven voor de *bemanning* der barkassen zal ook kunnen bezuinigd worden op het onderhoud van en de brandstoffen voor die vaartuigen. Zooals uit de nota van den heer MIDDELBERG blijkt, is voor onderhoud, brandstoffen en smeermiddelen van een stoombarkas noodig f 1500 en voor dezelfde behoeften van een motorboot f 955, gevende een verschil van f 545, dus op 14 booten 14 × f 545 = f 7630.

In totaal zal dus bij vervanging van al de stoombarkassen door motorbooten f 24 337 + f 7630 = f 31 967 per jaar kunnen worden bezuinigd.

Aanvankelijk zullen de voordeelen minder groot zijn, in verband met vergoedingen die vermoedelijk zullen moeten worden gegeven aan personen die niet in dienst kunnen worden gehouden, maar dat ook met deze uitgaven de besparing belangrijk zal wezen, is duidelijk.

Voegt men bij het zooeven genoemd bedrag van f 31 967, op de stoombarkassen te besparen, de vroeger genoemde som van f 33 000 die op den zeedienst kan worden bezuinigd, dan komt men tot eene totale bezuiniging van ± f 65 000, of ± f 58 000, wanneer de besparing op den zeedienst ten gevolge van het niet opheffen van den Demerarydienst f 26 000 in plaats van f 33 000 zal bedragen.

Aanschaffing van een nieuwen rivierstoomer ter vervanging van het s.s. „Nederland". De toestand van dit stoomschip, dat in het jaar 1888 werd aangeschaft en sedert zeer zwaren dienst heeft moeten verrichten, is thans van dien aard, dat het vaartuig òf door een nieuw stoomschip zal moeten vervangen worden, òf zulk eene zware reparatie zal moeten ondergaan, dat de kosten daarvan een zeer aanzienlijk bedrag zullen beloopen. Deze kosten zijn niet te ramen zonder opneming van het vaartuig in het droogdok te Georgetown en wegneming van zekere deelen van het schip. Eenmaal hiermede bezig, zal echter de reparatie dadelijk ter hand moeten worden genomen. Het komt daarom het beste voor, bij deze begrooting maar dadelijk te rekenen op de aanschaffing van een nieuw vaartuig, waarvoor een krediet van f 75 000 wordt aangevraagd, te bekostigen uit de opbrengst van de tijdelijke leening. Blijkt bij een onderzoek, dat de *Nederland* nog zal ondergaan, dat het verantwoord is het vaartuig alsnog te repareeren, dan zal hiertoe worden overgegaan en van het krediet van f 75 000 geen gebruik worden gemaakt.

Aanschaffing van een nieuw lichtschip. De toestand van het tegenwoordige lichtschip, dat in het jaar 1886 werd aangeschaft, is, hoewel het schip nog korten tijd geleden eene belangrijke herstelling onderging — waarvoor het in de laatste maanden van 1905 en in de eerste maanden van 1906 buiten dienst gesteld was — van dien aard, dat het waarschijnlijk niet langer dan tot 1909 voor den dienst behouden zal kunnen blijven. Het is dus wenschelijk, dat nu reeds gerekend wordt op de vervanging van dat schip in 1909.

Het is de bedoeling een schip van ongeveer gelijke grootte als het tegenwoordige, nl. van ± 100 registertonnen van 2,83 M^3., aan te schaffen, waarvoor ongeveer f 50 000 noodig zal zijn. Voegt men daarbij de uitgaven voor een nieuw licht (eene sterkere capa-

citeit dan het tegenwoordige licht bezit wordt in het belang der scheepvaart zeer noodig geacht), die, naar verkregen inlichtingen, ± f 14 000 zullen bedragen, dan komt men tot eene totaal uitgave van f 64 000.

Hoewel de vervanging van het tegenwoordige lichtschip eerst in 1909 noodig zal zijn, is het wenschelijk, dat reeds bij deze begrooting eene beslissing wordt genomen omtrent de aanschaffing van een nieuw vaartuig. Geschiedde dit eerst bij de begrooting voor 1909, dan zou het vermoedelijk niet mogelijk zijn dat vaartuig reeds in dat jaar geleverd te krijgen.

Voorgesteld wordt de kosten uit de tijdelijke leening te bestrijden en ze te verdeelen over 2 dienstjaren. Voor 1908 wordt daarom gerekend op een bedrag van f 32 000.

Artt. 134 en 135.

Aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek en exploitatie van den spoorweg, voor zoover gereed. De raming der kosten van den aanleg is gebaseerd op de uitgaven, welke benoodigd zullen zijn voor de doortrekking van de spoorbaan tot Dam boven de vallen der Sarakreek.

Evenals in het vorige jaar zijn de kosten der exploitatie berekend naar het exploiteeren van de baan tot aan den Brownsweg. Als gebruikelijk, is in een afzonderlijke staat eene specificatie van de raming opgenomen.

Art. 136.

Het verrichten van eene exploratie in en buiten het Lawagebied. De terreinwerkzaamheden zullen in den loop van 1907 worden voltooid. De feitelijke exploratie van het Lawagebied zelf liep wat de arbeid op het terrein betreft, reeds in 1906 ten einde. In afwachting dat de gelden, toegestaan op de ontwerp-begrooting voor 1907 voor exploratie buiten de Lawa, ook door den Nederlandschen wetgever zouden worden bewilligd, werden eenige verkenningen verricht, welke ten doel hadden het verkrijgen van een voorloopig topographisch overzicht van de alsnog van gouvernementswege te onderzoeken streken. Daarbij kon reeds worden vastgesteld, dat, behalve het onderzoek van de zuidelijke helling van het Lelygebergte, nog slechts een tweetal kleinere heuvelgroepen, behoorende tot het stroomgebied der Tosso- en Sarakreken, van uit de Tapanahoni zouden zijn te onderzoeken, terwijl daarna met het stroomgebied der Gankreek de te verrichten exploratie zal worden afgesloten. Deze werkzaamheden zullen in 1907 afloopen.

Het thans uitgetrokken bedrag dient tot dekking van de volgende uitgaven, waarop voor 1908 alsnog behoort te worden gerekend:

1. Voltooiing van de uitwerking der resultaten en samenstelling en uitgave van een verslag.

2. Kosten voor voeding, uitrusting en transporten voor 2 politieposten te Contesté (het etablissement van de Compagnie des mines d'or aan de Lawa) en te Poeloegoedoe, welke aldaar moeten worden gehandhaafd, totdat het Lawagebied wederom geheel met onuitgegeven domein zal zijn gelijkgesteld.

3. Kosten voor terugvoer van personeel naar Nederland en naar Nederlandsch-Oost-Indië.

Waar tot het einde van 1906 voor de mijnexploratie van gouvernementswege circa f 500 000 is uitgegeven, mag worden verwacht, dat de totaal kosten een bedrag van f 650 000 niet zullen overschrijden.

Middelen.

B. *Inkomsten van onderscheiden aard.*

b. *Passage- en vrachtgelden voor het vervoer met den kolonialen spoorweg, alsmede van den barkassendienst, aansluitende aan den spoorweg.* Deze zijn als volgt geraamd:

Het verkeer wordt gesplitst in het Para-verkeer, zijnde het baanvak Paramaribo—Berlijn (K.M. 52) en dat naar de goudvelden tot Brownsweg (K.M. 117).

Het Para-verkeer bracht gedurende 1906 een bedrag op van f 50 757, of gemiddeld ruim f 4200 's maands. Geleidelijke toeneming van dit verkeer viel niet waar te nemen, zoodat voor 1908 gerekend wordt op niet meer dan f 50 000.

Het goudveldenverkeer leverde in 1906 eene inkomst van f 17 249, of gemiddeld ruim f 1400 per maand. Dit bedrag is zeer gering als in het oog wordt gehouden, dat het baanvak Paramaribo—Kwakoegron van 1 Januari 1906 af in exploitatie is geweest. Voornamelijk viel tegen het verkeer met de Saramaccaplacers. Waar deze niet in denzelfden gedrukten toestand verkeerden als waartoe de Mindrinetieplacers geraakten, moet de reden er van elders worden gezocht. Voor zoover betreft kleine ontginners, blijkt hier en elders hun geringe financieele draagkracht oorzaak, dat zij geen contant geld bezittende, eerder voor zichzelf en hunne arbeiders eenige dagen verliezen, dan passage betalen, ook al bedraagt deze laatste minder dan de geldswaarde der verloren werkdagen.

Ten aanzien van de groote ontginners valt op te merken, dat deze nog in het bezit zijn van eene groote bootenvloot, een enkele zelfs van een eigen stoombarkas. Zoolang zij deze toch noodig blijven hebben voor het vervoer van Kwakoegron tot hunne landingen, kunnen zij die niet afschaffen en eenmaal verplicht deze aan te houden, komt het voordeeliger uit deze dan ook zooveel mogelijk te benutten en door te laten varen tot Paramaribo. Aangezien echter vooral barkassen niet weinig kosten, mag verwacht worden, dat men die zeker zou afschaffen, indien gerekend kon worden op een geregelden post- en sleepdienst op de Saramacca van af Kwakoegron ten tijde dat de rivier daarvoor bevaarbaar is.

Als aanvulling van het spoorwegbedrijf is daarom een barkasdienst in de begrooting opgenomen gedurende 8 maanden des jaars, eenmaal 's weeks van Kwakoegron tot zoover de rivier bevaarbaar zal zijn. Gewoonlijk is dit tot Jacobkondré. Bij de vrachtprijzen, welke op dat riviervak bedongen kunnen worden, wordt verwacht, dat de kosten van dezen barkasdienst ruim zullen worden gedekt. Het verkeer over den spoorweg zal daarmede zeer worden bevorderd.

Voor de raming der opbrengsten gedurende 1908 is nagegaan, hoeveel arbeiders bij de goud- en balata-industrie in het gebied dat door den spoorweg bediend wordt, werkzaam zullen zijn, voor zoover de stand van zaken thans toelaat met eenige zekerheid te ramen, terwijl ook overigens dezelfde maatstaf is aangelegd als bij de raming der inkomsten voor 1907 plaats had. Op die wijze wordt als uitkomst verkregen een bedrag van f 42 500 voor den spoorweg zelven. Voor den stoombarkassendienst wordt gerekend op eene opbrengst van f 5400. In totaal zijn de inkomsten derhalve te stellen op f 50 000 + f 42 500 + f 5400 = f 97 900.

gg. *Opbrengst van de tijdelijke geldleening.* Zooals in § 4 van deze memorie van toelichting, en ook in de artikelen 114 en 119 van den uitgewerkten en toelichtenden staat is gespecificeerd, beloopen de uitgaven, uit de opbrengst van de tijdelijke leening te bekostigen, een bedrag van f 348 200. Gerekend wordt, dat hiervan eene som van f 100 000 zal gevonden worden uit de opbrengst van den verkoop van het stoomschip *Curaçao*, zoodat nog f 248 200 uit de leening zelve zal moeten worden verkregen. Daartoe zullen 3 serieën moeten worden uitgegeven, waarvan de opbrengst op f 300 000 geschat wordt, in de verwachting, dat wegens den rentestandaard van 3½ % òf tegen pari, òf slechts zeer weinig daar beneden zal kunnen worden geleend.

Alzoo zal van de genoemde som van f 300 000 een bedrag van f 51 800 ongebruikt kunnen blijven, welk bedrag geraamd wordt voor overschrijving op het volgend dienstjaar.

Wordt bij laatstgenoemd bedrag nog gevoegd de som van f 18 190, die ongebruikt zal blijven van de opbrengst van de twee in 1908 uit te geven serieën van de leening voor buitengewone productieve werken (zie het slot van de toelichting ad artikel 115, juncto 58), dan verkrijgt men een totaal bedrag van f 69 990, dat op een volgend dienstjaar zal moeten worden overgeschrevn.

De hiervoren genoemde cijfers zullen eenige verandering moeten ondergaan bij goedkeuring van het aangekondigde, nog in te dienen voorstel betreffende de verbetering van het brandweermaterieel.

Paramaribo, 5 Maart 1907.

De Gouverneur van Suriname,

IDENBURG.

(274. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging van de Gezondheidswet.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 30 Augustus 1907.

WILHELMINA.

(274. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, de artikelen 3, 9 en 11 van de Gezondheidswet te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De artikelen 3, 9 en 11 van de Gezondheidswet worden gewijzigd als volgt:

Artikel 3. In het eerste lid van dit artikel wordt voor: „de leden en de buitengewone leden" gelezen: „de leden, de buitengewone leden en de secretaris".

Artikel 9. Het derde lid van dit artikel wordt gelezen als volgt:

„Door Ons wordt een der leden als voorzitter aangewezen; deze is gevestigd te Utrecht,".

Artikel 11. Het eerste lid van dit artikel wordt vervangen door drie nieuwe leden, luidende als volgt:

„1. Aan den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad is opgedragen de dagelijksche leiding der zaken; hij is bevoegd zich daarin te doen bijstaan door een of meer leden van den raad. Hij is belast met de uitvoering van de besluiten van den raad en teekent alle stukken, die van den raad uitgaan.

2. Aan den raad wordt toegevoegd een secretaris, die dezen en den voorzitter in alles, wat hunne taak betreft, behulpzaam is; door Ons wordt benoemd, geschorst en ontslagen; eene vaste bezoldiging geniet en te Utrecht gevestigd is.

Hij onderteekent mede de stukken, die van den raad uitgaan. Het vijfde lid van artikel 9 is op hem toepasselijk.

3. Onder goedkeuring van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken wordt door den raad eene instructie voor den secretaris vastgesteld."

Het tweede en het derde lid van dit artikel worden vierde en vijfde lid.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

(274. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Op bladz. 9 van het Voorloopig Verslag betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1907 werd bij de bespreking van den Centralen Gezondheidsraad de vraag geopperd, of wenschelijk was eene wijziging van de Gezondheidswet in dien zin, dat de hoofdinspecteurs en wellicht ook de secretaris niet meer in, maar onder den raad werden gesteld. In de daarop gevolgde Memorie van Antwoord verklaarde de ondergeteekende zich op bladz. 40 bereid, in overweging te nemen het denkbeeld, om den secretaris niet langer lid van den raad te doen zijn. In de vergadering van 11 December 1906 werd de wenschelijkheid van wetswijziging in dien zin door meer dan één lid van de Tweede Kamer betoogd en door den ondergeteekende beaamd.

Het thans aangeboden wetsvoorstel, dat de strekking heeft, den secretaris tot een onder den raad geplaatst ambtenaar te maken, mag alzoo worden geacht uiting te geven aan eene meening van velen en, na de gedachtenwisseling, die heeft plaats gehad, geen bijzondere toelichting te behoeven.

Een vlugge en ongehinderde loop van zaken zal inderdaad meer verzekerd zijn, wanneer ten dienste van den Centralen Gezondheidsraad een secretaris wordt gesteld, die niet tevens belast is met de werkzaamheden en de verantwoordelijkheid van een lid van dat college.

Van de voorgestelde wijzigingen schijnt alleen voor het nieuwe eerste lid van art. 11 eenige toelichting gewenscht.

Volgens die bepaling zal de voorzitter bevoegd zijn, zich in de hem opgedragen dagelijksche leiding door een of meer leden van den raad te doen bijstaan. De taak van de dagelijksche leiding is veelomvattend en brengt groote verantwoordelijkheid mede; een goede en snelle gang van zaken zal worden bevorderd, indien de beslissing in ééne hand wordt gelegd, die van den voorzitter, doch deze zich daarbij van de medewerking van leden van den raad kan verzekeren.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

(275. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan vier ontwerpen van wet tot vaststelling van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1908; en

een ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1908, ten behoeve van de opleiding van inlandsche rechtskundigen.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die de wetsontwerpen vergezelt, bevat de gronden waarop zij rusten.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 2 September 1907.

WILHELMINA.

(276. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlagen) tot goedkeuring van het den 16den Mei 1907 met de Vereenigde Staten van Amerika te *Washington* gesloten handelsverdrag.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 3 September 1907.

WILHELMINA.

(276. 2)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het den 16den Mei 1907 te Washington tusschen Nederland en de Vereenigde Staten van Amerika gesloten handelstractaat wettelijke rechten betreft;

Gelet op het tweede gedeelte van artikel 59 der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Het nevens deze wet in afschrift gevoegde handelstractaat tusschen Nederland en de Vereenigde Staten van Amerika, den 16den Mei 1907 door wederzijdsche gevolmachtigden te Washington geteekend, wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,

De Minister van Financiën,

Afschrift

AFSCHRIFT.

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en de President der Vereenigde Staten, wederzijds wenschende door middel van een handelsovereenkomst de handelsbetrekkingen tusschen de twee landen te bevorderen, hebben tot dien einde hunne respectieve gevolmachtigden benoemd, te weten:

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, jonkheer R. DE MAREES VAN SWINDEREN, Harer Majesteits Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij de Vereenigde Staten; en

de President der Vereenigde Staten van Amerika, den heer ELIHU ROOT, Secretaris van Staat van de Vereenigde Staten;

die na elkander hunne wederzijdsche volmachten te hebben medegedeeld, welke in goeden en behoorlijken vorm zijn bevonden, omtrent de navolgende artikelen zijn overeengekomen en deze hebben vastgesteld:

Artikel I.

De Vereenigde Staten verbinden zich van hunne zijde, ter voldoening aan en in overeenstemming met de voorschriften der derde sectie van de tariefwet der Vereenigde Staten, vastgesteld 24 Juli 1897, en met het oog op de na te melden concessies, te doen van de zijde van Nederland ten gunste van de voortbrengselen van den grond en de nijverheid der Vereenigde Staten, dat brandewijnen of andere geestrijke dranken, bereid of gedistilleerd uit graan of andere stoffen, voortbrengselen van de nijverheid der Nederlanden, bij invoer in de Vereenigde Staten van af en na den dag waarop deze overeenkomst in werking zal treden, onderworpen zullen zijn aan het verminderd tarief van rechten, voorzien bij genoemde sectie 3, te weten één dollar en vijf en zeventig dollarcents per proefgallon.

Artikel II.

Wederkeerig, en met het oog op bovenvermelde concessie, verbindt zich de Koninklijke Nederlandsche Regeering, dat, zoolang deze overeenkomst van kracht blijft, de rechten, geheven van de hierna te noemen voortbrengselen der nijverheid van de Vereenigde Staten bij invoer in de Nederlanden niet hooger zullen zijn dan de specifiek hieronder vast te stellen bedragen, te weten:

voor schapenvleesch, gezouten varkensvleesch en gezouten spek 0,75 gulden per 100 kilogram;

voor schapenvleesch, gezouten varkensvleesch en gezouten spek, indien gerookt of gedroogd, één gulden per 100 kilogram.

Artikel III.

De Koninklijke Nederlandsche Regeering verbindt zich verder, om gedurende het bovenvermelde tijdvak den invoer te blijven toelaten in Nederland van vleesch in blikken, bereid in de Vereenigde Staten, in verpakkingen wegende meer dan vier Engelsche ponden, voor hetzelfde bedrag aan rechten, als tot nu toe geheven, te weten: één, zes en acht gulden per honderd kilogram, naar gelang der hoedanigheid en het onderscheid in de Nederlandsche tariefwet gemaakt voor vleesch, en zulks, hoewel gerechtigd, bij strenge toepassing der wet, om van zulk vleesch in blikken een recht te heffen van vijf en twintig gulden per honderd kilogram.

Artikel IV.

De Hooge Contracteerende Partijen komen wederzijds overeen, dat voor het geval de Koninklijke Nederlandsche Regeering, te eeniger tijd gedurende den duur van deze overeenkomst, aan eenig voortbrengsel van den grond of de nijverheid der Vereenigde Staten, hetwelk wordt ingevoerd in de Nederlanden, het voorrecht zal ontnemen van de laagste invoerrechten welke door de Nederlanden geheven worden van een gelijksoortig voortbrengsel van anderen oorsprong, elk der Partijen alsdan het recht zal hebben deze overeenkomst te doen ophouden, na aan de andere drie maanden te voren kennis te hebben gegeven van haar voornemen om zulks te doen.

Her Majesty the Queen of the Netherlands and the President of the United States, mutually desiring by means of a Commercial Agreement to facilitate the commercial intercourse between the two countries, have appointed for that purpose their respective plenipotentiaries, namely:

Her Majesty the Queen of the Netherlands, jonkheer R. DE MAREES VAN SWINDEREN, Her Majesty's Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary to the United States; and

the President of the United States of America, ELIHU ROOT, Secretary of State of the United States;

who, having exchanged their respective full powers, which were found to be in good and due form, have agreed upon and concluded the following articles:

Article I.

It is agreed on the part of the United States, pursuant to and in accordance with the provisions of the third section of the Tariff Act of the United States, approved July 24, 1897, and in consideration of the concessions hereinafter made on the part of the Netherlands in favor of the products of the soil and industry of the United States that brandies, or other spirits, manufactured or distilled from grain or other materials, products of the industry of the Netherlands imported into the United States, shall, from and after the date when this Agreement shall be put in force, be subject to the reduced tariff duty provided by said Section 3, namely, one dollar and seventy five cents per proof gallon.

Article II.

Reciprocally and in consideration of the preceding concession, the Royal Governement of the Netherlands agrees that during the continuance in force of this Agreement, the duties imposed upon the following named products of the industry of the United States imported into the Netherlands shall not exceed the tariff rates hereinafter specified, viz:

Upon mutton, salt pork, and salted bacon, 0,75 florin per 100 kilograms.

Upon mutton, salt pork, and salted bacon, when smoked or dried, 1 florin per 100 kilograms.

Article III.

The Royal Governement of the Netherlands further guarantees to continue to admit into the Netherlands during the aforesaid period canned meats manufactured in the United States in packages weighing more than four pounds (English) at the rates of duty hitherto levied, namely: one, six and eight florins per one hundred kilograms, according to quality and the distinctions made in the Tariff of the Netherlands respecting meats, although entitled under strict application of the law to levy upon such canned goods a duty of twenty five florins per one hundred kilograms.

Article IV.

It is mutually agreed by the High Contracting Parties that in the event that the Royal Government of the Netherlands shall, at any time during the continuance in force of this Agreement, withdraw from any product of the soil or industry of the United States imported into the Netherlands the benefit of the lowest tariff rates imposed by the Netherlands upon a like product of any other origin, either Party shall thereupon have the right to terminate this Agreement upon giving to the other three months' prior notice of its intention to do so.

Artikel V.

De Vereenigde Staten verbinden zich verder, dat de instructies voor de douanebeambten, uiteengezet in de aangehechte diplomatieke nota, en deel uitmakend van de concessies dezer overeenkomst, in werking zullen treden niet later dan 1 Juli 1907.

Artikel VI.

Deze overeenkomst zal door de Koninklijke Nederlandsche Regeering zoo spoedig mogelijk worden bekrachtigd en na officieele mededeeling daarvan zal de President der Vereenigde Staten zijne Proclamatie uitvaardigen waarbij de bepalingen van art. 1 dezer overeenkomst volle kracht krijgen. Van af en na den dag dier Proclamatie zal deze overeenkomst van volle kracht zijn en zij zal van kracht blijven tot een jaar na den dag waarop eene der Partijen aan de andere haar voornemen zal medegedeeld hebben om haar te doen ophouden.

Gedaan in duplo, in de Nederlandsche en Engelsche taal, te Washington, op heden den 16 Mei negentienhonderd en zeven.

Article V.

It is further agreed on the part of the United States that the instructions to the Custom Officers set forth in the annexed diplomatic note and made a part of the consideration of this Agreement shall go into effect not later than July 1907.

Article VI.

This Agreement shall be ratified by the Royal Government of the Netherlands as soon as possible and upon official notice thereof the President of the United States shall issue his proclamation giving full effect to the provisions of Article I of this Agreement. From and after the date of such proclamation this Agreement shall be in full force and effect, and shall continue in force until one year from the date when either Party shall notify the other of its intention to terminate the same.

Done in duplicate in the Dutch and English languages, at Washington this 16th date of May, one thousand nine hundred and seven.

(*get.*) R. DE MAREES VAN SWINDEREN.

(*get.*) ELIHU ROOT.

Departement of State,
Washington.

May 16, 1907.

Sir,

Referring to the Commercial Agreement signed this day between the Government of the Netherlands and the Government of the United States, I have the honor to inform you that instructions will be issued to the Customs Officers of the United States to the following effect:

„Market value as defined by section 19 of the Customs Administrative Act shall be construed to mean the export price whenever goods, wares, and merchandise are sold wholly for export, or sold in the home market only in limited quantities, by reason of which facts there can not be established a market value based upon the sale of such goods, wares, and merchandise in usual wholesale quantities, packed ready for shipment to the United States."

These instructions shall take effect not later than July 1, 1907, and shall remain in force thereafter for the term of the aforesaid Agreement. In pursuance thereof the export price of Maastricht pottery imported into the United States from the Netherlands under the conditions described in your note of March 23, 1907, shall be accepted by the customs officers of the United States as the true market value of the aforesaid articles of merchandise.

Receive, Mr. Minister, the renewed assurance of my highest consideration.

(*get.*) ELIHU ROOT.

Jonkheer R. DE MAREES VAN SWINDEREN,
Minister of the Netherlands.

VERTALING.

Departement van Staat,
Washington.

16 Mei 1907.

Mijnheer,

Met verwijzing naar de heden tusschen de Regeering van Nederland en de Regeering der Vereenigde Staten gesloten handelsovereenkomst, heb ik de eer U mede te deelen, dat aan de douane-ambtenaren der Vereenigde Staten de volgende instructies zullen worden verstrekt:

„Aan marktwaarde, als omschreven in section 19 van de Customs administrative Act, zal de beteekenis worden gehecht van uitvoerprijs, wanneer goederen of koopwaar alleen voor den uitvoer worden verkocht of op de markt van het land van productie alleen in beperkte hoeveelheden, zoodat er geen marktwaarde kan worden vastgesteld, die tot grondslag heeft den verkoop van zulke goederen of koopwaar in de gebruikelijke hoeveelheden voor en gros verkoop, en verpakt voor dadelijke verscheping naar de Vereenigde Staten."

Deze instructies zullen niet later dan 1 Juli 1907 in werking treden en zullen daarna voor den duur van de bovenvermelde overeenkomst van kracht blijven. Dientengevolge zal de uitvoerprijs van Maastrichtsch aardewerk, dat uit de Nederlanden in de Vereenigde Staten wordt ingevoerd onder de voorwaarden omschreven in Uwe nota van 23 Maart 1907, door de douane-ambtenaren als de werkelijke marktwaarde van bovengenoemde koopwaar worden beschouwd.

Ontvang, enz.

(*get.*) ELIHU ROOT.

Jonkheer R. DE MAREES VAN SWINDEREN,
Gezant van Nederland.

UITTREKSEL.

Légation Royale des Pays-Bas.
N°. 150.

Washington D. C. le 23 mars 1907.

Monsieur le Secrétaire d'Etat,

....

Or du moment que les Pays-Bas consentiront à accepter l'arrangement projeté, le Gouvernement Royal veut espérer que cette occasion pourra être saisie pour mettre fin en même temps aux difficultés auxquelles sont exposés de la part de la douane américaine, les articles de faïence importés par les manufactures de Maastricht. Votre Excellence n'ignorera pas que c'est la question d'évaluation qui a donné lieu à tant de plaintes de la part des importeurs néerlandais qui, par le régime suivi par la douane de New-York voient leur importations en réalité frappées d'un percentage de droits plus élevé que leurs concurrents français et anglais.

Les difficultés résultent du fait qu'il n'existe pas, comme la douane américaine n'hésite pas à reconnaître elle-même, de marché pour cette faïence aux Pays-Bas même. L'article ne s'y vend pas et n'est fait que pour l'exportation, or la loi américaine qui prescrit de considérer comme „market value" la valeur de l'article sur le marché du pays de provenance se trouve ici devant un cas non prévu puisqu'elle ne mentionne pas l'éventualité qu'un marché national ferait défaut.

Les importeurs sont d'avis et le Gouvernement Royal appuie pleinement ce raisonnement, que dans ce cas, non prévu par la loi, c'est le prix auquel la marchandise se vend à l'importeur américain, qui constitue le „market value". La douane de New-York ne veut pas admettre ce prix et y substitue le prix auquel un article qu'elle dit identique à l'article hollandais se vend en France et en Angleterre. Il n'est guère difficile de reconnaître toute l'injustice de ce raisonnement; en nous assimilant tout simplement à la France et à l'Angleterre on prive l'industrie néerlandaise des avantages de ses frais de production peu élevés, conséquences de la situation géographique du pays et de notre tarif si exceptionnellement bas.

Mon Gouvernement aime donc à ce flatter que le Gouvernement des Etats-Unis voudra bien reconnaître le bien fondé des griefs des industriels de Maastricht et il espère vivement que, le marché national faisant défaut, et la prescription existante pour le „market value" ne pouvant par conséquent pas être appliquée, le Ministre des Finances veuille bien prescrire que pour cette faïence néerlandaise sera considéré comme „market value" le prix auquel elle est vendue régulièrement pour l'exportation en Amérique.

Veuillez, etc. ....

(*signé*) VAN SWINDEREN.

Son Excellence, l'Honorable ELIHU ROOT,
Secrétaire d'Etat des Etats Unis.

VERTALING.

Légation Royale des Pays-Bas.
N°. 150.

Washington D. C., 23 Maart 1907.

M. de Secretaris van Staat,

....

Als Nederland er in toestemt om het ontwerp-verdrag aan te nemen, meent de Koninklijke Regeering er op te mogen rekenen, dat van deze gelegenheid zal kunnen worden gebruik gemaakt om te gelijker tijd een einde te maken aan de moeilijkheden, welke de Maastrichtsche fabrieken bij den invoer van hunne aardewerkartikelen van de Amerikaansche douane ondervinden. Het zal Uwer Excellentie niet onbekend zijn, dat het de waardebepaling is, die tot zooveel klachten van de zijde der Nederlandsche importeurs heeft aanleiding gegeven. Ten gevolge van het door de New-Yorksche douane gevolgde stelsel toch worden de bedoelde invoeren feitelijk met een hooger percentage aan rechten belast dan die hunner Fransche en Engelsche mededingers.

De moeilijkheden komen voort uit het feit dat er, zooals de Amerikaansche douane zelf niet aarzelt te erkennen, geen markt voor dit aardewerk in Nederland zelf bestaat. Het artikel wordt er niet verkocht en wordt slechts voor den uitvoer gemaakt, zoodat de Amerikaansche wet, die voorschrijft om als „market value" te beschouwen de waarde van het artikel op de markt van het land van herkomst, hier staat voor een niet voorzien geval, daar zij in de mogelijkheid, dat er geen nationale markt bestaat, niet voorziet.

De importeurs zijn van meening, en de Koninklijke Regeering onderschrijft deze redeneering volkomen, dat het in dat, niet door de wet voorziene geval, de prijs is, waarvan de koopwaar aan den Amerikaanschen importeur wordt verkocht, die de „market value" vormt. De New-Yorksche douane wil dien prijs niet erkennen en stelt er voor in de plaats den prijs waarvoor een artikel, dat zij gelijksoortig aan het Hollandsche artikel noemt, in Frankrijk en Engeland wordt verkocht. Het is niet moeilijk, de onrechtvaardigheid van die redeneering in te zien; wanneer men ons eenvoudig met Frankrijk en Engeland gelijkstelt, berooft men de Nederlandsche nijverheid van de voordeelen, welke zij dankt aan hare lage productiekosten, het gevolg van de aardrijkskundige ligging van het land en van ons zoo buitengewoon laag tarief van invoerrechten.

Mijne Regeering vleit zich, dat de Regeering der Vereenigde Staten de juistheid van de grieven der Maastrichtsche industrieelen wel zal willen erkennen en zij koestert de levendige hoop, dat, waar er geen nationale markt bestaat en het bestaande voorschrift voor de „marktwaarde" dus niet kan worden toegepast, de Minister van Financiën wel zal willen bepalen, dat voor dit Nederlandsche aardewerk als „market value" zal worden beschouwd de prijs waarvoor het geregeld voor den uitvoer naar Amerika wordt verkocht.

Gelief enz.

(*get.*) VAN SWINDEREN.

Zijner Excellentie Hon. ELIHU ROOT,
Secretaris van Staat der Vereenigde Staten

(276 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Zooals bekend is (c. f. Voorloopig Verslag Tweede Kamer en Memorie van Antwoord ad begrooting hoofdstuk III voor het loopende jaar, par. 22) werd sedert geruimen tijd met de Vereenigde Staten van Amerika onderhandeld over toepassing op het Nederlandsch product van de in sectie 3 der Amerikaansche tariefwet van 24 Juli 1897 vermelde lage rechten op brandewijnen en andere geestrijke dranken, bereid of gedistilleerd uit graan of andere stoffen. Vooral werd dat lage recht van belang geacht voor onze likeurstokers, en inderdaad werd het voor dezen van overwegende beteekenis sedert andere landen, o. a. Frankrijk en Duitschland, de toepassing daarvan op hunne producten hadden verkregen.

Door sommigen werd het zelfs eene levensquaestie genoemd voor hunne industrie, eene bewering die zeer zeker mag worden aangenomen, voor zoover zij het behoud der Amerikaansche markt geldt, daar natuurlijk mededinging op die markt onmogelijk is wanneer anderen belangrijk minder invoerrecht betalen dan wij. Wij betalen thans nog $ 2,25 per proefgallon, terwijl Frankrijk en Duitschland kunnen volstaan met $ 1,75.

De moeilijkheid lag in de bepaling van voormelde Amerikaansche wet, die voor toepassing van het laagste recht „equivalent concessions" eischt, eene bepaling die, ofschoon stellig niet met het oog op Nederland met zijn laag tarief geschreven, niettemin door de Amerikaansche regeering *moest* worden in acht genomen.

Ten slotte werd de gewenschte overeenstemming verkregen en aan ons het verlaagde tarief toegestaan, (art. 1 der Overeenkomst), tegenover de verbintenis onzerzijds om tijdens den duur der Overeenkomst een eenigszins lager recht van zekere vleeschsoorten te heffen en de tegenwoordige behandeling van vleesch in blikken te handhaven (artt. 2 en 3).

Het invoerrecht van die vleeschsoorten wordt met f 0,25 de 100 K.G. verlaagd, hetgeen voor de Nederlandsche schatkist, gerekend naar den gemiddelden invoer der laatste 5 jaren, een verlies van ongeveer f 10 000 beteekent. Dat verlies is niet belangrijk, en bovendien is de verlaging billijk, omdat de tegenwoordige rechten zijn vastgesteld bij de Tariefwet van 1862, toen de zoutaccijns — thans slechts f 3 — nog f 9 de 100 K.G. bedroeg.

Voor het vleesch in blikken wordt eene welwillende tariefstoepassing bestendigd, welke rust op de overweging, dat het naar aard en bestemming niet behoort tot de fijne eetwaren, die kennelijk worden bedoeld met den tariefpost: „koek-, banket-, suiker- en pasteibakkerswerk enz.".

Waar overigens door Amerika als „conditio sine qua non" voor het verleenen der voor ons zoo noodige concessie de zekerheid werd geëischt, dat wij het tijdens den duur van het verdrag voor geen zijner artikelen differentieel ongunstig zouden behandelen, werd die eisch ingewilligd, te eerder daar zoodanige differentieele behandeling nimmer in den geest onzer handelspolitiek heeft gelegen. Te allen overvloede werd er echter voor gezorgd, dat wij op dit punt steeds onze vrijheid zouden kunnen herkrijgen door opzegging der Overeenkomt met een termijn van drie maanden (art. 4).

Eindelijk werd van de gelegenheid nog gebruik gemaakt om te bedingen, dat de nieuwe Amerikaansche voorschriften op de bepaling der marktwaarde van artikelen, die geene markt hebben in het land van uitvoer, deel zullen uitmaken van de gesloten Overeenkomst en reeds uiterlijk 1 Juli e. k. in werking zullen treden (art. 5). Dit beding is van groote waarde voor onze Maastrichtsche aardewerkfabrikanten, die tot nu toe hunne uitvoeren naar Amerika aldaar voor de berekening van het invoerrecht meestal hooger zagen gewaardeerd dan de prijs waarvoor in Amerika wordt verkocht.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
J. D. VEEGENS.

De Minister van Financiën,
DE MEESTER.

(277. 1.)

BRIEF VAN DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN.

Den Heere Voorzitter
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

'sGravenhage, den 3 September 1907.

Ik heb de eer U.H.W.Geb. ter voldoening aan art. 59 der Grondwet, ingevolge machtiging, mij verleend door de Koningin, hiernevens ter kennisneming aan te bieden een afdruk van de den 26 Mei 1906 op het Congres der Algemeene Postvereeniging gesloten verdragen, overeenkomsten en slotprotocollen, zoover Nederland en zijne koloniën daarbij betrokken zijn. 1)

Van evenbedoelde verbintenissen zijn de eerste, derde en zesde gesloten voor Nederland en de Nederlandsche koloniën, de tweede en vierde voor Nederland en Nederlandsch-Indië en de vijfde uitsluitend voor Nederland.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

1) De in deze missive vermelde verdragen, overeenkomsten en slotprotocollen zijn opgenomen in *Staatsblad* 1907, nº. 239.

(278. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's Gravenhage, den 5den September 1907.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge hierbij te doen toekomen eene Nota van Inlichtingen betreffende het met de bijlagen hierbij teruggaande, bij uw schrijven van 29 Juni 1907, nº. 287, onder meer ontvangen adres van den gepensionneerden Oost-Indischen ambtenaar A. F. Barthélemy.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(278. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

De adressant vergist zich in zoover, dat hij in 1895 geen lid, maar secretaris was, eerst van de weeskamer te Makasser en daarna van die te Batavia. Vroeger was hij lid van eerstgenoemd college geweest.

Hij had in 1895 den vereischten leeftijd, om verlof wegens langdurigen dienst te kunnen vragen. Ware hem dat verleend, dan zou dat voor hem hebben medegebracht recht op overtocht voor Gouvernementsrekening naar Nederland met zijn gezin. Ware het hem geweigerd, dan zou hem, krachtens artikel 3 van het destijds vigeerende overtochtsreglement (*Indisch Staatsblad* 1882, nº. 125), overeenstemmende met artikel 6 van het thans geldende reglement (*Indisch Staatsblad* 1906 nº. 316), overtocht voor Gouvernementsrekening naar Nederland alleen voor zijn gezin kunnen zijn verleend.

De adressant vroeg echter geen verlof, maar zond zijn gezin voor eigen rekening naar Nederland, terwijl hij zelf ongeveer eene maand daarna zijne betrekking te Makasser verwisselde voor dezelfde, doch beter gesalarieerde betrekking te Batavia.

Dat hij geenerlei recht heeft op de door hem verlangde restitutie van de voor zijn gezin betaalde passagekosten, erkent hij. Hij meent echter, dat er voor die restitutie motieven van billijkheid zijn en als zoodanig beroept hij zich op het feit, dat de voorzitter van het college waartoe hij behoorde ongaarne zou hebben gezien dat hij vertrok, en dus verlof vroeg.

Ook zonder dat hij vertrok (wat intusschen toch plaats had door zijne overplaatsing naar Batavia), had de adressant, zooals boven is uiteengezet, ten gevolge van een verzoek om verlof, overtocht voor zijn gezin kunnen krijgen, wanneer n.l. de Indische Regeering het in 's lands belang had geacht, dat hij van het hem toekomende verlof geen gebruik maakte.

Thans, na verloop van twaalf jaar de restitutie der passagekosten te verleenen, en daarbij aan den wensch van den toenmaligen voorzitter van de weeskamer te Makasser het effect toe te kennen, dat het overtochtsreglement toekent aan een bevel of verzoek der Regeering, zou, naar de meening van den ondergeteekende, geene aanbeveling verdienen.

Ook het beroep, dat de adressant doet op *Indisch Staatsblad* 1903, nº. 125, kan het door hem bedoelde gevolg niet hebben.

Het daar afgekondigde Koninklijk besluit, in het tegenwoordige overtochtsreglement opgenomen als artikel 5, geeft recht op restitutie van uit eigen middelen voor den overtocht van het vooruitgezonden gezin betaalde gelden, aan hem die zelf voor Gouvernementsrekening vertrekt, en zijn gezin, ware het niet vooruitgezonden, op 's lands kosten zou kunnen meenemen. Maar die bepaling bestond niet toen de adressant in 1900 met verlof naar Nederland vertrok. Er een motief aan te ontleenen, om de als gunst gevraagde restitutie te verleenen, zou zijn er eene terugwerkende kracht aan toe te kennen, die niet in de bedoeling heeft gelegen, en waarvoor noch in het algemeen, noch in dit speciale geval aanleiding bestaat.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(279. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging van artikel 24 der Burgerlijke Pensioenwet.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 7 September 1907.

WILHELMINA.

(279. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Azoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is wijziging te brengen in artikel 24 der Burgerlijke Pensioenwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Het tweede en het derde lid van artikel 24 der Burgerlijke Pensioenwet worden vervangen door hetgeen volgt:

Die korting bedraagt:

a. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van minder dan *twee duizend gulden:*

12½ ten honderd van de eerste *zeshonderd gulden* dier inkomst of belooning;

25 ten honderd van de volgende *vierhonderd gulden;*

50 ten honderd van het overige;

b. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van *twee duizend gulden* of hooger, doch minder dan *vijf duizend gulden:*

25 ten honderd van de eerste *duizend gulden* dier inkomst of belooning;

50 ten honderd van het overige;

c. wegens eene bijkomende inkomst of belooning van f 5000 of hooger:

50 ten honderd van het geheele bedrag dier inkomst of belooning.

De korting wordt niet toegepast wanneer het vereenigd bedrag van pensioen en bijkomende inkomst of belooning de som van *vijftienhonderd gulden* niet overtreft, en met zooveel verminderd als noodig is om het vereenigd bedrag niet beneden die som te doen dalen.

Wanneer bijkomende inkomsten of belooningen vermeerderen en door de toepassing der korting het vereenigd bedrag van pensioen en bijkomende inkomst of belooning zou dalen beneden dat, hetwelk de belanghebbende vóór de bedoelde vermeerdering daadwerkelijk genoot, wordt de korting met zooveel verminderd als noodig is om het vereenigd bedrag niet beneden het tot dusver genotene te doen dalen.

Artikel 2.

Deze wet treedt in werking op 1 Januari 1908.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Financiën,

(279. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Reeds herhaalde malen, zoo laatstelijk nog bij de schriftelijke en mondelinge behandeling van het VIIde hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor 1907, is van de zijde der Staten-Generaal krachtig aangedrongen op wijziging van de artikelen 24 en 25 der Burgerlijke Pensioenwet in dien zin, dat eene mildere regeling worde getroffen ten opzichte van de korting op uit de Staatskas of ten laste van de koloniale geldmiddelen toegekende pensioenen in geval van cumulatie van deze met inkomsten of belooningen in betrekkingen als in die artikelen bedoeld. Motief voor dien aandrang was de overweging, dat de korting op den bestaanden voet een te zwaren druk legt op tal van in openbare ambten herplaatste gepensionneerden met lage pensioenen en een gering bijkomend salaris.

Dat dit bezwaar gegrond is, heeft de ervaring den ondergeteekende geleerd. Reeds in de zitting der Tweede Kamer van 12 December jl. heeft hij erkend, dat de toepassing van de bestaande bepalingen omtrent de korting in menig geval tot groote hardheid leidt en heeft hij daaraan vastgeknoopt de toezegging, te zullen bevorderen, dat in de thans geldende regeling verandering worde gebracht. Door de indiening van dit wetsontwerp wordt aan die toezegging voldaan.

De ontworpen voorziening heeft tweeërlei strekking: verhooging van de som die het vereenigd bedrag van pensioen en bijkomende bezoldiging moet overschrijden, wil op het pensioen korting kunnen worden toegepast, en in de tweede plaats verlaging van het percentage der korting, gepaard met vervanging van de bestaande opklimming van dat percentage bij stijging van het bedrag der bijkomende inkomsten door eene meer geleidelijke.

Eene regeling op dezen voet verdient, naar de meening van den ondergeteekende, de voorkeur boven eene die alleen gemelde verhooging ten doel heeft. Vooreerst omdat bij eene voorziening in laatstgenoemden zin, met het oog op de vrij aanzienlijke korting die terstond bij overschrijding van het voor het onverkort cumulatief genot van pensioen en traktement te bepalen maximum zou zijn toe te passen, dat maximum allicht hooger zou worden gesteld dan op grond van het motief voor het aannemen van zoodanige grens gerechtvaardigd zou zijn; voorts, omdat de hier voorgedragen regeling aan eene veel breedere laag van gepensionneerden ten goede zal komen. Alleen zij die in het genot zijn van hooge bijkomende belooningen — f 5000 en meer — zullen er niet door worden gebaat.

Uit den aard der zaak missen de in artikel 1 der wetsvoordracht genoemde bedragen en percentagecijfers een vasten grondslag van berekening. Zij zijn gekozen na nauwkeurige raadpleging van een volledigen staat der thans op Nederlandsche pensioenen toegepast wordende kortingen, met alle daarop betrekking hebbende gegevens, doch blijven niettemin altijd eenigszins willekeurig. Intusschen vleit de ondergeteekende zich, dat door de voorgedragen regeling tegenover de gepensionneerden met beperkte middelen de billijkheid betracht zal worden, met volkomen eerbiediging van het beginsel, dat aan de artikelen 24 en 25 der Burgerlijke Pensioenwet ten grondslag ligt. Resultaat alleen van de verhooging van de bij eerstgenoemd artikel vastgestelde som van f 1000 tot f 1500 zal zijn, dat van de 196 gepensionneerden wier Nederlandsch pensioen aan korting is onderworpen, er 102 zullen treden in het onverkort genot van hun pensioen en bijkomende bezoldiging.

De Minister van Financiën,

DE MEESTER.

(280. 1.)

GELEIDENDE BRIEF.

Aan
den Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal.

's Gravenhage, den 7 September 1907.

Ik heb de eer U Hoogedelgestrenge hierbij, met eene Nota van inlichtingen, weder aan te bieden het bij uw schrijven van 3 Juli 1906 n°. 196 ontvangen request van den ziekenvader en spijsmeester in het militair hospitaal op Curaçao P. A. Rigaud.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(280. 2.)

NOTA VAN INLICHTINGEN.

Hetgeen adressant mededeelt omtrent zijn gemis aan vooruitzichten op pensioen is juist. De ziekenvader en spijsmeester van het militaire hospitaal wordt betaald ten laste van de Staatsbegrooting, doch valt niet onder eenige pensioensverordening. Hiervan hebben 's adressants voorgangers nooit eenig nadeel ondervonden, omdat zij deelgenoot konden worden van het pensioenfonds voor de ten laste van de koloniale kas bezoldigd wordende ambtenaren, doch bij de herziening van de Curaçaosche Pensioenverordening in 1899 is de daarop betrekking hebbende bepaling komen te vervallen, zoodat adressant in 1901 in de thans door hem bekleede betrekking werd aangesteld met het vooruitzicht geen pensioen deelachtig te zullen worden.

Daar het nu niet aanging voor hem eene speciale pensioenverordening in het leven te roepen, kon aan zijn billijken wensch alleen worden voldaan door hem in eene militaire positie te brengen en dan als militair te belasten met de funtiën van ziekenvader en spijsmeester in het militair hospitaal.

Blijkens mededeeling van den Gouverneur van Curaçao heeft Rigaud zich daartoe bereid verklaard en is hij, met ingang van 1 Juli j.l., tot eene militaire verbintenis toegelaten.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(281. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 9 September 1907.

WILHELMINA.

(281. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de noodzakelijkheid is gebleken tot wijziging van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906, vastgesteld bij de wet van den 9den Februari 1906 (*Staatsblad* n°. 32) en bij onderscheidene wetten gewijzigd en aangevuld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De navolgende artikelen van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 worden *verhoogd* met en mitsdien gebracht op de daarbij vermelde bedragen:

IIde AFDEELING.

Waterstaat.

A. Algemeene Zaken.

	wordt verhoogd met:	en mitsdien gebracht op:
Artikel 8. Druk- en bindwerk, alsmede advertentiën en daarmede in verband staande uitgaven	f 10 500	f 34 500
Artikel 11. Herstel van in onderhoud zijnde werken, van winter- en stormschade	50 000	110 000
***B.* Waterstaat.**		
Artikel 18. Reiskosten, vergoeding voor het gebruik van rijwielen ten behoeve van 's Rijks dienst en verdere uitgaven voor de havenmeesters en de overige waterstaatsbeambten	11 500	62 855
Artikel 20. Verdere uitgaven voor de arbeiders bij de wegen, rivieren, kanalen, haven- en zeewerken en soortgelijke werken	16 000	29 843
Artikel 60. Wegruimen en bergen van wrakken en hunne ladingen en andere voor de scheepvaart hinderlijke voorwerpen, met daarmede in verband staande uitgaven	31 000	61 000
Artikel 62. Aanleg van eene buitenhaven tot toegang naar eene door de gemeente 's Gravenhage aan te leggen visschershaven te Scheveningen, ingevolge de wet van 24 Juli 1899 (*Staatsblad* n°. 194)	f 15 000	f 75 000
Artikel 74. Onderhoud, herstel en verbetering van het kanaal door Voorne, en daartoe betrekkelijke werken en uitgaven	2 400	28 400
Artikel 78. Verbetering van het Noordzeekanaal, ingevolge de wet van 24 Juli 1899 (*Staatsblad* n°. 195)	43 000	2 043 000
Artikel 102. Onderhoud, herstel en verbetering van wegen en bruggen en daarbij behoorende werken, beplantingen, en daarmede in verband staande uitgaven in Utrecht	6 000	58 000
IIIde AFDEELING. *Spoorwegen.*		
Artikel 120. Kosten van commissiën, met inbegrip van het drukken van verslagen	5 400	8 900
Artikel 132. Brug over den IJssel bij Westervoort	3 000	4 000
IVde AFDEELING. *Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.*		
Artikel 153. Pensioenen, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting	11 000	151 000
VIde AFDEELING. *Posterijen.*		
***B.* Postdienst.**		
Artikel 171. Reis-, verhuis- en examenkosten; vergoeding voor het gebruik van rijwielen bij reizen ten behoeve van 's Rijks dienst; overvaart-, tol- en bruggelden	9 400	39 600
Artikel 173. Vergoeding van vracht aan spoorwegondernemingen, ingevolge artikel 8 der wet van 21 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 70)	94 200	769 200
Artikel 174. Gebouwen. Vergoeding voor huur	19 500	372 500
Artikel 175. Kantooronkosten bij abonnement; vervaardiging van postzegels en andere geldswaardige stukken; uniformkleeding van beambten; verder materieel en arbeidsloon	14 000	755 000
***C.* Telegraafdienst.**		
Artikel 180. Reis-, verhuis- en examenkosten; vergoeding voor het gebruik van rijwielen bij reizen ten behoeve van 's Rijks dienst; overvaart-, tol- en bruggelden	24 500	82 250

	wordt verhoogd met:	en mitsdien gebracht op:
Artikel 185. Toestellen; vervaardiging van telegramzegels; uniformkleeding van beambten; kantooronkosten bij abonnement; verder materieel en arbeidsloon	f 13 000	f 320 600
Artikel 186. Vergoeding aan gemeenten waar hulptelegraafkantoren zijn gevestigd, voor bestelloon van telegrammen	2 800	26 800
D. Vereenigde post- en telegraafdienst.		
Artikel 191. Reis-, verhuis- en examenkosten; vergoeding voor het gebruik van rijwielen bij reizen ten behoeve van 's Rijks dienst; overvaart-, tol- en bruggelden........	28 500	104 100
Artikel 192. Gebouwen. Vergoeding voor huur	26 500	375 000
Artikel 193. Kantooronkosten bij abonnement; uniformkleeding voor beambten; verder materieel en arbeidsloon, niet uitsluitend voor post- of voor telegraafdienst	3 000	179 000
E. Vereenigde posten.		
Artikel 197. Pensioenen, daaronder begrepen uitkeeringen ingevolge het laatste lid van artikel 22 der Burgerlijke pensioenwet	51 000	631 000
Artikel 200. Uitgaven ingevolge de Ongevallenwet 1901	19 200	25 200

Artikel 2.

De navolgende artikelen van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1906 worden *verminderd* met en mitsdien gebracht op de daarbij vermelde bedragen:

IIde Afdeeling.

Waterstaat.

	wordt verminderd met:	en dus gebracht op:
Artikel 38. Verlegging van de uitmonding der rivier de Maas, ingevolge de wet van 26 Januari 1883 (*Staatsblad* n°. 4), met alle daarmede in verband staande werken en uitgaven, niet in *artikel* 39 begrepen, alsmede belooningen van schrijvers, teekenaars en kosten van toezicht........	f 185 400	f 497 660

IIIde Afdeeling.

Spoorwegen.

Artikel 140. Vernieuwing van de westelijke viaduct te Amsterdam......	54 400	795 600

VIde Afdeeling.

Posterijen.

A. Hoofdbestuur.

	wordt verminderd met:	en dus gebracht op:
Artikel 164. Jaarwedden van den directeur-generaal en van het personeel bij het hoofdbestuur, en van de bij het hoofdbestuur gedetacheerde ambtenaren. Toelagen, schrijfloonen en daggelden. Honorarium van een accountant	f 15 000	f 352 772
Artikel 167. Reis- en verplaatsingskosten	1 100	6 900
B. Postdienst.		
Artikel 168. Jaarwedden en toelagen van het vaste personeel........	94 000	5 306 980
Artikel 169. Belooning of vergoeding voor vervanging en hulp	5 000	305 000
Artikel 172. Vervoer, ook van bestellers. Schadeloosstelling aan aannemers van vervoer	5 000	1 320 900
Artikel 177. Schadevergoeding voor verloren geraakte brieven en pakketten of voor beschadiging........	1 400	1 600
C. Telegraafdienst.		
Artikel 179. Jaarwedden en belooningen van tijdelijk personeel.......	1 300	129 800
Artikel 181. Telegraaf- en telephoonlijnen en geleidingen, met uitzondering van hetgeen in het volgende artikel begrepen is........	82 000	414 500
D. Vereenigde post- en telegraafdienst.		
Artikel 188. Jaarwedden en verdere belooningen van het vaste personeel...	56 000	2 508 020
Artikel 189. Belooning of vergoeding voor vervanging en hulp........	5 000	77 000
E. Vereenigde posten.		
Artikel 194. Dekking van tekorten in de kassen........	1 300	200
Artikel 195. Proceskosten en kosten van commissiën	1 700	300
Artikel 199. Wachtgelden........	1 800	8 200

Artikel 3.

Ten gevolge van het vorenstaande wordt *verhoogd* het totaal der IVde afdeeling met *elf duizend gulden* (f 11 000); dat der VIde afdeeling met *vijf en dertig duizend gulden* (f 35 000), en *verminderd* het totaal der IIIde afdeeling van bovengenoemd hoofdstuk met *zes en veertig duizend gulden* (f 46 000).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Waterstaat,

(281. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Tot toelichting der voorgestelde wijzigingen heeft de ondergeteekende de eer het volgende mede te deelen.

Artikel 1.

IIde Afdeeling.

Waterstaat.

Art. 8. Ten gevolge van het op 1 Januari 1906 in werking treden van de Motor- en Rijwielwet 1905 (*Staatsblad* nº. 69) werden betrekkelijk belangrijke uitgaven gevorderd ten behoeve van drukwerk, noodig in verband met de bepalingen, vervat in de artt. 9, 10 en 12 dier wet, en de voorschriften krachtens laatstgenoemd artikel gegeven.

De voor het drukwerk gevorderde uitgaaf heeft f 6000 bedragen.

Het toenemend gebrek aan ruimte bij de Algemeene Landsdrukkerij is voorts oorzaak, dat ook overigens meer geld voor drukwerk moest worden besteed dan kon worden geraamd. Dientengevolge toch moest veel drukwerk naar particuliere drukkerijen worden gezonden, die uit den aard der zaak niet zoo goedkoop leveren als bedoelde inrichting.

Een en ander heeft op dit artikel een tekort doen ontstaan van f 10 500.

Art. 11. Voor herstelling van de Rijkswaterstaatswerken van schade, daaraan toegebracht door de in het laatst van 1905 en in 1906 voorgekomen stormen, werden de navolgende bedragen gevorderd:

voor herstel van rivierwerken	f 20 478,89[5]
„ „ „ zeewerken	69 413,78
„ „ „ havens	10 935,84[5]
„ „ „ kanalen	8 399,57
„ „ „ wegen	197,20
Totaal	f 109 425,29

Uit deze opgave blijkt, dat het bij dit artikel toegestane bedrag is moeten worden overschreden met ongeveer f 50 000.

Artt. 18 en 20. De uitgaven voor het beschikbaar stellen van hulp aan het Rijkspersoneel bij havens, bruggen, sluizen, pontveren, enz. en aan de Rijksarbeiders zijn tot dusver gebracht ten laste van de artikelen betreffende het onderhoud der werken ten behoeve waarvan het hulppersoneel arbeid heeft verricht.

Het is regelmatiger voorgekomen bedoelde uitgaven te brengen ten laste van de artikelen, waaruit het personeel, dat tijdelijk wordt versterkt, wordt betaald.

Deze wijziging van imputatie heeft voor het dienstjaar 1906 ten laste van de artt. 18 en 20 hoogere uitgaven ten gevolge gehad, respectievelijk van f 11 500 en f 16 000. De betrokken artikelen voor het onderhoud der werken zijn daartegenover uit den aard ontlast van die uitgaven.

Art. 60. Het bedrag van dit artikel moest reeds in Maart 1906 bijna geheel worden besteed voor de noodzakelijke opruiming van één wrak, nl. het in het Scheur gezonken vaartuig *Elisabeth*, waarvoor eene uitgave van f 27 530 werd gevorderd.

De uitgaven voor de opruiming van de verder gedurende dat jaar gezonken vaartuigen hebben, blijkens de specificatie, voorkomende in noot 108 van den toelichtenden staat voor het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1908, een tekort doen ontstaan van f 31 000.

Art. 62. Ten gevolge van de stormen die in het laatst van 1905 hebben gewoed, was aan het zuiderhoofd van de buitenhaven te Scheveningen belangrijke schade ontstaan, waarvan de herstelling onmiddellijk ter hand moest worden genomen. Tijdens de uitvoering dier herstellingswerken brachten de stormen in Januari 1906 weder groote schade toe

De herstelling daarvan, benevens het aanbrengen van de noodige betonwerken tot beveiliging van het zuiderhoofd tegen ondermijning, heeft eene uitgaaf gevorderd van f 27 815,97, welke geheel ten laste van dit artikel behoorde te komen, aangezien het werk toen nog niet was te beschouwen als een in onderhoud zijnd werk, als bedoeld in art. 11 der begrooting.

Art. 74. Aan den kaaimuur langs de oostzijde van de buitenhaven van het kanaal door Voorne, te Nieuwesluis, hebben zich sedert eenige jaren verschuivingen vertoond, die, hoewel onderbroken door tusschenpoozen van stilstand van den muur, er toe hebben geleid om op de begrooting voor het dienstjaar 1907 een bedrag van f 9500 uit te trekken, ten einde in dat jaar de noodige voorziening te doen aanbrengen. (Zie noot 163 van den uitgewerkten staat van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1907.)

Zeer waarschijnlijk ten gevolge van de stormen die in Maart 1906 hebben gewoed, hadden intusschen de verschuivingen en vooroverzettingen van den muur in dat jaar zulk een verontrustend karakter aangenomen, dat het aanbrengen van voorzieningen niet kon worden uitgesteld, totdat het bovenbedoelde bedrag zou zijn toegestaan, waarom reeds toen tot de aanbesteding van het voor 1907 voorgenomen werk moest worden overgegaan. Dientengevolge is een deel der aanneemsom van het werk ten laste van den dienst van 1906 gekomen, waardoor op het betrokken begrootingsartikel een tekort is ontstaan van f 2400. Hiertegenover staat een overschot op de begrooting voor 1907.

Art. 78. Bij de uitvoering der grondophoogingen achter de dijken van den Westzanerpolder en den Houtrakpolder, voorgeschreven in bestek nº. 175, dienst 1904, voor het verruimen van het Noordzeekanaal tusschen zijkanaal B en de westzijde van de bocht bij Buitenhuizen en tusschen de zijkanalen C en F, werden vele moeilijkheden ondervonden ten gevolge van de slappe geaardheid van den ondergrond.

Ten einde in het belang van het werk den aannemer in de gelegenheid te stellen de voorgeschreven ophoogingen langzaam te kunnen afmaken, waardoor het gevaar voor ongevallen werd verminderd, is de oplevering van het werk uitgesteld tot in 1906.

Dientengevolge is de laatste termijn van de aannemingssom ten laste van het dienstjaar 1906 moeten komen, waardoor op het betrokken begrootingsartikel een tekort zal ontstaan van f 43 000.

Art. 102. Blijkens de wet van 5 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 169) is het de bedoeling geweest het aandeel van het Rijk in de kosten van de door de provincie Utrecht uitgevoerde verbetering van den Leidschen Rijn, onder Harmelen, te doen komen ten laste van het dienstjaar 1905.

Aangezien echter de uitvoering van genoemd werk en de betaling van de aannemingssom in 1906 heeft plaats gehad, moest de terugbetaling van het door de provincie Utrecht voorgeschoten bedrag ad f 6074,83 van het Rijksaandeel ten laste van de begrooting voor dat jaar geschieden.

Dientengevolge is op dit artikel een tekort van f 6000 ontstaan.

IIIde Afdeeling.

Spoorwegen.

Art. 120. Op dit artikel is een tekort ontstaan, dat voornamelijk zijn oorzaak vindt in het in den loop van 1906 uitbrengen van rapporten door de commissie van advies over spoorwegexploitatie en door de Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 17 Mei 1902 nº. 17, ten einde te onderzoeken, op welke wijze de spoorwegen, de gewone wegen en de waterwegen in en rondom Utrecht, naar aanleiding van de belemmeringen welke het verkeer in de door de spoorwegen doorsneden gedeelten van genoemde gemeente ondervindt, zouden behooren te worden gewijzigd, mede in verband met de mogelijkheid van eene behoorlijke uitbreiding in de toekomst van de bebouwde kom dier gemeente.

Bovendien werden uit het artikel verschillende uitgaven ten behoeve der Staatscommissie van enquête omtrent het tramwegpersoneel bestreden, welke kosten in 1906 nog niet uit een afzonderlijk artikel konden gekweten worden.

Nadat het artikel door overschrijving uit artikel 163 was gebracht op f 6000, bleef nog een tekort bestaan van f 5400, met welk bedrag wordt voorgesteld het artikel bij de wet te verhoogen.

Art. 132. Zooals reeds in de Memorie van Antwoord tot hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1907 (ad Nota van Wijziging *art.* 142 *a*) werd opgemerkt, is ten behoeve van het maken van teekeningen en het verrichten van administratieve werkzaamheden met betrekking tot de nieuwe brug te Westervoort nog gedurende het geheele jaar 1906 personeel in dienst gehouden moeten worden, terwijl bij de raming voor 1906 daarop slechts voor enkele maanden was gerekend. In verband hiermede

is het artikel overschreden met eene som van f 5000.

Vermits het artikel door overschrijving uit artikel 163 reeds werd verhoogd met f 2000, zal nog eene verhooging bij de wet met f 3000 noodig zijn.

IVde Afdeeling.

Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.

Art. 153. De overschrijding van het bij dit artikel toegestane bedrag is veroorzaakt, doordat in 1906 meer pensioenen zijn moeten worden verleend dan waarop bij de samenstelling van de begrooting kon worden gerekend.

VIde Afdeeling.

Posterijen.

Artikelen 171, 180 en 191. Het tekort op deze artikelen is ontstaan door de vele mutatiën, hulpverleeningen en vervangingen welke door den dienst zijn gevorderd bij vacature, ziekte en verlof. De uitgaven daarvoor zijn, uit den aard der zaak, niet met juistheid te schatten, maar zullen in het vervolg hooger geraamd worden, omdat zij bij herhaling ontoereikend zijn gebleken.

Art. 173. Wegens toeneming van het aantal postpakketten is het, krachtens artikel 8 der wet van 21 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 70) aan de spoorwegmaatschappijen uit te keeren bedrag ruim f 14 000 hooger. Bovendien dient het begrootingsartikel nog in verband met het onderstaande te worden verhoogd.

Tegen het einde van 1900 bleek, dat een tijdlang bij de postadministratie misverstand had bestaan bij de toepassing van artikel 8, 2de lid, der wet van 21 Juni 1881 (*Staatsblad* n°. 70), met betrekking tot de exploitatie van de spoorweglijnen Almelo—Salzbergen, Nijmegen—Ressen-Bemmel en de verbindingslijn Rotterdam, terwijl ten onrechte de lijnen Haarlem—Zandvoort en Nijmegen—Kleef als afzonderlijke, niet behoorende tot de lijnen der Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij worden aangemerkt.

Dientengevolge werd wegens vergoeding voor vervoer van postpakketten over de lijn Almelo—Salzbergen van 1 October 1892 tot en met 31 December 1900, de verbindingslijn Rotterdam van 1 Januari tot en met 30 September 1900, de lijn Nijmegen—Kleef van 1 April 1886 tot en met 31 December 1900, de lijn Haarlem—Zandvoort van 1 Juni 1889 tot en met 31 December 1900 en de lijn Nijmegen—Ressen-Bemmel van 15 October 1890 tot en met 31 December 1900 gedeeltelijk te veel, gedeeltelijk te weinig aan de betrokken spoorwegmaatschappijen betaald, waardoor per saldo f 67 904,05 aan de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen te veel en aan de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij te min werd uitgekeerd.

Er werd langs minnelijken weg beproefd eerstgenoemde maatschappij te bewegen het door haar ten onrechte genoten bedrag aan laatstgenoemde uit te keeren, doch die pogingen leidden niet tot het gewenschte resultaat, aangezien door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen de juistheid van het bedrag werd betwist.

De Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij sprak hierop den Staat in rechten aan; laatstgenoemde werd tot betaling van f 67 904,05 in hoofdsom, met de rente ad 5 % 's jaars van 10 November 1902 af — zijnde de datum waarop het exploot tot dagvaarding werd uitgebracht — veroordeeld.

De uitbetaling van hoofdsom en rente, te zamen f 80 015,16, geschiedde op 5 Juni 1906, krachtens speciaal krediet.

Een proces met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen tot vrijwaring van den Staat is nog aanhangig; de quaestie loopt over de grootte van het bedrag.

Intusschen komt het ondergeteekende, in overeenstemming met zijn ambtgenoot van Financiën, regelmatig voor, dat de vorengenoemde uitgaaf van f 80 015,16, al moge die niet een definitief karakter hebben, worde gebracht ten laste van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting 1906. De terugbetaling kan dan later onder de baten en opkomsten der posterijen geboekt worden.

Artt. 174 *en* 192. Door te late oplevering van enkele in eene vorige begrooting begrepen werken moest ongeveer f 21 000 uit die voor 1906 worden gekweten, zonder dat daarop was gerekend. Aan noodzakelijk „meer werk" diende ruim f 4000 te worden besteed. Voor toezicht op stichting en verbouwing bleek circa f 11 000 meer noodig te zijn dan op dit onderdeel was beschikbaar gesteld. De mogelijkheid bestaat, dat door oplevering van in deze begrooting begrepen werken na 31 October 1907 gelden beschikbaar komen om genoemde uitgaven te bestrijden. Vermits daarop echter niet kan gerekend worden, is verhooging van de in het ontwerp uitgetrokken bedragen, zijnde ongeveer 5 % van hetgeen in het geheel voor gebouwen (*artikelen* 174, 184 en 192) is toegestaan, noodig.

Artt. 175, 185 *en* 193. De behoefte aan materieel, als brieventasschen, brievenzakken, handwagens, druk- en bindwerk, enz., alsmede de kosten wegens herstelling van telegraafmaterieel aan de herstellingswerkplaats, bleken hooger te zijn dan bij het opmaken van de begrooting werd voorzien.

Art. 186. Het aantal te bestellen telegrammen overtrof de verwachting, zoodat naar verhouding meer bestelloon was verschuldigd.

Art. 197. De overschrijding van dit artikel komt hieruit voort, dat meer pensioenen zijn moeten worden verleend, dan uit de globale ramingssom konden worden bestreden.

Art. 200. Aan de Rijksverzekeringsbank was ten laste van het dienstjaar 1906 verschuldigd wegens:

a.	geneeskundige behandeling	f	1 564,27^{5}
b.	tijdelijke uitkeering		3 269,04^{5}
c.	voorloopige rente		2 448,19^{5}
d.	contante waarde		12 180,29
e.	administratiekosten		5 666,04
	Te zamen	f	25 127,84^{5}
	Er is toegestaan		6 000,00
	Tekort	f	19 127,84^{5}

Artikel 2.

IIde Afdeeling.

Waterstaat.

Art. 38. Van het op dit artikel voor de werken tot aanleg van het kanaal 's Hertogenbosch—Drongelen uitgetrokken bedrag is, wegens het mislukken der op 28 November 1906 gehouden aanbesteding, slechts een klein gedeelte kunnen worden gebruikt, n.l. het ten laste van het dienstjaar 1906 komende deel van de aannemingssom voor het maken van kunstwerken in gewapend beton.

Mitsdien kan het bij dit artikel uitgetrokken bedrag worden verminderd met f 185 400.

IIIde Afdeeling.

Spoorwegen.

Art. 140. Doordien in 1906 verschillende uitgaven, waarop bij de samenstelling van het ontwerp van het IXde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor dat dienstjaar gerekend was, o. a. voor werken door de gemeente Amsterdam voor Rijksrekening uit te voeren, niet konden worden gedaan, terwijl enkele andere reeds ten laste van het dienstjaar 1905 moesten worden verrekend, werd het toegestane bedrag niet geheel besteed.

Een gedeelte van het overschot kan thans worden aangewend tot dekking van op andere artikelen ontstane tekorten.

VIde Afdeeling.

Posterijen.

Artt. 164, 167, 168, 169, 172, 177, 179, 181, 188, 189, 194, 195, 199. Op het artikel 181, voor telegraaf- en telephoonlijnen, bleef het bedrag in hoofdzaak over door het voorloopig aanhouden van voorgenomen wijzigingen van het dradennet en door mindere onderhoudsuitgaven dan waarop gerekend was.

Op de overige artikelen behoefden de in het ontwerp aangegeven bedragen niet te worden besteed.

De Minister van Waterstaat,

J. KRAUS.

(282. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Mijne Heeren!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot goedkeuring van eene door den Gouverneur van *Suriname* vastgestelde koloniale verordening tot het aangaan var eene geldleening op korten termijn.

De toelichtende memorie (en bijlagen), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 9 September 1907.

WILHELMINA.

(282. 2.)

ONTWERP VAN WET.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is aan de door den Gouverneur van *Suriname* vastgestelde koloniale verordening van 22 Mei 1907 tot het aangaan van eene geldleening op korten termijn, de in art. 151 van het Reglement op het beleid der regeering in de kolonie *Suriname* (*Staatsblad* 1902 nº. 37) bedoelde goedkeuring te verleenen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Wordt goedgekeurd de op den 22sten Mei 1907 door den Gouverneur van *Suriname* vastgestelde koloniale verordening tot het aangaan van eene geldleening op korten termijn.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

(282. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Gelijk met het ontwerp van de verordening, waarbij voorloopig wordt vastgesteld de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1908, werd door den Gouverneur bij de Koloniale Staten aanhangig gemaakt eene ontwerp-verordening tot het aangaan van eene geldleening op korten termijn, ten einde uit de opbrengst daarvan enkele niet geregeld terugkeerende, dringende voorzieningen van gewonen huishoudelijken aard te bestrijden, die in eens er op gebracht een overmatigen last op de begrooting zouden leggen.

Nadat de verordening door de Staten met algemeene stemmen was goedgekeurd, werd zij door den Gouverneur op 22 Mei jl. vastgesteld 1). Ingevolge art. 151 van het Surinaamsche Regeeringsreglement wordt zij aan de goedkeuring van de Wetgevende Macht onderworpen. In aansluiting aan hetgeen door den Gouverneur in zijne bij de ontwerp-verordening behoorende memorie van toelichting is medegedeeld — waarnaar de ondergeteekende de vrijheid neemt te verwijzen —, teekent hij nog aan, dat een rentetype van $3^1/_2$ pct. is aangenomen, wijl daarbij de koers van inschrijving den parikoers vermoedelijk het meest nabij zal komen, hetgeen, met het oog op den korten termijn van aflossing, zeer gewenscht is.

De Minister van Koloniën,
D. FOCK.

(282. 4.)

Bijlagen der Memorie van Toelichting.

(Verordening, Memorie van Toelichting tot de ontwerp-verordening en bijlage.)

Verordening.

In naam der Koningin!

De Gouverneur van Suriname,

In overweging genomen hebbende: dat het wenschelijk is gelden op korten termijn op te nemen tot bekostiging van dringende voorzieningen in het belang der eigen huishouding van de kolonie, waarvan de uitgaven echter een overmatigen last op de koloniale huishoudelijke begrooting zouden leggen indien zij, in eens voor het volle bedrag, of in enkele termijnen over de jaren van uitvoering op die begrooting werden gebracht;

Heeft, den Raad van Bestuur gehoord, na verkregen goedkeuring der Koloniale Staten,

vastgesteld onderstaande verordening:

Artikel 1.

Tot bekostiging van de jaarlijks bij de koloniale huishoudelijke begrooting aan te wijzen dringende voorzieningen in het belang der eigen huishouding van de kolonie, waarvan de uitgaven een overmatigen last op de begrooting zouden leggen, indien zij in eens voor het volle bedrag of in enkele termijnen over de jaren van uitvoering daarop werden uitgetrokken, wordt eene geldleening aangegaan ten laste van de kolonie Suriname ten bedrage van twee millioen gulden, rentende drie en een half ten honderd in het jaar.

De voorwaarden der uitgifte, voor zooveel zij niet bij deze verordening zijn geregeld, worden door den Gouverneur vastgesteld.

Artikel 2.

De leening wordt verdeeld in serieën van honderd duizend gulden.

Naar gelang der behoefte worden door den Gouverneur schuldbekentenissen te gelde gemaakt, doch tot geen hooger bedrag dan voor elk jaar op de koloniale huishoudelijke begrooting aangewezen.

De opbrengst der bij deze verordening bedoelde geldleening mag alleen worden gebruikt voor de bekostiging der voorzieningen in art. 1 dezer verordening bedoeld.

Artikel 3.

Jaarlijks, te beginnen met het jaar volgende op dat waarin met de uitgifte eener serie is aangevangen, wordt in de tweede helft van de maand October te Paramaribo eene uitloting gehouden van schuldbekentenissen van elke uitgegeven serie tot het bedrag als op de begrooting zal zijn aangewezen.

Jaarlijks wordt op de koloniale huishoudelijke begrooting voor rente en aflossing, behoudens het bepaalde in art. 4, 2de lid,

1) Behalve de verordening zelve is hierbij ook de over het ontwerp daarvan tusschen den Gouverneur en de Koloniale Staten gevoerde schriftelijke gedachtenwisseling ter griffie nedergelegd. Eene mondelinge gedachtenwisseling heeft niet plaats gehad.

zoodanig bedrag aangewezen, dat aan het einde van het 13de jaar, na dat waarin de uitgifte heeft plaats gehad, de schuld is gedelgd en de rente is afbetaald; het daartoe benoodigde bedrag wordt zooveel mogelijk gelijkelijk over de 13 dienstjaren verdeeld

Artikel 4.

Het plan van aflossing wordt op de schuldbekentenissen afgedrukt.

Tot vroegere of meerdere aflossing dan het plan aanwijst, blijft het Koloniaal Bestuur te allen tijde bevoegd. Van het voornemen tot zoodanige aflossing wordt ten minste drie maanden te voren openbare aankondiging gedaan.

De aflossing geschiedt te Paramaribo en te Amsterdam.

Artikel 5.

Indien de kolonie een gedeelte van de schuldbekentenissen eener serie inkoopt, blijven de nummers dier stukken deelen in de lotingen, welke tot aflossing dier serie worden gehouden.

Artikel 6.

De renten der schuldbekentenissen loopen niet verder dan tot den dag der aflosbaarstelling.

Het recht tot opvordering van het kapitaal der aflosbaar gestelde stukken vervalt tien jaren na den dag van aflosbaarstelling.

Artikel 7.

Het reglement voor de uitloting wordt bij besluit van den Gouverneur vastgesteld.

De uitgelote schuldbekentenissen worden op den laatsten December volgende op de uitloting, aflosbaar gesteld honderd voor honderd.

De ingetrokken schuldbekentenissen worden onmiddellijk na de intrekking van een onuitwischbaar vernietigingsteeken voorzien.

Artikel 8.

De schuldbekentenissen zijn aan toonder.

De renten daarvan zijn betaalbaar te Paramaribo en te Amsterdam op halfjarige coupons, verschijnende 30 Juni en 31 December.

Artikel 9.

Alle stukken deze geldleening betreffende, zijn vrij van koloniaal zegelrecht.

Artikel 10.

Jaarlijks wordt bij de aanbieding der koloniale huishoudelijke begrooting aan de Koloniale Staten verslag gedaan van alle uitgaven en ontvangsten welke krachtens deze verordening gedurende het afgeloopen dienstjaar mochten hebben plaats gevonden.

Artikel 11.

Deze verordening treedt in werking gelijktijdig met de wet, waarbij zij wordt goedgekeurd.

Gegeven te Paramaribo den 22 Mei 1907.

IDENBURG.

De wnd. Gouvernements-Secretaris,
STAAL.

Memorie van Toelichting.

In de memorie van toelichting behoorende bij het ontwerp der koloniale huishoudelijke begrooting voor 1908 is door den ondergeteekende de noodzakelijkheid en de mogelijkheid aangetoond om eene voorziening te treffen ten opzichte van belangrijke uitgaven, die naar hun aard gewoon zijn en vaak tot bevrediging van zuiver locale behoeften dienen, maar die niet geregeld terugkeeren, doch ten deele slechts ééns behoeven te geschieden, ten deele met afwisselende tusschenpoozen en tot afwisselende bedragen noodig zijn.

Voor dergelijke uitgaven, welke — *indien* zij gedaan moeten worden — tot een betrekkelijk hoog bedrag op één of twee begrootingen drukken, mag en moet — zoo betoogde de ondergeteekende — op korten termijn worden geleend,

Bij het bepalen van den termijn, waarbinnen het geleende bedrag moet zijn afbetaald, dient in het algemeen te worden uitgegaan van het beginsel dat, wanneer andermaal de noodzakelijkheid mocht ontstaan tot het doen van eene overeenkomstige uitgave, de leening voor de eerste uitgave zal moeten zijn afgelost.

Om dit doel te bereiken verdient het aanbeveling jaarlijks voor rente en aflossing 10 pct. van de gemaakte schuld te besteden. De aflossing zal dan, bij een rente-type van $3^1/_2$ pct., in $12^1/_2$ jaar zijn afgeloopen.

Het aangeboden ontwerp heeft de strekking om aan het vorenbedoeld denkbeeld uitvoering te geven. Voor de redactie is gebruik gemaakt van de verordening van 9 November 1894 (G. B. 1896 n°. 11) tot het aangaan van eene geldleening voor productieve werken, welke ook in hare practische toepassing zal worden nagevolgd, ook wat betreft de overschrijving van ongebruikt gebleven gelden op een volgend dienstjaar, zoodat die overschotten niet zullen strekken tot vermindering van het subsidie.

De opbrengst der uit te geven serie of serieën zal telken jare onder de middelen der begrooting worden geraamd, terwijl de begrootingsverordening jaarlijks uitdrukkelijk zal vaststellen, welke werken uit de tijdelijke leening zullen worden bekostigd en welke bedragen voor die uitvoering uit de leening beschikbaar gesteld zullen worden.

Het rente-type is op $3^1/_2$ pct. vastgesteld na overleg met den Minister van Koloniën.

Als bijlage is aan deze memorie toegevoegd een plan van aflossing en rentebetaling, waarbij gedurende 12 jaren ongeveer f 10 000 benoodigd zal zijn en bovendien f 6210 in het het 13de jaar.

Paramaribo, 5 Maart 1907.

De Gouverneur van Suriname,
IDENBURG.

BIJLAGE.

AFLOSSING EN BETALING DER RENTE AD $3^1/_2$ % PER SERIE VAN f 100000.—

Aan het einde van	Op de begrooting een beschikbaar krediet voor		Bedrag van de schuld.
	AFLOSSING:	RENTE:	
het jaar waarin de uitgifte plaats vindt	Nihil.	(1) Memorie.	f 100 000,—
het 1ste jaar na dat der uitgifte	f 6000,—	f 3500,—	94 000,—
het 2de jaar als voren	7000,—	3290,—	87 000,—
het 3de jaar als voren	7000,—	3045,—	80 000,—
het 4de jaar als voren	7000,—	2800,—	73 000,—
het 5de jaar als voren	7000,—	2555,—	66 000,—
het 6de jaar als voren	8000,—	2310,—	58 000,—
het 7de jaar als voren	8000,—	2030,—	50 000,—
het 8ste jaar als voren	8000,—	1750,—	42 000,—
het 9de jaar als voren	9000,—	1470,—	33 000,—
het 10de jaar als voren	9000,—	1155,—	24 000,—
het 11de jaar als voren	9000,—	840,—	15 000,—
het 12de jaar als voren	9000.—	525,—	6 000,—
het 13de jaar als voren	6000,—	210,—	Nihil.

(1) De uitgaven kunnen in den loop van het jaar betaald worden uit de kasmiddelen. Indien de series aan het einde van het jaar worden uitgegeven, dan zal deze post voor rente zeer gering blijven.

(283. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet (en bijlage) tot goedkeuring van het op 6 Juli 1906 te *Genève* gesloten tractaat voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de legers te velde.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 9 September 1907.

WILHELMINA.

(283. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het op 6 Juli 1906 te Genève gesloten tractaat voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de legers te velde, bepalingen inhoudt die wettelijke rechten betreffen, alsmede zoodanige die aan het Rijk geldelijke verplichtingen opleggen;

Gelet op artikel 59, tweede lid, der Grondwet:

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

Wordt goedgekeurd het nevens deze wet in afdruk gevoegde, op 6 Juli 1906 te Genève gesloten tractaat voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de legers te velde.

Artikel 2.

Deze wet treedt in werking op den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

De Minister van Oorlog,

De Minister van Justitie,

CONVENTION pour l'amélioration du sort des blessés et malades dans les armées en campagne.

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse; Son Excellence le Président de la République Argentine; Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême, etc., et Roi Apostolique de Hongrie; Sa Majesté le Roi des Belges; Son Altesse Royale le Prince de Bulgarie; Son Excellence le Président de la République du Chili; Sa Majesté l'Empereur de Chine; Sa Majesté le Roi des Belges, Souverain de l'Etat indépendant du Congo; Sa Majesté l'Empereur du Corée; Sa Majesté le Roi de Danemark; Sa Majesté le Roi d'Espagne; le Président des Etats-Unis d'Amérique; le Président des Etats-Unis de Brésil; le Président des Etats-Unis Mexicains; le Président de la République Française; Sa Majesté le Roi du Royaume-Uni de la Grande-Bretagne et d'Irlande, Empereur des Indes; Sa Majesté le Roi des Hellènes; le President de la République de Guatémala; le Président de la République de Honduras; Sa Majesté le Roi d'Italie; Sa Majesté l'Empereur du Japon; Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg, Duc de Nassau; Son Altesse Royale le Prince de Montenegro; Sa Majesté le Roi de Norvège; Sa Majesté la Reine des Pays-Bas; le Président de la République du Pérou; Sa Majesté Impériale le Schah de Perse; Sa Majesté le Roi du Portugal et des Algarves, etc.; Sa Majesté le Roi de Roumanie; Sa Majesté l'Empereur de Toutes les Russies; Sa Majesté le Roi de Serbie; Sa Majesté le Roi de Siam; Sa Majesté le Roi de Suède; le Conseil Fédéral Suisse; le Président de la République Orientale de l'Uruguay,

Egalement animés du désir de diminuer, autant qu'il dépend d'eux, les maux inséparables de la guerre et voulant, dans ce but, perfectionner et compléter les dispositions convenues à Genève, le 22 août 1864, pour l'amélioration du sort des militaires blessés ou malades dans les armées en campagne;

Ont résolu de conclure une nouvelle Convention à cet effet, et ont nommé pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse:

S. E. M. le chambellan et conseiller intime actuel A. DE BÜLOW, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à Berne,

M. le général de brigade baron DE MANTEUFFEL,

M. le médecin-inspecteur, médecin général Dr. VILLARET (avec rang de général de brigade),

M. le Dr. ZORN, conseiller intime de justice, professeur ordinaire de droit à l'Université de Bonn, syndic de la couronne;

Son Excellence le Président de la République Argentine:

S. E. M. ENRIQUE B. MORENO, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à Berne,

M. MOLINA SALAS, consul général en Suisse;

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême, etc., et Roi Apostolique de Hongrie:

S. E. M. le baron HEIDLER DE EGEREGG ET SYRGENSTEIN, conseiller intime actuel, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à Berne;

Sa Majesté le Roi des Belges:

M. le colonel d'état-major comte DE T'SERCLAES, chef d'état-major de la 4me circonscription militaire;

Son Altesse Royale le Prince de Bulgarie:

M. le Dr. MARIN ROUSSEFF, directeur du service sanitaire,

M. le capitaine d'état-major BORIS SIRMANOFF;

Son Excellence le Président de la République du Chili:

M. AGUSTIN EDWARDS, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire;

Sa Majesté l'Empereur de Chine :

S. E. M. LOU TSENG TSIANG, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à La Haye ;

Sa Majesté le Roi des Belges, Souverain de l'Etat Indépendant du Congo :

M. le colonel d'état-major comte DE T'SERCLAES, chef d'état-major de la 4me circonscription militaire de Belgique ;

Sa Majesté l'Empereur de Corée :

S. E. M. KATO TSUNETADA, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire du Japon à Bruxelles ;

Sa Majesté le Roi de Danemark :

M. LAUB, médecin général, chef du corps des médecins de l'armée ;

Sa Majesté le Roi d'Espagne :

S. E. M. SILVERIO DE BAGUER Y CORSI, comte de Baguer, ministre résident ;

Le Président des Etats-Unis d'Amérique :

M. WILLIAM CARY SANGER, ancien sous-secrétaire de la guerre des Etats-Unis d'Amérique,

M. le contre-amiral CHARLES-S. SPERRY, président de l'école de guerre navale,

M. le général de brigade GEORGE-B. DAVIS, avocat général de l'armée,

M. le général de brigade ROBERT-M. O'REILLY, médecin général de l'armée ;

Le président des Etats-Unis du Brésil :

M. le Dr. CARLOS LEMGRUBER-KROPF, chargé d'affaires à Berne,

M. le colonel du génie ROBERTO TROMPOWSKI LEITAO D'ALMEIDA, attaché militaire à la légation du Brésil à Berne ;

Le Président des Etats-Unis Mexicains :

M. le général de brigade JOSÉ-MARIA PEREZ ;

Le Président de la République Française :

S. E. M. RÉVOIL, ambassadeur à Berne,

M. LOUIS RENAULT, membre de l'Institut de France, ministre plénipotentiaire, jurisconsulte du ministère des affaires étrangères, professeur à la faculté de droit de Paris,

M. le colonel breveté d'artillerie de réserve OLIVIER,

M. le médecin principal de 2me classe PAUZAT ;

Sa Majesté le Roi du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande, Empereur des Indes :

M. le major général Sir JOHN CHARLES ARDAGH, K.C.M.G., K.C.I.E., C.B.,

M. le professeur THOMAS ERSKINE HOLLAND, K.C., D.C.L.,

Sir JOHN FURLEY, C.B.,

M. le lieutenant-colonel WILLIAM GRANT MACPHERSON, C.M.G., R.A.M.C. ;

Sa Majesté le Roi des Hellènes :

M. MICHEL KEBEDGY, professeur de droit international à l'Université de Berne ;

Le Président de la République de Guatémala :

M. MANUEL ARROYO, chargé d'affaires à Paris,

M. HENRI WISWALD, consul général à Berne, en résidence à Genève ;

Le Président de la République de Honduras :

M. OSCAR HŒPFL, consul général à Berne ;

Sa Majesté le Roi d'Italie :

M. le marquis ROGER MAURIGI DI CASTEL MAURIGI, colonel dans Son armée, grand officier de Son ordre royal des SS. Maurice et Lazare,

M. le major-général médecin GIOVANNI RANDONE, inspecteur sanitaire militaire, commandant de Son ordre royal de la Couronne d'Italie ;

Sa Majesté l'Empereur du Japon :

S. E. M. KATO TSUNETADA, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à Bruxelles ;

Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg, Duc de Nassau :

M. le colonel d'état-major comte DE T'SERCLAES, chef d'état-major de la 4me circonscription militaire de Belgique ;

Son Altesse Royale le Prince de Montenegro :

M. E. ODIER, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire de la Confédération suisse en Russie,

M. le colonel MÜRSET, médecin en chef de l'armée fédérale suisse ;

Sa Majesté le Roi de Norvège :

M. le capitaine DAAE, du corps sanitaire de l'armée norvégienne ;

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas :

M. le lieutenant-général en retraite jonkheer J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, membre du Conseil d'Etat,

M. le colonel A. A. J. QUANJER, officier de santé en chef de 1re classe ;

Le Président de la République du Pérou :

M. GUSTAVO DE LA FUENTE, premier secrétaire de la légation du Pérou à Paris ;

Sa Majesté Impériale le Schah de Perse :

S. E. M. Samad Khan MOMTAZ-OS-SALTANEH, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à Paris ;

Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves, etc. :

S. E. M. ALBERTO D'OLIVEIRA, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire à Berne ;

M. JOSÉ NICOLAU RAPOSO-BOTELHO, colonel d'infanterie, ancien député, directeur du Royal collège militaire à Lisbonne ;

Sa Majesté le Roi de Roumanie :

M. le Dr. SACHE STEPHANESCO, colonel de réserve ;

Sa Majesté l'Empereur de Toutes les Russies :

S. E. M. le conseiller privé DE MARTENS, membre permanent du conseil du ministère des affaires étrangères de Russie ;

Sa Majesté le Roi de Serbie :

M. MILAN ST. MARKOVITCH, secrétaire général du ministère de la justice,

M. le colonel Dr. SONDERMAYER, chef de la division sanitaire au ministère de la guerre ;

Sa Majesté le Roi de Siam :

M. le prince CHAROON, chargé d'affaires à Paris,

M. CORRAGIONI D'ORELLI, conseiller de légation à Paris ;

Sa Majesté le Roi de Suède :

M. SÖRENSEN, médecin en chef de la 2me division de l'armée ;

Le Conseil Fédéral Suisse :

M. E. ODIER, envoyé extraordinaire et ministre plénipotentiaire en Russie,

M. le colonel MÜRSET, médecin en chef de l'armée fédérale ;

Le Président de la République Orientale de l'Uruguay :

M. ALEXANDRE HEROSA, chargé d'affaires à Paris,

Lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus de ce qui suit :

CHAPITRE PREMIER.

Des blessés et malades.

Article premier.

Les militaires et les autres personnes officiellement attachées aux armées, qui seront blessés ou malades, devront être respectés et soignés, sans distinction de nationalité, par le belligérant qui les aura en son pouvoir.

Toutefois, le belligérant, obligé d'abandonner des malades ou des blessés à son adversaire, laissera avec eux, autant que les circonstances militaires le permettront, une partie de son personnel et de son matériel sanitaires pour contribuer à les soigner.

Art. 2.

Sous réserve des soins à leur fournir en vertu de l'article précédent, les blessés ou malades d'une armée tombés au pouvoir de l'autre belligérant sont prisonniers de guerre et les règles générales du droit des gens concernant les prisonniers leur sont applicables.

Cependant, les belligérants restent libres de stipuler entre eux, à l'égard des prisonniers blessés ou malades, telles clauses d'exception ou de faveur qu'ils jugeront utiles; ils auront, notamment, la faculté de convenir:

De se remettre réciproquement, après un combat, les blessés laissés sur le champ de bataille;

De renvoyer dans leur pays, après les avoir mis en état d'être transportés ou après guérison, les blessés ou malades qu'ils ne voudront pas garder prisonniers;

De remettre à un Etat neutre, du consentement de celui-ci, des blessés ou malades de la partie adverse, à la charge par l'Etat neutre de les interner jusqu'à la fin des hostilités.

Art. 3.

Après chaque combat, l'occupant du champ de bataille prendra des mesures pour rechercher les blessés et pour les faire protéger, ainsi que les morts, contre le pillage et les mauvais traitements.

Il veillera à ce que l'inhumation ou l'incinération des morts soit précédée d'un examen attentif de leurs cadavres.

Art. 4.

Chaque belligérant enverra dès qu'il sera possible, aux autorités de leur pays ou de leur armée les marques ou pièces militaires d'identité trouvées sur les morts et l'état nominatif des blessés ou malades recueillis par lui.

Les belligérant se tiendront réciproquement au courant des internements et des mutations, ainsi que des entrées dans les hôpitaux et des décès survenus parmi les blessés et malades en leur pouvoir. Ils recueilleront tous les objets d'un usage personnel, valeurs, lettres, etc., qui seront trouvés sur les champs de bataille ou délaissés par les blessés ou malades décédés dans les établissements et formations sanitaires, pour les faire transmettre aux intéressés par les autorités de leur pays.

Art. 5.

L'autorité militaire pourra faire appel au zèle charitable des habitants pour recueillir et soigner, sous son contrôle, des blessés ou malades des armées, en accordant aux personnes ayant répondu à cet appel une protection spéciale et certaines immunités.

CHAPITRE II.

Des formations et établissements sanitaires.

Art. 6.

Les formations sanitaires mobiles (c'est-à-dire celles qui sont destinées à accompagner les armées en campagne) et les établissements fixes du service de santé seront respectés et protégés par les belligérants.

Art. 7.

La protection due aux formations et établissements sanitaires cesse si l'on en use pour commettre des actes nuisibles à l'ennemi.

Art. 8.

Ne sont pas considérés comme étant de nature à priver une formation ou un établissement sanitaire de la protection assurée par l'article 6:

1°. Le fait que le personnel de la formation ou de l'établissement est armé et qu'il use de ses armes pour sa propre défense ou celle de ses malades et blessés;

2°. Le fait qu'à défaut d'infirmiers armés, la formation ou l'établissement est gardé par un piquet ou des sentinelles munis d'un mandat régulier;

3°. Le fait qu'il est trouvé dans la formation ou l'établissement des armes et cartouches retirées aux blessés et n'ayant pas encore été versées au service compétent.

CHAPITRE III.

Du personnel.

Art. 9.

Le personnel exclusivement affecté à l'enlèvement, au transport et au traitement des blessés et des malades, ainsi qu'a l'administration des formations et établissements sanitaires, les aumôniers attachés aux armées, seront respectés et protégés en toute circonstance; s'ils tombent entre les mains de l'ennemi, ils ne seront pas traités comme prisonniers de guerre.

Ces dispositions s'appliquent au personnel de garde des formations et établissements sanitaires dans le cas prévu à l'article 8, n°. 2.

Art. 10.

Est assimilé au personnel visé à l'article précédent le personnel des Sociétés de secours volontaires dûment reconnues et autorisées par leur Gouvernement, qui sera employé dans les formations et établissements sanitaires des armées sous la réserve que ledit personnel sera soumis aux lois et règlements militaires.

Chaque Etat doit notifier à l'autre, soit dès le temps de paix, soit à l'ouverture ou au cours des hostilités, en tout cas avant tout emploi effectif, les noms des Sociétés qu'il a autorisées à prêter leur concours, sous sa responsabilité, au service sanitaire officiel de ses armées.

Art. 11.

Une Société reconnue d'un pays neutre ne peut prêter le concours de ses personnels et formations sanitaires à un belligérant qu'avec l'assentiment préalable de son propre Gouvernement et l'autorisation du belligérant lui-même.

Le belligérant qui a accepté le secours est tenu, avant tout emploi, d'en faire la notification à son ennemi.

Art. 12.

Les personnes désignées dans les articles 9, 10 et 11 continueront, après qu'elles seront tombées au pouvoir de l'ennemi, à remplir leurs fonctions sous sa direction.

Lorsque leur concours ne sera plus indispensable, elles seront renvoyées à leur armée ou à leur pays dans les délais et suivant l'itinéraire compatibles avec les nécessités militaires.

Elles emporteront, alors, les effets, les instruments, les armes et les chevaux qui sont leur propriété particulière.

Art. 13.

L'ennemi assurera au personnel visé par l'article 9, pendant qu'il sera en son pouvoir, les mêmes allocations et la même solde qu'au personnel des mêmes grades de son armée.

CHAPITRE IV.

Du matériel.

Art. 14.

Les formations sanitaires mobiles conserveront, si elles tombent au pouvoir de l'ennemi, leur matériel, y compris les attelages,

quels que soient les moyens de transport et le personnel conducteur.

Toutefois, l'autorité militaire compétente aura la faculté de s'en servir pour les soins des blessés et malades; la restitution du matériel aura lieu dans les conditions prévues pour le personnel sanitaire, et, autant que possible, en même temps.

Art. 15.

Les bâtiments et le matériel des établissements fixes demeurent soumis aux lois de la guerre, mais ne pourront être détournés de leur emploi, tant qu'ils seront nécessaires aux blessés et aux malades.

Toutefois, les commandants des troupes d'opérations pourront en disposer, en cas de nécessités militaires importantes, en assurant au préalable le sort des blessés et malades qui s'y trouvent.

Art. 16.

Le matériel des Sociétés de secours, admises au bénéfice de la Convention conformément aux conditions déterminées par celle-ci, est considéré comme propriété privée et, comme tel, respecté en toute circonstance, sauf le droit de réquisition reconnu au belligérants selon les lois et usages de la guerre.

CHAPITRE V.

Des convois d'évacuation.

Art. 17.

Les convois d'évacuation seront traités comme les formations sanitaires mobiles, sauf les dispositions speciales suivantes:

1°. Le belligérant interceptant un convoi pourra, si les nécessités militaires l'exigent, le disloquer en se chargeant des malades et blessés qu'il contient.

2°. Dans ce cas, l'obligation de renvoyer le personnel sanitaire, prévue à l'article 12, sera étendue à tout le personnel militaire préposé au transport ou à la garde du convoi et muni à cet effet d'un mandat régulier.

L'obligation de rendre le matériel sanitaire, prévue à l'article 14, s'appliquera aux trains de chemins de fer et bateaux de la navigation intérieure spécialement organisés pour les évacuations, ainsi qu'au matériel d'aménagement des voitures trains et bateaux ordinaires appartenant au service de santé.

Les voitures militaires, autres que celles du service de santé, pourront être capturées avec leurs attelages.

Le personnel civil et les divers moyens de transport provenant de la réquisition, y compris le matériel de chemin de fer et les bateaux utilisés pour les convois, seront soumis aux règles générales du droit des gens.

CHAPITRE VI.

Du signe distinctif.

Art. 18.

Par hommage pour la Suisse, le signe héraldique de la croix rouge sur fond blanc, formé par interversion des couleurs fédérales, est maintenu comme emblème et signe distinctif du service sanitaire des armées.

Art. 19.

Cet emblème figure sur les drapeaux, les brassards, ainsi que sur tout le matériel se rattachant au service sanitaire, avec la permission de l'autorité militaire compétente.

Art. 20.

Le personnel protégé en vertu des articles 9, alinéa 1er, 10 et 11 porte, fixé au bras gauche, un brassard avec croix rouge sur fond blanc, délivré et timbré par l'autorité militaire compétente, accompagné d'un certificat d'identité pour les personnes rattachées au service de santé des armées et qui n'auraient pas d'uniforme militaire.

Art. 21.

Le drapeau distinctif de la Convention ne peut être arboré que sur les formations et établissements sanitaires qu'elle ordonne de respecter et avec le consentement de l'autorité militaire. Il devra être accompagné du drapeau national du belligérant dont relève la formation ou l'établissement.

Toutefois, les formations sanitaires tombées au pouvoir de l'ennemi n'arboreront pas d'autre drapeau que celui de la Croix-Rouge, aussi longtemps qu'elles se trouveront dans cette situation.

Art. 22.

Les formations sanitaires des pays neutres qui, dans les conditions prévues par l'article 11, auraient été autorisées à fournir leurs services, doivent arborer, avec le drapeau de la Convention, le drapeau national du belligérant dont elles relèvent.

Les dispositions du deuxième alinéa de l'article précédent leur sont applicables.

Art. 23.

L'emblème de la croix rouge sur fond blanc et les mots *Croix-Rouge* ou *Croix de Genève* ne pourront être employés, soit en temps de paix, soit en temps de guerre, que pour protéger ou désigner les formations et établissement sanitaires, le personnel et le matériel protégés par la Convention.

CHAPITRE VII.

De l'application et de l'exécution de la Convention.

Art. 24.

Les dispositions de la présente Convention ne sont obligatoires que pour les Puissances contractantes, en cas de guerre entre deux ou plusieurs d'entre elles. Ces dispositions cesseront d'être obligatoires du moment où l'une des Puissances belligérantes ne serait pas signataire de la Convention.

Art. 25.

Les commandants en chef des armées belligérantes auront à pourvoir aux détails d'exécution des articles précédents, ainsi qu'aux cas non prévus, d'après les instructions de leurs Gouvernements respectifs et conformément aux principes généraux de la présente Convention.

Art. 26.

Les Gouvernements signataires prendront les mesures nécessaires pour instruire leurs troupes, et spécialement le personnel protégé, des dispositions de la présente Convention et pour les porter à la connaissance des populations.

CHAPITRE VIII.

De la répression des abus et des infractions.

Art. 27.

Les Gouvernements signataires, dont la législation ne serait pas dès à présent suffisante, s'engagent à prendre ou à proposer à leurs législatures les mesures nécessaires pour empêcher en tout temps l'emploi, par des particuliers ou par des sociétés autres que celles y ayant droit en vertu de la présente Convention, de l'emblème ou de la dénomination de *Croix-Rouge* ou *Croix de Genève*, notamment, dans un but commercial, par le moyen de marques de fabrique ou de commerce.

L'interdiction de l'emploi de l'emblème ou de la dénomination dont il s'agit produira son effet à partir de l'époque déterminée par chaque législation et, au plus tard, cinq ans après la mise en vigueur de la présente Convention. Dès cette mise en vigueur, il ne sera plus licite de prendre une marque de fabrique ou de commerce contraire à l'interdiction.

Art. 28.

Les Gouvernements signataires s'engagent également à prendre ou à proposer à leurs législatures, en cas d'insuffisance de leurs lois pénales militaires, les mesures nécessaires pour réprimer, en

temps de guerre, les actes individuels de pillage et de mauvais traitements envers des blessés et malades des armées, ainsi que pour punir, comme usurpation d'insignes militaires, l'usage abusif du drapeau et du brassard de la Croix-Rouge par des militaires ou des particuliers non protégés par la présente Convention.

Ils se communiqueront, par l'intermédiaire du Conseil fédéral suisse, les dispositions relatives à cette répression, au plus tard dans les cinq ans de la ratification de la présente Convention.

Dispositions générales.

Art. 29.

La présente Convention sera ratifiée aussi tôt que possible.

Les ratifications seront déposées à Berne.

Il sera dressé du dépôt de chaque ratification un procès-verbal dont une copie, certifiée conforme, sera remise par la voie diplomatique à toutes les Puissances contractantes.

Art. 30.

La présente Convention entrera en vigueur pour chaque Puissance six mois après la date du dépôt de sa ratification.

Art. 31.

La présente Convention, dûment ratifiée, remplacera la Convention du 22 août 1864 dans les rapports entres les Etats contractants.

La Convention de 1864 reste en vigueur dans les rapports entre les Parties qui l'ont signée et qui ne ratiferaient pas également la présente Convention.

Art. 32.

La présente Convention pourra, jusqu'au 31 décembre prochain, être signé par les Puissances représentées à la Conférence qui s'est ouverte à Genève le 11 juin 1906, ainsi que par les Puissances non représentées à cette Conférence qui ont signé la Convention de 1864.

Celles de ces Puissances qui, au 31 décembre 1906, n'auront pas signé la présente Convention, resteront libres d'y adhérer par la suite. Elles auront à faire connaître leur adhésion au moyen d'une notification écrite adressée au Conseil fédéral suisse et communiquée par celui-ci à toutes les Puissances contractantes.

Les autres Puissances pourront demander à adhérer dans la même forme, mais leur demande ne produira effet que si, dans le délai d'un an à partir de la notification au Conseil fédéral, celui-ci n'a reçu d'opposition de la part d'aucune des Puissances contractantes.

Art. 33.

Chaque des Parties contractantes aura la faculté de dénoncer la présente Convention. Cette dénonciation ne produira ses effets qu'un an après la notification faite par écrit au Conseil fédéral suisse; celui-ci communiquera immédiatement la notification à toutes les autres Parties contractantes.

Cette dénonciation ne vaudra qu'à l'égard de la Puissance qui l'aura notifiée.

EN FOI DE QUOI, les Plénipotentiaires ont signé la présente Convention et l'ont revêtue de leurs cachets.

Fait à Genève, le six juillet mil neuf cent six, en un seul exemplaire, qui restera déposé dans les archives de la Confédération suisse, et dont les copies, certifiées conformes, seront remises par la voie diplomatique aux Puissances contractantes.

Pour l'Allemagne:

(L. S.) v. Bülow.
(L. S.) Frhr. v. Manteuffel.
(L. S.) Villaret.
Zorn.

Pour la République Argentine:

(L. S.) Enrique B. Moreno.
(L. S.) Franco. Molina Salas.

Pour l'Autriche-Hongrie:

(L. S.) Frhr. v. Heidler. *(ad referendum.)*

Pour la Belgique:

(L. S.) Cte J. de T'Serclaes.

Pour la Bulgarie:

(L. S.) Dr. Rousseff.
(L. S.) Capitaine Sirmanoff.

Pour le Chili.

(L. S.) Agustin Edwards.

Pour la Chine:

(L. S.) Loutsengtsiang.

Pour le Congo:

(L. S.) Cte J. de T'Serclaes.

Pour la Corée:

(L. S.) Kato Tsunetada.

Pour le Danemark:

(L. S.) H. Laub.

Pour l'Espagne:

(L. S.) Cte Silverio de Baguer.

Pour les Etats-Unis d'Amérique:

Wm. Cary Sanger.
(L. S.) C. S. Sperry.
(L. S.) Geo. B. Davis.
(L. S.) R. M. O'Reilly.

Pour les Etats-Unis du Brésil:

(L. S.) C. Lemgruber-Kropf.
Cel. Roberto Trompowski Leitao d'Almeida.

Pour les Etats-Unis Mexicains:

(L. S.) José M. Perez. *(ad referendum.)*

Pour la France:

(L. S.) Révoil.
(L. S.) L. Renault.
(L. S.) S. Olivier.
(L. S.) E. Pauzat.

Pour la Grande-Bretagne et l'Irlande:

(L. S.) John C. Ardagh.
(L. S.) T. E. Holland.
(L. S.) John Furley.
(L. S.) Wm. Grant Macpherson.
(avec réserve des articles 23, 27, 28.)

Pour la Grèce:

Michel Kebedgy.

Pour le Guatémala:

(L. S.) Manuel Arroyo.
(L. S.) H. Wiswald.

Pour le Honduras:

Oscar Hœpfl.

Pour l'Italie:

(L. S.) Maurigi.
(L. S.) Randone.

Pour le Japon:
(L. S.) KATO TSUNETADA.

Pour le Luxembourg:
(L. S.) Cte J. DE T'SERCLAES.

Pour le Montenegro:
(L. S.) E. ODIER.
Colonel MÜRSET.

Pour la Norvège:
HANS DAAE.

Pour les Pays-Bas:
(L. S.) DEN BEER POORTUGAEL.
(L. S.) QUANJER.

Pour le Pérou:
(L. S.) GUSTAVO DE LA FUENTE.

Pour la Perse:
Sous réserve de l'article dix-huit.
(L. S.) MOMTAZ-OS-SALTANEH M. SAMAD KHAN.

Pour le Portugal:
(L. S.) ALBERTO D'OLIVEIRA.
(L. S.) JOSÉ NICOLAU RAPOSO-BOTELHO.

Pour la Roumanie:
(L. S.) Dr. SACHE STEPHANESCO.

Pour la Russie:
(L. S.) MARTENS.

Pour la Serbie:
(L. S.) MILAN ST. MARKOVITCH.
(L. S.) Dr. ROMAN SONDERMAYER.

Pour le Siam:
(L. S.) CHAROON.
(L. S.) CORRAGIONI D'ORELLI.

Pour la Suède:
(L. S.) OLOF SÖRENSEN.

Pour la Suisse:
(L. S.) E. ODIER.
Colonel MÜRSET.

Pour l'Uruguay:
(L. S.) A. HEROSA.

Pour copie, certifiée conforme,

Le Secrétaire du Département politique fédéral,
GRAFFINA.

Berne, le 22 août 1906.

(283. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Reeds geruimen tijd werd de behoefte gevoeld het tractaat van Genève van 22 Augustus 1864 (*Staatsblad* nº. 85 van 1865) te herzien, doch steeds waren de plannen om daartoe te geraken op moeilijkheden gestuit. Eerst in Juli 1906 kwam te Genève de herziening tot stand. Terwijl het tractaat van 1864, volgens artikel 31 van het nieuwe tractaat, van kracht blijft in de betrekkingen tusschen de Staten die bij het eerste tractaat partij waren, doch niet het nieuwe zouden ratificeeren, treedt volgens het eerste lid van dat artikel het nieuwe tractaat overigens geheel in de plaats van het oude.

Onderscheidene artikelen van het tractaat, o. a. artikel 27 en 28, maken nadere wettelijke voorziening noodig. Aangenaam ware het den ondergteekenden geweest, indien deze te gelijk met het onderhavig wetsontwerp der Staten-Generaal hadden kunnen worden voorgelegd. Intusschen zijn de voorzieningen van niet zeer eenvoudigen aard, zoodat hare voorbereiding eenigen tijd vordert. Daarom scheen het de voorkeur te verdienen, de indiening van het wetsontwerp tot goedkeuring van het tractaat niet langer aan te houden.

De goedkeuring is vereischt op grond der artikelen die wettelijke rechten betreffen (artikelen 1, 3, 10, 11, 13, 14, 16, 23, 27, 28), alsmede die welke aan het Rijk geldelijke verplichtingen opleggen (artt. 1 en 13).

Ter toelichting van het tractaat meenen de ondergeteekenden te kunnen volstaan met de verwijzing naar de ter griffie in vier exemplaren overgelegde Actes der Conferentie van 1906. Met name het zoo helder gestelde rapport van het „Comité de rédaction" (zie bladz. 243 en volg.) bevat eene uiteenzetting waaraan niets is toe te voegen.

Het ook door de Nederlandsche Regeering ondersteunde Russische voorstel, om in het tractaat eene arbitrageclausule op te nemen ontmoette veel tegenstand (vgl. Actes bladz. 226—233 en 239—241) en leidde dan ook slechts tot het uitspreken door de Conferentie van eenen wensch ter zake (vgl. Actes, bladz. 300).

Eene vertaling van het tractaat gaat als bijlage hiernevens.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

De Minister van Oorlog,
VAN RAPPARD.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

(283. 4.)

VERTALING VAN HET TRACTAAT.

TRACTAAT tot verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de legers te velde.

Zijne Majesteit de Keizer van Duitschland, Koning van Pruissen; Zijne Excellentie de President der Argentijnsche Republiek; Zijne Majesteit de Keizer van Oostenrijk, Koning van Bohemen, enz., en Apostolisch Koning van Hongarije; Zijne Majesteit de Koning der Belgen; Zijne Koninklijke Hoogheid de Vorst van Bulgarije; Zijne Excellentie de President der Chileensche Republiek; Zijne Majesteit de Keizer van China; Zijne Majesteit de Koning der Belgen, Souverein van den Onafhankelijken Congostaat; Zijne Majesteit de Keizer van Corea; Zijne Majesteit de Koning van Denemarken; Zijne Majesteit de Koning van Spanje; de President der Vereenigde Staten van Amerika; de President der Vereenigde Staten van Brazilië; de President der Vereenigde Staten van Mexico; de President der Fransche Republiek; Zijne Majesteit de Koning van het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Ierland, Keizer van Indië; Zijne Majesteit de Koning der Hellenen; de President der Republiek Guatemala; de President der Republiek Honduras; Zijne Majesteit de Koning van Italië; Zijne Majesteit de Keizer van Japan; Zijne Koninklijke Hoogheid de Groot-Hertog van Luxemburg, Hertog van Nassau; Zijne Koninklijke Hoogheid de Vorst van Montenegro; Zijne Majesteit de Koning van Noorwegen; Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden; de President der Republiek Peru; Zijne Keizerlijke Majesteit de Schah van Perzië; Zijne Majesteit de Koning van Portugal en der Algarven, enz.; Zijne Majesteit de Koning van Rumenië; Zijne Majesteit de Keizer aller Ruslanden; Zijne Majesteit de Koning van Servië; Zijne Majesteit de Koning van Siam; Zijne Majesteit de Koning van Zweden; de Zwitsersche Bondsraad; de President der Oostelijke Repuliek Uruguay;

Gelijkelijk bezield met den wensch om, voor zoover het van hen afhangt, de onafscheidelijk aan den oorlog verbonden rampen te verzachten, en met dat doel de op 22 Augustus 1864 te Genève voor de verbetering van het lot der gewonde of zieke krijgslieden bij de legers te velde gemaakte bepalingen willende verbeteren en aanvullen;

Hebben besloten daartoe een nieuw tractaat te sluiten en tot hunne gevolmachtigden benoemd:

Zijne Majesteit de Keizer van Duitschland, Koning van Pruissen:

Zijne Excellentie den kamerheer en werkelijken geheimraad A. von Bülow, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister te Bern;

den heer brigade-generaal baron von Manteuffel;

den geneesheer-inspecteur, inspecteur van den geneeskundigen dienst, den heer dr. Villaret (met den rang van brigade-generaal);

den heer dr. Zorn, rechtskundig geheimraad, gewoon hoogleeraar in de rechtswetenschappen aan de Universiteit te Bonn, syndicus der Kroon;

Zijne Excellentie de President der Argentijnsche Republiek:

Zijne Excellentie den heer Enrique B. Moreno, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister te Bern;

den heer Molina Salas, consul-generaal in Zwitserland;

Zijne Majesteit de Keizer van Oostenrijk, Koning van Bohemen, enz., en Apostolisch Koning van Hongarije:

Zijne Excellentie den heer baron Heidler von Egeregg und Syrgenstein, werkelijk geheimraad, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister te Bern;

Zijne Majesteit den Koning der Belgen:

den heer kolonel bij den staf graaf de T'Serclaes, chef van den staf van het vierde militaire district;

Zijne Koninklijke Hoogheid de Vorst van Bulgarije:

den heer dr. Marin Rousseff, directeur van den geneeskundigen dienst;

den heer kapitein bij den staf Boris Sirmanoff;

Zijne Excellentie de President der Chileensche Republiek:

den heer Agustin Edwards, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister;

Zijne Majesteit de Keizer van China:

Zijne Excellentie den heer Lou Tseng Tsiang buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister te 's Gravenhage;

Zijne Majesteit de Koning der Belgen, Souverein van den Onafhankelijken Congostaat:

den heer kolonel bij den staf graaf de T'Serclaes, chef van den staf van het vierde militaire district;

Zijne Majesteit de Keizer van Corea:

Zijne Excellentie den heer Kato Tsunetada, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister van Japan te Brussel;

Zijne Majesteit de Koning van Denemarken:

den heer Laub, inspecteur van den geneeskundigen dienst, chef van het korps officieren van gezondheid;

Zijne Majesteit de Koning van Spanje:

Zijne Excellentie den heer Silverio de Baguer y Corsi, graaf de Baguer, Minister-resident;

de President der Vereenigde Staten van Amerika:

den heer William Cary Sanger, oud-onder-Staatssecretaris van Oorlog;

den heer schout-bij-nacht CHARLES S. SPERRY, voorzitter der krijgs-zeevaartschool;

den heer brigade-generaal GEORGE B. DAVIS, advocaat-generaal bij het leger;

den heer brigade-generaal ROBERT M. O'REILLY, inspecteur van den geneeskundigen dienst bij de landmacht;

de President der Vereenigde Staten van Brazilië:

den heer dr. CARLOS LEMGRUBER-KROPF, zaakgelastigde te Bern;

den heer kolonel der genie ROBERTO TROMPOWSKI LEITAO D'ALMEIDA, militair attaché bij de Braziliaansche legatie te Bern;

de President der Vereenigde Staten van Mexico:

den heer brigade-generaal JOSÉ-MARIA PEREZ;

de President der Fransche Republiek:

Zijne Excellentie den heer RÉVOIL, gezant te Bern;

den heer LOUIS RENAULT, lid van het Instituut van Frankrijk, gevolmachtigd Minister, rechtsgeleerd raadsman bij het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, hoogleeraar in de faculteit der rechtswetenschappen te Parijs;

den heer colonel-breveté bij de artillerie der reserve OLIVIER;

den heer dirigeerend officier van gezondheid 2de klasse PAUZAT;

Zijne Majesteit de Koning van het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Britannië en Ierland, Keizer van Indië:

den heer generaal-majoor sir JOHN CHARLES ARDAGH, K.C.M.G., K. C. I. E., C. B.;

den heer professor THOMAS ERSKINE HOLLAND. K. C., D. C. L.;

Sir JOHN FURLEY, C. B.;

den heer luitenant-kolonel WILLIAM GRANT MACPHERSON, C. M. G., R. A. M. C.;

Zijne Majesteit den Koning der Hellenen:

den heer MICHEL KEBEDGY, professor in het internationaal recht aan de Universiteit te Bern;

de President der Republiek Guatemala:

den heer MANUEL ARROYO, zaakgelastigde te Parijs;

den heer HENRI WISWALD, consul-generaal te Bern, gevestigd te Genève;

de President der Republiek Honduras:

den heer OSCAR HŒPFL, consul-generaal te Bern;

Zijne Majesteit de Koning van Italië:

den heer markies ROGER MAURIGI DI CASTEL MAURIGI, kolonel bij Zijn leger, groot-officier Zijner Koninklijke Orde der Heiligen Mauritius en Lazarus;

den heer generaal-majoor van gezondheid GIOVANNI RANDONE, inspecteur van den militairen geneeskundigen dienst, commandeur Zijner Koninklijke Orde der Kroon van Italië;

Zijne Majesteit de Keizer van Japan:

Zijne Excellentie den heer KATO TSUNETADA, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister te Brussel;

Zijne Koninklijke Hoogheid de Groot-Hertog van Luxemburg, Hertog van Nassau:

den heer kolonel bij den staf graaf DE T'SERCLAES, chef van den staf van het vierde militaire district van België;

Zijne Koninklijke Hoogheid de Vorst van Montenegro:

den heer E. ODIER, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister van het Zwitsersch Eedgenootschap in Rusland;

den heer kolonel MÜRSET, chef van den geneeskundigen dienst van het Zwitsersche Bondsleger;

Zijne Majesteit de Koning van Noorwegen:

den heer kapitein DAAE, van den geneeskundigen dienst van het Noorsche leger;

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden:

den heer gepensionneerd luitenant-generaal jhr. J. C. C. DEN BEER POORTUGAEL, lid van den Raad van State;

den heer kolonel A. A. J. QUANJER, dirigeerend officier van gezondheid 1ste klasse;

de President der Republiek Peru:

den heer GUSTAVO DE LA FUENTE, eerste-gezantschapssecretaris van Peru te Parijs;

Zijne Keizerlijke Majesteit de Schah van Perzië:

Zijne Excellentie den heer SAMAD KHAN MOMTAZ-OS-SALTANEH, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister te Parijs;

Zijne Majesteit de Koning van Portugal en der Algarven, enz.:

Zijne Excellentie den heer ALBERTO D'OLIVEIRA, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister te Bern;

den heer JOSÉ NICOLAU RAPOSO-BOTELHO, kolonel der infanterie, oud-afgevaardigde, directeur der Koninklijke krijgsschool te Lissabon;

Zijne Majesteit de Koning van Rumenië:

den heer dr. SACHE STEPHANESCO, kolonel der reserve;

Zijne Majestie de Keizer aller Ruslanden:

Zijne Excellentie den heer geheimraad DE MARTENS, permanent lid van den raad van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken van Rusland;

Zijne Majestit de Koning van Servië:

den heer MILAN ST. MARKOVITCH, secretaris-generaal van het Ministerie van Justitie;

den heer kolonel dr. SONDERMAYER, chef der geneeskundige afdeeling van het Ministerie van Oorlog;

Zijne Majesteit de Koning van Siam:

den heer Prins CHAROON, zaakgelastigde te Parijs;

den heer CORRAGIONO D'ORELLI, gezantschapsraad te Parijs;

Zijne Majesteit de Koning van Zweden:

den heer SÖRENSEN, chef van den geneeskundigen dienst bij de tweede divisie;

de Zwitsersche Bondsraad:

den heer E. ODIER, buitengewoon gezant en gevolmachtigd Minister in Rusland;

den heer kolonel MÜRSET, chef van den geneeskundigen dienst van het bondsleger;

de President der Oostelijke Republiek Uruguay:

den heer ALEXANDER HEROSA, zaakgelastigde te Parijs;

welke, na elkander hunne volmachten te hebben medegedeeld, die in goede en behoorlijke orde zijn bevonden, het volgende zijn overeengekomen:

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de gewonden en zieken.

Artikel 1. De militairen en de andere officieel aan de legers verbonden personen die gewond of ziek zijn, moeten zonder onderscheid van volksaard gespaard en verzorgd worden door den oorlogvoerende die hen in zijne macht heeft.

Echter moet de oorlogvoerende die zich genoodzaakt ziet zieken of gewonden aan zijnen tegenstander over te laten, voor zoover de militaire omstandigheden het gedoogen, een deel van zijn personeel en materieel, tot den geneeskundigen dienst behoorende, bij hen laten om mede te werken tot hunne verzorging.

Artikel 2. Behoudens de hun krachtens het vorig artikel te verleenen hulp zijn de gewonden of zieken van een leger, die in handen van den anderen oorlogvoerende zijn gevallen, krijgsge-

vangenen, en zijn de algemeene regelen van het volkenrecht betreffende gevangenen op hen toepasselijk.

Evenwel blijven de oorlogvoerenden vrij, om onderling ten aanzien van de gewonde of zieke gevangenen zulke uitzonderings- of begunstigingsbepalingen te maken als zij nuttig oordeelen; met name hebben zij de bevoegdheid overeen te komen:

elkander na een gevecht de op het slagveld achtergelaten gewonden uit te leveren;

de gewonden of zieken die zij niet gevangen willen houden naar hun land terug te zenden, na gezorgd te hebben, dat zij in staat zijn om te worden vervoerd, of na hunne genezing;

aan een onzijdigen Staat, met diens goedvinden, gewonden of zieken van de tegenpartij uit te leveren, onder de op den onzijdigen Staat rustende verplichting, hen tot het einde der vijandelijkheden te interneeren.

Artikel 3. Na elk gevecht worden door de partij die meester is gebleven van het slagveld, maatregelen genomen om de gewonden op te zoeken en hen, evenals de dooden, tegen plundering en slechte behandeling te doen beschermen.

Zij zorgt er voor, dat aan het begraven of het verbranden der dooden een nauwkeurig onderzoek hunner lijken voorafgaat.

Artikel 4. Ieder oorlogvoerende zendt zoodra mogelijk aan de overheden van hun land of van hun leger de militaire identiteitsteekens of -stukken, op de gesneuvelden gevonden, en de naamlijst der door hem opgenomen gewonden of zieken.

De oorlogvoerenden houden elkaar op de hoogte van de interneeringen en veranderingen, evenals van de opnamen in de hospitalen en van de sterfgevallen die zijn voorgekomen onder de gewonden en zieken welke zich in hunne macht bevinden. Zij verzamelen alle voorwerpen, dienende tot persoonlijk gebruik, voorwerpen van waarde, brieven, enz., die op het slagveld worden gevonden of die worden nagelaten door de gewonden of zieken, welke in de vaste of tijdelijke geneeskundige inrichtingen overleden zijn, ten einde ze aan de belanghebbenden door de overheden van hun land te doen toekomen.

Artikel 5. De militaire overheid kan een beroep doen op de menschlievendheid der inwoners, om, onder haar toezicht, gewonden en zieken die zich bij de legers bevinden, op te nemen en te verzorgen, en daarbij bijzondere bescherming en zekere vrijstellingen verleenen aan de personen die aan dat beroep gehoor geven.

HOOFDSTUK II.

Van de geneeskundige formaties en inrichtingen.

Artikel 6. De mobiele geneeskundige formaties (namelijk die welke bestemd zijn om de legers te velde te begeleiden) en de vaste inrichtingen van den geneeskundigen dienst worden door de oorlogvoerenden gespaard en beschermd.

Artikel 7. De bescherming, aan de geneeskundige formaties en inrichtingen verschuldigd houdt op als men er gebruik van maakt tot het verrichten van voor den vijand nadeelige handelingen.

Artikel 8. Als redenen die eene geneeskundige formatie of inrichting de bescherming, door artikel 6 verzekerd, doen verliezen, worden niet beschouwd:

1°. het feit, dat het personeel van de formatie of inrichting gewapend is en van zijne wapenen gebruik maakt tot verdediging van zich zelf of van zieken en gewonden;

2°. het feit, dat, bij gebrek aan gewapende ziekenverpleging, de formatie of inrichting wordt bewaakt door een piket of door schildwachten, van eene behoorlijke schriftelijke lastgeving voorzien;

3°. het feit, dat bij de formatie of inrichting wapenen en patronen worden gevonden die aan de gewonden zijn ontnomen en nog niet aan den daarvoor aangewezen tak van dienst afgeleverd.

HOOFDSTUK III.

Van het personeel.

Artikel 9. Het personeel uitsluitend belast met het weghalen, het vervoeren en de behandeling der gewonden en zieken, alsmede met het beheer der geneeskundige formaties en inrichtingen, en de aan de legers verbonden veldpredikers, worden onder alle omstandigheden gespaard en beschermd; indien zij den vijand in handen vallen, worden zij niet als krijgsgevangenen behandeld.

Deze bepalingen zijn van toepassing op het bewakingspersoneel der geneeskundige formaties en inrichtingen in het geval bedoeld in artikel 8, n°. 2.

Artikel 10. Met het personeel in het vorig artikel bedoeld, wordt gelijkgesteld het in de geneeskundige formaties en inrichtingen der legers gebruikt wordend personeel der behoorlijk door hare Regeering erkende en toegelaten vrijwillige vereenigingen tot hulpbetoon, onder voorbehoud, dat dit personeel onderworpen zij aan de militaire wetten en reglementen.

Iedere Staat moet aan den andere, hetzij reeds in tijd van vrede, hetzij bij den aanvang of gedurende de vijandelijkheden, in elk geval alvorens er eenig werkelijk gebruik van te maken, de namen der vereenigingen mededeelen die hij heeft bevoegd verklaard om, onder zijne verantwoordelijkheid, aan den officieelen geneeskundigen dienst van zijne legers hare medewerking te verleenen.

Artikel 11. Eene erkende vereeniging van een onzijdig land kan de medewerking van haar personeel en hare sanitaire formaties slechts aan eenen oorlogvoerende verleenen na voorafgaande goedkeuring van hare eigen Regeering en de machtiging van den oorlogvoerende zelf.

De oorlogvoerende die de hulp heeft aangenomen, is gehouden, alvorens daarvan eenig gebruik te maken, zijnen vijand er mede in kennis te stellen.

Artikel 12. De personen in de artikelen 9, 10 en 11 aangewezen, moeten, nadat zij in de macht van den vijand zijn geraakt, hunne werkzaamheden onder diens leiding blijven verrichten.

Wanneer hunne medewerking niet meer onmisbaar is, worden zij naar hun leger of naar hun land teruggezonden binnen den kortsten tijd en langs den kortsten weg dien de militaire eischen toelaten.

Zij nemen dan de voorwerpen, werktuigen, wapenen en paarden die hun particulier eigendom zijn, mede.

Artikel 13. De vijand waarborgt aan het personeel bedoeld bij artikel 9, zoolang het in zijne macht is, dezelfde vergoedingen en dezelfde soldij, als aan het personeel van dezelfde rangen van zijn leger.

HOOFDSTUK IV.

Van het materieel.

Artikel 14. De mobiele geneeskundige formaties behouden, als zij in de macht van den vijand vallen, haar materieel, met inbegrip van de bespanningen, van hoedanigen aard ook de vervoermiddelen zijn en door welk personeel deze ook worden begeleid.

Evenwel heeft de bevoegde militaire overheid het recht zich er van te bedienen ten behoeve der gewonden en zieken; de teruggave van het materieel heeft plaats onder de voorwaarden bepaald voor de terugzending van het tot den geneeskundigen dienst behoorend personeel en, zooveel mogelijk, te gelijker tijd.

Artikel 15. De gebouwen en het materieel der vaste inrichtingen blijven aan de oorlogswetten onderworpen, maar kunnen niet tot een ander doel worden bestemd zoolang zij voor de gewonden en zieken noodig zijn.

Evenwel kunnen de bevelhebbers van de opereerende troepenafdeelingen er over beschikken, ingeval zulks voor gewichtige militaire belangen noodzakelijk is, mits zij van te voren de gewonden en zieken die zich daarin bevinden, in veiligheid stellen.

Artikel 16. Het materieel der vereenigingen tot hulpbetoon, aan welke de bij het tractaat geregelde bevoorrechte positie, overeenkomstig de daarin gestelde voorwaarden, is verleend, wordt

beschouwd als particulier eigendom en als zoodanig onder alle omstandigheden gespaard, behoudens het aan de oorlogvoerenden, volgens de wetten en gebruiken van den oorlog, toegekende recht van requisitie.

HOOFDSTUK V.

Van de ontruimingskonvooien (evacuatiekonvooien).

Artikel 17. De ontruimingskonvooien worden behandeld evenals de mobiele geneeskundige formaties, behoudens de volgende bijzondere bepalingen:

1°. de oorlogvoerende die een konvooi onderschept, mag dit, als zulks voor militaire redenen noodig is, ontbinden, mits hij zich met de zorg voor de aangetroffen zieken en gewonden belaste;

2°. in dat geval wordt de verplichting om het tot den geneeskundigen dienst behoorend personeel, genoemd in artikel 12, terug te zenden, uitgestrekt tot het geheele militaire personeel dat belast is met het vervoer of de bewaking van het konvooi, en dat daartoe van eene behoorlijke schriftelijke lastgeving is voorzien.

De verplichting in artikel 14 genoemd, om het tot den geneeskundigen dienst behoorend materieel terug te geven, geldt ook voor de spoortreinen en binnenschepen, bepaaldelijk voor ontruimingen ingericht, evenals voor het materieel behoorende tot de uitrusting der gewone voertuigen, treinen en schepen, tot den geneeskundigen dienst behoorende.

De militaire voertuigen niet tot den geneeskundigen dienst behoorende, kunnen met hunne bespanningen worden buitgemaakt.

Het burgerpersoneel en de verschillende vervoermiddelen door requisitie verkregen, daaronder begrepen het spoorwegmaterieel en de schepen voor de konvooien gebruikt, zijn aan de algemeene regelen van het volkenrecht onderworpen.

HOOFDSTUK VI.

Van het onderscheidingsteeken.

Artikel 18. Als hulde aan Zwitserland wordt het heraldieke teeken van het roode kruis op wit veld, gevormd door de onderlinge verwisseling der bondskleuren, als emblema en kenteeken van den geneeskundigen dienst der legers behouden.

Artikel 19. Dat emblema bevindt zich, met vergunning van de bevoegde militaire overheid, op de vlaggen, de armbanden en op al het materieel dat tot den geneeskundigen dienst behoort.

Artikel 20. Het personeel dat uit kracht van artikel 9, lid 1, 10 en 11, bescherming geniet, draagt een aan den linkerarm vastgehechten band met het roode kruis op wit veld, verstrekt en gestempeld door de bevoegde militaire overheid, terwijl aan de personen die aan den geneeskundigen dienst der legers zijn verbonden, zonder dat zij de militaire uniform dragen, daarenboven een identiteitsbewijs wordt verstrekt.

Artikel 21. De onderscheidingsvlag van het Tractaat kan slechts geheschen worden op de geneeskundige formaties en inrichtingen die krachtens hetzelve worden beschermd, en met toestemming der militaire overheid. Naast haar zal geheschen moeten worden de nationale vlag van den oorlogvoerende waartoe de formatie of de inrichting behoort.

Evenwel mogen de geneeskundige formaties, die in de macht van den vijand zijn gevallen, zoolang zij zich in dien toestand bevinden, geen andere vlag hijschen als die van het Roode Kruis.

Artikel 22. De geneeskundige formaties der onzijdige landen, die, op de voorwaarden in artikel 11 bedoeld, zijn toegelaten om hare diensten te verleenen, moeten, met de vlag van het Tractaat, de nationale vlag van den oorlogvoerende hijschen bij wien zij zijn ingedeeld.

De bepalingen van het tweede lid van het vorig artikel zijn op haar toepasselijk.

Artikel 23. Het emblema van het roode kruis op wit veld en de woorden: „Roode Kruis" of „Kruis van Genève", kunnen zoowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, slechts gebruikt worden ter bescherming of ter onderkenning der geneeskundige formaties en inrichtingen en van het personeel en materieel welke onder de bescherming staan van dit Tractaat.

HOOFDSTUK VII.

Van de toepassing en de uitvoering van het Tractaat.

Artikel 24. De voorschriften van dit Tractaat zijn slechts verbindend voor de contracteerende Mogendheden, in geval van oorlog tusschen twee of meer van haar. Die voorschriften houden op verbindend te zijn op het oogenblik dat eene Mogendheid die het Tractaat niet geteekend heeft, een der oorlogvoerenden is.

Artikel 25. De opperbevelhebbers der oorlogvoerende legers moeten de bijzonderheden betreffende de uitvoering der voorgaande artikelen, evenals de niet voorziene gevallen, regelen volgens de voorschriften hunner respectieve Regeeringen en overeenkomstig de algemeene beginselen van dit Tractaat.

Artikel 26. De Regeeringen die geteekend hebben, treffen de noodige maatregelen om hare troepen, en in het bijzonder het beschermde personeel, met de bepalingen van dit Tractaat bekend te maken en ze onder de aandacht van de bevolking te brengen.

HOOFDSTUK VIII.

Van het tegengaan van misbruiken en inbreuken.

Artikel 27. De Regeeringen die geteekend hebben en welker wetgeving thans nog niet voldoende is, verbinden zich de noodige maatregelen te nemen, of aan hare wetgevende lichamen voor te stellen, ten einde te allen tijde te verhinderen het gebruik maken door particulieren of door niet krachtens dit Tractaat daartoe gerechtigde vereenigingen, van het emblema of den naam van „Roode Kruis" of „Kruis van Genève", in het bijzonder voor handelsdoeleinden door middel van fabrieks- en handelsmerken.

Het verbod, om het emblema of den naam waarvan hier sprake is, te gebruiken, is van kracht van het tijdstip af door elke wetgeving aangegeven, en uiterlijk 5 jaar na het in werking treden van dit Tractaat. Dadelijk na dit in werking treden zal het niet meer geoorloofd zijn een fabrieks- of handelsmerk in strijd met het verbod aan te nemen.

Artikel 28. De Regeeringen die geteekend hebben, verbinden zich eveneens om, in geval van onvoldoendheid van hare militaire strafwetten, de noodige maatregelen te nemen of aan hare wetgevende lichamen voor te stellen, om in tijd van oorlog de individueele daden van plundering en slechts behandeling van gewonden en zieken, tot de legers behoorende, tegen te gaan, alsook om als ongeoorloofd gebruik van militaire waardigheidsteekenen te straffen het misbruik maken van de vlag en den armband van het Roode Kruis door militairen of particulieren, niet beschermd door dit Tractaat.

Zij deelen elkander, door tusschenkomst van den Zwitserschen Bondsraad, de bepalingen tegen deze feiten mede, uiterlijk binnen 5 jaar na de bekrachtiging van dit Tractaat.

Algemeene bepalingen.

Artikel 29. Dit Tractaat zal zoo spoedig mogelijk worden bekrachtigd.

De akten van bekrachtiging zullen te Bern worden nedergelegd.

Van de nederlegging van elke akte van bekrachtiging zal een proces-verbaal worden opgemaakt, waarvan een voor eensluidend verklaarde afdruk langs diplomatieken weg aan alle contracteerende Mogendheden zal worden toegezonden.

Artikel 30. Dit Tractaat zal voor elke Mogendheid in werking treden zes maanden na den datum van het nederleggen harer akte van bekrachtiging.

Artikel 31. Dit Tractaat zal, zoodra het behoorlijk bekrachtigd is, het Tractaat van den 22sten Augustus 1864 nopens de betrekkingen tusschen de contracteerende Staten vervangen.

Het Tractaat van 1864 blijft van kracht ten aanzien der betrekkingen tusschen de partijen die het geteekend hebben en die niet evenens dit Tractaat bekrachtigen.

Artikel 32. Dit Tractaat zal tot den 31sten December van dit jaar geteekend kunnen worden door de Mogendheden, vertegenwoordigd op de Conferentie die den 11den Juni 1906 te

Genève is geopend, zoomede door de Mogendheden die niet op die Conferentie vertegenwoordigd waren, maar het Tractaat van 1864 onderteekend hebben.

De hiervoren bedoelde Mogendheden welke dit Tractaat den 31sten December 1906 niet geteekend hebben, zullen vrij blijven later tot het Tractaat toe te treden. Zij zullen hare toetreding moeten mededeelen door middel van eene schriftelijke kennisgeving, gericht tot den Zwitserschen Bondsraad, en door deze aan alle contracteerende Mogendheden medegedeeld.

De andere Mogendheden kunnen in denzelfden vorm vragen om te mogen toetreden, maar hun verzoek zal slechts gevolg hebben, indien binnen een tijdsverloop van één jaar, te rekenen van de kennisgeving aan den Bondsraad, door geen der contracteerende Mogendheden daartegen bij hem verzet is gedaan.

Artikel 33. Elke der contracteerende partijen zal de bevoegdheid hebben dit Tractaat op te zeggen. Deze opzegging zal eerst gevolg hebben één jaar na de schriftelijke kennisgeving aan den Zwitserschen Bondsraad; deze zal haar onmiddellijk mededeelen aan alle andere contracteerende partijen.

Deze opzegging zal slechts gelden ten aanzien der Mogendheid die daarvan kennis heeft gegeven.

Ten blijke waarvan de gevolmachtigden dit Tractaat hebben onderteekend en met hunne zegels voorzien.

Gedaan te Genève, den zesden Juli negentienhonderd en zes, in enkelvoudig exemplaar, dat in de archieven van het Zwitsersche Eedgenootschap bewaard zal blijven en waarvan voor eensluidend gewaarmerkte afschriften langs diplomatieken weg aan de contracteerende Mogendheden zullen worden uitgereikt.

Voor Duitschland:
(L. S.) v. Bülow.
(L. S.) Freiherr von Manteuffel.
(L. S.) Villaret.
Zorn.

Voor de Argentijnsche Republiek:
(L. S.) Enrique B. Moreno.
(L. S.) Franco. Molina Salas.

Voor Oostenrijk-Hongarije:
(L. S.) Freiherr von Heidler. *(ad referendum.)*

Voor België:
(L. S.) Comte J. de T'Serclaes.

Voor Bulgarije:
(L. S.) Dr. Rousseff.
(L. S.) Kapitein Sirmanoff.

Voor Chili:
(L. S.) Agustin Edwards.

Voor China:
(L. S.) Loutsengtsiang.

Voor den Congo:
(L. S.) Comte J. de T'Serclaes.

Voor Corea:
(L. S.) Kato Tsunetada.

Voor Denemarken:
(L. S.) H. Laub.

Voor Spanje:
(L. S.) Comte Silverio de Baguer.

Voor de Vereenigde Staten van Amerika:
Wm. Cary Sanger.
(L. S.) C. S. Sperry.
(L. S.) Geo. B. Davis.
(L. S.) R. M. O'Reilly.

Voor de Vereenigde Staten van Brazilië:
(L. S.) C. Lemgruber-Kropf.
Cel. Roberto Trompowski Leitao d'Almeida.

Voor de Vereenigde Staten van Mexico:
(L. S.) José M. Perez. *(ad referendum.)*

Voor Frankrijk:
(L. S.) Révoil.
(L. S.) L. Renault.
(L. S.) S. Olivier.
(L. S.) E. Pauzat.

Voor Groot-Brittannië en Ierland:
(L. S.) John C. Ardagh.
(L. S.) T. E. Holland.
(L. S.) John Furley.
(L. S.) Wm. Grant Macpherson.
(Onder voorbehoud ten aanzien der artikelen 23, 27, 28.)

Voor Griekenland:
Michel Kebedgy.

Voor Guatemala:
(L. S.) Manuel Arroyo.
(L. S.) H. Wiswald.

Voor Honduras:
Oscar Hœffl.

Voor Italië:
(L. S.) Maurigi.
(L. S.) Randone.

Voor Japan:
(L. S.) Kato Tsunetada.

Voor Luxemburg:
(L. S.) Comte J. de T'Serclaes.

Voor Montenegro:
(L. S.) E. Odier.
Kolonel Mürset.

Voor Noorwegen:
Hans Daae.

Voor Nederland:
(L. S.) den Beer Poortugael.
(L. S.) Quanjer.

Voor Peru:
(L. S.) Gustavo de la Fuente.

Voor Perzië:
onder voorbehoud van artikel 18:
(L. S.) Momtaz-Os-Saltaneh M. Samad Khan.

Voor Portugal:
(L. S.) Alberto d'Oliveira.
(L. S.) José Nicolau Raposo-Botelho.

Voor Rumenië:
(L. S.) Dr. Sache Stephanèsco.

Voor Rusland:
(L. S.) Martens.

Voor Servië:
(L. S.) Milan St. Markovitch.
(L. S.) Dr. Roman Sondermayer.

Voor Siam:
(L. S.) Charoon.
(L. S.) Corragioni d'Orelli.

Voor Zweden:
(L. S.) Olof Sörensen.

Voor Zwitserland:
(L. S.) E. Odier.
Kolonel Mürset.

Voor Uruguay:
(L. S.) A. Herosa.

(284. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet houdende de bepaling, dat, ten aanzien van de regterlijke bevoegdheid en van de rechtsvordering, de regelen, geldende ten tijde der inleidende dagvaarding, van toepassing blijven op rechtsgedingen betrekkelijk tot eene arbeidsovereenkomst, welke aanhangig waren bij het in werking treden der wet van den 13 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 193), houdende wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent huur van dienstboden en werklieden en daarmede samenhangende artikelen in dat wetboek, alsmede in de Wetboeken van Koophandel en van Burgerlijke Regtsvordering, in de Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie, en in de Faillissementswet.

De toelichtende memorie die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Gods heilige bescherming.

Het Loo, den 9 September 1907.

WILHELMINA.

(284. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat door eene uitdrukkelijke wetsbepaling boven twijfel behoort te worden gesteld, dat op de bij het in werking treden van de wet van den 13den Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 193), houdende wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent huur van dienstboden en werklieden en daarmede samenhangende artikelen in dat wetboek, alsmede in de Wetboeken van Koophandel en van Burgerlijke Regtsvordering, in de Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie en in de Faillissementswet, aanhangige rechtsgedingen, betrekkelijk tot eene arbeidsovereenkomst, ten aanzien zoowel van de regterlijke bevoegdheid als van de rechtsvordering de regelen van toepassing blijven, geldende ten tijde der inleidende dagvaarding;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

Op de bij het in werking treden der wet van den 13den Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 193), houdende wijziging en aanvulling van de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek omtrent huur van dienstboden en werklieden en daarmede samenhangende artikelen in dat wetboek, alsmede in de Wetboeken van Koophandel en van Burgerlijke Regtsvordering, in de Wet op de Regterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie en in de Faillissementswet, aanhangige rechtsgedingen, betrekkelijk tot eene arbeidsovereenkomst, blijven ten aanzien zoowel van de rechterlijke bevoegdheid als van de rechtsvordering de regelen van toepassing, geldende ten tijde der inleidende dagvaarding.

Artikel II.

Deze wet treedt in werking op eenen nader door Ons te bepalen dag.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Justitie,

(284. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de openbare beraadslaging in de Eerste Kamer der Staten-Generaal over het wetsontwerp houdende wettelijke regeling van de Arbeidsovereenkomst, werd de stelling verdedigd, dat, vermits het ontwerp van wet geen bijzondere overgangsbepaling bevatte, verband houdende met de in het ontwerp opgenomen voorschriften van formeel recht, moeilijkheden zouden ontstaan ten aanzien van de vraag of zaken, aanhangig, of althans niet in alle instantiën behandeld, ten tijde van de invoering der nieuwe wettelijke regeling, naar de oude voorschriften dan wel volgens de nieuwe bepalingen afgedaan zouden moeten worden.

Hoezeer naar het oordeel des ondergeteekenden deze moeilijkheden niet te duchten waren en het hem niet twijfelachtig schijnt, dat de voormelde vraag, ook zonder uitdrukkelijke wetsbepaling, in eerstgenoemden zin moet worden beantwoord, — de gronden voor dit oordeel had hij de eer der Eerste Kamer mede te deelen in zijne rede van 10 Juli 1907 (*Handelingen* bladz. 581) —, zoo heeft hij toch, vooral na vernomen te hebben, dat de tegenovergestelde meening ook buiten de Kamer van hooggeachte zijde werd voorgestaan, gemeend aan de Eerste Kamer te moeten toezeggen, dat hij de totstandkoming van eene nadere wetsbepaling zoude bevorderen, ten einde aldus iedere quaestie op dit punt af te snijden.

Dit wetsontwerp strekt om aan die toezegging te voldoen.

De Minister van Justitie,
E. E. VAN RAALTE.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 074659431